QVÆSTIONVM REGVLARIVM, ET CANONICARVM,

IN QVIBVS VTRIVSQVE IVRIS,
Et Priuilegiorum Regularium, et Apoſtolicarum Conſtitutionum nouæ,
ac veteres difficultates alibi diſperſæ, atq; confuſæ miro ordine
Scholaſtico per quæſtiones, & articulos elucidantur,

Pralatis Eccleſiaſticis, & Regularibus, nec non Iudicibus cuiuſcunque tribunalis,
& vtriuſque Iuris peritis maximè neceſſariarum

TOMVS TERTIVS,

AVCTORE P. F. EMANVELE RODERICO LVSITANO,
Sacræ Theologiæ Lectore, Prouinciæ Sancti Iacobi Regularis obſeruantiæ.

QVIBVS TANDEM PER R. F. PAVLINVM BERTI LVCENSEM EREM. S. AVGVST.
Congregationis Lombardiæ, Sacræ Theologiæ Lectorem, & Sancti Iacobi Florentiæ Priorem
Nunc ACCESSIT *ex diuerſis grauiſſimis Auctoribus conflatus*

TOMVS QVARTVS

PRAXIM CRIMINALEM

Tam Regularium, quam Secularium Clericorum abſolutiſſimam continens:

Cum triplici Indice, quorum Primus articulos oſtendit: Secundus Conſtitutionum Pontificalium, & Iuris
Canonici, atque Ciuilis, & Concilij Tridentini decreta multipliciter hic declarata proponit:
Tertius rerum notabilium ſententias inſinuat.

SVPERIORVM PERMISSV, ET CVM PRIVILEGIIS.

VENETIIS, MDCXVI.

Apud Baretium Baretium.

Digitized by Google

Digitized by Google

ADMODVM R. PATRI.

F. ANTONIO MONTEGACIO A CREMONA

Priori Sancti Auguſtini Cremonæ, Sacræ Theologiæ Lectori, & Concionatori Ordinis Eremit. S. Auguſtini Congregationis Lombardiæ:

F. PAVLINVS BERTI LVCENSES S. P. D.

DVM grauiſſimorum Doctorum opera ſub prælo mea induſtria ſudant, non prorſus intermittenda ſtudia; quin imò illa (donec mea perficiantur) limanda, exornanda, & locupletanda duxi; quod incredibili labore in cudendis Quęſtionibus hiſce Regularibus factum fuit; Circun ferebantur (incuria cuius neſcio) mendis innumeris ſcatentes, & multis ad Regulares ſpectantibus egentes; priſtina Indumenta, & Ornamenta, & præterea Additamenta, ac Supplementa receperunt à ſenilibus lucubrationibus meis ità, vt aliam, & fermè planè diuerſam faciem exhibeant; Harum Tertiam Partem tibi ſtudioſorum Coryphæo, & noſtræ tempeſtatis oraculo volui nuncupatam; quem enim te magis diligam habeo neminem, tum propter ingenij mirum in diſputando acumen, quo velut alter Carneades in puluere Palladio, & in arena literaria palmam ſemper ferre conſueuiſti, tum propter morũ incredibilem ſuauitatem, tum denique propter prudentiam in adminiſtrandis, & augendis Conuentuum, & Congregationis redditibus incomparabilem; & quidem profectò iampridem mea interfuiſſet aliquod monumentum virtuti tuę ad poſteritatis exemplum erigere ſempiternum; at verò ſplendor eximius heroicarum perfectionum tuarum adeo aciem mentis perſtrinxit, vt, quod optabam, hactenus præſtare minus potuerim: offero nunc multis olim debitum nominibus, tu illud libenter accipe, hoc in te meæ argumentum beneuolentiæ ſingularis; & certo velim ſcias tam te Paulino tuo eſſe charum, quam Paulinus ipſe ſibi. Vale. Venetijs Cal. Septemb. M DC XV.

Digitized by Google

AD LECTOREM.

ILLE inquam doctiſſimus, ac perfectiſſimus vir Philoſophiæ, & Logicæ princeps, pater, & inuentor, Ariſtoteles ſcilicet (non inuentor inquio, quia lux Philoſophiæ & Logicæ à primo parente vſque nunc non eſt totaliter extincta; ipſe enim primus parens, vt perfectæ gubernationis officium poſſet exercere, in quo fuit poſitus a Deo, ab eo etiam fuit omni ſcientia præditus, in cuius probationem omnibus ſtatim rebus nomina impoſuit, & ipſe parens ſuos filios docuit, & ita ad alios vſque nunc eſt deriuata ſed reformator) perfectam volens diffinitionem hominis deſignare, quoniam eius Platonis magiſtri aluminitatis eius in oculis videbatur inualida, videlicet, homo eſt animal bipes, ſine pennis, plurimum laboris & operæ poſuit, omneſque ætatis, ingenij, & induſtriæ neruos contendit & conſtituit in diffinitione; homo eſt animal bipes, pulchrum, magni cerebri; quæ fuit bona & hominis recta diffinitio, quoniam ipſæ particulæ per ſe ſumptæ in quocumque reperiuntur animali; bipes eſt gallina, aquila eſt pulchra, & magni cerebri equus: ſed iunctæ in nullo iſtorum reperiuntur, nec reperiuntur niſi in homine. Sed quoniam diffinitio debet eſſe breuis, & quo eſt breuior, eſt aptior, & quia Ariſtotelici ingenij ſubtilitas erat maxima, & ad prima non requieuit, quoad vſque ad exitum perfectiſſimè exiuit, ſed antea diligentius, & multo accuratius laborauit, vt quod ſemel inceperat, ſemel & conſummaret; quapropter perfectiſſimam & immaculatam, quæ ad hucuſque manet, eam adinuenit, ſcilicet, homo eſt animal rationale: profectò, etſi gentilis & cæcus ariolari fuit viſus illud, quod Chriſtus per Lucam 14. cap. ait; Quis enim ex vobis volens turrim ædificare, nonne ſedens prius computat ſumptus, qui neceſſarij ſunt, ſi habeat ad perficiendum, ne poſtquam poſuerit fundamentum, & non potuerit perficere, omnes qui viderint, incipiant illudere ei, dicentes, quia hic homo cœpit ædificare, & non potuit conſummare? Quod omnes perpendentes, quod cœperunt ad extremum perduxerunt. Quos ego etſi in ipſorum contentione minimus, profectò ſectans triplicem tomum, quem fui adorſus volui, perficere, & ad extremum perducere. Quocirca nihil ſeſe mihi vtilius, atque commodius offerri potuit, quam iſte Regularium, Canonicarumque Quæſtionum tractatus, (quo quidem perfectio & tomorum diffinitio eſt clarior, vt latius tomi clareſcant) quem fui perpolire aggreſſus, quoniam intellexi in omnium maximam vtilitatem hominum redundare poſſe; qui mihi ſanè vtilis, ac neceſſarius videtur ad qualibet canonica regulariaque diſcernenda & latius intelligenda. In quo condendo non oſcitanter, ſed diligentiſſimè laboraui propter materiæ difficultatem, adminiculum parum noſtri, & ingenij fragilitatem, ſalutis inualiditatem, ac tempus denique minimum, in cuius tantum acceptilatione flagitare cogitaui, vt eum veluti proprium habeas, a deliris maleuolis defendas, ad quod ſi altera non eſſet cauſa, illa tamen ſatis videretur magna, quòd in eo ſit plurimum laboris poſitum, quod non magis recedere poſſe non video, quam vt hominem tuum proximum ames, eum, & eius opera tuearis. Accipe, inquam, hoc donum, quamuis in tua præſentia tenue & indignum ſentias, vt aperto propenſè voluntas excipiatur: tum quòd ſit vtile, tum quòd ab eo ſit miſſum, qui ſeſe iam pridem in tuam addixit vtilitatem, in quo profectò veterum Athenienſium conſuetudinem in ſacrificijs, iam acceptam adimpleo, id erat vires & ingenium in proximi eruditionem propagare, ignorantes erudire, & latiorem viam facere, nolentes carpere & deteſtari, quod naturæ maximè congruum erat: quod enim animo luſtrantes & ſequentes ſecundum ſuam ſcripſerunt laborantes & auxerunt ſcientiam, & hac ratione quotidie ad maiorem eſt perfectionem perducta: Sed vt ad propoſitum redeam, quò finem imponam, teſtor me nihil ardentius cupiſſe, quam tibi, omnibuſque inſeruire. Quod ſi, vt ſperamus, præſtiteris, & expectationem, quàm de tua probitate concitaſti, ſuſtinebis, & ad plura alia ſcripta, quæ in noſtris ſcrinijs deliteſcunt, maiores nobis animos & multo alacriores efficies.

Digitized by Google

QVAESTIONES CANONICAE, ET REGVLARES

AVTHORE F. EMANVELE RODERICO,
SACRAE THEOLOGIAE LECTORE, ET PROVINCIAE SANCTI Iacobi Regularis Obſeruantiæ Patris Noſtri Franciſci Definitore.

TOMVS TERTIVS.

QVAESTIO PRIMA.

De Matrimonio, in octo articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur octo.

1 *VTrum religioſi poſſint ducere vxorem, & qua pena puniantur matrimonium contrahentes.*

2 *Vtrum matrimonium contractum cum aliquo religioſo ſit nullum.*

3 *Vtrum per ingreſſum religionis ſoluantur ſponſalia de futuro, & de præſenti.*

4 *Quo iure matrimonium ratum per ingreſſum religionis diſſoluatur.*

5 *Vtrum Papa poſſit diſpenſare in vota ſolemni religionis, & caſtitatis, ita quod monachus profeſſus de licentia Summi Pontificis poſſit exire a monaſterio, vt vxorem ducat.*

6 *Vtrum religioſi Societatis Ieſu poſſint contrahere matrimonium.*

7 *Vtrum per profeſſionem in religioſis militaribus omiſſam ſoluatur matrimonium ratum.*

8 *Vtrum oblati religionum poſſint contrahere matrimonium.*

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum religioſi poſſint ducere vxorem, & qua pena puniantur matrimonium contrahentes.

REſpondeo dicendo, quod Græcis ſolis licuit vti coniugio cõtracto ante ſacrum ſuſceptum ordinẽ, non autem poſt ſacrum ordinem contrahere, vt ex ſacris *a* Canonibus euidenter colligitur, & tradit Ioan. Maior, in ſacri .n. ordinis ſuſceptione adeſt votum ſolemne implicitum caſtitatis, cui repugnat vxorum vſus, ꝙ eleganter probat noſter Michael a Medina in libro, quem edidit de ſacrorum hominũ continẽtia, & Petrus a Soto *b* multa circa hunc articulum adducentes. Neq; hoc mirũ eſt, cũ apud barbaros, legibus, & moribus ad ipſum ſit receptum in regione quadam Palmaria in nouo Orbe inuẽta, & detecta ſacerdotes viuũt cœlibes, & incorrupti, vt teſtatur Petrus *c* Martyr, & idẽ refert apud Eſſeos. Nec nubebant Veſtales apud Aethnicos, niſi cum Religioni erant inutiles, ſicut commemorat Prudentius. *d* Neque his mores, vel corruptelæ aliquarum nationum, vt Moſcouitarum, & Græcorum refragatur, vt docet eleganter Sigiſmundus Varro. *e*

a c. *cum olim*, *de cleric. coniu. capit. Syra* 18. *diſt. Maior. in* 4. *d.* 24. *qu.* 2. & *d.* 27. *q.* 1.
b *Sot. de inſt. ſacer. de matrim. lect.* 6.
c *Pet. Mar. in l. de nuu orbis inſul. & l.* 8. *de præparatio. Euang. c.* 4.
d *Prud. l.* 1. *cõtra Sima.*
e *Varro libro comment. de reb. Moſcou.*

De Monachis vero illud prætereundum nõ eſt, quod in Concilio *f* Turonenſi ſecũdo ſub Pelagio primo Pontifice Maximo eo tempore celebrato, quo licebat Clericis iuxta vſum Orientalis Eccleſiæ vxores habere, ita decretum eſt. Si qui in Monaſterio conuerſi ſunt, nullatenus exinde habeant licentiam euagandi, neq. (quod abſit) nullus eorum coniugem ducere, aut extranearum mulierum familiaritatem habere. Nam ſi vxorem duxerit, excõmunicetur, & de vxore male ſociata conſortio etiã iudicis auxilio ſeparetur, & infelix monachus coniunctione fædatus ab Eccleſia ſegregetur, donec reuertatur ad ſepta Monaſterij, & indictã ab Abbate, quandiu præceptum fuerit, agat pœnitentiã. Hæc dictum Concilium. Et certe de monacho illo, qui poſt ſolemnem religionis profeſſionem contrahit matrimonium, hac diſtinctione iuris periti communiter vti ſolent, ſi publicè facinus hoc perpetrauit eo caſu magis ſuſpectus de hæreſi eſt, & ipſo facto malè ſentiens de votis monaſticis reputatur, videtur enim aſſerere id ſibi licere, quod palam cõmittere non erubeſcit. Aliud eſſe aũt cum occultè monachus duxit vxorem, quia tunc magis præſumitur dolo peccaſſe, quam intellectus errore. Quamobrẽ priori caſu procedere poſſunt contra eum Inquiſitores, poſteriori verò non, argumento cuiuſdam legis, *g* & eorum, quæ tradunt Iacobus Butrius, Baldus, Abbas, Felinus, Ioannes de Anania, Franciſcus de Squila, Matthæus de Afflictis, & alij, quos refert Simancas ab hac opinione merito diſcedẽs tenens indiſtinctè, quod ſiue occultè, ſiue publicè cõtrahat Monachus matrimonium, poſſunt Domini Inquiſitores contra eũ procedere, cuius fundamentum eſt, nam etſi impudicitius ille faciat, qui palã has nuptias celebrat, non tamen ſuſpicione magna carebit, qui eaſdẽ occulte cõtraxerit, quinimmo plerũq; fit, vt vehementer ſuſpicione laboret, qui clanculũ talia cõmiſit, nam qui malè agit, odit lucẽ, ne redarguantur opera eius, & (vt ait Ariſt.) *h* magis iniuſti ſunt hi, qui magis occultè procedunt, & ſicut Socrates *i* inquit, ea, quæ occultè geruntur, improbitatis ſuſpicione pleniſſima ſunt. Quod multis exem-

f *Conc. Tur. c.* 46.
g *l.* 2. §. *pen. ff. de vi. bon. rap. Butr. & Bal. in l. nemo C. de ſum. Trin. Abbas in cap. de hon. de celebr. miſſ. & conſil.* 68. *l.* 1. *Felin. in c. cum quidam de iure iur. & in cap. ad abolendam de hær. vbi Anan. Eſq. de fid. Cath. ca.* 15. *Affli. in cõſue.* 51. *col. tit.* 1. *q.* 7. *Sim. de cat. inſtit. tit.* 4. *de mat. n.* 8. & 9.
h *Ariſt.* 7. *Eth.*
i *Socrat. lib.* 5. *hiſt. Eccl.*

exem-

a lec. 3. Ariſt. 7. Eth ca. 6. Socrat. hiſt. tripar. l. 5. c. 34. l. vn C. d ritu nu ps. l. non exiſtime, ff. de adm. c. cum ea inſtit. de haret.
b Tiraquel. in præfat. de retracta. Com. c. 13. & li. de pœnis c. 57.
c Siman. vbi ſup. nu. 10.
d Con. 2. Tur. Can. 11. c. impudicas c. ſiquis ſacre c. monacho. & c. quia 27. q.
e Niceph. l. 2. c. 15. cum ſeq. & l. 6. c. 30. Simã. vbi ſup.

exemplis *a* confirmare poſſem, quę alij ante nos retulerũt, præcipuè doctiſſimus Tiraquellus. *b* Cum igitur crimen in vtroque caſu idem proſus ſit, nec differentia ponatur, niſi qualitate ambigua, non video cur tam diuerſa cognitionis cauſa conſtituẽda ſit, & ſic concludit Simancas *c* quod cognoſcere quoque poterunt Inquiſitores de crimine monachi occultè matrimonium contrahentis, prę ſertim in his temporibus, in quibus impijſſimus Lutherus palam docere non erubuit licere monachis omnibus, etiam cum virginibus Deo dicatis liberè matrimonium contrahere. Quæ hæreſis iam olim cõdemnata eſt. Vnde Inquiſitores ieiunia, & orationes iniungere ſolent cum detruſione perpetua in aliquod monaſterium religioſis matrimonium occultè contrahentibus argumento eorum, quæ ex varijs Concilijs *d* & ſacris Canonibus colligunt Doctores, & tradit Nicephorus *e* & Simancas ait idem dicendum in matrimonijs factis a ſacerdotibus diaconis, & ſubdiaconis, de quo in ſecundo tomo ſans dictum eſt.

ARTICVLVS II.

Vtrum matrimonium contractum cum aliquo religioſo ſit nullum.

RESPONDEO dicendo, quod priſcis illis primitiuæ Eccleſiæ temporibus non tanta inerat Monaſticis votis authoritas, ac hæc, quam noſtri Theologi, & iuriſperiti appellant, ſolemnitas, immo etiã nec expreſsè vt veroſimilius eſt, ac publicè vota religionis emittebantur, ſed ea profeſſio ex generali omnium ſenſu, & conſenſu, ita erat religioſo ſtatui annexa, vt etiam ſi voce facta non eſſet promiſſio: tamen intelligeretur cum ſtatu ſuſcepta eius profeſſionis obligatio modo, quo nũc caſtitatis votum in ſacris Ordinibus accipiendis includitur, idq; ex quodam loco Baſilij *f* intelligi poteſt, vbi ait, eos, qui ſe ad monachorum Ordinem adiicerent, cœlibatum emittere cenſuiſſe. Itaque hoc etiam tandiu ſeruatum eſt, quandiu priſca illa pietas, & verecundia ſatis fuit ad homines in officio continendos, poſtea tamen commodius viſum eſt, quod etiam Baſilius ibidem decernit expreſſam caſtitati promiſſionem adiicere. Et primum quidem adhuc eo modo vt ſi quis rupto voto matrimonium iniret, peccaret quidem, ſed tamen matrimonium ratum, validumque eſſet, declarant hoc veterum patrum ſententiæ Cyprianus, *g* in Epiſtola ad Pomponium, & Hieronimus *h* ad Demetriadem, vbi ita de monialibus loquuntur, vt ſe continere non poſſent, quod profeſſæ erant, eas potius ad nubendum hortẽtur, quod iam nec peccatum quidem feciſſent accedente legitima Epiſcopi diſpenſatione id quidem ab Epiphanio *i* quoque cõſuli videmus. Auguſtinus K etiam inſuper quoſdam aſpertè confutat, qui harum coniugium eſſe negabant. Quod ſi Innocentius *l* primus Pontifex, qui horum ætate vixit, & concilia etiam quędam huiuſmodi coniugia dirimi iubent, id pœnæ cuiuſdam loco conſtituunt, quod ſine dubio poterant, vt totus ſepararetur: non quia ipſum connubij vinculum non valuiſſet, id enim nuſquam dicit. Atque hanc ipſam pœnam conſtat illo quidem tempore non ab Eccleſia generaliter receptam eſſe. Ita Leo Primus *m* qui poſt Innocentiũ fuit annis paulo plus, quam viginti etiam ſi peccatum id eſſe doceat, non tamen de nuptijs reſcindendis mentionem vllam fecit, & Gelaſius *n* qui anno quadringenteſimo nonageſimo ſecundo, eandem ſedem tenuit: has quidem Moniales ad

f Baſ. 5. Epiſt. 2. ad Amil. Cant. 14.
g Cyp. in epiſt. ad Pomp. ep. 11.
h Hier. epiſt. 8.
i Epiph. hareſi. 61. cõtra Apol.
K Aug. de bono viduitatis.
l Conc. Tol. 17. q. 1 c. viduas. c. aeſilia.
m Epiſ. 5. c. 14.
n 27. q. 1. c. de viduis.

pro poſitum, vnde exciderunt, adhortatur, non tamẽ compellit, neque matrimonium infirmat, quia Gregorius ipſe, quo nullus ante Pontifex ſeuerior in hoc genere fuerat, cum crebris *o* decretis, & epiſtolis eos, qui coniugium contraxiſſent, ſeiungi, & in monaſterium retrudi iubebat, nihil tamen dixit, quod coniugiũ non valuiſſe intelligatur, immo verò quod valuiſſe exiſtimauerit, ex eo etiam intelligitur, quod in Homilia *p* quadam narrat de Gurdiana amita, quæ ſe poſt quam vna cum duabus ſororibus dedicaſſet, mortuis illis oblita pudoris, ac reuerentiæ, oblita conſecrationis matrium acceperat, & cum eo deinceps vixerat. Quare primus omnium, quod literis extet, Innocentius ſecundus cum Romana Synodo Generali anno nimirum humanæ ſalutis milleſimo centeſimo trigeſimo nono hoc conſtituit, vt religioſis omnino matrimonium interdiceret, idque ita, vt ſi contraherent, nullam vim haberet, & Boniſacius *q* Octauus declarauit illud ſolum votum debere dici ſolemne quantum ad poſt contractum matrimonium dirimendum, quod ſolemnizatum fuerit per ſuſceptionem ſacri Ordinis aut per profeſſionem expreſſam, vel tacitam factam alicui de religionibus per Sedem Apoſtolicam approbatis ſuper cuius decretalem gloſſa *r* ait, quod profeſſio tacita poteſt contingere in eo, qui maior annis ſponte & ſciens aſſumpſit habitum, qui ſolet dari profeſſis, & perſeuerauit in delatione habitus ipſius per triduum, vt dicitur in alia Decretali *ſ* quod ego intelligo, quando tales habitus aſſumpti eſſent ab habente poteſtatem recipiendi, & incorporandi religioni, vt aſſerunt Archidiaconus, *t* Lappus, & Francus; nam licet alia vota, quibus quis ſolum Deo obligatur, & quæ pendent a ſola voluntate vouentis non exigant perſonam recipientem; tamen in profeſſione, vbi contrahitur reciproca obligatio, ſecundum quam conuerſus obligatur monaſterio & monaſterium conuerſo ad eum alendum opus eſt, quod recipiatur profeſſio ab Abbate, vel ab alio ſuperiore loco Abbatis, vt Innocẽtius, *u* & Panormita. annotauerunt. Vnde ſi habitus religionis recipiatur, aut propria authoritate, aut ab alio non habente poteſtatem, valet interim matrimonium antequam talis profeſſio ratificetur à poteſtatem habente, & ita tenet Ioannes Brunellus, *x* quod matrimonium tale ſic medio tempore cõtractum, cum tenuerit, non infirmabitur per rationem illam ſuperuenientem. Vnde ſiquis profitetur religionem approbatam in manibus prælati qui non erat illius religioni, matrimonium per eum contractum non infirmabitur, prout tenet Imola. *y*

o Referuntur 27. q. 1.
p Hom. 38. in Euangel.
q cap. inimicis de voto l. 6.
r Gl. v. tacita.
ſ ca. conſtitutio ac de reg. l. 6 Andr. in d. cap. cum ſpecul. v. eodem ti. § 1. v. placet.
t c t. n. fin. de reg. l. 6. c. ecs eodem titulo.
u Archiadiac. Lappus Dom. & Francus in d. c. 1.
x Inn. et Pa. in c. perrectum de regula.
y Brun. de ſpõſ. & mat. cõc. 30. num. 6. num. 1.

ARTICVLVS III.

Vtrum per ingreſſum religionis ſoluantur ſponſalia de futuro, & de præſenti.

RESPONDEO dicendo, quod per ingreſſum religionis non ſoluuntur ſponſalia de futuro, niſi ſecuta profeſſione, eſſet. n. in poteſtate ſic contrahẽtium ea pro arbitrio diſſoluere ingrediendo, & ſumẽdo habitum Nouitiorum, & poſtea relinquẽdo illum habitum eludi ipſam ſponſam, vt contra aliquos aduertit Ioannes Brunelus. *z* Quod inſuper probatur; nam matrimonium ratũ non ſoluitur per ingreſſum religionis, ſed per ingreſſum cũ effectu ſecuta profeſſione, vt notat Gloſſa *a* quam ibi ſequuntur communiter Doctores. Neq; obſtat, quod per expectationem profeſſionis illi, qui remanet in

ſæculo,

z Imol. in d. c. Imola vnico.
a Brun. de ſpõſ. et mat. concl. 8. in pr.
b Gl in d. c. ex publice de conuerſ. coniug. vbi DD.

Digitized by Google

ſeculo, eſt periculum de lapſu carnis: nam reſpondetur, quod in coniugio multi caſus occurrunt, in quibus coniuges ſine culpa, ſed non ſine cauſa cõtinere coguntur, prout ait Innocentius *a* III. Papa, & ſic videmus, quod plus eſt, quod maritũ cruce ſignatum tenetur mulier expectare quãtiſcunque annis vt patet ex iure, *b* ergo multo fortius tenetur expectare per annum ingredientem religionem, & ita hanc opinionem tenet etiam Couaruuias, *c* qui addit, quod tutius erit prius cõtrahere adimplendo fidem, qua promiſit ſe ducturũ eam, verbi gratia in vxorem, præcipuè ſi fidem iuramento firmauit, & poſtea ante conſummationẽ matrimonij contracti, religionem ingrediatur, ſic intelligens quandam Decretalem. *d*

a *c. Quoniã frequenter, §. ſin aũt in fi. ut lit. non conteſt.*
b *c. in præſẽtia, de ſponſa. ca. ex multa de voto.*
c *Cou. de teſta. 1. p. c. 5. nu. 11.*
d *ca. commiſſũ de ſponſ.*

ARTICVLVS IV.

Quo iure matrimonium ratum per ingreſſum religionis diſſoluitur.

RESpondeo dicendo, certum eſſe in iure, *e* matrimonium ratum per profeſſionem religionis in aliqua religione approbata diſſolui, & licet aliqui dubitauerint, an quo ad vinculum diſſoluatur, vt conſtat ex traditis à Michaele de Medina: *f* nunc vero iam huiuſmodi dubitatio ſublata eſt à Concilio Tridentino *g* his verbis, ſiquis dixerit matrimonium ratum non conſummatum per ſolemnem profeſſionem religionis alterius cõiugis non dirimi, anathema ſit. Nũc verò quo iure, quavè ratione dirimatur explorare oportet, in qua parte variæ ſunt Scholaſticorum authorum (quemadmodum & in reliquis omnibus, quę fides religioque non præſcribit) ſententiæ; & inter eas duas tantum referam, quæ communiter circunferũtur. Prima eſt, quæ ipſo iure naturali matrimonia rata non conſummata aduentu religionis euaneſcere docet. Eſt autem huius opinionis ratio, nõ imperfectio formalis, aut eſſentialis matrimonialis contractus nondum conſummati, vt Gratianus docebat, ſed imperfectio obiectiua, quoniam. ſ. religio ſit multo excellentior, & ſublimior, à minus autẽ perfecto ſtatu, rationeque viuendi ad magis perfectum, præſertim vbi nulla intercedit coniugis alterius iniuria, licet aſcendere, ſtatus autem religionis vt D. Paulus, *h* docet perfectior eſt ſtatu coniugali, id autem, quod perfectius eſt, nõ debet impediri per minus perfectum, ergo vtrumq; cõiugum, ſi citra alterius iniuriam fieri poteſt, integrum eſt ad religionem ſe conferre. Quod verò ante copulam relicto coniuge non fiat tam atrox iniuria, quæ bono religionis non compẽſetur, hac ratione perſuadeo, nam aut illa iniuria irrogaretur fini matrimonij, qui eſt prolis procreatio, aut deſertæ ſponſæ, non proli, quia nulla adhuc eſt, cũ nondum præceſſerit coniugalis congreſſus neque vero ſpõſæ, quia cũ maneat integra, nihil decoris, aut honoris amiſit, quominus poſſit alteri nubere. Ita tenent aliqui *i* cum Durando, & docet Soto.

e *ca. ex publico de conue. cõiug.*
f *Med. lib. 5. de ſac. hom. cõtin. c. 57.*
g *Trid. ſeſſi. 24 Can. 9.*
h *1. Cor. 7.*
i *Aliqui apud Durand. in 4. d. 27. Sot. in 4. ſẽt. d. 27. q. 1. art. 3.*

At cõtra hanc ſententiam optimè inſurgit Durandus, *K* quod ſcilicet prædicta ratio nõ minus matrimonia rata non conſummata quã ipſa conſummata per coitum diſſoluenda ſuadeat. Quemadmodum enim matrimonium ratum tantummodo religionis ſtatu minus bonum eſt: ita matrimonium conſummatum, & actionibus iam coniugalibus implicatum perfectione Chriſtianæ vitæ ab eodem exceditur; ratio vero illa, quæ ab alterius partis iniuria deſumitur, ex eo confunditur, quod ſolet frequentiſſime accidere oſcula, & tactus impudicos præceſſiſſe inter ſponſos per verba de præſenti, per quæ profecto nonnihil, immò multum honoris nuptijs deſcendit: præcipuè cum ex his fama coitus licet falſa reſultet, per quam ad aliud matrimonium ineundum inepta fiat ſponſa.

k *Durand. vbi ſup. q. 2.*

Secunda opinio eſt Scoti *l* putantis ea ſola diuina inſtitutione per profeſſionem religionis matrimonium opere carnali non conſummatum diſſolui. Quam opinionem probat primo ex natura Chriſtiani matrimonij, quæ eſt indiſſolubilitas ex inſtituto diuino iuxta illud, Quod Deus coniunxit, homo non ſeparet, nam in hoc caſu cum non diſſoluatur per mortem naturalẽ alicuius ex contrahentibus neceſſe eſt, vt per eum, qui talem inſtituit indiſſolubilitatem ſoluatur. Secunda ratio eſt a Sanctorum exemplis, nam, vt ferunt, Ioãnes Euangeliſta à nuptijs à Chriſto ad Apoſtolatum vocatus eſt, & de Alexio Theone, quodã Machario Romano, & alijs nonnullis Eccleſiaſticæ hiſtoriæ memorant relictis ſponſis ad monachatum ſe contuliſſe. Et hanc ſententiam ante Scotum tenuit D. Bonauentura, *m* ſed Michael de Medina ab ea recedit.

l *Sco. in 4. d. 32*
m *Bonau. in 4. d. 27. art. 2. q. 1.*

Primò quia recurrere ad diuinum ius in hoc caſu eſt ſine ſolido fundamento. Nam Diuus Paulus *n* cum multa de coniugali tum infidelium, tũ vero fidelium cõiugum diuortio partim propria, partim Domini authoritate tradiderit, nihil de diuortio religionis memorauit, ſed poſt quam generali ſententia ex diuino mandato decreuiſſet vxorem à viro non recedere, quod ſi diſceſſerit, manere innuptam, aut viro ſuo reconciliari, ſolum Chriſtianæ religionis gratia, non item inſtituti peculiaris à conſorte recedendi facultatem indulget dicens, Quod ſi infidelis (inquit) diſcedit, diſcedat, non enim ſeruituti ſubiectus eſt frater, aut ſoror in eius modi, in pace autem vocauit nos Deus, atque id quidem quando alter coniugium infidelis non conſentit habitare cum fideli, quanquam id ſecundum non ex diuina, ſed ex propria duntaxat authoritate deriuatum ingenue fateatur, cæteris, (inquit,) id eſt, fidelibus, ego dico, non Dominus ſiquis frater habet vxorem infidelem, & hæc conſentit habitare cum illo, non dimittat eam, &c. Argumentum vero, quod ab exemplis Sanctorũ ducebatur, quantum ad eos attinet, qui poſt Chriſtum ad monachatum, aut vitam eremiticam deſertis ſponſis diuerterũt, nihil perſuadet, hoc enim Eccleſiaſticorum Canonum authoritate ſunt feciſſe putandi. Quantum vero ad Ioannem Euangeliſtam pertinet, ait Michael de Medina, *o* quod nunquam ea hiſtoria ſibi perſuaderi potuit, quanquam illius aſſertor non ſemel Hieronymus videatur. Primo quidem quod inter Eccleſiaſticos authores, qui vitas Apoſtolorum memoriæ prodiderunt, Euſebium dico, Abdiam, Nicæphorum Dorothæum Tyrum, &c. nihil de hoc coniugio legerat.

n *1. Cor. 7.*
o *Medi. de ſacro. homi. cõtin. l. 5. num. 90.*

Secundo, quoniam nuptiæ illæ celebratæ sũt in Chana Galileæ, vt idẽ Ioannes inquit, Ioannes vero non ex Chana, vt aliqui affirmãt, erat, illud aũt eſt prorſus intolerabile, quod quidam ſcribũt, Magdalenam Lazari Sororem in illis nuptijs ſpõſam fuiſſe, cũ hæc Hieroſolymitana, ille Galilæus, hæc nobiliſſima, ac ditiſſima, ille cõtra ex mediocri plebe, ac demum piſcator. Et certum argumentum, quod à Sanctorum geſtis deſumitur, non conuincit. Nam cum hi nõ ad religionem ab Eccleſia Romana approbatam, cuius duntaxat profeſſionem matrimoniũ ratum dirimere canones docent, ſed vel ad vitam eremiticam, & ſingularem, uel ad aliam ſimilem diuerterint, quo pacto huic Eccle-

ſiaſticæ doctrinæ, quæ docet ingreſſu religionis cõiugia rata duntaxat diſſolui, ſuffragari poterunt? Enim vero nunc Alexij vita quantumcunque ſanctiſſima matrimonium ratum non dirimeret: etſi horum ſanctorum conuerſiones aliquid ſuadent profecto coniugia per quamcunque rationem religionis diſſolui, quod nunc Theologi non concedunt, qui ad ſolas religiones ab Eccleſia Romana approbatas reduxerunt.

Quare cõcludit Michael de Medina, quod matrimonium ratum, & non conſummatum, licet ſit verum, & perfectum matrimonium, iure tantum Eccleſiaſtico per ingreſſum religionis diſſoluitur, cum ſecundum ipſius, & doctiſſimorum ſententiã Pontifex in matrimonio rato non conſummato poſſit diſpenſare, nimirum ſi poſſit generalem cõdere legem, qua omnibus ſponſis per verba etiam de præſenti diuertendi ad religionem facultatem tribuit, atque ea lex illa eſt, qua ante duos menſes poſt celebratas per verba de præſenti nuptias, coontractumque matrimonium, ſponſis aut coniugis conuenire vetatur, daturque illis diuertendi ad religionem tempus.

a Cou. in c. 2. de teſt. nu. 11. Nauar. in ca. Non dicatis, nu. 49. Mandoſ. de ſig. grat. v. veti cõmutatio ver. an Papa poſſit. Menoc. l. 2 præſũp. 16. ex nu. 258. Cordo. lib. 1. qq. q 24. Gamb. de off & poteſ. leg. l. 2. ex nu. 259. & lib 8. in rub. de off. & poteſt leg. in Reg. ex nu. 84. Steph. de Caiet. in c. ad limina 30. q. 1. §. 4. nu. 353. So. l. 7. de iuſt q. 4. artic. 2. ver. de capitali, & q. 5. artic. 3. ver. ſi aut ergo & in 4. di. 38. q. 2. ar. 2. v. de his ergo.

b Vola. l. 2. de Geogra. ca. ult. Blanc. in inſcript. Reg. Arag. f. 23. & in Arag. rerum cõm. pa. 145.

c Plat. in vita Celeſt. III. Benedic. in c. Ray. in ver. qui cum alia matrimoniũ contrahens nu. 28. Rodulp. in c. oportebat, 29. d § attentis n. 25. p. 266. Stue. de penſion. q. c. 9. nu. 6.

d Arnal. de agnoſcẽdis aſſert. Cath. q. 27. nu. 24.

ARTICVLVS V.

Vtrum Papa poſſit diſpenſare in voto ſolemni religionis, & caſtitatis, ita quod monacho profeſſe de licentia Summi Pontificis liceat exire à monaſterio, vt vxorem ducat.

RESpondeo dicendo, quod de articuli huius quæſtione agunt Couarruuias, *a* Nauarrus, Mandoſius, Menochius, Corduba, Andreas, Gambarus, Stephanus de Caieta, & Soto. Et pro quæſtionis principalis reſolutione, ſi credibius veriori Doctorum opinioni dicendum videtur, diſpenſatum fuiſſe cum Ramiro rege Aragonum, vt relicta religione, & Epiſcopatu Regnum ſuſciperet, & vxorem, vt poſt Raphael Volaterranum, *b* & alios ſupra citatos refert diligẽtiſſimus hiſtoricus Hieronymus Blanques in inſcriptione Regũ Aragoniæ, & in Aragonenſium commentarijs rerũ. Et idem pariter obſeruauit Celeſtinus III. Pontifex Maximus, qui diſpenſauit cum Conſtantia filia Rogerij Regis, vt Religione deſerta nuberet Henrico Sexto, Federici Imperatoris filio, vt memoriæ proditum eſt à Platina *c* & à Guillermo Benedicto, & à Rodulpho Cupers, & à Ioanne Baptiſta à Sancto Seueriano. Scribit etiam Arnaldus *d* Albertinus Alexandrum Sextum Summũ Pontificem diſpenſaſſe cum Cęſare Diacono Cardinali, vt in vxorem duceret filiam Ducis Valentiniani Galli.

Sed videamus, quibus rationibus hæc opinio fulciatur, pro cuius reſolutione certa ab incertis ſegregare operæ precium eſſe duxi. Et primo certũ eſt quod ſi loquamur de voto ſolemni continentiæ ſacerdotalis, conſtat ſecundum communiter Doctores, quod ex ſola Eccleſiaſtica inſtitutione conſona iuri diuino, & naturali annexum eſt ordini ſacerdotali, ac proinde per Papã poteſt diſpenſari, quod idem dicendum eſt de voto continẽntiæ ex inſtitutione tantum Eccleſiæ alijs religionibus annexo, quales ſunt Ordines militares, poſsũt per Papam diſpenſari. Hęc certa ſunt. Quod autem in dubio verſatur, eſt, vtrum loquendo de religione perfecta, & Euangelica, cuius eſſentia ex inſtitutione diuina conſtat ex tribus votis eſſentialibus, quorum altero ablato aufertur, & ipſius ſubſtãtia religionis. Vtrum, ſcilicet in hoc voto poſſit Papa diſpenſare, ita vt ſic religioſus factus religione deſerta poſſit ducere vxorem, duæ opiniones circunferuntur.

Prima opinio eſt D. Thomæ, quam ſequitur Soto, *e* quod Papa non poſſit in hoc caſu diſpenſare.

e Sot. vbi ſup.

Secunda opinio cõmunis eſt, quam tenent Scotus, *f* & Richardus, quod Papa põt in voto ſolemni continentiæ monachali, vel religionis diſpenſare, quam opinionem tenent communiter Doctores, & multi etiam Thomiſtæ, vt Caietanus *g* Ambroſius Catherinus, & Turrecremata, qui refert Diuum Thomã, & multos alios id tenuiſſe quod ſcilicet ex magna cauſa communi puta, pro Regni conuerſione, vel pace, quæ non aliter ſperaretur tam commodè fieri, licita eſſet Papæ diſpenſatio, vt religioſus exiens à religione vxoré duceret. Cuius grauiſſimę opinionis fundamentum potiſſimum eſt, quia qua ratione poteſt Papa diſpenſare in voto ſimplici, poteſt etiam in ſolemni. Nã in ſimplici tripliciter diſpenſat ſecundum modum triplicem loquendi Doctorum. Primo quia ex cauſa diſpenſat in iure diuino, vel naturali tollendo, vel relaxando eius obligationem de implendo vota, vel promiſſa Deo, & hominibus, aut ſecundo quia vt tenet D. Thomas, remittit, vel tollit materiam id eſt votum, vel promiſſionem, & eius obligationem humanam iam Deo quæſitam, & hoc ſecundum eſt materia prioris obligationis diuinę, & naturalis de adimplendo vota, atque promiſſa: aut tertio quia declarat tam hoc, quam illud ius, aut votum ex cauſa legitima non tenere, neque obligare, ſed quocumque modo iſtorum põt ſimiliter Papa facere, aut diſpenſare in voto ſolemni, in quo eſt etiam ipſũ votũ, quod eſt materia prioris iuris diuini, & naturalis quia tandem habet poteſtatem diſpenſatiuam, relaxatiuam, & declaratiuam ad hoc, & ad illud ex cauſa legitima. Sed huic argumento reſpondent aduerſarij negando minorem, dicendo non eſſe ſimile, quia in voto ſolemni vltra promiſſionẽ, quæ ſola eſt in voto ſimplici, eſt datio vel exhibitio actualis Deo, vel Eccleſiæ in nomine Dei ratione cuius eſt iã ius Deo, & Eccleſiæ acquiſitum ſuper hominem ad tales actus, quod quidem ius ſicut neque alienum tollere, neque contra ius diuinum agere Papa derogare non poteſt, vt ait Soto. *h*

f Scot. & Rica. in 4. d. 38.
g Caiet. in quo. lib. Tur. in c. de illo cleric. 32. d. 38. D. Th. in 4. d. 32.

h Soto l. 8. de iuſtit. 42. ar. 5. & q. 4. art. 5. & q. 3. art. 3.

At contra replicatur, quia qua ratione Papa poteſt ex cauſa reuocare, tollere, & inualidare voti ſimplicis obligationem humanam iam Deo acquiſitam, vel ipſam promiſſionem, quæ eſt materia iuris diuini, & naturalis implendo vota ſua, eadẽ ratione poteſt iam datam Deo rem, vel obligationem hominis, & ſtatus religionis aſſumptionem, quæ fit in voto ſolemni reuocare, vel tollere, & ex conſequenti materiam iuris diuini de implẽdo votum ſolemne.

Præterea poteſt eſſe votum ſolemne, ſine datione, vel ſine ſtatus aſſumptione, vt ſi Eccleſia ſtatuat, quod votum continentiæ, vel religionis emiſſum coram tribus, vel quatuor teſtibus ſit ſolemne dirimẽs matrimonium, iam in illo voto ſolemni poteſt Papa diſpenſare, ſicut diſpenſat in ſacerdotali, ergo ſolemnitas non ſtat in datione, & ſtatus mutatione, & dato, quod ſolemnitas voti fiet in datione, & ſtatus mutatione actuali, hoc tamen non impedit quin Papa poſſit diſpenſare, quia ſicut Papa poteſt diſpenſare in paupertate, & obedientia relinquendo monachum ſub habitu ſuo, vel clericali, vt ſunt, fratres ſancti Spiritus, & ſub obedientia Epiſcopi, vel alterius Prælati, vel ipſius Papæ immediate, & in concedendo licentiam vt faciat de rebus ad libitum diſponendo in

Digitized by Google

do in vita,& in morte, vt facit cum monachis Epiſcopis, vel cum alijs de monachatu ad clericatum tranſeuntibus. Ita ergo ſimiliter in voto, ſolemni continentię poteſt diſpenſare,& ſoluere hominem ab obligatione, qua ſe religioni obligauit per ſimplex, & ſolemne votum,& de religioſo facere non religioſum quamuis non poſſit facere, quod maneat vera, & perfecta religio, & perfectus religioſus Euangelicus ſine tribus votis,nec ſtatum Euangelicę religionis diſſoluere poſſit, vt bene in iure *a* habetur, nec illud faciendo diſpenſat in iure diuino de adimplendo votum, ſed in materia eius, vt dictum eſt.

a cap. cum ad monaſterium de reg. lib.6.

Neque obſtat,quod ex datione,& ſtatus aſſumptione conſurgat etiam obligatio diuina, contra quam Papa non poteſt, in quo ſtat tota difficultas. Nam ad probandum id eſſe falſum, nota,quod vltra communem obligationem iuris diuini, & naturalis de implendo votum,tam ſimplex,quàm ſolēne,in voto ſolemni religionis ſunt quatuor. Primū eſt promiſſio actuum religionis. Secundum datio perſonæ Deo, vel Eccleſiæ nomine Dei ad dictos actus implendos. Tertium aſſumptio ſtatus religionis,per quam fit illa traditio,& acceptio in profeſſione. Quartū eſt, ipſa religio perfecta,& ſtatus Euangelicus conſtans ex tribus votis eſſentialibus religioni ipſi. Et hoc quartum eſt de iure diuino,ita quod ex inſtitutione diuina de eſſentia religionis perfectæ Euangelicæ ſunt illa tria vota, & de hoc hic non agimus, vtrum eſſe poſſit perfecta religio, perfectuſque religioſus Euangelicus ſine tribus illis votis eſſentialibus cum duobus tantummodo, vel non. De tribus autem prioribus,quæ conſtituūt votum ſolemne huius religionis, conſtat,quod sūt actiones humanæ, & illæ tres obligationes ex tribus illis actionibus conſurgentes Deo acquiſitæ conſtat etiam, quod ſunt ſolum humanæ, ſcilicet obligatio ex promiſſione,ex datione,& ex profeſſione,vel ſtatus illius aſſumptione ſuntq; materia generalis obligationis,vel iuris diuini, & naturalis de adimplendo votum omne tam ſimplex, quam ſolemne, & ita patet,quod ipſum votum ſolemne,vt tale, nihil iuris diuini habet ad mixtum, ſicut neq; votum ſimplex religionis,aut cōtinentiæ,alioquin eadem ratione votum ſimplex religionis haberet ius diuinum admixtum, & eſſet indiſpēſabile,quia eſt de eadem religione,vel continentia, quæ ſecundum contrariam opinionem eſt de iure diuino ſicut & adimpletio voti cuiuſcunque de iure diuino eſt,& naturali. Vnde cum Papa poſſit ex cauſa omnem obligationem humanam diſſoluere, & in ea diſpenſare conſequitur quod poteſt omnes tres illas priores obligationes diſpenſando diſſoluere, & maximè illam tertiam,ne ſit iam homo religioſus, nec obligatus alicui religioni aut voto,ſed quod ſit vxoratus,quamuis non poſſit facere quod manens religioſus perfectus ſit vxoratus, aut proprium habens,quia id Euangelicæ religioni repugnat ſtante lege poſita,ita docet Corduba. *b*

b Cord. vbi ſupra p. 215. colum. 2.

Ad Argumenta.

EX his quæ dicta ſunt aliqua argumenta quæ contra ſupra poſitam ſententiam adducuntur ſoluta manent, nunc autem pro maiori claritate duo tantum proponam.

Primum argumētum eſt,quia qui non poteſt in minus, non poteſt in maius ei ſubordinatum, vel eiuſdem generis, aut rationis, ſed Papa non poteſt diſpenſare in matrimonio tantum rato, & non cōſummato,quod eſt minus vinculum, minuſq; perfectus ſtatus, quam vinculum, & ſtatus religionis, cum per ingreſſum religionis vinculum matrimonij rati diſſoluatur, ergo a fortiori non poterit diſpenſare in vinculo voti ſolemnis religionis. Reſpōdetur, quod Papa poteſt ex cauſa diſpenſare in matrimonio rato,& non conſummato, vt cōtra Theologos defendit Caietanus *c* quem ſequitur Nauarrus dicens, *quod hæc opinio adeo ſeruatur, quod etiā, ter, aut quater ad petitiones conſilio ſuo antequam in vrbem veniſſet oblatas felicis recordationis Paulus Tertius, & Pius Quartus, per ſuas diſpenſationes diſſoluerunt quadam matrimonia omnino clandeſtina, nondum conſummata in remedium animarum alioquin probabiliter perituarum. Quod (ait,) atteſtor, ne quis ſecutus Soto* *d* *contra Caietanū vllum ſcrupulum ingerat ijs, qui eiuſmodi ſanctiſſima gratia fruuntur, vel poſt hac fruentur, nam & poſt eum Michael a Medina Franciſcanus, vir erudiſſimus, & alias purus Theologus libro quinto de ſacrorum hominum continentia Caietanum, & communem eſt ſequutus.* Hæc Nauarrus.

c Caie. in opus 1. tomo tracta. 28. Nauar. in man. c. 22. nu. 21.

d Soto li. 7. de iuſtitia.

Secundum argumentum deſumitur ex quadam decretali, *e* definiente,quod paupertas adeò eſt annexa Ordini Monachali,quod in ea,ſicut in continentia nec ſummus Pontifex poſſit diſpenſare. Reſpondetur, quod in hoc caſu ſolum prætendit Papa, quod cum Monacho Papa non poſſit diſpenſare,vt maneat Monachus perfectus in perfecta,& Euangelica religione, quam profeſſus eſt, & quod ſimul habeat proprium,aut vxorem, quia hæc omnia tria vota ſunt de ſubſtantia religionis Euangelicæ, adeò quod altero ablato iam ipſa religio diſſoluitur, & ipſe iam religioſus illius deſinit eſſe, cū quo ſtat quod ex cauſa rationabili ille de religioſo per diſpenſationem poteſt fieri non religioſus, aut in toto aut in parte ab obligatione illius religionis diſſolui, & illa in voto ſolemni ex ſupradictis diſpenſare poteſt.

e c. cum ad monaſterium de ſtat. reg. l.6.

ARTICVLVS VI.

Vtrum Religioſi Societatis Ieſu poſſint contrahere matrimonium.

REſpondeo dicendo,quod omnes,qui in ſocietatem admiſſi biennio probationis a quolibet eorum peracto tria vota eſſentialia,tametſi ſimplicia,emiſerint, emittentvè in futurum inhabiles eſſe, antequam a ſocietate dimittantur, ad matrimonium contrahendum, contractuſque huiuſmodi nullos, & irritos decreuit Gregorius Decimuſtertius, prout iam in primo tomo *f* eſt relatum, in quo aliqua diximus de huius conſtitutionis intelligentia,nunc autem operæ pretium eſſe duxi aliqua vltra adijcere, vt huius rei definitio magis illuceſcat.

f 1. tomo. q. 1.

Et prima facie videtur,quod Papa hoc determinate minimè potuit,cum hi fratres ſint adhuc ſæculares,ſi quidē poſſunt habere propriū, quod repugnat ſtatui religioſo iuxta ſuperius dicta, & propterea videtur,quod non poſſunt ſimpliciter inhabilitati ad matrimonium, nam vt colligitur ex Sylueſtro *g* poſt Panormitanum,quāuis ſummus Pontifex poſſit inhabilitare ſæculares,ne contrahant in tali gradu conſanguinitatis non tamen poteſt inhabilitare ſimpliciter ad hoc, vt nullibi poſſint contrahere, quia hoc eſt contra Euangelium concedēs cuilibet ſæculari Laico poſſe nubere. Hæc ratio, vt audiui, multorum torſit ingenia, at meum ingenium procul dubio nunquam torſit. Procedit enim ea in ſæcularibus abſolute, qui nullum votum caſtitatis, & continentiæ emiſerunt, in

g Syl. v. obedientia, §. 5. Pan. in c. olim de cler. coniu.

aliqua congregatione a Papa approbata, non autem in illis, qui dum ſunt ſub obedientia Regulari promiſſa publicè in aliqua religione approbata, cuiuſmodi eſt Societas Ieſu, hi enim licet poſtquam dimiſſi ſunt a Societate ſunt verè ſæculares, anteq̃ tamen dimittantur, religioſi ſunt, reuocabiliter tamen, & cũ ſint religioſi, inhabilitãtur ad matrimonium contrahendũ, & matrimonium ab his cõtractum ipſo iure irritatur, cum ſtatus religionis, pęnitentiæ, cuiuſmodi eſt religio Societatis, repugnet cũ ſtatu hoĩs coniugati, de intrinſeca. n. verę religionis monachalis, & pęnitentiæ eſt mors ciuilis, & ſic ipſius profeſſores mortui Mũdo iudicãtur, & in eod. ſtatu permanentes cum ſint verè religioſi, propriũ habere non poſſunt. Vnde iure optimo Sũmus Pontifex potuit definire, & de facto definiuit, ne ipſi in ſtatu religionis perſeuerantes contrahere poſſint, & eorum matrimoniũ iure optimo irritauit, nõ enim cõueniunt, & in vna ſede morantur, quem eſſe religioſum, & monachum, & priuilegiis religionis gaudere, & eſſe vxoratũ, & rei vxoriæ indulgere: & ita Greg. Decimus Tertius, in eadem cõſtitutione hos, qui peractis duob. annis probationis tria vota ſimplicia, paupertatis, caſtitatis, & obediẽtię emiſerũt, vocat, & definit eſſe vere religioſos. Quod certè ex opinione Scoti *a* maximè confirmatur, cum teneat per votum ſimplex religionis fieri traditionẽ reſpectu Dei, ſicut fit per votum ſolemne reſpectu Dei, & hominũ, & a fortiori hoc erit aſſerẽdum in voto ſimplici publicè emiſſo in hac ſacra religione approbata, in qua promittitur obediẽtia perpetua publicè, irreuocabiliter ex parte promittentis, licet ſit reuocabilis ex parte admittentis ipſam obedientiã, & ſic põt dici, quod in his religioſis Societatis, cum tria vota ſimplicia emittant, contingit inueniri quodam modo traditionem reſpectu Dei, & hominũ ſicut inuenitur in voto ſolemni reſpectu Dei, quia ipſi ſe, & ſua illi per votum tradiderũt reſpectu hominũ, quia ipſis publicè obedientiam promiſerunt: ita quod Summi Pontifices definiunt eos in apoſtaſiæ crimen, & excommunicationem ipſo facto incurrere, ſi a Societate decederent, aditumque illis ad profeſſionem in ordinibus etiam mendicãtibus denegarunt, irritamq; & nullam eſſe, ita definiunt Gregorius Decimus Tertius, Kalẽdis Februarii anno Domini milleſimo quingẽteſimo octuageſimo ſecundo. Motu Proprio, & ex certa ſcientia, qui inter alia definiuit ipſos eſſe verè, & propriè religioſos, & octauo Kalendas Iunii anno Domini milleſimo quingenteſimo octuageſimo quarto: id ipſum iterum definiuit, vt ex diplomatibus eadem die relatis, ac publicatis conſtat, & ſupra late in primo *b* tomo dictum eſt.

a Scot. in 4. d. 31. q. vnic.

b 1. Tom. q. 1.

ARTICVLVS VII.

Vtrum per profeſſionem in religionibus militaribus emiſſam ſoluatur matrimonium ratum.

RESpondeo dicendo, quod loquendo de Clericis profeſſis in religionib. Militaribus, non eſt dubitandum ipſos eſſe verè, & propriè profeſſos, & ideò omnia iura, quæ loquuntur de Regularib. licet non comprehẽdant milites, ſiue Equites Commendatarios, comprehendunt tamen ipſos Clericos profeſſos Crucem portantes, atq; ideo quando Alexander Sextus in Bulla Confirmationis, quę habetur in regula Sancti Iacobi decreuit, vt imponentes manus violentas in Fratres, & Sorores, ordinis Sancti Iacobi, incidant in pœnam Canonis, *Si quis ſuadente.* Aliqui viri docti intelligunt hoc procedere de ipſis Clericis, & monialibus, quia vtrique sũt verè religioſi, & non de Commendatariis, qui fallũtur, vt conſtat ex Bulla Alexandri Tertii Cõfirmatoria huius ſacræ religionis, cuius tenorẽ refert Licentiatus Didacus *b* de la Mota religionis Sancti Iacobi alumnus, in libro quem de hac religione nouiſſimè edidit. Vnde ad quæſtionem propoſitam, redeuntes dico, quod profeſſio Clericorum huius ordinis dirimit ſine dubio matrimonium ratũ, & non cõſummatum cum per profeſſionem in religione approbata dirimatur. At vtrum per profeſſionem militum in religione Sãcti Ioannis Baptiſtę dirimatur matrimonium ratum inter Doctores, maximè ventilatur, adeo quod licet doctiſſimus Soto, olim dixerit eſſe vere religioſos, tamen idẽ auctor alibi *c* aſſeruit non eſſe inter veros religioſos connumerandos, & propterea per ingreſſum, & profeſſionẽ huius ordinis non diſſolui matrimonium ratũ non conſummatum, quam opinionem, ego minimè tenere auderem, licet enim Papa cum ipſis poſſit diſpenſare, vt habeant vxores, ſicut de facto diſpenſauit cum profeſſoribus in aliis militiis, hactenus tamen cum his non diſpenſauit, & ſic hi promittunt ſolemniter obedientiam, paupertatẽ, & abſolutè caſtitatem, & non caſtitatem coniugalem, quam aliorum ordinum militarium Equites profitentur. Ita tenet Nauarrus, *d* & per conſequens eorum profeſſio dirimit matrimoniũ ratum, non conſummatum, vt tenet Corduba. *e* De cæteris autem militibus Ordinum D. Iacobi Alcantaræ, & Calatrauæ, nullo modo poteſt dubitari eorum profeſſionẽ non dirimere matrimonium ratum, cum non promittãt caſtitatem abſolutè, ſed caſtitatem cõiugalẽ, quod nihil aliud eſt, quam quod non debent cognoſcere alias fœminas præter ſuas proprias, & legitimas vxores. Et quod eorum profeſſio non dirimat matrimonium ratum, tenent Aragon *f* Ouandro, Petrus de Ledeſma, & Henriquez.

b Didac. de la Mota l. 12. p. 74. nu. 47.

c So in 4. d. 27. q. 1. ar. 4.

d Nau. de redd. Eccl. in fi.

e Cord. de caſib. conſcient. q. 18.

f Ara. 2. 2. qu. 88. ar. 11. p. 1027. col. 1. Ouan. in 4. d. 78. propoſ. 30 in vlti. verb. Led. in addit. ad 3. p. q. 61. a. 2. d. 4. pa. 593. Henr. de ſacram. l. 11 c. 8. §. 6.

ARTICVLVS VIII.

Vtrum oblati Religionum poſſint contrahere matrimonium.

REſpõdeo dicendo quod oblati ſunt hi, qui abſque religionis profeſſione ſe ipſos perpetuo Monaſterio obtulerunt ſicut tradunt Cardinalis, *g* & Abbas, & ſentit Lappus, eſt .n. neceſſaria perpetua oblatio, vt conſtat ex iure *h* & tradunt communiter Doctores, qui vero mutato habitu nõ manẽt in ſæculo, ſunt propriè perſonæ Eccleſiaſticæ, qui autem in ſæculo manent, nõ propriè, ſed largè perſonę Eccleſiaſticę nuncupantur, vt tradit quędam Gloſſa *i* vbi Cardinalis, Abbas, & Doctores, Capella Toloſana, vbi Auſterius, & Panormitanus, & Socinus tractant; an oblatus ſit exemptus a iuriſdictione Iudicis ſęcularis, & quod oblatus, qui habitum non mutauerit, poſsit matrimonium contrahere, eadem Capella *k* Toloſana aſſerit, cui ſententiæ libenter aſſentitur doctiſsimus Couarruuias *l* opinans id ipſum in quocumque oblato, qui votum caſtitatis non emiſerit, tacitè vel expreſſe, etiamſi habitum ſęcularem mutauerit, non enim eſt aliquid quod in hac ſpecie matrimonii vinculum impediat.

g Car. in Cle. 1. de decim. co. pen Abbas in c. non eſt de vo. Lappus alle. 829.

h c. per exemptionẽ de priu. l. 6. c cum plantare, §. vlt. cap. tuarum, & vbi abbas de priual.

i Gl. v. mutato habitu Car. Abba. & Doct. in c. vt pri. l. 6. ca. pen. de pri. Tol. par. 6. vbi Auſfrer. Pan. & Soc. in cap. 2. de for. comp.

k Capell. Tol. 8. nu. 33.

l Cou. in c. alma matern. 2. p. §. 2. nu. 8.

QVÆ-

QVAESTIO II.

De matrimonio quo ad eius miniſtrum, & diſpenſationem in gradibus prohibitis in duos articulos diuiſa.

Circa quam quaeruntur duo.

1 *Vtrum religioſi excommunicentur miniſtrātur Sacramentum matrimonij, ſine licentia parochi.*

2 *Vtrum prælati regulares poſſint diſpenſare in aliquibus impedimentis matrimonij dirimētibus.*

ARTICVLVS I.

Vtrum Religioſi excommunicentur miniſtrantes ſacramentorum matrimonij ſine licentia Parochi.

a Clem. reli. de priuil.

Reſpondeo dicẽdo, quod in quadam Clementina *a* definitur, quod Religioſi, qui matrimonium ſolemnizare præſumpſerunt non habita ſuper his Parochi licentia ſpeciali excommunicationis ſententiam incurrunt ipſo facto per ſedem duntaxat Apoſtolicā abſoluendi. Quod intelligitur quando ſolemnizāt matrimonia benedictione nuptiali. Aduertendum tamen, quod Gloſſa *b* ait, quod ſufficit ad excutionem Religioſi, ſi alienus Parochianus dicat ſe habere licentiam a proprio ſacerdote. Quod punctum ſatis diſputat Gloſſa, & intendit diſtinguere inter forum contentioſum, & forum Pœnitentiale, vt in foro contentioſo non credatur dicenti, ſe habere talem licentiam, in foro autem pęnitentiali credatur, quia non eſt præſumendus quis immemor ſuæ ſalutis. Et licet Ioannes de Lignano, pro vt refert Ioannes à Capiſtrano *c* dicat, quod Stephanus concordat cum dicta Gloſſa, Ioãnes tamen de Imola *d* dicit ſe habere Epiſtolam Stephani tenentis contra dictam Gloſſam, pro vt refert idem Capiſtranus, & reſpondet ad contraria, quod loquuntur de Sacramento Pænitentiæ, & confeſſionis, quod datur in occulto, Sacramentum autem matrimonij datur in publico, & ideo probationes requiruntur, pro iuſtificatione autem huius differentiæ adducitur ſimile ex eo, quod habetur in quadam decretali *e* vbi clericus peregrinus admittitur in occulto, ſed non in publico ſine literis dimiſſorijs celebrare. Et ideo Capiſtranus, ait quod in ſimili religioſus non debet eſſe nimis credulus argumento quarundam legũ, *f* & ait, quod ſemper conſuluit religioſis, nē facile credant dicentibus ſe habere licentia, niſi eis conſtet per legitima documenta, ne ſe illaqueent excommunicatione prædicta, nam ſi in criminalibus cauſis requiruntur probationes luce meridiana clariores iuxta quandam legem *g* multo magis debet requiri maior cautela ad euitandum hoc periculum maius: qui Capiſtranus ait contra Gloſsā, *h* quod licet, non ſufficiat licentia generalis data, parochiano, vt a quocunque poſſit recipere ſacramenta, ſed eſt neceſſaria ſpecialis, vt religioſus adminiſtret hoc Sacramentum matrimonij, ſufficit tamen in licentia generali, vt fiat mentio huius ſacramenti conferendi, licet in ea non fiat mentio de religioſo.

b Glo. in d. Cle.

c Capiſtra. in tract. de exco. qui habetur to. 14. tract.

d Imol. ibid.

e c. tue de cleri. pereg.

f L. 2. ff. de fal. tuto. ſun. l. 1. ff. de eo, quod factum erit. l. tu cor. in princ. ff. de maiorib.

g L. fin. C. de probat.

h Glo. in d. Cle. 5. ſpeciali.

ARTICVLVS II.

Vtrum poſſint Regulares Prælati diſpenſare in impedimentis matrimonij.

Reſpondeo dicendo, quod Epiſcopi, & per conſequens a fortiori Prælati Religionū prohibentur diſpenſare in gradib. prohibitis, tā conſanguinitatis, q̄ affinitatis, vt notat Syluester *i* verū eſt tamen, quod refert Roffenſis *k* in libello de cauſa matrimonij Regis Angliæ, quod Leo. X. fratribus Auguſtini Ordinis cõceſſit per totum orbem Chriſtianum, queamodum in eius Bulla palam continetur, quod cum his, in primo gradu affinitatis ſcienter, aut ignoranter contraxerunt modo notorium id non fuerit, neque in iudicium productum diſpenſare valeant, & de nouo contrahant, & in eodē item matrimonio contracto remaneant prole etiam legitima. Hæc Roffenſis. Cuius teſtimonio certè credendum eſt propter eius maximam ſanctitatem, ſiquidem pro fide Catholica gladijs impiorū occubuit: ſed tale priuilegium non video eſſe in vſu, immo doctiſſimus Pater Vega legent ſacram Theologiam in hoc Cõuentu S. P. N. Franciſci Salmanticenſi aſſeruit ſe credere hoc priuilegium non fuiſſe vniuerſaliter conceſſum, ſed pro aliquo caſu particulari tantum indultum, quo caſu ceſſante iam ipſummet ceſſauerat, non enim credendum eſt ſummum Pontificē Religioſis quoad ſęculares conceſſiſſe id, quod Epiſcopis nunquam legitur fuiſſe generaliter elargitum.

i Silu. 5. caſus caſ. 41. c. literas de reſt. ſpo. c. non debet de conſang. & aff.

k Roffen. in libel. in princ. in fin. primi folij.

QVAESTIO III.

De mendicitate, in tres articulos diuiſa.

Circa quam quaeruntur tria.

1 *Vtrum religioſi potentes labore manuū ſuarum victum quærere, poſſint mendicando id ipſum quærere.*

2 *Vtrum mendicitas fratrum minorum, & Prædicatorum ſit meritoria.*

3 *Vtrum fratres Minores ex vi ſuæ regulæ teneātur ad mendicitatem, ſeu ad viuēdū de eleemoſynis.*

ARTICVLVS I.

Vtrum Religioſi potentes labore manuum ſuarum victum quærere, poſsint mendicando id ipſum quærere.

Reſpondeo dicendo, quod D. Tho. *l* latiſſimè diſputans concludit, non teneri laborare vltra ſtatum Regulæ manibus: tum quia nullo præcepto naturali, neque diuino præcipitur laborare manibus, qui alias honeſtè ſine alterius iniuria poteſt ſuſtentare ſe, & ſuos, quos de præcepto alere tenetur tum quia dicta Diui Pauli, quæ contra hoc citari ſolent, & in effectu habent, Non manducet, qui non laborat, non probant, quem abſolutè teneri laborare manibus, ſed ob cauſam, vt tollat otium vitioſum, & ſuſtentet ſe, & ſuos decenter ſecundum ſtatū ſuum ſine alterius iniuria, & ita ceſſant illius dicta: tum quia intẽtio S. Auguſtini, qui ẽt contra hoc allegatur in libro de opere Monachorum, eſt improbare errorem dicentium non licere Mona-

l Tho. opus 19. c. 5. & 22. qu. 187. art. 3.

Monachis manibus laborare, non autem eos obligare ad ſic laborandum, ſi alias ſine otio vano, & alterius iniuria viuere poſſunt; tum quod D. Thomas a laudat paupertatem aſſumentes, & ex humilitate mendicare volentes, licet manibus non laborent, nec bonis renuncient, nam ſi bona renunciēt, id a fortiori aſſerendum, etiam ſi non fiant Regulares, ſed remaneant homines ſeculares ipſi renūciātes, quod exemplo Eliſæi b a Diuo Ambroſ. c relato confirmatur.

a Th. vbi ſup.
b 3. Reg. 19.
c c. Domin. 86. diſt.
d Nau. in c. nō dicatis nu. 37.

Ex quibus infert Nauarrus d non peccare illum, qui ad ſe in humilitatis, & patientiæ virtute exercē dum habitum pauperis ſuſcipit, & mendicando aliquem pium locum longinquum viſitat, etiamſi nullum paupertatis votum emittat, nec ſua bona pauperibus diſpertiat, quod ait certè in hunc vſque diem non ſatis animaduertiſſe, immo conſenſiſſe multis reprehendentibus peregrinos alienis impenſis, id eſt, eleemoſynis mendicando peregrinantes, quos per leges e Cæſareas, & decreta f Sanctorum concludit Calderinus g eſſe puniendos, præſertim ſi ſacris ſunt initiati. Quod tamen non procedit in his, qui propter prædictam cauſam mēdicant, quia per talem mendicitatem eorum nihil honoris perit Clero.

e Leg. 1. C. de men val. l. 11.
f c. diaco. 5. 93. diſt.
g Cal. conſ. l. de vit. & hon. Cler.

ARTICVLVS II.

Vtrum mendicitas fratrum Minorum, & Prædicatorum ſit meritoria.

RESpondeo dicendo, quod Alexander Papa declarauit, quod mendicitas fratrum Minorū, & Prædicatorum eſt meritoria, & quod prędicti fratres tam ab his, quibus prædicant, quam ab alijs, poſſunt petere, & recipere eleemoſynas. Ac qui illi poſſunt huiuſmodi eleemoſynas eiſdem fratrib. ſalubriter elargiri. Ita habetur 10 libro, Monumenta h Ordinum. Sed oportet hoc breuitate probare, vt huius diffinitionis veritas clarior fiat. Nā ſuper erogatorè meritorium eſt de eleemoſynis, & de mendicitate reſpectu eorum, qui relictis omnibus efficiuntur mendici propter Chriſtum cum apud Matthæum i legatur, Conſuluiſſe Chriſtum cuidā, *Si vis perfectus eſſe, vade, & vende omnia, quæ habes & da pauperibus*. Supradicti autem fratres iam omnibus diſtributis nihil habent, & intendunt ſpirituale Eccleſiæ; ſuper erogatorè enim ſe humiliāt viuendo de humiliter mendicatis, & eleemoſinaliter petitis, & habitis, cum poſſent ſine tanta abiectione, humilique verecundia, etiam ſine labore manuum ſibi debitum ſtipendium aliter petere, & recipere, & viuere ſicut alij Clerici Præbendati, ſi Eccleſiaſtici fierent, ergo ex prædicta humilitate, & contemptus amore propter Chriſtum egere, & mendicare meritorium, & Euangelicum conſiliū eſt. Item ſecundo id patet, quia ex Euangelio tales mendicantes laudantur, nā vbi Latina verſio habet apud Matth. k *Pauperes ſpiritu*, Litera Græca hēt. *Beati mendici*, vt ait Chryſoſto. Doctor, Græcus. Itē tertio idem patet exemplo Chriſti, nam Chriſtus fuit mendicus aliquando non viuens de labore manuū ſuarum corporali, vt patet in Pſal. l Ego mendicus ſum, & pauper, vt ait Diuus Chryſ. ſuper eū, & tradit D. Thomas m quod non in perſona Dauid qui, non fuit mendicus, ſed in perſona Chriſti hoc dicitur. Cōſonat Auguſtinus ſuper illud Pſalmi de Iuda Iſcariote loquens. Perſequutus eſt hominem inopem, & mendicum, id eſt Chriſtum. Et Hieronymus ad Nepotianum dicit, quod Chriſtus, vt pauper cibo veſtebatur alieno, quia ſcilicet de eleemo finaliter oblato, licet non ſemper oſtiatim mendicato ad humilitatis exemplum vixit, vt erat perſona particularis, & ſæpe id innuitur in Euangelio, n vbi mendicauit pullum, & aſinam, & videtur mendicaſſe victum a mulieribus miniſtrantibus in via, & hoſpitium a Zacheo, vt exemplum cæteris daret.

h In 2. impreſſio fo. 26. coc. 15
i Matt. 19.
k Matth. 5.
l Pſ. 39.
m Tho. 2. 2. q. 187. art. 4. & 5.
n In 22. cap. 7. & 8.

Verum eſt, quod vt mendicitas horum fratrum ſit licita, & meritoria, oportet aliqua concurrere: Primum eſt, quod ipſi fratres paucis ſint contenti & velint aliquo carere, & pati penuriam, & nolint habere certum victum ſuum, & veſtitum ordinarium, & indifferenter, & quod quando carent, non murmurent, ſi enim aliquid horum deficiat, mendicitas non erit meritoria, & dum eum ſtatum aliqui ſumpſerunt, & reſilire non poſſunt poſt profeſſionem, illicitum eſt, & continuum peccatum permanere in tali voluntate culpabili, & cū tali propoſito mendicare ad ſuperfluitatem, ſed tenentur deponere talem culpabilem voluntatem, & paucis, vt paupere, debent eſſe contenti, ſtultū eſt, & irrationabile ſua dimittere, quibus licitè vti poterant, & aliena cum auiditate quærere, & cum ſcrupulo peccati manducare panem. Vnde Gregorius in paſtoralibus dicit, quid eorum morte infœlicius, quibus de largitate naſcitur auaritia, & peccatorum ſeges, quaſi ex virtutum ſemio procreantur. Item quid riſu dignius, quam quærere cum auiditate maxima, labore, infelicitate, & contemptu, & mala conſcienna ea, quæ liberaliter dimiſſa ſunt? Quid eſſet ridiculòſius, quam ſarcinam temporalium propriorum reijcere, & alienorum tam auide quærere? Certæ hi ſunt, qui relinquunt ſua, vt ſtultè, & laborioſè contemptibiliter, & culpabiliter ad infernum capiant aliena, cum ſit, vt ait Gregorius o propriè, indiſcretè diſtribuentes, non ſolum ad impatientiæ murmur prorumpunt, ſed cogente inopia vſque ad auaritiam deuoluantur, cum hypocriſi autem, & mendacio oſtiatim mendicant, ſignum veræ mendacitatis prę ſeferentes ad ſuperfluitatem ſemper anhelantes, & dum paupertatem, quam non habent, oſtendunt, quod ipſis datur pauperibus indigentibus vſurpatur. Secunda conditio, quæ requiritur ad licitè viuendum de mendicitate, vel eleemoſynis eſt, qđ tales mendicantes recompenſent aliquo modo in ſpiritualibus. Quod probatur, nam omnes Doctores ſuper illud Apoſtoli, p Qui non laborat, non manducat, tenent illicitam eſſe mendicitatem exiſtentibus corpore ſanis potentibus laborare, niſi in ſpiritualibus recompenſent, vt potè in ſermonibus, in officio diuino, orationibus & in vita religioſa, approbatur enim mendicitas, non vt mendicantes otio vacent, ſed vt melioribus exercitijs debitè occupentur, vt optimè ait Diuus Thomas. q

o Greg. in paſt. 3. adm. 21.
p 2. ad The. 3.
q Tho. 2. 2. qu. 188. art. 3. & 4. & 5.

ARTICVLVS III.

Vtrum Fratres Minores ex vi Regulæ teneantur ad mendicitatem, ſeu ad viuendum de eleemoſynis humiliter eas petendo, & acceptando, ſine vllo iure ciuili ad eas petendo.

RESpondeo dicendo, quod fratres Minores ex quo nullum ius ciuile, ſiue actionem, nec reditus, nec prouiſiones longas ex vi ſuę Regulæ habe-

re

te poſſunt, ex vi ſuæ Regulæ tenentur ad mendicitatem, ſeu ad viuendum de eleemoſynis humiliter eas petend. Et probatur inſuper, nam tenentur ipſi fratres prouidere ſibi ad vſum moderatum neceſſitatum ſuarum modo alias licito, & non reſtat vllus alius modus licitus illis, niſi per viam eleemoſynæ petere, aut accipere oblata, ſeu neceſſaria ad victum, & veſtitum, & executionem officiorum ſtatus Minorum, ergo tenentur viuere de eleemoſynis, ſeu de mendicitate, nam mendicare eſt ſolo titulo neceſſitatis ſine actione aliqua ciuili, petere neceſſaria, ad q̃ tenentur dicti fratres ex vi ſuę Regulæ, & ſic tenent communiter oẽs Scriptores ſuper dictam regulam, & hoc conſtat ex declaratio-
a c.exijt, qui ſeminat de verb. ſig. li.6. Cle. exiuit de paradiſo eodem tit. ne Nicola. *a* III. & Clementis V. Nam quantumcunq. dictis fratrib. iure naturali, vel diuino, vel alio quocumq. mõ aliquid debeatur pro Miſſis, Sermonib. exequijs aut pro alijs exercitijs ſpiritualib. aut corporalib. aut pro quacumq. alia cauſa, ipſi tamen fratres non poſſunt id recipere, aut petere, niſi pure eleemoſynaliter, ſine vllo titulo iuris ciuilis ex parte ipſorum pro vt reſoluit doctiſſimus
b Cord. ſup. reg. c.5. q.1. ca.6. & q.1. & 5. & q. 10. Cordub. *b* ſuper dictam Regulam. Vnde eorum fratrum mendicitas dicitur incerta, quia ſ. non habet certitudinem ciuilem, & nullum ius neq. actionem in re, quæ ipſis eleemoſynaliter datur, quãuis habeant certitudinem probabilem, moralẽ, & ſic poſſunt habere certas eleemoſynas, quas ſolent aliqui domini, aut communitates ipſis facere, cum poſſint habere certas eleemoſynas moraliter, nõ
c Cord. in d.q. 10. in 4. tom. autem certas ciuiliter, pro vt idem Cordub. *c* ait.

Ex his infertur, quod poſſunt dicti fratres recipere domus ab aliquib. dominis tẽporalib. præbentibus omnia neceſſaria ad victum, & veſtitum ſine eo, quod oſtiatim hęc petantur, pręcipue in locis, vbi etiam ſi oſtiatim mendicentur, minimè ſuppeditabuntur, cum hæc omnia a dictis dominis non actione aliqua ciuili petãtur, ſed per viam eleemoſynę ab ipſis quotidie cum maxima ipſorum fratrũ verecundia mendicentur, ſucceſſores. n. horum dominorum, & illi ad quos pertinet hęc dare, ſæpe contingit, vt ſint indeuoti, & oĩa murmurando tribuant, ſępe ẽt contingit, vt zelent magis reformationem fratrum, quam ipſorum moderatam refectionem fingẽtes ſuo zelo auaritię miſto, ipſos fratres debere eſſe ſicut Angelos Dei, qui ijs neceſſarijs ad vitam minimè indigent, pp quod ego nunq̃ conſulerem, vt in noſtra religione Minorũ ſumantur Monaſteria in locis, vbi quotidianis mendicationib. a vicinis ipſorum locorum non põt ſperari poſſe tranſigere vitam, cum ea, quę a dictis dominis, & eorum ſucceſſoribus dantur, non valeant peti ciuiliter, ſed tantum eleemoſynaliter, mendicando. Aliquando aũt contingit, vt ipſi Domini fundent vincula, aut capellas cum magnis reditib. aut eos reditus relinquant alicui Confratrię aut Collegio pio cum obligatione, vt ipſis fratribus omnia neceſſaria ſuppeditentur, qui acceptantes dicta legata cum prædicto grauamine, obligantur in conſcientia ipſis fratribus prouidere, ipſi tamẽ fratres minimè id in iudicio petere poſſunt, cum ſint incapaces cuiuſcumque actionis ciuilis, poſſunt tamen implorare officium iudicis, qui iudex imploratus ex officio, non ad petitionem iuridicam, ipſorũ fratrum, poteſt compellere, & ſupradicta adminiſtrare iuxta ea, quæ in ſuperioribus dicta ſunt. Et fratres ex dictis poſſunt recipere ſupradicta tantum per viam eleemoſynæ, & licet ſit certa, ipſa tamen certitudo eſt moralis, non tamen ciuilis, & ipſi nõ ſunt incapaces eleemoſynæ moraliter certæ. Vide
d 2. tom. alia circa hanc materiam in quæſtione *d* de eleemoſyna in ſecundo tomo.

Q V E A S T I O IV.

Quantum ad Miſſam in tres articulos diuiſa,

Circa quam quæruntur tria.

1 *VTrum clerici ſeculares poſſint contra voluntatem religioſorum Miſſas, & exequias in ipſorum monaſterijs celebrare & è contra.*

2 *Vtrum religioſi poſſint dicere vnam Miſſam pro alia commendata.*

3 *Vtrum ſacerdos relinquens Miſſam inceptam ſit excommunicatus.*

Multa circa celebrationem Miſſarum dicta ſunt in primo tomo *e* nunc autem pauca remanent di- *e 1. to. q. 43.*
cenda per articulos infra poſitos diuiſa.

A R T I C V L V S I.

Vtrum Clerici ſeculares poſſint contra voluntatem religioſorum Miſſas, & exequias in ipſorum monaſterijs celebrare, & è contra.

REſpondeo dicendo, *quod Clemens Quintus prohibuit ne quis in Eccleſiis fratrũ Minorum ſolemnia, vel pro animabus eorum qui ad loca eorum tumulandi deferũtur ibidem exequias celebrare ſine eorum fratrum aſſenſu, & voluntate præſumat.* Ita habetur in libro, *f* Monumenta Ordinum. *f In 1. impr. p. 58. et in 2. f. 141 conc. 336. & in tracta. lib. ord.*

At Leo X. in Concilio Lateranenſi hoc renocauit ſtatuens, quod tam Prælati Eccleſiaſtici, quam Preſbyteri ſeculares, qui vinculo excommunicationis ligati non fuerint, Miſſas in Eccleſiis quorumlibet fratrum deuotionis cauſa celebrare volentes, celebrare poſſint, ipſique fratres tales celebrare volentes libenter recipere debeant. Ita habetur in ſupplemento. *g* *g Supp fol. 25. conc. 70.*

Et aduertendum, quod *Bonif. IX. conceſſit patribus Prædicatoribus prohibendo, ne ſcilicet Prælati Eccleſiarum, aut alij, quicumque eos impediant quo minus Miſſas, & alia diuina officia in Eccleſ. ſuis quotidie celebrare, ac oblationes in ipſis Miſſis, & ad eorum altaria prouenientes libere, & integraliter recipere, & eorum vſus iuxta ordinis dicti morem conuertere poſſint ſub excommunicatione ipſo facto in contrarie facientes.* Ita habetur in eodem Ordinis ſupplemento. *h* *h Sup. f. 118.*

A R T I C V L V S II.

Vtrum Religioſi poſſint dicere vnam Miſſam pro alia commendata.

REſpondeo dicendo, *quod Leo X. conceſſit, vt quando fratribus Minoribus commendatur Miſſa quæ vulgo appellatur de reuelatione de ſancto Amatore & de conſolatione cum certis candelis, vel alia ſimiles, vel quod non diſcontinuentur, ſatiſfaciant fratres prædicti dicẽdo illas Miſſas ad quas magis diſpoſiti fuerint, maxime de officio de quo illo die recitant, & ad prædictas tali modo commendatas nullatenus teneantur, præcipue cum videatur hoc quandam ſuperſtitionem ſonare.* Ita habetur in ſupple-

Digitized by Google

a *Sup.ſ.93.cōc. 189.* ſupplemento. a Occaſione huius conceſſionis ac collector b priuilegiorum Mendicantium, qd aliqui illam minus intelligentes arbitrati ſunt prædi-

b *Coll.in cō.ti. Miſſ.3.quo admodum.ſ.13.* ctam facultatem extendi ad quaſcumq. Miſſas eis recommendatas,vt de Epiphania ,de Natiuitate, vel plagis,ſeu de paſſione,&c.Quod tamē eſt omnino falſum pp multa. Primo,quia expreſsè litera conceſſionis loquitur de miſſis,quę habent aliquā ſuperſtitionem annexam, pro vt ibi exemplificatur,neque obſtat illud,quod additur(vel aliç conſimiles)Quia refertur ad ſuperſtitioſas immediatè exemplificatas,nec adhuc ait idem Collector ꝑ omnibus in conceſſione exemplicatis, videtur tota diſpenſatio præfata,ſeu declaratio, quia inter il las ſunt multę nullam ſuperſtitionem habentes,vt Miſſæ Domini Noſtri & Dominæ noſtræ,ſeu aliç, quę in Miſſali continentur vt de tali Dominica,de tali Apoſtolo,ſeu Apoſtolis,vel alijs Sanctis.Secūdo etiam quia à promiſſione,& obligatione licita, cuiuſmodi eſt de alijs Miſſis non ſuperſtitioſis,nō poteſt quis,poſtquam obligatus eſt,liberari,ſeu diſpenſari abſque conſenſu eius,cui ſe obligauit,aut ſine alia legitima cauſa,& ideo indubitanter tenēdum videtur quod quandocumq.aliqua Miſſa recommendatur ſine admixtione alicuius ſuperſtitionis,debet dici,prout fuit recommendata,& acceptata,ſtam.reſpectu officij,quam etiam loci,& temporis,& candelarum Hęc collector quę certè iuridica ſunt,nam hęc cōceſſio debet explicari iuxta decreta in Concilio Tridentino c decernente, ne ſacerdos ritum,vel alias cæremonias, & preces

c *Tri.ſeſ.22.de euitan. & obſe. in celeb. Miſ.* in Miſſarum celebratione adhibeat præter eas q̄ ab Eccleſia approbatæ,ac frequenti, aut laudabili vſu acceptę ſunt,ac quarundam Miſſarum,ac candelarum certum numerum , qui magis a ſuperſtitioſo cultu,quam à vera religiona inuētus, eſt,omnino ab Eccleſia remoueat.

ARTICVLVS IV.

Vtrum ſacerdos relinquens Miſſam inceptam ſit excommunicatus.

d *Nau.miſ.86. de orat.* RESpondeo dicendo,quod Nau.d ait hanc quęſtionem fuiſſe agitatam in ſacro Romæ prætorio,cui ipſe reſpondet primo, quod tales non incurrunt excommunicationem maiorem,nullus.n. qui colligit caſus,in quib.incurritur excommunicatio,vllam de hoc fecit mentionem, & non eſt dicendum aliquam pęnam ipſo iure incurri, niſi cū

e *Gl.in ca.ſi.de iure pat.* id exprimitur iure iuxta quandam Gloſſam e communiter receptam, & nullum videtur in toto corpore iuris cōmunis tale ius inueniri.Præterea Cōc.

f *c.nihil.7.q.1.* Toletanum f quatenus habet quod huiuſmodi deſertor officij excommunicationis ſententiam ſuſtinebit , clarum eſt quod loquitur per verba futuri temporis,quę non important pęnam ipſo iure impoſitam,nihil facit contra hanc opinionem.

g *cap.nullus de conſecrat.d.1.* Neque etiam contra hoc obſtat Decretum Macharij Papæ g quatenus ſtatuit,vt huiuſmodi Clericus à ſacro corpore,& ſanguine Domini ſit ſuſpēſus,in hoc enim decreto nullam de excommunicatione mentionem facit,ſed ſolum de ſuſpenſione, & non ab omnibus actibus ſpiritualib. ſed ſolum a corpore, & ſanguine Domini, quod non ſufficit ad inducendam excommunicationem maiorem, immo neq.ad excommunicationem minorē, quæ non ſolum priuat a communione Sacramenti Eucharistiæ,ſed etiam ab omni participatione paſſiua omnium ſacramentorum iuxta quandam Decreta

h *cap.ſi cele.de Cler.excō.min.* lem h cum eis notatis.

Nec obſtet, quod excommunicatio minor vide tur incurri octo,vel nouem caſib. quos refert Innocentius,i quorum vnus eſt, quando fit peccatū mortale,per quod quis a Sacra communione corporis Domini excluditur iuxta doctrinam D. Pau li k nam reſpondetur,quod in illis, quę numerat Innocentius excepto vno, vel altero, non incurritur vera excommunicatio minor prout tradit Nauar.l vnde Prælati Regulares inuenientes aliquē religioſum in hoc defecto comprehenſum,& conuictum non debent illum corrigere vt excommunicatum,ſed ipſum a celebratione Miſſæ per aliquod tēpus iuxta mēſuram delicti debēt iudicare.

i *Inn in c. . de lin.excom.*

k *1.Cor.11.ca. quid quid eſt de conſec.diſt.*

l *Nau.in man. c.27.nu.25.*

QVAESTIO V.

De Monaſterijs ædificandis, & deſtructis in ſex articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur ſex.

1 *VTrum fratres Minores poſſint habere Monaſteria ſumptuosè ædificata.*

2 *Vtrum in Monaſterijs S.Claræ poſſint deputari fratres Minores pro tēporaliū adminiſtratione*

3 *Vtrum Monaſterium authoritate Epiſcopi dictum poſſit pro aliqua cauſa deſtrui , ita quod non ſit vltra ibi nec alibi.*

4 *Quib.bona Monaſterij deſtructi dēant adiudicari*

5 *An bona quæſita Monaſterio primo a quo trāſlatus fuit religioſus quærantur ſecundo Monaſterio ad quod fuit translatus.*

6 *An Moniales monaſterij deſtructi tranſlatæ ad aliud eiuſdem religionis recuperēt bona quæ primo Monaſterio obtulerunt.*

[De ædificatione Monaſteriorum multa diximus in ſuperioribus, m nunc autem quo ad materiam Monaſteriorum aliqua breuiter dicemus. m *Sup.1.tit.q. 49.*

ARTICVLVS I.

Vtrum fratres Minores poſſint habere monaſteria ſumptuosè ædificata.

RESpondeo dicendo,quod non, niſi adſit rationabilis,& debita Papę diſpenſatio,prout Clemens.n V.in quadam Decretali determinat.Dixi,niſi adſit rationabilis,& debita diſpenſatio.Vnde fratres Minores ad tollendum omne ſcrupulum eam a Leone X.obtinuerunt, qui ait.

n *Cle.exiuit de parad.art.7.§. hinc eſt etiam.*

Nos igitur attendentes quod domorū ,et aliarū rerum tam pro diuino cultu quam pro cōmuni vſu veſtro,vobis cōceſſarū,ſolū ad vſum,& nō ad fructum neq poſſeſſionē cedūt,neq. ea ſine ſpeciali Sedis Apoſtolicæ mādato alienare poſſitis,atq.ad eandē Sedem illa oīa,quæ de nouo noſtri prædeceſſores fecerunt, in proprietatē dictæ ſedis recipimus pertineāt, & quod ex domorū amplitudine,aut paramētorū multiplicitate,nihil magis veſtris cō moditatib.corporalib.adijcietis veſtris in hac parte ſupplicationib.inclinati auctoritate Apoſtolica tenore præſentiū declaramus,et decernimus.Vos illorū tantū eſſe cuſtodes,nō poſſeſſores,& propterea illis abſq. veſtræ profeſſionis macula aut violatione,cū decet iuxta ſolemnitatū celebritatē,& ſolemniorib.officijs,decentiorib.paramētis diuinā honorare Maieſtatē, & ipſis cultum munificare,et alijs,quibus tam Ordo,quā fratres viuntur communiter,uel diuiſim uti,et potiri,libere,& licite poſſe , prout etiam fęlicis recordationis Iulius Papa II.ꝑdeceſſor noſter fratrib.eiuſdē Ordinis,& familiæ Regni Angliæ ad inſtātiā Chariſſimæ ī Chriſto filiæ

Digitized by Google

filiæ noſtra moderna Regina Angliæ illuſtris conceſſiſſe dicitur & ſic perpetuis futuris temporibus ordine, & familiæ veſtris ab omnibus illius fratribus teneri, & obſeruari debere volumus, & mandamus, non obſtantibus conſtitutionibus, & ordinationibus Apoſtolicis, ac ipſius Ordinis ſtatutis etiam iuramento, ſiue profeſſione firmatis, & alijs in contrarium facientibus quibuſcunque. Ita habetur in Ordinis ſupplemento. *a*

a Suppl. f. 15. conceſſ. 54.

Circa quam conceſſionem eſt notandum quod Leo X. loquitur de domibus, ædificijs, & Eccleſijs Minorum ſumptuoſis, quæ in ordine conſtruuntur per alios, aut etiam per ipſos fratres, & in eis, in foro conſcientiæ poſſunt inhabitare, cum Clemens *b* Quin. decreuerit, & præceperit ſub excommunicatione, ne talia loca relinquant ſine licentia Sedis Apoſtolicę, ergo licite poſſunt in eis inhabitare, vt etiam Sanctus Bernardinus *c* in ſua epiſtola declarauit. Vtrum autem fratres poſſint procurare prędictas domus ſumptuoſas in quæſtione *d* de ornamentis Eccleſiaſticis dicetur.

b Cle. cup. de pœnis.

c Bern. in epi. art. 4.

d In 3. 20. q. 25

ARTICVLVS II.

Vtrum in monaſterijs Sanctæ Claræ poſſint deputari fratres Minores pro temporalium adminiſtratione.

RESpondeo dicendo, *quod Innocentius Quartus ſtatuit quod in monaſterijs monialium, in quibus prædicti Fratres Minores deputati fuerint pro ſeruitio Monialium in ſpiritualibus duntaxat deſeruiant, & Iuriſdictioni, & Correctioni miniſtrorum ſuorum, ſicut & alij pareant, & obediant.* Ita habetur in monumentis *e* Ordinum.

e In 2. imp. f. 2001. cōc. 495.

Circa quam conceſſionem ſunt notanda illa verba (*in ſpiritualibus duntaxat*) per quæ ſatis clarè innuit Summus Pontifex, quod non vult fratres pro temporalibus deputati, dictio enim (duntaxat) exponitur per affirmatiuam, cui adiungitur, & negatiuam aliorum, nam vt omnes Logici docent. Hæc prępoſitio, Petrus tantum currit exponitur per has duas propoſitiones, Petrus currit & nullus alius a Petro currit, vt omnes etiam Doctores *f* vtriuſque iuris communiter affirmant. Vnde prædicta verba (in ſpiritualibus duntaxat deſeruiant) ſic ſunt explicanda, in ſpiritualibus deſeruiant, & in nullis alijs ab ſpiritualibus deſeruiant. Vnde non poſſunt Prælati ſuperiores ipſos fratres Minores pro temporalibus monialium Sanctæ Claræ conſtituere, & aduertant, quo rigore Summus Pontifex Innocentius Quartus, hoc illis præcipiat addens prædictæ conſtitutioni verba ſequentia. *Nulli ergo hominum liceat hanc paginam noſtræ cōceſſionis infringere, vel ei auſu temerario contraire ſiquis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem Omnipotentis Dei, & beatorum Petri, & Pauli Apoſtolorum eius ſe nouerit incurſurum.* Quæ verba peccatum mortale denotant in tranſgreſſione prædictæ conceſſionis, prout dicunt communiter Doctores.

f Doct. in ca. Eccle. Butr. de cauſ. poſſ. & propr. & in l. Gallus, §. et quid ſi tātum, ff. de liber. & poſth.

Et licet hæc dictio taxatiua in materia non lata non excludat caſum habentem eandem rationē, prout tradunt Gloſſa *g* vbi communiter Doctores, Maximè Frāciſcus de Ripa, eo pręſertim caſu quo veroſimiliter Princeps interrogatus idem reſpondiſſet, argumento eorum, quæ tradit quædam Gloſſa, *h* & latiſſimè Tiraquellus, & Albertus de Pergamo, & tradit etiam Otalora. In materia tamen, de qua agimus, quæ non eſt lata, ſed ſtricta iuxta præcepta Apoſtolica, & regulam Patris noſtri Frāciſci, & declarationes Pontificum prohibentia ipſis fratribus non ſolum ingreſſum, ſed etiam acceſsū ad monaſteria Monialium, dictio (duntaxat) ad caſum ſimilem minimè debet extendi, & caſus, de quo agimus, diſſimilis multo eſt, & a Summo Pontifice minimè intentus, & a Sacris Canonibus ipſis fratribus prohibitus. Si enim pro temporalibus Monialium poſſint deputari, neceſſe erit ipſis aliquem in iudicio conuenire, & ratiocinium ciuile, vt œconomi ipſarum Monialium, & ſuarum poſſeſſionū a debitoribus petere, quod ſæpe ſępius, ſine contractatione pecunię minimè fieri poteſt, quæ a fratrib. Minoribus maximè ſunt aliena, vltra quod neceſſario debet locare poſſeſſiones ipſarum Monialiū, vendere triticum, & alia, quæ ex dictis poſſeſſionibus colliguntur, quæ omnia nemo ignorat eſſe cōtra ipſorum fratrum ſtatum, & abſtractam a temporalibus profeſſionem, vt in ſacris Canonibus, *i* & Bullis Apoſtolicis expreſſè continetur. Et Bulla Syndicorum ipſorum fratrū hoc ſatis indicat. Cernētes enim Summi Pontifices fratres Minores incapaces eſſe ad alienandum, vendendum, & diſtrahendum, & commutandum ea, quæ ipſis in teſtamento relinquuntur, ſtatuerunt, vt nomine Sedis Apoſtolicæ (cuius ſunt omnia, quæ ipſis fratribus liberaliter dantur) Syndicus quidam, & procurator conſtitueretur, qui nomine eiuſdem Sedis Apoſtolicæ prędicta munera ad vſum vtilitatis fratrum exerceret adeo quod prçlati fratrum Minorum nō poſſunt petere rationem ciuilem villicationis ſuæ ab ipſo Syndico.

g Gl. & Doc. vbi Rip. in l. in his ſolis C. de reuo. dona.

h Gl. & Doc. in l. tale pactū, §. 1. ff. de pact. Tiraqu. in l. ſi vnquam, in pr. C. de reu. dona.

Alber. de prep. 2. p nu. 6. Orta. de nobi. 4. p. c. 5. nu. 14.

i c. exijt de verbo. ſign. li. 6. d. Cle. exiuit.

Dices, quod ipſi fratres Minores quando vt œconomi monaſteriorum conſtituuntur, nullum habēt dominium, neque proprietatem, ratione cuius poſſimus affirmare ipſos contra eorum arctiſſimam paupertatem aliquid moliri, & ideo nil mirum ſi poſſint œconomi conſtitui.

Ad hoc reſpondeo concedendo ipſos non fieri dominos, aut proprietarios, at aſſumunt ſibi officiū ſuo ſtatui repugnans, ſi enim non repugnaret, Summus Pontifex eos Syndicos nomine ipſius Sedis Apoſtolicæ conſtitueret, cum ſyndici ratione ſyndicatus nullum ius habeant proprietatis, ſed nomine Sedis Apoſtolicæ, vt negotiorum geſtores ſe habeant, & ideo debent maximè cauere Prælati Minorum, ne fratres ſuos pro temporalibus monialiū conſtituant, neque excuſantur dicentes ſe habere curam ipſarum monialium, etiam pro temporalium adminiſtratione. Nam reſpondeo, quod hoc debent facere per perſonas ad id capaces, non autem per ſuos fratres, cum ſint incapaces talis adminiſtrationis.

ARTICVLVS III.

Vtrum monaſterium authoritate Epiſcopi dicatum poſſit pro aliqua cauſa deſtrui, ita quod non ſit vltra neque ibi, neque alibi.

RESpondeo dicēdo, quod vt tradit Petrus de Peruſio *k* ſolent Epiſcopi, quandoque deſtruere ſtatū monaſterij Monialium, vt ibi non ſit amplius Eccleſia neq; monaſterium, & trāſferunt Abbatiſſam, & moniales ad aliud monaſteriū ita, quod ibi amplius nō eligatur Abbatiſſa, neq; moniales recipiantur. Item quod ibi nunquam celebrentur diuina officia. Item quod ibi nunquam amplius ſepeliatur. Itē quod ille locus deſinat eſſe ſacer, & religioſus: & illum locum ad vſum prophanum vendunt vt prophanum, cum prius ante deſtructionem eſſet Eccleſia, & monaſterium, in quo eligebatur

k Peruſ. de mutat. ſtat. Eccl. in prin. nu. 5.

Abba-

Digitized by Google

Abbatiſſa, & recipiebantur moniales, & celebrabantur diuina per ſacerdotem deputatum, & per ſuperiorem viſitabantur. Quæritur igitur, vtrum poſſit talis locus deſtrui, & ad prophanos vſus cõuerti, & videtur, quod non, argumento aliquorum Canonum *a* dicentium ſemel Deo dicata ad humanos vſus conuerti non poſſe.

a c. quod ſemel dicatũ, de reg. iur. lib. 6. cum ibi notatis.

In contrarium tamen faciunt aliqui Canones *b* diffinientes aliquibus ex cauſis loca ſanctorum eſſe mutanda; quibus propoſitis, idem Petrus de Peruſio diſtinguendo ad Quæſtionem in articulo poſitam reſpondet, quod aut Epiſcopus hoc vult facere ex voluntate, aut ex neceſſitate. Primo caſu nõ poteſt deſtruere, licet, vt melioretur, poſſit ad aliũ locum transferre, ſed debet Eccleſia antiqua, ſi hoc fieri poſſit, per Sacerdotem deſeruiri, & ſic ait, procedunt iura pro parte negatiua allegata. Si vero ex neceſſitate mutentur, aut poſſunt manere in eodem loco, & tunc id ipſum eſt dicendum, aut non poſſunt manere, & tunc deſtrui debent, hoc tamen ſemper fieri cum authoritate Diocęſani, vt ex ſacris Canonibus *c* patet, & vt nulla remaneat ratio dubitandi, in contrarium allegata non obſtant, loquuntur enim caſu, quo Eccleſiæ, & res ſacræ durante ſuo ſtatu, & conſecratione ad vſum prophanum reducuntur, non autem quando deſtruuntur, & totaliter reducuntur ad non eſſe Eccleſiam, vel rem ſacram. Vnde illa regula vulgaris, Quod ſemel Deo dicata ad prophanos vſus conuerti non poſſunt, intelligitur durante ipſo rerum ſtatu, non autem deſtructio, & penitus illo ſublato.

b c. vnic. 10. q. 4. c. placuit, et c. tribus de conſe. d. 1.

c c. placuit.

ARTICVLVS IIII.

Quibus bona Monaſterij deſtructi debeant adiudicari.

RESpondeo dicendo, quod loquendo de Monaſterijs, quæ habent bona in communi, illa bona acquiruntur Monaſterio, ad quod Monaſterium illi Monachi ſunt translati, & propter hoc dicit Ioannes Andræas *d* quod ſi religioſus tranſit ad ſecundum Monaſterium, recuperet, quod primo dedit Monaſterio, ſed de bonis Monaſterij, nihil habebit, & ſubdit ibidem, quod ſi monaſterium in totum deſtruatur, quilibet habet partem ſuam, de quo articulo ſequenti dicetur. Dixi, quæ habent bona in communi, nam de Monaſterijs ordinis B. P. N. Franciſci Regularis obſeruantiæ quorum monaſteriorum bona ſunt ſedis Apoſtolicæ, Clemens IIII. conceſſit quod liceat fratribus ordinis Minorum cum de Prioribus locis ad alia loca ſe transferunt, omnem ædificiorum locorum materiam poſſe ſecum aſportare prout in ſecundo tomo *e* late diximus.

d Andrę. in c. recolen. de ſtatu. Mona.

e 2. tomo q.

ARTICVLVS V.

Aliquis ingreditur monaſterium, & offert ſe, & ſua, & demum profitetur in illo Monaſterio, & poſt profeſſionem acquirit bona ex ſucceſſione parentum, et demum iſte profeſſus legitime tranſit ad ſecundum monaſterium ex priuilegio Capituli licet, de Regularibus. Quæritur ergo. an bona quæſita primo monaſterio ex perſona profitentis remaneant apud monaſterium primum, an vero acquirantur ſecundo monaſterio.

RESpondeo dicendo, quod circa hoc varias refert opiniones Petrus de Peruſio *f* & tandem tenet, quod ea, quæ acquiſiuit profeſſus, dum erat in primo monaſterio, remanent apud primum monaſterium, & non apud ſecundum, argumento aliquorum iurium. *g* Quod autem poſtmodum quęrit, ſcilicet poſtquam tranſiuit ad ſecundum monaſterium, acquirantur ſecundo monaſterio argumento aliquorum iurium; *h* ſi tamen ipſe profeſſus tranſeat ad ſecundum monaſterium ad pœnitentiam agendam propter exceſſus, quos commiſit in primo monaſterio, apud ipſum primum monaſterium remanebũt dicta bona quoad proprietatem, ſed quoad vſum fructum remanebunt apud ſecundum, vel pertinebunt monaſterio, & illo monacho mortuo redibit vſusfructus ad primum monaſterium, vt dicitur in iure. *i* Et nota, quod quando profeſſus vnius monaſterij intrat in ſecundum monaſterium ad pęnitentiam agendam, quicquid acquirit, poſt quam ibi eſt intruſus, acquirit ſecundo monaſterio, vt in quadam Authentica *k* notatur, & tenet, quædam Gloſſa communiter recepta.

f Peruſi. in tractat. de mut. ſtatus Eccl. c. 1. n. 2. & 3.

g 2. q. 7. c. ſi quis Auth. de ſanct. Epiſc. § fin.

h ca. olim de priuil. 23. q. 1. cap. ſtatuit.

i c. delapſis. 17. q. 1. nota. in c. ſi quis 16. q. 1.

k Authen. de ſanct. Epiſ. §. ſi Monac. Gl. in d. c. ſi quis.

ARTICVLVS VI.

An monialis cuiuſdam monaſterij deſtructi translata ad aliud eiuſdem Religionis monaſterium recuperet bona, quæ primo monaſterio obtulerat.

RESpondeo dicendo, quod ſic ſecundum Hoſtienſem *l* & Ioannem Andræam. Et ratio eſt, quia illa bona non poſſunt remanere in dominio primi monaſterij, cum ſit deſtructum, argumento cuiuſdam legis *m*; & ne illæ moniales oneroſæ ſint ſecũdo monaſterio: quod adeo verum eſt, vt etiam hæreditatem recuperent quæ primo monaſterio ratione monialium profeſſarum obuenerant, & ſi ſit magna monialium quantitas, & Epiſcopus vnam partem transferat ad aliud, & aliam partem ad aliud vtriſque monaſterijs dicta bona acquiruntur iuxta quantitatem monialium, quæ ipſis obuenit, ne tales moniales ſint illis oneroſæ argumento alterius legis. *n* Vnde infertur, quod ſi religio confirmata per Papam extinguatur, bona ipſius ad aliam religionem, ad quam eius religioſi transferuntur, debent tranſportari, cum res, quæ ſuccedit in locum alterius, ſapiat naturam eius, in cuius locum ſubrogatur, vt dicitur in iure. *o* Præterea probatur, nam ſubrogari tenentur ad onera, vt ait Iuſ. *p* ergo ipſis debentur commoda iuxta regulam iuris dicentem, quod qui ſentit commodum, debet ſentire & damnum.

l Hoſtien. & And. in c. recolentes de ſtatu Monac.

m L. vtiliſſ. ff. quãdo dies leg. ced.

n L. maie. ff. de pactis.

o c. Eccl. vt lite penden.

p c. 1. de ceſ.

QVAESTIO VI.

De Monialibus, in octo articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur octo.

1 *VTrum licentia data mulieri, vt cum tribus honeſtis feminis poſſit ingredi monaſterium monialium poſſit tunc ex his tribus cum alia ſpeciali, & diſtincta licentia iterũ ingredi.*

2 *Vtrum licentia data alicui accedendi ad quoddam monaſterium Monialium intelligatur data ſocio ab eo ad hunc acceſſum electo.*

3 *Vtrum tempore peſtis poſſit dare prælatus licentiã Monialibus vt poſſint eſſe extra Monaſteria.*

4 *Vtrum moniales S. Claræ ſecunda regula gaudeant priuilegiis factis monialib. prima regula.*

5 *Vtrum*

Digitized by Google

5 *Vtrum Moniales S. Claræ teneantur certis diebus communicare.*
6 *Vtrum Moniales teneantur dicere officium diuinum in choro.*
7 *Vtrum Moniales teneātur facere celebrari Miſſam conuentualem.*
8 *Vtrum tales Miſſæ conuentuales ſint neceſſario applicandæ pro viuis & defunctis.*

Multa circa monialium clauſuram, & priuilegia diximus in primo tomo. Nunc autem in hac quæſtione de monialibus aliqua, quæ remanent diſcutienda, explicabimus. Pro quo aliquos conſtituam articulos;

ARTICVLVS I.

Non obſtante Concilio Trident. dedit Papa licentiam ſpecialem cuidam feminæ nobili, vt ſemel poſſet ingredi monaſterium quoddam monialium ante cuius vſum quædam nobiliſſima obtinuit licentiam, vt cum tribus honeſtis mulierib. ipſam clauſuram ingredi poſſet, & elegit inter alias prædictā nobilem; Quæritur, vtrum poſt ingreſſum cum ea poſſit ingredi iterum cum licentia ſibi ſpecialiter conceſſa.

RESpondeo dicēdo, quod aut in prædictis conceſſionibus exprimitur cauſa ingreſſus, aut in altera tantum, & maxime in ſpeciali cōceſſione facta prędictæ feminæ nobili, ſi in vtraq; aut cauſa eſt eadē, aut omnino diuerſa, ſi eadē, vt puta quia in vtraq; continetur, quod ingredi poſſit ad viſitādum reliquias talis ſancti, vel quid ſimile, dico primo, quod tunc ſufficit primus ingreſſus cū alia femina nobiliſſima. Et probatur, quia talis ingreſſus eſt odioſus contra clauſurā monialiū tantopere cōmendatam, & ſic reſtringēdus, vt ſatisfactum intelligatur intelligentiæ primæ nobili cōceſſæ argumento aliquorū Decretalium *a* & ſacrorū Canonum, qui concedentes acceſſum ad dictas moniales dicunt, quod ſit ratus, & breuis omnino loqui nobis c.n. intentio impletur cōcedētis, impetrantis & iura, *b* quæ probant ſemel eſſe conſequutū effectum huic opinioni fauent. Pro quo facit, nam licentia, cum qua ingreſſa eſt cum nobiliſſima plus prodeſſe nō debet, quam ſi ſibi conceſſa fuiſſet alia ſpecialis. Nam plus conſueuit valere, quod ſpecialiter conceditur, quam quod generaliter, vt decernunt iura *c* Canonica, & Ciuilia. At ſpecialis non continet duplicem ingreſſum, ergo neque generalis debet illum virtualiter continere, quia in huiuſmodi odioſis plures literæ ab eodem impetratæ de ſe mentionem non facientes, aut ſunt eiuſdem tenoris & datæ, & tunc vnicum habent effectū, ſi vero diuerſi ſunt tenoris & datæ, valēt primæ, & ſi vtriſque vti vellet, vtriſq; carebit, prout dicitur in iure *d* Quod confirmatur, nam ſi religioſis & Epiſcopis ſit ſpecialiter indultum, quod interdicti tēpore poſſint diuina celebrare ſummiſſa voce, & ianuis clauſis, quod generaliter omnibus conceditur in feſtiuitatibus quatuor, de quib. in Capitulo *Alma mater*, nunquid plus modo poterunt illi priuilegiati? Certe non, quia in hoc omnes ſunt pares.

a c. nō poteſt de præ. l. 6. c. ordin. fin. de off. ordin. 18. q. 2.
b l. ali. §. baſil. l. Stichus, ff. de alim. legat.
c l. aduerſus, de hæret. ca. recipi. de priu. l. itē apud Lab. §. hoc edic. ff. de iniur.
d c ex tenore de reſc. c. duob. de reſcri. lib. 6.

Secundo dico, quod ſi cauſę conceſſionū ſint diuerſę, ſed tales quod in eodem ingreſſu poſſunt cōmode expediri, vt quia in vna dicitur pro cōſecratione Abbatiſſę in alia pro viſitatione Sācti, vel vt viſitet ſororem, aut conſanguineam, quæ viſitatio debet eſſe breuis in locutione, ita quod ambæ poſſunt commode expediri in eodem ingreſſu, tunc ſufficit vnicus ingreſſus, & non poteſt iterum ingredi virtute alterius licentiæ.

Tertio dico, quod ſi cauſæ eſſent omnino diuerſæ & quæ in eodem ingreſſu veriſimiliter expediri non poſſint vel ratione temporis, vel ratione facti, tunc poſſet bis ingredi cum effectus ipſarū cauſarū non poſſint eodem ingreſſu commode concurrere propter concomitantiam prædictę nobiliſſimæ feminæ & pro hoc faciunt plura iura *e* quæ dicunt effectum vnius actionis non euacuari per alium, facit etiam quædam Lex *f* vbi legatum generale, & ſpeciale factum non ob eandem cauſam vnum alterum non tollit.

e l. vni. quando ciuilis actio præiud. crim.
f l. alio §. cū ergo ff. de ali. leg.

Quarto dico, quod poteſt bis ingredi ſi in ſpeciali licentia limitatur certa dies diuerſa a die in generali licentia conceſſa, quia quod facit ratio diuerſitatis, hic operatur variatio temporis argumento cuiuſdam Decretalis. *g*

g c. 1. de conſtit. lib. 6.

Quinto dico, quod ſi in ſpeciali tantum licentia exprimatur cauſa, tunc ſi in eodem ingreſſu poteſt expediri id, ad quod fuit data licentia, vnico tantū ingreſſu gaudebit licentiata, ſi vero cōmode nō poteſt expediri, ab alio ingreſſu minime priuabitur.

Dico ſexto, quod ſi in nulla, vel ſaltem in nō ſpeciali expreſſa eſt cauſa, vel tempus, ſed ſpecialiter data eſt licentia ingrediendi cum hæc ſit materia odioſa, & reſtringibilis, præſumitur in tertio cōcedentis, vt ad primam tantum vicem referatur, argumento aliquorū iurium *h* & hoc propter publicā vtilitatem, & honeſtatē monialium, quā præſumitur concedens quantum poteſt velle ſeruare, vt nobis ſacri Canones *i* prædicant. Ex his, & alijs prædicta eſſe vera affirmat Albericus a Roſate *k* niſi de intentione cōcedentis aliud appareret, quia tunc ei ſtandum erit, & allegat in ſuam opinionē quendam doctum fratrem Robertum Canonicū S. Mariæ in porta Rauenſis, qui hanc quæſtionem in ſimili caſu diſputauit.

h c. nō pōt de præ. l. 6. c. 1. de fil. præſby. l. fidei cō miſ. §. ſiquis decem. ff. de leg. 3.
i c. d ſſinimus 19 q. 2. c. luminoſo. c. obitū deſta. re.
k Roſa. de ſtatu 2. p. q. 191.

ARTICVLVS II.

Quidam Abbas Epiſcopo ſubiectus ab eodem impetrauit licentiam ſimpliciter accedendi ad monaſteria Monialium, quod per quoddam Epiſcopi ſtatutum erat prohibitum ſub pęna excommunicationis ipſo facto, & quidam monachus ex præcepto Abbatis ipſum aſſociauit pro authoritate monaſterij eiuſdem Abbatis procuranda ſine alia Epiſcopi licentia obtenta certificatur de dicta conſtitutione, & licentia data Abbati. Quæritur, an dictus monachus per conſtitutionem ſit excommunicatus.

REſpondeo dicendo, hanc quæſtionem diſputaſſe quendam Pynum de Athuncinis de Bononia Doctorem Decretorum, prout refert Albericus a Roſate *l* & multa docte adducit, ſed ego breuitate, & reſolutione ſolita reſpondeo, quod non, cum gratia Domini ad familiares extendatur, vt ſacri Canones *m* nos docent, licentia ergo data Abbati extenditur ad monachum, maxime in actu, de quo quæritur, vt eum aſſociaret, indecens enim fuiſſet Abbatem ad Monaſteriū accedere ſine monacho vt eſſet teſtis ſuæ honeſtatis. Pro quo faciūt aliqua iura *n* & videmus in iure *o* definitum, quod ſi maritus paciſcatur ſibi de alimentis, etiam

l Roſa. de ſtatu. 2. p. q. 192.
m c. licet de priui. l. 6. c. author. de priui. l. 6. c. indicatū. 89. diſt.
n c. monach. de ſta mon. c. diffi. 18. q. vlt. l. 1. de epi. c. & cler.
o l. 2. ff. de vſu. & habit.

vxori debentur, licet de ea non ſit expreſſum: idem ergo videtur dicendũ de licentia conceſſa Abbati, quod ad monachum ſocium prorogetur. Item procuratio, quæ debetur Prælatis viſitantibus, extẽditur ad ſcutiferos, & ſeruientes eos ſociantes; ad ea autẽ, quæ in contrarium adducuntur, voa, & generalis reſponſio eſt quod cõſtitutio non eſt violata, nã rectè intuenti mandata Epiſcopi, & Abbatis nõ fuerunt diuerſa circa monachũ, immo vnũ & idẽ immo cohærentia gratiæ, & licentia Abbatis trãſit ad monachum, vt probatum eſt, videtur enim Monachum ſociaſſe Abbatem de licentia Epiſcopi in iſto caſu, cum ipſe Epiſcopus honeſtatem ipſius ingreſſus velle intelligatur.

Et circa dictam cõſtitutionem aduertendũ eſt, quod non incurrunt pœnam ipſius, qui tantũ progrediuntur ad dicta monaſteria cũ in ea prohibeatur acceſſus, qui dicit actum pçfectum termino à quo ad terminum ad quẽ. Quod probatur ex quadã doctrina Baldi *a* dicentis quod ſi ſtatutum pœnale diceret, quod nemo diſtrahat frumentũ extra diſtrictũ, nõ punitur pœna dicti ſtatuti, qui progreditur ad diſtrahendum, cũ delictum in via non dicatur conſummatum argumento cuiuſdã legis. *b.*

a Bal. in l. cum te de donat.

b l. arborib. 6. de illo de vſuf.

ARTICVLVS III.

In quodam regno inualuit quædam grauis infirmitas febrium peſtilentium, & malignarum contagioſa ſine corruptione aeris a tota ſubſtantia vt dicunt medici & huius infirmitatis multi præſertim ex pauperibus a vita deceſſerunt, Inedia ſterilitatis oppreſſi, & aliqui ex diuitibus obierunt, verum eſt tamen, quod multi medicamentis adhibitis ſanati ſunt. Quæ infirmitas etiam ad monaſteria religioſorum & monialium apportauit, & eundem effectum in fratribus & monialibus fuit operata. Quæritur modo vtrum ſecundum Ius c Concilij Trident. & conſtitutionum Pontificalium Pij V. & Grego. XIII. Prælatus conuentus, monialium cum Epiſcopo eiuſdem diœceſis poſſint dare licentiam omnibus Monialibus ſanis prædicti monaſterij, vt ab ipſius clauſura egrediantur, an ſolum ſit danda licentia infirmis, vt curentur extra monaſteria in domibus parentum, fratrum, aut conſanguineorum, aut in aliqua domo decenti ad hunc effectum præparata.

c Conc. Tri. ſeſ. 25. de reg. c. 5.

RESpondeo, dicendo, iuxta ea, quæ latè dixi in primo tomo *d* harũ Quæſtionum Regul. quod poſſunt dare Prælati licẽtiam monialibus infirmitate epidemiæ laborãtibus, quo loco declaraui duplicem eſſe epidemiam quandam quæ totam communitatem inficit, & per eam graſſatur & cõmuniter omnes interficit. Alia eſt quæ licet per totam graſſetur cõmunitatem paucas tamen interimit. Et non ſolũ priori epidemiæ infirmas, ſed etiã poſteriori detentas licitũ eſt exire & egredi a clauſura prius habita licentia a ſuperiori, & cõſenſu ordinarij prout diſponit Conc. Trid. verũ eſt tamẽ qđ non poteſt dari prædicta licentia moniali laborãti infirmitate febris malignę quæ cõmuniter vocatur Hiſpanicè, *Pintas aut Tauardillo*: hæc enim infirmitas epidemia minime nuncupatur, nec maiorẽ partem communitatis inficit, ſed vnã & alterã monialẽ. At in prædicto caſu non erit licitum concedere licentiam monialibus ſanis ad egrediendũ, Conſtitutiones enim apoſtolicæ tantũ monialibus epidemia laborantibus, aut lepra detentis ad egrediendũ facultatẽ concedunt, & nullum verbũ de ſanis faciunt. Vnde quãdo tẽpore peſtis conceditur monialib. ſanis extra clauſtra egredi, hoc debet intelligi quando eſt epidemia vera, quæ non ſolũ inficit cõmunitatem, ſed inficiendo maiorẽ partem earum, quas tangit, interimit. Quod tũc cõceditur ex mente ipſarũ conſtitutionum, nam ipſæ concedunt, vt poſſint moniales exire quando adeſt incẽdium in Conuentu & quando timetur præliũ, & aduentus hoſtiũ, aut aliud probabile periculũ totam communitatem concernens vt eſt fluminis alicuius magnus impetus qui inundabit conuentũ. Et eodem modo cõcedunt egreſſum a clauſura dictis monialibus quando eſt peſtilẽtia ex epidemia vera & corruptio aeris cum tota communitas ſit tunc in probabiliſſimo periculo conſtituta.

d 1. to. q. 49. ar. 3. & 4.

Ex quib. infertur quod quãdo adeſt in cõuentibus Monialiũ aliqua infirmitas contagioſa his tm̃ qui accedũt ad ipſas infirmitate laborãtes & nõ eſt aliqua corruptio in aere non põt monialibus licentia ad egrediendũ pçberi, tunc. n. non ineſt cõmunitati probabile periculũ, ſed illis tm̃ quæ ad infirmas curãdas, aut familiariter tractãd. accedũt, quę in accedẽdo poſſũt eſſe cautę, ita charitatẽ exercendo vt remedij ad ſe pçſeruandũ non obliuiſcãtur.

Aduertant tamẽ Prælati quod ſolent medici iurare moniales laborare infirmitate cõtagioſa, vt ipſis licentia ad egrediendũ concedatur; intelligẽtes intra ſe vt nimis monialib. indulgeant de infirmitate contagioſa de membro ad membrum, non autem de perſona ad perſonam, & ita debent dicti prælati eſſe cauti in interrogando dictos medicos ſumentes ab eis iuramentũ vtrum infirmitas monialium ſit contagioſa de perſona ad perſonam, ne ſui cauſa verborum ſimulatione ipſis monialibus licentia in caſu non permiſſo concedatur.

ARTICVLVS IV.

Vtrum moniales S. Claræ ſecundæ regulæ gaudeãt priuilegijs factis Monialibus primæ regulæ.

RESpondeo dicendo, quod moniales S. Claræ ſunt in duplici differentia; quædã enim ſunt primæ regulæ, quæ in aliquibus partibus Collectaneæ vocantur, & antiquitus dominæ pauperes S. Damiani dicebãtur, & hę ſunt Moniales a S. Clara, primo inſtitutæ, quarum aliqua Monaſteria in Hiſpaniarũ partibus nimis religioſa exiſtunt. Aliæ ſunt Moniales ſecũdę regulę, non quidẽ a S. Clara ordinatæ, ſed ab Vrbano Papa IV. quæ a plurimis Vrbaniſtæ appellãtur, quas voluit idem Vrbanus Moniales S. Claręę appellari. Ad primas Moniales diriguntur priuilegia, quę ante Vrbanũ IV. reperiuntur cõceſſa, nec non alia, quę per Eugeniũ IV. poſtea fuerunt indulta. Inter quę, *primo conceſſit Eugen. IV. Dictis Monialibus primæ regulæ, vt non teneantur incedere nudis pedibus diſcalciatæ, ſed poſſint deferre illa, quæ nomine calceamentorum non cenſentur, vt puta ſoccos ligneos ſeu calepodia, et ſandalia atque etiã cum opportunum fuerit, calceamenta,* vt in monumentis Ordinum *e* continetur. *Et idem Eugenius conceſſit quod Generales, & Prouinciales fratrum Minorum obſeruantiæ habeant cum diſcretorum conſilio facultatem diſpenſandi cum præfatis Monialibus tam in cibis, quam in ſilentio, & quibuſcunque alijs perpetuis quæ in earum Regula continentur, vt in eodem libro f habetur. Qui idem Summus Pontifex declarauit, ac voluit quod in nullius præceptorum primæ regulæ S. Claræ tranſgreſſione,*

e in 1. imp. f. 46 & in 2. f. 42. cõceſ. 47.

f in 1. imp. f. 47 & in 1. f. 42. cõceſ. 47.

Digitized by Google

greſſione, præter quam eorũ quatuor, quæ concernunt principalia vota (ſcilicet obediẽtia paupertatis, caſtitatis, & clauſuræ, ac ſuper electione Abbatiſſę, et eius depoſitione) peccatum mortale præfatæ Moniales incurrãt vt in eodẽ libro habetur. & a Sixtus IV. cõceſſit quod dictæ moniales Collectaneæ ſcilicet, primæ regulæ S. Claræ poſſint abſolui a Miniſtris, ſeu Viſitatorib. & earũ confeſſoribus omnib. criminib. pœnis, & cenſuris ẽt Sedi Apoſtolicæ reſeruatis, quoties opus fuerit, & quod ipſæ, & earũ Nouitiæ poſſint promoueri oẽs indulgẽtias almæ vrbis viſitãdo ſuas Eccleſias. Ita habetur in ordinũ monumẽtis. *b* Quæritur ergo in hoc articulo, vtrũ Moniales ſecũdæ regulæ per cõmunicationẽ habeant prædicta priuilegia & alia conceſſa ante Vrbanũ IV. & reſpondetur, *Quod Sixtus IV. Pontifex Maximus conceſſit vt ſorores S. Claræ ſub cura fratrum Minorum obſeruãtiæ uiuentes gaudeãt oib. priuilegiis, & gratijs, exẽptionib. in genere ſororibus Collectaneis factis.* Ita habetur in dicto libro, *c* & in ſupplemento, & idem conceſſerunt alij Romani Pontifices, vſq; ad S. D. N. Clementem VIII. incluſiuè. Ita vt etiã poſſint gaudere priuilegijs concedendis.

a in mo. vbi ſu.

b in 2. imp. fol. 261. conc. 678.

c in 2. ĩp. f. 262 cõc. 677. ſupp. f. 96. conc. 338.

ARTICVLVS V.

Vtrum Moniales Sanctæ Claræ teneantur certis diebus communicare.

RESpondeo dicendo, quod quãta fuerit S. Claræ deuotio erga Sacroſanctũ Euchariſtiæ Sacramentũ, eius legẽda docet, & eius pictura prædicat cũ cuſtodiã huius Sanctiſſimi Sacramẽti in manibus habens, prudens, & ſapiens Virgo depingatur. *Ideo Clemens VIII. huius Sanctiſſimæ Virginis filiabus conceſſit, vt exiſtẽtes ſub obedientia Miniſtri Generalis Ord. Mino. poſſint in Eccleſia interiori in loco decenti habere Euchariſtiæ Sacramentũ, ſicut habent in exteriori* Ita refertur in cõpendio *d* Mẽdicantiũ. Vnde habent præceptũ regulæ vt certis dieb. cõmunicent, ſed quia aliquando propter concurrentiã ſolemnitatũ oportet, vt hi dies anteponãtur, & poſtponantur; *Ideo Leo X. eis conceſſit, ac ſororib. Cõceptionis B. Mariæ. & tertij Ordinis S. Frãciſci, vt præcepto regulæ de percipiendo Sanctiſſimũ Sacramentum ſatiſfaciant per aliquot dies anteponendo, uel poſtponendo, dum tamen illud in fraudem non faciant* Ita habetur in ſupplemento. *e*

d comp. men. ti. mon. §. 29.

e Supp. fol. 61. conc. 161.

ARTICVLVS VI.

Vtrum Moniales, & ſorores teneantur officium diuinum dicere in choro.

RESpondeo dicendo, magnã eſſe cõtrouerſiam, an Moniales ratione ſui ſtatus teneantur dicere officiũ diuinum priuatim, ſicut religioſi, de quo iã in primo tomo *f* diſputauimus, & qđ Moniales S. Claræ teneantur ad id, præſupponit Clem. VII. dicens. *quia ſunt nõnullæ ex ſororib. prædictis ſub cura fratrũ Minorũ degentes, quæ propter imperitiam neſciunt recitare officiũ perfectè, cõceſſit, quod tales iudicatæ a Prælatis vel Confeſſorib. earũ, ſeu ẽt earũ Abbatiſſis recitando officiũ ſororũ Laicarũ, cenſeantur ſatisfeciſſe obligationi de dicendo officiũ, quod dicere tenebantur, & idẽ de fratrib. imperitis cõceſſit.* Ita habetur in cõpendio *g* Mendicantiũ vtcumq; tamen ſit de officio diuino priuatim dicendo de officio autem diuino in choro recitando dico, quod iure cõmuni *h* tenentur in cõmuni in choro dicere officium diuinũ ſicut alij Regulares, ſeu Religioſi vt notant Angelus, *i* & Syluester. Ex regula autem Moniales S. Claræ non obligantur ſpecialiter, & idem dicendum eſt de alijs, quibus id regula obligatoria non imponit, ex ſtatuto autem, & conſuetudine videat vnaquæque religio, quid circa hoc habeat reſpectiuè.

f in 1. to. q. 42.

g Cõp. men. tit. mon §. 30.

h Cle. 1. de re. iu.

i Ang. tit. hora Ca. §. 25. & 26 Syl. eod. ti. §. 10

Aduertendũ tamen quod Leo X quoad obligationẽ perſoluendi officiũ diuinũ in choro decreuit etiã ſi nas moniales præfatas non teneri ſemper officiũ huiuſmodi in choro perſoluere, ac exonerando conſcientiã ipſarum monialiũ diſcretioni Abbatiſſarum pro tẽpore exiſtentiũ commiſit, vt quando, & quomodo ſiue cum quibus ſit hæc remiſſio, ſiue exemptio tolerãda ſolerter inuigilent, & diligenter aduertant, et prudenter concedant, ne ſub colore pietatis ex nimia indulgentia permittant in aliqua ſororum, ſeu Monialium habitum generari diuinæ offenſionis. Ita habetur in ſupplemento. k

k Sup. f. 41. conceſ. 130.

ARTICVLVS VII.

Vtrum Moniales teneantur facere celebrari Miſſam conuentualem.

RESpondeo dicendo, quod iure cõmuni tenentur Moniales facere celebrare Miſſam cõuentualem in ſuis Eccleſijs, præcipitur enim in quadã decretali *l* quod in Eccleſijs Collegiatis quotidie Conuentualiter Miſſa celebretur de feſto, aut de feria ſecundũ quod tẽpori conuenit, & in alia Decretali *m* mandatur in virtute obedientię Pręlatis, & Clericis quod celebrent officiũ diurnum, & nocturnum, quæ Decretalis videtur, quod expreſſe loquatur tã de celebratione Miſſarũ, quam de alijs horis, quia prius loquitur ibi de matutinis, & poſt de Miſſis, & poſt hæc oĩa dicitur ibidem, Hæc igitur, & ſimilia, &c. Vſq; ad verbum celebrent, virtute cuius Clementinæ hanc opinionẽ tenent Angelus, *n* & Syluest. Nunc aũt Monaſteria religioſorum & religioſarum ſunt Collegia, vt colligitur ex quadã Rubrica *o* ſeu ſunt Conuentus ex quo habent Prælatum ſeu prælatã, vt etiã ſpecialiter quo ad moniales habetur in hymno ad laudes feſti S. Claræ, vbi habetur, *duces ad ſponſum Dominũ puellarũ Collegia, &c.* Ergo tenẽtur cõuentualiter Miſſam celebrare. Neq; obſtat, ſi aliquis dicat iura loqui tantum de Eccleſiaſticis, & Clericis, non autẽ de Monaſterijs monachorũ, aut monacharum: nã prędicta Clemẽtina clare loquitur de Regularib. vt cõſtat ex eius tenore & colligitur ex quadã Decretali, *p* vbi Panormitanus & cõmuniter Doctores notãt, quod quando aliqua conſtitutio Papalis fit reſpectu religionis quæ poteſt conuenire Monachis, & Canonicis Regularib. & non ſignantur, niſi aliqui eorũ, ligat vtroſque vtriuſque ſexus, etiãſi diuerſa nomina habeant, quia vbi eſt eadem ratio, & idẽ ius debet adeſſe. Prædicta tamen de dicenda quotidie miſſa Cõuentuali in dictis monaſterijs intelligenda ſunt ciuiliter, ſicut in alijs Præceptis iuris Canonici ſcilicet, dũ commode fieri poterit, & dũ non aderit impedimentũ, ſeu dum alia cauſa rationabiliter non obſtiterit, vbi credibile eſt legiſlatorẽ, ſi adeſſet, conceſſurũ, vt non diceretur tũc & tali tempore prædicta miſſa Conuentualis, puta ſi non eſſet niſi vna miſſa tantũ pro die feſto, in quo occurreret defunctus, pro quo eſſet tunc *de Requiẽ* celebranda. Ita colligitur ex his, quæ communiter notant Doctores. *q*

l c. cũ creatura de celebr. miſſa iuncta Rub.

m Cle. dol. de celebr. miſ.

n Ang. ti. miſſa. §. 33. Syl. v. miſſa. 1. q. 4.

o Rub. in d. 1. c. cum erca.

p c. ex parte de poſtul.

q Docto. in d. c. cum erca.

Digitized by Google

ARTICVLVS VIII.

Vtrum talis Miſſa Conuentualis Monialium ſit neceſſario applicanda pro uiuis, & defunctis, vt nos facimus fratres Minores.

a *Cord. in addi. ad cõ. tit. Moni.*

RESpondeo dicendo, ſecundum Cordubam *a* quod non tenentur ad id, ratio eſt, quia nullo iure videntur ad id obligari, non iure diuino, vt pater, neque iure humano, cum non detur illud, cõſtitutio enim fratrum minorum, quod miſſa Conuẽtualis celebretur pro viuis, & defunctis fundatur in eo, vt ſ ris fiat benefactoribus ipſorũ fratrum viuentium de eleemoſynis, cũ iubeant celebrari pro viuis, qui recommendãtur, hæc autem ratio ceſſat in monialibus habentib. ſuos reditus, & bona ſua, quę ſecum afferũt ad monaſteria, de quibus viuũt, nõ autem viuunt de eleemoſynis, vt nos fratres minores, ergo nõ tenentur, vt nos, cum ceſſet ratio legis argumẽto eorum quæ in iure *b* notantur. Verum eſt tamen, quod ratione alicuius reditus, aut alterius oneris tenebuntur applicare miſſam Conuentualem pro viuis, & defunctis, quo ceſſante poterunt eam applicare pro quo voluerint. Ita Corduba dicens, quod quidam Pater ſatis eruditus ita tenet, quod ego ex dictis limito, vt nõ procedat in monialibus S. Claræ primæ regulæ, cum hæ de eleemoſynis viuant, neque in alijs noſtræ religionis monialibus, quarum reditus ita ſunt exigui, vt nõ poſſint nõ recurrere ad mendicitatem, in his enim cum ceſſet ratio militans in fratribus, videtur, dicẽdum, quod miſſa Conuentualẽ pro viuis, & defunctis debent facere applicari, quod arbitrio Prælatorum ipſarum Monialium arbitrandum relinquo.

b *Cũ ratio. ff. de bon. damnator.*

QVAESTIO VII.

De mulieribus, in duos articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur duo.

1 *VTrum mulieres, commorantes in domib. ſuis ad religionis habitum ſint admittendæ.*
2 *Vtrum prædictæ mulieres gaudeãt priuilegiis fratrum.*

ARTICVLVS I.

Vtrum mulieres commorantes in domibus ſuis ad religionis habitum ſint admittendæ.

REſpondeo dicẽdo, *quod Eugenius IV. & Martinus V. cõfirmauerunt literas Bonifacii VIII. inſerendo illas de verbo ad verbũ, in quibus conceditur, quod generali, & cuilibet Officiali, & Prioribus Ordinis Eremitarũ D. Auguſt. in quibuſcunq; prouinciis licitum ſit quaſcunq; mulieres idoneas aliqđ obſtaculũ non habentes, quæ habitũ regularẽ dicti Ordinis (ad inſtar Mantelatarũ ſeu Pinzocherarũ Ordinũ fratrũ Minorũ, & Prædicatorũ) habere, ac geſtare voluerint tã uirgines, quã matronas, ac uiduas in mãtelatas recipere, & admittere, ac earũ ſingulis habitũ Regularẽ, & regulã eiuſdem Ordinis Eremitarũ exhibere ad inſtar huiuſmodi mantelatarũ ſeu Pinzocherarũ Ordinũ fratrũ Minorũ, & Prædicatorum prædictorũ, prout ſecundũ Deũ ſaluti animarum earundem ſalubrius viſum fuerit expedire.* Ita habetur in libro monumentia *c* Ordinis.

c *in 2. imp. f. 177 cõc. 412. & fo. 246. cõc. 599. et cõc. 597. Collec. ti. mulieres, §. 1*

Circa quam conceſſionem notat Collector priuilegiorum, quod in monumentis ordinis non habetur quidquã conceſſum fratrib. Minoribus, aut Prædicatoribus in huiuſmodi materia, & ideo vix poterit prodeſſe aliquid hæc conceſſio, cum referatur ad priuilegia, quæ nõ apparẽt, ſed ego puto ꝙ hæc conceſſio fuit impetrata ad inſtar, id quod erat cõceſſum minorib. reſpectu Tertiariarũ in ſuis domib. habitantium, pro quo facit, nam iſtæ Pinzocheræ, de quibus in dictis indultis, prout aduertit Corduba, *d* ſunt velut Tertiariæ noſtri ordinis Minorũ viuentes in ſuis domib. particulariter modo fecerint votum cõtinentiæ, modo non, quę quidem non ſunt propriæ, nec veræ religioſæ ſecundũ ius, & in Italia dicitur Bizochæ, in Hiſpania Beatæ, vt ait Collecto. *e* priuilegiorũ Mendicantiũ, & aliquando dicuntur Mantelatæ, quia mantelũ coloris cinerei, ſicut eſt noſter habitus Minorũ, portant, vt in prædicta cõceſſione innuitur, & quando tales mulieres ſunt ſub ordine Eremitarum D. Auguſti. dicuntur aliquãdo Corrigiatæ, quia corrigiã illius ordinis portãt, quibus corrigiatis multa priuilegia cõceduntur, & dato, & quod talia priuilegia nõ reperiantur, hoc tamen conceſſum inuenio in Monumentis Ordinũ *f* a Sixto IV. fratrib. Carmelitis abſolute; vnde dicta prædictorum Pontificũ conceſſio per Communicationẽ ſaltem poteſt Mẽdicantib. prodeſſe. Aduertendum tamen, quod in noſtro ſacro ordine Minorum de obſeruantia vſus iſtarũ conceſſionum eſt limitatus ita, vt ſine licentia Patris Generalis, aut Cõmiſſarij Generalis prædictæ mulieres ad habitũ Regularem minime admitti poſſent, vt patet ex conſtitutione Generali Toletana, *g* noſtræ ſacræ religionis.

d *Cor. i add. ad cõp. ti. mulieres.*

e *Colle. ti. ingredi monaſteria monialiũ in 2. notab. et ti. el ſa ti fratrum. §. 2.*

f *in 1. imp. f. 96. & in 2. fo. 160. conc. 426.*

g *Conſti Toler. c. 5. de modo exterius cõuerſandi. fo. 38. titu. de tertiariis.*

ARTICVLVS II.

Vtrum prædictæ mulieres gaudeant priuilegijs fratrum.

REſpondeo dicendo, quod dictis mulierib. indulta fratrum ſunt cõceſſa, vt cõſtat ex priuilegijs allegatis in articulo primo, quorum tenorẽ in præſentiarum nolo referre, cum videam Leonẽ X. *In Cõcilio Lateranẽſi ſtatuiſſe, quod præfatæ Mãtelatæ, et Pinzocheræ, quorũlibet ordinũ in propriis domib. habitãtes eligere valeãt ſepulturã, vbi voluerint, et quod die Paſchatis tñ Euchariſtiã, necnõ Extremã unctionẽ, ceteraq; Eccleſiaſtica ſacramẽta pænitẽtia ſacramẽto dũtaxat excepto a ꝓprio Sacerdote recipere, et ad onera, quæ laicis incũbũt, perferẽda teneãtur, ac decreuit, quod in foro ſeculari corã iudicib. ſecularib. cõueniri poſſint.* Ita habetur in ſupplemẽto *h* ac decreuit idẽ Leo X. poſtea referẽdo pręfatũ ſtatutũ per eũ in Concilio factum, quia occaſione illius aliquæ dubitationes exortæ fuerunt ad tollendũ omne dubiũ. *Motu proprio, & ex certa ſcientia, & de Apoſtolica poteſtatis plenitudine, decreuit (inquam) & declarauit, quod præfatum ſtatutum minime intelligi debeat de facientibus votum caſtitatis, ita vt mulieres virginalem vitã, ac cœlibem ſolẽniter vouentes etiam in conſanguineorũ, vel affinium ſuorum, vel in propriis domibus, aut ſeorſũ habitantes omnibus priuilegiis immunitatibus, fauoribus, gratiis, & indultis ſpiritualibus & temporalibus Ordini, & fratribus Eremitis Diui Auguſtini conceſſis, & concedendis, & quibus illi in genere quomodolibet potiuntur, & gaudent tam in vita*

h *Supple. fo. 26 conceſ. 86.*

quam

quam in mortis articulo ẽt circa peccatorum remiſſionem & iniunctarũ pœnitentiarũ relaxationẽ vti, potiri & gaudere ac participes eſſe poſſint, ac debeãt. Et quod liceat eiſdẽ Pinzocheris & mãtelatis perſonis in earum ẽt domibus quoties opus fuerit eucharistiæ & extremæ vnctionis Sacramentum miniſtrare, ac illorum cadauera tumulãda deferre etiã parochialium Eccleſiaſticarum perſonarũ quarundã rectorũ licentiam deſuper minime requiſita & contradictione qualibet non obſtante, ita habetur in ſupplemento a iuncta conceſſione Sixti IV. de qua in monumentis ordinis. b ſed hoc & reuocatũ a Pio V. prout infra in quæſtione de tertiarijs dicetur.

a *Suppl. fol. 28. conc. 91.*
b *in 2 impr. fol. 249. conc. 622.*

QVAESTIO VIII.

De Notarijs Regularium, in tres articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur tria.

1 *VTrum prouinciales poſſint in ſuis prouinciis notarios perpetuos conſtituere.*
2 *Vtrum prelati religionũ poſſint in inquiſitione, particulari & generali ſimul eſſe inquiſitores & notarij quoad proceſſus fulminandos.*
3 *Vtrum notarius factus monachus ſi partes velint reſumi facere inſtrumenta ex protocolis ſuis an cogantur illa edere.*

ARTICVLVS I.

Vtrum prouinciales poſſint in ſuis prouincijs notarios perpetuos conſtituere.

REſpondeo dicendo, quod creare tabelliones vel notarios ſoli Imperatori, vel Regi côuenit, prout in tit. c eſt definitũ, quod tamen verũ eſt quãdo tales tabelliones in perpetuũ creantur, ſecus vero quando ad tẽpus duntaxat cõſtituũtur, vt tabellionũ vicem ſuppleant, hi. n. ab inferiorib. iudicibus creari poſſunt, vt colligitur ex iure d & tradũt Baldus, Felinus & Decius cũ cõmuni. Vnde id quod in religionib. practicatur iuridicum eſt: videmus enim in eis quod generales prouinciales & alij prælati regulares quibus conuenit aliquos proceſſus fulminare creant ad talia negotia peragẽda notarios ex ſua religione quos ſecretarios vocant, notarios tamen perpetuos præcipue pro cauſis, quæ extra religionẽ deciduntur, & pertractãtur cõſtituere minime poſſũt niſi ad id authoritate Apoſtolica adiuuentur vnde religioni ordinis prædicatorũ Pius V. côceſſit & indulſit ſuper hoc quoddã Breue Ordini Fratrũ Prædicatorũ vt. ſ. ſuperiores ipſius Ordinis in vnaquaque Prouincia poſſint cõſtituere ẽt plures ſui Ordinis fratres ab eis approbatos in Notarios publicos pro intimandis mãdatis & reſcriptis Apoſtolicis publicã vel priuatã dicti Ordinis vtilitatẽ concernentibus; tenor aũt verborũ huius priuilegijs, & motus proprij eſt ſequẽs.

c *Authẽ. de tabel. §. ſi uero col lat. 4. l. actuarij. C. de actua. & numera. l. 11. l. 3 tit. 19. p. 3*
d *c. quoniã contra de probat. c. ut off §. verũ de hæret. li. 6. Bal. n. 38. Fel. n. 41. Dec. n. 9 in d c. quoniã contra.*

Nos igitur cupientes quantũ cum Deo poſſumus in præmiſſis ordini, & fratrib. præfatis, & ẽt Monialibus ipſis de opportuno remedio prouidere, & dictis incõmodis & detrimentis, expenſis & dãnis eorũ obuiare, neq; mãdata priuilegia gratias, cõceſſiones indulta, & reſcripta Apoſtolica in genere, vel in ſpecie dicto Ordini, vel ipſius ordinis magiſtro Generali, Prouincialib. alijſq; ſuperiorib. prioribus, & fratribus, & eorũ ſingulis dictiſq; Monialib. ſiue earundẽ Abbatiſſis, Prioriſſis, & earundẽ ẽt ſingulis eiuſdẽ Ordinis, ſiue dictũ Ordinẽ, & illius regulã profitentib. quomodolibet in genere, vel in ſpecie conceſſa, aliaq. mãdata, & reſcripta Apoſtolica publicam, vel priuatã ipſius Ordinis vtilitatẽ quomodolibet cõcernentia, & emanata ob id debito careãt effectu, et vacua remaneãt prouidere volentes, &c. Motu proprio nõ ad alicuius nobis ſuper hoc oblatæ petitionis inſtantiã, ſed ex certa noſtro ac de Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine modernis, & pro tẽpore exiſtentib. dict. Ordinis Magiſtro Generali, Vicarijs, & Prouincialib. tã citra, quã vltra, ac alias vbilibet cõſtitutis. Quod in vnaquaq. eorũ Prouincia vnũ, duos, tres, quatuor, vel quinque aut plures eis bene viſos d. Ordinis Religioſos, ſeu fratres probos tamen, ac fide & doctrina idoneos, & ab ipſis approbatos, in Notarios creare cõſtituere & deputare. Qui ſic creati conſtituti. ac deputati ſine aliquo reſpectu, & oi ceſſante recuſatione libere quoties requiſiti fuerint oĩa, & ſingula mãdata priuilegia. cõceſſiones gratias et indulta Apoſtolica aliaq. tã vniuerſalia, quã particularia d. Ordini, ac quibuſuis illius. quæ de obſeruantia ſunt, tantũ locis domib. Conuentib. Monaſterijs, & Eccleſijs, tã virorũ quam mulierũ, ſeu eiuſdẽ Ordinis Magiſtro Generali Prouincialib. Vicarijs Priorib. & alijs Superiorib. fratrib. ac Abbatiſſis, Prioriſſis Monialib. & alijs perſonis ſub regula dictorũ fratrum degentibus, & quæ ſunt obſeruantiæ tantũ in genere vel in ſpecie, & ad vniuerſam, ſiue priuatã vtilitatẽ conceſſa, & emanata reſcripta Apoſtolica vſqẽ Regib. Ducibus, Principib. Marchionib. Comitib. Baronib. & Dominis, alijſque perſonis Eccleſiaſticis, ſecularibus quibuſcunq. vbi & quoties opus fuerit ac ad id requiſiti, fuerint notificare inſinuare & intimare.

Ac eoſdẽ iuxta mandatorũ conceſſionũ indultorũ priuilegiorum, & reſcriptorũ huiuſmodi formã continentium, & tenorẽ monere & requirere aliaq. oĩa, & ſingula circa ea requiſita & opportuna facere gerere exercere. & exequi, ac de eiſdẽ oĩbus, & ſingulis. publicos, & publica actus, & inſtrumenta coram teſtib. ad hoc requiſitis cõficere & ſtipulari, ac in notã redigere & exinde ſemel, vel pluries prout ad id requiſiti fuerint, vnũ vel plures ac plura publicos, et publica, actus, & inſtrumenta quib. eadẽ prorſus fides adhibeatur in iudicio & extra ac vbiq. ac ſi per alios quoſcunq. publicos, & authenticos rogatos Notarios ſtipulata confecta, & publicata, & authẽtica fuiſſẽt cõfiſere. & debitis ſignis, & caracterib. ſubſcribere, publicare & authenticare libere, & licitè poſſint, & valeãt Apoſtolica authoritate tenore præſentiũ licentiã, & facultatẽ impertimur cõcedimus, & indulgemus ipſiſq. actis notis, inſtrumẽtis, & ſcripturis pdictos religioſos, vt præfertur Notarios deputatos ſtipulatis, confectis, & vt præfertur, authenticatis plenam, & indubitatam fidem, vbique tam in iudicio quam extra adhibere debere, ac eoſdem ſic intimatos, monitos, & requiſitos eis afficere, & dictari debere volumus, ſtatuimus, & ordinamus.

Mandantes *propterea in uirtute Sanctæ obediẽtiæ & indignationis noſtræ, ac ſuſpenſionis a diuinis quoad Archiepiſcopos, & Epiſcopos, quoad alios vero inferiores ſub maioris excõmmunicationis latæ ſentẽtiæ pœnis, locorũ Ordinarijs & alijs quibuſuis perſonis cuiuſcunque ſtatus gradus, Ordinis, & conditionis exiſtentibus, & quacunque, ẽt dictæ ſedis authoritate, facultate, ſeu poteſtate, ẽs legatis de latere, ac Cardinalibus Cardinalatus honore fulgentibus, ne ipſos Notarios, vt præfertur deputatos & electos ſiue eorum aliquem in executione ſupra dictorum omniũ quouis modo impediant ſeu impedire, aut perturbare audeant vel præſumant.* Hæc Pius V.

Cuius proprij motus data fuit Romæ apud S Petrum die vigeſima prima Martij, anno 1561. Pontificatus ſui anno ſexto.

In quo motu proprio ponuntur ſufficiẽtiſſime

a Paraſe. in d l. pa. 124. cũ ſeq. non obſtantiæ, vt videre eſt apud Paraſelum *a* in libro ſuo priuilegiorum.

Circa quam conceſſionem notandum eſt eam dari etiam pro reſcriptis particularibus aliquorum fratrum.

Notandum eſt etiam ea poſſe vti alios Ordinis Mendicantium, in quibus eſt priuilegiorum conceſſorum, & concedendorum mutua communicatio.

ARTICVLVS II.

Vtrum Prælati religionum poſſint in inquiſitione particulari, & generali ſimul eſſe Inquiſitores & Notarij quoad proceſſus fulminandos.

RESpondeo dicendo, quod non, iuxta ea, quæ late diximus in ſecundo tomo. *b*

b *2. to. q. 13. a. 2*

ARTICVLVS III.

Vtrum Notarius factus Monachus ſi partes velint reſumi facere inſtrumenta Protocolis ſuis an cogantur illa edere.

RESpondeo dicendo, quod ſi Notarius factus ſit Monachus, partes volentes reſumi facere inſtrumenta in ſuis Protocolis poſſunt cogere eũ in iudicio, vt illa edat iuxta notata in iure *c* & pōt compelli corã iudice ſeculari cuius erat Notarius ſecũdum Angelum quia iudex ſecularis eſt capax illius iuriſdictionis argumento eorũ, quæ in iure *d* notantur. Alij dicunt, quod conuenitur Monaſterium ad hanc editionem coram proprio iudice ipſius Monaſterij iuxta quandam legem *e* vbi Bartolus dicit, quod Notarius factus Monachus non poteſt cogi cõficere inſtrumẽta de nouo dicens, quod alias eſſet nullum, & ideo debet abſtinere argumẽto aliquorum iurium, *f* vbi Bartolus, quem ſequitur Paris de Puteo dicẽs, quod iſte eſt vnus caſus, in quo inſtrumenta Notarij viui poſſunt reaſſumi per alterum mandato iudicis.

c *l. prætor. ff. de edendo vbi Angelus.*

d *l. 1. ff. de iudi. l. ſi quis poſtea de iudiciis & in l. 1. de pœnis c. ſi diligẽti de foro comp.*

e *l. 1. §. ſi pœna de tabul. exhibẽdis, ubi Bart.*

f *c. 1. ne clerici, vel monachi, Bar in l. 1 ff. de iuſt. & iu. Puteus in tract. de regiſt. inſtrum. q. 24.*

QVAESTIO IX.

De Nouitijs quoad poteſtatem eos recipiendi, in duos articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur duo.

1 *QVi poſſint recipere nouitios ad religionem.*
2 *Qui poſſit recipere nouitias ad religionem.*

ARTICVLVS I.

Qui poſſint recipere Nouitios ad religionem.

g *Nico. c. exiit. de Para. de uer. ſign. l. 6.*

RESpondeo dicendo, quod Nicolaus *g* IV. in declaratione Regulæ fratrum Minorum conceſſit, & ſtatuit, licere non ſolum Generali, ſed etiam Prouincialibus Miniſtris perſonas fugientes a ſeculo in fratres recipere. Quæ tamen Prouincialium Miniſtrorũ licentia per Miniſtrum Generalem poſſit arctari ſicut expedire videbitur, & declarauit prout habetur in Monumentis *h* Ordinum, quod Vicarij Miniſtrorum Prouincialium ex officio Vicariatus licentiam hanc ſibi nouerint interdictam, niſi per Miniſtros eoſdem hoc ipſis Vicarijs ſpecialiter committatur quibus Miniſtris hoc poſſe committere Vicarijs, & alijs licentiam conceſſit: addit tamen idem Nicolaus dicens *i* Caueant tamen ipſi Prouinciales, quod hoc non indiſcrete, neque paſſim, ſed conſiderate committant, ſed illis tantum, qui fidelibus conſilijs fulciant vt omnia diſcrete procedant, & quod non indifferenter omnes admittantur ad Ordinem, ſed illi tantum, qui ſuffragantibus eis literatura, & idoneitate, vel alijs circunſtantijs poſſint eſſe vtiles Ordini, ſibique per vitæ meritum, & alijs proficere per exemplum. Hęc Nicolaus quoad Minores. In alijs autem Religionibus ſecundum ius commune poſſunt recipi Nouitij a Generalibus in ſuis Ordinibus, & a Prouincialibus in ſuis Prouincijs, cum ipſi habeant authoritatem ad incorporãdum eos in Religionibus, & prouincijs ſibi commiſſis, niſi habeant ipſæ religiones, & Prouinciæ ſtatuta legitima facta, quibus aliud ordinetur. Neque hæc facultas prædictis patribus videtur ſublata per conſtitutionem Sixti V. de qua in ſequenti quæſtione late dicemus, ea enim conſtitutio non adimit prædictis Patribus hanc facultatem, ſed tantum eam reſtringit, vt non poſſint recipere Nouitios, niſi ſeruata forma in ipſa conſtitutione præſcripta, ne ad Religionẽ admittantur inhabiles, facinoroſi, & diſcoli, & hi, qui ſine peccato religionem ingredi minime poſſunt.

h *In 1. imp. f. 10 & in 2. fol. 12. trac. 2. ar. 7.*

i *In ſu. §. 13.*

ARTICVLVS II.

Quis poſſit recipere Nouitias ad religionem.

RESpondeo dicendo, quod Nicolaus V. *ſtatuit ne Moniales Sanctæ Claræ, niſi de Prouincialis, ſeu Viſitatoris ſui licentia recipere valeant aliquã ad religionem, vel profeſſionem.* Ita habetur in libro Monumenta *k* Ordinum: Quãtum vero ad alias Religiones monialium certum eſt receptionem monialiũ Nouitiarũ ad ſuos ſuperiores pertinere, cum habeant ſuper ipſas iuriſdictionem, & ipſis conſentientibus debeant Nouitiæ eorum ſubijci iuriſdictioni.

k *In 1. impr fo. 48. & in 2. fol. 43. conc 44.*

QVAESTIO X.

De nouitijs quoad informationem faciendam ſecundum conſtitutiones Sixti V. & Gregorij XIIII. & Clementis VIII. in tredecim art. diuiſa.

Circa quam quæruntur tredecim.

1 *VTrũ informationes pro nouitijs recipiẽdis ſint faciendæ, & examinandæ & approbãdæ antequam ad habitum probationis admittantur.*
2 *A quib. examinãdæ ſunt nouitiorũ iformationes.*
3 *A quibus debent fieri dictæ informationes.*
4 *Vtrum illegitimi poſſint admitti ad religionem.*
5 *Vtrum ſacrilegi, inceſtuoſi et filij naturales quorũ merita non ſupplent defectum natalium profitentes in aliqua religione ſint vere profeſſi.*
6 *Qui dicantur ſacrilegi, cum quibus in hac parte ſit diſpenſandum.*
7 *Vtrum homicidæ & qui commiſerunt aliquod delictum ſint ad religionem admittendi.*
8 *An qui ante delictum fecit votum clericatus vel religionis poſſit admitti ad religionem.*

9 *Vtrum*

Digitized by Google

9 *Vtrum debitis oneratus vltra vires ſuarum facultatum poſſit recipi, & profiteri in religione.*

10 *Vtrum poſſint recipi ad religionem hi qui iurauerunt quod ibunt ad partes infidelium, & hæreticorum ad prædicandum.*

11 *Vtrum obligati ad ratiocinia danda poſſint ingredi religionem.*

12 *Vtrum ſit profeſſio nulla facta cum informatione falſa.*

13 *Vtrum de omnib. nouitijs ſit faciẽda informatio.*

ARTICVLVS I.

Vtrum informationes pro recipiendis Nouitijs ſint faciendæ, examinandæ, & approbandæ antequam ad habitum probationis admittantur.

RESpondeo dicendo, quod vt conſtat ex Conſtitutione Sixti Quinti edita Romæ anno Incarnationis Dominicæ milleſimo quingenteſimo octuageſimo ſeptimo, ſexto Kalendas Decẽbris Pontificatus ſui anno tertio, videtur, quod informatio pro Nouitijs recipiendis debet fieri examinari, & approbari, antequam ſumat habitum probationis. At Grego. Decimus tertius in Bulla, quæ incipit, Circunſpecta Romani Pontificis prouidentia, Data Romę anno Incarnationis Dominicæ milleſimo quingenteſimo nonageſimo Idibus Martij Pontificatus ſui anno primo ait, *Certum cũ acceperimus nonnullarum religionum, & Ordinum præſertim Monachalium Monaſteria ita inſtituta eſſe, vt in eis perpetua quidem filiatio conſtituatur, adeoq. receptio Nouitiorum in vnoquoq. Monaſterio ad Superiorem, prælatum, & Capitulum eiuſdẽ Monaſterij tantum pertineat quæ etiam Monaſteria, vt plurimũ inter ſe longè diſtant, nec generalia, Prouincialia, & intermedia Capitula, niſi perraro celebrari ſolent, ideo ſtatuimus, vt Superiores ipſorum Monaſteriorum ac cõſenſu ſui Capituli prehabita ſimul cum his de quib. in vnaquaq. religione, aut Monaſterio iuxta eius Conſtitutiones recipiendus interrogari ſolet aliqua informatione ſuper ijs, quæ in Conſtitutionib. Sixti Quinti bonæ memoriæ prædeceſſoris noſtri continentur ad receptionem huiuſmodi procedere valeant, dum tamen antequam ad profeſſionem admittantur, plenaria, et commoda prout in dictis Conſtitutionib. habetur inquiſitio fiat, vt poſtea ab iis, a quibus examinari ſolent, diligenter examinentur & approbentur, & demum in dicto Capitulo, Coram Superiori referantur, volentes, quod ſuperiores prædicti cum eorum Capitulo, aut vbi mos non fuerit celebrãdi Capitula cum tribus, aut quatuor ad id in generali congregatione per vota ſecreta deputatis, ſeruatis eorum regul. tribus inſtitutis, ac ſupradictis omnibus eandem in recipiendis Nouitiis habeant authoritatẽ, quæ per prædictas Conſtitutiones Prouincialibus Capitulis eſt attributa.*

Circa quam conſtitutionem eſt aduertendũ ꝙ ipſa conceditur pro religionib. in quibus ſunt perpetuæ filiationes, vt ſunt Monaſteria Ordinũ Monachalium, & ſic videtur aſſerendum, quod nõ extendatur ad alia monaſteria aliarum Religionum, in quibus non eſt perpetua filiatio, & in quib. non militat ratio poſita in dicta Conſtitutione, & per conſequens ſequitur, quod in eis debet fieri informatio antequam Nouitius ad habitum probationis recipiatur.

a *Bar. in l. 2. §. ſi vero, n. 1. C. vbi in rẽ actio Hip. ſingulari 433. Mateſ. nota 2. Ia. in l. admonẽdi, n. 187. de iure iur.*

Secundò eſt notandum, quod illa informatio, q̃ debet fieri virtute dictę conceſſionis ante ſuſceptionem habitus eſt ſummaria ad differentiam plenarię quę debet fieri ante profeſſionem, & in hac ſummaria informatione vnus teſtis facit plenã ꝓbationem, ſi de facto plenè diſponat ſecũdũ a Bar. tolum Hippolytum, Mateſylanum, & Iaſonẽ, ſed videamus, vtrum ſit aliquod priuilegium per qd in alijs religionibus Mendicantibus, & non Mendicantibus poſſit Nouitius recipi ad habitum probationis ſine aliqua informatione præuia; Pro quo eſt notanda quædam conceſſio Sanctiſſimi Domini noſtri Clementis Octaui facta Religioſiſſimo Conuentui S. Stephani Salmanticenſi Ordinis prędicatorum, cuius tenor ſequitur.

Clemens Papa VIII. ad perpetuam rei memoriã: In his, quæ ad Religionũ propagationẽ ſpectant, auctoritatis noſtræ partes libenter interponimus, prout in Domino ſalubriter conſpicimus expedire. Alias ſiquidẽ fel. re. Sixtus Papa V. Prædeceſſor noſter iuſtis tũc ſuadentib. rationib. ductus ſua perpetuo valitura Conſtitutione, quæ incipit. Cum de omnib. Eccleſiaſticis Ordinib. ſub Dat. Sexto kal. Dec. Pontificatus ſui anno tertio emanata inter alia ſtatuit, & ordinauit, vt iuuenes decimum ſextum ætatis ſuæ annum excedentes aliquam religionem ingredi volẽtes non prius ad habitũ recipi, et ad profeſſionẽ admitti poſſent, quam de eorum anteacta vita ac morum honeſtate, ac de legitimis natalibus, alijſq. eorum qualitatib. tunc expreſſis iuridicè ita, vt inſtrumenta deſuper formãda coram teſtib. & Notario ad Capitula Generalia, uel Prouincialia in quib. per Diffinitores Capituli approbarentur, deferri deberẽt, cõſtitiſſet, prout in eadẽ Cõſtitutione latius cõtinetur. Quæ cũ difficile adimpleri poſſe experiẽtia poſt modũ copertũ extitiſſet, eandẽ Conſtitutionẽ Sixti Prædeceſſoris fel. rec. Greg. Papa Decimus quartus & Prædeceſſor noſter moderatus fuit ut huiuſmodi receptiones, et approbationes ꝑ Priores quatuor domorũ fierent ita, ut qui ad Religionem admitti vellent, ad quatuor eiuſdẽ Religionis, quas elegiſſent domos accederent, & ab earundẽ Prioribus approbationẽ deferrent, vt in aliqua ipſarũ domorũ recipi poſſent, Idemq. Sixtus V. Ordinis fratrũ minorum conceſſit, vt huiuſmodi recipiendorũ approbationes pro quatuor fratrib. ex antiquiorib. eiuſdẽ domus in qua habitũ peterent a diffinitorib. nominatis fieri poſſint, ipſiq. quatuor antiquiores nominati ad inquiſitionẽ faciendam procedere ac ad hunc effectũ teſtes vocare, & ab eis iuramentũ recipere corã tabellione & alia requiſita facere valerent, prout in diuerſis eorundẽ prædeceſſorum literis plenius cõtinetur cũ aũt ſicut pro parte dilectorum filiorũ Prioris & Cõuẽtus domus S. Stephani Salmantini Ordinis fratrũ Prædicatorum nobis expoſitũ fuit eiſdẽ Priori, & Conuentui per dictũ Sixtum prædeceſſorem ad petitionẽ & ſupplicationẽ bonæ memoriæ Antonii tituli Sanctorum Ioannis, et Pauli Presbyteri Cardinalis Carrafæ nuncupati viuæ vocis oraculo indultũ fuerit, ut inſtrumẽta per tabellionẽ coram teſtib. facta ſuper qualitatib. iuuenum in dictum Conuentũ ad habitũ recipi petẽtium per Priorẽ, ſeu Præſidẽtẽ, ac Superiorem Magiſtrũ Nouitiorũ, & Magiſtrũ ſtudentũ eiuſdẽ domus iuridice approbari, uel reprobari deberent, cũq. huiuſmodi receptionis forma facilior, & cõmodior exiſtat, quã aliæ ſupra dictæ nihilominus hãc ẽe multa incõmoda pati compertũ eſt multoſq. a Religionis ingreſſu diuerſis rationib. propterea arceri atq. a propoſito abduci, et ea de cã religioſorum numerũ in dies minui. Quod ſi eiſdẽ Priori & Cõuẽtui licitum eſſet iuuenes huiuſmodi religionis habitũ ibi ſuſcipere volentes præuio tãtũ ipſorũ iuramẽto ſe nõ eſſe criminoſos rationib. obligatos a quib. nõ poſſint faciliter expediri nec furto latrocinio, aut homicidio notatos nec aliis impedimẽtis in dicta Bulla Sixti V. cõtẽtis detineri ad habitũ admittere, poſita intra tempus probationis de eiſdem qualitatib. inquiſitionẽ et indagationẽ iuxta indultum Sixti V. prædictum viuæ vocis oraculo conceſſum facere, ex hoc profecto domus prædicta

dicta quæ valde inſignis exiſtis priſtino ſplendori cũ religioſorũ propagatione, & diuini cultus augmento reſtitueretur, pro nobis dictorum Prioris, & Conuẽtus nomine fuit humiliter ſupplicatum ut in præmiſſis opportunè prouidere de benignitate Apoſtolica dignaremur. Nos igitur qui religioſorum propagationem, & diuini cultus augmentum, quantum in Domino poſſumus, libenter procuramus, ſingularum, literarum prædictarum tenores præſentib. pro expreſſis habentes, ac Priorem, ac Conuentum prædictum ſingulares perſonas, a quibuſvis excommunicationis ſuſpenſionis, vel interdicti, aliiſq. Eccleſiaſticis ſentẽtijs cenſuris, & pœnis, a iure, vel ab homine quauis occaſione, vel cauſa latis, ſi quib. quomodolibet innodatæ exiſtunt, ad effectum præſentium dumtaxat conſequendum harum ſerie abſoluentes, & abſolutos fore cenſentes huiuſmodi ſupplicationib. inclinati venerabilis fratris noſtri Michaelis Epiſcopi Albanenſ. Cardinalis Alexandrini nuncupati, Ordinis Prædicatorũ Protectoris conſilio eiſdẽ Priori, & Conuẽtui nunc & pro tempore exiſtentib. vt quoſcunq. iuuenes ẽt decimum ſextum ætatis ſuæ annum excedentes ad habitum in eodem Cõuentu admitti petentes recepto ab eis iuramento, quod criminoſi, rationib. vt præfertur obligati furto, latrocinio, aut homicidio notati, aut alijs impedimentis in dicta Bulla Sixti Quinti contẽtis, detenti non ſint, recipere, ac poſtea per aliquẽ eiuſdẽ Conuentus religioſum ad hoc deputatum ad inueſtigationem anteactæ illorum vitæ ac morum, et reliquorum præmiſſorum abſq. ſtrepitu iudiciario, ſed per ſcrutiniũ ſecretũ procedi facere, qui ad hoc deputatus proceſſum & informationẽ captã dictis Priori ſeu præſidenti, ac Superiori, & Magiſtro Nouitiorũ & ſtudentiũ, a quib. approbari, & reprobari poſſit, referre fideliter debeat, liberè & licitè poſſint, & valeant auctoritate Apoſtolica tenore præſentiũ concedimus, et indulgemus, decernẽtes præſentes literas de nullitatis vitio aut intentionis noſtræ, vel alias quouiſ defectu notari vel impugnari, aut quomodolibet infringi ſuſpẽdi, limitari, vel retractari, aut in ius, vel controuerſiam reuocari nullatenus poſſe ſed ſemper validas, & efficaces exiſtere, & fore ac ita perpetuo in eodẽ Conuẽtu obſeruari debere, ſicq. per quoſcũque iudices, Ordinarios, aut delegatos, ẽt cauſarũ Palatij Apoſtolici Auditores ſublata eis, & eorũ cuilibet quauis aliter iudicãdi, & interpretãdi facultate, & auctoritate, iudicari, & diffiniri debere, ac irritũ et inane, quicquid ſecus ſuper his a quoquã quauis auctoritate ſcienter, vel ignorãter cõtigerit attẽtari, nõ obſtantib. præmiſſis, ac Apoſtolicis conſtitutionib. & ordinationib. ac eiuſdẽ Conuentus, & iuramẽto cõfirmatione Apoſtolica, vel quauis firmitate alia roboratis ſtatutis, & conſuetudinib. priuilegijs, indultis, & literis Apoſtolicis in contrarium præmiſſorũ quomodolibet conceſſis, confirmatis, et approbatis. Quib. omnib. & ſingulis eorũ tenores præſentib. pro expreſſis habentes hac vice duntaxat ſpecialiter, & expreſſe derogamus, ceteriſq. contrarijs quibuſcunq. Datũ Romæ apud Sanctum Marcum ſub annulo piſcatoris die decima Septembris, milleſimo quingenteſimo nonageſimo ſeptimo, Pontificatus noſtri, anno ſexto.

Marcus Veſtrius Barbianus.

Circa quam conceſſionem eſt notandum, ꝙ Iu*lius II. anno Incarnationis Dominicæ milleſimo quĩgenteſimo ſexto V. kale. Auguſti, Pontificatus ſui anno quarto in mari magno dato pro fratrib. Minimis inter alia illis conceſſit, vt omnia, & ſingula priuilegia, indulta gratia facultates, ac indulgẽtia vni, aut plurib. domibus Ordinis Minorum in genere per Sixtum Quartũ, Prædeceſſorum conceſſa, & in poſterũ concedenda omnibus ſingulis alijs domibus et fratribus Ordinis Minorum huiuſmodi eſſent, & intellige*-*rentur eſſe conceſſa.* Ita refert Paraſſelus a adducẽs Bullam Maris magni.

a *Paraſ in li. 6. priu. fol. 27.*

Videamus quid concedat Leo X. pro Ordinib. Mendicantibus *ipſe n. die Decimo Decembr. anno Domini milleſimoquingenteſimo decimonono Pontificatus ſui anno quarto in hunc modum ait.* b *Dudũ per nos accepto, quod Romani Põtifices prædeceſſores noſtri aliqui ad Minorum alij vero ad Eremitarum Sancti Auguſtini, alij ad Beatæ Mariæ de mõte Carmelo, reliqui ad Prædicatorum Ordinum fratres, & domos iuxta ipſorum vota, deuotionis affectum gerẽtes illorum ſingulis, nonnullas gratias, conceſſiones, indulgentias, peccatorum remiſſiones, prærogatiuas, fauores, immunitates, exemptiones facultates, priuilegia indulta, ac dona tam ſpiritualia, quam temporalia per diuerſas ipſorum literas reſpectiuè conceſſerunt. Nos ad ſingulos Ordines prædictos, ſingulaſque ipſorum Ordinum domos, vbi religioſè viuitur indifferenter abſq. acceptione perſonarum deuotionis affectum æqua lance gerentes oẽs, & ſingulas gratias, conceſſiones, indulgentias, peccatorũ remiſſiones prærogatiuas, fauores, immunitates exemptiones, facultates, priuilegia, indulta tam ſpiritualia quam tẽporalia, qualiacunq. illa eſſent, quæ Prædicatorum, Minorum, Eremitarum Sancti Auguſtini, Carmelitarũ, Seruorum Beatæ Mariæ ac Minimorũ Fratrum ĩ domib. & illorum Eccleſijs, Oratorijs, & Eccleſias ipſas & Oratoria pro tempore viſitantib. cuiuſcunq. ſtatus aut ſexus extiterent ſeu pro eorũ manutentione, & ornatu contribuentib. nec non domib. & Præſidentib. non ſolum Generalibus & Prouincialib. fratribuſq. & ſororibus nec non Monialibus, & conuerſis oblatis, atq. vtriuſq. ſexus perſonis de Pœnitentia ſeu tertij habitus nuncupatis a dictis prædeceſſoribus, aut a nobis ipſiſq. ſucceſſoribus, aut alias auctoritatẽ habentib. coniunctim, vel diuiſim in genere, vel in ſpecie conceſſa fuerint, aut in poſterum concederẽtur illa, & oĩa ſingula, ac ſi nominatim exprimerentur pro ſuffi cienter expreſſis tunc habentes ſingulis Ordinib. prædictis illorũq. ſingulis Eccleſijs, Oratorijs, & Eccleſias, ac Oratoria viſitantib. cuiuſcunq. ſtatus, aut ſexus extiterint, ſeu pro eorum manutentione, & ornatu contribuentib. nec non domibus, et Conuentibus, fratribus ẽt & ſororib. vel Monialib. conuerſis quoq. & oblatis, ac vtriuſq. ſexus perſonis de Pœnitẽtia nuncupatis, & alijs ſingulorũ ordinũ prædictorũ Motu Proprio, & ex mera noſtra ſcientia, et liberalitate de Apoſtolica auctoritatis plenitudine cõmunicamus, illaq. oĩa & ſingula inter prædictorum Ordinũ perſonas pariformiter cõmunia eſſe, fuiſſe & eſſe volumus, prout in ſingulis literis prædictis plenius cõtinetur.* Ex quib. duab. conceſſionib. colligitur conceſſa, & concedenda vni domui Ordinis Mendicãtium cenſeri conceſſa omnib. domib. eorum ordinum, & per conſequens ꝙ prædictum Indultum S.D.N. Clementis Octaui conceſſum Conuentui S. Stephani ordinis Prædicatorum eſt conceſſum omnib. domib. ordinum Mendicantium & aliorũ ordinum, qui fruuntur conceſſis, & concedendis ordinibus Mendicantibus. Vnde ſequitur, quod ſicut Priori & Conuentui S. Stephani nunc, & pro tempore exiſtentibus conceſſum eſt, vt quoſcunq. iuuenes ẽt decimum ſextum ætatis ſuæ annum excedentes ad habitum in eodem Conuẽtu admitti petentes recepto ab eis iuramento, quod criminoſi rationib. vt præfertur, obligati furto, latrocinio, aut homicidio notati, aut alijs impedimẽtis in dicta Bulla Sixti V. contentis detenti non ſint recipere ac poſtea per aliquem eiuſdem Conuẽtus religioſum ad hoc deputatum ad inueſtigationẽ anteactæ illorum vitæ ac morũ, & reliquorũ præmiſſorum abſq. ſtrepitu iudiciario, ſed per ſcrutinium

b *Refert Para. vbi ſu. n. 1.*

ſecre-

Digitized by Google

ſecretum procedi facere, quia ad hoc deputatus ,p-ceſſum, & informationẽ captã dictis Priori, ſeu Præſidenti, ac Superiori, & Magiſtro Nouitiorum, & ſtudentium, à quib. approbari, & reprobari poſſit, referri fideliter debeat, liberè & licitè poſſint, & valeant. Ita ẽt in monaſterijs aliarum Religionum poſſint procedere Prælati, eorum monaſteriorũ ad receptionem Nouitiorum, cũ in alijs monaſterijs militet ratio, quæ militat in monaſterio S. Stephani, omnia.n. incommoda, quæ militant in dilatione recipiendi Nouitios relata in dicto priuilegio reſpectu monaſterij S. Stephani, militant ẽt in alijs monaſterijs, immo in alijs multo maiora incõmoda reperiuntur, ſi antequam fiat informatio, Nouitij ad habitum probationis recipi non poſſent: principalis.n. ratio, propter quam ſupradictum priuilegium fuit impetratũ, eſt quia ſi fieret informatio, antequam admitterentur multi ab ingreſſu religionis retraherentur, cum ad eorum parẽtes, amicos, & cognatos eorum ingreſſus notitia interim poſſet peruenire, qui non quęrentes, quę ſurſum ſunt, ſed quæ ſuper terram feruorem iuuenum impediunt, quę rõ magis militat extra Salmanticam, & alias Vniuerſitates, quam in Salmantica Academia, in Salmantica.n. põt fieri dicta informatio aſſumẽdo teſtes ab Scholaſticis conterraneis, & per eam recipi Nouitij, antequam ad aures parentum affinũ, & conſanguineorum huius facti fama euolet, cum ſint multi à partib. remotis, at in alijs Prouincijs, in quib. parentes, affines, & cognati inhabitãt, magis põt impediri deſiderium iuuenum habitũ recipere volentium, ſi in eis antequam ad habitum reciperetur, neceſſario deberet præcedere informatio. Debemus ergo concludere quod dictum priuilegium conceſſum Conuentui S. Stephani per viam communicationis eſt conceſſum omnib. monaſterijs religionum mendicantium, & aliarum Religionum, quæ fruuntur priuilegijs conceſſis, & cõcedendis Ordinib. mendicantib. & per conſequẽs, quod eo poſſunt vti monaſteria Ordinum Monachalium, in quib. eſt perpetua filiatio, & via huius priuilegij ad recipiendos Nouitios eſt facilior, quã alia à Greg. Decimo quarto conceſſa Ordinib. Monachalibus. Nam ex informatione ſemiplena, quã Greg. Decimus quartus pręcipit fieri, antequã Nouitios ad habitum probationis admittant, poſſunt multi a Religionis ingreſſu amoueri, & a propoſito abduci, & ea de cauſa Religioſorum numerum in dies minui, cum ratione ipſius informationis ſemiplenę id quod debet eſſe occultum, ne talia incommoda ſequantur, poſſit aliquando publicari, quod per iuramentum in occulto ſumptum ab adoleſcente recipiendo minimè poteſt contingere.

ARTICVLVS II.

A quibus examinanda ſunt Nouitiorum informationes.

Reſpondeo dicendo, quod iuxta primam Conſtitutionem tal s informationis debeat præſentari in Generali, & Prouinciali Capitulo, cum in dicta conſtitutione dicatur, ꝙ in Generali, & Prouinciali Capitulo plena, & indubitata fides facta tam Superioris Generalis, ſeu Prouincialis, quam Diffinitorum conſenſu approbata ſit, antequam ad habitum Regularem ſint admiſſi. At in ſecũda ipſiuſmet Pontificis conſtitutione data Romæ in Mõte Quirinali anno Incarnationis Dominicę milleſimo quigẽteſimo octuageſimo octauo duodecimo kal. Nouem. Pontific. ſui anno 5. hoc idem Pontifex moderauit, decernens, *quod in qualibet Prouincia ſaltem duo, vel ſi fieri potuerit, tria, aut plura monaſteria ſeu domus Regulares deputentur, quarũ ſeu quorum ſuperiores infra annum ſaltem ad Inquiſitionem ſuper Nouitijs faciendam & ad ipſos religioſos iuxta formam præfatæ conſtitutionis recipiẽdos, & ad alia quæ in ipſa Conſtitutione continẽtur peragenda inſimul congregentur. Quod ſi paucitas, aut nimia diſtãtia Monaſteriorũ nẽ id quidẽ patiatur, ſaltẽ trib. ex antiquiorib. Patrib. vnius Monaſterij, aut domus eius Prouinciæ huiuſmodi facultas, & authoritas per Capitulũ Generale Monachorũ, vel Prouinciale Mendicantiũ, et reliquorũ Regularium eius Ordinis demandetur. Verum in his Monaſterijs domib. & locis Regularib. quæ aut nondum in cõgregationes redacta aut alia, nulli Prouinciæ ſubiecta ſunt ſtatuimus, vt trina Capitula Conuentualia trib. diſtinctis cum interuallo ſaltẽ ſeptẽ dierũ vicib. celebrata eandẽ in recipiẽdis Nouitijs per trinas huiuſmodi diſtinctas uices approbatis habeat authoritatẽ q̃ p noſtrã Conſtitutionẽ Capitulis Prouincialib. eſt attributa.*

Poſtea aũt Sanctiſſimus Dominus noſter Clemens Octauus Romę apud D. Petrum die decima quarta Aprilis anno Domini milleſimo quingenteſimo nonageſimo ſecundo Pontificatus ſui anno primo in Bulla, quę incipit, altiſſimę paupertati, data pro noſtra religione minorum obſeruantiæ in his Hiſpaniarum partib. ordinauit dicens in hunc modum, *Cum aũt, ſicut accepimus, prędicta Capitula, Non niſi ſexennis uel trieni ſpatio celebrari ſoleant animaduertentes tanti temporis moram poſſe pias profiteri volentiũ mentes tepefieri et a tanto propoſito adimplendo forſan ẽt abſtrahi, nos ad ea remouenda, quæ religioſorum eorum propoſitum impedire quoquomodo poſſunt intenti harum ſerie in Hiſpanijs tantum concedimus Miniſtro, & Commiſſario Generalib. atq. ẽt Miniſtris Prouincialib. Ordinis fratrum minorum de obſeruantia nuncupatorum quod extra Capitulum quocumq. tempore poſſint, et valeãt recipere iuuenes ad habitum de cõſenſu quatuor Diffinitorum uel de conſenſu quatuor fratrum ex antiquioribus illius domus, in qua iuuenes ſunt recipiẽdi.*

Circa quam conſtitutionem eſt notandum illud aduerbium (tantum) ꝙ eſt limitatiuum, & excluſiuum, ſicut aduerbium, duntaxat, pro vt notatur in Iure, *a* & tradunt Bartolus, & Cardinalis, & ſic ea non poſſunt vti familiæ extra Hiſpaniam conſtitutæ prout fuit declaratũ in Capitulo Generali Valliſoletano noſtrę ſacrę religionis, milleſimo quingenteſimo nonageſimo tertio.

Neq. ſupradictis obſtat Innocentium Octauum conceſſiſſe quod omnia Indulta, gratiæ, & priuilegia conceſſa, & concedenda fratribus familiæ Ciſmontanæ cenſeantur etiam conceſſa Vltramontanis, et è conuerſo pro vt habetur in libro, Monumẽta Ordinum, & in ſupplemẽto *b* Nam reſpõdetur ꝙ communicatio priuilegiorum vtriuſq. familiæ intelligitur de priuilegijs conceſſis abſolutè ipſis familijs non tamen de priuilegijs conceſſis, & concedendis cum hac dictione reſtrictiua, tantũ, Papa n. talem apponendo reſtrictionem clarè videtur ſignificare ſe velle familiam, cui ſpecialiter ſunt cõceſſa tantum poſſe his frui, non autem aliam, cui minimè facta eſt dicta conceſſio, & hoc videtur ſẽſiſſe dictum Capitulum Generale diffiniens alias Prouincias exiſtentes extra Hiſpaniam prædicto priuilegio vti minimè poſſe.

Secundo eſt notandũ, ꝙ alii Ordines Mẽdicãtes in his Hiſpaniarũ partib. poſſunt frui dicta forma recipiendi Nouitios, cum oẽs ad inuicem habeant cõmunicationem priuilegiorũ conceſſorũ, & cõcedendorũ, prout in ſuperioribus *c* late eſt probatũ.

a *l ſolutum §. ſi inſortẽ ff. de pignora. c. ſtatutũ §. in null. de reſcrip. li 6. Bar. ĩ leg. 1. poſt prin. ver. pro decl. ff. Si quis ius dicẽ. non obtẽp. Cl. 1 ver. nos igitur, & ibi Card. de ſum. Trid. & ſi de Cath*

b *In 1. impr. fo. 64. & in 2. fol. 68. conceſ. 135. ſupp. f. 69. conc. 145.*

c *Sup. hac qu. ar.*

Ter-

Tertio eſt notãdum, quod dicti quatuor Patres, quib. eſt commiſſa receptio Nouitiorum, non poſſunt ipſi ſoli eos recipere, immo receptio eſt cõmiſſa Miniſtro, & Commiſſario, Generalib. ac etiam Miniſtris Prouincialib. noſtri Ordinis Minorum in Capitulo vel extra Capitulum, ſicut eis ſecundum eorum regulam erat iniunctum, neque hoc illis auffert prædicta Conſtitutio, tantum enim addit Sanctiſſimus Dominus noſter Clemẽs Octauus, qđ ipſi, & qui ab eis ad hoc habẽt poteſtatem, debent hoc facere de conſenſu quatuor Diffinitorum, vel de conſenſu quatuor frãtrũ ex antiquiorib. illius domus, in qua iuuenes recipiendi ſunt Miniſter autem, & Commiſſarius Generalis poſſunt hãc facultatem Guardianis, & pręſidentib. dictarum domorum committere cum ipſis ea competat ex iure cõmuni Regulę, & ex priuilegio perpetuo, & per cõſequens ſit delegabilis Vnde aduertant Pręlati obſeruantes hunc modum recipiendi Nouitios debere congregari in vnum cum dictis fratrib. ad informationes examinandas, qui fratres debent eſſe ex antiquioribus non ætate, & religione, ſed dignitate, & præminentia regulari.

Circa eandem conceſſionem, in quantum dicit, *Concedimus quoq. quod ipſi coram Notario, vel fratres per eos ad hoc deputati poſſint ac debeant ad inquiſitionem huiuſmodi faciendam vocare teſtes, & ab eis recipere iuramentum.*

Notandum eſt quod prælatus cum quatuor dictis fratrib. poſſunt committere facultatem alicui fratri, vt poſſit vocare teſtes, & ab eis recipere iuramentum, ad huiuſmodi inquiſitionem faciendam, cum hoc ſit nudum miniſterium delegabile examinare autem informationes factas non poſſunt dicti Pręlati & fratres alijs committere argumento eorum, quæ in quadam Clementina *a* notantur.

a l.un.de offi.de leg.in acta gl.ſuper inquiſit.

Circa eandem cõceſſionẽ ibi, *poſſint ac debeant*, notandum eſt, ꝙ per verbum, *poſſint* denotatur qđ non vult Papa ſtringere dictos fratres, vt hac tantum conceſſione vtantur in recipiendis Nouitijs, dat.n. ipſis libertatem, vt poſſint vti forma recipiẽdi Nouitios, quę ponitur in ſecunda conſtitutione Sixti V. Verbum autem *debeant*, inducit neceſſitatem, & obligationem, vt conſtat ex traditis in iure, *b* & reſolutis a Tiraquello. Vnde volentes fratres vti iſta conceſſione tenentur neceſſario vocare teſtes, & ab eis recipere iuramentum, & non ſeruando hanc formam incurrunt in pœnam huius cõſtitutionis dicentis, *quod ſi a prædictis Superiorib. dicti ordinis, ac fratrib. per Superiores, vt præfertur deputatis, in præmiſſis contrafactum fuerit, uoce actiua et paſſiua nec non officijs, gradib. honorib. et dignitatib. quibuſcunq. per eos obtentis eo ipſo in perpetuum priuati, & tam ad illa, quam ad alia quæcunq. in poſterum obtinenda perpetuo inhabiles, & incapaces, ac excommunicationis ſententia innodati ipſo facto exiſtant.* Ex quib. cenſuris, & pęnis clarè patet verbũ, *debeant*, neceſſitatem importare. cum non implero eo, quod per verbum *debeant* præcipitur faciendũ in tam graues pęnas incurratur.

b l.1.§.1.ff.qd quiſq.iuris gl.1 l.3.§.1.v.oſtendere.ff. ad exhiben.gl in c.præpoſuit. v.nõ debet, & ibi Pan. ex.de appel. Tiraq.in tract.Lanag.§.1.glo.15 nu.1.

Circa eandem concesſionem eſt notandum qđ ſupradicti patres debent vocare teſtes coram Notario, qui Notarius ſufficit, quod ſit frater eiuſdẽ ordinis ab ipſis pro hoc miniſterio deputatus, hoc enim verbum (*Notarius*) abſolutè prolatum debet iuxta materiam, de qua agitur, interpretari iuxta ea, quę in iure *c* notantur, & Notarij in religione deputantur a Prælatis pro cauſis Regulariũ fratres eiuſdẽ Ordinis. Ita reſponſum eſt mihi a Doctiſſimo meo Magiſtro Doctore Solis Iuris Conſultorũ Primario in hac Salmanticenſi Academia. Et confirmatur ex priuilegio Pij Quinti, cuius tenorem ſupra *d* retulimus.

c l.plenã.§.equitii. ff. de uſu & habita.

d Su.q.de not.

Secundum autem conceſſionem ſanctiſſimi Domini noſtri Clementis Octaui, factam Conuentui Sancti Stephani Salmanticẽſis debet religioſus ad hoc deputari ab habente poteſtatem recipiẽdi Nouitios, qui deputatus proceſſum, & informationẽ captam Priori, ſeu Præſidenti, aut Superiori, & Magiſtro Nouitiorum ſtudentium, a quibus approbari, & reprobari poſſit, referre fideliter debeat, vt autem in alijs religionib. hoc indulto vtatur, non eſt neceſſarium, vt iſta informatio coram dictis Patribus a dicto deputato præſentetur, ſufficit, qđ iuxta conſtitutionem Sixti Quinti a duob. ſuperiorib. inſimul congregatis vel iuxta conceſſionem Sanctiſſimi Domini noſtri Clementis Octaui factam Minoribus, ſufficit, quod præſentetur coram habẽte authoritatem recipiendi Nouitios, & quatuor Diffinitorib. vel quatuor ex ſeniorib. fratribus domus, in qua Nouitius eſt recipiendus, non.n. Minorib. Monaſterijs eſt Magiſter ſtudentium, & ſic neceſſarium eſt ne receptio recipiendorum dilatione refrigeſcat vt in dictis alijs monaſterijs partim vtatur conceſſione facta Conuentui Sancti Stephani, quoad ſumendum iuramentum a iuuenib. recipiẽdis, & quo ad deputandum fratrem ad vocandum teſtes, & inquiſitionem faciendam, & partim vtetur conceſſione Sixti Quinti quoad præſentandũ dictam informationem coram duobus ſuperiorib. inſimul congregatis, & conceſſione Sanctiſſimi Domini noſtri Clementis Octaui facta minoribus quoad præſentandum dictam informationem coram prælato, & quatuor Definitoribus, vel fratrib. ex ſenioribus. Immo dico quod ſi ad petitionem iuuenum recipiendorum authoritate iudicis fiant informationes iuridicæ, ſufficit ex mente Pontificum, quod apud dictos patres præſententur, & ab ipſis approbentur, vel reprobentur, prout in noſtra ſumma confeſſorum ſatis dixi. *e*

e Summa conc. 280. titu. Nouitius.

ARTICVLVS III.

De quibus debeant fieri dicta informationes.

RESpondeo dicendo, quod Sixtus V. in ſua prima conſtitutione, *ſtatuit perpetuo & ordinauit iuuenes, aut uiros adultos maiores ſexdecim annis nõ aliter in aliquam religionẽ recipi poſſe. neq. debere, niſi prius de eorum parentib. patria deque eorum anteacta vita & morib. diligenter inquiratur, & ex accurata informatione, et fide digna relatione cõpertũ, & exploratum ſit, eos neq. aliquorum criminũ, qualia ſunt homicidia, furta, latrocinia, & alia ſimilia, aut grauiora reos, vel ſuſpectos exiſtere ut propterea damnati ſint, aut damnarentur, formident, neq. ingenti ære alieno ſupra vires facultatum ſuarum grauatos, vel reddendis ratiociniis ita obnoxios, vt ex huiuſmodi cauſa, lis vel moleſtia eis ſit illata iam, vel timendum ſit, ne inferatur, niſi denique conſtet ipſos vel humana aliqua ratione, ſed tantum deuotione, et pietatis feruore uitam religioſam ſponte, et ex animo elegiſſe.* Hęc Sixtus Quintus in dicta conſtitutione. Ex qua conſtitutione colligitur, quæ in recipiendis Nouitiis debeant neceſſario inueſtigari.

Primum eſt, quod debet inquiri de eorum parẽtibus, vtrum ſcilicet ſint legitimi, an illegitimi, ſacrilegi, & inceſtuoſi.

Secundum, vtrum aliquod homicidium, fratrũ latrocinium, & alia ſimilia commiſerit.

Tertium, vtrum ſint grauati ingenti ære alieno ſupra vires facultatum ſuarum.

Quar-

Digitized by Google

Quartum, verum reddendis ratiocinijs ſint obnoxti ita, vt ex huiuſmodi cauſa lis, vel moleſtia eis iam ſitillata, vel timendum ſit, ne inferatur. Quæ omnia in articulis ſequentibus ſigillatim diſcutientur.

ARTICVLVS IV.

Vtrum illegitimi poſſint admitti ad religionem.

RESpondeo dicendo, quod expulſis inceſtuoſis ſacrilegis illegitimis, tantum naturales poſsũt ad religionem admitti, prout in ſua prima conſtitutione Sixtus Quintus ordinauerat, ait n. *quoad iuuenes vero non ex inceſtu præfato nec ſacrilegio ſed ex quouis alio minus legitimo thoro natos, ſpurios, vel naturales ẽt, ut præfertur uel a ios legitimatos qui ob meliorẽ vita frugẽ religionẽ ingredi cupiũt ſtatuimus, & ordinamus eos ad religionem admitti non poſſe, aut debere, niſi prius illorum vita, & moribus diligenter cognitis, & circunſtantis vniuerſis, quæ circa idoneitatem perſonæ attendenda erunt conſideratis, ac de religionis Zelo pieta is integritate ac doctrina fide dignis teſtimonijs adeo cõmẽdati fuerint, adeo bonã indolem, & ſpeciẽ virtutis præſeferãt, ac tot eis merita ſuffragentur vt defectum natalium ſuppleant, eorumq. receptio uniuerſæ religioni commodo, & vtilitati pro futura videatur, & c. ſi quis aũt eorum alias, quam vt præfertur, recipiatur, profeſſio ſimiliter nulla ſit, atq. ipſi habitu priuari, et a religione eijci debeant, eorũq. receptores excõmunicatione, vt ſupra ipſo facto innodati exiſtant.* At Greg. XIV, voluit eiſdẽ conſtitutionib. non obſtantib. eos, qui quouis mõ illegitimè procreati fuerint, ad habitũ, & profeſſionem regularem admitti poſſe, quemadmodũ admitti poterant, ſi ſupradicta cõſtitutio edita nõ fuiſſet. De quo in art. ſequenti latius dicetur.

ARTICVLVS V.

Vtrum ſacrilegi, & inceſtuoſi, & filij naturales illegitimi, quorum merita non ſupplent defectum natalium, profitentes in aliqua religione ſint verè profeſſi.

RESpondeo dicendo, quod Sixtus Quintus in ſua prima conſtitutione ordinauit, *quoad filios naturales non ex inceſtu, nec ſacrilegio, ſed ex quouis alio minus legitimo thoro natos, ſpurios, vel naturales, vel alios legitimatos, qui ob meliorem vita frugẽ religionem ingredi cupiunt, eos ad religionem admitti non poſſe, aut debere, niſi prius de illorum vita, & morib. diligenter cognitis, & circunſtantijs vniuerſis, quæ circa idoneitatẽ perſonæ attendenda erũt, cõſideratis, ac de religionis zelo, pietate, integritate, ac doctrina fide dignis teſtimonijs adeo commendati fuerint, & adeo bonam indolem & ſpeciem virtutis præſeferant ac tot merita eis ſuffragentur, vt defectum natalium ſuppleant, eorumq. receptio uniuerſæ religionis commodo, & vtilitati profutura videatur, &c. Si quis aũt eorum alias quam vt præfertur recipiatur profeſſio ſimiliter nulla ſit, atq. ipſi habitu priuari, et a religione eijci debeant, eorumq. receptores excommunicatione vt ſupra, ipſo facto innodati exiſtant.* Hęc Sixtus V. in ſua prima conſtitutione, quã moderatur Gregorius XIV concedendo, *vt ad habitum Regularem recipi poſſint inceſtuoſi, & ſacrilegi & naturales. Ita tamẽ vt cum de recipiendis quomodocunq. illegitimis ad habitum, & profeſſionem Ordinum quorumcumq agatur, ij ad quos huiuſmodi receptio ſpectat, præterea alia, ex quib. ex dictarum Cõſtitutionũ præcepto circa quoſcumq ẽt legitimos diſcurrere debent diligenter vitam eorum & mores inquirant, & ita demum recipiant, ſi tamen bonã indolem, et virtutis ſpeciem præſeferant, ac tot merita eis ſuffragentur, ut natalium ſuppleant defectum, eorũq. receptio commodo, & vtilitati profutura videatur, et ſuper hoc ipſo ij, ad quos pertinet huiuſmodi receptio matura deliberatione habita ita cenſuerint, & iudicauerit.* Ex quib. verbis videtur colligi quod nõ reuocauit Greg. Decimus quartus, Sixti Quinti conſtitutiones quantum ad illegitimos, niſi ſub certa conditione, & forma, ſ. quod ipſi illegitimi tot meritis abundent, vt defectus natalium ſuppleatur, et quod merita ipſorum abundent magis, quã merita legitimorum, dicta. n. verba, *Ita tamen*, inducunt conditionem, & formam præciſam, iuxta quandã legem *a* vbi eius Gloſſa, & Bartolus, Iaſon, & Felinus, quæ verba ſunt reſtrictiua, vt ait Pariſius *b* adeo quod ſunt annullatiua actus, cui apponuntur, vt tradunt Tiraquellus, *c* & Lucas de Penna, & per conſequens videtur, quod ſi aliquis ſacrilegus, & inceſtuoſus ad habitum Regularem recipiatur nullis meritis ſupplentib. defectum ſuæ illegitimatis eius receptio erit nulla ſicut erat nulla profeſſio filiorum naturalium nullius ſuffragantib. meritis iuxta conſtitutionem Sixti V. ſuperius appoſitam.

a l ſi. vbi glo. & Bar. c. de vin. rerum cui lib. 11. Bart. in l. de eis ver. præterea, et ibi Iaſ. co. pen. n. 10. ff. de tranſa. Fel. in c. dilecta nu. 3. verſ. ſeptimũ ſignum, de reſcripr.

b *Pariſ. li. 8. n. 6 & 7. co. 1.*

c *Tiraq. de retrac. lig. §. 8. v. aut remẽ & retract. conuen. §. 4. Luc. de Pen ĩ 2. vincuiq. co. 5. C. de prox. ſac. ſcrutin. li. 12.*

At in re tam graui nolo præcipitanter me gerere intelligo. n. Gregorium XIV. circa receptionem illegitimorum ad religionem tria ſtatuiſſe moderãdo conſtitutionem Sixti V. Primum, quod omnes illegitimi ex quocunq. coitu prohibito nati poſſint admitti ad religiones, & in eis profiteri in quo corrigit conſtitutionem Sixti Quinti qui ſacrilegos, & inceſtuoſos inhabiles ad habitum religioſorũ omnino reddebat. Secundum, quod vt hoc fiat, debẽt eorum merita ipſorum natalium ſupplere defectũ in quo corrigit etiam aliquo modo ſupradictam conſtitutionem, quæ cum dicta limitatione tantum naturales admittebat, & ſpurios, qua deficiente, & quibus meritis non ſtantibus eorum profeſſionẽ irritabat. At Gregorius XIV. decernit, quod non ſolum naturales, ſed etiam quicumq. alij illegitimi recipiantur, ſi eorum merita, & virtutes examinata ſuppleant defectum Natalium. At non irritat profeſſionem eorum, ſi dictæ virtutes, & merita non extent, neque excommunicat deputatos ad Nouitios recipiendos, ſi ſuper hoc non habita matura deliberatione illegitimos ad religionem recipiant, quod ex ſequentib. probabitur. Tertium ſtatuit, quod filius illegitimus in religione, in qua pater, ſiue ante, ſiue poſt natiuitatem dicti filij profeſſus fuerit ipſo patre viuente non admittatur, nã id expreſsè prohibet, quod intelligimr ẽtſi in hoc filio illegitimo merita, & virtutes inueniantur, quę eius natiuitatis ſuppleant defectum. Poſtquam. n. Gregorius Decimuſquartus, conceſſit, vt illegitimi recipiantur cum dictis meritis, ſtatim addit dummodo filius illegitimus in religione, in qua pater, &c. & quod Gregorius Decimuſquartus, tantum voluerit obligare fieri meritorum, & virtutũ inquiſitionẽ & iudicium; & quod noluerit irritare profeſſionem patet, nã ordinans noue, quod nullo mõ filius illegitimus in religione, in qua eius pater admittatur tantum dicit id ſe expreſſe prohibere, & nõ dicit profeſſionem expreſſe irritare, ſi igitur valet profeſſio huius filij, quẽ Gregorius Decimuſquartus, etiamſi eius merita, & virtutes ſuffragẽtur, nõ vult admitti ad religionem, quomodo dicemus voluiſſe eundemmet Gregorium Decimum quartũ irritam eſſe profeſſionem aliorum illegitimorum quos eorum ſuffragantibus meritis, & virtutibus

vult

Digitized by Google

vult quod ad religionem admitti poſſint, & in quibus non eſt tanta ratio, vt ad religionem admittantur.

ARTICVLVS VI.

Qui dicantur ſacrilegi, cum quibus in hac parte ſit diſpenſandum, vt ad religionem admitti poſſint.

RESpondeo dicendo, quod in diſpẽſando cũ illegitimis debet haberi ratio ipſius illegitimitatis, facilius.n. cum filijs naturalibus debet diſpẽſari, quam cum ſacrilegis, & inceſtuoſis, ſacrilegi aũt ſunt, vt ſupra *a* latè probauimus, filij religioſorum, & religioſarum, & clericorum ordine ſacro inſignitorum, qui caſtitatem abſolutè explicitè aut implicitè promiſerunt voto ſolenni ad eam ſeruãdam ſe obligando. Et licet prout in primo tomo *b* defendi, filij militum Sancti Iacobi ſint ſacrilegi, non tamen debent cenſeri ſacrilegi quãtum ad noſtrum propoſitum. Nam Sixtus V. in ſua prima cõſtitutione loquens de ſacrilegis ait, *vel quorum alter parens caſtitatem Deo vouerit, etiam Apoſtolica imperiali, vel Regia aut quauis alia authoritate legitimati, aut natalibus reſtituti.* Notanda ſunt.n. illa verba. *Quorum alter parens caſtitatem Deo vouerit,* Loquitur enim, ſecundum ea, filijs parentũ, qui caſtitatem abſolutè Deo vouerint, non aũt parentum, qui caſtitatem tantum coniugalem Deo promiſerunt, caſtitas.n. coniugalis non eſt caſtitas abſolutè, ſed caſtitas ſecundum quid, cum ſolum per tale votum obligati teneantur abſtrahi ab actibus venereis cum alienis, non autem cum ſuis proprijs vxorib. abſtinere. Verum eſt tamen quod filij Commendatorum Diui Ioannis Baptiſtę ſacrilegi ſunt dicendi cũ hi caſtitatem abſolutè promittant.

a *Sup. 2. to. q. 29 art. 2.*

b *1. to. q. 14. tria*

ARTICVLVS VII.

Vtrum homicidæ, & qui commiſerunt aliquod delictum ſint ad religionem admittendi.

RESpondeo dicendo, quod Sixtus V. in ſua prima conſtitutione hoc prohibuit, & profeſſionem illorum recitauit, qui in ſecunda conſtitutione hoc declarauit dicens. *Contra criminoſos vero, quorum profeſſio eadem conſtitutione noſtra irrita declaratur, ac propterea iudicib. ac curijs ſecularibus procedendi facultas conceditur, tunc demum locum id habere volumus, & non aliter, cum alias publicè cõſtiterit ipſos iudices, & Curiam ſecularem ante ſuſceptionem habitus de ipſo crimine aduerſus eos accuſationem ſuſcepiſſe, vel inquiſitionem inſtituiſſe.* Quæ declaratio eſt conformis his quæ traduntur apud vtriuſq. Iuris Doctores, ſi Laicus enim poſt cõmiſſum à ſe delictum fiat Clericus, aut religionẽ intret, hoc facere præſumitur in fraudem declinandi iuriſdictionem Regalem, & in caſu a criminali puniri poteſt a iudice ſeculari, prout tradit Couarruuias, *c* Suarez, Auendanus, Antonius Gomes, & Boſſius. Quod intelligit *d* Syluester cum multis, quod ſi antequam fieret contra illum proceſſus, aut lata ſit ſententia, fiat clericus, remanet exemptus a iuriſdictione iudicis ſecularis, ſecus ſi poſt præuentam cauſam a iudice laico, tunc enim ab eo debet neceſſario puniri: & ſimiliter Sixtus Quintus in ſua conſtitutione ſecunda declarauit, quod ſcilicet iuuenis, qui in ſeculo commiſit delictum, ſi ante quam de eo cognoſcat iudex ſecularis ingrediatur religionem, non poſſit amplius de eo cognoſcere, Si vero cognouit ante de delicto ſiue per viam inquiſitionis de eo ipſo neceſſario debeat cognoſcere cum apud ipſum cęptum fuerit iudicium. Aduertendum tamen quod ſi poſtquã fuerit ad Clericatus ordines promotus, eius delictum puniatur, prius degradandus eſt etiam à minorib. ſi crimen ſit mortale, aut mutilatione dignum, vt affirmant Couarruuias *e* Nauarrus, Didacus Perez, Syluester, Tabien. & Turrecremata.

c *Cou. pra. qq. q. 32. nu. 42. & q. 33. n. 2. to. 1. & Suarez. 2. elcr. ĩ c. pen. n. 46. de foro comp. Auẽ. c. 22. nu. 7. Anto. Gom. to. 3. v. c. 10. nu. 5. Boſſ. de foro comp. n. 14*

d *Syl. v. iudex 2. §. 2. ver. 6.*

e *C. d. c. Na. ĩ c. non dicatis n. 91 Perez in l. 1. ti. 3. li. 1. or p. 95. Syl. vbi ſ. Tabi. v. iud. n. 14. Turre in c. nemo, 12 q. 1.*

Aduertendum etiam, quod cum in Regno Aragoniæ Clericus ſolum conuenitur ob crimen circa temporalitates, prout tradit Molina, *f* ſiquis in eo Regno poſt commiſſum ab eo crimen, & per viam inquiſitionis, aut accuſationis cognitum a iudice ſeculari ingrediatur religionem ſiquidem eius non valet profeſſio, poteſt circa temporalitates puniri, quas ſi per profeſſionẽ Religioni reliquit, aut aliquibus perſonis, ab ipſis debent auferri iuxta decretum Concilij Tridentini irritantis earum renũciationem non ſecuta profeſſione valida, & in reb. temporalibus ipſius debet puniri, ſi fuerit ad Clericatus ordinem promotus.

f *Mol. v. Cle. f. 82. col. 4.*

Aduertendum etiam, quod ille, qui commiſit aliquod delictum, à quo iam per ſententiam diffinitiuam eſt liberatus totaliter poteſt intrare religionem, & valet eius profeſſio cum hic ſolum irritetur profeſſio illius, cuius delictum eſt apud iudicẽ, vel per viam inquiſitionis, vel per viam accuſationis, ſicut etiam irritatur ſolum profeſſio illius, qui eſt debitus ſupra vires facultatũ ſuarum grauatus, non autem illius qui debita ſoluit, aut eſt paratus ſoluere, & habet, vnde ſoluat. Addendum eſt vltimo, quod non ſufficit probare volentem intrare religionem eſſe bonæ indolis, bonæ famæ, quietum, manſuetum, humilem, & pudicum ſed eſt neceſſarium, quod in ſpeciali probetur, nullum commiſiſſe delictum, quod in iudicium ſit deductum, vt patet ex contextu conſtitutionis Sixti V. & probatur deinde, poteſt enim contingere, vt habeat omnia ſupradicta, & probetur virtutibus pollere, & caſu aliquo fortuito aliquod delictum commiſiſſe, ratione cuius per viam inquiſitionis aut accuſationis aliquis proceſſus coram iudice competenti ſit contra ipſum fulminatus.

ARTICVLVS VIII.

An qui ante delictum fecit votum clericatus, vel religionis poſſit modo ingredi religionem.

RESpondeo dicendo, quod vbicumq. quis fecerit votum clericatus, aur introeundi religionem ante patratum delictum nullo modo pôr a iudice laico puniri cum votum hoc delicti commiſſi tempus præceſſerit, vt cõcludũt Iaſon *g* Cepola, Marſilius, Ioãnes de Arnino, Marcus Autonius Bardus, & eſt opinio Baldi aſſeruntq. ſupradicti Doctores, hoc eſſe valde notabile pro euadẽdo aliquem a pęna mortis. *h* Caſſaneus tamen teſtatur, ſe non credere quod opinio iſta communis in actu practico admittenda ſit, & eandem ſententiã reprobat quoque Claudius Seyſel.

g *Ia. in l. cũ quadã puella, n. 11. ff. de iuriſ. om. iudic Cepol. cau. 9 Marſ. ſing. 134 Ar. ſin. 26. Blã. in pr cri. cau. 2. n. 3. circ. fi. Bal. in l. 1. C. an ſeruut ex ſuo facto*

h *Caſ. ĩ cõſuet. Burg. rub. 1. §. 5 Cl. in l. 1. C. an ſeruus ex facto ſuo.*

Verum opinio Baldi, & Iaſonis & ſequentiũ eſt magis communis atteſtante Petro a Plaza, *i* & eã ſequuntur omnes Criminaliſtæ varijs in locis, & Ioannes de Anania, & in practica obſeruari dicit Gerardus, quamuis Iulius Clarus dicat Gerardum hoc non dicere, qui certè decipitur, de practica. n.

i *Plaz. ĩ trac. de delic. li. 1 c. 35. n. 3. & 5. Ana. ĩ c. ad fal. col fin. ext de cri. falſ. Gerard. ſin. 41. Barun tract. de temp. vtil. & Cou. c. 11. n. 13. Iaſ. vbi ſup.*

Ge-

Digitized by Google

Gerardus expreſſe teſtatur, vt meminit etiam Marcus Antonius Aard. & meminit etiam Iaſon. Et ait Baptiſta *a* in tract. communium opinionum huoc caſum euenire in facto tunc temporis & diſcuti coram iudice ſeculari, & adhuc indeciſum pendere, ſed quod parum poſt præſati opuſculi impreſſionẽ relati cauſa reuerendi Martini Pandulphi clerici Aquiliani, diſcuſſaque in contradictorio, cum iudice Aquilano coram Illuſtriſſimo gubernatore prouinciali, ſuiſque auditoribus mediante eius patrocinio ob memoratam doctrinam Baldi & communem reportauit ſententiam antedictus Martinus in ſui fauorem & conſequenter obtinuit remiſſoriam eius ad iudicem Eccleſiaſticum, qui commiſerit homicidium, & ob id formata aduerſus eum inquiſitione, & poſito in carceribus, ac illis fractis per eum fugam arripuerat, & aſſumpto habitu clericali poſt hæc, atque accedente cum eo vigore prædicti homicidij ioquiſitionis, & fugæ iterum in eoſdem carceres reductus, & detruſus extitit: tamen allegato voto ante homicidium emiſſo de aſſumendo habitum clericalem, atque probato mediante iuramento dicti Martini, fuit remiſſus ad iudicem Eccleſiaſticum ordioarium.

a Bap. to. 1. cõmu. opin. loc. 1. tit. 15. de ſacer. fol. 106. p. 2. col.

Sed ait quod Illuſtriſſimus D. Pinarius Hiſpanus tunc auditor Regiæ Aputrinæ audientiæ, & poſtea Conſiliarius ſacri Regij Concilij Neapolitani fundamẽtaliter penetrando hanc materiam aſſerebat, ex ſententia Baldi, quod ſiquis ſimpliciter fecerit votum ante commiſſum delictum, & ante capturam, non fuit adimpletum, quia non potuit adimplere quia ſtatim poſt commiſſum delictum fuerit captus tunc procederet opinio Baldi, & aliorum, ſi autem poſt commiſſum delictum potuerit votum adimplere, & non adimpleuit, non procedit præfata opinio, cum hoc videatur fieri in ſrandem argumento eorum, quæ Bartolus *b* docet. Denique hæc opinio procedit quando ex varijs rationibus fraus præſumi non poteſt, & veritas cognoſcitur.

b Bart. in d. l. cũ qua. puell.

At hæc communis Baldi, in practica recepta limitatur, vt non procedat, vbicumque reus efficeretur poſt crimen perpetratum per eum de fratribus tertij ordinis, tunc enim non obſtante huiuſmodi habitu aſſumpto religionis tertij ordinis, & voto ante crimen commiſſum emiſſo minimè euitaret forum iudicis ſecularis, ceterum ab eo tamquam competente puniri poteſt, vt affirmant Federicus *c* de Senis Cardinalis, & alij Canoniſtæ communiter, & poſt Iaſon. & Marſiliũ reſoluit Petrus a Plaza. Et affirmat Baptiſta *d* in facti contingentia anno Domini milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo primo iudicatum vidiſſe in Regia Aputrina audientia, quæ ſententia ad ſenatum Regiũ per viam appellationis deducta, iterum fuit confirmata, quæ opinio loquitur non de religioſis tertij ordinis viuentibus in congregatione, tria vota eſſentialia emittentibus.

c Senis conſil. 97. nu. 4. Plaz. vbi ſup l. 1. ca. 25. ſub num. 6. Canon. in cap. perpendimus. de ſent. excom.
d Bap. vbi ſup.

Ad probandum autem præſatum votum iurameto ipſius, qui fecit illud, ſtatur ſecundum præfatos authores. In omnibus enim caſibus iuramento aſſerentis ſtandum eſt in his, quæ ab animo ſuo pendeot, & io eius propria conſcientia conſiſtunt, vt affirmant Alciatus *e* & Horatius Mandoſius alios plures allegantes.

e Alc. de preſũ. reg. 3. preſump. 16. nu. 1. Man. in addit. ad Roman. ſing. 398. lit. F.

ARTICVLVS IX.

Vtrum debitis onuſtus vltra vires ſuarum facultatum poſſit recipi, & profiteri in religione.

RESpondeo dicendo, quod Sixtus V. in ſua conſtitutione prohibuit, ne recipiantur ad religionem ingẽti ære alieno ſupra vires facultatum ſuarum grauati, & ſi recipiantur, eorum receptio, & profeſſio irrita declaratur. Ex qua determinatione ceſſat hodie illa magna difficultas, de qua agunt Iaſon, *f* & Nauarrus, an debitor, benè, vel malè ingrediens religionem poſt ingreſſum, & profeſſionẽ teneatur ad ſoluenda debita prius contracta. Nam cum profeſſio eius nihil valeat, clarum eſt, quod poteſt ad ſolutionem debiti compelli. Notandum eſt primo, quod conſtitutio Sixti V. habet locum etiam in eo, qui eſt condemnatus ad ſoluendam aliquam pęnam pecuniariam, & eam non ſoluit, hæc enim pęna eſt debitum, pro vt aliqua allegando in ſimili tradit Henriquez. *g*

f Iaſ. 1. par. in tract. an liceat grauato debitis intrare religione Nau. in c. ſtatuimus nu. 42.

g Henr. li. 7. de indult. cap. 15. nu. 6. c. 12. fin.

Notandũ eſt ſecundo, quod debita inçerta, quia eorum Dominus, cui facienda eſt reſtitutio, eſt incertus, non impediuot debitorem ab ingreſſu religionis. Conſtitutio enim Sixti V. debet interpretari de bonis, quorum Dominus facta diligenti inquiſitione poteſt ſciri iuxta antiqua iura canonica, ad quorum tenorem eſt edita dicta conſtitutio. Immo hæc debita poſſunt conuerti in vſum Monaſterij, in quod debitor ingreditur, ipſi eorum æſtimationem applicando. *Clemens enim IV. conceſſit, vt cũ aliqui aſſumentium habitum fratrum Minorum fuerint obligati ad reſtitutionem aliquorum bonorum diuerſis perſonis, quæ ſciri, & inueniri non poſſunt, Miniſtri, & cuſtodes, & eorum Vicarij eorumque ſinguli in locis ſibi commiſſis poſſint bona huiuſmodi in pios vſus conuertere, pro vt ſecundum Deum viderint expedire.* Ita habetur in Monumentis *h* Ordinum, & tradit Nauarrus.

h In 1. imp. fol. 58. & in 2. fol. 141 conc. 334. Nau. c. 17. n. 92.

Notandum eſt etiam, quod ſi quis promiſit puellæ ducere eam in vxorem, vt conſentiret in copulã carnalem, quod illico fecit, & manet ob id infamata, tenetur prius huic obligationi ſatiſfacere, quam religionem ingrediator, prius enim quam tranſeat ad religionem, debet ſoluere ſua debita pro vt reſoluit Nauarrus *i* & ideo profeſſio iſtius erit nulla, ſi probetur tale debitũ contraxiſſe ſupra vires ſuarum facultatum. Nam ſi ipſa puella eſt perſona infimæ qualitatis: cui modicum quid ratione dictæ promiſſionis debetur ad eam dotandam, & ipſe iuuenis habet bona ad dictam dotem cõſtituendam, exiſtimo profeſſionem valere, non enim omnẽ debitorem inhabilitat Sixtus V. ad ingrediendam religionem, ſed eum tantum, qui ingenti ære alieno ſupra vires facultatum ſuarum eſſe grauatus.

i Nau. in c. cui portio. 12. q. 1. nu. 8. et l. 4. cõſ. tit. de ſpõſ. conſ. 21. p. 377. col. 1.

Notandum eſt quartò, quod poteſt etiã ingredi debitor de conſenſu creditorum, & etiam eis inuitis cedendo bonis ſuis, & ea illis relinquendo ſecundũ D. Thomam *k* quod etiam aſſerunt Innocent. quẽ Anton. & communis probat. Quæ opinio cum limitatione eſt intelligenda, non enim omnis ceſſio bonorum excuſat cedentem a ſoluendo, non enim excuſat illa, quæ fraudulenter fit, vt probat quædam lex *l* iũcto ptimo intellectu eius Gloſſæ, & latè poſt alios a ſe citatos tradit Iaſon, immo ſola illa ceſſio, quam quis facit ob inopiam contigentẽ per infortunium, & ob veram impotentiam non ſoluẽdi debita iuſta, vt egregiè de more ſentit Soto. At qui pollet arte viribus, induſtria, vel aliquo munere quo poteſt honeſtè lucrari ea, quæ debet, & nõ quęrendo

k Th. 2. 2. q. fin. ar. 6. ad 3. Inn. in Ru. de obli. ad ratio. Anto. & com. in c. 1. cuiuſd. tit.

l l. vlt. §. vlt ff. quæ in fr. cred. Iaſ. in §. item ſi quis in frau. nu. 92. inſ. de actio. & in §. fin. nu. 9. eod. tit.

m Sot. lib. 4. de iuſt. q. 7. ar. vlt.

Digitized by Google

do alijs laboret, & ferat moleſtias cedit bonis, non cedit verè bonis propter veram inopiam, & impotentiam ſoluendi, niſi creditores vrgerent eum ad ſtatim ſoluendum per iniectionem in carcerem, ergo ceſſio, quàm debitor facit ſponte creditoribus non vrgentibus ingrediendo Monaſterium nõ excuſat eum à peccato non ſoluendi debita ſua, & per conſequens non obſtante dicta ceſſione ſi ingrediatur Monaſteriũ, eius receptio, & profeſſio erit nulla. Vnde D. Thomas non loquitur de omni debitore ingrediente, ſed tantum de illo, qui cedit bonis, & facit, quod poteſt ad ſoluenda debita & non poteſt, nec poterit in futurum ſoluere. Qualem nos quoque concedimus iuſtè poſſe intrare religionẽ, & in ea profiteri, immo & quemcumque alium, de quo eſt probabile non poſſe manendo in ſeculo lucri facere ſoluenda, huiuſmodi enim debitor, quoad forum animæ poteſt intrare religionem etiam nulla ceſſione bonorum præmiſſa modo bona fide iudicaret ſe non poſſe ſoluere in futurum, & relinqueret ea, quæ habet, creditoribus.

ARTICVLVS X.

Romæ, & in aliquibus Hiſpaniarum partibus ſunt quædam Collegia Islandorum, in quibus eſt ſtatutum, & conſtitutio Papalis, vt quicumque illa ingredi voluerit, teneatur iurare ſe poſt tot annos pro defenſione fidei Catholicæ in Islandiam profecturum illamque ibi publicè, & priuatim prædicaturum. Quæritur, an qui huiuſmodi iuramentum emiſerit, antequam illud adimpleat, poſſit religionem intrare.

a *Nau. l. 5. conſil. tit. de regul. conc. 1.*
b *c. ſcriptu. de vot.*
c *Pan. in d. cap. ſcriptura.*

RESpondeo dicendo, quod pars affirmatiua contra Nauarrum *a* videtur tenenda per quandã Decretalem *b* dicentẽ, reus fracti voti aliquatenus non habetur qui temporale obſequiũ in perpetuam noſcitur religionis obſeruantiam commutare, cuius ſumma eſt, omne votum eſt mutabile in votum religionis etiam authoritate propria, vt ait Panormitanus *c* communiter receptus. At D. Thomas ait votum eſſe maius vinculum, quam iuramentum, ergo a fortiori omne iuramentum eſt mutabile in votum religionis, etiam authoritate propria; huic argumento reſpondet Nauarrus, concedendo omne votum regulariter eſſe tranſmutabile in votum religionis, negat tamen idem eſſe de iuramento, quo quis obligatur proximo, ait enim quod quamuis votum aliquo reſpectu ſit maius, & excelſius, quam iuramẽtum, hoc tamen reſpectu eſt firmius, & inſolubilius: debita enim certa ſunt ſoluenda ante ingreſſum religionis pro vt in ſuperiori articulo diximus, a qua obligatione non videtur abſoluere ingreſſus religionis, ſicut etiam non abſoluit a iuramento ducendi vxorem, vt traditur in iure *d* & debitum eius, qui iurauit prædicto modo, eſt debitum certum, & debitum iure naturæ diuino, & humano contractum, ergo debet illud prius ſoluere, antequam accipiat ſtatum, per quem amittat potẽtiam ſoluendi, quod deinde probatur, nam licet votum inducat veneratiorem obligationem, quam iuramentũ, eo reſpectu, quod obiectum principale illius eſt Deus ipſe, alia tamen ratione iuramentum quod fit homini eſt fortius, & firmius, tum quia ſicut votum obligat per illud diuinum *e* præceptum, *Redde Altiſſimo vota tua.* Sic iuramentum obligat

d *c. cũm. de ſpõſ.*
e *Pſal. 49.*

per illud diuinum, *f Redde iuramenta tua Deo,* & per illud præceptum *g Non aſſumes nomen Dei in vanum.* Sed propter hoc quod obligat iuramentũ non ſolum Deo, ſed etiam proximo, adeò, quod licet Pontifices paſſim abſoluant iuſta de cauſa a voto, a iuramento tamen quo iurans obligatur proximo regulariter nõ abſoluunt, niſi de conſenſu eius, & hanc propoſitionem, ſcilicet quod iuramentum promiſſorium inducat fortiorem, & firmiorẽ obligationem, quam votũ, latiſſimè probat noſter Medina, *h* Sed certè miror valde doctiſſimum, & piũ Nauarrum hanc opinionem propter hoc argumẽtum, & alia ſimilia tenere, qui deberet aduertere bifariam quempiam poſſe aliquã rem iurare. Vno modo quando illud pollicetur, quod eſt ei vtile, cui ideo iuramentum illud intereſt. Alio modo quãdo quis alteri id iure iurando promittit, quod ad diuinum attinet honorem, vt quando quis iurat religionem intrare, eleemoſynam erogare, eſt enim diuiſio hæc iuramentorum diſcretè obſeruanda, vt intelligamus non omnem promiſſionem, quæ verbo fit homini, illi duntaxat fieri, regula enim hæc vniuerſalis fallax eſt, quando enim quis amico pecuniam daturum ſe iurat, tunc iuramentum fit homini, quãdo vero id, quod promittitur, materia religionis eſt, aut pietatis materia ipſa ſua natura oſtẽdit ſpeciem habere voti, quæ Deo fit, & ſic videndum eſt, quo animo fiant ipſę promiſſiones iuratæ, ſi enim fiunt homini, in gratiam ipſius hominis humano more iuramentum purum eſt, ſi vero promiſſio iurata fit intuitu pietatis, & religionis, naturam iam induit voti. Hæc doctrina eſt doctiſſimi Soti. *i* Ex qua infertur, quod iuramẽtum factum a dictis Islandenſibus non eſt iuramentum factum homini, ſed eſt quoddam iuramentum factum Deo, materia enim ipſa iurata eſt materia religionis, & pietatis, cum iuretur pro defenſione fidei Catholicę in Islandiam proficiſci, & ſic ſua natura oſtendit ſpeciem veri voti, cum fiat Deo, & ſimilia iuramenta, quæ vocantur iuramẽta votiua, poteſt ex iuſta cauſa Epiſcopus relaxare, & diſpenſare, pro vt tradit idem Soto, vnde videtur, quod allucinatus fuerit Nauarrus, nulla enim eius argumenta habent locum in iuramento, quod fit Deo, cuiuſmodi eſt iuramentum, de quo in præſentiarum, quod verè, & realiter induit rationem voti, & iuxta naturam voti debemus de illo iudicare. Vnde ſicut omne votum eſt mutabile in votum religionis, ita etiam iuramentum, de quo in pręſentiarum, erit commutabile in votum religionis.

f *Matth. 5.*
g *Exod. 20.*
h *Med. li. 5. de ſac. hom. conti. cap. 23.*
i *Soto lib. 8. de iuſt. q. 1. ar. 9.*

Sed contra hoc arguitur: ratio, quare in votum religionis omnia alia vota ſunt tranſmutabilia, eſt, quia votum religionis executũ excedit aliud quodcumque votum, quia per illud transferuntur omnia & ipſe homo in obſequium Dei, vt ſacri Canones *k* fatentur, at in martyrium eſt eo maius vt tradit Diuus Thomas *l* & iuramentũ præfatum videtur ſatis obligare ad martyrium, cum hi iurent pro defenſione fidei Catholicæ in Islandiam profecturos. Reſpondetur, quod martyrium actu ſuſceptũ eſt maius bonũ, quam votum religionis ſolemne, at non eſt maius bonum iuramentum, quo quis iurat pro defenſione fidei trãſactis certis annis in Angliam, & Islandiam profecturũ, licet enim hoc iuramentũ ordinetur ad martyrium, ordinatur tamẽ proximè, & immediatè, tum quia non iuratur pro defenſione fidei ire in Angliam, & Islandiã, martyrium ſubire, tum quia non iuratur ſtatim in iſtas Prouincias ire, ſed poſt tot annos elapſos, & poſſet contingere iurantes antea mori, vel a Collegijs egredi, nolendo alteri ſubdi, neq; alimẽtis Collegiorũ ali, & ita video in hac Salmanticenſi Academia

k *c. ſi. de ſtatu. Mona.*
l *Th. 2. 2. q. 24. art. 3.*

cum

Digitized by Google

cum conſilio ſapientiſſimorum aliquos Iſlandenſes ſpiritu feruentes ad religiones conuolare, & in eis recipi, & profiteri ſine aliquo ſcrupulo, & ſi aliquis eſſet ſcrupulus, minime reciperentur.

ARTICVLVS XI.

Vtrum obligatus ad ratiocinia danda poſſit ingredi religionem.

RESpondeo dicendo, quod Sixtus V. in dicta cõſtitutione ait quod reddendis ratiocinijs ita obnoxius, vt ex huiuſmodi cauſa lis, vel moleſtia etiam ſit illata vel timendum ſit, ne inferatur, nõ poſſit ingredi, neque profiteri in religione.

Pro cuius rei explicatione eſt notandum, quod ratiocinium eſt redditio rationis ex adminiſtratione Reipublicæ, vel priuatæ perſonę, ſunt enim quędam ratiocinia publica, quibus obligantur officiales Curię ex adminiſtratione rerum ad Rempublicam pertinentium, de quibus in quadam lege *a* & quædam priuata, quibus homines obligantur ex adminiſtratione rerum priuatarum, vt tutores, curatores, actores, Procuratores, executores, de quib. omnibus agitur in quadã Decretali *b* & de ijs omnibus agit prædicta conſtitutio, cum omnes iſti remaneant obligari ad dandum ratiocinium ſi ita ſunt obnoxij vt ex huiuſmodi cauſa lis, vel moleſtia eis iam illata ſit, vel timendum ſit, ne inferatur, qui ſimiliter prohibentur in iure, *c* & tradit Syluceſter, ſacris ordinari, ne ſit neceſſarium creditoribus ad Eccleſiaſtica tribunalia pro petendis ratiocinijs confugere, quod in maximum eorum cederet præiudicium.

a *L. off. C. de epiſc. & cler.*

b *cap. vni. de oblig. ad rat.*

c *cap. præterea diſt. 51. Sylu. tit. ratiocin.*

ARTICVLVS XII.

Vtrum facta informatione de omnibus ſupradictis inueniendo poſtea quod aliqua eorum falſa fuerunt probata ſit profeſſio nulla.

RESpondeo dicendo, quod Sixtus V. in dicta cõſtitutione quoſcumque criminoſos, aut de aliquo delicto accuſatos, vel denuntiatos, aut ære alieno, vel ratiocinijs reddendis obligatos, ſecundum quod explicauimus in ſuperioribus ad religionem perpetuo inhabiles declarauit, *& ſi quos eorum contra dictam conſtitutionem temerè admiſerint, tam ſuſceptionem habitus, quam profeſſionem, & inde ſecuta ex nunc pro vt ex tunc pari modo irritauit, & annullauit, viribuſque, & effectu carere decreuit*. Ex quibus verbis colligitur, quod ſi falſe probatum fuerit eos in nullis ſupradictorum eſſe comprehenſos profeſſionem eorum inualidam eſſe, ſiquidem Summus Pontifex eos non abſolutè inhabilitauit ad profitendum, ſed tantum quando temerè admittuntur, vt patet ex præfata conſtitutione ibi, *temerè admittens*. Ex quibus verbis videtur colligi ſuſceptionem habitus, & profeſſionem illorũ, qui temerè tantum admittuntur, eſſe nullam non autem quando bona fide, & ſimplicitate animi admittuntur a Prælatis fraudulentis informationibus deceptis. Prout infra hoc tomo quæſt 54. in qua de profeſſis poſt præfatam conſtitutionem latiſſimè agemus.

ARTICVLVS XIII.

Vtrum de omnibus Nouitijs recipiendis debeat fieri informatio prædictorum.

RESpondeo dicendo, quod non debet fieri informatio de minoribus ſexdecim annis in aliqua religione receptis, vt patet ex verbis dictæ conſtitutionis Sixti V. ibi, *Iuuenes, aut viros, adultos, maiores ſexdecim annorum.*

Pręterea non debet fieri exacta inquiſitio, quando recipiuntur ij, qui ſunt de remotiſſimis Prouincijs, ait enim Sixtus V. in ſecunda conſtitutione in hunc modum. *In his autem, qui in locis a ſua patria longiſſimè remotis, degentes, vel quorum patria ab Hæreticis, vel infidelibus miſerè oppreſſa detinetur, voluerint ſe diuinis obſequijs, ſub regulari habitu dicare, vt in hoc quoque Sedis Apoſtolicæ benignitas eluceſcat, quæ cunctos mortales, præſertim vero exteros ex longinquis regionibus ad eam aſſiduè confluentes materno ſinu libenter amplectitur, ſancimus exteros huiuſmodi & aduenas, quamuis non liquido conſtet de ijs omnibus, quæ in conſtitutione noſtra requiruntur tametſi diligentia adhibita nihil appareat, quod eos impediat, habiles eſſe putandos.* Hæc Sixtus V.

Circa verba dictæ conſtitutionis ibi, *Qui in locis a ſua patria longiſſimè remotis degentes*, &c. Qui dicantur longiſſimè remoti a ſua patria, relinquitur arbitrio Prælatorum decidendum, cum non determinetur in iſta conſtitutione iuxta ea, quæ in iure notantur: *d* quantum autem ad noſtrum propoſitũ illam puto dici patriam longiſſimè remotam, ad quam ſaltem intra annum probationis Nouitij difficiliter poteſt recurri, & informatio apportari, vt ad profeſſionem Nouitius admittatur, & hoc attenta modo conſtitutione, quæ permittit cũ iuramento adoleſcentes recipi ad religionem dũmodo ante annum probationis plena de ſupra dictis fiat informatio, & hoc probatur, verba enim illimitata, & generalia iuxta materiam, de qua agitur, debẽt explicari, vt in iure notatur. *e*

d *L. 1. ff. de iure deliberandi.*

e *c. intelligẽtia. de verb. ſign.*

Circa eandem Conſtitutionem, ibi, Si diligentia adhibita, vt autẽ adhibeatur diligentia neceſſarium eſt vt teſtes inquirendi de omnibus impedimentis ſigillatim quęrantur & non ſufficit ipſos dicere neſcire eſſe comprehenſos in dicta conſtitutione, ſed neceſſariũ eſt dicere non eſſe comprehenſos in hoc impedimento, neque in hoc, & hoc, & ſic de alijs.

Præterea non debet fieri informatio de his religioſis qui ex ſua natiua religione ad alias ſe transferuntur, vt in eis profiteantur, quod patet ex dicta conſtitutione, ibi, *ſed ad euitandam legum, & iudiciorum ſeueritatem, quia tuto in ſeculo viuere non poſſunt*. Ex quibus verbis clarè colligitur, quod vult Summus Pontifex vt tãtum fiat informatio de his qui a ſeculo ad religionem confugiunt, non autem de his, qui ab vna religione ad aliam deuotionis cauſa auolant: denique non debet fieri informatio de Nouitijs monialium cum Sixtus V. & Gregorius XIV. & Clemens VIII. tantum de Nouitijs monaſteriorum virorum loquantur, vt patet ex tenore bullarum. Hæc enim lex cum ſit pœnalis, & exorbitans, non debet intelligi niſi in caſibus in ea expreſſis.

Digitized by Google

QVAESTIO XI.

De nouitijs, quo ad qualitatem generis inquirendam in quatuor articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur quatuor.

1 *VTrum valeãt ſtatuta expellentia Chriſtianos nouos à receptione habitus regularis.*
2 *Vtrum valeat ſtatutum quod horum profeſſio ſit nulla ſi non eſt à ſede Apoſtolica confirmatum.*
3 *Vtrum ſupradicti poſſint aliquo modo fieri profeſſi.*
4 *Vtrum in ordine Minorum de obſeruantia poſſint profiteri, qui deſcendunt ex Iudæis & Sarracenis.*

ARTICVLVS I.

Vtrum valeant ſtatuta expellentia Chriſtianos nouos a receptione habitus Regularis.

REſpondeo dicendo, quod propriè loquendo Chriſtiani noui, non ſunt illi, qui deſcendunt à Iudæis, aut Mauris ad fidem conuerſis, ſed ſunt Neophiti, de quibus inquit Innocentius Papa I. *a* miſerum eſt enim fieri Magiſtrum qui necdum didicit, eſſe diſcipulus, & hac authoritate, & alijs fundant Couarruuias, *b* & Simancas, & alij, quos refert Pelacz, hos dici propriè Chriſtianos nouos, & probatur, nam hoc vocabulum deriuatur à, *neo*. quod eſt nouum, *& phytos*, quod eſt fides, qua ſi nouus in fide ſecundum Albetrinum *c* plura dicentẽ, qui ad officia publica poteſt ſtatui, quod non promoueantur, illi autem, qui deſcendunt ab antiquis Iudæis, qui fidem receperunt, ad officia publica admittuntur ſecundum Auendanum *d* Otalotam, Alphonſum de Heredia, & Olanum, vtrũ antem ſit ſtatutum ſanctũm excludens deſcendentes a dicto genere a Collegijs, & cõfraternitatibus, & a religionibus, cõtrouertitur, *e* Otalora, & Simancas, affirmant eſſe iuſtum, Didacus autem Perez de validitate ſimilium ſtatutorum dubitat. Nauarrus *f* autem ait dictum ſtatutum eſſe nullum, niſi authoritate Apoſtolica fiat, nullum enim capitulum generale alicuius religionis authoritate ordinaria poteſt ſtatuere ne recipiantur ad ſuum ordinem, qui deſcendunt ex infidelibus, ſi fuerint ipſi fideles, ita, quod eorum profeſſio non valeat. Nam nullus inferior a Papa poteſt contra ius Canonicum ſtatuere, prout in iure ordinatur, & præfatum ſtatutũ videtur eſſe contra ius commune Canonicum cũ iure communi Canonico omnes Chriſtiani Regulariter ſint apti ad intrandam, & profitẽdam religionem a Sede Apoſtolica approbatam, ſi eis nõ obeſt aliquod impedimentum canonicum & deſcenſus ab infidelibus nõ eſt impedimentum ad intrandã, & profitendam religionem; nullo enim iure canetur id, immo iure ipſo diuino vnde hauritur ius canonicum, expreſſe id videtur concedi, cum ſecundum ipſum nulla ſit diſtinctio Iudæi, & Græci. Et confirmatur. nam Alexander III. *h* declarauit non debuiſſe quem a canonicatu repelli eo quod fuiſſet Iudæus, cum ſit iam Chriſtianus, immo vt ibi ait Gloſſa, & Doctores, commendari potius debuit, & laudari. Verum eſt tamen quod propter aliquas rationes authoritate Papæ licitè poteſt fieri tale ſtatutũ, pro vt defendit Doctiſſimus Corduba. *i* Dixi in concluſione, ita quod eorum profeſſio ſit nulla, nam ſtatutum factum, per quod expellantur a religione deſcendentes à Iudæis & Sarracenis iuſtis id cauſis ſuadentibus, & non odio generis, iuſtum a ſapientiſſimis iudicatur etiamſi non fiat authoritate Apoſtolica, dummodo eorum profeſſio valeat, ſi de facto fiat pro vt nos in primo *K* tomo allegãdo Caietanum latius diximus.

a Inno. Epiſt. 12. ad Aurel.
b Cou. in Cle. ſi furioſ. 1. p. § 4. nu. 7. Maior. hiſpa. 1. p. q. 1. nu 13.
c Alber. de iure Patron. l. 2. 2. p. q. 7. princ. ar. 14. per totũ.
d Auenda in dict. v. Iudio Oral. de nobi. ut. 2. par. 3. p princip. c. 7. nu. 77. heredia. in lib. dechado de juezes. in q ſi el Iudio pueae ſer juez Olã. in an tinẽ li. a. nu. 73. & 74.
e Otal. vbi ſu. nu. 26. Sima. de inſti. cath. tit. 47. nu. 84. Perez in l. 9. tit. 1. l. 1. ordi. col. 54. in medio, & in l. 1. tit. 1. l. 4. col. 1316.
f Nau. l. 3. conſil. tit de reg. cõſil. 26. n. 4. & 1.
g c. quod ſuper in de maiori & obedient.
h Ale c. eam do reſcrip vbi Glo. & Doct.
i Cord. l. 2. q.
k 1. tom q 24.

ARTICVLVS II.

Vtrum prædictum ſtatutum expellens à religione deſcendentes ab infidelibus, & eorum annullans profeſſionem ſufficit, quod fiat in Capitulo Generali habente licentiam à Sede Apoſtolica ſpecialiter, vt in eo ſtatuta edantur.

REſpondeo dicendo, quod non: licentia enim papalis ad efficienda ſtatuta, & confirmatio ipſorum ab ipſo Papa intelligitur, quatenus ipſa ſtatuta ſunt licita, & honeſta & non ſunt cõtra ius commune, neque contra ſacros Canones, huiuſmodi autem ſtatutum eſt contra Sacros Canones, vt probatum eſt in articulo ſuperiori, & confirmatur, nã ſicut in conceſſione generali non veniũt ea, quæ ſi ſpecialiter peterentur, non cõcederentur: ita in confirmatione generali non cenſentur cõceſſa ea quæ ſi ſpecialiter peterentur non confirmarentur. Ex his infertur primo quod qui hactenus recepti ſunt contra prædictum ſtatutum, non ſunt reiciendi poſt eorum profeſſionem ob id ſolum, quod contra prædictum ſtatutum fuerunt recepti, & profeſſi quia ex nihilo nihil fit, vt ait Philoſophus, & vt Perußinus adijcit, in nihilum nihil poteſt reuerti & vt iuris conſulti aiunt, *l* quod nullum eſt rumpi non poteſt, neque deſponſalia nulla poſſunt diſſolui, priuatio enim præſupponit habitum, vt dicitur in iure, *m* & conſequenter, quod nullum eſt, nullum effectum poteſt producere, cũ conſequens eſt quod cum dictum ſtatutum ſit nullũ, nõ poteſt gignere fructum, & conſequenter nec reſcindere, neque annihilare poteſt profeſſionem alioquin legitimam. Verum tamen eſt, quod quamuis nulli poſſint eiici propterea ſolum quod ſint profeſſi contra prædictum ſtatutum poſſunt tamen eiici aliqui eorum, propterea quod non interuenit conſenſus legitimus ex parte recipientium, quia ſcilicet profeſſio facta fuit, ſine conſenſu legitimo cũ ſit facta per cõſenſum conditionalẽ, ſi non deſcendiſſent ex infidelib. & deſpõſitio conditionalis non exiſtẽte cõditione nihil operatur iuxta ea, quæ in iure notantur, *n* adeo hoc eſt verum quod neque in foro conſcientię dicti fratres ſic profeſſi poſſunt haberi pro profeſſis, cum conſenſus non fuerit legitimus ex parte recipientium, eo quod fuerit præſtitus ſub conditione falſa & ita licet eis quo ad forum conſcientiæ tantum exire ab ordine, ſine diſpẽſatione cum quo ad illud forũ non ſint ligati ex notatis in quodam Canone. *o* Et pro ſecuritate ſuarum conſcientiarum tenentur ſupplicare prælato ordinis ſui qui ſit iudex competens eorum humiliter, vt declaret profeſſionem eorum non valere. Et ita non debent manere in monaſterio agendo actus profeſſorum grauando monaſterium alimentis. Aduertant tamen, quod debent requirere, vt id fiat vocatis prius adhoc iudicibus & coram notario Monaſterij & toto conuentu, vel aliquibus teſtibus, & detur eis inſtrumentum in quo contineatur quod ipſi ob tales, vel tales cauſas non ſunt verè profeſſi, & ſententia declaratoria id ipſum declaretur, quibus peractis debent exutis veſtibus regularibus in nouitiane

l in Rub. & in ru. ff. rup. irr. & ſiue fact. teſt.
m L. decem. ff. de verb. oblig.
n ca. ſi pro te de reſcr. li. 6. & c. prat. 2. de appel.
o c. humanæ aures. 22. q. 5.

Digitized by Google

ne domini dimitti, iſtorum enim profeſſione quæ vt tacita valeat, quia in contractibus par virtus eſt expreſſi, & taciti, vt in iure probatur, *a* & qua ratione conſenſus expreſſus annullat profeſſionem expreſſam debet etiam annullare tacitam, immo a fortiori magis argumento cuiuſdam legis *b* quia qui tacitè conſentit potius fictè quam verè conſentire cenſetur, vt rectè poſt alios docet Decius. *c*

a *L. cū quid ff. ſi cert. pet. Gloſ. in l. expreſſ. ff. de reg.*
b *L. 1. §. fi. iuncta l. ab ea ff. de pact.*
c *Dec. in d. l. cū quid.*

Nec prædictis obſtat quod prædicti malè profeſſi interuenerunt actibus profeſſorum: nam durante impedimento, ſeu ignorantia tales actus nō faciunt profeſſum per ſingulare dictū Caietani *d* quod approbat Nauarrus.

d *Caie. 2. 2. q. 188. art. 5. Na. c. 12. nu. 31. & in c. Statui. nu. 71. & 72.*

Nec obſtat quod acceperunt à prælatis literas dimiſſorias ad ordines recipiendos, nam ignorantes prælati inualiditatem talis profeſſionis eas conceſſerunt pro vt idem Nauarrus *e* affirmat.

e *Nau. l. 3. conſil. 5. nu. 15. tit. de reg. & in d. c. Statu. nu. 15.*

Nec ſupradicta profeſſio talium eſt valida per geſtationem habitus per annum & amplius factā. Cum idē defectus, conſenſus interueniat poſt profeſſionem factam, qui interueniebat ante, tempore ſcilicet quo ipſa facta eſt. Denique concludendo dico quod inter profitentem religionem, & inter profeſſionem admittentem contrahitur obligatio reciproca qua profitens obligatur religioni ad præſtanda, quæ promittit ſecundum regulam, & religio ad præſtandum ei, quæ debet, & ita requiritur vtriuſque partis conſenſus, & profeſſio nulliter facta non cenſetur ratificari per conſenſum profitentis, neque per admiſſionem ad actus ſolis profeſſis conuenientes, niſi approbent illam ſcientes non valere ad hoc, vt de non valida faciant validam pro vt cum Cardinali reſoluit idem Nauarrus. *f*

f *Nau. vbi ſup.*

ARTICVLVS III.

Vtrum ſupradicti poſſint aliquo modo fieri profeſſi.

Reſpondeo dicendo, quod poſſunt tam tacitè, quam expreſſe profiteri ſi de nouo recipiātur, & integrum annum continuum probationis peragant cum non ſolum eorum profeſſio fuerit nulla, ſed etiam receptio ad habitum, vel poſſunt permanere in monaſterio poſt annum de conſenſu recipientium, & receptorum aliquantulum ante quā profiteantur, quo caſu erunt tacitè profeſſi non quidem, vt cenſeantur profeſſi a tempore, quo primam fecerunt profeſſionem. Et poſſet ſua ſanctitas, ſi ſuæ benignitati placeret, de cōſenſu recipientium, & receptorum annū nouitiatus habere pro legitimè completo contra Concilium *g* Tridentinum, & etiā eorum profeſſionē de vtriuſque partis conſenſu habere pro rata adhoc vt ipſi poſt hac gaudeant honoribus, & præeminentijs, quib. gaudere debent a tempore quo fuerunt primo profeſſi, & hoc ad tollendum ſcandalum & inquietudinem, quæ orirentur ex magna mutatione eſt remedium valde commodum, & amplectendum & a D. Papa ſupplicandum, ita Nauarr. *h*

g *Conc. ſeſ. 25. de reg. c. 15.*
h *Nau. l. 5. cōſ. tit. de reg. conſ. 6. nu. 19. & 20.*

ARTICVLVS IV.

Vtrum in ordine Minorum de obſeruantia poſſint profiteri qui deſcendunt, ex Iudæis aut Sarracenis.

Reſpondeo dicendo, quod in Ordine Minorū de obſeruantia non poſſunt recipi qui deſcendunt ex genere Iudæorum, Sarracenorum, aut hæreticorum, quorū corpora, aut ſtatuæ, ſiue ex parte patris, ſiue ex parte matris vſque ad quartam generationem incluſiuè concremata ſunt, adeo quod eorum profeſſio eſt inualida, & nulla: quod ſimiliter iudicandum eſt de his qui fidem ſuſceperunt nouiter pro vt conſtat ex Bulla Pauli IV. relata in primo tomo *i* ex cuius loci reſolutione conſtat eos, qui ex Iudæis, Sarracenis, aut hæreticis deſcendūt intra quartam generationem quorum corpora, ſiue ſtatuæ non fuerunt igni tradita poſſe recipi, & profiteri in dicta religione cum eorum profeſſio ex dicta Bulla non annulletur, nec eorum receptio prohibeatur, vt ego latius in noſtra Summa *k* confeſſorum explicaui & in primo tomo ſatis dixi. Quod confirmatur ex Bulla Gregorij XIII. pro Minimis data, cuius tenor ſequitur.

i *1. tom. q. 1. ar. 4. & 5.*
k *2. tom. c. 14.*

Gregor. Papa XIII. ad perpetuam rei memoriā. Muneris noſtri eſſe putamus ſedulo, ac diligenter omnia curare quæ Religionum conſeruationi, earumq; profeſſorum quieti, ac tranquilitati conferant, illaq; in primis curam ſuſcipere, vt ijs, quæ materiam ſcandali præbere poſſunt quam primum via præcludatur. Cum itaque, ſicut nuper accepimus, Statutis in Capitulo Generali ordinis Minorum S. Franciſci de Paula editis caueatur, vt nullus de genere Iudæorum aut Mahumetanorū, in eum ordinem recipiatur, ac vt Nouitius tam ad habitum quam ad profeſſionē admittendus interrogetur à Prælato, an ex huiuſmodi genere deſcendat qui ſi negatiue reſponderit recipiatur præmiſſa etiam prius proteſtatione, quod quotieſcumque poſtea inuentum fuerit eum ex tali genere originē ducere, profeſſio ab eo facta erit nulla ex parte religionis, quod non mediocrem dicti ordinis tranquillitatem, & multis qui ex huiuſmodi genere originem ducunt, perturbationem attulit. Nos qui deſiderāter in votis gerimus, vt præfatus Ordo noſtris proſperetur tēporibus & materia ſcandali penitus ſuccisa, radicituſque euulſa longius propellatur; poſtquā præfatorum, qui ex genere Iudæorum, & Mahumetanorū originem trahunt, et ſcientes, vel ignorantes, ſe ex huiuſmodi genere oriundos eſſe profeſſionem in dicto ordine emiſerunt ſtatui, & quieti, nuper cū de eorum profeſſionis validitate & ſtatu conſulti eſſemus viuæ vocis oraculo ſufficienter ſatis, ſuperq; prouidemus, attendentes leges & ſtatuta, nō ideo debere fieri, vt per ea ſcandala gignantur, & publica præſertim animarum tranquilitas perturbetur, aut cōmoueatur ſed potius ad ea tollenda & ipſam communē quietem augendam, ac propterea ſtatuta prædicta, quod ad ea tantum in quibus præſentibus noſtris literis aduerſantur, Apoſtolica authoritate tenore præſentium, abrogantes, & abolentes, & ex nūc in poſterum nullius roboris, vel momenti fore decernentes Motu proprio, & ex certa noſtra ſcientia volumus, ſtatuimus & ordinamus, vt de cetero in nouitijs recipiendis, ad ordinem præfatū S. Frāciſci de Paula, fiat inquiſitio de moribus, & vita eorum, et de progenitorū ſuorū defectu, volentes, quod ij qui ex Iudæorum, vel Mahumetanorum genere deſcendūt, cum poſt ſuſceptum ab eis Baptiſma Græci & Iudæi diſtinctio eſſe non debeat nullatenus defectus generis huiuſmodi quo minus in ordinē prædictū recipiatur, et ad conſequēdas in dicto ordine dignitates, gradus, & officia religioni nocere poſſit, vel debeat. Quantū vero attinet ad filios & deſcendentes hæreticorū præcipimus, vt deſcendentes talium cōuerſorum & Eccleſiæ vnitati reſtitutorū pariter minimè circa præmiſſa quicquam obſtet, quo vero ad illos, qui ex Iudæis ex eo, quod poſt baptiſmum ab eis ſuſceptum iterū a fide catholica receſſerint, per ſententiam in foro Eccleſiaſtico latā dānatis Mahometanis, itē & hæreticis ſimiliter dānatis viuis, vel defunctis vel quorū oſſa, vel ſtatuæ cōbuſta ſunt originē ducunt per lineā Paternā, vel maternā vſq; ad quartā generationem

Digitized by Google

tionē incluſiuè in ordinē ipſam recipi, & admitti nō poſſe & idem in his profeſſoribus eiuſdem ordinis qui ad ſacros etiam presbyteratus ordines admittuntur ſeruari decernimus nō obſtantibus conſtitutionibus, & ordinationibus Apoſtolicis ac priuatis, & quibus vis alijs dicti ordinis in Generalibus, vel Prouincialibus capitulis editis tam Generaliter de vniuerſo ordine, quam ſpecialiter de ſingulis eiuſdem ordinis domibus, vel conuentibus ſeu monaſterijs diſponētibus iuramento, confirmatione Apoſtolica vel quauis firmitate alia roboratis ſtatutis et conſuetudinibus ceteriſque contrarijs quibuſcunque. Volumus autem, vt præſentium tranſumptis etiam impreſſis manu alicuius Notarij publici ſubſcriptis & ſigillo perſonæ in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutæ munitis eadem fides vbique adhibeatur, quæ ipſis originalibus adhiberetur, ſi forent exibita vel oſtenſa. Datum Romæ Apud S. Marcum ſub annulo Piſcatoris die primo Auguſti. 1683. Pont. noſtri anno 12.

a I. p. pag. 210. Hoc priuilegium deſumpſi ex libro *a* quodam impreſſo Florētiæ authore Baptiſta Conſetrio; Protonotario Apoſtolico ſacræ Theologiæ, & Iuris Canonici Doctore qui liber intitulatur collectio priuilegiorum ſacrorum ordinū fratrum mendicantiū & nō mendicantium. In quo libro in ſecunda parte quædam eiuſdem authoris ſcholia proponuntur, quæ tanti, & tam docti viri a religioſis ſummopere ſunt deſideranda, & ſumma diligentia videnda, & aduertant quod oīa priuilegia ab ipſo in eo libro collocata ſub ſigillo authētico ſūt propoſita.

Ex qua conſtitutione elicitur, quod ij qui ex Iudæorum & Mahumetanorum genere deſcendunt cum poſt ſuſceptum ab eis baptiſmum Græci & Iudæi diſtinctio eſſe non debeat nullatenus defectus generis huiuſmodi quo minus in ordinē prædictum recipiantur, & ad conſequendas in dicto ordine dignitates, gradus, & officia religionis nocere poſſit, vel debeat.

Notandum eſt etiam quod quantum attinet ad filios & deſcendentes hæreticorum, declaratur, vt filijs & deſcendentibus talium conuerſorum, & Eccleſiæ vnitati reſtitutorum pariter minimè circa præmiſſa quidquam obſtet. Notandum eſt etiā quod geniti ex Iudæis ſi poſt baptiſmum ab eis ſuſceptum iterum à fide catholica receſſerint, & de eo per ſententiam latam in foro Eccleſiaſtico damnati fuerint ac etiam illi qui ex Mahumetanis ſimiliter damnatis viuis, vel defunctis, vel quorū oſſa, vel ſtatuæ combuſtæ fuerint originem ducunt per lineam paternam vel maternam vſque ad quartā generationem incluſiue in ordinem præſatum recipi, & admitti prohibentur. Et eſt aduertendum quod in hoc notabili loquitur Gregorius XIII. deſcendentibus à prædictis damnatis ad ignē propter ipſorum in perfidia contumaciam, nam ſi huiuſmodi vnitati Eccleſiæ reſtituerentur per eorum conuerſionem vt patet ex ſupra proximo notabili deſcendentes ab eis minimè tali pęna plecterētur. Aduertendum denique, quod deſcendentes ab ipſis damnatis, prohibētur recipi & admitti in præfata Minorum religione, & eorū profeſſio irritatur, Quod patet ex his, quæ ſtatim adduntur in dicta conſtitutione ibi. *Et idem in his profeſſoribus ordinis qui ad ſacros etiam presbyteratus ordines admiſſi ſunt, ſeruari debet.* In quibus verbis vult dicere Summus Pontifex, quod profeſſi in ordine dicto, ſi ex his damnatis conuincantur originem trahere intra quartam generationem, expellantur, vt non profeſſi à dicta religione etiamſi in ea presbyteratus ordines fuerunt conſecuti.

QVÆSTIO XII.

De ætate recipiendorum ad religionem; in tres articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur tria.

1 *VTrum pueri ſint ad religionem recipiendi.*
2. *Vtrum prælati poſſint admittere ad religionem puellas Minores duodecim annorum.*
3 *Vtrum ſenes ſint admittendi ad religionem.*

ARTICVLVS I.

Vtrum pueri ſint ad religionem recipiendi.

REſpondeo dicendo, quod apud nos fratres Minores fuit dubitatum, nam cum in noſtra regula præcipiatur, quod finito anno probationis ſtatim admittātur ad profeſſionem, aliqui eiuſdem Regulę expoſitores aiebant, quod ille qui non attingit decimumquintum annū minimè in noſtra religione poteſt admitti ad habitum Regularem, cum finito anno probationis non poſſit ſtatim facere profeſſionem, propterea, quod non habet decimum ſextum annum ætatis completum requiſitum a Iure ad profitendum, & quod non ſolum hæc eſt opinio Doctorum, ſed determinatio Sedis Apoſtolicæ, nam cōſtitutio Martini V. prohibet aliquem recipi, niſi decimum quartum annum compleuerit, quod tēpus ſufficiebat iure antiquo ad profitendum: immo ordinationes generales noſtræ ſacræ Religionis authoritate Apoſtolica Eugenij IV. editæ anno Domini milleſimo quadringēteſimo quinquageſimo primo, dicunt nullum in familia recipiendum, niſi decimumſextū annum attigerit, vt conſtat ex traditis à Serena Conſcientia. *b* b *Seren. conſc. q. 27.*

Sed iam hoc non eſt in praxi, nullus enim eſt caſus non receptus neque eſt aliquod præceptum Regulæ, quod determinet ætatem recipiendorum ad religionem. Neque obſtat argumentum in contrarium adductū. Reſpondetur enim quod ſecundum ius cauſis id iuſtis ſuadentibus poteſt differri Nouitiorum profeſſio, pro vt infra *c* dicemus, & c *Infra hoc to. q. 19.* verba Regulę fratrū Minorū dato, quod innuant ſtatim finito anno probationis debere ad profeſſionem admitti, debent intelligi niſi iuſta, & rationabilis cauſa dilationem poſtulet: immo aliqui doctiſſimi viri ad bonum Religionum regimen ſpectare credunt dare pueris habitum probationis, antequam in vitijs enutriantur, & in eis emittant radices ſi deuotione, & ſpiritu probari ipſum petant, & huius opinionis eſt D. Thomas, *d* qui cum d *Tho. 2. 2. q. vlt. art. 5.* eſſet puer quinque annorum, vt in lectionib. eius feſti narratur, eius parētes monachis D. Benedicti tradiderunt, & refert D. Gregorius Romanos Nobiles ſuos filios infantia educandos tradere Religioni S. Benedicti, pro quo faciunt tradita a Iuris Conſulto Vlpiano *e* dicente, quod ſerui nouiores e *Vlpia. l. præcipiunt. ff. de ædili edict.* ſunt maioris æſtimationis, quā veterani. Cum nouiores facilius iuxta voluntatem Dominorū ſuorum reformentur, quam veterani, ſuper quem locum notat Salicetus melius eſſe matrimoniū cum Virgine celebrare, quam cum vidua, cum maritus adoleſcentulam facilius poſſit facere conformem ſuæ voluntati, quam viduam in Mundo enutritā, & iuxta voluntatem prioris mariti educatam. Nā ſemel imbuta recens ſeruabit odorem teſta diu. Ex quibus videtur dicendum, quod facilius de-

bet

bet dari habitus probationis iuueni laico in Mūdo enutrito, quam religioſo documētis regularibus in alia religione educato, de quo infra *a* latiùs dicemus. Alij autē contrariæ ſunt opinionis, inter quos eſt Nauarrus *b* doctiſſimus. Cuius verba hic referā, ait enim eſſe quidem bonum adoleſcentibus, & parum doctis, qui poſtea maiores, & doctiores effecti prodeſſe poſſunt, vt aſſumātur in Canonicos, vel monachos iuxta illud Threnorum, *c* bonum eſt viro, cum portauerit iugum ab adoleſcentia ſua, per quod & alia id cōcludit D. Tho. *d* Sed melius eſt Eccleſiæ, vt aſſumantur viri moribus probati, & prudentia, literiſque ornati, tum quia ex illorū frequenti caſu ſolent aliqui ſcandalizari, & bonum bono exemplo ædificantium quia eorum induſtria, & doctrina ſtatim incipit Eccleſia iuuari, cum tamen illorum imprudentia, & ignorantia ſit ab Eccleſia iuuanda. Hæc Nauarrus: & his temporibus cū puerorum magis creuerit malitia, & loquacitas, quam in tempore D. Thom. hæc opinio approbatis, & expertis in religione viris magis recepta eſt.

a Infr. hoc 3. to.

b Nau. c. nullā nu. 38.

c Thr. 3. cap.

d Tho. vbi ſup.

Et aduertendum, quod is, qui ingreditur religionem ante decimumquartum annum completū poteſt extrahi à parentibus, vel tutoribus, vt in iure *e* determinatur, & tradit Serena cōſcientia. In Concilio enim Triburienſi ordinatum fuit ſi puella ante duodecimum annum ætatis ſponte ſua factum ſibi velamen aſſumpſerit, poſſunt ſtatim parentes eius, vel tutores id factum irritū facere, ſi voluerint: ar ſi diem, & annum ſimulando conſenſerint, vlterius, neq. ipſi, neque ipſa mutari poterunt, ſi vero in fortiori ætate adoleſcentula, vel adoleſcens ſeruire Deo legerint, non eſt poteſtas parentibus prohibendi, & Gloſſa in verbo fortiori explicat, id eſt, poſt annos pubertatis, quaſi dicat, quod impuberes poſsūt à parentibus, vel tutoribus reuocari, & impubes maſculus dicitur, qui non compleuerit decimumquartum annum, femina autem, quæ non compleuerit duodecimum, vt patet ex iure, *f* & hanc opinionem tenet Bartholomæus *g* de Piſa ſuper Regulam fratrum Minorum dicens, quod non ſufficit, vt ſit pubes, quod attingat decimumquartum annum, ſed oportet, quod compleuerit quod probat ex aliquibus Decretalibus. *h* Vnde in Concil. Trid. *i* eſt diffinitum, quod puella, quæ habitum Regularem ſuſcipere voluerit, maior duodecim annis ſit, & non ante eum ſuſcipiat, & hoc ideo quia parētes eius, vel curatores poſſunt eam à Monaſterio extrahere, de quo ſtatim dicemus.

e c. 2. de reg. ca. ſiquis ante tun. Glo. verſ. mon. 20. q. 2. c. puella. 20. q. 2.

f l. ſi. C. quando tutor, vel curator. §. 5. iſt. quibus modis fin. tutel.

g Piſa. ſup. reg. c. 2.

h c. ad noſt. ſūc. Gl. & ī c. ſignificatū de regula.

i Trid. ſeſ. 25. de reg. c. 17.

ARTICVLVS II.

An poſſint Prælati puellas duodecim annis minores admittere ad religionem.

RESpondeo dicendo, quod multis quidem viris doctis olim placuit non poſſe ad habitum Religionis aſſumi puellam, quæ eſſet minor duodecim annis motis Decreto Concilij Tridentini, *k* in quo videtur interdici, ne huiuſmodi puellæ ad habitum religionis recipiantur, immo huius ſententiæ fuerunt omnes Patres Conciliarij, & viri docti, qui ad Concilium Toletanum conuenerunt celebratum ſub Domino Gaſpare à Chiroga præſule Toletano, et S.R.E. Cardinali, anno Domini milleſimo quingenteſimo octuageſimo ſecundo die Octauo Septembris, pro vt legi in doctiſſimo quodam Enchiridione manuſcripto quod nobis reliquit doctiſſimus Pater Frater Franciſcus de Bobadilla Prouinciæ Caſtellæ noſtræ Sacræ Religionis olim Miniſter Prouincialis, qui vtinam à ſeculu nō diſcederet, antequam illud typis mandaret.

k Trid. ſeſ. 25. de reg. c. 17.

At oppoſitam ſententiam defendit noſter Medina *l* eiuſdem Prouinciæ Pater doctiſſimus aſſerens in prædicto Decreto Concilij, nō prohiberi, ne puellæ duodecim annis minores poſſint ad habitum religionis aſſumi, & hæc ſententia eſt verè tenenda, quippe quæ eſt iam in praxi in omnibus religionibus, nam vt ait idem Medina, re vera in eo Decreto nihil aliud diſponitur, niſi quod puella minor duodecim annis non recipiat habitum religionis, antequam Epiſcopus eius volūtatem explorauerit, quę nimirum diſpoſitio non eſt in vſu recepta. Nā puellæ, quæ ſuſcipiunt religionis habitum, ſiue ſint minores, ſiue maiores duodecim annis, ſemel tantum ante profeſſionem examinantur ab Epiſcopis, & nunquam ante ſuſceptum habitum, ſed hæc explicatio mihi non placet: duo enim præcepta diſtincta ponit Concilium Tridentinum. Primū, quod puella non recipiat habitum regularem, niſi ſit maior duodecim annorum, ſecundum quod iſta maior duodecim annorum, antequam eum ſuſcipiat, examinetur ab Epiſcopo. Vnde dicendum eſt Concil. Tridentinum nihil aliud diſponere, quam id, quod iura antiqua relata in articulo ſuperiori diſponebant, ſcilicet, quod puellæ minores duodecim annis non recipiantur ad religionem, quia parentes, vel curatores earum poſſunt ſupradictam receptionem reuocare. Ex quibus infertur, quod conſentiētibus parentibus, aut curatoribus non fit cōtra Concilium ſi ante dictam ætatem recipiantur, ad hunc modum debet intelligi ordinatio Toletana facta pro Monialibus ſubditis ordini Minorum in quantum prohibet dictas puellas minores duodecim annorum recipi poſſe, & aduerte, quod Conciliū prohibet puellas iſtas minores recipi ad habitū Regularem, non autem ad habitum materialem, quem portant puellæ deuotionis cauſa in domibus parētum exiſtentes, & ſic non vt nouitiæ, ſed educationis cauſa ingreſſæ poſſunt habitu veſtiri.

l Med. de ſacro hom. contin. l. 4. contro. 9. c. 4.

ARTICVLVS III.

Vtrum ſenes ſint ad religionem admittendi.

REſpondeo dicendo, quod ſenex præſumitur ęgrotus, quia ſenectus ipſa morbus eſt, vt colligitur ex iure *m* vbi tradit Abbas inferēs, quod ſtatutum diſponens aliquid in caſu infirmitatis habet locum in caſu ſenectutis, & facit quidam textus *n* in quo infirma ætas dicitur ſeniorum, vel puerorū, immo non ſolum ſenex cenſetur ægrotare, ſed ſemper etiam eſſe in morte vt tradunt in iure *o* & notant recentiores, & aduertunt Gomezius, & Cataldinus, & licet ſenectus propriè loquendo non ſit morbus, at probata ſenectute reſultat præſumptio iuris quod ſit ægritudo, quod intelligo in his, qui prouectioris ſunt ætatis, puta qui ſeptuageſimum annum attigerint, pro vt in ſimili tradit Abbas, *p* & explicat Alciatus.

m c. magnæ ī fi. vbi Abb. col. 2. de voto.

n de ciu. imp. ff. de leg. 1.

o l. is qui ff. d fideic. libe. rec. ī l. ſen. C. qui teſt. fac. poſ. Gom. in reg. Cāc. de ifir. reſi. q. 7. Catal. de trāſ. cōc. Baſ. col. 3.

p Abb. ī ca. quoniā frequēter. § 1. vt lite nō cōt. Alc. de præſum. reg. 2. q. 11. n. 3.

Ex quibus infertur quod ſicut ęgrotus nō debet recipi à religione, cū aſperitates eius minimè poſſit experiri, & ſubleuare: ita ēt ſenex minimè ad religionem eſt recipiendus, cū propter eius imbecillitatem, & continuam infirmitatem non poſſit ea, in quibus Nouitij ſunt probādi, opere cōplere. Quod confirmatur, nam admiſſi ad religionem debent

Deo

Digitized by Google

Deo ſeruire in ea corpore,& ſpiritu, id eſt, actibus exterioribus monaſticis,& interioribus intellectus, & voluntatis, vt verè ſint membra corporis viſibilis,euinſmodi eſt religio:at ſenex licet intellectu,& voluntate poſſit Deo ſeruire,in actibus tamen exterioribus monaſticis difficiliter poteſt ſe exercere,immo neceſſe eſt,vt ab aliis fratribus tanquam veteranus miles in religione ſeruatur:& ſicut abſurdũ eſt quem fieri magiſtrum ante quam ſit diſcipulus:ita etiam videtur abſurdũ, quod prius quis in religione veterani militis habeat priuilegia, quam ſit, vt ita dicam,in religione profeſſus. Quod cõfirmatur ex multis priuilegiis ſenectutis cõgeſtis à Tiraquello *a* & à Iacobo Portio,& Caſſanco.Et non poteſt negari,quod recipientes ad religionem ſenes recipiunt quoſdam homines priuilegiatos, qui ſine priuilegiis vitam tranſigere minimè valeãt, nam cum eis diſpenſatur,antequam in religione profiteãtur: adeo hoc eſt verum,vt etiam ſi ſecundum ſuſpicionem Iuris hi tantum dicantur ſenes,qui ſeptuageſimum annum compleuerint, & hi tales priuilegientur quoad ieiunia,at reſpectu admiſſionis ad religionem eos etiã cenſeo eſſe ſenes,& infirmos qui quinquageſimum annum attigerint. Quod in hũc modum probo,nam ſi bene veſtiti, & melius calceati in mollibus ſtratis,& lectis dormientes,deliciis affluentes,& quotidie ſplendidè epulantes à iure, vt ſenes diſpenſantur, ſi ſeptuageſimum annum attigerint,in religione vbi pauper eſt veſtitus, & pauperiora calceamenta, & camiſiis non vtuntur fratres,& in duris lectis dormiunt, & ad matutinum, & ad alias horas Canonicas noctu,diuq; aſſurgunt, malè epulantur, & nutrimentis paruæ ſubſtantiæ aluntur,ſenex certè erit iudicandus,etiam ille, qui quinquageſimum annum attigerit, vt eum exemptum à rigore Monaſtico iudicemus. Verum eſt tamen,quod diſpenſatiuè poſſunt aliqui ſenes ad religionem admitti ad ædificationem clerici, & populi,& vt adoleſcentes prouectæ ætatis confundãtur fortitudinem ſuam ad Deum non cuſtodientes,videntes ſenes ſuam imbecillitatem Deo conſecrantes.

a Tir.d. primog. i pſati.ar.n.79. & art.nu.112. Por.cõc.17.Caſ. i Catal.gl.mundi 11.p.conſ.17.

Aduertendũ tamen eſt maximè ad id,quod ſcriptum nobis reliquit D. Bonauentura *b* ait.n.cum multitudo ſit ſæpe occaſio cõfuſionis,eo quod regi non poſſit,cur multiplicatis numerum in recipiendo inutiles,& oneratis vos ipſos,& alios; Reſpondeo,inutiles omnino ſcienter nõ recipimus ſed præter ſpem noſtram aliquoties ſic contingit; quatuor enim de cauſis ſolemus recipere ſuperuenientes,vna eſt compaſſio perditionis eorum, qui vix extra ordinem in ſeculo ſaluarentur,ſicut qui de igne,vel aqua periclitantem rapit,vel de alio diſcrimine. Secunda propter profectum ordinis,quia ex ſcientia, & induſtria morum honeſtate, & reuerentia quorundam præſumitur. Tertia propter aliorum ædificationem,vt multi de talium conuerſatione,qui aliquo modo ſunt famoſi in ſeculo,emendẽtur & eorum incitentur exemplo. Quarta propter precũ inſtantiam,quam ipſi faciunt pro ſe,& alii pro eis nimia importunitate obtinent aliquos recipi, quibus denegari non poteſt, ſicut autem agricola ſæpe ſeminat & plantat in ſpe, quod omnia conualeſcant, quod plerumque in aliquibus non inuenietur:ita contingit in Religioſis ad ordinem receptis Lucæ.2.c. aliud cecidit ſecus viam,&c.ſeminat plures ſulcos, vt ſi aliqua pereant,alia pro illis conualeſcant,ſi tamen omnes conualeſcerent ſeges copioſior proueniret.Hæc D.Bonauentura. Ex quibus excuſantur Prælati aliquos ſenes prouectæ ætatis & aliquos pueros ad religionem recipientes.

b Bon.ſu. fratrum Minorũ,q.19.

QVAESTIO XIII.

De receptione Nouitiorum: qui vxoribus aut parentibus ſunt obligati, in quinque articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur quinque.

1 *Vtrum vxoratus poſſit intrare religionem ſine licentia vxoris.*

2 *Vtrum uxor dando licentiam marito intrandi religionem videatur vouere continentiam.*

3 *Vtrum maritus per vxorem reuocatus teneatur poſt mortem vxoris redire ad religionem.*

4 *Vtrum compellenda ſit facere profeſſionem intra duos menſes ſponſa, quæ ante conſummationẽ matrimonij ingreſſa eſt religionem.*

5 *Vtrum relinquentes parentes in egeſtate conſtitutos ſint ad religionem admittendi.*

ARTICVLVS I.

Vtrum uxoratus poſſit intrare religionem ſine licentia vxoris.

Reſpondeo dicendo,quod ſi maritus ſine licentia vxoris religionem ingrediatur poteſt eum vxor reuocare, niſi vir obiiciat & probet adulterium. Itẽ poteſt reuocare,ſi vi,vel metu cõſentiat,& ſi ſponte conſentit,& ſit anus vxor, non poteſt eum reuocare,etiam ſi ipſa non promittat caſtitatem,ſi vero vxor,quæ conſentit,ſit iuuenis,neque caſtitatem promittat,poteſt Epiſcopus illum compellere ad habitandum cum ea,ſi tamen caſtitatem promiſit,poteſt ipſe religionem intrare, quod ex variis locis ſacrorum Canonũ *c* deprehenditur,huic tamen qui ſine licentia vxoris,ſe & ſua tradidit Monaſterio ſi reuocetur, ſunt bona, quæ dedit reſtituẽda,ita quædam gloſſa quam probant Archidiaconus, *d* & Gregorius Lopez.

c c.cũ Agateſa. & ſiquis cõiug. 7.q.2.c.quidã, & c.placet, de cõu.c.cõſuluit, eod.tit.

d Gl. ĩ c. ſi.17.q. 2. vbi Archid. Greg. Lop.ĩ l.11. ti.7.p.1.v.tor a viuer con ella.

ARTICVLVS II.

Vtrum uxor dando licentiam marito intrandi religionem uideatur uouere continentiam.

Reſpondeo dicendo, quod mulier ſimpliciter dando licentiã marito intrandi religionẽ non videtur ipſa tacitè continentiã vouere.Ita probatur in Iure Canonico,& Regio,Abbas *e* tamen hoc intelligit in muliere inſcia, & non certificata, dando licentiam videtur vouere continentiam, vt ait quædam Gloſſa *f* cũ alias non teneret irreuocabiliter ingreſſus mariti,& ſic ait Gregor. *h* Lopez, quod iſte eſt ſpecialis caſus in quo mulier excuſatur ignorãtia iuris,& ſi vxor vouiſſet, ait Hoſtienſis, quod non poſſet repetere virum exeuntẽ intra annũ probationis,quod tamẽ ait Gregor. *k* Lopez non videri poſſe procedere, quia licentia & promiſſio continentiæ videtur facta ob cauſam religionis mariti,qua nunc ſequuta ceſſat votum continẽtiæ vxoris, tanquam cauſa non ſecuta, & quia videtur votum habere talem conditionem, ſi vir irreuocabiliter ingrediatur, & profeſſionem faciat tacitè, vel expreſſe:de tali enim ingreſſu irreuocabili intade

e c.1.de conuer. conl.t t.ti.7.p.2

f Abb.in d.c.

g Gl. ĩ c.Aga.17 q.2.

h Greg.in d.c.

i Hoſt.in ſũ.de conuer.coniu.§. quals.ad fin.

k Greg.vbi ſup. v.faheſſe de la orden.

Digitized by Google

ra de hoc verba facientia debent intelligi, & in lege Regni *a* hoc ſatis innititur, quæ tantum facit mentionem de licentia, & non de voto continentiæ.

a d.l.11.

ARTICVLVS III.

Vtrum maritus per vxorem reuocatus teneatur poſt mortem vxoris redire ad religionem.

RESpondeo dicendo, quod maritus ſine licentia vxoris religionem ingrediens, & ab ea reuocatus poſt mortem naturalem ipſius debet redire ad religionem, neque debet iterum matrimoniũ contrahere, tenebit tamen matrimonium, ſi cõtrahat, licet contrahendo peccet, & tunc non compellitur ad regreſſum, at ſi non contraxit matrimonium peccat non redeundo. Item viro ſine vxoris conſenſu religionem ingrediente poteſt ipſa ingredi etiã viro contradicente: ſi tamen ante ingreſſum vxoris ipſe exiuit de monaſterio & cohabitauit cum vxore, nõ poteſt ipſa religionem viro inuito ingredi, vt in Iure *b* eſt diffinitum. Quod autem valeat matrimonium, tenet Gloſſa, *c* quam ſequuntur Hoſtienſis, & Abbas, & in lege partitarum approbatur.

Quid ſi vxor dedit licentiam ingrediendi viro, & vouit continentiam expreſsè, vel tacitè, quia tamen ipſa erat iuuenis, & non intrauit religionem, vir de monaſterio fuit deductus iuxta terminum iuris, *d* an tunc ſi vxore mortua vir cum alia contrahat, teneat matrimonium? dic, quod non, prout in Iure determinatur, & tradit Hoſtienſis *e* ponens rationem diuerſitatis inter vnum caſum, & alterum, in primo enim non tenuit profeſſio, quia deſuit conſenſus vxoris, in hoc autẽ ſic, ſed propter ſuſpicionem vxoris iuuenis de continentia ſuſpectæ de monaſterio educitur, & hanc rationem etiam approbat Gregorius Lopez. *f*

b Placet de conuerſ. cõiu. c. quidam eodem tit. l. 12. tit. 7. p. 1.
c Gl. in d. c. quidam Hoſt. in ſum. eod. tit §. fi. col. pen. ver. ſed quid ſi reuocatus. Abb. in d. c. quidam, d. l. 12. par.
d c. 1. de conu. coniug. cap. quo vxorẽ, 33. q. 5.
e c. ex parte el 1. de conuer. coniug. Hoſt. vbi ſupra verſ. ſed quid ſi quis.
f Lop. in d. l. 12.

ARTICVLVS IV.

Vtrum compellenda ſit facere profeſſionem intra duos menſes ſponſa, quæ ante conſummationem matrimonij ingreſſa eſt religionem.

RESpondeo dicendo, quod ſi ſponſa duodecim annis ætatis poſt matrimonium ratum intret ſponſo inuito religionem, ait Menochius, *g* quod ſit compellanda etiã nunc poſt Concilium Tridentinum, vt intra duos menſes profiteatur, & ita ſuo patrocinio defenderunt poſt Concilium Tridentinũ quidã Salmanticenſis Academiæ Primarij Doctores Magiſtri mei Doctor Vera, Maya, & Solis, & probabile ſentit, nõ audens ab hoc recedere Nauarrus *h* M. Antonius Cuccus, & alij. Et confirmatur, nam Concilium Tridentinum, *i* in caſu particulari admittit profeſſionem poſt ſex menſes limitans generalem legem eiuſdem Concilij diffinientis, *K* neminem admitti ad profeſſionem niſi anno probationis completo, & ſic dicunt in propoſito ipſum Concilium Tridentinum eſſe limitandum per legem *l* ſpecialem antiquiorem, vbi ſecundũ quoſdam Doctores videtur ſtatui, vt ante impletum annum probationis profeſſio fiat ob particularem rationem ne fiat præiudicium tertio, ſeu ſponſo, ſi cogatur diu expectare, vt poſt annũ probationis, aut quadriennij, ita vt ſponſa impleat ætatẽ, ſexdecim annorum profiteatur, & confirmatur, nam ratio, & Decretum Concilij Tridentini militat in Nouitijs, qui ſponte profitentur, & non in his, qui iure cõpelluntur profiteri, quare correctio iurium niſi exprimatur, cum ſit res odioſa, non eſt admittenda, cum iniuria tertij, & præiudicio ſponſi. Ita dicunt prædicti patres, Contrarium nihilominus eſt dicendum, nam ex plano ſenſu Decreti negatiui Concilij Tridentini, *m* & ex generali prohibitione conſtat non valere profeſſionem ſupradictæ puellæ ante impletum annum Nouitiatus, ætatemque annorũ ſexdecim, & ita in quadam lite fuit pronunciatum à Iudice Eccleſiaſtico, & in Cancellaria Regia comprobatum conſultis ſuper hoc plurimis Theologis, & Iuriſperitis, prout refert Henriquez *n* hanc tenens opinionem, quam etiam tenent Palacius.

g Men. de arb. lib. 4 cent. 2. caſu 333.
h Nau. l. 4. cõſ. tit. de ſponſ. cõſ. 40. Cuccus in Mai. inſti. l. 2. c. 1. p. 52.
i Trid. ſeſ. 25. reg. c. 21.
k d. ſeſ. 25. c. 15.
l c. ex publico de conuerſ. coniug.
m Trid. c. 15.
n Hen. 2 t. l. 12. de imped. mat. c. 5 nu. 8. lit. F. Palac. 4 d. 27. q. 2. p. 582 ad ſi.

Neque per hoc fit iniuria ſponſo, qui tanto tẽpore cœlebs cogitur expectare, quia ipſa vtitur fauore iuris indulto non ſolum in bonum Nouitiorũ, ſed ipſius etiam Religionis, vt maturè integro nouitiatus anno, & continuo probetur conſtantia puellæ. Neque obſtat Decretalis *o* pro cõtraria parte allegata, nam eius ſenſus eſt non cõpelli feminã intra duos primos menſes ſponſalium ad conſumãdum matrimoniũ, quia poteſt tunc deliberare, an ſibi expediat tranſire potius ad religionem, & quia quod quis non optat dilatatũ, neque diligit, id facile contemnit, ſi tamen de vno monaſterio, aut religione intra tẽpus Nouitiatus tranſeat in aliud, atq; aliud compelli debet ob ſuſpicionem fraudis, vt intra annum, aut profiteatur in vno, aut redeat ad ſpõſum, & matrimonium conſummet prout tenet Paludanus, *p* vnde concludendo dico, quod vbi lex prohibitiua Concilij Tridentini non diſtinguit, nec nos diſtinguere debemus, vt generaliter probat Duennas *q* & ſic quamuis dicta Decretalis indulgeret fieri profeſſionem intra duos mẽſes Nouitiatus, derogatur tamen per Decretum negatiuum Concilij Tridentini, lex enim Concilij, cum ſit generalis prohibitiua, cenſetur includere clauſulam derogatoriam, vt probat Duennas, *r* & de facto includit, nam in eadem ſeſſione *ſ* derogantur omnia priuilegia & Decreta Canonica obſtantia diffinitus in dicta ſeſſione.

o d c. ex publi.
p Palu. in 4. d. 27. q. 3. a. 2.
q Duẽ. reg. 103.
r Duẽ. reg. 144. amplia 4.
ſ d. ſeſſ. 25. c. 22

ARTICVLVS V.

Vtrum derelinquentes parentes in egeſtate conſtitutos ſint ad religionem admittendi.

RESpondeo dicendo, quod vt fundamentaliter in reſolutione, huius difficultatis procedam, oportet videre qua obligatione filij ſuos parentes alere teneãtur. Et Bartolus *t* tenet ad id obligatione iuris naturalis minimè aſtringi, parentes tamen filios iure naturali ſuppeditare alimenta cõpelli: ex quo infert maiore obligatione quãtum ad hoc teneri parentes erga filios, quam filij erga ſuos parẽtes. Hæc doctrina ita diſplicuit doctiſſimo Caſtro *u* vt, eſſe grauem errorem auſus ſit affirmare; at Bartolum defendit Sarmiento, *x* nã licet filius iure naturali teneatur parentes ſuos alere, hoc tñ procedit loquẽdo de iure naturali ſecundario, quod alio nomine ius Gentium appellatur, quod natura humana docet omnes homines mediante diſcurſu naturali, non tñ loquendo de iure naturali primario, quod natura omnia animalia docuit, vt creare filios, & ipſos educare, & alimẽta præſtare, hoc enim omnibus animalibus, etiam irrationalibus eſt cõmune, illud

t Bar. in l. ſi quis à liberis, §. parent. ff de liber. agnoſ.
u Caſt. de ſuſ. hæred. pun. 1. 2. cap. 26.
x Sar. de red. Eccle. 3. p. c. 4. n.

autem

autem naturæ hominum peculiare, ſicut naturæ hominum eſt peculiare cultus diuinus, & obedientia Superioris, vt ex quibuſdam legibus *a* colligitur.

a *l. 1. in fi. cum l. ſeq. & l. oẽt pupilos, ff de iuſt. & iur. l. 2. tit. 2. p. 1.*

Ex quibus põt negari immo omnes Theologi id expreſſe fatentur, vt ex D. Thoma *b* colligitur ſatis, quod minori obligatione tenentur filij alere parentes, quam è contra parentes filios, obligatio enim parentum communis eſt omnibus animalibus, obligatio autem filiorum communis eſt tantum hominibus, qui ductu ducũtur rationis, & ſic ait D. Thomas *c* quod obligatio patris eſt per ſe, obligatio aũt filiorum eſt per accidens, quod ſatis innuit Apoſtolus *d* dicens. Neque debent filij parentibus theſaurizare, ſed parentes filijs, & in ordine ſucceſſionum hoc maximè manifeſtatur, ſi enim filij moriuntur, parentibus in ſucceſſione præferuntur, cum pater ſit principium filiorum, quos vt principium conſeruare tenetur. Hoc fundamento præiacto ad reſoluẽdum id quod proponitur in titulo quæſtionis notandum eſt D. Thomam *e* hanc proponere quæſtionem, & duas circa eam opiniones referre. Prima eſt, quod benè poteſt filius religionem introire relinquendo parentes maxima egeſtate oppreſſos, Deus enim Optimus Maximus, qui pluit ſuper iuſtos, & peccatores eos ſuſtentabit, ac contrariam opinionẽ tenet D. Thomas *f* quem poſt alios ſequuntur Angelus, & Sylueſter, ſcilicet, quod illæ, qui in ſeculo habet parentes, qui ſine eo non poſſint ſuſtentari, peccat contra quartum præceptum Decalogi religionem intrando, quæ doctrina confirmatur ex dictis à Chriſto Domino apud Matthæum, *g* vnde reſoluendo dico primò, quod ſi parentes non habent neceſſitatem maximam, poteſt filius ipſe ingredi religionem, etiam ipſis parentibus contradicentibus, vt optimè probat D. Thomas.

b *Tho. 2. 2. q. 26. art. 9.*
c *Thom. 2. 2. q. 189. art. 6.*
d *1. ad Co. 12.*
e *Tho. 2. 2. q. 101. ar. 4. ad 1.*
f *Th. vbi ſu. & q. 189. artic. 6. An. v. religi. 11. Syl. v. relig. 2. q. 7.*
g *Mat. 15. c.*

Secundò dico, quod ſi parẽtes habent maximam filij neceſſitatem, non poteſt filius intrare religionẽ, relinquendo ipſos in ea neceſſitate ſine aliquo remedio, quod ex quodam Canone *h* probatur dicente. Si qui filij parentes maximè fideles deſeruerint, occaſione Dei cultus hoc iuſtum iudicantes, & nõ potius debitum honorem parentibus reddiderint, vt hoc ipſum in eis venerentur, quod fideles ſunt, anathemata ſint.

h *l. ſi qui filij d. 30.*

Tertiò dico, quod ſi filius exiſtente magna parentum neceſſitate votum religionis emiſerit, tale votũ tali neceſſitate exiſtente minimè obligabit, cum tale votum ſit factum in præiudicium ipſorum parentũ, & ſic cõtra bonos mores, immo ſi poſt factum votũ neceſſitas, & paupertas magna ſuorum parentum ſuperuenerit, ceſſat obligatio adimplendi tale votum, cum obligatio filij ad patrẽ ſit prima, & ipſe ſuo voto minimè poſſit præiudicare, & quia tale votum fit cum tali conditione implicita, & virtuali, ſcilicet, niſi res venerit ad caſum, à quo incipere non poſſit, vt autem neceſſitas parentum liberet filium a voto religionis, non eſt neceſſarium, vt ſit extrema, neque ſufficit, vt ſit qualis qualis, ſed debet eſſe vrgens, velut ſi ingreſſo religionem eius parentes ad eum ſtatum neceſſario peruenire deberent, in quo ipſis, aut ſeruire, aut mendicare ſit neceſſarium.

Quartò dico, quod ſi de facto filius ingrediatur religionem & in ea profiteatur relictis parentibus in maxima, & extrema neceſſitate, licet peccet mortaliter profitendo, profeſſio tamen eſt valida, cum nullum ſit ius, ipſam profeſſionem impediens. Ita tenet Nauarrus. *i*

i *Na. li. 3. cõſ. tt. de Re. cõſ. 12.*

Neque obſtat conſtitutio Sixti V. irritans profeſſionem illorum, qui obnoxij debitis ſuper vires facultatum ſuarum profeſſi ſunt. Nam dicta conſtitutio non loquitur de grauatis hoc debito naturali erga parentes, ſed de grauatis debito ciuili propter retentionem æris alieni ſupra vires facultatũ ſuarum, vt clarè patet ex littera dictæ Conſtitutionis, & euidẽtius ex proœmio ibi, *Ceterum quoniam ſe vitia ingerunt, & ſe eſſe virtutes mentiuntur, ac multi decoctores poſt lapidatam rem familiarem contractam ingentem vim æris alieni, aut interuerſam alienam pecuniam eorum fidei creditam, &c.* Ecce vides quomodo Summus Pontifex loquitur de iis, qui grauati sũt debitis Ciuilibus, filij igitur licet parentibus obligati ſint ſubuenire, cum ipſi ſeſe de facto per votum ſolẽne religionis aſtrixerint, hæc ſecunda obligatio primæ debet præferri, cum in hac ſecunda cum obligatione ſimul traditio interuenerit, argumẽto eorum, quæ in iure *k* notantur, ex quo ſumat Baldus dicens quod ille eſt potior in dominio, cuius res prius traditur licet alius in titulo præuenerit, vtrum autem filius propter neceſſitatem parentum poſſit a monaſterio egredi, latè in ſuperioribus *l* dictum eſt.

k *l. quoties. C. de rei vẽ. & ibi Bald.*
l *Sup. 1. tom. q.*

QVAESTIO XIIII.

De libertate Nouitiorum ad ingrediendum religionem, & de eorum educatione, in ſex articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur ſex.

1 *VTrum Nouitij ſint de ſpiritu probandi.*
2 *Vtrum ſit laudabile inducere iuuenes ad vouendum religionis ingreſſum.*
3 *Vtrum cogens adoleſcentes ad ingrediendum religionem incidat in aliquam cenſuram.*
4 *Ad quid teneantur extrahentes aliquem a religione.*
5 *In quibus monaſterijs & domibus ſunt Nouitij educandi.*
6 *Quo habitu nouitij ſunt induendi.*

ARTICVLVS I.

Vtrum nouitij admittendi ſint de ſpiritu probandi.

REſpondeo dicendo, Caietanum *m* affirmare nouitios eſſe examinãdos antequam ad habitũ regularem admittantur, & in Concilio Colonienſi *n* ſub Hermano V. Archiepiſcopo dicitur quod qui ingreditur monaſterium alio affectu quam ſimplici amore ductus, non Dei filius, & Monachus, ſed planè mercenarius eſt, & Laurentius *o* Iuſtinianus nos ſapienter erudit, qua methodo noui, & veteris teſtamenti admonitionibus doceantur, qui ſeculo renunciare volunt vt prudenter præmeditentur ſtatus loci, perſonarumque conditiones, cum quibus Deo commilitaturi ſunt, ne à Dæmoniis circumueniantur, qui variis, innumeriſque artibus Chriſti ſeruos tentant, & oppugnant, qui enim hac præmeditatione prætermiſſa religionem ſunt aggreſſi, grauiter ignominioſeq; ceciderũt, quotidianis enim erudimur exemplis, vt quoties ardui quidpiam aggreſſuri ſumus, diligenti prius examinatione perſcrutemur, quid ſit opportunum ad id perficiẽdum, ſiquidẽ apud Exodum *p* diuinum oraculum legimus Dominum per Moyſen Hebræis præcepiſſe, vt non ſolum ipſi cum vxoribus, & liberis ab Aegypto diſcederent, ſed & ſecum deferrent oues, boues, & quicquid diuino cultui, aut proprio vſui neceſſarium eſſet Dominus

m *Ca. 2. 2. q. 186. ar. 10. ad 5.*
n *Cõc. Colon. ti. de vita & con. Mo. ca. 4.*
o *Lau. lib. de diſci. & per Mo. conu. c. 3.*
p *Exo. 11.*

Digitized by Google

a *Luc.cap.*

minus quoque in Euãgelio *a* iuſſit vt ſiquis turrim ædificare decreuerit, prius apud ſe ædificioru ſumptus recogitet, ne fortè deficientibus pecunijs imperfectum relinquatur opus, fiatque ipſe cũctis prætereuntibus ridiculum, eodem etiam Conſilio ducuntur mercatores qui maria trãsfretantes ad nundinas proficiſcuntur, ſic nimirum matura conſideratione cuncta præuideant, qui religionẽ arripiunt animi ſui conſtantiam, fiduciam, corporis valetudinem, ſtatus congruentiam perſonarum qualitatem internam vocationem, & operis ſcopum exactè diſcutientes, ne his neglectis cum rubore ab incepto propoſito aliquando reſiliant, receptuique canant, non enim in hoc inflictu bellum arripitur cum hominibus tantum, qui interdum prece placantur, vel pretio adiguntur, aut certè fuga declinãtur, ſed aduerſus principatus, & poteſtates, Rectoreſq; tenebratum, qui quidem ſunt malitia pleni, nocendi auiditate accenſi, pugnandi aſſiduitate, & tentandi caliditate pollentes, inſidiantur denique operibus noſtris, vt eorum mercedem diripiant, quamuis verò tam in ipſo vocationis initio, quam in progreſſu, & fine, virtus pernecessaria ſit, ob id tamẽ ſeruus Dei religionem affectans perterrendus non eſt, Deus.n. ſuis athletis præſto eſt, ſuamque opem confert, mulieres enim illæ ſanctæ dixerũt, quis reuoluet nobis lapidem ab oſtio monumenti, qua conſideratione non ſunt perterritæ ad monumentum ire, ad quod accedentes inuenerunt ab Angelis Dei lapidem reuolutum, vt Lucas *b* refert: vide circa hoc, quid dicat Baſilius *c* magnus.

b *Luc.c.*
c *Baſil.interrog.10.*

ARTICVLVS II.

Vtrum ſit laudabile inducere iuuenes ad vouendum religionis ingreſſum.

d *Caiet.2.2.q.186.ar.2.*

RESpondeo dicendo ex Domino Caietano, *d* aſſerente, quod quamuis ſit laudabile inducere quemquam ad religionem informatã, non laudo tamen inducentẽ ad vouendum religionis ingreſſum quia quod inductione alterius ſit votum, non omnino ſponte ſit, & ſic non adeo libere fieri videtur, teſtatur autem magiſtra rerũ experientia, quod minus lętè tota vita agitur, cum recolit ſe quis non ſponte, non ex proprio affectu, ſed aliena inductione maritum talem acceptaſſe, quanto magis vitam in carne præter carnem agere in paupertate; oportet etiam ut ante ingreſſum ad hoc eueniat vt non coactè aut illectus, ſed ſpontaneus, non reſpectu inducentis, ſed ob Chriſti imitationem, & fugam ſæculi intendat religionem ingredi, agitur enim de diſpoſitione uitæ totius ſuæ, quam niſi ſpõte quis arripiat, periculum eſt, aut quod retrocedat, aut in malam vitam religioſus etiam declinet, quod ex dictis in ſequenti articulo patebit.

ARTICVLVS III.

Vtrum cogens adoleſcentes ad ingrediendam religionem incidat in aliquam cenſuram.

e *Seſ.25 de reg.c.18.Na.c.14.nu.17.*

RESpondeo dicẽdo, quod licet qui cogit feminam ingredi religionem, etiã ſi ſit pater, aut Magiſtratus, incidat in excõicationẽ, ut determinat Conciliũ Tridentinũ, *e* & tradit Nauarrus, nõ tamen qui cogit virum, quia lex ad frequentiora reſpicit iuxta quandam legem, *f* & vir non facilè cogitur; quod intelligitur quando ſine cauſa impedit feminam à voto, aut religionis ingreſſu vt Concilium *g* Tridentinum ius antiquum innouans determinat, ſecus ſi ex cauſa pater indigens impediat aut quia defectu dotis, & ſalutis, aut qualitatis, videtur minus idonea, vt tenent Diuus Thomas, *h* Maiolus, & Nauarrus, peccant tamen cogentes adoleſcentes intrare religionem, cum maxima delibera tione ſit hic ſtatus aſſumendus adeo quod pro foro exteriori quidã requirunt triduũ deliberationis, ve votũ validũ cẽſeatur, nec ligare ſi incõtinẽti, id eſt, intra triduum ipſe corrigat ſuum votum, vt conſtat ex latè traditis à Panormitano *i* Duennas, & Tiraquello, & ad profeſſionem implicitam cum geſtatione habitus profeſſorum, quidam vltra annum requirunt triduum, vt maior ſit deliberatio; at reuera pro foro conſcientiæ id triduum non requiritur, vt tradit Nauarrus. *K* Vnde quia aliqui ſæpe ſæpius perſuaſionibus inducti ad religionẽ trahuntur magis coactè quam voluntariè ſacrificantes, qñ aliqs adoleſcens nobilis, & diues ingreditur religionem, & eſt ſuſpicio de morali quadam violentia per importunas preces, aut de fraude ſub ſpecie pietatis datur prouiſio in Senatu Regio, vt Nouitius in domo alicuius tutus aut in ipſo templo conſtituatur per triduum, & exploretur eius voluntas, an liberè, & ſcienter velit in Monaſterio perſeuerare. Vnde *Eugenius Quartus prohibuit, ne aliqui cuiuſpiam ſtatus gradus, vel conditionis exiſtant, perſonas quæ de iure communi religionem ingredi non prohibentur ex ſeculo fugientes, & ad conuerſationem congregationis S. Benedicti venire cupientes verberibus, aut violentijs quibuſcunque impedire, vel prohibere, aut a monaſteriis, & locis dictæ congregationis iniuriam aliquam ingredi volentibus, aut recipientibus irrogando ſeu eos moleſtando, huiuſmodi perſonas euellere, aut extrahere audeant, vel præſumant, contrarium vero facientes ipſo facto ſententiam excommunicationis incurrant, dum tamen cum hoc præſens ſtatutum fuerit eis ad notitiam deductum non deſtiterint à prædictis, à qua non poſſint, præterquam in mortis articulo niſi per Sedem Apoſtolicam beneficium abſolutionis obtinere.* Ita refertur in compendio *l* Mendicantiũ. Quoad feminas vero ex Decreto Concilij Tridẽtini *m* hi qui cogunt mulieres ad ingrediendum Monaſterium, vel ad ſuſcipiendum habitum, vel ad profeſſionem emittendam quique. Sanctam Virginẽ, & aliarum mulierum voluntatem veli accipiendi, vel voti emittẽdi quoquomodo ſine iuſta cauſa impedierint, Anathematizati ſint. Verum eſt tñ quod licet cogant & conſulant effectu non ſequuto nõ remanent excommunicati vt defendit Nauarrus. *n*

f *l.nam ad ea. ff.de legib.*
g *Cõc.vbi ſup. c.puella. 20.q.2.c ſi.32.q.1.*
h *Tho.2.2.q.101.ar.4 & q.189.ar 6. ad 3.*
i *Pan.in c.literarum de voto idem in c.ad noſtram.nu.4.de reg. Duen.reg.89.ampli.2. Tiraq.de pen.tau.1.nu.14.*
k *Na.in c ſtatuimus, nu.72. & 75. ad finẽ.*
l *Ti Nouitius §.28.tradit Paraſelus in ſuo libel.priu.fol.47.pag.1.*
m *Seſſi.25. de reg.c.18.*
n *Nau.libr.5 conſ.tit.de ſent excom.conſ.55*

ARTICVLVS IV.

Ad quid teneantur extrahentes aliquem à religione.

RESpondeo dicendo, quod ſecundum aliquos, qui reuocat profeſſum à religione, tenetur illũ reducere, & ſi non poteſt, tenetur alium æquè idoneum procurare, & ſi non poteſt, tenetur ipſemet intrare, ſi eſt perſona idonea, & habilis, & ſi nõ, puta quia vxoratus, aut ſenex, aut infirmus, tenetur pro poſſe alio modo ſatisfacere Religioni, & illi quem reuocabit, puta orando pro eo, vt intret: at Soto *o* de hac quæſtione agens dicit primo, quod ſi quis

o *Soto lib.4 de iuſti.q.6 ar..*

Digitized by Google

ſiquis alium vi, vel metu, vel fraude, retraxerit, ſeu extraxerit à vita Monaſtica vtpotè dicendo non eſſe bonam illi, quia contra iuſtitiam fecit, inuolũtarium hominem peruertendo, tenetur detecta fraude veritatem docere, & vim amouere, vt liberè poſſit redire, teneturque forſan propter iniuriam illatã procurare, vt iterum in Conuentu recipiatur, ſi tamen non redit, nullum ſupereſt reſtituendi ligamen, neque Conuentui tenetur ſatisfacere, etiam ſi iniquiſſimo animo profeſſos perſuaſerit exire, neque argumentum, quod a ſeruo ſimilitudine deducitur protſus in contrarium cogit, etenim quidquid de ſeruo ſit, de quo idem iudicium erit in conſcientia, quod ſecundũ leges ciuiles fuerit, non tamen eadem apparet ratio de monacho, mancipium enim Dominus in ſuam propriam vtilitatem, velut equũ ſuum poſſidet, de monacho autem non ſic eſt ſentiẽdum, nam qui ſe diuino obſequio manciparunt, & ſunt aſtricti religionis voto, non tamen poſſidentur, vt ſerui ob Prælatorum temporale cõmodũ, ſed ob ſuũ ipſorum ſpirituale, quare ſeruitus monachorum libertate plena eſt, qua licet monachus abutatur, habitum relinquens tantum obligatur ſiquo obedientię redire, vt dignus efficiatur Regno cælorum, & ideo ſi ſua ſponte exierit nulla inde naſcitur ciuilis obligatio ad reſtitutionem, adeo quod etiam ſi aliquis Conuentum aliquem, aut religionẽ perſona aliqua expoliauit, quæ Religioni erat frugi, non audet Soto affirmare ad aliquam teneri reſtitutionẽ, de conſilio tamen peregregiè faciet, ſicut fecit Raymũdus celeberrimus Generalis Ordinis Prædicatorũ, qui per ſuum ingreſſum damnum compenſauit, quod Religioni dedit auertendo alium ab eius inſtituto. Neque enim ait Soto, qui iuuenem vel impedierit, vel abduxerit, vel vi à Monaſterio expulerit, ẽt illum, qui fuerat profeſſus, tenetur de iuſtitia alium ipſius loco ſubrogare, neque ipſe intrare, conſilium enim religionis, nemo niſi cũ omni libertate ſequi tenetur, eſt enim religio, qua homo ſe abdicat propriè in libertatem, nullo ergo, aut metu, aut cõmiſſione delicti poteſt quis in religionem obtrudi, ẽt ſiquis monachus plurimos retraheret, & peruerteret, ſi enim contrarium daremus, ſequeretur, quod qui profeſſum monaſterio demit profiteri cogatur, qđ eſſet contra Sacros Canones, pater, cũ ipſi annũ probationis concedant, quo quis experiatur, vtrum tale inſtitutum ſit accommodatũ, & liberè permaneat, aut recedat. Ex quo patet, ad quid teneatur qui aliquem à religione intranda auocauit, & ad quid ẽt teneatur extrahens Nouitium ante profeſſionem a religione. Et per hoc reſpõdetur propoſito in titulo articuli, cũ qbus cõcordat doctiſſimus Nauarrus. *a*

a *Nau. c. 14. n. nu. 32. in man.*

ARTICVLVS V.

In quibus monaſterijs, & domibus ſint Nouitij educandi.

b *Caiet. 2. 2. q. 189. art. 5.*

RESpondeo dicendo, ſecundum Caietanum *b* quod in illis locis expedit pueros nutriendos in religione dari, in quibus optandũ eſt, vt ſimiles fiant illis quorum conſortio committuntur, idcirco ſtatuendum eſſet, vt nullus puer, nullaque puella poſſit religioni tradi, niſi vbi verè viuitur regulariter: ſic. n. aut extinguerentur regulariter viuẽtes relaxatè, aut reformarentur vexatione dante intellectum. Duo. n. incommoda ex nutritione, & educatione nouitiorũ in monaſteriis relaxatis oriũtur. Primũ quidẽ qđ qui in prauis moribus conſenuerũt iuniores ſua vitiorum ſcabie corrũpent. Alterum eſt quod iuuenes poſtquam prauas corruptaſque conſuetudines ſemel imbiberint aduerſus regularem, reformatamque obſeruantiam acerrimos ſe præſtabũt propugnatores, peruerſi enim difficilè corrigũtur. Vnde ait Caiet. *c* Nemini licet abſque peccati mortalis nota aliquem inducere ad religi- nem in monaſteriis vel conuentibus vitæ Communis: inducitur enim ad vitam reprehenſibilem eo quod vita illa conuentualium à regulari exorbitet. Quod quidem eo ſit manifeſtius, quod continuus bonorũ prælatorum conatus ad illorum reformationem cõtendit. Vnde vituperabile eſt non ſolum inducere, ſed etiam ingredi & recipere ad vitam irregularem perſonas vtriuſque ſexus quamuis eccleſia tolleret hoc permiſſiuè, nam eccleſia non approbat huiuſmodi regularem vitam, ſed ad euitanda maiora mala permittit eam atque tolerat ſicut & alia turpia mala. Quam tẽ ipſemet D. Thomas, *d* perſpicuè explicuit dicens laudabile eſſe & admodum meritorium ad aliam religionem aliquos inducere, in qua viuitur ita exemplariter vt habeat inductus occaſionẽ proficiendi, nam ſi tepide maiores viuunt, & inter minores multa eſt relaxatio nõ parum imminet inducto periculum ſcãdali, cum ingreſſus inuenit intus tantam remiſſionem & imperfectionem & retrocedit, ſiuntq; nouiſſima illius hominis peiora prioribus, vt apud Lucam *e* dominus. Quod quidem verum putat Nauarrus *f* quando ipſa religio eſſet relaxata quoad eſſentialia vota, non autem quoad alias accidentarias obſeruationes, quæ ſunt iam ſublatæ, vel mitigatæ apoſtolicis priuilegiis veris, vel tempore immemorabili præſcriptis vel ex licentia tacita vel expreſſa propria prælan ad hoc facultatem habentis, vel ex conſuetudine, quæ licet non ſit immemorialis, eſt tamen adeo rationabilis, & tot annorum adeoque vetus & antiqua quæ ad ita emolliendas prædictas obſeruationes ſufficeret. His ſic prælibatis dico quod in his religionibus debent nouitij admitti in magis eiuſdem ordinis reformatis monaſteriis, & in quibus magis exemplariter viuitur vt ipſi nouitij ſemel imbuti reformatione & vita regulari odorem ferueat tota die, nam ait Hugo *g* multi ex modernis nouitiis ſi quid imperfectionis inueniũt, id aſſumũt, idque alios cum propriorum defectũ adiectione mittunt, ſic ordo indeclinantium declinatione remiſſione declinat niſi bonis ſanctorum fratrum & maximè præſidentium exemplis doctrinis & correctionibus ſuſtentetur. Hæc Hugo. Et Bernardus *h* in epiſtola quadam ait hos nouitios religionem ingredientes ſtultos fieri vt ſint ſapientes, quia nouitium prudentem incipientem ſapientem in cella diu poſſe conſiſtere in congregatione durare impoſſibile eſt. Debet ſecundum eum ſita obedientia eſſe indiſcretus. Id eſt quod non diſcernat quid vel quare præcipiatur, ſed in hoc tantum niti vt fideliter & humiliter ſiat quod à maiori præcipitur, qui autem ſic ſe habere debẽt ablactati à lacte aulli ab vberibus munde eſſe debent & nutriti inter ſanctos, & exemplares religioſos, vt ipſos doceat dominus ſcientiam, & intelligere faciat auditum. Hæc Bernardus.

c *Caie. vbi ſu. a. 9. ad 2. arg.*

d *Th. in d. ar. 9.*

e *Luc. 12.*

f *Na. in man. c. 12. nu. 50.*

g *Hug. ſuper reg. frat. Min. c. 6. iuxta fin.*

h *Bernard. in epiſ. ad frat. es de Mõte co. 7.*

ARTICVLVS VI.

Quo habitu Nouitij ſint induendi.

RESpondeo dicendo, quod pro noſtra religione ordinis Minorũ, anno domini milleſimo quadringenteſimo ſeptuageſimo Pontificatus Pauli Secundi anno ſeptimo fuit celebratum Capitulũ Generale in Conuentu Palencuelæ in prouincia Caſtellæ in quo ſic fuit ordinatum.

Vlterius

Digitized by Google

Vlterius cum ſecundum declarationem D. Clem. V omnia ſpectantia ad formam habitus tã nouitioru quam profeſſorũ æquipolleãt præcepto, ſtatuit et vult reuerẽdus Pater vicarius Generalis, cũ Capitulo uniuerſo vt de cetero in omnibus prouincijs habitus nouitiorum patenter ſit diſtinctus ab habitu profeſſorũ ita vt diſſutura Caputij non ſufficiat, ſed vel portet Caparonem iuxta regulam, vel aliam peciam panni ante pectus niſi quoad aliquas perſonas notabiles recipientibus aliud ſecundum Deũ aliquando videatur.

Ita refertur in monumentis *a* ordinũ in alijs autem religionibus iuxta earum conſtitutiones & laudabiles conſuetudines ſunt nouitij induendi.

a Tract. f. 245. pag. 2.

Circa illa verba noſtræ conſtitutionis ibi ita qđ diſſutura Caputij non ſufficiat, eſt aduertendũ, qđ hæc verba à patribus illis antiquis fuerunt poſita quia diſſutura Capucij non eſt habitus nouitiorũ contra aliquos ignorantes aſſerentes eſſe habitum nouitiorum: unde inferẽtes, quod fratres Minores profeſſi portantes habitum cum diſſutura Capucij peccant mortaliter et cum portent habitum non profeſſorum ſed nouitiorũ qui euidenter falluntur, cũ totum Capitulum Generale in exordio obſeruãtię quo tẽpore maximè obſeruantiæ eiuſdem rigor vigebat, iudicauerit hunc eſſe habitum profeſſorum.

Secundo ſunt notanda illa verba ibi, niſi quoad aliquas perſonas notabiles, quod perſonæ notabiles presbyteri communiter reputãtur; extẽdere autem hoc ad nobiles niſi ſint filij aliquorum illuſtrium titulum habentium exiſtimo non conuenire cum vnuſquiſq. notabilis reputetur, & ſi vni daretur omnes nobilitatem allegarent. Vtrum autẽ annus probationis poſſit computari ſine eo quod nouitius habitu regulari probationis incedat in ſequenti quæſtione diſputabitur.

QVÆSTIO XV.

De nouitijs quoad annum probationis, in duodecim articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur duodecim.

1 *VTrum requiratur in omnibus religionib. integer annus probationis.*
2 *Quare ius ſtatuit vt eſſet integer annus probationis.*
3 *Vtrum valeat profeſſio nouitij non habentis decimumſextum annum completum, cuius malitia ſupplet ætatem.*
4 *Vtrum dies termini anni probationis debeat computari in termino, ita vt in ipſo die termini poſſit fieri profeſſio.*
5 *Vtrũ in anno biſſexto duos dies debeãt cõputari in vno ad effectum implendi annum probationis.*
6 *Vtrum nouitij in aliquo caſu poſſint facere profeſſionem non finito anno probationis.*
7 *Vtrũ poſſit nouitius renunciare anno probationis.*
8 *An annus probationis debeat eſſe continuus.*
9 *Vtrum ſit de ſubſtantia anni probationis: quod nouitius deferat habitum regularem.*
10 *Vtrum ſufficiat quod habitus regularis deferatur a nouitio partim in monaſterio partim extra monaſterium.*
11 *Vtrum regularis tranſiens in aliam religionem teneatur habere annum probationis continuũ.*
12 *Vtrum prælati incidant in aliquam cenſuram recipientes nouitium ad probationem ante annum probationis elapſum.*

ARTICVLVS I.

Vtrum requiratur in omnibus religionibus annus integer probationis.

RESpondeo dicendo, quod ſecundum *b* iura antiqua maſculus completo, non autem incepto anno quarto decimo, mulier completo anno duodecimo ad profeſſionem admittebãtur. *c* Et ſecundum iura antiqua *d* regulariter profeſſio nõ poterat dari niſi completo anno integro probationis, attamen quia tẽpus dabatur in fauorem nouitii vt experiretur regulæ auſteritatem & mores monaſterii vt dicitur in iure; *e* ideo conueniente prælato cum ſuo conuentu quoad nos mendicantes, & interueniente volũtate nouitii poterat ſecundum idem ius *f* antiquum ante annum profiteri & tenebat profeſſio, licet male procederẽt prælati hoc ſine cã rationabili facientes: imo decreuit Bonifacius VIII. pro non mẽdicantib. quod profeſſio expreſſa, vel tacita licite poterat fieri intra annũ, ſed expreſsè emiſſa ẽt ſeculari habitu nõ mutato illi religioni pciſe ſe obligat profitens quã profeſſus eſt, tacitè vero facta intra annum probationis per ſuſceptionem habitus qui profitentibus datur nõ illi ſpecialiter cuius habitus eſt ſuſceptus, ſed generaliter religioni alicui recipientem obligabat prout aliqui tenebant. At cum profeſſio ſicut votum ſolemne ſubiiciatur ordinationi Eccleſiæ ratione ſolemnitatis prout ait D. Thomas, *g* ideo in Concilio *h* Tridentino nouiſſimè eſt ordinatum, vt in vnaquaque religione tam virorum quã mulierum profeſſio non fiat ante decimum ſextũ annum expletum, nec qui minori tempore quam per annum poſt ſuſceptum habitum in probatione ſteterit ad probationem admittatur, profeſſio autem antea facta ſit nulla, nullamq. inducat obligationem ad alicuius regulæ, aut religionis vel ordinis obſeruationem, aut ad alios quoſcunque effectus. Hęc Concilium.

b c. 1. de reg. li. 6 gl. 20. q. 1 in ca. 1. Clem. eos de reg.
c c. non ſolũ et c. conſtitutionem. de reg. lib. 6.
d Ca. ad apoſtolicam.
e c. ad apoſtolicam.
f d. c. conſtitutionem.
g D. Th. 2. 2. q. vlt.
h Seſ. 25. de reg. c. 15.

ARTICVLVS II.

Quare ius ſtatuit ut integer annus probationis & non ſex menſes, aut quatuordecim aſſignarentur.

REſpondeo dicendo, quod ſimilibus quæſtionibus interrogati ſolum poſſumus reſpondere eum doctrina cuiuſdã *i* gloſſæ & omniũ doctorum quos refert & ſequitur Tiraquellus, quod nõ omium poſſumus dare rationẽ, & ſic in propoſito nõ obligamur dare rationem, quare hoc tempus fuerit aſſignatum, & non aliud maius aut minus, ſicut nõ poteſt dari ratio, quare magis præſcriptioni fuit determinatum ſpatium decem annoru, quã duodecim. At licet ad id non aſtringamur, in noſtro tñ caſu ratio eſt in promptu. Terminus enim anni eſt cõuenientior & opportunior negotiis humanis, q̃ alius, hic enim terminus comprehendit omnes mẽſes, & omnem temporis diuerſitatem in quo põt nouitius frigus & calorẽ, æſtatem, hiemẽ & omnes tẽporis mutationes experiri: cũ i hoc tẽporis ſpatio omnes eueniant, qua ratione ius ſępe ſępius pro differentibus negotiis peragendis annum conſtituit integrũ iuxta eã q̃ late cõgerit Tiraquellus. *k* Et ſanctiſſimi patres prout refert Innocẽtius *l* vnius anni ſpatium pro probatione nouitiorũ ſtatuerũt, tũ in fauorem nouitiorum vt ſcilicet probent & experiantur, vtrũ poſſint difficultates, & aſperitates religionis portare, tum in fauorẽ religionis vt per cõuer-

i Gl. & DD. in l. non omniũ, ff. de legib. l. 1. §. pueritiam. ff. de poſtu. Tiraq. de præſcr. 1. gl. 4. in prin.
k Tiraq. de retract. l. uñ. §. 5. gl. 3. nu. 6. & 7.
l c. ad apoſto. de reg.

ſationem

ſationem annuam nouitiorum eorum mores, & inclinationes fratres cognoſcant, & videant an ad religionem ſint idonei.

Et aduertendum, quod *a* Concilium Tridentinum ordinat vt non detur profeſſio, niſi prædicto anno probationis completo. Nec obſtat, quod nouitius habitum ſuſceperit ante decimum ſextum completum, ante quem vetat Concilium profeſſionem fieri nam reſpondetur, quod Concilium non vetat habitum ſuſcipi ante illos completos an nos, nec diſponit annum probationis impleri non poſſe ante dictum ſpatium, & ita hodie annus probationis incipere pôt immo & perfici ante decimũ ſextũ annũ cõpletũ & virtute illius probationis fieri profeſſio expleto ſexto decimo anno. Ita Nau. *b*

Aduertendum etiam, quod licentia, vt aliquis ſimul ſumat habitum, & profeſſionem emittat, vt in Abbatem eligi poſſit non conceditur ante enim quam quis ſit diſcipulus non poteſt eſſe magiſter, dicit quædam decretalis, *c* & pro hoc eſt deciſio Puteiz, & tradit Quintilianus Mandoſius.

a Conc. Trid. ſeſ. 25. de re c. 15.
b Na. n. 21. con ſi. 11. de reg. cõſil 30
c l eſſi. in fin. de elect. deciſ. Putei. 262. Mãdo. de ſingu. gra du fol. 102. col. 1.

ARTICVLVS III.

Vtrum valeat profeſſio nouitij non habentis decimum ſextum annum completum cuius malitia ſupplet ætatem.

Reſpondeo dicendo, quod profeſſio expreſſa vel tacita ante hanc ætatem eſt nulla, & inualida, ut ex Conc. *d* Triden. colligitur, cuius decretum non ſolum in expreſſa, ſed etiam in tacita profeſſione locum habet. Quod non diſtinguit an ante illam ætatem quis ſit doli capax, uel non, licet alias doli capax obligetur, ut dicitur in ſtit. *e* ut ita etiã obligetur Deo iuxta notata per quandam gloſſam, *f* nam contrarium in noſtro caſu eſt dicendum, ut *g* et Hoſtienſem, *g* & Geminianum dicentes, quod malitia non ſupplet ætatem ubi à iure certus numerus, & determinatus annorum requiritur licet alias regulare ſit malitiam ſupplete ætatem, ut colligitur ex ture, *h* & tradit Mandoſius.

d Con. Tri. ſeſ. 15. de re. c. 15.
e cap. pueri de delict. puero.
f Gl. ſi. in fin. in c. poſtulaſti. de reg.
g Hoſt. in d. ca. poſtulaſti. Gemin. in conſi. 4. in cauſa. n.
h l. 2. & 3. C. ſi maior. ſe mai. di xerit c. de illis 2. & cap. fin. de ſpeu. imp. Mãdoſ. in reg. Can. q. 2. nu. 13. & 14. tom. 1.

ARTICVLVS IV.

Vtrum dies termini anni probationis debeat computari in termino ita, ut in ipſo die termini poſſit fieri profeſſio.

Reſpondeo dicendo, quod Quintilianus Mandoſius, *i* diſputat aliam ſimilem quæſtionẽ, quærit enim an dies, qua ſit reſignatio beneficij uel præſtatur conſenſus infirmi iuxta tenorẽ regulæ Cancellariæ debeant computari in termino uiginti dierũ, ut uidelicet currat de momẽto in momentum, an uero eo non computato incipiat terminus uiginti dierum à ſequenti die numerari. Quam quæſtionem ait in Rota fuiſſe propoſitam, & non deciſam, & refert duas cõtrarias opiniones, Attamen cõcludit, quod quando reſultant odium, & pena computando diẽ termini in termino tunc non fiat talis computatio, at uero quando non computando ipſam in termino odiũ ſeu pena nõ reſultaret tunc dies ille computabitur, & fiet computatio de momento in momentũ, hanc diſtinctionẽ ponit Archidiaconus quem refert Geminianus, *k* & poſt alios multos eſſe ſequendã concludunt Tiraquellus & Mandoſius aſſimãtes eſſe uerſſimam, & æquitatem ſummam continere, quam Domini de Rota ſequi ſemper conſueuerunt. Et quando occurrit caſus dies termini an, & quãdo computetur in termino v dere poteris apud Aegidium Boſſiũ, *l* Caſſaneum, et Floreum.

i Man. in reg. 1. Cã. q. 18.
k Gemin. in c. ſtatutum 1. de preb. l. 6. col. 3. ver. ſi vero non poteſt apparere Tiraq. de utroque retra. §. 1. gl. 1. num. 66. Man. ubi ſup. iuxta ſin.
l Boſſ. in prac. crim. tit. quo proced. per acc. in del. n. 26. ver. & quando ſimi li. datur dilatio menſis Ca in conſuet. Burg. Ru. 1. §. 8. num. 10. Flo. in pra. 1. p. 2. p. 2.

Sed videamus vtrum in hoc caſu propoſito dêat fieri cõputatio de momento in momentũ, an cõtra Pro quo vidẽdum eſt an ex tali cõputatione fauor, aut odium oriatur, & quod oriatur odiũ, videtur, nam ſequitur ipſum nouitiũ obligari religioni per profeſſionem, obligatio autem odium præſefert, Et ſic dicitur in quadã lege, *m* quod obligãs ſe die Kalen. de ſoluẽdis &c. iſta dies obligationis no qui Kalendæ incidũt, non cõputatur. Pro cõtraria vero parte facit, quod in noſtro caſu agitur de fauore, quod probatur nam licet obligatio abſolutè ſignificet odiũ, tñ obligari religioni nõ videtur niſi fauor propter maximas immunitates, & priuilegia quib. ipſe nouitius eo ipſo quod profeſſus eſt particeps et poſſet accidere, quod ſi non fieret cõputatio de momento in momentũ ipſe nouitius in die illo termini poſſet mori ante profeſſionẽ, & priuaretur ſuffragijs debitis profeſſis, & monaſterium perderet hæreditatẽ quæ ſibi ſi profeſſus moreretur, obueniret. Et pro hoc facit dictũ Panormitani *n* dicẽtis quod in fauoribus ſi contingat biſſextus duo dies computantur pro vno, & omnes cõcedunt, quod anno probationis cadente in biſſexto duo dies reputantur pro vno prout articulo ſequenti dicetur. Et confirmatur nam in multis caſibus ius *o* ciuile etiam facit computationem de momento in momentũ in fauorabilibus licet aliquibus odioſa ſint, puberes. n. poſſunt facere teſtamentum, & ſatis eſt, quod compleuerint annos quatuordecim licet nõ exceſſerint, ad eo quod dies vltimus quatuordecim annorum inceptus habetur pro cõpleto licet ex tali factione teſtamenti aliquibus damnũ inferatur, ſimiliter in propoſito licet ex profeſſione in vltimo die termini anni probationis aliquibus iniuria irrogetur per hæreditatem Monaſterio delatam debet in fauorem profitentis, & monaſterij dies termini computari in termino ita, vt fiat computatio de momento in momentum. Quod maximè comprobatur ex deciſione iuris conſulti Vlpiani, *p* qui ait in vſucapionibus non a momento ad momentum, ſed totum ad poſtremum diem computamus, ideoque qui hora ſexta diei Kalendarum Ianuarum poſſidere cœpit hora ſexta diei pridie Kalẽdas Ianuarias implet vſucapionem. Ex quo loco ſequens conficio argumentum, ſi in vſucapionibus quæ ſunt odioſæ non fit computatio de momento ad momentum, vt tẽpus præſcriptionis finiri dicatur, ſed ſufficit, quod dies ſit cœptus, vt habeatur pro completo, vt ex dictis legibus ſumat Paulus de Caſtro, quomodo ad profeſſionem faciendam, vt annus probationis finitur dicatur, non debemus eſſe contenti, quod fiat computatio de momento in momentum, ſed debemus deſiderare alium diem expectari, vt profeſſio legitime poſſit dari. Et hanc opinionem his non adductis tenet Henriquez *q* allegans Palatium.

Nec contra hoc obſtat quidam Canon, *r* nã reſpondetur, quod loquitur in caſu diſſimili, in quo pater ipſius puellæ minoris duodecim annorum poteſt reclamare ad quod ipſi patri datur annus, & dies. Et certè ſi Concilium vellet, vt vnus dies vltra expectaretur id vtiq. exprimeret ſicut in dicto Canone eſt expreſſum loquente de patre volente filium impuberem a monaſterio reuocare.

m l. cum qui Kal. v. plane ff. de ver. obl.
n Pa. in c. quaren. ae v. ſig.
o l. qua ætati ff. qui teſta. facere.
p l. in vſucapio ni. c. l. ſeq ff. de vſufr.
q Henr. 2. to. l. 13. de excom. c. 40. n. 2. Pala. in 4. d. 38. q. 1. p. 823.
r Capuel. 20.

ARTICVLVS V.

Vtrum in anno biſſexto duo dies debeant computari pro uno ad effectum implendi annum probationis.

Reſpondeo dicendo, quod in anno biſſexto ſecũdũ ius *ſ* duo dies dẽnt pro vno reputari & ſic quo

ſ l. cum biſex. ff. de ver. ſig.

Digitized by Google

ſic quoad annum probationis debent ēt computari pro vno. Et ratio eſt; nā cū hæc materia ſit polytica,& ciuilis, clarū eſt, qđ de ea polyticè, & ciuiliter loqui debemus. Ex quo ſequitur, qđ annus probationis non debet eſſe annus ſolaris, & naturalis qui neceſſario tercentos, & ſexaginta, & quinque dies,& ſex horas cōtinet, ſed debet eſſe annus à republica, vt talis declaratus. Pro cuius rei explicatione eſt notandū, quod varia fuit apud pleraſq. gentes olim annorum ratio, vt nobis ſcriptum reliquerunt, Plinius, *a* Macrobius, Alexāder ab Alexādro, & alij quos refert diligētiſſimus Tiraquellus. Annus verò Romanus quo modo vtimur dubio procul conſtat duodecim menſibus quo vſa eſt Reſpublica Romanorū ab Imperio Iulij Cæſatis qui imitatus Aegyptios ad certū dierum numerū ſolis redegit annum intercalario antiquo mēſe ſublato, vt vnus dies quarto quoq. anno intercalaretur, qui & hodie quoq. intercalatur propter vniuſcuiuſq. anni quadrantem, qui ad perfectum ſolis curſum poſt CCCLXV. dies deerat, auctoribus Macrobio, Plinio,& Plutarcho, Prius.n. Romulus ex decem menſibus cōſtituerat annum ſolarem. Numa verò ex duodecim, ſed ratione quadam adeo cōfuſa, vt neceſſe fuerit eam à Iulio Cęſare immutari, itaq. anno ſolari vſa eſt ſemper Romana Eccleſia. Apud Hębreos verò hic annus ſolaris erat in vſu, diuerſa tamen menſium obſeruatione: ſi quidem duodecim lunationes apud eos ſimul addius vndecim diebus faciūt annum ſolarem de quo late per Couarruuias *b* & Petrum Martinez.

a Pli. li.7.c.48. Macro. li. 1.c. 8. Alexā. lib.3. die. genial.cap. 24. Tir. li. 1. de tra.§.v glo.10.

b Co.li.4. va.c. 18. Mart. li.9. hypo.36.

Secundò eſt notandum, quod quantū ad negotia,& Cōmercia humana ille annus debet iudicari qui a Republica a certo die vnius menſis vſq. ad eundem diē ſequētis anni ſiue annus ſit biſſextus ſiue non, licet annus ſolaris ſemper ſit vnus,& hic annus ciuilis,& polyticus ſufficit ad hoc, vt ſit perfectus annus probationis.

Ex qua reſolutione colligitur reſolutio ad quandam dubitationem quæ exorta fuit ab anno Domini milleſimo quingenteſimo octuageſimo ſecūdo, cui Gregorij XIII. auctoritate dempti ſunt decem dies; à quinto enim die Octobris vſq. ad decimum ſextum diem eiuſdem menſis ſunt ſublati, propter quod fuit dubitatum vtrum in ordinibus ſacris initiandis ille annus deberet, vt integer reputari, vt ſacris initiādis reputarētur habere ætatē a ſacris canonibus requiſitā, an verò illi decem dies deberēt ſuperaddi. Ad quod reſpondetur nullā eſſe neceſſitatem expectandi complementū illorū decē dierum, licet enim ille annus milleſimus quingenteſimus octuageſimus ſecundus non fuerit perfectus ſolaris, fuit tamē perfectus ciuiliter, & polyticè,& in omnibus commercijs, vt talis receptus, & de his annis loquuntur decreta Canonica certos annos ad negotia aliqua requirentia.

Eadem aūt diſtinctio, quæ verſatur inter annū ſolarem, & polyticum verſatur ēt inter diem naturalem,& ciuilē, quidam enim eſt dies ciuilis, quidā vero naturalis. Dies naturalis eſt ille qui incipit a primo mane vſque ad noctem, hoc enim nomen fuit illi a Domino impoſitum, vt ex Geneſ. *c* patet, & de hoc die loquitur D. Gregorius dicens, vt cum dies abſceſſerit noctemq. ſol reduxerit, dies polyticus eſt dies viginti quatuor horarū quem aliqui ignorantes diem naturalem appellant, hunc autē diem polyticū inſtituit Reſpublica,& eccleſia ad ſuū regimen. Vnde in diſtinctis prouincijs incipit hic dies a diſtinctis horis, quidā enim ipſum à media nocte vſq. ad aliam mediam noctem enumerant, Alij a meridie a primo mane, alij ab occaſu ſolis, qua vltima cōputatione vtūtur Athenienſes prout refert Accurſius, *d* nos cōſuetudinē antiquā Romanorum ſectantes hūc diē a media nocte initiamus vſq. ad aliam mediā noctem cōplendum, & ſic *e* iuris conſulti contractum noctu facta non improbant cum die polytico fiat, nec in religionibus profeſſio noctu facta irrita iudicatur.

c Geneſ.1.

d Accur. in l. more Romano, ff. de ferijs.

e l. neminem, C. de tranſa.

Ex quib. infertur, quod ſi prælati præcipiant religioſis, vt intra duos dies naturales aliquid faciāt ſub pęna excommunicationis ipſo facto non incidunt in prædictam pęnam hoc nō facientes intra quadraginta horas ab hora intimationis, cum in alijs quatuor horis poſſit ab eis fieri, pręlati enim,& vulgus vocabula confundūt dies polyticos naturales appellando, verum eſt tamen, quod ſecundum ſubiectam materiam appellatione diei aliquando non venit dies polyticus, ſed tantū naturalis, qui incipit a primo mane vſq. ad noctem, velut ſi pręlati præcipiant ſubditis vt intra vnū diem naturalem opus faciant, quod de die, & non de nocte fieri neceſſe eſt, vt erit opus extra monaſterū peragēdum, extra quod noctu non poſſunt regulares exiſtere, hoc enim pręceptum ad diem tantum naturalem,& non polyticum eſt reſtringendum.

ARTICVLVS VI.

Vtrum nouitÿ in aliquo caſu poſſint facere profeſſionem non finito anno probationis.

RESpondeo dicendo, quod circa hoc habemus quoddam breue Pij V. cuius tenorem refert Paraſellus,& in præſentiarum refero.

Pius Quintus ad perpetuā rei memoriā. Summi Sacerdotÿ cura, meritis licet imparib. nobis ex alto commiſſa requirit. vt votis illis, per quæ animarum Chriſti fidelium præſertim S. monialium, virtutum Domino ſub ſuaui Religionis iugo, virgineaq perpetua caſtitatis laureola famulātium, ſaluti, ſpiritualiq. conſolationi libenter annuamus illas ve fauorib. proſequamur opportunis. Sane exhibita nobis nuper pro parte dilectarum in Chriſto filiarum Monialiū ordinis S. Dominici fratrum prædicatorū petitio continebat. Quod quoniam aliquādo occidit, vel illę durante tempore probationis illarum ad emittendam profeſſionem regularem, & ante illius emiſſionē ab hac vita migrant & in dicto tempore probationis obſtantib. conſtitutionib. ſiue ſtatutis, & ordinationib. dicti ordinis non valentes dictam profeſſionem emittere carent celeſti merito, quo ex dono, & benignitate Sedis Apoſtolicæ cetera dicti ordinis Moniales profeſſa in dicta profeſſione, & regula decedētes gaudēt.

Quare nobis humiliter ſupplicari fecerunt, vt ſibi in pręmiſſis opportune prouidere de benignitate Apoſtol. dignaremur.

Nos igitur qui ſalutē aīarū dictarū Monialium nouitiarum ēt ante profeſſionis emiſſionem, & durāte tēpore probationis earundem decedentium ſincero deſideramus affectu, ipſaſq. Moniales, nouitias, et earū ſingulas, a quibuſuis excōmunicationis ſuſpenſionis, interdicti, alijſq. eccleſiaſticis ſnīis, cenſuris, & pęnis à iure, vel ab homine quauis occaſione, vel cā legatis latis quolibet innodatæ exiſtant, ad effectū pręſentiū duntaxat conſequendum, harū ſerie abſoluentes, & abſolutas fore cenſentes hmōi ſupplicationib. inclinati eiſdē Monialibus nouitÿs nunc, & pro tempore exiſtentib. & earum ſingulis, vt qn & quoties aliqua ex eis nondum profeſſa de alicuius medici conſilio ab hoc ſeculo trāſitura cōſpicitur, ipſa pro cōſolatione aīæ ſuæ profeſſionē prædictā ante ipſ requiſitum quatenus tū in ætate legitima conſtituta ſit ad illā emittēdā in manib. Abbatiſſæ ſeu prioriſſę vel alterius ſuperioris Nouitiarū ipſius Monaſterij, ſeu domus, ita tn, qđ ipſe Moniales nouitię ſic decedētes

indulgentiam, et alias gratias quas Moniales vere pfeſſas decedẽtes cõſequunt̃, cõſequi poſſint, emittere in articulo mortis liberè et licitè valeant Apoſtolica authoritate tenore pſentiũ perpetuo cõcedimus, et indulgemus. Nec nõ eiſdẽ Monialib. Nouitijs ita tũc profeſſis decedẽtib. plenariã peccatorũ ſuorũ indulgẽtiã, & remiſſionẽ in forma iubilei miſericorditer in Domino eiſdem authoritate, & tenore elargimur.

Ac conceſſionem indultum, & elargitionẽ huius, ac preſentes literas ſub quibuſuis ſimilium, vel diſſimiliũ indulgentiarũ, & gratiarũ, ſuſpenſionib. reuocationibus, et limitationib. etiã in fauorem quorumcunq. factis, & faciendis nullatenus cõprehenſas, ſed ſemper ab illis exceptas, & quoties illę emanabũt toties in priſtinũ, & validiſſimũ ſtatũ reſtitutas, repoſitas, & denuo conceſſas exiſtere ipſiſq. monialib. & profeſſionẽ emittẽtib ſuffragari poſſe: & ſic per quoſcũq. iudices, et cõmiſſarios quauis authoritate fungẽtes ẽt S. R. E. Cardinales & ſacri Palatij Apoſtolici cauſarũ auditores ſublata earũ, & eorũ cuilibet quauis aliter iudicãdi, et interpretãdi facultate, et authoritate iudicari, & diffiniri debere, ac quicquid ſecus ſup his a quoquã quauis authoritate ſciẽter, vel ignoranter atteñtari cõtigerit, irritũ, & inane decernimus.

Non obſtantib. cõſtitutionib. et ordinationib. apoſtolicis, ac monaſterij, ſeu domus, et ordinis huiõi ẽe iuramẽto cõfirmatione apoſtolica vel quauis firmitate alia roboratis ſtatutis, et conſuetudinib. Priuilegijs quoq. indultis, et literis Apoſtolicis illis eorũq. Superiorib. & perſonis, ſub quibuſcunq. tenorib. et formis, ac cũ quibuſuis clauſulis, & decretis in contrarium quolibet cõceſſis approbatis, et innouatis, quib. oĩbus, & ſingulis illorũ tenore, ac ſi de verbo ad verbũ nihil penitus omiſſo, & forma in illis tradita, obſeruata, inſerti forent preſentib. pro ſufficienter expreſſis habentes illis alias in ſuo robore permanſuris hac vice dumtaxat ſpecialiter derogamus, ceteriſq. contrarijs quibuſcunque. Datum Romę apud Sanctum Petrum ſub annulo Piſcatoris Die 23. Auguſti 1570. Pontificatus noſtri anno quinto.

a *Fol. 245. in noua impr.*

Hoc priuilegiũ deſumpſi ex libro *a* Reuerẽdiſs. Paraſſeli, ĩ quo aliqua priuilegia notabilia cõgeſſit.

Ex qua conceſſione colligitur, quod nouitiæ habentes legitimã ætatem ad profitendum ſi contingat in articulo mortis conſtitui, poſſunt profiteri etiam non finito adhuc anno probationis.

b *Nau. in ſumma man.*

Pro explicatione autem huius cõceſſionis eſt primo notãdum, quod ipſa videtur reuocata per Gregorium XIII. in ſua conſtitutione, q̃ incipit, *In tanta negotiorũ mole*, cuius tenorẽ refert Nau. *b* in qua reuocauit quidquid conceſſit Pius V. ſuper ſtatu & regimine ſanctimonialiũ cõtra ius, & decreta Cõc. Trid. ſed põt dici quod nõ eſt reuocata quoad forũ conſcientiæ: prout *c* .n. in 1. tomo probauimus à Pio V. fuerunt reualidata in foro cõſcientiæ omnia priuilegia quæ erant contra decreta Cõc. Trid. per prędeceſſores ſuos conceſſa, prout in primo tomo probauimus, & ſic vr̃, quod per ſemetipſum conceſſa, & concedenda contra ſupradicta decreta voluerit ſemper in foro conſcientiæ ad minus obſeruari. Et Gregorius XIII. vt dictũ eſt in primo tomo *d* ſupra allegato in ſua conſtitutione tantũ reuocauit ea, quæ Pius conceſſerat contra ſupradicta decreta nolẽs ea aliquam vim in foro exteriori habere. Poteſt ẽt dici, quod Gregorius XIII. tantum reuocauit ea quæ conceſſerat Pius V. ſuper ſtatu, & regimine monialium, non autem ſuper profeſſione in articulo mortis emittenda cum hoc neq. ad ſtatum nec ad regimen pertineat monialiũ, ſi quidem ſupponitur ipſam monialem ſtatim ab ſtatu huius ſæculi, & ab eius regimine deceſſuram.

c *1. to. q. 8. ar. 9.*

d *1. to. q. 8. 9.*

Secundo notandum eſt, quod virtute huius brẽuis, & conceſſionis ipſi nouitiæ ſic profeſſæ non poteſt ſuccedere monaſterium in præiudicium veniẽtium ab inteſtato cum tantum concedat hoc ſummus Pontifex propter conſolationem ſpiritualem ipſarũ Monialium, & nouitiarum, vt patet ex verbis huius conceſſionis ibi, *carent merito cæleſti, quo dicti ordinis profeſſa, &c.* & ibi, *pro conſolatione animæ ſuæ*, & ibi, *ſic decedentes indulgentiam & alias gratias quas Moniales verè profeſſa*, & ibi, *plenam ſuorum peccatorum indulgentiam in forma iubilei.* Et nunquam ſummus Pontifex ſuis priuilegijs intendit derogare iuri quæſito alterius prout nos in primo tomo *e* diximus, niſi hoc expreſſerit & in hac bulla nullum apponitur verbum ex quo colligatur velle ſummum Pontificem iuri venientium ab inteſtato prędiudicare. Pręterea ſi hoc priuilegiũ tantum in foro conſcientiæ locum habet, quidquid virtute ipſius fit, tantum in foro conſcientiæ valebit, & ſic cum profeſſio virtute eius tantum in foro conſcienţ valeat virtute ipſius nihil in iudicio exteriori peti poteſt. Verũ eſt tamen, quod ſi nouitia ex ea infirmitate non deceſſerit, ſi poſtea anno probationis cõpleto profeſſionem emittat primã ratificando ſuccedet monaſteriũ, ſecũdũ ea quę ſupra *f* late diximus.

e *1. to. 6. ar. 8.*

f *Sup. 2. to. q. 77. art. vlt.*

ARTICVLVS VII.

Vtrum poſſit nouitius renunciare anno probationis, & ſine eo completo profiteri.

RESpondeo dicendo, q̃ licet fortè diſputando poſſit pars affirmatiua teneri, at pars negatiua in iudicando, & conſulendo eſt amplectẽda. Primo quia in Concilio *g* Tridentino pariſicantur profeſſio ante decimum ſextũ annum facta, & facta ante diem anni probationis, at nemo audebit dicere profeſſionem ante decimum ſextum annum factam de cõſenſu nouitij, & monaſterij valere, ergo neq. debemus dicere profeſſionem factam ante finem anni probationis de conſenſu nouit. valere cum de pariſicatis idem ſecundum ius *h* debet iudicari. Secundo probatur nam mens, & ratio ſunt anima legis vt dicitur in quadam regula *i* iuris, nec debemus putare ait Hieronymus. *k* Euangelium eſſe in verborum ſcriptura, ſed in ſenſu, quibus concordat imperator in quadam lege, *l* at mens & ratio qua moti ſunt ſacri Concilij patres ad conſtituendum dictum decretum, videtur fuiſſe ne illo anno nouitij renunciare poſſent. Tertiò quia verba legis ita interpretanda ſunt, vt ipſa non fruſtrentur, & otioſa reddantur iuxta tradita in iure, *m* at interpretari prædictum decretum, vt limitetur per aliud decretum, *n* expreſsè habens annum probationis inductum eſſe in fauorem tam monaſterij quam nouitij, & quod de conſenſu vtriuſq. partis illi fauori renunciari poſſit, eſt illud fruſtrare, & nihil aut certè parum induceret noui, nam etiam ante illũ profeſſio facta ſine vtriuſq. partis conſenſu ſ Monaſterij, & nouitij erat nulla. Quarto nam prædictum decretum Concilij Tridentini exequat in hoc religiones mendicantes, & non mendicantes, vt palam colligitur ex eius contextu, at profeſſio facta apud mendicantes de conſenſu vtriuſq. partis ante finem anni probationis eſt nulla aut certè non facit verũ religioſum, ſed tantum in genere obligat religioni, per quod non fit profitens verè religioſus, ſed obnoxius, vt fiat religioſus iuxta quandam decretalẽ *o* vbi communis omnium doctorum.

g *Conc. ſeſ. 25. de reg. 15.*

h *l. fin ff. mandat, ca. licet ex quadam. de decim.*

i *c. ſi de reg. iu.*

k *Hier. in epiſt ad Gal. ca. 2. c. March. 1. q. 1.*

l *l. non dubiũ. C. de leg.*

m *ca. in his de priu. c. ſi ciuitates de ſent. excõ.*

n *c. ad apoſtolicam de reg.*

Denique probatur prædicta concluſio: nemo. n. iuri publico poteſt renunciare vt dicitur iure, *p* & experientia quæ eſt rerum magiſtra docuit Sanctos

o *d. c. ad apoſtolicam.*

p *c. diligenti de for. comp.*

Digitized by Google

ctos Patres præfati concilij, quod licet renunciatio prædicti anni tempore quo factum fuit dictum decretum capituli ad apoſtolicam ſolum videbatur præiudicare iuri priuato, tempore tamen dicti Cõcilij, & noſtro clare cępit præiudicare tã iuri publico quã priuato, & ita in vtilitatem publicam vetuit Conciliũ huiuſmodi profeſſiones ante annũ fieri, nã iam paſſim in aliquibus religionibus intra vnã vel alteram hebdomadam cæperũt fieri profeſſiones, vt ad dignitates & beneficia promouerẽtur, & fierent prius magiſtri quam diſcipuli, cum in magiſtrum aſſumi non debeat qui nõ nouit eſſe diſcipulus cum magno damno, & dedecore publico ipſarum religionum quę ſunt magna pars Reipublicę Chriſtianę, in qua ius publicum conſiſtit, argumẽto cuiuſdam legis, *a* & conſequenter nemo auctoritate propria poteſt tali iuri renunciare, & per hęc & alia hanc partem defendit Nauarrus. *b*

a *l. 1. §. huius ſtu ff. de iuſt. et iur.*

b *Na. li. 3. conſi. 11. de reg. conſil. 33.*

ARTICVLVS VIII.

An annus probationis debeat eſſe continuus.

c *Panor. in c. ad apoſtolicã de regular.*

d *Glo in reg. eũ qui de reg. iur. in 6.*

RESpondeo dicẽdo, qđ Panormitanus *c* tenuit diſputatiuè ſufficere, quod ſit interpollatus, quod ante ipſum vr̃ tenuiſſe quandã gloſſam *d* ſed oppoſitũ eſt verius, & communiter tenetur, ſcilicet quod oportet annum eſſe continuum eo mõ quo ſolẽt auſteritates in religione cõtinuari. Et hoc Panormitanus putat verius, cũ hic annus ſit ſtatutus ad experiendũ auſteritates q̃ maximè in continuatione cõſiſtunt, ſicut patet in eo qui difficultatur ieiunare quadraginta dies, facilè ieiunaret eos ſi inter diẽ, & diem aliũ diẽ refectionis interponeret. Tum quia decretalis dicẽs *e* infinitę auſteritates oẽs vniuerſaliter comprehendit, in caſu autem noſtro poſſibiliter quis non experiretur omnes puta quadrageſimales ſi egrederetur tẽpore quadrageſimæ, & idem in aduentu, & hyeme, vel ęſtate. Tũ, quia cum iura loquuntur de annuali ſpatio vel de alio tempore, de continuo ſunt intelligenda, vt notat quædam gloſſa, *f* quia regulariter omne tẽpus debet eſſe continuum. Et hanc opinionem tenet Bartolus *g* per textũ ibi vbi ſeruus dicitur veteranus, qui anno continuo ſeruiuit, nouitius autẽ qui nõ ſeruiuit anno cõtinuo, & ita tenet poſt Lappũ, & Alexandrũ, Rebuffus *h* & confirmatur; nam qui ſeruit duob. diebus non dicitur ſeruire vno die, vt dicitur in quadam lege, *i* & plura coacernata non ſunt propriè vnum, vt dicitur in alia lege, *k* vbi Bartolus & communiter ſcribentes. Et ita hanc opinionem fuiſſe deciſam in ſacro pœnitentiario teſtatur Nauarrus. *l* Hæc ſunt de iure communi; videamus nunc vtrum ſecundum priuilegia religionib. conceſſa aliud ſit dicendum.

e *d. c. ad apoſ.*

f *Gl. ſup. rub. ff. de va. tempor. præſc.*

g *Bar. in l. inter dum. §. quoties. ff. de public.*

h *Rebuff. conſ. 68. p. 120. col. 2.*

i *l. 3. ff. de op. libert.*

K *l. vbi. ff. de verb. oblig.*

l *Nau. li. 3. conſi. 11. de re. conſ. 37.*

m *In 2. imp. f. 327. conc. a 83.*

n *Concil. Trid. ſeſ. 25. de reg. c. 25.*

Pro quo eſt aduertendũ, quod Iulius II. ſtatuit, qđ cũ aliqui fratres in ordine Minorũ annũ probationis inceperint, ſed poſtea ad eũdẽ ordinẽ redierint tp̃s prioris receptionis habitus cũ tp̃e poſterioris ſibi computari vel nõ cõputari poſſit iuxta determinationem ſuorũ ſuperiorum: ita hr̃ in ordinum Monumentis m Quod priuilegium non exiſtimo eſſe reuocatũ per Concilium Tridentinum, *n* in eo enim tantũ definitur, quod annus debeat eſſe integer, nõ autẽ ibi definitur, qđ debeat eſſe continuus, ſed hoc relinquit ſub opinione ſicut antea erat: vnde illi qui in noſtra religione Minorũ de obſeruantia fecerũt profeſſionem poſt annum integrũ probationis diſcretum tamen, & nõ continuum ante cõſtitutiones generales Toletanas apud viros graues noſtrę ſacræ religionis iudicati ſunt profeſſi, ſicut p̃ſente me in facti contingentia iudicatum fuit in illuſtri cõuentu S. B. P. N. Franciſci Salmaticenſi, cum cõſilio P. F. Frãciſci de Alderete, & P. F. Ferdinãdi de Cãpo, & P. F. Andreæ de Auila prouincię S. Iacobi olim Prouincialis, & cũ conſilio P. F. Ioãnis de Rada Magiſtri mei, & P. F. Franciſci de Herrera dictę prouinciæ patris, cuius ſcripta, & libri ſatis clamãt, hos eſſe in ſacra Theologia patres peritiſſimos, & cum conſilio doctiſſimi doctoris Gabrielis Henriquez iuris conſultorum primarii, quem ego ſuper hoc caſu conſului, & in dicta conſultatione allegatus fuit poſt Concilium Tridentinum ita non ſolũ conſuluiſſe ſed etiã in praxi admiſiſſe Patres fratrẽ Ioannem Ramirez olim dictæ prouinciæ Prouincialem qui ex parte Regis Philippi II. fuit ad Cõcilium Tridentinum miſſus, & Fratrem Gaſpare de Vzeda, qui in ſacra Theologia ſpeculatiua & morali viri ſatis conſummati fuerunt. Dixi ante conſtitutiones generales Toletanas, nam poſt eas dubium eſt vtrũ profeſſio poſt annum diſcretũ probationis impletũ valeat. Dicitur. n. in eis quod ad maiorẽ Concilii obſeruationem nouitij permaneant per annum continuum in probatione, & ſic vr̃ Capitulum generale auferre à prælatis vſum prædicti priuilegii. Sed quidam in noſtra religione Pater ſatis bene meritus & doctus dicebat, quod in Capitulo non fuit ablatus vſus prædicti Priuilegii, tũ q̃a in dicta conſtitutione non fit vlla mentio de prædicta ademptione vſus, tum ẽt quia quamuis aperte diceretur in ea vt prælati non vterentur prædicta gratia adhuc etiam iuſta exiſtente cauſa potuiſſent diſpenſare, quia in dictis conſtitutionib. dicitur qđ cum cauſa vrgens euenerit Prouinciales poſſint diſpenſare cum diſcretis Conuentus, in quo morari contigerit, cum his Nouitiis in ſupra memoratis conditionibus a religione conſtitutis. Nec obſtat quod conditio de continuitate anni non eſt de ſupra memoratis cõditionib. ſed potius de ſequentib. vt patet ex contextu & ſerie dictarum conſtitutionum, quia reſpõdetur, quod quamuis prædicta conſtitutio ſecundum ordinem literæ non eſt de ſupra memoratis ſecundum ordinem intentionis eſt de illis quia in quantũ tollit vſum prædicti priuilegij, eſt conſtitutio facta a noſtra religione, & cũ mẽs Capituli Generalis ſit vt Prouinciales poſſint diſpenſare in conditionib. factis a noſtra religione circa ipſos nouitios, inde ſequitur, qđ licet expreſſe in dictis ordinationibus tolleretur vſus prędicti priuilegii, quod potuiſſent prouinciales diſpenſare iuſta occurrente cauſa, tum etiam quia intentio dictæ conſtitutionis de anni continuitate nõ fuit tollere vſũ prædicti priuilegij iuſta cã occurrẽte, ſed fuit ſtatuere quod iura decernũt ſecundũ mentem doctorũ vt dictum eſt, & ideo conſtitutiones prædictæ Toletanæ expreſsè volunt vt prælati vtantur ſuis priuilegiis obtentis contra leges apoſtolicas ordinarias, vt expreſsè cõſtat ex ipſis conſtitutionib. *o* ex quibus omnibus patet, quod profeſſio facta ex diſpenſatione prouincialium contra conſtitutionem de anni continuitate in noſtra ſacra religione Minorum de obſeruantia erit valida, & in tali caſu factum tenebit. Conſulerem tamen vt hę diſpenſationes raro aut nunquam fierent niſi talis occurrat neceſſitas, quæ nulla poſſit tergiuerſatione negari. Hęc prædictus vir. Quæ omnia mihi probatiſſima ſunt, ſed a tali vſu cenſeo abſtinendũ omnino, nec niſi vrgenti neceſſitate ego eum admitterem cum poſtea profeſſus per talem diſpẽſationem poſſit reclamare in iudicio comparendo vt eius profeſſio irrita iudicetur, ſicut ego audiui apud Mantuam quendam religioſum coram Vicario

ca. 1. de appro. nouitio.

o *c. 8 tit. de diſput. horum conſtit.*

Generali reclamaſſe eo quod intra annũ probationis extra monaſterium in quadam infirmaria eius pro fratribus eiuſdẽ monaſterij curandis deputata p aliquot dies infirmus vt medicaretur ſteterit. Cũ quo ego ſimul ægritudine oppreſſus curatus fui, dicebat enim eius annum non fuiſſe continuũ prout Sacri Canones determinãt. Et à fortiori diſpẽſans poterit reclamare allegando nullam ad diſpenſandũ cauſam interueniſſe. Nec partes religioſis tales debent admittere profeſſiones cum mutato ſpiritu profeſſorum lites veriſimiliter poſſint timeri.

Aduertendum tamen, quod in alijs religionib. in quibus non eſt facta ſimilis conſtitutio, poſſunt prælati admittere ad profeſſionem eos, qui annum diſcretum probationis peregerunt cum priuilegiũ Iulij II. non ſit, (vt probatũ eſt) a Concilio ſublatũ. Quod verum eſt ſi dictæ religiones priuilegiis mẽdicantium fruuntur prout quaſi omnes fruuntur.

ARTICVLVS IX.

Vtrum ſit de ſubſtantia anni probationis quod deferatur habitus regularis.

RESpondeo dicendo, quod in quadã lege *a* partitarum hęc quæſtio determinatur in ſine modũ. *Otro ſi el que entra en orden en algun monaſterio deue veſtir el habito de aql ordẽ, ca, de otra manera no podria biẽ prouar la aſpereza de la ordẽ, porque vna grã parte de la graueza de la regla ẽs en las veſtiduras.* Circa quã legem aduertit ibi Gregorius Lopez eſſe cõformẽ cuidã decretali *b* vbi Abbas dicit, quod eſt de ſubſtantia vt quis probet regulã in habitu regulari nouitiorũ. Et quantum ad noſtram religionem fratrũ minorum de ſubſtantia eſt vt nouitius probet regulam in habitu regulari, cum in ea præcipiatur vt certo habitu nouitij induantur.

a *l.3.tit.7.p.1. iuxta finem.*

b *ca. ſuper eo cũ glo. ibi. de reg.*

ARTICVLVS X.

Vtrum in anno probationis ad profitendum ſufficiat, quod deferatur habitus religionis partim in monaſterio, partim extra.

RESpondeo dicendo, partem affirmatiuã videri veriorem, tum quia ſupponitur, quod prædictus nouitius detulerit habitum ſuſceptũ per totũ annum partim intra monaſteriũ, partim extra manens ſemper ſub obedientia ſui ſuperioris, & cum eius licẽtia iuſta de cauſa data, & faciens eius pręcepta & mandata, & videtur ſufficiens ad implendũ ſuum annũ nouitiatus. Cum quia nullo iure cauetur, qd nouitius debeat manere ſemper & cõtinuo toto anno intra monaſteriũ, & quod patrũ ſanctionibus non eſt ſtatutum ſuperſtitioſa inuẽtione nõ eſt præſumendum argumento cuiuſdã *c* Canonis. *d* Tum quia Abbas antiquus quẽ refert Abbas iunior ſiue Panormitanus dixit, quod religioſus manens extra monaſterium, ſub obediẽtia ſuperioris, & cũ eius licẽtia videtur reſidere intra illud, prout late tradit Nauarrus, *e* allegando Sylueſtrũ, idem cum communi tenentem. Tum etiã quia etiamſi prædictus Abbas nec aliquis alius indixiſſet tratn dicendum erat alioquin ſequeretur, quod omnes nouitij, qui intra annum exeunt monaſteria de licẽtia ſuorum ſuperiorum in quibus ceperunt habitũ vt peregrinarentur in ſtationes, vel alia loca pia, vel viſerent ſuos parentes aut cognatos ægrotãtes, vel vt medicarentur, vel vt teſtificarẽtur, vel recrearentur, vel alia iuſta de cauſa nõ complerẽt annos ſuorum nouitiatuum. Tum quia alias ſequeretur, qd errant Reges & Principes omnes qui ſunt generales religionum militarium, qui frequẽter poſt datũ habitum ſuarum religionum ſuis militib. nouitiis ſtatim aut certè poſt duos menſes vel tres mittunt ad defendẽda aliquot oppida munita, vel ipſamet bella, vt in eis compleat nouitiatuum annos.

c *c. conſuluiſti. 1.q.4.*

d *Abb. in c. illorum de ſen. excom. Panor. in cap. ex reſcripto el 2. de iureiur.*

e *Nau in c. ſtatuimus 19.q.3. n.74. Syl. v. religio.3. queſ.19. verſ. 5.*

Tum quia hoc videtur ſatis probari in quadam decretali *f* cũ ibi annotatis, quod ſcilicet annus nouitiatus extra monaſteriũ de licentia ſuperioris iuſta de cauſa agi & cõpleri poteſt, tum etiam quia cõſuetudo optima legũ interpres habet, quod prælati religionũ etiam nõ militarium cum datur habitus ſuorũ ordinum aliquib. viris inſigniter eruditis vel in exercendis artib. mechanicis, aut aliis valde expertis mittunt eos intra annum nouitiatus ad diſputationes, & ad alia negotia peragẽda, & ad inſtruendos alios ignorãtiores, qui operãtur in villis monaſteriorũ ad aliquot dies, hebdomadas, vel menſes, neq. propterea cogunt eos ad inchoandũ nouos annos nouitiatuum, tum quia frequẽter lõge aſperiorem & duriorẽ vitam ducunt extra monaſterium quam ducerent intra illud, & probant magis duritiem obedientiæ in eundo & redeundo & laborando, & male edendo quam hi qui intra monaſterium ſub vmbra obediunt bene edendo. Et confirmatur; non enim eſt neceſſarium vt nouitius probet & experiatur omnes auſteritates Monaſterii in indiuiduo, ſiue in ſpecie, ſed ſufficit qd experiatur auſteritatem in genere per totum vnũ annum degendo ſub obedientia prælati: ſi enim nouitius ſtatim poſt ſuſceptum habitum inciperet ęgrotare, & maneret æger quatuor, aut ſex vel decem menſes intra monaſteriũ ſub obedientia poſſet in fine anni profiteri ſecundum mentem doctorum quorum nemo dicit nec vt puto auderet dicere contrarium, ergo non eſt abſque vlla lege dicendum quod teneatur experiri omnes auſteritates in ſpecie, immo minimè gentium poſſunt eas experiri nouitii noſtræ ſacræ religionis Minorum. Cuius præceptum eſt nõ poſſe fratres profeſſos in ea equitare, quod rigoroſum præceptum non poſſunt nouitii in anno nouitiatus experiri, & multis allegatis hanc partem defendit doctiſſimus Nauarrus. *g*

f *ca. inſinuante qui cler. vel vouent.*

g *Nau. l.3. conſil. tit. de reg. cõſil.42.*

Aduertendum tñ quod ſemper dici ſi talis nouitius egrediatur, & ſit extra monaſteriũ cum licentia ſui prælati, & cum habitu; nam ſi ſine licẽtia, & ſine habitu egrediat', & poſtea reuertatur, talis annus eſt interpollatus, & eſt inſufficiens ſecundum ius commune ad profeſſionem, licet ſecundum conceſſionem Iulii II. ſupra in octauo articulo relatũ ſufficiẽs videatur. Nec ſupra dictis obſtat ordinatio Toletana generalis pro ordine Minorũ de obſeruantia facta vbi dicitur, quod licet Nouitius exeat cũ habitu minime tempus nouitiatus ante exitũ complerũ ipſi cõputetur. Nam reſpõdetur quod dicta ordinatio intelligenda eſt quod exitũ habitu, ſine licentia prælati iuxta ſuperius notata: non autem quando exit cum habitu, & licentia ſlati. Vel dic quod ſi de licentia prælati cũ habitu egrediantur, annus erit cotinuus, & non diſcretus, & facta profeſſio valebit, nõ enim ordinatio generalis poteſt ſtatuere, vt peracto anno cõtinuo probationis, profeſſio facta ſit nulla, hoc enim eſſet aliquod cõtra ius commune determinare ad quod poteſtas conſtitutionis generalis nõ ſe extendit iuxta tradita a Nauarro. *h* Ex quo infertur quod ordinatio prædicta ſolum impedit, ſic fieri profeſſionem quãdo cũ habitu & cũ licentia & cauſa egreditur nouitius

h *Nau. vbi ſu. conſ.5.n.4.*

tius

Digitized by Google

tius extra monaſterium, non tamen irritat profeſſionem ſi fiat: irritare.n. hanc profeſſionem ſolus Papa poteſt, & capitulum Generale minimè, neq; obſtat quod ſit confirmatum a Papa, Papa enim cõfirmat ſtatuta quatenus non ſunt contra ius, & ſacros Canones, prout notat Nauarrus *a* in ſimili caſu.

a *Nau. vbi ſu.*

Aduertendum eſt etiam quòd Prouinciales poſſunt dare huiuſmodi licentiam ad exeundum, & etiam prælati monaſteriorum in quibus ſunt Nouitij cum conſilio diſcretorum ipſorum monaſteriorum, quando ad Prouinciales non faciliter recurri poteſt, & neceſſitas vrget, cum Guardiani & prælati conuentuales pro ſimilibus neceſſitatib. habeant ad dandas ſimiles licentias, facultatem. Quod ſecũdum conſtitutiones generales, aut Prouinciales vniuſcuiuſque religionis eſt practicandum.

Aduertendum deniq. quod ſupradicta minime conſulerem practicanda in Nouitijs monialium, licet.n. propter aliquam infirmitatem cum licentia ſuperiorum, & cum habitu egrediantur ad domos parentum, vt in ipſis medicentur nõ debet ipſis cõputari tempus quod ante prædictum egreſſum in monaſterio fuerunt. Et ratio horum eſt, nam ipſæ moniales aut ratione voti aut ratione præcepti ad ſeruãdam perpetuam clauſuram aſtringuntur, prout in primo tomo *b* latè diximus, & nõ propter quãcumq. infirmitatem conceditur ipſis ad egrediendum licentia prout in eodem loco probauimus. Quem rigorẽ non experiuntur non potentes ſe continere, ita vt ſaltem intra annum probationis non egrediantur. Verum eſt tamen quod ſi peracto anno probationis aliqua cum licentia ſuperioris egrediatur dum dos conſtituitur, & procuratur, vt grauis eius infirmitas curetur ſi poſtea reuertatur, poteſt ſtatim ad profeſſionem admitti cum per integrum annum continuum in probatione ſteterit.

b *1. to. q. 47.*

Nec obſtat Concilium Tridentinum *c* definiens finito anno probationis ſtatim Nouitios ad profeſſionem fore admittendos, aut expellendos, nam reſpondetur, quod Concilium loquitur de Nouitijs in monaſterijs virorum educatis, non autem de Nouitijs monialium vt ex eius litera ſatis paret ibi, *Nouitios quos habiles inuenerint*, et probatur ex verbis eiuſdem decreti, ibi. *Nouitij, vel nouitia*, In quibus facit Concilium differentiam inter Nouitios & nouitias, nullam de feminis Nouitijs in priorib. verbis mentionem faciendo.

c *Seſ. 25. de regu. c. 16.*

ARTICVLVS XI.

Vtrum regularis ad aliam tranſiens religionem in ea teneatur habere annum probationis continuum.

RESpondeo dicendo, quod prima facie videtur non teneri profiteri cum in omni religione tria vota eſſentialia voueantur. ſ. caſtitatis, paupertatis & obedientiæ, & ita qui profitetur vnam religionem approbatam, videtur profiteri omnia eſſentialia cuiuſcunq; religionis, & cum nihil fruſtra ſit faciendum iuxta quandam *d* decretalem non videtur reiterandus annus probationis, neq. profeſſio. At contrarium eſt dicendum, quia frequenter monaſterium ſecundum eſt arctioris obſeruantiæ ad quam profeſſio prioris monaſterij non extenditur, & niſi profiteretur noue in ſecundo nullo iure ad illam obſeruãtiam obligaretur & ita omnes religioſi eius non obligarentur omni diſciplina quod abhorrent iura per quę ita tenet Nauarrus *f* Et licet Leo X. *g* conceſſerit, vt translatus de vna religione ad alteram poſſit facere profeſſionem ante annũ probationis expletum de conſilio diſcretorum monaſterij in quo facit profeſſionem, hoc tamen priuilegium nõ video in religionibus practicari, & ita per non vſum ad minus eſt ſublatum.

d *c. ſi Papa de priu. lib. 6.*

e *c. recol. de ſta. mon. c. innoua. 16. q. 7.*

f *Na. li. 3. cõſi. 11. de reg. cõſ. 3.*

g *Habetur in ſu. f. 49. conceſſ. 295.*

ARTICVLVS XII.

Vtrum prælati incidant in aliquam cenſuram recipientes Nouitium ad profeſſionem ante annum probationis elapſum.

RESpodeo dicẽdo, quod *Innocentius IV. hoc prohibuit, vt habetur in monumentis ordinum. Et Alex IV. fratrib. Minoribus, et prædicatorib. in virtute obedientiæ, & ſub excommunicationis pœna diſtrictè inhibuit, ne ante annum probationis elapſum quemquam ad profeſſionẽ ſui ordinis ſeu renunciationem ſeculo faciendam recipere, neq. conſtitutũ intra huiuſmodi annũ aliquatenus impedire, quo minus infra ipſum ad aliam religionem, quam maluerit tranſeat, vel niſi maior quatuordecim annis exiſtens profeſſus ſit tacite, vel expreſſe, aut euidenter conſtet illũ vitã voluiſſe mutare, quod tamẽ non præſumitur niſi clara probatione, & competentib. iudicijs oſtendatur omnino ad ſeculũ redeat, ſicut de voluntate proceſſerit præſumant. Et quod ſi forte contra huiuſmodi prohibitionẽ quemquam recipere præſumpſerint, decreuit, eum, qui taliter receptus fuerit, nullatenus dicto ordini alligatum: ipſosq. fratres ad receptionẽ quorũlibet ad profeſſionem eiuſdem ordinis fore ipſo iure ſuſpenſos, & inſuper pœnæ ſubijciendos, quæ fratrib ipſius ordinis pro culpis infligi grauioribus conſueuerunt.* Ita habetur in iure, *h* & refert Nauarrus.

in 2. imp. f. 102. con. 228.

h *c. non ſolum de regu. lib. 9. Nau. ca. 27. nu. 157. §. 12.*

Circa quam conſtitutionem ibi, niſi maior quatuordecim annis, aduerte quod hæc verba ſecundum Concilium Tridentinum *i* ſunt mutanda loco quorum dici debet, niſi maior ſexto decimo anno exiſtens.

i *Seſſ. 25. de regu. c. 15.*

Circa eandem conſtitutionem ibi, aut euidenter conſtet illum vitam voluiſſe mutare, Nota quod licet Nouitius intra annũ probationis liberè, & ſine licẽtia petita ab aliquo poſſit a religione retrocedere, prout notat Panormitanus *K* per textũ ibi, nec tenetur ſoluere expenſas factas, ſibi a monaſterio, nec incurrat aliquam inhabilitationem ad ordines, vel beneficia Eccleſiaſtica, vel ſecularia prout allegando aliqua iura tradit Sylueſter; *l* hoc tamẽ per multa iura limitatur, niſi appareat euidenter eum voluiſſe abſoluta vita mutare. Vnde volunt aliqui, *m* quod is qui religionem intrauit animo perſeuerandi teneatur religioni in genere, etiam alio voto non facto: quorum quidam dicunt, quod eſt verè religioſus ita quod ſi contrahat matrimonium, nullum eſt, quia illud votum dicunt eſſe ſolemnizatũ per habitus ſuſceptionem, quam opinionem improbat Syluester *n* quia votum non ſolemnizatur, quo ad dirimendum matrimonium, niſi per ſuſceptionem ordinis ſacri, vel profeſſionem tacitam, aut expreſſam, vt patet in iure. *o* At hic non ſuſcipit ordinem ſacrum, neq; eſt expreſſe, vel tacite profeſſus. Cum profeſſio tacita, vel expreſſa non poſſit alicui dari ſine conſenſu monaſterij, quia eſt quaſi quidã contractus, ex quo reciproca oritur obligatio, quæ ex parte vnius tantum non poteſt proficiſci, vt in quadam lege *p* ſatis innuitur immo nec ſupradictus remanet obligatus religioni in genere cum non obligetur proprio voto, propoſitum enim non eſt votum, niſi ſequatur promiſſio quod vbiq. innuit diuina

k *Pan. in cap. ſtat. de reg.*

l *Syl. tit. lig. 5. num. 8.*

m *Inno. c. conſulti de reg a. Syl. vbi ſu.*

n *Syl. vbi ſu.*

o *c. vnde deuoti lib. 6.*

p *L. in omni. ff de act. & oblig.*

q *Deut. 23. & 24.*

Digitized by Google

diuina ſcriptura q in qua dicitur *Facies, ſicut promiſiſti Domino; ſi quid vouiſti domino, nō tardabis reddere, diſplicet.n. ei infidelis, & ſtulta promiſſio.*

a L. 1. ff. de pol. Et id ipſum innuūt *a* Leges ciuiles ſecundum quas votū ex pollicitatione cauſatur. Nec talis obligatur præcepto ſuperioris, vt concludunt oēs Canoniſtæ, neq; præcepto eccleſiæ, quia hoc nuſlibi reperitur.

Sed reſtat reſpondere verbis ſupra poſitis ibi, *aut euidenter conſtet illum vitam voluiſſe mutare.* Reſpondetur.n. quod hic loquitur decretalis de propoſito mutandi vitam vt erat oblatum profeſſionis, qua in religionis ingreſſu inulti petebant profiteri licet profeſſio ſubito non admitteretur, ſicut olim poterant in omnib. religionibus non mendicantib. & hi erant obligati religioni in genere, at nō erant vere profeſſi. At modo poſt Conciliū Tridentinum, *b* etiamſi petant ſtatim profiteri, cum ante annum probationis expletum non poſſint profeſſionem emittere etiam non remanent obligati religioni in genere, pro vt ego in noſtra ſumma confeſſorum teui cum Doctoribus communiter.

b Conc. Trid. vbi ſup.

Circa ſuſpenſionem in dicta conſtitutione propoſitam notandum, quod prouinciales in ea poſſunt diſpenſare, cum non ſit Papæ, neq; Sedi Apoſtolicæ reſeruata eius diſpenſatio iuxta ea, quæ latè in primo tomo *c* probaui.

c t. tom. q 12.

QVAESTIO XVI.

De Nouitijs quoad eorum bonorum diſpoſitionem; in ſex articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur ſex.

1 *Vtrum ingrediens religionem poſſit teſtari.*
2 *An Teſtamentum factum ante ingreſſum per profeſſionem annulletur.*
3 *Vtrum teſtamentum factum ante profeſſionē poſſit poſt ipſam mutari.*
4 *Vtrū vſusfructus bonorum filij profitentis in religione pertineat ad monaſterium an ad patrem.*
5 *Vtrum legatum in ſingulos annos relictum alicui ingreſſo monaſterium fratrum Minorum de obſeruantia poſſit ante profeſſionē alicui legari.*
6 *Vtrum qui vult ingredi religionem fratrū Minorum teneatur ſua bona pauperibus diſtribuere.*

d 2. tom. q. 47. Multa iam in ſecundo Tomo, *d* circa Nouitiorum renunciationes dicta ſunt, nunc aliqua, pro cōplemento materiæ, hic ſunt proponenda, & diſcutienda.

ARTICVLVS I.

Vtrum ingrediens religionem poſſit teſtari.

e Auth. ſi qua mulier. C. de ſacroſan. Eccl. & in §. illud yt Auth. de monac. co. t. & in ca. quia ingred. 19. q. 3. Abb. in c. a pſſ. nu. 49. de pro.
f Seſſ. 25. de reg. c. 16.
g 2. 10. q. 96.

Reſpondeo dicendo, q ante ingreſſum religionis cuilibet eſt libera facultas teſtandi, vt *e* ex multis iurib. & tenet Abbas communiter receptus. Et tradit Gutierez nec Concilium Tridētinum *f* hoc reuocat, non.n. annullat renuntiationes ante ingreſſum religionis factas, & dato quod eas annullet, non annullat teſtamentum neq. donationes cauſa mortis factas, ante ingreſſum religionis nec poſt ingreſſum, etiamſi fiant ante duos menſes proximos profeſſioni, pro vt nos iam in ſecundo tomo *g* explicauimus. Nec verba Cōcilij ibi, nulla quoq. renunciatio, nec obligatio, poſſunt aptari ad teſtamentum, habetur.n. in quadam lege *h* quod verba, contraxerunt, geſſerunt, non pertinent ad teſtamentum, nec ad ius teſtādi, & clarum eſt, quod iſta nomina renunciatio, & obligatio includuntur ſub illis verbis, contraxerunt, geſſerunt, ipſa.n. ſonant contractum. Nec valet dicere quod de contractib. ad teſtamentum valet argumētū, vt ex aliquibus iuribus *i* colligitur, & tradit Euerardus in ſuis locis, nam reſpōdetur dictum argumentum procedere, quando eſt in omnib. eadem ratio, vt vi deri poteſt in multis caſib. quos refert Alciatus, *k* at in noſtro caſu nō eſt eadem ratio cum teſtamentum poſſit reuocari ante profeſſionem, quia ante mortem naturalem, aut ciuilem non confirmatur, Ar renūtiatio, aut obligatio inter viuus irreuocabilis eſt, ex qua irreuocabiliter poteſt inuitus, & coactus renuncians videns ſe bonis irreuocabiliter deſtitutū profiteri, vt in ſecundo tomo *l* abundè probauimus. Nec appellatione contractus propriè venit teſtamentum, vt tradit Decius. *m* Et certè ſi Concilium vellet ſuū decretum in teſtamento locum habere id vtique patres Concilij minimè ſubticerent ſcientes inter teſtamentū, & renunciationem, aut obligationē nunquam in iure verſari differentiam.

h L. 20. ff. de verb. ſign.
i L. fin. C. de reb. Eccl. nō alien. l. ſiquis prior. §. cæterū C. de ſecū. nup. gl. in ca. 1. §. nē ſacramenta. C. de pace iur. firmata Euerar. loco. 17.
k Ale. in d. l. 20.
l 2. 10. q 96.
m Dec. conſil. 660. nu. 10.
n L. 17. ei. 1. p. 6. in prin.

Nec ſupradictis obſtat quædam lex *n* partitarū, ibi.n. non diſponitur, quod religionem ingrediens non poſſit teſtari, ſed quod profeſſus in monaſterio id efficere minimè poſſit, pro vt ibi aduertit Gregorius Lopez.

ARTICVLVS II.

Dato quod teſtamentum poteſt fieri ante ingreſſum religionis quæritur, an per profeſſionem annulletur.

Reſpondeo dicendo, q circa hanc quæſtionem videntur doctores variare, inter quos ſunt Antonius de Butrio *o* & Abbas, qui omnino Antonio non adhæret. Et in hac controueſia verior, & communior opinio eſt Bartoli *p* dicentis teſtamentum factum ab eo, qui religionis profeſſionem, et ingreſſum minimè cogitabat profeſſione ſecuta rumpi ſolum, quo ad legitimam portionem Monaſterio cō petentem. Hanc opinionem ſequitur Couarruuias, *q* & dicit Communē Didacus Perez, quos ſequitur Durante. Quod eſt intelligendum, quando monaſterio non fuit relicta legitima portio, ſi vero relinquatur, manebit teſtamētum firmum, eo quod ceſſat iu ſta cauſa, querelandi, & in hoc omnes concludunt, vt conſtat ex traditis a Nauarro *r* & Caldas.

o Butr. inc. in preſen. n. 30. de probat. & ibi Abb. nu. 62.
p Bar. in Auth. ſi quamuler nu. 52. de ſacroſanctis t ecl.
q Cou. in ca. 1. de teſta. n. 5. Perez in l. 1. tit. 2. l. 5. ord. pag. 67. Durante de ar. teſtādi. t. 3. c. 9.
r Nau. in c. nō dicatis n. 81. & 83. Caldas de nomina. emph. q. 6. n. 10. et 16.
ſ Bart. vbi ſu. n. 8. Ripa in l. ſi vnq q. 55. n. 84. C. de reuo don. Clarus l. 3. rece pt. ſent. §. teſt. q. 28. n. 6.
t Molin. 2. c a. tract. 2. diſp. t. 139. conc. 753.

Sed ſi de monaſterio cogitauit, & nihil monaſterio relinquit, nō rumpitur ipſum teſtamentum. Ita tenet Bartolus, *ſ* quod dicit communiter approbatum Ripa, & vt verius amplectitur Iulius Clarus, qui addit quod caſu, quo non cogitauit de monaſterio ante ipſius religionis ingreſſum, rumpitur teſtamentum per profeſſionem, dummodo teſtator in ipſo religionis ingreſſu non ſolum ſe ipſum ſed etiam omnino ſua expreſſe Monaſterio dedicauit, non vero tacitè dedicauit, nam per hanc tacitam dedicationem non videtur priorem expreſſam voluntatem mutaſſe. Et addit Molina *t* quod Bartoli opi nio in dicaretur amplectenda, ex ipſiuſmet religioſi confeſſione iuramento firmata, intenderitnè, an nun reuocare antiquum teſtamentū, illique eſſet ſtandum ſaltem in foro conſcientiæ.

Et aduertendum, quod ſi ingreſſus monaſterium habeat liberos legitimos, legitima debita monaſterio erit quintū, nam reliquum eſt filiorum, vt in legibus

gibus *a* regni probatur, vltra quam partem filii per parentes grauari non poſſunt, neque etiam in tertio & quinto per aliam legem *b* liceat meliorationẽ inter filios facere, & monaſterium habeatur loco filij ſecundum quod videtur dicendum, quod ipſi poteſt fieri melioratio contrarium tamen eſt aſſerẽdum, nam dictæ leges locum habent in filiis veris, non autem in filiis fictis, vt ſatis abundè notauit Tiraquellus. *e*

a *L. 2. tit. 6. l. 5. nou. cop. l. 8. ti. 8. eod. lib.*
b *L. 2. tit. 6. li. recep.*
c *Tiraq. in l. ſi vnquam. C. de reuo. donat. fol. 333. nu. 43. & 44.*

ARTICVLVS III.

Vtrum teſtamentum factum ante profeſſionem poſſit poſt ipſam mutari.

Reſpondeo dicendo, quod teſtamentũ factum a Nouitio ante profeſſionem, poſt eam mutari, aut reuocari non poteſt, ſi quidem profeſſus teſtari non poteſt etiamſi profeſſus fuerit religionem, quę cõmunia bona habere poſſit, ita probatur in iure, *d* & notant Abbas, & alij relati a Couarruuias, qui multos allegat contra Bartolũ, adeo, quod licet reuocatio teſtamenti fiat in fauorẽ Monaſterij ea minimè valebit, neque iure ſubſiſter, vt ipſemet Cuuarruuias reſoluit.

d *l. 2. de teſt. Auth. de monachis. §. illud Abb. in c. præ. nu. 61. de prob. Couar. in d. c. 2. nu. 9.*

ARTICVLVS IV.

Quidam habens aliquorum bonorum proprietatem quorum pater habet vſumfructum, quęritur vtrũ per profeſſionem remaneat apud patrem vſusfructus, an tranſeat ad monaſterium & caſu quo poſſit facere teſtamentum, vt poteſt ſi ingrediatur religionem fratrum Minorum de obſeruantia, vtrum poſſit diſponere non ſolum de proprietate prædictorum bonorum, ſed etiam de vſufructu, an uero ſolum poſſit diſponere de proprietate, & nihil de uſufructu agere competente patri pro tota vita ſua.

Reſpondeo dicendo, quod ſi ingrediens in religionem non faciat teſtamentum certum eſt, quod monaſterio ſolum competit, quod erat dicti filij, & ſic ipſum monaſterium ſolum debet habere proprietatẽ, vſus fructus autẽ apud patrem remanebit, quia per profeſſionem non extinguitur vſusfructus vſufructuarij ſecundum Nauarrum, *e* & latius Antonium Gomez, & Couarruuias, poſt quandam Gloſſam cõiter receptam. Si tamen ingrediens religionem teſtamentum facit, videtur, quod poſſit diſponere, non ſolum de proprietate, ſed etiam de vſu fructu ſaltem de illo, quod remanet ablata legitima quæ ipſi patri debetur, quæ eſt tertium. Lex enim Tauri concedit licentiam filio, vt poſſit facere teſtamentũ, ac ſi non eſſet in poteſtate patris, ex quo conſequi videtur, quod poſſit diſponere de dicto vſuſfructu qui ipſi pertineret, ſi in poteſtate patris non eſſet per hanc. & alias rationes hanc partem defendit Antonius Gomez. *f* Cui opinioni ego non poſſum adhærere, licet enim prædicta Lex *g* Tauri concedat facultatem filio, vt poſſit teſtari, non tamen concedit ipſi facultatem vt poſſit teſtari de rebus alienis, vſus autẽ fructus res eſt aliena, cum ſit patris pro vita ipſius, vt reſoluit Molina, *h* & ſic per prædictam licentiam non poteſt filius in aliquo p̃iudicare paterno iuri quæſito vſus fructus retinendi; poterit tamen filius relinquendo patri proprietatem vltra legitimam ipſi debitã partem imponere grauamen, cum ei aliquod bonũ proprium relinquat de quo liberè poterat diſponere ratione cuius ei grauamen aliquod imponere poteſt. Et hic eſt caſus notabilis ſecundum quem poteſt filius non habens aliquid de præſenti, quo ad vſumfructum mandare, vt fiat aliqua eleemoſyna de pręſenti, aut facere aliquod legatum per viam fideicommiſſi.

e *Nau. in c. non dicatis num. 38 Ant. Gom. in l. 6. tau. c. 11. Couar. in c. 2. n. 8. de teſt. Glo. in l. 2. C. de bo. mat.*
f *Anto. Go. vbi ſu. n. 13. & 14.*
g *l. Taur.*
h *Molin. de primog. l. 9. nu. 22. cum ſeqq.*

ARTICVLVS V.

Vtrum legatum in ſingulos annos relictum alicui ingreſſo in monaſterium fratrum Minorum de obſeruantia poſſit ante profeſſionem alteri legari.

Reſpondeo dicẽdo, quod reſolutio huius quæſtionis videtur pẽdere ex reſolutione alterius vtrum ſcilicet legatum in ſingulos annos expiret morte ciuili ipſius legatarij religionem profitentis, & videtur quod non: nam vſus fructus non extinguitur profeſſione vſuſfructuarij, etiam ſi faciat eam in religione bonorum capaci: neceſſaria eſt enim mors naturalis, vt ait quædam Gloſſa *i* notabilis ſecuta a Doctoribus communiter quos refert, & ſequitur Couarruuias, Antonius Gomez, Pinelus, & ſpeculum teſtamentorum. Ex quo videtur quod ſicut vſusfructus non finitur profeſſione etiam in religione bonorum in communi incapace, & poteſt alicui ante profeſſionem legari pro tota vita ipſius profitentis, ita etiam legatum in ſingulos annos nõ finiatur profeſſione, & per conſequens poſſit alicui ante profeſſionem legari. At contrarium exiſtimo tenendum eſſe in legato in ſingulos annos pro alimentis relicto ipſi ingreſſo religionem; hic enim ſi profiteatur in religione fratrum Minorum de obſeruantia non poteſt ante profeſſionem de tali legato diſponere niſi pro illo tantum anno in quo facit profeſſionem, differentia maxima enim eſt inter vſum fructum, & legatum in ſingulos annos, vſus fructus enim cedit dies ſtatim quod alicui cõpetit, & ideo ad eius hæredes tranſmittitur, eſt enim quoddam ius purè, & abſolutè ipſi vſufructuario competens. & iam quæſitum, at annua legata pro alimentis non eſt vnum purum legatum, ſed eſt vnum purum primi anni, & de hoc ante profeſſionem poteſt Nouitius diſponere, & reliquorum annorum ſunt plura legata conditionalia, quorum ante profeſſionem non cedit dies, nec in ipſis abſolutè, & purè habebat ingreſſus ius quęſitum, vt de eis poſſit diſponere, vide, quid dicat Paulus *K* Iuriconſultus. *Si in ſingulos annos alicui legatum ſit Sabinus (cuius ſententia vera eſt) plura legata eſſe ait & primi anni purum ſequentium conditionale, videri enim hanc ineſſe conditionem ſi viuat, & ideo mortuo eo ad hæredem legatum non tranſire.* Hæc Paulus. Et clarius hanc veritatem nobis proponit Caius *l* Iuriconſultus, *Dicens in ſingulos annos relictum legatum ſimile eſt vſui fructui cum morte finiatur, ſatis capitis diminutione non finitur cum vſus fructus finiatur.* Super quam legem Gloſſa in verbis non finitur dicit, non finitur ſcilicet, in ſingulos annos relictum, quia legatum ſequentis anni eſt aliud legatum, & ſic illud habebit legatarius, plura enim ſunt legata & ſic in capite cuiuslibet anni inſpicitur, an ſit capax vel non, ſed ſecus eſt in vſu fructum, cum legatum eſt ſimplex, & non in ſingulos annos. Denique nemo poteſt legare, niſi illud quod eſt ſuũ, aut habet ad illud ius at legatarius in ſingulos annos non hẽt ius purè, & abſolutè niſi ad legatũ ſequẽtis anni, ergo legatum tãtum ſequentis anni poterit legari alteri antequam ad profeſſionẽ admittatur. Legata autẽ

i *Gloſſ. magna ad fi in Aut. ingre. C. de ſacroſanct. Ecc. Cou. in c. 2. nu. 8. de teſt. Go in l 48. Tau. nu. 1. Pin. in l. 1. p. 1. C. de bon. mat. ſpeculum teſta. Gloſ. 12. nu. 2.*
K *l. ſi in ſingulos, ff. de an. leg.*
l *l. in ſing. ff. de ann. legat.*

aliorum

Digitized by Google

aliorum annorum, poſt primum annũ, in quo profeſſionem emittit minimè poterit alteri legare cum dies illorum legatorum non ceſſerit, & quando cedunt ipſe legatarius iam factus eſt in communi, & in particulari talium legatorum incapax, neq. in communi, neq; in particulari talia legata ſunt ſua, vt ea alijs poſſit donare, aut relinquere.

Aduertendum tamen, quod amplius eſt in hoc legato, quam in vſufructu, nam in ingreſſu cuiuslibet anni ſi deceſſerit legatarius eius anni legatum hæredi ſuo poteſt relinquere, at vſufructuarius, etiamſi maturis fructibus, nondum tamen perceptis deceſſerit hæredi ſuo eos non poteſt relinquere, ita Iuriſconſultus Caius. *a*

a d. l. in annos ſingu.

Aduertendum etiam quod ſemper locutus ſum de Nouitio volenti profiteri in ordine fratrum Minorum regularis obſeruantiæ, nam ſi velit profiteri in alijs religionibus capacibus bonorum in communi, poteſt ipſe ipſos annuos reditus ligare, nam licet dies illorum non ceſſerit, cedent tamẽ in poſterum poſt profeſſionem; licet. n. ipſe ſit incapax talis legati monaſterium tamen in quo profeſſionẽ emiſit, eſt capax huiuſmodi legati, & reſpectu monaſterij poteſt cedere dies; Legatum. n. alimentũ annui relictum cuidam Catherinæ pro ipſa & vna famula ait Martianus, *b* quod debetur monaſterio durante vita ſua, quoad partem ſuam licet non quoad famulam, quia per ingreſſum perdit facultatẽ habendi eam cum qua opinione tranſit *c* Nauarrus, quæ opinio in eo quod pertinet ad famulam moderanda eſt, vt procedat, ſi dicta Catherina ingrediatur monaſterium in quo non conceditur Monialib. habere famulas ſecus in monaſterijs, in quib. ipſis facultas ad eas habendas indulgetur, nam ſi dictę Catherinæ hoc priuilegium concedatur ego nõ video quare famula eius dicto legato annuo priuetur, & ſi quinq; monialibus vna famula datur, reſpectu Catherinæ dabitur famulæ, ex legato annuo proportionabiliter, ſicut reſpectu aliarum quatuor ei ſalariũ ſuppeditatur. Nec puto improbabile, quod ex dicto legato annuo debetur Monaſterio aliquid, pro ſeruitricibus, quæ omnibus monialib. dicti monaſterij inſeruiunt, ſine quibus ipſis monialib. non commodè prouidetur.

b Marian. in 2. par. conſ. 10. in 6. q. uer noṽ.

c Na. in 2 cõmen. de reg. 1.

Ex ſupradictis infertur, quod ſi ipſi annui reditus nõ legẽtur pro alimentis in ſingulos annos, ſed ideo in plures penſiones diuiſit eos teſtator exonerandi hęredis gratia cum in hoc caſu vnum ſit legatum, & eius dies iam cedat benè poterit dictus Nouitius ante profeſſionem de eo diſponere tanquã de re ſibi debita, & relicta purè, quod expreſsè colligitur ex verbis Iuriſconſulti Martiani; *d* ait. n. *Si vero non pro alimentis legauit, ſed in plures penſiones diuiſit exonerandi hæredis gratia, hoc caſu, ait omnium bonorum vnum eſſe legatum, et intra decenniũ decedentem legatarium, etiam futurorum annorum legatum, ad heredem ſuum tranſmittere, quæ ſententia vera eſt.* Hæc Martianus.

d Si cum prefiti. ff. quãdo dies le. cedat.

ARTICVLVS VI.

Vtrum qui vult ingredi religionem fratrum Minorum teneatur ſua bona pauperibus diſtribuere.

RESpondeo dicendo, ꝙ aliqui regulam fratrum Minorum explicantes tenent quod obligantur nouitij volentes in ſacra hac religione profiteri, ex vi regulæ diſtribuere ſua bona pro operibus pijs, & nõ amore ſanguinis, aut vano tantum motu, vt patet ex traditis a Corduba *e* Atego in ea ſum opinione, vt exiſtimẽ nouitios, non arctiori vinculo teneri bona ſua diſtribuere, & dare pauperib. quã alij Chriſtiani. Quod primo probo ex cõmuni practica, & nullum video Apoſtolicũ pręceptum, quo ipſi ad hoc ſpecialiter obligentur, immo ait Ianſenius *f* in concordia Euangeliſtarum, quod non legitur de Apoſtolis reliquiſſe bona ſua pauperib. ſed tantum ea reliquiſſe, & dominum fuiſſe ſecutos. Quod patet conſiderando ſubſtantiam religionis ſolum conſiſtere in non habẽdo aliquid proprium & Deo ſoli vacare, quod poteſt fieri ſiue bona relinquantur pauperibus ſiue non, licet relinquere pauperibus ſit maximè meritorium. Et hoc confirmatur ex verbis *g* Euangelij ibi. *Vade uende omnia, quæ habes, & da pauperib. ſequere me.* Hæc enim verba Conſilium tantum non præceptum important, vt omnes communiter intelligunt. Et iuxta hoc ſunt intelligenda, quæ dicuntur in regula fratrum Minorum, cum enim verba ipſius ſint verba Euangelica ſuperius allegata iuxta eorum tenorem debent ipſa interpretari.

e Cor. ſu. regu. fra. Min. ca. 2. q 8.

f Ianſen.

g Matt. 22.

Nec prædictis obſtant verba quædam D. Auguſtini dicentis, quod poſſunt religioſi petere eleemoſynam, cum omnia propter Deum pauperib. reliquerint. Nam reſpondetur, quod etiamſi ſit ſufficiens cauſa ad petendum eleemoſynam, omnia propria in pauperes erogaſſe, non tamen ſequitur ex hoc omnes religionem profitẽtes ad omnia pauperibus dandum eſſe aſtrictos, neq. quod non poteſt petere eleemoſynam ille, qui omnia ſua conſanguineis donauit alio enim titulo. ſ. quia miniſtrat Deo, & altari poteſt ad menſam domini eleemoſynaliter petendo recurrere, pro vt in quæſtione de mendicitate *h* latè diximus.

h Supr. hoc to. q. 2.

QVAESTIO XVII.

De Nouitijs quoad eorum profeſſionem in viginti articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur viginti.

1 *QVotuplex ſit profeſſio.*

2 *Vtrum ſit tacitè profeſſus ſacerdos cui ob honorem ſacerdotij datur habitus profeſſorũ, ſi per annum & tres dies videntib prælatis illum deferat.*

3 *Vtrum ad tacitã profeſſionẽ requiratur conſenſus profitentis, et monaſterij an ſolũ ſufficiat conſenſus profitentis, qñ expreſſa a principio fuit nulla.*

4 *Vtrum ſit tacitè profeſſa Monialis, quæ ab Epiſcopo recepit velum virginitatis et virginitatem expreſſè promiſit.*

5 *Vtrum profeſsio data ante annum probationis cõpletum ſit nulla.*

6 *Vtrum religioſis profeſsio emiſſa cum tali cõditione vt ſibi liceat bona retinere ſit nulla.*

7 *Vtrum ad profeſsionem poſsit quis recipi ſine conſenſu conuentus.*

8 *Vtrum monachus profeſſus in una religione teneatur in alia ad quam transfertur profiteri.*

9 *Vtrum profeſsio facta a laborante morbo gallico, vel alia infirmitate contagioſa ſit nulla.*

10 *Vtrum finito anno probationis poſsit profeſsio dilatari.*

11 *Vtrũ profeſsio regularis facta in manu Epiſcopi valeat.*

12 *Vtrum profeſsio, quæ non fuit facta in manu ſuperioris, ſufficit vt a ſuperiori ratificetur.*

13 *Vtrum profeſsio poſsit fieri per procuratorem.*

14 *Vtrum profeſsio facta ab excõmunicato valeat.*

15 *Vtrum*

Digitized by Google

15 *Vtrum profeſſio nulliter facta ratificetur, ſi per longum tempus faciat profeſſus actus profeſſorum.*
16 *Vtrum poſt quinquennium poſſit nulliter profeſſus reclamare.*
17 *Vtrum profeſſi nulliter poſſint poſt quinquennium ſine habitu reclamare.*
18 *Vtrum illa ſit profeſſa, quæ primo confeſſa eſt feciſſe profeſſionem & poſtea id negauit.*
19 *Vtrum cogens nouitium ad profitendum ſit excommunicatus.*
20 *Vtrum in ordine Minorum valeat profeſſio facta ante decimum octauum annum completum.*

ARTICVLVS I.

Quotuplex ſit profeſſio.

RESpondeo dicendo, quod duplex eſt profeſſio, quædam expreſſa, alia vero tacita, expreſſa eſt, quæ poſt annum probationis fit in aliqua religione a ſede Apoſtolica approbata ſecundum aliquam determinatam regulam in manu prelati promittendo tria vota eſſentialia, et viuere ſecūdum regulam. Tacita eſt, quę non verbotenus ſed actibus fit, ad quam, vt reſoluit Nauarrus, *a* tria requiruntur.

a Nau. l. 3. conſi. tit. de reg. conſil. 41.

Primum eſt, quod Nouitius deferat indiſtinctum habitum ab habitu profeſſorum vt in iure *b* determinatur.

b c. 1. §. qui vero de reg. li. 6.

Secundum quod deferat eū in monaſterio, & in congregatione, vt tradit Gloſſa *c* communiter recepta per Doctores, & Panormitanum Hoſtienſem, & Francum. Sed aduerte, quod ille qui defert habitū extra monaſterium de licentia, obedientia, & mandato ſuperioris cenſetur deferre illum intra monaſterium, pro vt ſupra *d* iam late probauimus, niſi ſuperior concederet licentiam deferendi habitum ſui ordinis cauſa deuotionis, vel honoris, ea mente tantum quod geſtatio illius, non prodeſſet ei ad profeſſionem tacitam, vel expreſſam, tunc .n. non cenſetur profiteri, neque annum nouitiatus implere, quia actus agentium non operatur vltra eorum intentionem, vt dicitur in iure, *e* & ita tenet Nauarrus.

c Cl. in Cle. eos v. aliqua de regu. Doct. & Panor. ibi Hoſt. in c. at ſi Clem. de reg. Francus in c. 1. §. ff. de reg. lib. 6.
d Sup q. 17.
e c. vl. de prab. l. non omnes. ff. de reb. cred. Nauar. vbi ſup.

Tertium, quod deferat illum in monaſterio, per annum cōtinuum, adeo, quod licet deferat quatuor menſes continuos ſi poſtea exiret, & iterum reuerteretur, & deferret per octo, vel plures menſes, & exiret iterum ante annum continuum completum, non cenſetur profeſſus, vt ex iure *f* colligitur.

f c. 1. de reg. l. 6.

Quartum eſt, quod Nouitius geſtans pręfatum habitum ſciat per talem actum fieri profeſſionem, pro vt ex multis determinat Nauarrus, *g* nam ſi geſtat illum putans eſſe profeſſum non eſt iudicandus profeſſus per geſtationem habitus, & alios actus, niſi ſciens & prudens, non eſſe profeſſum, voluiſſe facere per tales actus, & alios ſimiles tacitam profeſſionem pro vt determinat Caietanus. *h*

g Nau. vbi ſu. conſ. 34. n. 4. cōſil. 34. n. 4.
h Caiet. 2. 2. q. 189. art. 1. 2.

Quintum quod deferat habitum ſupradictum ſcientib. & conſentientibus his quorum eſt incorporare religioni, quia ſicut expreſſa profeſſio non inducitur, quocunq. voto, vel cauſa, niſi fiat in manibus prælati potentis recipere, & incorporare religioni ſecundum Geminianum, *i* vel in manibus alterius habentis mandatum, vel recipientis nomine eius ſecuta ratihabitione ita & tacita profeſſio fieri nō poteſt, ſine eius ſcientia & aſſenſu, pro vt poſt Hoſtiēſem, & Panormitanum tenet Syluester. *k*

i Gemin. in ca. conſt. de regu. l. 5. et in c. ver. de voto li. 6.
k Syl. v. reli. 3. num. 10.

Nec hæc tacita profeſſio per Conciliū *l* eſt ſublata, pro vt affirmat Nauarrus. *m* Nec obſtat, quod prędictum Concilium Tridētinum pręcipiat, quod finito anno probationis ſtatim admittatur ad profeſſionem, aut expellatur, Ex quibus verbis videtur colligi Concilium tollere tacitam profeſſionem, & ideo ne ipſa allegetur præcipere vt ſtatim expellatur. Nam reſpondetur, quod Concilium tantum præcepit quod hi expellantur, & non addit quod ſi permanſerint non ſint tacitè profeſſi, & caſus omiſſus remanet in diſpoſitione Iuris communis, vt dicitur in iure. *n*

l Concil. Trid. ſeſſ. 25. de reg. c. 15. & 16.
m Nauar. l. 2. Conſ. tit. de reg. conſ. 35. num. 5.
n c. ſuſceptum de reſcr.

ARTICVLVS II.

Vtrum ſit tacitè profeſſus ſacerdos cui ob honorem ſacerdotij datur habitus profeſſorum, ſi per annum, & tres dies videntibus prælatis illum deferat.

REſpondeo dicēdo, quod in noſtra ſacra religione Minorum datur ſacerdotib. eam ingredientibus habitus ſimilis, & indiſtinctus ab habitu profeſſorum. Vt quæritur modo vtrum dictus ſacerdos manens in religione per annum, & tres dies, ſit tacitè profeſſus. Et videtur quod ſic: neq. obſtat ſi dicatur, quod huic ſacerdoti nouitio datur habitus cum capello inſuto, ab ipſo habitu datur etiam habitus, non benedictus, at profeſſo datur habitus benedictus, cum capello ipſi habitui ſuto, nam licet quælibet iſtarum differentiarum attento iure *o* antiquo ſufficeret, ad non inducendam tacitam profeſſionē, at ſecūdum aliud *p* ius nouum, ſi differentia habitus non eſt patens, non impedit tacitam profeſſionem, & videtur non eſſe dictam differentiam patentem, & per conſequens, quod hi ſint tacitè profeſſi, ſi in religione per annum, & tres dies, cum habitu regulari veſtiti permaneant iuxta ea quæ Doctores *q* cōmuniter reſoluunt. Quod procedit, ſi concurrunt conditiones ad tacitam profeſſionem requiſitæ, de quibus articulo ſuperiori diximus.

o c. 1. §. diſtinctos de reg. l. 6.
p Clem. eos de reg.
q Doct. in c. ſtatuimus & in c. tu & in c. ſuper eo de reg.

Nec ius obſtat Concilium Tridentinum *r* decernens, quod finito anno probationis ſtatim expellantur. per quod videtur, quod contra ſacros Canones retinent poſt annum prædictum habitum, & quod ex illegitima detentione habitus regularis non inducatur profeſſio tacita ſicut non inducitur ex materiali receptione, & detentione ipſius Nam reſpondetur, quod Concilium id quidem præcipit, ſed nō prohibet, vt inducatur tacita profeſſio ex ipſa habitus retentione, & præterea, non omnis detentio habitus prohibita a iure operatur, vt non inducatur tacita profeſſio, ſed illa tantum, quæ eſt nulla & irrita ab ipſo iure. Prohibitum enim erat iure antiquo cōmuni recipi ad religionem illum, cuius delictum per viam inquiſitionis, aut denunciationis, aut accuſationis erat deductum in iudicium & ſimiliter illos, qui erant debitis grauati, ſupra vires facultatum ſuarum, pro vt in ſuperioribus *ſ* ſatis dictum eſt, at ſi profitebantur, eorum profeſſio valebat, quia receptio, & detentio habitus, licet eſſet prohibita, profeſſio tamen non irrita iudicabatur, & ideo Sixtus V. in ſua conſtitutione, non ſolum iſtorum irritat profeſſionem, ſed etiam habitus ſuſceptionem.

r Seſſ. 25. de reg. c. 16.
ſ Sup. q. 10.

ARTI-

Digitized by Google

Quartum dictum attento quod dicta promiſſio virginitatis fuit facta in ordine ad velum recipiendū, & velum recipiebatur in ordine ad profeſſionem iā factam exiſtente profeſſione nulla, etiam veli receptio erit nulla, & per conſequens votum virginitatis in ordine ad ipſam veli receptionem. Quod probatur, nam votum virginitatis in ordine ad velum virgineum, non poterat emitti: non enim omnes virgines illud recipiunt, & recipere poſſunt, ſed ſolum illę, quæ ſunt verè religioſæ profeſſæ, ſupradicta autem monialis non fuit verè profeſſa. Quod confirmatur, nam in votis quando non conſtat de actuali mente vouentis, quæ dat regulam, & formam voto, intentio virtualis eſt attendenda argumento cuiuſdam legis, *a* ſed intentio vouentis fuit promittere virginitatem, in ordine ad velum, quod putabat iure poſſe ſuſcipere, quæ non reciperet, neque emitteret votum virginitatis, ſi ſciret ſe non poſſe tale velum iure recipere, neq. eius profeſſionem eſſe inualidam, & confirmatur, nam actus agentium non operantur vltra eorum intentionem, prout dicitur in iure. *b*

a l. in conditionib. ff. de condi. et demonſt.

b l. non oīs, ff. ſi cer. pet. c. ad audientiam, de decimis.

Nec obſtat, quod ipſa actualiter, & abſolutè promiſit virginitatem, nam reſpondetur, quod vt ait Iſidorus *c* Euangelium non tantum eſt in verbis, quantum in ſenſu, neq. tantum in folijs quantum in radice rationis, & vt ait Hilarius *d* intelligentia dictorum ex cauſis eſt aſſumenda dicendi, quia nō res ſermoni, ſed ſermo rei debet eſſe ſubiectus, & ſimiliter in propoſito, cum votum virginitatis in ordine ad velum ſuſcipiendum fuerit emiſſum, recipiendo velum, contra ius, quia verè non erat profeſſa videtur, quod promiſſio talis virginitatis nihil operatur, cum intentio recipientis velum fuerit promittere cum conditione virtuali, videlicet, ſi verè erat profeſſa. Confirmatur hoc, non enim valet obligatio cuius cauſa principalis non eſt vera, ſi ei qui promiſit non erat animus, ſe obligandi, abſq. ea, vt tradit Nauarrus, *e* poſt Syluestrum, & certum eſt, vt ſupponitur, quod dicta monialis, non emitteret dictum votum virginitatis, ſi ſciret eius profeſſionem fuiſſe inualidam.

c Iſid. in Ep. ad Valer.

d Hilar. l. 4. de Trin.

e Na. in man. c. 28. nu. 9. Syl. v. pact. q. 4.

Quintum dictum eſt, quod atteto, quod profeſſio eſt nulla, & non fuit aliquo actu ratificata, & reualidata, per quam ſecundum ius profeſſio tacita inducitur iſta monialis poteſt reclamare, ſi nondū fuit elapſum quinquennium, quod ad reclamandum Concilium Tridentinum *f* concedit.

f Conc. Tri. ſeſ. 25. de reg. c. 19.

Sextum dictum eſt, quod declarata profeſſionis nullitate, hæc monialis, cum ſentētia declaratoria prædictæ nullitatis poteſt licitè nubere, quia ſicut ex nihilo nihil fit, ita nihil nihil facit, vt dicitur in iure. *g* At cum ſecundū Apoſtolum multa liceant quæ fieri non expedit, cum profeſſio fuerit publice facta, & votum virginitatis, cum prædicta ſolēnitate fuerit publicè emiſſum, & aliqui poſſunt affirmare prædictum votum eſſe validum conſulo, vt petatur a Domino Papa prædicti voti diſpenſatio, qui pro ſua benignitate cauſis id ſuadentibus diſpenſabit, & ſecundum prædicta puto intelligenda tradita à Nauarro. *h*

g l. eius qui in prouin ff. d reb. credit. l. ſi ſeruū §. 1. ff. de act. empt.

h Na. l. 3. conſi. 11. de reg. conſi. 25. nu. 4.

ARTICVLVS V.

Vtrum profeſſio data ante annum completum probationis ſit nulla ipſo iure.

RESpondeo dicēdo, quod licet hæc queſtio ſit ſatis diſputabilis, ſi apices iuris cōſiderētur, at attentio Conc. Tri. clarum eſt, quod profeſſio ipſo iure nulla ſit, nec eſt neceſſarium, vt ſententia declaratoria, eius nullitas declaretur, verba.n. Concilij, ibi, ſit nulla, ſatis indicant nullitatem ipſo iure, vbicumq. apponantur, vt aduertit Gloſſa *k* quædam & tradit latè Tiraquellus. Probatur deinde tempus enim ad aliquem actum pars formæ eſt, euiſdem actus, & deficiente forma actus nullus ipſo iure iudicatur, cum ipſa det eſſe, vt docent Philoſophi, & tenet quędam Gloſſa *l* communiter recepta, & quod tempus ſignatum, ad actum ſit pars formæ ipſiuſmet actus tenet alia Gloſſa *m* vbi Bartolus, & doctores, & tradit Tiraquellus.

i Seſ. 25. de cap. 15.

k Gl. in c. inno. v. n llā eſſet. de elect. Tira. v. reuer. n. 243.

l Gl. in c. cū dilect. v. irritum ext. de reſcr.

m Gl. in l. 1. C. de præ. imp. offe. vbi Bal. Tir. de retract. lignag. §. 4 glo. 4. nu. 3.

ARTICVLVS VI.

Vtrum religionis profeſſio emiſſa cum tali conditione, vt ſibi liceat bona retinere ſit nulla.

RESpondeo dicendo, quod Panormitanus *n* ait quod licet in regula monachorū, vel religioſorum ponatur certa forma, circa profeſſionis actū valet tamen profeſſio, per quæcumq. verba facta, non ſeruata forma regulæ, cum enim obligatio dirigatur in Deum defectus formæ, non debet vitiare actum, ſicut dicimus in abſolutione ab excommunicatione, nec requiritur aliqua ſcriptura, ſine ſcriptura n. poteſt fieri profeſſio. At licèt non requiratur certa forma, profeſſio tamen videtur, quod non pōt emitti ſub conditione cōtraria ipſi religioni, & ita videtur, quod non poſſit fieri, ſub conditione, ut ipſi profeſſo liceat bona retinere. Quod dubium ſecutus Imolam, & alios reſoluit Greg. Lopez, *o* dicens quod licèt talis conditio ſit accepta à prælatis profeſſio manet, & conditio contraria, tanquam impoſſibilis impoſſibilitate iuris reijcitur. At Cou. *p* hanc diſputans quęſtionem diſtinctione vtitur. Ait enim, quod aut profitens hac conditione profeſſionem emiſit, ut ſibi liceret bona liberè acquirere, & ut propria ſibi retinere, etiam inuito prælato, tunc profeſſio eſt irrita, quia eſt contra religionis ſubſtantiam, cum prædicta conditione appoſita minime paupertatem profiteatur, aut profitetur ſub conditione ut ſibi liceat poſſidere quandam domum uti propriam cum bonis iam acquiſitis, & tunc ualet profeſſio reiecta conditione; argumento cuiuſdam decretalis, *q* & ita conciliat Couarruuias contrarietatem, quæ ſuper hoc puncto a Doctoribus adducitur. Et hanc opinionem ſequitur eſſentialiter Salzedo *r* dicens ſi religioſus in profeſſione regulę paciſcatur, quod liceat ſibi habere bona aliqua pro ſuis neceſſitatibus profeſſio ualet, quia in tali pacto intelligitur habere illa bona tanquam obedientiarius, ſecundum Abbatem, *ſ* & Iaſonem. Quod uidetur tenendum quamuis Antonius Robertus *t* hanc concluſionem impugnet, eius ſententia tunc procedet quando profitens, ſic ea bona retinet, & ſibi reſeruat, ut intendat ad nutum Abbatis, non poſſe amoueri, ſi uero profitens in profeſſione paciſcatur expreſsè, quod ſibi liceat retinere proprietatem aliquorum bonorum, & ea de nouo acquirere, tale pactum uitiat ingreſſum, ut tenet Gloſſa, *u* quam dicit præter alios communiter receptam Alciatus, & dicit ab ea non recedendum Viues, & pro ea etiam concludit Ioannes Gratian.

†

n Pan. in c. porrectum de reg.

o Greg. in l. 1. ti. 7. p. 1. gl. 2. Imo. in cap. cum M. Ferrar. de cōſt.

p Co. in 4. p. 2. c. 3. §. 1. nume. 18.

q c. fin. ne cler. vel monach.

r Salz. in addi. ad reg. 621. Berna. Diaz. Leu.

ſ Abb in c. 1 ſi. nu. 7. qui cleri. vel vo. Ia. ō. in Auth. ingreſ. de ſacroſ. Eccl. nu. 33.

t Rob. in l. non ſolū, §. morte, ff. de no. op. nūc.

u Gloſ. in c. 2 de ſtat. mon. & in c. cū ad mon. ſ. eo. ti. Alci. in l. 1 §. ſed ſi mihi. n. 19 ff. de v. obl. Viues com. opi. l. 10. f. 105 n. 12 Grat. reg. 320. nu. 2.

E ARTI-

Digitized by Google

ARTICVLVS VII.

Vtrum ad profeſſionem poſſit quis recipi ſine conſenſu conuentus.

REſpondeo dicendo, quod communis obſeruãtia omnium religionum habet vt prælati immediati conuentuum particularium in quib. nouitij ſuum nouitiatus annum peragunt, cum maioris partis ipſorum ſuorum ſubditorum cõſenſu recipiant monachos nouitios ad profeſſionẽ. Quod iuri conforme eſſe videtur iuxta Gloſſam *a* quandam communiter receptam ſuper quam dicit Monachus quod iure communi creatio monachorum pertinet ad Abbatem, & conuentum, quam ſequũtur Philippus Probus, & Lappus dicens, quod per hoc creatio monialium pertinet ad Abbatiſſam, & conuentum vbi nouitiæ creantur, adeo quod Epiſcopus, etiamſi ſit ſuperior earum, non poteſt creare nec præcipere Abbatiſſæ, & Conuentui, vt recipiant aliquam monialem in tantum, quod poſſũt appellare ad hoc mandato, & id ipſum tenet Calderinus, *b* allegando ad id prędictum Ioannẽ Monachum, & idem tenet Turrecremata. Et probatur nam Panormitanus *c* tenet, quod hanc creationẽ debet facere ſuperior cum conſilio conuentus, & quando datur alicui poteſtas limitando eã a principio, exercere eam debet cum limitatione, vt tenet ipſemet Panormitanus, *d* quem ſequitur Felinus. Præterea Bartolus *e* communiter receptus tenet, quod non ſolum eſt requirendum conſilium, ſed etiam ſequendum illud, quando eſt requirendum ab alio tanquam a collega, & participe officij, vt in caſu poſito lex dat poteſtatem creandi prę lato cum conſenſu (Quod eſt amplius,) conuẽtus tanquam cum collega, & participe officij, qualis eſt, in expediendis omnibus præcipuis ſecundum omnes. Ex his videtur neceſſario tenendum, quod creatio monachorum iure communi ſpectat ad prælatum, & conuentum, & quod non poteſt alter ſine alterius conſenſu monachum creare ſaltẽ ad obligandum monaſterium ad illum retinendum, & alendum, ita Nauarrus *f* in quodam conſilio, qui in alio *g* tenet, quod generales ordinum non poſſunt recipere ad profeſſionem nouitium, ſine conſenſu maioris partis Conuentus, in quo ipſe Nouitius eſt educatus, quibus addo, quod dicta profeſſio non erit nulla ipſo iure, ſed declarabitur nulla ſi conſtiterit, iuſtè maiorem partem conuentus tali profeſſioni minimè conſenſiſſe. Cum profeſſio in quacumque religione includat quandam reciprocam obligationem, qua profeſſus, & conuẽtus ſimul obligatur, & in hoc caſu conuentus minimè fuit obligatus, quod quadam decretali *h* iuncta ſua Gloſſa manifeſtatur.

a Gl. in ca. ſi. de reg. l. 6. vbi Monac. Proba. & Lappus alle. 32

b Cald. conſ. 16 ti. de reg. Mon. con. 3. de ſẽ. exc. Turrecr. in c. ſi. 16. q. 7.

d Pan. & Fel. i c. ex parte de cõſtit. nu. 5.

e Bar. in l. 1. 1. §. plures, nu. 7. de exer. act.

f Nau. l. 1. conſ. ti. de conſt. cõ. 9.

g Idem l. 3. cõſi. ti. de reg. cõſ. 62

h c. vl. iũcta gl. de reg.

ARTICVLVS VIII.

Vtrum monachus vnam religionem approbatam legitime profeſſus tranſiens legitimè ad aliam teneatur in ea de nouo profiteri.

REſpondeo dicendo, quod ſic, quia frequenter monaſterium ſecundum eſt arctioris obſeruãtiæ ad quam profeſſio prioris monaſterij non extẽditur, & niſi profiteretur nouè in ſecunda nullo iure ad illius obſeruantiam obligaretur, & per conſequens oẽs religioſi eius non obligarentur ad eandem diſciplinam contra ea, quę in iure *i* determinantur, & probatur noua, & efficaci ratione: nam ipſe religioſus iam erat ſub iuriſdictione prælatorum prędicti monaſterij, quę iuriſdictio, & ius quęſitum non poteſt a dictis prælatis priuata authoritate auferri. Sed authoritate alterius ſuperioris ſcilicet Papæ, & Summus Pontifex concedit religioſis, vt poſſint trãſire ad aliam religionem, & ſe ſubmittere iuriſdictioni, & poteſtati prælatorum eiuſdem, dum habitum ſuſcipiant, & in ea ſecundum ſacros Canones profiteantur, & eiuſdem religionis per nouam profeſſionem monachi fiant.

i c. recol. de ſtat. monac. c. innouam. 16. q. 7.

Nec obſtat Concilium Federici, quatenus videtur affirmare, quod monachus vnius religionis electus in prælatum alterius non tenetur ad profitendum ſecundam, pro quo facit, quod in translatione ad Abbatiam alterius monaſterij, & ordinis nulla fit mentio de repetione profeſſionis in ſecundo monaſterio, vt patet in iure. *k* Et in quadam decretali *l* in qua agitur de confirmandis omnib. electis, non fit vlla mentio de huiuſmodi profeſſionis repetitione in promoto ad ſecundam Eccleſiã. Nam reſpondet Nau. *m* quod magna eſt ratio diuerſitatis, inter eum qui transfertur ad hoc vt ſit Abbas, & eum, qui transfertur ad hoc, vt ſit monachus, & non perſiſtens in hac ſolutione negat Cõſilium Federici, dicens quod ſiue transferatur, vt ſit monachus, ſiue vt ſit Abbas tenetur reiterare profeſſionem, & non obſtat, quod in dictis decretalibus nulla fiat mentio de profeſſionis reiteratione nam reſpondetur, quod id vtique ſupponitur, cũ ſit diſſonum diuerſæ religionis viros in vnum congregari iuxta ea quæ late dicta ſunt in ſecundo tomo. *n*

k c. ſicut ũ de ſi. c. cum vener. de conſ.

l c. nihil. de ele.

m Na. l. 3. cõſi. ti. de reg. conſ. 3

n 2. to. q. 52. ar. 7. 8. & 9.

ARTICVLVS IX.

Vtrum profeſſio facta a laborante morbo gallico, vel alia infirmitate contagioſa ſit nulla.

REſpondeo dicendo, profeſſionem prædictam non valere, ſi religio habet ſtatutum Papale, vel ſuum à Papa confirmatum, quod annihilet profeſſionem factam prædicto modo, ſi vero non habet tale ſtatutũ ſolo iure cõmuni attẽto, non videtur nulla, quia ęgritudo, etiam mortifera non videtur annulare profeſſionem, nam collatio facta regulariter criminoſo valet prout dicitur in iure. *o*

Neq. obſtat, quod profeſſio facta ſine conſenſu conuentus non valet, vt dicitur in iure *p* & ſi conuentus ſciuiſſet profitentem illo morbo laborare, non conſenſiſſet profeſſioni, nam reſpondetur, qđ non conſenſiſſet profeſſioni at poſtquam cõſẽſit, valet ipſa profeſſio ſiquidem omnia requiſita ad validitatem profeſſionis interuenerunt. Quod exẽplo declaratur, & probatur; Petrus. n. v. g. ſi ſciuiſſet Mariam eſſe pauperem, non ſumeret eam ſibi in vxorem cum putans eſſe diuitem ſeductus conſenſum præſtiterit, & nihilominus valet matrimoniũ, ſi conſenſus alias legitime fuit præſtitus, vt definitur in quadam lege *q* partitarum, vbi Gregorius Lopez, & tenent Nauarrus, & Couarruuias.

o c. poſtu. de reſcrip.

p ca. vlt. iuncta gl. de reg.

Verum eſt tamen prout tenet Nauar. *r* in quodam conſilio, quod probabiliter dici põt, quod ſuperior poſſit iudicialiter procedere contra profeſſũ ad caſtigandũ eũ ob peccatum mortale, ꝙ commiſit negando defectum, quem ſub pęna talis peccati tenebatur in ingreſſu confiteri, & in pęnã peccati expellere eũ a religione, et priuare habitu ſicut poſſet pro alio peccato mortali, talẽ culpã merẽte. Sed hæc opinio mihi videtur non tenenda, non. n. pro huiuſmodi peccato cõceditur iure, & conſtitutionibus

q l. 10. ti. 2. p. 4. vbi Greg. Na. in c. 22. nu. 31. Led. in 2. p. q. 53 ar. 1. Co. de ſpi. 2. par.

r Nau. l. 3. conſ. ti. de reg. conſil. 21. p. 245.

Digitized by Google

tionibus apoſtolicis expellere aliquem a religione, & habitu ſpoliare, prout in primo tomo *a* diximus & in ſecundo *b* etiam probauimus.

a 1.*to.q.*20.
b 2.*to.q.*30.

Aduertendum tamen, quod Leo Decimus *Cōceſſit generalibus, & prouincialib. ordinis fratrū Minorum, vt fratres eiuſdē ordinis, ēs profeſſos, qui grauiſſimis, & ſcandaloſis delictis notati, & diffamati fuerint, quæ fraudulenter, et doloſè in eorum receptione, & profeſſionis emiſſio e (monitione ſuper his per prædictos prælatos præmiſſa) acuerunt non obſtante, quod iam recepti ſunt, & profeſſionem emiſerint ne morbida. & infecta pecus ouile domini corrūpat, & vt aliis cedat in exemplum, a domib. & conuentibus dictis ordinis expellere, & remouere liberè, et licitè poſſint, & valeant, prout conſcientiis prædictorū Minorū (quas ſuper hos onerat) viſum fuerit iuſtum, et honeſtum*, ita habetur in ordinis ſupplemento. *c*

c *f.*19.*conc.*6.

Circa quam conceſſionem ſunt notanda illa verba, *notati, & diffamati fuerint*. Nam ētſi talia delicta nō fuerint deducta in iudicium per viam accuſationis denunciationis, aut inquiſitionis poſſunt prælati probata prędicta infamia, & vehementi ſuſpicione eos a religione expellere, nam ſi per viam accuſationis denunciationis, aut accuſationis delicta eorum erant deducta in iudicium, clarum eſt, quod poſſunt ipſi prælati eos a religione expellere ſecundum conſtitutionem Sixti V. de qua in ſuperiorib. *d* latè diximus. Immo & ſecundum ius commune, prout in dicto loco tetigimus.

d *Sup. hoc to. q.* 10.

ARTICVLVS X.

An liceat ſuperiori alicuius Monaſterii, et ſuo conuentui et capitulo concedere dilationem ad profitendum Nouitio poſt annum probationis probato, & pro idoneo recepto.

RESpondeo dicēdo, quod ſic ſi ad id iuſta aliqua cauſa interueniat, tum quia à iure antiquo, non videtur recedendum niſi quatenus per nouum expreſsè reuocatur, vt in quadam lege *e* definitur, & ante Concilium Tridentinum, hoc licebit, & erat in vſu & conſuetudine, ergo & nunc licet, quia per illud non videtur ſtatutum contrarium. Tū quia Concilium Tridentinum *f* non diſponit, quod ſuperiores ſtatim finito anno nouitiatus cogant Nouitios habitos pro idoneis ad profitendum, ſed ſolū quod admittant eos, aut reiiciant, & cogere ad profitendū non eſt admittere ad profeſſionem vel reiicere, & à diuerſis non fit illatio, prout dicitur in iure. *g* Preterea annus nouitiatus, & admiſſio, & reiectio ſunt in fauorem recipientium, & recepti ſtatuta, & ideo non ſunt contra conſenſum vtrumq; retorquenda iuxta quādam iuris regulam. *h* Et pater Paraſſel. *i* ait quod relatione per ſanctiſſimam congregationē Cōcilii a Pio V. facta ſanctitas ſua dixit, *Decretū dicti Concilii procedere tantum in illis nouitiis, quos ſuperiores lapſo tēpore nouitiatus habiles inuenerint, nō in his, quos inhabiles inuenerint, ut ſunt illi qui non benè adhuc didicerūt, et ideo, quod attinet ad iſtos ſanctitas ſua conceſſit, quod ſuperiores poſſunt prolungare illorū profeſſionē dūmodo habeāt ſpem probabilem quod efficiātur habiles intra ſex mēſes.* Ita ait Paraſſelus, quod ipſi cōnſulenti Neapoli octauo die Nouembris anno Domini milleſimo quingenteſimo ſexageſimo nono reſponderūt illuſtriſſimi Cardinales intrepretes Concilii. Quæ reſponſio procedit in iuuenibus nouitiis ſectis in feminis nouitiis, prout ſupra *k* probauimus, in his enim diutius propter alias cauſas poteſt expectari.

e *l. prec. C. de appell.*
f Conce. *ſeſ.*25. *de reg. c.*16.
g *l. pagin. ff. de min.*
h *Reg. quod ob gratiam, de re. iur. lib.*6.
i *Para. in l.*6. *primi. f.*130. *pag.*2.
k *Sup. q. ſu. proxi. ar.* 10.

ARTICVLVS XI.

Vtrum profeſſio regularis facta in manibus alicuius epiſcopi valeat.

RESpondeo dicendo, quod nō, nam profeſſio valida non poteſt fieri, ſine authoritate ſuperioris potentis incorporare profitentem religioni, & Epiſcopus nullatenus poteſt incorporare quēquā religioni a ſua exemptæ iuriſdictione, vt palam eſt, quia extra territorium ſuum ius dicenti contra ea, quæ in iure *l* determinantur. Vnde non eſt audiendus Innocentius *m* tenens, quod poteſt quis fieri monachus faciendo profeſſionem alicuius regulæ approbatæ in manibus Epiſcopi argumento cuiuſdam Canonis *n* ab ipſo malè intellecti, qui loquitur in caſu ſatis diſſimili, non enim loquitur de profeſſione, ſed de ſeparatione viri, & vxoris a iudice facienda, & dato quod de profeſſione loquatur eſt intelligendus de Epiſcopo cui monaſteriū in quo talis nouitius profitetur eſt ſubiectum, vt iure *o* communi antiquo omnia Epiſcopis ſubiiciebantur.

l *l. fi. ff. de iuriſ. om. iudi. c.*2. *de conſt. l.*6.
m *Inno. in cap. porrectū, de reg.*
n *c. ſi vir.* 27. *q.*1.
o *c. Abbates, et c. Abbati* 18. *q.* 2.

ARTICVLVS XII.

Vtrum profeſſio facta non in manu ſuperioris ſufficiat quod poſtea à ſuperiori ratificetur.

RESpondeo dicendo, quod ſic ex his, quę de tacita profeſſione ſupra hac quęſtione *p* diximus, ſed pro maiori explicatione reſpondeo qđ ſi quis frater recepit aliquem ad profeſſionem, non habēs ad id mandatum a ſuperiori ſufficit ad validitatem ipſius ratihabitio ipſius ſuperioris, prout tenet Cardinalis, *q* quod ipſum tenet Aſtenſis referens, ꝓ eadem opinione Innocentium dicentem quod de mādato Abbatis ſecularis clericus, vel laicus ſufficit, vt recipiat profeſſionem, & idem eſt etiamſi, ſine eius mandato, ſi tamen nomine eius facit, & poſtea ratum habeat, verum eſt tamen quod, anteq̄ ratificet, non erit votum ſolemne, neque matrimonium contractum dirimet. Et per prędicta ſoluitur quæſtio de quodam religioſo, qui induxit certos iuuenes ad religionem non habens licentiam recipiēdi fratres ad ordinem, nunquid prędicti ſint reiiciendi a ſuperiore, uel ab alio, qui eius habet authoritatem, an vero ſufficiat ratihabitio ſuperioris, & dicendum videtur a ſimili quod ſufficiat ratihabitio, at receptio habitus ad hoc vt incipiat annus ꝓbationis debet currere a tempore ratihabitionis, nō vero a tempore receptionis habitus, cum vt annus probationis ſit legitimus, & Canonicus, debeat incipere à legitima habitus receptione: legitima autem habitus ſuſceptio contingit, quando Nouitius à ſuperiori eo induitur.

p *Supp. hac q. art* 3.
q *Card. in c. inſinuās qui cler. vel monachi Aſt. l.*1. *tit.*20. *Iun. in c. porrectū, ext. de reg. iur.*

ARTICVLVS XIII.

Vtrum profeſſio poſſit fieri per procuratorem.

RESpondeo dicendo, quod profeſsio poteſt fieri per procuratorem, nam quilibet actus poteſt *r* per procuratorem peragi, niſi ſit a iure expreſſe prohibitus, vt in quadam lege *r* definitur, ſed hoc nulli bi ſpecialiter prohibetur. Quod confirmatur ex quadam Gloſſa *ſ* multos caſus excipiente, qui per

r *l.*19. *v ſuſf. de curat.*
ſ *Gl. i c. ad agēdum, de procur. lib.*6.

procuratorum fieri non poſſunt, inter quos actus profeſſionis minimè repetitur: cōfirmatur deinde, nam actus matrimonij de ſui natura eſt indiſſolubilis, & ēt hodie poſt Concilium Tridentinum per procuratorem fieri poteſt, vt in noſtra ſumma cōfeſſorum ſatis diximus. Notandum tamen qđ ſicut ad matrimonium non ſufficit, quod quis habeat vniuerſale mandatum, vt ſcilicet poſſit nomine alterius contrahere, ſed eſt neceſſarium ſpeciale mādatum, ad contrahēdum, prout in iure *a* definitur, ita ad profeſſionem emittendam pro alio neceſſarium eſt, vt ſpecialiter ad hoc procurator deputetur. Et ſicut ad hoc, vt matrimonium per procuratorem factum ſit validum, neceſſario debet id fieri per procuratorem ad hoc ſpecialiter deputatum, qui ad id non poteſt alium ſubſtituere, vt in eodē iure *b* continetur: ita ad profitendum non poteſt procurator alium ſubſtituere procuratorem. Et ſicut ſi reuocetur procurator, non valet matrimonium per eum cōtractum, etiamſi talis reuocationis fuerit ignarus, ita non valebit profeſſio facta p procuratorem reuocatum, etiamſi talis reuocationis notitiam non habeat.

a c. fi. de procur. lib. 6.
b d. c. fin.

ARTICVLVS XIV.

Vtrum profeſſio facta ab excommunicato, valeat.

RESpondeo dicendo, quod profeſſio facta ab excommunicato valet, ita Abbas *c* Innocentius, & Felinus tenent, & quam plurimos id ſentiētes citat Rebuffus. *d* Nec peccabunt eum recipientes, ſi excommunicationis inſcij eum receperūt, ſecus ſi ſciētes, vt poſt alios tenet Marianus Socinus *e* quamuis nonnulli contrarium ſentiant, quorum ſententia mihi non probatur. Excipitur tamen vbi per reſcriptum Papæ ad profeſſionem receptus eſt tunc enim profeſſio facta virtute prędicti reſcripti eſt inualida, vt dixit Calderinus *f* quem ſequuntur Geminianus, Felinus, & Marianus Socinus Ex quo enim ſecundum ius reſcriptum nullum eſt, recepito, atque profeſſio virtute eiuſdem reſcripti erit nulla argumento regulæ acceſſorium ſequitur naturam principalis. Verum eſt tamen, quod ſi in reſcripto, vt ſolet communiter fieri abſoluatur impetrans ab omni cenſura ad effectum recipiendi profeſſionem, profeſſio ſine dubio erit valida cum fuerit validum reſcriptum.

c Abb. in c. cum illorum de ſent. excō. n. 4. ver. ſ nota vbi Innoc. v. prælatis Feli. n. 5. ver. Nota.
d Reb. ī c. poſtu. not. 50. n. 16 de cler. excō. min.
e Soc. in c. ſacris nu. 118. de ſent. excomm.
f Cald. et Gem. in c. 1. nu. 18. de reſcr. l. 6. Fel. in d. ca. cum illorū n. 5. Soc. in d. ca. ſecus n. 174.

ARTICVLVS XV.

An profeſſione metu facta geſtando habitum longo tempore, & fructus prioratus ſua religionis percipiendo, transfigendo vitam cum fratribus, & ſe fratrem, vt profeſſum nominando ratam habuerit ipſe profeſſus profeſſionem.

RESpondeo dicendo, quod hęc quęſtio difficultatem habet, nam diſſenſus in conſenſum tranſire poteſt & quod diſplicuit, poſtea pōt placere iuxta quandam Decretalem, *g* At in noſtro caſu contrarium eſt dicendū, nam profeſſio, vt dicitur in iure, *h* rata duob. modis habetur primo expreſsè ſecūdo tacitè, expreſsè non habet ratum ille qui ſemper proteſtatus fuit ſe nolle eſſe monachum, & nec tacitè quidem illam ratificauit, ſiquidem contrariū expreſſe fuit proteſtatus, i certis. n. nō eſt opus cōiecturis iuxta quandā legē *i* & à certis pro incertis recedēdum non eſt, vt in quodam Canone *k* habetur, vnde poſtquam expreſſa fuit proteſtatio, ſe nolle fieri monachum, non eſt recurrendum ad coniecturas, an habuerit profeſſionem ratam tacitè ſi ipſe profitens declarauit pluries, ſe nolle profiteri, & velle exire a religione.

g c. 1. de reſc. li. 6.
h c. 1. de reg. l. 6
i l. continuus ¶. cū ita de. v. obl.
k ca. iudi. 30 q. 5.

Nec obſtat, quod per duos & vltra annos geſtauit habitū, & fructus beneficij regularis perceperit, & cū fratribus vitā tranſegerit, ac ſe fratrem nominauerit, nam reſpondetur, quod hæc ſigna forte profeſſionis eſſent, ſi nō afſuiſſet aliqua, vel in actum proteſtatio, ſed ſupponitur in caſu, quod multæ interuenerunt proteſtationes, quæ tollunt hanc tacitā profeſſionē, & dū quis proteſtatus eſt, tempore profeſſionis, ſe nolle in religione remanere poterit etiam poſt annū exire, & ſi voluerit remanere, adhuc annum habebit teſte Vincentio, quem referunt *l* Doctores Calderinus, & Barbatia. Præterea ad tacitam profeſſionem inducendā per geſtationem habitus requiritur, quod volūtariè accipiatur, vt in Iure *m* definitur, quod in noſtro caſu non cōtingit. *n* Vnde Decretalis, quæ præcipit, vt intra triduū egrediatur, ſi noluerit profiteri intelligitur de eo, qui volūtariè eſt ingreſſus. Nec obſtat, quod citius debuit egredi, & nō expectare duos annos, quā ſicut confeſtim intelligit Vlpianus *o* Iuriſcōſultus, vbi primum poteſt fieri ſecundum qualitatē negotij peragēdi, ita hic tres dies debent explicari ſi ingreſſus poſſit egredi, at in noſtro caſu non potuit egredi propter vim qua ſemper minabatur. Per hæc, & alia hanc partem defendit Rebuffus. *p*

l Doc ī c. ex tar te de reg. Cald. conſ. 1. quod ex tenore Barb. cōſ. 10. vo. 1.
m ca. 1. q. 1. ¶ me. cauſa.
n c. ad noſtram de reg.
o l. 2. ¶. conſec. ad Treb. ff.
p Reb conſi. 96. p. 127. co. 1.

Verum tamen eſt, quod ſi metus ſuit leuis, nō irritat profeſſionē, modica enim coactio nō excludit actum, vt dicitur in quadam decretali. *q* Erit aūt iuſtus metus irritans profeſſionem, ſi pater profeſſi minauit filiū ſuum debere eſſe monachum, ſiue velit, ſiue nolit alioquin ipſum in carcerē mitti facere & pater eſſet homo aſperus filius vero tenellus, qui nondū cōpleuerit decimum annum, & tūc leuior metus ſufficiet argumēto eorum, quæ in iure *r* notantur, & tradit Barbatia. Et erit etiā iuſtus metus, quando pater, & mater à pueritia ſuaſerūt filio, ut monachus fieret, & mādauerūt famulis, & ancillis vt eū verberarent, ſi monachū ſe eſſe nolle diceret.

q c. ſi. qui clerici vel von.
r l. unius ¶. re te nere ætatis ff. a e q. Barb. conſ. 60 nu. 8. vol. 1.

ARTICVLVS XVI.

Vtrum poſt quinquennium poſſit nulliter profeſſus reclamare.

RESpondeo dicendo, quod Conc. Trid. *ſ* quinquennium dat nulliter profeſſo ad reclamandum, quo elapſo nullatenus ad allegandum quamcunque cauſam admittatur. Quod decretū primo eſt intelligendum, ut hic nulliter profeſſus nō poſſit admitti ad allegandū quamcunq; cauſam profeſſionem annullantem non tamen eſt excludēdus ſi allegauerit cauſas, quare intra quinquennium non potuit reclamare. Nec obſtant verba ipſius Concilij, ibi. *Quamcunque cauſam*, quibus uidetur ſignificari quod repellitur generaliter ab omnibus cauſis, quæ litem mouere poſſunt, nā reſpondetur, quod illa verba generalia reſtringuntur per narrationem, & præfationem capituli ibi. *Quicunq; regularis prætendat ſe per vim, & metum ingreſſum eſſe religionem, &c.* Et non obſtante, quod elapſū ſit quinquennium, non eſt repellēdus ſupradictus, ut non alleget cauſas quibus illo tēpore nō potuit reclamare, nam licèt dicat, quod intra quinquennium debet reclamare, hoc intelligitur ſi commodè fieri poteſt iuxta ſuperius notata.

ſ Conc. Tri. ſeſ. 25. de reg c. 19.

Secundò

Digitized by Google

Secundo eſt notãdum, quod in hoc decreto elapſo dicto quinquẽnio profeſſio nulla a principio, ſi voluntate non ratificatur, non fiet rata, & valida nam non poteſt Papa efficere, vt cõſenſus coactus durante coactione ſit liber, & ſpontaneus qualis re-

a c.1.de reg.

quiritur ad profeſſionem iuxta tradita in iure, *a* ſed quod voluit dicere Concilium eſt, vt hic in foro exteriori ꝓ profeſſo habeatur et in eodẽ foro ſi noluerit permanere in monaſterio, & extra clauſtra egrediatur, pro apoſtata habeatur. Quod patet ex verbis Concilij ibi, *nullatenus ad allegandum quamcũque cauſam admittatur.* Vnde in foro conſcientiæ ẽt elapſo dicto quinquennio ego non condemnarem vt apoſtatam eum qui nollet redire ad religionem ſi non cogeretur ad redeundum, pro quo fa-

b Nau.in c.ſtatuimus, n.71.et 72.

cit id quod notat Nauarrus *b* dicens quod metus vel impotentia reclamandi plus quam quinquẽnio durauerit poterit poſt illud ipſo iure, vel per viam reſtitutionis audiri, nec ſi ſuſcipiat ordines ſacros durante metu vel iuſto impedimento reclamandi ſufficit ad præſumendum tacitè profeſſum, tum quia nullo iure id cauetur, tum quia ſuſceptio ordinis eſt res ſeparata a profeſſione, & a ſeparatis

c l.Papi. ff. de minor.

non fit illatio, vt dicitur in iure, *c* tum quia ſolus actus profeſſi proprius qualis eſt prę̨ſtatio ſuffragij in capitulo, & geſtatio habitus profeſſorum non ſufficit ad illud, qui tamen eſt proprior profeſſioni, quam ordinum ſuſceptio, ergo neque hæc ſuffi-

d c.cum in cunct.s de electio. Aut.multo magis de ſacroſan. Eccl.

cit; argumento eorum quæ in iure *d* notantur.

ARTICVLVS XVII.

Vtrum profeſſi nulliter poſt quinquennium poſſint ſine habitu reclamare.

e Na.in ca.ſtatuimus.n.7.

RESpondeo dicendo cum doctiſſimo Nauarro, *e* quod ex Concilio Tridentino aliqua colliguntur ob quorum ignorantiam multi alias docti malè conſuluerunt multis regularibus, vt clam fugerent à monaſterijs, & carcerib. etiam habitu dimiſſo ne in via caperentur ad reclamandum de nullitate profeſſionum ſuarum nulla alia facta diligentia in vrbem veniret. Concilium enim ſtatuit primo ne quis ante reclamationẽ habitum dimittat. Secundo nè ſine licentia ob id a monaſterio ẽt cum habitu exeat. Tertio, quod cauſas nullitatis coram ſuperiore, & ordinario ante deducat. Quarto, quod ſi antea dimiſerit habitum nullatenus ad allegandum vllam cauſam admittatur. Quinto, qđ ad monaſterium redire cogatur. Sexto, quod tanquam apoſtata puniatur. Septimo, quod interim nullo priuilegio iuuetur.

f Na.vbi ſu.

Super quibus ait Nau. *f* primo quidem ea non ligare in foro conſcientiæ ſaltem ad mortale, præter quartum & ſeptimum, putat.n. ceſſante ſcandalo, & præiudicio alterius coram Deo ei, qui ſcit, vel iuſtè credit ſuam profeſſionem coram ſua diuina maieſtate non valere poſſe apte reclamationem relinquere habitum, & fugere de carcere, & nõ deducere cauſas nullitatis coram ordinario, & ſuperiore, & non redire ad monaſterium, & non teneri ad pę̨nam apoſtatæ, ſecundo, quod etiam quoad forũ conſcientiæ limitanda ſunt non procedere in eo ꝙ iuſtam cauſam ea omittendi haberet, vt qui non poſſet habere licentiam eundi ad reclamandũ nec ire niſi dimiſſo habitu, vel non permittitur cauſas vllas proponere corã prælato vel ordinario. Quartum enim ait Nauarrus ex bono, & æquo ita intelligo, vt ſignificet neminem non portantem habitũ religionis cum audiendus eſt audiri debere, ſed eũ qui temerè dimiſit eo reſumpto audiri poſſe, iniquũ.n. & inhumanum videtur negare perpetuo audientiam ei, qui iuſtam habet cauſam reclamandi eo ſolo, quod ad id faciendum dimiſiſſet ẽt temere habitum, cum id eſſet cogere liberum hominem per totam vitam ſeruire religioni, cui nullatenus obligatur, nec fortè eſt capax illius propter defectum cuiuſpiam in ea requiſiti contra leges vetantes liberi hominis venditionem, & obligationem perpetuam ad manendum alicubi, vel ad ſubeundum onus nimis onerans libertatem, & rationem naturalem qua illę vtuntur, ita Nauarrus aliquibus iuribus, & authoritatibus ſupra dicta confirmans.

Ex quibus infertur, quod licet Minori videtur iſtud quinquennium non currere pro quo facit cõ-

g Bal.de præſ.in 3.tra.1.pag.6.p. princ. caſu 22. nu.39.f.65.

cluſio quam in hac materia poſuit Bald. *g* dicens quod Minori nõ currit hodie prę̨ſcriptio decẽ vel viginti annorum, vel minoris temporis, at ex dictis currit prę̨ſcriptio quinquennij cum ſpe reſtitutionis eo quod læſus videatur in ipſo lapſu temporis vim, aut metum patiens, & hanc opinionem tenet

h Meno.de reſ 1.p.§.10.nu.45 verſ.3.pondero.

i Gl.in l.aut prætor ff. de mino.ĩ gl.2.gl.in ca.ex parte de reſ.ſpo. Anch.hæc ſi an nũ.nu.3.in ſi de iudica.li.6. vbi Franc.s.nu.6.

K c. accepta de reſ.ſpo. ubi Na. Cou.l.1.uer.a.5 nu.5.cum ſeq.

Menochius. *h* Quod confirmatur nam lę̨ſus in cauſis ſpiritualib. reſtituitur, ut tenent quę̨dam gloſſę̨ communiter receptę̨ quas ſequitur Petrus de Anchattano, & Francus, & probat quę̨dam decretalis *i* ubi id notat Nauarrus, & tenet Couarruuias. *k*

Aduertendum tamen, ꝙ profeſſi nulliter quia non fuit in eorum informatione ſeruata forma prę̨ſcripta à Sixto Quinto, poſſunt etiam poſt quīquẽnium reclamare, cum eorum profeſſio annulletur propter bonum commune religionis, & ſic Sixtus Quintus in ſua ſecunda conſtitutione moderatoria, & declaratoria primę̨ ait, *Sed cum eadem ratio vigeat in tacita profeſſione emittenda quæ militat in expreſſa, ſtatuimus, quod in quibuſuis ordinibus, & religionibus nec etiam tacita profeſſio quorumcunq. religioſorum induci poſſit, nec inducta intelligatur niſi in receptione forma conſtitutionis ſeruata fuerit,* & hæc Sixtus Quintus, quibus uerbis clare definit quod allegatio quinquennij non admittatur, ſiquidem talis allegatio ſaltem in foro exteriori inducit tacitam profeſſionem, & ita in ſenatu regali fuiſſe iudicatum accepi a doctiſſimo præceptore meo Aſſenſio Lopez.

ARTICVLVS XVIII.

Puella in monaſterio educata animo, vt poſſet quandocumque vellet ab eo exire, & poſtea monialis perſuaſu Abbatiſſæ facta, quę̨ confeſſa fuit coram ordinario ſe eſſe profeſſam, poſtea tamen a monaſterio educta per commiſſarium ad id legitimè deputatum reſpondet ſe nunquam propoſuiſſe fieri monialem. Quaeritur an prima confeſſio præualeat poſteriori confeſſioni.

RESpondeo dicendo, quod prę̨ſuppoſito eo ꝙ videtur ueroſimile, quod prę̨dicta puella cum exijt reclamauit coram iudice, & cum iuramento uel ſaltem poſtea coram commiſſario id fecerit ui-

l Pan.in c.a.per tuas, num.11.de proba.

detur ſtandum eſſe poſteriori confeſſioni, & non priori attento, quod prior ſine iuramento fuit facta, & ſecunda cum eo, & iuramentum eſt tortura

m l.ſi poſtulauerit § ſed et ſi rogauerit, ff. de adulterijs.

quædam ſpiritualis prout in hoc ipſo propoſito ait Panormitanus, *l* & cõfeſſioni poſteriori factę̨ per torturam eſt ſtandum, ut dicitur in iure, *m* atteñto

Digitized by Google

item, quod prior confeſſio facta fuit timore reuerẽtiali Abbatiſſæ præſentis cupientis illam habere monialem, & ſuccedere in bonis eius, quę excuſat ĩ his quæ ſunt libertati valdè grauia adeo, quod gloſſa *a* quędam dixit, quod timor reuerentialis efficit ne valeat proſeſſio quoad forum interius quã opinionem ẽt ſequitur Nauarrus. Attento ẽt, quod cõfeſſio mulierum in his quæ pertinent ad matrimonium ſpirituale, vel carnale debet fieri in loco libero, & plenæ libertatis ad hoc, vt ſibi præiudicet iuxta quandam gloſſam, *b* & confeſſio ſecunda fuit facta in loco libero, confeſſio autem prior non fuit facta in loco libero, & licèt ipſa ob prædictum timorem non fuerit proteſtata, pater tamen eius fuit ꝓteſtatus, quod multum ad hoc facit argumento eorum quæ in iure *c* notantur.

a *Gl. in c. praeſẽs 20. q. 1. Nau. in man. c. 22. n. 51*

b *c. cum locum de ſponſ.*

c *c. 1. de his quæ vi met. ſeſ. 25. de reg. c. 17.*

Nec his obſtat, quod traditur in quadam lege, *d* tranſcripta in quadam decretali, ibi nimis indignũ eſt, vt quiſquis quod ſua voce dilucidè proteſtatus eſt in eundem caſum proprio valeat teſtimonio infirmare. Quod confirmatur ex quadam Bartoli *e* doctrina quam multi cum Panormitano ſequũtur qui tenet primum dictum etiam extra iudiciale teſtis præferendum eſſe dicto poſteriori etiam iurato, nam huic argumento reſpondet Nauarrus, *f* ꝙ licet regulariter confeſſio prima pręualeat poſteriori ceteris paribus, fallit tamen quãdo poſterior eſt per tormenta extorta, & cum prima eſt facta ſaltem metu reuerentiali, vel in loco non libero, & cum ſunt aliquæ coniecturæ quæ minuunt poſteriorem contra priorem.

d *l generaliter C. de non nu. pecu. c. per tuas, de probat.*

e *Barto. in l. eos ff. ad l. Corne. de fa. Pan. conſ. 52. 1. par.*

f *Nau. l. 2. cõſil. titu. de confeſſis conſi. 1.*

ARTICVLVS XIX.

Vtrum cogens nouitium ad profitendum ſit excommunicatus.

RESpondeo dicendo, quod Concilium *g* Tridentinum anathemati ſubijcit omnes, & ſingulas perſonas cuiuſcunque qualitatis vel conditionis fuerint tam clericos quam laicos ſeculares vel regulares, atque etiam qualibet dignitate fulgentes ſi quomodocunq. cogerint aliquam virginem, vel viduam aut aliam quamcũq. mulierem pręterquã in caſibus a iure expreſſis ad ingrediendum Monaſterium, vel ad ſuſcipiendum habitum cuiuſcunq; religionis, vel ad emittendam profeſſionem, quiq; conſilium, auxilium, aut fauorem dederint, quiq; ſcientes eam non ſponte ingredi monaſterium, aut habitum ſuſcipere, aut profeſſionem emittere quoquomodo eidem actui, vel præſentiam, vel conſenſum, vel authoritatem interpoſuerint. Circa cuius decreti verba ibi ad ingrediendũ monaſterium, vel ad habitum ſuſcipiendum cuiuſcunq. religionis eſt notandum, quod repetitio dictionis in eadẽ diſpoſitione facta ſignificat id eſſe cum myſterio factum iuxta gloſſam *h* memorabilem, & ſic videtur, quod etiam ſint excommunicati cogentes aliquam puellam minorem ingredi monaſterium non cauſa accipiendi habitum, nec faciendi profeſſionem, ſed vt maneret ibi honeſtè vſq. ad ætatẽ nubẽdi. Quod confirmat Nauarrus, *i* ex eo quod Concilium non abs re potuit conſiderare, quod qui cogit intrare aliquam in aliquod monaſterium, vt ibi educetur indirectè videtur cogere, vt cum tempus fuerit, accipiat habitum, & faciat profeſſionem precib. aut blanditijs Monialium, aut minis eiuſdem qui coegit intrare aut verecũdia, & timore maledicorũ, et ideo voluerit hanc viam indirectam cogendi præcludere, & legiſlatorum eſt nõ ſolum vias directas ſed etiam indirectas prohibere, nam vt dicitur in iure *k* cum quid vna via prohibetur, non debet altera concedi, & ita tenet Nauarrus quod per hæc videtur hæc pars licita, & mens illius capituli, & vſui intromittendi puellas ad educandum eas in monaſterio germanior, & tutior atq. adeo tenẽda.

g *Conc. Tri. ſeſ. 25. de reg. c. 18.*

h *Gl. in cle. 1. de iure patr. v. dioceſanis.*

i *Na. l. 5. conſ. ti. de ſentẽ. excom. conſi. 56. nu. 3.*

k *c. cum quid de reg. iur. l. 6.*

Sed ego in ſumma, *l* confeſſorum de hac opinione Nauarri dubitaui, & modo ẽt dubito. Durum enim videtur dictu, quod pater qui malè ſentit de libertate naturali puellæ filiæ ſuæ non poſſit mortua eius vxore matre dictæ puellæ cogere ipſam, vt educationis gratia monaſterium ĩgrediatur, vt ibi taliter educetur, quod naturalis eius inclinatio gratia pręueniente, & ſubſequente reformetur, & a timore nocturno, & ab incurſu, & dęmonio meridiano, & a laqueis in ſeculo venantium liberetur, non prætendens, vt ipſa ad ſuſcipiendum habitum regularem, & ad emittẽdam profeſſionem cogatur; præſertim ſi ipſe longè proficiſcatur, & illic aliquibus annis debet immorari, quia ipſa puella deſtituta a patre, & matre libertate maiori gaudebit, & eius honeſtas naufragium veriſimiliter patietur.

l *2. tom. cap.*

Ad argumenta aũt Nauarri reſpondeo cum doctrina eiuſdem *m* qui explicans extrauagantẽ Pij V. prohibentẽ feminis ingredi in monaſteria ac domos virorum, in hanc prorumpit ſententiam dicẽs *Aduerte primo, quod coniunctiones iſtę copulatiuę* (ac) *et* (&) *poſitæ inter verba monaſteria, & domus non ſumũtur in ſignificatu proprio ſecundum quẽ ponuntur inter verba diuerſa ſignificantia diuerſa iuxta gloſſam memorabilem in Rubrica de iuris, & facti ignorantia, & gloſſam in capitulo querelam de ſymonia ſed accipiuntur impropriè pro* (ſeu) *vel* (ſiue) *quæ ponuntur inter diuerſa verba idem ſignificãtia iuxta Panormitanum in repetitione capituli inter cetera de reſcriptis.* Hæc Nauarrus, ex quibus cõcludo, quod repetitio dictionis, *vel*, poſitæ inter verba ingrediendum, & habitum ſuſcipiendum, & profeſſionem emittendam, non ponuntur inter verba diuerſa ſignificantia, licet enim ſint diuerſa verba idem tamen ſignificant, in propoſito enim idem ſignificat verbum, *ingrediendum*, & verbum, *habitum ſuſcipiendum*, & verba, *profeſſionem emittendum*. Debet n. intelligi verbum, *ingrediendum* de ingreſſu ad ſuſcipiendum habitum regularẽ, & ad profeſſionem emittendum, & ſic dictionis (vel) repetitio ĩter dicta verba nihil aliud deſignat ꝙ poni inter multa verba diuerſa idẽ tamẽ ſignificãtia, ſicq. contingit in repetitione dictionis *ſeu*, vel *ſiue*.

m *Na. com. mẽ. 4. de reg. nu. 62.*

ARTICVLVS XX.

In ordine Minimorũ ordinatũ eſt prout patet ex eorum regula confirmata per Sedem Apoſtolicã, quod qui decimum octauum annum non attigerit ad religionem minimè admittatur, quæritur vtrum in dicto ordine profeſſi poſt Concilium Tridentinum cum decimo ſexto tantum ætatis anno completo ſint verè profeſſi.

RESpondeo dicendo, quod Nauarrus, *n* circa hoc aliqua dubia proponit quorum principale eſt dubium tituli quęſtionis, & ait quęſtionem eſſe ſatis difficilem, ſed quia dependet ex intellectu pręfatæ legis in regula Minimorum contẽtę ait nõ videri ſatis tutè poſſe reſolui niſi lecta illa, et rectè intellecta, quia inutile eſt niſi tota lege perſpecta, aliqua eius parte ꝓpoſita iudicare, vel reſpõderi, fieri n. poteſt, vt fieri prohibeat profeſſionem tamẽ factam

n *Na. l. 3. conſi. 41.*

Digitized by Google

ctam nõ irritet,& quod prohibeat, & irritat,quod etiam perſpecta tota lege non erit omnino facilẽ iudicare ob multa quæ in vtráque partem afferri poſſunt. Hæc Nauarrus. Sed certè non adeo difficilem putaret Nauarrus hanc quæſtionem,ſi legem præfatæ regulæ legeret & videret,lecta enim,& conſiderata conſtat noluiſſe B. Franciſcum de Paula in ſua regula irritare profeſſionem fratrum ante decimum octauum annum emiſſam, ſed tantum profeſſionem fieri prohibuiſſe.

a c.2. eiuſ. regu.

Hoc aſſertum primo probatur ex verbis eiuſdẽ, *a* regulæ quæ ſic ſe habet. *Ad hunc ordinẽ Minimorum quadrageſimalis vitæ zelo, & maioris pœnitentia intuitu migrare cupientes per eiuſdẽ ordinis generalẽ correctorẽ, vel per vigiles, aut prouinciales, aut per aliquos idoneos fratres ab eis ſubſtitutos accipiãtur in fratres requiſitis conditionib. apti exiſtant, et ad minus decimũ octauum annũ attingat.* Hæc præfata regula, in qua ſolú video prohiberi, quod fratres non recipiantur ad profeſſionẽ niſi decimum octauum annũ attingant, & non irritatur aliorum profeſſio dũmodo ætatem a iure requiſitã habeãt, quæ ſecundum ius *b* antiquum erat ætas quatuordecim annorum, ſecundum vero ius nouum Concilij Trident. requiritur decimus ſextus annus cõpletus. Quod autem nõ irritetur probatur, quia legum correctio in dubio non eſt præſumenda, & non eſt credendum præfatam regulam ius voluiſſe reuocare in re tam graui, ſiquidem per verba expreſſa irritantia actum non eam caſſauit.

b c. nõ ſolũ c. ad apoſt. de reg. l. 6. Conc. Trid. ſeſſ. 25. de reg. c. 15.

Probatur ſecũdo ex quodam capite correctorij, *c* eiuſdẽ regulæ vbi dicitur. *Si quis offendens cõtra formã deſcriptam in ſecundo capite regulæ huius ordinis aliquem ſcienter ad hunc ordinẽ acceperit abſque ſibi data ſuper cõmiſſione, vel ante tẽpus præfixum in codẽ capite ſecũdo tribus continuis diebus comedat pa[n]em, & aquam duntaxat.* In quibus verbis non dicit correctorium profeſſionẽ eſſe nullã, ſi ante tempus præfatum decimi octaui anni fuerit emiſſa, immo ex eius contextu colligitur euidenter eſſe validam, ſi enim per præfatã regulã profeſſio irritaretur, recipiens ad eam ante præfatũ tempus alia maiori pœna puniretur, ſicut ſemper contra tranſgreſſores legum irritantium actum in re graui grauiores pœnæ proponuntur.

c c. correctio. fo. 44. p. 2.

Secundo probatur, ex eo quod dicitur infra in eodẽ capite ibi, *quicunq; vero recepti fuerint cõtra ſupradictã formã approbandi reſeruentur correctori generali, et ibi poſt modũ approbetur, & eorũ receptio acceptetur, & confirmetur.* Ex quib. verbis colligitur, quod generalis, & alij patres poſſunt approbare profeſſionẽ fratrũ qui ante decimũ octauum inceptũ fuerint profeſſi. Quod minimè præfati patres efficere potuiſſent, ſi prædictorum receptio, & profeſſio eſſet irrita, & nulla, & ad eã ratificandam eſſet tempus duodecim annorum expectandum.

Probatur deinde ex præfatis verbis ibi acceptetur & confirmetur, non enim ait correctoriũ, quod ratificetur: ratificare enim eſt inualidum, & irritũ ratum facere, acceptare autem, & confirmare eſt illius quod de ſe valet confirmationem a ſuperiore accipere.

Nec contra hoc obſtat conſtitutio generalis (ſi qua facta fuit in præfato ordine) quæ declarauit huiuſmodi profeſſiones factas ante decimũ octauum annũ eſſe nullas. Reſpondeo enim omnia capitula generalia eſſe inferiora Papa, & nõ poſſe aliquid ſtatuere contra definiens antiquius quatuordecim annos tm̃ ſufficere ad hoc vt viri ad religionẽ & profeſſionem admittantur, nec contra ius nouum Concil. Trident. decimũ ſextum annum cõpletum deſiderans. Nec obſtat præfatum ſtatutum eſſe auctoritate Papæ factum dando Papæ facultatẽ prælatis, vt faciant ſtatuta. Papa enim cõfirmat præfata, & ſimilia ſtatuta quatenus ſunt licita & honeſta, & nõ ſunt cõtra ſacros Canones, & ſic ad nulla capitula generalia etiã auctoritate Papæ facta pertinet poteſtas irritandi profeſſionẽ alicuius alias habilis ſecundum ius ad profitendũ prout doctiſſime cõcludit Nauarrus. *d* Quod a fortiori procedit ſi prædictum capitulum generale fuit factũ poſt Concilium Trident. definiens ſufficere in quacunque religione annum decimum ſextum completũ ad profitendum, nam plenitudo poteſtatis quam habet Papa ſupra ius difficilius extẽditur ad conſtitutiones Concilij, quam ad alias prout dicitur in iure, *e* ibi *durũ nimis exſtiterit contra tam ſolemne Concilium &c.* Vnde dixit Bald. *f* quod etiã ſi Papa diceret, *non obſtante quacunque lege*, nõ tollit legem Concilij, ſed ad ipſius correctionem ſpecialis requiritur derogatio quam doctrinam commendat Felinus. *g*

d Na. lib. 3. cõſ. tit. de reg. conſ. 5. nu. 8.

e c. poſt trãſlationẽ inf. de re.

f Bal. in l. huma nũ 3. not. C. de legib.

g Fel. in c. cano. ſtatuta. nu. 28. de conſt.

Nec obſtat, quod in præfato capitulo generali interfuerint viri doctiſſimi, & grauiſſimi, & non eſt credendum huiuſmodi viros ſine ſolido fundamẽto tale ſtatutum edidiſſe. Reſpõdetur enim potuiſſe dictos viros errare, vel maiorem partem eorum circa intellectum regulæ ipſorum etiam abſq; peccato, quia error circa iuris humani intellectũ non eſt ſemper culpabilis iuxta quandam Gloſſam *h* ab omnibus communiter receptam.

h Gl. ĩ c. 1. v. de cetero de po. p̃la.

Nec obſtat Cõcilium *i* Triden. quod innuit nolle præfatam regulam in dicto capite ſecundo derogare prout a parte affirmatiua adducitur, vt patet ex eius verbis ibi, *ſi qui vero regulares tam viri quã mulieres ſunt qui ſub arctiori regula, &c.* in præfatis enim verbis concedo noluiſſe Concilium derogare præfatum ſtatutum regulæ Minimorũ in dicto capite ſecundo, & ſic vult Cõcilium, vt in præfato ordine nõ recipiantur ad profeſſionẽ niſi decimum octauum annũ attingentes ſicut in præfato ſtatuto cauetur, ſed non vult, quod in decimo ſexto anno ætatis completo profeſſionem emittentes non ſint profeſſi ſiquidem prout explicatum eſt in ſuperioribus, præfatum ſtatutum licet prohibeat non dari profeſſionem huiuſmodi, nõ tamen eam irritat, nec inualidat.

i Conc. Tri. ſeſ. 25. de reg. c. 22.

Ex quibus infertur, quod licet Concilium *k* Tridentinum determinet, vt habentes decimum ſextum ætatis annum completum finito anno probationis ſtatim admittantur ad profeſſionem, aut reijciantur ab ordine, hoc tamen fallit in præfato ordine Minimorũ in quo habentes decimum ſextũ annum completum, finito anno probationis non poſſunt ſtatim ad profeſſionem admitti, ſed debet eorum profeſſio dilatari vſque quo decimum octauum annum attingant prout in dicto capitulo ſecundo præcipitur, contrauenientes autem pœna appoſita in correctorio afficientur, & hoc noluit præfatum Concil. Trident. in relatis verbis immutare.

k Seſ. 25 de regul. c. 16.

QVAESTIO XVIII.

De nouitijs, quoad indulgentias, & abſolutiones plenarias tempore nouitiatus & tempore profeſſionis lucrandas.

DE hac quæſtione nihil in præſentiarum dicam, cum ſupra in ſecundo tomo in quæſtionibus *l* de indulgentijs multa dixerim, & in

l In 2. to q.

in primo tomo in quæſtione *a* de Abbatib. quantum ad poteſtatem abſoluendi aliqua adduxerim.

a 1. tom. q. 20.

QVAESTIO XIX.

De obedientia, in octo articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur octo.

1 *QVid, & quotuplex ſit obedientia.*
2 *Vtrum ſubditus teneatur in omnibus actib. interioribus ſuperioribus obedire.*
3 *Vtrum in omnibus pertinentib ad actus interiores teneatur ſubditus prælato ſuo obedire.*
4 *Vtrum prælato teneatur ſubditus obedire in re licita cum dubio an id prælatus percipere poſſit.*
5 *Vtrum peccet mortaliter is: qui ad præceptu ſuperioris facit id quod dubitat eſſe mortale, certus tamen quod id non agendo non peccabit.*
6 *Vtrum quis teneatur obedire ſuperiori quando dubitat ſe peccare obediendo, & ſe etiam peccare non obediendo.*
7 *Vtrum prælati regulares poſſint in Hiſpaniis præcipere ſubditis, vt ad Indos pro conuerſione infidelium proficiſcantur.*
8 *Vtrum religioſi præcepto obedientiæ teneantur acceptare Epiſcopatum.*

ARTICVLVS I.

Quid, & quotuplex ſit obedientia.

REſpondeo dicendo, quod non inconuenit in vno materiali obiecto concurrere duas ſpeciales rationes ad quas duæ ſpeciales virtutes ordinantur ſicut miles defendēdo Caſtrum Regis implet opus fortitudinis nō refugiens mortis periculū propter bonum, & opus iuſtitiæ debitū ſeruitium domino ſuo reddens. Obedientia igitur eſt duplex. Primo. n. ſumitur largo modo pro executione cuiuſcunq; quod poteſt cadere ſub præcepto ex quacunq; intētione, & ſic eſt quædā virtus generalis, alio modo ſumitur proprie ſecundū, qđ reſpicit intentionem formalem, rationemq; præcepti, & ſic eſt virtus ſpecialis, id eſt habens fomale obiectum ſpeciale, id eſt præceptū expreſſum, vel tacitum cuiuſmodi eſt voluntas ſuperioris nota, & ſecundum D. Thomam *b* communiter receptum poteſt ſic definiri, obedientia eſt virtus moralis promptam reddens voluntatem ad implendū voluntatem præcipientis.

b D.Th. 2.2.q. 104. ar. 2.

ARTICVLVS II.

Vtrum ſubditus ſuis ſuperioribus teneatur in omnibus actibus interioribus obedire.

REſpondeo dicendo, quod ſecundum D. Thomam, *c* in pertinentibus ad interiorem motū voluntatis non tenetur homo homini obedire niſi per accidens quatenus, ſcilicet, interior motus colligitur ex exteriori, ſicut enim eccleſia nō poteſt iudicare de interioribus motibus voluntatis, ita non poteſt præcipere hos interiores motus. Ait. n. D. Thomas, *d* de his poteſt homo legē facere de quibus poteſt iudicare, iudicium autem hominis non poteſt eſſe de interioribus motibus qui latēt per ſe in conceptu animæ, ſed ſolū de exterioribus actib. qui apparent, & tamen ad perfectionē virtutis requiritur, quod in vtriuſq; actibus homo rectus exiſtat, & ideo lex humana non potuit cohibere, & ordinare ſufficienter interiores actus, ſed neceſſariū fuit, quod ad hoc ſuperueniret lex diuina. Hæc D. Thomas, vnde ſecundum D. Thomā bene poſſunt prælati regulares legē ponere actibus interioribus ſubditorum, quatenus ipſi actus interiores ſubſunt actibus exterioribus: vnde in quadam Clementina *e* prohibetur monachis acceſſus ad curiā principis animo offendendi. In qua non prohibetur animus offendendi cum ſit actus interior, ſed prohibetur animus offendēdi, vt colligatur tali acceſſui, ita ꝙ talem acceſſum prohibet ſub tali pœna nō cuilibet, ſed habenti animū nocendi, vnde recte prælati regulares poſſunt ſubditis ſub obedientia pręcipere, vt quas celebrant miſſas pro eorum offerant intētione. In tali enim pręcepto nō imponitur ſubditis interior tantū animi motus, ſcilicet, applicatio medij valoris miſſæ, ſed pręcipitur ipſe interior animi motus, vt colligatur actui exteriori miſſæ, & ſubditi in hoc prælatis non obedientes mortaliter peccabunt cum in re graui obedientia ſtangatur.

c D.Th. 2.2.q. 104.

d D.Th. 2.2.q. 91. ar. 4.

e Cle. 1. de ſtat. mona.

ARTICVLVS III.

Vtrum in omnibus pertinentibus ad actus exteriores teneatur ſubditus prælato ſuo obedire.

REſpondeo dicendo, quod vt huic quæſtioni plene ſatisfiat notandum eſt duplicem eſſe ſuperioritatem, prima eſt ſpiritualis, ſecunda temporalis, quæ temporalis diuiditur in politicā quæ verſatur circa regimen Reipublicæ, alia vero eſt tēporalis œconomica quæ ad regimē propriæ domus, vel familiæ pertinet. Et obedientia limitatur ſecundū gradū ſuperioritatis ita quod ſuperiori obediendū eſt a ſubditis in his in quibus habent ſuperioritatē. Igitur ſuperiorib. ſpiritualibus puta Papæ, Epiſcopo, & alijs prælatis eccleſiaſticis & regularib. obediendū eſt in ſpiritualibus neceſſarijs vel pertinentibus ad ſalutem quæ ſpopondimus in baptiſmo ſecundum D. Thomam, *f* ſuperioribus vero politicis id eſt principibus in temporalibus ſpectantib. ad Rempublicā, ſuperiori vero œconomico id eſt patri in pertinentibus ad diſpoſitionem rei familiaris. Hæc omnia colligūtur ex his quæ traduntur a Doctorib. *g* cōmuniter. Vnde cum prælati regulares habeant omnes ſupradictos ſuperioritatis gradus tenentur ſubditi, & ſubditæ in oībus obedire quibus ſi non obediāt ex contemptu, & ſcięter, & ſine cauſa rationabili in re alicuius impor tātiæ arbitrio boni viri eſt mortale peccatum, quia contra iuſtitiam, cuius obedientia eſt pars, quod tamen ſecundum Diuum Thomam *h* fallit, ſi præciperetur aliquid contra præceptum Dei, ſiue in diſpēditum ſalutis, aut contra præceptum ſuperioris id præcipientis, vel in his quæ ad eorum ſuperioritatē non pertinent, in quibus obedire non eſt neceſſarium niſi ratione ſcandali. Nec etiam tenetur ſubditus obedire prælato præcipienti aliquid quod ad regularem obſeruantiam non pertinet, vt ait D. Thomas: *i* declaratur hoc exemplo. Corrigit ſubditus fraternaliter prælatum, quia contra eum aliqua digna correctione audiuit, pręcipit prçlatus ſubdito, vt eū a quo hæc audiuit, manifeſtet, nō tenetur ſubditus prælato obedire. Hoc enim reuelati prælato

f D.Th. in 2. d. 44.

g Do ſin c. cum quis de mai. & obed. et in c. ſciē dū, 9. q. 1. & in c. ſi Do. 2. q. 3.

h D.Th. ubi ſu

i D.Tho. 2.2.q. 104. ar. 5.

non

Digitized by Google

non pertinet ad obſeruantiam regularē. Immo cōtra legem diuinam hoc reuelando faciet. ſi ipſi tāquam ſecretum naturale fuit cōmunicatū, aut ſi ex tali reuelatione aliquod præiudiciū ipſi poteſt euenire. Et ſi ipſe prælatus inſtādo iterū atque iterum id præceperit & alius eius ſubditus vocib. communitatem conturbans dixerit contra prælatū ſe non poſſe tale præceptū imponere, poterit prælatus ipſi per obedientiā ſilentium imponere, quia ad obſeruantiā regularem maxime ſpectat, ne cōmunitas vocibus contra prælatū conturbetur, dixi vocibus cōmunitatem conturbans, nā ſi ſecreto humilitate debita prælatu correxerit, vt vexationem cō ſubditi ſui redimat, non peccabit mortaliter, licet iterum, atque iterum, vt ſileat, præcipiatur.

Pro explicatione autē prædictorum nota, quod inobedientia contraria obedientię duobus modis ſumitur, primo formaliter quando v.g. ſubditus non vult obedire ſuo prælato ſolum, quia vult illi ſubiectionem præſtare. Et hoc eſt peccatum mortale tam in rebus leuibus, quam in arduis, prout tenent Caietanus, *a* & Nauarrus cum cōmuni. Hæc enim inobedientia includit quendam manifeſtum prælati præcipientis contemptū, quod ſemper peccatū eſt mortale iuxta illud, qui vos ſpernit me ſpernit. Alia eſt inobedientia materialis, quæ cōtingit quando ſubditus obedientiæ præceptum non exequitur ira, moleſtia, ignauia, triſtitia, aut alia ſimili cauſa cōturbatus non verū ex eo, quod nolit ſubijci prælato, aut eius iuſſo præcepto, & tunc erit hęc inobedientia peccatū mortale, quando quod præcipitur fuerit aliquid arduū, & graue, ſi enim fuerit leue tātum erit peccatum veniale, vt idem met Caietanus, *b* affirmat. Vtrum autem prælati poſſint præcipere ſubditis, vt in tempore peſtis adminiſtrent infirmis epidemia laborantibus neceſſaria, eis ſeruiendo quæſtio grauis eſt, de qua in quęſtione de peſte infra late dicemus.

a *Caiet. v. in obedien. Nau. c. 23. nu. 34.*

b *Caiet. vbi ſu.*

ARTICVLVS IV.

Vtrum Eccleſiæ, ſiue prælato teneatur ſubditus obedire, quando certum eſt eſſe licitum id, quod præcipitur, dubium vero, an prælatus ille, vel Eccleſia id ipſi præcipere poſſit.

RESpondeo dicendo primo, quod vtiq; tenemur tunc obedire, niſi inde nobis, vel alteri periculum, aut notabile præiudiciū ſpirituale, aut temporale in perſona, rebus, vel honore immineat. Exempli gratia prælatus mihi præcipit ſtudere, aut comedere carnes die, quo ex deuotione volebā ieiunare cum non ſit alias dies ieiunij obligatorius, ꝙ conſtat eſſe licitum, tamen ego dubito vtrū prælatus habeat ius ad id præcipiendum, & vtrū ego illi teneat obedire. In hoc qualicunq; dubio illud ſit practicum, aut ſpeculatiuum, rationabile, aut irrationabile dico, quod tenemur obedire, niſi inde periculum aut præiudicium immineat.

Prima pars propoſitionis probatur, nā propter dubiū ſubditi ſuperior non perdit ius ſuum, quod alias habet ſuper ea re. Nunc autem ſi ſubditus nō dubitaret, teneretur obedire, ergo etiam ſi dubitet præſertim, quia cū obedientia ſit perfectiſſima virtus, non tenetur prælatus reddere rationē omniū ſuorum præceptorum maxime vbi conſtat id quod pręcipitur eſſe licitum ſubdito, & nō conſtat prælatum iniuſte pręcipere, tum quia non expedit ſubditus omnia ſcire, tū quia Reſpublica, & ordo Hierarchicus ſaluſq; communis deperiret ſi ſtandum eſſet ſenſui ſubditorum, ſi operibus etiam de omnibus a prælatis ratio reddenda eſſet. Probatur deinde, quia æger tenetur obedire medico corporali tā in his quæ ſecundum iudicium medici ſunt neceſſaria ad ſalutē conſequendam, quam etiam in his quæ apud Doctores ſub dubio cadunt, an ſint neceſſaria, dūmodo conſtet ea infirmo nocere nō poſſe; ergo ſimiliter obediendum eſt ſpirituali medico, id eſt, ſuperiori non ſolū in his quæ ſcimus neceſſaria eſſe ad regimen ciuile, vel ſpirituale, ſed ēt in dubijs ſupradictis. Conſequentia patet ex hoc, quod nō minus tenetur quiſque obſeruare debitū regimen ciuile, vel ſpirituale ad ſalutem ſpiritualē quam æger ad ſanitatem corporalem, antecedens autē inde liquet, quod iure naturali tenetur quiſq; efficaciter procurare, vt commode poſſit ſuam vitam conſeruare, quod non poteſt effici ſine executione eorū quę ſcit aut dubitat eſſe neceſſaria quātum commode poteſt. Nec prędictis obſtat, nam ſi dubium eſt an hoc cadat ſub poteſtate ſuperioris ad id præcipiendum, ergo etiam dubiū eſt an id cadat ſub obedientia inferioris, aut ſub obligatione ſubditi ad obediendum, quia hęc ſunt correlatiua, quæ eodem modo ſe habent, & altero poſito ponitur & alterum. Nam reſpondetur, quod correlatiua ſolū ſe habent eodē modo quoad eſſe, & nō eſſe, non tamen quoad modum, & conditionē eſſendi. Stat enim prælatum culpabiliter pręcipere, & ſubditum laudabiliter obedire, ita in propoſito ſtat dubium de poteſtate pręlati pręcipientis cum certitudine obligationis obediēdi i ſubdito, vnde nūquā dictum eſt, quod quando eſt dubium, quod tale quid cadit ſub obedientia, tūc certum eſt, quod eſt obediendum, ſed quod quando eſt dubium an pręlatus id poſſit pręcipere, tunc certum eſt, quod eſt obediendum, aut quod cadit ſub obedientia, & in hoc nulla eſt cōtradictio, valde enim differt hoc ab alio, ita, reſpondet Corduba. *c*

c *Cord. li. 3. qq. de conſcien. q. 6.*

Dixi in concluſione niſi inde nobis vel alteri periculū ſpirituale, vel temporale in perſona, reb. honore immineat, tunc. n. in tali dubio non eſt obediendū quouſq; de illo ſubditus ſufficiēter edoctus ſit, vel de abſētia talis periculi, vel pręiudicij, & ratio huius eſt, quia nullus ſe poteſt alicui ſuperiori obligare, neq; ei obedire tenetur in pręiudiciū tertij neq; cum periculo ſpirituali cuiuſcunque etiam ſui ipſius, Nec regulariter ius diuinū vel humanū neque ipſe homo per votum obedientię intendit obligare, vel obligari ad valde difficilia vltra communē aliorum ſui ſtatus obligationē, niſi ſpeciali ter aliquo iure vel voto aliqui ad ea obligētur. Qd dicu propter aliquos religioſos pręcipue fratres Minores, qui ex vi voti regulę ſuę etiā in multis difficillimis pręlatis ſuis obedire tenētur, neque in hoc pręiudicium allegare poſſunt contra pręlatū vientem iure ſuo, regulariter autem in valde difficilib. nullus obedire tenetur etiā ſi in ſe alias licita ſint, puta ieiunare quotidie in pane, & aqua ſine vlla alia cauſa rationabili ad id videlicet, niſi in vim pęnitētię pro aliqua graui culpa. Et ſupra dicta ſunt vera quāuis ſuperior ſit i poſſeſſione ſubditorū abſolute prout ait Soto, *d* inſuper probatur, quia dubitātes aliquē eſſe excōicatū de quo cōſtabat fuiſſe nominatim excommunicatum tenentur illum euitare donec per literas, vel alias cōſtet eſſe abſolutum prout in iure *e* habetur, quod etiā antequā conſtet illum aliquādo fuiſſe excommunicatū in dubio vitandum ſit, conſtat ex hoc, quia ſi publica fama eſt aliquem verberaſſe clericum, tunc neque Epiſcopus neque alius debet illi communicare, donec ad arbitriū Epiſcopi ſe purgauerit, vel ad cautelam

d *Sot. de tegen. ſecret. memb. 3. q. 2. col. 4.*

e *ca. ſicut nobis de ſent. excom.*

Digitized by Google

telam fuerit abſolutus, vt habetur in iure, *a* & determinat Panorm. conſtat autem tunc famam nõ facere plenam probationem, neque certitudinem: ergo in tali dubio tenemur obediendo legi illum excommunicatum euitare. Quod tamen intelligitur dũmodo prædicta vitatio fieri poſſit ſine eius, aut alterius præiudicio in caſu præfati dubij prout ex ſententia Innocentij aduertit Corduba. *b*

a c. cũ de fideles vbi Panorm. de ſen. rem excõ.

b Cor. vbi ſu.

Ex his ſequitur, quod quãdo prælatus mihi præcipit reuelare ſecretum crimen proximi iã ſufficienter emendati, nec ex hoc crimine imminet iam periculum alicui, ego autem dubito probabiliter, qđ ille prælatus id præcipere poſſit, puta quia dubitat aut credit quod non habet alios teſtes ad illum iudicialiter puniendum, & huiuſmodi, vt id iure præcipere poſſit, tum quia inde periculum honoris illius imminet, non teneor obedire reuelãdo, etiam ſi ſub excommunicatione latæ ſententiæ id præcipiat, niſi ipſe prælatus me ſufficiẽter certificet, vel niſi conſtet, vel conſtare mihi debeat de prædicto dubio, vt ſciam quomodo id præcipere poteſt, quia ſcilicet, habet alios teſtes, aut quia me legitime, & non maligne neque contra ius in teſtem adductũ cogit teſtimonium ferre veritati, aut quia niſi reuelet̃ur imminet damnum vel periculum mortis alicui ita Corduba. *c*

c Cor. vbi ſup.

ARTICVLVS V.

Vtrum peccet mortaliter is qui ad præceptum ſuperioris agit, quod ſcit vel valdè dubitat eſſe mortale, ſi certus eſt, quod id non agendo aut non obediendo non peccabit.

RESpondeo dicendo, quod vt huius articuli dubitatio clarius pateat exemplum eſt apponendũ, puta ſi in religione fratrum Minorum regularis obſeruantiæ prælatus ſubdito præcipiat accipere pecuniam in caſu quo rationabiliter ſubditus dubitat ſe peccare mortaliter ſic accipiẽdo, quia v.g. in eo prælatus ille diſpenſare non poteſt, & videtur, quod peccet. Quod primo probatur, quia ad nullius hominis præceptum licet alicui ſe exponere periculo, aut dubio peccati mortalis ſine cauſa rationabili vrgente, ſed in caſu præſenti ſubditus exponit ſe tali periculo, ſi obediat ſine cauſa vrgente cum certus ſit ſe non peccare obediendo. Quod confirmatur ex illo Pauli; *d* omne quod nõ eſt ex fide peccatum eſt. Dixi, quia in eo prælatus diſpenſare non poteſt, nam ſi prælatus diſpenſare poteſt, tenetur vtique ſubditus obedire credens prælatũ in eo caſu ſuam diſpenſatiuam interponere authoritatem. Dixi, quod ſine cauſa vrgente nõ licet tali periculo ſe exponere, nam ſi aliũde vrget cauſa rationabilis, puta æquale, aut maius periculũ mortale ſi non obediat tam non eſſet peccatum mortale illi æquali, aut minori periculo ſe exponere, quod probatur ex his quę latè, & doctiſſimè more ſolito tradit Corduba *e* dicens, quod quando quis ęquè aut valde dubitat de vtraque parte, quod ſcilicet, eſt ſibi illicitũ agere, & omittere tale quid, ita qđ quocunq; ſe vertat eſt ei probabile dubium de peccato, modo ſit dubium abſolutum modo reſpectiuũ tunc quod certius, & grauius eſt, vel apparet malũ imminens ceteris paribus euitandũ eſt, & oppoſitum eligendũ, alioquin ſine cauſa rationabili homo exponeret ſe periculo maioris mali ſiue detrimenti ſpiritualis, id quod eſt contra rectam rationem, & charitatẽ. Et hæc eſt expreſſa doctrina Ariſtotelis, *f* & in ſacris Canonib. approbata, quod in ſequenti articulo clarius explanabitur.

d Ad Ro. 14.

e Cord. li. qq. q. 3. ar. 2. propoſit.

f Ariſto. proble. 12. 15. p. 26. & 2 ethi. c. 9. ca. duo malac. ncr. d. 23

ARTICVLVS VI.

Vtrum quis teneatur obedire ſuperiori, quando dubitat de vtraque parte contradictionis, videlicet, quando dubitat ſe peccare obediendo, & ſe etiam peccare non obediendo.

RESpondeo dicendo, quod ſubditus regulariter tenetur obedire formando cõſcientiam, quod ſic obediendo non peccat, idque eſt verum ceteris paribus, videlicet ſtante vtrinq; æqua probabilitate ſimul, & ęqua vel quaſi ęquali grauitate periculi, vel peccati, in cuius alterũ neceſſario incidendũ eſt, hæc propoſitio eſt receptior quam contraria, & eam tenet expreſſe Diuus Bonauentura *g* D. Tho. Gofredo, Raimundus, & alij plures, vt etiã refert Syluester, & Angles. quod ſcilicet, quoties ſubditus facta ſufficienti inquiſitione certificari non poteſt tenetur obedire, & formata bona cõſcientia obediendo excuſatur per ignorantiã inuincibilem. Et probatur inſuper, nam qui ſe exponit maiori periculo, peccati mortalis peccat mortaliter, ſed qui in prædicto dubio in quo de mortali non cõſtat iudicio, & præcepto ſuperioris exponit ſe maiori periculo quã ſi non obediret regulariter loquendo ceteris paribus, cõſequentia patet cũ maiore cum ex duobus malis minus ſit eligendum, minor autẽ in qua eſt difficultas, & opinionũ varietas probatur, nam in dubijs ſubditi tenentur ſtare ſententijs, & præceptis ſuperiorum dummodo non cõſtet valde probabiliter eos errare, ex ignorãtia temeritate aut paſſione, vel malitia: quod inde patet, quia propter dubiũ ſubditi prælatus non perdit ius ſuæ ſuperioritatis ad præcipiendum, ſicut ante illud dubium habebat, alioquin poteſtas ſuperiorũ pẽderet ab ignorantia, vel capitoſo ſenſu, aut ex alia diſpoſitione etiam culpabili ſubditorum, ſed ſi ſubditus non dubitaret, ſed ſentiret cũ ipſo prælato, certe teneretur ei obedire, ergo, & dubitans tenetur in eadẽ ſimiliter obedire. Probatur deinde ex quodam oraculo *h* diuino, vbi dicitur, ſi difficile, & ambiguum apud te iudicium eſſe perſpexeris, &c. veniẽs ad ſacerdotes leuitici generis, & ad iudicẽ qui fuerit in illo tempore, quæreſque ab eis qui iudicabunt tibi iudicij veritatem, & facies quæcũque dixerint qui præſunt loco quẽ elegerit Dominus, & docuerint iuxta legẽ eius ſequerisque ſententiam eorum, nõ declinabis ad dexteram neque ad ſiniſtram. Et ſic dicitur in quadam decretali, *i* quod definitionibus eccleſiæ in dubijs ſtandum eſt, & ita hanc partẽ tenet Gerſon. *k* Et quoad nos fratres Minores habetur decretum authoritate Apoſtolica cuiuldam capituli generalis, vt patet i epiſtola *l* S. Bernardij hoc modo. *Itẽ declaratur, quod in omnib. dubijs quæ non poſſunt indubitater declarare ſubditi tenẽtur ſtare iudicio ſuperiorũ, et obedire. m* Habemus etiam circa hoc quoddam Leonis X. indultum, *quo conceſſit, et commiſit de plenitudine ſuæ poteſtatis, quod in dubijs, & ſcrupulis conſcientias ſubditorum tangentib. miniſter generalis, vel prouinciales, & custodes cũ conſilio aliquorum patrum ſi res magna importãtia fuerunt, poſſint authoritate ſuæ ſanctitatis determinare in huiuſmodi, ac eorum determinationi ſubditi cum ſecura conſcientia debeant, & poſſint ſtare.*

g D. Bon. 72. di. 39. ar. 1. q. 3. D. Th. & Palu. 14 d. 19. q. 4. Sylu. conſequen. & ſ. obed. q. 2.

h Deut. 17.

i ca. maiores de bapti. et eius eff.

k Ger. lect. 4. de vita ſpi. Coro. 8

l Art. 7.

m Sup. fol. 59.

Dixi

Dixi, idque regulariter eſt verum ceteris paribus, quia ſi id quod præcipitur, conſtat probabiliter eſſe grauius malũ probabiliter, aut valde ſcandaloſum ſiue nociuum proximo aut reipublicæ, quod probabiliter imminet ex tali obedientia, inobedientia quoq; probabiliter, immo etiã ſi probabilius videatur eſſe malum, ſed non tam graue, tunc cauendũ eſt illud grauius malum, & non eſt obediendum; eligenda enim eſt inobedientia quæ aliquãdo probabilius videtur eſſe venialis, vt emitetur, quod minus probabiliter apparet eſſe mortale peccatum, ſi obediatur. Ita reſoluit Corduba. *a*

a Cor. l. 3. qq. q. 8

ARTICVLVS VII.

Vtrum prælati regulares poſſint in Hiſpania præcipere ſubditis, vt ad Indos pro conuerſione infidelium proficiſcantur.

RESpondeo dicendo videri, quod religioſi particulares non tenentur tranſnatare mare ad remotos Indos conuertẽdos quamuis ſubſit ſpes eorum cõuerſionis, nam cura conuerſionis orbis magis principaliter ſpectat ad Papam, ceteroſq; prælatos ſuccedentes Apoſtolis, id eſt Epiſcopos quib. præcipue incumbit munus prædicãdi Euangeliũ, adeo hoc eſt verũ, vt teneat Soto, *b* quod quia ſubditum religioſum extorrẽ a ſuo regno naturali vbi ſuſcepit habitum tam longum mare trãſnatare, & inter gentes barbaras commorari res moleſtiſſima eſt nimis, & difficilis, & non magno periculo etiã ſpirituali vacans: ideo ad huiuſmodi iter capeſſendum non poſſunt ſubditi obligari, quod probatur; nam ſi prælatus mihi præciperet longum iter, aut rem difficilem dubiumque eſſet mihi ius præcipiẽdi, non tenerer ſtatim parere. Quod cõfirmatur ex doctrina D. *c* Thomę elicita ex quodam Canone *d* ex quo colligitur, quod ingenuus, qui ignorãter cõtraxit cũ ſerua in dubio an ſit ſerua etiam ad præceptum Eccleſię non tenetur ei reddere debitũ. Quia ſi affectu maritali datur, quia aliter debitũ non poteſt dari licite præiudiciũ ſibi parat, eo quod inuitus cõſummat matrimonium cum ſerua, ecce quo modo nemo coſtringitur parere in re dubia cum graui ſuo detrimento, quamuis opus, quod pręcipitur ſit tutum. Et ita hanc noſtram ſententiã ait frater Ludouicus *e* Lopez confirmat vſus vſque huc in religione prædicatorũ vbi nullus hactenus (quẽ ipſe ſciat) miſſus eſt ad Indos præcepto aſtrictus niſi prius conſentiat, & in noſtra religione Minorũ id vſque video ſeruari, & ſic in conſtitutione generali Tolletana, *f* dicitur in hunc modum.

b Soto. de regu. ſec. memb. 5. q. 2. conc. 1.

c D. Tho. in 4. d. 36.

d 29. q. ſi quis ingenuus.

e Lud. ca. 6. de obligatio. erga proxi. pa. 149.

f Ord. Tole. fo. 82. pa. 2.

Et ſecundum regulam non ſint cogendi fratres, ut vadant ad commorandum inter infideles. præcipitur vt nullus frater cogatur ad Indos ire, &c. Cõfirmat quoque hanc ſententiam nouus modus vouendi deuotæ Societatis Ieſu fratrum qui has ſibi ſimiles longinquas peregrinationes valdeq; difficiles ſibi iniungendas a prælatis ſubdituros profitentur nec refutaturos eas, quaſi inſinuantes per hoc, quod ſi eas non ſpecialiter vouiſſent quaſi nimis difficiles eas recuſare potuiſſent.

ARTICVLVS VIII.

Vtrum religioſi præcepto obedientiæ teneantur acceptare Epiſcopatum, & curam animarum ſuſcipere.

RESpondeo dicẽdo, quod licet pro vtraq; parte multa adduci poſſint, prælati tamen nũ poſſunt per obedientiam indicere ſuis ſubditis regularib. vt accepten Epiſcopatum: eſt enim cõmune axioma D. Bernardi, quod votum meũ non adaugeat prælatus, & in promotione ad Epiſcopatũ valde augetur votũ religioſorum cum ad altioris obligationem perfectionis promoueãtur, & extra ordinem religioſis inuitus trahatur, quod ex dictis in ſecũdo *g* tomo ſupra clarius patebit, vbi probauimus quomodo liceat religioſis deſiderare Epiſcopatum. Verũ eſt tamen quod præfati religioſi poſſunt compelli tranſnatare ad Indos, & acceptare Epiſcopatum, ſi a Summo Pontifice præcipiantur, cum Summo Pontifici incumbat cura vniuerſalis boni communis.

g 2. to. q. 51.

QVAESTIO XX.

De obligationibus, in duos articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur duo.

1 *VTrũ Epiſcopi poſſint ſibi aut ſuis clericis applicare, quæ religioſis in ſuis Eccleſiis offeruntur.*

2 *Vtrum conducentius ſit, & ad diuinum cultũ accommodatius bona ad conficienda celebrãdaq; diuina ſacrificia, & oblationes elargiri, vel potius in egenorum ſubſidia illa diuidere.*

ARTICVLVS I.

Vtrum Epiſcopi poſſint ſibi aut ſuis clericis applicare quæ religioſis in ſuis Eccleſiis offeruntur.

REſpondeo dicendo, quod Epiſcopi, & alij Eccleſiarũ prælati non poſſunt clericis ſuis applicare nec ſibi oblationes, quæ fiunt religioſis in ſuis Eccleſijs regularib. ita tenet Panorm. *h* *Et Bonif. IX. conceſſit fratrib. ordinis prædicatorũ prohibendo, ne ſcilicet prælati Eccleſiarũ, aut alij quicumq; eos impediant quominus miſſas, & alia diuina officia in Eccleſiis ſuis quotidie celebrare, ac oblationes in miſſis ipſis, et alias ad eorũ altaria prouenientes libere, & integraliter recipere, & eorum vſum iuxta morem dicti ordinis conuertere poſſint ſub excommunicatione ipſo facto in contrarium facientes*, Ita habetur in ordinis ſupplemento. *i*

h Pano. in c. 1. de ſtat. mona.

i Suppl. fo. 118. confeſſ. 137.

ARTICVLVS II.

Vtrum conducentius ſit, & ad diuinum cultum accommodatius bona ad conficienda celebrandaque diuina ſacrificia, & oblationes elargiri, vel potius in egenorum ſubſidia illa diuidere.

REſpondeo dicẽdo, quod vt hæc difficultas magis pateat, eſt aduertendũ, quod vniuſcuiuſq; virtutis opus ẽ duob. præcipue inter alia æſtimari poteſt, quantum ad ſuam perfectionẽ, ſcilicet, ex obiecto a quo ſuam ſpeciẽ ſortitur, & ex neceſſitate cui charitas ſemper ſuccurrere ſatagit, ſi ad primã duntaxat rationẽ reſpiciamus, certũ eſt ſacras oblationes, atque ſacrificia reliquis eleemoſynis lõge præſtare. Eſt enim religio qua Deo reuerentiam

pro

Digitized by Google

pro obiecto habet nõ modo miſericordia, verum, & vniuerſis alijs moralib. vtpote quæ non niſi erga proximos verſatur excellentior virtus, vt docet D. Tho. *a* Et ſecundum iſtam rationem Chriſtus apud Matthæum, *b* officiũ, & cauſam Magdalenę, quæ ipſum diſpẽdio pretioſiſſimi vnguẽti vnxerat aduerſus indignantes diſcipulos qui opus miſericordiæ pluris faciebat defendit dicens. *Quid moleſti eſtis huic mulieri, opus enim bonũ operata eſt in me. Nam ſemper pauperes habebitis vobiſcũ, me autẽ non ſemper habebitis, mittens enim hæc vnguentũ hoc in corpus meum ad ſepeliendum me fecit.* Quaſi diceret. Quare mulieri huic iniſte exhibetis negotiũ, quare aduerſus illã ſine cauſa veſtrũ quidã indignantur, & obmurmurant? Opus enim in reuerentiam ipſius Dei exhibitum religione ſua anteferẽdum eſt miſericordiæ de qua vos loquimini. Non condemnat Dominus miſericordiam in pauperes, quin potius illam maximè cõmendat dicens, *pauperes ſemper habebitis vobiſcum*, ſed quod facit eſt oſtendere, quod actus ille religionis, quo non ſolũ diuinitatis maieſtatem, atque immortalitatẽ pretioſo illo incorruptibilique vnguento confeſſa eſt, ſed etiam incorruptionem humanitatis præſignauit longe præſtantius eſſe quacunq; eleemoſyna. Si autẽ conſideremus operis perfectionẽ ex neceſſitate, ſic etiã eſt certiſſimũ, quod neceſſitatis pondus, vnde virtus, & præcipue miſericordia incrementa ſuſcipit, aliquando poteſt efficere, vt ad diuinum cultum ſit multo cõferentius, atque optatius opem ferre miſeris quã oblationes, & ſacrificia facere. Et ratio eſt, nam ſacrificia, & oblationes non in Dei vtilitatem, qui bonorum noſtrorum nõ eget ſed in eius dũtaxat honorem, & gloriam, & ad noſtram deuotionem exercitandam celebrantur, & offeruntur: tanta eſt autem Deo hominum cura, vt eorum vtilitatem ſępe ſæpius pluris ad ſui charitatem, ac ſubinde gloriã æſtiment, quam reliqua ſacrificia. His & alijs tenet hanc partem Arago. *c* qui addit ideo hanc late probaſſe partẽ, quia ſunt multi qui falſo exiſtimant maius ſe obſequiũ Deo præſtare, maxime, cum ab hac luce recedunt ſi omnia bona ſua in ampliſſimum miſſarum numerũ, & capellanias expendant, quam ſi illa pauperibus diſtribuerint. Cum tamen verum ſit, quod quamuis in Eccleſiæ ortu illa eſſent valde neceſſaria, & vbi modo deſunt, ſint etiã conſulenda, tamen vbi diuinus cultus ſatis eſt celebris, multo erit conſultius egenorũ calamitates leuare; ideo Chriſtus Dñs in Euangelio crebrius nos huius miſericordiæ admonitos eſſe voluit, quã vt eleemoſynas in ſacrificia cõuerteremus. Immo apud Matthæũ, *d* obiurgans Phariſæos quia hoc ita non intellexerint dixit illis. *Euntes diſcite quid eſt miſericordiã volo, & non ſacrificium.* Vnde religioſi penſatis circunſtãtijs loci, & tẽporis, & neceſſitatem videant quid circa hoc debeant conſulti reſpondere, qui aduertere debẽt prout ait D. Th. *e* quod monachi ſiue alij religioſi poſſunt oblationes recipere tripliciter, vno modo ſicut pauperes per diſpenſationẽ ſacerdotum, vel ordinationem Eccleſiæ, alio modo ſi ſint miniſtri altaris, tunc enim poſſunt accipere oblationes ſpõte oblatas. Tertio modo ſi parochiæ ſint eorum, & tunc ex debito poſſunt accipere oblationes tanquam Eccleſiæ rectores.

Vide circa hanc materiam oblationum in primo tomo. *f*

a *D. To. 2. 2. q. 81. ar. 6.*
b *Matth. 26.*
c *Arago. 2. 2. q. 86. ar. 3.*
d *Matth. 9.*
e D. *Th. 2. 2. q. 86. ar. 2.*
f *1. to. q. 39.*

QVAESTIO XXI.

De oblatis, in quatuor articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur quatuor.

1 V*Trum oblati ſint vere religioſi.*
2 *Vtrum oblati poſſint tranſire ad arctiorem religionem petita licentia, & non obtenta.*
3 *Vtrum oblati religionum poſſint abſolui ab eorum prælatis, an ab Epiſcopis.*
4 *Vtrum conuerſi, & oblati Eccleſiarum ſecularium, & regularium gaudeant priuilegio Canonis, ſiquis ſuadente.*

ARTICVLVS I.

Vtrum oblati ſint vere religioſi.

RESpondeo dicendo, quod monachus cõuerſus vel oblatus etiã plane, & perpetuo valde differunt, vt colligitur ex multis decretalibus *g* & tradit Dominicus Frãcus, monachus. n. & monacha dicuntur, qui vel quæ profitetur regulam poſt ſuſceptum habitum regularẽ, vt ſeruant in choro, conuerſus vero, qui ſuſcipit habitum religionis, & profitetur regulam, vt ſeruat extra chorũ oblatus vero qui ſe, & ſua perpetuo donat, ſed nõ profitetur, neq; ſuſcipit habitum ordinis, quod ſatis exprimit Panormitanus, *h* & paulo clarius Felin. iunctis his, quæ dicit Calder. ab eodem relatus quatenus relatis multis modis ſe offerendi monaſterio concludit, quod ex nulla obligatione efficitur quis monachus profeſſus niſi præſtet obedientiã monachalẽ. Quod etiam dixerat Innocentius *i* ac oblati, & oblatæ non ſuſcipiunt habitum monachalẽ, neq; promittunt obedientiã monachalẽ, ſecundum regulã a Sede Apoſtolica approbatã, vt regula religionis, & ſic non ſunt religioſi vel religioſæ. Dixi niſi præſtent obedientiã monachalẽ, non enim per omnem obedientiam quis efficitur regularis, quia etiam Canonici ſeculares præſtant obedientiam iuxta quandam decretalem *k* & omnes etiam principes dant Epiſcopis obedientiam, vt in alia dicitur decretali, *l* & etiam regna omnia ſecularia ſuis regibus præſtant obedientiam, vt D. Petrus *m* & D. Paulus *n* aſſerũt, & Imperator Papæ vt dicitur in quadam Clementina. *o* Nec propter hoc efficiuntur regulares, & monachi, & ita bene dicit Innocẽtius ibi receptus ab omnib. quod non fit quis religioſus per omnẽ obedientiam, ſed per monachalẽ tantum, hoc eſt per illam quæ fit alicui potenti recipere profeſſionẽ regularem ſeruandi regulam aliquam alicuius religionis approbatæ a Sede Apoſtolica, quæ nõ ſunt niſi quatuor aut quinq; vt inter alios teſtatur D. Antoninus. *p*

Ex his infertur, quod ſi quis dixerit, ego me dono & offero in oblatũ monaſterio S. Benedicti vouendo obedientiã paupertatem, & caſtitatẽ Deo eiuſque Abbati, nõ tamen profiteor regulam ordinis, nec me obligo ad cærimonias, & obſeruantias eius non eſt religioſus præſertim ſi dictam profeſſionẽ fecit non mutato habitu, neque accepto habitu regulari excepto ſcapulari paruo in ſignũ oblationis. Ita Nauarrus in quodã conſilio *q* qui ait, quod nõ meminit illum textum, neque gloſſam, neq; aliquẽ ordinarium authorem qui de oblato monacho tria eſſentialia vota emittente loquatur. Sylueſt. *r* autem ſignificat Panormitanũ talẽ appellare plene obla-

g *Cle. 1. de deci. iuſt. gl. c. vt lex cõtinẽtiæ & gl. 17. q. 1. Frãcus in c. cũ ex eo. §. t. de elect. lib. 6.*
h *Pan. in c. non eſt de reg. & in c. tuas de teſti. Dec. in c. Eccl. not. 6. de conſt. Fel in c. in præſentia. 4. de pb.*
i *Inno. in c. cõſuluit qui cler. vel vou.*
k *c. is qui de maior. & obedien.*
l *c. oẽs eod. titu.*
m *1. Can. 2. ca.*
n *Ad Ro. 13.*
o *Cle. 1. de iure iuran.*
p *Anto. 3. p. c. 1. §. 3. tit. 16.*
q *Na. li. 3. cõſi. ti. de reg. cõ. 49.*
r *Syl. v. oblat.*

Digitized by Google

a l.non omnis ff.de reb.cred. c.fin.de præb.

oblatum. Denique probat Nauar. tale non eſſe profeſſum religioſum, quia actus agentium nō operantur vltra intentionem eorum, vt dicitur in iure. *a* Et ex verbis in prædicta oblatione factis videtur colligi eum qui dixit illa verba non habuiſſe animum ſe faciendi monachum, neque profitendi regulam, neque obſeruantias eius.

Nec obſtat, quod emiſit tria vota eſſentialia in manu prælati potentis eum aggregare religioni approbatæ a Sede Apoſtolica. Nam reſpondetur ex ſupradictis, quod hoc non ſufficit, cum ſit neceſſarium quod illa promittantur ſecundum obedientiam regularem, & habitum regularem recipiendo. Præterea conſtat ex relatione in principio appoſita hunc non habuiſſe animum faciēdi ſe monachum. Quantum autem ad oblatos ordinis ſancti Benedicti vide quæ habes īfra ī quæſtione prima de voto.

ARTICVLVS II

Vtrum oblati in aliqua religione poſſint tranſire ad arctiorem religionem petita licentia, & non obtenta iuxta capit. Licet. de regularibus.

b Glo. in ca. lex continentia. 27 q. 1.
c Abb. in c. non eſt de regul. in 3. not.
d Lup. de libo. Ecclef. 3. p. q. fi. nu. 8. & 9.
e Grego. in l 9. tit. 7. p. 1. ver. religioſ.
f Archid. in d. c. non eſt.

RESpondeo dicendo, quod ſecundum aliquos iſti non poſſunt tranſire ad arctiorē religionem, & ita tenuit Gloſſa, *b* quam dicit ſingularem Abbas *c* oblati enim & cōuerſi aſtringuntur monaſterio. Quod Abbas dicit ſingulariter notandum, & tradit Ioannes Lupus. *d*

Sed aduertit Gregorius *e* Lopez, quod Gloſſa illa loquitur de conuerſis, & oblatis Eccleſiæ ſeculari non regulari monaſterio, & ita refert Archidiacon. *f* alios voluiſſe, quod iſti poſſunt tranſire ad religionem arctiorem, & ita magis inclinat in hanc partē quam ego exiſtimo ſequendam: nam licet conuerſi, & oblati operibus ſeruilibus deputentur, non tamen ipſi ſunt ſerui, & ſimiliter, non ita donant ſe, & ſunt oblati, vt monaſterij efficiantur ſerui ita, vt nō poſſint ad perfectiorem frugem anhelare.

ARTICVLVS III.

Vtrum oblati monaſteriorum poſſint abſolui ab eorum prælatis, an ab Epiſcopis.

g c. cum illorū & c. monachi de ſent. exc.
h In 1. imp. fo. 97. & in 2. fol. 180. conc. 427.
i In 2. imp. fol. 249. conc. 623.
K In 1. impr. f. fol. 61. & in 2. 64. conceſ. 85.

RESpondeo dicendo, quod conuerſi, & oblati quarumcunq; religionum poſſunt a prælatis illarum religionum abſolui argumento aliquarum decretalium, *g* nam & tales conuerſi, & oblati ſunt priuilegiati ſicut Eccleſiaſticæ perſonæ. *Et Sixt. IIII. conceſſit quod oblati, & oblatæ ordinum fratrum Carmelitarum gaudeant priuilegijs, & gratiis dictæ ordinis ſicut gaudere poſſunt mulieres Mantellatæ & Pinzocheræ ſub dicto ordine viuentes (quæ ſunt velut tertiarii ordinis Minorum) quibus conceſſū eſt poſſe gaudere omnibus priuilegiis fratrum.* Ita habetur in libro monumēta *h* ordinum. *Et idem Sixtus IV. conceſſit oblatis fratrum Ordinis Eremitarū S. Auguſtini omnia, & ſingula priuilegia, & indulta conceſſa fratribus, & ſororibus de pænitentia, ac Mantellatis, & Pinzocheris ſub dicto regimine degentibus & decreuit in eis locum habere perinde ac ſi pro eiſdē oblatis perſonis, & circa illas emanaſſent.* Ita habetur in eodem libro, *i* & quantum ad caſum articuli quæſtionis eſt quædam expreſſa conceſſio Eugenij IV. prout habetur in monumentis *K* ordinum expreſſe hoc concedens.

ARTICVLVS IIII.

Vtrum conuerſi, & oblati Eccleſiarum ſecularium, & regularium gaudeant priuilegio canonis ſi quis ſuadente.

l Gloſ. in c. non eſt dubium de ſent. exc.
m ca. duo ſunt 12. q. 1.
n 27. q. 4.
o Cap. parrochia. ex tenore de ſent. excom.
p Ioan. & Vincent. in d. c. dilecta de maio. & obed.
q Hoſt. in c. nō eſt dubium de ſent. exc.
r c. vt lex continentia 27. q.
ſ c. 4. §. de confratribus, & c. quidam de priuil.
ſ Capiſtr. de excom. §. 13 eſt de conuerſis.
t 23. q. 4. ca. diſplicet.
u 2. tom. q.

RESpondeo dicendo, quod hanc quæſtionē mouet quædam Gloſſa, *l* & ait non videri illis tale priuilegium conceſſum, concludit tamen, quod ex eo quod tradidere ſe, & ſua diuino obſequio, ſiue in Eccleſia ſeculari, ſiue regulari iam cēſentur Eccleſiaſticæ perſonæ, & ex toto tranſlati ſūt in formam Eccleſiæ, & vnde habent immunitatem Eccleſiaſticam, & decretum *m* dicit, quod tantum ſunt duo genera Chriſtianorum; vnum, quod dedicatum eſt diuino obſequio vt clerici, & conuerſi, aliud ſunt laici. Quidam tamen volunt dicere contrarium. Sed nos benigniorem partem ſequentes ſequimur partem affirmatiuam, vt eorum gaudeāt priuilegio quorum vitam, & religionem aſſumunt, nam licet canon *n* ſiquis ſuadente ſolum diſponat de clerico, & monacho, at alii Canones *o* ipſum extendunt ad conuerſos religionum. Gloſſa autem prędicta per identitatem rationis dicit idem de conuerſis, & oblatis eccleſiarum ſecularium, & idem tenēt Ioannes, *p* & Vincētius. At quia hæc opinio aliquas patitur difficultates ad diſtinctionem Hoſtienſis *q* recurrere oportet, vt clarius ipſa elucefcat, ait enim, quod quando conuerſus remanet in domo ſua non gaudet prędicta immunitate, & ſic dicit intelligenda eſſe aliqua iura *r* de hac materia loquentia, ſi autem ſit conuerſus tradens ſe, & ſua, & tonſuratus incedens, Canonicas horas audiens, & honeſtè viuens, & ſimilia tunc gaudebit immunitate. Immo Capiſtranus *ſ* aliter procedit dicens diſtinguēdum eſſe inter conuerſos, & confratres, conuerſi enim propriè appellari ſolent hi qui ſe ſuaque diuinis dedicant obſequiis perpetuis temporibus obligando, & tales ait gaudere prędicta immunitate. Et de prędictis etiam facit diſtinctionem, aliqui enim ex his recipiunt habitum illorum, cum quibus conuerſantur, & ad quorum vitam & regulam conuertūtur, & profeſſionem faciunt, obedientiam, paupertatem & caſtitatem ſiue continentiam promittentes, & de his nulla eſt dubitatio, quod gaudeant dicto priuilegio, ſiquidem gaudēt priuilegio regulari. Aliqui tamen prędictam profeſſionem non emittunt, ſed ſolum ſe voluntarie obligant ad prædicta, viuunt tamen honeſte habitum deferentes alicui de religionibus approbatis quomodolibet iam conceſſum, & dato, quod vxores habeant, ſeruant ordinem cōiugalem viuentes ſub cura, & obedientia prelatorum illarum religionum; in quibus ſe & ſua diuinis obſequiis dicarunt, & de talibus etiam non eſt dubiū, quod gaudeant priuilegio prędicto clericali ſicut acolyti, & clerici coniugati non bigami. Alii dicūtur oblati qui ſunt confratres qui faciunt aliquas honeſtas congregationes in aliqua eccleſia & ibi ſaltē ſemel in menſe diſciplinam aſſumunt, & hi non ſunt perſonę Eccleſię, cū neque mutent habitum, neque ſtatum, ſed in habitu ſeculari perſeuerent de quibus ait quendam Canonem *t* eſſe intelligendum. Circa oblatos vide plura in quæſtione *u* de familiaribus fratrum, & tabula, Verbo oblati, & verbo donati.

Digitized by Google

QVÆSTIO XXII.

De oraculis viuæ vocis in tres articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur tria.

1 *VTrum oraculum viua vocis ſine ſcriptura valeat.*
2 *Vtrum poſſint regulares vti viua vocis oraculis prout in libris ordinum continetur.*
3 *Vtrum prælati regulares poſſint moderari vſum viua vocis oraculorum.*

ARTICVLVS I.

Vtrum oraculum viua vocis ſine ſcriptura valeat.

REſpondeo dicendo, quod gratia ſolo viuæ vocis oraculo abſque ſcriptura quoad ſe perfecta eſt, & ex ea ſtatim acquiritur ius impetranti prout allegãdo aliqua iura *a* copioſe definiteſunt Archidiaconus, & Ioannes Andreas, & ita tenet Baldus, *b* dicens, quòd cũ Papa viuæ vocis oraculo aliquem pronunciat epiſcopum alicuius loci, ille ſtatim erit Epiſcopus etiam antequam literæ ſint formatæ, quia ſcriptura non requiritur ad eſſentiam, ſeu approbationem gratiæ, vnde infert, qđ ſi interim Papa moreretur gratia non expirat, ſed quod debet expediri per ſucceſſorem faciendo mẽtionẽ de gratia prædeceſſoris, & idẽ ſequitur Antonius *c* Peregrin. & tradit Gigas, & Carolus Tapia.

a *Cap. ſi pro te de reſc. lib. 6. c. ſi. de conc. prab. lib. 6. c. conſtitutioni. 25. q. 2. Archid. & Io. And. in proa. ſexti.*
b *Bal. in leg. ſi qua per. num. 5. C. de epiſ. & cleric. & in l. humanum in fin. C. de leg. idem in l falſum. C. de fur.*
c *Pereg. de iur. fiſci lib 5. tit. 2. num 12. & 13. Gigas de pẽſio. q. 34. Carol. in c. 1 de conſtit. prin. nu. 13. & 14.*

ARTICVLVS II.

Vtrum poſſint regulares vti viua vocis oraculis prout in libris ordinum continetur.

REſpondeo dicendo: *Quod Leo X. cõceſſit, quod fratres Minores regularis obſeruantia ſecura conſcientia poſſint vti omnibus conceſſis a Sede Apoſtolica & Romanis Pontificibus ſiue per bullas, aut breuia aut viua vocis oracula prout in libris ordinum reperiuntur, ac ſi omnia ſpecifice fuiſſent tũc expreſſa. Et pro maiori conſcientiarum ſecuritate omnia de nouo conceſſit.* Ita habetur in ſupplemento *d* ordinis Qui ſummus Pontifex etiam conceſſit. vt in eodem libro *e* refertur, *quod non ſint minoris efficacia, & valoris viua vocis oracula quam ſi per bullã aut breue ad perpetuam rei memoriam eſſent conceſſa. Et hoc in foro conſcientia tantum.*

d *Suppl. fol. 58. conceſ. 161.*
e *Supp. fo. 58. conceſ. 161.*

ARTICVLVS III.

Vtrum prælati regulares poſſint moderari vſum viua vocis oraculorum.

REſpondeo dicendo, *quod Leo Decimus informatus, quod ſunt nonnulla viua vocis oracula conceſſa ordini fratrum minorum quorum aliqua aliquibus tẽporibus fuerunt vtilia, ſed forte præſentibus non ſunt, nec futuris erunt: ac præterea aliqua ſunt in aliquibus locis neceſſaria & aliqua non, conceſſit, vt non ſolum generalis in ſuo generali capitulo ſed etiam quilibet prouincialis in ſuo prouinciali Capitulo de cõſenſu eiuſdẽ capituli, vel maioris partis declarare poſſit, & valeat vtrũ ab vſu alicuius cõceſſionis viua vocis oraculo facta abſtineri debeat, poſt quã quidẽ declarationẽ tã fratres quã moniales (ac ſi conceſſio hmõi per ſuã ſ[an]ctitatẽ ſuſpenſa vel reuocata fuiſſet) cõceſſione eadẽ in poſterũ nõ vtantur.* Ita hẽtur in ſupplemento *f* vide circa hoc quæ dicta ſũt in primo tomo. *g*

f *Supp. fo. 94. conceſ. 296.*
g *t. 10. q. 9. ar. 2.*

QVÆSTIO XXIII.

De ordinibus ſacris quantum ad perſonas ordinandas in quatuordecim articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur quatuordecim.

1 *QVid, & quotuplex ſit ordo ſacer.*
2 *Vtrum prælati regulares poſſint ordines minores conferre.*
3 *Vtrum religioſi ſocietatis poſſint ordinari ſine titulo beneficij aut patrimonij.*
4 *Vtrum regulares vno die poſſint recipere omnes ſacros ordines.*
5 *Vtrum Epiſcopi poſſint extra tẽpora ordinibus ſacris ordinare.*
6 *Vtrũ religioſi poſſint ordinari ante legitimã ætatẽ.*
7 *Vtrum anni requiſiti ad ſacros ordines recipiendos ſufficiat quod ſint incepti.*
8 *Vtrum regulares ſint ſuſpenſi ipſo facto ſi recipiãt ordines ſacros extra tempora, ſiue ante legitimã ætatem ſiue ſine literis dimiſſorijs.*
9 *Vtrum teneantur regulares ordinandi præſentare literas commendatitias ſuperiorum ſuorum.*
10 *Vtrum prælatus regularis habẽs poteſtatem ad diſpenſandum cum ſubdito concedendo licentiã ad omnes ordines minores, & ad ſubdiaconatum videatur ad omnes ſacros ordines diſpenſare.*
11 *Vtrum ille qui ante legitimam ætatem, aut extra tempora, aut ſine literis dimiſſorijs veris bona fide fuit ordinibus ſacris inſignitus remaneat ſuſpenſus.*
12 *Vtrum regularis ante legitimam ætatem ordinatus exercendo aliquos actus deputatos ſacerdotio fiat irregularis.*
13 *Vtrum ſubdiaconus eiectus a religione poſſit cum licentia epiſcopi ad alios ordines ſacros promoueri.*
14 *Vtrum ordinatus ante legitimã ætatem poſſit perueniendo ad eam ſine aliqua diſpenſatione ſtatim ipſum ordinem ſolemniter exercere.*

ARTICVLVS I.

Quid, & quotuplex ſit ordo ſacer.

REſpondeo dicendo, quod ordo eſt ſacramentum quo poteſtas ſpiritualis ſignificatur, & traditur in ordine ad ſacroſanctum Chriſti corpus conſecrandum, ita definit *h* magiſter ſententiarũ. Pro cuius definitionis explicatione eſt notandum, quod ordo ſumitur proprie, & ſic eſt ſacramentum imprimens characterem, & largè, & ſic non eſt ſacramentum, ſed deputatio quędam ad diuinũ cultum, vt prima tonſura, vel ad aliquod officium, vt epiſcopatus. Et ordines ſecundum D. Tho. & alios Theologos ſunt ſeptem propriè, quatuor, ſcilicet, Minores, qui non dicuntur ſacri ratione materię, quia non habent actum circa materiam ſacram puta calicẽ, vel euchariſtiam, licet ſint ſacri ſecundum ſe, cum ſint ſacramenta. Quorum primus incipiendo ab infimis eſt exorciſtatus, ſecundus lectoratus, ſub quo continentur Pſalmiſtatus, & cantoratus, tertius oſtiariatus, & quartus acolyratus, & tres maiores, ſeu ſacri ratione materiæ, ſcilicet, ſubdiaconatus, diaconatus, & presbyteratus, quorũ ſufficientia, numerus, & ordo ſumitur ſecundum ſeptem reſpectus ad euchariſtiam, vt tradunt D. Th. *i* & Soto poſt alios. Sed quantũ ad noſtrũ propoſitũ attinet tantũ de tribus ordinib. ſacris in præſentiarũ nobis erit ſermo præcipuè, de minorib. tamen aliqua dicã.

h *Magiſtr. in 3. d. 24.*
i *D. Tho. in 4. d. 24. q. 1. Soto q. 1.*

AR-

ARTICVLVS II.

Vtrum prælati regulares poſſint ordines minores conferre.

a *Arch. in cap. nullus Epiſt. de temp. ord. lib. 6.*

RESpondeo dicendo, quod ſecundum Archidiaconum, *a* & Petrum de Palude Epiſcopi, vel Abbates, & omnes presbyteri Cardinales poſſunt conferre ordines minores omnes. Et idẽ poſſunt Abbates exempti, & mitrati etiam quoad Laicos, in quos habent Eccleſiaſticam iuriſdictionẽ, prout poſt alios tradit Sylueſter, *b* Et Abbas Ciſtercij, ac quattuor primi coabbates eius intra ſua monaſteria perſonis eiuſdem religionis omnes ordines conferre valeant, vt patet ex conceſſione Innocentij Papæ VIII. expedita, anno Dominicæ Incarnationis milleſimo quadringẽteſimo octuageſimo nono, ad petitionem Ioannis Abbatis Ciſtercij. Circa hoc autem eſt decretum *c* Concilij Tridentini, in hunc modum, Abbatibus, ant aliis, quibuſcumque quantumuis exemptis, non liceat in poſterum intra fines alicuius diœceſis conſiſtẽtibus, etiamſi nullius diœceſis, vel exempti eſſe dicantur, cuiquam, qui regularis ſubditus ſibi non ſit, tonſuram, vel minores ordines conferre. Non obſtantibus, quibuſcumque priuilegiis, præſcriptionibus, aut conſuetudinibus, etiam immemorialibus. Et hoc conforme eſt iuri *d* antiquo, quo poterat Abbas, tres ordines minores, ſcilicet, tonſuram oſtiariatum, & lectoratum, in ſuo monaſterio tantum conferre, dummodo ſit ſacerdos, & manus impoſita ſit ei, ſecundum ordinẽ perficiendorum, hoc ipſum poterat Abbas, ſeu electus in Abbatem, ſi Epiſcopus differat eum benedicere, ex decretis in ſacris Canonibus, *e* non tamen eſt licitum Abbatibus aliis, quam monaſteriorum ſuorũ cõuerſis, & qui ad illa conuolauerint ſcilicet, vt ibi conuertantur, & fiant monachi, in quos Eccleſiaſticam, & quaſi epiſcopalem iuriſdictionem obtinent, primam clericalem conferret tonſuram, niſi eis cõpetat, ex priuilegio Apoſtolico, vt in quadam decretali *f* definitur, vbi Gloſſa *g* ait, quod poſſunt etiam tales Abbates conferre, etiam ſuperiores ordines vſque ad lectoratum incluſiue. Et iuxta hæc eſt intelligendum decretum Concil. Trid.

b *Sylu. v. ordo 3. §. 2.*

c *Seſſ. 23. de reſiden. prælat. c. 10*

d *c. cum cõting. de ata. & qual. quoniã 69. diſt.*

e *ca 1. de ſuppl. negl. prælat.*

f *c. Abb. de priuil. li. 6.*

g *Glo v. tonſuram.*

Circa hoc aduertẽdũ eſt primo, quod ſi inuitatus fuerit Abbas ab alio Abbate ordinare monachos alterius monaſterii, poterit eos ordinibus minoribus inſignire, prout tenet Baptiſta *h* de Salis, alios allegans, quod intelligit Hoſtienſis, ſi monaſterium aliud, ad quod inuitatur, ſit exemptum, & quod ſit Abbas ordinet monachos alterius monaſterii, non inuitatus characterem, imprimat argumento cuiuſdam Canonis, *i* licet executionem non conferat ſecundum Archidiaconum. *K*

h *Bapt. de Salis v. Abb in prin.*

i *9. q. 2. c. Lugdunenſis.*

K *Archid. in c. quoniam 69. diſta.*

Sed contra hoc adeſt nobis decretũ Conc. Trid. ſuperius allegatum, ibi, *Cuicunque qui regularis ſubditus ſibi non ſit*. Quibus verbis innuitur, quod nõ poteſt dictus Abbas ordinare regulares non ſuos ſubditos, etiamſi ab Abbate eorum ad id inuitetur, nec valet dicere, quod Concilium debet limitari, vt intelligatur, niſi ab alio Abbate inuitetur ſuos ſubditos ordinare, nam etiam poſſemus dicere, quod poſſet ordinare ſeculares, ſi ab eorum Epiſcopo inuitetur, quod nec ius, neque cõſuetudo, vt credo, admittit.

Notandum eſt ſecundo, quod modo non poteſt Abbas ordinare nouitios, & eos, qui ad eius monaſterium conuolauerint, vt ibi conuertantur, & fiant monachi, licet enim hoc in quadam decretali *l* concedatur ipſi; aduertit tamẽ Gloſſa, *m* ibi quod datur conſilium, quod hoc non fiat intra annum probationis, quia certum eſt, quod poſtea exire poſſet, & transferri, quæ præcauẽda eſt, argumẽto alterius decretalis, *n* & attento dicto decreto Concil. Trid. *Qui regularis ſubditus ſibi non ſit*, iam videtur id reuocatũ cũ nouitij non ſint proprij ſubditi regulares Abbatum, & ipſis ſolum concedatur licentia ad initiandos ſuos ſubditos regulares, & ita ex quadam conſtitutione Pij V. hoc tradit Nauar. *o*

l *D. c. Abb.*

m *Glo. v. conuolauerint.*

n *ca. 1. de ſeru. non ord.*

o *Nau. c. 27. nume. 158.*

ARTICVLVS III.

Vtrum religioſi ſocietatis poſſint ordinari ſine titulo beneficij, aut patrimonij.

RESpondeo dicendo, quod *p* Concilium Triden antiquorum Canonum decreta innouans ordinauit, vt nullus ordinetur, niſi ad titulum beneficii aut patrimonii. Ex Sixtus V. Pontifex Maximus in quadam eius conſtitutione, de qua inferius erit nobis ſermo, ordinauit, vt nullus ordinetur, niſi cum ſufficienti patrimonio, aut beneficio, quam conſtitutionem quãtum ad hoc ego in fine libri explicationis *q* cruciatæ intellexi, non loqui de regularibus, ſed tantum de Clericis regularib. Ius enim *r* Canonicum, quod in hoc non reuocauit Sixtus V. ordinans, vt nullus, ſine titulo beneficii aut patrimonii ordinetur, non extenditur ad regulares, vt aduertit Nauarrus, *ſ* & D. Antoninus *t* tradẽs, quod nullus ordinetur ſine titulo beneficii, aut patrimonii ait, *regularibus autem eſt pro titulo ſporta, mendicantib. præcionè*. Sed cũ religioſi ſocietatis, poſt biennium emittentes tria vota ſimplicia, ſint religioſi reuocabiliter, & poſſint ab ipſa ſocietate dimitti, quidã dubitauerunt, vtrum ſubditi iure communi, comprehenderentur. Ita quod neceſſario debeant ordinari ad titulum beneficii, aut patrimonii ſicut alii clerici ſeculares. Siquidem poteſt eo res venire, vt dimittantur a Societate, & remaneant, ſicut remanent in ſeculo, vt alii Clerici ſeculares. Quod autem non comprehendantur, primo probatur, nam in mandato generali venit illud, quod Dominus conſuetus erat facere, vt dicitur in quadam lege, *u* & multa congerens tradit Decius, & ſi reſpiciantur omnia reſcripta, & omnes litteræ Apoſtolicæ ſocietati conceſſa apparebit, quod ſedes Apoſtolica, in eadem ſocietate exiſtentes religioſos, & regulares nuncupauit, eoſque pro religioſis, & regularibus habuit, & habet.

p *Conc. ſeſſ. 21. c. 2. de reform.*

q *Fol. 139. p. 2.*

r *c. pen. de ſimo.*

ſ *Nau. c. 27. nu. 159.*

t *D. Ant. 3. p. ti. 4. de temp. & loco ordin. tradit Rebuff. tit. regularia beneficia. nu. 6. in praxi benefi.*

u *L. vt vnia. ff. de pign act. Decis. conſ. 441. præſens, nu. 9.*

Secundo probatur, a coniunctione duorum ſtatutorum valet argumentum, vt in *x* iure probatur, ſed in alio decreto *y* Concilii exiſtentes in collegio ſocietatis clerici regulares nuncupantur, quod decretum cum ſit collocatum, & ſituatum ſub ſeſſione vigeſima quinta de regularibus, ab eo titulo, & rubrica licitum eſt arguere, prout tradũt Doctores, quos referunt Romanus *z* & Alexand. Cum ergo in alio decreto Concilii regulares nuncupentur, & ſub titulo de regularibus collocentur, non eſt dicẽdum Conciliũ ordinans, vt nullus ſecularis ſine titulo beneficii, aut patrimonii ordinetur extendi ad clericos ſocietatis, qui ab eodem Concilio regulares reputantur. Quod confirmatur ex his, quæ latè diximus in primo tomo *a* probantes hos patres eſſe vere religioſos.

x *L. gall. § ille caſus ver. Iulianus tamẽ et ibi Bart. & alij ff. de li. poſth. c. cũ dilectus de ſucceſ. ab inteſt.*

y *Conc. Tri. ſeſ. 25. de reg. c. 16.*

z *Rom. conſ. 32 viſa mancip. n. 6. Alex. conſ. 1. col. 2. vol. 4. & conſ. 89. co. 2. ad fi. verſ. pro hac etiam adducitur vol. 6.*

a *1 to. q. 1. ar. 6.*

Vltimo probatur ex ratione prœmiali dicti Cõcilij, quæ indicat cauſam finalẽ, & ratio eſt, ne promouendi ad ſacros ordines mẽdicare cogãtur. Hæc enim ratio ceſſat in religioſis ſocietatis, tria vota emittentib. in dicta religione, quia amplius ab ea diſcedere non poterunt, ergo nec iuxta rationẽ Concilii Trid. mendicabunt, ſed in religione permanebunt victum, & veſtitum conſuetum habentes, ac iuxta decreta, & conſtitutiones dictæ religionis.

Neque obſtat, ſi forte replicetur, quod ciuiſſis

tione eſt notandũ, quod verba proœmij alicuius cõſtitutionis denotant cauſam finalẽ, & iuxta ea dẽnt regulari,& explicari definita in tali conſtitutione, prout notatur in quadam lege,*a* ſuper quam Bartolus ait eam melius probare, quam quancunque aliam & tradit,ibi etiam Imola, ex verbis enim proœmij colligitur mens diſponentis ſecundum Panormitanum *b* ſicut ex præfationibus probatur intenuo contrahentiũ,iuxta quaſdam leges. *c* Vnde neceſſe eſt,vt indagemus mentẽ Sixti V. in dicta conſtitutione,quæ ex proœmio eius ſatis elicitur. Quæ colligitur ex verbis eius,ibi. *Ne nimia ſimplicitate, & imperitia malitiavè aut fraude, &c.*&ibi. *Siue alias minus ritè, vel etiam temerè, ſe ingerant*. Ex quibus verbis colligitur, quod ſolum prætẽdit ſummus Pontifex punire cum pœnis ibi appoſiti illos, qui temere extra tempora ordinantur, & ordinant contra decreta Sedis Apoſtolicæ,ſine aliqua eiuſdẽ ſedis facultate. Quod in religioſis non contingit, cũ eorum priuilegium, quo poſſunt extra tempora ordinari,non ſit reuocatum, prout ſupra eſt probatũ, & ſic non peccant, ſi virtute eius ordinentur. Quod ex dicta conſtitutione inſuper probatur, cum prohibeat,extra tempora ordinari, ſine diſpenſatione, & indulto Apoſtolico, vnde non obſtant verba generalia poſita in fine dictæ conſtitutionis, ibi, *non obſtantibus conſtitutionibus, & ordinationibus apoſtolicis,ac in Concilijs etiam generalibus editis cæteriſque contrarijs,quibuſcumque*. Hæc enim verba debent intelligi de priuilegijs in Concilijs reuocatis, at hoc priuilegium non video in Concilio expreſſe infirmari,vt ſæpè dictum eſt.

a L.fin.ff.de hered.insti.vbi Bar.nu.8. Imo. nu.4.
b *Pan.in c.aduerſus nu.2.de immun.eccl.*
c *L.Titia.§.idem reſpondit. ff.de verb.obl.l.item quia.§.fi. ff.de pact.*

Et vt omnis ambiguitas tollatur. *Pro religioſis ſocietatis præcipitur, & interdicitur a Gregorio XIII. Epiſcopis & alijs antiſtitibus ne a religioſis ſocietatis, promouẽdis,qui licẽtiã à præpoſito generali ſocietatis, pro tempore exiſtente, vel ab eo delegatis habuerint. quadam requirant, vel exigant in literis Apoſtolicis proximè citandis contenta. ſed ipſos etiam abſque vlla functione in ipſis ordinibus, aut obſeruatione interſtitiorum,ad illos ſuſcipiendos, aut inquiſitione de cãtu officijs,& ceremonijs eccleſiaſticis idẽtitate,proprij ordinarij licentia & alijs in alios requiſitis ad minores,ac etiam extra tempora a iure ſtatuta tribus Dominicis,vel alijs feſtis diebus etiã cõtinuis,ad ſacros etiã presbyteratus ordines promoueant ac ſi illi omnibus requiſitis eſſent præditi.* Ita habetur in compẽdio *d* priuilegiorũ ſocietatis, in quo refertur Gregorius XIII.prohibuiſſe huius gratiæ cõicationem, etiam his,qui ſua priuilegia, cũ ſocietate participant, aut participare poterunt. Quæ prohibitio non impedit, quo minus alij poſteriores pontifices poſſint hanc conceſſionem, per viam cõicationis alijs religionibus facere,prout in primo tomo *e* latè probaui, in quo loco dixi quibuſdam religionibus præcipuè mẽdicantibus, hoc & alia ſimili indulta eſſe.

d Comp.ſoc.ti. ordin.§.
e 1.tom.q.55. art.17.

Prẹterea,quo ad nos fratres Minores,& eos,qui noſtrorum fruuntur priuilegijs conceſſis, & concedendis,iam de hoc nulla poteſt eſſe dubitatio, cum S.D.N.Papa Clemens VIII. priuilegia fratrũ Minorum confirmauerit,& ex certa ſcientia,motu proprio,& de plenitudine poteſtatis, quæ confirmatio, non ſolum confirmat, ſed etiam innouat cõceſſiones,& indulta a Sede Apoſtolica reuocata,prout in ſecundo tomo *f* probauimus, & per conſequens licet præfatum priuilegium conceſſum Benedictionis ſit a Sixto V.in ſua conſtitutione reuocatum, a S.D.N Clemente VIII.per ſuam confirmationem eſt reualidatum,& innouatum.

f 2.tom.q.33. ar.4.

Notandum denique eſt,quod in præfato Benedictinorũ priuilegio conceditur Epiſcopis, vt poſſint extra tempora ordinare Monachos diebus Dominicis,ſiue feſtiuis duplicibus,vnde non poterũt ordinare vel in ferijs,neq; in ſanctis ſemiduplicibus, & ſimplicibus,vt clare patet ex tenore priuilegij,ad minores tamen ordines poſſunt domini Epiſcopi promouere habiles in diebus Dominicis, & in diebus feſtiuis,& S.D.N.Papa Clemens VIII.feſtiuos dies quoad hoc etiam in quibus ſemiduplex recitatur eſſe cenſendos declarauit,quam declarationem accepi ab illuſtriſſimo domino Petro Iunco de Poſada cathedralis Salmanticenſis Epiſcopo digniſſimo,qui mihi oſtendit Epiſtolam illuſtriſſimi Domini Ioannis de Sancto Clemente Archiepiſcopo Cõpoſtellani,ad ſe miſſam,in qua ipſum dominum Epiſcopum de præfata declaratione fecit certionem.

ARTICVLVS VI.

Vtrum religioſi poſſint ordinari ante legitimam ætatem.

Reſpondeo dicendo, quod vt conſtat ex extrauaganti,in ſuperiori articulo relata, ille qui ante legitimam ætatem ordinatur remanet ſuſpenſus. Pro quo eſt notandum,quod Clemẽs V. *g* ordinauit iuribus antiquis,inhærendo, vt alio nõ obſtante impedimento canonico poſſit,quis libere, & in decimo octauo,ad ſubdiaconatus,in vigeſimo ad diaconatus,& in vigeſimo quinto ætatis ſuę anno,ad presbyteratus ordines promoueri.

g *Clem. generalem de æta.et qualit.*

Et Innocentius Octauus diſpenſauit cum toto ordine fratrum Minorum quod poſtquam fratres huiuſmodi attigerint vigeſimum tertium ætatis annum, dum tamen ſufficientes ſint, poſſint promoueri, ad ſacerdotium,& miſſas celebrare,non obſtante iure, cæteriſque in contrarium facientibus. Ita habetur in monumentis *h* ordinum, & in ſupplemento.

Et idem Innocentius conceſſit poſtea quod generales, & prouinciales poſſint diſpenſare cũ fratrib. ſuis in vigeſimo ſecundo anno completo. Quoad ſacerdotium,ita habetur in præfatis libris. *i*

h *In 1.imp. fol. 75. & in 2.fol. 69 conceſ.147. & in ſuppl.f.99 conceſ.370.*
i *In 1.imp fol. 65.& 69 in 2. imp.conceſ.158 & 18.ſu.fo.99. conc.356.*

At Concilium Tridentinum K ordinauit vt nullus in poſterum ad ſubdiaconatus ordinem ante vigeſimum ſecundum. ad diaconatus ante vigeſimũ tertium,ad presbyteratus, ante 25.ætatis ſuæ annũ promoueatur. Hęc Concilium.

K *Con.Tri.ſeſ. 23.de reſiden, præl.c.12.*

Et licet poſt prædictum decretũ ſummus Pontifex conceſſerit alicui religioni, vt ante vigeſimum quintũ annũ,poſſint eius religioſi ad presbyteratus ordinẽ aſcendere, hoc tamen per cõſtitutionẽ Sixti V.contra male promotos eſt reuocatũ cũ in ea præcipiatur obſeruari Conc.Trid. vt cõſtat ex eius,verbis,ibi. *Aut ante per ætatẽ per ſacri generalis Concil. Trid.decreta prima tõſura, aut cuique ordini præſcriptam,et ibi non obſtantibus conſtitutionibus, & ordinationib. Apoſtolicis, ac in Concilijs,etiã generalibus editis,cæteriſq; contrarijs quibuſcumque*. Quam Sixti V.conſtitutionẽ moderauit S.D N.Clemens VIII. Romæ apud D.Petrũ, anno Incarnationis Dñicæ milleſimo quingenteſimo nonageſimo quinto pridie kal.Martij.P.S.anno V.eã ad terminos ſacrorũ Canonum,ac conſtitutionis fel.me. Pij Papæ II. & decretorum ſacri Trid.Conc.reſtrinxit, & reduxit.

Nec in foro conſcientiæ poſſunt regulares minores ante legitimam ætatem Concilij Tridentini ordinari vigore cuiuſdã declarationis Pij Quinti,qua declarauit, quod poſſumus vti in foro conſcientiæ omnibus gratijs per anteceſſores Pij V. Minoribus cõceſſis,etiam,quo ad illas ex eis quæ ſunt reſtrictę ſeu derogatæ, per Concilium Tridentinum, prout eiſdem Minoribus conceſſit Pius V.viuę vocis oraculo,die 15.Martij anno milleſimo quingenteſimo ſexageſimo ſexto. Ita refertur in compendio *l* ſocie-

l *Comp.ſoc.tit. Conci.Tri.§.3.*

cietatis, ex quo viuæ vocis oraculo videtur, quod regulares Minores, & hi qui eorum fruuntur priuilegiis, & viuæ vocis oraculis poſſint ordinari in foro conſcientiæ, ſine peccato, & ſine timore alicuius ſuſpenſionis ordine ſacro presbyteratus, in vigeſimo ſecundo anno completo. At qui talem opinionem, vt probabilem imaginantur, non ſunt in Conſtitutionibus Apoſtolicis verſati. Si enim aduerterent, quod poſt Pium V. & Sixtus V. & S.D.N. Clemens VIII. in prædictis conſtitutionibus ordinauerunt, quod quantum ad hoc Conc. Tridentini decretum obſeruaretur, *non obſtantibus quibuſcunque*. Clarè intelligerent, per hæc verba nõ obſtantibus quibuſcunque voluiſſe prædictos ſummos Pontifices prædictum viuæ vocis oraculum, quo ad hoc locum minime habere, & ſic in foro conſcientiæ, ante legitimam ætatem regulares virtute priuilegij Innocentij Octaui minime poſſe ordinari.

ARTICVLVS VII.

Vtrum anni, qui requiruntur à Concilio Tridentino ad ſacros ordines recipiendos ſufficiat quod ſint incepti.

RESpondeo dicẽdo, diſputari à doctoribus, quo modo cognoſcetur, ſi annus debeat eſſe cõpletus, aut inchoatus, quando dubitatur de mente ſtatuentis, vel diſponentis, & dicendum eſt ſecundum quandam Gloſſam *a* cõiter receptam, quod ſi annus ſignificatur in ablatiuo, cum præpoſitione vt ibi dicitur in anno decimo octauo, quo ad ſubdiaconatum, vigeſimo quo ad diaconatum, 25. quo ad ſacerdotium ſufficit inchoatio, ſi vero in genitiuo, vt triginta annorum requiritur complementum, ſed Bartolus *b* melius quam ceteri rem iſtã diſtinguit dicens, quando ætas profertur in genitiuo, requiritur, quod ſit completa in ablatiuo aũt cum præpoſitione in ſufficit, quod ſit inchoata, ſine propoſitione requiritur, quod ſit completa, vt in quadã decretali *c* inſinuatur, in accuſatiuo autem cum verbo ſignificante rem perfectam, vt præpoſito, per, vel cum futuro coniunctiui requiritur completa, vt in quadam lege *d* notatur, ſine tali autem verbo, ſi de fauore agitur ſufficit inchoaſſe, ſi de odio requiritur complementum, vt in alia lege *e* enã notatur, in accuſatiuo autem, cum præpoſitione, ad, ſufficit inchoaſſe, vt colligitur ex alia lege, *f* in noſtro caſu ſufficit ad ſubdiaconatum vigeſimum ſecundus annus inceptum, & ad diaconatum vigeſimum tertius annum inceptus, & ad presbyteratum, vigeſimus quintus annus inceptus. Tum quia ſic in hac materia interpretatum fuit ius antiquum dictę Clementinæ *h* tum quia hic agimus de fauore, tum quia id ſatis ſignificant verba Concilij, ibi, *ante vigeſimum ſecundum*, & ibi, *ante vigeſimum tertium*, & ibi, *ante vigeſimum quintum*. Quod tantum præcipit, vt ante prædictum tempus indiffinite nemo ad ſacros ordines promoueatur.

a *Glo. in cle. generalẽ de ætat & qual.*

b *Bart. in l. ſi cut. ff. de leg.*

c *Clemen.* 1 *de ſequeſt. poſſeſſ.*

d *l. non putabã l. ſi annos ff. de cond. & dem.*

e *l. aa rẽ pub. ff. de munic. & honorib.*

f *l. qui filium ff. ad Treb.*

g *d. Clem. generale.*

ARTICVLVS VIII.

Vtrum regulares remaneant ſuſpenſi ipſo facto, ſi recipiant ordines ſacros extra tempora, ſiue ante ætatem legitimam, ſiue ſine litteris dimiſſorijs.

REſpondeo dicendo, quod Pius Secundus in extrauagãti, ex ſacrorum, ordinauit, quod omnes clerici recipientes ordines ſacros extra tẽpora, vel ante legitimam ætatem, uel ſine litteris dimiſſorijs, ſint ſuſpẽſi ipſo facto. At cũ Pius II. de clericis loquatur, vt eius deciſionẽ ad regulares minime extendendam, a diuerſis enim non fit illatio. Clerici autem & monachi diuerſa ſunt iuxta quandam tituli Rubricam: *h* vnde conſtitutio loquens de clericis regularibus, Clericos ſeculares minimè cõprehendit, vt dicitur in quadam Clemẽtina, iuncta ſua Gloſſa. *i* His tamen non obſtantibus videtur, quod tã monachos, quam Clericos comprehendat. Videmus enim in ſimilibus caſibus ipſos comprehendi, vt ex aliquibus titulis *k* patet. Concludendũ igitur eſt, quod cum terminus iſte Clericus ſit nomen vniuocum, i. nomine, & definitione conueniens videtur cõprehendere clericos, tam ſeculares, quã regulares, quibus omnibus nomen, & definitio clericorum, competit, cum oẽs ſint vocati in ſortem domini. Et certè licet quantum ad aliqua maxima ſit differentia inter clericos, & monachos, quando agitur de materia, quæ tantum concernit clericos, vel tantum concernit regulares, & materia, de qua agitur, ęquè reſpicit clericum ſecularem ſicut reſpicit clericum regularem. Pręterea Pius II. faciendo mentionem de clericis, prohibendo ipſos ad ſacros ordines promoueri non intendit, nec vult per hoc, quod eius conſtitutio ad clericos, & non ad religioſos pertineat, ſed facit mentionem de clericis, quia nullus qui non ſit clericus poteſt, ad ſacros ordines promoueri. Et in ſua conſtitutione, ſub pęna ſuſpenſionis ipſo facto prohibet, ante legitimam ætatem, ad ſacros ordines promoueri. Et per hoc ceſſat quæſtio, circa hoc uentilata per Quintilianum Mandoſium. *l* Et vt omnis ratio dubitandi procul pellatur Sixtus V. in ſua conſtitutione, contra malè promotos de Pij II. conſtitutione mentionem faciens eam ad regulares extendi ſatis declarat, ut conſtat ex eius uerbis ibi. *Quemcunque ſecularem, vel cuiuſuis ordinis aut militiæ regularem*, & ibi, *ac etiam ſi ipſi clerici regulares fuerint actiua, & paſſiua voce, &c.*

h *Rubr. de cler. vel monach.*

i *Clem. cũ Gl. v. relig. de reb. eccl. non alien.*

K *ca.* 2. *de vi. & honeſt. cler. & in toto hoc ti. de cohabit. cleric. & mul.*

l *Mand. reg.* 24. *cancel. de male promotis q.* 2.

Nec ſupradictis obſtat id, quod quidam vir doctiſſimus exiſtimauit ſcilicet, quod Sixtus V. in ſua conſtitutione non prohibet regularibus ordinari, iuxta tenorem ſuorum antiquorum priuilegiorum, ſed tantum clericos ſeculares prohibet ſacris initiari ante legitimam ætatem a Concilio Tridentino, præfixã. Et hoc dicit patere ex dicta cõſtitutione ibi, *aut quo ad ſeculares, ſine titulo ſufficientis beneficij, vel patrimonij, aut ante ætatẽ, per ſacri generalis cõcilij Tridentini decreta*. Nã reſpondetur, ẽt prohibere regulares ante legitimã prædictã ætatẽ promoueri. Qđ vt explicemus tenorẽ dictę conſtitutionis in medium adducere decreui, ait. n. *Præſenti conſtitutione perpetuo ſtatuimus, & ordinamus, vt ſi in poſterũ antiſtites aliquis epiſcopali, Archiepiſcopali, primatiali, vel ẽt patriarchali dignitate præfulgẽs aut Abbas, ad primã tonſurã minoreſq; ordines ſuis ſubditis cõferendos a ſede Apoſtolica, authoritatẽ habens, quẽcunque ſecularẽ, vel cuiuſuis ordinis, aut militia regularẽ ex aliquo crimine, vitio, aut defectu ſeu alias inhabilem, vel irregularẽ exiſtentẽ, vel extra tẽpora a iure ſtatuta, vel abſque veris dimiſſorijs ſui ordinarij litteris, aut per ſaltũ, aut furtiuè, aut quoad ſeculares, ſine titulo ſufficientis beneficij, vel patrimonij, aut ante ætatẽ, per ſacri generalis Tridentini Concilij decreta prima tonſura, aut cuique ordini præſcriptã, aut non ſeruatis tẽporũ interſtitiis, ita vt aliquos vno die, ſeu continuatis diebus ad plures ordines ſacros, vel poſt vnũ ordinẽ ſuſceptũ ſine cauſa rationabili ante tẽpus ab eodẽ Conc. Trid. præfixũ elabatur ad aliũ ordinem promoueatur ſine diſpenſatione, aut indulto Apoſtolico clericali charactere non legitimè inſigniuerit a collatione quorumcunque ordinum eo ipſo ſit ſuſpenſus &c.* Ille aũt doctiſſ. vir dicebat q̃ oĩa, quæ ſequuntur in dicta conſtitutione, ab illis verbis, *aut quoad ſeculares ſine titulo ſufficientis beneficij, &c.* ad clericos ſecula-

res

tes eſſe referenda, non autem ad regulares. Vnde cum ſtatim ſequatur, *aut ante ætatem, per ſacri generalis Concilij, &c.* ad ſeculares tantum eſſe referenda aiebat. Ego autem in alia ſum ſententia, vt exiſtimem ad regulares eſſe etiam protrahenda. Et illa verba, aut quo ad ſeculares tantum limitari ad illos, qui ſine titulo beneficij, aut ſufficientis patrimonij, non poſſunt ordinari cuiuſmodi ſunt ſeculares, prout in ſuperioribus *a* dictum eſt, nõ autem quo ad illos limitari, qui ſtatim in dicta conſtitutione ſequuntur primo, quia ſtatim ſequitur, *aut ætatem per ſacri generalis Concilij b Tridẽtini decreta &c.* decretum enim Concilij Tridentini, prohibens ordinari ante ætatem ab eo præfixam loquitur, non ſolum de ſecularibus, ſed etiam de regularibus, vt eſt communis omnium conceptio, probatur etiam, nam ſi hoc eſſet verum, tantum ad ſeculares etiam referrentur alia verba, quæ ſtatim ſequuntur, *aut ſeruatis temporum interſtitijs*, quod non eſt dicendum, cum ea verba ſecundum mentem omnium Concilium Trid. *c* ad regulares etiã extendat, ita vt ipſi non ſeruatis temporum interſtitijs minime poſſint ordinari: item & alia verba, *ita vt aliquis vno die, vel continuatis diebus ad plures ordines ſacros, &c.* ad ſeculares tantum referrentur quod non eſt aſſerendum, cum ea, vt patet ex eodem Concilio Tridentino, ad regulares etiam referantur, vt patet ex eodem Concilio ibi, duo ſacri ordines, non eodem die etiam regularibus conferantur. Præſertim quia dicta cõſtitutio Sixti V. fuit facta, & edita, vt ſacri Canones, & decreta Concilij Trid. circa ordinationes inuiolabiliter obſeruarentur, vt patet ex eis verbis ibi, *alias qualitates in ſacris ordinationibus requiſitas, per ſacros Canones, vel apoſtolicas conſtitutiones, aut generalium conciliorum decreta ſalubriter inſtituta fuerunt, inuiolata obſeruentur*. Dicendum igitur eſt, quod ſolum illa verba ibi, *aut quo ad ſeculares, ſine titulo ſufficientis beneficij, aut patrimonij*, ad ſeculares tantum referuntur, non autem ſequentia, cum ſecundũ ſacros Canones, & Concilium Tridentinum titulus patrimonij, aut beneficij, pro ſecularibus tantum initiandis requiratur, vt dictum eſt ſupra. *d* ſequentia autem verba regulares, & ſeculares amplecti, cum ſecundum eoſdem ſacros Canones, & decreta Concilij Tridẽtini, quæ vult Sixtus V. inuiolabiliter obſeruari nullus ſiue ſecularis, ſiue regularis poſſit nõ ſeruatis temporũ interſtitijs ordinari, nec vno die ſacros duos ordines recipere. Et quod iſta explicatio ſit amplectenda patet ex eiuſdem met conſtitutionis contextu ibi, *aut Abbas ad primam tonſurã minoreſque ordines ſuis ſubditis conferendos à Sede Apoſtolica authoritatem habens.* Quæ verba ſolum ad ſubditos Abbatum ſunt referenda præciſe, ita vt ad ſeculares minime extẽdantur: vt patet ex dictis, *e* in ſuperioribus. Vnde verba, quę ſtatim cõſequuntur ibi, *quemcumque ſecularem, aut cuiuſuis ordinis aut militia regularem*, neceſſario ſunt referenda ad epiſcopos, archiepiſcopos, primates, vel patriarchas ordinatores, vnde à ſimili dicendum eſt, quod ſicut iſta verba, *aut Abbas ad primam tonſuram, &c.* præciſe ad ſubditos dicti Abbatis referuntur, non autem ad ſeculares de quibus ſtatim ſequitur. Ita etiam eſt dicendum, quod illa verba, *aut quoad ſeculares, ſine titulo ſufficientis beneficij, aut patrimonij*, præciſe ad ſeculares tantum referantur, non autem ſequentia verba ad ipſos tantum ſeculares reſtringantur, ſed etiam ad regulares pertinere.

a *Sup. hac q. art. 2.*
b *Concil. Trid. ſeſſ. 23. c. 13.*
c *Id. c. 13.*
d *Sup. hac q. art. 3.*
e *Sup. hac q. art. 2.*

ARTICVLVS IX.

Vtrum teneantur regulares ordinandi præſentare literas commendatitias epiſcoporum, an ſufficiant literæ commendatitiæ ſuorum prælatorum.

Circa hunc articulum, vide quæ habes in primo tomo. *f*

f *1. to. q. 18. art. 5. & 6.*

ARTICVLVS X.

Vtrum prælatus regularis habens poteſtatem ad diſpenſandum cum ſubdito ad omnes ordines concedendo licentiam ad quatuor ordines minores, & ad ſubdiaconatum diſpenſando videatur ad omnes ſacros ordines diſpenſare.

Reſpondeo dicẽdo, quod ſic; quia probabiliter poteſt credi, quod dictus prælatus fecit dictũ ſubditum habilem ad omnes ſimul, ſi Papa ei commiſit poteſtatem id faciendi, quoniam non eſt veroſimile, quod prælatus particulatim eũ habilitabat, nunc ad hunc ordinem, nunc ad alium, non enim erat boni, & prudentis prælati id facere cum periculo, quod ipſo mortuo oporteret iterum refugere ad Papam, & communis ſtylus commiſſariorũ ad habilitandum quem ad omnes ordines eſt, vt vnico actu, id faciant, & non eſt præſumendum, quid ſtultum, & malum de bono prælato, vt dicitur in integ *g* & quæ communiter accidunt ſunt regulariter credenda, vt etiam in iure *h* probatur, & inſolita non ſunt credenda, ita reſoluit Nauarrus. *i*

g *c. 1. de ſacra. ab ord. faciẽd.*
h *l. ſi poſſid. C. de prob. glo. in l. necnon. eod. tit.*
i *Na. li. 1. conſ. tit. de ætat. & qualit. conſ. 1.*

ARTICVLVS XI.

Vtrum ille, qui ante legitimam ætatem, aut extra tempora, aut ſine literis veris dimiſſorijs, bona fide fuit ordinibus ſacris inſignitus remaneat ſuſpenſus.

Reſpondeo dicẽdo, quod non: ita Nauar. *K* Pontificia enim cõſtitutio Pij II. contra præſumentes apponit dictam ſuſpenſionem, verbum autem præſumere dolum deſignat, & per conſequẽs bonã fidem, & probabilem ignorantiam excludit ex ſententia Cardinalis *l* quẽ ſequitur Nauar. *m* Qui ex hac doctrina, hanc tenet opinionem. Ex qua reſolutione huius doctiſſimi viri, ſcilicet Nau. infero aliqua cõſilia in eius libro cõſiliorũ reponi, quæ exiſtimo, nõ eius, ſed alterius nõ tã grauis, & docti authoris, cũ ipſa multũ, & patenter diſtẽt à doctrina eius ab hominibus ſcita, & ab ipſomet ſæpius repetita. Quærit enim ipſe in quodam conſilio, *n* de quodã monacho, qui cum nõdũ haberet viginti quatuor annos completos, & deeſſent ei quadraginta dies iuſſus à prælato dicente parum pro nihilo habendũ aſſumpſit presbyteriũ, an per ſuſceptionẽ illius fuerit ſuſpenſus, & celebrando contra ſuſpenſionẽ ſit factus irregularis. Et reſpondet, ꝙ ſic, quia licet dies cęptus habeatur pro cõpleto regulariter, vt dicitur in iure, *o* annus tamen cæptus non habetur regulariter pro cõpleto, vt ibidẽ annotatur ordo autẽ presbyteratus requirit viginti quatuor annos cõpletos, quia oportet vt attingat 25. annũ, vt probatũ eſt in ſuperioribus *p* vbi diximus requiri, vt ordinãdus ad presbyteriũ ſit cõſtitutus in vigeſimo 5 anno, in quo nõ eſſet, etiãſi eſſet cõſtitutus in vltimo die 24. anni. Hæc Nauar. quæ cũ doctrina eiuſdẽ in principio articuli reſoluta minimè cohęrẽt. Dixerat enim, quod qui bona fide, & probabili ignorantia ductus ordinatus eſt ante legitimam ætatem non incurrit

K *Na. in c. accepta eppoſ. 8. nume. 32.*
l *Card. in Clẽ. 1. q. 38. de priu.*
Nau. c. 27. nu. 155.
m *Nau. li. conſ. in addi. ad ti. de temp ordi. conſ. 50. fol. 642.*
n *Nau. li. 1. cõſ. tit. de ætat. & qual. conſ. 6.*
o *l. qua ætat ff. de teſt. gloſ. in clem. gener. in ætat. & quali. de*
p *Sup. hac q. art. 6.*

ſu-

ſuſpenſionem, & hic monachus ordinatus ante legitimam ætatem iuſſus à ſuo prælato dicente parũ, pro nihilo habendum, aſſumpſit presbyterium bona fide, & probabili ignorantia ductus, vt patet, cũ de prælati ſcientia, ſit præſumendum, ergo non remanſit ſuſpenſus, neque celebrando incurrit irregularitatem.

ARTICVLVS XII.

Quidam regularis ante legitimam ætatem ſacros ordines ſuſcepit, & ſtatione, & ſeſſione inter ſacerdotes vſus eſt electionibuſque, & alijs actibus ſolum in ſacris, & ſacerdotio conſtitutis deputatis interfuit, dubitatur, an ſit ſuſpenſus, & factus irregularis.

RESpondeo dicendo, primo certum eſſe incurriſſe in pœnam ſuſpenſionis, ipſo iure cum fuerit ordinatus ante legitimam ætatem iuxta extrauagantẽ Pij II. quæ incipit, *cum ex ſacrorum*, & ſic non poſſe abſque magna diuinæ maieſtatis offenſa irregularitate incurrenda, Miſſam, vel Euangeliũ, & Epiſtolam ſolemniter cantare, quia hi actus ſunt ſpecialiter deputati ordinibus, quos ſuſcepit.

Secundo dico, quod propter alios actus in caſu propoſitos, ſcilicet ſtationem, ſeſſionem inter ſacerdotes, & electionem actiuã ad ſolos ſacerdotes pertinentem, & electionem paſſiuam ad eoſdem ſolos pertinentem, nõ incurrere irregularitatem videtur quoniam ordinatus, qui eſt excõmunicatus, vel ſuſpenſus ſolùm incurrit illã exercendo actus ſpecialiter deputatos ordinis actui, vt aiunt Innocẽtius, *a* & Pan. recepti, vt cum ſacerdos miſſam, diaconus cantat Euangelium, vel ſubdiaconus Epiſtolam in apparatu ſolemni, non antè qui ſolùm cantaret reſpõſoria, vel Pſalmos, vel cantaret præfata, ſine apparatu ſolemni, vel faceret alia diuina officia, quæ etiam à laicis canuntur, & ſiunt, aut fieri poſſunt.

a Inno. & Pan. in c ſi. de excess. prælat.

Nec obſtat, quod licet præfati actus iure communi, non ſunt deputati certi ordinis, ſunt tamen iure particulari conſtitutionum religionum aliquarum, & Doctores dicentes incurrere irregularitatem ordinatos exercentes ordines ſuos generaliter loquũtur de exercẽtibus actus deputatos ſuis ordinibus, & præſupponitur in caſu actus eſſe deputatos ordini ſacerdotali, nam reſpondetur, quod licet ſint actus deputati ordini ſacerdotali, per ſtatuta ordinis, nõ tamen ſunt diuina officia, & ſecundũ mentem doctorum duo requiruntur, ad hoc vt ordinatus excommunicatus, vel ſuſpenſus incurrat irregularitatem, alterum eſt, vt ſit officium diuinum, vt reſoluit Nauarrus, *b* & alterum, vt ſit deputatum alicui ordini certo, & prædicti tres actus non ſunt officia diuina.

b Nau. in man. cit. 27. nu. 244.

Dico tertio, quod prædictus ſuſpenſus debet arceri à præfatis tribus actibus, nam licet exercendo illos non incurrat irregularitatem, peccat tamen ſi cut ſuſpenſus eligendo, vel permittẽdo, vt eligatur non incurrit quidem irregularitatem, vt ait Panor. *c* ſed peccat ſecundum omnes, quia facit actum ſibi prohibitum argumento eorum, quæ in iure *d* notantur. Tum quia ordinatus ſuſpenſus, & excommunicatus licet gaudeat priuilegio Canonis, & fori, vt ſacri Canones *e* determinant, non tamen gaudet priuilegijs alijs honoris, & vtilitatis conuenientibus ei ratione ordinis, putà, vt ſit capax collationis beneficiorum ſecularium, vel regularium, & dignitatis, & bonorũ, vt dicitur in iure. *f* Vnde Glo. *g* quædam memorabilis, ait præbendam ſacerdotalem, ideſt quæ ſacerdotium actu requirit in eo, cui

c Pan vbi ſup.
d c. cũ. inter Ri. de elect.
e c. ſi quis ſuadente 17. q. 4. c. aduerſus & c. inter alia de im mu eccle.
f c. 2. & c. ſi celeb de cler. excom. miniſt.
g c. et verb. ata te de preb. lib. 6.

eſt conferenda, non eſſe dandam ei, qui factus eſt ſacerdos ante legitimam ætatem, tum quia interdicendus eſt ei ordinis vſus ſecundum ſacros Canones, *h* cum quia non debet ex delicto ſuo aſſequi, quod ſine illo non fuiſſet aſſecutus, vt dicitur per iura *i* vulgaria. Ita reſoluit Nau. *k* cuius Gloſſæ doctrinam, ego intelligerem, niſi taliter ſuſpenſus intra annum diſpenſationem eius obtinere valeret, cum ſecundum ius *l* his poſſit conferri præbenda requirens ordinem ſacerdotalem, qui inter annum præfato ordine poſſit inſigniri.

h c. vel non eſt comp. de temp. ordin.
i c. Sedes Apo. de reſc. l. magne fall. ff. de furt.
k Nau. li. 1 cõſ. tit. de atat. & qualit. conſ. 7.
l Clẽ. vt hi qui de atat. et qual.

ARTICVLVS XIII.

Vtrum ſubdiaconus eiectus à religione poſſit cum licentia Epiſcopi ad alios ordines ſacros promoueri.

RESpondeo dicendo, quod ſi fuit eiectus ab ordine ob aliquod delictum inducens irregularitatem à qua non poſſet Epiſcopus abſoluere, oporteret quod pro diſpenſatione recurrat ad Papam, ſi antequam eijceretur non fuiſſet cum illo ſuper ea per ordinis priuilegia diſpenſatum, quia regulariter omnis irregularitatis diſpenſatio eſt Papæ reſeruata, vt in iure dicitur, *m* licet ferre omnes ordines, & religiones habeant priuilegia, per quæ ſuperiores earum poſſunt diſpenſare cum ſubditis ſuis, ſuper omnibus irregularitatibus, excepta illa, quæ prouenit ex homicidio voluntario, & mutilationes & bigamia, ita Nauarr. *n* vnde aduertant prælati regulares, quod reijciendo eos miſeros à religione cũ ipſis diſpenſent in omni irregularitate iuxta tenorem ſuorum priuilegiorum, vt in tam rigoroſa eorum eiectionis ſententia benignitas, & humanitas prælatorum appareat, & reſplendeat, & iſtorũ miſerãda ſors eorum miſericordia ſubleuetur, de qua diſpenſatione debent facere mentionem in literis eiectionis datis ipſis eiectis, vt ita poſſint ad ſuperiores ordines aſcendere, & nõ teneantur recurrere ad Papam, nec ad Epiſcopos, qui eos recipiant, vt cum ipſis diſpenſent in irregularitatibus, in quibus de iure poſſunt diſpenſare, qui ſi habent patrimonium ſufficiens ad honeſtè viuendum, & ſunt idonei ætate, & literatura, & moribus, ad ſacerdotium poſſunt ipſos presbyterio ordinare facta eis prius fide de alijs ordinibus ritè in religione ſuſceptis, de quo in prædictis literis fieri certificatio debet, ſub ſigillo authentico religionum à quibus ſunt iuſtiſſime eiecti.

m c. 1. de re iu. l. 6. cũ gl annot.
n Nau. li. 1 cõſ. tit. de atat. & qual. ord. conſil. 9.

ARTICVLVS XIV.

Vtrum ordinatus ante legitimam ætatem poſſit perueniendo ad eam, ſine aliqua diſpenſatione ſtatim ipſum ordinem ſolenniter exercere.

RESpondeo dicendo, quod cum per cõſtitutionem Pij II. in ſuperioribus allegatam cuius meminerunt Couar. *o* & Soto, & Nauar. ordinatus ante legitimam ætatem remaneat ipſo iure ſuſpẽſus, ſi temere ordines recipit neceſſarium eſt, vt prius, quam ordines exerceat, ab ſuſpenſione ſupradicta abſoluatur. Nec etiamſi attingat ætatem per ſacros Canones, & Conc. Trid. requiſitam ad eos recipiendos poteſt in illis ſolẽniter adminiſtrare, per ſuſpenſionem enim ſupradictam non ſolum impeditur adminiſtrare in ſuſceptis, ſed etiam in ſuſcipiendis ordinibus, ſuſpendit enim totaliter, & abſolutè ab executione omnis ordinis ſacri, prout dicunt Doctores, de hac materia loquentes.

o Cou. in cle. ſi furioſ. 1. par. §. 1. num. 4. Sot. in 4. d. 25. q. 1. n. 3. Nau. in man. c. 25. nu. 6. conſti. Pij V. habet in conſt. Pont. conſti. 26. pag. 79.

Dixi ſi temerè ordines ſuſcepit, nam ſi bona fide,

&

Digitized by Google

a Sup. hac q. art.11.

& probabili ignorantia ductus eos ſuſcepit, non incurrit dictam ſuſpenſionem, prout ſupra *a* eſt reſolutum, & celebrando eadem ignorantia perſeuerato re, non incurrit irregularitatem. Immo etiam ſi poſtea ante quam legitimã ingrediatur ætatẽ ad prædictos ordines ſuſcipiendos celebrauerit, toties quoties ſacra ſecerit ſciens ſe ætatem legitimam nõ habere, peccat mortaliter, non tamen incurrit irregularitatem, ſiquidem à principio non fuit ſuſpenſus ipſo facto, nec ſuſpenſio ipſo facto adueniente mala fide potuit aduenire ſed iudex poteſt ipſum ſuſpendere, vt cum Syluestro reſoluit Marcus Antonius Cuccus, *b* Vnde quando Nauarrus *c* in quodam conſilio ait, quod iſte poteſt ſine peccato celebrare debet explicari durante bona fide ipſius. Et quando Medina *d* in ſua ſumma ait, quod abſolutus ab hac ſuſpenſione non poteſt celebrare, antequam vigeſimum quintum annum attingat, debet intelligi, quod non poteſt ſine peccato celebrare, at celebrando non incurrit irregularitatem, cum iam vt ſupponitur, ſit à ſuſpenſione liberatus.

b Cuccus lib.4. maior. inſt.tit, 12.nu.18.
c Nau. in add. ad li.1.conſ.11. ne tempo. ordi. conſ.50.
d Med. in f.45.

QVAESTIO XXIV.

De ordinibus quoad Epiſcopos & habentes poteſtatem eos conferendi, in ſeptem articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur ſeptem,

1 *Vtrum religioſi neceſſario debeãt ordinari ab Epiſcopo in cuius diœceſi cõmorantur.*

2 *Vtrum Epiſcopi poſſint ordinare regulares in ſuis monaſterijs ſine licentia Epiſcoporum, in quorum diœceſi monaſteria ſita ſunt.*

3 *Vtrum Epiſcopi poſſint ordinare religioſos non ſeruatis temporum interſtitijs.*

4 *Quæ cauſæ ad diſpenſandũ in interſtitijs requirantur.*

5 *Vtrum Epiſcopus diſpenſare poſſit, vt duo ſacri ordines eodem die religioſis conferantur.*

6 *Vtrũ Epiſcopus poſſit ſine vrgẽti cauſa diſpẽſare in interſtitio vnius anni quod requiritur, vt quis poſſit aſcendere à diaconatu ad presbyteratum.*

7 *Quæ neceſſitas, & vtilitas requiratur, ad diſpenſandum in ſupradictis.*

ARTICVLVS I.

Vtrum religioſi neceſſario debeant ordinari ab Epiſcopo in cuius diœceſi commorantur.

Reſpondeo dicendo, quod *Clemens IV. conceſsit licentiam & facultatem liberam ad hoc vt fratres Minores promoueri poſsint ad ordines ſacros per quoſcunque catholicos Epiſcopos communionem, & gratiam ſedis Apoſtolicæ habentes. Et hoc abſque aliquo examine per huiuſmodi Epiſcopos faciendo. et abſque omni promiſsione, aut obligatione ipſorum ordinandorum fratrum.* Ita habetur in monumentis *e* ordinum, & in ſupplemento.

e in 1.impr.fol, 56. & in 2.fol. 540. conc.312. & in ſup.f.96. conc.321.

Circa quam conceſſionem aliqua ſunt aduertenda. primum eſt, quod religioſi poſſint à quocunque Catholico Epiſcopo ordinari. Nec hoc eſt reuocatum per Conc. Trid. *f* definiens, quod ordinari nõ poſſunt, niſi à proprio epiſcopo, hoc enim decretũ non intelligitur de regularibus, qui à quocunque catholico epiſcopo poſſunt ordinari, prout declarauit Pius V. & teſtatur Paraſſel, *g* Non poſſunt tamen ipſi Epiſcopi eos ordinare ſine literis & licẽtia ſuorum prælatorum. Qui epiſcopi ordinantes non tenentur adhibere diligentiam ſuper teſtificationẽ eorum, quæ in prædictis literis de his, quæ de regularibus ordinandis affirmant eorum prælati, declarauit enim Sixtus V. prout refert Capuccin. *h* in additionibus ad compendium mendicantium ſuam mentem eſſe ordinarios, cum ſuis ſubditis dimiſſorias petentibus teneri adhibere debitam diligentiã ſuper omnibus requiſitis circa ordinandos iuxta Conc. Trid. & ſacros canones, & ſi ea ipſos habere conſtiterit, in eiſdem dimiſſorijs in conſcientia ſua de eiſdem facere certificationem, & tunc cum tales dimiſſorias habentibus non opus eſſe epiſcopum ordinantem nouam facere diligentiam ſuper dictis requiſitis, niſi in examine ſuper idoneitate, & literatura. Quod ipſum in primo tomo *i* habere etiam locum in regularibus ordinandis diximus.

f Conc. Tri. ſeſ. 21. reſ. præla. c.8.
g Paraſ. f.910.
h Capucc. in addi. ad tit. ord. ſacr. pag. 283. lit.o.
i 1.to.q.18.ar.6
K d.ſeſ.23.c.8.

Nec his obſtat aliud eiuſdem Concilij *K* decretum definiens, quod vnuſquiſque à proprio Epiſcopo ordinetur. Quod ſi quis ab alio promoueri petat, nullatenus id ei etiã cuiuſuis generalis aut ſpecialis reſcripti, vel priuilegij prætextu, etiam ſtatutis temporibus permittatur, niſi eius probitas, ac mores ordinarij ſui teſtimonio commendentur, nã ex eo colligi videtur, quod cum prælati regularium ſint in cõcedendis dimiſſorijs ſuis ſubditis veri ordinarij, ſufficit, quod eorũ mores & probitas in dictis literis commendentur, & ſic non eſt neceſſaria epiſcoporum examinatio, nam reſpondetur, quod dictum decretũ loquitur de examine morũ, & probitatis ordinandorũ, quæ ſufficit, vt in dictis literis cõmendentur, at nõ loquitur de examine idoneitatis, & literaturæ, quod ab ipſis Epiſcopis in alio decreto *l* Concilij præcipitur diligentiſſime fieri.

l Conc. Tri. ſeſ. 21. vbi ſup. c.15.

ARTICVLVS II.

Vtrũ Epiſcopi poſſint ordinare regulares in ſuis monaſterijs ſine licentia Epiſcoporum, in quorum diœceſibus monaſteria ſita ſunt.

Reſpondeo dicendo, quod *Sixtus IV. conceſsit, quod quilibet Epiſcopus catholicus poſsit celebrare ordines ſacros tẽporibus ad hoc ab Eccleſia deputatis in locis fratrum Minorũ de obſeruantia pro fratribus prædictis* dumtaxat: ita habetur in libro monumenta *m* ordinum. *Et Leo X. ampliando hanc Sixti IV. conceſsionem indulſit quod quilibet catholicus Epiſcopus poſsit in locis, & perſonis fratrũ exercere omnes actus epiſcopales.* At hæc priuilegia ſunt abrogata, per Conc. *n* Trid. dicens, quod nulli epiſcopo liceat cuiuſuis priuilegij prętextu põnficalia in alterius diœceſi exercere niſi de ordinarij expreſſa licẽtia, & in perſonas eidem ordinario ſubiectas tãtum. Circa quæ vltima verba inſurgit dubitatio, vtrum in conuentu v.g. Salmanticenſi poſſit quilibet catholicus epiſcopus ordinare, non ſolum fratres eiuſdem Monaſterij, ſed etiam alterius monaſterij diuerſæ diœceſis, ſi ad ordinandũ licentia ab Domino Epiſcopo Salmantino concedatur. Et reſpõdetur, quod ſic, ſi de eorũ idoneitate probabilitate, & facultate ad ordines recipiendos cõſtet ipſi Epiſcopo ordinatori; verba enim ſupradicta Concilij, ibi. *& in perſonas eidẽ ordinario ſubiectas*, tantũ debent ſic interpretari, vt intelligatur ipſum catholicum epiſcopum non poſſe ordinare eos, qui dicto Salmãtino epiſcopo nõ ſunt ſubiecti, niſi à ſuis ordinarijs literas dimiſſorias ad ordines recipiẽdos antę epiſcopũ ordinatorẽ pręſentẽt, prędicti autẽ fratres alterius monaſterij ſupponitur, quod literas cõmẽdatitias, ſiue dimiſſorias, ab eorum prælatis adducunt, & vt omnis ambiguitas tollatur prælati debẽt concedere dimiſſorias, vt à quocumque catholico epiſcopo intra certas diœceſes poſſint ordinari.

m in 1.imp.fol. 63. & in 2. fol. 67.conc.106.
n Conc. Tri. ſeſ. 7. de reſ.c. 6.

AR-

Digitized by Google

ARTICVLVS III.

Vtrum Epiſcopi poſſint ordinare religioſos non ſeruatis temporum interſtitijs.

Reſpondeo dicendo, quod in Cōcilio Tridentino *a* dicitur, quod ordinandi ordinibus minoribus per temporum interſtitia ordinentur, hi vero nō niſi poſt annum à ſuſceptione poſtremi gradus minorum ordinum ad ſacros ordines promoueantur, niſi neceſſitas, aut Eccleſiæ vtilitas iudicio epiſcopi aliud expoſcat. Et in alio decreto *b* dicitur: promoti ad ſubdiaconatus ordinē, ſi per annum ſaltem in eo non ſint verſati, ad altiorem gradum, niſi aliud epiſcopo videatur, aſcendere non permittantur. Et in alio decreto *c* dicitur. Qui piè, & fideliter in miniſterijs ante actis ſe geſſerint, & ad presbyteratus ordinem aſſumuntur bonū habeant teſtimonium, & hi ſint, qui non modo in diaconatu ad minus annum integrum, niſi ob eccleſiæ vtilitatem ac neceſſitatem aliud Epiſcopo videatur. Quæ decreta etiam cum regularibus ordinandis loquuntur, quod ex conſtitutione Sixti V. contra male promotos ſatis patet, prout ſupra probatum eſt, dubium autem eſt; cū ſcilicet in interſtitijs diſpēſare conueniat; ad quod reſpondi in explicatione *d* cruciatæ. Et eſt ſciendum, quod licet ſuper hoc aliqui, cum quibus illud contuli, variæ fuerint opinionis, ego tamen arbitror ad epiſcopum ordinantem pertinere, non vero ad prælatos ordinum cum ſuis ſubditis huiuſmodi diſpenſationem, cum verba Concilij *e* ſint expreſſa, ibi *niſi aliud Epiſcopo expedire magis videatur*, & paulo poſt loquendo de ordinib. maioribus, ibi, *iudicio epiſcopi*, immo poteſt dici, quod licet Concilium nō illo verbo epiſcopi vſum fuiſſet, ſed verbo, ordinarij, adhuc tamen de epiſcopo intelligi oporteret. Nam quiuis prælati religionū, vt ſunt generales, & prouinciales, habent iuriſdictionē ordinariā, & in abſoluendo, & in diſpenſando, cum ſuis ſubditis ordinarij, ſunt qñ tamen decretū aliquod ſacrorum canonum, vel Bullæ aut motus proprij abſolutionem, vel diſpenſationem alicuius caſus committunt ſine ordinario abſolutè, tūc quidem de epiſcopo intelligitur, quia cum hoc verbū ordinarius, &, de epiſcopo, & de prælato religionū, qui quaſi epiſcopalem habent iuriſdictionem poſſit intelligi; in dubio, quando aliud nō apparet debet ſumi in potiori ſignificatu, ſecundum regulam dicentem, quod analogum per ſe ſumptū ſumitur pro potiori ſignificatu. Et hoc euidentiſſima alia ratione comprobari poteſt, quia quando in bullis datur facultas eligendi ſibi confeſſorem per ordinarium approbatū, tunc clare cōſtat quod per ordinarium intelligitur epiſcopus, & non prælati religionum, & hoc conſtat etiam, ex latè traditis à doctoribus ſuper rubricam tituli de officio ordinarij.

a Conc. Tri. ſeſ. 23. de reſid. prælat. c. 11.
b d. ſeſ. 23. c. 13.
c d. ſeſ. c. 14.
d Explicatio Bruttia. in fin.
e d. c. 11.

Quando vero Epiſcopus nō poteſt ſuos ſubditos ordinare, dantur dimiſſoriæ literæ ab ipſo Epiſcopo continentes excuſationes ob quas ipſe non poteſt ordines conferre, prout dicitur in iure, *f* conſuetudine tamen in multis prouincijs receptum eſt vt nulla cauſa aſſignetur, quam conſuetudinem validā eſſe ſcribit Rebuf. *g* qui Epiſcopus mittens ſuos ſubditos cum debitis literis dimiſſorijs ad aliū antiſtitem ornandum ad ipſum abſq; dubio pertinet diſpenſare, & nō ad illum, qui debet ordinare, quia cum dicatur in eodem Concilio *h* quod nullus debet ordinari, qui in iudicio ſui Epiſcopi non ſit vtilis, aut neceſſarius ſuæ Eccleſiæ, clarum videtur eſſe, quod nullus alius Epiſcopus debet congruētius diſpenſare, niſi ille qui neceſſitatem, & vtilitatem Eccleſiæ, vbi ille reſidere debet, ſcit, & cognoſcit, quod nullus alius Epiſcopus melius præſumitur cognoſcere. Quod deinde ex alio loco Concilij *i* colligitur, quod definiens, vt nullus ordinetur, niſi interſtitijs peractis, addit, *niſi aliud Epiſcopo videatur*. Et ſi Concilium vellet dicere, quod Epiſcopus ordinans debet diſpenſare, id ipſum clare exprimeret, quando enim ius committit diſpenſationem caſus alicuius Epiſcopo abſolute, intelligitur loqui de Epiſcopo abſolute, intelligitur loqui de Epiſcopo cuius, cū qua debet fieri diſpēſatio, vt ex multis locis conciliorum generalium, & iuris Canonici colligitur, vnde in ſupra allegato Concilio *k* ſtatuente, vt nullis ordinib. minoribus initietur, niſi interſtitijs peractis, addunt, vt cōcurrat ius, quantum ſit huius diſciplinæ pondus poſſint diſcere, atq; in vnoquoque munere iuxta præceptū Epiſcopi exerceant, loquitur de proprio ordinandi Epiſcopo, hic. n. iubet, & prædictum exercitium præcipit. Et conſequenter in eodem Concilio *l* dicitur, cui Epiſcopus, vt hi ſaltem diebus dominicis, & feſtis ſolennibus, ſi ante curam habuerit animarum tam frequenter, vt ſuo muneri ſatisfaciant miſſas celebrent, cum promotis per ſaltum ſi non miniſtrauerint Epiſcopus ex legitima cauſa poteſt diſpenſare, in quibus omnibus locis clarè loquitur Concilium de proprio cuius epiſcopo, & non dicit, quod curet proprius epiſcopus, & non dicit quod proprius epiſcopus poſſit diſpenſare, ſed abſolute nominat epiſcopum. Dicēdo enim abſolutè epiſcopum proprium cuius deſignat, ſicut videmus deſignare idemmet Concilium, *m* quando definit neminem poſſe audire confeſſiones ſecularium, niſi ab epiſcopo per examen, &c. fuerit approbatus. Vnde quando epiſcopi concedunt dimiſſorias ſuis ſubditis, vt ab alio epiſcopo poſſint ordinari ſufficit, quod idem faciant, quod cum ipſis ex iuſta cauſa in interſtitijs diſpenſant, vt epiſcopus ordinator circa interſtitia, nihil aliud requirat, intelligere enim debet neceſſitati, & vtilitati eccleſiæ ita conuenire.

f c. 1. de temp. ord. lib. 6.
g Rebuff. de prax. benef. de literis dimiſſorijs, nu. 28.
h Conc. ſeſſ. 23. c. 16.
i d. ſeſ. c. 13. & 15.
K d. c. 13.
l d. ſeſ. c. 14.
m d. ſeſ. c. 15.

Quādo verò Abbates regulares ſuos ſubditos de ordinibus Minoribus per ſe ordinauerint iuxta conceſſam ſibi facultatem, de qua infra dicemus, poterant vtique ſine dubio in interſtitijs diſpenſare.

Ex dictis infertur ad epiſcopos, ſeu dictos Abbates ordinantes competere in interſtitijs diſpenſare, non autem ad prælatos regulares cum ſuis ſubditis regularibus. Vnde debent ipſi prælati, quando in illis iudicauerint diſpenſandum expedire, Dominos epiſcopos in literis dimiſſorijs exorare, vt in interſtitijs cū tali & tali diſpenſare dignētur abſque eo, ꝙ in alicuius particularis cauſæ aſſignationem deſcendant, illudque ſanè Reuerēdiſſimi epiſcopi ſufficere ſine alia vtilitatis, & neceſſitatis eccleſiæ inquiſitione deberent iudicare, ſicque Paraſelus *n* à ſacra congregatione Cardinalium fuiſſe reſponſum anno milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo tertio, teſtatur in ſuo priuilegio. lib. vt videlicet *prælati regulares non poſſint diſpenſare in interſtitijs in literis dimiſſorijs, quibus mittunt ſuos ſubditos ad ordines ſuſcipiendos*, & per conſequens tenemur fateri debere rogare dominos epiſcopos, vt hanc gratiam ſuis ſubditis impartiantur.

n Paraſ. f. 225.

ARTICVLVS IV.

Quæ cauſæ ad diſpenſandum in interſtitijs requirantur:

Reſpondeo dicendo primo, quod ad recipiendos ordines minores, quæcumque cauſa ſufficit, etiamſi non ſit vrgens; Concilium enim Trid. *o* definiens quod nemo ad ordines minores promoueatur,

o Concil. Trid. ſeſ. 23. c. 11.

Digitized by Google

ueatur, addit tantum niſi aliud Epiſcopo videatur magis expedire, & ſtatim ait, quod nemo ad ſubdiaconatum aſcēdat, niſi poſt annum à ſuſceptione poſtremi gradus Minorum ordinū niſi neceſſitas, aut Eccleſiæ vtilitas iudicio Epiſcopi, aliud expoſcat. Ex quibus locis colligitur, quod maior cauſa debet adeſſe ad diſpenſandum in interſtitio vnius anni, vt ad ſubdiaconatum aſcendatur, quam ad diſpenſandū in interſtitio, quod debet haberi, vt aſcēdatur ab vno gradu minorum ordinum ad alium gradū, ſed ad recipiendum ſubdiaconatum, nō cōpleto interſtitio ſufficit neceſſitas, aut vtilitas Eccleſiæ, ergo ad diſpenſandum in minoribus recipiendis ordinibus, quæcūque cauſa debet iudicari ſufficiens, cum Conciliū ad diſpenſandum in interſtitijs ordinum minorum, nec neceſſitatē, neque vtilitatem Eccleſiæ requirat, ſed ſolū hoc iudicio Epiſcopi remittat dicens, niſi aliud Epiſcopo videatur.

Et hoc confirmatur, nam interſtitium vnius gradus ordinum minorum ad alium gradū non debet eſſe annuum, nec Cōcilium ad hos annū requirit, ſed tantū hoc iudicio Epiſcoporum relinquit, quod magnum indicium eſt ad affirmandū quamcunq; cauſam ad diſpenſandū ſufficientē debere iudicari.

Et eſt aduertendum, quod ſine vlla diſpēſatione in epiſcopatibus, in quibus erat cōſuetudo antiqua ante Cōcil. Trid. dandi omnes ordines minores ſimul cum ſubdiaconatu, poſſunt nūc poſt Conciliū ſine vlla diſpenſatione conferri in Dominicis, aut diebus feſtiuis, prout quæſtione ſupra proxima eſt declaratum. Concilium enim licet deroget priuilegia, nō tamen derogat conſuetudines prout aduertit Nauar. *a* & confirmatur ex doctrina, quam in ſimili caſu adducit Armilla, & argumento cuiuſdā decretalis comprobatur. Nec obſtat, quod cōſtitutio Sixti V. edita contra male promotos præcipiat obſeruari Conc. Trid. quoad interſtitia non obſtantibus quibuſcumque, nā reſpondetur, quod Sixtus V. in dicta conſtitutione, nihil aliud prætendit, niſi quod Cōcilium ſupradictum circa hoc obſeruetur quod vt dictum eſt, non reuocat conſuetudines.

a Nau. in man. c. 25. nu. 75. Armil. tit. ordo § 6. c. quod trāſlationem eatr. de temporib.

Denique aduertēdum eſt, quod quando aliquis vult tranſire à ſubdiaconatu ad diaconatum, non ſeruatis dictis interſtitijs, non deſiderat Conciliū, *b* vt vtilitas, aut neceſſitas eccleſiæ interueniat, ſed tantum iudicio Epiſcopi relinquit. At vt à diaconatu ad presbyteratum aſcendat, petit Conciliū *c* eccleſiæ vtilitatem, ac neceſſitatem, prout infra in articulo ſexto explicabitur.

b *Seſſ. 23. c. 13.*

c *Seſſ. 6. 14.*

ARTICVLVS V.

Vtrum Epiſcopus diſpenſare poſſit, vt duo ſacri ordines eodem die conferantur.

RESpondeo dicendo, quod duos ſacros ordines non poteſt epiſcopus, eodem die conferre, etiamſi ad id efficiendū cauſa grauiſſima intercedat, neceſſe eſt enim, vt ad Papam recurratur, aut ad aliū qui ad eos dandos vna die habuerit authoritatem. Quod ex Concilio Trid. *d* probatur in quo dicitur, quod duo ſacri ordines non eodem die etiam regularibus concedantur. Quod probatur etiam ex quadam decretali, *e* qua dicitur, quod quidam Archiepiſcopus non potuit diſpenſare cum quodam in epiſcopum electo, vt vno die duos ordines ſacros recipere valeret. Et notat Innoc. & Hoſt. & tradit Syl. *f* & regula eſt cōmunis, quod nunquam ius nouum derogat antiquum, niſi id expreſsè dicat, vnde cum ſecundum ius antiquum epiſcopus et vrgenti cauſa interueniente (prout erat ordinare epiſcopum) ad id facultatem minimè habuerit non debemus dicere Concilium diuerſam indulgere facultatem præſertim, cum ex eomet Concilio conſtet contrarium.

d [illegible] *Seſſ. 23. c. 15.*

e c. dilect. filius ext. de cōp. ordi.

f Sylu. tit. ordo. 2. § 7.

Sed contra hoc videtur obſtare conſtitutio Sixti V. contra male promotos, graues pœnas imponens contra prælatum qui ordinauit non ſeruatis temporum interſtitiis, ita vt aliquis vnico die, ſeu cōtinuatis diebus ad plures ſacros ordines, vel poſt vnū ordinem ſuſceptum, ſine cauſa rationabili antequā tēpus ab eodem Concil. Trid. præfixum elabatur, ex quo loco à contrario ſenſu videtur colligi quod qui duos ſacros ordines, eodem die contulerit cauſa rationabili, & vrgente id ſuadente, non incurrat in pœnas iuris, & ipſius conſtitutionis. Sed reſpondetur, quod dicta Sixti V. conſtitutio fuit data, vt melius ius Canonicum antiquum, & Conc. Triden. obſeruetur, vt conſtat clare ex ipſamet cōſtitutione. Vnde innuens in ea Sixtus V. quod concurrente cauſa rationabili poteſt epiſcopus duos ſacros ordines eodem die conferre; Hoc debet intelligi ad effectum non incurrēdi pænas contra ordinatorem Epiſcopū in dicta conſtitutione appoſitas, at non ad effectum euadendi pænas in iure antiquo appoſitas. Quod ius commune contra præſumentes pænam ſuſpenſionis apponit ipſo facto, contra negligentes pænā priuationis apponendæ. Secundo poteſt reſponderi, quod prædicta verba, ſine cauſa rationabili, debēt intelligi iuxta terminos prædicti Concilij, Quod nō admittit cauſam rationabilem, ad diſpēſandum, vt duo ordines ſacri eodem die conferantur, imo hoc expreſsè prohibet abſolute, ſolum enim admittit in diſpenſatione interſtitiorum, inter vnum ordinem, & alium, & regula cōmunis eſt vtriuſque iuris Doctorum, quod clauſulæ quarumcūque conſtitutionum debent intelligi, & explicari iuxta limites, & terminos decretorum à quibus fuerunt originatæ, vt notatur in iure, *g* & ſentit, quædam Gloſſa, quam dicit ſingularem Cardinalis, & vt communiter receptam eam allegat Nauarrus.

g Auth. cōſtitutio, quæ ino. ner. in illis. col 3. gl. & ibi Car. opp. 3. & in Clc. ſtatutū. in v. cōſue. de ele. Naua. de datis & promi. not. 3 n. 6. in fin.

ARTICVLVS VI.

Vtrum Epiſcopus poſſit ſine vrgenti cauſa diſpenſare in interſtitio vnius anni quod requiritur vt quis poſſit aſcendere a diaconatu ad presbyteratum.

RESpondeo dicendo, quod in hoc interſtitio non poteſt epiſcopus diſpēſare, niſi neceſſitas ſimul & vtilitas eccleſiæ concurrat, quia licet Concilium Tridentinum *h* dicat, quod poſſit epiſcopus diſpenſare in interſtitio vnius anni, qui requiritur ad aſcēdendum ab vltimo gradu ordinum Minorū ad ſubdiaconatū, niſi neceſſitas, aut vtilitas eccleſiæ aliud expoſcat, & diſiunctiua vtatur, non vtitur tamen diſiunctiua, quando agit de diſpenſatione interſtitij a diaconatu ad presbyteratum, ſed coniunctiua dicēs niſi ob eccleſiæ vtilitatem ac neceſſitatem: denique Concilium vult, vt in hoc aſcenſu vtilitas, & neceſſitas eccleſiæ ſimul interueniat. Quod ratio poſtulat, & ius canonicum proclamat, nam ſi ad diſpenſandum in interſtitiis vltimi gradus minorum ordinū ad ſubdiaconatum, cuius miniſterium reſpectu miniſterij presbyteratus eſt multo minus, requirit Cōciliū neceſſitatē, aut vtilitatē eccleſiæ, conſequēs eſt, ut ad aſcendendū ad presbyteratū, cuius miniſteriū angelis non fuit deputatū, & excedit in multis miniſteriū ſubdiaconatus, vtilitas ſimul & neceſſitas eccleſiæ exigatur. Quod cōprobatur, & cōfirmatur ex verbis poſitis, in quadā decretali, *i* quæ ait. *Cū ſit ars artiū regimen animarū diſtrictè præcipimus, vt Epiſcopi promouendos in ſacerdotes diligēter inſtruāt, & informēt, vel per ſe ipſos, vel p alios idoneos viros ſup*

h *Conc. ſeſ. 4. c. 14.*

i c. cū ſit ars artiū de æt. & qua li. præfic.

dinu

Digitized by Google

diuinis officijs eccleſiaſticiſq; ſacramẽtis, qualiter ea rite valeant celebrare. Quoniã ſi de cetero rudes, & ignaros ordinare præſumpſerint (quod quidem facile poterit deprehendi) ordinatores, & ordinatos vltioni graui decernimus ſubiacere. ſanctius enim eſt (maximè in ordinatione ſacerdotũ) paucos bonos quã multos malos habere miniſtros, quia ſi cæcus cæcũ ducit, ambo in foueã cadũt. Quæ verba, ibi, *maximè in ordinatione ſacerdotũ*, denotant in ordinatione ſacerdotũ plura deberi cõſiderari, quam in ordinatione ſubdiaconatus, aut diaconatus, hæc enim dictiones maximè, præcipuè, & præſertim caſum implicant, in quo maior ratio militat, vt omnes circumſtantiæ videantur.

ARTICVLVS VII.

Quæ neceſſitas, & vtilitas ſufficiens dicatur ad diſpenſandum in ſupradictis.

a *Syl. tit. ordo 3. §. 10. in fin.*

RESpondeo dicendo, quod Syluester *a* loquens in caſu differenti dicit, quod tunc Eccleſiæ vtilitas prouenit ex ordinatione alicuius, quãdo indiget miniſtro, & non ſunt alij idonei præter illũ, & tunc eſt neceſſitas, quando aliũ non habet. At Syluest. loquitur in caſu ſatis diſſimili, quando Epiſcopus vult aliquem compellere ad ordines ſuſcipiendos, & tunc verum eſt, quod nõ poteſt ipſum compellere, niſi adſit prædicta vtilitas, vel neceſſitas, at in noſtro caſu, in quo de tali compulſione minimè agitur, non ita ſtrictè dictã vtilitatem, & neceſſitatẽ debemos conſiderare. Immo *b* D Antonious de dicta cõpulſione verba faciens, ait quod tunc neceſſitas Eccleſiç eueniet, quando nõ adſunt alij, qui ordinari poſſint, & velint, & eccleſia indiget miniſtris ad diuina officia peragenda, & ad alia munera ſubeunda. Et tunc vtilitas aderit, quando licet adſint alij idonei, Eccleſia tamen pluribus opus habet, vt melius ſeruiatur. Vnde reſolutiuè exiſtimo, quod tunc erit vtilitas Eccleſiæ quando ſunt pauci idonei miniſtri, & tunc aderit neceſſitas quando non ſolum ſunt pauci Eccleſiæ miniſtri, ſed etiam quando deficiunt idonei, & non idonei. Quæ neceſſitas, & vtilitas moraliter debent conſiderari, ita, vt in puncto indiuiſibili minimè conſiſtant, ſed recipere debent eam latitudinem quæ in alijs rebus moralibus ſecundum arbitrium boni viri attendi debet, ea enim quæ præfixam aliquam determinationem à lege non habent arbitrio boni viri relinquuntur iuxta ea quæ in iure *c* notantur. Et vt Domini Epiſcopi hoc arbitrium rectè & legitimè exequantur vltra alia debent aduertere, quod ſæpè ſæpius idonei, & non idonei miniſtri occupationibus, & negotijs implicati legitimis, & infirmitatibus detenti non reſident in Eccleſijs, & tunc paucitas miniſtrorum efficit, vt eccleſiæ non ita cõmodè ſeruiantur. Ex quibus infertur, quod prælati regulares conſiderando ſuorum monaſteriorum penuriam miniſtrorum ad ipſorum onera ſubeunda, ita vt cõmodè omnibus miniſterijs diuini cultus ſatisfaciant, poſſunt, & debent prędictam neceſſitatem, & vtilitatem penſare, vt à Dominis epiſcopis, vt decet, humiliter huiuſmodi interſtitiorum diſpenſationes petant, & conſequantur. Quod ipſorum iudicio, & arbitrio relinquitur, cum ipſi, vt patres monaſteriorum ſciant, & experientia cognoſcant, vtrum ſit vtile, & neceſſe ſuos ſubditos ſacris initiari.

b *Ant. 3. p. tit. 14. de temp. & loco ord. §. 18.*

c *l. 1. C. de iur. deliberan.*

QVAESTIO XXV.

De ornamentis Eccleſiaſticis in duos articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur duo.

1 *VTrum fratres Minores poſſint paramenta Eccleſiaſtica ſumptuoſa habere.*

2 *Vtrum fratres Minores poſſint ornamenta ſumptuoſa procurare.*

ARTICVLVS I.

Vtrum fratres minores poſſint paramenta Eccleſiaſtica ſumptuoſa habere.

REſpondeo dicendo, quod Clemens V. in declaratione Regulæ fratrum Minorum quæ incipit; exiuit de paradiſo, &c *Voluit & mandauit fratribus prædictis ne habeant niſi paramẽta, & vaſa eccleſiaſtica decentia in numero, & magnitudine ſufficientia competente, quia ſuperfluitas, aut nimia pretioſitas vel quæcunque curioſitas in his ſeu alijs quibuſcunque non poteſt ipſorum profeſſioni ſeu ſtatui conuenire.* Ita habetur in libro Monumenta *d* ordinum. Et Calixtus III. *remiſit omnẽ exceſſum in paramentis factum vſque in illum diem, et ſuſpirans dixit, quod prouideretur, ne in futurũ tales exceſſus fierent.* Ita habetur in eodem libro. *e*

d *in 1. imp. fol. 15. in tract. 3. & in 2. fol. 26. & tract. 2.*

e *in 1. imp. fol. 62. & in 2. fol. 65. conceſ. 89.*

At Sixtus IIII. *Cõceſſit, quod prædicti fratres minores poſſint tuta conſcientia tenere & recipere paramenta argentea aurea, & alia ad diuinum cultum pertinentia, & habere campanas magnas, & diuerſas, ſed hoc quando Capitulo Prouinciali viſum fuerit poſſe ſine ſcandalo fieri.* Ita habetur in dicto libro *f* & in ſupplemento.

f *in 1. imp. fol. 63. et in 2. fol. 67. conceſ. 103. & in ſuppl. fol. 10. conc. 374.*

Sed Leo X. declarauit, & decreuit, quod fratres Minores ſunt tantum cuſtodes et non poſſeſſores paramentorũ, & ornamentorũ, ac vaſorum quæ ad miniſteriũ ſacramenti altaris habent, et propterea illis abſq; ſuæ profeſſionis macula, aut violatione vti, & potiri liberè, & licitè poſſe cum deceat iuxta ſolẽnitatũ celebritatem decentioribus paramentis diuinam honorare maieſtatẽ. Ita habetur in ſupplemento. *g*

g *Suppl. fol. 1. conceſ. 54.*

Circa conceſſionem Sixti IV. notat collector *h* conformiter ad ſpeculum fratrũ Minorum, & circa conceſſionem Leonis X. cauendum eſſe ab illis quoad habendũ pretioſa, & ſumptuoſa in cultu diuino, quia ait, ſunt ſubreptitię ex falſa cauſa habitę, & quia cõtra declarationes. At doctiſſimus Cordoba *i* modeſtius loquitur dicens, quod aliud eſt iudicium habendum quoad fratres vtentes prædictis rebus pretioſis ſecundum prædicta priuilegia, & aliud quoad procurantes prædicta pretioſa, aut ſuperflua, nã primo quoad ipſos fratres vtentes dicit primo, quod omnes fratres poſſunt licitè recipere, & tenere paramẽta, & contenta in priuilegijs Sixti IV cũ limitationibus ibi poſitis, quia ſic limitari videtur prædicta diſpenſatio ad tollẽdum ſcandalũ, vel turbationẽ perſonarum probabiliter imminentem, & vt deuotioni talium perſonarum ad Dei honorem condeſcendatur, & dummodo fratres non dent cauſam prædictis, vt ibi dicitur, neque tenẽtur fratres eſſe valde ſoliciti ad informãdum tales perſonas, vel ad multum diſſuadẽdum eis, ſed ſufficit, quod non prouocent eos ad id, & quod nõ fingant ſcandalũ, vbi nõ eſt, vt ibi innuitur, & certè temerarium ait Cord. videtur dicere, quod cum his limitationibus nõ ſit licitum vti tali diſpenſatione, quã totum capitulũ generale Aquilę anno Domini milleſimo quadringẽteſimoſeptuageſimoſecundo acceptauit, & poſuit inter alias recollectiones ipſius capituli, vt ibi habetur. Et conſequenter ait Cord. quod omnes fratres poſſunt licitè vti domibus, & ædificijs ſumptuoſis, & ibi morari, & paramentis, vaſiſque eccleſiaſticis pretioſis valdè, & multiplicibus vti, & alijs quibuſcunq; quibus fratres vtũtur cõmuniter vel diuiſim, vtpote cellis, & officinis, libris, & alijs vtenſilibus domorũ noſtrarũ ſecundũ prędictum priuilegiũ Leonis X. quia videtur rationabile, & habere cauſam rationabilem aliqualiter,

h *Collec. in cõp. me. ad tit. ornamenta Eccl. ſpeculũ fratr. minor. fol 6.*

i *Cor. in addi. ad dictum cõp.*

vt

Digitized by Google

vt in dicto priuilegio ponitur, quia ſcilicet taliũ rerum ſumus nos fratres Minores cuſtodes tãtum,& ex ipſarum vſu nihil magis adijcitur noſtris commoditatibus particularibus quoad victum,et veſtitum, & propter honorem cultus diuini, & vt ſimiliter de notioni Domini earum rerum.ſ.deuotioni Domini Papæ qui eſt Dominus talium rerum alio Domino non exiſtente videtur, quod licite talibus rebus vtantur ſicut de cõceſſione Sixti IV.dictum eſt, maximè,quia ex quo ipſe Leo X.non ſolum diſpenſando concedit,ſed etiam declarat,& decernit eſſe licitum talibus vti,& inſuper vult, mandatq; ſic fieri certè videtur tacitè decernere, talem conceſſionem ſeu diſpenſationem eiuſque cauſam eſſe rationabilem,& licitam nobis, ideo tanquam talis habenda eſt in vtroq; foro,cum de oppoſito non conſtet manifeſtè,vt eſt communis practica,& regula doctorũ vtriuſq; iuris,& nos humiliter, & ſincerè ſic ſtantes prædictæ papali declarationi atque decreto ſumus omnino tuti in foro conſcientię. Neq.eſt dicendum Papam non fuiſſe debitè informatum de obligatione Minorum:conſtat enim quod fuit ſufficienter inſtructus,vt expreſsè patet in relatione ipſius priuilegij,& dato,quod ei nõ fieret tam extenſa relatio,ſeu informatio prędictæ obligationis,ipſe tamen cenſetur habere in pectore ſuo omnia iura communia cu iuſmodi eſt regula Minorum obligatio quoad hoc de qua habetur in declarationibus inſertis in corpore iuris, ergo licitè poſſumus vti prædictis rebus ſecundum priuilegia præfata, vt dictum eſt.

ARTICVLVS II.

Vtrum fratres Minores poſſint ornamenta ſumptuoſa procurare.

RESpondeo dicendo, ꝙ illicitè contra ſtatum profeſſionis Minorum talia ornamenta ſumptuoſa fratres Minores procurant,quia in dictis priuilegijs non conceditur talib.quod poſſint ea procurare vllo modo, vt patet ibidem, immo & in conceſſione Sixti IV.id eis ſpecialiter prohibetur,ſeu limitatur,ut ex eius tenore in articulo ſuperiori allegato ſatis patet,poſtquam autem ſemel habita ſeu facta ſunt in ordine culpabiliter,ſeu inculpabiliter procurata per ipſos fratres ſeu alios,tunc licitum eſt talib. vti, vt dictum eſt,nam vſus tantum eorum eſt conceſſus,acquiſitio autem ſeu ædificatio ſumptuoſa ędificiorum,& ornamentorum multorum in numero,& pretioſitate,ſeu cauſalis procuratio taliũ ſumptuoſorum,aut pretioſorum prohibita,& illicita nobis eſt ex regula, ſeu declarationib.& nullo modo eſt nobis conceſſa per prędicta priuilegia,ſed potius excluſa, vt patet ex dictis, ita Corduba * & omnes regulæ Minorum expoſitores.

* *Cor.in add. ad compl.ornamenta.*

QVAESTIO XXVI.

De pactis,in tres articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur tria.

1 *VTrum prælatus ſucceſſor teneatur ex cõtractu prædeceſſoris.*

2 *Vtrum fideiuſſores in ſolidum obligati cum monacho ſine licentia ſui prælati in fauorem ipſius monachi in ſolidum obligẽtur licet obligatio quoad monachum non teneat.*

3 *Vtrum quando cõtractus fuit initus cum monacho poſſit eidem ſolui.*

ARTICVLVS I.

Vtrum prælatus ſucceſſor teneatur ex contractu prædeceſſoris.

RESpondeo dicendo, ꝙ pactum vel pactio a paciſcor eſt duorum pluriumve in idem placitum ſeu conſenſus.ſ.ad aliquid faciendũ ſeu dandum, vt dicit quidam textus, *a* vnde contractus generali nomine pactum dicitur,ſed tamen cum habeamus ſpecificum nomen eo nominamus contractum vt dicendo venditio,locatio,& ſimilia:cum vero non habemus generali nomine pactum appellamus in his libris de aliquibus contractibus ſpecialiter,& ſpecificè diſputamus per aliquas quæſtiones, ſed in hac quæſtione de pactis titulũ propoſuimus proponendum,& quoad regulares duos tantum articulos proponimus. Primus eſt, vtrum prælatus ſucceſſor ex prædeceſſoris contractu teneatur,& reſpõdetur,quod ſic,vt probatur in iure *b* & tradũt Abbas,Baldus,Cardinalis,& Decius. Et Summus Pontifex in tanta dignitate conſtitutus ſeruat contractũ ſui prædeceſſoris,vt tenẽt Cinus, *c* Baldus,& Paulus de Caſtro, Romanus,Oldradus,Iaſon,& Ruinus,& ſaltem ex vrbanitate,& clementia,& æquitate mandat Dominus Papa, vt adimpleantur ea ad quæ prædeceſſor ſe obligauerat prout in ſacris Canonibus *d* notatur,& tradit Abbas.

a *l 1.ff.de pact.*

b *c.dilect.filij,& ibi Abb.n.2. de for.comp.ibi Abbas Bal. & Card.in c.1.& ibi Dec.2.not. de probat.idem Card.conſ.147. col.2.*

c *Cin.in l.digna vox,& ibi Bal.& Caſtr. C.de legib. Ro. conſ.116.col.2. Old.conſ.94.in fin. Iaſ.conſ.1. col.2.n.2.dub.1.*

d *c.quia Ioannes 12.q.5.c.vl. 16.q 6.c.literis tunlla gl.vl.ante princ.vbi Abb. in vlt.notab.de reſcr.*

ARTICVLVS II.

Vtrum fideiuſſores inſolidum obligati cum monacho ſine licentia ſui prælati in fauorem ipſius monachi cum iuramento obligentur, licet obligatio quoad monachum non teneat.

RESpondeo dicendo videri, quod iſti fideiuſſores gaudere debẽt beneficio fideiuſſionis, ita quod ſi is qui eſt principalis pro quo ſe obligarunt non tenentur, ita neq; ipſi fideiuſſores qui ſunt acceſſorij teneantur,cum acceſſorium regulariter ſequatur naturam principalis non ecõtra, vt eſt tritiſſima iuris regula. *e* Hoc tamen non obſtante contrarium fuit deciſum in Rota Placentina in contractu cuiuſdam minoris in quo quidam fideiuſſores ſe ſimiliter obligauerunt prout refert Quintilianus Mandoſius, *f* voluerunt.n.Domini auditores illius Rotę propoſito dubio,quod fideiuſſores tenerẽtur tum propter iuramentum,quod confirmat contractũ iuxta notata per Alexandrum,*g* & quia quãdo accidit obligationem iuramento vallari, ſi non valeret obligatio,vt agitur,valet vt melius valere poteſt iuxta quendã textum,*h* & tradit Hippolytus de Marſilijs,tum ẽt,quia his ſupponitur obligatio fideiuſſoris,vt paſſim hodie fieri ſolet,videlicet,qđ ſe obligauerunt principaliter,ac vt principales,& in ſolidũ,quo caſu omnes ẽt fideiuſſores principales ſunt iudicandi,ita Alexander,*i* & Iaſon, & Gualdinus.

e *c.acceſſ.cum ſimil.ib.de reg.iur.lib.6.*

f *Mandoſ.de ætat.minor.q. 133.*

g *Alex.conſ. 30.penult.col. verſ.3.principaliter vol.4.*

h *l.cum pater. §.fin.ff.de le.2. Marſ.ſup Rub. de fideiuſſ.*

i *Alex.conſ.38. col.penul.vol.4. Iaſ.conſ.58.lib. 3.Gualdin.cau. 30.n.21.de leg.*

ARTICVLVS III.

Vtrum ſi fuit contractus initus cum aliquo monacho, vel religioſo an eidem poſſit ſolui quod ratione contractus debetur.

RESpondeo dicendo, hoc dubium fuiſſe ventilatũ in capella Toloſana,& tandẽ fuiſſe reſolutum,vt patet ex deciſione *k* eiuſdem Capellę, quod ſic,ſi quando fuit factum non interuenit factũ Abbatis,vel alicuius ſuperioris argumento cuiuſdã legis,*l* ſi vero in tali contractu interuenit factum

k *Quæſt. 122.*

l *l.quod ſeruus. ff.de ſolu.*

Digitized by Google

ipſius prælati, tunc monacho, & religioſo ſolui non poterit, & ita intelligit Bartolus *a* aliam legem. Et ideo ait idem Bartolus, *b* quod ſi monachus mutuet vel deponit pecuniam, & ei reſtituatur ſine licẽtia Abbatis, debitor, vel depoſitarius liberatur, cuius ſententiam ſequuntur Baldus, & Salicetus. Et idem Bartolus ait in procuratore id ipſum eſſe dicẽdum, nam ſi quis pecuniam mutuo accepiſſet a procuratore, vel cum eo aliter contraxiſſet nullo actu domini interueniente poſſet procuratori ſoluere, argumento contraſtã legis, *c* ſed quando interuenit actus Domini, puta quia actionem iam quæſitam deduxit in iudicium, & fecit reum condemnari, non poteſt procuratori ſolui, vt in alia lege *d* innuitur.

a l. cum qui §. quæ ſibi. ff. de verb. oblig. vbi Bart.

b Bart. in l ſi vnus 1. reſpon. ff. de pact. & in l. ſi filius C. eo. eod vbi Bal & Salic iaẽ Bart. in d. l. quæ ſibi.

c dict. l. quod ſeruus.

d l. hoc iure ff. de ſoluto.

QVAESTIO XXVII.

De parentibus in duos articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur duo.

1 *VTrum filij monachi propter penuriam parẽtum poſſint a religione regredi.*

2 *Vtrum pro parentibus religioſorum aliqua indulgẽtia concedatur.*

ARTICVLVS I.

Vtrum filij monachi propter penuriam parentum poſſint a religione regredi.

RESpondeo dicendo, iuxta ea quæ in ſecundo tomo *e* late habes.

e 2. tom. q. 57. art. 3.

ARTICVLVS II.

Vtrum pro parentibus religioſorum aliqua indulgentia concedatur.

RESpondeo dicendo, ꝙ *Calixtus Tertius conceſsit indulgentiam plenariam pro patribus matribuſque fratrum Minorum præſentium & futurorum, & etiam defunctorum* in purgatorio exiſtentium, ita habetur in monumentis *f* ordinum, & in ſupplemento. Circa quam conceſſionem eſt notandum, quod hæc indulgentia conceditur pro parentibus dictorum fratrum tam viuis quam defunctis. Viui autem poſsũt lucrari illam in vita complacentes de filiorum monachatu propter Deum quem relictis parentibus, & omnibus in religionis ſtatu quærere propoſuerunt, & vt eam conſequantur debent facere omnia, quæ ad eius conſequutionem requiruntur, debent enim totis viribus procurare eſſe in gratia. Mortui autem in purgatorio exiſtentes eam per modum ſuffragij conſequuntur. Quod quomodo ſit intelligendum in ſecundo tomo, *g* ſatis explicauimus.

f In 2. impr. f. 65. conce. 90. & in ſuppl. fo. 101. conc. 397.

g 2. to. q. 93.

QVAESTIO XXVIII.

De parrochianis in tres articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur tria.

1 *AN religioſi poſſint admittere ad diuina parrochianos contra voluntatem parrochi.*

2 *Vtrum religioſi poſſint cũ cruce intrare parrochiã quando corpora defunctorum eligunt ſepulturã in ſuis domibus.*

3 *Vtrum Epi poſsit præficere monachũ in parrochũ.*

ARTICVLVS I.

An religioſi poſſint admittere ad diuina parrochianos contra voluntatem parrochi.

RESpondeo dicendo, ꝙ parrochia, a qua & parrochianus dicitur, tripliciter ſumitur, aliquando. ſ. impropriè pro tota aliqua diœceſi, vt in ſacris Canonibus *h* notatur: aliquando propriè, & eſt locus in quo degit populus alicui eccleſiæ baptiſmali deputatus certis finibus, ſecundum Godofredum. *i* Tertio ſumitur pro tali eccleſia, cui ius parrochiale dicitur competere, quod iuridice loquendo conſiſtit in multis. Primo vt in ea diebus feſtis populus audiat miſſam de quo iam in primo tomo *K* latè diximus, nunc autem dico, quod non poſſunt parrochi nec epiſcopi compellere parrochianos, vt in ſuis parrochijs miſſas audiant, vt conceſſit Alexander IV. prout habetur in monumentis *l* ordinum. Et ait Syluester, *m* quod quando in priuilegijs Prædicatorum, & Minorũ dicitur ſaluo iure parrochiali intelligitur ſolum quoad oblationes, decimas, & primitias, prout declarauit Grego. IX. & Sixtus IV. declarauit, quod parrochialium eccleſiarum præiudicium quod debent fratres Carmelitæ, & fratres Minores, & alij mendicantes per communicationẽ eiuſdem celebrando & prædicando in domib. ſuis, ac etiam in plateis communibus intelligendum eſt ſolum de decimis, & primitijs quæ a laicis ſolent clericis exhiberi, ita habetur in monumentis. *n*

h c. 1. de rap. c. ſuper eodem parroch. c. 2. §. pen. de offic. archid.

i Godofred. in ſum. eod. tit.

K 1. to. q. 45.

l in 2. impr. f. 102. conc. 214. & 215.

m Syl. in parrochia. num. 1.

n in 1. impr. 102. & 2. imp. f. 185. cõc. 465.

ARTICVLVS I.

Vtrum religioſi poſſint cum cruce intrare parrochias, quando corpora defunctorum eligunt ſepulturam in ſuis domibus.

RESpondeo dicendo, *Quod Leo X. in Concilio Lateranẽſi ſtatuit, quod nulli religioſorum parrochias cum cruce ad leuanda corpora corũ qui apud Eccleſias domorũ, vel locorum eorundem religioſorum ſuã elegerunt ſepulturã intrare poſſint, niſi prius præmonito, & requiſito ac recuſante parrochiano presbytero. Et tunc ſine eius, aut ordinarij præiudicio, niſi eiſdem fratribus ſuper hoc antiqua conſuetudo, quæ ſit in viridi obſeruantia, et tum pacifica poſſeſſione ſuffragetur,* ita habetur in ſupplemento. *o*

Notandum eſt primo circa hanc conceſſionem, quod illud verbum parrochiæ ſumitur in præſentiarum non pro eccleſia parrochiali, non enim eſt neceſſarium, quod corpora defunctorum antequã leuentur ad eccleſias fratrum vbi ſepeliuntur deferãtur ad ſuas parrochiales eccleſias, & ſic ſale quid in praxi minimè verſatur cũ nullum ius hoc fieri præcipiat. Eſt igitur, parochia in hac conceſſione ſumẽda ſecundum ſuum proprium ſignificatum de quo in articulo ſuperiori. ſ. vt ſignificat locum in quo degit populus alicui eccleſiæ baptiſmali deputatum, & certis finib. limitatum, per quem vult Summus Pontifex, vt religioſi deferãt corpora defunctorum quæ in ſuis eccleſiis ſepeliuntur cum cruce monaſteriorum, ſed vt hoc poſſint facere, debẽt præmonere, & requirere parrochianũ presbyterum, cuius recuſatione nũ obſtante poſſint religioſi cũ cruce ſuam parrochiã intrare, ſine tamẽ eius, & ordinarij præiudicio. Quod præiudiciũ quantum ad præſentis articuli quæſtionẽ non ſolum cõſiſtit in decimis, & primitijs de quib. in ſuperiori articulo, ſed etiam quoad quartam funeralem quæ præcipitur a ſacris Canonibus fieri a religioſis prout in primo tomo. *p* eſt ample-

o ſuppl. fol. 36. conceſſ. 76.

p 1. to. q. 39

Digitized by Google

ample diſtum. Circa eandem conceſſionem ibi, *ſuper hoc antiqua conſuetudo*, Notandum eſt, quod ſufficit conſuetudo quadraginta annorum qua res, & iura eccleſiæ præſcribuntur, prout dictum eſt in primo *a* tomo, & dicetur infra hoc tomo in quæſtione de præſcriptione.

a t.10.q.139.

Circa eandem conceſſionem, ibi, *quæ ſit in viridi obſeruantia.* Nota, quod licèt contra iura monaſteriorum non poſſit allegari niſi conſuetudo quadraginta annorum, prout in eodem primo *b* tomo dictum eſt, in hoc tamen caſu innuit per dicta verba Summus Pontifex, quod poteſt allegari prædictam conſuetudinem antiquam non eſſe in viridi obſeruantia.

b t.10.q.19.

ARTICVLVS III.
Vtrum Epiſcopus poſſit præficere monachum in parrochum.

RESpondeo dicendo, quod epiſcopus poteſt præficere monachum de licentia Abbatis Eccleſiæ parrochiali ſeculari prout tradit Couarruuias, *c* & tenent Syluester, & Turrecremata, immo poteſt compellere niſi ſit exemptus prout tenet Syluester *d* allegando quandam decretalē. Aliqua circa materiam huius articuli vide in primo tomo *e* in quæſtione de beneficijs.

c *Coua. de teſt. §. 2. n. 2. Syl. v. religi. 7. §. 3. & 9. Turrecr. diſ. 58 c. 2.*
d *Syl. d. §. 3. c. aliquorundam, §. fin. de ele. lib. 6.*
e t.10.q.33. & 34.

QVAESTIO XXIX.

De paupertate, in quatuordecim articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur quatuordecim.

1 *QVid ſit paupertas.*
2 *Quotuplex ſit paupertas.*
3 *Quæ paupertas requiratur ad conſtituendum religioſum.*
4 *Vtrum religioſi poſſint habere aliquid.*
5 *Quibus acquirat monachus.*
6 *Vtrum Summus Pontifex poſſit diſpenſare in aliquo caſu cum religioſo, vt habeat proprium.*
7 *Vtrum commendatarij militiarum qui poſſunt ducere vxorem, poſſint habere proprium.*
8 *An generalis Eremitarum D. Auguſ. de conſenſu prioris, & conuentus poſſit concedere religioſo Eccleſiam ſibi vnitam cum quodam horto ad eius vitam, vt ſoluat quoſdam reditus, &c.*
9 *Vtrum prædicta conceſſio poſſit reuocari.*
10 *Vtrum regulares poſſint habere peculium de licentia ſuperioris.*
11 *Vtrum prælatus poſſit concedere ſubdito facultatē expendendi bona, quorum vſum habet in quoſcunque vſus.*
12 *Vtrum moniales poſſint licitè retinere reditus vitalitios.*
13 *Vtrum peccet contra votum paupertatis ſubditus qui pro prædicationibus, aut miſſis recipit aliquod ſtipendium contra conſtitutionem ipſius ordinis.*
14 *Vtrū Moniales primæ regulæ S. Claræ poſſint poſt Conc. Trid. habere poſſeſſiones, & immobilia.*

ARTICVLVS I.
Quid ſit paupertas.

RESpondeo dicendo, quod cū quæſtio quid nominis præcedat quæſtionem quid rei, idcirco à definitione q͂d nominis exordiri oportet. Et eſt ſciēdum, quod paupertas nihil aliud ſignificat quā paruam partem, exiguum patrimonium, & modicas facultates; dicta eſt enim à Græco πενία, id eſt pauca pecunia id eſt à paruo latè teſte Varrone, *f* eo quod quid modicum in facultatibus hēnt pauperes nuncupantur quaſi parū potentes, ita Archid. *g* & Paulus Caſtr. Hinc Cicero. *h* Marcus Manilius inquit, *Patrum noſtrorum memoria pauper tandem fuit, habuit enim ædiculas in Carinis, & fundum in Labicano.* Et in Tuſculanis *i* ait, *vt de paupertate nonnunquam cuius onus diſputando leuamus docētes quā parua, & quā pauca ſint, quæ natura deſiderat.* Hinc Valerius, *K* Maximus loquens de paupertate ait, *non attinet vlteriore diſputatione Valerij Publicolæ paupertatem ſeruari, abunde enim patet quid viuus poſſederit cui mortuo lectus funebris, & rogus defuit.*

f *Varro. li. 4 de ling. Lat.*
g *Archid in c. quo iure. 1. d. 8. Caſtr. in leg. id quod pauperib., C. de epiſcop. & cler.*
h *Cicer. Paradox. 63.*
i *3. Tuſcul.*
K *Valer. li. 4. de pauper.*

Sed deueniendo ad definitionem quid rei poſſet quiſpiam fortè quærere quō poſſet paupertas definiri cum apud Philoſophum *l* cautum ſit definitionem ſoli enti poſitiuo, nō autem priuatiuo competere poſſe, nam cum in definitione ipſa ponatur quidditas, & eſſentia rei definitæ, & entis priuatiui nulla ſit quidditas, ens priuatiuū definiri nō poteſt, vt etiam ait Bal. *m* vnde cum paupertas ſit ens priuatiuū quoniam hi qui facultatibus, & fortunæ bonis priuati sūt pauperes dicūtur, ſequitur quod eius definitio haberi non pōt. Sed huic obiectioni ex doctrina Iuriſconſultorum faciliter reſpōdetur negando paupertatem eſſe ens priuatiuū propriè, & ſimpliciter: nam etſi negari non poſſit eos pauperes eſſe qui diuitijs denudati ſunt non tamen infertur ex eo, quod paupertas propriè, & ſimpliciter ſit ens priuatiuū. Quapropter dicendū eſt, quod ſicut ſeruitus quæ ſecūdum ius *n* eſt priuatio libertatis, & nihilominus definiri poteſt, & de facto definitur à Iuſtiniano, *o* & à Iuriſconſultis, ſic paupertas non dicitur ens priuatiuum ſimpliciter, ſed reſpectu diuitiarum, & bonorum, ideoq; definiri pōt. Et omiſſa definitione Platonis *p* dicētis paupertatem eſſe non poſſeſſionis decrementū, ſed inſatiabilitatis augmētum videtur definienda in hūc modum. Paupertas eſt rei ad rectè viuendum pertinens neceſſitas Quā quidem definitionem comprobo quoniā is qui hēt vnde alimenta percipiat niſi tamen abundè ad benè beateq; viuendum habeat pauper nuncupatur. Et ita dixerunt Archidiaconus, *q* & Paulus Caſtr. pauperes eſſe parū potentes. Et hinc eſt, quod puella cui non deſunt ad victū neceſſaria ſi nobilis eſt, & ſecundum eius conditionem, & qualitatem ex paucitate dotis, & patrimonij æquali viro viuere nō poteſt pauper appellatur: ita tenent Baldus, *r* & Decius, ex qualitate namque perſonarum pauperes appellantur.

l *Ariſtot. in 4. phyſ.*
m *Bal. in Rub. C. qui admitti, col. 1.*
n *§. ius autem gentium inſt. de iur. natur. & inſti. de libert. in princ*
o *§. ſeruitus Inſti. de iur. perſon. l. libertas, §. ſerui. ff. de ſtat. hom.*
p *Plato. libr. 5. legum*
q *Archid. & Caſtr. ubi ſupr.*
r *Bald. in leg. ſi quis ad declinā dum, C. de epiſ. & cler. Deci. in c. ceterū. nu 74. ext. de iud.*

Quod autem prædicta definitio ſit quidditatina probatur, quia conſtat genere, differentia, genus eſt neceſſitas, illud enim verbum plures ſub ſe comprehēdit, & ad quamplura quorum indigemus referri poteſt, vt ad neceſſitatem famis, ad neceſſitatē ſoluendi creditoribus, & demum ad quarumcumque rerum neceſſitatē. Differentiam autem conſtituunt illa verba rei ad rectè viuendū, quæ quidem ponuntur ad excluſionem egeſtatis, & mendicitatis, quæ dicitur quando alicui ad victum neceſſaria deſunt, vt eſt quędam gloſſa *ſ* notabilis. Hinc Virgilius, *t* ait *& metus, & maleſuada fames, ac turpis egeſtas,* & declarat ibi Cōmentanus, q͂d egeſtas dicitur turpis quia macie deturpat faciem, & neceſſitate ſordium relinquit victum, & veſtitum. Ceterum aduertendū eſt, quod communis vſus loquendi eam differentiā inter paupertatem egeſtatem, atq; inopiam minimè ſeruat. Quinimo ſæpè numero alteram pro altera ponit, & eis promiſcuè vtitur, vt videri poteſt in quadam lege, *u* & tradit Beninc. *x*

ſ *Gl. in l. maritum, in v. poſt. ff. ſolut. mat.*
t *Virg. Aen. 6.*
u *l. ſi quis ad declinandum uer. quis enim pauperior. C. de epi. & cler.*
x *Beniuc. de paupert. & eius prin. q. 1. nu. 44.*

ARTICVLVS II.

Quotuplex paupertas.

RESpondeo dicendo, q; viſa paupertatis definitione ad eius ſpecies deueniri oportet. Pro quo notandum eſt, quod Theologi triplicem ſpeciem paupertatis excogitauerunt. Quidam.n. dicuntur pauperes ſpiritu, qui licet diuitijs, & temporalib. bonis abundent, non tamen confidunt in eis, nec alia concupiſcunt, ſed proprijs facultatib. contẽti Deum laudant a quo ea habere cognoſcunt, de quib. loquitur ſcriptura *a* dicens, *Beati pauperes ſpiritu*, de qua agit Archidiaconus. *b* Et iſtorum pauperum ſeptem ſingulares veteris teſtamẽti patres enumerat Verrat. *c* Alij dicuntur pauperes corpore tantum, qui temporalibus bonis non abundant ea tamen valde cupiunt, & affectant de quib. iura *d* multa loquuntur. Alij dicuntur paoperes corpore, & ſpiritu, vt hi qui nec bona temporalia poſſident, neque ea modo aliquo concupiſcũt, quinimmo relictis omnibus Chriſtum Dominum noſtrum ſequuntur, de quibus apud Matthæum, *e* dicitur. *Ecce nos relinquimus omnia, & ſecuti ſumus te.*

a *Matth. 5.*
b *Archid. in c. ſã vero. 23. q. 6.*
c *Verrat. in enarrati. ſuper ſermo. domi. in monte li. 1. c. 2.*
d *l. ſiquis ad declinandũ. C. de epiſc. & cle. l. ſi procuratorẽ, §. ſi ignorantes, ff. mandat.*
e *Matth. 19.*
f *D. Th. 2. 2. q. 186. ar. 3.*

Alij duas tantum ſpecies paupertatis excogitant, aliam voluntariam, aliam neceſſariam vocãtes. Idque ex mente D. Thomæ *f* fuiſſe dicunt. Quod neque Phauor. Philoſophus inficiatus eſt dicens paupertatem aliam animi, aliam fortunæ culpa contingere, quaſi voluerit paupertatem animi volũtariam dici, ex eo, quia ab animo voluntas oriri ſoleat, & paupertatem fortunæ neceſſariam eſſe, quia inuiti fortunæ cedere tenemur iuxta illud Ouidij.

Nempe dat, & quocumque libet fortuna rapit.

Quamobrem fortuitos caſus dicere ſolemus eos quos hominis prouidentia reparare non poteſt, & a quibus plerumque mortales excuſantur, vt patet ex aliquibus iuribus. *g*

g *l. 2. § ſi eo tpe. ff. de admin. re. ad ciuit. pert. l. q fortuitis. C. de pigno. actio.*

Voluntaria aotem paupertas eſt illa quę ab ipſorum profitentium voluntate proficiſcitur, vt poteſt videri in his qui ordinis Minorum regulam amplectuntur paupertatem vouentes obſeruantiamq; regulæ pollicentes de quib. plura decreta *h* canonica verba faciunt, & de religioſis vniuerſaliter multa in iure *i* Canonico tractata videmus. Et de hac parte dicunt ſancti loqui Matthæum *K* dicentem *beati pauperes ſpiritu.* i. voluntatem hanc beatiſſimam appellat Ioannes Faber. *l* Et hanc ſecutus fuit Chriſtus Dominus. Et poſt eum eius veſtigia ſeqoentes Apoſtoli. Et hanc ſequuntur religioſi prout articulo ſequenti dicetur.

h *cap. exiit. ad uerb. sign. li. 6. cap. exiuit, de verb. ſigniſi.*
i *in ti. de regul. & in tit. de relig. domibus.*
k *Matth. 5.*
l *Faber. in §. 1. inſ. quib. cau. mã. non lic.*

ARTICVLVS III.

Quæ paupertas requiratur ad conſtituendum religioſum.

RESpondeo dicendo, q ad conſtituendum religioſum non ſufficit votum non tenendi, aut acquirendi aliquid iniuſtẽ, quod eſt præceptum contẽtum implicitẽ in ſeptimo præcepto Decalogi, & explicitẽ in decimo præcepto, & habetur in *m* ſacra ſcriptura. Nec eſt votum cateruæ voluntatis habendi vel retinendi aliquid etiam iuſtẽ niſi quatenus eſt inſtrumentum virtutis, & hæc eſt de cõſilio iuxta illud, *n Si vis perfectus eſſe, vade, & vende omnia quæ habes, et da pauperibus.* Eſt igitur votum, quo quis profitetur nihil habere, neq; habere poſſe requiritur. n. quod exuat veterem hominem, & induat nouum profitendo paupertatem exteriorem qua renunciet omnem rationẽ tam iuſtam quam iniuſtam quærendi, & habendi pecuniam, & aliquam quamcunque rem, vt in iure *o* probatur, & tradit D. Thom. communiter receptus. Inſuper requiritur, quod iſta paupertas promittatur per votum ſolemne factum in religione approbata, in manib. prælati potentis aliquem ad religionem admittere ſecundum regulam ipſius religionis a Sede Apoſtolica approbatam, vt in iure *p* eſt definitum.

m *Exod. 20. relata a glo. in c. quid in omnib. 32. q. 7.*
n *Matth. 19.*
o *c. qui portio. 12. q. 1. & c. ad monaſterium, §. fin. de ſtat. monach. D. Th. 2. 2. q. 186 art. 6.*
p *c. 1. de vot. li. 6. clem. 1. de regul.*

ARTICVLVS IV.

Vtrum religioſi poſſint habere aliquid.

RESpondeo dicendo, q nullus regularis etiam Canonicus regularis poteſt habere vllũ dominiũ, vel aliud ius in pecunia, vel in re æſtimabili ea, nec poſſeſſionem eius ſibi. Dixi etiam Canonicus regularis, quia licet canonici regulares laxiori regulę, quã monachi ſeruãt quoad aliqua, vt dicitur in iure, *q* quoad hoc tamen in iure *r* exequantur. Dixi dominium, quia bene poteſt habere iuriſdictionem, qualem habent Abbates profeſſi, & alij beneficiarij a iure *ſ* conceſſam. Dixi vel aliud ius, ad includendũ vſumfructũ, vſum, ſeruitutem vel actionẽ, quia nihil tale regularis habere poteſt, vt Canones *t* ſacri determinant, in quibus Doctiſſimus Naua. Dixi neque poſſeſſionem, quia etiam illa eſt, ius licet poſſit habere detẽtionem facti naturalem, vt habet ſeruus in veſtibus, & in alijs quæ tenet, vt eſt in iure *u* ciuili determinatum. Dixi ſibi ſiue nomine ſuo, quia bene poteſt alteri acquirere, vt ſtatim dicemus. Dixi in bonis pecuniarijs, quia in alijs tam internis quã externis poteſt habere, vt omnes iuſti habent fidẽ, ſpẽ, & charitatem, &c. in externis item poteſt habere, vt in iurib. eccleſiaſticis puta titulo beneficio regulari vel ſeculari epiſcopatus, Abbatię, prioratus, vel commendę quorum dominium, & proprietas perinde pertinet ad eos ſicut dominiũ, & proprietas titulorum beneficiorum ad clericos ſeculares, vnde perinde poſſunt agere, & agũt nomine ſuo ſuper proprietate vel poſſeſſione ſuorum titulorum, ac illi, idque ſuo nomine, & non nomine ſui prælati, vel monaſterij, immo frequenter cõtra illud, vt dicitur in iure. *x*

q *ca. quod Dei timorem de ſta. monach.*
r *c. monachi r. ſuper hoc de ſta. monach.*
ſ *ca. edoceri de reſcr. clem. 1 de ſupp. negl. præla.*
t *l. cui portio. 12. q. 1. ubi Nauar. n. 12. et 13.*
u *l. ſtipul. iſta habere licet. §. hoc quoque de verb. oblig.*
x *c. cum dilecta de reſcr. c. de monachis, c. auaritia, c. niſi de pb.*

ARTICVLVS V.

Quibus acquirat monchus.

RESpondeo dicendo, q quicqoid acquirit regularis, acquirit quoad dominium ſoli Deo, & Domino noſtro Ieſu Chriſto, prout ait Innoc. *y* cõiter receptus per citatos a Decio, ius autem ſupremum, et generale adminiſtrãdi acquirit Papę, & vniuerſali eccleſię, particulare vero illi ordini, & monaſterio, cuius eſt ipſe ſi ſit capax iuris adminiſtrandi, alioquin ẽt remaneret apud Papã, & ſola detentio, & vſus, & adminiſtratio facti penes ordines, & monaſteria quibus acquireretur ius particulare adminiſtrandi ſi illius eſſent capacia, per quod ſubtiliter declaratur quædam Nicolai III. *z* decretalis definiẽs multa circa paupertatem promiſſam ſeruari a fratribus Minoribus. In ea enim Summus Pontifex non inducit ius nouum, ſed antiquum exponit quatenus decernit dominium rerum donatarum, & relictarum fratribus Minoribus incapacib. dominij in ſpeciali, & in communi nõ quęri eis, ſed remanere apud donantes ſi ſibi reſeruarũt, & ſi non reſeruauerunt ad Sedem Apoſtolicam, & Romanum Pontificẽ tranſire, & ſolũ vſum, & adminiſtrationẽ facti cum moderatione ibi poſita eis permitti, circa quã Nicolai III. decretalẽ in quantũ ibi agit de dominio rerum donatarum vel relictarum, quod. ſ. pertinet

y *c. cũ ſuper de cã poſſeſ. Dec. in c. conſtitutus de reſcrip. Nau. de reddit. eccl. menſ. 40. q. 1.*
z *c. exiit. §. pe. ro, & §. ad har. §. præterea de verb. ſig.*

ad

Digitized by Google

ad Papam intelligendum per dominium ius adminiſtrandi ſupremum,quia verum dominium ipſi ſoli Deo competit,ſicut & dominium omnium aliorū bonorum donatorum, & relictorum eccleſijs,& ordinibus,& monaſterijs capacibus dominij, & iuris adminiſtrandi quæritur ſoli Deo Domino noſtro Ieſu Chriſto,& ſolum ius ſupremum adminiſtrādi Papæ,*ſubalternum* vero eccleſijs parochialibus ad vſū earum,& miniſtrorum ſecundum Canones exercēdum. Ita quod verbum *dominum, vel proprietas* poſitū in aliquo textu, vel diſpoſitione per quā eccleſiæ,vel prælati, vel beneficiatij dicuntur ſuorū ſibi donatorū,vel relictorum domini,debet interpretari pro iure adminiſtrandi per Canones cõceſſo. Et ita illa receptiſſima ſententia Innocentij approbata per Nicolaum III.*a* quod quidquid acquirit religioſus acquirit ſuo ordini, vel Monaſterio debet intelligi de Monaſterio,& ordine dominij, & iuris adminiſtrandi capacis,& nō de dominio vero,quod in omnibus bonis eccleſiaſticis quæritur Deo, cum hac differentia,quod ius adminiſtrandi particulare quæritur ſecularibus,& ordinibus capacibus ipſis ſecundum canones exercendum, incapacib.vero ſoli Papę quamuis vſus,& adminiſtratio facti concedatur eis cum moderatione, vt nobis Franciſcanis regularis obſeruantiæ conceditur per Nicolaum *b* III.

a *d.§.porro.*

b *d.§.porro.*

ARTICVLVS VI.

Vtrum Summus Pontifex poſſit diſpenſare in aliquo caſu cum religioſo, vt habeat proprium ſtricto modo ſumptum quoad dominium, & proprietatem ſicut ceteri ſeculares.

RESpondeo dicendo, prout tradit doctiſſimus Nauarrus,*c* quod non enī,in caſu in quo Papa diſpenſet cum religioſo, vt nubat licitè,& ratio eſt quia dari poteſt cauſa,& neceſſitas cui ſuccurri non poſſit niſi religioſus fiat verus maritus prout iā diximus ſupra hoc tomo, *d* at nullo modo poteſt dari neceſſitas cui non poſſit ſuccurri per ſolā bonorum temporalium adminiſtrationem, & ſic ex defectu cauſæ nō poteſt Papa diſpēſare in voto paupertatis. Quod confirmatur nam maxima cauſa eſt neceſſaria ad diſpenſandum in voto ſolemni caſtitatis,quę quia vix accidit ideo non niſi bis aut ter per Martinum V.& Eugen. IV. ſuper hoc legitur diſpenſatū prout affirmat Corduba.*e* Verum eſt tamē quando diſpenſat cū monacho in voto ſolemni caſtitatis,vt poſſit ducere vxorē,nō diſpenſat cum eo,vt maneat monachus perfectus in perfecta,& euangelica religione quā profeſſus eſt,& ꝙ ſimul habeat vxorem, quia votū caſtitatis eſt de ſubſtantia religionis euangelicæ,adeo,ꝙ altero ablato,iam ipſa religio diſſoluitur,& ipſe iā religioſus illius deſinit eſſe, & ſic ex cauſa ille de religioſo per diſpenſationē pōt fieri nō religioſus, & factus non religioſus vxorem habens pōt habere proprium, nam diſpenſando Papa cum monacho,vt ſuccedat in regno,& poſſit ducere vxorē,cū quæ militat ad diſpenſandum cum eo,vt poſſit vxorē ducere,militat,vt poſſit habere regnum,& proprium:non enim poteſt habere vxorem,& liberos ſine eo,quod ipſi concedatur proprium habere, quod ex dicendis articulo ſequenti apparebit.

c *Na.in e.non dicatis.12.q.2. nu.17.*

d *3.to.q.1.*

e *Cord. lib. 1. qq. q. 24.iuxta finem.*

ARTICVLVS VII.

Vtrum commendatarij ordinum militarium, cum quibus eſt diſpenſatum, vt poſſint vxores ducere poſſint ſimiliter diſpenſatiuè habere proprium.

RESpondeo dicendo,quod Nauarrus,*f* ait commendatarios coniugatos,(quales ſūt in regno

f *Nau.in e.nō dicatis, n.18.et in ca ſi 16.q.1. in 3.q.n 35.monit. 12.& 13.*

Caſtellæ D. Iacobi Alcantaræ, & Calatrauæ, in Luſitania vero Commendatarij Chriſti D. Iacobi,& Auis etiam prout hodie viuunt, & profitentur) non habere dominium rerum etiam patrimonialium,aut quæ ſua induſtria acquiſierūt, ſed pertinet ad militares religiones,quarum ſunt commēdatarij profeſſi. Hinc vlterius affirmat ſecluſo priuilegio licet inter liberos diſtribuere poſſint portionē legitimæ quæ ad illos cōtingit modo ea bona acquiſita fuerint ante profeſſionem,non tamen poſſe iuxta quandam Authenticam *g* diſtribuere inter liberos ea bona quæ poſt profeſſionem pertinere ad eos ceperint,ac proinde neque de illis poſſe inſtituere maioricatum aut teſtari. Et ducitur hoc argumēto eo quòd ſint religioſi, ac proinde pauperes nullius rei dominium habentes; refert etiam motum proprium Pij V.quo commendatariis omnibus aufert priuilegia teſtandi facultateſq. cõceſſas. Quare vult eos hodie etiam ſi liberos habeant nō aliter teſtari poſſe,neque alia bona eis poſſe relinquere, quam alii religioſi.

g *Authent. ſi qua mulier. C. de ſacroſ. Eccle.*

Hanc opinionem affirmat Molina, *h* eſſe rigidā admodum, & improbabilem ſententiam, vt bene ait aliter Molina, *i* ita enim ſunt religioſi vt tamē perfectè,& integre nō ſint ſicut religioſi in clauſtro viuentes cum caſtitatis votum quidam eorum omnino habeant diſpenſatum, nempe Commendatarii Chriſti in Regno Luſitano, qui neq; coniugalem caſtitatem vouent. Ceteri vero magna ex parte eo quod ſolum vouent caſtitatem cõiugalem ſimiliter paupertatem obedientiam totamq. regalem ita habent diſpenſatam,vt coniugatis degentibus in ſeculo extra monaſterij clauſtra alentibus liberos ſplendidamq. prout eos decet familiam accommodata ſint. Contrariumque eo ipſo quod hæc omnia illis permittuntur eſſe omnino irrationabile,moraliterque ſeruatu impoſſibile. Nec vero ait Molina, *K* ita cum commendatariis qui hodie viuunt eſt in voto caſtitatis,& ceteris diſpēſatum, quaſi prius ſe aſtrinxerint ad integram caſtitatem,paupertatem,& obedientiam,qualem qui erāt a principio inſtitutionis huiuſmodi ordinum profitebantur, & per diſpēſationem liceant eis quæ illis alias tunc non licebāt, ſed quia conceſſum eſt eiuſmodi ordinibus nō aliā caſtitatem,paupertatem,& obedientiam in eis profiteri quam conſueram hodie ab eiſdem ſeruari. Et quamuis quoad obedientiam,& paupertatē forma profeſſionis nonnullorum horum ordinum aliquid plus præſeferat q̄ a multis annis ſeruetur, nō plus tamen a ſuperioribus hodie exigitur quā quod ſeruari eſt conſuetum, & conſuetudo tot annorum obtinuiſſe præſcripſiſſeque uidetur, ut non aliter illa obligent promittive intelligātur quam conſuetudine a tot annis ſeruari conſueuerunt, præſertum cum multi eorum ant ſete omnes nequaquam profiterentur ſi ad aliam vitæ rationem quā hodie ſeruari conſuetam tenerentur,maximè illi qui ob habitum honoris gratia cum exigua admodum aut nul la pēſione a Rege ſuſtinenda profitētur. Itaq. hodie commendæ,& habitus premia militum effecta ſūt cum admodum modico religionis onere. Ex dictis arbitratur Molina, *l* quod Cōmendatarii de quibus eſt ſermo,dominium habent bonorū patrimonialium, necnon eorum quæ ſua induſtria acquirunt,poſſeq. de his omnibus non ſecus teſtari inſtituereq. maioratus ac ceteri ſeculares,quin,& fructum commēdatarum eo ipſo, quod eos percipiūt poſſeſſionemq. eorū acquirunt, vt priuilegijs conſuetudine antiqua à multis annis facere conſueuerunt. Confirmariq. hoc poteſt praxi Regni Luſitani quoniam a multis annis non gaudent priuilegio fori quoad hæc omnia, quaſi dominium eorum ad

h *Molin.in tracta.2.diſpen.14. col.772.*

i *Molin.li.2.de primoge. Hiſp. c.2.nu.69.*

K *Molin 2.2. vbi ſup.*

l *Molin. 2.2. vbi ſup.*

ipſos non vero ad monaſterium pertineat, eaque de cauſa reſpondere coguntur coram iudice ſeculari, ſolumque in criminalibus, aut cum agitur de bonis commendæ, antequam fructus ab eis percipiantur, aut de bonis conſeruatur eis priuilegium fori reſpõdendique coram proprio iudice ordinis.

Ad conſtitutionem Pij V. reſpondet Molina non eſſe intelligendum de his commendatarijs coniugatis, de quibus loquimur, qui prout poſtulat eorum ſtatus antiqua conſuetudine dominium habent ſuorum bonorũ poteſtatemq. omnino teſtandi. Immo addit, quod fortè Summus Pontifex non poſſet ab eis auferre poteſtatem teſtandi de reb. patrimonialibus, & ſua induſtria acquiſitis cum nunquam ſua profeſſione intenderint abdicare a ſe dominium horum bonorum, & transferre illud in monaſterium, idque habet vſus, & conſuetudo, neq. pro emolumẽto habitus penſionis aut commendæ id efficerent. Intelligendum igitur erit in commendatarijs D. Ioannis, & in alijs aliorum regnorum tam vtrorum quam mulierum, quos conſtat dominos nõ eſſe ſuorum bonorum, vſque ſuæ profeſſionis teſtari non poſſe ſecluſo priuilegio Sedis Apoſtolicæ.

Et vltra Molinam addendum eſt, quod Pius V. non reuocauit ſimpliciter poteſtatem teſtandi, ſed eam tantum quæ dimanabat a priuilegijs Apoſtolicis, quare facultas teſtandi quam prędicti milites habent ex conſuetudine, & ratione ſuarum conſtitutionum, non fuit a Pio V. ablata, vt conſtat ex prædicta bulla, quę incipit *Romani*, quare ſicut magiſter ordinis poteſt diſpenſare in alijs obſeruantijs regularib. cum commẽdatarijs, ita videtur, quod poſt motum proprium Pij V. poterat diſpenſare in factione teſtamenti. At pro maiori conſcientiæ ſecuritate optimè impetrata a Gregorio XIII. facultas ad teſtandum, vt patet ex eius bulla cuius tenorem infra in quæſtione de teſtamentis ponemus.

ARTICVLVS VIII.

An generalis Eremitarum Diui Auguſtini de conſenſu prioris, & conuentus Diui Auguſtini concedere poſſit Eccleſiam ſibi vnitam cum quodam horto, & alijs ad eam pertinentibus cuidam monacho ſui ordinis ad vitam eius ea lege, vt ſolueat certos annos reditus, & egeret, & melioraret, ſiue redderet meliora omnia ad Eccleſiam pertinentia, & celebraret quaſdam miſſas, & faceret quadam alia pia.

Reſpondeo dicendo, q. in quodam decreto *a* quod eſt pars regulæ D. Auguſt. dicitur monachum nihil debere habere, poſſidere, dare, vel accipere, ſine conſenſu ſuperioris, in quo clarè ſignificat a contrario ſenſu poſſe accipere de licentia ſuperioris, & ſic videtur dictam conceſſionem eſſe validã, & in quadam decretali *b* permittitur religioſo habere peculium de ſuperioris licentia pro ſibi intuncta adminiſtratione, facit etiam pro hac parte deciſio Ioannis Andreæ, *c* quæ tenet valere ſtatutum, ſaltem cum cauſa factum, vt monaſterium ſolũ det victum monialibus, & pro veſtitu habeant quæ labore manuũ ſuarum lucrantur: per quod Panormitanus *d* ait ſatis licitam eſſe conſtitutionem vel conſuetudinem qua religioſis certum quid annuum ,p annuo veſtitu traditur, quod etiam tenet Decius. *e* Vnde videndum, & inquirendum eſt an dictus generalis in hoc caſu iuſta interueniente cauſa prædictam fecerit facultatem, ſi. n. iuſta ad hoc cauſa acceſſit non eſt eius conceſſio ſecundum ſacros Canones iuxta ſuperius allegata condemnanda.

a *Cap. non dicatis. 12. q. 1.*

b *c. 2. de ſtatu monach.*

c *Ioan. And. in mercur. reg. nõ eſt oblig. de reg. iur. lib. 6.*

d *Pan. in c. cũ ad monaſteriũ, de ſta. monach.*

e *Dec. in c. edoceri, nu. 5. de reſcript.*

Nec his obſtat Concilium *f* Tridentinũ definiẽs non licere regular. bos poſſidere bona mobilia, & immobilia etiam nomine conuentus; hoc. n. eſt intelligendum ſecundum tradita in iure, *g* cõmuniter a Doctoribus explicata dummodo licentia prælati ſuperioris non interueniat; licentia. n. interueniente clarum eſt huiuſmodi adminiſtrationem monacho non eſſe interdictam. Quod etiã ſatis innuunt verba dicti Concilij ibi. *Sed ſtatim ea ſuperiorib tradantur conuentuiq. incorporentur*, quæ verba ſignificãt tãtũ prohiberi in prædicto decreto regularibus bona aliqua tanquã propria poſſidere ſine licẽtia ſuperiorũ.

Nec obſtat, quod ratione huius conceſſionis debet hic monachus eſſe extra monaſteriũ. Reſpondetur enim, quod eſſe extra monaſterium nõ derogat ſtatut regulari. In quadam. n. decretali *b* habetur ſeminam poſſe fieri vere religioſam vouendo regulã in monaſterio vtrorum, nũ intrando illud, & manẽdo in domo qoq; ſua erat antè profeſſionem, & certè valet profeſſio facta cum pacto, vt viuat vouens extra monaſterium cum bonis, quæ ante profeſſionem erant ſua ſuſtentando ſe de illis prout tam in ſuperioribus, *i* eſt reſolutum, & infra *k* dicetur.

f *Seſſ. 25. de regul. c. 2.*

g *d. c. non dicatis.*

h *c. inſinuante i qui clerici, vel vouen.*

i *Sup. hoc to. q.*

k *inf. hoc tom. quæſt.*

ARTICVLVS IX.

Vtrum prædicta conceſſio poſſit reuocari.

Reſpondeo dicẽdo, præfatam conceſſionẽ poſſe per concedentes reuocari: dicitur. n. in iure, *l* quod nulli religioſo committatur aliqua obedientia perpetuo poſſidenda tanquam in ſua ſibi vita locetur: ſed cum oportueris amoueri ſine contradictione qualibet reuocetur, per quod determinat ibi Panormitanus cõmuniter receptus, quod Abbas, et cõuentus non poſſunt facere ſtatutum per quod ligetur ſucceſſor, & quod Abbas non ligatur ex ſuo ſtatuto, licet cum cõuentu illud fecerit quominus poſſit contrauenire, nam monachi non poſſunt reſiſtere illi cum debeant obedire, & corũ velle dependeat a voluntate Abbatis prout in iure *m* habetur, adeo quod tenet Ioannes Andreas, *n* quod etiã ſi Abbas iurauerit ſeruare ſtatutum, nihilominus reuocato tenet, licet incidat in periurium, per quod Panormitanus *o* tenet, quod ſi Abbas concedat priori obediẽtiario ſeu mandatario, vt ad vitam teneat prioratũ ſeu adminiſtrationem ſibi conceſſam poteſt nihilominus reuocare, quia non poteſt Abbas ſibi imponere legem, nec votum contra diſpoſitionem iuris, *p* quia lab. factitetur vis voti obedientiæ, quod eſt vnum de ſubſtantialibus regulæ.

Verum eſt tamen, quod licet huiuſmodi reuocatio de rigore iuris facta valeret, non tamẽ debet fieri ſine iuſta cauſa, & concedentes ſiue ſucceſſores eorum qui eam fecerint grauiter peccarent ea firmata ratione, nam ſicut Dominus obligari poteſt ſeruo naturali obligatione deſcendente a pacto vel contractu, prout dicitur in iure, *q* ita etiam prælatus poteſt obligari monacho, vt tu præfato iure tradunt ſcribentes, & tenet Panormitanus *r* quem refert, & ſequitur Nauarrus. Et ſic poteſt dictus monachus opponere querelam prælato ſine iuſta cauſa iſtam conceſſionem reuocanti prout dicit idem Nauarrus. *ſ*

Ex quibus infertur, quod non poſſunt prelati regulares amouere prælatos conuentuales a prælatoribus quas ipſi aſſignauerint ſi cauſa ad talem amotionem faciendam legitima non interuenerit, & ita in noſtra religione mitè, & iuridicè eſt ordinatu, vt prouinciales licet poſſint ſuſpendere guardianos iuſta

l *c. cũ ad monaſterium, §. ſtatuimus de ſta. monach.*

m *Ca. ſi religioſus, de elec. li. 6.*

n *And. in c. nõ eſt obligatoriũ de reg. iu. lib. 6.*

o *Panor. in dic. cum ad monaſterium. nu. 11.*

p *d. §. tales.*

q *l. naturaliter i. ſi id quod ſſ. de cond. indebit.*

r *Panor. conſ. 104. i. votum conſ. Nau. in c. non dicatis, nu. 42.*

ſ *Nauar. vbi ſup. nu. 98.*

Digitized by Google

iuſta id cauſa poſtulãte; non poſſunt tamen eos omnino a guardianatu priuare niſi cauſa priuationis a diffinitorio deferatur, & conſilio patrum diffinitorij legitima, & iuſta cenſeatur. Immo dico qđ licet ſecundum noſtræ religionis ordinationes guardiani oẽs in congregatione intermedia ſuos guardianatus renuncient, nõ poſſunt prouinciales, & diffinitores eos a prælatione amouere in partibus, vbi licet renuncient, non admittitur eorũ renunciatio & continuãtur, niſi iuſta ad id cauſa accedat: bonis enim prælatis iniuria irrogatur, ſi quod cum alijs bonis vtitur cum illis minime practicatur.

ARTICVLVS. X.

Vtrum regulares poſſint habere peculium de licentia ſuperioris.

a c. non dicatis 12. q. 1.

RESpondeo dicendo, quod religioſi poſſunt habere peculium de licentia ſuperioris prout diffinitum eſt in iure. *a*

b Seſ. 25. de regu. c. 2.

Sed contra adeſt Concilium *b* Tridentinum vbi dicitur nec deinceps liceat ſuperioribus bona ſtabilia alicui regulari concedere etiam ad vſumfructũ vel vſum, vel adminiſtrationẽ. Pro explicatione eſt notãdum, quod proprium in hac materia eſt duplicis generis. Alterum eſt proprium quoad verum dominium, & veram proprietatem qualem habẽt homines ſeculares ſibi id iure *c* permittente. Alterum, quod eſt proprium alicuius quoad Eccleſiaſticam, & liberam adminiſtrationem, qualem habẽt beneficiarij Eccleſiaſtici, & alio nomine dicitur peculiũ de quo in titulo de peculio clericorum.

c Cap. quo iure 8. d. totus tit. de acq. rer. dominio.

Secundo nota, quod hoc proprium ſecundi generis, quod alio nomine dicitur peculium, eſt triplicis ſpeciei. Primæ ſpeciei, quod conceditur adminiſtrãdum in vtilitatem, & damnum cõcedentis tãtum, quale eſt, quod conceditur officialibus Monaſterij, & obedientiarijs, quibus committuntur aliquę villę, vel domus adminiſtrandę nomine monaſterij reuocabiles ad nutum ſuperioris. Secundæ ſpeciei peculium eſt, quod conceditur in vtilitatem, & dãnũ recipientis ſine vlla penſione, & onere, vel ita vt certam ſoluat penſionem, aut aliquod onus expleat, & reliquum commodi vel damni ei cedat ad diſponẽdum de eo in ſuos honeſtos, & pios vſus tñ, qualis ſpeciei peculiũ habent beneficiarij, & multi iam ſenes, vel infirmi benemeriti de religione quib. aliquæ domus ſalubriores concedi ſolent ad nutum remouibiles. Tertiæ ſpeciei peculium eſt, quod conceditur in commodum, & damnum accipiẽtis pro facultate diſponendi pro libito in quoſcunq. vſus etiã prophanos, vt poteſt ſecularis de ſuo vere proprio, & de hoc agitur in dicto decreto Conc. Trid. Vnde quando concilium dicit, quod nulli regulari liceat habere bona mobilia, & immobilia, intelligẽdum eſt de proprio primi generis cuiuſcunq. iuris pecuniarij, & etiam de ſimplici vſu quoad ius adminiſtrandi nomine ſuo, & etiam quoad vtendum eo etiam vſu facti ſine extrema neceſſitate ſui vel alterius, & ſine iuſta licẽtia prælati, nos autẽ loquimur in caſu, quod regulares habent nomine alieno de licentia iuſta expreſſa vel tacita prælati. Vnde dictũ decretum Concilij, quod prohibet ſuperiorib. concedere bona ſtabilia alicui regulari etiam ad vſum fructum, vel vſum, vel adminiſtrationem, aut commendam nihil noui iuris videtur inducere, ſed ſolum videtur continere declarationem alterius antiquæ decretalis. *d* Sed vt ſupradicta vniuerſaliter dicta clariora fiant ad ſingularia deueniendum cẽſui per conclusiones hanc materiam reſoluendo.

d c. cum ad monaſteriũ de ſta. reg.

Prima concluſio, procuratores ſeu œconomi, & quotquot alia bona cõuentus adminiſtrãt ſi in alios vſus quam a ſuperioribus deputata ſunt ea expendant peccant mortaliter, & ſunt in ſtatu damnationis ac proinde quandiu non reſipiſcunt a confeſſarijs abſolui neq. debent nec poſſunt. Hęc concluſio eſt in moralib. euidens; & eſt D. Thomæ, *e* & cuiuſdam gloſſæ quam ſequuntur Sarmiẽto, & Ioannes Gerſ. Et patet, quia ſolũ reſpectu eorum vſus, qui in bonum monaſterij ordinatur, deſtinatã a ſuperiorib. habent rerum adminiſtrationem, ergo in ceteros vſus in quos ſibi facultas conceſſa non eſt non magis poſſunt expendere quam poſſint ceteri religioſi, at ceteri ſi de bonis cõmunitatis quidquã attrectent, aut expendant peccãt mortaliter, vt omnes fatentur: ergo, & illi. Et eſt notandum, quod licet omnia bona monaſterij ſint omnibus cõmunia non tamen ita, vt ſinguli ſint domini aliquotarum partium, qualiter eſt fundus cõmunis plurib. hæredibus æqualiter inſtitutis, vt emptoribus æqualiter pretium conferentibus: nam ſi ita eſſent proprietarij eſſent iudicandi, ſed ſunt communia, vt ſingulis quod opus fuerit, applicẽtur ab eo qui habet authoritatem illa adminiſtrandi. Porro ſi hanc authoritatem penes œconomos reſidere quis dixerit, attẽdat verba Conc. Trid. *f* vbi præcipitur, vt adminiſtratio bonorum monaſterij ad ſolos officiales eorundẽ ad nutum ſuperiorum amouibiles pertineat. Ex quib. apertè ſequitur quam conſiderate ac diligenter intendere procuratores debeant ſui muneris executioni, & bonorũ Monaſterij adminiſtrationi, nã quoties citra expreſſam prælati licentiam, aut rationabiliter præſumptam notabilem aliquem ſumptum faciunt de bonis conuentus peccant mortaliter, & quandiu ad meliorem mentem non redeunt, vt firmiter ſtatuant ſecus factoros ſe deinceps ſunt in ſtatu peccati mortalis ac proinde abſoluendi a confeſſarijs minimè ſunt. Ex quo rurſus fit non ſolum in profanos vſus, ſed etiam alias licitos, vt tunicam, chlamydem, calceos, aut quæuis alia veſtilia, & ſuppellectilia emere aut ſibi aut alijs fratrib. ſine licentia expreſſa, aut præſumpta prælati eſſe ſibi penitus illicitos & malos moraliter.

e D. Tho. 2. 2. q. 32. ar. 1. gl. in cle. 2. §. ſed & tales. de vit. & honeſt. Sarmiẽ. in 1. p. ſui defenſorij monit. 11. Gerſon. alphab. 34.

f Seſ. 25. de reg. c. 2.

Secunda concluſio, licet prælatus ſit apud quem præcipue cura, & adminiſtratio bonorum conuentus temporalium non minus quam ſpiritualiũ reſidet, non tamen poteſt ad libitũ ea in quoſuis vſus expendere ex iure Canonico, *g* ſatis patet prima pars, ſecunda autem pars probatur, quia prælatus non eſt dominus, ſed adminiſtrator. vt in iure *h* dicitur: ergo tenetur in eos tantum vſus diſtribuere, in quos deſtituta ſunt prout probat Nauar. *i* qđ ſi in profanos, vel inutiles vſus diſpenſet, non eſt dubium quin peccet mortaliter, per hoc tamẽ minime tollit, quin vbi conſuetudo inoleuerit donare aliqua poteſt ea dare: de quo in ſecundo tomo in quęſtio, *k* de donationibus aliqua diximus.

g c. nullã. 18. q. 2. ca. edoceri de reſcri. d. ſeſ. 25. c. 2.

h c. fraternitatem de donat.

i Nau. in d. ca. nullam. 18. q. 1. n. 6.

K 2. to. q. 57.

Tertia concluſio, religioſus etiam ex ijs quę ſibi deputata ſunt ad proprios vſus ſi ſine licentia pręlati diſpenſet rem notabilis quãtitatis tam intra, quã extra monaſterium peccat mortaliter, & agit contra votum paupertatis ita D. Antoninus, *l* Syluester, & Nauarrus. Et probatur nam vſuarius nequit de rebus tantum ad vſum proprium conceſſis in alios vſus diſponere, vt patet ex iure, *m* ſed ſic eſt, quod religioſus ſolum eſt vſuarius eorum bonorum quæ ſibi deſtinata ſunt, ergo non poteſt in omnem vſum ea expendere, vnde recte ait Soto, *n* quod ſicut cum aliquis aliquos conuiuio excipit non facit eos dominos eſculentorum, & poculentorum quibus menſa ſtruitur, quia neque illis facit copiam, vt illa ad alios trãſmittant, aut in proprias

l Ant. 3. p. ti. 16. §. 11. col. 1. et 2. Syl. v. relı. 6. q. 7. part. 2. Nau. in c. non dicatis 12. q. 1. nu. 44.

m Tit. inſti. de vſu, & habit.

n Soto l. 4. de iuſtit. q. 1. art. 1. col. 8.

domus

domus portent, ſed vt ſedentes veſcantur illis, ita Monaſterium facultatem facit monachis edēdi, veſtiendi, &c. non tamen ea bona in alios vſus expendendi. Verum eſt tamen, quod eſt licitum religioſo peregrinanti vel exiſtenti in ſtudio extra clauſtra facere eleemoſynam moderatam ex his, quæ ſibi in propriam ſuſtẽtationē ſunt aſſignata, vt poſt alios tenent Syluester, *a* Ioann. Tabien. & Nauarrus. Et addit Turrecremata, *b* ex Hugone ſuper regulam Diui Auguſtini, quod religioſus exiſtens extra clauſtra poteſt emere, vendere, &c. non tamen ſi intra clauſtrum extiterit etiam ſi illud quod vult expēdere ipſe ſibi ſubtraxerit de his quæ poterat honeſtè conſumere. Aduertendū tamen, quod vt regularis poſſit etiam extra clauſtra exiſtens vendere, debet habere contrahendo intentionem quærendi monaſterio ſuo aut ordini eo legitimo modo quo iure humano, & diuino licet, quia volens hoc vult conſequenter & illud, argumento *c* eorum quæ in iure notantur, & ita tenet Nauarrus. *d*

a Syl. v. eleemoſyna. q. 5. Tabien. n. 8. Nau. vbi ſup. n. 4.
b Turr. in d. c. non dicatis. n. 6.
c l. illud. ff. de acq. hæredit. c. præterea de off. deleg.
d Nau. in c. cum portio. nu. 23. in 1. commen. de reg.

Quarta concluſio magnopere conſideranda, & præ oculis habenda: non poteſt religioſus bona ſibi a prælato deputata ad certos vſus expēdere in alios in quos licentiam prælati nō habet, vt ſi in religione vbi habet frater aliquas pecunias in depoſito, & poſtulet licentiā a prælato ad emēdos libros Theologiæ ſi loco horum emat libros profanos, ad quos emendos veroſimiliter exiſtimat facultatem ſibi a prælato non faciendam, peccat mortaliter cōtra votum paupertatis. Ex quibus infertur, quod fratres Minores regularis obſeruantiæ (de quorum artiſſima paupertate dicemus infra quæſtione ſequenti) ſi ea quæ ipſis conceduntur habere ad certas neceſſitates præſentes vel imminentes expēdant in alios vſus, ad quos veriſimiliter exiſtimant facultatem a prælato non faciendam, peccant mortaliter contra votum paupertatis ab eis promiſſum. Nec obſtat ſi dicatur quod diuerſus eſt ſtatus Minorū ab aliis religionibus quæ habēt bona in cōmuni: bona enim illarum religionum ſunt Sedis Apoſtolicæ per prælatos regulares diſpenſanda, & ideo peccant mortaliter contra voluntatem ipſorum pecuniam expendendo. At pecunia quæ conceditur fratrib. Minoribus ad ſuas neceſſitates præſentes aut eminentes ſubleuandas non eſt Sedis Apoſtolicæ, ſed dātis, & ita ſemper antequam expendatur, dominium talis pecuniæ eſt apud dantem, *e* & ideo nil mirum ſi religioſus Minorita poſſit eam cūuertere ex expreſſa, aut præſumpta voluntate dantis in emptionē gallinarum aut aliarum rerum pretioſarum eorum ſtatui repugnantium. Nam huic obiectioni mihi ſatis ridiculæ reſpōdeo, quod vt frater Minor poſſit prędictam pecuniam licitè conuertere in aliquam rem duplex licentia requiritur. Prima ipſius dantis, ſecunda prælati, & licet adſit voluntas dantis volētis talem pecuniam in emptionem rerū pretioſiſſimarum, & profanarum pro libito conſumi, deeſt tamē voluntas prælati minime id cōcedentis, de quo veroſimiliter exiſtimatur facultatē ad huiuſmodi minimè conceſſurum. Et per conſequens tali volūtate, & licentia deficiente ego non poſſum dictos fratres Minores ī hoc caſu a peccato mortali liberare. Nec eos melioris cōditionis efficere debemus quā alios habentes bona in communi, qui Deo optimo Maximo arctiſſimam paupertatem Minorū minimè promiſerunt. Et certè ſi fratres minores in conuerſione pecuniæ in aliquam rem tantum ad volū tatem dantis recurrere tenerentur poſſ. ut iure optimo iuxta voluntatē expreſſam ipſius dantis emere habitum nimis pretioſum a fratrum minorū habitu diſtinctum nimis, quod eſſe contra regulam fratrum minorum nemo eſt qui ignoret. Dicendū

e c. exiit de ver. obli. n. 6.

eſt igitur pecuniam oblatam fratrib. minoribus apud dantem quoad dominium, & proprietatem remanere, vſum tamen ipſius pecuniæ iuxta volūtatem ipſius dantis regularam cum voluntate prælati in neceſſitates prædictorum fratrū eſſe conuertendum, vt contra votū paupertatis altiſſimę promiſſæ aliquod ſiniſtrū minimè committatur. Et prælati licentiam ad prædicta regularā cū ſuo ſtatu concedere tenētur, vt infra articulo vndecimo dicetur. Supradicta modo confirmantur poſt capitulū fratrum minorum generale celebratum Romæ anno Domini milleſimo ſexageſimo in quo iuxta cōſtitutionē Martini V. & Pauli IV. pecunia oblata dictis fratribus non apud dātem remanet, ſed in Sedem Apoſtolicam tranſit, & per conſequens non poteſt conſumi ſine licentia prælatorum.

Quinta concluſio: retinere aliquid notabile cum animo illud occultandi prælato, cuiuſcunque generis illud ſit, apertè eſt peccatum mortale. Ita definitur in iure, & tradunt poſt alios Turrecrema. *f* & Nauarrus. Eſt verumtamen conſiderandum, quod duplici ratione poteſt religioſus rem aliquam ſuo occultare prælato, primo ne illa ſpolietur, ſecundo ne forte reprehendatur, quia ſine eius conſenſu ſuſcepit, & qui rem occultat prælato, quia iure, & merito ſibi eam auferendam a prælato exiſtimat, peccat contra votum, & eſt proprietarius, ac proinde peccat mortaliter, ſi vero ea intentione occultet, quia exiſtimat non quidem ſe re illa ſpoliandū, ſed ſolum reprehendendum, quia inconſulto prælato eam poſſidet, tunc eum ad peccatum mortale minime condemnarē, ſi in præparatione animi eſt paratus eam prælato tradere, & minimè retinere ſi intelligeret eum ipſi minimè conceſſurum. Hinc certam licet cōſtituere regulam pro ſcrutiniis ſeu viſitationibus cellarum, nam proculdubio ſi quādo prælatus viſitat cellam religioſi, nempe ad inquirendū & perſcrutandum quid in cellis ſinguli habeant, ſi aliquis fratrum occultet verbi gratia proſanas aliquas veſtes, picturas, imagines, gemmas, libros, quę omnia iuxta ipſius fratris conditionem, & dignitatem prælatus ægrè moleſtē laturus eſt, vt habet at, & ea ab ille ſublaturus creditur, minimè dubium eſt quin talis occultans peccet mortaliter, niſi materia ſit parua ac modica.

f Turr. in c. non dicatis artic. 5. Nau. ibi.

Sexta concluſio: recipere vel acquirere ab aliis aliquid notabile ſine ſuperioris licentia peccatum mortale eſt religioſo, ita Nauarrus, *g* & probatur ex iure canonico, vbi dē ſi quidpiam fuerit religioſo ſpecialiter deſtinatum nō præſumat illud accipere. Et Conciliū Tridentinū poſtquam decreuit, vt nulli regulari liceat aliquid, vt propriū poſſidere, addit, ſed ſtatim ea ſuperiori tradantur cōuentuiq. incorporētur. Quod etiam in quadam partitarum lege *h* ſtatuitur. Hoc autem intelligitur quando res abſolutè, & ſimpliciter fuit data religioſo. Nā tunc tanquam incapaci data acquirit ſtatim monaſterio & debet ſtatim ſuperiori tradi, & monaſterio incorporari, ſed ſi ipſi religioſo detur ſub conditione, quòd eam habeat independenter a prælato non intendens dans aliter eam a ſe abdicare tunc peccat mortaliter ſubditus eam recipiendo, & ei qui debet tenetur eā ſtatim reſtituere, vt poſt alios notat Syluester. *i*

g Nau. in c. non dicatis. n. 16. ca. cum ad monaſterium de ſta. monach. ſeſ. 25. de reg. c. 3.
h l. 14. titu. 7. p. 1.
i Syl. v. relig. 6. q. 7. p. c. 2.

Septima concluſio: non peccat mortaliter monachus qui rem etiā mediocris valoris ſuſcipit ab extraneis, aut tradit alteri fratri, aut cōmutat cū alio ſiue domeſtico ſiue extraneo, cū per huiuſmodi actiones non præiudicetur in aliquo monaſterio, & compertum habeat ſi a prælato facultatē poſtulaſſet ad eas actiones ſibi minimè denegandā. Quod vt procedat triplici limitatione debet moderari. Pri-

ma

ma eſt, quod ſubditus promptum, & expoſitum habeat animum non occultandi, ſed potius reſignãdi in manus prælati talia bona accepta retẽta permutata. &c. quoties prælatus exegent, aut quoties fieri cellatũ ſcrutiniũ. Secunda quod per prælatũ aut conſtitutiones talis religionis non ſit in virtute obedientiæ aut cũ ſimili rigore interdicta talis acceptio, retentio, aut permutatio. Tertia quod exploratum, & compertum habeat ſubditus conſentire laliẽ interpretatiue prælatum in eas res, ita vt ſi ab ipſo peteretur licenna, eam expreſsẽ daret, quãuis modus clandeſtinæ faciendi ſibi diſpliceat prout infra articulo vndecimo dicetur.

Quæ autem dicatur notabilis quantitas ad hoc, vt peccet mortaliter ſubditus retinẽdo, aut expendendo ſine licentia prælati reſtat explicandum, proquo ſit

a *Anto. 3. p. tit. 16. c. 1. §. 11.* Octaua concluſio, licet D. Antoninus, *a* teneat etiam paruam quantitatẽ, quã non eſt paratus ſub ditus in manibus prælati reſignare ad requiſitionẽ

b *Gerſ. alphabet. 34. lit. S. cub. 3.* ipſius prælati eſſe peccatum mortale recipere, vel retinere. Et quamuis Gerſon *b* affirmet, quod etiam cultellum, aut filum, aut acum, ſine licẽtia generali vel ſpeciali dãs vel accipiẽs peccat mortaliter. Hoc tamen mihi rigidum admodum videtur ne dicã falſum, propter reuerentiam tantorum patrum; nam materiæ paruitas in quocũq. genere excuſat a mortali Corduba *c* ſecutus Nauarrum, quãtitatẽ vnius argentei dicit eſſe notabilem ad hoc, vt qui illã furatur peccet mortaliter, Couarruuias *d* dicit furtũ ptionem vnius gallinæ eſſe furtum notabile, & mortale, quia ratione Iuſtinianus *e* dat actionem furti contra furem gallinam ſurripiente *f*. Aduertendũ tamen ad id quod Nauarrus *g* ait in quodã cõſilio facto pro ordine Carthuſienſi, ait enim.

c *Cor. de caſib. q. 199. unct. 2. Nau. in comm. de furt. & rap. in repet. c. ſi. 14. q. 6. n. 11. & 12.*
d *Couar. lib. 1. variar. c. 3. nu. 12.*
e *§. Gallinarũ. de rer. diuiſ.*
f *Nau. lib. 3. cõſi. 11. de reg. cõſ. 65. n. 18. & 19.*

Nunc autem, quia ab eo tempore in hoc vſque multum abũdauit pecunia numerata in bona parte Europę facile conſentirem opinioni eiu quã tu quoque vir doctiſſime inclinas, nempe neq. furtũ neque appropriationẽ minoris quantitatis quam triũ ſolidorũ, ſiue quartatũ Regalis vel Iulij eſſe mortiferum. Quin & augerem vſque ad vnum Iulium vel Regalem niſi quoddam ſtatutũ veſtrum expreſsẽ haberet appropriationem vltra valorẽ trium ſolidorum eſſe dignam excommunicatione, & conſequenter mortiferam: quamuis reſponderi poſſet tam iſtud ſtatutũ quam aliud præfatum de priuatione ſepultura ob appropriationẽ vltra loris ſolidi fuiſſe quidam iuſta tempore quo facta fuerunt, nõ autem adeo hoc noſtro quo multũ valuit pecunia numerata, & fortè iuſtæ æſtimari poſſent. Qđ credo non facilè perſuaſum iri ordini veſtro paupertatis voti quam obſeruantiſſimus. Hæc Nauarrus in dicto loco.

Sed certè ad peccatum mortale in religione referuatum non condemnarem religioſum retinentem quantitatem vnius regalis, quãuis quantitatem non eſt paratus dare ad requiſitionem prælati, tũ quia multum his temporib. abũdat pecunia numerata, tum quia pœna quæ correſpondet peccato mortali

g *Nau in 2. to. lib. 3. de teſt. ca. 1. n. 36. & 37.* eſt æterna quæ pro tam parua quãtitate minimè videtur irrogãda, & ita vt nimis data opinio reijcitur a viris grauibus authore Nauarra *g* dicente, quod

h *Sot. lib. 5. de iuſt. q. 3. art. 3. ad 3.* etiam quoad duos argenteos planè reijcitur, putãs ſequendo Sotum, *h* & alios quatuor regalium numerum non eſſe peccati mortalis materiam, vel ſi

i *Arrag. 2. 2. q. 69. art. ſi iuxta ſ. uem.* eſt, hac minorem nullum eſſe ſiue a diuite ſiue a cõtuum perſona offerantur, ſecus ſi a paupere, a qua ſententia non recedit Aragon. *i*

K *Ang. in d. §. gallinarum* Nec obſtat illud, quod ex Iuſtiniano eſt adductũ, nam, vt colligitur ex Angelo, *k* ibi datur actio, & pœna, quia præſumitur maiori voluntate furandi

fieri. At melius reſpondet Soto, quod ibi non dicitur, vt vnius gallinæ furtum puniatur, ſed gallinarum, & anſerũ, & ita ſi duæ gallinæ aut tres eſſent, vt ex dicto loco conſtat, meritò punirentur ſicut de peccato mortali. Et ait Nauarrus, *l* quod vt ſibi videtur, ibi ſolũ dicitur, quod ſi gallinę, & anſeres turbati euolauerint, & alius animo lucrãdi ea detinet, furtum committit. Quod quidem veriſſimũm eſt. Itaq. ibi nõ dicitur, quod puniatur, vel detur actio furti, vel de dolo, ſed declaratur naturam furti eſſe alienum retinere animo lucrandi, id eſt ſibi retinendi, ſeruata tamen ratione debitæ quantitatis. Vnde ridiculum eſſet, & crudele aliquem publice flagellare aut punire ob quatuor argenteos, vel ob gallinã tantum. Ex dictis ſequitur quomodo nos regulares regere debemus in caſificatione furti aut rei retẽtę contra voluntatem prælati, vt eam retinentem, vt proprietarium pœnis proprietarij ſubiectum condemnemus. l *Nau. vbi ſup. nu. 38.*

Aduertere tamẽ debent regulares, quod ſi res retentæ contra voluntatem prælati tales ſint, quę ad priuatorum religioſorum vſum ſunt neceſſariæ, vt cibaria, medicinæ, veſtes, &c. & ſua neceſſitate propoſita adhuc ſuperior nollet concedere, poſſunt regulares ſine peccato, & reſtitutione accipere, cuius dicti ratio eſt, quia ſuperior debet, & tenetur dare, ad hoc enim ſiunt bona illa conſtituta, vt neceſſaria ſubditis miniſtrentur, vnde ſuperior non eſt Dominus eorum bonorum, ſed diſpenſator. & ſic inique agit non diſpenſando fideliter, & prudenter, cum fidelem ſeruum, & prudentem velit Dominus ſup ſuam familiam conſtituere. Hæc autem locum non habent in neceſſitate extrema, vel graui, in quibus abſq. omni voti paupertatis præiudicio accipere poteſt ſubditus ſibi neceſſaria. Nec hoc eſt actum dominij, aut proprietatis admittere cum non ex iuſtitia, ſed ex charitate religioniſq. inſtitutis debita res ſit, ſed vſum rerum neceſſariarum habere, quod voto non repugnat, ita Petrus Nauarrus. *m* m *Nau. vbi ſu. nu. 18.*

Ex quibus infertur quid prælatis regularib. agẽdum oporteat circa ſubditorũ prouiſiones, ſi enim in ipſorum neceſſitatibus ſuccurrẽdis miſeri ſe exhibeant, ea miſeria in ipſorum damnum, & detrimentum conuertetur, ſubditi enim pauperes deficiente victu, & veſtitu ad ſurripiendas res ſuæ communitatis prouocabuntur, & loco minimæ quantitatis ipſis ſecundum regularia inſtituta diſpenſandæ, magnam aliquam quantitatem furabuntur ſuis neceſſitatibus aliquando non debite, & ordinate ſuccurrendo, quo fiet, vt penuria, & parcitas prælatorum ad aliquid lucrandum, ſit occaſio ad perdendum, & ipſi monaſterio magnum damnum inferendum.

Et eſt aduertendũ vltimo, id quod aduertit Mẽdoca, *n* dicens ſaluo meliori iudicio, quod nõ videtur ſibi peccare mortaliter qui quantitatem duorũ argẽteorum recipit, aut expendit, & conſumit, &c. ir cõſulto prælato immo ẽt palam dicente prælato ne eos expendat, & ratio eſt, quia quamuis neget licentiam, & palam dicat ne id fiat adhuc ſubditus in re tam patua quantitatis, cenſetur operari cũ licentia rationabiliter præſumpta, nã licet prælatus eam neget nõ tamen rationabiliter, ſed prorſus irrationabiliter negat. Longè enim irrationabile, & durũ videtur quod prælatus habere velit religioſum tanquam ſeruum, & vile mancipium cũ aliter omnino ſe res habeat. Certè ſi maritus nullo modo permitteret, immo omnino prohiberet vxori facere eleemoſynas ẽt paruas non peccaret illa contra faciendo in parua quantitate. Quia cũ maritus rationabiliter debeat talem licentiam vxori concedere, ſi eam negat irrationabiliter negat, ac proinde nihil curan-

n *Mendo. in quodlib. q. 8. de pauper. religio. ſo. p. 571.*

curandum eſt de eius negatione,& nolitione, quæ eſt communis Theologorum ſententia cum de eleemoſyna diſputant.

Sed hæc ſententia mihi omnino non placet, tũ quia prælato licentiam negante, ad prædictos duos argenteos conſumendos non eſt credendum id irrationabiliter negare, cũ pro prælato ſit ſemper iudicandum, etſi ſubditis huiuſmodi iudicium in his cõmitteretur, obedientia ſimul cũ paupertate corrueret. Quod a religioſorũ ſtatu maxime debet eſſe alienum, qui propter Deum omnia reliquerũt,& voluntatem propriam abnegarunt: Nec argumentum de vxore reſpectu mariti vrget contra nos, cũ vxor paupertatẽ minimè vouerit, & licet ſit ſub poteſtate viri, non tamen eſt, vt ſerua, & ancilla, ſed data, vt ſocia, cum oportuerit hominem non eſſe ſolum, & fecerit Deus adiutorium ſimile ſibi. Nec in hoc facimus religioſum ſeruũ, ſed facimus eum ſubditum paupertatis ſanctiſſimæ ſectatorem, qui propter Deum hęc,& omnia debet pati, quia licet vim quandã a pręlatis patiatur conſiderare debet, quod etiam iuri appellationis renunciat,& ob exercitium proprię mortificationis prohibetur fugere ad alium ſuperiorem.

ARTICVLVS XI.

Vtrum prælatus poſſit concedere ſubdito facultatem expendendi bona, quorum uſum habet in quoſcunque vſus.

RESpondeo dicendo, quod non poteſt pręlatus concedere licentiã ſubdito, vt in quoſuis vſus illa, aut alia quęcunque bona poſſit expendere, ita Nauarrus *a* ſecutus Cardinalẽ dicentem non ſolũ peccare prælatũ talem licentiam concedendo, ſed & ſubditum ea vtendo,& hanc opinionẽ tenet Syluester. *b* Et certè eadem ratione copiam ſubdito facere nequit, vt penes ſe retineat aut in cubili ſuo habeat plurima ac pretioſa bona, quę neq. neceſſaria ſunt, neque ſtatui religioſorum decentia. Quod oculatiſſimè diſpicere pręlati debent attentis circunſtantiis perſonarum conſuetudinis, temporis,& loci. Et addit Nauarrus, *c* etiã pręlatũ & capitulum ſimul non poſſe facere religioſo facultatem huiuſmodi, vt verbi gratia expẽdat pecunias in ludos, luxus & ſimilia. Et quantumuis det nõ ideo ſubditus excuſatur a mortali ſi in notabili quantitate vtatur prædicta licentia. Eſt etiam ſummopere conſiderãdum dupliciter poſſe prælatum hanc licẽtiam dare ſubdito aut expreſſe, aut tacite. Verum in tacita licentia debet aduerti, quod dupliciter poteſt contingere. Primo cum prælatus videns ſubditũ retinere ſeu expendere aut recipere aliquid non prohibet, quæ poteſt dici taciturnitas permiſſiua,& Turrecr. *d* poſt Alexandrum negat hanc licentiam ſufficere. Altera eſt taciturnitas, cum cõſenſu approbatiuo, quæ non eſt pura permiſſio, ſed permiſſio approbatoria, quam poſt Gloſſam quandam ait Nauarrus omnino ſufficere.

a *Nau. in c. non dicatis. n. 53.*
b *Sylu. 6. q. 7. §. 7.*
c *Nau. vbi ſup. n. 55. Corol. 12.*
d *Turre. in c. nõ dicatis ar 8.*

Denique aduertendum eſt, non eſſe regulã vndequaq. certam, quam tradit Gerſon, *e* quod tunc dicitur ſubditus facere aliquid ſine licentia pręlati, quãdo probabiliter credit, quod ſi prælatus ſciret ſe hoc facere, ægrè ferret. Hæc inquam non ſemper eſt vera, poteſt enim contingere, vt diſplicentia illa prælati, non tam proueniat ex re accepta, aut expẽſa, aut retenta, quã ex modo clandeſtino eam retinendi, aut expendẽdi. Et ſic optimè diſtinxit Caiet. *f* dupliciter poſſe eſſe inuitum dominũ alicuius rei a quo res ſurripitur, vel quantum ad ipſam rẽ, quæ ſibi accipitur, vel ſolum quantum ad modum, quia ſcilicet ſibi diſplicet, quod aliter accipiatur, per qđ ait Caietanus, multæ acceptiones modeſtę filiorũ & monachorum poſſunt excuſari a mortali, dum præ verecundia, aut alio reſpectu accipiunt rẽ aliquam inconſultis maioribus, aut inuitis, nõ quoad rem acceptam, ſed quo ad modum accipiẽdi. Quod doctę ſuo more tractat Nauarrus. *g*

e *Gerſ. Alpha. 54.*
f *Caiet. in ſum. v. furtum.*
g *Nau. vbi ſup. n. 52.*

ARTICVLVS XII.

Vtrum moniales poſſint licite retinere reditus vitalitios.

RESpondeo dicẽdo licitè fieri poſſe, quod in monaſterio ſanctimonialium de paruis reditibus vitalitiis eſt conſuetum non obſtante diſpoſitione Conciliũ *h* Tridentini definiẽtes ne deinceps liceat ſuperioribus bona ſtabilia alicui regulari concedere etiam ad vſumfructũ, vel vſum adminiſtrationem, aut commendam, quia ipſis monialib. priuatis cõmittitur, vt audio, vſusfructus, vel adminiſtratio, neq. eis pecunia datur ad determinatos vſus, ſed adminiſtratio,& poſſeſſio eſt penes quãdã religioſã, q̃ depoſitaria, vel bolſera vocatur a ſuperiore deſignata,& illi manifeſtãtur neceſſitates,& cauſa, ad quã pecunia exigitur, quod potius eſt iuxta prædictum Cõcilium, ait.n. ſtatum adminiſtratio autem bonorum Monaſteriorum, ſeu conuentuum ad ſolos officiales eorundem ad nutum ſuperiorũ amouibiles pertineat. Nec refert, quod Concilium loquatur de bonis Monaſteriorũ, nam hæc bona monaſterii ſunt, quoad proprietatem, & vſumfructum,& ei incorporata, vt docet Corduba, *i* quamuis ſint deſignata ad certas neceſſitates,& pias cauſas particularium monialium, ſicut alia bona eiuſdem monaſterii eſſe ſolent ad neceſſitates communes, immo etiam particulares monialiũ, ſicut apud curam infirmarum gerentem.

h *Conc. Tridem. ſeſſ. 25. de reg. c. 2.*
i *Cord. de ea. li. q. 53. & lo. 3. fol. 147.*

Sed ſi prædicti reditus, immo quodcunq. aliud temporale bonũ præter ea, quæ a monaſterio miniſtrantur, a religioſis irreuocabiliter poſſideantur, etiamſi ſcienter,& volũtate ſuperioris obtineãt, faciunt contra votum paupertatis, & illicitè ſuperior cõcedit,& inferior retinet, ita ſanè docuerũt vtriuſque iuris doctores. Et ratio eſt plana, quia hoc eſt habere proprietatem, & liberum rerum dominiũ, quo voto paupertatis liberæ maioris perfectionis cauſa a ſe abdicarunt. Quod ex dictis in quadam decretali K maximè comprobatur.

k *c. cum ad monaſter. de ſtat. monach.*

Vnde infero, quod religioſa, aut religioſus, qui dicta bona ita poſſident, vt non ſint animo parati ea ad ſuperioris nutum relinquere peccant manifeſte contra votum paupertatis, & tenentur ea reſtituere,& a ſe omnino abdicare.

Secundo infero, quod qui dicit ſe animo eſſe paratum ad iuſſum ſuperioris relinquere, tamen fundendo querelas,& mutationes, & huiuſmodi, non eſt tuta conſcientia, non modo ob ſcãdalum, ſed ob votum paupertatis, cum conſtet licentiam illã eſſe dicendam, ſicut alia mala permittuntur, ne maiora eueniant.

Nec exiſtimo eſſe tutum, quod prædicti reditus poſideantur authoritate prælatorũ a prædictis religioſis particularibus. Quod ex Concilio Tridentino probat Petrus Nauarrus. *l* Ait enim Concilium, nec liceat ſuperiori ſtabilia bona alicui regulari concedere, etiam ad vſumfructum, vel vſum, vel commẽdam. Adminiſtratio autem horum bonorum,

l *Nau. lib. 3. de reſt. c. 1. n. 159.*

Digitized by Google

norum, ad ſolos officiales pertineat. In hoc enim decreto prohibetur regularib. prælatis etiam adminiſtrationem vſuſfructuum, vel vſuum poſſe concedere, non ergo ſolum negat Cōcilium regularib. proprietatem, vt aliqui explicare conantur. Id enim iure naturali, & voto paupertatis (etiam Papa diſpenſante) eſt prohibitum, prohibet igitur Concilium vſuſfructuum adminiſtrationem, & commendam, quæ alias ex Papæ cōceſſione, vel ſuperiorū licita erat. Volens aūt Concilium in hoc reformare prædictas licentias ac libertates, quæ malorum non bonorum ſemina ſunt: ideo prædictam edidit conſtitutionem, quæ quidem maximè neceſſaria fuit in Chriſtiana Republica, & ad ædificationem debitā quam ex ſe dare regulares debent ſecularib. & ad propriam eorum perfectionem, & diſciplinam retinendam, iuriq. valde conſentanea eſt cenſenda, ſi enim alia ratione, & cauſa prælatos huiuſmodi bona concedere poteſt, ea certè dūtaxat eſſe poteſt ad pios vſus, & honeſtos, ſiue ſuarum neceſſitatum, tā victus, quam veſtitus, in quarum ſubſidium illi redditus permiſſi, ac conſtituti eſſe videntur. Quæ certè, non nego, ſolēt eſſe, vel extremæ, vel graues, ſiue vt aliqua indigna ſua religione euitant his redditib. vel bonis, & fortaſſe, non modo indigna, vt verbi gratia manibus laborando, & vendendo cibaria, vt ſibi ſuccurrant, vel diuinis officiis, & laudibus ſubtrahendo, quibus vacari oportebat, ſed etiam quādoq. grauia peccata, dum contra ſacram honeſtatem, & pudicitiam a diuitibus neceſſaria extorquēt viis non bonis, ſiue tandem alia quauis ratione in pios vſus erogando.

Quod adeo verum putat Petrus a Nauarra, *b* vt etiamſi talis regularis licentiam habeat ad aliqua retinenda, & diſpēſanda, vt ſi cauſa infirmitatis reſideat in aliquo oppido, vel alia iuſta de cauſa de ſuperiorum licentia, habeatq. a ſuperiore pecuniam & facultatem, aliquid recipiendi, & diſpēſandi pro rebus piis, ſibiq. neceſſariis peccaret mortaliter ſtipendium pro miſſis recipiendo, & retinendo, cuius præcipua ratio eſt, quia hoc efficitur contra votum paupertatis, non enim ſolum ad paupertatis rationem pertinet, quod non habeas pecuniam, ſed etiā quod hoc vel illo modo non acquiras, etiāſi poſſes habere. Qui enim hoc modo acquirit, ius acquirit ex illo contractu, adeo vt alter illi obligetur ad dandum. Neq. excuſat, ſi dicas eſſe eleemoſynam, licet enim nomine ſit eleemoſyna, verumtamen eſt ſtipendium, quod alter ſoluere obligatur directè, vel indirectè: pertinet igitur ad votum paupertatis, non modo, vt non accipias, vel retineas pecuniam, ſed etiam, vt non habeas ius ad pecuniam ex contractu, vel pacto a te inito. Cum igitur paupertatis hic modus genuſq. ſit, & expreſſe traditus, & commendatus ab ipſis conſtitutionib. in quantum paupertatis eſt, ſequitur plane, quod dum vouiſti paupertatem iuxta tenorem conſtitutionū eiuſdem cōmunitatis eodem actu vouiſti non modo a pecunia accipienda, ſed ab hoc genere accipiendi abſtinere. Vnde non eo ipſo, quod ſuperior tecū diſpenſat vt habeas pecuniam iuſtis de cauſis cenſendum eſt diſpenſare in modo acquirēdi, qui contrarius eſt non ſolum obedientiæ, ſed etiam latitudini von paupertatis eiuſdem religionis.

b Nauar. in ſup. n. ...

ARTICVLVS XIII.

Vtrum peccet contra votum paupertatis ſubditus, qui pro prædicationibus, aut miſſis recepit aliquod ſtipendium contra conſtitutionem ipſius ordinis.

RESpōdeo dicēdo, q alicui fortaſſe videri poſſet non eſſe peccatū mortale ſuppoſito, quod in dicta communitate conſtitutiones non obligēt ad peccatum, ſi.n. obligarent, planum eſt eſſe peccatū ſi igitur in dicta communitate nulla regula obligat ad culpam, videtur quod niſi ſpecialiter alicui, ſub excommunicatione, vel virtute ſanctæ obedientiæ prohibeatur, non erit peccatum mortale.

a Nau. lib. 3. de reſtit. ca. 1. nu. 170. cum ſeq.

At Petrus a Nauarra *a* exiſtimat eſſe peccatum mortale, ſi enim cōtra votum paupertatis. Ex quo enim vouit paupertatem, non eſt capax dominii, at actus eſt dominii diſponere de dicta pecunia, ſiue habeat apud ſe ſiue apud aliū. Dices, ſaltem liceret ſi ita contraherer, faciam centum ſacra, vt centum argenteos deſcertæ perſonæ pauperi, vel cōſanguineo. Sed reſpondetur idem in hoc caſu eſſe dicendum: eſt enim virtuale, quoddam dominium, & pecuniarum diſpenſatio. Quando eſt pacto talia ſacrificia officio, iā non gratis, ſed ſtipendio facio, & ita eſt actus recipiendi pecuniam, rurſus, cum alter illam pecuniam illi tertio tribuit nomine meo, tantundem eſt ac ſi ego tribuerem, & itā iam haberem rerum familiarium diſpenſationem. Licet enim nomine videatur eleemoſyna, tamen re vera contractus eſt iuridicus iuſtitiæ commutatiuæ dati, & accepti, ſi tamen alter centum argenteos liberè daret ſecluſo pacto, ego gratificandi gratia centum ſacra promitterem, ſine dependētia vnius promiſſionis ab altera, licitum eſſet.

ARTICVLVS XIV.

Vtrum Moniales primæ regulæ Sanctæ Claræ poſt Concilium Tridentinum poſſint habere poſſeſſiones, & immobilia.

RESpondeo dicendo, qd Moniales S. Claræ ſunt in duplici differentia, quædam enim ſunt primæ regulæ, quæ vocantur collectaneæ. Aliæ ſunt ſecundæ regulæ quæ vrbanæ nuncupantur. Pro cuius rei explicatione eſt ſciendum, quod in prima *c* regula S. Claræ ipſis Monialib. præcipiebatur, ne poſſint habere aliquid, ēt in cōmuni. Dr enim ibi. *Ego frater Franciſcus Paruulus volo ſequi vitam, & paupertatem altiſſimi Domini Ieſu Chriſti, et eius Sanctiſſimæ matris, & perſeuerare in ea vſq. in finē. Et ego rogo vos omnes dominas meas, & conſilium do vobis, vt in iſta ſanctiſſima vita, & paupertate ſemper viuatis. Et cuſtodite vos multum ne doctrina, vel cōſilio alicuius ab ipſa in perpetuū vllatenus recedatis. Et ſic ſemper ſolicita fui vna cū ſororib. meis Sanctam paupertatem, quam dño meo, et B. Franciſco promiſimus, cuſtodire, ſic teneātur Abbatiſſæ, quæ in officio mihi ſuccedent, et oēs ſorores, vſq. in fine inuiolabiliter obſeruare, videlicet de non recipiēdo, ſeu habendo poſſeſſionē, vel proprietatē per ſe, vel per interpoſitam perſonam ſeuēt aliquid quod rationabiliter proprietas dici poſſit, niſi quātū terræ pro honeſtate, et remotione monaſterij neceſſitas requirit, et illa terra nō laboretur niſi pro hortis ad neceſſitatē ipſarum.* Et alibi, *d ſorores nihil approprièt, ſibi nec domum, nec locū, neq. aliquam rem, ſed tanquā peregrinæ, & aduenæ in hoc ſeculo in paupertate, & humilitate dño famulantes mittant pro eleemoſyna confidenter. Nec oportet eas verecundari, quia dominus ſe fecit pro nobis pauperē in hoc mundo.* Hęc in regula S. Cla-

c Reg. 1. c.

d Reg. 1. c. 8.

Digitized by Google

S. Claræ. Prima quæ fuit ab Eugenio IV. mitigata, prout habetur in monumentis *a* ordinum. *Ait. n. quod cum in regula prima S. Claræ contineantur centum, & tria præcepta regularia, in quorum tranſgreſſione Moniales, ſiue ſorores profeſſæ peccatũ mortale incurrũt, idq. nimis durũ, & ſcrupuloſum videamus authoritate, & tenore præſentiũ declaramus, et volumus, quod in nullius prædictorũ tranſgreſſione, præter quam eorũ quatuor, quæ concernunt principaliora vota obedientiæ. ſ. paupertatis, & caſtitatis, et clauſuræ, & ſuper electione Abbatiſſæ & diſpoſitione peccatũ mortale incurrant.* Et vt omnis tolleretur ambiguitas Vrbanus *b* Papa aliam edidit regulã, quæ vocatur ſecũda regula S. Claræ *c* In qua dicit, *Vt autẽ bene, & iucundè habitetis in vnum, ne ſub prædictarũ obſeruantiarum differentia ac modo viuendi videamini differentes, ſed habitetes in domo domini, cum conſenſu regulã, ſiue formã viuendi præſentib. annotatam vobis, & his qui vobis ſucceſſerint de eorũ patrum conſilio præſentium tenore concedimus, & etiã confirmamus in ſingulis monaſterijs veſtris ordinis perpetuis temporib. obſeruandũ.* Et inter alia huius ſecundæ regulæ, hoc in ea annotatur, *pro reddutib. & poſſeſſionib. Monaſterij modo debito pertractandis procurator vnus prudens pariter, & fidelis in ſingulis Monaſterijs veſtri ordinis habeatur.*

a *In 2. imp. ſl. 42. conceſ. 47.*

b *In monu. tracta 2. f. 239.*

c *Rub. 2.*

Ex qua ſecunda regula S. Claræ colligitur Vrbanum Pontificem præfatis Monialib. conceſſiſſe, vt habere poſſent reditus & poſſeſſiones, non tam facultatem abſtuliſſe, vt quæ vellent, primam regulã obſeruare, idq. opere complere valerent vnde authoritate Apoſtolica, in Italia, & in Hiſpania ratũ partib. aliqua ſunt Monaſteria, in quibus ſatis regulariter viuitur, & regula prima S. Claræ obſeruatur nullos habẽtia reditus, & poſſeſſiones, in quib Moniales ex quotidianis eleemoſynis ſuſtẽtantur. His ſic prælibatis, vt ad id quod in principio quæſtionis diſputandum propoſuimus deueniamus dubitatur modo, vtrum poſt *d* Concil. Tridentinum poſſint prædictæ Moniales primæ regulæ S. Claræ habere reditus, & poſſeſſiones non obſtante earum regula, & conſtitutionib. *Ait enim, concedit Sancta Synodus omnib. Monaſterijs, & domib. tam virorum, quam mulierum mendicantium exceptis domibus S. Franciſci Capucinorum, & eorum, qui minores de obſeruantia nuncupantur, et quibus ex conſtitutionibus ſuis erat prohibitũ, aut priuilegio Apoſtolico, nõ erat conceſſum, vt deinceps bona immobilia eis poſſidere liceat.* Hæc Concilium. Et quendam virũ ſatis doctũ audiui tenuiſſe, per hoc decretũ non eſſe cõceſſum Monaſterijs pfatis primæ regulæ S. Claræ, poſſe habere poſſeſſiones, & bona immobilia, cũ in eo decreto ſolum dicatur monaſteria quibus ex conſtitutionib. ſuis erat prohibitũ eas habere poſſint poſt hac prædicta bona poſſidere, non autem (aiebat) loquitur Concilium, de his quib. ex vi ſuæ regulæ, & profeſſionis, erat prohibitum prædicta habere, ſicut monaſterijs primæ regulæ S. Claræ prohibebatur, prout in ſuperioribus retulimus. Si enim de his monaſterijs uerba facere uellet diceret utiq; ex conſtitutionib. ſuis, & ex regula, ſiquidẽ in eodem Cõcilio, & ſeſſione capite uigeſimo ſecũdo, ibi, *ſub quacumq. regula, vel conſtitutionibus*, & ibi; *necnon conſtitutionib. & regulis* conſtitutiones, ut quid diuerſum a regula deſignantur. At ego in ea ſum opinione, ut regulam a conſtitutionib. minime differre exiſtimem, cum regula non obliget, niſi ratione præcepti in ea appoſiti quod id ipſum de conſtitutionib. eſt dicendum, vt ſcilicet non obligent, niſi ratione præcepti. Vnde D. Thomas *e* loquendo de conſtitutionib. ordinis prædicatorum ait quod prædicatores tenentur ſeruare omnia, quæ ſunt in regula in conſtitutionib. prout ſunt in eis, ideſt præcepta, vt præcepta, & conſilia, vt conſilia, & ſic præfata Concil. Tridentini verba ibi, etiam quib. ex conſtitutionibus ſufficiunt, vt etiam per ipſum met Cõcilium cenſeatur diſpenſatum, cum his qui ex vi regulæ habere reditus, & poſſeſſiones prohibentur.

d *Concil. Trid. ſeſſ. 25. de reg. cap. 3.*

e *D. Tho. 2. 2. q. 186. art. 9. ad 1.*

Nec obſtat cõſideratio ſuperius appoſita ex alio decreto Concilij elicita, nam copulatiua appoſita inter nomen regulæ, & nomen conſtitutionib. non ſumitur ſecundum ſignificatum proprium, ſecundum quem ponitur inter verba diuerſa, ſignificãtia diuerſa iuxta quaſdam memorabiles Gloſas, *f* ſed accipitur; propriè pro ſeu, vel ſiue, quæ ponũtur inter diuerſa verba idem ſignificãtia iuxta Panormitanum *g* communiter receptum, quod patet ex eodem decreto, ibi, Sub quacumq. regula, vel conſtitutionib. & infra ibi, *conſtitutionibus, & regula*, in quibus pro eodem accepit Concilium coniunctionem, & diſiunctionem, vel

f *Gloſſ. in Rub. de iur. & fact. ignor. & in ca. querelam de ſimon.*

g *Panor. in ca. inter cæter. de reſcr.*

Denique miror, quod doctus alias uir tam fragili argumento in re tam graui contrariam opinionẽ tenere tentauerit, cum ipſius fragile argumentum ex eodem met Concilio Tridentino cõuẽniatur eſſe ſatis fragile, & nullius momenti, in capite enim finali eiuſdem ſeſſionis præcipitur regularibus, vt omnia in ea ſeſſione ordinata executioni mandentur, non obſtantibus eorum omnium, & ſingulorũ priuilegijs, ſub quibuſcumque formis verborum conceptis, ac Mare magnum appellatis, etiã in fundatione obtentis, necnon conſtitutionibus, & regulis, etiam iuratis. Vides quomodo prædictum decretum concedat, vt omnia Monaſteria virorum, vel mulierũ poſſint habere reditus, & poſſeſſiones non obſtantibus conſtitutionibus, & regulis, quod voluit prædictum decretum tertium eiuſdẽ ſeſſionis ſignificare in præfatis verbis, ex conſtitutionib. ſuis, regula enim ſuas particulares includit cõſtitutiones, in ea enim eſt conſtitutio de ſilentio ſeruando, alia de modo conuerſandi, alia de ieiunio, & alia de clauſura, alia, quod non poſſunt Monaſteria poſſidere bona immobilia, prout in regula Patris noſtri Franciſci, & in regula prima S. Claræ præcipitur, vnde Concilium concedens habere bona immobilia Monaſterijs virorum, & mulierum etiamſi ex conſtitutionibus ſuis, aut ex priuilegio Apoſtolico illis eſſet prohibitum in ea conceſſione, ex dictis monaſteria Capucinorum Patris noſtri Frãciſci, & de obſeruantia continebantur, cum ex conſtitutionibus regulæ id ipſis eſſet vetitum, niſi ſpecialiter exciperentur.

Probatur deinde noſtra ſententia, nam cõcilium excepit monaſteria Capucinorum, & fratrũ de obſeruantia, ergo regula generalis præfati decreti habet locum etiam in monaſterijs, quibus ſecundum regulam habere propriũ in communi eſt uetitum; nam ſecundum iuris diſpoſitionem exceptio fit de contentis ſub regula, cum in exceptione ſeruãda ſit deciſio contraria regulæ, & perdat regula in exceptionib. ſuum officium, vt notatur in iure, *h* & tradunt Dynus, Gloſſa, & doctores communiter.

h *l. 5. de reg. iu. Dynus Gloſ. & omnes in rubr. de reg. iur.*

Nec obſtat ſi dicas exceptionẽ utilem eſſe ad maiorem ipſius regulæ declarationem, & expreſſionẽ licet regula ipſa exceptum caſum minime cõprehẽdat, vt colligitur ex iure. *i* Vnde videtur, qd exceptio monaſteriorũ Capucinorum B. P. N. Frãciſci, & obſeruantia fuit facta, nõ quia regula generalis Concilij concedẽs monaſterijs virorum, vel mulierum, etiam mendicantib. poſſe habere poſſeſſiones præfata monaſteria Capucinorũ, & de obſeruãtia comprehẽderet, cũ ex vi regulæ habere eas ſit prohibitũ, ſed vt omnis dubietas, de medio tolleretur fuerunt præfata monaſteria excepta.

i *l. quæ de his ff. de reg.*

Nam

Nam reſpōdetur prædictam exceptionē in hoc decreto, non fuiſſe oppoſitam tantum ad tollendū dubitationē, ſed quia regula generalis præfati decreti, ea etiā comprehendebat, præfatum enim ipſius Concilij decretum de Monaſterijs, & domib. tam virorum, quam mulierum mendicantium loquebatur: etiam de his quibus ex conſtitutionib. aut ex priuilegio Apoſtolico, erat prohibitum habere bona immobilia, & conſtat Monaſteria horū fratrum ſecundum regulæ conſtitutiones eſſe huiuſmodi: ergo præfata monaſteria, ſub regula com-

a L. de pretio ff. de publi. in rem actio. c. ſolit. §. fi. de ma. et obe. muni includebantur, nā lex *a* generaliter loquens generaliter debet intelligi, niſi aliud ex verbis, aut mente legis conſtet, at non conſtat contrarium, ergo fuit neceſſarium ea excipere, alioquin comprehenderentur.

b Cōci. Tri ſeſ. 25. de reg. c. 1. Sed contra prædicta poteſt argui, ex alio eiuſdē Concilij *b* Tridentini decreto, in quo præcipitur, quod omnes regulares, tam viri, quā mulieres ad regulæ quam profeſſi ſunt, præſcriptū vitam inſtituant & cōponant, ex quo decreto videtur dicē dum, quod de mente Concilij, non poſſunt Monaſteria habere bona immobilia, contra regulā, quæ in ipſis profitetur, ſed reſpōdetur, quod mens concilij non fuit decernere, vt ſtatus religionum reducantur ad primam omnimodo formā, præſertim ſi talis forma ſit iure communi, vel authoritate Papæ declarata, vel mutata, ſed ſolum ad ea quæ habet, vt tria vota eſſentialia ſeruentur pro vt aduer-

c Nau. 3. tomo de reg. c. 24. tit Nauarrus, *c* & in decreto tertio eiuſdē ſeſſionis, in quo cōceditur Monaſterijs habere bona immobilia authoritate Apoſtolica fit hæc declaratio, & in nihilo votis eſſentialibus religionum præiudicatur, paupertas enim in communi, non in particulari eſt religioni eſſentialis.

Denique hanc fuiſſe mentem Concilij, quod ſcilicet omnia Monaſteria, tā virorum quam mulierum poſſint habere poſſeſſionēs etiamſi eorū regula, id prohiberet, mihi affirmauit Illuſtriſſimus Domianus Gregor. de Tayde Epiſcopus Vicenſis Capellanus maior ſuæ Maieſtatis, qui præfato Concilio interfuit, & manu propria præfatū, tertiū decretum ſcripſit, qui me certiorē fecit particulariter propter Moniales primæ regulæ S. Claræ fuiſſe editā, & quoddam myſteriū tanquam teſtis oculatus indicauit mihi eiuſdem decreti, in quo primo loco excipiuntur Monaſteria Capuccinorum, B. P. N. Franciſci. Deinde, ſecundo loco Monaſteria de obſeruātia fratrū, cum primo loco Monaſteria obſeruantiæ, quia antiquiora, quam Monaſteria Capuccinorū eſſent, excipiēda, quod ideo euenit, quia poſtquā præfatum decretū fuit factum aberat P. F. Franciſcus a Samota, tunc generalis obſeruātiæ, & ideo non petijt a Concilio, vt Monaſteriorū de obſeruantia fieret exceptio, aderat autē P. F. Thomas, ciuitatis de Caſtello generalis Capuccinorū, ad cuius aures peruenit hoc generale decretum, & ideo primo de Monaſterijs Capuccinorū petijt fieri exceptionē prout facta eſt, quod ſcientes Patres graues obſeruantiæ in Concilio exiſtentes, ſcilicet P. F. Ioannes Ramirez Hiſpanus miniſter Prouincialis prouinciæ S. Iacobi et, P. F. Michael de Medina Hiſpanus Sanctæ Theologiæ doctor, Et. P. F. Franciſcus Orantes Lector Valliſoleti, pro reuerendiſſimo Epiſcopo Valentino qui poſtea fuit Epiſcopus Ouetenſis. Et P. F. Ioannes Lobera Lector Theologiæ Salmanticæ, miſſis in ſocietatē Prouincialis Prouinciæ D. Iacobi ſuperius memorati, qui vt audierunt recurſum generalis Capuccinorū ſtatim zelo obſeruātiæ id ipſū a patrib. Concilij, petierunt, & de facto vt monaſteriorū fratrū de obſeruantia fieret ſimiliter exceptio, conſecuti ſunt, & hac ratione, licet congregatio obſeruantiæ antiquior eſſet, quā congregatio Capuccinorū, primo facta eſt exceptio Monaſteriorum Capuccinorū, cum in præfata ſupplicatione patres obſeruantiæ præuenerūt. Ex quibus infertur quod cum in prædicto decreto, non excipiantur Moniales S. Claræ, primæ regulæ, remanent in diſpoſitione iuris communis præfati decreti, & ſic iure optimo poſſunt modo, poſt Concilium Tridentinum habere poſſeſſiones, & immobilia. Propter quas, vt mihi affirmauit prefatus Illuſtriſſimus Dominus preſul Georgius de Tayde hoc in eo decreto fuit definitum, quia ſcilicet in partibus vltramontanis, tanta erāt paupertate concuſſæ, vt earum paupertas eas ab otio, & contemplatione diuinorū officiorum retraheret, prout teſtimonijs fide dignis, apud patres cōcilij fuit relatum. Quod ſumma ratione, ita fuit ordinatū, ſicut enim *Alma mater* Eccleſia plerumq; nonnulla rationabiliter ordinat, & conſultè quæ ſuadente ſubiectorum vtilitate poſtmodū conſultius, & rationabilius reuocat in meliuſq; cōmutat, prout aſſerit Bonifacius *d* VIII. & Innocētius III. *d c. alm. ma de ſen. excom. li. 6.*
e in Concilio generali, ait etiam, non debet reprehenſibile iudicari, ſi ſecundum varietatē temporū ſtatuta quandoq; varientur humana, præſertim, cum vrgens neceſſitas, vel euidēs vtilitas expoſcit quoniā ipſe Deus ex his, quæ in veteri teſtamento ſtatuerat, nonnulla mutauit in nouo. Ita patres Cōcilij Tridentini varietate temporum conſiderata conſtitutiones regulares immutauerunt indicātes neceſſitati, & euidenti vtilitati ita prouiſum iri. *e c. nō debet de conſ. & affinit.*

Quamuis enim omnimoda mendicitas, nempe, vt neq; priuatim, neq; in communi aliquid poſſideatur, ex genere ſuo habeat plus dignitatis, & meriti apud Deum quam in cōmuni poſſeſſio, nam religionis inſtitutio eſt illam amplecti diſciplinā, per quam ad perfectionem charitatis expeditius aſcendatur, cum dicat Auguſtinus nutrimentum charitatis eſt diminutio cupiditatis, & ſic mendicitas, apud Diuū Paulum cōmendatur. Quamuis inquā, mendicitas omnimoda præferēda ſit, poteſt tamē ratione finis, aliarumq; circunſtantiarū, pro loco, & tempore concedentis, eſſe ea in cōmuni poſſidere, quæ monachorum victui neceſſaria, prout aſſerit D. Thomas. *f* Quod primo probatur, nā cha- *f D. Th. vbi ſu.*
ritas in paupertate, ea tantū ratione conſiſtit, quod rerū amorem, & ſolicitudinem præſcindat, quæ ſi non præſcindat, immo augeat, tū in religionib. taliter eſt diſponenda, vt ad perfectionem charitatis fiat aſcenſus, cum religiones hunc habeant ſcopū, vt in dies religioſi in charitate radicati proficiant cum eiuſdem charitatis augmento. Illa autem monachorum, & religioſorum diuagatio, quæ ad victum quærendum neceſſaria eſt, non ſequi permittit otium quod ad eiuſmodi ſpiritualia munia exercenda operæ pretium eſt.

Secundo probatur, nam ex temporum inclemētia alia poteſt oriri commoditas eiuſmodi poſſeſſionis in communi, nempe, quod poſtquam charitas refrixit mendicantes moleſti ſunt populo, & oneroſi, qua ratione religio vileſcere in eius oculis incipit. Præterea nimia egeſtas cogere mendicos aſſolet aliqua negotia, cum ſecularibus tractare, & aliquibus quandoque improbitatibus victum extorquere, quæ eorum inſtituta obſcurant, prout alia adducendo multis doctiſſimus Sotus *g* comprobat. *g Soto. lib. 7. de iuſt. q. 5. ar. 2.*

Pro quorum cōfirmatione faciunt ea quæ nobis ſcripta reliquit Caietanus, *h* ait enim, quod ratio maioris ſolicitudinis regularium in viuendo, his tēporib. eſt triplex, prima eſt multitudo promiſcua, quodammodo eorum, qui ad huiuſmodi religio- *h Caieta. ſuper D. Tho. vbi ſu.*

nes recipiuntur, non enim deberent omnes ad harum religionum profeſſionem recipi, ſed ſoli idonei ad officium prædicandi, & confeſſiones audiẽdi, & miniſtri eorum neceſſarij, melius enim eſſet pauciſſimos habere in conuentu ad officium diuinum, & miſſas celebrãdum, quam in tot miniſtris vices magnarum Eccleſiarũ ſurripere in miſſis, & diuinis officijs, non ſine vtilitate diuini cultus, quo ad miniſtros, & populum dũ tot ſunt miſſæ, quot auditores ſpectati, & huiuſmodi, & culpa extenditur, dum hæc laudatur. Secunda, nimius ſumptus, nam quod triginta religioſi hodie exigunt paulo ante pro centum forte ſufficiebat. Nunc ſi deeſſet pitantia conuentui error maximus eſſet, olim ſat erat, quandoque habere illã immo legitur Beatum Dominicum procuratorem conuentus Bononienſis arguiſſe, quod deſtrueret ei fratres, quia ſępe debet eis pitantiam, & tamen quantũ ex illa lectione memini, non dabat forte bis in hebdomada pitantiam procurator ille, olim veſtes veteres, & lacerę, refarcitæ tamen in vſu erant, modũ cõſumitur ęrarium magnum in veſtibus. Taceo de fabricis ſumptuoſis, quæ a mendicantibus fiunt. Et breuiter expenſæ modernæ tantũ diſtant ab antiquis, vt non ſit mirum, ſi multa opus ſit ſolicitudine. Tertia eſt vitæ imperfectio, quia religioſi deficimus in vitæ perfectione, quo fit vt prælatis ſolicitudo ſit cõſolatos fratres conſeruandi in victu, &c. & ſeculares non vidẽtes perfectionem, quæ in talibus exigitur, non dant largiter, & Deus principalis diſtributor iuſtiſſimè ſubtrahit eleemoſynas malementis, de ſua profeſſione. Hæc Caietanus. Vnde cum proh dolor, his temporibus hæ tres Caietani rationes inueniantur, nil mirum, ſi Conc. Triden. etiã pro Capuccinis Patris N. Franciſci, & pro fratrib. de obſeruantia ſupra appoſitum tentauerit proponere decretum, quod ad eos etiam extenderetur, niſi iuſtiſſimis ad hoc ſuadentibus cauſis a regula generali prędicti decreti exciperentur. Et cum Moniales primæ regulæ S. Claræ non excipiantur clarum eſt earum Monaſteria ſub dicti decreti generalitate cõprehendi, & per conſequens illis conceſſum eſt modo poſſidere immobilia. Quæ ſi nolint tali ſe conceſſioni conformari laudandæ ſunt, dummodo ſolitudo mendicandi eas ab otio diuinorum non retrahat, dummodo etiam paupertatem etiam in cõmuni prædicantes in his quæ pertinent ad neceſſaria vitæ, & in alijs, vt habentes ditiſſimos reditus, & poſſeſſiones, non viuant, & conuerſentur.

QVAESTIO XXX.

De paupertate, quo ad fratres Minores regularis obſeruantiæ, in quatuor articulos diuiſa.

Circa quam quęruntur quatuor.

1 *VTrũ paupertas fratrũ minorũ ſit meritoria.*
2 *Quæ ſit in noſtra religione Minorum pœna proprietarij.*
3 *An vniuerſaliter ſit licitum fratribus Minoribus burſarium itinerando ſecum ducere.*
4 *Vtrum tum fratribus Minoribus conuentualibus ſit recte diſpenſatum, vt poſſint habere propriũ in communi.*

Multa circa hanc quæſtionem eſſent dicenda, ſi apud regulares huius ſacri, & Apoſtolici inſtituti nõ eſſent tot regulæ expoſitores, qui hanc paupertatis materiam exacte, & eruditè declarãt, ad quos nos fratres Minores recurrimus, cum aliqua emergit difficultas, nunc autem tantum quatuor articulos proponam in hac quæſtione. Aduertat tamen lector in his tractat. bus *a* aliqua, circa noſtrũ Minorum inſtitutum exactè peragi.

a 1. *ſo.q.27.et* 2. *ſo.q.78. & ſup. q. præced. a.* 10. *conc.* 4.

ARTICVLVS I.

Vtrum paupertas fratrum Minorum ſit meritoria.

REſpondeo dicendo, quod Nicolaus III. & Clemens *b* V. in declaratione regulę fratrũ Minorum regularis obſeruantię determinauerunt, quod paupertas pręd dictorum fratrum Minorũ, quæ abdicat proprietatem omnium rerum, tam in particulari, quam etiam in communi propter Deum eſt meritoria, & ſancta, quam Chriſtus viã perfectionis oſtendens verbo docuit, & exemplo firmauit. Et circa hoc dicit, ibi multa notabilia. Et Alexander VI. approbauit, & perpetuæ firmitatis robur obtinere voluit literas Martini Quarti & Martini V. Eugenij IV. Calixti III. ac Sixti IV. nec non Pauli II. Romanorum Pontificum, per quas literas huiuſmodi pontifices profeſſoribus ordinis Minorum cõceſſerunt, quod vſum bonorum eis, & dicto ordini relictorũ (proprietate, ſeu dominio eorumdem bonorum apud Romanam eccleſiam remanente) cum puritate ſuæ regulæ percipere, & habere poſſint, ita habetur in ſupplemento. *c* Quæ approbatio cõceſſit ad reualidationem decretalis Nicolai tertij, & ad derogationem extrauagantium Ioannis Vigeſimi ſecundi & ſic in capitulo Generali Mictinenſi declaratum eſt, quod Papa Ioannes XXII. reuocauit ante mortem ſuam, quidquid dixerat, vel fecerat contrarium eccleſiæ, & determinationi Romanorum Pontificum circa hoc. Quare conſtitutiones, quas fecerat contra declarationes Nicolai III. & Clementis V. nullius ſunt roboris, vt in monumentis ordinum refertur. Quod capitulum generale declarauit, quod duplex eſt ius vtendi, id eſt licite vti, & ſic vtimur fratres minores; aliud eſt ius vtendi, id eſt dominium rei habere, vel authoritatem exigendi immediate habere, & iſto modo non habemus alicuius rei ius vtendi, nec habere poſſumus, vt in eodem libro *e* refertur.

b *c. exijt de verſig. li.* 6. *cle. exiuit de parad. de verb. ſig. habetur in mon. ord. f.* 5 *tra.* 2. *& f.* 7. *a.* 1. *in* 2. *impreſ.*

c *Supple. fo.* 75. *conceſ.* 225.

d *In* 1. *impr. fo.* 22. *tra.* 3. *& in* 2. *f.* 249. *tra.* 2.

e *In* 1. *impr. fo.* 228. *tra.* 2. *& in* 2. *f.* 247. *tra.* 2.

ARTICVLVS II.

Quæ ſit in noſtra religione Minorum pœna proprietarij.

REſpondeo dicendo, quod in capitulo generali Burgenſi fuit declaratum, quod proprietarij pœna, quæ aliquando ponitur in conſtitutionib. eſt pœna priuationis actuum legitimorũ, & canonicæ ſepulturæ, at pro laicis, priuatio vocis actiuæ, & paſſiuæ, ac viſitationum in iudicio. Ita habetur in monumẽtis *f* ordinũ, circa quã conſtitutionem multa dicenda veniunt circa negationem ſepulturæ eccleſiaſticæ, pro fratribus proprietarijs, de quo vide infra hoc tomo in quæſtione de ſepulturis. Quis autẽ dicatur proprietarius ad prædictas pœnas inferendas, ex his quæ diximus in quæſtione præcedenti *g* ſatis patebit, & circa hoc conſtitutiones religionum ſunt conſulendæ, nec eſt proprietarius, qui de licentia ſui prælati habet multa ſuperflua, paratus ea reſignare, vt tenet Sylueſter *h* quẽ ſequitur Ioannes Trullus.

f *In* 1. *impr. fo.* 223. *trac.* 3 *& fo.* 244. *tract.* 2.

g *q. præce. a.* 10.

h *Sylu. relig.* 2. *q.* 7. *Trul de canon. reg. cap.* 7. *num.* 13.

AR-

Digitized by Google

ARTICVLVS III.

An vniuerſaliter ſit illicitum fratribus Minoribus regularis obſeruantiæ Burſarium in via ducere.

a 1.to.q.17.e. to.q.78. & q. præced.a.12. conc.4.

a Cord.ſup.reg. c.4.q.13.

RESpondeo dicendo, quod hæc quæſtio magnã requirit diſputationem, quam relinquere decreui decidendam in hoc tomo, cum expoſitores regulæ noſtræ eam exponant, & reſoluant præcipuè doctiſſimus Corduba, *a* ad quem & ad alios regulæ expoſitores me remitto.

ARTICVLVS IV.

Vtrum cum fratribus Minoribus Conuentualibus ſit recte diſpenſatum, vt poſſint habere proprium in communi.

b e. exiit de u. ſig. li. 6. declarauit de paupertate. e. ſ g. k... in mon. re. ſ. ſ tra. 2. & ... 1. in 2. impr.

b 1.tom.q.4.

RESpondeo dicendo, prout in primo tomo *b* late diximus, quod fratres conuentuales in ordine Minorũ dicuntur communiter clauſtrales ſimul, & conuentuales, cuius nominis originem ibi explicauimus, nunc autem originalius huius nominis natiuitatem indagantes inuenimus hoc nomẽ ad petitionem fratrum Minorum fuiſſe ipſis impoſitum ab Innocentio IV. Papa, vt ex eius Bulla patet, cuius tenor in hunc modum ſe habet.

c Supple. fr. ſ. conceſ. 225.

Innocentius Epiſcopus ſeruus ſeruorũ Dei dilectis filijs fratrib ordinis fratrũ Minorũ ſalutẽ, & Apoſtolicam benedictionẽ. Cũ tanquam veri, & fideles Christi miniſtri elegeritis vobis in domo domini mãſiones, dignũ eſſe credimus ut habitacula veſtra inter alias honorabiles cõgregationes fideliũ ſtatuamus. Hinc eſt igitur, quod veſtris ſupplicationibus inclinati præſentiũ authoritate decernimus, vt eccleſiæ veſtræ omnes vbi conuentus exiſtunt, conuentuales vocentur: concedentes vobis nihilominus licentiã, ut in ipſis Eccleſiis ad opus fratrum veſtrorum habere libere cæmeteria valeatis. Nulli ergo hominũ liceat hanc paginam noſtræ conceſſionis, & conſtitutionis infringere, vel ei auſu temerario contraire, ſiquis autem hoc attentare præſumpſerit indignationem omnipotentis Dei, & Beatorum Petri Pauli Apoſtolorũ eius ſe incurſurum. Datum Lugduni Non. Aprilis Pontificatus noſtri Anno VI.

d In 1. impr. f. 22. tra. 3. & ... f. 249. tra. 2.

e In 1. impr. f. 228. tra. 2. & ... 2. f. 247. tra. 2.

c Rod. li. 2. hiſt. religio. Frãciſ. lib. 11. p. 2.
d Reg. caſ. 7.

Ex hac Bulla, ait Petrus Rodulphius *c* conuincitur, & proſternitur error, & temeritas Seraphini *d* Regij, qui in ſuo libello centum caſuũ abutitur omne conuentualiũ contra declarationem Innocẽtij IV. Põtificis maximi. Qui bona poſſident in cõmuni, ex diſpenſatione Apoſtolica, de cuius diſpẽſationis iuſtificatione quæritur in titulo quæſtionis.

f In 1. impr. f. 223. trac. 3. & ... fo. 244. tra. 2.

Pro cuius rei explicatione eſt notandum quod anno Domini 1495. fuit Pariſijs quidã Frater Ioãnes cognomẽto Perrinus ex Nouo Caſtro, qui cõpilauit quæſtionem in qua rationibus, & authoritatib. nonnullis nititur oſtendere regulã non valentes commodè obſeruare ſpiritualiter, hoc eſt ad literam, ſine aliqua Gloſſa, & limitatione minimè eſſe tutos apud Deum, & in conſcientia. Fundamẽtum huius viri eſt, quia intentio D. Frãciſci fuit inſtituere ordinẽ in altiſſima paupertate, quam ſuis poſteris iure hæreditario reliquit, cum paupertas ſit regina omniũ virtutũ: Theſaurus enim monachorum nihil aliud eſſe videtur præter voluntariã paupertatem. Ex quibus Perrinus duo infert, primo quidẽ, quod habere prædia, & annuales redditus, quæ inter bona immobilia cõputantur eſt contra paupertatem regulæ. Nam vbi proprietas, ibi ſingularitas, vbi ſingularitas ibi angulus, vbi angulus ibi ſordes, vbi ſordes ibi nũ habitat ſpiritus mũditiæ, & puritatis amator perpetuus Chriſtus Ieſus. Ex hoc pendet ſecundum eius dictum videlicet priuilegia derogare puritati regulæ, & diſpenſationem ſine cauſa iuſta eſſe nullam, quin potius diſpenſanti, & diſpenſato maximum detrimentũ afferre. Huc vſque Perrinus.

g q. præce. a. 12.

h Sylu. religio. q. 7. Trul. ... non. reg. cap. num. 13.

Sed ſupradictus Perrinus debuit aduertere qđ quando ſummi Pontifices aliquã faciunt ſuper huiuſmodi rebus diſpenſationem in dubio credendũ eſt cauſas talis diſpenſationis eſſe ſatis iuſtificatas. Vnde anno Domini 1258. Alexander IV. Pontificis Greg. IX. nepos rigorem regulæ Minorum in multis miſericorditer temperauit Pontificatus ſui anno 5. Quod fecerunt quoque multi alij ſummi Pontifices velut prædicti ordinis ven patres, vt Innocentius IV. Viderunt enim Franciſcanam familiam late multiplicatã, & quod prima rerũ facies ſenſim quodam laxiori vitæ genere pro temporũ volubilitate, hominumq; varietate, longe immutari cæpit. Cui ſane veluti morbo nullum opportunum medicamen pro temporum cõditione adhiberi poteſt, impoſſibileq; eſſe videtur, vt in exiguis paruiſq; reditibus conuentuum obſeruantia regulæ ſeruari queat. Quod etiam noſtris tẽporibus ſanctiſſime conſiderauit Pius V. qui paterne tentauit deducere conuentuales ad priorem regulæ rationem fragilitatem, atq; obſeruantiam, nouit tamen indigentiam, & penuriam religionis, neque in minori numero, quam duodecim fratrum poſſe fieri obſeruãtiam, vt patet per motum eius proprium, cuius initiũ eſt, *Pius Epiſcopus, illa nos cura;* Vnde fatendũ eſt Perrino multa eſſe in ordine, quæ non ſunt de ordine, & indigent correctione; fatendum eſt etiam, quod venenum charitatis eſt terrena cupiditas, & vt ait Gregorius magnus, tanto quiſque a ſuperno amore diſiungitur, quãto magis infimis delectatur, & quod diuitiæ ſi attrectẽtur, veluti ſpinæ confodiunt, & exulcerant animã, imponuntq; vincula, & compedes pedibus cõſcientiæ, & quod hæc duo pronomina meum, & tuum ſuſcitant faces inuidiæ, rixas diſcordiæ, & lites, & in hoc præcipuum fuit B. Franciſci ſtudium, vt a ſua relegaret regula loculos, & illicitam omnem conquiſitionem, atque ſuperfluorum prouiſionem, & paupertatem induxit virtutem illã cœleſtem, per quã terrena omnia calcãtur, in eaque paupertate, quã ſibi inclytus pater in ſponſam accepit fundauit regulam ſuã, ſicut canit Thomas de Capua in hymno ab eo edito, *In paupertatis prædio Minorũ plantans vineam,* fatendũ eſt etiam Perrino, quod habere reditus annales, & prædia eſt contra puritatẽ regulæ. Sed dico, quod aliquid recipi poteſt in proprietatem, & vſum, aliquid in proprietatem, & nõ vſum, aliquid in vſum, non in proprietatem, receptio rei in proprietatem prohibetur fratri Minori, quia ad hoc, quod teneat donatio non ſolum requirit liberam voluntatem in dante, & in recipiente, ſed non prohibitionem legis, vel ſuperioris inde eſt, quod quamuis aliquis ſit dominus pecuniarũ ſuarum non poteſt eas donare fratri Minori, cum receptio rei in proprietatem ipſi ſecundum ſuam regulam prohibeatur. Secundo receptio quarundam rerum ad vſum conceditur fratri minori, vt veſtium, & librorum. Conceduntur etiam ipſis fratribus breuiaria, & miſſalia ad celebranda diuina officia, & lectoribus, & prædicatoribus conceduntur libri. Quod non prohibet regula, prout explicant quatuor magiſtri, & declarat Diuus Bonauẽ-

tura in expoſitione illorum verborum, nolite cogitare de craſtino. Et ſi fratres nihil penitus recipiebant in principio exorientis religionis, in illo recenti feruore diligebantur ab omnibus, vt perſpicuè cernimus inter initia cuiuſcunque ordinis, ſed temporum ſucceſſiones declarant, quod refrixit multorum charitas, & murem (vt in prouerbio eſt,) miſſum eſſe in peram. Tertio receptio pecuniæ, & denariorum, quoad proprietatem & vſum & affectum prohibetur fratribus Minoribus per ſe, & per interpoſitam perſonam. Dicit Petrinus priuilegia conuentualium derogare in primo, & in hoc puritati regulæ. Cui reſpondetur derogare ſanè, ſi ſurreptitia eſſent, at nō ſunt ſurreptitia, cum in eis cauſa vera talium indultorum proponatur, multa ſua ſponte ſummi Pontifices illis conceſſerunt, vt vt patet per bullas Apoſtolicas, & quod magis eſt, Sixtus huius nominis Quartus ſummus Pontifex, qui ex conuentualibus Minorum ad ſupremum Pontificis apicem aſſumptus eſt, nouit veritatem, vidit & expertus eſt, & tantum abeſt, quod fuerit ſupplicatum a fratribus vt ipſe motu proprio cum fratribus conuentualibus diſpenſauerit. Quæ & approbauit Paulus Tertius Pontifex Maximus, & habetur Diploma Viterbij, in ſacrario Eccleſiæ Sācti Patris Noſtri Frācisci, prout refert Rodulphus, *a* & vltra concedit, quod conuentuales poſſint ſuccedere in tēporalibus bonis, in quibus de iure ſuccederent, ſi in ſeculo manſiſſent, legata pia, & eleemoſynas recipere, tenere, & habere & in proprios vſus conuertere, vt poſſint ſibi ſuffragari de licentia tamen ſuperioris ſui.

a *Rodulph. vbi ſup.*

Vnde his ſtantibus error eſt dicere eos qui D. Franciſci regulā iuxta eccleſiæ interpretationē, per ſummos Pontifices factam obſeruant, in ſtatu eſſe damnationis, nā ex hoc eccleſiam errare (quod abſit) ſequeretur, in his, quæ ad animæ ſalutē ſpectant. Immo dicebat Nauarrus *b* quod mallet eſſe Cōuentualis ſeruando regulā B. Franciſci relaxatā Apoſtolica authoritate, quam frater de obſeruantia non ſeruando illam integram, quam integram vouēt obſeruantes iuxta declarationem Nicolai Tertij, & Concil. Viennenſis. Ex quibus infertur, cū præfatis conuentualibus eſſe a ſede Apoſtolica ſanctiſſime diſpenſatum. Iuxta quam diſpenſationem non vouent regulam Fratrum Minorum abſolute, ſicut vouent fratres de obſeruantia, ſed verba profeſſionis eorum ſunt iſta.

b *Nau. in cōm. 4. de reg. nu.* 17

Ego F. N. voueo & promitto Deo omnipotenti, et Beatæ Mariæ ſemper Virgini B. Franciſco, & omnib. Sanctis, & tibi pater toto tempore vitæ meæ ſeruare regula fratrum Minorū, per Dominū Papam Honoriū confirmatam & a plurib. pontificib. declaratā præſertim ſecundū determinationem Martini IV. & V. & Clementis II. Eugenij IV. Sixti quoque Quarti, & Alexandri Sexti, viuendo in obedientia, ſine proprio, & in caſtitate.

Et hoc modo profeſſi ſunt & perſeuerauerūt viri doctiſſimi, & præclariſſimi, qui & ad Apoſtolicum dignitatis apicem aſcenderunt, quorum ſtatum non debuit Petrinus condemnare, neque alij reformati contra ipſum verba proferre, non credētes ſe tot patribus prudentiores, quos Deus ad tam eminentem ſtatum euocauit. Solum enim ipſis reformatis licet dolere, quod forte multi eorum, & etiam familiæ obſeruantiæ non ſeruant, neque ſatagunt integre ſeruare ſuam regulam, & lugere, ꝙ multi clauſtrales, & conuentuales laxius ſeruent illam, quam a ſede Apoſtolica fuerit laxata percupientea, vt omnes legem ſuam intelligant, & adamuſſim adimplere conentur, & nullus illorū declaratione, & relaxationem Apoſtolicā authoritate priuata dilatet. Hoc enim munus reformatorū eſt illorum, quorum profeſſio inſtrumentis reformatoribus ad charitatem tendit, & non murmurare, & iudicare, cum Dominus prohibeat ante tempus iudicare.

QVAESTIO XXXI.

De Peſte, in quinque articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur quinque.

1 *QVid ſit peſtis.*
2 *Quomodo prælati in peſte ſe habere debent.*
3 *Vtrum religioſi tempore peſtis poſſint fugere.*
4 *Vtrum prælati mēdicantes poſſint compellere ſuos ſubditos ad ſeruiendum infirmis peſte laborantibus extra monaſterium.*
5 *Quomodo prælatus ſe debeat habere in hac obedientia imponenda.*

ARTICVLVS I.

Quid ſit peſtis.

REſpondeo dicēdo, quod peſtis eſt idem, quod epidemia, de cuius definitione multa diximus in primo tom. *c* in quo loco probauimus, quod in tēpore peſtis poſſunt Moniales e clauſura exire, quibus addēdum, quod vt exeant neceſſarium eſt, quod ipſa peſtis ſit vera, & probata, ſicut enim tempore incendij, aut aquæductus, qui inundat monaſteriū, licitum eſt ipſis exire, ita etiam tempore peſtis, quando aer eſt corruptus, & multi infirmantur, & moriuntur licitum eſt ipſis propter incurabile alias periculum a clauſura exire.

c 1. *to. q.* 47.

ARTICVLVS II.

Quomodo guardiani in tempore peſtis debeant ſe habere quoad ſe.

REſpondeo dicendo, quod Guardiani, & priores cum comparentur curatis tenentur emere, & ſibi præparare antidota præſeruatiua, & remedia, quæ a pharmacopolis conficiuntur ad euitandum infectionem, ſeu communionē peſtis, & ipſis tenentur vti, quibus habitis tenentur miniſtrare actualiter infectis ſacramenta confeſſionis, eucharistiæ, & extremæ vnctionis, vel ſaltem ſacramentū pœnitentiæ. Quod autem teneantur ſibi præparare antidota patet, quoniam obligantur ſub peccato mortali adhibere remedia proportionata ad finē officij ſui, videlicet ad curationem animarum ſibi commiſſarum neceſſaria, & conuenientia, tenētur item ad remouendum impedimenta cōtraria, quæ vel retardant, vel præpediunt poſitiue, vel priuatiue executionem dicti finis. Tenentur tertio, non ſe conſtituere in ſtatu, in quo, vel non poſſint, vel difficiliter poſſint exequi ſuum finem, alias ſua culpa & negligentia deficerēt ſibi ipſis, & partibus ſui officij, ſicut enim militi incumbit neceſſario defenſiua arma, apud ſe habere, & corporali medico ſimiliter præſeruatiua, nec ille a præliando, nec iſte a medendo legitime excuſatur coram domino, ſi ob illorum carentiam recuſet alter mederi, alter præliari, ſic & Guardiano, & Priori, cum ſint curati, accidit, vt in ſimili tenet Bannes. *d*

d *Ban.* 2. 2. *q.* 26 *a.* 5. & *latius. q.* 22. *a.* 7. *du vlt.* & *q.* 33. *art.* 3. *cōc.* 4. *in coroll.*

Quod autem his remedijs præſeruatiuis vti teneantur

Digitized by Google

neantur patet: timor enim cadens, in conſtantem vitũ, nullo modo excuſat illum, ſi conſulto pręſeruantua talia relinquerent, immo in vitiũ puſillanimitatis incurrerent, cũ recuſarent exequi operationẽ, ſibi proportionatã, & recuſarent in id tendere, quod alias ſibi debitũ, & potentiæ ſuæ commenſuratum eſt, quod ex doctrina D. Thomæ *a* ſatis patet. Ponere enim pro ouibus animam ſuam, quod eſt actus paſtoralis officij in tantũ habet periculũ vitæ annexum, vt omnis rectitudo illius conſtituatur ex periculo vitæ, ſicut & cæteri actus fortitudinis, qui ſi diſcrimen vitæ effugerent in vitium inciderent vt ſubtiliter diſſerit Caieta. *b*

a *D. Tho. 2. 2. q. 133. ar. 1.*

b *Caie. quodlib. 3 trac. qq. vni. in ſol. ad 2.*

Dixi aut ſaltem ſacramentum pœnitentiæ, nam quamuis morientibus debeant reliqua etiam duo exhiberi, quando tamen non poſſunt ſingulis illa tria miniſtrare, ſemper primo loco ſacramentum pęnitentiæ ſingulis eſt miniſtrandum tanquã magis neceſſarium adultis.

Ex his infertur, quod cũ Guardiani de iure naturali, & diuino teneantur remouere omnia impedimenta, quibus ipſi poſſunt impediri a curandis corporaliter, & ſpiritualiter ſubditis ſibi cõmiſſis non bene facturos, ſi ſe exerceant perſonaliter in adminiſtrandis ſacramentis ciuitatis infirmis epidemia laborãtibus, tum quia ex communicatione cũ ſecularibus infirmis poteſt ipſis aliquod contagium huius infirmitatis euenire quod toti ſuæ cõmunitati maxime noceret, tum etiam, quia ex huiuſmodi communicatione ipſi poſſent infirmari, & deficere in his ad quæ de iure diuino obligantur propterea que tantum ſuperogatoria cẽſentur. Cuiuſmodi eſt adminiſtrare ſacramentum epidemiæ infirmis non ſuis ſubditis.

c *1. 10. q. 47.*

ARTICVLVS III.

Vtrum religioſi tempore peſtis poſſint fuggere.

RESpondeo dicendo primo, quod non ſolũ licet, ſed eſt valde honeſtum vitã propriam negligere pro amici vita tuenda & pro infirmis huiuſmodi curandis, quæ ſententia adeo eſt vera, vt nõ indigeat probatione, & eſt ſententia D. Thom. *c* & cõmunis dicentis, quod Pilades fecit optime, & honeſtiſſime cũ mori voluit pro amico ſuo Oreſte. Itẽ D. Auguſt. *d* illud affirmat, & omnium apertiſſime Lactantius *e* Firmianus. Et eſt expreſſa ſentẽtia Ariſtotelis, *f* Et hoc probatur teſtimonijs ſacræ ſcripturæ, apud Ioannem *g* enim ait Chriſtus Dominus, maiorẽ charitatẽ nemo habet quam vt animã ſuã ponat quis pro amicis ſuis. Ex quo loco ſic arguitur, ſi hoc nõ eſſet licitum Chriſtus nõ adduxiſſet illud ad confirmationẽ ſui facti id eſt mortis, quã appenſit pro nobis: Et confirmatur quia ſi hoc nõ liceret, ideo eſſet, quia vnicuique vita propria eſt magis bona, quã vita alterius, ſed vita corporalis Chriſti erat maius bonũ, quã ſpiritualis reliquorũ hominũ, ergo Chriſto non licuit pro hominib. mori, ſed Chriſto licuit mori ẽt pro inimicis: ergo nobis ſimiliter licebit mori pro amicis. Ex quibus, & alijs, quæ in præſentiarũ adduci poſſent colligitur licitum, & honeſtũ eſſe ponere ſe periculo mortis pro vita corporali proximi euitanda.

c *D. Tho. in 3. ent. diſt. 24. q. 2. a. 1. ad tertiũ*
d *Aug. l. de am.*
e *Lact. li. 54. diuin. inſti. c. 18.*
f *Ariſtot. lib. 9. ethic. c. 9.*
g *Ioann. 14.*

Dico ſecundo, quod licet ſit honeſtũ, & laudabile exponere vitam propriã pro vita proximorũ, nõ tamen ſunt omnes religioſi obligati ad non fugiẽdum mortẽ & periculũ in tempore peſtis pro ſalute proximorum, nam religioſi qui vitæ contemplatiuæ incumbunt, quiq; pro obiecto non habent opera miſericordiæ ſpiritualia vel corporalia erga populum exercere, vt Carthuſiani Camaldulenſes, & cæteri monaſticæ vitę profeſſores Eremitę, Ieſuati, Canonici Regulares, Teatini, & alij huiuſmodi poſſunt fugere a loco peſtis ſine ſcrupulo nec infectis laicis extra monaſteria degentibus tenentur in ſpiritualibus ſubuenire. Hæc Concluſio eſt Caietani, *h* quã ſequitur Bãnes, qui omnes dicunt eſſe opus ſupererogationis, & huius opinionis eſt Armill. *i* probatur concluſio, quia cũ non ſint curati, non tenentur ex officio, neq; ex profeſſione, & inſtituto obligantur ad hæc munera præſtanda, ergo nullo modo tenentur permanere, quia nemo obligatur ad opera ſupererogatoria, niſi in caſu extremæ neceſſitatis, quo circa licite poſſunt fugere, & ſeruare vitã, quod ſi illorũ prælati id illis præciperent puto non teneri obedire, quoniã licet, id, quod præcipitur, ſit actus virtutis, & licita ſit talis obedientia, in ſe non tamen eſt neceſſaria, cũ non ſit ſecundũ regularem obſeruantiã ipſorum, nec ſit de contentis in regula, ſtatutis, ſeu conſtitutionib. ipſorũ, neque concernat commune bonum ordinis, ſeu religionis, quam profitentur.

d *Ban. 2. 2. q. 26 a. 5. & latius 32. a. 7. du vl. & q. 33. art. 1. cõc. 4. in corai.*

h *Caieta. 2. 2. 26. a. 5. Bã. 2. 2. q. 33. ar. 3.*
i *Armill. v. Ex fa. nu. 6.*

Dixi extra monaſterium, nam ſi peſtis eſſet inter monachos, ſeu in conuentu, aut monaſterio deberet obedire ſub peccato mortali prælato præcipiẽti, vt infectis monachis miniſtrarẽt, tã temporalia, quam ſpiritualia etiam cũ periculo vitæ, vt optime probat Caietanus *k* optima ratione, quoniã ſuperior homo põt præcipere omnes exteriores actus neceſſarios ad cõmune bonum illius, cuius curam habet, ad quod ſubditos habet, & ſubditi tenentur obedire, nõ obſtante quocunq; vitæ periculo annexo. Vnde prçlatus põt pręcipere ſubditis religioſis ea, quæ ſunt ad mutua obſequia, inter quæ non infimũ locum tenet cura infirmorum, ideo tenetur ſubditus obedire, ad ſeruiendum ęgris, etiam infectis epidemiæ morbo, quoniam hoc periculum vitæ comitãter ſe habet ad opus, quod per ſe præcipitur ſcilicet ſeruitium infirmorum. Hæc Caietanus, alias, neq; Rex poſſet præcipere militi, vt prælietur, vel defenderet ciuitatem, cum ibi ſit periculum mortis concomitans. Et confirmatur, nã præceptum fortitudinis eneruaretur, vt optime habet D. Thomas *l* dicens, fortis bene ſe habet, circa pericula cuiuſcunque mortis præſertim, quia cuiuſcunque mortis homo poteſt periculum ſubire propter virtutem puta cum aliquis refugit amico infirmãti obſequi propter timorẽ infectionis, vel cum non refugit itinerari, ad aliquod pium negotium proſequendũ propter timorem naufragij, vel latronum. Hæc D. Thomas, *m* & Caieta. quod idem habent Tabien. *n* & Viguerius. Præterea, quãdo quis obligatur ad aliquid faciendum, ex debito legali põt homo a iudice, & ſuperiori cogi ad illud implendum, vt dicunt D. Thomas, & Caietanus, ſed monachi, ad hęc ſeruitia præſtanda implicitẽ ſaltem ex lege regulæ tenentur, vt inquit D. Bernardus, *p* & D. Thomas in terminis, hoc dicit ergo. Deniq; ſi religioſi ad hoc non tenerentur, ſcilicet mutuo, ſibi ſuccurrere in huiuſmodi caſu peſtiferæ infectionis profecto monaſticæ Reipublicæ, & ſtatui religigioſo minus recte prouiſũ eſſet, quod nõ eſt aſſerendum, cũ ſint inuicem membra, & cum vitæ periculo debeat alter alterius in hoc onera portare. Et de religioſis noſtri ordinis fratrum Minorũ minime licet dubitare, cum in eorum regula contineatur, & ipſis præcipiatur, vt miniſtrent fratribus infirmis ſicut vellent ſibi ſeruire.

k *Caiet. in ſu. opuſ. 10. 3. art. q. vn.*

l *D. Th. 2. 2. q. 123. art. 5.*

m *D. Tho. vi ſu. vbi Caiet. pen. col.*
n *Tabie. v. fo tior Viguerius ti. de fortitud.*
o *D. Th. & C ie. 2. 2. q. 118. 4. & q. 80.*
p *Bern. in li. de viſ. & pr cip. D. Thom in quodlib. 1. 18. ar. 15.*
q *Rego. frat. Minor.*

Dico tertio, quod religioſi, qui particulari voto ſe obſtrinxerũt adminiſtrandis infirmis tẽpore peſtis debent ex iuſtitia legali, nõ ſolũ ex debito charitatis nõ fugere, & infirmis adminiſtrare. Hoc dictũ eſt clarũ, multa enim, quę ſunt de conſilio, &

H 3 de

de perfectione charitatis poſſunt cadere ſub voto, quo facto vouentes debent illud exequi ex iuſtitia, & debito legis, ſeu regulę, ſic profeſſæ, vt habet D. Thom. *a* huiuſmodi ſunt fratres congregationis miniſtrorum infirmorum tempore Sixti V. erectæ Fratres hoſpitalarij, vt congregationis Ioannes de Dios vulgo, nũcupati Fratres Sancti Spiritus de Saxia in vrbe, & alij huiuſmodi. Hi enim ex debito profeſſionis ſuæ, & ex fine voto comprobato perſpicuum eſt teneri ad huiuſmodi miniſteriũ. Quẽadmodum etiamſi beneficium aliquod Eccleſiaſticum erectum, & inſtitutũ eſſet, cum hoc onere, vt qui illud obtineret pręfata munera ex iuſtitia ſubire deberet. Quo autem vtiliter, & ordinate tale miniſterium adimpleant, debent præuia licentia ſuorum rectorum negotium Epiſcopo conferre, & ab eo regulam & methodum miniſtrandi recipere.

a D.Tho. opuſ. 18.c.15. ĩ prin.

ARTICVLVS IV.

Vtrum prelati mendicantes poſſint compellere ſuos ſubditos ad ſeruiendum infirmis peſte laborantibus extra monaſterium.

RESpondeo dicendo videri, quod regulares, ſeu religioſi, qui vitæ actiuæ incũbunt, & populis Chriſtianis, ſeu Eccleſię Dei, & Epiſcopis promittuntur ſe ad ſalutem animarum coadiutores, quando arbitrio Epiſcopi, vel euidentia facti parochi non ſupplent, neque ſatis numero ſunt ad miniſtrandũ in teſtis, tenentur ſub peccato mortali manere in loco peſtifero, neque licitè poſſunt aufugere. Explico dictum: in magnis ciuitatibus, vbi numeroſa eſt populorum multitudo, non poſſunt profecto quinque, vel ſex parrochi, qui in illa ciuitate erunt morbidorum neceſſitatibus eodem tempore ſatiſfacere, vt experiẽtia ſæpè docuit, tũc videtur, quod fratres mendicantes, & potiſſimum ordinis prædicatorũ tenentur miniſtrando ſupplere, vt habetur ex Diuo Thoma, *b* quem ſequitur Bannes. Immo illis, quibus incũbit ex officio deficientibus, vel vt dictum eſt cõmode huiuſmodi infirmitatibus ſatiſfacere non valentibus poſſunt, & debent ab Epiſcopis locorum vocari, & a Romano Pontifice deputari, & mitti, per diuerſa loca, & diæceſes ad adiuuanda pericula animarum infectorum, & tenentur ſub peccato mortali accedere, & præpoſitus locorum tenetur his præcipere. Et probatur; nam ordines mendicantes ad ſalutem animaru præcipue ſunt inſtituti, & deſtinatus eorum finis eſt, per prædicationes, confeſſiones, & alia pia opera ſaluti animarum incumbere, ergo ſi id recuſarent agerent contra finem deſtinatum, & in eorum conſtitutionibus contentũ, & expreſſe promiſſum. Cum enim ex eorũ inſtituto, pro obiecto habent circa fideliũ animarũ ſalutem verſari ijs operibus miſericordiæ exhibitis ſubuenire, proculdubio, ſi fugerẽt, vel recuſarent tempore peſtiferæ infectionis opera præfata actualiter exercere deuiarẽt a fine proprio, ab inſtituto, & ſcopo ſui ordinis, quod ſine culpa peccati mortalis effici non poteſt, huius enim finis nõ eſt ad libitum, ſeu voluntarium quid, aut ad vtrũlibet, ita quod poſſint illud velle, aut non velle, ſed quid neceſſarium, determinatum, ac proprio inſtituto huiuſmodi religioſis propoſitum acceptatum, ac voto, & profeſſione implicite, vel explicite comprobatum. Hæc eſt doctrina D. Thomæ *c* dicẽtis, *Conuenientiſſimũ eſt ad prædicandũ, ad confeſſiones audiendũ, et ad alia huiuſmodi, quæ pertinent ad ſalutẽ animarũ aliquã religionẽ inſtitui procurando vtilitatẽ proximorũ per ea, quæ pertinent ad ſpiritualẽ animæ ſalutẽ.* Et alibi. *d* *ſubuenire prælatis in tali miniſterio eſt huiuſmodi religionis propriũ*, & loquitur etiã de miniſterio audiendæ confeſſionis. Et alibi *e* ait, *quod non ſolũ curati, ſed etiam religioſi & quicũque alij minoris ordinis, qui epiſcopis in eorum ſeruitio ſubſeruiunt formã ſeptuaginta diſcipulorũ tenentes obligentur ſaluti animarũ incumbere. Opportunũ autẽ fuit, vt præter ordinarios prælatos alij aſſumerentur, ad huiuſmodi officia propter multitudinẽ fidelis populi, et ob difficultates inueniendi ſufficiẽtes perſonas diſtribuendas ſingulis plebibus.* Et alibi ait idem Angelicus *f* Doctor, *quod religioſi poſſũt circa eccleſiaſtica officia occupari, ex cõmiſſione prælatorũ, & præcipue illi quorũ religiones ad hoc ſunt ſpecialiter inſtitutæ, quæ ſane ſunt ordines mendicantiũ & ſimilia.* Ita D. Tho ẽt in opuſculis, *g* dicens, manifeſtũ eſt autẽ huius inſtituti vinculũ, & rationẽ præſertim in religione pręedicatorũ, & tradũt Caie. *h* & Bãnes.

b D.Th.2.2.q. 186.ar.2.& 9. et q.188.a.4.ad 2. & a.5.& in opuſ.19.c.4.Bãnes 2.2.q.33.a. 3.dub.3.

c D.Th.2.2.q. 188.ar.2.

d D.Tho. in d. ar.4.ad 2.

e Ind. art. 4. in ſolut.ad 5.

f D.Th.2.2.q. 187.ar.1.ad 3.

g Opuſ.18.c.16 in fi.& c.24.

h Caie.ſup.d.a. 4.et Ban. ubi ſu-

Quod inſuper oſtenditur ex eo, quod huiuſmodi religiones ſunt vere inſtitutæ, a Romano Põtifice approbatę, in ſupplementũ multitudinis fidelis populi vt ait Caiet. *i* dicens quod male de facto cõſultũ eſſet populo Chriſtiano, ſine tali ſupplemẽto, quod Deus dedit. Igitur cum huiuſmodi religioſi ſint, ex proprio inſtituto, coadiutores, in ſpiritualibus animarũ, & in ciuitatibus, & locis tempore peſtis curati ordinarij propter currentem morbũ ſatisfacere patientibus non poſſint, relinquitur, quod neceſſario illi ſupplere debeant, & conſequenter, non poſſe diſcedere cum hic caſus ſit iudicandus grauis neceſſitatis. Et confirmatur quia ob multitudinẽ infectorum ſacerdos ſecularis et non curatus tenetur ergo multo magis regulares qui ex inſtituto ad ſubueniendum animabus obligantur.

i Caie. vbi ſup. in ſolut.ad 3.

Præterea probatur noſtrum intentum, tempore hæreſis tenentur ſub peccato mortali religioſi, qui ex inſtituto habent prædicare, & ſtudere, etiam cũ periculo mortis, quãdo quis ab infidelib. ſeducitur nõ diſcedere ab eo loco, ſed debẽt manere, docere, & pręedicare, vt populus a ſeductione liberetur. Iuxta D. Thomã, *k* ergo etiam ad confeſſiones audiẽdas tẽpore peſtis in caſu, quo curati non ſufficiant.

k D. Tho.opuſ. 18.c.14.

Denique diſceſſus religioſorum tempore peſtis nequit eſſe, ſine maximo ſcandalo vniuerſę ciuitatis, cum in ea reditus prouẽtus, & eleemoſynas acceperint, & quamuis ratio ſcandali ab extrinſeco, & per accidens rationẽ culpæ inducat, non effugit ſæpe labem peccati mortalis. Præſertim in caſu noſtro, cum ſit publicus, & grauis neceſſitatis. Hanc opinionem his, & alijs defendit Rutilius Benzonius *l* Epiſcopus Lauretanus. Qui doctiſſimũ his temporibus edidit commentarium, in quo hæc, & alia ſcitu digna doctè reſoluit.

l Benzo. de fuga lib.1.diſt.1. q.1.c.12.

Quod ego confirmo ex his quæ Clemẽs *m* V. in Concilio Viennenſi eccleſiarum pręlatis præcipit circa fratres ordinum Prædicatorum, & Minorũ; ait enim diſtricte pręcipiendo mãdamus quatenus pro diuina, & Apoſtolicæ ſedis reuerẽtia pręedictos ordines, & profeſſores eorum habentes affectu beneuolo cõmendatos fratrib. ipſis, non ſe difficiles, graues, duros, aut aſperos, ſed potius fauorabiles propitios, ac benignos, piaque munificentia liberales ſe ſtudeãt exhibere, ſic eos in prædicationis officio, & propoſitionis verbi Dei, ac in oĩb. alijs pręedictis, tanquã cooperatores eorũ idoneos, & laborum ſuorum participes prompta benignitate recipiant. Ex quibus verbis colligunt communiter Doctores profeſſores ordinum Prædicatorũ, & Minorum, eſſe coadiutores curatorũ a ſede Apoſtolica deputatos, adeo qđ aſſerit Marcus Antonius Cuccus ipſos reſpectu confeſſionũ ſecularium iuriſdi-

m Clemẽ.dudũ de ſepul.

ctionem

Digitized by Google

ctionem habere a iure priuilegio perpetuo ordinariam, de quo in additionibus ad Summam, & ad Cruciatam latè egi. Vnde ſi ſunt coadiutores officium coadiutorum debent exercere, quod petit, vt ſaltem deficientib. curatis proprijs ipſi vt coadiutores eorum ſuppleant defectum. At cum hæc optnio aliquib. noua videatur, & ſit ad ædificationem religionum, & ad ſoluẽdas animas ſatis neceſſaria, argumenta, quę contra eam adducuntur propoſui in medium afferre, vt ex eorum ſolutione veritas magis illuceſcat.

Ad Argumenta.

PRimo arguitur, religioſus non tenetur omnia conſilia, ad perfectionem charitatis ducentia implere, ſed illa quæ determinata ſunt & taxata, ſecundum regulam quam profeſſus eſt, cetera, etſi in præparatione animi ſint in præcepto non cogitur adimplere, niſi quando neceſſitas requirit iuxta doctrinam Diui Thomæ. *a* Reſpondetur quud religioſus non tenetur ad omnia exercitia, quib. ad perfectionem peruenitur, ſed ad illa, quæ determinatè ſunt ei taxata, ſecundum regulam, quam profeſſus eſt, ita *b* D. Thomas, & etiam ad illa, quæ ex proprio inſtituto illius religionis cẽſentur vt idem Angelicus Doctor *c* docet, & cum inſtitutum religioſorum mendicantium huiuſmodi ſit, vt prælatis in miniſterio animarum ſubuenire, & coadiuuare debeant pręſertim, quando ſine eorum auxilio, multitudini, non niſi difficulter ſuccurri põt, ideo dicimus tunc eſſe obligatos non fugere.

a D. Th. 2. 2. q. 180. ar. 2. & in 4. d. 1. q. 2. ar. 6. q. 2. ad 3.
b D. Th. 2. 2. a. 2. in corp. ar.
c D. Th. vbi ſ. q. 188. a. 4. ad 2.

Secundò arguitur. Cum tria ad perfectionem fraternæ dilectionis faciant, inimicorum dilectio, expoſitio animę ſuę pro fratrib. ad pericula mortis ordinatio totalis vitæ ſuę in vtilitatem proximorũ, & hęc tria ſint propria ſtatus Epiſcopalis, vt ait D. Thom. *d* ſequitur, quod ad hęc religioſi non tenentur. Quod confirmatur ex eodem Diuo Thom. *e* dicente, obligantur enim religioſi ad hoc quod tẽporalia deſerant, quod caſtimoniam ſeruent, & quod ſub obedientia viuant, quibus multo eſt amplius, & difficilius, pro ſalute animarum vitam ponere, ad quod vt dictum eſt Epiſcopus obligatur. Vnde manifeſtum eſt grauiorem eſſe Epiſcopalem obligationem obligatione religionis. Reſpondetur verum eſſe eſſentialiter huiuſmodi exercitium ſpectare ad ſtatum Epiſcopalem, quæ ſecũdario, & minus principaliter pertinere quoq. põt ad ſtatum illarum religionum, quæ ad ſalutem animarum inſtitutæ ſunt, & hoc in caſu, quo curati primo obligati ſupplere non poſſint. Quemadmodũ, quamuis prędicatio verbi Dei ſit proprium epiſcoporum, vt dicitur in Conc. Trid. *f* non tamen repugnat, etiam ex proprio inſtituto, ex commiſſione tamen, vel delegatione Sedis Apoſtolicæ, vel Epiſcoporum religioſis conuenire, bene aũt dicit Caiet. *g* quod proprius actus Fratrum Prędicatorum, & ceterorum non eſt prędicare, ſed ſubuenire prælatis, hoc eſt epiſcopis in prędicationib. actu, ita quod non conuenit eis prędicare, niſi miniſterialiter ſic dicimus, quod quamuis huiuſmodi exercitia ex officio primo competant epiſcopis, & curatis, ſubuenire tamen prælatis in illis etiam ex inſtituto miniſterialiter competeret huiuſmodi religioſis, ex quo capite naſcitur eorum obligatio.

d Th. opu 18. a. 16.
e D. Th. opu. 1. q. 18. c. 17.
f Con. Tri. ſe. 5. c. 2. et ſe. 14. c. 4
g Ca 2. 2. q. 188

Tertiò arguitur ponere animam, id eſt vitã pro proximo eſt opus ſupererogationis, & de cõſilio, præter quam in extrema neceſſitate, ergo extra illam religioſi non tenentur. Reſpondetur negando antecedens, cum ſit opus illis debitum vt ex Diuo Thoma. *h* colligitur, ſcribente hæc verba, *Quod vero duodecimo proponitur, quod nullum ſacrificium eſt Deo magis acceptum quam zelus animarum, ſed animarum zelus eſt ordinatè habendus, vt primo homo zelum animæ ſuæ habeat eam ab omni affectione terrena abſoluendo ſecundũ illud ſapientis i miſerere animæ tuæ placens Deo, vt patet, per Auguſtinum K ſic ergo ſi aliquis poſt contemptum terrenorũ, & ſui ipſius in hoc procedat vlterius, vt ẽt aliarum animarũ zelũ habeat, erit perfectius ſacrificiũ, ſed tunc perfectiſſimum eſt, quando ad zelũ animarũ habendũ voto ſeu profeſſione obligantur, ſicut Epiſcopus & religioſi, ad hoc per votum obligati.* Ex quib. patet quod huiuſmodi religioſis hęc vota non sũt ſupererogationis quod ẽt clarius docuit idẽ angelicus Doctor, *l* dicẽs, *qđ perfectionis ſtatuta magis habẽt. ne religioſi, qui ex voto ſui ordinis obligãtur ad hoc quod Epiſcopis ſubminiſtrẽt ĩ his quæ ad curã animarũ pertinẽt prædicãdo, & audiẽdo cõfeſſiones.*

h D. Thom. in quodl. 38 13.
i Eccl. 13.
k Aug. 21. de ciu. Dei.
l D. Thom. quodl. 18. ca

Quarto arguitur ex authoritate Caietani *m* quẽ ſequitur Bannes, & omnes dicentes poſſe religioſos, tunc temporis ſugere. Reſpondetur, quod neque Caietanus, neque Bannes, loquũtur in caſu nuſtræ concluſionis, hoc eſt dum peſtis ſerpit, & graſſatur in ciuitate: in qua ob multitudinem infirmorum ordinarij parrochi ſupplere nequeũt, vel probabile eſt eos ſupplere non poſſe, nam in hoc caſu cũ ſit caſus grauis neceſſitatis nullus meo iudicio ſi recta ratione ducatur, negabit eos non teneri ad adiuuandum, alias ſibi contradicerent: Bannes enim *n* alibi ſcribit, quod ordo mendicantium, & præcipuè prædicatorum, cum præcipuè ſint inſtituti, & deſtinati ad ſalutem animarum, & eorũ finis ſit procurare fidelium ſalutem, quod prælati dictarum religionum tenentur ſub præcepto facere, vt huiuſmodi religioſi ſe exerceant in his operibus miſericordiæ doctrinæ prædicatione, & confeſſione, & alijs huiuſmodi. Et ſtatim dicit ſubditos peccare, niſi habeant in præparatione animi obedire prælatis, quãdo prędicta munera, & officia illis iniuncta fuerint. Hæc Bannes, fuga autem in tempore neceſſitatis, vt ponimus non eſt medium proportionatum ad talem finem. Caietanus *o* autem videtur ſibi contradicere quando quidem ſcripſerit doctrinam dicens, quod prælatus poteſt pręcipere religioſis iſta obſequia, & tenentur obedire, non minus, quam ſecularis miles ſuo principi pręcipienti, vt prælietur, addens hæc pręcepta prælati non eſſe ſupererogationis, ſed neceſſitatis reſpectu eorum, quorum ſalutem procurare debent. Atque huiuſmodi religioſi ex inſtituto tenentur populis Chriſtianis auxilia ſpiritualia miniſtrare, vt ſępè ipſemet docet. Vnde concludimus, quod quando huiuſmodi contagium vniuerſale, ſeu generale infirmorum in ciuitate timetur, & quando vel ex facti euidentia, vel ex Epiſcopi monitu, illis ſignificatur proprios, & ordinarios curatos non poſſe competenter ſatisfacere indigentiis ſpiritualibus proximorum huiuſmodi religioſos, non ex debito charitatis, & de congruo, ſed ex debito eorum inſtituto teneri permanere, & non fugere. Præpoſito quę præcipienti, vt in feſtis exiſtentibus io graui neceſſitate ſpirituali ſacramentum confeſſionis miniſtrent, teneri obedire, multa ſunt enim, vt ait D. Thomas, *p* multitudini neceſſaria, ad quæ implenda vnus non ſufficit, ſed impletur a multitudine, dum vnus hoc, alius illud facit. Hæc pro hac pia opinione adducta ſint quę ad eam comprobandam ſufficiunt: meminerint tamen Domini Epiſcopi, quod pręcipuum ſundamẽtũ pro parte defenſata adductũ eſt eſſe ipſos religioſos ordinis prędicatorum

m Ca. 2. 2. q. ar. 5. Bannes 2. q. 33. dub conc. 4.
n Bannes vb ar. 3. du. 3. ar 2. concl.
o Cai. opus 3 tra. 9. q. vn.
p D. Th. 2. 152. ar. 2.

rum

rum & Minorum curatorum quoad tutores à ſede
Apoſtolica deſtinatos propter quod Summi Ponti
fices ipſis iuriſdictionem immediate contulerunt
ad audiendas confeſſiones ſecularium ita quod do
mini Epiſcopi tantum nudum miniſterium eos ap
probandi habeant:& iuriſdictionem illis à ſede A-
poſtolica datam poſt prędictam primam approba
tionem perpetuo obtineant,prout in primo tomo
a 1 *to.q.* 59. *ar.* 6.& 7. *a* latè tradidimus. Vnde ſi fratres ordinum prædi-
catorum, & Minorum,eorum priuilegia in iure
communi inſerta, & per Concilium Tridentinum
minimè abrogata voluerint quotannis ad audien-
das ſecularium confeſſiones examinare,& de nouo
approbare,& reprobare indifferenter ſciant domi
ni Epiſcopi,quod eos,vt coadiutores datos a Sede
Apoſtolica non tractant, & per cõſequens videtur
eorum prę́latos videri non eſſe obligatos ad impo
nendam obedientiam ſuis ſubditus in his neceſſita
tibus . Quod ego ex dictis probabiliſſimum exi-
ſtimo.

ARTICVLVS V.

*Quomodo prælatus debeat ſe habere in hac obedien-
tia imponenda.*

RESpondeo dicẽdo, quod in hoc practicando
ſuperiori vel prælato prudentia opus erit, ne
ſingulis indifferenter huiuſmodi obedientiam im-
ponat,ne vel valde infirmos,vel egregię conditio-
nis viros qui alias regulari Reipublicę perutiles
vel neceſſarij ſunt ſine delectu ad hoc munus expo
nat,non.n.rectè faceret prouincialis ſi per obedien
tiam pręciperet guardiano , vt cum periculo vitæ
ſuæ viſeret infirmum peſtilentia infectum ſtantib.
alijs qui hoc munus poſſent rectè facere:nam vita
corporalis prælati multo pretioſior eſt,& maius bo
num quam vita ſubditi particularis . Cum enim
b 2.*Reg*.18. Dauid,*b* diſtributo populo per centurias vellet e-
gredi ad prælіandum dicens,egrediar ego vobiſcũ,
reſpondit populus non exhibis, ſiue enim fugeri-
mus non magno opere ad eos de nobis pertinebit,
ſiue pars a nobis ceciderit,de nobis non ſatis cura-
bunt,quia tu ſolus vnus pro millibus computaris,
melius eſt igitur,vt ſis nobis in vrbe præſidio.Qua
c *Na.in ma.c.* in re videtur labi Nauarrus *c* dicens, quod pręla-
24.*nu*, 10.*in fi.* tus tenetur inuiſere infirmum peſtilentia . Quod
ego intelligo verum quando non adſunt alij qui
poſſunt id efficere,& ſe offerant ad illud,non.n.de
bent conſentire ſubditi,vt eius guardianus,aut pręe
latus id efficiat,ne caput communitatis pro aliorũ
vita corporali periculo vitæ ſe exponat,& manen-
re in tali neceſſitate conuentu ſine ſuo capite, &
pręlato correat eius regimen,& medicinæ, & ne-
ceſſaria infirmis fratribus deficiant.

Vnde non laudo prælatum qui cũ graſſatur epi
demia in populo ipſe ante eos ad inuiſendos infir
mos,& eos in corporalibus,& ſpiritualibus curan-
dos egreditur , licet enim hoc ſit opus charitatis,
non tamen eſt charitas bene ordinata : ipſe enim
pro ſuis ſubditis eſt conſtitutus, & tenetur remo-
uere omnia impedimenta, quę eorum ſalutem cor
poralem,& ſpiritualem impedire poſſunt. Et hu-
iuſmodi egreſſus veriſimiliter , & frequenter eſt
cauſa contagij peſtilentialis . Quod contagium ſi
pręlatum occupauerit quid facient oues balantes
infirmęque ſine paſtore inter intemperiem aeris com-
morantes . Hęc paſtores animo reuoluant ſpiritu
non probato deficientes ſine cauſa, vt eorum ſub-
diti in ſalute corporali deficiant,conſiderent,quod
ipſi condemnarent curatum qui ad oppidum vici
num peſte affectum pergeret,vt eius infirmis cor-
poraliter,& ſpiritualiter mederetur , cum ex tali
facto in manifeſto periculo ſe exponeret, quod eſ-
ſet cauſa ,vt ſuis ouibus in ſimilibus infirmitatibus
& neceſſitatibus ſuccumberet.

QVAESTIO XXXII.

De prædicatoribus euangelicis in tredecim articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur tredecim.

1 *QVale,& quantũ ſit prædicationis munus, & non prædicandum ſine facultate ſuperioris.*
2 *Vtrum liceat prædicando detrahere eccleſiæ prælatos.*
3 *An poſſit prædicari in occulto.*
4 *Vtrum liceat prædicatorib.euntibus ad infideles ad prædicandum aſſociari militibus contra ipſos infideles dimicantibus.*
5 *Vtrum religioſi poſſint prædicare in Eccleſiis ſuis, & in parrochialibus contradicentibus Epiſcopis,& parrochis.*
6 *Vtrum prædicatores ſemel approbati ab Epiſcopo teneantur iterum coram eodem Epiſcopo aut eius ſucceſſoribus præſentari eorum prima licentia ſuſpenſa aut reuocata.*
7 *Vtrum prælati Eccleſiarum incurrant aliquã cenſuram impedientes ne parrochiani audiant prædicationes regularium.*
8 *Vtrum Epiſcopi poſſint procedere contra regulares errores prędicantes .*
9 *Vtrũ regulares extra clauſtra,& obedientiã ſuorũ prælatorum poſſint ad prædicationẽ admitti.*
10 *Vtrũ regulares prædicantes miracula aut reuelationes nõ authẽticas poſſint puniri ab Epiſcopis.*
11 *Vtrum quæſtores eleemoſynarũ poſſint prohiberi prædicare ab Epiſcopis.*
12 *Vtrum prædicatorib.regularib. aliqua priuilegia circa diuinum officium concedantur.*
13 *Vtrum prædicatoribus regularibus aliquod priuilegium circa ieiunia concedatur.*

ARTICVLVS I.

Quale, & quantum ſit prædicationis munus , & non prædicandum ſine facultate ſuperioris

RESpondeo dicendo,quod quale, & quan
tum ſit prædicationis munus, & quales d *Con.Senon.c.*
ſint prędicatores dico,quod oportet eos 35.& 36.
a profanorum auctorũ, & poetarũ fabu d *Con.Treu.in*
lis,& auctorib.citandis abſtinere, vt docet Conci- *c.miſſi.*
liũ Senenſe,*d* & Concilium Treuerenſe,*e* quę nũc f *Cõ.Lat.c.*3.§.
leguntur in volumine Conciliorum Surianę editio *quia vero non-*
nis.Et tanta res eſt,vt non ſit prędicandum ſine fa *nulli.*
cultate ſuperiorum ſtantium in loco Dei a quo de- g *Cõ.La.ſe.*15.
bent prędicatores ad prędicandum licentiam obti h *Brucar.lib.*1.
nere,quomodo enim prędicabunt niſi mittantur? *decreto c.*97.&
Vnde quod nulli ſine facultate ſuperiorum liceat 98.& 99.*Caſt.*
prędicare iam olim ſancitum fuit multis Con- *de iuſt. hær.c.*2.
ciliorum decretis.Quod expreſſius innouat Inno- & 3.*repor.uer.*
centius III.in Concilio *f* Lateranenſi, & Conci- *prædicare Sim.*
lium *g* Lateranenſe ſub Leone X. & multa tradit *de inſt.cath.ti.*
Brucardus *h* tradunt Caſtro Repertorium Inquiſi 19.*Bru.li.* 6.*de*
torum Simancas eleganter , & copioſè Conradus *hær.c.*4.*Aug de*
Brunus,& Auguſtinus de Ancona . Et nouiſſimè *poteſ.eccl.q.*64.
Conci-

Digitized by Google

a Conceſ. ſeſ. de refor ca. 2. §. ſi quis vero & ſeq. & ſe. 24. de refor. c. 4.

Concilium *a* Tridentinum id in multis decretis commendat, & determinat. Ait enim, regulares vero cuiuſcunq. ordinis, niſi a ſuis ſuperiorib. de vita moribus ſcientia examinati, & approbati fuerint, ac de eorum licentia etiam in eccleſijs ſuorum ordinum prędicare non poſſint, cum qua licentia perſonaliter ſe coram Epiſcopis præſentare, & ab eis benedictionem petere teneantur, antequam prędicare incipiant, in eccleſijs verò quæ ſuorum ordinum non ſunt vltra licentiam ſuorum ſuperiorum etiam epiſcopi licentiam habere teneantur ſine quam in ipſis eccleſijs non ſuorum ordinum nullo modo prędicare poſſint ipſam autem licentiam gratis epiſcopi cócadant Hęc Concilium. *b* Quod idem Concilium *c* Tridentinum determinat, vt nullus ſecularis aut regularis etiam in eccleſijs ſuorum ordinum contradicente epiſcopo prædicare pręſumat. Quod patres noſtri ordinis congregati in capitulo generali Toletano, *d* vt conſtat ex eorũ decreto intellexerunt iuxta terminos Concilij *e* Viennenſis eſſe declarandum, ſcilicet quando epiſcopus vult prędicare, &c. dicitur enim ibi loquendo de fratribus Prædicatoribus, & Minoribus, vt dictorum ordinum fratres in eccleſijs, & locis eorum, ac in plateis communibus libere valeant clero, & populo prędicare, ac proponere verbum Dei hora illa duntaxat excepta in qua locorum prælati prædicare voluerint vel coram ſe facere ſolemniter prędicari, in qua prædicare ceſſabunt, præterquam ſi aliud de prælatorum ipſorum voluntate proceſſerit, ac licẽtia ſpeciali. Et quod Concilium hoc modo ſit neceſſario intelligendum probatur, quia alias ſibi ipſi cõtradiceret; dixerat enim, quod in eccleſijs ſuorum ordinum poſſent regulares prędicare ſumpta ab eis tãtum benedictione, ſine alia ipſorum licentia ſpeciali, vt patet ex eius contextu ergo contradicente epiſcopo petita dicta benedictione poſſunt dicti regulares in eccleſijs ſuorum ordinum prędicare, ſecundum ipſummet Conciliũ vnde prædictum decretum debet intelligi in caſu excepto in dicto Concilio Viennenſi quando, ſcilicet, epiſcopus prędicat aut vult coram ſe prædicari, vt ſic correctio legum euitetur. Et aduertendum quod parrochus poteſt concedere licentiam viro docto aut regulari docto, & noto, vt duob. aut tribus vicibus in ſua parrochia, & eccleſia concionetur prout tenet Henriquez, *f* affirmans hanc eſſe opinionem aliquorum Doctorum, & Magiſtrorũ cum quibus ipſemet conſulit, quod ſcilicet poſſit parrochus hanc licentiam concedere etiamſi dicta perſona non ſit ad prædicãdũ ab ordinario ipſius parrochi approbata. Et ante dictos patres hanc opinionem tenuit Innocentius *g* dicens, quod ſi perſona prædicare volens ſit notabilis ſicut Magiſter in Theologia, vel alius competens, & idoneus prædicator, & per ſuum Epiſcopum approbatus, & definitus ad curam animarum, vt ſunt eccleſiarum pręlati, vel alij quib. prędicare generaliter vel ſpecialiter ſit conceſſum quilibet curatus hanc authoritatem dare poterit. Quod intelligit Hoſtienſis cauſaliter, & in tranſitu, & ita tenet Penna. *h* Et aduertendum, quod prędicatores Societatis ſemel ab vno Epiſcopo approbati poſſunt prędicare itinerantes in locis vbi voluerint non contradicente parrocho, vt teſte patre Henriquez, *i* conceſſit Gregorius Decimus tertius, niſi Epiſcopus proprius adſit, & huius conceſſionis ſunt participes mendicantes, & alij qui Societatis fruuntur priuilegijs.

b Conc. in d. §. ſi quis uero.
c in d. c. 4.
d Ordi. Tole. f. 10.
e ca dudum de ſepul.
f Henri. l. 7. de indul. c. 16. iuxta cauſam.
g Inn. in c. cum ab eccle. de offi. ordin.
h Pen. in direc. inquiſ. p. 170. n. 8. in impre. ſ venet.
i Hen. vbi ſup.

d Con. Senone. 35. & 36.
d Con. Trent. c. miſſi.
f Cõ. Lat. ca. 3. §. quia vero nonnullis.
g Cõ. La. ſe. 15.
h Brucar. lib. 1. decreto c. 97. & 98. & 99. Cap. de inſt. har. c. 2. & 3. repor. ut. prædicare Sum. de inſt. cath. n. 19. Brulis. 6 ... ha ... c. 4. Aug ... poteſ. eccl. 4. ...

ARTICVLVS II.

Vtrum liceat prædicando detrahere eccleſiæ Prælato.

Reſpondeo dicendo, quod Clemẽs *k* V. in Cõcilio Viennenſi inquit religioſis in virtute ſãctæ obedientiæ, & ſub maledictionis æternę interminatione diſtrictius inhibemus, ne in ſermonibus ſuis eccleſiarum pręlatis detrahant. Et patres Cõcilij Senonenſis *l* aiunt; nonnulli prędicatores beneuolentiam vulgi captantes adminiſtratorib. tam eccleſiaſticis quam ſecularibus detrahunt ſubditos ſuis moribus rebelles, & inobedientes reddunt. Et poſt aliqua ait, ſi pręlatis eccleſię, & principib. detraxerint ac populum ab obediẽtia ſuperiorum retraxerint nos volumus tales, & tam ineptos concionatores ab officio prędicationis ſuſpendi, & a ſuis ſuperioribus pro more, & cenſura exceſſus acriter puniri.

k Clem. §. 1. ... prius.
l Con. Senon. in decretorum c. 35. & 36.

In Concilio quoque Lateranenſi *m* ſub Leone X. hęc poſt alia patres decreuerunt dicentes, inhibemus omnibus, & ſingulis clericis ſecularib. uel regularibus ceteriſque cuiuſcunque ſtatus gradus & ordinis exiſtant, qui onus prędicationis aſſumẽt ne de cetero in ſermonibus ſuis futura ex literis ſacris conſtanter prędicent, ſed ex diuinę vocis pręcepto euangelium omni creaturę cum vitiorum deteſtatione, & uirtutum commendatione declarẽt, & pacem ac dilectionem mutuam a Redemptore noſtro tantopere commendatam ubiq. fouentes, non ſcindant ueſtem inconſutilem Chriſti, ſed ab Epiſcoporum, & pręlatorum, ac aliorum ſuperiorum eorumque ſtatus ſcandaloſa detractione, quos coram uulgo, & laicis non modo incautè ſed etiam intemperanter reprehendunt, & mordent, & ab eis male geſtorum expreſſis quandoq. nominibus aperta, & manifeſta redargutione abſtineãt denique conſtitutionem felicis recordationis Clementis Papæ V. quam tenore pręſentium innouamus, & approbamus inuiolabiliter ab eis obſeruari debere decernimus.

m Conc. Lat. ſeſ. 11.

Et aduertendum, quod gloſſa *n* quędam allegat quandam D. Hieronymi ſententiam ad Ruſticum dicentis, non eſt humilitatis meę, atque menſurę de miniſtris eccleſiarum ſiniſtrum quippam dicere, habeant illi ordinem ſuum, & gradum. Et Tullius in inuectiua contra Salluſtium in fine ſic dicit ſępe uidi grauius offendere animos auditorũ eos qui aliena uitia apertè dixerant, quam eos qui cõmiſerunt. Intelligo autem hanc literam dicit prędicta Gloſſa, *o* cum nominatim detrahunt uel per circumlocutionem quę uicem habeat proprij nominis alias in genere bene liceret prędicatoribus tangere uitia pręlatorum: licet enim in genere, quod non licet in ſpecie, ut dicitur in iure, *p* & ex ſacris literis ſatis patet dicente Domino, ſuper cathedram Moyſi ſederunt ſcribę, &c. eorum opera nollite facere. Caueant tamen, ut etiam in generali locutione linguam refrenent, quia qui inordinatè loquitur ſentiet male, ut dicitur in quodam Canone. *q*

†

n Gl. ĩ v. detrahant in cl. religioſ. §. quib. ... pri. & exceſ. prælat. 16. q. 1. ca. ... clerius.
o Glo. in d. ver. detrahans.
p c. ſacerdos ... offi. ordi. M. ... 23.
q c. ſit rector diſt.

ARTI-

Digitized by Google

ARTICVLVS III.

An poſſit prædicari in occulto.

Reſpondeo dicendo videri non poſſe in occulto prædicari. Chriſtus n. & ſui miniſtri palã locuti ſunt. Et ſic dicebat ipſe *a* Redemptor, & Doctor noſter, ego palam locutus ſum mundo, ego ſemper docui in ſynagogis, & in templo, quo oẽs Iudæi conueniunt, & in occulto locutus ſum nihil, quid me interrogas: interroga eos qui audierũt quid locutus ſum ipſis, ecce ipſi ſciũt quid dixerim eis. Pondera obſecro ait Michael de Aninyon, *b* quanta exaggeratione verborum profitetur, & conteſtatur ſe palam, & non in occulto locutũ. Magos etiam quærentes Regem Iudæorum in Iudæa rem ſanè duram auditu Herodis Regis non ad vicos ſecretos, neque ſtatim ad eandem Bethlehem, ſed ad Hieruſalem metropolim Iudæorum, qualis eſt apud nos Roma, Cœlorum ſtella perduxit, vt ibi prius per principes Iudæorum inquiſitio Magorum examinaretur, vt apud Mathæum *c* legimus acceſſiſſe. Et Paulus *d* ad Agrippam purgans ſe dicebat, latere nihil horum arbitror, nec enim in angulo quidquam horum geſtum eſt. Et ideo ſanctiſſimus Gregorius Papa XIII. prout refert dictus Michael de Aninyon merito præcepit, vt etiam cõfeſſiones ſacramentales quę plus omnibus ſecretum expoſtulant non in latibulis audirentur, ſed in publico ſolo verborum ſecreto reſeruato, & ſigillo confeſſionis, vt ſcilicet ſacerdos, & pœnitens videãtur, & non audiantur. Quo viſo, & euangelio id ipſum prædicante neſcio, qua lingua poſſit aliquis laudare prædicatores in terris infidelium occultè prædicantes, & in publico propter metum infidelium parum aut nihil loquentes: & neſcio quo vultu poſſunt vituperare prædicatores qui palam locuti ſunt non erubeſcentes neque timentes prædicare euangelium in templo, & Apoſtolos qui palam de Chriſto ſunt loquuti ſcientes virtutem Dei eſſe in euangelio, ipſumque comparari grano ſinapis, quod in occulto, & non attritum minimum eſt, ſed in publico, & attritum maximã acrimoniam præ ſe fert, & ad multa eſt valde vtile. Quod videmus tempore martyrum in primitiua Eccleſia contigiſſe, in quo ipſi propter prędicationem publicam euangelij, vt grana tritici in terra ceciderunt, & mortui propter fidem multum fructum attulerunt. Et iſta eſt prædicatio euangelij qua ab incunabulis vſa eſt eccleſia quę in proponendo, & docendo ea quæ pertinent ad fidem, & bonos mores eſt columna, & fundamentum veritatis. Vnde precor omnes dominos Epiſcopos ne verbum Dei in ciuilibus ſecretis conſentiant etiam à viris Catholicis, & probatis in literis, & virtute prædicari, ne ex tali occulta Catholicorum prędicatione aliquis non ita Catholicus ſumat occaſionem ad prędicandum ea quę non ſanam doctrinam prę ſe ferant, præcipiant in eccleſijs publicè verbum Dei proponi, ne aliquis transfigurans ſe in angelum lucis occultè prędicando diuidat Chriſtum, ſuperſeminet zizaniam.

a Ioann. 18.
b Ani. in ora. de venit. out. et paſto. c. 29. nu. 23.
c Matth. 2.
d Act. 26.

ARTICVLVS IV.

Vtrum liceat prædicatoribus euangelicis euntibus ad fideles ad prædicandum aſſociari militibus Chriſtianis contra ipſos infideles dimicantibus.

Reſpondeo dicendo, quod quidam Maſcardus *e* de Suſſanis in virtute tangit hanc quęſtionem. Quærit enim ibi vtrum bella mota per Chriſtianos contra Barbaros quos Indos vocamus, fuerint licita, & de eorum coactione ad fidem Catholicam qui reſoluit bella licita eſſe, & iuſtè ad fidem Catholicam potuiſſe, & poſſe compelli. Quod probat primo, conſtat enim gentes illas fore natura barbaras, & abſque aliqua prudentia, & barbaricis vitijs contaminatas, vt legere eſt in hiſtoria de illis exarata, vnde poterunt armis cogi, & id bellum contra tales eſt iuſtum iure naturæ. Ait enim Ariſtoteles. *f* Et qui neque natura ingenuos habẽt animos vt verborum doctrina duci queant neceſſe eſt, quaſi belluas quaſdam ſub iugo ponere, & legum auſteritate coercendos fore, vt idem philoſophus, *g* Et per hunc modum coacti recta operantes virtutum actib. aſſuefaciẽdo tandem in bonos viros euadunt, vt ipſemet Ariſtoteles *h* ait, ex eo enim quod multoties agitur ſecundum rationem imprimitur forma rationis in vi appetitiua, quę impreſſio nihil aliud eſt, quã virtus moralis. Ad quæ comprobanda aliquos Canones *i* allegat ibi Archidiaconus, & congerit aliqua Ioannes Andreas, alijs autem hanc comprobat partem, quib. omnib. reſpondet Epiſcopus Chiapenſis in quodam libello quem compoſuit contra quendam doctorẽ Sepulueda, qui ſupra poſitam opinionẽ his, & alijs fundamẽtis viſus eſt in his Hiſpaniarum partibus defendere, contra quem zelo fidei inflammatus comitatus a quibuſdam doctiſſimis familię Dominicanæ alumnis ticionem fumigantem in ore portãtibus coràm maieſtate Imperatoris Caroli V. obtinuit dictus Epiſcopus Chiapenſis etiam Dominicanus ipſumq; Sepuluedam ticione fugauit cuius doctiſſimi, & zeloſiſſimi viri rationes nolo in pręſentiarum referre: eſſet enim neceſſarium volumẽ integrum imprimi, vt omnia quę dici, & dici poſſunt in medium proponerentur.

Sed non poſſum non ſubijcere quoddam argumentum, quod a dicto Domino Epiſcopo Chiapiẽſi refertur. Quod eſt huiuſmodi, nam Chriſtus Dominus & Apoſtoli non potentia armorum, ſed pijs ſuaſionibus, & Angelicis prędicationibus militabant, quorum exemplum, & Hiſpani in Indijs ſequi debuiſſent mittendo prius ad eos prędicatores Euangelicos vt factum eſt in primitiua Eccleſia, nam ad fidem nemo per vim eſt compellendus, quia voluntarius tantum admittitur vt ſacra ſcriptura nos docet, & multa decreta *k* Sanctorum Patrum nobis prędicant.

Huic fortiſſimo argumento reſpõdet prędictus author Maſcardus quod ad fidem nemo compellendus eſt per vim quia voluntarius tantum admittitur, & ſic dicti Indi non fuerunt ad fidem per vim coacti, ſed mota bella cõtra eos vt fidem Chriſti, & eius propagationem, & prędicationem non impedirent, & admitterent qui eos in fide pie inſtruent, & ſponte poſtea credentes ſe conuerterent vt contigit eis, qui admirati ad baptiſmum conuolaſſe feruntur, nam conſtat etiam ante tempora Conſtantini. fidem prędicari noluiſſe ſine mortis pœna, & ſecundum id quod tradit

e Maſc. de Suſſan in trac. de Iud. & alijs infidelib. ca. 14. qui tra. habet ĩ to. 14. in act. diue. doctor. in 1. p.
f Ariſt. 1. politico c. 3. et 5.
g Ari. 10. eth.
h Ari. 11. eth.
i c. ſchiſma. 23. quæ. 6. et c. quiſnos vbi Archi. Andr. in c. 2. de hære. lib. 6.
k 45. d. c. de Iudæis c. ad fidem 23. q. 5. c. maiores. § itẽ quæritur de baptiſmo c. ſicut vbi per omnes de iud.

Digitized by Google

a *D.Th.2.2.q.10.ar.8.*

b *Geneſ. in Apo ad Epi. Segovienſem.*

c *Oſe.7.*

d *D.Th.addit. 550.ad 4.d.37 Bellar.li.5.Roman.Pon.c.7.*

dit Diuus Thomas *a* frequenter inquit Chriſti fideles contra infideles bellum mouent nō quidem vt eos ad credendum cogant, ſed vt compellant ne fidem impediant, quam partem validiſſimis fundamentis amplexatur Ioannes Geneſius *b* & confirmatur, nam poteſtas ipſorum infidelium nō eſt à Deo cum ſint contra ipſum de quibus dicitur apud *c* Oſeam, ipſi regnauerunt & non ex me. Et confirmatur deinde quia poſſet Papa ſic baptizatos eximere a iure & obedientia principis pagani impedientis Chriſtianiſſimum ſicut poteſt vxorem conuerſam eximere a poteſtate viri pagani, prout tenent D. Thomas *d* & doctores cōmuniter cum Bellarmino. Ex quib colligitur ſecundum prędictam ſententiam prædicatores Euangelij in partib. infidelium peragrantes iuſtè poſſe aſſociari militib. ne Euangelij prædicatio impediatur, & ad defendēdū baptizatus à manib. infidelium, & ſi opus fuerit ad eos eximendos a poteſtate principis pagani qui eos iuriſdictioni diaboli iterum tradere conatur vt ſic alij pagani hoc auxilio & fauore allecti in fide inſtruātur, & baptiſmi ianuā igrediātur.

Quibus reſpondeo quod hoc a viris doctis ſpeculatiuè concedi poteſt, at quantum ad practicam maximas meo iudicio patitur difficultates, tū quia ipſi milites aſſociando prędictos religioſos magis impediunt prædicationem Euangelij, & conuerſionem infidelium quam fouent, ſunt enim publici fures, blaſphemi, lupi rapaces qui quærentes diuitias, & bona ipſorum infidelium per extorſionem, & violentias quæ proh dolor magis debent fieri, quam ſcribi, & ſunt cauſa vt verbum Dei apud gētes illas blaſphemetur, & prædicatores ſancti Euāgelij vt ſocij talium vt tales ab infidelib. reputentur, quorum vita cum ab ipſis contemnatur neceſſarium eſt vt etiam doctrina ſimiliter ſpernatur. Tum quia licet maieſtas regalis catholica, & ſuum conſilium regale Indiarum præſcribant in Hiſpanis modum, & normam ſatis catholicam quomodo milites ſe debeant habere in auxiliando & fouendo fideles ad fidem conuerſos ne ab infidelib. opprimantur, vim vi tollendo quod de iure naturali omnibus eſt cōceſſum, & præcipuè hoc debeat habere locum in negotio propagationis fidei, pro cuius fauore multa in ſacris canonib. priuilegia, & cōceſſiones ſunt indulta, licet, inquam, hic modus catholicus ipſis militib. præſcribatur, ipſi tamen vt ſcimus excedunt auaritia moti & ferocitate nimia ducti ita vt conuerſio ſit violenta, quod ex fide dignis qui ab illis partib. ad has Hiſpaniarum venīūt ſcitur quorum aliqui ſuper contritione illarum gētium plorant dicentes prædictos milites inuenientes ſpolia multa manibus plaudere.

At contrarię partis in ſuperioribus probatæ aſſertores his omnibus in hunc modum ſatisfacere nituntur dicentes quod ea quæ ſunt per accidens non veniunt in conſiderationem, ſed tātum ea quę ſunt per ſe, aſſociare autem milites Chriſtianos prędicatores Euangelicos prætendentes tantum Euangelium liberè prædicari, & impedimenta remouere intentantes quando aliter ſinaliter non poteſt prædicari ex ſua natura, & per ſe bonum eſt, vt probatum eſt in ſuperioribus: ipſos autem milites fideles in ipſa expugnatione, & remotione prædictorum impedimētorum rapinis, furtis, adulterijs, ſtupris, & alijs facinoribus inſiſtere, quærendo hęc & non animas eſt quid accidentarium, minime a Rege catholico intentum, immo eſt quid ab eo ſpecialiter prohibitum vt patet ex eius Chriſtianiſſima inſtructione iuxta placita Apoſtolica facta & edita & ideo hęc non debent venire in conſiderationem vt per ea prædictum bonum ſubſtantiale deſeratur, nec prędicta mala poteſt Eccleſia euitare ſine diſpendio profeſſionis fidei, prout nunc videmus in ipſis Iudæis, & quandoq. Eccleſia tolerat minus malum, vt maius malum euitetur vt in iure *e* notatur, & tolerat quandoque minus malum ſub diſſimulatione cauſa maioris mali euitandi, & talis tolerantia vocatur conceſſio impunitatis, & comparatiuè permiſſio, quando permittit vnum malum vt maius euitetur vt declarat quædam gloſſa *f* & ibi Dominicus declarans quid ſit iſta permiſſio cōparatiua.

e *c.in præſ. de ſponſ. Ar. conſi.242.co*

f *gl.in c.den in v. venia ibi Domic.d. ſu.gl. v.prior*

At ſupradictis reſpondeo quod in noſtro caſu permittuntur ſi bene perpenditur prædicta mala, & militum inſulta propter bonum fidei vt ita eius fiat propagatio, & quod in ſe improbum eſt non pōt iure permitti propter aliquod bonum vt dicitur in iure *g* & tradunt Hoſtiēſis, Ioannes Andreas & Abbas, nam quamuis malū minus tolerari poſſit propter maius malum euitandum vt dicitur in iure *h* vbi Auguſtinus conſuluit minus peccatū, vt euitetur maius, tamen quod in ſe malum eſt ipſa natura non pōt iure permitti vt dicit quædā decretalis *i* ſuper quam Abbas concludit quod ēt ex diſpenſatione permitti non poteſt. Nemo autem eſt qui ignoret furta, latrocinia homicidia, blaſphemias, & alia facinora quæ a dictis militib. committuntur eſſe in ſe mala, & impedire conuerſionem infidelium tanquam media aliena à fide ſuſcipienda cum corde credatur ad iuſtitiam.

g *c.ſuper eo uſu.c.cū magi ne cleri. vel uent.vbi Hoſt And & Abb.*

h *c.quod ſi 31.q.2.*

i *d.c.ſuper eo & in d.c.cum magno ubi Ab*

Nec obſtat illud quod obijcitur, ſcilicet, quod tantum prædicatio Euangelij prætenditur, ad qđ conſequendum vtuntur militibus non ad offendēdum, ſed defendendum, & ſi offendent hoc non prætenditur ab ipſis. Nam reſpondeo, quod licet ab ipſis non prętendatur ſatis eſt, vt alia via gradiātur, quod non obſtante eorum prohibitione ita cōmuniter fieri ſciantur. Et aduertendum, ꝙ malum per accidens non eſt permittendum etiam ad euitandum aliud maius malum, quando aliter illud maius malum pōt impediri, vnde cum gens illa īſularum poſſit bono exemplo Chriſtianorum adiuta ad fidem conuerti non eſt neceſſe, vt ad arma pro eius conuerſione recurramus, & proh dolor, quia ſi reſiſtentia prædicationi in ipſis inuenitur hoc aliquando ex inſultus Chriſtianorum euenit, cum ipſa vt plurimum eſſet gens pacifica prout patet ex Bulla Alexandri VI. Data Regibus Catholicis. Ibi *inuenerunt nuntij veſtri certas inſulas et terras firmas in quibus quamplurimæ gentes pacificè inhabitant.* Etc. & ſtatim addit. *Hortamur vos quā plurimum in Domino & per ſacri lauacri ſuſceptionem, qua mandatis Apoſtolicis obligati eſtis, & per viſcera Domini noſtri Ieſu Chriſti attētè requirimus vt cum expeditione huiuſmodi in inſulis & terris de gentes ad Chriſtianam religionem ſuſcipiendam inducere velitis ac debeatis. Et infra ait, inſuper mandamus vobis in virtute ſanctæ obedientiæ (ſicut etiā pollicemini: & non dubitamus pro veſtra maxima deuotione, & regia magnanimitate vos eſſe facturos ad terras firmas prædictas viros probos Deum timentes peritos ad inſtruendum incolas, & habitatores præfatos in fide catholica, & bonis moribus imbuendum deſtinare debeatis omnem debitam diligentiam in præmiſſis adhibentes.* Quæ verba valde condemnant inſulta ſuperius allegata.

ARTI-

Digitized by Google

ARTICVLVS V.

Vtrum religioſi poſſint prædicare in Eccleſiis, ſuis & in parochialibus contradicentibus Epiſcopis, & parochis.

RESpondeo dicẽdo, quod Gregorius IX. *Præcipit omnib. Eccleſiarũ prælatis, vt fratres ordinis minorum ad officium prædicandi (ad quod dicit quod ſunt profeſſione ſui ordinis deputati) benigne recipiant, & vt admoneant populos eis commiſſos quatenus ex ore prædictorum fratrum vbi Dei ſemen deuote ſuſcipiant ac etiam quod in neceſſitatibus huiuſmodi fratrum liberales exiſtant*, Ita habetur in libro monumenta *a* ordinum.

a *In 1. im. f. 26 & in 2. f. 109. concl. 133.*

Et Benedictus XI. *ſtatuit quod fratres ordinis prædicatorum, et minorũ qui ad prædicãdũ deputati sũt poſſunt in Eccleſiis & locis ſuis. ac in plateis cõmunibus ſeu publicis libere (abſq. diœceſanorũ, & aliorum prælatorũ petita licentia) clero & populo prædicare eiſq. proponere verbũ Dei. Voluit tamen quod prædicti fratres caueant omnino ne illa hora in qua diœceſani prædicauerint vel coram ſe prædicare fecerint prædicent ipſi fratres niſi forſan hoc facerent de voluntate diœceſanorum ipſorum, aut in ſtudijs generalibus, diebus illis duntaxat, quibus ſermones ad clericum fieri ſolemniter ſiue in funeribus mortuorum, ſiue in eorundem fratrum feſtis ſpecialibus ſeu peculiaribus, quia in prædictis quatuor caſibus occurrere poterunt in prædicationibus cum diœceſanis*, Ita habetur in libro *b* ſuperius allegato.

b *In 1. imp. fol. 127. et in 2. fo. 203. con 500.*

c *ſeſ. 5. §. 2.*

Circa quam conceſſionem, ibi, *in Eccleſiis, & locis ſuis*, Eſt aduertendum, quod hoc eſt limitatum per Concilium Tridentinum *c* vt. ſ. teneantur petere benedictionem a Dominis Epiſcopis. Pro quo eſt notandum, quod per decretum Pij V. in Eccleſijs noſtris poteramus prędicare ſine benedictione ordinarij, vt habetur in conſtitutione, Et ſi mendicantium ordines, data anno Domini milleſimo quingenteſimo ſexageſimo ſeptimo, ſed quia conſtitutio illa fuit poſtea per Gregorium XIII. ad terminos iuris communis, & ſacrorum Concilij Tridentini Canonum redacta, ideo nunc hanc benedictionem petere tenemur.

Circa eandem conceſſionem ibi, *ac in plateis cõmunibus*, Aduertẽdum, eſt primo quod *Sixtus IV. conceſſit fratrib. Carmelitanis vt poſſint libere prædicare populis in locis publicis abſq. tamen parrochialium Eccleſiarum iuris præiudicio, & declarauit qđ huiuſmodi iuris præiudicium intelligatur de decimis & primitijs duntaxat quæ a laicis ſolent clericis exhiberi*. Ita habetur in libro monumenta *d* ordinũ. Et vult dicere Summus Pontifex, quod dummodo Eccleſiis parrochialibus non ſequatur præiudicium, quoad exactionem decimarum, & primitiarum poſſint prędicti fratres prædicare libere in quibuſcunque locis publicis.

d *In 1. imp. fol. 122. & in 2. fo. 165. concl. 163.*

e *ſeſ. 34. de ref. c. 4.*

f *Clem. dudum de ſept.*

Aduertendum ſecundo, quod in plateis communibus non poſſunt religioſi prædicare contradicente Epiſcopo. Cum Concilium *e* Tridentinum definiat, quod nullus ſecularis, aut regularis etiam in Eccleſiis ſuorum ordinum contradicente Epiſcopo prædicare præſumat. Quod explicandũ eſt iuxta conſtitutionem Bonifacij VIII. & *f* Clementis V. qui aiunt, ſtatuimus & ordinamus vt prædicatorum & minorum ordinum fratres in eccleſiis, & locis eorum, ac in plateis communibus liberè valeãt clero, & populo prædicare, ac proponere verbum Dei hora illa duntaxat excepta, in qua locorum prælati prędicare voluerint, vel coram ſe facere ſolenniter prædicare, in qua prædicare ceſſabũt, præter quam ſi aliud de prǫlatorum ipſorum volũtate proceſſerit, ac licentia ſpeciali. In ſtudiis autẽ generalibus vbi ſermones ad clerum ex more fieri ſolent diebus illis, quibus prædicari ſolenniter cõſueuit, ad funera etiam mortuorum, & in feſtis ſpecialib. ſiue peculiaribus eorundem fratrum poſsũt iidẽ fratres & liceat eis liberè prędicare, locis Dei verbum proponere epiſcopus, vel prælatus ſuperior clerum ad ſe generaliter conuocaret; ac ex aliqua ratione, vel cauſa vrgenti clerum ipſum duceret congregandum, in eccleſiis autem parrochialibus fratres illi nullatenus audeant, vel debeant prædicare, vel proponere verbum Dei, niſi fratres prædicti a parrochialibus ſacerdotibus inuitati fuerint vel vocati, & de ipſorum beneplacito & aſſenſu ſeu petita licentia fuerit, & obtenta, niſi epiſcopus vel prælatus ſuperior eoſdem fratres prædicare mandaret. Ex quibus patet quomodo Clemens. V. reuocauerit Benedicti X. conſtitutionem quoad exceptionem factam in illis verbis, ibi dieb. illis dũtaxat, & apparet quibus limitationib. poſſint hodie regulares officium prędicationis exercere. Et aduertendum, quod regulares non poſſunt approbari ab ordinario ad prædicandum niſi a ſuis ſuperioribus prius approbentur, & ab eis vt idonei pręſententur prout ordinauit *g* Leo X. & Concilium Lateranenſe & Tridentinum.

g *ſup. f. 127. cõc. 565. La. vlt. ſe. 11. de modo prædi. conc. Tri. ſe. 5. ca. 2. §. ſi quis vero.*

ARTICVLVS VI.

Vtrum prædicatores approbati ſemel ab Epiſcopo teneantur iterum coram eodem Epiſcopo, aut eius ſucceſſoribus præſentari, eorum prima licentia ſuſpenſa, aut reuocata.

REſpondeo dicendo, quod licet confeſſarii ſecularium in ordine prædicatorum, & minorum, ſemel ab vno ordinario approbati, nec ante ipſum, nec ante eius ſucceſſores in eadem diœceſi teneantur iterum præſentari, prędicatores tamen harum ſacrarum religionum hoc nõ gaudent priuilegio. Ratio enim quare confeſſarii eo fruuntur indulto eſt, quia à Domino Papa habent iuriſdictionem, quam ab eis non vult Papa pro libito ordinariorũ auferri, prout in 1. tomo *h* late diximus. At prędicatores ad prędicandũ non recipiunt iuriſdictionem, ſed tantum quãdam approbationẽ quam Sũmi Pontifices ſemper voluerunt ab epiſcopis mẽdicari, & pro libito reuocari cum munus prędicandi apud ipſos principaliter reſideat vt ſacri Canones ſignificant, & Concilium Tridẽtinum *i* nos docet. *Quapropter Gregorius XIII. Conceſſit ſocietati Ieſu, quod huius ſacræ religionis confeſſarij, ac prædicatores ab aliquo ordinario ſemel approbati, & a ſuis ſuperioribus ad huiuſmodi munera deputati quandocũque ſiue mari, ſiue terra iter faciunt poſſint non repugnantibus tamen curatis parrochialium eccleſiarũ verbum Dei prædicare, & quorumcunque Chriſti fidelium confeſſiones audire, dummodo id non faciãt in oppidis, aut locis in quibus ordinarij exiſtunt niſi eorum licentia deſuper obtenta*. Ita habetur in compendio ſocietatis, *k* Qui priuilegio fruuntur prædicatores ordinum mendicantium, & alii qui cum ipſis communicant in priuilegiis conceſſis, & concedendis.

h *1. tom. q. 4.*

i *ſeſ. 5. ca. 2. ſeſ. 24. de refo. c. 4.*

k *compe. ſoc. tit. confeſ. §. 2.*

†

AR TI-

Digitized by Google

ARTICVLVS VII.

Vtrum prælati eccleſiarum incurrant aliquam cen ſuram impedientes, ne parochiani audiant prædicationes regularium.

RESpondeo dicendo, quod *Bonifacius IX. Prohibuit ſub excõmunicatione ipſo facto in quoſcũque contra facientes ne prælati eccleſiarum, aut alij quicunque populum, aut parochianos ſuos retrahere præſumant, quominus accedant ad audiendas prædicationes fratrum prædicatorum quoties & quomodo voluerint*: ita habetur in ſupplemento, *a* & tradit Corduba in additionibus ad compendium.

a *Sup. fol. 185. con. 465. Cor. ĩ add. ad cõp. tit. prædicante.*

ARTICVLVS VIII.

Vtrum Epiſcopi poſſint procedere contra regulares errores prædicantes.

RESpondeo dicendo, quod Leo X. *mãdauit omnibus clericis tam ſecularib. quam cuiuſcunque etiam mendicantium ordinum regularibus qui onus prædicationis ſuſtinent, quique in futurum ſuſtinebunt, vt* Euangelicam *veritatem, & ſacram ſcripturam iuxta declarationem, interpretationem, & ampliationem doctorum, quos eccleſia vel vſus diuturnus approbauit, legendoſq. hactenus recipit, prædicẽt, & explanent, nec quicquam eius proprio ſenſu contrarium, ac diſſonum adijciant, ſed illis ſemper inſiſtant quæ ab ipſis ſacræ ſcripturæ verbis rite, ac ſanè, & præfatorum doctorum interpretationibus intellectis non diſcordant. Tempus quoque præfixum futurorum malorum, vel Antichriſti aduentum, aut certum diem iudicii prædicare, vel aſſerere nequaquam præſumant: Cum veritas dicat non eſſe noſtrũ noſſe tempora, vel momenta, quæ pater poſuit in ſua poteſtate, quod vlterius proſequitur præfatus* Leo X. prout continetur in ſupplemẽto. *b* Quod ſanctiſſime fuit ordinatum ne prædicatores a doctrina Catholica deuiantes tanquam inimicus homo ſuperſeminet zizaniam, & illi qui conſtituti ſunt in populo ad ædificationem, fiant in ruinam, & in ſcandalũ. Propter quod Conc. Trid. *c* determinauit dicens, ſi vero, quod abſit, prædicator errores, aut ſcandala diſſeminauerit in populum etiamſi in monaſterio ſui vel alterius ordinis prædicet Epiſcopus ei prædicationem interdicat. Quod ſi hæreſes prædicauerint contra eum ſecundum iuris diſpoſitionem, & loci conſuetudinem procedat, etiamſi prædicatori ipſe generali, vel ſpeciali priuilegio exemptum ſe eſſe prætenderet, quo caſu epiſcopus authoritate apoſtolica, & tanquam ſedis apoſtolicæ delegatus procedat. Curent autem Epiſcopi ne quis prædicator, vel ex falſis informationibus, vel alias calumnioſe vexetur, iuſtamvè de eis conquerendi occaſionem habeat. Hęc Concilium.

b *Sup. 126. cõc. 566. & 569.*

c *Conc. Tri. ſe. 5. c. 2. §. ſi vero quod abſit.*

ARTICVLVS IX.

Vtrum regulares extra clauſtra, & obedientiam ſuorum prælatorum viuentes poſſint ad prædicandum admitti.

RESpondeo dicendo, quod Conc. *d* Trid. ordinauit dicens, caueant præterea Epiſcopi, ne aliquem, vel eorũ qui cum ſint nomine regulares extra clauſtra tamẽ, & obedientiã religionum ſuarum viuunt, vel presbyterorum ſecularıũ, niſi ipſis noti ſint, & moribus atq. doctrina probati, etiam quorumlibet priuilegiorum prætextu in ſua ciuitate, vel dięceſi prædicare permittant, donec ab ipſis epiſcopis ſuper ea re ſancta ſedes Apoſtolica cõſulatur a qua priuilegia huiuſmodi, niſi tacita veritate, & expreſſo mandato ab indignis extorqueri veriſimile non eſt, extra clauſtra aũt viuere cenſendi non ſunt, qui pro aliquib. negotijs exercẽdis de licentia ſuorum prælatorũ extra monaſteria viuũt. Et Clemẽs IV. prohibuit, *ne fratres quos ab ordine minorum, pro ſuis culpis, expelli contigerit, vel egreſſi fuerint proprio motu præſumant prædicare, &c. niſi ad alium ordinem in quo licitè exercetur, huiuſmodi officiũ de licentia ſedis apoſtolicæ, vel miniſtrorũ ordinis* præfati trãſierint. *e* Ita habetur in monumẽtis ordinum, in quo libro, & quoad Carmelitas, *f* & quoad prædicatores *g* id ipſum inuenitur cõceſſum. Et ita poterunt domini epiſcopi eiectos a prædicando impedire, immo caſtigare ſi eos ſciuerint prædicare cum a domino Papa miniſterium prædicationis exercere ſint prohibiti.

Quæſt. Canonic. & Reg. tom. 3.

d *ſeſ. 5. c. 2. §. caueant, præterea*

e *In 1. imp.* [illegible] *54. & in 2.* [illegible] *141. conc. 3*[illegible]

f *In 1. imp* [illegible] *103. & in 2.* [illegible] *186. conc. 47*[illegible]

g *In 2. imp. f*[illegible] *238. conc. 5*[illegible]

ARTICVLVS X.

Vtrum poſſint puniri ab Epiſcopis regulares reuelationes, aut miracula non authentica prædicantes.

RESpondeo dicendo, quod *Leo X. in Conci.* Lateranenſi *vltimo ſtatuit, vt ſi quibuſdã dominus futura quædã in Dei Eccleſia inſpiratione quapiã reuelauerit, quoniam res magni momenti eſt, eo quod non de facili credendum ſit omni ſpiritui, ſed ſint probãdi ſpiritus (teſte Apoſtolo) an ex Deo prouenĩãt tales aſſertæ inſpirationes, antequam publicentur aut populo prædicentur Apoſtolicæ ſedis examini ſubdantur. Quod, ſine mora periculo id fieri non valeret aut vrgens neceſſitas aliud ſuaderet, tunc eodem ordine ſeruato ordinario loci notificentur, vt ille adhibitis ſecum tribus aut quatuor doctis & grauib. viris, & in eiuſmodi negotio exercitatis diligenter examinato, quando id expedire videbunt (ſuper quo eorũ conſcientias onerat) licentiam concedere poſſint.*

Et ſi quis in huiuſmodi prædicationibus miracula falſa aut incerta, vel prophetias, quæ ex ſacra ſcriptura non conſtant, ſeu epiſcopis, aut eorum ſuperioribus præfatis detrahere aut fuerint vltra pœnas contra tales a iure ſtatutas excommunicationis, & ſententiã a qua non niſi a Romano Pontifice (præterquam in mortis articulo conſtituti) abſolui poſſint, eos incurrere voluit. Et vt eorum exemplo alij attentare ſimilia minime audeant eis prædicationis etiam officium interdictum eſſe perpetuo decreuit, ita habetur in ordinis ſupplemento. *h*

h *Fo. 127. conc. 569. & 570.*

ARTICVLVS XI.

Vtrum quæſtores eleemoſynarum poſſint prohiberi prædicare ab epiſcopis.

RESpondeo dicendo, quod Concilium *i* Tridẽtinum ſequens veſtigia Concilij Lateranenſis, ſub Innocentio Tertio ordinauit, quod quæſtores eleemoſynarij, qui etiam quæſtuarij vulgo dicuntur cuiuſcunque conditionis exiſtant nullo modo, neq. per ſe, nec per alium prædicare præſumãt. Et contra facientes ab Epiſcopis, & ordinarijs locorum priuilegijs quibuſcunque non obſtantib. opportunis remedijs omnino arceantur. Quod decretum vtrum extendatur ad regulares quæſtuantes, & prædicantes dictum eſt latere in ſecundo *k* tomo.

i *Conc. Tri. ſe* [illegible] *c. 2. in fin. Con. Lat. ca. 62. c. cũ ex eo. de pęn. et remiſ.*

k *2. to. q. 57.*

ARTICVLVS XII.

Vtrum prædicatoribus regularibus aliqua priuilegia circa diuinum officium concedantur.

RESpondeo dicendo, quod *Leo X. conceſſit, quod prædicatores verbi Dei, & confeſſores ordinis Minorum de obſeruantia, quando actu prædicant, vt puta in aduentu, & quadrageſima poſſint officium feriale anticipare, & facta illis diebus reſeruare, quibus illos amplius laborare neceſſe eſt, non tamen in fraudem diuini officij, ſed vt liberius valeant ſtudio vacare, & conſolationi ſpirituali fidelium populorũ incumbere.* Ita habetur in ordinis ſupplemento. *a*

a *Sup. f. 61. cõc. 265.*

Sed contra hoc uidetur obſtare conſtitutio Pij Quinti appoſita in principio breuiarij, in qua iubetur etiam regularibus (exceptis quibuſdam de quibus ibi, vt officium diuinum iuxta breuiarium authoritate Concil. Trid. editum perſoluant. Et ait neminemq; ex ijs quibus hoc dicendi pſallendique munus neceſſario impoſitum eſt niſi hac ſola formula ſatisfacere poſſe. Et uidetur quod is qui anticipat officium feriale recitando ipſum in die, quod debet de feſto recitare, ut feſtum in alium diem recitandum transferatur non ſeruet formulam prædicti breuiarij, & per conſequens non ſatisfacit. At reſpondetur, quod in hac tranſlatione, & anticipatione dicta formula non uidetur mutari, formula enim, quæ mutari prohibetur, eſt, ut non recitetur ſecundum alia breuiaria antiqua a dicta conſtitutione omnino abolita, in quorum aliquo ſemper de officio trium lectionum agebatur, in hoc autem caſu, non immutatur forma breuiarij, ſed officium ſecundum eius formam in uno die recitandum in alium diem transfertur, ut ſtudio & conſolationi ſpirituali fidelium ſit expeditior prędicator, aliter etiam poteſt reſponderi, quod licet in dicta conſtitutione ſeruare formulam dicti breuiarij iubeatur ſi tamen ex aliqua cauſa particulari iuſta aliquid innouetur non propterea recitans tranſgreſſioni præfati præcepti erit obnoxius, ſicut uidemus in Con. Tri. *b* præcipiẽte ne ſacrum fiat in altari portatili, quo non obſtãte poteſt hodie neceſſitate id petente, ſine aliquo priuilegio Apoſtolico, ĩ eo miſſa celebrari, prout aduertit doctiſſimus Naua *c* & ita tenet Medina *d* in ſumma ſua poſt Conc. Tridentinum, & ita quod huiuſmodi officij tranſlatio poteſt fieri a prædicatoribus.

b *Con. ſeſ. 24. d. obſer. & vitãd. in celeb. miſſ.*
c *Na. in ma. c. 25. nu. 82.*
d *Med. in ſua inſtr.*

ARTICVLVS XIII.

Vtrum prædicatoribus regularibus aliquod priuilegium circa ieiunia concedatur.

RESpondeo dicendo, quod Leo X. conceſſit, ꝗ *fratres Minores prædicatores actu prædicãtes poſſint, ſine ſcrupuloſo, & ſeriato ieiunio anticipare, & retardare horas comeſtionis, & ſerotinæ collationis iuxta ſuam conſolationem.* Ita refertur in ſupplemento. *e* Circa quam conceſſionem eſt notandum, quod hęc conceſſio, ut aliquod contineat priuilegium debet intelligi, quando ipſi prædicatores, ea utuntur tantum propter ſuam conſolationẽ non urgente aliqua neceſſitate, quod ſatis indicant uerba dictæ conceſſionis, ibi, *iuxta ſuam cõſolationem*, nam ſi actu prædicantes impediuntur ab ſtudio, & prędicatione non retardando horas comeſtionis, & ſerotinæ collationis, non eſt conceſſio aliqua neceſſaria, vt ea poſſint anticipare, aut retardare, cum. n. in eo caſu a ieiunio excuſentur iuxta ea quæ poſt Caietanum, & communem tradit Nauar. *f* a fortiori excuſabuntur ab hora ieiunij, & collationis obſeruatione. In his tamen parce prædicatores ſe gerere oportet: cum enim ipſi præcipuè regulares debeant prædicare, non quaſi aerem verberantes, ſed caſtigantes corpus ſuum, & in ſeruiturẽ redigentes, ne cũ alijs prædicauerint, ipſi improbi efficiantur obſeruationib. eccleſiaſticis, ita debent eſſe accicti, vt vltra id, quod ipſis ſecundũ ius eſt obligatorium, aliquid amplius ſupererogatorium ſuperaddant. Ait enim Nauarrus, *g* quod quando occurrit neceſſitas habendi prælectionẽ in concurſu publico, vel concluſionum defenſione, quæ recte facere plurimum rei publicæ, vel priuatæ intereſſet, & eorum ſtudium, & precum recitatio ſe non compaterentur, non obligat ipſarum precum recitatio, ſed addit.

e *Sup. f. 93. cõc. 283.*
f *Na. in man. c. 21. nu. 19.*
g *Na. c. 25. nu. 261.*

Quanquam nos gratia Dei, ad hunc vſq. diem, nunquam earum recitationem ante, vel poſt huiuſmodi actus omiſimus, etſi frequenter nobis occurrerent. Nec ob geminas in die lectiones, quas multis annis Theoloſæ, & Cathurci primum, deinde Salmanticæ, & Conimbricæ habuimus, nec ob quaternas toto vno anno in Gallia ſingulis diebus etiam feſtis, exceptis Virginis matris, Dominicis, & apoſtolorum habitas. Nec facile conſuleremus alteri qui recitando partem ante ſignatum concionandi, vel prælegendi punctum, & partem poſt cõcionem vel lectionem, & partem inter ſtudendum ſatisfacere poteſt attento quod ſine ope diuina nĩhil, & cum ea omnia fieri poſſunt iuxta illud Pauli omnia poſſum in eo qui me confortat Chriſtus. *h* Hæc Nauar. Quæ in medium adduxi, vt regulares prædicatores, hoc tanti viri exemplum præ ſe ferãt non enim ipſum nobis ſcriptum reliquit, niſi vt eius veſtigia in hoc ſequamur.

h *Ad Phil. 4.*

QVAESTIO XXXIII.

De permutationibus, in duos articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur duo.

1 *VTrum monachi inter ſe poſſint facere permutationes.*

2 *Vtrum regulares prohibiti vendere res monaſterij poſſint eas permutare.*

ARTICVLVS I.

Vtrum monachi inter ſe poſſint facere permutationes.

RESpondeo dicendo, quod articulus quęſtionis petit, an monachi diuerſis in cœnobijs profeſſi poſſint inter ſe, quæ ſuis a monaſterijs obtinent monachatus iure in id ſaltem ſuorum Abbatum authoritate permiſſione, & venia habita permutare ſiue ipſi hiſce in cęnobijs ea monachatus iura habeant, quib. in Cęnobijs certis pręſcriptuſq. & definitus ſodaliũ monachorum eſt numerus, atq. ita præfinitus, vt abeunte vno è viuiſque excedente monachus induatur vocatio, ſiqùe alter quidam in illius locũ vacuum ex præſcripto, præfinitoque ſufficiẽdus,

ſiue

Digitized by Google

ſiue cœnobia ſint alterius generis, vbi non ſit præſcripta eadem numero obſeruatio, eademque diſciplina. Hanc quæſtionem excitat Chryſtophorus Ruffiniacius *a* qui in ea expedienda ait nolle afferre variam doctorum noſtrorum concertationem, immo ea prætermiſſa concludit rem ex ratione magis probata affirmans monachos pro iure monachatus, & quidem cum ſuorum antiſtitum venia, in nullam permutationis vltro citroque faciendæ pactionem regulariter cõuenire poſſe. Et hanc opinionem tenent Collector, *b* & Aegidius de Belamera. Quia cum ſeſe primum cœnobio addixere, idque ex voto, vt ibi ſolitariæ vitæ mancipati ſoli Deo, ſoli religioni, ſoli ſacro cultui darent operam, neque curarent opes, neque alia rerum mortalium commoda, vt dicitur in iure *c* æquum eſt ipſos in ea voti ſententia, ad extremum vſque permanere, neque ad vllam nunquam lautiorem humanã fortunam aſpirare, ſed vti pauperes relictis mundanarum diuitiarum cupiditatibus malis, huc venire iuxta quandã decretalem, *d* ita pauperes quoque, ſine cupiditate maioris humani boni ibi patienter perſeuerare, quid enim tunc peius, quam propter aſſecutionem caducæ rei conſtantiam in re tam honeſta, & pia non retinere. Quod ſi vt plerumque fit religioſo, & ſimplici animo, quidam horum a monaſterio cui ſe primum dedidere in aliud monaſterium propter quandam, quam malint duriorem, ac ſeueriorem fortaſſis quotidianæ vitæ conſuetudinem aliamque cauſam piam migrare volunt, migrent quidem, ſed ita faciant religioſa & ſimplici via iuxta ſacros *e* Canones, neque illum permutationis commercium, neque ſpem, etiam conſequẽdi, vel occaſionẽ arripiendi in alio monaſterio opimioris boni opulentioriſque beneficij, huic tam diuinæ, piæque rei admiſceant, neque enim patitur æqui iuſtique ratio, vt hoc animo migrantes adipiſcendi, ſcilicet ex cauſa permutationis alio in cœnobio beneficij, vllum ex dicta cauſa alio in cœnobio adipiſci valeant beneficium argumento eorũ, quæ in iure eſſe *f* notantur, neque tamen id ita ad viuum reſecari vult eadem legum ratio, quin hiſce in rebus excipiatur Romani Pontificis poteſtas, nihil enim vetat eũ in hac ſpecie in ſacerdotibus diuerſi generis, per commutationes monachorum, & cœnobiorum, & priſtinæ viuendi normæ immutationem aliamvè cauſam migrationis recipere atque admittere, prout ait Bellamera. *g*

a *Ruf. in tra. de bene. c. 36. nu. 9.*

b *Coll. cap. cum olim q. 3. & in c. exhibita 17. q. de rerum per. Bela. in tra. per mutat. deci. 11. c c. licet de reg.*

d *c. quos de ſtat. reg.*

e *c. licet de reg.*

f *c. cum ſin. de preb. lib. 6.*

g *Bela. deci. 11. de permu. benef. 2. p. q. 11.*

ARTICVLVS II.

Vtrum regulares prohibiti vendere res monaſterij poſſint eas permutare.

RESpondeo dicendo, quod cum in ſtatutis nomine emptionis veniat permutatio, prout tradunt communiter Doctores, *h* pro quo facit quædam expreſſa decretalis, non dubito, quin regulares vendere prohibentes, permutare etiam prohibeantur præcipuè, cum in permutatione dominiũ transferatur, ſicut in venditione contingit.

Aduertendum tamen, quod ſiquis per iſtũ contractum permutationis, vel alium dat fundum monaſterio, ſub pacto, quod alatur in vita quod etiãſi fundus pereat caſu fortuito nihilominus habebit alimenta, quia proprietas fundi tranſiuit in ipſum monaſterium, & ſic damnum cedit ipſi, & non alteri, quod expreſſe voluit Cynus, & tenet Syluester. *i*

h *DD. i l. de quibus, ff. de leg. 1. c. 1. de his quæ fiunt à prælato ver. vendere, vel permutare.*

i *Syl. v. permut. in ſi.*

QVAESTIO XXXIV.

De prælatis, in vndecim articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur vndecim.

1 VTrum prælati ſint neceſſarij.

2 *Vtrum ſenes ſint eligendi in generales, & prouinciales.*

3 *Vtrum literati ſint anteponendi in electione generalium, aut prouincialium.*

4 *Vtrum ſecretarij generalium, aut prouincialiũ debeant eſſe literati.*

5 *Quem finem debent habere præ oculis prælati in gubernando.*

6 *Vtrum prælati ad gubernandum debeant neceſſario habere fortitudinem.*

7 *Vtrum in prælatis pietas & miſericordia ſit neceſſaria.*

8 *Quomodo prælati a muneribus & donis accipiendis ſe debent abſtinere.*

9 *Vtrum prælati teneantur expurgare congregationem ipſis commiſſam a peccatis.*

10 *Vtrum prælati præ ceteris iuuenes coercere teneantur.*

11 *Vtrum reges Hiſpaniarum habeant iuriſdictionem ſuper profeſſos ordinum militiarum.*

ARTICVLVS I.

Vtrum prælati ſint neceſſarij.

REſpondeo dicendo, Philoſophum *K* in libro ſuæ reipublicæ affirmare tres ſpecies regiminis in Republica fuiſſe quę bonũ commune concernebant, & alias tres contrarias, quæ bonum priuatum & particulare attendebant, quã doctrinam referunt Patricius, *l* Sermenatus, Simãcas, Conradus, Oroſcus, Bartholomæus Philippus, Bodinus, & Azeuedo, ſed de tribus concernentibus vtilitatem publicam nobis in præſentiarum eſt agendum, quarum primam vocauit Philoſophus Ariſtocratiam quæ eſt gubernatio ſapientũ, & potentium in libertate ſicut hodie gubernatur Reſpublica Veneta, quę regiminis ſpecies propter malam hominum inclinationem facili negotio in monipodium, ambitionem, & prætenſionem deuoluitur, quæ a Gręcis Oligarchia appellatur; alia eſt politica ſpecies regiminis, quæ eſt gubernatio multorum, qua dominatio Genouæ regitur, & hoc populare regimen facile in nimiam licentiam & libertatem deijciendo maiores, & attendendo ad bonum priuatũ conuertitur, quæ regiminis ſpecies Gręce Democratia dicitur; alia eſt ſpecies, quæ vocatur Monarchia, quæ eſt vnius tantum gubernatio, quod nomen monarchia deriuatur a *Monos*, quod Græce ſignificat vnus, & ab *Archos*, quod græce ſignificat principem. Vnde Monarchia idem ſignificat quod vnum principatum ab vno principe: qui gubernandi ſtatus ex tyrannide nonnullum patitur periculum. Omnibus iſtis gubernationibus vſi ſunt Gręci, & Romani, & inter eas tanto excellentior eſt vltima alijs duobus, quanto magis ad principium numeri, quod eſt vnitas reducitur, cum ad vnum caput, & vnum principem deuoluatur, licet enim ex tyrannide aliquod periculum poſſint pati: in hac tamen vita miſerijs

K *Ariſte. Po li. 3. c. 10. & Eth. c. 10.*

l *Patri. lib. de pu. tit. 1. & ti. Serme. in rap dia. c. 5. Simã cas de Rei. li. c. 3. et 5. nu. 2 Conra. in tẽp iudic. li. 1. c. 1. 2. ver. tyrani. exceptio fol. 1 Oreſ in l. 2 n 11. col. 107. ff. ori. iuris Bart, Philip. de con lij, diſcurſu. 1 §. 1. & ſeq. B di. de repu. lib. cap. 1. Aze. rubr. nu. 114. 1 2. li. recopilat.*

plena non poteſt dari alius gubernandi modus accommodatior, & ſic ipſum nimis approbauerunt Auguſtinus *a*, & D. Thomas, quod ipſum approbauerunt iuris conſulti, *b* & quædam lex partitarum, quod etiam ipſum approbauerunt Canoniſtæ, *c* & latè Caſſaneus, Bodinus, & Nauarrus poſt Abbatem: & Legiſtæ, Bartolus ſcilicet, & Auiles, Gregorius Lopez, & alij ſuperius allegati: quod ipſum approbauerunt Feneſtella *d*, Patricius, Petrus Gregorius, & Frater Marcus Antonius, in ſua Microcoſmia, cuius regiminis excellentia ſequenti ratione maxime cõprobatur, omne enim illud quod habet ſimilitudinem cum diuinis & ad diuina magis accedit maioris perfectionis eſt: vnde cum reges per Deum regnent, & ſit Deus vnus in ſubſtantia & natura, ſequitur euidenter, quod regimen magis accedens ad iſtam veritatem & ſupremum caput eminentius debet reputari: vnde dicit D. Paulus, *e* & refertur in iure Canonico, & explicat Molineus, quod omnis anima poteſtatibus ſublimioribus ſubdita ſit, (non eſt enim poteſtas niſi à Deo) quæ autem ſunt à Deo ordinata ſunt. Quod etiam comprobatur, videmus enim omnia corporis membra, vni capiti ſubiacere, nõ enim licet à capite membra recedere vt dicitur in iure *f*, videmus etiam aliquos animales vt apes *g* ab vno gubernari, grues etiam ab vno gubernantur, vnde ait D. Hieron. *h* grues vnã ſequuntur, Imperator vnus, iudex vnus prouinciæ, Roma duos fratres ſimul reges habere non potuit, & parricidio dedicatur, In naui vnus gubernator, in domo vnus dominus, in quouis grãdi exercitu vnius ſignum expectatur: videmus etiã Rempub. Romanam per Reges, per Conſules, per Populum, & per Imperatores fuiſſe gubernatam, & nunquam ad ſubijciendum ſibi vniuerſum potuit peruenire, niſi poſt quam ad regimen Monarchicum tẽpore Ceſaris Auguſti fuit reducta, prout tradũt Roderic. Suarez *i*, & Couarruuias, & refert Beroſus *k*, & eius commentator Ioannes de Viterbo, quod Nembrot filius Chus, & Nepos Cam, cũ eſſet fortior cunctis alijs hominibus pro tunc exiſtentibus fuit primus qui poſt diluuium reduxit homines ad obedientiam vnius Regis, & dominium Regni & dominationis mundi ſibi vſurpauit fundando Babylonis probationem, prout etiam innuitur in libro Geneſis *l*, & tradunt Boccaſ. & Gardiola. Ex quo colligitur ab initio poſt diluuiũ hoc monarchicum Regimen habuiſſe initium & inter omnia regimina principatum tenere quo eccleſia Dei regitur & religiones gubernantur cũ vnaquæque vno generali prælato gubernetur, & omnium ſubditorum diuerſæ voluntatis illi ſubijciantur.

a *Aug. lib. 1. de Ciuit. D. Th. de reg. principum. lib. 2. c. 2.*
b *l. 2. §. nouiſſime. ff. de orig. iu. vbi Iaſ. lib. 7. tit. 1. part. 2.*
c *Canoniſt. in extra. vnã ſanctã de maior. et obed. Caſſaneus de glo. mundi. 12. p. cõſider. 55 in prin. Bodi. vbi ſup. lib. 4. c. 1. Nau. in c. nouit. nu. 15. de iudi. legiſtæ in l. 1. ff. de acq. poſſ. Bart. in tra. de regim. ciuitatũ Gre. in d. l. 7. v. vnus eſſeu vno.*
d *Feneſtel. de Magiſtra vrbis Rom. Patri. d. li. 1. tit. 1. Pet. Greg. de ſyntã. iur. tom 3. l. 47. cap. 15. nu. 24. Mar. Anton. p. 2. dial. 5. p. 42. col. 2.*
e *Paul. ad Rom. 13. c. omnis anima de conſ. li. 6. Moli. in addi. magna. ad Ale. conſil. 8. vol. 1.*
f *c. cum non liceat, de praſcriptionibus.*
g *Cap. in apib. 7. q. 1.*
h *Hieron. epi. 4.*
i *Suarez in l. quoniã in prior. in declarat. legis regni, lim. 11. C. de inoffi. teſta. Cou. præ. quæſt. c. 1. nu. 5. par. 7.*
k *Beroſ. lib. de flor. chal.*
l *Geneſ. cap. 10. Boccaſius. c. 4. de las caidas Gardiola de nobilitate. c. 3. f. 4.*
m *Hiſt. Boem. c. 6.*

ARTICVLVS II.

Vtrum ſenes ſint eligendi in generales & prouinciales.

RESpondeo dicendo, celebratiſſimum quoddã dictum Syluij referri in hiſtoria *m* Boemiæ, quod habet in hunc modum, agrum colere, gregẽ paſcere, nauim regere, texere, ſuere, ædificare multi ſe ignorare fatentur, magiſtratũ in vrbibus regere, & ſe Regem gerere, gentibus ac nationibus imperare quod difficillimum nemo ſibi a natura negatũ dicit, quod certe experiẽtia nos docet; videmus enim iuuenes ambitione motos deſiderare, & totis viribus procurare prælationes, quorum munus maturitatem conſilij expoſcit, quæ maturitas in ſenibus reperitur; ait enim D. Hieronymus: ſenectus nos ab imprudentiſſimis Dominis liberat voluptatibus, gulæ imponit modum, libidinis frangit impetus, auget ſapientiam, dat maturiora conſilia. Quod voluit dicere *n* ſapiens, aſſerens corona dignitatis ſenectus, quæ reperietur in vijs iuſtitiæ, & Plato in ſua Republica docuit non iuuenem, *o* ſed ſenem iudicem bonum eſſe oportere, qui ſero quale quid iuſtitia ſit, didicerit tanquam qui non propriam in animo ſuo eam ſenſerit, ſed alienam in alijs animis longo tempore nouerit; atque idcircò cuiuſmodi ſit malum diſcernat, ſcientia potius quã propria experientia iudicans, generoſiſſimus certe iudex huiuſmodi eſſe videatur, & Caſſiodorus *p* ait; ætate maturi melius ſapere iudicantur, quia ſeneſcentibus membris, & corporalibus ſenſibus emollitis proxima parte in conſilium tranſeunt, vbi dũ mens amplius occupatur robuſtior virtute adunationis efficitur.

Et Auerroes *q* aſſerit reipublicæ gubernacula ſenioribus debentur, qui præter quod ſcientias ſpeculatiuas adepti ſunt, obtinent præterea experimentum longo tempore acquiſitum, & Claudius *r* ait, quanquam in deligendo iudice nullius rei æque ſit habenda ratio atque ſapientiæ, & integritatis; conuenire tamen videtur, vt natu grandes ei muneri præficiantur, nam & ſenibus plus adeſſe ex vſu rerum prudentia ſolet, & affectus ſunt moderatiores, tum etiam relucet quidã in ſenibus vultus obſeruandæ maturitatis, quod illi plurimum apud populum authoritatis conciliat, denique ſemper omnibus viſum eſt ſatis periculoſum ad magiſtratus & prælationes iuuenes promouere, vehementia enim paſſionum ipſos ad gubernandum reddit inhabiles cum odio aut ira, aut ambitione aut alijs defectibus ætatis teneritudine annexis ducantur, & a ſubditis eorum mandata licet ſunt optima, & ſalubria, & opportuna, vt a iuuenibus edita contemnantur conſiderantes ſubditi illud Ariſt. *ſ* ex iuuene Rege recta oriri ad virtutem difficile eſt niſi ſit legibus nutritus. Quod Oldradus, *t* Baldus, Antonius Corſetus, Conradus, & Puteus tradiderunt. Et non ſolum Græci, ſed etiam Romani, Lacedemonij, Catthaginenſes, Perſæ, Hebræi, & alij per ſuas leges & conſuetudines approbatas iuuenes ab officijs publicis repellebãt, ſenes autem admittebant, vt conſtat ex traditis per Tiraquellum, *u* Azeuedo Burgos, de Paz, Simancas, Rebuffum, & Petrum Gregorium, pro quo optime facit infortunium, quod ex conſilio iuuenum accidit Regi Rhoboam prout in libro *x* Regum continetur, & in Paralipomenon, & Ariſtoteles *y* rectè dixit iuuenes ad gubernandum eſſe inhabiles cum in his iudicium, & diſcretio incipiat habere vigorem & fortitudinem. Et Cicero in Catone maiore ait maximas reſpublicas per adoleſcentes labefactatas eſſe, & Romanam rempublicam tria euertiſſe, ſcilicet amorem priuati commodi, occultum odium, iuuenile Conſilium. Temeritas eſt florentis ætatis prudentia ſenectutis. Et D. Auguſtinus *z* ait Regnum Romanorum tamdiu perſeuerauit quã diu ſapientes regere permiſerunt, ſed dum iuuenes inexpertes elegerunt tanquam iuſtitiæ ignorantes acceptatores perſonarum facti ſunt. & iuſtitiam perdentes dominium orbis terrarum amiſerunt. Et ita Hieronymus ad Auguſtinum ait, *bos laſſus fortius figit pedem*, & in prouerbijs dicitur, *ſenex vulpes non apprehenditur laqueo.*

Et Ouidius *a* dicit,

Seris venit vſus ab annis.

Et idem ait. *b*

Iura ſenes norint, & quid liceatque nefaſque,

Faſque

n *Prou. 16.*
o *Plato lib. 3. de repu.*
p *Caſſ. aduer. li. 6. de anima.*
q *Auerro. in li. Platon. de Rep. tra. 1.*
r *Clau. de officio iud. lib. 1.*
ſ *Ariſt. li. 3. ethi.*
t *Oldrad. conſ. 52. Bal. in l. cũ antiquioribus. col. pen. C. de iur. delib. Corſetus in tra. de poteſt. Regul. 5. par. q. 86. Conrad. in tẽp. cap. lib. 1. c. 2. de Rege §. 1. nu. 3. fol. 99. Put. de ſynds. tit. de Regum eccleſ. ca. 2. nu. 21. pa. 83.*
u *Tiraq. de primo. in præfat. n. 161. cum ſeqq. Azeu. in lib. 6. tit. 3. num. 10. in fi. lib. 3. recopil. Paz. in l. 2. Tau. nu. 54. Simã. de Rep. c. 7. Rebuf. de paci. poſſeſ. 4. limi. Greg. ſyntag. iur. 3. p. li. 47. c. 25. nu. 12. & latius ibi c. 9. n. 16. cũ ſeqq.*
x *3. Reg. 12. Paralip. 8. 10.*
y *Ariſt. lib. 5. polit. c. 8.*
z *Aug. ad fratres ſerm. 14.*
a *Oui. 6. Met.*
b *9. Metam.*

Faſque ſit inquirant, legumque examina ſeruent.
Tenero tractari pectore nequit honos.

a *Lib. 5. faſto.*

Et idem *a*.

Nec ſi poſt annos potuit tunc curia ſeros.
Nomen & ætatis mitte ſenatus habet.
Iura dabat populo ſenior, finitaque certis.
Legibus eſt ætas vnde petatur honos.

b *Tibull. lib. 3. eleg. 9.*

Et Tibullus ait *b*.

Venturam melius præſagit nauita mortem.
Vulneribus didicit miles habere metum.

c *Sen. Epiſt. 90.*

Ex his omnibus ſatis cõſtat viros ſenes experientia dotatos ad gubernandũ fore aſſumendos ſicut olim eligebantur in ſenatores, quibus corpus annis infirmum ingenium ſapientia validum erat vt refert Saluſtius in Catilina. Et Seneca *c* ait, plus valet vmbra ſenis, quam enſis & eloquentia diuitis.

Sed licet prædicta vera ſint, aduertendum tamẽ quod non debent ita prouecti ætate ad gubernandum deſtinari qui nõ poſſint pondus diei, & æſtus portare & ſuper gregem die & nocte ſicut ſpeculatores vigilare. Ita vt propter eorum continuas infirmitates in neceſſarijs ſuo muneri exercendo deficiant. Vidi enim ego aliquando in religione aliquos eligi in ſuperiores prælatos, qui ſenectute grauati ſuam religionem, & monaſteria viſitare non poterant eligendo, & prouidẽdo ſuo nomine commiſſarios qui eidem muneri incumberent: animi enim robur neceſſarius eſt ei, qui ſeſſurus eſt iudex, vt ait *d* Menchaca. Vnde iure *e* ſtabilitũ eſt, ne hominibus maximè ſenibus officia conferantur, quod & tradunt quædam gloſſa, & Didacus *f* Perez poſt Archidiaconum, & Segura. Et Diuus Chryſoſtomus *g* numerat vitia quæ propriè ſenectuti inſunt, ſcilicet ſegnities quædam ac tarditas, obliuio profunda, obtuſus ſenſus, iracundia atque puſillanimitas. Et Archidiaconus *h* loquens de his ait: propter nimiam ætatem delirant, & præ vetuſtate deficiunt. Et Ludouicus Viues *i* aiebat, prout refert Simancas.

d *Mench lib. 1. contro. illuſt. c. 44. nu. 13.*
e *L. 2. §. quẽ ita & l. Pen. in pr. ff. de vacat. mun. cap. Flo. 8. diſt.*
f *Gloſ. in c. 1. v. ſeneƈt. de renun. Perez in præ. tit. 3. lib. 2. ord. co. 352. v. vitioſ ſegu. in direct. iud. p. 1. c. 4. nu. fin. fol. 22.*
g *Chryſ. in epiſtol. Paul. ad Titum Homil. 4.*
h *Arch. in cap. tanta. 86. diſt.*
i *Viues lib. 2. de anima Siman. de Repu. lib. 7. c. 8. nu. 28.*

Quemadmodum in infantia nõ vtitur ratio ſuis organis, quia nondum ſunt apta, ſic neque in decrepita ſenecta, quia iam deſierunt eſſe apta, magno ſcilicet vſu detrita, & corrupta & ſenes decrepiti bis pueri ſunt.

Et licet verum ſit ſecundum hiſtorias antiquas, quod Maſiniſſa fidelis Romanorum amicus nonaginta annorum aſcendebat equum, & contra Carthaginenſes præliabatur, & quod Socrates in eadẽ ætate ſcripſerit, & quod Argantonius a quadraginta vſque ad octuaginta incluſiuè ſuam patriam rexit & gubernauit. Et quod D. Hieronymus, & D. Auguſtinus in vltimis ſuæ ſenectutis diebus ſcripſerunt volumina non pauca, in quibus de lege euangelica mirabiliter diſputarunt, attamen hoc eſt rarum quod in conſequentiam minimè eſt trahendum. Vnde ego exiſtimo ad præfata munera exercenda homines mediæ ætatis qui quinquageſimum annum attingant eſſe aſſumendos cum huiuſmodi ætate pollentes experientiam agendorum habeant, & ipſis viribus corporalibus neceſſarijs ad gubernandum in ea ætate ſint dotati. Et ſic Dominus Rex Philippus II. cuidam capitulo noſtræ ſacræ religionis ſcripſit, vt non eligerẽt prouincialem qui præfatam ætatem non haberet, cui ſententiæ adhæret Plato *k* dicens cuſtos legum non pluſquam annos viginti quinque habeat magiſtratũ, nec pauciores natus quam quinquaginta, cum gerat. Et Ariſtoteles *l* ait, mens & intellectus pleriſque maximè vrget circa quinquageſimum annũ. Et Philoſtratus *m* dicit. Claudius annos natus quinquaginta imperium eſt adeptus, quo tempore in hominibus vigere maximè ſolet ingenium. Et Heraclides in politica refert dicens: lex erat apud Chalcidenſes, ne quis annos natus infra quinquaginta, vel magiſtratum gereret, vel legationem obiret.

K *Plato. lib. 6. de legib.*
l *Ariſt. 7. pol. c. 16.*
m *Phi. lib. 5. de vita Apo. c. 9.*

n *Val. Max. lib. 3.*

Vnum tamen aduertendum, quod ſicut malitia ſupplet ætatem, ita etiam virtutem ipſam ſupplere neceſſe eſt; ait Valerius *n* Maximus cum honori non intempeſtiuum videri qui iam virtute maturus eſt, in tali enim non debemus ſenectutem annorum numero computare, cani enim ſunt ſenſus hominis & vita immaculata eſt venerabilis ſenectus. Et ita aliqui poſſunt ante præfatam ætatem ad præfatas dignitates promoueri, ſi in ipſis vita immaculata inueniatur, ſicut etiam, cum eiſdem poteſt in ætate diſpenſari propter ſanguinis nobilitatem cum dicat *o* Ouidius, Cæſaribus virtus contigit ante diem. Sola enim nobilitas ſupplet ætatis defectum vt dicitur in quadam decretali *p* ibi circa nobiles, & literatas perſonas quæ maioribus ſunt beneficijs honorandæ, poterit cum ratio poſtulat diſpenſari; quod poſt alios tradit *q* Heredia. Quod fortè mouit Gregor. Lopez ad affirmandum iuuenem ſolum viginti annos habentem poſſe creari ciuitatis correctorem non obſtante quod in iure maior ætas ad hoc officium exigatur.

o *Ouid. lib. 1 arte aman*
p *Cap. mu de præu.*
q *Hære de i... q. 9. fol. 36.*

ARTICVLVS III.

Vtrum literati ſint anteponendi illiteratis in electione generalium? aut prouincialium.

RESpondeo dicendo, titulum quæſtionis eſſe clarum, certum enim eſt literatos illiteratis eſſe præferendos ad regimen. At quod maxime dubitatum eſt an illiteratus aſtutus & ſagax ſit præferendus literato de cuius aſtutia, & ſagacitate nõ ita cõſtat, & quod ſit præferendus, facit, quia homines illiterati magis aſtuti, & ſagaces eſſe ſolent, quã literati & docti, vt multis probat Bartholomæus Philippus, *r* & ad gubernãdum aſtutia & ſagacitas pernecquam neceſſaria eſt: omnes enim qui cum ſuperioribus & prælatis huiuſmodi aliquod negotium habent peragendum ipſos decipere intendunt, prout dicebat Imperator Diocletianus, vt refert Flauius Vopiſcus in vita Aureliani Imperatoris dicens nihil eſſe difficilius, quam bene imperare, colligunt enim ſe quatuor vel quinque, atque vnum conſiliũ ad decipiendum Imperatorem capiunt. Et confirmatur, nam ſecundum Quintilianum, & Plinium *ſ* plus ſi ſeparas vſus ſine doctrina quã citra vſum doctrina valet, plurimi enim literati ſunt confuſi, & non plene in dandis ſentẽtijs, & in expediendis negotijs reſoluti, contingit enim ipſis ex multa ſcientia adepta ſuſpenſione & perplexitate detineri, ita vt non ea facilitate, & agilitate negotia expediant, qua ratione boni regiminis oportet expediri: Quod confirmatur ex ijs quæ tradit Tucidides *t* dicens, planè intelligimus vtiliorem eſſe imperitiam cum modeſtia, quam peritiam cum immodeſtia, ac tardioris ingenij homines adminiſtrare cõmodius plerumq; ciuitates quã ſolertiores, nã iſti tũ legibus ſapientiores videri, tum ſemper excellere dicendo, in conſultatione reipublicæ volũt, vnde in multas calamitates incidunt: illi ſua peritia diffidentes, non abnuunt ſe legibus eſſe inferiores, & cum inualidiores ſint, quam vt bene dicentis orationem refellant potius ex æquo ſunt iudices quã con-

r *Bar. Philip tra. de conſi. diſc. 9. f. 66.*
ſ *Quintil. lib. cap. 9.*
t *L. 3. in oratione Cleo.*

Digitized by Google

concertatores, ideoque eis plerumque feliciter cedit.

At pro contraria parte facit qood literati ſint neceſſario admittendi, gubernandi enim munus ioter omnes artes viuendi & regendi ars amplior, & ſuperior eſt, prout multis comprobat D. Thomas *a* & D. Chriſoſtomus *b* ait, etenim, imperare ars eſt & non ſolum dignitas immo ars eſt artium omniũ ſumma, & in Cõcilio Tridennno *c* definitur quod nullus ad Epiſcopale munus poſſit aſumi oiſi ante in vniuerſitate ſtudiorum magiſter, ſiue doctor, aut Licentiatus in ſacra Theologia, vel iure canonico merito ſit promotus, aut publico alicoius Academię teſtimonio idoneus ad alios docendos oſtendatur. Quod ſi religioſus fuerit, a ſuperioribus ſuæ religionis ſimilem fidem habeat; iotellexerunt enim S. Patres non poſſe Epiſcopale munus recte peragi niſi ab homine literaio, cum gubernatio præſertim animarum ſumma omnium ars a ſacris doctoribus reputetur, regere enim homines ſumma ſcientia eſt quam Salomon *d* ingrediens regnum a Domino poſtulauit dicens, nunc igitur Domine Deus tu conſtituiſti ſeruum tuum Regem pro Daoid Patre meo, ego vero poer ſum paruus ignorans egredi & introire &c. Da igitur ſeruo tuo cor audiens ad iudicandum populum tuum, & vt diſcernat inter bonũ, & malum, quis enim populum tuum tam præcallentem iudicare poſſet, & dixit Dominus ad eũ, quandoquidem poſtulaſti rem talem, & non poſtulaſti dies multos neque petiſti tibi diuitias, neque petijſti animam hoſtium tuorum: ſed poſtulaſti tibi, vt intelligeres, & audire poſſes iudicium: en ego feci iuxta verba tua, eo ego dedi tibi cor ſapiens & intelligens. Et ſic apud Machabeos refertur Mathatiam populo Iſraelitico Sioionem filium eius principem conſtituiſſe, (quia ſapiens) in hunc modum, ecce Simon frater veſter ſcio quod vir conſilij ſit, ipſum audite ſemper, & ipſe erit vobis pater. Quod confirmatur, ſuperiores enim præfati ſunt iudices in cauſis regularibus, qui non poſſunt niſi ſecundum leges iudicare, iudex enim dictus eſt, quaſi ius dicens populo, prout dicitur in iure, *e* & tradũt Marantha & Oroſcius, vnde dicitur in quadam lege *f* turpe eſſe Patritio, & nobili viro cauſas exoranti ius, in quo verſatur, ignorare.

a Tho. l. 1. de regimi. prin. c. 15.
b Chriſoſt. in poſte epiſt. ad Corint. ſer. 15.
c Conc Tri. ſeſſ. 22. de ref. c. 2.
d Sap. 9. & p. 1. ſ. 2. & 3. reg. 3.
e L. 1. ff. de iuriſ. omn iudi. c. forus de verb. ſign. Marant. de ord. iud. 2. p. nu. 15. Oroſ. in rubr. ff. de offic. eius doct. 490. nu. 1, & 2, & in l. 1. ff. de iuriſd. omn. iud. c. 526. nu. 1.
f L. 2. §. Seruius autem Sulp. ff. de ori. iuris.

Pro reſolutione autem dico primo ad munus generalatus, & prouincialatus peragendum non eſſe neceſſarium præferendum Theologum Canoniſtę & iuriſperito, licet enim ad muous Epiſcopale Theologus iuris perito præferatur, prout tradunt Theologi grauiſſimi, hoc eueoit, quia præcipuum Epiſcoporum munus eſt prædicare, vt traditur in Concilio Tridentioo, *g* at munus generalatus & prouincialatus non ordinatur principaliter ad prædicandum, ſed ad ſubditos in officio cõtinendum, eos in obſeruantia regolari regimine politico gubernando, & in ſpiritualibus ſuper omnia prouidendo. Quæ munera per ſacrorum Canonum ſcientiam cum experientia cauſarum regularium aptiſſimè exercentur.

g Concil. Trid. ſeſſ. 5. de reg. 2.

Secundo dico nemini eſſe dubium generales, & prouinciales ad gubernandum ſcientiã debere habere, cum Regius Pſalmiſta *h* dicat, erudimini qui dijudicatis terrã, at vbi quidã concurrunt nimis literati cum alijs non tanta ſcientia pollentibus, ſed aſtutia, & ſagacitate præſtantioribus præferendi erunt huiuſmodi minus literati, quod in argumentis pro iſta parte adductis comprobatur, non enim ea argumenta innuunt, vt ſagaces, & aſtuti ignari ad prædicta munera promoueantur, cum certum ſit omnes quæ ſciunt facile optime ſuauiſſimeque operari, vt Xenophon *i* affirmat, ſcientia ergo opus eſt, quę cum ſagacitate, & aſtutia ſociata ad gubernandum omnino deſideratur, ſagacitas autem, & aſtutia ſæpe ſæpius experientia comparatur, & quando homines a natura ſunt aſtuti, & ſagaces experientia ſagaciores euadunt.

h Pſal. 2.
i Xenoph. l. 1. de fact. & dict. ſoc.

ARTICVLVS IIII.

Utrum ſecretarij generalium, ac prouincialium debeant eſſe literati.

RESpondeo dicendo, quod cum negotijs grauibus, & difficillimis generales, & prouinciales ſæpe ſæpius implicentur, neceſſum eſt, vt continuo patribus grauibus & doctiſſimis ſocietur, ait enim Plato *k* hoc ex profunda mente Euripidem ceciniſſe, ſapientes eſſe, qui cum ſapientibus conuerſantur, at quia propter religionum paupertatem non poſſunt ſemper apud ſe prædictos patres habere, neceſſarium eſt, vt ſecretarij ſine quibus minime eſſe poſſuot, ſapiẽtiſſimi ſint, & in cauſis regulariũ maxime verſati, vt cum ipſis præfata negotia communicata facilius, & ſuauius expediantur, nam ait Bartolus, *l* & tradit Euerardus, eum qui coadiutorem ſibi ad gubernaodum aſſumit, ita debere ſe habere, vt ipſe coadiutor ſit ei in ſcientia, prudentia, & virtute æqualis, & facit lex *m* quædam partitæ, quæ loquens cum gubernatoribus in hæc prorum pit verba. *E para ſe fazer eſto bien aſſi como conuiene, deue auer cõſigo ombres ſabidores de fuero e de derecho, que la ayuden a libras los pleytos, e conquien aya conſeio ſobre las coſas dudoſas.* Et in alia nouæ recopilationis lege *n* non per verbum tantum debet, ſed per verbum, præcipitur, ipſis diſtrictè demandatur. Quod ſimiliter aliæ leges *o* iuris ciuilis diſponebant dicendo; feſtinabis etiam conſiliatiũ, & quicumque fuerit circa te aſſumere virum optimum, & putum vndique, & cootentum his, quæ a fiſco dantur, & ſi quid præter ſpem acceſſerit, & non inueneris eum cuſtodientem tibi fidem iuſtã, illum quidem expelles, alio vero vteris Conſiliario legem, & iuſtitiam puris ſeruantem manibus. Et idem Iuſtioianus, *p* ait noſtris Magiſtratibus, omnino ad manus ſint, & aſſeſſores qui legum placita explicent, & illorum ſuppleant occupationes: quando quidem multis vndique curis impliciti merito iudiciarias partes aſſeſſorum ſuorum ſupplent pręſentia. Quod & ſacri Canones confirmant: Innocentius *q* enim Papa ait, quod ſi omnibus his inſpectis huius quæſtionis qualitas non incide inueſtigatur ſeniores prouinciæ congregate, & eos interrogate, facilius namque inuenitur qood a pluribus ſenioribus quæritur, ſeniores autem prouincię ſunt ſapientes, iuxta aliud decretũ *r* dicens porro Moyſi præcipitur, vt eligat presbyteros, id eſt ſeniores, vnde, & in prouerbijs dicitur gloria ſenum eſt Canities, hic vero Canioes ſapientiam deſignat, de qua ſcriptum eſt, Canities hominum prudentia.

k Plat. ĩſ dial.
l Bar. in l. 3. per tex. ibi. C. de præpo. agen. in reb. lib. 12. Euer. in locis leg. loco à vi ſubrog. part. 652. in fin.
m L. 2. 2. tit. 9. par. 2.
n L. 10. ti. 5. recopil.
o Authent. de manda. prin. §. feſtin.
p de inſ. cõſt. 82
q c. de quib. d. 20.
r c. Porro d. 84.

ARTICVLVS V.

Quem finem debent habere præ oculis prælati in gubernando.

RESpondeo dicendo, ꝙ memini me legiſſe quãdam Diui Greg. ſententiam, quam cõmendãt

Anto-

Digitized by Google

Antonius Bõſinius,& alij, pugnauit ĩ pectore meo, aliquantiſper cum publica priuata charitas, publicę randem rationi priuatus ceſſit affectus quod omnibus his,qui præſunt faciendum eſſe cenſeo , ſi optime ſibi,& Reipublicæ conſultum iri velint. Ex quo dicto facile colligitur,ad optime religionem gubernandam publicam ipſius religionis in communi vtilitatem eſſe præ oculis habẽdam,vt ipſa religionis obſeruantia conſeruetur,& in dies magis,ac magis propagetur,licet enim natura ita comparatum ſit, vt omnes ſibi meliũs eſſe malint,quam alteri,prout ait Terentius,meminerint tamen prælati, quod qui cuſtodem multorum ſe profitetur ſubditorum , & religionis commodum proprium commodũ ſuum eſſe exiſtimet,conſiderantes enim prælati commune bonum à ſuo proprio commodo eſſe alienum, religionem diuidunt,& in fruſta cõuertunt , ait enim Liuius *a* reſpectus rerum priuatarum ſemper officit,officietque publicis conſiliis,nam ex priuatis affectionibus fere omnis humanæ vitæ pernicies naſcitur, bonum enim publicum ſemper euertunt ſtudia priuata,& Frater Dominicus a Soto *b* refert Ariſtotelem dicentem vtilius eſſe,& commodius,per legem,quam per principem Rempublicam gubernari, quod illa matura deliberatione,& conſilio plerumque fiat,ſicque publicæ authoritati conſular, is non raio feſtinaotes, & nubila mente odii, amoris, vel cupiditatis,à bono publico abſcedat.

a *Liuius li.* 2.

b *Sot. lib.* 1 *de iuſt. & iur. q.* 5 *ar.* 1.

Omnia hæc etiam ex libris gentilium , deprompta adducta ſunt, vt prælati eccleſiæ Catholicæ filii,& tanquam filii dilecti in religione enutriti proprij commodi obliti bonum commune religionis præ oculis habeant : & tenentur pro ſuæ religionis obſeruantia vitam , ſi opus fuerit, in periculo conſtituere, vt ex communi , & vera opinione reſoluũt Cagnolus *c* Felinus, Cinus , Bartolus, Baldus , & Decius . Et ſi vitam pro obſeruantia religionis ponere aſtriguntur à fortiori prælationis,& alia regularia officia contemnere tenentur,vt religioni cuius ſunt patres lucrifaciant , ex prætenſionibus enim prædictorum munerum ęmulationis inuidiæ diſcordiæ ſectationes,& id genus alia genimina viperarum emergunt , quę cum in proprio intereſſe radices emittant exinaniunt religionem vſque ad fundamentum in ea,ita vt poſſit dici,quod ſicut omniũ malorum radix eſt cupiditas : Ita cupiditas proprij commodi in religionibus eſt radix omnium malorum,quæ in ipſis ſæpe ſæpius contingunt. Vnde de prælatis,qui proprij commodi intuitu dicuntur poteſt dici illud Ezech. *d* Væ paſtoribus in Iſrael, qui paſcebant ſemetipſos nonne greges à paſtoribus paſcuntur?

c *Cagn. in l. culpa caret per tex. ibi. ff. de re gul. iur. Feli. in ca. quanto poſt gl. ibi de offi. de leg. & in c.* 1 *c.* 11 *eod ti. Cyn. Bar. & Bal. in leg.* 2. *ff de nox. Dec. l. culpa.*

d *Ezech.* 44.

Bonum autem commune religionis præfati prælati affectantes inſtitiam ſemper præ oculis habebunt. Iuſtitia enim prælatorum regularium eſt pax religionis,tutamen obſeruantiæ regularis , immunitas communitatis , nutrimentum ſpirituale monachorum, gaudium , & ſilentium, & ſecuritas in pulchritudine pacis , & in tabernaculis fiduciæ, & in requie opulenta . Et è contrario iniuſtitia ſeditiones inimicitias contentioneſque parit. Et aiunt Plato,& Macrobius,*e* ſine iuſtitia,non ſolum Reſpublica , ſed nec exiguus hominum cœtus , neque quidem parua domus conſtabit. Quod & Ariſtoteles *f* etiam affirmat. Iuſtitia autem hæc licet corruat in plateis,in religione vero ſtare oportet. Cum omnes virtutes,in eam altiori gradu perfectionis illuceſcere neceſſe ſit.

e *Mach. lib.* 1. *de ſom. Scipionis.*

f *Ariſtot. lib.* 5. *pol. c.* 7.

Aduertant tamen ſubditi regulares, ne contra ſuos prælatos murmur inualeſcat eos de iniuſtitia notantes dicentes illud dictum Xenophontis relatum a Patricio , *g* omnes ciuiles ſocietates vitio eorum ruere qui illis præſunt: nã ſi rectè gubernarentur perpetuæ omnino, & immortales etiam eſſent. Quod ſapiens *h* clarè innuit dicens iuſtitia formabitur Solium Regis,id eſt thronus authoritas,& progenies Regis,& alibi, *i* Aufer impietatem de vultu Regis,& firmabitur iuſtitia thronus eius,& alibi *K* Rex iuſtus erigit terram. Rex qui iudicat in veritate pauperes,thronus eius in æternũ firmabitur. Licet autem prælatorum iniuſtitia ſit cauſa,vt religio deperdatur,ſubditorum tamen peccata ſunt tanti mali origo,& ſeminarium. Propter peccata enim populi,vt tradit ſacra Spriptura, *l* & docent Auguſtinus & alij bonos prælatos de medio tollit , & alios non tales in loco eorum conſtituit,mutent igitur religioſi vitam in melius,hoc enim facto eorum miſerebitur Deus,murmurantes autem contra prælatos, & contra ſemetipſos, horum malorum reos nihil dicentes iram altiſſimi concitabunt, & ſuis murmurationibus alios priores prælatos à Deo vindice cõſequentur. Quod ſi ita euenerit boni religioſi in domino gaudeant,& conſolentur , cum hæc & alia à Deo optimo maximo fieri permittantur,vt ſchoria putificentur,ad deſtructionem enim malorum ſępè bonis caſtigari contingit.

g *Patri. li.* 1. *reg. ti.* 3.

h *Prouer.* 1

i *Prouer.* 2

K *Prouer.* 2

l 3. *Reg.* 20. *Auguſ. in c. ſi q* 23. *q.* 4. *& lib. libr.* 2. *cap.* 5 *Marc. Ant. Camos ĩ Az.* 1. *part. dial. p.* 47. *co.* 1

ARTICVLVS VI.

Vtrum prælati ad gubernandum debeant neceſſario habere fortitudinem.

RESpondeo dicendo , quod Plato *m* de primo ciue ait. Ne iuſtitia vlla ex parte labefactetur adiungenda illi fortitudo eſt omnium virtutum robur,& vallum,vt enim fortitudo ſine iuſtitia iniquitatis materia eſt, ita iuſtitia ſine fortitudine terga nonnunquam vertit, atque eos deſerit , quos tueri deberet. Optimi autem ciuis proprium eſt,pro religione,pro patria, pro iuſtitia, & bonitate omne diſcrimen ſubire, & pericula quæcunque contemnere,ac multo id magis eſt optimi magiſtratus,de neceſſitate autem huius virtutis in gubernando nobis in præſentiarum eſt habendus ſermo,vt intelligant prælati regulares contra timorem iudicium ſæpiſſimè exercentem (prout ait D. Bernardus) *n* ſcutum inexpugnabile fortitudinis ab ipſis fores ſumendũ vnde loquendo de iudicibus, ait Sapiens . *o* Nolli quærere fieri iudex , niſi virtute valeas irrumpere iniquitates,nec extimeſcas faciem potentum, & ponas ſcandalũ in agilitate tua,terror enim iſte mundanus,ab omnibus pręcipuè à prælatis, & ſuperioribus,qui Deum fortem, & potentem,dominũ potentẽ in prælio repręſentat,eſt exterminandus,prout Florentinus, *p* Azeuedo,& F. Marcus Antonius in ſua Microcoſmia ſcriptũ reliquerũt. Facilè enim ſuperiores hoc timore concuſſi à ſemitis iuſtitię deuiant, vt Chryſoſtomus *q* & D. Auguſtinus affirmauit , nam vt in prouerbiis dicitur , *r* qui timet hominem citò corruet qui verò ſperat in domino ſubleuabitur , facilè deuiat à iuſtitia, qui in cauſis non Deum , ſed homines pertimeſcit . Et ſic Pilatus propter hunc humanum timorem , iniquiſſimam illam protulit ſententiam tradens Chriſtum Dominum Iudæorum voluntati , lauando manus ab hac iniquitate horrenda, contra quem ait D. Auguſtinus *ſ* Lauerit licet manus Pilatus,tamen ſua facta non diluit,ipſe enim occidit Chriſtum qui enim tradidit occidendum,iudex enim bonus, & conſtans ne ſanguinem innocentem addiceret , nec inuidię cedere debuit, nec timori. Qua ratione contra Pilatum

m *Plat. lib.* 8

n *Bern. lib. de grad. humil. c. quatuor m dis.* 11 *q.* 3.

o *Eccl.* 7.

p *Flor.* 4. *p.* 1. *c.* 2. *Azeu. in* 1 *nu.* 22. *ti.* 9 3 *recop. Ma Antc.* 1. *p. dia* 14. *p.* 175. *col*

q *D. Chryſo ſerm. de Ioan. Bapt. Augu. fratres i ere ſerm.* 35.

r *Prouer.* 29

ſ *Aug. ſerm. temp. ſer.* 118

Digitized by Google

latum zelo iuſtitiæ permori innehunt Montaltus *a* Guillermus Benedictus, Caſſaneus, & Epiſcopus Redin.

a Montalt. de reprob. ſent. Pilati. Bened. in c. Rayn. 2. p. v. mort. itaque in 2. fol. 115. num. 238. de teſt. Caſſan. in catalog. glor. mundi 4. par. conſ 6. uer. 3 peccauit Red. de maieſt. prin. v. ſed et. am per legi. nu. 44.

Deficit autem in ſuperioribus fortitudo. & in ipſis timor mundanus dominatur, quia gratia Dei ad omnia confortante ſunt deſtituti, & orſani, ſicut videmus in Caino *b* poſtquam occidit fratrem ſuum Abel, & in Herode adultero contigiſſe. Vnde in electionibus, & officiorum prouiſionibus virtute præſtantiores ſunt aliis præferendi, certum enim eſt malum prælatum ſubditum timere, cum nihil magis faciat timere, quam vitæ reptehenſibilis conſcientia, vt quædam Gloſſa *d* quam approbat Platea, & communis affirmat.

Ad fortitudinem autem ſuperiorum pertinet innocentes contra accuſatores etiam potentes protegere, & eorum neceſſitatibus ſuppliciter inclinati annuere vnicuique ius ſuum tribuere, ait enim Puteus, *e* quod qui Rempublicam tuebuntur, in primis operam dabunt, vt iuris, & iudiciorum æquitate ſuum quiſque retineat, vt neque tenuiores propter vtilitatem circumueniantur, neque locupletioribus ad ſua tuenda, vel recuperanda obſit inuidia. Et Ouid. libro de Ponto ait.

b *Geneſ. 4.*
c *Marc. 6.*
d *Gloſſ & ibi Plat. in l. pri. ſco. C. de pal. ſacri. lib. 10.*
e *Put. de ſynd. v. iuſti. n fi. fol. 301.*

Regia crede mihi res eſt ſuccurrere lapſis
Conuenit & tanto quantus es ipſe viro.

Ad quod peragendum ſufficere debet præfatis ſuperioribus lex, & ſuperioritatis fauor. Iuxta id quod de Magiſtratu tradit Iuſtinian. *f* Imperator. Nec ſit tibi cura cuiuslibet: ſint, hæc agentes domini, ſufficit enim per omnia tibi ad perfectā fortitudinem, & lex Imperii fauor. Sic enim prælati regulares in ſuis cauſis decidendis iuri, & ordinationibus generalibus, & prouincialibus ſuæ religionis firmiter adhærerent, & ſecundum eas, vt ſuperiores iudicarēt, & cauſas regularium definirent ipſarum obſeruantia eos à malignantibus etiam potentibus protegerent, at quia timore perterriti eas ſub aliquo prætextu tranſgrediuntur ipſa tranſgreſſio facit eos incidere in Scyllam, quam magis hominibus quam Deo placendo euitare voluerunt. Recordentur igitur ſemper veritatis, & ipſi fortiter inhæreant, ipſa enim contra inſeoſatos fratres viriliter pugnabit, & contra eos vexillum victoriæ portabit.

f *Athen. de mā d. prin. §. patre.*

Ad fortitudinem etiam ſpectat, cum aliquibus reis aliquando diſſimulare, cum enim prudentia omniū ſit virtutū moralium forma, ſi ab ea ſeparetur fortitudo, rem, & nomen fortitudinis perdet. & ad vitium temeritatis accedet, ait enim Diuus Auguſtinus, *g* quod nonnullos toleramus, quos corrigere, vel punire non poſſumus. Et Beſsius, *h* ait, Quædam autem, tam difficilia tamque periculoſa ſunt, vt tanquam in numero eorum, quæ fieri nequeunt poſsint haberi. Et ideo ſecundum Gloſſam *i* quandam delicta magnorum quandoque celantur, & non puniuntur. Fortitudo enim animi ſuperiorum, & iudicum non conſiſtit in euertēdis potentibus, ſed in faciendo illud, ad quod eorū munus principaliter ordinatur, principale autem eorum munus in religionibus eſt, ita omnia componere, vt obſeruantia conſeruetur, & vbi collapſa fuerit, reſtauretur. Quę obſeruantia, & reſtauratio difficillimè poſſunt a generalibus, & prouincialibus, niſi cum patribus prouinciæ, & cum aliis huius claſſis viris ſuauiter agatur ipſis aliqua permittendo, ne ex nimia cum his executione deterius inde aliquid contingat, & reformatio violenter facta ſtatim cadat, & in profundum relaxationis, & inquietudinis emergat. Audiui enim ego aliquos generales & prouinciales ita rigoroſe ſe cum ſubditis geſſiſſe, vt eorum finito munere, & officio ſubditi violenter detenti, & iam iam ab eorum imperio authoritate, & ſeruitute ſoluti, in antiquas ſtatim vehementius relaxationes proſilirent, & contra ſuos æmulos & denunciatores rancores, & odii virus patenter euomerent. Quod nemo eſt, qui ignoret in maximum detrimentum religionis cedere. Quod vt euiteut prælati, conſiderent, quod ipſos docet *K* Cōcilium Bracharenſe dicens, non eſt dignum, vt paſſim vnuſquiſque prælatus honorabiliora membra ſua, prout voluerit, & ei placuerit verberibus ſubiiciat, & dolori, nedum incautè ſubdita percutiat mēbra, ipſe quoque debitam ſibi ſubditorum reuerentiam ſubtrahat iuxta illud, quod quidam ſapiens *l* dicit leuiter caſtigatus reuerentiā exhibet caſtiganti aſperitatis autem nimia increpatio, nec increpationem recipit, neque ſalutem. Quod ex dicendis in articulo ſequenti agendo de pietate prælatorum latius comprobabitur.

g *cap. quiſquis, 64 q. 1. c. quals. 23. q. 5.*
h *Beſs. lia. 2. de Repub. c. 9.*
i *Gloſſ. fin. in q. ad ſplend. C. de diuerſi offic. lib. 12.*
K *45. diſti. cap. cum Beatus.*
l *l. leuit. ff. ad l. Aquilia praeſcr.*

ARTICVLVS VII.

Vtrum in prælatis pietas, & miſericordia ſit neceſſaria.

RESpondeo dicendo, D. Gregorium *m* in moralibus, loquendo cum prælatis, & Dominicis Gregis paſtoribus, in hęc ſuauiſſima verba, prorupiſſe dicendo. Diſciplina, & miſericordia multū deſtituitur ſi vna ſine altera teneatur, ſed circa ſubditos ineſſe debet rectoribus, & iuſte conſulens miſericordia, & piè ſęuiens diſciplina. Hinc eſt quod ſemiuiui illius vulneribus, qui à Samaritano in ſtabulum ductus eſt, & vinum adhibetur, & oleum vt per vinum medeantur vulnera, per oleum foueantur, quatenus vnoſquiſque, qui ſanādis vulneribus præeſt in vino morſum diſtrictionis adhibeat in oleo mollitiem pietatis, per vinum mundantur putrida, per oleum ſananda fouentur. Miſcenda eſt ergo lenitas cum ſeueritate, faciendumque, quoddam ex vtraque temperamentum, vt neque multa aſperitate exulcerentur ſubditi, neque nimia benignitate ſoluantur. Quod ex benignitate, & manſuetudine Moyſis probat ibi D. Gregorius concludens, in regimine ergo vtrumque Moyſes miſcuit, vt neque diſciplinæ deeſſet miſericordia, nec miſericordię diſciplina. Vnde in Iob ſecundum vtramque virtutem dicitur, cum ſederem, quaſi Rex circunſtante exercitu, eram tamen mærentium conſolator. Sedere quippe circumſtante exercitu vigor eſt diſciplinę regiminis, mærētium vero corda conſolari eſt miniſterium pietatis. *n* Qua ratione ſuperiores alloquens ait ſcriptura, quod nolint eſſe iuſti nimis, non quod iuſtitiam nolit omnino ſeruari, ſed quod miſericordiam ab ea noluerit ſeparari. Iuſtitia enim ſine miſericordia eſt ſummum illud ius quod Terentius *o* in Heauton, Summam malitiam appellauit, quod Cicero ſummam iniuriam *p* vocauit, ſic D. Auguſtinus *q* ait illi enim robuſti dicuntur qui cum de ſua iuſtitia præſumunt miſericordiam peccantibus negandam putant, & impendentes reprehendunt, vnde à Domino percuſſi intereunt, quia iudicium ſine miſericordia erit illis qui nolunt facere miſericordiam delinquentibus. Quibus per Salomonem dicitur. Noli eſſe nimis iuſtus, & eſt nimis iuſtus, qui perit in iuſtitia ſua: adeò prędicta ſunt vera vt *r* legis latores & iuriſperiti in ſuis publicis deciſionibus & legibus ratione tantum naturali ducti malè de nimio rigore ſentiant.

m *c. diſcip. 45. diſt.*
n *Eccl. 7.*
o *Terent in Heauton*
p *Cic. li. 1 offic.*
q *Aug in ho de Pen. in c. plerique in medio. 2. q. 7.*
r *l. ſi compēſan. C. de haredib. inſt. l. nulla. ff. de legib.*

Digitized by Google

ſentiant. Aliquando enim ipſum ius rigoroſum ſtrictum & ſeuerum vocant. Aliquando vero ſeueram interpretationem *a* & ſententiam, aliquando *b* ius ſubtile ab humanitate alienũ. Denique nominibus ſatis odioſis à legislatoribus & iuriſperitis gentibus hoc ſummum ius ſæpiſſime improperarunt, vt apud *c* Tiraquellum videri licet; quare Electores & Prouiſores horum prælatorum tenentur diligentiam nõ minimam apponere, an promouendi à natura ſint manſueti & benigni, vt eorum benignitate & manſuetudine ducti à rigore legum, quando oportuerit deflectant ad intentionem benigni legislatoris recurrendo. Conſiderando, quod ille qui nouit corda hominum & qui diſponit omnia ſuauiter & qui cognouit figmentum hominum primum principem populi ſui Moyſem cõſtituit, qui erat vir mitiſſimus ſuper omnes homines qui morabãtur in terra vt in libro *d* Numerorum continetur. Denique Melchiades *e* Papa loquens de iudicibus & prælatis inquit, primo ſuper omnia diligenter inquirite, vt cum iuſtitia & charitate diffiniatis, neminem condemnetis ante verum & iuſtum iudicium, nullum iudicetis ſuſpicionis arbitrio, ſed primum probate & poſtea charitatiuam ſententiam proferte, & quod vultis non vobis fieri alteri facere nolite, quod ait Palacius *f* Rubeus magis quadrate iudicibus Eccleſiaſticis quam ſecularibus. Et per conſequens, magis debet quadrare iudicibus regularibus cum ipſi ſuorum ſubditorum ſint propriiſſimè fratres in mutuo fraterno amore & patres indebitè impenſo fauore. Quare illi, de quorum indole talia moraliter ſuſpicantur ad regimina Monachia promoueri oportet, & ſuper eo tenentur Electores & Prouiſores maximè inſudare.

a l.2. in prin. ff. de cuſtodia reorum, l.1. §. caſum ff. de poſtuland.
b l. ſi fur. §.1. ff. de vſucapio. l. ſi ita ſcriptũ. ff. de lib. & poſthum.
c Tiraqu. de vtroq. retra. tit. de retra. linag. & §.35. nu.13. gl.1. f.247. cum antecedentib. & ſeq.
d Num.12. c.
e c. porro. 2. q.1.
f Pallac. in allegat. hæreſis, §. 2. ad fin.

Licet tamen ſupradicta de pietate & miſericordia prælatorum & ſuperiorum vera ſint, non tamen ipſi ſuperiores debent ita benignitate cauſas definire vt iuſtitia deſeratur, & ordo iuris peruertatur. Reſpiciendum eſt enim iudicanti, ne quid aut durius, aut remiſſius conſtituat, quam cauſa depoſcit, nec enim aut ſeueritatis aut clementiæ gloria affectanda eſt, ſed propenſo iudicio prout quæque res poſtulat, ſtatuendum eſt. Ita quidam iuriſconſultus. *g* Et crimina grauia enormia & atrocia poſtulant, vt rigoroſè & ſeuere puniantur & vindicta de ipſis aſſumpta ſit alijs in exemplũ. Vnde Soſipater in quadam Epiſtola relata per Simancas *h* ait, oportet moderatam iuſtitiæ caſtigationem inferre ijs qui delinquerunt, ita vt parua quidem & vulgaria peccata diſſimulentur (nec enim conducit & quælibet, & omnia ſimpliciter punire, neque cognoſcentem negligere) quæ vero iam ingraueſcunt, his cura ſecundum leges adhibeatur. Et ſic loquendo de incorrigibilibus, & de alijs delinquentibus atrocibus & enormibus ait quidam Imperator *i* veniam cum talibus non permittimus, nec indulgentijs crimina ſubleuamus. Et Plato *k* ait, qui ſcelera negligit, dum peccandi licentiam præbet, non tantum rempublicam, ſed etiam ipſos ſceleratos grauiter lędere videtur. Et melius eſſe non ciuitati tantum, ſed etiam ijs qui peccarunt, vel ut moriantur vel alioquin caſtigentur, quam ut impunita peccata relinquantur.

g l. reſpiciẽdũ. ff. de pœnis.
h Simanc. de pub. lib.5. c.27. nu.18. pag.81.
i l. ſi apparitor in fin. C. de cohortal. lib.12.
k Plato libr.5. de Repub.

ARTICVLVS VIII.

Quomodo prælati à muneribus, & donis accipiendis ſe debent abſtinere.

RESpondeo dicendo, quod cum præfati prælati ſint gubernatores, & iudices cauſarum regularium, & ſimul ſint ſuæ religionis reformatores, & officiorum inferiorum prouiſores, à donis & muneribus acceptandis debent maximè abſtinere. Ait enim *l* Euripides, ingenita quidem eſt malitia cunctis mortalium, is vero maxime qui accepta mercede malus fuerit, venia quidem indignus erit. Et nihil tam ſanctum atque munitum, quod non expugnari pecunia poſſit prout ait Cicero. *m* Et Salomon, *n* ait victoriam & honorem acquirit, qui dat munera; conſiderantes autem ſtragẽ quę à iudicibus & ſuperioribus dona accipientibus ſolet in Republica euenire antiqui Romani leges contra præfatos iudices ſtatuerunt. Primo *o* enim facta eſt lex duodecim tabularum cuius meminerunt Aulus Gellius *o* & Balduinus. Et anni ſexcenti præterierunt in quibus contra recipientes præfata dona non fuit aliqua lex lata. Donec Lucius Calphurnius anno ſexcenteſimo quarto à fundatione Romæ de eo legem tulit prout aſſerit Cicero, *p* & refert Petrus Gregorius. Et ſtatim Cęlius Tribunus aliam legem contra hoc crimen edidit ſecundum Valerium *q* Maximum. Et Marcus Aulius, & Caius Seruilius & Caius Gracchus & Marcus Liuius & Cornelius Sylla & Pompeius & Quintius conſules dictatores & tribuni varijs temporibus & ætatibus diuerſas contra hoc delictum leges condiderunt vſque dum tandem facta eſt præfata lex Iulia, omnibus ſupradictis poſterior, prout concludit & reſoluit Tiberius Decianus. *r* Et ad extirpandum & prorſus extirpandum huiuſmodi vitium vltra leges præfatas & pęnas in eis contentas Imperatores diuerſa remedia addiderunt. Et primo Antoninus Pius ordinauit vt prius quam officiorum poſſeſſionem eſſent adepti inuentarium per Magiſtratus ſuarum omniũ rerum fieret, vt officijs finitis diuitię ante habitę cum diuitijs relictis conferrentur, & quid in officijs & magiſtratibus collocati fuerint lucrati, manifeſtarent. Et ex lucro iuſtitia vel iniuſtitia eorum deprehenderetur. Imperator autem Adrianus vt eius hiſtoria refert, liberaliſſimum ſe erga magiſtratus exhibebat dicẽdo velle eos diuites efficere, vt iuſtitiã cum omnibus ſeruarent. Sed alij Imperatores videntes neque minis nec donis iudices & ſuperiores ab hoc peſtilenti crimine arceri, ſtatuerunt, vel deprehenſi, & de hoc crimine conuicti publicè cõcrementur, vt ex quadam lege *ſ* conſtat. Quod ex ratione alterius legis *t* comprobatur ibi, grauior pęna conſtituenda eſt in hos, qui noſtri iuris ſunt & noſtra debent cuſtodire mandata. *u* Lex Conſtantini ait, iam nunc rapaces officialium manus ceſſent, ceſſent inquam, nam ſi moniti non ceſſauerint Gladijs, præſcindentur. Et vide circa hoc Didacum Perez *x* & Petrum Gregorium.

Pœna autem iure *y* ciuili ſtatuta contra præfatos iudices & ſuperiores diuerſa erat, vt conſtat ex traditis in præfato iure, & tradunt Puteus *z* Iulius Clarus, Azeuedus, Olanus, Decianus & Petrus Gregorius. Iure autem Codicis pœna erat priuatio officij & pro accepto munere triplum reſtituere, in cauſis ciuilibus in criminalibus autem, hoc delictum committentibus confiſcatio bonorum & exilium & infamia irrogabatur, quibus pœnis addidit Iuſtinianus Imperator flagellationem vt ex eius *a* Authentica conſtat. Et Imperatores Valentinianus & Valens lege ſua eos viuos concremari præcepit. Nunc autem huic delicto pœna arbitraria correſpondet, vt Egidius Boſſius *b* Meroch. & alij reſoluunt. Hæc autem adducta ſunt vt contemplata a ſuperioribus regularium grauiter contra prælatos illis inferiores huic vitio deditos & conuictos procedant eos uſque ad priuationem officiorum puniendo, non enim

l Euripide Pellerop. m Cicero Verrem.
n Prou. 18.
o Gell. 2. oc. atticarũ li. c.1. circa prin. Bald. de legib.12 bul. l. 5.
p Cicer. 2. & in B. in Verrem. Grego. Syn tur. lib.6. c. nu.6.
q Vale. M lib.6. c.11. exemplo.
r Dec. 2. to. mina. li. S. ſl. vnn. vb caſa ſt.
ſ l.1. C. de dicto. li.11.
u habetur i. t. tit.6. in C Theodoſi.
x Perez. in tit.29 lib.8 din. an adde 363. co.1. a Grego. Syn tur.3. p. lib. c.28. nu.6.
y l. ſi aliqui de ſuſcept. arc. lib.11 tr ſta. C. de te. to. l. fin & th. nouo iur de pœnis in qui malè in l. iudices. C dign. lib.12.
z Pute. de ſy v. poteſt. c. prin. fo. 268 in muſtl. a. Clar. in pra ſi q.73. nun Azeu. in l. 6 li.3. recep n.17. ve ſi Olanus in monys, v. p.43. nu.36 ſeq. Decia. crim. ca.3 15. Grego. S tag. tur.3. p 36 c.28. nu
a Auth. vt ces ſine qu ſuff. 9. ſiqu aut.
b Boſſ in p. tit. de offi. c pt nu.8. A ch de art cent.4. caſ

ipſorum

ipſorum arbitrio huiuſmodi committitur caſtigatio vt à rigore iuris contra iſtos iuris violatores recedant, ſed vt iuri ipſi innixi eius veſtigijs adhærẽtes circumſtantijs delicti penſatis rigoroſos ſe cõtra eos exhibeant cum vt refert Suetonius *a* Iulius Cæſar ipſos officio priuatos eſſe iudicaret, quia officij com miſſi ſatis & euidenter indigni ſe reddiderunt.

a Sueton. in Cæſar. c. 43. l. 1. §. 2. ff. de calum. vbi doctores.

Pęna autem quæ contra donis & muneribus iudices & prælatos ſubornantes proponitur, eſt, quod ipſi perdunt actionem illius rei quæ ab ipſis pętenditur adeo, quod ipſa actio ipſo iure perditur etiam ſi ſententia condemnatoria non detur, prout affirmant *b* Doctores quos refert, & ſequitur Couarruuias, ſequuntur etiam Menchaca, Purens, Tiberius Decianus, & Petrus Gregorius.

b Couar. in reg. peccat. 2. p. § 3. n. 1. Menchac. lib. 2. contron. vſu freq. c. 32. nu. 34. v. ad 2. Put. de ſynd. v. corru. c. 1. num. 10. & cap. 2. in prin. f. 160. Decia. 2. to. crim. li. 8. c. 38. nu. 24. Pet. Greg. ſyntag. iur. 3. p. lib. 36. c. 28. n. 8. & 12.

Et vltra præfatam pœnam pęna falſariorũ arbitraria caſtigantur, vt poſt alios reſoluunt *c* Puteus Menochius, & Azeuedo. Quibus inhærens & fundatus iuribus Gregorius XIII. poſt alios Summos Pontifices quandam edidit conſtitutionem contra religioſos ſubornatores pro officijs in religione adipiſcendis in qua ipſos priuat prælationibus ſic obtentis, & ad alia obtinenda reddit inhabiles. De qua in quæſtione de *d* electione fecimus mentionem, ipſam in eo loco explicantes.

c Put. vbi ſu. Menoc. de arb. lib. 2. de arbitr. centur. 4. caſu 343. nu. 3. Azeue. in l. 1. n. 22. tit. 6. l. 3. recop.
d 2. to. q. 56.

ARTICVLVS IX.

Vtrum prælati teneantur expurgare congregationem ipſis commiſſam à peccatis.

RESpondeo dicẽdo, quod Iuriſconſultus Vlpianus *e* ait, congruum bono & graui præſidi curare vt pacata, atque quieta reſpublica ſit quã regit: quod non difficilè obtinebit ſi ſolicitè agat vt malis hominibus prouincia careat, eoſque conquirat. Ille famoſus Epaminõdas prout refert Xenophon *f* interrogatus. Quare cum eius ciues dormiebant, & de lectijs vacabant ipſe noctè ſuper muros gradiebatur, reſpondit eum vigilare vt ciues eius in pace requieſcerent. Et ſic dicitur in Prouerbijs *g* rex diſſipat omne malum intuitu ſuo, & ſubdin poſſunt tunc dicere ego dormio, & cor meum, id eſt Rex meus vigilat. *h* Et principaliter non debent prælati dormitare neque dormire ſuper extirpandis vitiis à ſua communitate. Quod clarè inſinuauit ipſis Chriſtus Dominus eos lucem mundi appellãdo, officiũ enim lucis prout ait Dauid eſt beſtias exterminare. ait enim. *Poſuiſti tenebras & facta eſt nox in ipſa pertranſibunt omnes beſtiæ ſyluæ catuli Leonum rugientes vt rapiant, & quærant à Deo eſcam ſibi, ortus eſt ſol, & congregati ſunt, & in cubilibus ſuis collocabuntur, exibit homo ad opus ſuum, & ad operationem ſuam vſq; ad veſperam.*

e l. congruit, ff. de offic. præſid.
f Xenophon. lib. vlt. rerum Græcarum.
g Prou. 20.
h Matt. 5.
h Pſal. 104.

Et hoc etiam munus prælatorum eſt expurgare ſuam congregationem à malis eos exterminãdo & in cubilibus continendo, vt alij poſſint quiete exire ad opus ſuum, & ad operationem ſuã vſq; ad mortis veſperum, ut portantes pondus diei, & æſtus beatam illam ſpem cum effectu conſequantur. Et Honorius *i* Tertius Abbatibus & Monachis in Lombardia & Marchia Treuiſana conſtitutis ſic ſcribit, ipſi autem viſitatores Monachos, quos contumaces inuenerint, & rebelles iuxta modum culpæ vice noſtra regulari cenſura percellent, abſque perſonarum delectu, non parcendo rebellibus ob ſuam pertinaciam, vel potentiam amicorum, qui ouem morbidã eijciant ab ouili ne inficiat oues ſanas. Et huic conſonat, quod aſſerit D. *K* Hieronymus ſuper Ezechielem relatus à Graciano, ait reſecandæ ſunt putridæ carnes, & ſcabioſa ouis à caulis repellenda ne tota domus, maſſa, corpus, & pecora ardeat, corrumpantur, putreſcant, & intereant.

i ca. fin. de ſtat. monach.
K Hiere. ſuper Ezec. lib. 4. c. reſecandæ, 24. q. 3.

Et Ouidius *l* ait.
Immedicabile vulnus
Enſe recidendum eſt, ne pars ſincera trahatur.

l Ouid. 1. Metamor.

Et Cicero *m* aſſerit vt medici membrum ſępè putrefactum incidunt atque in totum eradicant, ne aliam corporis partem labefactare, aut corrumpere poſſit, ſic neceſſe eſt ſi rempublicam ſaluam eſſe volumus vt perditiſſimos homines ex vrbe penitus exturpemus, ne corruptus integro, caſtoque labore intuolatum iuſtingat. Et Chryſoſtomus *n* ait, ſemper ſcelera, dum nõ reſecantur, increſcunt & in augmenta facinorum proſiliunt, quoties ſecura impunitate peccatur. Et Seneca relatus ab Accurſio *n* dicere ſolebat non poteſt pinguior victima mactari Deo quam reus iniquus. Denique non debẽt ſatiari prælati & ſuperiores in odiẽdo delicta, vſque ad eorum extirpationem prout faciebat Dauid *o* dicens, in matutino interficiebam omnes peccatores terræ, vt diſperderem de ciuitate Domini omnes operantes iniquitatem.

m Cicer. in Vatinium.
n Chryſ. in ſer. de Abſalon.
n Accurſ. in l. Prouinc. per Text. ibi. C. de ſeruis.
o Pſal. 100.

Aduertant tamen ſuperiores nihil indebitũ moliturus ſi aliqua leuia & nõ grauia ſubditorum peccata diſſimulauerint cum his de quorum pœnitẽtia & correctione ſpes certa moraliter habetur, licet enim Reipublicæ interſit ne delicta maneant impunita hæc tamen regula in his exceptionem patitur, magis enim aliquando in aliquibus miſericordia, quam rigor diſciplinæ operatur, nec enim parua pęna dolor & verecundia peccatorum à ſacris Canonibus reputatur. Qui dolor & verecundia à correctione fraterna ſuperiorum originatur, quam correctionem Sancti Patres in Concilio Tridentino *p* commendauerunt, quod & Segura *q* de Aualos in ſuo directorio iudicum etiam commendat.

p Con. Tri. ſeſ. 13. de ref. c. 1.
q Segur. in directi. iudi. c. par. initium. fol. 79. nu. 10. & 15.

ARTICVLVS X.

Vtrum ſuperiores præ ceteris iuuenes coercere teneantur.

RESpondeo dicendo iuuenes præ ceteris eſſe à prælatis nimio rigore coercendos tanquam feruore ætatis nimia licentia inflatos, prout ſecundum Plutarchum *r* Lacedęmonij faciebant, de quibus dicitur, ita cũ iuuenibus rigoroſè ſe habere vt nimis caſtigati ante altare Dianæ ſemimortui ſuccumbetent, nimia enim licentia conceſſa in huiuſmodi ætate conſtitutis graue damnum in religione ſolet cauſare. Et de omnibus generaliter ait Comicus Terentius *ſ* nimia licentia profecto euadet in aliquod magnum malum. Pro quo conſideranda ſunt verba cuiuſdam Iuriſconſulti *t* de iuuenibus verba facientis. Ait enim; ſolent quidam qui vulgo ſe iuuenes appellant in quibuſdam ciuitatibus turbulẽtis ſe acclamationibus popularium accommodare, qui ſi amplius nihil admiſerint, nec ante ſint à præſide admoniti, fuſtibus cæſi dimittuntur, aut etiam ſpectaculis eis interdicitur. Notandum eſt enim, quod noluit Iuriſconſultus iuuenes omnino impunitos dimitti, ne impunitatis venia ipſi inſolentiores euadant: ſtultus enim in culpa, ſapiens erit in pęna, vt dicit quidam Canon *u* & tradunt Puteus & Gregorius Lopez. Et tradit Plato *x* puerorum naturã conuenientem nacta diſciplinam ſemper proficiendo ad omnem peruenit virtutem, enimuita autem ſi fuerit peruerſè ad contraria facile dilabitur. Et Diogenes *y* dixit adoleſcentium educatio fundamentũ eſt totius Reipublicæ. Quod vt aſſequantur virga

r Plutar. in Licurgo.
ſ Terentius in Adelphis.
t l capitalium, §. ſolent, ff. de pœnis.
u c. qui ea. 38. diſputa. Pute. de ſynd. v. iudic. c. 2. nu. 38. f. 214. & v. contumacia, nu. 7. Greg. in l ſi glo. 1. tit. 2. par. 1. & in l. 2. tit. 1. par. 3. v. recelando ſe.
x Plato. li. 6. de leg. & libr. 6. de Republ.
y Diogen lib. 6. de Sanctitate.

a *Chriſoſt. in Matt. hom. 38*
b *Prou. 10.*
c *Simane li. 1. de Repub.*

virga correctionis animaduerti debent. Ait etiã D. Chryſoſt. *a* ocioſa iuuentus impendentee educata omni ferociſſima beſtia immanioe eſt; ideo in Prouerbijs *b* præcipitur. Noli ſubtrahere à puero diſciplinam, ſi enim percuſſeris eum virga, nõ morietur, tu virga percuties eum, & animam eius de inferno liberabis. Et Epiſcopus Simancas *c* dicit rex efficax eſt natura, ſed potentior eſt inſtitutio, quæ malam naturam corrigit: & puerorum ingenia tanquam agri ex quibus Reſpublica omnes ſuos fructus eſt perceptura diligentiſſimè colantur, & rebus optimis ſerantur, prohibeanturq; inſeri quæcunque Reipublicæ noxia ſunt, & ſterile ſolum vel incultum nacta prouentum malorum herbarum facillimè marceſcunt. Vnde in religionibus oportet, vt magiſter nouitiorum, & iuuenum vita, & moribus conſtituatur, vt eos rigore debito poſſit educare, qui a prælatis in huiuſmodi rigore exercendo debet verbo, & opere foueri, ſi enim iuuenes ſupinè ab his pertractantur vltra quod fauoribus maiorum inſliti redduntur, poſt modum ineunte ætate prælati effecti nouitios, & iuuenes lacte relaxationis & libertatis enutriunt, & obſeruantia regularis exinanitur.

ARTICVLVS XI.

Vtrum Reges Hiſpaniarum habeant iuriſdictionem ſuper profeſſos ordinum militiarum.

RESpondeo dicendo, quod ſupereſt quædã Bulla Adriani VI. quæ habet in hunc modum.

ADRIANVS Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei, ad perpetuam rei memoriam. Dum intra noſtra mentis arcana debita meditatione penſamus, S. Iacobi de Spatha, ac de Calatraua, et de Alcantara in Regnis Hiſpaniarũ erectas, propterea militias inſtitutas fuiſſe, vt contra orthodoxæ fidei hoſtes, & inimicos arma quædam, & valida præſidia eſſent: earũque milites in infideliũ expugnatione, ac Regnorum ab ipſis infidelibus occupatorũ recuperatione iugiter vacarent, ſtrenuaque ipſorum virtute & opera proximis annis nõ ſolum quam plurimas ciuitates, & loca, ſed etiam aliquot Principatus, dominia, & Regna, quæ infideles Mauri occupauerant, et per multos annos detinuerãt, non ſine proprij ſanguinis effuſione, cũ magna Chriſti nominis gloria recuperata, & ad fidẽ Chriſti reducta fuiſſe, conſideramus inſuper & animo reuoluimus, quæ Chariſſimus in Chriſto filius noſter Carolus Caſtellæ, & Legionis Rex Catholicus in Imperatorẽ electus, claræ memoriæ Ferdinandi aui, & Eliſabeth Reginæ auiæ Caſtellæ, & Legionis huiuſmodi, ac aliorũ progenitorũ ſuorũ veſtigia ſequutus, pro vniuerſa eccleſia, cuius (vt nos ad ſũmi Apoſtolatus apicẽ aſſumptione paſtor: ita ipſe ad ſacri Imperij faſtigiũ electione aduocatus exiſtit) non ſolum inſulæ Seruarũ, quã ipſi Mauri detinebant expugnatione, ſed ẽt aduerſus Lutherũ Martinũ per Sedẽ Apoſtolicã hæreticum declaratũ executione fecit, & in dies ipſum ſub diſciplina noſtra a teneris educatũ, ob eius deuotionẽ ac fidẽ erga nos, & hanc ſanctam (in qua permiſſione diuina ſedemus) ſedẽ, ac vniuerſam rempublicã Chriſtianã, diuina fauente gratia facturũ fore ſperamus; Dignũ merito cenſemus, & congruum, vt militiæ prædictæ Coronæ Regni Caſtellæ, & Legionis perpetuo applicẽtur, non minus vt Caroli ipſius in Imperatorẽ electi ſtudia & conatus ad profligandos, & ſubigendos infideles barbaros, cõcedente Domino creſcant & augeantur: quã vt ipſarum militiarũ felix, & proſperũ regimen ſemper in melius procedant, & illorũ militũ diſciplina ſolertior euadat: ipſumque Carolũ in Imperatorẽ electũ, eiuſque poſteritatem ſigno ſpecialis beneuolẽtiæ proſequamur, & quadã perpetuitatis memoria decoremus. Sanè cũ Ferdinãdus Rex & Eliſabeth Regina præfati in humanis agẽtes, ſuorũ & ipſi progenitorũ veſtigia ſecuti, quam plurima egregia facinora, & geſta fecerint, nec ſolũ Hiſpaniã a Sarracenis, & Mauris, qui regnũ Granatæ, ac plura alia dñia occupauerant, non ſine multis laboribus, & impenſis, ac magna Chriſtiani ſanguinis effuſione purgauerint, ac quã plurimos infideles a falſis idolorũ tenebris ad verã orthodoxæ fidei lucem reduxerint: ſed pluribus ẽt caſibus Oceanũ mare penetrauerint, & ad diuerſas, ac maximas, & antea mortalibus ignotas inſulas ſalutiferæ crucis vexillũ detulerint, & ipſis inſulis plurimas Metropolitanas, & cathedrales, ac alias eccleſias ad Chriſti noĩs gloriã, & exaltationẽ erigi, ſeq; ob talia merita Catholici noĩe ab hac ſancta Sede inſigniri obtinuerint. Cumq; in dictis Caſtellæ & Legionis Regnis S. Iacobi de Spatha, ac de Calatraua, et Alcantara S. Auguſt. & Ciſterſienſis ordinũ militiarũ Magiſtratus ad eiuſdẽ fidei exaltationẽ, & infideliũ barbarorũ, maximè circũuicinarũ partiũ depreſſionẽ & expugnationẽ inſtituti fuerint, vt præfertur & quãdoque illi per Romanos Pontifices prædeceſſores noſtros Regib. Caſtellæ, & Legionis hmõi, ſeu eorũ primogenitis, aut propinquioribus infantibus nuncupatis, reſpectiuè in adminiſtrationẽ, dũ expediens fore viſum fuerit, cõcedi conſueuerint, illorumque ad præſens idẽ Catholicus Rex in Imperatorẽ electus perpetuus adminiſtrator per Sedẽ prædictã deputatus exiſtat, ipſarumq; militiarũ magiſtrorũ electiones ad præceptoriã militiarũ huiuſmodi præceptores, ſeu milites ſpectare noſcantur, ac inter eos, occurrere dictorũ magiſtrorũ vacatione, ſuper electionibus pro tempore faciendis poſſent quãque diſſenſiones oriri, plurimũq; Regis Caſtellæ, & Legionis pro tẽpore exiſtẽtis interſit, vt ipſe Magiſtratuũ hmõi curam & adminiſtrationẽ hẽat: cũ Magiſtratus ipſi quã plurimas ciuitates & arces, partim ab ipſis Regibus Caſtellæ, & Legionis donatas, partim per ipſos Magiſtros ab infideliũ manibus proprij ſanguinis effuſione cõparatas & acquiſitas poſſideant, & ſi illorũ Magiſtri aliqñ Regi ſe opponerent ex illorum inſtitutione, quæ ad eorundẽ Regnorũ pacẽ, & quietẽ, ac infideliũ expugnationẽ emanauit, grauia ſcãdala & pericula in regnis ipſis (prout maximis annis, cũ in minoribus conſtituti, & dictorũ regnorũ Regimini, et adminiſtrationi præpoſiti eſſemus, ꝑꝑ aſpirationes ad ipſos Magiſtratus oculis noſtris vidimus) ſuccedere poſſent. Si aũt Magiſtratus ipſi Coronæ Regiæ Regis Caſtellæ, & Legionis hmõi pro tẽpe exiſtentis perpetuo vnirẽtur, annecterẽtur, & incorporarẽtur, ita tñ quod ex illorũ hmõi vnione tituli ſingulorũ magiſtratuũ hmõi ad infra ſcriptũ effectũ extincti nõ cenſeantur, illi per Regẽ ipſũ lõge melius regi, & gubernari poſſent. Curaretq; Rex ipſe, vt illarũ militiarũ milites idonei, & in arte militari adeo periti, & experti eſſent, vt de illis merito ſperari poſſit, quod nõ ſolũ dicta Regna ab infidelibus defenderent. ſed ipſũ Regẽ ad expeditionẽ contra Turcas, & alios infideles maritima claſſe, ac terreſtri exercitu ſuſcipiẽda, & proſequendã vltro ſolicitarẽt, & imitarent ſcandaliſque & diſſenſionib. inter ipſos præceptores ſeu milites electores, ac alijs periculis, quæ exoriri poſſẽt, obuiaretur. Ipſeque Carolus Rex in Imperatorẽ electus ad ſãctũ pacis, & vnitatis Regũ, & principũ opus, quod pro totius Chriſtiana republica neceſſaria defenſione, ac cõtra hoſtes Turcas felici expeditione ꝑficere, & cõcludere deſideramus. pro ſua religione, & deuotione in hãc ſãctã Sedẽ nos plurimũ iuuare, ac rempublicam Chriſtianã a tã grauis periculo, in quo cõſtituta eſt, diuina fauẽte gratia, liberare poſſent, ac oĩa pro ſtatu catho-

Digitized by Google

rectè, vel indirectè machinatus fuerit, huiuſmodi gratia priuatus exiſtat: præſenteſq. literæ nullius ſint roboris vel momenti, ipſaq. vnio eo ipſo diſſoluta ſit: ipſique Magiſtratus per diſſolutionem huiuſmodi vacare cenſeantur, & de illis per Sedem prædictam libere diſponi poſsit. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ vnionis, annexionis, incorporationis conceſsionis, prohibitionis, reſeruationis, derogationis, decreti & voluntatis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationẽ omnipotentis Dei, ac beatorum Petri et Pauli Apoſtolorũ eius ſe nouerit incurſurũ. Datum Romæ apud S. Petrum, Anno Incarnationis Dñicæ milleſimo quingẽteſimo vigeſimo tertio quarto nonas May, Pontificatus noſtri anno primo.

Vidi ſub ſigillo authẽtico, de cuius intellectu aliqua notatu digna in ſecundo *a* tomo adduximus.

a *50. q. 63. ar. 13. 14. 15. 16. 17. & 17.*

QVAESTIO XXXV.

De præſcriptionibus. in tres articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur tria.

1 *QVid ſit præſcriptio.*
2 *Quo temporis ſpatio præſcribatur contra bona regularium.*
3 *Vtrum Monaſteria præſcriptione completa poſsint petere reſtitutionem in integrum.*

ARTICVLVS I.

Quid ſit præſcriptio.

REſpondeo dicendo, quod præſcriptio idem ſignificat quod excipere iuxta quandam legem. *b* Vnde ait Couarruuias *c* quod forſan hæc ſignificatio deducta eſt ex eo quod ſicut actionibus proponendis certa forma præſcribitur, ita ẽt exceptionibus præſcriberetur, ideſt ſtatueretur, vt docet Alciatus, *d* nam præſcribere idem eſt quod legem ponere, ac conſtituere, hinc & verbale nomen præſcriptio nihil aliud eſt, quam exceptio qua quis aduerſarii intentionem generaliter alioquin veram, in eo caſu de quo agitur non procedere allegat ſecundum Alciatum, *e* qui cenſet præſcriptionem ab exceptione differre, quod exceptio generale nomen ſit conueniens cuicunque defenſioni, quę aduerſus actionem, vel intentionem obiicitur, præſcriptio verò ſit exceptio, quæ etſi intentio vera fuerit, nihilominus agentem repellit, vt moratoria præſcriptio iuxta quandam legem *f* quo in loco gloſſa exponit dilatoriam exceptionem.

b *l. qui agnitis. ff. de excep.*
c *Cou. in reg. poſſeſſ pr. 2. p. in initio. n. 1*
d *Alciat lib. 4. diſput. c. vlt.*
e *Alciat. in l. ſi quis C. de pact.*
f *l. a. C. de precibus Imper. offerend.*

Differt autem præſcriptio ab vſucapione, nã vſucapio eſt acquiſitio dominii per vſum, & ſic per poſſeſſionem, præſcriptio autem verè eſt exceptio quæ oritur ab ipſa vſucapione, ideſt ab ipſa dominii acquiſitione, ac tandem à longa poſſeſſione, vel ab ea, quæ legibus definita eſt, ita Couarruuias. *g*

g *Cou. vbi ſup.*

Sed contra hanc doctrinam inſurgit nouiſſime Parladorus *h* dicens quod vſucapio eſt acquiſitio dominii per continuationem poſſeſſionis temporis lege definiti, temporalis vero præſcriptio eſt exceptio, quæ datur a iure propter lapſum temporis a lege definiti, & ſic ait quod vt conſtat ex dictis definitionibus, non ita cohærent vſucapio, & præſcriptio temporalis, vt vna ex altera pendeat, cum diuerſa vtriuſque ſit vis & effectus, nam per vſucapionem acquiritur dominium, per præſcriptionem autem tantum exceptio acquiritur, & ſic in excipiendo tantum habet effectum. Sed certè ego non video hoc argumentum conuincere, ita vt ex eo probetur præſcriptionem, vt exceptionem ab vſucapione non originari: licet enim diuerſa ſit vtriuſque vis non tollit vnum ab altero originari, diuerſa enim eſt vis rationabilitatis, & riſibilitatis: riſibilitatem tamen a rationalitate originari compertum eſt.

h *Parlador. l. rerum quotid. c. 1. §. 1. n. 4. 5. & 6.*

ARTICVLVS II.

Quo temporis ſpatio præſcribatur contra bona regularium.

REſpondeo dicendo, quod contra Eccleſiam inferiorem Eccleſia Romana, ſi præſcribatur a principali, vel ab alia eccleſia, quoad immobilia corporalia, & incorporalia iure habentibus continuam cauſam, vel non habentibus requiruntur quadraginta anni, vt in iure *i* probatur. Contra Eccleſiam verò Romanam non niſi ſpatio centum annorum fit præſcriptio, vt etiam definiunt ſacri Canones, *k* quod intelligunt Doctores *l* in ſpectantibus principaliter & non ſecundario ad illam. Vnde hoc priuilegio gaudent omnia immediatè pertinentia ad diſpoſitionem Papę, vt Eccleſia Lateranenſis & res eius & exemptio, vt tenet Ioannes *m* Andreas & notat Panormitanus. Vnde cum diſpoſitio bonorum regularium nõ immediatè pertineat ad Papam loquendo ſecundum ſacros Canones, & iis commune quadraginta annis ſolũ poterant pręſcribi. At loquendo ſecundum priuilegia regularia aliud eſt dicendum. Nam Eugenius Quartus, anno Domini milleſimo quadringenteſimoquarto, ſeptimo Kalend. Martii Põtificatus ſui anno quarto cõceſſit congregationi S. Benedicti in Regnis Portugalliæ, ex certa ſcientia, & motu proprio, quod contra præfatæ congregationis monaſteria, loca, perſonas, & bona aliqua non curreret præſcriptio, niſi poſt lapſum ſexaginta annorum, quod quidem indultũ tam in caſibus rebus & bonis præteritis quam futuris poteſtate, & ſcientia ſimilibus extendi & locum habere omnino voluit, quod ita habetur in libro *n* priuilegiorum dictæ congregationis impreſſo Romæ ex Typographia Titi, & Pauli de Dianis anno Domini milleſimo quingẽteſimo octuageſimo nono. In quo etiam libro *o* refertur, quod idem Eugenius conceſſit, quod ſicut contra Romanam Eccleſiam non niſi centenaria currit pręſcriptio ſecundũ conſtitutiones Canonicas, & legitimas Sanctiones, ita quoque monaſterio Diui Pauli extra muros vrbis ordinis Sancti Benedicti minoris temporis pręſcriptio non obſiſtat. Quod ipſum conceſſit *p* Pius Papa anno Domini milleſimo quingenteſimo ſeptimo, pridie nonas Iunii. Pontificatus ſui anno quarto congregationi Sanctæ Iuſtinę. Quod priuilegium licet particulariter prædicto monaſterio fuerit conceſſum, iam eſt factum totius ordinis, nam priuilegia vnius monaſterii totius ordinis ſunt communia, & eius particularibus monaſteriis quando ipſa priuilegia aliis monaſteriis & locis dictæ congregationis adaptari & conuenire poſſunt, prout cõceſſit Alexander VI. congregationi eidem S. Iuſtinæ, vt in eodem libro *q* continetur. Quod priuilegium cum ſit iam totius ordinis non eſt dubium, quod ad religiones mendicantes per communicationem trãſferatur, cum ipſæ gaudeant priuilegiis conceſſis, & concedendis omnibus religionibus, prout in primo tomo latius eſt dictum. *r*

i *c. De quarta de præſcrip. c. eod. tit. lib. 6.*
k *c. quas actiones & c. Nemo 26. q. 3.*
l *Glo. in c. aa dientiã de præſcript.*
m *in Ioã. And. regul. ſcienti. 6. in Merc. Panor. in Cle. frequens de exceſ. prælat.*
n *in d. lib. pag. 31. cum ſeq.*
o *pag. 80.*
p *Habet in l. p. 257.*
q *pag. 63.*
r *tom. 1. q. 55*

ARTICVLVS III.

Vtrum monaſteria præſcriptione completa poſſint petere reſtitutionem in integrum.

RESpondeo dicendo, communiter teneri quod ſic vſq. ad quatuor annos, vt dicitur in iure *a* nam monaſterium, contra quod, ſine ſui negligentia præſcriptio completa eſt, ſi legitimo impedimẽto detentum fuit communiter dicunt Doctores ipſum poſſe petere reſtitutionem in integrũ vſq. ad quatuor annos ſequentes, qui incipiunt a die ſcientiæ poſt ceſſationem dicti impedimenti, quia iſtud quadriennium non currit ignorãti, vt in eodem iure *b* dicitur ibi ſiquis negligenter omiſerit, quia ignorans non negligit, ſecundum iura. *c* Vnde conſideranda eſt maxima conceſſio Ioãnis XIII. in fauorem monachorum congregationis mõtis Oliuetι, quam refert collector *d* compendii ſocietatis, in hũc modum, *Si qua læſio facta ſit per quoſuis cuiuſuis ſtatus quocunq. modo, vel forma, vel in futurum fiat perſonis iuribus, & rebus, ac bonis dictæ congregationis ipſo iure non tenent, nec eſt opus reſtitutionẽ in integrum, pro læſione huiuſmodi impetrare.*

a *c. de reſt. in integrum. lib. 6.*

b *d. l. in ver. ſiquis negl. omni.*
c *c. t. iunct. c. q̃ diuer. ac conc. præb.*
d *Collect. compen. ſoci. titu. priu. § 6.*

Pro quo facit illud, quod indulſit *Eugenius IV. congregationi S. Benedicti in regnis Portugalliæ, dicens, quod ſi q̃n contigerit per aliquem aut per plures actus contra quæcumq. decreta, priuilegia, & indulta gratias, & immunitates præfatæ congregationi conceſſa, aut ipſorum aliquod à quocunq. cuiuſcunq. conditionis, dignitatis, gradus, ſeu ſtatus exiſtat ex negligentia, vel ignorantia præſentiũ, & futurorum, quib. ea conceduntur, aut alia quauis cauſa aliter attẽtari, vel obſeruari ignoranter, vel ſcienter nullũ tamẽ per hoc præiudicium decretis priuilegijs indultis, & gratijs, & immunitatibus præfatis volumus generari, ſed illa in ſuo robore, & vigore permanere,* ita habetur in libro e ſupradictæ congregationis ſuperius allegato de quo iuſta latius in quæſtione de reſtitutione integrum.

e *pag. 38. cum ſeqq.*

QVAESTIO XXXVI.

De proceſſionibus in tres articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur tria.

1 V*Trum regulares poſſint compelli ire ad proceſſiones.*
2 *Vtrum modo ſint aliqui regulares exempti ad eundum ad proceſſiones.*
3 *Vtrum regulares intereſſentes ſponte funeralibus, et proceſſionibus renuncient priuilegio.*

ARTICVLVS I.

Vtrum regulares poſſint compelli ire ad proceſſiones.

REpondeo dicendo, quod Concilium Tridentinum *f* determinat dicens. Exempti autem omnes tam ſeculares clerici, quam regulares quicumque etiam monachi ad publicas proceſſiones vocati accedere compellantur his tantum exceptis, qui in ſtrictiori clauſura perpetuo viuunt.

f *Conc. Triden. ſeſſ. 25. de regu. c. 13.*

Circa quam conſtitutionem eſt notandum primo, quod ſi non vocentur non tenentur comparere in proceſſionibus. Nec epiſcopi ſub excommunicatione poſſunt regularibus præcipere vt ad proceſſiones accedant, cum epiſcopi non procedant hoc præcipiendo vt legati ſedis Apoſtolicæ, vt patet ex ipſomet concilio, prout aduertit Gambarus *g* dicẽs quod non poſſunt vocari ad proceſſiones regulares niſi ex magna cauſa fiant, & magna cauſa erit aduentus legati, at non poſſunt per excommunicationem obligari, vt proceſſionaliter recipiant legatum ab ipſis epiſcopis, ſed ab ipſo legato, cum legatus ſit eorum iudex, & in eos habeat iuriſdictionem, ſicut ſecundum ius *h* habent legati a latere. Verum eſt tamen, quod poſſunt regulares alijs pœnis compelli ad proceſſiones, nã quamuis monachi proprijs quibuſdam priuilegijs tuti ſint quo minus ab epiſcopo, vel archiepiſcopo, ex quauis cauſa interdici, excommunicari, aut ſuſpendi poſſint, nihilominus ex quo epiſcopis, & ordinarijs eſt commiſſa authoritas, vt ipſos monachos ad proceſſiones poſſint vocare per conſequens eis commiſſa eſt authoritas, vt eos alijs remedijs poſſint compellere priuando. ſ. eos a confeſſionibus audiendis, & a prædicatione verbi Dei in eccleſiis parrochialibus, prout tenet Henriquez, *i* quam opinionem licet in ſumma ſim ſecutus, nunc autem ſuper ea ſuperſedendum eſſe cenſeo, quia Illuſtriſſimi Domini Cardinales, vt audiui, cõtrarium declarant: ſecundum notandum eſt, quod non debent vocari regulares ad proceſſiones, niſi ex cauſa publica & magna fiant, prout poſt alios tradit Felinus, *k* & iuxta hoc debet intelligi decretũ Concilij Tridentini, de quo articulo ſequenti.

g *Gamb. lib. 8. de auth. leg. a latere. § de poteſt. legat. in regulares atq. exem. a n. 76. & 767.*

h *cap.*

i *Henriquez.*

k *Fel. in c. dilecti col. pen. verſ. circa de off. ordin.*

ARTICVLVS II.

Vtrum modo ſint aliqui regulares exempti ad eundum ad proceſſiones.

REſpondeo dicendo, quod ſummus Pontifex, quoſdam regulares qui clauſuram ſeruant, vt Benedictinos & Ciſtercienſes exemit ne inuiti compellantur ab Epiſcopo, aut ab alijs quauis dignitate fulgentib. intereſſe publicis funeralibus etiam principum, aut publicis proceſſionibus, ſeu ſupplicationibus, niſi pro cauſa publica, & ne ſuper hoc permittant eos ab alijs inquietari, vt Gregor. IX. *l* Determinauit, & tradit Syluester compelli etiam prædicatores & Minores exemptos ad proceſſiones ex publica cauſa, quod Concilium Tridentinum determinat. Et Pius V. in proprio motu pro mendicantibus ſtatuit ne conuocentur, niſi pro publica cauſa, quod tenuit Calder. *m* & tenuit etiam Felinus in ſuperiori articulo relatus.

l *c. nimis praua de exceſ. prælat. Sylu. v. epiſc. n. 9. verſ. quartum poteſt.*

m *Cald. conſil. lib. 80.*

At Pius V. anno Domini 1569. die vigeſima prima Nouembris conceſſit ut quouis prætextu aut quæſito colore ad incedendum in publicis, & alijs proceſſionib. ab ordinarijs locorum minimè cogerentur monachi D. Hieronymi in Hiſpanijs, nec tenerentur ad eas exire, mandauitq. Archiepiſcopis, aliiſq. locorũ ordinarijs in regnis Hiſpaniarum exiſtentib. vt permittant prædictos fratres hoc priuilegio, et gratia pacificè vti, & frui, voluit tamen, quod cum opus fuerit, et proceſſiones publicè fiant eas intra ſua monaſteria celebrent, et faciãt, non obſtantibus, quibuſuis Apoſtolicis & Synodalibus prouincialibus & generalib. Concilijs editis et conſtitutionib. ita habetur in Compendio, *n* ordinis D. Hieronymi. At hoc priuilegium per conſtitutionem Gregorij XIII. allegatam a Nauarro in fine manualis Latini eſt reuocatũ, & ad terminos iuris communis, & Concilij Tridentini redactum.

n *Compen. D. Hieron. ti. proceſſ.*

At Gregorius conceſsit poſt Concilium Tridentinum religioſis ſocietatis exemptionẽ ab inter eſſentia

in ſup.

Digitized by Google

in ſupplicationib. ſeu precibus & proceſſionibus publicis inibus q. ordinarius quauis dignitate fulgētib. ne dictos religioſos ad interſſendum proceſſionib. dictis quouis modo cogere, ſeu ſuper præmiſsis inquietare ſeu inquietari facere audeat, vel permittat. Ita habetur in Compendio *a* Societatis. Et in proœmio huius conceſſionis explicat Gregorius XIII. cauſam ne ſcilicet diſtrahantur ab ſtudijs, & lectionib. quibus incumbunt, & ab alijs ſpiritualibus miniſterijs.

a *Compe. ſociet. tit. proceſsione.*

Circa quam conceſſionem eſt aduertendū quod quamuis Gregorius XIII. in hac conceſſione non dixerit non obſtante Concilio Tridentino, quod vt reuocatum cēſeretur eſt neceſſarium iuxta tradita a Sarmiento, *b* & a Guttierez & Mandoſio, ſatis tamen colligitur ex proœmio & ex plana mēte Pōtificis, quia Gregorius XIII. in proœmio dictæ conceſſionis præmittit ibi, quidam forſitan moti authoritate Concilij Tridentini, &c. Et poſtea ex certa ſcientia addit derogationem etiam Concilij generalis, quod æquatur ſpeciali derogationi Concilij Tridentini, iuxta in ſimili tradita a *c* Geminiano, & confirmatur, nam hæc quæſtio, non eſt poteſtatis: ſed voluntatis, & in re non leui, ſed in qua interuenire ſolet magna Pontificis deliberatio: vt tradit Sarmiento, *d* & ideo cum mentionem fecerit in principio Concilij Tridentini, & cum fuerit cum deliberatione locutus cenſendum eſt prædictum Conciliū, quod ad hoc derogaſſe, alias ad nullum effectum eius indultum prodeſſet. Confirmatur ēt, nam interdum derogatio Conciliorum generaliū habetur pro ſpeciali. Prout tradunt Couarruuias, *e* Corduba, & Henriquez, & hunc dicunt eſſe ſtylū.

b *Sarm. li. 3 ſelecta. c. 14. n. 3. 6. & 11. Guttierez in l. nemo poteſt, nu. 161. de leg. 2. Mandoſ. in cācel. reg. 16. q. 17. n. 12.*
c *Gem. in c. 1. n. 26. de conſt. lib. 6. in v. naſcitur*
d *Sarm. li. 3. Select. c. 14. n. 3. et ſeq.*
e *Cou. de ſponſal. 2. p. c. 8. §. 8. n. 5. Cord. lib. 4. qq. 4. 7. §. 3. par. 1 Henriq. lib. 7. de indul. ca. 26. nu. 3.*

Notandum eſt autē, quod Pius Quintus exemit collegia ordinum mendicantium ab intereſſentia à proceſſionibus ne diſtrahantur ab ſtudijs. Quod priuilegium quoad dicta collegia intelligo modo eſſe validum ēt poſt Concilium Tridētinum, tum propter communicationem priuilegij Societatis in ſuperioribus allegati. Quod priuilegium ratione collegiorū ipſius Societatis fuit indultum. Tum etiam quia Conciliū determinat regulares ad proceſſiones publicas poſſe vocari. Ijs tantum exceptis qui in aſtrictiori clauſura perpetuo viuūt. Collegæ autem Mēdicātium in ſtrictiori clauſura perpetuo viuunt in dictis collegijs ſub quibuſdā rigoroſis ſtatutis. In quibus cum maxima difficultate diſpenſatur. Et quod dicta Bulla Pij V. quantū ad hoc poſſit vti poſt Concilium Tridētinum ſatis innuit collector *f* priuilegiorum Ciſtertij. Nec Gregorius Decimustertius, in ſua reuocatoria cōſtitutione ſuperius allegata, derogauit conceſſa à Pio V. collegijs Mendicantium, vt patet ex eius verbis. Ibi, *pro quorumcunq. regularium, ēt Mendicantium ordinibus, & congregationibus*, & nō dicit *collegijs*. In quo innuit ſe nolle derogare hoc priuilegii collegijs Mendicantium cōceſſum, ſi enim illud vellet reuocare, ipſorum collegiorum faceret mentionem ſpecialē ſicut fecit Pius V. in ſua pro mendicantibus conſtitutione. Notandum eſt vltimo, quod Leo X. in Cōcilio Lateranenſi ſtatuit, qđ fratres requiſiti, a prælatis Eccleſiarum ad proceſſiones ſolemnes pro tēpore faciendas, accedere debeant ad illas, dummodo domus ſeu loca eorundem fratrum non ſint remota vltra vnum miliare à ciuitatibus, vel oppidis vbi facienda eſt proceſſio, ita habetur in Supplemento. *g* Quæ conceſſio cum ſua limitatione non eſt à Concilio reuocata.

f *In compen. Ciſtertij tit. proceſsione. in fin.*
g *Suppl. fo. 25. conſ. 71.*

ARTICVLVS III.

Vtrum regulares intereſſentes ſponte funeralibus, & proceſſionibus renuncient priuilegio.

RESpondeo dicēdo, quod regulares habētes priuilegium, ne compellātur ire ad funeralia, aut proceſſiones, ſi ſponte ad ea accedant, (vt ob granē neceſſitatem, aut ob honorem debitū Principi defuncto) non renunciant tacitè huic priuilegio, quia priuilegia ſimiliadant fauore totius religionis. Nec hi actus qui ſine compulſione Epiſcopi ſpōte fiunt cenſentur contrarii priuilegiis, iuxta doctrinam cuiuſdam legis, *h* vbi Cynus, gloſſa, Bartolus, & omnes, relati per Menochium. Expedit autem vt publico inſtrumento coram notario proteſtetur in ſorma collegij ſe accedere ſaluo iure priuilegii, quia cōmunitas poteſt renunciare priuilegio conceſſo ordini, at non ſic ſingulares perſonæ ſecundū Innocentium *i* Cornelium, & Natta. Aduerte tamen, quod pauci actus etiam contrarii vnius conuentus nō inducunt præiudicium priuilegio in bonum totius religionis conceſſo, ita eſt conceſſum canonicis Regularibus Lateranenſis Eccleſiæ prout refertur in *k* Compendio Societatis *Dicendo quod ſi quando contigerit per vnū aut plures actus contra priuilegia indulta, gratias, & immunitates, prædictis canonicis conceſſa, aut ipſorum aliquod a quocumq. cuiuſcunq. conditionis, dignitatis gradus & ſtatus exiſtat ex negligentia ſeu ignorantia præſentium, & futurorum, quibus ea concedentur, aut alia quauis cauſa aliter attentari, vel obſeruari ſcienter, vel ignoranter, nullū tamē propter hoc præiudiciū indultis gratijs, et immunitatibus ipſis generatur ſed illa in ſuo vigere, & pleno robore firmitatis perpetuo permanet.*

h *l. 2. vbi Cyn. gl. Bart. & oēs, C. de excuſ. tut. tut. Menoc. cōſ. 75. n. 70. & 74. li 10.*
i *Inn. in c. cum olim 2. nu. 7. de priuil. Corn cōſ. 15. nu. 5. lib. 3. Nat. conſ. 160. n 46.*
k *Cōpen. Societ. priuil. §. 2.*

QVAESTIO XXXVII.

De proceſſionibus quoad præcedentiam, in quatuor articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur quatuor.

1 *QVis locus cuicunq. eccleſiaſticorū, & regularium in proceſſionibus ſit aſsignandus.*
2 *Vtrum in proceſſionibus præcedentiæ ſunt licitę regularibus.*
3 *Quid agendum in proceſſionibus pro controuerſia danda ratione præcedentiæ.*
4 *Vtrum fratres Minores obſeruātię debēt fratres Minores conuentuales præcedere.*

ARTICVLVS I.

Quis locus cuicunque Eccleſiaſticorum, & regularium in proceſſionibus ſit aſſignandus.

REſpondeo dicendo, quod clerici ſeculares religioſos oēs, & regulares debent præcedere. Ita Ioannes Montanus *l* Ripa, & Caſtaneus ad hoc aliquos ſacros Canones *m* allegantes. Probatur ēt per argumentū ab ordine literæ, quod in iure receptū eſt, eſt ſecundum Baldū, *n* & Nicolaū Euerardum, & videmus titulum ne clerici, vel monachi in corpore Decretalium exiſtentem priori loco clericos, ſecundo vero monachos apponere, & priori loco in proceſſionibus ſunt apponendi clerici

l *Montan. in tract. de auth. n. ag Concily nu. 84 Ripa n. 2 reſponſ c. 2. n. 19. Caſſan. de glor. m in. 4. p. conſide. 51.*
m *in c. alia & in c. legi. 16. q. 1.*
n *Bal. in l. conuenticulā C. de epiſcop. & cler. Euerar. in locis legal. c. 1.*

poſtea autem religioſi. Et inter clericos priori loco ſunt conſtituendi canonici Eccleſiarum Cathedralium, quia dicuntur clerici primi gradus, alij autẽ aliarum eccleſiarum dicuntur clerici ſecundi gradus, vt notat Innocentius. *a* Inter alios autem clericos eccleſiarum inferiorum, qui ſunt dignitatum eccleſiarum præferuntur, vtpote canonici eccleſiarum collegiatarum rectoribus ſimplicium eccleſiarum argumento aliquorum decretorum: *b* poſtea vero rectores parochiales, deinde ceteri clerici ſeculares, deinde Canonici regulares Diui Auguſtini debent præcedere fratres Diui Benedicti congregationis Caſſinẽſis alias Sanctæ Iuſtinæ de Padua nuncupatis, prout fuit tempore Pij Quarti ventilatum, & tandem obtinuerunt, vt refert Nauarrus, *c* vbi refert quandam ſententiam Cardinalium deputatorum ad litem hanc diffiniendam: refert etiam Bullam Pij Quarti ſuper hoc editam, quæ incipit, *Sedis Apoſtolicę prouidentia*, & habetur in bullis *d* huius Summi Pontificis. Deinde veniunt Monachi Sancti Benedicti, & poſtea alii monachi, iuxta antiquiorem inſtitutionem. Poſt alios vero veniunt fratres Mendicantes, & religioſi ordinis Prædicatorum debent præcedere, prout declarauit Pius Quintus in quadam bulla, *e* quæ incipit: *diuina diſponere clementia*, quę habentur inter conſtitutiones Pontificales eiuſdemmet Pontificis. Deinde fratres Minores, poſtea Eremitæ Sancti Auguſtini, demũ Carmelitæ. Et inter illos qui ſunt eiuſdem ordinis, & profeſſionis illi, q. ſunt maiores dignitate debẽt magis honorari, iuxta ea quæ in iure, *f* & inter æquales gradu, & dignitate antiquiores non ætate, ſed receptione in Eccleſia, vel monaſterio, vt leges *g* Canonicæ, & Ciuiles nobis inſinuant, ſic enim in iſtis conſideratur antiquitas, vt notat quædam gloſſa. *h* Inter omnes autem certum eſt, quod non facta diſtinctione antiquitatis, vel religionis Epiſcopi, & ſuperiores debent primum locum tenere, cũ propter ſui eminentiam fratres eos appellet Papa, vt multæ decretales *i* nos docent. Et poſt illos Abbates monaſteriorum, qui etiam propter ſui excellentiam ſub generali appellatione habentiũ dignitates comprehenduntur, quod docuit gloſſa, *K* ad quod etiam faciunt tradita per Lappum. *l* Inter Epiſcopos autem antiquiores in promotione præferuntur, vt ſacri Canones *m* determinant, & inter Abbates idem erit ſeruandum, ſi ſunt eiuſdem ordinis, ſi vero ſint diuerſæ religionis, tunc qui ſunt antiquioris religionis præferuntur; iuxta ea quæ ſupra dicta ſunt, & tradit Gondiſaluus de Villadiego. *n*

a *Inno. in c. ſedes, de reſcr. & in c. fraternitatem, de ſepult.*
b *c. licet, ca. non iuncto ca. ſtatutum. de elect. li. 6.*
c *Na. in c. ſtatuimus. 9. q. 9. nu. 4.*
d *Conſtitut. Pij IV. conſtit. 19. pag. 454.*
e *Conſtit. Pij V. 26. pag. 583.*
f *c. ſtatuim. de maior. & obed. l. 2. ff. de albo ſcriben.*
g *c. de maio & obedien. l. 2. ff. de albo ſcrib.*
h *gl. in ca. ſi. de conſuetu. lib. 6.*
i *c. quam gratiã de crim. falſi. c. ſiquis ſuadente de pœnit.*
k *gl. in ca. 2. de preb. lib. 6.*
l *Lappus allegat. 84.*
m *17. diſtin. §. Epiſcopos.*
n *Villadiego de legatis 1. p. q. 7. n. 9. & 19. cum ſeq.*

ARTICVLVS II.

Vtrum in religionibus præcedentiæ ſint licitæ.

RESpondeo dicendo, quod prout conſtat ex dictis in ſuperioribus articulis in religionibus præcedentiæ ſunt licitæ. Cum enim religiones ordines etiam nuncupentur in ipſis omnia ordinata eſſe oportet. Quod inſuper probatur, nã ſicut Deus immenſus, ſapientiſſimus, & iuſtus Angelis dominatur, ita Angeli hominibus, & homines animalibus, anima corpori, Cęlum terræ, & ratio appetitibus. Et ſicut vt ait Diuus *o* Gregorius, & tradit Caſſaneus, in Cœlorum Hierarchia adſunt Angeli, Archangeli, & alij ſpiritus, qui non ſunt æquales, ſed differunt in gradibus, & dignitatibus, & ſecundum Titum Liuium firmitas fidei eſt ſubijci maioribus, & ſecundum Dionyſium lex æterna naturæ dictat, vt inferiora ſuperioribus obediant: ita ad maiorem concordiam congregationũ in terra maximè oportuit, vt eſſet diuerſitas, & maioritas, & quod ſuperiores inferioribus præcedant, & ab ipſis reuereantur, prout ex iure colligunt Doctores communiter, quos referunt Boerius, *p* & Azeuedo. Hunc ordinem in domo Salomonis maximè laudauit Regina Sabba, quę ordinem officiorum attente conſiderans in maximam admirationem deuenit, prout in libris Regum *q* refertur, & in præcedentijs, & ſedibus vnicuique debitis honor, & dignitas cuiuſcumque oſtenditur, prout ex multis iuris canonici & ciuilis *r* locis colligitur, & tradunt Baldus, Tiraquellus, Lara, Azeuedo, & Caſſaneus. Et ita videmus in ciuitatib. bene ordinatis, Correctores ſuperiora quam alij in actibus publicis ſedilia habere. Nec Dominus hunc ſacratum ordinem in Euangelio reprobauit, ſed præcedentias, & maioritates procurare fatuitatem iudicauit dicens. Neſcitis quid petatis. Quas præcedentias in religionibus ſtatutis ordinationibus, & conſuetudinibus approbatas videmus, in quibus particulariter diſcurrere ſuperuacaneum duxi, quia ſecundum Alciatum, *ſ* Boeriũ, & Caſſaneum, non ſunt firmæ, fixæ, & certæ prærogatiuæ in communitatibus, ſed ſecundum temporum varietatem, & perſonarum, & regularium pręcedentiæ, & maioritates cuicunque deputantur.

o *c. ad hoc iuncta gl. 89. d. Caſſan. in catalogo glor. mundi. 3. p. per totã 12. p. conſ. 1. cũ multis ſeq.*
p *l. honor. §. gerẽdorum. ff. de muner. & hon. l. quiſquis in pr. & ibi gl. fin. C. de poſtul. c. licet 2. & ibi gl. 45. d. Boer. in trac. de ordi. graduũ 2. p. n. 34. et 61. Piſa in Curia li. 2. c. 2. in prin. & ibi Azeuedo n. 11. lit. B, c. eſt ordo 35. q. 5. ca. 189. diſt.*
q *3. Reg. c. 10.*
r *c. cum olim de conſuet. gloſ. & Bal. in l. decernimus 2. notab. C. de ſacroſ. Eccle. Tiraq. de primogen. in præfat. n. 13. Lara in l. ſi quis a liberis nu. 21 ff. de lib. agnoſcen. Azeue. vbi ſu. n. 1. f. 30. & n. 14. fo. 34. Caſſa. in cõſuet. Burg. titu. de ſinfans, rub. 6. § 4. gl. eu tra guens. nu 5.*
ſ *Alciat. li. 3. diſput. ca. 4. Boer. vbi ſup. 2. p. ca. 45. Caſſan. de glor. mundi 1. p. conſide. 4.*

ARTICVLVS III.

Quid agendum in proceſſionibus pro controuerſia ſedanda ratione præcedentiæ.

RESpondeo dicendo, quod Concilium *t* Tridentinum determinat in hunc modum dicẽs controuerſias omnes de præcedentia, quæ perſæpe cum ſcandalo oriuntur inter eccleſiaſticas perſonas, tam ſeculares, quam regulares in proceſſionibus publicis, tum in iis quæ fiunt in tumulandis defunctorum corporibus, & in deferenda vmbella, & alijs ſimilibus, Epiſcopus amota omni appellatione, & non obſtantibus quibuſcunque componat.

t *Conc. Triden. ſeſſ. 25. de reg. c. 13.*

Pro cuius decreti explicatione eſt notandum, quod quando oritur aliqua contentio ſuper pręcedendo inter aliquos improuiſo quemadmodum ſępius contingit, vbi neque locus, neq. tempus, longam deliberationem, aut cauſæ cognitionem permittit Epiſcopus in continenti debet iubere partibus ante ſe docere de iure ſuo ſine mora, neque requiritur aliqua tela iudiciaria. Et ratio huius eſt, quia agitur de re, quæ non capit dilationem, ſed in breuiſſimo tempore eſt peritura. Pro quo eſt quidam textus *u* ſecundum intellectum gloſſæ, & ibi Bartolus, tenet idem Bartolus, & propter dictam cauſam adhuc non requirũtur exactæ probationes, vt volunt quædam gloſſæ. *x* Et vbi alias non poſſet ſic in breui de iure partium conſtare, vt pote quia vna religio dicit de priuilegio, vel conſuetudine debere alij præferri, non tamen tunc decet debere Epiſcopum illam præferre alteri, quæ de iure communi eſt præferenda, eſt argumentum optimũ in quadam decretali *y* in fine eiuſdem, & ſi velit adijcere iſta verba (ſaluo, ſcilicet iure alterius partis ſcit quod in veritate ſibi competit) ſatis eſſet cautũ ne pars altera in tantũ ſcandalizetur. Et vbi ſeditiones magnæ circa hoc oriãtur, poſſet Epiſcopus vtroſq. contendentes repellere pro illa vice, per ea, quę in ſimili notat Innocentius, *z* & tradit Gondiſaluus

u *gl. in l. vnica, vbi Barto. ff. de glã de lege Bar. in l. ſi prius, circa ſi. ff. de noui oper. nunc.*
x *gl. in d. l. vnica.*
y *ca. cũ perſona de priui. lib. 6.*
z *Innoc. in c. in præſentia. de proba. Villadiego, delegatis 1. p. q. 7. nu. 15.*

de

Google

de Villadiego. Et hoc modo ſecundum Concilij Tridẽtini decretum omni appellatione remota, & non obſtantibus quibuſcunque prædictas controuerſias componere Epiſcopus poteſt. Quę inter regulares vtinam ceſſaſſent, cum non cedant in ædificationem populi immo in ſcandalũ emergãt, ita vt petra ſcandali poſſint optimo iure appellari. Vnde in regnis Portugalliæ Fratres Minores noſtrę ſacrę religionis Minorum de obſeruantia humilitatem profitẽtes vt vere filii humiliſſimi Patris noſtri Frãciſci in publicis proceſſionibus ordinatione ſua & antiqua conſuetudine vltimo loco incedunt, quæ humilitas eſt præclara, & a Deo dilecta virtus pręſertim in regularibus qui ſine illa parum in religione proficiunt argumẽto eorum quæ in ſacris Canonibus *a* notantur: glorioſa enim res humilitas quæ ipſa quoque ſuperbia appellari ſe appetit, ne vileſcat, vt ait D. Bernardus a quadam gloſſa *b* ſingulari relatus. Et certè vellem quod circa hoc fieret in noſtra ſacra religione Minorum de obſeruantia cõſtitutio generalis qua præciperetur, vt hęc laudabilis conſuetudo in omnibus actibus a nobis fratrib. Minoribus obſeruaretur, vt ita nõ ſimus Petra ſcãdali in ſimilibus controuerſiis, ſed in reſurrectionẽ multorum ad imitandum humilitatis exemplum ſimul poſiti vt ſcopus, ſed quia hæc quidem ſuper erogationis & non obligationis ſunt ideo, oportet adducere conceſſiones, vt omnis controuerſia & lis amoueatur.

a *ca. 1. de pœnit. d. 1.*
b *gl. in c. 1. de relig. domib.*

ARTICVLVS IV.

Vtrum fratres Minores obſeruantiæ debeant fratres Minores conuentuales praeedere.

RESpondeo dicendo, quod *Leo X. ſtatuit quod ne inter Fratres Minores obſeruantiæ Conuentuales ſuper præcedentia diſſenſio & contẽtio oriatur, talis inter eos ordo ſeruetur, videlicet quod in proceſſionib. & funeralib. ac exequijs, necnon & in alijs actibus publicis in quib. fratres obſeruantes, et Conuentuales conuenerint fratres Cõuentuales fratrib regularis obſeruãtiæ locum digniorẽ relinquere teneãtur.* ita habetur in ordine ſupplemento. *c Et idem Leo X. declarauit tam fratres Minores obſeruantię quã conuentuales, in quibuſcunq. proceſſionibus, & alijs actib. publicis, in quib. eos ſimul adeſſe contigerit ſuas Cruces poſſe, & debere referre, ita tamen quod ſicut ipſi fratres obſeruantiæ regularis locum digniorem inter omnes alios fratres dicti ordinis tenere debent, ſic etiam eorum Cruces in parte, ſeu loco digniori proceſſionis deferri poſſint & debeant.* Ita habetur in eodem libro *d* ſupplementi.

c *ſuppl. fol. 32. conceſ. 113.*
d *ſuppl. fol. 36. conceſ. 121.*

Aduertendum tamẽ, quod Gregorius Decimuſtertius anno Domini milleſimo quingenteſimo octuageſimo ordinauit, vt ſecundum antiquitatem loci prius in ciuitatibus fundati & non ſecundum religionis antiquitatem pręcederent mendicantes, & alij religioſi, & licet Fratres Minores de obſeruãtia præcederent Fratres cõuentuales virtute Bullæ Leonis Decimi Superius allegatæ, tamen ait Capucinus *e* in additionib. ad Compendium mendicantium pendere ſub iudice hoc in ciuitate Neapolitana, & in his Hiſpaniarum partibus conſtitutionem Gregorianam non video receptam.

e *Capucin. tit. proceſ. 2. tomo pag. 333.*

QVAESTIO XXXVIII.

De procuratoribus fratrum, in duos articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur duo.

1 *VTrum conuentus ſine prælato poſſit cõſtituere procuratorem pro conſeruatione monaſteriorum ad obligandum monaſterij reditus.*
2 *Quomodo procurator ad cauſas ſit a conuentu conſtituendus.*

ARTICVLVS I.

Vtrum conuentus ſine prælato poſſit conſtituere procuratorem pro conſeruatione monaſterij ad obligandum monaſterij reditus.

REſpondeo dicendo, quod conuentus in his quę ſeparatim pertinent ad illũ põt conſtituere procuratorem ſine cõſenſu prælati, vt determinat *f* Innocentius receptus ab omnib. quia & quælibet pars Capituli in his quæ ipſam ſolum attingunt poteſt conſtituere procuratorem ſecundum Innocentium *g* immo & quilibet monachus in his quæ pertinent ad ſe ſolũ vt quia eſt opilatus, vel alimenta ſibi denegantur poteſt agere per ſe conſtituere procuratorem ſecũdum Innocentium *h* & alios, & tradit Nauarrus. Quod probatur nam conuentus eſt aliud à pręlato adeo quod prælatus nõ eſt propriè de capitulo, neque de conuentu ſecundum gloſſam *i* cõmuniter receptam. Probatur etiam quia conuentus cum vicario qui ſolet appellari ſuperior in monaſterijs q̃ regũtur per priores, & prior clauſtralis in monaſterijs quę reguntur per Abbates, de quo fit in ſacris Canonibus *k* mentio. Cuius officium non vacat per mortem Abbatis, vel prioris, vel terminat ius *l* legitime poteſt conſtituere procuratorẽ in his quæ pertinẽt ad ipſum conuentũ, vt in iure probatur. *m* Nec his obſtat, quod mortuo, vel excommunicato principali pręlato vicarius eius etiam ad officium moritur vel ſuſpenditur, vt in iure *n* videmus deciſum, quia illud verum eſt de vicario generali pręlati, qui a ſolo eo recipit iuriſdictionem, non tamen de prædicto priore, ſuperiore, vel vicario clauſtrali qui non à prælato, ſed a iure recipit iuriſdictionem. Et aduerte, quod ille cui conceditur aliquid, conceſſum videtur id quod ſine illo fieri nequit, vt eſt vulgare in iure, *o* immo quod fieri poteſt ſine illo, ſed non commode, vt etiam innuunt iura. *p* Per quæ iura hoc tenet Aretinus, *q* cum ergo conuentui in his quæ pertinent ad eum concedatur facultas conſtituẽdi procuratorem ſiue ſyndicum, & hoc non poſſit facere ſaltem commode quia nõ admitteretur à iudicibus ſine obligatione bonorum ſuorum conſequitur poſſe obligare ſe & ſua bona, vel quatenus pertinent ad illum in conſtitutione ſui procuratoris.

f *Inn. in c. edocere n. 6. de reſer.*
g *Inno. vbi ſup. nu. 3.*
h *Inn. in c. cum I. & A. ff. de re iud. Nau in ca. non dicatis 12. q 2.*
i *Gl. in cap. vt ij qui de ęt. et qualit. in v. eiſdem.*
K *c. cum ad monaſteriũ. §. prior de ſtatu monac.*
l *Clem. ne in agre. §. 1. ſi quis auth. v. Abbatem de ſta. monach.*
m *d. §. ſi quis auth. v. Abbate.*
n *c. 1. de offic. vicarij. li. 16.*
o *l. 2. ff. de iuriſdic. om. iud. c. p̃terea de off. deleg.*
p *l. pen. ff. de vſufruc. leg. l. quicũque. §. ſi ei quem ad vendẽdum, ff. de inſt. act.*
q *Aret. in c. de teſtib. c. 3. de teſtib. cogen.*

Vnde infertur, quod non poteſt prouincialis reuocare procuratorem a conuentu aliquo legitimè conſtitutum, argumento cuiuſdam iuris *r* regulæ quæ habet, quod omnis res per quaſcumq. cauſas naſcitur per eaſdem diſſoluitur, & ad omnẽ actum faciendum eſt neceſſarium, vt poteſtas concurrat ſimul cum voluntate iuxta deciſum in iure, *ſ* & nullo iure neq. communi, neque particulari habetur,

r *c. 1. de reg. iur.*
ſ *ca. cum ſuper de off. deleg.*

Digitized by Google

quod prouincialis habeat poteſtatem conſtituẽdi, aut reuocandi procuratorem conuentus, & ſicut lege cautum eſt, vt quilibet regulariter poſſit conſtituere & reuocare procuratorem ſuum; Ita nulla lege cõceditur regulariter vni poteſtas reuocãdi procuratorem conſtitutum ab alio, & cum regulæ ſit ſtandum donec demõſtretur, & probetur exceptio iuxta quandam gloſſam *a* communiter receptam & non demonſtratur prædictã regulam limitari in hoc caſu, ſtãdum eſt illi in eo. Vnde ſi prouincialis de facto eam reuocaret, talis reuocatio ait Nauarrus, *b* quod erit tyrannica & omni iure reſpuenda iure naturali diuino & humano nitendo quandoquidem tollitur libertas à iure communi conceſſa.

a l Gl. in l. omnis definiti. ff. de regul. iur. & in rub. eo. tit.
b Nau. in add. ad li. 1. conſ. tit. de elect. conſ. 12.

Ex his colligitur, quod procurator a ſolo conuẽtu creatus poteſt agere illa ad quæ eſt conſtitutus iuxta ea quæ communiter huiuſmodi procuratoribus in iure *c* tribuuntur.

c In titulis decretaliũ ſexti, et Clem. tit. de procur.

Hæc tamen omnia non habent locum in ſyndico Fratrum Minorum de obſeruantia; ſyndicus enim a prouinciali conſtituitur ad hoc authoritatẽ a Sede Apoſtolica habente prout infra in quæſtione de ſyndico dicemus.

ARTICVLVS II.

Quomodo procurator ad cauſas ſit a conuentu conſtituendus.

Reſpondeo dicendo, quod debet ſono campanę cũ uocari totus conuentus, & cũ omnes ſimul conuenerint debet prior, vel præſidens proponere, & petere ſuffragium à quolibet ſuper hac re iuxta quãdam *d* legem, & habito ſenſu ipſorum requiritur quod in inſtrumento procurationis exprimantur nomina ſingulorum, prout reſoluit Speculator *e* quem ſequitur Rebuffus; vbi limitat niſi eſſent in conuentu, quotquot in inſtrumento nõ poſſunt deſcribi, tunc enim in ſyndici cõſtitutione ſufficeret dicere conuentus. Ita in ſimili Ioannes Fab. *f* quem ſequuntur Alexander, & Rebuffus, qui dicunt hoc non habere locum in alienatione rerum Eccleſiaſticarum.

d l. 2. C. de decuriomb.
e Specul. titu. de ſynd. Rebuff. in arb. extep. in v. ratione ſynd. in l. ti. 8. in declaratione.
f Faber in §. fi. decur. Alex. cõſil. 1. in 4. volu. Rebuf. de alien. rerũ Eccleſ. nu. 16.

QVAESTIO XXXIX.

De procuratore Fratrum Minorum regularis obſeruantiæ qui ſyndicus nominatur in quatuor articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur quatuor.

1 *Qvis poſsit conſtituere hunc procuratorem.*
2 *An ſyndicus fratrum Minorum ſit procurator fratrum an Sedis Apoſtolicę.*
3 *Quam authoritatem habeat prędictus ſyndicus.*
4 *Vtrum Syndicus poſsit retinere eleemoſynas pecuniarias fratrum.*

ARTICVLVS I.

Quis poſſit conſtituere hunc procuratorem.

Reſpondeo dicendo, ꝙ *Innocentius III. conceſſit miniſtris fratrũ Minorum authoritatẽ quatenus in prouincijs e is cõmiſsis per ſe, vel per fratres ſuos quib. id duxerint cõmittendum poſsint conſtituere, vel nominare aliquos viros idoneos Deũ timentes, qui ſecundum indigentiam conuẽtuum ſeu domorum prædictorum fratrum poſſint res conceſſas fratrib huiuſmodi authoritate Apoſtolica petere, ac vendere, cõmutare, alienare, tractare, expendere, permutare, et in fratrum vſum cõuertere. Conceſſit etiam, quod liceat prædictis miniſtris præfatos uiros ſic conſtitutos remouere, alioſq. ad prædicta exequenda ſine difficultate aliquæ ſubrogare, quoties videbitur opportunum.* Ita habetur in monumentis *g* ordinum.

Aduertit Collector *h* priuilegiorum mendicantium, quod poſt declarationem Nicolai Quarti, nõ poſſunt fratres facere prędictam denominationem, ſed ſecundum determinationem Martini Quarti, quæ eſt huiuſmodi.

g In 1. impr. f. 29. & in 2. fol. 123. conce. 247.
h Collec. tı. procura. fratrum ſeu ſyndici.

Martinus Quartus conceſſit generali et prouincialib. & cuſtodib. vniuerſis ordinis fratrũ Minorum, quod poſsint nominare aliquas perſonas, quæ nõ ſint de prædicto ordine, quæ perſonæ ſic nominatæ hẽant circa res concernentes ipſos fratres adminiſtrationem legitimam et generalem, ac liberam Et decreuit, quod tales perſonæ ſint vere et legitime adminiſtratores et œconomi ſyndici, & actores qui res prædictas & rerũ prædictarũ pretium nomine Romanæ Eccleſiæ recipiunt, & per eoſdem in fratrum prædictorum vtilitatib. (ꝓut eis licet ex regula, vel declaratione regulæ) cõuertant, quãdo a prædictis miniſtris, vel alijs fratrib. de aſſenſu eorundẽ miniſtrorum fuerint requiſiti. Et generaliter conceſſit, quod prædictæ perſonæ habeant facultatẽ procurandi in omnib. cauſis pro reb. et locis ad eccleſiã Romanam ſpectantib. & ipſorum fratrum vſui conceſſis. Necnon pro immunitatib. libertatib iuribus ac priuilegijs eorundem fratrũ, et ſuorum cõuentuum, ſeu domorum. Ita habetur in monumentis *i* ordinum. quod & Martinus V. *K* poſtea confirmauit. Et ſimiliter Eugenius IV. *l*

i in 1. imp. f. 46. & in 2. fo. 129. conc. 290.
k Habetur in monu. in 1. imp. f. 31. & in 2. f. 38. conc. 32. pro pe finem.
l in 1. impr. f. 40. & in 2. fol. 39. conceſ. 42. in fin.

Aduertendum eſt circa prædictam cõceſſionem, quod guardiani etiam cum toto ſuo conuentu non poſſunt prædictos procuratores, vel ſyndicos nominare quia hoc ſolum conceditur miniſtris & cuſtodibus. Et ſimiliter eſt aduertendum, quod miniſtri ſeu cuſtodes non inſtituunt præfatos procuratores, & ſyndicos, ſed ſimpliciter nominant, & ſic nominati per illos inſtituuntur a Summo Pontifice pro procuratoribus & ſyndicis ſuæ ſanctitatis, & Eccleſiæ Romanæ, ad quam pertinent res conceſſæ fratribus, quando dantes non reſeruauerint ſibi dominium, & quando huiuſmodi res ſunt tales, quarum vſum licet fratribus prædictis habere, vnde ſequitur, quod reſpectu rerum in quibus dantes reſeruauerunt ſibi dominium, aut quarum vſum nõ licet, vel aliquando non licuit fratribus habere nihil poſſunt agere procuratores vel Syndici.

Aduertendum inſuper, quod guardiani habentes ad id authoritatem a prouincialibus poſſunt ſyndicum inſtituere cum hoc a ſua ſanctitate non prohibeatur, nam cum dicti prouinciales habeant ad huiuſmodi nominationem authoritatem a prælibato priuilegio perpetuo nemini dubiũ eſſe debet, quod poſſint prędictam poteſtatem alijs delegare, & committere.

Aduertendum etiam, quod ſemper ſyndicus per ſcripturam conſtituitur firmatam ſigno, & ſigillo prælati ipſum nominantis, nec oportet, vt ante publicum notarium detur. Scriptura enim firmata a perſona in dignitate conſtituta fidẽ facit. Immo loquendo ſecundum rigorem ſcriptura in hoc caſu minime deſideratur, ſufficit enim vt facultas data ſyndico teſtibus probetur. Teſtes enim ſecundum iis eandem vim habent quam ſcriptura ſortitur. Immo ſi aliqua perſona officiũ ſyndicatus multis retro annis geſſit, etiamſi de eius conſtitutione neque

per

per ſcripturam, neque per teſtes conſtiterit, ſufficit ad probationem diuturnitas temporis, in quo prædictum geſſit munus, vt de prædicta conſtitutione minime dubitetur iuxta quandam celebrem Baldi a doctrinam, & in proprijs terminis ſyndicatus, ita reſpondet Curtius *b* Senior, & tenent multi alij relati per Tiraquellum.

a Bal. conſ. 287. in primis videndum lib. 3.
b Curtius ſenior conſ. 77. nup mo tuis Tiraq. de præſcrip. §. 1. gl. 4. v. trigeſimo primo.

ARTICVLVS II.

An ſyndicus fratrum Minorum ſit procurator fratrum, an Sedis Apoſtolicæ.

RESpondeo dicendo, quod in omnibus religionibus (excepta religione fratrum Minorum de obſeruantia) certum eſt & ab omnibus ſcitũ in omnibus conuentibus eſſe quoſdam œconomos & procuratores poſſeſſiones, & bona temporalia adminiſtrantes quibus religioſi aluntur in clauſtro viuentes, ſicut in domibus principum, & dominorũ œconomi conſtituuntur cum poteſtate ad diſpenſandum in temporalibus, qui reddunt rationem villicationis ſuæ. Et conuenius prædictarum religionũ, apud quem dictorum bonorum adminiſtratio, & proprietas in communi poteſt procuratorẽ, & œconomum ad prædicta conſtituere ne religioſi tempo ralibus & huius, & negotiationibus implicentur, ſed Deo optimo maximo, vt eorum poſtulat ſtatus, vacent. At religio fratrum Minorum, quæ in communi, & in particulari eſt incapax bonorum, & cuius fratres nec per ſe neque per interpoſitam perſonam poſſunt recipere denarios, vel pecuniam, non poſſunt ſuo nomine conſtituere ſyndicum vel procuratorem, qua ratione attenta fuit ſublatus eorum ſyndicus a Ioanne XXII. quod fuiſſe, optimè factum teſtatur Aluarus. *c*

c Aluarus. li. 2. c. 5.

Sed ſi conſtitutio prædicti ſyndici attente conſideretur inueniemus ipſum non conſtitui ab ipſis fratribus, vt ipſorum procurator, & adminiſtrator. Cũ enim ipſi nec in communi neque inparticulari aliquid habere poſſint, euidenter ſequitur non poſſe conſtituere œconomum qui ipſorum nomine têporalia adminiſtret. Deputatur ergo, & nominatur ab ipſis authoritate Apoſtolica de qua in articulo præcedenti, vt diſpenſet prædicta bona authoritate Sedis Apoſtolicæ, cuius ſunt bona ipſis fratribus oblata, quare Martinus Quintus approbauit literas Martini Quarti poſitas in articulo ſuperiori, & fulminauit illas inferendo de verbo ad verbum, & conceſſit Miniſtris, & cuſtodibus, ac alijs fratribus minoribus quod literis prædictis ac omnibus in eis contentis libere, & licite vti valeant tandiu, & quo uſque per Sedem Apoſtolicam aliud in præmiſſis eidem ordini vtilius fuerit ordinatum.

Non obſtante conſtitutione Ioannis XXII. quæ incipit, ad conditorem, per quã prædictis fratribus ne litteris, & conceſſione præfatis ſine ſpeciali Sedis Apoſtolicæ licentia vterentur prohibitum fuerat, ita habetur in libro *d* monumenta ordinum. Ex his ſequitur fratres minores præfatos vtendo ſyndicis non deuiare a paupertate ſtrictiſſima quam Domino promiſerũt, immo in eorum vſu profitetur ſe nihil in hoc mundo habere, cum ipſi ſyndici, vt procuratores & adminiſtratores Sedis Apoſtolicæ ſint deputati, adminiſtrantes res quibus vtuntur ipſi fratres nomine Sedis Apoſtolicæ, cuius prædictæ res ſunt immo non vti ſynd co ad prædicta videtur non ita puritati regulæ noſtræ cohærere, qua ratione in initio noſtra ſacræ religionis cum Pater noſter Franciſcus adhuc viueret vſus ſyndici incepit, & Inno-

d in 1. imp. fo. 38. & 12. fo. 38. conceſ. 42. prope finem.

centius Quartus contemporaneus Seraphici patris ipſum prædictis fratribus conceſſit, vt ex eius indulto poſito in primo huius quæſtionis articulo patet.

ARTICVLVS III.

Quam authoritatem habeat prædictus ſyndicus.

RESpondeo dicendo, quod ſyndicus fratrum minorum habeat authoritatem ad recipiendum omnia quę ipſis fratribus inter viuos, & in vltima voluntate relinquuntur tam mobilia q̃ immobilia, omnia enim quorum vſus poteſt fratribus pertinere ad Sedem Apoſtolicam quoad dominium, & proprietatem ſpectant cuius nomine ipſe ſyndicus ea recipit. Qui habet etiam authoritatem ad conuertendum prædicta in alia quorum vſus ipſis fratribus eſt neceſſarius, & vtilis, quæ etiamſi bona ſint immobilia, poſſunt a prædicto ſyndico vendi & erit venditio valida etiamſi ſit facta ſine ea ſolemnitate qua res eccleſiaſticæ iuxta ſacros Canones debent alienari, vt tenet Baldus *e* loquendo de bonis oblatis fratribus mendicãtibus tempore quo non erant capaces bonorum immobilium, & ea recipiebant ad ſtatim vendendum & in eorum vſus conuertendum. At modo attento, quod confirmatis præfatorum fratrum priuilegijs ſunt capaces bonorum in communi prout determinat Concilium *f* Tridentinum, non poterunt dicti mendicantes ea bona ſine ſolemnitate iuris alienare, vt aduertit Nauarrus. *g* Ex quibus colligitur, quod præfata Baldi doctrina ſolum poteſt verificari in bonis immobilibus, quæ fratribus minoribus inter viuos aut in vltima voluntate dantur aut relinquuntur, ea enim ſyndicus præfatus ſine ſolemnitate iuris poteſt alienare. Poteſt etiam ipſe ſyndicus omnia quibus vtuntur fratres nomine ſedis Apoſtolicæ commutare, alienare, tractare, expendere, & permutare, & in vſum fratrum conuertere, etiamſi ſint bona mobilia, vt patet ex conceſſione Innocentij Tertij, in primo huius quæſtionis articulo relata. Quod verbum alienare cum comprehendat etiam donationem facere clare innuit poſſe prędictum nomine Sedis Apoſtolicæ extra ordinem aliquam in vtilitatem fratrum facere donationem, prout in Primo *h* Tomo late probauimus. Quæ omnia cum fiant authoritate Sedis Apoſtolicæ non derogant noſtræ regulæ puritatem, nec propter eandem cauſã vendẽdo ſyndicus dicta bona, & pretiũ eorũ in vſus fratrũ conuertendo poſſunt argui de peccato fratres minores quaſi per interpoſitam perſonam pretium prædictarum rerum recipiant, cum ſyndicus non ſit ipſorum fratrum ſed ſedis Apoſtolicæ interpoſita perſona.

e Bal. in auth. ſi qua mulier. C. de ſacroſan. ecc.
f Cõc. Trid ſeſſ. 25. de reg. c. 3.
g Na. in c. non dicatis n. 82.
h t. 10. q. 27. art. 6.

Habet etiam ſyndicus authoritatem ad petendũ in iudicio nomine Sedis Apoſtolicæ. Pro cuius dicti explicatione eſt notandum quod ſimplex regularis in religionibus bonorum capacibus non eſt perſona legitima contra quem vel pro qua nomine proprio iudicium fundari poſſit ſuperioribus temporalibus, quorum ipſe nõ eſt capax ſecundum ſpeculatorem, *i* æquatur enim regularis ſeruo, & filio familias in hoc, contra quos vel pro quibus non poteſt fundari iudicium niſi in caſibus a iure expreſſis vt dicitur in iure, K tum quia nulla alia iura habet neque habere poteſt ipſe monachus, vt facti *l* canones, & leges imperiales determinarunt, nam per profeſſionem omnia talia iura antè illam ad ipſum pertinentia tranſeunt in monaſterium ſecundum. Ius, *m* & poſt eam obuenientia acquiruntur illi

i Spec. de actore n. 48. & de reo. n. 19. DD. c. cũ dilect. de reſcri. K l. iis nulla l. vxr. ff de iud. ſeruus. C. eod. l c. monachi & c. ſi. de ſta. mon. Auth. ingreſſi. C. de ſacro. eccl. m c. in præſẽtia de prob. d. Aut. ingreſſi.

Digitized by Google

illi & non ſibi & ita exercitium eorum non pertinet ad eum, ſed ad monaſterium. Cuius etiam nomine non poteſt ſine eiuſdem mandato agere ſecundum Panormitanum, *a* Imolam, & Felinum & omnes, etiam pro iniuria ſibi facta, immo eam remittere poteſt monaſterium etiam eo inuito ſecundum Baldũ *b* communiter receptum, nec etiam pro reſtitutione veſtis qua ſpoliatur per quandam gloſſam *c* cum ibi notatis, nec poteſt acceptare procurationem, nec conſtituere, neq; ſubſtituere procuratorem ſine licentia ſuperioris, vt dicitur in quadam Clementina *d* neque acceptare executionem teſtamenti, licet cõſtitui poſſit & deputari executor ante licentiam, vt in iure *e* notatur.

a *Panor. Imol. & Fel. & omnes in c. cum dilect. de reſcr.*
b *Bal. in c. praeſes q. vlt. C. de tranſact.*
c *gl. 2. in c. non dicatis. 19. q. 7.*
d *leg. religioſus de procur.*
e *c. 2. de teſta. lib. 6.*

Dixi ſuper temporalibus quorum ipſe non eſt capax, nam poteſt ſuper iure manendi in monaſterio, & reſtitutione ad illud, & ſuper iure competenti ſibi per profeſſionem electionem, vel collationem canonicam, vel alio titulo, cuius eſt capax iuxta quandam decretalem, *f* & agens ſuper iure electionis ſuę habebit impenſas a monaſterio ſecundum Archidiaconum, *g* a monaſterio, in quam a quo eligitur & non a ſuo ſi ad aliud eligitur ſecundum Felinum, *h* qui ſecutus Imolam ait non poſſe agere ſuper iure electionis ad illud monaſterium ſine licentia ſuperioris, quod non eſt verum ad literam, nam licet non poſſit acceptare electionem, vel prouiſionem ſibi factam ſine conſenſu ſuperioris, poſt acceptationem tamen factam de illius licentia poteſt agere. Sine alia noua, quod ſecundum *i* Nauarrum eſt notandum pro aliquarum *k* decretalium intellectu.

f *d. c. cũ dilect. de reſcript.*
g *Archid. in c. cum paſtoris. 2. q. 7.*
h *Fel. vbi ſup. nu. 15.*
i *Na. in d. c. nõ dicatis. n. 64.*
K *c. quorũdam ca. ſi religioſus de elect. lib. 6.*

Ex quibus concluditur, quod cum ſyndicus apoſtolicus fratrum minorum ſit conſtitutus, vt procurator Eccleſiæ Romanæ quæ ſibi reſeruauit dominium & proprietatem iurium, quorum fratres prædicti nec in communi, neque in particulari ſunt capaces poteſt agere in iudicio pro talibus iuribus obtinendis non nomine cõuentus quorum ipſe in cõmuni eſt incapax, ſed nomine ſedis Apoſtolicæ, cuius ipſe eſt procurator, & ſyndicus prout patet ex dictis. Cum enim noſtra religio ſit omnino incapax prædictorum iurium non poteſt (ſicut in alijs religionibus bonorum capacibus contingit) nomine ipſius aliquis procurator deputari ad prædicta iura vendicanda. Et ideo neceſſarium fuit vt Summus Pontifex, qui prædictorum iurium eſt vere Dominus facultatem ſyndico impartiret ad hoc munus exequendum ſicut conceſſit Martinus IV. in priuilegio in primo articulo relato in illis verbis, ibi. *Et generaliter conceſſit quod prædicta perſona habeant facultatem procurandi in omnib. cauſis pro rebus, & locis ad eccleſiam Romanam ſpectantib. & ipſorum fratrum vſui conceſſis. Necnon pro immunitatib. libertatibus, iuribus, ac priuilegijs prædictorum fratrũ, & ſuorum conuentuum, ſeu domorum.*

Aduertenda autem maxime ſunt poſtrema huius conceſſionis verba: ſicut enim monaſterium capax bonorum poteſt agere pro iniuria alicui fratri particulari illata prout dictum eſt ſupra, ita etiam videtur quod ſyndicus poteſt agere pro iniuria alicui fratri minori illata, cum enim poſſit agere pro iniuria facta monaſterio & domui ipſorum fratrũ videtur, quod etiam poſſit agere pro iniuria illata fratri.

Hoc enim indicant prædicta vltima verba vno contextu collocata ibi, *prædictorum fratrum, & ſuorum conuentuum & domorum*, quæ ęqualiter videntur ad omnia ſupra appoſita referri. At videtur ſyndicum ad prædictam authoritatem non habere, ſed tantum per officium iudicis poſſe ipſos fratres ſatisfactionem prædictæ iniuriæ poſtulare, ne alius audeat ſimile crimen patrare, non enim ſyndicus eſt datus ab Eccleſia Romana, niſi, vt ipſi fratres a labe proprietatis liberentur, & ne per ſe, aut per interpoſitam perſonam circa temporalia ſe immergant, & ſic tantum conſtitutus eſt pro his rebus adminiſtrandis, petendis, & exequendis, in quibus ipſa ſedes Apoſtolica habet Dominium & proprietatem, & ideo poteſt agere pro iniuria facta monaſterio, aut domui præfatorum fratrum cum Papa dominium præfati monaſterij aut domus habeat, at non poteſt agere pro iniuria facta fratri, cum ipſe frater ſui honoris ſit Dominus & capax, vnde ipſe & monaſterium talem iniuriam poteſt iure optimo ſine authoritate præfati ſyndici remittere. Sed his reſpondetur concedendo quod monaſterium, & fratres poſſunt huiuſmodi iniuriam remittere, at ipſius vindictam petere in iudicio nõ poſſunt eam, & ſyndicis petere conceditur, cum ad eos pertineat non ſolum conſeruare ea quæ in dominium Papæ ſunt translata, ſed etiam ipſos fratres indemnes cõſeruare, prout patet ex Bulla Pauli Quarti infra articulo ſequenti alleganda. Notandum eſt vltimo, quod licet ſyndicus poſſit petere nomine eccleſię Romanę quodcumque ius ad ordinem pertinens non tamen ipſe poteſt conueniri in iudicio, vt reus pro aliquo religioſo fratre minori qui magnis debitis pecuniarijs ſe innodauit, etiamſi nomine ſui conuentus talia debita contraxerit cum Papa non conſtituerit, ſe dominum totius iuris ordinis minorum, vt tanquam Dominus ſentiret cõmoda, & incommoda, & poſſet eius ſyndicus ad talia obligari, ſed vt ſubleuaret ſummã paupertatem, quam ipſi fratres numero multi non poterant commode obſeruare, ſicut in eorum regula continetur, ſi remedio ſyndici eis non ſuccurreretur, prout in ſuperioribus dictum eſt, bene tamen verum eſt, quod poteſt ſe ſyndicus obligare in aliquo contractu facto in vtilitatem conuentus, & eius obligatio extra, & in iudicio, valebit. Caueant tamẽ fratres minores cum ſint lapides ſanctuarij D. P. N. Franciſci ne diſpergantur per Plateas ſolicitantes lites in tribunalibus, ac ſi eſſent mere ſeculares: ita vt intelligant omnes lites pro iuribus fratribus præfatis pertinentibus moueri, immo debent aduertere ſyndico, vt quidquid petierit non nomine ipſorum fratrum, ſed nomine Sedis Apoſtolicæ in iudicio petatur. Ex quibus non poſſum non condemnare vſum aliquorum fratrum, qui ita innodantur ſolicitudine in petendo monaſterijs debita in tribunalibus, tam Eccleſiaſticis, quam ſecularibus, ſicut alij ſeculares inuoluuntur, non conſiderantes maxime alienum eſſe a ſua profeſſione & ſtatu in his negotijs implicari, vt patet ex quadam clementina *l* dicente, cumque dicti ordinis profeſſores pro nulla re temporali poſſint in iudicio expediri prædictis fratribus non licet, neq; competit, quin potius (conſiderata ſui ſtatus puritate) debent ſibi ſcire interdictum quod huiuſmodi executionibus et diſpoſitionibus ſe exponant. Nec valet dicere, quod ſyndicus ad quem actio, & ſolicitatio ſpectat non vult ſe his apponere negotijs, nam reſpondeo quod ſi nolit, ſufficit, quod conſtituat procuratorem qui ſuo nomine ſolicitet iudices, & cauſas definire faciat.

l *clem. exiuit de paradiſo de verb. ſign.*

Sed huic reſponſioni reſpondent mihi aliqui fratres dicentes, quod procurator conſtitutus a ſyndico ſubornatus non agens de iure ſuo, non ita poſtulabit neque ſolicitum ſe exhibebit ſicut oportet, & ita ſibi competens ius negligentia procuratoris perdent. At hæc dicentes ſui ſtatus, & profeſſionis ſunt obliti, cum omne litigium in iudicio eſt prohibitum, & puritati ſuæ regulæ ſatis diſſonum, conſiderare enim debent, quod ſi ſyndicus, & eius procurator

curator

Digitized by Google

curato in hæc procurando fuerint ignaui, propter quod ius ad ipſorum vſum, & ſuſtentationem naufragium patitur, Deus qui paſcit aues cœli, ipſos vt filios chariſſimos ſua prouidentia ſuſtentabit. Et ſi Deo ſic diſponente aliqua penuria fuerint oppreſſi, meminerint ſe eſſe fratres altiſſimam paupertatem profeſſi, cuius altiſſimæ paupertatis filia legitima penuria in temporalibus nuncupatur.

Aduertendum tamen, quod ſemper loquor de nimia ſolicitudine fratrum ſuper hoc, non tamen condemno religioſam, et honeſtam ſupplicationem ex parte fratrum viſitando ipſos iudices humiliter eorum officium implorando, & eorum paupertatẽ allegando.

ARTICVLVS IV.

Vtrum ſyndicus poſsit retinere eleemoſynas pecuniarias fratrum.

RESpondeo dicendo, quod Martinus V. confirmauit conſtitutiones, quę vulgariter appellantur Martinianæ, quas quidam legatus a latere præfati Pontificis ordinauerat, in quib. quoad procuratores fratrum habetur ſequens ſtatutum.

Statuimus et ordinamus iuxta declarationẽ Nicolai III. & Clementis V. & Martini IV. & V. quod quilibet conuentus ſeu locus habeat ſuum procuratorẽ œconomũ, ſyndicum et actorem. Cui omnis eleemoſyna pecuniaria, & alia quæ ad pecuniam reduci poſſũt integraliter aſſignentur, qui eaſdem diſpẽſare debeat legaliter, & fideliter pro reparatione conuentuum, & locorũ, ad alias quoq; neceſſitates fratrum pro tpe occurrentes. Et infra in omnib. quæ vltra hoc magis videntur arctare fratres ſiue ex delaratione Clementis, ſiue quacunq. alia declaratione Summorum Pontificũ vel aliorum quorumcumq; Apoſtolica a nobis authoritate commiſſa miſericorditer diſpenſamus, nõ aſtringentes eos; propterea qui voluerit prædictas declarationes ſeruare, quin ſuo voto ſatisfacientes ſeruare valeant & tenere. Ita habetur in monumentis *a* ordinum. Confirmatio autem huiuſmodi ſtatuti & conſtitutionis in eodem libro *b* continetur. Circa quam eſt notandum aliquos affirmare hanc Martini Quinti conceſſioné a familia Ciſmontana noſtræ religionis non eſſe receptam, & per conſequens huius familiæ fratres ea minime vti poſſe ad habendũ ſyndicum ad prædicta, & ſic deberi ſeruari diſpoſitum a Nicolao III. & a Clemente *c* V. in ſuis decretalibus, vt in multis capitulis, & ordinationibus generalib. noſtræ ſacræ religionis expreſsè præcipitur. Alij diuerſa via gradientes dicũt iam a familia Ciſmontana eſſe receptam, cum in omnibus prouincijs ſyndicus ad recipiendum pecunias ſit deputatus, cuius conſuetudinis teſtis eſt doctiſſimus *d* Corduba, & in ordinationibus generalibus *e* Toletanis declaratur non eſſe contra regulam prædictorum fratrũ vti ſyndico etiam ad deponendum pecunias ſecundum Martini V. conſtitutionem.

a *in 1. impr. f. 223. tract. 3.*
b *fol. 38. & in 2. impr. fol. 36. conceſ. 51.*
c *cap. exiſt. de verb. ſig. clem. exiuit. eod. tit.*
d *Cordu. ſuper regu. frat. min. c. 4. q. 16.*
e *ord. Tol. ti. de ſyndic.*

Sed reſtat ſoluere, Vtrum vti ſyndico ad recipiendum pecunias ſit ſecundum prædictam regulam, an vero per viam diſpenſationis ſit in religione introductum, Speculum *f* fratrum minorum, & author cõpendij dicunt eſſe diſpenſationem; *g* Corduba ſentit eſſe diſpenſationem, & relaxationem reſpectu trium. Mihi in hac parte videtur dicendum quod quando deponitur pecunia apud ſyndicũ ad prouidendum neceſſitatibus præſentibus, & eminentibus conuentus, aut alicuius fratris particularis ſine diſpenſatione, & regulæ relaxatione agitur. Pecunia.n. prædicta in nomine dantis apponitur, qui prędictis neceſſitatib. prouidet ſecundum declarationem Nicolai Tertij, & ſyndicus apponitur, & conſtituitur a Papa, vt quędã generalis perſona quę nomine dantis prædictam pecuniam conſumat, in quo exonerat ipſum dãtem ab inquiſitione alicuius perſonæ, cui talis pecunia ſuo nomine conſeruanda tradatur, dantes.n. eleemoſynam facientes dictis fratrib. nolunt perſonam quærere dicentes eos ſatisfacere eleemoſynam largiendo, & non intelligentes regulã prędictorum fratrum ad eos inquiſitionem prędictæ perſonæ remittunt. Et hoc voluerunt dicere ordinationes generales *h* Toletanæ. Hoc autẽ vt dictum eſt ſine aliqua diſpenſatione, ac prædictam regulã fit cum prædictus ſyndicus in nomine dãtis prædictã pecuniã teneat & recipiat, & conſumat, vnde fallitur Corduba *i* dicẽdo quod pecunia apud ſyndicũ depoſita non eſt dantis, ſed ſedis apoſtolicę, cuius eſt ipſe ſyndicus, & per conſequens, quod dans eã minimè poterit repetere, nam contrarium eſt dicendum quod .ſ. ſyndicus eam nomine dantis accepit, & ipſius dantis vſq; ad conſumptionẽ perſeuerat quoad dominiũ & proprietatẽ qui antequam cõſumatur poterit eã toties quoties voluerit repetere. Verum eſt tamẽ quod opinio Cordubæ hodie admittenda eſt ſi, quidẽ in conſtitutionib. generalibus noſtræ ſacræ religionis factis in capitulo generali facto Romæ, anno Domini milleſimo ſexageſimo, dr in hũc modũ. *Declaratur iuxta ſancita per Dominos PP. Martin. V. & Pium IV. quod dominiũ pecuniæ licito modo oblatæ pro fratrum neceſſitatib. ad ſedem apoſtolicã ſpectat*, circa quam declarationẽ aduertẽdũ, quod in ea eſt error impreſſorum, vbi.n. dicitur Pius IV. debet dici Paulus IV. Cuius conſtitutionẽ ſtatim referam quia non extat in libris ordinis.

h *ord. Tole. tit. de ſynd.*
i *Cordub. vbi ſup q. 16. in 4. punct.*

Paulus Papa IV. ad perpetuam rei memoriam

Ex clementi Sedis Apoſtolicæ prouiſione, necnon perſonarũ Deo deuotarum profectu ſub regulari caſtimonia Domino militantiũ pia deuotione prouenire dignoſcitur, & Romanus Põtifex quandoq. per prædeceſſores ſuos Romanos Pontifices pro religionis conſeruatione, & augmento, ac perſonarum earundẽ quiete, & cõmodo, conceſſa, approbet, & innouet, approbata, & innouata Apoſtolica authoritate cõmuniat, vt ea firmiora perſiſtant quo ſæpius fuerint eiuſdẽ ſedis authoritate circunfulta. Sanè ꝑ *parte dilecti filij Clem. de Monelia Miniſtri Generalis fratrũ minorum regularis obſeruantiæ nobis nuper exhibita petitio cõtinebat, quod quã inter operarios qui ad excolendam vineam Domini Sabbaoth (Dei gratia) ordo ipſe magnos probitatis, et doctrina, ac animarum ſalutis fructus ſemper olim attulerit et quotidie afferre conetur, ac exinde pro ſuis ſanctis ſtudijs honeſtiſq. laborib pro que ſalute animarũ ab apoſtolica ſede cuius continuè pacem & dignitatem ordo idẽ fortiter tutatus eſt, tã ſpiritualia quam temporalia ſubſidia ornamentaque acceperit et accipiat, quib. & ſancta ſua officia, ac vitam ſuam regularem, facilius atq expeditius exequi, & tranſigere poſſint, & cetera religioſa perſonæ ordiniſq. alij exemplo ipſorum prõptiores, alacrioreſq. ad ſua officia perſoluenda reddantur. Quumq. ẽt ex ipſius ſedis prouiſione ac benigna dignatione prouenire dignoſcatur, vt Romanus Pontifex quandoq. prædeceſſorum ſuorum Romanorum Pontificum geſta innouet, ac innouationẽ, & reuocationem reſtauret, et apoſtolica authoritate innouata, & reſtaurata muniat, et fulciat, ac in priſtinũ ſtatũ reponat, & reducat, et propterea nonnulli Romani Pontifices* ꝑdeceſſores *noſtri nonnullas gratias conceſſione, indulgentias, peccatorum remiſſiones, abſolutiones, et plenarias, libertates, prerogatiuas, fauores, immunitates, exẽptiones, declarationes, facultates, ac oĩa, et ſingula priuilegia et indulta tã ſpiritualia quã tpalia, et per ſolã ſignaturã, aut per*

ora-

Digitized by Google

oracula viuæ vocis vel alias &c contra apoſtatas, tam pro foro conſcientiæ quam pro foro fori, tam prædictis fratrum minorũ, quam S. Claræ ac tertio de pœnitentia nuncupato ordinib. illorumq; ſuperiorib. fratrib. monialib. & ſororib. ac vtriuſq. ſexus perſonis, & monaſterijs, domib. eccleſijs, & locis quibuſcunq dictorũ ordinum, nũc et pro tempore exiſtentib. in genere, vel in ſpecie etiã per modum communicationis ſiue extenſionis priuilegiorum inter ſe, ac etiã cum illis quibuſcũque ordinibus mendicantibus, & non mendicantib. et felicis recordationis Greg IX. Bonifacius VIII. Alex. IV. Nicolaus III. Clemens V. Eugenius etiã IV. Leo X. Clemens VII. Paulus ſimiliter III. Iulius etiã III. ac alij Romani Pontifices prædeceſſores noſtri, & ſedes apoſtolica tam ſuper exemptionib. etiam ab ordinariorum locorum, & legatorum, etiam de latere, ac hæreticæ prauitatis inquiſitorum, iuriſdictione, viſitatione & correctione, quam ẽt ab omni impoſitione, collecta, decima, ſubſidio, quarta et quinta funeraliũ & legatorum partib. pedagijs, et gabellis, ac alio quocunq. grauamine per ſedem eandem pro tempore impoſitis, conceſſerint. Ac Piæ memoriæ Martinus IV etiã prædeceſſor noſter, qui conſiderans quod fratres Ordinis Minorum Regularis obſeruantiæ, huiuſmodi, pro nulla re tẽpali, iuxta eorundẽ profeſſionẽ, & regularia inſtituta poſſunt in iudicio experiri, vt excluſis quibuſcunq. ſollicitudinib. liberius, et quietius diuinis poſſent vacare obſequijs, & offerentiũ donantium, & concedẽtium, aut in vltima voluntate relinquentium ordini fratrum minorum, vel illius fratrib. prædictis aliquid propter Deũ, pia intentio non fraudaretur. Ac hæredũ & executorũ negligentijs obuiari poſſet. Ac ut ipſi fratres ſecundum modos licitos & congruos, ipſi ordini relictis ſibi in teſtamẽtis non fraudarentur inter alia diſpoſuit, quod Generalis & Prouinciales miniſtri, ac cuſtodes vniuerſi pro tẽpe ipſius ordinis fratrum minorum poſſent nominare ſpeciales perſonas, quæ non eſſent de dicto ordine pro locorum indigentia ſingulorũ quas perſonas taliter per ipſos nominatas pro tẽpe. in ijs adminiſtrationẽ legitimam, et generalem et liberam gerere, & ipſos veros et legitimos adminiſtratores œconomos, ſyndicos, & actores eſſe, & de plenitudine poteſtatis conſtituẽdo, authoritate Apoſtolica decreuit. Qui res ipſas et rerũ prædictarũ precium, et prædictas eleemoſynas nomine Romanæ Eccleſiæ (ad quam, rerũ mobilium et immobilium, quib. fratres vti poſſũt, ius, proprietas, & dominiũ nullo medio ſpectat) reciperent per eaſdem fratrum ipſorum vtilitates, prout eis licet ex regula vel declaratione regulæ, conuertenda, ſicut & quando generalib. & Prouincialib. miniſtris & cuſtodib. prædictis, & eorũ ſingulis pro tẽpe, in Prouincia vel cuſtodia ſiue decreta. vel ab eiſdẽ fratrib. de aſſenſu eorũ extitiſſent requiſiti, ac eaſdem perſonæ petendi exigendi, recipiendi, alienandi prædicta tranſigendi quoq; et paciſcendi, conueniendi, compromittẽdi, remittendi, refutandi, quietationẽ faciendi, agẽdi, defendendi, ac in animas eorũ de calumnia & veritate dicenda iurãdi, & cuiuſlibet alterius generis iuramentum præſtandi cum illis & contra illos qui hmõdi res mobiles, vel immobiles, aut preciũ earum vel relictas eleemoſynas fratrib. in teſtamentis, aut alias eis donatas et conceſſas occuparẽt, aut violenter auferrẽt, ſiue contra voluntatem fratrum quolibet retinerent. Et generaliter in omnib. cauſis pro reb. et locis hmõdi ad ipſam Eccleſiã ſpectantibus ipſorum fratrum vſui conceſſis, necnon pro immunitatib. libertatib. iurib. & priuilegijs, ac indulgentijs eorundem ſine cuiuslibet ſatiſdationis & cautionis onere, plenam generalem & liberam habeant authoritatẽ perfecta authoritate Apoſtolica in iudicio, & extra illud ptatem concedimus reuocandi quoq. perſonas eaſdem & earum quamlibet, ac alias ſubrogandi vel nominandi per ſupradictũ modum nominationis quoties opportunum fuerit quæ eandem in prædictis vel ſimilem habeant poteſtatẽ plenam & liberam ẽt generali, ac prouincialibus miniſtris, ac cuſtodib. Hmõdi & eorum ſingulis, vt præfertur eadem authoritate facultatem ẽt concedimus. Nec propter præmiſſa fratres minores hmõdi contra regulam S. Franciſci quam profeſſi ſunt et profitẽtur in futurum, ſiue contra ſtatuta regularia ſui ordinis hmõdi in aliquo facere nec feciſſe immo tũ illius obſeruatione quoad hoc, & pura, & ſana conſcientia ſine alicuius ſcrupulo vixiſſe hactenus, & in poſterũ viuere, & ſic per quoſcunq. iudices, ſublata eis & eorum cuilibet quauis aliter iudicandi & interpretandi facultate & authoritate iudicari & diffiniri debere. Irritũ quoque & inane ſi ſecus ſuper his a quoquam quauis authoritate ſcienter vel ignoranter cõtigerit attentari decernimus, & declaramus, et inſuper, vt pro tẽpe deputatos confeſſores fratres ordinis minorum obſeruantiæ huiuſmodi omniũ quarumcunq. diœceſum vtriuſq. ſexus fidelium ad eos pro tẽpe recurrentium confeſſiones audire, eoſq. ẽt in caſib. et cenſuris quib. eis per priuilegia Sedis Apoſtolicæ ẽt mendicantium per modum cõicationis extenſionis quorumcunq. ordinum ẽt hactenus cõceſſum eſt poſſe abſoluere, & ſinguli ordines ẽt mendicantium (quorum priuilegia eidem ordini minorum ſunt cõicata & extenſa) abſoluere conſueuerunt, abſoluẽdi ac pœnitentiã ſalutarem iniungendi, & omni tẽpe præterquam in die Reſurrectionis Dominicæ Sacramentum Euchariſtiæ tam illis quam alijs quibuſuis perſonis miniſtrandi Apoſtolica authoritate prædicta indulgemus ac de nouo concedimus in omnib & per omnia. Ita quod ordinis ſuperiores fratres, Moniales, ſorores, perſonæ, monaſteria, domus, Eccleſiæ, et loca prædicta illis tam in genere q̃ in ſpecie conceſſis, ut præfertur, vti, potuerũt et gaudere poſſint, & debeant. Ac ab ipſis inquiſitorib. impoſitionib. grauaminib. onerib. decimis quarta & quinta ẽt funeralium & aliorũ quorumcunq eis legatorũ, & oblationum, ac conceſſionum pro tẽpe, necnon pedagijs et gabellis, ac omnib. & ſingulis alijs ſupradictis, liberã facimus, immunia & exempta authoritate Apoſtolica & tenore prædictis ẽt concedimus, & indulgemus, & ſtatuimus et ordinamus. Et nihilominus venerabilib. fratrib. Archiepo Rothomagenſi & Epo Conchenſi ac dilecto filio Curiarũ cameræ Apoſtolicæ auditori per præſentes literas committimus & mandamus, quatenus ipſi, vel duo vel vnus eorũ per ſe vel per aliũ ſeu alios faciant authoritate noſtra præſentes literas, & in eis contenta quæcũque plenũ effectum ſortiri illiſque omnes quos concernũt pacifice frui, & gaudere. Non permittentes quenquã deſuper per quoſcumq. quolibet indebitè moleſtari. Cõtradictores quoslibet & rebelles ẽt per quacumq. (ac quib. eis videbitur) cenſuras & pœnas Eccleſiaſticas, ac opportuna iuris remedia, appellatione poſtpoſita, cõpeſcendo, Ac legitimis ſuper his habendis ſeruatis proceſſib. ẽt iteratis vicib. aggrauando. Inuocato ẽt ad hoc (ſi opus fuerit) auxilio brachij ſecularis. Non obſtantib. præmiſſis ac conſtitutionib ſuper cathedram Bonifacij, et dudum Viennenſis Concilij ac Clementinæ religioſi de priuilegijs, & dudum de ſepulturis ac ẽt ex frequentib. de ſent. excõicationis ac extrauagante, ad conditorẽ Ioannis XXII. cum alijs conſtitutionib. eandem materiam tangentib. ſeu concernentibus, ac regulis ẽt cancellariæ Apoſtolicæ hactenus editis. & in futurũ edẽdis, ac piæ memoriæ Bonifacij Papæ Octaui, ẽt prædeceſſoris noſtri de vna, et in Concilio generali de duab dietis editis (dummodo vltra tres dietas aliquis vigore præſentium ad iudicium non trahatur) et alijs Apoſtolicis, ac prouincialib capitularib generalibus & ſpecialib. & conſtitutionib. & ordinationib ẽt in vltimo generali Concilio Lateranenſi celebrato, et alijs concilijs editis, necnõ ſtatutis, & conſuetudinibus

etiam

uamento. confirmatione Apoſtolica, vel quauis alia firmitate roboratis. Priuilegijs quoque indultis, & literis Apoſtolicis etiam in forma breuis per Leonem Decimum, Clementem ſeptimum, Paulum Tertium, Iulium Tertium præfatos, ac quoſcunque alios Romanos Pontifices prædeceſſores noſtros ac ſedem eandem etiam motu proprio ac ſcientia, & poteſtatis plenitudine ſimilibus ac etiam quibuſuis irritatiuis, annullatiuis, caſſatiuis, etiam priuilegiorum eorundem reuocatiuis, reſtrictiuis, præſeruatiuis, exceptiuis, reſtitutiuis, declaratiuis mentis atteſtatiuis, ac derogatoriorū derogatorijs, aliiſque efficacioribus efficaciſſimis, & inſolitis clauſulis quālibet etiā pluries conceſſis, confirmatis, & innouatis, quibuſuis perſonis & ordinibus in contrariū forſan conceſſis, confirmatis & innouatis, quibus omnibus, etiam ſi pro illorum ſufficienti derogatione, de illis eorūque totis tenoribus ſpecialis ſpecifica, expreſſa & indiuidua, ac de verbo ad verbum non autē per clauſulas generales, idē importantes mentio, ſeu quauis alia expreſſio, habenda aut aliqua alia exquiſita forma ad hoc ſeruāda foret. Et in eis caueatur expreſſe, quod illis nullatenus aut nō niſi ſub certis modo & forma derogari poſſit. Tenores huiuſmodi, ac ſi de verbo ad verbum nihil penitus omiſſo, & forma in illis tradita obſeruata, inſerti forent præſentib. pro ſufficienter expreſſis & inſertis habētes, illis alias in ſuo robore permanſuris, hac vice dūtaxat ſpecialiter & expreſſe derogamus. Aut ſi aliquibus coniter vel diuiſim ab eadem ſit ſede indultū quod interdici, ſuſpendi, vel excōicari non poſſit per literas apoſtolicas non facientes plenam & expreſſam de verbo ad verbum de indulto huiuſmodi mentionē. Cæteriſque contrarijs quibuſcunque, &c. Datum Romæ apud Sanctum Marcum ſub annulo piſcatoris, die prima Iulij 1555. Pontificatus noſtri anno primo.

Circa quam conſtitutionem notādum eſt, quod ſecundum eam iam pecunia oblata fratrib. Minoribus non eſt ipſius dantis, prout Nicolaus *a* Tertius determinauerat. Cuius determinatio in Cōcil. Viennenſi a Clemēte V. *b* fuit approbata, & ſic facta eſt conſtitutio conciliaris, quæ vt reuocaretur neceſſarium erat, vt de ea fieret mentio ſpecialis, & de facto expreſſe fuit a Paulo IV. prout patet ex eius verbis, ibi. *Non obſtantibus præmiſſis, ac conſtitutionib. ſuper cathedram, &c.* conſtitutio.n. & priuilegium contra decreta conciliaria eſt nullū, niſi in ſpecie cōciliaris decreti ſit facta derogatio. Quod in aliquib. iuribus *c* videtur probari, & ex eo, quod de clauſula derogatoria *d* in alijs aſſeritur. Quod ex eo prouenit, quod decreta conciliorum maxima cum deliberatione fiunt, vt ex iure *e* colligitur, & Diuina Scriptura, *f* nobis hanc veritatē innuit dicēs. *Salus vbi multa conſilia,* & in Concilijs generalibus res maximo conſilio deciduntur. Hæc opinio fuit originaliter Archidiaconi *g* quem ſequuntur Bal. & Paulus de Caſtro, & Doctores cōiter relati a Iacobatio. Couarruuias, Meneſes, Gutierrez, & Anaſtaſio Germonius, & eam totus mundus ſeruat, vt refert Felinus, *h* & ſecundum eam ſæpe fuit in Rota iudicatum, vt patet ex Paulo *i* Emilio, & ideo Papa difficilius diſpenſat contra conſtitutiones conciliares, vt patet ex iure. Quod intellige etiam ſi decreta conciliaria ſint clauſula in corpore iuris, in quib. nulla potest cadere ignorantia in Sūmo Pontifice argumento cuiuſdā *K* Decretalis, & ideo in hac Pauli Quarti priuilegiorum confirmatione fit ſpecialis mentio aliquarum extrauagantium in corpore iuris incluſarum, & conciliarum, intellexit enim Summus Pontifex id vtique ad earū reuocationem eſſe maxime neceſſarium. Propter quod in Concil. *l* Tridentino in fine declaratum eſt omnia decreta, & conſtituta in eo ita eſſe, vt in his ſalua ſemper authoritas Sedis

a c. exijt, de verbor. ſign. §. cæterum.
b Clemē. exiuit de verb. ſig.
c ca. ex parte de cape. monach. c. eam te de æta. & qualit. c. nonnulli de reſcrip.
d leg. ſi quis in prin ff. de leg. 1. l. fi. C. ſi contra ius vel vtilit. public. c. vni. de exceſ. præl. li. 6.
e cap. de quibus 20. c. prudentiā de offic. deleg. l. fi. C. de fideic. l. dubium. C. de repud.
f Prouer. 1.
g Archid. in c. 1. de conſtit. lib. 6. Bal. & Paul. in l. humanum de legib. Iacob. in tract. de concilus lib. 5. art. 19. Cou. in 4. p. 2. c. 8. §. 4. in 9. Meneſ. in l. vni. nu. 17. C. de diuerſis reſc. Gutier. in l. nemo pōt n. 175. ff. de leg. 1. Germon. de ſacra. immunit. libr. 2. c. 11. nu. 52.
h Felin. in d. c. nonnulli.
i Emilius deci. 176. 1. p. & 2. p. deciſ. 168. & 1. p in nouiſ. deci. 122 & 123.
K c. 1. de conſti. lib. 6.
l Conc. Tridēt. ſeſ. 25. de refor. c. 21.

Apoſtolicæ ſit & eſſe intelligatur. Quæ verba ideo fuerunt appoſita, vt non aſtringeretur Papa ipſius Concilij ſpecialiter facere mētionem cum in aliquo reſcripto priuilegio aut cōſtitutione ipſius aliquod decretum reuocare intendit, vt reſcriptum, priuilegium, & conſtitutio debitam ſortiatur firmitatem. Si enim talia verba hunc non operarentur effectū fruſtra apponi viderentur cum certum ſit Papam eſſe ſupra concilium, & quodcunque ius poſitiuum poſſe de plenitudine poteſtatis reuocare, ita fuit declaratum in cancellaria Apoſtolica per abbreuiatores, & reſponderunt Cardinales noſtri cōcilij interpretes, & eis non relatis reſoluit Anaſtaſius *m* Germonius. Et hoc decretum non intelligētes decepti ſunt Oieda *n* Corraſius, & Henriquez, dicentes priuilegia, & reſcripta oblata contra Concilium Trident. ſubreptitia eſſe, & nulla ſi eis nō ſit ſpecialiter derogatum eidem concilio, quod eſt contra praxim, & ſtylum Romanæ Curiæ.

Ex quibus ſequitur ordinata per Nicolaū Quartum, & Clementem Quintum, in Concilio Viennēſi, quod, ſcilicet, dominium pecuniæ oblatæ fratribus minoribus ſemper remanet apud dantem eſſe hodie reuocata per Martinum Quintum, & Paulū Quartum ordinantes, vt tale dominium ſtatim Eccleſiæ Romanæ acquiratur, & voluerunt, vt apud ſyndicum nomine ipſius Eccleſiæ Romanæ conſtitutum præfata pecunia deponeretur, vt patet ex verbis præcitatæ bullę ibi. *Et prædictas eleemoſynas nomine Romanæ Eccleſiæ (ad quam rerum omnium mobilium & immobilium, quibus fratres vti poſſunt ius, proprietas, & dominium nullo medio ſpectat) recipiant, & recipere poſſint.* Ex quibus infertur modo fratres diſcalciatos noſtrę ſacrę religionis Minorum neceſſario debere habere & conſtituere ſyndicos, nam vltra quod ad commutandum, vendendum, & alienandum pecuniam, & eleemoſynam a fidelibus oblatam omnino etiam deſiderantur. Cū enim præfatæ pecunię oblatę dominium nunc in proprietatem Sedis Apoſtolicę trāsferatur, & apud dantem non remaneat (vt Nicolaus Tertius determinauerat) neceſſarium eſt, vt apud Syndicum œconomum prędictę Sedis deponatur: Sicut enim quādo pecunię dominiū remanebat apud dantē, apud perſonam ab eo nominatam aut conſenſu eius deſtinatam deponebatur, vt iuxta ipſius dantis voluntatem, & nomine eius in neceſſitatibus fratrū expenderetur, ita modo cum dominium talis pecunię Sūmi Pontifices ſibi, & Sedi Apoſtolicę applicauerint, apud perſonam ſuo nomine conſtitutam collocari neceſſe eſt, vt iuxta voluntatem ipſius pecunię dominus in neceſſitatibus fratrum conſumatur. Voluntas autem Domini Papę cuius talis eſt pecunia, eſt vt pro neceſſitatibus pręſentibus, & eminētibus, tantū ipſa pecunia oblata recipiatur, & in ipſis tantum conſumatur. Quod ſatis innuit pręallegata cōſtitutio ibi. Per eoſdē in fratrū vtilitates prout eis licet ex regula, vel ex declaratione regulę. Vnde iam modo non poſſunt fratres minores cōſumere pecuniā, niſi ſeruatis modificationibus regulę cū hęc ſit volūtas dñi Papæ, ad quem eius proprietas ſpectat.

Notandum eſt tamen, quod pręfata conſtitutio loquitur de pecunia abſolutè oblata. Si enim offeretur a dante hac conditione, vt ſemper apud ipſum remaneret dominium, exiſtimo tunc dominiū huiuſmodi apud Eccleſiam Romanam non remanere, licet tamē non remaneat iuxta voluntatē dñi Papæ neceſſario conſumi debere, prout in ſuperioribus cum de paupertate egimus demonſtrauimus.

Voluntas enim domini Papę eſt vt ipſi fratres, vt vſurarum ſibi oblatarum ſe pauperes oſtendāt, vnde ſępe ſępius repetit moderatum vſum, quem ipſis

m Germon. vbi ſup.
n Oieda de beneficiis incōparib. 2. p. c. 12. n. 85. Corra. in repet. reg. iur. in 6. 2. par. amp. 1. n. 11. & limi. 1. nu. 1. Henriquez. in ſum. 2. 1. li. 7. c. 26. nu. 3.

fratri-

frattibus concedit. Ex quibus infertur, quod poſſunt prælati noſtræ religionis Minorum de obſeruantia præcipere, vt nullo modo fratres recipiãt pecuniam a fidelibus oblatã, etiam ſi dans ſibi talis pecuniæ proprietatem reſeruauerit. Licet enim præfati prælati non poſſint impedire fideles volentes eleemoſynas ſuis fratribus erogare cum datio eleemoſynæ ſit opus magnæ charitatis, & in ipſos fideles nullam ad huiuſmodi largitionem impediendam habeant poteſtatem: poſſunt tamen impedire ſuos fratres, ne talem eleemoſynam recipiant, etiamſi dans ſibi ſemper dominium pecuniæ reſeruet: propter abuſus qui in huius datione pecuniæ ſæpiſſime eueniunt.

QVÆSTIO XXXVIII.

De priuilegijs conceſſis ſyndicis fratrum Minorum, & frattibus hoſpitantibus fratres ipſius ordinis, in quatuor articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur quatuor.

1 *VTrum ſyndici fratrũ Minorum ſint exẽpti per Reges Hiſpaniarum ab aliquo tributo.*

2 *Vtrum fratres Hoſpitantes fratres minores gaudeant aliquo priuilegio regali.*

3 *Vtrum ſyndici & procuratores fratrum minorũ, & Monialium habeant aliqua priuilegia Pontificia.*

4 *Vtrum ſyndici fratrum Minorum gaudeant priuilegijs fratrum & poſſint conueniri coram iudice ſeculari.*

Habent Syndici Apoſtolici priuilegia Pontificia, & regalia, quæ regalia per Pontifices ſunt confirmata, & primo de regalibus agam, cum non ſint tam ampla: poſtea vero ad Pontificia deſcendam, quæ ampliorem indulgentiam illis concedunt, et vltimo loco ea quæ pertinent ad fratres ordinis in medium adducam.

ARTICVLVS I.

Vtrum Syndici fratrum Minorum ſint exempti per Reges Hiſpaniarum ab aliquo tributo.

REſpondeo dicendo, ꝙ cum fratres minores altiſſimam profeſſi ſint paupertatem, ita vt nihil in hoc mundo neque in communi, neq; in particulari habere poſſint, & tanquam aduenæ, & peregrini in hoc mundo dicantur, Deus ille optimus maximus, cuius prouidentia conditi ſumus, & gubernamur, de eorum neceſſitatibus ſolicitus corda regum Hiſpaniarum, ſua bonitate & miſericordia inflammando ad deuotionem huius ſacri ordinis incitauit, ita vt non ſolum in populoſis ciuitatib. & oppidis monaſteria ampla maximis eorum ſumptibus pro habitatione fratrum dicti ordinis erexerint, & quotidie erigant, & ſuis regalibus eleemoſynis eos ſuſtentent, ſed etiam fratribus peregrinantibus de neceſſarijs prouidere dignati ſint concedendo priuilegia his qui in eorum domibus eos hoſpitarentur, & refectionem corporalem liberaliter tribuerent prout articulo ſequenti latius dicetur & ſyndicos Sedis Apoſtolicæ pro ſuſtentatione ipſorum fratrum deſtinatos ampliſſimo regali priuilegio honorauerunt. Nam Rex Sanctius quintus Caſtellæ priuilegio ſuo dato in ciuitate Abulenſi, anno Domini, milleſimo trecenteſimo vigeſimo tertio, decimo quarto die menſis Martij præfatos ſyndicos a contributione illa quæ vulgo in Hiſpanijs dicitur pecho exemit & liberauit, quod priuilegium confirmatum fuit per Dominum Regem Ferdinandum Quartum filium ſuum, & per dominum Regem Alfonſum vndecimum eius nepotem, & per dominum Regem Henricum Tertium. Quod etiam confirmauit dominus Rex Ioannes Secundus, ſeptimo die Februar. anno Domini milleſimo quadringenteſimo octuageſimo. Et dominus Carolus V. diuina clementia Imperator, et Hiſpaniarum Rex, hoc ipſum priuilegium confirmauit, ſicut confirmauerũt domini Reges eius prædeceſſores. Secundum quod priuilegium data eſt ſententia executorialis pro conuentu Taurenſi D. Franciſci, & pro Andrea Sanchez eiuſdem conuentus ſyndico in tribunali Pinciano, anno Domini milleſimo quingenteſimo quadrageſimo ſecundo. Data eſt etiam alia ſententia executorialis pro monaſterio Sãcti Franciſci de Vbeda, & pro Michaele de Guela eiuſdẽ conuentus ſyndico Apoſtolico contra conſiſtorium præfatæ ciuitatis. Quæ prouiſio executorialis habetur in conuentu patris noſtri D. Franciſci Granatenſi regiſtrata per admodum reuerendum patrem fratrem Antonium de Lara prouinciæ Granatenſis Miniſtrum Prouincialem duodecimo die menſis Ianuarij, anno Domini milleſimo quingenteſimo nonageſimo octauo, authenticata prout in iure eſt neceſſarium, vt faciat fidem. Alia prouiſio & ſententia definitiua executorialis habetur in conuentu patris D. Franciſci Salmanticenſi pronunciata in curia Pinciana vigeſimo ſeptimo die menſis Ianuarij, anno Domini milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo ſecundo, contra oppida de Villaruerde, & Petuſil, Rallo prætendentia ſecundum ab ipſis allegata, vt Ioannes Rodericus ciuitati Salmanticenſi vicinus ſyndicus monaſterij Beati Patris noſtri Franciſci eiuſdem ciuitatis propter poſſeſſiones, quas in præfatis oppidis habebat, tributum, quod in Hiſpania pecho vocatur, ſolueret.

Et eſt notandum pro explicatione dictorum priuilegiorum regalium quod fuerunt conceſſa in Regnis Caſtellæ pro prouincia Caſtellæ, & prouincia D. Iacobi ordinis B. P. N. Franciſci regularis obſeruantiæ, eo enim tempore in Caſtella ſolum duæ prouinciæ erant: a quibus aliæ omnes prouinciæ Caſtellæ fuerunt originatæ, & ſic omnes aliæ prouinciæ Caſtellæ hoc gaudent priuilegio, quando enim vnus Epiſcopatus authoritate Apoſtolica diuiditur, priuilegia ipſius vtrique communicantur prout in iure eſt compertum.

Nolo autem in præſentiarum ſilentio præterire priuilegium conceſſum ſuper hoc a domino Sãcho V. Rege Caſtellæ datum in ciuitate Abulenſi, in quo ipſe Dominus Rex noſtræ religioni Minorum ſe ſatis beneuolum oſtendit, cuius conceſſionis tenor eſt.

Don Sancho por la gracia de Dios Rey de Caſtilla, de Toledo, de Leon, de Galicia, de Seuilla, de Cordoua, de Murcia, de Iaen, del Algarue, Señor de Molina, a todos quãto eſta vieren, ſalud y gracia ſepades q̃ nos damos vn priuilegio a los Frayles Menores de la Prouincia de Caſtilla, fecho en eſta manera. Sepan quantos eſte Priuilegio vieren, y oyeren como nos Don Sancho por la gracia de Dios Rey de Caſtilla, de Toledo, de Leon, de Galicia, de Seuilla, de Cordoua, de Murcia, de Iaen, del Algarue, Señor de Molina, en uno con la Reyna Doña Maria mi muger, y con la infanta Doña Iſabel nueſtra hija primera heredera, por que auemos muy gran voluntad de ſeruir a Sant Franciſco, y de lleuar adelante

pro y

Digitized by Google

pro, y honra de ſu orden, e por hazer bien y merced a los Conuentos de la Prouincia de Caſtilla, confirmamosle todos los priuilegios e franquezas, que hã del Rey nueſtro padre, y de noſotros, y tenemos por bien y mandamos firmemente que les ſeã guardadas en nueſtro ſeñorio las libertades y los priuilegios y libertades que han de la Igleſia Romana, a que puedan predicare confeſſar y ſoterrar y tomar libremente quanto le fuere mandado y dado para ſus neceſſitades ſegũ ſe contiene en el priuilegio del Papa que han ſobre eſta razon, y que nol s fuercẽ los cuerpos de los hõbres q̃ en ſus lugares ſe mãdaren enterrar en ningunos cauſandoles quebrantar ſus lugares ni del enterar por fuerca. Y de a qui adelãte recibimos en nueſtra guarda, y en nueſtra encomienda, en nueſtro defendimiento todos los conuentos, y todas las caſas de los frayles Menores de la prouincia de Caſtilla Y mandamos y defendemos firmemẽte, que ninguno ſea oſado de fazer y tacuo ni fuerca, ni de mas non de matar, ni deferir ni de prẽder dẽtro en las caſas ni en las Igleſias ni el conpaſſo, e ninguno deſzir ende ninguna coſa por fuerca. Y otro ſi mãdamos que los Obiſpos, ni los Clerigos no paſſen en nĩguna coſa a los frayles cõtra ſus priuilegios ni les fagan mal ninguno. Otro ſi mãdamos que ninguno ſea oſado de amparar frayle que de ſu orden ſe ſaliere mas que ſe los recudan en guiſa, q̃ a ellos pueden fazer juſticia en ellos. Otro ſi mãdamos que pues noles fazemos merced en fecho de los eſcuſados que auian de auer que les ſean guardadas de aqui adelãte, y que aya en cada villa do ouiere ſu conuento vn eſcuſado de todo pecho y de todo pedido, y de toda fonſadura, y ningũno ſea oſado de les demãdar ninguna coſa deſtos pechos ſobredichos, pero en nueſtra carta vean en guiſa que ninguno ſea oſado por carta o priuilegio que tengan. E otro ſi mandamos a los juezes y a los Alcaldes de cada lugar que les den vn ome qual ellos quiſieren que puedan demãdar los tuertos e las fuercas que contra ſus priuilegios, y cõtra que ouieren a dar alguna coſa a la ordẽ por qualquier manera quier q̃ les pertẽzeca de derecho. Otro ſi mãdamos que no les tomen portazgo por ſu vianda, ni d madera que ellos lleuaren para ſus conuentos de vn lugar a otro, ni de otra coſa que trayan que ſea para monaſterios, y defendemos que ninguno ſea oſado de yr contra ninguna deſtas coſas ſobredichas para quebrantarlas, ni menguarlas, qualquier que lo hiziere nos aya en ecoto mil marauedis en la moneda nueua en la orden ſobredicha todo el daño doblado, y mandamos a los juezes y Alcaldes, &c.

Hæc magna conceſſio confirmata eſt per Reges Hiſpaniarum ſucceſſores, quam dico magnã propter multa, quæ in ea conceduntur.

Primo confirmat Dominus Rex Sanctius priuilegia conceſſa per ſuos prędeceſſores ipſis fratrib. minorib. præcipiens; vt inuiolabiliter obſeruentur: ſecundo præcipit, vt in ſuis regnis obſeruẽtur libertates, & priuilegia conceſſa fratrib. minorib. ab Eccleſia Romana; ſcilicet, vt religioſi præfatę religionis poſſint liberè prędicare, & confeſſiones ſecularium audire, & in ſuis monaſterijs ſeculares ſepelire, & legata ab ipſis ſecularibus relicta, pro eorum neceſſitatibus libere percipere.

Tertio pręcipit firmiter, vt nullus audeat aliq̃ vim inferre in locis ipſorum fratrum, quando in ipſis corpora defunctorum ſepeliuntur, & q̃n de immunitate ipſorum locorum agitur; recepit. n. ipſe Rex in ſuam protectionem omnes conuentus, & res fratrum minorum regularis obſeruantiæ.

Quarto præcipit, vt nullus audeat defendere religioſum prędicti ordinis Apoſtatam, niſi prout ſecundum ſacros Canones ei fuerit permiſſum.

Quinto pręcipit iudicibus ſecularibus, & eorum Miniſtris, vt in vnoquoque oppido ipſis fratribus aſſignetur homo ab eis electus, qui poſſit in iudicio petere damnum ipſis cauſatum, ex non obſeruatione ſuorum priuilegiorum, & libertatum etiam a iure conceſſarum.

Sexto præcipit, vt nullum tributum ab eis petatur reſpectu eorum, quæ pro ſuis neceſſitatibus, & pro ædificatione, & reparatione ſuorum conuentuum, ad ipſa oppida adducuntur.

Quę omnia notanda ſunt, quando enim contra noſtrum ordinem aliqua lis mouetur, in qua cõtra noſtra priuilegia aliquid molitur, Rex promittit ſe defenſorem, & ſuum fauorem animo beneuolo impartiturum; quapropter virtute dicti priuilegij regalis poſſunt fratres dicti ordinis, quando neceſſitas occurrerit ad Regem Hiſpaniarum, tanquam ad ſuum firmiſſimum, & beneuolum protectorem recurrere.

ARTICVLVS II.

Vtrum fratres recipientes fratres Minores regularis obſeruantia gaudeant aliquibus priuilegijs regalibus in his Hiſpaniarum partibus.

RESpondeo dicendo, circa hoc aliqua priuilegia habere fratres cõceſſa a Regib. Hiſpaniarum pro maxima deuotione erga ſacram Religionẽ minorum, qua ipſi fatentur eſſe affectos, vt conſtat ex priuilegijs, & ſubſcriptis & reſcriptis ab ipſis Regibus ſæpe ſæpius conceſſis, quorum tenores ex originali authentico hic referuntur.

D. Phelippe por la gracia de Dios Rey de Caſtilla de Leon de Aragon, de las dos Sicilias de Ieruſalem, &c. A nueſtros conſejos juſticias y Regidores, Caualleros Eſcuderos officiales, y hobres buenos de todas las ciudades villas y lugares deſtos nueſtros Reynos y ſeñorios, y a nueſtros apoſẽtadores, y a otros qualeſquier apoſentadores de la gente de a cauallo e infanteria de nueſtras guardas, y de qualeſquier grãdes y perſonas particulares, y de hueſtes de armadas, que nos mãdaremos hazier, y otras qualeſquier perſonas aquien lo deyuſſo en eſta nueſtra carta contenido, toca y atañe, y atañer puede en qualquier manera y a cada vno, y qualquier de vos en vueſtros lugares aquien eſta nueſtra carta fuere moſtrada o ſu traslado ſignado de eſcriuano publico. Salud y gracia. Bien ſabeys como el Emperador y Rey mi Señor, y la Catholica Reyna Doña Iuana nueſtra Señora abulaque ſancta gloria avan, mandaron dar y dieron para vos vna ſu carta firmada de ſu nõbre, y refrendad de Iuan Vazquez de Molina ſu ſecretario, ſellada con ſu ſello, y librada de los de ſu cõſejo ſu tenor de la qual es eſte q̃ ſe ſigue.

Don Carlos por la diuina clemencia, Emperador de los Romanos Aguſto Rey de Alemania, Doña Iuana ſu madre, y el miſmo Don Carlos, por la miſma gracia Reyes de Caſtilla, de Leon, &c. A vos los cõcejos juſticias Regidores, Caualleros eſcuderos, officiales y hombres buenos de todas las ciudades villas y lugares de los nueſtros Reynos, y ſeñorios, y a nueſtros apoſentadores, y otros qualeſquier apoſentadores de la gẽte de a cauallo e ĩfãteria de nueſtras guardas y de qualeſquier grandes, y perſonas particulares, y de hueſtes de armadas, que nos mandaremos hazer, y a otras qualeſquier perſonas a quien lo deyuſſo en eſta nueſtra carta contenido toca y atañe, e atañer puede en qualquier manera, y a cada vno y qualquier de vos en vueſtros lugares, y iuriſdictiones a quien eſta nueſtra carta fuere moſtrada o ſu traslado ſignado, de eſcriuano publico. Salud y gracia Bien ſabeys como yo la Reyna mande dar vna mi carta, y prouiſiõ Real firmada del Rey mi padre, y ſellada con nueſtro ſello, ſu tenor de la qual es eſte que ſe ſigue.

Digitized by Google

Doña Iuana por la gracia de Dios Reyna de Caſtilla de Leō, de Granada, de Toledo, de Galicia de Seuilla, de Cordoua, de Murcia, de Iaen, de las Algarues de Algezira, de Gibraltar, y de las Islas de Canaria y de las Indias Islas y tierra firme del mar Oceano, Cōdeſſa de Barcelona, Princeſſa de Aragō, y de las dos Sicilias, de Ieruſalē, Archiduqueſa de Auſtria, Duqueſa de Borgoña, y de Brabāte, Cōdeſſa de Flādes, y de Tirol Señora de Vizcaya y de Molina &c. A vos los cōcejos juſticias regidores Caualleros, eſcuderos, officiales, y hōbres buenos de todas las ciudades villas y lugares deſtos mis Reynos y ſeñorios y a mis apoſentadores mayores, y del Illuſtriſs. Principe D. Carlos, y del muy Illuſtre Infante D. Fernādo, e infantes mis muy caros, y muy amados hijos, y otros qualeſquier apoſentadores de la gente de a cauallo e infanteria de mis guardas q̄ yo mando o mādare hazer, y a otras qualeſquier perſonas a quiē lo deyuſſo en eſta nueſtra carta contenido, toca y atañe, o atañer puede o deue en qual quier manera y a cada vno, y qualquier de vos, en vueſtros lugares, y juriſdictiones, y cargos, y officios, ſalud y gracia. Bien ſabeys como a todos es notorio la mucha pobreza, que los Frayles Menores de obſeruācia en eſtos mis Reynos tienē y padeſcen por ſeruicio de Dios nueſtros ſeñor, y por la obſeruancia de ſu ordē, y quantos ſpirituales beneficios genrales, y ſpeciales hazē en eſtos dichos mis Reynos y en perſonas particulares dellos por lo qual y por la mucha deuociō que tēgo a la dicha ordē, y a la cōſeruaciō de la obſeruācia della, deſſeo fauoreſcer a los dichos religioſos, y gratificar a las perſonas deuotas, q̄ caritatiuamēte los acogē, y recibē de camino en ſu caſas. Porque mas honeſta y recogidamē e. que en meſones puedā rezar en ellas ſus horas, y deuociones, y ſus perſonas no eſtē en lugares profanos. y aſſi por que las perſonas, que lo ſuſodicho hazē, tengan mas ca de lo cōtinuar de aqui adelāte como porque otros uegā a hazer lo ſemejāte cō mejor uolūdad, y liberalidad de mas de lo que les obligare al ſeruicio de Dios, y la deuocion de la ordē y la charidad que tuuierē, y quiſierē hazer a los dichos religioſos, mi merced y volūtad es que agora, y de aqui adelāte para ſiēpre ſanas en cada una de las dichas ciudades, villas y lugares deſtos mis Reynos y Señorios dōde no vuiere monaſterio de S. Franciſco, de ſu ordē de obſeruācia, ſea exēpta de hueſpedes vna caſa de qualquier perſona, que por las dichas cāsas, quiera tener cargo de acoger, è hoſpedar en ſu caſa a los Religioſos de la dicha ordē, que de camino fuerē o vinierē por las tales ciudades, villas y lugares, cō tāto que la tal caſa ſea cō uolūtad del dueño della, para ello ſeñalada, y diputada por el guardiā del monaſterio de la dicha ordē, y obſeruācia mas cercana a la tal caſa y que moſtrādo en ella eſta dicha mi carta, o ſu traslado ſignado de eſcriuano publico, cō carta del dicho Guardiā por dōde coſtè ſer aquella la dicha caſa ſeñalada para lo ſuſodicho, no dē en ella ningunos hueſpedes de gēte d̄ a cauallo, è infanteria de nueſtras guardas, ni de ningunos grādes, ni de caualleros, ni de ningunas nueſtras hueſtes ni armadas, ni de otras qualeſquier perſonas d̄ qualeſquier eſtado o cōdiciō, preeminēcia o dignidad q̄ ſeā, ni a ſus perſonas de los dichos grādes, ni capitanes, ni prīcipales, Pero entiēdaſe que acaeſciē do paſſar por los tales lugares el Rey mi Señor y padre, y yo, y los dichos Principes è infantes y qualeſquier dellos en perſona, ò los otros Reyes, è ſu hijos que deſpues de mi vinierē, q̄ en tal caſo por el tiēpo queē el tal lugar o lugares eſtuuieremos nos ſeā las dichas caſas exēptas de hueſpedes; Salvo ſi a la ſazō eſtuuierē ya hoſpedados ē ella algunos Frayles caminātes de la dicha ordē de obſeruācia porq̄ mi intēciones, que en tal caſo no ſean echados ni deſapoſētados dellas, y por hazer mas biē y merced a las dichas p̄ſonas, ò a qualeſquier dellas, es mi merced y volūtad, q̄ agora, y de aqui adelāte en ningū tiēpo, ni por alguna manera, no ſaquē dellas ropa, ni atres ni paja ni leña, ni otras coſas de guia, ni de apoſentamiēto, por quāto yo por ſeruicio de Dios, y por cā y razon de lo deſuſo dicho las releuo de todo ello. Mādado al dicho Illuſtriſſ. Principe D. Carlo mi hijo y a los Infātes, Prelados, Duques, Marqueſes, Condes, ricos hōbres maeſtres de las ordenes, y a los del mi Conſejo, mis Oydores Alcaldes, Alguaziles de la mi caſa Corte y chācillerias, y a los priores, comendadores ſub comēdadores, alcaides de los caſtillos, y caſas fuertes y llanas, y a todos los Corregidores, Gouernadores, Aſſiſtēte, Alcaldes, merinos, preboſtes, y otras juſticias, y officiales qualeſquier de todas las ciudades, villas y lugares deſtos dichos mis Reynos y ſeñorios y a mis apoſentadores de los dichos Illuſtriſſ. Principe è infantes mis hijos, y de la dicha hueſte è infanterias de mis guardas y de qualeſquier grandes y de hueſtes, y de armadas, y de otras qualeſquier perſonas de qualquier eſtado o preeminentia, ò dignidad que ſean, y a otras qualeſquier perſonas mis vaſſallos y ſubditos y naturales, en ſus lugares y iuriſdictiones, cargos y officios que agora ſon, ò ſerā de aq̄ adelante y a cada vno y a qualquier dellos que guardē y cumplan y hagan guardar, y cumplir eſta dicha mi carta, y todo lo en ella contenido en todo y por todo, ſegū que en ella ſe contiene, y que contra el tenor y forma della no vayan ni paſſen ni conſiētan yr ni paſſar en tiēpo alguno, ni por alguna manera. E ſi de lo que dicho es la dicha orden quiſiere mi carta de priuilegio mando a mis contadores mayores, y concertadores de priuilegios y a los otros officiales que eſtā a la tabla de los mis ſellos, que ſe lo den, libren, paſſen y ſellen ſin poner en ello embargo, ni impedimēto alguno. Y los vnos ni los otros no fagades, ni fagan endeal por alguna manera ſo pena de la nueſtra merced, y de diez mil marauedis para la nueſtra camara a cada vno que lo contrario hiziere. Y de mal mando al hōbre que les eſta mi carta moſtrare que los emplaze que parezcan en la mi corte, del dia que los emplazare, haſta quinze dias primeros ſiguientes ſo la dicha pena, ſo la qual mādo a qualquier eſcriuano publico que para eſto ſare llamado que de ende al que ſe la moſtrare teſtimonio ſignado cō ſu ſillo, porque yo ſepa en como ſe cumple nueſtro mandado. Dada en la Villa de Madrid a dos dias del mes de Abril, año del Señor de mil y quinientos y diez años.

YO EL REY.

Yo Miguel Perez de Almacan ſecretario de la Reyna nueſtra Señora, la fize eſcriuir por mandado del Rey ſu padre, regiſtrada, Nauarrete Licentiatus capata Caſtañeda Canciller.

Don Phelippe por la gracia de Dios Rey de Caſtilla, de Leon de Aragon, de las dos Sicilias, de Ieruſalē, &c. A vos la Concejos juſticias y regidores, Caualleros, eſcuderos officiales, y hombres buenos de todas las ciudades villas y lugares deſtos nueſtros Reynos y Señorios, è a nueſtros apoſentadores de la gente de a cauallo e infanteria de nueſtras guardas e de qualeſquier grandes, y perſonas particulares è de hueſtes de armadas que nos mandamos, e mādaremos hazer, e a otras qualeſquier perſonas a quien lo de yuſſo en eſta nueſtra carta contenido toca e atañe, e atañer puede o deue en qualquier manera e a cada uno e qualquier de vos en nueſtros lugares è iuriſdictiones e cargos e officios ſalud y gracia. Bien ſabeys como a todos es notorio la mucha pobreza que los frayles Menores de obſeruancia deſtos nueſtros Reynos tienē e padecen por ſeruicio de Dios noſtro Señor, e por obſeruantia de ſu orden, è quantos ſpirituales beneficios generales, y eſpeciales hazen en eſtos dichos nueſtros Reynos e perſonas particulares dellos por lo qual e por la mucha deuocion que tenemos a la dicha orden y a la conſeruaciō de la obſeruancia della deſſeamos fauoreſcer a los dichos religioſos, y gratificar a las perſonas deuotas q̄ caritatiuamēte los acogen y recibē de camino en ſu caſa, porque mas honeſta e recogidamēte que en meſones pueda rezarō ella ſus horas

Digitized by Google

heras y deuociones, y ſus perſonas no eſtē en lugores ꝓfanos y anſi por que las perſonas que lo ſuſodicho hazē tengan mas cā de lo continuar de aqui adelante como por que otros vengan a hazer lo ſemejante cō mejor voluntad, y liberalidad de mas de lo que les obligare el ſeruicio de Dios, y la deuocion de la orden è la charidad que tu vieren è quiſieren hazer a los dichos religioſos nueſtra merced y voluntad es que agora è de aqui adelante para ſiempre iamas, en cada vna de las dichas ciudades, villas y lugares deſtos dichos nueſtros Reynos y ſeñorios dōde no vuiere monaſterio de S. Frāciſco, o de ſu orden o obſeruācia ſea exēpta de hueſpedes una caſa de qualquier perſona que por la dichas cās quiera tener cargo de acoger o hoſpedar en ſu caſa a los dichos religioſos de la ordē que de camino fuerē o vinierē por las tales ciudades, villas y lugares, cō tāto que la tal caſa ſea cō volūtad del dueño della para ello ſeñalada è diputata por el Guardiā del Monaſterio de la dicha ordē, y obſeruācia mas cercano a la tal caſa, y que moſtrādo en ella eſta dicha nueſtra carta ò ſu traslado ſignado de eſcriuano publico cō carta del dicho Guardiā por dōde cōſte ſer a quella caſa ſeñalada para lo ſuſodicho no den en ella ninguno hueſpedes de gēte de acauallo ò infanteria de nueſtras guardas ni de otros grādes ni caualleros de ningunas nueſtras hueſtes ni armadas ni de otras qualeſquier perſonas de qualeſquier eſtado cōdiciō preeminencia ò dignidad que ſe ani, ni a ſus perſonas de los tales grādes è principales è capitanes. Pero entiendaſe que acaeſciēdo paſſar por los tales lugares, nos el Principe D. Fernādo nueſtro muy caro y muy amado hijo ò los Reyes nueſtros ſucceſſores, que deſpues de nos vinierē, que en tal caſo por el tiēpo que en el tal lugar ò lugares eſtuuieremos no ſea las dichas caſas exēptas de hueſpedes. Saluo ſi a la ſazō eſtuuierē ya hoſpedados en ellas algunos Frayles caminātes de la dicha ordē de obſeruācia, porque en tal caſo nueſtra intēciō no es que ſeā echados ni deſapoſentados dellas, y por hazer mas biē y merced a las dichas ꝑſonas, ò qualquer dellas, es mi merced y volūtad, que agora, y de aqui adelāte en ningun tiēpo, ni por alguna manera no ſaquen dellas ropa, ni aues, ni paja, ni leña ni otras coſas de guiam de apoſentamiēto. Por quāto nos ꝑ ſeruicio de Dios y por cā y razon de lo ſuſodicho, las releuamos de todo ello, y mādamos al dicho ſereniſſimo Principe D. Fernādo, y a los Infātes Prelados Duques, Marqueſes, Cōdes, ricos hōbres maeſtres de las ordenes, y a los del nueſtro Cōſejo Preſidēte, è Oydores de las nueſtra audiencias, Alcaldes, alguaziles de la nueſtra caſa è Corte è Cancelleria e a los Priores Comēdadores è ſubcomendadores Alcaydes de los Caſtillos è caſas fuertes à llanas, è a todos los cōcejos Corregidores, Gouernadores Aſſiſtēte, Merinos, Preuoſtes, e otras iuſticias è officiales qualeſquier de todas las Ciudades Villas y lugares deſtos dichos nueſtros Reynos y ſeñorios y nueſtros apoſētadores è del dicho ſereniſs. Pricipe, e de la dicha hueſte, è infāteria de nueſtras guardas, y qualeſqer grādes, è de hueſtes, y de armadas, è de otras qualeſquier perſonas, de qualquier eſtado y ꝑheminencia, ò dignidad que ſean, y a otras qualeſquier perſonas nueſtros vaſſallos, y ſubditos e naturales los lugares y iuriſdictiones, cargos, e officios que agora ſon ò ſeran de aqui adelāte, e cada vno, e qualquier dellos que guardē y cumplā, y hagā guardar e cūplir eſta nueſtra carta, y todo lo en ella cōtenido en todo y por todo, ſegun que en ella ſe cōtiene cōtra el tenor y forma della no vays ni paſſeys, ni cōſintays yr ni paſar en tiēpo alguno, ni por alguna manera, ſo pena de la nueſtra merced y de diez mil marauedis para la nueſtra camara a cada uno que lo cōtrario hiziere, ſo la qual dicha pena mādamos a qualquier eſcriuano que nos lo notifique e de teſtimonio de la notificaciō, porque nos ſepamos como ſe cumple nueſtro mādado. Dada en Marid a veynte y ſiete dias del mes de Agoſto, de mil y quinientos e ſeſēta y tres años. Dominus Epiſcopus Segontēſis. El Licenciado Pedro Gaſco, el Licenciado Fuen Mayor, el Doctor Frāciſco de Vilaſañe el Licēciado Rodrigo Vazquez Arce, yo Pedro del Marmol eſcriuano de Camera de ſu Catholica Mageſtad la fize eſcriuir por ſu mādado, con acuerdo de los del ſu Cōſejo, regiſtrada, Iorge de Olaal de Vergara por Chāciller Iorge de Olaal de Vergara.

Dō Phelippe por la gracia de Dios Rey de Caſtilla, de Leō, de Aragon, de las dos Sicilias, de Ieruſalē &c. A vos el nueſtro Corregidor de la Ciudad de Salamanca, o vueſtro Alcalde mayor, lugar tenīete, que ordinariamēte cō vos reſide el dicho officio, y a cada vno de vos, ò a quiē eſta nueſtra carta fuere moſtrada. Salud y gracia, ſepades que por parte del Guardiā Frayles, y Cōuēto del monaſterio de S. Frāciſco de la dicha ciudad nos fue fecha relaciō que por vna nueſtra carta y prouiſion eſtaua cōcedido a la dicha orden, que en cada lugar dōde no tuuieſſen monaſterio pudieſſen tener una caſa ſeñalada cō licencia del dicho Guardiā, y dueño della, donde los religioſos ſe hoſpedaſſen de camino, la qual dicha caſa fueſſe libre, y exēpta d' qualeſquier hueſpedes, y de que no pudieſſen ſacar a los hermanos ꝙ los acogia ropa, aues, paja, ni leña, ni otra coſa de guja ni apoſentamiēto y que contra el tenor de la dicha nueſtra Prouiſiō en todos los lugares de la comarca de la dicha ciudad, ſe auiā repartido a los dichos hermanos dinero para pagar el gaſto que ſe hazia en apoſentar los ſoldados, y ſobre ello erā muy moleſtados, en lo qual ſe hazia notorio agrauio a la dicha orden, y ſi paſſaſſe adelante vendria a ſer de ningun effecto la dicha nueſtra prouiſion, y no auria quien acogieſſe en ſu caſa a los dichos religioſos. ſupplicādo nos le mādaſſemos dar nueſtra carta, y prouiſion, para que las iuſticias deſtos nueſtros Reynos guardaſſen, y cumplieſſen lo que cerca lo ſuſodicho tenia la dicha orden y en ſu cumplimiēto no echaſſedes a los dichos hermanos, que acogieſſen a los dichos religioſos los dichos hueſpedes ni ſe les hizieſſen otros repartimientos para ellos y que ſi por razon dellos ſe les vuieſſen tomado y ſacado prendas, ſe les volmeſſen, y reſtituyeſſen ò como la nueſtra merced fueſſe, lo qual viſto por los del nueſtro Conſejo fue acordado, que deuiamos mādar dar eſta nueſtra carta para vos en la dicha razon, y nos tuuimos lo por biē, por la qual os mādamos que luego que cō ella fueredes requeridos moſtrādoſeos, por parte del dicho Guardian Frayles, y cōuento del dicho monaſterio de S. Franciſco de Salamāca de la dicha ciudad la dicha prouiſion original, que de ſuſo ſe haze mencion, que anſi dizen tiene la dicha orden la guardeys, y cumplays, e hagays guardar y cūplir en todo y por todo como en ella ſe contiene, y cōtra ſu tenor y forma, no vays ni paſſeys ni conſintays yr ni paſſar por alguna manera, ſo pena de la nueſtra merced, y de diez mil marauedis para la nueſtra camara, ſo la qual dicha pena mandamos a qualquier eſcriuano vos la notifique y de teſtimonio de la notificacion, por que nos ſepamos como ſe cumple nueſtro mandado. Dada en la Villa de Madrida. 22. dias del mes de Hebrero de 1584. años. El Conde de Marajas, el Licenciado Ioan Thomas, el Licenciado Nuñez de Bororques, el Doctor Iuan Fernandez Cogollos, el Licenciado Franciſco de Vera Aragon, yo Pedro zapata del Marmol eſcriuano de Camara de ſu Catholica Mageſtad, la fize eſcriuer por ſu mandado, cō acuerdo de los del ſu conſejo, regiſtrada Iorge de Olaal de Vergara Chāciller mayor Iorge de Olaal de Vergara.

Dō Phelippe por la gracia de Dios Rey de Caſtilla, de Leon, de Aragō, de las dos Sicilias, de Ieruſalē, etc. A vos el Corregidor de la ciudad de Salamanca, ò a vueſtro Alcalde mayor, lugar tiniente, que ordinariamēte con vos reſide en el dicho officio, y a cada vno de vos, a quien eſta nueſtra carta fuere moſtrada. Salud y gracia: ſepades que el guardiā de S. Frāciſco de Salamanca, de la dicha ciudad nos hizo relaciō diziendo

Digitized by Google

que por nos eſtaua mandado que a los hermanos de la orden de S. Frãciſco que acogian a los religioſos de la dicha orden en ſus caſas fueſſen libres de hueſpedes, y no ſe les ſacaſſe ni tomaſſe ropa ni otra coſa, y por que en algunos lugares de la tierra de eſſa dicha ciudad ſe cõtrauenia a lo por nos mandado y por el mes de Enero deſte preſente año, auian ganado prouiſiõ, de la qual hizieron preſentaciõ para que ſe guardaſſe lo por nos mãdado, y aun que ſe os auia notificado, no lo auiades cũplido como erades obligado, y de hecho les repartiades, y echauades los dichos ſoldados, y les ſacauades, y tomauades ropa para ellos aunque eſtuuieſſen los dichos hermanos fuera de ſus caſas, como nos conſtaria por cierta informacion de que hizo preſentacion, y que por eſſa cauſa les venia a ſer de muy poco ó ningun prouecho la exempcion, y libertad que tenia que por las dichas prouiſiones les eſtaua concedido ſuplicando nos le mãdaſſemos dar nueſtra carta tercera con coſtas y mayores penas expreſſando y declarãdo en ella que a los dichos hermanos de la dicha orden, no ſe les reparta ni tome dinero, ropa ni otra coſa alguna para el ſuſtento y gaſto de los dichos ſoldados, aunque eſtuuieſſen en la dicha ciudad, o en el miſmo lugar, donde los dichos hermanos viuian ó como la nueſtra merced fueſſe. lo qual viſto por los del nueſtro conſejo, fue acordado que deuiamos mandar dar nueſtra carta para vos en la dicha razon, y nos tuuimos lo por bien, por la qual vos mãdamos que luego que con ella fueredes requerido, no hagays, ni conſintays que ſe haga ningun repartimiento a los hermanos de Frayles de la dicha orden de S. Franciſco, para el ſuſtento y gaſto de los ſoldados, y no fagades ende al ſopena de la nueſtra merced y de diez mil marauedis, para la nueſtra camara, ſo la qual dicha pena mandamos a qualquier nueſtro eſcriuano que vos la notifique, y de teſtimonio de la notificacion, porque nos ſepamos como ſe cumple nueſtro mandado. Dada en la Villa de Madrid a veynte y vn dias del mes de Agoſto, de mil y quinientos y ochenta y quatro años, el Licenciado Iuan Thomas, el Licenciado Lope de Guzman, el Licenciado Ximenez Ortiz, el Licẽciado Chumacero de Soto mayor, el Licenciado Guardiola, yo Pedro zapata del Marmol Eſcriuano de Camara de ſu Catholica Mageſtad, la fize eſcriuir por ſu mandado, con acuerdo de los de ſu conſejo; regiſtrada Iorge de Olaal de Verga a Chanciller mayor, Iorge de Olaal.

Adeo ſupradicta ſunt vera, vt ipſi fratres hoſpitãtes religioſos prę̄fatos non tenentur contribuere illud, quod pro accommodãdis militibus in oppidis diſtribuitur, vt patet ex prouiſione ſequenti.

Dõ Phelippe por la gracia de Dios Rey de Caſtilla, de Leõ, &c. A todos los Corregidores, Aſſiſtentes, Gouernadores, Alcaldes mayores y ordinarios y otros juezes, y iuſticias qualeſquier de todas las ciudades, villas y lugares de los nueſtros Reynos y ſeñorios, y a cada uno y qualquier de vos en vueſtros lugares y iuriſdictiones a quien eſta nueſtra carta fuere moſtrada, Salud y gracia. Sepades que Bernardino de la Torre, en nombre de Fray Andres de Auila Miniſtro Prouincial de la Prouincia de Sanct Iago, de los fraylos Menores de la orden de Sant Franciſco de la regular obſeruancia, Nos hizo relacion que a inſtancia de los Prouinciales anteceſſores de ſu parte auiamos dados nueſtras cartas y prouiſiones para que los conuentos de la dicha orden y prouincia tuuieſſen en cada lugar vna caſa de hermano adonde los fraylos ſe acogieſſen quando fueſſen de camino ó a pedir limoſna, y que el tal por razon de lo ſuſo dicho fueſſe libre y exempto de ſoldados y gẽte da guerra, y que no ſe le pudieſſe hazer ningun repartimiento ni contribucion para los alojar y encaminar, y que ſi alguno por la dicha razon ſe le vuieſſe hecho ſe les boluieſſe como conſtaua de los traſlados de las dichas nueſtras cartas, y prouiſiones de que ante nos hizo preſentacion, las quales aunque algunas iuſticias y conſejos, auian guardado, otras no auian querido ſo color de ciertas cartas y prouiſiones nueſtras, ganadas con ſinieſtra relacion, diziendo que los dichos hermanos pretendian eximirſe de cõtribuyr y pagar las alcaualas millones, y los otros pechos y ſeruicios tocantes a nueſtro patrimonio, no ſiendo aſſi, por que los dichos hermanos ſe allanauã, y ſiempre auian eſtado, y eſtauan preſtos y llanos de pagar y contribuyr en todas las contribuciones, y repartimientos, que ſe hazian a ſus vezinos como eran millones, pechos, alcaualas, ſeruicio y montazgo, moneda forrera, y otros ſemejantes repartimientos, de los quales no pretendian, ni iamas auian pretendido ſer exemptos ſino ſolamente de que en cumplimiento de la merced por nos hecha a la dicha orden, no ſe les echaſſen ſoldados, ni gente de guerra, ni para ſu ſuſtento, y encaminamiento ſe les hizieſſen repartimiẽtos, lo qual auiamos ſeruido de hazer en recompanſa de la charidad, y limoſna que los dichos hermanos hazian a los frayles en ſuſtentarles, aſſi quando yuan de camino como quando yuan a pedir, o a predicar ó a confeſſar. A la qual merced contrauiniendo a ella algunos de vos las dichas iuſticias de algunos pueblos, caſo que no les echauades ſoldados les haziades contribuyr y pagar en los marauedis que ſe repartian para ſus alojamentos, o encaminamientos, de que auia reſultado, que ya no auian quien quiſieſſe ſer hermano, y los dichos frayles por ſer pobres, y no poder lleuar dineros, ni hallar accogida en los meſones, ſe yuan a los cabildos de las Igleſias, y a hoſpitales miſerables, y a otros lugares indecẽtes, contra lo proueydo, y mandado por las dichas nueſtras cartas y prouiſiones, y nos pidio, y ſupplico le mandaſſemos dar nueſtra carta y prouiſiõ para que la merced hecha a la dicha orden fueſſe adelante, y que en ſu cumplimiento vos las dichas iuſticias, y conſejos ni otras ningunas perſonas no echaſſedes ſoldados ni gente de guerra a los tales hermanos de la dicha orden de S. Franciſco, ni les hiezeſſedes repartimiento ni contribucion para los alojar, y encaminar, y ſi algo les eſtuuieſſe repartido para lo ſuſodicho, y ſacado prendas os las mandaſſemos boluer poniendo os para ello graues penas, o como la nueſtra merced fueſſe. Lo qual viſto por los del nueſtro conſejo fue accordado que deuiamos mandar dar eſta nueſtra carta para vos en la dicha razon, y nos tuuimos lo por bien, por la qual vos mãdamos a todos, y a cada vno de vos en los dichos vueſtros lugares, y iuriſdiciones, ſegun dicho es, que veays las dichas prouiſiones que tienen los hermanos de la ordẽ y obſeruancia de Sant Franciſco, que por nos les eſtan mandadas dar ſobre la orden que ſe ha de tener cerca de lo ſuſodicho, que con eſta vos ſeran moſtradas y las guardeys y cumplays en todo y por todo ſegũ y como en ellas ſe contiene, y contra ſu tenor y forma, y de lo en ella contenido, no vays ni paſſeys, ni conſintays yr ni paſſar en manera alguna, y en ſu cumplimiento no les repartays ningunos ſoldados, ni gente de guerra, ni por razon de lo ſuſodicho les hagays ningun repartimiento, ni contribuciõ alguna para los alojar, y encaminar, y ſi algo les aueys repartido para lo ſuſodicho ſe los boluays, y hazed boluer, y no fagades ende al. So la pena de nueſtra merced, y de diez mil marauedis para la nueſtra camara, ſo la qual dicha pena mandamos a qualquier nueſtro eſcriuano vos la notifique, y dello de teſtimonio, porque nos ſepamos como ſe cumple nueſtro mandado. Dada en Madrid a nueue dias del mes de Mayo del mil y quinientos y nouenta y ſeys años.

El Licenciado Rodrigo Vazquez Arze.

El Licenciado Guardiola.

El Licenciado Tejada.

El Licenciado Valladar Sarmiento.

El Licenciado Don Diego Fernando de Alarcõ

Regiſtrum autem huius prouiſionis habetur apud Chriſtophorum Nuñez de Leon Notarium Curiæ regalis.

AR-

Digitized by Google

ARTICVLVS III.

Vtrum Syndici, & procuratores fratrum Minorum, & Monialium habeant aliqua priuilegia pontificia.

RESpondeo dicendo, quod Martinus IV. *Conceſſit procuratorib. fratrum minorum ĩ Curiis ſecularibus, & ciuilibus laborantib. pro defenſione ordinis prædictorum fratrum, eccleſiarumq. ſuarũ ſingulis annis indulgentiam centum annorum.* Ita habetur in libro monumenta ordinum. *a*

a *In 2.imp.fol. 260.conc. 663.*

Et Sixtus IV. in bulla aurea conceſſit, quod procuratores, Syndici Monialium S. Claræ, & tertij ordinũ fratrũ & ſororũ eiuſdẽ priuilegijs, & immunitatib. gratijs, fauorib. conceſſionibus, indultis ſpiritualibus, & temporalib. procuratoribus Syndicis fratrum minorum, & prædicatorum conceſſis, & in poſterum cõcedendis gaudeant. Ita habetur in eodem libro. *b*

b *In 1.imp.f.66 & in 2.fo.148. conc.362.*

Et Innoc. VIII. conceſſit, vt procuratores fratrũ minorum, eorumq. ſubſtituti, liberi, parẽtes fratres, ſorores, & vxores eorũ poſſint promereri indulgentias ſtationũ, & alias fratrib. prædictis conceſſas, dicendo in eccleſiis huiuſmodi fratrum, quinq. Pater noſter, & totidem Aue Maria pro felici ſtatu Eccleſiæ Romanæ. Ita in prædicto libro, *c* & io ſupplemento.

c *In 1.imp.f.95 & in 2.f.70.conce.162.et in ſu. f.99.conc.367.*

ARTICVLVS IV.

Vtrum Syndici fratrum Minorum *gaudeant priuilegijs fratrum & poſſint conueniri coram iudice ſeculari.*

RESpondeo de hoc obtentam fuiſſe a religione quandam Clementis VII. conceſſionem, quæ habet in hunc modum.

Clemens Papa VII.

Dilecti filij ſalutem, & apoſtolicam benedictionẽ, Dum conſideramus aſſiduos labores, et vigilias quos dilecti filij Syndici & procuratores domorũ & monaſteriorum fratrum minorum S. Franciſci regularis obſeruantiæ, et monialium S. Claræ conceptionis, & annunciationis ordinum & ſororum tertiæ regulæ S. Franciſci ſuſtinere non ceſſant merito nos obligãt vt animarum ſuarum ſaluti conſulamus, ipſoſq. a quibuſuis moleſtijs & iniurijs ſibi pro tempore illatis quantumcunq. Deo poſſumus releuamus: idcirco vni Syndico, & procuratori huiuſmodi cum illius vxore & liberis præſenti & futuro ſingulæ domui & monaſterio prædict. pro tempore ſeruientibus, quod de cetero perpetuis futuris temporibus ipſi et eorum quilibet omnibus, & ſingulis indulgentijs, & peccatorum remiſſionibus fauoribus et gratijs, quib. fratres ordinis obſeruantiæ prædictorum viuntur, potiuntur, et gaudent, ſeu uti, potiri et gaudere poterunt, quomodolibet in futurum, vti potiri & gaudere poſſint, & valeãt & inſuper quibuſuis cauſis & rebus ipſos ſyndicum, & procuratorem concernentibus, ciuilibus, criminalibus, & mixtis non niſi coram iudicibus conſeruatoribus domorum illarum, quarum ipſe ſyndicus, & procurator fuerit, de iuſtitia reſpondere teneatur authoritate Apoſtolica concedimus & indulgemus, inhibendo; ſub excommunicationis latæ ſententiæ pœna vniuerſis, & ſingulis iudicibus commiſſarijs Eccleſiaſticis, & ſecularibus quacumque authoritate fungentibus, nec de cauſis contra dictos ſyndicos, & procuratores motis & mouendis directe, vel indirecto, quouis quæſito colore, ſeu prætextu ſe intromittere quomodolibet de cetero audeant, vel præſumere decernant, vel præſumant decernere quoſcunq. proceſſus, contra dictos ſyndicos, & procuratores, per alios quam dictos conſeruatores in cauſis duntaxat contra eos motis, & mouendis habendos, & ſententias faciendas nullos, & inualidos nulliuſq. roboris, vel momenti fuiſſe & eſſe, ac irritum & inane ſi ſecus ſuper his a quocunque quauis authoritate ſcienter, vel ignoranter contigerit attentari non obſtantibus premiſſis ac conſtitutionibus ordinationibus Apoſtolicis nec non ordinũ prædictorum iuramento, aut confirmatione Apoſtolica, vel quauis firmitate alia roboratis ſtatutis, & conſuetudinibus ceteriſque contrarijs quibuſcumque: volumus aũt, quod præſentium tranſumptis manu publici notarij ſubſcriptis, & ſigillo alicuius Epiſcopi, ſeu perſonæ ĩ dignitate Eccleſiaſtica cõſtituta eadem prorſus fides, tam in iudicio quam extra illud adhibeatur, quæ adhiberetur, ſi præſentes originales literæ eſſent exhibitæ, vel oſtenſæ. Datum Romæ apud Sanctum Petrum, ſub annulo piſcatoris die XVI. Aprilis M.D.XXVI. Pontificatus noſtri Anno tertio.

Hoc priuilegium non ad plenũ refertur in compendio *d* mendicantium.

d *Comp.mend titu. procurator ſeu Synd. §.13.*

Circa quam magnam conceſſionem eſt notandum nihil debere dubitari de voluntate Domini Papæ, cum ex prędicto breui ſatis conſtet, de poteſtate tamen ad hoc ordinandum inquirere debemus, ad quod primo dicimus ſatis etiam nobis de poteſtate conſtare cum videamus Summum Pontificem prædictas perſonas a poteſtate laica exemiſſe, & vt hoc euidentius rationibus iuridicis pateat, Primo notandum eſt ſatis eſſe aliquid eſſe vno tãtum nomine ſpirituale, immo & ſpirituali annexũ, quo non ſubſit poteſtati Laicæ, ſed ſoli Eccleſiaſticę, vnde ſtatutum Baſilij de non alienandis prædijs ruſticis, vel vrbanis miniſterijs, & ornamẽtis Eccleſiarum, illa reprobatum fuit potiſſima ratione, quod authoritate non fuit Romani Pontificis roboratum, prout Innocentius *e* Tertius determinat. Cauſa etiam iuris patronatus coram iudice Eccleſiaſtico definitur, quia eſt quid ſpiritualib. annexum vt Alexander Tertius *f* determinauit.

e *c. Eccleſia de conſtit.*

f *ca. quanto de iud.*

Et ita nil mirum ſi Summus Pontifex Laicis prædictam exemptionem concedat, licet.n. ſint laici, quodammodo tamẽ ſpiritualib. ſunt annexi, cum ſint a ſua Sanctitate deputati pro ſeruitio fratrum, & nomine ipſius ſint conſtituti, tanquam procuratores rerum & iurium Eccleſiæ Romanę, quorum ipſi fratres habent vſum, facti, & ſicut, quæ religioſis adhærent religioſa ſunt, vt dicitur in iure, *g* & ex tali cohærentia ſuam deſumunt naturam argumẽto cuiuſdam decretalis, *h* ideo nil mirum ſi Syndici fratrum minorum religioſis adhærentes naturam religioſorum ſortiantur, & immediatè ſuę ſanctitati ſubdantur quo ad omnia, ſicut ipſi religioſi ſubduntur, & non poſſint conueniri pro criminalibus, & ciuilib. niſi a conſeruatore a ſua ſanctitate deputato. Et confirmatur ex his quæ tradit Nauarrus *i* concedens, quod attento iure diuino ſolo, etiamſi clerici cum conueniuntur, vt homines vel ciues, hoc eſt ſuper his, quæ ſunt eis communia cum alijs hominibus etiam nonChriſtianis poſſint conueniri, coram iudice laico, ſed quod iure humano inducta ſit hæc diuerſitas, per quam non omnes Chriſtiani, ſed ſoli clerici, & monachi ſunt exempti a poteſtate laica, & quo ad ea, quæ illis ſunt communia cum eis, qui non ſunt Chriſtiani puta temporalia, & id quidem ob multas, & iuſtas cauſas ob quas merito eximi potuerunt etiam a ſolo Sũmo Pontifice perpendenti id conuenire regimini, & ſaluti animarum fidelium ob varios reſpe-

g *L. quæ religioſis ff de rei vendicat.*

h *ca. ſuper eo de parroch.*

i *Na. in c. non. & ind. ne. 5. nu. 29.*

ctus. Hęc Nauarrus. Ex qua Nauarri doctrina colligitur, quod Pontifex propter iuſtos reſpectus pōt in prędictis caſibus eximere a poteſtate laica, aliquos Laicos, & conſequenter potuit eximere Syndicos fratrum Minorum cum ad id faciēdum iuſti ſatis adſint reſpectus, quorum præcipuus eſt ipſos Syndicos in adminiſtratione Syndicatus vicē Summi Pontificis gerere, eiuſq. eſſe æconomos, & procuratores. Et ſic videmus Pontificio diplomate familiares Sancti officij in prædictis caſib. a poteſtate ſeculari eſſe exemptos, tum quia huic ſancto tribunali inſeruiunt, tum quia ipſi ſunt ſerui Domini Papæ cuius nomine, & authoritate hoc ſanctum tribunal eſt ordinatum, & conſtitutum. Deniq. cōfirmatur noſtra ſententia, nam licet poteſtas Eccleſiaſtica ſuprema ſit ſpiritualis data à Chriſto Domino ad regendum, & dirigendum homines ad finē ſupernaturalem ſupremum, indirectè ſiue in ordine ad ſupernaturalia habet ampliſſimam poteſtatē ſupra omnem temporalem, qua vti poteſt quādo, & quantum neceſſe eſt ad finem ſupernaturalem, vt oſtendit doctiſſimus Franciſcus a Victoria, *a* & prædictę conceſſiones ad finem ſupernaturalē videntur ordinari, cum in fauorem religionis ſint factæ quę ſine Syndico non poteſt conſeruari, vt ex ſuperioribus late patet.

Denique hoc in terminis tenent multi Doctores dicentes, quod vernaculi familiares, commenſales ſerui, & domeſtici clericorum gaudent priuilegio fori, etiamſi ſint Laici, & debent conueniri coram iudice Eccleſiaſtico ſecundum Gloſſam, & Doctores relatos a Maranta, *b* & tradunt Baldus Barbacia, Felinus Tiberius Decianus, optime Calcaneus, pro quo facit quoddam Decretum, *c* & tradunt ēt Folerius *d* Crotus & Angelus. Quod ipſi extenderunt, vt procederet etiamſi præfati ſerui eſſent infideles, & quales dicantur vernaculi ſcribunt Lucas *e* de Pena, Gregorius Lopez, Auendanus Ferdinādus, Bonier, Auguſtinus, Beroius Mandoſius, & Maſcardus. At Capicius *f* reſtringit hoc priuilegium ad vernaculos Epiſcoporum, & dicit communem opinionem Ioannes de Monteſpelero, *g* iter conſilia Calcanei Abbas Iultus, & Farinactus.

Quod confirmatur, nam illi qui adminiſtrāt bona Eccleſiaſtica, & bona perſonarum Eccleſiaſticarum habitando in ſuis domibus, & hæreditatibus ſunt exempti ab aliquibus tributis, vt colligitur ex iure, & tradunt Lucas *h* de Pena Bartolus Mauricius Duennas Gregorius Lopez Rolandus a Valle Platea, & Tiberius Decianus. Ex quibus remanet ſatis perſpicuum, quam conformis ſit iuri communi conceſſio Clementis VII. pro Syndicis data vt ipſi in ciuilibus, & Criminalibus ſint a poteſtate ſeculari exempti.

a *Victo. de poteſta eccl. q. 5. v. 8 propoſitio.*
b *Maran. de ordin. iudic. 4. p. d. n. 4. Hip. conſil. 67 n. 60. Bal. et doct. in l. 2 C. de epi. & cler. Barbac. in c. 2. et ibi Fel. n. 2. de reſ. cōp. Dec. cōſ 70*
c *c. eccle. ſeruos, 12. q. 2.*
d *Foler. in cōſt de perſo. cleri. n. 13. f. 41. Cro. cō. 363. n. 19. li. 3. Ang. in l. vl. de ſepulchr. viola. et in l. 1. ff. ad l. Iul. mai.*
e *Luc. de Pena ī Ru. C. de dome. in fi. li. 12. Gre. in l. 6. ti. 33. p. 7. Auen. v. vinir. Bonier in l. 1. v. fam. C. de epi. et cler. Ber. q. 35. p totū Mā ī reg. Canc. e. q. 10. Maſca. de prob. 2. t. con. 755.*
f *c. deciſ. 12. n. 1 & 2.*
g *Spere cōſ. 72. Abbas in c. 2. n. 6. de for. comp. Clar. in prac. q. 35. verſ. Nūqd v. familiares Farinac. de cri. ti. de inquiſ. q. 8. n. 46. de of arc.*
h *Luc. de Pen. ī l. 2. ver. hac faciūt C. de nauibus non excu. li. 11. Bar. i l. 1. C. de epiſc. & cler. Maur. in l. vn. C. quo loco mul. mund. ſub debi. l. 10 p. 46. Duē. in reg. 100. amp. 2. Greg. in l. 51. v. quæ moran. con ellos ti. 6 p. 1.*

QVAESTIO XLI.

De procuratoribus quoad perſonas potentes hoc munus exequi, in tres articulos diuiſa.

Circa quam quęruntur tria.

1 *QVæ ſit differentia inter Syndicum, & procuratorem.*

2 *Vtrū religioſi poſſint eſſe procuratores ſine ſui prelati licentia.*

3 *Vtrum procurator conſtitutus ad petendum debita expiret per profeſſionem in religione.*

ARTICVLVS I.

Quæ ſit differentia inter Syndicum, & procuratorem.

RESpondeo dicēdo, quod procurator large, & ſecūdum Canones dicitur oīs administrator, *i* patet ex iur. *i* ſed ſecundum Leges, *k* & Canones propriè procurator eſt, qui aliena negotia mandato ſibi a domino facto gerenda gratuitè ſuſcipit plura, vel vnum, & dicitur mandato a domino, ad excludendum tutorem, vel curatorem, collegia, & prælatos Eccleſiæ qui procuratorem non poſſunt conſtituere, ſed actorem vel Syndicum, qui inſtituitur ab vniuerſitate, vel a non vero domino, vnde Syndicus fratrum Minorum proprius debet nominari, & appellari procurator, ipſe enim non inſtituitur a conuentu, & ab vniuerſitate, neq. a patribus generalibus, aut prouincialibus ipſius vniuerſitatis, & congregationis, ab ipſis enim nominatur, ſed inſtituitur a vero domino, qui eſt Papa prout dictum eſt in articulo primo quæſtionis præcedentis. Ipſe enim eſt dominus omniū, quorum vſum habent religioſi fratrum minorum. Verum eſt tamen, qđ ea parte qua eſt defenſor fratrum, & eorum immunitates, & priuilegia facit via iuridica, vt actor obſeruari Syndicus optimo iure nuncupatur, & ſic dicit Archadius *l* defenſores quoq. ciuitatum quos Græci ſyndicos appellant, &c. Dixi gratuitè quia ſi interuenit merces, locator eſt operum, & ex eo qđ Syndicus fratrum Minorum habet magna priuilegia apoſtolica, & regalia non poſſumus ipſum ratione ipſorum priuilegiorum locatorem appellare. Hæc enim non illi conceduntur tamquam precium laboris, ſed vt quędam remuneratio gratuita ipſi a Summo Pontifice, & a Regibus facta tamquam a patribus huius fraternitatis.

i *c. Saluator. 1. q. 3.*
k *l. 3. ff. de neg. geſt.*
l *l ſi. defenſores ff. de mun. et honorib.*

ARTICVLVS II.

Vtrum religioſi poſſint eſſe procuratores ſine ſui prælati licentia.

RESpondeo dicendo, quod videtur ipſos religioſos poſſe fieri procuratores ſine ſui prælati licentia. Cum filius familias in poteſtate patris exiſtens non ſolum ad negotia, ſed ēt ad iudicia abſque patris aſſenſu poſſit fieri procurator prout Bonifacius *m* Octauus determinauit.

*Ac Clemens *n* V. ordinauit contrariū in religioſis dicens, religioſus procurator ētſi per alium religioſū ſui vel alterius monaſterij fuerit conſtitutus, ſicut nō pōt ſine ſui ſuperioris licentia procurationis officiū ſuſcipere, niſi pro ſuo in eademq. lite conſorte, ita non poteſt alium procuratorem conſtituere ſeu ſubſtituere, ētſi per conſtitutionē hoc ſibi expreſſe fuerit cōmiſſū.* Ex qua decretali colligitur quod regularis non poteſt eſſe procurator, niſi in caſu ſui monaſterij iubēte prælato. Quod in fratrib. minorib. regularis obſeruantię ēt iubente prelato locum non habet cū ipſi, prout ſacri *o* canones determinant, nō poſſint aliquē in iudicio conuenire, neq. ſuo nomine, neq; alieno. Vnde fratres minores nomine ſyndici apoſtolici nō poſſunt aliquid petere in iudicio, propter

inca-

m *c. qui generaliter. §. t. de procurat. li 6.*
n *Cle. religioſus de procurat.*
o *c. exiit de v. ſigni. Cle. exiuit, eod. tit.*

incapacitatem enim eorum ad interpellandi in iudicio ſyndicus a ſede apoſtolica committitur.

ARTICVLVS III.

Vtrum procurator conſtitutus ad petendum debita expiret per profeſſionem in religione.

RESpondeo dicendo, quod ſi aliquis ſit conſtitutus procurator, & habet mãdatum ab aliquo creditore ad cõuenẽdũ debitorem cum ipſo, quod monaſterium ingreditur & profitetur, mandatum expirat. Primo quia eum ſit factus religioſus ſicut non poteſt officium procurationis ſuſcipere, ita ipſum retinere prohibetur. Tum etiã quia & ſic monachus quoad animam & ſalutem meliorẽ conditionem ſuam fecerit, vt dicitur in iure, *a* & conſequenter ei recte ſolui videatur iuxta quãdam *b* legem. Cum tamen in monaſteriũ ingreditur, in Abbatis poteſtatem tranſit, vt notat quædam gloſſa, *c* & conſequenter quoad creditorem redditur deterior exactio, efficitur namque in exigendo creditoris deterior conditio, & hoc expectandum eſt. Vnde merito lex reuocat mandatũ de ſoluẽdo ex præſumpta voluntate creditoris, vt eſt quidam textus *d* vbi Iaſon, Aretinus, Bartolus, Cumanus, & Imola. Et Angelus ſubiicit non aduerſari huic ſententiæ quandam legem determinantem per religionẽ procuratorem non poſſe mutari, quia vt poſt Angelum ait Beneuentus *e* loquitur de mutatione facti non iuris cum ipſo iure mutatio ſit perfecta per dictũ ingreſſum religionis.

a l. Deo nobis C. de ſacroſ. Eccle.
b l. cũ qui ita ſ. ſi tibi ff. de v. o.
c gl. in l. ex cauſa. §. Papin. ff. de mino.
d l. cũ quis. ff. de ſoluẽ. vbi Iaſon Aretin. &c.
e Beneuẽtus de adiecto 3. p. n. 121

QVAESTIO XLII.

De protectoribus ordinum, in duos articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur duo.

1. *QVam authoritatem habeat protector in ordine minorum.*
2. *Vtrum protector habeat iuriſdictionem in moniales ordinis.*

ARTICVLVS I.

Quam authoritatem habeat protector in ordine minorum.

RESpondeo dicendo, quod in *f* regula Sephici Patris N. Francisci habetur in hũc modum. *At per obedientiã iniungo miniſtris vt petant a Domino Papa vnum S. R. E. Cardinalẽ, qui ſit gubernator corrector huius fraternitatis, vt ſemper ſint ſubditi & ſubiecti Eccleſiæ Romanæ, &c.* Quod miniſterũ (vt aſſerũt) felicis recordat. Dominus Papa Gregorius IX. in minori adhuc officio conſtitutus primus ad ipſum poſtulatus aſſumpſit. Quod liberaliſſimæ charitatis, nõ vendicatione ordinariæ poteſtatis eurã egit, quia (vt Hugo *g* ait in expoſitione regulæ fratrum minorũ) vt pater piiſſimus filios gubernans neceſſaria eis ſuggerendo procurãdo paterniſq. ſi quando deficerent correctionib. & increpationibus corrigens ab aduerſarijs viriliter protegebat, nihil in his omnibus in præiudicium ordinis vel obediẽtiæ ordinis prorſus attẽtans, ſed erant ei fratres filiali potius charitate quam exacta per eũ neceſſitate ſubiecti. *Qui ad Pontificatus apicẽ aſcendens diſtricte inhibuit ne Cardinalis protector ordinis fratrũ minorum ſe intromittat in rebus pertinentib. ad officia & gubernationem, ſeu correctionẽ fratrũ dicti ordinis, niſi quando prædicti fratres, aut aliqui ipſorũ aliquid committerent contra tres articulos in regula prædictorũ fratrũ cõtentos, videlicet quando deuiarent ab vnitate fidei vel ab obedientia Romanæ Eccleſiæ aut ab obſeruantia ſuæ regulæ. Ita quod dictus ordo, & fratres eiuſdẽ ordinis in nullo ſint ſubiecti protectori huiuſmodi, niſi duntaxat in caſu quo ipſorum fratrũ cõmunitas, vel generale capitulũ (quod abſit) a prædictis articulis, vel eorũ aliquo deuiarent. Decreuit ẽt irritũ & inane quicquid ſecus factũ fuerit. Statuit inſuper, quod prædicti fratres recurrentes ad protectorem tanquam ad prælatum pro licentijs, vel alijs cõſimilibus puniantur grauiter, & actibus legitimis & officijs ordinis ſint ſuſpenſi ipſo facto.* Ita habetur in monumentis *h* ordinum.

Et Sixtus IV. approbauit literas ſupraſcriptas Gregorij IX. inſerendo illas de verbo ad verbũ, & robur perpetuæ firmitatis obtinere decreuit. Ac ẽt declarauit quod neq. adhuc in præfatis trib. habeat authoritatẽ præfatus protector, quando non vniuerſi ſed ſolũ aliqui prædicti ordinis profeſſores in quouis numero a fidei vnitate ac S. R. E. obedientia deuiarent, vel regulã non obſeruarent. Ita habetur in eodem libro, *i* Quas conceſſiones & declarationes Iulius II. approbauit & confirmauit, vt in ſupplemento *k* continetur, *inſuper excommunicationẽ ipſo facto infligens contra non obedientes protectori in pertinentib. ad ſuũ officiũ in prædictis declarationib. expreſſum & limitatum*, prout aduertit Corduba *l* in additionibus ad compendium mendicantium.

f reg. B. F. c.
g ſuper regu. fr. mino. c. 12. habetur in monu. or. trac. 2. f. 76. p. 2
h in 2. impr. fo. 237. conce. 304.
i in 2. impr. fol. 238. conce. 304.
k fo. 88. conceſ. 253. & 255.
l Cor. in add. ad cõp. ii. protector.

ARTICVLVS II.

Vtrum protector habeat iuriſdictionem in moniales ordinis.

RESpondeo dicendo, quod Vrbanus IV. ſtatuit moniales S. Claræ eſſe ſubditas Cardinali qui pro tempore fuerit protector fratrum minorũ & illi teneri firmiter obedire. Ita habetur in monumentis. *m* At Iulius II. conceſſit, vt prouinciales fratrum minorum habeant eãdem poteſtatem & facultatem circa moniales S. Claræ, illorum curæ cõmiſſas, quam Vrbanus Quartus in regula prædictarum monialium commiſit protectori dicti ordinis, ita habetur in *n* ſupplemento, de qua iam in *o* primo tomo late diximus.

m in 1. impr. f. 291. tract. 3. & in 2. f. 310. tra. 2
n f. 71. cõc. 220
o 1. to. q. 20.

QVAESTIO XLIII.

De prouincia, & prouincialibus, in duos articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur duo.

1. *VTrum erigi poſſit prouincia ſine authoritate Papæ.*
2. *Quam authoritatem iure communi habeant prouinciales.*

ARTICVLVS I.

Vtrũ poſſit erigi prouincia ſine authoritate Papæ.

REſpõdeo dicẽdo, quod Quintus generalis ordinis minorũ de obſeruãtia fuit vir magnæ virtu-

tis

tis frater Haymon Angelicus maximus Theologus & totius ſpeculus bonitatis electus in capitulo generali anno Domini 1239. celebrato præſente Domino Papæ Gregorio IX. & vota eligentium ſuſcipiente, quem idē Dominus Papa confirmauit ibi etiam præſente Domino Papa, & mandante facta eſt diuiſio prouinciarū ordinis & terminus limitatus, prout refertur in monumentis ordinum. *a* Et anno Domini 1271. Domino Gregorio X. in in vice Petri electo in eius præſentia induſtria D. Bonauenturæ, tunc generalis ordinis numerus prouinciarum ordinis fuit taxatus duabus augmentatis. Prout in eadem *b* libro continetur *c* in quo ēt refertur, quomodo anno Domini milleſimo ducēteſimo octuageſimo octauo Dominus Papa Nicolaus IV. inſtituit, quod omnium cuſtodum vnius prouinciæ voces haberentur pro vna ſola; ſtatuit etiam, quod numerus prouinciarum olim ſub Domino Gregorio Papa in capitulo generali eo præſenti taxatus cum augmento duarum prouinciarū ſtet immutabiliter: nē alius ſine licentia Sedis Apoſtolicæ, & ordinis protectoris poſſit aliter mutare, nec illum numerū minuere vel augere. Et ita breui quodam, prout refertur in prædicto libro *d* ſtatuit & ordinauit ac diſtrictè inhibuit ne in ordine fratrum minorum fiat diuiſio alicuius prouinciæ, vel nouarum prouinciarum multiplicatio abſque Romani Pontificis licentia ſpeciali per eius patentes literas concedenda faciente plenam & expreſſam de huiuſmodi ſtatuto & ordinatione, ac inhibitione mentionem: decreuitque irritum, & inane, ſi ſecus in hac parte contigerit attentari.

a in 2. tract. fo. 226 p. 2.
b in 2. tract. fo. 228.
c in 2. tract. fol. 229. p. 2.
d in 1. imp. f. 53 & in 2. fo. 139. conc. 303.

Quod autem iuſtiſſime fuerit facta prouinciarū diuiſio conſtat ex his, quæ in ſimili ordinauit Pelagius *e* Papa dicens, omnibus Epiſcopis. Scitote certum eſſe prouinciam, quæ habet decem, aut vndecim ciuitates & vnū Regē, & totidem minores poteſtates ſub ſe, & vnū Metropolitanū alioſq; ſuffraganeos decem, aut vndecim Epiſcopos iudices, ad quorum iudicium omnes cauſæ Epiſcoporum, & reliquorum Sacerdotum ac ciuitatum referuntur, vt ab his omnib. iuſte & conſona voce decernātur: niſi ad maiorem authoritatem fuerit ab ijs, qui iudicandi ſunt, appellatum. Vnde non oportet, vt degradetur vel dehonoretur vnaquæque prouincia, ſed apud ſemetipſam habeat iudices ſacerdotes & epiſcopos ſingulos, videlicet ſecūdū ordines ſuos, & quicunque cauſam habuerit a ſuis iudicib. iudicetur & non ab alienis idest a ſuę ioſtis iudicib. prouinciæ, & non ab extraneis: (vt iam eſt prælibatum) a iudicandis fuerit appellatum. Hęc Pelagius Papa, ex cuius canonis & decreti argumento ſatis colligitur quam optime fuerit in religionibus prouinciarum diuiſio facta, & ſuis limitibus vnaquæque terminata, ne vnaquæque prouincia degradetur, vel dehonoretur ſi a patribus aliarum prouinciarum, caſum cauſæ deciderentur.

e c. ſcitote 6 q. 3

Quod a ſolo Papa poſſit fieri prouinciarum erectio & diuiſio dictum eſt late in primo tomo. *f*

f 1. to. q. 23.

ARTICVLVS II.

Quam authoritatem iure communi habeant prouinciales.

RESpondeo dicendo, quod habēt iuriſdictionē quaſi epiſcopalem in ſuos ſubditos iuxta quādam gloſſam *g* receptam, & ab aliquibus putatam ſingularem quam commendat Cardinalis dicens eam ſeruari de conſuetudine, & quod ipſe fecit ſā frequenter obſeruare, & per illam gloſſam ait Abbas, *h* quod huiuſmodi prælati exempti, qui habēt iuriſdictionem quaſi epiſcopalem poſſint exercere in ſuos ſubditos ea, quæ epiſcopi in ſuos, & ita tenet Nauarrus, *i* quod quoad priuilegia multo maiorem authoritatem habent præfati prælati, prout late diximus in *k* primo tomo, & in ſecundo, & in hoc tertio etiam aliqoa dicemus.

g Cle. 1. v. proprii de reb. eccl. non alienā. ibi Cardi. nu. 4.
h Abb. in c. 1. de reb. eccle. nō alien.
i Nau. li. 5. cōſ. ti. de pri. cēſ. 23
k 1. to. q. 20.

QVAESTIO XLIV.

De Purgatorio, in duos articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur duo.

1 *VTrum ſit Purgatorium.*
2 *Vtrum prælati religionū habeant aliquod priuilegiū pro liberatione aīæ a purgatorio.*

ARTICVLVS I.

Vtrum ſit Purgatorium.

REſpondeo dicendo, quod Purgatorium eſſe poſt hāc vitam docet fides Catholica; nam licet ſub hoc nomine Purgatorij id Sacra Scriptura expreſſe non habeatur: at vero in ſententia ſub alijs verbis recte intellectis id ſignificantib. ibidē continetur, & licet plurimæ authoritates ad hoc cōprobādum adducantur præcipue duæ aſſeruntur. Prima eſt Tobię, *l* quæ ait, panē tuum & vinū tuum ſuper ſepulturam iuſti cōſtitue, fruſtra aūt talis oblatio fieret, niſi ad pœnarū expiationem. Secunda illud Machabæorū. *m* Iudas Machabęus duodecim millia dragmas argenti miſit Hieroſolymā offerri pro peccatis mortuorum &c. Sancta ergo & ſalubris eſt cogitatio pro defunctis exorare, vt a peccatis ſoluantur. Quæ authoritas manifeſte probat eſſe Purgatorium, & certum eſſe de fide hunc Machabæorum librum eſſe canonicum, prout definitur in Conc. Triden. *n* & ita hanc partē contra Hæreticos late defendunt Caſtro *o* & Corduba.

l Tobiæ 4.
m 2. Mach. 12
n Conc. ſeſ. 4.
o Caſtr. aduer. here. v. purgatoriū Cor. li. 5. q. 9. de indulg. q. 1

ARTICVLVS II.

Vtrum prælati religionum habeant aliquod priuilegium pro liberatione animæ à Purgatorio.

REſpondeo dicēdo, quod Patres ordinis Minimorum habent priuilegium quoddam a Clemēte *p* VII. conceſſum viuæ vocis oraculo, cuius tenor ſequitur.

p habet apud Paraſellum, f. 139.

Nos Laurentius Epiſcopus Albenſis Rom. Eccle. *Cardinalis ſanctorū quatuor Coronatorū, & maior pœnitētiarius vniuerſis & ſingulis Chriſti fidelib. præſentes literas noſtras inſpecturis fidē facimus & atteſtamur, Qualiter ſanctiſſimus in Chriſto Pater, & Dominus noſter Dominus Clemens Diuina prouidentia Papa VI. ad humiles preces noſtras dilectis nobis in Chriſto venerabilibus religioſis, correctori domus Sanctiſs. Trinitatis de vrbe ordinis Minimorum S. Franciſci de Paula, ac aliis fratribus domus Sanctiſs. Trinitatis duntaxat generali vero ac zelo necnon prouincialibus, & localibus correctorib. & aliis ſuperioribus ordinis etiā pro tempore exiſtētibus, ac vnius cuiuslibet ipſorum ſecundū religionis ingreſ-*

ingreſſum antiquiori ſocio, vbicunq; ſe transferre ex merito obedientiæ contigerit, vt ſingulis ſecundis & quartis ferijs cuiuslibet hebdomadæ totius anni, Miſſas pro animab. defunctorũ celebrare volentes eaſdẽ indulgentias pro animab. defunctorũ huiuſmodi cõſequantur, ac ſi in Eccleſia S. Sebaſtiani, Laurentii, & Scalæ Celi, & Gregorii, & Potẽtianæ extra & infra muros almæ vrbis celebraſſent, ac pari modo miſſæ huiuſmodi animab. defunctorũ pro quib. eas celebrandas duxerint, ſuffragentur perinde, ac ſi in præfatis & alijs quibuſcunq. et qualitercunq. priuilegiatis eccleſiis intra & extra muros vrbis celebraſſent, facto nobis deſuper viuæ vocis oraculo, conceſſit, pariter & indulſit præſentib. perpetuis futuris tẽporib. duraturis, & in contrarium facientib. non obſtatib. quibuſcunq. In quorum omniũ fidem literas noſtras fieri, noſtriq. ſigilli oblongi iuſſimus appenſione communiri. Dat. Romæ in ædibus noſtris anno a Natiuitate Domini 1524. die vero decima menſis Iulij, Pont. S. D. N. anno primo.

Quam conceſſionem aliqui non intelligentes affirmabant per cõmunicationem non ſolum prælatos locales ordinum mendicantiũ, ſed etiam ſeniores domus ſecundum religionis ingreſſum miſſam dictis diebus celebrantes hoc ſuffragium pro animabus Purgatorij poſſe lucrari non intelligentes, quod ſeniores ſecundũ religionis ingreſſum in dicta religione ſunt quidã conſultores electi in capitulo, in ipſius.n. religionis regula *a* præcipitur, vt vnicuiq. prælato aſſignentur in capitulo tres cõſultores qui dicũtur ſeniores, cum quibus tractet ea, quæ ad regimen commiſſæ adminiſtrationis ſpectant. Quod in alijs religionib. non video obſeruari, & ita in alijs religionibus in quib. huiuſmodi vſus non eſt admiſſus ſolũ prælati in dictis dieb. pro animabus celebrantes hanc poſſunt conſequi indulgentiã. Cum conceſſum prælatis vnius religionis per viam cõicationis concedatur. Alia priuilegia pro animab. Purgatorij vide in ſecundo to *b*

a *Reg. minimorũ c. 10. n. 17. et correct. c. 9. n. 8.*

b *2. tom. q. 96.*

QVAESTIO XLV.

De quadrageſimæ Ieiunio, in quatuor articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur quatuor.

1 *Vtrum ieiunium quadrageſimę obliget arctius religioſos quam ſeculares.*

2 *Vtrum ſupradicta ſint abrogata, & quomodo non abrogata intelligãtur.*

3 *Vtrũ ſi Natiuitas Domini venerit in feria ſexta aut Sabbato poſſint religioſi carnes mãducare.*

4 *Vtrũ ſi die Sabbati Natiuitas venerit, poſſint religioſi contra præceptũ aut conſuetudinẽ veſci animalium inteſtina, & extremitates.*

ARTICVLVS I.

Vtrum ieiunium quadrageſimæ obliget arctius religioſos, quam ſeculares.

Reſpondeo dicẽdo, quod quadrageſima habet ſeptem ſeptimanas, cui addidit Theleſphorus Pontifex ſeptimã hebdomadam, & vocatum eſt hoc tẽpus quinquageſima, vt ait D. Ambroſius. *c*

Et ſic Theleſphorus *d* vrbis Romanæ Archiepiſcopus omnib. Epiſcopis ſcripſit, dicens, ſtatuimus vt ſeptem hebdomadas plenas ante ſanctũ Paſcha omnes clerici, id eſt in ſortem Domini vocari, a carne ieiunent, quia ſicut diſcreta debet eſſe vita clericorum à laicorũ conuerſatione, ita & in ieiunio debet eſſe diſcretio. Has ergo ſeptẽ hebdomadas omnes clerici a carne & delitijs ieiunij ieiunẽt, & hymnis & vigilijs, atque orationib. inhærere die noctuque ſtudeant. Quæ omnia quoad tempus prædictum quadrageſimæ maxime cõmendat, declarat, & aſtringit Beatus Gregorius *e* Auguſtino Angelorum Epiſcopo ſcribens in hunc modum.

c c. quadrageſima. 4. diſt.

d c. ſtatui. 4. di.

e *c. deniq. diſ. 4.*

Denique ſacerdotes & diaconi & reliqui omnes quos dignitas Eccleſiaſtici gradus exornat a quinquageſima propoſitum ieiunandi ſuſcipiant, quo & aliquid ad penſum ſanctæ inſtitutionis adijciãt, & eorum quæ in laicali ordine conſiſtunt obſeruãtiam ſicut loco, ita & religione præcellant.

De ipſa vero die Dominica hæſitamus quidnã dicendum ſit, cum omnes laici & ſeculares illa die plus ſolito ceteris diebus, accuratius cibos carniũ appetant: & niſi noua quadam auiditate vſque ad medias noctes ſe ingurgitent, & non aliter ſe huius ſacri tẽporis obſeruationẽ ſuſcipere putant, quod vtique non rationi, ſed voluptati, immo cuidã mẽtis cæcitati adſcribendum eſt: vnde nec a tali conſuetudine aduerti poſſunt, & ideo cum venia ſuo ingenio relinquendi ſunt, ne forte peiores exiſtant ſi a tali conſuetudine prohibeantur. Vt enim ait Salomon, qui multum emungit, elicit ſanguinem. Et poſt pauca ait idem Gregorius. Iuſtũ autẽ eſt vt nos qui his diebus a carnibus animalium abſtinemus, ab omnibus quoque, quæ ſementinam trahunt originem carnis ieiunamus a lacte, videlicet caſeo & ouis.

Et idem Gregorius poſt pauca dicit. Ceterum piſcium eſus, ita Chriſtiano relinquitur, vt hoc ei infirmitatis ſolatium non luxuriæ pariat incendiũ. Denique qui a carne abſtinent, neque ſumptuoſiora marinarum beluarum conuiuia præparent. Vinum quoque ita bibere permittitur, vt ebrietatem omnino fugiamus, alioquin reſtat, vt omnia quæ corporibus libent ſimiliter faciamus. Hæc Gregorius.

ARTICVLVS II.

Vtrum ſupradicta ſint abrogata, & quomodo non abrogata ſint intelligenda.

Reſpondeo dicendo, quod Gratianus *f* Compilator grauiſſimus decretorum poſtquã ſupradicta ſanctorum patrũ recitauit decreta, ait in hũc modũ. Hęc & ſi legibus conſtituta ſunt, tamẽ quia communi vſu approbata non ſunt; non obſeruãtes tranſgreſſionis reos nõ arguunt, alioquin in his nõ obedientes proprio priuarẽtur honore, cũ illi qui ſacris neſciunt obedire canonibus penitus officio iubeantur carere ſuſcepto, niſi forte quis dicat, hęc non decernendo eſſe ſtatuta, ſed exhortando conſcripta, decretum vero neceſſitatem facit, exhortatio autem liberam voluntatem excitat.

f *c. deniq. in fin. diſt. 4.*

Pro cuius rei explicatione notandum eſt, quod Martinus *g* Papa in quodã Cõcilio determinauit, quod nõ liceat quinta feria fratres nouiſſimę ſeptimanæ ieiuniũ ſoluere, & omnem exhonorare quadrageſimam, ſed ſyncere abſtinentes totã quadrageſimã perexigere. Et rurſus pro explicatione notat Speculator, *h* quod quadrageſima incipiebat a Dominica prima poſt Cineres & durabat, vſq; ad quintam feriam in Cœna Domini excluſiue, eo.n. die Chriſtus Dominus Paſcha celebrauit. Quod

g *c. non licet de conſe. diſt. 4.*

h *Specul. in rationali diuini officij. li. 6. c. de dominica. 1. in qua.*

Marti-

Digitized by Google

a ca. non oportet de conſecr. d. 4.

Martinus Papa reuocauit, & in Concilio *a* Laodicẽſi dicitur. Non oportet in quadrageſima quinta feria vltimæ hebdomadæ ieiunium diſſolui, & totam quadrageſimam inhonorare, ſed per totos dies ieiunare, & eſcis abſtinentię conuenientibus, id eſt, aridioribus vti. Vnde quadraginta dies ieiunij Domino conſecrarentur, ſicut ipſe ſuo Ieiunio conſecrauit ordinatum eſt, vt ieiunium quadrageſimæ a feria quarta Cinerum ſumeret initium, & in Sabbatho ſancto ſuũ curſum conſummaret. & ita dies quadraginta complerentur, quibus diebus omnes fideles tenentur ieiunare, & ab eſcis carnis & a carne originem trahentibus abſtinere. Dies enim Dominici quadrageſimæ in numerum quadraginta dierum prædictorum, quibus clauditur quadrageſima, minime ingrediuntur, prout in Concilio *b* Agathenſi eſt ordinatum.

b ca. placuit de conſecr. diſt. 3.

c ca. ſi nulli. di. 4.

Notandum eſt etiam pro explicatione, quod ſacerdotes & clerici & vocati in ſortem Domini nõ tenentur modo ſub mortali a carnibus abſtinere illis duobus diebus primis poſt quinquageſimã feria, ſcilicet, ſecunda & tertia. Ait enim Auguſt. *c* in lib. de vera religione, ſicut enim moribus vtentiũ in contrarium nonnullæ leges hodie abrogatę ſunt, ita morib. vtentiũ ipſæ leges confirmãtur. Vnde illud Teleſphori Papę qui decreuit, vt clerici generaliter a quinquageſima ieiunandi propoſitũ ſuſciperent, & a carnibus & delicijs abſtinerẽt, quia moribus vtentium approbatum non eſt, aliter agẽtes tranſgreſſionis reos non arguit. Verum eſt tamen, quod apud religioſos decretum Theleſphori eſt receptum ſaltem in communitate, in refectorio enim illis duobus diebus a nullo religioſo carnes manducantur. Quod ita ſtricte obſeruatur, vt ego putem ratione ſcandali eas in refectorio manducare eſſe peccatum graue, ſi id fiat in religionibus vbi talis & tam laudabilis viget conſuetudo ſicut in noſtra fratrum minorum de obſeruantia religione inuiolabiliter obſeruatur, licet enim clericis impoſitum fuerit a Theleſphoto prædictũ decretum, aduertendum tamen, quod fuit etiam impoſitum a D. Gregorio fruentibus dignitate Eccleſiaſtica, cuius modi ſunt omnes regulares, prout tradit Syluester *d* & alij, quos allegat & ſequitur Marcus Antonius Cuccus.

d Syl. eccl. 1. n. 6
e Cucc. li. 2. maio inſti. tit. 8. de perſo. eccl. n. 10.

ARTICVLVS III.

Vtrum ſi Natiuitas Domini venerit in feria ſexta, aut Sabbato, poſſint religioſi carnes manducare.

Reſpondeo dicẽdo, quod comedere carnes ſexta feria ſine cauſa infirmitatis eſt peccatum mortale, vt ſancti *e* Patres determinauerũt. Quod tamen fallit niſi ſit dies Natiuitatis Domini, quia tunc licite ab omnibus comeduntur, niſi ab his qui voto, aut regulari obſeruantia ad non comedendũ tenerentur, vt in quadam decretali *f* definitur. Et ait Sylueſter, *g* quod multo magis quando Natiuitas Domini eſt in die Sabbati qui vult dicere, quod ex quo determinatum eſt vt fideles poſſint comedere carnes in die veneris quãdo ĩ ea Natiuitas Domini venerit, a fortiori idem dicendũ erit quando venerit in Sabbato, cum abſtinentia a carnibus in Sabbato non ſit ita ſtricta, ſicut in die veneris Ieiuniũ. o. veneris eſt propter Paſſionem Chriſti Domini. Ieiunium autem Sabbati & abſtinentia eſt propter ſepulturam, prout ait Innocentius Papa *h* dicens, ac ſicut in ſexta feria propter Paſſionem Domini ieiunamus, ſic ſabbatũ prętermittere nõ debemus quoniam intra triſtitiã & lætitiam illius temporis videtur incluſum. Et quamuis ieiunij obligatio fuerit ſublata quoad iſtos dies, adhuc vis, & obligationis vinculũ manet quoad eſum carniũ, vt ſexta feria & Sabbato prohibeamur ſub ſceleſtiſſimi pęna carnibus veſci, quod de ſexta feria plane fatentur gloſſa, *i* Archidiaconus & Cardinalis, de Sabbato vero illud obſeruandum eſt, obtentum eſſe, quod cuiuſcunque prouinciæ cõſuetudo ſeruanda ſit, ſicut ſummus Eccleſiæ Põtifex admonet, & eſt optima D. Auguſtini *k* reſponſio in epiſtola *l* ad Caſulanum presbyterum, vnde Galli carnibus veſcuntur ſabbatis a Natali Domini vſq. ad purificationem, teſte Paludano; *m* Caſtellani Hiſpani omnibus Sabbatis veſcimur, niſi præceptũ ieiunij immineat, animantium extremitatibus & inteſtinis ac viſceribus.

e c. de eſu carniũ de cõſe. di. 4
f c. fin. de obſer. ieiunij.
g Syl. v. ieiuniũ nu. 25.
h c. Sabbato de conſe. diſt. 4.
i gl. Archid. & Card. d. c. de eſu carnium.
k cap. conſilium de obſeru. ieiu.
l c de illa 12. di.
m Palu. 4. diſ. 15. q. 4. col. 5.

Ex quibus omnibus colligitur, quod obſeruãtia abſtinentiæ a carnibus magis rigoroſa eſt in ſexta feria quam in Sabbato, cum in ſexta feria nõ varietur, in Sabbato autem videamus abſtinentiam variari, immo demonſtrat doctiſſimus Conarruuias *n* Græcis & in orientali Eccleſia olim ieiuniũ Sabbati etiam in quadrageſima prohibitum fuiſſe, & a præcepto ieiunij exceptum, vnde cum ſacri canones fidelibus concedant, vt non abſtineant a carnibus in feria ſexta, quando tali die Natiuitas Domini noſtri aduenit, a fortiori id etiam fidelibus debemus iudicare eſſe conceſſum quando in Sabbato dicta celeberrima concurrerit feſtiuitas, quod vt quid indubitatum ſenſit Sylueſter in loco ſuperius allegato.

n Cou li. 4. var. reſol. q. 2. nu. 6.

Nec obſtat quod aliqui contra hãc opinionem opponere conati ſunt, ſcilicet, quod priuilegiũ ſupradictum datum fuit fidelibus quando in ſext. feria feſtum Natiuitatis Domini venire cõtigerit, & ad Sabbatum minime debere extendi cum priuilegia ſint ſtricti iuris. & per conſequens ſtricte interpretanda: nam diſpenſatio contra ius cõmune ſtrictiſſimè interpretãda eſt, vt dicitur in iure *o* & tradunt Innocentius, Ioannes Andreas, Butrius & alij, quos refert, & ſequitur Iaſon, nam reſpondetur. Primo, quod late interpretatur, cum ipſum priuilegiũ habet expreſſam rationem. quæ in alio caſu fortius militat, prout tradunt *p* Decius, & Minãdus & ratio huius diſpẽſationis in ſexta feria apponitur in dicta decretali, ſcilicet, propter tantæ feſtiuitatis celebritatem, quæ ratio a fortiori viget, in ſabbato. Et late etiam interpretatur quãdo eſt gratioſa, prout idem Decius, *q* & Minandus reſoluũt. Conſtat autem hanc diſpenſationem eſſe gratioſam, cum nulli ex ea præiudicium ſequatur. Pariter etiam late interpretatur, cum eſt in corpore iuris incluſa iuxta Decium, *r* & Felinum. Hoc autem priuilegium & diſpenſationem in corpore iuris incluſum eſſe videmus, & ideo late interpretandum eſſe iudico, & ſic ad Sabbatum extendendũ, in qua re aliquãtulum ſum immoratus, quia vidi quoſdã doctiſſimos viros in anno Domini milleſimo quingẽteſimo nonageſimo nono, in quo Natiuitas Domini in Sabbato ocurrit, de hac re dubitaſſe aſſerẽtes in Academia Complutenſi de hac re ſimiliter fuiſſe dubitatum, & aliquibus illius celeberrimæ vniuerſitatis viris doctis contrarium viſum fuiſſe verum, de quo ego maxime dubito, exiſtimo enim nullum virum doctum contrariæ ſentẽtiæ ex propoſito aſſenſum præbuiſſe.

o c. 2. de filiis pſbyt. li. 6. Inno n. 18. in c. duaũ de elec. Andr. But. Pano. & Imol.
p c. de multa de prabẽ. Iaſ. ĩ l. ſi ita ſcriptũ. n. 8. ff de libe. & poſthu. & in l. re coniunctis, n. 178 de leg. 3.
p Dec. in c. etſi clerici, §. de adulte. de iud. nu. 88. Min ãd. in cõſt. in aliquib. 3. notab. nu. 62.
q Dec. vbi ſup. 91. 95. 97. Minã. vbi ſu. n. 62.
r Dec. vbi ſupr. Fel. in ca. poſt n. n. 9. & pluribus ſeqq. de reſcrip.

Circa ſupradictam decretalem, in quantũ dicit, quod hi qui voto vel regulari obſeruantia ad non comedendum carnes tenentur, obligantur in die veneris, & ſi tali die contingerit Natiuitatem Domini occurrere, & nõ poſſunt veſci carnibus, nota primo

mo ſecundum Syluestrum, *a* quo l prælatus in religione potens diſpenſare in eſu carnium poteſt diſpenſare cum ſuo ſubdito in feria ſexta, ſi ſit natale, vt carnes poſſit comedere, quia cum in ſint duæ prohibitiones, ſcilicet, eccleſiæ & religionis, ſublata prima per eccleſiã ſtat ſolũ ſecunda ſuper quã poteſt prælatus. Nec obſtat quod eccleſia cũ iſtis non diſpenſat, quia verum eſt quantũ ad obligationem voti, & religionis non quoad obligationem Eccleſiæ, vnde ſi cum tali iam fieret diſpenſatio, in voto iam poterit comedere carnes, ſi deinde natale veniat in feria ſexta. Hæc Syluester. Quæ doctrina videtur dubia, ex Abbate *b* ſuper allegatã Decretalem dicente. *Ex hoc infero ad notabile dictũ quod vbi constitutio diſponit id quod ius cõmune & aliquis vltra ſublato iure cõmuni non tollitur conſtitutio, ſicut hic non tollitur votum concurrens cũ iure communi & diſponens aliquid vltra.* Qui videtur innuere, quod in hoc caſu reuocat Sũmus Põtifex ius cõmune diſponens, quod ſexta feria ſit abſtinẽtia a carnibus ſeruanda reſpectu omniũ fidelium, at non reuocat ius commune prædictum quando eſt coniunctũ voto aut regulari obſeruantiæ. Et ſic religioſi non ſolũ ratione voti & regularis obſeruãtiæ tenentur ſexta feria contingente, tunc Natiuitate Dominica abſtinere a carnibus, ſed ẽt iure cõmuni, & quoad ipſos tale ius non eſt reuocatum. Vnde infertur, quod licet prælati poſſint diſpenſare in voto & regulari obſeruantia, quia tamen nõ poſſunt diſpenſare in iure cõmuni prohibente ſexta feria carnes manducare non poſſunt diſpenſare cum religioſis prædictis, vt in die Natiuitatis Domini adueniente in ſexta feria, vt carnes manducent, cum ius commune quoad dictos religioſos per Honorium III. *c* non ſit reuocatum.

a Sylu. tit. ieiu. nu. 27.

b Abb. in d. ca. ſi. de obſer. ieiu. in fin.

c d. c. ſi. de obſe. ieiun.

Secundo nota, quod illi qui vouerunt nũquam comedere carnes, non poſſunt in die Natiuitatis quocunq; die aduenerit eas mãducare, etiamſi in feria ſexta talis dies aduenerit, ex quo. n. nullum diem excepit generaliter & indiſtinctè intelligi debet, prout probat Abbas. *d* Quod idẽ dicẽdum eſt de eo qui vouit nõ comedere carnes ſexta feria, tenetur etiã in die Natiuitatis ab eis abſtinere, quia ex quo vouit generaliter in ſexta feria abſtinere tenetur abſtinere in qualibet ſexta feria, & hanc opinionem videtur approbare, Ioannes Andreas. Sed alij dicunt tale votum in feria ſexta non comedendi carnes habere ad eſum illicitum referri, & ſic nũ eſſe ad Natiuitatem Domini transferendum, cum tali die etiam in ſexta feria eſus carnium ſit licitus niſi vouens habuiſſet animum hunc diem includẽdi, at contraria opinio eſt vera & in eam videntur inclinari omnes ſcribentes.

d Abb. in d. ca. vlt. nu. 3.

Tertio notandum eſt, quod qui vouit nõ comedere oua in ſexta feria, ſi ſit Natalis Domini nõ poteſt ſecundum aliquos comedere carnes, quia abſtinẽtia ouorum includit abſtinentiam carnium, non ẽ conuerſo, vnde qui vouit abſtinere ab ouis etiã videtur vouere abſtinere a carnibus. At Sylue. *e* diſtinguendũ putat, dicens, quod ſi habitualiter intendebat ſe eo caſu velle priuare carnib. vt quia ſi hoc memoriæ veniſſet hoc deliberaſſet, & vouiſſet nõ poteſt comedere carnes, ſi vero nõ intendebat ſe priuare carnib. poteſt eas comedere, quia tãtum obligatur, quantũ intendebat. Si vero nõ ſcit diſcernere, vtrum intenderit, an non intẽderit eas comedere, non propter dictã rationem, quę potius eſt ad oppoſitũ, quia priuans ſe minus dilecto, non priuat ſe magis dilecto, ſed ideo quia in dubijs tenenda eſt via ſecurior, vt admonẽt canones, *f* ſed quia hoc non eſt neceſſariũ, ſed ſufficit eligere tutam, ideo contrafaciens non eſſet iudicandus de mortali niſi forte ratione erroneæ conſcientiæ. Hæc Syluester.

e Sylu. tit. ieiu. nu. 27.

f c. ieiu. de ſpõſ.

Mihi in hac parte videtur dicendum, quod in dubio hic non poteſt comedere carnes ſi abſtinentia ouorũ fuit promiſſa ab eo, qui ratione alicuius priuilegij, aut conſuetudinis poterat ea licitè manducare: nam certe hic promittendo abſtinentiã ab ouis, nihil aliud videtur vouere quã priuare ſe ab eſu illius rei, quæ ſibi licita erat, & non vouit nõ comedere carnes quia id ſibi illicitum erat, & voluit per conſequens remanare in obligatione ſola, qua ſecundum ius canonicũ tenebatur carnes non mãducare: vnde in die Natiuitatis ſexta feria occurrẽte nõ poterit comedere oua, poterit tamen carnes manducare, ſi autem abſtinentia ouorum fuit promiſſa ab eo cui illicitum erat in ſexta feria illa manducare in hoc caſu videtur dicendum, quod cũ illa promiſſio fuerit facta Deo in macerationẽ carnis, & vt illa abſtinentia ab ouis eſſet opus magis acceptũ addendo ipſi vltra obligationẽ iuris obligationem aliã voti, vt magis paſſionem Chriſti Domini recoleret ſexta feria, in qua fuit Dominus Crucifixus, & mortuus non poterit talis vouẽs carnes manducare, cũ comedendo carnes a fine intento recedere videatur. Nec illud dictũ Syluestri me vrget cum ait, quod qui priuat ſe minus dilecto nõ videtur ſe priuare magis dilecto, illud enim abſolute loquendo verũ eſt, at ratione alicuius circunſtãtiæ poteſt contingere, vt priuans ſe minus dilecto videatur ſe etiam priuare magis dilecto, ſi priuatio minus dilecti includit in ſe priuationem magis dilecti atque ita priuatio minus dilecti ordinatur ex quadã morali cõſequentia ad priuationẽ magis dilecti, priuatio autẽ comedendi oua propter Deum in ſexta feria facta ab eo qui ipſa nõ poterat comedere videtur per moralem conſequẽtiam includere abſtinentiam etiã a carnibus, nam ſi in memoriam paſſionis Domini abſtinentiam vouerat ouorum, quæ alias de iure edere minime poterat, per moralem cõſequentiam videtur etiam carnis abſtinentiam vouere; ſi enim talis conſequentia moralis in hoc caſu negaretur minime iſte vouẽs paſſionem Chriſti, prout intendebat, recoleret.

ARTICVLVS IV.

Vtrum religionibus, in quibus ex voto aut ex præcepto, aut ex obſeruantia regulari eſt illicitum veſci animalium extremitatibus, & inteſtinis in die ſabbati poſſint regulares ea comedere quando Natiuitas Domini in ſabbato ceciderit.

RESpõdeo dicẽdo, quod Papa *g* Honorius III. Pragenſi Epiſcopo reſcribens ſic ait. Explicari per Sedẽ Apoſtolicam poſtulaſti. & infra: reſpõdemus, quod illi qui neq. voto, neq; regulari obſeruantia ſunt aſtricti in ſexta feria ſi feſtũ Natiuitatis Dominicæ die ipſo venire contigerit carnibus propter feſti excellentiã veſci poſſunt ſecundũ conſuetudinẽ Eccleſiæ generalis. Nec tñ hi reprehendẽdi ſunt, qui ob deuotionem voluerint abſtinere. Qua decretali ſuppoſita, & ratione eius perpẽſa videtur aſſerendũ regularib. quib. ex voto, pręcepto, aut obſeruantia regulari imponitur, vt non poſſint comedere in ſabbato inteſtina & extremitates animaliũ propter honorẽ Virginis Marię, ijs i die ſabbati occurrẽte Natiu. Domini veſci minime licere.

g c. expli. de obſer. ieiun.

Pro cuius rei explicatione & probatione eſt notandum

Digitized by Google

tandum fuiſſe, & in canone Apoſtolorum ab initio Eccleſiæ, & legis Euangelicæ præceptum ieiunium quartæ & ſextæ feriæ, cuiuſcunq; hebdomadæ, & poſtea laborati ieiunium additum eſt, ſaltē apud eccleſiam occidentalem, vt conſtat ex D. Auguſtino, *a* & D. Hieronymo. Quod & inſinuat Innocentius Primus, & Gregorius Papa Septimus. Et quãuis ieiunij obligatio in his diebus fuerit ſublata, adhuc vinculũ manet, quoad eſum carnium, vt ſexta feria & ſabbato prohibeamur ſub ſceleris grauiſſimi pęna carnibus veſci, quod de ſexta feria plane fatetur gloſſa *b* Archidiaconus, & Cardinalis, de ſabbato vero illud eſt obſeruandũ obtentũ eſſe, quod cuiuſcunq; prouincię conſuetudo ſeruanda ſit ſicut ſummus eccleſiæ princeps admonet in Hiſpanijs vero extremitatibus animaliũ veſci cõſuetudine immemoriali. Erit q. hac in re ſeruanda cõſuetudo loci non originis illius qui veſ itur, aut abſtinere tenetur a carnibus, *c* ſed vbi is cõmoratur etiã abſque domicilio iter faciens quod clare conſtat ex quodam decreto *d* & tenent Bonifacius, *e* & Cardinalis aduerſus Paludanum, quẽ Ioannes Maior optimo iure reprehẽdit, & ita ſentit Panormitanus & Chriſtophorus Porcius, prout tradit Couarruuias. Ex quibus concludo, quod in regnis in quibus omnib. cõſuetudine prohibetur comedere in ſabbato dictas animaliũ extremitates inteſtina, & viſcera, ſicut in feria ſexta prohibetur carnes manducare nõ poſſunt regulares in ſabbato veſci extremitatibus inteſtinis, & viſceribus occurrente in eodem ſabbato feſto Natiuitatis Domini ſi ipſi regulares per votum præceptum, aut obſeruantiã regularem veſci in ſabbatis ſupradictis prohibentur. Cum eadẽ ratio militet in ſabbato, reſpectu horum alimentorum ſicut militat in ſexta feria reſpectu carnium, non enim volunt Summi Pontifices, vt in aliquod propter hanc celebritatẽ, licet maximã regulam obſeruantia relaxatur, in prouincijs vero vbi eſt conſuetudo edendi in ſabbato ſupradicta inteſtina, extremitates & viſcera maior dubitatio eſt, nã in feria ſexta duobus vinculis aſtringuntur aliqui regulares a carnibus abſtinere. Primum eſt commune præceptum eccleſiaſticũ, quo abſtinentia a carnibus demandatur. Secundum eſt votũ præceptũ ab obſeruantia regulari, & ideo nil mirum ſi Papa concurrentib. his duobus præceptis nolit diſpenſare, vt occurrẽte Natiuitate Domini in ſexta feria ſupradicti regulares carnib. veſci poſſint, at in ſabbato ſuppoſita tali conſuetudine vnicũ tantũ eſt præceptum, ſcilicet, votũ, aut obſeruãtia regularis, & ſic videtur, quod occurrente Natiuitate Domini in ſabbato poſſint prȩfati regulares veſci inteſtinis viſcerib. & extremitatib. animaliũ. Cum occurrente præfata feſtiuitate in ſabbato, in quo neceſſario a carnibus eſt abſtinendum carnẽ comedere permittatur, prout Syluеſ. annotauit. *f*

a Aug. 1 epi. ad Hiero. 9. au Lucin. ca. ſabbato. de conſe. di. 3. c. quis dicit Abbati. de conſe. d.
b gl. Archi. & Car. in c. ae ſi. car. de cõſe. d. 3.
c c. cõſil. de obſer. ieiun
d c. de illa 12. d.
e Boniſ. et Car. in cle. 2. q. 5. de celeb. miſ. Maio. in 4 d. 15. q. 5. Porc. i §. ſed & quod. princ. n. 26. iſt. de iur. natu. Cou. li. 4. vari. c. 20. n. 8

At his reſpõderi poteſt, quod licet reſpectu prȩdictorũ regularium vnicum tantum ſit vinculum, ſcilicet, obſeruantia regularis qua particulariter ſtringuntur abſtinere in ſabbatis a prædictis Inteſtinis, &c. Hoc tamen vinculũ eſt quo ſummus Põtifex attractus edere carnes in ſexta feria occurrẽte Nat. Domini non conceſſit inſinuans ſe nolle in aliquo obſeruãtiam regularem relaxare, quod vinculum obſeruãtiæ regularis militat in ſabbatis, in quibus nullo modo veſci præfatis inteſtinis ſtatuto, & obligatione particulari permittitur, & ita in ordine D. Benedicti occurrente Natiu. Domini in ſabbato, nec etiam edere inteſtina & extremitates animalium & viſcera fas eſt apud viros doctos, & timoratos quorum quam plurimos in hac illuſtri religione huius opinionis eſſe cognoui in præfato ſabbato etiam in die Natiuitatis Domini a præfatis cibis abſtinentes.

f Syl. ve. ieiun. nu. 27.

QVAESTIO XLVI.

De quarta funeralium, in quatuor articulos diuiſa.

Circa quam quęruntur quatuor.

1 *VTrum quarta funeralis debeatur a regularibus de his, quæ ipſis legantur, & non conuertuntur in eorum vſus.*

2 *Mendicantes præſcripſerunt quartã contra parochialẽ Eccleſiã, quæritur an talis præſcriptio per dictos actus contrarios fuerit ſublata.*

3 *Cui parochiæ debeatur quarta funeralis an vbi moritur defunctus exiſtens extra ſuum domicilium, an vbi habet domicilium.*

4 *Vtrum circa quartam poſſit fieri cõuentio inter mendicantes, & Eccleſiam parochialem.*

De hac quæſtione iam multa diximus in primo *g* tomo.

g 1. to. q. 39.

ARTICVLVS I.

Vtrum quarta funeralis debeatur a regularibus de his, quæ ipſis legantur, & non conuertuntur in eorum vſus.

REſpondeo dicendo, quod Ioannes XXII. Põtificatus ſui anno 1. priuilegium conceſſit magiſtro, priorib. & fratribus vniuerſis ordinis Prȩdicatorum in hac forma, videlicet: *Concedimus quoq; vobis, vt de illis quæ in ornamentis, vel pro eis, aut libris, fabrica luminarib. anniuerſario ſeptimo vigeſimo, et trigeſimo, ſiue alijs ad perpetuũ cultũ Diuinũ ſeu pro pitantijs, aut victũ ad ſuſtentationẽ veſtrã, vel indumentis, necnon pro annuis cenſib. redimẽdis, ad quorũ ſolutionẽ aliquæ domus veſtri ordinis obligatæ noſcuntur, vel de domib. prædijs, hortis, & locis emendis legantur dũmodo præmiſſa non conuertãtur in alios vſus, ſed in illos duntaxat pro quib. relinquũtur, aut alia etiã quæ in hac conceſſione, vel indulgentia continentur: nulli canonicã aliquam portionẽ teneantur exhibere, & ne quis a vobis, vel vltimarũ voluntatũ executorib. ſeu decedentiũ hæredib. de præmiſſis, aut de his quæ vobis in vltimis voluntatib. abſolute legantur, vel alias pro veſtris neceſſitatib. offeruntur aliquid exigere aut extorquere præſumant diſtrictius inhibemus.* Hæc Ioan. XXII. Sed poſt hoc priuilegiũ idem Papa Ioannes XXII. an 2. ſui Pontificatus, clementinam *dudũ, §. verum* de ſepulturis obſeruauit, in qua ipſam quartã parochiæ ſolui mandauerat Clemens V. in Concil. Viennenſi caſſando priuilegia, gratias, & conſuetudines & ſtatuta & pacta in contrariũ. Quæritur modo, an de his quæ legantur ad vſus de quibus in priuilegio cõtinetur debeatur portio canonica parochialib. eccleſijs a quibus corpora aſſumũtur, & ſepeliuntur in eccleſia Prædicatorũ conſiderato, quod dudũ a Papa Bonifacio orta fuit decretalis arctãs fratres Prædicatores & minores quæ incipit, *ſuper cathedrã,* &c. innouata poſtea per Clementem *h* Quintum.

h Cle. dudũ, §. ceterũ de ſepul. vſq. ibi illius pr ſus exiſtens ſir. i c. conſt. ca qui circa de elec.
k ca. gratia de reſcript.

Pro reſolutione huius difficultatis eſt notãdum quod conſtitutionum quædã ſunt declaratoriæ iuris veteris & tunc ſtatim ligãt ſiue princeps in illis vtatur verbo declarationis, vt patet ex iure *i* ſiue nõ vt patet ex quadã decretali, *k* ſimiliter cõſtitutio

tio

Digitized by Google

tio priuilegium indulgens ſtatim ſuum operatur ef fectum argumento aliquarum decretalium. *a* Quę vera ſunt in priuilegio ſimpliciter dato, ſed ſi priuilegium ſimpliciter emanat per viam conſtitutionis, tunc imitatur naturam conſtitutionis, & eo caſu talis conſtitutio operatur effectum, quo caſu ligat conſtitutio; ceterum ſi conſtitutio ſit noui iuris promulgatoria, tunc à die promulgationis ligat poſt duos menſes, niſi in ipſa conſtitutione aliud tẽpus adiiciatur, de quo plenè per quandam *b* gloſſam, & iam actum eſt in primo tomo. Licet ergo conſtitutio dicti §. *ceterum* emanauerit ante ceſſum dictũ priuilegium, quoniã emanauit à Bonifacio, & eius reuocatio facta fuit à Benedicto, & tandẽ Clemens Quintus illam innouauit, vt patet ex Concilio *c* Viennenſi, & priuilegium indultum fratribus Prędicatorib. emanauerit poſtea à Papa Ioanne XXII. tamen illius conſtitutionis vigor cępit poſt datam dicti priuilegii. Pro cuius rei explicatione ſecundo notandum eſt, quod Ioannes XXII. per præfatam datam anno ſecundo ſui Pontificatus, ex qua data publicatio dictæ clementinæ fuit inducta, vt dicit gloſſa *d* fuit non ſolum dictæ clementinæ publicator, ſed etiam eius obſeruantiæ mandator, vt patet in proœmio clementinarum in fine, vbi Ioannes xxii. ſcribens vniuerſitati Doctorum, & Scholarium mandat, vt de cetero in iudiciis & ſcholis vtantur, & ſic illa conſtitutio *ſuper cathedram* authoritatem habet apoſtolicam tam à Clemente Quinto, quàm à Ioanne xxii. à Clemente V. habet authoritatẽ, quia per ipſum fuit innouata; à Ioanne xxii. verò habet authoritatem, quia obſeruari eam pręcepit. His ſic præſuppoſitis reſtat videre, vtrũ prædictum priuilegium apoſtolicum Ioannis xxii. eximat prædictos fratres, vt ad dictam canonicam portionem non teneantur, pro cuius rei explicatione accipiat lector ſequentes concluſiones.

a c. dignum de celeb. miſ. c. r.

b gloſ. in proœmio clement. in qq. reg. 1. to. q.

c clem. dudum, §. ceterum.

d gloſ. in proœmio clem.

Prima concluſio, quando præcedit priuilegium & poſtea lex generalis emanat à principe contraria ipſi priuilegio, tunc quandoque in lege generali nouã non fit mentio ſpecialis de priuilegio, nec etiam in lege noua non additur clauſula generalis derogans priuilegio, tunc priuilegium non tollitur propter nouam ſequentem legem, vt in quadam decretali *e* iuncta ſua gloſſa probatur. Hinc eſt quod ſpecialia priuilegia non tolluntur per ſequentem legem generalem, vt in quadam *f* lege probatur vbi lex ſuperueniens generalis non tollit priuilegium contrarium eo caſu, quo lex tolleret conſuetudinẽ contrariam, vbi eſt caſus notabilis. Si autem in lege noua fieret expreſſa mentio de priuilegio, vel in noua lege eſſet clauſula generalis derogatoria, *quibuſcunque priuilegiis non obſtantibus, &c.* Tunc cõſtat talem legem tollere priuilegia præcedentia contraria nouæ legi. Et ita debent intelligi decretales *g* de hoc verba facientes.

e c. 1. de reſcri. vbi per glo.

f l. 1. §. ſi qua vero. de inſtit. codicil.

g c. 1. in fin. de conſtit. lib. 6. c. 1. de reſcript. c. 2. de conſuet.

Secunda concluſio, quandoque emanat primo lex, & tandem impetratur priuilegium contrarium legi, tunc oportet in priuilegio de lege contraria fieri mentionem, & in omni materia, ſi per verba derogatoria prolata licet generaliter ab eo, qui poteſt, appareat eius voluntas, quod generaliter omnibus derogare voluit, illi ſtabitur, argumento eorũ, quæ in iure *h* notantur & tradunt Innocentius, & Archidiaconus. Vnde colligitur, quod cum ex forma dicti priuilegii conceſſi per Ioannem XXII. aperte appareat de intentione Papę priuilegium ipſũ concedentis ordini Prędicatorum, quod voluerit derogare dictæ clementinæ *dudum* §. *ceterum*. Cuius notitiam habebat, & habere præſumebatur, & ſic ex certa ſcientia illi derogauit, cui derogare potuit, argumento eorum, quæ in iure *i* notantur.

h c. nonnulli, de reſcr. c. ex parte, de capel. monach. Inno. in c. quæ in eccleſiarum de conſtit. Archid. in c. 1. de reg. iur. li. 6.

i c. innotuit de elect.

Tertia concluſio, quandoque lex emanat noua, & antequam publicetur per conditorem legis & effectum ſortiantur, emanat ſequens priuilegiũ à ſucceſſore principis contrarium legi a prædicto pręceſſore factæ, & per hunc ſucceſſorem principis lex prædeceſſoris publicatur, & per hunc ſucceſſorem ſeruari mandatur: & hic eſt caſus noſter, quoniã Papa Clemens V. innouauerat conſtitutionẽ *ſuper cathedram*, per quam innouationẽ illa clemẽtina pro canone habita eſt, & ex tunc robur habuit argumẽto eorũ, quæ in iure *k* notãtur: ſed Clemens nõ publicauerat, & mortuo Clemente Ioanne XXII. dictum priuilegium conceſſit fratribus Prædicatoribus, & demum dictam clementinam publicauit, & obſeruari mandauit, & ſic videtur, quod Clemens reuocauerit dictum priuilegiũ, cum in his, quæ poſt ſunt de iure reuocar, poſterior diſpoſitio ſpecialis reuocet priorem diſpoſitionem ſpecialem. At ſi conſideremus authorẽ dictæ clementinæ, i. Clementẽ V. tunc priuilegium eſt poſterius, quia emanauit à Papa Ioanne XXII. eius ſucceſſore, ſi autem conſideremus tempus publicationis, & tẽpus, quo clemẽtina ſumit effectum, qui conſurgit ex publicatione, & tempus, quo mandatur ſeruari clementina, tũc priuilegiũ eſt prius, quoniã emanauit primo anno Pontificatus Ioannis XXII. publicatio aũt clementinę, eius vigor & effectus & mãdatum ſuper eius obſeruantia emanarunt ſecundo anno Pontificatus Ioãnis XXII. ſi ergo priuilegiũ habet ſe, vt prius, ergo ſublatum cenſetur per illam Clementinã, quæ tollit priuilegia præcedentia; ſi autem habet, vt poſterius non tollitur tunc per legem, quę eius priuileg ũ pręcedit. Videtur ergo, quod dictum priuilegium non ſit ſublatum, habebat enim Papa Ioannes notitiam clementinæ dudum, antequam priuilegium concederet, cui clementinę videtur derogaſſe per ſequens priuilegium, cum non ſit ſublatum. Non enim intelligitur Papa Ioannes reuocare dictũ priuilegiũ per publicationem prædictam, quia in publicatione & mandato ſuper clementinę obſeruatione nõ eſt derogatum priuilegiis præcedentibus per eundem Papam Ioannem conceſſis. Aut ergo conſideramus illam clementinã habito reſpectu ad eius authorem, ſcilicet, ad Clementem, & tunc conſtat dictũ priuilegium Ioannis manere in ſuo robore, quia Clemẽs Papa reuocat priuilegia conceſſa per ſe, & per ſuos prædeceſſores, non autem reuocat priuilegia ſucceſſorum quæ, etſi vellet reuocare, non poſſet, argumẽto eorũ, quæ in iure *l* notantur. Aut conſideramus, quæ poſt modum fecit Papa Ioannes XXII. qui publicari mandauit, & obſeruari præcepit clementinam, & adhuc non eſt ſublatum priuilegium quia id non continetur in publicatione, neque in illo mãdato: præterea illa publicatio dat vigorem clemẽtinæ, quoad eius obſeruationem, & ad idem operatur mandatum Papæ, vt, ſcilicet, tollantur priuilegia cõtraria indulta per Clementẽ vel prędeceſſores, non autem vt tollantur priuilegia conceſſa poſt Clementem cuiuſmodi eſt priuilegium Ioãnis XXII. ita doctiſſimè Petrus *m* de Vbaldis.

k c. in ſumm. 3. d. & 25. q. 1 c. nulli.

l ca. ſi. de re iu. lib. 6. c. antiquis de elect.

m Vbaldis de canon. paroch. c. 5. in 2. q. 4. ... mer. 3.

ARTICVLVS II.

Mendicantes præſcripſerunt quartam contra parochialem Eccleſiam, & ſic eam non tenentur ſoluere, iuxta determinationem Conc. Tridentini, & conſuetudine ſic præſcripta ſoluere duabus vicibus canonicam parochialem Eccleſiæ, an illa præſcriptio ſit ſublata.

RESpondeo dicendo, qd de hac materia agitur in quadam decretali *n* iũcta ſua gloſſa finali, que

n c. cum ac ... fiſſent, de conſ.

Digitized by Google

QVAESTIO XLVII.

De reformatione religionum in tres articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur tria.

1 *VTrum ſine licentia generalis poſſit fieri reformatio.*
2 *Vtrum in religionibus ſint ſæpius celebranda capitula generalia ad reformationem.*
3 *De reformatione diſcalciatorum noſtræ ſacræ religionis de obſeruantia.*

ARTICVLVS I.

Vtrum ſine licentia generalis poſſit aliqua fieri reformatio.

REſpondeo dicendo, quod in ordine minorum non poteſt fieri reformatio ſine licentia generalis & prouincialium reformatorum, ita quod dictæ reformationes miniſtro generali & prouincialibus reformatis per omnia iuxta regulam ſubijciantur, vt habetur in ſupplemento, *a* de quo in ſuperioribus *b* ſatis dictum eſt.

a ſupp. fol. 30. conceſ. tot.
b 2. tom. 4.

ARTICVLVS II.

Vtrum generalis in religionibus teneatur ſæpius celebrare capitula generalia, vt ordo reformetur.

REſpondeo dicendo, ex his, quę ſacri canones dicũt de cõgregationib. prouincialib. in dięceſib. agendis propoſiti articuli queſtionem eſſe reſoluendam. Pro quo ſciendum eſt, concilia fieri neceſſario debere ab epiſcopis, cum id ſacris canonibus ſępè ſępius pręcipiatur, eccleſia enim in omni tempore, & illius ętate à tempore Apoſtolorum hoc ordinauit, in *c* canonibus enim Apoſtolorum in hunc modum diſponitur, bis in anno epiſcoporum cõcilia celebrentur, vt inter ſe inuicẽ dogmata pietatis explorent, & emergentes eccleſiaſticas contentiones amoueant, ſemel quarta ſeptimana Pentecoſtes, ſecũdo verò duodecima die Hyperbiſexti.

c canon. 36. alias. 38.

Concilium etiam Nicenum *d* ſequendo hunc canonem, & pręceptum Apoſtolicum, id ipſum diſpoſuit dicens: habeatur ſemel Cõcilium ante dies quadrageſimæ, vt omnibus (ſi quę ſunt) ſimultatibus computatis mũdum ieiunium, & ſolemne poſſit offerre, ſecundum verò agatur circa tempus autũni.

d cap. 5.

Et Concilium *e* Antiochenum id ipſum ordinauit dicens, ſufficere nobis viſum eſt, bis in anno per ſingulas prouincias Epiſcoporum Conciliũ fieri. In Concilio autem Calcedonenſi reprehenduntur Epiſcopi, qui prędicta cõcilia ceſſarunt celebrare in hũc modũ: *f* Peruenit ad noſtras aures, quod in prouincijs conſtituta Epiſcoporum concilia nõ celebrantur. Hoc ex eo ꝓbatur, quod multa, quæ correctione opus habent eccleſiaſtica, negliguntur, ſtatuit ergo hęc ſancta Synodus ſecundum regulam patrum bis in anno in vnum conuenire per ſingulas prouincias Epiſcopos, vbi ſingula, quę emerſerant corrigãtur. Quod ipſum Leo Papa in quadam epiſtola *g* pręcepit. Et in Concilio, quod celebratum eſt tẽpore Regũ Caroli, & Pipini, hoc ipſum fuit decretum. Et in concilio de Aquiſgran. *h* tempore Ludouici

e Cap. 20.
f act. 19. cap.
g Epiſt. 82.
h cap. 22.

Pij hoc ipſum fuit confirmatum. Et in ſeptima Synodo, quæ fuit ſecunda Nicęna *h* iterum conſtitutum, & mandatum. Et in octaua Synodo generali celebrata per trecentos ſeptuaginta tres Epiſcopos anno octuageſimo ſexageſimo octauo tempore Adriani Secũdi id ipſũ videmus præceptũ. Quod & Summus Pontifex Ormiſda in quadam epiſtola, q̃ ſcribit ad Epiſcopos Hiſpaniæ, obſeruari mandauit.

h 18. diſt. cap. quoniam.

Athanaſius *i* Conſtantinopolitanus in quadam epiſtola dolens, quod in his celebrandis bis in anno Concilijs tepiditas iam cęperat inualeſcere, promittit, ſi pax pro munere Dei fuerit ſecuta, hoc eſſe corrigendum. Quod in Synodo Aurelianа Tertia *k* eſt correctum in hunc modum. Vnuſquiſque Metropolitanus in prouincia ſua cum prouincialibus ſuis ſingulis annis Synodale habeat opportuno tẽpore concilium. Quod ſi illum infirmitas, aut neceſſitas certa tenuerit, vt ad alium conſtitutum locum adeſſe non poſſit, ad ſuam ciuitatem ſuos vocet fratres. Quod ſi intra biennium diuinitus tranquillitate conceſſa admonitis comprouincialibus à Metropolitano Synodus indicta non fuerit, Metropolitanus ipſe pro euacuationis tarditate anno integro miſſas facere non præſumat. Quod in Concilio Toletano XI. *l* tempore Papæ Vitaliani fuit confirmatum. Et licet D. Gregor. bis in anno ea voluerit celebrari, vt ex quadam eius Epiſtola *m* ſcripta Epiſcopo Calabritano patet, in alia tamen epiſtola *n* ſemel in anno ea fieri præcepit. Quod & concilium *o* Lateranenſe tempore Innocentij Papæ ſtabiliuit.

i Epiſt. 2.
k cap. 1.
l cap. 35.
m libr. 3. epiſ. epiſt. 9. in d. 12.
n li. 13. epiſt. in d. 8. epiſt. 31.
o cap. 6.

Concilium *p* autem Lateranenſe ſub Leone X. viſa fragilitate humana ea concilia ſingulis triennijs fieri mandauit, ad illaque etiam exemptos accedere debere decreuit, priuilegio atque conſuetudine quacunque contraria non obſtantibus, circa hoc autem negligentes pęnis in eiſdem canonibus (aut) ſe nouerint incurſuros. Quod & Concilium *q* Tridẽtinum confirmauit. Cum autem generales ordinũ vt Metropolitani indicentur, non eſt dubium, quod prouinciales, aut Abbates habentes iuriſdictionem quaſi epiſcopalem tenentur ad capitulum reuocare iuxta ſui inſtituti decreta. Quę de triennio in triennium in maiori parte religionũ fieri debere eſt ſtatutum, *r* & ſicut Synodi prouinciales Epiſcoporũ pro morum correctione, a controuerſiarum deciſione, & determinatione, ac mandatorum Dei obſeruatione, celebrari præcipiuntur, vt ſic deprauata corrigãtur, & decreta facere negligentes, canonicis pęnis ſubiaceant, ita capitula generalia (cum prouinciales cum ſuo generali ſint vocati in partem ſolicitudinis apoſtolicę) ſunt præcipuè congreganda, vt de reformatione religionis agatur, & obſeruantiarum regularium, omni modo cura habeatur, & de morũ correctione, necnon de controuerſiarum deciſione & determinatione ſententia diffinitiua a patribus, proponatur, hęc enim facere negligentes Generales & Prouinciales in præfatis capitulis ego non poſſum à peccato mortali liberare, cũ aliqui nolint Metropolitanum, & epiſcopos ab hac graui macula excuſare, ſi de his iuxta munus apoſtolicum ipſis impoſitum non agant quęrentes tantum, quę ſua ſunt, & non quę Ieſu Chriſti, ſicut, proh dolor, ſolet euenire in capitulis generalibus, & prouincialibus regularium, in quibus omne tempus in electionibus & in prouiſionibus prçlatorum & officialium conſumitur, & parum in his, quę pertinent ad morum reformationem relinquitur, vt & hęc pręcipuè efficerentur, capitula generalia, necnon & prouincialia celebrari conſueuerũt, & pręcepto apoſtolico ad id tenentur regulares, prout ex ſequenti articulo latius patebit.

p ſeſſi. 10. c. 10.
q ſeſs. 24. de refor. c. 2.
r habetur in 1. tom.

ARTICVLVS III.

Quæ vtilitas ex repetitione capitulorum generalium conſequatur.

RESpondeo dicendo, quod vt ante oculos noſtros pateat, quanta ſit vtilitas ex repetitione capitulorum generalium in religionibus, ſi attente conſiderentur cōcilia in ſuperiori articulo adducta, omnibus erit manifeſta. Quod etiam ex adducendis latius & clarius apparebit. Rationes enim, quæ militant, vt concilia prouincialia ad minus de trienno in trientium ab Epiſcopis cum ſuo Metropolitano celebrentur, nos vrgent, vt in religionibus capitula generalia ad minus de trientio in triennium fiant, nam ratio, quare Metropolitanus, & Epiſcopi aſtringuntur præfata concilia prouincialia congregare, eſt, quia præceptum, quod ad id exequendum imponitur in ſacris decretis, & canonibus tam iteratis vicibus repetitur, vt ſuperiori articulo ſatis patet: nam, vt ait Iob, *a* ſemel loquitur Deus, & ſecundo id ipſum non repetit, attamen, quando id ipſum repetit, confirmat dictū, & innuit minimè mutari debere, vt in libro *b* Geneſis in illa Pharaonis viſione fuit ſatis manifeſtatum, dicitur enim ibi. Quod autem audiſti ſecundo ad eandem rem pertinens, omnium firmitatis indicium eſt, eo quod fiat ſermo, & velocius impleatur. Quod & notat D. *c* Gregorius dicens, quidquid eloquio diuino repetitur, robuſtius confirmatur, & de præceptis Dei non eſt nobis licitum perquirere rationem, noſtrum enim eſt ſimpliciter Deo obedire, ne videamur filij Adami & Euæ, qui dæmoni quærenti, cur præcepit vobis Deus, libenter acquieuerunt, & inde eis contigit, vt cum in honore eſſent, non intellexerunt, & comparati ſunt iumentis, & ſimiles facti ſunt illis; & ſic ait Diuus *d* Bonauentura, in breuiloquio dæmon interrogauit de cauſa mandati, vt rationē dubiam redderet. Et Diuus *e* Bernardus ait. Perfecta verò obedientia eſt maxime in incipiente indiſcreta, hoc non diſcernere, quod, vel quare præcipitur, ſed ad hoc tantum niſi vt fideliter & humiliter fiat, quod à maioribus præcipitur, itaque de præceptis Dei non eſt licitum rationem petere, nec ulla circa ea eſt admittenda replicatio; velle enim de illis rationem inueſtigare & petere, eſt de arbore vetito manducare, & Dei ſcientiam vſurpare, & plus quā oportet ſapere. Vera itidem obedientia non ſolum conſiſtit in voluntate adimplente præceptū, ſed in intellectu firmiter credendo nihil melius, opportunius, & vtilius, quàm diuinum adimplere mandatum; vult enim Deus, vt eius præcepta ſine gloſſa impleantur, *f* dicens non addetis ad Verbū, quod vobis loquor, nec auferetis ab eo. Quod etiam alibi *g* repetit Dominus dicens. Quod præcipio tibi, hoc tantum facito Domino, nec addas quidquam nec minuas: quæ conſiderās *h* Propheta meditans in lege Domini die ac nocte in hæc verba prorumpens affirmat. Tu mandaſti mandata tua cuſtodiri nimis. Si igitur præceptis Dei ſimpliciter, & de plano eſt obediendum, intelligendo in ipſis adimplendis maximum nobis commodum, & vtilitatem contineri, à fortiori id tenemur firmius credere, ſi præcepta non ſemel, ſed ſæpe ſępius nobis à Deo intimantur; ſicut pręceptum de congregandis conciliis prouincialibus ab initio naſcentis Eccleſiæ nobis ſępè ſępius eſt repetitum, quod credendum eſt à Deo fuiſſe datum. Hæc autem ratio militat etiam in celebrandis de triennio in triennium capitulis generalibus in religionibus, cum id pręcipiatur à Chriſti Domini Vicario ſibi perſuadente non poſſe religionis obſeruantiam conſeruari, nec labefactatam reparari: niſi præfata capitula reiterentur, prout in noſtra religione minorum de obſeruantia Leo X. ordinauit: in bulla enim unionis ſtatuit, ut miniſter generalis primo triennio ſui officij celebrare teneatur unū capitulum generale in partibus, in quibus in ſuo ſexennio non erit commiſſarius generalis, ſcilicet, in partibus, unde ipſe fuerit aſſumptus, ad quod conueniāt uocales illarum partium, à quibus aſſumptus fuerit. Et qui ſimiliter aliud capitulum in partibus, in quibus aſſumptus fuerit per ſe, uel per ſuū commiſſarium (ad quod omnes uocales illarum partiū accedere teneantur) celebrare debeat. Aut ſuper hoc fiat, quod Generalis Miniſter cum capitulo Generali iudicauerit faciendum; ita refertur in ordinis *i* Supplemento. Et ordine Ciſtercienſi de triennio in triennium Capitulum Generale, & intermediū celebrari pręcepit Eugenius *K* Quartus. Quod & in aliis religionibus obſeruari videmus, licet enim metropolitani cum Epiſcopis Prouincialibus nō celebrent præfata concilia prouincialia quos nolo cōdemnare tanquam mortaliter peccantes, licet patēter præceptum Apoſtolicum, & conciliare nō adimpleant, quia tot grauiſſimos patres, ita cenſurare durum exiſtimo. Attamen in religionibus non poſſum non condemnare patres capitula generalia pro reformatione morum fieri conſtituta prætermittentes; cum religiones authoritate Apoſtolica inhærentes præfatis canonicis decretis, ea de triēnio in triennium celebrare conſueuerint, in quibus, ſi de moribus componendis, & de obſeruantia collapſa reſtauranda, non curatur, perinde eſt, ac ſi non celebrentur, cum præcipuum, ad quod fuerunt inſtituta, prętermittatur, & per conſequens præceptum ea celebrandi reuera non impleatur.

a Iob. 33.
b Geneſ.
c lib. 15. moral. c. 8.
d Bonauen. 3. par. c. 2.
e in epiſtol. ad Fratr. de mon. Dei.
f Deut. 4.
g Deut. 12.
h Pſal.
i Suppl. fol. 49. conceſ. 96.
K Priuil. 7. nu. 2. & priuil. 8. nu. 2. & pri. 17 num. 2.

Secunda ratio, quare concilia prouincialia ſępius celebrari mandatum eſt, vt videatur, quomodo Epiſcopi in ſuo munere exercendo ſe gerāt, & villicationis ſuæ reddant rationem, prout in Concilio Tridentino *l* ſatis innuitur, & defectus emendentur, prout in iure *m* innuitur, & ſic præcipitur, vt defectus in conciliis prouincialibus proponantur, & ſtrictè ſyndicentur in ratiociniis præſtandis. Quę ratio etiam militat in regularibus, ad hoc enim capitula generalia fiunt, vt generales & prouinciales, & alij prælati viſitētur, & eorum defectus publicè puniantur, vt ſucceſſoribus ſint in exemplum, & metu pœnę ſaltem à ſimilibus patrandis ſe abſtineant.

l Seſſi. 23. de refor c. 5.
m c. quapropter 18. diſt. Concil. Trid. vbi ſu. c. 5. & c. 18. ſeſſ. 24. de ref. c. 18. & ſeſſio. 25. de ref. c. 14. & 22.

Tertia ratio, quare de triennio in triennium ſaltem debent celebrari concilia prouincialia, eſt, quia aliqua decreta conciliorum vniuerſalium, & conſtitutionum pontificalium obliuione, aut alia cauſa tranſgredi poſſunt, & tranſgreſſa ſunt, & ne poteſt contra ea allegari, moribus vtentium non eſſe comprobata, & iam per non vſum non obligari, quod certè in maximum detrimentum Eccleſiæ vniuerſalis cedit, vt omnibus eſt compertum, Eccleſia enim cum obſeruatione prædictorum decretorum, & cōſtitutionum progreditur, quaſi aurora conſurgens; quibus eneruans, & per non vſum ſublatis, poſſumus de ea illud Hieremiæ *n* dicere, quomodo obſcuratum eſt aurum & mutatus eſt color optimus; & ipſa Eccleſia, vt gemebunda deplorat hanc maximam calamitatem dicens. Quis mihi det, vt ſim iuxta menſes priſtinos, ſecundum dies, quibus Deus cuſtodiebat me, quando ſplendebat lucerna eius ſuper caput meum, ad lumen eius ambulabam in tenebris, ſicut fuit in diebus adoleſcentiæ meæ,

n Hieremiæ thren. 4.
Iob 29.

quando

Digitized by Google

quando ſecreto Deus erat in tabernaculo meo, quando erat omnipotens mecum, & in circuitu meo pueri mei; quando lauabam pedes meos butyro, & petra fundebat mihi cibos olei: quando procedebam ad portam ciuitatis, & in platea parabant cathedram mihi. Videbant me iuuenes, & abſcondebantur, & ſenes aſſurgentes ſtabant, principes ceſſabant loqui, & digitum ſuperponebant ori meo, vocem ſuam cohibebant duces, & linguæ eorum gutturi ſuo adhærebant. Hæc Iob nomine Eccleſiæ nobis ſcripta reliquit; qui vltra nomine ipſius ſuam præuidens calamitatem progreditur dicẽs. Ecce clamabo vim patiens, & nemo audit; vociferabor, & non eſt, qui iudicet, ſemitam meam circunſepſit, & tranſire non poſſum, & in calle meo tenebras poſuit: ſpoliauit me gloria mea, & abſtulit coronam de capite meo, diſtraxit me vndique & pereo, & quaſi auulſæ arboris abſtulit ſpem meam; iratus eſt contra me furor eius, & ſic me habuit quaſi hoſtem ſuum; ſimul venerunt latrones eius, & fecerunt ſibi viam per me, & abſconderunt in gyro tabernaculum meum: fratres meos longe fecit à me, & noti mei, quaſi alieni receſſerunt à me; dereliquerunt me propinqui mei, & qui me non nouerunt, obliti ſunt mei inquilini domus meæ, & ancillæ meæ ſicut alienum habuerunt me, & quaſi peregrinus fui in oculis eorum, ſeruum meum vocaui, & non reſpondit, ore proprio deprecabar illum. Halitum meum exhorruit vxor mea, & orabam filios vteri mei: ſtulti quoque decipiebant me, & cum ab eis receſſiſſem detrahebant mihi; abominati ſunt me quondã conſiliarii mei, & quem maximè diligebam auerſatus eſt me; pelli meæ conſumptis carnibus adhæſit os meum, & derelicta ſunt tantummodo labia circa dẽtes meos: miſeremini mei ſaltem vos amici mei, quia manus Domini tetigit me, quare perſequimini me, ſicut Deus, & carnibus meis ſaturamini. Hi in ſpiritu ſunt Eccleſiæ ſecundum Sanctos Patres, in his temporibus clamores, quæ ipſius Dei imprecatur auxilium, vt ad ætatem adoleſcentiæ ſuæ eam reducere dignetur, & ipſius manus diſſolutæ cõfortentur, & neruis decretorum, & canonum apoſtolicorũ, quibus procedens ſpiritu Domini ſuper aquas ferebatur, vegetetur, ne cum veritate poſſit deflere dicẽs, adhæſit os meum pelli meæ, & derelicta sũt tantummodo labia circa dentes meos. Quę reſtitutio per concilia generalia, & prouincialia ab initio ipſius Eccleſię ſępe & frequenter celebrata fieri conſueuit.

Hęc autem ratio etiam in religionibus militat, in quibus ad ipſarum reformationem & ad recuperãdum antiquũ nitorem capitula celebrantur, ſi enim in ipſis non fiant ad minus de triennio in triẽnium capitula generalia, conſtitutiones editę, & factæ in aliis capitulis pro obſeruatione regulari frangi poſſint, & ſic eorum non vſu allegato obliuioni traderentur, & regularis obſeruantia non ſolum non reciperet augmentum, ſed etiam, vſque ad profundũ exinaniretur, ſicut ſi religiones perluſtramus, videbimus aliquas ſpiritu exinanitas, & vſque ad profundum emerſas, quia licet capitula ipſa generalia continuarentur, & de triennio in triennium fiant, in ipſis tamen ferè omnia, quę tractantur, ad electiones pręlatorum & officialium reducuntur, & de obſeruantia proprii inſtituti & regulę parum aut nihil agitur, cum illud, quod principaliter in his ventilari & conſuli oportet, ſit morum reformatio, & inſtituti proprii omnimoda obſeruatio. Quibus cum deficiat iſte ſubſtantialis cibus, aliquas famę perire ꝓprιis oculis videmus, & propinquantes morti ſuum mortis periculum deplorant, prout infra oſtendemus.

Quarta ratio, quare præfata concilia debent celebrari, eſt, quia hæreſes pullularent ex eo, quod non celebrantur. Principalis enim cauſa, quare in Alemania, Anglia, Scotia, Flandria, & Gallia hęc maxima peſtis ſerpit, fuit, quia metropolitani ab his conciliis ineundis ceſſauere, prout deplorat Anaſtaſ. *a* Conſtantinopolitanus loquens de ipſis, dicens, ſi aſſiduè ea celebrentur, reformationem Eccleſiæ cauſabunt & hęreſes extirpabuntur, ipſa autem continuo celebrata naſcentes hæreſes ſtatim & breuiter extirpabunt; quæ, ſi per aliquod tempus diſſimulantur, ſumptis viribus difficilè deſtruuntur, & ſic in ſpiritu dicit diuina ſcriptura, capite nobis vulpes paruulas, quæ demoliuntur vineas, ſignificans iſta genimina viperarum ſtatim in ſuo ortu debere in conciliis prouincialibus capi, ne vineam Domini Sabaoth iam ętate prouectã demoliantur. Vide quid circa hoc nobis ſcriptum reliquerit Diuus Iſidorus. *b* Canones generalium conciliorum temporibus Conſtantini cœperunt: in pręcedentibus namque annis perſecutione feruente docendarum plebium minimè dabatur facultas, inde Chriſtianitas in diuerſas partes ſciſſa eſt, quia non erat Epiſcopis licentia conueniendi in vnum, niſi tempore prædicti Imperatoris. Aduertite etiam, quid ſcripſerit Diuus Hieronymus ad Ruſticum, *c* Eccleſia habet ſenatum presbyterorum. Et infra, Roboam filius Salomonis ideo perdidit regnum, quia audire noluit presbyteros ſuos. ſenatum quoque Romani habebant, cuius conſilio cuncta agebant, & nos habemus ſenatum noſtrum, cętum presbyterorum. At nemo poteſt negare Diuum Hieronymum per cętum presbyterorum ſenatum Epiſcoporum intelligere. Quod ex phraſi huius ſancti Doctoris, & patrum ſui temporis ſatis conijcitur. Quod & ipſũ innuit Diuus Paulus *d* dicens. Attendite vobis, & vniuerſo gregi, in quo Spiritus Sanctus vos poſuit Epiſcopos regere Eccleſiam Dei, quam acquiſiuit ſanguine ſuo, quo in loco de Epiſcopis in vnum congregatis videtur Apoſtolus verba facere, qui in locum ſenatus apoſtolici ſucceſſerunt. Quę omnia confirmantur ex his, quę propriis oculis conſpicimus. Nulla enim prouincia in temporalibus ſiue ſenatus quotidiano conſilio potuit gubernari, à quo deſtituta, ſtatim perijt. Ex qua experientia clare patet, etiam Eccleſiam Dei ſimile in ſpiritualibus naufragium paſſuram, ſi ab ijs Epiſcoporum ſenatibus deſtituatur, & concilia prouincialia continuo minime celebrentur.

a Epiſt.2

b Iſid.li.7 et. mol.cap.3.

c 16.q.c.

d Act.21.

Hęc autem ratio, etiam militat in religionibus, in quibus ſi deficiant capitula generalia, in quibus de regula, quam regulares ſunt profeſſi, non agatur, hęreſes, vt ita dicam contra regulam inſurgerent, ſicut quotidie à fratribus ſe ipſos amantibus cernimus pullulare, pro quibus ſedandis neceſſarium eſt, vt patres obſeruantiæ regularis zelatores in vnum cõgregentur, vt de intellectu proprii inſtituti agatur, & ſecundum mentem legiſlatoris explicetur, & ad vnguem declaratum ſeruetur, & fiat perpetua & inuiolabilis conſtitutio, qua caueatur, ut ſicut pro cõfeſſariis lectio moralis Thologię in cõuentibus perpetuatur, ita etiam aliquod tempus ad tractandum de intellectu proprij inſtituti cuiuſcumque religionis reſeruetur, vt omnes ſciant, quomodo paupertas ſit ſeruanda & caſtitas, & obedientia promiſſa ſit prę oculis habenda.

Quinta ratio, quare neceſſarium omnino eſt pręfata concilia prouincialia celebrari, eſt, quia ceſſantibus Epiſcopis ab ipſa tam neceſſaria celebratione, propter hoc conſequenter ceſſat correctio morum, immo & delinquentium & laici mittentes falcem in meſſem alienam de reformatione Eccleſię

Digitized by Google

agunt opus alienum ab eis ſibi aſſumentes, affirmãtes ipſos in ſubſidium poſſe ſe in rebus Eccleſiaſticis intromittere, cum Eccleſiaſtici, ad quos ſolicitudo hæc efficiendi ſpectat, negligentiores, vt par eſt, ſe in omnibus oſtendant, ita vt iam prædicatores in publicis concionibus eorum nimiam negligentiam redarguentes, auxilium ſeculare implorare ad reformationem Eccleſiaſticæ diſciplinę videantur, in fauorem ſuę ſententiæ illam Chriſti *a* Domini authoritatem adducentes ſcilicet, epiſcopos eſſe ſal terræ, quod ſi ſal euanuerit, in quo ſalietur? ad nihil valet vltra, niſi vt mittatur & conculcetur ab hominibus. Quam in hunc modum intelligunt, ſcilicet, quod Epiſcopi ſunt ſal terræ, cum inſimul congregati Eccleſiam à putredine reſeruent, & ſi Epiſcopi euanuerint, de officio ſalis nihil curantes, in quo ipſi ſalientur, cum hominem non habeant, vt ab ipſo ſalem recipere poſſint? certè ad nihilum valent vltra, niſi vt mittantur foras, & conculcentur ab hominibus: non gerentibus enim ſe Epiſcopis, ſicut decet, & ſe, & ſuas oues minimè corrigentibus, quid reſtat, niſi vt laici in ipſorum correctione ſe intromittant, ipſoſque paruipendant, & eorum authoritatem pedibus conculcent contra id, quod Sancti Patres ſcriptum ipſis, & omnibus reliquerunt? ille enim famoſus Sanctus Oſius Cordubenſis in hiſtoriis Eccleſiaſticis, & in conciliis celeberrimus, prout refert Anaſtaſius magnus in epiſtola, quam ſcribit ad ſolitariam vitam agentes, Imperatorem alloquens ait. Ne te immiſceas Eccleſiis, nec nobis in hoc genere præcipe, ſed ea potius à nobis diſce, tibi Deus imperium commiſit, nobis, quæ ſunt Eccleſiæ, concredidit, &c. ſi iſtud eſt officium Epiſcoporum, quid commune habet cum eo imperator? & infra. Quis enim non merito dicet, eã ipsã abominationem deſolationis eſſe, quæ à Daniele Propheta dicta eſt ſtantem in loco Sancto? Contra id etiam quod nobis præcipit Diuus Paulus dicens ſeniorem te ne increpaueris, in quo loco prohibet ſeculares, ne verba increpationis in presbyteros, p ſeniores ſignificatos, prorumpant. Denique neceſſarium eſt, vt Epiſcopi ſe ipſos, & clerum corrigant ne eiecti, tanquam ſi nõ eſſent Eccleſiaſtici, foras in manus incidant ſecularium, & ab ipſis de corrigendis eorum moribus agatur: obliti enim ſuæ propriè ſalutis, nihil aliud auidius cupiunt, quam ſuper illos habere poteſtatem, & eorum vitam componere, quam & linguis doloſis velut carbonibus deſolatoriis maculare, & deſtruere ſępe ſæpius conantur, & pedibus calcare eos paruipendendo non deſinũt. Quod apud Deuteronomium *b* videmus figurat ũ iuxta id, quod nobis ſcriptum reliquit Auguſtinus: dicitur enim ibi. Quando habitauerint fratres ſimul, & vnus ex eis abſque liberis mortuus fuerit, vxor defuncti non nubet alteri, ſed accipiet eam frater eius, & ſuſcitabit ſemen fratris ſui, & primogenitum ex ea filium nomine illius appellabit, vt nõ deleatur nomen eius ex Iſrael, ſi autem noluerit accipere vxorem fratris ſui, quæ ei lege debetur, perget mulier ad portam ciuitatis, & interpellabit maiores natu, dicetque, non vult frater viri mei ſuſcitare ſemen fratris ſui in Iſrael, nec me in coniugem ſumere, ſtatimque accerſiri eum facient, & interrogabũt, ſi reſponderit, nolo eam vxorem accipere, accedet mulier ad eum coram ſenioribus, & tollet calciamẽtum de pedibus eius ſpuetque in faciem illius, & dicet, ſic fiet homini, qui non ædificat domum fratris ſui, & vocabitur nomen illius in Iſrael domus diſcalciati. *c* Auguſtinus enim contra Fauſtum hanc figuram hoc modo interpretatur. In mandatis veteris teſtamenti pro crimine obiicitur, quod vxorẽ fratris ad hoc frater iuſſus eſt ducere, vt nõ ſibi ſed illi ſobolem ſuſcitaret, eiuſque vocaret nomine, quod inde naſceretur, quid aliud in figura præmonſtrat, niſi quia vnuſquiſque euangelij prædicator ita debet in Eccleſia laborare, vt defuncto fratri, id eſt Chriſto, ſuſcitet ſemen, qui pro nobis mortuus eſt, & quod ſuſcitatum fuerit, eius nomen accipiat, & infra. At verò qui electus ab Eccleſia miniſteriũ euangelizandi renuit, ab ipſa Eccleſia merito digneque contemnitur. Hoc eſt enim, quod in eius faciem iubetur expuere non ſanè ſine ſigno huius opprobrij, vt calceamẽto pedis vnius exuatur, ne ſit in eorum ſorte, de quibus Apoſtolus *d* ipſe ait. Et calceati pedes in præparatione euangelij pacis, & de quibus commemorat Propheta, *e* quam ſpecioſi pedes eorum, qui annunciant pacem, qui annunciant bona. Qui enim ſic euangelicam fidẽ tenet, vt & ipſi proſit, & Eccleſiæ prodeſſe non renuat, bene intelligitur vtroque pede calciatus. Qui autẽ ſibi putat, quia credit ſatis eſſe conſultum, curam verò lucrandorum refugit aliorum diſcalciati illius non figurarum ſignificauit, ſed in ſe impletum portabit opprobrium. Hæc Auguſtinus. Ex quibus colligitur, qua ſolicitudine tenentur Epiſcopi (quorum proprium munus eſt euangelium prædicare) filios ſpiritualiter generare, ſemen Chriſto Domino fratri ſuo mortuo ſuſcitando, ſicut D. Paulus *f* ſe feciſſe commemorat increpando illos, quos genuerat non carnaliter, ſed ſpiritualiter. Nunquid Paulus *g* pro vobis crucifixus eſt, aut in nomine Pauli baptizati eſtis? tanquam ſi diceret defuncto fratri vos genui, Chriſtiani vocabimini non Paulini. Quod munus ſi adimplere Epiſcopi noluerint bono exemplo non quaſi eorum verberantes, & corpus ſuum & ſuarũ ouium caſtigantes, & à ſua deprauata libertate in ſeruitutem redigentes, ſed totam ſuam ſubſtantiam in terram effundentes, & ſuis proprijs temporalib. ſatisfacientes, quærendo vnuſquiſque eorum, quæ ſua ſunt, non quæ Ieſu Chriſti maioricatus fundando, & familias ſuas magnificando theſaurum nõ in cellis congregando, vbi neque fur, nec tinea demolitur, ſed in terra, in qua fures effodiunt opprobriũ vnius pedis diſcalciati conſequẽtur, immo audebũt in faciem cum ignominia eorum Eccleſiaſticæ authoritati reſiſtere, & continget eis illud, quod impio Oſiæ eueniſſe tradit diuina ſcriptura *h* qui ſciens non naſci ſibi filios introiens ad vxorem fratris ſui ſemen fundebat in terram, ne liberi fratres nomine naſcerentur, idcirco percuſſit eum Dominus, eo quod rem deteſtabilem faceret, ab ipſis enim authoritas permittente Deo licet non auferatur, gladius tamen eorum ita hebetabitur, vt non ſint potentes in opere, & ſermone. Huc pertinet illud, quod Simon de Caſſia dixit explicans illud Marci, *i* quando Herodes reprehenſus fuit à Ioanne, quod acceperit vxorem fratris ſui, ait enim, & quod Herodi non licet, nec licet Eccleſiaſtico viro, iuſtitiam ſecularem vxorem, iam factam fratris ſecularis accipere, nec principi ſeculari licet iuriſdictionem Eccleſiaſtici principis in aliquod vendicare, quod ſi proprijs huiuſmodi principes contentarẽtur vxoribus, non tot ſtragibus Chriſtiani populi quaterentur. Ne autem huiuſmodi ſtrages in Eccleſia eueniant, neceſſarium eſt, vt Archiepiſcopi cum ſuis prouincialibus Epiſcopis in vnum de triennio in triẽnium congregentur, vt in his congregationibus modus præfigatur, quo vitia caſtigentur, & Eccleſia ab his malis expurgetur, & reformatio Eccleſiaſticæ diſciplinæ deſiderata ſuccedat; ait enim D. Auguſtinus condiendis, & extinguendis putoribus Apoſtolicũ ſalem miſit Chriſtus in mundum, quod ſi ſal euanuerit, in quo ſalietur? non igitur Epiſcopi viã vanitatis ingrediantur, & nec terrenis, & temporalibus

a *Matt.* 5.
b *Deut.* 25.
c *Aug. contra Fauſtum* 32.
d *ad Epheſ.* 6.
e *Iſai.* 25.
f 1. *Cor.* 4.
g 1. *Cor.* 1.
h *Geneſ.* 38.
i *Marc.* 6.

Digitized by Google

bus implicentur curis, & equites parando dicentes authoritati Eccleſię bis temporibus hoc eſſe neceſſarium, propter quod percutiet eos dominus, eo quod rem deteſtabilem faciunt, erubeſcētes opere prædicare euangelium, in quo non in curribus, & equitibus virtus Dei eſt, & ſemper erit. Ne tandem præfata percuſſio a ſecularibus inſtigatur concilia prouincialia, ab Epiſcopis ſunt ſæpè reiteranda.

Hæc autē ratio maximè militat in religionibus, in quibus, quia prælati nō ſemper curāt de bis, quæ ſunt Chriſti cōgregando capitula generalia, in quibus de obſeruantia proprij inſtituti agatur, nec de perſeuerātia in virtute, & profectu ſpirituali tractatur, nec conſulitur, quomodo extirpentur vitia, & ambitiones, nec praui religioſi, & tyrannici prælati caſtigantur, vt metu pœnæ a delictis & a tranſgreſſionibus proprij inſtituti alij ſe abſtineāt, aliqui religioſi prętextu reformationis ad tribunalia Eccleſiaſtica, necnon ſecularia recurrunt in maleuolis chartulis verenda patrum falſo reuelando, hi ſunt murmuratores queruli, ſecundū deſideria ſua ambulantes, & os eorum loquitur ſuperbiā mirantes perſonas quæſtus gratia, ſemetipſos paſcentes, nubes ſine aqua, quæ à vētis circūferuntur, arbores autumnales, infructuoſæ, bis mortuæ, *a* eradicatę, fluctus feri maris deſpumantes ſuas confuſiones, ſydera errantia, quibus procella tenebrarum ſeruata eſt in æternū, quos vt tales debent præſata tribunalia recipere, non vt bonos religioſos, qui videntes ſuas religiones viduas, & a viris ſuis derelictas intra clauſtra ingemiſcunt deſiderantes eas a ſeruitute corruptionis liberari *b* in libertatē gloriæ filiorum Dei; probi enim regulares adoptionem filiorū Dei expectant, & redemptionem corporis ſuæ religionis intra ſe gementes, & non foris extra clauſtra vociferantes ſuam religionem dehoneſtantes, ſpiritus enim Sāctus poſtulat pro ipſis gemitibus inenarrabilibus. Et cū præfati mali religioſi in tenebris ambulent, & lucem odant ad præfata tribunalia recurrunt, intelligentes eas cauſas regulares ignorare, & ſic ea facillimo negotio poſſe fallere, quæ zelo imperandi in monachos magis, quàm eos reformādi munus non ſuum libenter aſſumunt, & neſcientes, ſa & ſuam familiam in bis, quæ pertinent ad ſuum ſtatum, gubernare volentes reformare religiones ipſas pedibus conculcant, nō curantes de ſpirituali generatione filiorū, ſed adulterantes munus ab eis libenter aſſumptū deſiderant vocari ab hominibus Rabbi, primas cathedras prætendunt, & apud principes ſeculares famam ſuę reformationis cum maxima regulariū, apud ſeculares deformatione attērare præcipuè intendunt, & loco reformationis deformationem introducunt. Nec hoc eſt mirum, cū ea, quæ ſunt monaſticæ vitæ, neſciant, & artem reformandi regulas intra claoſtra, vbi docetur, & ſcitur, minimè didicerint, propter quod canones ſacri ordinauerunt, ne homines diſparis religionis poſſint eſſe religioſorum prælati, prout in ſecundo tomo *c* latè probatum eſt. Propter quod ſummis precibus cōtendo, & obſecro dominos meos pręlatos regulares, vt ſint verè ſal, quo ſale putores ſuarum religionum extinguantur, & membra ſana confortentur, calamum *d* caſſatum non conterant, & linum fumigans non extinguant, in veritate iudiciū educant, nec ſint triſtes, neque turbulenti, fiant fortitudo pauperi, fortitudo egeno in tribulatione, ſua ſpes a turbine, vmbraculū ab æſtu, auferant lachrymam ab omni facie, & opprobrium religionis ſuæ auferant de vniuerſa terra, iudicent in iuſtitia pauperes, & arguāt in æquitate pro manſuetis religionum filijs, & quando neceſſarium fuerit, percutiant rebelles, & corrigi nolentes virga oris ſui, & ſpiritu labiorum ſuorum interficiant impios, conſiderantes ipſos ad reſtaurationem religionis debere procurare, vt ſuper eos requieſcat ſpiritus domini, ſpiritus ſapientiæ & intellectus, ſpiritus conſilij, & fortitudinis, ſpiritus ſcientiæ, & pietatis, & quod debent eſſe repleti ſpiritu timoris domini, in quib. donis magis de oleo miſericordię, quā de vino fortitudinis, & timoris continetur, cum dona conſilij, intellectus, ſciētiæ, & pietatis ad miſericordię manſuetudinem ſpectent, & miſericordia iuſtitiam debeat exaltare. Hæc enim omnia ad medendum infirmis, & ad laſſata membra cōfortanda ſunt permaximè neceſſaria, & vt alia Chriſtum Dominum Redemptorē, & verum mundi medicum, & reformatorem ea fore habiturum nobis vaticinatus fuit Propheta Iſaias. Ea igitur ſuauitate, & zelo deprecor, vt ſuas religiones regāt, vt ex ſuo regimine ad recurrendum ad extranea tribunalia occaſio a fratribus inquietis minimè ſumatur, qui quęſito colore redimendæ vexationis, ad ea properant, vt eorū vulneribus particularib. procedentibus ex proprio amore medicina pro libito adhibeatur, nō vt bono communi conſulatur anhelantes tales viſitatores conſequi, ita neſciētes ea, quæ ad regimen regularium ſpectant, vt eorum auribus poſſint prurire, & commodum ſibi propriū reportare, qui pro putoribus extinguendis religionem magis putridam relinquunt, & loco reformationis relaxationes introducunt, & pro pace propaganda inimicitias, ſectationes & iurgia plena odio in religionib. relinquūt & cum eorū officium ſit procurare optimos prouidere in prælatos, loco horum in alios ſe beneuolos oſtēdunt, qui patres religionum ab eis cōſtituti ipſas funditus euertunt. Nullus enim poteſt (vt iā dixi, & iterum dico) religionē reformare, niſi ille, qui experientia infirmitates religioſorum cognoſcēdo, figmentum eorum adeptus eſt. Vide quid dicat D. Paulus *e* de Chriſto generis humani reformatore, & quidē cū eſſet filius Dei, didicit ex his, quæ paſſus eſt obedientiam, & cōſummatus factus eſt omnibus obtemperantibus ſibi cauſa ſalutis æternæ. Notanda enim ſunt illa verba, cum eſſet filius Dei per quæ ſignificatur, Chriſtum Dominum eſſe Sanctum, immaculatum, ſegregatū à peccatoribus, excelſiorem cælis factū, in quo reconditi ſunt theſauri ſcientiæ, & ſapientiæ Dei, qui vt hominibus eſſet Pontifex, ordinatum eſt à Deo, vt diſceret ex his, quæ paſſus eſt, obedientiam, vt eandem obedientiā hominibus poſſet imponere ſuis infirmitatibus proportionata, & vt proportionata, & eorum imbecillitati accommodata ab eis libenter acceptaretur, vt ita generi humano eſſet ſal, & cōſummatus factus eſſet omnibus obtemperantibus ſibi cauſa ſalutis æternæ; ſi igitur vt filius Dei, in quo ſunt talia recōdita, vt nobis obedientiā imponere poſſit, & nobis obtēperantibus obedientia eſſet cauſa ſalutis æternę, fuit neceſſariū, vt ex his, quę paſſus eſt, diſceret obedientiā, quā imponere debebat hoc ſic Deo diſponente, qui diſponit omnia ſuauiter; neſcio certè quomodo religioſis poſſit imponere obediētiam, quæ ipſis ſit cauſa ſalutis æternæ, & reformationis prętenſę ille, qui totus in peccatis natus, & cum publicanis & peccatoribus conuerſatur, & in quo nō ſunt reconditi theſauri ſcientiæ & Sapientię *f* Dei, cuius cogitationes ſunt timidę, & incertę prouidentię propter corporis corruptionem, quod aggrauat animā, cuius terrena inhabitatio deprimit ſenſum multa cogitantem, & qui nunquam ex his, quę paſſus eſt didicit obedientiā, immo comedit quotidie ſplendidè, & nutritur in croceis, & huius mūdi ſtercora amplexatus eſt, in Curijs Regū vitam, & redditus magnos conſumens, vt dignitates in ſeculo nan-

a Iudæ.c.1. · *b Ad Rom.8.* · *c 2.tom.4.* · *d Iſai.42.* · *e Ad Hebr.5.* · *f Sap.9.*

nanciſcatur? Principes igitur Eccleſiaſticos & ſecu
lares conteſtor,& per viſcera miſericordię Dei no-
ſtri apud eos ego minimus expoſtulo, ne ſint pru-
rientes auribus, & ne ad ſabulas horum malorum
religioſorum ſe conuertant, immo ad veritatē ſuū
conuertant auditum. Veritas eſt autē quod hi quę-
ront tantū,quæ ſua ſunt, & vt ſingularis ferus ſuā
volūt religionem depaſcere, ſingularis enim ferus
illi cenſendi ſunt,qui ſibi ſolis, & non bono com-
muni conſulunt. Et ſi neceſſarium fuerit eos audire
Iſa. 32. viſitatores eiuſdem religionis patres bonos, & ex-
pertos cōſtituant,qui ſciant diſcernere inter leprā,
& lepram,quorū ſit opus iuſtitiæ pax, & cultus iu-
ſtitiæ ſilentium, & intra clauſtra regularia ſine ſtre
pitu res & ſeditiones cōponent, & nō alterius claſ-
ſis etiam doctos & illuſtres in prudentia viros,qui
deſiderantes ſe videri ſapientes, & religionis obſer
uantiæ zelatores vani facti ſunt,& eorum voces fo
ris in Curijs regum ſonari,& audiri cupiūt,quibus
auditis eorum fama euolet,vt ita hominib. placeāt
contra id,quod coadiutor maximus reformationis
mundi de ſe dixit, ſi adhuc hominibus placerem
Ad Galat. 1. Chriſti ſeruus non eſſem,videant, quid Deus opti-
mus maximus de Chriſto Redemptor noſter, quē
Iſai. 42. miſit reformare mundum,ait per Iſaiam. Ecce ſer
uus meus ſuſcepi eum,electus meus,cōplacuit ſibi
in illo anima mea,dedi ſpiritum meum ſuper eum
iudicium gentibus proferat, clamabit, neque acci-
piet perſonam,nec audietur vox eius foris. Et ſi di-
xerint mihi,quod fratres de religione ſi ad viſitan-
dum & reformandum aſſumantur,facilè perſonas
accipient, cum in religione omnes ſint cōſortes,&
alter alterius onera portet. Reſpondeo,id aliquādo
poſſe contingere,ſed huic malo remedio prouideri
poteſt,vt ſcilicet tales viri eligantur ad hoc miniſte
rium peragendum,qui prudentia, ſciētia,ſanctita-
te in regimine ſint ita probati, vt de eis ſecundum
humanum iudicium nihil ſiniſtrū poſſit ſuſpicari.
Et ſi inuēti fuerint perſonas hominū accipere, hoc
erit rarum, cum procedat ex malitia,cuius peccata
non ſunt ita ordinaria, ſicut ea, quæ ex fragilitate,
& ignorantia originem trahunt,quibus illi, qui ext
ſtentes in ſeculo ad viſitandas, & reformandas reli
giones aſſumuntur,inuoluuntur,hi enim ex fragi-
litate humana, vt ſuis prætenſionibus indulgeant,
& ex ignorantia cū de regimine regularium parū,
aut nihil ſciant,putāt malum bonū,& bonum ma-
lum,& dextera eorum eſt dextera iniquitatis: ipſos
autē Eccleſiaſticos qui a ſingulari fero has vineas
Domini Sabaoth deuaſtante ad reformationem re
ligioſorum inuitantur,obſecro,vt attendant ad id,
Iſai. 4. quod ipſis, & nobis ſpiritus Sāctus ſcriptum apud
Iſaiam reliquit. Ait enim; apprehendit vir fratrem
ſuum domeſticum patris ſui dicens, veſtimentū ti-
bi eſt,princeps eſto noſter,ruina autem hęc ſub ma
nu tua. Reſpondebitque in illa die dicens,nō ſum
medicus,& in domo mea non eſt panis,neq; veſti-
mentum, nolite me conſtituere principem populi.
Hoc enim diuino oraculo edocti, ſi ipſis dicatur,
quod habēt ſcientiam,prudentiā,& authoritatem,
vt poſſint, ſi opus fuerit in virga ferrea reformare
religionē, & vt poſſint euellere,deſtruere,diſperde
re,& diſſipare patres religionum,qui pręſunt in au
ſteritate, ſub quorum poteſtate omnes ſubijciūtur
& de lapidibus filios Iſrael ſuſcitare, & ipſos loco
aliorum plantare,vt ita obſeruātia regularis refor-
metur,& deleatur iniquitas,& finē accipiat pecca-
tum,reſpondeant talia dicentibus,nō ſumus medi
ci,& in domo noſtra non eſt panis neque veſtimē-
tum,non habemus vitæ monaſticæ experientiā, vt
poſſimus monachos curare, nec ſtudia noſtra ad
huiuſmodi regimen directa ſunt, propter quod in
domo noſtra, huius regularis regiminis maxima
eſt paupertas, ideo nolite nos conſtituere huius re-
formationis principes,nō hoc pertinet ad officium
noſtrum;& adeo nolumus nos in huiuſmodi quæ-
ſtionibus immiſcere,ne a Domino ſicut Ozias caſti *2. Paral. c.* 26
gemur,eo quod munus ſacerdotij voluit vſurpare:
inuitate,& conſtituite eos,qui ad id habēt ſufficien
tem ſciētiam experientia quotidiana acquiſitam, ſi
enim domui noſtræ præeſſe neſcimus, & ad præſi-
dendū eis,cum quibus quotidie conuerſamur,quo
rum mores cognoſcimus, quorū inclinationes pe-
netramus,quorum finem in ſuis actionibus quoti-
die & aſſiduè cōtemplamur apud noſmetipſos eſſe
inſufficientes iudicamus,quomodo religionis dili-
gentiam in reformatione habebimus? Cū ſimus re-
ſpectu huius reformationis,& præſtantiſſimi regi-
minis, ſicut ablactati a lacte, auulſi ab vberibus.
Denique,vt huic diſcurſui finem præbeam, vnum
certiſſimum ante Dominum noſtrum Ieſum Chri-
ſtum qui noſcit corda hominum,audeo affirmare,
quod quādo religio per Eccleſiaſticos reformatur,
potius deformatur,cum in ea ſectationes,odia,cō-
tentiones,diſcordiæ,& inæqualitas iuſtitiæ cū ma-
xima perturbatione relinquatur, & loco benedi-
ctionis maledictio ſuum ſatis plorandū effectū ſor-
tiatur. Ne igitur hoc malum cōtingat, frequentia
capitulorū generalium in religionibus eſt perquā
maximè neceſſaria,vt de obſeruantia regulari aga-
tur,& omnia in his ita componantur, ita vt regula
cuiuſcunque inſtituti pro poſſe obſeruetur, omnia
ad hunc finem media apponendo,ſi enim in præfa
tis capitulis ambitioni præcipuè opera datur,& re-
ligioſi rebus tēporalibus implicātur, & vnuſquiſq;
ſuum proprium commodum prætēdit,parum,aut
nihil de bono cōmuni agendo repertio capitulo-
rum ad id parū vtilis eſt,& religioſis inquietis non
adhibetur modus, quo aures tribunalium ſecula-
rium & principum ab eis non concitentur, & ſuas
confuſiones nō euomant,immo ab actis in capitu-
lis in vnum inuitātur, vt apud præfata tribunalia,
& principes inſoleſcant. Et ſi,proh dolor, videmus
religionis obſeruantiā labefactatam,quia in pręfa-
tis capitulis nō de ea,ſed de conſecutione officiorū,
& promotione ad dignitates, & de exemptione ali
quorum, & de præcedētia multorum totum tēpus
celebrationis eorum conſumitur, ſi enim in eis ge-
nerales,& patres ordinis haberēt cor vnum & ani-
mam vnam,& inſimul congregati de ſolo bono cō
muni agerent, non ſinentes ſingularem ferum reli
gionem depaſcere, ipſi totis viribus reſiſtendo non
eſſet obſcurum aurum religionis,nec eſſet mutatus
eius color optimus,neq; lapides ſanctuarij diſperſi
eſſent in capite omnium platearum extra clauſtra
vagantes, nec filij Sion inclyti amicti auro primo
religionis eſsēt reputati,vt vaſa teſtea,opus manuū
figuli in circuitu ambulātes, quærētes fauores prin
cipum eccleſiaſticorū, & ſecularium,& ſuorū fra-
trum monachorū, vt officia in ordine adipiſcātur,
nec qui veſcebantur in ſeculo voluptuosè,interirēt
in via,nunquam perfectionem attingētes, pro qua
quærenda tanquam in viam ad eam conſequendā
intrauerunt,& Deo ſe per profeſſionem dedicaue-
runt, neque qui in mundo nutriebantur in croceis
habētes magnos redditus,opulentos maioratus,at
que maximas diuitias, & dignitates,ad eā peruenī
rēt miſeriā vt de ipſis iure optimo poſſit dici,quod
amplexati ſunt ſtercora,id eſt, omnia huius mundi
caduca,quæ vt ſtercora reputare debuerāt vt Chri
ſtum Dominū lucrifacerent. Nec ad eum deuenī-
rent regulares ſtatum,vt non ſolū interiora animę,
ſed & facies eorū ſuper carbones ſit denigrata, ita
vt non ſint cogniti in plateis eorum habitū & con-
uerſio-

Digitized by Google

uerſionem ſatis a ſuo inſtituto diſſimilia contemplantes, ita vt etiam nomine religioſorum minimè ſint nuncupandi.

Dices, innumeræ ſunt præfatis capitulis ordinationes, & conſtitutiones factæ ad reformationē religionū præcipuè tendentes, & nihilominus eandem in eis cernimus tepiditatem, neque videmus collapſam obſeruantiā reſtaurari. Ad quod reſpondeo id vtique minimè poſſe in aliquibus religionibus negari, ſed hoc euenit ex defectu cuiuſdā ordinationis principalis, propter cuius; catētiam omnes aliæ ſuum deſideratum minime cōſequuntur effectum. Ordinatio autem deficiēs eſt, quæ præcipiat vt omnes aliæ ſub grauibus pęnis temporalibus executioni mandentur, quę executio non poteſt irrefragabiliter fieri, vt ſit vtilis ad ſalutem æternam, niſi generalium commiſſarij cum patribus ordinū, & prouinciarū ſuauiter ſe habeant eos non vt contrarios, ſed vt amicos conuerſando & tractando, eorum auxilium humiliter implorando, ſi enim ad hæc eorum fauor deficiat licet multiplicent mandata, & fulminent cenſuras & regant tranſgreſſores in virga ferrea in vanum profecto laborant intendentes, hoc modo religionē ædificare & ipſam reformare, ſuauiter enim hæc omnia executioni debent mandari, debent enim ipſi inſtruere ſubditos in ſpiritu lenitatis conſiderantes ſe ipſos ne & ipſi tententur, non enim dedit Deus illis ſpiritum timoris, ſed virtutis, & dilectionis, & ſobrietatis, nec ſubditi acceperunt ſpiritum ſeruitutis iterum in timore, ſed acceperunt ſpiritum adoptionis filiorum, in quo clamant Abba pater.

Et ſi dixerint mihi, pręfati cōmiſſarij parum confidere in dictis patribus, quos relaxare & late viuere ipſi exiſtimant, & per conſequens eorum fauorem proficere ad hoc minime debere? Ad hoc reſpondeo quod eos in ſpiritu lenitatis ſecreto cū charitate, & benignitate inſtruant, vt ſic ſuauiter conuicti Deum præ oculis habentes ad ſuam puram, & ſanam perducant voluntatem, quod ſi efficere non potuerint & nō inuenerint alios patres in prouincijs boni communis zelatores, & vt tales ab omnibus probatos, qui eis in pręfata reformatione fauorem beneuolum impartiantur, parum aut nihil eorum diligentia, & ſolicitudo in reformando proficiet, nam minores exempla maiorum ſequuntur, & ſicut impoſſibile eſt pedes moueri, niſi a capite ſpiritus vitales mittantur, ita impoſſibile eſt vt minores reformentur, ſine eo quod reformatio a maioribus deſcendat ſicut vnguentum in capite quod deſcendit a barba Aaron, vſque ad oram veſtimēti eius; Chriſtus enim generis humani reſtaurator poſtquam pro patribus Synagogæ alios principes conſtituit (iuxta vaticinium Dauidis) qui mundum ſua doctrina, & exemplo poterant tanquam ipſius coadiutores mundum reformare dixit; pędicando ſuper cathedram Moyſis ſederunt principes & Phariſæi, omnia ergo quæcunque dixerint vobis ſeruate & facite, ſecundum vero opera eorum nolite facere: dicunt enim & non faciunt.

Ex quo loco colligitur toto cælo aberrare præfatos commiſſarios, qui nullis conſtitutis religioſis reformationis zeloſis prudentibus & ſpiritū Dei habentibus, qui in reformatione poſſint eis, vt ſtrenui cooperatores aſſiſtere relinquentes patres ordinū, & prouincialiū in ſuo (vt dicunt) principatu ipſam reformationē introducere conantur, dicendo quod ſecundum opera eorum minime ſuos greſſus dirigāt, cum dicant, & non faciant. Ad reſtaurationem ergo huiuſmodi peragendam, & plantationem nouam & obſeruantem inducendā velint nolint præfati patres auxilium a pręfatis patribus, aut ab alijs in eorum locū ſubrogatis debent neceſſario mendicare. Quando enim dominus præcepit Moyſi, vt educeret filios Iſrael de poteſtate Pharaonis, dixit illi Vade, congrega ſeniores Iſrael, & dices ad eos: dominus Deus patrū noſtrorū apparuit mihi Deus Abraham, & Deus Iſaac & Deus Iacob dicens viſitans viſitaui vos, & vidi omnia quæ acciderunt vobis in Aegypto, & dixit, vt educā vos de afflictione Aegypti ad terram fluentem lacte, & melle. Et audient vocem tuam, ingredieriſque tu & ſeniores Iſrael ad Regē Aegypti: bene poterat Deus in ſuo brachio excelſo, ſine adiutorio, & adminiculo ſeniorum Iſrael educere illū populum de Aegypto, ſed noluit quia ſi ſeniores tali egreſſui nō cooperarentur, & libenter conſentirent, præfatum exitum nō ea ſuauitate diſponeret, quia omnia ſuauiter diſponit, vnde allocutus Moyſem præcepit ei, vt ſeniores congregaret, & ad ſuam adduceret ſententiā, ita vt ad Regem Aegypti cum eo libenter accederent & ingrederentur. Si igitur Deus, in cuius poteſtate omnia ſunt poſita & potuit, ſine adminiculo ſeniorum ſuum intentum Regi intimare, & ad effectum vſque perducere noluit id vtiq; ſine præfato adminiculo opere conſummare, quomodo præfati cōmiſſarij, quibus nō eſt infinita data poteſtas, nec ſunt alter Moyſes in virtute fortitudine & ſanctitate ſine cooperatione ſeniorum prouincias ſibi cōmiſſas poterunt in priſtinum religionis perducere ſtatum? Non eſt hoc ſecundum viam ordinariam factile, conſilium igitur ferri ſequantur aſſociantes ſibi de prouincijs religioſos viros potentes ſapientes & timentes Deum, in quibus ſit veritas & qui oderint auaritiam, & ab omni ambitione & affectione & partialitate ſint alieni, qui poſſint ſtare in medio omnium dicendo pax vobis: quos ſi non inuenerint ſuſtineant ſapienter, & patienter Deo optimo maximo negotium reformationis cōmendantes, vt ipſe conuertat corda patrum in filios, & incredulos ad ſapientiam iuſtorum, vt ſic poſſint parare domino plebem perfectam, vt ex infra dicendis patebit. Quanto magis, quod nunquā Deus religiones ita viduas relinquit, vt a ſapientiſſimis prudentiſſimis & admodum religioſis viris & in cauſis regularibus verſatis omnino deſtituantur. Zelo zelatus erat Elias, quia dereliquerunt pactum domini filij Iſrael, & altaria ſua deſtruxerūt, & ſolus ipſe ſit derelictus. Cui dominus ait: dereliquam mihi in Iſrael ſeptem millia virorum, quorum genua non ſunt incuruata ante Baal.

Sexta ratio quare cōcilia prouincialia ſunt ſæpè ſępius celebrāda, eſt, quia Eccleſia Dei ſemper prouiſa fuit de miniſtris qui voluntatē Dei declararēt & interpretarentur, vnde Auguſtinus conſiderans ſuo tempore bonorum Epiſcoporum penuriam intelligens aliquos fideles ſibi perſuaſuros eſſe, ab illis patribus ſanctiſſimis deſtitutā, quibus in ſua prima ætate fruebatur ipſos fideles conſolatur dicēs; ergo illorū abſceſſu deſerta eſt Eccleſia? abſit, pro patribus tuis nati ſūt tibi filij, patres miſſi ſunt Apoſtoli, pro Apoſtolis filij nati tibi ſunt, conſtituti ſunt Epiſcopi qui ſunt in toto mundo, vnde nati ſunt? ipſa Eccleſia patres illos appellat, ipſa illos genuit, ipſa illos cōſtituit in ſedibus patrū; nō ergo re putes deſertam, quia non vides Petrum, & Paulū, quia non vides illos per quos nata es, de prole tibi creuit paternitas, & cum hi patres voluntatem Dei populo exponāt, ideo Deus optimus maximus præcipit dicens, cōgregate illi ſanctos eius, qui ordinant teſtamentū eius ſuper ſacrificia, Sanctos autem Epiſcopos vocat: licet enim aliqui ſanctitatem nō ſectantur officium & munus ſanctorū præ ſe ferūt, & aliqui eorū inter ſanctos merito cōnumerantur nunquam

quam

Digitized by Google

quam enim Deus ita deſtituit ſuam Eccleſiã, vt nõ ſint aliqui, immo & plurimi Epiſcopi, de quibus vere & proprie poſſit illud dici; pro patribus tuis nati ſunt tibi filij in ſanctitate illos patres imitantes. Quos ſpiritus Sanctus præcipit in vnũ merito congregari, vt contra ſpiritualia nequitiæ & aduerſus inſidias tenebrarũ poſſint ſe vt murus fortiſſimus opponere & vt exercitus validiſſimi prelia domini ſuſcipere, ſicut enim cum Regina infirmitate grauiſſima detinetur, medici meliores inſimul congregantur, qui de eius infirmitate ſcrutentur, & medicamenta accommodata adhibeant, ita cũ Eccleſia

Iſai. 1.

Dei multi, lici infirmitate detineatur a malis humoribus peccatorũ & a prauis dogmatibus hæreticorum, & eorum qui ſe ipſos amant cauſata, ita vt a planta pedis vſque ad caput non ſit in ea ſanitas & principes eius ſint infideles, diligentes munera & ſequantur retributiones, neceſſariũ eſt vt medici ſpirituales cõgregentur in vnum qui ſunt Epi-

Ad Heb. 1.

ſcopi, omnes enim ſunt adminiſtratores ſpiritus, in miniſterium miſſi propter eos, qui hereditatem capiunt ſalutis, vt congregati in vnũ libros ſacros, & ſanctiones ſanctorum patrum perſcrutantes rantæ infirmitati medicinam adhibeant congruentẽ qui

Hierem. &

mihi in hac Eccleſia militãti cadit, reſurgat, & qui

Iudith.

conuerſus eſt reuertetur, dominus enim eſt in Siõ, & Rex eius in ea eſt & regina eſt in Galaad, & medici ſunt in ea, vnde ſapiẽtiſſime illa Sancta Iudith in illa maxima Betuliæ tribulatione conuocauit ſeniores dicendo. Nunc fratres quoniam vos eſtis presbyteri in populo Dei, & ex vobis pẽdet anima illorum, ad eloquium veſtrum corda eorum erigite, vt memores ſint quia tenrati ſunt patres mei vt probarentur, ſi verè colerent Deũ. Concilia igitur prouincialia ſunt ſæpe congreganda, vt tribulationibus Eccleſiæ poſſit ſubueniri: nam ait ille doctiſ-

In relect. de poteſt. Pap. & concily.

ſimus F. Franciſcus a Victoria quod ab eo tempore quo propter nouas opiniones doctorum Pontifices cẹperunt timere concilia, Eccleſia manet ſine concilij, & manebit cũ magna calamitate & pernicie religionis. Et hæretici nihil aliud fortius impedire ſatagunt, quam concilia congregari, nec Eccleſia terribilis, vt caſtrorum acies ordinata illis opponetur: non enim negant hẹretici bonum eſſe ieiuniũ, ſed tempus & modum ieiunandi pro libito cuiuſcunque relinquunt, nõ enim ieiunium timent, ſed ieiunium Eccleſiæ vniuerſalis maximè abhorrent, ipſum vt aciem quandam fortiſſimorum militum conſiderant. Non condemnant hæretici orationes priuatas, at orationem publicam nomine Eccleſiæ in vnum congregatæ deteſtantur, nolunt horas canonicas, & officia diuina in Eccleſijs, & choris decantari, cum orationes nomine Eccleſiæ publicè oblatæ contra eos, vt fortiſſimus exercitus aſſiſtat, propter quod religioſos maximo odio proſequuntur, cum habitent congregati in vnum & ſint contra eos, vt ſagittæ quædam acutæ cum carbonibus deſolatorijs, abhorrent ſuper omnia altiſſimũ miſſæ ſacrificium, vt quoddam potentiſſimum holocauſtum ab Eccleſia vniuerſali oblatum, quo dæmones fugantur, & hæreticorum in ſua feritate confidentium machinæ conteruntur.

Nos autẽ lacte Eccleſiæ ſolidiſſimo nutriti orationes priuatas minime cõdemnamus, immo laudamus & commendamus ad vlterius progrediẽtes velut milites huius Eccleſiæ militãtis orationes publicas amplexamur, quibus quaſi cum quodã validiſſimo exercitu, pro fide certamus, & priuatis, & publicis orationibus vſi ſunt Apoſtoli, & diſcipuli Domini, qui nobis fuerunt prædicatores, & recto-

Act. 1. & 3. & 10. & 12.

res, vt ex actibus Apoſtolorum ſatis patet, vtraque enim oratio priuata & publica quandã habẽt Deo placentẽ connexionem, propter quod Eccleſia non ſolum approbat, & confirmat religiones officiũ diuinum in communitate recitantes, ſed etiam alias ipſum priuatim perſoluentes, cum præſatæ religiones pro diuerſis miniſterijs cõſtituantur, ſunt enim religiones quidam ad prælianduni prælia domini exercitus ordinati, in quibus exercitibus diſtincta miniſteria reperiuntur, in quibus nõ minus ſeruiũt vigiles in ſpeculis, quam milites in prælio pugnantes, & illi qui ad inuentiones pro victoria cõſequẽda docent, quam illi qui irruunt ad ſpoliandum, & ſic omnes religiones ſecũdum ſua particularia inſtituta, & miniſteria ſunt tãquam quidam domini exercitus colluctantes non ſolum contra carnem & ſanguinem, ſed etiam contra exercitus turbæ infernalis vt non timeamus neque cor noſtrum formidet à duabus caudis titionum fumigantium, & *Iſai. 7.* vnicuique religionis in ſuis miniſterijs exercitatæ merces a Domino conſtituta eſt: æqua enim pars erat deſcendentis ad prælium & remanentis ad ſarcinas, prout in libro primo Regum continetur. *Lib. 1. reg. 1.*

Hæc adducta ſunt, vt videamus, quo odio proſequantur dæmones & hæretici Eccleſiam in vnũ *1. Reg. 17.* congregatam deſiderantes & procurantes ſingulare certamen iuxta illud, quod figuratiuè in Goliath contigit, qui exprobans exercitum Domini noluit cum ipſo pugnare, ſed dixit, eligite vobis vnum & deſcendat ad ſingulare certamen, ſi quis venerit pugnare mecum & percuſſerit me erimus vobis, ſerui, ſi autem ego præualuero, & percuſſero eum vos ſerui eritis, & ſeruietis nobis, bene enim intelligunt dæmon & hæretici eius membra in illo Goliath repræſentari exercitum domini in vnũ ad præliandum ordinatum inuincibilem eſſe & inexpugnabilem, & ſic non verentur ſingulare ingredi certamen, quod eis nunquam concedi debet, nã ſi illud acceptauit Dauid, ex eo proceſſit, quia Chriſtum Dominum figurabat, qui ſolus contra dæmonem potuit pugnare, & contra eum ſolus victoriã reportare, ſicut Iſaias fuerat vaticinatus, cuius vaticinium apud D. Matthæum adimpletum fuiſſe *Iſai. 64.* cernimus. Vnde ſecundum Rupertum Abbatem, *Matth. 4.* & ante eum D. Ambroſius prælium Abrahæ contra quatuor Reges cũ trecentis decem & octo vernaculis domus ſuæ fuit figura prælij, quod habuit Eccleſia in Concilio Nicæno contra Arrium, & *Ruper. gen. 14. Ambr. lib. 1. de fide in prolog.* alios Hæreſiarchas cum trecentis decẽ & octo Epiſcopis domus ſuæ, cum quibus ſicut alter Abrahã mirabilem fuit conſecuta victoriam, & D. Gregorius perſuadens, vt concilia prouincialia ſẹpe fiant, ait, ſi hæc obſeruaueritis, ſcitote, quia ſcriptum eſt: vbi fuerint duo, aut tres cõgregati in nomine meo ibi in medio eorum ſum, ſi ergo dignatur adeſſe duobus, vel tribus congregatis, quanto magis non deerit vbi plures conueniunt ſacerdotes: qua vera perſuaſione ſuffulti poſſunt hi domini exercitus audacter exprobrare hæreticos, & poteſtates tenebrarum dicentes congregamini populi, & vincimini, & audite vniuerſæ procul terræ, confortamini & vincimini, accingite vos & vincimini, inite conſilium & diſſipabitur, loquimini verbum & nõ fiet, quia nobiſcum Deus.

Vides igitur rationem quare concilia prouincialia ſæpè ſunt reiteranda. Quæ ratio etiam militat in religionibus, vt enim reformentur manus Domini eſt neceſſaria, vnde oportet in ipſis capitula, aut congregationes fieri generales vt cõtra diabolum & eius coadiutores poſſit prælium iniri, & eorum deſtrui caſtra, ex congregatione enim patrum religionum tanquam à validiſſimis huius ſacræ militiæ ducibus multæ declarationes, & animaduerſiones procedent, quibus multi abuſus & cõſuetu-

dines

Digitized by Google

dines patriæ, & cõtra inſtituta regularia corruptelæ exterminabontur, quæ minimè euenient, ſi commiſſarij miſſi a generalibus per ſe ſolos aliqua præcipiant & ſine coòſilio patrum, & eius aſſenſu ad ſingulare certamen aggrediantur immo ſic ad ſingulare certamen cõtra relaxationes maximas ſe cõſtituentes cum illud acceperint, quod Dauid figura Chriſti Domini potuit & debuit acceptare de temeritate a patribus generalibus arguentur, & a Goliath in certamine ſuccumbent, & proſtrati cadentes non gloria, ſed confuſio, & irriſio erunt populo Dei dicenti, quia hi cœperunt ædificare & non potuerunt conſummare, immo incident in Scyllam
Iob 6. volentes vitare Charybdim, & timentes pruinam, qua ſibi cõmiſſas prouincias vexari cernebant oītentes eam ſuo conſilio ſingulari euitare, proprijs oculis poſtea videbunt ita irruere ſuper eas niuem, vt rectè dici de eis poſſit vſque ad fundamenta eſſe exinanitas. Capitula igitur generalia ſunt a generalibus celebranda, vt conſilio & conſenſu patrum modus reformandi præſcribatur & ipſis commiſſarijs tradatur, & ſuauiter iuxta ſupradicta executioni mandetur. Dicent aliqui magnos & exceſſiuos ſumptus in præfatis capitulis generalibus agendis fieri, qua propter oòn tã frequenter, ſunt celebranda, cui obectioni reſpondeo reformationem ab ipſis capitulis incipere debere, cum iudiciũ incipiat a domo Dei. Hoc enim inter alia in capitulis generalibus eſt præcipuè definiendum, vt tãtum patres præcisè in ipſis capitulis generalibus neceſſarij inueniantur, & non alijs ad ea adeunda licentia concedatur, vt ſic ſumptus minuantur, vltra quod bono regimini id ſatis eſt conſentaneum, illi enim qui extrauagãtes in capitulis inueniũtur ad nihil aliud deſeruiunt niſi vt factiones ambientium foueant,
1.Cor.12. nullis conuenticulis pateant mendacia fabricant, & diſcordias inter fratres diſſeminant: de quibus verificatur illud; pericula in falſis fratribus, hi ſunt quædam ſydera in capitulis errantia: hi ſunt, qui a quocumque vento circumferuntur, qui ſegregant ſemetipſos animales ſpiritum nõ habentes, & qui inclinant ex hoc in illud fæces ſuarum prætenſionum, ex quibus omnes capitulares, vt peccatores bibant, & cum ſint in capitulis otioſi tota die, & in his & alijs ſimilibus occupantur, vt ſuis prætenſionibus indulgeant Et in noſtra minorum de obſeruantia religione hi exceſſiui ſumptus magis debẽt euitari cum altiſſimã promiſerimus paupertatem.

Et ſic in ea attenta temporũ qualitate ſummopere deſidero, vt capitula generalia ſecundum bullam Leonis X. vniones non celebrentur; ita vt de ſexennio in ſexennium patres vtriuſque familiæ in vnum non congregentur, ſed quantum ad electionem generalis patres vtriuſque familiæ conueniãt ſibi ipſis ad inuicem vices committendo, ita vt ſi in familia vltramontana familiæ capitulum generale celebretur in eo tantum fratres illius familiæ congregentur, & generalis ab eo eligatur, & ordinationes pro ea ibi conſtituantur, & in alia familia ciſmontana congregatio generalis fiat, in qua commiſſarius generalis eligatur. Dixi quantum ad electionem generalis: nam vtraque familia ſuos debet eligere definitores, & ſecundum loca & tempora ſuas accommodatas facere ordinationes, ita vt cõpromiſſio ſolum reſpectu generalis intelligatur. Hoc enim modo ſumptus facti per mare & per terram euitantur, in quibus faciendis attenta noſtra regula minorum maximum animarum periculum verſatur cum ſecundum eam fratres neque per ſe, neque per interpoſitam perſonam poſſint recipere denarios, vel pecuniã ſine quibus in maxima quantitate tãtum, & tam arduum iter peragere minimè poſſint. Euitantur etiam vexationes fratrum per totum orbem, qui ex vtraque familia in vnum cõfluunt, & ab occidentalibus & orientalibus Indijs etiam aduentant non ſine magnis periculis in mari & periculis in terra, & periculis in conſcientia propter tanti itineris diuturnitatem, in quibus varijs calamitatibus oppreſſi eorum, quæ ad ſuum inſtitutum pertinent aliquando obliuiſcuntur.

Quibus omnibus malis ex parte ſuccurretur ſi reuocatio præfatæ Bullæ vnionis, quantum ad celebrationem capituli a Sede Apoſtolica obtineretur, & ſanctitas Domini Papæ ſua bulla præfatum compromiſſi ordinẽ dignaretur approbare, quod petentibus principibus Chriſtianis facilè, vt credo, obtineretur.

ARTICVLVS IV.

De reformatione diſcalciatorum noſtræ ſacræ religionis Minorum de obſeruantia.

RESpondeo dicendo, quod non eſt meum intentum in hoc articulo agere de origine huius reformationis in his Hiſpaniarum partibus, cũ hanc in his libris non aſſumpſerim prouinciam, ſed de bullis quibus hæ prouinciæ in ſuis reformationibus conſeruantur, de quo eſt bulla Clementis VII. quæ incipit, in ſuprema militantis Eccleſiæ ſpecula, &c. Data Romæ anno Domini milleſimo quingenteſimo trigeſimo ſecundo, vbi inter alia mandatur aſſignari eis quædam loca particularia, & de cuſtode eorum eiuſque officio. Quæ bulla poſtea fuit confirmata & declarata a Gregorio XIII. in conſtitutione, cum illius vicem, anno Domini milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo nono, ſed de tenore alterius eiuſdem Pontificis conceſſionis, Datæ Romæ anno Domini milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo octauo, quæ incipit, ad hoc nos Deus in præſentiarum faciam mentionem. In ea enim confirmauit & declarauit regulam, & regimen fratrum diſcalciatorum prouinciæ Sancti Ioſephi in Regnis Hiſpaniarum ordinis P. N. Franciſci de obſeruantia. Ac ſub pœna excommunicationis latæ ſententię inhibuit iu, erior. bus ac prælatis ipſorum fratrum de obſeruantia, ne eos circa eorum viuendi modum moleſtare, aut in eis aliquid innouare præſumant. Quæ Sancti Ioſephi prouincia cum extenderetur per omnem ferè Hiſpaniam, & ab vno prouinciali pedeſtre ambulante viſitari quotannis non poſſet ad inſtantiam Regis Hiſpaniarum Philippi II. (qui religionis Chriſtianę maximus fuit propugnator, & defenſor, & religionũ zeloſiſſimus reformator, cuius vita & mors poſteris exemplum viuendi, & moriendi reliquerunt) fuit diuiſa authoritate Sanctiſſimi D. N. Clementis VIII. anno Domino milleſimo quingenteſimo nonageſimo quarto, die decima Martij. Ita vt pars illius, quæ in Regno Toletano conſiſtit nomen prouincię Sancti Ioſephi retineret. Altera vero pars quę in Regno Legionẽſi ſedem habet prouincia Sancti Pauli ſibi nomen vendicaret, de ea in hæc verba protumpens, *ſub nomine ſancti Pauli erigimus, & inſtituimus, eamque ſic erectam, & inſtitutam inter prouincias ordinis Minorum regularis obſeruantiæ apponere, eique aggregare, & annumerare, poſitamque & aggregatam, & annumeratam eſſe, & fore omnibuſque conceſſionibus indultis, gratijs & literis Apoſtolicis prouincijs*

Digitized by Google

uincijs Sancti Ioſephi conceſſis, & pro tempore concedendis etiam perfrui et gaudere debere proinde, ac ſi eidem prouinciæ de nouo erectæ ſpecialiter cõceſſa eſſent, et eiſdem conſtitutionibus, quibus eadem prouincia S. Ioſephi vtitur & gubernatur & pro tempore vtetur, & gubernabitur perpetuo vti, & gubernari debere, & ad talia ſtatuta pro tempore in ordine facta, & pro tempore facienda, nec prouincia Sancti Ioſephi nec de nouo erecta huiuſmodi vllatenus teneri, cum ſtrictiores obſeruantiæ fratrum diſcalceatorum conſtitutiones exiſtant, paupertatem altiſſimo domino promiſſam longè magis concernentes. Hæc S. D. N. Clemens VIII. in dicta bulla.

Circa quam conceſſionem dubitatur an prouincia S. Pauli de nouo erecta virtute dictæ bullæ obſeruare teneatur conſtitutiones factas, & faciendas a prouincia S. Ioſephi. Et pro parte affirmatiua videntur facere verba dictæ bullæ ſuperius allegatæ ibi, *perpetuo vti & gaudere debere*. Hoc enim verbum debere licet ſecũdum propriam ſignificationem non ſemper obligationẽ inducat, & neceſſitatẽ cum poſſit debitũ honeſtatis & congruentiæ denotare; argumento cuiuſdã decretalis *a* diſponentis filium nondum adultum cuius voluntas decerni nõ poteſt, pater cui vult matrimonio tradere poteſt, & poſtquam filius peruenerit ad perfectã ætatem omnino debet hoc adimplere, ſuper quam decretalem Gloſſa *b* ait, debet inquã adimplere debito honeſtatis & nõ neceſſitatis ad quem ſenſum vniuerſi iuris interpretes hãc interpretantur decretalem, & ſic ex traditis ab ipſis colligitur, quod verbum debet ex ſua primæua ſignificatione non ſemper obligat ad mortale. Attamen in legibus Eccleſiaſticis ex accommodatione vſus Eccleſiaſtici verbo præceptiuo ad mortale obliganti æquipollet iuxta quam ſignificationẽ neceſſitatẽ importat, ſicut aſſerunt quædam Gloſſæ *c* quod & annotauit Bartolus cõmuniter receptus. Vnde attenta ſignificatione huius verbi debere, videtur quod patres prouinciæ D. Pauli, ſub pœna peccati mortalis tenẽtur ſuam prouinciam gubernare ſecũdum ordinationes factas & faciendas in prouincia Sancti Ioſephi.

a c. 1. de ſponſ. impuber.

b Glo. v. debet.

c Gloſ. in clem. attendentes de ſta. regul. & in c. propoſuit de appellat. Bart. in l. 3. C. de pig. & in l. ſæpe. ff. de offic. præſid.

At contrarium attenta dicta bulla exiſtimo aſſerendum, primo quia ordinationes prouinciæ S. Ioſephi accõmodantur regno, & locis, in quibus eſt fundata quæ prouinciæ S. Pauli minimè erunt accõmodæ, quæ verbi gratia eſt fundata in pauperiori regno, & partibus frigidiſſimis, cuiuſmodi nõ eſt Regnum Toletanum, in quo prouincia S. Ioſephi ſita eſt. Nec valet dicere, quod quãdo hæ duæ prouinciæ erant indiuiſæ, & erat vna eiſdẽ ordinationibus vtraque gubernabatur & ideo nil mirũ ſi modo diuiſæ eiſdem poſſint commode gubernari. Nã reſpondeo, quod quando erant vna tantũ prouincia fratres a terra frigida in aliam magis beneuolã & ſuis neceſſitatibus accommodatam mutabãtur, & cum hoc ſuis infirmitatibus, & neceſſitatibus remedium parabatur, modo autẽ hæc tranſmutatio non poteſt fieri cũ vnaquæque prouincia ſuis limitibus terminetur, & ſuo principali gaudeat, vnde oportet vt prædictis neceſſitatibus ſuccurratur, vnãquamq; ſuis cõſtitutionib. gaudere ſecundum loca, tẽpora & frigidas regiones, & quod conſtitutiones in vnaquaque fiant prædictis rationabilib. neceſſitatibus & vtilitati prouinciarum accommodæ, debent enim ordinationes & cõſtitutiones, vt obligent, & obſeruentur eſſe iuſtæ, rationabiles, & vtiles in bonum commune & non in bonum priuatum tendentes, vt ait D. Thomas *d* communiter receptus, & eſt communis canoniſtarum. *e* Quod cõfirmatur ex his quæ a Sanctis Patribus videmus ordinata, in diuiſione Epiſcopatuum, vt vnaquæque diœceſis ſuis legibus, & iudicibus gubernaretur, & iudicaretur prout in ſuperioribus *f* ſatis dictum eſt.

d D. Tho. 1. 2. q. 96. art. 4.

e Canoniſtæ in c. erit autẽ lex 4. diſt.

f Sup. hoc to. 4.

Secundo hæc noſtra pars probatur ex illa tritiſſima iuris regula dicẽte illud quod omnes tangit ab omnibus debere approbari, a qua regula cum ſit iuri naturali conformis non eſt recedendum niſi aliud cõtrarium ex hac bulla euidenter colligatur determinatum a ſede Apoſtolica quæ ad contrariũ in hoc caſu ordinandum habet authoritatem, ſed non videmus in ea expreſſe conſtitutum quod prouincia Sancti Pauli debeat conſtitutionibus & ordinationibus prouinciæ Sancti Ioſephi gubernari, ergo id minime cõcedere debemus, ſed quod priua conſtitutiones factæ, & faciendæ a prouincia Sancti Ioſephi debent a prouincia S. Pauli acceptari tractatu præmiſſo in capitulo dictæ prouinciæ an ſint accommodæ regioni, in qua dicta prouincia eſt fundata, & modo viuendi fratrum in ea vtiles; & bono communi eiuſdem prouinciæ neceſſariæ, & rationabiles.

Nec obſtat quod ex prouincia D. Pauli duo fratres nomine totius prouinciæ ad capitulum D. Ioſephi prouinciæ mittantur cum commiſſione, vt dictas ordinationes recipiant, aut repudiẽt, vt cõuentione facta inter ipſas prouincias eſt conſtitutum, nam reſpondeo quod in dicta bulla non eſt præceptum, vt dicti fratres ad id peragendum mittãtur, ſed ita fuit per viã pacti inter ipſas prouincias conuentum videntes magna inconuenientia, quæ prouinciæ S. Pauli ſequebantur ex obſeruatione, aut ex obligatione obſeruandi ordinationes factas, & faciendas in prouincia S. Ioſephi, quas dicta prouincia S. Pauli non ſolum ignorabat, ſed nec ſomniauerat, immo contradicere ratione boni regiminis tenebatur. Præterea miſſio horum duorum fratrũ mala ex dictis ordinationibus reſultantia non ſufficienter poterant impedire, ſicut enim magis vident duo oculi quam vnus: ita magis præuident totius prouinciæ vocales, & patres inſimul congregati, quã duo fratres, qui licet ſint docti & experti in regularibus inſtitutis, nõ tot poſſunt moraliter loquendo præuidere quot tota prouincia ſimul præuidebit, præcipue cũ illi duo fratres poſſint faciliter falli a perſuaſionibus fratrum prouinciæ S. Ioſephi, in qua comparant, vt aſſentiant vel diſſentiãt, & in qua actualiter de bono prouinciæ S. Ioſephi tractatur, & non de commodo alterius prouinciæ, cuius commodum & vtilitatem licet etiam prætendatur, media tamen ad eius conſecutionem nũ apponent, cum de eius neceſſitatibus non ſint ita certi ſicut eſt certa ipſa prouincia S. Pauli, quod ex dicto communi Hiſpaniæ dicente, *que mas ſabe el necio en ſu caſa, que el cuerdo en la agena*, confirmatur. his & alijs quæ infra dicemus ſemper mihi viſum eſt quod noluit S. D. N. Clemens VIII. in verbis ſuperius adductis prouinciam D. Pauli obligare ad obſeruantiam ordinationum factarum & faciendarum in dicta prouincia D. Ioſephi, non enim credendum eſt, quod erigẽdo prouinciam S. Pauli de nouo eam ſeruam, & ſubiectam prouinciæ, alteri relinqueret: nunquam enim ſummus Pontifex erigendo vnum de nouo Epiſcopatum alteri a quo diuiditur ſubiectum relinquit, vt ex iure *g* patet.

g c. ſcito 6. q. 3.

Nec obſtat ſi dicatur hoc fuiſſe factum ad conuerſionem prouinciæ S. Pauli vt ſemper reformata permaneret. Reſpondeo quod ſanctitas Domini Papæ non habuit reuelationẽ à Deo optimo maximo, quod reformatio deberet ſemper aſſiſtere magis in prouincia Sancti Ioſephi, quam in prouincia Sancti Pauli, neque quod in prouincia S. Ioſephi, magis deberet aſſiſtere Spiritus ſanctus in ordinatio-

Digitized by Google

tionibus condendis, quam in prouincia Sancti Pauli, vt prouinciam D. Ioſephi liberam ſemper, prouinciam vero D. Pauli ancillam ſemper fore definiret, & vt prouincia S. Pauli tanquam minor prouinciæ S. Ioſephi tanquam maiori deſeruiret. Ex quibus cõcludo, quod in verbis ſupra appoſitis voluit S. D. N. Clemens VIII. concedere prouinciæ S. Pauli facultatem ad fruendum, & gaudendum ordinationibus prouinciæ Sancti Ioſephi, ita quod eis poſſit gubernari tanquam altiſſimæ paupertati in regula promiſſæ magis concernentibus. Et quod pater generalis obſeruantiæ, & ceteri prælati volentes ipſa, vti & frui ordinationibus dictę prouinciæ, non poſſint eam compellere ad cõſtitutionum generalium obſeruationem, vt ſic ſemper hoc clypeo ſe defendens a reformatione deſiderata minimè deficeret.

Ad huius autem intellectus explicationem, & probationem notandum eſt primo, quod Sanctus Dominus noſter Papa Clemens Octauus anno Domini milleſimo quingenteſimo nonageſimo ſecundo, vigeſima quinta die Martij, Pontificatus ſui anno primo conceſſit Bullam prouinciæ Sancti Ioſephi, in qua dictam prouinciam ab aliquibus, quæ a dicto patre generali, commiſſario generali & alijs obſeruantiæ prælatis poterant, & ſolebant præcipi, exemit, ita vt reſpectu eorum mandatis, ordinationibus, & conſtitutionibus obſeruantiæ minime ſubiecta remaneret, quo priuilegio vult Clemens Octauus, vt in verbis ſuperius allegatis, prouinciam Sancti Pauli poſſe frui & gaudere, ſi libuerit. Cum enim hoc ſit priuilegium, & conceſſio ſecundum ius, & ſecundum ea, quæ in noſtris quæſtionibus regularib. late diximus poteſt dicta Sancti Pauli prouincia eo vti, poteſt etiam in totum, vel pro parte renunciare, ſecundum quod tali prouinciæ commodum, & neceſſarium videatur. Quod conſtat ex verbis ſuperius relatis ibi, *omnibus conceſſionibus, indultis, gratijs, & literis apoſtolicis prouinciæ Sancti Ioſephi conceſſis, & pro tempore concedendis etiam frui, et gaudere debere.* Quæ verba ſatis innuunt, quod perinde priuilegia, & gratiæ prouinciæ Sancti Pauli, ac ſi ipſi immediate eſſent conceſſa; quod clarius indicant ſequentia verba, ibi, *proinde ac ſi eidem prouinciæ de nouo erectę ſpecialiter conceſſa eſſēt.* Quod adeo verum eſt, vt ſi modo prouincia Sancti Ioſephi his conceſſionibus, & priuilegijs renunciaret, non propterea prouinciæ Dicti Pauli aliquod præiudicium ex dicta renunciatione accreſceret, quo minus liberè prędictis priuilegijs frui & gaudere poſſit, cum ratione dictæ communicationis iam ſint facta propria, argumento eorum, quę in noſtris quęſtionibus canonicis, & regularibus ſatis reſoluo. Ex quibus infertur, quod etiam ſi prouincia Sancti Ioſephi per non vſum prędicta perdat indulta, non propterea prouincia Sancti Pauli perdet ea, cum non vſus alterius prouincię (quia eſt quid facti) non poſſit nocere alteri prouincię: non enim vſus & non vſus, ſed ius tantum communicatur.

In q. reg. 1. to. q. 9. ar. 2.

1. to. q. 55. ar. 19. q. 509.

Et idem omnino dicendum eſt de indultis, & gratijs, quę poſt Gregorium XIII. conceſſit Clemens Octauus prouincię Sancti Ioſephi, his enim prouincia Sancti Pauli poterit frui, & gaudere, ſi voluerit, & ad eorum obſeruationem, & receptionem non aſtringetur, ſi enim ad ea obſeruanda obligaretur, naturam priuilegiorum amitterēt; ſed naturam conſtitutionum vtique ſortirentur, & a Clemente Octauo non conceſſiones, indulta & gratię, ſed conſtitutiones vocarentur. Denique ex his clarum eſt, quod poteſt dicta prouincia D. Pauli gaudere, ſi velit dictis conceſſionibus, & ad eas obſeruandas minime poteſt obligari.

Ex quibus infertur, quod cum S. D. N. Clemens VIII. eodem tenore verborum, & ſermonis contextu in dicta bulla ordinauerit, vt prouincia S. Pauli frui & gaudere debeat ordinationib. factis & faciendis in prouincia S. Ioſephi, vt patet ex eius verbis ibi. *Et eiſdem conſtitutionibus, quibus eadē prouincia S. Ioſephi vtitur, & gubernatur, et pro tēpore vtetur, & gubernabitur perpetuo vti & gubernari debere;* quod ſicut ad obſeruantiam, & receptionē gratiatu & indultorum apoſtolicorū minime aſtringitur, ita etiā ad receptionem ordinationū prouincię S. Ioſephi prouincia S. Pauli minime coarctetur, cū eiſdem prorſus verbis (vt ex contextu dictæ bullæ patet) dictæ prouinciæ S. Pauli cōmunicetur, vt debeat frui & gaudere conſtitutionibus prouinciæ S. Ioſephi ſicut conceditur, vt debeat frui, & gaudere priuilegiis gratiis, & indultis eidem prouinciæ conceſſis, & concedendis. Vnde verbum debere poſitum in dicta bulla ſicut reſpectu priuilegiorū nō denotat neceſſitatem, ita etiam reſpectu ordinationum aliquam neceſſitatem prouinciæ S. Pauli minimè inculcat, ſed tantum denotat, & inſinuat ipſam prouinciam iuſte debere vti, & frui dictis gratiis & ordinationibus. Nec alienum eſt a ſacris canonib. & à legibus imperialib. hoc verbum debere reſolui in hanc, ſcilicet, iuſte debere, vt pręſupponit doctiſſimus Nauarrus in quodam cōſilio. Quod autē in dicta bulla ſolum concedatur dictæ prouincię, vt poſſit, & debeat iuſte gaudere, & frui dictis ordinationibus prouincię S. Ioſephi, tanquam magis accōmodis diſcalciatorū ſtatui, nō vt ad hoc poſſit obligari, ſed tantū ad hoc, vt non teneatur ad alia ordinis ſtatuta, ſicut non tenetur prouincia S. Ioſephi, patet ex verbis ſtatim appoſitis in dicta bulla ibi. *Et ad alia ſtatuta quæcumque in ordine facta & pro tēpore facienda nec prouincia S. Ioſephi, nec de nouo erecta huiuſmodi vllatenus teneri, cum ſtrictioris obſeruantiæ fratrum diſcalciatorum conſtitutiones exiſtant paupertatem altiſſimo domino promiſſam longè magis concernentes.*

Nauar. li. 1. conſi. tit. de elect. cõſil. 1. p. 26.

Nec ſupradictis obſtāt alia verba eiuſdē bullę ibi. *Et ipſæ ambæ prouinciæ ſuis proprijs tm̄, & non alijs cōſtitutionib. regi, et gubernari perpetuo teneri.* Qđ verbum teneri neceſſitatis obligationem importat & ſic videtur ſignificare, qđ dictæ prouinciæ ſuas proprias tenētur conſtitutiones obſeruare, & per conſequens, quòd prouincia Sancti Pauli tenetur ad ſtatuta prouinciæ Sancti Ioſephi, cum facta ſint per dictam bullam ipſi propria. Nam huic obiectioni reſpondetur, intentionem ſummi Pontificis eſſe, vt contextus verborum bullæ ſatis indicat, vt hæ duæ prouinciæ ſuis regantur conſtitutionibus & ordinationibus ab ipſis capitulariter factis & approbatis, & quod nō teneantur ſtatutis ordinis, ſed ad obſeruationem tantum propriarum conſtitutionum obligentur. Ex hoc non infertur, quod prouincia D. Pauli teneatur obſeruare conſtitutiones prouinciæ S. Ioſephi: ſunt enim tantum ipſi proprię ſi voluerit his vti vt ſe protegat a prælatis obſeruantiæ, non autē ſunt ipſi propriæ, vt velit nolit eas obſeruare teneatur, prout iam in ſuperiorib. remanet explicatū: tenebitur igitur per dicta verba prouincia D. Pauli ad ſtatuta in ipſa prouincia facta, quæ velit nolit tenebitur obſeruare, & ad hoc poteſt a patribus prælatis obſeruātiæ optimo iure per dicta verba cōpelli. Immo ex dictis verbis ibi. *Ipſę ambę prouincię ſuis proprijs tm̄ et nō alijs conſtitutionib. et gubernationib. regi, &c.* collegit ſuper hoc dubio cōſultus, doctiſſimus, & acutiſſim⁹ Doctor Gabriel Henriquez Iuris conſultus primarius in hac alma Salmanticenſi Academia, has duas prouincias ſuas

N pro-

Digitized by Google

proprijs teneri, & obligari vii conſtitutionibus, & non vnam conſtitutionibus alterius. Cui ego addo ex præfatis verbis ibi,*perpetuo teneri*, colligi veritatem noſtræ opinionis,cum loquendo Summus Pontifex de proprijs vniuſcuiuſque prouinciæ ordinationibus,dicat,quod ad eas ſeruandas tenentur;loquendo autem de ordinationibus prouinciæ Sancti Ioſephi,non dicit,quod prouincia D. Pauli tenetur eas obſeruare, & ipſis gubernari,ſed vtitur verbo *debere*.et non verbo *teneri*,quaſi velit dicere prouinciam Sancti Paoli ad propria ſtatuta obligari, ſicut obligat verbũ *teneri*, quod abſolutè neceſſitatis debitum importat; ad ſtatuta verò prouinciæ Sancti Ioſephi obligari ſicut obligat verbum debere,quod non ita debitum neceſſitatis denotat, ſicut verbum teneri importat,vt in ſuperiorib eſt ſatis explicatũ.

Inſuper quod verbum debere in dicto breui appoſitum licentiam tantum ad iuſtè poſſe vti priuilegijs, & ordinationibus prouinciæ Sancti Ioſephi denotat:patet,nam cum S. D.N.Clemens VIII. in Bulla conceſſa prouinciæ Sancti Ioſephi conceſſerit eidem prouinciæ priuilegium, vt non poſſit viſitari niſi per generalem,aut per fratres diſcalciatos, attendens quod dicta prouincia huic priuilegio poterat renunciare conſentiendo, vt per fratres de obſeruantia viſitaretur,& quod in magnum ipſarum prouinciarum detrimentum poterat euenire admittendo commiſſarios,& viſitatores de obſeruantia, vt ipſi patres diſcalciati affirmãt, ideo S.P.N.in bulla electionis prouinciæ Sancti Pauli, hoc non per modum priuilegij, cui poteſt renunciari,concedit, ſed per modũ legis,& conſtitutionis ſtatuit dicens. *Mandamus quod eadem prouincia Sancti Ioſephi et Sancti Pauli de nouo erecta, niſi per fratres alicuius ex eiſdem ſex prouincijs, quo pedites incedunt vno dũtaxat ſuo more fratrum diſcalceatorum propter eorum humilitatem & regularem paupert item per miniſtrum tantum generalem in commiſſarios pro tẽpore deputandos viſitari nullatenus poſſint nec alius quã huiuſmodi commiſſarios in prouincia S. Ioſephi,& in alia de nouo erecta miniſtrum et alios fratres earum admittere teneantur,neq. debeant.*

Hæc dicta Bulla:conſiderandum autem eſt illud verbum,mandatous, quod legem & cõſtitutionem fieri denotat,& obligat ad mortale in re graui, cuiuſmodi eſt præceptum, quod proponit obſeruandum, cum in eadem bulla ſtatim excommunicatio latæ ſententiæ,ac priuatio quorumque officiorum, & dignitatum contra illos;qui tali conſtitutioni cõtrauenerint ſtatuatur:quę omnia obligationem ſub reatu peccati mortalis euidenter deſignant, iuxta tradita a Nauarro,*a* & a Corduba reſoluta.

a Nauar Manu.c.13.n.56.et 57. Cord.lib.6.

Conſideranda ſunt etiam illa verba,*nec debeant*, quibus ſtatim addita fuerunt verba, *nec teneantur*, quibus ipſe ſummus Pontifex ſignificare voluit,nõ ſolum velle per hanc ſuam bullam eximere fratres harum duarum prouinciarum ab obligatione recipiendi viſitatores non diſcalciatos,ſicut conceſſerat idẽ ſummus Pontifex in alia bulla conceſſa prouinciæ S.Ioſephi.Quod tantum per modum priuilegij dictę prouincię erat conceſſum, cui ipſa poterat ſi vellet renunciare,ſed etiam voluiſſe harum duarũ prouinciarum patres obligare ad non recipiendum alios viſitatores prętet prefatos diſcalciatos, & ſic verbum appoſitum in dicta bulla.ſ.*non debeat*,cum adiungatur verbo,*nec teneantur*,idẽ ſignificat quod non iuſte poſſint,ita vt ſi aliter faciant,aut fieri permittant,hi,ad quos receptio commiſſariorũ,& viſitatorũ ſpectat,mortaliter peccabũt,& pęnis in dicta bulla appoſitis ſubdantur,nec ipſis permitutur huic priuilegio renunciare,cum non vt priuilegium,ſed vt conſtitutio præceptiua, & prohibitiua ipſis proponatur. Nec poſſunt dictæ prouinciæ viſitari a patribus recollectis prouinciarum obſeruantiæ, licet hi pedeſtres incedunt,& diſcalciati ambulẽt,& paupertatem ſectentur,cum in dicta bulla dicatur, vt non viſitẽtur niſi per fratres alicuius ex eiſdem ſex prouincijs,quæ in dicto breui referuntur, de quarũ numero prouinciæ obſeruantiæ, in quibus recollectiones exiſtunt,minimè ſunt. Vnde infertur, quod vt patres Recollecti poſſint prędictas prouincias authoritate patrum generalis,aut commiſſarij generalis viſitare non ſufficit, quod patres prædictarum prouinciarum id petant,cum ipſi non poſſint prædicto decreto renunciare,ſed oportet vt a ſede Apoſtolica,aut a ſedis Apoſtolicæ authoritatem habẽte diſpenſatio obtineatur. Et huic ſententiæ ſubſcripſerunt doctiſſimi Salmanticenſis Academiæ Doctores Gabriel Henriquez Iuris conſultorum primarius,Doctor Leon,& Doctor Gallegos in Iure Ciuili,& Canonico prædictæ Academiæ profeſſores & digniſſimi primarij.

QVÆSTIO XLVIII.

De religione quoad ſuum eſſe, & differentiam,in quatuor articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur quatuor.

1 *QVid & in quo conſiſtat perfectio religionis.*
2 *Quot ſint in Eccleſia regulæ approbatæ religionum.*
3 *Vtrum ad ſolum Papam pertineat has & alias confirmare religiones.*
4 *Vtrum ſint excommunicati fundantes ſine licẽtia Sedis Apoſtolicæ ſtatum cum votis ſimplicibus.*

ARTICVLVS I.

Quid & in quo conſiſtat perfectio religionis.

RESpondeo dicendo,quod religio,a qua religioſus appellatur,vt ait D. Thom.*b* dicta eſt ſecundum Ciceronẽ, vt refert Iſidorus a religendo, ideſt iterato vel frequenter eligendo ea, quæ ſunt Diuini cultus, quæ in corde frequenter reuoluenda ſunt,a religẽdo Deum, quem negligenter amiſeramus ſecundum Auguſtinum,*c* vel ſecundum eundem Auguſtinum *d* a religando nos Deo. Quę dupliciter conſideratur,primo,ſcilicet,vt eſt virtus, quæ alio nomine appellatur latria,cuius proprium eſt Deo cultum exhibere debitum,ſecundo pro vniuerſitate vel collegio hominum colentium Deum, & de hac in pręſenti eſt nobis ſermo. Et hunc religionis ſtatum Dominus inſtituit,cum tribus votis ſubſtantialibus paupertatis,ſcilicet,obedientię & caſtitatis, vt probant Caniſius,*e* Nazanzenus, Chriſoſtomus, Ambroſius,Origenes, & Damaſcenus,inſpirauit hominib. religionum inſtitutoribus varios gradus religioſæ vitæ,qui diſtinguuntur quaſi ſpecie. Primum ex operibus, quæ tanquam in finem proximum ordinantur, perfectio enim vitæ Chriſtianæ in charitatis actibus,ſeu operibus circa Deũ, & proximum cum trib. votis eſt actio quaſi generica,differẽtia verò religionum ſumitur ex diuerſitate operum charitatis tãquam ex obiecto & fine proximo, vt ait D.*f* Thomas, ſed contra citat Neſtorium Abbatem apud Caſſianum *g* & diſtinguit religionẽ in tres gradus ſeu ſpecies iuxta triplicẽ rationem vitæ actiuæ

b D.Th.2.2.q.81.art.1.

c Aug.li.10.ciuit.Dei.

d Aug.de vera religio.

e Caniſius li.2.mar.c.12.Hieron.contra Iouini.& in epiſt.de ſeruã.virg.Nazian.in exho.ad virg. Chriſoſt. hom.17.ad populum Amb.li.1.de uirg.Orig.in Matth.10.et li.7.cõtra Celſum Damaſc.in Epiphan.

f D.Th.2.2.q.188 art.2.et ar.4.in argum.

g collat.14.c.4.

activæ contemplativæ & mixtæ, ſed Auguſtinus *a* ſolum expreſſit activam, & contemplativam, ſub quibus tamen intelligitur mixta ex vtraque iuxta late tradita a D. *b* Thoma, & Bellarmino. Secundo diſtinguuntur ex obſeruantijs iuxta tradita ab eodē D. *c* Thoma, vt arbores diſtinguūtur primo & principaliter ex fructibus, ſecundo ex folijs quibus fructus protegūtur a malis, ſic religio ordinatur primo ad fructus charitatis & cōtemplationis erga Deum & charitatis erga ſe ipſum & proximos, & hoc etiā tenet D. *d* Thomas. Secundario diſtinguuntur religiones per obſeruantias, vt itidem tenet D. *e* Thomas, vt circa modum paupertatis, aut obedientiæ, & circa corporis caſtigationem in victu & veſtitu per ieiunia, opera manualia, nuditatem, clauſurā, vt Carthuſiani eam ſeruant quaſi reus in carcere, aut potius, vt ſponſa in turri cuſtoditur.

Quidam primatum perfectionis tribuere videntur vitæ ſolitariæ, in qua anachoritæ vacant cōtemplationi cum auſteritate, & ſeueris pœnitentijs, & mortificatione carnis, finis enim ſolitariç vitæ eſt cōtemplatio Dei & diuinorum, vt ait Caſſianus, *f* & Anachoritæ vt Paulus, & Antonius ſe totos dederunt contemplationi ad contemplationem vitç beatç, prout aſſerit Bellarminus *g* cum D. Hieronymo, Auguſtino, Bernardo, & D. *h* Benedicto. Et Caſſianus *i* hanc præferre videtur alijs vitis & hāc etiam tenet D. Th. *k* Auguſtinus, & alij relati a Nau. vbi aliqua de laude clauſuræ adducit, vnde religio Carthuſienſis præfertur alijs ob contemplationis viam cum ſeruentur ſilentium, chorus, aſperitas vitæ, clauſura, abſtinentia carnium etiam in morbo, cilicium perpetuum de quib. D. *l* Bernardus, & retinet ferè ſine mutatione antiquum rigorem diſciplinæ, & excedit in obedientia, vt probat Carthuſianus, *m* & eſt tutior, & remota a periculis proximorū, hinc ab alijs religionibus conceditur petita licentia prælati licet non obtenta tranſire ad Carthuſienſes (de quo infra dicemus) quod ad perfectam tutioremq; vitam fieri dicunt D. *n* Antoninus, Ioānes Andrças, Petrus Sutor Carthuſian. Caſſaneus, & Nauarrus.

Alij præferunt ordinem Ciſtercienſem ob eadē ferè cauſas. Et hanc opinionem per quandam decretalem *o* Alexandr. III. tenet gloſſa ibi, & hinc non licet tranſitus ad ordinem Carthuſienſem ex conceſſione Eugenij IV. de quo infra diſputabitur. At prędicti non bene callent, cum vita in ſocietate, & cęnobijs degentium ſit tutior, & fragilitati humanç accommodatior, vt tenet D. Th. *p* & D. Baſilius id ipſum innuit agens de periculis ſolitarij, & quod debet eſſe iam perfectus ſecundum *q* Damianum, Ioānem Climacum, & Caſſianum, qui refert quod Ioannes Abbas poſt triginta annos abiit in Eremū, ſed tandem rediit in communem perfectioremq; vitam, B. *r* Benedictus inter quatuor gradus monachorum in ſecundo ponit Anachoritas, præterea Henriquus de *ſ* Gandauo ait ſtatum ſolitarij nō eſſe propriè ſtatum religionis; quia ad ſtatum religioſi pertinet, vt ſit ſub obedientia Prælati, qui vi coactiua dirigat in regulam perfectionis, ſed quod vita in cęnobiis, & ſocietate habet ſtatum religioſi.

Alij perfectionem huius vitæ conſtituunt in ſeuera & rigida auſteritate, qua frænatur cupiditas, ait enim Augu. *t* quod nutrimentum charitatis eſt diminutio cupiditatis, & citant in ſuum patrocinium D. *u* Thomam, ſuper quem de hoc agit Suarez, tradit etiam laborioſus *x* Syluester: ſic Minoritæ præferunt ſuum ordinem alijs omnibus ordinibus, prout tenet D. *y* Bonauentura, & quia extenditur ad proximos, prout tradit Corduba, *z* & tenet Angelus, & Ioannes de Pecano Archiepiſcopus, prout

a Aug. li. 19. de ciu. c. 19. et ſer. 17. de ver. Dñi.
b D. Th. opuſc. 18. de perfec. vi. ſpir. ca. 6. & 7. Bellar. lib. 2. de monac. c. 3.
c D. Th. 2. 2. q. 188. art. 1.
d D. Tho. in d. opuſc. c. 6. 7. 13. & 14.
e D. Tho. vbi ſup.
f Caſſianus col la. 19.
g Bell. li. c. 39.
h Benedic. in regu. c. 1.
i Caſſianus collect. 14. c.
k D. Th. opuſc. 18. c. 13. & 54. & 2. 2. q. 188. art. 8. & q. 189. ar. 8. Augu. de merib. Eccl. c. 31. Nau. in ca. ſtatuim. nu. 32.
l Berna. lib. ad fratr. de mont. Dei poſt princ.
m Carthuſia opuſc. de perfec. monac. a. 21.
n Anto. 3. p. tit. 16. c. 1. §. 6. et 2. p. hiſto. tit. 15. c. 22. §. 1. And. in c. ſine de regu. Caſſa. 4. p. Catalog. glor. mundi cōſid. 52. et 62. Naua. c. 27. n. 106. & in c. ſta. n. 31. et 32.
o c. nō eſt nobis iuncta. gl. ibi. de regul.
p D. Th. 2. 2. q. 188. ar. 8. Baſil. regu. 7. ex in ſe diſp.
q Damian. epi. 9. clima. gra. 4. de obedientia ad mediū Caſſ. col la. 9. c. 6. et c. 4.
r Bened. in ſuis reg. c. 1.
ſ Gādauo. quod lib. 2. q. 24.
t Aug. to. 4. lib. 85. q. 36.
u D. Tho. 3. p. q. 40. artic. 2. vbi Suarez diſ. 28. §. 3.
x Syl. ti. relig. 4. §. 1. ver. 3.
y Bonau. ſu. regu. min. c. 2. q. 9. & q. in reg. q. 12. & 13. to. 1. z Cord. in introd. reg. q. 2.

refertur in ſpeculo fratrum minorum, & deinde inferunt licere tranſitum ab alijs ad Minoritas, & generaliter ad ordinem, qui habet maiorem vitæ ſeueritatem, hanc dicunt communem Canoniſtarum *a* Syluester, & Angelus.

At reuera ſententia & communis Theologorum affirmat perfectionem vitæ non ſumi ex aſperitatibus. Et hæc eſt ſententia D. *b* Thomæ, Nauarri, Gregorij Lopez, & innuit Ioannes *c* XXII. quia auſteritas non eſt finis, nec; medium neceſſarium, ſed ex ſecundarijs eſt multis peruttile, vt potio & medicina amara eſt apta quibuſdam morbis.

Alij ſupremum perfectionis gradū tribuunt cuidam vitæ actiuæ, vt tenent Doctores iuriſperiti Albericus *d* Iaſon, Lucas de Pena, Hoſtienſis, Neuizanus, Caſſaneus. Quare quidam ex eis commendant officium iudicis & aduocati, quo ſeruiunt proximis in bonum commune. Nec, dicunt, obſtat, quod ſolicitudo erga fratres impedit contemplationem Dei, & ſuauem actum diligēdi, nam reſpondet D. *e* Thomas, quod hoc, quod eſt proximorum curam gerere, eſt inſignis actus exterior charitatis. At his reſpondetur, quod contemplatiua pręſtat purè actiuç vitæ, vt probant patres ſuper illud Lucæ: *f* Maria optimam partem elegit & probat D. *g* Thom. rationibus ſumptis ex Ariſtotele in ſuis ethicis, quas dilatat D. Antonin. Et addit Henriquus de Gandauo, quod illa actiua, quæ ad communem proximorum ſalutem procurandam extenditur, & in homine perfecto ſupponit contemplatiuam, quæ eſt mixta, pręfertur contemplatiuæ & actiuæ, quam mixtam Chriſtus & Apoſtoli ſunt profeſſi, Chriſtus enim Dominus profeſſus eſt vitam mixtam, vt ex Euangelio probat D. *h* Thomas, & Iſidorus, & hanc etiam profeſſi ſunt Apoſtoli, vt notat D. *i* Baſilius, & diffuſe diſputat D. Auguſtinus, & hāc mixtam pręferri alijs vitis probant D. *k* Bonauentura, & Bernardus, vt Aioth, qui vtraque manu pugnabat. & ſic eſt communis Theologorum opinio vt poſt D. *l* Thomam probant Doctores, & probat poſt D. Bonauenturam Corduba ſuper regulam fratrum minorum: Hęc dicta ſint in communi. Ex conſulto autem nolo reſoluere, quæ perfectior ſit religio in particulari, ſolū enim ſufficit dicere in communi, quod illa eſt perfectior, quæ magis accedit ad vitam actiuam, & contemplatiuam id eſt ad mixtam, vt patet ex dictis, reſoluere aūt diſputando hanc vel illā particularem eſſe perfectiorem, quęſtio eſt quæ in aliquorum animis, quorū religiones pro ſuo velle nō ita alijs præponūtur, aliquid pęnæ poteſt incurrere. Vnuſquiſq; autem religioſus primę vocationis ſuæ religionis contentus ſtudeat perfectus euadere in charitate, in qua perfectio ſubſtantialiter conſiſtit, prout tradit D. *m* Thomas, & Ioannes XXII. *n* definit, cum charitas ſit vinculum perfectionis, vt ait Apoſtolus *o* dicēs etiam, quod finis pręcepti ſit charitas; ſtudeat etiam perfici in obſeruatione votorū, & conſiliorum euangelicorum, quæ ad charitatem ordinantur ſubtrahendo, quę impediunt frequētem Dei cultum, & progreſſum charitatis, vt charitas tutius conſeruetur, prout aiunt D. *p* Th. Soto, Nauarro, & Sarmiento; ita vt exiſtens in natura corrupta viuat, ac ſi eſſet in ſtatu innocentiæ, & ac ſi eſſet in gratia confirmatus. Nec ſupradictis obſtat, quod multi patres videntur conſtituere ſtatum perfectionis in obſeruatione conſiliorum, vt patet ex traditis a Martinez *q* de Cantalapiedra. Nam reſpondetur cum D. Thoma *r* ſequēte Caſſianum, & cum Bannez, quod ipſi non conſtituunt ſtatum perfectionis in conſiliorum obſeruatione, ſed conſtituūt viam tutiſſimam ad perfectionem ipſorum cōſilio-

prep. 2. Ang. v. religioſus 18. 3. p ſpec. fra. min. fol. 71.
a Syl. v. relig. 4. §. 1. v. 3. Ang. vbi ſup.
b D. Th. 2. 2. q. 188. ar. 6. ad 3. Na. in c. ſtat. n. 14. Greg. Lop. 1. l. 9. gl. 3. t. 7. p. 1.
c extrau. quorūdā et extrauag. ad conditorē de ver. ſignif.
d Alb. in l. p diuerſos. C. mandā. v idem vbi Iaſ. col. 3. in l. 1. ff. de iuſt. & iu. Pen. in l. 2. C. de dign. col. 2. Hoſtien. in proe. ſū. col. 4. Caſ. gl. vita. 4. p. cathal. mund. conſ. 1.
e D. Th. opuſc. 19. c. 13.
f Luc. 10.
g D. Th. 2. 2. q. 18. a. 1. Ariſt. 10. eth. c. 4. §. 4.
h D. Th. 3. p. q. 40. art. 1. ad 2. Iſid. li. 1. de differ. c. 29.
i Baſi. regu. 7. Aug. 19. d. ciu. q. 19.
k Bonau. lib. 4. phare. c. de ac. et cōtēp. to. 1. Ber. de vita ſolit. ad fratres de mōte Dei. col. 3.
l D. Tho. 2. 2. q. 188. ar. 6. et opuſc. 19. cōtra impugn. reli. c. 1. ad fi. dd. in 4. d. 38. Bonau. in vita Chr. c. 46. et ſu. regu. q. 18. Corduan. in reg. min. in introdu. q. 2.
m D. Tho. 2. 2. q. 184. a. 77. ad 1. et q. 188. a. 2. et q. 183. art. 6. & 7.
n in extra. ad cōditorem v.
o Ad Coloſ. 3.
p D. Tho d. q. 184. a. 5. et Na. in c. nō dicatis. n. 12. et 21. Sarmien. 1. p. de redd. eccl. 1. p. ca. 1. num. 136.
q Martin. l. 8. Hyppol. cap. 2. D. Th. vbi ſup. Bannez 2. 2. q. 24. ar. 6. dub. 5. fund.

Digitized by Google

tum obſeruationem, quia per conſilia tutius conſeruatur charitas, et exercentur frequentiot actus illius.

Studeat inſuper religioſus, ſemperque ante oculos habeat proprium finem ſui propoſiti, finis enim in practic s eſt principium, vt ait Ariſtoteles, *a* & tradit D. Thomas, & ſæpè D. Gregorius ſuper illud Iob, *b ſuper quo baſes eius, id eſt*, intentio finis, vnde Ariſtoteles cœpit Ethicas a fine & felicitate, quia, vt ait in Politicis, omnia eligimus alterius boni cauſa præter felicitatem, quæ eſt finis, vt Sagittarius dirigit aciem in finem & ſcopum. Et cuiuſque regularis diſciplinę conſiliorumque obſeruatio eſt decens vita ad diſcendam, aſſequendamque perfectionem charitatis, & Chriſti imitationem. Quare in communi concludendo dico, quod maior perfectio religionis ſumitur ex meliori fine & proximo quando medijs aptioribus, & efficacioribus ordinatur ad charitatem Dei, & proximi, non autem ex aſperitate, vitæ & alijs obſeruantijs ſumitur abſolutè pręcipua perfectio, ſed in quantum ipſa aſperitas vitæ & obſeruantiæ regularis ad charitatem Dei & proximi ordinantur; non poteſt ergo ex ſola vitæ auſteritate perfectio menſurari, ſed omnia conſideranda ſunt, præſertim finis, mediaque omnia quatenus talis fini ſunt magis accommodata, ita vt non vnum tantum, aut alterum medium per ſe conſideretur, & cum alio conferatur, ſed vniuerſa mediorum & viuendi ratio. Nam interdum, quod de corporali auſteritate remittitur, alijs laboribus compenſatur, & præſertim omnium ſpiritualium affectuũ diligenti ac continua moderatione, & omnium humanorum, & bonorum abdicatione ac denique vnica voluntatis renunciatione, quæ ad perfectionem obtinendam maximè confert, vt ex multis probat doctiſſimus Suarez. *c*

a *Ariſt. 2. phyſic. c.* S. D. *Tho.* 1. *p. q.* 82. *art.* 1. *Greg* 28. *mora. c.* 13.
b *Iob* 38.
c *Suar. in* 2. *p.* 2. *to. q.* 41. *diſp.* 28. *ſeſſ.* 1.

Vnum tamen volo in præſentiarum adducere, ad quod debent maximè attendere religioſi, ipſos eſſe in ſtatu peccati mortalis, non tendendo ad perfectionem, docet enim implicite Diuus *d* Thomas, & ſuper eum explicite Caietanus, quod religioſus non habens animum tendendi ad perfectionem, (qua quis in hac vita fertur in Deum ſemper niſi quantum neceſſitas præſentis vitæ requirit, quæ eſt poſſibilis in via, non tamen eſt communis omnibus habentibus charitatem, quæ perfectio eſt ſecundum regulam ſuam) eſt in ſtatu peccati mortalis, licet non ex eo ſolum, quod actu nõ tendat in eam. Quæ conclusio ſecundum Nauarrum *e* eſt terribilis multis religioſis, qui neque actu, ſeu actualiter, nec virtute, ſeu virtualiter habent animum ſe in dies magis in charitate perficiendi, neque curant plus quam boni clerici ſeculares, vel laici ad eam tendere. Pro huius autem terribilis dicti explicatione nota, quod perfectio Chriſtianæ charitatis eſt triplex, prima qua totum cor hominis actualiter ſemper fertur in Deum, & hæc perfectio eſt charitatis patriæ, quæ non eſt poſſibilis in hac vita, in qua impoſſibile eſt propter humanæ vitæ fragilitatem & infirmitatem ſemper actu de Deo cogitare, rebuſque diuinis, eiſdemq. frui prætermiſſis alijs. Secunda qua quis fertur in Deum ſemper, niſi quatenus neceſſitas præſentis vitæ requirit, quæ eſt poſſibilis in via, nõ tamen eſt communis omnibus habentibus charitatem. Tertia eſt qua quis habitualiter tãtum cor ſuum ponit in Deo ita ſcilicet, vt nihil cogitet & velit, quod Diuinæ dilectioni ſit contrarium, quæ perfectio eſt communis omnibus charitatem habentibus, nemo enim poteſt eſſe bonus ſine illa, & cum ea quilibet eſt talis, quia illa excludit peccatum mortale, & excluditur ab ea, vt in ſacris *f* canonibus dicitur, & tradit D. Thomas.

d D. *Th.* 2. 2 *q.* 184 *ar.* 5 *ad* 3. *vbi Caiet.*
e *Naua in ca. quia pertio.* 12. *q.* 1. *nu.* 10.
f *c. cui renũciatur.* 12. *q.* 1. & *c. charitas.* 2. *de pœnit. diſt.* 2. D. *Tho.* 2. 2. *q.* 84. *art.* 12.

ARTICVLVS II.

Quot ſint in Eccleſia regulæ approbatæ religionum.

RESpondeo dicendo, quod D. *g* Antoninus, ait quod quatuor ſunt regulæ ab Eccleſia approbatæ, ſub quorum aliqua militant omnes religioſi Eccleſiæ Catholicæ. Prima eſt Diui Baſilij, ſecunda D. Benedicti, tertia D. Auguſtini, Quarta D. Franciſci. Et prout tradit Nicolaus *h* Boerius regula Diui Auguſtini fuit tertia, quod ex quodam decreto videtur comprobari, in quo Papa approbatas regulas enumerans primo loco conſtituit regulam D. Baſilij, ſecundo verò D. Benedicti, tertio D. Auguſtini, a quo habuiſſe initium dicunt regulares canonici eorum regulam, & *i* idem dicit Felinus, *k* & idem Nicolaus Boerius. Vnum autem eſt certiſſimum, quod ordo ſancti Baſilij eſt primus, & antiquior, vt ait idem Boerius ſecundum Cardinalem *l* Alexandrinum, qui fuiſſe videtur tempore Simachi Papę, vt ex quodam eius decreto *m* patet. Et idem author ait, quod forte in eo decreto non loquitur Papa de Beato Baſilio, ſed de Patricio Baſilio, qui vices gerebat Odoacris Regis, de quo fit in quadam decretali *n* mentio. Cathuſienſes tamen, quorum caput eſt in Delphinatu, nõ militant ſub aliqua iſtarum regularũ, ſed habent ſua ſtatuta pro regula, & habentur ſecũdum D. Antoninum Florẽtinum in magna veneratione ab Eccleſia, de quibus in extrauaganti *o* Martini Quarti incipiente, *viam ambitioſæ* habetur. Et ſic non vna tantũ, ſed plures ſunt religiones Deo famulãtes, vt in quadã dicitur clementina, *p* & in alia decretali, & notat Ioãnes Andreas. Et ſub regula D. Auguſtini, vt inquit Antoninus, militant omnes canonici regulares, & fratres Prædicatores, quod ipſum ait Ioannes *q* Andreas, militant etiam multæ aliæ religiones, prout in quadam copioſa tabula, quæ communiter a patribus Auguſtinienſibus circumfertur, continetur.

Sub regula autem D. Baſilij, quæ fuit prima, militant omnes monachi orientalis Eccleſię, atq. etiam occidentalis. Fratres vero Carmelitę aliquando ſub ea fuerunt, de qua aliqua tradit Baldus. *r* His autẽ nouiſſimis temporibus fuit quinta quędam regula inſtituta pro religione Societatis Ieſu ſub quibuſdam inſtitutionibus, de qua in primo tomo fecimus mentionem.

g D. *Anto.* 3. *p. tit.* 16. *c.* 1. *§.* 5.
h *Boer. in tra. de vit. Eremit. nu.* 2.
i *c. periculoſum* 18. *q.* 2.
k *Fel. in rub. de maior. & obed. Boer. in tractа. de auctor. magni Concilij, & in Parlamen. regni in* 2. *in magna addit.*
l *Card. in c. & epiſcopos* 17. *diſ.*
m *c. bene quidẽ* 96. *diſt.*
n *c. Eccleſia S. Mariæ de conſtitut.*
o *Extrauagã. viam ambitioſæ de regul.*
p *Clem.* 1. *de electi. c. vn. de relig. domib. li.* 6. *Io. And in c. ſane de reg.*
q *And. vbi ſu.*
r *Bal. in auth. ſi qua mulier. C. de epiſ. & cle. et conſilio* 120. *in fi. & clarius cõſil.* 80. *incipit ſu. infraſcript. vol.* 2

ARTICVLVS III.

Vtrum ad ſolum Papam pertineat has, & alias confirmare religiones.

RESpondeo dicendo, quod ad Papam pertinet confirmare nouum religionis inſtitutum, & Pontifex, aut Concilium errare non poteſt approbando religionem, in qua fit vera profeſſio cum tribus votis eſſentialibus paupertatis, obedientiæ, & caſtitatis, prout reſoluunt Cano. *ſ* Bannes, Hieronymus Plati, Vvaldẽſis, Cliouens, Bellarminus. Et Valẽtia affirmat oppoſitum eſſe errorẽ, quia vt Eccleſia non poteſt errare circa bonos mores, & legẽ de moribus, ita non poteſt errare eccleſia, neque Papa in confirmatione religionum, cum ad bonos mo-

ſ *Cano. lib.* 5 *de locis. c.* 5 *ad fin. Bannes* 2. 2. *q.* 1. *ar.* 10. *dub.* 8. *Plat. li.* 1. *de relig. ſta.* 2. *Vval. li.* 3. *de ſacra. c.* 9. *Clitone. li. de votis monaſt. Bellarm. lib.* 4. *de mon. c.* 4. *Valen. lib.* 8. *Analyſis de fide c.* 3.

mores per inear confirmare conſtitutiones, & regulam propriam religionis, quæ proponitur toti per orbem Eccleſiæ, vt iuxta eam perfectionis regulam fideles vitam ſuam informent eſſet; autem contra officium paſtoris, ſi malam religionem probet, & veneno pro ſalutari cibo paſcat oues, vt nec errat Pontifex in canonizatione ſanctorum, quorum vitam, & mores proponit imitanda toti Eccleſiæ. Et hoc etiam tenet D. Thomas *a* id probans ex quo ſani decreto *b* dicente. Nulli fas ſit ſine ſtatus ſui periculo, vel diuinas conſtitutiones, vel apoſtolicæ ſedis decreta temerare, quia nos qui potiſſimi ſacerdotis adminiſtramus officia, talis tranſgreſſionum culpa reſpiciet, ſi in cauſis Dei deſides fuerimus inuenti. Hæc Hilarius Papa in dicto decreto.

a D. Thom. opuſ. contra impugna.
b ca. nulli fas. 25. q. 1.

Quid in ſignificant Epiſcopum, qui ſuæ diœceſis confirmat ſtatuta poſſe confirmare regulam nouæ religionis cum propriis ſtatutis: nam, & Beatus Baſilius Epiſcopus in Oriente, & Græcia inſtituit monaſticum ordinem. Et Beatus Ambroſius cum propria regula fecit monaſterium Mediolanenſe, vt refert Auguſtinus. *c* Et Diuus Ambroſius *d* poſtquam baptizauit ipſum Auguſtinum, ait, induimus nouum hominem Cucula, & Cingulo coriaceo. Præterea idem Auguſtinus, ait ſe Hippone feciſſe monaſterium monachorum, antequam eſſet Epiſcopus, ſed cum Barbarorum incurſione diſſipatum eſſet, quidam ex eis monachis venerunt in Italiam, & per Pontificem coadunati, & ad regulam Diui Auguſtini reformati ſunt per Innocentium Quartum anno Domini milleſimo ducenteſimo quadrageſimo tertio, vt referunt *e* Antoninus & Sabellicus, quamuis *f* Nauarrus neget hunc eſſe ordinem Diui Auguſtini, de quo *g* Genebrardus, & Hieronymus Plati.

c Augu. lib. 5. confeſſ. c. 6.
d Amb. 3. par. ſerm. 94.
e Anto. 3. p. hiſtor. tit. 24. c. 14. Sabel. a. Aen. 9.
f Nau. in c. ſtatu, nu. 9 de reg. Auguſ. tom. 10. ſer. 5 a. ad frat. in Eremo
g Genebr. lib. 4. chron. Plat. li. a. de ſta. reli. c. 22.

At ſanè cauſa religionis pertinet ad Papam, cum proponatur toti Eccleſiæ quaſi lex & regula perfectionis, vt eſt communis Theologorum. Nec hoc D. Thomas negauit, vixit enim poſt Bonifacium *h* Octauum, qui id definiuit Papæ reſeruari: etenim religionis inſtitutor, vt Apoſtolos fecit religioſos, ita eis dedit apoſtolicam authoritatem, qua inſtituerent formam nouæ religionis ſalua ſubſtantia illius in tribus votis eſſentialibus, & ſolus Pontifex, qui in Apoſtolicam ſedem ſuccedit, inſtituit, quæ forma & ſolemnitas ſufficiat ad profeſſionem habentem a Chriſto Domino; vim ſoluendi matrimonium ratum, vt authoritate diuinitus data inſtituit formam ſacramentalium, quibus Deus vim eximiam concedit. Ad illud autem Beati Baſilij reſpondeo, quod Nazianzenus in oratione in laudem Baſilij ait, ritu monachorum ad ordinem & formam religionis propriam redegiſſe. Quare Baſilius non tam inſtituit, quam reformauit religionem: nam in quadam epiſtola *i* meminit monachorum, qui diſperſi erant per Aegyptum ſub Antonio, vt refert Athanaſius in vita Antonij, & per Paleſtinam ſub Hilarione, vt ait etiam Hieronymus in eius vita & in Meſopotamia. De regula autem D. Baſilij vide ſynodum Octauum Gelaſij *k* Papæ & Innocentium *l* ſecundum.

h c. vn. de vo. libr. 6.
i Epiſt. 63.
K ca. definiuimus 18. q. 2.
l c. pernicioſum. 16. q. 2.

Ad aliud autem D. Auguſtini reſpondetur, prout refert Poſſidius *m* in vita eius, quod non inſtituit nouum ordinem, ſed reformauit ordinem clericorum, vt colligitur ex eodem D. Auguſtino, *n* vt etiam referunt Concilium Aquiſgranenſe, D. Antoninus, Volaterra. Turrecremata, & Nauarrus.

m Poſſid. c. 5.
n Auguſ. de cõ. vit. cleri.
o Conc. Aquiſg. c. 512. Anto. 2. par. hiſt. tit. 15. c. 16. § 7. Volater. an. li. 21. poſt. pri. Turrecr. in c. nolo. 12. q. 1. Nau. in ca. ſtatu. nu. 9.

Et multò minus hi qui nõ erant Epiſcopi, vt Beatus Antonius, qui non fuit monachorum author, aut Eremitarum, ſed incitator, & ſic Athanaſius in vita Antonij (quam ab illo deſcriptam agnoſcunt patres apud Bellarminum *p*) refert Antonium iuuenem a ſene iam diu monacho petiiſſe fieri monachum, ſed Diuus Hieronymus in vita Pauli ait: Antonium dici authorem vitæ Eremitæ, vt vocat Athanaſius, nõ quod omnes præceſſerit, ſed quia omnia ſtudia ab ipſo ſunt inciata.

p Bellar. lib. 2. de monachis c. 4.

Bruno doctor Colonienſis cum ſex ſociis iuit in Eremum Gratianopolitanum, & dedit initium ordini Carthuſienſi anno milleſimo octuageſimo quarto elapſis decem annis poſt ordinẽ Ciſtercienſem vt tradunt Genebrardus *q* Sigibertus, Polydorus, Volaterra, & Antoninus, idque reuelatum eſt Hugoni, eius diœceſis Epiſcopo horum ordines tacito ſcientis Pontificis conſenſu approbati ſunt.

q Geneb li. 4. c. 351. Sigib. Chr. Plat. li. a. c. 21. Polyd. de inuẽt. li. 7 c. 3. Vol. li. 25. Ant. 3. p. hiſ. Faciſcul. temp.

Denique, quia quidam cum periculo prauæ doctrinæ religiones inchoabant, Innocentius *r* Tertius in Concilio Lateranenſi, cauit ſub excommunicatione latæ ſententiæ, ne quis ſine expreſſa Pontificis approbatione religionem inſtitueret.

r c. nimia de relig.

Et non errat Pontifex imprudentia, dum nouam religionem approbat præmiſſa diligenti regulæ, & inſtituti examine, quia approbatio, & promulgatio religionis proponitur a ſolo Pontifice ſoli Eccleſiæ tanquam regula perfectionis addiſcendæ, vt lex ad bonos mores pertinens. Nec obſtat, quod aliquæ religiones approbatæ ſunt extinctæ a Sede Apoſtolica. Nam reſpondetur, quod interdum procedente tempore, quædam religiones, quæ deficiunt à priſtino inſtituto, extinguntur tanquam inutiles, vt Templariorum, & Humiliatorum; nam lex vetus veniente meliori Chriſti religione abrogata eſt, vt patet ex D. *ſ* Paulo, cum prius fuiſſet vtilis & ſãcta.

ſ Ad Heb. 7.

ARTICVLVS IV.

Vtrum ſint excommunicati fundantes ſine licentia ſedis Apoſtolicæ ſtatum cum votis ſimplicibus.

Reſpondeo dicendo, quod licet Bonifacius *t* Octauus ſub excommunicatione latæ ſententiæ prohibuerit, ne quis religionem nouam inſtitueret ſine expreſſa ſedis apoſtolicæ approbatione, hæc tamen cenſura non comprehendet eos, qui ſtatum cum votis ſimplicibus inſtituerint: nam ſtatus beatarum cum votis ſimplicibus non eſt religio, ſed modus viuendi honeſtus. Et ſic tenet *u* Syluester poſt Innocentium, quod Epiſcopus poteſt aliquem acceptare ad profeſſionem, licet non intret monaſterium, nec profiteatur certam regulam, ſed ſtet in domo ſua ſub obedientia Epiſcopi, cui præfigatur ab Epiſcopo certus modus viuendi. Quod argumento cuiuſdam *x* decreti comprobat: & ita tenet poſt alios Syluester, *y* Nauarro, & Soto huiuſmodi ſtatum nõ eſſe religionem, ſed eſſe quendam modum honeſtum viuendi, qui in lege partitarum eſt approbatus, vbi Gregorius Lopez de hoc etiam tractat.

t c. nimis de relig. dom.
u Syl. tit. regul. 3. nu. 14.
x c. ſi vir. 27. q. 2.
y Sylu relig. 1. n. 1. Nauarr. de orat. not. 7. nu. 24. & in c. cum dicatis de regu. n. 15. Sot. li. 7. de iuſt. q. 5. art. 7. Greg in l. 17. ti. 1. p. 7. vbi Grego. in glo. 12. & 13.
z l. to. q. 11. ar. 6

At per vota etiam ſimplicia in Societate Ieſu ſiũt vere religioſi, prout in primo tomo *z* late defendimus. De diſtinctione autem voti ſolemnis, & ſimplicis infra in hoc tomo agemus.

QVÆSTIO XLIX.

De religione quoad eius ſpecies & membra, in quatuor articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur quatuor.

1 *Vtrum ſint aliqui ordines mendicantes.*
2 *Vtrum Societas Ieſu ſit ordo mendicans.*

3 *Vtrum regulares canonici Eccleſiarum Cathedralium eiuſdem ſint ordinis & rationis cum reliquis canonicis regularibus.*

4 *Vtrum Eremitæ ſint vere religioſi.*

ARTICVLVS I.

Vtrum ſint aliqui ordines mendicantes.

RESpondeo dicendo, quod religionis nomen, ait Cicero, a relegendo libros diuini cultus eſt deductum. Lactantius vero a religando nos Deo. Auguſtinus a religendo Deum, quem dimiſimus religionis nomē deduxerunt. Nec deſunt, qui a relinquendo deduci illud opinentur, quaſi Deo dicata ſeparata ab humanis eſſe debeant; ſed Lactantiana deductio mihi magis conſona, & linguæ Latinæ & ſignificato videtur. Quod etiam placuit Ioanni *a* Trullo, nam religioſa Deo addicta vocamus, & religioſos Deo deditos & religatos vſu frequenti dicimus. Quæ religionis ethymologia a Cardinale Caietano *b* probatur, & hanc amplectitur Soto *c* dicens religionis nomine communi vulgarique ſignificatu vniuerſos comprehendi mortales, ac præcipuè Chriſtianos, quatenus Deum virtutum officijs ſecundum legis præcepta colunt: at verò per Antonomaſiam illis tribuitur, qui vltra præceptorum culturam, conſiliorum ſtatum compeſcunt, ſiue religio a religando dicatur nempe, quod præter præceptorum nexum artiori ſe vinculo religant, ſiue a relegēdo dicti ſint, quippe qui omnia, quæ ad cultum Dei pertinent, tractent: cum his cōuenit Ioannes Climacus a Dionyſio Carthuſiano *d* citatus dicens, monachus eſt, qui ſolum, quæ Dei ſunt, agit, cogitat, loquitur, Chriſto vnitus omni tempore, loco, & negotio. Et ſic religio ſi definiatur definitione quidditatiua, eſt ſtatus pœnitentiæ exercitium, & ſchola perfectionis, prout ait D. *e* Thomas, hac enim methodo facilius ad charitatem Dei & proximi peruenitur. Inter alias autem religiones illæ ad charitatem Dei, & proximi maximè accedunt, quæ inter mendicantes connumerantur, quæ ex iure *f* communi quatuor tantum ſunt, ordo, ſcilicet Prædicatorum, & ordo D. Auguſtini Eremitarum, & ordo D. Franciſci, & ordo Carmelitarum, de quibus in primo tomo latè diximus, in quo etiam propoſuimus ordinem Societatis Ieſu eſſe ordinem mendicantem, de quo in articulo ſequenti latius diſputabitur.

a Trullus. de perfect. ſtat. canon. reg. c. 1. n. 3.
b *Caiet. 2. 2. q. 8 art. 2.*
c *Sot. lib. 3. de iuſt. q 2. art. 1.*
d *Carth. de reform. clauſt. c. 3.*
e *D. Th. 2. 2. q. 187. art. 2.*
f *cap. 1. de vit. lib 9.*

ARTICVLVS II.

Vtrum Societas Ieſu ſit ordo mendicans.

RESpondeo dicendo in Societate quoſdam ſcholares nuncupari, qui licet non ſint ſolemniter profeſſi, nihilominus tria ſubſtantialia vota emittunt, nec a Societate citra incurſum apoſtaſiæ recedere poſſunt, licet Præpoſitus generalis illos expellere valeat. Qui ſcholares licet nihil in particulari poſſideant, tamen eorum collegia, in quibus ipſi ad diſcendas literas & docendas exiſtunt, bona immobilia, annuos cenſus, pluraque alia in communi retineant, ex quo non poſſunt dici mendicantes iuxta quandam *g* decretalem, ſicut de Carthuſienſibus, qui in communi multa poſſident, in particulari nihil habent, quod non ſint mendicantes conſuluit *h* Abbas, & huiuſmodi nouitij non ſunt propriè de corpore ſocietatis neque immutabiliter religioſi, ſed ex alia parte videtur mendicantes debere nuncupari: nam licet ſint nouitij, inſpecto tamen fine, ad quem intra probationis tempora inſtituuntur, poſſunt etiam quodammodo mendicantes nuncupari, cum vniuſcuiuſque rei finis ſit præſtantiſſimus, & conſiderandus: nam cum vnumquodque alicuius gratia fiat, vt inquit Ariſtoteles, *i* cum ipſi ordinentur ad profitendum ordinem profeſſorum mēdicantium, mendicantes per conſequens debent nuncupari. Animi enim deſtinatio, quæ ex actu inchoato, licet non conſummato deprehenditur, habetur interdum pro opere perfecto & conſumato, licet caſu fortuito, aut alio impedimento non perueniat ad effectum argumento cuiuſdam *k* legis. Quod etiam loquens de nouitio ſcribit Petrus de *l* Ancharano. Præterea licet ipſi habeant bona immobilia, & redditus annuos, poſſunt nihilominus mendicantes dici eo reſpectu, quod ipſi mendicare cogerētur, ſi de facto bona aliqua, aut redditus non haberent, prout probat Rebuffus. *m* Præterea, ſi rectè quis intueatur, ipſi ſcholares, vt ex ſerie conſtitutionum Societatis apparet, nihil poſſident in cōmuni, aut in particulari, nam præpoſitus generalis eſt gubernator collegiorum, & redditυum annuorum diſtributor, quos pro ſcholarium victu & veſtitu, alijſque neceſſarijs, & pro collegij ſuſtentatione expendit, nihil tamen pro ſe, aut ſocietate retinendo, & ſic huiuſmodi ſcholares nihil certi habēt, niſi id, quod a præpoſito generali ex benignitate quodammodo ſuſcipiunt. Hæc & alia pro vtraque parte adducit Horatius *n* Mandoſius.

g c. exiJt. §. porro. de ver. ſign. lib. 6.
h *Abb. conſ. 27. col. 2. li. 2.*
i *Ariſt. 2. phyſic. c. 26.*
k *l. ſi non fuerit. §. quid ergo. ff. de auro. & argen legat.*
l *Anch. cōſ. 69. contra donationem. num. 8.*
m *Rebuf. ſuper concor. de regu. ad prelat. nominat. faciendas. §. v. mendicātib. v. ſicut illi qui in fundatione.*

Loquendo autem de Societate profeſſorum ſine dubio dicendum eſt, huiuſmodi ſocietatem eſſe mēdicantem, & priuilegia mendicantium religionibus conceſſa ad ipſos quoque ſpectare, inſpectis eius conſtitutionibus etiam per ſedem Apoſtolicam confirmatis, quæ confirmatio ad effectum, de quo agimus, fuit neceſſaria, cum religiones, quæ nō ſunt mendicantes ex propria regula, ſed tantum ex eius conſtitutionibus, non veniunt appellatione mendicantium, niſi illæ conſtitutiones ſint per Papam confirmatæ, vt poſt Ioannem Andręam ſcribit Ancharanus *o* dum oſtendit fratres ſeruorum Sanctæ Mariæ non eſſe ordinis mendicantium. His autem conſtitutionibus cauetur, profeſſos huiuſmodi Societatis non poſſe aliqua bona immobilia ſeu redditus annuos in particulari ſeu in communi poſſidere, nec aliqua annua relicta etiam ad vtilitatem ſeu pro ſacramenti luminaribus percipere, nec aliquid pro conceſſionibus, ſeu aliorum ſacramentorum miniſterio, etiam ſub nomine eleemoſynæ exigere, nec arculam, in qua ſolent Chriſti fideles eleemoſynas cōijcere, in eorum eccleſijs, ſeu alibi retinere, adeo, vt huiuſmodi Societas non ſolum in paupertate, ſed in extrema neceſſitate in Domino tantum confidens, qui volucres cæli paſcit, conſtituta videatur, & hoc vt huiuſmodi religioſi ab omni auaritiæ contagione remotiſſimi, & Deo liberius inſeruiant, & ad proximi ædificationem aptiores ſe reddant.

n Mandoſ. de priuil. ad inſt. glo. 9. a n.
o *Anchar. in c. 1. not. 4. de relig. dom. li. 6. & cōſ. 321. præmittenda in fin.*

Vnde ex hoc concludendum eſt Societatem hāc prorſus mendicantem eſſe inſpecta mendicantium definitione, quæ eſt vt ij mendicantes dicantur, quibus regula, vel conſtitutio interdicit poſſeſſiones ſiue redditus ad propriam ſuſtentationem, & incerta mendicitas ſolet eis præbere victum per publicum quæſtum iuxta ea, quæ in Iure *p* traduntur vbi gloſſa, Archidiaconus, & Ioannes Andręas tradit etiam Petrus Rebuffus. Si ergo Societas mendicās exiſtit, conſequens eſt, vt ipſa gaudeat priuilegijs mendicantibus conceſſis non communicatione ſolum, ſed ex propria natura, vt in ſimili religione di-

p *c. 1. cōfirmatos. de reli. dom. lib. 6. gl. in c. quorundam v. mendicantium. vbi Archid. & Andreas. de elect. lib. 6. Rebuf. ſuper concor. ti. de regia ad prelati nomin. faciē. §. 1. v. mēdicātes.*

Digitized by Google

a Archid. in c. diacon. 3. d. 93. b gl. in ca. v. de exceſ. prælat.

xit *a* Archidiaconus, vnde etiam pariter ipſa Societas ligabitur conſtitutionibus apoſtolicis de mendicantibus loquentibus, vt qui ſentit commodum, etiam incommodum ſentire debeat, & hoc voluit dicere *b* gloſſa.

Et licet prædicti ſcholares non ſint mendicantes, non ex hoc poſſent facere, quod dicta Societas non ſit mendicans, ſicut & nouitij, qui non ſunt incommutabiliter religioſi, & corpus religionis non conſtituunt, nec dicuntur propria membra religionis non poſſunt operari, quod aliqua religio non dicatur mendicans, ex hoc ſolum, quod ipſi propriũ retinentes in ea exiſtant, cum quibus nouitijs ipſi ſcholares videntur habere aliquam ſimilitudinem, licet enim non poſſint a Societate ad eorum libitum recedere ſicut nouitij, nihilominus exeunt ad libitum præpoſiti generalis, & ſic non videntur eſſe propria, & incommutabilia eius membra, ſicut ſunt profeſſi, qui dicũtur membra inſeparabilia, vt inquit Aretinus, *c* quia illud eſt proprium, & incõmutabile membrum quod a ſuo corpore non ſeparatur iuxta tradita in iure *d* & notata a Bellamera, & Socino. Et quod ipſi ſcholares Societatẽ non conſtituant patet ex quibuſdam literis apoſtolicis Iulij Secundi, in quibus nonnullæ Societatis conſtitutiones inſeruntur, vbi inter cetera dicitur, quod Societas habeat collegia, in quib. ſcholares velut in quodã ſeminario exiſtant, & ſic diuerſa eſt Societas ab huiuſmodi ſeminario. Quod etiam clarius liquet ex alijs literis Pauli Tertij, vbi dicitur, quod ſcholares huiuſmodi peracto ſtudiorum ſuorum curſu, & qui in literis aliquid profecerint in Societatem admitti poſſint, ex quibus verbis neceſſario ſupponitur, quod antea non erant de Societate, neque Societatem conſtituebant. Hæc dicta ſint vt clarius pateant ea, quæ de ſacra religione in primo tomo *e* diximus.

c Aret. in trac. de teſt. glo. 2. v. item relinquit eccleſiæ, n. 2. d c. non liceat de præſcr. c. nõ dicet a capite d. 2. Bellam. cõſ. 2c. col. 1. Socinus conſ. 7. n. c quæſitorum in prin. lib. 1.

e 1 tom. q. 2.

ARTICVLVS III.

Vtrum regulares canonici cathedralium eccleſiarum eiuſdem ſint ordinis & rationis cum reliquis canonicis regularibus.

f Trullus lib. 1. de conuen. & differ. can. reg. ca. 30.

RESpondeo dicendo, prout aſſerit Ioannes *f* Trullus, quod non defuerũt olim ad hodie deſunt, qui in hanc leuem opinionem protrudantur, vt ſibi ſuadeant canonicos regulares eccleſiarum cathedralium non eſſe eiuſdem religionis, & ordinis cum reliquis canonicis regularib. monaſteriorum, collegiatarum inſignium eccleſiarum. Ad quã opinionem refellendam duo idem author facit fundamenta. Quorum primum eſt, quamuis eccleſia cathedralis canonicorum raro, aut nũquam monaſterium aut cœnobium appelletur, quia tamen regularis eſt veriſſime monaſterium, atque cœnobiũ, & conuentus ſi quidem vulgare eſt ſub nomine eccleſiæ monaſterium etiam intelligi atque comprehendi. Hinc eſt, quod D. Auguſtinus in ſua regula octo in locis regularium canonicorum domum, & monaſterium nuncupauerit, quæ tamen eccleſia cathedralis erat.

Secundum fundamentum, vbi eſt idẽ religionis habitus eſſentialis, eademq. ſolemnis profeſſio, ibi idẽ eſt ordo & ratio. Hac enim ratione ac diſcrimine vniuerſæ religiones a ſe inuicem diſcrepant & ſecernuntur. Quibus prædictis fundamentis reſoluit prædictus author dubitationem in articulo propoſitam per ſequentem concluſionem.

Sit concluſio, Omnes Canonici regulares tam eccleſiarum cathedralium ſiue monaſteriorum eiuſdem ordinis & religionis ſunt, vbi enim idem eſt habitus & profeſſionis ratio, ibi eſt eadem iuris diſpoſitio, ſed vniuerſi Canonici regulares eandẽ profeſſionem emittunt, eundemque habitum gerunt, nempe togam lineam, igitur omnes Canonici regulares, canonici etiam cathedrales ſunt cum reliquis eiuſdem ordinis, & religionis, nemo enim profecto vir cordatus non leuiculam rationem exiſtimaturus eſt, quod hoc ſola exigui momenti conſideratione, quia, ſcilicet, Eccleſia alioquin regularis cathedralis eſt monaſteriũ eſſe iam deſinat, ipſiuſque Canonici a veterum regularium canonicorum prædicamento, & conſortio excludantur, ad hoc ſacre defendendum iudicium Eccleſiæ cathedralis nõ impertinens eſt. Præterea hoc conſtat ex his, quæ tradit *g* Florentinus in Eccleſia cathedrali Oxemẽſi in regno Caſtellæ ſub dedicata Epiſcopo inſtituti fuerunt canonici regulares, e quorum numero, & canonicus, & ſuperior erat Beatus Dominicus; erat autem profeſſus ſecundum regulam B. Auguſtini, quam poſtea ſuis fratribus prædicatoribus profitendam tradidit.

g Floren. 3. p. hiſt. tit. 23. c. 4.

Probatur etiam, nam in quadam *h* decretali ſic habetur *innotuit nobis, quod Vigorenſi Eccleſia deſtituta paſtore, prior & conuentus eiuſdẽ Magiſtrũ M. Archidiaconum Eboracenſem in Epiſcopum elegerãt,* & inferius in alia decretali *i* ſic dicitur; *Vitonenſis Eccleſia paſtore vacaret Archidiaconus cum ſuis fautoribus Salubrienſem diaconũ prior vero, & complices eius præcentorem Linconenſem, in Epiſcopũ elegerũt,* &c. vbi gloſſa *k* Vitonenſem Eccleſiam, & conuentum, & priorem habere aſtruit; ergo Canonici illarum Eccleſiarum cathedralium regulares erant, id quod & Ioannes Andreas aſſerit.

h c. innotuit. de elect.

i c. cum Vitoniẽſes eo. tit.

K gl. v. Vitonenſem.

Idipſum probatur ex alia decretali; *l* ibi *G. qui in tua et Toloſana Eccleſia & Archidiaconus cõſiſtentus et in vtraq. eccleſia regulariter profeſſus* ergo Cathedrales canonici eccleſiarũ Metropolitanarũ Burdegalenſis, & Toloſanę regulares canonici erant. Quo in loco ait gloſſa canonicum regularem fieri poſſe Archidiaconum.

l ca. præterea de præbend.

Præterea id conſtat ex aliis *m* decretalibus, vbi cum gloſa legimus canonicos Bethleemiticos, & Nazarethenſes emittere ſolitos profeſſionem ſecundum regulam Diui Auguſtini, dareque conſueuiſſe habitum lineum, qui proprius eſt habitus canonicorum regularium, vbi textus locum illum canonicam vocat, & pro verbo profiteri gloſſa vtitur verbo monachari, ſed has eccleſias prædictas cathedrales eſſe compertum eſt ex regiſtro Innocentii Tertii, ergo canonici cathedralis Eccleſiæ ſunt etiã cum ceteris regulares, ſunt & alia quam plurima iuris canonici loca, quæ rei propoſitæ ſtabiliendæ nõ parum conducunt, ad eam tamen computandam faſtidioſam prolixitatem prætermittimus, ſiquis verò ea de re plura noſſe cupit, perlegat Auguſtinum *n* Ticinenſem in ſui canonici ordinis propugnaculo, qui rem copioſè luculenter perſtringit.

m c. cũ ſuper elect. de conf. e. ſicut nobis de re.

n Ticinenſis p. 3. c. 5.

ARTICVLVS IV.

Vtrum Eremitæ ſint vere religioſi.

RESpondeo dicendo, quod multiplex eſt Eremitarum genus. Primo dicuntur Serbitæ diſcutientes hincinde, qui dicunt ſe Chriſtum ſequi in eo, quod Chriſtus circuibat ciuitates & Caſtella,

ſecundi

Digitized by Google

ſecundi dicuntur anachoritę Hebraicè, Græcè vero Eremitæ ſolitariè viuentes, quos Græci etiam vocant *μοναχοὺς* ab eo, quod procul ab hominibus ſoli receſſerunt in deſertis viuere nuncupantur, de quibus agitur *a* iure tradunt Philippus Francus, & gloſſa quędam allegat nouellam conſtitutionem de monachis, vbi pro eiſdem anachoritæ, & heſicaſtæ ponuntur, quæ etiam dicunt ſe Chriſtum imitari in eo, quod ſolus agebat in deſertis ſecundum illud Matthæi, *b Ductus eſt Ieſus in deſertum, & in montem aſcendit ſolus orare*, & de his in quodam dicitur decreto; *c* qui vere, & pure ſolitariam vitam eligunt, digni ſunt conuenienti honore, & ipſi ſubſunt epiſcopo ſecundum gloſſam *d* quandam & tenet Cardinalis Alexandrinus, & tradit Nicolaus Boerius. Tertii dicuntur cœnobitæ, ideſt in congregatione viuentes: hi videntur orti ſub Eliſeo, qui conſtituit Cuneum Prophetarum, ideſt religioſorum. Et iſti cęnobitæ habebant diuerſos modos viuendi, & ad diuerſa deputantur, vel ad actiuam, vel ad contemplatiuam, vel mixtam vitam ſecundum regulas & conſtitutiones eorum, quos profitentur, de quo per Beatum Antoninũ & Ioannem Andręam, ſicut diuerſificantur religiones ſecundum diuerſitatem operum, ad quę ordinantur, quia vna ordinatur ad peregrinos hoſpitandos, vt ordo Cruciferorum, Beati Antonij Viennenſis, aut Arelatẽſis; alia ad captiuos viſitandos, vel redimendos, vt ordo de Trinitate, ſeu Beatæ Mariæ de Mercede; vna ad actus contemplatiuos, alia ad actiuos, alia vero ad mixtos. Et ipſi in Aegypto diuiſi ſunt per decurias, atque centurias ſecundum Diuum Hieronymum, ita vt nouem hominibus præſederit decimus. Et ſub his cœnobitis comprehenſi ſunt omnes monachi, quorum Beatus Benedictus dicitur primus in eccleſia occidentali, & Beatus Baſilius in Orientali, quamuis & prius etiam multi ſancti patres pręfuerint magnis congregationibus, vt Beatus Antonius, Pachomius, Iſidorus, & alii. Ex quibus ſecundum Beatum Antoninum *e* Florẽtinum fuit vnus de ſancto Victore Magiſter & deuotiſſimus. Vnde concludo ſecundum veram, & communem interpretationem iurium, & Doctorum ſupra allegatorum, ſtatum Eremitarum, ſeu vitam Eremiticam, tam primorum quam ſecundorum, & vltimorum, ſcilicet, Serbitarum, Anachoritarum, & Cœnobitarum religioſorum de iure eſſe approbatum, & ipſos inter perſonas eccleſiaſticas, & religioſas numerari, vt tenet Abbas *f* Siculus, & ſentit Nicolaus Alexandrinus, & ſic gaudere debere priuilegiis religioſorum quandiu in Eccleſia, & ſeruitio Dei habitum geſtant religioſum, prout Nicolaus Boerius tradit. *g*

a ca. vn. exceſſ. prælа li. 6. et ibi Franc. in vlt. nota Auth. de monach. § cogitandum, & in gl. v. heſicaſtus.
b Mat. ch. 4.
c 16. q. 1. c. qui v. c. fin. d. 15.
d gl. in d. c. qui vere. Card. in c. ſi autem 12. q. 4 Boerius de ſta. et vit. Eremit. n. 3.
e Floren. 3. p. ti. 30 c. 10. § 4.
f Siculus in c. le. cupientes de pę. ni. Alex. in ca. ſi quis nupt. 30. d.
g Boer. vbi ſu. n. 22. & 23.

QVAESTIO L.

De religione quoad obligationem religioſorum, in duos articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur duo.

1 *Vtrum regulares profitentes ſeruare regulã obligentur ad omnia contenta in regula.*

2 *Vtrũ regulares promittentes regulam peccent ſemper mortaliter regulam frangendo in minimis.*

ARTICVLVS I.

Vtrum regulares profitentes ſeruare regulam obligentur ad omnia contenta in regula.

Reſpondeo dicendo, quod dum quidam regulares ita profitentur ſeruare regulam, & conſtitutiones, quantum ad verba, & vt patet exterius, tenentur ex præcepto ſingula, quę continẽtur in regula ſeruare, vt patet per D. *h* Thomam dicentem, quod talis videtur ex voto ſe obligare ad ſingula contenta in regula, ſed tamen in rei veritate ex intentione inſtituentis regulam, aut profeſſionem ad prædicta omnia non tenetur, ſi intendat profiteri, vt conſuetum erat in tali ordine, & ſecundum intentionem legis, & non aliter in ſua mẽte explicando. Quod patet primo, quia ibidem ſanctus Doctor ſubinferi, quod ex hoc ſequerentur, religionis ſtatum eſſe in laqueum peccati mortalis, quod vix aut nunquam poſſet declinari, quaſi dicat quod hoc nullus author regulæ probare intendit. Quod autem ſubiungit, ſancti ergo ordinum inſtitutores hoc facere volentes ordinauerunt aliis profeſſionis formam, in qua periculum eſſe non poſſit: non intelligitur de omnibus, ſed de quibuſdam, vt patet per eundem D. Thomam *i* dicentem, quod is, qui profitetur regulam, non vouet ſeruare omnia, quæ ſunt in regula, ſcilicet, omnia ex inſtitutoris intentione, ſed vouet vitam regularem, quæ eſſentialiter conſiſtit in tribus votis: & D. Thomam ſequitur expreſſe Abbas. *K* Et hanc eandem opinionem tenet expreſsè idem *l* Abbas. *Nec obſtat, dicit, ſi dicatur, quod veniens contra regulam veniat contra votum, cum ſolemniter in aliquibus religionibus regulam ſeruare promittatur: nam vt dicit D. Thomas, quem ſequitur Archidiaconus, profeſſio non refertur ad omnia contenta in regula, ſed ad tria ſubſtantialia regulæ ſuper quibus eſſentialiter eſt fundata omnis regula religioſorum, de quibus in cap. cum ad monaſterium in fine, de ſtatu regularium. Omnia vero illa contẽta in regula tendunt ad finem illorum trium. Vnde promittens ſeruare regulam, intelligitur promittere, vt ducat vitam regularem, quæ quidem eſt eſſentialiter fundata ſuper illis tribus.* Hæc Abbas.

h quolibet 1. q. 11. ar. 4.
i D. Tho. 2. 2. q. 185. ar. 9. ad 1.
K Abba. in c. Deus, qui de vi. & honeſt. cler. num. 3.
l Abb. in ca. nã concupiſcentiæ de conſtit.

Vnde in quibuſdam religionibus cautius aliqui profitentur non quidem regulam, ſed viuere ſecundum regulam, id eſt tendere ad formationem ſuorum morum ſecundum regulam, ſicut ſecundum modum quorundam exemplat, quod tollitur per contemptum, in quibuſdam autem adhuc cautius promittendo obedientiam ſecũdum regulam, ita quod profeſſioni nõ contrariatur, niſi quod eſt contra præceptum regulæ. Hæc D. *m* Thomas. Et hoc patet manifeſte per determinationem *n* eccleſię, vbi de fratrib. minorib. qui profitentur regulam ſeruare determinatur, quod ex profeſſione ſuæ regulæ non tenentur ſub præcepto ad omnia, quæ ſunt regulæ, ſed ad ea, quę in ea ſunt de præcepto, quod probatur ibi ex intentione authoris ideſt Beati Franciſci, qui decernit, quod quoad quædam ex vi verbi tranſgreſſio eſt mortalis, & quoad quædam alia non.

m D. Th. 2. 2. q. 186. artic. 9. ad 1.
n cle. exiuit de ver. ſign. lib. 6.

Ex dictis patet, quod regula Beati Baſilij, & D. Benedicti, & D. Auguſtini, & D. Franciſci, ex vi ſua, etiam ſi quis ea profiteatur, non obligant ſub mortali niſi ad ſex, primo ad obedientiam præcipientis prælati, & ſecundo ad non habendum proprium, tertio ad non contrahendum matrimonium, in quibus tribus vita regularis, quam quis profitetur, conſiſtit, quarto ad ſignanda præcepta regulę, quinto ad non agendum ex contemptu, qui tamen ex conſuetudine ſola tranſgrediẽdi non inducitur ſecundum D. *o* Thomam, ſexto ad non contemnendam perfectionem, quæ eſt ſuæ profeſſionis finis, & neceſſario requiſita ad finem, vt habitus virtutum & aliquando actus. Quæ omnia deduci poſſunt ſecundum prædicta ex quolibet modo profitendi, & conſequẽter prædicta regulæ ex vi ſua præter tria vota ſubſtantialia obligant ſolum ad alia tria, ex vi tamen aliena obligant ad multa alia, ſcilicet, ad præcepta legis Dei, vel legis naturalis, vel humanæ in-

o D. Tho. vbi ſup. ad 3.

quam

Digitized by Google

quantum recapitulant dictas leges. Quomodo antè in regulis vel conſtitutionibus prædictorum ordinum aliquid ſit præceptum vel non ſit, & de intellectu regularium ipſorum hîc non ago, cũ vnaquæque religio circa hoc iam ſua expoſitione gaudeat.

ARTICVLVS II.

Vtrum regulares promittentes regulam peccent ſemper mortaliter regulam frangendo in minimis.

RESpondeo dicendo, quod dum quidam regulares ita profitentur, voueo ſeruare regulam, nõ intendunt ſe obligare ſub peccato mortali ad ſingula leuiora, nam & promiſſio totata de re leui etiam totali non obligat ſub peccato mortali, prout tenẽt D. a Antoninus, Syluester, Soto, Nauarrus Alcocer, & recentiores Salmanticæ Academiæ contra Caietanum & alios dicentes eſſe mortale. Item votũ de re leui etiam totali non obligat ſub peccato mortali, prout tenet Nauarrus. b

a *Anton. 2. p. ti. 10. c. 8. §. 3. col. 3. & tit. 16. c. 2 §. 4. Syl. iura. 2. §. 7. v. 7. iur. 4. §. 1. Sot. li. 7. de iuſti. q. 2. art. 1. & lib. 8. q. 1. ar. 7. dua. 1. et q. 2. ar. 3. & libel. de abuſu iura. c. 6.* Alcocer *in ſum. c* 12.

b *Nau c. 23. n. 49. & 62. in fi. & c. 12. nu.* 10.

QVÆSTIO LI.

De religione quoad eius priuilegia, in duodecim articulos diuiſa,

Circa quam quæruntur duodecim.

1 A*N indultis priuilegiis conceſſis intelligantur indulta concedenda.*

2 V*trum conceſſis alicui religioni priuilegiis cõceſſis alijs religionibus, & quibus illæ vtantur cẽſeantur indulta quæ vſu ſunt acquiſita.*

3 *Vtrum conceſſis alicui priuilegiis cenſeantur conceſſa quatenus ſunt in vſu.*

4 *An mendicantes teneantur ſe certiorare vtrũ ſint in vſu & vtrum ſufficiat quod poſſint vti.*

5 *Quo pacto priuilegia in religionibus amittantur.*

6 *Vtrum priuilegio prohibitiuo aut irritanti poſſit renunciari.*

7 *Vtrũ priuilegio non faciendi ex conſuetudine quæſito per vnum actum contrarium amittatur.*

8 *Vtrum priuilegia conceſſa religioni cenſeantur conceſſa eiuſdem religionis prælato.*

9 *Vtrum priuilegia conceſſa præpoſito proprietario, commendatario conceſſa cenſeantur.*

10 *Vtrum priuilegium conceſſum collegio, & conuentui cenſeatur conceſſum perſonis ſingularibus.*

11 *Vtrum priuilegium conceſſum ſingularibus perſonis religionis cenſeatur conceſſum prælatis eiuſdem religionis.*

12 *Vtrum priuilegia conceſſa religioſis profeſſis ad nouitios extendatur.*

Multa de priuilegiis regularium dicta ſunt in primo tomo, & in his tomis quàm plurima præclara tanguntur, nunc autem de religionibus in particulari diſſerens de earum priuilegiis aliqua dicere, & addere operæ pretium eſſe duxi.

ARTICVLVS I.

An quando aliquod indultum concedit omnia priuilegia quomodolibet conceſſa alijs ordinibus in eodem priuilegio concedenda indulgeantur.

RESpondeo dicendo, quod innumera ſunt priuilegia religionibus conceſſa, & quibus Sãctitas Domini Papæ vult eas exornare; attamen priuilegia earum, quibus quomodolibet fruuntur, licet alicui religioni in particulari concedantur, tantum debent intelligi de conceſſis, ad concedẽda autem extendi minimè debent, prædicta enim verba ſonant in præteritum, in futurum autem protrahi non poſſunt, prout tradit expreſsè Ripa. c Et confirmatur, nam legans omnia bona ſua non cẽſetur futura legaſſe, vt in quadam lege d dicitur: Et facit, nã ſi Papa voluiſſet futura priuilegia concedere, vtique id expreſſiſſet exẽplo Imperatoris e Iuſtiniani, quia ergo id non expreſſit, certè non præſumitur concedere concedenda, ſed tantum conceſſa. Quod etiam tenet Baldus f poſt Guillermum de Cuno, Abbas Antonius Corſetus, Mattheus de Afflictis, quibus in locis communiter concludunt conceſſionem priuilegiorum non trahi ad priuilegia futura. Et in hoc maximè differunt conceſſiones priuilegiorum a legibus, lex enim & ſtatutum loquens per verba præteriti temporis extenditur ad futurum argumento cuiuſdam legis g vbi tradit Bartolus.

c *Rippa in l. 1. col. 1. v. ſecundo declaro. ff. de le.*

d *l. ſi ita. ff de aur. & ar. leg.*

e *l. Omnibus, C. de Epiſco. & cleric.*

f *Bal. in d. l. omnibus. Abba in c. ſup. ſpec. nu. 5. de cler. vel monach. Corſ. in ſing. ver. meus, col. 1. Afflict. in c. vnic ver. portus num. 6. cum plurib. ſequ. quæ ſint regalia.*

Nec obſtat, quod in dicta conceſſione dictio, *vniuerſis, omnia*, proponatur, quæ nullum videtur excipere iuxta quandam legem, & h Carolus Ruinus i oſtendit dictionem omnia vniuerſalem non ſolum quoad modum, verum etiam quoad tempus, vt futura complectatur, quod etiam conſuluit Marcus Antonius Natta. K Hoc enim verum eſt quando dictio vniuerſalis, ad omnia indeterminatè refertur, vt ſi dicas per omnia ſint exæquata legata fideicõmiſſis, vt in quadam lege l dicitur, non autem ſi determinatè, vt in caſu noſtro, vbi dictio, omnia modificatur per illud, quod additur, ſcilicet, conceſſa, vt tenet Bartolus m & clarius, Ripa, & moderni poſt Socinum. Vnde Summi Pontifices volentes in ſuis Bullis indulgere religioni alicui conceſſa, & concedenda alijs religionibus, id vtique exprimunt.

g *l. Arrian, C. de heredi. vbi Bar. idem Bar. in l. 5. irn nu. 2. ff de au. & arg. leg.*

h *l. Iul. ff. de l. 3.*

i *Ruin. conſ 61. lit. nu. 35. lib. 5.*

K *Nate. conſil. 525. fuit latin ſentent. nu. 26.*

l *l. 5. ff. de l. 1.*

m *Bar. in leg. quia circa de priuil. Ripa & moderni poſt Socin. in d. l. 1.*

ARTICVLVS II.

Quando alicui religioni conceduntur priuilegia conceſſa alijs religionibus, & additur ac quibus illæ vtuntur, potiuntur, & gaudent, quæritur, an hæc clauſula præcedentia ampliet, ita vt in hoc caſu videantur dictæ religioni conceſſa alijs religionibus concedi, & etiam ea, quibus ipſæ religiones vtuntur hoc eſt illa, quæ vſu & conſuetudine acquiſierunt.

RESpondeo dicendo primo, quod vtcumque ſit, illa intelliguntur ex hac conceſſione dictæ religioni conceſſa, & communicata, quæ conceſſionis tempore erant in vſu, cum enim ex nõ vſu priuilegium amittatur, ſequitur, quod Papa concedẽs dictæ religioni aliarum religionum priuilegia, voluit de his intelligere, quæ erant in vſu, non antẽ de his, quæ non erant in vſu, & quæ cum eſſent per nõ vſum amiſſa, non poterant amplius dici priuilegia, neque de his tanquam de non ente aliqua fieri diſpoſitio: cum nullius ſint qualitatis, prout tenent n Baldus. Quod confirmatur, quia Papa in conceſſiõne, de qua agimus voluit adæquare hanc religionẽ quantum ad priuilegia alijs religionibus, puta mendicantium, vnde non debet eſſe exceſſus in adæquatione argumento cuiuſdam legis o cum ibi notatis, qui ſane eſſet ſi dictæ religioni ea priuilegia eſſent conceſſa, quæ ex non vſu mendicantes, verbi gratia, amiſiſſent, & quibus illi amplius vti non poterant.

n *Bal. in c. ſignificante. an fin. v. nam acciden tin. de appell. & in l. ommũ, col. 2. v. nam impoſſibile eſt. C. de teſt. & in l. dicta amera co. 15. v item notn, C. qui accuſare nõ poſſunt.*

o *l. 2. ff. de leg.* 1.

Secundo dico, quod per dictam clauſulam acquiruntur dictę religioni etiam priuilegia, quę aliis religionibus non fuerunt conceſſa a Sede Apoſtolica, ſed conſuetudine acquiſita. Quod aliquib. decretis *a* videtur probari & tenet Petrus de Vualdis Barbacia, & Thomas Grammaticus. Et hoc probatur, nam conſuetudo & priuilegium æquiparantur iuxta quandam decretalem *b* iuncta ſua gloſſa. Ex quo alias in quadam cauſa Aurienſis diœceſis decimarum corā Nouato, tūc Rotæ auditore inter Abbatem & conuentum Sanctæ Mariæ de Oſſera ordinis Ciſtercienſis, & Monaſterium Sancti Stephani ordinis Sancti Benedicti reſolutum fuit monaſterium & conuentum de Oſſera non teneri ad aliquam ſolutionem decimarum pro eius prædiis ſub parrochiali eccleſia dicto monaſterio Sancti Stephani perpetuo vnita exiſtentibus, & quæ vel proprijs expenſis colebat vel alteri colendas tradebat, ſed decimas colonorum ad ipſum monaſterium de Oſſera ſpectare non tam ex priuilegio Sixti IV. de quo forſan aliqua erat hæſitatio, quam ex conſuetudine non ſoluendi, & a colonis percipiendi, quæ vim priuilegii habet, vt ipſe Nouatus in eius manu ſcriptis deciſionibus annotauit, & refert Horatius Mandoſius. *c*

Aduertendum tamen, quod cōſuetudo, vt ex ea priuilegium acquiratur debet eſſe præſcripta, quia illa proprie dicitur conſuetudo, prout dicitur in iure *d* & tradit Baldus. Quæ autem dicatur conſuetudo præſcripta ſcribunt gloſſa *e* Baldus & poſt alios Menochius & latē Rochus de Curte. Quod autem conſuetudo immemorialis habeat vim priuilegii, eſt quidam textus *f* quod nos ſuperius diximus in primo *g* tomo.

Aduertendum etiam, quod tantum priuilegia conſuetudine acquiſita quibus mendicantes eo tēpore vtebantur videntur conceſſa, non autem, quæ poſtea conſuetudine acquiſierūt, vel forſan in futurum acquirent, qd ex illo verbo, *vtuntur*, poſito in dicta clauſula colligitur, quod de eius natura ad futurum non porrigitur, vt in ſimili caſu ſcribit Felinus, *h* niſi forſan alicui religioni eſſent communicata mendicantium priuilegia tempore communicationis conſuetudine acquiſita, & in poſterū acquirenda, vel generalis omnium mendicantium priuilegia conſuetudine quęſita verborum generalitate comprehenderentur. Quod quomodo ſit intelligēdum, ſequenti articulo dicetur.

a 9. q. 3. c. 7. *conqueſtus. 6. primates iūcta ſua gl. v. cōſuet cap. quia per ambitiones in princ. iunct. gloſ. v an ti 7.64. d. Vual. in tract. de can. Epiſc & par. p. 2. c. 2. n 21. Barba. conſ 81. col. 8. li. 1. Gram cōſi. 98. n. 2 et ſeq.*
b *c. noui. iūcta gl. v. conſuet de iudi.*
c *Mand. de priui. ad inſt. gloſ. 16. n. 61.*
d *c. Cumana de elec. Bal. in l. binos v. ſed ponamus. C. de aduo. diuerſ. iudic*
e *gl. & alij in l. 2. & Bal. in rubr. C. quę ſit lōga conſue. Menoch. de arbi. li. 2. caſu 83. Rochus de Cur. de conſuet. ſeſ. 3.*
f *l. 1 in fin. ff. de aqua pluuia arcen.*
g *in 1. to. q. 11. art. 8.*
h *Felin. conſ. 33. vtrum regula. nu. 3.*

ARTICVLVS III.

Dato quod dictæ religioni concedātur priuilegia, quibus mendicantes vtuntur, potiuntur, & gaudent, quæritur, vtrum ſufficiat, quod ipſi mendicantes tempore poſſint vti dictis priuilegijs, an neceſſarium, ſit quod actu his vtantur.

Reſpondeo dicendo, quod ſufficit, quod eo tēpore his priuilegijs vti potuerint, primo quia quod mendicantes eo tempore priuilegiis vti potuerint eſt potentia multum propinqua actui, & potētia propinqua actui habetur pro actu, vt inquiūt Baldus *i* Iaſon & Gulielā Monferrat. Secūdo quia ſi requirerentur priuilegia tempore conceſſionis fuiſſe in vſu, actu & potentia, proculdubio conceſſio facta dictæ religioni nihil operaretur, vix enim in eodem inſtanti, quo facta ſuit conceſſio, aliquod mendicantium priuilegium actu, & potentia eſſet in vſu, & ſic conceſſio huiuſmodi redderetur illuſoria: priuilegium autem ita interpretari debet, ne reddatur illuſorium, & ſufficit, vt aliquid operetur, vt eſt notum in iure *k* & tradunt Baldus, & Petrus de Vualdis. Et non eſt abſurdum, vt ſuadente ratione illa verba, *quib. vtūtur, et potiuntur*, exponamus, ideſt quibus vti poſſunt. ſicut, & alias verba duodecim tabularū, ibi *ſi qua pluuia nocet*, veteres *l* interpretati ſunt, ideſt nocere poterit. Quod & refert Iuriſconſultus Pomponius, ipſe quoq. exponens verbum, *videbitur*, ideſt videri poterit. Quod etiā ſcribit Oldradus *m* & tradit Ruinus.

Ex quibus infertur, quomodo ſit intelligendum illud, quod in fine articuli præcedentis reſoluimus, quod tantum priuilegia conſuetudine acquiſita, quibus mendicantes eo tempore vtebantur, videntur prædictæ religioni conceſſa propter dictum verbū *vtuntur*, quod ad futurū nō porrigitur: illud enim debet iuxta prædicta explicari, ita quod dicta religio poſſit frui priuilegiis cōſuetudine acquiſitis quibus actu vtuntur, vel poſſunt vti, cum ſit ipſis iā acquiſita, non autem his, quæ poſtea poſſunt conſuetudine acquirere, his enim non poſſunt vti potentia propinqua, ſed potentia ſatis remota.

i *Bald. in l. pen. ff. de milit. teſt. Iaſ. in l. diuort. §. interdū n. 15. ff. ſol. mat. & in l. inter cetera. §. ſed & ſi parauerit ff. de leg. 1. Guli. in tracta. de ſucceſ. reg. dubi. 3. n. 5.*
K *cap. in his de priui. c. ſi Papa eo. tit. li. 6. Bal. conſil. 130. poſt prin. Vuald. de can. epiſc. et paroc. c. 6. n. 34.*
l *l. Labeo. ff. Stabula.*
m *Oldra. d. conſil. 128. quomā ad inueſtigatione n. 12. Ru. cōſil. 8. viſo ſtatu. lib. 5.*

ARTICVLVS IV.

Cum dicta religioni concedantur priuilegia mendicantium, quatenus ſunt in vſu. Quæritur an priuilegium præſumatur eſſe in vſu, & an dicta religio volens vti aliquo priuilegio mendicantium, teneatur ſe certiorare, an illud apud mendicantes in eo tempore eſſet in vſu necne.

Reſpondeo dicendo primo, quod aut apparet, quod priuilegium eo tēpore, quo religio vult vti illo, ſit etiam apud mendicantes in vſu, & eo caſu præſumi, debet etiam eo tempore, quo conceſſio facta fuit illud priuilegium in vſu fuiſſe, præſumendum eſt enim actū fieri legitime iuxta ea, quæ in *n* iure notantur, ſicut eſt præſumptio, quod qui originale priuilegium apud ſe hodie retinet, etiam apud ſe habuerit iuxta *o* Aretinum, & Carolū Ruinum, & ita poterit eſſe præſumptio, quod qui hodie priuilegiis vtitur, etiam retroactis temporibus vſus fuerit.

Dico ſecundo, quod aut non apparet, quod nūc ſit in vſu priuilegium, quo dicta religio vult vti, & tunc aut apparet, quod ante conceſſionem factā religioni fuerit aliquando in vſu, & præſumitur etiam fuiſſe in vſu tēpore conceſſionis, cum de præterito in futurum præſumatur iuxta tradita in iure, *p* cum enim priuilegium tunc dicatur. nō eſſe in vſu, quando priuilegiatus propter eiuſdem priuilegii amiſſionem illo amplius vti non poteſt, proculdubio huiuſmodi amiſſio priuilegij præſumi non debet, nam qui priuationem, vel perditionem allegat, illam probare debet iuxta quādam legem, *q* & hoc etiam ſentit, ſi quiſpiam recte intueatur, licet alio tendat Panormitanus *r* dicens quod religioſi etiam hodie gaudent priuilegio, de quo in illo textu, ſi caſus vtendi eueniret. Ex quo neceſſario ſequitur, & præſupponitur, quod priuilegium, quod ſimul fuit in vſu etiam hodie pręſumi eſſe in vſu, ſaltem potentia, cum ſi hodie non eſſet in vſu, non poſſent religioſi illo tanquam ſemel amiſſo gaudere amplius, cum priuilegium ſemel amiſſum amplius non reuiuiſcat.

Dico tertio, aut apparet, quod dictum priuilegiū nunquam fuerit in vſu, & eo caſu neq. etiam tempo-

pote

n *l. merito. ff. pro ſocio.*
o *Aret conſ. 15. reuerendiſſime in fine, Ru. cōſ. 13. ad fi. lib. 4.*
p *l. ex perſona C. de probat.*
q *l. ſi creditor C. de pig. act.*
r *Panor. in cap. in his. de priui. nu. 3.*

Digitized by Google

pore conceſſionis præſumetur eſſe in vſu, nec aliter illo dicta religio gaudere poterit, niſi id tẽpore conceſſionis ſupradictæ in vſu fuiſſe probetur, priuilegia enim cum ſint facultatis & nõ neceſſitatis, illis vti,vel non vti eſt in libera poteſtate religionis,vnde poteſt eſſe, quod quis habeat priuilegium, & eo vti nolit argumento cuiuſdam legis.*a* Neque ex eo ſolum,quod oſtendatur priuilegium,oſtenditur vſus priuilegii,quia vſus eſt quid facti, vt inqt Petrus Rauẽna, *b* de quo per Rochum,*c* de Curte poſt alios,quos ibi citat. Et in terminis priuilegiorum ad inſtar,qđ vſus priuilegii non præſumatur, ſed probari debeat,tenet Stephanus *d* Bertrandus. Quod tamen non procederet,quando priuilegium ad petitionem principis conceſſiſſet, quo caſu priuilegium poſſet præſumi fuiſſe in vſu, & per prædicta præſumeretur etiam nunc eſſe in vſu, adeo, quod alleganti priuilegium non eſſe in vſu, onus probandi incumberet, vt aliàs Rotam tenuiſſe teſtatur Cardinalis Creſcen. in deciſionib. quę manuſcriptæ circunferuntur, prout refert Mãdoſius, *e* aut enim,inquit ipſe,tenemus, quod priuilegium ſtatim ligat etiam ignorantes iuxta notata per Bartolum, *f* & omnes,aut quod requiratur ſcientia,vt per Cardinalem, *g* vel diſtinguamus, vt per Deciũ *h* ſtatim,ex quo priuilegiato ſcienti fuit conceſſum a principio,vel vt & conditio priuilegii tacita,quatenus ipſe,cui conceditur,vti velit, ſuit impleta,qa apparet,ex quo ipſe petit, quod vti vult aduerſario dicente priuilegia nõ eſſe in vſu incumbit onus probandi.

Neq. contra hoc vrget ratio allata a Mandoſio *i* dicẽte,quod aliud eſt acceptare priuilegium, aliud vero priuilegio vti, & poteſt eſſe, quod petens & ſciens priuilegium præſumat illud acceptare aio etiam vtendi, & quod non præſumatur vſum fuiſſe:nam reſpondetur , quod ex quo illud petiit animo vtendi, præſumitur vſum fuiſſe, ad quid enim petiit animo vtendi niſi ad vtendum?

ARTICVLVS V.

Quo pacto priuilegia in religionibus admittantur.

RESpondeo dicendo , quod titulus in articulo poſitus iam in primo tomo *k* fuit tactus , ſed quia non fuit ad plenum reſolutus,ideo in præſentiarum de eo iterum diſputare propoſui , dicendo primo quod priuilegium , quo datur facultas aliquid faciendi ex non vſu per decennium amittitur argumento eorum, quę notat Bartolus *l* Cynus Salicetus,& Iaſon & tradit poſt alios Natta,& Petrus Rebuffus.

Quod fallit primo in eccleſia, quæ priuilegium non amittit,niſi ceſſaret illo vti ſpano quadraginta annorũ,vt notant omnes, & tradit Egidius *m* Boſſius.Quod etiam pariter habet locum in monaſteriis,cum monaſteria,& Eccleſiæ æquiparentur , vt tradunt cõmuniter Doctores, *n* & monaſteria gaudeãt priuilegiis Eccleſiarum, vt tenet Abbas *o* communiter receptus.

Secundo fallit,quando non venit caſus non vtẽdi priuilegio , hoc enim caſu priuilegium per non vſum non amittitur, vt tenet quędam *p* gloſſa cõmuniter recepta,quam poſt alios ſequitur Rebuffus,& Iulius Ferer.

Tertiò fallit , quando aliquis ex aliquo legitimo impedimento ſua culpa non cauſato priuilegio vti non potuit,& hoc eſt notum apud omnes. *q*

a *l. ſi index. ff. de minorib.*
b *Rauenna de conſuet. ſeſſ. nu. 49.*
c *Rochus de cõſuet.1.p. nu.19.*
d *Bertrandus conſ.199. illud generale.n.2.et ſeq.vol.5. in antiquis & conſi. 130.n. 30. vol. 2. etiam in antiquis.*
e *Mandoſ. de priu. ad inſt.gl. nu.58.*
f *Bar. et omnes in l.omnes populi.ff. de iuſt. & iur.*
g *Card.in proę. Cle.v. vniuerſitatis.*
h *Dec.in ca. 2. de conſt.in fi.*
i *Mandoſ. vbi ſup.*
k *1.tom q.8.*
l *l.1. vbi Bart. ff.de nundi. Cyn.Sal.et Iaſ. in l. falſo. in princ. C. de diuerſi reſcript. Natta conſil. 636.n.37. Rebuf. in praxi benef.ti.de diſ. inter priu. & reſcr.n.40.*
m *Omnes in c. accedentib. de priuil. Boſſ. de prin.& eius priu. nu.319.*
n *DD.in c.1.de reſtit. in integ. lib.6.*
o *Abbas in c. 2. in 2. not. de conſuet.*
p *gl in c. Abbate S. Siluani in v. donec de verbo. ſig. Rebuf.in tract. nom. q. 14.n.21.Ferre. in tract. de inſt. & inſtit. Bello. nu. 206.*
q *l. Attilicinus ff. de ſeruit.glo. in d. c. Abbate. v. in ec ibidẽ vbi & Abb.de ver. ſignif.*

Quarto fallit quando priuilegia tendunt ad exceptionem,veluti,ſi alicui concedatur , quod ſuper aliqua re conficienda moleſtia non poſſit inferri, ſemper enim priuilegiatus ope exceptionis poterit moleſtiam inferentem repellere ex vi iſtius priuilegii,quanquam illo priuilegio per decennium vſus non fuerit iuxta quendam textum *r* & gloſſam cõmuniter receptam . Vnde ſi Eccleſia, aut monaſterium non fuerit vſus huiuſmodi priuilegio per tẽpus,quo cõtra ipſa præſcriptio currit, de quo ſupra in quæſtione de præſcriptionibus diximus, nihilominus poſſunt per exceptionem moleſtiam inferentẽ repellere. *ſ*

Quinto fallit in priuilegio remunerationis cauſa conceſſo , quia etiam illud habet naturam contractus,& eſt irreuocabile, prout tradunt Romanus, *t* & Alexander. Quod adeo verum eſt, quod neque per ingratitudinem huiuſmodi priuilegiũ reuocari poſſit iuxta tradita a Mandoſio , *u* niſi ſit cõceſſum ad beneplacitũ principis , vt tradit Capicius *x* poſt Andream de Iſernia,quem ibi citat.

Dico ſecundo , quod priuilegium non faciendi ex contrario vſu ſeu actu contrario ipſi priuilegio amittitur,& priuilegiatus priuilegio huiuſmodi,ex iſto vnico actu cõtrario renunciaſſe videtur, vt colligitur ex iure *y* & tradit Ioannes Andreas , & poſt alios Egidius Boſſius.

Quod primo falit in priuilegio, quod habet eſſe ctum ſucceſſiuum & reiterabile , velut in priuilegio eximente aliquem a ſolutione annua priuilegium nõ amittitur , neque illi niſi quãtum ad illũ actum cenſetur renunciatum,vt tenẽt *z* Baldus, & Alexander:requiritur ergo continuatio actuũ contrariorum per triginta , vel quadraginta annos , vt tenent *a* Bartolus, Lucas de Penna , & allegant a Mandoſio dicente hanc eſſe magis communem opinionem.

Secundo fallit, quando actus priuilegio contrarius fit per eum, qui priuilegio expreſse renunciare non poteſt,tunc enim ex ſolo actu contrario,niſi lapſus temporis ad præſcribendum cõcurrat,priuilegium nõ amittitur. Velut ſi per vnum monachũ aut per vnum priorem fieret actus contrarius priuilegio religioni cõceſſo, prout tenet *b* Innocentius, Ancharanus,& Baldus,& Iaſon. Hi enim tali priuilegio renunciare poſſunt.

ARTICVLVS VI.

Vtrum priuilegio prohibitiuo,aut decretum irritans,continenti , per actus contrarios poſſit renunciari.

REſpondeo dicendo,quod priuilegio prohibitiuo,in quo adeſt decretum irritans nullo temporis ſpano per actus contrarios renunciari poteſt, prout tenent Archidiaconus, *c* Ioãnes Andreas,Geminianus,& alij & eſt deciſio Rotæ & tenet Iaſon. Quod tamen non procederet , quando priuilegium totum cõcerneret ſolum fauorem priuilegiati, hoc enim caſu priuilegiatus non obſtante decreto irritante poſſet priuilegio per actus contrarios renunciare, vt poſt alios tradit Mandoſius. *d* Vnde priuilegia,quibus religionib prohibetur aliquam inferri moleſtiam,continẽntia quod irritum ſit & inane, quidquid aliud ſuper eo fuerit attentatum, poſſũt per contrarios actus ab ipſis religionibus renunciari,dummodo talis renunciatio hat ab his,qui eis renunciandi cõmittitur poteſtas,de quo in primo tomo *e* aliqua diximus.

r *l.pure.§.ſi e ff. de doli. except. gl.in d. ca.cum acceſſiſ. v. contrauenerint,de conſt.*
ſ *ſup q.*
t *Ro. conſ.463. 14. Alex. conſ. 216.col.1.lib.1.*
u *Mãd de priui.ad inſt.gloſ. 15.n. 20.*
x *Capicius dec. 119. quod res conceſſa. n. 8.*
y *c.vt priuil.2, q.3.And. in regu. acceſſorium de reg.iur.q.1. Boſſ. in titu. de priu. n. 320.*
z *Bal.d.c.plerũque. n. 6.de preſcript.& in l ſenatores. 2.lect. ff. de ſenat. Alex.cõſ.33. nu. 8. vol.5.*
a *Bart. & alij in l.ſi.ff. de conſtit. Mand. de priu ad inſt.gl. 15. nu. 22.*
b *Innocent.in c.cũ acceſſiſ.de priuil. vbi d. l. Anc.in c.cũ plãtare num.8. de priu. Bal.d.conſil.337.li.4.Iaſo.in ſi.ff.de cõſtit.princ.*
c *Archid. Andrea Gemin.in ca. tũ de benef. ae prębẽ. lib.6. Rota deciſ.293 in antiquis. Iaſ. in l.ſi ff.de conſtit princip.*
d *Mand de priuil.ad inſt.gl. 15. n.32.*
e *1.tom. 9.q.2. art.*

AR-

Digitized by Google

ARTICVLVS VII.

Vtrum priuilegio non faciendi ex conſuetudine quæſito per vnum actum contrarium amittatur.

RESPONDEO dicendo, quod priuilegium conſuetudine a religione quæſitum per vnũ actum contrarium non amittitur, vt notatur per ſcribentes. *a* Verum eſt tamen, quod Imola *b* aliter tenet, & eius opinionem in puncto iuris eſſe veriorem, ſcribit Decius, quod etiam videtur ſentire Petrus de Vbaldis, qui loquens de quodam priuilegio ex conſuetudine mendicantibus quæſito nullam conſtituit differentiam inter priuilegium ex gratia principis, & priuilegium ex conſuetudine quæſitum, & licet ipſe ibidem teneat ibidẽ priuilegio vnico actu contrario renunciatum non intelligi, niſi lapſus concurrat quadraginta annorum, id non eſt, quia ipſe ſentiat priuilegium conſuetudine quæſitum non admitti ex vnico actu contrario, ſed quia ipſe tenet illam opinionem Vincentii, quod priuilegium non faciendi non cenſetur renunciatum ex vnico actu contrario, niſi concurrat lapſus quadraginta annorum.

At his omnibus non obſtantibus videtur priori opinioni adhærendum: nam conſuetudini non cenſetur vnico actu, imo ne bina contrafactione derogatum, vt tenet quędam Gloſſa, *c* quam ſequitur Cardinalis, Abbas, & Decius alios referens, & eſſe communiter approbatam teſtatur Curtius iunior, ergo neque derogatum cenſebitur priuilegio conſuetudine quæſito. Quod tamen limitat Abbas, *d* vt non procedat, quando actus contrauentionis eſſet factus collegialiter, quia eo caſu cenſetur derogatum conſuetudini ex illo vnico, vt tenent Antonius *e* de Butrio, Felinus, & Marcus Antonius Natta, ſed vt a multis ſuper huiuſmodi materia liberentur ſubditi & anguſtiis regulares, ne per eorum contrarios actus ipſorum priuilegia perdantur, debent expreſsè proteſtari per inſtrumentum publicum, ſe nolle ex hoc actu priuilegium amittere, proteſtatio enim in hoc caſu priuilegium præſeruat; ita *f* Bartolus, Baldus, Boſſius, & Horatius Mandoſius.

a Scribentes in c. ex ... lib. de ... & in c. cũ ac ceſſ. ſunt de con. b Imola in d. c. cũ accesſiſſent, vbi Decius col. viii. Vbald. de Cano ... p 2 6. 5. ... n. 28. c glo. l. nemo a ... 9 tempora lis ff. de reg. iur. Card. conſ. 138. ... primo ſi. Abb. conſ. 94. ... Dec. in d. ... temporalis Curtius cõſ. 158. præ ſupponitur in fa cto infra.

d Abb. c. pro illorum nota. vlt. de præbend.

e Butrius in c. ſi. col. 3. de conſuet. Fel. c. cũ accesſ. col. 15 in 7. lim. de conſt. Natt. conſ. 636. n. 119. lib. 3.

f Bar. & Bal. in l. 1. C. de his qui ſpõ. muneri pub. ſe ob. li. 10. Boſſi. ti. de pri. n. 320. Man. conſ. de priu. ad inſtar. gl. 15. nu. 33.

ARTICVLVS VIII.

Vtrum priuilegia conceſſa religioni cenſeantur conceſſa eiuſdem religionis prælato.

RESPONDEO dicẽdo, quod dubitatio huius quæſtionis pendet ex reſolutione alterius dubii. Vtrum ſcilicet appellatione capituli, & collegii veniat prælatus, aut præpoſitus generalis. De quo agunt *g* gloſſa quædam, Innocentius, Federicus, & alii, quos refert Mandoſius, & proculdubio communi omnium ſententia videtur receptum, præpoſitum aut prælatũ collegii, vel capituli appellatione non comprehendi, vt conſtat ex allegatis a Rebuffo. *h* Sed in noſtro caſu ſi de prælato non eſſet facta mentio, priuilegia religioni conceſſa intelliguntur etiam conceſſa ipſi prælato, cum ſimus in fauorabilibus, in quibus collegii, aut capituli appellatione venit etiam caput, vt tradit *i* Barbatia & Felinus.

g glo. in c. vt hi qui. §. illi vero in v. eiſdẽ de æt. & qualit. Inno. in c. irrefragabili de offi. ordin. Feder. conſ. 110. nu. 6. Madoſ. de priui. ad inſtar. glo. 5. nu. 6.

h Rebuffus in tra ... no. q. 8 n. 33.

i Barbat. in tract. de præſt. Card. lib. 1. q. 7. co. 34. Feli. in proœm. decret. v. Greg. col. 3.

Communi autem ſententia adducta pro ratione dubitandi in his tantum prælatis locum habet, qui de collegio electi in prælatus deſinunt eſſe de corpore, prout ſunt canonici, qui effecti prælati deſinũt eſſe canonici, non autem de his prælatis, qui de corpore electi nõ deſinunt eſſe de corpore, vt ſunt monachi, aut religioſi, qui in Abbates, aut præpoſitos electi non deſinunt eſſę monachi, aut religioſi iuxta doctrinam Bartoli, *K* quam ſequitur Felinus, & tenet Mandoſius.

K Bart. in l. qd̃ conſt. ff. de milit. teſt. Fel. in dict. proœm. ver. tertio fallit. Mand. de priu. ad inſtar. gl. 5 n. 8. & 9.

ARTICVLVS IX.

An priuilegia præpoſito vel Abbati conceſſa ad commendatarium quoque, cui præpoſitura, vel Abbatia eſſet commendata, protrahantur.

RESPONDEO dicendo, quod etſi cõmendatarius perpetuus poſſit quodammodo dici verus prælatus, & de ipſo, vt de vero prælato iudicari: negari tamen non poteſt, quin in aliquibus a verò differat prælato, vt inquit Ludouicus *l* Gom. Vnde ſtante aliqua diuerſitate inter commendatarium licet perpetuum, & verum Abbatem, non debent priuilegia Abbati, ſeu prælato conceſſa ad cõmendatarium extendi, cum priuilegium non debeat etiam ex identitate rationis de vna perſona ad aliã extendi, vt dicitur in Iure. *m* Vltra quod in iſto cõmendatario quantum ad priuilegia non concurrit eadem ratio, quæ in vero Abbate, & prælato, quia commendatarius non profitetur ordinem, aut regulam ſuorum monachorũ, cuius ordinis & regulæ gratia priuilegia Abbati, aut propoſito concedi non eſt dubitandum; & ſic ceſſante in huiuſmodi commendatario cauſa finali priuilegii, debet quoque in ipſo ceſſare priuilegium argumento eorum, quę in Iure *n* notantur.

Ex quo etiam concludi poſſet commendatariũ, ſiue temporalem, ſiue perpetuum non ſolum non gaudere priuilegiis Abbati, ſeu præpoſito conceſſis, ſed neque etiam priuilegiis conceſſis religioni, cuius appellatione ipſe non comprehenditur iuxta quandam Bartoli *o* doctrinam.

l Gomez. ſup. re. Cancel. ſup. reg. triennal. q. 5. ar. nu. 22 v. ex quibus facile.

m c. priu. de reg. iur. li. 6.

n l. Titia. §. vſuras ff. de leg.

o Bart. in l. quod con. ff. de mil. teſt.

ARTICVLVS X.

An priuilegium conceſſum religioni, & collegio cenſeatur conceſſum ſingularibus perſonis illius collegii.

RESPONDEO dicendo, quod priuilegium corpori conceſſum ad ſingulos nõ protrahitur, aliud eſt enim collegiũ, ſocietas, vel vniuerſitas, aliud vero ſingulares perſonæ ſimul ſũptę, quę vt diuerſę a dictis corporibus in quacunq; diſpoſitione iudicantur, vt dicitur in iure, *p* & tradit poſt alios Rebuffus. Verum tamen eſt, quod priuilegia huiuſmodi corporibus conceſſa ad ſingulos protrahuntur, quãdo eius generis ſunt priuilegia, quę non niſi per ſingulares perſonas exerceri poſſunt, velut priuilegia conceſſa ſuper prędicationibus, & confeſſionibus, ſacramentorum adminiſtratione, indulgẽtiarum acquiſitionibus, aut aliis ſimilibus, quarum exercitiũ ad ſingulas perſonas non etiam ad vniuerſitatem pertinet, de quo ſcribit D. Thomas *q* & Ludouicus Gomez, ne enim priuilegium fruſtratorium reddatur nõ eſt abſurdum, vt ex pręſumpta loquentis mente ea capiatur interpretatio, vt quod in vniuerſitatem confertur, cuius ipſa vniuerſitas eſt incapax, ad ſingulos collatum intelligatur. Quod optime probat quędam decretalis *r* vbi non alia ratione interdicta ciuitate ſinguli interdicti cẽſentur, quam quod interdictum ſi huiuſmodi

p l. ſicut §. quod vniuerſitati vbi omnes. ff. qd̃ cuiuſque vniuerſi. l. metum aũt præſentẽ, §. animaduer. ff. quod me. cau. Rebuf. ſu. cõcor. dat. in tr. mã dat. Apoſt. v. ſinguliſque canon.

q Tho. in 4 diſt. 35. q. 2. Gomez in reg. de idiom. q 2. nu. 4.

r c. ſi ſententia de ſent. e. vt 6. li. 6.

cape-

Digitized by Google

capęretur interpretatio illuſorium, & ridiculũ red deretur, quod etiam Sũmus Pontifex eo loco fatetur, actus enim ita interpretari debet, vt valeat iuxta late tradita ab Alciato. *a* Vnde in alia decretali *b* dicitur, quod priuilegium exẽptionis Eccleſiaſticæ extenditur, ẽt ad ſingulares perſonas ipſius collegij, quia alias eſſet fruſtratoriũ, ſi non ad eas extẽderetur, ſicut priuilegium loco cõceſſum ad ſingulares perſonas ipſius collegij protrahitur, quia alias eſſet fruſtratoriũ, ſi non ad eas extẽderetur, vt ſcribit Baldus. *c* Att.n. Ludouicus Romanus, *d* qđ priuilegium, vt quis in Eccleſia capi non poſſit, intelligitur loco conceſſum, & conſequenter habet locum in quolibet ibi reperto, quod dictũ refert, & ſequitur Ludouicus Bollo. *e*

a Alc. de pſum. li. 3. præſum. 34.
b c. per exempt. de exemp. li. 6.
c Bal. in l. ſi. c. 3 poſt. nu. 7. C. de vxor. prim.
d Rom. ſin. 234
e Bollo. de idol. col. 3. ver. ſi. hoc etiã; probatur.

ARTICVLVS XI.

An priuilegia in ſingulares perſonas religionis collata ad eius religionis prouinciales, aut generales, ſi ipſos Papa ſubiecu ſſet, extendantur.

RESpondeo dicendo, quod reſolutio huius quæſtionis videtur pendere ex reſolutione alterius, an, ſcilicet appellatione monachorum veniat Abbas. Qua in re extat receptiſſima, atq; apud oẽs probata diſtinctio, vt niſi aliud ex loquentis mẽte conijciatur in fauorabilib. & materia proportionabili, Abbas veniat appellatione monachorũ, in materia tamen non proportionabili, & odioſa ſecus. Quod liquet ex his, quæ ſcribunt Gloſſa *f* & alij, Cardinalis, & ſumma Armilla. Quo fit, vt in hac quæſtione quã ſumus in materia proportionabili, & de fauore agimus, procuIdubio reſpondẽdum ſit in prouinciales & in generalem ẽt prælatum ex præſcriptis conceſſions verbis, etiãſi is a cõcedẽte Principe non eſſet expreſſus, priuilegia collata extẽdi. Quod probatur cũ prouinciales & generales non deſinant eſſe religioſi, ſicut neq; Abbas Abbatia adepta deſinit eſſe monachus, neq; hi patres ex dignitatis augmento deterioris conditionis eſſe debent, quã ſint perſonæ ſingulares, cũ dignitatis & ſupereminentiæ proprium ſit augere, non autem ſtatum priorem ab eo, in quẽ dignitas cecidit, in ipſius præiudicium auferre iuxta quandam Legem, *g* & tradita ab Horatio Mandoſio *h*

f Glo. & alij in c. ſi de ſim. Card. in Clem. t. in pri. 6. oppoſit. de regu. Armil. v. Abb. ver. 11.
g l. ſena. vbi oẽs. ff de ſenat.
h Mandoſ. de priu. ad inſtar. gloſ. 6. nu. 29.

ARTICVLVS XII.

Vtrum priuilegia conceſſa religioſis profeſſis, ad nouitios quoque nondum profeſſos extendantur.

RESpondeo dicẽdo, quod pro vtraq. parte multa poſſent afferri argumenta, ſicut in alia ſimili quæſtione cumulat Tiraquellus, *i* nihilominus videtur dicendum, quod priuilegia religioni cõceſſa, vel eius ſingulis ſingularibus perſonis, ad nouitios non porrigũt, quãdo hi neq; vere, neque cum effectu religioſi dici poſſint iuxta quandam decretalem, *K* Bartolum, & Tiraquellum.

Nec obſtat hos nouitios non ſe̲cus, ac profeſſos immunitatis Eccleſiaſticæ priuilegio gaudere, vt quædam definit decretalis, *l* nam id ſpec aliter indultum eſt, & forte ob reuerentiam habitus, quẽ nouitius geſtat, & ſic ex eo ius commune in cõtrarium elici poteſt argumento eorũ, quæ in iure *m* communiter notantur. Vnde videmus ſi ſertẽ priuilegiorũ conceſſorũ religionibus attentè contemplemur, quod volentes Summi Pontifices cõceſſa profeſſis ad nouitios nondũ profeſſos extendi, id vtique nõ ſilbticuerũt, ſed clare expreſſerunt. Nec ego inueni priuilegiũ, quo ipſi nouitij communicent in generali cum profeſſis in priuilegijs, ſed tantum in quibuſdam indulgentijs, nam Sixtus IV. conceſſit, quod nouitiæ monialium S. Claræ primæ regulæ poſſint promereri omnes indulgentias almæ vrbis viſitando ſuas Eccleſias, ita habetur in libro *n* monumenta ordinum. Et ad uertit collector priuilegiorum ordinum mendicantium.

i Tiraq. de vtroque ret. tit. 1. § 1. glo. 8. n. 21. vſque ad nu. 41.
k c. relig. §. fin. de ſent. excom. lib. 6. Bart. in l. 2. C. ne ſacram. bapti ſ. reite. Tiraq. vbi ſup.
l d. c. relig. §. fin.
m l. ſingul. § qđ vero, ff. de legi.
n Mon. ord. in 2. impr. fo. 261. conc. 678.

QVAESTIO. LII.

De obligatione quoad poteſtatem tranſeundi ad alias religiones conceſſam, in triginta articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur triginta.

1 *VTrum ſit conueniens de una religione ad aliam tranſire.*

2 *Quomodo prælati ſe debent habere ut eorum religioſi ſubditi in ſua uocatione permaneant.*

3 *Vtrum ius commune concedat regularibus, ut poſſint tranſire ad ſtrictiorem religionem licentia petita, licet non obtenta.*

4 *In quo conſiſtat perfectio religionis, ad quam iure communi tranſitus conceditur licentia petita, ſed non obtenta.*

5 *Vtrum religioſus poſſit tranſire de ſua religione in qua non ſeruetur regula ad aliam laxiorẽ in qua ſeruatur, propter quod eſt ſtrictior.*

6 *Quæ dicta ſunt de monachis utrum ad moniales extendantur.*

7 *Vtrũ cõuerſi & oblati poſſint trãſire ad ſtrictiorẽ religionẽ petita licentia licet non obtenta.*

8 *Vtrum conſtitutio Pij V. reuocet ius commune concedens fratribus, ut ad religiones alias ſtrictiores poſſint tranſire.*

9 *Quis poſſit concedere licentiam, vt religioſus tranſeat de una religione ad aliam.*

10 *Vtrũ Sum. Põt. ſine cã poſſit cõcedere religioſo ut trãſeat de una religione ad aliã laxiorẽ.*

11 *Vtrũ licentia prælati ad tranſeundũ ad aliũ ordinẽ ex iuſta cauſa nõ facta mentione de laxiori, ſufficiat ad tranſeundũ ad laxiorem, an debeat tantum intelligi de laxiori, uel æquali.*

12 *Vtrũ regularis ordinis mẽdicantiũ qui habet licentiã ad tranſeundũ in aliã religionem ẽt non mendicantẽ ſiue arctiorẽ, ſiue laxiorem, poſſit ſe transferre in aliquem ordinem militarem.*

13 *Vtrũ licẽtiatus a Papa, ut poſſit trãſire ad certũ ordinẽ poſſit ad alium diſtinctum tranſire.*

14 *Vtrum religioſus fugitiuus ad parẽ religionem pro libito ſine diſpenſatione poſſit tranſire non inuento aliquo ſui ordinis monaſterio.*

15 *Vtrum prælati religionum mendicantium poſſint diſpenſare cum ſuis ſubditis, ut tranſeãt ad ordines monaſticos.*

16 *Vtrum ſi reformetur ordo religionis mendicãtis in ſtrictiorem uitam poſſint profeſſi illius ad alios ordines tranſire.*

17 *Vtrum fratres mendicantes poſſint recipi in religione Sanctæ Mariæ de Mercede.*

18 *Vtrum prælati regulares poſſint dare licentiã ſuis ſubditis ut ad Carthuſienſes tranſeant.*

19 *Vtrũ ſit licitus trãſitus a Carthuſiẽſib. ad Min.*

20 *Vtrum monachus Caſſinenſis non petita licentia a ſuis ſuperioribus poſſit tuta conſcientia tranſire ad Carthuſianos.*

O 21 *Vtrum*

21 *Utrum in extrauaganti Martini V. probibeatur tranſitus ab vna ordinum mendicantium ad alium mendicantium.*

22 An Capucemi diſcalciati ordinis minorũ poſſint recipere fratres eiuſdem ordinis obſeruãtiæ.

23 *Quam diligentiam facere teneatur religioſus, qui babet facultatem tranſeundi ad aliquem ordinem mendicantium, ſi non inuenerit mẽdicantes, qui eum recipere velit.*

24 *Vtrum recipi poſſint ad religionẽ religioſi, qui fecerunt votum de non tranſeundo ad aliam.*

25 *Vtrum trãslatus ad aliã religionẽ, vt in ea ſit prælatus, debeat profiteri in ſecundo monaſterio, antequã ſibi eius adminiſtratio deferatur*

26 *Vtrum prædictus monachus translatus poſt renunciationem prælationis monachus ſecũdi, vel primi monaſterij remaneat.*

27 *Vtrum tranſiens ad aliam religionẽ poſſit ſecũ deferre omnia, quæ detulit in religionem ſuã, vel ſaltem aliqua ſcripta, quæ ipſe tanquam prædicator in dies ſibi ſcripſit.*

28 *Vtrũ translatus ex ordine mendicantiũ ad aliũ ordinem non mendicantium poſſit in ipſo ordine, ad quem eſt translatus habere beneficiũ regulare, & aliud officium dicti ordinis.*

29 *Utrũ religioſus translatus ad aliã religionẽ debeat ſedere in capitulo iuxta tẽpus, in quo emiſit profeſſionẽ in primo monaſterio, a quo fuit translatus, an a quo fuit profeſſus in ſecũdo.*

30 *Utrum translatus de vna prouincia ad alium eiuſdem religionis debeat ſedere in capitulo ad ſuam vocem dandam a tẽpore, in quo fuit in ſecunda incorporatus.*

ARTICVLVS I.

Vtrum ſit conueniens de vna religione ad aliam tranſire.

a *D.Th.2.2.q. 89.ar.8.*

RESpondeo dicendo, quod D. Thomas a dicit primo, quod tranſire de vna religione ad aliam, niſi propter magnam vtilitatem, vel neceſſitatem, nõ eſt laudabile, tum quia ex hoc plerumq; ſcandalizantur illi, qui relinquuntur, tum etiam quia facilius proficit aliquis in religione, quam conſueuit, quam in illa quam non conſueuit ceteris paribus, vnde in collatione Patrum Abbas Neſtorius ſic ait, *vnicuique vtile eſt ſecundũ propoſitum, quod elegit, ac ſummo ſtudio ac diligentia ad operis arrepti perfectionẽ peruenire feſtinet, & nequaquã a ſua, quam elegit ſemel profeſſione diſcedat.* Et poſtea ſubdit, *impoſſibile naque eſt, vnum & eundem hominem ſimul vniuerſis ſic fulciri virtutib. quas ſi quis voluerit pariter attentare, in id incidere eũ neceſſe eſt, vt dũ omnes ſequitur, nullã integre conſequatur, diuerſa enim religiones præeminent, ſecundũ diuerſa virtutum opera.* Videamus, quid dicat Diuus Bernardus; b circa hoc ait enim, *forte vult aliquis de calumnia cenſib. inſtitutis ad Ciſtercienſiũ, ſeſe ſtringere paupertatẽ, eligens præ illis nimirũ conſuetudinib. magis regulæ puritatẽ, ſi me conſulit, nõ conſulo, ſi nõ ſane id Abbatis ſui vſurparit aſſenſu, quã ob rẽ? Primo propter ſcandalũ ipſorum, quos deſerit, deinde quia certa pro dubijs relinquere tutum non eſt, forſan enim hoc tenere poteſt, illud non poterit. Tertio ſuſpectam habeo leuitatẽ, quã id ſæpe, quod facere volumus, antequam probemus, experti iã nolumus vno prope momẽto id ipſum cupientes tã leuiter quã irrationabiliter, quales vtiq; non paucos frequenter experimur, qui vna vix hora in vna voluntate durãtes aura leuitatis impulſi vagi, & inſtabiles hac & illac velut ebrii mutantur, quæ pro exprimente iudiciũ immo ſine iudicio fluctuãtes, et tumultuantes tot de ſe cõſilia præſumunt, quod loca reuiſunt, ſẽper quod nõ habent cupiẽtes, & quod habent faſtidientes, & quomodo ego (ait aliquis) profeſſus regulã, non ſecundũ regulã cum bona quea degere conſcientia, ſiquidẽ vouens & nõ ſoluens, quid niſi periero? quaſi nõ multo magis habeas, vnde conqueri alibi, quoq; cũ ceperis pure iuxta regulã conuerſari, profecto ẽt tunc, & quã nũc inquies cõſcientia, habere ſuſtineã extra domũ meã priorem, qui me de ſeculo fugientẽ excepit, initiauit ad bonũ, ſignauit in ſalutẽ, moleſtus fratrib. inobediẽs ſeniori, ſtabilitatis inſuper præuaricans pactũ, & primã irritam faciens fidẽ? Et paucis interpoſitis ſubdit idem Bernardus, ceterũ qui inquietus eſt, & ita credere nõ poteſt, ſed magis credens & cedens ſtimulanti cõſciẽtia exiit & quærit, vbi ſoluat vota ſua, quæ ſuo in loco ſuo vtiq; iudicio vouerat quidẽ, ſed non ſoluerat, ſicut non laudo quod egreditur, ita vt egrediatur non conſulo. Si tamen ad ignotũ remotumq. monaſteriũ migrauerit, cur ita? ſi propter Pauli ſententiam, qui beatũ manifeſte pronuntiat, qui ſe ipſum non iudicat in eo, quod probat, tũ ex noſtri authoritate magiſtri qui talẽ & ſuſcipi iubet, & retineri, inuentũ quoq. bonũ & vtilem ſuaſione allici, profeſſione ligari, denique ſuadeatur (inquit) ei, vt ſtet, & ne forte prioris ſui monaſterij memor remordente (vt aſſolet) conſciẽtia incipiat denuo derupta ſtabilitate cauſari, generalẽ ſuper huiuſmodi ſcrupulo conſolatoriã profert ſententiã dicens, vbique.n. vno Deo ſeruitur, vni Regi militatur.* Hæc D. Bernardus: ex quib. clare colligitur, quod nemo de vna religione ad aliã, vt tranſeat, eſt audiendus, & conſulendus, niſi ad hoc a ſuo Prælato cõſequatur, & non extorqueatur beneplacitũ, cũ huiuſmodi mutationes ex leuitate magis, quã ſtabilitate animi plerumque originentur.

b *Bern. de præcepto, et obediẽtia*

Vnde Pius V. Pontifex maximus in religione educatus aliquorum monachorum inconſtantiam conſiderans, anno Domini 1569. pridie idus Octobris Pontificatus ſui, anno 4. in conſtitutione, quæ incipit, quæcunq; ſacrarum religionum reuocauit & aboleuit omnia, & quæcunq; priuilegia, facultates, diſpenſationes, & indulta præter iuris cõmunis diſpoſitionẽ emanata, recipiendi, vel retinendi fratres, monachos, canonicos, & alios ẽt laxiorum ordinũ profeſſores, quibuſcumq; ordinibus, monaſterijs, hoſpitalibus, militijs, & pijs locis, ẽt S. Antonij Viennenſis, Sancti Spiritus in Saxia de vrbe, S. Ioannis Hieroſolymitani, Ieſu Chriſti, S. Iacobi de Spatha, Sancti Lazari Hieroſolymitani, eorumque Eccleſijs membris ſuperiorib. & perſonis per quoſcunq; Romanos Pontifices ſuos prædeceſſores, & per ſe ipſum. Qui Summus Pontifex prout infra declarabimus non reuocauit licentiã, quam iure cõmuni habent regulares tranſeundi ad ſtrictiorem religionem petita prius a ſuo prælato licentia, ne leuitati magis, quam conſiderati animi ſtabilitati hæc mutatio tribuatur, & vt mutatio dexteræ excelſi ab omnibus dicatur.

ARTICVLVS II.

Quomodo prælati ſe habere debeant, vt eorum religioſi ſubditi in ſua vocatione permaneat.

RESpondeo dicendo, quod ſæpe ſæpius prælati regulares in authoritate imperantes non tanquam paſtores ouium, ſed tanquam luporum cuſto-

ſtodes ſunt cauſa, vt eorum ſubditi ab inſtituto, in quo vocati ſunt, & cuius regulã ſunt profeſſi, ad aliud inſtitutũ prætextu maioris perfectionis tranſire procurent, qui ſi in ſpiritu lenitatis eos, vt patres tractarent, non vtique primum inſtitutũ deſererent, vidi enim ego aliquos obſeruãtiſſimos ſui inſtituti viros putantes, ſe obſequiũ præſtare Deo duris & iſipidis verbis ſuos tractare ſubditos iuuenes ſiccitate quadam illis dicentes, vt abirent in aliam religionem, ſi vellent, qui nõ ſecuti Dominũ Saluatorem calamos quaſſatos conterebant, & ligna fumigantia extinguebant, ita vt authoritatem ſuæ religionis deſererent, & ad aliam laxiorẽ refugerent, quorũ indiſcretorũ zelũ non ſecundũ ſcientiam nunquã probaui, nec probat illos qui ſpiritu lenitatis corripiẽdos docuit, cõtra quos adeſt quædam epiſtola melliflui Bernardi, cuius tenorẽ in præſentiarũ proponã. Frater.n. Robertus ſancti viri monachus, & ſecundum carnem propinquus in adoleſcentia ſua quorundam perſuaſione deceptus Cluniacum ſeſe contulerat, quem venerabilis pater, poſtquam aliquando diſſimulauit, eundẽ fratrem ſtatuit per epiſtolã reuocare, cuius tenor, quo ad noſtrum propoſitum eſt huiuſmodi.

D. Bernar. ad Epiſt. co.1. *Satis & pluſquã ſatis ſuſtinui dilectiſſime fili Roberte, & omiſſo, quod factũ eſt, non requiro, cur, vel quomodo factum eſt, culpas non diſcutio, non retracto cauſas, non recordor iniuria, ſolent enim hæc magis inſtigare, quã mitigare diſcordias, ſolũ, quod mihi magis eſt cordi loquor, me miſerum, quod te careo, quod te non video, quod ſine te viuo, pro quo mori mihi, viuere eſt, ſine quo viuere, mori. Non igitur queror, cur abieris, ſed quod iã non redieris, quæror non cauſas diſceſſionis, ſed moras queror regreſſionis: veni tantũ, & pax erit, reuertere, & ſatisfactũ eſt, redi inquã, redi, & lætus cantabo, mortuus fuerat, & reuixit, perierat, & inuentus eſt, fuerit certe mea culpa, quod diſceſſiſti delicato. ſ. adoleſcentulo auſterus extiterã, & tenerũ durus nimis inhumane tractaui. Hinc.n. & præſens quondã aduerſum me (quantum memini) murmurare ſolebas, hinc & nunc (ſicut audiui) ẽt abſenti derogare non ceſſas, non tibi imputetur, poſſem forſitan excuſare, & dicere, quia ſic laſciuæ pueritiæ motus coercendi erant, ac rudib. amoris aſpera illa diſciplina diſtrictioris initia, ſcriptura atteſtante, quæ ait, percute ſi iũ tuũ virga, & liberabis animã eius a morte, & rurſum, quos.n. diligit dominus, corripit, flagellat aũt omnẽ filiũ, quẽ recipit, & illud, vtiliora, ſunt verbera amici, quã oſcula inimici, ſed fuerit ut dixi mea culpa, quod diſceſſiſti, ne dũ de reatus perpetratione contenditur, emendatio retardetur. At vero hinc proculdubio incipiet eſſe, & tũc ſi non parcas pænitẽti, indulgeas cõfitenti, quia poeui quidẽ aliquãdo in aliquib. fuiſſe erga te indiſcretus, ſed nõ certe maleuolus, quod ſi in futurũ hanc ipſam indiſcretionẽ meã ſuſpectã habes, noueris me iã nõ eſſe, qui fuerã, quia nec te puto fore, qui fuiſti, mutatus mutatũ inuenies, & quẽ antea metuebas magiſtrũ, comitem cõplectere ſecurus; itaq; ſiue mea culpa receſſeris (vt putas, & ego non excuſo) ſiue tua (vt multi putant, et ſi ego non accuſo) ſiue mea ſimul & tua (quod ego magis puto) ex hoc iã ſi redire renueris, ſolus profecto inexcuſabilis eris. Vis ab oĩ culpa liber eſſe? Reuertere, ſi tuã agnoſcis, ignoſce, & tu mihi ubi meam agnoſco, alioquin, aut tibi nimis indulges, qui tua culpã, & agnoſcis, & diſſimulas, aut mihi nimis immiſericors es, cui neq. ſatisfacienti ignoſcendũ putas, iã ſi redire recuſas, aliã quære occaſionem. Vnde falſo blandiaris cõſcientiæ tuæ, quia nõ erit vltra, quod formidare debeas de rigore diſtrictionis meæ, nec.n. formidandũ eſt, quod futurus ſim præſenti formidoloſus, cui adhuc abſenti iã toto ſum corpore proſtratus totis aſtrictis viſcerib. humilitatẽ exhibeo, charitatẽ promitto & tu times? intrepidus veni. quo te vocat humilitas, pertrahit charitas, ſecurus accede talibus præuentus obſidib. fugiſti ſæuũ. reuertere ad manſuetũ, reuocet te mea lenitas, cuius ſeueritas effugauit. Vide fili, quo te cupiã duci non ſpiritu ſeruitutis iterum in timore, ſed ſpiritu adoptionis filiorũ, in quo clamare & tu non confundaris, Abba pater, cauſam vtique tanti doloris mei non minus apud te, ſed blandimentis, precibus, non terrorib. agens. Alius forſitan aliter tentare, & vere quis alius non magis diſcuteret reatum, & incuteret metũ, non opponeret votum & proponeret iudicium? non argueret inobedientia, non indignaretur apoſtaſiæ quod de tunicis ad pelliceas, de oleribus ad delitias, quod denique ad diuitias de paupertate tranſieris? Sed ego noui animum tuũ qui facilius poſſet amore flecti, quam timore cõpelli. Demũ. quid neceſſe eſt, pugnare non recalcitrantem valde timidum magis exterrere per ſatis erubeſcentem confundere, amplius cui ſua ratio magiſter, cui propria conſcientia virga & ingenita verecũdia lex diſciplinæ eſt, quod ſi cui mirum videtur, quomodo puer verecundus, ſimplex, timoratus auſus fuerit cõtra voluntatẽ fratrum, magiſtri imperium, regulare decretũ ſuum deſerere, votũ, & locum recordetur ẽt quomodo & Dauid ſanctitati ſurreptum ſit, quod ſapientiæ Salomonis illuſum, quod Sampſon fortitudini obuiatum, qui Protoplaſtum dolo captum extulit de patria felicitatis, quid mirum ſi tenero ſurripuit adoleſcentulo in loco horroris & vaſtæ ſolitudinis?* Hæc & multa alia charitatis & humilitatis plena & eruditione repleta ſcribit D. Bernardus ſenex longæuus ad quendam puerũ, vt eũ ad ſuum priſtinum auſteritatis reuocet inſtitutũ, vt inde diſcant ſenes & Prælati in religionib. quo ſpiritus feruore, quo charitatis ardore, qua humilitatis manſuetudine & dulcedine, quo prudentiæ documento erga tenores in religione aliquãdo ſe habere debent, ne deficiant in via, immo ne retrocedant a via, vt deducti per ſemitas iuſtitiæ in loco paſcuæ collocati radices in perfectione emittãt, & aſcenſiones in corde ſuo de die in diẽ, in hac valle lacrymarum ponant conſiderantes, quod facilius adoleſcentuli præcipue nobiles amore flectuntur, quam timore compelluntur.

ARTICVLVS III.

Vtrum ius commune concedat regularibus, ut poſſint tranſire ad ſtrictiorem religionem licentia petita licet non obtenta.

RESpondeo dicendo, quod Innocentius *a* Tertius ordinauit, vt religioſus poſſit tranſire a ſua religione in aliam ſtrictiorem licentia petita licet non obtenta, ſecundum cuius decretum debet limitari conſtitutio Vrbani *b* Papæ dicens, *Statuimus, ne profeſſionis canonicæ quiſpiam poſtquam Dei vice ſupra caput ſibi hominem impoſuerit alicuius lenitatis inſtinctu, vel diſtrictioris religionis obtentu ex eodem clauſtro audeat, ſine patris & totius congregationis permiſſione recedere, diſcedentẽ vero nullus Abbatũ, vel Epiſcoporũ nullus monachorũ, ſine communi literarum cautione ſuſcipiat.*

a c. licet de reg.

b c. ſtat. 19. q. 3.

Hæc enim conſtitutio in foro exteriori debet interpretari, ſecundum prædictam Innocentij III. decretalem: tenentur.n. prælati regulares ſecundũ ius commune religioſo volenti tranſire ad perfectiorem religionem, ſi conſtat de bono animo religioſi, & illã religionẽ, ad quã fit tranſlatio eſſe perfectiorem, ſupradictã licentiã præſtare, prout concludit D. Thomas, *c* quã ſi non dederint, ius ipſam

c D. Tho. 2. 2. q. 185. ar. 8.

Digitized by Google

conceditur eorum negligētiam ſupplendo iuxta ea, quæ in eodem iure notantur. *a* Dixi in foro exteriori, nam in foro interiori aliqui auſi ſunt affirmare, non poſſe monachum attento iure cõmuni ad ſtrictiorem religionem conuolare ſine licentia ſui prælati petita, & obtēta; quæ opinio mihi nunquã potuit placere, & ita praxis, quæ eſt optima legum interpres, hoc admiſit, vt nulli a viris doctis ſcrupulus iniiciatur, ſi tranſeat ad ſtrictiorem religionem licentia petita a ſuis prælatis, ſi.n. in foro conſcientiæ licentiam prius obtinere eſſet neceſſariũ, libertati ſpiritus non prouideretur, anhelantibus.n. religioſis ad altiorem frugem, prælati licentiã concedere ægre ferunt, & ita eam ſæpe ſæpius minime ſuppeditant; prælati aũt, a quibus prædicta licētia petenda ſit, controuertitur, an ſufficiat, vt ſint prælati conuentuales monaſteriorũ, in quibus religioſi volentes ſe transferre pro tēpore habitant, de quo agit Marcus Antonius *b* Cuccus, qui veriorē ſententiam eſſe opinatur, & receptam iure, quam Angelus *c* lauaſius ſcriptã reliquit, nēpe in ordine Prædicatorum petendam eſſe a priori prouinciali, in ordine vero minorum a miniſtro prouinciali, ſeu cuſtode; quamuis Syluester *c* opinetur priorē conuentualem, vel guardianum, alteriuſq; nominis præfectum monaſterio datum hanc poteſtatē facere poſſe, quod de iure communi minime eſt admittendum, quandoquidem ingreſſus religionem nõ illi monaſterio tantum, in quo facit profeſſionem, ſed toti aut vniuerſæ religioni, aut ſaltē prouinciæ adquiſitus cenſetur, & ita miniſter generalis, aut prouincialis ſupradictam licentiam concedēdi habent poteſtatem, cum ſuper totam prouinciam habeat poteſtatem.

a c. 1. de ſupple. neglig. prælat.

b Cuc. lib. 3. de maior. inſt. tit. de reg. nu. 138.

c 4. q. 3.

ARTICVLVS IV.

In quo conſiſtat perfectio religionis, ad quam iure communi tranſitus conceditur petita licentia & non obtenta.

RESpondeo dicendo, quod Canoniſtæ vt permittatur iſte tranſitus tantum ponderant, vt arctior ſit religio reſpectu arctioris vitæ. Vnde ſi reſpectu finis ſecunda religio ſit vtilior, & fructuoſior, ſi tamen nõ viuitur ibi ſtricte, dicunt nõ eſſe licitum dictum tranſitum, ita Ioannes Andræas *d* & Abbas, at Theologi *e* diuerſa gradiuntur via dicentes, perfectionem religionis cõſiderari reſpectu finis, ad quē omnes religiones ordinantur, qui eſt charitas, per quã coniungimur Deo, & vnimur, vt ait Ioannes *f* vigeſimus ſecundus, quã opinionem ego *g* ſequutus ſum, attamen, quantum ad noſtrũ propoſitum, cum huiuſmodi tranſitus nõ fiat, niſi in foro exteriori petita licentia, & nõ obtenta a prælatis perfectionem religionis in maiori auſteritate conſiſtere exiſtimo, cum enim vnuſquiſque prælatus ſuam religionem eſſe perfectiorem prætendat, maximæ & intricabiles lites in huiuſmodi orirētur ſi perfectio ex vberioribus fructib. & ſanctitate eſſet penſanda; vnaquæque.n. religio fructus vberiores allegaret, quorũ allegatio cum ſit magis facti quam iuris, proceſſus magni fulminarentur, ita vt eſſent inextricabilis (vt ita dicam) deciſionis. Vnde debemus occurrere ad vitã arctiorē, quæ per religionũ regulas & inſtituta, faciliſſime patet, vt huiuſmodi tranſitus, vel iuſtificentur, aut damnentur, & ita non ſine cauſa quędam partitarũ *h* lex in hanc opinionem canoniſtarum videtur inclinare, ibi *e ſi por ventura no ſe lo queſſe otorgar, bien ſe puede yr ſin ſu otorgamēto a otra que ſea mas fuerte*. Hoc enim verbũ *mas fuerte*, aſperiorē & magis rigoroſam deſignat religionem, & hoc puto tenendũ cũ doctiſſimo Gregorio *i* Lopez licet Nauarrus *k* Canoniſta Theologorum opinionē fuerit ſequutus.

d Andr. & Abbas in cap. ſane col. pen. de reg.

e D. Tho. 2. 2. q. 189 ar. 8.

f Extrau. ad cõdit. ve. cũ enim.

g Supp. hoc tomus q. 49.

h l. 9. tit. 7. pa. 1

i in d. l. 9.

k Nau. in c. ſa. num. 3.

ARTICVLVS V.

Religioſus exiſtens in monaſterio, vbi non ſeruatur regula, vult intrare ad aliam laxiorem religionem, ubi tamen ſeruatur regula, ita quod habito reſpectu ad præſentem modum viuendi, monaſterium, quod eſt religionis laxioris, ducit uitam ſtrictiorem, quæritur, an hoc ſit licitum.

RESpondeo dicendo, hoc licitum videri ex his, quæ tradit notabiliter Panormitanus *l* dicēs, quod ad validitatem ingreſſus non debemus conſiderare regulam antiquitus inſtitutam, ſed modũ viuendi de præſenti. Vnde ſi ſecundũ monaſteriũ habet regulam ſtrictiorem ab antiquo, quæ tamē in præſenti in multis locis non ſeruatur, non eſt licitũ tranſire de vno monaſterio, quod habet regulam laxiorem bene ipſi ſeruatam ad ſecundũ monaſteriũ, vbi regula nõ ſeruatur, oportet enim, qđ ſecundum monaſterium exiſtat de præſenti in maiori obſeruantia, & hoc ait Baptiſta *m* de Calis eſſe verbum valde notabile, & quod multi in hoc decipiuntur, aduertentes ſolum regulam vtriuſque monaſterij, antiquitus inſtitutam, & non modum viuendi de præſenti coexiſtentem.

Pro hoc faciũt notata per Gregorium *n* Lopez Dicentem, quod non ſufficit ſecundã religionem habere ſtrictiorem regulam, niſi actu ducatur ibi vita ſtrictior, quod in iure *o* fundant Abbas, & Ioãnes Faber: confirmatur ratione, nam tranſitus eſt permiſſus, vt quis ducat vitam ſtrictiorem, ſi ergo in ſecundo monaſterio non ſeruatur vita ſtrictior, quam in primo, licet regula ſi ſtrictior, nõ videtur tranſitus licitus, quia tranſiens cēſetur moueri magis cauſa diſſolutionis, quã maioris religionis. Vnde in collatione patrũ Abbas Ioannes de ſe ipſo dixit, quod a vita ſolitaria, in qua profeſſus fuerat, tranſiuit ad minorem, ſcilicet eorum, qui viuunt in ſocietate propter hoc, quod vita eremitica cęperat declinari & laxius obſeruari.

Nec obſtat ſi dicatur, quod conſtitutiones poſſunt tolli per alias contrarias cõſtitutiones, at regula, cũ ſit approbata a Papa per conſtitutiones tolli non poteſt: nam reſpondetur, quod licet poſſint tolli, ſatis tamen eſt, quod de præſenti in ſecundo monaſterio ſtrictius viuatur, nam propter ſtrictiorem vitam duntaxat iura huiuſmodi tranſitus permittunt.

Ex his infertur clara deciſio ad id, quod propoſitum fuit in principio articuli, quod ſcilicet religioſus exiſtens in monaſterio regulæ ſtrictæ, vbi tamen non ſeruatur regula, poteſt intrare licãtia petita non obtenta in aliam religionē laxiorem, & vbi regula ſeruatur, ita quod habito reſpectu ad præſentē modum viuendi, ſecundum monaſteriũ, quod eſt religionis laxioris, ducit vitam ſtrictiorē, & ita ait *p* Gregorius Lopez, hanc opinionem tenere Theologos ſecundum Ioannem Andræam, qui hanc opinionem admittit, ſi non eſt ſpes reformationis primi monaſterij, vel ſi ſaltem in eadē prouincia non eſt aliquod monaſterium eiuſdem religionis, vbi ſeruatur regula, in hoc.n. caſu non eſſet

licitus

l c. ſane de reg.

m Baptiſ. in ſũ. ve. relig. 4 fol. 202. p. 2. col. 1.

n Greg. in 9. ti. 7 p. 1. ver. mas fuertes religiones.

o c. licet de reg. vbi Abbas col. pen. l. quod tradiũ. l. leui. ff. de cond. & de mõ. Fabe. ĩ §. ſipiures de hęre. iſt.

p Greg. vbi ſu.

Digitized by Google

licitus talis tranſitus, & hoc ſatis placet Abbati, & pro hac parte Gregorius Lopez D. Thomam *a* allegat.

a D. Th. 2. 2 q. vlt. ar. 8.

ARTICVLVS VI.

Vtrum quæ dicta ſunt de monachis, ad moniales extendantur.

RESpondeo dicendo, quod quę de monachis & religioſis hactenus dicta ſunt in monialib. locum habent, nam quę de religioſis viris diſpoſita ſunt, cenſentur etiam de monialib. conſtituta proportionabiliter ad ipſas. ita ſcribūt Cardinalis *b* & Abbas, quos ſequutus eſt Natta; in illis ergo caſibus, in quibus permiſſum eſt religioſis ad aliā religionē tranſire, permiſſum eſt etiam monialib. ita in ſpecie decidit Francus *c* de Marquez ex ſententia Abbatis, & ſic tota domus religioſa pōt ſe trāſferre ad arctiorem religionem alterius monaſterij vt dicitur *d* in iure, petita tamen licentia licet non obtenta iuxta terminos iuris; *e* aduertendū tamen, quod propter clauſurā, quam omnes moniales tenentur ſeruare ratione voti, vel ratione præcepti, prout in primo tomo, *f* late diximus, non poterunt dictæ moniales exire ſine licentia prælatorum, & ordinarij iuxta terminos Concilij *g* Trident. qui tenentur ipſam præſtare iuxta ea, quæ in ſuperioribus late dicta ſunt.

b Card. in Cle. 2. q. 4. de regul. Abb. ī c. pen. notab. vlt. de ſta. mon. Natt. cōſi. 432. n. 10. lib. 2.
c Marq. q. 965 p. 1. Abb. in Clemē. vlti. de reg.
d c. recol. de ſta. monach.
e c. l. 3. de reg.
f 1. to. q 47.
g Seſ. 25. d re. 10

ARTICVLVS VII.

Vtrum conuerſi, & oblati poſſint tranſire ad ſtrictiorem religionem petita licentia licet non obtenta.

RESpondeo dicendo, quod vt ex *h* ſuperioribus patet, magna eſt differentia inter conuerſos & oblatos, & nemini dubium eſſe debet ex his, quæ ibi diximus, quod conuerſi poſſunt tranſire ad arctiorē religionē petita licentia, & non obtenta, cū ij ſint vere religioſi laici tria vota eſſentialia emittētes. At de oblatis dubitatio inſurgit: nam ſecundū aliquos oblati non poſſunt tranſire ad arctiorē religionem, & ita tenuit quædam Gloſſa, *i* quam dicit ſingularem Abbas, aſtringuntur enim monaſterio ſecundū eum magis, quam monachi, quia efficiūtur, quaſi ſerui monaſterij, quod tradit *k* Ioannes Lupus; ſed Gregorius Lopez *l* ait, quod Gloſſa illa loquitur de oblatis Eccleſiæ ſecularis, nō vero de oblatis monaſteriorum regularium: ij enim ſecundum Archidiaconum poſſunt tranſire ad religionem arctiorem, quæ opinio ſine dubio eſt ſequenda, non enim ita donāt ſe & ſua monaſterijs, vt ſerui efficiantur, & vt non poſſint ad perfectiorem frugem anhelare.

h Sup. q.
i Glo. in c. l. cōti. 27. q. 1. Abb in c. nō eſt notab. 3. de reg.
k Lup. de lib. Eccl. 3. p. q. fin. nu. 8. & 9.
l Gregor. in l. 9. tit. 7. c. 1. ve. relig. Arch. in d. c. l. contin.

ARTICVLVS VIII.

Vtrum conſtitutio Pij V. reuocet ius commune concedens fratribus, vt ad religiones alias ſtrictiores poſſint tranſire.

RESpondeo dicendo, quod conſtitutio præfata Pij V. non eſt vniuerſaliter, & abſolute intelligenda de omnibus fratribus non recipiendis, ſed tantum de fugitiuis, qui ſine licentia a ſuis ſuperiorib. petita iuxta terminos iuris communis, ſe ad alias religiones transferre volunt ob iurgia contentiones, leuitatem, & malefacta: non enim condemnat Summus Pontifex eos, qui laudabiliter de vna religione tranſire volunt tripl.ci de cauſa. Primū *m* zelo perfectionis religionis, deinde propter declinationē religionis *n* debita perfectione, tertio propter infirmitatē, & debilitatem, ob quam ad laxiorem poteſt fieri tranſitus, prout ſequentib. dicetur. Ita Nauarrus *o* in quodam cōſilio defendit, quod per hanc conſtitutionem Pij V. nō eſt ſublatum, quod frater Carmelita cū facultate ſui ſuperioris poſſit tranſire ad ordinem minimorum.

m De reg. c. lic.
n Nau. in c. ſta. nu. 3.
o Nau. li. 3. cōſ. ti. de reg. cō. 88.

Et eſt notandum, quod prædicta conſtitutio nō procedit in eo, qui tranſit ad aliam religionē, & in ea remanſit virtute bullæ Pij IV. qua poterant iudices arbitrari remedium aliquādo opportunum caſu, quo is non poſſit cōmode reduci ad priſtinū ordinem, & ſic arbitrati ſunt in eo ordine, ad quē tranſierat, debere remanere, quia ſuus priſtinus ordo noluit eum recipere: nam licet dicta bulla Pij V. reuocet omnia priuilegia, & facultates recipiendi alienos religioſos præter ordinem iuris, non tamen iubet omnes, qui iam erant tranſlati redire ad priſtinos ordines, ſed tantū illos, qui erant tranſlati virtute priuilegiorum: hic autem licet virtute priuilegij fuerit tranſlatus, remanſit tamen ibi virtute ſententiæ datæ a iudicibus arbitris, quibus in bulla Pij IV. concedebatur facultas arbitrandi aliquod remedium ijs, qui commode non poſſint reduci ad ſuas priores religiones, ita Nauarrus. *p* Denique Pius Quintus non reuocat ea, quæ de iure communi conceduntur regularibus, vt ad aliam religionem etiam laxiorem poſſit fieri tranſlatio, de quo in ſequentibus articulis ſatis dicetur, & in ſuperioribus aliqua dicta ſunt.

p Na. li. 3. cenſ. ti. de reg. cōſ. 99

ARTICVLVS IX.

Quis poſſit concedere licentiam, vt religioſus tranſeat de vna religione ad aliam.

RESpondeo dicendo, quod iure *q* communi prælatus etiam inferior poteſt facere facultatē ad religionem ſtrictiorem, prout in ſuperiorib. ſatis dictum eſt, adeo quod quædam Gloſſa *r* communiter recepta tenet, quod virtute dicti iuris cōmunis poteſt facere facultatem, vt ad æqualem religionē fiat tranſitus, ad laxiorem autem religionem ſolus Papa facultatē facere poteſt, prout eadémet Gloſſa reſoluit, quod intelligendum eſt de potentia faciendi, ſine cauſa, quoad forum externum, nam ſuperior etiā inferior Papa poteſt ex cauſa iuſta diſpenſare, vt religioſus tranſeat ad laxiorem religionē, prout tradunt Panormitanus *ſ* Sylueſter, & Nauarrus alios allegantes.

Notandum autem, quod cauſa iuſta ad prædictum tranſitum poteſt eſſe, vel ex parte monaſterij a quo monachus iſte vult recedere, aut ex parte ipſius monachi, ex parte monaſterij cauſa eſt iuſta recedendi ſtrictior, & obſeruantior vita monaſterij, ad quod fit tranſlatio, vel quia in monaſterio, quo quis transfertur, non ita obſeruatur regula præmiſſa, quod intelligunt *t* Abbas, & Sylueſter, niſi in illa religione ſtaret aliud monaſteriū, in quo regula obſeruaretur, nam ad aliud iſte ſe transferre debet. Ex parte vero monachi iuſta cauſa multiplex eſſe poteſt, & cum omnes leges definitæ non ſint, quippe quod ex facto pendeant, dicendum eſt in prælati licentiantis arbitrio eſſe poſitas, ſicut probarunt Innocētius, Frāchus, *u* & Geminianus, D. Thomas, Caietanus, Antoninus, Frācus de Marquez, & Rebuffus. Sed oportet pro maiori

q c. le. 1. de regu.
r Gl. in c. cū ſingu. de præb. §. prohibem. v. canonice de præb. l. 6
ſ Pan. in c. nō eſt n. 6. & in c. ſig. n. 6 de reg. Syl. ve. relig. 4. q. 1. Nau. in ca. ſtatuim. nu. 11.
t Abb. ī c. ſane de reg. Syl. ī ſū. v. relig. illat. 4. num. 3.
u Imm. in c. vlti. de ren. Frāc. in d. c. cū ſingula. §. vlt. col pe. de pb. li. 6. vbi Gemi. D. Th. 2. 2. q. vlt. art. 8. vbi Caiet. Flor. 3. p. ti. 36. c. 4. Sylu. vbi ſup. Marq. q. 998. 1. p. Rebuf. in prax. beneſi. translat. monach. nu. 19.

claritate & inſtructione prælatorum regulariũ aliquas ſigillatim referre. vt in facti contingentia occurrentes certo ſciãt, propter eas prædictam facultatem facere poſſe; prima aũt iuſta iudicatur cauſa, quãdo propter malam aeris temperiem non poteſt quis in aliqua religione commorari, ita Marianus *a* Socinus ſenior, & poſt alios Menochius. Verum eſt tamen, quod ſi in prædicta religione ſit aliquod monaſterium extra dictum regnũ, in quo eſt diuerſa aeris temperies cõplexioni monachi accõmodata, non poteſt fieri prædictus tranſitus, & iuxta hæc ſunt intelligenda tradita a Quintiliano *b* Mandoſio. Secunda cauſa erit vrgens parentum neceſſitas, ſi in ordine proprio non ſit cõmoditas, ad ſubueniendum illis per modum ſuæ regulæ cõgruentem. Hæc enim cauſa ſufficiens eſt, vt religioſus ad laxiorem religionem tranſeat, dũmodo in ea prędictæ neceſſitati poſſit ſuccurrere: tertia cauſa eſt, ſiquis propter ſuam ſimplicitatem non ſufficienter intellexit regulam, vel conſtitutiones tempore profeſſionis, & poſtea vult latius viuere: licitum eſt enim in hoc caſu cum illo diſpẽſare, prout docet Corduba, *c* ſuper regulam fratrum minorũ. Voluntas enim & intentio non ſe obligãdi in profeſſione ad tantam vitæ arctitudinem, & perfectionem, quanta in illa religione præcipitur, eſt ſufficiens cauſa ad diſpenſandum cum illo, vt ad laxiorem ordinem ſe transferat. Quamuis ſic vouere peccatum ſit mortale, vt Corduba in eodem loco affirmat.

a Soc. in ca. veniẽs n. 23. de acc uſ. Menoc. de iudic. arb. cẽturia. 5. caſu 421. nu. 26.

b *Mando. de ſigna. grat. f. 102 col. 2.*

c *Cord. c. 2. q. 36*

Si vero quæras, an difficultas, & moleſtia ad obſeruanda præcepta regulæ ſit ſufficiẽs cauſa ad diſpenſandum, vt ad aliam laxiorem religionem fiat trãſitus, reſpondetur, quod ſi difficultas ſit in re ipſa, vtpote quia inconſulta prudentia non commenſurauit profitẽs aſperitates religionis cum ſua delicata complexione, quando emiſit profeſſionem, iuſta eſt cauſa ad diſpẽſandum. At vero ſi difficultas illa ortum habeat a prauo habitu cauſa iuſta minime debet iudicari; ſi vero difficultas accidat poſt profeſſionem ex infirmitate, vel ex quacumq; alia ratione non eſt cauſa iuſta ad diſpenſandum, vt ad aliam laxiorem religionem euolet. Prælati enim religionum poſſunt diſpenſare cum prędicto in dictis aſperitatibus, ita doctiſſimus Soto, *d* quã opinionem, ego limitarem, vt non procedat in religionibus, in quibus diſpenſati in aſperitatibus earũ, vt nimis oneroſi habentur, & huiuſmodi neceſſitatibus cum triſtitia & murmuratione, & non cũ alacritate a fratribus ſubueniretur, quorum religio magis videtur in exteriori aſperitate, quam in Chriſtiana Charitate radicari, qua propter exiſtimo quod cum religioſis harum religionũ poteſt diſpenſari, vt ad aliam laxiorẽ religionem ſe transferant, etiamſi eorum prælati poſſint cum illis in earum aſperitatibus diſpenſare, & ſic dixit Marcus *e* Antonius Cucus, quod tenuis & delicata valetudo volentis tranſire erit iuſta cauſa ad hanc diſpenſationem concedendam.

d *Sot. li. 2. de iuſti. q. 7. ar. 3. ad 3. dub.*

e *Cucus li. 3. maior. inſt. titu. de regu. nu. 531.*

Erit etiam perſecutio in eadem religione ſufficiens cauſa ad diſpenſandum, vt ille, qui eſt perſecutus ad aliam laxiorẽ religionem ſe transferat, ſi non dedit cauſam ad talem perſecutionem, immo gratis odio habetur: tunc enim ad Chriſtianã charitatẽ talis cauſa reduci poteſt, vt innuit *f* Nauarrus. Dixi ſi nõ dedit cauſam ad talem perſecutionem: nam ſi dedit cauſam, videtur, quod cum illo non poſſit diſpenſari, quia nemo ex ſuo peccato debet cõmodum reportare, ita vir quidam doctus cẽſuit dicendum, quod ego moderandũ cenſeo, niſi ipſe præfatę cauſæ datę iam egerit pęnitẽtiam, & per ſigna exteriora contritionis manifeſtũ, & eumdatum ſe oſtenderit nam ſi hoc non obſtante perſecutio apud falſos fratres non ceſſat, ego non video, cur ipſi diſpenſatio debeat denegari, immo video ſecundum quod coniecturaliter poſſumus videre, & affirmare charitatem Chriſtianã diffuſam in corde eius per Spiritũ ſanctum, qui datus eſt ei gemitibus inenarrabilibus poſtulare licentiã, vt dictus religioſus fugiat perſecutionem, & occaſionẽ cedendi a præfata charitate non poteſt talem perſecutionem patienter ſuſtinere.

f *Nau. in c. ſtatuit, nu. 11.*

ARTICVLVS X.

Vtrum Summus Pontifex ſine cauſa poſſit concedere religioſo, vt tranſeat de vna religione ad aliam laxiorem.

RESpondeo dicendo videri, quod ſummus Pontifex libere, & ſine cauſa licentiam hanc concedere poteſt, ſicut ſcribunt *g* Innocentius, & Abbas, & poſt alios Syluester, & Rebuffus, licet enim Papa in his plenitudinem habeat poteſtatis, vt dicitur *h* in iure, religiones enim, quæ ſub certis regulis ſunt, iuris poſitiui ſunt, cum niſi a ſummo Põtifice approbentur, minime permittantur, vt in ſuperioribus late probatum eſt, attamen corã Deo, & in foro conſcientiæ non poteſt Papa ſine iuſta cauſa diſpenſare, vt religioſus ad laxiorẽ religionẽ ſe conferat. Pro cuius rei explicatione eſt notandum, quod nulla diſpenſatio ſine iuſta cauſ etiam a Sũmo Pontifice conceſſa eſt licita in conſcientia, quãuis ſit circa legem pure humanam a iure diuino nomine dependentem, prout aſſerunt D. Thom. *i* Caieta. Victoria, Soto, & Nauar. nam re vera Summus Pontifex, ſic diſpẽſans peccabit, & ſimiliter, qui eandem diſpenſationem procurauerunt. Si vero diſpenſatio huiuſmodi ſit circa legem dependẽtem a iure diuino (vt eſt diſpenſatio in iuramento, & in voto & in pluralitate beneficiorum, & quod laicus Monachus præficiatur in Abbatem & profeſſus tranſeat ad altiorem religionem) ſi fiat ſine cauſa non ſolum peccat Papa diſpenſando, & peccant ipſam diſpenſationem petentes, ſed ipſa quoque diſpenſatio eſt irrita, & nulla quo ad Deum, ita quod quotieſcunque diſpẽſatus illa vtatur peccabit mortaliter, vt docent omnes Theologi, & tenent *k* Caietanus, & Soto: at ſi diſpenſatio ſit ſolum in lege pure humana nullo modo dependente a diuina (vt eſt diſpenſatio in gradibus prohibitis matrimonij, & in diebus ieiunij) licet peccent diſpenſantes, & ſolicitantes ſine cauſa, illa tamen diſpenſatio non erit nulla, nam factum tenebit, nec vtentes illa diſpenſatione mortaliter peccabunt, vt tenet doctiſſimus Soto, *l* & tenet Nauarrus, & Victoria, cũ alijs contra Caietanum innuentem vtentes tali diſpenſatione peccare mortaliter, peccabunt tamẽ venialiter licet Panormitanus, & alij canoniſtæ aſſerant, vtentes tali diſpenſatione nullo modo peccare, ex his infertur, quod peccabũt mortaliter Papa, & prælati regulares diſpenſando ſine cauſa, vt religioſi ad aliã laxiorẽ religionem ſe transferant, & eorũ licentia & diſpenſatio erit nulla cũ diſpenſatio in huiuſmodi ſit circa legem concernentem ius diuinum.

g *Inn. & Abb. in c. nõ eſt nobis dub. de reg. Syl. ve. relig. 4. n. 2. Rebuf. i praxi. benef. ti. de trãſla mona. nu. 9.*

h *c. propoſuit de cõcc. prabenda.*

i *D. Tho. 1. 2. q. 97. ar. 4. & 96. a. 9. ad 3. & ibi Caieta. Vict. de poteſta. Papæ & conci. n. 7. So. de iuſt. li. 1. q. 7. a. 7. Doct. in c. cũ oẽs de cõſt. Na. in c. ſtat. nu. 10.*

k *Cai. 2. 2. q. 96 a. 5. & q. 97. ar. 4. Sot. li. 1. de iuſti. q. 7. ar. 3.*

l *Sot. ubi ſu. Nauar. c. 23. nu. 42. Vic. vbi ſu. n. 19*

ARTI-

Digitized by Google

ARTICVLVS XI.

Verum licentia prælati ad tranſeundum ad alium ordinem ex iuſta cauſa non facta mentione de laxiori, ſufficiat ad tranſeundum ad laxiorem, an debeat tantum intelligi de ſtrictiori, vel æquali.

RESpondeo dicendo verius videri, quod nõ, q̃a priuilegium debet operari aliquid vltra ius, commune iuxta ipſum *a* ius, ſed dato aliquo effectu, quem operetur, nõ debet extendi ad alium, in quo non inuenitur eadem ratio argumento corũ, quæ *b* in iure notantur, & tradit Decius poſt alios, & ita cum licentia prædicta operetur effectũ tranſeundi ad ſtrictiorem vel parem religionem, non videtur extendenda quo ad tranſitum ad aliam laxiorem per ea, quę ſcribit Diuus Thomas, & tradit *c* Nau. Verum eſt tamen, quod poterit ex iuſta cauſa generalis prælatus dicti regularis dare licentiã ad tranſeundum ad laxiorem, prout in ſuperioribus dictum eſt.

a *c. in his de priuil.*
b *c. cũ dilectus de conſ. l. quãdo C. de inoffic. teſ. Decius in c. de reſcrip. nu.* 11.
c *D. Th.* 2. 2. *q.* 186. *ar.* 8. *Na. ĩ c Statui. nu.* 10.

ARTICVLVS XII.

Vtrum regularis ordinum mendicantium, qui habet licentiam ad tranſeundum in aliam religionem etiam non mẽdicantem, ſiue arctiorem ſiue laxiorem poſſit ſe transferre in aliquem ordinem militarem.

RESpondeo dicendo videri, quod ſic, quia ordo militans à Sede Apoſtolica eſt approbatus, vt vera & propria religio, vt nos latius probauimus ĩ primo tomo *d* & reſoluit Nauarr. & ſic iſte tenebitur perpetuo in clauſtro manere, niſi quoties, & quo tempore de iuſta licentia ſuperioris abeſſe ab illo loco licebit ex his, quæ argumento ſacrorum Canonum idem met *e* Nauarrus concludit; verum eſt tamen, quod congregatio ſacra ſuper negotijs regularium definiuit, virtute præfatæ licentiæ non licere clauſtralibus tranſire ad ordines militares & hoſpitalariæ, prout refertur in additione ad quoddam cuiuſdam *f* Nauarri Conſilium.

d 1. *to. q.* 1. *ar.* 6 *Na. ĩ c. quoniã quidquid* 16 *q.* 2. *& de rediti eccl. q.* 1. *n.* 55. *et q.* 3. *moni. mon.* 27. *&* 28.
e *Na. in c. ſtatu n.* 12. *M. n.* 38.
f *Nau. li.* 3. *cõſ. ti. de leg. conſil.* 58.

ARTICVLVS XIII.

Vtrum licentiatus a Papa, vt poſſit tranſire ad certum ordinem poſſit ad alium magis ſtrictum tranſire?

RESpondeo dicendo, quod non, ex his, quę tradit Nau. *g* dicens, quod quando Papa alicui delegat, vt det facultatem alicui religioſo ad tranſeundum ad aliquem certum ordinem, non põt quidquã facere authoritate ſuę ſanctitatis, niſi quo ad illum ordinem, cum delegatio Papæ ſit ſtricti iuris, vt dicitur in iure, *h* eadem igitur ratione cum facultas ſupradicta tranſeundi ad certum ordinem ſit ſtricti iuris, non poterit prędictus licentiatus virtute eius ad aliam ſe transferre religionem, etiamſi ſit magis perfecta, & ſtrictior illa, ad quam tranſitus erat conceſſus; poterit tamen virtute alterius facultatis, ſi quæ dictæ religionis priuilegio, aut iure communi conceſſa eſt, & ita in facti contingentia conſului.

g *Na. li.* 3. *cõſi. ti. de regu. cõſi.* 63. *nu.* 9.
h *ca. p. & q. de offi. deleg.*

ARTICVLVS XIV.

Verum religioſus fugitiuus ad parem religionem ſine diſpenſatione pro libito poſſit tranſire non inuento aliquo ſui ordinis monaſterio.

RESpondeo dicendo, quod ipſe ſua voluntate non poteſt ſe transferre, quia inconſtantis hominis eſt non conſiſtere in loco & de eo illud poetæ poſſet dici: *Romæ Tibur amo uentoſus Tibure Romam*, & huc pertinet illud Varronis, *Nunquã peruenit, qui quod uidet ſectatur calles*, accedit, & illud *i* Senecę *primum argumentũ, compoſitæ mentis exiſtimatur, poſſe conſiſtere, & ſecum morari*, nã vt idẽ ſubiungit, non coaleſcit *planta, quæ ſæpe transfertur*. Quocirca etiamſi monachus velit tranſire ad æqualem religionem a prælato ſuo, iuxta ſuperius dicta, licentia petenda erit, vt poſt alios tenẽt Gregorius Lopez, *k* & Rebuffus, in nullo tamen caſu ipſe ad æqualem religionem põt transferri, quando. ſ. apoſtata vagans per mundum pœnitentia ductus velit redire ad ſuum ordinem, non tamen reperit in illa terra longinqua monaſterium ſui ordinis, neq. ſtrictioris regulæ, poteſt. n. in hoc caſu ingredi non ſolum æqualem, ſed etiam laxiorẽ religionem, & ſi ibi nullum inueniat monaſterium cuiuſcumq. ordinis, viuere põt cum ſecularibus bene degendo, & pro poſſe ſuam regulam ſeruãdo; Qđ probatur nam hæc eſt cauſa conuertendi Eccleſiã regularem in ſecularem, quando. ſ. regulares ibi poni non poſſunt, ita Gregorius Lopez, *l* quod neceſſario debet intelligi, quando dictus monachus ad partes vbi ſunt monaſteria ſui ordinis, aut alia ſtrictioris obſeruantiæ non poteſt ſe conferre.

i *Epiſ.* 2.
k *Gre. in l.* 6. *ti.* 7. *p.* 1. *verſ. mas fueres religiones in fine Reb. in praxi beneſi. ti. de tranſ. monach. nu.* 7.
l *Greg. in l.* 10. *ti.* 5. *p.* 1.

ARTICVLVS XV.

Vtrum prælati religionum mendicantium poſſint diſpenſare cum ſuis ſubditis, vt tranſeant ad ordines monaſticos.

RESpondeo dicendo, quod prælati mendicantium non poſſunt diſpenſare, cum ſuis ſubditis profeſſis in foro interiori, nec exteriori, vt ad alios quoſcumque ordines monaſticos poſſint tranſire, & eſt excommunicatio ipſo facto non ſolũ contra tranſeuntes & recipientes, ſed etiam contra diſpenſantes: ita expreſſe determinat Martinus Quintus in quadam extrauaganti, *m* & ratio eſt, quia voluit Summus Pontifex conſeruationem ordinum mendicantium, vt patet ex tenore eiuſdem *n* extrauagantis, & ideo ſine ſpeciali ſedis Apoſtolicæ licentia non poteſt talis tranſitus fieri, nec etiam poteſt vllo modo fieri tranſitus ad clericatum, vt *o* ex eadem extrauaganti, & ex quadam Clementina conſtat.

Circa quam extrauagantem notandum eſt primo, quod præcipitur obſeruari in regula *p* Cancellariæ.

Notandum eſt ſecũdo, quod ſolum loquitur de religioſis profeſſis in ordinibus mendicantib. non autem de nouitijs eorundem ordinum, ita reſoluit *q* Quintilianus Mandoſius. Pro quo eſt aduertendum, ꝙ nemo poſt emiſſa vota ſecundum ſocietatis conſtitutiones, ſiue profeſſus, ſiue ſcholaris, ſiue coadiutor ſit, ad alium ordinem præterquam Carthuſienſium, niſi de expreſſa licẽtia præpoſiti generalis, aut ſedis Apoſtolicæ tranſire poteſt prout Societati conceſſit Paulus Tertius, & latius cõfirmatur a Pio Quarto, & a Pio Quinto in literis ab eo edi-

m *Extrau. ambitioſi de religioſis domibus. inter cõmunes.*
n *§. ac volẽtes.*
o *§. decernẽtes Clc.* 1. *de regul.*
p *Reg. cancell.* 23. *de mendic. tranſeuntibus ad aliam religionem.*
q *Mando in d. reg.* 23.

Digitized by Google

editis propoſita pœna excommunicationis, ipſo facto incurrendæ, Romano Pontifico, vel ſuperioris ſocietati reſeruatæ tam in religioſos, qui præfatos recipiunt, quam in ipſos receptos recedentes etiã prætextu cuiuſcumq. indulti conceſſi, aut concedẽdi, etiam qua ſito colore ob frugem melioris vitę, aut ſtrictioris obſeruantiæ, quodq. ſecus facta non teneant: ſtatuitur etiam in eiſdem literis, quod trãſeuntes ad Carthuſienſes, intra tres menſes, ad alium vero ordinem intra tempus eis a ſuperiore ſuo præfigendum, dictos ordines actualiter ingredi tenentur, & ſi in illis permanere nolint, aut non poſſint, abſq. vlla mora ad ſocietatem regredi teneantur ſub præfatę excommunicationis pęna, quam tam ipſi, quam illi recipientes, vel eis auxilium, vel fauorẽ pręſtantes ẽi incurrant, ita refert Claudius in compendio Societatis, *a* ex quo priuilegio colligitur, quod non ſolum profeſſis in Societate, ſed etiam nouitijs poſt emiſſionem triũ votorum ſimplicium prohibetur talis tranſitus ad alias religiones, pręter quam ad religionem Carthuſienſem, & ſic refutatur opinio Horatij *b* Mãdoſij Qui attento priuilegio Pauli IV. conceſſo Societati in quantum cõcedit ipſi priuilegia mendicantium ẽt ſuper religioſis non recipiendis, in alijs religionib. affirmauit prædictum priuilegium ſolis profeſſis competere, cum ſocietati conc. datur, & ſolũ profeſſi ſint de corpore ſocietatis, non aũt ſcholares, qui cum ſint nouitij ſub nomine ſocietatis minimè comprehenduntur, exploditur inquam hęc opinio per priuilegium ſuperius allegatum, in quo de ſcholaribus fit mentio ſpecialis, & expreſſa.

a Comp. ſoci. tit. Apoſt. §. 9.

b Man. de pri. ad inſt. ar. gl. 13

Tertio eſt notandum, quod appellatione ordinum mendicantium veniunt ordo prædicatorũ, ordo minorum, ordo eremitarum D. Auguſtini, & ordo Carmelitarum, & alij, qui ex diplomate Apoſtolico inter mendicantes ſunt numerati, de quib. in primo tomo *c* fecimus mẽtionẽ; & tradit Quintilianus Mandoſius; & aduertendum, quod olim mendicantes, poſtea vero habilitati, ſeu diſpenſati, ſeu priuilegiati, vt poſſint habere proprium, comprehenduntur in dicta extrauaganti: nam in pendentibus a duobus, ſublato vno remanet alterum, vt dicitur in iure; *d* licet ergo ſint habilitati fratres illi ad proprium habendum, non tamẽ ſunt liberati ab alijs iurib. loquentib. de mendicantib. item, ſicut illi, qui de facto mendicant, ſi non ſunt tales ex fundatione ſuę regulæ, vel de iure, non poſſunt dici mendicantes, ita econuerſo qui de facto, vel priuilegio Apoſtolico ſunt mendicantes, licet non mendicantes omnino erunt, & ſub diſpoſitione de mendicantibus loquente comprehendentur. Ita concludit Lapus, *e* quem ſequitur Rebuffus.

c t. 10. q. Man. in di. reg. 23. q. 3. nu. 4.

d l. prius § 2. reſponſ. ff. de aqua plu. arce. l. ſi domus tua ff. de ſeru. urba. pręd.

e Lapus alleg. 4 a princ. vſq. ad ver. 2. dub. Rebuf. ſuper c. cor. ſub rubr. de regi. ad præla. nomina. facien. in v. mẽdi. p. 168.

Nec obſtat, quod ipſis religioſis non competat definitio mendicantium, cum habeant propriũ, & actu non mendicent, & ſic ipſis non debeat competere definitio, nec conſequenter ipſius definitũ, nam reſpondetur primo, non eſſe mirum, quod definitiones per Canones factæ non habeant ſua requiſita cum etiam videamus conſultorum definitiones ſubuerti poſſe iuxta quandam *f* legem; ſecundo reſpondetur, definitionem eſſe ex omni parte perfectam, nam Papa per dictam diſpenſationem non facit, quin dicti fratres in potentia ſint mendicantes, & ſecundum eorum naturam primæuam mendicantes remaneant, cum mendicari poſſint prohiberi, ita Mandoſius. *g*

f l. omnis ff. de regul. iur.

g Mand. vbi ſ. q. 4.

ARTICVLVS XVI.

An ſi reformetur ordo religionis mendicantis in ſtrictiorem vitam, poſſint profeſſi illius ad alios ordines tranſire, vel an alio remedio ſubleuentur, vel potius iugum inſolitum ferre teneantur.

RESpondeo dicendo, circa articulum tituli quæſtionis varia eſſe placita, primum eſt, quod profeſſi dicti ordinis poſſunt tranſire ad alium ordinem parem, vel ſimilem, quia, cum a principio cogi non poſſint religionem intrare, profeſſionemq. emittere, & ſic ad totum votum iuxta *h* ſacros Canones, ita nec ad voti augmentum, argumento eorum, quæ *i* in iure notantur, & in terminis tenet *k* Hoſtienſ. & ante eum quędam Gloſſa, cum actus agentium non debeant operari vltra eorum intentionem, & profeſſionem emittentium in dicto ordine intentio fuit ſeruare regulam ſecundum morem, qui vigebat in dicta religione.

h c. preſ. cler. 20 q. 3. c. 1. cũ gl. ſi. de reg.

i l. quę de toto ff. de rei vend.

k Hoſ. in sũ. de voto §. vtrũ n. 16. ver. quod ſi aliquis ſcho gl. ĩ c. integrita. 32. q. 1. in ver. noti.

Secunda opinio eſt contraria, quæ colligitur ex eodem *l* Hoſtienſi, quod ſcilicet teneantur in ea religione perſeuerare, melior enim ſit tunc conditio eorum. Argumento aliquarũ *m* decretaliũ, immo debent gratias agere reformatori ſuę religionis.

l Hoſt. vbi ſup.

m c. exp. in ſi. et c. dudũ de cõu.

Tertia opinio eſt *n* Oldradi, qui cõcludit, quod ſicut datur annus probationis intranti religionem approbando auſteritates ordinis, ita ſupradictis debet dari annus ad præſatas nouas aſperitates probandas, & hanc opinionem videtur comprobare *o* Ancharanus, *p* Rebuffus alia progreditur via, cuius opinionem modo referre, cum hanc litem his tẽporib. ſummi Pontifices deciderint obligando cõuentuales Hiſpaniarum ad vitam per ipſos non promiſſam, prout fecit Paulus IV. & moniales obligãdo ad clauſuram, quam non promiſerunt, prout fecit Pius V. cuius conſtitutionem Gregorius XIV. cõfirmauit, nec mirum, nam Papa circa regulares, multum poteſt in cibis, & veſtib. modo manendi & ſimilibus, prout ait *q* Ioannes Andræas, quem ſequitur Geminianus, Philippus Frãcus, & Rebuffus: præſertim ſi dictę auſteritates & rigores ad ea, quę promiſerunt ſeruanda, maximè conducũt. Cũ obedientia regularium non ſolum conſiſtat in his quę directè in regula eorum pręcipiuntur, ſed etiã in his, quę indirectè ad ipſam reducuntur, prout latè *ſ* in primo tomo diximus, de clauſura monialiũ verba facientes; de his autem conuentualibus multa ſcitu digna tradit Nauarrus. *t*

n Oldra. cõſ. 96

o Anch. in c. vnico de ſta. regul. lib. 6. poſt nu. 2.

p Rebuf. ſu. con. cõd. rub. de reg. ad pranom. uer. uerſ. reformatis

q And. in d. cap. vn. vbi Gemi. poſt n. 10. Frã. num. 5.

r Rebuf. vbi ſu.

ſ t. 10. q. 43. ar. 1

t Nau c. ſtatuimus nu. 17. cum ſeq.

ARTICVLVS XVII.

Vtrum fratres mendicantes poſſint recipi in religione Sanctæ Mariæ de Mercede.

RESpondeo dicendo, quod patres iſtius ſacrę religionis aliquando recipiebãt fratres ordinum mẽdicantium, ſicut ego ſciui ab ipſis acceptum religioſum quendam minoritam diſcalciatum, quẽ etiam ſciui ſtatim receptum quadam morte ſatis amara, & dolorib. inhumaniſſimis plena a vita deceſſiſſe, qui patres ad hoc priuilegium ſedis Apoſtolicę habere allegabant pp votum redemptionis Captiuorum maxima charitate plenũ, quod in profeſſione emittunt; ſed cum omnis inter perſonas regulares ſit lis abſcindenda S. D. N. Clemẽs Octauus bulla quadam hanc litem diremit in hunc modũ.

Clemens

Digitized by Google

Clemens Papa Octauus. Ad perpetuam rei memoriã, nuper ad nos perlatum eſt, religioſos ordinis B. Mariæ de Mercede Redemptionis Capiuorũ, prætextu cuiuſdam indulti Apoſtolicę ordini antiquitus cõceſſi profeſſores ordinum fratrum minorum, de obſeruantia nuncupatorum, & alios regulæ ſtrictioris ĩ eorũ ſodalitatẽ, ſeu domos, aut conuentus recipere, quare cum id ſæpius meritas pœnas eludendi cauſa, et ex hoc multa ſcandala in populo generẽtur, & alia multa incõmoda naſcantur, nos huiuſmodi ſcandalis obuiare, & quieti religioſorum proſpicere cupientes, tenoremq. dicti indulti, perinde ac ſi de verbo ad verbũ inſereretur, præſentib. pro expreſſis habentes de venerabiliũ fratrum noſtrorum S. Romanæ Eccleſiæ Cardinalium Sacri Trident. Conc. interpretum ſententia, ne quis prælatorum aut ſuperiorũ, aut fratrũ conuentuum, ſeu domorum dicti ordinis B. Mariæ de Mercede Redemptionis Capeiuorum, tã in regnis Hiſpaniarum, quam alibi conſiſtentiũ, quauis illi dignitate, præeminentia, prærogatiua, vel munere fungantur, quemquã ordinis fratrum minorum de obſeruantia, aut alicuius ſtrictioris regulæ, quã ſit regula dictorum religioſorum Beatæ Mariæ de Mercede, prætextu cuiuſuis indulti, ſeu priuilegii Apoſtolici recipere audeat, vel præſumat, ẽtſi habe e priuilegiũ, id faciendi cã, quarti voti, quod ipſi profeſſores ordinis B. Mariæ de Mercede huiuſmodi faciunt Apoſtolica authoritate tenore eſſe iudicandũ alia · õne, quã reſpectu quarti voti decernentes, ex nũc irritũ et inane, ſi ſecus ſuper his a quoquã quauis authoritate ſciẽter, vel ignorãter contigerit attẽtari, non obſtantib. priuilegiis, ſeu indulto huiuſmodi, quod harũ ſerie proprio motu reuocamus, & abolemus, ac quibuſuis cõſtitutionib. & ordinationib. Apoſtolicis, necnon dicti ordinis B. Mariæ de Mercede, iuramento cõfirmatione Apoſtolica, uel quauis firmitate alia roboratis, ſtatutis, & conſuetudinib. priuilegiis quoq. indultis, in literis Apoſtolicis quibuſcunq. tenorib. & formis, ac cum quibuſuis clauſulis, & decretis in genere, uel in ſpecie, ac aliter in contrariũ quomodolibet cõceſſis approbatis & innouatis quib. omnib. & ſingulis, ẽtſi de illis illorũq. tenorib. ſpecialis ſpecifica expreſſa non aũt per clauſulas generales idem importãtes mẽtio ſeu quæuis alia expreſſio habẽda foret, illorũ tenores præſentib. pro expreſſis habentes, illis alias in ſuo rigore permanſuris, hac vice duntaxat ſpecialiter, et expreſſe derogamus ceteriſq. contrariis quibuſcunq. Volumus aũt quod præſentium tranſumptis ẽt impreſſis manu alicuius notarii publice ſubſcriptis, et ſigillo alicuius perſonæ in dignitate Eccleſ. conſtitutæ munitis eadẽ prorſus fides adhibeatur. Quæ præſentibus adhiberetur ſi fuerint exhibitæ, vel oſtẽſæ. Da. Romæ apud S. Petrum ſub annulo Piſcatoris die 24. Decẽb.

ARTICVLVS XVIII.

Vtrum prælati regulares poſſint dare licentiam ſuis ſubditis, vt ad Carthuſienſes ſe transferant.

RESpondeo dicẽdo, quod prælati ſuperiores omnium religionum et mendicantium poſſunt licentiam dare ſuis ſubditis, vt libere valeant tranſire ad ordinem Carthuſienſium, etiam ex zelo ſtrictioris vitę, quamuis nulla exiſtat alia cauſa, & ſi ipſi prælati noluerint licentiam pręſtare, poſſunt ſubditi petita licentia licet non obtenta ad prædictum ordinem Carthuſienſium impune conuolare. Hęc eſt expreſſa determinatio *a* Martini V. & Innocentii Tertii.

a *Extrau. viã ambi. c. licet de regul.*

b *Bona. ſu. reg. frat. min. c. 2. q. 13.*

At D. Bonauenturæ, *b* & quatuor magiſtris attribuitur, quod ipſi ſenſerint hanc licentiam conceſſam a Martino V. fratribus mendicantibus, vt poſſint tranſire ad Carthuſiam reſpectu fratrum minorum, debere intelligi, quoad forum exterius, nõ vero quoad forum conſcientiæ; tenent enim, quod in foro conſcientiæ non licet fratri minori ex ſolo zelo ſtrictioris vitæ ad alium ordinem tranſire. primo quia religio fratrum minorum eſt perfectior omnib. quia intendit profectum animarum orãdo, & prædicando, cum rigida paupertatis obſeruãtia: & confirmatur; nam ordo minorũ ſtrictior eſt ipſo ordine Carthuſienſi, vt tenet quædam Gloſſa *c* quã ſequitur Panormitanus: & quamuis D. Bonauentura, dicat eſſe alios ordines ſecundum quid ſtrictiores ratione abſtinentię, tamen ſimpliciter, & abſolutè ordo minorum eſt omnium ſtrictiſſimus rõne rigidiſſimæ paupertatis. Probat etiam ſuum intentum ex regula fratrum minorum, approbata ab Honorio Papa, & iure *d* communi cõfirmata, quę *e* regula ait, nullo modo licebit eis ab iſta religione exire, iuxta mandatum Domini Papæ, quia nemo mittens manum ad aratrum & aſpiciens retro aptus eſt Regno Dei. Vnde concludunt, quod qui ad Carthuſienſem ordinem tranſiret, retro aſpiceret, & retrocederet, quod nimirum ſine cauſa nõ licet niſi ſpecialis licentia a ſede Apoſtolica ſit cõceſſa, quod ego confirmo ſequẽti ratione, non cenſetur enim Papa derogare iis, quę alicuius religionis sũt particularia, cum enim hæc ſint quid facti, ea ignorare præſumitur, prout dicitur in iure. *f*

c *Gl. margina. ĩ c. nõ eſt de reg. vbi Panor.*

d *c. vnico. §. ſane de reli. domi. li. 6.*

e *cap. 2.*

Sed ego in hac ſum opinione, vt credã Martinũ V. in ſua extrauaganti ordinem Carthuſienſẽ abſolutè excepiſſe, ita vt exiſtimem, mendicantes oẽs tranſeuntes a ſuis religionibus ad Carthuſiam nõ ſolum in foro exteriori a pęna eſſe liberos, ſed etiã in foro conſcientiæ a culpa eſſe immunes: & per conſequens fratres minores tuta conſcientia ad Carthuſiam poſſe tranſire Mattinus.n.V. de omnibus mendicantib. verba fecit. Vnde cum generaliter loquatur, generaliter ẽt debet intelligi: neque mihi vnquam potuit placere Gloſſa ſupra appoſita, quod. ſ. extrauagans Martini V. ſolum in foro exteriori indulſerit mendicantib vt ad Carthuſiã poſſint euolare, non tamen in foro conſcientiæ ipſis omnib. dictam licentiam conceſſerit, nam ſi minores v. g. in foro conſcientiæ tali licentia minimè ſine peccato poſſunt vti, quomodo credendum eſt de ſanctitate Domini Papæ licentiam ipſis in foro exteriori conceſſiſſe, vt ex ea ad peccandum in foro interiori occaſionem arriperent?

f *c. 1. de conſt. l. 6*

Nec inuenio apud D. Bonauenturam prædictã Gloſſam; ſolum. n. ipſe doctor Sãctus aſſerit, virtute regulæ, ſine ſpeciali authoritate Apoſtolica fratres minores non poſſe ad alias religiones conuolare, quæ verba non ita generaliter protuliſſet, ſi extrauagantem dictam vidiſſet, quam nõ potuit videre, D. enim Bonauentura vixit & floruit tẽpore Innocentii IV. qui Põtifex vixit anno Domini milleſimo ducenteſimo quadrageſimo primo, & tempore Alexandri IV. Quo Pontifex fuit electus generalis noſtræ ſacræ religionis, qui Põtifex fuit coronatus anno Domini milleſimo duceteſimo quĩquageſimo quarto, & Martinus V. fuit electus, & coronatus anno Domini milleſimo quadrageteſimo decimo ſeptimo, in quo anno fuit ſupradicta extrauagans edita. Nec obſtant argumẽta pro cõtraria parte adducta: nã licet Doctorib. aliquib. ſtrictior ordo minorum, immo & prędicatorũ videatur, ꝙ tamẽ reſpectu ordinis minimorũ reiicit *g* Nauarrus, religionem tamen Carthuſienſium voluit Martinus V. propter eius maximã in abſtinentia a carnibus, & in ſolitudine, & ſilentio obſeruantiam,

g *Na. l. 3. cõſti. de regul. conſi. ĩ 1. impreſ.*

Digitized by Google

nantiam, hoc priuilegio condecorare, eccleſia. n. q̃ non iudicat de exterioribus obſeruantiis, iudicat Carthuſienſem eſſe arctiorem, cũ ſit ſtrictior in prædictis, licet in aliis ſit laxior, & per conſequens ad illam licitum eſſe tranſitum, prout annotarunt Angelus *a* & Florentinus, quamuis Syluester oppoſitum dicat, ſed non ſatis bene, prout aduertit *b* Corduba ſuper regulam fratrum minorum.

a Ang. ti. reli. §. 34. Floren. 3. p. ti. 16. c. 1. §. 2. Syl. ti. relig. 4. q. 6.
b Cord. ſu. reg. c. 2. q. 17.

Nec obſtat, quod adducitur ex regula B. Patris noſtri Franciſci, ad cuius derogationem ſpecialis ipſius mentio fieri debuit, & non ſufficit generalis reuocatio: nam, vt conſtat ex prædicta extrauagante, ſatis ſpecialis fuit ibi facta non obſtantia ad prędicti, præcepti fratrum minorum diſpenſationem, vt patet ex eius verbis ibi. *Licentiis & indultis, necnon conſtitutionibus Apoſtolicis, & mendicantium ordinum prædictorum, etiamſi de iis ſpecialis, et expreſſa mentio, & de verbo ad verbũ in noſtris literis habẽda foret et aliis cõtrariis quibuſcũq. &c.* Per q̃ verba ibi, *etiamſi de his ſpecialis*, ſatis videtur à Martino V. in dicto præcepto diſpenſatum.

ARTICVLVS XIX.

Vtrum ſit licitus tranſitus à Carthuſienſi ad minores.

RESpondeo dicendo, quod conſtitutio eſt expreſſa Martini Quinti, de qua in ſuperiori articulo egimus, quæ probat minoritas, & alios omnes religioſos mendicantes poſſe tranſire ad Carthuſianos, quod aũt Carthuſienſis poſſit tranſire ad minores, vel alios mendicantes, ait *c* Nau. ſe non meminiſſe legere textum, qui hoc in ſpecie declaret, quamuis Sylu. *d* referat fuiſſe determinatũ Pariſiis poſſe Carthuſianum tranſire ad Prędicatores regulam ſuam ad vnguem ſeruantes: concludit tamen idem Nau. q̃ ſi bonus zelus, & aliqua bona cauſa melius ſeruiendi Deo interuenerit, & ſine ſcandalo & infamia prioris religionis poſſet tranſire ad poſteriorem, & non timeretur lis ſuper huiuſmodi tranſitu inter præfatas religiones, poſſet licitè quoad forum conſcientiæ talis tranſitus fieri, q̃ ego intelligo eſſe verum propter prę́ſumptam licẽtiam prælati ipſius Carthuſiani, quę ſignificatur per verba Nauarri ſupra appoſita, nam ſi inuito prę́lato talis tranſitio fieret, ſcandalum prioris religionis adeſſet, & lis inter præfatas religiones timeretur. Quod confirmatur, nam *e* iure communi religioſus tantum voluntate non poteſt tranſire ad aliam religionem, etiam ſtrictiorem, ſed eſt neceſſarium, quod a ſuo prælato ſuperiori licentia petatur, licet non obtineatur, vt poſt alios tradit *f* Rebus, qui poſt Socinum, & alios tradit, quod monachus iſte, qui vult tranſire ad aliam religionẽ, debet eam prius inuenire, antequam licẽtiam petat. Vnde ſi non vult, aut neſcit, velitne recipi in alia religione, non poteſt licentiam petere ad illam, prius enim de voluntate alterius conſtare debet.

c Na. 13. conſi. ti. de reg. conſil. 68. in 1. impr.
d Syl. v. relig. 4 q 6.
e c. licet de reg. gl. in c. cũ ſing. ver. can. de p̃b. lib. 6.
f Reb. in prax. benef. ti. tranſl. monach. n. 5. & nu. 14.

ARTICVLVS XX.

Vtrum monachus Caſinenſis non petita licentia a ſuis ſuperioribus poſſit tuta conſcientia tranſire ad Carthuſianos.

RESpondeo dicendo, quod prout refert Nauarrus. *g Eugenius IV. conceſſit præfato ordini prohibendo fratribus eiuſdem, ne abſtrahantur a ſua religione, nec ſponte venientes recipiantur, & etiam occaſione arctioris vitæ, ordinis & religionis, abſq. conſenſu capituli generalis ſeu præſidentis, ſeu maioris partis, viſitatorum dictæ congregationis ẽt authoritate Apoſtolicarũ literarum, in quib. de huiuſmodi perſona, ac religione mẽtio facta nõ fuerit ſub pœna excõmunicationis ipſo facto incurrenda qui facta eis notitia de huiuſmodi priuilegio monachũ dicta congregationis intra triduum non relaxauerint, vel a ſe abiecerint.* Quod priuilegium, ait Nau. non reuocari per Conc. Tri. ſed limitari per quãdã *h* Inno. III. decretalem, per quam ſtatuitur, q̃ non obſtante tali priuilegio, & huiuſmodi aliis poſſit regularis tranſire ad arctiorẽ regulã petita licẽtia, licet non obtenta.

g Na. li. 3. cõſi. ti. de reg. conſil. 99. in 2. impr.
h c. licet de reg.

Sed attẽta alia eiuſdẽ *Eugenii Quarti conceſſione facta congregationi S. Benedicti Hiſpaniæ, anno Domini milleſimo quadringenteſimo quadrageſimo ſexto, quæ a Celeſtino V. ſuæ congregationis fuit ẽt facta dicendum eſt, non ſufficere petere licentiam, ſed neceſſariũ eſſe, vt obtineatur, illi. n. Sũmi Põtifices, pro maiori, & ampliori harũ congregationum quiete, ac ſoliditate prohibuerunt, cuiq. ex monachis conuerſis, & perſonis religioſis monaſteriorũ earundem, ne ſub excommunicationis ipſo facto incurrenda pœna ſine generalis reformatoris, vel ẽt Abbatis, & conuẽtus, cuius tunc religioſus fuerit, petita, & ẽt obtenta licẽtia a monaſterio exire poſſit, ẽt ſi ad quemcumq. aliũ ordinem, vel locum ſeu quodcunq. aliud monaſteriũ eius, vel alterius cuiuſcunque ordinis tranſire velit, quam eandem excommunicationem, incurrere voluit Abbates, priores, religioſos, & ſuperiores, dictum tranſeuntem recipientes, ſi poſt quam per aliq̃s congregationis monachos, requiſiti intra triduum ad proprium monaſterium a quo exierat, ſine difficultate non remiſerint cum effectu, a qua tam recipientes, quam tranſeuntes, niſi ad ſuum monaſterium redierint, præter quam in mortis articulo abſolui nequeãt.* Ita refertur in cõpendio *i* ordinis Ciſtercienſis, per quod priuilegium Collector in dicto compendio ait, itaq. ad nullum alium Carthuſienſium ordinẽ, niſi petita, & obtẽta licentia ſupradicta noſtris monachis tranſire licet, quod ipſis Pius II. ẽt cõceſſit dicens, quod virtute literarum Apoſtolicarum, niſi in eiſdẽ de monaſterio, & ordine, & dicta conceſſione ſpecialis & expreſſa mentio habeatur, cũ decreto irritante, quidquid ſecus fuerit attẽtatum, minimè poſſit fieri aliqua monachi trãſlatio, quinimmo ait, q̃ concordia inter Ciſtercienſes, & Carthuſiẽſes facta eſt, q̃d nullus monachus ordinũ ſuorũ de vno ad aliũ ſine licẽtia tranſire poſſit, & in quodam libro *k* priuilegiorum S. Benedicti congregationis impreſſo Romę in Typographia Titi & Pauli de Dianis, anno Domini milleſimo quingenteſimo octuageſimo nono, habetur quædam illuſtriſſimorum Cardinalium declaratio, quę ita ſe habet, *Illuſtriſſimi Cardinales definierũt, quod trãſitus ad parem, vel arctiorem religionem non fiat, niſi cauſa cognita tranſeuntis, & vita ac morum ratione idque ex approbatione capituli generalis.*

i Comp. Ciſt. ti. ſug §. 1. & 2.
k lib. fol. 145.

Ex quibus infertur monachos Caſinenſes, non poſſe tuta conſcientia tranſire ad Carthuſianos, niſi licentiam a ſuis prælatis iuxta præfata priuilegia prius obtineant.

ARTICVLVS XXI.

Vtrum in extrauaganti Martini Quinti prohibeatur tranſitus ab vno ordine mendicantium ad alium mendicantium.

RESpondeo dicendo, quod non, vt aperte conſtat ex ea, quatenus prohibet ſolum tranſitũ ab ordi-

Digitized by Google

ordiuibus mendicantibus ad ordines monaſticos non mendicantes, atque ideo iuſta exigente cauſa prælati ſuperiores mendicantium poſſunt diſpenſare cum ſuis ſubditis, vt ad alium ordinem mendicantium ſe traosferant; ratio eſt, quia nullibi legitur prohibitio arcens prælatos, vt non poſſint diſpēſare in hoc caſu, niſi quando quis religioſus de ordine minorum de obſeruantia vellet tranſire ad ordinem minimorū Sancti Franciſci de Paula, nam in tali tranſitu ſolus Papa poteſt licentiam præſtare, vt cauit Iulius Secundus, & habetur in ordinis ſupplemento, *a* & aduertit Capuccinus, *b* qđ Pius V. anno Domini milleſimo quingenteſimo ſexageſimo ſexto, prohibuit ſub indignationis ſuæ pęnæ, vt nullus ex fratrib. Capuccinis ad ordinem S. Fráciſci de Paula, nec econuerſo vllo vnquam tempore ex quacunq; ēt iuſtiſſima cauſa, etiam de licētia ſuorum ſuperiorum ſe transferre poſſit, quę bulla, ait idem author, quod apud eoſdem Capuccinos ē authentica, & à Gregorio Tertio decimo approbata, & ponitur a Paraſello, *c* & ait inſuper, qđ anno Domini milleſimo quingēteſimo nonageſimo primo, vigeſima ſeptima die Maij. à ſacra regularium congregatione authoritate conceſſa à Gregorio Quarto decimo, fuit decretum poſt pręfatā Pij V. conſtitutionem, vt tranſeuntes, & illos recipientes iocurrant pænam priuationis officiorum, & vocis actiuæ, & paſſiuæ in perpetuum ipſo facto, quę declaratio, ait Capucinus, quod apud eoſdem Capuccinos eſt authentica, deniq. exceptis his pręlatis ordinū mendicantium poſſunt iuſta cauſa licentiare ſuos fratres, vt ad alios ordines mendicantes ſe transferre valeant, & ratio eſt, quia omnia poſsūt prælati ſuperiores, in quibus non ſunt prohibiti, & hoc illis iure communi non prohibetur, immo ēt poſſunt diſpenſare cum ſuis ſubditis, vt ad laxiorē religionem tranſeant, vt ita poſt Hoſt. & alios defendit *d* Nauar.

a Sup. f. 12. cōc. 48.
b Capuc. in add. ad compen. tit. recipere.
c Para. in colle. prim. f. 116.
d Na. in c. ſta. nu. 4.

Nec obſtat decretum *e* Concilij Tridentini, in quo dicitur, quod nullus regularis cuiuſcunq. facultatis vigore transferatur ad laxiorem religionē non enim tollit Cōcilium tranſitum vnius religionis ac aliam laxiorem factum pręmiſſa cauſæ cognitione ab aliquibus pręlatis, prout explicat *f* Nauar. vnde ſine cauſæ cognitione id efficere minime poſſunt dicti pręlati, etiam generalis, prout tenet *g* Nauarrus. Dixi iure communi, nam ſecundum priuilegia fortaſſe aliud eſſet dicendum, prout infra articulo ſequenti dicetur.

e ſeſ. 25. de reg. c. 19.
f Na. li. 3. Cōc. ti. de reg. cōſ 56
g Na. vbi ſu. li. 3. conſi. titul. de reg. conſi. 63.

ARTICVLVS XXII.

An Capuccini diſcalciati ordinis minorum poſſint recipere fratres eiuſdem ordinis de obſeruantia.

Reſpondeo dicendo, quod per conſtitutionem Pauli Tertij, datam anno Domini milleſimo quingenteſimo trigeſimo ſeptimo, fuit fratrib. Capuccinis prohibitum recipere fratres minores de obſeruantia, ſine licentia in ſcriptis eorū Prouincialium miniſtrorum, & licet poſt talem prohibitionem conceſſerit dictus Pontifex, vt poſſint eos Capuccini recipere per aliam tamen conſtitutionē eiuſdem Summi Pontificis, datam anno Domini milleſimo quingenteſimo quadrageſimo primo fuit talis licētia reuocata, confirmando prędictam primam prohibitionem ſub pęna excommunicationis, & inhabilitationis ad quęuis officia & legitimos actus. Et Iulius Tertius in conſtitione ſua data anno Domini milleſimo quingēteſimo quinquageſimo, innouando primā dictam Pauli Tertij prohibitionem declarauit, talem receptionem, ſeu profeſſionem ſine dicta licentia miniſtrorum in ſcriptis eſſe nullam, & Capuccinos recipientes ſupradictas cenſuras incurrere: & id ipſum poſtea confirmauit Sixtus Quintus, anno Domini milleſimo quingenteſimo octuageſimo ſexto, quę omnes Bullę ad miniſtrorum de obſeruantia inſtantiā fuerunt impetratæ, in quibus tamen Bullis aduertit *h* Capuccinus, quod excommunicationis latæ ſentētię abſolutio reſeruata nō reperitur, poſſunt tamē Capuccini ipſos diſcalciatos ſeu reformatos fratrū minorum Hiſpaniarum, volentes tranſire eos recipere, dummodo licentiam in ſcriptis ab eorum miniſtris prouincialibus obtineant. Et per dictam Sixti V. conſtitutionem, non ſufficit licentia cuſtodis, prout Gregorius Decimus tertius ordinauerat quibuſdam diſcalciatis, poſſe recipere fratres de obſeruantia anno Domini milleſimo quingenteſimo octuageſimo octauo. Aduertendum autē, vt multa omittam, quod vnico verbo (vt ita dicam) plurima circa hanc materiam comprehendere volo, dicendo, quod quāuis de qualibet religione poſſet quis, quantum eſt ex iure diuino & humano communi, tranſire ad aliam religionem ſtrictiorem, & in ea recipi, tamen, quia per apoſtolica indulta aliter rationabiliter ordinatur, & prohibetur, ſcilicet, propter pacem inter religioſos, vel propter cauendam iniuriam, vel confuſionem vitandam, ideo non licet etiam in foro Dei, niſi ſecundum talia indulta exire vel recipere, & quia circa hoc ſunt multa priuilegia, quoad omnes ordines mendicantes, ne inuicem recipiant tranſeuntes ſub grauibus cenſuris ideo illis in hoc ſtandum eſt, & ſecundum eorum formam, & ſecundum talia priuilegia (quæ ſalua debent manere) debent intelligi & moderari omnia, quæ a Summiſtis circa hoc tractantur preſertim a Syluestro, *i* & à nobis in ſuperiorib. latè dicta ſunt, & ſecundum dicta priuilegia debet iudicari, quis pręlatus debeat & poſſit licentiam talis tranſitus concedere: nam, vt conſtat ex priuilegijs allegatis in articulo 20. huius quęſtionis, Abbates cōuentuales, cum ſuis conuentib. poſſunt in eorum conuentibus habitantib. prædictam licentiam cōcedere, at circa hoc vſus cuiuſcunq. religionis debet attendi: nam priuilegia ſtatuta, & leges poſitiuę moribus vtentium, & conſuetudine approbantium roborantur, & interpretantur.

h Capuc. ad cōpen. men. verb. re ipere.
i Sylu. relig. 4.

ARTICVLVS XXIII.

Quam diligentiam facere teneatur religioſus, qui habet facultatem tranſeundi ad aliquem ordinem mendicantium, ſi non inuenerit mendicantes, qui eum recipere velint.

Reſpondeo dicendo, quod non ſolum tenetur requirere quatuor ordines mendicantes approbatos iure *k* antiquo iure cōmuni, ſed ēt alios iure nouiori, prout eſt ordo minimorum S Franciſci de Paula: & ſeruorum B. Mariæ, & Societatis Ieſu, de quib. in primo tomo diximus, verba. n. illa, ſi non inuenerint mendicantes non verificantur, niſi omnib. requiſitis, & nullis volentibus eos recipere argumento cuiuſdam *l* gloſſę, & tenentur facere requiſitionem bona fide, & iuſto deſiderio inueniendi aliqua monaſteria, in quibus recipiantur, non enim ſufficit petere verbo tātū, ſed verbis realiter

k c. fi. de relig. domib. c. 1. eo. t. lib. 6.
l gl. in c. cū dile. de conſue.

Digitized by Google

liter & vere id procurare, quia verba cũ effectu ſũt intelligenda, prout dicitur in iure, *a* & ſic ille qui fecit votum ingrediendi certam religionem, vt libe retur a tali obligatione, neceſſarium eſt, vt vere, & ex animo in præfata religione procuret admitti.

Eſt tamen aduertendum, quod prælati ordinũ, ad quos transeunt, non poſſunt eos recipere ſine ſuorum conuẽtuum conſenſu, pluſquam alios nouitios, quos ſecundum communem conſuetudinẽ receptam in religionibus, de conſenſu conuentuũ ſuorum recipiunt, prout reſoluit *b* Naua. vnde nõ ſufficit præſtare obedientiam ſoli prælato, ſed debent recipi ſicut alij nouitij, de conſenſu diſcretorum conuentus, & debent recipi ad profeſſionem; ſicut alij nouitij de conſenſu ad minus maioris partis conuentus, cum ad valorem actus non ſufficiat voluntas ſine poteſtate, neq. poteſtas abſq. voluntate, prout ibi in iure *c* notatur: ita. n. debent profiteri in religione, ad quam transferuntur, ſicut profitẽtur iuuenes ſeculares anno probationis perfecto, vt in *d* ſuperiorib. dictum eſt. Immo exiſtimo non eſſe iuridicas incorporationes, quę ſolent fieri ab aliquibus prælatis generalib. quando de plenitudine poteſtatis dant licentiam alicui religioſo, vt ab vna prouincia in aliam eiuſdem ordinis ſe transferant, & ipſum prædicta licentia in ea prouincia incorporant, prælati n. generales, licet ſummam in omnes ſui ordinis prouincias habeant poteſtatem, eorum tamen facultas, ſecundum iuris metas debet interpretari, & regulari, vt ſcilicet, minime ſine conſenſu prouinciæ, in qua debet incorporari talis religioſus, vt filius incorporatus admittatur, quod. n. omnes tangit, ab omnibus approbari debet, vt eſt vulgatum in iure.

a § *hec auth. v. de ſæn a. 1. c. re lat. cum multis allega in glo de cler. non reſid.*

b *Na. in c. nullam, 18. q. 2.*

c *c. cũ cauſa. cũ gl. et ea notabilis de of. deleg.*

d *Sup. q. 15.*

ARTICVLVS XXIV.

Vtrum poſſint recipi ad religionem religioſi, qui fecerunt votum de non transeundo ad aliam.

RESpondeo dicendo, quod vt huic difficultati reſpondeam, neceſſarium eſt aliud dubiũ ventilare, vtrum, ſcilicet, valeat votum factum ab aliquo religioſo de non transeundo ad aliam religionem, & reſpondetur, quod non, valet enim argumentum a toto ad partem, quoniam eadem eſt ratio, & idem ius ſuadet in vtroque, vt dicitur in iure, *e* at votum de non intrando religionem nihil obſtat voventi, quominus non poſſit eam intrare, ergo nec votum de non intrando ad arctiorem obſtabit voventi ad intrandum illam, eadem enim ratio, & idem ius in vtroq. ſuadet; ratio. n. quare votum de non intrando religionem non impedit introitum, eſt, quia eſt maioris boni impedimentum, quæ ratio etiam inuenitur in voto de non intrãdo aliam arctiorem. Ex quo infertur, quod conſtens poteſt tranſire ad religionem, quę ſecundum ſuas conſtitutiones & diplomata Apoſtolica eſt ſtrictior, eo quod conceſſio Apoſtolica prædicta præſuppo nit ipſum tranſitũ eſſe illicitum, & conſequẽter pręſupponit, votũ de non tranſeũdo, ad illã eſſe maioris boni impedimentum, & minime ad eius obſeruãtiam obligare, ſecundum ea, quæ ex ſacris canonibus tradit D. Thomas: *f* quod & alia ratione probatur, nam votum de re illicita, vel inutili, vel maioris boni impeditiua, non eſt Deo gratum, prout tradit Diuus *g* Thomas, ex quibus infertur, quod recipientes huiuſmodi ad religionem ſtrictiorem, ad quam tranſitus non eſt prohibitus, non peccãt etiamſi ipſum recipiant ſine petita licentia, nec obtenta a ſuo prælato, ſi dicta religio, ad quam tranſit, habet priuilegium apoſtolicum, quod poſſit ad eam fieri tranſitus ſine licentia petita, nec obtenta; ita *h* Nauarr.

e *l. quæ de nota. ff. de rei uend. c. ſi paſtoralis. §. quod ſi totum de of. deleg.*

f *c. ſi. §. ſi. 22. q. 4. D. Th. 2. 2. q. 189. ar. 2.*

g *D. Th. 2. 2. q. 88. ar. 10. ad 3.*

h *Na. li. 3. cõſi. ti. de reg. cõſ. 93*

ARTICVLVS XXV.

Vtrum tranſlatus ad aliam religionem, vt in ea ſit prælatus, debeat profiteri in ſecundo monaſterio, antequam ſibi eius adminiſtratio deferatur.

REſpondeo dicendo, quod eſt neceſſe facere profeſſionem in ſecũdo monaſterio, quia qui ſimilem vitam cum alijs ſuſcipiunt, ſimilem debent ſẽtire in legibus diſciplinam, vt dicitur in *i* iure; item quia vnuſquiſq. debet ſe conformare vita & moribus cum his, cum quibus conuerſatur, vt eſt notũ in *K* iure; quod aliter fieri non poteſt, niſi aſtringatur, & obligetur illo modo, quo alij ſunt aſtricti, vt ex iure *l* patet, & confirmatur; nam ſi quis miles vult frui priuilegio militari, neceſſe eſt, vt iuret, & alia promittat, quæ promiſerunt illi, qui in numero militum ſunt aſcripti, argumento eorum, quæ *m* in iure notantur à Doctoribus, & hoc iam prouiſum eſt fieri in Concilio Trid.

i *c. recolentes de ſta. monac.*

k *c. innoua. 16. q. 7.*

l *de recolẽtes cl. t. de elec. c. 2 de vita & honeſt. cler.*

m *DD. in c. eſſe ex eo. l. vlt. quibus ĩ cauſis maiores, & in c. ſi iudex de ſen. ex com. ſeſſ. 25. de reg. c. 21 & ſeſ. 14. de ref. c. 10.*

ARTICVLVS XXVI.

Vtrum prædictus monachus tranſlatus poſt renunciationem prælationis monachus ſecundi vel primi monaſterij remaneat.

REſpondeo dicendo quorundam eſſe opinionem aſſerentium, quod monachus præfatus poſt renunciationem prælationis non remanet monachus ſecũdi monaſterij, quod probant primo, ſi nõ erat profeſſus, aliud enim eſt habere ius monachatus ĩ abbatia, aliud ius abbatiæ; hæc. n. ſunt diuerſa omnino, vt patet ex iure, *n* cum ergo iſte fuerit obligatus monaſterio, & monaſterium ſibi rõne prælationis & non ratione profeſſionis, q̃ non fecit, eo pdẽte prælationem, ſiue renunciante, liberatũ eſt monaſterium a ſua obligatione, argumento eorum, q̃ in quadam *o* decretali notantur: non ergo remanebit monachus illius monaſterij, cum ibi profeſſionem monachalem minime emiſerit, & in hoc non à veritate aberrant, at in eo quod dicunt aſſerentes, quod ſi eſſet profeſſus in ſecundo monaſterio, idem omnino eſſet affirmandum, a veritate certe deuiant, & hanc opinionem aliquibus comprobat *p* Petrus de Peruſio, cuius præcipuum fundamentum eſt: nam hic cum de monacho factus fuerit Abbas, & de filio Pater, perdit iura monachatus, & filiationis argumento eorum, quæ in iure *q* notantur: vnde ſi canonicus alicuius eccleſiæ cathedralis, vel plebis fieret plebanus, vel Epiſcopus, eo perdente prælationem, vel plebanatum, non recuperat iura quæ ipſo iure perdit, argumento cuiuſdam decretalis, *r* ſed iſte remanebit anni prædicti partes monachus immediate ſubiectus Epiſcopo, ſine aliquo monaſterio, ſicut reperitur Epiſcopus, qui renũciat ſuo Epiſcopatui iuxta ſacros canones: *ſ* quod cõtingit tum; nam qui monachus fit Epiſcopus, & ſic abſolutur a iure Abbatis, ſi poſtea renunciet Epiſcopatũ, nõ redibit ad monaſteriũ, ſed remanebit ſubiectus ordinario loci; at immo Nauar. *t* in quodã cõſilio cõtrariũ tenere, primo, quia trãſlatus legitime pdit oia iura prioris monaſterij, vt dr̃ in iure, *u* tũ, quia om-

n *c. ſi. de reli. domib.*

o *c. pe. de renũ.*

p *Peru. in trac. de muta. ſta. pſ. n. 22. & 23.*

q *c. ad hoc de ſimon. c. ſicut tuis de conceſ. prab. c. literas de præben. lib. 6. Archidia.*

r *c. extra miſſa de renunc.*

ſ *cap. 1. & 2. de transla.*

t *Na. li. 3. conſi. de reg. conſ. 61.*

u *c. ſi quis iam translatus 21. q. 2. c. ne pro cuiuslibet 16. q. 1.*

Digitized by Google

omnis monachus translatus ad aliam religionem, ſi eam profeſſus fuit, vt ſupponitur, per profeſſionẽ fit filius ſecundi monaſterij, & ſecundum tempus profeſſionis in ipſa debet in ea locum, & ſedem habere, argumento eorum, quæ in iure notantur, vt ipſemet Nauarrus *a* in alio conſilio defendit.

a *l. 1. ff. de albo. ſcrib. c. 1. & c. ſtatui. de maio. & obed.*

Nec obſtant in contrarium adducta, monachus enim per renunciationem Abbatiæ non perdit ius monachatus, & filiationis, quam per profeſſionem eſt adeptus in ſecundo monaſterio, & remanebit ſubiectus non Epiſcopo, ſed ipſius religionis prælato: nec ſimile de Epiſcopo admitti poteſt, nam renunciatione Epiſcopatus, cum Epiſcopus fuerit conſecratus, & ab obedientia prælati regularis liberatus, non reincidit in ipſius prælati ſubiectionẽ, & obedientiam, cum, licet renunciet, remaneat in perfectiori, & altiori ſtatu collocatus.

ARTICVLVS XXVII.

Vtrum tranſiens ad aliam religionem poſſit ſecum deferre omnia, quæ detulit in religionem ſuam, vel ſaltem aliqua ſcripta, quæ ipſe tanquam prædicator indies ſibi ſcripſit.

Reſpondeo dicendo, quod vt hæc quæſtio clarius pateſiat, nõ ea breuitate reſoluenda eſt, qua Nauarrus *b* in eius reſolutione eſt vſus, & duo dubia ſunt conſtituenda. Primum, quoad bonorum proprietatem, ſecundum quoad vſum fructum, & cum de proprietate ambigitur, an ſcilicet, primo monaſterio in ſecundum deferatur, duo caſus ita diſtinguuntur, primus caſus eſt, quando iſte religioſus ſine iuſta cauſa, & ſine authoritate prælati tranſit ad aliam religionem, in hoc enim caſu bona eius iam monaſterio acquiſita non transferuntur in ſecundum monaſterium, ita docuit *c* Ioannes Andreas, quem ſequuntur Hoſtienſis & Francus, & dicit communiter receptũ Socinus, & probatur in quadã *d* decretali, & ratio ea eſt, quia ab iſte religioſus non poteſt eſſe in ſecundo monaſterio, & neceſſariò ad primũ reuerti debet. Secundus caſus eſt, quando iuſtis de cauſis, & cum licentia ſui prælati iſte religioſus tranſit ad aliam religionem, in hoc enim caſu adhuc ſentiunt *e* Calderinus & Socinus idem fore dicendum, quod ſequitur Menochius, ea ratione motus; quia bona eccleſiaſtica ſine ſolemnitate alienari non poſſunt: ceterum hæc ipſa ratio non multum videtur vrgere, quandoquidem bona hæc cenſentur quæſita monaſterio in conſequentiam perſonæ, vt ſcribunt Bartolus *f* & Decius, & per conſequens debent ſequi ipſum religioſum iuſte tranſeuntem: quod confirmatur, nam bona dicuntur quæſita monaſterio ſub conditione quadam, nempe donec in eo ſit religioſus, argumento quarundam *g* decretaliũ, in ſpecie ita ſentit gloſſa, & reſpondet Ancharanus, & cũ eo Decius, quos ſequitur Calderinus, & quamquã Ancharanus, & Decius loquantur de ingreſſo, qui ante legitimam ætatem profeſſus eſt, & reuertitur ad ſeculum, attamẽ idem eſt opinandum in eo, qui profeſſione facta tranſit iuſte de vno monaſterio in aliud, cum in vtroque caſu iuſte quis egrediatur: at ego hac ratione huic opinioni minimè acquieſco, licet enim egreſſus in vtroque caſu ſit licitus, diuerſimode tamen ſe habent; quidam enim eſt egreſſus religioſi non legitimè profeſſi, cuius bona non fuerunt quæſita monaſterio, cum ſolum per legitimam profeſſionem ipſi monaſterio adquirantur, & ita nimirum ſi remaneant apud dictũ monaſterium primũ, cui fuerunt legitimè adquiſita, & hãc opinionem, vt iuridicam amplectitur *h* Nauarrus dicens, quod dictus religioſus nihil ad aliã religionem poteſt tranſportare eorum, quæ in prima religione, ſiue per induſtriam ſuam, ſiue per donationem, ſiue alio quocunque modo, ab illo fuerunt quæſita, adeo, quod neque ſcripta ab eo laborata poteſt ſecum conferre, niſi talia inutilia ſint primæ religioni: & fundamentum ipſius eſt, quia beneficia principum, canonum, & legum intelligenda ſunt abſque præiudicio tertij non expreſſo in beneficio, prout in iure *i* probatur, & licet ius cõcedat, vt iuſtis ex cauſis quis ad religionẽ ſtrictiorem ſe conferat, illa tamen translatio debet fieri ſine prioris religionis præiudicio, & hanc opinionem ſatis innuit Abbas *k* Panormitanus.

b *Nauar. lib. 3. conſ. tit. de reg. conſ. 56. & in c. ſtatu. nu. 24.*

c *Andr. in cap. quod à te de cle. coniug. & ibi. Hoſt. & Frãc. Soc. ſen. cõſ. 92. num. 14. & 18. lib. 4.*

d *d. c. quod à te.*

e *Cald. conſ. 29. col. 2. tit. de reg. Soc. vbi ſupra nu. 15. Menoc. lib. 2. de arbit. cent. 9. ca. 436. nu. 11.*

f *Bart. in auth. ſi qua mulier. col. penul. & in auth. Græci. vbi Dec. nu. 7. C. de ſacroſ. eccleſ.*

g *c. ſuper eo. & ſign. de reg. gl. vlt. in d. c. quod à te. Anchar. conſil. 69. nu. 8. Dec. in auth. Græci in 4. C. de ſacroſ. eccleſ. Cald. conſ. 27. tit. de reg.*

h *Nauar. dicto conſ. 46.*

i *c. ſup. de offic. de leg.*

K *Abbas in d. cap. quod à te. iuxta fi.*

Secundum dubium eſt, quando ſolum agitur de vſuſfructu bonorum, pro cuius reſolutione ſunt aliqui caſus diſtinguendi, primus eſt, quando iuſtis de cauſis, & cum licentia ſui prælati religioſus tranſit à monaſterio, in quo habet filiationem ad aliud eiuſdem ordinis monaſterium: tunc dubium non eſt, quin vſuſfructus ſit ſecundi monaſterij, ita in ſpecie ſcripſerunt *l* Butrius, & Calderinus, & alij commemorati à Socino Iuniore, ea ratione moti, ne ſcilicet ipſum monaſterium oneretur.

l *Butr. conſ. 75. nu. 3. Cald. cõſ. 23. col. 1. tit. de reg. Soc. conſil. 92. nu. 55. li. 4.*

Secundus caſus eſt, quando iuſtis de cauſis & cum licentia ſui prælati tranſit ad aliam religionẽ, in hoc enim caſu idem videtur affirmandum, cum enim licentia tranſeundi ad ſtrictiorem religionẽ, ſit ipſi à iure *m* conceſſa, vt ſpiritus libertati conſulatur, videtur, quod ſecum poſſit efferre vſum prædictorum bonorum, ſi enim ipſum deferre ſecum non poſſet, non ita libertati ſpirituum à iure eſſet conſultum, cum ratione ipſius vſus prohibiti deferri ſecum quis ad transferendum ſe ad arctiorẽ, & ſtrictiorem religionem retraheretur, & retraheretur etiam à tranſlatione ad religionem, in qua ſecundum conditionem ſuæ perſonæ iudicantibus ita prælatis ſecurius viuet.

m *c. licet de reg.*

Tertius caſus eſt, quando ſine iuſta cauſa & ſine licentia prælati tranſiuit ad aliud monaſteriũ eiuſdem, vel alterius ordinis, in hoc enim caſu vſuſfructus etiam remanet apud ipſum monaſterium & ratio eſt, quia iſte religioſus, non poteſt eſſe in ſecũdo monaſterio, ſed ad primum reuerti debet, & etiamſi non reuertatur, apud primum monaſterium debet remanere, cum ſecundum monaſterium ſua culpa, & facto eo onere voluerit ſe grauare, debuit enim ingredientem illum non acceptare, quare ſibi acceptanti, & recipienti debet imputari, ſi quidẽ ſponte in neceſſitatem alendi illud ſe coniecit, argumento eorum, quæ in iure *n* notantur.

n *l. ſi fideiuſſor. §. ſi neceſſaria, ff. qui ſatiſd. cogan.*

Quartus & vltimus caſus eſt, quando religioſus ob ſua demerita translatus fuit in aliud monaſterium ſui, vel alterius ordinis; aut quia ſua ſeditione, aut maledictis inter religioſos aliquas contentiones, & diſcordias excitabat; aut quia delictum tranſlatione, & deſtructione dignum commiſerat; hoc enim caſu ſancitum fuit in quodam *o* canone tantum ex fructibus bonorum ipſius translati eſſe concedendum ſecundo monaſterio, quantum ſufficere poterit pro victu ipſius religioſi, ne ibi monaſterio ſit oneroſus, vt tenuerunt *p* Ioannes Andreas, Hoſtienſis, & reliqui; quantitas autem aſſignanda, cum à iure non determinetur, arbitrio boni viri relinquenda eſt, prout docuit *q* Ancharanus, quem ſequitur Menochius.

o *c. delapſi. 16. q. 6.*

p *And. et Hoſt. in d. c. quod à te.*

q *Anch. in c. ſi quis habuerit. 17. q. 1. Menoc. li. 2. de arb. cẽt. 5. caſu 456. nu. 20.*

21 *Vtrum in extrauaganti Martini V. prohibeatur tranſitus ab vno ordinum mendicantium ad alium mendicantium.*

22 *An Capuccini diſcalciati ordinis minorũ poſſint recipere fratres eiuſdem ordinis obſeruãtiæ.*

23 *Quam diligentiam facere teneatur religioſus, qui habet facultatem tranſeundi ad aliquem ordinem mendicantium, ſi non inuenerit mẽdicantes, qui eum recipere velit.*

24 *Vtrum recipi poſſint ad religionẽ religioſi, qui fecerunt votum de non tranſeundo ad aliam.*

25 *Vtrum trãslatus ad aliã religionẽ, vt in ea ſit prælatus, debeat profiteri in ſecundo monaſterio, antequã ſibi eius adminiſtratio deferatur*

26 *Vtrum prædictus monachus translatus poſt renunciationem prælationis monachus ſecũdi, vel primi monaſterij remaneat.*

27 *Vtrum tranſiens ad aliam religionẽ poſſit ſecũ deferre omnia, quæ detulit in religionem ſuã, vel ſaltem aliqua ſcripta, quæ ipſe tanquam prædicator in dies ſibi ſcripſit.*

28 *Vtrũ translatus ex ordine mendicantiũ ad aliũ ordinem non mendicantium poſſit in ipſo ordine, ad quem eſt translatus habere beneficiũ regulare, & aliud officium dicti ordinis.*

29 *Vtrũ religioſus translatus ad aliã religionẽ debeat ſedere in capitulo iuxta tẽpus, in quo emiſit profeſſionẽ in primo monaſterio, a quo fuit translatus, an a quo fuit profeſſus in ſecũdo.*

30 *Vtrum translatus de vna prouincia ad alium eiuſdem religionis debeat ſedere in capitulo ad ſuam vocem dandam a tẽpore, in quo fuit in ſecunda incorporatus.*

ARTICVLVS I.

Vtrum ſit conueniens de vna religione ad aliam tranſire.

a D.Th.2.2.q.89.ar.8.

RESpondeo dicendo, quod D. Thomas a dicit primo, quod tranſire de vna religione ad aliam, niſi propter magnam vtilitatem, vel neceſſitatem, nõ eſt laudabile, tum quia ex hoc plerumq; ſcandalizantur illi, qui relinquuntur, tum etiam quia facilius proficit aliquis in religione, quam conſueuit, quam in illa quam non conſueuit ceteris paribus, vnde in collatione Patrum Abbas Neſtorius ſic ait, *vnicuique vtile eſt ſecundũ propoſitum, quod elegit, ac ſummo ſtudio ac diligentia ad operis arrepti perfectionẽ peruenire feſtinet, & nequaquã a ſua, quam elegit ſemel profeſſione diſcedat.* Et poſtea ſubdit, *impoſſibile naque eſt, vnum & eundem hominem ſimul vniuerſis ſic fulciri virtutib. quas ſi quis voluerit pariter attentare, in id incidere eũ neceſſe eſt, vt dũ omnes ſequitur, nullã integre conſequatur, diuerſa enim religiones præeminent, ſecundũ diuerſa virtutum opera.* Videamus, quid dicat Diuus Bernardus; b circa hoc ait enim, *forte vult aliquis de calumnia cenſib. inſtitutis ad Ciſtercienſiũ, ſeſe ſtringere paupertatẽ, eligens præ illis nimirũ conſuetudinib. magis regulæ puritatẽ, ſi me conſulit, nõ conſulo, ſi nõ ſane id Abbatis ſui vſurparit aſſenſu, quã ob rẽ? Primo propter ſcandalũ ipſorum, quos deſerit, deinde quia certa pro dubijs relinquere tutum non eſt, forſan enim hoc tenere poteſt, illud non poteris. Tertio ſuſpectam habeo leuitatẽ, quã id ſæpe, quod facere voluimus, antequam probemus, experti iã noluimus vno prope momẽto id ipſum cupientes tã leuiter quã irrationabiliter, quales vtiq; non paucos frequenter experimur, qui vna vix hora in vna volũtate durãtes aura leuitatis impulſi vagi, & inſtabiles hac & illac velut ebrij mutantur, quæ pro exprimente iudiciũ immo ſine iudicio fluctuãtes, et tumultuantes tot de ſe cõſilia præſumunt, quot loca reuiſunt, ſẽper quod nõ habent cupiẽtes, & quod habent faſtidientes, & quomodo ego (ait aliquis) profeſſus regulã, non ſecundũ regulã cum bona queã degere conſcientia, ſiquidẽ vouens & nõ ſoluens, quid niſi periero? quaſi nõ multo magis habeas, vnde conqueri alibi, quoq; cũ ceperis pure iuxta regulã conuerſari, profecto & tunc, & quã nũc inquies cõſcientia, habere ſuſtineã extra domũ meã priorem, qui me de ſeculo fugientẽ excepit, initiauit ad bonũ, ſignauit in ſalutẽ, moleſtus fratrib. inobediẽs ſeniori, ſtabilitatis inſuper præuaricans pactũ, & primã irritam faciens fidẽ? Et paucis interpoſitis ſubdit idem* Bernardus, *ceterũ qui inquietus eſt, & ita credere nõ poteſt, ſed magis credens & cedens ſtimulanti cõſciẽtiæ exit & quærit, vbi ſoluat vota ſua, quæ ſuo in loco ſuo vtiq; iudicio vouerat quidẽ, ſed non ſoluerat, ſicut non laudo quod egreditur, ita vt egrediatur non conſulo. Si tamen ad ignotũ remotiumq. monaſteriũ migrauerit, cur ita? in propter Pauli ſententiam, qui beatũ manifeſte pronuntiat, qui ſe ipſum non iudicat in eo, quod probat, tũ ex noſtri authoritate magiſtri qui talẽ & ſuſcipi iubet, & retineri, inuentũ quoq; bonũ & vtilem ſuaſione allici, profeſſione ligari, denique ſuadeatur (inquit) ei, vt ſtet, & ne forte prioris ſui monaſterij memor remordente (vt aſſolet) conſciẽtia incipiat denuo derupta ſtabilitate cauſari, generalẽ ſuper huiuſmodi ſcrupulo conſolatoriã profert ſententiã dicens, vbique.n. vno Deo ſeruitur, vni Regi militatur.* Hæc D. Bernardus: ex quib. clare colligitur, quod nemo de vna religione ad aliã, vt tranſeat, eſt audiendus, & conſulendus, niſi ad hoc a ſuo Prælato cõſequatur, & non extorqueatur beneplacitũ, cũ huiuſmodi mutationes ex leuitate magis, quã ſtabilitate animi plerumque originentur.

b Bern. de præcepto, et obediẽtia

Vnde Pius V. Pontifex maximus in religione educatus aliquorum monachorum inconſtãtiam conſiderans, anno Domini 1569. pridie idus Octobris Pontificatus ſui, anno 4. in conſtitutione, quæ incipit, quæcunq; ſacrarum religionum reuocauit & aboleuit omnia, & quæcunq; priuilegia, facultates, diſpenſationes, & indulta præter iuris cõmunis diſpoſitionẽ emanata, recipiendi, vel retinendi fratres, monachos, canonicos, & alios et laxiorum ordinũ profeſſores, quibuſcumq; ordinibus, monaſterijs, hoſpitalibus, militijs, & pijs locis, et S. Antonij Viennenſis, Sancti Spiritus in Saxia de vrbe, S. Ioannis Hieroſolymitani, Ieſu Chriſti, S. Iacobi de Spatha, Sancti Lazari Hieroſolymitani, eorumque Eccleſijs membris ſuperiorib. & perſonis per quoſcunq; Romanos Pontifices ſuos prædeceſſores, & per ſe ipſum. Qui Summus Pontifex prout infra declarabimus non reuocauit licentiã, quam iure cõmuni habent regulares tranſeundi ad ſtrictiorem religionem petita prius a ſuo prælato licentia, ne leuitati magis, quam conſiderati animi ſtabilitati hæc mutatio tribuatur, & vt mutatio dexteræ excelſi ab omnibus dicatur.

ARTICVLVS II.

Quomodo prælati ſe habere debeant, vt eorum religioſi ſubditi in ſua vocatione permaneant.

RESpondeo dicendo, quod ſæpe ſæpius prælati regulares in authoritate imperantes non tanquam paſtores ouium, ſed tanquam luporum cuſto-

Digitized by Google

ſtodes ſunt cauſa, vt eorum ſubditi ab inſtituto, in quo vocati ſunt, & cuius regulā ſunt profeſſi, ad aliud inſtitutū prætextu maioris perfectionis tranſire procurent, qui ſi in ſpiritu lenitatis eos, vt patres tractarent, non vtique primum inſtitutū deſererent, vidi enim ego aliquos obſeruātiſſimos ſui inſtituti viros putantes, ſe obſequiū præſtare Deo duris & īſipidis verbis ſuos tractare ſubditos iuuenes ſiccitate quadam illis dicentes, vt abirent in aliam religionem, ſi vellent, qui nō ſecuti Dominū Saluatorem calamos quaſſatos conterebant, & ligna fumigantia extinguebant, ita vt authoritatem ſuæ religionis deſererent, & ad aliam laxiorē ſe ſurgerent, quorū indiſcretū zelū non ſecundū ſcientiam nunquā probaui, nec probat illos qui ſpiritu lenitatis corripiēdos docuit, cōtra quos adeſt quædam epiſtola melliflui Bernardi, cuius tenorē in præſentiarū proponā. Frater.n. Robertus ſancti viri monachus, & ſecundum carnem propinquus in adoleſcentia ſua quorundam perſuaſione deceptus Cluniacum ſeſe contulerat, quem venerabilis pater, poſteaquam aliquando diſſimulauit, eundē fratrem ſtatuit per epiſtolā reuocare, cuius tenor, quo ad noſtrum propoſitum eſt huiuſmodi.

D. Bernar. ad Epiſt.co.r. *Satis & pluſquā ſatis ſuſtinui dilectiſſime fili Roberte, & omitto, quod factū eſt, non requiro, cur, vel quomodo factum eſt, culpas non diſcutio, non retracto cauſas, non recordor iniuria, ſolent enim hæc magis inſtigare, quā mitigare diſcordias, ſolū, quod mihi magis eſt cordi loquor, me miſerum, quod te careo, quod te non video, quod ſine te viuo, pro quo mori mihi, viuere eſt, ſine quo viuere, mori. Non igitur queror, cur abieris, ſed quod iā non redieris, queror non cauſas diſceſſionis, ſed moras querſor regreſſionis: veni tamē, & pax erit, reuertere, & ſatisfactū eſt, redi inquā, redi, & lætus cantabo, mortuus fuerat, & reuixit, perierat, & inuentus eſt, fuerit certe mea culpa, quod diſceſſiſti delicato. ſ. adoleſcentulo auſterus extiterā, & tenerū durus nimis inhumane tractaui. Hinc.n. & præſens quondā aduerſum me (quantum memini) murmurare ſolebat, hinc & nunc (ſicut audiui) et abſenti derogare non ceſſas, non tibi imputetur, poſſem forſitan excuſare, & dicere, quia ſic laſciuæ pueritiæ motus coercendi erant, ac rudib. amerit aſpera illa diſciplinæ diſtrictioris initia, ſcriptura atteſtante, quæ ait, percute ſi iū tuū virga, & liberabis animā eius a morte, & rurſum, quos.n. diligit dominus, corripit, flagellat aūt omnē filiū, quē recipit, & illud, vtiliora, ſunt verbera amici, quā oſcula inimici, ſed fuerit ut dixi mea culpa, quod diſceſſiſti, ne dū de reatus perpetratione contenditur, emendatio re tardetur. At vere hinc proculdubio incipies eſſe, & tūc ſi non parcas pæniēti, indulgeas cōfitenti, quia potui quidē aliquādo in aliquib. fuiſſe erga te indiſcretus, ſed nō certe maleuolus, quod ſi in futurū hanc ipſam indiſcretionē meā ſuſpectā habes, noueris me iā nō eſſe, qui fuerā, quia nec te puto fore, qui fuiſti, mutatus mutatū inuenies, & quē antea metuebat magiſtrū, comitem cōplectere ſecurus; itaq; ſiue mea culpa receſſeris (vt putas, & ego non excuſo) ſiue tua (vt multi putant, etſi ego non accuſo) ſiue mea ſimul & tua (quod ego magis puto) ex hoc iā ſi redire renueris, ſolus profecto inexcuſabilis eris. Vis ab oī culpa liber eſſe? Reuertere, ſi tuā agnoſcit, ignoſce, & tu mihi ubi meam agnoſco, alioquin, aut tibi nimis indulget, qui tua culpā, & agnoſcit, & diſſimulas, aut mihi nimis omniſericors es, cui neq. ſatisfacienti ignoſcendū putas, iā ſi redire recuſas, aliā quære occaſionem. Vnde falſo blandiaris cōſcientiæ tuæ, quia nō erit vltra, quod formidare debeas de rigore diſtrictionis mea, nec.n. formidandū eſt, quod futurus ſim præſens formido Ieſus, cui adhuc abſentis iā toto ſum corpore proſtratus totis aſtrictis viſcerib. humilitatē exhibeo, charitatē promitto & tu times? intrepidus veni. quo te vocat humilitas, pertrahit charitas, ſecurus accede talibus præuentus obſidib. fugiſti ſæuū reuertere ad manſuetū, reuocet te mea lenitas, cuius ſeueritas effugauit. Vide fili, quo te cupiā duci non ſpiritu ſeruitutis iterum in timore, ſed ſpiritu adoptionis filiorū, in quo clamare & tu non confundaris, Abba pater, cauſam vtique tanti doloris mei non minus apud te, ſed blandimentis, precibus, non terrorib. agent. Alius forſitan aliter tentare, & vere quis alius non magis diſcuteret reatum, & incuteret metū, non opponeret votum & proponeret iudicium, non argueret inobedientia, non indignaretur apoſtaſiæ quod de tunicis ad pelliceas, de oleribus ad delicias, quod denique ad diuitias de paupertate tranſieris? Sed ego noui animum tuū qui facilius poſſes amore flecti, quam timore cōpelli. Demq. quid neceſſe eſt, pugnare non recalcitrantem valde timidum magis exterrere per ſatis erubeſcentem confundere, amplius cui ſua ratio magiſter, cui propria conſcientia virga & ingenita verecūdia lex diſciplinæ eſt, quod ſi cui mirum videtur, quomodo puer verecundus, ſimplex, timoratus auſus fuerit cōtra voluntatē fratrum, magiſtri imperium, regulare decretū ſuum deſerere, votū, & locum recordetur ēt quomodo & Dau d ſanctitati ſurreptum ſit, quod ſapientiæ Salomonis illuſum, quod Sampſon fortitudini obuiatum, qui Protoplaſtum dolo captum extulit de patria felicitatis, quid mirum ſi tenero ſurripuit adoleſcentulo in loco horroris & vaſtæ ſolitudinis?* Hæc & multa alia charitatis & humilitatis plena & eruditione repleta ſcribit D. Bernardus ſenex longæuus ad quendam puerū, vt eū ad ſuum priſtinum auſteritatis reuocet inſtitutū, vt inde diſcant ſenes & Prælati in religionib. quo ſpiritus feruore, quo charitatis ardore, qua humilitatis manſuetudine & dulcedine, quo prudentiæ documento erga tenores in religione aliquādo ſe habere debent, ne deficiant in via, immo ne retrocedant a via, vt deducti per ſemitas iuſtitiæ in loco paſcuæ collocati radices in perfectione emittāt, & aſcenſiones in corde ſuo de die in diē, in hac valle lacrymarum ponant confide antes, quod facilius adoleſcentuli præcipue nobiles amore flectuntur, quam timore compelluntur.

ARTICVLVS III.

Vtrum ius commune concedat regularibus, ut poſſint tranſire ad ſtrictiorem religionem licentia petita licet non obtenta.

Reſpondeo dicendo, quod Innocentius *a* Tertius ordinauit, vt religioſus poſſit tranſire a ſua religione in aliam ſtrictiorem licentia petita licet non obtenta, ſecundum cuius decretum debet limitari conſtitutio Vrbani *c* Papæ dicens, *a c.licet de reg.* *b c.ſtat :9.q*

Statuimus, ne profeſſionis canonicæ quiſpiam poſtquam Dei vice ſupra caput ſibi hominem impoſuerit alicuius lenitatis inſtinctu, vel diſtrictioris religionis obtentu ex eodem clauſtro audeat, ſine patris & totius congregationis permiſſione recedere, diſcedentē vere nullus Abbatū, vel Epiſcoporū nullus monachorū, ſine communium literarum cautione ſuſcipiat.

Hæc enim conſtitutio in foro exteriori debet interpretari, ſecundum prædictam Innocentij III. decretalem: tenentur.n. prælati regulares ſecundū ius commune religioſo volenti tranſire ad perfectiorem religionem, ſi conſtat de bono animo religioſi, & illā religionē, ad quā fit tranſlatio eſſe perfectiorem, ſupradictā licentiā præſtare, prout concludit D. Thomas, *c* quā ſi non dederint, ius ipſam *c D. Tho. 2. 2. q.185. ar.8.*

Digitized by Google

concedit eorum negligẽtiam ſupplendo iuxta ea, quæ in eodem iure notantur. *a* Dixi in foro exteriori, nam in foro interiori aliqui auſi ſunt affirmare, non poſſe monachum attento iure cõmuni ad ſtrictiorem religionem conuolare ſine licentia ſui prælati petita, & obtẽta; quæ opinio mihi nunquã potuit placere, & ita praxis, quæ eſt optima legum interpres, hoc admiſit, vt nulli a viris doctis ſcrupulus iniiciatur, ſi tranſeat ad ſtrictiorem religionem licentia petita a ſuis prælatis, ſi. n. in foro conſcientiæ licentiam prius obtinere eſſet neceſſariũ, libertati ſpiritus non prouideretur, anhelantibus. n. religioſis ad altiorem frugem, prælati licentiã concedere ægre ferunt, & ita eam ſæpe ſæpius minime ſuppeditant; prælati aũt, a quibus prædicta licẽtia petenda ſit, controuertitur, an ſufficiat, vt ſint prælati conuentuales monaſteriorũ, in quibus religioſi volentes ſe transferre pro tẽpore habitant, de quo agit Marcus Antonius *b* Cuccus, qui veriorẽ ſententiam eſſe opinatur, & receptam iure, quam Angelus Clauaſius ſcriptã reliquit, nẽpe in ordine Prædicatorum petendam eſſe a priori prouinciali, in ordine vero minorum a miniſtro prouinciali, ſeu cuſtode; quamuis Syluester *c* opinetur priorẽ conuentualem, vel guardianum, alteriuſq; nominis præfectum monaſterio datum hanc poteſtatẽ facere poſſe, quod de iure communi minime eſt admittendum, quandoquidem ingreſſus religionem nõ illi monaſterio tantum, in quo facit profeſſionem, ſed toti aut vniuerſe religioni, aut ſaltẽ prouinciæ adquiſitus cenſetur, & ita miniſter generalis, aut prouincialis ſupradictam licentiam concedẽdi habent poteſtatem, cum ſuper totam prouinciam habeat poteſtatem.

a c. 1. de ſupple. neglig. prælat.

b Cuc. lib. 3. de maior. inſt. tit. de reg. nu. 138.

c 4. q. 3.

ARTICVLVS IV.

In quo conſiſtat perfectio religionis, ad quam iure communi tranſitus conceditur petita licentia & non obtenta.

RESpondeo dicendo, quod Canoniſtæ vt permittatur iſte tranſitus tantum ponderant, vt arctior ſit religio reſpectu arctioris vitæ. Vnde ſi reſpectu finis ſecunda religio ſit vtilior, & fructuoſior, ſi tamen nõ viuitur ibi ſtricte, dicunt nõ eſſe licitum dictum tranſitum, ita Ioannes Andræas *d* & Abbas, at Theologi *e* diuerſa gradiuntur via dicentes, perfectionem religionis cõſiderari reſpectu finis, ad quẽ omnes religiones ordinantur, qui eſt charitas, per quã coniungimur Deo, & vnimur, vt ait Ioannes *f* vigeſimus ſecundus, quã opinionem ego *g* ſequutus ſum, attamen, quantum ad noſtrũ propoſitum, cum huiuſmodi tranſitus nõ fiat, niſi in foro exteriori petita licentia, & nõ obtenta a prælatis perfectionem religionis in maiori auſteritate conſiſtere exiſtimo, cum enim vnuſquiſque prælatus ſuam religionem eſſe perfectiorem prætendat, maximæ & intricabiles lites in huiuſmodi oriẽtur ſi perfectio ex vberioribus fructib. & ſanctitate eſſet penſanda; vnaquæque. n. religio fructus vberiores allegaret, quorũ allegatio cum ſit magis facti quam iuris, proceſſus magni fulminarentur, ita vt eſſent inextricabilis (vt ita dicam) deciſionis. Vnde debemus occurrere ad viã arctiorẽ, quæ per religionũ regulas & inſtituta, facillime patet, vt huiuſmodi tranſitus, vel iuſtificentur, aut damnentur, & ita non ſine cauſa quędam partitarũ *h* lex in hanc opinionem canoniſtarum videtur inclinare, ibi *e ſi por ventura no ſe lo quieſſe otorgar, bien ſe puede yr ſin ſu otorgamẽto a otra que ſea mas fuerte.* Hoc enim verbũ *mas fuerte*, aſperiorẽ & magis rigoroſam deſignat religionem, & hoc puto tenendũ cũ doctiſſimo Gregorio *i* Lopez licet Nauarrus *k* Canoniſta Theologorum opinionẽ fuerit ſequutus.

d Andr. & Abbas in cap. ſane col. pen. de reg.

e D. Tho. 2. 2. q. 189 ar. 8.

f Extrau. ad cõdit. ve. cũ enim.

g Supp. hoc tomus q. 49.

h l. 9. tit. 7. pa. 1

i in d. l. 9.

k Nau. in c. ſta. num. 3.

ARTICVLVS V.

Religioſus exiſtens in monaſterio, vbi non ſeruatur regula, vult intrare ad aliam laxiorem religionem, vbi tamen ſeruatur regula, ita quod habito reſpectu ad præſentem modum viuendi, monaſterium, quod eſt religionis laxioris, ducit vitam ſtrictiorem, quæritur, an hoc ſit licitum.

RESpondeo dicendo, hoc licitum videri ex his, quæ tradit notabiliter Panormitanus *l* dicẽs, quod ad validitatem ingreſſus non debemus conſiderare regulam antiquitus inſtitutam, ſed modũ viuendi de præſenti. Vnde ſi ſecundũ monaſteriũ habet regulam ſtrictiorem ab antiquo, quæ tamẽ in præſenti in multis locis non ſeruatur, non eſt licitũ tranſire de vno monaſterio, quod habet regulam laxiorem bene ipſi ſeruatam ad ſecundũ monaſteriũ, vbi regula nõ ſeruatur, oportet enim, qđ ſecundum monaſterium exiſtat de præſenti in maiori obſeruantia, & hoc ait Baptiſta *m* de Calis eſſe verbum valde notabile, & quod multi in hoc decipiuntur, aduertentes ſolum regulam vtriuſque monaſterij, antiquitus inſtitutam, & non modum viuendi de præſenti coexiſtentem.

l c. ſane de reg.

m Baptiſ. in ſũ. ve. relig. 4 fol. 202. p. 2. col. 1.

Pro hoc faciũt notata per Gregorium *n* Lopez Dicentem, quod non ſufficit ſecundã religionem habere ſtrictiorem regulam, niſi actu ducatur ibi vita ſtrictior, quod in iure *o* fundant Abbas, & Ioãnes Faber: confirmatur ratione, nam tranſitus eſt permiſſus, vt quis ducat vitam ſtrictiorem, ſi ergo in ſecundo monaſterio non ſeruatur vita ſtrictior, quam in primo, licet regula ſi ſtrictior, nõ videtur tranſitus licitus, quia tranſiens cẽſetur moueri magis cauſa diſſolutionis, quã maioris religionis. Vnde in collatione patrũ Abbas Ioannes de ſe ipſo dixit, quod a vita ſolitaria, in qua profeſſus fuerat, tranſiuit ad minorem, ſcilicet eorum, qui viuunt in ſocietate propter hoc, quod vita eremitica cęperat declinari & laxius obſeruari.

n Greg. in 9. ti. 7. p. 1. ver. mas fuertes religiones.

o c. licet de reg. vbi Abbas col. pen. l. quod traditũ. l. leui. ff. de cond. & demõ. Fabe. ĩ §. ſipiures de hęre. īſt.

Nec obſtat ſi dicatur, quod conſtitutiones poſſunt tolli per alias contrarias cõſtitutiones, at regula, cũ ſit approbata a Papa per conſtitutiones tolli non poteſt: nam reſpondetur, quod licet poſſint tolli, ſatis tamen eſt, quod de præſenti in ſecundo monaſterio ſtrictius viuatur, nam propter ſtrictiorem vitam duntaxat iura huiuſmodi tranſitus permittunt.

Ex his infertur clara deciſio ad id, quod propoſitum fuit in principio articuli, quod ſcilicet religioſus exiſtens in monaſterio regulæ ſtrictæ, vbi tamen non ſeruatur regula, poteſt intrare licẽtia petita non obtenta in aliam religionẽ laxiorem, & vbi regula ſeruatur, ita quod habito reſpectu ad præſentẽ modum viuendi, ſecundum monaſteriũ, quod eſt religionis laxioris, ducit vitam ſtrictiorẽ, & ita ait *p* Gregorius Lopez, hanc opinionem tenere Theologos ſecundum Ioannem Andræam, qui hanc opinionem admittit, ſi non eſt ſpes reformationis primi monaſterij, vel ſi ſaltem in eadẽ prouincia non eſt aliquod monaſterium eiuſdem religionis, vbi ſeruatur regula, in hoc. n. caſu non eſſet

p Greg. vbi ſu.

licitus

licitus talis tranſitus, & hoc ſatis placet Abbati, & pro hac parte Gregorius Lopez D. Thomam *a* allegat.

a D. Th. 2.2 q. vlt. ar. 8.

ARTICVLVS VI.

Vtrum quæ dicta ſunt de monachis, ad moniales extendantur.

RESpondeo dicendo, quod quę de monachis & religioſis hactenus dicta ſunt in monialib. locum habent, nam quę de religioſis viris diſpoſita ſunt, cenſentur etiam de monialib. conſtituta proportionabiliter ad ipſas, ita ſcribũt Cardinalis *b* & Abbas, quos ſequutus eſt Natta; in illis ergo caſibus, in quibus permiſſum eſt religioſis ad aliã religionẽ tranſire, permiſſum eſt etiam monialib. ita in ſpecie decidit Franciſcus *c* de Marquez ex ſententia Abbatis, & ſic tota domus religioſa põt ſe trãſferre ad arctiorem religionem alterius monaſterij vt dicitur *d* in iure, petita tamen licentia licet non obtenta iuxta terminos iuris; *e* aduertendũ tamen, quod propter clauſurã, quam omnes moniales tenentur ſeruare ratione voti, vel ratione præcepti, prout in primo tomo, *f* latè diximus, non poterunt dictæ moniales exire ſine licentia prælatorum, & ordinarij iuxta terminos Concilij *g* Trident. qui tenentur ipſam præſtare iuxta ea, quæ in ſuperioribus late dicta ſunt.

b Card. in Cle. 2. q. 4. de regul. Abb. ĩ c. pen. notab. vlt. de ſta. mon. Natt. cõſi. 432. n. 10. lib. 2.
c Marq. q. 965 p. 1. Abb. in Clemẽ. vlti. de reg.
d c. recol. de ſta. monach.
e c. l. 3. de reg.
f 1. to q 47.
g Seſ. 25. d re. 10

ARTICVLVS VII.

Vtrum conuerſi, & oblati poſſint tranſire ad ſtrictiorem religionem petita licentia licet non obtenta.

RESpondeo dicendo, quod vt ex *h* ſuperioribus patet, magna eſt differentia inter conuerſos & oblatos, & nemini dubium eſſe debet ex his, quæ ibi diximus, quod conuerſi poſſunt tranſire ad arctiorẽ religionẽ petita licentia, & non obtenta, cũ ij ſint vere religioſi laici tria vota eſſentialia emittẽtes. At de oblatis dubitatio inſurgit: nam ſecundũ aliquos oblati non poſſunt tranſire ad arctiorẽ religionem, & ita tenuit quædam Gloſſa, *i* quam dicit ſingularem Abbas, aſtringuntur enim monaſterio ſecundũ eum magis, quam monachi, quia efficiũtur, quaſi ſerui monaſterij, quod tradit *k* Ioannes Lupus; ſed Gregorius Lopez *l* ait, quod Gloſſa illa loquitur de oblatis Eccleſiæ ſecularis, nõ vero de oblatis monaſteriorum regularium: ij enim ſecundum Archidiaconum poſſunt tranſire ad religionem arctiorem, quæ opinio ſine dubio eſt ſequenda, non enim ita donãt ſe & ſua monaſterijs, vt ſerui efficiantur, & vt non poſſint ad perfectiorem frugem anhelare.

h Sup. q.
i Glo. in c. l. cõti. 27. q. 1. Abb in c. nõ eſt notab. 3. de reg.
k Lup. de lib. Eccl. 3. p. q. fin. nu. 8. & 9.
l Gregor. in l. 9. tit. 7. c. 1. ve. relig. Arch. in d. c. l. contin.

ARTICVLVS VIII.

Vtrum conſtitutio Pij V. reuocet ius commune concedens fratribus, vt ad religiones alias ſtrictiores poſſint tranſire.

RESpondeo dicendo, quod conſtitutio præfata Pij V. non eſt vniuerſaliter, & abſolutè intelligenda de omnibus fratribus non recipiendis, ſed tantum de fugitiuis, qui ſine licentia a ſuis ſuperiorib. petita iuxta terminos iuris communis, ſe ad alias religiones transferre volunt ob iurgia contentiones, leuitatem, & maleſacta: non enim condemnat Summus Pontifex eos, qui laudabiliter de vna religione tranſire volunt triplici de cauſa. Primũ *m* zelo perfectionis religionis, deinde propter declinationẽ religionis *n* debita perfectione, tertio propter infirmitatẽ, & debilitatem, ob quam ad laxiorem poteſt fieri tranſitus, prout ſequentib. dicetur. Ita Nauarrus *o* in quodam cõſilio defendit, quod per hanc conſtitutionem Pij V. nõ eſt ſublatum, quod frater Carmelita cũ facultate ſui ſuperioris poſſit tranſire ad ordinem minimorum.

m De reg. c. lic.
n Nau. in c. ſta. nu. 3.
o Nau. li. 3. cõſ. ti. de reg. cõ. 88.

Et eſt notandum, quod prædicta conſtitutio nõ procedit in eo, qui tranſit ad aliam religionẽ, & in ea remanſit virtute bullæ Pij IV. qua poterant iudices arbitrari remedium aliquãdo opportunum caſu, quo is non poſſit cõmode reduci ad priſtinũ ordinem, & ſic arbitrati ſunt in eo ordine, ad quẽ transierat, debere remanere, quia ſuus priſtinus ordo noluit eum recipere: nam licet dicta bulla Pij V. reuocet omnia priuilegia, & facultates recipiendi alienos religioſos præter ordinem iuris, non tamen iubet omnes, qui iam erant translati redire ad priſtinos ordines, ſed tantũ illos, qui erant translati virtute priuilegiorum: hic autem licet virtute priuilegij fuerit translatus, remanſit tamen ibi virtute ſententiæ datæ a iudicibus arbitris, quibus in bulla Pij IV. concedebatur facultas arbitrandi aliquod remedium ijs, qui commode non poſſint reduci ad ſuas priores religiones, ita Nauarrus. *p* Denique Pius Quintus non reuocat ea, quæ de iure communi conceduntur regularibus, vt ad aliam religionem etiam laxiorem poſſit fieri translatio, de quo in ſequentibus articulis ſatis dicetur, & in ſuperioribus aliqua dicta ſunt.

p Na. li. 3. conſ. ti. de reg. cõſ. 99

ARTICVLVS IX.

Quis poſſit concedere licentiam, vt religioſus tranſeat de vna religione ad aliam.

RESpondeo dicendo, quod iure *q* communi prælatus etiam inferior poteſt facere facultatẽ ad religionem ſtrictiorem, prout in ſuperiorib. ſatis dictum eſt, adeo quod quædam Gloſſa *r* communiter recepta tenet, quod virtute dicti iuris cõmunis poteſt facere facultatem, vt ad æqualem religionẽ fiat tranſitus, ad laxiorem autem religionem ſolus Papa facultatẽ facere poteſt, prout eadẽmet Gloſſa reſoluit, quod intelligendum eſt de potentia faciendi, ſine cauſa, quoad forum externum, nam ſuperior etiã inferior Papa poteſt ex cauſa iuſta diſpenſare, vt religioſus tranſeat ad laxiorem religionẽ, prout tradunt Panormitanus *ſ* Syluester, & Nauarrus alios allegantes.

Notandum autem, quod cauſa iuſta ad prædictum tranſitum poteſt eſſe, vel ex parte monaſterij a quo monachus iſte vult recedere, aut ex parte ipſius monachi, ex parte monaſterij cauſa eſt iuſta recedendi ſtrictior, & obſeruantior vita monaſterij, ad quod ſit translatio, vel quia in monaſterio, quo quis transfertur, non ita obſeruatur regula præmiſſa, quod intelligunt *t* Abbas, & Syluester, niſi in illa religione ſtaret aliud monaſteriũ, in quo regula obſeruaretur, nam ad aliud iſte ſe transferre debet. Ex parte vero monachi iuſta cauſa multiplex eſſe poteſt, & cum omnes leges definitæ non ſint, quippe quod ex facto pendeant, dicendum eſt in prælati licentiantis arbitrio eſſe poſitas, ſicut probatur Innocẽtius, Frãchus, *u* & Geminianus, D. Thomas, Caietanus, Antoninus, Frãcus de Marquez, & Rebuffus. Sed oportet pro maiori clari-

q cle. 1. de regu.
r Gl. in c. cũ ſingu. de præb. §. prohibem. v. canonice de præb. l. 6
ſ Pan. in c. nõ eſt n. 6. & in c. ſig. n. 6 de reg. Syl. ve. relig. 4. q. 1. Nau. in c. ſtatuim. nu. 11.
t Abb. ĩ c. ſane de reg. Syl. ĩ sũ. v. relig. illat. 4. num. 3.
u Inn. in c. vlti. de ren. Frãc. in d. c. cũ ſingula. §. vlt. col pe. de pb li. 6. vbi Gem. D. Th. 2. 2. q. vlt. art. 8. vbi Caiet. Flor. 3. p. ti. 56. c. 4. Sylu. vbi ſup. Marq. q. 998. 1. p. Rebuf. in prax. bene. tit. translat. monach. nu. 19.

claritate & inſtructione prælatorum regulariũ aliquas ſigillanm referre. vt in facti contingentia occurrentes certo ſciãt, propter eas prædictam facultatem facere poſſe; prima aũt iuſta iudicatur cauſa, quãdo propter malam aeris temperiem non poteſt quis in aliqua religione commorari, ita Marianus *a* Socinus ſenior, & poſt alios Menochius. Verum eſt tamen, quod ſi in prædicta religione ſit aliquod monaſterium extra dictum regnũ, in quo eſt diuerſa aeris temperies cõplexioni monachi accõmodata, non poteſt fieri prædictus tranſitus, & iuxta hæc ſunt intelligenda tradita a Quintiliano *b* Mandoſio. Secunda cauſa erit vrgens parentum neceſſitas, ſi in ordine proprio non ſit cõmoditas, ad ſubueniendum illis per modum ſuæ regulæ cõgruentem. Hæc enim cauſa ſufficiens eſt, vt religioſus ad laxiorem religionem tranſeat, dũmodo in ea prędictæ neceſſitati poſſit ſuccurrere: tertia cauſa eſt, ſiquis propter ſuam ſimplicitatem non ſufficienter intellexit regulam, vel conſtitutiones tempore profeſſionis, & poſtea vult latius viuere: licitum eſt enim in hoc caſu cum illo diſpẽſare, prout docet Corduba, *c* ſuper regulam ſtatrum minorũ. Voluntas enim & intentio non ſe obligãdi in profeſſione ad tantam vitæ arctitudinem, & perfectionem, quanta in illa religione præcipitur, eſt ſufficiens cauſa ad diſpenſandum cum illo, vt ad laxiorem ordinem ſe transferat. Quamuis ſic vouere peccatum ſit mortale, vt Corduba in eodem loco affirmat.

a *Soc. in ca veniẽs n. 23. de accuſ. Menoc. de iudic. arb. cẽturia. 5. caſu 421. nu. 26.*

b *Mando. de ſigna. grat. f. 102 col. 2.*

c *Cord. c. 2. q. 16*

Si vero quæras, an difficultas, & moleſtia ad obſeruanda præcepta regulæ ſit ſufficiẽs cauſa ad diſpenſandum, vt ad aliam laxiorem religionem fiat trãſitus, reſpondetur, quod ſi difficultas ſit in re ipſa, vtpote quia inconſulta prudentia non commenſurauit profitẽs aſperitates religionis cum ſua delicata complexione, quando emiſit profeſſionem, iuſta eſt cauſa ad diſpẽſandum. At vero ſi difficultas illa ortum habeat a prauo habitu cauſa iuſta minime debet iudicari; ſi vero difficultas accidat poſt profeſſionem ex infirmitate, vel ex quacumq; alia ratione non eſt cauſa iuſta ad diſpenſandum, vt ad aliam laxiorem religionem euolet. Prælati enim religionum poſſunt diſpenſare cum prędicto in dictis aſperitatibus, ita doctiſſimus Soto, *d* quã opinionem, ego limitarem, vt non procedat in religionibus, in quibus diſpenſari in aſperitatibus earũ, vt nimis onerofi habentur, & huiuſmodi neceſſitatibus cum triſtitia & murmuratione, & non cũ alacritate a fratribus ſubueniretur, quorum religio magis videtur in exteriori aſperitate, quam in Chriſtiana Charitate radicari, qua propter exiſtimo quod cum religioſis harum religionũ poteſt diſpenſari, vt ad aliam laxiorẽ religionem ſe transferant, etiamſi eorum prælati poſſint cum illis in earum aſperitatibus diſpenſare, & ſic dixit Marcus *e* Antonius Cucus, quod tenuis & delicata valetudo volentis tranſire erit iuſta cauſa ad hanc diſpenſationem concedendam.

d *Sot. li. 2. de iuſti. q. 7. ar. 3. ad 3. dub.*

e *Cucus li. 3. maior. inſt. titu. de regu. nu. 531.*

Erit etiam perſecutio in eadem religione ſufficiens cauſa ad diſpenſandum, vt ille, qui eſt perſecutus ad aliam laxiorẽ religionem ſe transferat, ſi non dedit cauſam ad talem perſecutionem, immo gratis odio habetur: tunc enim ad Chriſtianã charitatẽ talis cauſa reduci poteſt, vt innuit *f* Nauarrus. Dixi ſi nõ dedit cauſam ad talem perſecutionem: nam ſi dedit cauſam, videtur, quod cum illo non poſſit diſpenſari, quia nemo ex ſuo peccato debet cõmodum reportare, ita vir quidam doctus cẽſuit dicendum, quod ego moderandũ cenſeo, niſi ipſe præfatę cauſæ datę tam egerit pęnitẽtiam, & per ſigna exteriora contritionis manifeſtũ, & emẽdatum ſe oſtenderit nam ſi hoc non obſtante perſecutio apud falſos fratres non ceſſat, ego non video, cur ipſi diſpenſatio debeat denegari, immo video ſecundum quod coniecturaliter poſſumus videre, & affirmare charitatem Chriſtianã diffuſam in corde eius per Spiritũ ſanctum, qui datus eſt ei gemitibus inenarrabilibus poſtulare licentiã, vt dictus religioſus fugiat perſecutionem, & occaſionẽ cedendi a præſata charitate, non poteſt talem perſecutionem patienter ſuſtinere.

f *Nau. in c. ſtatut, nu. 11.*

ARTICVLVS X.

Vtrum Summus Pontifex ſine cauſa poſſit concedere religioſo, vt tranſeat de vna religione ad aliam laxiorem.

RESpondeo dicendo videri, quod ſummus Pontifex libere, & ſine cauſa licentiam hanc concedere poteſt, ſicut ſcribunt *g* Innocentius, & Abbas, & poſt alios Syluester, & Rebuffus, licet enim Papa in his plenitudinem habeat poteſtatis, vt dicitur *h* in iure, religiones enim, quæ ſub certis regulis ſunt, iuris poſitiui ſunt, cum niſi a ſummo Põtifice approbentur, minime permittantur, vt in ſuperioribus late probatum eſt, attamen corã Deo, & in ſoro conſcientiæ non poteſt Papa ſine iuſta cauſa diſpenſare, vt religioſus ad laxiorẽ religionẽ ſe conſerat. Pro cuius rei explicatione eſt notandum, quod nulla diſpenſatio ſine iuſta cauſ etiam a Sũmo Pontifice conceſſa eſt licita in conſcientia, quãuis ſit circa legem pure humanam a iure diuino nomine dependentem, prout aſſerunt D. Thom. *i* Caieta. Victoria, Soto, & Nauar. nam re vera Summus Pontifex, ſic diſpẽſans peccabit, & ſimiliter, qui eandem diſpenſationem procurauerunt. Si vero diſpenſatio huiuſmodi ſit circa legem dependẽtem a iure diuino (vt eſt diſpenſatio in iuramento, & in voto & in pluralitate beneficiorum, & quod laicus Monachus præficiatur in Abbatem & profeſſus tranſeat ad altiorem religionem) ſi fiat ſine cauſa non ſolum peccat Papa diſpenſando, & peccant ipſam diſpenſationem petentes, ſed ipſa quoque diſpenſatio eſt irrita, & nulla quo ad Deum, ita quod quotieſcunque diſpẽſatus illa vtatur peccabit mortaliter, vt docent omnes Theologi, & tenent *k* Caietanus, & Soto: at ſi diſpenſatio ſit ſolum in lege pure humana nullo modo dependente a diuina (vt eſt diſpenſatio in gradibus prohibitis matrimonij, & in diebus ieiunij) licet peccent diſpenſantes, & ſolicitantes ſine cauſa, illa tamen diſpenſatio non erit nulla, nam factum tenebit, nec vtentes illa diſpenſatione mortaliter peccabunt, vt tenet doctiſſimus Soto, *l* & tenet Nauarrus, & Victoria, cũ alijs contra Caietanum iuuenientem vtentes tali diſpenſatione peccare mortaliter, peccabunt tamẽ venialiter licet Panormitanus, & alij canoniſtæ aſſerant, vtentes tali diſpenſatione nullo modo peccare, ex his inſertur, quod peccabũt mortaliter Papa, & prælati regulares diſpenſando ſine cauſa, vt religioſi ad aliã laxiorẽ religionem ſe transferant, & eorũ licentia & diſpenſatio erit nulla cũ diſpenſatio in huiuſmodi ſit circa legem concernentem ius diuinum.

g *Inn. & Abb. in c. nõ eſt nobis dub. de reg. Syl. ve. relig. 4. n. 2. Rebuf. i praxi. benef ti. de trãſla mona. nu. 9.*

h *c propoſuit de cõce. prabenda.*

i *D. Tho. 1. 2. q. 97 ar. 4. & 96. a. 9. ad 3. & ibi Caieta. Vict. de poteſta. Papa & conci. n. 7. So. de iuſt. li. 1. q. 7. a. 7. Doct. in c. cũ oẽs de cõſt. Na. in c ſtat. nu. 10.*

k *Cai. 2. 2. q. 96 a. 5. & q. 97. ar. 4. Sot. li. 1. de iuſti. q. 7. ar. 3.*

l *Sot. vbi ſu. Naua. c. 23. nu. 42. Vic. vbi ſu. n. 19*

ARTI-

Digitized by Google

ARTICVLVS XI.

Vtrum licentia prelati ad tranſeundum ad alium ordinem ex iuſta cauſa non facta mentione de laxiori, ſufficiat ad tranſeundum ad lax orem, an debeat tantum intelligi de ſtrictiori, vel æquali.

REſpondeo dicendo verius videri, quod nõ, quia priuilegium debet operari aliquid vltra ius, commune iuxta ipſum *a* ius, ſed dato aliquo effectu, quem operetur, nõ debet extendi ad alium, in quo non inuenitur eadem ratio argumento corũ, quæ *b* in iure notantur, & tradit Decius poſt alios, & ita cum licentia prædicta operetur effectũ tranſeundi ad ſtrictiorem vel parem religionem, non videtur extendenda quo ad tranſitum ad aliam laxiorem per ea, quę ſcribit Diuus Thomas, & tradit *c* Nau. Verum eſt tamen, quod poterit ex iuſta cauſa generalis prælatus dicti regularis dare licentiã ad tranſeundum ad laxiorem, prout in ſuperioribus dictum eſt.

a c. *in his de priuil.*
b *c. cũ dilectus de conſ. l. quãdo C. de inoffic. teſ. Decius in c. de reſcrip. nu. 11.*
c *D. Th. 2. 2. q. 186. ar. 8. Na. ĩ c. Statui. nu. 10.*

ARTICVLVS XII.

Vtrum regularis ordinum mendicantium, qui habet licentiam ad tranſeundum in aliam religionem etiam non mẽdicantem, ſiue arctiorem ſiue laxiorem poſſit ſe transferre in aliquem ordinem militarem.

REſpondeo dicendo videri, quod ſic, quia ordo militaris à Sede Apoſtolica eſt approbatus, vt vera & propria religio, vt nos latius probauimus ĩ primo tomo *d* & reſoluit Nauarr. & ſic iſte tenebitur perpetuo in clauſtro manere, niſi quoties, & quo tempore de iuſta licentia ſuperioris abeſſe ab illo loco licebit ex his, quæ argumento ſacrorum Canonum idemmet *e* Nauarrus concludit; verum eſt tamen, quod congregatio ſacra ſuper negotijs regularium definiuit, virtute præfatæ licentiæ non licere clauſtralibus tranſire ad ordines militares & hoſpitalariæ, prout refertur in additione ad quoddam cuiuſdam *f* Nauarri Conſilium.

d *1. to. q. 1. ar. 6 Na. ĩ c. quoniã quidquid 16 q. 2. & de rediti eccl. q. 1. n. 55. et q. 3. moni. mon. 27. & 28.*
e *Na. in c. ſtatu n. 12. M. n. 38.*
f *Nau. li. 3. cõſ. ti. de leg. conſil. 58.*

ARTICVLVS XIII.

Vtrum licentiatus a Papa, vt poſſit tranſire ad certum ordinem poſſit ad alium magis ſtrictum tranſire?

REſpondeo dicendo, quod non, ex his, quę tradit Nau. *g* dicens, quod quando Papa alicui delegat, vt det facultatem alicui religioſo ad tranſeundam ad aliquem certum ordinem, non põt quidquã facere authoritate ſuę ſanctitatis, niſi quo ad illum ordinem, cum delegatio Papæ ſit ſtricti iuris, vt dicitur in iure, *h* eadem igitur ratione cum facultas ſupradicta tranſeundi ad certum ordinem ſit ſtricti iuris, non poterit prędictus licentiatus virtute eius ad aliam ſe transferre religionem, etiamſi ſit magis perfecta, & ſtrictior illa, ad quam tranſitus erat conceſſus; poterit tamen virtute alterius facultatis, ſi quæ dictæ religionis priuilegio, aut iure communi conceſſa eſt, & ita in facti contingentia conſului.

g *Na. li. 3. cõſi. ti. de regu. cõſi. 63. nu. 9.*
h *ca. p. & q. de offi. deleg.*

ARTICVLVS XIV.

Vtrum religioſus fugitiuus ad parem religionem ſine diſpenſatione pro libito poſſit tranſire non inuento aliquo ſui ordinis monaſterio.

REſpondeo dicendo, quod ipſe ſua voluntate non poteſt ſe transferre, quia inconſtantis hominis eſt non conſiſtere in loco & de eo illud poetæ poſſet dici: *Roma Tiburamo uentoſus Tibure Romam*, & huc pertinet illud Varronis, *Nunquã permenet, qui quod uidet ſectatur calles*, accedit, & illud *i* Senecę *primum argumentũ, compoſita mentis exiſtimatur, poſſe conſiſtere, & ſecum morari*, nã vt idẽ ſubiungit, non coaleſcit *planta, quæ ſæpe transfertur*. Quocirca etiamſi monachus velit tranſire ad æqualem religionem a prælato ſuo, iuxta ſuperius dicta, licentia petenda erit, vt poſt alios tenẽt Gregorius Lopez. *k* & Rebuffus, in nullo tamen caſu ipſe ad æqualem religionem põt transferri, quando. ſ. apoſtata vagans per mundum pœnitentia ductus velit redire ad ſuum ordinem, non tamen reperit in illa terra longinqua monaſterium ſui ordinis, neq. ſtrictioris regulæ, poteſt. n. in hoc caſu ingredi non ſolum æqualem, ſed etiam laxiorẽ religionem, & ſi ibi nullum inueniat monaſterium cuiuſcumq. ordinis, viuere põt cum ſecularibus bene degendo, & pro poſſe ſuam regulam ſeruãdo; Qd probatur nam hæc eſt cauſa conuertendi Eccleſiã regularem in ſecularem, quando. ſ. regulares ibi poni non poſſunt, ita Gregorius Lopez, *l* quod neceſſario debet intelligi, quando dictus monachus ad partes vbi ſunt monaſteria ſui ordinis, aut alia ſtrictioris obſeruantiæ non poteſt ſe conferre.

i *Epiſ. 2.*
k *Gre. in l. 6. ti. 7. p. 1. verſ. mas fueres religiones in fine Reb. in praxi beneſi. ti. de tranſ. monach. nu. 7.*
l *Greg. in l. 10. ti. 5. p. 1.*

ARTICVLVS XV.

Vtrum prælati religionum mendicantium poſſint diſpenſare cum ſuis ſubditis, vt tranſeant ad ordines monaſticos.

REſpondeo dicendo, quod prælati mendicantium non poſſunt diſpenſare, cum ſuis ſubditis profeſſis in foro interiori, nec exteriori, vt ad alios quoſcumque ordines monaſticos poſſint tranſire, & eſt excommunicatio ipſo facto non ſolũ contra tranſeuntes & recipientes, ſed etiam contra diſpenſantes: ita expreſſe determinat Martinus Quintus in quadam extrauaganti, *m* & ratio eſt, quia voluit Summus Pontifex conſeruationem ordinum mendicantium, vt patet ex tenore eiuſdem *n* extrauagantis, & ideo ſine ſpeciali ſedis Apoſtolicæ licentia non poteſt talis tranſitus fieri, nec etiam poteſt vllo modo fieri tranſitus ad clericatum, vt *o* ex eadem extrauaganti, & ex quadam Clementina conſtat.

Circa quam extrauagantem notandum eſt primo, quod præcipitur obſeruari in regula *p* Cancellariæ.

Notandum eſt ſecũdo, quod ſolum loquitur de religioſis profeſſis in ordinibus mendicantib. non autem de nouitijs eorundem ordinum, ita reſoluit *q* Quintilianus Mandoſius. Pro quo eſt aduertendum, q nemo poſt emiſſa vota ſecundum ſocietatis conſtitutiones, ſiue profeſſus, ſiue ſcholaris, ſiue coadjutor ſit, ad alium ordinem præterquam Carthuſienſium, niſi de expreſſa licẽtia præpoſiti generalis, aut ſedis Apoſtolicæ tranſire poteſt prout Societati conceſſit Paulus Tertius, & latius cõfirmatur a Pio Quarto, & a Pio Quinto in literis ab eo

m *Extrau. ambitioſi de religioſis domibus. inter cõmunes.*
n *§. ac volẽtes.*
o *§. decernẽtes Cle. 1. de regul.*
p *Reg. cancell. 23. de mendic. tranſeuntibus ad aliam religionem.*
q *Mando in d. reg. 23.*

edi-

Digitized by Google

editis propoſita pœna excommunicationis, ipſo facto incurrendæ, Romano Pontifice, vel ſuperioris ſocietati reſeruatæ tam in religioſos, qui præfatos recipiunt, quam in ipſos receptos recedentes etiã prætextu cuiuſcumq. indulti conceſſi, aut concedẽdi, etiam qua ſito colore ob frugem melioris vitę, aut ſtrictioris obſeruantiæ, quodq., ſecus facta non teneant: ſtatuitur etiam in eiſdem literis, quod trãſeuntes ad Carthuſienſes, intra tres menſes, ad alium vero ordinem intra tempus eis a ſuperiore ſuo præfigendum, dictos ordines actualiter ingredi teneantur, & ſi in illis permanere nolint, aut non poſſint, abſq. vlla mora ad ſocietatem regredi teneantur ſub præfatę excommunicationis pęna, quam tam ipſi, quam illi recipientes, vel eis auxilium, vel fauorẽ pręſtantes ẽi incurrant, ita refert Claudius in compendio Societatis, *a* ex quo priuilegio colligitur, quod non ſolum profeſſis in Societate, ſed etiam nouitijs poſt emiſſionem triũ votorum ſimplicium prohibetur talis tranſitus ad alias religiones, pręterquam ad religionem Carthuſienſem, & ſic refutatur opinio Horatij *b* Mãdoſij Qui attento priuilegio Pauli IV. conceſſo Societati ſo quantum cõceſſit ipſi priuilegia mendicantium ẽt ſuper religioſis non recipiendis, in alijs religionib. affirmant prædictum priuilegium ſolis profeſſis competere, cum ſocietati conc. datur, & ſolũ profeſſi ſint de corpore ſocietatis, non aũt ſcholares, qui cum ſint nouitij ſub nomine ſocietatis minorè comprehenduntur, exploditur inquam hęc opinio per priuilegium ſuperius allegatum, in quo de ſcholaribus fit mentio ſpecialis, & expreſſa.

a Comp. ſoci. tit. Apoſt. §. 9.

b Man. de pri. ad inſtar. gl. 13

Tertio eſt notandum, quod appellatione ordinum mendicantium veniunt ordo prædicatorũ, ordo minorum, ordo eremitarum D. Auguſtini, & ordo Carmelitarum, & alij, qui ex diplomate Apoſtolico inter mendicantes ſunt numerati, de quib. in primo tomo *c* fecimus mẽtionẽ; & tradit Quintilianus Mandoſius; & aduertendum, quod olim mendicantes, poſtea verò habilitati, ſeu diſpenſati, ſeu priuilegiati, vt poſſint habere propium, comprehenduntur in dicta extrauaganti: nam in pendentibus a duobus, ſublato vno remanet alterum, vt dicitur in iure; *d* licet ergo ſint habilitati fratres illi ad proprium habendum, non tamẽ ſunt liberati ab alijs iurib. loquentib. de mendicantib. item, ſicut illi, qui de facto mendicant, ſi non ſunt tales ex fundatione ſuę regulæ, vel de iure, non poſſunt dici mendicantes, ita econuerſo qui de facto, vel priuilegio Apoſtolico ſunt mendicantes, licet non mendicantes omnino erunt, & ſub diſpoſitione de mendicantibus loquente comprehendentur. Ita concludit Lapus, *e* quem ſequitur Rebuffus.

c 1. to. q. Man. in di. reg. 23. q. 3. nu. 4.

d l. prius ĩ 2. reſponſ ff. de aqua plu. arce. l. ſi domus tua ff. de ſeru. urba. pręd.

e Lapus alleg. 4 a princ. vſq. ad ver. 2. dub. Rebuf. ſuper c cor. ſub rubr. de regi. ad prala. nomina. facien. in v. mẽdi. p. 168.

Nec obſtat, quod ipſis religioſis non competat definitio mendicantium, cum habeant propriũ, & actu non mendicent, & ſic ipſis non debeat competere definitio, nec conſequenter ipſum definitũ, nam reſpondetur primo, non eſſe mirum, quod definitiones per Canones factæ non habeant ſua requiſita cum etiam videamus conſultorum definitiones ſubuerti poſſe iuxta quandam *f* legem; ſecundo reſpondetur, definitionem eſſe ex omni parte perfectam, nam Papa per dictam diſpenſationem non facit, quin dicti fratres in potentia ſint mendicantes, & ſecundum eorum naturam primæuam mendicantes remaneant, cum mendicari poſſint prohiberi, ita Mandoſius. *g*

f l. omnis ff. de regul. iur.

g Mand. vbi ſ. q. 4.

ARTICVLVS XVI.

An ſi reformetur ordo religionis mendicantis in ſtrictiorem vitam, poſſint profeſſi illius ad alios ordines tranſire, vel an alio remedio ſubleuentur, vel potius iugum inſolitum ferre teneantur.

RESpondeo dicendo, circa articulum tituli qſtionis varia eſſe placita, primum eſt, q. profeſſi dicti ordinis poſſunt tranſire ad alium ordinem parem, vel ſimilem, quia, cum a principio cogi non poſſint religionem intrare, profeſſionẽq. emittere, & ſic ad totum votum iuxta *h* ſacros Canones, ita nec ad voti augmentum, argumento eorum, quæ *i* in iure notantur, & in terminis tenet *k* Hoſtienſ. & ante eum quędam Gloſſa, cum actus agentium non debeant operari vltra eorum intentionem, & profeſſionem emittentium in dicto ordine intentio fuit ſeruare regulam ſecundum morem, qui vigebat in dicta religione.

h c. preſ. cler. 20 q. 3. c. 1. cũ gl. ſi. de reg.

i l. quę de toto ff. de rei vend.

k Hoſ. in sũ. de voto §. vtrũ n. 16. ver. quod ſi aliquis ſcho gl. ĩ c. integrita. 32. q. 1. in ver. noti.

Secunda opinio eſt contraria, quæ colligitur ex eodem *l* Hoſtienſi, quod ſcilicet teneantur in ea religione perſeuerare, melior enim ſit tunc conditio eorum. Argumento aliquarũ *m* decretaliũ, immo debent gratias agere reformatori ſuę religionis.

l Hoſt. vbi ſup.

m c. exp. ſi. et c. dudũ de cõu.

Tertia opinio eſt *n* Oldradi, qui cõcludit, quod ſicut datur annus probationis intranti religionem approbando auſteritates ordinis, ita ſupradictis debet dari annus ad præfatas nouas aſperitates probandas, & hanc opinionem videtur comprobare *o* Ancharanus, *p* Rebuffus alia progreditur via, cuius opinionem nolo referre, cum hanc litem his tẽporib. ſummi Pontifices deciderint obligando cõuentuales Hiſpaniarum ad vitam per ipſos non promiſſam, prout fecit Paulus IV. & moniales obligãdo ad clauſuram, quam non promiſerunt, prout fecit Pius V. cuius conſtitutionem Gregorius XIV. cõfirmauit, nec mirum, nam Papa circa regulares, multum poteſt in cibis, & veſtib. modo manendi & ſimilibus, prout ait *q* Ioannes Andræas, quem ſequitur Geminianus, Philippus Frãcus, & Rebuffus: *r* præſertim ſi dictę auſteritates & rigores ad ea, quę promiſerunt ſeruanda, maximè conducũt. Cũ obedientia regularium non ſolum conſiſtat in his quę directè in regula eorum pręcipiuntur, ſed etiã in his, quę indirectè ad ipſam reducuntur, prout latè *ſ* in primo tomo diximus, de clauſura monialiũ verba facientes; de his autem conuentualibus multa ſcitu digna tradit Nauarrus. *t*

n Oldra. cõſ. 96

o Anch. c. vnico de ſta. regul. lib. 6. poſt nu. 2.

p Rebuf. ſu. con. cõd. rub. de reg. ad pranom. uer. uerſ. reformans

q And. in d. cap. vni. vbi Gemi. poſt n. 10. Frã. num. 5.

r Rebuf. vbi ſu.

ſ 1. to. q. 43. ar. 1

t Nau c. ſtatuit mus nu. 17. cum ſeq.

ARTICVLVS XVII.

Vtrum fratres mendicantes poſſint recipi in religione Sanctæ Mariæ de Mercede.

RESpondeo dicendo, quod patres iſtius ſacrę religionis aliquando recipiebãt fratres ordinum mẽdicantium, ſicut ego ſciui ab ipſis acceptum religioſum quendam minoritam diſcalciatum, quẽ etiam ſciui ſtatim receptum quadam morte ſatis amara, & dolorib. inhumaniſſimis plena a vita deceſſiſſe, qui patres ad hoc priuilegium ſedis Apoſtolicę habere allegabant pp votum redemptionis Captiuorum maxima charitate plenũ, q. in profeſſione emittunt: ſed cum omnis inter perſonas regulares ſit lis abſcindenda S. D. N. Clemẽs Octauus bulla quadam hanc litem diremit in hunc modũ.

Clemens

Clemens Papa Octauus. Ad perpetuam rei memoriā, nuper ad nos perlatum eſt, religioſos ordinis B. Mariæ de Mercede Redemptionis Captiuorū, prætextu cuiuſdam indulti Apoſtolici ordini antiquitus cōceſſi profeſſores ordinum fratrum minorum, de obſeruantia nuncupatorum, & alios regulæ ſtrictioris ī eorū ſodalitatē, ſeu domos, aut conuentus recipere, quare cum id ſæpius meritas pœnas eludendi cauſa, et ex hoc multa ſcandala in populo generētur, & alia multa incōmoda naſcantur, nos huiuſmodi ſcandalis obuiare, & quieti religioſorum proſpicere cupientes, tenoremq. dicti indulti, perinde, ac ſi de verbo ad verbū inſereretur, præſentib. pro expreſſis habentes de venerabiliū fratrum noſtrorum S. Romanæ Eccleſiæ Cardinalium Sacri Trident. Conc. interpretum ſententia, ne quis prælatorum aut ſuperiorū, aut fratrū conuentuum, ſeu domorum dicti ordinis B. Mariæ de Mercede Redemptionis Captiuorum, tā in regnis Hiſpaniarum, quam alibi conſiſtentiū, quauis illi dignitate, præeminentia, prærogatiua, vel munere fungantur, quemquā ordinis fratrum minorum de obſeruantia, aut alicuius ſtrictioris regulæ, quā ſit regula dictorum religioſorum Beatæ Mariæ de Mercede, prætextu cuiuſuis indulti, ſeu priuilegij Apoſtolici recipere audeat, vel præſumat, ētſi habeat priuilegiū, id faciendi cā, quarti voti, quod ipſi profeſſores ordinis B. Mariæ de Mercede huiuſmodi faciunt Apoſtolica authoritate tenore eſſe iudicandū alia rōne, quā reſpectu quarti voti decernentes, ex nūc irritū et inane, ſi ſecus ſuper his a quoquā quauis authoritate ſciēter, vel ignorāter contigerit attētari, non obſtantib. priuilegijs, ſeu indulto huiuſmodi, quod harū ſerie proprio motu reuocamus, & abolemus. ac quibuſuis cōſtitutionib. & ordinationib. Apoſtolicis, necnon dicti ordinis B. Mariæ de Mercede, iuramento cōfirmatione Apoſtolica, uel quauis firmitate alia roboratis, ſtatutis, & conſuetudinib. priuilegijs quoq. indultis, in literis Apoſtolicis quibuſcunq. tenorib. & formis, ac cum quibuſuis clauſulis, & decretis in genere, uel in ſpecie, ac aliter in contrariū quomodolibet cōceſſis approbatis & innouatis quib. omnib. & ſingulis, etſi de illis illorūq. tenorib. ſpecialis ſpecifica expreſſa non aūt per clauſulas generales idem importātes mētio ſeu quæuis alia expreſſio habēda foret, illorū tenores præſentib. pro expreſſis habentes, illis aliàs in ſuo rigore permanſuris, hac vice duntaxat ſpecialiter, et expreſſe derogamus ceteriſq. contrarijs quibuſcunq. Volumus aūt quod præſentium tranſumptis ēt impreſſis manu alicuius notarij publici ſubſcriptis, et ſigillo alicuius perſonæ in dignitate Eccleſ. conſtitutæ munitis eadē prorſus fides adhibeatur. Quæ præſentibus adhiberetur ſi fuerint exhibitæ, vel oſtēſæ. Da. Romæ apud S. Petrum ſub annulo Piſcatoris die 24. Decēb.

ARTICVLVS XVIII.

Vtrum prælati regulares poſſint dare licentiam ſuis ſubditis, vt ad Carthuſienſes ſe transferant.

Reſpondeo dicēdo, quod prelati ſuperiores omnium religionum ēt mendicantium poſſunt licentiam dare ſuis ſubditis, vt libere valeant tranſire ad ordinem Carthuſienſium, etiam ex zelo ſtrictioris vitę, quamuis nulla exiſtat alia cauſa, & ſi ipſi prælati noluerint licentiam pręſtare, poſſunt ſubditi petita licentia licet non obtenta ad prædictum ordinem Carthuſienſium impune conuolare. Hęc eſt expreſſa determinatio *a* Martini V. & Innocentij Tertij.

a *Extrau. viā ambi. c. licet de regul.*

At D. Bonauenturæ, *b* & quatuor magiſtris attri

b *Bona. ſu. reg. frat. min. c. 2. q. 13.*

buitur, quod ipſi ſenſerint hanc licentiam conceſſam a Martino V. fratribus mendicantibus, vt poſſint tranſire ad Carthuſiam reſpectu fratrum minorum, debere intelligi, quoad forum exterius, nō vero quoad forum conſcientiæ; tenent enim, quod in foro conſcientiæ non licet fratri minori ex ſolo zelo ſtrictioris vitæ ad aliam ordinem tranſire, primo quia religio fratrum minorum eſt perfectior omnib. quia intendit profectum animarum orādo, & prædicando, cum rigida paupertatis obſeruātia: & confirmatur; nam ordo minorū ſtrictior eſt ipſo ordine Carthuſienſi, vt tenet quædam Gloſſa *c* quā ſequitur Panormitanus: & quamuis D. Bonauentura, dicat eſſe alios ordines ſecundum quid ſtrictiores ratione abſtinentię, tamen ſimpliciter, & abſolutè ordo minorum eſt omnium ſtrictiſſimus rōne rigidiſſimæ paupertatis. Probat etiam ſuum intentum ex regula fratrum minorum, approbata ab Honorio Papa, & iure *d* communi cōfirmata, quę *e* regula ait, nullo modo licebit eis ab iſta religione exire, iuxta mandatum Domini Papæ, quia nemo mittens manum ad aratrum & aſpiciens retro aptus eſt Regno Dei. Vnde concludunt, quod qui ad Carthuſienſem ordinem tranſiret, retro aſpiceret, & retrocederet, quod nimirum ſine cauſa nō licet niſi ſpecialis licentia a ſede Apoſtolica ſit cōceſſa, quod ego confirmo ſequēti ratione, non cenſetur enim Papa derogare ijs, quę alicuius religionis ſūt particularia, cum enim hæc ſint quid facti, ea ignorare præſumitur, prout dicitur in iure. *f*

c *Gl. margina. ī c. nō eſt de reg. vbi Panor.*

d *c. vnico. §. fane de reli. dom. li. 6.*

e *cap. 2.*

Sed ego in hac ſum opinione, vt credā Martinū V. in ſua extrauaganti ordinem Carthuſienſē abſolutè excepiſſe, ita vt exiſtimem, mendicantes oēs tranſeuntes a ſuis religionibus ad Carthuſiam nō ſolum in foro exteriori a pęna eſſe liberos, ſed etiā in foro conſcientiæ a culpa eſſe immunes: & per conſequens fratres minores tuta conſcientia ad Carthuſiam poſſe tranſire Martinus. n. V. de omnibus mendicantib. verba fecit. Vnde cum generaliter loquatur, generaliter ēt debet intelligi: neque mihi vnquam potuit placere Gloſſa ſupra appoſita, quod. ſ. extrauagans Martini V. ſolum in foro exteriori indulſerit mendicantib. vt ad Carthuſiā poſſint euolare, non tamen in foro conſcientiæ ipſis omnib. dictam licentiam conceſſerit, nam ſi minores v.g. in foro conſcientiæ tali licentia minimè ſine peccato poſſunt vti, quomodo credendum eſt de ſanctitate Domini Papæ licentiam ipſis in foro exteriori conceſſiſſe, vt ex ea ad peccandum in foro interiori occaſionem arriperent?

f *c. 1. de conſ. l. 6*

Nec inuenio apud D. Bonauenturam prædictā Gloſſam; ſolum. n. ipſe doctor Sāctus aſſerit, virtute regulæ, ſine ſpeciali authoritate Apoſtolica fratres minores non poſſe ad alias religiones conuolare, quæ verba non ita generaliter protuliſſet, ſi extrauagantem dictam vidiſſet, quam nō potuit videre, D. enim Bonauentura vixit & floruit tēpore Innocentij IV. qui Pōtifex vixit anno Domini milleſimo ducenteſimo quadrageſimo primo, & tempore Alexandri IV. Quo Pontifex fuit electus generalis noſtræ ſacræ religionis, qui Pōtifex fuit coronatus anno Domini milleſimo ducenteſimo quīquageſimo quarto, & Martinus V. fuit electus, & coronatus anno Domini milleſimo quadragenteſimodecimo ſeptimo, in quo anno fuit ſupradicta extrauagans edita. Nec obſtant argumēta pro cōtraria parte adducta: nā licet Doctorib. aliquib. ſtrictior ordo minorum, immo & prędicatorū videatur, ꝙ tamē reſpectu ordinis minimorū reijcit *g* Nauarrus, religionem tamen Carthuſienſium voluit Martinus V. propter eius maximā in abſtinentia a carnibus, & in ſolitudine, & ſilentio obſeruantiam,

g *Na. l. 3. cōſi. de regul. conſi. 1. impreſ.*

Digitized by Google

nantiam, hoc priuilegio condecorare, eccleſia. n. q̃ iudicat de exterioribus obſeruantijs, iudicat Carthuſienſem eſſe arctiorem, cũ ſit ſtrictior in prædictis, licet in alijs ſit laxior, & per conſequens ad illam licitum eſſe tranſitum, prout annotarunt Angelus a & Florentinus, quamuis Syluester oppoſitum dicat, ſed non ſatis bene, prout adducit b Corduba ſuper regulam fratrum minorum.

a *Ang. ti. reli. § 34. Floren. 3. p. ti. 16. c. 1. § 2. Syl. ti. relig. 4. q. 6.*
b *Cord. ſu. reg. c. 2. q. 17.*

Nec obſtat, quod adducitur ex regula B. Patris noſtri Franciſci, ad cuius derogationem ſpecialis ipſius mentio fieri debuit, & non ſufficit generalis reuocatio: nam, vt conſtat ex prædicta extrauagante, ſatis ſpecialis fuit ibi facta non obſtantia ad præcepti fratrum minorum diſpenſationem, vt patet ex eius verbis ibi. *Licentus & indultis, nec non constitutionibus Apoſtolicis, & mendicantium ordinum prædictorum, etiamſi de his ſpecialis, et expreſſa mentio, & de verbo ad verbũ in noſtris literis habẽda forêt, et alijs cõtrarijs quibuſcũq. &c.* Per q̃ verba ibi, *etiamſi de his ſpecialis*, ſatis videtur à Martino V. in dicto præcepto diſpenſatum.

ARTICVLVS XIX.

Vtrum ſit licitus tranſitus à Carthuſienſi ad minores.

RESpondeo dicendo, quod constitutio eſt expreſſa Martini Quinti, de qua in ſuperiori articulo egimus, quæ probat minoritas, & alios omnes religioſos mendicantes poſſe tranſire ad Carthuſianos, quod aũt Carthuſianus poſſit tranſire ad minores, vel alios mendicantes, ait c Nauar. ſe non meminiſſe legere textum, qui hoc in ſpecie declaret, quamuis Sylu. d referat fuiſſe determinatũ Pariſijs poſſe Carthuſianum tranſire ad Prędicatores regulam ſuam ad vnguem ſeruantes: concludit tamen idem Nau. q̃ ſi bonus zelus, & aliqua bona cauſa melius ſeruiendi Deo interueniret, & ſine ſcandalo & infamia prioris religionis poſſet tranſire ad poſteriorem, & non timeretur lis ſuper huiuſmodi tranſitu inter præfatas religiones, poſſet licitè quoad forum conſcientiæ talis tranſitus fieri, q̃ ego intelligo eſſe verum propter pręſumptam licẽtiam prælati ipſius Carthuſiani, quę ſignificatur per verba Nauarri ſupra appoſita, nam ſi inuito prẽlato talis tranſitio fieret, ſcandalum prioris religionis adeſſet, & lis inter præfatas religiones time retur. Quod confirmatur, nam e iure communi religioſus tantum voluntate non poteſt tranſire ad aliam religionem, etiam ſtrictiorem, ſed eſt neceſſarium, quod a ſuo prælato ſuperiori licentia petatur, licet non obtineatur, vt poſt alios tradit f Rebus, qui poſt Socinum, & alios tradit, quod monachus iſte, qui vult tranſire ad aliam religionẽ, debet eam prius inuenire, antequam licẽtiam petat. Vnde ſi non vult, aut neſcit, vel ne recipiatur in alia religione, non poteſt licentiam petere ad illam, prius enim de voluntate alterius conſtare debet.

c *Na. 13. conſi. ti. de reg. conſil. 68. in 1. impr.*
d *Syl. v. relig. 4 q. 6.*
e *c. licet de reg. gl. in c. cũ ſing. ver. eã. de pb. lib. 6.*
f *Reb. in prax. benef. ti. tranſl. monach. n. 5. & nu. 14.*

ARTICVLVS XX.

Vtrum monachus Caſinenſis non petita licentia a ſuis ſuperioribus poſſit tuta conſcientia tranſire ad Carthuſianos.

RESpondeo dicendo, quod prout refert Nauarrus g *Eugenius IV. conceſſit præfato ordini prohibendo fratribus eiuſdem, ne abſtrahantur a ſua religione, nec ſponte venientes recipiantur, et occaſione arctioris vitæ, ordinis & religionis, abſq. conſenſu capituli generalis ſeu præſidentis, ſeu maioris partis, viſitatorum dictę congregationis ẽt authoritate Apoſtolicarũ literarum, in quib. de huiuſmodi perſona, ac religione mẽtio facta nõ fuerit ſub pœna excommunicationis ipſo facto incurrendæ qui facta eis notitia de huiuſmodi priuilegio monachũ dicta congregationis intra triduum non relaxauerint, vel a ſe abiecerint.* Quod priuilegium, ait Nau. non reuocari per Conc. Tri. ſed limitari per quãdã h Inno. III. decretalem, per quam ſtatuitur, q̃ non obſtante tali priuilegio, & huiuſmodi alijs poſſit regularis tranſire ad arctiorẽ regulã petita licẽtia, licet non obtenta.

g *Na. li. 3. cõſi. ti. de reg. conſil. 99. in 2. impr.*
h *c. licet de reg.*

Sed atteſta alia eiuſdẽ *Eugenij Quarti conceſſione facta congregationi S. Benedicti Hiſpaniæ, anno Domini milleſimo quadringenteſimo quadrageſimo ſexto, quæ a Cæleſtino V. ſua congregationis fuit ẽt facta dicendum eſt, non ſufficere petere licentiam, ſed neceſſariũ eſſe, vt obtineatur, illi. n. Sũmi Põtifices, prę maiori, & ampliori harũ congregationum quiete, ac ſoliditate prohibuerunt, cuiq. ex monachis conuerſis, & perſonis religioſis monaſteriorũ earundem, ne ſub excommunicationis ipſo facto incurrenda pœna ſine generalis reformatoris, vel ẽt Abbatis, & conuẽtus, cuius tunc religioſus fuerit, petita, & ẽt obtenta licẽtia a monaſterio exire poſſit, ẽt ſi ad quemcumq. aliũ ordinem, vel locum ſeu quodcunq. aliud monaſteriũ eius, vel alterius cuiuſcunque ordinis tranſire velit, quam eandem excommunicationem, incurrere voluit Abbates, priores, religioſos, & ſuperiores, dictum tranſeuntem recipientes, ſi poſtquam per dict. s congregationis monachos, requiſiti intra triduum ad proprium monaſterium, a quo exierat, ſine difficultate non remiſerint cum effectu, a qua tam recipientes, quam tranſeuntes, niſi ad ſuum monaſterium redeuntes, præter quam in mortis articulo abſolui nequeãt.* Ita refertur in cõpendio i ordinis Ciſtercienſis, per quod priuilegium Coll. ctor in dicto compendio ait, itaq. ad nullum alium Carthuſienſium ordinẽ, niſi petita, & obtẽta licentia ſupradicta noſtris monachis tranſire licet, quod ipſis Pius II. ẽt cõceſſit dicens, quod virtute literarum Apoſtolicarum, niſi in eiſdẽ de monaſterio, & ordine, & dicta conceſſione ſpecialis & expreſſa mentio habeatur, cũ decreto irritante, quidquid ſecus fuerit attẽtatum, minimẽ poſſit fieri aliqua monachi trãslatio, quinimmo ait, q̃ concordia inter Ciſtercienſes, & Carthuſiẽſes facta eſt, q̃d nullus monachus ordinũ ſuorũ de vno ad aliũ ſine licẽtia tranſire poſſit, & in quodam libro k priuilegiorum S. Benedicti congregationis impreſſo Romę in Typographia Titi & Pauli de Diaris, anno Domini milleſimo quingenteſimo octuageſimo nono, habetur quædam illuſtriſſimorum Cardinalium declaratio, quę ita ſe habet, *Illuſtriſſimi Cardinales cẽſuerũt, quod trãſitus ad parem, vel arctiorem religionem non fiat, niſi cauſa cognita tranſeuntis, & vita ac morum ratione idque ex approbatione capituli generalis.*

i *Comp. Ciſt. ti. ſug § 1. & 2.*
k *lib. fol. 145.*

Ex quibus infertur monachos Caſinenſes, non poſſe tuta conſcientia tranſire ad Carthuſianos, niſi licentiam a ſuis prælatis iuxta præfata priuilegia prius obtineant.

ARTICVLVS XXI.

Vtrum in extrauaganti Martini Quinti prohibeatur tranſitus ab vno ordine mendicantium ad alium mendicantium.

RESpondeo dicendo, quod non, vt aperte conſtat ex ea, quatenus prohibet ſolum tranſitũ, ab ordi-

Digitized by Google

ordinibus mendicantibus ad ordines monaſticos non mendicantes, atque ideo iuſta exigente cauſa prælati ſuperiores mendicantium poſſunt diſpenſare cum ſuis ſubditis, vt ad alium ordinem mendicantium ſe transferant; ratio eſt, quia nullibi legitur prohibitio arcens prælatos, vt non poſſint diſpẽſare in hoc caſu, niſi quando quis religioſus de ordine minorum de obſeruantia vellet tranſire ad ordinem minimorũ Sancti Franciſci de Paula, nam in tali tranſitu ſolus Papa poteſt licentiam præſtare, vt cauit Iulius Secundus, & habetur in ordinis ſupplemento, *a* & aduertit Capuccinus, *b* qđ Pius V. anno Domini milleſimo quingenteſimo ſexageſimo ſexto, prohibuit ſub indignationis ſuæ pęnæ, vt nullus ex fratrib. Capuccinis ad ordinem S. Frãciſci de Paula, nec econuerſo vllo vnquam tempore ex quacunq; ẽt iuſtiſſima cauſa, etiam de licẽtia ſuorum ſuperiorum ſe transferre poſſit, quę bulla, ait idem author, quod apud eoſdem Capuccinos ẽ authentica, & à Gregorio Tertio decimo approbata, & ponitur a Paraſello, *c* & ait inſuper, qđ anno Domini milleſimo quingẽteſimo nonageſimo primo, vigeſima ſeptima die Maij. à ſacra regularium congregatione authoritate conceſſa à Gregorio Quarto decimo, fuit decretum poſt pręfatã Pij V. conſtitutionem, vt tranſeuntes, & illos recipientes incurrant pænam priuationis officiorum, & vocis actiuæ, & paſſiuæ in perpetuum ipſo facto, quę declaratio, ait Capucinus, quod apud eoſdem Capuccinos eſt authentica, deniq. ex. eptis his pręlatis ordinũ mendicantium poſſunt iuſta cauſa licentiare ſuos fratres, vt ad alios ordines mendicantes ſe transferre valeant, & ratio eſt, quia omnia poſsũt prælati ſuperiores, in quibus non ſunt prohibiti, & hoc illis iure communi non prohibetur, immo ẽt poſſunt diſpenſare cum ſuis ſubditis, vt ad laxiorẽ religionem tranſeant, vt ita poſt Hoſt. & alios defendit *d* Nauar.

a Sup. f. 12. cõc. 48.
b Capuc. in add. ad compen. tit. recipere.
c Para. in colle. primi. f. 116.
d Na. in c. Sta. nu. 4.

Nec obſtat decretum *e* Concilij Tridentini, in quo dicitur, quod nullus regularis cuiuſcunq. facultatis vigore transferatur ad laxiorem religionẽ non enim tollit Cõcilium tranſitum vnius religionis ac aliam laxiorem factum pręmiſſa cauſæ cognitione ab aliquibus pręlatis, prout explicat *f* Nauar. vnde ſine cauſæ cognitione id efficere minime poſſunt dicti pręlati, etiam generalis, prout tenet *g* Nauarrus. Dixi iure communi, nam ſecundum priuilegia fortaſſe aliud eſſet dicendum, prout infra articulo ſequenti dicetur.

e ſeſ. 25. de reg. c. 19.
f Na. li. 3. Cõc. ti. de reg. cõſ. 56
g Na. vbi ſu. li. 3. conſi. titul. de reg. conſi. 63.

ARTICVLVS XXII.

An Capuccini diſcalciati ordinis minorum poſſint recipere fratres eiuſdem ordinis de obſeruantia.

RESpondeo dicendo, quod per conſtitutionem Pauli Tertij, datam anno Domini milleſimo quingenteſimo trigeſimo ſeptimo, fuit fratrib. Capuccinis prohibitum recipere fratres minores de obſeruantia, ſine licentia in ſcriptis eorũ Prouincialium miniſtrorum, & licet poſt talem prohibitionem conceſſerit dictus Pontifex, vt poſſint eos Capuccini recipere per aliam tamen conſtitutionẽ eiuſdem Summi Pontificis, datam anno Domini milleſimo quingenteſimo quadrageſimo primo fuit talis licẽtia reuocata, confirmando pręd ictam primam prohibitionem ſub pęna excommunicationis, & inhabilitationis ad quęuis officia & legitimos actus. Et Iulius Tertius in conſtitutione ſua data anno Domini milleſimo quingẽteſimo quinquageſimo, innouando primã dictam Pauli Tertij prohibitionem declarauit, talem receptionem, ſeu profeſſionem ſine dicta licentia miniſtrorum in ſcriptis eſſe nullam, & Capuccinos recipientes ſupradictas cenſuras incurrere: & id ipſum poſtea confirmauit Sixtus Quintus, anno Domini milleſimo quingenteſimo octuageſimo ſexto, quę omnes Bullę ad miniſtrorum de obſeruantia inſtantiã fuerunt impetratæ, in quibus tamen Bullis aduertit *h* Capuccinus, quod excommunicationis latæ ſentẽtię abſolutio reſeruata nõ reperitur, poſſunt tamẽ Capuccini ipſos diſcalciatos ſeu reformatos fratrũ minorum Hiſpaniarum, volentes tranſire eos recipere, dummodo licentiam in ſcriptis ab eorum miniſtris prouincialibus obtineant. Et per dictam Sixti V. conſtitutionem, non ſufficit licentia cuſtodis, prout Gregorius Decimus tertius ordinauerat quibuſdam diſcalcians, poſſe recipere fratres de obſeruantia anno Domini milleſimo quingenteſimo octuageſimo octauo. Aduertendum autẽ, vt multa omittam, quod vnico verbo (vt ita dicam) plurima circa hanc materiam comprehendere volo, dicendo, quod quãuis de qualibet religione poſſet quis, quantum eſt ex iure diuino & humano communi, tranſire ad aliam religionem ſtrictiorem, & in ea recipi, tamen, quia per apoſtolica indulta aliter rationabiliter ordinatur, & prohibetur, ſcilicet, propter pacem inter religioſos, vel propter cauendam iniuriam, vel confuſionem vitandam, ideo non licet etiam in foro Dei, niſi ſecundum talia indulta exire vel recipere, & quia circa hoc ſunt multa priuilegia, quoad omnes ordines mendicantes, ne inuicem recipiant tranſeuntes ſub grauibus cenſuris ideo illis in hoc ſtandum eſt, & ſecundum eorum formam, & ſecundum talia priuilegia (quæ ſalua debent manere) debent intelligi & moderari omnia, quæ a Summiſtis circa hoc tractantur pręſertim a Syluestro, *i* & à nobis in ſuperiorib. latè dicta ſunt, & ſecundum dicta priuilegia debet iudicari, quis pręlatus debeat & poſſit licentiam talis tranſitus concedere: nam, vt conſtat ex priuilegijs allegatis in articulo 20. huius quęſtionis, Abbates cõuentuales, cum ſuis conuentib. poſſunt in eorum conuentibus habitantib. prædictam licentiam cõcedere, at circa hoc vſus cuiuſcunq. religionis debet attendi: nam priuilegia ſtatuta, & leges poſitiuę moribus vtentium, & conſuetudine approbantium roborantur, & interpretantur.

h Capuc. ad cõpen. men. verb. recipere.
i Sylu. relig. 4.

ARTICVLVS XXIII.

Quam diligentiam facere teneatur religioſus, qui habet facultatem tranſeundi ad aliquem ordinem mendicantium, ſi non inuenerit mendicantes, qui eum recipere velint.

RESpondeo dicendo, quod non ſolum tenetur requirere quatuor ordines mendicantes approbatos iure *k* antiquo iure cõmuni, ſed ẽt alios iure nouiori, prout eſt ordo minimorum S. Franciſci de Paula: & ſeruorum B. Mariæ, & Societatis Ieſu, de quib. in primo tomo diximus, verba. n. illa, ſi non inuenerint mendicantes non verificantur, niſi omnib. requiſitis, & nullis volentibus eos recipere argumento cuiuſdam *l* gloſſę, & tenentur facere requiſitionem bona fide, & iuſto deſiderio inueniendi aliqua monaſteria, in quibus recipiantur, non enim ſufficit petere verbo tãtũ, ſed verbis realiter

k c. fi. de relig. domib. c. 1. eo. t. lib. 6.
l gl. in c. cũ dile. de conſue.

Digitized by Google

omnis monachus tranſlatus ad aliam religionem, ſi eam profeſſus fuit, vt ſupponitur, per profeſſionẽ fit filius ſecundi monaſterij, & ſecundum tempus profeſſionis in ipſa debet in ea locum, & ſedem habere, argumento eorum, quæ in iure notantur, vt ipſemet Nauarrus *a* in alio conſilio defendit.

a l.1. ff de albo. ſcrib. c.1. & c. ſtatui. de maio. & obed.

Nec obſtant in contrarium adducta, monachus enim per renunciationem Abbatiæ non perdit ius monachatus, & filiationis, quam per profeſſionem eſt adeptus in ſecundo monaſterio, & remanebit ſubiectus non Epiſcopo, ſed ipſius religionis prælato: nec ſimile de Epiſcopo admitti poteſt, nam renunciatione Epiſcopatus, cum Epiſcopus fuerit conſecratus, & ab obedientia prælati regularis liberatus, non reincidit in ipſius prælati ſubiectionẽ, & obedientiam, cum, licet renunciet, remaneat in perfectiori, & altiori ſtatu collocatus.

ARTICVLVS XXVII.

Vtrum tranſiens ad aliam religionem poſſit ſecum deferre omnia, quæ detulit in religionem ſuam, vel ſaltem aliqua ſcripta, quæ ipſe tanquam prædicator in dies ſibi ſcripſit.

RESpondeo dicendo, quod vt hæc quæſtio clarius pateſiat, nõ ea breuitate reſoluenda eſt, qua Nauarrus *b* in eius reſolutione eſt vſus, & duo dubia ſunt conſtituenda. Primum, quoad bonorum proprietatem, ſecundum quoad vſumfructum, & cum de proprietate ambigitur, an ſcilicet, primo monaſterio in ſecundum deferatur, duo caſus ita diſtinguuntur, primus caſus eſt, quando iſte religioſus ſine iuſta cauſa, & ſine authoritate prælati tranſit ad aliam religionem, in hoc enim caſu bona eius iam monaſterio acquiſita non transferuntur in ſecundum monaſterium, ita docuit *c* Ioannes Andreas, quem ſequuntur Hoſtienſis & Francus, & dicit communiter receptũ Socinus, & probatur in quadã *d* decretali, & ratio ea eſt, quia aliàs iſte religioſus non poteſt eſſe in ſecundo monaſterio, & neceſſariò ad primũ reuerti debet. Secundus caſus eſt, quando iuſtis de cauſis, & cum licentia ſui prælati iſte religioſus tranſit ad aliam religionem, in hoc enim caſu adhuc ſentiunt *e* Calderinus, & Socinus idem fore dicendum, quod ſequitur Menochius, ea ratione motus; quia bona eccleſiaſtica ſine ſolemnitate alienari non poſſunt: ceterum hæc ipſa ratio non multum videtur vrgere, quandoquidem bona hæc cenſentur quæſita monaſterio in conſequentiam perſonæ, vt ſcribunt Bartolus *f* & Decius, & per conſequens debent ſequi ipſum religioſum iuſte tranſeuntem: quod confirmatur, nam bona dicuntur quæſita monaſterio ſub conditione quadam, nempe donec in eo ſit religioſus, argumento quarundam *g* decretaliũ, in ſpecie ita ſentit gloſſa, & reſpondet Ancharanus, & cũ eo Decius, quos ſequitur Calderinus, & quamquã Ancharanus, & Decius loquantur de ingreſſo, qui ante legitimam ætatem profeſſus eſt, & reuertitur ad ſeculum, attamẽ idem eſt opinandum in eo, qui profeſſione facta tranſit iuſte de vno monaſterio in aliud, cum in vtroque caſu iuſte quis egrediatur: at ego hac ratione huic opinioni minimè acquieſco, licet enim egreſſus in vtroque caſu ſit licitus, diuerſimode tamen ſe habent; quidam enim eſt egreſſus religioſi non legitimè profeſſi, cuius bona non fuerunt quæſita monaſterio, cum ſolum per legitimam profeſſionem ipſi monaſterio adquirantur, & ita ni mirum ſi remaneant apud dictũ monaſterium primũ, cui fuerunt legitimè adquiſita, & hãc opinionem, vt iuridicam amplectitur *h* Nauarrus dicens, quod dictus religioſus nihil ad aliã religionem poteſt transportare eorum, quæ in prima religione, ſiue per induſtriam ſuam, ſiue per donationem, ſiue alio quocunque modo, ab illo fuerunt quæſita, adeo, quod neque ſcripta ab eo laborata poteſt ſecum conferre, niſi talia inutilia ſint primæ religioni; & fundamentum ipſius eſt, quia beneficia principum, canonum, & legum intelligenda ſunt abſque præiudicio tertij non expreſſo in beneficio, prout in iure *i* probatur, & licet ius cõcedat, vt iuſtis ex cauſis quis ad religionẽ ſtrictiorem ſe conferat, illa tamen translatio debet fieri ſine prioris religionis præiudicio, & hanc opinionem ſatis innuit Abbas *k* Panormitanus.

b Nauar. lib.3. conſ. tit. de reg. conſ.56. & in c. ſtatu. nu.24.

c Andr. in cap. quod à te de cle. coniug. & ibi. Hoſt. & Frãc. Soc. ſen. cõſ 92. num.14. & 18. lib.4.

d *d. c. quod à te.*

e *Cald. conſ.29. col.2. tit. de reg. Soc. vbi ſupra nu.15. Menoc. lib.2. de arbit. cent.9. ca.436. nu.11.*

f *Bart. in auth. ſi qua mulier. col. penul. & in auth. Graci. vbi Dec. nu.7. C. de ſacroſ. eccleſ.*

g *c. ſuper eo. & ſign. de reg. gl. vlt. in d. c. quod à te. Anchar. conſil.69. nu.8. Dec. in auth. Graci in 4. C. de ſacroſ. eccleſ. Cald. conſ.27. tit. de reg.*

h *Nauar. dicto conſ.46.*

i *c. ſup. de offic. de leg.*

K *Abbas in d. cap. quod à te. iuxta ſi.*

Secundum dubium eſt, quando ſolum agitur de vſufructu bonorum, pro cuius reſolutione ſunt aliqui caſus diſtinguendi, primus eſt, quando iuſtis de cauſis, & cum licentia ſui prælati religioſus tranſit à monaſterio, in quo habet filiationem ad aliud eiuſdem ordinis monaſterium: tunc dubium non eſt, quin vſusfructus ſit ſecundi monaſterij, ita in ſpecie ſcripſerunt *l* Butrius, & Calderinus, & alij commemorati à Socino Iuniore, ea ratione moti, ne ſcilicet ipſum monaſterium oneretur.

l *Butr. conſ.75. nu.3. Cald. cõſ. 23. col.1. tit. de reg. Soc conſil. 92. nu.55. li.4.*

Secundus caſus eſt, quando iuſtis de cauſis & cum licentia ſui prælati tranſit ad aliam religionẽ, in hoc enim caſu idem videtur affirmandum, cum enim licentia tranſeundi ad ſtrictiorem religionẽ, ſit ipſi à iure *m* conceſſa, vt ſpiritus libertati conſulatur, videtur, quod ſecum poſſit fferre vſum prædictorum bonorum, ſi enim ipſum deferre ſecum non poſſet, non ita libertati ſpirituum à iure eſſet conſultum, cum ratione ipſius vſus prohibiti deferri ſecum quis ad transferendum ſe ad arctiorẽ, & ſtrictiorem religionem retraheretur, & retraheretur etiam à tranſlatione ad religionem, in qua ſecundum conditionem ſuæ perſonæ iudicantibus ita prælatis ſecurius viuet.

m *c. licet de reg.*

Tertius caſus eſt, quando ſine iuſta cauſa & ſine licentia prælati tranſiuit ad aliud monaſteriũ eiuſdem, vel alterius ordinis, in hoc enim caſu vſusfructus etiam remanet apud ipſum monaſterium & ratio eſt, quia iſte religioſus, non poteſt eſſe in ſecũdo monaſterio, ſed ad primum reuerti debet, & etiamſi non reuertatur, apud primum monaſterium debet remanere, cum ſecundum monaſterium ſua culpa, & facto eo onere voluerit ſe grauare, debuit enim ingredientem illum non acceptare: quare ſibi acceptanti, & recipienti debet imputari, ſi quidẽ ſponte in neceſſitatem alendi illud ſe coniecit, argumento eorum, quæ in iure *n* notantur.

n *l. ſi fideiuſſor, §. ſi neceſſaria, ff. qui ſatiſd. cogan.*

Quartus & vltimus caſus eſt, quando religioſus ob ſua demerita tranſlatus fuit in aliud monaſterium ſui, vel alterius ordinis; aut quia ſua ſeditione, aut maledictis inter religioſos aliquas contentiones, & diſcordias excitabat; aut quia delictum tranſlatione, & deſtructione dignum commiſerat; hoc enim caſu ſancitum fuit in quodam *o* canone tantum ex fructibus bonorum ipſius tranſlati eſſe concedendum ſecundo monaſterio, quantum ſufficere poterit pro victu ipſius religioſi, ne ibi monaſterio ſit oneroſus, vt tenuerunt *p* Ioannes Andreas, Hoſtienſis, & reliqui; quantitas autem aſſignanda, cum à iure non determinetur, arbitrio boni viri relinquenda eſt, prout docuit *q* Ancharanus, quem ſequitur Menochius.

o *c. delapſi. 16. q.6.*

p *And. et Hoſt. in d. c. quod a te.*

q *Anch. in c. ſi quis habuerit. 17. q.1. Menoc. li.2. de arb. cẽt. 5. caſu 456. nu. 20.*

ARTICVLVS XXVIII.

Vtrum translatus ex ordine mendicantium ad aliũ ordinem non mendicantium poſſit in ipſo ordine, ad quem eſt translatus, habere beneficium regulare, & aliud officium dicti ordinis.

a Cle. 2. de reg.

RESpondeo dicendo, quod in quadam *a* clementina ſic definitur, vt profeſſores cuiuſcunque paupertatis ordinis eo libentius, in qua vocati ſunt vocatione, perſiſtere tranſeuntes, quæ ad non mendicantium ordinem in eodẽ conuerſari, quietius ſtudeant, quo in ipſis diſcordiarũ, & ſchiſmatum productiua ambitio reprimatur, ſacro Concilio approbante, ſtatuimus, mendicantes quoslibet, qui ad non mendicantium ordinem etiã authoritate apoſtolica tranſierint in poſterũ, quive hactenus tranſierunt, quamuis nunc prioratus adminiſtrationes, vel officia, aut curam animarum, vel regimen quodcunque obtineant, inibi vocem, aut locum in capitulo, non habere, etiam ſi hoc ſibi ab alijs liberè concedatur: ad prioratus quoque adminiſtrationes, aut quæcunque in antea non aſſumi officia, etiam tanquam vicarios ſeu miniſtros, ſeu locum aliorum tenentes, quodque animarum curam & regimen, nec pro ſe poſſint, nec pro alijs exercere; quidquid autem in contrarium attentatũ fuerit, ſit irritum ipſo iure quouis priuilegio non obſtante. Hæc clementina.

Et nota, quod hoc perquam neceſſarium fuit, ne mendicantes transferantur in non mẽdicantes, triſtẽ enim vitam viuent, videntes ſe priuatos voce actiua & paſſiua, & habilitate habendi vlla ordinis officia, & beneficia etiam fungendi officio, vel munere aliquo œconomi, Caſtaldi, Portarij, Celarij, immo & prædicatores, & cuiuſcunque vicariatus, iuxta gloſſam ſuper dictam clementinam communiter receptam; retraherentur, enim ab illa translatione videntes ſe his priuatos, & alij iuniores, & fortè ignorantiores & minus mente cõpoſitos beneficiarios, vel alijs officijs fungentes, & ſibi quaſi dominatores, cuius rei æqua nimis patientia nõ eſt omnium, ſed paucorũ, quos Iupiter æquus amat, & ardens euexit ad æthera virtus, circa quã clementinam eſt etiam notandum, quod non incurrunt in eius pœnas fratres aliorum ordinum non mendicantium tranſeuntes ad alios ordines laxiores, vt ex dicta clementina patet, & notat *b* Imola communiter receptus & tenet Nauarrus. Ex quo infertur, quod translatus ab ordine de Mercede, in ordinem non mendicantem, non incidit in dictas pœnas cum ordo de Mercede inter mendicantes minimè computetur, ita *c* Nauarrus.

b Imol. in d. clẽ. 1. Nauar. li. 3. conſ tit. de reg. conſil. 57. in 1. impreſ.
c Nau. vbi ſup. conſ. 63.

ARTICVLVS XXIX.

Vtrum religioſus translatus ad aliam religionem debeat ſedere in capitulo iuxta tempus, in quo emiſit profeſſionem in primo monaſterio, à quo fuit translatus, vel à quo fuit profeſſus in ſecundo.

RESpondeo dicendo, quod debet ſedere ſecundum tempus, in quo fuit profeſſus in ſecunda religione cum eo tempore incipiat eſſe regularis illius religionis, & ſecundum illud tempus debet habere vocem & locum in ipſa, argumento eorum, quę Doctores communiter notant in quadam *d* lege, quod verum eſt in eo, qui trãsfertur, vt ſit in eo ſubditus, & filius, ſi autem eſt translatus, vt ſit prę latus & renuntiet prælationem, ſedebit, in primo loco poſt prælatum in memoriam honoris, quem geſſit, niſi concurrant alij, qui maiorem honorem geſſerunt argumentis eorum, quæ in dicta lege notantur, ita in terminis reſpondet *e* Nauarrus.

d l. 1. ff. de Albo ſcriben.

Ex quibus infertur, quod illi, qui fuerint prælati in aliquo conuentu, finita prælatione non debent ſedere per ſuam antiquitatem inter alios fratres, ſed iuxta locum, vbi ſedet prçlatus; quod rectiſſime fuit ordinatum in noſtra alma prouincia S. Iacobi regularis obſeruantiæ, quod in omnibus religionibus obſeruari conſentaneum eſt.

e Nau. li. 3. cõſ. tit. de regul. conſ. 60.

ARTICVLVS XXX.

Vtrum translatus de vna prouincia in aliam eiuſdem religionis debeat ſedere in capitulo ad ſuam vocem dandam à tempore, in quo fuit in ſecunda incorporatus.

RESpondeo dicendo, quod poſtquam eſt incorporatus in ſecunda, debet in ea ſedere ſecundũ tẽpus, in quo fuit primò profeſſus; non enim trãſfertur, vt profiteatur, ſed vt profeſſus, & filius eiuſdem religionis in ſecunda prouincia, vt filius incorporetur, & filiatio illa antiqua alterius prouinciæ virtute incorporationis, fiat filiatio ſecundæ prouinciæ, & per conſequens gaudet omnibus, quæ in dicta prouincia filijs & profeſſis communicantur, immo in noſtra ſacra religione quãdo aliquis trãſfertur de vna prouincia in aliam ſtatim, quod recipitur antequam incorporetur, datur ipſi locus ſecundum ſuæ profeſſionis antiquitatem licet antequam incorporetur vocem in capitulo nõ habeat, & hoc iuridice eſt ordinatum, cum proxime eligendus in aliquibus habeatur pro electo, vt in quadã *f* lege definitur, & gaudet aliquibus priuilegijs eorum, quæ cunctis conceduntur, & ſicut ſponſis de futuro aliqua cõceduntur à Doctoribus, quę ſponſis de præſenti indulgentur, cum ſponſalia de futuro ſint quædam præparatoria ad matrimonium de præſenti, ita huiuſmodi receptis aliqua incorporatorum debent communicari, cum eorum receptio ſit quid præambulum, & præparatorium ad incorporationem faciendam.

f l. pen. ff. de militari teſt.

QVAESTIO LIII.

De religione quoad religioſos extra clauſtra viuere prætendentes, in ſex articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur ſex.

1 *VTrum poſſit concedi religioſis licẽtia habendi beneficia extra loca ſui ordinis.*

2 *Vtrum monachus monaſterium exire poſſit, vt alicui eccleſia ſeculari præſit.*

3 *Vtrum canonicus regularis canonicè obtinens Eccleſiam parochialem teneatur in ea potius reſidere quam in eccleſia regulari.*

4 *Vtrum prælatus regularis laxioris religionis licitè poſſit recipere regularem animo non retinendi eum in clauſtro.*

5 *Vtrum translatus ex ordine ſtrictiori ad laxiorẽ de licentia ſuperioris ſeruiens beneficio curato in loco diſtanti per decem milliaria à monaſterio ſit tutus in conſcientia.*

6 *Vtrũ generales ordinũ poſsint iuſtis cauſis id petẽtib. cõcedere monachis, vt ſint extra monaſteria in habitu clericali decẽts ſub obedictia ordinarij.*

AR.

Digitized by Google

ARTICVLVS I.

Vtrum poſſit concedi religioſis licentia habendi beneficia extra loca ſui ordinis.

RESpondeo dicendo, quod fratribus mendicantibus, & alijs religioſis dabatur olim licentia ſtandi extra loca ſui ordinis, & ſi petebatur, etiam concedebatur, quod ſeruire poſſent alicui beneficio ſeculari, vel regulari, cũ cura, vel ſine cura, quodque confeſſiones audire poſſent, & miniſtrare etiam, ſeu tractare eccleſiaſtica ſacramenta, & per breue ſacra pœnitentiaria illa eis concedebat cum clauſula (& de licentia ſuperioris) & decancelabantur verba, videlicet (vel ſine cura, vel regulari) de qua licentia loquitur *a* Staph. & de præmiſſo, & de alijs modis ſtandi extra clauſtra, & de diuerſis cauſis, quæ modo verè adducebantur, modo fingebantur, videatur latè per Sarmiento; *b* at licẽtia præmiſſa, & aliæ ſimiles regulariter denegantur; immo authoritate Bullæ Pauli IV. contra omnes fratres, vel monaſticos vagantes apoſtatas, ſeu ficte, ſeu nulliter diſpenſatos maximo cũ rigore procedi præceptum fuit, & ſumma ratione, eo enim res deuenerat, vt infiniti monachi, qui fronté perfricuerant habitu relicto, honore deiecto, ſeu potius religione, immo ipſo Deo, omnia ſibi impune licere putabant, beneficia ſimplicia ſecularia, beneficia curata, immo & collegiatæ eccleſiæ, & cathedrales, quin & ipſæ prælatorũ curiæ his apoſtatis plenę erant, conquerebantur plures, quorum Bulla Paulina tãgebat præcordia, quod conſtitutio hæc præſentia & præterita cõcerneret, cum tamen lex in futurum tantum nõ de præterito ligare debeat iuxta notata in *c* iure, dolebantque, tam ſtrictiorem ſibi indici, quib. reſpondet Quintilianus Mandoſius, *d* dicens conſtitutionem, qua id cauetur, ligare etiam de præterito, pręſertim quando per legem generalẽ, vel per viã declarationis promulgatur iuxta cõmunem, de qua per Fel. *e* & Curt Iuniorẽ; Monachus igitur quicũque ſit, ſi in poſterum extra monaſteriũ reperiatur, niſi debitam diſpenſationem oſtendat, ſi ſine habitu monachali incedat, excommunicatus, ſiue apoſtata habebitur, prout ſacri *f* canones definiunt.

a Staph. ſup. ſignat. fol. 194. v. profeſſo ordinem regul.
b Sarm. de breuib nu. 31. vſq; ad nu. 54.
c c. fin. de conſt.
d Mand. de ſignat. grat. ti. li. cont. fo. 101. pag. 2. col. 1. & 2.
e Fel. in d. c. fi. Cur. Iun. conſ. 96. nu. 10.
f c. placuit, vel 2. 16. q. 1. c. 2. ne cler. vel monac. clem. 1. §. quia vero de ſtat. monach.

ARTICVLVS II.

Vtrum monachus monaſterium exire poſſit, vt alicui eccleſiæ ſeculari præſit.

RESpondeo dicendo, quod de parochiali quidẽ eccleſia, id eſt de ea, cui animarũ cura incumbit, ſic definitum eſt: parochiali quidẽ eccleſiæ, quæ ad monachos pleno iure pertinet, poſſe monachũ ſolius Abbatis authoritate, vel Abbatis, & conuentus ſimul præfici, vt poſt Ioannem *g* Andreã reſoluit Syluester; illi verò eccleſiæ, cuius non plenũ ius habent monachi, & multo magis ſi nullum ius habent abſq; Epiſcopi, & Abbatis authoritate monachus præficiendus non eſt, prout ait idem *h* Syluester; denique omnes vno ore conſentire videntur, concedi potius monacho, vt ad curam animarum gerendã, quàm ad alias eccleſias egredi poſſit, hac videlicet ratione, quia nõ niſi vberioris fructus gratia exire ad ſeculum ei permittendum eſt, qui fructus vberior in ſola curatione animarum eniteſcit.

Ex quo nõ certa prorſus deciſio eſt, an collegiatæ eccleſiæ nullam curam habenti animarũ, quàm dicti collegij præfici poſſit; verius tamen opinatur Marcus *i* Antonius Cuccus, vt hoc quoque concedendum ſit eadem ratione, qua probatũ eſt parochiali eccleſiæ præfici poſſe, quod ſecuti ſunt *K* Panormitanus & Syluester, quãuis aliud Cardinali, & Hoſtienſi viſum fuerit: ad alia verò beneficia, & dignitates eccleſiaſticas nullam animarum curam habentes, non poterit abſque Pontificis maximi venia ſpeciali monachus admitti, prout tenet *l* Panormitanus, de quo in primo tomo ſatis diximus.

g Andr. in c. poſſit. 16. q. 1. Syl. verb. relig. 6. nu. 3.
h Syl. vbi ſup.
i Cuccus lib. 3. maior. inſt. tit. de reg. nu. 115. & 116.
K Pã. in c. quod Dei timorẽ de ſtat. monach. Syl. vbi ſup. §. 6
l Pan. in c ſuper eam, de reg. 1. to. q.

ARTICVLVS III.

Vtrum canonicus regularis canonice obtinens eccleſiam parochialem teneatur in ea potius reſidere, quàm in eccleſia regulari.

RESpondeo dicendo, quod omnis canonicus regularis, vel monachus accipiẽs aliquod beneficium canonice requirens reſidentiã, tenetur in eo reſidere, prout in ſacris *m* canonibus loquentibus de Epiſcopatu definitur, & in *n* alijs, quæ loquũtur de clericis parochialibus, & in alia decretali, *o* quæ loquitur de aſſumpto, ad quemlibet prioratũ, etiã ruralem, & ad quamlibet adminiſtrationem etiam manualem vbi expreſsè ſtatuitur, ne monachis habentibus beneficium permittatur manere in monaſterio. Nec huic concluſioni obſtat, quod omne votum licitum & validum obligat, prout dicitur in *p* iure, & qui profitetur regulam canonicorũ regularũ in qualibet eccleſia regulari vouet explicitè vel implicitè ſe perpetuo ei ſeruiturum argumẽto eorũ, quæ in *q* ſacris canonibus notantur; ergo debet perpetuo in ea reſidere: nam huic rationi reſpõdetur ſcilicet, quod omne votum obligat, niſi iuſtè relaxetur, vt dicitur in *r* iure, & ſic regulari, qui iuſtè habet parochiam per iura communia prædicta ſoluitur votum reſidendi in eccleſia regulari, nec ex hoc talis canonicus regularis relinquit ſuum ſtatũ regularẽ; nam eo retento poteſt obtinere nouè parochialem eccleſiam, vel retinere obtentam cũ legitima diſpenſatione iuxta iura ſupradicta, nec iſte regularis per tranſitum ad ſuam eccleſiã parochialem perdit vitam contemplatiuam, vel officiũ contemplandi, quia etiam tranſiens ad Epiſcopatũ nõ perdit illud, nec abſoluitur ab obligatione contemplandi iuxta illud D. Gregorij in Paſtoralibus relatum à D. *ſ* Thoma, cuius verba ſunt, *ſit rector actione præcipuus, præ cunctis in cõtemplatione ſuſpenſus, quia ad ipſum pertinet non ſolum propter ſe ipſos, ſed propter inſtitutionem aliorum contemplari.*

m c. 1. 18. q. 1. c. licet elim de priuil.
n c. ne pro cuiuslibet. 16. q. 1. c. ſiquis iã traſlatus, 25. q. 2.
o Clem. ne in agro §. ſane. de ſtatu monach.
p c. magna, de voto.
q c placuit, 16. q. 1.
r c. 2. & c ſcrip. de vo.
ſ D. Tho. 2. 2. q. 182. ar. 1. ad 1.

ARTICVLVS IV.

Vtrum prælatus regularis laxioris religionis licitè poſſit recipere regularem tranſlatum ad ſuam religionem ab alia ſtrictiori, authoritate Papæ, animo non retinendi cum in clauſtro ſui monaſterij, ſed ſtatim poſt receptionem animo dandi ei facultatem perpetuo, ſeu ad multos annos viuendi extra clauſtrum, quærendo ſibi victum ſua induſtria, arte, vel mendicitate.

RESpondeo dicendo, circa prædicta eſſe quandã Concilij *t* Trid. determinationem, qua in hunc modum ſtatuit, quia verò regulares de vno ad aliũ ordinẽ tranſlati facile à ſuo ſuperiori licentiã ſtandi extra monaſteriũ obtinere ſolent, in quo vagandi, & apoſtatãdi occaſio tribuitur, nemo cuiuſcũq; ordinis prælatus vigore cuiuſcunque facultatis aliquem ad habitum, & profeſſionẽ admittere poteſt, niſi vt in ordine ipſo, ad quẽ transfertur ſub ſui ſuperioris obſeruantia in clauſtro perpetuo maneat.

t Concil. Trid. ſeſſ. 14. de refor. c. 12.

Hæc Concilium, cuius determinatio iuxta formã iuris antiqui debet explicari, prout notat *a* Nauarrus, receptio enim talis cum facultate manẽdi tamdiu extra monaſterium, & acceptatio, iuſtificari nõ põt, niſi tanta occurreret alicui regulari ob aliquos reſpectus particulares neceſſitas relinquendi ſuum ordinem propter moleſtias, perſecutiones, diſſenſiones, vel alios ſimiles reſpectus, & tanta difficultas inueniendi monaſterium, quod vellet eum perpetuo alendum in clauſtro recipere, & talis de trãſlato confidentia, quod tali facultate bene vteretur, quod pij prælati recipere potentis fuiſſet intentio recipiendi talem animo concedendi licentiam manendi foras, non quidem tam largam, & tam vagã, quanta in quæſtione proponitur, ſed arcta ad talẽ locum, vt facilè poſſet noſcere eius actus & eum, ſi opus fuerit corrigere. Eſt item inſuper aduertendũ, quod conſilium non habet locum in regulari, qui de vna prouincia ad aliam eiuſmodi ordinis transfertur, & recipitur animo non ibi permanendi, ſed ad quoddam negotium pium extra ordinem cum licentia prælati recipientis peragendum.

a Na. in c. Stat. 19. q. 3. nu. 12.

Eſt denique notandum, quod mens concilij eſt, vt prçlatus translatum æque tractet, ac vernaculũ, & ita poteſt remittere huiuſmodi translatum ad conuiuendum alicui priori eiuſdem ordinis in vtilitatem, & decorem ſui ordinis: ſicut poſſet mittere aliquem vernaculum, vt in iure *b* determinatur; nã regularis manens extra monaſterium de iuſta licẽtia prælati videtur in eo manere, vt dicitur *c* in iure, tùm quia concilium non videtur magis velle honorare translatum, quam vernaculum, tum quia non obligat concilium pluſquam votum ſolemne obedientiæ, quo nititur illud, & poteſt prælatus nõ obſtante illo mittere regularem vernaculum foras pro vtilitate, honore, & obſequio monaſterij. Ex quib. colligitur, quod poteſt prælatus ſupra dictus occupare ipſum translatum extra monaſterium in omnibus pertinentibus, ad vtilitatem conuentus, ſicut extra monaſterium poteſt occupare vernaculum, ita explicat Nauartus. *d*

b c. 2. de ſta. monach. c. fi. de capellis monach.
c c. monach. el ſecondo. 16. q. 1.
d Nauar. vbi ſup. nu. 15.

ARTICVLVS V.

Vtrum iuſte translatus ex ordine ſtrictiore ad laxiorem de licentia ſuperioris ſeruiens beneficio curato in loco diſtanti per decem milliaria à monaſterio ſit tutus in conſcientia.

RESpondeo dicendo, monachum non poſſe manere extra monaſterium, niſi de licentia ſui ſuperioris iuſta de cauſa facta, prout multis allegatis comprobat *e* Nauarrus, & iuſta cauſa eſt vtilitas directa, vel indirecta proueniẽs monaſterio ex illa abſentia, vt in iure *f* probatur; ſtudium item diſcendi, vel docendi literas conuenientes monacho, & aliæ ſimiles, quæ arbitrio boni & prudentis viri iudicentur iuſtæ, vt aſſerit Nauarrus *g* dicens, quod nec etiam Papa poteſt dare huiuſmodi licentiam, ſine iuſta cauſa. Ex quibus infertur, quod punctos reſoluendus in hac difficultate conſiſtit in decernendo, an prædictus monachus iuſta de cauſa abſit à monaſterio, vt præfato curato beneficio deſeruiat, quod conijciendum eſt ex vtilitate, quę directè, vel indirectè prouenit monaſterio & ordini, cuius ipſe eſt, vel etiam ex vtilitate, quæ prouenit Eccleſiæ vniuerſali, vel reipublicæ, vnde tutus erit, ſi ex cauſa abſit de licentia ſuperioris, alioquin minimè, etiam de licentia Papæ, ita Nauarrus. *h*

e Nau. in c. nõ dicatis, nu. 40.
f c. monach. 1. & 2. 16. q. 1.
g Nau. vbi ſup.
h Nauar. li. 3. conſ. tit. de reg. conſ. 68. 69.

Ex quo infertur, primo quod monachus cum licentia ſui ſuperioris poteſt exire à monaſterio & manere extra illud ad procurandam ſanitatem cũ conſilio medici dicentis illum extra monaſterium ſanaturum, immo & poteſt per aliquod tẽpus dimittere habitum ad huiuſmodi ſanitatem obtinendam: non enim in iure *i* abſolutè habitus dimiſſio condemnatur, ſed quando temere, & ſine cauſa relinquitur, cum conſenſu enim prælati id facere licet, prout concludit Nauarrus. *K*

i c. pro diuiſ. 20. q. 5. c. 2. de cler. vel mona.
K Nauar. vbi ſup. nu. 79.

Infertur ſecundo, quod ob neceſſitatem Patris, vel Matris ſuperuenientem poſt profeſſionẽ iuſtè poteſt religioſus exire, & ſtare extra monaſterium de licentia ſui ſuperioris ad ſubueniendũ eis, ſi poteſt id facere, quam licentiam non ſolum Papa, ſed etiam ſuus generalis, aut prouincialis poſſunt concedere, propt reſoluit idemmet *l* Nauarrus dicens quod præfata licentia nõ eſt danda de præſenti ad manendum habitu relicto, ſed tantum eo retento, niſi quando præfata ſubuentio fieri non poteſt eo retento: an autem iuſtè dici poſſit non poſſe fieri ſubuentionẽ, ſine dimiſſione habitus eo quod prælati regulares nolunt conſentire, vt illa fiat retento habitu, ait Nauarrus *m* quæſtionem eſſe nouam & dignam deciſione, ad quam reſpondet, quod iuſta cauſa eſt, vt Papa hoc concedat, niſi prçlati contradicant, vt ſit extra monaſterium cum habitu retento propter ſcandalũ. Quod poſſet generari ex diuturna habitus dimiſſione incolis illius Prouinciæ, in qua dictus monachus parẽtibus ſubueniens debet cõmorari. Nolo autẽ in præſentiarum ſilentio præterire verba doctiſſimi, & pijſſimi *n* Nauarri dicentis, admoneo tamen, quod facultas manendi foris habitu retento facta à Papa ægre fertur à prælatis ordinis dicẽtibus, Quod huiuſmodi regulares ſæpè fingunt huiuſmodi cauſam, & ſæpè manẽtes foris viuunt inhoneſte, & quia hoc faciunt retento habitu, ſæpè ſunt graui ſcãdalo, & infamiæ ordini ſuo, & quia Papa non concedit hoc niſi habitu retento, & prælati nolunt admittere, niſi habitu relicto, ſæpe vidi aliquos, hoc remedio à ſe pẽtito deſertos, & reſoluendũ videtur, quod abſq; peccato, & cũ merito poſſent prælati huiuſmodi facultatibus obuiare, ſi probabiliter crederent, cauſam non eſſe veram, vel regularem non eſſe talem, qui ſine ſcandalo victurus eſſet, contra verò, quod grauiter peccarent, ſi credere deberent, cauſam eſſe veram, & eũ ſatis modeſtè victurũ, ob quæ nõ ſemel cõſului regularibus volentibus id petere à Papa, vt potius peterẽt à ſuis prælatis præſertim prouincialibus, & generalibus, & poſtea ne eas facilè reuocarent peterẽt confirmationẽ earũ à Papa; & quia Dominus Papa id etiã negat conſului optimum modũ prouidendi ijs neceſſitantibus eſſe, vt generalis, vel procurator generalis præſens in curia de conſenſu Papæ faceret facultatem manendi extra monaſterium in habitu honeſto clericali. Hæc Nauarrus, quib. addo, quod aliqui prælati regulares nolunt aliquãdo huiuſmodi licentias concedere, quia volunt videri nimiũ iuſti erga extraneos, etiãſi Deus ſua lege naturali, & humana poſitiua eas concedi iubeat; & vtinã multi, qui valdè rigidi, & ſancti videri volũt, nõ perſuadeant multis prælatis, quo minus ſuo iure vtãtur, ex quo iniuriæ aliquid naſcatur, dũ leges humanas, & rigidas non patiuntur æquitate naturali, & Epicheia moliri, de quorum numero ſunt ij, de quib. *o* Saluator noſter Ieſus Chriſtus verba facit dicens, *ſuper cathedram Moyſi ſederunt ſcribæ, & Phariſæi, omnia ergo, quæcumque dixerint vobis ſeruate & facite. Secundum opera verò eorum nolite facere, dicunt enim, & non faciunt, alligant enim onera grauia & importabilia, & imponunt in humeros hominum, digito autem ſuo nolunt ea mouere.*

l Nau. in 3. comen. de reg. nu. 48. & in Man. c. 14. num. 14. & 48.
m Nau. lib. 3. conſ. de reg. cõſ. 54. & 55. & in dub. 3. cõm. de reg. nu. 48.
n Nau. vbi ſup. in d. nu. 49.
o Matth. c. 23.

Infertur vltimo, quod generalis poteſt licẽtiam,

& fa-

Digitized by Google

& facultatẽ concedere fratri, inquieto, & inſolenti, qui fuit propter ſua delicta condemnatus ad triremes & ab his poſtea reſtitutus, vt habitu retento poſſet vitam eremiticam regulariter agere, vel in aliquo hoſpitali, vel Eccleſia præſtita per eum obedientia loci ordinario, ſiue generali; hæc enim cauſæ ſufficientes ſunt; vt talis facultas poſſit concedi, cùm veriſimile ſit fratres in eorũ conſortio debere ipſum improperare & cõtumelijs afficere propter ſuas condemnationes, & ipſe, cum à natura ſit inſolens, & indomitus, non bene ſit paſſurus huiuſmodi improperia. Ita conſuluit Nauarr. *a*

a Nauar. lib. 3. conſil. tit. de reg. conſ. 74.

ARTICVLVS VI

Vtrum generales ordinum poſſint iuſtis cauſis id petentibus concedere monachis, vt ſint extra monaſteria in habitu clericali decenti, ſub obedientia ordinarij.

REſpondeo dicendo, quod non, tum quia nullus inferior Papa poteſt facere facultatem religioſo, vt ſuum dimittat habitũ, & illo dimiſſo aſſumat clericalem, vel alium, & viuat ſub obedientia ordinarij; tũ quia nullus prælatus inferior Papa poteſt abſoluere religioſum ab obedientia ſui ordinis, niſi declarando per ſuam ſententiam, eum nõ eſſe profeſſum, vel priuando habitu per eam propter ſua delicta & eijciẽdo eum ab ordine, prout ex multis probat *b* Nauarrus; immo Papa circa ea difficulter diſpẽſat, & notat idem *c* Nauarrus, quod illuſtriſſima Cardinalium congregatio non habet facultatem concedendi licentiã, vt religioſis poſſit extra clauſtra eſſe habitu regulari dimiſſo, ſolum enim habet facultatẽ ad dubia Concilij Tridentini declaranda, & aliud eſt habere authoritatem ad declarandum, & aliud ad diſpenſandum, & à ſeparatis non fit illatio, vt dicitur in iure. *d* Qui etiam arbitratur præfatam excellentiſſimam congregationem non poſſe ob prædictam cauſam concedere facultatem manendi foris abſque habitu regulari, etiamſi haberent poteſtatem faciendi facultatem manendi foris ob cauſas iuſtas, vt habent generales, & prouinciales ordinum ſuorum.

b Nauar. in c. nullam, nu. 29.
c Nauar. lib. 3. conſ. tit. de reg. conſ. 54. nu. 4.
d c. ad audientiã de decimis.

QVÆSTIO LIIII.

De religioſis profeſſis poſt publicationem in curia conſtitutionis Sixti V. in ſex articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur ſex.

1 *VTrum criminoſi poſt cõſtitutionem Sixti V. profeſſi poſſint à religione, exire, & habitu regulari ſpoliari.*

2 *Vtrum omnes debitis & ratiocinijs obnoxij ſint inhabiles ad religionem.*

3 *Vtrum iudices eccleſiaſtici poſſint procedere cõtra criminoſos clericos, & debitis, & ratiocinijs obnoxios profeſſos in aliqua religione.*

4 *Vtrum pœna poſita à Sixto V. contra religioſos, & ſuperiores admittentes ad religionem, & profeſſionem iuuenes maiores XVI. annis ſolũ apponantur contra eos, qui temere admittunt criminoſos, & debitis, et ratiocinijs obnoxios.*

5 *Vtrum religioſi profeſſi poſt promulgationem conſtitutionis Sixti V. in curia non ſeruata forma dictæ conſtitutionis, ſi nullo impedimẽto eorum, quę aſſignantur in ea, fuerint irretiti, ſint in foro exteriori profeſſi.*

6 *Vtrum præfati religioſi & profeſſi poſt promulgationem cõſtitutionum Sixti V. non ſeruata forma in ipſis præſcripta, ſi nullo impedimento eorum, quæ aſſignantur in ea, fuerint irretiti, poſſint ſine aliquo peccato petere apud tribunalia eccleſiaſtica, aut ſecularia, vt habitu ſpolientur; & vt non profeſſi declarentur.*

In fine quæſtionis apponuntur originaliter Bulla Sixti V. & Bullę Greg. XIV. et Bullę S. D. N. Clemẽtis Papæ VIII. de his, quæ in ea tractatur verba agentibus, vt clarius pateat veritas eorum, quæ in hac quæſtione diſputantur.

PRo introductione eorũ, quæ in hac quæſtione veniũt diſputanda, aduertendũ eſt, hos profeſſos in triplici verſari differẽtia, quidam per præfatã conſtitutionẽ prohibiti erant profiteri, quia erant illegitimi, quorum ſacrilegos & inceſtuoſos inhabiles ad religionem profitendã effecerãt Sixtus V. de quibus in pręſentiarũ nõn agam, quia in ſuperioribus *e* iam de his latè diſputauimus: alij ſunt criminoſi debitis & ratiocinijs obnoxij; alij autem nullo impedimẽto eorũ, quę Sixtus V. enumerauerat prępediti, ſed tantũ ex defectu formę pręſcriptę ab ipſo Pontifice ſua profeſſio dubia redditur. de quibus omnib. ſigillatim in hac quęſtione agemus ea claritate & diſtinctione, vt oĩbus pateat, quidquid reſoluero, etiamſi nouum & inauditũ multis videatur.

e Supra hoc q. 10.

ARTICVLVS I.

Vtrum criminoſi poſt conſtitutionem Sixti V. profeſſi poſſint à religione exire & habitu regulari ſpoliari.

REſpondeo dicendo, quod Sixtus V. in prima ſua conſtitutione criminoſos inhabiles ad profitendum in religione pronunciauit, *dicens, Omnes autẽ quoſcunque, vt dictum eſt criminoſos, vel ſuſpectos, aut ære alieno, vt etiam diximus, vel rationibus reddendis obligatos, ad religionem perpetuò inhabiles declaramus; & ſi qui eos contra præſentẽ noſtram conſtitutionem temerè admittent tam ſuſceptionem habitus, quàm inde ſecuta, ex nũc prout ex tunc pari modo irritamus, & annullamus, viribuſq; & effectu carere decernimus. Ac iubemus eos, qui ſic de facto recepti erunt, habitu ſpoliari, & a religione expelli, & nihilo minus ſi expulſi non fuerint, volumus, & pariter declaramus, habitus ſuſceptionẽ & profeſſionẽ penitus nullam eſſe, & cenſeri, ac propterea attenta nullitate habitus & profeſſionis licere quibuſcunq; iudicibus, & curiis et ſecularibus, ad quos, ſeu quas ſpectat, contra eos, vt prius naris, & facti remedijs opportunis, ex officio, vel ad cuiuſcunq; inſtantiã, vel querelã ciuiliter, vel criminaliter, aut mixtim procedere, &c.* Circa aũt literã propoſitã aliqua in ſuperioribus diximus, ſed nũc eam plenius examinare decreuimus. Et ſic primo eſt notandũ, quod Sixtus V. nõ abſolutè hos ad religionẽ perpetuò inhabiles effecit, ſed tãtũ, quando temerè à prælatis recipiuntur, prout cõſtat ex ipſamet litera, ibi, *temerè* admitterẽt. Quod aduerbiũ *temerè* inconſultam audaciã importat, ſignificat enim malè, ſtultè, & incõſultè agere, ſecundũ quã ſignificationẽ ſumitur apud Terẽtiũ dũ ait, *vide, ne quid temerè agas,* prout aduertit Ambroſius *f* Calepinus, vnde temerarius dr̃, nõ qui plus audet quã oportet, ſed qui facile nullo adhibito cõſilio aliquid difficile aggreditur, & ſic ait Ouid. *vtinã temeraria dicar, Criminib. falſis inſimulaſſe virũ.* Et ſic Sixtus V. poſtquã pronũtiauit pręfata ad hãc temeritatẽ repellendam, ſtatim addit. *Qua volumus, vt*

f Calepin. v. temerè & v. temerarius.

Digitized by Google

cuiuſcūque iuuenis, aut viri maioris xvi. annis à ſeculo ad religionē tranſeuntis approbatio, admiſſio, & recepti, in generali, vel prouinciali capitulo, vt ſupra ordinatum eſt, pro tempore fiat, religioſi ſic recepti nomen, & cognomen, quibus in ſeculo vtebatur, & patria in actis ipſius capituli deſcribantur, & notentur &c. Notandum eſt illud aduerbiū *quare*, quod indicat propter immediate præcedentia hoc iterū repetere præceptum, quæ repetitio confirmationē eiuſdem præcepti inculcet. Et ſic vult dicere Summus Pontifex, ne ſine cōſilio, & temere ſupradicti criminoſi debitis & ratiocinijs obnoxij à ſuperioribus admittantur, iterum præcipio, vt forma ſupra appoſita obſeruetur, cui inſuper addo, vt nomē recepti & cognomen, quibus in ſecluſo vtebatur, & patria in actis capituli deſcribantur, & notentur. Et ad præfatam temeritatem euitandam grauiſſimas pœnas ſtatim addit Summus Pontifex non contra recipientes alias habiles & nullo impedimēto ligatos, ſed cōtra recipientes præfatos inhabiles dicēs.

Et inſuper quoſcunque religioſos, eorumque ſuperiores, qui aliquas perſonas (vt dictum eſt) inhabiles poſt hanc conſtitutionem publicatā receperint, voce actiua & paſſiua, necnon alijs gradibus, officijs, honoribus, & dignitatibus, quibuſcunque per eos obtentis eo ipſo perpetuo priuamus, & tam illis priuatos, quam ad illa quacunque in poſterum obtinenda perpetuo inhabiles, eorumque incapaces decernimus & declaramus. Vides, quibus vijs procurat Sixtus V. viam temeritatis præcludere & quot adhibet remedia, ne huiuſmodi temeritas contingat.

Quæ non ita efficacia adhibuit contra recipientes illegitimos, ſacrilegos, & inceſtuoſos, cum ipſos tantummodo excōmunicationis vinculo ſedi Apoſtolicæ reſeruato feriat, & ſic ſupradicta pœna non imponitur cōtra temerariè recipientes præfatos illegitimos, ſed cōtra recipientes criminoſos debitis, & ratiocinijs obnoxios. Quod exiſtimo eueniſſe, religioſi enim, ſicut nimia charitate, aut (vt melius dicam) malè ordinata charitate ſpecie charitatis & pietatis fouent criminoſos, & debitis, & ratiocinijs obnoxios, & maxime grauatos ad eorum monaſteria confugientes prætextu immunitatis eccleſiaſticæ, & ſuorum priuilegiorum vi & armis eos contra miniſtros iuſtitiæ ſeculares protegunt, affirmantes hoc ſecundū pietatem; & ita aliqui ſuperiores prætextu pietatis & charitatis aliquos criminoſos volentes ingredi religionem recipiebant, dicentes ſe velle facere ſuorum peccatorum pœnitentiam, recipiebant etiam aliquos debitis obnoxios & ratiocinijs obligatos, à quibus forte in ſua proſperitate, quando quotidie opulenter epulabantur, eleemoſynas recipiebant, ex quorū receptione inquietudo & detrimentum maximum religioni proueniebat, prout aſſerit Summus Pontifex, cum ipſi non deuotione, ſed ad fugiendā ſeueritatem tribunalium ſecularium, aut eccleſiaſticorum ad ipſam religionē, vt ad portum ſecurum apportarent, pietatem autem, quam ſuperiores regulares cum præfatis exercebant, damnat Sixtus V. eam temeritatē eſſe declarans, quam voluit in ſua conſtitutione cōpeſcere, aſſignando formam, quando temerariè, ſed cum conſilio cordatorum in capitulo generali aut prouinciali receptio nouitiorum ad religionem fieret.

Quod autem ſint tantum inhabiles, quando temerariè aſſumuntur, vlterius probatur, nā profeſſio eſt quidam contractus inter monaſteriū, & profitentem, & monaſterio faciēti exactè præfatas informationes iuxta formam præſcriptam fieret iniuria, ſi talis profeſſio eſſet irrita, & nulla, ex poſtea cōperta veritate. Quod confirmatur, nā conſtitutio Sixti V. eſt quędam à iure communi lex exorbitans correctoria & odioſa, iure enim communi licet præfati ad religionem recipi non poſſint, prout dictum eſt in ſuperioribus, *a* ipſi tamen minime erant inhabiles ad profitendū, neque eorum profeſſio irrita iudicabatur, vnde cum hęc ſit conſtitutio correctoria neceſſario eā reſtringere debemus iuxta verba ipſius, lex enim pęnalis & contra regulas iuris cōmunis lata debet intelligi, vt quanto minus fieri poſſit corrigat ius commune, prout notant communiter ſcribentes & tradunt Socinus, *b* Felinus, Decius, Ripa, Calderinus, Iaſon & Corneus; & ideo eſt reſtringenda, vt tantū habeat locū in caſu, in quo loquitur, quādo, ſcilicet, ipſi tales temere ad religionē aſſumuntur, ſatis enim eſt, vt dicūt præfati Doctores, quod ipſa lex in aliquo operetur. Quod inſuper confirmatur; nā ipſemet Pontifex in ſua ſecunda cōſtitutione ait, *in ijs autem, qui à locis in ſua patria longiſſime remotis degentes, vel quorū patria ab hæreticis, vel infidelibus miſere oppreſſa detinetur, voluerint ſe diuinis obſequijs ſub regulari habitu dicare, vt in hoc quoque ſedis Apoſtolica benignitas eluceſcat, qua cunctos mortales, præſertim verò exteros ex longinquis regionibus ad eā aſſiduè confluentes materno ſinu libenter amplectitur, præſertim exteros huiuſmodi, & aduenas quāuis non liquido conſtet de iis omnibus, qua in conſtitutione noſtra requiruntur, tamen ſi diligentia adhibita nihil appareat, quod eos impediat, habiles eos putandos eſſe.* Hæc dicta cōſtitutio. Ex qua colligitur præfatos nō abſolutè inhabilitari, ſed tantū quando pręlati eos temere admittunt. Quod probatur ex illis verbis, ibi, *tamen ſi diligētia adhibita &c.* Ex quib. verbis ſatis elicitur, quod, ſi adhibita fuerit à ſuperioribus præfata diligentia, ipſos eſſe habiles, & inhabilitatem eorū nō poſſe contingere niſi præſcripta forma prætermittatur. Quod in hunc modū demonſtro, nā ſi ijs in locis à ſua patria longiſſime remotis ſumāt habitū regularē & profeſſionē emitāt adhibita prædicta diligentia, nihil apparendo, quod eos impediat, poſtea compertum ſit, ipſos eſſe criminoſos & eorum crimē in iudiciū fuiſſe deductū, nunquid receptio eorū ad habitū regularem & profeſſio erit irrita, & nulla? minimè certè, cū Sixtus V. præhabita dicta diligentia eos habiles ad profeſſionē decernat: ergo inhabilitas horum impeditorum ex negligentia inquiſitionis prouenit; ſi enim ab ipſis commiſſis criminibus, & impedimentis proueniret, etiam nō ſeruata pręſcripta forma contingeret. Ex quibus concluditur Summū Pontificem temeritatē ſuperiorū in recipiēdo hos impeditos voluiſſe omnino relegare, quā temeritatē cōtingere declarat, ſi præfata inquiſitio ab eis nō fiat, qua diligentia præhabita hęc temeritas purgatur, & ipſi ad profitendū in religione ſua habilitate gaudent, à qua ſecundum ius cōmune nō erāt priuati, & ſic profeſſi à iudicibus, aut curijs, ad quæ ſpectabant ante profeſſionem, non poſſunt iudicari, ac ſi non eſſent profeſſi. Ex his omnibus cōcludendo reſpondeo ad propoſitum in titulo quæſtionis elicitur, nō omnes criminoſos, nec debitis, aut ratiocinijs obnoxios, eſſe inhabiles ad religionē profitendā, ſed hi tātum, qui temere à ſuperioribus aſſumuntur; hi autē temere aſſumūtur, qui non ſeruata forma pręſcripta à Sixto V. ad habitū regularem & profeſſionē ſunt recepti: ſi enim forma præſcripta fuerit in eorum receptione diligenter adhibita, etiam ſi poſt profeſſionem eos eſſe impeditos conſtiterit, eorū profeſſio valebit, & ad iudices, & curias ſeculares minimè pertinebunt, ſi enim eorum profeſſio eſſet nulla, & poſſent habitu ſpoliari, & à iudicibus, & curijs ſecularib. iudicari, religioni maximum præiudicium proueniret, cum cōtractus cū ea factus iuris ſolemnitate perfectiſſimè

a *Super hoc to. q. 10.*

b *Soc. conſ. 38. col. 2. Fel. in c. 2. col. 7. de reſc. Dec. col. 5. in fi. Rip. in 42. ibi. Cald. tit. de donat. conſ. vlt. v. ſufficit. n. Iaſ. in l. ſi quis poſth. §. ſi filium nu. 47. ff. de lib. & poſthu. Corn. cōſ. 191. lit. G. c. 4.*

Digitized by Google

mè ſeruata claudicaret, & ipſi religioni etiam dedecus quoddam contingeret, cum incedentes cum habitu regulari, & publicè in ea profeſſos traditos iudicibus, & curiis ſecularibus cerneret. Quę omnia dāna cum ſint magna, non debemus præſumere, Summum Pontificem maxime Sixtum V. (qui erat religioſus ordinis fratrum minorum) velle religioni innocenti inferre, cum facit, quod in ſe eſt adhibendo indulgentiam in ſua conſtitutione præſcriptam, in dubio enim mens principis ſemper prçſumitur fuiſſe talis, qualis de iure eſſe debet, vt tradunt Baldus *a* Alexander & Iaſon.

a Bal. in l. ex facto in prin. n. 4. & ibi Alex. ff. de vul. & pup. Iaſon. in l. beneficium. n. 35. ff. de leg.

ARTICVLVS II.

Vtrum omnes debitis & ratiocinijs obnoxij ſint inhabiles ad religionem.

RESpondeo dicendo, non omnes obnoxios debitis eſſe inhabiles ad religionem profitēdam, ſed tantum illi, qui ingenti ære alieno ſupra vires facultatum ſuarum ſunt grauati; non autem illi, qui nō ingenti ære alieno ſunt grauati. Quod autem ſit in hac materia ingens ęs alienum, non declarat Sūmus Pontifex, & ſic ſecundum arbitrium iudicis boni, iuxta ea, quę in iure *b* notantur, eſt pręſignandū, quod ingens æs alienum dicatur, qui potius fauore religionis, quàm pro fauore particulari alicuius debet iudicare, ſępè enim ſępius pro fauore religionis cum ſit publicum, vtilitati particulari pręiudicatur, prout notat quędam gloſſa, *c* & ibi communiter ſcribentes. Et ſic ait Papinianus *d* iuriſconſultus propter publicam vtilitatem, ne inſepulta cadauera iacerent, ſtrictam rationē inſuper habemus, quę nonnunquam in ambiguis religionum quæſtionibus omitti ſolet, nam ſummam eſſe rationem, quę pro religione facit, vnde quid dicat iuriſconſultus Vlpianus, *e* pro fauore ſepulchri, quod eſt quid religioſi, ſi quis ſepulchrum habeat, viam autem ad ſepulchrum non habeat, & a vicino ire prohibeatur, &c. Præſes etiam compellere debet iuſto pretio iter ei pręſtari, ita tamen vt iudex de opportunitate loci proſpiciat, ne vicinus magnum detrimentum patiatur, vide quomodo pro religione aliqua in pręiudicium non magnum priuatorum conceduntur, de quibus late per Tiraquellum, *f* iudex igitur bonus fauorem religionis prę ſe ſemper ferens, debet hoc arbitrari ſecundum qualitatem debitoris, & creditoris, ſecūdum enim pręd͞icta debet hoc regulari, quæ cum ſint facti, non poſſunt in vnam certam & determinatam regulam redigi, & ideo a Summo Pontifice in hac conſtitutione non rediguntur.

b l. 1. ff. de iu. delib. c. cum ſit de offic. deleg.

c gl. 2. in c. ad audientiā de eccl. ædific.

d l. ſunt perſonæ ff. de rel. & ſūp. funer.

e l. ſi quis ſepulchr. ff. de relig. & ſūpt. funer.

f Tiraq. de prin. pia cauſa.

Nec omnes ratiocinis obnoxii efficiuntur a Sixto Quinto inhabiles ad religionem, ſed tātum illi, qui ita ſunt obnoxii, vt ex huiuſmodi cauſa lis, vel moleſtia eis iā ſit illata, vel timendum ſit, ne inferatur, prout ipſe Summus Pontifex declarat, quare ſi non timetur veroſimiliter, & certitudine quadam morali, quòd inferatur, non hac inhabilitatis macula afficiuntur, non enim ad huiuſmodi inhabilitatem inducendam ſufficit timor litis in quadam ſuſpicione leui fundatus, leuis enim ſuſpicio ſecundum ea, quę de leuibus & minimis tradunt communiter Doctores, non ſufficit ad tam grauem pęnam inducendā. His igitur ratiocinijs obligati, quibus nulla moleſtia illata eſt, nec veroſimiliter timetur, quod inferatur, ſi facta diligenti inquiſitione, & præfata informatione habita profiteantur, ſunt vere profeſſi, & a religione non poſſunt eiici, neque habitu ſpoliari, & eorum informationes approbantes non incident in pęnas huius conſtitutionis, etiamſi in eis dicatur ratiociniis eſſe obnoxios, dummodo illis conſtet ex eo nullam moleſtiam fore paſſuros.

Sed reſtat videre, quando timeatur veroſimiliter, quòd moleſtia ei inferatur, ad quod indagandū oportet recurrere ad ea, quę tradunt Doctores de his, qui non poſſunt ſacris initiari, quia, ſcilicet, ſunt ratiociniis obnoxii: deciſa enim ab ipſis in hoc caſu militant in noſtro, cum ideo ratiociniis obligati irregulares reputentur, ne ordine ſacro inſigniti declinent iuriſdictionem in maximum creditorum pręiudicium qua ratione motus Summus Pontifex Sixtus V. inhabiles eos ad profitendum in religione effecit, ne regulares effecti declinantes iuriſdictionem prefatum pręiudicium etiam creditoribus cauſarent. Aiunt igitur poſt Archidiaconum Doctores, prout tradit Syluest. *g* quos ſi finita adminiſtratione adhuc ſint obligati ad ratiocinia, & mouetur eis quęſtio de dolo, promoueri non poſſunt ante deciſā litem, & ſic quemdam canonem *h* interpretantur; ſimiliter nec ſi nō moueatur quęſtio, ſed tamen manifeſtum ſit, eos teneri de dolo; in hoc enim caſu Epiſcopus ex officio ſuo repelleret eos, ſicut quemlibet criminoſum & infamem. Ex quibus colligitur tunc timendum eſſe, quod lis inferatur contra hos ratiociniis obligatos, quando manifeſtum eſt eos teneri de dolo, & in hoc caſu inhabiles ad religionem redduntur; ſecus ſi hoc non ſit manifeſtū; immo intelligatur eos de culpa teneri, tunc enim ad religionem poſſunt admitti, niſi culpa contra eos propoſita, ita ſit craſſa, vt dolo comparāda veniat, reliqua autem, quę pertinent ad hunc articulum remanent in ſuperioribus *i* pro poſſe reſoluta, & explicata.

g Syl. v. ratioci.

h c. ſtātis d. 81.

i ſup. hoc to. q. 10

ARTICVLVS III.

Vtrum iudices eccleſiaſtici poſſint procedere contra criminoſos clericos, & debitis, & ratiociniis obnoxios profeſſos in aliqua religione.

RESpondeo dicendo, quod criminoſi, quorū delictum non pertinuerat ad iudices eccleſiaſticos, aut ſeculares per viam accuſationis, aut inquiſitionis ante ſuſceptum habitum non ſunt inhabilitati a Sixto V. ad religionem profitendam, & ita ſi eorum fiat inquiſitio, accuratè & diligenter obſeruetur forma pręd͞ictę conſtitutionis, poſſunt recipi ad religionem, & ſi non ſeruata dicta forma recipiantur, & profiteantur, erunt vere profeſſi, prout art. 5. infra latiſſime probatur, & per conſequens non poſſunt expelli a religione, nec licet iudicibus & curiis ſecularibus, ad quę ſpectat contra eos procedere, & ſi de facto procedant in excommunicationem cęnę Domini incident ipſo facto, ſi quidem contra perſonas eccleſiaſticas & vere regulares ſuā pręſumunt exercerē laicalē poteſtatē, contra ea, quæ in ſacris canonibus deciduntur, & prælati, & iudices eccleſiaſtici ipſos apprehendere, incarcerare, & vocare ad ſuum tribunal attentantes excommunicationis gladio ipſo facto feriuntur, prout in priuilegiis regularū cōtinetur, de quibus in 2. K tomo late egimus, ait enim Sixtus V. in ſecunda conſtitutione, *Contra criminoſos verò, quorum profeſſio eadem cōſtitutione noſtra irrita declaratur, ac præterea iudicibus, & curiis ſecularibus procedendi facultas conceditur, tūc demum id habere volumus, & non aliter, cū actis publicis conſtiterit, ipſos iudices, & curiam ſecularē ante ſuſceptionē habitus de ipſo crimine aduerſus eos accuſationem ſuſcepiſſe, vel inquiſitionem inſtituiſſe.* Hęc Sixtus V. circa quæ verba aduertendum eſt, idē omnino, eſſe dicendum, ſi iudices eccleſiaſtici aduerſus aliquem ſuæ iuriſdictionis ſubditum accuſationē ſuſceperint, & inquiſitionē inſtituerint, poſſunt. n. cō-

K 2. to. q. 62.

tra

Digitized by Google

tra ipſum procedere, ſi in aliqua religione fuerit receptus & profeſſus, cum eius profeſſio ſit nulla.

Neque obſtat, quod in hac Sixti V. declaratione ſolũ de iudicibus, & curiis ſecularibus fiat mentio; nam hæc fuit declaratio, iuxta dubium apud ſuam Sanctitatem propoſitum. Quod tantum de iudicib. & curiis ſecularibus fecerat mentionem, & reſpondendo conſultationi non reuocat ea, quæ generaliter in prima conſtitutione decreuit, cum conſtitutio, quæ fit ad interpretandum aliam ſecundum interpretatam ſit intelligenda, & terminis eius concludenda, prout dicitur in a iure, & inferius id notabimus.

a Auth. conſtitut. o, quæ inno nat. §. Vnde, verſ. in illis collat. 3.

Quod autem dictum eſt de criminoſis, habet locum etiam in debitis, & ratiociniis obnoxiis, quando ſunt grauati ingenti ære alieno, & quando contra eos lis mota eſt, vel timetur, quod moueatur: in hoc enim caſu poſſunt procedere iudices ſeculares, vel eccleſiaſtici, ad quos pertinebat ante ſusceptionem habitus, cum eorum profeſſio ſit nulla, non tamen poſſunt procedere contra eos, quando non ſunt grauati ingenti ære alieno, nec contra eos aliqua lis propoſita eſt, nec timetur, quod proponatur. Et ſi procedant, incident in pœnas ſuperius aſſignatas, cum eorũ profeſſio ſit valida, & per conſequẽs ſint perſonæ eccleſiaſticæ & regulares.

ARTICVLVS IV.

Vtrum pœnæ propoſitæ a Sixto V. contra religioſos & ſuperiores admittentes ad religionem, & profeſſionem iuuenes maiores ſexdecim annis ſolum apponantur contra eos, qui temere admittunt criminoſos, & debitis & ratiociniis obnoxios.

RESpondeo dicendo, pœnas præpoſitas in præfata prima conſtitutione Sixti V. contra religioſos & ſuperiores admittentes ad religionẽ dictos iuuenes, ſolum fulminari contra eos, qui temere admittunt eos, qui ſunt reuera criminoſi & debitis, & ratiociniis obnoxii, vt conſtat ex eadem cõſtitutione, ibi, *inſuper quoſcunque religioſos, eorumque ſuperiores qui aliquas perſonas, vt dictum eſt, inhabiles, poſt hanc conſtitutionem publicatam receperint, voce actiua, et paſſiua, necnon officiis, gradibus, honoribus, & dignitatibus per eos obtentis eo ipſo in perpetuũ priuamus, & tam illis priuatos, quam ad illa & ad alia quæcũque in poſterum obtinenda perpetuò inhabiles, eoſque incapaces, & decernimus, & declaramus.* Hæc Sixtus V. conſideranda autem ſunt illa verba *perſonas vt dictum eſt inhabiles*, nã prout infra probabimus ſolum illi declarantur inhabiles ad religionem, qui ſunt debitis, & ratiociniis obnoxii & criminoſi, non autem alii ab his impedimentis alieni, & cum hæ ſint pœnæ grauiſſimæ, non debent extendi vltra caſum, in quo loquuntur, vnde cum proponantur cõtra temere recipientes inhabiles, non habẽt locum contra ſuperiores recipientes ad religionem, & profeſſionem iuuenes ab his impedimentis immunes, & habiles ad profitendum, etiamſi eos recipiãt ſine debita, & ſufficienti, informatione in dicta conſtitutione præſcripta. Illi aũt dicuntur temere ſuſcepiſſe præfatos criminoſos, & inhabiles, qui ſine dicta informatione eos receperunt, & ad profeſſionẽ admiſerunt, qui enim cum dicta informatione a patrib. deputatis approbata eos admiſerunt, non dicuntur temere proceſſiſſe, immo, prout probatũ eſt in ſuperioribus, ipſi inhabiles per dictam informationem iſti inuntur habiles, & eorum profeſſio valet.

Neque contra ſupradicta facit conceſſio ſanctiſſimi Domini noſtri Clementis Octaui facta noſtræ ſacræ religioni fratrum minorum de obſeruãtia in his Hiſpaniarum partibus, qua cõceditur, quod extra capitulum quocunque tempore poſſint ſuperiores recipere iuuenes ad habitum de conſenſu quatuor definitorum, vel de conſenſu quatuor fratrum ex antiquioribus illius domus, in qua iuuenes recipiendi ſint, & quod corã notario ipſi, vel fratres per eos ad hoc deputati poſſint, & debeãt ad inquiſitionem huiuſmodi faciẽdam vocare teſtes, & ab eis recipere iuramentum, quòd ſi a prædictis ſuperiorib. dicti ordinis, ac fratribus per ſuperiores, vt per ſortur, deputatis contra factum fuerit voce actiua, & paſſiua, necnon officiis gradibus, & dignitatib. quibuſcunq; per eos obtẽtis, eo ipſo in perpetuum priuati, & tam ad illa, quàm ad alia quæcumque in poſterum obtinẽda perpetuò inhabiles, & incapaces, necnon excommunicationis ſententia innodati ipſo facto exiſtãt. Ex quibus verbis videtur colligi, in has pœnas incurrere generaliter ſuperiores, & fratres per eas deputati, ſi non ſeruauerint formam ipſis in hac conceſſione præſcriptam, non ſolũ quãdo recipiunt inhabiles ad profitendum, ſed ẽt quando recipiunt habiles, & nulli impedimento ſubiectos.

At reſpondeo, quod cum hæc conceſſio ſit facta ad declarandum, & roborãdum, & limitandũ conſtitutionem Sixti V. ſimiles pœnas præfatis ſuperioribus, & fratribus ponentem, debent ſecundum præfatam conſtitutionem intelligi, & limitari, ita vt ſolum illi in has pœnas incidant, qui inuẽti fuerint ex defectu huius inquiſitionis, & obſeruationis huius formæ criminoſos debitis, aut ratiociniis obnoxios ad habitum & profeſſionem admiſiſſe, non autẽ illos, qui licet in inquiſitione fuerint deficientes, habiles tamen, & ab his impedimentis immunes receperunt; nam conſtitutio, quæ fit ad declarandum, & roborandum aliam, iuxta terminos declaratæ, & roboratæ eſt explicanda, & iiſdem limitationibus concludenda, vt articulo proximo dictum eſt, & infra latius dicemus. Vnde cum cõſtitutio Sixti V. proponat prædictas pœnas tantum contra recipientes temere inhabiles ſine ſufficienti informatione, nõ autem contra recipientes habiles etiam ſine informatione, vt probatum eſt in ſuperioribus, eadẽ limitatione debet hæc cõceſſio ſanctiſſimi Domini noſtri Clementis Octaui recludi, cum eaſdemmet pœnas proponat, immo addat ſententiam excõmunicationis ipſo facto ad roborandum ea, quæ a Sixto Quinto fuerunt inſtituta, neque credendum eſt de benignitate apoſtolica tam graues pœnas cõtra recipientes habiles proponere voluiſſe propter ſolum defectum in inquiſitione commiſſum, cum intẽtio Pontificis ſit, vt recipiantur habiles, & in hoc caſu de facto recepti ſint habiles.

ARTICVLVS V.

Vtrum religioſi profeſſi poſt promulgationem conſtitutionis Sixti V. in curia non ſeruata forma dictæ conſtitutionis, ſi nullo impedimento eorum, quæ aſſignantur in ea, fuerint irretiti, ſint in foro exteriori profeſſi.

RESpondeo dicẽdo, quod, vt hæc grauis q̃ſtio, prout decet, examinetur, titulus quæſtionis explicari dẽt, pro quo ſciẽdũ eſt, quod Sixtus V. ordinauit vt legitimi, criminoſi, & illi qui ſupra vires facultatũ ſuarum ſunt debitis onuſti, & qui ratiociniis dãdis ſunt obligati, ſint perpetuo inhabiles ad pfitẽdũ in religionibus, & quia accidit, vt aliq̃ ab his omnibus impedimentis immunes ad religionẽ ſint per profeſſionem aſſumpti, non facta exacta, &

accurata

Digitized by Google

accurata informatione eorum impedimentorum, prout Sixtus Quintus fieri præcepit. Quæritur vtrũ ij ſint verè religioſi in foro exteriori. Et vt certa ab incertis ſecernamus, Reſpondeo dicendo, certum eſſe, illos, qui poſt promulgationem in curia conſtitutionis primę Sixti V. ſunt profeſſi ſine aliqua inquiſitione, & informatione præuia, quę in eadẽ conſtitutione deſideratur, eſſe non ſolum in foro conſcientiæ, ſed etiam in foro exteriori verè profeſſos, & religioni obligatos, ſi nullo impedimentorũ eorum quæ apponuntur in præſata conſtitutione fuerint irretiti, ſi profeſſi ſunt a die vigeſima ſeptima menſis Decembris anni Incarnationis Dominicæ milleſimi quingẽteſimi octuageſimi ſeptimi, in quo fuit publicata prima conſtitutio, vſque ad ſeptimã diem mẽſis Nouembris, anni Incarnationis Dominicæ, milleſimi quingenteſimi octuageſimi octaui, in quo fuit publicata in curia ſecunda conſtitutio Sixti Quinti declaratoria primæ. Pro cuius concluſionis explicatione, & probatione, eſt notandum, quod Sixtus V. in ſua prima conſtitutione non irritauit ſuſceptionem habitus, & profeſſionem eorũ, qui nullo impedimentorum prædictorum detenti ad ſuſceptionem habitus, & profeſſionem fuerunt admiſſi, ſed tantum prohibuit, ne ad religionem admitterentur ſine præuia informatione, & eiuſdem informationis approbatione, prout in præſatis literis plenius continetur, ſolum enim irritauit, ſuſceptionem habitus, & profeſſionem illorum, qui debitis, & ratiociniis obnoxij & delictis obligati, aut illegitimi nati ſunt, ipſos perpetuò inhabiles ad religionem declarando, prout in ſecundo dicto infra latiſſimè manifeſtabitur. Vnde colligitur, quod profeſſi poſt datam, & promulgationem dictæ primæ conſtitutionis, nullo impedimento detenti, ſunt vere profeſſi, & ſunt verè religioſi, etiam ſi de ijs, quę pręcepit idem Sixtus Quintus non fuerit facta exacta inquiſitio, cum receptio habitus, & profeſſio eorum non fuerit a Sixto V. irritata & annullata; at ideo dixi in concluſione, eos eſſe verè religioſos, ſi profeſſi ſunt a die vigeſima ſeptima menſis Decẽbris anni Incarnationis Dominicæ milleſimi quingenteſimi octuageſimi ſeptimi, vſque ad ſeptimam diem Nouembris incluſiue, anni Incarnationis Dominicæ milleſimi quingenteſimi octuageſimi octaui, in quo fuit publicata in curia ſecunda conſtitutio Sixti Quinti declaratiua primæ, in ea enim quędam continentur verba, quæ me, & alios multos viros inclinare fecerunt in eam opinionem, vt iuuenes præſatos nullis impedimentis obnoxios, crederemus non eſſe profeſſos poſt publicationem dictæ conſtitutionis ſecundæ, ſi ſuperiores in inquiſitione, & informatione facienda defeciſſe fuerint conuicti; ſecundum quam opinionem in curiis, & tribunalibus ita fuit iudicatum, & multi, proh dolor, in religione vere profeſſi a religione exierunt, & in mundo ſeculariter uiuunt, quę ſecunda conſtitutio Sixti Quinti quantum ad hoc, non fuit hactenus intellecta, & ſic, ſtatim in ſecundo dicto demonſtrabimus, & ante oculos omnium proponemus eius verum, & planum intellectum, & in nullo, quantum ad hoc, voluiſſe primam conſtitutionem reuocare.

Secundo reſpondeo, quod religioſi profeſſi poſt promulgationem ſecundæ cõſtitutionis Sixti Quinti, nullis ex pręſatis impedimentis irretiti, ſunt vere religioſi, & profeſſi in foro interiori, & exteriori, etiamſi de eorum moribus & vita, & de alijs contentis in pręfata conſtitutione non fuerit facta inquiſitio, & informatio, & licet aliqui viri docti hanc partem voluerint probare ex conceſſione ſanctiſſimi Domini noſtri Clementis Octaui indulta minoribus pro his Hiſpaniarum partibus, in qua poſtquã ponit grauiſſimas pœnas ſuperioribus, & fratribus, non ſeruantibus pręſcriptam in ea formam recipiẽdi iuuenes, ſtatim addit, *decernentes ſuſceptionem habitus, & profeſſionem, ac inde ſecuta quæcunque valere; perinde ac ſi iuxta tenorem dictæ conſtitutionis facta fuiſſent.* Quaſi velit dicere in ea conſtitutione Summus Pontifex, quod puniantur prælati, & fratres in inquiſitione, & informatione deficientes, ſed nihilominus ſuſceptionem habitus, & profeſſionem, ac inde ſecuta valere, ac ſi iuxta tenorem dictæ conſtitutionis facta fuiſſent.

Hi tamen ſalua pace in intellectu huius conſtitutionis ſunt allucinati, non conſiderantes fuiſſe ſupplicatum a ſummo Pontifice, vt non tantum reciperentur iuuenes in generalibus, & prouincialibus capitulis, ſicut præceperat Sixtus Quintus in ſua conſtitutione, ſed quod quocunque tempore extra capitulum poſſunt recipi, & ſic recepti poſſint valide profiteri. Cui ſupplicationi annuens concedit, vt quocumque tempore extra capitulum poſſint iuxta formam ibi traditam admitti iuuenes ad ſuſceptionem habitus, & profeſsionem, ac inde ſecuta quæcunque valere, ac ſi iuxta tenorem dictæ conſtitutionis Sixti Quinti, de qua ſupra fecerat mentionem, facta fuiſſent, id eſt, ac ſi in capitulo generali, aut prouinciali recepti fuiſſent. Ad noſtram igitur opinionem comprobandam pręcipuum fundamentum eſt conſtitutio prima Sixti Quinti, cuius tenorem in præſentiarum operæ pretium eſſe duxi referre, vt veritas noſtri dicti omnib. appareat, ait enim Sixtus Quintus loquens de iuuenibus recipiendis ad religionem, *Authoritate Apoſtolica, et tenore pręſentium, etiam perpetuo ſtatuimus, & ordinamus, iuuenes, aut viros adultos maiores ſexdecim annorũ, non aliter in aliquam religionem recipi poſſe, nec debere, niſi prius de eorum parentibus, patria, deque ante acta vita, & moribus diligenter inquiratur, & ex accurata informatione, & fide digna relatione, compertum, & exploratum ſit, eos neque aliquorum criminum, qualia ſunt homicidia, furta, latrocinia, & alia ſimilia, aut grauiora reos, vel ſuſpectos exiſtere, vt propterea damnati ſint, aut ne damnentur formidẽt, nec ingenti ære alieno ſupra vires facultatum ſuarũ grauatos, vel reddendis ratiociniis ita obnoxios, vt ex huiuſmodi cauſa, lis, vel moleſtia, eis iam illata ſit, vel timendum ſit, ne inferatur, niſi denique conſtet, ipſos non humana aliqua ratione, ſed tantum deuotionis, & pietatis feruore, vitam religioſam ſponte, & ex animo elegiſſe, de his omnibus in generali, vel prouinciali capitulo plena, & indubitata fide facta, tam ſuperioris generalis, ſeu prouincialis, quam diffinitorum conſenſu approbata, & ad habitum regularem admiſſi fuerint.*

Hæc Sixtus Quintus, in quibus verbis, ſolum pręcipit Summus Pontifex, vt præſata fiat inquiſitio, & præſcripta forma ab eo propoſita ſeruetur, at non irritat ſuſceptionem habitus, neque profeſsionem iſtorum iuuenum receptorum, ſi prędicta forma pręmittatur, ſicut irritat ſuſceptionem habitus illegitimorum, & eorum, qui ſunt crimine irretiti, ingenti ære alieno grauati, & ratiociniis reddendis obnoxij. Vnde licet grauiter peccent pręlati regulares, hoc pręceptum papale in re tam graui non adimplentes, propter quod poſſunt a ſuis ſuperioribus grauiter puniri; receptio tamen ad habitum, & profeſsio pręfatorum iuuenum, qui nullo dictorum impedimentorum ſunt detẽti, erit valida, cum in hac conſtitutione non irritetur, & ex eius litera clare conſtat, vbicunque enim ponit clauſulam irritantem, loquitur in particulari de illis, qui aliquo impedimento ex ſupra dictis detinentur, & vtitur

nomi-

Digitized by Google

nominibus relatiuis, quæ ſecundum ius reſtringũt, & limitant pęnam ad illos ſolum, de quibus in particulari in clauſula proxima loquebatur, quorum relatiuorum natura petit, vt ea conſtitutio minimè extẽdatur ad alias perſonas, & clauſulas remotas iuxta tradita in iure, *a* & notata, per Cardinalem Menochium Rolandum, & Socinum iuniorem, & eſt doctrina Bartoli, & Iaſonis.

a l. 3. §. deinde. ff. de poſtu. l. ea tamẽ ad lect. ff. de leg. 3.

Et vt clarius prædicta intelligantur aduertẽdum eſt, quod in conſtitutione prima Sixti Quinti, in tribus caſibus tantum ponitur clauſula irritans, primo loquendo in particulari de illegitimis ex inceſtu, vel ſacrilegio, quorum receptio ad habitum, & profeſſio irritatur, & ipſi inhabiles ad religionem efficiuntur. Secundo ponitur clauſula irritans loquẽdo magis in generali de aliis illegitimis, qui nõ ſunt ex inceſtu, neque ſacrilegio procreati, quos conuenit poſſe admitti ad religionem de cõmuni, & vnanimi conſenſu totius capituli generalis, aut prouincialis, aut omnium diffinitorum, habita exacta informatione ſuorum morum, & vocationis, & ſtatim addit. *Si quis autem eorum aliàs, prout præfertur, recipiatur profeſſio ſimiliter nulla ſit*, in quibus verbis, iuxta doctrinam ſupradictam, & proprietatem & rigorem verborum relatiuorum, *ſi quis autem eorũ*, ſolum irritatur profeſſio illorum, qui non obſtante ſua illegitimitate profeſſi ſunt non habita dicta informatione, & vnanimi conſenſu. Tertio ponitur clauſula irritans. Quando expreſſe loquitur de criminoſis, & de debitis, & ratiociniis obnoxiis, loquẽs enim de illis, ait Summus Pontifex. *Omnes autem, quoſcunque, vt dictum eſt, criminoſos, aut ære alieno, ac rationibus reddendis obligatos ad religionem perpetuo inhabiles declaramus, & ſi qui eorum contra præſentem noſtram conſtitutionem temere admittentur, tam ſuſceptionem habitus, quàm profeſſionem, & inde ſecuta ex nunc, prout ex tunc pari modo irritamus* In quibus verbis certum, & euidens eſt, non irritari profeſſionem eorum, qui nec ſunt criminoſi, nec ſuſpecti, de crimine, nec obligati debitis, aut rationibus reddendis. Vnde cum in tota conſtitutione non ponatur clauſula irritans, niſi in dictis tribus caſibus ſolum, manifeſtè ſequitur, & non poteſt negari, quòd profeſſio illorum, qui nullo prædictorum impedimentorum ſint irretiti, non irritatur per eam cum hic caſus in nullo prædictorum impedimentorum comprehendatur, ſupponimus enim nos loqui de illis, qui non ſunt criminoſi, neque debitis obnoxii, neque rationibus reddendis obligati, non loquor autem de impedimento illegitimitatis, cum hoc impedimentum iam ſit per Gregorium Quartum decimum ſublatum.

Et confirmatur noſtrum dictum per quandã doctrinam Bartoli *b* receptam per Felinũ, & alios communiter. Dicunt enim, & docent clauſulas irritãtes non debere referri ad id, quod incidenter, & acceſſiue tractatur, ſed ad id, quod ex conſulto, & principaliter prętenditur. Vnde cum lege huius conſtitutionis principaliter prętendatur excludi a religione illegitimos, & criminoſos, & debitis, & ratiociniis obligatos, & diligentia in inquiſitionibus facienda, vt quid ſolum acceſſorium proponatur, vt facilius hic finis conſequatur, ſequitur manifeſtè ſecundum præfatam doctrinam, quod clauſula irritatoria poſita in fine conſtitutionis, non debet neque poteſt referri ad illud, quod agitur ſolum de informationibus faciendis, cum ipſæ tanquam quid acceſſorium fieri præcipiantur, vt ſic legitimi expellantur, & alij criminibus debitis ratiociniis reddendis obligati, ad religionem minimè recipiantur, quod fuit principale intentum huius conſtitutionis, & ceſſantibus dictis impedimentis in aliquibus, nõ erit illorum profeſſio irrita, & nulla ex ſolo defectu informationũ cum informationes, vt quid acceſſorium in pręfata conſtitutione fieri præcipiantur

b Bar. in l. ſi. §. titia. ff. de liber tate legata. Fel. in c. cauſã quę de reſcr. nu. 4.

Probatur deinde noſtrum dictum ex alia doctrina Panormitani, *c* qui agẽs ex propoſito quomodo debeant explicari, & intelligi clauſulæ, quæ ponuntur in fine legum, aut in aliquo articulo, aut diſpoſitione illarum, ait, quod clauſulæ irritatoriæ, ſicut eſt clauſula capit. quia propter. de electiõ. in qua dicitur, quod electio aliter facta non teneat, & aliæ clauſulæ ſimiles odioſæ, & iuris communis correctoriæ, non poſſunt, nec debent referri ad omne, quod in lege dicitur, ſed quod debent reſtringi, & omni modo poſſibili limitari, & ſic ait idem Panormitanus, *d* quod ad hoc, vt clauſula referatur ad omnia præcedentia, dẽt eſſe vniformis ratio de oĩbus, at ſi põt reddi diuerſa ratio, quare clauſula referatur magis ad vnum quam ad alterum ex præcedentibus, tunc non debet referri ad omnia, ſed ſolum ad illud ad quod maior ratio dictat, vt referatur, vt etiam annotauit Felinus *e* cum Bartolo, iuxta quam doctrinã videtur indubitabile, quod irritatio profeſſionis non debet, nec poteſt referri ad caſum, in quo nouitij non pręceſſit informatio, ſed ſolum ad caſum, in quo profeſſus fuerit aliquis illorum, qui aliquo prędictorum impedimentorum erant detenti, ſcilicet, quando erat illegitimus, aut criminoſus, aut debitis, aut ratiociniis reddendis obligatus, cum dicta clauſula irritans ſit odioſa, & iuris communis correctiua, & per conſequens debere reſtringi ad impeditos aliquo dictorum impedimentorum, & minimè debere extẽdi ad eos, qui ſunt admiſſi ad profeſſionem, ſine pręuia informatione nullo alias impedimento ligari, cum tanta ſit inter eos diuerſitatis ratio, & cum admittere primos ad religionem ſit quid cauſans religioni maximum detrimentum, prout clare inſinuat ſummus Pontifex.

c Pan. in ca. Ecleſ. veſtra de elect. no. 6. & in c. 2. requiris de appell. num. 10.

d Pan. vbi ſup.

e Fel. ubi ſupr. Bar. in l. prętor la 2. § cruque. ff. de vi bono. rap. et in l. ſalis ſcriptur. ff. de l. 1. ubi omnes.

Quod detrimentum, & præiudicium ex receptione habilium, ſine pręuia informatione minime cauſatur, ſiquidem ipſi habiles habent ſufficiẽtiam neceſſariam ad bonum religionis, & in ipſis nullum impedimentum ex prędictis inuenitur. Colligitur ergo ex ſupra dictis, quod conſtitutio Sixti Quinti prima prohibens, ne tales iuuenes etiã alias habiles recipiantur, niſi de eis fiat diligens, & exacta inquiſitio probata a patribus, prout in ipſa conſtitutione refertur, cum non irritet expreſſe ſuſceptionem habitus, & profeſſionem eorum, nec aliæ clauſulæ irritatorię in eadem conſtitutione adiectę ad eos iuridice poſſint referri, quod inquiſitio exacta pro ipſis fieri pręcepta non eſt ſubſtantialis ad actum profeſſionis, ſed eſt tantum quędam ſolẽnitas probatoria, ſecundũ quãdam Baldi *f* doctrinã dicentis, quod ſolemnitas teſtium in dubio eſt probatoria, non autem ſubſtantialis, niſi lex ultra annullando procedat; quę doctrina approbatur, & commendatur a doctoribus in additionibus *g* ad Bartolum. Et ita intellexerunt patres docttiſſimi hanc Sixti Quinti conſtitutionem, inter quos fuit ille doctiſſimus, & reuerendiſſimus pater noſter Frater Franciſcus a Tholoſa totius noſtri ordinis olim generalis, & poſtea meritiſſimus Epiſcopus Tuytenſis, qui in facti contingentia iudicauit, quẽdam nullo impedimento aſtrictum in noſtra religione profeſſum vere eſſe religioſum, etiãſi de ipſo non fuerit facta exacta inquiſitio, & cum ego in hac quoque iuxta hanc primam Sixti Quinti conſtitutionem fuerim opinione de me parum in re iã graui confiſus, eam cum doctiſſimis uiris huius Academię Salmanticenſis communicaui, pręcipue cũ doctiſſimo Doctore Gabriele Henriquez Iuris con-

f Bal. in c. 1. in ult. col. quæ ſit inueſtit.

g Addi. ad Bar. in l. 1. lit. c. ff. de cõdit. indeb.

conſultorum primatio, qui hanc ſententiam viſo te nore pręfatę conſtitutionis libentiſſime fuit ſecutus, quam etiam vt indubitabilem amplexati ſunt doctiſſimi religioſi noſtrę ſacrę religionis, & Societatis Ieſu, & hoc ſummopere ſum gauiſus, tot enim & tam doctis patribus ſociatus tenendo hanc partẽ contra multorum torrentem de ſingularitate non poſſum argui, quam ſingularitatem in rebus moralibus ſemper fugiendam duxi.

Sed contra hanc partem omnes viri doctiſſimi, vſque modo tenuerunt propter ſecundam conſtitutionem Sixti Quinti declaratoriam primæ, in qua ipſe Summus Pontifex videtur declarare abſolute, eſſe nullas profeſſiones omnium, niſi pręcedat exacta inquiſitio, & forma in dicta conſtitutione præſcripta. Videamus igitur tenorem huius declarationis, vt eius argumentum penetremus, & de eius efficacia, aut inefficacia verba faciamus; tenor igitur eſt.

Quod autem pertinet ad profeſſionem tam illegitimorum, quam eorum, qui poſt XVI. ætatis annũ expletum regularem habitum ſuſceperunt, quia tunc demũ verè & propriè religioſi effici dicuntur, cum profeſſionem emittunt, declaramus eos, qui ante prædictam conſtitutionem noſtram editam habitũ ſuſceperint, & poſt ipſius promulgationem cupiunt profiteri, non alias ad profeſſionem admittendos eſſe, quam facta inquiſitione, & ſeruata forma in ipſa cõſtitutione præſcripta. Et eorum qui poſt dictam promulgationem etiam ignoranter non habita dicta inquiſitione, & non ſeruata forma ad profeſſionem admiſſi fuerint, profeſſionem nullius eſſe roboris, & momenti.

Hæc Sixtus Quintus in ſua ſecunda conſtitutione, per quam, vt dixi, tenent omnes, viri profeſſionẽ omnem eſſe irritam & inualidam, etiam ſi nullo impedimento detineatur ex eo ſolum, quod de ipſis non fuerit facta exacta inquiſitio, & ita, vt dixi, fuit apud multa tribunalia iudicatũ, & executioni mandatum; ſed cum in prima conſtitutione profeſſio talium non irritetur, prout viſum eſt in ſuperioribus rem exactius conſiderans cœpi de hac opinione dubitare. Et occurrerunt mihi multa in corde meo reuoluta, quibus penſatis non potui mihi perſuadere, Pontificem Maximum in ſua ſecunda cõſtitutione, primam in hoc caſu reuocare voluiſſe. Cum non præſumatur legiſlator, qui cum conſilio edit legẽ, ſe ipſum ſtatim corrigere, & cum legiſlator reſcribendo cum iure communi, atque ratione magis, quàm fieri poteſt ſe conformare pręſumatur iuxta quoddam celebre dictum Baldi, *a* quem ſequuntur Ruinus, Decius, & Pariſius. Et certè ratio non dictat, vt præfati, cum ſint habiles ad profitendum, propter omiſſam nimiam iuris ſolemnitatem, a religione tanquam non vere religioſi expellantur; & ea, quæ Deo promiſerunt obſeruare, non teneãtur, a qua ratione Papã recedere minime præſumere debemus præcipue in hoc caſu, in quo, vt ſupra oſtendimus, ceſſat ratio, propter quam ipſe hãc rigoroſam edidit conſtitutionem. Cum loquamur non de illegitimis, neque de criminoſis, nec debitis, aut ratiociniis dandis grauatis, quos tantum a religione voluit excludere, vt alii ab his impedimentis immunes in religione profeſſi quietè, & religioſè in communitate poſſint viuere. Sed his omiſſis veniamus, vt ita dicam, ad manus ſumẽtes arma, quibus noſtram opinionem comprobemus, & ſic oportet, vt ad interpretationem huius ſecundæ conſtitutionis accedamus. Ipſius enim verus intellectus, ſcutum erit inexpugnabile, quo nos a telis contrariorum protegemus, nullum enim aliud fundamentũ habent contrariæ partis aſſertores, quo efficacius muniantur.

a Bald. in l. ex facto. ff. de vul. & pup. Rui. conſil. 60. art. nu. 5 Dec. conſil. 64. eod. pen. num. 7. Pariſ. conſ. 11. lib. 1. num. 127.

Pro explicatione igitur eſt notãdum, quod cum turpius eiicitur, quàm non admittitur hoſpes, vt cõmuniter dicitur, prælati religionum ægrè ferebant facere informationes de his, quos antè promulgationem huius primæ conſtitutionis Sixti Quinti ad habitum regularem admiſerunt, & perſeuerantes in nouitiatu profiteri cupiebant, conſiderantes, quod ſi informationes non eſſent iuxta formam ipſius conſtitutionis factæ, neceſſariò debebant eos a religione expellere, & habitu nouitiatus ſpoliare in opprobrium eorum, & ſuorum propinquorum, & aliorum, qui perſeuerantiam talium in religione deſiderabant. Et multo magis ægre hoc ferebant, ſi tales ante promulgationem præfatæ conſtitutionis recepti ignoranter poſt promulgationem erãt profeſſi, cum id non ſolum in opprobrium ſui, & ſuorum propinquorum, ſed etiam in opprobrium religionis redundarẹt, imo & in damnum maximum ipſius monaſterij, in quo erãt profeſſi, cederet, cum hæreditas fortè per profeſſionem acquiſita ipſi monaſterio poſſet ab eo auferri, ſi præfatæ inquiſitiones, & informationes ita factæ eſſent, vt per eas tales profeſſi pro non profeſſis poſſent iudicari, ideo apud Summum Pontificem duo dubia circa hoc fuerunt propoſita. Primum dubium fuit de his, qui antè promulgationem dictæ primę conſtitutionis habitum receperunt, & cupiebant profiteri, Vtrum ſcilicet, de his neceſſario eſſet inquiſitio facienda, & forma præſcripta ſeruanda, & reſpondet Summus Pontifex, quod ſic, quæ reſponſio nihil contra nos. Secundum dubium fuit de his, qui antè promulgationem habitum ſuſceperunt, & poſt eam ignoranter profeſſi ſunt non ſeruata præfata forma, Vtrum ſcilicet, eorum valuerit profeſſio, & reſpondet Summus Pontifex, profeſſionem eorum nullius eſſe roboris, & momenti, & hoc eſt contra nos. At hoc ita abſolutè definiuit, quia propter cauſas ſuperius adductas pręlati maximè ægrè ferebant facere informationes de prædictis, & vt eos ad eas faciendas aſtringeret rigoroſè, reſpondet talem profeſſionem non habita dicta forma nullius eſſe momenti, ſi enim in hoc caſu profeſſionem non irritaret, ſed tantum fieri informationem, & ſeruari præfatam formam pręciperet hoc pręceptum ad euitandum dictum opprobrium, & ne perderet monaſterium hæreditatem acquiſitam, pręlati non adimplerent, & ad religionem illegitimi, crimnoſi, debitis, & ratiociniis obligati reciperentur, quod Sixtus Quintus in ſua conſtitutione voluit ex profeſſo, & principaliter exterminare.

Quod autem Pontifex in hoc ſecundo dubio loquatur de receptis antè dictę conſtitutionis promulgationem, patet ex relatiuo, *& eorum*, quod iuxta ſuperius explicata ad immediatam clauſulam refertur, in qua tantum de receptis antè promulgationẽ conſtitutionis erat ſermo. Cum igitur Sũmus Pontifex in hoc caſu particulari, in quo tam grauis vrget ratio irritauerit profeſsionem eorum, qui non ſeruata forma etiam ignoranter profeſsi fuerint, non eſt cur hæc declaratio extendatur ad omnes, qui poſt promulgationem dictæ conſtitutionis recepti ſunt, & profeſsi, in quibus nullum erat impedimentum, quo ipſi eſſent inhabiles ad profitendum, vt ſcilicet eorum profeſsio ſit nulla ex eo ſolũ, quia forma pręſcripta eſt prætermiſſa. Cum pręlati non ægrè ferant facere de his informationes ante ſuſceptum habitum, & ſine opprobrio ipſorum, & ſuorum parentum poſſint facili negotio cum reuerẽtia debita ad religionem non admitti. Et licet eadem, & ſimilis ratio militaret in receptis ad habitum, & profeſsionem poſt promulgationem dictæ conſtitutionis, quę militat in receptis ante promulgationem

dictæ

Digitized by Google

dictæ conſtitutionis, & quæ militat in receptis ante promulgationẽ & profeſſis poſt promulgationem licet ignoranter, cum præfata Sixti Quinti declaratio ſit correctoria, & odioſa, non debet ad caſum ſimilem extendi, prout tradit quædam Gloſſa *a* communiter recepta, & præterea non extenditur ad ſimile, vbi eſt aliquis caſus, in quo conſtitutio extenditur ad præterita ſecundum Ioannem Andream, *b* & Baldum, quos ſequitur Felinus, vnde cum hac declaratio extendat aliquo modo conſtitutionẽ primam ad præterita, ſcilicet, ad eos, qui ante eam habitum ſuſceperunt, non debet vniuerſaliter extendi ad futura, id eſt, ad illos, qui poſt promulgationem ipſius habitũ ſuſceperunt, & profeſſi ſunt nullo impedimẽto aſtricti, quo minus eorũ profeſſio valeret.

a Glo. in cle. vt his qui de eta. et qualit.
b Andr. in c. de teſtanda de cõc. preb. li. 6. Bald. in c. 1. iuxta ſi. ſ tit. an. marit. ſuccedat vxori in feud. Fel. in c. de conſtit. nu. 12.

Secundo reſpondeo, quod Summus Pontifex loquendo de his, qui ante promulgationem conſtitutionis habitum ſuſceperunt, & poſt promulgationem ignoranter ſunt profeſſi, ſolum ait, quod eorũ profeſſio ſit nulla, ſi non præceſſit informatio, & forma præſcripta in dicta conſtitutione, quæ cũ ſit declaratio primæ conſtitutionis, dẽt explicari iuxta terminos præfatę conſtitutionis; nam conſtitutio, quæ ſit ad declarandum & roborandum aliam, intelligenda eſt, & limitanda iuxta terminos declaratæ & roboratæ, prout ait ius *c* & ſentit quędã Gloſſa, quam putat ſingularem Cardinalis addẽs, quod eaſdem limitationes & extenſiones, quas recipit declarata, & roborata debet recipere declarans, & roborans. Quam opinionem ſequitur Felinus, referens enim ſe ad aliud, intelligitur ſecũdum illud, vt dicitur in iure. *d* Et ſic in hac declaratione vult dicere Summus Pontifex, quod nõ valet profeſſio illorum, qui profeſſi ſunt ſine dicta ſolemnitate, ſi tales ſunt impedimentis poſitis in prima conſtitutione irretiti, cum ipſi prout explicatum eſt in ſuperioribus, ſint inhabiles ad profitendum, ita enim explicata, & limitata eſt dicta prima conſtitutio, at non negat ſummus Pontifex, quod valeat profeſſio habilium ad profitendum, etiamſi in informatione adſit aliquis defectus, cum reſpectu talium iuxta primam conſtitutionem tãtum pręcipiat ſummus Põtifex, vt fiat informatio, & approbetur, non tamen eorum irritet profeſſionem, ſi prædicta forma prætermittatur. Hæ interpretationes ſunt ſatis cõgruę conſtitutioni tam rigoroſę, & odioſę, quę fauorabiliter, & non ſtricte eſt interpretanda, quatenus proprietas, & mens legiſlatoris hoc patitur: nam lex condemnans ſimpliciter ad pęnam capitalem intelligitur de exilio, vt poſt Gloſſam *e* tradunt Abbas, Aretinus, & Alciatus, nam cum ſit odioſa, fauorabiliter declaratur.

c Auth. conſtitutio. qua innoua. §. vnde ver. in illis. collat. 3. Glo. ubi Cardinal. oppoſit. 3. in c. Statut v. conſuet. electio. Fel. in c. 1. de iureiurand.
d L. inteſtamẽto. ff. de condit. & demonſt.
e Gloſſ. in l. 1. v. ca. C. ne hæres. vel Iudæi Abb. in ca quanto de uſur. Aret. in trac. mala v. et caput a ſpatulis Ale. de præſ. 3. par. præſ. vlt. p.

ARTICVLVS VI.

Vtrum præfati religioſi recepti, & profeſſi poſt promulgationem conſtitutionum Sixti Quinti non ſeruata forma in ipſis præſcripta, ſi nullo impedimentorum eorum, quæ aſſignantur in ea, fuerint irretiti, poſſint ſine aliquo peccato petere apud tribunalia Eccleſiaſtica, aut ſecularia, vt habitu ſpolientur, & non profeſſi declarentur.

RESpondeo dicendo, hunc articulum a me in pręſentiarum proponi ad magis confundendam audaciam eorum, qui audacter accedentes ad tribunalia Eccleſiaſtica in iudicio petebant, vt eorum profeſſiones irritę eſſe declararẽtur, abhorret enim à pijs auribus, quod in hac ætate vidimus, & manus noſtrę contrectauerunt de multis ſolemniter in religione profeſſis habilibus alias ad profitendum, qui propter informationes non exacte factas, vt illi maximi peccatores adulterãtes, de quibus per Hieremiam, *f* audacter, & inuerecunde apud præfata tribunalia comparuerunt, poſtulantes, vt eorum profeſſio irrita declararetur, & habitu regulari ſpoliarentur, & laicali, aut clericali iuxta eorum antiquum ſtatum induerentur, non conſiderantes non vi neque coacte, neque dolo, ſed libere, ſpontanee, & deuote ſe, & ſua Deo optimo maximo profitendo regulam conſecraſſe. Qui hæc non attendendo ſpiritu, & feruore, & deuotione deſolati in ſeculo viuũt, & vxoribus ſunt aliqui eorum copulati, & in medio populorum habitant, vt ſeculares, ante quorum conſpectum per aliquot & multos annos religioſo habitu, vt veri religioſi incedebant. Ait Ioãnes Andreas, *g* quem in hoc ſequitur, & laudat Felinus, quod nouitius exiens a religione, in qua aſſumpſerat habitum, licet poſſit vti veſtibus ſecularibus, non tamen debet vti laſciuis in memoriam priſtinæ religionis, & hi, qui miſerunt manum ad aratrum reſpicientes retro non apti Regno Dei obliti ſuæ vocationis, obliti pudoris in conſpectu populi, & in facie Eccleſiæ, non ſolum laſciuis veſtibus aliqui eorum induuntur, & luxurioſe viuũt, & ſecularibus, & profanis actibus implicantur: Ad conſtringendum igitur maxillas horum equorum emiſſariorum non ſolum volui in hac quæſtione tractare, & reſoluere, eos in foro exteriori eſſe vere profeſſos, & à religione minime genitum, tanquam non profeſſos egredi non potuiſſe, cum profeſſio eorum in præfatis conſtitutionibus non irritetur, neque ipſi ad profitendum inhabiles efficiantur, ſed etiam volui probare, quod dato, qđ ipſorum profeſſio in dictis conſtitutionibus nulla redderetur (quod firmiſſime negamus) in foro tamen conſcientiæ ſaltem vere eſſe profeſſos, & apud præfata tribunalia petendo ſuam profeſſionem irritam in foro exteriori declarari, non ſolum contra honeſtatem, ſed etiam contra conſcientiam huiuſmodi litem fuiſſe motam. Pro cuius rei explicatione aliqua fundamenta ſunt facienda.

f Hierem. 3.
g And. in c. conſuluit. ex. de regul. Fel. in c. que in eccle. de cõſt.

Primum fundamentum eſt ex doctrina communi collecta a Felino, qui poſtquam poſuit quandam regulam magiſtralem, ſcilicet, canones omnes obligare, aliquas fallentias prædictæ regulæ apponit inter quas hanc ſextam in ordine ſubiungit dicens. *Fallit ſexto, ſeu potius declaratur iſta regula, vt non procedat in foro conſcientiæ, vbi agitur ſolum de ſalute animæ, vt videntur probare verba Innocentij in capitulo quia propter. de electione: vbi dicit quod quãuis in electione non fuerit ſeruata forma data a canonibus, dummodo interuenerit purus conſenſus eligentiũ tenet tamen in foro conſcientiæ, de quo dicto facit feſtum Dominus Abbas, in capitulo primo in fine de reſtitutione in integrum, dicẽs, quod valet in omni actu in quo eſt prætermiſſa ſolemnitas iuris poſitiui, vt in foro animæ non teneatur quis ſibi de hoc facere cõſciẽtiam, ex quo non interuenit aliqua deceptio, & affuit conſenſus valentium actum explicare de iure naturali. Et idẽ de electo repetit Innocentius, in capite quinto celebrat. de clericorũ excommunicatione, & ſequitur Dominicus in capite primo, in fine de ſponſal. libro ſexto, per illum textum probantem, quod actus poteſt eſſe nullus de iure poſitiuo, ſeu non de iure naturali. Et de electione eleganter notat Petrus de Ancharrano, in regula beneficiũ, in ſeptima quæſtione, de regulis iuris libro ſexto, bene faciunt examinata per ipſum in regula poſſeſſor, in prima quæſtione eodem titulo, & libro, & de hærede ex teſtamento carenti ſolemnitate iuris,*

& ha-

Digitized by Google

& habente conſenſum purum teſtatoris, an ſcilicet teneat in conſcientia, concludit, q́d ſic ceſſante fraude, de quo per Cardinalē in diſputatione incipiē. Bonomē ſi ſtatuto. & id dixit Abbas in capite relatum el primero, de teſtamentis, q́d contractus mulieris factus ſine fraude valet in foro conſcientiæ etiam nō ſeruata forma ſtatuti loquentis de conſenſu propinquorum, et idē Dominus Abbas in capite porrectum, de regularibus, dixit poſt Gloſſam ſecundā, ibi quod profeſſio facta omiſſa forma, quæ traditur in regula, ligat quoad Deum. Hęc Felinus: quam doctrinam intelligit idē Felinus, procedere non generaliter; ſed ſolū in certis caſibus, quos ſpecialiter enumerat, quorum primus eſt, quando canō, vel lex fundatur in præſumptione, vt enim, *quia ſi in foro animæ certū ſit, præſumptionem illam nō eſſe verā, prævalet ibi veritas, etiam quando lex induceret præſumptionem iuris, & de iure ſecundum Ioannem Andream in propoſito in capit. is qui fidem. de ſponſalib. ex cuius verbis hanc doctrinam firmat Abbas ibi, & Petrus de Ancharano, in dicta regula poſſeſſor, verſiculo, adducit ſimile, & Baldus eleganter in capitulo cum quis, verſiculo quæritur an lex poſitiua de iuris & facti ignorantia: hæc idem Felinus.*

Secundum fundamentum ſuper dicta doctrina non ſolum habet locum in conſtitutionib. aliquid ordinantibus, & præcipientibus, ſed etiam in habentibus decretum irritans, quod ex ſuperioribus colligitur, ſed clarius patet ex doctrina Abbatis a *Panormitani. Ait n ſufficere quo ad forū cōſcientię, vt contractus teneat, ſecundū limites iuris naturalis ſeu gentiū, nam de iure naturali, vel gentium ſufficit ſolus cōſenſus. Et hęc opinio mihi placet, et adduco ſingulare dictū Innocentij in capitulo, quia propter, de electione: vbi dicit, quod electus eſt tutus in foro aīa, ſi electio ſua teneat de iure gentiū, licet nō fuerit ſeruata forma a iure poſitiuo, q̃a illa forma eſt introducta propter ſcādala, & deceptiones euitādas, vnde ex quo oīa illa ceſſauerunt, & interuenit verus conſenſus, ſatis eſt tutus quoad Deū, & tenebis ſemper mente iſtud dictum, quia valet in omni actu, in quo eſt p̃termiſſa ſolēnitas iuris poſitiui, vt in foro animę non teneatur quis ſibi de hoc facere conſcientiam, ex quo non interuenit ibi aliqua deceptio, & affuit cōſenſus habentium actum explicare de iure naturali.*

a *Abbas in c. 1. in fi. de reſtit. in integ.*

Hæc Abbas, ex cuius tā generali doctrina ſatis colligitur, pręfatam regulam etiam in decreto irritante habere locum, quod patet ex c. *quia propter*, ibi allegato de electione, vbi non obſtante, q́d electio irritatur non ſeruata forma ibi deſcripta, ait ipſe Abbas, eam deciſionem non procedere in foro conſcientiæ, & valere electionem, ſi in ea interueniāt ea, quæ de iure naturali requiruntur.

Quod inſuper probatur; nam Pius quintus in extrauagante, *cum onus Apoſtolicæ ſolicitudinis*, irritat contractum cenſus redimibilis, ſi nō fuerit initus cum numerata pecunia in ipſo contractu, corā notario & teſtibus, vt patet ex eius verbis ibi, *Rurſum niſi verè in pecunia numerata, præſentib. teſtib. & notario, & in actu celebrationis inſtrumenti non autem prius receptum integro iuſtoq. pretio.* Quibus rigoroſis verbis non obſtantibus, tenet Nauarrus, b explicans præfatam extrauagantem. *Quod ſi vendens cenſum debebat emptori centū ante propter aliquas cauſas recepta, & poſtea recipit illa centū in parte pretij emens tuto in foro conſcientię poteſt recipere fructum ita conſtitutū abſoluū, quia lex fundata in præſumptione non habet locū in foro cōſcientiæ, quando veritas eſt in cōtrarium, capitulo is qui, capitulo, tua de ſponſali. & hic rigor ſoluendi totum pretiū in conſtitutione cenſus in pecunia numerata videtur inductus ad præcludēdū viā malis dolis, et cautelis quib. ementes male ſoluebant pretiū in pannis, et alijs mercib. antea, vel tūc traditis, vel in pecunia numerata ad eludendū, vel in alios fines varios, & malos, & ita non videtur includere quoad forum conſcientiæ illos, qui bona fide vtilius, vel ęque vtiliter emācipauerunt ſolutionem totius, vel partis cenſus, ac ſi in ipſa conſtitutione ſoluerentur.*

b *Nau. in commun. de vſuris. n. 88. iuxta fin.*

Hæc Nauarrus. Deinde probatur, nam lex c pręcipit, quod teſtamentum non fiat, ſine certo numero teſtium, & quod alias ſit irritum, & nullū. Qua lege non obſtante opinio eſt receptiſſima, quod teſtamenta, quæ fiunt ſine hac ſolēnitate, ſunt valida in foro conſcientiæ, licet in foro exteriori nulla iudicentur, & ita tenent quam plurimi Theologi, & vtriuſq. iuris Doctores allegati a Couarruuias, d & Soto. Cuius opinionis pręcipuum fundamētū eſt, quod lex quę pręſumptionem pręſe fert in animæ iudicio locum ſibi non vendicat, quia in eo cōſtat veritas, & ceſſat præſumptio, & ſolemnitas iuris ciuilis in teſtamentis ideo requiritur, vt euitentur falſitates, quæ in eis committi ſolebant, vt dicitur in iure, e ſed ſi conſtat abſque aliqua ſuſpicione voluntas teſtatoris, ceſſat hæc præſumptio, igitur in conſcientia valent teſtamenta facta ſine ſolemnitate iuris, dummodo conſtet de voluntate teſtatoris: hoc fundamentum latius probabitur infra in concluſione ſecunda, & in reſponſione ad argumenta.

c *L. hac conſultiſſima. C. de teſtam. inſtitu. eod. tit. §. vlt.*

d *Cou. in ca. cū eſſes. de teſta. n. 4. & 5. Soto lib. 4. de iuſt. q. 5. a. 3.*

e *L. fin. C. de fideicom. §. 1. inſti. de teſt.*

Tertium fundamentum eſt, quod conſtitutio Sixti Quinti ſuper receptione nouitiorum eſt lex fundata in præſumptione, vt patet ex eius literæ cōtextu, ibi, *ceterum, quoniam ſe vitia ingerunt, & ſeſe virtutes mentiuntur, ac multi decoctores poſt dilapidatam rem familiarē & contractam ingentē vim æris alieni, aut interuerſam alienam pecuniam eorū fidei creditā, aut ratiocinia effugiunt, alij poſt furta, latrocinia, rapinas, homicidia, aliave facinora patrata, et banniti, ac damnati, ſeu qui meritas pro ſuis delictis pęnas metuunt non pia intentione, ſed ad euitandum legum, & iudiciorum ſeueritatem, quia tuto in ſeculo viuere non poſſunt. Tunc demum quærunt a religione auxilium, quando aliunde illud non ſperāt, vnde ſub habitu, & nomine religioſorum animū religioni inimicum, & inueterata vitia retinent, neq. alios, qui ſancta vocatione vocati ſunt, patiuntur tranquille diuinis obſequijs intereſſe in grauē Dei offenſā religionis opprobrium, & ſcandalum plurimorū, vt his quoq. ſubterfugij, & impunitatis ſpes omnis tollatur, authoritate Apoſtolica, & tenore præſentium, etiam perpetuo ſtatuimus, et ordinamus iuuenes, aut viros adultos maiores ſexdecim annorū non aliter in aliquam religionem recipi poſſe, neque debere, niſi prius de eorum parentibus, patria, deque ante acta vita, & moribus diligenter inquiratur, &c.*

Ex quibus verbis colligitur ipſam fundari in pręſumptione, vt patet ex ea, ibi, *non pia intentione ſed ad euitandam legum, & iudiciorū ſeueritatē, quia tuti in ſeculo viuere non poſſunt*, & ex ea ibi, *adultes maiores ſexdecim annorum*, in quib. verbis innuitur ideo adultos ſexdecim annorum, & minores in præfata conſtitutione non eſſe comprehenſos, quia in eis ceſſat præſumptio ipſius; non enim præſumuntur ipſi in tali ætate decoctores fuiſſe rei alienæ, & ratiocinijs reddendis eſſe obnoxios, & delicta digna ſupplicio apud tribunalia commiſiſſe.

Probatur inſuper, quia ea conſtitutio Sixti Quinti in eo, quod determinat, quod qui commiſerunt aliquod delictum in ſeculo, quod per viam denunciationis, inquiſitionis, aut accuſationis eſt deductum in iudicium, non poſſunt in religionib. profiteri, quia præſumuntur ad religionē fugere, vt ri-

Digitized by Google

nuntiam, hoc priuilegio condecorare, eccleſia. n. q̃ tu. ncat de exterioribus obſeruantiis, iudicat Carthuſienſium eſſe arctiorem, cũ ſit ſtrictior in prædictis, licet in aliis ſit laxior, & per conſequens ad illam licitum eſſe tranſitum, prout annotarunt Angelus *a* & Florentinus, quamuis Sylueſter oppoſitum dicit, ſed non ſatis bene, prout aduertit *b* Corduba ſuper regulam fratrum minorum.

a Ang. ti. reli. § 34. Floren. 3. p. ti. 16. c. 1. § 2. Syl. ti. relig. 4. q. 6.
b Cord. ſu. reg. c. 2. q. 17.

Nec obſtat, quod adducitur ex regula B. Patris noſt. Franciſci, ad cuius derogationem ſpecialis ipſius mentio fieri debuit, & non ſufficit generalis reuocationam, vt conſtat ex prædicta extrauagante, ſatis ſpecialis fuit ibi fact. non obſtantia ad prædicti, præcepti fratrum minorum diſpenſationem, vt paret ex eius verbis ibi. *Licentiis & indultis, necnon conſtitutionibus Apoſtolicis, & mendicantium ordinum prædictorum, etiamſi de his ſpecialis, et expreſſa mentio, & de verbo ad verbũ in noſtris literis habẽda foret, et aliis cõtrariis quibuſcũq. &c.* Per q̃ verba ibi, *etiamſi de his ſpecialis*, ſatis videtur à Martino V. in dicto præcepto diſpenſatum.

ARTICVLVS XIX.

Vtrum ſit licitus tranſitus à Carthuſienſi ad minores.

RESpondeo dicendo, quod conſtitutio eſt expreſſa Martini Quinti, de qua in ſuperiori articulo egimus, quæ probat minoritas, & alios omnes religioſos mendicantes poſſe tranſire ad Carthuſianos, quod aũt Carthuſianus poſſit tranſire ad minores, vel alios mendicantes, ait *c* Nau. ſe non meminiſſe legere textum, qui hoc in ſpecie declaret, quamuis Sylu. *d* referat iuiſſe determinatũ Pariſiis poſſe Carthuſianum tranſire ad Prędicatores regulam ſuam ad vnguem ſeruantes: concludit tamen idem Nau. q̃ ſi bonus zelus, & aliqua bona cauſa melius ſeruiendi Deo interuenerit, & ſine ſcandalo & infamia prioris religionis poſſet tranſire ad poſteriorem, & non timeretur lis ſuper huiuſmodi tranſitu inter præfatas religiones, poſſet licitè quoad forum conſcientiæ talis tranſitus fieri, q̃ ego intelligo eſſe verum propter pręſumptam licẽtiam prælati ipſius Carthuſiani, quę ſignificatur per verba Nauarri ſupra appoſita, nam ſi inuito pręlato talis tranſitio fieret, ſcandalum prioris religionis adeſſet, & lis inter præfatas religiones timeretur. Quod confirmatur, nam *e* iure communi religioſus tantum voluntate non poteſt tranſire ad aliam religionem, etiam ſtrictiorem, ſed eſt neceſſarium, quod a ſuo prælato ſuperiori licentia petatur, licet non obtineatur, vt poſt alios tradit *f* Rebus, qui poſt Socinum, & alios tradit, quod monachus iſte, qui vult tranſire ad aliam religionẽ, debet eam prius inuenire, antequam licẽtiam petat. Vnde ſi non vult, aut neſcit, velitne recipi in alia religione, non poteſt licentiam petere ad illam, prius enim de voluntate alterius conſtare debet.

c Na. 13. conſi. ti. de reg. conſil. 68. in 1. impr.
d Syl. v. relig. 4. q. 6.
e c. licet de reg. gl. in c. cũ ſing. ver. can. de pb. lib. 6.
f Reb. in prax. benef. ti. tranſl. monach. n. 5. & nu. 14.

ARTICVLVS XX.

Vtrum monachus Caſinenſis non petita licentia à ſuis ſuperioribus poſſit tuta conſcientia tranſire ad Carthuſianos.

RESpondeo dicendo, quod prout refert Nauarrus, *g Eugenius IV. conceſſit præfato ordini prohibendo fratribus eiuſdem, ne abſtrahantur a ſua religione, nec ſponte venientes recipiantur, ẽt occaſione arctioris vitæ, ordinis & religionis, abſq. conſenſu capituli generalis ſeu præſidentis, ſeu maioris partis. viſitatorum dictę congregationis ẽt authoritate Apoſtolicarũ literarum, in quib. de huiuſmodi perſona, ac religione mẽtio facta nõ fuerit ſub pœna excõmunicationis ipſo facto incurrenda qui facta eis notitia de huiuſmodi priuilegio monachũ dictæ congregationis intra triduum non relaxauerint, vel a ſe abiecerint.* Quod priuilegium, ait Nau. non reuocari per Conc. Tri. ſed limitari per quãdã *h* Inno. III. decretalem, per quam ſtatuitur, q̃ non obſtante tali priuilegio, & huiuſmodi aliis poſſit regularis tranſire ad arctiorẽ regulã petita licẽtia, licet non obtenta.

g Na. li. 3. cõſi. ti. de reg. conſil. 99. in 2. impr.
h c. licet de reg.

Sed attẽta alia eiuſdẽ *Eugenij Quarti conceſſione facta congregationi S. Benedicti Hiſpaniæ, anno Domini milleſimo quadringenteſimo quadrageſimo ſexto, quæ a Celeſtino V. ſuæ congregationis fuit ẽt facta dicendum eſt, non ſufficere petere licentiam, ſed neceſſariũ eſſe, vt obtineatur, illi. n. Sũmi Põtifices, pro maiori, & ampliori harũ congregationum quiete, ac ſoliditate prohibuerunt, cuiq ex monachis conuerſis, & perſonis religioſis monaſteriorũ earundem, ne ſub excommunicationis ipſo facto incurrenda pœna ſine generalis reformatoris, vel ẽt Abbatis, & conuẽtus, cuius tunc religioſus fuerit, petita, & ẽt obtenta licẽtia a monaſterio exire poſſit, ẽt ſi ad quemcumq. aliũ ordinem, vel locum ſeu quodcunq. aliud monaſteriũ eius, vel alterius cuiuſcunque ordinis tranſire velit, quam eandem excommunicationem, incurrere voluit Abbates, priores, religioſos, & ſuperiores, dictum tranſeuntem recipientes, ſi poſtquam per aliq. s congregationis monachos, requiſiti intra triduum ad proprium monaſterium a quo exierat, ſine difficultate non remiſerint cum effectu a qua tam recipientes, quam tranſeuntes, niſi ad ſuum monaſterium redierint, præter quam in mortis articulo abſolui nequeãt.* Ita refertur in cõpendio *i* ordinis Ciſtercienſis, per quod priuilegium Collector in dicto compendio ait, itaq ad nullum alium Carthuſienſium ordinẽ, niſi petita, & obtẽta licentia ſupradicta noſtris monachis tranſire licet, quod ipſis Pius II. ẽt cõceſſit dicens, quod virtute literarum Apoſtolicarum, niſi in eiſdẽ de monaſterio, & ordine, & dicta conceſſione ſpecialis & expreſſa mentio habeatur, cũ decreto irritante, quidquid ſecus fuerit attẽtatum, minimè poſſit fieri aliqua monachi trãſlatio, quinimmo ait, q̃ concordia inter Ciſtercienſes, & Carthuſiẽſes facta eſt, qđ nullus monachus ordinũ ſuorũ de vno ad aliũ ſine licẽtia tranſire poſſit, & in quodam libro *k* priuilegiorum S. Benedicti congregationis impreſſo Romę in Typographia Titi & Pauli de Dianis, anno Domini milleſimo quingenteſimo octuageſimo nono, habetur quædam illuſtriſſimorum Cardinalium declaratio, quę ita ſe habet, *Illuſtriſſimi Cardinales definierũt, quod trãſitus ad parem, vel arctiorem religionem non fiat, niſi cauſa cognita tranſeuntis, & vitæ ac morum ratione idque ex approbatione capituli generalis.*

i Comp. Ciſt. ti. ſug. 5. 1. & 2.
k lib. fol. 145.

Ex quibus infertur monachos Caſinenſes, non poſſe tuta conſcientia tranſire ad Carthuſianos, niſi licentiam a ſuis prælatis iuxta præfata priuilegia prius obtineant.

ARTICVLVS XXI.

Vtrum in extrauaganti Martini Quinti prohibeatur tranſitus ab vno ordine mendicantium ad alium mendicantium.

RESpondeo dicendo, quod non, vt aperte conſtat ex ea, quatenus prohibet ſolum tranſitũ ab ordi-

Digitized by Google

ordinibus mendicantibus ad ordines monaſticos non mendicantes, atque ideo iuſta exigente cauſa prælati ſuperiores mendicantium poſſunt diſpenſare cum ſuis ſubditis, vt ad alium ordinem mendicantium ſe transferant; ratio eſt, quia nullibi legitur prohibitio arcens prælatos, vt non poſſint diſpēſare in hoc caſu, niſi quando quis religioſus de ordine minorum de obſeruantia vellet tranſire ad ordinem minimorū Sancti Franciſci de Paula, nam in tali tranſitu ſolus Papa poteſt licentiam præſtare, vt cauit Iulius Secundus, & habetur in ordinis ſupplemento, *a* & aduertit Capuccinus, *b* qd̄ Pius V. anno Domini milleſimo quingenteſimo ſexageſimo ſexto, prohibuit ſub indignationis ſuæ pęnæ, vt nullus ex fratrib. Capuccinis ad ordinem S. Frāciſci de Paula, nec econuerſo vllo vnquam tempore ex quacunq; ēt iuſtiſſima cauſa, etiam de licētia ſuorum ſuperiorum ſe transferre poſſit, quę bulla, ait idem author, quod apud eoſdem Capuccinos ē authentica, & à Gregorio Tertio decimo approbata, & ponitur a Pataſello, *c* & ait inſuper, qd̄ anno Domini milleſimo quingēteſimo nonageſimo primo, vigeſima ſeptima die Maij. à ſacra regularium congregatione authoritate conceſſa à Gregorio Quarto decimo, fuit decretum poſt pręfatā Pij V. conſtitutionem, vt tranſeuntes, & illos recipientes incurrant pœnam priuationis officiorum, & vocis actiuæ, & paſſiuæ in perpetuum ipſo facto, quę declaratio, ait Capucinus, quod apud eoſdem Capuccinos eſt authentica, deniq. exceptis his pręlatis ordinū mendicantium poſſunt iuſta cauſa licentiare ſuos fratres, vt ad alios ordines mendicantes ſe transferre valeant, & ratio eſt, quia omnia poſſūt prælati ſuperiores, in quibus non ſunt prohibiti, & hoc illis iure communi non prohibetur, immo ēt poſſunt diſpenſare cum ſuis ſubditis, vt ad laxiorē religionem tranſeant, vt ita poſt Hoſt. & alios defendit *d* Nauar.

a Sup. f. 12. cōc. 48.
b Capuc. in add. ad compen. tit. recipere.
c Para. in colle. prim. f. 116.
d Na. in c. Sta. nu. 4.

Nec obſtat decretum *e* Concilij Tridentini, in quo dicitur, quod nullus regularis cuiuſcunq. facultatis vigore transferatur ad laxiorem religionē non enim tollit Cōcilium tranſitum vnius religionis ac aliam laxiorem factum pręmiſſa cauſæ cognitione ab aliquibus pręlatis, prout explicat *f* Nauar. vnde ſine cauſæ cognitione id efficere minime poſſunt dicti pręlati, etiam generalis, prout tenet *g* Nauarrus. Dixi iure communi, nam ſecundum priuilegia fortaſſe aliud eſſet dicendum, prout infra articulo ſequenti dicetur.

e ſeſ. 25. de reg. c. 19.
f Na. li. 3. Cōc. ti. de reg. coſ 56
g Na. vbi ſu. li. 3. conſi. titul. de reg. conſi. 63.

ARTICVLVS XXII.

An Capuccini diſcalciati ordinis minorum poſſint recipere fratres eiuſdem ordinis de obſeruantia.

RESpondeo dicendo, quod per conſtitutionem Pauli Tertij, datam anno Domini milleſimo quingenteſimo trigeſimo ſeptimo, fuit fratrib. Capuccinis prohibitum recipere fratres minores de obſeruantia, ſine licentia in ſcriptis eorū Prouincialium miniſtrorum. & licet poſt talem prohibitionem conceſſerit dictus Pontifex, vt poſſint eos Capuccini recipere per aliam tamen conſtitutionē eiuſdem Summi Pontificis, datam anno Domini milleſimo quingenteſimo quadrageſimo primo fuit talis licētia reuocata, confirmando pręd ictam primam prohibitionem ſub pęna excommunicationis, & inhabilitationis ad quęuis officia & legitimos actus. Et Iulius Tertius in conſtitutione ſua data anno Domini milleſimo quingēteſimo quinquageſimo, innouando primā dictam Pauli Tertij prohibitionem declarauit, talem receptionem, ſeu profeſſionem ſine dicta licentia miniſtrorum in ſcriptis eſſe nullam, & Capuccinos recipientes ſupradictas cenſuras incurrere: & id ipſum poſtea confirmauit Sixtus Quintus, anno Domini milleſimo quingenteſimo octuageſimo ſexto, quę omnes Bullę ad miniſtrorum de obſeruantia inſtantiā fuerunt impetratæ, in quibus tamen Bullis aduertit *h* Capuccinus, quod excommunicationis latæ ſentētię abſolutio reſeruata nō reperitur, poſſunt tamē Capuccini ipſos diſcalciatos ſeu reformatos fratrū minorum Hiſpaniarum, volentes tranſire eos recipere, dummodo licentiam in ſcriptis ab eorum miniſtris prouincialibus obtineant. Et per dictam Sixti V. conſtitutionem, non ſufficit licentia cuſtodis, prout Gregorius Decimus tertius ordinauerat quibuſdam diſcalciatis, poſſe recipere fratres de obſeruantia anno Domini milleſimo quingenteſimo octuageſimo octauo. Aduertendum autē, vt multa omittam, quod vnico verbo (vt ita dicam) plurima circa hanc materiam comprehendere volo, dicendo, quod quāuis de qualibet religione poſſet quis, quantum eſt ex iure diuino & humano communi, tranſire ad aliam religionem ſtrictiorem, & in ea recipi, tamen, quia per apoſtolica indulta aliter rationabiliter ordinatur, & prohibetur, ſcilicet, propter pacem inter religioſos, vel propter cauendam iniuriam, vel confuſionem vitandam, ideo non licet etiam in foro Dei, niſi ſecundum talia indulta exire vel recipere, & quia circa hoc ſunt multa priuilegia, quoad omnes ordines mendicantes, ne inuicem recipiant tranſeuntes ſub grauibus cenſuris ideo illis in hoc ſtandum eſt, & ſecundum eorum formam, & ſecundum talia priuilegia (quæ ſalua debent manere) debent intelligi & moderari omnia, quæ a Summiſtis circa hoc tractantur pręſertim a Syluestro, *i* & à nobis in ſuperiorib. latè dicta ſunt, & ſecundum dicta priuilegia debet iudicari, quis pręlatus debeat & poſſit licentiam talis tranſitus concedere: nam, vt conſtat ex priuilegijs allegatis in articulo 20. huius quęſtionis, Abbates cōuentuales, cum ſuis conuentib. poſſunt in eorum conuentibus habitantib. prædictam licentiam cōcedere, at circa hoc vſus cuiuſcunq. religionis debet attendi: nam priuilegia ſtatuta, & leges poſitiuę moribus vtentium, & conſuetudine approbantium roborantur, & interpretantur.

h Capuc. ad cōpen. men. verb. recipere.
i Sylu. relig. 4.

ARTICVLVS XXIII.

Quam diligentiam facere teneatur religioſus, qui habet facultatem tranſeundi ad aliquem ordinem mendicantium, ſi non inuenerit mendicantes, qui eum recipere velint.

RESpondeo dicendo, quod non ſolum tenetur requirere quatuor ordines mendicantes approbatos iure *k* antiquo iure cōmuni, ſed ēt alios iure nouiori, prout eſt ordo minimorum S. Franciſci de Paula: & ſeruorum B. Mariæ, & Societatis Ieſu, de quib. in primo tomo diximus, verba. n. illa, ſi non inuenerint mendicantes non verificantur, niſi omnib. requiſitis, & nullis volentibus eos recipere argumento cuiuſdam *l* gloſſę, & tenentur facere requiſitionem bona fide, & iuſto deſiderio inueniendi aliqua monaſteria, in quibus recipiantur, non enim ſufficit petere verbo tātū, ſed verbis realiter

k c. ſi. de relig. domib. c. 1. eo. t. lib. 6.
l gl. in c cū dile. de conſue.

Digitized by Google

omnis monachus tranſlatos ad aliam relig onem, ſi eam profeſſus fuit, vt ſupponitur, per profeſſionẽ fit filius ſecundi monaſterij, & ſecundum tempus profeſſionis in ipſa debet in ea locum, & ſedem habere, argumento eorum, quæ in iure notantur, vt ipſemet Nauarrus *a* in alio conſilio defendit.

a l. 1. ff de albo. ſcrib. c. 1. & c. ſtatui. de maio. & obed.

Nec obſtant in contrarium adducta, monachus enim per renunciationem Abbatiæ non perdit ius monachatus, & filiationis, quam per profeſſionem eſt adeptus in ſecundo monaſterio, & remanebit ſubiectus non Epiſcopo, ſed ipſius religionis prælato: nec ſimile de Epiſcopo admitti poteſt, nam renunciatione Epiſcopatus, cum Epiſcopus fuerit conſecratus, & ab obedientia prælati regularis liberatus, non reincidit in ipſius prælati ſubiectionẽ, & obedientiam, cum, licet renunciet, remaneat in perfectiori, & altiori ſtatu collocatus.

ARTICVLVS XXVII.

Vtrum tranſiens ad aliam religionem poſſit ſecum deferre omnia, quæ detulit in religionem ſuam, vel ſaltem aliqua ſcripta, quæ ipſe tanquam prædicator indies ſibi ſcripſit.

Reſpondeo dicendo, quod vt hæc quæſtio clarius pateſiat, nõ ea breuitate reſoluenda eſt, qua Nauarrus *b* in eius reſolutione eſt vſus, & duo dubia ſunt conſtituenda. Primum, quoad bonorum proprietatem, ſecundum quoad vſumfructum, & cum de proprietate ambigitur, an ſcilicet, primo monaſterio in ſecundum deferatur, duo caſus ſunt diſtinguuntur, primus caſus eſt, quando iſte religioſus ſine iuſta cauſa, & ſine authoritate prælati tranſit ad aliam religionem, in hoc enim caſu bona eius iam monaſterio acquiſita non transferuntur in ſecundum monaſterium, ita docuit *c* Ioannes Andreas, quem ſequuntur Hoſtienſis & Francus, & dicit communiter receptũ Socinus, & probatur in quadã *d* decretali; & ratio ea eſt, quia iſte religioſus non poteſt eſſe in ſecundo monaſterio, & neceſſariò ad primũ reuerti debet. Secundus caſus eſt, quando iuſtis de cauſis, & cum licentia ſui prælati iſte religioſus tranſit ad aliam religionem, in hoc enim caſu adhuc ſentiunt *e* Calderinus, & Socinus idem fore dicendum, quod ſequitur Menochius, ea ratione motus, quia bona ecclesiaſtica ſine ſolemnitate alienari non poſſunt: ceterum hæc ipſa ratio non multum videtur vrgere, quandoquidem bona hæc cenſentur quæſita monaſterio in conſequentiam perſonæ, vt ſcribunt Bartolus *f* & Decius, & per conſequens debent ſequi ipſum religioſum iuſte tranſeuntem; quod conſirmatur, nam bona dicuntur quæſita monaſterio ſub conditione quadam, nempe donec in eo ſit religioſus, argumento quarundam *g* decretaliũ, in ſpecie ita ſentit gloſſa, & reſpondet Ancharanus, & cũ eo Decius, quos ſequitur Calderinus, & quamquã Ancharanus, & Decius loquantur de ingreſſo, qui ante legitimam ætatem profeſſus eſt, & reuertitur ad ſeculum, attamẽ idem eſt opinandum in eo, qui profeſſione facta tranſit iuſte de vno monaſterio in aliud, cum in vtroque caſu iuſte quis egrediatur: at ego hac ratione huic opinioni minimè acquieſco, licet enim egreſſus in vtroque caſu ſit licitus, diuerſimode tamen ſe habent; quidam enim eſt egreſſus religioſi non legitimè profeſſi, cuius bona non fuerunt quæſita monaſterio, cum ſolum per legitimam profeſſionem ipſi monaſterio adquiratur, & ita ni mirum ſi remaneant apud dictũ monaſterium primũ, cui fuerunt legitimè adquiſita, & hãc opinionem, vt iuridicam amplectitur *h* Nauarrus dicens, quod dictus religioſus nihil ad aliã religionem poteſt tranſportare eorum, quæ in prima religione, ſiue per induſtriam ſuam, ſiue per donationem, ſiue alio quocunque modo, ab illo fuerunt quęſita, adeo, quod neque ſcripta ab eo laborata poteſt ſecum conferre, niſi talia inutilia ſint primæ religioni; & fundamentum ipſius eſt, quia beneficia principum, canonum, & legum intelligendã ſunt abſque præiudicio tertij non expreſſo in beneficio, prout in iure *i* probatur, & licet ius cõcedat, vt iuſtis ex cauſis quis ad religionẽ ſtrictiorem ſe conferat, illa tamen tranſlatio debet fieri ſine prioris religionis præiudicio, & hanc opinionem ſatis innuit Abbas *k* Panurmitanus.

b Nauar. lib. 3. conſ. tit. de reg. conſ. 56. & in c. ſtatu. nu. 24.

c Andr. in cap. quod à te de cle. coniug. & ibi. Hoſt. & Fräc. Soc. ſen. cõſ 92. num. 14. & 18. lib. 4.

d d. c. quod à te.

e Cald. conſ. 29. col. 2. tit. de reg. Soc. vbi ſupra nu. 15. Menoc. lib. 2. de arbit. cent. 9. ca. 456. nu. 11.

f Bart. in auth. ſi qua mulier. col. penul. & in auth. Graci. vbi Dec. nu. 7. C. de ſacroſ. eccleſ.

g c. ſuper eo. & ſign. de reg. gl. vlt. in d. c. quod à te. Anchar. conſil. 69. nu. 8. Dec. in auth. Graci in 4. C. de ſacroſ. eccleſ. Cald. conſ. 27. tit. de reg.

h Nauar. dicto conſ. 46.

i c. ſup. de offic. de leg.

K Abbas in d. cap. quod à te. iuxta fi.

Secundum dubium eſt, quando ſolum agitur de vſufructu bonorum, pro cuius reſolutione ſunt aliqui caſus diſtinguendi, primus eſt, quando iuſtis de cauſis, & cum licentia ſui prælati religioſus tranſit à monaſterio, in quo habet filiationem ad aliud eiuſdem ordinis monaſterium; tunc dubium non eſt, quin vſusfructus ſit ſecundi monaſterij, ita in ſpecie ſcripſerunt *l* Butrius, & Calderinus, & alij commemorati à Socino Iuniore, ea ratione moti, ne ſcilicet ipſum monaſterium oneretur.

l Butr. conſ. 75. nu. 3. Cald. cõſ. 23. col. 1. tit. de reg. Soc. conſil. 92. nu. 55. li. 4.

Secundus caſus eſt, quando iuſtis de cauſis & cum licentia ſui prælati tranſit ad aliam religionẽ, in hoc enim caſu idem videtur affirmandum, cum enim licentia tranſeundi ad ſtrictiorem religiorẽ, ſit ipſi à iure *m* conceſſa, vt ſpiritus libertati conſulatur, videtur, quod ſecum poſſit ferre vſum prędictorum bonorum, ſi enim ipſum deferre ſecum non poſſet, non ita libertati ſpirituum à iure eſſet conſultum, cum ratione ipſius vſus prohibiti deferri ſecum quis ad transferendum ſe ad arctiorẽ, & ſtrictiorem religionem retraheretur, & retraheretur etiam à tranſlatione ad religionem, in qua ſecundum conditionem ſuæ perſonæ iudicantibus ita prælatis ſecurius viuet.

m c. licet de reg.

Tertius caſus eſt, quando ſine iuſta cauſa & ſine licentia prælati tranſiuit ad aliud monaſteriũ eiuſdem, vel alterius ordinis, in hoc enim caſu vſusfructus etiam remanet apud ipſum monaſterium & ratio eſt, quia iſte religioſus, non poteſt eſſe in ſecũdo monaſterio, ſed ad primum reuerti debet, & etiamſi non reuertatur, apud primum monaſterium debet remanere, cum ſecundum monaſterium ſua culpa, & facto eo onere voluerit ſe grauare, debuit enim ingredientem illum non acceptare; quare ſibi accipienti, & recipienti debet imputari, ſi quidẽ ſponte in neceſſitatem alendi illud ſe conieciit, argumento eorum, quæ in iure *n* notantur.

n l. ſi fideiuſſor, §. ſi neceſſaria, ff. qui ſatiſd. cogan.

Quartus & vltimus caſus eſt, quando religioſus ob ſua demerita translatus fuit in aliud monaſterium ſui, vel alterius ordinis; aut quia ſua ſeditione, aut maledictis inter religioſos aliquas contentiones, & diſcordias excitabat; aut quia delictum tranſlatione, & deſtructione dignum commiſerat; hoc enim caſu ſancitum fuit in quodam *o* canone tantum ex fructibus bonorum ipſius tranſlati eſſe concedendum ſecundo monaſterio, quantum ſufficere poterit pro victu ipſius religioſi, ne ibi monaſterio ſit onerosus, vt tenuerunt *p* Ioannes Andreas, Hoſtienſis, & reliqui; quantitas autem aſſignanda, cum à iure non determinetur, arbitrio boni viri relinquenda eſt, prout docuit *q* Ancharanus, quem ſequitur Menochius.

o c. de lapſi. 16. q. 6.

p And. et Hoſt. i d. c. quod à te.

q Anch. in c. ſi quis habuerit. 17. q. 1. Menoc. li. 2. de arb. cẽt. 5. caſu 456. nu. 20.

ARTICVLVS XXVIII.

Vtrum translatus ex ordine mendicantium ad aliũ ordinem non mendicantium poſſit in ipſo ordine, ad quem eſt translatus, habere beneficium regulare, & aliud officium dicti ordinis.

a *Clc. 2. de reg.*

RESpondeo dicendo, quod in quadam *a* clementina ſic definitur, vt profeſſores cuiuſcunque paupertatis ordinis eo libentius, in qua vocati ſunt vocatione, perſiſtere tranſeuntes, quæ ad non mendicantium ordinem in eodẽ conuerſari, quietius ſtudeant, quo in ipſis diſcordiarũ, & ſchiſmatum productiua ambitio reprimatur, ſacro Concilio approbante, ſtatuimus, mendicantes quoslibet, qui ad non mendicantium ordinem etiã authoritate apoſtolica tranſierint in poſterũ, quive hactenus tranſierunt, quamuis nunc prioratus administrationes, vel officia, aut curam animarum, vel regimen quodcunque obtineant, inibi vocem, aut locum in capitulo, non habere, etiam ſi hoc ſibi ab alijs liberè concedatur: ad prioratus quoque administrationes, aut quæcunque in antea non aſſumi officia, etiam tanquam vicarios ſeu miniſtros, ſeu locum aliorum tenentes, quodque animarum curam & regimen, nec pro ſe poſſint, nec pro alijs exercere; quidquid autem in contrarium attentatũ fuerit, ſit irritum ipſo iure quouis priuilegio non obſtante. Hæc clementina.

Et nota, quod hoc perquam neceſſarium fuit, ne mendicantes transferantur in non mẽdicantes, triſtè enim vitam viuent, videntes ſe priuatos voce actiua & paſſina, & habilitate habendi vlla ordinis officia, & beneficia etiam fungendi officio, vel munere aliquo œconomi, Caſtaldi, Portarij, Celarij, immo & prædicatores, & cuiuſcunque vicariatus, iuxta gloſſam ſuper dictam clementinam communiter receptam; retraherentur, enim ab illa translatione videntes ſe his priuatos, & alij iuniores, & fortè ignorantiores & minus mente cõpoſitos beneficiarios, vel alijs officijs fungentes, & ſibi quaſi dominantes, cuius rei æqua nimis patientia nõ eſt omnium, ſed paucorũ, quos Iupiter æquus amat, & ardens euexit ad ætera virtus, circa quã clementinam eſt etiam notandum, quod non incurrunt in eius pœnas fratres aliorum ordinum non mendicantium tranſeuntes ad alios ordines laxiores, vt ex dicta clementina patet, & notat *b* Imola communiter receptus & tenet Nauarrus. Ex quo infertur, quod translatus ab ordine de Mercede, in ordinem non mendicantem, non incidit in dictas pœnas cum ordo de Mercede inter mendicantes minimè computetur, ita *c* Nauarrus.

b *Imol. in d. clẽ. 1. Nauar. li. 3. conſ tit. de reg. conſil. 57. in 1. impreſ.*
c *Nau. vbi ſup. conſ. 63.*

ARTICVLVS XXIX.

Vtrum religioſus translatus ad aliam religionem debeat ſedere in capitulo iuxta tempus, in quo emiſit profeſſionem in primo monaſterio, à quo fuit translatus, vel à quo fuit profeſſus in ſecundo.

RESpondeo dicendo, quod debet ſedere ſecundum tempus, in quo fuit profeſſus in ſecunda religione cum eo tempore incipiat eſſe regularis illius religionis, & ſecundum illud tempus debet habere vocem & locum in ipſa, argumento eorum, quę Doctores communiter notant in quadam *d* lege, quod verum eſt in eo, qui trãsfertur, vt ſit in eo ſubditus, & filius, ſi autem eſt translatus, vt ſit pręlatus & renunciet prælationem, ſedebit in primo loco poſt prælatum in memoriam honoris, quem geſſit, niſi concurrant alij, qui maiorem honorem geſſerunt argumentis eorum, quæ in dicta lege notantur, ita in terminis reſpondet *e* Nauarrus.

d *l. 1. ff. de Albo ſcriben.*
e *Nau. li. 3. cõſ. tit. de regul. conſ. 60.*

Ex quibus infertur, quod illi, qui fuerint prælati in aliquo conuentu, finita prælatione non debent ſedere per ſuam antiquitatem inter alios fratres, ſed iuxta locum, vbi ſedet prælatus; quod rectiſſime fuit ordinatum in noſtra alma prouincia S. Iacobi regularis obſeruantiæ, quod in omnibus religionibus obſeruari conſentaneum eſt.

ARTICVLVS XXX.

Vtrum translatus de vna prouincia in aliam eiuſdem religionis debeat ſedere in capitulo ad ſuam vocem dandam à tempore, in quo fuit in ſecunda incorporatus.

REſpondeo dicendo, quod poſtquam eſt incorporatus in ſecunda, debet in ea ſedere ſecundũ tẽpus, in quo fuit primò profeſſus; non enim trãſfertur, vt profiteatur, ſed vt profeſſus, & filius eiuſdem religionis in ſecunda prouincia, vt filius incorporetur, & filiatio illa antiqua alterius prouinciæ virtute incorporationis, fiat filiatio ſecundæ prouinciæ, & per conſequens gaudet omnibus, quæ in dicta prouincia filijs & profeſſis communicantur, immo in noſtra ſacra religione quãdo aliquis trãſfertur de vna prouincia in aliam ſtatim, quod recipitur antequam incorporetur, datur ipſi locus ſecundum ſuæ profeſſionis antiquitatem licet antequam incorporetur vocem in capitulo nõ habeat, & hoc iuridice eſt ordinatum, cum proxime eligendus in aliquibus habeatur pro electo, vt in quadã *f* lege definitur, & gaudet aliquibus priuilegijs eorum, quæ cunctis conceduntur, & ſicut ſponſis de futuro aliqua cõceduntur à Doctoribus, quę ſponſis de præſenti indulgentur, cum ſponſalia de futuro ſint quædam præparatoria ad matrimonium de præſenti, ita huiuſmodi receptis aliqua incorporatorum debent communicari, cum eorum receptio ſit quid præambulum, & præparatorium ad incorporationem faciendam.

f *l. pen. ff. de militari teſt.*

QVAESTIO LIII.

De religione quoad religioſos extra clauſtra viuere prætendentes, in ſex articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur ſex.

1 *VTrum poſſit concedi religioſis licẽtia habendi beneficia extra loca ſui ordinis.*
2 *Vtrum monachus monaſterium exire poſſit, vt alicui eccleſiæ ſeculari præſit.*
3 *Vtrum canonicus regularis canonicè obtinens Eccleſiam parochialem teneatur in ea potius reſidere quam in eccleſia regulari.*
4 *Vtrum prælatus regularis laxioris religionis licitè poſſit recipere regularem animo non retinendi eum in clauſtro.*
5 *Vtrum translatus ex ordine ſtrictiori ad laxiorẽ de licentia ſuperioris ſeruiens beneficio curato in loco diſtanti per decem milliaria à monaſterio ſit tutus in conſcientia.*
6 *Vtrũ generales ordinũ poſſint iuſtis cauſis id petẽtib. cõcedere monachis, vt ſint extra monaſteria in habitu clericali decẽti ſub obediẽtia ordinarij.*

AR-

Digitized by Google

ARTICVLVS I.

Vtrum poſſit concedi religioſis licentia habendi beneficia extra loca ſui ordinis,

RESpondeo dicendo, quod fratribus mendicantibus, & alijs religioſis dabatur olim licentia ſtandi extra loca ſui ordinis;& ſi petebatur,etiam concedebatur, quod ſeruire poſſent alicui beneficio ſeculari, vel regulari,cũ cura,vel ſine cura,quodque confeſſiones audire poſſent,& miniſtrare etiam,ſeu tractare eccleſiaſtica ſacramenta, & per breue ſacra pœnitentiaria illa eis concedebat cum clauſula(& de licentia ſuperioris) & decancelabantur verba, videlicet(vel ſine cura,vel regulari) de qua licentia loquitur *a* Staph. & de premiſſo, & de alijs modis ſtandi extra clauſtra,& de diuerſis cauſis,quæ modo verè adducebantur,modo fingebantur, videatur latè per Sarmiento;*b* at licẽtia præmiſſa,& aliæ ſimiles regulariter denegantur; immo authoritate Bullæ Pauli IV.contra omnes fratres,vel monaſticos vagantes apoſtatas,ſeu ficte,ſeu nulliter diſpenſatos maximo cũ rigore procedi præceptum fuit,& ſumma ratione, eo enim res deuenerat, vt infiniti monachi, qui froōtē perfricuerant habitu relicto, honora deiecto, ſeu potius religione, immo ipſo Deo,omnia ſibi impune licere putabant, beneficia ſimplicia ſecularia, beneficia curata,immo & collegiatæ eccleſiæ,& cathedrales,quin & ipſæ prælatorũ curiæ his apoſtatis plenę erant,conquerebantur plures, quorum Bulla Paulina tãgebat præcordia,quod conſtitutio hæc præſentia & præterita cõcerneret,cum tamen lex in futurum tantum nõ de præterito ligare debeat iuxta notata in *c* iure, dolebantque, tam ſtrictiorem ſibi indici,quib.reſponder Quintilianus Mandoſius,*d* dicens conſtitutionem,qua id cauetur,ligare etiam de præterito,præſertim quando per legem generalẽ, vel per viã declarationis promulgatur iuxta cõmunem, de qua per Fel.*e* & Curt Iuniorẽ; Monachus igitur quicũque ſit,ſi in poſterum extra monaſteriũ reperiatur, niſi debitam diſpenſationem oſtendat,ſi ſine habitu monachali incedat, excommunicatus,ſiue apoſtata habebitur,prout ſacri *f* canones definiunt.

a Staph. ſup. ſignat. fol. 194. v. profeſſo ordinem regul.
b Sarm. de brenib nu. 31. vſq; ad nu. 54.
c c. fin. de conſt.
d Mand. de ſignat grat. ti. licent. fo. 101. pag. 2. col. 1. & 2.
e Fel. in d. c. fi. Cur. Iun. conſ. 96. nu. 10.
f c. placuit, vel 2. 16. q. 1. c. 2. ne cler. vel monac. clem. 1. §. quia vero de ſtat. monach.

ARTICVLVS II.

Vtrum monachus monaſterium exire poſſit,vt alicui eccleſiæ ſeculari præſit,

REſpondeo dicendo,quod de parochiali quidẽ eccleſia,id aſt de ea,cui animarũ cura incumbit,ſic definitum eſt:parochiali quidẽ eccleſiæ,quæ ad monachos pleno iure pertinet, poſſe munachũ ſolius Abbatis authoritate,vel Abbatis,& conuentus ſimul præfici,vt poſt Ioannem *g* Andreã reſoluit Syluester;illi verò eccleſiæ, cuius non plenũ ius habent monachi,& multo magis ſi nullum ius habent abſq; Epiſcopi,& Abbatis authoritate monachus præficiendus non eſt,prout ait idem *h* Syluester; denique omnes vno ore conſentire videntur, concedi potius monacho, vt ad curam animarum gerendã, quàm ad alias eccleſias egredi poſſit, hac videlicet ratione,quia nõ niſi vberioris fructus gratia exire ad ſeculum ei permittendum eſt, qui fructus vberior in ſola curatione animarum eniteſcit.

Ex quo nõ certa prorſus deciſio eſt, an collegiatæ eccleſiæ nullam curam habenti animarũ,quàm dicti collegij præfici poſſit;verius tamen opinatur Marcus *i* Antonius Cuccus,vt hoc quoque concedendum ſit eadem ratione, qua probatũ eſt parochiali eccleſiæ præfici poſſe,quod ſecuti ſunt *K* Panormitanus & Syluester, quãuis aliud Cardinali, & Hoſtienſi viſum fuerit: ad alia verò beneficia,& dignitates eccleſiaſticas nullam animarum curam habentes,non poterit abſque Pontificis maximi venia ſpeciali monachus admitti,prout tenet *l* Panormitanus,de quo in primo tomo ſatis diximus.

g Andr. in c. iuſſit. 16. q. 1. Syl. verb. relig. 6. nu. 3.
h Syl. vbi ſup.
i Cuccus lib. 3. maior. inſt. tit. de reg. nu. 115. & 116.
K Pã. in c. quod Dei timore de ſtat. monach. Syl. vbi ſup. §. 6
l Pan. in c ſuper eam, de reg. 1. to. q.

ARTICVLVS III.

Vtrum canonicus regularis canonice obtinens eccleſiam parochialem teneatur in ea potius reſidere,quàm in eccleſia regulari.

REſpondeo dicendo,quod omnis canonicus regularis, vel monachus accipiẽs aliquod beneficium canonice requirens reſidentiã,tenetur in eo reſidere, prout in ſacris *m* canonibus loquentibus de Epiſcopatu definitur,& in *n* alijs,quæ loquũtur de clericis parochialibus,& in alia decretali, *o* quæ loquitur de aſſumpto, ad quemlibet prioratũ,etiã curalem,& ad quamliber adminiſtrationem etiam manualem vbi expreſſe ſtatuitur,ne monachis habentibus beneficium permittatur manere in monaſterio. Nec huic concluſioni obſtat,quod omne votum licitum & validum obligat, prout dicitur in *p* iure,& qui profitetur regulam canonicorũ regularũ in qualiber eccleſia regulari vouet explicitè vel implicitè ſe perpetuo ei ſeruiturum argumẽto eorũ,quæ in *q* ſacris canonibus notantur; ergo debet perpetuo in ea reſidere: nam huic rationi reſpõdetur ſcilicet,quod omne votum obligat,niſi iuſtè relaxetur,vt dicitur in *r* iure, & ſic regulari,qui iuſtè habet parochiam per iura communia prædicta ſolluitur votum reſidendi in eccleſia regulari, nec ex hoc talis canonicus regularis relinquit ſuum ſtatũ regularẽ; nam eo retento poteſt obtinere noue parochialem eccleſiam, vel retinere obtentam cũ legitima diſpenſatione iuxta iura ſupradicta, nec iſte regularis per tranſitum ad ſuam eccleſiã parochialem perdit vitam contemplatiuam,vel officiũ contemplandi, quia etiam tranſiens ad Epiſcopatũ nõ perdit illud,nec abſoluitur ab obligatione contemplandi iuxta illud D.Gregorij in Paſtoralibus relatum à D.*ſ* Thoma,cuius verba ſunt,*ſit rector actione præcipuus, præ cunctis in cõtemplatione ſuſpenſus, quia ad ipſum pertinet non ſolum propter ſe ipſos, ſed propter inſtitutionem aliorum contemplari.*

m c. 1. 18. q. 1. c. licet olim de prę ul.
n c. ne pro cuiuslibet. 16. q. 1. c. ſiquis iã trãſlatus, 25. q. 2.
o Clem. ne in agro §. ſane. de ſtatu monach.
p c. magna, de voto.
q c placuit, 16. q. 1.
r c. 2. & c ſcrip. de vo.
ſ D. Tho. 2. 2. q. 182. ar. 1. ad 1.

ARTICVLVS IV.

Vtrum prælatus regularis laxioris religionis licitè poſſit recipere regularem translatum ad ſuam religionem ab alia ſtrictiori, authoritate Papæ, animo non retinendi eum in clauſtro ſui monaſterij, ſed ſtatim poſt receptionem animo dandi ei facultatem perpetuo, ſeu ad multos annos viuendi extra clauſtrum, quærendo ſibi victum ſua induſtria, arte, vel mendicitate.

REſpondeo dicendo, circa prædicta eſſe quandã Concilij *t* Trid.determinationem,qua in hunc modum ſtatuit, quia verò regulares de vno ad aliũ ordinẽ tranſlati facile à ſuo ſuperiori licentiã ſtandi extra monaſteriũ obtinere ſolent,in quo vagandi, & apoſtatãdi occaſio tribuitur, nemo cuiuſcũq; ordinis prælatus vigore cuiuſcunque facultatis aliquem ad habitum,& profeſſionẽ admittere poteſt, niſi vt in ordine ipſo, ad quẽ transfertur ſub ſui ſuperioris obſeruantia in clauſtro perpetuo maneat.

t Concil. Trid. ſeſſ. 14. de refor. c. 12.

Digitized by Google

a Na. in c. Stat. 19. q. 3. nu. 12.

Hæc Concilium, cuius determinatio iuxta formã iuris antiqui debet explicari, prout notat *a* Nauarrus, receptio enim talis cum facultate manẽdi tamdiu extra monaſterium, & acceptatio, iuſtificari nõ põt, niſi tanta occurreret alicui regulari ob aliquos reſpectus particulares neceſſitas relinquendi ſuum ordinem propter moleſtias, perſecutiones, diſſenſiones, vel alios ſimiles reſpectus, & tanta difficultas inueniendi monaſterium, quod vellet eum perpetuo alendum in clauſtro recipere, & talis de trãſlato confidentia, quod tali facultate bene vteretur, quod pij prælati recipere potentis fuiſſet intentio recipiendi talem animo concedendi licentiam manendi foras, non quidem tam largam, & tam vagã, quanta in quæſtione proponitur, ſed arctã ad talẽ locum, vt facilè poſſet noſcere eius actus & eum, ſi opus fuerit corrigere. Eſt item inſuper aduertendũ, quod conſilium non habet locum in regulari, qui de vna prouincia ad aliam eiuſmodi ordinis transfertur, & recipitur animo non ibi permanendi, ſed ad quoddam negotium pium extra ordinem cum licentia prælati recipientis peragendum.

Eſt denique notandum, quod mens concilij eſt, vt prælatus translatum æque tractet, ac vernaculũ, & ita poteſt remittere huiuſmodi translatum ad conuiuendum alicui priori eiuſdem ordinis in vtilitatem, & decorem ſui ordinis: ſicut poſſet mittere aliquem vernaculum, vt in iure *b* determinatur; nã regularis manens extra monaſterium de iuſta licẽtia prælati videtur in eo manere, vt dicitur *c* in iure, tum quia concilium non videtur magis velle honorare translatum, quam vernaculum, tum quia non obligat concilium pluſquam votum ſolemne obedientiæ, quo nititur illud, & poteſt prælatus nõ obſtante illo mittere regularem vernaculum foras pro vtilitate, honore, & obſequio monaſterij. Ex quib. colligitur, quod poteſt prælatus ſupra dictus occupare ipſum translatum extra monaſterium in omnibus pertinentibus, ad vtilitatem conuentus, ſicut extra monaſterium poteſt occupare vernaculum, ita explicat Nauarrus. *d*

b c. 2. de ſta. monach. c. fi. de capellis monach.
c c. monach. el ſecundo. 16. q. 1.
d Nauar. vbi ſup. nu. 15.

ARTICVLVS V.

Vtrum iuſte translatus ex ordine ſtrictiore ad laxiorem de licentia ſuperioris ſeruiens beneficio curato in loco diſtanti per decem milliaria à monaſterio ſit tutus in conſcientia.

Reſpondeo dicendo, monachum non poſſe manere extra monaſterium, niſi de licentia ſui ſuperioris iuſta de cauſa facta, prout multis allegatis comprobat *e* Nauarrus, & iuſta cauſa eſt vtilitas directa, vel indirecta proueniẽs monaſterio ex illa abſentia, vt in iure *f* probatur; ſtudium item diſcendi, vel docendi literas conuenientes monacho, & aliæ ſimiles, quæ arbitrio boni & prudentis viri iudicentur iuſtæ, vt aſſerit Nauarrus *g* dicens, quod nec etiam Papa poteſt dare huiuſmodi licentiam, ſine iuſta cauſa. Ex quibus infertur, quod punctus reſoluendus in hac difficultate conſiſtit in decernendu, an prædictus monachus iuſta de cauſa abſit à monaſterio, vt præfato curato beneficio deſeruiat, quod conijciendum eſt ex vtilitate, quæ directè, vel indirectè prouenit monaſterio & ordini, cuius ipſe eſt, vel etiam ex vtilitate, quæ prouenit Eccleſiæ vniuerſali, vel reipublicæ, vnde totius erit, ſi ex cauſa abſit de licentia ſuperioris, alioquin minimè, etiam de licentia Papæ, ita Nauarrus. *h*

e Nau. in c. nõ dicatis, nu. 40.
f c. monach. 1. & 2. 16. q. 1.
g Nau. vbi ſup.
h Nauar. li. 3. conſ. tit. de reg. conſ. 68. 69.

Ex quo infertur, primo quod monachus cum licentia ſui ſuperioris poteſt exire à monaſterio & manere extra illud ad procurandam ſanitatem cũ conſilio medici dicentis illum extra monaſterium ſanaturum, immo & poteſt per aliquod tẽpus dimittere habitum ad huiuſmodi ſanitatem obtinendam: non enim in iure *i* abſolutè habitus dimiſſio condemnatur, ſed quando temere, & ſine cauſa relinquitur, cum conſenſu enim prælati id facere licet, prout concludit Nauarrus. *K*

i c. pro diuiſ. 20. q. 5. c. 2. de cler. vel mona.
K Nauar. vbi ſup. nu. 79.

Infertur ſecundo, quod ob neceſſitatem Patris, vel Matris ſuperuenientem poſt profeſſionẽ iuſtè poteſt religioſus exire, & ſtare extra monaſterium de licentia ſui ſuperioris ad ſubueniendũ eis, ſi poteſt id facere, quam licentiam non ſolum Papa, ſed etiam ſuus generalis, aut prouincialis poſſunt concedere, propt reſoluit idemmet *l* Nauarrus dicens quod præfata licentia nõ eſt danda de præſenti ad manendum habitu relicto, ſed tantum eo retento, niſi quando præfata ſubuentio fieri non poteſt eo retento: an autem iuſtè dici poſſit non poſſe fieri ſubuentionẽ, ſine dimiſſione habitus eo quod prælati regulares nolunt conſentire, vt illa fiat retento habitu, ait Nauarrus *m* quæſtionem eſſe nouam & dignam deciſione, ad quam reſpondet, quod iuſta cauſa eſt, vt Papa hoc concedat, niſi prælati contradicant, vt ſit extra monaſterium cum habitu retento propter ſcandalũ. Quod poſſet generari ex diuturna habitus dimiſſione incolis illius Prouinciæ, in qua dictus monachus parẽtibus ſubueniens debet cõmorari. Nolo autẽ in præſentiarum ſilentio præterire verba doctiſſimi, & pijſſimi *n* Nauarri dicentis, admoneo tamen, quod facultas manendi foris habitu retento facta à Papa ægre fertur à prælatis ordinis dicẽtibus, Quod huiuſmodi regulares ſæpè fingunt huiuſmodi cauſam, & ſæpè manẽtes foris viuunt inhoneſte, & quia hoc faciunt retento habitu, ſæpè ſunt graui ſcãdalo, & infamiæ ordini ſuo, & quia Papa non concedit hoc niſi habitu retento, & prælati nolunt admittere, niſi habitu relicto, ſæpè vidi aliquos, hoc remedio à ſe petito deſertos, & reſoluendũ videtur, quod abſq; peccato, & cũ merito poſſent prælati huiuſmodi facultatibus obuiare, ſi probabiliter crederent, cauſam non eſſe veram, vel regularem non eſſe talem, qui ſine ſcandalo victurus eſſet, contra verò, quod grauiter peccarent, ſi credere deberent, cauſam eſſe veram, & eũ ſatis modeſtè victurũ, ob quæ nõ ſemel cõſului regularibus volentibus id petere à Papa, vt potius peterẽt à ſuis prælatis præſertim prouincialibus, & generalibus, & poſtea ne eas facilè reuocarent peterẽt confirmationẽ earũ à Papa; & quia Dominus Papa id etiã negat conſului optimum modũ prouidendi ijs neceſſitatibus eſſe, vt generalis, vel procurator generalis præſens in curia de conſenſu Papæ faceret facultatem manendi extra monaſterium in habitu honeſto clericali. Hæc Nauarrus, quib. addo, quod aliqui prælati regulares nolunt aliquãdo huiuſmodi licentias concedere, quia volunt videri nimiũ iuſti erga extraneos, etiãſi Deus ſua lege naturali, & humana poſitiua eas concedi iubeat; & vtinã multi, qui valdè rigidi, & ſancti videri volũt, nõ perſuadeant multis prælatis, quo minus ſuo iure vtãtur, ex quo iniuriæ aliquid naſcatur, dũ leges humanas, & rigidas non patiuntur æquitate naturali, & Epicheia moliri, de quorum numero ſunt ij, de quib. *o* Saluator noſter Ieſus Chriſtus verba facit dicens, *ſuper cathedram Moyſi ſederunt ſcribæ, & Phariſæi, omnia ergo, quæcumque dixerint vobis ſeruate & facite. Secundum opera verò eorum nolite facere, dicunt enim, & non faciunt, alligant enim onera grauia & importabilia, & imponunt in humeros hominum, digito autem ſuo nolunt ea mouere.*

l Nau. in 3. cõmen. de reg. nu. 48. & in Man. c. 14. num. 14. & 48.
m Nau. lib. 3. conſ. de reg. cõſ. 54. & 55. & in dub. 3. cõm. de reg. nu. 48.
n Nau. vbi ſup. in d. nu. 49.
o Matth. c. 23.

Infertur vltimo, quod generalis poteſt licentiam,

& fa-

Digitized by Google

& facultatẽ concedere fratri, inquieto, & inſolenti, qui fuit propter ſua delicta condemnatus ad triremes & ab his poſtea reſtitutus, vt habitu retento poſſet vitam eremiticam regulariter agere, vel in aliquo hoſpitali, vel Eccleſia præſtita per eum obedientia loci ordinario, ſiue generali; hæc enim cauſæ ſufficientes ſunt, vt talis facultas poſſit concedi, cum veriſimile ſit fratres in eorũ conſortio debere ipſum improperare & cõtumelijs afficere propter ſuas condemnationes, & ipſe, cum à natura ſit inſolens, & indomitus, non bene ſit paſſurus huiuſmodi improperia. Ita conſuluit Nauarr. *a*

a Nauar. lib. 3. conſil. tit. de regu. conſ. 74.

ARTICVLVS VI.

Vtrum generales ordinum poſſint iuſtis cauſis id petentibus concedere monachis, vt ſint extra monaſteria in habitu clericali decenti, ſub obedientia ordinarij.

Reſpondeo dicendo, quod non, tum quia nullus inferior Papa poteſt facere facultatem religioſo, vt ſuum dimittat habitũ, & illo dimiſſo aſſumat clericalem, vel alium, & viuat ſub obedientia ordinarij; tũ quia nullus prælatus inferior Papa poteſt abſoluere religioſum ab obedientia ſui ordinis, niſi declarando per ſuam ſententiam, eum nõ eſſe profeſſum, vel priuando habitu per eam propter ſua delicta & eijciẽdo eum ab ordine, prout ex multis probat *b* Nauarrus; immo Papa circa ea difficulter diſpẽſat, & notat idem *c* Nauarrus, quod illuſtriſſima Cardinalium congregatio non habet facultatem concedendi licentiã, vt religioſus poſſit extra clauſtra eſſe habitu regulari dimiſſo, ſolum enim habet facultatẽ ad dubia Concilij Tridentini declaranda, & aliud eſt habere authoritatem ad declarandum, & aliud ad diſpenſandum, & à ſeparatis non fit illatio, vt dicitur in iure. *d* Qui etiam arbitratur præfatam excellentiſſimam congregationem non poſſe ob prædictam cauſam concedere facultatem manendi foris abſque habitu regulari, etiamſi haberent poteſtatem faciendi facultatem manendi foris ob cauſas iuſtas, vt habent generales, & prouinciales ordinum ſuorum.

b Nauar. in c. nullam, nu. 29.
c Nauar. lib. 3. conſ. tit. de reg. conſ. 54. nu. 4.
d c. ad audientiã de decimis.

QVÆSTIO LIIII.

De religioſis profeſſis poſt publicationem in curia conſtitutionis Sixti V. in ſex articulos diuiſa.

Circa quam *quæruntur ſex*.

1 *Vtrum criminoſi poſt cõſtitutionem Sixti V. profeſſi poſſint à religione, exire, & habitu regulari ſpoliari.*

2 *Vtrum omnes debitis & ratiocinijs obnoxij ſint inhabiles ad religionem.*

3 *Vtrum iudices eccleſiaſtici poſſint procedere cõtra criminoſos clericos, & debitis, & ratiocinijs obnoxios profeſſos in aliqua religione.*

4 *Vtrum pœna poſita à Sixto V. contra religioſos, & ſuperiores admittentes ad religionem, & profeſſionem iuuenes maiores XVI. annis ſolũ apponantur contra eos, qui temere admittunt criminoſos, & debitis, et ratiocinijs obnoxios.*

5 *Vtrum religioſi profeſſi poſt promulgationem conſtitutionis Sixti V. in curia non ſeruata forma dictæ conſtitutionis, ſi nullo impedimẽto eorum, quę aſſignantur in ea, fuerint irretiti, ſint in foro exteriori profeſſi.*

6 *Vtrum præfati religioſi & profeſſi poſt promulgationem cõſtitutionum Sixti V. non ſeruata forma in ipſis præſcripta, ſi nullo impedimento eorum, quæ aſſignantur in ea, fuerint irretiti, poſſint ſine aliquo peccato petere apud tribunalia eccleſiaſtica, aut ſecularia, vt habitu ſpolientur, & vt non profeſſi declarentur.*

In fine quæſtionis apponuntur originaliter Bulla Sixti V. & Bullę Greg. XIV. et Bullę S. D. N. Clemẽtis Papæ VIII. de his, quæ in ea tractãtur verba agentibus, vt clarius pateat veritas eorum, quæ in hac quæſtione diſputantur.

Pro introductione eorũ, quæ in hac quæſtione veniũt diſputanda, aduertendũ eſt, hos profeſſos in triplici verſari differẽtia, quidam per præfatã conſtitutionẽ prohibiti erant profiteri, quia erant illegitimi, quorum ſacrilegos & inceſtuoſos inhabiles ad religionem profitendã effecerãt Sixtus V. de quibus in præſentiarũ nõn agam, quia in ſuperioribus etiam de his latè diſputauimus: alij ſunt criminoſi debitis & ratiocinijs obnoxij; alij autem nullo impedimẽto eorũ, quę Sixtus V. enumerauerat prępediti, ſed tantũ ex defectu formę pręſcriptę ab ipſo Pontifice ſua profeſſio dubia redditur. de quibus omnib. ſigillatim in hac quęſtione agemus ea claritate & diſtinctione, vt oibus pateat, quidquid reſoluero, etiamſi nouum & inauditũ multis videatur. *e*

e Supra hoc in q. 10.

ARTICVLVS I.

Vtrum criminoſi poſt conſtitutionem Sixti V. profeſſi poſſint à religione exire & habitu regulari ſpoliari.

Reſpondeo dicendo, quod Sixtus V. in prima ſua conſtitutione criminoſos inhabiles ad profitendum in religione pronunciauit, dicens, *Omnes autẽ quoſcunque, vt dictum eſt criminoſos, vel ſuſpectos, aut æri alieno, vt etiam diximus, vel rationibus reddendis obligatos, ad religionem perpetuò inhabiles declaramus; & ſi qui eos contra præſentẽ noſtram conſtitutionem temerè admiſerint tam ſuſceptionem habitus, quàm inde ſecuta, ex nũc prout ex tunc pari modo irritamus, & annullamus, viribuſq; & effectu carere decernimus. Ac iubemus eos, qui ſic de facto recepti erunt, habitu ſpoliari, & à religione expelli, & nihilominus ſi expulſi non fuerint, volumus, & pariter declaramus, habitus ſuſceptionẽ & profeſſionẽ penitus nullam eſſe, & cenſeri, ac propterea attenta nullitate habitus & profeſſionis licere quibuſcunq; iudicibus, & curiis ẽt ſecularibus, ad quos, ſeu quas ſpectat, contra eos, vt prius iuris, & facti remedijs opportunis, ex officio, vel ad cuiuſcunq; inſtantiã, vel querelã ciuiliter, vel criminaliter, aut mixtim procedere, &c.* Circa autẽ literã propoſitã aliqua in ſuperioribus diximus, ſed nũc eam plenius examinare decreuimus. Et ſic primo eſt notandũ, quod Sixtus V. nõ abſolutè hos ad religionẽ perpetuò inhabiles effecit, ſed tãtũ, quando temerè à prçlatis recipiuntur, prout cõſtat ex ipſamet litera, ibi, *temerè* admiſerint. Quod aduerbiũ *temerè* inconſultam audaciã importat, ſignificat enim malè, ſtultè, & incõſultè agere, ſecundũ quã ſignificationẽ ſumitur apud Terẽtiũ dũ ait, *vide, ne quid temerè agas*, prout aduertit Ambroſius *f* Calepinus, vnde temerarius dr̃, nõ qui plus audet quã oportet, ſed qui facile nullo adhibito cõſilio aliquid difficile aggreditur, & ſic ait Ouid. *verũ temeraria dicar, Criminib. falſis inſimulaſſe virũ*. Et ſic Sixtus V. poſtquã pronũtiauit pręfata ad hãc temeritatẽ repellendam, ſtatim addit. *Quæ volumus, vt*

f Calepin. v. temerè & v. temerarius.

Digitized by Google

cuiuſcũque iuuenis, aut viri maioris xvi. annis à ſeculo ad religionẽ tranſeuntis approbatio, admiſſio, & recepti, in generali, vel prouinciali capitulo, vt ſupra ordinatum eſt, pro tempore fiat, religioſi ſic recepti nomen, & cognomen, quibus in ſeculo vtebatur, & patria in actis ipſius capituli deſcribantur, & notentur &c. Notandum eſt illud aduerbiũ *quare*, quod indicat propter immediate præcedentia hoc iterũ repetere præceptum, quæ repetitio confirmationẽ eiuſdem præcepti inculcet. Et ſic vult dicere Summus Pontifex, ne ſine cõſilio, & temere ſupradicti criminoſi debitis & ratiocinijs obnoxij à ſuperioribus admittantur, iterum præcipio, vt forma ſupra appoſita obſeruetur, cui inſuper addo, vt nomẽ recepti & cognomen, quibus in ſecluſo vtebatur, & patria in actis capituli deſcribantur, & notentur. Et ad præfatam temeritatem euitandam grauiſſimas pœnas ſtatim addit Summus Pontifex non contra recipientes alias habiles & nullo impedimẽto ligatos, ſed cõtra recipientes præfatos inhabiles dicẽs.

Et inſuper queſcunque religioſos, eorumque ſuperiores, qui aliquas perſonas (vt dictum eſt) inhabiles poſt hanc conſtitutionem publicatã receperint, voce actiua & paſſiua, nec non alijs gradibus, officijs, honoribus, & dignitatibus, quibuſcunque per eos obtentis eo ipſo perpetuo priuamus, & tam illis priuates, quam ad illa quacunque in poſterum obtinenda perpetuo inhabiles, eorumque incapaces decernimus & declaramus. Vides, quibus vijs procurat Sixtus V. viam temeritatis præcludere & quot adhibet remedia, ne huiuſmodi temeritas contingat.

Quæ non ita efficacia adhibuit contra recipientes illegitimos, ſacrilegos, & inceſtuoſos, cum ipſos tantummodo excõmunicationis vinculo ſedi Apoſtolicæ reſeruato feriat, & ſic ſupradicta pœna non apponitur cõtra temerariè recipientes præfatos illegitimos, ſed cõtra recipientes criminoſos debitis, & ratiocinijs obnoxios. Quod exiſtimo eueniſſe, religioſi enim, ſicut nimia charitate, aut (vt melius dicam) malè ordinata charitate ſpecie charitatis & pietatis fouent criminoſos, & debitis, & ratiocinijs obnoxios, & maxime grauatos ad eorum monaſteria confugientes prætextu immunitatis eccleſiaſticæ, & ſuorum priuilegiorum vi & armis eos contra miniſtros iuſtitiæ ſeculares protegunt, affirmantes hoc ſecundũ pietatem; & ita aliqui ſuperiores prætextu pietatis & charitatis aliquos criminoſos volentes ingredi religionem recipiebant, dicentes ſe velle facere ſuorum peccatorum pœnitentiam, recipiebant etiam aliquos debitis obnoxios & ratiocinijs obligatos, à quibus forte in ſua proſperitate, quando quotidie opulenter epulabantur, eleemoſynas recipiebant, ex quorũ receptione inquietudo & detrimentum maximum religioni proueniebat, prout aſſerit Summus Pontifex, cum ipſi non deuotione, ſed ad fugiendã ſeueritatem tribunalium ſecularium, aut eccleſiaſticorum ad ipſam religionẽ, vt ad portum ſecurum apportarent, pietatem autem, quam ſuperiores regulares cum præfatis exercebant, damnat Sixtus V. eam temeritatẽ eſſe declarans, quam voluit in ſua conſtitutione cõpeſcere, aſſignando formam, quando temerariè, ſed cum conſilio cordatorum in capitulo generali aut prouinciali receptio nouitiorum ad religionem fieret.

Quod autem ſint tantum inhabiles, quando temerariè aſſumuntur, vlterius probatur, nã profeſſio eſt quidam contractus inter monaſteriũ, & profitentem, & monaſterio faciẽti exactè præfatas informationes iuxta formam præſcriptam fieret iniuria, ſi talis profeſſio eſſet irrita, & nulla, ex poſtea cõperta veritate. Quod confirmatur, nã conſtitutio Sixti V. eſt quędam à iure communi lex exorbitans correctoria & odioſa, iure enim communi licet præfati ad religionem recipi non poſſint, prout dictum eſt in ſuperioribus, *a* ipſi tamen minime erant inhabiles ad profitendũ, neque eorum profeſſio irrita iudicabatur, vnde cum hęc ſit conſtitutio correctoria neceſſario eã reſtringere debemus iuxta verba ipſius, lex enim pęnalis & contra regulas iuris cõmunis lata debet intelligi, vt quanto minus fieri poſſit corrigat ius commune, prout notant communiter ſcribentes & tradunt Socinus, *b* Felinus, Decius, Ripa, Calderinus, Iaſon & Corneus; & ideo eſt reſtringenda, vt tantũ habeat locũ in caſu, in quo loquitur, quãdo, ſcilicet, ipſi tales temere ad religionẽ aſſumuntur, ſatis enim eſt, vt dicũt præfati Doctores, quod ipſa lex in aliquo operetur. Quod inſuper confirmatur; nã ipſemet Pontifex in ſua ſecunda cõſtitutione ait, *in ijs autem, qui à locis in ſua patria longiſſime remotis degentes, vel quorũ patria ab hæreticis, vel infidelibus miſere oppreſſa detinetur, voluerint ſe diuinis obſequijs ſub regulari habitu dicare, vt in hoc quoque ſedis Apoſtolica benignitas eluceſcat, qua cunctos mortales, præſertim vero exteros ex longinquis regionibus ad eã aſſiduè confluentes materno ſinu libenter amplectitur, præſertim exteros huiuſmodi, & aduenas quãuis non liquido conſtet de iis omnibus, qua in conſtitutione noſtra requiruntur, tamen ſi diligentia adhibita nihil appareat, quod eos impediat, habiles eos putandos eſſe*. Hæc dicta cõſtitutio. Ex qua colligitur præfatos nõ abſolutè inhabilitari, ſed tantũ quando pręlati eos temere admittunt. Quod probatur ex illis verbis, ibi, *tamen ſi diligẽtia adhibita &c.* Ex quib. verbis ſatis elicitur, quod, ſi adhibita fuerit à ſuperioribus præfata diligentia, ipſos eſſe habiles, & inhabilitatem eorũ nõ poſſe contingere niſi præſcripta forma prætermittatur. Quod in hunc modũ demonſtro, nã ſi ijs in locis à ſua patria longiſſime remotis ſumãt habitũ regularẽ & profeſſionẽ emitãt adhibita prædicta diligentia, nihil apparendo, quod eos impediat, poſtea compertum ſit, ipſos eſſe criminoſos & eorum crimẽ in iudiciũ fuiſſe deductũ, nunquid receptio eorũ ad habitũ regularem & profeſſio erit irrita, & nulla? minimè certè, cũ Sixtus V. præhabita dicta diligentia eos habiles ad profeſſionẽ decernat: ergo inhabilitas horum impeditorum ex negligentia inquiſitionis prouenit; ſi enim ab ipſis commiſſis criminibus, & impedimentis proueniret, etiam nõ ſeruata pręſcripta forma contingeret. Ex quibus concluditur Summũ Pontificem temeritatẽ ſuperiorũ in recipiẽdo hos impeditos voluiſſe omnino relegare, quã temeritatẽ cõtingere declarat, ſi præfata inquiſitio ab eis nõ fiat, qua diligentia præhabita hęc temeritas purgatur, & ipſi ad profitendũ in religione ſua habilitate gaudent, à qua ſecundum ius cõmune nõ erãt priuati, & ſic profeſſi à iudicibus, aut curijs, ad quæ ſpectabant ante profeſſionem, non poſſunt iudicari, ac ſi non eſſent profeſſi. Ex his omnibus cõcludendo reſpondeo ad propoſitum in titulo quæſtionis elicitur, nõ omnes criminoſos, nec debitis, aut ratiocinijs obnoxios, eſſe inhabiles ad religionẽ profitendã, ſed hi tãtum, qui temere à ſuperioribus aſſumuntur; hi autẽ temere aſſumũtur, qui non ſeruata forma pręſcripta à Sixto V. ad habitũ regularem & profeſſionẽ ſunt recepti: ſi enim forma præſcripta fuerit in eorum receptione diligenter adhibita, etiam ſi poſt profeſſionem eos eſſe impeditos conſtiterit, eorũ profeſſio valebit, & ad iudices, & curias ſeculares minimè pertinebunt, ſi enim eorum profeſſio eſſet nulla, & poſſent habitu ſpoliari, & à iudicibus, & curijs ſecularib. iudicari, religioni maximum præiudicium proueniret, cum cõtractus cũ ea factus iuris ſolemnitate perfectiſſime

a Super hoc to. q. 10.

b *Soc. conſ. 38. col. 2. Fel. in c. 2. col. 7. de reſc. Dec. col. 5. in fi. Rip. in 42. ibi. Cald. tit. de donat. conſ. vlt. v. ſufficit. n. Iaſ. in l. ſi quis poſth. §. ſi filium nu. 47. ff de lib. & poſthu. Corn. cõſ. 191. lit. G. co. 4.*

Digitized by Google

mè ſeruata claudicaret, & ipſi religioni etiam dedecus quoddam contingeret, cum incedentes cum habitu regulari, & publicè in ea profeſſos traditos iudicibus, & curiis ſecularibus cerneret. Quę omnia dāna cum ſint magna, non debemus præſumere, Summum Pontificem maxime Sixtum V. (qui erat religioſus ordinis fratrum minorum) velle religioni innocenti inferre, cum facit, quod in ſe eſt adhibendo indulgentiam in ſua conſtitutione præſcriptam, in dubio enim mens principis ſemper præſumitur ſui ſe talis, qualis de iure eſſe debet, vt tradunt Baldus *a* Alexander & Iaſon.

a Bal. in l. ex facto in prin. n. 4. & ibi Alex. ff. de vul. & pup. Iaſon. in l. beneficium. n. 35. ff. de leg.

ARTICVLVS II.

Vtrum omnes debitis & ratiocinijs obnoxij ſint inhabiles ad religionem.

Reſpondeo dicendo, non omnes obnoxios debitis eſſe inhabiles ad religionem profitēdam, ſed tantum illi, qui ingenti ære alieno ſupra vires facultatum ſuarum ſunt grauati; non autem illi, qui nō ingenti ære alieno ſunt grauati. Quod autem ſit in hac materia ingens ęs alienum, non declarat Summus Pontifex, & ſic ſecundum arbitrium iudicis boni, iuxta ea, quę in iure *b* notantur, eſt præſignandū, quod ingens æs alienum dicatur, qui potius fauore religionis, quàm pro fauore particulari alicuius debet iudicare, ſępè enim ſępius pro fauore religionis cum ſit publicum, vtilitati particulari præiudicatur, prout notat quędam gloſſa, *c* & ibi communiter ſcribentes. Et ſic ait Papinianus *d* iuriſconſultus propter publicam vtilitatem, ne inſepulta cadauera iacerent, ſtrictam rationē inſuper habemus, quę nonnunquam in ambiguis religionum quæſtionibus omitti ſolet, nam ſummam eſſe rationem, quę pro religione facit, vide quid dicat iuriſconſultus Vlpianus, *e* pro fauore ſepulchri, quod eſt quid religioſi, ſi quis ſepulchrum habeat, viam autem ad ſepulchrum non habeat, & a vicino ire prohibeatur, &c. Præſes etiam compellere debet iuſto pretio iter ei præſtari, ita tamen vt iudex de opportunitate loci proſpiciat, ne vicinus magnum detrimentum patiatur, vide quomodo pro religione aliqua in præiudicium non magnum priuatorum conceduntur, de quibus late per Tiraquellum, *f* iudex igitur bonus fauorem religionis prę ſe ſemper ferens, debet hoc arbitrari ſecundum qualitatem debitoris, & creditoris, ſecūdum enim prædicta debet hoc regulari, quæ cum ſint facti, non poſſunt in vnam certam & determinatam regulam redigi, & ideo a Summo Pontifice in hac conſtitutione non rediguntur.

b l. 1. ff. de iu. delib. c. cum ſit de offic. deleg.

c gl. 2. in c. ad audientiā de eccl. ædific.

d l. ſunt perſonæ ff. de rel. & ſup. funer.

e l. ſi quis ſepulchr. ff. de reli. & ſup. funer.

f Tiraq. de prin. pia cauſa.

Nec omnes ratiociniis obnoxii efficiuntur a Sixto Quinto inhabiles ad religionem, ſed tātum illi, qui ita ſunt obnoxii, vt ex huiuſmodi cauſa, lis, vel moleſtia eis iā ſit illata, vel timendum ſit, ne inferatur, prout ipſe Summus Pontifex declarat, quare ſi non timetur veroſimiliter, & certitudine quadam moral, quòd inferatur, non hac inhabilitatis macula afficiuntur, non enim ad huiuſmodi inhabilitatem inducendam ſufficit timor litis in quadam ſuſpicione leui fundatus, leuis enim ſuſpicio ſecundum ea, quę de leuibus & minimis tradunt communiter Doctores, non ſufficit ad tam grauem pęnam inducendā. His igitur ratiociniis obligati, quibus nulla moleſtia illata eſt, nec veroſimiliter timetur, quod inferatur, ſi facta diligenti inquiſitione, & præfata informatione habita profiteantur, ſunt vere profeſſi, & a religione non poſſunt eiici, neque habitu ſpoliari, & eorum informationes approbantes non incidunt in pęnas huius conſtitutionis, etiamſi in eis dicatur ratiociniis eſſe obnoxios, dummodo illis conſtet ex eo nullam moleſtiam fore paſſuros.

Sed reſtat videre, quando timeatur veroſimiliter, quòd moleſtia ei inferatur, ad quod indagandū oportet recurrere ad ea, quę tradunt Doctores de his, qui non poſſunt ſacris initiari, quia, ſcilicet, ſunt ratiociniis obnoxii: deciſa enim ab ipſis in hoc caſu militant in noſtro, cum ideo ratiociniis obligati irregulares reputentur, ne ordine ſacro inſigniti declinent iuriſdictionem in maximum creditorum præiudicium qua ratione motus Summus Pontifex Sixtus V. inhabiles eos ad profitendum in religione effecit, ne regulares effecti declinantes iuriſdictionem præfatum præiudicium etiam creditoribus cau ſarent. Aiunt igitur poſt Archidiaconum Doctores, prout tradit Syluest. *g* quod ſi finita adminiſtratione adhuc ſint obligati ad ratiocinia, & mouetur eis quęſtio de dolo, promoueri non poſſunt ante deciſā litem, & ſic quemdam canonem *h* interpretantur; ſimiliter nec ſi nō moueatur quęſtio, ſed tamen manifeſtum ſit, eos teneri de dolo; in hoc enim caſu Epiſcopus ex officio ſuo repelleret eos, ſicut quemlibet criminoſum & infamem. Ex quibus colligitur tunc timendum eſſe, quod lis inferatur contra hos ratiociniis obligatos, quando manifeſtum eſt eos teneri de dolo, & in hoc caſu inhabiles ad religionem redduntur; ſecus ſi hoc non ſit manifeſtū; immo intelligatur eos de culpa teneri, tunc enim ad religionem poſſunt admitti, niſi culpa contra eos propoſita, ita ſit craſſa, vt dolo comparāda veniat, reliqua autem, quę pertinent ad hunc articulum remanent in ſuperioribus *i* pro poſſe reſoluta, & explicata.

g Syl. v. ratioci.

h c. ſātis d. 81.

i ſup. hoc to. q. 10

ARTICVLVS III.

Vtrum iudices eccleſiaſtici poſſint procedere contra criminoſos clericos, & debitis, & ratiociniis obnoxios profeſſos in aliqua religione.

Reſpondeo dicendo, quod criminoſi, quorū delictum non pertinuerat ad iudices eccleſiaſticos, aut ſeculares per viam accuſationis, aut inquiſitionis ante ſuſceptum habitum non ſunt inhabilitati a Sixto V. ad religionem profitendam, & ita ſi eo tum ſiat inquiſitio, accuratè & diligenter obſeruetur forma prædictę conſtitutionis, poſſunt recipi ad religionem, & ſi non ſeruata dicta forma recipiantur, & profiteantur, erunt vere profeſſi, prout art. 5. infra latiſſime probatur, & per conſequens non poſſunt expelli a religione, nec licet iudicibus & curiis ſecularibus, ad quę ſpectat contra eos procedere, & ſi de facto procedant in excommunicationem contra ęnę Domini incidunt ipſo facto, ſi quidem contra perſonas eccleſiaſticas & verè regulares ſuā præſumunt exercerē laicalē poteſtatē, contra ea, quæ in ſacris canonibus decidūtur, & prælati, & iudices eccleſiaſtici ipſos apprehendere, incarcerare, & vocare ad ſuum tribunal attentantes excommunicationis gladio ipſo facto feriuntur, prout in priuilegiis regularū cōtinetur, de quibus in 2. K tomo late egimus, ait enim Sixtus V. in ſecunda conſtitutione, *Contra criminoſos verò, quorum profeſſio eadem cōſtitutione noſtra irrita declaratur, ac prætereà iudicibus, & curiis ſecularibus procedendi facultas conceditur, tūc demum id habere volumus, & non aliter, cū actis publicis conſtiterit, ipſos iudices, & curiam ſecularem ante ſuſceptionē habitus de ipſo crimine aduerſus eos accuſationem ſuſcepiſſe, vel inquiſitionem inſtituiſſe.* Hęc Sixtus V. circa quæ verba aduertendum eſt, idē omnino, eſſe dicendum, ſi iudices eccleſiaſtici aduerſus aliquem ſuæ iuriſdictionis ſubditum accuſationē ſuſceperint, & inquiſitionē inſtituerint, poſſunt. n. cō-

K 2. to. q. 62.

tra

Digitized by Google

tra ipſum procedere, ſi in aliqua religione fuerit receptus & profeſſus, cum eius profeſſio ſit nulla.

Neque obſtat, quod in hac Sixti V. declaratione ſolū de iudicibus, & curiis ſecularibus fiat mentio; nam hæc fuit declaratio, iuxta dubium apud ſuam Sanctitatem propoſitum. Quod tantum de iudicib. & curiis ſecularibus fecerat mentionem, & reſpondendo conſultationi non reuocat ea, quæ generaliter in prima conſtitutione decreuit, cum conſtitutio, quæ fit ad interpretandum aliam ſecundum interpretatam ſit intelligenda, & terminis eius concludenda, prout dicitur in *a* iure, & inferius id notabimus.

a Auth. conſtitut. o, quæ innouat. §. Vnde, verſ. in illis coll. 3.

Quod autem dictum eſt de criminoſis, habet locum etiam in debitis, & ratiociniis obnoxiis, quando ſunt grauati ingenti ære alieno, & quando contra eos lis mota eſt, vel timetur, quod moueatur: in hoc enim caſu poſſunt procedere iudices ſeculares, vel eccleſiaſtici, ad quos pertinebat ante ſuſceptionem habitus, cum eorum profeſſio ſit nulla, non tamen poſſunt procedere contra eos, quando non ſunt grauati ingenti ære alieno, nec contra eos aliqua lis propoſita eſt, nec timetur, quod proponatur. Et ſi procedant, incident in pœnas ſuperius aſſignatas, cum eorū profeſſio ſit valida, & per conſequēs ſint perſonæ eccleſiaſticæ & regulares.

ARTICVLVS IV.

Vtrum pœnæ propoſitæ a Sixto V. contra religioſos & ſuperiores admittentes ad religionem, & profeſſionem iuuenes maiores ſexdecim annis ſolum apponantur contra eos, qui temere admittunt criminoſos, & debitis & ratiociniis obnoxios.

RESpondeo dicendo, pœnas præpoſitas in præfata prima conſtitutione Sixti V. contra religioſos & ſuperiores admittentes ad religionē dictos iuuenes, ſolum fulminari contra eos, qui temere admittunt eos, qui ſunt reuera criminoſi & debitis, & ratiociniis obnoxii, vt conſtat ex eadem cōſtitutione, ibi, *inſuper quoſcunque religioſos, eorumque ſuperiores qui aliquas perſonas, vt dictum eſt, inhabiles, poſt hanc conſtitutionem publicatam receperint, voce actiua, et paſſiua, necnon officiis, gradibus, honoribus, & dignitatibus per eos obtentis eo ipſo in perpetuū priuamus, & tam illis priuatos, quam ad illa & ad alia quæcūque in poſterum obtinenda perpetuò inhabiles, eoſque incapaces, & decernimus, & declaramus.* Hæc Sixtus V. conſideranda autem ſunt illa verba *perſonas vt dictum eſt inhabiles*, nā prout infra probabimus ſolum illi declarantur inhabiles ad religionem, qui ſunt debitis, & ratiociniis obnoxii & criminoſi, non autem alii ab his impedimentis alieni, & cum hæ ſint pœnæ grauiſſimæ, non debent extendi vltra caſum, in quo loquuntur, vnde cum proponantur cō tra temere recipientes inhabiles, non habēt locum contra ſuperiores recipientes ad religionem, & profeſſionem iuuenes ab his impedimentis immunes, & habiles ad profitendum, etiamſi eos recipiāt ſine debita, & ſufficienti informatione in dicta conſtitutione præſcripta. Illi aūt dicuntur temere ſuſcepiſſe præfatos criminoſos, & inhabiles, qui ſine dicta informatione eos receperunt, & ad profeſſionē admiſerunt, qui enim cum dicta informatione a partib. deputatis approbata eos admiſerunt, non dicuntur temere proceſſiſſe, immo, prout probatū eſt in ſuperioribus, ipſi inhabiles per dictam informationem effi ciuntur habiles, & eorum profeſſio valet.

Neque contra ſupradicta facit conceſſio ſanctiſſimi Domini noſtri Clementis Octaui facta noſtræ ſacræ religioni fratrum minorum de obſeruātia in his Hiſpaniarum partibus, qua cōceditur, quod extra capitulum quocunque tempore poſſint ſuperiores recipere iuuenes ad habitum de conſenſu quatuor definitorum, vel de conſenſu quatuor fratrum ex antiquioribus illius domus, in qua iuuenes recipiendi ſint, & quod corā notario ipſi, vel fratres per eos ad hoc deputati poſſint, & debeāt ad inquiſitionem huiuſmodi faciēdam vocare teſtes, & ab eis recipere iuramentum, quòd ſi a prædictis ſuperiorib. dicti ordinis, ac fratribus per ſuperiores, vt perfertur, deputatis contra factum fuerit voce actiua, & paſſiua, necnon officiis, gradibus, & dignitatib. quibuſcunq; per eos obtētis, eo ipſo in perpetuum priuati, & tam ad illa, quàm ad alia quæcumque in poſterum obtinēda perpetuò inhabiles, & incapaces, necnon excommunicationis ſententia innodati ipſo facto exiſtāt. Ex quibus verbis videtur colligi, in has pœnas incurrere generaliter ſuperiores, & fratres per eos deputati, ſi non ſeruauerint formam ipſis in hac conceſſione præſcriptam, non ſulū quādo recipiunt inhabiles ad profitendum, ſed ēt quando recipiunt habiles, & nulli impedimento ſubiectos.

At reſpondeo, quod cum hæc conceſſio ſit facta ad declarandum, & roborādum, & limitandū conſtitutionem Sixti V. ſimiles pœnas præfans ſuperioribus, & fratribus ponentem, debent ſecundum præfatam conſtitutionem intelligi, & limitari, ita vt ſolum illi in has pœnas incidant, qui inuēti fuerint ex defectu huius inquiſitionis, & obſeruationis huius formæ criminoſos debitis, aut ratiociniis obnoxios ad habitum & profeſſionem admiſiſſe, non autē illos, qui licet in inquiſitione fuerint deficientes, habiles tamen, & ab his impedimentis immunes receperunt; nam conſtitutio, quæ fit ad declarandum, & roborandum aliam, iuxta terminos declaratę, & roboratę eſt explicanda, & iiſdem limitationibus concludenda, vt articulo proximo dictum eſt, & infra latius dicemus. Vnde cum cōſtitutio Sixti V. proponat prædictas pœnas tantum contra recipientes temere inhabiles ſine ſufficienti informatione, nō autem contra recipientes habiles etiam ſine informatione, vt probatum eſt in ſuperioribus, eadē limitatione debet hęc cōceſſio ſanctiſſimi Domini noſtri Clementis Octaui recludi, cum eaſdem met pœnas proponat, immo addat ſententiam excōmunicationis ipſo facto ad roborandum ea, quę a Sixto Quinto fuerunt inſtituta, neque credendum eſt de benignitate apoſtolica tam graues pœnas cōtra recipientes habiles proponere voluiſſe propter ſolum defectum in inquiſitione commiſſum, cum intētio Pontificis ſit, vt recipiantur habiles, & in hoc caſu de facto recepti ſint habiles.

ARTICVLVS V.

Vtrum religioſi profeſſi poſt promulgationem conſtitutionis Sixti V. in curia non ſeruata forma dictę conſtitutionis, ſi nullo impedimento eorum, quæ aſſignantur in ea, fuerint irretiti, ſint in foro exteriori profeſſi.

RESpondeo dicēdo, quod, vt hæc grauis q̄ſtio, prout decet, examinetur, titulus quęſtionis explicari dēt, pro quo ſciēdū eſt, quod Sixtus V. ordinauit vt legitimi, criminoſi, & illi qui ſupra vires facultatū ſuarum ſunt debitis onuſti, & qui ratiociniis dādis ſunt obligati, ſint perpetuo inhabiles ad ꝓfitēdū in religionibus, & quia accidit, vt aliq; ab his omnibus impedimentis immunes ad religionē ſint per profeſſionem aſſumpti, non facta exacta, &

accurata

Digitized by Google

accurata informatione eorum impedimentorum, prout Sixtus Quintus fieri præcepit. Quæritur vtrū ij ſint verè religioſi in foro exteriori. Et vt certa ab incertis ſecernamus, Reſpondeo dicendo, certum eſſe, illos, qui poſt promulgationem in curia conſtitutionis primę Sixti V. ſunt profeſſi ſine aliqua inquiſitione, & informatione præuia, quę in eadē conſtitutione deſideratur, eſſe non ſolum in foro conſcientiæ, ſed etiam in foro exteriori verè profeſſos, & religioni obligatos, ſi nullo impedimentorū eorum quæ apponuntur in præfata conſtitutione fuerint irretiti, ſi profeſſi ſunt a die vigeſima ſeptima menſis Decembris anni Incarnationis Dominicæ milleſimi quingēteſimi octuageſimi ſeptimi, in quo fuit publicata prima conſtitutio, vſque ad ſeptimā diem mēſis Nouembris, anni Incarnationis Dominicæ, milleſimi quingenteſimi octuageſimi octaui, in quo fuit publicata in curia ſecunda conſtitutio Sixti Quinti declaratoria primæ. Pro cuius concluſionis explicatione, & probatione, eſt notandum, quod Sixtus V. in ſua prima conſtitutione non irritauit ſuſceptionem habitus, & profeſſionem eorū, qui nullo impedimentorum prædictorum detenti ad ſuſceptionem habitus, & profeſſionem fuerunt admiſſi, ſed tantum prohibuit, ne ad religionem admitterentur ſine præuia informatione, & eiuſdem informationis approbatione, prout in præfatis literis plenius continetur, ſolum enim irritauit, ſuſceptionem habitus, & profeſſionem illorum, qui debitis, & ratiociniis obnoxij & delictis obligati, aut illegitimi nati ſunt, ipſos perpetuò inhabiles ad religionem declarando, prout in ſecundo dicto infra latiſſimè manifeſtabitur. Vnde colligitur, quod profeſſi poſt datam, & promulgationem dictæ primæ conſtitutionis, nullo impedimento detenti, ſunt vere profeſſi, & ſunt verè religioſi, etiam ſi de ijs, quę pręcepit idem Sixtus Quintus non fuerit facta exacta inquiſitio, cum receptio habitus, & profeſſio eorum non fuerit a Sixto V. irritata & annullata; at ideo dixi in concluſione, eos eſſe verè religioſos, ſi profeſſi ſunt a die vigeſima ſeptima menſis Decēbris anni Incarnationis Dominicæ milleſimi quingenteſimi octuageſimi ſeptimi, vſque ad ſeptimam diem Nouembris incluſiue, anni Incarnationis Dominicæ milleſimi quingenteſimi octuageſimi octaui, in quo fuit publicata in curia ſecunda conſtitutio Sixti Quinti declaratiua primæ, in ea enim quędam continentur verba, quæ me, & alios multos viros inclinare fecerunt in eam opinionem, vt iuuenes præfatos nullis impedimentis obnoxios, crederemus non eſſe profeſſos poſt publicationem dictæ conſtitutionis ſecundæ, ſi ſuperiores in inquiſitione, & informatione facienda defeciſſe fuerint conuicti; ſecundum quam opinionem in curiis, & tribunalibus ita fuit iudicatum, & multi, proh dolor, in religione vere profeſſi a religione exierunt, & in mundo ſeculariter viuunt, quę ſecunda conſtitutio Sixti Quinti quantum ad hoc, non fuit hactenus intellecta, & ſic ſtatim in ſecundo dicto demonſtrabimus, & ante oculos omnium proponemus eius verum, & planum intellectum, & in nullo, quantum ad hoc, voluiſſe primam conſtitutionem reuocare.

Secundo reſpondeo, quod religioſi profeſſi poſt promulgationem ſecundæ cōſtitutionis Sixti Quinti, nullis ex pręfatis impedimentis irretiti, ſunt vere religioſi, & profeſſi in foro interiori, & exteriori, etiamſi de eorum moribus & vita & de alijs contentis in pręfata conſtitutione non fuerit facta inquiſitio, & informatio, & licet aliqui viri docti hanc partem voluerint probare ex conceſſione ſanctiſſimi Domini noſtri Clementis Octaui indulta minoribus pro his Hiſpaniarum partibus, in qua poſtqua ponit grauiſſimas pœnas ſuperioribus, & fratribus, non ſeruantibus pręſcriptam in ea formam recipiēdi iuuenes, ſtatim addit, *decernentes ſuſceptionem habitus, & profeſſionem, ac inde ſecuta quæcunque valere; perinde ac ſi iuxta tenorem dictæ conſtitutionis facta fuiſſent.* Quaſi velit dicere in ea conſtitutione Summus Pontifex, quod puniantur prælati, & fratres in inquiſitione, & informatione deficientes, ſed nihilominus ſuſceptionem habitus, & profeſſionem, ac inde ſecuta valere, ac ſi iuxta tenorem dictæ conſtitutionis facta fuiſſent.

Hi tamen ſalua pace in intellectu huius conſtitutionis ſunt allucinati, non conſiderantes fuiſſe, ſupplicatum a ſummo Pontifice, vt non tantum reciperentur iuuenes in generalibus, & prouincialibus capitulis, ſicut præceperat Sixtus Quintus in ſua conſtitutione, ſed quod quocunque tempore extra capitulum poſſunt recipi, & ſic recepti poſſint valide profiteri. Cui ſupplicationi annuens concedit, vt quocumque tempore extra capitulum poſſint iuxta formam ibi traditam admitti iuuenes ad ſuſceptionem habitus, & profeſsionem, ac inde ſecuta quæcunque valere, ac ſi iuxta tenorem dictæ conſtitutionis Sixti Quinti, de qua ſupra fecerat mentionem, facta fuiſſent, id eſt, ac ſi in capitulo generali, aut prouinciali recepti fuiſſent. Ad noſtram igitur opinionem comprobandam pręcipuum fundamentum eſt conſtitutio prima Sixti Quinti, cuius tenorem in præſentiarum operæ pretium eſſe duxi referre, vt veritas noſtri dicti omnib. appareat, ait enim Sixtus Quintus loquens de iuuenibus recipiendis ad religionem, *Authoritate Apoſtolica, et tenore pręſentium, etiam perpetuo ſtatuimus, & ordinamus, iuuenes, aut viros adultos maiores ſexdecim annorū, non aliter in aliquam religionem recipi poſſe, nec debere, niſi prius de eorum parentibus, patria, deque ante acta vita, & moribus diligenter inquiratur, & ex accurata informatione, & fide digna relatione, compertum, & exploratum ſit, eos neque aliquorum criminum, qualia ſunt homicida, furta, latrocinia, & alia ſimilia, aut grauiora reos, vel ſuſpectos exiſtere, vt propterea damnati ſint, aut ne damnentur formidēt, nec ingenti ære alieno ſupra vires facultatum ſuarū grauatos, vel reddendis ratiocinijs ita obnoxios, vt ex huiuſmodi cauſa, lis, vel moleſtia, eis iam illata ſit, vel timendum ſit, ne inferatur, niſi denique conſtet, ipſos non humana aliqua ratione, ſed tantum deuotionis, & pietatis feruore, vitam religioſam ſponte, & ex animo elegiſſe, de his omnibus in generali, vel prouinciali capitulo plena, & indubitata fide facta, tam ſuperioris generalis, ſeu prouincialis, quàm diffinitorum conſenſu approbata, & ad habitum regularem admiſſi fuerint.*

Hæc Sixtus Quintus, in quibus verbis, ſolum pręcipit Summus Pontifex, vt præfata fiat inquiſitio, & præſcripta forma ab eo propoſita ſeruetur, at non irritat ſuſceptionem habitus, neque profeſsionem iſtorum iuuenum receptorum, ſi prędicta forma pręmittatur, ſicut irritat ſuſceptionem habitus illegitimorum, & eorum, qui ſunt crimine irretiti, ingenti ære alieno grauati, & ratiociniis reddendis obnoxij. Vnde licet grauiter peccent pręlati regulares, hoc pręceptum papale in re tam graui non adimplentes, propter quod poſſunt a ſuis ſuperioribus grauiter puniri; receptio tamen ad habitum, & profeſsio pręfatorum iuuenum, qui nullo dictorum impedimentorum ſunt detēti, erit valida, cum in hac conſtitutione non irritetur, & ex eius litera clare conſtat, vbicunque enim ponit clauſulam irritantem, loquitur in particulari de illis, qui aliquo impedimento ex ſupra dictis detinentur, & vtitur

nomi-

nominibus relatiuis, quæ ſecundum ius reſtringũt, & limitant pęnam ad illos ſolum, de quibus in particulari in clauſula proxima loquebatur, quorum relatiuorum natura petit, vt ea conſtitutio minimę extẽdatur ad alias perſonas, & clauſulas remotas iuxta tradita in iure, *a* & notata, per Cardinalem Menochium Rolandum, & Socinum iuniorem, & eſt doctrina Bartoli, & Iaſonis.

a l. 1. §. deinde. ff. de poſtu. l. ea tamẽ ad lect. ff. de leg. 3.

Et vt clarius prædicta intelligantur aduertẽdum eſt, quod in conſtitutione prima Sixti Quinti, in tribus caſibus tantum ponitur clauſula irritans, primo loquendo in particulari de illegitimis ex inceſtu, vel ſacrilegio, quorum receptio ad habitum, & profeſſio irritatur, & ipſi inhabiles ad religionem efficiuntur. Secundo ponitur clauſula irritans loquẽdo magis in generali de aliis illegitimis, qui nõ ſunt ex inceſtu, neque ſacrilegio procreati, quos conuenit poſſe admitti ad religionem de cõmuni, & vnanimi conſenſu totius capituli generalis, aut prouincialis, aut omnium diffinitorum, habita exacta informatione ſuorum morum, & vocationis, & ſtatim addit. *Si quis autem eorum aliàs prout præfertur, recipiatur profeſſio ſimiliter nulla ſit*, in quibus verbis, iuxta doctrinam ſupradictam, & proprietatem & rigorem verborum relatiuorum, *ſi quis autem eorũ*, ſolum irritatur profeſſio illorum, qui non obſtante ſua illegitimitate profeſſi ſunt non habita dicta informatione, & vnanimi conſenſu. Tertio ponitur clauſula irritans. Quando expreſſe loquitur de criminoſis, & de debitis, & ratiociniis obnoxiis, loquẽs enim de illis, ait Summus Pontifex. *Omnes autem, quoſcunque, vt dictum eſt, criminoſos, aut ære alieno, ac rationibus reddendis obligatos ad religionem perpetuo inhabiles declaramus, & ſi qui eorum contra præſentem noſtram conſtitutionem temere admittentur, tam ſuſceptionem habitus, quam profeſſionem, & inde ſecuta ex nunc, prout ex tunc pari modo irritamus* In quibus verbis certum, & euidens eſt, non irritari profeſſionem eorum, qui nec ſunt criminoſi, nec ſuſpecti, de crimine, nec obligati debitis, aut rationibus reddendis. Vnde cum in tota conſtitutione non ponatur clauſula irritans, niſi in dictis tribus caſibus ſolum, manifeſtè ſequitur, & non poteſt negari, qd profeſſio illorum, qui nullo prædictorum impedimentorum ſint irretiti, non irritatur per eam cum hic caſus in nullo prædictorum impedimentorum comprehendatur, ſupponimus enim nos loqui de illis, qui non ſunt criminoſi, neque debitis obnoxii, neque rationibus reddendis obligati, non loquor autem de impedimento illegitimitatis, cum hoc impedimentum iam ſit per Gregorium Quartum decimum ſublatum.

Et confirmatur noſtrum dictum per quandã doctrinam Bartoli *b* receptam per Felinũ, & alios communiter. Dicunt enim, & docent clauſulas irritãtes non debere referri ad id, quod incidenter, & acceſſione tractatur, ſed ad id, quod ex conſulto, & principaliter pretenditur. Vnde cum lege huius conſtitutionis principaliter pretendatur excludi a religione illegitimos, & criminoſos, & debitis, & ratiociniis obligatos, & diligentia in inquiſitionibus facienda, vt quid ſolum acceſſorium proponatur, vt facilius hic finis conſequatur, ſequitur manifeſtè ſecundum præfatam doctrinam, quod clauſula irritatoria poſita in fine conſtitutionis, non debet neque poteſt referri ad illud, quod agitur ſolum de informationibus faciendis, cum ipſæ tanquam quid acceſſorium fieri præcipiantur, vt ſic legitimi expellantur, & alij criminibus debitis ratiociniis reddendis obligati, ad religionem minimè recipiantur, quod fuit principale intentum huius conſtitutionis, & ceſſantibus dictis impedimentis in aliquibus, nõ erit illorum profeſſio irrita, & nulla ex ſolo defectu informationũ cum informationes, vt quid acceſſorium in præfata conſtitutione fieri præcipiantur

b Bar. in l. ſi §. titia. ff. de libertate legata. Fel. in c. cauſã quæ de reſcr. nu. 4.

Probatur deinde noſtrum dictum ex alia doctrina Panormitani, *c* qui agẽs ex propoſito quomodo debeant explicari, & intelligi clauſulæ, quæ ponuntur in fine legum, aut in aliquo articulo, aut diſpoſitione illarum, ait, quod clauſulæ irritatoriæ, ſicut eſt clauſula capit. quia propter. de electión. in qua dicitur, quod electio aliter facta non teneat, & aliæ clauſulæ ſimiles odioſæ, & iuris communis correctoriæ, non poſſunt, nec debent referri ad omne, quod in lege dicitur, ſed quod debent reſtringi, & omni modo poſſibili limitari, & ſic ait idem Panormitanus, *d* quod ad hoc, vt clauſula referatur ad omnia præcedentia, dẽt eſſe vniformis ratio de omnibus, at ſi põt reddi diuerſa ratio, quare clauſula referatur magis ad vnum quam ad alterum ex præcedentibus, tunc non debet referri ad omnia, ſed ſolum ad illud ad quod maior ratio dictat, vt referatur, vt etiam annotarunt Felinus *e* cum Bartolo, iuxta quam doctrinã videtur indubitabile, quod irritatio profeſſionis non debet, nec poteſt referri ad caſum, in quo nonitij non præceſſit informatio, ſed ſolum ad caſum, in quo profeſſus fuerit aliquis illorum, qui aliquo prędictorum impedimentorum erant detenti, ſcilicet, quando erat illegitimus, aut criminoſus, aut debitis, aut ratiociniis reddendis obligatus, cum dicta clauſula irritans ſit odioſa, & iuris communis correctiua, & per conſequens debere reſtringi ad impeditos aliquo dictorum impedimentorum, & minime debere extẽdi ad eos, qui ſunt admiſſi ad profeſſionem, ſine pręuia informatione nullo alias impedimento ligati, cum tanta ſit inter eos diuerſitatis ratio, & cum admittere primos ad religionem ſit quid cauſans religioni maximum detrimentum, prout clare inſinuat ſummus Pontifex,

c Pan. in ea. Eccleſ. veſtra de elect. no. 6. & in c. 2. requiris de appell. num. 10.

d Pan. vbi ſup.

e Fel. ubi ſupr. Bar. in l. prętor la a. § erit que. ff. de vi bono. rap. et in l. ſalis ſcriptur. ff. de l. 1. ubi omnes.

Quod detrimentum, & præiudicium ex receptione habilium, ſine pręuia informatione minime cauſatur, ſiquidem ipſi habiles habent ſufficiẽtiam neceſſariam ad bonum religionis, & in ipſis nullum impedimentum ex prędictis inuenitur. Colligitur ergo ex ſupra dictis, quod conſtitutio Sixti Quinti prima prohibens, ne tales iuuenes etiã alias habiles recipiantur, niſi de eis fiat diligens, & exacta inquiſitio probata a patribus, prout in ipſa conſtitutione refertur, cum non irritet expreſſe ſuſceptionem habitus, & profeſſionem eorum, nec aliæ clauſulæ irritatorię in eadem conſtitutione adiectę ad eos iuridice poſſint referri, quod inquiſitio exacta pro ipſis fieri pręcepta non eſt ſubſtantialis ad actum profeſſionis, ſed eſt tantum quędam ſolẽnitas probatoria, ſecundũ quãdam Baldi *f* doctrinã dicentis, quod ſolemnitas teſtium in dubio eſt probatoria, non autem ſubſtantialis, niſi lex ultra annullando procedat; quę doctrina approbatur, & commendatur a doctoribus in additionibus *g* ad Bartolum. Et ita intellexerunt patres doctiſſimi hanc Sixti Quinti conſtitutionem, inter quos fuit ille doctiſſimus, & reuerendiſſimus pater noſter Frater Franciſcus a Tholoſa totius noſtri ordinis olim generalis, & poſtea meritiſſimus Epiſcopus Tuyenſis, qui in facti contingentia iudicauit, quẽdam nullo impedimento aſtrictum in noſtra religione profeſſum vere eſſe religioſum, etiãſi de ipſo non fuerit facta exacta inquiſitio, & cum ego in hac quoque iuxta hanc primam Sixti Quinti conſtitutionem fuerim opinione de me parum in re tã graui confiſus, eam cum doctiſſimis uiris huius Academię Salmanticenſis communicaui, pręcipue cũ doctiſſimo Doctore Gabriele Henriquez Iuris

f Bal. in c. 1. in nit. col. quæ ſit inueſtit.

g Addi. ad Bar. in l. 1. lit. c. ff. at cõdit. indeb.

con-

Digitized by Google

conſultorum primario, qui hanc ſententiam viſo tenore præfatæ conſtitutionis libentiſſime fuit ſecutus, quam etiam vt indubitabilem amplexati ſunt doctiſſimi religioſi noſtræ ſacræ religionis, & Societatis Ieſu, & hoc ſummopere ſum gauiſus, tot enim & tam doctis patribus ſociatus tenendo hanc partē contra multorum torrentem de ſingularitate non poſſum argui, quam ſingularitatem in rebus moralibus ſemper fugiendam duxi.

Sed contra hanc partem omnes viri doctiſſimi, vſque modo tenuerunt propter ſecundam conſtitutionem Sixti Quinti declaratoriam primæ, in qua ipſe Summus Pontifex videtur declarare abſolute, eſſe nullas profeſſiones omnium, niſi præcedat exacta inquiſitio, & forma in dicta conſtitutione præſcripta. Videamus igitur tenorem huius declarationis, vt eius argumentum penetremus, & de eius efficacia, aut inefficacia verba faciamus; tenor igitur eſt.

Quod autem pertinet ad profeſſionem tam illegitimorum, quàm eorum, qui poſt XVI. ætatis annū expletum regularem habitum ſuſceperunt, quia tunc demū verè & propriè religioſi effici dicuntur, cum profeſſionem emittunt, declaramus eos, qui ante prædictam conſtitutionem noſtram editam habitū ſuſceperint, & poſt ipſius promulgationem cupiunt profiteri, non alias ad profeſſionem admittendos eſſe, quam facta inquiſitione, & ſeruata forma in ipſa cōſtitutione præſcripta. Et eorum qui poſt dictam promulgationem etiam ignoranter non habita dicta inquiſitione, & non ſeruata forma ad profeſſionem admiſſi fuerint, profeſſionem nullius eſſe roboris, & momenti.

Hæc Sixtus Quintus in ſua ſecunda conſtitutione, per quam, vt dixi, tenent omnes, viri profeſſionē omnem eſſe irritam & inualidam, etiam ſi nullo impedimento detineatur ex eo ſolum, quod de ipſis non fuerit facta exacta inquiſitio, & ita, vt dixi, fuit apud multa tribunalia iudicatū, & executioni mandatum; ſed cum in prima conſtitutione profeſſio talium non irritetur, prout viſum eſt in ſuperioribus rem exactius conſiderans cœpi de hac opinione dubitare. Et occurrerunt mihi multa in corde meo reuoluta, quibus penſatis non potui mihi perſuadere, Pontificem Maximum in ſua ſecunda cōſtitutione, primam in hoc caſu reuocare voluiſſe. Cum non præſumatur legiſlator, qui cum conſilio edit legē, ſe ipſum ſtatim corrigere, & cum legiſlator reſcribendo cum iure communi, atque ratione magis, quàm fieri poteſt ſe conformare præſumatur iuxta quoddam celebre dictum Baldi, a quem ſequuntur Ruinus, Decius, & Pariſius. Et certè ratio non dictat, vt præfati, cum ſint habiles ad profitendum, propter omiſſam nimiam iuris poſitiui ſolemnitatem, a religione tanquam non vere religioſi expellantur; & ea, quæ Deo promiſerunt obſeruare, non teneâtur, a qua ratione Papā recedere minime præſumere debemus præcipue in hoc caſu, in quo, vt ſupra oſtendimus, ceſſat ratio, propter quam ipſe hāc rigoroſam edidit conſtitutionem. Cum loquamur non de illegitimis, neque de criminoſis, nec debitis, aut ratiociniis dandis grauatis, quos tantum a religione voluit excludere, vt alii ab his impedimentis immunes in religione profeſſi quietè, & religioſè in communitate poſſint viuere. Sed his omiſſis veniamus, vt ita dicam, ad manus ſumētes arma, quibus noſtram opinionem comprobemus, & ſic oportet, vt ad interpretationem huius ſecundæ conſtitutionis accedamus. Ipſius enim verus intellectus, ſcutum erit inexpugnabile, quo nos a telis contrariorum protegemus, nullum enim aliud fundamentū habent contrariæ partis aſſertores, quo efficacius muniantur.

a *Bald. in l. ex facto. ff. de vul. & pup. Rui. conſil. 60. art. nu. 5 Dec. conſil. 64. eod. pen. num. 7. Pariſ. conſi. 11. lib. 1. num. 127.*

Pro explicatione igitur eſt notādum, quod cum turpius eiicitur, quàm non admittitur hoſpes, vt cōmuniter dicitur, prælati religionum ægrè ferebant facere informationes de his, quos antè promulgationem huius primæ conſtitutionis Sixti Quinti ad habitum regularem admiſerunt, & perſeuerantes in nouitiatu profiteri cupiebant, conſiderantes, quod ſi informationes non eſſent iuxta formam ipſius conſtitutionis factæ, neceſſariò debebant eos a religione expellere, & habitu nouitiatus ſpoliare in opprobrium eorum, & ſuorum propinquorum, & aliorum, qui perſeuerantiam talium in religione deſiderabant. Et multo magis ægre hoc ferebant, ſi tales ante promulgationem præfatæ conſtitutionis recepti ignoranter poſt promulgationem erāt profeſſi, cum id non ſolum in opprobrium ſui, & ſuorum propinquorum, ſed etiam in opprobrium religionis redundaret, imo & in damnum maximum ipſius monaſterij, in quo erāt profeſſi, cederet, cum hæreditas fortè per profeſſionem acquiſita ipſi monaſterio poſſet ab eo auferri, ſi præfatæ inquiſitiones, & informationes ita factæ eſſent, vt per eas tales profeſſi pro non profeſſis poſſent iudicari, ideo apud Summum Pontificem duo dubia circa hoc fuerunt propoſita. Primum dubium fuit de his, qui antè promulgatiónem dictæ primæ conſtitutionis habitum receperunt, & cupiebant profiteri, Vtrum ſcilicet, de his neceſſario eſſet inquiſitio facienda, & forma præſcripta ſeruanda, & reſpondet Summus Pontifex, quod ſic, quæ reſponſio nihil contra nos. Secundum dubium fuit de his, qui antè promulgationem habitum ſuſceperunt, & poſt eam ignoranter profeſſi fuit non ſeruata præfata forma, Vtrum ſcilicet, eorum valuerit profeſſio, & reſpondet Summus Pontifex, profeſſionem eorum nullius eſſe roboris, & momenti, & hoc eſt contra nos. At hoc ita abſolutè definiuit, quia propter cauſas ſuperius adductas prælati maximè ægrè ferebant facere informationes de prædictis, & vt eos ad eas faciendas aſtringeret rigoroſè, reſpondet talem profeſſionem non habita dicta forma nullius eſſe momenti, ſi enim in hoc caſu profeſſionem non irritaret, ſed tantum fieri informationem, & ſeruari præfatam formam præciperet hoc præceptum ad euitandum dictum opprobrium, & ne perderet monaſterium hæreditatem acquiſitam, prælati non adimplerent, & ad religionem illegitimi, criminoſi, debitis, & ratiociniis obligati reciperentur, quod Sixtus Quintus in ſua conſtitutione voluit ex profeſſo, & principaliter exterminare.

Quod autem Pontifex in hoc ſecundo dubio loquatur de receptis antè dictæ conſtitutionis promulgationem, patet ex relatiuo, *& eorum*, quod iuxta ſuperius explicata ad immediatam clauſulam refertur, in qua tantum de receptis antè promulgationē conſtitutionis erat ſermo. Cum igitur Sūmus Pontifex in hoc caſu particulari, in quo tam grauis vrget ratio irritauerit profeſsionem eorum, qui non ſeruata forma etiam ignoranter profeſsi fuerint, non eſt cur hæc declaratio extendatur ad omnes, qui poſt promulgationem dictæ conſtitutionis recepti ſunt, & profeſsi, in quibus nullum erat impedimentum, quo ipſi eſſent inhabiles ad profitendum, vt ſcilicet eorum profeſsio ſit nulla ex eo ſolū, quia forma præſcripta eſt prætermiſſa. Cum prælati non ægrè ferant facere de his informationes ante ſuſceptum habitum, & ſine opprobrio ipſorum, & ſuorum parentum poſſint facili negotio cum reuerētia debita ad religionem non admitti. Et licet eadem, & ſimilis ratio militaret in receptis ad habitum, & profeſsionem poſt promulgationem dictæ conſtitutionis, quæ militat in receptis ante promulgationem

dictæ

Digitized by Google

& habente conſenſum purum teſtatoris, an ſcilicet teneat in conſcientia, concludit, quod ſic ceſſante fraude, de quo per Cardinalẽ in diſputatione incipiẽte, Bonentẽ ſi ſtatuto. & ideo dixit Abbas in capite relatum el primero, de teſtamentis, quod contractus mulieris factus ſine fraude valet in foro conſcientiæ etiam nõ ſeruata forma ſtatuti loquentis de conſenſu propinquorum, et idẽ Dominus Abbas in capite porrectum, de regularibus, dixit poſt Gloſſam ſecundã, ibi quod profeſſio facta omiſſa forma, quæ traditur in regula, ligat quoad Deum Hęc Felinus: quam doctrinam intelligit idẽ Felinus, procedere non generaliter, ſed ſolũ in certis caſibus, quos ſpecialiter enumerat, quorum primus eſt, quando canõ, vel lex fundatur in præſumptione, ut enim, *quia ſi in foro animæ certũ ſit, præſumptionem illam nõ eſſe verã, præualet ibi veritas, etiam quando lex induceret præſumptionem iuris, & de iure ſecundum Ioannem Andream in propoſito in capit. is qui fidem. de ſponſalib. ex cuius verbis hanc doctrinam firmat Abbas ibi, & Petrus de Ancharano, in dicta regula poſſeſſor, verſiculo, adducit ſimile, & Baldus eleganter in capitulo cum quis, verſiculo quæritur an lex poſitiua de iuris & facti ignorantia: hæc idem Felinus.*

Secundum fundamentum ſuper dicta doctrina non ſolum habet locum in conſtitutionib. aliquid ordinantibus, & præcipientibus, ſed etiam in habentibus decretum irritans, quod ex ſuperioribus colligitur, ſed clarius patet ex doctrina Abbatis a Panormitani. *Ait n ſufficere quo ad forũ cõſcientię, vt contractus teneat, ſecundũ limites iuris naturalis ſeu gentiũ, nam de iure naturali, vel gentium ſufficit ſolus cõſenſus Et hæc opinio mihi placet, et adduco ſingulare dictũ Innocentij in capitulo, quia propter, de electione: vbi dicit, quod electus eſt tutus in foro aĩa, ſi electio ſua teneat de iure gentiũ, licet nõ fuerit ſeruata forma a iure poſitiuo, quia illa forma eſt introducta propter ſcãdala, & deceptiones euitãdas, vnde ex quo oĩa illa ceſſauerunt, & interuenit verus conſenſus, ſatis eſt tutus quoad Deũ, & tenebis ſemper mente illud dictum, quia valet in omni actu, in quo eſt pretermiſſa ſolẽnitas iuris poſitiui, vt in foro animę non teneatur quis ſibi de hoc facere conſcientiam, ex quo non interuenit ibi aliqua deceptio, & affuit cõſenſus habentium actum explicare de iure naturali.*

a *Abbas in c. 1. in fi. de reſtit. in integ.*

Hæc Abbas, ex cuius iã generali doctrina ſatis colligitur, præfatam regulam etiam in decreto irritante habere locum, quod patet ex c. *quia propter*, ibi allegato de electione, vbi non obſtante, quod electio irritatur non ſeruata forma ibi deſcripta, ait ipſe Abbas, eam deciſionem non procedere in foro conſcientiæ, & valere electionem, ſi in ea interueniãt ea, quæ de iure naturali requiruntur.

Quod inſuper probatur; nam Pius quintus in extrauagante, *cum onus Apoſtolicæ ſolicitudinis*, irritat contractum cenſus redimibilis, ſi nõ fuerit initus cum numerata pecunia in ipſo contractu, corã notario & teſtibus, vt patet ex eius verbis ibi, *Rurſum niſi verè in pecunia numerata, præſentib. teſtib. & notario, & in actu celebrationis instrumenti non autem prius receptum integre iuſtoq. pretio.* Quibus rigoroſis verbis non obſtantibus tenet Nauarrus, b explicans præfatam extrauagantem. *Quod ſi vendens cenſum debebat emptori centũ ante propter aliquas cauſas recepta, & poſtea recipit illa centũ in parte pretij emens tuto in foro conſcientię poteſt recipere fructum ita conſtitutũ abſolutũ, quia lex fundata in præſumptione non habet locũ in foro cõſcientiæ, quando veritas eſt in cõtrarium, capite is qui, capitulo, tua de ſponſali. & hic rigor ſoluendi totum pretiũ in conſtitutione cenſus in pecunia numerata videtur inductus ad precludedũ via malis dolis, et cautelis quib. ementes male ſoluebant pretiũ in pannis, et alijs mercib. antea, vel tũc traditis, vel in pecunia numerata ad eludendũ, vel in alios fines varios, & malos, & ita non videtur includere quoad forum conſcientiæ illos, qui bona fide vtilius, vel æque vtiliter emãcipauerunt ſolutionem totius, vel partis cenſus, ac ſi in ipſa conſtitutione ſoluerentur.*

b *Nau. in commun. de vſuris. n. 88. iuxta fin.*

Hæc Nauarrus. Deinde probatur, nam lex præcipit, quod teſtamentum non fiat, ſine certo numero teſtium, & quod alias ſit irritum, & nullũ. Qua c lege non obſtante opinio eſt receptiſſima, quod teſtamenta, quæ fiunt ſine hac ſolẽnitate, ſunt valida in foro conſcientiæ, licet in foro exteriori nulla iudicentur, & ita tenent quam plurimi Theologi, & vtriuſq. iuris Doctores allegati a Couarruuias, d & Soto. Cuius opinionis præcipuum fundamẽtũ eſt, quod lex quę præſumptionem prę ſe fert in animæ iudicio locum ſibi non vendicat, quia in eo cõſtat veritas, & ceſſat præſumptio, & ſolemnitas iuris ciuilis in teſtamentis ideo requiritur, vt euitentur falſitates, quæ in eis committi ſolebant, vt dicitur in iure, e ſed ſi conſtat abſque aliqua ſuſpicione voluntas teſtatoris, ceſſat hæc præſumptio, igitur in conſcientia valent teſtamenta facta ſine ſolemnitate iuris, dummodo conſtet de voluntate teſtatoris: hoc fundamentum latius probabitur infra in concluſione ſecunda, & in reſponſione ad argumenta.

c *L. hac conſultiſſima. C. de teſta. inſtitu. eod. tit. §. vlt.*

d *Cou. in ca. cũ eſſes. de teſta. n. 4. & 5. Soto. lib. 4. de iuſt. q. 5. a. 3.*

e *L. fin. C. de fideicom. §. 1. inſti. de teſt.*

Tertium fundamentum eſt, quod conſtitutio Sixti Quinti ſuper receptione nouitiorum eſt lex fundata in præſumptione, vt patet ex eius literæ cõtextu, ibi, *ceterum, quoniam ſe vitia ingerunt, & ſe ſe virtutes mentiuntur, ac multi decoctores poſt dilapidatam rem familiarẽ & contractam ingentẽ vim æris alieni, aut interuerſam alienam pecuniam eorũ fidei creditã, aut ratiocinia effugiunt, alij poſt furta, latrocinia, rapinas, homicidia, aliaue facinora patrata, et banniti, ac damnati, ſeu qui meritas pro ſuis delictis pęnas metuunt non pia intentione, ſed ad euitandum legum, & iudiciorum ſeueritatem, quia tuto in ſeculo viuere non poſſunt. Tunc demum quærunt a religione auxilium, quando aliunde illud non ſperãt, vnde ſub habitu, & nomine religioſorum animũ religioni inimicum, & inueterata vitia retinent, neq. alios, qui ſancta vocatione vocati ſunt, patiuntur tranquille diuinis obſequijs intereſſe in grauẽ Dei offenſã religionis opprobrium, & ſcandalum plurimorũ, vt his quoq. ſubterfugij, & impunitatis ſpes omnis tollatur, authoritate Apoſtolica, & tenore præſentium, etiam perpetuo ſtatuimus, et ordinamus iuuenes aut viros adultos maiores ſexdecim annorũ non aliter in aliquam religionem recipi poſſe, neque debere, niſi prius de eorum parentibus, patria, deque ante acta vita, & moribus diligenter inquiratur, &c.*

Ex quibus verbis colligitur ipſam fundari in prę ſumptione, vt patet ex ea, ibi, *non pia intentione ſed ad euitandam legum, & iudiciorũ ſeueritatẽ, quia tuti in ſeculo viuere non poſſunt*, & ex ea ibi, *adultos maiores ſexdecim annorum*, in quib. verbis innuitur ideo adultos ſexdecim annorum, & minores in præfata conſtitutione non eſſe comprehenſos, quia in eis ceſſat præſumptio ipſius; non enim præſumuntur ipſi in tali ætate decoctores fuiſſe rei alienæ, & ratiociniis reddendis eſſe obnoxios, & delicta digna ſupplicio apud tribunalia commiſiſſe.

Probatur inſuper, quia ea conſtitutio Sixti Quinti in eo, quod determinat, quod qui commiſerunt aliquod delictum in ſeculo, quod per viam denunciationis, inquiſitionis, aut accuſationis eſt deductum in iudicium, non poſſunt in religionib. profiteri, quia præſumuntur ad religionẽ fugere, vt rigorem,

gorem, & ſeueritatem iudiciorum euadant, eſt extracta a ſacris Canonibus, ſecundum quos, ſi laicus poſt delictum a ſe commiſſum fiat clericus, aut religionem intret, hoc facere præſumitur in fraudem declinandi iuriſdictionem regalem, & in cauſa criminali poteſt puniri a iudice ſeculari, prout tradit Couarruuias, *a* & nos ſupra hoc tomo diximus. Et cũ hæc in præſumptione fundetur, defendimus in eodem loco, non habere locum in eo, qui prius quam delictum commiſit, votum *b* clericatus, aut religionis emiſit, cum in hoc caſu ceſſet præfata præſumptio, & intelligatur, ipſum non ad fugiendam pœnam delicto debitam, ſed pietatis, & deuotionis cauſa ſtatum clericatus, aut religionis aſſumpſiſſe. Vnde cum præfata cõſtitutio fuerit extracta in eo, quod agit de criminoſis a dicto iure antiquo, cum ipſum ius antiquum fuerit in præſumptione fundatum, neceſſario debemus dicere, ipſammet conſtitutionem in præſumptione fundari, & ſicut ipſum ius antiquum ceſſabat in eo, qui fecerat votum clericatus, aut religionis, quia in tali præſumptio ceſſabat. Ita etiam hæc conſtitutio ſaltem in foro conſcientiæ debet ceſſare in caſu, quo eius præſumptio ceſſat, cum conſtitutio, quæ ſit ad roborandũ aliam, intelligenda ſit, & limitanda ſecundum roboratã, prout in ſuperiorib. ſatis diximus. Quod ipſum eſt dicendum de debitus ingentibus, & ratiociniis obnoxiis, de quibus noſtra etiam agit cõſtitutio, quos inhabiles ad religionem decernit, cum enim in hoc ex iure antiquo fundato in præſumptione originetur, prout conſtat ex traditis ſupra hac quæſtione, *c* ſequitur ea, quantum ad hoc, in præſumptione fundari. His prælibatis fundamentis reſtat proponere concluſiones, vt ita hæc difficultas clare, & diſtinctè reſoluatur, & vt videatur quam inuerecunde aliqui profeſſi poſt cõſtitutionem Sixti Quinti, qui alias erant habiles ad profeſſionem emittẽdam nullum ſubterfugium habentes, niſi ſolum informationis defectum, habitum reliquerunt, ad quod obtinendum publice contra ſuas religiones litem mouerunt.

a *Couar lib. 6. pract. quæſt. q. 32. nu. 4. & q. 33. nu. 2. & 5. noſtrũ q 10. ar. 7.*
b *Sudi. d. q. 10. ad 8.*
c *Sup. hac q. ar. 2.*

Prima concluſio, licet prædictorum profeſſio irrita ſit (quod ego iterum, atque iterum nego) ipſi tamẽ, ſine aliqua cõtrouerſia obligatione quadam naturali erant aſtricti ad perſeuerandum in religione, defendit enim Couarruuias, *d* ex teſtamento minus ſolemni, & irrito propter defectum ſolemnitatis, licet nulla, neque in foro exteriori, neque interiori naſcatur obligatio, oritur tamen quædam obligatio naturalis, quæ inſurgit ex honeſtate, & debito morali, quod in ſimili ſpecie tenet Diuus Thomas. *e*

d *Cou. in ca. cũ eſſet de teſt. nu. 9.*
e *D. Th. 2. 2. q. 107. a. 4.*

Quod a fortiori dicendũ eſt in iſtis, qui per profeſſionem ſe Deo dicauerunt ſponte & deuotè, & religio eos in ſuo ſinu tanquam filios chariſſimos recepit, educauit, ſacris ordinibus aliquos eorũ inſigniuit, & bonis moribus inſtitui procurauit, qui ſaltem tanquam ingrati a iudicio erant repellendi, ingratitudinem enim peccatum eſſe conſtat quandoque mortale, ſi contingat contemptus beneficii accepti, prout tradunt Diuus Thomas *f* & Caietanus & quamuis religio, quæ beneficium his intulit, ius actionis non habeat, cum propter Deũ optimum maximũ id animo egerit liberali, & ideo remuneratio ei non ſit debita ex legali obligatione, non tamen debemus ipſos abſoluere a quadam honeſta & morali obligatione, prout idemmet Diuus Thomas *g* probat, ratione cuius honeſtæ, & moralis obligationis apud Macedonas actionẽ aduerſus ingratos lege datam fuiſſe teſtatur Couarruuias, *h* & idem apud Athenienſes ſtatutum fuiſſe affirmat ſe legiſſe Ludouicus *i* Cælius, quod ex Valerio Maximo conſtat, eandem actionem aduerſus ingratos apud Perſas datam fuiſſe, ſcripſere Xenophon, *k* & Themiſtius in commentario de amicitia.

f *D. Th & Caiet. vbi ſup. a. 3.*
g *D. Th. 2. 2. q. 106. ar. 4. 5. & 6.*
h *Cou. in c. cum in offic. de teſta. nu. 9.*
i *Cælius li. 4. lect. antiq. c. 28. Valer. lib. 5. c. 3. §. Phocion.*
k *Xenoph. li. 1. de pædia Cyri. Stoba. ſerm. 42.*

Quæ leges licet fuerint abolitæ, & apud nos nõ ſint receptæ, cum nulla actio in Republica detur aduerſus ingratos, qui mortali etiam crimine ingratitudinem committunt, ne tot lites oriãtur propter vtilitatem Reipublicæ; his enim actionib. non ſufficerent omnia fora authore Seneca, *l* non tamen eſt abolita obligatio naturalis in quadam honeſtate, & moralitate fundata; ſicut etiam ad euitãdas tot in Republica contentiones, expenſas, iurgia, & lites nulla datur ex pacto nudo actio iure *m* ciuili, tamen æquitatem naturalẽ ſacri Canones *n* ſecuti, actionem ex pacto nudo dederunt, & attẽto eodem iure ciuili ex eodem pacto nudo naſci obligationem naturalem, quam violare peccatũ fit mortale, tradidit quædam Gloſſa *o* communiter recepta. Ex quibus ſatis colligitur, præfatos profeſſos, & in religione enutritos ſaltem ex obligatione morali, & honeſtatis, non potuiſſe, neque debuiſſe apud tribunalia ſecularia, & Eccleſiaſtica reclamare eorum profeſſionem nullam fuiſſe, & ab habitu regulari fore exuendos, quos cum tanta charitate a religioſis amplexatos, & vt fratres admiſſos in religione receperunt.

l *Senec. lib. 3. de benef. c. 7.*
m *L. iuriſgentiũ. §. ſed cũ nulla. ff. de pact.*
n *ca. 1. de pact.*
o *Gloſ. in d. c. 1.*

Secunda concluſio, illi, qui nullis impedimentis ad profitendum innodati fecerunt profeſſionẽ poſt conſtitutiones Sixti Quinti non ſeruata omnino forma in ipſis conſtitutionibus præſcripta etiam dato, quod in foro exteriori nõ ſint profeſſi (quod iterum affirmo eſſe falſum) non ſolum ex debito honeſtatis debent perſeuerare in religione, & tenentur ſuam profeſſionem ratificare, vt diximus in prima concluſione, ſed etiam ex obligatione naturali & conſcientiæ, cum ſint in foro conſcientiæ profeſſi.

Quod autẽ ſint in foro conſcientiæ profeſſi, probatur, nam conſtitutio Sixti Quinti eorum profeſſionem (vt communiter dicitur) irritans eſt lex fundata in præſumptione, (vt probatum eſt in tertio fundamento) at lex fundata in præſumptione, etiamſi habeat decretum irritans, & ſit annullatiua actus, ceſſat in foro conſcientiæ, vbi veritas conſtat in contrarium, vt probatum eſt latè in primo, & ſecundo fundamento, ergo prædicta conſtitutio Sixti Quinti, cum fundetur in præſumptione, non habet locum in foro conſcientiæ, vbi in contrarium eſt veritas, ſicut in noſtro caſu apparet. Hæc eſt fortiſſima huius opinionis baſis, quæ ex reſponſionibus ad argumenta amplius probabitur.

Ad argumenta.

Primum argumentum, quod contra hanc opinionem poteſt opponi, deſumitur ex Concilio Tridentino *p* irritante matrimonium clandeſtinum, quod decretum fundatur in præſumptione propter fraudes, quæ in his clandeſtinis deſponſationibus ſolebant euenire, & nihilominus ceſſante præſumptione facto ſcilicet matrimonio clandeſtinè cum cõſenſu mutuo vero, & vtili vtriuſq. contrahentiũ, matrimonium eſt nullum etiam in foro cõſcientiæ ita vt contrahentes, neque in foro exteriori, neque in foro conſcientiæ teneantur adimplere promiſſum. Quod ſimiliter videtur dicendum in noſtro caſu dato, quod conſtitutio Sixti Quinti annullet profeſſionem eorum, qui non ſeruata forma ipſius conti-

p *Seſſ. 24. de reform. mat. c. 1.*

Digitized by Google

conſtitutionis ſe Deo per votum ſolemne ſacrauerunt.

Huic argumento reſpondeo, quod ideo matrimonium clandeſtinum non valet etiam in foro cõſcientiæ, quia ipſum Concilium non ſolum dirigit verba ad ipſum contractum annullando, & irritando illum, ſed etiam inhabiles reddit contrahentes ad ſic contrahendum; in iure vero, quando verba diriguntur ad perſonas ipſas inhabiles reddendo ad aliquem contractum faciendum, talis contractus non ſolum eſt irritus in foro exteriori, ſed etiam in foro conſcientiæ, vt patet de legibus, quæ prohibẽt translationem dominij in filios clericorum inhabiles, & incapaces illos reddendo ad huiuſmodi dominii acquiſitionem, talis enim contractus, & dominii acquiſitio non ſolum eſt nulla in foro exteriori, ſed etiam in foro conſcientiæ. At conſtitutio prima Sixti Quinti non reddit inhabiles ad profitendum illos, qui ſine forma in ea præſcripta profeſſi ſunt, ſicut reddit inhabiles ad profitendum illegitimos, criminoſos, ære alieno onuſtos, & ratiocinijs reddẽdis obligatos, prout in ſuperiori articulo demõſtrauimus, & ideo pręfata conſtitutio ſolum irritans profeſſionem eorum, qui ſine pręſcripta forma profeſſi ſunt, qui erant alias habiles ad profitendum, cũ ſit lex irritatiua actus, quod nos etiam negamus & fundetur in pręſumptione, ceſſante ipſa pręſumptione, & adueniente veritate non habet locum in foro conſcientię, ſicut non habent locum alię leges ſolum irritantes actum ceſſante præſumptione, in qua fundantur, prout eſt ſtatutum, *a* q̃ res Eccleſiæ non alienentur niſi pręcedentibus tractatibus, & quod alias alienatio ſit irrita & nulla, & tamen eſt opinio probatiſſima doctorum, *b* quod ſi alienatio fiat ſine dicta ſolemnitate eſt valida in conſcientia, licet ſit in foro exteriori irrita, & nulla. Ex quibus infertur, quod cum illegitimi, & criminoſi, & ære ingenti alieno onuſti, & ratiocinijs reddendis obligati per pręfatam conſtitutionem ſint inhabiles ad profitendum ſtatum religioſum, prout in ſuperioribus ſatis diximus, eorum profeſſio erit nulla non ſolum in foro exteriori, ſed etiam in foro interiori, cũ verba conſtitutionis non ſolum dirigantur ad receptionem habitus & profeſſionis, eam irritando & annullãdo, ſed etiam ad ipſas perſonas eas inhabiles efficiendo. Quod ex quadam celebri doctrina Bartoli in tertio argumento adducenda ſatis probabitur. Et hoc ſummè eſt notandum pro intellectu pręfatę conſtitutionis.

a 10. *q.* 2. *cap. eſim.*

b *Sot. lib.* 4. *de iuſt. q.* 5. *ar.* 5.

Secundo arguitur, licet ſubſtantia a ſolemnitate differat, vt docet Alciatus *c* & profeſſionis ſubſtantia conſiſtat in quadam traditione in manu prælati per tria vota ſubſtantialia ſecundũ regulam ab Eccleſia approbatam, prout ſatis diximus ſupra; *d* & ſic, licet deficiente ſolemnitate iuris poſitiui in foro conſcientiæ, valeat actus, ſi habeat alias illud, quod eſt eſſentiale de iure diuino, aut gentium, attamen ſumendo ſubſtantialem formam actus alicuius pro eo, ſine quo actus ipſe non valet, neque effectum habere poteſt, inquiſitio pręfata & informatio requiſitio in dictis conſtitutionibus videtur forma ſubſtantialis, & non tantum ſolemnitas, quędã probatoria ex traditis a Bartolo, *e* Iaſone, Baldo, & Alexandro, Decio, & Alberto Bruno, & ita tenet Couarruuias numerum teſtium in teſtamentis non eſſe de ſolemnitate probatoria tantum, ſed de ſolemnitate ſubſtantiali, & ſic in foro exteriori, & interiori teſtamentum ſine præfata ſolemnitate eſſe nullum.

c *Alciat. lib.* 2. *pare. c.* 16.

d *Sup. hoc* 3. *to. q.* 48. *ar.* 1.

e *Bar. 3 l. nemo pot. ff. de le.* 1. *in vbi Iaſ.* 1. *lect. n.* 17. *Bal. ĩ l. cũ quis. C. de iu. et fact. ign. col.* 2. *Ale. in l.* 1. *ff. de cond. indeb. col.* 2. *& ibi Iaſ. n.* 17. *Dec. i l.* 1. *ff. q̃ bon. poſ. cõtra tabul. co.* 3. *Brunus ĩ tract. quotuplex ſit form. f.* 13. *co.* 2. *Cou. in c. cũ eſſes n.* 8. *de teſta.*

Huic argumento facillimo negotio reſpondetur, cum ipſum non deſumatur ex aliqua lege, aut decretali expreſſe id definiente, ſed ex quadam opinione multorum doctorũ, a qua recedimus ſequentes Bartolum, *f* qui loquens de forma ſubſtantiali teſtamenti ait, quod in vltima voluntate quędam eſt forma ſubſtantialis, verbi gratia voluntas defuncti, qua ceſſante de iure gentium, & naturali eſt irritum teſtamẽtum, alia eſt forma probationis, quod ibi ſint ſeptem teſtes, & ſimilia, & iſta licet ceſſet, non tamen ceſſat obligatio naturalis, ſed ceſſat probatio, quantum ad obligationem ciuilem, & ſic (ait Bartolus) hęres ſciens voluntatem teſtatoris, licet nullum ſit teſtamentum, propter hanc ſolemnitatem, obligatur naturaliter ſoluere legata cum repręſentet perſonam teſtatoris, & ſic repręſentatiuè ſit ipſemet teſtator.

f *Bart. in l.* 1. *ff. de cõd. indebit.*

Quod ibi Bartolus probat in hunc modum. Conceſſum eſt *g* priuilegium militibus, vt poſſint teſtari, quomodo uelint, detracta omni ſolemnitate Iuris Ciuilis, & eos reponit in priſtinum ius gentium, ſed teſtamentum militis probatur per duos teſtes etiam non rogatos, vt in iure *h* probatur; ergo ceſſante illa ſolemnitate remanet ius gentium; prætera ait Bartolus, obligatio naturalis contrahitur etiam ſine conſenſu vbicunque æquitas naturalis, hoc eſt de iure gẽtium, hoc dictat: exemplo hoc probatur, ergo negotia abſentis, & furioſi, vel ignorantis expendendo vtiliter pro eo, certè ipſe naturaliter, & ciuiliter mihi obligatur iuxta leges; *i* prætera ex maleficiis quis obligatur ciuiliter, & naturaliter, & dicitur hoc eſſe æquum ex æquitate, vt dicitur in iure, *k* & tamen ille, qui delinquit & in quẽ delinquitur, non conſentit, æquitas ergo naturalis eſt, quæ producit hanc naturalem obligationem: ſed de iure naturali æquum eſt, quod hęres adimpleat voluntatem teſtatoris, quantumcunque non ſit ſolemnis: ergo tenetur hęres de iure naturali.

g *L.* 1. *ff. de mi. teſt.*

h *L.* 1. *& l. Lucius & l. Diuus ff. de milit. teſt.*

i *L.* 1. *§. fur. ff. de neg. geſt.*

K *l non ſolũ §.* 1. *ff. de iniur.*

Quod in caſu de quo in pręſentiarum agimus a fortiori debet admitti, licet enim voluntas teſtatoris diligenter mandetur adimpleri in iure, & maximis fauoribus eius implementum proſequatur, religionis tamen fauor ſuperexcedit, vnde cum ius canonicum formam ſubſtantialem ſolemni voto pręfixerit, & homo ſe per eam tradat Deo, ita vt dicat Diuus Thomas *l* hanc traditionem eſſe de iure diuino, & in religionis voto ſolemni propter hanc traditionem non poſſe Papam diſpenſare, non debemus aliam formam ſubſtantialem ſuperaddere, ſine qua pręfata forma ſubſtantialis a iure Canonico introducta non ſortiatur ſuum effectum, niſi Papa eam, vt ſubſtantialem exprimat, & de nouo conſtituat, quam Sixtus Quintus in præfatis ſuis conſtitutionibus non proponit, vt patet ex contextu literę: ex quo clarè colligitur pręfatam inquiſitionem, & informationem approbatam eſſe formam probatoriam, non autem ſubſtantialem, ſicut ſolemnitas teſtium in teſtamento eſt forma tantũ probatoria, vt forma ſubſtantialis ſcilicet voluntas teſtatoris poſſit executioni mandari.

l *D. Tho.*

Quod autem fauor religionis petat, vt pręfata ſolemnitas inquiſitionis ſit tantum probatoria non autem ſubſtantialis, inſuper probatur, nam fauore alimentorum debentur alimenta ex voluntate teſtatoris minus ſolemni, vt dicitur in quadam lege, *m* quę non deberentur, ſi ſolemnitas teſtium eſſet forma ſubſtantialis teſtamenti, cum forma ſubſtantialis ipſius etiam fauore alimentorum, minimè deficere poſſit manente vero teſtamento, quod eſt voluntas de eo, quod quis poſt mortem ſuam fieri vult.

m *L.* 1. *C. de fideicommi.*

Nec contra hanc doctrinam facit alia doctrina Baldi *n* dicentis, quod ſolemnitas teſtium in

n *Bald. in c.* 1. *ĩ vlt col. quæ ſit ĩ veſtit.*

ARTICVLVS XXVIII.

Vtrum translatus ex ordine mendicantium ad aliũ ordinem non mendicantium poſſit in ipſo ordine, ad quem eſt translatus, habere beneficium regulare, & aliud officium dicti ordinis.

a *Cle. 2. de reg.*

RESpondeo dicendo, quod in quadam *a* clementina ſic definitur, vt profeſſores cuiuſcunque paupertatis ordinis eo libentius, in qua vocati ſunt vocatione, perſiſtere tranſeuntes, quæ ad non mendicantium ordinem in eodẽ conuerſari, quietius ſtudeant, quo in ipſis diſcordiarũ, & ſchiſmatum productiua ambitio reprimatur, ſacro Concilio approbante ſtatuimus, mendicantes quoslibet, qui ad non mendicantium ordinem etiã authoritate apoſtolica tranſierint in poſterũ, quive hactenus tranſierunt, quamuis nunc prioratus adminiſtrationes, vel officia, aut curam animarum, vel regimen quodcunque obtineant, inibi vocem, aut locum in capitulo, non habere, etiam ſi hoc ſibi ab alijs liberè concedatur: ad prioratus quoque adminiſtrationes, aut quæcunque in antea non aſſumi officia, etiam tanquam vicarios ſeu miniſtros, ſeu locum aliorum tenentes, quodque animarum curam & regimen, nec pro ſe poſſint, nec pro alijs exercere; quicquid autem in contrarium attentatũ fuerit, ſit irritum ipſo iure quouis priuilegio non obſtante. Hæc clementina.

Et nota, quod hoc perquam neceſſarium fuit, ne mendicantes transferantur in non mẽdicantes, triſtẽ enim vitam viuent, videntes ſe priuatos voce actiua & paſſiua, & habilitate habendi vlla ordinis officia, & beneficia etiam fungendi officio, vel munere aliquo œconomi, Caſtaldi, Portarij, Celarij, immo & prædicatores, & cuiuſcunque vicariatus, iuxta gloſſam ſuper dictam clementinam communiter receptam; retraherentur, enim ab illa translatione videntes ſe his priuatos, & alij iuniores, & fortè ignorantiores & minus mente cõpoſitos beneficiarios, vel alijs officijs fungentes, & ſibi quaſi dominantes, cuius rei æqua nimis patientia nõ eſt omnium, ſed paucorũ, quos Iupiter æquus amat, & ardens euexit ad ætera virtus, circa quã clementinam eſt etiam notandum, quod non incurrunt in eius pœnas fratres aliorum ordinum non mendicantium tranſeuntes ad alios ordines laxiores, vt ex dicta clementina patet, & notat *b* Imola communiter receptus & tenet Nauarrus. Ex quo infertur, quod translatus ab ordine de Mercede, in ordinem non mendicantem, non incidit in dictas pœnas cum ordo de Mercede inter mendicantes minimè computetur, ita *c* Nauarrus.

b *Imol. in d. clē. 1. Nauar. li. 3. conſ tit. de reg. conſil. 57. in 1. impreſ.*
c *Nau. vbi ſup. conſ. 63.*

ARTICVLVS XXIX.

Vtrum religioſus translatus ad aliam religionem debeat ſedere in capitulo iuxta tempus, in quo emiſit profeſſionem in primo monaſterio, à quo fuit translatus, vel à quo fuit profeſſus in ſecundo.

RESpondeo dicendo, quod debet ſedere ſecundum tempus, in quo fuit profeſſus in ſecunda religione cum eo tempore incipiat eſſe regularis illius religionis, & ſecundum illud tempus debet habere vocem & locum in ipſa, argumento eorum, quę Doctores communiter notant in quadam *d* lege, quod verum eſt in eo, qui trãsfertur, vt ſit in eo ſubditus, & filius, ſi autem eſt translatus, vt ſit pręlatus & renuntiet prælationem, ſedebit, in primo loco poſt prælatum in memoriam honoris, quem geſſit, niſi concurrant alij, qui maiorem honorem geſſerunt argumentis eorum, quæ in dicta lege notantur, ita in terminis reſpondet *e* Nauarrus.

d *l. 1. ff. de Albo ſcriben.*

e *Nau. li. 3. cõſ. tit. de regul. conſ. 60.*

Ex quibus infertur, quod illi, qui fuerint prælati in aliquo conuentu, finita prælatione non debent ſedere per ſuam antiquitatem inter alios fratres, ſed iuxta locum, vbi ſedet pręlatus; quod rectiſſime fuit ordinatum in noſtra alma prouincia S. Iacobi regularis obſeruantiæ, quod in omnibus religionibus obſeruari conſentaneum eſt.

ARTICVLVS XXX.

Vtrum translatus de vna prouincia in aliam eiuſdem religionis debeat ſedere in capitulo ad ſuam vocem dandam à tempore, in quo fuit in ſecunda incorporatus.

REſpondeo dicendo, quod poſtquam eſt incorporatus in ſecunda, debet in ea ſedere ſecundũ tẽpus, in quo fuit primò profeſſus; non enim trãſfertur, vt profiteatur, ſed vt profeſſus, & filius eiuſdem religionis in ſecunda prouincia, vt filius incorporetur, & filiatio illa antiqua alterius, prouinciæ virtute incorporationis, fiat filiatio ſecundæ prouinciæ, & per conſequens gaudet omnibus, quæ in dicta prouincia filijs & profeſſis communicantur, immo in noſtra ſacra religione quãdo aliquis trãſfertur de vna prouincia in aliam ſtatim, quod recipitur antequam incorporetur, datur ipſi locus ſecundum ſuæ profeſſionis antiquitatem licet antequam incorporetur vocem in capitulo nõ habeat, & hoc iuridice eſt ordinatum, cum proxime eligendus in aliquibus habeatur pro electo, vt in quadã *f* lege definitur, & gaudet aliquibus priuilegijs eorum, quæ cunctis conceduntur, & ſicut ſponſis de futuro aliqua cõceduntur à Doctoribus, quę ſponſis de præſenti indulgentur, cum ſponſalia de futuro ſint quædam præparatoria ad matrimonium de præſenti, ita huiuſmodi receptis aliqua incorporatorum debent communicari, cum eorum receptio ſit quid præambulum, & præparatorium ad incorporationem faciendam.

f *l. pen. ff. de militari teſt.*

QVAESTIO LIII.

De religione quoad religioſos extra clauſtra viuere prætendentes, in ſex articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur ſex.

1 *VTrum poſſit concedi religioſis licẽtia habendi beneficia extra loca ſui ordinis.*
2 *Vtrum monachus monaſterium exire poſſit, vt alicui eccleſiæ ſeculari præſit.*
3 *Vtrum canonicus regularis canonicè obtinens Eccleſiam parochialem teneatur in ea potius reſidere quam in eccleſia regulari.*
4 *Vtrum prælatus regularis laxioris religionis licitè poſſit recipere regularem animo non retinendi eum in clauſtro.*
5 *Vtrum translatus ex ordine ſtrictiori ad laxiorẽ de licentia ſuperioris ſeruiens beneficio curato in loco diſtanti per decem milliaria à monaſterio ſit tutus in conſcientia.*
6 *Vtrũ generales ordinũ poſſint iuſtis cauſis id petẽtib. cõcedere monachis, vt ſint extra monaſteria in habitu clericali decẽti ſub obediẽtia ordinarij.*

Digitized by Google

ARTICVLVS I.

Vtrum poſſit concedi religioſis licentia habendi beneficia extra loca ſui ordinis.

RESpondeo dicendo, quod fratribus mendicantibus, & alijs religioſis dabatur olim licentia ſtandi extra loca ſui ordinis, & ſi petebatur, etiam concedebatur, quod ſeruire poſſent alicui beneficio ſeculari, vel regulari, cũ cura, vel ſine cura, quodque confeſſiones audire poſſent, & miniſtrare etiam, ſeu tractare eccleſiaſtica ſacramenta, & per breue ſacra pœnitentiaria illa eis concedebat cum clauſula (& de licentia ſuperioris) & decancelabantur verba, videlicet (vel ſine cura, vel regulari) de qua licentia loquitur *a* Siaph. & de præmiſſo, & de alijs modis ſtandi extra clauſtra, & de diuerſis cauſis, quæ modo verè adducebantur, modo fingebantur, videatur latè per Sarmiento; *b* at licētia præmiſſa, & aliæ ſimiles regulariter denegantur; immo authoritate Bullæ Pauli IV. contra omnes fratres, vel monaſticos vagantes apoſtatas, ſeu ficte, ſeu nulliter diſpenſatos maximo cũ rigore procedi præceptum fuit, & ſumma ratione, eo enim res deuenerat, vt infiniti monachi, qui frontē perfricuerant habitu relicto, honore deiecto, ſeu potius religione, immo ipſo Deo, omnia ſibi impune licere putabant, beneficia ſimplicia ſecularia, beneficia curata, immo & collegiatæ eccleſiæ, & cathedrales, quin & ipſæ prælatorũ curiæ his apoſtatis plenę erant, conquerebantur plures, quorum Bulla Paulina tãgebat præcordia, quod conſtitutio hæc præſentia & præterita cõcerneret, cum tamen lex in futurum tantum nõ de præterito ligare debeat iuxta notata in *c* iure, dolebantque, tam ſtrictiorem ſibi iudici. quib. reſpondet Quintilianus Mandoſius, *d* dicens conſtitutionem, qua id cauetur, ligare etiam de præterito, præſertim quando per legem generalē, vel per viã declarationis promulgatur iuxta cõmunem, de qua per Fel. *e* & Curt. Iuniorē; Monachus igitur quicũque ſit, ſi in poſterum extra monaſteriũ reperiatur, niſi debitam diſpenſationem oſtendat, ſi ſine habitu monachali incedat, excommunicatus, ſiue apoſtata habebitur, prout ſacri *f* canones definiunt.

a Siaph. ſup. ſignat. fol. 194. v. profeſſo ordinem regul.
b Sarm. de breuib nu. 31. vſq; ad nu. 54.
c c. fin. de conſt.
d Mand. de ſignat. grat. ti. licent. fo. 101. pag. 2. col. 1. & 2.
e Fel. in d. c. fi. Cur. Iun. conſ. 96. nu. 10.
f c. placuit, vel 2. 16. q. 1. c. 2. ſne cler. vel monac. clem. 1. §. quia vero de ſtat. monach.

ARTICVLVS II.

Vtrum monachus monaſterium exire poſſit, vt alicui eccleſiæ ſeculari præſit.

RESpondeo dicendo, quod de parochiali quidē eccleſia, id eſt de ea, cui animarũ cura incumbit, ſic definitum eſt: parochiali quidē eccleſiæ, quæ ad monachos pleno iure pertinet, poſſe monachũ ſolius Abbatis authoritate, vel Abbatis, & conuentus ſimul præfici, vt poſt Ioannem *g* Andreã reſoluit Syluester; illi verò eccleſiæ, cuius non plenũ ius habent monachi, & multo magis ſi nullum ius habent abſq; Epiſcopi, & Abbatis authoritate monachus præficiendus non eſt, prout ait idem *h* Syluester; denique omnes vno ore conſentire videntur, concedi potius monacho, vt ad curam animarum gerendã, quàm ad alias eccleſias egredi poſſit, hac videlicet ratione, quia nõ niſi vberioris fructus gratia exire ad ſeculum ei permittendum eſt, qui fructus vberior in ſola curatione animarum eniteſcit.

Ex quo nõ certa prorſus deciſio eſt, an collegiatæ eccleſiæ nullam curam habenti animarũ, quàm dicti collegij præfici poſſit: *i* verius tamen opinatur Marcus *i* Antonius Cuccus, vt hoc quoque concedendum ſit eadem ratione, qua probatũ eſt parochiali eccleſiæ præfici poſſe, quod ſecuti ſunt *K* Panormitanus & Syluester, quãuis aliud Cardinali, & Hoſtienſi viſum fuerit: ad alia verò beneficia, & dignitates eccleſiaſticas nullam animarum curam habentes, non poterit abſque Pontificis maximi venia ſpeciali monachus admitti, prout tenet *l* Panormitanus, de quo in primo tomo ſatis diximus.

g Andr. in c. poſſit. 16. q. 1. Syl. verb. relig. 6. nu. 3.
h Syl. vbi ſup.
i Cuccus lib. 3. maior. inſt. tit. de reg. nu. 115. & 116.
K Pã. in c. quod Dei timore de ſtat. monach. Syl. vbi ſup. §. 6
l Pan. in c ſuper eam, de reg. 1. to. q.

ARTICVLVS III.

Vtrum canonicus regularis canonice obtinens eccleſiam parochialem teneatur in ea potius reſidere, quàm in eccleſia regulari.

RESpondeo dicendo, quod omnis canonicus regularis, vel monachus accipiēs aliquod beneficium canonice requirens reſidentiã, tenetur in eo reſidere, prout in ſacris *m* canonibus loquentibus de Epiſcopatu definitur, & in *n* alijs, quæ loquũtur de clericis parochialibus, & in alia decretali, *o* quæ loquitur de aſſumpto, ad quemlibet prioratũ, etiã curalem, & ad quamlibet adminiſtrationem etiam manualem vbi expreſsè ſtatuitur, ne monachis habentibus beneficium permittatur manere in monaſterio. Nec huic concluſioni obſtat, quod omne votum licitum & validum obligat, prout dicitur in *p* iure, & qui profitetur regulam canonicorũ regularũ in qualibet eccleſia regulari vouet explicitè vel implicitè ſe perpetuo ei ſeruiturum argumēto eorũ, quæ in *q* ſacris canonibus notantur; ergo debet perpetuo in ea reſidere: nam huic rationi reſpõdetur ſcilicet, quod omne votum obligat, niſi iuſtè relaxetur, vt dicitur in *r* iure, & ſic regulari, qui iuſtè habet parochiam per iura communia prædicta ſoluitur votum reſidendi in eccleſia regulari, nec ex hoc talis canonicus regularis relinquit ſuum ſtatũ regularē; nam eo retento poteſt obtinere nouę parochialem eccleſiam, vel retinere obtentam cũ legitima diſpenſatione iuxta iura ſupradicta, nec iſte regularis per tranſitum ad ſuam eccleſiã parochialem perdit vitam contemplatiuam, vel officiũ contemplandi, quia etiam tranſiens ad Epiſcopatũ nõ perdit illud, nec abſoluitur ab obligatione contemplandi iuxta illud D. Gregorij in Paſtoralibus relatum à D. *ſ* Thoma, cuius verba ſunt, *ſit rector actione præcipuus, præ cunctis in cõtemplatione ſuſpenſus, quia ad ipſum pertinet non ſolum propter ſe ipſos, ſed propter inſtitutionem aliorum contemplari.*

m c. 1. 18. q. 1. c. licet olim de priuil.
n c. ne pro cuiuslibet. 16. q. 1. c. ſiquis iã trãſlatus, 25. q. 2.
o Clem. ne in agro §. ſane. de ſtatu monach.
p c. magna, de voto.
q c placuit, 16. q. 1.
r c. 2. & c ſcrip. de vo.
ſ D. Tho. 2. 2. q. 182. ar. 1. ad 1.

ARTICVLVS IV.

Vtrum prælatus regularis laxioris religionis licitè poſſit recipere regularem tranſlatum ad ſuam religionem ab alia ſtrictiori, authoritate Papæ, animo non retinendi eum in clauſtro ſui monaſterij, ſed ſtatim poſt receptionem animo dandi ei facultatem perpetuo, ſeu ad multos annos viuendi extra clauſtrum, quærendo ſibi victum ſua induſtria, arte, vel mendicitate.

RESpondeo dicendo, circa prædicta eſſe quandã Concilij *t* Trid. determinationem, qua in hunc modum ſtatuit, quia verò regulares de vno ad aliũ ordinē tranſlati facile à ſuo ſuperiori licentiã ſtandi extra monaſteriũ obtinere ſolent, in quo vagandi, & apoſtatãdi occaſio tribuitur, nemo cuiuſcũq; ordinis prælatus vigore cuiuſcunque facultatis aliquem ad habitum, & profeſſionē admittere poteſt, niſi vt in ordine ipſo, ad quē transfertur ſub ſui ſuperioris obſeruantia in clauſtro perpetuo maneat.

t Concil. Trid. ſeſſ. 14. de refor. c. 12.

a Na. in c. ſtat. 19. q. 3. nu. 12.

Hæc Concilium, cuius determinatio iuxta formã iuris antiqui debet explicari, prout notat *a* Nauarrus, receptio enim talis cum facultate manẽdi iamdiu extra monaſterium, & acceptatio, iuſtificari nõ põt, niſi tanta occurreret alicui regulari ob aliquos reſpectus particulares neceſſitas relinquendi ſuum ordinem propter moleſtias, perſecutiones, diſſenſiones, vel alios ſimiles reſpectus, & tanta difficultas inueniendi monaſterium, quod vellet eum perpetuo alendum in clauſtro recipere, & talis de trãſlato confidentia, quod tali facultate bene vteretur, quod pij prælati recipere potentis fuiſſet intentio recipiendi talem animo concedendi licentiam manendi foras, non quidem tam largam, & tam vagã, quanta in quæſtione proponitur, ſed arctã ad talé locum, vt facilè poſſet noſcere eius actus & eum, ſi opus fuerit corrigere. Eſt item inſuper aduertendũ, quod conſilium non habet locum in regulari, qui de vna prouincia ad aliam eiuſmodi ordinis transfertur, & recipitur animo non ibi permanendi, ſed ad quoddam negotium pium extra ordinem cum licentia prælati recipientis peragendum.

b c. 2. de ſta. monach. c. fi. de capellis monach.
c c. monach. el ſecondo. 16. q. 1.

Eſt denique notandum, quod mens concilij eſt, vt prælatus translatum æque tractet, ac vernaculũ, & ita poteſt remittere huiuſmodi translatum ad conuiuendum alicui priori eiuſdem ordinis in vtilitatem, & decorem ſui ordinis: ſicut poſſet mittere aliquem vernaculum, vt in iure *b* determinatur; nã regularis manens extra monaſterium de iuſta licẽtia prælati videtur in eo manere, vt dicitur *c* in iure, tùm quia concilium non videtur magis velle honorare translatum, quam vernaculum, tum quia non obligat concilium pluſquam votum ſolemne obedientiæ, quo nititur illud, & poteſt prælatus nõ obſtante illo mittere regularem vernaculum foras pro vtilitate, honore, & obſequio monaſterij. Ex quib. colligitur, quod poteſt prælatus ſupra dictus occupare ipſum translatum extra monaſterium in omnibus pertinentibus, ad vtilitatem conuentus, ſicut extra monaſterium poteſt occupare vernaculum, ita explicat Nauarrus. *d*

d Nauar. vbi ſup. nu. 15.

ARTICVLVS V.

Vtrum iuſte translatus ex ordine ſtrictiore ad laxiorem de licentia ſuperioris ſeruiens beneficio curato in loco diſtanti per decem milliaria à monaſterio ſit tutus in conſcientia.

e Nau. in c. nõ dicatis, nu. 40.
f c. monach. 1. & 2. 16. q. 1.
g Nau. vbi ſup.

Reſpondeo dicendo, monachum non poſſe manere extra monaſterium, niſi de licentia ſui ſuperioris iuſta de cauſa facta, prout multis allegatis comprobat *e* Nauarrus, & iuſta cauſa eſt vtilitas directa, vel indirecta proueniẽs monaſterio ex illa abſentia, vt in iure *f* probatur; ſtudium item diſcendi, vel docendi literas conuenientes monacho, & aliæ ſimiles, quæ arbitrio boni & prudentis viri iudicentur iuſtæ, vt aſſerit Nauarrus *g* dicens, quod nec etiam Papa poteſt dare huiuſmodi licentiam, ſine iuſta cauſa. Ex quibus infertur, quod punctus reſoluendus in hac difficultate conſiſtit in decernendo, an prædictus monachus iuſta de cauſa abſit à monaſterio, vt præfato curato beneficio deſeruiat, quod conijciendum eſt ex vtilitate, quę directè, vel indirectè prouenit monaſterio & ordini, cuius ipſe eſt, vel etiam ex vtilitate, quæ prouenit Eccleſiæ vniuerſali, vel reipublicæ, vnde tutius erit, ſi ex cauſa abſit de licentia ſuperioris, alioquin minimè, etiam de licentia Papæ, ita Nauarrus. *h*

h Nauar. li. 3. conſ. tit. de reg. conſ. 68. 69.

i c. pro diuiſ. 20. q. 5. c. 2. de cler. vel mona.
K Nauar. vbi ſup. nu. 79.

Ex quo infertur, primo quod monachus cum licentia ſui ſuperioris poteſt exire à monaſterio & manere extra illud ad procurandam ſanitatem cũ conſilio medici dicentis illum extra monaſterium ſanaturum, immo & poteſt per aliquod tẽpus dimittere habitum ad huiuſmodi ſanitatem obtinendam: non enim in iure *i* abſolutè habitus dimiſſio condemnatur, ſed quando temere, & ſine cauſa relinquitur, cum conſenſu enim prælati id facere licet, prout concludit Nauarrus. *K*

l Nau. in 3. cõmen. de reg. nu. 48. & in Man. c. 14. num. 14. & 48.
m Nau. lib. 3. conſ. de reg. cõſ. 54. & 55. & in dub. 3. cõm. de reg. nu. 48.
n Nau. vbi ſup. in d. nu. 49.

Infertur ſecundo, quod ob neceſſitatem Patris, vel Matris ſuperuenientem poſt profeſſionẽ iuſtè poteſt religioſus exire, & ſtare extra monaſterium de licentia ſui ſuperioris ad ſubueniendũ eis, ſi poteſt id facere, quam licentiam non ſolum Papa, ſed etiam ſuus generalis, aut prouincialis poſſunt concedere, propt reſoluit idemmet *l* Nauarrus dicens quod præfata licentia nõ eſt danda de præſenti ad manendum habitu relicto, ſed tantum eo retento, niſi quando præfata ſubuentio fieri non poteſt eo retento: an autem iuſtè dici poſſit non poſſe fieri ſubuentionẽ, ſine dimiſſione habitus eo quod prælati regulares nolunt conſentire, vt illa fiat retento habitu, ait Nauarrus *m* quæſtionem eſſe nouam & dignam deciſione, ad quam reſpondet, quod iuſta cauſa eſt, vt Papa hoc concedat, niſi prælati contradicant, vt ſit extra monaſterium cum habitu retento propter ſcandalũ. Quod poſſet generari ex diuturna habitus dimiſſione incolis illius Prouinciæ, in qua dictus monachus parẽtibus ſubueniens debet cõmorari. Nolo autẽ in præſentiarum ſilentio præterire verba doctiſſimi, & piſſimi *n* Nauarri dicentis, admoneo tamen, quod facultas manendi foris habitu retento facta à Papa ægre fertur à prælatis ordinis dicẽtibus, Quod huiuſmodi regulares ſæpè fingunt huiuſmodi cauſam, & ſæpè manẽtes foris viuunt inhoneſte, & quia hoc faciunt retento habitu, ſæpè ſunt graui ſcãdalo, & infamiæ ordini ſuo, & quia Papa non concedit hoc niſi habitu retento, & prælati nolunt admittere, niſi habitu relicto, ſæpè vidi aliquos, hoc remedio à ſe petito deſertos, & reſoluendũ videtur, quod abſq; peccato, & cũ merito poſſent prælati huiuſmodi facultatibus obuiare, ſi probabiliter crederent, cauſam non eſſe veram, vel regularem non eſſe talem, qui ſine ſcandalo victurus eſſet, contra verò, quod grauiter peccarent, ſi credere deberent, cauſam eſſe veram, & cũ ſatis modeſtè victurũ, ob quæ nõ ſemel cõſului regularibus volentibus id petere à Papa, vt potius peterẽt à ſuis prælatis præſertim prouincialibus, & generalibus, & poſtea ne eas facilè reuocarent peterẽt confirmationẽ earũ à Papa; & quia Dominus Papa id etiã negat conſului optimum modũ prouidendi ijs neceſſitatibus eſſe, vt generalis, vel procurator generalis præſens in curia de conſenſu Papæ faceret facultatem manendi extra monaſterium in habitu honeſto clericali. Hæc Nauarrus, quib. addo, quod aliqui prælati regulares nolunt aliquãdo huiuſmodi licentias concedere, quia volunt videri nimiũ iuſti erga extraneos, etiãſi Deus ſua lege naturali, & humana poſitiua eas concedi iubeat; & vtinã multi, qui valdè rigidi, & ſancti videri volũt, nõ perſuadeant multis prælatis, quo minus ſuo iure vtatur, ex quo iniuriæ aliquid naſcatur, dũ leges humanas, & rigidas non patiuntur æquitate naturali, & Epicheia molliri, de quorum numero ſunt ij, de quib. *o* Saluator noſter Ieſus Chriſtus verba facit dicens, *ſuper cathedram Moyſi ſederunt ſcribæ, & Phariſæi, omnia ergo, quæcumque dixerint vobis ſeruate & facite. Secundum opera verò eorum nolite facere, dicunt enim, & non faciunt, alligant enim onera grauia & importabilia, & imponunt in humeros hominum, digito autem ſuo nolunt ea mouere.*

o Matth. c. 23.

Infertur vltimo, quod generalis poteſt licẽtiam,

& ta-

& facultatẽ concedere fratri, inquieto, & inſolenti, qui fuit propter ſua delicta condemnatus ad triremes & ab his poſtea reſtitutus, vt habitu retento poſſet vitam eremiticam regulariter agere, vel in aliquo hoſpitali, vel Eccleſia præſtita per eum obedientia loci ordinario, ſiue generali; hæc enim cauſæ ſufficientes ſunt; vt talis facultas poſſit concedi, cum veriſimile ſit fratres in eorũ conſortio debere ipſum improperare & cõtumelijs afficere propter ſuas condemnationes, & ipſe, cum à natura ſit inſolens, & indomitus; non bene ſit paſſurus huiuſmodi improperia. Ita conſuluit Nauarr. *a*

a Nauarr. lib. 3. conſil. tit. de regu. conſ. 74.

ARTICVLVS VI.

Vtrum generales ordinum poſſint iuſtis cauſis id petentibus concedere monachis, vt ſint extra monaſteria in habitu clericali decenti, ſub obedientia ordinarij.

RESpondeo dicendo, quod non, tum quia nullus inferior Papa poteſt facere facultatem religioſo, vt ſuum dimittat habitũ, & illo dimiſſo aſſumat clericalem, vel alium, & viuat ſub obedientia ordinarij; tũ quia nullus prælatus inferior Papa poteſt abſoluere religioſum ab obedientia ſui ordinis, niſi declarando per ſuam ſententiam, eum nõ eſſe profeſſum, vel priuando habitu per eam propter ſua delicta & eijciẽdo eum ab ordine, prout ex multis probat *b* Nauarrus; immo Papa circa ea difficulter diſpẽſat; & notat idem *c* Nauarrus, quod illuſtriſſima Cardinalium congregatio non habet facultatem concedendi licentiã, vt religioſus poſſit extra clauſtra eſſe habitu regulari dimiſſo, ſolum enim habet facultatẽ ad dubia Concilij Tridentini declaranda, & aliud eſt habere authoritatem ad declarandum, & aliud ad diſpenſandum, & à ſeparatis non fit illatio, vt dicitur in iure. *d* Qui etiam arbitratur præfatam excellentiſſimam congregationem non poſſe ob prædictam cauſam concedere facultatem manendi foris abſque habitu regulari, etiamſi haberent poteſtatem faciendi facultatem manendi foris ob cauſas iuſtas, vt habent generales, & prouinciales ordinum ſuorum.

b Nauar. in c. nullam, nu. 29.
c Nauar. lib. 3. conſ. tit. de reg. conſ. 54. nu. 4.
d c. ad audientiã de decimis.

QVÆSTIO LIIII.

De religioſis profeſſis poſt publicationem in curia conſtitutionis Sixti V. in ſex articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur ſex.

1 *VTrum criminoſi poſt cõſtitutionem Sixti V. profeſſi poſſint à religione exire, & habitu regulari ſpoliari.*

2 *Vtrum omnes debitis & ratiocinijs obnoxij ſint inhabiles ad religionem.*

3 *Vtrum iudices eccleſiaſtici poſſint procedere cõtra criminoſos clericos, & debitis, & ratiocinijs obnoxios profeſſos in aliqua religione.*

4 *Vtrum pœna poſita à Sixto V. contra religioſos, & ſuperiores admittentes ad religionem, & profeſſionem iuuenes maiores xvi. annis ſolũ apponantur contra eos, qui temere admittunt criminoſos, & debitis, et ratiocinijs obnoxios.*

5 *Vtrum religioſi profeſſi poſt promulgationem conſtitutionis Sixti V. in curia non ſeruata forma dictæ conſtitutionis, ſi nullo impedimẽto eorum, quæ aſſignantur in ea, fuerint irretiti, ſint in foro exteriori profeſſi.*

6 *Vtrum præfati religioſi & profeſſi poſt promulgationem cõſtitutionum Sixti V. non ſeruata forma in ipſis præſcripta, ſi nullo impedimento eorum, quæ aſſignantur in ea, fuerint irretiti, poſſint ſine aliquo peccato petere apud tribunalia eccleſiaſtica, aut ſecularia, vt habitu ſpolientur, & vt non profeſſi declarentur.*

In fine quæſtionis apponuntur originaliter Bulla Sixti V. & Bullę Greg. XIV. et Bullę S. D. N. Clemẽtis Papæ VIII. de his, quæ in ea tractãtur verba agentibus, vt clarius pateat veritas eorum, quæ in hac quæſtione diſputantur.

PRo introductione eorũ, quæ in hac quæſtione veniũt diſputanda, aduertendũ eſt, hos profeſſos in triplici verſari differẽtia, quidam per præfatã conſtitutionẽ prohibiti erant profiteri, quia erant illegitimi, quorum ſacrilegos & inceſtuoſos inhabiles ad religionem profitendã effecerat Sixtus V. de quibus in præſentiarũ nõn agam, quia in ſuperioribus *e* iam de his late diſputauimus: alij ſunt criminoſi debitis & ratiocinijs obnoxij; alij autem nullo impedimẽto eorũ, quæ Sixtus V. enumerauerat prępeditj, ſed tantũ ex defectu formę pręſcriptę ab ipſo Pontifice ſua profeſſio dubia redditur. de quibus omnib. ſigillatim in hac quęſtione agemus ea claritate & diſtinctione, vt oĩbus pateat, quidquid reſoluero, etiamſi nouum & inauditũ multis videatur.

e Supra hoc in q. 10.

ARTICVLVS I.

Vtrum criminoſi poſt conſtitutionem Sixti V. profeſſi poſſint à religione exire & habitu regulari ſpoliari.

REſpondeo dicendo, quod Sixtus V. in prima ſua conſtitutione criminoſos inhabiles ad profitendum in religione pronunciauit, *dicens, Omnes autẽ quoſcunque, vt dictum eſt criminoſos, vel ſuſpectos, aut ære alieno, vt etiam diximus, vel rationibus reddendis obligatos, ad religionem perpetuò inhabiles declaramus; & ſi qui eos contra præſentẽ noſtram conſtitutionem temerè admittent tam ſuſceptionem habitus, quàm inde ſecuta, ex nũc prout ex tunc pari modo irritamus, & annullamus, viribuſq; & effectu carere decernimus. Ac iubemus eos, qui ſic de facto recepti erunt, habitu ſpoliari, & a religione expelli, & nihilominus ſi expulſi non fuerint, volumus, & pariter declaramus, habitus ſuſceptionẽ & profeſſionẽ penitus nullam eſſe, & cenſeri, ac propterea attenta nullitate habitus & profeſſionis licere quibuſcunq; iudicibus, & curiis et ſecularibus, ad quos, ſeu quas ſpectat, contra eos, vt prius iuris, & facti remedijs opportunis, ex officio, vel ad cuiuſcunq; inſtantiã, vel querelã ciuiliter, vel criminaliter, aut mixtim procedere, &c.* Circa aũt literã propoſitã aliqua in ſuperioribus diximus, ſed nũc eam plenius examinare decreuimus. Et ſic primo eſt notandũ, quod Sixtus V. nõ abſolutè hos ad religionẽ perpetuò inhabiles effecit, ſed tãtũ, quando temerè à prælatis recipiuntur, prout cõſtat ex ipſamet litera, ibi, *temerè* admitteret. Quod aduerbiũ *temerè* inconſultam audaciã importat, ſignificat enim malè, ſtultè, & incõſultè agere, ſecundũ quã ſignificationẽ ſumitur apud Terẽtiũ ait, *vide, ne quid temerè agas*, prout aduertit Ambroſius *f* Calepinus, vnde temerarius dr̃, nõ qui plus audet quã oportet, ſed qui facile nullo adhibito cõſilio aliquid difficile aggreditur, & ſic ait Ouid. *vtinã temeraria dicar, Criminib. falſis inſimulaſſe virũ.* Et ſic Sixtus V. poſtquã pronũtiauit præfata ad hãc temeritatẽ repellendam, ſtatim addit. *Qua volumus, vt cunſ-*

f Calepin. v. temerè & v. temerarius.

cuiuſcūque iuuenis, aut viri maioris xvi. annis à ſeculo ad religionē tranſeuntis approbatio, admiſſio, & recepti, in generali, vel prouinciali capitulo, vt ſupra ordinatum eſt, pro tempore fiat, religioſi ſic recepti nomen, & cognomen, quibus in ſeculo vtebatur, & patria in actis ipſius capituli deſcribantur, & notentur &c. Notandum eſt illud aduerbiū *quare*, quod indicat propter immediate præcedentia hoc iterū repetere præceptum, quæ repetitio confirmationē eiuſdem præcepti inculcet. Et ſic vult dicere Summus Pontifex, ne ſine cōſilio, & temere ſupradicti criminoſi debitis & ratiocinijs obnoxij à ſuperioribus admittantur, iterum præcipio, vt forma ſupra appoſita obſeruetur, cui inſuper addo, vt nomē recepti & cognomen, quibus in ſeculo vtebatur, & patria in actis capituli deſcribantur, & notentur. Et ad præfatam temeritatem euitandam grauiſſimas pœnas ſtatim addit Summus Pontifex non contra recipientes alias habiles & nullo impedimēto ligatos, ſed cōtra recipientes præfatos inhabiles dicēs.

Et inſuper quoſcunque religioſos, eorumque ſuperiores, qui aliquas perſonas (vt dictum eſt) inhabiles poſt hanc conſtitutionem publicatā receperint, voce actiua & paſſiua, necnon alijs gradibus, officijs, honoribus, & dignitatibus, quibuſcunque per eos obtentis eo ipſo perpetuo priuamus, & tam illis priuatos, quam ad illa quæcunque in poſterum obtinenda perpetue inhabiles, eorumque incapaces decernimus & declaramus. Vides, quibus vijs procurat Sixtus V. viam temeritatis præcludere & quot adhibet remedia, ne huiuſmodi temeritas contingat.

Quæ non ita efficacia adhibuit contra recipientes illegitimos, ſacrilegos, & inceſtuoſos, cum ipſos tantummodo excōmunicationis vinculo ſedi Apoſtolicæ reſeruato feriat, & ſic ſupradicta pœna non imponitur cōtra temerariè recipientes præfatos illegitimos, ſed cōtra recipientes criminoſos debitis, & ratiocinijs obnoxios. Quod exiſtimo euenisse, religioſi enim, ſicut nimia charitate, aut (vt melius dicam) malè ordinata charitate ſpecie charitatis & pietatis fouent criminoſos, & debitis, & ratiocinijs obnoxios, & maxime grauatos ad eorum monaſteria confugientes prætextu immunitatis eccleſiaſticæ, & ſuorum priuilegiorum vi & armis eos contra miniſtros iuſtitiæ ſeculares protegunt, affirmantes hoc ſecundū pietatem; & ita aliqui ſuperiores prætextu pietatis & charitatis aliquos criminoſos volentes ingredi religionem recipiebant, dicentes ſe velle facere ſuorum peccatorum pœnitentiam, recipiebant etiam aliquos debitis obnoxios & ratiocinijs obligatos, à quibus forte in ſua proſperitate, quando quotidie opulenter epulabantur, eleemoſynas recipiebant, ex quorū receptione inquietudo & detrimentum maximum religioni proueniebat, prout aſſerit Summus Pontifex, cum ipſi non deuotione, ſed ad fugiendā ſeueritatem tribunalium ſecularium, aut eccleſiaſticorum ad ipſam religionē, vt ad portum ſecurum apportarent, pietatem autem, quam ſuperiores regulares cum præfatis exercebant, damnat Sixtus V. eam temeritatē eſſe declarans, quam voluit in ſua conſtitutione cōpeſcere, aſſignando formam, quando temerariè, ſed cum conſilio cordatorum in capitulo generali aut prouinciali receptio nouitiorum ad religionem fieret.

Quod autem ſint tantum inhabiles, quando temerariè aſſumuntur, vlterius probatur, nā profeſſio eſt quidam contractus inter monaſteriū, & profitentem, & monaſterio faciēti exactè præfatas informationes iuxta formam præſcriptam fieret iniuria, ſi talis profeſſio eſſet irrita, & nulla, ex poſtea cōperta veritate. Quod confirmatur, nā conſtitutio Sixti V. eſt quędam à iure communi lex exorbitans correctoria & odioſa, iure enim communi licet præfati ad religionem recipi non poſſint, prout dictum eſt in ſuperioribus, *a* ipſi tamen minime erant inhabiles ad profitendū, neque eorum profeſſio irrita iudicabatur, vnde cum hęc ſit conſtitutio correctoria neceſſario eā reſtringere debemus iuxta verba ipſius, lex enim pęnalis & contra regulas iuris cōmunis lata debet intelligi, vt quanto minus fieri poſſit corrigat ius commune, prout notant communiter ſcribentes & tradunt Socinus, *b* Felinus, Decius, Ripa, Calderinus, Iaſon & Corneus; & ideo eſt reſtringenda, vt tantū habeat locū in caſu, in quo loquitur, quādo, ſcilicet, ipſi tales temere ad religionē aſſumuntur, ſatis enim eſt, vt dicūt præfati Doctores, quod ipſa lex in aliquo operetur. Quod inſuper confirmatur; nā ipſemet Pontifex in ſua ſecunda cōſtitutione ait, *in ijs autem, qui à locis in ſua patria longiſſime remotis degentes, vel quorū patria ab hæreticis, vel infidelibus miſere oppreſſa detinetur, voluerint ſe diuinis obſequijs ſub regulari habitu dicare, vt in hoc quoque ſedis Apoſtolicæ benignitas eluceſcat, quæ cunctos mortales, præſertim vero exteros ex longinquis regionibus ad eā aſſiduè confluentes materno ſinu libenter amplectitur, præſertim exteros huiuſmodi, & aduenas quāuis non liquido conſtet de iis omnibus, quæ in conſtitutione noſtra requiruntur, tamen ſi diligentia adhibita nihil appareat, quod eos impediat, habiles eos putandos eſſe.* Hæc dicta cōſtitutio. Ex qua colligitur præfatos nō abſolutè inhabilitari, ſed tantū quando prelati eos temere admittunt. Quod probatur ex illis verbis, ibi, *tamen ſi diligētia adhibita &c.* Ex quib. verbis ſatis elicitur, quod, ſi adhibita fuerit à ſuperioribus præfata diligentia, ipſos eſſe habiles, & inhabilitatem eorū nō poſſe contingere niſi præſcripta forma prætermittatur. Quod in hunc modū demonſtro, nā ſi ijs in locis à ſua patria longiſſime remotis ſumāt habitū regularē & profeſſionē emittāt adhibita prædicta diligentia, nihil apparendo, quod eos impediat, poſtea compertum ſit, ipſos eſſe criminoſos & eorum crimē in iudiciū fuiſſe deductū, nunquid receptio eorū ad habitū regularem & profeſſio erit irrita, & nulla? minimè certè, cū Sixtus V. præhabita dicta diligentia eos habiles ad profeſſionē decernat: ergo inhabilitas horum impeditorum ex negligentia inquiſitionis prouenit; ſi enim ab ipſis commiſſis criminibus, & impedimentis proueniret, etiam nō ſeruata pręſcripta forma contingeret. Ex quibus concluditur Summū Pontificem temeritatē ſuperiorū in recipiēdo hos impeditos voluiſſe omnino relegare, quā temeritatē cōtingere declarat, ſi præfata inquiſitio ab eis nō fiat, qua diligentia præhabita hęc temeritas purgatur, & ipſi ad profitendū in religione ſua habilitate gaudent, à qua ſecundum ius cōmune nō erāt priuati, & ſic profeſſi à iudicibus, aut curijs, ad quæ ſpectabant ante profeſſionem, non poſſunt iudicari, ac ſi non eſſent profeſſi. Ex his omnibus cōcludendo reſpondeo ad propoſitum in titulo quæſtionis elicitur, nō omnes criminoſos, nec debitis, aut ratiocinijs obnoxios, eſſe inhabiles ad religionē profitendā, ſed hi tātum, qui temere à ſuperioribus aſſumuntur; hi autē temere aſſumūtur, qui non ſeruata forma pręſcripta à Sixto V. ad habitū regularem & profeſſionē ſunt recepti: ſi enim forma præſcripta fuerit in eorum receptione diligenter adhibita, etiam ſi poſt profeſſionem eos eſſe impeditos conſtiterit, eorū profeſſio valebit, & ad iudices, & curias ſeculares minimè pertinebunt, ſi enim eorum profeſſio eſſet nulla, & poſſent habitu ſpoliari, & à iudicibus, & curijs ſecularib. iudicari, religioni maximum præiudicium proueniret, cum cōtractus cū ea factus iuris ſolemnitate perfectiſſi-

mē

a *Super hoc to. q. 10.*

b *Soc. conſ. 38. col. 2. Fel. in c. 2. col. 7. de reſc. Dec. col. 5. in fi. Rip. in 42. ibi. Cald. tit. de donat. conſ. vlt. v. ſufficit. n. Iaſ. in l. ſi quis poſth. §. ſi filium nu. 47. ff. de lib. & poſthu. Corn. cōſ. 191. lit. G. co. 4.*

mè ſeruata claudicaret,& ipſi religioni etiam dedecus quoddam contingeret,cum incedentes cum habitu regulari,& publicè in ea profeſſos traditos indicibus,& curiis ſecularibus cerneret. Quę omnia dāna cum ſint magna,non debemus præſumere,Summum Pontificem maxime Sixtum V.(qui erat religioſus ordinis fratrum minorum) velle religioni innocenti inferre,cum facit,quod in ſe eſt adhibendo indulgentiam in ſua conſtitutione præſcriptam , in dubio enim mens principis ſemper pręſumitur fuiſſe talis,qualis de iure eſſe debet,vt tradunt Baldus *a* Alexander & Iaſon .

a Bal. in l.ex facto in prin. n.4. & ibi Alex. ff. de vul. & pup. Iaſon. in l.beneficium. n.35.ff. de leg.

ARTICVLVS II.

Vtrum omnes debitis & ratiocinijs obnoxij ſint inhabiles ad religionem .

RESpondeo dicendo, non omnes obnoxios debitis eſſe inhabiles ad religionem profitēdam , ſed tantum illi,qui ingenti ære alieno ſupra vires facultatum ſuarum ſunt grauati; non autem illi, qui nō ingenti ære alieno ſunt grauati. Quod autem ſit in hac materia ingens ęs alienum,non declarat Sūmus Pontifex,& ſic ſecundum arbitrium iudicis boni,iuxta ea,quę in iure *b* notantur,eſt pręſignandū, quod ingens æs alienum dicatur,qui potius fauore religionis,quàm pro fauore particulari alicuius debet iudicare,ſępè enim ſępius pro fauore religionis cum ſit publicum,vtilitati particulari pręiudicatur, prout notat quędam gloſſa , *c* & ibi communiter ſcribentes. Et ſic ait Papinianus *d* iuriſconſultus propter publicam vtilitatem,ne inſepulta cadauera iacerent,ſtrictam rationē inſuper habemus,quę nonnunquam in ambiguis religionum quæſtionibus omitti ſolet,nam ſummam eſſe rationem,quę pro religione facit, vnde quid dicat iuriſconſultus Vlpianus,*e* pro fauore ſepulchri,quod eſt quid religioſi, ſi quis ſepulchrum habeat , viam autem ad ſepulchrum non habeat,& a vicino ire prohibeatur,&c. Præſes etiam compellere debet iuſto pretio iter ei pręſtari , ita tamen vt iudex de opportunitate loci proſpiciat,ne vicinus magnum detrimentum patiatur, vide quomodo pro religione aliqua in pręiudicium non magnum priuatorum conceduntur , de quibus late per Tiraquellum . *f* iudex igitur bonus fauorem religionis prę ſe ſemper ferens, debet hoc arbitrari ſecundum qualitatem debitoris,& creditoris, ſecūdum enim prędicta debet hoc regulari,quæ cum ſint facti, non poſſunt in vnam certam & determinatam regulam redigi, & ideo a Summo Pontifice in hac conſtitutione non rediguntur .

b l.1. ff. de in. de lib. c.cum ſis de offic. deleg.

c gl. 1. in c. ad audientiā de eccl. ædific.

d l.ſunt perſonæ ff. de rel. & ſūp. funer.

e l.ſi quis ſepulchrum. ff. de relig. & ſūpt. funer.

f Tiraq. de priu. piæ cauſæ.

Nec omnes ratiociniis obnoxii efficiuntur a Sixto Quinto inhabiles ad religionem, ſed tātum illi,qui ita ſunt obnoxii, vt ex huiuſmodi cauſa lis, vel moleſtia eis iā ſit illata,vel timendum ſit, ne inferatur, prout ipſe Summus Pontifex declarat,quare ſi non timetur veroſimiliter,& certitudine quadam morali,quòd inferatur, non hac inhabilitatis macula afficiuntur,non enim ad huiuſmodi inhabilitatem inducendam ſufficit timor litis in quadam ſuſpicione leui fundatus,leuis enim ſuſpicio ſecundum ea,quę de leuibus & minimis tradunt communiter Doctores,non ſufficit ad tam grauem pęnam inducendā . His igitur ratiociniis obligati,quibus nulla moleſtia illata eſt,nec veroſimiliter timetur, quod inferatur, ſi facta diligenti inquiſitione , & præfata informatione habita profiteantur,ſunt vere profeſſi,& a religione non poſſunt eiici , neque habitu ſpoliari , & eorum informationes approbantes non incident in pęnas huius conſtitutionis , etiamſi in eis dicatur ratiociniis eſſe obnoxios, dummodo illis conſtet ex eo nullam moleſtiam fore paſſuros .

Sed reſtat videre, quando timeatur veroſimiliter,quòd moleſtia ei inferatur,ad quod indagandū oportet recurrere ad ea , quę tradunt Doctores de his,qui non poſſunt ſacris initiari,quia,ſcilicet,ſunt ratiociniis obnoxii : deciſa enim ab ipſis in hoc caſu militant in noſtro, cum ideo ratiociniis obligati irregulares reputentur,ne ordine ſacro inſigniti declinent iuriſdictionem in maximum creditorum pręiudicium qua ratione motus Summus Pontifex Sixtus V. inhabiles eos ad profitendum in religione effecit,ne regulares effecti declinantes iuriſdictionem prefatum pręiudicium etiam creditoribus cauſarent. Aiunt igitur poſt Archidiaconum Doctores, prout tradit Sylueſt.*g* quod ſi finita adminiſtratione adhuc ſint obligati ad ratiocinia,& mouetur eis quęſtio de dolo,promoueri non poſſunt ante deciſā litem, & ſic quemdam canonem *h* interpretantur; ſimiliter nec ſi nō moueatur quęſtio, ſed tamen manifeſtum ſit, eos teneri de dolo ; in hoc enim caſu Epiſcopus ex officio ſuo repelleret eos,ſicut quemlibet criminoſum & infamem. Ex quibus colligitur tunc timendum eſſe, quod lis inferatur contra hos ratiociniis obligatos,quando manifeſtum eſt eos teneri de dolo,& in hoc caſu inhabiles ad religionem redduntur;ſecus ſi hoc non ſit manifeſtū; immo intelligatur eos de culpa teneri,tunc enim ad religionem poſſunt admitti,niſi culpa contra eos propoſita , ita ſit craſſa, vt dolo comparāda veniat,reliqua autem,quę pertinent ad hunc articulum remanent in ſuperioribus *i* pro poſſe reſoluta, & explicata .

g Syl. v. ratioci.

h c.ſāctis d.81.

i ſup. hoc to. q.10

ARTICVLVS III.

Vtrum iudices eccleſiaſtici poſſint procedere contra criminoſos clericos, & debitis,& ratiociniis obnoxios profeſſos in aliqua religione .

RESpondeo dicendo,quod criminoſi,quorū delictum non pertinuerat ad iudices eccleſiaſticos,aut ſeculares per viam accuſationis,aut inquiſitionis ante ſuſceptum habitum non ſunt inhabilitati a Sixto V.ad religionem profitendam,& ita ſi eorum fiat inquiſitio, accuratè & diligenter obſeruetur forma prędictę conſtitutionis,poſſunt recipi ad religionem,& ſi non ſeruata dicta forma recipiantur,& profiteantur,erunt vere profeſſi, prout art. 5. infra latiſſime probatur,& per conſequens non poſſunt expelli a religione, nec licet iudicibus & curiis ſecularibus, ad quę ſpectat contra eos procedere,& ſi de facto procedant in excommunicationem cęnę Domini incident ipſo facto, ſi quidem contra perſonas eccleſiaſticas & vere regulares ſuā pręſumunt exercere laicalē poteſtatē,contra ea,quæ in ſacris canonibus deciduntur,& prælati, & iudices eccleſiaſtici ipſos apprehendere, incarcerare , & vocare ad ſuum tribunal attentantes excommunicationis gladio ipſo facto feriuntur,prout in priuilegiis regularū cōtinetur,de quibus in 2. K tomo late egimus , ait enim Sixtus V.in ſecunda conſtitutione,*Contra criminoſos verò,quorum profeſſio eadem cōſtitutione noſtra irrita declaratur,ac præterea iudicibus,& curiis ſecularibus procedendi facultas conceditur,tūc demum id habere volumus,& non aliter,cū actis publicis conſtiterit,ipſos iudices , & curiam ſecularē ante ſuſceptionē habitus de ipſo crimine aduerſus eos accuſationem ſuſcepiſſe,vel inquiſitionem inſtituiſſe.* Hęc Sixtus V.circa quæ verba aduertendum eſt,idē omnino eſſe dicendum,ſi iudices eccleſiaſtici aduerſus aliquem ſuæ iuriſdictionis ſubditum accuſationē ſuſceperint,& inquiſitionē inſtituerint,poſſunt.n.cōtra

K 2. to. q.62.

Digitized by Google

tra ipſum procedere, ſi in aliqua religione fuerit receptus & profeſſus, cum eius profeſſio ſit nulla.

Neque obſtat, quod in hac Sixti V. declaratione ſolũ de iudicibus, & curia ſecularibus fiat mentio; nam hæc fuit declaratio, iuxta dubium apud ſuam Sanctitatem propoſitum. Quod tantum de iudicib. & curia ſecularibus fecerat mentionem, & reſpondendo conſultationi non reuocat ea, quæ generaliter in prima conſtitutione decreuit; cum conſtitutio, quæ fit ad interpretandum aliam ſecundum interpretatam ſit intelligenda, & terminis eius cõcludenda, prout dicitur in *a* iure, & inferius id notabimus.

a Auth. conſtitut. o, quæ innouat. §. Vnde, verſ. in illis collat. 3.

Quod autem dictum eſt de criminoſis, habet locum etiam in debitis, & ratiociniis obnoxiis, quando ſunt grauati ingenti ære alieno, & quando contra eos lis mota eſt, vel timetur, quod moueatur: in hoc enim caſu poſſunt procedere iudices ſeculares, vel eccleſiaſtici, ad quos pertinebat ante ſuſceptionem habitus, cum eorum profeſſio ſit nulla, non tamen poſſunt procedere contra eos, quando non ſunt grauati ingenti ære alieno, nec contra eos aliqua lis propoſita eſt, nec timetur, quod proponatur. Et ſi procedant, incident in pęnas ſuperius aſſignatas, cum eorũ profeſſio ſit valida, & per conſequẽs ſint perſonæ eccleſiaſticæ & regulares.

ARTICVLVS IV.

Vtrum pęna propoſita a Sixto V. contra religioſos & ſuperiores admittentes ad religionem, & profeſſionem iuuenes maiores ſexdecim annis ſolum apponantur contra eos, qui temere admittunt criminoſos; & debitis & ratiociniis obnoxios.

RESpondeo dicendo, pęnas præpoſitas in præfata prima conſtitutione Sixti V. contra religioſos & ſuperiores admittentes ad religionẽ dictos iuuenes, ſolum fulminari contra eos, qui temere admittunt eos, qui ſunt reuera criminoſi & debitis, & ratiociniis obnoxii, vt conſtat ex eadem cõſtitutione, ibi, *inſuper quoſcumque religioſos, eorumque ſuperiores qui aliquas perſonas, vt dictum eſt, inhabiles, poſt hanc conſtitutionem publicatam receperint, voce actiua, et paſſiua, necnon officiis, gradibus, honoribus, & dignitatibus per eos obtentis eo ipſo in perpetuũ priuamus, & tam illis priuatos, quam ad illa & ad alia quęcũque in poſterum obtinenda perpetuò inhabiles, eoſque incapaces, & decernimus, & declaramus.* Hæc Sixtus V. conſideranda autem ſunt illa verba *perſonas vt dictum eſt inhabiles*, nã prout infra probabimus ſolum illi declarantur inhabiles ad religionem, qui ſunt debitis, & ratiociniis obnoxii & criminoſi, non autem alii ab his impedimentis alieni, & cum hæ ſint pęnæ grauiſſimæ, non debent extendi vltra caſum, in quo loquuntur, vnde cum proponantur cõtra temere recipientes inhabiles, non habẽt locum contra ſuperiores recipientes ad religionem, & profeſſionem iuuenes ab his impedimentis immunes, & habiles ad profitendum, etiamſi eos recipiãt ſine debita, & ſufficienti, informatione in dicta conſtitutione præſcripta. Illi autẽ dicuntur temere ſuſcepiſſe pręfatos criminoſos, & inhabiles, qui ſine dicta informatione eos receperunt, & ad profeſſionẽ admiſerunt, qui enim cum dicta informatione a patrib. deputatis approbata eos admiſerunt, non dicuntur temere proceſſiſſe, immo, prout probatũ eſt in ſuperioribus, ipſi inhabiles per dictam informationem eſſi iuntur habiles, & eorum profeſſio valet.

Neque contra ſupradicta facit conceſſio ſanctiſſimi Domini noſtri Clementis Octaui facta noſtræ ſacræ religioni fratrum minorum de obſeruãtia in his Hiſpaniarum partibus, qua cõceditur, quod extra capitulum quocumque tempore poſſint ſuperiores recipere iuuenes ad habitum de conſenſu quatuor definitorum, vel de conſenſu quatuor fratrum ex antiquioribus illius domus, in qua iuuenes recipiendi ſint, & quod corã notario ipſi, vel fratres per eos ad hoc deputati poſſint, & debeãt ad inquiſitionem huiuſmodi faciẽdam vocare teſtes, & ab eis recipere iuramentum, quòd ſi a prædictis ſuperiorib. dicti ordinis, ac fratribus per ſuperiores, vt perfertur, deputatis contra factum fuerit voce actiua, & paſſiua, necnon officiis, gradibus, & dignitatib. quibuſcunq; per eos obtẽtis, eo ipſo in perpetuum priuati, & tam ad illa, quàm ad alia quæcumque in poſterum obtinẽda perpetuò inhabiles, & incapaces, necnon excommunicationis ſententia innodati ipſo facto exiſtãt. Ex quibus verbis videtur colligi, in has pœnas incurrere generaliter ſuperiores, & fratres per eas deputati, ſi non ſeruauerint formam ipſis in hac conceſſione præſcriptam, non ſolũ quãdo recipiunt inhabiles ad profitendum, ſed ẽt quando recipiunt habiles, & nulli impedimento ſubiectos.

At reſpondeo, quod cum hæc conceſſio ſit facta ad declarandum, & roborãdum, & limitandũ conſtitutionem Sixti V. ſimiles pęnas præfatis ſuperioribus, & fratribus ponentem, debent ſecundum pręfatam conſtitutionem intelligi, & limitari, ita vt ſolum illi in has pęnas incidant, qui inuẽti fuerint ex defectu huius inquiſitionis, & obſeruationis huius formæ criminoſos debitis, aut ratiociniis obnoxios ad habitum & profeſſionem admiſiſſe, non autẽ illos, qui licet in inquiſitione fuerint deficientes, habiles tamen, & ab his impedimentis immunes receperunt; nam conſtitutio, quæ fit ad declarandum, & roborandum aliam, iuxta terminos declaratę, & roboratę eſt explicanda, & iiſdem limitationibus concludenda, vt articulo proximo dictum eſt, & infra latius dicemus. Vnde cum cõſtitutio Sixti V. proponat prædictas pœnas tantum contra recipientes temere inhabiles ſine ſufficienti informatione, nõ autem contra recipientes habiles etiam ſine informatione, vt probatum eſt in ſuperioribus, eadẽ limitatione debet hęc cõceſſio ſanctiſſimi Domini noſtri Clementis Octaui recludi, cum eaſdem met pœnas proponat, immo addat ſententiam excõmunicationis ipſo facto ad roborandum ea, quę a Sixto Quinto fuerunt inſtituta, neque credendum eſt de benignitate apoſtolica tam graues pęnas cõtra recipientes habiles proponere voluiſſe propter ſolum defectum in inquiſitione commiſſum, cum intẽtio Pontificia ſit, vt recipiantur habiles, & in hoc caſu de facto recepti ſint habiles.

ARTICVLVS V.

Vtrum religioſi profeſſi poſt promulgationem conſtitutionis Sixti V. in curia non ſeruata forma dictę conſtitutionis, ſi nullo impedimento eorum, quæ aſſignantur in ea, fuerint irretiti, ſint in foro exteriori profeſſi.

RESpondeo dicẽdo, quod, vt hæc grauis q̃ſtio, prout decet, examinetur, omnis queſtionis explicari dẽt, pro quo ſciẽdũ eſt, quod Sixtus V. ordinauit vt illegitimi, criminoſi, & illi qui ſupra vires facultatũ ſuarum ſunt debitis onuſti, & qui ratiociniis dãdis ſunt obligati, ſint perpetuo inhabiles ad pfitẽdũ in religionibus, & qa accidit, vt aliq ab his omnibus impedimentis immunes ad religionẽ ſint per profeſſionem aſſumpti, non facta exacta, &

accurata

Digitized by Google

accurata informatione eorum impedimentorum,
prout Sixtus Quintus fieri præcepit. Quæritur vtrũ
ij ſint verè religioſi in foro exteriori. Et vt certa ab
incertis ſecernamus, Reſpondeo dicendo, certum
eſſe, illos, qui poſt promulgationem in curia conſti-
tutionis primę Sixti V. ſunt profeſſi ſine aliqua in-
quiſitione, & informatione præuia, quę in eadẽ con
ſtitutione deſideratur, eſſe non ſolum in foro con-
ſcientiæ, ſed etiam in foro exteriori verè profeſſos,
& religioni obligatos, ſi nullo impedimentorũ eo-
rum quæ apponuntur in præfata conſtitutione fue
rint irretiti, ſi profeſſi ſunt a die vigeſima ſeptima
menſis Decembris anni Incarnationis Dominicæ
milleſimi quingẽteſimi octuageſimi ſeptimi, in quo
fuit publicata prima conſtitutio, vſque ad ſeptimã
diem mẽſis Nouembris, anni Incarnationis Domi
nicæ, milleſimi quingenteſimi octuageſimi octaui,
in quo fuit publicata in curia ſecunda conſtitutio
Sixti Quinti declaratoria primæ. Pro cuius conclu-
ſionis explicatione, & probatione, eſt notandum,
quod Sixtus V. in ſua prima conſtitutione non irri-
tauit ſuſceptionem habitus, & profeſſionem eorũ,
qui nullo impedimentorum prædictorum detenti
ad ſuſceptionem habitus, & profeſſionem fuerunt
admiſſi, ſed tantum prohibuit, ne ad religionem ad
mitterentur ſine præuia informatione, & eiuſdem
informationis approbatione, prout in præfatis lite-
ris plenius continetur, ſolum enim irritauit, ſuſce-
ptionem habitus, & profeſſionem illorum, qui debi
tis, & ratiociniis obnoxij & delictis obligati, aut ille
gitimi nati ſunt, ipſos perpetuò inhabiles ad religio
nem declarando, prout in ſecundo dicto infra latiſ-
ſimè manifeſtabitur. Vnde colligitur, quod profeſſi
poſt datam, & promulgationem dictæ primæ con-
ſtitutionis, nullo impedimento detenti, ſunt vere
profeſſi, & ſunt verè religioſi, etiam ſi de ijs, quę prę
cepit idem Sixtus Quintus non fuerit facta exacta
inquiſitio, cum receptio habitus, & profeſſio eorum
non fuerit a Sixto V. irritata & annullata; at ideo
dixi in concluſione, eos eſſe verè religioſos, ſi pro-
feſſi ſunt a die vigeſima ſeptima menſis Decẽbris
anni Incarnationis Dominicæ milleſimi quingen-
teſimi octuageſimi ſeptimi, vſque ad ſeptimam
diem Nouembris incluſiue, anni Incarnationis Do
minicæ milleſimi quingenteſimi octuageſimi octa-
ui, in quo fuit publicata in curia ſecunda conſtitu-
tio Sixti Quinti declaratiua primæ, in ea enim quę-
dam continentur verba, quæ me, & alios multos vi
ros inclinare fecerunt in eam opinionem, vt iuue-
nes præfatos nullis impedimentis obnoxios, crede-
remus non eſſe profeſſos poſt publicationem dictæ
conſtitutionis ſecundæ, ſi ſuperiores in inquiſitio-
ne, & informatione facienda defeciſſe fuerint con-
uicti; ſecundum quam opinionem in curiis, & tri-
bunalibus ita fuit iudicatum, & multi, proh dolor,
in religione vere profeſſi a religione exierunt, & in
mundo ſeculariter uiuunt, quę ſecunda conſtitutio
Sixti Quinti quantum ad hoc, non fuit hactenus
intellecta, & ſic ſtatim in ſecundo dicto demon-
ſtrabimus, & ante oculos omnium proponemus
eius verum, & planum intellectum, & in nullo,
quantum ad hoc, voluiſſe primam conſtitutionem
reuocare.

Secundo reſpondeo, quod religioſi profeſſi poſt
promulgationem ſecundæ cõſtitutionis Sixti Quin
ti, nullis ex prefatis impedimentis irretiti, ſunt ve-
re religioſi, & profeſſi in foro interiori, & exteriori,
etiamſi de eorum moribus & vita, & de alijs conten
tis in pręfata conſtitutione non fuerit facta inquiſi-
tio, & informatio, & licet aliqui viri docti hanc par
tem voluerint probare ex conceſſione ſanctiſſimi
Domini noſtri Clementis Octaui indulta minori-
bus pro his Hiſpaniarum partibus, in qua poſtquã
ponit grauiſſimas pœnas ſuperioribus, & fratribus,
non ſeruantibus pręſcriptam in ea formam recipiẽ-
di iuuenes, ſtatim addit, *decernentes ſuſceptionem
habitus, & profeſſionem, ac inde ſecuta quæcunque ua
lere; perinde ac ſi iuxta tenorem dictæ conſtitutionis
facta fuiſſent* Quaſi velit dicere in ea conſtitutio-
ne Summus Pontifex, quod puniantur prælati, &
fratres in inquiſitione, & informatione deficientes,
ſed nihilominus ſuſceptionem habitus, & profeſ-
ſionem, ac inde ſecuta valere, ac ſi iuxta tenorem di
ctæ conſtitutionis facta fuiſſent.

Hi tamen ſalua pace in intellectu huius conſtitu
tionis ſunt allucinati, non conſiderantes fuiſſe ſup-
plicatum a ſummo Pontifice, vt non tantum reci-
perentur iuuenes in generalibus, & prouincialibus
capitulis, ſicut præceperat Sixtus Quintus in ſua
conſtitutione, ſed quod quocunque tempore extra
capitulum poſſunt recipi, & ſic recepti poſſint vali-
de profiteri. Cui ſupplicationi annuens concedit,
vt quocumque tempore extra capitulum poſſint
iuxta formam ibi traditam admitti iuuenes ad ſu-
ſceptionem habitus, & profeſsionem, ac inde ſecuta
quæcunque valere, ac ſi iuxta tenorem dictæ conſti
tutionis Sixti Quinti, de qua ſupra fecerat mentio-
nem, facta fuiſſent, id eſt, ac ſi in capitulo generali,
aut prouinciali recepti fuiſſent. Ad noſtram igitur
opinionem comprobandam pręcipuum fundamen
tum eſt conſtitutio prima Sixti Quinti, cuius teno-
rem in pra ſentiarum operæ pretium eſſe duxi refer
re, vt veritas noſtri dicti omnib. appareat, ait enim
Sixtus Quintus loquens de iuuenibus recipiendis
ad religionem, *Authoritate Apoſtolica, et tenore pre
ſentium, etiam perpetuo ſtatuimus, & ordinamus,
iuuenes, aut viros adultos maiores ſexdecim annorũ,
non aliter in aliquam religionem recipi poſſe, nec de-
bere, niſi prius de eorum parentibus, patria, deque an-
te acta vita, & moribus diligenter inquiratur, & ex
accurata informatione, & fide digna relatione, com-
pertum, & exploratum ſit, eos neque aliquorum crimi
num, qualia ſunt homicida, furta, latrocinia, & alia
ſimilia, aut grauiora reos, vel ſuſpectos exiſtere, vt
propterea damnati ſint, aut ne damnentur formidẽt,
nec ingenti ære alieno ſupra vires facultatum ſuarũ
grauatos, vel reddendis ratiociniis ita obnoxios, vt ex
huiuſmodi cauſa, lis, vel moleſtia, eis iam illata ſit,
vel timendum ſit, ne inferatur, niſi denique conſtet, ip
ſos non humana aliqua ratione, ſed tantum deuotio-
nis, & pietatis feruore, vitam religioſam ſponte, &
ex animo elegiſſe, de his omnibus in generali, vel pro-
uinciali capitulo plena, & indubitata fide facta, tam
ſuperioris generalis, ſeu prouincialis, quàm diffinito-
rum conſenſu approbata, & ad habitum regularem
admiſſi fuerint.*

Hæc Sixtus Quintus, in quibus verbis, ſolum prę
cipit Summus Pontifex, vt præfata fiat inquiſitio, &
præſcripta forma ab eo propoſita ſeruetur, at non
irritat ſuſceptionem habitus, neque profeſsionem
iſtorum iuuenum receptorum, ſi prędicta forma
prętermittatur, ſicut irritat ſuſceptionem habitus ille-
gitimorum, & eorum, qui ſunt crimine irretiti, in-
genti ære alieno grauati, & ratiociniis reddendis
obnoxij. Vnde licet grauiter peccent prælati regu-
lares, hoc pręceptum papale in re tam graui non
adimplentes, propter quod poſſunt a ſuis ſuperio-
ribus grauiter puniri; receptio tamen ad habitum,
& profeſsio pręfatorum iuuenum, qui nullo dicto-
rum impedimentorum ſunt detẽti, erit valida, cum
in hac conſtitutione non irritetur, & ex eius litera
clare conſtat, vbicunque enim ponit clauſulam ir-
ritatorem, loquitur in particulari de illis, qui aliquo
impedimento ex ſupra dictis detinentur, & vtitur
nomi-

nominibus relatiuis, quæ ſecundum ius reſtringũt, & limitant pœnam ad illos ſolum, de quibus in particulari in clauſula proxima loquebatur, quorum relatiuorum natura petit, vt ea conſtitutio minimè extẽdatur ad alias perſonas, & clauſulas remotas iuxta tradita in iure, *a* & notata, per Cardinalem Menochium Rolandum, & Socinum iuniorem, & eſt doctrina Bartoli, & Iaſonis.

a l. 1. §. deinde. ff. de poſtu. l. ea tamẽ ad lect. ff. de leg. 3.

Et vt clarius prædicta intelligantur aduertẽdum eſt, quod in conſtitutione prima Sixti Quinti, in tribus caſibus tantum ponitur clauſula irritans, primo loquendo in particulari de illegitimis ex inceſtu, vel ſacrilegio, quorum receptio ad habitum, & profeſſio irritatur, & ipſi inhabiles ad religionem efficiuntur. Secundo ponitur clauſula irritans loquẽdo magis in generali de aliis illegitimis, qui nõ ſunt ex inceſtu, neque ſacrilegio procreati, quos conuenit poſſe admitti ad religionem de cõmuni, & vnanimi conſenſu totius capituli generalis, aut prouincialis, aut omnium diffinitorum, habita exacta informatione ſuorum morum, & vocationis, & ſtatim addit. *Si quis autem eorum aliàs, prout præfertur, recipiatur profeſſio ſimiliter nulla ſit*, in quibus verbis, iuxta doctrinam ſupradictam, & proprietatem & rigorem verborum relatiuorum, *ſi quis autem eorũ*, ſolum irritatur profeſſio illorum, qui non obſtante ſua illegitimitate profeſſi ſunt non habita dicta informatione, & vnanimi conſenſu. Tertio ponitur clauſula irritans. Quando expreſſe loquitur de criminoſis, & de debitis, & ratiociniis obnoxiis, loquẽs enim de illis, ait Summus Pontifex. *Omnes autem, quoſcunque, vt dictum eſt, criminoſos, aut ære alieno, ac rationibus reddendis obligatos ad religionem perpetuo inhabiles declaramus, & ſi qui eorum contra præſentem noſtram conſtitutionem temere admittentur, tam ſuſceptionem habitus, quàm profeſſionem, & inde ſecutam ex nunc, prout ex tunc pari modo irritamus* In quibus verbis certum, & euidens eſt, non irritari profeſſionem eorum, qui nec ſunt criminoſi, nec ſuſpecti, de crimine, nec obligati debitis, aut rationibus reddendis. Vnde cum in tota conſtitutione non ponatur clauſula irritans, niſi in dictis tribus caſibus ſolum, manifeſtè ſequitur, & non poteſt negari, qđ profeſſio illorum, qui nullo prædictorum impedimentorum ſint irretiti, non irritatur per eam cum hic caſus in nullo prædictorum impedimentorum comprehendatur, ſupponimus enim nos loqui de illis, qui non ſunt criminoſi, neque debitis obnoxii, neque rationibus reddendis obligati, non loquor autem de impedimento illegitimitatis, cum hoc impedimentum iam ſit per Gregorium Quartum decimum ſublatum.

Et confirmatur noſtrum dictum per quandã doctrinam Bartoli *b* receptam per Felinũ, & alios communiter. Dicunt enim, & docent clauſulas irritãtes non debere referri ad id, quod incidenter, & acceſſione tractatur, ſed ad id, quod ex conſulto, & principaliter prætenditur. Vnde cum lege huius conſtitutionis principaliter prætendatur excludi a religione illegitimos, & criminoſos, & debitis, & ratiociniis obligatos, & diligentia in inquiſitionibus facienda, vt quid ſolum acceſſorium proponatur, vt facilius hic finis conſequatur, ſequitur manifeſtè ſecundum præfatam doctrinam, quod clauſula irritatoria poſita in fine conſtitutionis, non debet neque poteſt referri ad illud, quod agitur ſolum de informationibus faciendis, cum ipſæ tanquam quid acceſſorium fieri præcipiantur, vt ſic legitimi expellantur, & alij criminibus debitis ratiociniis reddendis obligati, ad religionem minimè recipiantur, quod fuit principale intentum huius conſtitutionis, & ceſſantibus dictis impedimentis in aliquibus, nõ erit illorum profeſſio irrita, & nulla ex ſolo defectu informationũ cum informationes, vt quid acceſſorium in præfata conſtitutione fieri præcipiantur

b Bar. in l. ſi. §. titia. ff. de liberare legata. Fel. in c. cauſã qua de reſcr. nu. 4.

Probatur deinde noſtrum dictum ex alia doctrina Panormitani, *c* qui agẽs ex propoſito quomodo debeant explicari, & intelligi clauſulæ, quæ ponuntur in fine legum, aut in aliquo articulo, aut diſpoſitione illarum, ait, quod clauſulæ irritatoriæ, ſicut eſt clauſula capit. quia propter. de electiõn. in qua dicitur, quod electio aliter facta non teneat, & aliæ clauſulæ ſimiles odioſæ, & iuris communis correctoriæ, non poſſunt, nec debent referri ad omne, quod in lege dicitur, ſed quod debent reſtringi, & omni modo poſſibili limitari, & ſic ait idem Panormitanus, *d* quod ad hoc, vt clauſula referatur ad omnia præcedentia, dẽt eſſe vniformis ratio de oĩbus, at ſi põt reddi diuerſa ratio, quare clauſula referatur magis ad vnum quam ad alterum ex præcedentibus, tunc non debet referri ad omnia, ſed ſolum ad illud ad quod maior ratio dictat, vt referatur, vt etiam annotauit Felinus *e* cum Bartolo, iuxta quam doctrinã videtur indubitabile, quod irritatio profeſſionis non debet, nec poteſt referri ad caſum, in quo nouitij non præceſſit informatio, ſed ſolum ad caſum, in quo profeſſus fuerit aliquis illorum, qui aliquo prædictorum impedimentorum erant detenti, ſcilicet, quando erat illegitimus, aut criminoſus, aut debitis, aut ratiociniis reddendis obligatus, cum dicta clauſula irritans ſit odioſa, & iuris communis correctiua, & per conſequens debere reſtringi ad impeditos aliquo dictorum impedimentorum, & minime debere extẽdi ad eos, qui ſunt admiſſi ad profeſſionem, ſine præuia informatione nullo alias impedimento ligati, cum tanta ſit inter eos diuerſitatis ratio, & cum admittere primos ad religionem ſit quid cauſans religioni maximum detrimentum, prout clare inſinuat ſummus Pontifex,

c Pan. in ca. Ecleſ. veſtra de elect. no. 6. & in c. 2. requiris de appell. num. 10.

d Pan. vbi ſup.

e Fel. ubi ſupr. Bar. in l. prætor la 2. § cuique. ff. de vi bono. rap. et in l. ſalis ſcriptur. ff. de l. 1. ubi omnes.

Quod detrimentum, & præiudicium ex receptione habilium, ſine præuia informatione minime cauſatur, ſiquidem ipſi habiles habent ſufficiẽtiam neceſſariam ad bonum religionis, & in ipſis nullum impedimentum ex prædictis inuenitur. Colligitur ergo ex ſupra dictis, quod conſtitutio Sixti Quinti prima prohibens, ne tales iuuenes etiã alias habiles recipiantur, niſi de eis fiat diligens, & exacta inquiſitio probata a patribus, prout in ipſa conſtitutione refertur, cum non irritet expreſſe ſuſceptionem habitus, & profeſſionem eorum, nec aliæ clauſulæ irritatoriæ in eadem conſtitutione adiectæ ad eos iuridice poſſint referri, quod inquiſitio exacta pro ipſis fieri præcepta non eſt ſubſtantialis ad actum profeſſionis, ſed eſt tantum quædam ſolẽnitas probatoria, ſecundũ quãdam Baldi *f* doctrinã dicentis, quod ſolemnitas teſtium in dubio eſt probatoria, non autem ſubſtantialis, niſi lex ultra annullando procedat; quæ doctrina approbatur, & commendatur a doctoribus in additionibus *g* ad Bartolum. Et ita intellexerunt patres doctiſſimi hanc Sixti Quinti conſtitutionem, inter quos fuit ille doctiſſimus, & reuerendiſſimus pater noſter Frater Franciſcus a Tholoſa totius noſtri ordinis olim generalis, & poſtea meritiſſimus Epiſcopus Tuyenſis, qui in facti contingentia iudicauit, quẽdam nullo impedimento aſtrictum in noſtra religione profeſſum vere eſſe religioſum, etiãſi de ipſo non fuerit facta exacta inquiſitio, & cum ego in hac quoque iuxta hanc primam Sixti Quinti conſtitutionem fuerim opinione de me parum in re tã graui confiſus, eam cum doctiſſimis viris huius Academiæ Salmanticenſis communicaui, præcipue cũ doctiſſimo Doctore Gabriele Henriquez Iuris con-

f Bal. in c. 1. in ult. col. qua ſit inueſtit.

g Addi. ad Bar. in l. 1. lit. c. ff. m cõdit. indeb.

Digitized by Google

conſultorum primario, qui hanc ſententiam viſo tenore præfatę conſtitutionis libentiſſime fuit ſecutus, quam etiam vt indubitabilem amplexati ſunt doctiſſimi religioſi noſtrę ſacrę religionis, & Societatis Ieſu, & hoc ſummopere ſum gauiſus, tot enim & tam doctis patribus ſociatus tenendo hanc partē contra multorum torrentem de ſingularitate non poſſum argui, quam ſingularitatem in rebus moralibus ſemper fugiendam duxi.

Sed contra hanc partem omnes viri doctiſſimi, vſque modo tenuerunt propter ſecundam conſtitutionem Sixti Quinti declaratoriam primæ, in qua ipſe Summus Pontifex videtur declarare abſolute, eſſe nullas profeſſiones omnium, niſi pręcedat exacta inquiſitio, & forma in dicta conſtitutione præſcripta. Videamus igitur tenorem huius declarationis, vt eius argumentum penetremus, & de eius efficacia, aut inefficacia verba faciamus; tenor igitur eſt.

Quod autem pertinet ad profeſſionem tam illegitimorum, quam eorum, qui poſt XVI. ætatis annū expletum regularem habitum ſuſceperunt, quia tunc demū verè & propriè religioſi effici dicuntur, cum profeſſionem emittunt, declaramus eos, qui ante prædictam conſtitutionem noſtram editam habitū ſuſceperint, & poſt ipſius promulgationem cupiunt profiteri, non alias ad profeſſionem admittendos eſſe, quam facta inquiſitione, & ſeruata forma in ipſa cōſtitutione præſcripta. Et eorum qui poſt dictam promulgationem etiam ignoranter non habita dicta inquiſitione, & non ſeruata forma ad profeſſionem admiſſi fuerint, profeſſionem nullius eſſe roboris, & momenti.

Hæc Sixtus Quintus in ſua ſecunda conſtitutione, per quam, vt dixi, tenent omnes, viri profeſſionē omnem eſſe irritam & inualidam, etiam ſi nullo impedimento detineatur ex eo ſolum, quod de ipſis non fuerit facta exacta inquiſitio, & ita, vt dixi, fuit apud multa tribunalia iudicatū, & executioni mandatum; ſed cum in prima conſtitutione profeſſio talium non irritetur, prout viſum eſt in ſuperioribus rem exactius conſiderans cœpi de hac opinione dubitare. Et occurrerunt mihi multa in corde meo reuoluta, quibus penſatis non potui mihi perſuadere, Pontificem Maximum in ſua ſecunda cōſtitutione, primam in hoc caſu reuocare voluiſſe. Cum non præſumatur legiſlator, qui cum conſilio edit legē, ſe ipſum ſtatim corrigere, & cum legiſlator reſcribendo cum iure communi, atque ratione magis, quàm fieri poteſt ſe conformare pręſumatur iuxta quoddam celebre dictum Baldi, a quem ſequuntur Ruinus, Decius, & Pariſius. Et certè ratio non dictat, vt præfati, cum ſint habiles ad profitendum, propter omiſſam nimiam iuris poſitiui ſolemnitatem, a religione tanquam non vere religioſi expellantur; & ea, quæ Deo promiſerunt obſeruare, non teneātur, a qua ratione Papā recedere minime præſumere debemus præcipue in hoc caſu, in quo, vt ſupra oſtendimus, ceſſat ratio, propter quam ipſe hāc rigoroſam edidit conſtitutionem. Cum loquamur non de illegitimis, neque de criminoſis, nec debitis, aut ratiociniis dandis grauatis, quos tantum a religione voluit excludere, vt alii ab his impedimentis immunes in religione profeſſi quietè, & religioſè in communitate poſſint viuere. Sed his omiſſis veniamus, vt ita dicam, ad manus ſumētes arma, quibus noſtram opinionem comprobemus, & ſic oportet, vt ad interpretationem huius ſecundæ conſtitutionis accedamus. Ipſius enim verus intellectus, ſcutum erit inexpugnabile, quo nos a telis contrariorum protegemus, nullum enim aliud fundamentū habent contrariæ partis aſſertores, quo efficacius muniantur.

a *Bald. in l. ex facto. ff. de vul. & pup. Rui. conſil. 60. art. nu. 5 Dec. conſil. 64. eod. pen. num. 7. Pariſ. conſi. 11. lib. 1. num. 127.*

Pro explicatione igitur eſt notādum, quod cum turpius eiicitur, quàm non admittitur hoſpes, vt cōmuniter dicitur, prælati religionum ægrè ferebant facere informationes de his, quos antè promulgationem huius primæ conſtitutionis Sixti Quinti ad habitum regularem admiſerunt, & perſeuerantes in nouitiatu profiteri cupiebant, conſiderantes, quod ſi informationes non eſſent iuxta formam ipſius conſtitutionis factæ, neceſſariò debebant eos a religione expellere, & habitu nouitiatus ſpoliare in opprobrium eorum, & ſuorum propinquorum, & aliorum, qui perſeuerantiam talium in religione deſiderabant. Et multo magis ægre hoc ferebant, ſi tales ante promulgationem præfatæ conſtitutionis recepti ignoranter poſt promulgationem erāt profeſſi, cum id non ſolum in opprobrium ſui, & ſuorum propinquorum, ſed etiam in opprobrium religionis redundaret, imo & in damnum maximum ipſius monaſterij, in quo erāt profeſſi, cederet, cum hæreditas fortè per profeſſionem acquiſita ipſi monaſterio poſſet ab eo auferri, ſi præfatæ inquiſitiones, & informationes ita factæ eſſent, vt per eas tales profeſſi pro non profeſſis poſſent iudicari, ideo apud Summum Pontificem duo dubia circa hoc fuerunt propoſita. Primum dubium fuit de his, qui antè promulgationem dictæ primę conſtitutionis habitum receperunt, & cupiebant profiteri, Vtrum ſcilicet, de his neceſſario eſſet inquiſitio facienda, & forma præſcripta ſeruanda, & reſpondet Summus Pontifex, quod ſic, quæ reſponſio nihil contra nos. Secundum dubium fuit de his, qui antè promulgationem habitum ſuſceperunt, & poſt eam ignoranter profeſſi ſunt non ſeruata præfata forma, Vtrum ſcilicet, eorum valuerit profeſſio, & reſpondet Summus Pontifex, profeſſionem eorum nullius eſſe roboris, & momenti, & hoc eſt contra nos. At hoc ita abſolutè definiuit, quia propter cauſas ſuperius adductas pręlati maximè ægrè ferebant facere informationes de prædictis, & vt eos ad eas faciendas aſtringeret rigoroſè, reſpondet talem profeſſionem non habita dicta forma nullius eſſe momenti, ſi enim in hoc caſu profeſſionem non irritaret, ſed tantum fieri informationem, & ſeruari præfatam formam pręciperet hoc pręceptum ad euitandum dictum opprobrium, & ne perderet monaſterium hæreditatem acquiſitam, pręlati non adimplerent, & ad religionem illegitimi, criminoſi, debitis, & ratiociniis obligati reciperentur, quod Sixtus Quintus in ſua conſtitutione voluit ex profeſſo, & principaliter exterminare.

Quod autem Pontifex in hoc ſecundo dubio loquatur de receptis antè dictę conſtitutionis promulgationem, patet ex relatiuo, *& eorum*, quod iuxta ſuperius explicata ad immediatam clauſulam refertur, in qua tantum de receptis antè promulgationē conſtitutionis erat ſermo. Cum igitur Sūmus Pontifex in hoc caſu particulari, in quo tam grauis vrget ratio irritauerit profeſsionem eorum, qui non ſeruata forma etiam ignoranter profeſsi fuerint, non eſt cur hæc declaratio extendatur ad omnes, qui poſt promulgationem dictæ conſtitutionis recepti ſunt, & profeſsi, in quibus nullum erat impedimentum, quo ipſi eſſent inhabiles ad profitendum, vt ſcilicet eorum profeſsio ſit nulla ex eo ſolū, quia forma pręſcripta eſt prætermiſſa. Cum pręlati non ægrè ferant facere de his informationes ante ſuſceptum habitum, & ſine opprobrio ipſorum, & ſuorum parentum poſſint facili negotio cum reuerētia debita ad religionem non admitti. Et licet eadem, & ſimilis ratio militaret in receptis ad habitum, & profeſsionem poſt promulgationem dictæ conſtitutionis, quę militat in receptis ante promulgationem

dictæ

Digitized by Google

& habente conſenſum purum teſtatoris, an ſcilicet teneat in conſcientia, concludit, quod ſic ceſſante fraude, de quo per Cardinalē in diſputatione incipiēti, Bononiē ſi ſtatuto. & idē dixit Abbas in capite relatum el primero, de teſtamentis, quod contractus mulieris factus ſine fraude valet in foro conſcientiæ etiam nō ſeruata forma ſtatuti loquentis de conſenſu propinquorum, et idē Dominus Abbas in capite porrectum, de regularibus, dixit poſt Gloſſam ſecundā, ibi quod profeſſio facta omiſſa forma. quæ traditur in regula, ligat quoad Deum Hęc Felinus: quam doctrinam intelligit idē Felinus, procedere non generaliter, ſed ſolū in certis caſibus, quos ſpecialiter enumerat, quorum primus eſt quando canō, vel lex fundatur in præſumptione, vt enim, *quia ſi in foro animæ certū ſit, præſumptionem illam nō eſſe verā, prævalet ibi veritas, etiam quando lex induceret præſumptionem iuris, & de iure ſecundum Ioannem Andream in propoſito in capit. is qui fidem. de ſponſalib. ex cuius verbis hanc doctrinam firmat Abbas ibi, & Petrus de Ancharano, in dicta regula poſſeſſor, verſiculo, adducit ſimile, & Baldus eleganter in capitulo cum quis, verſiculo quæritur an lex poſitiva de iuris & facti ignorantia: hæc idem Felinus.*

Secundum fundamentum ſuper dicta doctrina non ſolum habet locum in conſtitutionib. aliquid ordinantibus, & præcipientibus, ſed etiam in habentibus decretum irritans, quod ex ſuperioribus colligitur, ſed clarius patet ex doctrina Abbatis a *Panormitani. Ait. n ſufficere quoad forū cōſcientię, vt contractus teneat, ſecundū limites iuris naturalis ſeu gentiū, nam de iure naturali, vel gentium ſufficit ſolus cōſenſus. Et hęc opinio mihi placet, et adduco ſingulare dictū Innocentij in capitulo, quia propter, de electione: vbi dicit, quod electus eſt tutus in foro aīa, ſi electio ſua teneat de iure gentiū, licet nō fuerit ſeruata forma a iure poſitivo, q. a illa forma eſt introducta propter ſcādala, & deceptiones evitādas, vnde ex quo oīa illa ceſſauerunt, & interuenit verus conſenſus, ſatis eſt tutus quoad Deū, & tenebis ſemper menti iſtud dictum, quia valet in omni actu, in que eſt p̄termiſſa ſolēnitas iuris poſitivi, vt in foro animę non teneatur quis ſibi de hoc facere conſcientiam, ex quo non interuenit ibi aliqua deceptio, & affuit cōſenſus habentium actum explicare de iure naturali.*

a *Abbas in c. 1. in fi. de reſtit. in integ.*

Hæc Abbas, ex cuius tā generali doctrina ſatis colligitur, pręfatam regulam etiam in decreto irritante habere locum, quod patet ex c. *quia propter*, ibi allegato de electione, vbi non obſtante, qd electio irritatur non ſeruata forma ibi deſcripta, ait ipſe Abbas, eam deciſionem non procedere in foro conſcientiæ, & valere electionem, ſi in ea interueniāt ea, quæ de iure naturali requiruntur.

Quod inſuper probatur; nam Pius quintus in extrauagante, *cum onus Apoſtolicæ ſolicitudinis*, irritat contractum cenſus redimibilis, ſi nō fuerit initus cum numerata pecunia in ipſo contractu, corā notario & teſtibus, vt patet ex eius verbis ibi, *Rurſum niſi verè in pecunia numerata, præſentib. teſtib. & notario, & in actu celebrationis inſtrumenti non autem prius receptum integro iuſtoq. pretio.* Quibus rigoroſis verbis non obſtantibus tenet Nauarrus, b explicans præfatam extrauagantem. *Quod ſi vendens cenſum debebat emptori centū ante propter aliquas cauſas recepta, & poſtea recipit illa centū in partē pretij emens tuto in foro conſcientię poteſt recipere fructum ita conſtitutū abſolutū, quia lex fundata in præſumptione non habet locū in foro cōſcientia, quando veritas eſt in cōtrarium, capite is qui, capitulo, tua de ſponſali. & hic rigor ſoluendi totum pretiū in conſtitutione cenſus in pecunia numerata videtur inductus ad præcludēdū viā malis dolis, et cautelis quib. ementes male ſoluebant pretiū in pannis, et alijs mercib. antea, vel tūc traditis, vel in pecunia numerata ad eludendū, vel in alios fines varios, & malos, & ita non videtur includere quoad forum conſcientiæ illos, qui bona fide vtilius, vel ęque vtiliter emancipauerunt ſolutionem totius, vel partis cenſus, ac ſi in ipſa conſtitutione ſoluerentur.*

b *Nau. in commun. de vſuris. n. 83. iuxta fin.*

Hæc Nauarrus. Deinde probatur, nam lex c pręcipit, quod teſtamentum non fiat, ſine certo numero teſtium, & quod alias ſit irritum, & nullū. Qua lege non obſtante opinio eſt receptiſſima, quod teſtamenta, quæ fiunt ſine hac ſolēnitate, ſunt valida in foro conſcientiæ, licet in foro exteriori nolla iudicentur, & ita tenent quam plurimi Theologi, & vtriuſq. iuris Doctores allegati a Couarruuias, d & Soto. Cuius opinionis pręcipuum fundamētū eſt, quod lex quę pręſumptionem pręſe fert in animæ iudicio locum ſibi non vendicat, quia in eo cōſtat veritas, & ceſſat præſumptio, & ſolemnitas iuris ciuilis in teſtamentis ideo requiritur, vt euitentur falſitates, quæ in eis committi ſolebant, vt dicitur in iure, e ſed ſi conſtat abſque aliqua ſuſpicione voluntas teſtatoris, ceſſat hæc præſumptio, igitur in conſcientia valent teſtamenta facta ſine ſolemnitate iuris, dummodo conſtet de voluntate teſtatoris: hoc fundamentum latius probabitur infra in concluſione ſecunda, & in reſponſione ad argumenta.

c *L. hac conſultiſſima. C. de teſta. inſtitu. ced. tit. §. vlt.*

d *Cou. in ca. cū eſſes. de teſta. n. 4. & 5. Soto. lib. 4. de iuſt. q. 5. a. 3.*

e *L. fin. C. de fideicom. §. 1 inſti. de teſt.*

Tertium fundamentum eſt, quod conſtitutio Sixti Quinti ſuper receptione nouitiorum eſt lex fundata in præſumptione, vt patet ex eius literæ cōtextu, ibi, *ceterum, quoniam ſe vitia ingerunt, & ſeſe virtutes mentiuntur, ac multi decoctores poſt dilapidatam rem familiarē & contractam ingentē vim æris alieni, aut interuerſam alienam pecuniam eorū fidei creditā, aut ratiocinia effugiunt, alij poſt furta, latrocinia, rapinas, homicidia, alia ve facinora patrata, et banniti, ac damnati, ſeu qui meritas pro ſuis delictis pęnas metuunt non pia intentione, ſed ad euitandum legum, & iudiciorum ſeueritatem, quia tuto in ſeculo viuere non poſſunt. Tunc demum quærunt a religione auxilium, quando aliunde illud non ſperāt, vnde ſub habitu, & nomine religioſorum animū religioni inimicum, & inueterata vitia retinent, neq. alios, qui ſancta vocatione vocati ſunt, patiuntur tranquille diuinis obſequijs intereſſe in grauē Dei offenſā religionis opprobrium, & ſcandalum plurimorū, vt his quoq. ſubterfugij, & impunitatis ſpes omnis tollatur, authoritate Apoſtolica, & tenore præſentium, etiam perpetuo ſtatuimus, et ordinamus iuuenes, aut viros adultos maiores ſexdecim annorū non aliter in aliquam religionem recipi poſſe, neque debere, niſi prius de eorum parentibus, patria, deque ante acta vita, & moribus diligenter inquiratur, &c.*

Ex quibus verbis colligitur ipſam fundari in pręſumptione, vt patet ex ea, ibi, *non pia intentione ſed ad euitandam legum, & iudiciorū ſeueritatē, quia tuti in ſeculo viuere non poſſunt*, & ex ea ibi, *adultos maiores ſexdecim annorum*, in quib. verbis innuitur ideo adultos ſexdecim annorum, & minores in præfata conſtitutione non eſſe comprehenſos, quia in eis ceſſat præſumptio ipſius; non enim præſumuntur ipſi in tali ætate decoctores fuiſſe rei alienæ, & ratiocinijs reddendis eſſe obnoxios, & delicta digna ſupplicio apud tribunalia commiſiſſe.

Probatur inſuper, quia ea conſtitutio Sixti Quinti in eo, quod determinat, quod qui commiſerunt aliquod delictum in ſeculo, quod per viam denunciationis, inquiſitionis, aut accuſationis eſt deductum in iudicium, non poſſunt in religionib. profiteri, quia præſumuntur ad religionē fugere, vt ri-

Q gorem,

Digitized by Google

gorem,& ſeueritatem iudiciorum euadant, eſt extracta a ſacris Canonibus,ſecundum quos,ſi laicus poſt delictum a ſe commiſſum fiat clericus, aut religionem intret, hoc facere præſumitur in fraudem declinandi iuriſdictionem regalem,& in cauſa criminali poteſt puniri a iudice ſeculari, prout tradit Couarruuias, *a* & nos ſupra hoc tomo diximus. Et cũ hæc in præſumptione fundetur, defendimus in eodem loco, non habere locum in eo, qui prius quam delictum commiſit, votum *b* clericatus, aut religionis emiſit,cum in hoc caſu ceſſet præfata præſumptio,& intelligatur, ipſum non ad fugiendam pœnam delicto debitam,ſed pietatis, & deuotionis cauſa ſtatum clericatus, aut religionis aſſumpſiſſe, Vnde cum præfata cõſtitutio fuerit extracta in eo, quod agit de criminoſis a dicto iure antiquo, cum ipſum ius antiquum fuerit in præſumptione fundatum,neceſſario debemus dicere, ipſammet conſtitutionem in præſumptione fundari, & ſicut ipſum ius antiquum ceſſabat in eo, qui fecerat votum clericatus,aut religionis,quia in tali præſumptio ceſſabat. Ita etiam hæc conſtitutio ſaltem in foro conſcientiæ debet ceſſare in caſu, quo eius præſumptio ceſſat,cum conſtitutio,quæ fit ad roborandũ aliam, intelligenda ſit,& limitanda ſecundum roboratã, prout in ſuperiorib. ſatis diximus. Quod ipſum eſt dicendum de debitis ingentibus, & ratiocinijs obnoxiis,de quibus noſtra etiam agit cõſtitutio,quos inhabiles ad religionem decernit,cum enim in hoc ex iure antiquo fundato in præſumptione originetur,prout conſtat ex traditis ſupra hac quæſtione, *c* ſequitur ea, quantum ad hoc, in præſumptione fundari,His prælibatis fundamentis reſtat proponere concluſiones,vt ita hæc difficultas clare,& diſtinctè reſoluatur, & vt videatur quam inuerecunde aliqui profeſſi poſt cõſtitutionem Sixti Quinti, qui alias erant habiles ad profeſſionem emittẽdam nullum ſubterfugium habentes, niſi ſolum informationis defectum,habitum reliquerunt, ad quod obtinendum publice contra ſuas religiones litem mouerunt.

a Couar lib. 6. pract. quæſt. q. 32. nu. 4. & q. 33. nu. 2. & 5. vari ũ q. 10. ar. 7.
b Sudi. d. q. 10. ad 8.
c Sup. hac q. ar. 2.

Prima concluſio, licet prędictorum profeſſio irrita ſit (quod ego iterum, atque iterum nego) ipſi tamẽ,ſine aliqua cõtrouerſia obligatione quadam naturali erant aſtricti ad perſeuerandum in religione,defendit enim Couarruuias, *d* ex teſtamento minus ſolemni,& irrito propter defectum ſolemnitatis,licet nulla,neque in foro exteriori, neque interiori naſcatur obligatio, oritur tamen quædam obligatio naturalis, quæ inſurgit ex honeſtate, & debito morali, quod in ſimili ſpecie tenet Diuus Thomas. *e*

d Cou. in ca. cũ eſſet de teſt. nu. 9.
e D. Th. 2. 2. q. 107. a. 4.

Quod a fortiori dicendũ eſt in iſtis,qui per profeſſionem ſe Deo dicauerunt ſponte & deuotè, & religio eos in ſuo ſinu tanquam filios chariſſimos recepit,educauit, ſacris ordinibus aliquos eorũ inſigniuit, & bonis moribus inſtrui procurauit, qui ſaltem tanquam ingrati a iudicio erant repellendi, ingratitudinem enim peccatum eſſe conſtat quandoque mortale,ſi contingat contemptus beneficii accepti, prout tradunt Diuus Thomas *f* & Caietanus.& quantuis religio,quæ beneficium his intulit,ius actionis non habeat, cum propter Deũ optimum maximũ id animo egerit liberali, & ideo remuneratio ei non ſit debita ex legali obligatione,non tamen debemus ipſos abſoluere a quadam honeſta & morali obligatione, prout idemmet Diuus Thomas *g* probat, ratione cuius honeſtæ, & moralis obligationis apud Macedonas actionẽ aduerſus ingratus lege datam fuiſſe teſtatur Couarruuias, *h* & idem apud Athenienſes ſtatutum fuiſſe affirmat ſe legiſſe Ludouicus *i* Cælius, quod ex Valerio Maximo conſtat, eandem actionem aduerſus ingratos apud Perſas datam fuiſſe,ſcripſere Xenophon, *k* & Themiſtius in commentario de amicitia.

f D. Th. & Caiet. vbi ſup. a. 3.
g D. Th. 2. 2. q. 106. ar. 4. 5. & 6.
h Cou. in c. cum in offic. de teſta. nu. 9.
i Cęlius li. 4. rect. antiq. c. 28. Valer. lib. 5. c. 3. §. Phocion.
k Xenoph. li. 1. de pædia Cyri. Stoba. ſerm. 42.

Quæ leges licet fuerint abolitæ, & apud nos nõ ſint receptæ, cum nulla actio in Republica detur aduerſus ingratos, qui mortali etiam crimine ingratitudinem committunt, ne tot lites oriãtur propter vtilitatem Reipublicæ;his enim actionib. non ſufficerent omnia fora authore Seneca, *l* non tamen eſt abolita obligatio naturalis in quadam honeſtate,& moralitate fundata; ſicut etiam ad euitãdas tot in Republica contentiones, expenſas, iurgia, & lites nulla datur ex pacto nudo actio iure *m* ciuili, tamen æquitatem naturalẽ ſacri Canones *n* ſecuti,actionem ex pacto nudo dederunt,& attẽto eodem iure ciuili ex eodem pacto nudo naſci obligationem naturalem, quam violare peccatũ ſit mortale,tradidit quædam Gloſſa *o* communiter recepta.Ex quibus ſatis colligitur,pręfatos profeſſos, & in religione enutritos ſaltem ex obligatione morali,& honeſtatis, non potuiſſe, neque debuiſſe apud tribunalia ſecularia,& Eccleſiaſtica reclamare eorum profeſſionem nullam fuiſſe, & ab habitu regulari fore exuendos, quos cum tanta charitate a religioſis amplexatos, & vt fratres admiſſos in religione receperunt.

l Senec. lib. 3. de benef. c. 7.
m L. iuriſgentiũ. §. ſed cũ nulla. ff. de pact.
n ca. 1. de pact.
o Gloſ. in d. c. 1.

Secunda concluſio, illi, qui nullis impedimentis ad profitendum innodati fecerunt profeſſionẽ poſt conſtitutiones Sixti Quinti non ſeruata omnino forma in ipſis conſtitutionibus pręſcripta etiam dato,quod in foro exteriori nõ ſint profeſſi (quod iterum affirmo eſſe falſum) non ſolum ex debito honeſtatis debent perſeuerare in religione,& tenentur ſuam profeſſionem ratificare, vt diximus in prima concluſione,ſed etiam ex obligatione naturali & conſcientiæ, cum ſint in foro conſcientiæ profeſſi.

Quod autẽ ſint in foro conſcientię profeſſi, probatur,nam conſtitutio Sixti Quinti eorum profeſſionem (vt communiter dicitur) irritans eſt lex fundata in præſumptione, (vt probatum eſt in tertio fundamento) at lex fundata in præſumptione, etiamſi habeat decretum irritans, & ſit annullatiua actus, ceſſat in foro conſcientiæ, vbi veritas conſtat in contrarium, vt probatum eſt latè in primo, & ſecundo fundamento, ergo prædicta conſtitutio Sixti Quinti,cum fundetur in præſumptione, non habet locum in foro conſcientiæ, vbi in contrarium eſt veritas, ſicut in noſtro caſu apparet. Hæc eſt fortiſſima huius opinionis baſis, quæ ex reſponſionibus ad argumenta amplius probabitur.

Ad argumenta.

Primum argumentum, quod contra hanc opinionem poteſt opponi,deſumitur ex Concilio Tridentino *p* irritante matrimonium clandeſtinum, quod decretum fundatur in pręſumptione propter fraudes, quæ in his clandeſtinis deſponſationibus ſolebant euenire, & nihilominus ceſſante præſumptione facto ſcilicet matrimonio clandeſtinè cum cõſenſu mutuo vero,& vtili vtriuſq. contrahentiũ, matrimonium eſt nullum etiam in foro cõſcientię ita vt contrahentes,neque in foro exteriori, neque in foro conſcientiæ teneantur adimplere promiſſum. Quod ſimiliter videtur dicendum in noſtro caſu dato, quod conſtitutio Sixti Quinti annullet profeſſionem eorum, qui non ſeruata forma ipſius

p Seſſ. 24. de reform. mat. c. 1.

conti-

Digitized by Google

conſtitutionis ſe Deo per votum ſolemne ſacrauerunt.

Huic argumento reſpondeo, quod ideo matrimonium clandeſtinum non valet etiam in foro cõſcientiæ, quia ipſum Concilium non ſolum dirigit verba ad ipſum contractum annullando,& irritando illum, ſed etiam inhabiles reddit contrahentes ad ſic contrahendum;in iure vero,quando verba diriguntur ad perſonas ipſas inhabiles reddendo ad aliquem contractum faciendum, talis contractus non ſolum eſt irritus in foro exteriori, ſed etiam in foro conſcientiæ,vt patet de legibus, quæ prohibet translationem dominij in filios clericorum inhabiles,& incapaces illos reddendo ad huiuſmodi dominii acquiſitionem,talis enim contractus,& dominii acquiſitio non ſolum eſt nulla in foro exteriori, ſed etiam in foro conſcientiæ. At conſtitutio prima Sixti Quinti non reddit inhabiles ad profitendum illos, qui ſine forma in ea præſcripta profeſſi ſunt, ſicut reddit inhabiles ad profitendum illegitimos, criminoſos,ære alieno onuſtos,& ratiociniis reddẽdis obligatos,prout in ſuperiori articulo demõſtrauimus, & ideo præfata conſtitutio ſolum irritans profeſſionem eorum,qui ſine præſcripta forma profeſſi ſunt,qui erant alias habiles ad profitendum,cũ ſit lex irritatiua actus, quod nos etiam negamus & fundetur in præſumptione, ceſſante ipſa præſumptione,& adueniente veritate non habet locum in foro conſcientiæ,ſicut non habent locum aliæ leges ſolum irritantes actum ceſſante præſumptione, in qua fundantur, prout eſt ſtatutum, *a* quod res Eccleſiæ non alienentur niſi præcedentibus tractatibus, & quod alias alienatio ſit irrita & nulla, & tamen eſt opinio probabiliſſima doctorum, *b* quod ſi alienatio fiat ſine dicta ſolemnitate eſt valida in conſcientia,licet ſit in foro exteriori irrita, & nulla. Ex quibus infertur,quod cum illegitimi, & criminoſi, & ære ingenti alieno onuſti,& ratiociniis reddendis obligati per præfatam conſtitutionem ſint inhabiles ad profitendum ſtatum religioſum,prout in ſuperioribus ſatis diximus, eorum profeſſio erit nulla non ſolum in foro exteriori, ſed etiam in foro interiori,cũ verba conſtitutionis non ſolum dirigantur ad receptionem habitus & profeſſionis, eam irritando & annullãdo,ſed etiam ad ipſas perſonas eas inhabiles efficiendo. Quod ex quadam celebri doctrina Bartoli in tertio argumento adducenda ſatis probabitur. Et hoc ſommè eſt notandum pro intellectu præfatæ conſtitutionis.

a 10. q. 2. cap. eim.

b Sot. lib. 4. de iuſt. q. 5. ar. 5.

Secundo arguitur, licet ſubſtantia a ſolemnitate differat, vt docet Alciatus *c* & profeſſionis ſubſtantia conſiſtat in quadam traditione in manu prælati per tria vota ſubſtantialia ſecundũ regulam ab Eccleſia approbatam, prout ſatis diximus ſupra; *d* & ſic,licet deficiente ſolemnitate iuris poſitiui in foro conſcientiæ, valeat actus, ſi habeat alias illud,quod eſt eſſentiale de iure diuino, aut gentium, attamen ſumendo ſubſtantialem formam actus alicuius pro eo, ſine quo actus ipſe non valet, neque effectum habere poteſt, inquiſitio præfata & informatio requiſitio in dictis conſtitutionibus videtur forma ſubſtantialis,& non tantum ſolemnitas, quædã probatoria ex traditis a Bartolo, *e* Iaſone, Baldo, & Alexandro, Decio, & Alberto Bruno,& ita tenet Couarruuias numerum teſtium in teſtamentis non eſſe de ſolemnitate probatoria tantum, ſed de ſolemnitate ſubſtantiali, & ſic in foro exteriori, & interiori teſtamentum ſine præfata ſolemnitate eſſe nullum.

c Alciat. lib. 2. pare. c. 16.

d Sup. hoc 3. to. q. 48. ar. 1.

e Bar. i l. nemo pot. ff. de le. 1. in vbi Iaſ. 1. lect. n. 17. Bal. ĩ l. cũ quis. C. de iu. et fact. ign. col. 2. Ale. in l. 1. ff. de cond. indeb. col. 2. & ibi Iaſ. n. 17. Dec. ĩ l. 1. ff. de bon. poſ. cõtra tabul. co. 3. Brunus ĩ tract. quo tuplex ſit form. f. 13. co. 2. Cou. in c. cũ eſſes n. 8. de teſta.

Huic argumento facillimo negotio reſpondetur, cum ipſum non deſumatur ex aliqua lege, aut decretali expreſſe id definiente, ſed ex quadam opinione multorum doctorũ, a qua recedimus ſequentes Bartolum, *f* qui loquens de forma ſubſtantiali teſtamenti ait, quod in vltima voluntate quædam eſt forma ſubſtantialis,verbi gratia voluntas defuncti,qua ceſſante de iure gentium,& naturali eſt irritum teſtamẽtum, alia eſt forma probationis, quod ibi ſint ſeptem teſtes, & ſimilia, & iſta licet ceſſet, non tamen ceſſat obligatio naturalis,ſed ceſſat probatio,quantum ad obligationem ciuilem,& ſic (ait Bartolus) hæres ſciens voluntatem teſtatoris, licet nullum ſit teſtamentum, propter hanc ſolemnitatem,obligatur naturaliter ſoluere legata cum repræſentet perſonam teſtatoris, & ſic repræſentatiuè ſit ipſemet teſtator.

f Bart. in l. 1. ff. de cõd. indebit.

Quod ibi Bartolus probat in hunc modum. Conceſſum eſt *g* priuilegium militibus, vt poſſint teſtari,quomodo uelint,detracta omni ſolemnitate Iuris Ciuilis,& eos reponit in priſtinum ius gentium, ſed teſtamentum militis probatur per duos teſtes etiam non rogatos, vt in iure *h* probatur; ergo ceſſante illa ſolemnitate remanet ius gentium; præterea ait Bartolus, obligatio naturalis contrahitur etiam ſine conſenſu vbicunque æquitas naturalis, hoc eſt de iure gẽtium,hoc dictat:exemplo hoc probatur,ergo negotia abſentis,& furioſi, vel ignorantis expendendo vtiliter pro eo, certè ipſe naturaliter, & ciuiliter mihi obligatur iuxta leges; *i* præterea ex maleficiis quis obligatur ciuiliter, & naturaliter,& dicitur hoc eſſe æquum ex æquitate, vt dicitur in iure, *k* & tamen ille, qui delinquit & in quẽ delinquitur, non conſentit, æquitas ergo naturalis eſt, quæ producit hanc naturalem obligationem: ſed de iure naturali æquum eſt, quod hæres adimpleat voluntatem teſtatoris, quantumcunque non ſit ſolemnis:ergo tenetur hæres de iure naturali.

g L. 1. ff. de mi. teſt.

h L. 1. & l. Lucius & l. Diuus ff. de milit. teſt.

i L. 1. §. fur. ff. de neg. geſt.

K l non ſolũ §. 1. ff. de iniur.

Quod in caſu de quo in præſentiarum agimus a fortiori debet admitti, licet enim voluntas teſtatoris diligenter mandetur adimpleri in iure, & maximis fauoribus eius implementum proſequatur, religionis tamen fauor ſuperexcedit,vnde cum ius canonicum formam ſubſtantialem ſolemni voto præfixerit,& homo ſe per eam tradat Deo, ita vt dicat Diuus Thomas *l* hanc traditionem eſſe de iure diuino, & in religionis voto ſolemni propter hanc traditionem non poſſe Papam diſpenſare, non debemus aliam formam ſubſtantialem ſuperaddere, ſine qua præfata forma ſubſtantialis a iure Canonico introducta non ſortiatur ſuum effectum,niſi Papa eam, vt ſubſtantialem exprimat, & de nouo conſtituat, quam Sixtus Quintus in præfatis ſuis conſtitutionibus non proponit, vt patet ex contextu literæ: ex quo clarè colligitur præfatam inquiſitionem, & informationem approbatam eſſe formam probatoriam, non autem ſubſtantialem, ſicut ſolemnitas teſtium in teſtamento eſt forma tantũ probatoria, vt forma ſubſtantialis ſcilicet voluntas teſtatoris poſſit executioni mandari.

l D. Tho.

Quod autem fauor religionis petat, vt præfata ſolemnitas inquiſitionis ſit tantum probatoria non autem ſubſtantialis, inſuper probatur, nam fauore alimentorum debentur alimenta ex volontate teſtatoris minus ſolemni, vt dicitur in quadam lege, *m* quæ non deberentur, ſi ſolemnitas teſtium eſſet forma ſubſtantialis teſtamenti, cum forma ſubſtantialis ipſius etiam fauore alimentorum, minimè deficere poſſit manente vero teſtamento, quod eſt voluntas de eo, quod quis poſt mortem ſuam fieri volt.

m L. 1. C. de fideicommi.

Nec contra hanc doctrinam facit alia doctrina Baldi *n* dicentis, quod ſolemnitas teſtium in dubio

n Bald. in c. 1. ĩ vlt col. quæ ſit ĩ veſtit.

ARTICVLVS XXVIII.

Vtrum translatus ex ordine mendicantium ad aliũ ordinem non mendicantium poſſit in ipſo ordine, ad quem eſt translatus, habere beneficium regulare, & aliud officium dicti ordinis.

a *Cle. 2. de reg.*

RESpondeo dicendo, quod in quadam *a* clementina ſic definitur, vt profeſſores cuiuſcunque paupertatis ordinis eo libentius, in qua vocati ſunt vocatione, perſiſtere tranſeuntes, quæ ad non mendicantium ordinem in eodẽ conuerſari, quietius ſtudeant, quo in ipſis diſcordiarũ, & ſchiſmatum productiua ambitio reprimatur, ſacro Concilio approbante, ſtatuimus, mendicantes quoslibet, qui ad non mendicantium ordinem etiã authoritate apoſtolica tranſierint in poſterũ, qui ve hactenus tranſierunt, quamuis nunc prioratus adminiſtrationes, vel officia, aut curam animarum, vel regimen quodcunque obtineant, inibi vocem, aut locum in capitulo, non habere, etiam ſi hoc ſibi ab alijs liberè concedatur: ad prioratus quoque adminiſtrationes, aut quæcunque in antea non aſſumi officia, etiam tanquam vicarios ſeu miniſtros, ſeu locum aliorum tenentes, quodque animarum curam & regimen, nec pro ſe poſſint, nec pro alijs exercere; quidquid autem in contrarium attentatũ fuerit, ſit irritum ipſo iure quouis priuilegio non obſtante. Hæc clementina.

Et nota, quod hoc perquam neceſſarium fuit, ne mendicantes transferantur in non mẽdicantes, triſtẽ enim vitam viuent, videntes ſe priuatos voce actiua & paſſiua, & habilitate habendi vlla ordinis officia, & beneficia etiam fungendi officio, vel munere aliquo œconomi, Caſtaldi, Portarij, Celarij, immo & prædicatores, & cuiuſcunque vicariatus, iuxta gloſſam ſuper dictam clementinam communiter receptam; retraherentur, enim ab illa translatione videntes ſe his priuatos, & alij iuniores, & fortè ignorantiores & minus mente cõpoſitos beneficiarios, vel alijs officijs fungentes, & ſibi quaſi dominantes, cuius rei æqua nimis patientia nõ eſt omnium, ſed paucorũ, quos Iupiter æquus amat, & ardens euexit ad æthera virtus, circa quã clementinam eſt etiam notandum, quod non incurrunt in eius pœnas fratres aliorum ordinum non mendicantium tranſeuntes ad alios ordines laxiores, vt ex dicta clementina patet, & notat *b* Imola communiter receptus & tenet Nauarrus. Ex quo infertur, quod translatus ab ordine de Mercede, in ordinem non mendicantem, non incidit in dictas pœnas cum ordo de Mercede inter mendicantes minimè computetur, ita *c* Nauarrus.

b *Imol. in d. clẽ. 1. Nauar. li. 3. conſ tit. de reg. conſil. 57. in 1. impreſ.*

c *Nau. vbi ſup. conſ. 63.*

ARTICVLVS XXIX.

Vtrum religioſus translatus ad aliam religionem debeat ſedere in capitulo iuxta tempus, in quo emiſit profeſſionem in primo monaſterio, à quo fuit translatus, vel à quo fuit profeſſus in ſecundo.

RESpondeo dicendo, quod debet ſedere ſecundum tempus, in quo fuit profeſſus in ſecunda religione cum eo tempore incipiat eſſe regularis illius religionis, & ſecundum illud tempus debet habere vocem & locum in ipſa, argumento eorum, quę Doctores communiter notant in quadam *d* lege, quod verum eſt in eo, qui trãsfertur, vt ſit in eo ſubditus, & filius, ſi autem eſt translatus, vt ſit prælatus & renuntiet prælationem, ſedebit, in primo loco poſt prælatum in memoriam honoris, quem geſſit, niſi concurrant alij, qui maiorem honorem geſſerunt argumentis eorum, quæ in dicta lege notantur, ita in terminis reſpondet *e* Nauarrus.

d *l. 1. ff. de Albo ſcriben.*

Ex quibus infertur, quod illi, qui fuerint prælati in aliquo conuentu, finita prælatione non debent ſedere per ſuam antiquitatem inter alios fratres, ſed iuxta locum, vbi ſedet prælatus; quod rectiſſime fuit ordinatum in noſtra alma prouincia S. Iacobi regularis obſeruantiæ, quod in omnibus religionibus obſeruari conſentaneum eſt.

e *Nau. li. 3. cõſ. tit. de regul. conſ. 60.*

ARTICVLVS XXX.

Vtrum translatus de vna prouincia in aliam eiuſdem religionis debeat ſedere in capitulo ad ſuam vocem dandam à tempore, in quo fuit in ſecunda incorporatus.

REſpondeo dicendo, quod poſtquam eſt incorporatus in ſecunda, debet in ea ſedere ſecundũ tẽpus, in quo fuit primò profeſſus; non enim trãſfertur, vt profiteatur, ſed vt profeſſus, & filius eiuſdem religionis in ſecunda prouincia, vt filius incorporetur, & filiatio illa antiqua alterius prouinciæ virtute incorporationis, fiat filiatio ſecundæ prouinciæ, & per conſequens gaudet omnibus, quæ in dicta prouincia filijs & profeſſis communicantur, immo in noſtra ſacra religione quãdo aliquis trãſfertur de vna prouincia in aliam ſtatim, quod recipitur antequam incorporetur, datur ipſi locus ſecundum ſuæ profeſſionis antiquitatem licet antequam incorporetur vocem in capitulo nõ habeat, & hoc iuridice eſt ordinatum, cum proxime eligendus in aliquibus habeatur pro electo, vt in quadã *f* lege definitur, & gaudet aliquibus priuilegijs eorum, quæ cunctis conceduntur, & ſicut ſponſis de futuro aliqua cõceduntur à Doctoribus, quę ſponſis de præſenti indulgentur, cum ſponſalia de futuro ſint quædam præparatoria ad matrimonium de præſenti, ita huiuſmodi receptis aliqua incorporatorum debent communicari, cum eorum receptio ſit quid præambulum, & præparatorium ad incorporationem faciendam.

f *l. pen. ff. de militari teſt.*

QVAESTIO LIII.

De religione quoad religioſos extra clauſtra viuere prætendentes, in ſex articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur ſex.

1 *VTrum poſſit concedi religioſis licẽtia habendi beneficia extra loca ſui ordinis.*

2 *Vtrum monachus monaſterium exire poſſit, vt alicui eccleſiæ ſeculari præſit.*

3 *Vtrum canonicus regularis canonicè obtinens Eccleſiam parochialem teneatur in ea potius reſidere quam in eccleſia regulari.*

4 *Vtrum prælatus regularis laxioris religionis licitè poſſit recipere regularem animo non retinendi eum in clauſtro.*

5 *Vtrum translatus ex ordine ſtrictiori ad laxiorẽ de licentia ſuperioris ſeruiens beneficio curato in loco diſtanti per decem milliaria à monaſterio ſit tutus in conſcientia.*

6 *Vtrũ generales ordinũ poſſint iuſtis cauſis id petẽtib. cõcedere monachis, vt ſint extra monaſteria in habitu clericali decẽti ſub obedientia ordinarij.*

AR-

Digitized by Google

ARTICVLVS I.

Vtrum poſſit concedi religioſis licentia habendi beneficia extra loca ſui ordinis.

RESpondeo dicendo, quod fratribus mendicantibus, & alijs religioſis dabatur olim licentia ſtandi extra loca ſui ordinis, & ſi petebatur, etiam concedebatur, quod ſeruire poſſent alicui beneficio ſeculari, vel regulari, cũ cura, vel ſine cura, quodque confeſſiones audire poſſent, & miniſtrare etiam, ſeu tractare eccleſiaſtica ſacramenta, & per breue ſacra pœnitentiaria illa eis concedebat cum clauſula (& de licentia ſuperioris) & decancelabantur verba, videlicet (vel ſine cura, vel regulari) de qua licentia loquitur *a* Staph. & de præmiſſo, & de alijs modis ſtandi extra clauſtra, & de diuerſis cauſis, quæ modo verè adducebantur, modo fingebantur, videatur latè per Sarmiento; *b* at licẽtia præmiſſa, & aliæ ſimiles regulariter denegantur; immo authoritate Bullæ Pauli IV. contra omnes fratres, vel monaſticos vagantes apoſtatas, ſeu ficte, ſeu nulliter diſpenſatos maximo cũ rigore procedi præceptum fuit, & ſumma ratione, eo enim res deuenerat, vt infiniti monachi, qui frontẽ perfricuerant habitu relicto, honora deiecto, ſeu potius religione, immo ipſo Deo, omnia ſibi impune licere putabant, beneficia ſimplicia ſecularia, beneficia curata, immo & collegiatæ eccleſiæ, & cathedrales, quin & ipſæ prælatorũ curiæ his apoſtatis plenę erant, conquerebantur plures, quorum Bulla Paulina tãgebat præcordia, quod conſtitutio hæc præſentia & præterita cõcerneret, cum tamen lex in futurum tantum nõ de præterito ligare debeat iuxta notata in *c* iure, dolebantque, tam ſtrictiorem ſibi indici, quib. reſpondet Quintilianus Mandoſius, *d* dicens conſtitutionem, qua id cauetur, ligare etiam de præterito, præſertim quando per legem generalẽ, vel per viã declarationis promulgatur iuxta cõmunem, de qua per Fel. *e* & Curt. Iuniorẽ; Monachus igitur quicũque ſit, ſi in poſterum extra monaſteriũ reperiatur, niſi debitam diſpenſationem oſtendat, ſi ſine habitu monachali incedat, excommunicatus, ſiue apoſtata habebitur, prout ſacri *f* canones definiunt.

a Staph. ſup. ſignat. fol. 194. v. profeſſo ordinem regul.
b Sarm. de breuib nu. 31. vſq; ad nu. 54.
c c. fin. de conſt.
d Mand. de ſignat. grat. ti. licent. fo. 101. pag. 2. col. 1. & 2.
e Fel. in d. c. fi. Cur. Iun. conſ. 96. nu. 10.
f c. placuit, vel 2. 16. q. 1. c. 2. ne cler. vel monac. clem. 1. §. quia vero de ſtat. monach.

ARTICVLVS II.

Vtrum monachus monaſterium exire poſſit, vt alicui eccleſiæ ſeculari præſit.

REſpondeo dicendo, quod de parochiali quidẽ eccleſia, id eſt de ea, cui animarũ cura incumbit, ſic definitum eſt: parochiali quidẽ eccleſiæ, quæ ad monachos pleno iure pertinet, poſſe monachũ ſolius Abbatis authoritate, vel Abbatis, & conuentus ſimul præfici, vt poſt Ioannem *g* Andreã reſoluit Sylueſter; illi verò eccleſiæ, cuius non plenũ ius habent monachi, & multo magis ſi nullum ius habent abſq; Epiſcopi, & Abbatis authoritate monachus præficiendus non eſt, prout ait idem *h* Syluester; denique omnes vno ore conſentire videntur, concedi potius monacho, vt ad curam animarum gerendã, quàm ad alias eccleſias egredi poſſit, hac videlicet ratione, quia nõ niſi vberioris fructus gratia exire ad ſeculum ei permittendum eſt, qui fructus vberior in ſola curatione animarum eniteſcit.

Ex quo nõ certa prorſus deciſio eſt, an collegiatæ eccleſiæ nullam curam habenti animarũ, quàm dicti collegij præfici poſſit; verius tamen opinatur Marcus *i* Antonius Cuccus, vt hoc quoque concedendum ſit eadem ratione, qua probatũ eſt parochiali eccleſiæ præfici poſſe, quod ſecuti ſunt *K* Panormitanus & Sylueſter, quãuis aliud Cardinali, & Hoſtienſi viſum fuerit: ad alia verò beneficia, & dignitates eccleſiaſticas nullam animarum curam habentes, non poterit abſque Pontificis maximi venia ſpeciali monachus admitti, prout tenet *l* Panormitanus, de quo in primo tomo ſatis diximus.

g Andr. in c. poſſit. 16. q. 1. Syl. verb. relig. 6. nu. 3.
h Syl. vbi ſup.
i Cuccus lib. 3. maior. inſt. tit. de reg. nu. 115. & 116.
K Pã. in c. quod Dei timore de ſtat. monach. Syl. vbi ſup. §. 6
l Pan. in c ſuper eam, de reg. 1. to. q.

ARTICVLVS III.

Vtrum canonicus regularis canonice obtinens eccleſiam parochialem teneatur in ea potius reſidere, quàm in eccleſia regulari.

REſpondeo dicendo, quod omnis canonicus regularis, vel monachus accipiẽs aliquod beneficium canonice requirens reſidentiã, tenetur in eo reſidere, prout in ſacris *m* canonibus loquentibus de Epiſcopatu definitur, & in *n* alijs, quæ loquũtur de clericis parochialibus, & in alia decretali, *o* quæ loquitur de aſſumpto, ad quemlibet prioratũ, etiã ruralem, & ad quamlibet adminiſtrationem etiam manualem vbi expreſsè ſtatuitur, ne monachis habentibus beneficium permittatur manere in monaſterio. Nec huic concluſioni obſtat, quod omne votum licitum & validum obligat, prout dicitur in *p* iure, & qui profitetur regulam canonicorũ regularium in qualibet eccleſia regulari vouet explicitè vel implicitè ſe perpetuo ei ſeruiturum argumẽto eorũ, quæ in *q* ſacris canonibus notantur; ergo debet perpetuo in ea reſidere: nam huic rationi reſpõdetur ſcilicet, quod omne votum obligat, niſi iuſtè relaxetur, vt dicitur in *r* iure, & ſic regulari, qui iuſtè habet parochiam per iura communia prædicta ſoluitur votum reſidendi in eccleſia regulari, nec ex hoc talis canonicus regularis relinquit ſuum ſtatũ regularẽ; nam eo retento poteſt obtinere noue parochialem eccleſiam, vel retinere obtentam cũ legitima diſpenſatione iuxta iura ſupradicta, nec iſte regularis per tranſitum ad ſuam eccleſiã parochialem perdit vitam contemplatiuam, vel officiũ contemplandi, quia etiam tranſiens ad Epiſcopatũ nõ perdit illud, nec abſoluitur ab obligatione contemplandi iuxta illud D. Gregorij in Paſtoralibus relatum à D. *ſ* Thoma, cuius verba ſunt, *ſit rector actione præcipuus, præ cunctis in cõtemplatione ſuſpenſus, quia ad ipſum pertinet non ſolum propter ſe ipſos, ſed propter inſtitutionem aliorum contemplari.*

m c. 1. 18. q. 1. c. licet olim de priuil.
n c. ne pro cuiuslibet. 16. q. 1. c. ſiquis iã trãſlatus, 25. q. 2.
o Clem. ne in agro §. ſane. de ſtatu monach.
p c. magna, de voto.
q c placuit, 16. q. 1.
r c. 2. & c ſcrip. de vo.
ſ D. Tho. 2. 2. q. 182. ar. 1. ad 1.

ARTICVLVS IV.

Vtrum prælatus regularis laxioris religionis licitè poſſit recipere regularem tranſlatum ad ſuam religionem ab alia ſtrictiori, authoritate Papæ, animo non retinendi eum in clauſtro ſui monaſterij, ſed ſtatim poſt receptionem animo dandi ei facultatem perpetuo, ſeu ad multos annos viuendi extra clauſtrum, quærendo ſibi victum ſua induſtria, arte, vel mendicitate.

REſpondeo dicendo, circa prædicta eſſe quandã Concilij *t* Trid. determinationem, qua in hunc modum ſtatuit, quia verò regulares de vno ad aliũ ordinẽ tranſlati facile à ſuo ſuperiori licentiã ſtandi extra monaſteriũ obtinere ſolent, in quo vagandi, & apoſtatãdi occaſio tribuitur, nemo cuiuſcũq; ordinis prælatus vigore cuiuſcunque facultatis aliquem ad habitum, & profeſſionẽ admittere poteſt, niſi vt in ordine ipſo, ad quẽ transfertur ſub ſui ſuperioris obſeruantia in clauſtro perpetuo maneat.

t Concil. Trid. ſeſſ. 14. de refor. c. 12.

Digitized by Google

a Na. in c. Stat. 19. q. 3. nu. 12.

Hæc Concilium, cuius determinatio iuxta formā iuris antiqui debet explicari, proot notat *a* Nauarrus, receprio enim talis cum facultate manēdi tamdiu extra monaſterium, & acceptatio, iuſtificari nō pôt, niſi tanta occurreret alicui regulari ob aliquos reſpectus particulares neceſſitas relinquendi ſuum ordinem propter moleſtias, perſecutiones, diſſenſiones, vel alios ſimiles reſpectus, & tanta difficultas inueniendi monaſterium, quod vellet eom perpetuo alendum in clauſtro recipere, & talis de trāſlato confidentia, qood tali facultate bene vteretur, quod pij prælati recipere potentis fuiſſet intentio recipiendi talem animo concedendi licentiam manendi foras, non quidem tam largam, & tam vagā, quanta in quæſtione proponitur, ſed arcta ad talē locum, vt facilè poſſet noſcere eius actus & eum, ſi opus fuerit corrigere. Eſt item inſuper aduertendū, quod conſilium non habet locum in regulari, qui de vna prouincia ad aliam eiuſmodi ordinis transfertur, & recipitur animo non ibi permanendi, ſed ad quoddam negotium pium extra ordinem cum licentia prælati recipientis peragendum.

b c. 2. de ſta. monach. c. fi. de capellis monach.
c c. monach. el ſecondo. 16. q. 1.

Eſt denique notandom, quod mens concilij eſt, vt prçlatus translatum æque tractet, ac vernaculū, & ita poteſt remittere huiuſmodi translatum ad conuiuendum alicui priori eiuſdem ordinis in vtilitatem, & decorem ſui ordinis: ſicut poſſet mittere aliquem vernaculum, vt in iure *b* determinatur; nā regularis manens extra monaſterium de iuſta licētia prælati videtur in eo manere, vt dicitur *c* in iure, tùm quia concilium non videtur magis velle honorare translatum, quam vernaculum, tum quia non obligat concilium pluſquam votum ſolemne obedientiæ, quo nititur illud, & poteſt prælatus nō obſtante illo mittere regularem vernaculum foras pro vtilitate, honore, & obſequio monaſterij. Ex quib. colligitur, quod poteſt prælatus ſupra dictus occupare ipſum translatum extra monaſterium in omnibus pertinentibus, ad vtilitatem conuenins, ſicut extra monaſteriom poteſt occupare vernaculum, ita explicat Nauarrus. *d*

d Nauar. vbi ſup. nu. 15.

ARTICVLVS V.

Vtrum iuſte translatus ex ordine Strictiore ad laxiorem de licentia ſuperioris ſeruiens beneficio curato in loco diſtanti per decem milliaria à monaſterio ſit tutus in conſcientia.

e Nau. in c. nō dicatis, nu. 40.
f c. monach. 1. & 2. 16. q. 1.
g Nau. vbi ſup.

Reſpondeo dicendo, monachom non poſſe manere extra monaſterium, niſi de licentia ſui ſuperioris iuſta de cauſa facta, prout multis allegatis comprobat *e* Nauarrus, & iuſta cauſa eſt vtilitas directa, vel indirecta proueniēs monaſterio ex illa abſentia, vt in iure *f* probatur; ſtudium item diſcendi, vel docendi literas conuenientes monacho, & aliæ ſimiles, quæ arbitrio boni & prudentis viri iudicentur iuſtæ, vt aſſerit Nauarrus *g* dicens, quod nec etiam Papa poteſt dare huiuſmodi licentiam, ſine iuſta cauſa. Ex quibus infertur, qnod punctus reſoluendus in hac difficultate conſiſtit in decernendu, an prædictus monachus iuſta de cauſa abſit à monaſterio, vt præfato curato beneficio deſeruiat, quod conijciendum eſt ex vtilitate, quę directè, vel indirectè prouenit monaſterio & ordini, cuius ipſe eſt, vel etiam ex vtilitate, quæ prouenit Eccleſiæ vniuerſali, vel reipublicæ, vnde totius erit, ſi ex cauſa abſit de licentia ſuperioris, aliuquin minimè, etiam de licentia Papæ, ita Nauarrus. *h*

h Nauar. li. 3. conſ. tit. de reg. conſ. 68. 69.

Ex quo infertur, primo quod monachus cum licentia ſui ſuperioris poteſt exire à monaſterio & manere extra illud ad procurandam ſanitatem cū conſilio medici dicentis illum extra monaſteriom ſanaturum, immo & poteſt per aliquod tēpus dimittere habitum ad huiuſmodi ſanitatem obtinendam: non enim in iure *i* abſolutè habitus dimiſſio condemnatur, ſed quando temere, & ſine cauſa relinquitur, cum conſenſu enim prælati id facere licet, prout concludit Nauarrus. *K*

i c. pro diuiſ. 20. q. 5. c. 2. de cler. vel mona.
K Nauar. vbi ſup. nu. 79.

Infertur ſecundo, quod ob neceſſitatem Patris, vel Matris ſuperuenientem poſt profeſſionē iuſtè poteſt religioſus exire, & ſtare extra monaſterium de licentia ſui ſuperioris ad ſubueniendū eis, ſi poteſt id facere, quam licentiam non ſolum Papa, ſed etiam ſuus generalis, aut prouincialis poſſunt concedere, prout reſoluit idemmet *l* Nauarrus dicens quod præfata licentia nō eſt danda de præſenti ad manendum habitu relicto, ſed tantum eo retento, niſi quando præfata ſubuentio fieri non poteſt eo retento: an autem iuſtè dici poſſit non poſſe fieri ſubuentionē, ſine dimiſſione habitus eo quod prælati regulares nolont conſentire, vt illa fiat retento habitu, ait Nauarrus *m* quæſtionem eſſe nouam & dignam deciſione, ad quam reſpondet, quod iuſta cauſa eſt, vt Papa hoc concedat, niſi prçlati contradicant, vt ſit extra monaſterium cum habitu retento propter ſcandalū. Quod poſſet generari ex diuturna habitus dimiſſione incolis illius Prouinciæ, in qua dictus monachus parētibus ſubueniens debet cōmorari. Nolo autē in præſennarum ſilentio præterire verba doctiſſimi, & piſſimi *n* Nauarri dicentis, admoneo tamen, quod facultas manendi foris habitu retento facta à Papa ægre fertur à prælatis ordinis dicētibus, Quod huiuſmodi regulares ſæpè fingunt huiuſmodi cauſam, & ſæpè manētes foris viuunt inhoneſte, & quia hoc faciunt retento habitu, ſæpè ſunt graui ſcādalo, & infamiæ ordini ſuo, & quia Papa non concedit hoc niſi habitu retento, & prælati nolunt admittere, niſi habitu relicto, ſæpè vidi aliquos, hoc remedio à ſe pētito deſertos, & reſoluendū videtur, qood abſq; peccato, & cū merito poſſent prælati huiuſmodi facultatibus obuiare, ſi probabiliter crederent, caoſam non eſſe veram, vel regularem non eſſe talem, qui ſine ſcandalo victurus eſſet, contra verò, quod grauiter peccarent, ſi credere deberent, cauſam eſſe veram, & eū ſans modeſtè victurū, ob quæ nō ſemel cōſului regularibus volentibus id petere à Papa, vt potius peterēt à ſuis prælatis præſertim prouincialibus, & generalibus, & poſtea ne eas facilè reuocarent peterēt confirmationē earū à Papa; & quia Dominus Papa id etiā negat conſului optimum modū prouidendi ijs neceſſitantibus eſſe, vt generalis, vel procurator generalis præſens in curia de conſenſu Papæ faceret facultatem manendi extra monaſterium in habitu honeſto clericali. Hæc Nauarrus, quib. addo, quod aliqui prælati regulares nolunt aliquādo huiuſmodi licentias concedere, quia volunt videri nimiū iuſti erga extraneos, etiāſi Deus ſua lege naturali, & humana poſitiua eas concedi iubeat; & vunā multi, qui valdè rigidi, & ſancti videri volūt, nō perſuadeant multis prælatis, quo minus ſuo iure vtātur, ex quo iniuriæ aliquid naſcatur, dū leges humanas, & rigidas non patiuntur æquitate naturali, & Epicheia moliri, de quorum numero ſunt ij, de quib. *o* Saluator noſter Ieſus Chriſtus verba facit dicens, *ſuper cathedram Moyſi ſederunt ſcribæ, & Phariſæi, omnia ergo, quæcumque dixerint vobis ſeruate & facite. Secundum opera verò eorum nolite facere, dicunt enim, & non faciunt, alligant enim onera grauia & importabilia, & imponunt in humeros hominum, digito autem ſuo nolunt ea mouere.*

l Nau. in 3. cōmen. de reg. nu. 48. & in Man. c. 14. num. 14. & 48.
m Nau. lib. 3. conſ. de reg. cōſ. 54. & 55. & in dub. 3. cōm. de reg. nu. 48.
n Nau. vbi ſup. in d. nu. 49.
o Matth. c. 23.

Infertur vltimo, quod generalis poteſt licētiam,

& ta-

& facultatē concedere fratri, inquieto, & inſolenti, qui fuit propter ſua delicta condemnatus ad triremes & ab his poſtea reſtitutus, vt habitu retento poſſet vitam eremiticam regulariter agere, vel in aliquo hoſpitali, vel Eccleſia præſtita per eum obedientia loci ordinario, ſiue generali; hæc enim cauſæ ſufficientes ſunt, vt talis facultas poſſit concedi, cum veriſimile ſit fratres in eorū conſortio debere ipſum improperare & cōtumelijs afficere propter ſuas condemnationes, & ipſe, cum à natura ſit inſolens, & indomitus, non bene ſit paſſurus huiuſmodi improperia. Ita conſuluit Nauarr. *a*

a Nauar. lib. 3. conſil. tit. de re. gu. conſ. 74.

ARTICVLVS VI

Vtrum generales ordinum poſſint iuſtis cauſis id petentibus concedere monachis, vt ſint extra monaſteria in habitu clericali decenti, ſub obedientia ordinarij.

RESpondeo dicendo, quod non, tum quia nullus inferior Papa poteſt facere facultatem religioſo, vt ſuum dimittat habitū, & illo dimiſſo aſſumat clericalem, vel alium, & viuat ſub obedientia ordinarij; tū quia nullus prælatus inferior Papa poteſt abſoluere religioſum ab obedientia ſui ordinis, niſi declarando per ſuam ſententiam, eum nō eſſe profeſſum, vel priuando habitu per eam propter ſua delicta & eijciēdo eum ab ordine, prout ex multis probat *b* Nauarrus; immo Papa circa ea difficulter diſpēſat, & notat idem *c* Nauarrus, quod illuſtriſſima Cardinalium congregatio non habet facultatem concedendi licentiā, vt religioſus poſſit extra clauſtra eſſe habitu regulari dimiſſo, ſolum enim habet facultatē ad dubia Concilij Tridentini declaranda, & aliud eſt habere authoritatem ad declarandum, & aliud ad diſpenſandum, & à ſeparatis non fit illatio, vt dicitur in iure. *d* Qui etiam arbitratur præfatam excellentiſſimam congregationem non poſſe ob prædictam cauſam concedere facultatem manendi foris abſque habitu regulari, etiamſi haberent poteſtatem faciendi facultatem manendi foris ob cauſas iuſtas, vt habent generales, & prouinciales ordinum ſuorum.

b Nauar. in c. nullam, nu. 29.
c Nauar. lib. 3. conſ. tit. de reg. conſ. 54. nu. 4.
d c. ad audientiā de decimis.

QVÆSTIO LIIII.

De religioſis profeſſis poſt publicationem in curia conſtitutionis Sixti V. in ſex articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur ſex.

1 *VTrum criminoſi poſt cōſtitutionem Sixti V. profeſſi poſſint à religione, exire, & habitu regulari ſpoliari.*

2 *Vtrum omnes debitis & ratiocinijs obnoxij ſint inhabiles ad religionem.*

3 *Vtrum iudices eccleſiaſtici poſſint procedere cōtra criminoſos clericos, & debitis, & ratiocinijs obnoxios profeſſos in aliqua religione.*

4 *Vtrum pœna poſita à Sixto V. contra religioſos, & ſuperiores admittentes ad religionem, & profeſſionem iuuenes maiores xvi. annis ſolū apponantur contra eos, qui temere admittunt criminoſos, & debitis, et ratiocinijs obnoxios.*

5 *Vtrum religioſi profeſſi poſt promulgationem conſtitutionis Sixti V. in curia non ſeruata forma dictæ conſtitutionis, ſi nullo impedimēto eorum, quę aſſignantur in ea, fuerint irretiti, ſint in foro exteriori profeſſi.*

6 *Vtrum præfati religioſi & profeſſi poſt promulgationem cōſtitutionum Sixti V. non ſeruata forma in ipſis præſcripta, ſi nullo impedimento eorum, quæ aſſignantur in eis, fuerint irretiti, poſſint ſine aliquo peccato petere apud tribunalia eccleſiaſtica, aut ſecularia, vt habitu ſpolientur, & vt non profeſſi declarentur.*

In fine quæſtionis apponuntur originaliter Bulla Sixti V. & Bullę Greg. XIV. et Bullę S. D. N. Clemētis Papæ VIII. de his, quæ in ea tractātur verba agentibus, vt clarius pateat veritas eorum, quæ in hac quæſtione diſputantur.

PRo introductione eorū, quæ in hac quæſtione veniūt diſputanda, aduertendū eſt, hos profeſſos in triplici verſari differētia, quidam per præfatā conſtitutionē prohibiti erant profiteri, quia erant illegitimi, quorum ſacrilegos & inceſtuoſos inhabiles ad religionem profitendā effecerāt Sixtus V. de quibus in præſentiarū non agam, quia in ſuperioribus *e* iam de his latè diſputauimus: alij ſunt criminoſi debitis & ratiocinijs obnoxij; alij autem nullo impedimēto eorū, quę Sixtus V. enumerauerat prępediti, ſed tantū ex defectu formę pręſcriptę ab ipſo Pontifice ſua profeſſio dubia redditur. de quibus omnib. ſigillatim in hac quęſtione agemus ea claritate & diſtinctione, vt oībus pateat, quidquid reſoluero, etiamſi nouum & inauditū multis videatur.

e Supra hoc to. q. 10.

ARTICVLVS I.

Vtrum criminoſi poſt conſtitutionem Sixti V. profeſſi poſſint à religione exire & habitu regulari ſpoliari.

REſpondeo dicendo, quod Sixtus V. in prima ſua conſtitutione criminoſos inhabiles ad profitendum in religione pronunciauit, dicens, *Omnes autē quoſcunque, vt dictum eſt criminoſos, vel ſuſpectos, aut ære alieno, vt etiam diximus, vel rationibus reddendis obligatos, ad religionem perpetuò inhabiles declaramus; & ſi qui eos contra præſentē noſtram conſtitutionem temerè admiſerint tam ſuſceptionem habitus, quàm inde ſecuta, ex nūc prout ex tunc pari modo irritamus, & annullamus, viribuſq; & effectu carere decernimus. Ac iubemus eos, qui ſic de facto recepti erunt, habitu ſpoliari, & a religione expelli, & nihilo minus ſi expulſi non fuerint, volumus, & pariter declaramus, habitus ſuſceptionē & profeſſionē penitus nullam eſſe, & cenſeri, ac propterea attenta nullitate habitus & profeſſionis licere quibuſcunq; iudicibus, & curijs tā ſecularibus, ad quos, ſeu quas ſpectat, contra eos, vt prius iuris, & facti remedijs opportunis, ex officio, vel ad cuiuſcunq; inſtantiā, vel querelā ciuiliter, vel criminaliter, aut mixtim procedere, &c.* Circa aūt literā propoſitā aliqua in ſuperioribus diximus, ſed nūc eam plenius examinare decreuimus. Et ſic primo eſt notandū, quod Sixtus V. nō abſolutè hos ad religionē perpetuò inhabiles effecit, ſed tātū, quando temerè à prælatis recipiuntur, prout cōſtat ex ipſamet litera, ibi, *temerè* admitterēt. Quod aduerbiū *temerè* inconſultam audaciā importat, ſignificat enim malè, ſtultè, & incōſultè agere, ſecundū quā ſignificationē ſumitur apud Terētiū dū ait, *vide, ne quid temerè agas*, prout aduertit Ambroſius *f* Calepinus, vnde temerarius dr̄, nō qui plus audet quā oportet, ſed qui facilè nullo adhibito cōſilio aliquid difficile aggreditur, & ſic ait Ouid. *venia temeraria dicar, Criminib. falſis inſimulaſſe virū.* Et ſic Sixtus V. poſtquā pronūtiauit pręfata ad hāc temeritatē repellendam, ſtatim addit. *Quæ volumus, vt cuiuſ-*

f Calepin. v. temerè & v. temerarius.

cuiuſcũque iuuenis, aut viri maioris xvi. annis à ſeculo ad religionẽ tranſeuntis approbatio, admiſſio, & recepti in generali, vel prouinciali capitulo, vt ſupra ordinatum eſt, pro tempore fiat, religioſi ſic recepti nomen, & cognomen, quibus in ſeculo vtebatur, & patria in actis ipſius capituli deſcribantur, & notentur &c. Notandum eſt illud aduerbiũ *quare*, quod indicat propter immediate præcedentia hoc iterũ repetere præceptum, quæ repetitio confirmationẽ eiuſdem præcepti inculcet. Et ſic vult dicere Summus Pontifex, ne ſine cõſilio, & temere ſupradicti criminoſi debitis & ratiocinijs obnoxij à ſuperioribus admittantur, iterum præcipio, vt forma ſupra appoſita obſeruetur, cui inſuper addo, vt nomẽ recepti & cognomen, quibus in ſeculo vtebatur, & patria in actis capituli deſcribantur, & notentur. Et ad præſatam temeritatem euitandam grauiſſimas pœnas ſtatim addit Summus Pontifex non contra recipientes alias habiles & nullo impedimẽto ligatos, ſed cõtra recipientes præfatos inhabiles dicẽs.

Et inſuper quoſcunque religioſos, eorumque ſuperiores, qui aliquas perſonas (vt dictum eſt) inhabiles poſt hanc conſtitutionem publicatã receperint, voce actiua & paſſiua, nec non alijs gradibus, officijs, honoribus, & dignitatibus, quibuſcunque per eos obtentis eo ipſo perpetuo priuamus, & tam illis priuates, quam ad illa quæcunque in poſterum obtinenda perpetuo inhabiles, eorumque incapaces decernimus & declaramus. Vides, quibus vijs procurat Sixtus V. viam temeritatis præcludere & quot adhibet remedia, ne huiuſmodi temeritas contingat.

Quæ non ita efficacia adhibuit contra recipientes illegitimos, ſacrilegos, & inceſtuoſos, cum ipſos tantummodo excõmunicationis vinculo ſedi Apoſtolicæ reſeruato feriat, & ſic ſupradicta pœna non apponitur cõtra temerariè recipientes præſatos illegitimos, ſed cõtra recipientes criminoſos debitis, & ratiocinijs obnoxios. Quod exiſtimo eueniſſe, religioſi enim, ſicut nimia charitate, aut (vt melius dicam) malè ordinata charitate ſpecie charitatis & pietatis fouent criminoſos, & debitis, & ratiocinijs obnoxios, & maxime grauatos ad eorum monaſteria confugientes prætextu immunitatis eccleſiaſticæ, & ſuorum priuilegiorum vi & armis eos contra miniſtros iuſtitiæ ſeculares protegunt, affirmantes hoc ſecundũ pietatem; & ita aliqui ſuperiores prætextu pietatis & charitatis aliquos criminoſos volentes ingredi religionem recipiebant, dicentes ſe velle facere ſuorum peccatorum pœnitentiam, recipiebant etiam aliquos debitis obnoxios & ratiocinijs obligatos, à quibus forte in ſua proſperitate, quando quotidie opulenter epulabantur, eleemoſynas recipiebant, ex quorũ receptione inquiem do & detrimentum maximum religioni proueniebat, prout aſſerit Summus Pontifex, cum ipſi non deuotione, ſed ad fugiendã ſeueritatem tribunalium ſecularium, aut eccleſiaſticorum ad ipſam religionẽ, vt ad portum ſecurum apportarent, pietatem autem, quam ſuperiores regulares cum præfatis exercebant, damnat Sixtus V. eam temeritatẽ eſſe declarans, quam voluit in ſua conſtitutione cõpeſcere, aſſignando formam, quando temerariè, ſed cum conſilio cordatorum in capitulo generali aut prouinciali receptio nouitiorum ad religionem fieret.

Quod autem ſint tantum inhabiles, quando temerariè aſſumuntur, vlterius probatur, nã profeſſio eſt quidam contractus inter monaſteriũ, & profitentem, & monaſterio faciẽti exactè præfatas informationes iuxta formam præſcriptam fieret iniuria, ſi talis profeſſio eſſet irrita, & nulla, ex poſtea cõperta veritate. Quod confirmatur, nã conſtitutio Sixti V. eſt quędam à iure communi lex exorbitans correctoria & odioſa, iure enim communi licet præfati ad religionem recipi non poſſint, prout dictum eſt in ſuperioribus, *a* ipſi tamen minime erant inhabiles ad profitendũ, neque eorum profeſſio irrita iudicabatur, vnde cum hęc ſit conſtitutio correctoria neceſſario eã reſtringere debemus iuxta verba ipſius, lex enim pęnalis & contra regulas iuris cõmunis lata debet intelligi, vt quanto minus fieri poſſit corrigat ius commune, prout notant communiter ſcribentes & tradunt Socinus, *b* Felinus, Decius, Ripa, Calderinus, Iaſon & Corneus; & ideo eſt reſtringenda, vt tantũ habeat locũ in caſu, in quo loquitur, quãdo, ſcilicet, ipſi tales temere ad religionẽ aſſumuntur, ſatis enim eſt, vt dicũt præſati Doctores, quod ipſa lex in aliquo operetur Quod inſuper confirmatur; nã ipſemet Pontifex in ſua ſecunda cõſtitutione ait, *in ijs autem, qui à locis in ſua patria longiſſime remotis degentes, vel quorũ patria ab hæreticis, vel infidelibus miſere oppreſſa detinetur, voluerint ſe diuinis obſequijs ſub regulari habitu dicare, vt in hoc quoque ſedis Apoſtolicæ benignitas eluceſcat, quæ cunctos mortales, præſertim verò exteros ex longinquis regionibus ad eã aſſiduè confluentes materno ſinu libenter amplectitur, præſertim exteros huiuſmodi, & aduenas quãuis non liquido conſtet de iis omnibus, quæ in conſtitutione noſtra requiruntur, tamen ſi diligentia adhibita nihil appareat, quod eos impediat, habiles eos putandos eſſe.* Hæc dicta cõſtitutio. Ex qua colligitur præfatos nõ abſolutè inhabilitari, ſed tantũ quando prçlati eos temere admittunt. Quod probatur ex illis verbis, ibi, *tamen ſi diligẽtia adhibita &c.* Ex quib. verbis ſatis elicitur, quod, ſi adhibita fuerit à ſuperioribus præfata diligentia, ipſos eſſe habiles, & inhabilitatem eorũ nõ poſſe contingere niſi præſcripta forma prætermittatur. Quod in hunc modũ demonſtro, nã ſi ijs in locis à ſua patria longiſſime remotis ſumãt habitũ regularẽ & profeſſionẽ emittãr adhibita prædicta diligentia, nihil apparendo, quod eos impediat, poſtea compertum ſit, ipſos eſſe criminoſos & eorum crimẽ in iudiciũ fuiſſe deductũ, nunquid receptio eorũ ad habitũ regularem & profeſſio erit irrita, & nulla? minimè certè, cũ Sixtus V. præhabita dicta diligentia eos habiles ad profeſſionẽ decernat: ergo inhabilitas horum impeditorum ex negligentia inquiſitionis prouenit; ſi enim ab ipſis commiſſis criminibus, & impedimentis proueniret, etiam nõ ſeruata pręſcripta forma contingeret. Ex quibus concluditur Summũ Pontificem temeritatẽ ſuperiorũ in recipiẽdo hos impeditos voluiſſe omnino relegare, quã temeritatẽ cõtingere declarat, ſi præſata inquiſitio ab eis nõ fiat, qua diligentia præhabita hęc temeritas purgatur, & ipſi ad profitendũ in religione ſua habilitate gaudent, à qua ſecundum ius cõmune nõ erãt priuati, & ſic profeſſi à iudicibus, aut curijs, ad quæ ſpectabant ante profeſſionem, non poſſunt iudicari, ac ſi non eſſent profeſſi. Ex his omnibus cõcludendo reſpondeo ad propoſitum in titulo quæſtionis elicitur, nõ omnes criminoſos, nec debitis, aut ratiocinijs obnoxios, eſſe inhabiles ad religionẽ profitendã, ſed hi tãtum, qui temere à ſuperioribus aſſumuntur; hi autẽ temere aſſumũtur, qui non ſeruata forma pręſcripta à Sixto V. ad habitũ regularem & profeſſionẽ ſunt recepti: ſi enim forma præſcripta fuerit in eorum receptione diligenter adhibita, etiam ſi poſt profeſſionem eos eſſe impeditos conſtiterit, eorũ profeſſio valebit, & ad iudices, & curias ſeculares minimè pertinebunt, ſi enim eorum profeſſio eſſet nulla, & poſſent habitu ſpoliari, & à iudicibus, & curijs ſecularib. iudicari, religioni maximum præiudicium proueniret, cum cõtractus cũ ea factus iuris ſolemnitate perfectiſſime

a Super hoc to. q. 10.

b *Soc. conſ. 38. col. 2. Fel. in c. 2. col. 7. de reſc. Dec. col. 5 in fi. Rip. in 42. ibi. Cald. tit. de donat. conſ vlt. v. ſufficit. n. Iaſ. in l. ſiquis poſth. §. ſi filium nu. 47. ff. de lib. & poſthu. Corn. cõſ. 191 lib. G. co. 4.*

mè ſeruata claudicaret, & ipſi religioni etiam dedecus quoddam contingeret, cum incedentes cum habitu regulari, & publicè in ea profeſſos traditos iudicibus, & curiis ſecularibus cerneret. Quę omnia dãna cum ſint magna, non debemus præſumere, Summum Pontificem maxime Sixtum V. (qui erat religioſus ordinis fratrum minorum) velle religioni innocenti inferre, cum facit, quod in ſe eſt adhibendo indulgentiam in ſua conſtitutione præſcriptam, in dubio enim mens principis ſemper pręſumitur fuiſſe talis, qualis de iure eſſe debet, vt tradunt Baldus *a* Alexander & Iaſon.

a Bal. in l. ex facto in prin. n. 4. & ibi Alex. ff. de vul. & pup. Iaſon. in l. beneficium. n. 35. ff. de leg.

ARTICVLVS II.

Vtrum omnes debitis & ratiocinijs obnoxij ſint inhabiles ad religionem.

RESpondeo dicendo, non omnes obnoxios debitis eſſe inhabiles ad religionem profitẽdam, ſed tantum illi, qui ingenti ære alieno ſupra vires facultatum ſuarum ſunt grauati; non autem illi, qui nõ ingenti ære alieno ſunt grauati. Quod autem ſit in hac materia ingens ęs alienum, non declarat Sũmus Pontifex, & ſic ſecundum arbitrium iudicis boni, iuxta ea, quę in iure *b* notantur, eſt pręſignandũ, quod ingens æs alienum dicatur, qui potius fauore religionis, quàm pro fauore particulari alicuius debet iudicare, ſępè enim ſępius pro fauore religionis cum ſit publicum, vtilitati particulari pręiudicatur, prout notat quędam gloſſa, *c* & ibi communiter ſcribentes. Et ſic ait Papinianus *d* iuriſconſultus propter publicam vtilitatem, ne inſepulta cadauera iacerent, ſtrictam rationẽ inſuper habemus, quę nonnunquam in ambiguis religionum quæſtionibus omitti ſolet, nam ſummam eſſe rationem, quę pro religione facit, uide quid dicat iuriſconſultus Vlpianus, *e* pro fauore ſepulchri, quod eſt quid religioſũ, ſi quis ſepulchrum habeat, viam autem ad ſepulchrum non habeat, & a vicino ire prohibeatur, &c. Præſes etiam compellere debet iuſto pretio iter ei pręſtari, ita tamen vt iudex de opportunitate loci proſpiciat, ne vicinus magnum detrimentum patiatur, vide quomodo pro religione aliqua in pręiudicium non magnum priuatorum conceduntur, de quibus late per Tiraquellum, *f* iudex igitur bonus fauorem religionis prę ſe ſemper ferens, debet hoc arbitrari ſecundum qualitatem debitoris, & creditoris, ſecũdum enim prędicta debet hoc regulari, quæ cum ſint facti, non poſſunt in vnam certam & determinatam regulam redigi, & ideo a Summo Pontifice in hac conſtitutione non rediguntur.

b l. 1. ff. de in. de lib. c. cum ſis de offic. deleg.

c gl. 2. in c. ad audientiã de eccl. ædific.

d l. ſunt perſonæ ff. de rel. & ſũp. funer.

e l. ſi quis ſepulchb. ff. de relig. & ſũpt. funer.

f Tiraq. de priu. pia cauſa.

Nec omnes ratiociniis obnoxii efficiuntur a Sixto Quinto inhabiles ad religionem, ſed tãtum illi, qui ita ſunt obnoxii, vt ex huiuſmodi cauſa lis, vel moleſtia eis iã ſit illata, vel timendum ſit, ne inferatur, prout ipſe Summus Pontifex declarat, quare ſi non timetur veroſimiliter, & certitudine quadam morali, quòd inferatur, non hac inhabilitatis macula afficiuntur, non enim ad huiuſmodi inhabilitatem inducendam ſufficit timor litis in quadam ſuſpicione leui fundatus, leuis enim ſuſpicio ſecundum ea, quę de leuibus & minimis tradunt communiter Doctores, non ſufficit ad tam grauem pęnam inducendã. His igitur ratiociniis obligati, quibus nulla moleſtia illata eſt, nec veroſimiliter timetur, quod inferatur, ſi facta diligenti inquiſitione, & præfata informatione habita profiteantur, ſunt vere profeſſi, & a religione non poſſunt eiici, neque habitu ſpoliari, & eorum informationes approbantes non incident in pęnas huius conſtitutionis, etiamſi in eis dicatur ratiociniis eſſe obnoxios, dummodo illis conſtet ex eo nullam moleſtiam fore paſſuros.

Sed reſtat videre, quando timeatur veroſimiliter, quòd moleſtia ei inferatur, ad quod indagandũ oportet recurrere ad ea, quę tradunt Doctores de his, qui non poſſunt ſacris initiari, quia, ſcilicet, ſunt ratiociniis obnoxii: deciſa enim ab ipſis in hoc caſu militant in noſtro, cum ideo ratiociniis obligati irregulares reputentur, ne ordine ſacro inſigniti declinent iuriſdictionem in maximum creditorum pręiudicium qua ratione motus Summus Pontifex Sixtus V. inhabiles eos ad profitendum in religione effecit, ne regulares effecti declinantes iuriſdictionem prefatum pręiudicium etiam creditoribus cauſarent. Aiunt igitur poſt Archidiaconum Doctores, prout tradit Sylueſt. *g* quod ſi finita adminiſtratione adhuc ſint obligati ad ratiocinia, & mouetur eis quęſtio de dolo, promoueri non poſſunt ante deciſã litem, & ſic quemdam canonem *h* interpretantur; ſimiliter nec ſi nõ moueatur quęſtio, ſed tamen manifeſtum ſit, eos teneri de dolo; in hoc enim caſu Epiſcopus ex officio ſuo repelleret eos, ſicut quemlibet criminoſum & infamem. Ex quibus colligitur tunc timendum eſſe, quod lis inferatur contra hos ratiociniis obligatos, quando manifeſtum eſt eos teneri de dolo, & in hoc caſu inhabiles ad religionem redduntur; ſecus ſi hoc non ſit manifeſtũ; immo intelligatur eos de culpa teneri, tunc enim ad religionem poſſunt admitti, niſi culpa contra eos propoſita, ita ſit craſſa, vt dolo comparãda veniat, reliqua autem, quę pertinent ad hunc articulum remanent in ſuperioribus *i* pro poſſe reſoluta, & explicata.

g Syl. v. ratioci.

h c. ſãtis d. 81.

i ſup. hoc to. q. 10

ARTICVLVS III.

Vtrum iudices eccleſiaſtici poſſint procedere contra criminoſos clericos, & debites, & ratiocinijs obnoxios profeſſos in aliqua religione.

RESpondeo dicendo, quod criminoſi, quorũ delictum non pertinuerat ad iudices eccleſiaſticos, aut ſeculares per viam accuſationis, aut inquiſitionis ante ſuſceptum habitum non ſunt inhabilitati a Sixto V. ad religionem profitendam, & ita ſi eorum fiat inquiſitio, accuratè & diligenter obſeruetur forma prędictę conſtitutionis, poſſunt recipi ad religionem, & ſi non ſeruata dicta forma recipiantur, & profiteantur, erunt vere profeſſi, prout art. 5. tofta latiſſime probatur, & per conſequens non poſſunt expelli a religione, nec licet iudicibus & curiis ſecularibus, ad quę ſpectat contra eos procedere, & ſi de facto procedant in excommunicationem cęnę Domini incident ipſo facto, ſi quidem contra perſonas eccleſiaſticas & vere regulares ſuã pręſumunt exercerẽ laicalẽ poteſtatẽ, contra ea, quæ in ſacris canonibus deciduntur, & prælati, & iudices eccleſiaſtici ipſos apprehendere, incarcerare, & vocare ad ſuum tribunal attentantes excommunicationis gladio ipſo facto feriuntur, prout in priuilegiis regularũ cõtinetur, de quibus in a. K tomo late egimus, ait enim Sixtus V. in ſecunda conſtitutione, *Contra criminoſos verò, quorum profeſſio eadem cõſtitutione noſtra irrita declaratur, ac prætrea iudicibus, & curiis ſecularibus procedendi facultas conceditur, tũc demum id habere volumus, & non aliter, cũ actis publicis conſtiterit, ipſos iudices, & curiam ſecularẽ ante ſuſceptionẽ habitus de ipſo crimine aduerſus eos accuſationem ſuſcepiſſe, vel inquiſitionem inſtituiſſe.* Hęc Sixtus V. circa quæ verba aduertendum eſt, idẽ omnino, eſſe dicendum, ſi iudices eccleſiaſtici aduerſus aliquem ſuæ iuriſdictionis ſubditum accuſationẽ ſuſceperint, & inquiſitionẽ inſtituerint, poſſunt .n. cõtra

K 2. to. q. 62.

tra

tra ipſum procedere, ſi in aliqua religione fuerit receptus & profeſſus, cum eius profeſſio ſit nulla.

Neque obſtat, quod in hac Sixti V. declaratione ſolũ de iudicibus, & curiis ſecularibus fiat mentio; nam hæc fuit declaratio, iuxta dubium apud ſuam Sanctitatem propoſitum. Quod tantum de iudicib. & curiis ſecularibus fecerat mentionem, & reſpondendo conſultationi non reuocat ea, quæ generaliter in prima conſtitutione decreuit, cum conſtitutio, quæ fit ad interpretandum aliam ſecundum interpretatam ſit intelligenda, & terminis eius cõcludenda, prout dicitur in a iure, & inferius id notabimus.

a Auth. conſtitut. 0, quæ innouat. 9. vnde, verſ. in illis collat. 3.

Quod autem dictum eſt de criminoſis, habet locum etiam in debitis, & ratiocinijs obnoxiis, quando ſunt grauati ingenti ære alieno, & quando contra eos lis mota eſt, vel timetur, quod moueatur: in hoc enim caſu poſſunt procedere iudices ſeculares, vel eccleſiaſtici, ad quos pertinebat ante ſuſceptionem habitus, cum eorum profeſſio ſit nulla, non tamen poſſunt procedere contra eos, quando non ſunt grauati ingenti ære alieno, nec contra eos aliqua lis propoſita eſt, nec timetur, quod proponatur. Et ſi procedant, incident in pęnas ſuperius aſſignatas, cum eorũ profeſſio ſit valida, & per conſequẽs ſint perſonæ eccleſiaſticæ & regulares.

ARTICVLVS IV.

Vtrum pęnæ propoſitæ a Sixto V. contra religioſos & ſuperiores admittentes ad religionem, & profeſſionem iuuenes maiores ſexdecim annis ſolum apponantur contra eos, qui temere admittunt criminoſos, & debitis & ratiocinijs obnoxios.

RESpondeo dicendo, pęnas præpoſitas in præfata prima conſtitutione Sixti V. contra religioſos & ſuperiores admittentes ad religionẽ dictos iuuenes, ſolum fulminari contra eos, qui temere admittunt eos, qui ſunt reuera criminoſi & debitis, & ratiocinijs obnoxii, vt conſtat ex eadem cõſtitutione, ibi, *inſuper quoſcunque religioſos, eorumque ſuperiores qui aliquas perſonas, vt dictum eſt, inhabiles, poſt hanc conſtitutionem publicatam receperint, voce actiua, et paſſiua, necnon officiis, gradibus, honoribus, & dignitatibus per eos obtentis eo ipſo in perpetuũ priuamus, & tam illis priuatos, quam ad illa & ad alia quæcunque in poſterum obtinenda perpetuò inhabiles, eoſque incapaces, & decernimus, & declaramus.* Hæc Sixtus V. conſideranda autem ſunt illa verba *perſonas vt dictum eſt inhabiles*, nã prout infra probabimus ſolum illi declarantur inhabiles ad religionem, qui ſunt debitis, & ratiocinijs obnoxii & criminoſi, non autem alii ab his impedimentis alieni, & cum hæ ſint pęnæ grauiſſimæ, non debent extendi vltra caſum, in quo loquuntur, vnde cum proponantur cõtra temere recipientes inhabiles, non habẽt locum contra ſuperiores recipientes ad religionem, & profeſſionem iuuenes ab his impedimentis immunes, & habiles ad profitendum, etiamſi eos recipiãt ſine debita, & ſufficienti, informatione in dicta conſtitutione præſcripta. Illi aũt dicuntur temere ſuſcepiſſe præfatos criminoſos, & inhabiles, qui ſine dicta informatione eos receperint, & ad profeſſionẽ admiſerunt, qui enim cum dicta informatione a patrib. deputatis approbata eos admiſerint, non dicuntur temere proceſſiſſe, immo, prout probatũ eſt in ſuperioribus, ipſi inhabiles per dictam informationem efficiuntur habiles, & eorum profeſſio valet.

Neque contra ſupradicta facit conceſſio ſanctiſſimi Domini noſtri Clementis Octaui facta noſtræ ſacræ religioni fratrum minorum de obſeruãtia in his Hiſpaniarum partibus, qua cõceditur, quod extra capitulum quocũque tempore poſſint ſuperiores recipere iuuenes ad habitum de conſenſu quatuor definitorum, vel de conſenſu quatuor fratrum ex antiquioribus illius domus, in qua iuuenes recipiendi ſint, & quod corã notario ipſi, vel fratres per eos ad hoc deputati poſſint, & debeãt ad inquiſitionem huiuſmodi faciẽdam vocare teſtes, & ab eis recipere iuramentum, quòd ſi a prædictis ſuperiorib. dicti ordinis, ac fratribus per ſuperiores, vt perfertur, deputatis contra factum fuerit voce actiua, & paſſiua, necnon officiis, gradibus, & dignitatib. quibuſcunq; per eos obtẽtis, eo ipſo in perpetuum priuati, & tam ad illa, quàm ad alia quæcumque in poſterum obtinẽda perpetuò inhabiles, & incapaces, necnon excommunicationis ſententia innodati ipſo facto exiſtãt. Ex quibus verbis videtur colligi, in has pęnas incurrere generaliter ſuperiores, & fratres per eos deputati, ſi non ſeruauerint formam ipſis in hac conceſſione præſcriptam, non ſolũ quãdo recipiunt inhabiles ad profitendum, ſed ẽt quando recipiunt habiles, & nulli impedimento ſubiectos.

At reſpondeo, quod cum hæc conceſſio ſit facta ad declarandum, & roborãdum, & limitandũ conſtitutionem Sixti V. ſimiles pęnas præfatis ſuperioribus, & fratribus ponentem, debent ſecundum prę fatam conſtitutionem intelligi, & limitari, ita vt ſolum illi in has pęnas incidant, qui inuẽti fuerint ex defecto huius inquiſitionis, & obſeruationis huius formæ criminoſus debitis, aut ratiocinijs obnoxios ad habitum & profeſſionem admiſiſſe, non autẽ illos, qui licet in inquiſitione fuerint deficientes, habiles tamen, & ab his impedimentis immunes receperint; nam conſtitutio, quæ fit ad declarandum, & roborandum aliam, iuxta terminos declaratę, & roboratę eſt explicanda, & iiſdem limitationibus concludenda, vt articulo proximo dictum eſt. & infra latius dicemus. Vnde cum cõſtitutio Sixti V. proponat prædictas pœnas tantum contra recipientes temere inhabiles ſine ſufficienti informatione, nõ autem contra recipientes habiles etiam ſine informatione, vt probatum eſt in ſuperioribus, eadẽ limitatione debet hęc cõceſſio ſanctiſſimi Domini noſtri Clementis Octaui recludi, cum eaſdemmet pœnas proponat, immo addat ſententiam excõmunicationis ipſo factu ad roborandum ea, quę a Sixto Quinto fuerunt inſtituta, neque credendum eſt de benignitate apoſtolica tam graues pęnas cõtra recipientes habiles proponere voluiſſe propter ſolum defectum in inquiſitione commiſſum, cum intẽtio Pontificis ſit, vt recipiantur habiles, & in hoc caſu de facto recepti ſint habiles.

ARTICVLVS V.

Vtrum religioſi profeſſi poſt promulgationem conſtitutionis Sixti V. in curia non ſeruata forma dictę conſtitutionis, ſi nullo impedimento eorum, quæ aſſignantur in ea, fuerint irretiti, ſint in foro exteriori profeſſi.

RESpondeo dicẽdo, quod, vt hæc grauis q̃ſtio, prout decet, examinetur, titulus quęſtionis explicari dẽt, pro quo ſciẽdũ eſt, quod Sixtus V. ordinauit vt legitimi, criminoſi, & illi qui ſupra vires facultatũ ſuarum ſunt debitis onuſti, & qui ratiocinijs dãdis ſunt obligati, ſint perpetuo inhabiles ad ꝓfitẽdũ in religionibus, & q̃a accidit, vt aliq ab his omnibus impedimentis immunes ad religionẽ ſint per profeſſionem aſſumpti, non facta exacta, & accurata

Digitized by Google

accurata informatione eorum impedimentorum, prout Sixtus Quintus fieri præcepit. Quæritur vtrũ ij ſint verè religioſi in foro exteriori. Et vt certa ab incertis ſecernamus, Reſpondeo dicendo, certum eſſe, illos, qui poſt promulgationem in curia conſtitutionis primę Sixti V. ſunt profeſſi ſine aliqua inquiſitione, & informatione præuia, quę in eadẽ conſtitutione deſideratur, eſſe non ſolum in foro conſcientiæ, ſed etiam in foro exteriori verè profeſſos, & religioni obligatos, ſi nullo impedimentorũ eorum quæ apponuntur in præfata conſtitutione fuerint irretiti, ſi profeſſi ſunt a die vigeſima ſeptima menſis Decembris anni Incarnationis Dominicæ milleſimi quingẽteſimi octuageſimi ſeptimi, in quo fuit publicata prima conſtitutio, vſque ad ſeptimã diem mẽſis Nouembris, anni Incarnationis Dominicæ, milleſimi quingenteſimi octuageſimi octaui, in quo fuit publicata in curia ſecunda conſtitutio Sixti Quinti declaratoria primæ. Pro cuius concluſionis explicatione, & probatione, eſt notandum, quod Sixtus V. in ſua prima conſtitutione non irritauit ſuſceptionem habitus, & profeſſionem eorũ, qui nullo impedimentorum prædictorum detenti ad ſuſceptionem habitus, & profeſſionem fuerunt admiſſi, ſed tantum prohibuit, ne ad religionem admitterentur ſine præuia informatione, & eiuſdem informationis approbatione, prout in præfatis literis plenius continetur, ſolum enim irritauit, ſuſceptionem habitus, & profeſſionem illorum, qui debitis, & ratiociniis obnoxij & delictis obligati, aut illegitimi nati ſunt, ipſos perpetuò inhabiles ad religionem declarando, prout in ſecundo dicto infra latiſſimè manifeſtabitur. Vnde colligitur, quod profeſſi poſt datam, & promulgationem dictæ primæ conſtitutionis, nullo impedimento detenti, ſunt vere profeſſi, & ſunt verè religioſi, etiam ſi de ijs, quę prẹcepit idem Sixtus Quintus non fuerit facta exacta inquiſitio, cum receptio habitus, & profeſſio eorum non fuerit a Sixto V. irritata & annullata; at ideo dixi in concluſione, eos eſſe verè religioſos, ſi profeſſi ſunt a die vigeſima ſeptima menſis Decẽbris anni Incarnationis Dominicæ milleſimi quingenteſimi octuageſimi ſeptimi, vſque ad ſeptimam diem Nouembris incluſiue, anni Incarnationis Dominicæ milleſimi quingenteſimi octuageſimi octaui, in quo fuit publicata in curia ſecunda conſtitutio Sixti Quinti declaratiua primæ, in ea enim quędam continentur verba, quæ me, & alios multos viros inclinare fecerunt in eam opinionem, vt iuuenes præfatos nullis impedimentis obnoxios, crederemus non eſſe profeſſos poſt publicationem dictæ conſtitutionis ſecundæ, ſi ſuperiores in inquiſitione, & informatione facienda defeciſſe fuerint conuicti; ſecundum quam opinionem in curiis, & tribunalibus ita fuit iudicatum, & multi, proh dolor, in religione vere profeſſi a religione exierunt, & in mundo ſeculariter uiuunt, quę ſecunda conſtitutio Sixti Quinti quantum ad hoc, non fuit hactenus intellecta, & ſic ſtatim in ſecundo dicto demonſtrabimus, & ante oculos omnium proponemus eius verum, & planum intellectum, & in nullo, quantum ad hoc, voluiſſe primam conſtitutionem reuocare.

Secundo reſpondeo, quod religioſi profeſſi poſt promulgationem ſecundæ cõſtitutionis Sixti Quinti, nullis ex prẹfatis impedimentis irretiti, ſunt vere religioſi, & profeſſi in foro interiori, & exteriori, etiamſi de eorum moribus & vita, & de alijs contentis in prẹfata conſtitutione non fuerit facta inquiſitio, & informatio, & licet aliqui viri docti hanc partem voluerint probare ex conceſſione ſanctiſſimi Domini noſtri Clementis Octaui indulta minoribus pro his Hiſpaniarum partibus, in qua poſtqua ponit grauiſſimas pœnas ſuperioribus, & fratribus, non ſeruantibus prẹſcriptam in ea formam recipiẽdi iuuenes, ſtatim addit, *decernentes ſuſceptionem habitus, & profeſſionem, ac inde ſecuta quæcunque ualere; perinde ac ſi iuxta tenorem dictæ conſtitutionis facta fuiſſent* Quaſi velit dicere in ea conſtitutione Summus Pontifex, quod puniantur prælati, & fratres in inquiſitione, & informatione deficientes, ſed nihilominus ſuſceptionem habitus, & profeſſionem, ac inde ſecuta valere, ac ſi iuxta tenorem dictæ conſtitutionis facta fuiſſent.

Hi tamen ſalua pace in intellectu huius conſtitutionis ſunt allucinati, non conſiderantes fuiſſe, ſupplicatum a ſummo Pontifice, vt non tantum reciperentur iuuenes in generalibus, & prouincialibus capitulis, ſicut præceperat Sixtus Quintus in ſua conſtitutione, ſed quod quocunque tempore extra capitulum poſſunt recipi, & ſic recepti poſſint valide profiteri. Cui ſupplicationi annuens concedit, vt quocumque tempore extra capitulum poſſint iuxta formam ibi traditam admitti iuuenes ad ſuſceptionem habitus, & profeſsionem, ac inde ſecuta quæcunque valere, ac ſi iuxta tenorem dictæ conſtitutionis Sixti Quinti, de qua ſupra fecerat mentionem, facta fuiſſent, id eſt, ac ſi in capitulo generali, aut prouinciali recepti fuiſſent. Ad noſtram igitur opinionem comprobandam prẹcipuum fundamentum eſt conſtitutio prima Sixti Quinti, cuius tenorem in præſentiarum operæ pretium eſſe duxi referre, vt veritas noſtri dicti omnib. appareat, ait enim Sixtus Quintus loquens de iuuenibus recipiendis ad religionem, *Authoritate Apoſtolica, et tenore prẹſentium, etiam perpetuo ſtatuimus, & ordinamus, iuuenes, aut viros adultos maiores ſexdecim annorũ, non aliter in aliquam religionem recipi poſſe, nec debere, niſi prius de eorum parentibus, patria, deque ante acta vita, & moribus diligenter inquiratur, & ex accurata informatione, & fide digna relatione, compertum, & exploratum ſit, eos neque aliquorum criminum, qualia ſunt homicida, furta, latrocinia, & alia ſimilia, aut grauiora reos, vel ſuſpectos exiſtere, vt propterea damnati ſint, aut ne damnentur formidẽt, nec ingenti ære alieno ſupra vires facultatum ſuarũ grauatos, vel reddendis ratiocinijs ita obnoxios, vt ex huiuſmodi cauſa, lis, vel moleſtia, eis iam illata ſit, vel timendum ſit, ne inferatur, niſi denique conſtet, ipſos non humana aliqua ratione, ſed tantum deuotionis, & pietatis feruore, vitam religioſam ſponte, & ex animo elegiſſe, de his omnibus in generali, vel prouinciali capitulo plena, & indubitata fide facta, tam ſuperioris generalis, ſeu prouincialis, quàm diffinitorum conſenſu approbata, & ad habitum regularem admiſſi fuerint.*

Hæc Sixtus Quintus, in quibus verbis, ſolum prẹcipit Summus Pontifex, vt præfata fiat inquiſitio, & præſcripta forma ab eo propoſita ſeruetur, at non irritat ſuſceptionem habitus, neque profeſsionem iſtorum iuuenum receptorum, ſi prẹdicta forma prẹmittatur, ſicut irritat ſuſceptionem habitus illegitimorum, & eorum, qui ſunt crimine irretiti, ingenti ære alieno grauati, & ratiociniis reddendis obnoxij. Vnde licet grauiter peccent prẹlati regulares, hoc prẹceptum papale in re tam graui non adimplentes, propter quod poſſunt a ſuis ſuperioribus grauiter puniri; receptio tamen ad habitum, & profeſsio prẹfatorum iuuenum, qui nullo dictorum impedimentorum ſunt detẽti, erit valida, cum in hac conſtitutione non irritetur, & ex eius litera clare conſtat, vbicunque enim ponit clauſulam irritantem, loquitur in particulari de illis, qui aliquo impedimento ex ſupra dictis detinentur, & vtitur nomi-

Digitized by Google

nominibus relatiuis, quæ ſecundum ius reſtringūt, & limitant pœnam ad illos ſolum, de quibus in particulari in clauſula proxima loquebatur, quorum relatiuorum natura petit, vt ea conſtitutio minimè extēdatur ad alias perſonas, & clauſulas remotas iuxta tradita in iure, *a* & notata, per Cardinalem Menochium Rolandum, & Socinum iuniorem, & eſt doctrina Bartoli, & Iaſonis.

a l. 3. §. deinde. ff. de poſtu. l. ea tamē ad lect. ff. de leg. 3.

Et vt clarius prædicta intelligantur aduertēdum eſt, quod in conſtitutione prima Sixti Quinti, in tribus caſibus tantum ponitur clauſula irritans, primo loquendo in particulari de illegitimis ex inceſtu, vel ſacrilegio, quorum receptio ad habitum, & profeſſio irritatur, & ipſi inhabiles ad religionem efficiuntur. Secundo ponitur clauſula irritans loquēdo magis in generali de aliis illegitimis, qui nō ſunt ex inceſtu, neque ſacrilegio procreati, quos conuenit poſſe admitti ad religionem de cōmuni, & vnanimi conſenſu totius capituli generalis, aut prouincialis, aut omnium diffinitorum, habita exacta informatione ſuorum morum, & vocationis, & ſtatim addit. *Si quis autem eorum aliàs prout præfertur, recipiatur profeſſio ſimiliter nulla ſit*, in quibus verbis, iuxta doctrinam ſupradictam, & proprietatem & rigorem verborum relatiuorum, *ſi quis autem eorū*, ſolum irritatur profeſſio illorum, qui non obſtante ſua illegitimitate profeſſi ſunt non habita dicta informatione, & vnanimi conſenſu. Tertio ponitur clauſula irritans. Quando expreſſe loquitur de criminoſis, & de debitis, & ratiociniis obnoxiis, loquēs enim de illis, ait Summus Pontifex. *Omnes autem, quoſcunque, vt dictum eſt, criminoſos, aut ære alieno, ac rationibus reddendis obligatos ad religionem perpetuo inhabiles declaramus, & ſi qui eorum contra præſentem noſtram conſtitutionem temere admittentur, tam ſuſceptionem habitus, quam profeſſionem, & inde ſecuta ex nunc, prout ex tunc pari modo irritamus* In quibus verbis certum, & euidens eſt, non irritari profeſſionem eorum, qui nec ſunt criminoſi, nec ſuſpecti, de crimine, nec obligati debitis, aut rationibus reddendis. Vnde cum in tota conſtitutione non ponatur clauſula irritans, niſi in dictis tribus caſibus ſolum, manifeſtè ſequitur, & non poteſt negari, qđ profeſſio illorum, qui nullo prædictorum impedimentorum ſint irretiti, non irritatur per eam cum hic caſus in nullo prædictorum impedimentorum comprehendatur, ſupponimus enim nos loqui de illis, qui non ſunt criminoſi, neque debitis obnoxii, neque rationibus reddendis obligati, non loquor autem de impedimento illegitimitatis, cum hoc impedimentum iam ſit per Gregorium Quartum decimum ſublatum.

Et confirmatur noſtrum dictum per quandā doctrinam Bartoli *b* receptam per Felinū, & alios communiter. Dicunt enim, & docent clauſulas irritātes non debere referri ad id, quod incidenter, & acceſſiue tractatur, ſed ad id, quod ex conſulto, & principaliter prętenditur. Vnde cum lege huius conſtitutionis principaliter prętendatur excludi a religione illegitimos, & criminoſos, & debitis, & ratiociniis obligatos, & diligentia in inquiſitionibus facienda, vt quid ſolum acceſſorium proponatur, vt facilius hic finis conſequatur, ſequitur manifeſtè ſecundum præfatam doctrinam, quod clauſula irritatoria poſita in fine conſtitutionis, non debet neque poteſt referri ad illud, quod agitur ſolum de informationibus faciendis, cum ipſæ tanquam quid acceſſorium fieri præcipiantur, vt ſic legitimi expellantur, & alij criminibus debitis ratiociniis reddendis obligati, ad religionem minimè recipiantur, quod fuit principale intentum huius conſtitutionis, & ceſſantibus dictis impedimentis in aliquibus, nō erit illorum profeſſio irrita, & nulla ex ſolo defectu informationū cum informationes, vt quid acceſſorium in pręfata conſtitutione fieri præcipiantur

b Bar. in l. ſi. §. titia. ff. de liberato legata. Fel. in c. cauſā quæ de reſcr. nu. 4.

Probatur deinde noſtrum dictum ex alia doctrina Panormitani, *c* qui agēs ex propoſito quomodo debeant explicari, & intelligi clauſulæ, quæ ponuntur in fine legum, aut in aliquo articulo, aut diſpoſitione illarum, ait, quod clauſulæ irritatoriæ, ſicut eſt clauſula capit. quia propter. de electiō. in qua dicitur, quod electio aliter facta non teneat, & aliæ clauſulæ ſimiles odioſæ, & iuris communis correctoriæ, non poſſunt, nec debent referri ad omne, quod in lege dicitur, ſed quod debent reſtringi, & omni modo poſſibili limitari, & ſic ait idem Panormitanus, *d* quod ad hoc, vt clauſula referatur ad omnia præcedentia, dēt eſſe vniformis ratio de oībus, at ſi pōt reddi diuerſa ratio, quare clauſula referatur magis ad vnum quam ad alterum ex præcedentibus, tunc non debet referri ad omnia, ſed ſolum ad illud ad quod maior ratio dictat, vt referatur, vt etiam annotauit Felinus *e* cum Bartolo, iuxta quam doctrinā videtur indubitabile, quod irritatio profeſſionis non debet, nec poteſt referri ad caſum, in quo nouitij non pręceſſit informatio, ſed ſolum ad caſum, in quo profeſſus fuerit aliquis illorum, qui aliquo prędictorum impedimentorum erant detenti, ſcilicet, quando erat illegitimus, aut criminoſis, aut debitis, aut ratiociniis reddendis obligatus, cum dicta clauſula irritans ſit odioſa, & iuris communis correctiua, & per conſequens debere reſtringi ad impeditos aliquo dictorum impedimentorum, & minime debere extēdi ad eos, qui ſunt admiſſi ad profeſſionem, ſine pręuia informatione nullo alias impedimento ligati, cum tanta ſit inter eos diuerſitatis ratio, & cum admittere primos ad religionem ſit quid cauſans religioni maximum detrimentum, prout clare inſinuat ſummus Pontifex,

c Pan. in ca. Eccleſ. veſtra de elect. no. 6. & in c. 2. requiris de appell. num. 10.

d Pan. vbi ſup.

e Fel. vbi ſupr. Bar. in l. prętor la 2. § cæterque. ff. de vi bono. rap. et in l. ſi alis ſcriptur. ff. de l. 1. vbi omnes.

Quod detrimentum, & præiudicium ex receptione habilium, ſine pręuia informatione minime cauſatur, ſiquidem ipſi habiles habent ſufficiētiam neceſſariam ad bonum religionis, & in ipſis nullum impedimentum ex prędictis inuenitur. Colligitur ergo ex ſupra dictis, quod conſtitutio Sixti Quinti prima prohibens, ne tales iuuenes etiā alias habiles recipiantur, niſi de eis fiat diligens, & exacta inquiſitio probata a patribus, prout in ipſa conſtitutione refertur, cum non irritet expreſſe ſuſceptionem habitus, & profeſſionem eorum, nec aliæ clauſulæ irritatorię in eadem conſtitutione adiectę ad eos iuridice poſſint referri, quod inquiſitio exacta pro ipſis fieri pręcepta non eſt ſubſtantialis ad actum profeſſionis, ſed eſt tantum quędam ſolēnitas probatoria, ſecundū quādam Baldi *f* doctrinā dicentis, quod ſolemnitas teſtium in dubio eſt probatoria, non autem ſubſtantialis, niſi lex ultra annullando procedat; quę doctrina approbatur, & commendatur a doctoribus in additionibus *g* ad Bartolum. Et ita intellexerunt patres doctiſſimi hanc Sixti Quinti conſtitutionem, inter quos fuit ille doctiſſimus, & reuerendiſſimus pater noſter Frater Franciſcus a Tholoſa totius noſtri ordinis olim generalis, & poſtea meritiſſimus Epiſcopus Tuytenſis, qui in facti contingentia iudicauit, quēdam nullo impedimento aſtrictum in noſtra religione profeſſum vere eſſe religioſum, etiāſi de ipſo non fuerit facta exacta inquiſitio, & cum ego in hac quoque iuxta hanc primam Sixti Quinti conſtitutionem fuerim opinione de me parum in re tā graui confiſus, eam cum doctiſſimis viris huius Academię Salmanticenſis communicaui, pręcipue cū doctiſſimo Doctore Gabriele Henriquez Iuris

f Bal. in c. 1. in vlt. col. quæ ſit inueſtit.

g Addi. ad Bar. in l. 1. lit. c. ff. de cōdit. indeb.

con-

Digitized by Google

conſultorum primario, qui hanc ſententiam viſo tenore pręſatę conſtitutionis libentiſſime fuit ſecutus, quam etiam vt indubitabilem amplexati ſunt doctiſſimi religioſi noſtrę ſacrę religionis, & Societatis Ieſu, & hoc ſummopere ſum gauiſus, tot enim ex tam doctis patribus ſociatus tenendo hanc partẽ contra multorum torrentem de ſingularitate non poſſum argui, quam ſingularitatem in rebus moralibus ſemper fugiendam duxi.

Sed contra hanc partem omnes viri doctiſſimi, vſque modo tenuerunt propter ſecundam conſtitutionem Sixti Quinti declaratoriam primæ, in qua Ipſe Summus Pontifex videtur declarare abſolute, eſſe nullas profeſſiones omnium, niſi pręcedat exacta inquiſitio, & forma in dicta conſtitutione præſcripta. Videamus igitur tenorem huius declarationis, vt eius argumentum penetremus, & de eius efficacia, aut inefficacia verba faciamus; tenor igitur eſt.

Quod autem pertinet ad profeſſionem tam illegitimorum, quàm eorum, qui poſt XVI. ætatis annũ expletum regularem habitum ſuſceperunt, quia tunc demũ verè & propriè religioſi effici dicuntur, cum profeſſionem emittunt, declaramus eos, qui ante prædictam conſtitutionem noſtram editam habitũ ſuſceperint, & poſt ipſius promulgationem cupiunt profiteri, non alias ad profeſſionem admittendos eſſe, quam facta inquiſitione, & ſeruata forma in ipſa cõſtitutione præſcripta. Et eorum qui poſt dictam promulgationem etiam ignoranter non habita dicta inquiſitione, & non ſeruata forma ad profeſſionem admiſſi fuerint, profeſſionem nullius eſſe roboris, & momenti.

Hæc Sixtus Quintus in ſua ſecunda conſtitutione, per quam, vt dixi, tenent omnes, viri profeſſionẽ omnem eſſe irritam & inualidam, etiam ſi nullo impedimento detineatur ex eo ſolum, quod de ipſis non fuerit facta exacta inquiſitio, & ita, vt dixi, fuit apud multa tribunalia iudicatũ, & executioni mandatum; ſed cum in prima conſtitutione profeſſio talium non irritetur, prout viſum eſt in ſuperioribus rem exactius conſiderans cœpi de hac opinione dubitare. Et occurrerunt mihi multa in corde meo reuoluta, quibus penſatis non potui mihi perſuadere, Pontificem Maximum in ſua ſecunda cõſtitutione, primam in hoc caſu reuocare voluiſſe. Cum non præſumatur legislator, qui cum conſilio edit legẽ, ſe ipſum ſtatim corrigere, & cum legislator reſcribendo cum iure communi, atque ratione magis, quàm fieri poteſt ſe conformare pręſumatur iuxta quoddam celebre dictum Baldi, *a* quem ſequuntur Ruinus, Decius, & Pariſius. Et certè ratio non dictat, vt præfati, cum ſint habiles ad profitendum, propter omiſſam nimiam iuris poſitiui ſolemnitatem, a religione tanquam non vere religioſi expellantur; & ea, quæ Deo promiſerunt obſeruare, non teneãtur, a qua ratione Papã recedere minime præſumere debemus præcipue in hoc caſu, in quo, vt ſupra oſtendimus, ceſſat ratio, propter quam ipſe hãc rigoroſam edidit conſtitutionem. Cum loquamur non de illegitimis, neque de crimioſis, nec debitis, aut ratiociniis dandis grauatis, quos tantum a religione voluit excludere, vt alii ab his impedimentis immunes in religione profeſſi quietè, & religioſè in communitate poſſint viuere. Sed his omiſſis veniamus, vt ita dicam, ad manus ſumẽtes arma, quibus noſtram opinionem comprobemus, & ſic oportet, vt ad interpretationem huius ſecundæ conſtitutionis accedamus. Ipſius enim verus intellectus, ſcutum erit inexpugnabile, quo nos a telis contrariorum protegemus, nullum enim aliud fundamentũ habent contrariæ partis aſſertores, quo efficacius muniantur.

a Bald. in l. ex facto. ff. de vul. & pup. Rui. conſil. 60. art. nu. 5 Dec. conſil. 64. eod. pen. num. 7. Pariſ. conſi. 11. lib. 1. num. 127.

Pro explicatione igitur eſt notãdum, quod cum turpius eiicitur, quàm non admittitur hoſpes, vt cõmuniter dicitur, prælati religionum ægrè ferebant facere informationes de his, quos antè promulgationem huius primæ conſtitutionis Sixti Quinti ad habitum regularem admiſerunt, & perſeuerantes in nouitiatu profiteri cupiebant, conſiderantes, quod ſi informationes non eſſent iuxta formam ipſius conſtitutionis factæ, neceſſariò debebant eos a religione expellere, & habitu nouitiatus ſpoliare in opprobrium eorum, & ſuorum propinquorum, & aliorum, qui perſeuerantiam talium in religione deſiderabant. Et multo magis ægre hoc ferebant, ſi tales ante promulgationem præfatæ conſtitutionis recepti ignoranter poſt promulgationem erãt profeſſi, cum id non ſolum in opprobrium ſui, & ſuorum propinquorum, ſed etiam in opprobrium religionis redundaret, imo & in damnum maximum ipſius monaſterij, in quo erãt profeſſi, cederet, cum hæreditas fortè per profeſſionem acquiſita ipſi monaſterio poſſet ab eo auferri, ſi præfatæ inquiſitiones, & informationes ita factæ eſſent, vt per eas tales profeſſi pro non profeſſis poſſent iudicari, ideo apud Summum Pontificem duo dubia circa hoc fuerunt propoſita. Primum dubium fuit de his, qui antè promulgationem dictæ primę conſtitutionis habitum receperunt, & cupiebant profiteri, Vtrum ſcilicet, de his neceſſario eſſet inquiſitio facienda, & forma præſcripta ſeruanda, & reſpondet Summus Pontifex, quod ſic, quæ reſponſio nihil contra nos. Secundum dubium fuit de his, qui antè promulgationem habitum ſuſceperunt, & poſt eam ignoranter profeſſi ſunt non ſeruata præfata forma, Vtrum ſcilicet, eorum valuerit profeſſio, & reſpondet Summus Pontifex, profeſſionem eorum nullius eſſe roboris, & momenti, & hoc eſt contra nos. At hoc ita abſolutè definiuit, quia propter cauſas ſuperius adductas pręlati maximè ægrè ferebant facere informationes de prædictis, & vt eos ad eas faciendas aſtringeret rigoroſè, reſpondet talem profeſſionem non habita dicta forma nullius eſſe momenti, ſi enim in hoc caſu profeſſionem non irritaret, ſed tantum fieri informationem, & ſeruari præfatam formam pręciperet hoc pręceptum ad euitandum dictum opprobrium, & ne perderet monaſterium hæreditatem acquiſitam, pręlati non adimplerent, & ad religionem illegitimi, criminoſi, debitis, & ratiociniis obligati reciperentur, quod Sixtus Quintus in ſua conſtitutione voluit ex profeſſo, & principaliter exterminare.

Quod autem Pontifex in hoc ſecundo dubio loquatur de receptis antè dictę conſtitutionis promulgationem, patet ex relatiuo, *& eorum*, quod iuxta ſuperius explicata ad immediatam clauſulam refertur, in qua tantum de receptis antè promulgationẽ conſtitutionis erat ſermo. Cum igitur Sũmus Pontifex in hoc caſu particulari, in quo tam grauis vrget ratio irritauerit profeſſionem eorum, qui non ſeruata forma etiam ignoranter profeſſi fuerint, non eſt cur hæc declaratio extendatur ad omnes, qui poſt promulgationem dictæ conſtitutionis recepti ſunt, & profeſſi, in quibus nullum erat impedimentum, quo ipſi eſſent inhabiles ad profitendum, vt ſcilicet eorum profeſſio ſit nulla ex eo ſolũ, quia forma pręſcripta eſt prætermiſſa. Cum pręlati non ægrè ferant facere de his informationes ante ſuſceptum habitum, & ſine opprobrio ipſorum, & ſuorum parentum poſſint facili negotio cum reuerẽtia debita ad religionem non admitti. Et licet eadem, & ſimilis ratio militaret in receptis ad habitum, & profeſſionem poſt promulgationem dictæ conſtitutionis, quę militat in receptis ante promulgationem

dictæ

& habente conſenſum purum teſtatoris, an ſcilicet teneat in conſcientia, concludit, quod ſic ceſſante fraude, de quo per Cardinalē in diſputatione incipien. Bononię ſi ſtatuto. & ſic dixit Abbas in capite relatum el primero, de teſtamentis, quod contractus mulieris factus ſine fraude valet in foro conſcientiæ etiam nō ſeruata forma ſtatuti loquentis de conſenſu propinquorum, et idē Dominus Abbas in capite porrectum, de regularibus, dixit poſt Gloſſam ſecundā, ibi quod profeſſio facta omiſſa forma, quæ traditur in regula, ligat quoad Deum. Hęc Felinus: quam doctrinam intelligit idē Felinus, procedere non generaliter, ſed ſolū in certis caſibus, quos ſpecialiter enumerat, quorum primus eſt, quando canō, vel lex fundatur in præſumptione, ut enim, *quia ſi in foro animæ certū ſit, præſumptionem illam nō eſſe verā, præualet ibi veritas, etiam quando lex induceret præſumptionem iuris, & de iure ſecundum Ioannem Andræam in propoſito in capit. ſi qui fidem, de ſponſalib. ex cuius verbis hanc doctrinam firmat Abbas ibi, & Petrus de Ancharano, in dicta regula poſſeſſor, verſiculo, adducit ſimile, & Baldus eleganter in capitulo cum quis, verſiculo quæritur an lex poſitiua de iuris & facti ignorantia: hæc idem Felinus.*

Secundum fundamentum ſuper dicta doctrina non ſolum habet locum in conſtitutionib. aliquid ordinantibus, & præcipientibus, ſed etiam in habentibus decretum irritans, quod ex ſuperioribus colligitur, ſed clarius patet ex doctrina Abbatis *a* *Panormitani. Ait n ſufficere quo ad forū cōſcientię, vt contractus teneat, ſecundū limites iuris naturalis ſeu gentiū, nam de iure naturale, vel gentium ſufficit ſolus cōſenſus. Et hęc opinio mihi placet, et adduco ſingulare dictū Innocentij in capitulo, quia propter, de electione: vbi dicit, quod electus eſt tutus in foro aīa, ſi electio ſua teneat de iure gentiū, licet nō fuerit ſeruata forma a iure poſitiuo, q. illa forma eſt introducta propter ſcādala, & deceptiones euitādas, vnde ex quo oīa illa ceſſauerunt, & interuenit verus conſenſus, ſatis eſt tutus quoad Deū. & tenebis ſemper menti iſtud dictum, quia valet in omni actu, in quo eſt prætermiſſa ſolēnitas iuris poſitiui, vt in foro animę non teneatur quis ſibi de hoc facere conſcientiam, ex quo non interuenit ibi aliqua deceptio, & affuit cōſenſus habentium actum explicare de iure naturale.*

a *Abbas in c. 1. in fi. de reſtit. in integ.*

Hæc Abbas, ex cuius tā generali doctrina ſatis colligitur, præfatam regulam etiam in decreto irritante habere locum, quod patet ex c. *quia propter*, ibi allegato de electione, vbi non obſtante, quod electio irritatur non ſeruata forma ibi deſcripta, ait ipſe Abbas, eam deciſionem non procedere in foro conſcientiæ, & valere electionem, ſi in ea interueniāt ea, quæ de iure naturali requiruntur.

Quod inſuper probatur; nam Pius quintus in extrauagante, *cum onus Apoſtolicæ ſolicitudinis*, irritat contractum cenſus redimibilis, ſi nō fuerit initus cum numerata pecunia in ipſo contractu, corā notario & teſtibus, vt patet ex eius verbis ibi, *Rurſum niſi verè in pecunia numerata, præſentib. teſtib. & notario, & in actu celebrationis inſtrumenti non autem prius receptum integro iuſtoq. pretio.* Quibus rigoroſis verbis non obſtantibus tenet Nauarrus, *b* explicans præfatam extrauagantem. *Quod ſi vendens cenſum debebat emptori centū ante propter aliquas cauſas recepta, & poſtea recipit illa centū in parte pretij emens tuto in foro conſcientię poteſt recipere fructum ita conſtitutū abſoluū, quia lex fundata in præſumptione non habet locū in foro cōſcientiæ, quando veritas eſt in cōtrarium, capite ſi quis, capitulo, tua de ſponſali. & hic rigor ſoluendi totum pretiū in conſtitutione cenſus in pecunia numerata videtur inductus ad precludēdū viā malis dolis, et cautelis quib. ementes male ſoluebant pretiū in pannis, et alijs mercib. antea, vel tūc traditis, vel in pecunia numerata ad eludendū, vel in alios fines varios, & malos, & ita non videtur includere quoad forum conſcientiæ illos, qui bona fide vtilius, vel ęque vtiliter emācipauerunt ſolutionem totius, vel partis cenſus, ac ſi in ipſa conſtitutione ſoluerentur.*

b *Nau. in commun. de vſuris. n. 88. iuxta fin.*

Hæc Nauarrus. Deinde probatur, nam lex *c* pręcipit, quod teſtamentum non fiat, ſine certo numero teſtium, & quod alias ſit irritum, & nullū. Qua lege non obſtante opinio eſt receptiſſima, quod teſtamenta, quæ fiunt ſine hac ſolēnitate, ſunt valida in foro conſcientiæ, licet in foro exteriori nulla iudicentur, & ita tenent quam plurimi Theologi, & vtriuſq. iuris Doctores allegati a Couarruuias, *d* & Soto. Cuius opinionis pręcipuum fundamētū eſt, quod lex quę pręſumptionem pręſe fert in animæ iudicio locum ſibi non vendicat, quia in eo cōſtat veritas, & ceſſat præſumptio, & ſolemnitas iuris ciuilis in teſtamentis ideo requiritur, vt euitentur falſitates, quæ in eis committi ſolebant, vt dicitur in iure, *e* ſed ſi conſtat abſque aliqua ſuſpicione voluntas teſtatoris, ceſſat hæc præſumptio, igitur in conſcientia valent teſtamenta facta ſine ſolemnitate iuris, dummodo conſtet de voluntate teſtatoris: hoc fundamentum latius probabitur infra in concluſione ſecunda, & in reſponſione ad argumenta.

c *l. hac conſultiſſima. C. de teſta. inſtitu. eod. tit. §. vlt.*

d *Cou. in ca. cū eſſes. de teſta. n. 4. & 5. Soto lib. 4. de iuſt. q. 5. a. 3.*

e *L. fin. C. de fideicom. §. 1 inſti. de teſt.*

Tertium fundamentum eſt, quod conſtitutio Sixti Quinti ſuper receptione nouitiorum eſt lex fundata in præſumptione, vt patet ex eius literæ cōtextu, ibi, *ceterum, quoniam ſe vitia ingerunt, & ſe ſe virtutes mentiuntur, ac multi decoctores poſt dilapidatam rem familiarē & contractam ingentē vim æris alieni, aut interuerſam alienam pecuniam eorū fidei creditā, aut ratiocinia effugiunt, alij poſt furta, latrocinia, rapinas, homicidia, aliave facinora patrata, et banniti, ac damnati, ſeu qui meritas pro ſuis delictis pęnas metuunt non pia intentione, ſed ad euitandum legum, & iudiciorum ſeueritatem, quia tuto in ſeculo viuere non poſſunt. Tunc demum quærunt a religione auxilium, quando aliunde illud non ſperāt, vnde ſub habitu, & nomine religioſorum animū relēgionis [illegible], & inueterata vitia retinent, neq. alios, qui ſancta vocatione vocati ſunt, patiuntur tranquillè diuinis obſequijs intereſſe in grauē Dei offenſā religionis opprobrium, & ſcandalum plurimorū, vt his queq. ſubterfugij, & impunitatis ſpes omnis tollatur, authoritate Apoſtolica, & tenore præſentium, etiam perpetuo ſtatuimus, et ordinamus iuuenes, aut viros adultos maiores ſexdecim annorū non aliter in aliquam religionem recipi poſſe, neque debere, niſi prius de eorum parentibus, patria, deque ante acta vita, & moribus diligenter inquiratur, &c.*

Ex quibus verbis colligitur ipſam fundari in pręſumptione, vt patet ex ea, ibi, *non pia intentione ſed ad euitandam legum, & iudiciorū ſeueritatē, quia tuti in ſeculo viuere non poſſunt*, & ex ea ibi, *adultos maiores ſexdecim annorum*, in quib. verbis innuitur ideo adultos ſexdecim annorum, & minores in præfata conſtitutione non eſſe cumprehenſos, quia in eis ceſſat præſumptio ipſius; non enim præſumuntur ipſi in tali ætate decoctores fuiſſe æris alienæ, & ratiociniis reddendis eſſe obnoxios, & delicta digna ſupplicio apud tribunalia commiſiſſe.

Probatur inſuper, quia ea conſtitutio Sixti Quinti in eo, quod determinat, quod qui cummiſerunt aliquod delictum in ſeculo, quod per viam denunciationis, inquiſitionis, aut accuſationis eſt deductum in iudicium, non poſſunt in religionib. profiteri, quia præſumuntur ad religionē fugere, vt rigorem,

conſtitutionis ſe Deo per votum ſolemne ſacrauerunt.

Huic argumento reſpondeo, quod ideo matrimonium clandeſtinum non valet etiam in foro cõſcientiæ, quia ipſum Concilium non ſolum dirigit verba ad ipſum contractum annullando, & irritando illum, ſed etiam inhabiles reddit contrahentes ad ſic contrahendum; in iure vero, quando verba diriguntur ad perſonas ipſas inhabiles reddendo ad aliquem contractum faciendum, talis contractus non ſolum eſt irritus in foro exteriori, ſed etiam in foro conſcientiæ, vt patet de legibus, quæ prohibẽt translationem dominij in filios clericorum inhabiles, & incapaces illos reddendo ad huiuſmodi dominij acquiſitionem, talis enim contractus, & dominij acquiſitio non ſolum eſt nulla in foro exteriori, ſed etiam in foro conſcientiæ. At conſtitutio prima Sixti Quinti non reddit inhabiles ad profitendum illos, qui ſine forma in ea præſcripta profeſſi ſunt, ſicut reddit inhabiles ad profitendum illegitimos, criminoſos, ære alieno onuſtos, & ratiociniis reddẽdis obligatos, prout in ſuperiori articulo demõſtrauimus, & ideo pręfata conſtitutio ſolum irritans profeſſionem eorum, qui ſine pręſcripta forma profeſſi ſunt, qui erant alias habiles ad profitendum, cũ ſit lex irritatiua actus, quod nos etiam negamus & fundetur in pręſumptione, ceſſante ipſa pręſumptione, & adueniente veritate non habet locum in foro conſcientię, ſicut non habent locum alię leges ſolum irritantes actum ceſſante præſumptione, in

a 10. q. 2. cap. e-im.

qua fundantur, prout eſt ſtatutum, *a* q̃ res Eccleſiæ non alienentur niſi pręcedentibus tractatibus, & quod alias alienatio ſit irrita & nulla, & tamen

b Sot. lib. 4. de iuſt. q. 5. ar. 5.

eſt opinio probabiliſſima doctorum, *b* quod ſi alienatio fiat ſine dicta ſolemnitate eſt valida in conſcientia, licet ſit in foro exteriori irrita, & nulla. Ex quibus infertur, quod cum illegitimi, & criminoſi, & ære ingenti alieno onuſti, & ratiociniis reddendis obligati per pręfatam conſtitutionem ſint inhabiles ad profitendum ſtatum religioſum, prout in ſuperioribus ſatis diximus, eorum profeſſio erit nulla non ſolum in foro exteriori, ſed etiam in foro interiori, cũ verba conſtitutionis non ſolum dirigantur ad receptionem habitus & profeſſionis, eam irritando & annullãdo, ſed etiam ad ipſas perſonas eas inhabiles efficiendo. Quod ex quadam celebri doctrina Bartoli in tertio argumento adducenda ſatis probabitur. Et hoc ſummè eſt notandum pro intellectu pręfatę conſtitutionis.

c Alciat. lib. 2. pare. c. 16.
d Sup. hoc 3. to. q. 48. ar. 1.
e Bar. i l. nemo pot. ff. de le. 1. in vbi Iaſ. 1. lect. n. 17. Bal. i l. cũ quis. C. de iu. et fact. ign. col. 2. Ale. in l. 1. ff. de cond. indeb. col. 2. & ibi Iaſ. n. 57. Dec. i l. 1. ff. d bon. poſ. cõtra tabul. co. 3. Brunus ĩ tract. quo tuplex ſit form. f. 13. co. 2. Cou. in c. cũ eſſes n. 8. de teſta.

Secundo arguitur, licet ſubſtantia a ſolemnitate differat, vt docet Alciatus *c* & profeſſionis ſubſtantia conſiſtat in quadam traditione in manu pręlati per tria vota ſubſtantialia ſecundũ regulam ab Eccleſia approbatum, prout ſatis diximus ſupra; *d* & ſic, licet deficiente ſolemnitate iuris poſitiui in foro conſcientiæ, valeat actus, ſi habeat alias illud, quod eſt eſſentiale de iure diuino, aut gentium, attamen ſumendo ſubſtantialem formam actus alicuius pro eo, ſine quo actus ipſe non valet, neque effectum habere poteſt, inquiſitio pręfata & informatio requiſitio in dictis conſtitutionibus videtur forma ſubſtantialis, & non tantum ſolemnitas, quędã probatoria ex traditis a Bartolo, *e* Iaſone, Baldo, & Alexandro, Decio, & Alberto Bruno, & ita tenet Couarruuias numerum teſtium in teſtamentis non eſſe de ſolemnitate probatoria tantum, ſed de ſolemnitate ſubſtantiali, & ſic in foro exteriori, & interiori teſtamentum ſine præfata ſolemnitate eſſe nullum.

Huic argumento facillimo negotio reſpondetur, cum ipſum non deſumatur ex aliqua lege, aut decretali expreſſe id definiente, ſed ex quadam opinione multorum doctorũ, a qua recedimus ſequentes Bartolum, *f* qui loquens de forma ſubſtantiali

f Bart. in l. 1. ff. de cõd. indebit.

teſtamenti ait, quod in vltima voluntate quędam eſt forma ſubſtantialis, verbi gratia voluntas defuncti, qua ceſſante de iure gentium, & naturali eſt irritum teſtamẽtum, alia eſt forma probationis, quod ibi ſint ſeptem teſtes, & ſimilia, & iſta licet ceſſet, non tamen ceſſat obligatio naturalis, ſed ceſſat probatio, quantum ad obligationem ciuilem, & ſic (ait Bartolus) hęres ſciens voluntatem teſtatoris, licet nullum ſit teſtamentum, propter hanc ſolemnitatem, obligatur naturaliter ſoluere legata cum repręſentet perſonam teſtatoris, & ſic repręſentatiuè ſit ipſemet teſtator.

Quod ibi Bartolus probat in hunc modum. Conceſſum eſt *g* priuilegium militibus, vt poſſint teſtari, quomodo uelint, detracta omni ſolemnitate Iuris Ciuilis, & eos reponit in priſtinum ius gentium,

g L. 1. ff. de mi. teſt.

ſed teſtamentum militis probatur per duos teſtes etiam non rogatos, vt in iure *h* probatur; ergo ceſſante illa ſolemnitate remanet ius gentium; præterea ait Bartolus, obligatio naturalis contrahitur

h L. 1. & l. Lucius & l. Diuus ff. de milit. teſt.

etiam ſine conſenſu vbicunque æquitas naturalis, hoc eſt de iure gẽtium, hoc dictat: exemplo hoc probatur, ergo negotia abſentis, & furioſi, vel ignorantis expendendo vtiliter pro eo, certè ipſe naturaliter, & ciuiliter mihi obligatur iuxta leges; *i* præterea ex maleficiis quis obligatur ciuiliter, & naturaliter, & dicitur hoc eſſe æquum ex æquitate, vt dicitur in iure, *k* & tamen ille, qui delinquit & in quẽ delinquitur, non conſentit, æquitas ergo naturalis eſt, quæ producit hanc naturalem obligationem: ſed de iure naturali æquum eſt, quod hęres adimpleat voluntatem teſtatoris, quantumcunque non ſit ſolemnis: ergo tenetur hęres de iure naturali.

i L. 1. §. fur. ff. de neg. geſt.
K l non ſolũ §. 1. ff. de iniur.

Quod in caſu de quo in pręſentiarum agimus a fortiori debet admitti, licet enim voluntas teſtatoris diligenter mandetur adimpleri in iure, & maximis fauoribus eius implementum proſequatur, religionis tamen fauor ſuperexcedit, vnde cum ius canonicum formam ſubſtantialem ſolemni voto pręfixerit, & homo ſe per eam tradat Deo, ita vt dicat Diuus Thomas *l* hanc traditionem eſſe de iure diuino, & in religionis voto ſolemni propter hanc traditionem non poſſe Papam diſpenſare, non debemus aliam formam ſubſtantialem ſuperaddere, ſine qua pręfata forma ſubſtantialis a iure Canonico introducta non ſortiatur ſuum effectum, niſi Papa eam, vt ſubſtantialem exprimat, & de nouo conſtituat, quam Sixtus Quintus in præfatis ſuis conſtitutionibus non proponit, vt patet ex contextu literę: ex quo clarè colligitur pręfatam inquiſitionem, & informationem approbatam eſſe formam probatoriam, non autem ſubſtantialem, ſicut ſolemnitas teſtium in teſtamento eſt forma tantũ probatoria, vt forma ſubſtantialis ſcilicet voluntas teſtatoris poſſit executioni mandari.

l D. Tho.

Quod autem fauor religionis petat, vt pręfata ſolemnitas inquiſitionis ſit tantum probatoria non autem ſubſtantialis, inſuper probatur, nam fauore alimentorum debentur alimenta ex voluntate teſtatoris minus ſolemni, vt dicitur in quadam lege, *m* quę non deberentur, ſi ſolemnitas teſtium eſſet forma ſubſtantialis teſtamenti, cum forma ſubſtantialis ipſius etiam fauore alimentorum, minimè deficere poſſit manente vero teſtamento, quod eſt voluntas de eo, quod quis poſt mortem ſuam fieri vult.

m L. 1. C. de fideicommi.

Nec contra hanc doctrinam facit alia doctrina Baldi *n* dicentis, quod ſolemnitas teſtium in

n Bald. in c. 1. ĩ vlt col. quæ ſit ĩ veſtit.

dubio eſt tantum probatoria non ſubſtantialis, niſi lex vltra annullando procedat. Nam reſpondetur ex hac doctrina ſatis inferri, præfatos profeſſos habiles ad profeſſionem emittendam, etiamſi ſit defectus in informatione eſſe verè profeſſos, cum ſecundum veritatem, vt monſtratum eſt in ſuperiori articulo, conſtitutio tantum præcipiat fieri informationem, non tamen vltra procedat irritando, & dato quod in ſecunda conſtitutione Sixti Quinti irritetur profeſſio (quod nos negamus) & ſic ſecundum doctrinam Baldi, videatur dicta ſolẽnitas informationis ſubſtantialis, cum conſtitutio vltra procedat irritando, at ego nego doctrinam Baldi eſſe veram, nam in Concilio Tridentino *a* præcipitur, vt in matrimonio vltra duos teſtes aſſiſtat parrochus, & non aſſiſtente parrocho matrimonium ſit nullũ, & nemo auſus eſt affirmare, quod aſſiſtentia teſtiũ & parrochi ſit forma ſubſtantialis ipſius matrimonij.

a Conc. Tridẽ. ſeſs. 24. de refor. mat. c. 1.

Nec Bartolus *b* contra doctrinã ipſius tanquam ſibi ipſi contrarius tenet numerum teſtium non rogatorum eſſe formam ſubſtantialem teſtamenti, ſine qua ipſum teſtamentum eſt nullum in vtroque foro, nam Bartolus in eo loco ſolum intendit probare, quod teſtator non poteſt renunciare huic ſolemnitati, dicendo, quod eius teſtamentum valeat, etiamſi ſeptem teſtes nõ adſint, & hoc probat, quia hæc ſolemnitas fuit introducta in fauorem publicum ad euitandas fraudes, cui nemo priuatus poteſt renuntiare, ſecundo quia hæc ſolemnitas eſt quædam forma ſubſtantialis probatoria, qua deficiente tanquam cauſa ſine qua non, teſtamẽtum eſt nullum.

b Bart. in l. nemo poteſt. ff. de leg. 1.

Tertio arguitur, nam omnis actus conſiſtit in voluntate, & potentia, prout dicitur in iure *c* & notat ex Decio Baldus, per conſtitutionem autem Sixti Quinti non poteſt quis ſine ſolemnitate, & forma in ea præſcripta profiteri, cum ab eo auferatur potentia, ex quo colligitur parum voluntatem profitentium prodeſſe, quantumcũque ea manifeſta ſit. Reſpondetur, quod in conſtitutione prima, & ſecũda Sixti V. prohibentur profiteri præfati habiles ad profitendum niſi prius fiat diligens & exacta inquiſitio iuxta formam ibi præſcriptam, non tamen ipſi redduntur inhabiles ad profitendum, ſicut redduntur illegitimi, criminoſi, debitis & ratiocinijs dandis onuſti, & per conſequens ipſis non auferetur potentia ad profitendum, & dato quod eorum profeſſio in ſecunda conſtitutione irritetur (quod ſemper negamus) cum ipſi ſint habiles ad profitendum, ab eis non auferitur immediate potentia, ita vt eorum profeſſio nõ ſolum ſit irrita in foro exteriori, ſed etiam in foro conſcientiæ. Illa autem regula omnis actus conſiſtit in voluntate, & potentia, intelligitur hoc modo, quod nec in foro exteriori, nec in foro interiori valet actus factus ab eo, qui voluntatẽ faciendi non habet, & cuius potentia per legem inhabilitatur ad talem actum, non autem cuius potẽtia per legem ſolum impeditur, multa enim fieri prohibentur, quæ poſt facta tenent, nec cuius potentia per legem non ſolum impeditur, ſed actus ab ea factus irritatur, ita vt talis actus, neq; in foro exteriori, neq; in foro conſcientiæ ſit validus, nã ipſe actus etiamſi in foro exteriori ſit nullus, in foro tamen interiori valebit.

c ca. cum nuper de offi. de leg. l. nemo poteſt. ff. de leg. 1. Bal. in repetit. l. 1. ff. de ſacroſ. Eccl. n. 15.

Hæc doctrina colligitur clarè ex his, quæ tradit eleganter, & ſubtiliter Bartolus, *d* poſtquam enim dixit teſtamẽtum minus ſolemne valere de iure naturali & gentium, & in foro conſcientiæ, licet in foro exteriori ſit irritum & inane addit hoc non habere locum vbicumque teſtamentum non eſt ſolẽne propter formæ ſubſtantialis defectũ, vt quia pupillus, aut furioſi ſit, inhabiles ad teſtandũ teſtamẽtum fecerunt, tunc enim tale teſtamentum neque de iure ciuili, neque de iure naturali, & gentium eſt validum, & per conſequens ex eo neque in foro conſcientiæ aliqua oritur obligatio. Vides igitur ex præfata Bartoli doctrina, quomodo præfata regula ſcilicet omnis actus conſiſtit in voluntate & potẽtia, eſt ſub diſtinctione interpretanda, & non abſolute accipienda, prout in argumento proponitur.

d Bar. in l. 1. ff. de cond. indeb.

Quarto arguitur, nam lex poſita a Sixto Quinto in ſuis conſtitutionibus eſt iuſta propter publicum religionis commodum, lex verò iuſta in foro animę obligat, vt tenet quædam Gloſſa *e* communiter recepta, quam ſequuntur Abbas, Felinus, & Iaſon, & eſt opinio D. Thomæ & communis Theologorum. Reſpondetur conſtitutiones præfatas obligare non ſolum in foro exteriori, ſed etiam in foro conſcientiæ ad hunc ſenſum, quod ſuperiores tenentur ſub peccato facere præfatam informationem, & ſeruare formam in ipſis conſtitutionibus præſcriptam, cum ipſa forma ſit inſtituta pro bono communi. At in quãtum præfatæ conſtitutiones ſunt pœnales irritantes profeſſionem, & punientes cenſuris ſuperiores ipſam formam relinquentes, ſecundum alias leges pęnales explicandæ ſunt, vt ceſſante præſumptione, conſtando de veritate receptis habilibus ad religionem, talis nullitas profeſſionis, & præfatæ pœnæ appoſitæ ſaltem in foro conſcientię minimè locum habeant.

e Gloſ. in c. quæ in Eccleſiarũ de conſtit. Abbas Felin. & Dec. in c. 1. de conſtit. Iaſ. in l. nemo poteſt 2. lect. nu. 106. ff. de leg. 1. D. Th. 2. 2. q. 96. ar. 4.

Quinto arguitur, iudicialis definitio veritate comperta lata, neque falſa ſuſpicione iudice decepto, ſicut valet in foro exteriori, ita valet in foro interiori, puta iudex iudicat authoritate *f* diuina, & traditur in vtroque iure canonico, & ciuili, de quo agit Fortunius Garcia, ſed iudex veritate cõperta, & certo ſciens, prælatos non feciſſe exactè informationem alicuius profeſſi habilis alias ad profitendũ tulit ſententiam pro ipſo, decernens ipſum non eſſe profeſſum, & a monaſterio aufert ius, quod per profeſſionem habebat circa illum, ergo hæc iudicium in foro animæ habet authoritatem. Nec videtur perſuaſione poſſibile iudicem exactiſſimè veritatem iuris prælati profeſſi comperta propria ſententia poſſe ipſum iuſtiſſimè a religione abſoluere, ipſum autem profeſſum ita abſolutum nimirũ tutum quo ad diuinum iudicium remanere, neque poſſe in ſeculo in foro conſcientię ſecure viuere, ſequeretur enim ex hoc leges, quibus ſubijcimur, incertas eſſe quo ad animarum tutelas, nullumque iuſtitię miniſtrum tutè a Republica nobis exhiberi.

f Prouerb. 8. ad Rom. 13. c. omnis anima de cenſib. cap. 1. de maior. & obed. l. Iuſta. ff. de cõdict. indeb. Fort. in l. 2. eln. col. 5. ff. de iuſ. & iur.

Hoc argumentum in ſimili proponunt Soto, & Couarruuias ad probandum, quod legata in minus ſolemni teſtamento relicta etiam in animę iudicio minimè hęredes ſoluere tenentur, etiamſi ſciant certo, fuiſſe voluntatem defuncti, vt prædicta legata ſoluerentur. Et miror certe, quod Couarruuias tanti faciat hoc argumentum, cum idemmet Couarru. dicat, quod licet ex pacto nudo oriatur obligatio naturalis, ideoque pactum violare peccatum mortale ſit, regulariter tamen ad euitandas tot in Republica contentiones, expenſas, iurgia, & lites, nulla datur ex pacto nudo actio iure ciuili, & iuſtiſſime ſentẽtia definitiua definit iudex, vt promiſſum pacto nudo non ſoluatur, & paucis interiectis ait, obiter etiam his, & pauciſſimis verbis arbitror, veram fuiſſe rationem illius hactenus tã defeſſæ diſputationis, an ex pacto nudo actio iure ciuili, Pontificio, & Regio oriatur, & potuiſſem, niſi præſens tractatus impediret, eam ratione comprobare, oſtendens ipſum è aliquid illicitum fieri, & mortali commiſſo crimine, non tamen a iure ciuili, neque

canonico pœna exteriori puniri, aut actione iudiciali reſcindi.

Hæc Couarruuias. Ex qua doctrina ad vnguem adducta elicitur, poſſibile eſſe iudicem in foro exteriori iuſtiſſime poſſe ſecundum præfatas conſtitutiones abſoluere ſententia definitiua a religione prædictum nulliter profeſſum. Ipſum tamen a religione abſolutum, & in ſeculo viuentem in ſtatu condemnationis permanere cum ſæpiſſimè aliquid illicitũ fiat, & mortali commiſſo crimine, quod tamen nec a iure ciuili, neque canonico pœna exteriori punitur, nec actione iudiciali reſcinditur, & ſecundum ius ciuile, & canonicum ipſi iudices viſis allegatis, & probatis, tenentur ſententiam ferre, etiamſi de facto ipſi contrarium probationibus ſciant certo eſſe verum, prout ipſemet Couarruuias *a* defendit.

a Couār. lib. 1. var. reſol. c. 1.

Nec ex hoc ſequitur leges, quibus ſubijcimur, eſſe incertas quoad animarum tutelas, nullumque iuſtitiæ miniſtrum tutè a republica nobis exhiberi. Leges enim aliquæ pro bono communi ad euitandas in Republica contentiones, iurgia, & lites præcipuè fundatæ in præſumptione pro ſoro tãtum exteriori ſunt inſtitutæ, quæ in eo tantũ foro miniſtri iuſtitiæ faciunt executioni mandari, ne reſpublica inquietetur, & tranquillitate interna priuetur, obligationem tamen iuris naturalis, & gentiũ minimè intendunt auferre, & ſic eſt opinio doctiſſimorum virorum, poſitiuas leges pœnales, & nimium odioſas in foro tantum exteriori obligare, at in foro conſcientiæ minimè locum habere, vt ita ipſorum rigor aliquo modo leniatur.

Ex dictis colligitur primo illos, qui nullo impedimento eorum, quæ continentur in conſtitutione Sixti Quinti, detenti erant, quando receperunt habitum & fecerunt profeſſionem ex ſolo defectu informationum eorum profeſſionem non eſſe irritã, immo ſunt verè profeſſi in foro exteriori, & interiori, & a religione minimè gentium poſſunt retro cedere, et ſi aliqui a religione exierunt, putantes nõ eſſe verè profeſſos, & vt tales in tribunalib. fuerũt declarati & diffinitiuè ſententias cõtra ſuas religiones obtinuerunt, attendant ad ea, quæ in ſuperioribus cum conſilio doctiſſimorum ſcripſimus, quib. probauimus in hoc ipſos, & conſulentes fuiſſe deceptos, & procurent ad ſtatum religionis reduci, ne de illis dicatur illud, nemo mittens manum ad aratrum, & aſpiciens retro aptus eſt regno Dei, quod a ſumma veritate Chriſto Domino noſtro fuit nobis prædicatum. *b*

b Luc. 3.

At quia ſuperius dicta aliquibus fortaſſis noua, & inaudita videbuntur, licet ea ex præfatis conſtitutionibus collegerim, & ex eiſdẽ ea probauerim, operæ pretium eſſe duxi conſtitutiones omnes, quæ de hac materia loquuntur hic in medium adducere. Licet enim clauſulæ earum ſint in ſuperiorib. inſertæ, quibus meum probaui intentum, magis tamen manifeſtabitur, ſi ipſæ conſtitutiones non per fragmenta, ſed integrè referantur, vt ex antecedentibus, & ſequentibus ambiguitas omnis tollatur.

Sanctiſſimi D. N. Sixti Quinti conſtitutio contra illegitimos, criminoſos, debitis & ratiocinijs obnoxios ad aliquam religionem tranſire volentes, & contra regulares abſque ſuperiorum licentia de prouincia in prouinciam euntes, ſeu tranſmigrantes.

Sixtus Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei ad perpetuam rei memoriam.

Cum de omnibus Eccleſiaſticis ordinibus in ea, qua conuenit puritate, & dignitate conſeruandis præcipuam geramus ſolicitudinem, tum verò illud præter cetera cordi eſt nobis, vt a regularium perſonarum congregationibus, quas tanquam Deo dedicatas maximus candor, ſanctitaſque decet, cuiuſcunque criminis, aut turpitudinis labes, & ſcandali occaſio quam longiſſime arceantur, ſiquidem res ipſa nos admonet, quam indecorum ſit, & ab ea, quæ diuinæ maieſtati, eique conſecratis perſonis debetur reuerentia, alienum, ſi eiuſmodi homines, qui propter ſua ſcelera pœnas graues ſibi in ſeculo propoſitas timent, quive propter immunditiã & peccata, ex quibus orti ſunt, notati perpetua ignominia ab omni mundano honore, & a paterna hæreditate repelluntur, ijdem omnipotenti Deo tãquam hoſtiæ offerantur, atque ad habitandum in domo, quã decet honor, & ſanctitudo inter miniſtros Domini, cui ſeruire regnare eſt, ad ſacras functiones quacunque profana præeminentia multo nobiliores, ſine vllo delectu admittantur. Cum ẽt ſecundum legem Moyſi immundi ab ingreſſu ſanctuarii excluderentur, ac ſacerdos habens maculam panes Deo ſuo offerre non poſſet, nec accedere ad miniſterium eius, & quod in holocauſtum domini, aut victimam pacificorum offerebatur, illud immaculatũ eſſe deberet vt acceptabile foret, nec vlla macula eſſet in eo, quod ſi maculam habuiſſet, nec offerendum, neq. acceptabile futurum eſſet.

Ne igitur contingat illegitimè genitos, qui vt plurimum parentum vitia, & incontinentiam imitari ſolent, nec pietatis ſtudio, ſed temporalium cõmodorum intuitu (quia hæreditates maiorum, aut dignitates aliquas conſequi non poſſunt) ad religionem confugiunt, vitam, quam animo a religione alieno ſuſceperunt ab inſtitutis religioſis alienam, plerumque cum dedecore, & propriæ ſalutis diſpendio ducere, ſuiſque corruptis morib. & malis exemplis quietem, & ſtatum ceterorum Deo famulantium perturbare, aut hac quaſi face, & colluuie ipſarum religionum honorẽ, & exiſtimationem lædi, vt denique homines, qui hac ſpe ad filios ſpurios in peccato gignendos eſſent propenſiores, eo magis abſtineant ab huiuſmodi carnis flagitiis, quo ſuæ proli hoc quoq. refugiũ præcluſum viderint, hac noſtra in perpetuum valitura conſtitutione diſtricte interdicimus, & prohibemus, ne illegitimè procreati ex inceſtu, aut ex ſacrilegio, quorum ſcilicet parentes conſanguinitate, vel affinitate intra tertium gradum inuicem coniuncti fuerint, vel quorum alteruter parens caſtitatem Deo vouerit, etiam Apoſtolica, imperiali, vel Regia, aut quauis alia authoritate legitimati, aut natalibus reſtituti, ad aliquam quorumcunque ordinum etiam mendicantium, & non mendicantium fratrum, Monachorum, Eremitarum, vel Canonicorũ, aut Clericorũ

Quæ de illegitimis traduntur hic ſunt moderata a Gregor. XIII.

Digitized by Google

a Na. in c. Stat. 19. q. 3. nu. 12.

Hæc Concilium, cuius determinatio iuxta formã iuris antiqui debet explicari, prout notat *a* Nauarrus, receptio enim talis cum facultate manẽdi tamdiu extra monaſterium, & acceptatio, iuſtificari nõ põt, niſi tanta occurreret alicui regulari ob aliquos reſpectus particulares neceſſitas relinquendi ſuum ordinem propter moleſtias, perſecutiones, diſſenſiones, vel alios ſimiles reſpectus, & tanta difficultas inueniendi monaſterium, quod vellet eum perpetuo alendum in clauſtro recipere, & talis de trãſlato confidentia, quod tali facultate bene vteretur, quod pij prælati recipere potentis fuiſſet intentio recipiendi talem animo concedendi licentiam manendi foras, non quidem tam largam, & tam vagã, quanta in quæſtione proponitur, ſed arctã ad talẽ locum, vt facilè poſſet noſcere eius actus & eum, ſi opus fuerit corrigere. Eſt item inſuper aduertendũ, quod conſilium non habet locum in regulari, qui de vna prouincia ad aliam eiuſmodi ordinis transfertur, & recipitur animo non ibi permanendi, ſed ad quoddam negotium pium extra ordinem cum licentia prælati recipientis peragendum.

b c. 2. de ſta. monach. c. fi. de capellis monach.
c c. monach. el ſecondo. 16. q. 1.

Eſt denique notandum, quod mens concilij eſt, vt prçlatus translatum æque tractet, ac vernaculũ, & ita poteſt remittere huiuſmodi translatum ad conuiuendum alicui priori eiuſdem ordinis in vtilitatem, & decorem ſui ordinis: ſicut poſſet mittere aliquem vernaculum, vt in iure *b* determinatur; nã regularis manens extra monaſterium de iuſta licẽtia prælati videtur in eo manere, vt dicitur *c* in iure, tùm quia concilium non videtur magis velle honorare translatum, quam vernaculum, tum quia non obligat concilium pluſquam votum ſolemne obedientiæ, quo nititur illud, & poteſt prælatus nõ obſtante illo mittere regularem vernaculum foras pro vtilitate, honore, & obſequio monaſterij. Ex quib. colligitur, quod poteſt prælatus ſupra dictus occupare ipſum translatum extra monaſterium in omnibus pertinentibus, ad vtilitatem conuentus, ſicut extra monaſterium poteſt occupare vernaculum, ita explicat Nauarrus. *d*

d Nauar. vbi ſup. nu. 15.

ARTICVLVS V.

Vtrum iuſte translatus ex ordine ſtrictiore ad laxiorem de licentia ſuperioris ſeruiens beneficio curato in loco diſtanti per decem milliaria à monaſterio ſit tutus in conſcientia.

e Nau. in c. nõ dicatis, nu. 40.
f c. monach. 1. & 2. 16. q. 1.
g Nau. vbi ſup.

RESpondeo dicendo, monachum non poſſe manere extra monaſterium, niſi de licentia ſui ſuperioris iuſta de cauſa facta, prout multis allegatis comprobat *e* Nauarrus, & iuſta cauſa eſt vtilitas directa, vel indirecta proueniẽs monaſterio ex illa abſentia, vt in iure *f* probatur; ſtudium item diſcendi, vel docendi literas conuenientes monacho, & aliæ ſimiles, quæ arbitrio boni & prudentis viri iudicentur iuſtæ, vt aſſerit Nauarrus *g* dicens, quod nec etiam Papa poteſt dare huiuſmodi licentiam, ſine iuſta cauſa. Ex quibus infertur, quod punctus reſoluendus in hac difficultate conſiſtit in decernendo, an prædictus monachus iuſta de cauſa abſit à monaſterio, vt præfato curato beneficio deſeruiat, quod conijciendum eſt ex vtilitate, quç directè, vel indirectè prouenit monaſterio & ordini, cuius ipſe eſt, vel etiam ex vtilitate, quæ prouenit Eccleſiæ vniuerſali, vel reipublicæ, vnde tutius erit, ſi ex cauſa abſit de licentia ſuperioris, alioquin minimè, etiam de licentia Papæ, ita Nauarrus. *h*

h Nauar. li. 3. conſ. tit. de reg. conſ. 68. 69.

Ex quo infertur, primo quod monachus cum licentia ſui ſuperioris poteſt exire à monaſterio & manere extra illud ad procurandam ſanitatem cũ conſilio medici dicentis illum extra monaſterium ſanaturum, immo & poteſt per aliquod tẽpus dimittere habitum ad huiuſmodi ſanitatem obtinendam: non enim in iure *i* abſolutè habitus dimiſſio condemnatur, ſed quando temere, & ſine cauſa relinquitur, cum conſenſu enim prælati id facere licet, prout concludit Nauarrus. *K*

i c. pro diuiſ. 20. q. 5. c. 2. de cler. vel mona.
K Nauar. vbi ſup. nu. 79.

Infertur ſecundo, quod ob neceſſitatem Patris, vel Matris ſuperuenientem poſt profeſſionẽ iuſtè poteſt religioſus exire, & ſtare extra monaſterium de licentia ſui ſuperioris ad ſubueniendũ eis, ſi poteſt id facere, quam licentiam non ſolum Papa, ſed etiam ſuus generalis, aut prouincialis poſſunt concedere, prout reſoluit idemmet *l* Nauarrus dicens quod præfata licentia nõ eſt danda de præſenti ad manendum habitu relicto, ſed tantum eo retento, niſi quando præfata ſubuentio fieri non poteſt eo retento: an autem iuſtè dici poſſit non poſſe fieri ſubuentionẽ, ſine dimiſſione habitus eo quod prælati regulares nolunt conſentire, vt illa fiat retento habitu, ait Nauarrus *m* quæſtionem eſſe nouam & dignam deciſione, ad quam reſpondet, quod iuſta cauſa eſt, vt Papa hoc concedat, niſi prçlati contradicant, vt ſit extra monaſterium cum habitu retento propter ſcandalũ. Quod poſſet generari ex diuturna habitus dimiſſione incolis illius Prouinciæ, in qua dictus monachus parẽtibus ſubueniens debet cõmorari. Nolo autẽ in præſennarum ſilentio præterire verba doctiſſimi, & piiſſimi *n* Nauarri dicentis, admoneo tamen, quod facultas manendi foris habitu retento facta à Papa ægre fertur à prælatis ordinis dicẽtibus, Quod huiuſmodi regulares ſæpè fingunt huiuſmodi cauſam, & ſæpè manẽtes foris viuunt inhoneſte, & quia hoc faciunt retento habitu, ſæpè ſunt graui ſcãdalo, & infamiæ ordini ſuo, & quia Papa non concedit hoc niſi habitu retento, & prælati nolunt admittere, niſi habitu relicto, ſæpè vidi aliquos, hoc remedio à ſe pẽtito deſertos, & reſoluendũ videtur, quod abſq; peccato, & cũ merito poſſent prælati huiuſmodi facultatibus obuiare, ſi probabiliter crederent, cauſam non eſſe veram, vel regularem non eſſe talem, qui ſine ſcandalo victurus eſſet, contra verò, quod grauiter peccarent, ſi credere deberent, cauſam eſſe veram, & eũ ſans modeſtè victurũ, ob quæ nõ ſemel cõſului regularibus volentibus id petere à Papa, vt potius peterẽt à ſuis prælatis præſertim prouincialibus, & generalibus, & poſtea ne eas facilè reuocarent peterẽt confirmationẽ earũ à Papa; & quia Dominus Papa id etiã negat conſului optimum modũ prouidendi ijs neceſſitatibus eſſe, vt generalis, vel procurator generalis præſens in curia de conſenſu Papæ faceret facultatem manendi extra monaſterium in habitu honeſto clericali. *Hæc Nauarrus*, quib. addo, quod aliqui prælati regulares nolunt aliquãdo huiuſmodi licentias concedere, quia volunt videri nimiũ iuſti erga extraneos, etiãſi Deus ſua lege naturali, & humana poſitiua eas concedi iubeat; & vtinã multi, qui valdè rigidi, & ſancti videri volũt, nõ perſuadeant multis prælatis, quo minus ſuo iure vtãtur, ex quo iniuriæ aliquid naſcatur, dũ leges humanas, & rigidas non patiuntur æquitate naturali, & Epicheia moliri, de quorum numero ſunt ij, de quib. *o* Saluator noſter Ieſus Chriſtus verba facit dicens, *ſuper cathedram Moyſi ſederunt ſcribæ, & Phariſæi, omnia ergo, quæcumque dixerint vobis ſeruate & facite. Secundum opera verò eorum nolite facere, dicunt enim, & non faciunt, alligant enim onera grauia & importabilia, & imponunt in humeros hominum, digito autem ſuo nolunt ea mouere.*

l Nau. in 3. cõmen. de reg. nu. 48. & in Man. c. 14. num. 14. & 48.
m Nau. lib. 3. conſ. de reg. cõſ. 54. & 55. & in dub. 3. com. de reg. nu. 48.
n Nau. vbi ſup. in d. nu. 49.
o Matth. c. 23.

Infertur vltimo, quod generalis poteſt licẽtiam,

& fa-

Digitized by Google

& facultatē concedere fratri, inquieto, & inſolenti, qui fuit propter ſua delicta condemnatus ad triremes & ab his poſtea reſtitutus, vt habitu retento poſſet vitam eremiticam regulariter agere, vel in aliquo hoſpitali, vel Eccleſia præſtita per eum obedientia loci ordinario, ſiue generali; hæc enim cauſæ ſufficientes ſunt; vt talis facultas poſſit concedi, cum veriſimile ſit fratres in eorū conſortio debere ipſum improperare & cōtumelijs afficere propter ſuas condemnationes, & ipſe, cum à natura ſit inſolens, & indomitus, non bene ſit paſſurus huiuſmodi improperia. Ita conſuluit Nauarr. *a*

a Nauar. lib. 3. conſil. tit. de regu. conſ. 74.

ARTICVLVS VI

Vtrum generales ordinum poſſint iuſtis cauſis id petentibus concedere monachis, vt ſint extra monaſteria in habitu clericali decenti, ſub obedientia ordinarij.

RESpondeo dicendo, quod non, tum quia nullus inferior Papa poteſt facere facultatem religioſo, vt ſuum dimittat habitū, & illo dimiſſo aſſumat clericalem, vel alium, & viuat ſub obedientia ordinarij; tū quia nullus prælatus inferior Papa poteſt abſoluere religioſum ab obedientia ſui ordinis, niſi declarando per ſuam ſententiam, eum nō eſſe profeſſum, vel priuando habitu per eam propter ſua delicta & eijciēdo eum ab ordine, prout ex multis probat *b* Nauarrus; immo Papa circa ea difficulter diſpēſat, & notat idem *c* Nauarrus, quod illuſtriſſima Cardinalium congregatio non habet facultatem concedendi licentiá, vt religioſus poſſit extra clauſtra eſſe habitu regulari dimiſſo, ſolum enim habet facultatē ad dubia Concilij Tridentini declaranda, & aliud eſt habere authoritatem ad declarandum, & aliud ad diſpenſandum, & à ſeparatis non fit illatio, vt dicitur in iure. *d* Qui etiam arbitratur præfatam excellentiſſimam congregationem non poſſe ob prædictam cauſam concedere facultatem manendi foris abſque habitu regulari, etiamſi haberent poteſtatem faciendi facultatem manendi foris ob cauſas iuſtas, vt habent generales, & prouinciales ordinum ſuorum.

b Nauar. in c. nullam, nu. 29.
c Nauar. lib. 3. conſ. tit. de reg. conſ. 54. nu. 4.
d c. ad audientiā de decimis.

QVÆSTIO LIIII.

De religioſis profeſſis poſt publicationem in curia conſtitutionis Sixti V. in ſex articulos diuiſa.

Circa *quam quæruntur ſex.*

1 *VTrum criminoſi poſt cōſtitutionem Sixti V. profeſſi poſſint à religione, exire, & habitu regulari ſpoliari.*

2 *Vtrum omnes debitis & ratiocinijs obnoxij ſint inhabiles ad religionem.*

3 *Vtrum iudices eccleſiaſtici poſſint procedere cōtra criminoſos clericos, & debitis, & ratiocinijs obnoxios profeſſos in aliqua religione.*

4 *Vtrum pœna poſita à* Sixto *V. contra religioſos, & ſuperiores admittentes ad religionem, & profeſſionem iuuenes maiores XVI. annis ſolū apponantur contra eos, qui temere admittunt criminoſos, & debitis, et ratiocinijs obnoxios.*

5 *Vtrum religioſi profeſſi poſt promulgationem conſtitutionis Sixti V. in curia non ſeruata forma dictæ conſtitutionis, ſi nullo impedimēto eorum, quę aſſignantur in ea, fuerint irretiti, ſint in foro exteriori profeſſi.*

6 *Vtrum præfati religioſi & profeſſi poſt promulgationem cōſtitutionum Sixti V. non ſeruata forma in ipſis præſcripta, ſi nullo impedimento eorum, quæ aſſignantur in ea, fuerint irretiti, poſſint ſine aliquo peccato petere apud tribunalia eccleſiaſtica, aut ſecularia, vt habitu ſpolientur, & vt non profeſſi declarentur.*

In fine quæſtionis apponuntur originaliter Bulla Sixti V. & Bullę Greg. XIV. et Bullę S. D. N. Clemētis Papæ VIII. de his, quæ in ea tractatur verba agentibus, vt clarius pateat veritas eorum, quæ in hac quæſtione diſputantur.

PRo introductione eorū, quæ in hac quæſtione veniūt diſputanda, aduertendū eſt, hos profeſſos in triplici verſari differētia, quidam per præfatā conſtitutionē prohibiti erant profiteri, quia erant illegitimi, quorum ſacrilegos & inceſtuoſos inhabiles ad religionem profitēdā effecerāt Sixtus V. de quibus in præſentiarū nōn agam, quia in ſuperioribus etiam de his latè diſputauimus: *e* alij ſunt criminoſi debitis & ratiocinijs obnoxij; alij autem nullo impedimēto eorū, quę Sixtus V. ennmerauerat prępediti, ſed tantū ex defectu formę pręſcriptę ab ipſo Pontifice ſua profeſſio dubia redditur. de quibus omnib. ſigillatim in hac quęſtione agemus ea claritate & diſtinctione, vt oībus pateat, quidquid reſoluerō, etiamſi nouum & inauditū multis videatur.

e Supra hoc to. q. 10.

ARTICVLVS I.

Vtrum criminoſi poſt conſtitutionem Sixti V. profeſſi poſſint à religione exire & habitu regulari ſpoliari.

REſpondeo dicendo, quod Sixtus V. in prima ſua conſtitutione criminoſos inhabiles ad profitendum in religione pronunciauit, *dicens, Omnes autē quoſcunque, vt dictum eſt criminoſos, vel ſuſpectos, aut ære alieno, vt etiam diximus, vel rationibus reddendis obligatos, ad religionem perpetuò inhabiles declaramus; & ſi qui eos contra præſentē noſtram conſtitutionem temere admittent ſam ſuſceptionem habitus, quam inde ſecuta, ex nūc prout ex tunc pari modo irritamus, & annullamus, viribuſq; & effectu carere decernimus. Ac iubemus eos, qui ſic de facto recepti erunt, habitu ſpoliari, & a religione expelli, & nihilo minus ſi expulſi non fuerint, volumus, & pariter declaramus, habitus ſuſceptionē & profeſſionē penitus nullam eſſe, & cenſeri, ac propterea attenta nullitate habitus & profeſſionis licere quibuſcunq; iudicibus, & curijs ēt ſecularibus, ad quos, ſeu quas ſpectat, contra eos, vt prius iuris, & facti remedijs opportunis, ex officio, vel ad cuiuſcunq; inſtantiā, vel querelā ciuiliter, vel criminaliter, aut mixtim procedere, &c.* Circa aūt literā propoſitā aliqua in ſuperioribus diximus, ſed nūc eam plenius examinare decreuimus. Et ſic primo eſt notandū, quod Sixtus V. nō abſolutè hos ad religionē perpetuò inhabiles effecit, ſed tātū, quando temerè à prælatis recipiuntur, prout cōſtat ex ipſamet litera, ibi, *temerè* admitterēt. Quod aduerbiū *temerè* inconſultam audaciā importat, ſignificat enim malè, ſtultè, & incōſultè agere, ſecundū quā ſignificationē ſumitur apud Terētiū dū ait, *vide, ne quid temerè agas*, prout aduertit Ambroſius *f* Calepinus, vnde temerarius dr̄, nō qui plus audet quā oportet, ſed qui facile nullo adhibito cōſilio aliquid difficile aggreditur, & ſic ait Ouid. *vtinā temeraria dicar, Criminib. falſis inſimulaſſe virū*. Et ſic Sixtus V. poſtquā pronūtiauit pręfata ad hāc temeritaté repellendam, ſtatim addit. *Qua volumus, vt*

f Calepin. v. temerè & v. temerarius.

Digitized by Google

cuiuſcũque iuuenis, aut viri maioris xvi. annis à ſeculo ad religionẽ tranſeuntis approbatio, admiſſio, & recepti, in generali, vel prouinciali capitulo, vt ſupra ordinatum eſt, pro tempore fiat, religioſi ſic recepti nomen, & cognomen, quibus in ſeculo vtebatur, & patria in actis ipſius capituli deſcribantur, & notentur &c. Notandum eſt illud aduerbiũ *quare*, quod indicat propter immediate præcedentia hoc iterũ repetere præceptum, quæ repetitio confirmationẽ eiuſdem præcepti inculcet. Et ſic vult dicere Summus Pontifex, ne ſine cõſilio, & temere ſupradicti criminoſi debitis & ratiocinijs obnoxij à ſuperioribus admittantur, iterum præcipio, vt forma ſupra appoſita obſeruetur, cui inſuper addo, vt nomẽ recepti & cognomen, quibus in ſecluſo vtebatur, & patria in actis capituli deſcribantur, & notentur. Et ad præfatam temeritatem euitandam grauiſſimas pœnas ſtatim addit Summus Pontifex non contra recipientes alias habiles & nullo impedimẽto ligatos, ſed cõtra recipientes præfatos inhabiles dicẽs.

Et inſuper quoſcunque religioſos, eorumque ſuperiores, qui aliquas perſonas (vt dictum eſt) inhabiles poſt hanc conſtitutionem publicatã receperint, voce actiua & paſſiua, necnon alijs gradibus, officijs, honoribus, & dignitatibus, quibuſcunque per eos obtentis eo ipſo perpetuo priuamus, & tam illis priuatos, quam ad illa quæcunque in poſterum obtinenda perpetuo inhabiles, eorumque incapaces decernimus & declaramus. Vides, quibus vijs procurat Sixtus V. viam temeritatis præcludere & quot adhibet remedia, ne huiuſmodi temeritas contingat.

Quæ non ita efficacia adhibuit contra recipientes illegitimos, ſacrilegos, & inceſtuoſos, cum ipſos tantummodo excõmunicationis vinculo Sedi Apoſtolicæ reſeruato feriat, & ſic ſupradicta pœna non imponitur cõtra temerariè recipientes præfatos illegitimos, ſed cõtra recipientes criminoſos debitis, & ratiocinijs obnoxios. Quod exiſtimo eueniſſe, religioſi enim, ſicut nimia charitate, aut (vt melius dicam) malè ordinata charitate ſpecie charitatis & pietatis fouent criminoſos, & debitis, & ratiocinijs obnoxios, & maxime grauatos ad eorum monaſteria confugientes prætextu immunitatis eccleſiaſticæ, & ſuorum priuilegiorum vi & armis eos contra miniſtros iuſtitiæ ſeculares protegunt, affirmantes hoc ſecundũ pietatem; & ita aliqui ſuperiores prætextu pietatis & charitatis aliquos criminoſos volentes ingredi religionem recipiebant, dicentes ſe velle facere ſuorum peccatorum pœnitentiam, recipiebant etiam aliquos debitis obnoxios & ratiocinijs obligatos, à quibus forte in ſua proſperitate, quando quotidie opulenter epulabantur, eleemoſynas recipiebant, ex quorũ receptione inquietudo & detrimentum maximum religioni proueniebat, prout aſſerit Summus Pontifex, cum ipſi non deuotione, ſed ad fugiendã ſeueritatem tribunalium ſecularium, aut eccleſiaſticorum ad ipſam religionẽ, vt ad portum ſecurum apportarent, pietatem autem, quam ſuperiores regulares cum præfatis exercebant, damnat Sixtus V. eam temeritatẽ eſſe declarans, quam voluit in ſua conſtitutione cõpeſcere, aſſignando formam, quando temerariè, ſed cum conſilio cordatorum in capitulo generali aut prouinciali receptio nouitiorum ad religionem fieret.

Quod autem ſint tantum inhabiles, quando temerariè aſſumuntur, vlterius probatur, nã profeſſio eſt quidam contractus inter monaſteriũ, & profitentem, & monaſterio faciẽti exactè præfatas informationes iuxta formam præſcriptam fieret iniuria, ſi talis profeſſio eſſet irrita, & nulla, ex poſtea cõperta veritate. Quod confirmatur, nã conſtitutio Sixti V. eſt quędam à iure communi lex exorbitans correctoria & odioſa, iure enim communi licet præfati ad religionem recipi non poſſint, prout dictum eſt in ſuperioribus, *a* ipſi tamen minime erant inhabiles ad profitendũ, neque eorum profeſſio irrita iudicabatur, vnde cum hęc ſit conſtitutio correctoria neceſſario eã reſtringere debemus iuxta verba ipſius, lex enim pęnalis & contra regulas iuris cõmunis lata debet intelligi, vt quanto minus fieri poſſit corrigat ius commune, prout notant communiter ſcribentes & tradunt Socinus, *b* Felinus, Decius, Ripa, Calderinus, Iaſon & Corneus; & ideo eſt reſtringenda, vt tantũ habeat locũ in caſu, in quo loquitur, quãdo, ſcilicet, ipſi tales temere ad religionẽ aſſumuntur, ſatis enim eſt, vt dicũt præfati Doctores, quod ipſa lex in aliquo operetur. Quod inſuper confirmatur; nã ipſemet Pontifex in ſua ſecunda cõſtitutione ait, *in ijs autem, qui à locis in ſua patria longiſſime remotis degentes, vel quorũ patria ab hæreticis, vel infidelibus miſere oppreſſa detinetur, voluerint ſe diuinis obſequijs ſub regulari habitu dicare, vt in hoc quoque Sedis Apoſtolicæ benignitas eluceſcat, quæ cunctos mortales, præſertim verò exteros ex longinquis regionibus ad eã aſſiduè confluentes materno ſinu libenter amplectitur, præſertim exteros huiuſmodi, & aduenas quãuis non liquido conſtet de iis omnibus, quæ in conſtitutione noſtra requiruntur, tamen ſi diligentia adhibita nihil appareat, quod eos impediat, habiles eos putandos eſſe.* Hæc dicta cõſtitutio. Ex qua colligitur præfatos nõ abſolutè inhabilitari, ſed tantũ quando prælati eos temere admittunt. Quod probatur ex illis verbis, ibi, *tamen ſi diligẽtia adhibita &c.* Ex quib. verbis ſatis elicitur, quod, ſi adhibita fuerit à ſuperioribus præfata diligentia, ipſos eſſe habiles, & inhabilitatem eorũ nõ poſſe contingere niſi præſcripta forma prætermittatur. Quod in hunc modũ demonſtro, nã ſi ijs in locis à ſua patria longiſſime remotis ſumãt habitũ regularẽ & profeſſionẽ emittãt adhibita prædicta diligentia, nihil apparendo, quod eos impediat, poſtea compertum ſit, ipſos eſſe criminoſos & eorum crimẽ in iudiciũ fuiſſe deductũ, nunquid receptio eorũ ad habitũ regularem & profeſſio erit irrita, & nulla? minimè certè, cũ Sixtus V. præhabita dicta diligentia eos habiles ad profeſſionẽ decernat: ergo inhabilitas horum impeditorum ex negligentia inquiſitionis prouenit; ſi enim ab ipſis commiſſis criminibus, & impedimentis proueniret, etiam nõ ſeruata pręſcripta forma contingeret. Ex quibus concluditur Summũ Pontificem temeritatẽ ſuperiorũ in recipiẽdo hos impeditos voluiſſe omnino relegare, quã temeritatẽ cõtingere declarat, ſi præfata inquiſitio ab eis nõ fiat, qua diligentia præhabita hęc temeritas purgatur, & ipſi ad profitendũ in religione ſua habilitate gaudent, à qua ſecundum ius cõmune nõ erãt priuati, & ſic profeſſi à iudicibus, aut curijs, ad quæ ſpectabant ante profeſſionem, non poſſunt iudicari, ac ſi non eſſent profeſſi. Ex his omnibus cõcludendo reſpondeo ad propoſitum in titulo quæſtionis elicitur, nõ omnes criminoſos, nec debitis, aut ratiocinijs obnoxios, eſſe inhabiles ad religionẽ profitendã, ſed hi tãtum, qui temere à ſuperioribus aſſumuntur; hi autẽ temere aſſumũtur, qui non ſeruata forma pręſcripta à Sixto V. ad habitũ regularem & profeſſionẽ ſunt recepti: ſi enim forma præſcripta fuerit in eorum receptione diligenter adhibita, etiam ſi poſt profeſſionem eos eſſe impeditos conſtiterit, eorũ profeſſio valebit, & ad iudices, & curias ſeculares minimè pertinebunt, ſi enim eorum profeſſio eſſet nulla, & poſſent habitu ſpoliari, & à iudicibus, & curijs ſecularib. iudicari, religioni maximum præiudicium proueniret, cum cõtractus cũ ea factus iuris ſolemnitate perfectiſſi-

mè

a *Super hoc to. q.10.*

b *Soc. conſ.38. col.2. Fel. in c. 2.col.7. de reſc. Dec.col.5.in fi. Rip. in 42. ibi. Cald.tit. de donat.conſ vlt. v. ſufficit.n. Iaſ. in l.ſiquis poſth. §. ſi filium nu.47. ff. de lib. & poſthu. Corn.cõſ. 591.lit.G.co.4.*

mè ſeruata claudicaret,& ipſi religioni etiam dedecus quoddam contingeret,cum incedentes cum habitu regulari,& publicè in ea profeſſos traditos iudicibus,& curiis ſecularibus cerneret. Quę omnia dãna cum ſint magna,non debemus præſumere,Summum Pontificem maxime Sixtum V.(qui erat religioſus ordinis fratrum minorum) velle religioni innocenti inferre,cum facit,quod in ſe eſt adhibendo indulgentiam in ſua conſtitutione præſcriptam , in dubio enim mens principis ſemper pręſumitur fuiſſe talis,qualis de iure eſſe debet,vt tradunt Baldus *a* Alexander & Iaſon .

a Bal. in l. ex facto in prin. n.4. & ibi Alex. ff. de vul. & pup. Iaſon. in l. beneficium. n.35. ff. de leg.

ARTICVLVS II.

Vtrum omnes debitis & ratiocinijs obnoxij ſint inhabiles ad religionem .

Reſpondeo dicendo, non omnes obnoxios debitis eſſe inhabiles ad religionem profitẽdam , ſed tantum illi,qui ingenti ære alieno ſupra vires facultatum ſuarum ſunt grauati; non autem illi, qui nõ ingenti ære alieno ſunt grauati. Quod autem ſit in hac materia ingens ęs alienum,non declarat Sũmus Pontifex,& ſic ſecundum arbitrium iudicis boni,iuxta ea,quę in iure *b* notantur,eſt pręſignandũ, quod ingens æs alienum dicatur,qui potius fauore religionis,quàm pro fauore particulari alicuius debet iudicare,ſępè enim ſępius pro fauore religionis cum ſit publicum,vtilitati particulari pręiudicatur, prout notat quędam gloſſa, *c* & ibi communiter ſcribentes. Et ſic ait Papinianus *d* iuriſconſultus propter publicam vtilitatem,ne inſepulta cadauera iacerent,ſtrictam rationẽ inſuper habemus,quę nonnunquam in ambiguis religionum quæſtionibus omitti ſolet,nam ſummam eſſe rationem,quę pro religione facit, vide quid dicat iuriſconſultus Vlpianus,*e* pro fauore ſepulchri,quod eſt quid religioſũ, ſi quis ſepulchrum habeat , viam autem ad ſepulchrum non habeat,& a vicino ire prohibeatur,&c. Præſes etiam compellere debet iuſto pretio iter ei pręſtari , ita tamen vt iudex de opportunitate loci proſpiciat,ne vicinus magnum detrimentum patiatur, vide quomodo pro religione aliqua in pręiudicium non magnum priuatorum conceduntur , de quibus late per Tiraquellum , *f* iudex igitur bonus fauorem religionis prę ſe ſemper ferens, debet hoc arbitrari ſecundum qualitatem debitoris,& creditoris,ſecũdum enim prędicta debet hoc regulari,quæ cum ſint facti, non poſſunt in vnam certam & determinatam regulam redigi, & ideo a Summo Pontifice in hac conſtitutione non rediguntur .

b l. 1. ff. de in. de lib. c. cum ſis de offic. deleg.

c gl. 2. in c. ad audientiã de eccl. ædific.

d l. ſunt perſonæ ff. de rel. & ſũp. funer.

e l. ſi quis ſepulchb. ff. de relig. & ſũpt. funer.

f Tiraq. de priu. pia cauſa.

Nec omnes ratiocinijs obnoxii efficiuntur a Sixto Quinto inhabiles ad religionem, ſed tãtum illi,qui ita ſunt obnoxii, vt ex huiuſmodi cauſa lis, vel moleſtia eis iã ſit illata,vel timendum ſit, ne inferatur, prout ipſe Summus Pontifex declarat,quare ſi non timetur veroſimiliter, & certitudine quadam morali,quòd inferatur, non hac inhabilitatis macula afficiuntur,non enim ad huiuſmodi inhabilitatem inducendam ſufficit timor litis in quadam ſuſpicione leui fundatus,leuis enim ſuſpicio ſecundum ea,quę de leuibus & minimis trãdunt communiter Doctores,non ſufficit ad tam grauem pęnam inducendã . His igitur ratiocinũs obligati,quibus nulla moleſtia illata eſt,nec veroſimiliter timetur, quod inferatur, ſi facta diligenti inquiſitione , & præſata informatione habita profiteantur,ſunt vere profeſſi,& a religione non poſſunt eiici , neque habitu ſpoliari , & eorum informationes approbantes non incidunt in pęnas huius conſtitutionis , etiamſi in eis dicatur ratiociniis eſſe obnoxios, dummodo illis conſtet ex eo nullam moleſtiam fore paſſuros .

Sed reſtat videre, quando timeatur veroſimiliter, quòd moleſtia ei inferatur,ad quod indagandũ oportet recurrere ad ea , quę tradunt Doctores de his,qui non poſſunt ſacris initiari,quia,ſcilicet,ſunt ratiociniis obnoxii : deciſa enim ab ipſis in hoc caſu militant in noſtro, cum ideo ratiociniis obligati irregulares reputentur,ne ordine ſacro inſigniti declinent iuriſdictionem in maximum creditorum pręiudicium qua ratione motus Summus Pontifex Sixtus V. inhabiles eos ad profitendum in religione effecit,ne regulares effecti declinantes iuriſdictionem pręfatum pręiudicium etiam creditoribus cauſarent. Aiunt igitur poſt Archidiaconum Doctores, prout tradit Syluest. *g* quod ſi finita adminiſtratione adhuc ſint obligati ad ratiocinia,& mouetur eis quęſtio de dolo,promoueri non poſſunt ante deciſã litem, & ſic quemdam canonem *h* interpretantur; ſimiliter nec ſi nõ moueatur quęſtio, ſed tamen manifeſtum ſit, eos teneri de dolo ; in hoc enim caſu Epiſcopus ex officio ſuo repelleret eos, ſicut quemlibet criminoſum & infamem. Ex quibus colligitur tunc timendum eſſe, quod lis inferatur contra hos ratiociniis obligatos,quando manifeſtum eſt eos teneri de dolo,& in hoc caſu inhabiles ad religionem redduntur;ſecus ſi hoc non ſit manifeſtũ; immo intelligatur eos de culpa teneri,tunc enim ad religionem poſſunt admitti,niſi culpa contra eos propoſita , ita ſit craſſa, vt dolo comparãda veniat,reliqua autem,quę pertinent ad hunc articulum remanent in ſuperioribus *i* pro poſſe reſoluta, & explicata .

g Syl. v. ratioci.

h c. ſãtis d. 81.

i ſup. hoc to. q. 10

ARTICVLVS III.

Vtrum iudices eccleſiaſtici poſſint procedere contra criminoſos clericos, & debitis, & ratiociniis obnoxios profeſſos in aliqua religione .

Reſpondeo dicendo,quod criminoſi,quorũ delictum non pertinuerat ad iudices eccleſiaſticos,aut ſeculares per viam accuſationis,aut inquiſitionis ante ſuſceptum habitum non ſunt inhabilitati a Sixto V. ad religionem profitendam,& ita ſi eorum fiat inquiſitio, accuratè & diligenter obſeruetur forma pręd ictę conſtitutionis,poſſunt recipi ad religionem,& ſi non ſeruata dicta forma recipiantur,& profiteantur,erunt vere profeſſi, prout art. 5. infra lauſſime probatur,& per conſequens non poſſunt expelli a religione, nec licet iudicibus & curiis ſecularibus, ad quę ſpectat contra eos procedere,& ſi de facto procedant in excommunicationem cęnę Domini incident ipſo facto, ſi quidem contra perſonas eccleſiaſticas & vere regulares ſuã pręſumunt exercerẽ laicalẽ poteſtatẽ,contra ea,quæ in ſacris canonibus deciduntur,& prælati, & iudices eccleſiaſtici ipſos apprehendere, incarcerare , & vocare ad ſuum tribunal attentantes excommunicationis gladio ipſo facto feriuntur,prout in priuilegiis regularũ cõtinetur,de quibus in 2. K tomo late egimus , ait enim Sixtus V. in ſecunda conſtitutione,*Contra criminoſos verò,quorum profeſſio eadem cõſtitutione noſtra irrita declaratur,ac præterea iudicibus,& curiis ſecularibus procedendi facultas conceditur,tũc demum id habere volumus,& non aliter,cũ actis publicis conſtiterit,ipſos iudices , & curiam ſecularẽ ante ſuſceptionẽ habitus de ipſo crimine aduerſus eos accuſationem ſuſcepiſſe,vel inquiſitionem inſtituiſſe.* Hęc Sixtus V. circa quæ verba aduertendum eſt,idẽ omnino,eſſe dicendum,ſi iudices eccleſiaſtici aduerſus aliquem ſuæ iuriſdictionis ſubditum accuſationẽ ſuſceperint,& inquiſitionẽ inſtituerint,poſſunt.n.cõ-

K 2. to. q. 62.

tra

Digitized by Google

tra ipſum procedere,ſi in aliqua religione fuerit receptus & profeſſus, cum eius profeſſio ſit nulla.

Neque obſtat, quod in hac Sixti V. declaratione ſolũ de iudicibus,& curiis ſecularibus fiat mentio; nam hæc fuit declaratio, iuxta dubium apud ſuam Sanctitatem propoſitum. Quod tantum de iudicib. & curiis ſecularibus fecerat mentionem,& reſpondendo conſultationi non reuocat ea,quæ generaliter in prima conſtitutione decreuit, cum conſtitutio,quæ fit ad interpretandum aliam ſecundum interpretatam ſit intelligenda, & terminis eius cõcludenda,prout dicitur in a iure,& inferius id notabimus.

a Auth.conſtitut.o, quæ inno nat.9. vnde, verſ.in illis collat.3.

Quod autem dictum eſt de criminoſis,habet locum etiam in debitis,& ratiociniis obnoxiis, quando ſunt grauati ingenti ære alieno,& quando contra eos lis mota eſt, vel timetur,quod moueatur: in hoc enim caſu poſſunt procedere iudices ſeculares, vel eccleſiaſtici,ad quos pertinebat ante ſuſceptionem habitus,cum eorum profeſſio ſit nulla,non tamen poſſunt procedere contra eos, quando non ſunt grauati ingenti ære alieno, nec contra eos aliqua lis propoſita eſt,nec timetur,quod proponatur. Et ſi procedant,incident in pęnas ſuperius aſſignatas,cum eorũ profeſſio ſit valida, & per conſequẽs ſint perſonæ eccleſiaſticæ & regulares.

ARTICVLVS IV.

Vtrum pęna propoſita a Sixto V. contra religioſos & ſuperiores admittentes ad religionem & profeſſionem iuuenes maiores ſexdecim annis ſolum apponantur contra eos, qui temere admittunt criminoſos, & debitis & ratiociniis obnoxios.

RESpondeo dicendo, pęnas præpoſitas in præfata prima conſtitutione Sixti V. contra religioſos & ſuperiores admittentes ad religionẽ dictos iuuenes, ſolum fulminari contra eos,qui temere admittunt eos,qui ſunt reuera criminoſi & debitis,& ratiociniis obnoxii, vt conſtat ex eadem cõſtitutione, ibi, *inſuper quoſcunque religioſos,eorumque ſuperiores qui aliquas perſonas,vt dictum eſt,inhabiles,poſt hac conſtitutionem publicatam receperint, voce actiua,et paſſiua,necnon officiis,gradibus,honoribus, & dignitatibus per eos obtentis eo ipſo in perpetuũ priuamus, & tam illis priuatos,quam ad illa & ad alia quęcunque in poſterum obtinenda perpetuò inhabiles, eoſque incapaces, & decernimus, & declaramus.* Hæc Sixtus V. conſideranda autem ſunt illa verba *perſonas vt dictum eſt inhabiles*,nã prout infra probabimus ſolum illi declarantur inhabiles ad religionem,qui ſunt debitis,& ratiociniis obnoxii & criminoſi, non autem alii ab his impedimentis alieni, & cum hæ ſint pęnæ grauiſſimæ,non debent extendi vltra caſum,in quo loquuntur, vnde cum proponantur cõtra temere recipientes inhabiles, non habẽt locum contra ſuperiores recipientes ad religionem, & profeſſionem iuuenes ab his impedimentis immunes, & habiles ad profitendum, etiamſi eos recipiãt ſine debita,& ſufficienti,informatione in dicta conſtitutione præſcripta. Illi aũt dicuntur temere ſuſcepiſſe pręfatos criminoſos,& inhabiles, qui ſine dicta informatione eos receperunt, & ad profeſſionẽ admiſerunt, qui enim cum dicta informatione a patrib. deputatis approbata eos admiſerunt, non dicuntur temere proceſſiſſe,immo,prout probatũ eſt in ſuperioribus, ipſi inhabiles per dictam informationem efficiuntur habiles, & eorum profeſſio valet.

Neque contra ſupradicta facit conceſſio ſanctiſſimi Domini noſtri Clementis Octaui facta noſtræ ſacræ religioni fratrum minorum de obſeruãtia in his Hiſpaniarum partibus, qua cõceditur, quod extra capitulum quocunque tempore poſſint ſuperiores recipere iuuenes ad habitum de conſenſu quatuor definitorum,vel de conſenſu quatuor fratrum ex antiquioribus illius domus, in qua iuuenes recipiendi ſint,& quod corã notario ipſi,vel fratres per eos ad hoc deputati poſſint, & debeãt ad inquiſitionem huiuſmodi faciẽdam vocare teſtes,& ab eis recipere iuramentum,quòd ſi a prædictis ſuperiorib. dicti ordinis,ac fratribus per ſuperiores, vt perfertur,deputatis contra factum fuerit voce actiua, & paſſiua,necnon officiis,gradibus, & dignitatib. quibuſcunq; per eos obtẽtis,eo ipſo in perpetuum priuati,& tam ad illa,quàm ad alia quæcumque in poſterum obtinẽda perpetuò inhabiles,& incapaces, necnon excommunicationis ſententia innodati ipſo facto exiſtãt. Ex quibus verbis videtur colligi,in has pœnas incurrere generaliter ſuperiores, & fratres per eas deputati,ſi non ſeruauerint formam ipſis in hac conceſſione præſcriptam, non ſolũ quãdo recipiunt inhabiles ad profitendum, ſed ẽt quando recipiunt habiles,& nulli impedimento ſubiectos.

At reſpondeo, quod cum hæc conceſſio ſit facta ad declarandum,& roborãdum, & limitandũ conſtitutionem Sixti V. ſimiles pęnas præfatis ſuperioribus,& fratribus ponentem,debent ſecundum pręfatam conſtitutionem intelligi,& limitari, ita vt ſolum illi in has pęnas incidant, qui inuẽti fuerint ex defectu huius inquiſitionis, & obſeruationis huius formæ criminoſos debitis, aut ratiociniis obnoxios ad habitum & profeſſionem admiſiſſe,non autẽ illos,qui licet in inquiſitione fuerint deficientes, habiles tamen,& ab his impedimentis immunes receperunt;nam conſtitutio, quæ fit ad declarandum, & roborandum aliam,iuxta terminos declaratę, & roboratę eſt explicanda,& iiſdem limitationibus concludenda, vt articulo proximo dictum eſt, & infra latius dicemus. Vnde cum cõſtitutio Sixti V. proponat prædictas pœnas tantum contra recipientes temere inhabiles ſine ſufficienti informatione,nõ autem contra recipientes habiles etiam ſine informatione,vt probatum eſt in ſuperioribus, eadẽ limitatione debet hęc cõceſſio ſanctiſſimi Domini noſtri Clementis Octaui recludi, cum eaſdemmet pœnas proponat,immo addat ſententiam excõmunicationis ipſo facto ad roborandum ea,quę a Sixto Quinto fuerint inſtituta,neque credendum eſt de benignitate apoſtolica tam graues pęnas cõtra recipientes habiles proponere voluiſſe propter ſolum defectum in inquiſitione commiſſum, cum intẽtio Pontificis ſit,vt recipiantur habiles,& in hoc caſu de facto recepti ſint habiles.

ARTICVLVS V.

Vtrum religioſi profeſſi poſt promulgationem conſtitutione Sixti V. in curia non ſeruata forma dictę conſtitutionis,ſi nullo impedimento eorum, quæ aſſignantur in ea, fuerint irretiti, ſint in foro exteriori profeſſi.

RESpondeo dicẽdo, quod,vt hæc grauis q̃ſtio, prout decet, examinetur, titulus quęſtionis explicari dẽt,pro quo ſciẽdũ eſt, quod Sixtus V. ordinauit vt legitimi,criminoſi, & illi qui ſupra vires facultatũ ſuarum ſunt debitis onuſti,& qui ratiociniis dãdis ſunt obligati,ſint perpetuo inhabiles ad ꝓfitẽdũ in religionibus,& q̃a accidit, vt aliq̃ ab his omnibus impedimentis immunes ad religionẽ ſint per profeſſionem aſſumpti,non facta exacta,&

accurata

Digitized by Google

accurata informatione eorum impedimentorum, prout Sixtus Quintus fieri præcepit. Quæritur vtrũ ij ſint verè religioſi in foro exteriori. Et vt certa ab incertis ſecernamus, Reſpondeo dicendo, certum eſſe, illos, qui poſt promulgationem in curia conſtitutionis primę Sixti V. ſunt profeſſi ſine aliqua inquiſitione, & informatione præuia, quę in eadẽ conſtitutione deſideratur, eſſe non ſolum in foro conſcientiæ, ſed etiam in foro exteriori verè profeſſos, & religioni obligatos, ſi nullo impedimentorũ eorum quæ apponuntur in præfata conſtitutione fuerint irretiti, ſi profeſſi ſunt a die vigeſima ſeptima menſis Decembris anni Incarnationis Dominicæ milleſimi quingẽteſimi octuageſimi ſeptimi, in quo fuit publicata prima conſtitutio, vſque ad ſeptimã diem mẽſis Nouembris, anni Incarnationis Dominicæ, milleſimi quingenteſimi octuageſimi octaui, in quo fuit publicata in curia ſecunda conſtitutio Sixti Quinti declaratoria primæ. Pro cuius concluſionis explicatione, & probatione, eſt notandum, quod Sixtus V. in ſua prima conſtitutione non irritauit ſuſceptionem habitus, & profeſſionem eorũ, qui nullo impedimentorum prædictorum detenti ad ſuſceptionem habitus, & profeſſionem fuerunt admiſſi, ſed tantum prohibuit, ne ad religionem admitterentur ſine præuia informatione, & eiuſdem informationis approbatione, prout in præfatis literis plenius continetur, ſolum enim irritauit, ſuſceptionem habitus, & profeſſionem illorum, qui debitis, & ratiociniis obnoxij & delictis obligati, aut illegitimi nati ſunt, ipſos perpetuò inhabiles ad religionem declarando, prout in ſecundo dicto infra latiſſimè manifeſtabitur. Vnde colligitur, quod profeſſi poſt datam, & promulgationem dictæ primæ conſtitutionis, nullo impedimento detenti, ſunt vere profeſſi, & ſunt verè religioſi, etiam ſi de ijs, quę pręcepit idem Sixtus Quintus non fuerit facta exacta inquiſitio, cum receptio habitus, & profeſſio eorum non fuerit a Sixto V. irritata & annullata; at ideo dixi in concluſione, eos eſſę verè religioſos, ſi profeſſi ſunt a die vigeſima ſeptima menſis Decẽbris anni Incarnationis Dominicæ milleſimi quingenteſimi octuageſimi ſeptimi, vſque ad ſeptimam diem Nouembris incluſiue, anni Incarnationis Dominicæ milleſimi quingenteſimi octuageſimi octaui, in quo fuit publicata in curia ſecunda conſtitutio Sixti Quinti declaratiua primæ, in ea enim quędam continentur verba, quæ me, & alios multos viros inclinare fecerunt in eam opinionem, vt iuuenes præfatos nullis impedimentis obnoxios, crederemus non eſſe profeſſos poſt publicationem dictæ conſtitutionis ſecundæ, ſi ſuperiores in inquiſitione, & informatione facienda defeciſſe fuerint conuicti; ſecundum quam opinionem in curiis, & tribunalibus ita fuit iudicatum, & multi, proh dolor, in religione vere profeſſi a religione exierunt, & in mundo ſeculariter uiuunt, quę ſecunda conſtitutio Sixti Quinti quantum ad hoc, non fuit hactenus intellecta, & ſic ſtatim in ſecundo dicto demonſtrabimus, & ante oculos omnium proponemus eius verum, & planum intellectum, & in nullo, quantum ad hoc, voluiſſe primam conſtitutionem reuocare.

Secundo reſpondeo, quod religioſi profeſſi poſt promulgationem ſecundæ cõſtitutionis Sixti Quinti, nullis ex pręfatis impedimentis irretiti, ſunt vere religioſi, & profeſſi in foro interiori, & exteriori, etiamſi de eorum moribus & vita, & de alijs contentis in pręfata conſtitutione non fuerit facta inquiſitio, & informatio, & licet aliqui viri docti hanc partem voluerint probare ex conceſſione ſanctiſſimi Domini noſtri Clementis Octaui indulta minoribus pro his Hiſpaniarum partibus, in qua poſtquã ponit grauiſſimas pœnas ſuperioribus, & fratribus, non ſeruantibus pręſcriptam in ea formam recipiẽdi iuuenes, ſtatim addit, *decernentes ſuſceptionem habitus, & profeſſionem, ac inde ſecuta quæcunque valere; perinde ac ſi iuxta tenorem dictæ conſtitutionis facta fuiſſent.* Quaſi vellet dicere in ea conſtitutione Summus Pontifex, quod puniantur prælati, & fratres in inquiſitione, & informatione deficientes, ſed nihilominus ſuſceptionem habitus, & profeſſionem, ac inde ſecuta valere, ac ſi iuxta tenorem dictæ conſtitutionis facta fuiſſent.

Hi tamen ſalua pace in intellectu huius conſtitutionis ſunt allucinati, non conſiderantes fuiſſe ſupplicatum a ſummo Pontifice, vt non tantum reciperentur iuuenes in generalibus, & prouincialibus capitulis, ſicut præceperat Sixtus Quintus in ſua conſtitutione, ſed quod quocunque tempore extra capitulum poſſunt recipi, & ſic recepti poſſint valide profiteri. Cui ſupplicationi annuens concedit, vt quocumque tempore extra capitulum poſſint iuxta formam ibi traditam admitti iuuenes ad ſuſceptionem habitus, & profeſſionem, ac inde ſecuta quæcunque valere, ac ſi iuxta tenorem dictæ conſtitutionis Sixti Quinti, de qua ſupra fecerat mentionem, facta fuiſſent, id eſt, ac ſi in capitulo generali, aut prouinciali recepti fuiſſent. Ad noſtram igitur opinionem comprobandam pręcipuum fundamentum eſt conſtitutio prima Sixti Quinti, cuius tenorem in præſentiarum operæ pretium eſſe duxi referre, vt veritas noſtri dicti omnib. appareat, ait enim Sixtus Quintos loquens de iuuenibus recipiendis ad religionem, *Authoritate Apoſtolica, et tenore pręſentium, etiam perpetuo ſtatuimus, & ordinamus, iuuenes, aut viros adultos maiores ſexdecim annorũ, non aliter in aliquam religionem recipi poſſe, nec debere, niſi prius de eorum parentibus, patria, deque ante acta vita, & moribus diligenter inquiratur, & ex accurata informatione, & fide digna relatione, compertum, & exploratum ſit, eos neque aliquorum criminum, qualia ſunt homicida, furta, latrocinia, & alia ſimilia, aut grauiora reos, vel ſuſpectos exiſtere, vt propterea damnati ſint, aut ne damnentur formidẽt, nec ingenti ære alieno ſupra vires facultatum ſuarũ grauatos, vel reddendis ratiocinijs ita obnoxios, vt ex huiuſmodi cauſa, lis, vel moleſtia, eis iam illata ſit, vel timendum ſit, ne inferatur, niſi denique conſtet, ipſos non humana aliqua ratione, ſed tantum deuotionis, & pietatis feruore, vitam religioſam ſponte, & ex animo elegiſſe, de his omnibus in generali, vel prouinciali capitulo plena, & indubitata fide facta, tam ſuperioris generalis, ſeu prouincialis, quam diffinitorum conſenſu approbata, & ad habitum regularem admiſſi fuerint.*

Hæc Sixtus Quintus, in quibus verbis, ſolum pręcipit Summus Pontifex, vt præfata fiat inquiſitio, & præſcripta forma ab eo propoſita ſeruetur, at non irritat ſuſceptionem habitus, neque profeſſionem iſtorum iuuenum receptorum, ſi prędicta forma pręmittatur, ſicut irritat ſuſceptionem habitus illegitimorum, & eorum, qui ſunt crimine irretiti, ingenti ære alieno grauati, & ratiociniis reddendis obnoxij. Vnde licet grauiter peccent pręlati regulares, hoc pręceptum papale in re tam graui non adimplentes, propter quod poſſunt a ſuis ſuperioribus grauiter puniri; receptio tamen ad habitum, & profeſſio pręfatorum iuuenum, qui nullo dictorum impedimentorum ſunt detẽti, erit valida, cum in hac conſtitutione non irritetur, & ex eius litera clare conſtat, vbicunque enim ponit clauſulam irritantem, loquitur in particulari de illis, qui aliquo impedimento ex ſupra dictis detinentur, & vtitur

nomi-

nominibus relatiuis, quæ ſecundum ius reſtringũt, & limitant pœnam ad illos ſolum, de quibus in particulari in clauſula proxima loquebatur, quorum relatiuorum natura petit, vt ea conſtitutio minimè extẽdatur ad alias perſonas, & clauſulas remotas iuxta tradita in iure, *a* & notata, per Cardinalem Menochium Rolandum, & Socinum iuniorem, & eſt doctrina Bartoli, & Iaſonis.

a l. 1. §. deinde. ff. de poſtu. l. ea tamẽ ad lect. ff. de leg. 3.

Et vt clarius prædicta intelligantur aduertẽdum eſt, quod in conſtitutione prima Sixti Quinti, in tribus caſibus tantum ponitur clauſula irritans, primo loquendo in particulari de illegitimis ex inceſtu, vel ſacrilegio, quorum receptio ad habitum, & profeſſio irritatur, & ipſi inhabiles ad religionem efficiuntur. Secundo ponitur clauſula irritans loquẽdo magis in generali de aliis illegitimis, qui nõ ſunt ex inceſtu, neque ſacrilegio procrean, quos conuenit poſſe admitti ad religionem de cõmuni, & vnanimi conſenſu totius capituli generalis, aut prouincialis, aut omnium diffinitorum, habita exacta informatione ſuorum morum, & vocationis, & ſtatim addit. *Si quis autem eorum aliàs prout præfertur, recipiatur profeſſio ſimiliter nulla ſit*, in quibus verbis, iuxta doctrinam ſupradictam, & proprietatem & rigorem verborum relatiuorum, *ſi quis autem eorũ*, ſolum irritatur profeſſio illorum, qui non obſtante ſua illegitimitate profeſſi ſunt non habita dicta informatione, & vnanimi conſenſu. Tertio ponitur clauſula irritans. Quando expreſſe loquitur de criminoſis, & de debitis, & ratiociniis obnoxiis, loquẽs enim de illis, ait Summus Pontifex. *Omnes autem, quoſcunque, vt dictum eſt, criminoſos, aut ære alieno, ac rationibus reddendis obligatos ad religionem perpetuo inhabiles declaramus, & ſi qui eorum contra præſentem noſtram conſtitutionem temere admittentur, tam ſuſceptionem habitus, quam profeſſionem, & inde ſecuta ex nunc, prout ex tunc pari modo irritamus* In quibus verbis certum, & euidens eſt, non irritari profeſſionem eorum, qui nec ſunt criminoſi, nec ſuſpecti, de crimine, nec obligati debitis, aut rationibus reddendis. Vnde cum in tota conſtitutione non ponatur clauſula irritans, niſi in dictis tribus caſibus ſolum, manifeſtè ſequitur, & non poteſt negari, qđ profeſſio illorum, qui nullo prædictorum impedimentorum ſint irretiti, non irritatur per eam cum hic caſus in nullo prædictorum impedimentorum comprehendatur, ſupponimus enim nos loqui de illis, qui non ſunt criminoſi, neque debitis obnoxii, neque rationibus reddendis obligati, non loquor autem de impedimento illegitimitatis, cum hoc impedimentum iam ſit per Gregorium Quartum decimum ſublatum.

Et confirmatur noſtrum dictum per quandã doctrinam Bartoli *b* receptam per Felinũ, & alios communiter. Dicunt enim, & docent clauſulas irritãtes non debere referri ad id, quod incidenter, & acceſſiue tractatur, ſed ad id, quod ex conſulto, & principaliter prætenditur. Vnde cum lege huius conſtitutionis principaliter prætendatur excludi a religione illegitimos, & criminoſos, & debitis, & ratiociniis obligatos, & diligentia in inquiſitionibus facienda, vt quid ſolum acceſſorium proponatur, vt facilius hic finis conſequatur, ſequitur manifeſtè ſecundum præfatam doctrinam, quod clauſula irritatoria poſita in fine conſtitutionis, non debet neque poteſt referri ad illud, quod agitur ſolum de informationibus faciendis, cum ipſæ tanquam quid acceſſorium fieri præcipiantur, vt ſic legitimi expellantur, & alij criminibus debitis ratiociniis reddendis obligati, ad religionem minimè recipiantur, quod fuit principale intentum huius conſtitutionis, & ceſſantibus dictis impedimentis in aliquibus, nõ erit illorum profeſſio irrita, & nulla ex ſolo defectu informationũ cum informationes, vt quid acceſſorium in præfata conſtitutione fieri præcipiantur

b Bar. in l. ſi §. titia. ff. de libertate legata. Fel. in c. cauſã quæ de reſcr. nu. 4.

Probatur deinde noſtrum dictum ex alia doctrina Panormitani, *c* qui agẽs ex propoſito quomodo debeant explicari, & intelligi clauſulæ, quæ ponuntur in fine legum, aut in aliquo articulo, aut diſpoſitione illarum, ait, quod clauſulæ irritatoriæ, ſicut eſt clauſula capit. quia propter. de electiõ. in qua dicitur, quod electio aliter facta non teneat, & aliæ clauſulæ ſimiles odioſæ, & iuris communis correctoriæ, non poſſunt, nec debent referri ad omne, quod in lege dicitur, ſed quod debent reſtringi, & omni modo poſſibili limitari, & ſic ait idem Panormitanus, *d* quod ad hoc, vt clauſula referatur ad omnia præcedentia, dẽt eſſe vniformis ratio de oĩbus, at ſi põt reddi diuerſa ratio, quare clauſula referatur magis ad vnum quam ad alterum ex præcedentibus, tunc non debet referri ad omnia, ſed ſolum ad illud ad quod maior ratio dictat, vt referatur, vt etiam annotauit Felinus *e* cum Bartolo, iuxta quam doctrinã videtur indubitabile, quod irritatio profeſſionis non debet, nec poteſt referri ad caſum, in quo non, niſi non præceſſit informatio, ſed ſolum ad caſum, in quo profeſſus fuerit aliquis illorum, qui aliquo prædictorum impedimentorum erant detenti, ſcilicet, quando erat illegitimus, aut criminoſus, aut debitis, aut ratiociniis reddendis obligatus, cum dicta clauſula irritans ſit odioſa, & iuris communis correctiua, & per conſequens debere reſtringi ad impeditos aliquo dictorum impedimentorum, & minime debere extẽdi ad eos, qui ſunt admiſſi ad profeſſionem, ſine præuia informatione nullo alias impedimento ligati, cum tanta ſit inter eos diuerſitatis ratio, & cum admittere primos ad religionem ſit quid cauſans religioni maximum detrimentum, prout clare inſinuat ſummus Pontifex,

c Pan. in ca. Ecleſ. veſtra de elect. no. 6. & in c. 2. requiris de appell. num. 10.

d Pan. vbi ſup.

e Fel. vbi ſupr. Bar. in l. prætor la 2. § eritque. ff. de vi bono. rap. et in l. talis ſcriptur. ff. de l. 1. vbi omnes.

Quod detrimentum, & præiudicium ex receptione habilium, ſine præuia informatione minime cauſatur, ſiquidem ipſi habiles habent ſufficiẽtiam neceſſariam ad bonum religionis, & in ipſis nullum impedimentum ex prædictis inuenitur. Colligitur ergo ex ſupra dictis, quod conſtitutio Sixti Quinti prima prohibens, ne tales iuuenes etiã alias habiles recipiantur, niſi de eis fiat diligens, & exacta inquiſitio probata a patribus, prout in ipſa conſtitutione refertur, cum non irritet expreſſe ſuſceptionem habitus, & profeſſionem eorum, nec aliæ clauſulæ irritatoriæ in eadem conſtitutione adiectæ ad eos iuridice poſſint referri, quod inquiſitio exacta pro ipſis fieri præcepta non eſt ſubſtantialis ad actum profeſſionis, ſed eſt tantum quædam ſolẽnitas probatoria, ſecundũ quãdam Baldi *f* doctrinã dicentis, quod ſolemnitas teſtium in dubio eſt probatoria, non autem ſubſtantialis, niſi lex ultra annullando procedat; quæ doctrina approbatur, & commendatur a doctoribus in additionibus *g* ad Bartolum. Et ita intellexerunt patres doctiſſimi hanc Sixti Quinti conſtitutionem, inter quos fuit ille doctiſſimus, & reuerendiſſimus pater noſter Frater Franciſcus a Tholoſa totius noſtri ordinis olim generalis, & poſtea meritiſſimus Epiſcopus Tuytenſis, qui in facti contingentia iudicauit, quẽdam nullo impedimento aſtrictum in noſtra religione profeſſum vere eſſe religioſum, etiãſi de ipſo non fuerit facta exacta inquiſitio, & cum ego in hac quoque iuxta hanc primam Sixti Quinti conſtitutionem fuerim opinione de me parum in re tã graui confiſus, eam cum doctiſſimis uiris huius Academiæ Salmanticenſis communicaui, præcipue cũ doctiſſimo Doctore Gabriele Henriquez Iuris

f Bal. in c. 1. in ult. col. quæ ſit inueſtu.

g Addi. ad Bar. in l. 1. lit. c. ff. an cõdit. indeb.

con-

conſultorum primario, qui hanc ſententiam viſo te nore præfatę conſtitutionis libentiſſime fuit ſecutus, quam etiam vt indubitabilem amplexati ſunt doctiſſimi religioſi noſtrę ſacrę religionis, & Societatis Ieſu,& hoc ſummopere ſum gauiſus, tot enim & tam doctis patribus ſociatus tenendo hanc partẽ contra multorum torrentem de ſingularitate non poſſum argui, quam ſingularitatem in rebus moralibus ſemper fugiendam duxi.

Sed contra hanc partem omnes viri doctiſſimi, vſque modo tenuerunt propter ſecundam conſtitutionem Sixti Quinti declaratoriam primæ, in qua ipſe Summus Pontifex videtur declarare abſolute, eſſe nullas profeſſiones omnium, niſi pręcedat exacta inquiſitio, & forma in dicta conſtitutione præſcripta. Videamus igitur tenorem huius declarationis, vt eius argumentum penetremus,& de eius efficacia, aut inefficacia verba faciamus; tenor igitur eſt.

Quod autem pertinet ad profeſſionem tam illegitimorum, quàm eorum, qui poſt XVI. ætatis annũ expletum regularem habitum ſuſceperunt, quia tunc demũ verè & propriè religioſi effici dicuntur, cum profeſſionem emittunt, declaramus eos, qui ante prædictam conſtitutionem noſtram editam habitũ ſuſceperint, & poſt ipſius promulgationem cupiunt profiteri, non alias ad profeſſionem admittendos eſſe, quam facta inquiſitione, & ſeruata forma in ipſa cõſtitutione præſcripta. Et eorum qui poſt dictam promulgationem etiam ignoranter non habita dicta inquiſitione, & non ſeruata forma ad profeſſionem admiſſi fuerint, profeſſionem nullius eſſe roboris, & momenti.

Hæc Sixtus Quintus in ſua ſecunda conſtitutione, per quam, vt dixi, tenent omnes, viri profeſſionẽ omnem eſſe irritam & inualidam, etiam ſi nullo impedimento detineatur ex eo ſolum, quod de ipſis non fuerit facta exacta inquiſitio, & ita, vt dixi, fuit apud multa tribunalia iudicatũ, & executioni mandatum; ſed cum in prima conſtitutione profeſſio talium non irritetur, prout viſum eſt in ſuperioribus rem exactius conſiderans cœpi de hac opinione dubitare. Et occurrerunt mihi multa in corde meo reuoluta, quibus penſatis non potui mihi perſuadere, Pontificem Maximum in ſua ſecunda cõſtitutione, primam in hoc caſu reuocare voluiſſe. Cum non præſumatur legiſlator, qui cum conſilio edit legẽ, ſe ipſum ſtatim corrigere, & cum legiſlator ſcribendo cum iure communi, atque ratione magis, quàm fieri poteſt ſe conformare pręſumatur iuxta quoddam celebre dictum Baldi, *a* quem ſequuntur Ruinus, Decius, & Pariſius. Et certè ratio non dictat, vt præfati, cum ſint habiles ad profitendum, propter omiſſam nimiam iuris poſitiui ſolemnitatem, a religione tanquam non vere religioſi expellantur; & ea, quæ Deo promiſerunt obſeruare, non teneãtur, a qua ratione Papã recedere minime præſumere debemus præcipuè in hoc caſu, in quo, vt ſupra oſtendimus, ceſſat ratio, propter quam ipſe hãc rigoroſam edidit conſtitutionem. Cum loquamur non de illegitimis, neque de criminoſis, nec debitis, aut ratiociniis dandis grauatis, quos tantum a religione voluit excludere, vt alii ab his impedimentis immunes in religione profeſſi quietè, & religioſè in communitate poſſint viuere. Sed his omiſſis veniamus, vt ita dicam, ad manus ſumẽtes arma, quibus noſtram opinionem comprobemus, & ſic oportet, vt ad interpretationem huius ſecundæ conſtitutionis accedamus. Ipſius enim verus intellectus, ſcutum erit inexpugnabile, quo nos a telis contrariorum protegemus, nullum enim aliud fundamentum habent contrariæ partis aſſertores, quo efficacius muniantur.

a Bald. in l. ex facto. ff. de vul. & pup. Rui. con ſil. 60. art. nu. 5 Dec. conſil. 64. eod. pen. num. 7. Pariſ. conſi. 11. lib. 1. num. 127.

Pro explicatione igitur eſt notãdum, quod cum turpius eiicitur, quàm non admittitur hoſpes, vt cõmuniter dicitur, prælati religionum ægrè ferebant facere informationes de his, quos antè promulgationem huius primæ conſtitutionis Sixti Quinti ad habitum regularem admiſerunt, & perſeuerantes in nouitiatu profiteri cupiebant, conſiderantes, quod ſi informationes non eſſent iuxta formam ipſius conſtitutionis factæ, neceſſariò debebant eos a religione expellere, & habitu nouitiatus ſpoliare in opprobrium eorum, & ſuorum propinquorum, & aliorum, qui perſeuerantiam talium in religione deſiderabant. Et multo magis ægre hoc ferebant, ſi tales ante promulgationem præfatæ conſtitutionis recepti ignoranter poſt promulgationem erãt profeſſi, cum id non ſolum in opprobrium ſui, & ſuorum propinquorum, ſed etiam in opprobrium religionis redundaret, imo & in damnum maximum ipſius monaſterij, in quo erãt profeſſi, cederet, cum hæreditas fortè per profeſſionem acquiſita ipſi monaſterio poſſet ab eo auferri, ſi præfatæ inquiſitioner, & informationes ita factæ eſſent, vt per eas tales profeſſi pro non profeſſis poſſent iudicari, ideo apud Summum Pontificem duo dubia circa hoc fuerunt propoſita. Primum dubium fuit de his, qui antè promulgationem dictæ primę conſtitutionis habitum receperunt, & cupiebant profiteri, Vtrum ſcilicet, de his neceſſario eſſet inquiſitio facienda, & forma præſcripta ſeruanda, & reſpondet Summus Pontifex, quod ſic, quæ reſponſio nihil contra nos. Secundum dubium fuit de his, qui antè promulgationem habitum ſuſceperunt, & poſt eam ignoranter profeſſi fuerunt non ſeruata præfata forma, Vtrum ſcilicet, eorum valuerit profeſſio, & reſpondet Summus Pontifex, profeſſionem eorum nullius eſſe roboris, & momenti, & hoc eſt contra nos. At hoc ita abſolutè definiuit, quia propter cauſas ſuperius adductas prælati maximè ægrè ferebant facere informationes de prædictis, & vt eos ad eas faciendas aſtringeret rigoroſè, reſpondet talem profeſſionem non habita dicta forma nullius eſſe momenti, ſi enim in hoc caſu profeſſionem non irritaret, ſed tantum fieri informationem, & ſeruari præfatam formam præciperet hoc pręceptum ad euitandum dictum opprobrium, & ne perderet monaſterium hæreditatem acquiſitam, prælati non adimplerent, & ad religionem illegitimi, criminoſi, debitis, & ratiociniis obligati reciperentur, quod Sixtus Quintus in ſua conſtitutione voluit ex profeſſo, & principaliter exterminare.

Quod autem Pontifex in hoc ſecundo dubio loquatur de receptis antè dictę conſtitutionis promulgationem, patet ex relatiuo, *& eorum*, quod iuxta ſuperius explicata ad immediatam clauſulam refertur, in qua tantum de receptis antè promulgationẽ conſtitutionis erat ſermo. Cum igitur Sũmus Pontifex in hoc caſu particulari, in quo tam grauis vrgei ratio irritauerit profeſsionem eorum, qui non ſeruata forma etiam ignoranter profeſsi fuerint, non eſt cur hæc declaratio extendatur ad omnes, qui poſt promulgationem dictæ conſtitutionis recepti ſunt, & profeſsi, in quibus nullum erat impedimentum, quo ipſi eſſent inhabiles ad profitendum, vt ſcilicet eorum profeſsio ſit nulla ex eo ſolũ, quia forma pręſcripta eſt prætermiſſa. Cum prælati non ægrè ferant facere de his informationes ante ſuſceptum habitum, & ſine opprobrio ipſorum, & ſuorum parentum poſſint facili negotio eum reuerẽtia debita ad religionem non admitti. Et licet eadem, & ſimilis ratio militaret in receptis ad habitum, & profeſsionem poſt promulgationem dictæ conſtitutionis, quę militat in receptis ante promulgationem

dictæ

Digitized by Google

& habente conſenſum purum teſtatoris, an ſcilicet teneat in conſcientia, concludit, quod ſic ceſſante fraude, de quo per Cardinalē in diſputatione incipiēte, Bonomē ſi ſtatuto. & idē dixit Abbas in capite relatum el primero, de teſtamentis, quod contractus mulieris factus ſine fraude valet in foro conſcientia etiam nō ſeruata forma ſtatuti loquentis de conſenſu propinquorum, et idē Dominus Abbas in capite porrectum, de regularibus, dixit poſt Gloſſam ſecundā, ibi quod profeſſio facta omiſſa forma, qua traditur in regula, ligat quoad Deum. Hęc Felinus: quam doctrinam intelligit idē Felinus, procedere non generaliter, ſed ſolū in certis caſibus, quos ſpecialiter enumerat, quorum primus eſt, quando canō, vel lex fundatur in præſumptione, ait enim, *quia ſi in foro animæ certū ſit, præſumptionem illam nō eſſe verā, præualet ibi veritas, etiam quando lex induceret præſumptionem iuris, & de iure ſecundum Ioannem Andream in propoſito in capit. is qui fidem. de ſponſalib. ex cuius verbis hanc doctrinam firmat Abbas ibi, & Petrus de Ancharano, in dicta regula poſſeſſor, verſiculo, adducit ſimile, & Baldus eleganter in capitulo cum quis, verſiculo quæritur an lex poſitiua de iuris & facti ignorantia: hæc idem Felinus.*

Secundum fundamentum ſuper dicta doctrina non ſolum habet locum in conſtitutionib. aliquid ordinantibus, & præcipientibus, ſed etiam in habentibus decretum irritans, quod ex ſuperioribus colligitur, ſed clarius patet ex doctrina Abbatis *a* *Panormitani. Ait n ſufficere quo ad forū cōſcientię, vt contractus teneat, ſecundū limites iuris naturalis ſeu gentiū, nam de iure naturali, vel gentium ſufficit ſolus cōſenſus. Et hęc opinio mihi placet, et adduco ſingulare dictū Innocentij in capitulo, quia propter, de electione: vbi dicit, quod electus eſt tutus in foro aīæ, ſi electio ſua teneat de iure gentiū, licet nō fuerit ſeruata forma a iure poſitiuo, quia illa forma eſt introducta propter ſcādala, & deceptiones euitādas, vnde ex quo oīa illa ceſſauerunt, & interuenit verus conſenſus, ſatis eſt tutus quoad Deū, & tenebis ſemper menti iſtud dictum, quia valet in omni actu, in quo eſt prætermiſſa ſolēnitas iuris poſitiui, vt in foro animæ non teneatur quis ſibi de hoc facere conſcientiam, ex quo non interuenit ibi aliqua deceptio, & affuit cōſenſus habentium actum explicare de iure naturali.*

Hæc Abbas, ex cuius tā generali doctrina ſatis colligitur, præfatam regulam etiam in decreto irritante habere locum, quod patet ex c. *quia propter,* ibi allegato de electione, vbi non obſtante, quod electio irritatur non ſeruata forma ibi deſcripta, ait ipſe Abbas, eam deciſionem non procedere in foro conſcientiæ, & valere electionem, ſi in ea interueniāt ea, quæ de iure naturali requiruntur.

Quod inſuper probatur; nam Pius quintus in extrauagante, *cum onus Apoſtolicæ ſolicitudinis.* irritat contractum cenſus redimibilis, ſi nō fuerit initus cum numerata pecunia in ipſo contractu, corā notario & teſtibus, vt patet ex eius verbis ibi, *Rurſum niſi verè in pecunia numerata, præſentib. teſtib. & notario, & in actu celebrationis inſtrumenti non autem prius receptum integro iuſtoq. pretio.* Quibus rigoroſis verbis non obſtantibus tenet Nauarrus, *b* explicans præfatam extrauagantem. *Quod ſi vendens cenſum debebat emptori cenſū ante propter aliquas cauſas recepta, & poſtea recipit illa centū in parte pretij emens tuto in foro conſcientię poteſt recipere fructum ita conſtitutū abſolutū, quia lex fundata in præſumptione non habet locū in foro cōſcientia, quando veritas eſt in cōtrarium, capit. is qui, capitulo, ius de ſponſali. & hic rigor ſoluendi totum pretiū in conſtitutione cenſus in pecunia numerata videtur inductus ad precludēdū via malis dolis, et cautelis quib. ementes male ſoluebant pretiū in pannis, et alijs mercib. antea, vel tūc traditis, vel in pecunia numerata ad eludendū, vel in alios fines varios, & malos, & ita non videtur includere quoad forum conſcientia illos, qui bona fide vtilius, vel æque vtiliter emācipauerunt ſolutionem totius, vel partis cenſus, ac ſi in ipſa conſtitutione ſoluerentur.*

Hæc Nauarrus. Deinde probatur, nam lex *c* pręcipit, quod teſtamentum non fiat, ſine certo numero teſtium, & quod alias ſit irritum, & nullū. Qua lege non obſtante opinio eſt receptiſſima, quod teſtamenta, quæ fiunt ſine hac ſolēnitate, ſunt valida in foro conſcientiæ, licet in foro exteriori nulla iudicentur, & ita tenent quam plurimi Theologi, & vtriuſq. iuris Doctores allegati a Couarruuias, *d* & Soto. Cuius opinionis pręcipuum fundamētū eſt, quod lex quę pręſumptionem pręſe fert in animæ iudicio locum ſibi non vendicat, quia in eo cōſtat veritas, & ceſſat præſumptio, & ſolemnitas iuris ciuilis in teſtamentis ideo requiritur, vt caueantur falſitates, quæ in eis committi ſolebant, vt dicitur in iure, *e* ſed ſi conſtat abſque aliqua ſuſpicione voluntas teſtatoris, ceſſat hæc præſumptio, igitur in conſcientia valent teſtamenta facta ſine ſolemnitate iuris, dummodo conſtet de voluntate teſtatoris: hoc fundamentum latius probabitur infra in concluſione ſecunda, & in reſponſione ad argumenta.

Tertium fundamentum eſt, quod conſtitutio Sixti Quinti ſuper receptione nouitiorum eſt lex fundata in præſumptione, vt patet ex eius literæ cōtextu. ibi, *ceterum, quoniam ſe vitia ingerunt, & ſe ſe virtutes mentiuntur, ac multi decoctores poſt dilapidatam rem familiarē & contractam ingentē vim æris alieni, aut interuerſam alienam pecuniam eorū fidei creditā, aut ratiocinia effugiunt, alij poſt furta, latrocinia, rapinas, homicidia, aliaue facinora patrata, et banniti, ac damnati, ſeu qui meritas pro ſuis delictis pęnas metuunt non pia intentione, ſed ad euitandum legum, & iudiciorum ſeueritatem, quia tuto in ſeculo viuere non poſſunt. Tunc demum quærunt a religione auxilium, quando aliunde illud non ſperāt, vnde ſub habitu, & nomine religioſorum animū religioni inimicum, & inueterata vitia retinent, neq. alios, qui ſancta vocatione vocati ſunt, patiuntur tranquille diuinis obſequijs intereſſe in grauē Dei offenſā religionis opprobrium, & ſcandalum plurimorū, vt his quoq. ſubterfugij, & impunitatis ſpes omnis tollatur, authoritate Apoſtolica, & tenore præſentium, etiam perpetuo ſtatuimus, et ordinamus iuuenes, aut viros adultos maiores ſexdecim annorū non aliter in aliquam religionem recipi poſſe, neque debere, niſi prius de eorum parentibus, patria, deque ante acta vita, & moribus diligenter inquiratur, &c.*

Ex quibus verbis colligitur ipſam fundari in pręſumptione, vt patet ex ea, ibi, *non pia intentione ſed ad euitandam legum, & iudiciorū ſeueritatē, quia tuti in ſeculo viuere non poſſunt,* & ex ea ibi, *adultos maiores ſexdecim annorum,* in quib. verbis innuitur ideo adultos ſexdecim annorum, & minores in præfata conſtitutione non eſſe comprehenſos, quia in eis ceſſat præſumptio ipſius; non enim præſumuntur ipſi in tali ætate decoctores fuiſſe rei alienæ, & ratiociniis reddendis eſſe obnoxios, & delicta digna ſupplicio apud tribunalia commiſiſſe.

Probatur inſuper, quia ea conſtitutio Sixti Quinti in eo, quod determinat, quod qui commiſerunt aliquod delictum in ſeculo, quod per viam denunciationis, inquiſitionis, aut accuſationis eſt deductum in iudicium, non poſſint in religionib. profiteri, quia præſumuntur ad religionē fugere, vt rigorem,

a *Abbas in c. 1. in fi. de reſtit. in integ.*

b *Nau. in commun. de vſuris. n. 88. iuxta fin.*

c *l. hac conſultiſſima. C. de teſta. inſtitu. eod. tit. §. vlt.*

d *Cou. in ca. cū eſſes. de teſta. n. 4. & 5. Soto. lib. 4. de iuſt. q. 5. a. 3.*

e *L. fin. C. de fideicom. §. 1. inſti. de teſt.*

Q gorem,

conſtitutionis ſe Deo per votum ſolemne ſacrauerunt.

Huic argumento reſpondeo, quod ideo matrimonium clandeſtinum non valet etiam in foro cõſcientiæ, quia ipſum Concilium non ſolum dirigit verba ad ipſum contractum annullando, & irritando illum, ſed etiam inhabiles reddit contrahentes ad ſic contrahendum; in iure vero, quando verba diriguntur ad perſonas ipſas inhabiles reddendo ad aliquem contractum faciendum, talis contractus non ſolum eſt irritus in foro exteriori, ſed etiam in foro conſcientiæ, vt patet de legibus, quæ prohibẽt translationem dominij in filios clericorum inhabiles, & incapaces illos reddendo ad huiuſmodi dominij acquiſitionem, talis enim contractus, & dominij acquiſitio non ſolum eſt nulla in foro exteriori, ſed etiam in foro conſcientiæ. At conſtitutio prima Sixti Quinti non reddit inhabiles ad profitendum illos, qui ſine forma in ea præſcripta profeſſi ſunt, ſicut reddit inhabiles ad profitendum illegitimos, criminoſos, ære alieno onuſtos, & ratiociniis reddẽdis obligatos, prout in ſuperiori articulo demõſtrauimus, & ideo pręfata conſtitutio ſolum irritans profeſſionem eorum, qui ſine pręſcripta forma profeſſi ſunt, qui erant alias habiles ad profitendum, cũ ſit lex irritanua actus, quod nos etiam negamus & fundetur in pręſumptione, ceſſante ipſa pręſumptione, & adueniente veritate non habet locum in foro conſcientię, ſicut non habent locum alię leges ſolum irritantes actum ceſſante præſumptione, in qua fundantur, prout eſt ſtatutum, *a* q̃ res Eccleſiæ non alienentur niſi pręcedentibus tractatibus, & quod alias alienatio ſit irrita & nulla, & tamen eſt opinio probatiſſima doctorum, *b* quod ſi alienatio fiat ſine dicta ſolemnitate eſt valida in conſcientia, licet ſit in foro exteriori irrita, & nulla. Ex quibus infertur, quod cum illegitimi, & criminoſi, & ære ingenti alieno onuſti, & ratiociniis reddendis obligati per pręfatam conſtitutionem ſint inhabiles ad profitendum ſtatum religioſum, prout in ſuperioribus ſatis diximus, eorum profeſſio erit nulla non ſolum in foro exteriori, ſed etiam in foro interiori, cũ verba conſtitutionis non ſolum dirigantur ad receptionem habitus & profeſſionis, eam irritando & annullãdo, ſed etiam ad ipſas perſonas eas inhabiles efficiendo. Quod ex quadam celebri doctrina Bartoli in tertio argumento adducenda ſatis probabitur. Et hoc ſummè eſt notandum pro intellectu pręfatę conſtitutionis.

a 10. *q.* 2. *cap. eim.*

b *Sot. lib.* 4. *de iuſt. q.* 5. *ar.* 5.

Secundo arguitur, licet ſubſtantia a ſolemnitate differat, vt docet Alciatus *c* & profeſſionis ſubſtantia conſiſtat in quadam traditione in manu pręlati per tria vota ſubſtantialia ſecundũ regulam ab Eccleſia approbatam, prout ſatis diximus ſupra; *d* & ſic, licet deficiente ſolemnitate iuris poſitiui in foro conſcientiæ, valeat actus, ſi habeat alias illud, quod eſt eſſentiale de iure diuino, aut gentium, attamen ſumendo ſubſtantialem formam actus alicuius pro eo, ſine quo actus ipſe non valet, neque effectum habere poteſt, inquiſitio pręfata & informatio requiſitio in dictis conſtitutionibus videtur forma ſubſtantialis, & non tantum ſolemnitas, quędã probatoria ex traditis a Bartolo, *e* Iaſone, Baldo, & Alexandro, Decio, & Alberto Bruno, & ita tenet Couarruuias numerum teſtium in teſtamentis non eſſe de ſolemnitate probatoria tantum, ſed de ſolemnitate ſubſtantiali, & ſic in foro exteriori, & interiori teſtamentum ſine præfata ſolemnitate eſſe nullum.

c *Alciat. lib.* 2. *pare. c.* 16.

d *Sup. hoc* 3. *to. q.* 48. *ar.* 1.

e *Bar. i l. nemo pot. ff. de le.* 1. *an vbi Iaſ.* 1. *lect. n.* 17. *Bal. i l. cũ quis. C. de iu. et fact. ign. col.* 2. *Ale. in l.* 1. *ff. de cond. indeb. col.* 2. *& ibi Iaſ. n.* 17. *Dec. i l.* 1. *ff. d bon. poſ. cõtra tabul. co.* 3. *Brunus ĩ tract. quo tuplex ſit form. f.* 13. *co.* 2. *Cou. in c. cũ eſſes n.* 8. *de teſta.*

Huic argumento facillimo negotio reſpondetur, cum ipſum non deſumatur ex aliqua lege, aut decretali expreſſe id definiente, ſed ex quadam opinione multorum doctorũ, a qua recedimus ſequentes Bartolum, *f* qui loquens de forma ſubſtantiali teſtamenti ait, quod in vltima voluntate quędam eſt forma ſubſtantialis, verbi gratia voluntas defuncti, qua ceſſante de iure gentium, & naturali eſt irritum teſtamẽtum, alia eſt forma probationis, quod ibi ſint ſeptem teſtes, & ſimilia, & iſta licet ceſſet, non tamen ceſſat obligatio naturalis, ſed ceſſat probatio, quantum ad obligationem ciuilem, & ſic (ait Bartolus) hęres ſciens voluntatem teſtatoris, licet nullum ſit teſtamentum, propter hanc ſolemnitatem, obligatur naturaliter ſoluere legata cum repręſentet perſonam teſtatoris, & ſic repręſentatiuè ſit ipſemet teſtator.

f *Bart. in l.* 1. *ff. de cõd. indebit.*

Quod ibi Bartolus probat in hunc modum. Conceſſum eſt *g* priuilegium militibus, vt poſſint teſtari, quomodo uelint, detracta omni ſolemnitate Iuris Ciuilis, & eos reponit in priſtinum ius gentium, ſed teſtamentum militis probatur per duos teſtes etiam non rogatos, vt in iure *h* probatur; ergo ceſſante illa ſolemnitate remanet ius gentium; prætetea ait Bartolus, obligatio naturalis contrahitur etiam ſine conſenſu vbicunque æquitas naturalis, hoc eſt de iure gẽtium, hoc dictat: exemplo hoc probatur, ergo negotia abſentis, & furioſi, vel ignorantis expendendu vtiliter pro eo, certè ipſe naturaliter, & ciuiliter mihi obligatur iuxta leges; *i* prætetea ex maleficiis quis obligatur ciuiliter, & naturaliter, & dicitur hoc eſſe æquum ex æquitate, vt dicitur in iure, *k* & tamen ille, qui delinquit & in quẽ delinquitur, non conſentit, æquitas ergo naturalis eſt, quæ producit hanc naturalem obligationem: ſed de iure naturali æquum eſt, quod hęres adimpleat voluntatem teſtatoris, quantumcunque non ſit ſolemnis: ergo tenetur hęres de iure naturali.

g *L.* 1. *ff. de mi. teſt.*

h *L.* 1. *& l. Lucius & l. Diuus ff. de milit. teſt.*

i *L.* 1. *§. fur. ff. de neg. geſt.*

k *l. non ſolũ §.* 1. *ff. de iniur.*

Quod in caſu de quo in pręſentiarum agimus a fortiori debet admitti, licet enim voluntas teſtatoris diligenter mandetur adimpleri in iure, & maximis fauoribus eius implementum proſequatur, religionis tamen fauor ſuperexcedit, vnde cum ius canonicum formam ſubſtantialem ſolemni voto pręfixerit, & homo ſe per eam tradat Deo, ita vt dicat Diuus Thomas *l* hanc traditionem eſſe de iure diuino, & in religionis voto ſolemni propter hanc traditionem non poſſe Papam diſpenſare, non debemus aliam formam ſubſtantialem ſuperaddere, ſine qua pręfata forma ſubſtantialis a iure Canonico introducta non ſortiatur ſuum effectum, niſi Papa eam, vt ſubſtantialem exprimat, & de nouo conſtituat, quam Sixtus Quintus in præfatis ſuis conſtitutionibus non proponit, vt patet ex contextu literę: ex quo clarè colligitur pręfatam inquiſitionem, & informationem approbatam eſſe formam probatoriam, non autem ſubſtantialem, ſicut ſolemnitas teſtium in teſtamento eſt forma tantũ probatoria, vt forma ſubſtantialis ſcilicet voluntas teſtatoris poſſit executioni mandari.

l D. Tho.

Quod autem fauor religionis petat, vt pręfata ſolemnitas inquiſitionis ſit tantum probatoria non autem ſubſtantialis, inſuper probatur, nam fauore alimentorum debentur alimenta ex voluntate teſtatoris minus ſolemni, vt dicitur in quadam lege, *m* quę non deberentur, ſi ſolemnitas teſtium eſſet forma ſubſtantialis teſtamenti, cum forma ſubſtantialis ipſius etiam fauore alimentorum, minimè deficere poſſit manente vero teſtamento, quod eſt voluntas de eo, quod quis poſt mortem ſuam fieri vult.

m *L.* 1. *C. de fideicommi.*

Nec contra hanc doctrinam facit alia doctrina Baldi *n* dicentis, quod ſolemnitas teſtium in

n *Bald. in c.* 1. *ĩ vlt. col. quæ ſit ĩ veſtit.*

dubio eſt tantum probatoria non ſubſtantialis, niſi lex vltra annullando procedat. Nam reſpondetur ex hac doctrina ſatis inferri, præfatos profeſſos habiles ad profeſſionem emittendam, etiamſi ſit defectus in informatione eſſe verè profeſſos, cum ſecundum veritatem, vt monſtratum eſt in ſuperiori articulo, conſtitutio tantum præcipiat fieri informationem, non tamen vltra procedat irritando, & dato quod in ſecunda conſtitutione Sixti Quinti irritetur profeſſio (quod nos negamus) & ſic ſecundum doctrinam Baldi, videatur dicta ſolẽnitas informationis ſubſtantialis, cum conſtitutio vltra procedat irritando, at ego nego doctrinam Baldi eſſe veram, nam in Concilio Tridentino *a* præcipitur, vt in matrimonio vltra duos teſtes aſſiſtat parrochus, & non aſſiſtente parrocho matrimonium ſit nullũ, & nemo auſus eſt affirmare, quod aſſiſtentia teſtiũ & parrochi ſit forma ſubſtantialis ipſius matrimonij.

a Conc. Trid. ſeſſ. 24. de refo. mat. c. 1.

Nec Bartolus *b* contra doctrinã ipſius tanquam ſibi ipſi contrarius tenet numerum teſtium non rogatorum eſſe formam ſubſtantialem teſtamenti, ſine qua ipſum teſtamentum eſt nullum in vtroque foro, nam Bartolus in eo loco ſolum intendit probare, quod teſtator non poteſt renunciare huic ſolemnitati, dicendo, quod eius teſtamentum valeat, etiamſi ſeptem teſtes nõ adſint, & hoc probat, quia hæc ſolemnitas fuit introducta in fauorem publicum ad euitandas fraudes, cui nemo priuatus poteſt renunciare, ſecundo quia hæc ſolemnitas eſt quædam forma ſubſtantialis probatoria, qua deficiente tanquam cauſa ſine qua non, teſtamẽtum eſt nullum.

b Bart. in l. nemo poteſt. ff. de leg. 1.

Tertio arguitur, nam omnis actus conſiſtit in voluntate & potentia, prout dicitur in iure *c* & notat ex Decio Baldus, per conſtitutionem autem Sixti Quinti non poteſt quis ſine ſolemnitate, & forma in ea præſcripta profiteri, cum ab eo auferatur potentia, ex quo colligitur parum voluntatem profitentium prodeſſe, quantumcũque ea manifeſta ſit. Reſpondetur, quod in conſtitutione prima, & ſecũda Sixti V. prohibentur profiteri præfati habiles ad profitendum niſi prius fiat diligens & exacta inquiſitio iuxta formam ibi præſcriptam, non tamen ipſi redduntur inhabiles ad profitendum, ſicut redduntur illegitimi, criminoſi, debitis & ratiocinijs dandis obnoxii, & per conſequens ipſis non aufertur potentia ad profitendum, & dato quod eorum profeſſio in ſecunda conſtitutione irritetur (quod ſemper negamus) cum ipſi ſint habiles ad profitendum, ab eis non aufertur immediatè potentia, ita vt eorum profeſſio nõ ſolum ſit irrita in foro exteriori, ſed etiam in foro conſcientiæ. Illa autem regula omnis actus conſiſtit in voluntate, & potentia, intelligitur hoc modo, quod nec in foro exteriori, nec in foro interiori valet actus factus ab eo, qui voluntatẽ faciendi non habet, & cuius potentia per legem inhabilitatur ad talem actum, non autem cuius potẽtia per legem ſolum impeditur, multa enim fieri prohibentur, quæ poſt facta tenent, nec cuius potentia per legem non ſolum impeditur, ſed actus ab ea factus irritatur, ita vt talis actus, neq; in foro exteriori, neq; in foro conſcientiæ ſit validus, nã ipſe actus etiamſi in foro exteriori ſit nullus, in foro tamen interiori valebit.

c ca. cum nuper de offi. de leg. l. nemo poteſt. ff. de leg. 1. Bal. in repetit. l. 1. ff. de ſacroſ. Eccl. n. 15.

Hæc doctrina colligitur clarè ex his, quæ tradit eleganter, & ſubtiliter Bartolus, *d* poſtquam enim dixit teſtamẽtum minus ſolemne valere de iure naturali & gentium, & in foro conſcientiæ, licet in foro exteriori ſit irritum & inane addit hoc non habere locum vbicumque teſtamentum non eſt ſolẽne propter formæ ſubſtantialis defectũ, vt quia pupillus, aut furioſi ſit, inhabiles ad teſtandũ teſtamẽtum fecerunt, tunc enim tale teſtamentum neque de iure ciuili, neque de iure naturali, & gentium eſt validum, & per conſequens ex eo neque in foro conſcientiæ aliqua oritur obligatio. Vides igitur ex præfata Bartoli doctrina, quomodo præfata regula ſcilicet omnis actus conſiſtit in voluntate & potẽtia, eſt ſub diſtinctione interpretanda, & non abſolutè accipienda, prout in argumento proponitur.

d Bar. in l. 1. ff. de cond. indeb.

Quarto arguitur, nam lex poſita a Sixto Quinto in ſuis conſtitutionibus eſt iuſta propter publicum religionis commodum, lex verò iuſta in foro animę obligat, vt tenet quædam Gloſſa *e* communiter recepta, quam ſequuntur Abbas, Felinus, & Iaſon, & eſt opinio D. Thomæ & communis Theologorum. Reſpondetur conſtitutiones præfatas obligare non ſolum in foro exteriori, ſed etiam in foro conſcientiæ ad hunc ſenſum, quod ſuperiores tenentur ſub peccato facere præfatam informationem, & ſeruare formam in ipſis conſtitutionibus præſcriptam, cum ipſa forma ſit inſtituta pro bono communi. At in quãtum præfatæ conſtitutiones ſunt pœnales irritantes profeſſionem, & punientes cenſuris ſuperiores ipſam formam relinquentes, ſecundum alias leges pęnales explicandæ ſunt, vt ceſſante præſumptione, conſtando de veritate receptis habilibus ad religionem, talis nullitas profeſſionis, & præfatæ pœnæ appoſitæ ſaltem in foro conſcientię minimè locum habeant.

e Gloſ. in c. quæ in Eccleſiarũ de conſtit. Abbas Felin. & Dec. in c. 1. de conſtit. Iaſ. in l. nemo poteſt 2. lect. nu. 106. ff. de leg. 1. D. Th. 2. 2. q. 96. ar. 4.

Quinto arguitur, iudicialis definitio veritate comperta lata, neque falſa ſuſpicione iudice decepto, ſicut valet in foro exteriori, ita valet in foro interiori, puta iudex iudicat authoritate *f* diuina, & traditur in vtroque iure canonico, & ciuili, de quo agit Fortunius Garcia, ſed iudex veritate cõperta, & certo ſciens, prælatos non feciſſe exactè informationem alicuius profeſſi habilis alias ad profitendũ tulit ſententiam pro ipſo, decernens ipſum non eſſe profeſſum, & a monaſterio aufert ius, quod per profeſſionem habebat circa illum, ergo hoc iudicium in foro animæ habet authoritatem. Nec videtur perſuaſione poſſibile iudicem exactiſſimè veritatem iuris præfati profeſſi comperta propria ſententia poſſe ipſum iniuſtè a religione abſoluere, ipſum autem profeſſum ita abſolutum minimè tutum quo ad diuinum iudicium remanere, neque poſſe in ſeculo in foro conſcientię ſecurè viuere, ſequeretur enim ex hoc leges, quibus ſubijcimur, incertas eſſe quo ad animarum tutelas, nullumque iuſtitię miniſtrum tutè a Republica nobis exhiberi.

f Prouerb. 8. ad Rom. 13. c. omnis anima de cenſib. cap. 1. de maior. & obed. l. iuſta. ff. de cõſtandel. 1. Fort. in l. 2. eiu. col. 5. ff. de iuſ. & iur.

Hoc argumentum in ſimili proponunt Soto, & Couarruuias ad probandum, quod legata in minus ſolemni teſtamento relicta etiam in animę iudicio minimè hęredes ſoluere tenentur, etiamſi ſciant certo, fuiſſe voluntatem defuncti, vt prædicta legata ſoluerentur. Et miror certè, quod Couarruuias tanti faciat hoc argumentum, cum idemmet Couarru. dicat, quod licet ex pacto nudo oriatur obligatio naturalis, ideoque pactum violare peccatum mortale ſit, regulariter tamen ad euitandas tot in Republica contentiones, expenſas, iurgia, & lites, nulla datur ex pacto nudo actio iure ciuili, & iuſtiſſimè ſentẽtia definitiua definit iudex, vt promiſſum pacto nudo non ſoluatur, & paucis interiectis ait, obiter etiam his, & pauciſſimis verbis arbitror, veram ſenſiſſe rationem illius hactenus indefeſſæ diſputationis, an ex pacto nudo actio iure ciuili, Pontificio, & Regio oriatur, & potuiſſem, niſi præſens tractatus impediret, eam ratione comprobare, oſtendens ſæpiſſimè aliquid illicitum fieri, & mortali commiſſo crimine, non tamen a iure ciuili, neque

cano-

Digitized by Google

canonico pęna exteriori puniri, aut actione iudiciali reſcindi.

Hæc Couarruuias. Ex qua doctrina ad vnguem adducta elicitur, poſſibile eſſe iudicem in foro exteriori iuſtiſſime poſſe ſecundum prędictas conſtitutiones abſoluere ſententia definitiua a religione prędictum nulliter profeſſum. Ipſum tamen a religione abſolutum, & in ſeculo viuentem in ſtatu eiuſdem dationis permanere cum ſæpiſſimè aliquid illicitū fiat, & mortali commiſſo crimine, quod tamen nec a iure ciuili, neque canonico pęna exteriori punitur, nec actione iudiciali reſcinditur, & ſecundum ius ciuile, & canonicum ipſi iudices viſis allegatis, & probans, tenentur ſententiam ferre, etiamſi de facto ipſi contrarium probationibus ſciant certo eſſe verum, prout ipſemet Couarruuias *a* defendit.

a Couar. lib. 1. var. reſol. c. 1.

Nec ex hoc ſequitur leges, quibus ſubiicimur, eſſe incertas quoad animarum tutelas, nullumque iuſtitiæ miniſtrum tutè a republica nobis exhiberi. Leges enim aliquæ pro bono communi ad euitandas in Republica contentiones, iurgia, & lites præcipuè fundatæ in præſumptione pro foro tantum exteriori ſunt inſtitutæ, quæ in eo tantū foro miniſtri iuſtitiæ faciunt executioni mandari, ne reſpublica inquietetur, & tranquillitate intenta priuetur, obligationem tamen iuris naturalis, & gentiū minimè intendunt auferre, & ſic eſt opinio doctiſſimorum virorum, poſitiuas leges pęnales, & nimium odioſas in foro tantum exteriori obligare, at in foro conſcientię minimè locum habere, vt ita ipſorum rigor aliquo modo leniatur.

Ex dictis colligitur primo illos, qui nullo impedimento eorum, quæ continentur in conſtitutione Sixti Quinti, detenti erant, quando receperunt habitum & fecerunt profeſſionem ex ſolo defectu informationum eorum profeſſionem non eſſe irritā, immo ſunt verè profeſſi in foro exteriori, & interiori, & a religione minimè gentium poſſunt retro cedere, et ſi aliqui a religione exierunt, putantes nō eſſe verè profeſſos, & vt tales in tribunalib. fuerūt declarati & diffinitiuè ſententias cōtra ſuas religiones obtinuerunt, attendant ad ea, quæ in ſuperioribus cum conſilio doctiſſimorum ſcripſimus, quib. probauimus in hoc ipſos, & conſulentes fuiſſe deceptos, & procurent ad ſtatum religionis reduci, ne de illis dicatur illud, nemo mittens manum ad aratrum, & aſpiciens retro aptus eſt regno Dei, quod a ſumma veritate Chriſto Domino noſtro fuit nobis prædicatum. *b*

b Luc. 3.

At quia ſuperius dicta aliquibus fortaſſis noua, & inaudita videbuntur, licet ea ex præfatis conſtitutionibus collegerim, & ex eiſdē ea probauerim, operæ pretium eſſe duxi conſtitutiones omnes, quę de hac materia loquuntur hic in medium adducere. Licet enim clauſulæ earum ſint in ſuperiorib. inſertę, quibus meum probaui intentum, magis tamen manifeſtabitur, ſi ipſę conſtitutiones non per fragmenta, ſed integrè referantur, vt ex antecedentibus, & ſequentibus ambiguitas omnis tollatur.

Sanctiſſimi D. N. Sixti Quinti conſtitutio contra illegitimos, criminoſos, debitis & ratiocinijs obnoxios ad aliquam religionem tranſire volentes, & contra regulares abſque ſuperiorum licentia de prouincia in prouinciam euntes, ſeu tranſmigrantes.

Sixtus Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei ad perpetuam rei memoriam.

CVm de omnibus Eccleſiaſticis ordinibus in ea, qua conuenit puritate, & dignitate conſeruandis præcipuam geramus ſolicitudinem, tum verò illud præter cetera cordi eſt nobis, vt a regularium perſonarum congregationibus, quas tanquam Deo dedicatas maximus candor, ſanctitaſque decet, cuiuſcunque criminis, aut turpitudinis labes, & ſcandali occaſio quam longiſſime arceantur, ſiquidem res ipſa nos admonet, quam indecorum ſit, & absurdum, quæ diuinæ maieſtati, eique conſecratis perſonis debetur reuerentia, alienum, ſi eiuſmodi homines, qui propter ſua ſcelera pęnas graues ſibi in ſeculo propoſitas timent, quive propter immunditiā & peccata, ex quibus orti ſunt, notati perpetua ignominia ab omni mundano honore, & a paterna hæreditate repelluntur, ijdem omnipotenti Deo tāquam hoſtiæ offerantur, atque ad habitandum in domo, quā decet honor, & ſanctitudo inter miniſtros Domini, cui ſeruire regnare eſt, ad ſacras functiones quacunque profana præeminentia multo nobiliores, ſine vllo delectu admittantur. Cum ēt ſecundum legem Moyſi immundi ab ingreſſu ſanctuarii excluderentur, ac ſacerdos habens maculam panes Deo ſuo offerre non poſſet, nec accedere ad miniſterium eius, & quod in holocauſtum domini, aut victimam pacificorum offerebatur, illud immaculatū eſſe deberet vt acceptabile foret, nec vlla macula eſſet in eo, quod ſi maculam habuiſſet, nec offerendum, neq. acceptabile futurum eſſet.

Ne igitur contingat illegitimè genitos, qui vt plurimum parentum vitia, & incontinentiam imitari ſolent, nec pietatis ſtudio, ſed temporalium cōmodorum intuitu (quia hæreditates maiorum, aut dignitates aliquas conſequi non poſſunt) ad religionem confugiunt, vitam, quam animo a religione alieno ſuſceperunt ab inſtitutis religioſis alienam, plerumque cum dedecore, & propriæ ſalutis diſpendio ducere, ſuiſque corruptis morib. & malis exemplis quietem, & ſtatum ceterorum Deo famulantium perturbare, aut hac quaſi fæce, & colluuie ipſarum religionum honorē, & exiſtimationem lædi, vt denique homines, qui hac ſpe ad filios ſpurios in peccato gignendos eſſent propenſiores, eo magis abſtineant ab huiuſmodi carnis flagitiis, quo ſuæ proli hoc quoq. refugiū præcluſum viderint, hac noſtra in perpetuum valitura conſtitutione diſtricte interdicimus, & prohibemus, ne illegitimi procreati ex inceſtu, aut ex ſacrilegio, quorum ſcilicet parentes conſanguinitate, vel affinitate intra tertium gradum inuicem coniuncti fuerint, vel quorum alteruter parens caſtitatem Deo vouerit, etiam Apoſtolica, imperiali, vel Regia, aut quauis alia authoritate legitimati, aut natalibus reſtituti, ad aliquam quorumcunque ordinum etiam mēdicantium, & non mendicantium fratrum, Monachorum, Eremitarum, vel Canonicorū, aut Clericorū

Quæ de illegitimis traduntur hic ſunt moderata a Gregor. XIII.

regularium congregationum, aut hoſpitalium religionem, nec ad habitum, neque profeſſionem regulares recipi, vel admitti, quoquomodo poſſint. Quod ſi eorum quiſpiam habitum poſt publicationem præſentis conſtitutionis in futurum receperit, vel profeſſionem poſt hac emiſerit, *decernimus habitus ſuſceptionem, & profeſſionem ex nunc prout ex tunc, irritam nullam, & inualidam nulliuſque roboris vel momenti fore, ac nullum ex inde aut ex huiuſmodi voto penitus annullato obligationis vinculum oriri poſſe, quin immo illos habitu regulari, ad quē aſſumendum perpetuo inhabiles ſunt,* quam primum exui, & ab ipſa religione eiici, exterminarique debere. Et nihilominus, quicunque ſuperiores iam monaſteriorum, prioratuum, propoſiturarum, domorum, collegiorum, & locorum regularium, quam ēt præfatorum ordinum cōgregationum, hoſpitalium, & quarumcunque religionū prouinciales, vel generales quouis nomine nuncupati, qui ex prędictis inceſtu, vel ſacrilegio genitos poſt dictam publicationem ad habitū receperint, vel ad profeſſionē admiſerint, *excōicationis ſententiā eo ipſo incurrant, a qua eorū nemo niſi in mortis articulo conſtitutus ab alio q̄ a Romano Pōtifice abſolutionis beneficiū valeat obtinere.*

Primum decretum irritans.

Illorum illegitimorum irritatur ſuſceptio habitus. Inceſtuoſi & ſacrilegi inhabiles redduntur ad religionem.

Tantum ponitur ſententia excōicationis Papæ reſeruata cōtra recipientes ad habitum, & profeſſionem inceſtuoſos, & ſacrilegos.

Sed ne iis, qui in humilitatis ſpiritu Deo & religioni ſeruire, & pœnitentiam agere intra monaſteria, vel domos regulares cupiunt ad ſanctum huiuſmodi propoſitum via penitus præcludatur, permittimus vt præfati illegitimi, ex dictis inceſtu, aut ſacrilegio geniti ad habitum conuerſorum, ſeu famulorum in monaſteriis, vel domibus regularibus ſeruientium recipiantur, & in ipſis monaſteriis, ſeu domibus regularibus ad ſeruilia miniſteria, viliora obſequia, humiles functiones, atque abiecta ſeruitia admitti poſſint, ea tamen conditione, vt ad habitum religioſorum, vel ad profeſſionem, quam religioſi emittere ſolent emittendam, necnon ad omnes non modo ſacros, ſed etiam minores ordines, vel ad clericalem characterem, denique ad cuncta Eccleſiaſtica officia, & functiones, & ad aſcendendum ad altiores gradus ſint eis portæ perpetuo clauſæ, & obſeratæ. Quoad reliquos vero non ex inceſtu præfato, neque ſacrilegio, ſed ex quouis alio minus legitimo toro natos ſpurios, vel naturales, etiam vt præfertur, vel alios legitimatos, qui ad meliorem vitæ frugem religionem ingredi cupiunt, ſtatuimus, & ordinamus, eos ad religionem admitti non poſſe, aut debere niſi prius illorum vita, & moribus diligenter cognitis, & circumſtantiis vniuerſis, quæ circa idoneitatē perſonæ attendendæ ſunt, conſideratis, ac de religionis zelo, pietate, integritate, & doctrina fide dignis teſtimoniis, adeo commendati fuerint, adeo bonam indolem, & ſpecimē virtutis præ ſe ferant, ac tot meritis eis ſuffragentur, vt defectum natalium ſuppleant, eorumque receptio vniuerſæ religioni commodo, & vtilitati profutura videatur. Et ſuper hoc ipſo in generali, vel prouinciali capitulo matura deliberatione habita generalis, vel prouincialis ſuperioris, ac diffinitorum vnanimi conſenſu approbati, & ad habitum regularem admiſſi extiterint, & tamen hi ſic recepti ad gradus, honores & dignitates ſui ordinis obtinendas perpetuo inhabiles, & illorum incapaces remaneant, niſi cum eis ſuper hoc fuerit a Sede Apoſtolica ſpecialiter diſpenſatum. *Si quis aūt eorum aliàs, quam, vt præfertur, recipiatur profeſſio ſimiliter ſit nulla,* atque ipſi habitu priuari, & a religione eiici debeant, eorumque receptores excommunicatione, vt ſupra innodati ipſo facto exiſtant.

Nota quod iſtorum illegitimorum non irritatur ſuſceptio habitus ſed tantū profeſſio.

Secundum decretum irritās.

Illorum illegitimorū profeſſio irritatur, ſed ipſi non redduntur inhabiles ad profeſſionem ſicut inceſtuoſi, & ſacrilegi.

Ceterum quoniam ſæpè ſe viris ingerunt, & ſe eſſe virtutes mentiuntur, ac multi decoctores poſt dilapidatam rem familiarem & contractam ingentem vim æris alieni, aut interuerſam alienam pecuniam eorum fidei creditam, vt ratiocinia effugiant; alij poſt furta, latrocinia, rapinas, homicidia, alia ve facinora patrata, etiam banniti, aut damnati, ſeu qui meritas pro ſuis delictis pęnas metuunt, non pia intentione, ſed ad euitandam legum, & iudiciorum ſeueritatem, quia tuto in ſeculo viuere non poſſunt, tunc demum quærunt a religione auxiliū, quando aliunde illud non ſperant, vnde ſub habitu, & nomine religioſorum animum religioni inimicum, & inueterata vitia retinent, neque alios, qui ſancta vocatione vocati ſunt, patiuntur tranquille diuinis obſequiis inſiſtere in grauem Dei offenſam religionis opprobrium, & ſcandalum, plurimorū, vt iis quoque ſubterfugii, & impunitatis ſpes omnis tollatur, authoritate Apoſtolica, & tenore præſentium etiam perpetuò ſtatuimus, & ordinamus, iuuenes, aut viros adultos maiores ſexdecim annis non aliter in aliquam religionem recipi poſſe, neque debere, niſi prius de eorum parentibus, patria, deque anteacta vita, & moribus diligenter inquiratur, & ex accurata informatione, & fide digna relatione compertum, & exploratum ſit, eos, neque aliquorum criminum, qualia ſunt homicidia, furta, latrocinia, vel alia ſimilia, aut grauiora, reos, vel ſuſpectos exiſtere, vt propterea damnati ſint, aut ne damnentur, formident, neque ingenti ære alieno ſupra vires facultatū ſuarum grauatos, vel reddendis ratiociniis, ita obnoxios, vt ex huiuſmodi cauſa lis, vel moleſtia eis iam illata, vel timendum ſit, quod inferatur. Niſi denique conſtet, ipſos non humana aliqua ratione, ſed tantum deuotionis, & pietatis feruore vitam religioſam ſponte, & ex animo elegiſſe, deque his omnibus in generali, uel prouinciali capitulo plena, & indubitata fide facta, tam ſuperioris generalis, ſeu prouincialis, quàm diffinitorum cōſenſu approbati, & ad habitum regularem admiſſi fuerint.

Nota § ceterū ex quo hanc legē fundari in præſumptione manifeſtatur.

Tantum in hoc caſu præcipitur forma ſeruari, ſed non ſeruata non ponitur decretu irritans.

Omnes autem, & quoſcunque, vt dictum eſt, criminoſos, vel ſuſpectos, aut æri alieno, vt diximus, vel rationibus reddendis obligatos, ad religionem perpetuo inhabiles declaramus. Et ſi qui eorū cōtra præſentem noſtrā conſtitutionē temerè admittentur, tā ſuſceptionē habitus, quàm profeſſionē, & inde ſequuta ex nūc, prout ex tunc pari modo irritamus, & annullamus, viribuſque, & effectu carere decernimus, ac iubemus eos qui ſic de facto recepti erunt habitu ſpoliari, & a religione expelli, & nihilominus, ſi expulſi non fuerint, volumus, & pariter declaramus, huius ſuſceptionem & profeſſionem penitus nullam eſſe, & cenſeri, ac propterea attenta nullitate habitus, & profeſſionis licere quibuſcunque iudicibus, & Curiis ēt ſecularibus, ad quos, ſeu quas ſpectat contra eos, vt prius iuris & facti remediis opportunis ex officio, vel ad cuiuſcunque inſtantiam, vel querelam ciuiliter, vel criminaliter, aut mixtim procedere. Quare volumus, vt cuiuſcunque iuuenis, aut viri maioris XVI. annis a ſeculo ad religionem tranſeuntis approbatio, admiſſio, & receptio in generali, uel prouinciali capitulo, vt ſupra ordinatum eſt, pro tempore fiant, necnon religioſi ſic recepti nomen, & cognomen, quibus in ſeculo vtebatur, & patria in actis ipſius capituli deſcribantur, & notentur. *Et inſuper quoſcunque religioſos, eorumque ſuperiores, qui aliquas perſonas, vt dictum eſt inhabiles poſt hanc conſtitutionem publicatam receperint,* uoce actiua & paſſiua, necnon officiis, gradibus honoribus, & dignitatibus quibuſcunque per eos obtentis eo ipſo in perpetuum priuamus, & iam illis priuatos, quàm ad illa, & alia quæcunque in poſterum obtinenda perpetuò inhabiles,

Hi redduntur inhabiles ad religionem.

Tertium decretum irritans.

Iſtorum ſuſceptio ad habitū irritatur, ſimul & profeſſio.

Nota quod pœna tantum hic proponūtur contra ſuperiores recipientes inhabiles, & non contra recipientes habiles.

eorum-

eorumque incapaces decernimus & declaramus.

Sed & quia interdum Sathanas in Angelum lucis ſe callide transfigurat, ac perditi quidam, & facinoroſi homines, quod ſępe vidimus, & experti ſumus, inſtigante antiquo pacis, & religionis hoſte, nō veriti ſunt temerario auſu habitum religionum aſſumere, ea mente, vt veluti ſub ouina pelle lupi rapaces, per dolū & inſidias Chriſti fideles incautos, & nihil mali a religioſis ſuſpicantes opprimerent, ſiue vt poſt ſcelera perpetrata vim faciliorem ad fugam haberent, ſiue vt banniti Curiæ ſecularis, quæ eos prope modum interceptos perſequebatur, manus effugerent, & contingit aliquando ipſos ſicarios religioſis veſtibus indutos a veris religioſis hac fraude deceptis intra domos regulares hoſpitio receptos fuiſſe; Prohibemus eodem modo, atq. interdicimus, ne quis regularis ex vna prouincia ad aliā prouinciam ſui ordinis tranſeundo, etiam in itinere in aliquod monaſterium, domum, vel locum alterius prouinciæ ad habitandum, vel tanquam hoſpes recipi, aut ad modicum tempus diuertere poſſit, niſi a ſuperiore eius loci, vbi reſidet expreſſam licentiam diſcedendi in ſcriptis obtentam, ſub literas obedientiæ, vel commendatitias ſecum deferat, atque exhibeat, vel niſi cognitus ſit his, ad quos diuerterit, vt de eius perſona nullus omnino dubitationi, aut ſuſpicioni locus relinquatur, &c. Non obſtantibus cōſtitutionib. & ordinationibus Apoſtolicis, nec non quorumcumq; ordinum congregationum hoſpitalium, & religionum iuramento, confirmatione Apoſtolica, vel quauis firmitate alia roboratis, ſtatutis, & conſuetudinibus, priuilegijs quoq; indultis, & literis Apoſtolicis quorumcumq; tenorum exiſtāt, per quæ pręſentibus non expreſſa, vel totaliter non inſerta effectus pręſentis conſtitutionis impediri valeat quomodolibet, vel differri; & de quibus quorū que totis tenoribus habenda ſit in his literis mentio ſpecialis. Quę omnia, quatenus eidem conſtitutioni in aliquo aduerſantur, illorum tenures pro expreſſis habentes, perpetuo tollimus, annullamus, & abrogamus, ac nolumus cuiquam ſuffragari, aut ſi ſuperioribus & perſonis dictorum ordinum, congregationum, hoſpitalium communiter, vel diuiſim ab Apoſtolica ſit ſede indultum, quod interdici, ſuſpendi, vel excommunicari non poſſint per literas Apoſtolicas, non facientes plenam & expreſſam, ac de verbo ad verbum de indulto huiuſmodi mentionem.

Mandamus verò eaſdem præſentes ad valuas baſilicæ principis Apoſtolorum de vrbe, ac Cancellariæ Apoſtolicæ de more publicari, & affigi, &c. Datum Romæ apud Sanctum Petrum, anno Incarnationis Dominicæ milleſimo quingenteſimo octuageſimo ſeptimo, ſexto Kal. Decembris Pontificatus noſtri anno tertio.

Hyppol. Card. Aldobr. pro dat.
Tho. Thom. Gualterius.

Regiſtrata apud eundem Thomam Secretarium.

Anno a Natiuitate Domini milleſimo quingenteſimo octuageſimo ſeptimo, indictione decimaquinta, die vero veneris, vigeſima ſeptima menſis Nouēbris, Pōtifi. Sanctiſ. in Chriſto patris, & D. N. D. Sixti diuina prouidentia Papę V. anno eius tertio, retroſcriptæ literæ Apoſtolicæ affixæ, lectæ, & publicatæ fuerunt in valuis ſeu portis Sancti Ioannis Lateranenſis, & S. Petri principis Apoſtolorum de vrbe, nec non Cancellarię Apoſtolicę, & acie Campi Florę, & per aliquod temporis ſpacium dimiſſę per nos Ioannem Baptiſtam Bagni, & Octauium Taglietū S.D.N.PP. Curſ.

Alex. Parabiachus Mag. Curſorum. S.D.N.

2. Bulla

S. D. N. SIXTI DIVINA prouidentia Papæ Quinti

Super dubijs in priori conſtitutione emergentibus, de admittendis ad habitum, & profeſſionem regularibus.

Declaratio in forma perpetuo valitura conſtitutionis.

Sixtus Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

AD Romanum ſpectat Pontificem ſacrorum Canonum conditorem, quæ per eum ſancita ſunt, ita ſuæ declarationis arbitrio dilucida reddere, vt inde nemini poſſit dubitationis ſcrupulus exoriri, præſertim vero ſalubriter conſulere, vt cum de regularibus agitur, qui ſe omnino Dei omnipotentis obſequio manciparunt, tollantur ea omnia, quæ eorum ſanctum Chriſto piè inſeruiendi inſtitutum quoquo modo valeant perturbare. Sane poſt editam noſtram conſtitutionem, quæ incipit. Cum de omnibus eccleſiaſticis ordinibus, &c. Super modo, & forma recipiendi & admittendi eos, qui ſub religionis iugo altiſſimo famulari deſiderant, cum variæ ſint exortæ dubitationes, & quęſtiones, eæque poſtea ad audientiam noſtram perlatæ, Nos ad tollendam omnem ambiguitatis occaſionem, habita cum venerabilib. fratribus noſtris. S.R.E. Cardinalibus congregationis ſuper regularium negotijs, & conſultationibus per nos inſtitutę matura deliberatione, de illorum conſilio & aſſenſu præſentem noſtram perpetuo valituram declarationis conſtitutionem duximus promulgandam. Cum itaq; inter alia dubitetur, num primo dicta noſtra cōſtitutio vbi de illegitimè genitis loquitur, comprehendat etiam eos, qui poſtea per ſubſequēs matrimonium fuerunt legitimati. Nos inhærentes ſacrorum canonum diſpoſitioni authoritate Apoſtolica tenure præſentium declaramus, illegitimè natos ex ijs parentibus, inter quos tempore, quo ipſi geniti ſunt, matrimonium ritę conſiſtere poterat, ſecuto poſtea matrimonio legitimos effectos ſub dicta conſtitutione minimè comprehendi, ſed eos tā quoad emittendam profeſſionem, quam quoad cōſequendos gradus, honores, & dignitates ſui ordinis æquo iure cum illis, qui ex matrimonio legitimo & conſtanti nati ſunt, cenſendos eſſe.

Illegitimos verò etiam ex ſoluto & ſoluta, qui antequam noſtra conſtitutio emanaret profeſſi, vigore ſeu prætextu priuilegiorum, aut indultorum apoſtolicorum cuiuis ordini, religioni, monaſterio, aut congregationi eorumve ſuperioribus in genere, vel in ſpecie conceſſorum eo ipſo per ingreſſum religionis, vel per eoſdem ſuperiores, ſiue alios quoslibet etiam ſedis apoſtolicę de latere legatos, aut alios officiales vel miniſtros quauis præeminentia, vel authoritate, etiam apoſtolica fungentes, aut facultate ſuffultos legitimari, aut ad gradus, honores, & dignitates habilitari, ſeu reintegrari, et illis alias perfuncti ſunt, Volumus poſt hanc non obſtantib. quibuſcunque tam antiquis priuilegijs, aut literis apoſtolicis, quam alijs indultis, ſeu declarationibus, etiam ſi illa per nos poſt dictam conſtitutionem, nouiſſime edita fuiſſe aſſerantur, honores, gradus, aut dignitates huiuſmodi obtinere non poſſe, ac diſpenſationes, & legitimationes quaſcunque eis nul-

Hoc eſt derogatum per Gregoriū XIIII.

Digitized by Google

nullatenus ſuffragari, niſi ſpecialiter, & nominatim cum eorum ſingulis fuerit ſuper natalium defectu ad honores, gradus, & dignitates obtinendas ante vel poſt ingreſſum religionis per Rom. Pontificem immediate, vel de eius ſpeciali mandatu diſpenſatum, deque diſpenſatione ſeu mandato per literas Apoſtolicas, ſeu in forma breuis, vel ſaltem per patentes literas Cardinalis protectoris de ipſius Romani Pontificis voluntate fidem facientes legitime conſtiterit.

Eos pariter, qui tempore publicationis noſtræ conſtitutionis in ſuis religionibus ſine huiuſmodi ſpeciali Romani Pontificis diſpenſatione officia, honores, & dignitates habebant ad vitam eo ipſo, ab illis amotos, & abſolutos harum ſerie declaramus.

Hoc eſt derogatum per Gregorium XIIII.

Ad tempus autem illa obtinentes permittimus in ſua adminiſtratione vſq; ad finem ſui temporis conſeruari: ita tamen vt in poſterum nec tempus ordinarium eis prorogari, aut extendi, neque ipſi ad alias non modo ſimiles, verum etiam neque ad inferiores, aut altiores & maiores dignitates, honores, gradus aſcendere poſſint, perinde ac ſi id ipſum in præfata noſtra conſtitutione ab initio expreſſum fuiſſet.

Ne tamen huiuſmodi religioſi in liberalium artium, ac præſertim ſacræ Theologiæ ſtudijs, & religioſis profectibus ſegniores fiant, atque eorundem pia ſtudia refrigeſcant, eos noſſe volumus, quod ſi ipſorum quiſpiam eximia doctrina, vitęque, & morum ſanctitate excellere reperietur, deque eorum probitate, & pręclaris meritis ordinum protectores eam apud nos fidem fecerint, vt non immerito ſperari queat, eorum doctrinam & operam ipſi ordini & ſanctæ Dei Eccleſiæ vſui & commodo futuram, tunc demum indulgentiam & benignitatem noſtrã facile experientur.

Quoniam vero a multis quæſitum eſt ſub nomine honorum, graduum, & dignitatum, a quib. illegitimi penitus excluduntur, quid potiſſimum ſit intelligendum, Declaramus hac in re, de qua nunc agitur, appellatione dignitatum, honorum, graduum debere intelligi Præpoſitatus, Abbatiatus, Prioratus, Guardianatus, Cuſtodiatus, Prouincialium, ac Generalium ſuperiorum officia, & alia his ſimilia cum honore, & ſuperioritate coniuncta.

Hæ duæ declarationes de illegitimis iam nõ ſunt neceſſariæ cum Gregor. XIIII. reuocauerit quoad hoc conſtitutionem Sixti V. primã.

Ab officijs autem oneris veluti lectoris, confeſſarij, ſtudiorum, & ſacrę Theologię Magiſtri, Regentis, prædicatoris verbi Dei, & cæteris huiuſmodi, immo etiam a voce actiua a ſacris ordinibus ſuſcipiendis ipſorumq; miniſterio ipſos illegitimos, dũmodo ex ſacrilegio vel inceſtu geniti non ſint, nequaquam arcemus.

Cum vero in quibuſdam religionibus capitula prouincialia, aut nunquam, aut non quotannis, ſed rarius celebrentur; quædam etiam monaſteria, aut domus huiuſmodi in remotiſſimis regionibus hæreticorum, aut infidelium tyrannidi finitimis ſita ſint, ne ij, quos extra capitula ad habitum, vel profeſſionem regulares admitti prohibuimus, tempus celebrandis capitulis pręfixum nimis diu expectare, aut ad ea cum maximo incommodo accedere cogãtur, concedimus, & indulgemus,

Vt in qualibet prouincia ſaltem duo, vel ſi commodè fieri poterit, tria, aut plura monaſteria ſeu domus regulares deputentur, quarum, ſeu quorum ſuperiores infra annum ſaltem ad inquiſitionẽ ſuper nouitijs faciendam, & ad ipſos religioſos iuxta formam pręfatę conſtitutionis recipiendos, & ad alia, quæ in ipſa conſtitutione continentur peragenda, inſimul congregentur.

Quod ſi paucitas, aut nimia diſtantia monaſteriorum, ne id quidem patiatur, ſaltem tribus ex antiquioribus patribus vnius monaſterij, aut domus eius prouinciæ huiuſmodi facultas & authoritas per capitulum generale, ſ monachorum, vel prouinciale mendicantium, & reliquorum regularium eius ordinis demandetur.

Verum in ijs monaſterijs, domibus, & locis regularibus, quæ aut nondum in congregationes redacta, aut alias nulli prouinciæ ſubiecta ſunt, ſtatuimus, vt trina capitula conuentualia tribus diſtinctis cum interuallo ſaltem decem dierum vicibus celebrata, eandem in recipiendis nouitijs per tria huiuſmodi diſtinctas vices approbatis, habeant authoritatem, quæ per noſtram conſtitutionem capitulis prouincialibus eſt attributa.

Neque vero ſi in generalibus vel prouincialibus capitulis aliqui vocales deſint, nec ſi a diffinitorum conſenſu aliquis diſcrepauerit, idcirco receptio religioſorum retardari, impediri, aut impugnari debebit, ſed ſatis eſſe volumus, ſi vocalium & ſuffragiorum numerus legitimus a iure, vel per cuiuſcunque ordinis ſtatuta præfinitus interuenerit.

Et quod de capitulo prouinciali, aut generali dictum eſt, idem iuris ſtatuimus, ſi quę religiones non capitulorum, ſed congregationum, aut dietarum, vel alio quouis nomine vti reperiantur.

Quod autem pertinet ad profeſſionem tam illegitimorum, quam eorum, qui poſt XVI. ætatis annum expletum regularem habitum ſuſceperint, quia tunc demum verè & propriè religioſi effici dicuntur, cum profeſſionem emittunt, Declaramus eos, qui ante prædictam noſtram conſtitutionem habitum ſuſceperint, & poſt ipſius promulgationẽ cupiunt profiteri, non alias ad profeſſionem admittendos eſſe, quam facta inquiſitione, & ſeruata forma in ipſa conſtitutione præſcripta, & eorum, qui poſt dictam promulgationem etiam ignoranter non habita dicta inquiſitione, & non ſeruata forma ad profeſſionem admiſſi fuerint, profeſſionẽ nullius eſſe roboris & momenti. In oblatis autem, & conuerſis profeſſionem emittentibus ſatis erit, ſi quo ad mores, & ſtatum perſonarum ipſa inquiſitio fiat.

Sed cum eadem ratio vigeat in tacita profeſſione emittenda, quæ militat in expreſſa, ſtatuimus, quod in quibuſuis ordinibus, & religionibus, neque etiam tacita profeſſio quorumcunque religioſorum induci poſſit, nec inducta intelligatur, niſi in receptione conſtitutionis forma ſeruata fuerit.

Si quis vero ante editam noſtram conſtitutionẽ iam tacite profeſſus, expreſſe cupiat profiteri, vel ſi quis apoſtata ad ſuam religionem redire voluerit, inquiſitio & forma præſcripta non erit neceſſaria, niſi vel de moribus, ſtatu, & qualitate perſonæ, vel de validitate ipſius tacitæ profeſſionis dubitatio aliqua oriatur.

Ij autem, qui in locis a ſua patria longiſſimè remoti degentes, vel quorum patria ab hæreticis, vel infidelibus miſere oppreſſa detinetur, voluerint ſe diuinis obſequijs ſub regulari habitu dicare, vt in hoc quoque ſedis apoſtolicæ benignitas eluceſcat, quæ cunctos mortales, præſertim vero exteros ex longinquis regionibus ad eam aſſiduè confluentes materno ſinu libenter amplectitur, ſancimus, exteros huiuſmodi, & aduenas, quamuis non liquido conſtet de ijs omnibus, quæ in conſtitutione noſtra requiruntur, tamen ſi diligentia adhibita nihil appareat, quod eos impediat, habiles reputandos eſſe.

Quod ſi quis ante, vel poſt cõſtitutionem ipſam profeſſus ad ſacros ordines, vel ad honores, gradus, & di-

Digitized by Google

& dignitates promotus exiſtat, & poſt modũ in eo natalium defectum, aut criminum in dicta conſtitutione noſtra expreſſorum notam, quæ prius ignorabatur, detegi cõtigerit. Decernimus eum ſtatum poſt huiuſmodi defectus notitiam habitam, non aliquam iuxta formam ipſius cõſtitutionis ad honores, gradus, & dignitates, aut ad executionem ſacrorum ordinum admitti debere.

Contra criminoſos verò, quorum profeſſio eadẽ conſtitutione noſtra irrita declaratur, ac propterea iudicibus, & curijs ſecularibus procedẽdi facultas conceditur, tunc demum id locũ habere volumus, & non aliter, cum actis publicis conſtiterit, ipſos iudices & curiam ſecularem ante ſuſceptionem habitus de ipſo crimine aduerſus eos accuſationem ſuſcepiſſe, vel inquiſitionem inſtituiſſe.

Ceterum quæ à nobis circa religioſos viros in præfata conſtitutione ſancita ſunt, ea nequaquam volumus ad moniales nunc extendi.

Poſtremo dum interdicimus, nequis regularis alterius prouinciæ intra aliquod monaſterium, domum, vel locum alienæ prouincię, etiam tanquam hoſpes, & ad modicum tẽpus recipi poſſit, niſi à ſuperiore loci, vbi reſidebat, & a quo diſceſſit licentiam expreſſam in ſcriptis exhibuerit, vel niſi ſatis cognitus ſit, id obſeruari volumus non ſolum in religioſis itinerantibus de vna in aliam prouinciam, ſed in ijs quoque, qui proficiſcũtur de vno in aliud eiuſdem prouinciæ monaſterium tam ſui quam alterius ordinis. Quod ſi dicerent ſe ad apoſtolicam ſedem confugere ob grauamina a ſuis ſuperioribus ſibi illata, & ideo ab ipſis ſuperioribus licentiam, & literas obtinere non potuiſſe, non propterea vllo modo recipi valeãt, niſi fide dignorum teſtimonio de petita ab eis licentia, & per ſuos ſuperiores denegata conſtiterit.

In almam vero vrbe noſtra religioſi aduenæ & peregrini de grauaminibus ſibi illatis conquerentes nullibi ſine huiuſmodi literis aut licentia recipiendi erunt, niſi prius ad congregationem dictorum Cardinalium ſuper negotijs regularium a nobis deputatorum, vel ad ſuos protectores remittantur, vbi ipſis auditis pro rerum & perſonarum qualitate quid agendum ſit ſtatuetur.

Reliqua autem in priori noſtra conſtitutione cõtenta, quæ in præſentibus literis nõ declarantur, volumus perpetuo firma & valida, & in ſuo robore permanere, ac ab omnibus, ad quos ſpectat, inuiolabiliter obſeruari.

Et ſi quid à nobis alicui ordini, aut religioni pręter aut contra præfatæ conſtitutionis formam poſt illius editionẽ circa recipiẽdos extra capitula nouitios, ac alias indultum, aut conceſſum fuit, id omne ac deſuper confectas literas prorſus reuocamus & annullamus, ac ad terminos pręſentis conſtitutionis reducimus, & alias nemini volumus ſuffragari.

Decernentes ſic in præmiſſis vniuerſis, & ſingulis per quoſcunque iudices ordinarios etiam & delegatos, etiam cauſarum ſacri Palatij Apoſtolici Auditores, ac S.R.E. Cardinales ſublata eis, & eorum cuilibet quauis aliter iudicandi, & interpretandi facultate in quauis cauſa, & inſtantia vbiq. iudicari, & diffiniri debere. Necnon irritum & inane, ſi ſecus ſuper his a quoquam quauis authoritate ſcienter, vel ignoranter contigerit attentari. Non obſtantibus præfatis, & alijs conſtitutionibus, & ordinationibus apoſtolicis, necnõn quorumcunque ordinum tam mendicantium, quam non mendicantiũ religionum, monaſteriorum etiam eorum, quæ ordinum capita dicuntur; Prioratuum, domorum, & quorumuis regularium locorum iuramento cõfirmatione apoſtolica, vel quauis firmitate alia roboratis ſtatutis, conſuetudinibus, ſtabilimentis, vſibus & naturis quantocunque tempore obſeruatis, necnon fundationibus eorundem, alijs quoque priuilegijs indultis, exemptionib. & literis Apoſtolicis illis omnib. ipſorumq. ſuperioribus generalibus, vel prouincialibus, conuentibus, capitulis, ſtatribus, & perſonis per quoſcunq. Rom. Pont. prędeceſſores noſtros, ac noſmetipſos etiam poſt primã dictę noſtræ conſtitutionis publicationem, & præfatam ſedem etiam per modũ ſtatuti perpetui, ac initi & ſtipulati contractus, ſeu quaſi, necnon motu, ſcientia & de poteſtatis plenitudine ſimilibus, ac etiã conſiderationè, intuitu, contemplatione, vel ad inſtantiã Imperatoris, Regum, Ducum, aliorumque Principum, Sanctæque R.E. Cardinalium, ac de eorum conſilio, & aſſenſu etiam conſiſtorialiter habito quomodocunq. ac ſub quibuſuis tenoribus & formis, necnon cum quibuſuis reſtrictiuis, præſeruatiuis, annullatiuis derogatoriarũ derogatorijs, alijſque efficacioribus, efficaciſſimis, & inſolitis clauſulis, necnon irritantibus, & alijs decretis quomodocunq. conceſſis, confirmatis, & etiam iteratis vicibus, extẽſis, & moderatis, etiamſi in eis, ac ſtatutis, ſtabilimentis, & fundationib. pręfatis caueatur expreſſe, quod nũquam eorum priuilegia, & indulta reuocata, vel moderata, aut immutata intelligãtur nec illis in toto vel in parte derogatum cenſeatur per quaſcunque literas etiam derogatoriarum derogatorias, ac alias fortiores, & efficaciores clauſulas in ſe continentes, niſi illorum, ac etiã certarum ſpecialium literarum Apoſtolicarum inde confectarum vere, non autẽ per clauſulas generales vel ſpeciales idem importantes inſerto tenore, ac de ſimili Cardinalium conſilio, quodque ſemper in huiuſmodi derogationibus, & alijs diſpoſitionibus cenſeatur appoſita clauſula, quod tunc demum nec aliter, nec alio modo effectum ſortiantur, cũ ſuperiorum, capitulorum; & conuentuum præfatorum ad id accedat aſſenſus, quodque derogationes, & aliæ diſpoſitiones huiuſmodi aliter effectũ non habeant niſi conſiſtorialiter factæ, & per trinas diſtinctas literas eundem tenorem continentes tribus diſtinctis vicibus ſuperioribus capitulis, & conuentibus præfatis fuerint intimatæ, eorumque pariter ad id expreſſus accedat aſſenſus, aliter verò factæ virib. & effectu omnino careant, ac ſuperiores capitula, conuentus, & aliæ perſonæ præfatæ ad parendum illis, & decretis deſuper proceſſibus, eorumq. executoribus, & ſub executoribus, ac ipſorum mandatis & monitionibus minimè teneantur, ſed literarum huiuſmodi executionem omnino impedire, nec ratione reſiſtentiæ cenſuris eccleſiaſticis, etiam per ipſos executores, vel ſubexecutores latis; innodari poſſint. Quibus omnibus etiamſi alias de eis, eorumq. totis tenoribus ſpecialis, ſpecifica, expreſſa, & indiuidua, ac de verbo ad verbum, non autẽ per clauſulas generales, idem importantes mentio ſeu quæuis alia expreſſio habenda, aut aliqua alia exquiſita forma ad hoc ſeruãda foret, tenores huiuſmodi, ac ſi de verbo ad verbũ infererentur pręſentibus pro ſufficienter expreſſis & inſertis habentes harum ſerie ſpecialiter, & expreſſe derogamus; & quatenus effectum præſentiũ quoquò modo impedire, vel retardare, vel illis obeſſe poſſent, ea omnino tollimus, & abrogamus, ceteriſque contrarijs quibuſcunque. Vt autem præſentes literæ omnib. planius innoteſcant, mandamus illas ad valuas Baſilicę principis Apoſtolorum de Vrbe, & in Cancellaria Apoſt. necnon aciæ Campi Florę publicari eorumque exempla de more affigi. Volumuſq. & decernimus, vt ipſarum præſentium exempla etiam

mi-

impreſſa, manuque Notarij publici, & ſigillo prælati eccleſiaſtici, aut illius curiæ obſignatum eandem vbique locorum fidem faciant, quam ipſæ præſentes facerent, ſi eſſent exhibitæ, vel oſtenſæ. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtrarum declarationum, voluntatum, permiſſionis, conceſſionis, indulti, ſtatuti, ſanctionis, decretorum, derogationis, ſublationis, & abrogationis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem omnipotentis Dei, ac beatorum Petri, & Pauli Apoſtolorum eius ſe nouerit incurſurum. Dat. Romæ in monte Quirinali Anno Incarnationis Dominicæ milleſimo quingenteſimo octuageſimo octauo xij. Calend. Nouembris. Pontificatus noſtri anno quarto.

E. Card. pro dat.

Ioan. Aug. Papius.

Regiſtrata apud Ioan. Angelum Secretarium.

S. de Vrſinis.

Anno a Natiuitate Domini milleſimo quingenteſimo octuageſimo octauo, indictione prima, die vero ſeptima menſis Nouembris Pontificatus Sanctiſ. in Chriſto patris, & D. N. D. Sixti diuina prouidentia Papæ V. anno quarto, retroſcriptæ literæ Apoſtolicæ affixæ lectæ, & publicatæ fuerunt in valuis Baſilicarum Sancti Ioannis Lateranenſis, & S. Petri principis Apoſtolorum de vrbe, necnon Cancellariæ Apoſtolicæ, & acie Campi Floræ, vt moris eſt per nos Ioannem Baptiſtam Bagni, & Octauium Taglietum S. D. N. PP. Curſ.

Alex. Parabiachus Mag. Curſorum.

MODERATIO CONSTITV- tionum Sixti V. felicis recordationis, contra illegitimos regularium facta a S. D. N. Gregorio Papa XIIII.

Gregorius Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei ad perpetuam rei memoriam.

CIrcumſpecta Romani Pontificis prouidentia, ea, quæ rationabilibus cauſis authoritate apoſtolica ſancita fuerunt, ipſa rerum experientia ſuadente, & alijs interdum non minus iuſtis cauſis moderatur, & immutat, prout in Domino conſpicit ſalubriter expedire. Sanè licet alias felicis recordationis Sixtus PP. V. prædeceſſor noſter nonnulla circa qualitates, modum, & formam admittendi religioſos ad quoſcunq; ordines ſalubriter ſtatuerit, prout in duab. deſuper, prima videlicet ſub datum VI. Cal. Decemb anno 3. et altera ſub datũ XII. Nouemb. anno 4. ſui Pontificatus editis conſtitutionibus latius continetur, quia tamen vſu comprobatum eſt, multa inuenta fuiſſe impedimenta, propter quæ ea, quæ in præmiſſis ſtatuta fuerunt, executioni minime mandari poterunt. Vnde quam plures literis & pietate inſignes viri a ſancto propoſito regularem ducẽdi vitam abducti, ac impediti, atq; etiam alij diu cum magna eorum laude in religione verſati ab illius dignitatibus, honorib. prælaturis cum non modico religionis, & ordinum huiuſmodi detrimento repulſi, & inhabiles penitus redditi fuerint. Nos igitur ea, quę docuit experientia, ſalubriter fuiſſe conſtituta cõfirmare, quę vero moderatione aliqua indigent, moderari volentes, ac dictarum conſtitutionum, & inde ſecutorum: quorumcunq; tenores etiam veriores præſentibus pro expreſſis habentes habita cum venerabilibus fratrib. noſtris S. R. E. Cardinalibus ſuper negotijs, & conſtitutionibus regularium deputatis matura deliberatione de eorundem conſilio prędictas cõſtitutiones in ea parte, qua cauetur, Ne illegitimi ex certo tibi expreſſo damnato toro, vel complexu ad quamcunq; religionem, neq; ad habitum, aut profeſſionem regulares, ſed tantum ad habitum conuerſorum aut famulorum in monaſterijs, alijſq; locis regularibus ſeruientium admittantur, & ſi poſt dictam conſtitutionem profeſſionem emitterent, voluit eam nullius eſſe momenti. Et in altera parte, in qua illegitime genitos etiam ante ipſas conſtitutiones profeſſos vigore priuilegiorum, aut indultorum apoſtolicorum, cuiuis ordini, religioni, monaſterio, aut congregationi, eorumque ſuperiorib. in genere, vel in ſpecie conceſſorum etiam ipſi per ingreſſum religionis, vel per eoſdem ſuperiores legitimatos, ad gradus, honores, & dignitates habilitatos, ſeu integratos ab honoribus gradibus & dignitatibus quibuſcunque tam antiquis, quam alijs priuilegijs literis Apoſtolicis, indultis, aut declarationibus non obſtantibus excludi, atque diſpenſationes quaſcunque, aut legitimationes non ſuffragari, nec in futurum cũ his, niſi a ſede Apoſt. priuilegijs quibuſcunque non obſtantibus diſpenſari poſſe voluit, authoritate Apoſt. tenore præſentium ad terminos iuris reducimus, & moderamur, ac omnes diſpenſationes, & habilitationes vigore priuilegiorum, aut indultorum Apoſtolicorum, cuius ordini, religioni, monaſterio, aut congregationi, eorumve ſuperioribus, in genere, vel in ſpecie, vt perfertur, conceſſorum, quæ tempore conſtitutionum huiuſmodi vſu recepta, & non ſub illis, & alijs reuocationibus comprehenſa erant per quoſcunque eorum ſuperiores factas in priſtinum ſtatum, & validitatem, in quibus ante ipſas conſtitutiones exiſtebant, reſtituimus, & reintegramus, volentes iiſdem conſtitutionib. non obſtantibus eos, qui quouis modo illegitime procreati fuerint, ad habitum, & profeſſionem regulares admitti poſſe, quemadmodum admitti poterant, ſi ſupradictæ conſtitutiones editæ non fuiſſent, ita tamen vt, cum de recipiendis quomodocunque illegitimè natis ad habitum, & profeſſionem ordinum, quorumcunque agetur, ij, ad quos huiuſmodi receptio ſpectat præter alia, ex quibus ex dictarum conſtitutionum præcepto circa quoſcunq; etiam legitimos, diſquirere debent diligenter vitam eorum, & mores inquirant, & ita demum recipiant, ſi tamen bonam indolem, & virtutis ſpeciem præferant, ac tot eis merita ſuffragentur, vt natalium ſuppleant defectum, eorumque receptio religionis commodo & vtilitati profutura videatur. Et ſuper hoc ipſo ij, ad quos (vt dictum eſt) pertinet huiuſmodi receptio matura deliberatione habita ita cenſuerint, et iudicauerint, dũmodo tamẽ filius illegitimus in religione, in qua pater ſiue ante, ſiue poſt natiuitatẽ dicti filij profeſſus fuerit, ipſo patre viuente non admittatur, quod expreſſè prohibemus, volumus quoq; ac ſtatuimus licere generali, aut prouinciali ſingulorum ordinum, aut congregationum, aut hoſpitalium, ad quos dicta diſpenſatio ſpectat iuxta tenorum, priuilegiorum, & indultorum Apoſtolicorum eis conceſſorũ, quæ dummodo vſu recepta, nec alias ſub vllis reuocationibus comprehenſa ſint, vt præfertur in hac parte reualidamus cũ illegitimis, quos alias dictus generalis, aut prouincialis, cum generali, prouinciali,

Digitized by Google

ciali, ſeu intermedio capitulo, & non alias ſuffragantibus meritis dignos iudicauerint ad honores, gradus, & dignitates obtinendas diſpenſare, ac diſpenſationes huiuſmodi pro temporeita factas & inde ſequuta quęcunque, vt antea valere, et tenere, perinde ac ſi ſupradictæ conſtitutiones non emanaſſent. Ceterum cum acceperimus nonnullarum religionum, & ordinum præſertim monachalium monaſteria ita inſtituta eſſe, vt in eis perpetua quidem filiatio conſtituatur, ideoque receptio nouitiorum in vnoquoque monaſterio ad ſuperiorem prælatum, & capitulum eiuſdem monaſterij tantum pertineat, quæ etiam monaſteria, vt plurimum inter ſe longe diſtant, nec generalia prouincialia, aut intermedia capitula niſi perraro celebrare ſolent: ideo ſtatuimus, vt ſuperiores illorum monaſteriorum de conſenſu ſui capituli, præhabita ſimul cum his, de quib. in vnaquaq; religione, aut monaſterio, iuxta eius conſtitutiones, recipiendus interrogari ſolet aliqua informatione ſuper his, quæ in dictis conſtitutionibus continentur, ad receptionem huiuſmodi procedere valeant, dummodo tamen antequam ad profeſſionem admittatur, plenaria, & eo modo, prout in dictis conſtitutionibus habetur, inquiſitio fiat, vt poſtea ab eis, a quibus examinari ſolent, diligenter examinentur, & approbentur, & demum in dicto capitulo coram ſuperiore referantur volentes, quod ſuperiores prædicti cum eorum capitulo, aut vbi mos non fuerit celebrandi capitula cum tribus aut quatuor ad id congregatione, per vota ſecreta, deputatis ſeruatis eorum regularib. inſtitutis, ac ſupradictis omnib. eandem in recipiendis nouitijs habeant authoritatem, quæ per dictas conſtitutiones prouincialibus capitulis eſt attributa, decernentes ſic, & non alias per quoſcunque iudices, & commiſſarios, quauis authoritate fungentes etiam Romanæ curiæ Cardinales, & cauſarum Palatij apoſtolici auditores ſublata eis, & eorum cuilibet, quauis aliter iudicandi, & interpretandi facultate, & authoritate vbique iudicari, & diffiniri debere, irritum quoque, & inane, quidquid ſecus ſuper his a quoquam quauis authoritate ſcienter, vel ignoranter contigerit attentari. non obſtantibus præmiſſis, ac quibuſuis alijs conſtitutionibus, & ordinationibus apoſtolicis, ceteriſq; contrarijs quibuſcunque. Volumus autem, quod pręſentium tranſumptis etiam impreſſis manu alicuius notarij publici ſubſcriptis, & ſigillo alicuius prælati, vel perſonæ in dignitate eccleſiaſtica conſtitutæ obſignatis, eadem prorſus fides in iudicio, & extra illud adhibeatur, quæ eiſdē præſentibus adhiberetur, ſi forent exhibitę, vel oſtēſæ. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ reductionis, moderationis, reintegrationis, prohibitionis, reualidationis, ſtatutorum, voluntatum, & decreti infringere, vel ei auſu temerario contraire, ſi quis hoc attentare præſumpſerit indignationem Omnipotentis Dei ac beatorum Petri, & Pauli Apoſtolorum eius nouerit incurſurum. Datum Romæ apud Sanctum Petrum, Anno incarnationis Dominicæ milleſimo quingenteſimo nonageſimo, Idibus Martij, Pontificatus noſtri Anno primo.

Clemens PP. VIII. ad perpetuam rei memoriam.

ALtiſſimę paupertatis via, quę ducit ad vitam, quam Domini veſtigijs illuſtratam Seraphicus ille Beat. Franciſcus diuino ſpiritu ductus ſecutus eſt, cupientibus illam ingredi apoſtolicę ſedis prouidentia circunſpecta debito conſueuit adeſſe præſidio. Dudum ſiquidem F. Recordat. Sixtus PP. V. prædeceſſor noſter perpetuo ſtatuit, & ordinauit, iuuenes in aliquam religionem recipi non poſſe, nec debere, niſi prius de eorum parentib. patria, & ante acta vita & moribus diligenter inquiratur, ac compertum ſit, eos deuotionis, & pietatis feruore vitam religioſam ſponte, & ex animo elegiſſe, & de ijs in generalibus, vel prouincialibus capitulis plena, & indubitata fides fieri debeat, prout in literis dicti prędeceſſoris ſexto calendas Decembris Pōtificatus ſui anno tertio confectis plenius continetur; cum autem ſicut accepimus, prædicta capitula, nō niſi ſexennij vel triennij ſpacio celebrari ſoleāt, animaduertentes tanti temporis mora poſſe pias profiteri volentium mentes tepefieri, & a tanto propoſito adimplendo forſan etiam abſtrahi; nos ad ea remouenda, quæ religioſorum eorum propoſitum impedire quoquo modo poſſint, interim, harum ſerie in Hiſpanijs tantum concedimus miniſtro, & commiſſario generalibus, ac etiam miniſtris prouincialib. dicti ordinis fratrum minorum de obſeruantia nuncupatorum, quod extra capitulum quocunque tempore poſſint, et valeant recipere iuuenes ad habitum de conſenſu quatuor diffinitorum, vel de conſenſu quatuor fratrum ex antiquioribus illius domus, in quam iuuenes recipiendi ſint. Concedimus quoque, quod ipſi coram notario vel fratres per eos ad hoc deputati poſſint, ac debeant ad inquiſitionem huiuſmodi faciendam vocare teſtes, & ab eis recipere iuramentum; quod ſi a prædictis ſuperioribus dicti ordinis, ac fratribus per ſuperiores, vt præfertur, deputatis in præmiſſis contra factum fuerit, voce actiua, & paſſiua, necnon officijs, gradibus, & honoribus, & dignitatibus quibuſcunque per eos obtentis eo ipſo in perpetuum priuati, & tam ad illa, quam ad alia quæcunque in poſterum obtinenda perpetuo inhabiles, & incapaces, ac excommunicationis ſententia innodati ipſo facto exiſtant: decernentes ſuſceptionem habitus, & profeſſionem ac inde ſequenda quæcunq; valere, perinde ac ſi iuxta tenorem dictæ conſtitutionis facta fuiſſent. Non obſtantibus dicta & altera illius declaratoria, Fel. recor. Sixti V. conſtitutionibus, nec non moderatione F. Recor Gregor. XIIII. prædeceſſorum noſtrorum, quas in omnibus alijs ſub pœnis in illis contentis obſeruari prorſus volumus, & mandamus, ac quibuſcunq; alijs in contrarium facientibus. Ceterum quia difficile foret præſentes literas ad ſingula quoque loca, vbi neceſſe fuerit deferri, volumus, & ſimiliter authoritate Apoſtolica decernimus, quod pręſentium tranſumptis, etiam impreſſis, & manu miniſtri, ſeu commiſſarij, vel procuratoris generalium dicti ordinis ſubſcriptis, & de eorum ſigillo obſignatis eadem fides prorſus adhibeatur, quæ præſentibus adhiberetur, ſi forent exhibitæ, vel oſtenſæ. Datum Romæ apud Sanctum Petrum ſub annullo Piſcatoris die 14. Aprilis M. D. XCII. Pontificatus noſtri anno primo.

M. veſtrius Barbianus.

F. Ferdinandus Gemener, procurator generalis ordinis.

Romæ apud Paulum Baldum impreſſorem cameralem. 1592.

Sequi-

Sequitur Bulla conceſſa a S. D. N. Clemente VIII Papa illuſtri monaſterio Sancti Stephani Salmanticenſis ordinis Prædicatorum, in qua conceſſione fruuntur aliæ religiones mendicātes in domibus, vbi adeſt magiſter ſtudentium, cum omnia conceſſa vni domui ordinum mendicantium cenſeantur totis ipſis ordinibus indulta, prout probatum eſt in ſuperioribus, quæſtione X.

CLemēs PP. VIII. ad perpetuam rei memoriam. In his, quę ad religionum propagationem ſpectant, authoritatis noſtrę partes libenter interponimus, prout in Domino ſalubriter cōſpicimus expedire, alias ſiquidē fel. rec. Sixtus Papa V. prædeceſſor noſter, iuſtis tunc ſuadentibus rationib. ductus ſua perpetuo valitura conſtitutione, quę incipit, *cum de omnibus eccleſiaſticis ordinibus*, ſub dat. ſexto calen. Decembr. Pontificatus ſui anno tertio emanata, inter alia ſtatuit, & ordinauit, vt iuuenes decimum ſextū ætatis ſuæ annum excedentes aliquam religionem ingredi volentes, non prius ad habitum recipi, et ad profeſſionem admitti poſſent, quam de eorum anteactæ vitæ, ac morum honeſtate, tunc expreſſia inidkē, ita inſtrumenta deſuper formanda, coram teſtibus, & notario, ad Capitula generalia, vel prouincialia, in quibus per diffinitores capituli approbarētur, deferri deberent, conſtitiſſet, prout in eadem cōſtitutione latius continetur. Quæ cum difficillimè adimpleri poſſe experientia poſtmodum compertum extitiſſet, eandem conſtitutionem Sixti prædeceſſoris fe. re. Greg. P. XIIII. & prædeceſſor noſter moderatus fuit, vt huiuſmodi receptiones & approbationes per priores quatuor domorum fierent, ita vt qui ad religionem admitti vellent, ad quatuor eiuſdem religionis, quam elegiſſent, domos accederent, & ab earundem Priorib. approbationem deferrent, vt in aliqua ipſarum domorum recipi poſſent. Deniq; Sixtus V. ordini fratrum minorum cōceſſit, vt huiuſmodi recipiendorū approbationes per quatuor fratres ex antiquioribus eiuſdem domus, in qua habitum peterent a diffinitoribus nominatos fieri poſſent, ipſique quatuor antiquiores nominati ad inquiſitionem faciēdam procedere, ac ad hunc effectum teſtes vocare, & ab eis iuramentum recipere coram tabellione, & alia requiſita facere valerēt, prout in diuerſis eorundem prædeceſſorum literis plenius continetur. Cum autem ſicut pro parte dilectorum filiorum, prioris, & conuentus domus S. Stephani Salmantini ordinis fratrum Prædicatorum, nobis expoſitum fuit, eidem priori, & conuētui per dictum Sixtum prædeceſſorem, ad petitionem, & ſupplicationem bonæ memoriæ Antonij tituli Sanctorum Ioannis, et Pauli Presbyteri Cardinalis Carrafæ nuncupati, viuæ vocis oraculo indultū fuerit, vt inſtrumenta per tabellionem coram teſtibus facta ſuper qualitatib. iuuenum in dictum conuentuū ad habitum recipi petentium, per priorem, ſeu præſidentem, ac ſubpriorem, magiſtrum nouitiorum, & magiſtrum ſtudentium, eiuſdem domus iuridice approbari, vel reprobari deberent. Cumq; huiuſmodi receptionis forma facilior, et commodior exiſtat, quam aliæ ſupradictæ nihilominus hanc etiā multa incommoda pati compertum eſt, multoſq; a religionis ingreſſu diuerſis rationibus propterea arceri, atq; a propoſito abduci, et ea de cauſa religioſorum numerus indies minui. Quod ſi eiſdem priori, & cōuentui licitum eſſet, iuuenes huiuſmodi religionis habitum ibi ſuſcipere, volentes præuio tantum ipſorum iuramento, ſe non eſſe criminoſos rationibus obligatos, a quibus non poſſent faciliter expediri, nec furto, latrocinio, aut homicidio notatos, nec alijs impedimentis, in dicta Bulla Sixti Quinti contētis detineri, ad habitum admittere, poſtea intra tempus probationis, de eiſdem qualitatibus inquiſitionem, & indagationem iuxta indultum Sixti V. ſcriptum viuæ vocis oraculo conceſſum facere, ex hoc profecto domus præfata, quæ valde inſignis exitit, priſtino ſplendori, cum religioſorum propagatione, & diuini cultus augmento reſtitueretur: ideo nobis dictorum prioris, & conuentus nomine fuit humiliter ſupplicatum, vt in præmiſſis opportune prouidere de benignitate apoſtolica dignaremur. Nos igitur, qui religioſorum propagationem, & diuini cultus augmentum, quantum cum Domino poſſumus libenter procuramus, ſingulatum literarum præfatarum tenores præſentibus pro expreſſis habentes, ac priorem, ac conuentum præfatum ſingulares perſonas a quibuſuis excommunicationis, ſuſpenſionis, vel interdicti, alijſque eccleſiaſticis ſententijs, cenſuris, & pœnis, a iure, vel ab homine quauis occaſione, vel cauſa latis, ſi quibus quomodolibet innodatæ exiſtunt, ad effectum præſentium dūtaxat ad conſequendum, harum ſerie abſoluentes, & abſolutos fore cenſentes huiuſmodi ſupplicationibus inclinati, de venerabilis fratris noſtri Michaelis Epiſc. Albanen. Cardinalis Alexandrini nuncupati, ordinis Prædicatorum protectoris, conſilio, eiſdem priori & conuentui, *nunc et pro tempore exiſtentibus, vt quoſcunq. iuuenes, etiam decimum ſextū ætatis ſuæ annum excedentes ad habitum in eodem cōuentu admitti petentes, recepto ab eis iuramento, quod criminoſi, rationibus, vt præfertur, obligati, furto, latrocinio, aut homicidio notati, aut alijs impedimentis in dicta bulla Sixti V. contentis detenti non ſint, recipere, ac poſtea per aliquem eiuſdem conuentus religioſum, ad hoc deputatum ad inueſtigationem, anteactæ illorū vitæ, ac morum, & reliquorum præmiſſorum, abſq. ſtrepitu iudiciario, ſed per ſcrutinium ſecretū procedat facere, qui ad hoc deputatus proceſſum, et informationē captam dictis priori ſeu præſidenti, ac ſuperiori, & magiſtro nouitiorum, & ſtudentium, a quib. approbari, & reprobari poſſit, proferri ſimiliter debeat, libere, et licite poſſint et valeant autho. apoſt. tenore præſentium concedimus, & indulgemus.* Decernentes præſentes literas de nullitatis vitio, aut intentionis noſtræ, vel alio quopiam defectu notari, vel impugnari, aut quomodolibet infringi, ſuſpendi, limitari, vel retractari, aut ius, vel controuerſiam reuocari, nullatenus poſſe, ſed ſemper validas, & efficaces exiſtere, & fore, ac ita perpetuo in eodem conuentu obſeruari debere, ſicq; per quoſcunq; iudices ordinarios, aut delegatos etiam cauſarum palatij Apoſtolici auditores, ſublata eis, & eorum cuilibet, quauis aliter iudicandi & interpretandi facultate, & authoritate, iudicari, & diffiniri debere, ac irritū & inane, quicquid ſecus ſuper his a quoquam quauis authoritate, ſcienter, vel ignoranter contigerit attentari; non obſtantib. prçmiſſis, ac Apoſtolicis conſtitutionib. & ordinationibus, ac eiuſdem conuentus & iuramento confirmatione Apoſt. vel quauis firmitate alia roboratis, ſtatutis, & conſuetudinib. priuilegijs indultis, & literis Apoſt. in contrarium præmiſſorum, quomodolibet conceſſis, confirmatis, & approbatis. Quibus omnibus, & ſingulis eorū tenores prçſentibus pro expreſſis habentes, hac vice duntaxat ſpecialiter, & expreſſe derogamus, ceteriſque contrarijs

Digitized by Google

tarij quibuſcunq. Datum Romę apud Sanctum Marcum ſub annulo piſcatoris, die x. Septembris M.DXCVII. Pontificatus noſtri anno ſexto.

M. Veſtrius Barbanius.

QVAESTIO LV.

De reliquijs ſanctorum, in tres articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur tria.

1 *Qvomodo reliquiæ ſanctorũ ſunt adorãdæ.*
2 *Cuius authoritate poſſunt transferri ſanctorum reliquiæ de vno loco in alium.*
3 *Vtrum Agnus Dei poſſit depingi, & vendi.*

ARTICVLVS I.

Quomodo reliquiæ ſanctorum ſint adorandæ.

a *Cõ. Tri. ſe. 25 de ref. in decreto de inuocata bene data de reliq. ſanct.*

RESpondeo dicendo, quod Concilium *a* Trid. definiuit ſanctorum Martyrum, & aliorũ cũ Chriſto viuentium ſancta corpora, quæ viua membra fuerunt Chriſti, & templum Spiritus ſancti ab ipſo ad æternam vitam ſuſcitanda, & glorificanda à fidelibus eſſe veneranda, per quę multa beneficia à Deo hominibus præſtantur, ita vt affirmantes ſanctorum reliquijs venerationem, atque honorem non deberi, vel eas, aliaq. ſacra monumẽta à fidelibus inutiliter honorari, atq. eorum opis impetrandæ cauſa ſanctorum memorias fruſtra frequentari, omnino damnandos eſſe, prout iam pridem eos damnauit, et nunc etiam damnat eccleſia; & ita in ſynodo *b* Magunt. celebrato anno Domini milleſimo quingenteſimo quadrageſimo nono dicitur, reliquias etiam ſanctorum velut diuinę gratiæ olim receptacula, & veriſſima Chriſti membra, & pura ſpiritus ſancti domicilia monemus in eccleſijs noſtris, vel ob id proponendas, & religioſa pietate venerandas, vt per eas fideles commoniti diſcant virtutẽ, & fidem ſanctorũ imitari, & alicubi in his ſanguinolentas notas, & pro fidei Chriſti tolerati Martirij veſtigia cernentes admoneantur, ſpem fidei noſtrę non eſſe inanem, pro qua omnia dira pati ſanct Martyres in animum ſibi induxerunt, quorum exemplo ipſi etiam ad aduerſitatum omnium tolerantiam animentur, quam venerationem ſecundum doctiſſimum, & acutiſſimum Burgenſem vaticinatus nobis fuit Iſaias, *c* in his verbis, *Et annunciabunt gloriam gentibus, & adducent omnes fratres veſtros de cunctis gentib. donum Domino in equis, et in quadrigis, & in lecticis, & in mulis, & in currib. ad montem ſanctum meũ Hieruſalem, dicit Dominus, quomodo ſi inferãt filij Iſrael munus, in vaſe mundo in domum Domini*, quæ Iſaiæ authoritas, ait Burgenſis, eſt exponenda de martyrib. Chriſti Domini, qui in diuerſis partib. mundi fuerunt pro teſtimonio Dei interfecti, quorum corpora, ſeu oſſa adducuntur frequenter de cũctis gentib. in equis & quadrigis, ſ. honorifice, & diuerſis, & varijs modis ad montem ſanctum meũ Hieruſalem, ſ. eccleſiam, & ait Iſaias, *quomodo ſi inferant filij Iſrael munus in vaſe mundo in domum Domini*, in quib. verbis ſignificare vult, quod tãta fiet veneratio reliquijs ſanctorũ in eccleſia, ſicut olim fiebat in templo, cum aliquid munus ſolẽniſſimũ

b *Magunt. ca. 43.*

c *Iſa. 66.*

ibi offerebatur, & in hoc innuit Propheta quoddã notabile pertinens ad perfectionem noui ſtatus in lege gratiæ, in lege. n. veteri corpora, ſeu oſſa mortuorum erant immunda in tantum, quod contaminabatur ſacerdos per cõtactum mortuorum, vt in libro *d* Leuitici patet, ſed in lege noua hoc non habetur, immo reliquiæ ſanctorum in altarib. ponuntur, & in vaſis mundiſſimis collocantur, & minime immunda iudicantur, ſed vt munus ſolemniſſimum & grauiſſimum coram Chriſto Domino offeruntur. Differentiæ autem ratio inter legem nouam, & veterem ea eſſe poteſt, quia animæ defunctorum in lege veteri quantumcunq. ſanctæ fuiſſent, a diuina viſione ſeparabantur, vnde & corpora eorum merito ſeparanda erant a ſanctuario, cuius oppoſitum eſt in lege noua, in qua animæ ſanctorum beatifice Deo coniunguntur, vnde ad perfectionem ſui ſtatus pertinet, vt eorum corpora & reliquiæ a fidelibus venerentur, & ita reliquię ſanctorum ſunt reuerenter obſeruandę, & ſi ſunt antiquæ, extra capſam oſtendi non debent, prout in quadam decretali *e* præcipitur, & ratio huius prohibitionis ſecundum Abbatem *f* eſt, quia cum oſtenduntur extra capſam oſſa nuda & vetera, & antiqua, multorum deuotio tepeſcit, & datur detractoribus cauſa obloquendi. Dicunt enim, quod ſi fuiſſet ſanctus, oſſa non fuiſſent ſic diſperſa, non aduertentes, quod omnib. puris ominib. generaliter dictum eſt, cinis es, & in cinerem reuerteris, ab hac tamen vniuerſali lege excipitur B. Virgo Maria, prout tenet vniuerſalis eccleſia, & tradit doctiſſimus *g* Corduba. Vnde ego proprijs oculis vidi in feſto canonizationis Sancti Didaci noſtræ ſacræ religionis alumni, quę Compluti fuit celebrata de conſilio, & mandato inuictiſſimi, & Chriſtianiſſimi Philippi Secundi Regis Hiſpaniarum, vt facies corporis ſancti velo obtenderetur tempore, quo eius chariſſimus filius Princeps adhuc puerulus (nunc Philippus III. Rex Hiſpaniarum) ad adorãdum corpus ſanctum accedere debebat, & hoc nõ alia ratione niſi vt ipſe non videret extremitatem naſi, & labia oris ſancti conſumpta, ſed occuparetur in viſione totius corporis inconſumpti, & integri & miro & cœleſti odore refecti, odorem ſuauiſſimum ſuauitatis dantis, & occuparetur in viſione corporis rubicundi, quod ego vidi, palpaui, & oſculatus fui, vt hac ſola viſione imbutus magis in deuotione, & veneratione Chriſtianiſſimus Princeps inflammaretur, & a deformatione extremitatis naſi & labiorum minime a tali feruore retraheretur, & ita comparatum fuit, vt ipſe Chriſtianiſſimus Princeps odore talium vnguentorum tractus, ſit modo Rex deuotione huius ſancti maximè affectus, cuius affectu omnes ſuos ſubditos ad eandẽ deuotionem incitat, & prouocat, & monaſterium diſcalciatorum, quod cum primum ingreſſus valliſoletum eſt, ædificari mandauit, Sancto Didaco conſecrari præcepit.

d *Leui. 11. c.*

e *c. 2. de reliqui & vener. ſanc.*

f *Abb. in d. c. 2. num. 1.*

g *Cord. l. 2. qq. q. 17. p. 150. co. 2*

Reliquiæ de nouo inuentæ non ſunt venerandę in publico ſine authoritate ſedis Apoſtolicæ, vt in dicta *h* decretali pręcipitur vbi gloſſa intelligit de omnino nouis, ſecus ſi eſſent reliquiæ ſanctorũ approbatorum, nam quando certũ eſt quod ſunt reliquiæ ſancti canonizati, bene poſſunt ſine authoritate Papæ in publico venerari, eo. n. quod ſanctum canonizauit, cõcedit omnes eius reliquias publice poſſe venerari, quando autem oritur aliqua dubitatio, tunc habet locum deciſio præfatæ decretalis vt non venerentur publicè ſine authoritate Papę, priuatim autem veneratione quadam virtuali non prohibet Summus Pontifex, has reliquias venerari.

h *d. c. 2.*

R AR-

Digitized by Google

ARTICVLVS II.

Cuius authoritate poſſunt transferri ſanctorum reliquiæ de vno loco in alium.

RESpondeo dicendo, quod reliquiæ ſanctorũ authoritate Papæ, vel Epiſcopi, vel ſanctę ſynodi, prout in quodam canone *a* mandatur, debēt transferri, quod intelligunt Doctores eſſe verum loquendo de corporibus ſanctorum traditis perpetuæ ſepulturæ iuxta terminos cuiuſdam legis, *b* niſi neceſſitas immineret, quia tūc authoritate præſidis prouinciæ iuxta aliam legem; *c* quando aũt nõ ſunt tradita ſepulturæ, bene transferri poſſunt ſine alicuius authoritate ad alium locum religioſum vt in alia lege *d* conceditur, & cum ſępe a Summis Pōtificib. cenſuræ promulgentur contra has portātes ab vrbe aliquas reliquias cōceſſit *Alexāder Sextus fratrib minorib. vt poſſint ſine ſcrupulo alicuius cenſuræ mittere reliquias extra vrbē pro cōſecratione altariū, & lapides cuiuſcunque generis ſiue cōſecratos, ſiue non*, ita refertur in monumentis *e* ordinum & viuę vocis oraculo conceſſit Pius V. vt quas reliquias ab amicis poſſunt habere religioſi Societatis abſolutè extra vrbem fas eſſet mittere, ita in compendio *f* Societatis refertur.

a c corpora de conſecr. d. 1.
b l. vlt. C. de reli. & ſump. fun.
c l. 1. eod. tit.
d l. ſi nec dum eod. tit.
e in 1. imp. f. 70 conc. 574.
f Comp. Soci. ti. reliquia.

ARTICVLVS III.

Vtrum Agnus Dei poſſit depingi & vendi.

RESpondeo dicendo, quod *Gregorius III. decimus anno Domini milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo ſecundo octauo Calendas Iunij, Pontificatus ſui anno primo, in conſtitutione, g quæ incipit omnit certo ſtudio, ſtatuit, & ordinauit ac ſub excommunicationis pęna ipſo facto prohibuit, & interdixit ne quiſquam ſiue mulier ſęcularis, aut eccleſiaſtici et regularis ordinis ille ſit, & quocunque gradu, conditione, ſtatu, nomine, dignitate & honore præcellat poſthac in perpetuum Agnus Dei per Romanum Pontificem pro tempore exiſtentem benedictos depingere inficere minio, notare, vel aurum aut colorē aliquem illis imponere, aut quidquam aliud ſuper inducere, neq. depingi, aut miniari facere, neq. illos venales proponere, ſeu tenere quouis prætextu qualibet de cauſa audeat: verum albos, & mundos Agnum illū purum, et innocentem repræſentantes, qui occiſus pretioſiſſimo ſanguine ſuo nos redemit, & decenter, ac reuerenter a cunctis haberi deferri, & cuſtodiri præcepit, & ita ab omnib. fieri, & cenſeri debere decreuit, & mandauit omnib. ſingulorum locorum ordinarijs per vniuerſum Chriſtianum orbem conſtitutis eorumq. vicarijs in ſpiritualib. generalib. vt præſentē conſtitutionē, & prohibitionem in ſuis quiq. ciuitatibus diœceſibus ſtatim publicari, procurent, ita vt ad omnium notitiam quam primum peruenire poſſit.*

g habet inter conſt. Apoſtol. Greg. conſt. 1.

Circa quam conſtitutionem notandum eſt, ꝙ non vidi illam ſeruari in his Hiſpaniarum partib. ab omnibus licet aliqui habentes aliqualem huius conſtitutionis notitiam eam transgredi formident quæ à Dominis Epiſcopis deberet certe publicari, vt ad omnium notitiam perueniret, & ab omnibus obſeruaretur ea obſeruantia, qua Summus Pontifex Gregorius Decimus tertius iuſtiſſimè præcepit ab omnibus cuſtodiri.

Circa hanc quæſtionem vide, quæ ſupra habes in Tomo *h* ſecundo.

h 10. q. 110.

QVAESTIO LVI.

De reſtitutione, in quatuor artic. diuiſa.

Circa quam quæruntur quatuor.

1 *QVid ſit reſtitutio, & quotuplex.*
2 *Vtrū monaſteriū poſſit impetrare beneficiū reſtitutionis eo ꝙ priuatur quibuſdam bonis ſibi relictis, ne ſuper his aliqua alienatio, & hypotheca fieret, aut aliquis cenſus conſtitueretur ſub pœna, quod ſi talis alienatio aut cenſus conſtitutio fieret ad illud monaſterium pertineret.*
3 *Vtrum is, qui contraxit cum monacho abſq. licētia prælati, ſit obligatus reſtituere monaſterio rem ex illo contractu acquiſitam.*
4 *Vtrum bona incerta, quæ habent nouitij, poſſint applicari, & reſtitui monaſterijs, in quib. ſumunt habitum.*

ARTICVLVS I.

Quid ſit reſtitutio, & quotuplex.

RESpondeo dicēdo, certiſſimũ eſſe lege naturali diuina, & humana reſtitutionem ablati neceſſariam eſſe ad peccati dimiſſionē, & cum regulares pp Deum oīa reliquerint, oportet de reſtitutione aliquid agere, ne ipſi reſtitutionib. implicati peccatis innodentur, ꝓ quorũ remiſſione ad religionē confugerunt, & ſciēdum eſt, reſtitutionē læſioni opponi, nam & eā illud reddit, ꝙ lęſio abſtulerat, vt dicitur in aliquib. legib. & tradit *h* Bar. ideo reſtitutio, de qua agimus eſt illius redditio, quę ablata eſt, ſecundũ D. *i* Thomam, qui probat, eam ad iuſtitiam commutatiuā pertinere, etenim ſicut acceptio rei alienę actus eſt iniuſtitię circa commutationē, ita & reſtitutio, quę ei opponitur, erit actus iuſtitię commutatiuę, cũ ꝑ intelligentiam vnius contrariorum cognoſcatur, & alterum, & vis eius percipiatur, prout in multis doctrinę ſuę locis nobis ſcriptum reliquit *K* Ariſ. quod Dynus Iuriſconſultus optime adnotauit: in commutatiua aũt iuſtitia potiſſimè attenditur dāni per acceptionē illati cōpenſatio per redditionē, & ęqualitatem quemadmodum ex eadem *l* Ariſtotelica conſtat doctrina. Damnum vero infertur alicui varijs modis, per occupationem iniq̃ propriæ rei, per eiuſdem rei detentionem, atq. item per impedimentum, ne quis aſſequatur, quod ei debitum eſt. In ſumma reducitur lęſio his modis contingēs ad alicuius boni priuationem, cum is, qui detinet rē alienam, aut alteri debitam, eā videatur ab altero abſtuliſſe, & eadem ratione, qui impedit ne quis aſſequatur bonum aliquod, plane dicitur bonũ hoc ab altero auferre, prout reſoluit doctiſſimus *m* Couarruuias dicēs, ꝙ reſtitutio aliquas habet radices, à quib. deducitur, ab acceptione, ſ. aut a re accepta. Ab acceptione tunc procedit, quando quis ratione ſolius acceptationis tenetur alteri reddere, qđ ſuũ eſt, aut eſt ei debitum, vt in cauſis mutui, depoſiti, furti, rapinæ, & ſimilibus. A re accepta, tunc deducitur reſtitutio, quoties quis rem alienam, aut alteri debitam habet, ſicut diligenter tradiderunt D. *n* Thomas, Caietanus, & Soto.

h l. quod ſi min. §. res ti. ff. de minori. l. 1. C. ſi aduerſus translationem Bart. in l. qui pro, ff. de proc.
i D. Tho. 2. 2. q. 62. ar. 2.
k Ariſt. 1. top. & 4. Ethic. c. 1. & 2. He. ad Theo. Dynus ī leg. poſſeſſ.
l Ariſt. li. 5. ethicor.
m Cou. reg. poſ. 2. p. in initio.
n D. Th. et Ca. 2. 2. q. 62. art. 6. Sot. li. 4 de iuſt. q. 7. art. 7.

Duplex aũt eſt reſtitutio, prima eſt, qua prior ſtatus totaliter innouatur, & ſic dicitur reſtitutio ī integrũ, qua redditur poſſeſſio rei, aut æquiualēns, & fructus priſtinum ius, & oīa, quę a iuriſperitis dicitur eſſe prioris ſtatus vel iuris reintegratio, per quam ſubuenitur minoribus, Eccleſijs, & monaſte-

rijs,

a *l.1.C.de ſent. paſſis c. auditis de in integrum reſtitut.*

b *ea.cum tu de vſuris c. literis de raptoribus.*

rijs,& de ea *a* iure late agitur,& de hac diximus in articulo primo huius quæſtionis: ſecūda eſt, qua prior ſtatus nō renouatur in totum, ſed ſolum rei poſſeſſio, vel æquiualentis, per quam ſatis ſit de re ablata,& d mno,& intereſſe, quæ aliquādo ſignificatur nomine redditionis, vt patet ex iure: *b* aliquā do vero nomine ſatisfactionis, vt dicitur in quadā decretali;& de hac agemus in ſecūdo,& alijs articulis huius quæſtionis.

ARTICVLVS II.

Vtrum monaſterium poſſit impetrare beneficium reſtitutionis eo, quod priuatur quibuſdam bonis ſibi relictis, ne ſuper his aliqua alienatio, & hypotheca fieret, aut aliquis cenſus conſtitueretur ſub pœna, quod ſi talis alienatio aut cenſus conſtitutio fieret, ad illud monaſterium pertineret.

c *Gutier.lib.2. pra.q.115.*

d *l.& ſi fin.§. ſed & Papinianus et in l.quod ſi minor. §.Scæuola.ff.de minorib.*

e *l.orphano.tro phos & ibi Bal. C.de epi.et cler.*

f *l.verū.§.fi.ff. de minori. DD. in ca.in præſen. de prob. Iaſ. & cæteris in authē. quas actiones C.de ſacr.ſ.ecc. Cou. in pra.q. c.7.nu.2 & in regu. poſſeſſor p. 2.§.2.n.4.*

RESpondeo dicendo, quod Doctor Ioannes *c* Gutierrez hanc quæſtionem dubiam eſſe putat, & vtranq; partem poſſe controuerti, ſed tantum reſoluens, ait, quod in caſu propoſito monaſterio competit reſtitutio in integrum aduerſus dictam alienationem,& cēſus conſtitutionem à ſe factam contra prohibitionem teſtatoris, ne incurrat dictā pœnam priuationis, quia minor inſtitutus hæres reſtituitur aduerſus ſubſtitutum, vt in iure *d* probatur; ergo in propoſito, cum dictum monaſterium fuerit ſubſtitutum, quod æquiparatur ſimiliter minori, vt dicitur in iure, *e* & infra probabitur merito monaſterium inſtitutum reſtituitur contra monaſterium ſubſtitutum, quia priuilegiatus certans de damno euitando bene vtitur priuilegio reſtitutionis contra pariter priuilegiatum certantem de lucro captando, vt multis allegatis iuribus, tradit *f* Iaſon,& allegando alios Couarruuias; ſed certum eſt, quod monaſterium prædictum agit de damno euitando, quia ſibi fuerunt pure dicta bona relicta eum prędicta prohibitione pro ſui, verbi gratia dotatione, erectione, & ſuſtentatione quibus ſemper vſus fuit, atque nunc fruitur, ſicque ſunt effecta proprium patrimonium, et in eorum dominio radicata,& licet per contrauentionem prædictam conpetat,& ſic quæſitum ius alteri monaſterio,& bona alienata propria ipſius efficiantur, non ſunt tamen radicata in eius monaſterij ſubſtitutum patrimonio, neq; ipſa vnquam habuit realiter,& ſic agit tantum de lucro ſibi delato captādo, non vero de damno euitando, vnde prætendendum eſt monaſterium agens de hoc damno euitando.

g *l.3.§.ſed ſi hæres ff.de minor.*

h *Euera.in cēt. leg c.31.*

i *Spec.ti.de Empt. & vēd.§. nūc aliqua q 15.n.25. & nu.29. C.de iur.Emphy.*

k *c.2.de in int. reſt.*

Secundo probatur hæc pars ex quadam lege, *g* in qua minori competit reſtitutio in integrum, vt hæreditatem ſibi relictam conſequatur, aduerſus propriam negligentiam; & licet ille textus loquatur in minori, idem tamē dicendum eſt in caſa, vel loco pio, cum minori æquiparetur, vt dictū eſt ſupra,& probat late Euerardus: *h* & confirmatur, quia minor reſtituitur aduerſus propriam negligentiam, ſi non ſoluendo canonem in triennio, ne incidat in commiſſum, vt tenet Specul. *i* & refert, & tenet alios allegans Iaſon.

Tertio probatur, quia eccleſia ſemper quæ læditur reſtituitur intra quadriēniū, vt *k* dicitur in quadā decretali, vbi Abbas,& Doctores communiter, ſed hic læderetur enormiſſime monaſterium, ſi cogeretur carere toto legato propter prædictam alienationem, aut cenſus conſtitutionem ſuper eo factā, ergo reſtitui debuit in integrum non ſolum intra quadriennium a die dictæ alienationis, & conſtitutionis cenſus, verum etiam intra triginta annos iuxta quandam egregiam legem *l* partitarum, vbi doctiſſimus Gregorius Lopez.

l *l.ſi.ti.ſin.p.9. vbi Greg.*

m *Aug.cōſ.198 num.2.& 5.*

n *l.petendi C.& in integr. reſt.*

o *Bal.in l.Pupillo.C.de repudian.uel abſtin. hæred.& additio ibi in huiuſmodi queſt.*

Quid plura? hanc opinionem intelligunt ex noſtris, ſcilicet, in hæreditate relicta hoſpitali ſub conditione, vt bona ipſi relicta non poſſunt aliquo modo, vel cauſa per rectores dicti hoſpitalis, ſiue per aliam perſonam vendi, alienari, vel permutari, vel donari,& ſi contra facerent, quod dictum hoſpitale caderet à dictis legatis, & quodlibet eorū teneret *m* Angelus exiſtimans, quod ſi contra voluntatem teſtatoris fieret alienatio, eccleſia pōt contra ptęlatum habere recurſum ad damna,& intereſſe, & ita poterit agere hoc caſu hoſpitale contra ſuū rectorem, qui alienauit, vel vendidit contra voluntatem teſtatoris, & ſi contra eum non pōt ſibi bene eſſe conſultum, poterit petere reſtitutionem in integrum aduerſus tales alienationes, ſi tempora ad id præſtituta a iure patiantur, hoc eſt ſi nondū eſt elapſum triennium datum a iure *n* ad petendā dictam reſtitutionem, ſed in propoſito non pōt eſſe bene conſultum primo monaſterio contra alterū monaſterium ſubſtitutum niſi in integrum reſtituatur, cum non poſſit agere cōtra alienantes quia ſunt monachi,& bona propria minime habent,& per talem in integrum reſtitutionem, cum dictis bonis manebit: tantum.n. affert reſtitutio, quantū abſtulit læſio: ſed ſi quis dicat, quod in caſu Angeli prędicto non fuit ſubſtituta cā pia in euentum alienationis, ſiue contraueotionis voluntati teſtatoris, prout ſupponitur quod fuit in noſtro caſu, ſubſtitutum verbis directis ſecundum monaſterium, cui ſtatim per dictam cenſus conſtitutionem videtur ius quæſitum,& ſic videtur, quod in eo non cōpetatur reſtitutio aduerſus aliud monaſteriū, quod eſt pariter priuilegiatum, cum ēi agat de damno euitando: reſpondeo breuiter, adhuc idem eſſe ēt ſi ſit ſubſtitutus alius locus pius, vt expreſſe decidit *o* Bal. vbi eius editio ait, teſtator reliquit monaſterio S. Petri hæreditatem ſuam ſub conditione cōſtruēdi hoſpitale intra annum, & quod ſi dictum hoſpitale non fuerit intra terminum conſtructum, hæreditas debeat pertinere ad hoſpitale miſericordiæ de Peruſio; quæritur nunquid, ſi monaſterium dictum hoſpitale non conſtruxerit intra annū, poſſit reſtitui in integrum tanquam læſum; & quamuis Baldus, primo fluctuet allegaos pro,& contra, tādem affirmat verius videri concludendum, quod monaſterium poſſit in integrum reſtitui, niſi ipſū fuerit in dolo, quia cum ſciret,& poſſet, noluit cōditioni parere,& quia contra dolum ētiam omitten do datur reſtitutio,& Baldum ſequuntur *p* Alexander,& Romanus, vbi eius additionator admiratur quod non allegauerit *q* legem ad hoc ſingularem quæ licet loquatur de minorib. idem eſt ex dictis in pio loco,& ita dicit ſe vidiſſe per illam legem iudicatum: quam opinionem ſequuntur Angelus *r* Ancharanus,& Nicolaus Euerardus loquens expreſſe in præiudicium alterius pij loci.

p *Alex.in d.l. Pupi lo n.3. Ro. ſing.93.*

q *l.3.§.ſed ſi hæres, ff. de minoribus.*

r *Ang.in l.inſulam circa ult. chartam, ff.de v obl. Anc.cōſ. 188. Euerar.in cent.leg.ca. 31. co.2.nu.102.*

ſ *l.quoties.§.qui dolo ff.de prob.*

Aduertendum tamen, quod dolus contra monaſterium inſtitutum, vt eidē non competat prędicta in integrum reſtitutio iuxta opinionem Baldi, non eſt præſumēdus in propoſito, vt in regula iuris *ſ* vulgari pbatur, maxime, cū monachi prędicti monaſterij forſan ſucceſſerint in ius aliorū, qui nō ſūt de illis, qui dictam alienationem fecerūt, neq; cēſū conſtituerunt ſuper dicta bona, ſed eis ſucceſſerūt,& iuſtā cauſā habent ignorantię,& licet pſumeretur dolus cōtra eos, eo qḋ ſit credēdū, vel in veritate probetur penes ſe fuiſſe,& eſſe teſtamētū; in quo dicta alienatio,& cēſus conſtitutio prohibeatur cū prędicta pęna,& ſic quod fcierit prędictam prohibitionē, quia habēs penes ſe inſtrumentū præſumitur

ARTICVLVS IV.

Vtrum bona incerta, quæ habent nouitij, poſſint applicari, & reſtitui monaſterijs, in quibus ſumunt habitum.

Reſpondeo dicendo, quod *Sixtus Quartus cõceſſit magiſtro generali & priorib. prouincialibus, ac priorib. localib. ordinis fratrũ Carmelitarũ, vt ſinguli eorum in locis ſibi commiſſis poſſint, & ualeant in pios vſus conuertere bona, quæ nouitij ad ordinem prædictum venientes tenentur reſtituere diuerſis perſonis, quæ ſciri, & inueniri non poſſunt*, ita in monumentis *a* refertur.

a *in 2. imp. fol. 203. & in 2. fo. 189.*

Et Clemens IV. conceſſit, quod ſi aliqui habitũ fratrum minorum aſſumentes diuerſis perſonis, quæ ſciri & inueniri non poſſunt, aliqua bona reſtituere tenantur, poſſint miniſtri, & cuſtodes, et vicarij eorũ ſinguli in locis ſibi commiſſis bona ipſa in pios vſus conuertere, prout ſecundum Deum viderint expedire, ita habetur in ordinis monumentis. *b*

b *in 2. imp. f. 58 & in 2. fo. 131. conc. 539.*
c *Reg. fra. min. c. 2.*

Circa quas conſtitutiones eſt notandum, q̃ pro fratribus minorib. priuilegium continent, cum ipſi ſecundum eorum *c* regulam teneantur remittere liberos nouitios, vt diſponant de ſuis rebus tempo talibus, ſecundum quod Deus illis inſpirauit, quæ bona incerta licet non ſint ſua, in eorum tamẽ poteſtate ſunt, & ad eos pertinet eorum diſpoſitio ea eleemoſynaliter erogando libere pauperibus, quos elegerint; pro alijs autem religionib. ſolum ad ſedã das lites maximè deſeruiunt, cum lis ſit, vtrum ad Epiſcopos huiuſmodi incertorum reſtitutio pertineat, an ad ipſos reſtituere obligatos, de quo agit Nauarrus *d* dicens, non pertinere regulariter hoc ad Epiſcopos, immo ait, quod contrarium iubere non potetunt, nec regulariter in eo contra voluntatem debitoris volentis reſtituere pauperibus ſe interponere.

d *Na. c. 17. nu. 92.*

QVAESTIO LVII.

De ſacramentis miniſtrandis, in duos articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur duo.

1 *Vtrum religioſi ſint excommunicati adminiſtrantes ſacramenta in parochia, vbi à tempore immemoriali nunquam fuit parochus.*
2 *Vtrum monachus prohibitus a prælato ne celebret, videatur ſuſpenſus.*

ARTICVLVS I.

Vtrum ſint excommunicati religioſi adminiſtrantes ſacramenta cuidam Domino temporali cuiuſdam caſtelli habentis iuriſdictionẽ, & territorium, in quo maiores eorum a tempore immemoriali ſemper ab eis ſumpſerant ſacramenta nullo vnquam tempore exiſtente parocho curã animarum gerente in præfato territorio.

Reſpondeo dicendo, quod hæc quæſtio, vt ait Nauarrus, *e* videtur noua & talis, qualis vix reperiatur ſimilis contigiſſe, in Italia, nec in Gallia, nec in Hiſpania noſtra ſaltem ætate, & ait eſſe diffi cilis ſolutionis propter ea, quę parit conſuetudo, cuius initij non eſt memoria ex vna parte, & ex altera, quod ſi dicti religioſi erant Franciſcani regularis obſeruantiæ, non ſunt capaces iuriſdictionis parochialis, nec iurium parochialium & ita nõ põt dici conuentum ipſorum fratrum eam vſu cepiſſe vel præſcripſiſſe: at reſpondet Nauarrus ad quęſtionem, quod prædicti fratres non ſunt excommunicati per *f* Clementinam quandam quę excommunicat ipſo iure omnes religioſos, qui ſacramenta Euchariſtiæ, vel extremæ vnctionis, vel matrimonij benedictionem adminiſtrant, cum poſſint probare conſenſum Papæ, vel diœceſani per conſuetudinem immemorialem, argumento cuiuſdam *g* canonis, cum quorum licentia pręſumpta poſſunt adminiſtrari prędicta Sacramenta.

e *Na. n. 5. conſi. 1 tit. de priu. conſ. 19.*
f *Clem. relig. de priuil.*
g *c. cuncta per modum. 9. q. 3.*

ARTICVLVS II.

Vtrum monachus prohibitus à prælato, ne celebret, & ne adminiſtret ſacramenta, videatur ſuſpenſus.

Reſpondeo dicẽdo, quod nulla forma verborum eſt præſcripta ad ferendam neq. ad tollendam ſuſpenſionem, ſed ſufficiunt quæcũ que verba id ſignificantia, prout reſoluit *h* Na. vetum tamen eſt, q̃d ſuſpendens verbo ſine ſcriptura delinquit, & punitur ſuſpenſione, vt dicitur in iure, *i* & ita magna cum prudentia debet imponi, vt in eodem iure pręcipitur; ex quo colligo, quod ſi prælatus in ſcriptis faciat huiuſmodi prohibitionem, cenſetur ſuſpendere: prohibens aũt verbo tãtum, præſumitur ſolam ſimplicem facere prohibitionem argumento eorũ, quę in iure *k* notantur, quatenus probat, neminem pręſumi facere actum eo modo, quod ſit delictum, at qui prohibet adminiſtrare ſine ſcriptura, facit actum, qui poteſt iudicari delictum, & non delictum, nam ſi facit animo ſuſpendendi, delinquit adeo, quod ipſo iure incurrit ſuſpenſionem, ſi vero facit animo non ſuſpendẽdi, ſed ſimpliciter prohibendi, non videtur delinquere: ergo pręſumendus eſt nolle ſuſpendere, vnde prædictus religioſus videat, quo pacto ſit illi facta præfata prohibitio, nam ſi verbo tantum fuit interpoſita, peccabit ſacramenta adminiſtrando contra voluntatem ſui prælati ſe gerendo, at ſi ſcripturæ fuit talis prohibit o intimata vltra peccatum incurret irregularitatem, in quam incurrunt ij, qui ſuſpenſi ab adminiſtratione ſacramentorum ipſa adminiſtrare non deſiſtunt.

h *Na. c. 26. nu. 161.*
i *c. 2. de ſen. exc. lib. 6.*
k *l. ſi procurator. ff. de condit. indebiti.*

QVAESTIO LVIII.

De ſepulturis quantum ad libertatem ſepeliendi, in vndecim articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur vndecim:

1 *Vtrum corpora defunctorum in Eccleſiis debeant ſepeliri.*
2 *Vtrum committatur ſimonia, vendendo capellas pro ſepultura.*
3 *Vtrum regularibus in eorum eccleſiis libere licẽtia ſepeliendi omnes concedatur.*
4 *Vtrum inuitis fratribus poſſit aliquis in eorum eccleſiis ſepeliri.*
5 *Vtrum aliquis inuitis poſſit in eccleſiis fratrum minorum ſepeliri.*
6 *Vtrum confratres & familiares fratrũ debeãt inuitis curatis ſepeliri in Eccleſiis fratrum.*
7 *Vtrũ fratres poſſint inducere vouẽdũ ſecu ares,*

Digitized by Google

vt in eorum Eccleſiis ſepeliantur, circa quod aliqua dubia proponuntur.

8 *Pone, quod pater, & auus ſunt ſepulti apud fratres prædicatores, maiores uero ut abauus, et ſuperiores ſunt ſepulti in Eccleſia parochiali, iſte nunc deceſſit non electa ſepultura, quæritur, ubi debeat ſepeliri.*

9 *An conſtitutio prouincialis, ne ſepulturæ locus quouis nomine cuiquã detur, nevé ſepulturæ fiãt in ulla quan.s Eccleſia ſine Epiſcopi cõſen, u ualeat ét contra regulares exẽptos, qui habent priuilegia liberé ſepeliendi in Eccleſ.*

10 *Religioſi habent capellas in eorum Eccleſiis, quas concedunt quoad vſum ſepulturæ alicui domui nobilium & deſcendentium, & poſterorum ſuorum, quæritur an ille, qui non eſt de progenie illorum nobilium, poſſit eligere ſepulturam in illis capellis.*

ARTICVLVS I.

Vtrum corpora defunctorum in Eccleſiis debeant ſepeliri.

RESpondeo dicendo, quod antiqui maiores noſtri cenſuerunt in Eccleſijs nõ fore humanda corpora defunctorum, & rõ illorum erat, nam in eo loco, vbi diuina celebrantur officia, & Deus aſſidue colitur humana corpora defunctorum turpe, & indignũ videbatur, ſed in cœmeterijs locisq. deſignatis ſepelire conſueuerunt, atq. deinde dignitatis cã in Atrio Porticu ve Eccleſiarum humari cœperunt cadauera, vt patet ex quodam Canone; *a* in Eccleſijs autẽ ſepeliri cadauera minimé permittebatur, ſecundũ *b* ius, & tradit Lantérius Vell. ceterum, paulo poſt digniſſimis, ac præſtantiſſimis viris dumtaxat id fuit conceſſum, vt explicat Ioannes *c* Aſinius, i quo loco ét ipſe aſſerit, quod id, quod antiquis temporibus dignitate, & ſanctitate fulgentib. concedebatur, ſucceſſu temporis omnibus nulla habita perſonarum diſtinctione permiſſum extitit, atque ita omnes poſſunt hodie in Eccleſijs ſepeliri, quod nõ temere, & ſine cauſa conſuetudine receptum fuiſſe credendum eſt, ait. n. Gregorius, *d* cum grauia peccata nos deprimunt, tunc prodeſt mortuis, ſi in Eccleſiis ſepeliãtur ob id, quod, qui ad Eccleſias ſacrificij cauſa accedunt, cum maiorum ſuorum ſepulchra intuentur, facile accidit, vt pro eis preces effundant, quod & Iacobus de Simancas *e* late proſequitur, præter quam quod illorum ſanctorũ, quibus Eccleſia dicata eſt, patrocinio, & interceſſione releuantur, vt in quodam decreto *f* dicitur: quibus accedit, quod minus eo in loco a ſpiritibus immundis vexantur, & ideo in cemeterijs dicitur *g* eſſe requies ſanctorum, pro quibus omnibus *h* Lapus, & Durandus videndi ſunt.

a c. perci. 13. q. 2
b l. nemo Ap. de ſacroſ. eccl. Vel.
i c. nullus mortuus, 17. q. 2. in princ.
c Aſin. in l. 2. §. in locũ. ff. de relig. & ſũp. fun. n. 19. & 72.
d c. cum graui, 13. q. 2.
e Siman. de cathol. inſt. c. 18. n. 9. ad mediũ.
f c. nõ æſtimemus, 15. q. 2.
g c. aurũ 12. q 2
h Lap. alle. 83. Durã i ration. diuin. offi. lib. 1. c. 5. & nu. 12.

ARTICVLVS II.

Vtrum committatur ſimonia vendendo capellas pro ſepultura.

RESpondeo dicendo, videri ſimonia, cum illud quod fit à clericis, & regularibus dantibus capellas laicis pro ſepultura ſui & ſuorum conuentione præcedẽte, pro certo pretio datur, vt patet ex his, quæ poſt Hoſtienſem *i* tradit Greg. Lopez; & in tantum prohibetur pactio circa ſepulturas, q d ſi paciſcatur cum eccleſiaſticis perſonis de ſepeliendo ſe etiam in ſepultura maiorum, committitur ſimonia, vt quædam *k* Gloſſa inouit.

i Hoſt. i c. ex literis de iur pa. Gre. in l. 1 ti. 13 pa. 1. glo. 3 ver. ven. illegar.

At cum ſæpe ſæpius contingat apud viros timoratos, & doctos vendi capellam pro ſepultura, neceſſe eſt, hunc vſum ſaluare, ne tot, & tam præſtantiſſimi viri prædicta pacta ineuntes labe ſimoniaca notentur, & ſic hic vſus ſaluatur ab aliquib. relatis *l* à Salazar dicente, pretium non recipi ꝑ ſepultura ſimpliciter, ſed pro altiori loco ſepulturæ, nam cum ſepultura ſecundum Gloſſam *m* communiter receptam ſit quid ſpirituale, pretium pro ea peti non poteſt abſq. labe ſimoniæ, quod ceſſat quando locus honorabilior petitur pro ſepultura, quia Eccleſia cœmeteria habet, in quibus ſepeliri homines poſſunt, & hæc eſt ſententia *n* Soti, cuius non meminit Salazar.

k gl. in cle. in ui. de ſepu. ver. ſep.
l Salaz. de vſu. & cõſuetu. c. 10 nu. 24.
m gl. c. ſi. de ſep. lib. 6. in ve. ſep.
n Sot. l. 9. de iuſ. q. 7. a. 1. fo. 819. co. 1. in initio.

Aliter ſaluatur prędictus vſus, ſ. datum pro ſepultura eſſe quandam eleemoſynam pro reparatione Eccleſiæ, aut fabricæ, quod non eſt ſimoniacum, ſicut non eſt ſimoniacũ accipere ſtipẽdium aliquod ad ſuſtentationem pro diuinis adminiſtrandis, & miſſis celebrandis, prout tenet *o* Nauar. & Couar. Et confirmant ex doctrina *p* Caiet. dicentis, quod cuilibet licet recipere aliquid temporale pro re ſpirituali, vel ei annexa non in modum pretij, ſed ad ſuſtentationem, nullo præcedente pacto, ſed ex vi donationis, vel legati, aut ex vi legis, aut conſuetudinis, quam doctrinam approbat *q* Nauarrus, pro cuius doctrina explicatione ibi, ex vi legis, & conſuetudinis, quantum ad noſtrum propoſitum eſt aduertendum, quod cum recipere pretium pro ſepultura ſit ſimoniacum, quia prohibitum, vt ait quædam *r* Gloſſa communiter recepta ex tacito conſenſu Papæ propter vtilitatem Eccleſiarum, videtur ius hoc prohibens eſſe relaxatum, & ſic conſuetudinem vendendi capellas, aut ſepulturas vires obtinuiſſe, quia ſi ij, quorum eſt ius poſitiuum mutare, ſciuerint conſuetudinem legibus contrariam & tacuerint, videntur velle antiqua iura mutare, & nouæ conſuetudini authoritatem impartiri, prout tradunt *ſ* Diuus Thomas, Syluest. & Hippolytus, qui dicit, quod patientia cum taciturnitate inducit conſenſum, & ita dici poteſt purgari hoc vitium ſimoniç propter tacitam authoritatem ſuperioris, ſicut per expreſſam poteſt purgari, vt tenet quædam Gloſſa *t* quam refert, & ſequitur Lambertinus.

o Na. in c. inter v. 11. q. 2. cor. 2 pa. 82. nu. 282. Co n. 1. vari. c. 20. nu. 5.
p Caiet. 2. 2. q. 100. ar 3.
q Na. in c. 23. nu. 101.
r Gl. i c. ex parte primero de officio deleg.
ſ D. Th. quodli. 9 q 7. Syl. ver. benef. in 4 n. 1. i ſi. Hip. ſin. 77
t Gl in c niſi eſſent de preb. et i c cũ pridẽ de pactis Lab de iur. patro ar. 3. q. 8. prin. 1. p li. 2. n. 7. fol. 87.

Nec huic ſolutioni obſtant quædam decretales *u* prohibentes pretij exactionem pro ſepulturis, & abolentes omnem contrariam conſuetudinem, nam ipſa iura non procedunt, ſi conſuetudo inducatur cum licentia Principis, vt notarunt Ioãnes *x* Andræas & Dominicus à Sancto Geminiano, Abbas, Antonius de Butrio, & Duenas, quia in his, quę ſunt de iure poſitiuo, poteſt omnia princeps cum cauſa mutare ad libitum, vt in iure *y* probatur, & tradit Mathiencus. Aduertendum tamen videri ſimoniacam quandam conſtitutionem ſynodalem iubentem, vt pro qualiber apertione ſepulturę ad corpus humandum ſoluantur tres argẽtei regales fabricæ Eccleſiæ, niſi ipſa fabrica ſit pauper, & pro ſui conſeruatione tali ſubſidio indigeret, nam ius habentibus ſepeliendi in illo loco ab antiquo libere conceditur eius vſus tam apud leges *z* imperiales, quam apud ſeſſiones Pontificias, ob quod non poterit Epiſcopus etiam ſtatuendo contra eorum iura eis inuitis onera, & grauamina imponere cum prædictam prerogatiuam a ſacris Canonibus conceſſam habeat, contra quã Epiſcopus ſtatuere aliquid minime põt, maxime in prçiudiciũ tertii, nec in parte arctando ſecundũ

u ca. nõ ſatis de ſim. c. ad abolẽ. de ſepul.
x And. in addi. ad ſpe. ti. de inſti. §. cõp. n. 17. Gem. in ſum. d. 11. n. 4. Abb. in c. accedẽ. n. 6. de refor. But. in c. ſi. n. 15. de cõſ. Duen. reg. 141. nu. 2.
y c. propoſuit de cõce. preb. Mat. i l. 6. tit. 20. glo. 2. n. 4. li 5 recop.
z l. ius ſequuti. C. de relig. & ſup. fu. c. ſi. d ſe.

Ioannem

Digitized by Google

a *Monach. Proba & And. c. 2 in c. 1 de ſep. l. 6*
b *Cardi. in c. 5. eo. fin ad 8.*

Ioannem *a* Monachum Probum, & Ioannem Andræam. Et notat Cardinalis *b* Alexandrinus, quod ille mutare dicitur, qui addit aliquid, vel detrahit.

ARTICVLVS III.

Utrum regularibus in eorum Eccleſiis libera licentia ſepeliendi omnes concedatur.

c *ff. de mortuis inferē. per totū.*
d *Clemen. dud. de ſepul.*

RESpondeo dicendo, quod ius ſepulturæ competit ſecundum ius ciuile *c* omnibus, quibus ineſt ius inferendi mortuos, ſecundum vero ius canonicum competit generaliter omnibus Eccleſiis parochialibus vel habentib. populū, & alij quib. iure, vel priuilegio id conceſſum eſt, ſicut competit *d* religioſis ordinum prædicatorum, & minorum, & per cōmunicationem alijs religioſis, qui habentes ius funerandi intrare poſſunt proceſſionaliter aliā parochiā, & per ſe accipere funus, & alia conſueta facere etiā contradicente Epiſcopo, & curato, ēt non obſtante ſtatuto, quod excommunicat intrantes alienam parochiam, vt notat Oldradus, *e* & probatur in iure: & ratio eſt, quia conceſſa libera ſepultura conceſſum eſt iter ad capiendum funus; ſicut in ſimili conceſſo hauſtu aquæ conceſſum eſt iter ad illud, vt dicitur *f* in iure, & conceſſo fine cōceſſa ſunt omnia præparatoria ad ipſum finem, vt etiam in iure *g* notatur. Vnde cum ſepultura ſit libera non oportet primo funus portare ad Eccleſiā curatam, quia non eſſet ſepultura libera, ſi impediretur etiam ad tempus, hoc enim aduerbium libere excludit omnem moram & conditionem, vt in multis *h* iuribus notatur, immo ſecundum *i* multos denotat, quandam prærogatiuam abſolutam, ſeu dominium ſuper additum, cui adiungitur. Vnde liberum dominium non habet, qui ſuper actū, circa quem cum illum vult exercere, aliqualiter impeditur: omnis. n. prohibitio, ſiue temporalis, ſiue perpetua libertati contradicit, *k* vt in iure diffinitur, & ſic conceſſit Innocentius IV. *vt in eccleſiis fratrū minorum ſit libera ſepultura, ita quod nullus valeat impedimentū præſtare, quo minus poſſint oēs volentes ibidem libere ſepeliri ſalua tamen iuſtitia Eccleſiarū parochialium,* ita habetur in monumentis ordinū, *l* & Clemens IV. conceſſit, *quod in eccleſiis fratrum minorum ſit omnib. libera ſepultura, vt eorum deuotione & extremæ voluntati illorū qui ſe illic ſepelire deliberauerint, nullus obſiſtere valeat niſi excōmunicati, aut interdicti, vel publice vſurarii fuerint ſalua tamen iuſtitia eccleſiarū illarū, a quib. corpora defunctorū aſſumūtur,* vt codē lib. *m* continetur, & Sixtus IV. declarauit, *ſupraſcriptam conceſſionē, ſcilicet, quod fratres minores habeant in eccleſiis ſuis liberā ſepulturā ſic debere ītelligi, quod fratres prædicti nullius ſuper hoc petita licentia poſſint cū cruce proceſſionaliter ingredi parochias, in quib. fuerint corpora defunctorū, ac corpora ipſa ad eorū eccleſias ſepelienda deferre, vbi hoc fieri conſuetū foret, vel quādo presbyteri parochiales requiſiti id facere recuſauerint, & voluit, quod neq. prædicti fratres neq. conſanguinei defunctorū poſſint cogi ēt prætextu cuiuſcunq. conſuetudinis ad deferendū huiuſmodi corpora ad eccleſias parrochiales, aut alia loca, & inibi ante, vel poſt ſepulturā aliqua diuina officia pro eiſdem defunctis celebrare, aut celebrari faciāt,* Ita habetur in ordinū *n* monumētis, pro quo eſt notandū, quod Leo X. in Concil. Lateranenſi, *ſtatuit, quod fratres quorūlibet ordinū non poſſint intrare parochias cū cruce ad leuanda corpora defunctorū qui apud eccleſias domorū eorundem fratrum ſuam elegerint ſepulturam, niſi prius præmonito, ac requiſito, ac recuſante parochiali presbytero, & tūc ſine illius aut ordinarij præiudicio, niſi eiſdē fratrib. ſuper hoc antiqua conſuetudo, quæ ſit in viridi obſeruantia, & cum pacifica poſſeſſione ſuffragetur,* Ita habetur in ſupplemento *o* ordinis.

e *Old. cōſ. 23. c. cū liberū, & c. præſen. de ſepul.*
f *l. 3. §. vl ff. de ſerui. ruſt. præd.*
g *c. præd. de offi. deleg.*
h *c. extirp. §. pe. de præb. c. ad benef. eo. tit. lib. 6.*
i *l. procura. cuilibet. ff. de proc. Bar. in l alio. ff. de alim. & cibarijs l. Panor. in d. ca. cū liberū.*
k *l. libertas. ff. de ſtat. hom.*
l *in 2. imp. f. 22. & in 2. fol. 23*
m *in 1. imp. fol. 98. & in 2. fol. 142. conce. 336.*
n *in 1. imp. f. 60 & in 2. fo. 143. conceſ. 346.*
o *Supple. fo. 26. conceſ. 66.*

Circa quas conceſſiones primo notandū, quod hæc Leonis X. inſtitutio non obſtat, quo minus liberé hodie religioſi poſſint intrare parochias cū cruce, & luminarib. ad deferendū corpora defunctorū, quæ in eorum Eccleſijs ſepeliuntur, cū priuilegia regularium reuocata in Concilio Lateranē ſi ſint per aliqua ſummorum pontificum diplomata non ſolum in foro conſcientiæ, ſed etiam in foro exteriori in priſtinum ſtatum reſtituta, exceptis his, quæ decretis Sancti Concil. Trident. ſunt contraria, prout in primo tomo *p* ſatis diximus. At hoc non obſtante attendant fratres conſuetudinem locorum, & ſecundum eam procedere oportet, ne litigio inuoluantur.

p *1. to. q. 8. a. 7.*

Secundo eſt notandū quod *Sixtus IV. declarauit, quod iuſtitia parochialiū Eccleſiarum, de qua in literis Clementis facta eſt mentio, id eſt Canonica portio tunc locū dumtaxat habet reſpectu dictorū fratrum minorū, quando in eorū Eccleſiis, ſeu cameterijs corpora defunctorū ſepeliūtur, ſed ſi nō apud huiuſmodi loca fratrū. ſed apud aliorū ordinū mendicātium profeſſores ſepeliātur, decreuit, quod ex his, quæ ad fratres minores prædictos, apud quos tunc corpora defunctorū non ſepeliuntur de bonis defunctorū quomodolibet obuenientibus, quouis particulari, vel vniuerſali titulo directé, vel per obliquū nullam canonicam portionem dare teneantur.* Ita habetur *q* in ordinū monumentis, quomodo antem teneantur religioſi ſoluere quartam Canonicam, vide quæ late in primo tomo *r* diximus.

q *in 1. impr. fo. 60. & in 2. fol. 143. cōceſ. 346.*
r *1. tom. q.*

ARTICVLVS VI.

Vtrum, inuitis fratribus poſſit aliquis in eorum Eccleſiis ſepeliri.

RESpondeo dicendo, quod *Clemens IV. diſtricté inhibuit, vt nulli religioſi, vel ſeculares præſumant ſine aſſenſu & voluntate fratrū minorū aliquorū defunctorum corpora in ſuis cameterijs ſepelire, neq. ēt in Eccleſiis prædictorū fratrū ipſis inuitis audeant miſſarū ſolēnia, uel exequias pro animabus eorum, qui ad huiuſmodi loca tumulandi deferuntur, celebrare.* Ita habetur *ſ* in ordinum monumentis.

ſ *in 1. imp. f. 98 & in 2. fo. 141. conceſ. 336.*

ARTICVLVS V.

Utrum aliquis inuitus poſſit in Eccleſiis fratrum minorum ſepeliri.

RESpondeo dicēdo, *Sixtū Quartum decreuiſſe, quod illi qui cū habitu fratrū minorū, aut ſororum tertij ordinis elegerint ſepeliri, tales in eccleſiis, ſeu cameterijs prædictorū fratrū, vel ſororum ſepeliantur, etiāſi alibi ſuam elegiſſent ſepulturā, niſi de licentia expreſſa, & aſſenſu fratrū domus, ſeu conuētus illius loci, ubi tales deceſſerint.* Ita habetur in monumentis ordinis, & ſimilem conceſſionem fecit idem Sixtus Quartus pro Carmelitis excommunicans contradictores ſe tali conceſſioni opponentes, vt in eodem libro continetur.

Aduertēdum tū quod *Leo X. in Conc. Later. ſtatuit*, *q volentes ſepeliri cū habitu fratrū, ſi non ſint perſonæ in clauſtro eorundē fratrū degentes, ſed in proprijs domib. habitātes, poſſint eorū vltima volūtates, ſeu teſtamentis ſepulturā ſibi libere eligere.* Ita refertur in ſupplemento ordinis, & hoc ſeruatur.

ARTI-

ARTICVLVS VI.

Vtrum confratres & familiares, fratrum debeant inuitis curatis ſepeliri in Eccleſiis fratrum.

RESpondeo dicẽdo, quod Ioannes 22. *Conceſſit fratrib. ordinis prædicatorũ de gratia ſpeciali, quod cõfratres, & germani præfati ordinis poſſint ſepeliri tẽpore interdicti in Eccleſia, uel cæmeterio prædictorũ fratrum, niſi fuerint excõmunicati publice, uel nominatim.* Ita habetur *a* in ſupplemento ordinis, quam conceſſionẽ iam ſecũdo tomo *b* ſatis explicauimus, in quo etiam *c* ſecundo tomo ſatis diximus, quomodo poſſumus liberè familiares noſtros & ſeruitores in noſtris Eccleſijs ſepelire.

a Suppl. fol. 98. conceſ. 162.
b 2. tomo. q.

ARTICVLVS VII.

Vtrum fratres poſſint inducere ad vouendum ſeculares, vt in eorum Eccleſiis ſepeliantur.

RESpondeo dicẽdo, *e* quod Bonifacius *VIII. vniuerſis religioſis, & clericis ſecularib. cuiuſcunq; ſtatus vel conditionis exiſtant in virtute ſanctæ obedientiæ, ac ſub interminatione maledictionis æternæ diſtrictiſſime prohibuit, ne aliquos ad vouendũ, iurãdũ, vel fide ĩterpoſita ſeu alias promittendũ inducãt, apud eorũ eccleſias ſepulturã eligant, vel iã electam vlterius non immutent, & ſi ſecus actũ fuerit, decreuit talẽ electionẽ nullius penitus exiſtere firmitatis: ſtatuit ẽt, vt ij qui ſic elegerint, neq. apud ſic electas Eccleſias vllatenus ſepeliri, neq. alibi ne contra votũ, iuramentũ, aut promiſſionẽ huiuſmodi a ſe factã materiã habeant veniendi, poſſint eligere ſepulturã, ſed contradictione quacunq. ceſſante ſepeliantur oĩno apud illas Eccleſias, apud quas ſepeliendi de iure fuiſſent, ſi alias ſepultura non electa forſitan deceſſiſſent: ſi vero ijdẽ religioſi, vel clerici prædictos in ſuis Eccleſiis, vel cæmeteriis præſumpſerint ſepelire ad reſtitutionẽ tam ſepultorũ corporũ ſi petantur, quã ẽt omnium, quæ occaſione ſepulturæ illorũ prouenerit quomodolibet ad eoſdẽ infra decendentiũ integraliter facienda ſint obligati, quã niſi fecerint Eccleſiæ ipſæ, apud quas ſepulti fuerint, necnõ cæmeteria earundẽ, ex nũc ſint, & tãdiu maneant eccleſiaſtico ſuppoſita ĩterdicto, donec ab eis facta fuerit reſtitutio plenaria oĩum prædictorũ.* Ita habetur in quadã decretali. *d*

e c. vt anim peric. de ſep. lib. 6.

Circa quam conſtitutionem aliqua dubia ſunt proponenda, vt ita omnia in ea contenta clarius eluceſcant.

d c. anim. periculis de ſep. li. 6.

Primum dubium eſt, vtrum is qui de iure communi ſepeliri debet in Eccleſia, vbi eſt ſuorum parentum ſepultura, ſi inducatur per religioſos illius Eccleſię ad iurandum, vel vouendum, vel promittendum ſibi ſepulturam, vel electam nõ mutare, poſſit in ea Eccleſia ſepeliri; & Gloſſa, *e* quædam hoc dubium proponit, & videtur, quod non debet ibi ſepeliri. Hæc enim conſtitutio denegat ſepulturã in Eccleſia ſic electa, ſed alia fuit opinio, quod debet in illa Eccleſia ſepeliri nõ ex virtute electionis, ſed ex virtute iuris cõmunis diſponentis morientem ab inteſtato in loco maiorum eſſe ſepeliẽdum: cum ergo talis electio ſit nulla reputatur ille, quo ad dictã electionem ab inteſtato decedere; vnde in illa Eccleſia ſepelietur, in qua ſuorũ maiorum eſt ſepultura, ſicut in iure *f* in ſimili videmus, quod ex duabus ſtatutis vna ſublata altera remanet. Præterea conſtitutio præfata emanauit in fauorẽ Eccleſiæ, in qua eſt ſepultura maiorum, qui fauor per electionem ſepulturæ nullam minime tolli debet, ita Petrus de Vbaldis. *g*

f c. paſto. de pri.

g Vbal. de canonica poſſ. ca. 11. nu. 13.

Dubitatur ſecundo, aliquis eligit ſepulturã ſpõte apud Eccleſiam S. Franciſci, demum inducitur per religioſos alterius religionis in Eccleſia eorum illam eligere; conſtat, quod non tenet hęc ſecunda per iura ſuperius allegata; Quæritur, an ille ſepeliatur in Eccleſia S. Franciſci, an vero in Eccleſia ſuorum maiorum.

Reſpondetur, quod debet ſepeliri in Eccleſia S. Franciſci, nec obſtat noſtra conſtitutio definiẽs, quod nulla exiſtente ſecunda electione apud illã Eccleſiam ſepeliri debet, apud quam de iure ſepeliendus fuiſſet: de iure *h* autẽ eſt, quod ſepeliatur in Eccleſia ſuorum maiorum; Nam reſpondetur; pro qua reſponſione duo caſus ſunt conſiderandi, primus eſt, quando quis legitime eligit ſepulturã in vna Eccleſia, & tamen ſecundo inducitur ad eligendum ſepulturam in alia Eccleſia, & in hoc caſu hæc electio nulla nõ tollit primam electionem, quæ erat de iure *i* valida argumento illius ſtrictiſſimæ in iure regulæ, quod ſcilicet vtile, per inutile non vitiatur; ſecundus caſus eſt, quando quis primo inducitur ad eligendum ſepulturam in vna Eccleſia, & tandem eligit ſepeliri in alia Eccleſia, tũc enim in nulla iſtarum ſepelitur, & ratio quare nõ ſepeliatur in vltima Eccleſia ponitur in noſtra cõſtitutione, ibi, ne contra votum iuramentum vel promiſſionem, &c. Papa enim reprobat electionẽ, quę fit in alia Eccleſia poſt quam erat inductus ad electionem faciendam, non autem tollit electionem, quæ primo fit in vna Eccleſia, licet ſecundo inducatur ad eligendam ſepulturam, & hunc caſum, ait Petrus de Vbaldis, *k* Canoniſtas non aduertere.

h c. cum quis de ſepul. lib. 6.

i c. auditis de elec. reg. vtile de reg. iur. lib. 6.

k Vbal. de cano. epiſc. c. 11. n. 14

Tertio dubitatur circa eandem cõſtitutionem, an ſi vnus ſolus religioſus inducat aliquem ad ſepulturã eligendã, tunc electio ſit nulla, & reſpondetur, quod non, cum ſecundum Archidiaconũ, *l* in dicta conſtitutione locus eſt ei, cum interuenerit dolus & fraus omnium religioſorum, aut maioris partis illius Eccleſiæ, in qua quis inducitur ad ſepeliendum, vnde ait Gloſſa ſuper dictam conſtitutionẽ, *nota puniri Eccleſiam ex facto omnium de Eccleſia*, quod argumento aliquorum iurium cõprobatur, delictum enim vnius non debet alijs nocere, vt eſt vulgatum in iure.

l Arch. in d. ca. aĩarũ periculi.

Ex his infert Petrus de Vbaldis, qđ ſi ſolus pręlatus induxiſſet illum ad ſepulturam ibi eligendã non eſſet locus decretali, & tunc valeret electio, quia delictum ſolius prælati non nocet Eccleſiæ; quæ opinio mihi non placet, prælatus enim cum ſit caput Eccleſiæ, & monaſterij, omnes in ſuo facto, quantum ad hoc videtur repræſentare, quia ſolus prælatus poteſt præiudicare Eccleſiæ in adquirendis, vt patet in quodam decreto, ſicut etiam ſeruus poteſt præiudicare domino in adquirendis, vt in quadam lege eſt obſeruatum, ſecus in adquiſitis, prout in ſimili caſu aduertit Doctiſſimus Syluester.

Quarto circa eandem conſtitutionẽ dubitatur, religioſi Beati Patris noſtri Franciſci inducunt aliquem, vt eligat ſepulturam in loco prędicatorum, an tunc valeat electio, reſpondetur, quod ſic; quia illa decretalis annullat electionem, quando quis inducitur per religioſos illius Eccleſię, in qua quis elegit ſepulturam, & probatur ratione, quia ſi contrarium diceremus, eſſet parata fraus annullandi electionem ſepulturæ, ſi electio annullaretur per fraudem religioſorũ cuiuſcunq. ordinis, quod procedit, niſi conſtaret de fraude inijcientis eos ad inducendum illum, vt apud ſuam Eccleſiam ſepulturam

Digitized by Google

turam promitteret, quia in hoc caſu haberet locũ diſpoſitio iſtius conſtitutionis, nam quod per me non poſſum facere, neque per alium licet, ne quod vna via prohibetur, alia permittatur, præcipue interueniente fraude, & circumuẽtione Canonis, vt

a Gut. de iura. conf. 2. p. ca. .. nu. 15.

aduertit Gutterrez, *a* & nota quod non eſſet locus decretali, quando laici inducerent aliquẽ ad eligẽdum ſepulturam, in aliqua Eccleſia, quia decretalis illa annullat electionem, quando quis inducitur per religioſos, vel ſeculares clericos illius Eccleſiæ, in qua quis elegit ſepulturam, ſecus vero, ſi induceretur per laicos, vel parẽtes, vel amicos illius, qui illos inducunt ad ſepulturam, ita *b* Vbaldus.

b Vbald. ubi ſu. nu. 16.

Quinto circa eandem cõſtitutionem dubitatur, An ſi clericus, vel religioſus inducat aliquẽ ad vouendũ, & tamen non eſt ſecutus effectus, quia moribundus noluit vouere, an ſcilicet incidant in excommunicationem huius conſtitutionis. Reſpondetur, quod Zab. dicit, quod ex ſola inductione, non ſunt excommunicati, niſi inductio effectũ ſortiatur, vt quia ſcilicet inductus fecit illud, ad quod fuit inductus: verba enim debent intelligi cum effectu, maxime in hoc caſu, in quo agitur de pœna ſpirituali, quod ex dictis in ſuperioribus *c* maximè conſtat.

c 2. tom. q.

Sexto quæritur. Vtrum iuramẽtum, vel votum factum per taliter inductum a clericis, vel religioſis valeat, ita vt eligendo alibi ſepulturam, iurans ſit periurus. Reſpondetur, quod non valet electio ſepulturæ facta prædicta inductione, quamuis iurans, vel vouens huiuſmodi voluntatem, & electionem ſic factam non poſſit mutare alibi eligendo, ne ſit periurus, & ita iuramentum, quantum ad ipſum iurantẽ ſpectat ſeruãdum eſt, & hoc operatur vt iterum eligere, ſic iurans non poſſet, quamuis Papa ſua authoritate declaret, ſic iurantem ſepeliendum non eſſe in ſepultura, quia ſic inductus iurauit in quo iurans ipſe cum ſit mortuus, non contrauenit iuramento.

Et aduertendum, quod hæc conſtitutio, prout aduertit Gutierrez *d* eſt edita in odium clericorũ, & monachorum, ſic inducentium morientes ad cõpeſcendam eorum auaritiam, & cupiditatem, ob quam inducebant morientes ipſos ad electionem huiuſmodi faciendam, iurandamq; atque vouendam. Vnde merito ait Gloſſa *e* in eadẽ conſtitutione, quod inter duas Eccleſias bene valet pactum cum rectore parrochialis Eccleſiæ factũ cũ quibuſdam religioſis, ne aliquos, vel certos ipſius Eccleſiæ parrochianos reciperet ad ſepulturam Eccleſiaſticam, etiamſi monaſteriorum habeat indultum liberæ ſepulturæ a Summo Pontifice cõceſſum, & parrochiani apud religioſos eligerent ſepulturam, quia per pactum præfatum indulto fuit derogatũ, nam in hoc caſu ceſſat egregia illa deciſio noſtræ conſtitutionis.

d Gut. de iura. cõſ. 2. p. c. 4. n. 11

e Gloſ. in d. c. 1. v. ſepult.

Pro complemento autẽ declarationis huius conſtitutionis duo ſunt aduertenda, primũ eſt quod diſpoſitio ipſius habet locum, quando infirmus inducitur ad vouendũ, vel iurandum electionem ſepulturæ a clericis, vel religioſis apud ſe, nõ tamen quando aliquis proprio motu abſq; inductione aliorum iurauit, vel vouit eligere ſepulturam in tali loco, quia tunc ceſſat ratio, & mens noſtræ conſtitutionis, ac per cõſequens debet ceſſare eius diſpoſitio, & ſic iurans, vel vouẽs motu proprio tenetur iuramẽtum, & votum ſeruare, niſi cauſa noua ſuperueniat, vt conſiderat *f* Hoſtienſis, quem ſequũtur Ancharranus, & Franciſcus de Platea. Dixi niſi cauſa noua ſuperueniat, vt ſi mutetur ſtatus ſuus, vt quia factus eſt Epiſcopus, vel intrauit religionem, idem ſi mutetur ſtatus loci, puta, quia diſſipatus eſt materialiter, vel ſpiritualiter, quia iuramentum habet tacitam conditionem rebus ſic ſe habentibus, & in eodem ſtatu permanentibus, vt reſoluit Gutierrez. *g*

f Hoſtienſ. in ſum. de ſepul. §. an licitum.

g Gut. de iura. cõſ. 1. p. c. 72. n. 6

Secundum notabile eſt, quod dicta conſtitutio non habet locum contra ſimpliciter exhortantes ad eligendam ſepulturam non interueniente promiſſione, vel voto ſeu iuramento, quia ij tales non incurrunt pœnam eius, ita tenet Ioannes Andreas, & Ioannes de Lugo, & alij, quos refert Gregorius Lopez. *h*

h Grego. in l. 5 tit. 1. 3. ar. 1.

ARTICVLVS VIII.

Pone, quod pater & auus ſunt ſepulti apud fratres prædicatores, maiores vero, ut abauus, & ſuperiores ſunt ſepulti in Eccleſia parrochiali, iſte nunc deceſſit non electa ſepultura, quæritur ubi debet ſepeliri.

RESpondeo dicendo, quod pro eccleſia parrochiali facit quædã decretalis *i* dicens, quod in ſepulchro maiorum; nam maiorũ appellatio propriè, & strictè ſumpta comprehendit tantum ſuperiores vltra tritauum, vt in quadam *k* le. e dicitur. Itẽ pro eccleſia parrochiali ſunt duo iura, ſeu vincula ſcilicet ius parrochiale, & ſepulchra maiorũ: Contrarium tamen determinat Oldradus, prout refert Baptiſta de Salis in ſumma, & mouetur his rationibus ſicut domicilium eſt inter viuos, ita ſepultura inter mortuos, ſed quis conſequitur domicilũ ſeu originem patris & matris, & non ſuperiorum, vt notatur *l* in iure, ergo idem dicendum eſt in iure ſepulturæ. Secũdo vnio ſepulturæ procedit ex quadam mutua dilectione, quæ eſt inter viuos, vt dicit quidam *m* canon; ſed maior eſt charitas inter patrem, & auum, quam inter eũ, & ſuperiores, cum illi ſint remotiores in gradu, ergo potius debet ſepeliri in ſepulchro patris & aui, quã in ſepulchro maiorũ: in hac autem difficultate mihi videtur, prima opinio ſequẽda, quã expreſſe tenet quędam *n* Gloſſa, quæ dicit quod ſi in vna eccleſia eſt ſepultus pater, in alia reliqui maiores, filius ſepeliẽdus eſt in ſepulchro maiorũ, & quamuis rationes Oldradi multũ vrgent, quædã tamẽ decretales huius Gloſſæ opinioni maxime fauent, dum põderat ſepulchra maiorum ab antiquo, bis illud verbum ab antiquo repetendo, quam Gloſſæ opinionem contra Oldradum ſequitur Panormit.

i c. non inſt. extra de ſepul.

k l. iuris conſul §. parẽ. de grad

l l. aſſump. ff. ad munici c. ſi extra de par.

m c. 1. 3. q.

n Gloſſ. in ca. it qui de ſepu li. 6.

ARTICVLVS IX.

An conſtitutio prouincialis, ne ſepulturæ locus quouis nomine cuiquam detur, neve ſepulchra fiant in nulla quauis Eccleſia ſine Epiſcopi conſenſu valeat, & vtrum valeat etiam contra regulares exemptos, qui habent priuilegia libere ſepeliendi in Eccleſiis ſuis.

RESpondeo dicẽdo, quod locus ſepulturæ poteſt dari tribus modis. Primo vt is, cui datur fiat Dominus. Secundo vt habeat ius ſepeliendi in eo mortuos ſuos, & impediendi, ne aliquem ſepeliant in eo. Tertio vt non poſſit ſepelire aliquẽ in eo, vt ſatis videtur colligi ex iure i quo, Innocẽtius,

Pano-

Digitized by Google

Panormitanus, Calderinus, & alij id pertractant. Et primo modo nulli poteſt dari locus ſepulturæ etiam cum authoritate Epiſcopi, quia rei ſacratæ dominium nullus habere poteſt, vt in iure *a* definitur. Secundo modo non poteſt dari, ſine authoritate Epiſcopi, neq; cum illa ſine iuſta cauſa & ſeruata forma in alienandis rebus Eccleſiæ ſeruanda, quia licet per illum modum non transferatur rei dominium, trãsfertur tamen vſus eius & quoddã ius ſepeliẽdi, quod fieri nequit, niſi ſeruatis Canonibus de non alienandis rebus Eccleſiæ. Tertio modo poteſt dari a quolibet habente liberam ſepulturam, vel ius admittendi ad ſepulturam in ſua Eccleſia *b* per iura ſuperius allegata, ſine authoritate ſpeciali Epiſcopi per authoritatem, quam habet a iure communi, vel priuilegio aliquo legitimo: prædicta autem cõſtitutio nihil præiudicat exemptis, cum prouincialis ſynodus non ſit ſuperior eis, & extra ſuum territorium lex non liget, vt in iure definitur. Et aduerte, quod idem dicendum eſt, de conceſſione facultatis faciendi, vel conſtituendi ſepulchrum, quod dictum eſt de ſeruando modo dandi alicui locum ſepulturæ cum de ſimilibus, idem debeat eſſe iudicium iuxta *c* regulam iuris vulgarem,

a l. inter ſtipul. §. ſacrã. de uer. obl. § ſacra. iũ. de rer. diui.

b c. Sine exceptione 12. q. 2. c. nulli de reb. Eccle. non alien.

c l. illud. ff. ad l. Aquil. c. duдũ, 3. de elect.

ARTICVLVS X.

Religioſi habent capellas in eorum Eccleſiis, quas conceduunt quo ad uſum ſepulturæ alicui domui nobilium, & filiorum, & liberorum, & deſcendentium, & poſterorum ſuorum, quæritur, an ille, qui non eſt de progenie illorum nobilium poſſit eligere ſepulturam in illis capellis,

RESpondeo dicendo, quod nõ, quia illud, quod noſtrũ eſt, a nobis auferri non poteſt, ſine noſtra voluntate, vt ratio naturalis dictat, & regula *d* iuris deffinit. Quod cõfirmatur, quia tales capellæ quantum ad ſepulturam, vt hoſpitia deputantur, ſed de iure eſt, quod in fundo, in quo quis habet vſum, non poteſt aliquis habitare inuito vſuario, vt dicitur in iure; ergo inuitis ſupradictis nõ poteſt prælatus conuentus in præfatis Eccleſiis, & capellis ẽt ſuos monachos ſepelire, & hanc opinionẽ tenet Azo, *e* quem ſequitur Petrus de Vbaldis, verum tamen eſt, quod ſi progenies illorum nobiliũ ſit extincta per eorum mortem, quod poteſt prælatus ibi ſuos fratres ſepelire; immo & concedere illis capellas ad vſum aliarum perſonarum, quia vſus conceſſus illis nobilibus eſt extinctus per illorum mortem, & ideo ius funerandi libere redit ad ipſos religioſos, ſicut dicimus de vſufructuario, vel vſuario, vbi ille vſusfructus, vel vſus libere redit ad proprietarium, ſecundũ leges *f* & hanc opinionem ſequitur Petrus de Vbaldis.

d l. illud qd noſtrũ, ff. de re. iu.

e Azo. in ſum. inſti. de vſu. & habitat. § ſi ue ro vſus & § illud videtur Vbald. de canon. Epi. c. 10. n. 15.

f l pe. C. de vſufruc. lega. & ba. vbi ſup. nu. 6.

QVAESTIO LIX.

De ſepultura quoad modum ſepeliendi in habitu religioſo ſeculares, & quoad priuilegia ipſis conceſſa, in duos articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur duo,

1 *QVomodo ſint ſepeliẽdi ſeculares in habitu regulari.*

2 *Quid lucrentur ſeculares cum habitu ſepulti.*

ARTICVLVS I.

Quomodo ſunt ſepeliendi ſeculares in habitu regulari.

RESpondeo dicendo, quod *Sixtus IV. ſtatuit, quod nullus valeat dare habitũ fratrum ad ſepeliendum aliquam perſonã, niſi guardianus domus loci in quo aliquis decedere contigerit, aut alij prælati ſuperiores, vel illi, cui ipſi duxerint cõmittendum dũtaxat, & non alius quauis authoritate, vel prælatione fungatur, & ſimiliter ſtatuit, quod præfati, quib. committit authoritatem dandi prædictum habitum, teneantur declarare recipientibus, quod apud eorundem fratrum Eccleſias debent cum obierint ſepeliri.* Ita habetur *g* in monumentis ordinũ, & notat collector *h* priuilegiorum mendicantium, vt colligitur ex dictis literis, quod poſſunt præfati, quibus committit authoritatem dandi dictum habitũ, dare illum non ſolum ijs, qui morantur in locis, quibus morantur fratres, ſed etiam ijs, qui intra illorum guardianias deceſſerint.

g in 1. impr. fo. 60. & in 2. fo. 144. conc. 350.

h Colle. tit. ſep. §. 14.

Statuit inſuper idẽ Summus Pontifex, quod corpora volentiũ in prædicto habitu ſepeliri, deferãtur ad ſepulturã ſine alio pallio, vel tegumento ſuperimpoſito, non obſtante quacunq. ordinatione, vel prohibitione ordinariorũ locorum et ſub cenſuris facta, Ita habetur in monumentis ordinum. *i Et ideo Sixtus IV. authoritate Apoſtolica perpetuo indulſit omnib. & ſingulis vtriuſq. ſexus perſonis in habitu fratrũ minorum ſepeliri volẽtib. quod eis liceat (ſine tamẽ alterius præiudicio) diſtrictius inhibens curatis, & rectorib. Eccleſiarum ſub excommunicationis pœna, quã canonica monitione præmiſſa contra faciẽtes incurrant, & a qua per aliũ, quam Romanũ Pontificẽ, & in mortis articulo dumtaxat abſoluere nõ poſſint, ne taliter ſepeliri volentib. quouis modo impedimentum afferant. Sed permittant illos patẽter ad Eccleſias, & locũ ſepulturæ in habitu huiuſmodi deferri iure parochialium Eccleſiarum, & cuiuslibet alterius in omnib. ſemper ſaluo.* Ita habetur in ordinis, *k* ſupplemento, quæ verba ibi, *iure parochialium Eccleſiarũ*, ẽt ſi non apponerentur, appoſita cenſerentur, quia veriſimile eſt, quod princeps noluerit concedere priuilegiũ cum graui præiudicio Eccleſiæ parochialis argumento cuiuſdã legis: *l* vnde priuilegium ſolũ videtur concedere, vt habeant ij ſepulturam ſicut illi, quibus competit de iure cõmuni, & pro hoc adducit Panormita. textum *m* quaſi expreſſum in ſimili, vbi dicitur, quod ſi alicui inhabili princeps concedit liberã facultatem teſtandi, non intelligitur concedere, vt ſine ſolemnitatibus alias debitis poſſit concedere teſtamentũ, ſed videtur eũ reſtituere ad ius cõmune, nã ſatis eſt, quod priuilegiũ aliquid operetur, quando tractatur de præiudicio tertij, vel de derogatione iuris; ita in propoſito, ſed ad maiorem cautelam, & ad tollendã dubitationem ſolet apponi illa clauſula, vel ſimilis puta, *ſaluo iure parochialis Eccleſiæ.*

i in 1. imp. f. 69 & in 2. fo. 149. conceſ. 191.

k Suppl. fo. 88. conce. 151.

l L. 2. §. ſi quis a princ. ff. ne quid in loco public.

m L. ſi quando C. de inoff. teſt.

ARTICVLVS II.

Quid lucrentur ſeculares cum habitu ſepulti.

RESpondeo dicẽdo, quod Leo X. *n* & Adrian. V. *omnib. & ſingulis Chriſti fidelibus in Regnis Caſtellæ, Legionis, & Granatæ exiſtentib. qui deuotionis feruore ducti in habitu ordinis Sãcti. Trinitatis deceſſerint, aut eorũ corpora, ſeu cadauera, cũ ab hoc ſecu o*

n Suppl. fol. 88. conc. 252.

ſeculo migrauerint in Eccleſijs monaſteriorum ordinis prædicti ſepeliri ordinauerint, conceſſerunt omnes, & ſingulas indulgentias & peccatorũ remiſſiones fratribus prædicti ordinis conceſſas. Ita refertur in compendio *a* mendicantium.

a Com. mẽdic. tit. ſepult. §. vlt.

Nota autem hanc eſſe maximam cõceſſionem; nam primo concedit decedentibus cũ habitu dicti ordinis indulgentias, & peccatorum remiſſionem, quas fratres dicti ordinis conſequuntur, quãdo ex hac vita cum habitu migrant: ſecundo eandem facultatem concedit his, qui ordinauerint ſepeliri in Eccleſijs prædictorum fratrũ, at ego non potui inuenire, quas indulgentias conſequatur frattes huius ſacræ religionis cum habitu morientes eo ſolũ quod cum habitu ſepeliuntur, bene tamen verum eſt, quod in articulo mortis indulgentiam plenariam ipſis conceſſit Sedes Apoſtolica: at non puto dictam indulgentiam ſupradictis ſecularib. cõmunicari in hac conceſſione. De hoc autem videnda ſunt ea, quæ in ſecundo tomo *b* late diximus, in quo de hoc & de his, quæ conſequuntur ſeculares qui eligunt ſepeliri in Eccleſijs fratrum, & cũ habitu moriuntur tempore interdicti, aut ceſſationis a diuinis, late agitur.

b 2. tom. q. 16. a. 10. & q. 110.

QVAESTIO LX.

De ſepultura religioſorum, in quatuor articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur quatuor.

1 *Vbi ſunt ſepeliendi Abbas, & prior.*
2 *Vbi ſunt ſepeliendi religioſi profeſſi.*
3 *Quibus expenſis debet ſepeliri monachus decedens extra monaſterium, at qui præeſt beneficio annuali.*
4 *Quibus expenſis debent ſepeliri nouitijs decedentes intra annum probationis.*

ARTICVLVS I.

Vbi ſunt ſepeliendi Abbas, & prior.

RESpondeo dicendo, quod Abbas ſepelietur in ſuo monaſterio, quia ibi cenſetur habere domicilium, vt dicunt Archid. *c* Ioann. Andr. Item quia talis non poteſt eſſe Abbas, niſi ſit profeſſus in religione, prout dictum eſt in ſuperioribus *d* conſtat autem profeſſos eſſe ſepeliendos in ſuis monaſterijs. Si tamen Abbas eligit ſibi ſepulturam, *e* quod poteſt, cum habeat in multis velle, & nolle, ſed tandem renunciat Abbatiæ, vel deponitur ab ea, & ſic remanet monachus, & profeſſus illius monaſterij, in illo monaſterio ſepelietur, non autẽ in eccleſia, in qua ſepulturam elegit. Et ratio eſt, quia inſpicitur tẽpus mortis antiquis ſit habilis ad eligendam ſepulturam, at iſte tempore mortis tantũ erat monachus profeſſus, & nõ Abbas & nõ habet velle, & nolle, ita Petrus de Vbal. *f* loquendo autem de aliquo profeſſo, qui præficitur alicui prioratui, qui eſt de mẽbris monaſterij, eſto, talis ſit obedientiarius, & manualis, ſi talis prior moriatur, cum ipſe reputetur monachus monaſterijs, & etiam reperiatur monachus illius prioratus, vt dicitur in iure, *g* ſepelietur in loco monaſterij, vel illius prioratus, quod ex voluntate ſui Abbatis pendebit argumẽto illius, quod in quadã decretali *h* habetur: Abbas enim poteſt pro monacho profeſſo ſibi ſubdito eligere ſepulturã cum

c Ancha. & Io. And. in c. Stat. de reſcr. lib. 6.
d Sup. hoc to q.
e c. relig. de ſep. lib. 6.
f Vbal. de cano. epiſc. c. 10. n. 11
g c. 1. de pri. l. 6.
h ca. quanto de offic. deleg.

cenſeantur, tanquã pater, vt colligitur ex iure *i* inæquiparantur eum profeſſum filio impuberi, quia ſicut impubes nõ habet velle, neque nolle propter vinculũ profeſſionis, & confirmatur, quia electio ſepulturæ filij conceditur patri ratione patriæ poteſtatis, quæ patria poteſtas ratione profeſſionis magis militat in Abbate reſpectu monachi, quia monachus non habet velle, neq; nolle, ſicut habet filius, & ita tenendũ puto, licet Petrus de Vbald. *k* dicat cõtrariũ, cuius ratio eſt, & fundamentũ, quia canon dat patri naturali poteſtatẽ eligendi ſepulturã filio impuberi, & non debet fieri extenſio ad Abb. qui non eſt verus pater, ſed fictus pater argumento eorum, quæ in iure notantur, ſcilicet quę cõpetunt patri vero, ad fictum minime debent extendi, non aduertens, quod in noſtro caſu verſatur eadem ratio in patre ficto, quæ verſatur in patre vero, ſcilicet patria poteſtas, & quando eadem ratio verſatur in patre ficto, quę militat in patre vero, diſpoſitio loquens de patre vero extenditur ad patrem fictum, vt patet ex quadã lege, vbi Baldus, & Doctores communiter & reſoluit Baldus.

i c. vlt. de reg. e. licet de conueſ. pral. lib. 6.
k Vbald. vbi ſupr. c. 11. nu. 6.

ARTICTLVS II.

Vbi ſunt ſepeliendi religioſi profeſſi.

RESpondeo dicendo, quod profeſſi ſunt ſepeliendi in monaſterio, vt dicitur in iure *l* & idem dicendum eſt de conuerſis profeſſis. Idem etiam dicendum eſt de cõuerſis non profeſſis, ſi ſunt plene tranſlati ad monaſteriũ, quia ſe, & ſua obtulerunt monaſterio, & mutauerunt babitum, & alio habitu vtuntur diſtincto ab eo, quẽ habebãt in ſeculo, ij enim etiam in monaſterio debent ſepeliri, ſecus ſi non ſunt plene tranſlati, vt quia non mutauerũt habitum, ſed remanent in coniugio, & cũ proprietate ſuorum bonorum, prout in iure *m* eſt definitum, immo plene tranſlati poſſunt ſibi eligere ſepulturam, quia habẽt velle, & nolle, & poſſunt ad ſeculum redire, ſi non ſunt profeſſi, argumento eorum, quæ in iure notantur, & tradit quædã Gloſſa: profeſſi autẽ qui præficiuntur beneficijs regularibus, quæ ſunt de membris monaſterij, poſſunt ſibi eligere ſepulturam, quia habent velle, & nolle.

l c. vlt. de ſep. l. 6
m c. vt priui. §. de fratribus de priui.

Aduertendũ tamẽ eſt, quod religioſi a proprijs monaſterijs ita remoti, cum ad ea, cum moriũtur, non poſſint commode portari, poſſunt ſibi eligere ſepulturam, vt Bonifacius Octauus ordinauit.

Nouitius autem intra annum probationis decedens ſecundum ius commune non videtur in monaſterio ſepeliẽdus, cũ poſſit ad ſeculum redire, & ita videtur ſepeliendus in illa Eccleſia, in qua ſepeliri debuiſſet, ſi ad monaſterium non trãſiſſet, pro quo faciunt notata per Archidiaconum. Dixi ſecũdum ius commune: nã attentis regularium priuilegijs debet in monaſterio, in quo fuit nouitius, ſepeliri, immo ſi tẽpore interdicti decedit, poteſt ſolẽniter ſepeliri, vt dictum eſt ſupra, in quo etiam aliqua circa ſepulturam tempore interdicti, & ceſſationis a diuinis conceſſa, reſoluta ſunt.

ARTICVLVS III.

Quibus expenſis debet ſepeliri monachus decedens extra monaſterium, aut qui præeſt beneficio manuali.

RESpondeo dicendo, quod monachus decedẽs extra monaſterio in monaſteriũ ſepelitur,

prout

Digitized by Google

pront dictum eſt articulo ſuperiori, & caſu quo nõ ſepeliatur in monaſterio, quia deceſſerit in partib. remotis, ita quod corpus cõmode nõ poſſit ad monaſterium portari, Abbas monaſterij tenetur mittere pecuniam ad locum, vbi ille deceſſerit pro funerando eum, ita reſoluit Vbaldus; *a* ſi tamen præſidet beneficio manuali, quod eſt de membris Eccleſiæ, videtur, quod debet ſepeliri expenſis monaſterij, cum ſit monachus, ſed cõtrarium eſt dicendũ, quod ſcilicet expenſis beneficij manualis debet ſepeliri, cum curam illius gerat, & ſic onus huiuſmodi beneficio incumbit argumento eorum, quæ in iure *b* notantur, quod ipſum de canonicis regularibus eſt aſſerendum, ita Vbaldus.

a Vbald. de cano. Epi. c. 13. n. 3

b Cle. dud. §. verũ de ſep. Vbal. vbi ſup. nu. 4.

ARTICVLVS IV.

Quibus expenſis debent ſepeliri nouitij decedentes intra annum probationis.

RESpondeo dicendo, quod cum reputentur religioſi, videtur quod, debent ſepeliri de bonis monaſterij argumento eorum, quæ in iure *c* notãtur. In contrarium tamen videtur, quod de bonis patrimonialibus debent ſepeliri, cum non ſint plene tranſlati, & ad ſeculũ poſſint redire, vt in ſimili notant Doctores, *d* & per hoc videtur dicendum, quod ſi Abbas ſepeliat illum de bonis monaſterij, quod expenſas illas repetere poſſit ab illis, qui tali nouitio ſuccedũt, ſicut diximus in extraneo, qui ſepelit aliquem, qui poteſt repetere expenſas ab hærede defuncti, vt dicitur in quadam lege, *e* de ſuo enim debet quis ſepeliri, & nõ de alieno, putarem tamen, quod ſi talis nouitius non haberet aliquid in bonis, quod tunc monaſterium debeat illum ſepelire, eſſet enim contumelia monaſterio relinquere corpus illius inſepultum, prout tenet Vbaldus *f* fundatus in quodam iuris argumento.

c c. priu. de priu.

d Doc. in c. Statutum. & in c. cõſult. de reg.

e l. ſi quis de relig. dom.

f Vbal. de cano. port. c. 13. n. 3. l. ſi nulla d. re. iu.

QVAESTIO LXI.

De ſepultura quo ad eos, quibus prohibetur, in quatuor articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur quatuor.

1 *QVibus neganda eſt ſepultura Eccleſiaſtica.*

2 *An priuari debeat ſepultura Eccleſiaſtica meretrix, quæ inuẽta eſt mortua in domo ſui amici, de cuius cõtritioni non eſt aliquod teſtimonium.*

3 *In quas pęnas incurrunt ſepelientes in loco ſacro eos, qui ſepultura Eccleſ. legitime ſunt priuati.*

4 *In quas pęnas incidunt religioſi ſepelientes vſurarios manifeſtos.*

ARTICVLVS I.

Quibus neganda eſt ſepultura Eccleſiaſtica.

RESpondeo dicendo, quod ſepultura Eccleſiaſtica primo negatur a iure *g* omnibus iniuſte decimas detinentibus, ſecundo blaſphemis impenitentibus, tertio morientibus in peccato mortali, vt notat quædam Gloſſa, *h* & ſumma confeſſorum & Syluester, quod intellige, niſi ſint Eccleſiæ recõciliati, vel ſaltem ſigna contritionis appareant, ad quod probandum ſufficit vnus teſtis ſecũdum Archidiaconum. *i* Vnde ei, quem manifeſtum eſt, non fuiſſe confeſſum, vel nõ communicaſſe ſemel in anno, debet denegari ſepultura Eccleſiaſtica, niſi ſigna contritionis ſeu emendationis oſtenderit. Dixi, manifeſtum eſt, ſecus ſi eſt dubium, nam tunc non præſumitur, quod ſit ſalutis ſuæ immemor.

g c. prohib. de decimis ubi doc. c. ſtatui. de male.

h Gloſ. in cap. in quib. 13. q. 2. ſum. cõfeſ. lib. 1. tit. 10. Syl. ver. ſepul. n. 5. vc. 8.

i Arch. in c. qui recedũt 26. q. 9.

Quarto manifeſto vſurario, niſi pęniteat, & faciat cautionem, vt in iure *k* eſt definitum.

Quinto interdicto nominatim, & hoc ſub pęna excommunicationis, vt dicitur etiam in iure, *l* & tempore interdicti illi, qui ſunt de loco interdicto, interdicto durante, vt in ſuperioribus ſatis dictum eſt. *m*

k c. quia de vſuris, et c. quãquã eodẽ titu. lib. 6.

l Clem. de ſepu.

m 2. tom. q. 90.

Sexto excommunicatis maiori excommunicatione etiã iniuſte, vt in iure *n* mandatur, & Syluester ait, idem dicendum de innodato excommunicatione minori notoriè.

n c. lit. de reſti. ſpol. Syl. ubi ſu.

Septimo illi, cui eſt interdictus ingreſſus Eccleſiæ, vt dicitur in iure. *o*

Octauo illi ſacerdoti, qui filijs ſuis hæredem inſtituit. *p*

o c. is qui. de ſẽt. excom. lib. 6.

p diſt. 88. neque apud l.

Nono neganda eſt ſepultura Eccleſiaſtica, infideli pagano, Iudæo, vel hæretico, etiamſi poſt mortem appareat de hæreſi. *q*

q c. Eccl. de cõſecr. d. 1. c. ſane. 24. q. 2.

Decimo morienti in torneamento, *r* quod tamẽ de ſtante non intelligitur, ſed de eo, qui venit cauſa ſe exercendi, & ſimiliter negatur Armigeris, & ſeruientibus in armis, quod intelligitur, etiamſi quis ibi vulnus lethale acceperit, licet poſtea ſuperuixerit, qui quamuis pęniteat, & ei Euchariſtia nõ denegetur, tamen Eccleſiaſtica ſepultura carebit, quod fieri in iure mandatur in aliorum terrorẽ, & intellige de illis, qui ſe exercent in torneamentis, quæ magno armorum conflictu in equis exercitãtur, ſecus in alijs, qui in aliquibus ciuitatibus fieri conſueuerũt, in quibus ſine dubio minora ſunt pericula, quam in primis, in quibus ſolo equorũ concurſu aliquando multi vitam finiũt, ita Viualdus, *ſ* Sed aduerte ſecundum ſummam Roſelam poſt Ricardum, *t* quod qui haſtiludia faciunt, peccant mortaliter, cum ſimili ratione videantur eſſe prohibita, vt torneamenta, ex quo innuitur, quod morientes in ipſis non ſepeliantur in loco ſacro. At Syluest. *u* ait haberi, quod haſtiludium, & torneamentum non ſunt idem, & conſequenter, quod neque ſemper iſta pęna habet locum in haſtiludio, vt tenet Angelus, *x* ſed ſolum quando inde imminet probabiliter periculum, vt etiam Syluester *y* aſſerit, & in quæſtione de taurorum agitatione aliqua dicemus.

r c. 1. de tornea.

ſ Viuald. in ſuo cand. aureo. 2. p. tit. de interd. n. 122.

t Ric. in 4. d. 27

u Sylu. vbi ſup. ver. 2.

x Ang. in ſum. ver. tor.

y Syl. tit. ludus, §. 2. p. 7. & ver. tornea.

Vndecimo denegatur ſepultura Eccleſiaſtica ei, qui ſe occidit, vt in iure *z* eſt definitũ, quod intellige, quãdo ſe occidit ex deſperatione, vel iracũdia, ſecus ex fatuitate, vel contra ſuam intentionẽ, vt ſi quis vt euaderet, præcipitauit ſe in flumen, intelligens eo modo ſe ipſum saluũ facere, verũ eſt tamen, quod poteſt ei dari ſepultura, ſi creditur ipſum in vltimo vitæ ſpiritu criminis dolorem, & cõtritionẽ pęnitentia ductum habuiſſe, ſicut explicat Palud. quem ſequitur Nauarrus, vel ſi forſan coniecturis aliquis præſumi queat cũ furore, aut mentis alienatione ſe ipſum occidiſſe, nam & tunc Eccleſiaſticæ ſepulturæ is traditur ſecundum Ioã. Gallum. His accedit, quod repertus mortuus in puteo, non eſt priuãdus Eccleſiaſtica ſepultura, quia nõ præſumitur, ſe ipſum præcipitem dediſſe, quod in hac ſpecie notat Soc. iun. quem allegat, & ſequitur Couarruuias.

z c. in quibus 13 q. 2.

Ex his infertur, quod confeſſus, & abſolutus a confeſſario, qui tota die, & veſpere ſtetit lætus, & mane fuit inuentus mortuus intra ſuã cellã hoſtio

clauſo

Digitized by Google

clauſo habens laqueum pendentem ex collo, ipſe autem nō pendebat, neq. omnino iacebat, ſed qua ſi flexus ſtabat, poteſt & debet in loco ſacro ſepeliri, & ex loco profano, in quo fuit ſepultus, ad locū ſacrum transferri, cum non naſcatur, neq; ſciatur à ſe ſuiſſe occiſum, neque præſumendum eſt, ſe occidiſſe; de nemine enim præſumendum eſt, quod deliquerit, vt probant iura, *a* præſertim tam grāde delictum, & tam abominabile conditioni, & inclinationi humanæ. & maxime de confeſſo abſoluto, & communicato eodem die. Vnde mulier cadens de Cymba in fluuium iubetur ſepeliri in loco ſacro etiam ſi fingendo cecidiſſet, quia non præſumitur voluntarie ad ſe occidendū decidiſſe iuxta notata à Doctoribus *b* & hanc partem intrepide tenendā eſſe affirmat Nauar. *c*

a l. merito. ff. p ſocio. c. 1. de vſg. uris.

b Doc. in ca. ex parte el 2. de ſepul.

c Nau. li. 1. cōſ. ti. de ſepul. conſ. 6. in addit. 1.

Duodecimo negatur ſepultura Eccleſiaſtica pueris morientibus ſine baptiſmo. Decimotertio negatur ſepultura Eccleſiaſtica morientibus in duello, prout determinatur *d* in Concilio Tridentino, & eſt imme notandum hoc procedere non ſolum in duellis ſolemnibus, in quibus arma, & campus, & alia eliguntur; ſed etiam in duellis priuatis ſine ſolemnitate initis, prout declarauit Gregorius XIII. in quadam ſua conſtitutione publicata. Anno Domini millesimo quingenteſimo octuageſimo ſecūdo, prout affirmat Nauarrus, *e* quæ Gregorii Tertiidecimi conſtitutio incipit *ad tollendum*, & eſt numero octuageſima ſecunda inter conſtitutiones pōtificales eiuſdem Pontificis.

d Conc. Trid. ſeſ. 25. de refor. c. 19.

e Nau. li. 5. cōſ. 11. de purga. uul ga. conſ. 1. & 2. par. 564. col. 1. & 2. in 1. edit.

f Sal. in pratli. crim. c. 100.

Ex quo colligitur, quod explicatio *f* Salzedi dicentis, prædicti Concilij Decretum habere locum, tantum in ſolemnibus duellis, non autem in priuatis omnino eſt reiiciēda, cum nobis conſtet de mēte legiſlatoris, ad quem primo explicatio ſuę legis ſpectat. Neq. obſtat, quod in aliquibus Regijs tribunalibus fuerit incitatum, prædictum decretum non habere locū in duellis priuatis, prout affirmat Salzedo; nam reſpōdetur quod ſi apud dicta tribunalia præfata declaratio proponeretur, vtrique ſecundum eam patres conſcripti in ipſis iudicarent.

Decimotertio regularibus decedentibus proprietarijs negatur in iure *g* Eccleſiaſtica ſepultura: circa quod eſt notādum primo, quod ſi religioſus inuentus fuerit in morte cum burſa denariorum, nō propterea præcipitanter debet Eccleſiaſtica ſepultura priuari; multa .n. prudentia in huiuſmodi vti neceſſe eſt, *h* ſacri enim Canones non remouent à communione alterius religioſum inuentū cum proprio peculio, ſed eum tantum, qui ab Abbate commonitus noluit ipſum peculium reſignare, cum. enim huiuſmodi pęna ſit grauiſſima, contra inauditam partem imponi nō debet, & ſic tali pęna minime eſt plectendus monachus, niſi contra ipſum prius opponatur talis burſę denariorum detētio, & ipſe ſe purget, aut de proprietate conuincatur, & per conſequens defunctus inuentus cū prædicta denariorum detentione non debet ſepultura Eccleſiaſtica ſtatim priuari, cum contra eum non ſit prædictum delictum propoſitum, neque poſſit proponi, vt ſe defendat.

g c. ſuper quodā de ſtat. monac. vbi Dott. & c. monac. 10. tit.

h Dict. c. ſuper quodam et d. c. mona.

Quod confirmatur ex dictis Socini iunioris, quē ſequitur Couarruuias prout in ſuperioribus dictū eſt, qui tenent non debere priuari ſepultura Eccleſiaſtica illum, qui inuētus fuerit in puteo mortuus: quorum ratio eſt, quia non debemus præſumere, ſe in puteum deiecisse, & occidiſſe, & ſic in propoſito non debet priuari Eccleſiaſtica ſepultura ille qui cum dicta burſa fuerit in morte inuentus, nō enim debemus præſumere ipſam noluiſſe in manib. pręlati renunciare, ſed obliuione quadam naturali anguſtijs infirmitatis irretitum talem reſignationem prætermiſiſſe.

Cōfirmatur deinde ex traditis *i* à Syluestro dicēte, quod ei qui intra annum non eſt confeſſus, neque communionem accepit, non poteſt parochus interdicere Eccleſiaſticam ſepulturam, quia in dubio præſumi debet, quod non fuit ſaluus ſuæ immemor, vt dicitur in quodam decreto, *K* potuit. n. alicui mendicanti legitime confiteri, & de eius mādato ab euchariſtia abſtinere, & ita poteſt, & debet præſumi de tali monacho, quod ab aliquo ſuperiore viuæ vocis oraculo licentiam fuit conſecutus. vt apud ſe dictam denariorum burſam detineret, quā in morte obliuione, aut infirmitate abſorptus non reſignauit, quod à fortiori habet locum, ſi præfatus religioſus eſt ſacerdos, cui propter tantæ dignitatis excellentiam maxime eſt deferendum, nam Iehu Rex Iſrael Iezabel iuſtiſſime interfectæ detulit honorem dicens ſuis Eunuchis, *ite & videte ma ledictā illā, & ſepelite eā, q̄a filia Regis, eſt*; & innuit quędam decretalis *l* cuius caſus eſt ſuper quodam Canonico regulari, qui in mortis articulo agens, licet à priore ſuo commonitus proprium, quod contra regulam latēter habebat, noluit reſignare, & ſic diem clauſit extemum, quem Innocētius Tertius declarauit, non eſſe in loco ſacro ſepeliendum. Ponderanda enim ſunt verba huius decretalis ibi, licet à priore ſuo commonitus, quæ maxime noſtrā ſententiam confirmant.

i Syl. ti. de ſepul. nu. 10.

K ca. ſancim. 1. q. 7.

l c. ſuper quodā.

Neque contra hoc aliquid Diuus Gregorius *m* fecit, qui legitur condemnaſſe quendam monachū à priuatione ſepulturæ, quia in morte inuentus fuit cum denarijs, nam vt cōſtat ex ibi ab eo propoſitis, dictus monachus fuit admonitus, qua admonitione non obſtante mortuus eſt proprietarius.

m Grego. lib. 4. theo. c. 65.

Secundo eſt notandum ſtatutum quoddam ordinis Carthuſienſis referri à Nauarro *n* diſponens, quod monachi defuncti in proprietate duodecim denariorum, & infra non ſepeliantur in cęmeterio, aut ſepulti exhumentur. Circa quod ſtatutum aduertit ipſe Nauarrus, *o* forte eſſe intelligendum de illo monacho proprietario rei minimæ qui ex aliquot coniecturis præſumitur per contemptum legis, vel animo maiora appropriandi eam appropriaſſe, cum non debeat quis carere Eccleſiaſtica ſepultura, ob peccatum tantum veniale, vt ſatis ſignificant Canones, *p* & tradunt Doctores cōmuniter, & merito quidem, nam peccatum veniale non excludit gratiam Dei, & charitatem, vt tradit Diuus Thomas *q* & in Concilio Tridentino *r* definitur; detētio autem tam minimæ quantitatis peccatum mortale non videtur includere, cum furtum huius quantitatis ipſum minime arguat. Supradicta autē ſunt vera non in religioſis ordinis fratrum minorum de obſeruantia, qui ſi inuenti fuerint defuncti, cum burſa denariorum etiam minimę quantitatis, non poſſunt in loco ſacro ſepeliri, cum in eorum regula ipſis præcipiatur, non recipere denarium, neq. pecuniam.

n Nau. li. 3. cōſ. tit. de reg. conſ. 6. 75. nu. 3. in 1. edit.

o Nau. vbi ſup. n. 17. in fi.

p c. pro obeunti. & c. nō æſtime. 13. q. 2. Gl in c. ex parte 2. de ſe pult.

q D. Th. 2. 2. q. 24. art. vlt.

r Conc. Tri. ſeſ. 14. c. 5.

Eſt idem aduertendum, quod cadauera mortuorum, qui fuerunt vltimo ſupplicio affecti, ſine licentia principis non ſunt ſepelienda in loco ſacro, & per conſequens peccant mortaliter, ea à lignoſine prædicta licentia deponentes, prout reſoluit *ſ* Antonius Gomez.

ſ Ant. Gom. ca. 14. de deli. n. 3.

ARTICVLVS II.

An priuari debeat ſepultura Eccleſiaſtica meretrix, quæ in Paſchate confeſſa eſt, & communicauit, & modo reperta fuit innumeris vulneribus confoſſa, & mortua in domo cuiuſdam ſui amici, nulloque pacto conſtare potuit, quod mortua fuerit contrita, vel contritionis ſigna dederit, cum id nocte acciderit, & clauſo oſtio, certum eſt tamen, ab illo amico fuiſſe iugulatam.

Reſpondeo dicendo, quod omnis, qui confeſſus eſt in quadrageſima, & communicauit in Paſchate ſepeliendus eſt in loco ſacro, niſi conſtet eũ in peccato mortali fuiſſe mortuum, vt tenet quędam Gloſſa *a* communiter recepta, & præſupponitur, præfatam meretricem fuiſſe confeſſam, & communicatam in Paſchate, neq. conſtat eam in peccato mortali fuiſſe mortuam: præterea nõ conſtat de mente, qua illam amicus eius duxit in domum ſuam, quoniam licet veriſimiliter crederetur illam duxiſſe ad meretricandum, ſi eã nõ occidiſſet, quia tamen occidit, veriſimilius credi poteſt deduxiſſe illam ad ſumẽdam vindictam de aliqua iniuria, quã putabat iuſte, vel iniuſte ſibi fuiſſe factam, tũ quia veriſimile eſt ipſum occiſorem, cum Chriſtianus eſſet, præmonuiſſe illam, vt ſe commendaret Deo, & de ſuis peccatis doleret, quoniam communiter id faciunt occiſores vxorum ſuarum, & aliarũ cognatarum, quas propter earũ delicta ferro clã occidũt & validum eſt argumentum a communiter accidẽtibus, ſi non conſtat de cõtrario, vt in iure notatur. *b* Ex quibus concludit Nauarrus, *c* prædictã meretricem in loco ſacro eſſe ſepeliendam.

a Gloſ. in c. ex par. 2. de ſep.

Neque obſtat quædam decretalis *d* definiens furem, qui furando occiditur, nõ eſſe in loco ſacro ſepeliendũ, in quo loco Ioannes Andręas, & Ioãnes ab Anania referunt eum, qui veroſimiliter moritur in peccato mortali, non eſſe ſepeliendum in loco ſacro, nam reſpõdetur eam decretalem intelligendã eſſe de illis, qui furando, rapiendo, vel alias mortaliter delinquẽdo occiduntur, nos autem loquimur de illa, quæ non præſumitur occiſa meretricando, prout dictum eſt.

b L. neque natal. C. de proba.
c in præſen. cod. tit.
c Nau. li. 3. cõſ. tit. de ſepult. cõſ. 4.
d c. fures de uſuris.

ARTICVLVS III.

In quas pęnas incurrunt ſepelientes in loco ſacro eos, qui ſepultura Eccleſiaſtica legitime ſunt priuati.

Reſpondeo dicendo, quod ſepelientes præfatos in loco ſacro peccant mortaliter, ſecundũ Archidiaconum, *e* & vlterius ſepelientes publice excommunicatos, vel interdictos nominatim, vel manifeſtos vſurarios, ſunt maiori excommunicatione innodati, vt dicitur in quadam Clemẽtina, *f* & explicat Syluеſter & generaliter recipiens aliquem ad ſepulturam Eccleſiaſticam in caſu non cõceſſo, tenetur reſtituere corpus, ſi petatur non ſolum recenter ſepultum, ſed etiam poſt ita, vt ſola oſſa ſupereſſe videantur, ſecundum *g* Panormitanũ; tenetur etiam reſtituere, quidquid ratione illius corporis perceperit, cum id mala fide ab eo ſit perceptum ſecundum Gloſſam *h* communiter receptã. Vnde ſi ſacerdos parochialis corpus eius, qui alibi elegit ſepulturam violenter rapuerit, vel funus ſpoliauit antequam veniret ad manus eorum, quibus debebatur, ſecundũ Hoſtienſem *i* amittit ius, quod habebat, & idem ſi aliquis conuentus totus, vel maior pars eius hoc fecerit, ſecus ſi minor pars, vel ſolus prælatus. Vnde ſecundum Oldradũ *k* tenetur reſtituere, quidquid accepit, & ipſum corpus, & vltra hoc perdit quartam Canonicam ad ſimilitudinem hæredis res hæreditarias ſubtrahentis, qui in eis quartam Trebellianicã perdit, & ius inſtitutionis debitũ, quod alias erat detracturus, vt in iure *l* eſt definitum; quantum autem ad quartam canonicam Petrus de Perũſio contrarium tenet, quia delictum presbyteri Eccleſiæ nocere non debet, vt in iure *m* eſt vulgatum. At primum eſt verum, ſi tale quid fiat a prælato, quia ſolus pręlatus poteſt pręiudicare Eccleſiæ in acquirendis, vt patet ex quodã *n* decreto, ſicut ſeruus Domino in acquirẽdis poteſt præiudicare, vt in quadam lege *o* eſt obſeruatum, ſecus in acquiſitis, prout aduertit Syl. *p*

e Arch. in c. quæ Doctr. 25. q. 1.
f Clem. 2. de ſepul. Sylu. & excommun. 9. tit. 66. & 67.
g Pan. in c. cum funerum extra de ſepul.
h Gloſ. in d. c. cũ liberum.
i Hoſt. in d. ca. cum liberum.
k Old. cõſ. 224.
l L. Paul. reſpondit ff. ad le. Fal. reſcr. ff. de his quibus.
m regu. delictũ de reg. iur. lib. 6.
n 16. q. 6. §. fi.
o L. fi. C. de acquir. poſſ.
p Syl. de ſep. nu. 11.

ARTICVLVS IV.

Vtrum religioſis ſepelientibus de facto vſurarios manifeſtos excommunicatos & interdictos poſſit Epiſcopus facere, vt corpora eorum exhumentur, & proijciantur procul.

Reſpondeo dicendo, quod in Clementina *q* quadam ſatis innuitur poſſe Epiſcopum excommunicatos publice vſurarios manifeſtos & nominatim interdictos facere exhumari in loca eũ exempta intrando, cum in ea Clemẽtina priuilegia in contrarium abrogentur, in reliquis autem, quibus negatur ſepultura Eccleſiaſtica, ait Abbas, *r* ſe non credere Epiſcopum poſſe hanc authoritatem exercere in locis exemptis, quia perinde eſt, ac ſi non eſſent in ſua diœceſi ſepulti, poſſet tamen dare remedium, vt impediat ſepulturam, antequam corpus deducatur ad locum exemptum, nam cum delinquatur in ſuo territorio, poteſt obuiare, & illud in loco priuato facere ſepeliri. Quod ex decreto Cõcilij *ſ* Tridentini maxime confirmatur. Aduertendum tamen pro complemento, quod horum corpora debent proijci procul ab Eccleſia in tanta diſtantia, quod voces clericorum non poſſint ibi audiri, vt argumento cuiuſdam decretalis tenẽt communiter Doctores. *t*

q Cle. eos de ſepul.
r Abb. in cap. ſacris n. 7. d. ſep.
ſ Conc. Trid. 4. ſeſſ. 25. de regu. 14.
t c. quod in te de pęn. & remiſſ. Doct. in c. ſacris

QVÆSTIO LXII.

De ſepultura quoad exhumationem corporum, & exportationem de vno loco ad alium, in duos articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur duo.

1 *Vtrum corpora defunctorum poſſint exhumari, & transferri de vno loco in alium.*
2 *Vtrum corpora defunctorum poſſint exenterari, vel inhumaniter tractari.*

AR-

Digitized by Google

ARTICVLVS I.

Utrum corpora defunctorum poſſint exhumari, & transferri de vno loco ad alium.

RESpondeo dicendo, quod Imperatores *a* Diocletianus, & Maximianus ordinauerunt, quod ſi necdum perpetuæ ſepulturæ corpus traditum eſt, translatio eius fieri minime prohibeatur. Et Imperatores Valentius, *b* Theod & Archadius ita reſcripſerunt, nemo hominum corpus ad alium locum, ſine Auguſti affatibus, transferat; ſuper quē locum Gloſſa ait, ſine Auguſti aflatibus, id eſt Papę minimè eſſe transferendum. Vnde Vlpianus iuriſconſultus etiam ait, oſſa *c* quæ ab illo illata ſũt, vel corpus, an liceat domino loci effodere, vel eruere ſine decreto pontificum, ſeu iuſſu principis, quæſtionis eſt, & ait Labeo expectandum ſeu permiſſum pontificalem, ſeu iuſſionem principis, alioquin iniuriarum fore actionem aduerſus eum, qui eiecit. Et idem Vlpianus *d* ait, ſi io eo monumento, quod im perfectum eſſe dicitur, reliquiæ hominis conditæ ſunt, nihil impedit quominus id perficiatur, ſed ſi religioſus locus iam factus ſit, pontifices explorare debent, quatenus ſalua religione deſiderio reficiendi operis medendum ſit, in quo loco Gloſſa per Pōtifices Epiſcopos intelligit, qui in talibus ſuum exercent officium. Et in Concilio *e* Magũtienſi dicitur, quod corpora ſanctorum de loco ad locum nullos transferre prẹſumat, ſine conſilio principis, vel Epiſcoporum, ſanctaque ſinodali licentia.

a *L. ſi necdum, C. de relig. & ſump. fun.*

b *L. nemo hominum. eod. tit.*

c *L. oſſa. ff. eo. ti.*

d *L. ſi in eo. ff. de mort. inferend.*

e *c. corpora ſancto. de conſec. diſtin. 2.*

Circa quas leges & decreta notãdum eſt primo, quod verba prẹfata non includunt translationem corporum nondum perpetuę ſepulturæ traditorũ de vno loco Eccleſiæ ad alium eiuſdem Eccleſię, quoniam non includunt etiam trãslationem de vna Eccleſia ad aliam per gloſſam *f* tam per praxim, quam per theoricã receptam: ergo a fortiori nõ includunt translationem de vno loco vnius Eccleſię ad alium eiuſdem, & conſequenter non includunt reliquias corporum ſanctorum, quę manent extra ſepulturam perpetuam in ſacrario, vel in alijs locis, vnde accipiuntur, & afferuntur frequenter ad proceſſiones, ſiue ſupplicationes publicas, vel priuatas miſſas, & alias deuotiones.

f *Glo. in d. l. fin. necdum.*

Secundo notandum eſt, quod verba prẹdicta includunt corpora ſanctorum, & partes eorum, quę deputatæ ſunt perpetuę ſepulturę de vno loco Eccleſię ad alium eiuſdem Eccleſię, quia non videtur negari poſſe, ea non trãſferri de vno loco ad alium locum: quia omnia loca eiuſdem Eccleſię non ſunt eadẽ loca, neque ęquè honorabilia immo ſunt maximę contentiones inter ſummates, & mediocres, immo infimę notę, alijs contendentibus ſua ſepulchra debere eſſe ſita propius altaribus maioribus, vel aliquorum ſanctorum, quę ſunt incluſa legitime altaribus ad illorum conſecrationem non poſſe motari de illis ad alia, ſine aothoritate legitima, quia videntur mutari de loco, cui iam ſunt illa perpetuæ ſepulturę deputata, ita Nauarrus, *g* in quodam conſilio.

g *Na. li. 3. conſ. tit. de ſepul. conſil. 5.*

ARTICVLVS II.

Vtrum corpora mortuorum poſsint exenterari vel inhumaniter tractari.

RESpondeo dicendo, Bonifacium Papam in quadam extrauagaoti, quæ incipit, *deteſtandum* excommunicat omnes etiam Pontifices exenterantes, vel in fruſta concidentes corpora mortuorum, aut in aquis coquentes, vt carnem ab oſſibus euellant, vt alibi tumulanda ferant & abſolutio Papæ reſeruatur, prout aduertit Syluester. *h*

h *Sylu. excõicatio. 7. nu. 79.*

Circa quam extrauagantẽ in primo eſt notandũ, quod non habet locum io cadauere mortui, quod datur medicis ad faciendam anatomiam, licet enim Bartolus *i* relinquat cogitandum, an hoc ſit licitum Iulius *K* tamen Clarus ait, non reperi in iure deciſum, ſed conſuetudine paſſim ſeruari, qood dantur huiuſmodi corpora medicis habita tamen prius licentia a iudice, ſi corpus eſt alicuius delinquentis puniti, & ita practicari teſtatur *l* Bertachinus, & nõ eſt hæc praxis damnãda, cum a timoratis iudicibus ſit recepta. Et ita refert Antonius *m* Gomez, quod Carolos Quintus anno Domini milleſimo quingẽteſimo, quinquageſimo requiſiuit votum vniuerſitatis Salmãticeoſis, an hoc facere liceret, & reſpondit vniuerſitas, quod ſic. Et hanc opinionem tenet io propriis terminis doctiſſimus Syl. *n* dicẽs in eius comprobationem, quod pęnæ vltra proprios caſus non ſunt extẽdẽdæ, vt dicitur in iure *o* & extrauagans ſupradicta ſolum loquitur caſu, quo exenterãtur, & in fruſta conciduntur corpora mortuorũ eo fine, vt alibi ſepeliantur. Præter eum etiam hanc partem ſequenti ratione confirmo. Reipublicæ. n. intereſt, vt fiaot anatomiæ, & prædicta corpora exẽterantor, vt poſſint facilios cognoſci infirmitatum radices, quibus homines ſunt repleti, quibus cognitos facilius medellæ ſalutiferæ applicãtur, quod cõmune bonom non debet impediri ex leuiſſimo præiudicio, quod dictis corporibus ex tali exenteratione prouenit.

i *Bar in l fin. ff. de cada. p*

K *Clar. ...cri. q. 10.*

l *Bertach dauera n*

m *Gome. de delict. c. 14. nu. 8.*

n *Sylu. ubi ſup.*

o *de penit. d. 1. §. pœna.*

Secundo eſt notandum, quod prælatus alicuius conuentus conſentieos, vt conſanguinei alicuius defuncti ipſius corpus exhument, & prębens illis ſtabulum, in quo in feruenti aqua igne ſuppoſito fuit eios corpus poſitum & caro conſumpta, & ab oſſibus ſeparata, vt ea oſſa tranſportarentur in aliã partem ad tomulandum, non incidit, ſcilicet, ipſe prælatus in excommunicationem huius extrauagantis, nam lex excommuoicans facientem aliquod delictom, non videtur includere ſolum conſentientem in illo & deſideraotem, vt fiat, ſi ad aliud noo concurrat, vt colligitur ex aliquibus iuribus. *p* Secundo facit, nam lex excõmunicans facientem aliquid, non includit conſentientem neque mandantem, niſi eadem lex, vel alia ſimilis, cuius author id facere poteſt, illud exprimat, prout concludit & reſoluit Nauarrus *q* poſt Caietanum & alios, & hæc extrauagans non proponit excommunicationem contra conſentientem, conſulẽtem, aut maodantem, vt patet ex eius litera. Et dato quod ipſa contra conſentientem etiam ſuam ſententiam fulminaret, quia tamen dictus prælatus non probatur ſciuiſſe eam exorbitantem pęnam eſſe a iure impoſitam facienti huiuſmodi delictum, & præſumitur ignorantia, vbi non probatur ſcientia, & ignorantia legis excommunicantis, videtur excuſare ab excommunicatione, vt ionuit quædam decretalis *r* præſertim cum religioſi non teneantur ſcire huiuſmodi leges de rebus ordini ſuo adeo exteris diſponentes, vt ex ſacris canonibus *ſ* cõſtat. His & alis rationibus hanc partem defendit doctiſſimus Nauar. *t*

p *c. cum quis de ſen. exc. li. 6. c. ſi quis ſuadente. 17. q. 4. cap. 1. de conſ. & affin.*

q *Nau. c. 17. nume. 51.*

r *c. 2. de conſt. lib. 6.*

ſ *ca. non magnone cle. vel mon. c. 2. tunc gloſ. de poſtulan.*

t *Nau. li. 5. conſil. tit. de ſen. excom. conſ. 54. in 1. edit.*

Nec obſtat quod prædicta extrauagãs ſignificat illud eſſe peccatum contra ius naturale, quod nemini licet ignorare argumento eorum, quę in quodam decreto *u* notantur, & quod ignorantia iuris non excuſat, vt eſt regula *x* iuris vulgaris. Nam reſpondetur, quod multa concurrerunt, propter quæ

u *c. notandum, 1. c. 7.*

x *reg. ignorãtia de reg. iu. lib. 6.*

dictus prælatus probabiliter potuiſſet ignorare, primo, quia dicta extrauagans non eſt poſita intra corpus iuris communis, & multis etiam Doctoribus vtriuſque iuris eſt incognita, ſecũdo quia non eſt directè cõtra illud naturale præceptum, non occides, non enim fuit occiſio, neque mutilatio, neque percuſſio hominis, quæ directè vetantur per quintum præceptum Decalogi, ſed quędam diuiſio & partitio cadaueris, quod planum eſt, non eſſe hominem.

Nec etiam obſtat illud Pauli, *a* ſcilicet, quod facientes & conſentientes digni ſunt morte, & per cõſequẽs quod cum prælatus prędictus tali maleficio cõſenſerit, dignus eſt, vt ſupradicta pęna puniatur. Nam reſpondetur, quod ſi prędictus prælatus ſciebat pręfatum factum eſſe peccatum mortale, mortaliter peccauit, at non incurrit excommunicationem pro tali re latam, qui enim conſentit, & complacet de percuſſione clerici, peccat mortaliter, non tamen incurrit excõicationem niſi actu ipſe percutiat, vt expreſſit quędam decretalis. *b* Et certum eſt etiam in iure *c* cõtrahentes matrimoniũ intra gradum conſanguinitatis prohibitum, vel contra votũ ſolemne ordinis, vel religionis peccare mortaliter, incurrereq; excommunicationẽ, ſed non eos, quibus placent illa matrimonia, immo neq; conſulentes illi, neque approbantes.

a Ad Rom. 1.

b cap. cum quis de ſent. exc. li. 6

QVAESTIO LXIV.

De ſimonia, in ſex articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur ſex.

1 *QVid ſit ſimonia.*

2 *Vtrum pro datione habitus regularis, & profeſſione aliquid dare & accipere ſimonia committatur.*

3 *Quomodo ſe debet habere regularis per ſimoniã ingreſſus monaſterium.*

4 *Vtrum ſit ſimoniaca conuentio, quæ regulares conueniunt, vt alter in vna electione ſuffragetur vni, & alter alteri in alia.*

5 *Quæ pœna ſint puniendi regulares reſpectu prælationum ſimoniaci.*

6 *Vtrum prælati regulares poſſint abſoluere, & diſpenſare cum ſuis religioſis ſimoniace ordinatis.*

ARTICVLVS I.

Quid ſit ſimonia.

RESpondeo dicendo, quod ſimonia ſic denominata a Simone, qui voluit ſpiritualia emere, eſt voluntas ſtudioſa emendi, vel uendendi ſpiritualia, vel ſpirituali annexum ſecundum gloſſam *d* ab omnibus receptam & a D. Thom. approbatam. Dixi *voluntas* ad ſignificãdum, quod ſimonia mẽtalis, qua quis vult committere ſimoniã conuentionalem, vel realem, eſt verè peccatũ mortale ſimonia etiam non ſecuta conuentionali, vel reali, quia radix malitię ſimonię, ſicut & cuiuslibet alius peccati in actu interiori voluntatis conſiſtit ſecundũ D. Thomam *e* iuxta illud Matthęi, *f* quod ſine aſſenſu & complacentia voluntatis intrat per os, non coinquinat homines, enim de corde procedant peccata. Dixi *ſtudioſa* ad excludẽdam indeliberatam. Dixi *emẽdi vel vendendi*, ad includẽdum omnem voluntatem dandi, vel accipiendi aliquid pro ſpirituali non gratuito, ſed in quoddam pretiũ vel cauſam principalem, vel immediatam iure id permittente prohibente. Dixi *ſpirituale, vel ſpirituali annexum*, ad includendum omne diuinitus datũ, vel inſtitutum ad ſalutem animarum. Pro quo eſt notandum, quod ſpirituale quantum ad noſtrum propoſitum eſt donum ſupernaturale à Deo datum ad animarum ſalutem, vel quid inſtitutum ſupernaturaliter ab eodem ad eam efficiendam, vel ab Eccleſia poteſtate ſupernaturali ſibi data ad conficiendum illud, vel annexum eis. Dixi *donum ſupernaturale* ad includendum dona ſupernaturalia per eſſentiam, & ad excludendum dona naturalia. Dixi *ad ſalutem animarum*. Ad excludenda inſignia, ſeu arma data, & victorias Regibus & principibus aliquor, vel aliis in alium finem, quam ſalutem animarũ ſupernaturaliter conceſſa. Dixi *vel quid inſtitutum ſupernaturaliter ab eodem ad eam efficiendam*, ad includendum ſpirituale per cauſam, qualia ſunt ſacramenta, quæ ipſe ſolus inſtituit, & ſola efficiunt inſtrumentaliter gratiam. Dixi, *vel ab Eccleſia poteſtate ſupernaturali ſibi data*, ad includendum ſpiritualia propter ea inſtituta, qualia ſunt ſacramentalia, & eis annexa ab eadẽ inſtituta, quibus ſacramenta parantur, conficiuntur, & conſeruantur, vt conſecratio benedictio Eccleſiæ, vel altaris, vaſorum, ornamentorum aquæ baptiſmalis, vel benedictæ, exorciſmus Catechiſmus iuſpatronatus, beneficia, collationes, præſentationes, datio habitus regularis, & profeſſio religionis, ita colligitur ex ſacris *g* Canonibus, Durando, & D. Thoma.

c clem. 1. c. ſuncta gloſ. de conſang. & affin.

d glo. in ſum 1. q. 1. Canoniſta in rub. de ſim. Theolog in 4. d. 25. D. Th. 2. 2. q. 100. ar. 1.

e D. Th. 2. 2. q. 72. ar 7.

f Matt. 15.

g cap. gratia c. qui ſtudet. 1. q. 1. D. Th. 2. 2. q. 10. ar. 3. & Duran. in 4. dec. 25. q. 1.

ARTICVLVS V.

Vtrum pro datione habitus regularis, & profeſſione aliquid dare, & accipere ſimonia committatur.

RESpondeo dicendo, quod nullo titulo, aut iure poteſt, defendi in hoc caſu non committi ſimoniam, quia tũc certum eſt ſimoniam incurri quoties pro ſpirituali datur, vel accipiatur aliquid temporale, ſecundum notata a quadam gloſſa *h* communiter recepta a iuriſperitis a Diuo Thoma, & ab aliis Theologis & ab eodem Diuo Thoma declaratam, & dilatatam a Nauarro. Et certum eſt in iure, *i* pretium eſſe quid temporale, ingreſſum aũt monaſterij eſſe quid ſpirituale, neque poteſt negari dationem habitus eſſe quid ſpirituale, aut ſpirituali annexũ cum datio & ſuſceptio ipſius faciat quẽ de laico eccleſiaſticum. Vnde ſi aliquis ignorans talem commiſerit ſimoniam, dando aliquid pro receptione habitus, cum primum hoc ſciuerit tenetur ipſum relinquere; Verum eſt tamen, quod dimiſſo habitu, & purgata ſimonia poteſt denuo recipi, ſi receptio non fuerit ſcandaloſa iuxta ea, quæ in quadam decretali *k* notantur.

Adeo ſupradicta ſunt vera, quod etiamſi Abbas, & prælatus acceperit illud pretium tanquam donũ, & quid ſponte oblatum, daturus nihilominus habitum etiamſi illud non fuiſſet ſibi collatum, in foro exteriori vt ſimoniacus erit iudicandus, in eo enim foro per ea, quę fiunt exterius, & probantur, eſt iudicandum iuxta quandam legem, *l* & ex his quæ exterius facta ſunt in hoc caſu clarè probatur (vt ſupponitur) promiſſio pro ingreſſu. Dixi in foro exteriori, non in foro conſcientię, ſi verè coram Deo prælatus accepit illud pretium tanquam donum ſponte oblatum, & tanquam eleemoſynam principaliter propter Deum oblatã, licet minus principaliter habuiſſet ẽt reſpectũ ad habitus dationẽ, & quod promiſ-

h glo. q. 1. in ſũ. & in rub. de ſimon. D. Th. alijs in 4. d. 15. & 2. 2. q. 100. ar. 1 Nau. c. 23. nu. 10.

i c. quoniam de reg. ca. ex inſinuatione eo tit.

k cap quoniam de reg. in fi.

l l. illicitas. §. veritas. ff. de of. præſid.

Digitized by Google

miſſio pretij non fuit cauſa principalis dationis illius non eſſet verè coram Deo iudicandus ſimoniacus, prout allegando aliqua concludit *a* Nauarrus.

a Na. vbi ſup.

ARTICVLVS III.

Vtrum regularis per ſimoniam ingreſſus monaſterium poſſit & debeat manere in eo, & habere victum & portionem canonicam vel monachalem vt ali rectè poſſit.

RESpondeo dicendo, quod per profeſſionem canonicalem, vel monachalem duo quæruntur aut fiunt. Alterum eſt mutatio ſtatus de ſeculari in regularem & hoc non impeditur per ſimoniam, vel excommunicationem: profeſſio enim ab excommunicato facta tenet iuxta quandam decretalem, *b* quam in hoc commendant plurimū Panormitanus & Felinus, vnde in alijs decretalibus ordinatur, ſimoniacè profeſſum non debere manere, vbi eſt malè profeſſus, ſed in aliud eiuſdem ordinis monaſterium ad agendū pœnitentiam retrudendus eſt, prout infra articulo vltimo dicetur, ſi ergo debet retrudi, ad agendum pœnitentiam, clarū eſt, quod ſupponitur eſſe regularē. Et confirmatur per id, quod ſtatim in dictis decretalibus ſubditur, qđ, ſcilicet, ſi non inuenitur tale monaſterium, in quo detrudi poſſit, maneat diſpenſatiuè in eo ne damnabiliter euagetur: confirmatur etiam per id, quod ſtatim ſubditur, quod ſcilicet, poſſit manere diſpenſatiue nulla de noua profeſſione facta mentione.

b c. cum illorū de ſent. exc. vbi Pan. & Felin.

Alterum, quod per profeſſionem acquiritur, eſt ius habendi victum determinatum & cōmune, aut per portionem priuilegiatam, ſeu determinatam, canonicalem, ſeu monachalem, quod quilibet canonicus, vel monachus rectè profeſſus habet. Et hoc impeditur per ſimoniam & excommunicationem, donec ſubſequatur abſolutio & diſpenſatio, nam monachatus comparatur beneficio, quatenus eſt ius percipiendi victum, aut portionem priuilegiatam, ſiue determinatam monachalem ſecundum Hoſtienſem *c* & Panormit. Vnde ſicut acquiſitio ſimoniaca beneficij eſt nulla, vt patet ex iure, *d* ita etiam acquiſitio portionis regularis, & monachatus eſt nulla.

c Hoſt. in c. ſuper ordinata c. 3. & Panor. ca. eo. de prab.
d Extrau. 2. de ſimon.

Sed inquirenda eſt ratio diuerſitatis in prædictis duobus caſibus, & reſpondetur, quod acquiſitio ſtatus eſt quaſi acquiſitio cuiuſdam ſtatus characteris ordinis, qui perpetuo durat prout reſoluit Nauarrus, *e* ius autem percipiendi victum indeterminatū eſt quoddam beneficium, cuius acquiſitio impeditur per ſimoniam & excommunicationem, donec abſolutio, & diſpenſatio ſubſequatur, vnde a miniſtris generalibus, aut ab aliis prælatis ad id authoritatem habentibus petenda eſt abſolutio & diſpenſatio, ſi talis regularis vult ſupradicta percipere.

e Na. in c. non dicatis. nu. 67.

ARTICVLVS IIII.

Vtrum ſit ſimoniaca conuentio, qua regulares conueniunt, vt alter in vna electione ſuffragetur vni, & alter alteri in alia.

RESpondeo dicendo, quod ſic, quia omnes, qui faciunt aliquam conuentionem, qua ſibi vel alteri quæratur beneficium ſpirituale, committunt

f ca. quam pie 1. q. 2. c. cum pridem, & c. ſi de pact.

ſimoniam, vt in ſacris *f* canonibus definitur, & prædicti, vt ſupponitur, faciunt huiuſmodi conuentionem, tum quia canonici ita conuenientes, vt vnus ſuffragetur alicui in vna electione, & alius ſuffragatur alteri in altera, cōmittunt ſimoniam, vt poſt Syluestrum tradit *g* Nauarrus dicēs, quod frequenter committitur ſimonia ſine interuētu pecuniæ numeratæ, vel rei ea æſtimabilis, nam cum quis renūciat beneficium ſuum in fauorem alicuius, vt ille, vel alius renuntiet aliud in fauorem alterius, vel ſuffragatur cuipiam in aliqua electione, ut alius ſuffragetur alteri, vel renunciet beneficium ſuum ſimpliciter, vt alius ſibi impetret aliud ab Epiſcopo, vel ab alio collatore, & alijs ſimilib. caſibus, non datur pecunia, neq; aliquid ea æſtimabile & tamen eſt ſimonia, quia id tanquam ſimoniacum prohibet Eccleſia. Ratio aūt, quare id prohibet eccleſia, eſt, quia in his omnibus datur, vel reijcitur ius ſpirituale cum onere, vt fiat aliquid, quaſi pro pretio rei ſpiritualis vel cauſa principali mediata eam habendi, quod in ſacris canonibus *h* prohibetur.

g Naua. ca. 23. nu. 100.
h ſicut 3. et c. non ſatis de ſimo. c. quam pie 1. q. 2. c. fin. de pact.

Ex quibus infertur primo, quod ſcientes ſe fuiſſe electos virtute huius conuentionis, tenentur ſtatim ac ſciuerint, renunciare prælationes ſic per talia ſuffragia obtentas iuxta gloſſam ſuperius allegatam, & quod ſic conuenientes committunt ſimoniam mentalem & conuentionalem tantum, ſi nō fuerit completa, ſi autem fuerit ab vtraque parte completa erit ſimonia realis, per quam inciderūt in pœnas multas, de quibus latè agit Nauarrus. *i*

i Na. vbi ſup.

Infertur ſecundo, quod prædicti conuenientes tenētur vlterius pœnitere tam grauis peccati, cuius antequam pœniteāt, peccatum durat, & poſt pœnitētiam etiam excommunicatio Papæ reſeruata per quandam extrauagantem, *k* & niſi fuerint a Papa abſoluti celebrando remanent irregulares argumēto eorum, quæ in iure *l* notantur.

k Extra. 2. de ſimon.
l c. 1. & c. ſi celeb. de cle. exc. miniſtr.

Infertur tertio, quod presbyter regularis renuncians officium ab eo per ſex annos pacificè poſſeſsū in manibus ſui Abbatis cum pacto, quod dictus Abbas eum in alio dicti monaſterii, vel eccleſiæ officio teneretur remunerare, prout cum effectu poſtmodum fecit, commiſit ſimoniam conuentionalem, cū dictum officium ſit illius ſpeciei, quæ comprehendit illa beneficia eccleſiaſtica, quæ appellantur officia, & ſic male tenet prædictum officium, cū illud male acceperit in recompenſationem prioris virtute pacti ſimoniaci, per quam acceptionem pactū fuit ex vtraque parte cōpletum iuxta tradita a Nauarro. *m*

m Na. in c. 23. nu. 100.

Aduertendum tamen eſt circa ſupradicta, quod in huiuſmodi pactis condemnandis non debent iudices præcipitanter ſe habere; debent enim attendere, an tale pactum fuerit magis ſpei oblatio quā pactum, nam ſi fuit ſpei tātum oblatio quam ſuperiores ſolent inferioribus facere dicendo, relinque hoc amore mei, & prouidebitur tibi de alia re, &c. Quod quotidie generaliter ſolent facere ſuperiores ſine animo ſe obligandi iuxta quandam decretalem, *n* & ea, quæ tradit doctiſſimus Nauarrus ſuper extrauagantem Gregorii XIII. de datis & promiſſis, in hoc caſu non erit ſimonia, ſpeciem tamen cuiuſdam ſubornationis præ ſe ferunt huiuſmodi obligationes, quibus interdum contingit peſſimas fieri electiones, prout ſupra in ſecundo tomo *o* declarauimus. Et iuxta ſupradictam doctrinam debēt gloſſari & intelligi omnia, quæ in hoc articulo dicuntur, vt, ſcilicet a labe ſimoniæ liberētur multi, q dicunt ſuis amicis, amore mei ſuffragiū mihi præſtate, & ego quoq; meum vobis ſuffragiū præſtabo, in hac enim oblatione non interuenit aliquod pactum, ſed ſpei tantum oblatio ſine animo ſe obligandi,

n c. cum veniſſent de inſt. Nauar. de dat. & promiſſ. nu. 21.
o 2. tom.

Digitized by Google

verum tamen eſt quod hæ oblationes, vt ſubornatoriæ, & a ſacris decretis prohibitæ a religioſis maximè debent condemnari.

ARTICVLVS II.

Qua pœna ſint puniendi regulares reſpectu prælationum ſimoniaci.

a *Feli. in rubr. de ſimon.*

b *1. q. 1. c. pater ad fin. ca. quiſquis. 1. q. 1.*

c *Ang. v. hæreticus ver. qua pœna.*

RE ſpondeo dicendo, quod ait Felinus *a* ſimoniacos velut primos & præcipuos hæreticos ab omnibus fidelibus eſſe reſpuendos, quod ſacri canones *b* innuunt. Ex quibus videtur, quod ſimoniacis pœnæ, quæ hæreticis imponuntur, ſint infligendæ excommunicationis, ſcilicet, amiſſionis bonorũ, priuationis, negotiationis, & alijs pœnis hæreticis applicatis, quæ ſunt quatuordecim, vt apud Angelum *c* videri poterit. At cõſiderare debemus, quod non omnis ſimoniacus hæreticus eſt cenſendus; ille enim tantum eſt hæreticus, qui credit gratiam Spiritus Sancti pretio emi poſſe, illi autem hoc non credentes, ſed dantes pecuniam pro auiditate rei ſpiritualis cõſequendę, non ſunt hæretici, ſed ſimoniaci, ita explicat Abbas, *d* & ait Hoſtienſis, *e* quod per iudicem pœna ſimoniaco imponitur. Procuius rei explicatione eſt aduertendum, quod aut agitur de crimine in modum inquiſitionis, aut in modum accuſationis. Si in modum accuſationis, ſi is, qui accuſatur, infamatus eſt, debet eum iudex ſuſpẽdere ab executione ordinis, aut prælationis, aut officij per ſimoniam adepti vſq; ad verificationẽ, & probationem accuſationis, aut querelæ, vt dicitur in iure. *f* Quod idem dicendum eſt, ſi occultum ſit crimen, dummodo de eo habeantur certa indicia, & probata accuſatione debent ſtatim eliminari de eccleſia Dei, vt colligitur ex quadam decretali, *g* id eſt, cum grauiſſima infamia deponi ab his, quæ per ſimoniã eſt adeptus vt conſtat ex aliis decretis. *h*

d *Abb. in c. quoties de ſimon.*
e *Hoſt. in ſu. §. per iudicem.*

f *ca. accuſatum & c. quæſitos de ſim.*

g *ca. ſicut de ſimon.*
h *1. q. 3. c. vlt. c. presbyt. 15. q. 3. c. ſane.*

Si verò proceditur abſque accuſatore per viam inquiſitionis, ſi infamatus ſit regularis, qui prælationem ſimoniacè eſt conſecutus ignoranter, cogetur talem prælationem renunciare, at nullo modo eſt deponendus, vt ex quibuſdam decretalibus *i* colligitur. Dantes tamen & recipientes pœna canonica ſunt feriendi. Vbi vero ſcienter promoti ſunt ad conſortium regulare pęna depoſitionis remittitur, verumtamen recepti circa concilium generale de monaſteriis, quæ totaliter adepti ſunt, remouentur, & in aliis monaſteriis arctioris regulæ traduntur, ſed cum iis, qui ante præfatum concilium recepti ſunt, miſericorditer diſpenſatur, vt in aliis locis eiuſdem ordinis collocentur, vel ſi prę nimia multitudine hoc fieri non poteſt, permittitur, vt in eodẽ monaſterio poſt liberam reſignationem permaneãt, mutatis prioribus ſedibus, & inferioribus aſſignatis, & hoc modo ſunt intelligendæ quam plurimæ decretales *k* de hac materia agentes, ſed cum his, qui citra concilium ſunt recepti aliquando per Papam diſpenſatur, & quod dicitur de monachis etiam ad Abbates extenditur. Et quare ſecularis conuictus in modum inquiſitionis degradetur, & non degradetur regularis, ea ratio eſt, quia in inquiſitione ſecularis ſubtilitas iuris requiritur, in inquiſitione verò regularis de plano proceditur, & ideo non de plano punietur, item regula eſt quod qui in vno grauatur, in alia releuamen habere debet.

i *c. ex inſinuatione de ſimon. & c. de regu.*

K *c. de regularib. 1. reſponſ. & c. dilectus el 2. & ca. quoniã ſimoniaca labes de ſimon.*

Hæc omnia traduntur à *l* Redoano,

l *Rodoan. de ſimon. 4. p. c. 30. nu. 10.*

ARTICVLVS VI.

Vtrum prælati regulares poſſint abſoluere, & diſpenſare cum ſuis religioſis ſimoniacè ordinatis.

CIrca hũc articulum vide, quæ habes in Primo *m* Tomo Quæſtionum Regularium.

m *1. 10. q. 20. ar. 13.*

QVAESTIO LXIV.

De ſcientia, & ignorantia, in quinque articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur quinque,

1 *VTrum omnes religioſi æqualiter teneantur ſcire ea, quæ pertinent ad ſuum ſtatum.*
2 *Vtrum ignorantia præceptorum regulæ excuſet religioſos a peccato, ſicut excuſat impoſſibilitas & neceſſitas, quod late proſequitur.*
3 *Quæ ad vitam monaſticam debitè peragendam debeat ſcire monachus facienda.*
4 *Vtrum licitum ſit religioſos diſcere ſcientias.*
5 *Vtrum licitum ſit religioſos diſcere ſciẽtias Philoſophiæ, mathematicæ, & artium liberalium.*

ARTICVLVS I.

Vtrum omnes religioſi æqualiter teneantur ſcire ea, quæ pertinent ad ſuum ſtatum.

REſpondeo dicendo, quod ſicut in republica eſt graduum differentia, & iuxta eos vnuſquiſq; tenetur ſcire magis explicitè ea, quę ad dogmata fidei pertinent, vt reſoluit D. *n* Thomas, Sotus, & Couarruuias, ita quoad religioſos reſpectu ſuę regulę & inſtituti eſt philoſophandum, multa enim tenentur ſcire prę lati, quorum ignorantia ſubditis non eſt culpabilis, multa itidem viri literati, & docti, quorum notitia ſine peccato ſimplicibus, & illiteratis eſt abſcondita. Vnde cum in religione diuerſi gradus religioſorũ conſtituantur, ſi quidem in ea ſunt prelati, ſunt viri docti, ſunt predicatores, ſunt confeſſores, ſunt & alij ſimplices ſacerdotes, ſunt conuerſi pro miniſterio temporalium deputati, non debemus affirmare omnes ad eadem ſcienda eſſe ęqualiter aſtrictos, ita vt omnes et ſimplices religioſi, & conuerſi teneãtur ſcire omnes quęſtiones, & ſubtilitates, & difficultates regulam concernentes, ad quas ſciendas viri docti tantum teneantur, alij autem ſimplices, & conuerſi ſufficit, quod ſolum habeant notitiam explicitam pręceptorum generalium, ad modũ, quo in anno nouitiatus ipſis declarantur, non autem aliarum ſubtilitatum, & profunditatum, reſpectu quarũ iudicio ſuperiorum ſubiiciuntur, & a doctoribus debent illuminari. Ex quo colligo inſaniam, immo ſuperbiam aliquorum ſimplicium religioſorum conuerſorum, qui cum ſint litterarũ penitus ignari, in ſcientia eorum, quę ad ſuum pertinent inſtitutum, pręſumunt excellere eos, qui totam vitam in ſtudio eorum conſumpſerunt, dicentes eos ita eſſe in religione profeſſos, ſicut alij viri docti, & quod nemo eos in his, quę ad ſuum ſtatum ſpectant, antecellit. Qd vltra impoſſibilitatẽ, quam arguit eorũ humilis

n *D. Tho. 2. 2. q. 76. ar. 2. Scot. in 3. d. 25. q. 1. Cou. in reg. poſſeſſor 2. par. § 7. nu. 7.*

&

Digitized by Google

& ſimplex ſtatus, aduertere debẽt ipſos hierarchicam peruertere monaſticitatem, in qua diuerſi monachorum gradus conſtituuntur ad imitationẽ illius cœleſtis hierarchiæ, in qua licet omnes Angeli ſint glorioſi, inferiores tamẽ à ſuperioribus illuminantur, prout nobis D. Dionyſius ſcriptũ reliquit; vnde in eccleſiaſtica hierarchia ad illius ſimilitudinem, vt caſtrorum acies ordinata, cõſtitutum eſt, vt nemo plus velit ſapere quã oportet, & vt doctrina eccleſiæ à ſupremo eius capite ad Epiſcopos, & ad alios inferiores prælatos emanaret, & ab ipſis ad alios inferiores per ſuos gradus ſecundum eos gradus deriuaretur. Vide quid circa hoc ſcribat D. Paulus *a* ad Corinthios, ait enim, ſicut enim in vno corpore multa membra habemus, omnia autem membra non eundem actum habent, ita multi vnũ corpus ſumus in Chriſto: ſinguli autem alter alterius membra. Habentes autem donationem ſecundum gratiam, quæ data eſt nobis differenter, ſiue prophetiam ſecundum rationem fidei, ſiue miniſteriũ in miniſtrando, ſiue qui docet in doctrina, qui exhortatur in exhortando, qui tribuit in ſimplicitate, qui præeſt ſolicitudine, qui miſeretur in hilaritate. Quæ verba protulit D. Paulus poſtquam dixerat, dico enim per gratiam Dei, quæ data eſt mihi omnibus, qui ſunt inter vos nõ plus ſapere quàm oportet ſapere, ſed ſapere ad ſobrietatem, vnicuiq; ſicut Deus diuiſit menſurã fidei. Ex his reſoluitur dico, ſcientiam, quam religioſus reſpectu ſui inſtituti tenetur in medio quodam cõſiſtere ad modum, quo vnaquæq; virtus moralis in medio dicitur cõſiſtere, ita quod omnia extrema in ea per exceſſum, aut effectum ſunt vitioſa, ſicut enim eſt vitium, aliquẽ velle plus ſapere, quàm oportet ſapere, vt D. Paulus nobis inſinuauit, & quædam regula *b* iuris nos docet; ita etiam eſt vitium negligentia eorum, qui illud, quod pertinet ad ſuum ſtatum ſecundũ gradum eorum ſcire, vt debent, non procurant. Conſiſtit ergo mediũ in eo, vt vnuſquiſque ea tantum, quæ ad ſuum gradum pertinẽt, ſcire ſatagat, a quo neque per defectum, neque per exceſſum deuiet.

a *1. ad Cor. 2.*

b *l. culpa. ff. de reg. iur.*

Nec ex hac doctrina inferat religioſus, nouũ regulas monachales addere præceptũ, ita vt virtute eius teneantur religioſi ſcire omnia, quæ ad eorum ſpectant ſtatum ſecundum vniuſcuiuſq; gradum. Hoc enim nõ eſt nouum regularum præceptũ, ſed eſt quædam obligatio annexa ſtatui prædictorũ religioſorum, ſicut enim præceptũ diuinum obligat confiteri peccata, ex qua obligatione conſequitur neceſſario alia de examinanda diligenter conſcientia; ita præcepta dictarũ regularum obligant impleri per præfata, præcepta mandata, ad quam obligationem conſequentia neceſſaria ſequitur, eorũ preceptorum & obligationis ſcientia, & intelligentia. Ex dictis colligitur, grauiorem eſſe ignorantiã in doctis, quàm in his, qui literas minime ſunt profeſſi, & in prælatis magis quàm in ſubditis, cùm culpa à conditione perſonæ ſumat etiam quandam grauitatis circumſtantiam iuxta tradita à D. Thoma, de quo late per Tiraquellum.

ARTICVLVS II.

Utrum ignorantia præceptorum regulæ excuſet religioſos à peccato, ſicut excuſant impoſſibilitas, & neceſſitas.

Reſpondeo dicẽdo, ad reſolutionem articuli tituli quæſtionis non eſſe neceſſarium nouas leges nec nouam Theologiam in medium adducere, ſufficit enim in medium proferre, quod nos diuina docet Theologia, loquẽdo de implendis præceptis naturalibus, diuinis, & humanis eccleſiaſticis: per ea enim in cognitionem claram & veram rei propoſitæ deueniemus: non enim debemus imaginari nos religioſos, maiori vinculo teneri ad præcepta regulæ obſeruanda quàm ad præcepta naturalia diuina & humana eccleſiaſtica nos obligat diuina illa veritas. Ex quo ſequitur, quod in omnibus caſibus, in quibus lex diuina, & naturalis, & humana excuſat mortales, in his etiam omnibus præcepta regulæ nos excuſabiles reddunt. Pro cuius rei clara inueſtigatione notandum eſt, ad tres ordines eſſe reducendos caſus, in quibus præfata ceſſat obligatio. Primus eſt impoſſibilitas, ſecundus neceſſitas, tertius ignorantia: pro quibus ſequentes concluſiones proponuntur.

Prima concluſio eſt, quod nullum regulæ præceptum obligat ad peccatum mortale, quando impoſſibile eſt illud adimpleri. Pro cuius cõcluſionis explicatione notandum eſt, impoſſibilitatem dupliciter conſiderari. Primò enim conſideratur logicè, & metaphyſicè, ſecundo moraliter. Logica autẽ, & metaphyſica impoſſibilitas contingit, quando aliquid nullo modo fieri mlle potest, quod impoſſibile abſolutè vocatur. Moralis autem impoſſibilitas non denotat omnino impoſſibilitatem, ſed tantum difficultatem in executione talis præcepti. Neceſſitas etiam dupliciter conſideratur. Prima enim dicitur abſoluta, & metaphyſica, ſicut cibus dicitur ſimpliciter neceſſarius ad viuẽdum. Alia eſt neceſſitas moralis, quæ non denotat abſolutam neceſſitatem, ſed quid magis accommodum, & opportunum ad conſecutionem alicuius finis, vt eſt equus ad ambulandum. Quibus ſuppoſitis certum eſt, & indubitabile apud omnes, quod interueniente impoſſibilitate logica, tam ex parte rei quàm ex parte perſonæ tenentis præceptum adimplere, omnino excuſatur religioſus ab obſeruatione præcepti obligantis, vt affirmant Sylueſter, *c* & Nauarrus. Quod ipſum in impoſſibilitate & neceſſitate morali eſt affirmandũ iuxta quandam Caietani *d* doctrinã, quam bene explicat, & declarat Sotus. Et in regula *e* Patris noſtri Franciſci hoc clare proponitur, ait enim quod tempore manifeſtæ neceſſitatis non teneantur fratres ieiunio corporali. Et addit deinde, quod non debent fratres equitare niſi manifeſta neceſſitate, vel infirmitate cogantur. Immo in prima regula *f* B. Pater noſter Franciſcus dixerat, tempore manifeſtæ neceſſitatis faciant omnes de eorum neceſſarijs, ſicut eis Dominus gratia largietur, quia neceſſitas non habet legem. Quod autem, vbi adſunt impoſſibilitas, & neceſſitas moralis, lex non obliget ſequenti ratione manifeſtatur, nam lex generalis, licet ad ſui obſeruantiam obliget ad mortale, non tamen debet intelligi ſemper, & in omnibus caſibus eandem habere vim; poſſunt enim caſus obuenire talibus circunſtantijs veſtiti, vt in eis obligatio minimè aſtringat, immo eius legis pro tunc literam ſequi eſſet à mente legislatoris decedere. Legis enim lator non poteſt omnes particulares caſus præuidere, quos ſi præuidiſſet, non in omnibus eandem regulam ſtatuiſſet, vnde ad epikeiam quotidie ex mente legislatorum confugimus, vt rigor legis benignitate miſericordiæ leniatur.

c *Syl v. ſcrupulus nu 4. Nau. in Man. c. 27. nu. 284.*

d *Caj. 2.2. q. 69. ar 4. Soto lib. 1. de iuſt. q. 6. ar. 4*

e *Reg. c. 3.*

f *Reg. c. 9. in fi.*

1\. Deus enim, & eccleſia non intendit ſuis præceptis nos obligare ad vix impoſſibile, & nimis difficile in ſe, quia moraliter & ciuiliter ſecundum iura impoſſibile eſt, quod vix niſi cũ magno detrimẽto fieri poteſt, ad quod nemo regulariter obligatur, alioquin quomodo ſaluaretur illud Matthæi *g* iugum

g *Math. 18.*

gum

Digitized by Google

gum meũ ſuaue eſt, & onus meum leue, neq; Deus eſſet homine benignior, ſed durior, quod abſit; & pie credendum eſt, neq; Deum in lege gratię velle, neq; eccleſiam debere imponere nobis iugum, vix poſſibile, & difficillimum ſaltem ſub pœna peccati mortalis, nec enim Deus vt homo quærit occaſionem ad calumniandum, cum dicat Scriptura, *a* ſentite de Deo in bonitate, cum hoc cõcordat Angeſt. *b* in ſuis moralibus explicans de motu ſenſitalitatis ſubito inſurgente, ad quem refrœnandũ eſt tenuiſſima facultas volũtatis, & valde tenuis deliberatio, & modica poſſibilitas, quamuis ſit abſolute poſſibilis refrænatio aliqua; ideo tunc erit ſolùm venialis illa omiſſio, quæ alias eſſet mortalis, ſi poſſet ibi eſſe plena deliberatio, & facilius refrænatio. Vnde dicunt Doctores, quod ideo non obligamur ſub mortali confiteri peccatum quando ex eius confeſſione explicita imminet probabile periculum ſpirituale, aut corporale cuiuſcunque. Neque tenemur quærere confeſſorem cum magna difficultate puta itinerando viginti leucas ad confeſſorem, ſed tunc reputatur homo non habere copiam confeſſoris quando vix ſine magna difficultate haberi non poteſt. Sed cauendum eſt, ne quis facilè iudicet, eſſe maximam difficultatẽ, vbi non eſt, quia in hoc poteſt quis facile decipi maxime in cauſa propria, dũ non conſtat aperte de tali maxima difficultate, ideo in dubijs ſtet ſubditus conſilio ſuperiorũ & ſapientum: in caſibus enim, in quibus dubitat ſubditus, an præcepta obligent necne, poteſt ſubditus ad ſuperiorem recurrere, & eius ſententiam ſequi, etiamſi tempus, & commoditas ad ipſa implenda ante eius oculos proponi videatur, vt tenet expreſſe Caietanus *c* quem ſequitur Soto.

a Sap. 1.
b Angeſt. in moral. 4. 9. & 10.
c Caiet. 2. 2. q. 96. Sot. lib. 1. de iuſt. q. 6. art. 8.

Vnum tamen ſummopere debent attendere regulares, quod quando caſus non eſt adeo certus, ſi tamen ipſi vtentes epikeia non obſeruant aliquod pręceptum, intelligentes ad eius obſeruantiam minime teneri in tali caſu, cuius contrarium eſt verũ, ſcilicet, quod ad implendum tale præceptum in eo caſu obligantur, bona fides ſubditorum eos à peccato mortali excuſat, licet venialiter peccẽt eo ſolùm, quod ſuum ſequentes iudicium legem tranſgredi ſunt auſi. Quæ admirabilis doctrina & timoratis maximè conſolatoria, vt clarior fiat, exemplis illucidatur: prætermittit quis ieiunium, aut officium diuinum propter quandam corporis ægritudinem intelligens ipſam ab obligatione ieiunij, & officij diuini recitandi excuſare omnino, quod ſi aliter intelligeret minime prætermitteret, licet præfata ægritudo in rei veritate minime ſufficeret, propter ſuam bonam fidem mortaliter non peccaret præcepta ſupradicta tranſgrediendo. Hæc doctrina traditur à Paludano *d* D. Antonino, Syluestro, Gabriele, Adriano, Armilla, Caiet. & Nau, & in materia regulæ fratrum minorum hanc propoſitionem ponit Corduba *e* dicens, quod quando aliquis frater non obſeruat aliquod prædictæ regulæ præceptũ intelligens in tali caſu ad eius obſeruantiam minimè teneri, licet ipſe re vera fallatur, cum cauſa excuſans ab ipſo putata ſufficiens, ſit re vera inſufficiens, nõ peccabit mortaliter. Quod ex cõmuni Theologorum opinione comprobatur, quæ aſſerit, ad receptionem aliquorũ ſacramentorum attritionem putatam contritionem ſufficere. Hæc tamen rationabilis pia & vtilis conſcientijs timoratis doctrina in prædictis timoratis eſt admittenda, non autem in his, quorum Deus, vt ita dicam, venter eſt, hi enim cùm conſcientiam habeant cautherizatam, non ita debent ſuo priuato iudicio adhærere, nec de ipſis tãtum eſt fidendum, prout aduertit doctiſſimus *f* Cano in caſu quaſi ſimili. Quod ipſum in caſu noſtræ regulę, & aliorum religioſorum cenſeo eſſe ſequendum, quod, ſcilicet, ſi religioſus eſt circunſpectus, & in obſeruatione ſuæ regulæ ſolicitus, ſi aliquod præceptum in caſu particulari non obſeruat, intelligens adeſſe cauſam eum à tali obligatione excuſantem, ſufficit, vt nõ peccet mortaliter, etiam ſi cauſa realiter non ſit ſufficiens: at ſi eſt religioſus nõ ita reformatus, minimè à peccato mortali ipſum excuſarem inſufficientia cauſæ realiter exiſtente ſuum ſequens iudicium in alijs ſatis deprauatum & obſcuratum, prout aduertit Corduba. *g*

d Palud. in c. 4. d. 15. q. 4. art. 1. Ant. 2. p. tit. 6. c. 2. Syl. v. ieiuniũ. q. 28. Gabr. in 4. d. 16. q. 3. not. 6. Adr. q. 6. art. 2. Armil. v. ieiuneũ, nu. 3. et 6. Caiet. 2. 2. q. 147. ar. 3. & in ſum. v. ieiu. §. qui ad tertiũ & q; præceptũ Na. præludio 9. n. 14. & c. 21. nu. 20. & c. 23. nu. 43.
e Cord. ſup. reg. frat. min. c. 10. q. 3. punct. 1.
f Cano de pæn. 5. pa. propoſi. 4.
g Cord. vbi ſup.

Secunda concluſio, alia eſt via, qua quis prætermittit obſeruare aliquod præceptum, quæ ſe habet ex parte ipſius prætermittentis, & hæc eſt ignorantia, quæ per omnia præcepta diuina & humana vagatur.

Pro huius autem concluſionis explicatione eſt notandum, quod ignorantia dupliciter conſideratur, quędam enim eſt facti, alia vero iuris vt ex rubrica de iuris, & facti ignorantia colligitur. Notorium autem eſt, quod ignorãtia facti quaſi ſemper excuſat à peccato, factum enim non eſt ignorantia culpabilis, cùm ſoleat ſapientes etiam decipere, licet ſapientiſſimus religioſus ordinis fratrum minorum, cui ex vi ſuæ regulę prohibetur ingreſſus in monaſterium monialium aliquod ipſarum monaſterium ingrederetur, exiſtimans tale non eſſe monaſterium, minime cenſuris aliquibus irritaretur. Alia eſt ignorantia iuris, quæ ſi eſt iuſta, & probabilis etiam excuſat à peccato, cũ non poſſit eſſe peccatum ſine eo, quod ſit voluntarium, cum autem nihil ſit volitum, quin præcognitũ, ſequitur, quod deficiente præcognitione ratione ignorantiæ, deficit voluntas, & per conſequens peccatum à voluntate neceſſario dimanans. Dixi probabilis & iuſta ignorantia: nam ſi ignorantia non eſt huiuſmodi, tunc in ſua cauſa erit interpretatiue peccatũ, peccatum enim tunc non conſiſtit in ignorantia, impoſſibile enim eſt, vt in ea præciſe conſiſtat, cum ignorantia pręciſe conſiderata non ſit aliquid voluntarium: conſiſtit igitur peccatum in negligentia ſciendi, illud quod vnuſquiſque tenetur, & debet ſcire, quę negligentia ad voluntatem nolentem apponere diligentiam ad ſciendum reducitur, vt D. *h* Bonauentura, Caſtro, & Couarr. reſoluunt.

h D. Bon. in 2. d. 22. art. 2. q. 2. ad 4. Caſtro. de poteſt. leg. pænal. li. 2. c. 14. Cou. in reg. poſſ. 2. p. §. 7. nu. 7.

Ex quo ſequitur quod habens ignorantiam inuincibilem alicuius pręcepti ab eius obſeruatione vtique excuſatur, at qui [illegible] in ea non eſt negligentia volũtaria, à qua ætiꝭs nomen peccati ſortiatur. Dico negligentia voluntaria nõ in ſe, ſed in ſua cauſa, qui enim eam habet nolens apponere media neceſſaria ad præcepti ignorati ſcientiam habendam in ſua cauſa vult ipſam ignorantiam culpabilem, prout explicat D. *i* Thomas.

i D. Th. 1. 2. q. 76. art. 2.

Dubitatur tamen quomodo in religioſis reſpectu ſui ſtatus regularis poſſit dari ignorantia inuincibilis eos à peccato mortali excuſans? Et ratio dubitandi eſt in promptu, quia omnes religioſi, antequam profeſſionem emittant pręcepta ſui inſtitutu diligenter addiſcunt, & antequam ſit probatum per examen patrum ad hoc deputatorum eos ipſa ſcire, & intelligere, minimè ad profeſſionem admittuntur, & ſic quando profeſſionem emittunt, præſupponitur ipſos huiuſmodi habere notitiam ſufficientem iuxta quandam *k* legem. At reſpondetur quod conſideratis difficultatibus, quę in regulis monaſticis quotidie excitantur, non eſt dubium circa earum non paucas poſſe dari ignorantiam inuincibilem in aliquibus fratribus, pręſertim in ſimplicibus, & illiteratis, qui cum literarum ſtudijs minimè fuerint occupati, non eſt mirum, quod prędictę difficultates & obſcuritates inculpabiliter ipſos lateant;

k l. qui cũ alio cõtrahit. ff. de reg. iur.

Digitized by Google

teant;inuincibilis ergo ignorantia eos à peccato excuſabit,ſicut excuſat in omnibus præceptis diuinis & humanis. Quod ex quadam Innocentij *a* doctrina confirmatur dicentis, non eſſe peccatū mortale tranſgreſſionem alicuius legis humanæ, ex eo, quod ipſa variè à Doctoribus intelligitur, propter ſuam maximam difficultatem, & obſcuritatem, quam doctrinam communiter receptam eſſe affirmat Nauarrus.

a Innoc. in cap. per tuas el 2. nu.4. de ſimon. Nau. in c. nullā. nu. 32. in fi.

Neque obſtant in contrarium adducta, nouitij enim ante profeſſionem ſolùm præcepta cōmunia regulæ, & quæ in ea clare, & expreſſe continentur addiſcunt,non verò extraordinarias quæſtiones,& difficultates circa præfata præcepta ab authoribus excogitatas,vtrum ſcilicet in t.li caſu obligent necne,quę cum à religioſis præſertim ſimplicibus iuſtè ignorentur, non eſt, cur propter eorum tranſgreſſionem eos peccato mortali innodatos eſſe cenſeamus. Quod exemplo illuſtratur & declaratur. Si enim ruſticus quidam faceret bona fide contractum vſurarium,intelligēs eſſe licitū, quia eius parochus conſultus ipſum eſſe licitum affirmauit, non cū in præfato contractu ineundo peccauiſſe affirmaremus propter ignorantiam inuincibilem, quā habebat;ſic in propoſito,ignorantia eorum,quę in regula præcipiuntur implicite,& non ita clarè & diſtinctè,ſicut alia,quæ ita manifeſta ſunt,vt nulli etiam ſimplici religioſo ſint abſcondita ,excuſat ſimplicē religioſum à peccato, ſi ea bona fidè trāſgrediatur, conſulendo priùs religioſos doctos, aut ſuum prælatum,quid ipſi in tali caſu facere ſit licitū. Et aduertendū,quod ad vincendam ignorantiam præcipuè in caſibus quotidianis non tenetur quis ad partes alias ire ad conſulendum,neque mittere epiſtolam ad id efficiendum,ſufficit enim,quod cum doctis,quos ad manus habet, veritatem c ſus illis patefaciendo ineat conſilium, quia leges humanæ nō obligant nos ad maiorem diligentiam,quàm quod non ſimus nimis, aut notabiliter negligentes, remiſſi,aut diſſoluti ad ſciendum, aut quod nō ſimus in lata culpa,aut in dolo ignorandi,ſed vt adhibeamus eam diligentiam quam alij homines noſtri ſtatus,ſeu cōditionis, ſeu qualitatis circa talem legem & negotium communiter habere ſolent,aut habēt rationabiliter;ignorantia enim iuſta,& inuincibilis dicitur, non quidem quod talis ignorans nō poſſit eam ſimpliciter vincere, & oppoſitam ſententiam habere faciēdo totum, quod in ſe eſt,nam ſimplex parochianus dicitur habere ignorantiam inuincibilem de ieiunio ſeu defectu aliquo, quando ſuus ſacerdos non pronuntiauit die ſolito,quamuis talis ignorātia ſimpliciter vinci,& tolli poſſit:quia enim fecit,quod debuit eundo ad eccleſiam, vt communiter faciunt alij parochiani, ideo dicitur illi eſſe ignorantia inuincibilis, vt patet ex his,quæ latè, & doctè more ſolito tradit Corduba. *b*

b *Cord. lib. 2. qq. 1.*

Tertia concluſio,ſi modus viuendi prælatorū & maiorum eſt euidenter malus contra regulā,quam ſunt profeſſi,nō excuſantur ſimplices,eorum facta & dicta ſequentes,dicit enim Redemptor, ſi cæcus cæcum duxerit,nonne ambo in foueam cadēt? Immo tenentur eis obedire in eis,quæ promiſerūt Domino obſeruare, & non ſunt contraria animæ,& regulæ ſuæ,non autē in his,quæ animę & regulæ aduerſantur, vt in regula P. N. Franciſci continetur; quod licet in inſtitutis aliarum religionum non exprimatur,pro expreſſo tamen ita cenſendum eſt, vt poſt Alexandrum de Ales tradit Corduba *c* dicens quod fratres non profeſſi ſunt, neque promiſerunt vitam ſuorum maiorum & prælatorum ſequi, ſed tantùm regulam,& inſtitutū ſuę religionis. Quod & ipſum tenent Summiſtę & expreſſe Angelus *d*

c *Cord. ſuper reg. fra. min. in introduct. q. 4.*
d *Ang. v. religioſus.*

Hoc tamen eſt intelligendum, quando vita, & dicta ſuorum maiorum ſunt euidenter mala, quando enim non ſunt hæc ita manifeſtè mala, & caſus eſt dubius, vtrum ſit contra eorum regulam ſequi eorum placita, non erit peccatum, prout tradunt Cord. *e* & Nauar. in eo enim ignorantia inuincibilis eos excuſabit, ſiquidem ſubditi in talibus dubijs poſſunt optimo iure prælatorum ſequi ſententiam, & ſimplicis, & inferioris notę religioſi in talibus ſententiæ maiorum ſubijci oportet,præcipue ſi ſibi viri docti & timorati viderentur, & tantum de eorum ſcientia,& bonitate confiderent,vt intelligerent,eos talia minimè acturos, ſi ſibi illicita iudicaſſent.

e *Cord. d. q. 4. Nau. c. 27. nu. 282.*

Quarta concluſio ignorantia affectata non ſolū non excuſat à tranſgreſſione pręcepti,ſed etiam ipſam tranſgreſſionem efficit grauiorem, ita tenent Gabriel *f* Almain, & Adrianus. Et probatur,quia volens ignorare legem vel factum,aut circunſtantiam,per quam retrahi poſſet à peccato magis contemnit,& talis volitio eſt magis voluntaria,quia vult quis non ſolum ignorantiam, ſed etiam peccatum inde ſequens,& malum finem, à quo mouetur,ergo grauius peccat volens multa,quàm vnicū tantū malum, pluralitas enim obiectiua ceteris paribus auget culpam actus,vt tradit Angeſt. *g* Sed antecedens probatur,quia magis contemnit,qui nō auertitur ſolùm à dictamine rationis, ſed etiam ab ea ſcientia,qua ipſa ratio rectè gubernari poſſit,& retrahi à peccato,& ita ait D.Bernardus, qui ſcire nō vult,ideſt,qui poſitiuè vult neſcire, non de ignorantia,ſed de contemptu iudicabitur. Et D.Ambroſius ſuper illud Lucæ, *h* qui cognouit voluntatem Domini,&c. ait,qui cùm poſſent ſcire,ſi vellēt, ſtudiū adhibere nolunt non neſcientes, ſed contemptores iudicātur, vnde grauius peccat,qui habet pro obiecto grauiorem finem, ſcilicet, peccare ſine remorſu cum maiori libidine,& alia peccata probabiliter inde ſecuta,quod & videtur quodammodo ad peccatum contra Spiritum ſanctum pertinere.

f *Gabr. in 2. d. 22. q. 2. concl. 3. Almain in moral. tra. 6. Adr. in 4. quodl. ar. 2*
g *Angeſt. in moral. c. 9.*
h *Luc. 12.*

Pro maiori autem huius concluſionis & eorum, quæ in ea dicuntur explicatione notandū eſt,quod in peccato ex ignorantia affectata ex malo fine duo ſunt conſideranda. Primum eſt,velle ignorare,ſecundum eſt ex tali ignorantia agere, vel omittere aliquid contra legem. Et licet hoc ſecundum peccatum, ſi conſideretur ſecundum ſe, ſolùm ſit minoris grauitatis & contemptus, quam ſi fieret ſcienter cum cognitione peccati,tamen conſideratum ſimul cum præfata ignorantia affectata, ſeu cum volitione ignorandi,à qua procedit, & cū qua manet actualiter, eſt peccatum maius & grauius non ſolùm extenſiue & coniunctim ſecundū Angeſt. *i* ſed etiam intenſiuè ſecundum D.Bonauenturam *K* quam ſi ipſummet peccatum fieret ſcienter, quia licet ratione ignorantię ſit minus graue, vt pote minus voluntarium, & cum minori contēptu, tamen ex alia parte voluntatis ipſius ignorantię eſt magis voluntarium habetq; magis de contemptu,& ideo dicitur,quod ſimpliciter aggrauat. Dixi ignorantia affectata ex malo fine: nam ſi loquamur de ignorantia affectata ex bono fine,aliter eſt theologizandum, ſcilicet, quod non aggrauat peccata ex ea ſecuta,immo ea leuiat,quia in ea non eſt ratio contemptus, vel libidinis,ſed conatus prauę voluntatis ad malum, neque maior malitia ex obiecto fine,aut circunſtantijs proueniens,ſed minor, quàm ſi ſcienter fieret, aut peccaretur, quod patet, tum ex parte ipſius ignorantiæ,tum ex parte boni zeli,ſcilicet,indiſcreti, & ex parte bonę voluntatis reſpectu boni finis intenti, & talis fuit ignorantia D.Pauli ante eius conuerſionem ad fidem

i *Angeſt. in moral c. 6.*
K *D. Bon. in 2. d. 22. q. vlt.*

de qua

a ad Tim. 1. de qua ipſe ſcribens ad Timotheum *a* fatetur, ſe ignoranter peccaſſe, perſequendo eccleſiam Dei ex zelo legis Moſaycæ indiſcreto, vt aiunt Altiſiodo- b Altiſio li. 20. col. 2. q. 3. Caie. 2. q. 79. art. 4. dub. 4. renſis *b* & Caietanus, nam licet ipſe videatur ſe diligentem exhibuiſſe ad legem veterem ſciendam, & defendendam ex zelo ipſius, vt ipſe ait ad Gala- c ad Gal. 2. tas *c* ſcribens, & per conſequens non habuiſſe prædictam ignorantiam affectatam ex malo fine, vel vt prauam peccati affectionem proſequeretur, at verò illam ignorantiam habuit ex nimio zelo legis veteris in deſerto; credebat enim iniuriam fieri legi, & ipſi Deo, ſi vetere lege relicta fidem Chriſti ſuſciperet, quam male putabat erroneam, ideo hæc eius ignorantia affectata non fuit tam grauis, vt illa alia affectata ex malo fine procedens ad liberius affectionem prauam proſequendum. Et hac ratione ait D. Paulus, miſericordiam conſecutus ſum, quia ignorans feci, nō ignorantia affectata de malo fine, ſed ex bono cum conſcientia erronea.

Ex quibus omnibus infertur, religioſos magis peccare ex ignorantia affectata præceptorum regulæ peccantes, quàm ſi ſcienter ea tranſgrederentur, cum eorum ignorantia affectata ex malo fine procedat, & nullo bono zelo etiam indiſcreto poſſint aliquo prætextu in bonum finem prædictam ignorantiam dirigere. Quorum paucos exiſtimo in religione inueniri poſſe, qui poſitiue velint intelligere, vt bene agant dicentes Deo, recede à nobis ſciētiam viarum tuarū nolumus, loquimini nobis placentia, videte nobis errores, auferte à nobis viam. Verum eſt tamen, quod ignorantia craſſa, & ſupina præceptorum regulæ laborantes multos reperiri poſſe exiſtimo, pro quibus ſequens proponitur propoſitio.

Quinta concluſio alia eſt ignorantia vincibilis craſſa, & ſupina, & eſt, quę conſequitur negligentiā inquirendi ſcienda, quæ quidem nō affectatur, neque volita eſt formaliter, nec placet, ſed interpretatiuè, quia ſcilicet, negligitur cognitio, & poteſt tolli, ſi velit homo diligentem, ac debitam curam ad ſciendum apponere. Pro cuius explicatione nota, quod ignorantia craſſa differt a ſupina in cauſa, ſeu occaſione, à qua oritur, nam craſſa dicitur, quæ procedit ex deſidia & pigritia laborandi ad inquiſitionem debitæ ſcientię, quę negligentia, quia frequenter adhæret craſſis, & pinguibus hominibus, ideo dicitur craſſa; ſupina dicitur, quia ex nimia ſolicitudine, promtitateq; ad terrena mundi fit in homine difficultas & incuria mentis ad dirigendū ſe ad ſalutifera ſciendum, quia pluribus intentus minor d Ierem. 4. eſt ad ſingula ſenſus, de quibus Ieremias *d* ſapientes ſunt, vt faciant mala, bene autem facere neſcie- e Matth. 13. Luc. 8. runt & apud Matthæum *e* & Lucam dicitur, quod ſolicitudo ſeculi, & fallacia diuitiarum ſuffocant verbū Dei, & ideo dicitur ſupina ignorantia, quia tales homines conſiderationem rationis & deſiderium, vt talpa, in terrenis demerſum habent, non eleuantes ſe ipſos ad debitam conſiderationem, & f Magiſter in 2. d. 22. Adr. in c. 4. quodlibet. art. 1. affectionem ſalutarū, vt declarant Magiſter *f* ſententiarum, & Adrianus. Et ad hanc ignorantiā ſupinam reducuntur illi, qui ex auaritia ambitione, & huiuſmodi ſe intromittūt in multis officijs, ad quæ ſimul, vel diuiſim debitè exercenda non ſunt ſatis apti, neq; ſufficienter inſtructi, neq; potentes, vt ad pręlaturam, ſeu iudicaturam vnam, vel plures, quę non poſſunt debitè exerceri ab eis ignorantibus, multaque ad ea ſcire oportet. Reducuntur etiā illi religioſi, qui profeſſionem emittunt, & perſeuerāt in religione non apponendo diligentiam neceſſariam ad ſciendum, & intelligendum ea, quę ad eorum ſtatum rectè dirigendum ſecundum vniuſcuiuſque gradum ſunt præcisè neceſſaria.

Hęc autem ignorantia craſſa, & ſupina iuris, vel facti cuiuſcunq; non excuſat ſimpliciter à tota culpa peccatum inde ſequens, ſed ſolùm excuſat in parte ſeu à tanto, & per conſequens ſimpliciter alleuiat peccatum. Quod autem non excuſet ſimpliciter à tota culpa probatur à Gabriele, *g* quia omit- g Gab. in 2. d. 22. q. 2. tit culpabiliter contra *h* legem præcipientem inqui- h Eccl. 16. rere, quæ recta ſunt, & neceſſaria ad ſalutem cōtra illud eccleſiaſtici, cogitatū habe in præceptis Dei, & in mandatis illius aſſiduus eſto, ideo D. Paulus ſcribens ad *i* Corinthios, ait, ignorans ignorabitur, i Cor. 15. & ad *k* Epheſios ait, Nolite fieri prudentes. Quod K. ad Ephe. 5. autem prædicta ignorantia excuſet, & alleuiet culpam, probatur: nam ratione ipſius eſt minor contemptus, quam ſi ſcienter fieret, minorq; conatus & libido, quia ceteris paribus minor conatus, minorq; libido eſt in omiſſione, in qua eſt voluntariū interpretatiuè, quam in commiſſione, in qua eſt voluntarium formaliter, prout tradit Angeſt. *l* Et l Angeſt. in moral. c. 10. quamuis ſit maius peccatum extenſiuè, quia ſunt ibi duo peccata, vnum omiſſio culpabilis ſciendi, & aliud peccatum inde ſequens, tamen quia ipſum peccatum inde ſequens non habet tantam grauitatem intenſiuè, quantam haberet, ſi ſcienter fieret: ideo abſolute, & ſimpliciter dicitur minus graue, & prædictam ignorantiam alleuiare.

Ex his infertur, in quam periculoſo ſtatu ſint religioſi, qui ſubtilia Theologiæ, & profunditates ventilantes, & ſuper ſenſus ſcripturæ varia commentaria edentes, & multa erudite ad prædicandum & confitendum in medium adducentes, ſuæ ſalutis quaſi immemores difficultates ſuæ regulæ, & ea quæ pertinent ad ſeruandam paupertatem, quam Deo optimo maximo promiſerunt, ſcire, & intelligere diligentia debita non procurant de quibus poteſt dici, quod alios parturiri faciunt fœtus ſpirituales ſibi autem ſunt ſteriles, & poteſt etiam dici illud Annæ. *m* Et quæ multos habebat filios, m 1. Reg. 2. infirmata eſt.

ARTICVLVS III.

Quæ ad vitam monaſticam debitè peragendam debeat ſcire monachus facienda.

REſpondeo dicendo, quod vt propoſitum in articulo quæſtionis regularibus indicetur, & in eorum animabus, quæ ad vitam monaſticam peragendam ſunt neceſſaria imprimantur, operæ pretium eſſe duxi, quemdam tractatum Diui Bernardi in medium adducere, cuius titulus eſt Speculum Monachorum, in quo lucido ſpeculo vnuſquiſque monachus ea contemplabitur, quibus de virtute in virtutem aſcendat. Verba igitur Diui Bernardi ſunt ſequentia. *Si quis emendatioris vitæ deſiderio tactus cogitationum locutionum, operumque ſuorum ſolicitus explorator, vniuerſos exceſſus ſuos corrigere nititur, in præſentis pagina frequenti lectione & aſſidua meditatione (tanquam in ſpeculo) interioris hominis ſui faciem contempletur. In primis ergo ex quo ſurgit ad vigilias vitæ ſuæ tēpus per ſingula momenta debet monachus computare, & videre ſemper, vt bonum faciat, & malū caueat in omni opere ſuo, & hoc dicat ſibi ipſi. Si modo moriturus eſſes, faceres illud? Ad pſalmodiam cor habeat, niſi fortaſſis ad aliquid ſublimius rapiatur, ſed etiam omnium, quæ ibi dicuntur, vſque ad vnam literam ſe pro certo nouerit debitorē. Ad interuallum debet ſtare ad orationē, vel corporis neceſſitati prouidere, ita tamē vt vanēs ſibi dici nouerit, ſurſum corda. Eſt autē ſpiritua-*

lis

Digitized by Google

lis propoſiti detrimentum, ſi cogat infirmitas rigoris priſtini aliquantulum relaxari. Poſt electionem eſt orandum, et ſi ad legendum accedat, non tam quęras ſcientiam, quam ſaporem. Eſt autem ſcriptura ſacra puteus Iacob ex quo hauriũtur aquę, quę in oratione funduntur. Nec ſemper ad oratorium eſt eundũ, ſed in ipſa lectione poterit contemplari, et orare. Sacris altaribus ſi ſacerdos eſt tamquã vnus ex ſummis Angelis in ſpiritu totus aſſiſtat, ſi miniſter tamquã Angelus Domino miniſtret, cum alijs eat ad laborẽ, vbi conſideret, non quid agat, ſed propter quid venerit, ceſſante manu ſpiritus laboret, vel orando, vel meditando, quamuis & ipſo labore id ipſum facere teneatur. Ad menſam nõ ſolum fauces cibum capiant, ſed etiã aures exhauriant verbum Dei. Non.n. debet totus manducare, ſed ſic occupetur cor ad verbũ Dei, vt ſola fauces ſumant cibum aures uerbum. De hoc autem plurimum gaudeat, ſi ei viliora quam alijs apponuntur. Nã re vera feliciores ſunt, qui in parcitate ſuſtinendi fuerint fortiores. In gratijs agendis pro duobus ſibi noueris ſupplicandum, vel pro peccatis eorum, quorũ eleemoſynis ſuſtentatur, vel forſan pro ſe ipſo, quia corpori ſupra neceſſitatem indulſerit. Si vocatur ad colloquium ſecũdum regulam leniter, et ſine riſu pauca, verba, & rationabilia loquatur, et antequã ea proferat, bis ad limã veniant quam ſemel ad linguam; ſi cum ſeculari loquendũ eſt, tunc maxime adhibeat cuſtodiã ori ſuo, vt nihil proferat, quod non ædificet audientẽ. Sic in cunctis ſe habeat, vt ædificet videntes, et nemo dubitet cum viderit eum, vel audierit, quin vere ſit monachus. Poſt completorium ſingulis dieb. capitulũ ſibi teneat, conuocatis cogitationib. ſuis ponat rationem diligenter, quid ipſo die cogitatione, locutione, vel opere deliquerit publicè, uel priuatim per ſingulas noctes lectũ ſuum lauans: hoc eſt a ſingulis peccatis lacrymis, & dolorib. purificatis diligenter de ſingulis cõputet, in craſtino publicè de apertis, de occultis uero facturus confeſſionẽ ſecreto, quæ ut perfecta ſit, tria debet habere. ſ. vt ſit voluntaria, nuda, & munda. Volũtaria. i. ex propria deliberatione, & propoſito. Nuda, vt nude, prout geſſit, confiteatur peccatum ſuũ. Munda, ne peccatũ ſuum prædices, ſicut Sodoma ſed pura, & ſimplici intentione ſe accuſet. In capitulo, qui publicè offendit, manifeſte reuelet tamquã aſſiſtens iudici. In omnib. ſic ibi loquatur, reſpondeat, vel proclamet, vt ſermo eius interius vel exterius ſit perunctus oleo charitatis. A nemine qualecũq. munus accipiat. Neminẽ hẽat familiarem, in omnib. fugiat ſingularitates, et admirationis notã. Loquens nihil dicat, vnde multũ eruditus, multũ vè religioſus poſſit putari. Ad interrogationẽ paucis reſpondeat. Si de ſcriptura, vel morib. agatur, aurem paret, non linguam. Cum loquitur, nõ ſtudeat eloquentiæ ſed ſermo eius ſit potius ruſticanus, quam vrbanus. In omnib. agendis non ſtudeat curialis videri. Salua honeſtate fugiat oẽs homines in poteſtate poſitos, maxime ſeculari. Sectetur cõmunia, orationes, labores, lectiones et ceteras obſeruãtias, in quib. non ſit tamquam vitula Ephrahim a docta diligere trituram a ad hmõi non conſuetudine, ſed deuotione trahatur. Orationes, quæ imperantur, primo loco habeat, nec ſibi blandiatur de priuatis orationib. ſuis (quæ in ſecundo loco ei habendæ ſunt) cum in præceptis orationib. deſidioſus fuerit. Si aũt familiaritas interdicitur hominum, quanto magis mulierum? Sic faciet cõis cum ceteris, intus verò diſsimilis hoc eſt non nimia grauitate contracta, neq. nimia locutione diſſoluta, ſed bona quadam mediocritate regatur, ut de ſancto Martino legitur. Faciẽ eius non fuſcauit mæror, nec leuigauit riſus. Erit.n. prudentis aia theſaurum ſuũ ſolicite cuſtodientis (more Moyſi) cornutam velare faciem, & quodã riſu, qui tamen modeſtus ſit interioris gloriã hominis, et mentis grauitatẽ abſcondere. Comparanda eſt dies inſtãs diei præterito, ut ex eorũ collatione ſuum deprehendere poſſit monachus vel profectum, uel defectum. In omni actu uel cogitatu ſuo ſibi Deum adeſſe memoretur, et omne tẽpus, quo de ipſo non cogitat, perdidiſſe ſe cõputet. Tædio affectus componat ſe meditando ſupra Petrã, in qua lauantur mortui, et cogitet apud ſe, quomodo tractentur ibi ſepeliendi nunc in tergum, nunc in faciem verſantur, qũo nutet caput, cadaut brachia frigeant crura, tibia iaceant, qũo induantur, & conſuantur, quomodo deferantur humandi, quomodo exponãtur in tumulo, quomodo puluere contegantur, quomodo vorantur a vermib. & quaſi ſaccus putrefactus conſumuntur, Sũmaq. eſt philoſophia meditatio mortis aſsidua. Hãc, vbicumq. perrexerit ſecum portet, et in æternum non peccabit; ſit monachus quaſi Melchiſedech ſine patre ſine matre ſine genealogia, nec patrẽ ſibi vocet ſuper terram. Immo ſic ſe exiſtimet, quaſi ipſe ſit ſolus, & Deus. Ecce in primis habemus ordinem, & modũ viuendi, remedium verò polliceatur aſsiduitas tenendi capitulum ſpirituale ſuperius expreſſum ſemel ad minus in hebdomada confiteatur, vt veniam mereatur de perpetratis, & maior ei detur gratia de vitandis malis, Amen. Hæc Bernardus, quæ omnia mente reuoluere, & in corde plantare debent religioſi, vt reliquię cogitationum diem feſtum agant Deo, propter quem omnia reliquerunt, vt ſic his apprehenſis, & temporalibus dimiſſis ipſum ſequantur.

a *Oſe.10.*

ARTICVLVS IV.

Vtrum licitum ſit religioſis diſcere ſcientias.

RESpondeo dicendo, quod D. Tho. b ait religionem poſſe ordinari ad vitam actiuam, & ad vitam cõtemplatiuam. Inter opera autem vitæ actiuę principaliora ſunt illa, quę ordinantur directè ad ſalutem animarum ſicut prædicare, & alia huiuſmodi: Cõpetit ergo ſtudium literarum religioſis tripliciter. Primo quantum ad id, quod eſt proprium cõtemplatiuæ vitæ, ad quam ſtudium literarum dupliciter adiuuat, vno modo directè adiuuando ad contemplandum illuminãdo, ſcilicet, intellectum. Vita.n. contemplatiua, de qua nunc loquimur, principaliter ordinatur ad conſiderationem diuinorũ, vt ipſemet D. Tho. c tradit, in qua dirigitur homo per ſtudium ad conſiderandum diuina, vnde in laudem viri iuſti dicitur in Pſalmo d quod in lege Domini meditabitur die ac nocte. Alio modo ſtudium literarum iuuat ad contemplatiuã vitam indirectè, remouendo contemplationis pericula, ſcilicet, errores, qui in contemplatione diuinorum accidunt his, qui ſcripturas e ignorant, ſicut in collationibus Patrum legitur, quod Abbas Serapion propter ſimplicitatem incidit in errorem tunc Antropomorphitarum, id eſt, eorum qui Deum habere humanam formam arbitrantur. Secundo neceſſarium eſt ſtudium literarum religioſis inſtitutis ad prædicandũ, & alia huiuſmodi exercendum: vnde Apoſtolus ſcribit ad Titum f de Epiſcopo, ad cuius officium huiuſmodi actus pertinet amplectentem eum; qui ſecũdum doctrinam eſt, fidelem ſermonẽ, vt potens ſit exhortari in doctrina ſana, & eos, qui contradicunt, arguere. Tertio ſtudium literarum religioni congruit quantum ad id, quod eſt omni religioni commune, valet enim ad vitandam carnis laſciuiã. Vnde Hieronymus g dicit ad Ruſticum monachũ. Ama ſcripturarum ſtudia, & carnis vitia non amabis. Nec his obſtat ſtudium ſcientiarum, quod eſt principium diſſenſionis, & per conſequens videtur a religione alienum, in qua multi in vnitatem pacis congregãtur, hoc enim eſt, quando tale ſtudium ad

b *D.Th* 2.2.q. 188.*artic.* 1.2. *&* 3.

c *D.Th.* 2.2.q. 108.*art.*4.

d *Pſal.* 1.

e *colla.* 10.c.4.

f *Ad Tit.*1.

g *Hierony. de viuendi forma circa medium* 1.*tom.*

ſcien-

Digitized by Google

ſcientiam tantum ordinatur, quæ ſine charitate in-
flat, & per conſequens diſſenſiones nutrit ſecundũ
a *Prou.* 13. illud prouerbium *a* inter ſuperbos ſemper ſunt iur
b 1.*ad Cor.* 1. gia. Vnde Apoſtolus ad Corinthios, *b* cũ dixiſſet, di
uites facti eſtis in omni verbo, & in omni ſciẽtia, poſt
modum ſubdit, id ipſum dicatis omnes & non ſint
c *D.Th.*2.2.*q.* ſchiſmata, ſic reſpondet D. *c* Th. Cui eſt addendum
188.*art.*5.*ad* 2. illud quod tradit D. *d* Bernardus in quodam ſer-
d *Bern. ſuper* mone ſuper Cantica Cãticorum, qui adducens Pe-
can. ſer. 66. *B.* trum & Andræam & alios Chriſti Domini Apoſto
&c. los & Diſcipulos ceteroſque condiſcipulos omnes
notas mundo feciſſe vias vitę, & non in ſublimitate
ſermonis, aut in doctis humanæ ſapientiæ verbis,
ſed per ſtultitiam prædicationis eorum ſaluos feciſ
ſet credentes.

*Ait, videar forſan nimius in ſugillatione ſcientia
& quaſi reprehendere doctos ac prohibere ſtudia lite-
rarũ. Abſit. Non ignoro quantum eccleſia profuerint,
et proſint literati ſui ſiue ad refellendos eos, qui ex ad
e *Oſee*.4. uerſo ſunt, ſiue ad ſimplices inſtruendos. Deniq. lego,
f *Dan.*10. quia tunc repuliſti ſciam, repellam & ego te, vt non
fungaris mihi ſacerdotio f Legi, qui docti fuerint, ful
gebunt, quaſi ſplendor firmamenti, & qui ad iuſtitiã
erudiunt multo quaſi ſtellæ in perpetuas æternitates.
g 1.*Cor.* 8. Sed et ſcio vbi legerim g ſciã inflat, & rurſum h qui
h *Eccleſ.* 1. apponit ſcientiam apponit & laborẽ. Vide quia differẽ
tia eſt ſcientiarum, quando alia inflans, alia contri-
ſtans eſt. Tibi verò velim ſcire, quanam earum vi-
deatur vtilior, ſed magis neceſſaria ad ſalutẽ, illane,
quæ tumet, an quæ dolet? Sed non dubito, quin dolentẽ
tumenti præferas, quia ſanitatem, quam tumor ſimu-
i *Luc.*11. lat, dolor poſtulat. Qui autẽ poſtulat, propinquat ſalu-
k *Pſal.*141. ti, quoniã qui petit accipit. Deniq. k qui ſanat contri-
l *Iacob.* 4. tos corde, execratur inflammatos, dicente ſapientia, l
m *Ad Ro.* 10. quia Deus ſuperbis reſiſtit, humilib. autẽ dat gratiã,
et Apoſtolus m aiebat, dico autẽ per gratiam quę da-
ta eſt mihi, omnib. qui ſunt inter vos non plus ſapere
quam oportet, ſed ſapere ad ſobrietatem, non prohibet
ſapere, ſed plus ſapere quã oportet. Quid eſt aũt ſapere
ad ſobrietatẽ? Vigilantiſſimè obſeruare, quid ſcire ma
gis, priuſvè oporteat, tempus .n. breue eſt. Eſt autem,
quod in ſe eſt omnis ſcientia bona, quæ tamen veritati
ſubnixa ſit, ſed tu qui cum timore & tremore tuam
ipſius operari ſalutem pro temporis breuitate feſtinas,
ea ſcire prius ampliuſq. curato, quæ ſenſeris viciniora
ſaluti. Nonne medici corporum medicinæ portionem
definiunt eligere in ſumẽdis cibis, quid prius, quid po-
ſterius, et quemadmodũ quidquid ſumi oportet? Nam
& ſi bonos conſtat eſſe cibos, quos Deus creauit, tu ta-
men ipſos tibi ſi in ſumendo modum & ordinem non
obſerues, reddis planẽ non bonos, ergo qđ dico de cibis,
hoc ſentite de ſcientijs, ſed melius mitto vos ad magi-
ſtrum. Non .n. noſtra iſta ſcientia. ſed illius, immo et
n 1.*Cor.* 8. noſtra quoniã ueritatis. Qui ſe n, inquit, putat aliquid
ſcire nondum ſcit quõ oporteat eum ſcire, vides quo-
niam non probat multa ſcientẽ ſi ſciendi modũ neſcie
rit? Vides inquam quõ fructum, et vtilitatem ſciẽtiæ
in modo ſciendi conſtituit? Quid ergo dicit modum
ſciendi? Quid niſi, vt ſcias, quo ordine, quo ſtudio, quo
fine, quæq. noſſe oporteat? Quo ordine, vt id prius quod
maturius ad ſalutem. Quo ſtudio, vt id ardẽtius, quod
vehementius ad amorẽ. Quo fine, ut non ad inanẽ glo
riam, aut curioſitatem, aut quid ſimile, ſed tantũ ad
ædificationem tuam vel proximi. Sunt namq. qui ſci-
re volunt eo fine tantum, ut ſciant, et turpis curioſitas
eſt. Et ſunt, qui ſcire volunt, vt ſciantur ipſi, & turpis
vanitas eſt, qui profectò non euadunt ſubſanantem
ſatyricum, & ei qui eiuſmodi eſt decantantem, ſcire
tuum nihil eſt, niſi te ſcire hoc ſciat alter. Et ſunt itẽ
qui ſcire volunt, vt ſcientiã ſuam vendant verbi gra
tia pro pecunia, pro honorib. & turpis quæſtus eſt, ſed
ſunt quoq. qui ſcire volunt, vt ædificent, & charitas
eſt. Et ita qui ſcire volũt, vt ædificentur, & prudentia
eſt. Horum omniũ ſolum ultimi duo non inueniuntur
in abuſione ſcientiæ, quippe qui ad hoc volũt intellige-
re, vt benefaciant, demq. o intellectus bonus omnibus o *Pſal.* 110.
facientib. eum. Reliqui omnes audiant ſcienti p bonũ, p *Iacob.* 4.
et non facienti peccatum eſt ei. Ac ſi per ſimilitudinẽ
dicat ſumenti cibum, et non digerenti pernicioſum eſt
ei cibus ſiquidẽ indegeſtus, & qui bonam non habet
decoctionem, malos generat humores, et corrũpit cor-
pus et non nutrit. Ita & multa ſcientia ingeſta in ſto-
macho animæ, quæ eſt memoria, ſi decocta igne chari
tatis nõ fuerit, et ſic per quoſdam artus animæ, mores
. ſ. atq. actus transfuſa, atq. digeſta, quatenus ipſa de
bonis quæ nouerit vita atteſtante & morib. bona effi
ciatur nonne illa ſcientia reputabitur in peccatũ tam
quam cibus conuerſus in prauos noxioſque humores.*
Hæc D. Bernar. Ex quib. colligitur regulares non
debere fugere ſtudia ſcientiarum, vt ædificent pro-
ximos, & ipſi ædificentur, debere tamen fugere tu-
mentem ſcientiam & inflantem, quam aliqui vo-
lunt adipiſci tantum vt ſciant, vt ſciantur, aut per
totalem ſcientiam humanos honores conſequãtur.
Vnde mihi nunquam placuit querela religioſorum
vſq; ad cęlos voces emittentium eo, quod ipſi apud
ſe ipſos, & apud alios ſapientes, & multum ſcientes
iudicantur, & in eorum religione in officijs & hono
ribus eos alij non tam ſapientes antecellãt; ſcientia
enim a religioſis adepta non hos tam abiectos fines
proſpicere debet, ſed tantum Deum, & ſuam ſalu-
tem, propter quæ omnia temporalia, & ſemetipſos
reliquerunt. Non diffiteor tamen, male agere præ-
latos ignaros ſapientibus præferentes, cum ſapien-
tes apud diuinas literas honore digni reperientur,
Et illi, qui docti ſunt, fulgere debeant quaſi ſplen-
dor firmamenti.

ARTICVLVS V.

*Vtrum liceat religioſis diſcere ſcientias Philoſo-
phiæ, Mathematicæ, & artium liberalium.*

RESpondeo dicendo, q̄ profeſſio Chriſtianæ re-
ligionis differre debet a profeſſione gentiliũ,
vnde cum apud generales prædictæ ſcientiæ profi-
terẽtur, videtur aſſerendum eas a religioſo ſtatu eſ-
ſe omnino repellendas. At conſiderando, quod phi
loſophi profitebantur ſtudia literarum quantum
ad ſeculares doctrinas, & quod religioſi principali-
ter intendunt ſtudio literarum pertinentium ad do
ctrinam, quæ ſecundũ pietatẽ eſt, vt dicitur in qua-
dam D. Pauli *q* Epiſtola alijs doctrinis intendere, q *Ad Tit.* 1.
non oportet religioſos, quorum tota vita diuinis ob
ſequijs mancipatur niſi inquantum ordinantur ad
ſacram doctrinam, prout ait D. *r* Th. Inſuper ait Ca r *Tho.* 2. 2.*q.*
iet. Nota diligentiſſime concluſionem & rationem 188.*art.*5.*ad* 3.
illius. ſ. quod religioſis non conuenit ſtudium Philo
ſophiæ, & huiuſmodi, quia tota eorum vita manci-
pata eſt diuinis obſequijs. Vnde ſicut negotia ſecu-
laria ſunt abſolutè prohibita religioſis omnib. ita
ſtudium ſciẽtiarum ſecularium. ſ. Philoſophię, Ma-
thematicę, & artium liberalium. Verũ ſicut pietatis
gratia de ſuperiorũ licentia moderatè poſſunt reli-
gioſi ſecularia tractare negotia, ita diuinæ ſcientiæ
gratia licitum eſt religioſis cum ſuperiorum ſuorũ
beneplacito vacare Logicæ, Philoſophiæ naturali,
& huiuſmodi, vt. ſ. poſſint errores confutare. & di-
uinitatis myſteria intelligere. Et hæc bene aduer-
tant religioſi, qui totum vitę ſuę tempus in ſcientijs
ſecularibus conſumunt. Vnde iuſtiſſime Pontifices
ſ excommunicauerunt Doctores, qui docent leges, ſ *ca.* 2. *ne cler.*
aut Medicinam, religioſos, qui reliquerunt ſuũ ha- *vel mon. lib.*6.
bitum, aut detinent eos arroganter in ſuis ſcholis.

Et

Digitized by Google

Et Caietanus *a* dicit, quod ad incurrendam præfatam excommunicationem quatuor debent interuenire. ſ. quod auditor ſit religioſus, & audiat leges, vel Medicinam, & id fiat relicto habitu, & quod Doctor id ſciat, cumque doceat, vel arroganter detineat in ſcholis. Archidiaconus *b* tamen, & Ioannes Andreas, quos ſequuntur Syluester, & Nauarrus tenent non eſſe neceſſe, vt relinquat habitũ ad incurrẽdam aliam excommunicationem latam per alias decretales *c* contra participantes cum excommunicato in crimine, ob quod eſt excommunicatus, vt participat Doctor, qui prælegit Leges, vel Medicinam religioſo, poſtquam ob auditionem incurrit excommunicationem, de hac autem decretalis latius infra agemus.

a Caiet. v. excomm. caſu.

b Archid. & Andreas in d. c. 2. Syluest. v. excom. 9. caſu 26. Nau. c. 27. nu. 124.

c ca. nuper & c. ſi conc. de ſententi. exc.

QVÆSTIO LXV.

De ſuſpenſione, in octo articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur octo.

1 QVid, & quotuplex ſit ſuſpenſio.
2 *In quibus caſibus fiant regulares ipſo iure ſuſpenſi.*
3 *Vtrum in generali ſuſpenſione iuris comprehendãtur generales, & prouinciales religionum.*
4 *In quadam religione eſt constitutio, vt ſi prælatus deliquerit poſſit correctione fraterna præuia ſuſpendi, de facto fuit ſuſpenſus, quæritur vtrum præfata ſuſpenſio ſit irrita.*
5 *Vtrum clericus ſuſpenſus ab Abbatiſſa contraueniendo ſuſpenſioni remaneat irregularis.*
6 *Vtrum religioſus ſuſpenſus a temporalibus, ſi contrauenerit, fiat irregularis.*
7 *Vtrum acta per prælatum ſuſpenſum valeant.*
8 *In quibus vitandi ſunt interdicti, & ſuſpenſi.*

ARTICVLVS I.

Quid, & quotuplex ſit ſuſpenſio.

REſpondeo dicendo, quod ſuſpenſio, de qua in præſentiarum nobis eſt ſermo, eſt cẽſura eccleſiaſtica, qua alicui perſonæ eccleſiaſticæ prohibetur exercitium ſui officij, vel beneficij eccleſiaſtici in totum, vel partẽ, in certum tempus, vel in perpetuum quo ad partem, ob ſuã culpam. Dixi cenſura eccleſiaſtica pro genere, quia omnis ſuſpenſio eſt cenſura, non tamen e contra omnis cenſura eſt ſuſpenſio, cum cenſura comprehendat excommunicationem ſuſpẽſionem & interdictum, vt dicitur in iure *d* & ad ſignificandum, quod non poteſt ferri niſi ab habente iuriſdictionem eccleſiaſticam exteriorem, ad quam pertinet ferre cenſuras argumento cuiuſdam decretalis. *e* Dixi, qua prohibentur perſonæ eccleſiaſticæ, ad excludendas prohibitiones aliorum exercitiorum, ab alijs factas alijs perſonis profanis, aut eccleſiaſticis alio reſpectu, quam quia ſunt eccleſiaſticæ. Dixi vel in perpetuum quo ad partem, quia prohibitio totius exercitij officij, vel beneficij in perpetuum, eſt depoſitio, vel priuatio, & non ſuſpenſio iuxta ſententiam Cardinalis *f* cõmuniter receptam. Dixi ob ſuam culpam, quia licet ſuſpenſio ob qualemcumque culpam mortalem ferri poſſit ſecundum Aretinum, illa tamen culpa debet eſſe propria.

d c. quæren. de verb. ſign.

e ca. dudum 2. de elect.

f Cardinal. in Cle. 1. §. ceterũ, nu. 8. de p. iu.

Aduertendum tamen pro explicatione, quod in præſenti definitione ſolum definimus ſuſpẽſionem ſpecialem, prout eſt quædam cenſura Eccleſiaſtica, quæ non eſt peccatum, ſed eſt pęna peccati, nam loquendo de ſuſpenſione generali latius patet dicta ſuſpenſio, prohibitio. n. qua mortali peccato infectus prohibetur celebrare, & ſumere Euchariſtiam, licet vocetur ſuſpenſio, vt patet ex iure, *g* non eſt tamen ſuſpenſio ſpecialis, & ſtrictè ſumpta, cum ſuſpenſio non ſit peccatum, ſed pęna peccati, & peccatum mortale antiquius ſit omni iure Canonico, cuius inuentum eſt ſuſpenſio.

g c. fin. de cod. habita. cler. fin. de cler. excom.

Ex quo infertur, quod licet Doctores appellent irregularitatem, depoſitionem verbalem, degradationem, realem ſuſpenſionem, non tamen ſupradictæ ſunt ſuſpenſio ſtrictè ſumpta, ſed ſuſpenſio generaliter accepta, cum ſint priuationes, vel inhabilitationes, quæ priuant officio, vel inhabilem faciunt omnino ad ordinem obtinendum, vel exercendum, at ſuſpenſio ſtrictè ſumpta eſt impedimentum exercitij officij iuxta Panormitanum. *h*

h Panormit. in ca. at ſi. nu. 7. de iudic.

Diuiditur autem ſuſpenſio, quędam enim eſt lata a iure, alia ab homine, ſic autem diuiſa multipliciter fertur, ſuſpenſus enim a quibuſdam actib. non eſt ſuſpenſus ab alijs non annexis, vnde ſuſpenſus a iuriſdictione non eſt ſuſpenſus ab ordine, nec e contra ſuſpenſus ab ordine eſt ſuſpẽſus a iuriſdictione: ſuſpenſus a beneficio eſt ſuſpenſus ab ordine, neq; a iuriſdictione, quæ ei conuenit alia ratione quam beneficij, a quo eſt ſuſpenſus, neque ſuſpenſus ſimpliciter ab officio cenſetur ſuſpẽſus a beneficio quo ad ea, quæ dantur non intereſſenti diuinis officijs, modo ſuſpenſio non ſit tam diuturna, vt tacitè vel expreſſe habeat vim priuationis iuxta Bonifacium *i* quia multa ad beneficium pertinentia poteſt facere ſuſpenſus ab officio clericali, qualia ſunt regere & gubernare illa, quæ ad ſe attinent, & alia, quæ nõ ſunt officia diuina. Vnde tenet Nauarrus. *K* beneficiarum ſuſpenſum, ideo quod presbyter factus eſt ante vigeſimum quintum annum cæptum, non perdidiſſe fructus beneficij, quia per illam tranſgreſſionem ſuſpenditur tantum ab officio. Vnde ſuſpẽſus ab ingreſſu eccleſiæ tantum poteſt extra excommunicare, & poteſt itidem abſoluere quia adhuc retinet iuriſdictionis vſum, nam communis eſt *l* Doctorum ſententia, quod ſi quis ſit ſuſpenſus a ſolo ingreſſu eccleſię poterit extra eam celebrare, excommunicare & abſoluere, quia cum hæc ſit pœna non vltra ſuos limites extendi debet iuxta vulgaria iura. *m*

i Bonif. in c. cupiẽtes de pęnis.

K Nau. i man. c. 27. n. 160.

l Angel. v. ſuſpenſio. 3. verſ. quod ſi interd. Sylu. q. 5. ver. ſi vero ſuſpenſio ab ingreſſu Armil.

n S. Nau. c. 47. nu. 161. Polu. in tracta. de ſacer. ſuſpenſio.

m c. odia de re gu. iu. li. 6.

ARTICVLVS II.

In quibus caſibus fiant regulares ipſi iure ſuſpenſi.

REſpondeo dicendo, quod regulares a iure ſuſpenſi ſunt in multis caſibus, primo ſi abſque reuerendis proprij prælati ſacris initientur, de quo iam in ſuperioribus *n* late dictum eſt.

n Supr. hoc to q. 23.

Secundo ſit ſuſpẽſus prælatus regularis, aut qui habet adminiſtrationem bonorum monaſterij, ſi alienet rem ſtabilem, ſine ſolemnitate & facultate capituli, aut generalis, de quo in primo tomo late diximus.

Tertio ſuſpenditur prælatus regularis, ſi ſubmittat laicis bona immobilia, aut iura eccleſiæ ſine licẽtia Papę, aut ſi Romę exiſtens non denunciet eum, qui bona ſic laicis ſubmiſit, ita ordinatum in iure, & tradit Syluester.

Digitized by Google

a ca. ad conſt. de reg. lib. 6.

Quarto *a* ſuſpenditur in ordine mendicantium prælatus, ſi admittat ad profeſſionem ante finitum integrum probationis annum.

Quinto religioſus, qui decimas nouales, vel quaſcunq. alias pertinentes ad parochiam, vel aliam Eccleſiam, ſibi vſurpat abſque cauſa, & priuilegio ſit ſuſpenſus ab officio & beneficio, niſi intra menſem requiſitus, qui habet adminiſtrationem, deſiſtat & intra duos ſatisfaciat, ſi autē adminiſtrationem nō habeat, regularis ſit excommunicatus, ita habetur in quadam Clementina *b* quod quomodo ſit intelligendum in ſecundo tomo dictum eſt.

b Clem. reli. de decim.

Sexto ſuſpenduntur ab officio prędicationis omnes religioſi exceptis illis, qui decimas recipiunt, ſi, poſtquam fuerint requiſiti per rectores Eccleſiarū, ſcienter omiſerint facere conſcientiam confitentibus de decimis ſoluendis, & hoc quandiu non fecerint, ſi commoditatē habuerint, ita habetur in quadam Clementina, de quo iam in ſecundo tomo *c* ſatis dictum eſt.

c c. cupi. de pæn. 2. tom. q.

Septimo ſuſpenditur a beneficiorum collatione Abbas, vel prior non habens Abbatem proprium, alias vero ab adminiſtratione, ſi quam habet, quā ſi non habet, inhabilitatur ad habēdum beneficiū, & adminiſtrationem, & per annum, ſi ſotulares nō corrigiatos, & alios vel capuccia non ſciſſa portare præſumpſerint, ita habetur in quadam Clemētina, *d* & notat Syluester, quod ſecundum pręmiſſam perſonarum diſtinctionem præfatas pęnas ſuſpenſionis, & inhabilitationis per biennium ipſo facto incurrunt, ſi venationi, aut aucupationi clamoroſæ, vel alias cum canibus, aut auibus ex propoſito interfuerint, & loquitur de monachis, & collatio pertinet ad priorem clauſtralem cum conſilio, & conſenſu maioris partis capituli, ſeu conuentu durante tempore ſuſpenſionis Abbatis, vel prioris.

d Clē. 1. de ſta. monach Sylue. v. ſuſpenſio. §. 6. ver. 32.

Octauo ſuſpendūtur religioſi, qui ex adminiſtratione Eucharistiæ, extremæ vnctionis, vel ſolēnizationis matrimonij, aut quacunque abſolutione indebita aliquid acquiſiuerint, niſi poſtquam fuerint requiſiti intra menſem reſtituerint, donec ſatiſfecerint, ita habetur in quadam decretali. *e*

e c. relig. de priuil.

Nono ſuſpenſi ſunt ab executione pontificalis miniſterij fratres prædicatores promoti ad Epiſcopatus, vel alias pręlaturas, ſi prius recipiūt munus cōſecrationis, quam reſignauerint ordini libros, & alia quæ habent tempore ſuę promotionis, de quo videndum eſt ſupra in ſecundo tomo. *f*

f 2. to. q. 38.

Decimo ſuſpenduntur ab executione ſacrorum ordinum, & per ſolum Papam diſpēſabiles fratres prædicatores perturbantes fratres minores in officio inquiſitionis, & è contrario prout ſupra *g* eſt declaratum.

g 2. to. q. 81. art. 2.

Vndecimo ſuſpenditur religioſus prælatus, niſi damno ſatisfaciat intra menſem, poſtquā fuerit requiſitus, quod aliquis ex ſuis ſubditis intulit detrahendo de prælatis Eccleſiæ, ita habetur in quadam Clementina. *h* Quæ ſuſpenſio non comprehendit prælatum nolentem ſatisfacere parochiæ dānum, quod ipſi eſt illatum, eo quod eius regularis ſubditos, ne ad parochiam accedant, prędicando retraxerit, licet in dicta Clementina proponi videatur, poſſunt regulares prædicatores p̄dicare, vt ad eorum monaſteria accedant ad audiendam miſſam, & prædicationem, prout reſoluit Nauarrus *i* & late in primo tomo probauimus.

h Clem. 1. §. opibus in fi. de pri.

i Nau. in man. c. 21. n. 5. 1. tom. q. reg. q.

Duodecimo in præfata Clementina prohibetur ſub grauibus pęnis regularibus, ne impediant liberam teſtatoris voluntatem, maximè ne legatū fiat Eccleſiæ matrici, aut parochiæ, & per conſequens eorum pręlati ſuſpendūtur, ſi intra mēſem, ex quo fuerint requiſiti, damnū quod ex tali ſuaſione Eccleſiæ matrici, aut parochiali prouenit, non ſatisfecerint. Quod a forti non habet locum in prælatis ordinis fratrum minorum, cum hoc diſtrictius fratribus minorum in iure *k* prohibeatur, & tradit Angelus. Aduertendum tamen, quod non prohibētur regulares inducere morientes, vt ſponte legent aliquid ſuo monaſterio, dum indiget, vt colligit Nauarrus, & tradūt Medina, Sarmiento, & Nauarra. Nec prohibentur regulares proprias reducere ad memoriam morientium neceſſitates, neq. prohibētur prælati regulares debita incerta ſuis monaſteriis applicare. *l*

k regul. fratr. min. ca. 2. Cle. exiuit. de parad. §. dubitans. de verb. ſign. Ang. v. relig. 1. §. 5.

l Nau. c. 26 nu. 36. Med. inſtr. c. 14. nu. 31. Sar. li. 8. ſelect. Nau. li. 3 de reſcr. c. 2. nu. 80.

Decimo tertio ſuſpenduntur a diuinis prælati, & regulares, qui intra monaſteria virorum mulieres, introducere audent, vel præſumunt, de quo iam in primo tomo *m* diximus, & in explicatione motus proprij Pij Quinti, hoc prohibentis, quę explicatio habetur in fine explicationis Bullę Cruciatæ. Quid ſit autem ſuſpenſio a diuinis, infra *n* dicemus, & late declaratum eſt in primo tomo *o* præfato.

m 1. to. q. 48.

n inf. art.

o 1. tom. q.

ARTICVLVS III.

Vtrum in generali ſuſpenſione iuris comprehendantur generales & prouinciales religionum.

Reſpondeo dicendo videri prima facie quod non, cum in generali iuris ſuſpenſione nō cōprehendantur epiſcopi, ſed tantum clerici vſq. ad ſacerdotem incluſiue, niſi de Epiſcopo, & aliis fiat expreſſa mentio, ita habetur in quadam decretali, *p* & tradit Sylueſter, Armilla, Nauarrus, Couarruuias, Maiolus, & Epiſcopus Scalenſis. Vnde cū ordinum generales, & prouinciales habeāt, vt notum eſt, iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem, videtur dicendum, quod in generali ſuſpenſione, & interdicto a iure latis, licet veniant monachi, & pręlati cōuentuales non habentes iuriſdictionē, quaſi Epiſcopalem, non tamen veniunt ſupradicti patres. Quod confirmatur: nam prædicta decretalis non ſolum fuit edita in fauorem Epiſcoporum, ſed etiam in fauorem diæceſanorum, ne propter Epiſcoporum ſuſpenſionem priuarentur ab his, quæ ab ipſis neceſſario debent fieri, & communicari, ad quorum conſecutionem nō poſſunt ad alios recurrere, prout innuit ibi Gloſſa, *q* quæ ratio militat etiam in prouincialibus, & generalibus reſpectu ſuorū ſubditorum.

p c. quā pericu-loſum, de ſentē. excō. li. 6. Nau. in nu. 27. nu. 16. Couar. in Clem. ſi furioſus. 1. p. §. 1. n. 1. Maio. de iure l. 3. c. 19. nu. 26. Scalenſi. docen. tit. de ſuſpen. c. 11.

q Gloſſ. v. quia pericul.

At contrarium eſt dicendum, ſcilicet quod dicta decretalis non comprehendat dictos generales, & prouinciales, vt patet ex ea, cum ſolum præfatum priuilegium Epiſcopis, & Archiepiſcopis conceſſerit, non ratione iuriſdictionis, quam habent, ſed ratione pontificalis officij, quia plures grauarentur ſi illud impediri contigerit, conſiſtit enim horum officium in Chriſmatis confectione, in frontis Chriſmatione, ordinum collatione, Eccleſiarum, & altarium conſecratione, quorum defectus maximum cauſaret ſubditis periculum, quæ omnia ceſſant in prædictis generalibus, & prouincialibus, cum eorum officium adhæc minime deſignetur. Et licet ſuſpenſio ſuæ iuriſdictionis damnum aliquod in eorum ſubditis cauſaret, non tamen ipſum eſt par damno cauſato ex Epiſcoporum ſuſpēſione, & damnum ex ſuſpenſione generalium, & prouincialium cauſatum in ſubditis eſt facile reparabile per conſtitutiones generales, & prouinciales ordinis, & prouinciæ. Huic enim damno, & aliis ſimilibus per eas ſatis eſt prouiſum, & ideo quæ

quoad

Digitized by Google

quoad ſuſpenſionem Epiſcopis cõceſſa ſunt, ad prædictos fratres minimè eſſe extendenda puto.

ARTICVLVS IV.

In quadam religione eſt conſtitutio, vt ſi prælatus deliquerit, poſſit correctione fraterna præuia ſuſpendi, et de facto fuit ſuſpenſus; quæritur vtrum præfata ſuſpenſio ſit irrita.

RESpondeo dicendo, quod iure communi excõmunicatio, & ſuſpenſio a iudice competenti lata valet regulariter, etiam ſi ſit iniuſta, & eſt ſeruanda ſaltè in foro exteriori, niſi in quinq; vel ſex caſibus, quos enumerat Nauarrus, *a* & in propoſitione caſus præſentis non narratur aliquod, ob quod ſuſpenſio prędicta debeat iudicari ipſo iure nulla, quãuis ſit iniuſta, & ita in ea debet locum habere quidam Canon *b* cum ſua Gloſſa definiens, cenſuram Eccleſiaſticam timendam eſſe, ac ſeruãdam, etiam ſi ſit iniuſta, modo non ſit nulla, ſed valida. Et certe nullo iure cauetur, quod cenſura lata a iudice ſit nulla ipſo iure propter omiſſam correctionem fraternam, niſi cum proceditur per viam denunciationis euangelicæ iuxta quandam decretalem, *c* & in caſu non narratur, an hac via fuerit contra religioſum proceſſum. Vnde iudices regulares habentes talem ordinationem in ſua religione volentes ſecundum eam aliquem ſuſpendere, debent diligenter attendere, qua via procedant, vt videant, an præfata via procedentes poſſint religioſum hac ferire cenſura, vt colligitur ex traditis a Nauarro *d* in quodam conſilio.

> a *Nau. in man. c. 27. n. 4.*
> b *21. q. 3. c. 1.*
> c *c. ſuper his de accuſ. & c. cum dilec.*
> d *Naua. lib. 5. con. 11. de ſent. excom. conſ. 65.*

ARTICVLVS V.

Vtrum clericus ſuſpenſus ab Abbatiſſa contraueniendo ſuſpenſioni remaneat irregularis.

RESpondeo dicendo, quod licet mulier ſuſpendere non poſſit clericos ſuos, ſicut neq; excommunicare, & propterea attento iure communi non videtur talis irregularitas naſci contraueniendo tali ſuſpenſioni ex ſententia Abbatis, *e* tamen omnis notabilis, inobedientia inducit peccatũ mortale, & certum eſt hanc Abbatiſſæ ſuſpenſionem reſolui in pręceptum de non adminiſtrando, ad quod etiam extraiudicialiter factum obligat, ne adminiſtrare poſſit argumento eorum, quę in Concilio *f* Tridentino notantur. Propterea legitimum & canonicum impedimentum eſt, quod ſurgit ex ſuſpenſione, interdicto, vel excõmunicatione Abbatiſſæ, quoniam inducit hanc obligationem abſtinendi, licet non inducat veram irregularitatem, prout tenent Syluester *g* Armilla, Maiolus, Antonius, & Epiſcopus Scalenſis.

> e *Abbas in c. dilect. de maio. & obedien.*
> f *Conc. Trid. ſeſſ. 14. de refor. c. 14.*
> g *Syl. v. Abba. n. 6. Armill. nu. 4. Maiol. de irreg. li. 3. c. 29. n. 12. Ant. 3. p. tit. 27. c. 4. Scalen. de cenſur. tit. de ſuſpenſ. c. 12.*

ARTICVLVS VI.

Vtrum religioſus ſuſpenſus a temporalibus, ſi contrauenerit fiat irregularis.

RESpondeo dicendo, quod non, vt patet ex definitione ſuſpẽſionis poſita in articulo primo huius quæſtionis. Hanc opinionem tenet Gloſſa *h* quædã communiter recepta. Immo notantos quoſcunq; etiam regali, vel imperiali authoritate creatos poteſt Epiſcopus ab officio ſuſpendere per Concilium *i* Tridentin. qui ſic ſuſpenſi contraueniendo non fiunt irregulares iuxta tradita a Syluest. *k* Vnde ſuſpenſus ab eligendo, præſentando, nominãdo, vel prouidendo, aut etiam beneficia conferendo, ſi contrauenerit, non fit irregularis, ita Innocen. *l* Hoſtienſis, et Calderinus. Quod intellige, quando dicti actus temporales fuerunt principaliter, & expreſſe prohibiti, at verũ ſi quis ſit prohibitus ab ordine aliquo, a quo iſti actus pendent, contraueniendo fieret irregularis, etiam in his temporalibus: pro quo facit quædã decretalis *m* iuncta ſua Gloſſa. Ex quibus reſpõdetur quęſito in articulo quęſtionis, quod religioſus ſuſpenſus a temporalibus, quę ex ſua natura, aut ex Eccleſiaſtica inſtitutione non pendent ab ordine aliquo, ſi cõtrauenerit, non remanet irregularis verbi gratia, ſi ſuſpendatur ab officio cellarij, aut procuratoris: nam ſi contrauenerit præfatæ ſuſpentioni, non remanebit irregularis.

> h *Glo. in c. 1. §. hac ead. de ſent. excom. lib. 6.*
> i *Conc. Trid. ſeſſ. 12. de refor. c. 20.*
> k *Syl. v. ſuſpenſio. q. 15. verſ. ſi vero ſit ab offi.*
> l *Innoc. & Hoſtien. in ca. ſi. de exceſſ. prælato. Cald. in c. ſi cele. de cler. exco.*
> m *Tex. cum gl. in c. tanta de exceſſ. præla.*

ARTICVLVS VII.

Vtrum acta per prælatum ſuſpenſum valeant.

RESpondeo dicendo, ꝙ non ſolum ſuſpenſus, ſed etiam excommunicatus, & interdictus poteſt exercere iuriſdictionem, quam habet publicã, et valeant ea, quę facit, vt iudex, donec denunciętur & declaretur ſuſpẽſus, excommunicatus, vel interdictus & non debet euitari, donec declaratus & denunciatus per iudicem competentem ſit, iuxta ea, quæ in iure *n* ſunt definita, per quod limitantur omnia decreta antiqua, tam decretalium, quam decreti, quam Clementinarum, & omnium extrauagantium impreſſarum, & non impreſſarum, adeo quod illuſtriſſimum prætoriũ Rotæ ita hoc ſeruat, & nunquam pronunciat acta, quæ fiũt per Epiſcopos, & alios pręlatos, & iudices eſſe inualida & nulla, propterea quod fuerunt facta ab excommunicato ẽt per auditorem Rotę, ſi fuerint facta antequam per Rotam fuiſſet declaratus excommunicatus, vel ſuſpenſus, vt etiam Felinus, *o* qui fuit auditor Rotę expreſſit. Quibus addit Nauarrus, *p* quod licet excommunicatio, & aliæ cenſuræ latę ſine munitione valeant ipſo iure ſecundum receptiorem opinionẽ, & appellatio, quæ ab eis fit, non ſuſpendat eas, neque earum effectum licet deuoluat iuriſdictionem ad ſuperiorem per ea, quę in iure *q* habẽtur; declaratio tamen, quòd aliquis incurrit in illas, nõ poteſt fieri abſque citatione eius, & antequam audiatur, vel contumax iudicetur, & ſi fiat declaratio abſque vlla citatione, & auditione eſt ipſo iure nulla, & per conſequens nullum impedimentũ facit, quo minus facta per ligatum cenſuris valeant per Gloſſam, & multa, quæ ipſe Felinus cumulat, & congerit: vnde videant prælati regulares, quid in ferendis cenſuris contra aliquos religioſos faciunt, nam licet in iure communi, & in extrauagantibus apoſtolicis, & in conſtitutionibus generalibus ſui ordinis aliquæ contra ſuos religioſos ferantur cenſurę, non tamen poſſunt declarare in ipſas incurriſſe, niſi citentur, & iuridicè audiantur, eorum enim declaratio, religioſis delinquentibus non accerſitis neq; auditis, erit ipſo iure nulla, & virtute talis declarationis nihil contra eos agi poteſt.

> n *Extrau. ad euitanda de ſen. excom.*
> o *Fel. in ca. ad probã. de re iud. lib. 6.*
> p *Naua. lib. 5. conſ. tit. de ſent. excom. con. 65. num. 5.*
> q *c. paſto. §. tuorũ. et c. ad repr. de offic. ord.*

ARTICVLVS VIII.

In quibus euitandi ſunt interdicti & ſuſpenſi.

RESpondeo dicẽdo, quod interdicti, & ſuſpenſi nominatim ſunt euitandi in illis actionibus, a quibus eis interdicitur, vel a quibus ſuſpenduntur,

Digitized by Google

& non in alijs, quia pœnæ nō debent extendi extra caſus proprios, & interdicti, & ſuſpenſi ſimpliciter non ſunt prohibiti prædicare, prout tradit Navarrus. a ſaltem ſi expreſſè non interdicatur, vel ſuſpendantur ab officio prædicandi, & ideo poſſunt audiri prædicantes, quia prædicatio nō eſt de numero officiorum diuinorum, quæ interdicuntur interdicto perſonali, vel ſuſpenſione ab officio diuino, vt meminit Nauarrus b tradit. Quæ autem dicantur officia diuina, a quibus interdicti ſimpliciter debēt abſtinere, & quæ illa, a quibus ſuſpenſus a diuinis debet abſtinere, declarat ipſemet Nauarrus c dicēs quod malè definiunt Angelus, & aliqui alij diuina officia in hac materia eſſe officia diuina in Miſſali & breuiario, nam non omnia in illis ordinata ſunt officium diuinū, neq. omne diuinum officium eſt in illis ordinatum, ſiquidē multa ſunt ordinata in Pontificali, & multa in miſſalib. & breuiarijs, quæ non ſunt officia diuina prohibita tempore interdicti, de quibus ſupra in ſecundo tomo d ſatis diximus. Poſſunt igitur definiri officia diuina, eſſe officia ordinata in dictis tribus libris, aut in alijs legitimè ad vſum ordinum & aliorum ſacramētorū vel ſacramentalium, vel ad horas canonicas. Quod ex ſequentibus maximè declaratur.

a Nau. in man. c. 27. nu. 176. & ſeq.

b Nau. vbi ſu.

c Nau. ca. 27. n. 172. & n. 151.

d 2. to. q. 109.

Ex his infertur, qd regularis ſuſpenſus a diuinis poteſt confiteri, & communicare corpori Domini, & audire miſſam, tum quia ſuſpēſus a diuinis ſolū prohibetur in officio ſuo agere, ſicut prius, vel officium ſuum exercere ſicut prius, vt eſt textus expreſſus e in ſecta ſua gloſſa, quæ id notat: tum quia tunc demum ſuſpenſus a diuinis incurrit irregularitatem, quando exercet aliquem actum ordinis ſuo ſpeci. liter deputatum, & ſibi per ſuſpenſionem prohibitū ſecundum Innocentium f communiter receptum, & Philippum Francum. Tum quia ſuſpēſio, vt eſt cenſura Eccleſiaſtica, definitur eſſe cenſura Eccleſiaſtica, qua alicui perſonæ Eccleſiaſticæ prohibetur exercitium ſui officij, vel beneficij in totum, vel in partem, prout diximus in primo articulo huius quæſtionis, & ita nō prohibetur illi quidquā, quod poteſt vt laicus exercere. Cum ergo confiteri, & communicare, & audire miſſam poſſit religioſus ſuſpēſus a diuinis facere, vt laicus, non cenſentur illi ipſa prohibita, & conſequenter faciendo illa nō peccat, neque quidquam contra ſuſpenſionem a diuinis facit, vt ipſum irregularem iudicemus. Tum deniq. quia ſuſpenſio a diuinis intelligitur ab eis ex officio exercendis, & non ab audiendis, neq. ſuſcipiendis, nec aliter quam ex officio exercendis per prædicta. Reliqua autem, quæ ad ſuſpenſionem a diuinis ſpectant, vide in primo tomo. g

e c. 1. § fin. de re iud. li. 6. vbi gl. v. ſicut prius c. ſi quis Epiſc. 11. q. 3.

f Innoc. in c. ſi de exce. præ. Fra. in c. 1. § ſi de re iudic. 6. & in c. 1. § ſi de ſen. excom. eo. lib.

g 1. to q. 10. art. 14.

QVAESTIO LXVI.

De ſcrupulo & ſcrupuloſis, in tres articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur tria.

1 **Q**Vid ſit ſcrupulus & in quo differat à dubio.
2 Quæ ſint remedia contra ſcrupulū in generali
3 Quomodo ſit particularibus ſcrupulis medendū, & in hoc articulo aliqua dubia ipſum concernentia proponuntur.

ARTICVLVS I.

Quid ſit ſcrupulus, & in quo differat à dubio.

Reſpondeo dicēdo, quod cū ſcrupulizantes ſint viri timorati, qui vt plurimū ad religionē confugiunt ad conſilium, & remedium petendum, tū ēt ad vitam regularem profitēdam, ideo operę pretiū eſſe duxi de eius materia, & de eius remedijs in generali, & in particulari in præſentiarum diſſerere per aliquas quæſtiones, vt religioſi medici ſpirituales poſſint ſibi, & alijs ſpiritualiter medicare, & vt aſſumptū clarius pateſiat, operępretiū eſſe duxi à definitione ſcrupuli ſermonē incipere, & ideo quæſitum fuit, quid ſit ſcrupulus, & in quo differat a dubio & reſpondeo, quod regula certa ad diſcernendū ſcrupulum à dubio eſt, quod dubiū eſt, quando intellectus non magis in vnam quam in aliā partem inclinat, & ſcrupulus eſt argumentū, quo apparētia, quæ intellectui repræſentantur contra id, qd ſcit, quod latinè vocatur ſcientia, vel contra id, quod ſirmiter credit ita eſſe, quod latinè dicitur fides, aut credulitas, vel cōtra id, quod ipſe cogitat verū eſſe, etiamſi id firmiter non credat, quod latinè dicitur opinio, vel contra id, quod intellectus, neque tenet pro vero, neq. pro falſo, quod latinè dicitur dubietas, vel dubitatio prout latè proſequitur Nauarrus h in multis doctrinę ſuæ locis inferens, quod licet nulli horum quatuor ſcilicet ſcientia, fides, opinio, & dubium inter ſe compatiantur, ipſe tamen ſcrupulus compatitur omnibus, & ſingulis eorum, eo quod non eſt niſi argumentum, vel apparentia, quę contra illa quatuor poteſt haberi.

h Nau. in c. 27. n. 279. & in ca. nouit. de iud. in rub. n. 43. & de pœn. diſt. 7. ca. ſi quis autem a n. 9. vſq. ad n. 25.

Ex quo colligitur, quod cum hoc vitium late vagetur per alia, late etiam de eius remedio eſt in pręſentiarum tractādum cum in religioſis ſit hoc prętexto virtutis ſeminarium quoddam inquietudinis maximæ, & diſtractionis a cultu diuino, & a contēplatione non modicæ.

ARTICVLVS II.

Quæ ſint remedia contra ſcrupulum in generali.

Reſpōdeo dicendo, quod cōſcientia nimis ſcrupuloſa naſcitur ex vitio naturali, vel acquiſito non perſiſtendi firmiter in cōſtitutis, quę gignit inconſtantiā, augumētum peccatorum, animi paruitatem, nebulas intellectus, inquietudinem mentis, acci diam, puſillanimitatē, & id genus alia mala. Et huius vitij cauſæ ſecundum D. Antoninum i ſunt complexio timida, melancholica, & mania, dæmon tranquillitatis oſor, vigiliæ ieiunia nimia, otioſa, & cōuerſatio cū ſcrupuloſis, pro quo nota ſecundum Florētinum, k quod ſcrupulus ſeu punctionis conſcientiæ, quod idē eſt, aliquando cauſatur ex cōplexione apta ad timorē, vel dubiū, vt eſt cōplexio frigida, qualis eſt in fœminis vetulis, & melancholicis ti moratis naturaliter ſecundum Damaſcenum & Philoſophos conſtringit cor, ſicut & cetera frigida cōſtringunt, & congelationem faciunt, ad quē motū contractionis imaginatio mouetur a timoris diſpoſitione, ita vt concipiat quis aliquod malum eſſe futurum & per conſequens fugiendum. Quandoque aut cauſatur ex ægritudine maniaca, vel melancholica, quæ eſt infirmitas capitis, per quā læditur imaginatio, & quandoq. inde læditur ratio, vt Gale. & Auicenna dicunt, quod mania eſt infectio interioris cellulæ capitis cum diminutione rationis. Quādoque etiam cauſatur ex tentatione diabolica; poteſt enim diabolus Deo permittēte mouere melancholicos humores in homine, & phantaſmata, per quę imaginatio pōt turbari, & errare, & duci ad timorem inordinatum, gaudium, aut triſtitiam, & huiuſmodi. Vnde & Auicenna dicit, quod quibuſdam medicis viſum eſt, quod melancholia contingat a dæmo-

i D. Anton. 1 p. ti. 3. c. 10. §. 10.

k Florē. vbi ſu. §. 9. Gerſ. in locis infer. alleg.

dæmone prouenire. Aliquando etiam ſcrupulus cauſatur ex malo regimine corporis, ſcilicet ex nimia, & immoderata abſtinentia, aut vigilia, & huiuſmodi. Vnde Beatus Hieronymus dicit, rationalem hominis dignitatem amitti, qui vel ieiunium charitati, aut vigilias præfert, vt per immoderatam abſtinentiam, vel indiſcretam pſalmorum, vel officiorũ decantationem, incurrat notam amentiæ, aut triſtitiæ, id eſt melancholiæ iuxta quendam canonem, a aliquando cauſatur ſcrupulus ex ſocietate timidorum, nam vnus ſcrupuloſus facit alium ſcrupuloſum, aliquando ex ignorãtia, ex qua timetur, quod, & vbi non eſt timendum; aliquando ex nimia imaginatione, cõſideratione, cura & ſolicitudine nimis intenta ad cauendum omnino; vnde & plus debito, id omne, quod male accidere poteſt, ſeu quod poteſt illi nocere in via Dei, ſicut qui per locum altum ambulans, ſi nimis intensè conſiderat profundum, in quod cadere poteſt, ecce turbatur ſenſus, & imaginatio, & cadit vbi non caderet per locum demiſſum, ſi ſine tali imaginatione ambularet, aut ſicut ſi alicui per excelſa ambulãti acclamaretur vndique; cades, cades, caue, caue, certe caderet perterritus, qui alias non caderet, ſi nõ ita turbaretur in illa ſua imaginatione inteoſa, ſicut etiam qui eſt nimis ſolicitus ad cauendum omnia venialia, & minima peccata quæ vix poteſt homo in hac vita vitare: inde fit timidus, & ſcrupuloſus, inquietus, & aliquando dubius, & aliquando etiam habens conſcientiam erroneam, quod peccat, vbi nõ eſt peccatum, ſicut igitur multiplex eſt huius infirmitatis origo, ita multiplex ipſi eſt adhibenda medicina, prout a Doctoribus aſſignatur.

a *Diſt. 9. c. nõ eſt med.*

Prima medicina generalis eſt debita præparatio ex parte noſtra ad gratiam ſeu auxilium Dei promerendum, & vt ſic illuminemur, & ſanemur, idque præcipuè quando a diabolo in nobis excitatur ſcrupulus occultè, & conſcientiæ inquietudo, vel etiam quando neque nos noſtra, neque aliorum humana induſtria ſufficit, tunc enim requiritur humana præparatio, qua habita ſufficienter Deus non deeſt inuocantibus eius auxilium opportunum, & neceſſarium.

Hæc autem præparatio ad Dei gratiam, & fauorem habendum fit proprijs & alienis orationibus, & inuocationibus ſanctorum, ieiunijs, & eleemoſynis & alijs bonis operib. humiliter, & deuote, quo ad Deum, & homines ſe habendo, & cum fiducia diuinæ largitatis & diuinæ miſericordiæ, & cum cõtritione præuia, vel puritate conſcientiæ, vt colligitur ex latè traditis a Florentino, *b* Caietano, & Gerſone.

b *Flor. 1. p. ti. 3. § 10. Caiet. in ſum. titu. ſcrup. Gerſ. 3. p ſum. tract. de remed. contra puſil. alphab. 69. lit. Q. & de diu. diab. ten. alphab. 70. lit. Q.*

Secunda Medicina eſt de conſilio ſapientum contemnere, & agere contra eos, vt ex conſuetudine fiat homo robuſtior in via Dei, vt dicunt Florentinus, *c* & Gerſon. Pro quo facit illud Eſaiæ *d* confortamini puſillanimes. Vnde Gregorius in moralibus ait, quod diabolus aſſimilatur myrmicaleoni, quod animal dicitur Leo formicarum, quia formicis, quæ minutiſſimæ ſunt, inſidiatur & eas occidit, ſed cum alia animalia maiuſcula conculcant ambulando, & perimunt, ſic diabolus inueſtigat complexiones hominum, & quos videt parui cordis, ſeu puſillanimes, & ſcrupuloſos, aggreditur, vt ſcrupulis, & vitijs occidat, ſed a fortioribus, & magnis ſpe, & vigore rationis vigentibus diabolus ipſe proſternitur, & abijcitur cõtemnendo, & contra ſcrupulos agendo. Ideo ait Gerſon, nulle inſurgunt apud aliquos ſcrupuli more canum oblatrantes, & lacerare minantes eos, qui volunt ire per viam Dei, quos conuincere, & compeſcere non melius poteſt homo, quam per contemptum, & non habendo curam eorum,

c *Flor. & Ger. vbi ſup. & de remed. cotra ſpir. blaſph. alph. 71. lit. N. O. P. & in tract. de med. cõſil. 16. Alph 68. lit. P.*

d *Iſai 35.*

dummodo contemptus ille ſit timoratus, & regulatus non abſque præuio alterius prudentis præſertim ſuperioris conſilio, immo ipſe & Syluester *e* dicunt, quod hoc quiſque facere poteſt cum tuta conſcientia ex conſilio proprio, quando habet probabilem, ſufficientemque rationem, quod ſic poſſet facere, & quod ſic ipſe conſuleret alteri in ſimili negotio, maximè ſi ipſe ſit doctus, ſicut ſi quis vellet lignum diſtortum ad rectitudinem reducere, oporteret ipſum retorquere ad partem oppoſitã recuruando, vt ſic tandem ad rectitudinem reducatur.

e *Syl. tit. ſcrup. q. 3.*

Ex hac doctrina infertur, quod quando quis ſcrupuloſus iudicat iuxta ſuum iudicium eſſe excommunicatum, & quam pluribus excommunicationibus innodatum a iure, vel ab homine, et etiam bullę Cœnæ Domini reſeruatis tuta conſcientia poteſt, & debet acquieſcere, ac credere reſponſis, & dictis ſui cõfeſſarij docti, & pro tali habiti, & reputati, etiamſi dictus cõfeſſarius circa hęc quęſita erraret, eo quod ipſe conſulens in rei veritate ſit prędictis excommunicationibus irretitus. Ita conſuluit Nauarrus *f* dicens, quod debet credere tali cõfeſſario taliter, quod non credendo, & ſe eius authoritate non tranquillando, peccaret.

f *Nau. li. 5. con ſil. ti. de pœn. & remiſſ. conſ. 17.*

Et ratio eſt, quia qui vbi, quando, & cur oportet non acquieſcit conſilijs peritorum, non poteſt eſſe immunis ab aliqua culpa per multa iura naturalia, diuina, & humana, quæ in hoc facile adduci poſſunt. Immo ait Nauarrus, *g* quod non tenetur quærere alios, quia ſufficit conſilium vnius confeſſarij talis adeò, quod peccaret ſaltem venialiter, quærẽdo alios, tum quia eadem ratione teneretur quærere alios, & alios in infinitum, quod eſſet ſtultitia fere mortifera, tum quia attenta ſua conditione naturali ſcrupuloſa faceret habitum vitioſum inquietandi ſe in omnibus, & ſeparandi ſe ab illa tranquillitate, & pace Dei, quæ exuperat omnem ſenſum, & quietat ſpiritum amantem Deum, & generare talem habitum vitioſum eſt peccatum, ſaltẽ veniale, & econtra procurare tranquillare ſe ſubdendo ſuum iudicium humiliter iudicio peritorum & piorum, eſt quærere habitum quietandi animũ, per quem pax prædicta paulatim acquiritur. Vnde ait Nauarr. quod tenetur ſaltem ſub pœna venialis culpæ procurare aſſueſaciendo ſe ad parendum iudicio eorũ, quibus recta ratio dictat eſſe parendum: pro quibus faciunt, quæ in ſequenti Medicina dicuntur.

g *Nauar. vbi ſup. nu. 4.*

Tertia Medicina generalis deponendi licite, & rationabiliter conſciẽtiam dubiam, & ſcrupulum, eſt Doctorum, & prudentum, bonorumq. virorũ, præſertim ſuperiorum, conſilio, iudiciõ, vel imperio humilis ſubiectio. Et ita aiunt Flor. *h* & Gerſon, quod qui habet conſcientiam inquietam, dubiã, vel ſcrupuloſam deponendã captiuet, et ſubijciat ſuũ intellectum non ſolum obedientiæ, & iudicio ſuperiorũ ſed & ſapientũ, & bonorum virorum quantumcunque ſibi aliud videatur, & ſic ſecundum ſententiã ipſorum forma conſcientia, quod licite agit, poteſt licitè agere, idq; rectè æſtimare. Et ratio eſt, quia in prædictis rationabiliter agimus, & ſaltem nõ peccamus illis acquieſcẽdo, etiam ſi ſic inuiſibiliter erremus, et operemur, quia excuſamur, per ignorãtiam inuincibile, inſuper meremur per humilitatẽ, nam cum nos nobiſmetipſis non ſufficimus rationabiliter confugimus ad ſapientiores, & eos ſequimur, vt ſupra tetigimus, nam hic eſt ordo Hierarchicus a Deo inſtitutus in Eccleſia, vt minores illuminentur per ſuperiores, ſicut fit inter angelos ſecundum Dionyſium, & Gloſſ. ordinariã, & Greg. ſuper illud Pſalmi, boues arabant, & alinæ paſcebantur iuxta illos, ideo dicitur in Prouerbijs. Ne innitaris

h *Florent. & Gerſ. vbi ſup.*

a *Tobiæ 4.*
b *prou. 22.*
c *Gerſ. 3. p. lect. 4. de vit. ſpir. coral. 8.*

prudentiæ tuæ, & apud Tobiam *a* habetur, conſiliũ ſemper a ſapiente require, & iterum in prouerbijs. *b* Ne tranſgrediaris terminos antiquos, quos poſuerunt patres tui. Vnde ait Gerſon. *c* Vnum generale damus documentum credere ſcilicet ſapientiorum & bonorum iudicio, & contra communes eorum ſcientias non leuiter agere, neque ſibi ſcrupulos anxius, & timidos formare, huc præcipuũ neceſſarium eſt, religioſis reſpectu ſuorum ſuperiorũ & ignaris diuinarum legũ & iunioribus. Item idem Gerſon dicit, quod moralis certitudo ſufficiens ad bonitatem actus, quo ad inſipientes, & iuniores in via virtutum acquiritur præcipuè per authoritatem maiorum, & principalis cauſa inſtituendi religiones fuit authoritas regiminis, cui magis obedientia præſtaret, quam propriæ rationi, quæ in plurimis dubia eſt valde debilis, & incerta præualere ſimiliter habet hæc authoritas reſpectu quorumlibet iuniorum ad magiſtros, vel parentes. Sic Pithagoræ ſchola ſeruabat, ſic & in Deuteronom. *d* dicitur, interroga maiores tuos, & annuntiabunt tibi. Maiores intelligo eos, qui multis experimentis eruditi ſunt in agibilibus, quorum iudicia dicit Ariſt. *e* eſſe recipiẽda tanquam principalia propter multa, quę viderent. Item Gerſon *f* ait, quod cum quidam diſcipulus B. Bernardi non poſſet deponere ſcrupulos ſuos, dixit ei B. Bernardus. *Vade frater, & in fide mea celebra*, obediuit ille ſimpliciter, & omnis ei ſcrupulus perpetuo receſſit.

d *Deut. 32.*

e *Ariſt. 1 eth.*
f *Gerſ. de diuer. diab. tent. alph. 70. lit. E & idẽ conſid. 16. alph. 62. p. & de remed. contr. puſ. lit. T. & in epiſ. cõtra prof. inob. alph. 37. lit. 8.*

Quod ſi quis ſcrupuloſius dicat, vtinam talis eſſet meus prælatus, qualis erat B. Bernardus, crederem faciliter imperanti, acquieſcerem conſulenti. Nunc autem cum mei ſuperioris paruam ſapientiam conſpicio, non audeo meam conſcientiam ſuę fidei cõmittere. Reſpondit Gerſon. Quiſquis ita dicis, & ſapis, debes eum illi obedire non vt homini, ſed vt Deo iubenti, cuius vices ipſe gerit, *g* qui vos audit, me audit, dummodo prælatus non iubere contra Deum probabiliter conſtet, nam prælatus eſt medicus ſpiritualis, cui ſubditus infirmus tenetur obedire, & credere in dubijs, vt latius probat Gerſon. *h*

g *Luc. 12.*

h *Gerſon vbi ſup.*

Quarta medicina eſt vitare, & non curare de ſcrupulis, ſed diſtrahere cogitationem, & imitationem ab illis cauſis, a quibus talis ſcrupulus oritur, aut conſcientiæ inquietudo irrationabilis. quia in hoc videtur conſiſtere naturalis cauſa prędictorum ſcrupulorum, quod mota vna phantaſia oportet multa conſequenter moueri, ita quod non eſt in poteſtate compeſcere ſequentes phãtaſiarum commotiones, ſicut in lapidibus, aut lateribus ordinatè cohærentibus eſt videre, quod moto vno cæteri ſequuntur, & vnus poſt alium cadit, ipſa ſiquidem attentio ad ſcrupulum vitandum parit ſcrupulum, quia mouet phantaſiam impedientem libere, & recta incipere, aut proſequi, ideo optimum medicamentum eſt, vt diſtrahatur a talibus ſcrupulis, cogitationibus, & imaginationibus.

Vnde ego ſemper in ea fui opinione vt viri docti, & confeſſarij periti ab ſcrupuloſis conſulti nõ adducãt ipſis multas rationes ad eorum ſcrupulos tollendos, ſed paucis verbis ſimpliciter, et abſolutè illos dimittant, dicendo eorum ſcrupulos nullo niti fundamento, & ſi dicere fas eſt, dicant ipſos eſſe fatuos, & mente captos, vt tali reſponſo confuſi verecundiæ vexatio det illis intellectum, nam ſi procurant eos rationibus conuincere ex ipſis rationibus ad ſcrupulizandum ſument occaſionem.

Quinta medicina generalis deponendi licitè cõſcientiam dubiam, vel ſcrupulũ, eſt prodens legum, & ſcripturarum ſecundum æquitatem, ſeu epicheiã & moderatio, ſeu interpretatio, de quo latè iam in ſecundo tomo *i* dictum eſt.

i *2. tomo. q. 66.*

Sexta medicina generalis deponendi licitè, & rationabiliter conſcientiam dubiam, vel ſcrupulum eſt ſolutio quorundam argumentorum, quę ab ſcrupuloſis proponuntur, quibus in eis tenaciter perſiſtunt. Primum eſt quod tutior pars eſt intelligenda, vt dicitur in iure. *k*

k *c. iuuenis de ſpon. lib. 6.*
l *Eccl. 3.*

Secundum quod qui amat *l* periculum, peribit in illo, & ſic periculosè agens peccat. Quibus duobus argumentis reſpondetur, has authoritates, in quib. fundantur, eſſe intelligendas in hunc modũ, ſcilicet, quod tutior pars ſit intelligenda, & quod tutior hæc pars contingat, quando agitur ſecundum modus, & regulas ſupra appoſitas, nã oppoſitu modo agendo ſe opponit quis periculo peccandi, & temere eligit partẽ minus tutam. Tertium argumentum eſt illud D. Auguſt. *m* & D. Greg. bonarum mẽtium eſt cognoſcere culpam, vbi non eſt. At reſpondetur quod bonarum mentium eſt cognoſcere culpam in generali. ſ. ſe eſſe peccatorem recognoſcendo, ſe habere peccata occulta, non autem in ſpeciali abſolute, ſine aliqua limitatione. Item cognoſcere idest timere culpam etiam in ſpeciali, & ſic cauere opportunè, & debitè culpam, & eius occaſiones, antequam adſit culpa, idq; aliquando de conſilio, aliquando de præcepto eſt.

m *Diſt. 5. c. ad eius.*

Quartum argumẽtum eſt, ſi eſſes in articulo mortis, certè non velles cum tali ſcrupulo ſic agendo mori, ergo. Reſpondetur cum Syl. *n* quod in articulo mortis multa homo faceret, & teneretur facere, quæ non eſſent neceſſaria, neq; expediret ea facere in vita, ſicut diſponere de domo ſua per teſtamentum, & huiuſmodi, quæ non eſt neceſſarium facere in vita, quanto magis, quod deponendo ſcrupulos, & conſcientiam ſecundum modos, et regulas ſupra appoſitas, bene licitum eſt, ſic velle mori tanquam cum electione partis tutæ ac tutioris.

n *Syl. vbi ſup.*

ARTICVLVS III.

Quomodo ſit particularibus ſcrupulis medendum.

RЕſpondeo dicendo, q. ſicut infirmitates particulares habent ſua particularia remedia, & non ſufficiunt generalia propter particulares circũſtantias morborum, ita contingit ſpiritualibus, ideo oportet ſpeciales modos pro aliquibus ſpecialibus ſcrupulis dictare de nos, qui vt plurimum contingunt ad quorum reſolutionem ſequentia dubia in medium adducere propoſui.

Primum dubium, quid ſit conſulendum ſcrupuloſis, qui replicant confeſſionem.

Reſpondetur, quod nimis ſcrupuloſis in replicando confeſſiones putantibus non eſſe ſufficienter confeſſos de omnibus peccatis, eſt admonendum, quod talis confeſſionum repetitio eorundem peccatorum magis inquietat, vel fatigat ipſos, & ita vt tranquillitatem animi conſequantur, cum conſilio ſuperiorum & peritorum a talibus reconfeſſionib. omnino debent ceſſare, proijciendo ſe fiducialiter & humiliter ad pedes miſericordiæ Dei, & de ea ſolum principaliter confidendũ non autem de eorum diligentia. Et ratio huius eſt ſecundum Gerſonem *o* quia nõ debet homo, quod impoſſibile quo ad nos eſt, habere eam ſcientiam, quod quis ſit ſufficiẽter contritus & confeſſus de ſuis peccatis, ita quod nemo per infallibilem & abſolutam certitudinem etiam moralẽ ſine ſpeciali reuelatione ſcire poteſt, an ſit in gratia vere ſufficienterque pœnitens etiam

o *Gerſon de remed. contra puſil. alp. 70. lit. B. & intra. de diuer. diabol. tent.*

etiam per ſacramentum cõfeſſionis, & ideo non ſe fatiget homo ſtultè ad ſciẽdum, vel faciendum impoſſibile, ad quod non obligatur.

Secundum dubium, quid conſulendum eſt ſcrupuloſo reconfitenti peccata venialia?

Reſpondeo quod ſiquis ſcrupuletur, aut inquietetur in confitendo, aut recõfitendo peccata venialia minuta, remedium eſt, ſecũdum Gerſonẽ, quod non curet nimis peccata hæc confiteri præſertim particulariter, niſi aliqua, quæ videntur grauiora, reliqua autem omnia ſimul, vel in generali breuiter, & ſuccinctè confiteatur, & ſic ponderet ſuã negligentiam, vt præponderet fiducialiter clementiã Dei infinitam, quia cum ſecũdum cõmuniter Doctores in ſtatu naturæ lapſæ ſit moraliter impoſſibile, ſine ſpeciali gratiæ priuilegio omnia peccata venialia vitare, & non obligemur ea vllo modo cõfiteri, vanum erit, ſi quis ſolicitetur nimis ea omnia omnino confiteri, præſertim cum inquietudine cõſcientiæ, & cum maiori eius detrimento. Item quia ex tali confeſſione, vel ſolicitudine ſæpe nõ inquietatur conſcientia, nec mundatur, ſed potius fędatur magis, & inquietatur, ſicut ex frequenti recentis lateris lotione plus luti & ſordium in aqua contrahitur, ideo melius eſt dimittere conſcientiam in pace ſuper his, & quòd ſolum imbre lachrimatũ irrigetur, ſicque fęcundata radio gratiæ cœleſtis ſolidetur, iuxta illud Eccleſiaſtici *a* noli eſſe nimium iuſtus, & non ſis nimius.

a Eccle.7.

Tertium dubium, quid conſulendum ſcrupuloſis, qui volunt nimis attenti eſſe officio diuino?

Reſpondeo, quod aliqui ſunt ſcrupuloſi ſub ſpecie boni ſeducti, volentes eſſe nimis attenti, & intẽti orationibus ſuis, & officio diuino, qui ſcrupulizãtes ſæpe replicãt orationes, & verba, & ſemper ſibi ſuadent non fuiſſe attentos, nec plenè verba conſecrationis protuliſſe. Quibus remedium eſt ſecundum Gerſonem contra tales ſcrupulos agere nõ replicãdo, quod ſemel dictum eſt, etiam ſine actuali attentione, & quod conſiderent, quod ſufficit virtualis attentio ad hæc debite peragenda, & q̃d homo non ſe diſtrahat ex propoſito, ſeu p notabilẽ negligentiam ſecũdum communiter Doctores, & D. Thomam, *b* & quando fuit aliqua modica negligentia venialis, & parua diſtractio, melius eſt, ſine reiteratione dolere de illa negligentia conſiderando miſericordiam Dei, quam ex nimia reiteratione non neceſſaria valde inquietari, præterea ex præfata reiteratione non habetur intentum ſed potius oppoſitum, quia ſcilicet non quietatur, ſed magis inquietatur conſcientia & attentio. Et hoc etiã eſt verum in reiteratione verborum cõſecrationis, in quibus ſi ſunt ſic prolata, quod manſit verborũ ſignificatio, ſufficit, quamuis non fuerit exacta pronuntiatio literæ. m, vel, n, vt communiter tenẽt Doctores. Immo vt ait Caiet. *c* ſæpe fit a ſcrupuloſis, quod occupant ſuam mẽtem ad hoc, vt velint eſſe intenti, & attenti, quod potius eſt euagatio, quã attentio, quia potius habent attentionẽ pro obiecto intentionis, quam ipſam attentionem ad verba diſtinctè & tenerẽter dicẽda, & quam ad ipſum Deũ, attentio enim mentis in Deũ in cõſecratione debet eſſe maxima non intenſiue, & per abſtractionem a ſenſibus, ſed maxima obiectiue & quoad conatum infra latitudinem tamen attentionis ad ipſa verba dicenda, vt decet.

b D. Tho. 2. 2. q. 83.

c Caiet. 2. 2. q. 83. ar. 17.

Quartum dubium, quid conſulendum ſit cõtra importunas cogitationes blaſphemiarum, & ſpurcitiarum?

Reſpondeo quod aliqui aguntur, & tentantur a dęmone importunis cogitationibus blaſphemiarũ & ſpurcitiarum contra Deum, & B. Virginem, contra fidem, contra caſtitatẽ multipliciter, præſertim inter orandum & contemplandum ad Deũ, ad imagines, & huiuſmodi. Quibus multiplex remediũ a Doctoribus aſſignatur. Primum ſecũdum Gerſo. *d* quod debent taliter affecti conſiderare, quod nunquam eſt peccatum ſaltem mortale in talibus cogitationibus horrendis, niſi quando eis voluntas conſentit, & fauet, aut cũ delectatione eas amplectitur, & deliberatẽ gaudet eas adeſſe, vnde quãdo diſplicent & non conſentitur eis, ſed potius illæ hominẽ cruciant, imputantur ad meritum, & purgationem propter difficultatem, & repugnantiam cõtra eas. Ideo nõ debet homo ex hoc turbari, aut deſperare, aut inquietari, ſed potius cõfortari & magis ſperare de maiori gratia & gloria, quia etiamſi contra pugnando quis committat aliqua venialia ex negligẽtia, ſeu alias, tamen ex feruore charitatis, & labore, quem contra pugnando patitur, deletur pęna debita illis venialibus, quæ abſorbentur & conſumũtur ab igne charitatis.

d Gerſ. de diſcr. exercit. diuot. & contra ſpiritum blaſph. alpha 71. lit. M. N. O. P. & de diuerſ. diab. tentat. alpha. 70. lit. T. & de milit. conſid. 16. alph. 60. P.

Vnde debet homo ſic tentatus trãſire gaudẽter, conſideranter, & fortiter agens in via Dei, non curans talia ſpurcia tentamenta, quæ lędere non poſſunt non cõſentientem, ſicut bellator fortis magis animatur & proſequitur victoriam, pertranſitque ſordes ab inimicis immiſſas ſuper caput eius nõ lędentes eum, quia tunc ſignum eſt, quod inimici iã deficientes non habent alia arma fortiora, quib. ipſum victorem lędant, ideo irridens tales ſordes inimicorum parum lædentes homo fortiter tranſit, quia & inde habet ſignum victoriæ & gratiæ maioris, vt dictum eſt. Quare optimum remediũ eſt, nõ curare de eis, neque litigare, neque examinare, neque diſputare cõtra eas vllo modo, & hoc maxime cauendum, quia impoſſibile eſt eis ſic ſatisfacere, ſicut impoſſibile eſt retinere ventum, & caniculum latrantẽ reprimere contra pugnando, immo magis homo inquietabitur eis reſpondendo, & litigando, aut reconfitendo eas in ſpeciali, ſed homo taliter tẽtatus prædicto modo confortatus contemnat, & irrideat tales ſordes, & inimicum immittentẽ, & quaſi in ipſum inimicum eas reiiciat dicens intra ſe gaudenter immũde ſpiritus nihil aliud iam potes, hoc nihil eſt: ex quo non mihi placent, neque illis aſſentio, & ideo tuę ſordes in caſſum cadunt, non me lędunt, tuæ ſordes in te ſint, ego Deum meũ adoro, & ſic dicat, Aue Maria; aut genuflectat in reuerentiam illius myſterij, contra quod ſic tẽtatur homo, & ſic immundus, ſuperbuſq. ſpiritus nõ patietur, ſe ſic diu contemni, & cum ſordibus ſuis recedet. Immo nõ curet homo ſolicitè has tentationes cõfiteri, aut reconfiteri, ex quo non ſunt peccata ſaltẽ mortalia, at ex deuotione & humilitate, & timore conſcientiæ aliquando & raro eas poteſt confiteri ſacerdoti diſcreto & experto in his, vt ſunt communiter religioſi & hoc faciat non deueniendo nimis ad particularia, ſed ſufficit ſemel illa dicere, aut tãgere, vt confeſſor intelligat mentem cõfitentis. Verum eſt tamen, quod ſi ex cauſa culpabili hominis tales tentationes prouenerint, puta ex negligẽtia, otio, curioſitate, aſpectu incauto, labore, ſeu abſtinentia indiſcreta & huiuſmodi, tunc tales cauſæ in confeſſione debent explicari ad culpam declarandam, & ad remedium debitum tali cauſæ apponendum.

Quintum dubium, quod remedium ſit dãdum ſcrupuloſis nimis ſolicitis, nimiſque timentibus, ne Deum offendant, putantes ſe in omni bono deficere & peccare?

e Gerſ. de diuerſ. diab. tẽt. in fi. & de diſcr. exer. deuo. & in fi. alph. 7. lit. R. S.

Reſpondeo ſecundum Gerſonem, *e* quod ipſe ſcrupuloſus per ſe, vel per alios debite inquirat, ad quid ſub mortali tenetur cum quadam morali &

pro-

probabili certitudine, ſecundum iudicium prudentum, & id caueat ſolicite & emēdare conetur, venialia autem non nimis ſolicitus ſit in ſpeciali confiteri, prout in dubio, præcedenti dictum eſt, ſed ea caueat ſolicitè, quæ ſi omnino cauere, & emūdare nō potuerit, non anxietur, quia nullum ibi periculum eſt. Deus enim ſemper id permittit, vt Iebuſæos, & Amorræos ſub tributo ſeruire, & ſæpius rebellare in terra promiſſionis, vt ſic humiles, & timorati de Dei miſericordia potius confidentes ſe exhiberent, conſideret igitur homo ſcrupuloſo hoc agitatus Dei miſericordiam dicendo cū pſalmiſta, *a* in te Domine ſperaui, in iuſtitia tua libera me, quaſi dicat non in mea iuſtitia, ſed in iuſtitia tuorū meritorū, ò Chriſte, & per conſequens in tua miſericordia libera me, alias per rigorem iuſtitiæ noſtræ non iuſtificabitur omnis homo viuens.

a Pſa 53. & 10.

Sextum dubium eſt, quid dicēdum eſt ſcrupuloſo nimis timenti, & ſecum diſputanti, an ſit præſcitus, vel prædeſtinatus.

Reſpondeo, quod aſtutia dæmonis aliquādo homini in mentem venit, quod ex quo Deus ſcit, quid tandem de illo erit, & cū voluntati eius nemo reſiſtere poſſit, & ipſe immutabilis, & infallibilis ſit, & quod ei nihil proderit cōtra niti, & per conſequēs, quod per fas, & nefas eo tandē homo de facto proueniet, etiam ſua vtēs libertate, propter, quod ducitur in deſperationem ſalutis, aut in profundū peccatorum, ſe ad omnia laxando, vel præcipitādo, cui graui tentationi multipliciter debet ſuccurri ſecundum Gerſonem, *b* primo quod taliter tentatus curet vitare, aut potius non curet de talibus cogitationibus, ſed diuertat ſeipſum ad alia cōſiderandum, & agendū, præcipuè in hora mortis timeatur talis diſputatio cū diabolo, & meditatio de his, ſed tūc homo fortiter permaneat in fide & ſpe, in qua dū eſſet ſanus toto tempore vitæ permanſit, dicat tētationi, quod tunc non eſt tali diſputationi locus, ſecundo quod cogitet homo, quidquid Deus de illo ordinauerit, bene & recte eſſe factum, & quod ipſe faciat, quod ſuum eſt ſeruando Dei mandata, & Deus tunc faciet ſimiliter, quod ſuum eſt ſtādo promiſſis. Et conſideret, quod licet Deus illū poſitiue omnino reprobauerit, tamen adhuc debet illi ſeruire, & obedire præcipienti, propter ſuam excellentiam & magnificentiam, & miſericordiam in beneficijs collatis, conſideret etiam, quod bene viuendo minus in inferno, aut alibi punietur, quam ſi male egerit. Conſideret prætereà, quod Deus ipſe dicit, ſe nō velle mortem peccatoris, neq. delectari in eius perditione, ſed vult omnes homines ſaluos fieri, vt ait D. Chryſoſto. Deus quaſi dolet, cum hominem propter peccata damnare debet ſecundum iuſtitiā ſuam, quaſi coactus. Et cōcordat gloſſa ſuper illud Iſaiæ; *c* heu vindicabor de inimicis meis dicens, vt pater pius & punit, & dolet, quia punire nollet. Conſideret deniq. homo ſcrupuloſus in his, quod licet ſibi ſit ignotus eius finis, an bene an male debeat mori, & per conſequens eius gloriam, aut damnationem eſſe illi ignotam, non tamē propter hoc à bonis operibus, & ab ſpe gloriæ eſt ceſſandū, cum per talem ignorantiam non deobligetur ab obſeruatione mandatorum, cum etiam bona vita ſignū ſit boni exitus, & raro aliter accidit ſecundum D. Hieronymum in ſuo teſtamēto, & tradit Augeſt. *d* quod bona vita, & humilitas id promeretur a Deo, & è contra mala vita. Quod exēplo illuſtratur, ſicut infirmus, vel agricola ſeminans licet neſciat finem infirmitatis, ſeu laborandi, ſeminandi, vel arandi, vtrum videlicet ſanitatem conſequetur, aut fructū ſeminis, non tamen per hanc incertitudinē ceſſat a medicamentis accipiendis, nec à ſua ſeminatione; vel agricultura. Immo ſtulte aliter faceret dicens, Deus ſcit, ergo ita erit, ergo fruſtra facio, ita ſimiliter in noſtro caſu eſt Theologizandum, quod licet Deus ſolus ſciat finem peccatoris, non tamen talis peccator à Medicinis ſpiritualibus debet abſtinere, nec a ſeminando ſpiritualiter ceſſare, cum qui parce ſeminat, parce & metet, & qui ſeminat in benedictionibus, de benedictionibus & metet.

b Gerſ de diuer. diab. tēt. alpha. 70. lit. q. & de medit. ſpiritual. alpha. 75. & de conſola. Theol.

c Iſa. 1.

d Augeſt. in moral. 15.

Septimum dubium, quid dicendum ſit illis, qui ſcrupulizantur de ſua ſalute, videntes ſe carere dulcedine ſpirituali.

Reſpondeo, aliquos eſſe nimis ſolicitos de quærēda dulcedine ſpirituali, & valde triſtes, & fere deſperantes, quia illam non ſentiunt, ſed potius ariditatem, & indeuotionem, & fere nullam affectionē ad diuina, & ideo nimis affliguntur, quia vellēt deuote, feruenter, & cum ſapore bonū exequi, & quia ſic non ſentiunt, reputant ſe eſſe in peccato, vel deprobatos. Quib. triplex remedium aſſignatur à Gerſone, *e* primo conſiderent, quod prædicta dulcedo & experientia deuotionis non ſunt efficacia, & infallibilia ſigna gratię, & charitatis, neq. econuerſo ariditas eſt ſignum peccati, & reprobationis, neq. reddunt hominem perfectiorem, quamuis de ſe iuuent ad bonum.

e Gerſon in tracta. de rem. contra puſil. & d. cōſol. Theol. lib. 4. pro 3. & de diuer. diab. tent. a.

Secundo quod quamuis illa de ſe iuuent ad bonum & perfectionem, tamen propter noſtrā fragilitatem ſæpe ſunt occaſiones periculi, & præſūptionis, erroris & propriæ affectionis, nimię confidentię, otij, vanę glorię; & huiuſmodi ariditas aut ecōtra ſi homo fortiter in Dei obſequium eum labore ſuę ariditatis amplius amplectitur, qui in medio iſtarum petrarum *f* collocatus ad Deum optimū maximum dabit vocem, auxilium ab ipſo deprecās cōſolatus, quod magis placet Deo ceteris paribus aridus faciens bonum propter Dei honorem, quā habens illa dulcia experimēta: & hoc ratione difficultatis, & pugnæ, & propter hoc impetrabit magis, aut ſaltem ęq. vt ille alius, quia quaſi ſuis expenſis laborat, & ſeruit Deo, & pugnat pro eius honore, & amore, ideo ſi humiliter confidendo de Dei auxilio, & miſericordia ſi operetur bonum faciēs, quod in ſe eſt conando viriliter, & a Deo auxilium petendo ſimul & bonam volūtatem, & quod reſeruet ſibi Deus hanc dulcedinem pro tēpore, & loco præmij in gloria, faciet opus ſuum, & alienum ab eo, ſuū dico, quia cū gratia Dei confortatus ipſum opere fuit executus, alienum vero ab eo, quia non in iuſtificationibus noſtris, quas facimus nos, ſed in miſericordia ſua ſaluos nos facit Deus.

f Pſal. 10.

QVÆSTIO LXVII.

De ſtudentibus, in octo articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur octo.

1 *AN valeat licentia data religioſo ad exiſtēdū in ſtudio per prælatū abſq. licentia conuētus.*

2 *An monachi poſſint exire extra clauſtra ad audiēdum ius canonicum, aut Theologiam.*

3 *Si monachus exiuit clauſtra eo animo, vt audiret leges, vel phyſicam, poſtea autem non audiuit, an incidit in pœnas iuris.*

4 *Vtrum ſummus Pontifex poſſit diſpenſare cum religioſis, vt audiant leges ciuiles.*

5 *Vtrum legatus a latere poſſit diſpēſare cum monachis, & clericis, vt audiant leges & phyſicam.*

6 *Vtrum monachus, quando eſt in ſcholis ſtudendo, agere, & conuenire poſſit in iudicio.*

7 *Vtrum*

7 *Vtrum monachus abſens cauſa ſtudij poſſit eleemoſynam facere.*

8 *Vtrum relictum fratri minori regularis obſeruantiæ cauſa ſtudij valeat.*

ARTICVLVS I.

An valeat licentia data religioſo ad exiſtendum in ſtudio per prælatum abſque licentia conuentus.

RESpondeo dicendo videri, quod non, ex argumento cuiuſdam decretalis, *a* prout concludit capella Toloſ. At præfata decretalis non requirit conſenſum conuentus, ſed quod licentia concedatur per prælatum cum conſilio ſui conuentus, vnde prælatus non tenetur ſequi conſilium conuentus, ſed ſatis eſt petere ipſum, & debito tempore expectare reſponſum, vt probari videtur in alia decretali, *b* & ita voluit Bartolus, *c* & Abbas Siculus concludit, quod vbicũque quis tenetur aliquid facere cum conſilio alicuius, qui non eſt particeps officij, tunc ſatis eſt requirere conſiltum, neque tenetur ſequi.

a ca. vt perie. ne cler. vel monac. lib. 6. capell. Toloſ. deciſ. 270.

b ca. cum olim de arbitr.

c Bart. in l. 1. §. ſi plures, ff. de exercit. Abbas Sicul. in c. cum veteri de elcr.

Et nolente Abbate dare licentiam monacho ad exeundum ad ſtudendum, non poteſt Epiſcopus eã ipſi præbere, etiam ſi ad præfatam negationẽ licentiæ, nullã cauſam Abbas aſſignaret: licet enim olim Dominicus tenuerit contrarium, dicens negata iniuſtè licentia per Abbatem Epiſcopum poſſe ipſam concedere, cum legitima cauſa ſubſiſtente poſſit auferre monachum de religione, etiam inuito Abbate, & negligenter, vt notatur in iure, *d* modo tamẽ, cum regulares ſint a iuriſdictione Epiſcoporum exempti, non poſſunt Epiſcopi in eos præfata munera exercere.

d c. ſi reli. de ele ctio. lib. 6.

ARTICVLVS II.

Vtrum monachi poſſint exire extra clauſtrum ad audiendum ius canonicum, vel Theologiam.

REſpondeo dicẽdo primo, videri nõ poſſe, quia ius canonicũ pro maiori parte verſatur circa expeditionem negotiorum Eccleſiaſticorum & litium dirimendarum, vt patet per totam capitulationem Gregorianam, & leges ciuiles non adducũtur ab eccleſiaſticis ad alium finem, niſi quia in his Eccleſiaſticis diſcendis ſunt adiumento, argumento aliquorum iurium. *e* Et ſunt ita adiumento, quod multæ materiæ, de quibus ius canonicum tractat, ſine legibus haberi non poſſunt, vt eſt materia teſtamentorum, poſſeſſionum, dominiorum, de emptione, venditione, donatione, &c. In quibus intelligendis ſimplices Canoniſtas in ipſis terminorum primordijs turpiter errare videbis, vt ait Anchar. *f* & tamen non habita ratione huius Eccleſiaſticorum negotiorum terminationis Papa inhibet monachis, ne leges audiant, prout infra dicemus, ergo neque etiam Canones ad idem tendentes audire poſſunt, quoniam vbi eſt eadem ratio, eadem erit diſpoſitio. Ratio enim, ne à contemplatione retrahantur, tam in iſta, quàm in illa viget. At cõis opinio, quam vſus comprobat, habet, vt ius canonicum, atque Theologiam audire poſſint, quoniam ſunt meræ pietatis diſciplinæ, & nullo iure eas ſcientias audire prohibentur, ſuntque Chriſtiani populi regimini ſpirituali admodum neceſſariæ, vt dicitur in iure. *g* Ius autẽ Ciuile prohibetur, quia nimium à contemplatione diſtraheret, nec ſimpliciter dirigit hominẽ in Deũ, ſicut ius canonicum, argumento eorum, quę in quadam decretali *h* dicuntur.

e c. ſi in adiut. 10. diſt. ca. 1. de noui oper. nunc.

f Anch. in c. ſuper ſpec. ne cler. vel mona.

g c. inter cetera de offi. ord. Doctor. in cap. ſedes Apoſt. de reſcr.

h ca. vt anima de conſt.

Ad argumentum autem in contrarium, quod ſcilicet Papa prohibuit monachis ius ciuile audire. Reſpondetur, Papam id prohibuiſſe, vt ipſi ſint promptiores ad ſtudium Theologiæ, non enim ſapientiã ciuilem damnat, ſed certis perſonis vetat, ne in illo immenſo pelago immerſi Theologiæ ſtudia deſerant. Item quia clerico, vel monacho oſtendere ſe peritum forenſium cauſarum, eſt opprobriũ, vt ait Imperator Iuſtinianus. *i*

i l. conſult. diualia iuxta C. de teſta.

Nec obſtat, quod ius ciuile iuris canonici ſcientiæ eſt neceſſarium. Nam reſpondetur, quod ex lectione Doctorum, Canoniſtarũ, Leges, quæ ad hoc negotium attinent, haberi poſſunt, vt inquit Hoſtienſis, *K* & tota practica legalis hodie Canonibus explicatur, vt patet intuenti, & tradit Gambarus. *l*

K Hoſt. in cap. Raynuneius de teſtam.

l Gamb. li. 2. de aut. legat. à lat. §. 2. nu. 298.

Nec hoc debuit morderi à Papyrio *m* Moſonio de votis Pontificum in vita Honorij, quaſi velit Papa, monachos eſſe ignorantes: non enim vult Papa, vt ipſi ſint ignorantes, ſed vt relicto ſtudio legum ciuilium, & Medicinæ ſe totos ſtudio diuinę & pontificię legis tradant.

m Moſo. de votis Pontif. in vita Hono. f. 216.

ARTICVLVS III.

Si monachus exiuit clauſtrum eo animo, vt audiret leges, vel Phyſicam, poſtea autem non audiuit, an incidat in pœnas iuris.

REſpondeo dicendo, certum eſſe monachum vel clericũ incidere in pęnas, ſi exeunt clauſtrũ ad audiendum leges, vel phyſicam, prout dictum eſt in ſuperioribus, *n* nunc autem dubitatur, an incidant in dictam pęnam tantum ex opere conſumato, exeundo ſcilicet clauſtrũ, & eas ſcientias audiendo, an verò ſufficiat exire à clauſtro ad eas audiendas. Abbas *o* credit ſufficeret exire ad audiendum, quod ex textu ibi comprobat, quod ait, adeo eſſe verum, quod ſi monachus ſe conferat ad ſtudium pro Theologia audienda, & poſtea audiret Leges, non incurreret hanc pęnam, quia ſtrictè ſunt intelligendæ pęnæ, & non excedunt caſum proprium.

n Supp. hoc to. q. 188. c. non magn. ne cler.

o Abb. in c. non magn. ne cler. vel monach.

At Gambarus *p* putat vtrumque dictum Abbatis eſſe falſum, quo ad primum ait expediũ eſſe, regulariter verba intelligẽda eſſe cũ effectu iuxta ea, quę in iure *q* notantur, at non dicitur exiſſe ad audiendum, qui realiter nõ audit, & hoc notatur per Ioannem de Anania *r* dicentem, quod quando pęna imponitur ipſo facto, nunquam incurritur per conatum, qualiſcunque fuerit, & hanc ſententiã ſecutus Ioannes de Anania, *ſ* & ipſemet Abbas, & Nauarrus in ſimili caſu.

p Gamb. li. 2 de auth. legat. à latere §. 2. n. 304. cum ſeq.

q l. 4 §. hac verba. ff. de neg. geſtis. cap intel. de verb ſign.

r Anan. in ca. perp. de elc. li. 6.

ſ Anan. in ca. 1. 3. no. de adul. Abbas in c. cum in cunctis, §. pa. de elect. Nauar. ſ c. quanto de di uor.

Similiter ſecundum videtur falſum, quia eſſet aperta via manifeſta ad fraudem illius prohibitionis, & iret monachus ſub nomine Theologiæ, & poſtea ſtuderet iuri ciuili, eſſetque deluſa conſtitutio contra ea, quæ in iure *ſ* notantur.

ARTICVLVS IV.

Vtrum ſummus Pontifex poſſit diſpenſare cum religioſis, vt audiant leges ciuiles.

REſpondeo dicendo ſummum Pontificem clericis religioſisvè diſpenſationem poſſe concedere, vt iura Cæſarea audiant, vt ſcribunt Archidiaconus, *t* & Peruſinus. Quæ opinio communis eſt, & ſtylus Romanæ Curiæ eam ſeruat teſte Rebuffo. *u*

t Arch. in c. non dicat. 12. q. 1. Peru. in cl. 2. ne clerc. vel monac.

u Rebuf. in tracta nomin. q. 5. nu. 33.

Nec

Digitized by Google

Nec ipſis tamen interdicitur operam dare dictis literis, vt melius canonica decreta intelligant, vt ſcribit Alber. Trotius *a* dicens, hoc eſſe mirum in modum notandum ad defendendum prælatos, & religioſos, qui ſtudium libris legalibus referunt habent. Vnde ſingulariter ſcribit Abbas, *b* quod licet monachis interdictũ ſit legibus operam dare, illud procedit, ſi principaliter id faciunt, ſecus autem ſi prius addiſcunt ius canonicum, ad cuius cognitionem iuri ciuili incumbunt, quia ex eo, quod hoc ꝑuenit ſecundario & per occaſionem, prohibitio non extenditur, ſequuntur Gomez, *c* & Maiolus, ſunt n. Canones magna ex parte iuri ciuili coniuncti, vt ait quædã decretalis. *d* Vnde dicebat Barbacia, *e* quod ius Pōntificium ſine legibus non poteſt intelligi, cum ſit medula legum, & ait Bald. *f* quod niſi quis ſciat Canones cum legibus, non poteſt practicam iudiciorum cognoſcere.

a *Trot. lib. 2. de perfect. cleric. c. 36.*
b *Abb. in c. non mag. capit. 3. ne cler. vel mon.*
c *Gom. in regu. ac non tollend. tur. quæſit. q. 3. in fin. Maiol. li. 2. de are. c. 1. n. 13.*
d *ca. 2. de priu. lib. 6.*
e *Barbat. in ca. conqueſtus col. 3. de for. comp.*
f *Bal. in c. cum cauſam, de pb.*

ARTICVLVS V.

Vtrum legatus à latere poſſit diſpenſare cum monachis & clericis, vt audiant leges, & phyſicam.

Reſpondeo dicendo, quod Card. *g* & Abb. tenent, quod non. At Gamb. *h* videtur in contrariam partem ſe inclinare, cum hoc non ſit de maioribus cauſis, & huiuſmodi diſpenſatio non eſt Papæ reſeruata, ſed ſedi Apoſtolicæ, quę caſu in his materiis leuibus appellatione ſedis Apoſtolicæ venit legatus, vt notatur in multis decretis canonicis. *i*

At contra arguitur, nam capitulum. Non magno *k* eſt conciliare decretum contra quod non diſpenſat legatus, vt dicitur in iure. *l* Cui argumento reſpondetur, quod quando concilium aliquid ſimpliciter vetat, quod in ſe ſit damnabile, vt ſucceſſionis futuræ ſpes in beneficiis & ſimilibus, legato interdicitur talis vetiti conceſſio, vt innuit ius pro contraria parte allegatum: quando autem non eſt ſimpliciter vetitum, ſed vetitum fieri ſine licentia ſuperioris, tunc legatus, qui tenet vicem Papæ, poteſt talem dare licentiam, vt probatur in iure, *m* & ſentit Dominicus. Reſpondetur deinde, quod quamuis cõſtitutio prædicti capituli ſit edita à Papa in Concilio, tamen ex quo non apparet materiam originatam a Concilio, immò à Papa, quia ſub eius nomine inſcribitur & editur, per conſequens erit conſtitutio Pontificalis & non conciliaris per ea, quæ tradunt Abbas, *n* & moderni; ſed vrget multũ dictũ omnino, quæ omnem penitus excludit diſpenſationem iuxta cuiuſdam Gloſſæ *o* ſententiam, propter quam hoc relinquit cogitandum Gamb. *p*

g *Card. & Abba. in d. cap. non magn. ne cler. vel monach.*
h *Gamb. lib. 2. de auct. leg. §. 1. nu. 304.*
i *c. cum dile. de elect.*
k *Ne cler. uel monach.*
l *c. dile. de preb.*
m *c. venera. de conſec. c. ſi. Abba. de cle. lib. 6. vbi Domin. in fin.*
n *Abba. in c. 1. in no. 5. de ſpōſ. moderni in c. 1. de iud.*
o *Gl. in elem. ut hi de atat. & qual.*
p *Gamb. ubi ſu pr.*

ARTICVLVS VI.

Vtrum monachus, quando eſt in ſcholis ſtudendo, agere, & conueniri poſſit in iudicio.

Reſpondeo dicendo, quod licet monachus neq; agere, nec conueniri poſſit, cum proprium nihil habeat, vt eſt in iure *q* communiter receptũ, hoc tamen fallit, quando eſt in ſcholis ſtudendo, tunc enim agere & conueniri poteſt, ſi ibi eſt cum licentia ſuperioris, vt tenent communiter Doctores, *r* quos refert, & ſequitur Horatius Lucius, quia tunc omnia poteſt, ſine quibus in ſtudio commodè eſſe non poteſt argumento cuiuſdam decretalis *ſ* iuncta ſua Gloſſa.

q *c. nolo. & ca. nō dica. 12. q. 1. & ibi gl. in ca. de perp. ī v. aut monac. 11. q. 1.*
r *Gl. in d. c. non dicatis gloſ. & Arch. in c. paſt. 2. q. 7. gl. & Do flor. in l. ſi longius, ff de iud. Lucius de priu. ſcholar. priu. 75 ſ c. 2. vbi gl. v. licet, ne cler. uel monac. lib. 6.*

Adeo hoc eſt verum, vt licet monachus agere nõ poſſit contra Abbatem ſicut ſeruus non poteſt agere contra Dominum iuxta quandam legem, *ſ* nec ſi filiusfamilias aduerſus parentes iuxta aliam legem, *t* & tradita ab Abbate, tamen agere poteſt ſaltem implorando officium iudicis, vt ſibi Abbas, & monaſterium vtiles ſeu neceſſarios ſumptus in ſtudia ſubministret, vt voluit Abbas, nã ſi Abbas recuſar, poteſt a ſuperiori compelli, vt licentiam concedat, & etiã expenſas ſecundum Hoſtienſem, *u* Ioannem Andræam, Dominicum, & Perſinum; & quantæ ſit vtilitatis, vt monachus ſtudeat, oſtendit D. Hiero. *x* ad Ruſticum monachum, & ampliſſimè tradit Diuus Thom.

Et Notandum, quod monachus exiſtens in ſtudio de licentia Abbatis, & conſenſu conuentus, poteſt actionem iniuriarum intentare, pront cõcluſum fuit in capella Toloſana *y* per quandam legem, *z* & Gloſ vbi Collector, pro quo vidẽdus eſt Innoc. qui ipſum tenet Bartolus, Baldus, & Speculator, ſi tamẽ idem monachus ſuccumbat agendo poteſt cõdemnari in expenſis, quia non habet proprium, prout tenent Innocentius *a* & Baldus. Et ſi Syndicus fratrum minorum legitimè conſtitutus agat pro monaſterio in nomine Papæ actione iniuriarum, & ſuccumbat puto, quod in expenſis poteſt condemnari, quia cum id agat nomine ſedis Apoſtolicæ, nomine cuius eſt œconomus, & adminiſtrator rerum tempo ralium, habeat quo ad hoc proprium, ex quo poſſit ſoluere expenſas.

ſ *l. vix certis, ff. de iud.*
t *l. lis nulla, ff. de iud. Abb. cõ ſil. 88. in pri. li. 1.*
u *Hoſt. tit. de magiſt. n. 9. Io. Andr. in c. cum ex eo. et ibi Do min. n. 3. Perſ. in prin. de elec. lib. 6.*
x *Habet. in c. ſi vis. c cum ſeq. 16. q. 1. D. Tho. 2. 2. q. 188. ar. 5*
y *Capell. Toloſ. diſt. 88.*
z *l. ſi long. §. 1. ff. de iu. gl. in c. ex par. de accuſa. vbi col. Bar. in d. l. ſi long. Bal. in auth. ita bita. 7. co. C. ne filius pro patre Spec. tit. de act. v. porro. Abba. in ti. de proc. §. 11. in fin.*
a *Inn. in ca. reprehenſ. de appel. Bal. ī Mar ga. v. mon. ver. 8.*

ARTICVLVS VII.

Vtrum monachus abſens cauſa ſtudij poſſit eleemoſynam facere.

Reſpondeo dicendo, quod licet monachus ſine licentia ſui prælati non poſſit eleemoſynã facere, vt poſt alios tradit Diuus Thomas, *b* hoc tamẽ fallit in monacho, qui abſens eſt cauſa ſtudii, vt poſt alios tradit Felinus. *c* Quod confirmatur, nam regularis, qui habet ſalarium, quo rem præceptam à prælato diligentius agat, poteſt de ipſo diſponere, quia tunc tacitè videtur ei dari licentia in ſuos, vel pios uſus diſponendi, prout concludit Nauarrus, *d* & ita in propoſito, cum certum peculium concedatur regularibus ad ſuum ſtudium peragendum, tacitè eis uidetur conceſſa facultas ad dictum peculium in ſuos, uel in pios uſus diſponendum.

b *D. Tho. 2. 2. q. 32. art. 8.*
c *Fel. in c. cum dilect. nu. 18. de reſcr.*
d *Nauar. in 2. comm. de reg. num. 8.*

ARTICVLVS VIII.

Vtrum relictum fratri Minori cauſa ſtudij valeat.

Reſpondeo dicendo, quod licet fratres minores non poſſint aliquod legatum conſequi, & bonorũ ſint incapaces, vt eſt in iure *e* definitũ, ſi tamen eis fiat legatum cauſa ſtudii, ualet, & id cõſequi poterunt, quia uidetur relictum ad pias cauſas & pro cultu diuino, ita conſuluit Abbas, *f* & uoluit Federic. de Senis, & ſentit quædam Gloſſa, dũ ait ualere relictum factum ſingularibus fratribus pro libris emendis. Quod habet locum, etiamſi religioſi procuraſſent, prout tenet Carolus *g* Ruinus & ſentit Baldus, & confirmatur: nam licet donatio facta fratri Minori non ualeat, fallit tamen hoc, niſi fiat cauſa ſtudii ſecundum Abbatem, *h* & Felinum, quem referunt, & ſequuntur Franciſcus Ripa, & Ruinus.

e *Clemēt. exiui de verb. ſign. c. exiit. eo. tit. li. 6.*
f *Abb. conſi. 63. Feder. in conſi. 12. gl. in Clem. dudum ver. di. rect. de ſep.*
g *Ruin. conſilio 101. n. 12. ver. præterea lib. 1. Bal. in l. ſi quis ad declinand. §. in omnib. nu. 7. C. de Epiſ. & cler.*
h *Abb. conſilio 63. Fel. in c. cũ dilecta col. 2. de reſc. Rip. in l. 1. nu. 40. ff. ſol. ma tr. Rui. ubi ſup.*

QVAE-

QVÆSTIO LVIII.

De taurorum agitatione, & ſpectaculis, in ſex articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur ſex.

1 *VTrum agitatio taurorũ ſit peccatũ mortale.*
2 *Vtrum religioſis ſit licitum in his taurorũ agitationibus intereſſe.*
3 *Vtrum* Canonici *regulares poſſint hodie ſicut clerici in Hiſpanijs agitationi taurorum intereſſe.*
4 *Vtrum milites profeſſi in ordinibus militaribus poſsint intereſſe agitationi taurorum.*
5 *Vtrum regularis poſsit aſsiſtere agitationi taurorum, non vt eos videat oculatim, ſed à feneſtra abſtractus audit clamores, rumores, & hominum vociferationes.*
9 *Vtrum licitum ſit religioſis in ſpectaculis deſidere, & in ludis.*

ARTICVLVS I.

Vtrum agitatio taurorum ſit peccatum mortale.

REſpondeo dicendo, agitationem taurorum eſſe damnabilem ex eo, quod in ea frequenter mori homines cõtingit, prout ait Doctiſſimus Gregorius *a* Lopez, nam vt ait Paulus *b* Iuriſconſultus luſus quoque noxius in culpa eſt. Et in hanc partem inclinat Nauarrus *c* dicens, quod agitatio taurorum cum moderamine, & debita cautela, de ſe non eſt peccatum, ſanctiſſimamque fore legem, quæ illam prohiberet, quoniam raro debita cautela, & moderamine exercetur. Et hanc opinionem videtur tenere expreſſe quędam gloſſa *d* communiter recepta allegans, & explicans aliqua Auguſtini decreta à Gratiano *e* in libro Decretorum compilata, quam ſententiam proſequitur Bernard. *f* Diaz de Lugo, Auendanno, & Azeuedo. Vnde ego in ea ſum ſententia, vt credam, agitationem taurorũ eſſe illicitam, niſi moderate exerceatur, taliſque cautela adhibeatur, vt probabiliter credi poſſit ex ea non conſecutura notabilia nocumenta perſonalia, puta mortes, vulnera, oſſium rupturas & id genus alia. Propter vitanda enim hęc pericula Pius *g* V. anno Domini milleſimo quingenteſimo ſexageſimo ſeptimo Kal. Nouembris, Pontificatus ſui anno ſecũdo, agitationem huiuſmodi beſtiarum omnino prohibuit, ceſſante autẽ ratione, & fine legis, ceſſat eius diſpoſitio, iuxta enim limites rationis legis debet reſtringi, vel extendi lex, vnde illuſtris Iſabella prima Regina Catholica permittebat agitari Tauros, nẽpe cornuum cuſpidibus pręciſis, & nimia agitantiũ temeritate coercita, tutiſque refugijs opportune cõſtitutis, & Gregorius XIII. moderans conſtitutionem Pij V. in Bulla ab eo edita anno Domini milleſimo quingẽteſimo ſeptuageſimo quinto, vigeſima quinta die Auguſt. abſtulit pœnas & cenſuras latas à Pio V. contra ſeculares duabus conditionibus adhibitis, vt in diebus feſtiuis Tauri minime agitẽtur. Et prouiſo per eos, ad quos ſpectabit, quod exinde alicuius mors, quoad fieri poterit, ſequi non poſſit, in reliquis ab his, quę a Pio V. conſtituta ſunt, nihil immutati. Vnde Alcocer in tractatu de Ludo *h* agitationem Taurorum ad modũ, quo communiter in circo vel foro agitantur, damnabilem eſſe iudicat non tamen ego abſolute ad peccatum mortale condemnarẽ, prout condemnauerunt Speculum *i* cõſcientię, & Couarruuias. Alij autem diuerſa via gradiẽtes, dicunt nõ eſſe peccatum mortale, quod ego libenter admitto prædicto moderamine adhibito, quo adhibito non eſt, cur peccatum mortale talia ſpectacula eſſe iudicemus: ſic enim hac tam graui pœna & macula maiorem partem Hiſpanię illaquearemus, & ſi eſſet peccatum mortale à Gregorio Decimo tertio, & Sanctiſſimo Domino noſtro Clemente VIII. minime eo adhibito moderamine concederetur.

a Greg. in l. 17. ti. 5. p. 1 gl. 2. uer. ſi diar. toros.
b *l. nã luſus. ff. ad l. Aquil.*
c *Na. in man. c. 15. nu. 18.*
d *gl. in c. quis venatoribus, 86. di.*
e *d. c. de venatoribus cũ duobus ſeq.*
f *Bern. in pract. crim. c. 66. per totũ f. 170. Auẽd. in c. prætor. n. 12. lib. 2. Azeue. ĩ l. 4. ti. 10. li. 1. rec.*
g *Pius V. in bul. quæ incipit de ſalute gregis Dominici.*
h *Alcocer de Ludo. c. 53. pa. 96. & 97.*
i *Spec. conſ. li. 1 c. 74. Coua. rem. de iugad. p. 1. c. 12.*

ARTICVLVS II.

Vtrum religioſis ſit licitum in his taurorum agitationibus intereſſe.

REſpondeo dicendo, præ oculis habendum eſſe clericis tam regularibus, quã ſecularibus beneficia eccleſiaſtica obtinentibus, vel in ſacris ordinibus conſtitutis prohibitum eſſe ſub excommunicationis pęna Taurorum agitationibus intereſſe, hocque non ſolum diebus feſtiuis, ſed quibuſcunque alijs illi agitẽtur, prout ordinauit Pius V. quod Gregorius XIII. non ſuſtulit, nec moderatus eſt in prædictis perſonis, ſed tantum laicis, militibuſque quarumcunque militarum, vt patet ex dictis in ſuperiori articulo. At S.D.N. Clemens VIII. abundantius dictam conſtitutionem Pij Quinti fuit moderatus, ait enim.

Nos conſiderantes, pœnas omnes excommunicationis præſertim & anathematis ſalutares eſſe debere, quod eo conſilio adhibenda ſint, vt omnes illarum timore perterriti eas res, quæ prohibentur, omnino euitent, & animaduertentes, commemoratas cenſuras, & pœnas parum in dictis Hiſpaniarũ Regnis hactenus profeciſſe, atq. hoc tempore non ſolum animabus non mederi, ſed plurimum obeſſe, quinimmo materiã ſcandali pleriſque afferre. His ſanè malis atque periculis pro debito paſtoralis officij, quantum cum Domino poſſumus occurrere cupientes, Authoritate Apoſtolica tenore præſentiũ excommunicationis, atque anathematis, ceteraſq. pœnas in dictis literis cõtentas quoad omnes in illis expreſſos in Regnis Hiſpaniarum dumtaxat (monachis & fratribus mendicantibus ceteriſq; cuiuſcunque ordinis & inſtituti regularibus exceptis) tollimus remouemus & amouemus, eaſdemque Pij prædeceſſoris literas ad terminos iuris cõis, cui per præſentes non intendimus derogare perpetuo reducimus, ac reſtituimus reductaſque, & reſtitutas eſſe decernimus, & declaramus, non obſtantibus præmiſſis, necnon cæteris conſtitutionibus, & ordinationibus apoſtolicis, aliiſque contrarijs quibuſcũque. Volumus aut, vt huiuſmodi Taurorũ agitationes in eiſdẽ Hiſpaniarum Regnis feſtis diebus nõ fiant & per eos, ad quos ſpectat, prouideatur, ne inde alicuius mors, quoad fieri poterit, ſequatur; clericos verò ſeculares beneficia eccleſiaſtica obtinentes, vel in ſacris ordinibus, ſeu in eccleſiaſtica dignitate conſtitutos in dictis Hiſpaniarum Regnis exiſtentes per præſentes monemus, & hortamur in Domino, ne paterna hac noſtra, & Sedis Apoſt. benignitate abutantur, ſed mores muneris, & vocationis ſuæ, eãq; vtriuſque rationẽ habeant, vt nihil, quod à propria dignitate, & a ſua ceterorũque ſalute alienũ exiſtimatur, vllo vnquã loco admiſiſſe arguatur. Datum Romæ apud D. Petrum ſub annulo piſcatoris die decimo tertio Ianuarij, anno 1596. P. noſtri anno 4. locus annuli Piſcatoris.

M. Veſtrius Barbianus.

Ex hac conſtitutione notãdum eſt, primo, quod in his Hiſpaniarum partibus iam ſublatæ ſũt cenſuræ, quæ in dicta cõſtitutione Pij Quinti appoſitæ

erant

Digitized by Google

erant contra principes, & rectores, qui in ſuis ciuitatibus, & oppidis permittũt huiuſmodi agitationes taurorum fieri, contra quos excommunicatio latæ ſententiæ in dicta conſtitutione erat propoſita.

Secundo eſt notandum, quod excommunicatio comminatoria, quæ aduerſus eccleſiaſticos apponitur in cõſtitutione Pij Quinti tollitur a ſanctiſſimo Domino noſtro Clemente octauo, ita quod clerici ſeculares beneficia eccleſiaſtica obtinentes, vel in ſacris ordinibus cõſtituti his beſtiarum ſpectaculis intereſſentes non incurrunt in dictam comminatoriam excommunicationem, ſed tantum ipſi admonentur in Domino, ne talibus cum beſtijs congreſſibus a charitate, & pietate Chriſtiana iam alienis aſſiſtant, indecens enim eſt, vt illi, qui Chriſtũ Dominum manſuetiſſimum Agnum repręſentãt, proprijs oculis hæc cruenta, turpiaque dęmonum, & non hominum ſpectacula videndo approbent, quod ex dicendis infra patebit latius.

Tertio notandum eſt ex eademmet conſtitutione, quod S. D. N. non ſolum ſuſtulit cenſuram excommunicationis, ſed etiam pęnas, reducẽs prohibitionem in ea contentam ad terminos iuris communis, & ſacrorum canonum. Vnde cum Pius V. in ſua conſtitutione pęna priuationis ſepulturæ feriret milites, ceteraſque alias perſonas, qui cum Tauris alijſque beſtijs in præfatis ſpectaculis, tam pedeſtres, quam equeſtres congredi gauderent, & ibi mortui fuerint, videndum eſt, quod ſecundum ius commune ipſi taliter decedentes eccleſiaſtica ſepultura priuentur, ſi enim hac pęna per Pium V. ſolum plectuntur, ſine dubio per ſanctiſſimũ dominum noſtrum eſt ſublata, ſi vero iure antiquo canonico ipſis etiam imponebatur eandem in ſuo robore manere concedere neceſſe eſt. Pro quo eſt notãdum, quibuſdam placuiſſe priuationẽ ſepulturæ eccleſiaſticæ morientibus in prædictis congreſſib. eſſe imponẽdam, ea nempe ratione quod torneamẽta iure canonico *a* prohibentur, quia inde mortes hominum, & animarum pericula ſæpe proueniũt, adeo, vt qui in eis moritur quamuis confeſſus & ſacra communione munitus decedat, non ſit in ſacro loco ſepeliendus, & agitatio Taurorum ſimilis videatur torneamentis, cum in ea, vt plurimũ, occiſiones, & magna vulnera contingant, & vbi eſt eadem ratio, eadem debet eſſe diſpoſitio, vt dicitur in iure. *b* At aliquibus Doctoribus contrarium videtur, quos ſequitur Alcocer, *c* quod, ſcilicet, diſpoſita in torneamentis ad agitationem Taurorũ minime extenduntur, & quod virtute iuris canonici priuatis mortuos in torneamẽtis eccleſiaſtica ſepultura, non priuantur in talibus Taurorũ cõgreſſibus mortui, Concilium enim Lateranenſe præfatam pęnam morientibus ſanguinolentis torneamẽtis infligit, & cum ſit lex pœnalis, non debet extẽdi ad omnes Ludos, in quib. idemmet periculũ mortis imminet. Cum igitur iure canonico antiquo prędicta pęna morientes in agitatione Taurorum minime plectantur, ſed ſolum à Pio V. in dicta extrauag. fuerit appoſita, euidenter concluditur, etiam à S. D. N. Clem. VIII. eſſe in ſua conſtitutione ſublatam.

a ca. 1. & 2. de torneamen.

b *l. illud. ff. ad l. Aquil.*

c *Alcocer in tra. de Lu. c. 13. conclul. 5. pag. 198.*

Quarto notandum eſt, quod Pij V. conſtitutio quantum ad regulares in ſua vi remanet etiam hodie, prout conſtat ex præfata conſtitutione S. D. N. Clemẽtis VIII. ibi, *monachis, & fratrib. mendicantib. ceteriſq. cuiuſcunque ordinis, & inſtituti regularibus exceptis.* Vnde videndum eſt, an regulares peccent mortaliter in his ſpectaculis taurorum aſſiſtẽtes, nõ ſolum in diebus feſtiuis, ſed etiamſi in alijs quibuſcunq. diebus tauri agitentur. Ad quod dubiũ reſpũdeo, regulares etiam ſecluſo ſcandalo ibi aſſiſtentes mortaliter peccare. Prout tenet Guttierez *d* hanc partem optimis rationibus defendens. Quarum prima eſt, quia lex humana iuſta, & de re graui aliquid ſtatuẽs, obligat illius tranſgreſſorem in foro conſciẽtiæ ad culpam mortalem, aut venialem iuxta variam legiſlatoris voluntatem, quæ ex varijs ipſius legis verbis conijci poteſt, & nõ aliunde niſi forte ipſemet legiſlator poſſet de hac re conſuli, & ſua voce exprimere volũtatem iuxta doctrinam D. *e* Thomæ communiter receptã; a Theologis, & a Canoniſtis, ſecundum Nauarrum, & probat latiſſimè Alfonſus a Caſtro, ſupradicta autem conſtitutio prohibẽs religioſos intereſſe taurorum agitationi eſt iuſta, bonos mores concernens, & pro re graui, vt conſtat ex proœmio ipſiuſmet conſtitutionis.

d Guttier. li. 1. de quaſt. Cano. c. 7. n. 4. 20. cum ſeq.

e D. Th. 1. 2. q. 96. ar. 5. Canoniſt. in ca. 1. de conſt. Nau. in man. ca. 23. nu. 48. Caſt. li. 1. de poteſt. le. pęnal. c. 4. per totum.

Secundo probatur, quoniam intentio legiſlatoris eccleſiaſtici vtentis in ſua conſtitutione verbo pręceptum, aut prohibitio, eſt obligare ad mortalẽ culpam tranſgreſſorem, niſi per aliquod ſignũ vel verbum exprimatur, aut ſignificetur cõtrarium, vt tenet communis opinio relata a Caſtro *f* & Nauarro, ſed dicta conſtitutio Pij V. vtitur in hoc verbis præceptiuis, aut prohibitiuis, vt conſtat ex ea ibi *prohibemus, & interdicimus* & ibi: *& ſimiliter prohibemus*, neq. eſt verbũ in ea cõtrarium ſignificãs, primo ſunt verba clarius demonſtrantia obligari tranſgreſſores ad mortale, prout ſtatim dicetur.

f Caſt. vbi ſup. ca. 5. Nau. vbi ſup. n. 51.

Confirmatur ſupradicta opinio ex eo, quod eiſdem clericis ſub excommunicationis pęna prohibetur in pręfata conſtitutione Pij V. ne eiſdem ſpectaculis interſint, cum nulla excõmunicatio maior ſit infliggenda, niſi pro mortali, ſicut docuerũt Theologi præcipue D. *g* Thomas, & dicit communem plures referens Couarruias; ergo cum ſummus Põtifex imponat pęnam excõmunicationis religioſis prædictis ſpectaculis intereſſentibus, conſequitur manifeſtiſſime eius mentis atque intentionis eſſe, vt contrauenientes religioſi culpam mortalem incurrant, præmaxime, quia quoties ſuperior motus aliqua iuſta cauſa aliquid præcipit, vel prohibet faciendum, licet illud in ſe ante præceptum non ſit culpa mortalis, vel venialis, attamen aliqua rationabili cauſa motus id præcepit vel prohibuit ſub pęna excommunicationis, tunc etſi excommunicatio non cadat ſub culpa ante præceptum mortale attamen cum iam facta ſit materia præcepti eo ipſo ſit materia neceſſaria alicuius virtutis, cum antea non eſſet, & ideo contrauenienſens ex inobedientia peccabit mortaliter.

g D. Tho. in 4. d. 18. q. 2. ad 3. q. Cou. in ca. alma mater. 1. p. §. 9. nu. 8.

Ne autem licentia remaneret in tam graui re alicuius dubitationis, ſciendum eſt hanc ſententiam eſſe approbatam a Sixto V. breui quodam directo illuſtriſſimo pręſuli Domino Hieronymo Mãrique Salmanticenſi electo in Epiſcopum Cordubẽſem, cuius tenor ſequitur.

Venerabili fratri Epiſcopo Salmãtic. Sixtus Papa V. venerabilis frater ſalutẽ, & apoſtolicã benedictionẽ. Nuper ſi quidẽ ad noſtrã notitiã peruenit, qđ alias poſtq̃ fel. record. Pius Papa V. prędeceſſor noſter ſua perpetuo valitura cõſtitutione ſpectacula, et ludos Taurorũ prohibuerit. ac tam laicis quam clericis ſecularibus & quorumuis ordinũ regularibus, ne eiſdem ſpectaculis & ludis intereſſent ſub certis tunc cõtẽtis pęnis interdixerit, et deinde pię memoriæ Gregor. Papa XIII. et prędeceſſor noſter per quaſdã ſuas deſuper confectas literas prædictam conſtitutionẽ, et pęnas in ea contentas, clericos tã ſeculares, quam regulares nõ tũ laicos & milites quorum cunq. militiarum ſacris ordinib. nõ initiatos cõprehẽdere declarauerat, prout in cõſtitutione, ac literis prædictis plenius cõtinetur, nonnulli vniuerſitatis ſtudij generalis Salmãticẽſis pceptores

tum

Digitized by Google

tum ſacræ Theologiæ, tum iuris ciuilis profeſſores nō ſolum agitationibus Taurorum, & ſpectaculis prædictis ſe oſtentare non uerentur, ſed ēt clericos in ſacris ordinib. conſtitutos dum agitationib. & ſpectaculis prædictis contra prædictam conſtitutionē interſunt, nullū reatum committere, ſed licite illis adeſſe poſſe aſſerunt, atq; publice in ſuis lectionibus docent, vnde multi tuæ diœceſis clerici contra conſtitutionē, & literas prædictas licet a te ſuper illarū obſeruatione ēt propoſitis edictis requiſiti atq; coacti fuerint eiſdē ludis intereſſe non deſiſtunt. Nos vt Romanorū pontificum præcepta, prout decet inuiolabiliter obſeruētur, prouidere volentes fraternitati tuæ, ēt tanquā noſtro & Sedis Apoſtolicæ delegato liberā facultatē atque authoritatē tribuimus, vt tā prædictis præceptores, ne aliquid contra conſtitutionē, & literas prædictas docere ſeu aſſerere, quā quoſcunq; clericos in eiuſdē Gregorij prædeceſſoris literis cōprehenſos ludis, ſeu agitationib. ac ſpectaculis prædictis aliquo modo intereſſe audeant, ſeu præſumant Apoſtolica authoritate monendi, ac illis præcipiendi, atq. mandandi, necnon cōtra inobedientes cuiuſq. qualitatis fuerint ipſis prius ēt per edictū publicū, conſtito ſummarie, & extra iudicialiter de non tuto acceſſu citatis, ac vt pareāt ſub cenſuris Eccleſiaſticis ēt pecuniarijs pœnis moderandis, & applicandis requiſitis ad incurſus cenſurarū, & pœnarū huiuſmodi declarationē, & executionem, omnib. & quibuſcunq. neceſſarijs, & opportunis tibi viſis remedijs procedendi, & quidquid decreueris et mandaueris exequendi, ac totali executioni vſq. ad omnimodā paritionē demandandi, omni & quacunque appellatione ac recurſu, & reclamatione poſtpoſitis inuocato ēt adhoc ſi opus fuerit auxilio brachij ſecularis, &c. Datum Romæ die vigeſima quarta Aprilis, anno Domini milleſimo quingenteſimo octuageſimo ſexto Pontificatus noſtri anno primo.

Quæ bulla fuit a prædicto præſule Salmanticēſi publicata per ſuum particulare edictum decima ſeptima die menſis Iunij eiuſdem anni.

Ex quo breui colligitur, regulares clericos intereſſentes huiuſmodi ſpectaculis etiam ſine ſcandalo, mortaliter peccare, cum clericos ſeculares non in tanto perfectionis ſtatu conſtitutos peccare mortaliter præſupponat dicta Sixti V. declaratio. At quia ēt poſt huius declarationis datam audiui ab aliquibus, minime clericos ſeculares & regulares mortaliter peccare agitationi Taurorū cauſa recreationis intereſſendo nullo dato ſcandalo, ideo eorum rationes in medium adducere decreui, vt eis reſpondeam, & ex reſponſione veritas noſtræ ſententiæ clarius eluceſcat, quoad regulares.

Et fundamentum prædictorū eſt, quod, ſcilicet, agitatio Taurorum ex ſua natura non eſt ita criminoſa, & grauis, vt regulares ipſi intereſſentes non inſolenter, neque nimis licentioſé, & ſine ſcādalo, nec gaudentes, neq. lætantes de damnis ibi contingentibus culpæ mortali obnoxios eſſe iudicemus. Cui argumento reſpondetur, quod qui hæc dicūt Pium V. condemnant, qui hæc ſpectacula a pietate, & charitate Chriſtiana aliena eſſe affirmat, & per cōſequens ex ſua natura rē, quæ in ipſis ſpectaculis intuetur, grauē & criminoſam eſſe clare ſentit, & certè non habent ipſi ſpiritum illuſtriſſimi illius præſulis Bernardi *a* Diaz de Lugo, qui more ſolito docte, luculenter, & pie ante motū propriū Pij V. probauit, illicitum eſſe religioſis, & clericis talibus ſpectaculis intereſſe. Quod ex ſequentibus probat, *b* Lactantius enim Firmianus ait, vitanda eſſe ſpectacula omnia non ſolum ne quid vitiorū pectoribus inſideat, quæ ſedata & pacifica eſſe debent, ſed nec cuiuſvis nos voluptatis conſuetudo detineat, & a Deo, atque a bonis operibus auertat.

a Bern. Diaz ī ſua pract. crim. c. 66. fol. 170.

b Lactan. li. 6. diuin. inſt. c. 20 in fin.

Quis inquam ambigere poteſt, quam indecens ſit eccleſiaſtum obſequijs mancipatos viros illis delectari, vnde merito miniſtris altaris, atque quibuslibet clericis prohibitum fuit in Concil. *c* Laodicenſi ſpectaculis aliquibus, quæ in nuptijs aut in ſcenis exhibentur intereſſe, & ſancitum fuit, eos debere fugere, & abire de conuiuio, antequā themelici ingrediantur, vbi quoq; non debeant ſpectaculis intereſſe, ſcripſit Iſidorus, *d* & quod etiam publica ſpectacula illis inhibeantur, mandatum fuit in Cōcilio Agenſi. *e* Inſuper in antiqua illa & felici eccleſiæ ætate non ſolum Pontifices maximi & ceteri prælati eorum coadiutores, ſed etiam Imperatores ipſi quantūuis vniuerſi fere orbis regimine prediti clericorum, & religioſorum honeſtati atq; ſuorum morū reformationi vacarunt, non ignari quidem, quantum officiat, ſi ſacerdotibus & reliquis in reliquum vulgus exempli mali virus efflatur adeoque huiuſce honeſtatis erant ſoliciti, vt plura clericis omnibus interdicerent, quæ in felici hac tempeſtate noſtra ſeuiſſima fore videntur.

c Conc. Laodi. can. 54. ca. non oportet el 2. de conſecr. d. 5.

d c. his igitur c. 3. d.

e Cōc. Agaten. can. 39. c. preſbyte. 34. d.

Cuius exemplum eſt, quod Iuſtinianus *f* Imperator non ſolum Epiſcopis, ſed etiam presbyteris, diaconibus, ſubdiaconibus, & lectoribus, atq; omnibus alijs cuiuslibet venerandi collegij ad quodlibet ſpectaculorum ſpectandi gratia venire prohibuit, in hoc vero delinquētes, vt tribus annis a venerabili miniſterio prohiberentur, & in monaſterio redigerentur ſtatum, quę quidem pęna, Etſi vti ab Imperatore inflicta, videatur clericis, & religioſis non imponenda, monere tamen debet prę'atos omnes tam eccleſiaſticos, quam regulares, vt ſimilia clericis, & monachis prohibeant, ac contēptores pęna digna caſtigent. Vnde ait Cardinalis *g* quod clerici, & monachi non debent intereſſe ludis, oſtentationibus, duellis, executionibus damnatorum ad mortem, clandeſtinis matrimonijs, & alijs voluptuoſis, ſeu inhumanis actibus laicorū. Et ſentiens rem indignam viſu reſpectu prælatorum eccleſiaſticorum lex *h* quædā partitæ diſpoſuit, *Que los prelados no deuen yr à ver los juegos aſſi como alancear, o bohordar, o lidiar los toros, ò otras beſtias brauas, ni yr à ver los que lidian*, ſuper quem locum Gregorius Lopez hanc partem optime ſuo claro ingenio proſequitur. De quo alia in articulo finali adducemus.

f Auth. de ſanctiſs epiſc. §. interdicimus, collat. 9.

g Cle. ne in agros, §. porro. colu. 2. de ſtatu monach.

h l. 57. ti. 5. p. 1.

Aduertendum tamen, quod ante prædictā conſtitutionem Pij V. non erat peccatū mortale religioſos agitationi taurorum intereſſe, dūmodo de damnis ibi contingentibus non gauderent, cū nullo expreſſo præcepto illis eſſet prohibitum in ſpecial.; ſolum enim aiebat Bernardus Diaz *i* de Lugo honeſtū & ęquum eſſe, vt hoc ſynodali decreto per omnes diœceſes clericis prohiberetur pęna cōdigna contrafacientibus impoſita. Vnde ſolū peccabunt mortaliter virtute dictæ cōſtitutionis religioſi illi, quibus hoc in ea eſt vetitum. Conſtat autem prohibitionem ſolum clericis regularibus eſſe impoſitā, prout aiebat Pius V. in ſua conſtitutione & ſic virtute eius illi, qui non ſunt clerici regulares, videndo prædicta ſpectacula mortaliter non peccabunt, regulares autem clerici ſunt, qui ordinibus maioribus, aut minoribus ſunt initiati, vt patet ex iure. *k* Dixi virtute conſtitutionis Pij Quinti: nam virtute conſtitutionis Clementis Octaui monachi & regulares, etiam ſi non ſint clerici à talibus ſpectaculis præcipiūtur abſtinere, vt patet ex verbis ipſius ibi, *monachis, & fratrib. mendicantib. ceteriſque cuiuſcunque ordinis, & inſtituti regularib. exceptis.* Quibus verbis generalib. voluit Sūmus Pontifex oēs regulares etiā ſi non ſint aliqui-

i Lugo ubi ſup.

k c. cleros d. 21.

bus ordinibus initiari ſub dicta prohibitione comprehendi, ſi enim tantum vellet Summus Pontifex clericos regulares comprehẽdere, id vtiq; minimè ſubiiceret, & etiam ſi Clemens VIII. id non ita generaliter decideret, ego ſemper in ea fui opinione, vt putarem omnibus regularibus etiam ordinibus non initiatis videre in cõſpectu eorum, qui ſciunt, regularibus hoc eſſe prohibitum, ſpectacula taurorum, mortifere eſſe illicitum ratione ſcandali, quod in animab. videntium eis in prædictis ſpectaculis ingereretur, cum.n. ſciant, regularibus id eſſe prohibitum, ſine vllo diſcrimine perſonarum facto iudicarent, quemquam religioſum in agitatione taurorum præſentem Apoſtolicarum ſanctionum eſſe tranſgreſſorem, & de eo vt de contemptore Apoſtolici præcepti murmurarent, quod probo ex contrariæ partis aſſertionib. qui ratione ſcandali poſſe regulares in hoc mortaliter peccare affirmant.

ARTICVLVS III.

Vtrum canonici regulares poſſint hodie ſicut clerici in Hiſpanijs agitationi taurorum intereſſe.

RESpondeo dicendo, quod prout patet ex cõſtitutione S.D.N. Clementis VIII. cuius tenorẽ retulimus in articulo ſuperiori, monachis & religioſis tantũ eſt prohibitum præfatis ſpectaculis intereſſe, & cum hæc ſit lex pœnalis & per cõſequens odioſa non debet vltra caſum, in quo loquitur extendi ad canonicos regulares cũ ſecundum Panormitanum *a* in pœnalibus & exorbitantibus appellatione monachi canonicus regularis non veniat. Quod cõfirmatur; nam canonici regulares, quatenus ſunt tales, ſunt clerici, vt tradit D. *b* Thom. & probat ex eo, quod regulam, quam vouent, appellatur regula clericorũ, vt videre eſt apud D. Aug. & ita appellat eã Gratianus, *c* & diffinit Pius IV. quadam ſentẽtia diffinitiua data in iudicio contradictorio, & executioni mandata ſuper præcedentia canonicorũ regularium, & monachorũ, cuius tenorem refert *d* Nauarrus; at monachi, quatenus tales, non ſunt clerici argumento aliquorũ decretorum *e* & ſic videmus, quod pro longe diuerſis nominantur in rubrica de ſtatu monachorũ, & canonicorum regularium, cum igitur lex *f* pœnalis non debeat extendi vltra proprium caſum, videtur hæc lex de monachis agens ad canonicos regulares minime extendenda.

a *Pan. in c. quod Dei timore n. 2 de ſta. monach.*
b *D. Th. 2. 2. q. 189. ar. 8. ad 2.*
c *86. d. c. quãdo.*
d *Nau. in c. ſtatuimus. 19.*
e *c. alia. c. ſi cupis. c. legi 16. q. 1*
f *c. pœna de pœni. diſ. 1. l. interpretatione. ff. de pœnis.*

At pro contraria parte facit, nam quando eſt eadem ratio de canonico regulari & monacho ſecundũ ius antiquũ reperiuntur exæquati, & fit extenſio, ẽt exorbitantium, & pœnaliũ, vt notatur in iure, *g* & tradit Dominicus, vnde decretum *h* quod vetat monachis poſtulare, comprehẽdit etiã canonicos regulares, vt dicitur in *i* iure, & tenet Iaſon *k* dicens quod licet differant monachi, & canonici regulares, tamen diſpoſitio loquẽs de monachis habet locũ in canonicis regularib. Quod confirmatur ex traditis a Nauarro, *l* qui defendit canonicũ regularem non poſſe eſſe patrinum, iuxta ſententiam Panormitani *m* communiter receptam, quatenus dicit, leges diſponentes de monachis habere locũ in canonicis regularibus, quãdo leges illæ fundantur in religione, & nõ continent aliqua verba, quibus ſignificãt nolle includere canonicos. Et prohibitio præfatæ conſtitutionis fundatur in religione cũ ſecundum ſacros canones alienũ ſit a religione ſimilib. ſpectaculis religionis alumnos intereſſe, nec prædicta conſtitutio continet aliqua verba, quibus ſignificetur nolle Summum Pontificẽ includere canonicos regulares, immo continẽtur verba in quib. id expreſſe videtur includi, vt patet ex verbis eius ibi, *cæteriſq. cuiuſcunque ordinis, & inſtituti regularibus*, & canonici regulares ſunt inſtituti a ſede Apoſtolica approbati canonice profeſſores, prout reſoluit Nauarrus. *n* Et ſic ait idemmet Nauarrus, *o* quod canonici regulares introducentes, aut admittentes mulieres in eorũ monaſteria, incidunt in pœnas extrauagantis Pij V. prohibentis religioſis, ne mulieres in ipſa monaſteria admittere, aut introducere præſumant, ex cuius reſolutione conſtat, leges etiam pœnales, & exorbitantes loquentes de religioſis ad canonicos regulares extẽdi, & per hoc reſpondetur ad rationem dubitandi in principio propoſitam.

g *Domi. in c. 1. de tẽpor. ordi. in 6. fallen.*
h *c. monach. 2. 16. q. 1.*
i *c. 2. de poſtula. prælat.*
k *Iaſ. in Auth. ingreſſi col. 4. v. capio gl. 1. de ſacroſ. eccleſ.*
l *Nau li. 3. cõſ. tit. de ſta. mon. conſ. 1.*
m *Pan. i d. c. 12*
n *Nau. in c. nõ dicatis, nu. 12.*
o *Nau. li. 5. cõſ. tit. de regu. cõſi. 68. p. 267. nu. 3.*

ARTICVLVS IV.

Vtrum milites profeſſi in ordinibus militaribus poſſint intereſſe taurorum agitationi.

RESpondeo dicendo, videri eos minime talibus ſpectaculis poſſe aſſiſtere, cum à S. D. N. Clemente VIII. cuiuſcunq; inſtituti regularibus hoc expreſſe prohibeatur, & præfati milites ſunt regulæ approbatæ a ſede apoſtolica regulares, prout late diximus, & probauimus in primo *p* tomo. At cõtrarium eſt aſſerendum: licet enim huiuſmodi milites ſint regulares, non tamen in bullis, & breuibus apoſtolicis nomine regularium abſolute prolato veniunt, & ideo in fere omnib. diſpoſitionib. de regularibus verba facientibus, quãdo fit extenſio ad religioſos militarum, additur, *etiam militiarum*; tum ẽt, quia Gregorius XIII. moderãdo conſtitutionem Pij V. ordinauit, vt laici, & milites quarumcunq; militiarum poſſint agitationi taurorum intereſſe, quando diebus non feſtiuis cũ debita cautela in circo vel foro agitantur. Quod ſi vellet Clemens VIII. quoad dictos milites renocare, id expreſſe diceret. Dubium tamen eſt, vtrũ profeſſos in dictis ordinib. ordine ſacro inſignitos voluerit in dictis verbis S.D.N. Clemens VIII. cõprehendere, ita vt nõ poſſint præfatis ſpectaculis intereſſe. Et reſpondetur, quod ſic, cum hi etiã a Doctorib. tenentibus præfatos milites non eſſe vere religioſos, religioſi dicantur, & affirmentur, vt probatum eſt in ſuperioribus, *q* & S.D.N. voluit, vt omnes religioſi a ſua indulgentia ſint excepti, & iuxta cõſtitutionem Pij V. & Gregorio XIII. per conſequens non aſſiſtere huiuſmodi ſpectaculis eſſe obligatos, & hoc cõfirmatur ex cõſtitutione Gregorij XIII. in qua ſolum laicis, & militibus quorumcunq; militiarum & clericis earum hoc non permiſit.

p *1. to. q. 1. a 6.*
q *Sup.*

ARTICVLVS V.

Vtrum regularis poſſit aſſiſtere taurorum agitationibus, non vt eos videat oculatim, ſed a feneſtra abſtractus audit rumores, clamores, & vociferationes, illic enim ſe contulit, vt poſt dictam agitationem videat alia ſpectacula, vel ludos, vel quia noluit remanere ſolus domi.

RESpondeo dicendo, quod poſſunt aſſiſtere, neque peccant mortaliter prædicto modo aſſiſtẽdo. Quod probatur ex mente prædictarum conſtitutionum, quæ prohibẽt aſſiſtentiam præfatã, quia indecens eſt, vt homines ſacrati talia ſpectacula

pro-

Digitized by Google

proprijs videant oculis; regularis autem in hoc caſu proprijs oculis nõ vidit: & vbi ceſſat ratio legis, ceſſat etiam eius diſpoſitio, vt colligitur ex multis iuribus. *a*

a l. Ladigere. §. quãuis. ff. de iu. patro. l. miles. ff. de mili. teſtam.

Nec obſtant verba dictarum conſtitutionũ ibi, *ne eiſdem ſpectaculis interſint*, nam reſpondetur, quod quandocunq. de mente legis conſtat ſuadente cõtrarium verbis legis, licet recedere ab ipſis verbis mentem ſeruando, vt dicitur in varijs iurib. *b* & tradit latiſſimè Baldus dicens, quod non ſolũ debemus recedere a verbis legis & ſeruare eis mentem, vbi mens eſt expreſſa, ſed etiam vbi mens, & ratio non eſt expreſſa.

b l. credẽdũ in initio ff. qui petere tuto. poſ. l. ſcire oportet. §. aliud. ff. de exc. tuto. vbi Bal. & in l. ſi quis ſeruo C. de furt.

Nec minus obſtat, ſi inſtando dicas; ergo, qui per anguſtiſſimos cancellos occultiſſimè viderit dictã agitationem taurorum, pœnæ non erit reus, cum non ſequatur dedecus, neq. inhoneſtas habitus regularis, & ſic ceſſare videatur ratio legis; nam reſpondetur non ceſſare rationem legis, quamuis ceſſet in ſpeciali, prout reſoluit Tiraquellus, *c* & ideo tranſgreſſor erit canonis, quia agitationem vidit, quamuis occultè Et confirmatur; nam oĩa iura prohibentia intereſſentiam in dictis ſpectaculis, loquũtur de præſentia, & aſſiſtentia corporali, & morali, in qua ſenſus, & auditus, & viſus ſuum officiũ faciunt, argumento aliquorum iurium, *d* & ita videtur ſentire Abbas. Dixi morali: nam ſi ibi non fuerit aſſiſtentia moralis, non peccat mortaliter religioſus aſſiſtens, velut, ſi in ſua domo exiſtens videat tauros agitari magis nolens, quia non poteſt non videre aliquando, licet aliquib. vicib. oculos a tali ſpectaculo auertat, quod probatur a ſimili; nã licet Doctor legum leges in ſcholis permittens religioſum in ſua lectura ſit excommunicatus, vt eſt cautum in iure, *e* ſi religioſus tamen habeat domũ iuxta ſcholam Doctoris, & ex domo propria audiat lecturam, non propter hoc erit Doctor excommunicatus, iam enim inhiberi non poteſt, quin ſtet in propria domo, & hanc opinionem tenet Gutierrez. *f*

c Tiraq. in tra. ceſſante cauſa. 1. p. nu. 132.

d c. presb. 34. d. §. interdicimus in Auth. de ſanctiſſ. Epi. coll. 9 Abb in c. ſentẽtiam, ne clerici vel monac. li. 6.

e c. vt periculoſa. ne cler. vel monach. li. 6.

f Gutier. l. 1. qq. canon. c. 7. n. 42 et 43. in 1. imp.

ARTICVLVS VI.

Vtrum licitum ſit religioſis in ſpectaculis decedere, & in ludis.

RESpondeo, dicendo, hos ludos & repræſentationes & ſpectacula a multis gentilium fuiſſe abominata, prout refert Cælius *g* Rhodig. & Alex. ab Alex. Et D. *h* Auguſtinus & D. Chryſoſtomus, & Lactantius reprehenderunt, att. n. Lactantius. Hiſtrionum impudiciſſimi motus quid aliud, niſi libidines docent, & inueſtigant? Quid de mimis loquare corruptelarum præferẽtib. diſciplinã. Qui docent adulteria, dum fingunt, & ſimulatis erudiũt ad vera? Quid iuuenes, aut virgines faciãt, cum & fieri ſine pudore, & ſpectari libẽter ab omnib. cernunt? Admonẽtur vtiq. quid facere poſſũt, & inflammãtur libidine, in quo aſpectu maxime concitantur. Hæc Lactantius. Ariſtoteles, *i* ẽt hæc ſpectacula reprobauit. Et Seneca, *K* ait nihil tam moribus alienum quam in ſpectaculo deſidere. Qua ratione Imperatores *l* Diocletianus, & Maximianus laudarunt quendam gubernatorem, qui illud, quod in his ſpectaculis erat conſumendũ, in reficiendis muris expenderat. Et ècõtrario, prout refert Volaterranus, *m* fuit Pompeius reprehẽſus publice eo, qđ exceſſiuos ſumptus in theatris ad hos ludos effundebat; denique doctiſſime frater Petrus de *n* Ribadeneyra viſum commædiarũ reprobauit dicens, ipſas publicorum peccatorum eſſe ſcholas.

g Celius l. 8. antiquar. lect. c. 7. Alex. ab Alex. li. 6. genial. dierum c. 6. f. 263.

h D. Aug. apud Rhodig. in dict. loco & D. Chr. in Mat. ho. 38 li. 6. c. 20.

i Ariſt. l. 7. poli. c. 5.

K Senec.

l l. uni. C. de expenſ. ludo l. 11.

m Volaterra. com. Vrbano li. c. 29

n Ribadeneyra in li. de tribula.

Verum tamen eſt, quod Græci, & Romani hæc ſpectacula, & comædiarum, & ludorum repræſentationes permiſerunt, & loquens de eis ait angelicus Doctor D. Thomas, *o* quod in rigore ſunt indifferentes, & ait, quod ludus eſt neceſſarius ad cõuerſationem humanę vitæ: Ad omnia autem, quæ ſunt vtilia cõuerſationi humanę deputari poſſunt aliqua officia. Et ideo ẽt officium hiſtrionum, quod ordinatur ad ſolatium hominibus exhibendũ, non eſt ſecundum ſe illicitum, neq. ſunt in ſtatu peccati, dummodo immoderate ludo vtantur, id eſt non vtendo aliquibus illicitis verbis, vel factis ad ludũ & non adhibendo ludum negotijs, & temporib. indebitis. Hæc D. Thomas, quem ſequitur pater Marcus Annius de Camos, *p* Qui pie ſentit hos hiſtriones comædias ad diuinum, vt dicitur repręſẽtare minime debere, tum propter earum indignitatem, tum etiam propter audientium indeuotam diſpoſitionem, tum etiam quia in talib. repræſentationibus aliqua profana intermiſcent. quæ cum diuinis admiſceri indecens omnino eſt.

o D. Th. 2. 2. q. 268. in ſol. ad 3.

p Camos 1 microc. 1. p. dial. 11. p. 149. col. 2. & ſeq.

Ex dictis infertur rectè in aliquibus religionib. ſub grauibus pęnis ſtatui, ne religioſi ſpectaculis, & ludis, & repræſentationib. aſſiſtãt: Imperatores enim Theodoſius, *q* & Valentinianus ſtatuerunt in hunc modũ. Quo tempore cõmemoratio Chriſti paſſionis totius Chriſtianitatis magiſtra a cunctis iure celebratur omni theatrorum voluptate per vniuerſas vrbes earundem populis denegata, vt totæ Chriſtianorum, ac fidelium mẽtes Dei cultibus occupentur, aliud enim eſt ſupplicationum tẽpus, aliud voluptatis. Vnde ſanctiſſime quidam Archiepiſcopus tempore iubilei Tauros agitari prohibuit, & quod tempore ſacro iuſtiſſimè fieri prohibetur, ab hominibus videri, & audiri etiam caueri dignum, & iuſtum debet cenſeri.

q li. 13. ti. 5. C Theodoſiani.

QVAESTIO LXIX.

De Teſtamentis, in duodecim articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur duodecim.

1 QVid. & quotuplex ſit teſtamentum.
2 *Vtrum religioſi poſſint facere teſtamẽtũ.*
3 *Vtrum religioſus profeſſus poſſit de licentia ſui prælati irritare, aut alterare teſtamentum ab eo ante profeſſionem factum.*
4 *Vtrum monachus factus Epiſcopus poſſit ſine diſpenſatione condere teſtamentum de bonis acquiſitis ſine intuitu Eccleſiæ.*
5 *Vtrum facultas teſtandi data a Papa monacho facto Epiſcopo intelligatur pro prima vice.*
6 *Vtrũ licentia data epiſcopis, qui fuerunt monachi, extinguatur morte Papæ concedentis re integra.*
7 *Vtrũ profeſſi in ordinib. militarib. poſſĩt teſtari.*
8 *Vtrum oblati regulares poſſint teſtari.*
9 Si *pater monaſterium ingrediatur, & profeſſus ſit, nunquid aliquem ex filijs ſuis meliorare poſſit in tertia, & quinta bonorum parte uel de illis maioratum facere.*
10 *Vtrum ualeat teſtamentum, in quo inſtituitur frater minor obſeruantiæ.*
11 *Vtrum per profeſſionem teſtamentum ante ingreſſum religionis factum rumpatur.*
12 *Vtrum in teſtamentis poſſint teſtes deponere de uerbis teſtatoris.*

Digitized by Google

ARTICVLVS I.

Quid, & quotuplex ſit teſtamentum.

RESpondeo, dicendo, quod teſtamentum ſecũ dum Panormitanum *a* eſt voluntatis noſtrę iuſta ſententia de eo, quod quis vult poſt mortem fieri cum hæredis inſtitutione, prout in iure *b* eſt definitum. Dixi iuſta ſententia, quia ſi eſt iniuſta, puta, quia vult quis exhæredare filium ſine cã, non eſt ſeruanda, vt dicitur in iure. *c* Dixi cum hæredis inſtitutione, quia aliter non erit teſtamentum, vt eſt in iure *d* deciſum. Et ſic teſtamentum non comprehendit codicillum, ſed ab eo differt, quia in eo codicillo dari non poteſt hæreditas, vel *e* adimi: nõ comprehendit etiam donationem cauſa mortis, q̃ eſt quaſi quædam vltima voluntas. Non refert autem, quibus verbis fiat teſtamentum, vel hæredis inſtitutio, ſiue dicatur, Petrum hæredem inſtituo, ſiue voluntatem meam eius diſpoſitioni cõmitto, vt dicitur in iure. *f* Nec curandum eſt de verbis teſtatoris, modo talia ſint, per quę de voluntate eius conſtet, vt in quadam lege *g* dicitur. Et quoddam dicitur teſtamentum nuncupatiuum, & ſine ſcriptis, & eſt illud, in quo teſtatoris, & hæredis, & legatariorum nomina, & omnia in eo contenta coram teſtibus manifeſtantur, de quo in iure *h* fit mẽtio; quoddam vero dicitur in ſcriptis, quod poteſt quis facere, quando non vult quod teſtes, vel aliquis ſciat ſuam diſpoſitionem, quod teſtamentum multa de ſubſtantia requirit, de quibus Doctores *i* communiter agunt.

a Pan. in rub. de teſt.
b l. 1. iuncta gl. ff. de teſtam.
c 23. q. 2. cap. ſi quis.
d § ante hæredis inſtitutionẽ inſt. de teſt.
e § codicillis inſti. de cod. l. 2. et l. ſi idem C. de codicil.
f c. cũ in ext. de teſtam.
g l ſi. C. de teſt.
h l. hac cõſultiſſima C. de teſt. § ſi inſt. eo.
i DD. in l. hac mus & in l. hac conſultiſſima. C. de teſtam.

In præſentiarum autem nolui ſilentio præterire teſtamentum Virginis Marię Matris Dei, quod refert Nicephorus *K* Caliſtus, in hęc verba.

Et tempus mortis inſtabat, cum in Sion ſuper humili tori lecto reponitur, et aderat Ioannes, qui domui ſuæ fauerat, et præterea quidquid Hieroſolymis erat feminarum celebrior, vel amoris neceſſitudine, vel generis propinquitate ei coniuncta eſſent tum virginis diſcipulo. Et iisdem aliis ipſa virgo præcepit, ut duas eius tunicas viciniis viduis, quæ præter ceteras propẽſiore erga eam amore, ac pietate fuiſſent, donẽt. Sub hæc iis lachrymarum ingens ex oculis omnium profluitur orbitatem ſuam migratione ipſius complorãtium. Ita etiam refert Burſatus. *l*

K Nicephorus en hiſtor. eccl. li. 2. cap. 21.
l Burſat. lib. 3. conſi. 226. n. 37

ARTICVLVS II.

Vtrum religioſi poſſint facere teſtamentum.

REſpondeo dicendo, omnes religioſos & prælatos eſſe iure *m* prohibitos, ne poſſint teſtamentum condere poſt profeſſionem. Dubitauerũt tamen plures authores, an Summus Pontifex poſſit religioſis profeſſis facultatem teſtandi concedere. Cui quæſtioni communis doctorum opinio reſpondet affirmatiue, vt docet Nau. *n* quia ad hoc non opus eſt, quod monachus habeat dominium, & proprietatem bonorum, ſed ſatis eſt, quod habeat adminiſtrationem, cuius quidem adminiſtrationis religioſus eſt capax ipſo iure ad celebrandos contractus inter viuos, & ideo authoritate Pontificia erit capax ad teſtandum abſq. hoc, quod fiat diſpenſatio in voto eſſentiali paupertatis. Quare prælati ſuperiores non poſſunt eam facultatem p̃ſtare, vt auctores doctiſſimi conſtanter docent, tũ quia ex vniuerſali cõſuetudine ad minus ſunt prohibiti, tum etiam quia hæc facultas non pertinet ad obſeruantiam regularem, Summus tamẽ Pontifex optime id poteſt.

m c. prælatũ 19 q. 3. tradunt dd. in rub. de teſt.
n Nau. in c. nõ dicatis nu. 44.

Sed nunquid aliquis religioſus profeſſus poſſit in aliquo caſu de ſuis bonis, quę habuit ante profeſſionem, diſponere, & teſtari? Reſpondetur, q. ſi nõ fecerit teſtamentum, & habeat filios legitimos, ipſum poſſe bona ſua inter liberos diſtribuere ſeruando in illa diſtributione legum diſpoſitionẽ, vt cautum eſt in iure, & ad hoc nulla eſt neceſſaria Pontificis diſpenſatio, ſed ſufficit licentia ſui prælati, & facultas, quia Authentica *o* hoc diſponens ad minus eſt admiſſa tacitè a Romanis Pontificib. pręſertim cũ in decreto *p* ad literam ſit tranſlata, & tradit Nauar. *q* literam autem dictæ Authenticę volui in hoc loco referre cum eam etiã referat Nau. *Si qua mulier, aut vir monaſticã vitam elegerit, & intrauerit monaſteriũ liberis nõ extantibus monaſterio, quod ingreditur, res eius cõpetere iubemus, ſed ſi perſona liberos habens antequam de reb. ſuis inter eos diſponat monaſteriũ introit, liceat et poſtea inter eos diuidere legitima portione nulla diminuta triente, vel ſemiſſe, & quod eis non dederit, monaſterio cõpetit, ſed ſi omnem ſubſtantiã inter liberos diuidere voluerit ſua perſona ſuis filiis connumerata, partem ſibi retineat, quæ monaſterio competere debeat. Sed ſi poſt ingreſſũ moriatur, antequã inter eos diuidat, filii legitimam portionẽ percipiant reliqua ſubſtãtia monaſterio competente. Nunc aũt cum monachus factus eſſet, hoc ipſo res ſuas omnes obtuliſſe videatur ſi prius teſtatus non ſit, exinde iudicio eius ceſſante lege diſponitur, vt ſi liberos haberet, in quos aut nihil, aut minus legitima portione quoquo mõ donandi ſtudio contulerit, eatenus ſubſtantia monaſterio deſtinata detrahatur, ne quid contingat circa liberos iniquum.* Adeo eſt verum, quod prælatus inferior Papa nun põt facere religioſo facultatem teſtandi, vt ita intelligatur, ẽtſi ad pias cauſas diſponat, quia iure *r* communi religioſo prælato id eſt prohibitum. Quare ait Nau. *ſ* inutilis videtur eſſe licẽntia, quã ſolent aliqui pręlati regulares, vel capitula regularia habentia bona diuiſa a pręlato concedere canonicis, vel religioſis particularib. ægrotis relinquendi peculia, vel ſupellectilia ſua, vel aliquam partẽ illorum pauperibus, vel famulis, immo Ioannes Trullus *t* ſentit peccare canonicũ regularem, qui morte inſtante conficit memoriale aliquod voluntatis ſuæ de his, quę poſt mortem ſuam fieri de illis deſiderat. Quod ait Na. *u* videtur reſtringendũ ad eum, qui facit illa ea mente, vt memoriale illud habeat vim obligatorię diſpoſitionis, arbitratur. n. non eſſe illicitum conſolari eum dicendo, vt ſit bona ſpe, quod fient de illis illa pia, quę poſt mortẽ ſuam fieri de illis deſiderat, & quod verbo, & ſcripto petat, quod cupit. Nec videtur prohibitum id ſignificare poſt, vel ante illam ſpem datam, nulla promiſſione ampliori conſequuta, Tum quia neq. prælatus, neque capitulum faciunt illi facultatem diſponendi obligatoriè, neque ipſe facit diſpoſitionem vere obligatoriam, nec quam putet eſſe talẽ, ſed ſolum precatoriam, quam ſi voluerint, poſſunt iuſte implere, qui ſibi fecerunt, qualem facere, nec regula, neque vlla iura prohibent, & ideo neq. nos debemus dicere eſſe prohibitam argumento eorum, quæ in iure *x* notantur.

o Auth. ſi qua mulier C. de ſacroſ. eccl. Auth. nunc aũt C. de epiſ. & cler.
p c. prælatum 19. q. 4.
q Nau. vbi ſu. nu. 45.
r c. 2. de teſt.
ſ Nau. vbi ſup. num. 22.
t Trullus li. 1. de ord. cano. reg. c. 22.
u Nau. vbi ſup.
x c. conſuluiſti. 2. q. 4 cap 2. de tranſlat. præla.

ARTICVLVS III.

Vtrum religioſus profeſſus poſſit de licentia ſui prælati irritare, aut alterare teſtamentum ab eo ante profeſſionem factum.

REſpondeo dicendo, quod ſententia eſt Panormitani *y* contra Bartolum, & alios citatos a Decio, quicquid ipſe vacillet ſub finem, quod monachus nõ poteſt poſt profeſſionem factam reuocare

y Pan. in cap. in præſentia de proba. Bar. in Authen. ſi qua mulier. Dec. in d. c. in præſen. n. 68.

Digitized by Google

care, aut alterare teſtamentum ante illam factum. Quod probat *a* Nauarrus ex quadã Authentica, *b* in qua non conceditur patri profeſſo, ſi liberos nõ habeat, quod poſſit facere aliquam diſtributionẽ, nec per conſequens poſſit facere aliam a diſtributione ibi contenta, ſi liberos habeat, probat etiam, quia mirabile eſt, quod liberos habens poſſit facere præfatam diſpoſitionẽ, tum etiam quia regula *c* eſt generalis, quod non poſſit reuocare teſtamentũ, qui non põt illud facere, & certũ eſt vt patet ex dictis in articulo ſuperiori, quod monachus non poſſit facere teſtamentũ. Et licet vir alioquin doctus tenere tentauerit, quod neq; declarationẽ ſuæ voluntatis in prædicto teſtamento poſt profeſſionẽ poſſit facere, cũ in dicta Authen. ſolũ illi diſtributio concedatur caſu, quo ipſe profeſſus liberos in mundo reliquerit, & illud, quod non cõceditur, cenſeatur negatũ, ego tamẽ huic opinioni nunquã potui adhærere, nã ſi lite mota ſuper verbis dubijs teſtatoris, valet teſtimonium aliquorũ affirmantiũ voluntatem defuncti, prout ab ipſo viuo, quãdo faciebat teſtamentum audierunt, ego non video, cur non poſſit valere teſtimoniũ ipſiuſmet teſtatoris profeſſi declarantis intentionem ſuæ vltimæ volũtatis, ſi enim ſecundũ leges canonicas, & Imperiales ad principem eſt recurrendum, vt intentionem ſuæ legis nobis pandat, declarationemque proponat, prout in primo *d* Tomo late probauimus, cur ad teſtatorem viuum naturaliter, licet ciuiliter per profeſſionem mortuum, debet prohiberi recurſus, vt dubiam ſuam vltimã voluntatem explicet, quã impleri ad modum legis in ſuo teſtamento *e* mandauit? Nec obſtat quod in præfato caſu ſpeciali ſolũ profeſſo concedatur diſtributio inter liberos, & per conſequens videtur negari declaratio, nã reſpõdetur negando cõſequens, cũ declaratio non ſit a iure prohibita ipſi profeſſo, ſicut eſt prohibita diſtributio, vnde cum non ſit iure prohibita declaratio, non eſt neceſſariũ, quod concedatur. Quod cõfirmatur, nam profeſſus regularis poteſt, proteſtãdo ſe non facere teſtamentũ, neque vllatenus diſponere, rogare ſimpliciter ſuum prælatum, vel cõuentum, vt pro ſua libera voluntate illud, aut illud pietatis opus illi, aut illi faciat, cum hoc non ſit diſponere, neque diſtribuere, ſed tantũ ad pie diſponendum verbo pie rogare, & exhortari, quod cuilibet religioſo etiã Franciſcano licet, quia miſericordia eſt virtus etiam pauperibus communis, quæ reſolutio eſt vera, & Petrus *f* Cenetus, ait eam vidiſſe practicari a religioſis canonicis regularibus iam defunctis, & ſimiliter in Metropolitana Cæſarauguſtana, quæ eſt etiam canonicorum regulariũ D. Auguſtini, ait idem ſeruari audiſſe a tempore immemoriali. Confirmatur denique ex dicẽdis infra hac quæſtione articulo finali.

a Nau. ĩ canõ. ſdicatis nu. 53.
b Anth. ſi qua mulier.
c l. 1. ff. de teſtã.
d to. 1. q. 11. a. 1
e infra art. fin.
f Cenetus collecta. 124. ad decre. ĩ fin. p. 290

ARTICVLVS IV.

An monachus factus epiſcopus poſſit ſine diſpenſatione condere teſtamentum de bonis acquiſitis ſine intuitu eccleſiæ.

RESpondeo dicendo, *g* D. Thomam & Sotum cum alijs tenere partem negatiuã, quã communem teſtatur Couarruuias. Cuius opinionis nõ aliud aſſignatur fundamentũ, niſi quia monachus factus Epiſcopus non abſoluitur a voto paupertatis. At multa ſunt, quæ oppoſitã ſententiã videtur probare veriorem, quia nulla adducitur decretalis quod monachus factus epiſcopus nõ poſſit facere teſtamentum de prædictis bonis, ergo teſtari poteſt de his.

g D. Tho. 2. 2. q. 185. a. 5. ad 3 Soc. l. 10. de iu. 1. q. 5. a. 7. Cou. in c. 1. de teſtã. nu. 18. in fine.

Nec obſtat votum paupertatis, quia ab eo abſoluitur, vt conſtat ex quodam decreto, *h* in quo dicitur, quod conſecratio abſoluit monachum epiſcopũ a iugo regulæ monaſticæ, vt poſſit eſſe legitimus hæres, ſed talis non poteſt eſſe, ſi non habeat dominiũ neq; proprietatẽ, ergo eſt à voto paupertatis abſolutus. At hoc argumentũ nihil cõtra nos facit; nã monachus factus epiſcopus ſoluitur a regula monaſterij, quatenus contraria eſt dignitati epiſcopali, & non quatenus eſt conueniens, & non eſt cõtrariũ dignitati epiſcopali votũ paupertatis, & ſic adhuc nõ poteſt teſtari, cũ adhuc quoad paupertatẽ maneat monachus, prout tradit in additionibus ad Speculatorẽ. *i* Nec obſtat prædictum decretum, intelligendum enim eſt quod monachus, quem electio canonica a iugo regulæ monaſticæ abſoluit, ſit abſolutus ab onere, & labore monaſterijs & ideo ieiunare ſexta feria ſecundũ regulã monaſterij, vigilijs intereſſe nõ tenetur, propter quod non dicit decretũ ipſum plene eſſe abſolutum per epiſcopatum, & eſſe legitimũ hæredem abſolute, ſed dicit, quod ſacra ordinatio de monacho epiſcopum fecit, & velut legitimus hæres paternã ſibi hæreditatẽ poſtea iure vendicandi poteſtatem habet. Et notandũ, quod non dicit legitimus hæres abſolutè, ſed velut legitimus hæres, quibus verbis vult ſignificare, quod ipſe non ſit legitimus hæres ſibi hæreditatẽ acquirendo ſicut alij legitimi hæredes ſibi immediate acquirunt, ſed quod ipſe iã ſolutus a iugo monaſterij licet ſit frater minor de obſeruãtia iã velut legitimus hæres iugo Epiſcopatus aſtrictus ipſam hæreditatẽ illi eccleſiæ, cuius eſt ſponſus acquirat velut bona acquiſita poſt Epiſcopatũ ipſimet eccleſiæ non monaſterio, cuius erat profeſſus, acquirit, ita explicat Rebuffus. *k* Vnde bona Epiſcopi monachi inteſtati acquiſita ante conſecrationẽ, vel confirmationem monaſterio debent obuenire, acquiſita vero poſt, ſuæ Eccleſiæ obuenirẽt, ſi vero fuerit Epiſcopus titularis, ſua bona pertinẽt ad monaſterium, prout ait Sotus. *l*

h c. ſtatutũ, 18. q. 1.
i Spec. ti. de ſta. monac. q. 23.
k Rebuff. in 1. reſpon incip. an monachus factus Epiſcopus.
l Soto. vbi ſup. ad 3.

ARTICVLVS V.

Vtrum facultas teſtandi data a Papa monacho Epiſcopo intelligatur pro prima uice.

RESpondeo dicendo, quod Decius *m* tenuit conceſſionem Summi Pontifices factam Cardinali, vel Epiſcopo ad teſtandũ pro prima vice eſſe intelligendã ita, vt ſi primum reuocet teſtamentum & faciat ſecundũ, primum debeat præualere, quia ſecundum quaſi ex defectu poteſtatis & licẽtiæ valere non poteſt, quam ſententiam ſequitur Soci. *n* Iuni. Tiraquellus, Couarruuias, & alij relati a doctiſſimo Luſitano Barboſa, quorum doctorum ratio eſt, quia in materia odioſa ſiue reſtringibile ſẽper diſpoſitio reſtringitur ad primam vicem, & primum actũ, vt dicitur in iure, *o* & tradit Hippolyt. vnde gratia expectatiua acceptatione primi beneficij conſumitur, vt tenent Oldradus *p* & Pariſius.

m Dec. cõſ. 512
n Soc. cõſ. 89. a n. 24. li. 1. Tira. in l. boues §. hoc ſermone i prin. n. 128. de ver. ſigni. Couar. in c. cũ in officijs, n. 8. de teſtã. Barboſa in l. diuortio §. ſi. quod in anco. ff. ſol. matr. nu 19.
o c. nõ põt. §. 1. de pb. li. 6. Hippol. in rub. de ſideiuſ nu. 88.
p Olar. cõſ. 229 n. 1. Pariſ conſ. 145. n 14 li. 4.

Sed prædictorũ opinionem reprobat *q* Hieronymus Gabriel aſſerens, ſe bis contrarium conſuluiſſe, & quod ita iudicaret, nullũque eſſe virum alicuius iudicij, qui negare poſſit, quod cõcedens & impetrans intellexerunt de eo teſtamento, cũ quo impetrans decedere vellet, & vltra eum etiam cõtra prædictos tenet Nauarrus, *r* & idem latè reſpondentes rationibus Decij probant Tellus, Ferdinandus, Peralta, & Aemilius Ferretus.

q Gabr. cõſ. 83. a nu. 27.
r Nau. de red. eccl q. 3. a n. 23 et ĩ apol. de red. 3 q. monit. 9. a n 2. Peralt. ĩ l ſi quis in prin. n. 94 de leg. 3. Tellus ĩ l. 4. Taur a n. 3. Ferret conſil. 13. in princ.

Nec obſtat argumentum in contrariũ adductũ

ex quadam lege *a* nam debet limitari, quando agitur de actu ſuapte natura reuocabili, cum .n. verba debeant intelligi iuxta naturam actus, ad quem referuntur, vt eſt notum in iure. *b* quando diſpoſitio, & diſpenſatio refertur ad actum reuocabilem, debet ipſa diſpoſitio, & diſpenſatio intelligi iuxta illius naturam, & ſic quod per ptimum actum nō videtur diſpoſitio cōſummata, & ſortiti effectum, ita expreſſe tenet Baldus. *c* Item illud procedit in materia nimis odioſa, atque ob id ſtrictiſſime interpretanda, facultas autem teſtandi ad pias cauſas ſi quæ conceditur Epiſcopis, non debet cenſeri nimis odioſa, vt aduertit Nauatrus. *d* Ex quibus colligitur, quod Epiſcopus factus monachus, licet non ſit ſolutus a iugo paupertatis, cum tamen hæreditatē poſt epiſcopatum ipſi deuolutā acquirat eccleſiæ, cuius eſt Epiſcopus, ſi ipſi fuerit conceſſa facultas ad teſtandum pro cauſa pia, diſpenſatio huiuſmodi facultatis in primo actu minime finietur nō obſtante dicto paupertatis voto, cum dictum votum nihil addat, quominus diſpoſitio diſpenſationis ſecundum naturam rei conceſſæ explicetur, ſicut explicatur in alijs Epiſcopis, qui in aliqua religione nunquam fuerunt profeſſi.

a d. l. boues. §. ſermone de verbor. ſign.
b l. plenū, §. Equitij de vſu & habit. ff.
c Bal. in c. 1. in princ. nu. 21. de pace Conſt.
d Nau. d. ca. 3. nu. 24.

ARTICVLVS VI.

Vtrum licentia data Epiſcopis, qui fuerunt monachi ad teſtandum, extinguatur morte Papæ concedentis re integra.

Reſpondeo dicendo, D. *e* Thomā dicere, quod religioſus, etiā ſi fiat Epiſcopus, nullo modo teſtari poteſt, quia ſola diſpenſatio rerū eccleſiaſticarum ei committitur, quæ finitur morte, ex qua teſtamentū incipit valere, ſi autem ex conceſſione Papæ faciat, non intelligitur de proprio facere teſtamentum, ſed authoritate apoſtolica intelligitur ampliata poteſtas ſuæ diſpenſationis, vt poſſit valere poſt mortem. Ex qua doctrina colligitur, quod facultas ad teſtandum *f* ëta præfato Epiſcopo, cōtinet gratiam, & per conſequens gratiā morte dātis non expirare, vt tradunt iura *f* & in caſu notabili tenet gloſſa, per quam rationem in ſpecie propoſita hanc ſententiam tenet Federicus, *g* cū quo tranſit Porcius, & comprobant Aemilius Ferretus, & Burſatus.

e D. Tho. 2. 2. q. 180. ar. 5.
f c. ſuper gratia de offi. dele. li. 6 c. ſi cui nulla de præb. li. 6. gl. in clem. dudum §. ſtatuimus v. cōceſſerūt. de ſep.
g Feder. cōſ. 78 Portius cōſ. 57 Ferret. cōſ. 13. Burſat. cōſ. 30. in prin. & n. 54 li. 1. & cōſ. 178 nu. 1. lib. 2.

Nec obſtat, quod dicta gratia & conceſſio ſit odioſa, & quod per conſequens debet cenſeri extincta morte concedentis iuxta gloſſam quandā communiter receptā probatam à Couarrunias: nam reſpondetur, prout reſponſum eſt in articulo ſuperiori, quod ſcilicet facultas ad teſtandū facta Epiſcopo ad pia non eſt odioſa, & ex ſua natura actus, ad quem dicta facultas ordinatur, eſt reuocabilis.

ARTICVLVS VII.

Vtrum profeſſi in ordinibus militaribus poſſint teſtari.

Reſpondeo dicendo doctiſſimum Nauarrum *h* tenere cōmendatarios coniugatos, quales ſunt in regno Caſtellæ D. Iacobi, Alcantaræ, in regno vero Luſitano, cōmendatarij Chriſti D. Iacobi, & Auis etiam, prout hodie viuunt, & profitentur, nō habere dominium rerum etiam patrimonialiū, aut earum, quas ſua induſtria acquirunt, ſed pertinere ad ſuas militares religiones, quarum ſunt cōmendatarij profeſſi. Hinc vlterius affirmat ſecluſo priuilegio, licet inter liberos diſtribuere poſſint portionem legitimā, quæ illis contingit, modo ea bona acquiſita fuerint ante profeſſionē, non tamen poſſe iuxta quandā Authenticā *i* diſtribuere inter liberos ea bona, quæ poſt profeſſionem pertinere ad eos ceperint, ac proinde neq; de illis inſtituere maioratum, aut teſtari. Cuius grauiſſimi viri præcipuum argumentū eſt, quod dicti commendatarij ſunt vere religioſi, ac proinde incapaces dominij alicuius rei, teſtetq; conſtitutionē quādam Pij V. qua commendatarijs omnibus aufertur poteſtas teſtandi per priuilegia facultateſq; alias conceſſas Quare vult eos hodie etiam ſi liberos habeant nō aliter teſtari poſſe, neque alia bona eis poſſe relinquere quam alij religioſi.

h Nau. in c. nō dicatis n. 56. et in c. ſi. 16. q. 1. & 3. q. n. 32. maio. li. 11. 12. & 13
i Authen. ſi qua mulier C. de ſacroſ. Eccl.

Hanc opinionem dicit pater *k* Molina Societatis Ieſu eſſe rigidam admodū, & improbabilem, vt bene alter Molina *l* annotauit. Ait enim, quod ita ſunt religioſi, vt tamen perfecte, & integre nō ſint tales, cum & caſtitatis votum quidam eorum omnino habeant diſpenſatum, nempe cōmendatarij Chriſti in regno Luſitano, qui neq; coniugalē caſtitatem vouent. Ceteri vero magna ex parte eo, quod ſolam voueant caſtitatē coniugalem, ſimiliter paupertatē, & obedientiam, totamq; regulam ita habent diſpenſatā, vt coniugatis degentib. in ſeculo extra monaſterij clauſtra alentibus liberos, ſplendidamq; prout decet familiā, accommodata ſunt. Contrariumq; eo ipſo, quo hæc omnia illis permittuntur, eſſe omnino irrationabile, moraliterque ſeruatu impoſſibile.

k Moli. li. 22. tract. 2. diſp. 14 col. 672.
l Molin. l. 2. de primog. c. 2. nume. 69.

Nec vero ita cum cōmendatarijs, qui hodie viuunt, eſt in voto caſtitatis, & ceteris diſpenſatum quaſi prius ſe aſtrinxerint ad integram caſtitatem, paupertatem & obedientiam, qualem qui erant a principio inſtitutionis huiuſmodi ordinum profitebantur, & per diſpenſationem liceant eis, quæ illis alijs tunc non licebant, ſed quia conceſſum eſt eiuſmodi ordinibus non aliam caſtitatem, paupertatē & obedientiam in eis profiteri, quam conſuetū hodie ab eiſdem ſeruari. Et quamuis quoad obedientiam & paupertatē forma profeſſionis nonnullorum horū ordinum aliquid plus præſeferant, quā à multis annis ſeruetur, non plus tamen a ſuperioribus hodie exigitur, quā quod ſeruari eſt conſuetum, vt ſupra, & cōſuetudo tot annorum obtinuiſſe, præſcripſiſſeque videtur, vt non aliter illa obligent promittive intelligantur quam conſuetudine a tot annis ſeruari conſueuerunt, præſertim cum multi eorum, ant fere omnes nequaquam profiterentur ſi ad aliam vitæ rationem, quam hodie ſeruari conſuetam tenerentur, maxime illi, qui ſolum ob habitum honoris gratia cum exigua admodū, aut nulla penſione a Rege ſoluenda profitentur. Itaq; hodie commendæ, & habitus, præmia militū effecta ſunt, cum admodum religionis onere, & ſic arbitratur pater Molina, *m* quod cōmēdatarij, de quibus eſt ſermo, dominium habent bonorum patrimonialium, necnon eorum, quæ ſua induſtria acquirunt, quin & fructuum commendatarum eo ipſo, quod eos percipiunt, poſſeſſionemque eorum acquirunt, poſſeq; de his omnibus non ſecus teſtari, inſtituereq; maioratus ac ceteri ſeculares, vt priuilegijs conſuetudineq; antiqua a multis annis facere conſueuerunt. Confirmatq; hoc poteſt praxi Regni Luſitani, quoniam a multis annis non gaudent priuilegio fori quoad hæc omnia, quaſi dominium eorum ad ipſos, non vero ad monaſterium pertineat, eaque de cauſa reſpondere coguntur apud iudicem ſecularem.

m Mol. in d. 22

Ad conſtitutionem autem Pij Quinti reſpōdet Molina

Molina non eſſe intelligendam de his commēdatarijs coniugatis, de quibus loquimur, qui, prout poſtulat eorum ſtatus, antiqua conſuetudine dominium habent ſuorum bonorum, poteſtatemq. omnino teſtandi. Immo addit, quod forte Sūmus Pontifex non poſſit ab eis auferre poteſtatem teſtādi de reb. patrimonialib. & ſua induſtria acquiſitis cum nunquam ſua profeſſione intenderint abdicare a ſe dominium horum bonorum, & transferre illud in monaſterium, idq. habeat vſus, & conſuetudo, neq. pro elemento habitus penſōnis, aut commendæ id efficerent. Intelligendum igitur erit in commendatarijs D. Ioannis, & in alijs aliorum regnorum, tam virorum quam mulierum, de quibus conſtat eos dominos non eſſe ſuorum bonorū, vique ſuę profeſſionis teſtari poſſe ſecluſo priuilegio ſedis apoſtolicæ, & ait Molina vſq in hanc diem acceptam non eſſe in Hiſpanijs prędictam conſtitutionem pręſertim quoad commendatarios, de quibus loquimur cum omnes abſq. vllo ſcrupulo teſtentur, vt ante teſtabantur.

Reſpondetur deinde, quod Pius V. non reuocat ſimpliciter poteſtatem teſtandi, ſed eam tantum, quæ dimanabat a priuilegijs apoſtolicis, quare facultas teſtandi, quam prędicti milites habent ex cōſuetudine, & ratione ſuarum conſtitutionum, non fuit a Pio V. ablata, vt conſtat ex præfata conſtitutione: quare ſicut magiſter ordinis poteſt diſpenſare in alijs obſeruantijs regularib. cum commendatarijs, ita in factione teſtamenti, ſed pro maiori cōſcientiæ puritate impetratum eſt a Gregorio XIII. vt prędicti milites ſecundum priuilegia apoſtolica & conſuetudinem antiquam poſſint teſtari nō obſtante dicta Pij V. conſtitutione.

Gregorius XIII. ad perpetuam rei memoriam.

Romani Pontificis prouidentiæ, et benignitatis proprium eſt, ubi æquitas ſuadet, ac catholicorū Regū vota expoſcunt quæ generaliter a prædeceſſorib. ſuis ſtatuta ſunt moderari, illaq. interdū tollere, quæ facultatē teſtandi, et diſponēdi de bonis, quæ ſub regulari habitu militiarum degentes perſonæ poſſident, adimūt. Licet. n. felicis record. Pius V. prædeceſſor noſter per ſuam perpetuo valituram conſtitutionem inter alias omnes, & quaſcumq. licentias, & facultates teſtādi, & alias quomodolibet diſponendi, & ad certā, et quātitatis modicam ſummam et quantitatē de reb. fructib. & bonis immobilibus, mobilibus, et ſe mouētib. inter alios ad magiſtros, priores, præceptores, milites fratres, et perſonas militiarum, & hoſpitalium, videlicet S. Iacobi de Spatha, de Calatraua, & Alcātara militiarum Hiſpaniarū ratione præceptoriarū, hoſpitalium, & beneficiorū Eccleſiaſticorum ēt ſecularium, & aliorum ordinum regularium, ac penſionum ac fructuum quorumcunq. prouenientium, nec non facta vſq. tunc non tamen effectum ſortita uigore licētiarum, & facultatū prædictarū teſtamenta, & alias diſpoſitiones huiuſmodi ēt per eaſdem literas, & facultates diſponeretur, quod dimidia, vel alia pars rerū, & bonorū prædictorū Militijs hoſpitalib. domib. & locis, unde illa prouenirent, uel alijs pijs locis relinquerentur, reuocauerit, et aboleuerit, decernēs teſtamēta, donationes, et alias diſpoſitiones, quæ prætextu priuilegiorū facultatū, diſpenſationū, indultorum prædictorū ſic reuocatorū, ac contradictarum literarū tenorē per quæcumq ēt apoſtolica authoritate fieri, vel factas proſequi contigerit, tanquam ſubreptitiè extortas nullius prorſus roboris, uel momēti eſſe, nec per eas ius, aut titulum ēt coloratum cuiq. acquiri poſſe, & alias prout in eiuſdē prædeceſſoris noſtri literis latius explicatur. Nihilominus chariſſimus in Chriſto filius noſter Philippus Hiſpaniarum Rex Catholicus S. Iacobi de Spatha, Calatraua, & Alcantara militiarū perpetuus adminiſtrator Apoſtolica authoritate deputatus animaduertens, pleroſq. ex militib. militiarū prædictarū pro fide catholica tuenda, & conſeruāda arma induere, & ei rei plerumq. perpetuam operam (vt veros Chriſti athletas decet) nauare, alios vero grauib. negotijs pertractandis eſſe diſtentos, et ex earundē militiarū ſtabilimentis, aut ēt Apoſtolicis indultis libere vxores ducere poſſe, & in habitu militari quandā religioſorū imaginē referre, nihilq. hominib. præſertim militib. prædictis gratius euenire poſſe intelligēs, quam vt libera eis ſit de bonis, quæ uiuētes poſſident, in vltima voluntate (qñ amplius uelle non poſſunt) quam alias diſponēdi tributa poteſtas Propterea nobis humiliter ſupplicari feciſtis ut ex conſueta Sedis Apo. benignitate opportunè circa promiſſa prouidere dignaremur. Nos igitur cōmodis multū militiarum prædictarum, quib. idem Philippus Rex preeſt, conſulere, ac Philippi Regis voluntati hac in parte ſatisfacere, volentes, conſtitutionisq. prædictæ ſeriē, ac ſi de verbo ad verbum insereretur præſentib. pro expreſſis habētes, illam, necnon illius oēs effectus, quo ad hoc vt S. Iacobi de Spatha, de Alcantara, et Calatraua priorib. præceptorib & alijs ipſarum militiarū obtinentib. beneficia, et quouis nomine nuncupatis militib. quæcunq licentia, et facultates teſtandi, et alias quomodolibet diſponendi de reb. fructib. et reb immobilib. mobilib. & ſe mouentib. vt præfertur, ſuffragētur, eademq. licentia, & facultates in poſterum valeant, ac perpetuam roboris firmitatē obtineāt, ſuoſq. effectus plene ſortiantur penitus, & omnino Apoſtolica authorite tenore præſentiū tollimus, et abolemus. Nec non teſtamenta, & alias diſpoſitiones in uim licentiarū, facultatū, & conſuetudinum prædictarum iam condita diſpoſita, & ordinata quæ prædicta edita cōſtitutione iuxta teſtatoris vel diſponentis voluntatē effectū minimè ſortiri potuerunt, & quorū cauſa adhuc integra eſt, vt medio hoc tēpore nihil noui accederit aduerſus eiuſdē conſtitutionis diſpoſitionē, oīaq. & ſingula, quæ in ea continētur in eū in quē, ante quā dicti prædeceſſoris conſtitutio prædicta edita fuiſſet, quomodolibet erant, ſtatū reſtituimus, reponimus, et plenarie reintegramus. ſuoſq. plenarios, et integros effectus impedimentis omnib ſublatis, quæ ex dicta conſtitutione prouenerunt, ſortiri debere volumus ſtatuimus, & ordinamus, omneſq. et ſingulos eorundē triū militiarū militib. præſentib. & futuris teſtandi, & alias diſponendi de bonis prædictis conceſſas facultates, & conſuetudines pro potiori cautela approbamus, & firmamus, illiſq. perpetuæ & inuiolabilis firmitatis robur adijcimus, ſicq. in præmiſſis omnib. & ſingulis per quoſcunq. iudices ordinarios earundē militiarū & delegatos & quoſcunq. alios ēt cauſarum palatij apoſtolici auditores et S. R. E. Cardinales (ſublata eis & eorū cuilibet quauis aliter iudicandi & interpretandi facultate, & authoritate) vbiq. iudicari, & diffiniri debere irritūq. & inane. ſi ſecus ſuper his a quoquam quauis authoritate ſciēter vel ignorāter cōtigerit attētari decernimus. Non obſtantib præmiſſis alijſq. conſtitutionib. & ordinationib apoſtolicis, tam per dictū, quā per quoſcunq alios Romanos Pont. prædeceſſores noſtros ac nos ſub quibuſcunq tenoribus ac formis ac cū quibuſuis ēt derogatoriarū derogatorijs aliiſq. efficaciorib. & inſolitis clauſulis irritantibuſq. & alijs decretis ēt motu proprio, & certa ſcientia, ac de apoſtolica poteſtatis plenitudine conceſſis ēt iteratis vicibus approbatis. Quibus omnibus etiamſi de eis, eorumq. totis tenorib. ſpecialibus, ſpecifica et indiuidua mentio, aut quæuis alia expreſſio exhibēda eſſet illorū tenores præſentib. pro expreſſis, & inſertis habentes,

Digitized by Google

bentes, illis alias in ſuo robore permanſuris, hac vice dūtaxat ſpecialiter et expreſſe derogamus, cōtrarijs quibuſcunq. &c. Datū Romæ apud Diuum Petrum die ſexta Octobris. 1576. Pontificatus noſtri anno 4.

Cæ. Glorierius.

Ex qua conceſſione colligitur, quod omnia priuilegia, quæ circa modum teſtandi habebant fratres prædictarum militiarum ſunt in ſuum priſtinum ſtatum reſtituta, ac ſi conſtitutio præfati Pij V. edita non fuiſſet. Videamus igitur, vt nihil remaneat intactum, quid ipſis a ſede apoſtolica ſit conceſſum. Circa quod recurrat lector ad ſtabilimenta prędictorum militum, & fratrum. Pro ordine autem Diui Iacobi de Spatha referam in præſentiarum conſtitutionem Clementis VII.

Clemens VII. Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei ad perpetuam rei memoriam.

Ex apoſtolicæ benignitatis officio cunctorum fidelium præſertim ſub religionis habitu Domino militātium circa diſpoſitionem bonorū quæ viuentes poſſidēt, honeſtis deſiderijs, quantum cum Domino poſſumus, libenter annuamus. Sanè chariſſimus in Chriſto filius Carolus Romanorum Imperator ſemper Auguſtus, qui ēt Caſtellæ, & Legionis, ac Aragoniæ Rex, & militiæ S. Iacobi de Spatha ſub regula S. Auguſtini canonicorum regularium perpetuus adminiſtrator in ſpiritualib. & temporalib. per ſedem apoſtolicam deputatus exiſtit ſuo ac dilectorum filiorū de Vcles Conchenſis diœceſis, & S. Marci Legionis prioratuum priorum, necnon fratrum eiuſdē militiæ nomine nobis nuper expoſuit, quod licet iuxta ſtatuta, et ſtabilimēta dictæ militiæ ac illis conceſſa priuilegia, & indulta apoſtolica præceptores, & fratres milites eiuſdē militiæ de bonis ſibi a Deo collatis, ac propria cuiuslibet ipſorū induſtria tā præceptoris quā ex parochialib. eccleſiis capellanis, et alijs beneficijs ipſius militiæ acquiſitis certis mō, & forma in illis expreſſis de licētia magiſtri eiuſdē militiæ ſiue ſuorū ſuperiorū teſtari, & de illis diſponere poſſint tamē, cū fratres clerici non conuētuales, ſeu pro conuētualib. nō deſeruientes dictæ militiæ forſan in ipſis ſtatutis et ſtabilimētis, ac priuilegijs, & indultis expreſſe non nominētur, ipſi fratres clerici non conuentuales, ſeu pro conuentualib. non deſeruientes dubitantes, ſe eiſdē ſtatutis, & ſtabilimentis, ac priuilegijs, & indultis gaudere poſſe in capitulo generali præfatæ militiæ in oppido Valliſoleti Palentinæ diœceſis nouiſſime celebrato eidē Carolo Imperatori, & adminiſtratori, tūc in Imperatorē electo humiliter ſupplicarunt vt liceret a Sede Apoſtolica licentiam, & facultatē de bonis ſibi a Deo collatis, & ſua induſtria acquiſitis teſtandi impetrari, & præfatus Carolus Imperator adminiſtrator habita deſuper cum priorib. dictæ militiæ, & alijs eiuſdē conſiliarijs matura deliberatione eiſdē fratribus clericis non conuentualib. ſeu pro conuentualib. nō deſeruiētib. ſub conditionib. ac modo, & forma infra ſcriptis a dicta Sede Apoſtolica facultatē teſtādi huiuſmodi petendi, & obtinēdi facultatē conceſſit. Quare dictus Carolus Imperator ſuo, ac priorū, ac fratrū militiæ huiuſmodi nominib. prædictorum nobis humiliter ſupplicauit, vt eiſdē fratrib. clericis non conuentualib. ſeu pro conuentualib. non deſeruientib. de bonis ſuis, vt præfertur teſtandi licentiā concedere, ac alias in præmiſſis opportunè prouidere de benignitate Apoſtolica dignaremur. Nos igitur priores, et fratres clericos non conuentuales, ſeu pro conuentualib. nō deſeruientib. præfatos ac eorū ſingulos quibuſuis excommunicationis, etc. huiuſmodi ſupplicationib. inclinati de Vcles & S. Marci prioratuū prædictorū priorib. nunc & pro tempore exiſtentib. & cuilibet eorū, vt de conſilio alicuius ex ancianis Monaſterii, in quo dicti fratres clerici non conuentuales ſeu pro conuentualib. non deſeruiētes profeſſionem emiſerint eiſdem fratrib. clericis non conuentualib. ſeu pro conuētualib. non deſeruientib. licentiā & facultatē de quibuſcunq. bonis per eos tā rōne prioratuum, quā aliorum beneficiorum quorumcumq. pariterq. ſecularium, aut aliorū, quam dictæ militiæ ordinum, quam alias vndecunq. ſua induſtria licitè acquiſitis teſtandi, & de illis diſponēdi ſic tamen, quod quilibet ex eiſdem fratrib. non conuentualib. ſeu pro conuentualib. nō deſeruientib. vniuerſorum bonorum iurium, actionum & pertinentiarū ſuorū ſingulis annis alteri de Vcles & S. Marci priorib. pro tempore exiſtentib. inuentariū dare teneantur, necnon quod licentia huiuſmodi teſtandi per eoſdē priores concedenda per triennīu, et non vltra duret, quod elapſo ipſi fratres clerici nō cōuentuales ſeu pro conuentualib. non deſeruientes licētiā huiuſmodi de nouo repetere ſingulis trienniis teneātur. Et ſi ex negligentia ſeu malitia fratres ipſi clerici non conuentuales, ſeu pro conuentualib. nō deſeruientes inuentariū bonorū ſuorū vt præfertur, dictis priorib. dare neglexerint, aut recuſauerint, licentia huiuſmodi per eos obtenta, ac inde ſequuta nullius ſint roboris vel momēti neq. in aliquo ſuffragentur, quodq. dictis fratrib. clericis non conuentualib. ſeu pro conuētualib. non deſeruientib. obtenta licentia huiuſmodi in omnib. & per oīa ſuccedere debeat, prout hactenus ſuccedere conſueuit, & quod ipſi fratres clerici non conuentuales, ſeu pro conuentualib. non deſeruientes (licentia huiuſmodi per eos obtenta) in ſuis teſtamentis, codicillis, ſeu vltimis voluntatib. a quibuſuis diſpoſitionib. per eos de bonis ſuis pro tempore factis, & conditis, ac faciendis, & condendis, quintam partē omniū, & ſingulorū bonorū iurium, et actionū ſuarum deductis debitis, & onerib. conuentui Monaſterii, in quo profeſſionē fecerint, reliquas vero partes bonorū huiuſmodi, quibuſuis perſonis ſibi gratis, & acceptis non tñ filiis ſeu nepotib. ex damnato coitu procreatis, neq. adulteris ſiue inhoneſtis, aut quarum conuerſatio a iure ſit eis prohibita, mulierib. relinquere poſſint, & valeant cōcedēdi, & elargiēdi plenā, & libera authoritatē Apoſtolicā tenore præſentiū, inſuper adhoc præfati Caroli Imperatoris, & adminiſtratoris expreſſus accedat aſſenſus, authoritatē, & facultatem cōcedimus. Decernētes priores præfatos fratrib. pro conuentualib. tā de Vcles, & S. Marci huiuſmodi, quā S. Iacobi de Spatha Hiſpalenſis, & B. Mariæ de Tudia, ac de villar de Donas, & Sancti Monii de Vega, ac aliorū conuentuū dictæ militiæ, ſiue præſentib. et reſidentib. ſiue abſentib. licentiam huiuſmodi concedere nullo modo poſſe. Et ſic per quoſcunq. iudices, &c. Non obſtantib. conſtitutionib. & ordinationib. Apoſtolicis, ac dictæ militiæ iuramento, confirmatione Apoſtolica, vel quauis firmitate alia roboratis ſtatutis, ſtabilimentis, vſib. & naturis, ceteriſque contrariis quibuſcunq. &c. Dat. Romæ apud Sanctū Petrū anno Incar. Dominicæ. M. D.XXXI. 18. Calen. Ianuarias, Pontificatus noſtri anno nono.

Ioan. Fauoreianus.

Hen. de Buſeyo.

Quo priuilegio gaudent milites, & fratres ordinis De Auis in Regnis Luſitaniæ, ex conceſſione Gregorij XIII. cuius tenor ſequitur.

GREGORIVS XIII.

AD perpetuā rei memoriā ex Apoſtolicæ ſedis, in qua meritis licet inſufficientib. diuina diſponēte clementia conſtituti ſumus, benignitate procedit, vt ſuper eis, quæ pijs votis ſub regulari habitu cōtra Chriſti nominis æmulos pro orthodoxæ fidei ampliatione, et cō-

ſer-

Digitized by Google

ſeruatione continue militantibus, per eiuſdẽ ſedis clementiam circumſpectam, pro tempore cõceſſa reperiũtur, an ad alias eiuſdem profeſſionis extendãtur perſonas ambiguitatis ſcrupulos, pro tempore emergentes declarationis noſtræ miniſterio dilucidemus, ac in his officijs noſtri partes fauorabiliter impartiamur. Sane chariſſimus in Chriſto filius noſter Sebaſtianus Portugalliæ, & Algarbiorum Rex illuſtris, qui militiarũ Sancti Iacobi de Spatha, S. Auguſtini, & de Auis Ciſtercienſis ordinum Regni Portugalliæ magnus magiſter, ſeu perpetuus adminiſtrator per ſedem Apoſtolicam deputatus exiſtit tam ſuo, quam dilectorũ filiorũ magiſtrorum Conuentus, Priorum, Commendatorũ, Præceptorum, fratrum militum, & aliorum religioſorum, ac perſonarum militiarum prædictarũ nominib. nobis nuper exponi fecit, quod licet ex diuerſis Romanor. Pontificum, & præſertim felicis recordationis Nicolai V. & Iulij II. & Pauli III. prædeceſſorũ noſtrorum priuilegijs, & conceſſionibus prædictæ militia in eodem regno aduerſus Mauros alioſque fidei Catholicæ hoſtes antiquitus, per ſedem prædictã inſtituta ſalubriter, illarumque tunc, & pro tempore exiſtentis magiſtri, ſeu adminiſtratores Conuentus Priores Commendatores Præceptores fratres, & milites eorumque ſinguli, necnon perſonæ, & loca domus, ac Eccleſiæ militiarum earundẽ perpetuis futuris temporibus omnibus, & ſingulis priuilegijs, prærogatiuis conceſſionibus indultis, libertatibus, conſeruatorijs, indulgentijs, exẽptionibus, honoribus, literis apoſtolicis, & alijs gratijs magiſtris, ſeu adminiſtratorib. conuentibus, Prioribus, Commendatarijs præceptoribus, fratribus, & militibus eiuſdem S. Iacobi, & de Calatraua, ac de Alcantara militiarũ in Caſtella, & Legionis regnis inſtitutarũ in genere quouis modo ab ipſis Romanis Põtificibus, & ſede prædicta conceſſis, & in poſterũ cõcedendis, ac quibus illi vtebantur, potiebãtur, & gaudebant, ac vti priori, & gaudere poſſent quomolibet in futurum vti, potiri, & gaudere, ac ſi eis in genere conceſſa fuiſſent, & loco iudicũ in literis apoſtolicis Regnorum Caſtellæ, & Legionis militijs hmôi, pro tempore cõceſſis deputatorum alios iudices in dignitate tamẽ Eccleſiaſtica ſimiliter conſtitutos in dicto Regno Portugalliæ, qui eandem poteſtatem haberent, quam iudices in eiſdem literis deputati habebant, ſeu hẽre poſſent quolibet in futurum deputare libere, & licite poſſint, & valeant, nihilominus ac nimium forſan ſcrupuloſis locorum ordinarijs eiuſdẽ Regni Portugalliæ certis prætenſionibus dubitari contingit, an literæ per p. mem. ria Pium Papam V. ẽt prædeceſſorem noſtrũ ſub Dat. videlicet quinto Idus Ianuarij Pontificatus ſui, anno I. procurante Chriſtianiſſimo filio Philippo Rege Catholico, qui militiarũ in Caſtella, & Legionis Regnis inſtitutarum huiuſmodi perpetuus adminiſtrator per eandẽ ſedem deputatus exiſtit, conceſſæ priuilegiorum indultorum conſeruatoriarũ, & aliarũ gratiarũ ipſis militijs Regnorum Caſtella, & legionis cõceſſorũ prædictorum præſeruatione, & innouatione a militijs Regni Portugalliæ, & Sebaſtiano Regi, ac pro tẽpore exiſtentibus magnis magiſtris conuentibus, prioribus, cõmendatoribus, præceptoribus, fratribus, militibus, perſonis, Eccleſijs, domibus, locis, bonis, poſſeſſionibus, iuribus, & iuriſdictionibus militiarũ Regni Portugalliæ hmôi ſuffragari, & illis gaudere poſſint, vel debeant, & ex inde effectus literarũ Pij prædeceſſoris hmôi, quo ad Regni Portugalliæ militias, illarumque ſingulas perſonas prædictas frequẽter impeditur, & retardatur militiæque Regni Portugalliæ, & illarũ perſonæ huiuſmodi ſæpe numero grauamina, iniurias, & incõmoda ſuſtinent in earum detrimentũ, ac priuilegiorũ, indultorum, & facultatũ ſibi conceſſarum locationem, cũ aũt ſicuti eadem petitio ſubiungebat, Magiſtri conuentus, priores, cõmendatarij, præceptores fratres milites, & aliæ perſonæ eiuſdẽ S. Iacobi de Spatha, ſiue in Legionis Caſtellæ, & Aragonum, ſiue in Portugalliæ & Algarbiorũ Regnis conſtituti, ſiue eiuſdẽ profeſſionis exiſtant, & ſub eiſdẽ regularibus inſtitutis militent, neque alia inter eos differẽtia, quã quod in diuerſis Regnis conſiſtunt fore dignoſcãtur, ac præmiſſis in fauorẽ ipſius Militiæ de Spatha, & de Auis in genere conceſſa appareant, & neutiquã conueniens videatur, ut Militia prædicta, ẽtſi in diuerſis Regnis inſtituta diuerſo iure fulciri, aut inuiti debeant, præſertim quod illæ ſemper in oĩbus, & per oĩa per alios Romanos Pontifices prædictos æquiparata fuerint, ac propterea idẽ Sebaſtianus Rex nominib. prædictis nobis humiliter ſupplicari fecerit, quatenus ambiguitatis prædicta ſcrupulis antequã altius irrepant, ac iurgiorũ, & litigiorum materiam parturiant, declarationis noſtræ miniſterio ſummouere, & alias in præmiſſis opportune prouidere de benignitate apoſtolica dignaremur. Nos igitur qui pter cõe debitũ, quo ex Apoſtolatus officio ceteris fidelibus debitores exiſtimus, militias Regni Portugalliæ, illarũque perſonas hmôi eo ſpecialius paterna dilectione complectimur, quo pro tuitione prædictæ fidei eiuſq; propagatione, atque præſidio contra immaniſſimos Chriſtiani noĩs hoſtes, Mauros. ſ. & alias barbaras nationes, cũ proprij effuſione cruoris, & vitæ periculo cõtinue decertari facti euidentia cognoſcimus, eundẽ Sebaſtianum Regem a quibuſuis excõicationis, ſuſpẽſionis, et interdicti aliiſque eccleſiaſticis ſententijs cenſuris, a iure, vel ab homine quauis occaſione, vel cauſa latis, ſi quibus quomodolibet innodatus exiſtit, ad effectũ præſentium dumtaxat conſequendum harũ ſerie abſoluendum, & abſolutũ fore cenſentes huiuſmodi ſupplicationibus inclinati eorundem Nicolai, Iulij, & Pauli prædeceſſorum prædictorum veſtigijs inhærentes omnemque dubitationem in præmiſſis remouere volẽtes nec non omnium, & ſingulorum priuilegiorum conceſſionum, indultorum, conſeruatoriarum, & aliarũ gratiarum, per quoſcunque Romanos Pontifices prædeceſſores noſtros, & ſedem prædictam eiſdem militijs, tam in Legionis, & Caſtellæ quã Portugalliæ Regnis prædictis inſtitutis, illorumque magnis magiſtris, ſeu adminiſtratoribus, conuentibus, prioribus, commẽdatoribus, præceptoribus fratrib. militibus, perſonis prædictis ac deſuper confectarum, & dictarũ Pij prædeceſſoris literarum tenores præſentibus pro expreſſis habentes huiuſmodi ſupplicationibus inclinati omnia, et ſingula priuilegia, prærogatiuas, immunitates, exemptiones, libertates, facultates, indulgentias, conſeruatorias, indulta, & alias gratias militijs Caſtellæ, et Legionis Regnorum huiuſmodi, ac prædicto Philippo Regi, & pro tempore exiſtentibus adminiſtratoribus conuentibus, prioribus, commendatoribus, præceptoribus, fratribus, militibus, & alijs perſonis, Eccleſijs, domib. locis bonis, poſſeſſionibus, iuribus iuriſdictionibus, militiarũ Caſtellæ, & Legionis Regnis inſtitutarum huiuſmodi per quoſcũque Romanos Pontifices prædeceſſores noſtros ac nos, & ſedẽ eandem hactenus quomodolibet, tã in genere, quam in ſpecie conceſſa, & in poſterũ concedenda eiſdem modo, & forma, quibus conceſſa ſunt, & in poſterum concedentur ad militias Regni Portugalliæ, ac Sebaſtianum Regem, & pro tẽpore exiſtentes magnos magiſtros, ſeu adminiſtratores conuẽtus, priores, commendatores, præceptores, fratres milites, perſonas, & Eccleſiaſticas domos, loca, bona, poſſeſſiones, iura, iuriſdictiones militiarũ in Regno Portugalliæ inſtitutarum hmôi extendimus, & illa eis in omnibus & per omnia, ac pariformiter, & æque principaliter abſque vlla prorſus differẽtia ac ſi militijs Regni Portugalliæ, & Sebaſtiano Regi, ac pro tempore exiſtẽtibus magnis magiſtris, ſeu adminiſtratoribus, conuentibus, prioribus, cõmẽdatoribus, præceptoribus, fratrib. militib. perſonis, & Eccleſijs domib. locis, bonis poſſeſſionibus, iuribus, iuriſdictionibus, militiarũ Regni Portugalliæ hmôi ſpecifice, & expreſſe conceſſa fuiſſent, et

conce-

Digitized by Google

probabili certitudine, ſecundum iudicium prudentum, & id caueat ſolicite & emẽdare conetur, venialia autem non nimis ſolicitus ſit in ſpeciali confiteri, prout in dubio, præcedenti dictum eſt, ſed ea caueat ſolicitè, quæ ſi omnino cauere, & emũdare nõ potuerit, non anxietur, quia nullum ibi periculum eſt. Deus enim ſemper id permittit, vt Iebuſęos, & Amorręos ſub tributo ſeruire, & ſępius rebellare in terra promiſſionis, vt ſic humiles, & timorati de Dei miſericordia potius confidentes ſe exhiberent, conſideret igitur homo ſcrupulo hoc agitatus Dei miſericordiam dicendo cũ pſalmiſta, *a* in te Domine ſperaui, in iuſtitia tua libera me, quaſi dicat non in mea iuſtitia, ſed in iuſtitia tuorũ meritorũ, ò Chriſte, & per conſequens in tua miſericordia libera me, alias per rigorem iuſtitiæ noſtræ non iuſtificabitur omnis homo viuens.

a Pſa 53. & 10.

Sextum dubium eſt, quid dicẽdum eſt ſcrupuloſo nimis timenti, & ſecum diſputanti, an ſit pręſcitus, vel prædeſtinatus.

Reſpondeo, quod aſtutia dęmonis aliquãdo homini in mentem venit, quod ex quo Deus ſcit, quid tandem de illo erit, & cũ voluntati eius nemo reſiſtere poſſit, & ipſe immutabilis, & infallibilis ſit, & quod ei nihil prodetit cõtra niti, & per conſequẽs, quod per fas, & nefas eo tandẽ homo de facto proueniet, etiam ſua vtẽs libertate, propter, quod ducitur in deſperationem ſalutis, aut in profundũ peccatorum, ſe ad omnia laxando, vel pręcipitãdo, cui grani tentationi multipliciter debet ſuccurri ſecundum Gerſonem, *b* primo quod taliter tentatus curet vitare, aut potius non curet de talibus cogitationibus, ſed diuertat ſeipſum ad alia cõſiderandum, & agendũ, præcipuè in hora mortis timeatur talis diſputatio cũ diabolo, & meditatio de his, ſed tũc homo fortiter permaneat in fide & ſpe, in qua dũ eſſet ſanus toto tempore vitæ permanſit, dicat tẽtationi, quod tunc non eſt tali diſputationi locus, ſecundo quod cogitet homo, quidquid Deus de illo ordinauerit, bene & rectè eſſe factum, & quod ipſe faciat, quod ſuum eſt ſeruando Dei mandata, & Deus tunc faciet ſimiliter, quod ſuum eſt ſtãdo promiſſis. Et conſideret, quod licet Deus illũ poſitiue omnino reprobauerit, tamen adhuc debet iſti ſeruire, & obedire præcipienti, propter ſuam excellentiam & magnificentiam, & miſericordiam in beneficijs collatis, conſideret etiam, quod bene viuendo minus in inferno, aut alibi punietur, quam ſi male egerit. Conſideret preterea quod Deus ipſe dicit, ſe nõ velle mortem peccatoris, neq. delectari in eius perditione, ſed vult omnes homines ſaluos fieri, vt ait D. Chryſoſto. Deus quaſi dolet, cum hominem propter peccata damnare debet ſecundum iuſtitiã ſuam, quaſi coactus. Et cõcordat gloſſa ſuper illud Iſaiæ; *c* heu vindicabor de inimicis meis dicens, vt pater pius & punit, & dolet, quia punire nollet. Conſideret deniq. homo ſcrupuloſus in his, quod licet ſibi ſit ignotus eius finis, an bene an male debeat mori, & per conſequens eius gloriam, aut damnationem eſſe illi ignotam, non tamẽ propter hoc à bonis operibus, & ab ſpe gloriæ eſt ceſſandũ, cum per talem ignorantiam non deobligetur ab obſeruatione mandatorum, cum etiam bona vita ſignũ ſit boni exitus, & raro aliter accidit ſecundum D. Hieronymum in ſuo teſtamẽto, & tradit Angeſt. *d* quod bona vita, & humilitas id promeretur a Deo, & è contra mala vita. Quod exẽplo illuſtratur, ſicut infirmus, vel agricola ſeminans licet neſciat finem infirmitatis, ſeu laborandi, ſeminandi, vel arandi, vtrum videlicet ſanitatem conſequetur, aut fructũ ſeminis, non tamen per hanc incertitudinẽ ceſſat a medicamentis accipiendis, nec à ſua ſeminatione; vel agricultura. Immo ſtulte aliter faceret dicens, Deus ſcit, ergo ita erit, ergo fruſtra facio, ita ſimiliter in noſtro caſu eſt Theologizandum, quod licet Deus ſolus ſciat finem peccatoris, non tamen talis peccator à Medicinis ſpiritualibus debet abſtinere, nec a ſeminando ſpiritualiter ceſſare, cum qui parce ſeminat, parce & metet, & qui ſeminat in benedictionibus, de benedictionibus & metet.

b Gerſ de diuer. diab. tẽt. alpha. 70. lit. q. & de medit. ſpiritual. alpha. 75. & de conſola. Theol.

c Iſa. 1.

d Angeſt. in moral. 15.

Septimum dubium, quid dicendum ſit illis, qui ſcrupulizantur de ſua ſalute, videntes ſe carere dulcedine ſpirituali.

Reſpondeo, aliquos eſſe nimis ſolicitos de quęrẽda dulcedine ſpirituali, & valde triſtes, & fere deſperantes, quia illam non ſentiunt, ſed potius ariditatem, & indeuotionem, & fere nullam affectionẽ ad diuina, & ideo nimis affliguntur, quia vellẽt deuote, feruenter, & cum ſapore bonũ exequi, & quia ſic non ſentiunt, reputant ſe eſſe in peccato, vel deprobatos. Quib. triplex remedium aſſignatur à Gerſone, *e* primo conſiderent, quod prædicta dulcedo & experientia deuotionis non ſunt efficacia, & infallibilia ſigna gratię, & charitatis, neq. econuerſo ariditas eſt ſignum peccati, & reprobationis, neq. reddunt hominem perfectiorem, quamuis de ſe iuuent ad bonum.

e Gerſon in tracta. de rem. contra puſil. & d. cõſol. Theol. lib. 4. pro 3. & de diuer. diab. tent. a.

Secundo quod quamuis illa de ſe iuuent ad bonum & perfectionem, tamen propter noſtrã fragilitatem ſæpe ſunt occaſiones periculi, & pręſũptionis, erroris & propriæ affectionis, nimię confidentię, otij, vanę glorię; & huiuſmodi ariditas aut econtra ſi homo fortiter in Dei obſequium cum labore ſuę ariditatis amplius annectitur, qui in medio iſtarum petrarum *f* collocatus ad Deum optimũ maximum dabit vocem, auxilium ab ipſo deprecãs cõſolatus, quod magis placet Deo ceteris paribus ariditus faciens bonum propter Dei honorem, quã habens illa dulcia experimẽta: & hoc ratione difficultatis, & pugnæ, & propter hoc impetrabit magis, aut ſaltem ęq. vt ille alius, quia quaſi ſuis expenſis laborat, & ſeruit Deo, & pugnat pro eius honore, & amore, ideo ſi humiliter confidendo de Dei auxilio, & miſericordia ſi operetur bonum faciẽs, quod in ſe eſt conando viriliter, & a Deo auxilium petendo ſimul & bonam volũtatem, & quod referuet ſibi Deus hanc dulcedinem pro tẽpore, & loco præmij in gloria, faciet opus ſuum, & alienum ab eo, ſuũ dico, quia cũ gratia Dei confortatus ipſum opere ſuit exequutus, alienum vero ab eo, quia non in iuſtificationibus noſtris, quas facimus nos, ſed in miſericordia ſua ſaluos nos facit Deus.

f Pſal. 10.

QVÆSTIO LXVII.

De ſtudentibus, in octo articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur octo.

1 *AN valeat licentia data religioſo ad exiſtẽdũ in ſtudio per pręlatũ abſq. licentia conuẽtus.*

2 *An monachi poſſint exire extra clauſtra ad audiẽdum ius canonicum, aut Theologiam.*

3 *Si monachus exiuẽ clauſtra eo animo, vt audiret leges, vel phyſicam, poſtea autem non audiuit, an incidat in pœnas iuris.*

4 *Vtrum ſummus Pontifex poſſit diſpenſare cum religioſis, vt audiant leges ciuiles.*

5 *Vtrum legatus a latere poſſit diſpẽſare cum monachis, & clericis, vt audiant leges & phyſicam.*

6 *Vtrum monachus quando eſt in ſcholis ſtudendo, agere, & conuenire poſſit in iudicio.*

7 *Vtrum*

7 *Vtrum monachus abſens cauſa ſtudij poſſit eleemoſynam facere.*
8 *Vtrum relictum fratri minori regularis obſeruantia cauſa ſtudij valeat.*

ARTICVLVS I.

An valeat licentia data religioſo ad exiſtendum in ſtudio per prælatum abſque licentia conuentus.

Reſpondeo dicendo videri, quod non, ex argumento cuiuſdam decretalis, *a* prout concludit capella Toloſ. At præfata decretalis non requirit conſenſum conuentus, ſed quod licentia concedatur per prælatum cum conſilio ſui conuentus, vnde prælatus non tenetur ſequi conſilium conuentus, ſed ſatis eſt petere ipſum, & debito tempore expectare reſponſum, vt probari videtur in alia decretali, *b* & ita voluit Bartolus, *c* & Abbas Siculus concludit, quod vbicunque quis tenetur aliquid facere cum conſilio alicuius, qui non eſt particeps officij, tunc ſatis eſt requirere conſilium, neque tenetur ſequi.

a *ca. vt peric. ne cler. uel monac. lib. 6. capell. Toloſ. decis. 270.*
b *ca. cum olim de arbitr.*
c *Bart. in l. 1. §. ſi plures, ff. de exercit. Abbas Sicul. in c. cum veteri de cler.*

Et nolente Abbate dare licentiam monacho ad exeundum ad ſtudendum, non poteſt Epiſcopus eã ipſi præbere, etiam ſi ad præfatam negationẽ licentiæ, nullã cauſam Abbas aſſignaret: licet enim olim Dominicus tenuerit contrarium, dicens negata iniuſte licentia per Abbatem Epiſcopum poſſe ipſam concedere, cum legitima cauſa ſubſiſtente poſſit auferre monachum de religione, etiam inuito Abbate, & negligenter, vt notatur in iure, *d* modo tamẽ, cum regulares ſint à iuriſdictione Epiſcoporum exempti, non poſſunt Epiſcopi in eos præfata munera exercere.

d *c. ſi reli. de electio. lib. 6.*

ARTICVLVS II.

Vtrum monachi poſſint exire extrà clauſtrum ad audiendum ius canonicum, vel Theologiam.

Reſpondeo dicẽdo primo, videri nõ poſſe, quia ius canonicũ pro maiori parte verſatur circa expeditionem negotiorum Eccleſiaſticorum & litium dirimendarum, vt patet per totam capitulationem Gregorianam, & leges ciuiles non adducũtur ab eccleſiaſticis ad alium finem, niſi quia in his Eccleſiaſticis diſcendis ſunt adiumento, argumento aliquorum iurium. *e* Et ſunt ita adiumento, quod multæ materiæ, de quibus ius canonicum tractat, ſine legibus haberi non poſſunt, vt eſt materia teſtamentorum, poſſeſſionum, dominiorum, de emptione, venditione, donatione, &c. In quibus intelligendis ſimplices Canoniſtas in ipſis terminorum primordijs turpiter errare videbis, vt ait Anchar. *f* & tamen non habita ratione huius Eccleſiaſticorum negotiorum terminationis Papa inhibet monachis, ne leges audiant, prout infra dicemus, ergo neque etiam Canones ad idem tendentes audire poſſunt, quoniam vbi eſt eadem ratio, eadem erit diſpoſitio. Ratio enim, ne à contemplatione retrahantur, tam in iſta, quàm in illa viget. At cõis opinio, quam vſus comprobat, habet, vt ius canonicum, atque Theologiam audire poſſint, quoniam ſunt meræ pietatis diſciplinæ, & nullo iure eas ſcientias audire prohibentur, ſuntque Chriſtiani populi regimini ſpirituali admodum neceſſariæ, vt dicitur in iure. *g* Ius autẽ Ciuile prohibetur, quia nimium à contemplatione diſtraheret, nec ſimpliciter dirigit hominẽ in Deũ, ſicut ius canonicum, argumento eorum, quę in quadam decretali *h* dicuntur.

e *c. ſi in adiut. 10. diſt. ca. 1. de nous oper. nunc.*
f *Anch. in c. ſuper ſpec. ne cler. vel mona.*
g *c. inter cetera de offi. ord. Docto. in cap. ſedes Apoſt. de reſcr.*
h *ca. vt anima de conſt.*

Ad argumentum autem in contrarium, quod ſcilicet Papa prohibuit monachis ius ciuile audire. Reſpondetur, Papam id prohibuiſſe, vt ipſi ſint promptiores ad ſtudium Theologiæ, non enim ſapientiã ciuilem damnat, ſed certis perſonis vetat, ne in illo immenſo pelago immerſi Theologiæ ſtudia deſerant. Item quia clerico, vel monacho oſtendere ſe peritum forenſium cauſarum, eſt opprobriũ, vt ait Imperator Iuſtinianus. *i*

Nec obſtat, quod ius ciuile iuris canonici ſcientiæ eſt neceſſarium. Nam reſpondetur, quod ex lectione Doctorum, Canoniſtarũ, Leges, quæ ad hoc negotium attinent, haberi poſſunt, vt inquit Hoſtienſis, *K* & tota practica legalis hodie Canonibus explicatur, vt patet intuenti, & tradit Gambarus. *l*

Nec hoc debuit morderi à Papyrio *m* Moſonio de votis Pontificum in vita Honorij, quaſi velit Papa, monachos eſſe ignorantes: non enim vult Papa, vt ipſi ſint ignorantes, ſed vt relicto ſtudio legum ciuilium, & Medicinæ ſe totos ſtudio diuinę & pontificię legis tradant.

i *l. conſult. diualia iuxta C. de teſta.*
K *Hoſt. in cap. Raynuncius de teſtam.*
l *Gamb. li. 2. de aut. legat. à lat. §. 2. nu. 298.*
m *Moſo. de votis Pontif. in vita Hono. f. 216.*

ARTICVLVS III.

Si monachus exiuit clauſtrum eo animo, vt audiret leges, vel Phyſicam, poſtea autem non audiuit, an incidat in pœnas iuris.

Reſpondeo dicendo, certum eſſe monachum vel clericũ incidere in pęnas, ſi exeunt clauſtrũ ad audiendum leges, vel phyſicam, prout dictum eſt in ſuperioribus, *n* nunc autem dubitatur, an incidant in dictam pęnam tantum ex opere conſumato, exeundo ſcilicet clauſtrũ, & eas ſcientias audiendo, an verò ſufficiat exire à clauſtro ad eas audiendas. Abbas *o* credit ſufficere exire ad audiendum, quod ex textu ibi comprobat, quod ait, adeo eſſe verum, quod ſi monachus ſe conferat ad ſtudium pro Theologia audienda, & poſtea audiret Leges, non incurreret hanc pęnam, quia ſtrictè ſunt intelligendæ pęnæ, & non excedunt caſum proprium.

n *Supp. hoc to. q. 188. c. non magn. ne cler.*
o *Abb. in c. non magn. ne cler. vel monach.*

At Gambarus *p* putat vtrumque dictum Abbatis eſſe falſum, quo ad primum ait expeditũ eſſe, regulariter verba intelligẽda eſſe cũ effectu iuxta ea, quę in iure *q* notantur, at non dicitur exiſſe ad audiendum, qui realiter nõ audit, & hoc notatur per Ioannem de Anania *r* dicentem, quod quando pęna imponitur ipſo facto, nunquam incurritur per conatum, qualiſcunque fuerit, & hanc ſententiã ſentiũt Ioannes de Anania, *ſ* & ipſemet Abbas, & Nauarrus in ſimili caſu.

Similiter ſecundum videtur falſum, quia eſſet aperta via maniſeſta ad fraudem illius prohibitionis, & iter monachus ſub nomine Theologiæ, & poſtea ſtuderet iuri ciuili, eſſetque deluſa conſtitutio contra ea, quæ in iure *t* notantur.

p *Gamb. li. 2. de auth. legat. à latere §. 2. n. 304. cum ſeq.*
q *l. 4. §. hæc verba. ff. de neg. geſtis. cap. intel. de verb. ſign.*
r *Anan. in ca. perp. de ele. li. 6.*
ſ *Anan. in ca. 1. 3. no. ne adul. Abbas in c. cum in cunctis, §. pa. de elect. Nauar. ſ. c. quanto de diuor.*

ARTICVLVS IV.

Vtrum ſummus Pontifex poſſit diſpenſare cum religioſis, vt audiant leges ciuiles.

Reſpondeo dicendo ſummum Pontificem clericis religioſisvè diſpenſationem poſſe concedere, vt iura Cæſarea audiant, vt ſcribunt Archidiaconus, *t* & Peruſinus. Quæ opinio communis eſt, & ſtylus Romanæ Curiæ eam ſeruat teſte Rebuffo. *u*

t *Arch. in c. non dicat. 12. q. 1. Peru. in cl. 2. ne clerc. vel monac.*
u *Rebuf. in tractatu nomin. q. 5. nu. 33.*

Nec

Nec ipſis tamen interdicitur operam dare dictis literis, vt melius canonica decreta intelligant, vt ſcribit Alber. Trouus *a* dicens, hoc eſſe mirum in modum notandum ad defendendum prælatos, & religioſos, qui ſtudium libris legalibus refertum habent. Vnde ſingolariter ſcribit Abbas, *b* quod licet monachis interdictũ ſit legibus operam dare, illud procedit, ſi principaliter id faciunt, ſecus autem ſi prius addiſcunt ius canonicum, ad cuius cognitionem iuri ciuili incumbunt, quia ex eo, quod hoc ꝑuenit ſecundario & per occaſionem, prohibitio non extenditur, ſequuntur Gomez, *c* & Maiolus, ſunt. n. Canones magna ex parte iuri ciuili coniuncti, vt ait quædã decretalis. *d* Vnde dicebat Barbacia, *e* quod ius Põtificium ſine legibus non poteſt intelligi, cum ſit medula legum, & ait Bald. *f* quod niſi quis ſciat Canones cum legibus, non poteſt practicam iudiciorum cognoſcere.

a *Trot. lib. 2. de perfect. cleric. c. 36.*
b *Abb. in c. non mag. capit. 3. ne cler. vel mon.*
c *Gom in regu. de non tollend. iur. quaſit. q. 3. in fin. Maio. li. 2. de irre. c. 1. n. 13.*
d *ca. 2. de priu. lib. 6.*
e *Barbat. in ca. conqueſtus col. 3. de for. comp.*
f *Bal. in c. cum cauſam, de pb.*

ARTICVLVS V.

Vtrum legatus à latere poſſit diſpenſare cum monachis & clericis, vt audiant leges, & phyſicam.

RESpondeo dicendo, quod Card. *g* & Abb. tenent, quod non. At Gamb. *h* videtur in contrariam partem ſe inclinare, cum hoc non ſit de maioribus cauſis, & huiuſmodi diſpenſatio non eſt Papæ reſeruata, ſed ſedi Apoſtolicæ, quę caſu in his materiis leuibus appellatione ſedis Apoſtolicæ venit legatus, vt notatur in multis decretis canonicis. *i*

At contra arguitur, nam capitulum. Non magno *k* eſt conciliare decretum contra quod non diſpenſat legatus, vt dicitur in iure. *l* Cui argumento reſpondetur, quod quando concilium aliquid ſimpliciter vetat, quod in ſe ſit damnabile, vt ſucceſſionis futuræ ſpes in beneficiis & ſimilibus, legato interdicitur talis verti conceſſio, vt innuit ius pro contraria parte allegatum: quando autem non eſt ſimpliciter vetitum, ſed vetitum fieri ſine licentia ſuperioris, tunc legatus, qui tenet vicem Papæ, poteſt talem dare licentiam, vt probatur in iure, *m* & ſentit Dominicus. Reſpondetur deinde, quod quamuis cõſtitutio prædicti capituli ſit edita à Papa in Concilio, tamen ex quo non apparet materiam originatam a Concilio, immo à Papa, quia ſub eius nomine inſcribitur & editur, per conſequens erit conſtitutio Pontificalis & non conciliaris per ea, quæ tradunt Abbas, *n* & moderni; ſed vrget multũ dictio omnino, quæ omnem penitus excludit diſpenſationem iuxta cuiuſdam Gloſſæ *o* ſententiam, propter quam hoc relinquit cogitandum Gamb. *p*

g *Card. & Abba. in d cap. non magn. ne cler. vel monach.*
h *Gamb. lib. 2. de auct. leg. §. 1. nu. 304.*
i *c. cum dile. de elect.*
k *Ne cler. uel monach.*
l *c. dile. de prab.*
m *c. venera. de confeſ. c. ſi. Abba. de cle. lib. 6. vbi Domin. in fin.*
n *Abba. in c. 1. in no. 5. de ſpõſ. moderni in c. 1. de iud.*
o *Gl. in clem. ſi. iu de atat. & qual.*
p *Gamb. ubi ſupr.*

ARTICVLVS VI.

Vtrum monachus, quando eſt in ſcholis ſtudendo, agere, & conueniri poſſit in iudicio.

RESpondeo dicendo, quod licet monachus neq; agere, nec conueniri poſſit, cum proprium nihil habeat, vt eſt in iure *q* communiter receptũ, hoc tamen fallit, quando eſt in ſcholis ſtudendo, tunc enim agere & conueniri poteſt, ſi ibi eſt cum licentia ſuperioris, vt tenent communiter Doctores, *r* quos refert, & ſequitur Horatius Lucius, quia tunc omnia poteſt, ſine quibus in ſtudio commodè eſſe non poteſt argumento cuiuſdam decretalis *ſ* iuncta ſua Gloſſa.

q *c. nolo. & ca. nõ dica. 12. q. 1. & ibi gl. in ca. de perp. ĩ v. aut monac. 11. q. 1.*
r *Gl. in d. c. non dicatis gloſ. & Arch. in c. paſt. 2. q. 7. gl. & Doctor. in l. ſi longius, ff de iud. Lucius de priu. ſcholar. priu. 75*
ſ *c. 2. vbi gl. v. licet, ne cler. uel monac. lib. 6.*

Adeo hoc eſt verum, vt licet monachus agere nõ poſſit contra Abbatem ſicut ſeruus non poteſt agere contra Dominum iuxta quandam legem, *ſ* nec filiusfamilias aduerſus parentes iuxta aliam legem, *t* & tradita ab Abbate, tamen agere poteſt ſaltem implorando officium iudicis, vt ſibi Abbas, & monaſterium vtiles ſeu neceſſarios ſumptus in ſtudia ſubminiſtret, vt voluit Abbas, nã ſi Abbas recuſat, poteſt a ſuperiori compelli, vt licentiam concedat, & etiã expenſas ſecundum Hoſtienſem, *u* Ioannem Andræam, Dominicum, & Petoſinum: & quantæ ſit vtilitatis, vt monachus ſtudeat, oſtendit D. Hiero. *x* ad Ruſticum monachum, & ampliſſimè tradit Diuus Thom.

Et Notandum, quod monachus exiſtens in ſtudio de licentia Abbatis, & conſenſu conuentus, poteſt actionem iniuriarum intentare, prout cõcluſum fuit in capella Toloſana *y* per quandam legem, *z* & Gloſ. vbi Collector, pro quo vidẽdus eſt Innoc. qui ipſum tenet Bartolus, Baldus, & Speculator, ſi tamẽ idem monachus ſuccumbat agendo poteſt cõdemnari in expenſis, quia non habet proprium, prout tenent Innocentius *a* & Baldus. Et ſi Syndicus fratrum minorum legitimè conſtitutus agat pro monaſterio in nomine Papæ actione iniuriarum, & ſuccumbat puto, quod in expenſis poteſt condemnari, quia cum id agat nomine ſedis Apoſtolicæ, nomine cuius eſt æconomus, & adminiſtrator rerum temporalium, habeat quo ad hoc proprium, ex quo poſſit ſoluere expenſas.

ſ *l. vix certis, ff. de iud.*
t *l. lis nulla, ff. de iud. Abb. cõſil. 88. in pri. li. 1.*
u *Hoſt. tit. de magiſt. n. 9. Io. Andr. in c. cum ex eo. et ibi Domin. n. 3. Peruſ. in prin. de elec. lib. 6.*
x *Habet. in c. ſi vis e cum ſeq. 16. q. 1. D. Tho. 2. 2. q. 188. ar. 5*
y *Capell. Toloſ. diſt. 88.*
z *l. ſi long. §. 1. ff. de iu. gl. in c. ex par. de accuſa. vbi col. Bar. in d. l. ſi long. Bal. in auth. habita. 7. co. C. ne filius pro patre Spec. tit. de act. v. porro. Abba. in ti. de proc. §. 1 t. in fin.*
a *Inn. in ca. reprehenſ. de appel. Bal. ĩ Marga. v. mon. ver. 8.*

ARTICVLVS VII.

Vtrum monachus abſens cauſa ſtudij poſſit eleemoſynam facere.

RESpondeo dicendo, quod licet monachus ſine licentia ſui prælati non poſſit eleemoſynã facere, vt poſt alios tradit Diuus Thomas, *b* hoc tamẽ fallit in monacho, qui abſens eſt cauſa ſtudii, vt poſt alios tradit Felinus. *c* Quod confirmatur, nam regularis, qui habet ſalarium, quo rem præceptam à prælato diligentius agat, poteſt de ipſo diſponere, quia tunc tacitè videtur ei dari licentia in ſuos, vel pios uſus diſponendi, prout concludit Nauarrus, *d* & ita in propoſito, cum certum peculium concedatur regularibus ad ſuum ſtudium peragendum, tacitè eis uidetur conceſſa facultas ad dictum peculium in ſuos, uel in pios uſus diſponendum.

b *D. Tho. 2. 2. q. 52. art. 8.*
c *Fel. in c. cum dilect. nu. 18. de reſcr.*
d *Nauar. in 2. comm. de reg. num. 8.*

ARTICVLVS VIII.

Vtrum relictum fratri Minori cauſa ſtudij valeat.

RESpondeo dicendo, quod licet fratres minores non poſſint aliquod legatum conſequi, & bonorũ ſint incapaces, vt eſt in iure *e* definitũ, ſi tamen eis fiat legatum cauſa ſtudii, ualet, & id cõſequi poterunt, quia uidetur relictum ad pias cauſas & pro cultu diuino, ita conſuluit Abbas, *f* & uoluit Federic. de Senis, & ſentit quædam Gloſſa, dũ ait ualere relictum factum ſingularibus fratribus pro libris emendis. Quod habet locum, etiamſi religioſi procuraſſent, prout tenet Carolus *g* Ruinus & ſentit Baldus, & confirmatur: nam licet donatio facta fratri Minori non ualeat, fallit tamen hoc, niſi fiat cauſa ſtudii ſecundum Abbatem, *h* & Felinum, quem referunt, & ſequuntur Franciſcus Ripa, & Ruinus.

e *Clemẽt. exiui de verb. ſign. c. exiit. eo. tit. li. 6.*
f *Abb. conſi. 63. Feder. in conſi. 12. gl. in Clem. dudum ver. directè de ſep.*
g *Ruin. conſilio 101. n. 12. ver. preterea lib. 1. Bal. in l. ſi quis ad declinand. §. in omnib. nu. 7. C. de Epiſ. & cler.*
h *Abb. conſilio 63. Fel. in c. cũ dilecta col. 2. de reſc. Rip. in l 1. nu. 40. ff. ſol. matr. Rui. ubi ſup.*

QVAE-

Digitized by Google

QVÆSTIO LVIII.

De taurorum agitatione, & ſpectaculis, in ſex articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur ſex.

1 *Vtrum agitatio taurorũ ſit peccatũ mortale.*
2 *Vtrum religioſis ſit licitum in his taurorũ agitationibus intereſſe.*
3 *Vtrum* Canonici *regulares poſſint hodie ſicut clerici in Hiſpanijs agitationi taurorum intereſſe.*
4 *Vtrum milites profeſſi in ordinibus militaribus poſſint intereſſe agitationi taurorum.*
5 *Vtrum regularis poſſit aſsiſtere agitationi taurorum, non vt eos videat oculatim, ſed à feneſtra abſtractus audit clamores, rumores, & hominum vociferationes.*
9 *Vtrum licitum ſit religioſis in ſpectaculis deſidere, & in ludis.*

ARTICVLVS I.

Vtrum agitatio taurorum ſit peccatum mortale.

RESpondeo dicendo, agitationem taurorum eſſe damnabilem ex eo, quod in ea frequenter mori homines cõtingit, prout ait Doctiſſimus Gregorius *a* Lopez, nam vt ait Paulus *b* Iuriſconſultus luſus quoque noxius in culpa eſt. Et in hanc partem inclinat Nauarrus *c* dicens, quod agitatio taurorum cum moderamine, & debita cautela, de ſe non eſt peccatum, ſanctiſſimamque fore legem, quæ illam prohiberet, quoniam raro debita cautela, & moderamine exercetur. Et hanc opinionem videtur tenere expteſſe quędam gloſſa *d* communiter recepta allegans, & explicans aliqua Auguſtini decreta à Gratiano *e* in libro Decretorum compilara, quam ſententiam proſequitur Bernard. *f* Diaz de Lugo, Auendanno, & Azeuedo. Vnde ego in ea ſum ſententia, vt credam, agitationem taurorũ eſſe illicitam, niſi moderate exerceatur, taliſque cautela adhibeatur, vt probabiliter credi poſſit ex ea non conſecutura notabilia nocumenta perſonalia, puta mortes, vulnera, oſſium rupturas & id genus alia. Propter vitanda enim hęc pericula Pius *g* V. anno Domini milleſimo quingenteſimo ſexageſimo ſeptimo Kal. Nouembris, Pontificatus ſui anno ſecũdo, agitationem huiuſmodi beſtiarum omnino prohibuit, ceſſante autẽ ratione, & fine legis, ceſſat eius diſpoſitio, iuxta enim limites rationis legis debet reſtringi, vel extendi lex, vnde illuſtris Iſabella prima Regina Catholica permittebat agitari Tauros, nẽpe cornuum cuſpidibus pręciſis, & nimia agitanuũ temeritate coercita, tutiſque refugijs opportune cõſtitutis, & Gregorius XIII. moderans conſtitutionem Pij V. in Bulla ab eo edita anno Domini milleſimo quingẽteſimo ſeptuageſimo quinto, vigeſima quinta die Auguſt. abſtulit pœnas & cenſuras latas à Pio V. contra ſeculares duabus conditionibus adhibitis, vt in diebus feſtiuis Tauri minime agitẽtur. Et prouiſo per eos, ad quos ſpectabit, quod exinde alicuius mors, quoad fieri poterit, ſequi non poſſit, in reliquis ab his, quę a Pio V. conſtituta ſunt, nihil immutati. Vnde Alcocer in tractatu de Ludo *h* agitationem Taurorum ad modũ, quo communiter in circo vel foro agitantur, damnabilem eſſe iudicat non tamen ego abſolute ad peccatum mortale condemnatẽ, prout condemnauerunt Speculum *i* cõſcientię, & Couarruuias. Alij autem diuerſa via gradiẽtes, dicunt nõ eſſe peccatum mortale, quod ego libenter admitto prædicto moderamine adhibito, quo adhibito non eſt, cur peccatum mortale talia ſpectacula eſſe iudicemus: ſic enim hac tam graui pœna & macula maiorem partem Hiſpanię illaquearemus, & ſi eſſet peccatum mortale à Gregorio Decimo tertio, & Sanctiſſimo Domino noſtro Clemente VIII. minime eo adhibito moderamine concederetur.

a *Greg. in l. 17. ti. 5. p. 1 gl. 2. ver. ſi diar. toros.*
b *l. nã luſus. ff. ad l. Aquil.*
c *Na. in man. c. 15. nu. 18.*
d *gl. in c. quis venatoribus, 86. di.*
e *d. c. de venatoribus eũ duobus ſeq.*
f *Bern. in pract. crim. c. 66. per totũ f. 170. Auẽd. in c. prætor. n. 12. lib. 2. Azeue. 7 l. 4. ti. 10. li. 1. rec.*
g *Pius V. in bul. qua incipit de ſalute gregis Dominici.*
h *Alcocer de Ludo. c. 53. pa. 96. & 97.*
i *Spec. conſ. li. 1 c. 74. Coua. rem. de ingad. p. 1. c. 12.*

ARTICVLVS II.

Vtrum religioſis ſit licitum in his taurorum agitationibus intereſſe.

REſpondeo dicendo, præ oculis habendum eſſe clericis tam regularibus, quã ſecularibus beneficia eccleſiaſtica obtinentibus, vel in ſacris ordinibus conſtitutis prohibitum eſſe ſub excommunicationis pęna Taurorum agitationibus intereſſe, hocque non ſolum diebus feſtiuis, ſed quibuſcunque alijs illi agitẽtur, prout ordinauit Pius V. quod Gregorius XIII. non ſuſtulit, nec moderatus eſt in prædictis perſonis, ſed tantum laicis, militibuſque quarumcunque militarum, vt patet ex dictis in ſuperiori articulo. At S.D.N. Clemens VIII. abundantius dictam conſtitutionem Pij Quinti fuit moderatus, ait enim.

Nos conſiderantes, pœnas omnes excommunicationis præſertim & anathematis ſalutares eſſe debere, quod eo conſilio adhibenda ſint, vt omnes illarum timore perterriti eas res, quæ prohibentur, omnino euitent, & animaduertentes, commemoratas cenſuras, & pœnas parum in dictis Hiſpaniarũ Regnis hactenus profeciſſe, atq. hoc tempore non ſolum animabus non mederi, ſed plurimum obeſſe, quinimmo materiã ſcandali pleriſque afferre. His ſanè malis atque periculis pro debito paſtoralis officij, quantum cum Domino poſſumus occurrere cupientes, Authoritate Apoſtolica tenore præſentiũ excommunicationis, atque anathematis, ceteraſq. pœnas in dictis literis cõtentas quo ad omnes in illis expreſſos in Regnis Hiſpaniarum dumtaxat (monachis & fratribus mendicantibus ceteriſq; cuiuſcunque ordinis & inſtituti regularibus exceptis) tollimus remouemus & amouemus, eaſdemque Pij prædeceſſoris literas ad terminos iuris cõis, cui per præſentes non intendimus derogare perpetuo reducimus, ac reſtituimus reductaſque, & reſtitutas eſſe decernimus, & declaramus, non obſtantibus præmiſſis, necnon cæteris conſtitutionibus, & ordinationibus apoſtolicis, alijſque contrarijs quibuſcũque. Volumus aũt, vt huiuſmodi Taurorũ agitationes in eiſdẽ Hiſpaniarum Regnis feſtis diebus nõ fiant & per eos, ad quos ſpectat, prouideatur, ne inde alicuius mors, quoad fieri poterit, ſequatur; clericos verò ſeculares beneficia eccleſiaſtica obtinentes, vel in ſacris ordinibus, ſeu in eccleſiaſtica dignitate conſtitutos in dictis Hiſpaniarum Regnis exiſtentes per præſentes monemus, & hortamur in Domino, ne paterna hac noſtra, & Sedis Apoſt. benignitate abutantur, ſed mores muneris, & uocationis ſuæ, eãq; vtriuſque rationẽ habeant, vt nihil, quod à propria dignitate, & à ſua cęterorũque ſalute alienũ exiſtimatur, vllo vnquã loco admiſiſſe arguatur. Datum Romæ apud D. Petrum ſub annulo piſcatoris die decimo tertio Ianuarij, anno 1596. P. noſtri anno 4. locus annuli Piſcatoris.

M. Veſtrius Barbianus.

Ex hac conſtitutione notãdum eſt, primo, quod in his Hiſpaniarum partibus iam ſublatæ sũt cenſuræ, quæ in dicta cõſtitutione Pij Quinti appoſitæ erant

Digitized by Google

erant contra principes, & rectores, qui in ſuis ciuitatibus, & oppidis permittũt huiuſmodi agitationes taurorum fieri, contra quos excommunicatio latæ ſententiæ in dicta conſtitutione erat propoſita.

Secundo eſt notandum, quod excommunicatio comminatoria, quæ aduerſus eccleſiaſticos apponitur in cõſtitutione Pij Quinti tollitur a ſanctiſſimo Domino noſtro Clemente octauo, ita quod clerici ſeculares beneficia eccleſiaſtica obtinentes, vel in ſacris ordinibus cõſtituti his beſtiarum ſpectaculis intereſſentes non incurrunt in dictam comminatoriam excommunicationem, ſed tantum ipſi admonentur in Domino, ne talibus cum beſtijs congreſſibus a charitate, & pietate Chriſtiana tam alienis aſſiſtant, indecens enim eſt, vt illi, qui Chriſtũ Dominum manſuetiſſimum Agnum repræſentãt, pro prijs oculis hæc cruenta, turpiaque dæmonum, & non hominum ſpectacula videndo approbent, quod ex dicendis infra patebit latius.

Tertio notandum eſt ex eademmet conſtitutione, quod S. D. N. non ſolum ſuſtulit cenſuram excommunicationis, ſed etiam pœnas, reducẽs prohibitionem in ea contentam ad terminos iuris communis, & ſacrorum canonum. Vnde cum Pius V. in ſua conſtitutione pœna priuationis ſepulturæ feriret milites, ceteraſque alias perſonas, qui cum Tauris alijſque beſtijs in præfatis ſpectaculis, tam pedeſtres, quam equeſtres congredi gauderent, & ibi mortui fuerint, videndum eſt, quod ſecundum ius commune ipſi taliter decedentes eccleſiaſtica ſepultura priuentur, ſi enim hac pœna per Pium V. ſolum plectuntur, ſine dubio per ſanctiſſimũ dominum noſtrum eſt ſublata, ſi vero iure antiquo canonico ipſis etiam imponebatur eandem in ſuo robore manere concedere neceſſe eſt. Pro quo eſt notãdum, quibuſdam placuiſſe priuationẽ ſepulturæ eccleſiaſticæ morientibus in prædictis congreſſib. eſſe imponẽdam, ea nempe ratione quod torneamẽta iure canonico *a* prohibentur, quia inde mortes hominum, & animarum pericula ſæpe proueniũt, adeo, vt qui in eis moritur quamuis confeſſus & ſacra communione munitus decedat, non ſit in ſacro loco ſepeliendus, & agitatio Taurorum ſimilis videatur torneamentis, cum in ea, vt plurimũ, occiſiones, & magna vulnera contingant, & vbi eſt eadem ratio, eadem debet eſſe diſpoſitio, vt dicitur in iure. *b* At aliquibus Doctoribus contrarium videtur, quos ſequitur Alcocer, *c* quod, ſi dicet, diſpoſita in torneamentis ad agitationem Taurorũ minime extenduntur, & quod virtute iuris canonici priuãtis mortuos in torneamẽtis eccleſiaſtica ſepultura, non priuantur in talibus Taurorũ cõgreſſibus mortui, Concilium enim Lateranenſe præfatam pœnam morientibus ſanguinolentis torneamẽtis infligit, & cum ſit lex pœnalis, non debet extẽdi ad omnes Ludos, in quib. idemmet periculũ mortis imminet. Cum igitur iure canonico antiquo prędicta pœna morientes in agitatione Taurorum minime plectantur, ſed ſolum à Pio V. in dicta extrauag. fuerit appoſita, euidenter concluditur, eam à S. D. N. Clem. VIII. eſte in ſua conſtitutione ſublatam.

Quarto notandum eſt, quod Pij V. conſtitutio quantum ad regulares in ſua vi remanet etiam hodie, prout conſtat ex præfata conſtitutione S. D. N. Clemẽtis VIII. ibi, *monachis, et fratrib. mendicantib. ceteriſq. cuiuſcunque ordinis, & inſtituti regularibus exceptis.* Vnde vidẽdum eſt, an regulares peccent mortaliter in his ſpectaculis taurorum aſſiſtẽtes, nõ ſolum in diebus feſtiuis, ſed etiamſi in alijs quibuſcunq. diebus tauri agitentur. Ad quod dubiũ reſpõdeo, regulares etiam ſecluſo ſcandalo ibi aſſiſtentes mortaliter peccare. Prout tenet Guttierez *d* hanc partem optimis rationibus defendens. Quarum prima eſt, quia lex humana iuſta, & de re graui aliquid ſtatuẽs, obligat illius tranſgreſſorem in foro conſciẽtiæ ad culpam mortalem, aut venialem iuxta variam legiſlatoris voluntatem, quæ ex varijs ipſius legis verbis conijci poteſt, & nõ aliunde niſi forte ipſemet legiſlator poſſet de hac re conſuli, & ſua voce exprimere voluntatem iuxta doctrinam D. *e* Thomæ communiter receptã; a Theologis, & a Canoniſtis, ſecundum Nauarrum, & probat lanſſimè Alfonſus a Caſtro, ſupradicta autem conſtitutio prohibẽs religioſos intereſſe taurorum agitationi eſt iuſta, bonos mores concernens, & pro re graui, vt conſtat ex proœmio ipſiuſmet conſtitutionis.

Secundo probatur, quoniam intentio legiſlatoris eccleſiaſtici vtentis in ſua conſtitutione verbo præceptum, aut prohibitio, eſt obligare ad mortalẽ culpam tranſgreſſorem, niſi per aliquod ſignũ vel verbum exprimatur, aut ſignificetur cõtrarium, vt tenet communis opinio relata a Caſtro *f* & Nauarro, ſed dicta conſtitutio Pij V. vtitur in hoc verbis præceptiuis, aut prohibitiuis, vt conſtat ex ea ibi *prohibemus, & interdicimus* & ibi: *& ſimiliter prohibemus*, neq. eſt verbũ in ea cõtrarium ſignificãs, primo ſunt verba clarius demonſtrantia obligari tranſgreſſores ad mortale, prout ſtatim dicetur.

Confirmatur ſupradicta opinio ex eo, quod eiſdem clericis ſub excommunicationis pœna prohibetur in præfata conſtitutione Pij V. ne eiſdem ſpectaculis interſint, cum nulla excõmunicatio maior ſit infligenda, niſi pro mortali, ſicut docuerũt Theologi præcipue D. *g* Thomas, & dicit communem plures referens Couarruias; ergo cum ſummus Põtifex imponat pœnam excõmunicationis religioſis prædictis ſpectaculis intereſſentibus, conſequitur maniſeſtiſſime eius mentis atque intentionis eſſe, vt contrauenientes religioſi culpam mortalem incurrant, præmaxime, quia quoties ſuperior motus aliqua iuſta cauſa aliquid præcipit, vel prohibet faciendum, licet illud in ſe ante præceptum non ſit culpa mortalis, vel venialis, attamen aliqua rationabili cauſa motus id præcepit vel prohibuit ſub pœna excommunicationis, tunc etſi excommunicatio non cadat ſub culpa ante præceptum mortale attamen cum iam facta ſit materia præcepti eo ipſo ſit materia neceſſaria alicuius virtutis, cum antea non eſſet, & ideo contraueniens ex inobedientia peccabit mortaliter.

Ne autem licentia remaneret in tam graui re aliquibus dubitationis, ſententiam eſt hanc ſententiam eſſe approb tam a Sixto V. breui quodam directo illuſtriſſimo præſuli Domino Hieronymo Mãrique Salmanticenſi electo in Epiſcopum Cordubẽſem, cuius tenor ſequitur.

Venerabili fratri Epiſcopo Salmãtic. Sixtus Papa V. venerabilis frater ſalutẽ, & apoſtolica benedictionẽ. Nuper ſi quidẽ ad noſtrã notitia peruenit, quã alias poſtq́ fel. record. Pius Papa V prædeceſſor noſter ſua perpetuo valitura cõſtitutione ſpectacula, et ludos Taurorũ prohibuerit, ac tam laicis quam clericis ſecularibus & quorumuis ordinũ regularibus, ne eiſdem ſpectaculis & ludis intereſſent ſub certis inibi cõtẽtis pœnis interdixerit, et deinde piæ memoriæ Gregor. Papa XIII. et prædeceſſor noſter per quaſdã ſuas deſuper confectas literas prædictam conſtitutionẽ, et pœnas in ea contentas, clericos tã ſeculares, quam regulares nõ tũ laicos & milites quorum cunq. militiarum ſacris ordinib. nõ initiatos cõprehẽdere declarauerat, put in cõſtitutione ac literis prædictis plenius cõtinet, nonulli vniuerſitatis ſtudij generalis Salmãticẽſis præceptores tum

a ca. 1. & 2. de torneamen.

b L. illud. ff. ad l. Aquil.

c Alcocer in tra. de Lu. c. 13. conclus. 5. pag. 198.

d Guttier. li. 1. de quæſt. Cano. c. 7. n. 4. 20. cum ſeq.

e D. Th. 1. 2. q. 96. ar. 5. Canoniſt. in ca. 1. de conſt. Nau. in man. ca. 23. nu. 48. Caſt. li. 1. de poteſt. le. pœnal. c. 4. per totum.

f Caſt. vbi ſup. ca. 5. Nau. vbi ſup. n. 51.

g D. Tho. in 4. d. 18. q. 2. ad 3. q. Cou. in ca. alma mater. 1. p. §. 9. nu. 1.

Digitized by Google

eum ſacræ Theologiæ, tum iuris ciuilis profeſſores nō ſolum agitationibus Taurorum, & ſpectaculis prædictis ſe oſtentare non uerentur, ſed ēt clericos in ſacris ordinib. conſtitutos dum agitationib. & ſpectaculis prædictis contra prædictam conſtitutionē interſunt, nullū reatum committere, ſed licite illis adeſſe poſſe aſſerunt, atq; publice in ſuis lectionibus docent, vnde multi tuæ diœceſis clerici contra conſtitutionē, & literas prædictas licet a te ſuper illarū obſeruatione ēt propoſitis edictis requiſiti atq; coacti fuerint eiſdē ludis intereſſe non deſiſtunt. Nos vt Romanorū pontificum præcepta, prout decet inuiolabiliter obſeruētur, prouidere volentes fraternitati tuæ, ēt tanquā noſtro & Sedis Apoſtolicæ delegato liberā facultatē atque authoritatē tribuimus, vt tā prædictis præceptores, ne aliquid contra conſtitutionē, & literas prædictas docere ſeu aſſerere, quā quoſcunq; clericos in eiuſdē Gregorij prædeceſſoris literis cōprehenſos ludis, ſeu agitationib. ac ſpectaculis prædictis aliquo modo intereſſe audeant, ſeu præſumant Apoſtolica authoritate monendi, ac illis præcipiendi, atq. mandandi, necnon cōtra inobedientes cuiuſq. qualitatis fuerint ipſis prius ēt per edictū publicū, conſtito ſummarie, & extra iudicialiter de non tuto acceſſu citatis, ac vt pareāt ſub cenſuris Eccleſiaſticis ēt pecuniarijs pœnis moderandis, & applicandis requiſitis ad incurſus cenſurarū, & pœnarū huiuſmodi declarationē, & executionem, omnib. & quibuſcunq. neceſſarijs, & opportunis tibi viſis remedijs procedendi, & quidquid decreueris et mandaueris exequendi, ac totali executioni vſq. ad omnimodā paritionē demandandi, omni & quacunque appellatione ac recurſu, & reclamatione poſtpoſitis inuocato ēt adhoc ſi opus fuerit auxilio brachij ſecularis, &c. Datum Romæ die vigeſima quarta Aprilis, anno Domini milleſimo quingenteſimo octuageſimo ſexto Pontificatus noſtri anno primo.

Quæ bulla fuit a prædicto præſule Salmanticēſi publicata per ſuum particulare edictum decima ſeptima die menſis Iunij eiuſdem anni.

Ex quo breui colligitur, regulares clericos intereſſentes huiuſmodi ſpectaculis etiam ſine ſcandalo, mortaliter peccare, cum clericos ſeculares non in tanto perfectionis ſtatu conſtitutos peccare mortaliter præſupponat dicta Sixti V. declaratio. At quia ēt poſt huius declarationis datam audiui ab aliquibus, minime clericos ſeculares & regulares mortaliter peccare agitationi Taurorū cauſa recreationis intereſſendo nullo dato ſcandalo, ideo eorum rationes in medium adducere decreui, vt eis reſpondeam, & ex reſponſione veritas noſtræ ſententiæ clarius elucefcat, quoad regulares.

Et fundamentum prædictorū eſt, quod, ſcilicet, agitatio Taurorum ex ſua natura non eſt ita criminoſa, & grauis, vt regulares ipſi intereſſentes non inſolenter, neque nimis licentioſè, & ſine ſcādalo, nec gaudentes, neq. lætantes de damnis ibi contingentibus culpæ mortali obnoxios eſſe iudicemus. Cui argumento reſpondetur, quod qui hæc dicūt Pium V. condemnant, qui hæc ſpectacula a pietate, & charitate Chriſtiana aliena eſſe affirmat, & per cōſequens ex ſua natura rē, quæ in ipſis ſpectaculis intuetur, grauē & criminoſam eſſe clare ſentit, & certè non habent ipſi ſpiritum illuſtriſſimi illius præſulis Bernardi *a* Diaz de Lugo, qui more ſolito doctè, luculenter, & pie ante motū propriū Pij V. probauit, illicitum eſſe religioſis, & clericis talibus ſpectaculis intereſſe. Quod ex ſequentibus probat, *b* Lactantius enim Firmianus ait, vitanda eſſe ſpectacula omnia non ſolum ne quid vitiorū pectoribus inſideat, quæ ſedata & pacifica eſſe debent, ſed nec cuiuſvis nos voluptatis conſuetudo detineat, & a Deo, atque a bonis operibus auertat. Quis inquam ambigere poteſt, quam indecens ſit eccleſiaſticum obſequijs mancipatos viros illis delectari, vnde merito miniſtris altaris, atque quibuslibet clericis prohibitum fuit in Concil. *c* Laodicenſi ſpectaculis aliquibus, quæ in nuptijs aut in ſcenis exhibentur intereſſe, & ſancitum fuit, eos debere ſugere, & abire de conuiuio, antequā themelici ingrediantur, vbi quoq; non debeant ſpectaculis intereſſe, ſcripſit Iſidorus, *d* & quod etiam publica ſpectacula illis inhibeantur, mandatum fuit in Cōcilio Agenſi. *e* Inſuper in antiqua illa & felici eccleſiæ ætate non ſolum Pontifices maximi & ceteri prælati eorum coadiutores, ſed etiam Imperatores ipſi quantūuis vniuerſi fere orbis regimine prædıti clericorum, & religioſorum honeſtati atq; ſuorum morū reformationi vacarunt, non ignari quidem, quantum officiat, ſi ſacerdotibus & reliquis in reliquum vulgus exempli mali virus efflatur adeoque huiuſce honeſtatis erant ſoliciti, vt plura clericis omnibus interdicerent, quæ in felici hac tempeſtate noſtra ſeuiſſima fore videntur.

a *Bern. Diaz in ſua pract. crim. c. 66. fol.* 170.
b *Lactan. li. 6. diuin. inſt. c.* 20 *in fin.*
c *Conc. Laodi. can. 54. ca. non oportet el 2. de conſecr. d. 5.*
d *c. his igitur c. 3. d.*
e *Cōc. Agaten. can. 39. c. preſbyte. 34. d.*

Cuius exemplum eſt, quod Iuſtinianus *f* Imperator non ſolum Epiſcopis, ſed etiam presbyteris, diaconibus, ſubdiaconibus, & lectoribus, atq; omnibus alijs cuiuslibet venerandi collegij ad quodlibet ſpectaculorum ſpectandi gratia venire prohibuit, in hoc vero delinquētes, vt tribus annis a venerabili miniſterio prohiberentur, & in monaſterio redigerentur ſtatim, quę quidem pœna, Etſi vti ab Imperatore in flicta, videatur clericis, & religioſis non imponenda, monere tamen debet prælatos omnes tam eccleſiaſticos, quam regulares, vt ſimilia clericis, & monachis prohibeant, ac contēptores pœna digna caſtigent. Vnde ait Cardinalis *g* quod clerici, & monachi non debent intereſſe ludis, oſtentationibus, duellis, executionibus damnatorum ad mortem, clandeſtinis matrimonijs, & alijs voluptuoſis, ſeu inhumanis actibus laicorū. Et ſentiens rem indignam viſu reſpectu prælatorum eccleſiaſticorum lex *h* quædā partitæ diſpoſuit, *Que los prelados no deuen yr a ver los juegos aſſi como alancear, o bohordar, o lidiar los toros, ò otras beſtias brauas, ni yr a ver los que lidian*, ſuper quem locum Gregorius Lopez hanc partem optime ſuo claro ingenio proſequitur. De quo alia in articulo finali adducemus.

f *Auth. de ſanctiſs. epiſc. §. interdicimus, collat. 9.*
g *Cle. ne in agros, §. porro. colu. 2. de ſtatu monach.*
h *l. 57. ti. 5. p. 1.*

Aduertendum tamen, quod ante prædictā conſtitutionem Pij V. non erat peccatū mortale religioſos agitationi taurorum intereſſe, dūmodo de damnis ibi contingentibus non gauderent, cū nullo expreſſo præcepto illis eſſet prohibitum in ſpecial.; ſolum enim aiebat Bernardus Diaz *i* de Lugo honeſtū & æquum eſſe, vt hoc ſynodali decreto per omnes diœceſes clericis prohiberetur pœna cōdigna contrafacientibus impoſita. Vnde ſolū peccabunt mortaliter virtute dictæ cōſtitutionis religioſi illi, quibus hoc in ea eſt vetitum. Conſtat autem prohibitionem ſolum clericis regularibus eſſe impoſitā, prout aiebat Pius V. in ſua conſtitutione & ſic virtute eius illi, qui non ſunt clerici regulares, videndo prædicta ſpectacula mortaliter non peccabunt, regulares autem clerici ſunt, qui ordinibus maioribus, aut minoribus ſunt initiati, vt patet ex iure. *k* Dixi virtute conſtitutionis Pij Quinti: nam virtute conſtitutionis Clementis Octaui monachi & regulares, etiam ſi non ſint clerici à talibus ſpectaculis præcipiūtur abſtinere, vt patet ex verbis ipſius ibi, *monachis, & fratrib. mendic. ınıtib. ceteriſque cuiuſcunque ordinis, & inſtituti regularib. exceptis.* Quibus verbis generalib. voluit Sūmus Pontifex oēs regulares etiā ſi non ſint aliquibus

i *Lugo ubi ſup.*
k *c. cleros d.* 21.

bus ordinibus initiati ſub dicta prohibitione comprehendi, ſi enim tantum vellet Summus Pontifex clericos regulares comprehẽdere, id vtiq; minimè ſubticeret, & etiam ſi Clemens VIII. id non ita generaliter decideret, ego ſemper in ea fui opinione, vt putarem omnibus regularibus etiam ordinibus non initiatis videre in cõſpectu eorum, qui ſciunt, regularibus hoc eſſe prohibitum, ſpectacula taurorum, mortifere eſſe illicitum ratione ſcandali, quod in animab. videntium eos in prædictis ſpectaculis ingereretur, cum.n.ſciant, regularibus id eſſe prohibitum, ſine vllo diſcrimine perſonarum facto iudicarent, quemquam religioſum in agitatione taurorum præſentem Apoſtolicarum ſanctionum eſſe tranſgreſſorem, & de eo vt de contemptore Apoſtolici præcepti murmurarent, quod probo ex contrariæ partis aſſertorib. qui ratione ſcandali poſſe regulares in hoc mortaliter peccare affirmant.

ARTICVLVS III.

Vtrum canonici regulares poſſint hodie ſicut clerici in Hiſpanijs agitationi taurorum. intereſſe.

REſpondeo dicendo, quod prout patet ex cõſtitutione S.D.N. Clementis VIII. cuius tenorẽ retulimus in articulo ſuperiori, monachis & religioſis tantũ eſt prohibitum præfatis ſpectaculis intereſſe, & cum hæc ſit lex pęnalis & per cõſequens odioſa non debet vltra caſum, in quo loquitur extendi ad canonicos regulares cũ ſecundum Panormitanum *a* in pœnalibus & exorbitantibus appellatione monachi canonicus regularis non veniat. Quod cõfirmatur; nam canonici regulares, quatenus ſunt tales, ſunt clerici, vt tradit D. *b* Thom. & probat ex eo, quod regulam, quam vouent, appellatur regula clericorũ, vt videre eſt apud D. Aug. & ita appellat eã Gratianus, *c* & diffinit Pius IV. quadam ſentẽtia diffinitiua data in iudicio contradictorio, & executioni mandata ſuper præcedentia canonicorũ regularium, & monachorũ, cuius tenorem refert *d* Nauarrus; at monachi, quatenus tales, non ſunt clerici argumento aliquorũ decretorum *e* & ſic videmus, quod pro longe diuerſis nominantur in rubrica de ſtatu monachorũ, & canonicorum regularium, cum igitur lex *f* pęnalis non debeat extendi vltra proprium caſum, videtur hęc lex de monachis agens ad canonicos regulares minime extendenda.

a *Pan. ĩ c. quod Dei timore n 2 de ſta. monach.*
b *D. Th. 2. 2. q. 189. ar. 8. ad 2.*
c *86. d. c. quãdo.*
d *Nau. in c. Statuimus. 19.*
e *c. alia. c. ſi cupis. c. legi. 16. q. 1*
f *c. pęnæ de pęni. diſ. 1. l. interpretatione. ff. de pænis.*

At pro contraria parte facit, nam quando eſt eadem ratio de canonico regulari & monacho ſecundũ ius antiquũ reperiuntur exæquati, & fit extenſio, ẽt exorbitantium, & pœnaliũ, vt notatur in iure, *g* & tradit Dominicus, vnde decretum *h* quod vetat monachis poſtulare, comprehẽdit etiã canonicos regulares, vt dicitur in *i* iure, & tenet Iaſon *k* dicens quod licet differant monachi, & canonici regulares, tamen diſpoſitio loquẽs de monachis habet locũ in canonicis regularib. Quod confirmatur ex traditis a Nauarro, *l* qui defendit canonicũ regularem non poſſe eſſe patrinum, iuxta ſententiam Panormitani *m* communiter receptam, quatenus dicit, leges diſponentes de monachis habere locũ in canonicis regularibus, quãdo leges illę fundantur in religione, & nõ continent aliqua verba, quibus ſignificãt nolle includere canonicos. Et prohibitio præfatæ conſtitutionis fundator in religione cũ ſecundum ſacros canones alienũ ſit a religione ſimilib. ſpectaculis religionis alumnos intereſſe, nec prædicta conſtitutio continet aliqua verba, quibus ſignificetur nolle Summum Pontificẽ includere canonicos regulares, immo continẽtur verba in quib. id expreſſe videtur includi, vt patet ex verbis eius ibi, *cæteriſq. cuiuſcunque ordinis, & inſtituti regularibus*, & canonici regulares ſunt inſtituti a ſede Apoſtolica approbati canonice profeſſores, prout reſoluit Nauarrus. *n* Et ſic ait idem met Nauarrus, *o* quod canonici regulares introducentes, aut admittentes mulieres in eorũ monaſteria, incidunt in pœnas extrauagantis Pij V. prohibentis religioſis, ne mulieres in ipſa monaſteria admittere, aut introducere pręſumant, ex cuius reſolutione conſtat, leges etiam pœnales, & exorbitantes loquentes de religioſis ad canonicos regulares extẽdi, & per hoc reſpondetur ad rationem dubitandi in principio propoſitam.

g *Domi. in c. 1. de tẽpor. ordi. in 6. fallen.*
h *c. monach. 2. 16. q. 1.*
i *c. 2. de poſtula. prælat.*
k *Iaſ. in Auth. ingreſſi col. 4. v. capio gl. 1. de ſacroſ. eccleſ.*
l *Nau li. 3. cõſ. tit. de ſta. mon. conſ. 1.*
m *Pan. ĩ d. c. 12*
n *Nau. in c. nõ dicatis, nu. 12.*
o *Nau. li. 5. cõſ. tit. de regu. cõſi. 68. p. 267. nu. 3.*

ARTICVLVS IV.

Vtrum milites profeſſi in ordinibus militaribus poſſint intereſſe taurorum agitationi.

REſpondeo dicendo, videri eos minime talibus ſpectaculis poſſe aſſiſtere, cum à S. D. N. Clemente VIII. cuiuſcunq; inſtituti regularibus hoc expreſſe prohibeatur, & præfati milites ſunt regulæ approbatæ a ſede apoſtolica regulares, prout late diximus, & probauimus in primo *p* tomo. At cõtrarium eſt aſſerendum: licet enim huiuſmodi milites ſint regulares, non tamen in bullis, & breuibus apoſtolicis nomine regularium abſolute prolato veniunt, & ideo in fere omnib. diſpoſitionib. de regularibus verba facientibus, quãdo fit extenſio ad religioſos militarum, additur, *etiam militiarum*; tum ẽt, quia Gregorius XIII. moderãdo conſtitutionem Pij V. ordinauit, vt laici, & milites quarumcunq; militiarum poſſint agitationi taurorum intereſſe, quando diebus non feſtiuis cũ debita cautela in circo vel foro agitantur. Quod ſi vellet Clemens VIII. quoad dictos milites reuocare, id expreſſe diceret. Dubium tamen eſt, vtrũ profeſſos in dictis ordinib. ordine ſacro inſignitos voluerit in dictis verbis S.D.N. Clemens VIII. cõprehendere, ita vt nõ poſſint præfatis ſpectaculis intereſſe. Et reſpondetur, quod ſic, cum hi etiã a Doctorib. tenentibus præfatos milites non eſſe vere religioſos, religioſi dicantur, & aſſirmentur, vt probatum eſt in ſuperioribus, *q* & S.D.N. voluit, vt omnes religioſi a ſua indulgentia ſint excepti, & iuxta cõſtitutionem Pij V. & Gregorio XIII. per conſequens non aſſiſtere huiuſmodi ſpectaculis eſſe obligatos, & hoc cõfirmatur ex cõſtitutione Gregorij XIII. in qua ſolum laicis, & militibus quorumcunq; militiarum & clericis earum hoc non permiſit.

p *1. to. q. 1. a 6.*
q *Sup.*

ARTICVLVS V.

Vtrum regularis poſſit aſſiſtere taurorum agitationibus, non vt eos videat oculatim, ſed a feneſtra abſtractus audit rumores, clamores, & vociferationes, illic enim ſe contulit, vt poſt actam agitationem videat alia ſpectacula, vel ludos, vel quia noluit remanere ſolus domi.

REſpondeo dicendo, quod poſſunt aſſiſtere, neque peccant mortaliter prædicto modo aſſiſtẽdo. Quod probatur ex mente prædictarum conſtitutionum, quæ prohibẽt aſſiſtentiam præfatã, quia indecens eſt, vt homines ſacrati talia ſpectacula pro-

propriјs videant oculis;regularis autem in hoc caſu proprijs oculis nõ vidit: & vbi ceſſat ratio legis, ceſſat etiam eius diſpoſitio, vt colligitur ex mulos iuribus. *a*

a l. adigere. §. quãuis. ff. de iu. patro. l. miles. ff. de mili. teſtam.

Nec obſtant verba dictarum conſtitutionũ ibi, *ne eiſdem ſpectaculis interſint*, oam reſpondetur, ꝙ quandocunq. de mente legis conſtat ſuadente cõtrarium verbis legis, licet recedere ab ipſis verbis mentem ſeruando, vt dicitur in varijs iurib. *b* & tradit latiſſimè Baldus dicens, quod non ſolũ debemus recedere a verbis legis & ſeruare eis mentem, vbi mens eſt expreſſa, ſed etiam vbi meos, & ratio non eſt expreſſa.

b l. credẽdũ in initio ff. qui petere tuto. poſ. l. ſcire oportet. §. aliud. ff. de exc. tuto. vbi Bal. & in l. ſi quis ſeruo C. de furt.

Nec minus obſtar, ſi inſtando dicas; ergo, qui ꝑ anguſtiſſimos cancellos occultiſſimè viderit dictã agitationem taurorum, pœnæ non erit reus, cum non ſequatur dedecos, neq. inhoneſtas habitus regularis, & ſic ceſſare videatur ratio legis; nam reſpondetur non ceſſare rationem legis, quamuis ceſſet io ſpeciali, prout reſoluit Tiraquellus, *c* & ideo tranſgreſſor erit canonis, qoia agitationem vidit, quamuis occultè Et confirmatur; nam oĩa iura ꝓhibentia ioteresſentiam in dictis ſpectaculis, loquũtur de præſentia, & aſſiſtenoa corporali, & morali, in qua ſeoſus, & auditus, & viſus ſuum officiũ faciunt, argumento aliquorum iurium, *d* & ita videtur ſentire Abbas. Dixi morali: nam ſi ibi non fuerit aſſiſtentia moralis, noo peccat mortaliter religioſus aſſiſtens, velut, ſi in ſua domo exiſtens videat tauros agitari magis noleos, quia non poteſt non videre aliquando, licet aliquib. vicib. oculos a tali ſpectaculo auertat, quod probatur a ſimili; nã licet Doctor legum legẽs in ſcholis permittens religioſum in ſua lectura ſit excommunicatus, vt eſt cautum io iure, *e* ſi religioſus tamen habeat domũ iuxta ſcholam Doctoris, & ex domo propria audiat lecturam, non propter hoc erit Doctor excommunicatus, iam enim inhiberi non poteſt, quin ſtet in propria domo, & hanc opioiooem tenet Gutierrez. *f*

c Tiraq. in tra. ceſſante cauſa. 1. p. nu. 132.

d c. presb. 34. d. §. interdicimus in Auth. de ſanctiſſ. Epi. coll. 9 Abb. in c. ſemẽ etiam, ne clerici vel monac. li. 6.

e c. vt periculoſa. ne cler. vel monach. li. 6.

f Gutier. l. 1. qq. canon. c. 7. n. 42 et 43. in 1. imp.

ARTICVLVS VI.

Vtrum licitum ſit religioſis in ſpectaculis decedere, & in ludis.

RESpondeo, dicendo, hos ludos & repræſentationes & ſpectacula a multis genolium fuiſſe abominata, prout refert Cælios *g* Rhodig. & Alex. ab Alex. Et D. *h* Auguſtinus & D. Chryſoſtomus, & Lactantius reprehenderunt, ait. n. Lactantius. Hiſtrionum impudiciſſimi motus quid aliud, niſi libidines docent, & inueſtigant? Quid de mimis loquare corruptelarum præferẽtib. diſciplinã. Qui docent adulteria, dum fingunt, & ſimulatis erudiũt ad vera? Quid iuueoes, aut virgines faciãt, cum & fieri ſine pudore, & ſpectari libẽter ab omnib. cernunt? Admonẽtur vtiq. quid facere poſsũt, & inflammãtur libidine, in quo aſpectu maxime concitantur. Hæc Lactantius. Ariſtoteles, *i* ẽt hac ſpectacula reprobauit. Et Seneca, *K* ait nihil tam moribus alienum quam in ſpectaculo deſidere. Qua ratione Imperatores *l* Diocletianus, & Maximianus laudarunt quendam gubernatorem, qui illud, quod in his ſpectaculis erat conſumendũ, in reficiendis muris expenderat. Et ècõtrario, prout refert Volaterranus, *m* fuit Pompeius reprehẽſus publice eo, qđ exceſſioos ſumptus in theatris ad hos ludos effundebat; denique doctiſſime frater Petrus de *n* Ribadeneyra vſum commædiarũ reprobauit diceos, ipſas publicorum peccatorum eſſe ſcholas

g Cælius l. 8. antiquar. lect. c. 7. Alex. ab Alex. li. 6. genial. dierum c. 6. f. 263.

h D. Aug. apud Rhodig. in dict. loco & D. Chr. in Matt. ho. 38 li. 6. c. 20.

i Ariſt. l. 7. poli. c. 5.

K Senec.

l l. uni. C. de expenſ. ludo l. 11.

m Volaterra. com. Vrbano li. c. 29

n Ribadeneyra in li. de tribula.

Verum tamen eſt, quod Græci, & Romani hęc ſpectacula, & comædiarum, & ludorum repręſentationes permiſerunt, & loquens de eis ait angelicus Doctor D. Thomas, *o* quod in rigore ſunt indifferentes, & ait, quod ludus eſt neceſſarius ad cõuerſationem humanę vitæ: Ad omnia autem, quæ ſunt vtilia cõuerſationi humanę deputari poſſunt aliqua officia. Et ideo ẽt officium hiſtrionum, quod ordinatur ad ſolatium hominibus exhibendũ, non eſt ſecundum ſe illicitum, neq. ſunt in ſtatu peccati, dummodo immoderate ludo vtantur, id eſt non vtendo aliquibus illicitis verbis, vel factis ad ludũ & oon adhibendo ludum negotijs, & temporib. indebitis. Hæc D. Thomas, quem ſequitur pater Marcus Annius de Canios, *p* Qui pie ſentit hos hiſtriones comædias ad diuinum, vt dicitur repręſẽtare minime debere, tum propter earum indignitatem, tum etiam propter audientium indeuotam diſpoſitionem, tum etiam quia in talib. repræſentationibus aliqua profana intermiſcent, quæ cum diuinis admiſceri indecens omnino eſt.

o D. Th. 2. 2. q. 268. in ſol. ad 3.

p Camos ĩ micro. 1. p. dial. 11. p. 149. col. 2. & ſeq.

Ex dictis infertur rectè in aliquibus religionib. ſub grauibus pęnis ſtatui, ne religioſi ſpectaculis, & ludis, & repræſentationib. aſſiſtãt: Imperatores enim Theodoſius, *q* & Valentinianus ſtatuerunt in hunc modũ. Quo tempore cõmemoratio Chriſti paſſionis totius Chriſtianitatis magiſtra a cunctis iure celebratur omni theatrorum voluptate ꝑ vniuerſas vrbes earundem populis denegata, vt totæ Chriſtianorum, ac fidelium mẽtis Dei cultibus occupentur, aliud enim eſt ſupplicationum tẽpus, aliud voluptatis. Vnde ſanctiſſime quidam Archiepiſcopus tempore iubilei Tauros agitari ꝓhibuit, & quod tempore ſacro iuſtiſſimè fieri prohibetur, ab hominibus videri, & audiri etiam caueri dignum, & iuſtum debet cenſeri.

q li. 13. ti. 5. C. Theodoſiani.

QVAESTIO LXIX.

De Teſtamentis, in duodecim articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur duodecim.

1 *QVid. & quotuplex ſit teſtamentum.*
2 *Vtrum religioſi poſſint facere teſtamẽtũ.*
3 *Vtrum religioſus profeſſus poſsit de licentia ſui prælati irritare, aut alterare teſtamentum ab eo ante profeſsionem factum.*
4 *Vtrum monachus factus Epiſcopus poſsit ſine diſpenſatione condere teſtamentum de bonis acquiſitis ſine intuitu Eccleſiæ.*
5 *Vtrum facultas teſtandi data a Papa monacho facto Epiſcopo intelligatur pro prima vice.*
6 *Vtrũ licentia data epiſcopis, qui fuerunt monachi, extinguatur morte Papæ concedentis re integra.*
7 *Vtrũ profeſſi in ordinib. militarib. poſsĩt teſtari.*
8 *Vtrum oblati regulares poſsint teſtari.*
9 Si *pater monaſterium ingrediatur, & profeſſus ſit, nunquid aliquem ex filijs ſuis meliorare poſsit in tertia, & quinta bonorum parte uel de illis maioratum facere.*
10 *Vtrum ualeat teſtamentum, in quo inſtituitur frater minor obſeruantiæ.*
11 *Vtrum per profeſsionem teſtamentum ante ingreſſum religionis factum rumpatur.*
12 *Vtrum in teſtamentis poſsint teſtes deponere de uerbis teſtatoris.*

Digitized by Google

ARTICVLVS I.

Quid, & quotuplex ſit teſtamentum.

RESpondeo, dicendo, quod teſtamentum ſecū dum Panormitanum *a* eſt voluntatis noſtrę iuſta ſententia de eo, quod quis vult poſt mortem fieri cum hæredis inſtitutione, prout in iura *b* eſt definitum. Dixi iuſta ſententia, quia ſi eſt iniuſta, puta, quia vult quis exhæredare filium ſine cā, non eſt ſeruanda, vt dicitur in iure. *c* Dixi cum hæredis inſtitutione, quia aliter non erit teſtamentum, vt eſt in iure *d* deciſum. Et ſic teſtamentum non comprehendit codicillum, ſed ab eo differt, quia in eo codicillo dari non poteſt hæreditas, vel *e* adimi: nō comprehendit etiam donationem cauſa mortis, q̃ eſt quaſi quædam vltima voluntas. Non refert autem, quibus verbis fiat teſtamentum, vel hæredis inſtitutio, ſiue dicatur, Petrum hæredem inſtituo, ſiue voluntatem meam eius diſpoſitioni cōmitto, vt dicitur in iure. *f* Nec curandum eſt de verbis teſtatoris, modo talia ſint, per quę de voluntate eius conſtet, vt in quadam lege *g* dicitur. Et quoddam dicitur teſtamentum nuncupatiuum, & ſine ſcriptis, & eſt illud, in quo teſtatoris, & hæredis, & legatariorum nomina, & omnia in eo contenta coram teſtibus manifeſtantur, de quo in iure *h* fit mētio; quoddam vero dicitur in ſcriptis, quod poteſt quis facere, quando non vult quod teſtes, vel aliquis ſciat ſuam diſpoſitionem, quod teſtamentum multa de ſubſtantia requirit, de quibus Doctores *i* communiter agunt.

a Pan. in rub. de teſt.
b l. 1. iuncta gl. ff. de teſtam.
c 23. q. 2. cap. ſi quis.
d § ante hæredis inſtitutionē inſt. de teſt.
e §. codicillis inſt. de cod. l. 2. et l. ſi idem C. de codicil.
f c. cū tu ext. de teſtam.
g l ſi. C. de teſt.
h l. hac cōſultiſſima C. de teſt. § ſi inſt. eo.
i DD. in l. iubemus & in l. hac conſultiſſima. C. de teſtam.

In præſentiarum autem nolui ſilentio præterire teſtamentum Virginis Marię Matris Dei, quod refert Nicephorus *k* Caliſtus, in hęc verba.

k Nicephorus in hiſtor. eccl. li. 2. cap. 21.

Et tempus mortis inſtabat, cum in Sion ſuper humiliori lecto reponitur, et aderat Ioannes, qui domui ſuæ fuerat, et præterea quidquid Hieroſolymis erat feminarum celebrior, vel amoris neceſſitudine, vel generis propinquitate ei coniuncta eſſent tum virgini diſcipulo, & itidem alijs ipſa virgo præcepit, ut duas eius tunicas vicinis viduis, quæ præter cæteras propēſiore erga eam amore, ac pietate fuiſſent, donēt. Sub hæc vis lachrymarum ingens ex oculis omnium profluitur orbitatem ſuam migratione ipſius complorātium. Ita etiam refert Burſatus. *l*

l Burſat. lib. 3. conſi. 226. n. 37

ARTICVLVS II.

Vtrum religioſi poſſint facere teſtamentum.

RESpondeo dicendo, omnes religioſos ē prælatos eſſe iure *m* prohibitos, ne poſſint teſtamentum condere poſt profeſſionem. Dubitauerūt tamen plures authores, an Summus Pontifex poſſit religioſis profeſſis facultatem teſtandi concedere. Cui quæſtioni communis doctorum opinio reſpondet affirmatiue, vt docet Nau *n* quia ad hoc non opus eſt, quod monachus habeat dominium, & proprietatem bonorum, ſed ſatis eſt, quod habeat adminiſtrationem, cuius quidem adminiſtrationis religioſus eſt capax ipſo iure ad celebrandos contractus inter viuos, & ideo authoritate Pontificia erit capax ad teſtandum abſq. hoc, quod fiat diſpenſatio in voto eſſentiali paupertatis. Quare prælati ſuperiores non poſſunt eam facultatem p̄ſtare, vt auctores doctiſſimi conſtanter docent, tū quia ex vniuerſali cōſuetudine ad minus ſunt prohibiti, tum etiam quia hæc facultas non pertinet ad obſeruantiam regularem, Summus tamē Pontifex optime id poteſt.

m c. prælatū 19 q. 3. tradunt dd. in rub. de teſt.
n Nau. in c. nō dicatis nu. 44.

Sed nunquid aliquis religioſus profeſſus poſſit in aliquo caſu de ſuis bonis, quę habuit ante profeſſionem, diſponere, & teſtari? Reſpondetur, q. ſi nō fecerit teſtamentum, & habeat filios legitimos, ipſum poſſe bona ſua inter liberos diſtribuere ſeruando in illa diſtributione legum diſpoſitionē, vt cautum eſt in iure, & ad hoc nulla eſt neceſſaria Pontificis diſpenſatio, ſed ſufficit licentia ſui prælati, & facultas, quia Authentica *o* hoc diſponens ad minus eſt admiſſa tacitè a Romanis Pontificib. pręſertim eū in decreto *p* ad literam ſit tranſlata, & tradit Nauar. *q* literam autem dictæ Authenticę volui in hoc loco referre eum eam etiā referat Nau. *Si qua mulier, aut vir monaſticā vitam elegerit, & intrauerit monaſteriū liberis nō extantib. monaſterio quod ingreditur, res eius cōmpetere iubemus, ſed ſi perſona liberos habens antequam de reb. ſuis inter eos diſponat monaſteriū intret, liceat ei poſtea inter eos diuidere legitima portione nulla diminuta triente, vel ſemiſſe, & quod eis non dederit, monaſterio cōpetit, ſed ſi omnem ſubſtantiā inter liberos diuidere voluerit ſua perſona ſuis filiis connumerata, partem ſibi retineat, quæ monaſterio competere debeat. Sed ſi poſt ingreſſū moriatur, antequā inter eos diuidat, filii legitimam portionē percipiant reliqua ſubſtantia monaſterio competente. Nunc aūt cum monachus factus eſſet, hoc ipſo res ſuas omnes obtuliſſe videatur ſi prius teſtatus non ſit, exinde iudicio eius ceſſante lege diſponitur, vt ſi liberos haberet, in quos aut nihil, aut minus legitima portione quoquo modo donandi titulo contulerit, catenus ſubſtantiæ monaſterio deſtinatæ detrahatur, ne quid contingat circa liberos iniquum.* Adeo eſt verum, quod prælatus inferior Papa non pōt facere religioſo facultatem teſtandi, vt ad intelligatur, ē. ſi ad pias cauſas diſponat, quia iure *r* communi religioſo prælato id eſt prohibitum. Quare ait Nau. *ſ* inutilis videtur eſſe licentia, quā ſolent aliqui pręlati regulares, vel capitula regularia habentia bona diuiſa a pręlato concedere canonicis, vel religioſis particularib. ægrotis relinquendi peculia, vel ſupellectilia ſua, vel aliquam partē illorum pauperibus, vel famulis, immo Ioannes Trullus *t* ſentit peccare canonicū regularem, qui morte inſtante conficit memoriale aliquod voluntatis ſuæ de his, quę poſt mortem ſuam fieri de illis deſiderat. Quod ait Na. *u* videtur reſtringendū ad eum, qui facit illa ea mente, vt memoriale illud habeat vim obligatorię diſpoſitionis, arbitratur. n. non eſſe illicitum conſolari eum dicendo, vt ſit bona ſpe, quod fient de illis illa pia, quę poſt mortē ſuam fieri de illis deſiderat, & quod verbo, & ſcripto petat, quod cupit. Nec videtur prohibitum id ſignificare poſt, vel ante illam ſpem datam, nulla promiſſione ampliori conſequuta, Tum quia neq. prælatus, neque capitulum faciunt illi facultatem diſponendi obligatoriè, neque ipſe facit diſpoſitionem vere obligatoriam, nec quam putet eſſe talē, ſed ſolum precatoriam, quam ſi voluerint, poſſunt iuſte implere, qui ſibi fecerunt, qualem facere, nec regula, neque vlla iura prohibent, & ideo neq. nos debemus dicere eſſe prohibitam argumento eorum, quæ in iure *x* notantur.

o Auth. ſi qua mulier C de ſacroſ. eccl. Auth. nunc aūt C. de ep. ſ. & cler.
p c. a prælatum 19. q. 4.
q Nau. vbi ſu. nu. 45.
r c. 2. de teſt.
ſ Nau. vbi ſup. nu. 22.
t Trulus li. 1. de ord. cano. reg. c. 22.
u Nau. vbi ſup.
x c. conſuluiſti. 2. q. 4 cap 2. de tranſlat. præla.

ARTICVLVS III.

Vtrum religioſus profeſſus poſſit de licentia ſui prælati irritare, aut alterare teſtamentum ab eo ante profeſſionem factum.

RESpondeo dicendo, quod ſententia eſt Panormitani *y* contra Bartolum, & alios citatos a Decio, quicquid ipſe vacillet ſub finem, quod monachus nō poteſt poſt profeſſionem factam reuocare

y Pan. in cap. in præſentia de proba. Bar. in Authen. ſi qua mulier. Dec. in d. c. in præſen. n. 68.

Digitized by Google

care, aut alterare teſtamentum ante illam factum. Quod probat *a* Nauarrus ex quadã Authentica, *b* in qua non conceditur patri profeſſo, ſi liberos nõ habeat, quod poſſit facere aliquam diſtributionẽ, nec per conſequens poſſit facere aliam a diſtributione ibi contenta, ſi liberos habeat, probat etiam, quia mirabile eſt, quod liberos habens poſſit facere præfatam diſpoſitionẽ, tum etiam quia regula *c* eſt generalis, quod non poſſit reuocare teſtamentũ, qui non põt illud facere, & certũ eſt vt patet ex dictis in articulo ſuperiori, quod monachus non poſſit facere teſtamentũ. Et licet vir alioquin doctus tenere tentauerit, quod neq; declarationẽ ſuæ voluntatis in prædicto teſtamento poſt profeſſionẽ poſſit facere, cũ in dicta Authen. ſolũ illi diſtributio concedatur caſu, quo ipſe profeſſus liberos in mundo reliquerit, & illud, quod non cõceditur, cenſeatur negatũ, ego tamẽ huic opinioni nunquã potui adhærere, nã ſi lite mota ſuper verbis dubijs teſtatoris, valet teſtimonium aliquorũ affirmantiũ voluntatem defuncti, prout ab ipſo viuo, quãdo faciebat teſtamentum audierunt, ego non video, cur non poſſit valere teſtimoniũ ipſiuſmet teſtatoris profeſſi declarantis intentionem ſuæ vltimæ volũtatis, ſi enim ſecundũ leges canonicas, & Imperiales ad principem eſt recurrendum, vt intentionem ſuæ legis nobis pandat, declarationemque proponat, prout in primo *d* Tomo late probauimus, cur ad teſtatorem viuum naturaliter, licet ciuiliter per profeſſionem mortuum, debet prohiberi recurſus, vt dubiam ſuam vltimã voluntatem explicet, quã impleri ad modum legis in ſuo teſtamento *e* mandauit? Nec obſtat quod in præfato caſu ſpeciali ſolũ profeſſo concedatur diſtributio inter liberos, & per conſequens videtur negari declaratio, nã reſpõdetur negando cõſeqnens, cũ declaratio non ſit a iure prohibita ipſi profeſſo, ſicut eſt prohibita diſtributio, vnde cum non ſit iure prohibita declaratio, non eſt neceſſariũ, quod concedatur. Quod cõfirmatur, nam profeſſus regularis poteſt, proteſtãdo ſe non facere teſtamentu, neque vllatenus diſponere, rogare ſimpliciter ſuum prælatum, vel cõuentum, vt pro ſua libera voluntate illud, aut illud pietatis opus illi, aut illi faciat, cum hoc non ſit diſponere, neque diſtribuere, ſed tantũ ad piẽ diſponendum verbo pie rogare, & exhortari, quod cuilibet religioſo etiã Franciſcano licet, quia miſericordia eſt virtus etiam pauperibus communis, quæ reſolutio eſt vera, & Petrus *f* Cenetus, ait eam vidiſſe practicari a religioſis canonicis regularibus iam defunctis, & ſimiliter in Metropolitana Cæſarauguſtana, quæ eſt etiam canonicorum regularium D. Auguſtini, ait idem ſeruari audiſſe a tempore immemoriali. Confirmatur denique ex dicẽdis infra hac quæſtione articulo finali.

a Nau. ĩ canõ. dicatis nu. 53.
b Auth. ſi qua mulier.
c l. 1. ff. de teſtã.
d to. 1. q. 11. a. 1
e infra. art. fin.
f Cenetus collecta. 124. ad decre. ĩ fin. p. 290

ARTICVLVS IV.

An monachus factus epiſcopus poſſit ſine diſpenſatione condere teſtamentum de bonis acquiſitis ſine intuitu eccleſiæ.

RESpondeo dicendo, *g* D. Thomam & Sotum cum alijs tenere partem negatiuã, quã communem teſtatur Couarruuias. Cuius opinionis nõ aliud aſſignatur fundamentũ, niſi quia monachus factus Epiſcopus non abſoluitur a voto paupertatis. At multa ſunt, quæ oppoſitã ſententiã videtur probare veriorem, quia nulla adducitur decretalis quod monachus factus epiſcopus nõ poſſit facere teſtamentum de prædictis bonis, ergo teſtari poteſt de ſuis.

g D. Tho. 2. 2. q. 185. a. 5. ad 3 Soc. l. 10. de iu. 1. q. 5. a. 7. Cou. in c. 1. de teſtã. nu. 18. in fine.

Nec obſtat votum paupertatis, quia ab eo abſoluitur, vt conſtat ex quodam decreto, *h* in quo dicitur, quod conſecratio abſoluit monachum epiſcopũ a iugo regulæ monaſticæ, vt poſſit eſſe legitimus hæres, ſed talis non poteſt eſſe, ſi non habeat dominiũ neq; proprietatẽ, ergo eſt a voto paupertatis abſolutus. At hoc argumentũ nihil cõtra nos facit; nã monachus factus epiſcopus ſoluitur a regula monaſterij, quatenus contraria eſt dignitati epiſcopali, & non quatenus eſt conueniens, & non eſt cõtrariũ dignitati epiſcopali votũ paupertatis, & ſic adhuc nõ poteſt teſtari, cũ adhuc quoad paupertatẽ maneat monachus, prout tradit in additionibus ad Speculatorẽ. *i* Nec obſtat prædictum decretum, intelligendum enim eſt quod monachus, quem electio canonica a iugo regulæ monaſticæ abſoluit, ſit abſolutus ab onere, & labore monaſterijs & ideo ieiunare ſexta feria ſecundũ regulã monaſterij, vigilijs intereſſe nõ tenetur, propter quod non dicit decretũ ipſum plene eſſe abſolutum per epiſcopatum, & eſſe legitimũ hæredem abſolute, ſed dicit, quod ſacra ordinatio de monacho epiſcopum fecit, & velut legitimus hæres paternã ſibi hæreditatẽ poſtea iure vendicandi poteſtatem habet, Et notandũ, quod non dicit legitimus hæres abſolutẽ, ſed velut legitimus hæres, quibus verbis vult ſignificare, quod ipſe non ſit legitimus hæres ſibi hæreditatẽ acquirendo ſicut alij legitimi hæredes ſibi immediate acquirunt, ſed quod ipſe iã ſolutus a iugo monaſterij licet ſit frater minor de obſeruãtia iã velut legitimus hæres iugo Epiſcopatus aſtrictus ipſam hæreditatẽ illi eccleſiæ, cuius eſt ſponſus acquirat velut bona acquiſita poſt Epiſcopatũ ipſiuſmet eccleſiæ non monaſterio, cuius erat profeſſus, acquirit, ita explicat Rebuffus. *k* Vnde bona Epiſcopi monachi inteſtati acquiſita ante conſecrationẽ, vel confirmationem monaſterio debent obuenire, acquiſita vero poſt, ſuæ Eccleſiæ obueniẽt, ſi vero fuerit Epiſcopus titularis, ſua bona pertinẽt ad monaſterium, prout ait Sotus. *l*

h c. ſtatutũ, 18. q. 1.
i Spec. ti. de ſta. monac. q. 23.
k Rebuff. in 1. reſpon incip. an monachus factus Epiſcopus.
l Soto. vbi ſup. ad 3.

ARTICVLVS V.

Vtrum facultas teſtandi data a Papa monacho Epiſcopo intelligatur pro prima uice.

RESpondeo dicendo, quod Decius *m* tenuit conceſſionem Summi Pontifices factam Cardinali, vel Epiſcopo ad teſtandũ pro prima vice eſſe intelligendã ita, vt ſi primum reuocet teſtamentum & faciat ſecundũ, primum debeat præualere, quia ſecundum quaſi ex defectu poteſtatis & licẽtię valere non poteſt, quam ſententiam ſequitur Soci. *n* Iuni. Tiraquellus, Couarruuias, & alij relati a doctiſſimo Luſitano Barboſa, quorum doctorum ratio eſt, quia in materia odioſa ſiue reſtringibile ſẽper diſpoſitio reſtringitur ad primam vicem, & primum actũ, vt dicitur in iure, *o* & tradit Hippolyt. vnde gratia expectatiua acceptatione primi beneficij conſumitur, vt tenent Oldradus *p* & Parſius.

Sed prædictorũ opinionem reprobat *q* Hieronymus Gabriel aſſerens, ſe bis contrarium conſuluiſſe, & quod ita iudicaret, nullũque eſſe virum alicuius iudicij, qui negare poſſit, quod cõcedens & impetrans intellexerunt de eo teſtamento, cũ quo impetrans decedere vellet, & vltra eum etiam cõtra prædictus tenet Nauarrus, *r* & idem latẽ reſpondentes rationibus Decij probant Telius, Ferdinandus, Peralta, & Aemilius Ferretus.

Nec obſtat argumentum in contrariũ adductũ

m Dec. cõſ. 512
n Soc. cõſ. 89. a n. 24. li. 1. Tira. in l. boues §. hoc ſermone i prin. n. 128 de ver. ſigni. Couar. in c. cũ in officijs, n. 8. de teſtã. Barboſa in l. diuortio 8. §. quod in anco. ff. ſol. matr. nu 19.
o c. nõ põt. 5. 1. de pb. li. 6. Hippol. in rub. de fideiuſ nu 88.
p Olar. cõſ. 229 n. 1. Parſ conſ. 145. n 14 li. 4.
q Gabr. cõſ. 83. a nu 27.
r Nau. de red. eccl q. 3. a n. 23 et ĩ apol. de red. 3 q. monit. 9. a n 2. Peralt. ĩ l ſi quis in prin. n. 94 de leg. 3. Tellus i l. 4. Taur a n. 3. Ferret coſil. 13. in princ.

ex quadam lege *a* nam debet limitari, quando agitur de actu ſuapte natura reuocabili, cum.n. verba debeant intelligi iuxta naturam actus, ad quem referuntur, vt eſt notum in iure, *b* quando diſpoſitio, & diſpenſatio refertur ad actum reuocabilem, debet ipſa diſpoſitio, & diſpenſatio intelligi iuxta illius naturam, & ſic quod per primum actum nõ videtur diſpoſitio cõſummata, & ſortiri effectum, ita expreſſe tenet Baldus. *c* Item illud procedit in materia nimis odioſa, atque ob id ſtrictiſſime interpretanda, facultas autem teſtandi ad pias cauſas ſi quæ conceditur Epiſcopis, non debet cenſeri nimis odioſa, vt aduertit Nauarrus. *d* Ex quibus colligitur, quod Epiſcopus factus monachus, licet non ſit ſolutus a iugo paupertatis, cum tamen hæreditatẽ poſt epiſcopatum ipſi deuolutã acquirat eccleſiæ, cuius eſt Epiſcopus, ſi ipſi fuerit conceſſa facultas ad teſtandum pro cauſa pia, diſpenſatio huiuſmodi facultatis in primo actu minime finietur nõ obſtante dicto paupertatis voto, cum dictum votum nihil addat, quominus diſpoſitio diſpenſationis ſecundum naturam rei conceſſæ explicetur, ſicut explicatur in alijs Epiſcopis, qui in aliqua religione nunquam fuerunt profeſſi.

a d. l. boues. §. ſermone de verbor. ſign.
b l. plenũ, §. Equitij de vſu & habit. ff.
c Bal. in c. 1. in princ. nu. 21. de pace Conſt.
d Nau. d. ca. 3. nu. 24.

ARTICVLVS VI.

Vtrum licentia data Epiſcopis, qui fuerunt monachi ad teſtandum, extinguatur morte Papæ concedentis re integra.

RESpondeo dicendo, D. *e* Thomã dicere, quod religioſus, etiã ſi fiat Epiſcopus, nullo modo teſtari poteſt, quia ſola diſpenſatio rerũ eccleſiaſticarum ei committitur, quæ finitur morte, ex qua teſtamentũ incipit valere, ſi autem ex conceſſione Papæ faciat, non intelligitur de proprio facere teſtamentum, ſed authoritate apoſtolica intelligitur ampliata poteſtas ſuæ diſpenſationis, vt poſſit valere poſt mortem. Ex qua doctrina colligitur, quod facultas ad teſtandum facta præfato Epiſcopo, cõtinet gratiam, & per conſequens gratiã morte dãtis non expirare, vt tradunt iura *f* & in caſu notabili tenet gloſſa, per quam rationem in ſpecie propoſita hanc ſententiam tenet Federicus, *g* cũ quo tranſit Porcius, & comprobant Aemilius Ferretus, & Burſatus.

e D. Tho. 2. 2. q. 180. ar. 5.

Nec obſtat, quod dicta gratia & conceſſio ſit odioſa, & quod per conſequens debet cenſeri extincta morte concedentis iuxta gloſſam quandã communiter receptã probatam à Couarruuias: nam reſpondetur, prout reſponſum eſt in articulo ſuperiori, quod ſcilicet facultas ad teſtandũ facta Epiſcopo ad pia non eſt odioſa, & ex ſua natura actus, ad quem dicta facultas ordinatur, eſt reuocabilis.

f c. ſuper gratia de offi. dele. li. 6 c. ſi cui nulla de præb. li. 6. gl. in clem. dudum §. ſtatuimus v. cõceſſerũt. de ſep.
g Feder. cõſ. 78 Portius cõſ. 157 Ferret. cõſ. 13. Burſat. cõſ. 30. in prin. & n. 54 li. 1. & cõſ. 178 nu. 1. lib. 2.

ARTICVLVS VII.

Vtrum profeſſi in ordinibus militaribus poſſint teſtari.

RESpondeo dicendo doctiſſimum Nauarrum *h* tenere cõmendatarios coniugatos, quales ſunt in regno Caſtellæ D. Iacobi, Alcantaræ, in regno vero Luſitano, cõmendatarij Chriſti D. Iacobi, & Auis etiam, prout hodie viuunt, & profitentur, nõ habere dominium rerum etiam patrimonialũ, aut earum, quas ſua induſtria acquirunt, ſed pertinere ad ſuas militares religiones, quarum ſunt cõmendatarij profeſſi. Hinc vlterius affirmat ſecluſo priuilegio, licet inter liberos diſtribuere poſſint portionem legitimã, quæ illis contingit, modo ea bona acquiſita fuerint ante profeſſionẽ, non tamen poſſe iuxta quandã Authenticã *i* diſtribuere inter liberos ea bona, quæ poſt profeſſionem pertinere ad eos cęperint, ac proinde neq; de illis inſtituere maioratum, aut teſtari. Cuius grauiſſimi viri pręcipuum argumentũ eſt, quod dicti commendatarij ſunt vere religioſi, ac proinde incapaces dominij alicuius rei, refertq; conſtitutionẽ quãdam Pij V. qua commendatarijs omnibus aufertur poteſtas teſtandi per priuilegia facultateſq; alias conceſſas Quare vult eos hodie etiam ſi liberos habeant nõ aliter teſtari poſſe, neque alia bona eis poſſe relinquere quam alij religioſi.

h Nau. in c. nõ dicatis ti. 56. et in c. ſi. 16. q. 1. & 3. q. n. 32. maio. li. 11. 12. & 13
i Authen. ſi qua mulier C. de ſacroſ. Eccl.

Hanc opinionem dicit pater *k* Molina Societatis Ieſu eſſe rigidam admodũ, & improbabilem, vt bene alter Molina *l* annotauit. Ait enim, quod ita ſunt religioſi, vt tamen perfecte, & integre nõ ſint tales, cum & caſtitatis votum quidam eorum omnino habeant diſpenſatum, nempe cõmendatarij Chriſti in regno Luſitano, qui neq; coniugalẽ caſtitatem voueant. Ceteri vero magna ex parte eo, quod ſolam voueant caſtitatẽ coniugalem, ſimiliter paupertatẽ, & obedientiam, totamq; regulam ita habent diſpenſatã, vt coniugatis degentib. in ſeculo extra monaſterij clauſtra alentibus liberos, ſplendidamq; prout decet familiã, accommodata ſunt. Contrariumq; eo ipſo, quo hæc omnia illis permittuntur, eſſe omnino irrationabile, moraliterque ſeruatu impoſſibile.

k Moli. li. 22. tract. 2. diſp. 14 col. 672.
l Molin. l. 2. de primog. c. 2. nume. 69.

Nec vero ita cum cõmendatarijs, qui hodie viuunt, eſt in voto caſtitatis, & ceteris diſpenſatum quaſi prius ſe aſtrinxerint ad integram caſtitatem, paupertatem & obedientiam, qualem qui erant a principio inſtitutionis huiuſmodi ordinum profitebantur, & per diſpenſationem liceant eis, quæ illis alijs tunc non licebant, ſed quia conceſſum eſt eiuſmodi ordinibus non aliam caſtitatem, paupertatẽ & obedientiam in eis profiteri, quam conſuetũ hodie ab eiſdem ſeruari. Et quamuis quoad obedientiam & paupertatẽ forma profeſſionis nonnullorum horũ ordinum aliquid plus præſeferant, quã à multis annis ſeruetur, non plus tamen a ſuperioribus hodie exigitur, quã quod ſeruari eſt conſuetum, vſuſque, & cõſuetudo tot annorum obtinuiſſe, præſcripſiſſeque videtur, vt non aliter illa obligent promittive intelligantur quam conſuetudine a tot annis ſeruari conſueuerunt, præſertim cum multi eorum, aut fere omnes nequaquam profiterentur ſi ad aliam vitæ rationem, quam hodie ſeruari conſuetam tenerentur, maxime illi, qui ſolum ob habitum honoris gratia cum exigua admodũ, aut nulla penſione a Rege ſoluenda profitentur. Itaq; hodie commendæ, & habitus, præmia militũ effecta ſunt, cum admodum religionis onere, & ſic arbitratur pater Molina, *m* quod cõmẽdatarij, de quibus eſt ſermo, dominium habent bonorum patrimonialium, necnon eorum, quæ ſua induſtria acquirunt, quin & fructuum commendatarum eo ipſo, quod eos percipiunt, poſſeſſionemque eorum acquirunt, poſſeq; de his omnibus non ſecus teſtari, inſtituereq; maioratus ac ceteri ſeculares, vt priuilegijs conſuetudineq; antiqua a multis annis facere conſueuerunt. Confirmariq; hoc poteſt praxi Regni Luſitani, quoniam a multis annis non gaudent priuilegio fori quoad hæc omnia, quaſi dominium eorum ad ipſos, non vero ad monaſterium pertineat, eaque de cauſa reſpondere coguntur apud iudicem ſecularem.

m Mol. in d. 22

Ad conſtitutionem autem Pij Quinti reſpõdet

Molina

Digitized by Google

Molina non eſſe intelligendam de his commẽdatarijs coniugatis, de quibus loquimur, qui, prout poſtulat eorum ſtatus, antiqua conſuetudine dominium habent ſuorum bonorum, poteſtatemq. omnino teſtandi. Immo addit, quod forte Sũmus Pontifex non poſſit ab eis auferre poteſtatem teſtãdi de reb. patrimonialib. & ſua induſtria acquiſitis cum nunquam ſua profeſſione intenderint abdicare a ſe dominium horum bonorum, & transferre illud in monaſterium, idq. habeat vſus, & conſuetudo, neq. pro elemento habitus penſonis, aut commendæ id efficerent. Intelligendum igitur erit in commendatarijs D. Ioannis, & in alijs aliorum regnorum, tam virorum quam mulierum, de quibus conſtat eos dominos non eſſe ſuorum bonorũ, vique ſuę profeſſionis teſtari poſſe ſecluſo priuilegio ſedis apoſtolicæ, & ait Molina vſq in hanc diem receptam non eſſe in Hiſpanijs prędictam conſtitutionem pręſerum quoad commendatarios, de quibus loquimur cum omnes abſq. vllo ſcrupulo teſtentur, vt ante teſtabantur.

Reſpondetur deinde, quod Pius V. non reuocat ſimpliciter poteſtatem teſtandi, ſed eam tantum, quæ dimanabat a priuilegijs apoſtolicis, quare facultas teſtandi, quam prędicti milites habent ex cõſuetudine, & ratione ſuarum conſtitutionum, non fuit a Pio V. ablata, vt conſtat ex præfata conſtitutione: quare ſicut magiſter ordinis poteſt diſpenſare in alijs obſeruantijs regularib. cum commendatarijs, ita in factione teſtamenti, ſed pro maiori cõſcientiæ puritate impetratum eſt a Gregorio XIII. vt prędicti milites ſecundum priuilegia apoſtolica & conſuetudinem antiquam poſſint teſtari nõ obſtante dicta Pij V. conſtitutione.

Gregorius XIII. ad perpetuam rei memoriam.

Romani Pontificis prouidentia, et benignitatis proprium eſt, ubi æquitas ſuadet, ac catholicorũ Regũ vota expoſcunt quæ generaliter a prædeceſſorib. ſuis ſtatuta ſunt moderari, illaq. interdũ tollere, quæ facultatẽ teſtandi, et diſponẽdi de bonis, quæ ſub regulari habitu militiarum degentes perſonæ poſſidens, adimũt. Licet n. felicis record. Pius V. prædeceſſor noſter per ſuam perpetuo valituram conſtitutionem inter alias omnes, & quaſcumq. licentias, & facultates teſtãdi, & alias quomodolibet diſponendi, & ad certã, et quãtumuis modicam ſummam et quantitatẽ de reb. fructib. & bonis immobilibus, mobilibus, et ſe mouẽtib. inter alios ad magiſtros, priores, præceptores, milites fratres, et perſonas militiarum, & hoſpitalium, videlicet S. Iacobi de Spatha, de Calatraua, & Alcãtara militiarum Hiſpaniarũ ratione præceptoriarũ, hoſpitalium, & beneficiorũ Eccleſiaſticorum ẽt ſecularium, & aliorum ordinum regularium, ac penſionum ac fructuum quorumcunq. prouenientium, nec non facta vſq. tunc non tamen effectum ſortita uigore licẽtiarum, & facultatũ prædictarũ teſtamenta, & alias diſpoſitiones huiuſmodi ẽt per eaſdem literas, & facultates diſponeretur, quod dimidia, vel alia pars rerũ, & bonorũ prædictorũ Militijs hoſpitalib. domib. & locis, unde illa prouenirent, uel alijs pijs locis relinquerentur, reuocauerit, et aboleuerit, decernẽs teſtamẽta, donationes, et alias diſpoſitiones, quæ prætextu priuilegiorũ facultatũ, diſpenſationũ, indultorum prædictorũ ſic reuocatorũ, ac contradictarum literarũ tenorẽ per quæcumq ẽt apoſtolica authoritate fieri, vel factas proſequi contigerit, tanquam ſubreptitiè extortas nullius prorſus roboris, uel momẽti eſſe, nec per eas ius, aut titulum ẽt coloratum cuiq. acquiri poſſe, & alias prout in eiuſdẽ prædeceſſoris noſtri literis latius explicatur. Nihilominus chariſſimus in Chriſto filius noſter Philippus Hiſpaniarum Rex Catholicus S. Iacobi de Spatha, Calatraua, & Alcantara militiarũ perpetuus adminiſtrator Apoſtolica authoritate deputatus animaduertens, pleroſq. ex militib. militiarũ prædictarũ pro fide catholica tuenda, & conſeruãda arma induere, & ei rei plerumq. perpetuam operam (vt veros Chriſti athletas decet) nauare, alios vero grauib. negotijs pertractandis eſſe diſtentos, et ex earundẽ militiarũ ſtabilimentis, aut ẽt Apoſtolicis indultis libere vxores ducere poſſe, & in habitu militari quandã religioſorũ imaginẽ referre, nihilq. hominib. præſertim militib. prædictis gratius euenire poſſe intelligẽs, quam vt libera eis ſit de bonis, quæ uiuẽtes poſſident, in vltima voluntate (qñ amplius uelle non poſſunt) quam alias diſponẽdi tributa poteſtas Propterea nobis humiliter ſupplicari feciſtis ut ex conſueta Sedis Apo. benignitate opportunè circa promiſſa prouidere dignaremur. Nos igitur cõmodis multũ militiarum prædictarum, quib. idem Philippus Rex pẽſt, conſulere, ac Philippi Regis voluntati hac in parte ſatisfacere, volentes, conſtitutioniſq. prædicta ſeriẽ, ac ſi de verbo ad verbum inſereretur præſentib. pro expreſſis habẽtes, illam, nec non illius oẽs effectus, quo ad hoc vs S. Iacobi de Spatha, de Alcantara, et Calatraua priorib. præceptorib. & alijs ipſarum militiarũ obtinentib. beneficia, et quouis nomine nuncupatis militib. quæcunq licentia, et facultates teſtandi, et alias quomodolibet diſponendi de reb. fructib. et reb immobilib. mobilib. & ſe mouentib. vt præfertur, ſuffragẽtur, eademq. licentia, & facultates in poſterum valeant, ac perpetuam roboris firmitatẽ obtineãt, ſuoſq. effectus plene ſortiantur penitus, & omnino Apoſtolica authorite tenore præſentiũ tollimus, et abolemus. Nec non teſtamenta, & alias diſpoſitiones in vim licentiarũ, facultatũ, & conſuetudinum prædictarum iam condita diſpoſita, & ordinata quæ prædicta edita cõſtitutione iuxta teſtatoris vel diſponentis voluntatẽ effectũ minimè ſortiri potuerunt, & quorũ cauſa adhuc integra eſt, vt medio hoc tẽpore nihil noui accideris aduerſus eiuſdẽ conſtitutionis diſpoſitionẽ, oĩaq. & ſingula, quæ in ea continẽtur in eũ in quẽ, antequã dicti prædeceſſoris conſtitutio prædicta edita fuiſſet, quomodolibet erant, ſtatũ reſtituimus, reponimus, et plenarie reintegramus, ſuoſq. plenarios, et integros effectus impedimentis omnib. ſublatis, quæ ex dicta cõſtitutione prouenerunt, ſortiri debere volumus ſtatuimus, & ordinamus, omneſq. et ſingulos eorundẽ triũ militiarũ militib. præſentib. & futuris, teſtandi, & alias diſponendi de bonis prædictis conceſſas facultates, & conſuetudines pro potiori cautela approbamus, & firmamus, illiſq. perpetuæ & inuiolabilis firmitatis robur adijcimus, ſicq. in præmiſſis omnib. & ſingulis per quoſcunq. iudices ordinarios earundẽ militiarũ & delegatos & quoſcunq. alios ẽt cauſarum palatij apoſtolici auditores et S.R.E. Cardinales (ſublata eis & eorũ cuilibet quauis aliter iudicandi & interpretandi facultate, & authoritate) vbiq. iudicari, & diffiniri debere irritũq. & inane, ſi ſecus ſuper his a quoquam quauis authoritate ſciẽter vel ignorãter cõtigeris attẽtari decernimus. Non obſtantib. præmiſſis alijſq. conſtitutionib. & ordinationib. apoſtolicis, tam per dictũ, quã per quoſcunq alios Romanos Pont. prædeceſſores noſtros ac nos ſub quibuſcunq tenoribus ac formis ac cũ quibuſuis ẽt derogatoriarũ derogatorijs aliiſq. efficaciorib. & inſolitis clauſulis irritantibuſq. & alijs decretis ẽt motu proprio, & certa ſcientia, ac de apoſtolica poteſtatis plenitudine conceſſit ẽt iteratis vicibus approbatis. Quibus omnibus etiamſi de eis, eorumq. totis tenorib. ſpecialibus, ſpecifica et indiuidua mentio, aut quæuis alia expreſſio exhibẽda eſſet illorũ tenores præſentib. pro expreſſis, & inſertis habentes,

Digitized by Google

ſeruatione continue militantibus, per eiuſdē ſedis clementiam circunſpectam, pro tempore cōceſſa reperiuntur, an ad alias eiuſdem profeſſionis extendātur perſonas ambiguitatis ſcrupulos, pro tempore emergentes declarationis noſtræ miniſterio dilucidemus, ac in his officiis noſtri partes fauorabiliter impartiamur. Sane chariſſimus in Chriſto filius noſter Sebaſtianus Portugalliæ, & Algarbiorum Rex illuſtris, qui militiarū Sancti Iacobi de Spatha, S. Auguſtini, & de Auis Ciſtercienſis ordinum Regni Portugalliæ magnus magiſter, ſeu perpetuus adminiſtrator per ſedem Apoſtolicam deputatus exiſtit tam ſuo, quam dilectorū filiorū magiſtrorum Conuentus, Priorum, Commendatorū, Præceptorum, fratrum militum, & aliorum religioſorum, ac perſonarum militiarum prædictarū nominib. nobis nuper exponi fecit, quod licet ex diuerſis Romanor. Pontificum, & præſertim felicis recordationis Nicolai V. & Iulij II. & Pauli III. prædeceſſorū noſtrorum priuilegijs, & conceſſionibus prædictæ militiæ in eodem regno aduerſus Mauros aliosque fidei Catholicæ hoſtes antiquitus, per ſedem prædictā inſtitutæ ſalubriter, illarumque tunc, & pro tempore exiſtentis magiſtri, ſeu adminiſtratores Conuentus Priores Commendatores Præceptores fratres, & milites earumque ſinguli, necnon perſonæ, & loca domus, ac Eccleſiæ militiarum earundē perpetuis futuris temporibus omnibus, & ſingulis priuilegijs, prærogatiuis conceſſionibus indultis, libertatibus, conſeruatorijs, indulgentijs, exēptionibus, honoribus, literis apoſtolicis, & alijs gratiis magiſtris, ſeu adminiſtratorib. conuentibus, Prioribus, Commendatarijs præceptoribus, fratribus, & militibus eiuſdem S. Iacobi, & de Calatraua, ac de Alcantara militiarū in Caſtella, & Legionis regnis inſtitutarū in genere quouis modo ab ipſis Romanis Pōtificibus, & ſede prædicta conceſſis, & in poſterū cōcedendis, ac quibus illi vtebantur, potiebātur, & gaudebant, ac vti priori, & gaudere poſſent quōlibet in futurum vti, potiri, & gaudere, ac ſi eis in genere conceſſa fuiſſent, & loco iudicū in literis apoſtolicis Regnorum Caſtellæ, & Legionis militijs hmōi, pro tempore cōceſſis deputatorum alios iudices in dignitate tamē Eccleſiaſtica ſimiliter conſtitutos in dicto Regno Portugalliæ, qui eandem poteſtatem haberent, quam iudices in eiſdem literis deputati habebant, ſeu hēre poſſent quōlibet in futurum deputare libere, & licite poſſint, & valeant, nihilominus ac nimium forſan ſcrupuloſis locorum ordinarijs eiuſdē Regni Portugalliæ certis prætenſionibus dubitari contingit, an literæ per piæ memoriæ Pium Papam V. et prædeceſſorem noſtrū ſub Dat. videlicet quinto Idus Ianuarij Pontificatus ſui, anno I. procurante Chriſtianiſſimo filio Philippo Rege Catholico, qui militiarū in Caſtella, & Legionis Regnis inſtitutarum huiuſmodi perpetuus adminiſtrator per eandē ſedem deputatus exiſtit, conceſſa priuilegiorum indultorum conſeruatoriarū, & aliarū gratiarū ipſis militijs Regnorum Caſtellæ, & legionis cōceſſorū prædictorum præſeruatione, & innouatione a militijs Regni Portugalliæ, & Sebaſtiano Regi, ac pro tēpore exiſtentibus magnis magiſtris conuentibus, prioribus, cōmendatoribus, præceptoribus, fratribus, militibus, perſonis, Eccleſijs, domibus, locis, bonis, poſſeſſionibus, iuribus, & iuriſdictionibus militiarū Regni Portugalliæ hmōi ſuffragari, & illis gaudere poſſint, vel debeant, & exinde effectus literarū Pij prædeceſſoris hmōi, quo ad Regni Portugalliæ militias, illarumque ſingulas perſonas prædictas frequēter impeditur, & retardatur militiæque Regni Portugalliæ, & illarū perſonæ huiuſmodi ſæpe numero grauamina, iniurias, & incōmoda ſuſtinent in earum detrimentū, ac priuilegiorū, indultorum, & facultatū ſibi conceſſarum locationem, cū aūt ſicuti eadem petitio ſubiungebat, Magiſtri conuentus, priores, cōmendatarij, præceptores fratres milites, & aliæ perſonæ eiuſdē S. Iacobi de Spatha, ſiue in Legionis Caſtellæ, & Aragonum, ſiue in Portugalliæ & Algarbiorū Regnis conſtituti, ſiue eiuſdē profeſſionis exiſtant, & ſub eiſdē regularibus inſtitutis militent, neque alia inter eos differētia quā quod in diuerſis Regnis conſiſtunt fore dignoſcātur, ac præmiſſis in fauorē ipſius Militiæ de Spatha, & de Auis in genere conceſſa appareant, & neutiquā conuenire videatur, ut Militiæ prædictæ, ētſi in diuerſis Regnis inſtitutæ diuerſo iure fulciri, aut inniti debeant, præſertim quod illæ ſemper in oībus, & per oīa per alios Romanos Pontifices prædictos æquiparata fuerint, ac propterea idē Sebaſtianus Rex nominib. prædictis nobis humiliter ſupplicari fecerit, quatenus ambiguitatis prædictæ ſcrupulis antequā alius irrepant, ac iurgiorū, & litigiorum materiam parturiant, declarationis noſtræ miniſterio ſummouere, & alias in præmiſſis opportune prouidere de benignitate apoſtolica dignaremur. Nos igitur qui ꝑter cōe debitū, quo ex Apoſtolatus officio ceteris fidelibus debitores exiſtimus, militias Regni Portugalliæ, illarūque perſonas hmōi eo ſpecialius paterna dilectione complectimur, quo pro tuitione prædictæ fidei eiuſq; propagatione, atque præſidio contra immaniſſimos Chriſtiani noīs hoſtes, Mauros. ſ. & alias barbaras nationes, cū proprij effuſione cruoris, & vitæ periculo cōtinue decertari facti euidentia cognoſcimus, eundē Sebaſtianum Regem a quibuſuis excōicationis, ſuſpēſionis, et interdicti aliiſque eccleſiaſticis ſententijs cenſuris, a iure, vel ab homine quauis occaſione, vel cauſa latis, ſi quibus quomodolibet innodatus exiſtit, ad effectū præſentium dumtaxat conſequendum harū ſerie abſoluendum, & abſolutū fore cenſentes huiuſmodi ſupplicationibus inclinati eorundem Nicolai, Iulij, & Pauli prædeceſſorum prædictorum veſtigijs inhærentes omnemque dubitationem in præmiſſis remouere volētes nec non omnium, & ſingulorum priuilegiorum conceſſionum, indultorum, conſeruatoriarum, & aliarū gratiarum, per quoſcunque Romanos Pontifices prædeceſſores noſtros, & ſedem prædictam eiſdem militijs, tam in Legionis, & Caſtellæ quā Portugalliæ Regni prædictis inſtitutis, illorumque magnis magiſtris, ſeu adminiſtratoribus, conuentibus, prioribus, commēdatoribus, præceptoribus fratrib. militibus, perſonis prædictis ac deſuper confectarum, & dictarū Pij prædeceſſoris literarum tenores præſentibus pro expreſſis habentes huiuſmodi ſupplicationibus inclinati omnia, et ſingula priuilegia, prærogatiuas, immunitates, exemptiones, libertates, facultates, indulgentias, conſeruatorias, indulta, & alias gratias militijs Caſtellæ, et Legionis Regnorum huiuſmodi, ac prædicto Philippo Regi, & pro tempore exiſtentibus adminiſtratoribus conuentibus, prioribus, commendatoribus, præceptoribus, fratribus, militibus, & alijs perſonis, Eccleſijs, domib. locis bonis, poſſeſſionibus, iuribus iuriſdictionibus, militiarū Caſtellæ, & Legionis Regnis inſtitutarum huiuſmodi per quoſcūque Romanos Pontifices prædeceſſores noſtros ac nos, & ſedē eandem hactenus quomodolibet, tā in genere, quam in ſpecie conceſſa, & in poſterū concedenda eiſdem modo, & forma, quibus conceſſa ſunt, & in poſterum concedentur ad militias Regni Portugalliæ, ac Sebaſtianum Regem, & pro tēpore exiſtentes magnos magiſtros, ſeu adminiſtratores conuētus, priores, commendatores, præceptores, fratres milites, perſonas, & Eccleſiaſticas domos, loca, bona, poſſeſſiones, iura, iuriſdictiones militiarū in Regno Portugalliæ inſtitutarum hmōi extendi, & illa eis in omnibus & per omnia, ac pariformiter, & æque principaliter abſque vlla prorſus differētia ac ſi militijs Regni Portugalliæ, & Sebaſtiano Regi, ac pro tempore exiſtētibus magnis magiſtris, ſeu adminiſtratoribus, conuentibus, prioribus, cōmēdatoribus, præceptoribus, fratrib. militib. perſonis, & Eccleſijs domib. locis, bonis poſſeſſionibus, iuribus, iuriſdictionibus, militiarū Regni Portugalliæ hmōi ſpecifice, & expreſſe conceſſa fuiſſent, et

conce-

Digitized by Google

concederentur perpetuo ſuffragari, ac illis uti petiri, nec non loco iudicum in priuilegijs & alijs literis apoſtolicis Regnorum Caſtellæ, & Legionis militijs huiuſmodi, pro tempore conceſſis deputatorum dilectos filios capellanum maiorem prædicti Regis, & ſucceſſorũ Regum Portugalliæ Archidiaconus de Luenza Bracharen. & Eluoren Eccleſiarum nunc, & pro tempore exiſtent, in dicto Regno Portugalliæ, qui eandem poteſtatem habeant, quam iudices in eiſdem literis, & priuilegijs deputati habent, ſeu habere potuerunt quolibet in futurum deputatos eſſe, ne deſuper, per prædictos ordinarios, ſeu alios cuiuſcunque ſtatus, gradus, conditionis, ordinis, praeminẽtia & qualitatis exiſtẽs, et Cardinalatus honore fulgens, moleſtari, perturbari, uel inquietari poſſe, ipſaſque militias Regni Portugalliæ, illarumque ſingulares perſonas in eodem ſtatu, quo militiæ Regnorum Caſtellæ, & Legionis, illarumque perſonæ hmõi, quolibet exiſtunt, et pro tempore reperiuntur, & perpetuo conſeruari debere, & ita intentionis prædeceſſorum prædictorum fuiſſe, & ẽt noſtra eſſe, & perpetuo fore Apoſtolica authoritate tenore præſentiũ decernimus, & declaramus, & nihilominus, pro potiori cautela eadem oĩa & ſingula priuilegia, & prærogatiuas, exemptiones, facultates, indulgentias, conſeruatorias, indulta, & alias gratias eiſdem modo & forma, quib. militijs Caſtellæ, ac Legionis regnorum earumq; ſuperioribus, & perſonis hmẽi, ut præfertur conceſſa ſunt, & in poſterum concedentur, & militias Regni Portugalliæ, illarumque ſuperiores, & perſonas hmẽi ſimiliter perpetuo extendimus, illorumque eis authoritate, et tenore prædictis, modo tamen & forma in literis Pij prædeceſſoris hmõi contentis concedimus, & indulgemus, decernentes præſentes literas nullo unquã tẽpore de ſurreptionis, vel obreptionis vitio, aut intentionis noſtræ, vel quopiam alio defectu notari vel impugnari poſſe, nec illas ſub quibuſuis ſimilium, vel diſſimilium gratiarũ reuocationibus, ſuſpenſionibus, modificationibus, limitationibus, derogationibus, aut alijs contrarijs diſpoſitionibus cõprehendi. Sicque per quoſcunque iudices, & commiſſarios quauis authoritate fungẽtes, & S. Romanæ Eccleſiæ Cardinales, ac cauſarũ palatii Apoſtolici auditores ſublata eis, & eorum cuilibet, quauis aliter iudicãdi, & interpretãdi facultate, et authoritate iudicari, & diffiniri dẽre, ac ex nunc irritũ, & inane ſi ſecus ſuper his à quoquã quauis authoritate ſciẽter, vel ignoranter contigerit attẽtari. Quo circa venerabili fratri Epĩe Amerinẽ. & dilectis filiis Capellano maiori prædicti Sebaſtiani Regis moderno, & pro tẽpore exiſtenti, ac Archidiacono Elborẽ. per Apoſtolicã ſcripturam mandamus, quatenus ipſi, vel duo aut vnus eorum per ſe, vel aliũ, ſeu alios præſentes literas, & in eis contenta quæcumque ubi, & quando opus fuerit, ac quoties pro parte prædicti Regis moderni, & pro tpe exiſtẽtis magni magiſtri, ſeu adminiſtratoris conuentuũ, priorũ, commendatorũ, præceptorũ, fratrũ, militum, perſonarum, Eccleſiarum, domorum, locorũ bonorum, poſſeſſionum, iurium, iuriſdictionum, militiæ Regni Portugalliæ hmẽi, ſeu alicuius eorũ deſuper requiſiti fuerint ſolemniter publicantes, eiſque in præmiſſis efficacis defenſionis præſidio aſſiſtentes faciant authoritate noſtras literas hmõi, & in eis contenta, quæcunque firmiter obſeruari, ac ſingulos, quos eadẽ litera concernunt, illis pacifice gaudere, non permittãtes deſuper, per quoſcunque quolibet indebite moleſtari, contradictores per cenſuram Eccleſiaſticã appellatione poſtpoſita cõpeſcendo, non obſtant. conſtitutionibus, et ordinationibus Apoſtolicis, ac militiarũ prædictarũ iuramento, confirmatione Apoſtolica, vel quauis firmitate alia roboratis ſtatutis, & conſuetudinibus, ſtabilimentis, vſibus, & naturis, necnon quibuſuis declarationibus, inhibitionibus, & decretis, priuilegiis quoque, indultis, & literis Apoſtolicis, ſub quibuſcunque tenoribus, & formis, ac cum quibuſuis ẽt derogatoriarũ derogatoriis, aliiſque efficacioribus & inſolitis clauſulis, necnon irritantibus, & aliis decretis in genere, uel in ſpecie, & motu proprio, et ex certa ſciẽtia, ac de apoſtolica poteſtatis plenitudine, ẽt cõſiſtorialiter, ac alias quolibet conceſſis approbatis, & innouatis. Quibus omnibus etiamſi de illis eorumque totis tenoribus ſpecialis ſpecifica, et expreſſa, indiuidua, ac de verbo ad uerbũ, non autem per clauſulas generales idem importan. mẽtio ſeu quauis alia expreſſio habenda, aut aliqua alia exquiſita forma ad hoc ſeruãda eſſet, tenores hmõi, ac ſi de verbo ad verbum nihil penitus omiſſe, & forma in illis tradita obſeruata inſerti forẽt præſentibus pro ſufficiẽter expreſſis, ac inſertis haben illis alias in ſuo robore permanſuris, hac vice dũtaxat ſpecialiter expreſſe derogamus, cæteriſque contrariis quibuſcũque. Volumus aũt, quod priuilegiorum, indultorum, & aliarum gratiarum præfatarũ, ac ẽt præſentium literarũ tranſumptis manu alicuius notarii publici ſubſcriptis, et ſigillo alicuius perſonæ in dignitate Eccleſiaſtica conſtituta munitis plena, & integra, ac eadem fides prorſus adhibeatur in iudicio, & extra, quæ ipſis originalibus adhiberetur, ſi originaliter forent exhibita, vel oſtẽſa. Dat. Romæ apud Sanctum Petrum ſub annulo piſcatoris, die VIII. M. D. LXX. Põtificat. noſtri Anno 4.

ARTICVLVS VIII.

Vtrum oblati regulares poſſint teſtari.

RESpondeo dicendo, quod oblati Eccleſijs ſecularibus, & oblati tantũ Eccleſijs regularibus, ſiue vocentur conuerſi ſiue non, poſſunt teſtari, niſi ſe, & ſua, præſentia, & futura Eccleſijs præfatis obtulerint, non quidẽ quia religioſi ſunt, ſed quia pia donatione ſe illa poteſtate priuauerunt, dixi non quidẽ, quia religioſi ſunt, nam ſi ſunt religioſi, nõ eſt dubium, quod ex iſto capite etiam teſtari prohibentur, cuiuſmodi ſunt in ordine S. Benedicti, cõceſſum eſt enim cõgregationi S. Benedicti Valliſoletani, anno Domini millesimo quingenteſimo ſeptuageſimo quinto à Gregor. XIII. vt hi, qui in præfata religione ſub habitu donatorum tria emittũt vota paupertatis, ſ. caſtitatis, & obedientiæ ſint vere religioſi, & votũ ſolẽne religionis emittere cẽſeantur, prout habetur in libro priuilegiorũ *a* dictæ congregationis impreſſo Valliſoleti, anno Dom. M. DXCV & quo ad hos ceſſat illa quæſtio agitata per Philippũ Francũ *b* an ſcilicet oblatus, etiamſi non ſit verè conuerſus, poſſit teſtari, de qua aliqua tradit Nauarr. *c*

a Pri 95. pa. 194.

b Franc. in Rubr. de teſt. n. 13

c Nau. in c. nõ dicatis n. 45. in fin.

ARTICVLVS IX.

Vtrum ſi pater monaſterium ingrediatur, & profeſſus ſit, aliquem ex filiis ſuis meliorare poſſit in tertia, & quinta bonorum parte, vel de illis maioratum facere.

RESpondeo dicendo, quod Greg. Lop. *d* hãc excitat quæſtionem, & reſpondet, quod poſſit, modo monaſterium inſtituat in parte monaſterio ex illis bonis obuentura, ſubdens, quod pars illa monaſterio cõpetens erit quarta bonorũ, ideoque filiũ ẽt in tertia tantũ parte meliorare non poterit, ne monaſterio in ſua parte quarta pater officiat, & ad hoc ẽt confert Baldi *e* aſſertio dicentis, quod ſi Papa conceſſit monacho, quod de bonis paternis teſtari poſſit, quod verba iſta Papæ ſecundum ius Canonicum debent intelligi, ex quo iure pars ſua monaſterio reſeruatur. Hæc tamen doctiſſimi, & clariſſimi viri aſſeueratio vera nõ eſt, immò ex eius aſſertione, quam ſtatim affirmat, atque exhibet, conuincitur, dũ tenet monaſterio quintam partem competere filijs legitimis exiſtentibus, & ita ab eo recedit Molina. *f*

d Greg. in l. 17 v. vne de ello. tt. 1. p. 6.

e Bald. in leg. ſi quando §. vlt. ver exiſ. l. C. de inoff. teſtam.

f Molin. de primog. lib. 2. c. 9. nu. 57.

Quod

Digitized by Google

Quod limita & intellige, quando inter filios pater diſponit, ſecus ſi inter extraneos niſi de licentia Papæ teſtetur, vt ex Philippo Franco *a* videri licet latè hanc quæſtionem pro vtraq; parte examinãte. Qui tandem concludit iſtam eſſe communem opinionem: plures etiam idem tenentes citat Couarru. *b* aſſerentes hanc opinionem vſum chriſtiani orbis recepiſſe.

a Fran. in ru. de teſt. nu. 78. in 6.
b Co. in c. ſeſt a. n. 10. cum ſeq. i c. cum in offi. n. 7. eo. ti.
c ſupr. hac q. art. 4.

Licentia autem teſtandi a Papa monacho conceſſa non finitur in prima vice, iuxta ea, quæ reſoluta ſunt ſupra.

ARTICVLVS X.

Vtrum valeat teſtamentum, in quo inſtituitur frater minor regularis obſeruantiæ.

RESpondeo dicendo, eſſe irritum & rumpi teſtamentum, quando hæres in eo non inſtituitur, vel ſi inſtituitur, eſt tamen ipſe hæres incapax, ex quo concludit Bart. *d* quod cum fratres Minores, ſecundum eorum regulam a iure approbatam, & declaratam ſucceſſionum non ſint capaces, ſi ipſi fratres minores ſint inſtituti heredes, & nullũ habeant ſubſtitutum, vel cohęredem, teſtamentũ nullum eſt, & hæreditas pertinet ad venientes ab inteſtato, ſi aũt habet ſubſtitutum, vel cohęredem valet, & ſimiliter, ſi cohæredem, & ei accreſcit portio fratrum, vbi non eſt ſubſtitutus. Vtrum aũt in foro conſcientiæ talis ſubſtitutus, vel cohæres, aut veniens ab inteſtato poſſit in conſcientia hæreditatẽ tenere, vide per eum ibi, quia videtur habere hanc maximam, & regulam, quod ſi talis põt eſſe certus quod teſtator voluit diſpoſitionem valere iure directo, id eſt teſtamenti tantum, licet eam tenet in conſcientia, ſi vero ſit certus, quod voluit valere ẽt iure codicillorum, & omni modo, quo põt, licitè eam non tenet, ſi verò remanet dubius, neq; applicat animum ſuum ad aliquod prædictorum, ſed manet in eo, quod ius præſumit, licitè eam tenet, tamen quia vix reperiri põt, qui non velit manere omni modo, quo melius poteſt, tutius eſt non tenere, & Bartolum ſequitur Syluester. *e*

d Bar. in tract. Minor.
e Syl. teſt. 1. n. 6

ARTICVLVS XI.

An per profeſſionem teſtamentum ante ingreſſum religionis factum rumpatur.

RESpondeo dicendo, quod magis cõmunis eſt, quod ſi tempore teſtamẽti monachus de profeſſione cogitauit non rumpatur, ſecus vero ſi de profeſſione non cogitauit iuxta quandam Bartoli *f* diſtinctionem, quam Doctores magis cõmuniter ſequuntur, vt videri licet per Couarruuiam, *g* & per Franciſcum Francum, & per Tiraquellum, & Molinam. Quod intelligunt vt rumpatur reſpectu partium, quæ ad monaſterium erant pertinentur, & quod in dubio ex temporis interuallo colligi poſſet, an profeſſionem præmeditauent.

Et aduertendum, quod ſi quis teſtetur ante religionis ingreſſum contemplatione tamen ipſius religionis, cogitando de ingreſſu poterit teſtari, etiã non ſeruata ſolemnitate iuris communis. Ita Bart. *h* ſi enim hoc permittitur militib. armatæ militiæ, multo magis permittendum eſt huic, qui de proximo accingendus eſt cœleſti militiæ, & ait Iulius Clarus *i* licet hæc opinio patiatur aliquam difficultatem, in practica tamen tenenda eſt propter Bartolum, & aliorum eam ſequentium authoritatem.

f Bar. in auth. ſi qua mulier. C. de ſacroſ. eccl.
g Cou. in c. 2. de teſt. n. 5. Fran. in rub. de teſt. in 6. n. 67. & 69. Tiraq. in l. ſi vnq. C. de reuo. do. v. ſuſce. liberos n. 45. Moli. de primog. li. 2. c. 9. n. 55. cum ſeq.
h Bar. ĩ auth. ſi qua mulier, n. 7. v. ex hoc dico, C. de ſacr. eccle. Deci. conſil. 51. num. 3.
i Car. de teſta.

ARTICVLVS XII.

Vtrum in teſtamentis poſſint teſtes deponere de verbis teſtantis.

RESpondeo dicendo, quod non ſufficit teſtem deponere de verbis teſtãtis, & dicere, quod audiuit illa verba, niſi ſimul dicat, quod vidit teſtatorem, & audiuit illa verba dicentem iuxta ea, quæ in legib. *k* imperialib. traduntur, vbi dicunt, quod coram teſtatore debent teſtes ſigillare, vel ſignare teſtamentum, alias non valeret. Bene tamen verum eſt, quod quędam gloſſa *l* tenet contrarium, quę teſte Cępola *m* communiter reprobatur. Nec ſufficit dicere, quod certè, & clarè cognoſcebat vocem teſtatoris, nam aut teſtator facit teſtamentum in infirmitate, & cum infirmitate de facili poſſit mutari vox teſtatoris eſſet incertum dictum teſtis, vel ſaltem poſſet eſſe incertum, quod iura in teſtamentis abhorrent, aut teſtator facit teſtamentum in ſalute, & etiam poſſet eſſe incertum quantumcunque vocẽ teſtatoris cognoſceret clarè cum alius poſſet ibi ſupponi, qui fingat vocem teſtatoris, & ſic poſſit falli teſtis: ideo requiritur, quod etiam deponat de viſu. Quod nota; vidi enim ego in illuſtriſſimo conuentu S. Ioannis Baptiſtæ oppidi de Eſtremoz patriæ meæ ædificato ſumptibus, & donatione Domini Ludouici Infantis Regnorum Portugalliæ filij illius celebratiſſimi Emanuelis Regis, in quo illuſtriſſimę, & obſeruantiſſimę moniales nolebant, vt virgo teſtari volens velum deponeret dicentes notario, & teſtibus ſatis eſſe eius vocem audiri, etiamſi eius facies velo eſſet abſcondita, quod præſente me fuit decretatum, & tandem contra notarium obtinuerunt moniales non permittentes præfati veli depoſitionem. Quod ſecundum iura minime fieri debuerat, cum ſecundum ea non ſolum notarius, & teſtes de auditu, ſed etiam de viſu perſonę teſtantis debeant teſtimonium exhibere, & aduerte, quod monachi, & mendicantes fratres poſſunt eſſe teſtes in teſtamento, & ita praxis admiſit, vt teſtatur Natta, *n* & Iulius Clarus.

k l. ſi non ſpecialis & in l. ſi vnus C. de teſta.
l Gl. i. l. 2. §. idẽ labeo. ff. de acq. plu. arc.
m Cępol. authẽ. 203.
n Natta in repeti. §. ex imperfect. poſt n. 181. Cla. lib. 3. recep. ſent. §. teſta. q. 55. nu. 7.

QVAESTIO LX.

De teſtamentis quoad eorum executionem, in ſex articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur ſex.

1 *AN religioſus poſſit eſſe executor teſtamẽti.*
2 *Vtrum fratres Minores poſſint eſſe executores teſtamentorum.*
3 *Vtrum religioſi conſilium ſit ſequendum, quãdo teſtator mandat, quod ſuo conſilio, & voluntate, quod fieri præcipit, exequatur.*
4 *Vtrum religioſus executor poſſit erogare ſuo monaſterio diſtribuenda pauperibus.*
5 *Vtrum ordinarius poſſit compellere religioſum teſtamenti executorẽ vt ſibi reddat rationẽ.*
6 *Vtrum remaneat ſuſpenſus regularis impediẽs vltimam voluntatem teſtatoris.*

AR-

ARTICVLVS I.

An religioſus poſſit eſſe executor teſtamenti.

RESpondeo dicendo, quod religioſus ētſi ab aliquo executor ſui teſtamenti conſtitutus ſit, non pōt tale munus ſubire, niſi petita prius, & obtēta a ſuo ſuperiori licentia, ita in iure *a* definitur, q̄ ſi non obtenta huiuſmodi licentia aliquid exequatur, totum irritum eſt, & inualidum iuxta veriorem ſententiam traditam a Cou. *b* & Syluestro. Quod cōfirmatur, quia executor niſi munus vellet acceptare, executor nō eſt, prout reſoluit Molina. *c* Cum aūt religioſus velle, ac nolle non habeat niſi dependenter a prçlato ſuo, prout dicitur in iure ſuperius allegato dāte cām, cur non obtenta prius licentia a ſuperiore executor eſſe non poſſit, conſequens eſt, vt acceptatio ipſius non occurrente beneplacito ſuperioris nulla omnino ſit: probatur deinde ex quadam lege *d* quç nullum eſſe dicit, quod iure reſiſtente, aut prohibente fit; eſto lex, quæ illud prohibet, nō ſubiungat, vt ſit nullum; ſuperior aūt ſupremus monaſterij, vt prior, guardianus, aut rector, quia ſuis ſubditis facultatem dare poſſunt ad id munus exequendum, eſſe pōt executor non petita licentia a prouinciali, aut ab alio ſibi ſuperiore, quando ſuperior ad id eum non aſtrinxit. Ita Syluester. *e* Ratio eſt, quia ſuperior monaſterij quas facultates, & diſtributiones poteſt alijs concedere, eiſdem etiam pōt ſecum vti, quando aliud in ea religione non eſt ſtatutum; religioſi autem ſocietatis Ieſu videāt, quid eius conſtitutiones circa hoc determinant. *f*

a *c. reli. in prin. de teſ. li. 6. & in cle. vn. eod. ti.*
b *Cou. in c. tua nobis de teſt. n. 2.* *Syl. v. teſt. 2. q. 2*
c *Mol. 2. 2. tracta. 2. diſp. 248.*
d *L. non dubiū C. de legib.*
e *Syl. vbi ſup.*
f *6. par. c. 3. §. 7.*

Aduertendum cum Syluestro, *g* quod ſuperior re integra poteſt reuocare facultatem, quam dedit ſubdito, vt executor eſſet alicuius teſtamenti ad effectum, vt ſubditus progredi vlterius in executione non poſſit, malè tamen faciet, ſi ſine legitima cauſa eam facultatem reuocet.

g *Syl. vbi ſup.*

ARTICVLVS II.

Vtrum fratres Minores poſſint eſſe executores teſtamentorum.

RESpondeo dicendo, quod fratribus Minorib. eſt omnino interdictum executores eſſe teſtamentorum, tametſi prçbere poſſint conſilium circa eorum executionem. Ita definitum eſt in iure. *h* Quare, vt Couarruuias, *i* & Doctores communiter affirmant, prçcipere poſſunt teſtatores in ſuis teſtamentis executorib. etiam in rebus exequendis, atq. in diſtribuendis his, quæ diſtribuere præcipiunt, conſilium ab huiuſmodi fratribus petant, tametſi illis auditis non teneantur tale conſilium ſequi. Ita Couarruuias *k* cum Bartolo, & alijs affirmat, poſſe teſtatores iniungere executorib. vt non alijs diſtribuāt aliqua, quam his, quib. huiuſmodi fratres elegerint, quin poſſe in ſuis teſtamentis fratribus committere Minorib. vt ipſi executores eligant fratreſque tunc poſſe illos eligere.

h *Cle. exiuit de para. §. verū ēt de verb. ſign.*
i *Coua. in c. tua nos n. 1. de teſt.*
k *Cou. vbi ſup.*

Sed contrariam opinionem allegando alios tenet Syl. *l* quam dicit Molina ſibi magis placere, eo quod prima opinio eſſet in fraudem legis, ſi reſtringeret executores, vt teneantur petere conſilium a fratribus Minorib in rebus diſtribuendis, eſſet. n. in effectu facere fratres ipſos executores, tametſi miniſterio aliorum, neq. id cum iure citato, nec cū puritate ea in parte ſui ſtatus quadrat. At certe opinio Bartoli, & Couarruuias eſt tenenda; nam ſi penetretur ratio, in qua fundatur Clementina id prohibens fratribus Minoribus ceſſat in hoc caſu, ratio enim præfatæ Clementinç *m* eſt, quia ſi fratres Minores hçc ſine litigio, & contrectatione, vel adminiſtratione pecuniæ nequeunt expedire, quæ ratio viget in executoribus, non autem in conſilium dantibus ad exequendum, neque in facultate ad eligendum executores, & ad eos nominandos; in his. n. nullum litigium, neque vlla pecuniç contrectatio reperitur, quando enim a teſtatore centū ducati relinquuntur æqualiter inter quatuor pauperes diſtribuendi, quos elegerint fratres minores nullum litigium, nullaq. pecuniæ contrectatio, & adminiſtratio ipſis fratrib. inde oritur, nam ipſe teſtator diſtribuit & per fratres fit pauperum electio quod ſimiliter reperitur, quando ipſi fratres tantum conſulunt executores aut ipſos nominant, prçdicta. n. ſunt meri facti, quod patet, quia cadunt in deportatum, qui non eſt capax eorum, quæ ſunt iuris ciuilis, vt patet ex iure. *n* Immo in prædictis ſolum fidelitas commendatur, & ipſis fratribus pp multa, quç ſciunt in confeſſionib. & extra ſecurius prçdicta electio & nominatio committitur, melius. n. cognoſcunt pauperes verecundos, & perſonas fideles ad executionem eorum, quæ fieri percipiūtur, quam alij alterius claſſis viri, neq. prædicta ſūt mala, neque habent ſpeciem mali, vt prohiberi fratribus cenſeantur.

l *Syl. v. teſ. 2. q. 2. pronun 7* *Mol. 2. 2. trac. 2. diſpen. 147. col. 152.*
m *d. Cle.*
n *L. cum pater §. pater. ff. de le. 2.*

Ex his infertur, quod ſi diſtributio alicuius pecuniç relinquatur a teſtatore diſtribuenda arbitrio alicuius fratris in neceſſitates ipſorum fratrum Minorum, talis diſtributio poteſt fieri a prædicto fratre hærede ſponte ſoluente, & idem eſt ſi pecunia ſit diſtribuēda in ſorores, & moniales Monaſteriorum, quæ reguntur per ipſos fratres; & ait Baptiſta *o* de Salis, quod Benedictus XII. hoc videtur exprimere, in hoc enim caſu nulla inuenitur pecuniæ contrectatio, neque aliquod litigium poſſe euenire præſumitur. Nec hic aliqua iuriſdictio, aut actio acquiritur ipſi fratri, cum hoc arbitrium magis facti, quam iuris ſit, ſiquidem ſecundum ipſum arbitrium hæres, vt præſupponitur, minimè a præſato fratre compellitur, quod debuerat aduertere Syluester. *p*

o *Baptiſta de Salis in ſum. ti. religio. 1. f. 200. p. 2. col. 2.*
p *Syl. vbi ſup.*

ARTICVLVS III.

Vtrum religioſi conſilium ſit ſequendum, quando teſtator mandat, vt ſuo conſilio, & voluntate, quod fieri præcipit, exequatur.

RESpondeo dicendo, quod ſi teſtator mandat, vt voluntate religioſi omnia exequantur, idem eſt quaſi executor, & ſine eius voluntate nihil fieri poteſt, ſicut ſine voluntate executoris fieri nequit, ſi tamen mandat, vt omnia fiant cū eius cōſilio, tunc neceſſario eſt petendum, ſed non neceſſario ſequendum, niſi hæres, vel commiſſarius cōſilium eius ſequi teneatur ex voluntate teſtatoris, ſi vero dixerit ſecundum conſilium talis regularis tenetur illud ſequi ſecundum Albericum, & allegans Ioannem Andream in hanc ſententiam inclinat Syluester, qui ait, quod non eſt neceſſario ſequendum conſilium, quando mandatur exequi ex conſilio, vel de conſilio, vel cum conſilio, quod & in ſimili caſu tenet Burſatus probans, nullam eſſe differentiam adhibendam inter has dictiones, ex, de, & cum, licet aliqui literaliter illas interpretantes dicunt diuerſum eſſe, ſi dicatur cū conſilio, aut ſi dicatur de con-

a Bar. in c.7.ſ. ſi plures, ff. de exect. act.

conſilio, qui expreſſe loquuti ſunt contra Bartnll *a* ſententiam, qui non literam, ſed realitatem conſiderans, nullam interſhas dictinnes reſpectu conſilij adhibendi appoſuit differentiam. At quandn ponitur dictio, ſecundum, dicendn ſecundum conſiliũ, illa dictin, ſecundum clarè denotat conſilium non ſolum petendum, ſed etiam neceſſario exequendum ſed tu dic, quod attento, quod religinſi cum licentia ſuorum prælatnrum poſſunt eſſe teſtamentnrum executores, conſilium ab ipſis in caſu prnpoſito eſſe non ſolum petendum, ſed etiam ſequendum, cum dicti religinſi in hoc caſu vt participes eiuſdem nfficij conſtituantur, & per conſequẽs eorum conſilium eſt ſequendum, prout in iure *b* communiter nntatur.

b c. venerab. de offi. deleg.

Et aduertendum, quod quando alicui eſt commiſſa executin & diſtributin in teſtamento cum conſilin fratrum Minorum caſu, qun ipſe frater nõ pnteſt eſſe executor, tunc de vrbanitate debet eius ſequi conſilium & nnn de neceſſitate, ſi tamen proponatur conſilium petendum caſu, quo ipſi fratres poſſunt eſſe executores, tunc temporis debet eorũ cnnſilium requiri & ſequi, poſſunt autem fratres Minores eſſe executores teſtamentorum, quando diſtributin debet fieri in ipſos fratres, vel in moniales ſui nrdinis, ita Bartolus *c* hoc ſine aliqua cõtrouerſia concludens.

c Bar. in tract. Minoric.

ARTICVLVS IV.

Vtrum religioſus executor poſſit erogare ſuo monaſterio diſtribuenda pauperibus.

RESpondeo dicendn, quod religioſus executor teſtamentorum poteſt erogare ſun monaſterio illa, quæ ſunt pauperibus diſtribuenda etiam ſi ſolus exequatur, cum in hoc caſu diſtinctin perſonarum inter dantem & recipientem inueniatur, ſibi autem non poteſt niſi eſſet in ſumma neceſſitate, quia tunc etiam licet ei capere aliena, ſecus ſi nõ ſit ſolus executor, ſed cum alijs, quia tunc poteſt. Ita Syluester. *d*

d Sylu. c. teſtã. 2. nu. 2. verſ. 5.

Nec ſupradictis nbſtat, quod reſtitutioni nbnoxius inſtitutorum, quæ reſtituenda ſunt pauperibus, ſi eſt pauper, poteſt ſibi totum, aut aliquam partem capere, prout tenet cum alijs Nauarrus, *e* per quod videtur, quod prędictus teſtamenti executor, ſi eſt pauper, poteſt ſibi partem illius, quod reſtituendum eſt, pauperibus applicare. Nam quantum ad noſtrum propoſitum prædicta doctrina eſt limitanda, niſi aliud conſtet de voluntate teſtatnris, hic autem conſtat de eius voluntate cum executorem fecerit pauperem religioſum, & ei mandauerit, vt diſtribuat inter pauperes de ipſo paupere ab en cognito nulla facta mentione.

e Nauar. c. 17. nu. 93.

ARTICVLVS V.

Vtrum ordinarius poſſit compellere religioſum teſtamenti executorem, ut ſibi reddat rationem.

REſpondeo, dicendo, quod religioſus teſtamentarius etiam ſi ſit exemptus, vel prælatus tenetur reddere rationem ordinarin, & ordinarius tenetur exigere, prout in quadam Clementina *f* eſt definitum. Quod Ricardus *g* limitat in religinſn habente exemptionem communem, & tamen potente cnnueniri ratione contractus, vel delicti ſeu rei vt in caſu cuiuſdam decretalis *h* ſecus in eo, qui etiam ex prædictis conueniri non poteſt, quia talis ab ordinarin puniri nnn poteſt, & hanc npinionem ſequitur *h* Sylu. Et huiuſmodi ſunt nmnes mẽdicantes, & hi qui eorum gaudent priuilegijs, prout reſolutnm eſt in ſecundo tomn. *i* Vtrum autem teſtator poſſit præcipere Epiſcopo, ne ſuus executor ratinnem reddere teneatur; Reſpnndetur, quod nnn, cum teſtatnr nnn poſſit facere, ne in ſun teſtamento leges locum habeant, voluntas enim pia, rationabilis, & iuridica defuncti eſt executioni mandanda, non autem illa, quæ illicita eſt, & contra ſacros canones, prout in ſpecie reſnluit doctiſſimus Couarruuias. *K*

f Cl. religioſis de teſt.
g Ricar. in 4. diſt. 45.
h ca. 2. de priu. in 6.
h Syl. teſta. 2. nu. 2. v. 4.
i 2. to. q. 71.
k Cou. in c. tua nos. n. 6. de teſt.

ARTICVLVS VI.

Vtrum remaneat ſuſpenſus regularis impediens vltimam voluntatem teſtatoris.

Videquod circa hũc articulum diximus in quæſtione de ſuſpenſinne. *l*

l Sup. hoc tomo q. 55. art. 2.

QVAESTO LXXI.

De teſtibus, in duos articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur duo.

1 *VTrum religioſi poſſint cõpelli ad iurandũ.*
2 *Vtrum monachus poſsit eſſe teſtis in teſtamento.*

ARTICVLVS I.

Vtrum religioſi poſsint compelli ad iurandum.

REſpondeo dicendo, quod quæſtin propoſita iam ſupra ſecundn tomo reſoluta eſt. Nunc autem pro complementn propoſui in medium adducere priuilegium Eugenij IV. conceſſum mntu proprin congregationi S. Iuſtinæ, anno Dominicæ Incarnatinnis 1434. quod vidi ſub ſigillo anthentico in libro priuilegiorum ordinis D. Benedicti *m* impreſſn vallisoleti, anno Domini M D XCV.

m 6. pri. fol. 15. par. 2.

Eugenius IV. ſeruus ſeruorum Dei ad perpetuam rei memoriã. Si ex debiti miniſterii paſtoralis, &c. Plano ne prælatos & monachos huiuſmodi etiam cauſarum ſtrepitus inquietet, & ab otio ſancto deducat, ne quis prælatos, monachos, & perſonas de huiuſmodi congregatione ſubire de calumnia, & veritate dicẽda iuramentum, aut deferendum teſtimoniũ quacunque de cauſa compellat inuitos, ſiue extra ciuitates, et diœceſos ſuas trahat, ſiue in eos, vel eorum aliquem propterea excommunicationis, vel alterius cenſura ſeu pœna ſentẽtiam proferat per literas apoſtolicæ ſedis, vel legatorũ eius, niſi in eiſdem literis de huiuſmodi indulgentia plena expreſſe, ac de verbo ad verbũ facta fuerit mẽtio ſpecialis eadem authoritate indulgemus excõmunicationis, ſuſpenſionis, et interdicti, & alias ſententias, ſi quas in eos, vel aliquem eorum contra indultum huiuſmodi promulgare, contigerit, decernẽtes præſentium tenore irritas & inanes prælatorũ vero, monachorum, conuerſorum, commiſſorum, & nouitiorum ipſius cõgregationis teſtimonia in cauſis & ipſorum ciuilibus, & criminalibus, in iudicio, & extra iudicium legitima ſint, & iuridica, & vt eis libere & licitè vti concedimus per præſentes. Adycientes, quod ſi quandoque contigerit per aliquem, aut plures actus contra huiuſmodi, aut quæcũque alia decreta priuilegia, indulta, gratias, & immunitates præfatæ congregationi conceſſa, aut ipſorum aliquo a quocunque cuiuſcunque conditionis, dignitatis, gradus,

ſeu ſtatus exiſtat, & negligentia vel ignorantia præſentium, & futurorũ, quibus ea conceduntur aut alia quauis cauſa aliter attentari, vel obſeruari ignoratur, vel ſcienter nullum tamen per hoc præiudicium decretis, priuilegijs, indultis, gratijs, & immunitatibus præfatis volumus generari, ſed illa in ſuo robore & vigore permanere. Non obſtãtibus in Cõſtantieñ, & alijs Concilijs ac felic. reco. Innocentio IV. &c.

ARTICVLVS II.

Vtrum monachus poſſit eſſe teſtis in teſtamento.

RESpondeo dicendo, monachum in teſtamentis teſtem eſſe poſſe, vt in quadam decretali *a* probatur. hanc opinionem tenet Baldus, & firmat Speculator, & Ioannes Andr. & approbat Bart. Immo ait Guido *b* Papa, abſit, quod teſtamenta, vel aliæ vltimæ diſpoſitiones, in quibus religioſi etiam mendicantes pro teſtibus adhibentur, debeant propter hoc irritari, immo quod tales pro teſtibus adhibeantur in vltimis voluntatibus, tenet communis obſeruantia.

Nec obſtat inquit dictum Ioannis Fabri *c* qui videtur tenere, quod non valeant, ipſe enim ſine lege loquitur, licet enim tales religioſi pro teſtibus adhibiti teſtimonium in iudicio ferre non poſſiut ſine ſuperioris licentia, nõ propterea ſequitur quod ipſa diſpoſitio vitietur, ſicut dicimus in excommunicato, qui a teſtimonio ferendo repellitur a iure, *d* attamen teſtamentum, vel contractus, in quo adhibetur pro teſte, non vitiatur, prout tenent Speculator, *e* & Innoc. Hoc etiam probatur in religioſo dato pro executore in teſtamento: nam datio valet, licet ipſe officium illud exercere non poſſit, ſine ſuperioris licentia. Quod ita v. diſſe iudicatum in Curia parlamenti aſſerit idem Guido.

a c. nuper extra de teſtibus Bal. in l. verbo ſuper q. 10. C. de ſacroſ. Eccleſ. ſpec. tit. de teſte. v. quid de mon. et ibi Adr. Bartol. in l. in tãtũ. §. v. ver. ff. de rerum diuiſ.

b *Guid. deci. del phi. q. 519.*

c *Fabr. inſt. de teſt. §. teſtam.*

d *c. veniens ex. de teſti.*

e *Specul. tit. de teſtã. §. inſtru. publi. Innoc. in c. ea pia glo. v. durat. ext. de exce.*

Hæc autem cõmunis ſententia ampliatur vt procedat etiamſi in eo teſtamento Monaſterium ſit inſtitutum, aut ei ſit aliquid legatum, cum monachus in cauſa alterius monachi teſtis eſſe poſſit, prout habet communis conſuetudo, & obſeruãtia teſte Natta *f* ſubdente hoc eſſe valde rationabile, nã ſolent a teſtatoribus adhiberi, tanquam legatores ſub ſpe, quod eorum voluntates non reuelent.

Aduertendum tamen, quod licẽtia prædicta debet apparere in actis, aliter monachus examinatus nihil probat, quod vt veriſſimum probat Ioannes de Amicis.

Reliqua autem pertinentia ad teſtes iam ſupra ſecundo tomo ſatis diſputata ſunt.

f *Natta in repeti. §. ex imperfect. ſub nu. 181.* C. *de teſt.*

Io. de Amicis conc. 77. nu. 17. & ſeq.

QVAESTIO LXXII.

De Tertiarijs ordinum, in quatuor articulos diuiſa.

Circa *quam quæruntur quatuor.*

1 *VTrum ordo tertiariorum B. Franciſci ſit religio, & vtrum eius alumni ſint vere religioſi.*

2 *Vtrum tertiarij ordinis Diui Dominici ſint vere religioſi.*

3 *Vtrum tertiarij D. Auguſtini Carmelitarum, & Minimorum ſint religioſi.*

4 *Quo habitu præfati Tertiarij vtantur.*

ARTICVLVS I.

Vtrum ordo Tertiariorum Beati Franciſci ſit religio, & ſic vtrum eius alumni ſint vere religioſi.

RESpondeo dicendo, quod vt conſtat ex his, quæ tradit author *g* libro noſtræ ſacræ religionis minorum originis, quod cum ad feruẽtiſſimam Seraphici patris Franciſci Prędicationem plures, tum homines, tum etiam mulieres matrimonialibus legibus aſtrictæ conuerterentur, cuperentque ſibi aliquam regulã, certaſque leges dari, quibus vitam iuxta euangelicæ legis perfectionem felicius inſtituere poſſent, adiecit Beatus ipſe pater, vt & tertium ordinem, quem de pęnitentia dici, atque virginibus, vxoratiſque, nec non ſolutis communem eſſe voluit, anno Dominicæ Incarnationis 1221. inſtitueret. Cuius etſi certa regula ab ipſo B. P. Franciſco tradita non inueniatur, certiſſimum tamen eſt, aliquas ſibi leges, quibus eius alumni in vtrinſque hominis cõuerſatione corporali ſcilicet, & ſpirituali vti deberent, ab eodem fuiſſe præfixas, haſq; a ſummo Pontifice Nicolao IV. *h* in vnum collectas, & moderatas, atque in regulæ formam a præfatis tertiarijs, tum ſolutis, tum quoque vxoratis obſeruandæ redactas. Quem quidem ordinem Hono. III. Pontifex maximus confirmauit, & Gregorius IX. Innocentius IV. atque Nicolaus IV. ſummi itidem pontifices plurimis fauoribus, atque priuilegijs proſequuti ſunt. Cum igitur ſacra hęc tertiariorum confraternitas in dies magis, magiſq; excreſceret, meliuſque audiret illuſtriſſima ſimul atque pientiſſima Angelina a Termis Ciuitellæ apud Brutios comitiſſa, coacta bona illuſtrium iuuencularum manu, Fulginæ, quæ Vmbriæ ciuitas eſt, & conuentũ ſub titulo S. Annæ ſibi conſtruxit, & illum cum ſocijs ingreſſa tribus monaſticis votis caſtitatis, ſcilicet, obedientiæ, atque paupertatis emiſſis, ibidem ad mortem vſque ſanctiſſime perſeuerauit, cuius exemplo ſanctiſſimæ aliæ virgines permotæ collatis in medium proprijs facultatibus octo monaſteria, in quibus ſub habitu, atque legibus tertij ordinis Beatiſſimi patris Franciſci conuenirent, in diuerſis Italiæ partibus poſt breuiſſimi temporis ſpatiũ ædificari curarunt. Et ab his ſacra tertiariorum religio initium ſumpſit. Quam & Martinus V. & Eugen. IV. *i* Pont. Max. ſtatutis, atque Apoſtolicis cõſtitutionibus, & conceſſionibus honeſtarunt. Cumque ad harum ſororum exemplum plurimi quoq; viri, & cænobia erexiſſent, & iidem ſub habitu, & norma præfati tertij ordinis triplici monaſtico voto emiſſo religioſe commorarentur, & iſti atque illæ ſupra modum multiplicarentur, Leo X. *k* Pont. Max. huiuſmodi tertium ordinem confirmauit, ſibique propriam regulam ab ea, quam Nicol. Papa IV. prius condiderat, vtcunque diſſimilem, anno Domini 1521. die vero 29. menſis Ianuarij, ſed Põtificatus eius, anno octauo orreſcripſit. *Vnde Sixtus IV. Statuit, ac decreuit, quod votum obedientiæ paupertatis, & caſtitatis emiſſum a tertiarijs B. Franciſci habeat vim, & valitudinem voti ſolemnis, ac omnem inducat effectum, quem inducit votũ ſolemne factũ cuicunq; de religionib. a ſede Apoſtolica approbatis. Ac diſtricte præcipiendo mandamt omnibus, & ſingulis cuiuſcunq; gradus, dignitatis, ordinis, aut conditionis fuerint, ſub quorum cura, vel iuriſdictione prædicti tertiarij fratres, vel ſorores tunc degebant, aut in futurũ degere cõtingeret, ne fratres, vel ſorores prænominatos præfatũ votum modo prædicto*

g *De ori. reli. 1. par. p. 3. & Rodul l. 2. de Hiſt. regio Franciſ. fol. 152.*

h *Monu. in 1. impr. fol. 49. & in 2. f. 132. cõc. 198.*

i *Monu. in 1. impr. fol. 49. & in 2. fol. 42. cõc. 47.*

K *Supp. fol. 25. conc. 119.*

emittentes

Digitized by Google

ctum conſummare, aut religionē ipſam dimittere, & ad ſecularem vitā redire permittant, decreuitq. irritum, quidquid in contrarium actū fuerit. Ac ipſos fratres, & ſorores id facientes excōmunicationis ſententia innodatos fore. Ex quibus colligitur, qd tertiarij fratres ſunt in tripiici differentia. Quidam enim illorum & primi tempore ſunt illi, qui non faciunt tria vota eſſentialia religionis neque in congregatione viuunt, ſed in proprijs domibus cum ſuis vxoribus, & filijs, aut familijs, prout alię perſonæ ſeculares, excepto, quod obſeruant ea, quę in regula per Nicolaum IV. compilata continentur. Alij tertiarii ſunt, qui faciunt prædicta tria vota in manibus ſui miniſtri, vel miniſtræ coram ſua communitate, ſed hi ſubdiſtinguntur, quia aliqui iſtorū poſt emiſſionem votorum, ſeu profeſſionem prædicto modo factam remanent, & viuunt in communi. Reliqui vero licet faciant profeſſionem in communitate, tamen poſtea non viuunt in communitatibus ſui ordinis, ſcilicet in aliquibus Eremitorijs, vel Eccleſijs ſeparatis a conuentibus dicti ordinis, & vt omnia diſperſa, & confuſa in hac materia clariora fiant accipiat lector ſequentes concluſiones.

Prima concluſio illi tertiarij, qui ordinati fuerūt per B. Franciſcum, non erant vere religioſi ſecundum Panormitanum, eorum enim inſtitutum licet fuerit per Papam approbatum, fuit tamē approbatum, vt quidam modus bene viuendi, vt etiam expreſſe tenet D. Thomas. *a* Vtrum autem hi inter perſonas Eccleſiaſticas enumerentur, dictum eſt in ſuperioribus *b*

Panor. in rubr. de reg.

a *D. Tho. 2. 2. q. 187. art. 4. ad 3.*

b *Sup. 2. 10. q.*

Vnde ſuper tales tertiarios non poſſunt fratres Minores habere aliquam iuriſdictionem, poſſunt tamen habere aliquam indulgentiam, ſeu curam ſpiritualem pro directione animarum illorum, vt pote audiendo confeſſiones eorum, & conferendo illius ſacramentum Euchariſtię frequentius, quam alijs fidelibus, necnon communicando eis aliquas indulgentias, & peccatorum remiſſiones, & alia ſimilia ſpiritualia quemadmodum fit confratribus, & ratione prædictorum tantum eſt quędam mutua obligatio, ſine præiudicio decimarum, & tributorum, ac iuriſdictionum Eccleſiaſticarum, & ſecularium, quibus manent ſemper obligati, vt alij mere ſeculares, vt patet ex his, quę à Leone Decimo, ordinata ſunt in Concilio Lateranenſi relato in ordinis ſupplemento, *c* Et notandum, quod omnes mulieres tertij ordinis modo vouerint caſtitatem, modo non, modo gaudeant priuilegijs noſtris, modo non, non ſunt veræ religioſæ, & multis nominibus vocantur, nam in Italia vocantur Bizochę, alibi Piuzocheræ, in Hiſpania Beatæ, alibi Mantilatę, & communiter dicuntur etiam tertiariæ & de pœnitentia.

c *Supra fol. 26. conc. 80.*

Secunda concluſio. In aliquibus partibus reperiuntur aliqui, qui tertiarij nominantur quorum nulla inuenitur facta profeſſio, ſed ab aliquibus fratribus habitum tertiariorum receperunt, viuunt in aliquibus Eremitorijs, ſeu in domibus ſecularibus, qui non ſolum non ſunt religioſi, ſed vt temeritatem committentes debent reputari, ideo debent procurare fratres, vt præfati Eccleſiaſtici ordinarij procedant contra tales, cum deferant habitum, cuius ipſi non ſunt, prout in ſecundo tomo in ſimili caſu late diximus.

Tertia concluſio Tertiarij, qui iuxta conceſſionem Sixti Quarti emittunt tria vota eſſentialia, ſunt vere religioſi exempti ab omni iuriſdictione Eccleſiaſtica, ſubiecti generalibus fratrum Minorum. *Sixtus enim Quartus ſtatuit, quod generales, et prouinciales miniſtri ordinis Minorū, & eorū vicarij tam Conuentuales, quā Obſeruantes habeant ſub ſua iuriſdictione oēs fratres, & ſorores, tertij ordinis B. Franciſci, vbilibet infra prouincias eis cōceſſas cōſiſtentes, ac eos charitatiuè viſitent, & eoſdē iuxta regularia inſtituta dicti ordinis inſtruāt, et reformēt, necnon & corrigant ēt per ablationem habitus dicti tertij ordinis, ſi id qualitas exceſſus exegerit. Similiter ſtatuit, qđ prædicti p̄lati ordinis Minorū poſſint recipere volentes aggregari huiuſmodi tertio ordini. Ac etiā quod poſſint eiſdem tertiarijs deputare viſitatorem, ſeu confeſſorem prædicti ordinis Minorū de obſeruantia, vel conuentualium, prout eis plus placuerit, qui eiſdem Tertiarijs oīa Eccleſiaſtica ſacramenta miniſtrare debeant*. Ita habetur in monumētis *d* ordinum. Quę conſtitutio licet aliquorum pontificum decretis fuerit aliquando mutata, conceſſo eiſdem tertiarijs Miniſtro generali, ſicut habent aliæ religiones, hodie tamen generalis ordinis Minorum de obſeruantia ſaltem in his Hiſpaniarum partibus eſt pater etiā generalis huius Religionis, & licet in Hiſpania aliqua Tertiariarum prouincia inueniatur ſuum recognoſcens prouincialem, prædictus tamen prouincialis cum tota ſua prouincia prædicto generali ſubditur, quoad omnia. Verum eſt tamen, quod aliquæ Moniales conſentientibus patribus de obſeruantia ordinariorum iuriſdictioni ſe ſubdederunt, & vtinā omnes moniales cuiuſcunque inſtituti regulares ordinario ſubderentur, præſertim in noſtra religione Minorum, in qua de earum poſſeſſionibus, & redditibus non poſſumus ſecundum noſtrum inſtitutum, ita curare, ſicut fratres aliarum religionum.

d *in 1. impr. fo 8. & in 2. fo. 92. concl. 201.*

Quod autem prędicti Tertiarij & Tertiarię ſint vere religioſi probatur, nam illi faciunt profeſſionem trium votorum eſſentialium in religione approbata ſecundum regulam approbatā a ſede Apoſtolica, quod vt ſint verè religioſi, vt definitum eſt à Bonif. VIII. & nos latè explicauimus in primo *e* tomo quęſtionum regularium. Quod confirmatur, nam votum fit ſolemne, tam in profeſſione certę regulæ, tum in maiorum ordinum ſuſceptione, ſolemnitas enim fieri non conſueuit, niſi dum quis per ſuſceptionem noui ſtatus rei alicui mancipatur, nō enim ſolemnitas nuptialis ſalubriter adhibetur, niſi dum vterque coniugum alteri ſe mutuo tradit, ſtatutumq. matrimonialem profitetur, qui publicitus innoteſcere debet, per ſuſceptionem autem ſacri ordinis puta ſubdiaconatus diuino ſe homo addicit miniſterio firmum ſtatum ſuſcipiēs clericalem, ſimiliter in profeſſione certæ regulę à ſede Apoſtolica approbata, quando per abrenunciationem ſeculi, propriæque voluntatis ſtatum quis perfectionis aſſumit, igitur tunc fit votum ſolemne. Confirmatur deinde, nam in opinione D. Tho. ſolēnitas voti attenditur ſecundum benedictionem, & conſecrationem, non quod in benedictione, & conſecratione voti ſolemnitas conſiſtat, ſed quod illa benedictionis ſolemnitas adhibetur in ſignum, voti, in quo ſit actualis traditio, ſicut ſolemnitas nuptiarum nō eſt de eſſentia matrimonij, ſed eſt eius teſtimonium; in præſentiarum autem fit actualis iſtorum tertiariorum cum ſua religione mutua traditio authoritate Eccleſiæ, ita quod ſicut per actualem mutuam traditionem & conſenſum in matrimonio carnali, quoddam indiſſolubile vinculum conſurgit, ita etiam in profeſſione, quod eſt matrimonium ſpirituale, quoddam vinculum perpetuū & inſeparabile inter profitentem, & ſtatum religioſum, quem aſſumit, eueniat, vt patet ex traditis a Soto, *f* quod autem Tertiarij, de quibus in hac concluſione loquimur, hoc modo ſolemniter profiteantur, patet ex Bulla Sixti IV. ibi *habeat vim, & valitudinem voti ſolemnis, ac omnē inducat effectū*,

e *to. 1. de vo. pf.*

f *Soto lib. 7. de iuſt. q. 2 ar. 5.*

quem inducit votum ſolemne, qui effectus ſtatim declaratur prohibendo, ne contrahant matrimoniū, & ſi ſecus factum ſit irritum, & inane iudicetur, in qua inhabilitate ad contrahendum ſecundum Caietanum voti ſolemnitas conſiſtit, prout tradit So-

a *Sot. vbi ſup.* tus, *a* quod ex eo euenit, quia in profeſſione fit illa actualis & indiſſolubilis traditio, propter quod Sixtus IV. ſtatim addit, quod prædicti ſic traditi, & ligati ad ſecularem vitam minimè gentium redire poſſunt. Quod ex dicendis in articulo ſequenti manifeſtius patebit. Aduertendum tamen, quod actualis & indiſſolubilis traditio profeſſionis eſt ab Ec-

b *Scot. in 4. d. 38.* cleſia, vt Scotus *b* opinatur, non vero a iure diuino, ſicut eſt indiſſolubilitas matrimonij, cum reſpectu matrimonij habeamus illud oraculum diuinum.

c *Matth. 19.* *c* quos Deus coniunxit homo non ſeparet, reſpectu tamen profeſſionis nullum extet ſimile oraculum diuinum.

ARTICVLVS II.

Vtrum tertiarij ordinis Diui Dominici ſint vere religioſi.

d *Flor. 3. p. tit. 23. c. 14. §. 2.* RESpondeo dicēdo, quod Florentinus *d* in ſuo hiſtoriali dicit Beatum Dominicum etiam inſtituiſſe tertium ordinem, ſeu tertiarios fratres, & ſorores de pęnitentia. Et forte hoc fecit imitando B. Franciſcum in hoc qui fuit contemporaneus eidem, qui quidem B. Pater noſter Franciſcus, quia primus omnium hos tertiarios, ſeu fratres de pœnitentia inſtituit, ideo ei ſpecialiter Eccleſia hoc tribuit, ſpecialius de eo cantans, tres ordines hic ordinat, &c. Immo Auguſtinienſes etiam habent ſuos tertiarios, ſeu corrigiatos fratres de pœnitentia, de quib. articulo ſequenti dicemus, quantum autem ad id, quod in titulo articuli propoſuimus decidendum, ſciendum eſt, quod Iulius II. die XIV. Decembris, anno Domini milleſimo quingeoteſimo nono Pontificatus ſui anno ſeptimo in breui, directo dilecto filio Thomæ de Vio Caietano, generali miniſtro ordinis Prædicatorum, in hunc modum ait, *Et inſuper quod mulieres prædicti ordinis, quæ ſorores de pœnitentia nuncupantur & collegialiter viuunt ſi tibi placuerit (& illa hoc cupiant) ex benignitate Apoſtolica tria vota religionis in manus tuas, aut illorum, quos ad hoc duxeris deputandos, emittere licite valeant*. Et idem Iulius Secundus in alio breui directo eidem Generali ait. *Sorores quoque de pœnitentia* Beati *Dominici nuncupatæ collegialiter viuētes, & volentes vouere tria vota religionis iuxta noſtrā conceſſionem eadem authoritate volumus, vt profiteātur obedientiam tibi, & pro tempore exiſtenti magiſtro generali, vel alteri, vices magiſtri generalis gerentis, vſque ad mortem, ſecundum regulam Diui Auguſtini, & propter hoc tamen non teneantur ad clauſuram, neq. ad officium diuinum, magis quam ex ſua regula tertij habitus tenentur.*

Quarum conceſſionum tenorem conſiderantes doctiſſimi patres Dominicani ſibi perſuaſerunt, virtute earum præfatas tertiarias non eſſe nec definiri eſſe propriè religioſas, ſed ſummum Pontificem carum ſtatum, vt pium approbare, cum aggregatione trium votorum ſimplicium, per quæ licet fiat ſe-

e *Scot. in 4. d. 38.* cundum Scotum *e* actualis traditio, non tamen ex tali traditione reſultat vinculum indiſſolubile taliter, quod ſi contraherent matrimonium, minimè valeret, propter quod ad omnem dubitationem tollendam prædicti patres, a Paulo Tertio, huius difficultatis ſolutionem impetrarunt. Qui reſpondit in huuc modum.

Dilectis filijs magiſtro generali, & prouincialibus, & conuentualibus, prioribus, vniuerſiſque fratribus ordinis prędicatorum.

PAulus Papa III. dilectis filijs ſalutē et apoſtolicā benedictionē. *Exponi nobis nuper feciſtis, quod licet aliàs felicis recordationis Sixtus Papa IIII. prædeceſſor noſter accepto per eum, quod quidā fratres, et ſorores tertij ordinis S. Franciſci, ex eius, vel prædeceſſorū ſuorum* Rom. Pontific. *ſpeciali, conceſſione collegialiter viuētes poſt annū probationis in manibus ſui miniſtri, ſeu miniſtræ ab eorū collegio canonicè electi, vel electæ coram toto ſuo collegio tria ſubſtātialia vota emittebant, & quod à pleriſq. dubitatur, an talia vota eſſent ſolēnia & religionis obſeruātiā obligarent, per ſuas literas decreuit, & ſtatuerit, vota præfata, vt præmittitur emiſſa, vel quæ in futurū emittentur, de cætero eā vim & efficaciā habere, quā ſolemnia vota habent, & omnē inducere effectū, quē inducunt ipſa vota ſolēnia facta per quoſcunq. religioſos & religioſas de religionib. à Sede Apoſtolica approbatis. Mandamus oībus et ſingulis cuiuſcunq. gradus, dignitatis, cōditionis, ordinis eſſent, ſub quorū cura, vel iuriſdictione fratres vel ſorores præfati degebant, vel morabantur, aut degere, vel demorari cōtigeret in futurum, ne de cætero fratres, vel ſorores præfati præfata vota modo præfato emittentes matrimoniū de cætero contrahere, vel antea contractū poſt emiſſa huiuſmodi vota cōſumare, vel religionē ipſā dimittere, & ad ſecularem vitam redire permitterent. Quodq. ſi ipſi fratres, & ſorores cōtrariū feciſſent matrimoniū hmōi nullum fuiſſe, & eſſe apoſtolica authoritate decernerēt, ac ipſos fratres & ſorores id faciētes excōicationis ſententia innodatos tādiu denūcient, donec ad cor reuertentes habitū dictæ religionis reſumerent, & votū, ac profeſſionē ſuā iuxta ſtatuta, & conſuetudines dicti ordinis obſeruarēt, meruiſſentq. ab hmōi excommunicationis ſnīa à ſuis ſuperiorib. abſolutionē obtinere: prout in eiſdē literis plenius cōtinetur, ac oīa & ſingula priuilegia, & indulta, apoſtolica authoritate eidē ordini S. Franciſci quomodolibet conceſſa vobis, & ordini veſtro generaliter communicata fuerint. Nihilominus, quia literæ prædeceſſoris huiuſmodi vobis & ordini veſtro prædictis, ac ſub cura degentib. ſororib. tertij ordinis, ſeu tertiæ regulæ S. Dominici collegialiter, vt præfertur, viuētibus & ſpecialiter cōmunicatæ non reperiūtur à nōnullis hæſitatur, an literæ prædeceſſoris huiuſmodi ēt in fratrib. & ſororibus dicti ordinis tertij ſeu regulę tertię S. Dominici in collegialiter viuentibus, quæ tria vota huiuſmodi emittere cōſueuerūt, locū ſibi vēdicent. Quare nobis humiliter ſupplicari feciſtis, vt oēm hęſitandi materiā tollere, aliaſq. vobis & ordini veſtro prę fato in pręmiſſis opportunè prouidere de benignitate apoſtolica dignaremur. Nos igitur quarūcunq. animarū ſaluti obnubilantia dubia, de cordib. fideliū tolli cupientes, huiuſmodi ſupplicationibus inclinati dicta authoritate apoſtolica tenore prę ſētiū decernimus, & ſtatuimus, quod vota per fratres, & ſorores tertij ordinis ſeu tertię regulę* S. Dominici *huiuſmodi eo modo emiſſa, ſecundumque vota per fratres et ſorores dicti ordinis tertij S. Franciſci emiſſa iuxta decretum prędeceſſoris huiuſmodi, ſolēnia ſint & cenſeantur, ac eundem effectum prædictū faciant, & ad religionis obſeruātiā arctent et obligent. Mandantes omnib. et ſingulis ſub quorum cura, aut iuriſdictione fratres, aut ſorores tertij ordinis, ſeu tertię regulę Sancti* Dominici *huiuſmodi degunt, et morantur, ſeu in poſterum degere, vel morari contigerit cuiuſcumque gradus, dignitatis, ordinis, aut conditionis exiſtant, ne de cætero fratres, vel ſorores tertij*

ordinis

Digitized by Google

ordinis, ſeu tertiæ regulæ Sancti Dominici huiuſmodi, qui prædicta vota modo præfato emiſerunt, matrimonium contrahere; ſeu ante contractum poſt emiſſionem huiuſmodi cõſummare, aut religionem ipſam dimittere, & ad ſecularem uitam redire permittant. Quodque ſi ipſi fratres, vel ſorores contrarium fecerint, matrimonium huiuſmodi nullum fuiſſe, & eſſe eadem authoritate decernentes, ac fratres, uel ſorores hoc facientes excommunicationis ſententia innodatos eſſe tandiu denuncient, donec ad cor reuerſi habitum religionis Sancti Dominici reſumpſerint, & votum, ac profeſſionem ſuam ſecundum ſtatuta, & conſuetudines dicti tertij ordinis, aut tertiæ regulæ modo prædicto collegialiter viuentes obſeruent, mereanturque ab huiuſmodi excommunicationis ſententia a ſuis prioribus abſolutionem obtinere. Non obſtantibus cõſtitutionibus, & ordinationibus apoſtolicis, ac omnibus illis, quæ dictus prædeceſſor in literis ſuis voluit non obſtare, cæteriſque quibuſcunque. Datum Romæ apud ſanctum Marcum, ſub annulo piſcatoris, die vigeſima ſexta Iulij M.D XLII. Pontificatus noſtri anno octauo.

ARTICVLVS III.

Vtrum tertiarij & tertiariæ Eremitarum Diui Auguſtini, & Carmelitarum, & Minorum ſint religioſi.

RESpondeo dicẽdo, quod Eugenius IV. & Martinus Quintus; *confirmauerunt literas Bonifacij VIII. inſerendo illis de uerbo ad uerbum, in quibus conceditur, quod generali, & cuilibet officiali, & prioribus ordinis Eremitarum Sancti Auguſtini in quibuſcunque prouincijs conſtitutis ſit licitum quaſcumque mulieres idoneas aliquod canonicum obſtaculum non habentes quæ habitum regularem dicti ordinis (ad inſtar Mantellatarum, ſeu pinzocherarum ordinum fratrum minorum & prędicatorum) habere, ac geſtare voluerint, tam virgines quam matronas ac viduas in Mantellatas, ſeu pinzocheras prædicti ordinis Eremitarum recipere & admittere. Ac earum ſingulis habitum regulas eiuſdem ordinis Eremitarum exibere adinſtar huiuſmodi Mantellatarum, ſeu pinzocherarum prout ſecundũ Deum, & ſalutẽ animarum earũdem ſalubrius viſum fuerit expedire*, ita habetur in libro *a* monumenta ordinum.

a in 2. impr. fo. 177. conceſ. 412. & 246. conceſ. 596. & 597.

Et Sixtus IV. ſimilem quaſi ad literam conceſſionem indulſit ordini Carmelitarum, prout in præfato libro continetur.

b in 1. impr. fo. 76. & in 2. fol. 180. & conceſ. 415. Suppl. f. conc. 14 verſ. quo qua ipſo.

Et Iulius Secũdus in mari magno b *ait in hũc modum. Quodque ipſe Franciſcus de Paula regulam ſeu modum viuẽdi tertij ordinis pro vtriuſque ſexus perſonis ſub eadem regula ſeu modo viuendi, quæ ſeptem duntaxat clauderetur capitulis pęnitentiam agere valerent per eundem Alexandrum prædeceſſorem benedici, approbari, & confirmari cupiebat, idem Alexander prædeceſſor Pyrri Archiepiſcopi, ac Sixti, & Innocentij prædeceſſorũ prædictorum, ac ſuas literas prædictas, necnon omnia, & ſingula in eis contenta, alia quoque priuilegia conceſſione, & immunitates exemptiones, & indulta quæcumque eiſdem fratribus minimis, ac eorum domibus a ſede prædicta vel eius prælatis, ſeu alias quomodocunque facta, & conceſſa, necnon reductionem, mutationem, & alterationem dictorum X. capitulorum, et regularum ipſorum fratrũ minimorũ, necnon regulam ſiue modum viuendi huiuſmodi pro utriuſque ſexus perſonis, et in vtriuſque regula capitulis contenta quæcumque, quæ omnia diligenter inſpici, ac de verbo ad verbum inſeri fecit eum ſuppletione defectũ approbauit, et confirmauit,* &c. Quam conceſſionem confirmauit Leo X. die quinta Setembris anno Domini milleſimo quingenteſimo decimo ſexto, Pontificatus ſui anno quarto in bulla, *c* quę incipit, his quę pro fidelium.

c refert Paraſelus in lib. priuil. p. 57.

Circa quas conceſſiones notandum eſt primo, quòd ego non inueni in priuilegijs ordinum apud religionem Eremitarum D. Auguſtini, & Carmelitarum eſſe vtrinſque ſexus fratres tertij ordinis, ſed tantum quaſdam ſorores ſub quibuſdam conſtitutionibus viuentes, de quibus ſupra in quæſtione de mulieribus ſatis diximus, nec hæ ſunt religioſæ, cũ non viuant ſub aliqua regula approbata, profitẽdo tria vota eſſentialia, imo Leo *e* Decimus, in bulla, quæ incipit. Nuper in Concilio Lateranenſi, anno Domini milleſimo quingenteſimo decimo octauo Pontificatus ſui anno ſexto, die prima Martii declarauit, votum caſtitatis emiſſum a prædictis ſororib. eſſe ſimplex, & per conſequens ipſum votum emittentes non ſunt verè religioſæ.

Sup.

e refert Para. priui. f. 78. p. 2.

Circa tertiarios autem ordinis minimorum inuenio in conceſſione Iulij II. D. Franciſcum de Paula pro vtriuſque ſexus perſonis regulam, ſeu modum viuendi conſtituiſſe, & a ſede apoſtolica confirmationem obtinuiſſe. Vtrum autem ſint religioſi ſicut ſunt tertiarij. D. P. Franciſci & D. Dominici, dubitatur; Ad quod reſpondeo, quod licet Leo X. tertiariis præfatis concedat omnia priuilegia conceſſa tertiariis ordinis minorum, & prædicatorũ, vt patet ex eius breui *f* incipiente, *ea quæ a prædeceſſoribus noſtris*, non tamen concedit ipſis, vt tria vota eſſentialia emittant ſicut conceſſum eſt Franciſcanis, & Dominicanis tertiariis, & licet ipſis ita eſſet per Sixtum IIII. & alios Summos Pontifices indultum, ad huc non eſt certum eſſe vere religioſas, ſed oportet, vt çlaram de hoc a ſede apoſtolica conceſsionem obtinerent ſicut obtinuerunt patres Dominicani a Paulo Tertio, prout dictum eſt in articulo ſuperiori.

f refert. Paraſ. vbi ſup. fo. 53.

ARTICVLVS IV.

Quo habitu præfati tertiarij vtantur.

RESpondeo dicendo, quod habitus iſtorum tertiariorum ſecundum regulam confirmatam per Nicolaum *g* IIII. debet eſſe coloris neque prorſus nigri, neq; prorſus albi, ſed quia prędictus Nicolaus nihil dixit de forma huiuſmodi habitus, ac etiam de colore locutus eſt obſcure, fuit poſtea per Iulium II. prouiſum in hũc modum, qui ſtatuit quod tertiarii poſsint portare vbicumqne habitum talem, quod diſtinguantur a fratribus primi ordinis Sancti Franciſci. Et quod conſtituatur omnibus illis de tertia regula quocunque nomine nuncupentur, vbicumque ſint per vniuerſum orbem habitus vniformis, qui ſit communis omnibus ipſis vbique tam in forma, quam in colore, ita quod nulla ſit differentia in habitibus eorum: in forma autem quoad minus habeant caparonem latum, vt deſuper ſcapulas deſcendat ab vtraque parte per quattuor digitos, in longitudine vero tam a parte interiori quam poſteriori attingat infra cingulum vt ſuper illud poſsit cingi, color verò ſit magis ad nigredinem tendens, quam albedinem, ita habetur in ordinum monumentis, *h* De cingulo autem huiuſmodi tertiariorum dicitur in præfata regula confirmata per Nicolaum Quartum quod ſit corigia, & non chorda, ſicut eſt cingulum fratrum minorum.

g reg. tertia c. 2.

h in 2. impr. fo. 215. conceſ. 519.

Quantum autem ad tertiarios nõ profeſſos, qui

ordinati ſunt per B. Franciſcum conſuetudo, vel potius corruptela interpretata eſt in diuerſis prouincijs, & Regnis diuerſas formas habituũ, ita quod in aliquibus partibus deferant huiuſmodi tertiarij habitus conſimiles habitibus fratrum minorum, licet hoc ſit expreſſe contra priuilegia prædictorum fratrum minorum, & nonnunquam eueniat inde materia ſcandali. Videtur tamen, quod habitus, quem in partibus Italiæ deferunt prędicti tertiarij, ſit eorum ſtatui, & rationi magis condecens, quia quoad formam deferunt veſtes, prout alij ſeculares, & quoad colorem ſicut fratres minores. Et eſt veriſimile, talem habitum voluiſſe B. Franciſcum, quod prædicti tertiarij deferrent cum ab antiquo in partibus, in quibus præfatus ſanctus primo inſtituit prædictum tertium ordinem, & vbi pro maiori parte conuerſatus eſt, obſeruatus ſit, & de præſenti obſeruetur talis forma habitus. Non poſſunt tamẽ pręfati deferre chordam, ſicut fratres minores, regula ipſorum, prohibente.

Et pro complemento libuit in præſentiarum deplorare, videndo fratres huius religionis conſimilẽ deferre in Regno Luſitano habitum cum fratribus minoribus in colore & in forma; licet enim in forma capilli aliquantulum differat, hæc differentia ſatis eſt parua, & in maiori parte anni ab omnibus ignota, & abſcondita, cum ipſi ſuper habitum capã ſimilem fratribus minoribus portent, & ſic hanc differentiam omnino occultent, quod deſidero a patribus ordinis reformari, & ipſos meos patres, & fratres, & tertiarios in omnibus alijs ad obſeruantiam regularem pertinentibus foueri.

QVAESTIO LXXIII.

De Tertiarijs quoad eorum priuilegia & exemptionem, in duos articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur duo.

1 *VTrum tertiarij gaudeant priuilegijs conceſſis fratribus minoribus.*

2 *Vtrum tertiarij & tertiariæ conſequantur indulgentias conceſſas ordinibus, quorum ſunt tertiarij.*

ARTICVLVS I.

Vtrum Tertiarij gaudeant priuilegijs conceſſis fratribus minoribus.

REſpondeo dicendo, quod multa confusè traduntur a Corduba *a* & a Collectore priuilegiorum mendicantium ſuper deciſione articuli quæſtionis, quæ confuſio a diuerſis conceſſionibus, & earum limitationibus orta eſt, ſed nunc attenta conſtitutione Pij V. quæ incipit, *ea eſt officii noſtri* edita anno milleſimo quingenteſimo ſexageſimo octauo, & alia Gregorij XIII. quæ incipit *Ex benigna* edita anno Domini milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo quinto hæc confuſio eſt ſublata, definiunt enim hi ſummi patres ſolum illos poſſe noſtris priuilegijs, exẽptionibus, immunitatibus, gratijs, &c. gaudere, qui ſunt tertij ordinis S. Franciſci de pænitentia nuncupati in congregatione viuentes, ac tribus votis ſubſtantialibus aſtricti, ac profeſſi, & ſub ordinis minorum

a Cordub. in addit. ad compen. men. 11. tertiarii fratres, & ibi collector.

ſuperiorum regularis obſeruantiæ obedientia degentes. Pro cuius rei explicatione nota, quod hæ clauſulæ, & conditiones punctualiter, & ſpecialiter ponũtur in præfatis bullis Pij V. & Gregorij XIII. quarum prima eſt reformatiua priuilegiorum ordinis. Altera eſt confirmatiua priuilegiorum ipſius ordinis.

Prima quæ eſt reformatiua ipſius ordinis inter alias declarationes, & determinationes habet has ſequentes conditiones.

Prima extinctio viſitatoris, miniſtri, & vicarij eorum, vt poſthac nullus miniſter, vicarius, ac viſitator generalis de dicto ordine habeatur, ſecunda ſubiectio eiuſdem ordinis, tam virorum, quam mulierum eorumque bonorum, &c. generali, & prouincialibus miniſtris fratrum minorum de obſeruantia, a quibus debent viſitari, & corrigi &c. quemadmodum illis in ſuo proprio ordine attribuitur, ac vt ipſis prælatis omnino obediant præcipitur. Et quod in capitulis eorum interueniat generalis, vel commiſſarius generalis, vel illius prouinciæ, vbi celebratur capitulum, prouinciales de obſeruantia. Et quod electiones viſitatorum prouincialium fiant de idoneis fratribus tertij ordinis huiuſmodi per ſecreta ſuffragia, & alias eo modo, quo fit de fratrũ minorum de obſeruantia prouincialibus, & per prędictum miniſtrum generalem confirmentur, & quod hæc officia annualia ſint, vt elapſo primo anno illa vacare cenſeantur. Viſitatores autem poſſint ſi idonei reperiantur etiam eodem modo intelligi, & confirmari in ſecundo, & tertio anno, ſed omnes ſuis officijs huiuſmodi, quandocunque perfuncti denuo ad illa niſi tranſacto ſexagennio nequeant reuocari. Et ſupradictorum viſitatorum poteſtas tanta ſit cum ſuis ſubditis, quanta eſt prouincialis cum ſuis fratribus Fratres, & ſorores huius ordinis tertij profeſſi nihil priuatum, vel proprium habere poſſint, ſed omnia vbique communia eſſe debeant, & contra faciens pęna furti puniatur. Et ſic in communi, & ſub clauſura viuere debent. Et confeſſores, & concionatores earundem approbari debent a miniſtro generali vel prouinciali. Et huic ordini ſic reformato conceduntur a Pio Quinto, & a Gregorio Decimo tertio omnia priuilegia minorum de obſeruantia.

Ex quibus colligitur, quod alij tertiarij, qui carent prædictis conditionibus, & in ſuis domibus viuunt, carent huiuſmodi priuilegijs, & exemptione, quod in Concilio Lateranenſi ſub Leone X. fuit determinatum. *Leo enim Decimus in eo concilio ſtatuit, quod fratres, & ſorores tertij ordinis in proprijs domibus habitantes valeant ſepulturam eligere, vbi voluerint. Et quod die Paſchatis tantũ Euchariſtiã nec nõ extremam vnctionem, ceteraque eccleſiaſtica ſacramenta (pęnitentiæ ſacramento duntaxat excepto) à proprio ſacerdote parochiali recipere debeat. Et voluit quod ad onera, quæ laicis incumbunt, perferenda, teneantur, ac quod in foro ſeculari coram iudicibus ſecularibus conueniri poſſint. Et inſuper decreuit, quod prædicti tertiarij in proprijs domibus habitantes nullatenus admittantur tempore interdicti ad diuina in eccleſiis ordinum, quorum tertiarij ſũt, ſi cauſam dederint interdicto, vel cauſam ipſam nutriant, ſeu foueant, aut dantibus auxilium, conſiliũ, vel fauorem quomodolibet præſtiterint.* Ita habetur in ordinis Supplemento. *b*

b Supple. fo. 26. conc. 86.

Colligitur etiam, quod neque mulieres, quæ promiſerunt continentiam virginalem, vel vidualem poſſunt modo gaudere dictis priuilegijs licet à Leone *c* Decimo in Concilio Lateranenſi ſint conceſſa: tantum. n. conceduntur prædicta priuilegia illis, qui in congregatione viuunt, & tria vota eſſentia-

c Supp. fol. 24 conceſ. 87.

a *Conc. Tri. ſeſ. 24. de ref. c. 11.*

lia emiſerunt. Quod decretis *a* Concilij Tridentini maxime eſt conforme.

Colligitur denique, quod moniales tertij ordinis, quæ in his Hiſpaniarum partib. ſubduntur ordinario, non gaudent iuxta ſuperius dicta præfatis priuilegijs minorum, cum ea, vt conſtat ex priuilegijs antiquis, & ex dictis conſtitutionibus Pij V & Gregorij XIII. non concedãtur abſolutè omnib. monialibus profeſſis in congregatione viuentibus, ſed his tantum, quę ſunt ſub obedientia fratrũ minorum. Vnde ego neſcio, quo iure prædictę tertiariæ ſub obedientia ordinarij viuentes gaudeant prædictis priuilegijs, quod earum prælati debent diligenter inquirere, ego enim ad hoc inueſtigandum diligentiam adhibui, & nullum huius rei priuilegium ipſis cõceſſum inuenire potui niſi ſolum priuilegium conceſſum Illuſtriſſimo, & religioſiſſimo monaſterio Annunciationis, alias, Sanctæ Vrſulæ Salmanticæ fundato, cuius tenor ſequitur.

Franciſcus miſeratione Diuina tituli ſanctæ Crucis in Hieruſalem S. R. E. Presbyter Cardinalis de Quinnones dilectis nobis in Christo Abbatiſſæ et monialibus monaſterijs Annunciationis B. Mariæ ciuitatis Salmantin. tertij ordinis S. Franciſci vniuerſis Christi fidelibus ſalut. in Domino ſempiternam. Hodie ſanctiſſimus in Christo Pater, & Dominus noſter, Dominus Paulus diuina prouidentia Papa Tertius ſupplicationibus noſtris per nos ex parte dilectũ fratris Frãciſ. Caſtelli procuratoris ordinis minoregularis obſeruantiæ porrectis enclinatus intelligẽs, quod in monaſterio veſtro, quod ſub erectione, & viſitatione Archiepiſcopi Compoſtellani exiſtit ex cõceſſione apoſtolica habetis, quod Sabbato totius anni non occurrente feſto duplici dicatis, & recitetis officium Incarnationis, ex qua conceſſione in ordine aliorum feſtorum occurrentium exoritur vobis, et cuilibet veſtrum, quod ſi aliquis ſanctus ſimplex cõcurrat illo die, fieret de eo tantum commemoratio in matutinis & in veſperis. Præterea quod omnib. & ſingulis gratijs, ĩdultis, priuilegijs, monaſteriis, et monialibus S. Franciſci regularis obſeruantiæ, ſub quibuſuis verborum formis per Rom. Pontifices ſuæ ſanctitatis prædeceſſores, alias, conceſſis vti, & gaudere, &c. Datum Romæ apud Campum Martiũ in ædibus noſtra ſolita reſidẽtia ſub anno a Natiuitate Domini milleſimo quingenteſimo trigeſimo ſexto indictione nona, die vero vigeſima menſis Martij, Põtificatus ſanctiſſimi in Christo Patris et Domini noſtri D. Pauli diuina prouidẽtia Papa Tertii anno ſecũdo.

Circa quam conceſſionem, quoad noſtrum propoſitum, primo notãdum eſt quod moniales in ea contentæ gaudent priuilegijs conceſſis, & concedendis omnibus ordinibus mendicantibus, cum ipſis communicentur omnes gratiæ, indulgentiæ, & priuilegia conceſſa monialibus Sancti Franciſci, cuiuſmodi ſunt moniales Sanctæ Claræ, quę communicant in priuilegijs, indultis, & gratijs conceſſis, & concedendis cum ordinibus mendicãtib. prout in Secundo *b* Tomo latè probauimus.

b 2. q. 68. *art.* 2.

Secundo per tranſennam notandum eſt, quod non poſſunt præfatæ moniales in Sabbato recitare officium Incarnationis Dominicę, cum hoc per bullam Pij V. ſit reuocatum, in eo enim pręcipitur, vt ſecundum breuiarium authoritate Concilij Tridentini reformatum officium diuinum non obſtante quocunque priuilegio ab omnibus recitetur, prout in Primo *c* Tomo latè etiam probauimus.

c 1 80. q. 42. *ar.* 2.

ARTICVLVS II.

Vtrum Tertiarij & Tertiariæ conſequantur indulgentias conceſſas ordinibus, quorum Tertiarij ſunt.

RESpondeo dicendo, quod Tertiarij, & tertiarię in congregatione viuentes cum trib. votis eſſentialibus non eſt dubium, ꝙ gaudeant indulgentijs conceſſis ordini minorum, & ordinib. quorum ſunt tertiarij, & Tertiariæ, de alijs autem tertiarijs coniugatis dubitatur. Et Collector *d* priuilegiorum mendicantium ait, *hos tertiarios de omnibus priuilegiis mendicantium habere illa, quæ per Cõcilium Laternnenſe non fuerunt illis ſublata, ex quo ſequitur habere omnia ſpiritualia, ſcilicet, indulgentias, & abſolutiones excepto quod Eucharistiam in die Reſurrectionis, & alia ſacramenta non poſſunt recipere, niſi a ſuo parochiali rectore, ſacramentum tamen pęnitentiæ, & Eucharistia ſemper in reliquis tẽporibus anni poterunt recipere a fratribus. Ita habẽt priuilegium Cannonis ſi quis ſuadente, quia habent modum viuendi approbatum a Sede Apoſtolica, & ſic tenent Doctores. Et eſt notandum, quia ſæpe non aduertitur circa hoc.* Hæc Collector.

d *Colle. tit. Tertiarii fratres iuxta ſi.*

Nec Pius V. in ſua conſtitutione aliquid circa hos fratres innouauit: tantum. n. in ea tractauit de illis tertiarijs, qui in congregatione viuunt, & tria ſubſtantialia vota emittũt, vt patet ex eius verbis, ibi. *Itaq. inter ceteras religiones fratrum quoq. tertiarii ordinis S. Franciſci de pęnitentia nuncupati in congregatione viuentiũ, ac trib. votis ſubſtantialibus aſtrictorum ſtatus nos commonet, vt ad illum reformandũ ſtudia noſtra cõferamus.* Vnde cũ de huiuſmodi fratrib. verba non egerimus, nihil eis ſubtractum eſſe iudicare debemus eorum, quæ ad ſpiritualia reducuntur niſi in quantum per Concilium Lateranenſe ſunt reſtricta, & limitata, immo attenta dictæ conſtitutionis litera mulieres, quæ virginalem aut vidualem continentiam promiſerunt, gauderent modo omnibus priuilegijs ipſis conceſſis, niſi huic magnę priuilegiorum communicationi Concilij Tridentini mens obſtaret, prout in articulo ſuperiori dictum eſt, & hæc non ſunt de numero earum, quas Pius V. per ſuam conſtitutionem reformare intendit.

QVAESTIO LXXIIII.

De Tributis, in ſexdecim articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur ſexdecim.

1 V*Trum religioſi in his Hiſpaniarum partib. teneantur ſoluere ſubſidium.*

2 *Vnde ſubſidium originem traxit.*

3 *Vtrum capellaniæ fundatæ in monaſteriis minorũ de obſeruantia ſint præfato ſubſidio ſubiectæ*

4 *Vtrum diſtributiones quotidianæ ſint ſubſidio obligatæ.*

5 V*trum ad taxandam quotam ſubſidii, ſint regulares vocandi.*

6 *Vtrum laici habentes decimas tertiarias de manu* R*egis uendentes eas teneantur ſoluere ſubſidiũ aut gabellam.*

7 *Vtrum ementes aliquid à monaſteriis teneantur ſoluere alcauala.*

8 *Vtrum eccleſiaſtici, & regulares vendentes tenẽatur ſoluere alcauala.*

9 *Vtrum ex rebus nouitii venditis ſuo nomine debetur alcauala.*

10 *Vtrum hæc decima alcauala poſſit peti a monaſterio*

Digitized by Google

ſterio apud iudicem Eccleſiaſticum.

11 Vtrum tertiarij ex rebus venditis, teneantur ſoluere gabellam.

12 Vtrum fratres ordinum militiarum teneantur ex rebus venditis ſoluere gabellam.

13 Vtrum ementes aliquid a monaſterijs ſint immunes a gabella ſi illud vendiderint.

14 Vtrum laicus vendens rem communem cum monaſterio teneatur ſoluere gabellam.

15 Vtrum regulares teneantur ſoluere ſubſidium, quod vocatur eſcuſado.

16 Vtrum moniales ſoluere decimas de prædijs ſuis teneantur.

ARTICVLVS I.

Vtrum religioſi in his Hiſpaniarum partibus teneantur ſoluere ſubſidium.

Reſpondeo dicendo, quod Pius V. poſt alios Summos Pontifices conceſſit Regi Philippo huius nominis ſecundo quoddam ſubſidium pro expeditione belli contra infideles ſuper redditib. bonorum eccleſiaſticorum, quam conceſſionem Gregorius XIII. & alij Summi Pontifices vſque modo confirmauerunt: cuius conceſſionis tenorē volo in præſentiarum adducere.

Gregorius Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei ad perpetuam rei memoriam: Ad Romani Pontificis indefeſſam ſolicitudinem ſpectat videre, vt ea, quæ ab eo geſta ſunt, & ordinata, & quæ ſuperinde emanarūt literæ apoſtolicæ, ne in alicuius hæſitationis, vel dubitationis ſcrupulum incidant, ita ſuæ declarationis adminiculo dilucidentur, quod nulla ſuper his dubitandi occaſio cuicunq. relinquatur, & alias deſuper rationabilib. cauſis de nouo ſtatuere, immutare, augere, ordinare, & diſponere, prout rerum, & temporū qualitate penſata in Domino conſpicit ſalubriter expedire. Dudum ſiquidem a nobis emanarunt literæ tenoris ſequentis, Pius Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei, ad perpetuam rei memoriam; quemadmodum onuſtæ pretioſis mercibus nauis prudens gubernator procelloſa tempeſtate in alto deprehenſus, vt illam fluctib. conquaſſatam cum ſuis remigib. vectoribuſq. in portum reducere poſſit, aliquot grauiorum, viliorumque mercium iacturam facere ſolet, ita nos cum meritis licet imparib. Dominus & Rex noſter agitatæ nauiculæ ſuæ clauum reddere dignatus eſt tametſi, ab ipſo apoſtolatus initio nihil antiquius habuerimus, quā Eccleſias oēs, illarumq præſules & perſonas non ſolū ab omni exactionis moleſtia immunes præſeruare, verum etiam quantum in nobis fuerit, commodis, & honorib. afficere, nihilominus vt certiſſimo periclitātis nauiculæ naufragio nulla prorſus alioquin humana ope euitabili pro viribus ſuccurramus, aliquam opum eccleſiaſticarum facilem nauis curſum, ſi quis illis abutatur tamquam pondus iners remorantiū particulam in agitatos huius turbulenti ſeculi noſtri fluctus proijcere cogimur, quo promptius repulſa hoſtili rabie nos circundāte procella, chariſſimam nobis traditam ſarcinam, ipſos videlicet Chriſti fideles adoptatos, tutoſq ſalutis animarum, & corporum ſuorum portus deducere valeamus. Sanè nuper poſtea quam fęlicis recordationis Iulius Papa III prædeceſſor noſter ex certis tunc expreſſis cauſis claræ memoriæ Carolo Romanorum Imperatori, et Hiſpaniarū Regi, dum viueret, eiuſq. ſucceſſoribus, vt dominia feuda, & iuriſdictiones ad quæcumq. Hiſpaniarum monaſteria, & alia regularia loca cuiuſuis ordinis pertinentia vſq. ad valorem quingentorum millium ducatorum auri certa tunc expreſſa recōpenſa dictis monaſterijs, & regularib. locis tradita, vendere, & alienare, ac illorū precium huiuſmodi in certos, tūc expreſſos vſus conuertere poſſet per ſuas literas cōceſſerat. Nos impenſis & ſumptib. quos chariſſimū in Chriſto filium noſtrum Philippum Hiſpaniarū Regem catholicum ipſius Caroli natum, & ſucceſſorē ad reprimendos imminentes Turcarum Tyranni impetus ſubire oportebat ſubuenire volentes, ſibi medietatem omnium, & ſingulorum fructuum, redditiū, & prouentuū quarumcunq. Metropolitanarū, Cathedralium, monaſteriorum, & aliorū beneficiorū eccleſiaſticorū Regnorū Hiſpaniarum vnius anni, per quaſdam necnon caſſata & annullata facultate per Iulium prædeceſſorē cōceſſa huiuſmodi alia dominia, feuda, & temporales iuriſdictiones ad Cathedrales, & collegiales Eccleſias, earumq. capitula, & eccleſiaſtica dignitates ſeculares Hiſpaniarum vſq. ad valorem annuum viginti quinq. millium ducatorū ſimilium ita tamen quod ipſe Philippus Rex duplicatam illorum recōpenſam in totalis annuis redditib. prælatis, et capitulis prædictis aſſignare teneretur, ac alias ſub certis modo, & forma vendendi, & alienandi facultatem per ſecundas conceſſimus, & deinde per tertias noſtras literas conceſſionem illi per dictum prædeceſſorem factam, & per nos caſſatam, vt præfertur dummodo tantumdem ex gratia ſibi per nos cōceſſa, huiuſmodi pro rata deduceret reualidauimus, & innouauimus: prout ſingulis literis plenius continetur. Cū aūt ſicut idē Philippus Rex nobis nuper exponi fecit, conceſſiones, & literæ prædictæ nōdum ſortitæ ſint effectum, neq. ad illarum executionem deuentū ſit, præfatum Turcarum Tyrannum eaque ſuperiorib. dieb. ob claſſem noſtram repentino inopinatoq. piratarum ſuorum aduentu perculſam & diſſipatā, noſtrumq. ad inſulam Geluarum opere tumultuario factum propugnaculum expugnatum obtinuit, victoria exultantem, & elatum adeo, vt ſolet fere, vt expeditionē ſaltē maritimam, in vtramq. Hiſpaniarū, Italiam, videlicet, & Hiſpaniā vniuerſo conatu ſuo præparare, & proximo vere ſuis omnib. in nos conuerſis copijs non ſolum hoc mare noſtrū infeſtare, verū ēt vrbes maritimas, portuſq. bello aptiores ſibi ſubiugare cogitet, itaq vt ſpe quadam barbaria immo iā inſaciabili, lapidaq. ingluuie nedum Siciliam, aliaſque inſulas inferi maris, verū ēt noſtræ Eccleſiæ Romanæ, ac vicinorum litoralia loca deuoret. Vnde cū ad tantā generis humani perniciē a Chriſti fideliū ceruicib. repellendā nobis illius apparatum, vireſq. æquare non ſufficiat, ſed illos claſſe molitib commeatuq. ſuperare neceſſe ſit. Dictuſq. Philippus Rex, quæ ſua eſt in Dominū pietas, & in eius Eccleſiā populoſq ſibi creditos immēſa charitas, præfatiq. Imperatoris, & aliorū progenitorū ſuorū præclara memoria catholicorū regum veſtigijs inhærendo ſuā octuaginta triremib. proprijs ſumptib omnimode inſtructis, claſſiō quanta fieri poterit celeritate præſto futurā, ac alias ſe totis virib. huic ſanctæ, neceſſariæq. defenſioni incūbere velle nobis promiſerit ſeq. conceſſionib. & literis prædictis renunciare velle obtulerit ſi ſibi ex Eccleſiarū opib. prout æquitas omnino ſuadere videtur aſſiſtētes ſibiq. infra ſcriptum annuū ſubſidiū, prout nobis per dilectū filiū nobilē virum Hinicū Lopez de Mendoza Comitē Tendillæ, & in Regno Granatæ pro dicto Philippo Rege Capitaneū Generalē oratorē ſpecialē prædictis, et nonnullis arduis negotiis ad nos tranſmiſſū humiliter ſupplicare fecit cōcedere, et alias in nobis opportunè conſulere de benignitate apoſtolica dignaremus. Nos igitur, hoc tā patēs, præſentaneūq. totius Eccleſiæ Catholicæ periculū nulla ratione diſſimulari poſſe, ſed particularium Eccleſiarum opes, atq. redditus pro neceſſaria illarū, ſuorumq. filiorum, et Chriſtianæ communiſq. tam clericorū quam laicorū cauſa, atq. ſalutis defenſione larga manu ſuppeditari debere, dignum, & iuſtum reputantes habita prius ſuper hoc cum venerabilibus fratrib. noſtris

S.R.E.

Digitized by Google

*S.R.E.Cardinalib.in diuerſis tã generali quam par-
ticularib.congregationib.deliberatione matura de u-
nanimi illorũ conſilio,atque aſſenſu, nec eccleſias ni-
mio,& multiplici,ac intolerabili onere cõtingat gra
uare ſupradictas per prædeceſſorẽ,et nos eidẽ Philippo
Regi factas conceſſiones, literaſq. deſuper expeditas
& inde ſecuta quæcumq. ad infra ſcriptorum effectũ
de ipſius Philippi Regis conſenſu harum ſerie reuocan
tes,atque penitus caſſantes & annullantes, illaſque re
uocatas,caſſatas,& annullatas eſſe, nec deinceps ipſi
Philippo Regi ſuffragari debere decernentes præfatis
ſupradicti Regis ſupplicationibus inclinati vnum ſub
ſidiũ annuũ trecentorum millium ducatorũ auri lar-
gorum vſq. ad quinquẽnium proximè futuram à Ka
lendis Ianuarij proximè futuri computandum,& de-
inde noſtro & dictæ ſedis arbitrio vſq. ad aliud quin-
quennium ſi ita nobis,aut ſucceſſorib.noſtris expedire
videbitur prorogandum ſuper omnium, & ſingularũ
cathedralium,et Metropolitanarum collegiatarum,
& aliarum eccleſiarũ,monaſteriorũ ,prioratuũ, &
aliorũ quorumuis beneficiorũ eccleſiaſticorũ cum cu-
ra & ſine cura ſecularium & S.Benedicti,S.Auguſti-
ni Cluniacenſis,Ciſtercienſis,Carthuſienſis,Crucife-
rorũ, S.Hieronymi,& aliorum quorumuis etiam ex
priuilegio,vel alias certos fructus habentium necnon
Caſſinen.aliàs S.Iuſtinæ montis Oliueti, S.Saluato-
ris,& aliorũ congregationum regularium etſi ſecula
ria,canonicatus,& præbendæ portiones dignitates ẽt
in Cathedralib.& Metropolitanis poſt pontificalem
maiores,& collegiatis eccleſiis,aut parrochiales eccle
ſiæ,vel earũ perpetuæ vicariæ,capellæ,capellaniæ per-
petuæ,præſtimonia,præſtimoniales portiones, & ſim-
plicia,atq.ẽt ſeruitoria beneficia, eccleſiaſtica regula
ria,vel nõ beneficia huiuſmodi,prioratus, & perſona
tus,adminiſtrationes,vel officia etiã clauſtralia fue-
rint,et ad prioratus,præpoſituras,præpoſitatus,digni-
tates,pſonatus,adminiſtrationes,vel officia hmõi cõ-
ſueuerint,qui p electionem aſſumi eiſq.cura immineat
animarũ in quibuſcunq.ciuitatib. et diœceſib.alijſq.lo
cis vniuerſarũ Hiſpaniarum ipſo Philippo Regi ſubie
ctis cõſiſtẽtiũ,& capitulorũ cõuẽtualiũ,& aliarũ mẽ
ſarũ fructib.redditib.& puẽtib.obuẽtionib.& emolu
mentis venerabili fratri noſtro Epiſcopo Bononiæ mo
derno & pro tẽpore exiſtenti noſtro apud ipſum Phi-
lippũ Regẽ Nuntio vel alteri prælato ad hec per alias
noſtras literas deputando,eiuſq.ſub collectorib.qui ta-
mẽ perſona Eccleſiaſtica eſſe debeãt,per venerabiles
fratres noſtros Archiepiſcopos,Epiſcopos, & dilectos
filios Abbates Abbatiſſas,priores,et prioriſſas,capitu
la cõuentuũ,præceptores,cõmẽdatarios cæteraſq per-
ſonas eccleſiaſticas,ſeculares,& quorũuis ordinũ re-
gulares eccleſias,monaſteria,prioratus,præceptorias,
præpoſitatus,canonicatus,præbẽdas,dignitates,perſo-
natus,adminiſtrationes, & officia cæteraq.beneficia
ſecularia,& regularia huiuſmodi in titulũ, cõmẽdã,
adminiſtrationẽ,& alias quomodolibet obtinẽtes ita-
que quicunq.fructus,redditus,& prouẽtus,iura,obuẽ-
tiones,& emolumẽta ſiue loco pẽſionis annuæ, ac ẽt pẽ
ſiones annuas,ſiue ſuper ſimilib.fructib.redditib.pro-
uẽtib.iurib.obuẽtionib.et emolumentis,& diſtributio
nib.ẽt ſub quibuſuis exẽptionib.et immunitatib. ac ſi-
milib.vel diſſimilibus,oneribus genere reſeruatas &
aſſignatas habentes,& percipientes pro rata veri va
loris eccleſiarũ,monaſteriorũ et aliorũ beneficiorũ ſu
per quib.pẽſiones huiuſmodi reſeruatæ,conſtitutæ,&
aſſignatæ fuerint,contribuere teneãtur cuiuſcunq.gra
dus,ſtatus, ordinis vel conditionis fuerint ipſis S. R.
E.Cardinalib.qui pro vniuerſali eccleſia iugiter no-
biſcũ laborãt & militib.Hieroſolymitanis duntaxat
exceptis annis ſingulis in certis locis,et terminis ad id
per ipſum Nuntium vel alium prælatum à nobis, vt
præfertur,deputãdũ ſtatuẽdis,iuſte,et proportionabi-*

*liter cõpartiendi,& integre perſoluẽdi,et petens mẽ-
ſam ciuitatis Barchinonenſis,aut aliũ dicti Nuntij,
vel prælati arbitrio eligendũ locũ tutũ,et ſecurũ reali
ter deponendũ et in vſum infraſcriptum dũtaxat ad
Nuntij,ſeu prælati huiuſmodi mandatũ,et ordinatio-
nẽ erogandi apoſtolica authoritate tenore præſentium
imponimus,cõſtituimus,et ordinamus,ac ex pecuniis
ſubſidiis huiuſmodi vnã quinquaginta triremiũ claſ-
ſem cleri Hiſpaniarũ nuncupandã,et eccleſiaſtica in-
ſignia delaturã inſtitui,armariq.contra infideles, hæ
reticos,vel ſchiſmaticos ſolũ modo ſeruire, et educi de
beat et ſi quopiã anno integrã ſubſidii trecentorũ mil
lium ducatorum ſummam claſſis huiuſmodi minimè
exponi contigerit eius reſiduum in annum vel annos
ſequentes in quib.forſan maiori vſu erit apud mẽſã,
vel aliũ locum huiuſmodi fideliter conſeruari et cuſto
diri,necnon Nuntiũ, vel alium prælatum, eiuſq ſub
collectores,et alios quoſcũque ad huius negotij curã et
executionem pro tempore deputatos adminiſtrationis,
et villicationis ſuæ rationem vni vel pluribus perſo-
nis ad id per nos,et ſedem prædictam nominandis an-
nuatim.vel alias loco et tempore cõgruis omnino red
dere,et ad id,ſi opus ſit ,compellere debere ſtatuimus
et ordinamus , ac Archiepiſcopos, Epiſcopos, Abbates
priores , et alias vtriuſq.ſexus eccleſiaſticas perſonas
tã ſeculares , quã regulares prædictas hortantes, illiſq.
diſtrictè præcipiendo mandantes vt communis incen
dij ruina,quæ iã ſi remiſſius agatur imminentis reme
dio tota Chriſtianæ charitatis propenſione incũbẽtes,
hanc omnino neceſſariè,nec vllis rationib.euitabilem
opẽ,atq.operã alacriter amplectantur, et libenti ani-
mo exequantur ipſius aũe Philippi Regis maieſtatem
attentè rogantes vt feliciter Auguſti patris, cætero-
rumq.regum auorum ſuorũ præclara geſta imitando
ſacroſãcta fidei et religionis defenſionẽ, et protectio-
nẽ deuotiſſimè ſuſcipientes ſuum octuaginta triremiũ
et hanc eccleſiaſticã claſſẽ infra proximũ bienniũ in
ſtrui et armari procuret,vt illis con unctis et reliquis
ẽt Chriſtianorũ principũ auxilijs ſociatis ad Dei lau
dẽ et gloriã religionis Chriſtianæ tutelamq. ſuorum
ſubditorũ et aliorũ Chriſti populorũ periclitantiũ con
ſeruationẽ,et liberationẽ operæ preciũ memorabile fa
cere,et hac via perpetuã inter homines gloriã et hono
rẽ,ac noſtram et ſedis Apoſtolicæ benedictionẽ et gra
tiã vberẽ promereri,demumq.inter cæleſtes beatorum
choros ineffabilẽ triumphum ſibi acquirere mereatur.
Nos.n.ſubſidium præmiſſum ſic impoſitũ annuatim,
vt mõ præfertur exigi deponi inſumi et cõuerti ac Ar
chiepiſcopos, Epiſcopos, Abbates,priores, omneſque et
ſingulas perſonas alias fructus eccleſiaſticos pcipiẽtes
in vniuerſis Hiſpanijs agẽtes ad illius cõtributionem
pro rata teneri et obligatas eſſe cẽſuris et pœnis tã eccle
ſiaſticis q̃ pecuniarijs ipſius Nũtij,vel alterius p nos
ad id deputãdi prælati arbitrio impenẽdis,quacunq ap
pellatione aliſq. ſubterfugio ceſſãte,cogi , et cõpelli &
per quoſcunq.iudices, cõmiſſarios quauis authoritate
fulgẽtes ſublata eis quauis aliter interpretãdi faculta
te iudicare et definire debere,ac quidquid ſecus a quo-
quã quauis authoritate ſciẽter vel ignorãter attẽtari
cõtigerit,irritũ et inane decernimus. Quocirca vene-
rabilib.fratrib.noſtris Hiſpalẽſi, Valẽtini ac Cæſar
auguſtanæ Archiepiſcopis p apoſtolica ſcripta mãda-
mus,quatenus ipſi,vel duo aut vnus eorũ p ſe,vel aliũ
vel alios præſẽtes literas,et ĩ eis cõtẽtas quæcũq. ubi,
et quãdo opus fuerit,ac quoties p Nũtij, vel alterius
p nos deputãdi prælati parte deſup fuerint requiſiti ſo
lẽniter publicãtes,eiſq.in præmiſſis efficacis defenſio-
nis pſidio aſſiſtẽtes faciãt authoritate noſtra literas,
et in eis cõtẽta hmõi firmiter obſeruari , ac ſingulos
quos literæ ipſæ cõcernunt illis in omnibus et per om-
nia parere , et obedire , contradictores quoſ libet
et rebelles per cenſuras , et pœnas, tam eccleſiaſticas,
quam*

Digitized by Google

quã pecuniarias arbitrio ſuo imponẽdi moderandas, et applicandas appellatione poſtpoſita cõpeſcendo, inuocato etiam ad hoc ſi opus fuerit, auxilio brachij ſecularis, non obſtant. b. pia memoria Bonifacij Papæ VIII. etiã prædeceſſoris noſtri de vita et Concilij generalis de duab. dictis, dummodo quis authoritate præſentium ultra tres dietas ad iudicium non trahatur, ac alijs ordinationib. & conſtitutionib. apoſtolicis, & Eccleſiarum monaſteriorũ ordinum aliorumq. regularium locorũ prædictorum etiam iuramento confirmatione apoſtolica, uel quauis firmitate alia roboratis ſtatutis, & conſuetudinib. ſtabilimentis, vſib. et maturis, ac tã prædictis, quam alijs immunitatib. et exemptionibus ẽt prælatis reſidentib. per nos cõceſſis, priuilegijs quoq; indultis, & literis apoſtolicis Eccleſiaſticis, monaſterijs congregationibus ordinibus eorumq. ſuperioribus, & perſonis prædictis ſub quibuſcunq. tenoribus et formis, ac cum quibuſuis etiam derogatoriarum derogatorijs, aliiſq. efficacioribus & inſolitis clauſulis, ac irritantib. & alijs ẽt vim contractus habentibus decretis in genere, vel in ſpecie, & ẽt ad Imperatorum, & Regum inſtantiam, & alijs quolibet conceſſis, approbatis et innouatis, quib. omnibus ẽt ſi de illis, eorumq. totis tenoribus ſpecialis ſpecifica, et indiuidua non aut per clauſulas generales idẽ importãtes mentio habenda, aut aliqua alia exquiſita forma ad hoc ſeruãda eſſet tenores hmõi. ac ſi de verbo ad uerbũ infererentur præſentib. pro ſufficiẽter expreſſis habẽtes, illis alias in ſuo robore permãſuris hac vice dũtaxat ſpecialiter, et expreſſe derogamus, ac illis ſufficiẽter etiã ad hoc nulla prorſus immunitas, aliaue qualibet cõſideratione, & ſpeciali nota digna exceptio, cuiq. aduerſus præſentium tenorem ſuffragetur derogatum eſſe declaramus contrariis quibuſcumq. aut ſi aliquib. communiter uel diuiſim ab eadẽ ſit ſede indultum quoad ſubſidiorum huiuſmodi ſolutionem cogi, aut interdici ſuſpendi, vel excommunicari nõ poſſint per literas apoſtolicas non facientes plenam, ac expreſſam, de uerbo ad verbũ de indulto hmõi mentionem, ac de eorum perſonis locis et ordinibus exemptionibus etiam proprijs nominibus et quibuslibet alijs priuilegiis indulgentiis et literis apoſtolicis generalibus vel ſpecialibus quorumcunq. tenorum exiſtant per quæ præſentibus non expreſſa, vel totaliter non inſerta effectum earum impediri valeat quomodolibet vel differri & de quib. quorumcunq. totis tenoribus habenda ſit in noſtris literis mentio ſpecialis, quæ quatenus præmiſſis aduerſantur cuiq. noluimus aliquatenus ſuffragari, &c.

Circa qoam conceſſionem eſt primo notandum, quod eſt confirmata, immo de nouo conceſſa, & quosd ſummam ſoluendam cum augmento mutata ab eodem, & alijs ſummis Pontificibus vſq; modo, & eſt ſuper hoc quædam concordia facta & confirmata a ſede apoſtolica, ne Eccleſiaſtici aliqui præ alijs in ſolutione grauarentur.

Secundo eſt notandum, quod ad ſolutionem huius ſubſidij poſſunt authoritate apoſtolica compelli regulares per excommunicationem, & alias cenſuras Eccleſiaſticas, & pœnas pecuniarias, vt cõſtat ex eius tenore, ibi, *pro rata teneri et obligatas eſſe cẽſuris, et pœnis eam eccleſiaſticis quã pecuniarijs ipſius nunc, uel alterius p nos ad id deputandi prælati arbitrio imponẽdis quacunq. appellatione, alio vẽ ſubterfugio ceſſante, cogi, et compelli, et ſic per quoſcunq. iudices cõ aſſarios quauis authoritate fulgentes ſublata ois quauis aliter iudicandi facultate iudicare et definire debere*, Nec ipſi regulares ad has fugiendas cẽſuras poſſunt ſuis priuilegijs adiuuari, cũ ipſa ſint ſufficienter derogata, vt patet ex dicta cõceſſione, ibi, *Non obſtantib. Pia memoria Bonifacij Papæ VIII. &c.* vſq; ibi, *quatenus præmiſſis aduerſantur, cuiquã nolumus aliquatenus ſuffragari.*

Tertio eſt notandum adeo foueri a ſede Apoſtolica huius ſubſidij pro tam pio negotio ſulutionem vt ad ipſius effectum poſſit ad brachium ſeculare recurri, ab eo auxiliũ impetrando, vt patet ex eius verbis, ibi, *Inuocato etiam ad hoc, ſi opus fuerit auxilio brachij ſecularis.* Eſt aduertendum, ꝙ cõmunis eſt ſententia, delegatum a Papa poſſe implorare auxilium brachij ſecularis ad executionẽ illius, quod a Papa ipſi committitur exequendum prout tenent Innocẽtius *a* Panormitanus, Imo. Felinus, Decius, Archidiaconus, & Federicus, & alij, quos refert, & ſequitur Nauartus: nam vt ait Imolenſis, *b Si ordinarius hoc poteſt, vt patet in c. 1. de offi. ordinarij multo fortius, delegatus, qui eſt illo maior in cauſa ſibi delegata c. 2. de offi. delegat.* Vnde cum hęc cauſa ſit cõmiſſa Nuntio Apoſtolico tamquam iudici delegato, non videtur fuiſſe neceſſariũ prędictam clauſulã apponere, ſicut in hac cõceſſione de facto appoſita eſt: cui dubitationi reſpondet præfatus Imolenſis, *c* quod licet quandoq; in reſcripto adijciatur clauſula inuocato ad hoc auxilio brachij ſecularis, ſi opus fuerit, illud eſt ad ſuperabnndantem cautelam.

a *Innoc in c. ſignificaſtis, n. 2. de offi. dele. Nauar. in c. cũ contingat. de reſcript. remed. 1. num. 1.*

b *Imolen. in d. cap ſignificaſti col. 1.*

c *Imola ubi ſu.*

Nec Nuncius apoſtolicus, & delegati a Papa ad cõpulſionẽ ſulutionis ſubſidij antequã recurrãt ad brachiũ ſeculare, tenẽtur prius ad ordinariũ recurrere, licet. n. aliqui in hac materia hoc tenuerint, Federicus *d* tamen per pulchras rationes contrarium, tenet dicens, poſſe quidem, ſi vult delegatus Papæ, prius ad Eccleſiaſticum ordinarium, quam ad ſecularem recurrere, non tamen teneri, ſi voluerit.

d *Feder. conſ. 163. ſuper inuocatione in 1. dubio. col. 2.*

Nec põt iudex ſecularis cognoſcere de iuſtitia inuocationis brachij ſecularis in hoc caſu: magna eſt. n. differentia inter iudicem eccleſiaſticum, & ſecularem, quod. ſ. ſecularis tenetur iuuare eccleſiaſticũ, non oſtenſa illi ſententiæ iuſtitia, eccleſiaſticus autẽ non tenetur ſuis cenſuris iuuare ſecundũ Innocentium *e* cõmuniter receptum, niſi monita & audita parte ſi quid allegare voluerit ſecundom Imolam. *f*

e *Innoc. in c. 1. de offic. ordin.*

f *Imola in d. c. 1. col. 5.*

Quarto a dicta cõtribntione excipiuntur expreſſè a Pio V. in dicta conceſſione regulares in Indijs conſiſtentes, vt patet ex alia conceſſione eiuſdẽ Põtificis, data Romæ apud ſanctum Petrum anno Incarnationis Dominicæ milleſimo quingenteſimo ſexageſimo primo, ſexto Nonas Martij Pontificatus ſui anno tertio, in qua conceſſione poſtquã dixerat; qui ad hanc contributionẽ debeat compelli, excipit aliquos in hunc modũ dicens, *non tamen in Indijs conſiſtentiũ, militib. Hieroſolymitanis, ac hoſpitalib actu hoſpitalitatẽ ſeruantibus, & eiſdem fratrib. noſtris ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalib nec non dicto Philippo Rege ratione menſarum magiſtraliũ S. Iacobi de Spatha, ac de Alcãtara & de Calatraua Ciſtercienſium, aut aliorum ordinum militariũ, quorũ idem Rex ex conceſſione et diſpenſatione apoſtolica perpetuus adminiſtrator exiſtit duntaxat exceptis.* Ex quorũ verborum contextu colligitur milites D. Iacobi Alcantarę & Calatrauæ teneri ad dictum ſubſidium, cum tantũ Rex, et perpetuus adminiſtrator in hac conceſſione ſolum excipiantur, & exceptio firmet regulam in contrarium. Nunc autẽ his ſic ex noſtro indulto præ notatis opere pretium eſſe duxi ad ipſius intelligentiam aliqua dubia proponere, pro quo aliqui articuli ſunt conſtituendi.

ARTICVLVS II.

Vnde hoc ſubſidium originem traxit.

Reſpondeo dicendo, quod ſolebant antiquitus Summi Pontifices reſeruare decimam partẽ fructuum omnium beneficiorum eccleſiaſticorum ad omnes neceſſitates ſedis apoſtolicæ ſubleuãdas, aut ad expeditionem belli contra rebelles, & infideles ad imitationem ſubſidij ſolitum ſolui a Leuitis

a *Num.* 18.
b 2. *Eſdr. c.* 10.
c *c.* 1. *de dec.*
d *Gut. li.* 1. *pra.*
1. *ad ll. Regn. q.*
13 *n.* 13. *Rebu.*
de decim. q. 13.
e *c.* 2. *de decim.*
vbi latè doct.

tis ſummo ſacerdoti, prout in libris *a* Numerorum, & Eſdræ *b* continetur & habetur in quadam decretali, *c* & tradunt D. Thomas, & alij relati à D. Ioanne *d* Gutierrez, & a Rebuffo. Et hæc vocatur decima papalis. Ad cuius ſolutionem ſingulorũ beneficiorũ taſſa fiebat, iuxta quam hæc decima quotannis ſoluebatur, prout colligitur ex quadam decretali *e* & tradunt communiter Doctores. Ad ſimilitudinem huius ſubſidij, & decimæ papalis conceſſerunt Sũmi Pontifices in diuerſis temporibus multis principibus Chriſtianis vigeſimam decimã quartam, aut aliam omnium beneficiorum eccleſiaſticorum ſuarum prouinciarum quotam, vt tradũt Doctores *f* poſt quandã gloſſam Belenzinus, Coſmas, & Petrus Gregorius: his autem temporibus ad exemplum horum ſanctorum patrum Pius Quartus in quadam bulla, ſub dat 5 VI. nonas Martij anno Domini milleſimo quingenteſimo ſexageſimo primo Pontificatus ſui anno quarto, conceſſit Philippo Secundo Regi Hiſpaniarum ſubſidium dicens, *volumus, quod in diſtributione quadringentorum & viginti millium ducatorum huiuſmodi inter dictas perſonas eccleſiaſticas per dictos Nuntium, & prælatum facienda, & illorum ſolutione ſeruetur taxa ſeruari ſolita in diſtributione, et ſolutione ſubſidiorum quæ interdum per ſedem Apoſtolicam Regibus Hiſpaniarũ concedi conſueuerunt.* Et id ipſum conceſſerunt etiã Pius V. & Gregorius XIII. vt patet ex literis ſuperius allegatis, & ſimiliter eorum ſucceſſores vſque modo indulſerunt intelligentes, vtilitatem boni communis hoc ſummopere poſtulare.

f *Doc. in c. fi. de vot. vbi gl. v. eiuſmodi & clem.* 2. *de decim. dd. in el.* 2. *de dec. Bellenzinus de charit. ſubſidio q.* 72. *Coſmas in ver. ſancto. Gall. tit. de annatis.* §. 1. *v. dec. Pet. Greg.* 1. *p. Synt. iu. li.* 2. *c.* 2.

ARTICVLVS III.

Vtrum capellaniæ fundatæ in ordine minorum regularis obſeruantiæ ſint præfato ſubſidio ſubiectæ.

Reſpondeo dicendo, quod capellaniæ fundatę in ordine minorum regularis obſeruantiæ non ſunt præfato ſubſidio ſubiectæ, & per conſequens de earum redditibus hoc ſubſidium non ſoluitur. Et ita fuiſſe in factũ contingentia iudicatũ in Concilio Ciuciatæ (in quo de huiuſmodi cauſis agitur) à quodam noſtræ religionis patre grauiſſimo accepi. Quod primo probatur ex contextu prædictę conceſſionis Pij V. ibi *ſuper omnium & ſingularum cathedralium, & Metropolitanorum, &c.* vſque ibi, *redditibus & prouentionibus, obuentionibus, & emolumentis* Cuius conceſſionis tenor ſi attente cõſideretur tantum indicat beneficia, & redditus eccleſiaſticos huic oneri, & grauamini eſſe ſubiecta, capellaniæ autem in præfato ordine non ſunt redditus eccleſiaſtici perpetui, cum ipſe ordo ſecundum *g* ius eos minimè habere permittatur, propter quod in comitiis *h* generalibus Toleti celebratis in hunc modum ſtatuitur.

g *cle. exiuit* §. *ceterũ de verb. ſign.*
h *c.* 3. *de obſeruant pauperis f.* 18. *p.* 3.

Cum annuos redditus, ſicut cetera bona immobilia nobis habere non liceat, ideo reuocamus antiqua generalia ſtatuta, & decernimus, quod nullus frater induceat perſonã aliquam ad eleemoſynam perpetuam ordinis noſtro exhibendam, & ſi aliqua talis nobis fuerit, relicta nullo modo in iudicio exigatur. Declarantes quod ad perpetua legata petenda non poſſunt fratres recurrere niſi humiliter & per modum eleemoſynæ abſque allegatione alicuius debiti. Decernitur prætereà, & præcipitur, quod quoties relinqui contingat aliqua legata perpetua aliquibus perſonis & hoſpitalibus & alicui Republicæ, & aliis domibus ea lege, quod teneantur fratribus præſtare ſingulis annis certa eleemoſynã ſiue omnino gratis, ſiue vt ipſi fratres dicant certa officia, & miſſas, quod guardianus faciat proteſtationem ei, qui teſtatoris voluntatem adimplere tenetur, quod ad illas eleemoſynas nullum ius habent ex vi legati nec poſſunt obligari ad illa officia & miſſas. Si verò facta dicta proteſtatione hæres ex ſua libera voluntate voluerit dare eleemoſynas illas, & committere fratribus dicta officia, & miſſas, tunc fratres tuta conſcientia poſſunt eleemoſynas huiuſmodi recipere. Eſt tamen hæc proteſtatio neceſſaria iuxta D. Bonauenturam, ne ab ignorantibus noſtrum inſtitutum regulæ noſtræ tranſgreſſores iudicemur. Hæc ordinatio. Et hoc ſatis innuunt verba præfatæ apoſtolicæ conſtitutionis ibi, *capella capellania. perpetua;* quę de capellanis perpetuis debent verificari, quarum ius, & redditus ſunt perpetui, in qua redditũum perpetuitate ſimul cum titulo collationis ratio beneficiorum eccleſiaſticorum conſiſtit. Capellaniæ aũt authoritate priuata fundatę, ſicut ſolent aliquando ratione patrimonij inſtitui ſine vlla authoritate Apoſtolica, vel ordinaria, neque delegata non induũt rationem beneficiorum eccleſiaſticorum iuxta ea, quæ in iure *i* notantur, & quia ipſæ conſtituuntur hoc modo & hac conditione, vt patronus poſſit capellanum ab eis tollere ex cauſa, quæ ſibi legitima videretur, quod fieri non poterat, ſi capellaniæ prę fatę fuiſſent beneficia eccleſiaſtica, aut redditus eccleſiaſtici: deberent.n. iuxta ſacros *K* canones eſſe perpetuę, vt poſt alios tradunt Ancharran. *l* & Felinus. Quod procedit, etiam ſi eam capellaniã fundet Epiſcopus, ſi eam non fundauit authoritate epiſcopali ſed priuata, & communi laicorum, qua poterat vti bonis patrimonialibus, vel quaſi patrimonialibus, vt colligitur ex iure *m* & tradit Nauarrus.

i *c. cum dilectus de iur. patr.*
K *ca. inuentum* 16. *q.* 7. *ca. ſatis peruerſum.* 56. *diſt.*
l *Ancha. in c.* 1. *de reg. Felin. in ca. poſtulaſti de reſcr.*
m *c. quia nos de teſtam. &* 42. *q.* 3. *c.* 1 *&* 2. *&* 4. 5. *c. ſi. Naua. de redd. eccl q.* 1 *monit.* 19. *nu.* 10.

Denique hanc partem maxime confirmant argumenta apponenda in articulo ſequenti, quibus probatur diſtributiones quotidianas, huic oneri non eſſe obnoxias, cum ſoluantur ratione aſſiſtentię, & reſidentię perſonalis in officio diuino, & nunquam quodam huius laboris ſtipendium, quod ſi ratione ſubſidij diminueretur, etiam ipſe labor, & reſidentia prę fata perſonalis in aliquo temeretur, quę ratio etiam militat in prę fatis capellaniis, quę ſunt quędam anniuerſaria pro miſſis, & diuinis celebrandis, quarum redditus, ſi per ſubſidium defalcarentur ẽt in prę fatis oneribus aliqua diminutio contingeret. Ponderandę igitur ſunt omnes rationes articuli ſequentis, quę benè penetratę & ponderatę noſtrũ intentum maximè comprobabunt.

ARTICVLVS IV.

Vtrum diſtributiones quotidianæ ſint ſubſidio præfato obligatæ.

o *Henriq. in c. cum omnes de conſt. Coſmes in ver. Gall. tit. quo tẽpore quiſque debeat eſſe in choro.* § *iubet v. diſtributiones Rebuff. in concor. rub.* §. 1. *v. diſtributiones Dec. conſil.* 280. *Parſ. conſil.* 13. *n.* 4. *vol.* 4 *Fel. in c. aa aures, n.* 39. *de reſc. Rodo. in ar. de ſpol. q.* 8. § *ad maiorem, n.* 23. *Rota dec.* 330. 1. *par. diuer.*

Reſpondeo dicendo, quod vt certa ab incertis ſecernamus operę pretium eſt videre, & conſiderare diſtributiones quotidianas in duplici differentia verſari. Quædam enim inter prębendatos reſidentes in ciuitate, etiamſi perſonaliter horis non aſſiſtant, diſtribuuntur, & hæ vocantur gloſſa, ant ration. Aliæ autem ſunt, quæ nunquam dantur niſi illis, qui horis canonicis, & diuino officio perſonaliter aſſiſtunt, de quibus agũt Henriquus, *o* quem ſequuntur Coſmes, Rebuffus, Decius, Pariſius, Felnus, Rodoanus, & Rota. Et certũ eſt, prioris generis diſtributiones præfato ſubſidio eſſe obnoxias dubium autem eſt, vtrũ ſecundi generis diſtributiones ab eo ſint liberæ & exẽptæ? Ad quod reſpondetur liberas & immunes omnino eſſe. Quę ſententia multis rationibus probatur, prima ratio eſt, quia hoc ſubſidium eſt impoſitum ſuper fructus, & reddi-

& redditus beneficiorum, prout dictum eſt in ſuperioribus, diſtributiones aût appellatione fructuum minimè veniunt, ſolum enim ſunt quædam ſtipendia aſſiſtentiæ, & præſentiæ in diuinis argumento aliquorum iurium, *a* quæ diſtributiones, & ſtipēdia quotidiana, cum ſint incerta, & caſualia in valore fructuum minimè computantur, vt poſt alios tradunt Conarruuias, *b* Hoteda, & Anaſtaſius Germonius.

Secunda ratio eſt, in quacumque enim materia etiam ſi ſit multum fauorabilis, dato priuilegio ad fruendum integrè fructibus prębendarum & beneficiorũ, non comprehenduntur diſtributiones quotidianæ, vt ait quædam decretalis *c* iuncta gloſſa, & expreſſe id probat alia decretalis, *d* ex qua id notât Abbas & alij Doctores, & multis adductis id tradunt Horatius, & Gigas, & Petrus Gregorius.

Tertia ratio eſt, quia licet ſanctitas Domini Papę imponat penſionem aliquam ſuper fructus, redditus, prouentus, obuentiones, & emolumenta alicuius præbendæ, non cenſetur impoſita ſuper diſtributiones quotidianas, niſi ſpecialiter exprimatur, cum enim dentur ratione laboris intereſſendi diuinis, & vt pręmium laboris, non eſt voluntatis Domini Papæ, vt ipſæ alicui ſubſidio, & oneri ſint ſubiectæ, vnde in multis iuribus *e* videmus probari, ſtipendia militum, neque vendi, neque obligari, niſi in ſubſidium. Quod latè probat Hieronymus *f* Gigas, Mandoſius, & Gambarus.

Quod procedit, etiam ſi penſio imponatur ſuper fructibus, redditibus, & emolumentis in continua reſidentia lucrari ſolitis, prout tenet Rota *g* Romana diuerſorum. Vnde cōdemnatus per tres ſententias ad fructuum, & redditunm alicuius præbendæ reſtitutionem, non eſt obligatus reſtituere diſtributiones quotidianas, quas lucratus eſt, vt tradunt Boerius, *h* Gambarus, & Rota diuerſorum, niſi expreſſe in dictis ſententijs fuerit dictum, quod ad reſtitutionem præfatarum diſtributionum teneatur ex adductis a Lanceloto. *i* Denique hoc confirmatur; ſtatutum enim priuans beneficiatos, quibuſcunque, fructibus, & obuentionibus ſuarum præbendarum, non priuat eos à diſtributionibus quotidianis, prout late probant Franciſcus de Ripa, *K* & Prob.

Quarta ratio eſt, quia diſtributiones quotidianæ fuerunt introductæ per Eccleſiarum ſtatuta, aut donationes teſtatorum in diuini cultus fauorem, vt facilius præbendati diuinis aſſiſterent, & adiuuarentur, immo obligarentur vt ex quadã Clementina *l* colligitur, & tradit Nauarrus. *m* Quibus diſtributionibus, ſi aliquod onus, collecta, aut penſio imponerentur ab intereſſentia officiis diuinis præbendati retraherentur, præſens enim lucrum magis mouet, & per conſequens lucrum magis mouet, & e contraria diminutio ſtipendij & lucri aliquid de prædicta motione detrahit, qua motione diminuta et cultus diuinus diminueretur. Propter quod non eſt credendum, quod Dominus Papa velit aliquod onus ſuper ipſaſmet diſtributiones imponere argumēto eorum, quę in iure *n* notantur, propter quod etiam probauit in articulo ſuperiori, quod noluit Dominus Papa imponere hoc onus ſuper capellanias ibi dictas, cum ex ea impoſitione diminui poſſe miſſas & ſacrificia dictarũ capellaniatũ cōtingeret.

Quinta ratio eſt, quia fructus beneficiorum Eccleſiaſticorum, & diſtributiones quotidianè maximè inter ſe differunt. Licet enim inter antiquos Doctores fuerit controuerſum, an clerici ſint vſuarij an vſufructuarij fructuum ſuorum beneficiorum iuxta notata per Gloſſam, *o* quandam, & Doctores cum late adductis à Rodoano, Nauarro, Sarmiēto & Marco Antonio Columna. At reſpectu diſtributionum quotidianarum ſemper inter Doctores *p* fuit receptum, præbēdatus earum dominium acquirere, ſicut operarij proprietatem, & dominium mercedis pro opere impenſo acquirunt. Vnde licet ſecundum ius commune *q* clerici non poſſent teſtari de fructibus beneficiorum, at ex rebus acquiſitis per diſtributiones quotidianas ſemper in vita, & in morte diſtribuere potuerunt, tanquam de mercede ſuo labore acquiſita argumento cuiuſdam decretalis, quam ad hoc dicit ſingularem Barbatia *r* Dominicus, & Cardinalis, & dicunt communem plures referentes Pariſius Decius, & Iulius Clarus Cardinalis Albanus, & Rodoanus, & nouiſſimè Borgninus.

Non tamen me late Nauar. *ſ* & Sarmiento hanc differentiam inter diſtributiones quotidianas, & ceteros fructus beneficiorum improbaſſe. At ego rationibus ſuperius adductis hanc ſententiam vt receptiſſimam ſequor. Ex qua infero, quod cum ſummi Pontifices antiquitus ſolerent ad ſuas, aut ad principum Chriſtianorum neceſſitates ſubleuãdas reſeruare decimam, aut aliam minorum fructuum beneficiorum partem, prout in articulo ſecundo eſt probatum, ſicut tunc ſecundum receptiſſimam ſententiam, quæ tunc temporis ab omnibus ſequebatur talis reſeruatio minime diſtributiones quotidianas comprehendebat, neque aliquorum verum dominium acquirebant, cum in eis ſedes Apoſtolica plenam, & abſolutam poteſtatem non habebat ſicut reſpectu fructuum beneficiorum, ſuper quibus ſummus Pontifex, vt Chriſti Domini vicarius, verum dominium, & liberam, & generalem diſpoſitionem habet ad bonum totius Eccleſię vniuerſale. Ita modo cum ſummi Pontifices conceſſerint hoc ſubſidium principibus Chriſtianis ad Eccleſiæ defenſionem, eſt intelligendum ipſum ex fructibus beneficiorũ, ſuper quibus ſedes Apoſtolica habet plenam & liberam poteſtatem, eſſe ſoluendum, non autem ex diſtributionibus quotidianis, ſuper quibus ita liberam, & plenariam diſpoſitionem non habet.

Quod confirmatur: nam quando dominus Papa concedit, aut ſibi reſeruat fructus, & beneficiorum redditus ad neceſſitates Eccleſiæ ſubleuandas, in tali reſeruatione diſtributiones quotidianæ minimè includuntur, vt quibuſdam extrauagantibus *t* eſt declaratum, quarum meminit Coſmas, Ioãnes Copus, & alij infra referendi; igitur id ipſum etiam eſt dicendum, quando Dominus Papa concedit dictos fructus, aut partem eorum principibus Chriſtianis ad defenſionem fidei, & bonum cōmune totius Eccleſiæ vniuerſalis prouidendum.

Et vt multa omittam, hanc ſententiã in proprijs terminis tenuerunt, & ſecuti ſunt graues Doctores Guilhelmus *u* de Monte, Laud. Dominicus Baptiſta Ferretus Marc. Mantua *x* Hieronymus Gigas, qui aſſerit, ita pluries practicaſſe, & obtinuiſſe Pariſius, Mandoſius, Rebuffus aſſerens ita fuiſſe per Papam ſæpius declaratum, cui declarationi ſtandũ eſſe teſtatur Flaminius, Gambarus, Rodoanus, Duarenus, & in puncto iuris veriorem dicit B. Bellenzinus. Et hanc opinionem, vt certam præſupponit Oldradus in quodam Conſilio.

Nec ſupra dictis obſtat quædam declaratio Bonifacij VIII. relata in quadam extrauagãti, *y* in qua declaratum fuit in ſubſidio & decima impoſita à Papa pro expeditione belli Siciliæ comprehendi etiam diſtributiones, nam reſpondetur dictam declarationem tantum habere locum in diſtributionibus primi generis, quæ, dantur præſentibus in ciuitate, aut abſentibus ratione cauſæ legitimæ, etiamſi perſo-

a *l. 1. in 2. reſpōſe, ff. ſi menſor. falſum modum dixerit, l. cum duobus. §. ſi in ſecunda. ff. pro ſocio.*

b *Cou. li. 3. uar. c. 13. n. 1. Hoteda de benefi in compen. 1. p. ca. 12. n. 8. Germoni. intra de indul. §. tibi quęad v. xeris, nu. 23.*

c *cap. 2. iuncta gl. v. integre de priu. lib. 6.*

d *c. licet de priuil. vbi Abbas & c.*

e *l. ſpem eorum C. quæ res pig. oblig. poſ. l. ſtipēdia, de exhibēreis.*

f *Gigas conſilio 144. & reſpon. 35. Mandoſ. de ſignat. gra. tit. penſiones v. ſuper diſtributionibus Gambar. de autor. legat. a Later. li. 6. 2. p. n. 17.*

g *Rota deciſio. 320. 1 par.*

h *Boer. dec. 340*

i *Lancellot. de attenta. ca. 32. de pænis attent. nu. 27.*

K *Rip. lib. 1. reſponſo reſp. 5.*

l *Clemen. vn. de reliq. & vene. ſanctor.*

m *Nau. de ora. §. 10. nu. 11.*

n *c. ex partè de conſtit. c. fin. de reſcr. in 6. in c. uaſa. de cenſ. diſt. 1.*

o *Glo. in ca. præſent. vbi Docto. de offic. ord. li. 6*

p *Doct. in c. vn. §. qui vero de de cler. non reſid lib. 6.*

q *d. c. cum in effic. de teſt.*

r *c. fin. de pec. cleric. et ibi Barb. Dom. conſ. 85. art. 1.*

ſ *Nau. de redd. eccl. q. 1 nu. 74. ſarm. eod. tr. 3. p. c. 5. nu. 6.*

t *Extrau. poſtul. & extrau. cum nōnull. de præb. Coſmas ĩ prag. ſāct. n. de anat. §. volut v. fru. Cop. in tract. de fruct. li. 4. ti. 3. c. 3. a nu. 7.*

u *Guil. ĩ extra. ſuſcepti regiminis v. conſ. & u. per totũ Dom. conſ. 85. 2. p. Ferret. conſ. 237.*

x *Mantu. conſ. 1. Gigas cōſ. 144 nu. 33.*

y *Extra. vn. de deci inter. cōm. v. & c. in nobis nihil oc").*

Digitized by Google

perſonaliter in choro, & diuinis officiis non interſint, non autem in diſtributionibus ſecũdi generis, de quibus nobis in præſentiarũ eſt ſermo. Et licet Bonif. Octauus de omnibus diſtributionib. verba feciſſet, contrarium tamen eſt ſequendum, cum ſępe ſæpius alij ſummi Pontifices eius ſucceſſores cõtrarium definierint, vt fecerunt Paulus ſecundus ſub datis 8. Iulij, anno Domini milleſimo quadrin gentesimo ſexageſimo nono & Sixtus Quartus 12. Septembris, anno Domini milleſimo quadriogẽteſimo ſeptuageſimo ſexto, & Clemens VII. & Paulus III. prout pręfati authores allegant, & libuit in præſentiarum declarationem Sixti IV. adducere, quæ ſic habet. *Quod vix adduci poteſt, vt credat exactiones fieri de diſtributionib. quotidianis, cum ſit diſpoſitioni iuris contrariũ, et à pietate penitus alienũ ſubtrahere perſonis Deo dicatis eos prouentus, qui rõne nudi miniſterij laboris, & pręſentia in diuinis celebrandis diſtribui ſolent Et qđ hoc tenderes in diminutionem cultus diuini.* Quibus ſic penſatis, ſicut ſolent ſummi Ponitf. oĩa ponderare, ſi Pius IV. & alij Summi Põtifices voluiſſent diſtributiones quotidianas huic ſubſidio eſſe ſubiectas, id vtique non ſubticerent, ſicut ſilẽtio minime prętermiſerunt, ne pro ſolutione huius ſubſidii calices, libri, & ornamenta Eccleſiaſtica diſtrahantur, aut pignori dentur, licet hoc, loquẽdo de decima Papali, fuerit antiquitus *a* ita declaratum. Et iuxta hanc ſententiã fuiſſe in facti contingentia iudicatum, accepi è doctiſſimo Domino Rocho de Vargas Cathedralis Salmanticenſis digniſſimo Doctoralis Canonico, & in vniuerſitate Salmanticenſi meritiſſimo ſacrorum Canonum Cathedratico profeſſore, quæ ſententia eſt tenenda, niſi contraria conſuetudo in aliquibus diœceſibus obtinuerit, ex traditis a Rodoano, *b* & Guttierez.

a *c.2. de decim.*

b *Rodoan. de rebus eccl. q. 6. §. extr.* i. *Gutie. de qq. Cano. ca. nu. 11.*

ARTICVLVS V.

Vtrum ad taxandam quotam ſubſidij à quolibet ſoluendam ſint regulares vocandi.

RESpondeo dicendo, quod circa hoc eſt notabilis ordinatio, & conſtitutio Clementis VII. cuius tenorem in præſentiarum referam.

Dilectis filij, generali & alijs Abbatib. ac priorib. & præſidentib. c *necnon Abbatiſſis, et Prioriſſis Monaſteriorũ, Prioratuum & aliorum regularium locorum tam monachorum, quam monialium ordinis S. Benedicti, Congregationis Monaſterij eiuſdem S. Benedicti Vallisſoleti dicti ordinis Palentinæ diœceſis.*

c *Habetur in lib. priu. huius ord. imp. Vallisſoleti 94. fol.*

Clement VII dilecti filij ſalutẽ, &c. Cũ itaq. ſicut nobis nuper exponi feciſtis, licet vos ratione veſtrorũ Monaſteriorũ, prioratuũ, et locorũ regulariũ decimas, ſubſidia, & alia onera in partib. illis Apoſtolica authoritate, pro tẽpore impoſita hactenus libẽter perſolueritis, et in futurũ perſoluere, prout vos tãgit, intẽdatis, nihilominus diuiſiones ſeu diſtributiones, Calculi repartitiones nũcupatas decimarũ, ſubſidiorũ, et onerũ huiuſmodi per locorũ ordinarios, ſeu capitula Cathedraliũ Eccleſiarum, in quorum ciuitatibus, et diœceſib. Monaſteria prioratus, et loca regularia veſtra conſiſtunt, qũque nõ vocatis, quorũ intereſt fiãt in repartitionẽ ipſam diſtributores, & partitores non habita notitia, ſeu vera informatione fructuũ, et onerum, ordinariorũ, Monaſteriorũ & prioratuũ, et regulariũ locorũ huiuſmodi, quæ parte non audita debite haberi non põt, monaſteria, prioratus, et loca eadẽ plerumq. adeo grauent, vt Abbates, ſeu Priores, aut Abbatiſſę, ſeu Prioriſſę, ac cõuentus nonnullorũ ex Monaſterijs prioratib. et locis ipſis onẽra ſibi impartita vix ſupportare poſſunt, et ſi qđ in diſtributione, et repartitione decimarũ, ſubſidiorũ, & onerum eorundem, pro tempore faciendã vos per locorũ ordinarios, & capitula hmõi, ſeu diſtributores, & partitores, per eos, vel alios deputatos, pro tempore vocari deberetis & audiri decerneretur ꝑfecto ex hoc errorib. partitionũ, & grauaminib. huiuſmodi opportunè obuiaretur. Voſq. compartita vobis onera libentius perſolueretis, ac debito iuſtitia, quæ in oĩ actu eos, quorũ intereſt vocari, exigit legitimè ſatisfieret, nobis humiliter ſupplicari feciſtis, vt vobis in ꝑmiſſis ex iuſtitię debito prouidere de benignitate Apoſtolica dignaremur. Nos igitur, q. religioni deditos, vt a grauaminib. & diſpẽdijs releuentur noſtri miniſterij partes libenter impartimur huiuſmodi ſupplicationib. inclinati, quod de cetero perpetuis futuris temporibus, in diſtributionib. & partitionib. decimarum, ſubſidiorũ, & aliorum onerum dicta authoritate pro tempore impoſitorum, & imponendorum, ſeu illorum taxa faciẽda, vos prout ſingulos veſtrum tangit. & concernit in futurũ per ordinarios et capitula ſiue diſtributores, & partitores, aut taxatores huiuſmodi, ac alios, ad quos ſpectat, ſeu ſpectabit pro tempore, vocari, & audiri, ac taxationib. partitionib. & diſtributionib. intereſſe debeatis, & taxationes, ac diſtributiones ipſę aliter pro tẽpore factę, in his, quæ ad eos, qui vocati, & auditi non fuerint, ſpectant, nullius ſint roboris, vel momenti, ac non vocati ad illorum ſolutionẽ non teneantur, nec ad id a quocunq. compelli poſſint, ſicque per quoſcunq. iudices tam ordinarios, quàm delegatos, &c. Et dat pro executione iudices conſeruatores Epiſcopũ Ouetenſem Priorem S. Auguſtini Valliſoletanũ & Priorem S. Dominici Compoſtellani, quatenus ipſi, aut duo, aut vnus eorũ hæc exeq. faciãt. Dat. Romæ, die 8. Decembris, milleſimo quingenteſimo trigeſimo Pontificatus noſtri anno octauo.

Circa hanc autem conceſſionem eſt notandum, iuridicam quidem eſſe, cum illud, quod ad omnes pertinet, ab omnibus ſecundum ius debeat approbari. Et certè etiam non conceſſo hoc priuilegio, ſi religioſi in diſtributione ſubſidij ſe nimiũ eſſe grauatos clamarent, proculdubio eorũ querela admitteretur, & alia ſeruans æqualitatis iuſtitiam contributio fieret ex eis, quæ allegando aliquas leges Regni tradit Laſarte. *d*

d *Laſar. de decim. vendic. 18. n. 91.*

ARTICVLVS VI.

Vtrum laici habentes decimas tertianas à manu Regis, teneantur ſoluere ſubſidium, & gabellam ex earum venditione.

RESpondeo dicendo, cõſuetudine eſſe receptũ, laicos bono iure habere has decimas tertiarias a manu Regis, ꝑut cõſtat ex reſolutis a doctiſs. Gregor. *e* Lopez licet cogitãdũ relinquat Palat. *f* Rob. de quo latè per Laſarte. *g* De his aũt decimis tertiarijs, ſi à Rege dẽtur regularib. aut Eccleſiaſticis, aut laicis debetur ſubſidium, quia charitatiuum ſubſidiũ impoſitum eſt nõ quidem Eccleſiaſticis perſonis, ſed reditib. potius & prouentibus totius Eccleſiæ in his regnis, & adeo generaliter iniunctum, vt quoſcunq. reditus & fructus, qui vere Eccleſiaſtici ſint iuxta mentem, & verba bullę generaliter comprehendat nullo perſonarum facto diſcrimine, ad quas fructus illi pertineant, ſiue ſint laicæ, ſiue regulares, ſiue Eccleſiaſticæ, prout generaliter in huiuſmodi charitatiuo ſubſidio regibus conceſſo reſoluit Decius, *h* & de alio, quod ab Epiſcopis imponi ſolet, tradit Gigas, *i* vnde cum ſit indubitabile, hos fructus tertiarũ, cũ ex decimalibus detrahon-

e *Greg. in l. 22. gl. 1. tit. 20. p. 1.*

f *Palat. in repetit. rub. de don. inter vir. & vxor. §. 37. ver. præterea iſta dona.*

g *Laſar. de decim. vẽd. c. 19. n. 29. & 30.*

h *Dec. conſil. 156. vol. 1.*

i *Gig. de pen. li. q. 38.*

tur iuxta quandam recopilationis legem, *a* primordialiter,& in ſua origine Eccleſiaſticos eſſe, Eccleſiæque debitos,per conſequens eſt dicendū, quod cum ſemel ſubſidium charitarium eos tangat, impoſſibile eſt,vt ſine eo onere,quo in ſua origine affecti ſunt,etiam ad laicas perſonas tranſeat, & ipſi laici ad ſubſidium illud ratione prædictorum fructuum teneantur,quia regulare,& perpetuū eſt, vt vnaqueq. res tranſeat cum ſua cauſa more ſeruitutis iuxta notata à Doctoribus, *b* & tradit Laſartes. Verum eſt tamen, quod ſi prædictæ terræ à Laicis vendantur,tributum Alcaualæ debetur ab ipſis, cū hoc tributum non ratione rei, neque perſonæ imponatur,ſed ratione contractus,dummodo res,neque perſonæ priuilegiatæ reperiantur, vt patet ex traditis per Laſartem *c*

a l.1.tit.11.lib.9.recop.

b Doct. in l.neque ſtipen. ff. de impē n. reb.dona.act.

c Laſar. vbi ſu. n.15. & n.27.

ARTICVLVS VII.

Vtrum hi,qui à monaſterijs, aut Eccleſiis aliquid emunt, teneantur ſoluere tributum decimæ, quod dicitur Alcaualæ.

RESpondeo dicēdo, quod de iure communi integrum gabellæ,onus generaliter emptori Doctores attribuunt,vt reſoluit Molineus,*d* & poſt eū explicuit Arcius Pinelus Doctiſſimus Luſitanus. De iure autem regio,& ſecundū alia iura ad venditorē ptinere tradit optimè Laſartes,*e* qoud ſuppoſito cum monaſterium aliquid vendit,ad ſoluendā gabellam, minime obligatur, inter priuilegiatas enim perſonas exemptas ab hoc gabellarum onere præcipuum locum tenent Eccleſiæ.Eccleſiaſticęq. & religioſæ perſonę,ac monaſteria,vt ſcilicet tributum iſtud non debeant, vt in quadam lege *f* nouæ recopilaitonis traditur. Quod eſt tenendum, quidquid aliud determinatū fuerit in his Regnis ante prædictam legem tempore Regis Ioannis II. vt refert,ac latè diſputat, iniuſtéque Montaluus *g* defendit: erat enim iure communi ſatis expreſſum Eccleſiaſticas perſonas ab huiuſmodi iuribus exemptas eſſe,prout latè in ſuperioribus eſt dictū. Quod Eccleſiaſticum priuilegium, ita intelligendum eſt, vt non quemadmodum clerici,& perſonæ Eccleſiaſticæ,& regulares vēdentes immunes ſunt ita & hi qui eiſdem vendiderint immunes fiant,quinimmo regali decimæ ſubijciuntur, niſi aliunde priuilegiū habeant, ſicut ceteri venditores: quia non propterea,quod clarius inde clerici, & regulares emāt ab iſtis venditorib. propter onus gabellæ pluris ex eo vendentibus fieri debet, quo minus venditores iſti regale eius perdant,ſicut & portorium & pedagium ſoluunt, ac cetera iura regalia mercibus impoſita, quamuis clericis quoque,& regularibus vendendæ ſint. Nec iſtud dici poteſt contra libertatē Eccleſiaſticam eſſe ſiquidem circa res laicorum & eorū cōtractus verſatur,quamuis inde damnū aliquod Eccleſiaſticis perſonis prouenire videatur ex his, quæ in alio propoſito reſoluit Maranta, *h* quem ad hoc allegat Mexia, atque ita ait Laſarte iuſte deciſum extare in quadam lege *i* nouę cōpilationis; quinimmo quia Eccleſiaſtici circa hoc immunitatē allegabant dicentes, vendentes ſibi quaſcunq. res immunes a gabella eſſe, ſtatuitur in ea lege ad omnē fraudem euitandam,vt res ipſæ,quæ clericis, Eccleſijs,aut monaſteriis a quocunq. laico vendiţę erūt, tacitè hypotecatæ intelligantur, pro gabella: quo caſu lex ipſa præuenit rerum alienationem,eas ſcilicet,pignorādo,antequam in dominium clerici, Eccleſiæ,aut monaſterij tranſeāt iuxta conſilium Bartoli, *K* cuius opinio in eo quidem caſu ſuſtinenda eſt,cum de vitanda fraude agitur, non de dāno Eccleſiæ inferendo,ne ſcilicet debitæ obuentiones,& iura regalia deficiant iuxta latè tradita per Didacū Perez, *l* etenim quando ad obuiandum fraudibus lex ſecularis fertur etiam contra clericos,& regulares ſeruanda eſt, & valet vt notat Petrus Ancharanus, *m* quem allegat Mexia.

d Molin.in cōſue.p.ti.1.§.23. nu.7.Pinel.in l.a.C.de reſc.vēdit.2.p.c 3.nu.40.

e Laſar. de dec. ven.c.15.nu.1. cum ſeq.

f l.6.tit.18.li.9. recop.

g Montal. in l.50.v.quę Pharaon.tit.6.p.1.

h Marant in pract.diſp. 8.ex nu.25. Mexia de taxa panis cō cl.5.n.3. Laſarte de deci. vēd. c.19.n.10.

i l.8.ti.18.lib.9. comp.

K Bar.in l.reſ. §.fin ff.de mun. & hono.

l Perez in l.1. tit.3.lib.1.ordi. col.90.

m Ancha.conſ. 11. Mexia vbi ſup.n.38.

Ex quo infert Laſarte *n* iniuſtam eſſe legem *o* ordinamentorum regalium,dum,rebus Eccleſię,aut monaſterii venditis,quintum imponit fiſco ſoluendum,quia ibi non tam de præcauendo antiquo tributo ordinarioq. regio iure, quam de nouo imponendo agitur in damnum Eccleſiæ, & ita merito ſeruandam non eſſe ait Ioannes Matiencus. *p*

Aduertendum tamen eam nouæ compilationis legem *q* definientem res,quæ clericis, Eccleſiis,aut Monaſteriis venditæ ſunt tacite hypothecatas cenſeri,intelligendam eſſe,cum vel venditor laicus forenſis eſt, aut potentior perſona: potentior autem perſona in hoc caſu erit dicenda tripliciter, primo ratione generis,& familiæ, ſecundo ratione pecuniæ,diuitiarum, & dignitatis ſtatus; tertio ratione paupertatis,quæ vltima potentia aliis duobus periculoſior eſt gabellario; vel cum clericus emptor cōtractum non manifeſtauerit gabellario intra tempus alias laicis emptoribus lege *r* ſtatutum, vt ſcilicet omnibus his caſibus laicus emptor ad totā venditionis gabellam, quæ ſolet venditori incumbere, remanet obligatus legali,ac perſonali obligatione, monaſterium autē aut Eccleſia emens ex legali rei venditę pignore teneatur,ad quod quidem nō ſemper & in omnem euētum, vt ceteri emptores laici, ſed in ſubſidium duntaxat, quando ſcilicet a vēditore gabella exigi non poſſit propter vitādam fraudem,quę facile alias poſſet committi,vt expreſſe in ea lege *ſ* traditur ibi. *Y ſi los vendidores no pudieren ſer auidos*,quæ verba cōmodè iuxta ſupradicta debent intelligi, prout in ſimili eſt caſus in iure, *t* & tradit Decius,ita quod ſi laicus venditor ex potentioribus non eſſet,& monaſterium emptor venditionem manifeſtaſſet intra debitum tempus gabellario, cum in his caſibus emptor ad nihilum etiam ratione pignoris teneatur, ſiue vēditor haberi queat ſiue non,nec quidem monaſterii ipſum emptorem teneri dicendum videtur,quamuis vēditor haberi nequiret,ne peioris cōditionis ſit quam laicus quod Chriſtianiſſima noſtra tempora, ac Philippo Rege noſtro feliciſſima non patiuntur.

n Laſar.vbi ſu. n.11.infi

o l.7.tit.9.lib.5. ord.

p Mati. in l.11. gl.5. ex nu.4.ti. 10.li.5. noua cōpil.

q d.l.8. tit.18. lib.9.

r l.31.& 32.tit. 19 lib.9.recop.

ſ d.l.8.recop.

t l.nepos proculo 125. de verbor. ſign Dec. conſ. 555 n.13.vol.1.

ARTICVLVS VIII.

Vtrum clerici, aut monachi negotiando vendentes teneantur ſoluere ex rebus venditis gabellam.

RESpondeo dicēdo, quod quamuis generaliter diximus in ſuperioribus *u* clericos, & religioſos exemptos eſſe à decimæ ſolutione, quę dicitur Alcauala iuxta quandam legem *x* nouę recopilationis. Illud tamen ex lege ſequenti intelligendum eſt,niſi ex negotiatione vendiderint, aut permutauerint, quia ſic vendentes, aut permutantes ad gabellam obligantur, & omnibus pęnis, ac legibus gabellarum ſubijciuntur ac ſi vere laici eſſent. Quod veriſſimum,& iuſtiſſimum iure communi

u Sup.2 to.

x l.6.tit.28 recop.

a *Fel. in c. Eccl. S. Mariæ. nu. 105. & Dec. n. 57. de cõſ. Matienẓo in l. 21. gl. 1. n. 3. tit. 10. li. 5.*

muni exiſtimo ex reſolutis per Felinum *a* Decium, & alios, quos refert Matiẽcus. Cuius deciſionis ea potiſſima eſt ratio, quia negotiatio clericis, & monachis eſt prohibita, & dum huic ſe implicant, eorum facultates à laicorum ſtatutis, legibus, & conſuetudinibus Eccleſia nõ defendit, vt quædam decretalis *b* determinat, atque ideo in eis locum habere debet legis gabellariæ diſpoſitio, cum eo caſu iuri Canonico contraria non ſit iuxta in ſacris Canonibus *c* notata, in quib. habetur; quod generaliter leges ciuiles ad forum etiam Eccleſiaſticum extenduntur, quatenus iuri Canonico contrariæ non ſunt, non quidem ex vi & poteſtate ipſarum legũ, ſed ex cõfirmatione ipſa canonica, lex enim ciuilis nullatenus id poteſt efficere ex defectu poteſtatis iuxta laté tradita per Fortunium *d* Garciam.

b *c. fi. de vit. & honeſt. cle.*

c *c. 1. de noui oper. nunc. c. 2. de deſpon. impub. c. 1. de re iud.*

d *Fort. de vlt. fin. illat. 3. & 24. per totas.*

Quæ ſané limitatio vſque adeo generalis eſt, vt nedum in clerico, aut monacho vẽdente, aut permutante, ſed & in mente quoq; negotiationis cauſa accipienda, & practicanda ſit. Atq. adeo omnes leges loquentes de emptoribus circa illius iuris exactionem indiſtincté, in quolibet clerico, aut monacho ex cauſa negotiationis emente procedunt, ac ſi ille vere laicus foret, prout adnotauit Didacus Perez.

e *Perez in l. 13. v. pague. Alcauala ibi vel ſi cleric. ſit negot. tit. 4. li. 1. ordin.*

At vt hæc omnia clariora fiant. Notandum eſt, quod tunc clericus & monachus negotiari dicuntur, qñ rem emunt eaq; in ſua integra forma venditur, lucrifaciendi cauſa, vt tradit Abbas, *f* ſecus autem ſi rem emunt ita, vt ſit eis materia aliquid operandi, & ſua opera, vel induſtria mutatã vendiderint, aut permutauerint; quia tunc negotiari non dicuntur, neque decimam debent, aut aliud quodcunque tributum, vt per quendam textum expreſſum *g* notauit Petrus de Duennas Auendanus, & Didacus Perez. Et eſt ratio differentiæ, quia finis illius primi actus, ſcilicet cum quis emit in eadem forma venditurus, nullus vſus eſt, ſed ſolus quæſtus, & is quidem non ſecundum naturam rei, ſed ſola arte excogitatus ad augendas opes cum aliorum incommodo, propter quod eam negotiationem in quocunque honeſto homine vituperat Ariſtoteles, *h* & tradit Carolus Molineus. *i* & Soto. At verò cum quis emit, vt ſit ei operandi materia, atq. ita rem mutatam vendit, non contra naturam, & ſola arte quæſtum quærit, ſed ex ſudore & labore ſuo, prout in primo homine mãdatum eſt, & in pſalmo, labores manuum tuarum, quia manducabis, atq. adeo iſte actus non proprie negotiatio dicitur, aut eſt ſed potius artificium, ita vt inter Mechanichas artes enumeretur ſecundum Alciatum, *K* quod & tradit Soto.

f *Abb. conſ. 6.*

g *ca. inijcientes 88. diſt. Duen. reg. 110. n. 11. Auen. reſp. 33. nu. 4. v. 7. tunc. Perez in l. 1. gl. 1. ver. eſt & aliud col. 93. lib. 1. ordin.*

h *Ariſto lib. 1. polit. ca. 6. & 7.*

i *Moline. de vſu. q. 60. n. 440. Sot. lib. 6. de iuſti. q. 2. art. 2. in prin.*

k *Alciat. in l. mercis 207. ff. de verb. ſig. So. vbi ſup.*

Ex his in facti contingentia conſului clericum, vt negotiatorem minimé debere condemnari, ſi tantum certis temporibus opportunitate occurrente emit in loco, in quo eſt aliquas merces, vt eas ſuis fratribus cũ eis negotiaturis trãſmittat, talis enim clericus non eas emit in propria forma iterum reuenditurus, fratres enim ipſius eas reuendere debent in loco ſuæ habitationis, ſolum enim dictus clericus opus charitatis exhibet ab eo minime alienum.

Sed Laſarte *l* à Molina dubitat circa ſupradicta qualiter apud nos eſt, hæc Eccleſiaſticorum negotiatio accipi debeat quo magis à decimæ ſolutione immunes non ſint; videmus enim quod ſi clericus emit vuas, & vinum faciat, vt vendat, item lanas vt pannos venditurus efficiat, decimæ exactione vendendo vexatur, cum tamen non rem ipſam, vt emerit in ſua integra forma, ſed mutatam vendiderit, vt ex aliquibus legibus patet, *m* quod quidem negotiatio eſſe non videtur ex prædictis, &

l *Laſar. de decim. vend. c. 19. nu. 53.*

m *l. Lana 88. de leg. 3. l. 43. ti. 9 par 6.*

per conſequens, neque clericis interdictum.

Pro reſolutione autẽ huius difficultatis duę proponendæ ſunt concluſiones.

Prima concluſio eſt, toties videtur clericus non negotiator, mercator ve, quoties ſic emerit, vt ſit ei materia per propriam ſuam perſonam aliquid operandi, atque ita ea opera, & induſtria perſonæ ſuæ rem mutatam vendiderit aliquid lucraturus, vel non, veluti ſi lanam emerit, aut ſericum, vt aliquid veſtiendi, calciandivé cauſa vtile proprijs manib. conficiat, otio non vacaturus, & vt inde labore, ac induſtria manuum ſuarum licitum lucrum eliciat; prout in religioſiſſimis fratribus diſcalciatis Carmelitis videmus quotidie, quod quàm laudabile ſit apparet ex his, quæ Soto *n* ex exemplo Diui Pauli *o* adducit. Ad ea inquit, quæ mihi opus erant, miniſtrauerunt manus iſtæ. Et in hoc caſu dubium non eſt, quin iſtius modi monachi vendẽtes ſua opera, nec mercatores, nec negotiatores dicantur, quin potius artifices ex prædictis, gaudeantque ideo exemptionis priuilegio. Quod quidem & ad eum caſum extendit Soto, *p* quando quis emit mulam, aut æquum rudem, vt cultiorem vendat, nempe quod is negotiari non dicatur, quia vere rem illam, quam emit, induſtria ſua mutatam ac meliorem reuẽdit.

n *Soto lib. de iuſt. q. 5. ar. 2.*

o *1. ad Cor. 4. et act. 2. poſt c. 20.*

p *Sot. li. 6. de iuſtit. q. 20. a. 1.*

Quod valde notandum eſt in hac materia ad hoc, quod clerici, aut monachi huiuſmodi lucro occupati gabellam non ſoluant etiamſi mulam, & equum, ſine fræno & ſella vendiderint, quia non tam negotiari, quã artem exercere cenſentur, quod clericis, & monachis iure communi non eſt prohibitum.

Secunda concluſio, ſi clericus lanas illas emerit, non vt ipſe operetur, ſed vt impenſa ſua ex mercenariorum & opificum induſtria, ac labore pannos efficiat poſtea venditurus lucriſaciẽdi cauſa, ematque etiam vuas, prout quotidie videmus & per famulos, ac perſonas huic rei aptas in ſua apotheca recondat vinum poſtea vẽditurus, vt inde aliquid lucrari queat, dubitandum non eſt, quin mercaturam, & negotiationem exerceat, ſoluturuſq. ſit decimam venditionis, & alia iura regalia tanquam laicus, quia tunc nulla verſatur induſtria clerici, prout tam eleganter, quam vtiliter tradit ex Petro de Ancharrano Syluester *q* dicens, quod ſi monaſterium emiſſet venam ferri, vt inde per famulos & perſonas conductas ferrum colligat, & vendat lucriſaciendi cauſa gabellam, & alia iura regalia erit ſoluturum: ſecus verò ſi per ipſoſmet monachos ferrum fieret, quia tunc cum rem mutatã ex induſtria ſua venderent, negotiari non dicentur, & hãc reſolutionem ſequitur Nauarrus, *r* iuxta quam intelligendum eſt Conſilium Federici *ſ* de Senis, qui alias, ſine prædicta diſtinctione reſpondit, præfatum illud monaſterium gabellam non debere, & ita reprehendit ipſum Syluester, qui eum vitioſé allegat.

q *Syl. v. excommuni. 9. v. 21. n. 46. & nu. 57.*

r *Nau. in Man. c. 27. n. 128*

ſ *Federic. conſ. 227.*

Tertia concluſio, hæc vena ferrea monaſterij poteſt dupliciter conſiderari, aut enim poteſt eſſe talis, vt ferrum ibi renaſcatur, nempe vt licet inde extrahatur, natura ipſa augeatur vena, prout de cæterę fodinis argenti fodinis, vel auri tradit quædam lex, *t* & de lapidicinis tradit alia lex, *u* & nunc dico quod id, qđ ex vena aſportatur in fructu ſit, quaſi natum & collectum ex vena tam propria monaſterij facta & hoc caſu, ſiue per monachos, ſiue per alios ferrum fiat, & vendatur nulla gabella ſit ſoluẽda, quia generaliter ex fructib rerum monaſterij, vel clerici nullum tributum debetur, cum negotiatio deficiat ex prædictis, & in hoc caſu nempe cum ferrum collectũ, ſiue per monachos, ſiue per eorũ operarios conductos in fructu eſt, recte procedit

t *l. fructus. [illegible] l. ſi diu [illegible] vir functo m[illegible] lieris. ff. ſol. m[illegible]*

u *l. fi. de fundo dotal.*

Digitized by Google

Conſilium Federici de Senis ſuperius allegatum. Aut talis vena ferri à Monaſterio empta eius naturæ eſt, vt nihil ibi renaſcatur, ſed quod modo eſt, ſemper in ea fuerit, prout de lapidibus marmoreis tradit quidam textus, *a* & quia quod aſportatur in fructu non eſt, ſed potius erat in ipſa vena tempore emptionis à monaſterio factæ, ac proinde appareat, monaſterium vendere, quod re vera emerat, tunc habet locum diſtinctio Syluestri, & Nauarr, de qua in concluſione ſuperiori ſcilicet, quod ſi induſtria monachorum colligatur gabella, nõ debeatur ex reuenditione, ſi vero per eorum famulos, aut operarios conductos, tũc ad eius ſolutionem eſt obligatio.

a d. §. ſi vir in fundo.

Ex his infertur primo, quod ſi monaſteriũ emat fundum plenum fructibus maturis, qui eo tẽpore pendentes ſint, & fructus ab eo decerptos vendat, gabellam debebit, quia vere vẽdidit, quod emit lucrifaciendi cauſa, atque ideo negotiari intelligitur iuxta ſuperius annotata: fructus enim pẽdẽtes pars ſunt rei, vt dicitur in iure, *b* & tradit Tiraquellus, qui ſi tempore venditionis exiſtunt tanquam pars fundi debentur, vt multis iuribus reſoluunt Bart. *c* Iaſon, & Doctores communiter, quos allegat, & ſequitur Couarrunias.

Aduertendum tamen, quod ſi monaſterium fundum cum fructibus pendentib. & maturis emerit non animo reuendendi, ſed vt his fruatur, & monachi eos comedant, ſecundum quod definit quidam iuris Conſultus, *d* quos fructus poſtea ex accidenti vendiderit, vt quia vilius ſibi eſſe contingat pretio frui, quam ipſis, gabellam non debet, qa negotiari dici non poteſt, vt expreſsè tradit Syluester *e* dicens, monaſterium non teneri ſoluere gabellam, ſi emat in fructũ ſuum, & poſtea reuẽdat, quia hoc non eſt propriè negotiari, quam doctrinam ſequitur Nauarrus. *f* Cui ſententiæ rectè fauent ea, quæ tradunt Baldus *g* & Bartolus, & alij quos refert & ſequitur Caſtillo, dicunt enim hi auctores, quod ſi ſtatuto caueatur, vt nemo poſſit emptum frumentum reuẽdere, & aliquis emat in ciuitate frumentum pro victu totius anni, poſtea autẽ mutans propoſitum velit a ciuitate recedere, & ſic receſſurus frumẽtum illud vendat, in pęnam legis, aut ſtatuti non incidit, quia inſpicienda eſt prima deſtinatio.

b l. fructus pendentes de re iudic. Tiraq. de retract. lignag. §. 1. gl. 7. ex n. 26.
c l. Iul. § ſi fru. ff. de act. empt. Bar. & Iaſ. in l. ſi pluſſ. §. fi. ff. de verbo. oblig. Cou. li. 1. var. c. 15. n. 3. & li. 3. c. 4. nu. 7.
d l. in lego cẽſo. ff. de verb. ſign.
e Syl excom. 9. n. 46. in fi.
f Nau. l. ca. 27. n. 128.
g Bal. in l. 1. §. vnde quærit Offilius. ff. de exer. ac. Bar. in l. cetera § fi. n. 3. ff. de leg. 1. Caſtil. in l. 1. taur. v. que fueren. vſados.

Quod intelligitur, quãdo conſtat de hoc primo propoſito & deſtinatione, id quod ex qualitate rei & perſonæ erit iudicandum ex reſolutis per Auen. Et pro religioſis eſt præſumptio, quod non emerint ad reuendendum, cum hoc ſit negotiari, & quid eorum ſtatui illicitum.

Infertur ſecundo, quod ſi monaſterium emat oues, vaccaſque prægnantes, & agnos, vituloſq. ex his natos vendiderit, decimam non debebit gabellario, cum non vendiderit, quod emit, ſed quod ex re ſua natum eſt inſtar fructuum, qui non extarent tempore emptionis rei, ſed poſtaa producuntur, vt probat quidam elegans textus, *h* quod alias etiam confirmant iura *i* ponentia diſſerẽtiam inter agrũ plenum fructibus, & animal prægnãs, quod ibi explicat Bartolus in hunc modum diſtinguens, quod ſi monaſterium emat fundum cum fructibus pendentibus, & iã maturis, ſi reuendat fructus, decima debetur, ſed ſi emit ſine fructibus, & poſtea natos colligit & vendit, nulla gabella debeatur, ſed ſi prægnantes oues emerit, natos fętus vendens non tenebitur ad aliquod tributum ſoluendum, cum dictos fętus non emerit, cum adhuc non ſint nati, neque ſint in rerum natura, licet illorum fauore aliquando eſſe intelligantur per interpretationem iuris, prout notant Bartolus, *K* & Doctores, & eſt quidam textus expreſſus cum his, quæ latè congerit Tiraquellus.

h l. ſi prag. ff. de euict. l. ſo fin. quod ex Pãphi. 73. ff. de leg. 2.
i l. in le. Falc. 9. vbi Bar. ff. ad l. Falc.
K Bar & Doc. in d. l. in lege. Tiraq. ĩ l. ſi vnquã v. ſuſceperit liber. n. 144. C. de reuoc.

Infertur tertio, quod ſi monaſterium emat gregem, & inde fructus collectos, lanam, caſeum, & agnos vendat, non teneri ad gabellam ſoluendam, cum in hoc nulla interueniat negotiatio, non enim vendit, quod exẽptione acquiſiuit, ſed potius quod ex re iam ſua natum eſt, vt probat quidam textus *l* elegans.

l L. varia empt. ff. de euict.

ARTICVLVS IX.

An ſi aliquis ingrediatur monaſterium, & tempore nouitiatus aliqua eius bona uendantur ſuo nomine regalis decima debeatur.

RESpondeo dicendo Laſartẽ, *m* a Molina tenere partem affirmatiuam, ſcilicet quod gabellario regalis decima debetur, quia nõ eſt nouitius vere religioſus, cum ad ſeculum poſſit redire, quando voluerit iuxta notata per Gregorium *n* Lopez, & per Tiraquellum. Quod ait Laſarte eſt aduertendum pro fratribus Societatis Ieſu, hi enim non vt ceteri religioſi poſt annum probationis emittũt profeſſionem, ſed poſt multos annos in illa ſanctiſſima religione profitentur iuxta eorum inſtitutũ approbatum à Concilio *o* Tridẽtino, atq. ideo fiet, quod ſi procurator monaſtarii vendiderit aliqua bona cuiuſuis iuuenis eam religionem ingreſſi, qui neque profeſſus fuerit, neque ſacros ordines ſuſceperit, regię decimæ locum faciat.

m Laſar. de decim. vend. c. 19. n. 50.
n Grego. in l. 7. v. ſi quan. tit. 7. par. 1. Tiraq. de retrac. lig. §. 1. glo. 8. ex nu. 21.
o Seſ. 25 de reg. c. 16.

Hæc dictus auctor, cuius opinionem quoad nouitios, qui poſt annum probationis ſtatim tenẽtur profiteri, non condemno, ſed quoad nouitios ſocietatis, qui poſt biennũ probationis tria vota ſimplicia emiſerunt, non admitto, cum ipſi ſecundum cõſtitutionem Gregorii XIII. ſint verè religioſi, & donec à ſocietate dimittantur, gaudeant omnib. quæ alijs religioſis conceſſa ſunt, prout in primo tomo *p* latè probauimus, opinio autem Laſarte in hoc caſu erit vera, quando ipſe nouitius intra biẽnium probationis præcipit, vt aliqua bona eius nomine vendantur.

p 140. q. 1. ar. 6.

ARTICVLVS X.

Vtrum hæc decima in caſibus, in quibus debetur à monaſterio & a nouitio, poſſit peti coram iudice ſeculari.

RESpondeo dicẽdo, quod ſi decima debeatur a regularib. & à monaſterio, videtur, quod coram iudice ſeculari poſſint conueniri, nam clericus ſecularis tenetur ſoluere gabellam de rebus ab eo per negotiationem venditis, & poterit conueniri coram iudice ſeculari, cum propter negotiationis delictum iure laici cenſeatur, & cum a ſeculari iuriſdictione Eccleſia non defendat, vt dicitur in iure *q* cõmuni, & regali, & ita expreſsè tenet Mexia *r* Pontius, qui in ſuum patrociniũ allegat Tiraquellum. At aduertit Laſarte, *ſ* quod ille cum alijs per eum allegatis loquitur in actione reali, quando ſcilicet clericus conuenitur ratione rei tributariæ, quã poſſidet, at nos loquimur in actione perſonali, qua quicunque venditor ad gabellam tenetur ex conditione ex lege, quo caſu maior dubitatio eſt. At ait præci-

q ca. fi. de vi & hon. cler. l. 7. tit. 18. li. 9.
r Mexia de taxa panis concl. 5. n. 23. Tiraq. de retra. lign. §. 31. gl. 1. n. 80.
ſ Laſart de decim. vend. c. 19. n. 84.

Digitized by Google

prædictus author, quod adhuc vera eſt prędicta reſolutio; quia ſicut talis clericus negotiator iudicatur, vt laicus ad hoc, quo regio tributo vexari queat contra generalem prohibitionem iuris, *a* ita talis quoq. coram ſeculari iudice conuenietur, vt bene aduertit Mexia *b* cum his, quę reſoluit Petrus Rebuffus, & tradit Boerius. Hęc quantum ad clericum negotiatorem ſecũdum ius reſoluta inuenio, quæ an ad monachos, & monaſteria applicari debeant poteſt dubitari, qui non ſolum habent exemptionem communem Eccleſiaſticis competentem, ne conueniantur coram iudice ſeculari, ſed ratione ſuorum priuilegiorum habẽt exemptionem, ne ratione contractus, aut delicti coram alijs, quam coram eorum iudicibus regularib. conueniãtur, quæ priuilegia, ita ſunt roborata, vt ijs contrauenientes grauibus pœnis, & cenſuris afficiantur, prout in ſecundo tomo *c* late diximus. Quæ ſpecialis exemptio in hoc caſu videtur habere locum, cũ ipſi monachi propter delictum negotiationis à ſolutione gabellę non ſint immunes, de quo delicto per pręfata priuilegia alium, quam eorũ prælatos nõ poſſe cognoſcere videtur, ſed pro contraria parte, facit quod ſi coram eorum pręlatis à gabellario deberẽt conueniri decimam, difficillime ſoluerẽt, & ipſi nõ regulariter, ſed vt mercatores viuẽtes à priuilegijs viderentur deſtituti, quę eis propter eorũ paupertatem fuerunt cõceſſa, cuiuſmodi ſunt priuilegia eos a tributis, & gabellis liberantia. Nec iudex ſecularis compellens eos ad decimæ ſolutionẽ cognoſcit de delicto negotiationis, quod commiſerunt, vt ipſos puniat, & caſtiget, hoc enim minime gentiũ ei iura concedunt, hoc enim delictum ad eorum pręlatum pertinet, vt ratione eius prælatus poſſit delinquentes incarcerare, & voce actiua, aut paſſiua priuare, nec iudex ſecularis poteſt captis pignoribus eos aſtringere ad ſolutionem, vt loquendo de clerico negotiatore reſoluit Azeuedo, *d* cum etiam eorum bona ſint exempta; vnde exiſtimo ad Nuntiũ Apoſtolicum eſſe recurrẽdum, qui cũ ſit legatus à latere ſuper exemptos, & eorum bona habet poteſtatem. Aduertendum tamen, quod monachorũ negotiari non eſt aliquãdo ita illicita, vt neceſſe ſit eam prohibere, & eã exercentes caſtigare, videmus enim in religioſiſſimis conuentibus multis aquis abundantibus molendina ad conficiendũ papyrũ conſtrui, & multitudine pannorum empta magnã quantitatem quotannis papyri fieri per famulos & operarios a dictis religioſis conductos, quæ quãtitas venditur, in quo negotiatio, vt patet, interuenit, ſiquidem mutata pannorũ forma induſtria operariorum fit papyrus, quæ negotiatio à nemine, vt audio, reprobatur, & dubito, an ipſa monaſteria p̃dictam quantitatem papyri vendentia ad ſolutionem huius decimæ obligentur, licet papyrum induſtria mercenariorum confectam vendant, & tali venditione lucrum maximum reportent, nam ſi propter neceſſitatem monaſteria præfatam habẽt negotiationem, quia ſine ea non habent ſufficienter, vnde fratres viuant, non tenentur ad huius decimæ ſolutionem ex his, quę reſoluit Laſarte, *e* & vniuerſaliter exiſtimo, omnia monaſteria negotiantia penuria laborare, propter quam huiuſmodi negotiationibus aliquando implicantur, qua de cauſa a ſolutione decimę videtur, quod poſſunt excuſari.

a *c. quamuis de cenſ. lib. 6.*
b *Mexia vbi ſu. Rebuf. ad ll. Gall. 2. tom. de merc. minuta. vend. gloſs. 13. Boer. deciſ. 246. nu. 4.*
d *Azeued. in l. 11. tit. 3. lib. 1. recop.*
e *Laſar. de decim. vend. c. 19. n. 78.*

ARTICVLVS XI.

Vtrum fratres tertij ordinis Beati Patris noſtri Franciſci teneantur ex rebus ab eis venditis ſoluere gabellam.

RESpondeo dicendo hunc articulum videri iã deciſum ex his, quæ late diximus ſupra *f* de tertiarijs agentes, circa cuius reſolutionẽ habemus legem *g* regiam, per quam legem ſtatuitur, quod ſi priuatam vitam agunt cum vxoribus, & maritis, & bonis ſuis, vt laici iudicentur, prout tradunt Cardinalis *h* & Petrus de Ancharano, Sarmiento, Gregorius Lopez, & Didacus Perez: ſecus autem ſi in communitate viuant, prout plura tertiariorum, & tertiariarum hodie videmus monaſteria, in quibus religioſe ſecundum regulam a ſede Apoſtolica approbatam viuitur, prout in ſuperioribus late probauimus, hi enim vt vere religioſi ab his tributis ſunt immunes.

Quantum autem ad mulieres tertiarias virginalem, vel vidualem caſtitatem vouẽtes, huic tributo obnoxias eſſe credo, cum non ſint religioſę: ſicut ẽt Eremitas minime exemptos ab hac lege credo. Licet enim ipſi Epiſcopo ſint ſubiecti, vt tenet quędã Gloſſa, *i* quam ſequitur Bartolus, & Angelus, & per conſequens priuilegio clericorum gaudere debent, vt ait alia Gloſſa, *k* & latiſſime reſoluit Nicolaus Boerius, hi tamen Eremitæ, quos apud nos videmus, proculdubio iure laicorum ſunt cẽſendi, quia non ita pure, & vere ſolitariam vitam agunt, vt ſacri canones *l* requirunt, quin potius ſicut laici nati ſunt, ita laici perſeuerant, cum neque ordinem habeant clericalem, neque religionem approbatam profiteantur, quod ita tenuit Franciſcus de Zabar. & alij, quos refert, & ſequitur Aufrerius. *m* Abbas, & alij relati per Boerium, & ita non eſt dubium, quin ſi iſti tales Eremitæ aliquid vẽdiderint, regali decimæ ſubijciantur, nec in eis habeat locũ priuilegium, quod alijs per leges *n* huius Regni conceditur.

f *Supr. hoc tom. quæſt.*
g *l. 19. tit. 4. lib. 4. ord. quæ eſt hod. l. 1. tit. 14. li. 6. reco.*
h *Cardinal. in Clem. cum ex eo de ſent. excõ. col. 2. & ibi Anchar. Sarm. de red. eccle in defenſ. libel. 1. par. moni. 56. nu. 4. Greg. in l. 1. gl. 1. tit. 7. pa. 1. Perez. in d. l. 19. & in l. 1. p. 93. tit. 3. lib. 1.*
i *Gl. in l. 2. v. nõ poſſunt, & ibi Bar. Ang. de iniu. voc.*
k *Gl. in c. qui uere v. vere 26. q. 1. Boer. in trac. de vit. & ſtat. Erem. nu. 13.*
l *c. qui vere.*
m *Aufrer in q. Toloſ. 8. Boer. vbi ſup. n. 14.*
n *l. 6. tit. 18. li. 9. recop.*

ARTICVLVS XII.

Vtrum fratres ordinum militiarum teneantur ex rebus ab eis uenditis ſoluere gabellam.

RESpondeo dicendo, hanc quæſtionem ex alia dependere, an ſcilicet dicti fratres ordinum militiarum nempe D. Iacobi Alcantarę, Calatrauę, quos vulgus cõmendatarios appellat, ſint Eccleſiaſticæ, & religioſæ perſonæ, prout de fratribus Diui Ioannis tradit Duennas; *o* de hac quæſtione iam egimus in primo tomo *p* duas contrarias opiniones allegantes primam nõ eſſe perſonas regulares, quam tenet Sarmiento; *q* contrariam autem eſſe vere religioſos reſoluit, & latè diſputat Mẽchaca, *r* & ordinis Diui Iacobi alumnus licẽtiatus Didacus a Mota, in tractatu iſtius ordinis, ſatis doctè, & curioſe hanc tutatur opinionem, pp quę fortaſſis, & ad oẽs difficultates dirimẽdas media ſententia admiſſa eſt a Chriſtianiſſimo Rege Hiſpaniarũ, Philippo Secũdo, q voluit hos fratres immunes eſſe in omnibus fructibus ſuarum commendatarũ, ſecus verò in patrimonialibus, & rebus aliunde quæſitis, vt conſtat ex quadam lege *ſ* nouæ recompilationis,

o *Duen. regul. 100. nu. 5.*
p *1. to. q. 1. a. 6.*
q *Sarmien. de defenſ. libe. de red. in eccl. 1. p. monit. 55.*
r *Monc. lib. 3. q. illuſt. c. 105. ex n. 45.*
ſ *l. 9. tit. 18. lib. 9. recop.*

a *Laſar. de decim. vend.c.19. nu.92.*

quæ in praxi ſeruatur, prout Laſarte *a* à Molina aſfirmat.

ARTICVLVS XIII.

Vtrum immunes ſint hi, qui à monaſterijs aliquid emerint à decimæ ſolutione, ſi illud vendiderint.

b *Tiraq. de retract. lign. §.1. gl.11.n.12.addit. Bapt. à Villal. in trac. côm. opin. litig. nu.1. Boer. decіſ.213. nu.19.*

c *l. licita. 6. fi. ff. de publ. Sylu. v. excom.7.n.48. Montal. in l.5. in fin. glo. tit.7. p.5.*

RESpondeo dicendo, quod non ſunt immunes ab huius decimæ ſolutione hi, qui à clericis, Eccleſijs, aut monaſterijs aliquid emerint, ſi poſtea illud vendât, ita tradit Tiraquellus, *b* & additio Baptiſtæ à Villalobos, & recte reſoluit Boerius dicês, quod ſi res aliqua vendatur ab Eccleſia, non ideo tranſit libera ad emptorem, quo minus reuenditurus gabellam debeat, & ad hoc quoddam iuris *c* Conſulti decretû tradût Sylueſter, & Montaluus. Cuius reſolutionis ea eſt ratio, quia hæc gabella reuenditionis non ſoluitur ex contractu inito cum Eccleſia, aut clerico ſed ex contractu diſtincto poſtea per emptorem celebrato cum alia tertia perſona, ex quo nulla ratio impedit, quin gabella debeatur, & peti poſſit ex eleganti diſtinctione Baldi, de qua infra.

Quod procedit etiamſi ipſi poſtea reuendant Eccleſię, aut Monaſterio; priuilegium enim quo Eccleſiaſtici, & regulares à decimæ ſolutione liberantur ita intelligendum eſt, vt non quemadmodum Eccleſia, & monaſterium immunes ſunt, ita & hi, qui eiſdê vêdiderint, immunes fiant; quinimmo regali decimæ ſubijciuntur, niſi aliud priuilegiû habeant ſicut ceteri venditores: quia non propterea quod carius inde clerici & monaſteria emant ab iſtis vêditoribus propter onus gabellæ pluris ex eo vendentib. iuxta illud, quod ex Æmilio Ferretto, in annotationibus ad Cornelium Tacitum, *d* fieri deber, quo minus venditores iſti regale ius perdant, ſicut & portorium & pedagium ſoluunt, ac cetera iura regalia mercibus impoſita, quamuis clericis & Monaſterijs, ſicut & laicis vendendę ſint. Nec iſtud dici poteſt contra libertatem Eccleſiaſticam eſſe, ſiquidem circa res laicorum, & eorum contractus verſatur, quamuis inde damnum aliquod Eccleſiaſticis perſonis, & monaſterijs prouenire videatur, prout articulo ſeptimo huius quæſtionis dictû eſt.

d *Tacit. lib.13. annal. n.14.*

ARTICVLVS XIV.

Vtrum laicus uendens rem communem cum monaſterio teneatur ad huius decimæ ſolutionem.

e *leg. quod ſi vno. ff. de indi. ad ſectio.*

f *Hippolyt. ſingu. 180. Couar. in pr. q.1. c.36. nu.2. Perez in Rub. tit.1. lib.3. ord. col.748.*

g *l.16. tit.18. li.9. recop.*

h *Feder. conſil. 131. incipit quęſtio talis eſt an digce. col. pen.*

RESpondeo dicendo, quod qui ſimul cum Monaſterio, aut alia exempta perſona vno pretio rem vendiderit, quæ ſit vtriuſque communis à gabella non eſcuſabitur, nam licet eo modo contracta venditio indiuidua ſit iuxta quandam legem, *e* decima tamê rectè diuidetur iuxta pretij partem, quę laici portionem in ea re communi vendita tangere videatur, & ſic exigetur à laico, & non a monaſterio iuxta ea, quę contra Hippolytum *f* reſoluit Couarruuias. Et confirmatur ex quadam lege *g* recopilationis, ibi, *por lo que à ellos toca y puede tocar*, vbi tem meam cû te clerici permutauero, quâuis vnicum negotiû eſt ex ſola parte clerici, immunitas Eccleſiaſtica locum habet; ceterû ego ex mea parte gabellâ debeo, nec excuſor ſocij priuilegio, vt tradit Federicus de Senis.

ARTICVLVS XV.

Vtrum regulares teneantur ad ſoluendum ſubſidium, quod uocatur Eſcuſado.

RESpondeo dicendo, circa hoc quîdâ obtinuiſſe Reges Hiſpaniarum à Sede Apoſtolica cô ceſſionem, & inter alias conceſſionem Pij V. Pontificis maximi in medium adducam.

Pius Papa V. ad futuram rei memoriam.

Sanè alias nos cû accepiſſemus, chariſſimû in Chriſto filium noſtrû Philippum Hiſpaniarû Regem Catholicû ad prouincias Flandriæ hæreſi infectas, venenó hmôi liberandas, liberataſq. conſeruandas de proximo. Ac de re decreuiſſe êt eius validiſſimum exercitum equitum & peditû verſus prouincias præfatas iter feciſſe. Nos attendentes maximè neceſſarium, et vtile eſſe, pro extirpatione hęreſum hmôi, nô dum in prædictis, verum êt in alijs prouincijs, quod exercitus præfati prædicti Regis, & ipſi eo proficiſcerentur, ipſumque Philippum Regem in expeditione hmôi hac pro tuitione religionis Chriſtianæ contra immaniſſimum Turcarû tyrannû, maximos & innumerabiles ſumptus de neceſſitate facere oportere, et cû pp maximos ſumptus preclarę memoriæ Carolum Quintû Romanorû Imperatorem ipſius Philippi Regis genitorem, ac ipſum Philippum Regê, pro conſeruatione, et defêſione dictæ religionis Chriſtianæ hactenus factos eius ærarium penitus conſumptû eſſe crederemus, dignum & æquum fore cenſuerimus, eidê Philippo Regi per venerabilem fratrê Ioannê Baptiſtâ Archiepiſcopû Roſanen. modernû & pro tempore exiſtentê in Regione Hiſpaniarû Nûtium noſtrum, aut aliâ, ſeu alias perſonas Eccleſiaſticas ab eodê Nûtio deputandâ, ſeu deputandas. Vnam domum poſt duas, quæ vberiores & opulentiores decimas habuiſſent q̃ maluiſſet, in qualibet parochia ſæculari quâ cuiuſuis ordinis regulari ex vniuerſis parochiis in Regni Dñijs Hiſpaniarum, & inſulis eidê Regno adiacentib. conſiſtentib. nominandi, & eligendi, & ab ipſa domo, illiuſq. dño. ſeu dominis, ac habitatore, ſeu habitatorib. decimas tritici hordei vini agnorû, lanę olei, caſei, & aliorum quarumcunq. fructuum, & rerû, ex quibus decimæ, tam de iure, quâ de côſuetudine, et de priuilegio ſolui & dari côſueuiſſent, & deberentur petendi, & infracto modo exigendi, et leuâdi ac recuperandi liberam & omnimodam poteſtatem, & plenâ facultatem ad quinquenniû conceſſimus, dedimus, et largiti ſumus. Necnon decimas hmôi ab illis, qui hactenus illas percepiſſent, & leuauiſſent ad dictû quinquenniû abdicauimus & ſeparauimus illaſq. per eundem Nuntium, ſeu perſonas Eccleſiaſticas hmôi ab eodê Nuntio deputandas, exigendas, leuâdas, et recuperandas ipſiq. Philippo Regi, ſeu eius pro tempore ad hoc deputatis miniſtris cû effectu traendas, & côſignandas ad ſimile quinquenniû applicauimus, & appropriauimus, ac gratioſe donauimus et côceſſimus.

Necnon domino ſeu dominis, ac habitatori, ſeu habitatorib. domuû huiuſmodi in qualibet parochia, vt præfertur nominandû, ſeu eligendâ, etiamſi parochia hmôi alicui ſeculari, ſeu cuiuſuis ordinis regularis monaſterio, ac prioratui ſeu conuentui; ſeu capitulo, ſeu collegio, aut pio, ſeu cuicûq. alio loco perpetuo annexa, vnita, et incorporata exiſtat, ac etiâſi metropolitana, aut cathedralis ſeu collegiata Eccleſia fuerit, vt eidê Philippo Regi mediâte Nuntio, ſeu perſonis Eccleſiaſticis ab eo deputatis pręfatas decimas huiuſmodi ſine aliqua contradictione, & exemptione tradere, & ſoluere debere præcipimus, & mandamus.

Nec

Digitized by Google

Necnon Archiepiſcopis, Epis, Abbatibus, Abbatiſſis priorib. ac prioriſſis ſecularib. et quorũuis ordinũ regularibus, dignitatib. capitulis, conuentibus, & uniuerſitatibus rectorib. beneficiatis, collegijs, ac alijs quibuſcunq. cuiuſcunq. qualitatis, gradus, ordinis, dignitatis, præeminentiæ, & conditionis fuerint, qui decimas hmõi perſonis eidẽ Philippo Regi, vt præfertur donatas & conceſſas quocunq. titulo modo, iure, forma, & cã percipere, exigere, & leuare ſoliti fuiſſent, ve eundem Philippum Regem, Nuntiumq. & perſonas huiuſmodi in exactione et recuperatione decimarũ præfatarũ impedire, nec illas a domino ſeu dominis, et habitatore, ſeu habitatorib. domini hmõi petere, & exigere auderent ſeu præſumerent ſub ſententijs, cenſuris, et pœnis Eccleſiaſticis eo ipſo ſi contra feciſſent incurrẽdis, inhibuimus, atq. mãdauimus, prout in dictis literis plenius cõtinetur. Cum aũt, ſicut nuper accepimus, literæ noſtræ præfatæ executioni debitæ adhuc mãdatæ non fuerint, et ſi modo demandarentur, hoc nõ ſine maximo dãno ipſas parochias obtinentiũ, qui retro ac tantorũ annorum decimas in uſus ſibi bene uiſos conuerterunt fieri poſſet, & cum poſtmodum ẽt alijs per turbationib. et periculis reipublicæ Chriſtianæ nouum & graue ẽt periculum ex inuaſione Turcarum tyranni in inſulam Cypri aliaſq. terras, & loca Chriſtianorum acceſſerit, & præterea noſtris adhortationib. & monitionib. idem Philippus Rex dilecti filij nobiles, viri dux & ſenatus Venetus nobiſcũ aduerſus eundem Turcarũ tyrannum fœdus inierit, cumq. ipſius Philippi Regis ærarium adeo opibus exhauſtũ eſſe accipere mus, et credamus, vt pro tantarũ expenſarum onere ſatisfacere nullo mõ queat. Nos licet ab initio Pontificatus noſtri nihil æquè cupiuerimus, q̃ quaslibet perſonas præſertim Eccleſiaſticas ab omni onerũ ſolutione immunes preſeruare, ijs tamen calamitatib. & neceſſitatib. impulſi, cũ illis ſatisfacere nequeamus, religionis ſubuẽtione, qua poſſumus ratione ſubuenire decreuimus, ac tum eorundẽ beneficiorum commoditati, q̃ ipſius regis ſubuentioni commodè conſulere uolẽtes, literas præfatas cũ omnib. et ſingulis in eis contentis clauſulis exceptis infraſcriptis limitationib. & declarationib. ac in illis expreſſum quinquenniũ non ab illarũ data vel conceſſione, ſed a præſentiũ in ſingulis regnis et locis præfatis reſpectiuè publicatione vel illarum uſu incipere ſicq. computari debere uolumus, ita vt Philippus Rex illis omnib. per integrum quinquennium a publicatione vel uſu hmõi, vt præfertur, computandũ gaudeat & gaudere debeat, ius vero eligendi vnã poſt duas, quæ uberiores, & opulentiores hẽbant decimas, non ad primam poſt duas domos ſed ad primam, quã ſemel elegerint, tantum referri eidemque Philippo Regi primã decimam hmõi concedimus, illã que per modernum et pro tpe exiſtentem Nuntiũ, vel perſonas ab eo deputandas exigendã ſibi conſignari præcipimus, et mandamus ſine tamẽ ſedis, et Cameræ Apoſtolicæ præiudicio quo ad fructus ſediũ uacantiũ, ac ſine præiudicio quarũcunq. decimarũ quouis iure debitarũ ordini, et militib. S. Ioannis Ieroſolymitani.

Inſuper quoq. quoniam facile dubitari poſſet quam uis percipiendi decimã in parochialib. Eccleſiis prædictis conceſſum eſt, an ſub eo nomine comprehẽdantur illæ Eccleſiæ ſuffraganeæ, ſeu eis annexæ, quæ ẽt ſuos habẽt colonos, quib. miniſtrãtur ſacramenta a matricib. Eccleſiis, vel in quib. adſunt clerici a matrice deputati, qui illa adminiſtrant. Nos niſi Eccleſiæ annexæ, & ſuffraganeæ hmõi decimas diſtinctas a matricib. habeant, quæ proprijs et perpetuis dictarum Eccleſiarum ſuffraganearum rectoribus debeantur, illas in dicta noſtra conceſſione comprehendi volumus.

Vbi vero ea viget conſuetudo, vt pluriũ Eccleſiarũ parochialium decimæ in vnũ redactæ aceruum poſtea per illorũ rectores ſingulis annis diuidantur, dummodo ſinguli parochiales huiuſmodi diſtinctos habeant parochianos, a ſingulis parochialibus Eccleſiis huiuſmodi ſingulam præfatam decimam huiuſmodi eidẽ Philippo Regi competere, & perſolui debere volumus.

Pro decimis verò quæ Eccleſiis ruralib. quæ aliquãdo parochiales fuerunt, ſoluuntur ab his, qui alijs parochis ſubſunt, quamuis alijs parochijs, quibus ſubſunt, decimas illis debitas aliorum bonorum ſuorum ratione perſoluerint, etiam ſtatuimus eidem Philippo Regi primam decimam prædictam deberi, illamque illam per eundem Nuntium, aut ab eo deputandos, vt præfertur, exigendi competere.

Poſtremo uero eidem, et pro tempore exiſtenti Nuntio venerabilẽ Fratrem Bernardum Freſneda Epm Conchenſem, adiunximus et mãdamus, quatenus ipſi per ſe, vel alium ſeu alios eaſdem præſentes literas, & in eis contenta quæcunque vbi, et quã ido opus fuerit, ſolemniter prædicãdo ipſi Philippo Regi in præmiſſis efficacis defenſionis præſidio aſſiſtentes faciant authoritate noſtra præſentes literas, & in eis contenta huiuſmodi per Archiepiſcopos, Epiſcopos, Abbates et omnes alios ſupradictos firmiter obſeruari, non permittẽtes dictum Philippum Regem, deſuper a quoquam quomodolibet indebitè impetiri, aut moleſtari.

Cõtradictores quoslibet, & rebelles per pecuniarias arbitrio ſuo imponendas moderandas applicãdas pœnas ac demum in ſubſidium per ſñtias, & cenſuras Eccleſiaſticas, aliaq. opportuna iuris remedia appellatione poſt poſita compeſcendo, ac cenſuras, et pœnas ipſas ẽt iteratis vicib. aggrauãdo inuocato ẽt adhoc ſi opus fuerit auxilio brachij ſecularis ſuper quib. necnon contradictores, et recuſantes, et alios præmiſſorũ occaſione citandos ẽt per edictum publicum conſtito eis ſummarie, et extraiudicialiter, de non tuto, ac eas citandi illiſq. a quibuſuis iudicib. & alijs perſonis quib. dicta occaſione innotendum etiam ſub ſententijs cenſuris, et pœnis, ẽt per edicta ſimilia inhibendi dicta aũt per eaſdẽ præſentes amplam & liberam licentiã & facultatẽ damus et concedimus non obſtantib. conſtitutionib. & ordinationib. Apoſtolicis, et omnibus illis, quæ in dictis literis uoluimus non obſtare Volumus aũt quod præſentiũ tranſumptis, &c. Dat. Romæ die 21. Maij anno Domini 1551. Pontificatus noſtri anno ſexto.

Circa quam conceſſionem eſt notandum, quod religioſi, & religioſæ habentes redditus decimales, tenentur contribuere pro rata ſecundum concordiam factam, licet enim ſint religioſi, & religioſæ exempti a decimarum ſolutione per priuilegia ipſis conceſſa, de quibus in ſecundo tomo latè egimus, non tamen per eadem priuilegia ab onere eximuntur. Papa enim non aufert ab eis in hac conceſſione, vt non ſint obligati ſoluere decimam etiam de noualibus ordinario, at ait quod ſicut ordinarij & beneficiati decimas percipientes tenentur vnũ parochianum de qualibet parochia liberum electũ, pro hoc ſubſidio relinquere, ita etiam regulares habentes redditus decimales ad ſimilem contributionem pro rata obligantur, & ad ſolutionem per cenſuras Eccleſiaſticas à iudicibus delegatis poſſunt compelli, & de facto compelluntur.

Notandum etiam eſt, quod hæc exactio conceſſa in præfata bulla non debetur, niſi ex redditibus decimalibus, non autem ex alijs redditib. Eccleſiaſticis, vt procuratores ordinum militarium Dñi Iacobi de la Spatha, Calatrauæ, & Alcantaræ ſententia diffinitiua obtinuerunt cuius tenorem in præſentiarum referri decreui. Et aduertendum quod de decimis quouis iure debitis ordini, & militibus Sancti Ioannis Hieroſolymitani, hæc exactio non debetur, vt patet ex bulla, ibi ac ſine præiudicio quarumcunque decimarum quouis iure debitarum, & ordini militibus Sancti Ioannis Hieroſolymitani.

Sen-

Digitized by Google

Sentencia de reuiſta.

En la villa de Madrid à veynte y ocho dias del mes de Henero de mil y quinientos y nouenta y cinco annos el ſeñor Licenciado D. Franciſco de Auila Arcediano de la Sancta Yglesia de Toledo del conſejo de ſu Mageſtad de la Sancta y general Inquiſicion, Cõmiſſario general Apoſtolico de la Sãcta Cruzada ſubſidio y eſcuſado, auiendo viſto el pleyto que es entre los procuradores gñales de las ordenes militares de Sanctiago, Calatraua y Alcãtara de la vna parte, y de la otra el ſtado Eccleſiaſtico de eſtos Reynos Corona de Caſtilla, y ſus procuradores en ſus nombres, dixo q̃ ſin embargo de la ſupplicacion interpueſta por las dichas partes, deuia confirmar y confirmo el auto en eſta cauſa dado y pronunciado en veynte y ocho dias del mes de Iulio, del año paſſado de nouenta y quatro, por el qual mando dar prouiſion para que el dicho eſtado Eccleſiaſtico en los repartimiẽtos que de eſcuſado, que de aqui adelãte ſe hizieſſe a las dichas tres ordenes y cada vna de ellas ſea ſolamente auida conſideracion al valor de ſus bienes decimales y primiciales taſſandolos cõ la miſma forma, y ſe, un eſtan valorados y taſſados, y ſe ualloraſſen y taſſaſſen las de mas rẽtas decimales y primiciales de las demas yglesias deſtos Reynos, y q̃ el dicho eſcluſado ne ſe repartieſſe, ni cobraſſe de las demas rentas bienes y hazienda, que las dichas tres ordenes, y cada vna dellas fuera de las dichas decimales y primiciales tienẽ y poſſeen, y en quanto a lo que las dichas ordenes pidẽ que el dicho eſtado Eccleſiaſtico les bueluа todo lo que haſta agora ſe ha cobrado dellas y llenado de lo eſcuſado de mas de valor de las dichas rẽtas decimales y primiciales por las otras rentas ſe lo denego y de lo cerca de eſto pedido abſoluto al dicho eſtado Eccleſiaſtico, y le dio por libre, y quito las dichas ordenes ſobre ello puſo perpetuo ſilencio, y anſi miſmo mãdo dar prouiſion a la parte de los procuradores generales de las dichas tres ordenes, para que el dicho eſtado Eccleſiaſtico, de aqui adelãte en la congregacion general, ſi alli ſe vuieſſe de tratar del repartimiento del ſubſidio y eſcuſado, o en otra qualquier congregacion y junta donde ſe trataſſe del dicho repartimiento con las perſonas que para lo hazer ſeñalare admitta las que por las dichas tres ordenes fueſſen nõbradas per aque iunta mẽte con las demas ſe hallaſſen preſentes al hazer de los dichos repartimientos y vean lo que ſe les reparte, y allegnen lo que acerca de ello a ſu derecho conuinieſſe ſegun que en el dicho acto ſe contiene y anſi lo pronuncio y mando ſin coſtas, el Licenciado Don Franciſco de Auila.

Por manera que eſta ſentencia de reuiſta es confirmatoria, ſin quitar ni añadir de la de viſta de veynte y ocho de Iulio nouenta y quatro.

La executoria tendra quarenta hojas y es ſu fecha en Madrid a veynte y nueue de Agoſto mil y quinientos y nouenta y cinco, y firmada del Licenciado D. Franciſco de Auila, y refrendada de Ioannes de la Rumbide.

ARTICVLVS XVI.

Vtrum moniales ſoluere decimas de prædijs ſuis teneantur.

a 2. tom. q. 44. art. 5. Reſpondeo dicendo, hunc articulum a nobis in præſentiarum proponi, non quia de eo non ſit actum in ſecundo tomo, a in quo de decimis priuilegia concernentia religioſos, & religioſas multa adduximus, & in eo diximus præfatas moniales minime ad ſolutionem decimarum obligari, quando ad earum ſubſtitutionem redditus ſufficientes non habent, quod non ſolum priuilegio, ſed etiã ratione verum eſſe demõſtrauimus, ſed quia ipſa ſubſtãtia congrua arbitrio boni viri decidenda relicta erat & ſuper huius arbitrio quot capita tot erant ſententiæ, ideo vt taxa congrua huic rei apponeretur, ad ſedem Apoſtolicam fuit ex parte monialium recurſum, vt patet ex bulla Gregorij XIII. cuius tenorẽ in hoc loco proponere decreui Qui ſummus Pontifex huic arbitrio finem impoſuit.

Gregorius Papa XIII. ſeruus ſeruorum Dei ad futuram rei memoriam.

Paſtoralis officij cura, quã diſponente domino licet immeriti gerimus nos propenſius admonet, vt ad ea, quæ ſacrarũ virginum ſub voluntariæ paupertatis habitu altiſſimo ſua vota perſoluentium neceſſitatib. occurritur, ſolitis ſtudijs intendamus, & ea, quæ per prædeceſſores noſtros conceſſa comperimus, etiam noſtri muniminis ſoliditate roboremus, illaq. augeamus, & ampliemus, prout rerum conditione inſpecta conſpicimus in domino ſalubriter expedire, olim ſiquidẽ felicis recordationis Sixtus Papa IV. prædeceſſor noſter inter alia ſtatuerat & ordinauerat, quod pro tpe exiſtentes abbatiſſa, vel moniales monaſteriorũ ordinis S. Claræ ſub cura pro tpe exiſtentes generalis miniſtri aliorumq. officialium ordinis fratrum minorũ vbilibet conſiſtentium, de quib. terris & poſſeſſionib. ad eas pertinentib. & ſpectantib. decimas, primitias, & cenſus, non tamen Apoſtolica authoritate impoſitas alicui perſonæ ſoluere minime tenerentur. Et Piæ memoriæ Leo X. ẽt prædeceſſor noſter omnia, & ſingula priuilegia gratias, prærogatiuas, exẽptiones & indulta eiſdem Monialib. S. Damiani & Minoriſſarũ monaſteriorum S. Claræ hmõi per quoſcumq. Romanos Pontifices, & præſertim recolendæ memoriæ Eugeniũ etiam IV. Nicolaum ſimiliter IV. Bonifacium VIII. Ioannem vigeſimum ſecundum, Clementem III. Alexandrũ quintum, & Benedictũ ſcd̃m ſimiliter prædeceſſores noſtros reſpectiue conceſſas & conceſſa ad abbatiſſas ſeu matres moniales, vel ſorores tertiæ Regulæ S. Franciſci de pœnitentia nuncupatas, in cõi viuentes extendi, & applicari voluerat ſucceſſiue ad preces tunc Abbatiſſarum, & Monialium dicti ordinis S. Claræ ſub cura fratrum minorũ regularis obſeruãtia degẽtiũ prædicti Sixti prædeceſſoris ſtatutum, & ordinationem hmõi innouauerat, confirmauerat, & approbauerat. Ac deinde cum idem Leo X. prædeceſſor ad ſupplicationẽ tam Abulenſis & Segouienſis, aliarumq. Cathedraliũ & Metropolitanarum, et Collegiatarum, Capitulorum, necnon rectorum, parochialium eccleſiarum Caſtellæ, & Legionenſis Regnorũ iura in dictis decimis et primitijs, vel ad illas ſe habere prætendentiũ ex certis tunc expreſſis cauſis conceſſiones, & indulta hmõi ad vitã, & diſpoſitionem iuris cõis reduxiſſet ſeu reduci mandaſſet. Pro parte tunc miniſtri generalis dicti ordinis fratrũ minorum regularis obſeruantiæ Sanctæ memoriæ Clementi Papæ VII. etiam prædeceſſori noſtro expoſito quod nonnullæ abbatiſſæ, & moniales monaſteriorũ S. Claræ, Annũtiationis, & Conceptionis ordinum & in cõi viuentes tertiæ regulæ S. Franciſci huiuſmodi adeo erant pauperes, quod de redditib. & prouentibus ipſorum monaſteriorum et locorum nullo modo ſuſtentare poterãt. Idem Clemens prædeceſſor ad ſupplicationẽ prædicti miniſtri generalis dicti Leonis prædeceſſoris voluntatem conceſſionẽ & indultum priora hmõi approbãdo innouando, illaq. potiori pro cautela de nouo concedendo ſtatuerat, & ordinauerat, quod perpetuis futuris tporib. abbatiſſæ, moniales & ſorores, ac monaſteria, & loca hmõi ſi ex eorum bonis pro earum ſuſtentatione ſufficientes redditus non haberent, decimas, ac primitias, taxas vel collectas ſeu exactiones alicui ſoluere minime tenerentur. Deinde ad recolendæ memoriæ

Pauli

Digitized by Google

Pauli Papæ etiam tertij ſimiliter prædeceſſoris noſtri notitiam deducto, quod prædicti Archiepiſcopi, epi, capitula, rectores, beneficiati, & alię perſonę, necnon earundē Eccleſiarum fabricæ, ac pro illis agentes literis Clemētis prædeceſſoris huiuſmodi parere recuſabant, ipſaſq. Abbatiſſas moniales, & ſorores eorundem que monaſteria, & loca indifferenter ſuper ſolutione decimarū, & primitiarum prædictarū multipliciter vexari non deſinebat contra priuilegia, et literas hmōdi, quamuis vſu recepta, & obſeruata temere, et de facto uenīedo idē Paulus prædeceſſor cupiēs uexationib. prędictis obuiare eiuſdē Clementis prædeceſſoris literas prædictas motu proprio, & ex certa ſciā per quaſdam innouauit, confirmauit, & approbauit, illaque de nouo conceſſit. Succeſſiue eiuſdē Pauli prædeceſſores pro parte tunc Epi & dictorum filiorū capituli Salmantini aſſerentiū ſibi per literas Clementis prædeceſſoris, alia que priuilegia, & indulta, eiſdē Abbatiſſis, monialib. & ſororib. earumq. monaſterijs et locis cōceſſa hmōdi ius quæſitum tolli. Quodq. Abbatiſſa moniales, et ſorores hmōdi licet adeo diuitijs abundarent, quod decimas & primitias prædictas ſoluere cōmode valerēs, nihilominus ab illarū ſolutione occaſione conficta, & ſimulata paupertatis indebitè ſe ſubtrahebāt expoſito idē Paulus prædeceſſor nulla prorſus de innouatione, confirmatione, approbatione, et conceſſione vltime dictis mentione habita prædicti Leonis prædeceſſoris poſteriores literas prædictas priuilegia, et indulta hmōdi ad ius cōmune, vt præfertur, reducendo, & in illis contenta quęcunq. iuxta illarū continentiā, et tenorē per alias ſuas literas in forma breuis obſeruari mādauis, perinde ac ſi literæ Clementis prædeceſſoris hmōi non emanaſſent. Poſtremo per eundē Paulū Prędeceſſorē, accepto qđ licet ſcđæ dictæ literæ eiuſdē occaſione diuitiarū, quib. nonnullas Abbatiſſas, & prædictas moniales abundare aſſerebatur, vt præfertur obtentæ ad alias, quæ congruam ex earū redditib. non haberēt ſuſtentationē, extendi non deberent, a nonnullis tñ aſſerebatur, per eaſdem ſecundo dictas literas q̃ ſimpliciter, et indiſtincte innouationē confirmatione, & approbationē vltimo dictarum literarum Leonis prædeceſſoris, perinde ac ſi Clementis prædeceſſoris literæ hmōi non emanaſſent, continerēt, fuiſſe & eſſe ipſius Clementis prędeceſſoris literis hmōi ſufficienter derogatū, dictus Paulus prędeceſſor ad tollendū oē dubiū, quod de cetero inter Abbatiſſas, & moniales, ac epiſcopos, capitula, Rectores, ac fabricas, et pſonas hmōi oriri contingeret motu & ſcientia ſimilib. ac de apoſtolica poteſtatis plenitudine per alias ſuas literas voluit, ſtatuit, & ordinauit quod Abbatiſſę moniales, et ſorores ordinis S. Claræ de obſeruātia nūcupatę in cōi viuentes prędictæ in eiſdē regnis exiſtentes, necnon domus, monaſteria, loca, poſſeſſiones, & alia quęcunq. bona mobilia, & immobilia, ſi ex earū redditib. congruam non haberent ſuſtentationē, taxanda videlicet pro vnaquaq. moniali ad ſexdecim ducatos auri de camera a ſolutione, & præſtatione decimarū, & primitiarū prędictarū iuxta eiuſdē Clementis prędeceſſoris literarū pdictarū eſſent, & eſſe deberēs prorſus, et eine exēpta, & immunes, nec deſuper a quoquā moleſtari, vexari vel perturbari poſſent. Quodq. eiuſdē Pauli pdeceſſoris ſcđe dictę literæ abbatiſſas, moniales & ſorores ex ſuorū monaſteriorū redditib. congruā ſuſtentationē vltra ſummā dictorum ſexdecim ducatorū pro earū qualibet habentes duntaxat cōprehenderet, prout in ſingulis literis pdictis plenius cōtinetur. Cū aūt ſicut dilectus filius Hieron. Guſmā ordinis fratrū minorū de obſeruantia nuncupati ſacræ Theologiæ pfeſſor cōmiſſarius generalis dicti ordinis vltra mōtes nobis nuper expoſuit, dicti 16. ducati pro vnius monialis victu & veſtitu, alijſq. neceſſitatib. nullatenus ſufficiāt, ide Hieronym. cōmiſſarius nobis humiliter ſupplicauit, vt in præmiſſis opportunè prouidere de benignitate Apoſtolica dignaremur. Nos igitur literarum ſingularū prædictarum necnon litium & cauſarū, ſiquis ſupradictis decimis, & primitijs inter Archiepos & Epos, capitula, rectores, ſua intereſſe putantes, necnō Abbatiſſas, moniales, et ſorores huiuſmodi, vel ipſorū aliquos in Romana Curia, vel extra eā coram quibuſuis iudicib. etiā dicti palatij auditorib. ſeu loca tenentib. ac alijs perſonis. et in quibuſuis inſtantijs vendeant ſtatus, nominaq. & cognomina iudicū collitigātiū aliorumq. neceſſariorum exprimēdorum qualitates, et circunſtantias præſentib. pro ſufficienter expreſſis habentes hmōdi ſupplicationib. inclinati dictos ſexdecim ducatos ad viginti quinq. ducatos ſimiles annuatim pro qualibet moniali authoritate apoſtolica tenore præſentiū extendimus, & ampliamus, in reliquis autem omnib. omnes prædeceſſorum noſtrorū prædictorum præſertim Pauli III. literas in ſuo robore pmanere volumus, ſtatuimus, ordinamus, & decernimus, ſicq. per auditores prædictos, aut alios iudices quoſcunq. tā in dicta curia quā extra illā in quibuſuis inſtantijs iudicari, definiri & interpretari debere, ſublata eis quauis aliter iudicandi, definiendi & interpretandi facultate et authoritate, irritū quoque et inane quidquid ſecus ſuper his a quoquā quauis authoritate ſcienter, vel ignoranter contigerit attentari decernimus. Et nihilominus omnibus, & ſingulis Epis, Archiepis, vicarijs et quibuſuis alijs ad decimarum, & primitiarum hmōdi deputatis, & pro tpe deputandis exactionē in virtute ſanctæ obedientiæ diſtrictius inhibemus, ne Abbatiſſas, ſorores, & moniales, domos, ac monaſteria, ac loca prædicta vigore quarūcunq. literarum a nobis, vel a ſede prædicta pro tpe emanandarum, etiā ſi in eis caueatur expreſſe, quod ad quauis exēpta vel non exempta loca & monaſteria ſe extendat, cuiuſcunq. tenoris exiſtāt ipſius ſedis facultate conceſſa niſi de indultis hmōdi, eiuſq. toto tenore, ac de dictis ordinib. & nomine Cardinalis, cui dictorum ordinū cura, gubernatio, & protectio pro tpe conceſſa fuerint plenā, et expreſſam, ac de verbo ad verbum, non aūt per clauſulas generales idem importantes fecerint mentionē ad ſoluendū decimas, & primitias hmōdi contra præſentiū tenorem quouis modo cogere, aut compellere ſeu alias moleſtare, vel inquietare præſumant. Quę circa vniuerſis & ſingulis venerabilib. fratrib. Archiepis Epiſcopis, & dilectis filijs Abbatibus, Prioribus, Præpoſitis, Decanis, Archidiaconis, & alijs perſonis in dignitate eccleſiaſtica conſtitutis, ac Metropolitanarum, & aliarum cathedraliū eccleſiarum canonicis, necnon eorundem Archiepōrum, & Epōrum officialib. vbilibet conſtitutis per eaſdē præſentes mandamus, quatenus ipſi vel duo, aut vnus veſtrum per ſe et alium, ſiue alios eiſdē Abbatiſſis, monialib. & præmiſſis efficacis defenſionis præſidio aſſiſtentes, faciant præſentes literas, & in eis cōtenta quęcunque quoties deſuper fuerint requiſiti inuiolabiliter obſeruari, non permittentes eaſdē Abbatiſſas, moniales, & ſorores hmōdi contra præſentium tenorem quolibet moleſtari, vexari vel perturbari, contradictores per cenſuras Eccleſiaſticas, & alia opportuna iuris remedia appellatione poſtpoſita compeſcendo, & legitimis ſuper his habendis ſeruatis proceſſib. cenſuras prædictas contra inobedientes quoslibet & rebelles declarando, ac iteratis vicib. aggrauando interdictumq. eccleſiaſticū apponendo, inuocato ēt ad hoc ſi opus fuerit, auxilio brachij ſecularis. Non obſtantib. præmiſſis, ac conſtitutionib. & ordinationib. apoſtolicis, ac omnib. quæ dictus Clemens & Paulus prædeceſſores hmōdi voluerunt non obſtare, ceteriſq. contrarijs, quibuſcūque, aut ſi Archiepis, capitulis, rectorib. beneficiatis, et alijs ſua intereſſe putantibus prædictis ſit ab eadē ſede indultū, quod interdici, ſuſpendi, vel excōmunicari non

Digitized by Google

& redditus beneficiorum, prout dictum eſt in ſuperioribus, diſtributiones aūt appellatione fructuum minimè veniunt, ſolum enim ſunt quædam ſtipendia aſſiſtentiæ, & præſentiæ in diuinis argumento aliquorum iurium, *a* quæ diſtributiones, & ſtipēdia quotidiana, cum ſint incerta, & caſualia in valore fructuum minimè computantur, vt poſt alios tradunt Conarruuias, *b* Hoſeda, & Anaſtaſius Germonius.

Secunda ratio eſt, in quacumque enim materia etiam ſi ſit multum fauorabilis, dato priuilegio ad fruendum integrè fructibus præbendarum & beneficiorū, non comprehenduntur diſtributiones quotidianæ, vt ait quædam decretalis *c* iuncta gloſſa, & expreſſe id probat alia decretalis, *d* ex qua id notāt Abbas & alij Doctores, & multis adductis id tradunt Horatius, & Gigas, & Petrus Gregorius.

Tertia ratio eſt, quia licet ſanctitas Domini Papę imponat penſionem aliquam ſuper fructus, redditus, prouentus, obuentiones, & emolumenta alicuius præbendæ, non cenſetur impoſita ſuper diſtributiones quotidianas, niſi ſpecialiter exprimatur, cum enim dentur ratione laboris intereſſendi diuinis, & vt prēmium laboris, non eſt voluntatis Domini Papæ, vt ipſæ alicui ſubſidio, & oneri ſint ſubiectæ, vnde in multis iuribus *e* videmus probari, ſtipendia militum, neque vendi, neque obligari, niſi in ſubſidium. Quod latè probat Hieronymus *f* Gigas, Mandoſius, & Gambarus.

Quod procedit, etiam ſi penſio imponatur ſuper fructibus, redditibus, & emolumentis in continua reſidentia lucrari ſolitis, prout tenet Rota *g* Romana diuerſorum. Vnde cōdemnatus per tres ſententias ad fructuum, & reddituum alicuius præbendæ reſtitutionem, non eſt obligatus reſtituere diſtributiones quotidianas, quas lucratus eſt, vt tradunt Boerius, *h* Gambarus, & Rota diuerſorum, niſi expreſſe in dictis ſententiis fuerit dictum, quod ad reſtitutionem præfatatum diſtributionum teneatur ex adductis a Lanceloto. *i* Denique hoc confirmatur; ſtatutum enim priuans beneficiatos, quibuſcunque, fructibus, & obuentionibus ſuarum præbendarum, non priuat eos à diſtributionibus quotidianis, prout late probant Franciſcus de Ripa, *K* & Prob.

Quarta ratio eſt, quia diſtributiones quotidianæ fuerunt introductæ per Eccleſiarum ſtatuta, aut dotationes teſtatorum in diuini cultus fauorem, vt facilius præbendati diuinis aſſiſterent, & adiuuarentur, immo obligarentur vt ex quadā Clementina *l* colligitur, & tradit Nauarrus. *m* Quibus diſtributionibus, ſi aliquod onus, collecta, aut penſio imponerentur ab intereſſentia officiis diuinis præbendati retraherentur, præſens enim lucrum magis mouet, & per conſequens lucrum magis mouet, & econtraria diminutio ſtipendij & lucri aliquid de prædicta motione detrahit, qua motione diminuta et cultus diuinus diminueretur. Propter quod non eſt credendum, quod Dominus Papa velit aliquod onus ſuper ipſaſmet diſtributiones imponere argumēto eorum, quę in iure *n* notantur, propter quod etiam probauit in articulo ſuperiori, quod noluit Dominus Papa imponere hoc onus ſuper capellanias ibi dictas, cum ex ea impoſitione diminui poſſe miſſas & ſacrificia dictarū capellaniarū cōtingeret.

Quinta ratio eſt, quia fructus beneficiorum Eccleſiaſticorum, & diſtributiones quotidianæ maximè inter ſe differunt. Licet enim inter antiquos Doctores fuerit controuerſum, an clerici ſint vſuarij an vſufructuarij fructuum ſuorum beneficiorum iuxta notata per Gloſſam, *o* quandam, & Doctores cum late adductis à Rodoano, Nauarro, Sarmiēto

a l. 1. in 2. reſpōſo, ff. ſi menſor. falſum modum dixerit, l. cum duobus. §. ſi in ſecunda. ff. pro ſocio.
b Cou. li. 3. uar. c. 13. n. 1. Hoſeda de beneſi in compen. 1. p. ca. 12. n. 8. Germoni. intra de indul. §. ſibi quoad v. xeris, nu. 23.
c cap. 2. iuncta gl. v. integre de priu. lib. 6.
d c. licet de priuil. vbi Abbas & c.
e l. ſpem eorum C. quæ res pig. oblig. poſ l. ſtipēdia, de exhibē. reis.
f Gigas conſilio 144. & reſpon. 35. Mandoſ. de ſignat. gra. tit. penſiones v. ſuper diſtributionibus Gambar. de autor. legat. Later. li. 6. 2. p. n. 17.
g Rota deciſio. 340. 1 par.
h Boer. dec. 340
i Lancellot. de attenta. ca. 32. de penis attent. nu. 27.
K Rip. lib. 1. reſponſo reſp. 5.
l Clemen. vn. de reliq. & vene. ſanctor.
m Nau. de ora. c. 10. nu. 11.
n c. ex partè de conſtit. c. fin. de reſcr. in 6. in c. uaſa. de conſ. diſt. 1.
o Glo. in ca. præſent. vbi Docto. de offic. ord. li. 6

& Marco Antonio Columna. At reſpectu diſtributionum quotidianarum ſemper inter Doctores *p* fuit receptum, præbēdatos earum dominium acquirere, ſicut operarij proprietatem, & dominium mercedis pro opere impenſo acquirunt. Vnde licet ſecundum ius commune *q* clerici non poſſent teſtari de fructibus beneficiorum, at ex rebus acquiſitis per diſtributiones quotidianas ſemper in vita, & in morte diſtribuere potuerunt, tanquam de mercede ſuo labore acquiſita argumento cuiuſdam decretalis, quam ad hoc dicit ſingularem Barbatia *r* Dominicus, & Cardinalis, & dicunt communem plures referantes Pariſius Decius, & Iulius Clarus Cardinalis, Albanus, & Rodoanus, & nouiſſimè Burgninus.

Non tamen me late Nauar. *ſ* & Sarmiento hanc differentiam inter diſtributiones quotidianas, & ceteros fructus beneficiorum improbaſſe. At ego rationibus ſuperius adductis hanc ſententiam vt receptiſſimam ſequor. Ex qua infero, quod cum ſummi Pontifices antiquitus ſolerent ad ſuas, aut ad principum Chriſtianorum neceſſitates ſubleuādas reſeruare decimam, aut aliam minorum fructuum beneficiorum partem, prout in articulo ſecundo eſt probatum, ſicut tunc ſecundum receptiſſimam ſententiam, quæ tunc temporis ab omnibus ſequebatur talis reſeruatio minime diſtributiones quotidianas comprehendebat, neque aliquorum verum dominium acquirebant, cum in eis ſedes Apoſtolica plenam, & abſolutam poteſtatem non habebat ſicut reſpectu fructuum beneficiorum, ſuper quibus ſummus Pontifex, vt Chriſti Domini vicarius, verum dominium, & liberam, & generalem diſpoſitionem habet ad bonum totius Eccleſię vniuerſale. Ita modo cum ſummi Pontifices conceſſerint hoc ſubſidium principibus Chriſtianis ad Eccleſiæ defenſionem, eſt intelligendum ipſum ex fructibus beneficiorū, ſuper quibus ſedes Apoſtolica habet plenam & liberam poteſtatem, eſſe ſoluendum, non autem ex diſtributionibus quotidianis, ſuper quibus ita liberam, & plenariam diſpoſitionem non habet.

Quod confirmatur: nam quando dominus Papa concedit, aut ſibi reſeruat fructus, & beneficiorum redditus ad neceſſitates Eccleſiæ ſubleuandas, in tali reſeruatione diſtributiones quotidianæ minimè includuntur, vt quibuſdam extrauagantibus *t* eſt declaratum, quarum meminit Coſmas, Ioānes Copus, & alij infra referendi; igitur id ipſum etiam eſt dicendum, quando Dominus Papa concedit dictos fructus, aut partem eorum principibus Chriſtianis ad defenſionem fidei, & bonum cōmune totius Eccleſiæ vniuerſalis prouidendum.

Et vt multa omittam, hanc ſententiā in proprijs terminis tenuerunt, & ſecuti ſunt graues Doctores Guilielmus *u* de Monte, Laud. Dominicus Baptiſta Ferretus Marc. Mantua *x* Hieronymus Gigas, qui aſſerit, ita pluries practicaſſe, & obtinuiſſe Pariſius, Mandoſius, Rebuffus aſſerens ita fuiſſe per Papam ſæpius declaratum, cui declarationi ſtandū eſſe teſtatur Flaminius, Gambarus, Rodoanus, Duarenus, & in puncto iuris veriorem dicit B. Bellenzinus. Et hanc opinionem, vt certam præſupponit Oldradus in quodam Conſilio.

Nec ſupra dictis obſtat quædam declaratio Bonifacij VIII. relata in quadam extrauagāti, *y* in qua declaratum fuit in ſubſidio & decima impoſita à Papa pro expeditione belli Siciliæ comprehendi etiam diſtributiones, nam reſpondetur dictam declarationem tantum habere locum in diſtributionibus primi generis, quæ, dantur præſentibus in ciuitate, aut abſentibus ratione cauſæ legitimæ, etiamſi perſo-

p Doct. in c. vn. §. qui vero de de cler. non reſid lib. 6.
q d. c. cum in officijs de teſt.
r c. fin. de pec. cleric. et ibi Barb. Dom. conſ. 85. art. 1.
ſ Nau. de redd. eccl. q. 1 nu. 74. ſarm. eod. tr. 3. p. c. 5. nu. 6.
t Extrau. poſtul. & extrau. cum nōnull. de præb. Coſmas i prag. ſanct. ti. de anat. §. voluit v. fru. Cop. in tract. de fruct. li. 4. ti. 3. c. 3. a nu. 7.
u Guil. I extra. ſuſcepti regiminis v. conſ. & n. per totū Dom. conſ. 85. 2. p. Ferret. conſ. 237.
x Mantu. conſ. 1. Gigas cōſ. 144 nu. 33.
y Extra. vn. de deci inter. cūm. v. & c. in nobis nihil ocEur.

Digitized by Google

perſonaliter in choro, & diuinis officiis non interſint, non autem in diſtributionibus ſecūdi generis, de quibus nobis in præſentiarū eſt ſermo. Et licet Boniſ. Octauus de omnibus diſtributionib. verba feciſſet, contrarium tamen eſt ſequendum, cum ſępe ſæpius alij ſummi Pontifices eius ſucceſſores cōtrarium definierint, vt fecerunt Paulus ſecundus ſub datis 8. Iulij, anno Domini milleſimo quadringenteſimo ſexageſimo nono & Sixtus Quartus 12. Septembris, anno Domini milleſimo quadringēteſimo ſeptuageſimo ſexto, & Clemens VII. & Paulus III. prout pręfati authores allegant, & libuit in præſentiarum declarationem Sixti IV. adducere, quæ ſic habet. *Quod vix adduci poteſt, vt credat exactiones fieri de diſtributionib. quotidianis, cum ſit diſpoſitioni iuris contrariū, et à pietate penitus alienū ſubtrahere perſonis Deo dicatis eos prouentus, qui rōne nudi miniſterij laboris, & pręſentia in diuinis celebrandis diſtribui ſolent Et qđ hoc tenderet in diminutionem cultus diuini.* Quibus ſic penſatis, ſicut ſolent ſummi Pontiſ. oīa ponderare, ſi Pius IV. & alij Summi Pōtifices voluiſſent diſtributiones quotidianas huic ſubſidio eſſe ſubiectas, id vtique non ſubiicerent, ſicut ſilētio minime prętermiſerunt, ne pro ſolutione huius ſubſidii calices, libri, & ornamenta Eccleſiaſtica diſtrahantur, aut pignori deotur, licet hoc, loquendo de decima Papali, fuerit antiquitus *a* ita declaratum. Et iuxta hanc ſententiā fuiſſe in facti contingentia iudicatum, accepi è doctiſſimo Domino Rocho de Vargas Cathedralis Salmanticenſis digniſſimo Doctoralis Canonico, & in vniuerſitate Salmanticenſi meritiſſimo ſactorum Canonum Cathedratico profeſſore, quæ ſententia eſt tenenda, niſi contraria conſuetudo in aliquibus diœceſibus obtinuerit, ex traditis a Rodoano, *b* & Guttierez.

a *c. 2. de decim.*

b *Rodoan. de rebus eccl. q. 6. §. extra. Gutie. de qq. Cano. ca. nu. 11.*

ARTICVLVS V.

Vtrum ad taxandam quotam ſubſidij à quolibet ſoluendam ſint regulares vocandi.

RESpondeo dicendo, quod circa hoc eſt notabilis ordinatio, & conſtitutio Clementis VII. cuius tenorem in præſentiarum referam.

Dilectis filij, generali & alijs Abbatib. ac priorib. & præſidentib. c necnon Abbatiſſis, et Prioriſſis Monaſteriorū, Prioratuum & aliorum regularium locorum tam monachorum, quam monialium ordinis S. Benedicti, Congregationis Monaſterij eiuſdem S. Benedicti Valliſoleti dicti ordinis Palentinę diœceſis.

c *Habetur in lib. priu. huius ord. imp. Valliſoleti 94. fol.*

Clemens VII. dilecti filij ſalutē, &c. Cū itaq. ſicut nobis nuper exponi feciſtis, licet vos ratione veſtrorū Monaſteriorū, prioratuū, et locorū regulariū decimas, ſubſidia, & alia onera in partib. illis Apoſtolica authoritate, pro tēpore impoſita hactenus libēter perſolueritis, et in futurū perſoluere, prout vos tāgit, intēdatis, nihilominus diuiſiones ſeu diſtributiones, Calculi repartitiones nūcupatas decimarū, ſubſidiorū, et onerū huiuſmodi per locorū ordinarios, ſeu capitula Cathedraliū Eccleſiarum, in quorum ciuitatibus, et diœceſib. Monaſteria prioratus, et loca regularia veſtro conſiſtunt, q̄ñque nō vocatis, quorū intereſt fiāt in repartitionē ipſam diſtributores, & partitores non habita notitia, ſeu vera informatione fructuū, et onerum, ordinariorū, Monaſteriorū & prioratuū, et regulariū locorū huiuſmodi, quę parte non audita debite haberi non pōt, monaſteria, prioratus, et loca eadē plerumq. adeo grauent, vt Abbates, ſeu Priores, aut Abbatiſſę, ſeu Prioriſſę, ac cōuentus nonnullorū ex Monaſterijs prioratib. et locis ipſis onèra ſibi impartita vix ſupportare poſſint, et ſi qđ in diſtributione, et repartitione decimarū, ſubſidiorū, & onerum eorundem, pro tempore faciendā vos per locorū ordinarios, & capitula hmōi, ſeu diſtributores, & partitores, per eos, vel alios deputatos, pro tempore vocari deberetis & audiri decerneretur, ꝑfecto ex hoc errorib. partitionū, & grauaminib. huiuſmodi opportunè obuiaretur. Voſq. compartita vobis onera libentius perſolueretis, ac debito iuſtitię, quę in vī actu eos, quorū intereſt vocari, exigit legitimè ſatisfieres, nobis humiliter ſupplicari feciſtis, vt vobis in p̄miſſis ex iuſtitię debito prouidere de benignitate Apoſtolica dignaremur. Nos igitur, q̄ religioni deditos, vt a grauaminib. & diſpēdijs releuentur noſtri miniſterii partes libenter impartimur huiuſmodi ſupplicationib. inclinati, quod de cetere perpetuis futuris temporibus, in diſtributionib. & partitionib. decimarum, ſubſidiorū, & aliorum onerum dicta authoritate pro tempore impoſitorum, & imponendorum, ſeu illorum taxa faciēda, vos prout ſingulos veſtrum tangit. & concernit in futurū per ordinarios et capitula ſiue diſtributores, & partitores, aut taxatores huiuſmodi, ac alios, ad quos ſpectat, ſeu ſpectabit pro tempore, vocari, & audiri, ac taxationib. partitionib. & diſtributionib. intereſſe debeatis, & taxationes, ac diſtributiones ipſę aliter pro tēpore factę, in his, quę ad eos, qui vocati, & auditi non fuerint, ſpectant, nullius ſint roboris, vel momenti, ac non vocati ad illorum ſolutionē non teneantur, nec ad id a quocunq. compelli poſſint, ſicque per quoſcunq. iudices tam ordinarios, quam delegatos, &c. Et dat pro executione iudices conſeruatores Epiſcopū Ouetenſem Priorem S. Auguſtini Valliſoletanū & Priorem S. Dominici Compoſtellani, quatenus ipſi, aut duo, aut unus eorū hac exeq. faciāt. Dat. Romæ, die 8. Decembris, milleſimo quingenteſimo trigeſimo Pontificatus noſtri anno octauo.

Circa hanc autem conceſſionem eſt notandum, iuridicam quidem eſſe, cum illud, quod ad omnes pertinet, ab omnibus ſecundum ius debeat approbari. Et certè etiam non conceſſo hoc priuilegio, ſi religioſi in diſtributione ſubſidij ſe nimiū eſſe grauatos clamarent, proculdubio eorū querela admitteretur, & alia ſeruans æqualitatis iuſtitiam contributio fieret ex eis, quæ allegando aliquas leges Regni tradit Laſarte. *d*

d *Laſar. de decim. vendic. 18. n. 91.*

ARTICVLVS VI.

Vtrum laici habentes decimas tertianas à manu Regis, teneantur ſoluere ſubſidium, & gabellam ex earum venditione.

RESpondeo dicendo, cōſuetudine eſſe receptū, laicos bono iure habere has decimas tertiarias a manu Regis, ꝑut cōſtat ex reſolutis a doctiſs. Gregor. *e* Lopez licet cogitādū relinquat Palat. *f* Rob. de quo latè per Laſarte. *g* De his aūt decimis tertiarijs, ſi à Rege dētur regularib. aut Eccleſiaſticis, aut laicis debetur ſubſidium, quia charitatiuum ſubſidiū impoſitum eſt nō quidem Eccleſiaſticis perſonis, ſed reditib. potius & prouentibus totius Eccleſiæ in his regnis, & adeo generaliter iniunctum, vt quoſcunq. reditus & fructus, qui vere Eccleſiaſtici ſint iuxta mentem, & verba bullę generaliter comprehendat nullo perſonarum facto diſcrimine, ad quas fructus illi pertineant, ſiue ſint laicæ, ſiue regulares, ſiue Eccleſiaſticæ, prout generaliter in huiuſmodi charitatiuo ſubſidio regibus conceſſo reſoluit Decius, *h* & de alio, quod ab Epiſcopis imponi ſolet, tradit Gigas, *i* vnde cum ſit indubitabile, hos fructus tertiarū, cū ex decimalibus detrahuntur

e *Greg. in l. 22. gl. 1. tit. 20. p. 1.*

f *Palat. in repetit. rub. de don. inter vir. & vxor. §. 37. ver. præterea iſta dona.*

g *Laſar. de decim. vēd. c. 19. n. 29. & 30.*

h *Dec. conſil. 156. vol. 1.*

i *Gig. de pen. li. q. 38.*

tur iuxta quandam recopilationis legem, *a* primordialiter, & in ſua origine Eccleſiaſticos eſſe, Eccleſiæque debitos, per conſequens eſt dicendũ, quod cum ſemel ſubſidium charitarium eos tangat, impoſſibile eſt, vt ſine eo onere, quo in ſua origine aſfecti ſunt, etiam ad laicas perſonas transſeat, & ipſi laici ad ſubſidium illud ratione prædictorum fructuum teneantur, quia regulare, & perpetuũ eſt, vt vnaquęq. res tranſeat cum ſua cauſa more ſeruitutis iuxta notata à Doctoribus, *b* & tradit Laſartes. Verum eſt tamen, quod ſi prædictæ tertiæ à Laicis vendantur, tributum Alcaualæ debetur ab ipſis, cũ hoc tributum non ratione rei, neque perſonæ imponatur, ſed ratione contractus, dummodo res, neque perſonæ priuilegiatæ reperiantur, vt patet ex traditis per Laſartem *c*

a *l. 1. tit. 11. lib. 9. recop.*

b *Doct. in l. neque ſtipen. ff. de impẽ n. reb. dona. act.*

c *Laſar. vbi ſu. n. 15. & n. 27.*

ARTICVLVS VII.

Vtrum hi, qui à monaſterijs, aut Eccleſiis aliquid emunt, teneantur ſoluere tributum decimæ, quod dicitur Alcaualæ.

RESpondeo dicẽdo, quod de iure communi integrum gabellæ onus generaliter emptori Doctores attribuunt, vt reſoluit Molineus, *d* & poſt eũ explicuit Arcius Pinelus Doctiſſimus Luſitanus. De iure autem regio, & ſecundũ alia iura ad venditorẽ pertinere tradit optimè Laſartes, *e* quod ſuppoſito cum monaſterium aliquid vendit, ad ſoluendã gabellam, minime obligatur, inter priuilegiatas enim perſonas exemptas ab hoc gabellarum onere præcipuum locum tenent Eccleſiæ, Eccleſiaſticęq. & religioſæ perſonę, ac monaſteria, vt ſcilicet tributum iſtud non debeant, vt in quadam lege *f* nouæ recopilationis traditur. Quod eſt tenendum, quidquid aliud determinatũ fuerit in his Regnis ante prædictam legem tempore Regis Ioannis II. vt refert, ac latè diſputat, iniuſtèque Montaluus *g* defendit: erat enim iure communi ſatis expreſſum Eccleſiaſticas perſonas ab huiuſmodi iuribus exemptas eſſe, prout latè in ſuperioribus eſt dictũ. Quod Eccleſiaſticum priuilegium, ita intelligendum eſt, vt non quemadmodum clerici, & perſonæ Eccleſiaſticæ, & regulares vẽdentes immunes ſunt ita & hi qui eiſdem vendiderint immunes fiant, quinimmo regali decimæ ſubijciuntur, niſi aliunde priuilegiũ habeant, ſicut ceteri venditores: quia non propterea, quod clarius inde clerici, & regulares emãt ab iſtis venditorib. propter onus gabellæ pluris ex eo vendentibus fieri debet, quo minus venditores iſti regale ius perdant, ſicut & portorium & pedagium ſoluunt, ac cetera iura regalia mercibus impoſita, quamuis clericis quoque, & regularibus vendendæ ſint. Nec iſtud dici poteſt contra libertatẽ Eccleſiaſticam eſſe ſiquidem circa res laicorum & eorũ cõtractus verſatur, quamuis inde damnũ aliquod Eccleſiaſticis perſonis prouenire videatur ex his, quæ in alio propoſito reſoluit Maranta, *h* quem ad hoc allegat Mexia, atque ita ait Laſarte iuſte deciſum extare in quadam lege *i* nouę cõpilationis; quinimmo quia Eccleſiaſtici circa hoc immunitatẽ allegabant dicentes, vendentes ſibi quaſcunq. res immunes a gabella eſſe, ſtatuitur in ea lege ad omnẽ fraudem euitandam, vt res ipſæ, quæ clericis, Eccleſijs, aut monaſteriis a quocunq. laico venditę erũt, tacitè hypotecatæ intelligantur, pro gabella: quo caſu lex ipſa præuenit rerum alienationem, eas ſcilicet, pignorãdo, antequam in dominium clerici, Eccleſiæ, aut monaſterij tranſeãt iuxta conſilium Bartoli, *K* cuius opinio in eo quidem caſu ſuſtinenda eſt, cum de vitanda fraude agitur, non de dãno Eccleſiæ inferendo, ne ſcilicet debitæ obuentiones, & iura regalia deficiant iuxta latè tradita per Didacũ Perez, *l* etenim quando ad obuiandum fraudibus lex ſecularis fertur etiam contra clericos, & regulares ſeruanda eſt, & valet vt notat Petrus Anchatanus, *m* quem allegat Mexia.

d *Molin. in cõſue. p. ti. 1. §. 23. nu. 7. Pinel. in l. 2. C. de reſc. vẽdit. 2. p. c. 3. nu. 40.*

e *Laſar. de dec. ven. c. 15. nu. 1. cum ſeq.*

f *l 6. tit. 18. li. 9. recop.*

g *Montal. in l. 50. v quę Pharaon. tit. 6. p. 1.*

h *Marant in pract. diſp. 8. ex nu. 25. Mexia de taxa panis cõcl. 5. n. 3. Laſarte de deci. vẽd. c. 19. n. 10.*

i *l. 8. ti. 18. lib. 9. comp.*

K *Bar in l. reſ. §. fin ff. de mun. & hono.*

l *Perez in l. 1. tit. 3. lib. 1. ordi. col. 90.*

m *Ancha. conſ. 11. Mexia vbi ſup. n. 38.*

Ex quo infert Laſarte *n* iniuſtam eſſe legem *o* ordinamentorum regalium, dum, rebus Eccleſię, aut monaſterij venditis, quintum imponit fiſco ſoluendum, quia ibi non tam de præcauendo antiquo tributo ordinarioq. regio iure, quam de nouo imponendo agitur in damnum Eccleſiæ, & ita merito ſeruandam non eſſe ait Ioannes Matiencus. *p*

n *Laſar. ubi ſu. n. 11. infi*

o *l. 7. tit. 9. lib. 5. ord.*

p *Mati. in l. 11. gl. 5. ex nu. 4. ti. 10. li. 5. noua cõpil.*

Aduertendum tamen eam nouæ compilationis legem *q* definientem res, quæ clericis, Eccleſiis, aut Monaſteriis venditæ ſunt tacite hypothecatas cenſeri, intelligendam eſſe, cum vel venditor laicus forenſis eſt, aut potentior perſona: potentior autem perſona in hoc caſu erit dicenda tripliciter, primo ratione generis, & familiæ, ſecundo ratione pecuniæ, diuitiarum, & dignitatis ſtatus; tertio ratione paupertatis, quæ vltima potentia aliis duobus periculoſior eſt gabellario; vel cum clericus emptor cõtractum non manifeſtauerit gabellario intra tempus alias laicis emptoribus lege *r* ſtatutum, vt ſcilicet omnibus his caſibus laicus emptor ad totã venditionis gabellam, quæ ſolet venditori incumbere, remanet obligatus legali, ac perſonali obligatione, monaſterium autẽ aut Eccleſia emens ex legali rei venditę pignore teneatur, ad quod quidem nõ ſemper & in omnem euẽtum, vt ceteri emptores laici, ſed in ſubſidium duntaxat, quando ſcilicet a vẽditore gabella exigi non poſſit propter vitãdam fraudem, quę facile alias poſſet committi, vt expreſſe in ea lege *ſ* traditur ibi. *Y ſi los vendedores no pudieren ſer auidos*, quæ verba cõmodè iuxta ſupradicta debent intelligi, prout in ſimili eſt caſus in iure, *t* & tradit Decius, ita quod ſi laicus venditor ex potentioribus non eſſet, & monaſterium emptor venditionem manifeſtaſſet intra debitum tempus gabellario, cum in his caſibus emptor ad nihilum etiam ratione pignoris teneatur, ſiue vẽditor haberi queat ſiue non, nec quidem monaſterium ipſum emptorem teneri dicendum videtur, quamuis vẽditor haberi nequiret, ne peioris cõditionis ſit quam laicus quod Chriſtianiſſima noſtra tempora, ac Philippo Rege noſtro feliciſſima non patiuntur.

q *d. l. 8. tit. 18. lib. 9.*

r *l. 31. & 32. tit. 19 lib. 9. recopi.*

ſ *d. l. 8. recop.*

t *l. nepos proculo 125. de verbor. ſign Dec. conſ. 555 n. 13. vol. 1.*

ARTICVLVS VIII.

Vtrum clerici, aut monachi negotiando vendentes teneantur ſoluere ex rebus venditis gabellam.

RESpondeo dicẽdo, quod quamuis generaliter dixerimus in ſuperioribus *u* clericos, & religioſos exemptos eſſe à decimæ ſolutione, quę dicitur Alcauala iuxta quandam legem *x* nouę recopilationis. Illud tamen ex lege ſequenti intelligendum eſt, niſi ex negotiatione vendiderint, aut permutauerint, quia ſic vendentes, aut permutantes ad gabellam obligantur, & omnibus pęnis, ac legibus gabellarum ſubijciuntur ac ſi vere laici eſſent. Quod veriſſimum, & iuſtiſſimum iure communi

u *Sup. 2 to.*

x *l. 6. tit. 18 recop.*

muni

a *Fel. in c. Eccl. S. Mariæ. nu. 105. & Dec. n. 57. de cõſ. Matien. in l. 21. gl. 1. n. 3. tit. 10. li. 5.*

b *c. ſi. de vit. & honeſt. cle*

c *c. 1. de noui oper. nunc. c. 2. de deſpon. impub. c. 1. de re iud.*

muni exiſtimo ex reſolutis per Felinum *a* Decium, & alios, quos refert Matiẽcus. Cuius deciſionis ea potiſſima eſt ratio, quia negotiatio clericis, & monachis eſt prohibita, & dum huic ſe implicant, eorum facultates à laicorum ſtatutis, legibus, & conſuetudinibus Eccleſia nõ defendit, vt quædam decretalis *b* determinat, atque ideo in eis locum habere debet legis gabellariæ diſpoſitio, cum eo caſu iuri Canonico contraria non ſit iuxta in ſacris Canonibus *c* notata, in quib. habetur; quod generaliter leges ciuiles ad forum etiam Eccleſiaſticum extenduntur, quatenus iuri Canonico contrariæ non ſunt, non quidem ex vi & poteſtate ipſarum legũ, ſed ex cõfirmatione ipſa canonica, lex enim ciuilis nullatenus id poteſt efficere ex defectu poteſtatis iuxta laté tradita per Fortunium *d* Garciam.

d *Fort. de vlt. fin. illat. 3. & 14. per totas.*

Quæ ſané limitatio vſque adeo generalis eſt, vt nedum in clerico, aut monacho vẽdente, aut permutante, ſed & in mente quoq; negotiationis cauſa accipienda, & practicanda ſit. Atq. adeo omnes leges loquentes de emptoribus circa illius iuris exactionem indiſtinctè, in quolibet clerico, aut monacho ex cauſa negotiationis emente procedunt, ac ſi ille vere laicus foret, prout adnotauit Didacus Perez.

e *Perez in l. 13. v. pague. Alcauala ibi vel ſi cleric. ſit negot. tit. 3. li. 1. ordin.*

f *Abb. conſ. 6.*

At vt hæc omnia clariora fiant. Notandum eſt, quod tunc clericus & monachus negotiari dicuntur, qñ rem emunt eaq; in ſua integra forma venditur, lucrifaciendi cauſa, vt tradit Abbas, *f* ſecus autem ſi rem emunt ita, vt ſit eis materia aliquid operandi, & ſua opera, vel induſtria mutatã vendiderint, aut permutauerint; quia tunc negotiari non dicuntur, neque decimam debent, aut aliud quodcunque tributum, vt per quendam textum expreſſum *g* notauit Petrus de Duennas Auendanus, & Didacus Perez. Et eſt ratio differentiæ, quia finis illius primi actus, ſcilicet cum quis emit in eadem forma venditurus, nullus vſus eſt, ſed ſolus quæſtus, & is quidem non ſecundum naturam rei, ſed ſola arte excogitatus ad augendas opes cum aliorum incommodo, propter quod eam negotiationem in quocunque honeſto homine vituperat Ariſtoteles, *h* & tradit Carolus Molineus. *i* & Soto. At verò cum quis emit, vt ſit ei operandi materia, atq. ita rem mutatam vendit, non contra naturam, & ſola arte quæſtum quærit, ſed ex ſudore & labore ſuo, prout in primo homine mãdatum eſt, & in pſalmo, labores manuum tuarum, quia manducabis, atq. adeo iſte actus non proprie negotiatio dicitur, aut eſt ſed potius artificium, ita vt inter Mechanichas artes enumeretur ſecundum Alciatum, *K* quod & tradit Soto.

g *ca. iniicientes 88. diſt. Duen. reg. 110. n. 11. Auen. reſp. 33. nu. 4. v. 7. tunc. Perez in l. 1. gl. 1. ver. eſt & aliud col. 93. lib. 1. ordin.*

h *Ariſto lib. 1. polit. ca 6. & 7.*

i *Moline. de vſu. q. 60. n. 440. Sot. lib. 6. de iuſti. q. 2. art. 2. in prin.*

k *Alciat. in l. mercis 207. ff. de verb. ſig. So. vbi ſup.*

Ex his in facti contingentia conſului clericum, vt negotiatorem minimè debere condemnari, ſi tantum certis temporibus opportunitate occurrente emit in loco, in quo eſt aliquas merces, vt eas ſuis fratribus cũ eis negotiaturis tráſmittat, talis enim clericus non eas emit in propria forma iterum reuenditurus, fratres enim ipſius eas reuendere debent in loco ſuæ habitationis, ſolum enim dictus clericus opus charitatis exhibet ab eo minime alienum.

l *Laſar. de decim. vend. c. 19. nu. 53.*

Sed Laſarte *l* à Molina dubitat circa ſupradicta qualiter apud nos eſt, hæc Eccleſiaſticorum negotiatio accipi debeat quo magis à decimæ ſolutione immunes non ſint; videmus enim quod ſi clericus emit vuas, & vinum faciat, vt vendat, item lanas vt pannos venditurus efficiat, decimæ exactione vendendo vexatur, cum tamen non rem ipſam, vt emerit in ſua integra forma, ſed mutatam vendiderit, vt ex aliquibus legibus patet, *m* quod quidem negotiatio eſſe non videtur ex prædictis, & per conſequens, neque clericis interdictum.

m *l. Lana 88. de leg. 3. l. 43. ti. 9 par 6.*

Pro reſolutione autẽ huius difficultatis duę proponendæ ſunt concluſiones.

Prima concluſio eſt, toties videtur clericus non negotiator, mercatorve, quoties ſic emerit, vt ſit ei materia per propriam ſuam perſonam aliquid operandi, atque ita ea opera, & induſtria perſonæ ſuæ rem mutatam vendiderit aliquid lucraturus, vel non, veluti ſi lanam emerit, aut ſericum, vt aliquid veſtiendi, calciandivè cauſa vtile proprijs manib. conficiat, otio non vacaturus, & vt inde labore, ac induſtria manuum ſuarum licitum lucrum eliciat; prout in religioſiſſimis fratribus diſcalciatis Carmelitis videmus quotidie, quod quàm laudabile ſit apparet ex his, quæ Soto *n* ex exemplo Diui Pauli *o* adducit. Ad ea inquit, quæ mihi opus erant, miniſtrauerunt manus iſtæ. Et in hoc caſu dubium non eſt, quin iſtius modi monachi vendẽtes ſua opera, nec mercatores, nec negotiatores dicantur, quin potius artifices ex prædictis, gaudeantque ideo exemptionis priuilegio. Quod quidem & ad eum caſum extendit Soto, *p* quando quis emit mulam, aut æquum rudem, vt cultiorem vendat, nempe quod is negotiari non dicatur, quia vere rem illam, quam emit, induſtria ſua mutatam ac meliorem reuẽdit.

n *Soto lib. de iuſt. q. 5. ar. 2.*

o *1. ad Cor. 4. et act. 2. poſt c. 20.*

p *Sot. li. 6. de inſtit. q. 20. a. 1.*

Quod valde notandum eſt in hac materia ad hoc, quod clerici, aut monachi huiuſmodi lucro occupati gabellam non ſoluant etiamſi mulam, & equum, ſine fræno & ſella vendiderint, quia non tam negotiari, quã artem exercere cenſentur, quod clericis, & monachis iure communi non eſt prohibitum.

Secunda concluſio, ſi clericus lanas illas emerit, non vt ipſe operetur, ſed vt impenſa ſua ex mercenariorum & opificum induſtria, ac labore pannos efficiat poſtea venditurus lucri faciẽdi cauſa, ematque etiam vuas, prout quotidie videmus & per famulos, ac perſonas huic rei aptas in ſua apotheca recondat vinum poſtea vẽditurus, vt inde aliquid lucrari queat, dubitandum non eſt, quin mercaturam, & negotiationem exerceat, ſoluturuſq. ſit decimam venditionis, & alia iura regalia tanquam laicus, quia tunc nulla verſatur induſtria clerici, prout tam eleganter, quam vtiliter tradit ex Petro de Ancharrano Syluester *q* dicens, quod ſi monaſterium emiſſet venam ferri, vt inde per famulos & perſonas conductas ferrum colligat, & vendat lucriſaciendi cauſa gabellam, & alia iura regalia erit ſoluturum: ſecus verò ſi per ipſoſmet monachos ferrum fieret, quia tunc cum rem mutatã ex induſtria ſua venderent, negotiari non dicentur, & hãc reſolutionem ſequitur Nauarrus, *r* iuxta quam intelligendum eſt Conſilium Federici *ſ* de Senis, qui alias, ſine prædicta diſtinctione reſpondit, præfatum illud monaſterium gabellam non debere, & ita reprehendit ipſum Syluester, qui eum vitioſé allegat.

q *Syl. v. excommuni. 9. v. 21. n. 46. & nu. 57.*

r *Nau. in Man. c. 27. n. 128*

ſ *Federic. conſ. 227.*

Tertia concluſio, hæc vena ferrea monaſterij poteſt dupliciter conſiderari, aut enim poteſt eſſe talis, vt ferrum ibi renaſcatur, nempe vi licet inde extrahatur, natura ipſa augeatur vena, prout de cretę fodinis argenti fodinis, vel auri tradit quædam lex, *t* & de lapidicinis tradit alia lex, *u* & tunc dico quod id, qđ ex vena aſportatur in fructu ſit, quaſi natum & collectum ex vena iam propria monaſterij facta & hoc caſu, ſiue per monachos, ſiue per alius ferrum fiat, & vendatur nulla gabella ſit ſoluẽda, quia generaliter ex fructib. rerum monaſterij, vel clerici nullum tributum debetur, cum negotiatio deficiat ex prædictis, & in hoc caſu nempe cum ferrum collectũ, ſiue per monachos, ſiue per eorũ operarios conductos in fructu eſt, rectè procedit

t *l. fructus, alias l. ſi diu... vir funcio m... luris. ff. ſol. m...*

u *l. fi. de fund. dotal.*

Digitized by Google

Conſilium Federici de Senis ſuperius allegatum. Aut talis vena ferri à Monaſterio empta eius naturæ eſt, vt nihil ibi renaſcatur, ſed quod modo eſt, ſemper in ea fuerit, prout de lapidibus marmoreis tradit quidam textus, *a* & quia quod aſportatur in fructu non eſt, ſed potius erat in ipſa vena tempore emptionis à monaſterio factæ, ac proinde appareat, monaſterium vendere, quod re vera emerat, tunc habet locum diſtinctio Sylueſtri, & Nauati, de qua in concluſione ſuperiori ſcilicet, quod ſi induſtria monachorum colligatur gabella, nõ debeatur ex reuenditione, ſi vero per eorum famulos, aut operarios conductos, tũc ad eius ſolutionem eſt obligatio.

a d. §. ſi vir in funao.

Ex his infertur primo, quod ſi monaſteriũ emat fundum plenum fructibus maturis, qui eo tẽpore pendentes ſint, & fructus ab eo decerptos vendat, gabellam debebit, quia vere vẽdidit, quod emit lucriſaciendi cauſa, atque ideo negotiari intelligitur iuxta ſuperius annotata: fructus enim pẽdẽtes pars ſunt rei, vt dicitur in iure, *b* & tradit Tiraquellus, qui ſi tempore venditionis exiſtunt tanquam pars fundi debentur, vt multis iuribus reſoluunt Bart. *c* Iaſon, & Doctores communiter, quos allegat, & ſequitur Couarruuias.

Aduertendum tamen, quod ſi monaſterium fundum cum fructibus pendentib. & maturis emerit non animo reuendendi, ſed vt his fruatur, & monachi eos comedant, ſecundum quod definit quidam iuris Conſultus, *d* quos fructus poſtea ex accidenti vendiderit, vt quia vtilius ſibi eſſe contingat pretio frui, quam ipſis, gabellam non debet, quia negotiari dici non poteſt, vt expreſsè tradit Syluester *e* dicens, monaſterium non teneri ſoluere gabellam, ſi emat in fructũ ſuum, & poſtea reuẽdat, quia hoc non eſt propriè negotiari, quam doctrinam ſequitur Nauarrus. *f* Cui ſententiæ rectè fauent ea, quæ tradunt Baldus *g* & Bartolus, & alij quos refert & ſequitur Caſtillo, dicunt enim hi authores, quod ſi ſtatuto caueatur, vt nemo poſſit emptum frumentum reuẽdere, & aliquis emat in ciuitate frumentum pro victu totius anni, poſtea autẽ mutans propoſitum velit a ciuitate recedere, & ſic receſſurus frumẽtum illud vendat, in pœnam legis, aut ſtatuti non incidit, quia inſpicienda eſt prima deſtinatio.

b l. fructus pendentes de re iudic. Tiraq. de retract. lignag. §. 1. gl. 7. ex n. 26.
c l. Iul. §. ſi. fru. ff. de act. empt. Bar. & Iaſ. in l. ſi pluſſ. §. ſi. ff. de verbo. oblig. Cou. li. 1. var. c. 15. n. 3. & li. 3. c. 4. nu. 7.
d l. in lege cẽſo. ff. de verb. ſign.
e Syl excom. 9. n. 46. in ſi.
f Nau. l. ca. 27. n. 128.
g Bal. in l. 1. §. vnde quærit Oſſilius. ff. de exer. ac. Bar. in l. cetera §. ſi. n. 3. ff. de leg. 1. Caſtil. in l. 1. taur. v. qua fueren. vſados.

Quod intelligitur, quãdo conſtat de hoc primo propoſito & deſtinatione, id quod ex qualitate rei & perſonæ erit iudicandum ex reſolutis per Auen. Et pro religioſis eſt præſumptio, quod non emerint ad reuendendum, cum hoc ſit negotiari, & quid eorum ſtatui illicitum.

Infertur ſecundo, quod ſi monaſtrium emat oues, vaccaſque prægnantes, & agnos, vitulosq. ex his natos vendiderit, decimam non debebit gabellario, cum non vendiderit, quod emit, ſed quod ex re ſua natum eſt inſtar fructuum, qui non extarent tempore emptionis rei, ſed poſtea producuntur, vt probat quidam elegans textus, *h* quod alias etiam confirmant iura *i* ponentia differẽtiam inter agrũ plenum fructibus, & animal prægnãs, quod ibi explicat Bartolus in hunc modum diſtinguens, quod ſi monaſterium emat fundum cum fructibus pendentibus, & iã maturis, ſi reuendat fructus, decima debetur, ſed ſi emit ſine fructibus, & poſtea natos colligit & vendit, nulla gabella debeatur, ſed ſi prægnantes oues emerit, natos fœtus vendens non tenebitur ad aliquod tributum ſoluendum, cum dictos fœtus non emerit, cum adhuc non ſint natiſneque ſint in rerum natura, licet illorum fauore aliquando eſſe intelligantur per interpretationem iuris, prout notant Bartolus, *K* & Doctores, & eſt quidam textus expreſſus cum his, quæ latè congerit Tiraquellus.

h l. ſi prag. ff. de euict. lo ſin. quod ex Pãphi. 73. ff. de leg. 2.
i l. in le. Falc. 9. vbi Bar. ff. ad l. Falc.
K Bar. & Doc. in d. l. in lege. Tiraq. ĩ l. ſi vnquã v. ſuſceperit liber. n. 144. C. de reuoc.

Infertur tertio, quod ſi monaſterium emat gregem, & inde fructus collectos, lanam, caſeum, & agnos vendat, non teneri ad gabellam ſoluendam, cum in hoc nulla interueniat negotiatio, non enim vendit, quod ex emptione acquiſiuit, ſed potius quod ex re iam ſua natum eſt, vt probat quidam textus *l* elegans.

l L. varia empt. ff. de euict.

ARTICVLVS IX.

An ſi aliquis ingrediatur monaſterium, & tempore nouitiatus aliqua eius bona uendantur ſuo nomine regalis decima debeatur.

Reſpondeo dicendo Laſartẽ, *m* a Molina tenere partem affirmatiuam, ſcilicet quod gabellario regalis decima debetur, quia nõ eſt nouitius vere religioſus, cum ad ſeculum poſſit redire, quando voluerit iuxta notata per Gregorium *n* Lopez, & per Tiraquellum. Quod ait Laſarte eſt aduertendum pro fratribus Societatis Ieſu, hi enim non vt ceteri religioſi poſt annum probationis emittũt profeſſionem, ſed poſt multos annos in illa ſanctiſſima religione profitentur iuxta eorum inſtitutũ approbatum à Concilio *o* Tridẽtino, atq. ideo fiet, quod ſi procurator monaſtarii vendiderit aliqua bona cu iuſſuis iuuenis eam religionem ingreſſi, qui neque profeſſus fuerit, neque ſacros ordines ſuſceperit, regiæ decimæ locum faciat.

m Laſar. de decim. vend. c. 19. n. 50.
n Grego. in l. 7. v. ſi quan. tit. 7. par. 1. Tiraq. de retrac. lig. §. 1. glo. 8. ex nu. 21.
o Seſ. 25. de reg. c. 16.

Hæc dictus auctor, cuius opinionem quoad nouitios, qui poſt annum probationis ſtatim tenẽtur profiteri, non condemno, ſed quoad nouitios ſocietatis, qui poſt bienniũ probationis tria vota ſimplicia emiſerunt, non admitto, cum ipſi ſecundum cõſtitutionem Gregorii XIII. ſint verè religioſi, & donec à ſocietate dimittantur, gaudeant omnib. quæ alijs religioſis conceſſa ſunt, prout in primo tomo *p* latè probauimus, opinio autem Laſarte in hoc caſu erit vera, quando ipſe nouitius intra biẽnium probationis præcipit, vt aliqua bona eius nomine vendantur.

p 180. q. 1. ar. 6.

ARTICVLVS X.

Vtrum hæc decima in caſibus, in quibus debetur à monaſterio & a nouitio, poſſit peti coram iudice ſeculari.

Reſpondeo dicẽdo, quod ſi decima debeatur a regularib. & à monaſterio, videtur, quod coram iudice ſeculari poſſint conueniri, nam clericus ſecularis tenetur ſoluere gabellam de rebus ab eo per negotiationem venditis, & poterit conueniri coram iudice ſeculari, cum propter negotiationis delictum iure laici cenſeatur, & cum a ſeculari iuriſdictione Eccleſia non defendat, vt dicitur in iure *q* cõmuni, & regali, & ita expreſsè tenet Mexia *r* Pontius, qui in ſuum patrociniũ allegat Tiraquellum. At aduertit Laſarte, *ſ* quod ille cum alijs per eum allegatis loquitur in actione reali, quando ſcilicet clericus conuenitur ratione rei tributariæ, quã poſſidet, at nos loquimur in actione perſonali, qua quicunque venditor ad gabellam tenetur ex conditione ex lege, quo caſu maior dubitatio eſt. At ait

q ca. ſi. de vi & hon. cler. l. 7. tit. 18. li. 9.
r Mexia de taxa panis concl. 5. n. 23. Tiraq. de retra. lign. §. 31. gl. 1. n. 80.
ſ Laſart de decim. vend. c. 19. n. 84.

prædi-

prædictus author, quod adhuc vera eſt prędicta reſolutio; quia ſicut talis clericus negotiator iudicatur, vt laicus ad hoc, quo regio tributo vexari queat contra generalem prohibitionem iuris, *a* ita talis quoq. coram ſeculari iudice conuenietur, vt bene aduertit Mexia *b* cum his, quę reſoluit Petrus Rebuffus, & tradit Boerius. Hęc quantum ad clericum negotiatorem ſecūdum ius reſoluta inuenio, quæ an ad monachos, & monaſteria applicari debeant poteſt dubitari, qui non ſolum habent exemptionem communem Eccleſiaſticis competentem, ne conueniantur coram iudice ſeculari, ſed ratione ſuorum priuilegiorum habēt exemptionem, ne ratione contractus, aut delicti coram alijs, quam coram eorum iudicibus regularib. conueniātur, quæ priuilegia, ita ſunt roborata, vt ijs contrauenientes grauibus pœnis, & cenſuris afficiantur, prout in ſecundo tomo *c* late diximus. Quæ ſpecialis exemptio in hoc caſu videtur habere locum, cū ipſi monachi propter delictum negotiationis à ſolutione gabellę non ſint immunes, de quo delicto per pręfata priuilegia alium, quam corū prælatos nō poſſe cognoſcere videtur, ſed pro contraria parte, facit quod ſi coram eorum pręlatis à gabellario deberēt conueniri decimam, difficillime ſoluerēt, & ipſi nō regulariter, ſed vt mercatores viuētes à priuilegijs viderentur deſtituti, quę eis propter eorū paupertatem fuerunt cōceſſa, cuiuſmodi ſunt priuilegia eos a tributis, & gabellis liberantia. Nec iudex ſecularis compellens eos ad decimæ ſolutionē cognoſcit de delicto negotiationis, quod commiſerunt, vt ipſos puniat, & caſtiget, hoc enim minime gentiū ei iura concedunt, hoc enim delictum ad eorum prælatum pertinet, vt ratione eius prælatus poſſit delinquentes incarcerare, & voce actiua, aut paſſiua priuare, nec iudex ſecularis poteſt captis pignoribus eos aſtringere ad ſolutionem, vt loquendo de clerico negotiatore reſoluit Azeuedo, *d* cum etiam eorum bona ſint exempta; vnde exiſtimo ad Nuntiū Apoſtolicum eſſe recurrēdum, qui cū ſit legatus à latere ſuper exemptos, & eorum bona habet poteſtatem. Aduertendum tamen, quod monachorū negotiari non eſt aliquādo ita illicita, vt neceſſe ſit eam prohibere, & eā exercentes caſtigare, videmus enim in religioſiſſimis conuentibus multis aqnis abundantibus molendina ad conficiendū papyrū conſtrui, & multitudine pannorum empta magnā quantitatem quotannis papyri fieri per ſamulos & operarios a dictis religioſis conductos, quæ quātitas venditur, in quo negotiatio, vt patet, interuenit, ſiqoidem mutata pannorū forma induſtria operariorum fit papyrus, quæ negotiatio à nemine, vt audio, reprobatur, & dubito, an ipſa monaſteria prędictam quantitatem papyri vendentia ad ſolutionem huius decimæ obligentur, licet papyrum induſtria mercenariorum confectam vendant, & tali venditione lucrum maximum reportent, nam ſi propter neceſſitatem monaſteria præfatam habēt negotiationem, quia ſine ea non habent ſufficienter, vnde fratres viuant, non tenentur ad huius decimę ſolutionem ex his, quę reſoluit Laſarte, *e* & vniuerſaliter exiſtimo, omnia monaſteria negotiantia penuria laborare, propter quam huiuſmodi negotiationibus aliquando implicantur, qua de cauſa a ſolutione decimę videtur, quod poſſunt excuſari.

a c quamuis de cenſ. lib. 6.

b Mexia vbi ſu. Rebuf ad ll. Gall. 2. tom. de merc. minuta. vend. gloſ. 13. Boer. deciſ. 246. nu. 4.

d Azeued. in l. 11. ti. 3. lib. 1. recop.

e Laſar. de decim. vend. c. 19. n. 78.

ARTICVLVS XI.

Vtrum fratres tertij ordinis Beati Patris noſtri Franciſci teneantur ex rebus ab eis venditis ſoluere gabellam.

RESpondeo dicendo hunc articulum videri iā deciſum ex his, quæ late diximus ſupra *f* de tertiarijs agentes, circa cuius reſolutionē habemus legem *g* regiam, per quam legem ſtatuitur, quod ſi priuatam vitam agunt cum vxoribus, & maritis, & bonis ſuis, vt laici iudicentur, prout tradunt Cardinalis *h* & Petrus de Anchatano, Sarmiento, Gregorius Lopez, & Didacus Perez: ſecus autem ſi in communitate viuant, prout plura tertiariorum, & tertiariarum hodie videmus monaſteria, in quibus religioſe ſecundum regulam a ſede Apoſtolica approbatam viuitur, prout in ſuperioribus late probauimus, hi enim vt vere religioſi ab his tributis ſunt immunes.

Quantum autem ad mulieres tertiarias virginalem, vel vidualem caſtitatem vouētes, huic tributo obnoxias eſſe credo, cum non ſint religioſę: ſicut ēt Eremitas minime exemptos ab hac lege credo. Licet enim ipſi Epiſcopo ſint ſubiecti, vt tenet quędā Gloſſa, *i* quam ſequitur Bartolus, & Angelus, & per conſequens priuilegio clericorum gaudere debent, vt ait alia Gloſſa, *k* & latiſſime reſoluit Nicolaus Boerius, hi tamen Eremitæ, quos apud nos videmus, proculdubio iure laicorum ſunt cēſendi, quia non ita pure, & vere ſolitariam vitam agunt, vt ſacri canones *l* requirunt, quin potius ſicut laici nati ſunt, ita laici perſeuerant, cum neque ordinem habeant clericalem, neque religionem approbatam profiteantur, quod ita tenuit Franciſcus de Zabar. & alij, quos refert, & ſequitur Auſreitus. *m* Abbas, & alij relati per Boerium, & ita non eſt dubium, quin ſi iſti tales Eremitæ aliquid vēdiderint, regali decimæ ſubijciantur, nec in eis habeat locū priuilegium, quod alijs per leges *n* huius Regni conceditur.

f Supr. hoc tom. quæſt.

g l. 19. tit. 4. lib. 4. ord. quæ eſt hod. li. 1. tit. 14. li. 6. reco.

h Cardinal. in Clem. cum ex eo de ſent. excō. col. 2. & ibi Anchar. Sarm. de red. eccle. in defenſ. libel. 1. par. moni. 56. nu. 4. Greg. in l. 1. gl. 1. tit. 7 pa. 1. Perez. in d l. 19. & in l. 1. p. 93. tit. 3. lib. 1.

i Gl. in l. 2. v nō poſſunt, & ibi Bar. Ang. de in ius voc.

k Gl. in c. qui uere v. vere 26. q. 1. Boer. in trac. de vit. & ſtat. Erem. nu. 13.

l c. qui vere.

m Aufrer in q. Toloſ. 8. Boer. vbi ſup. n. 14.

n l. 6. tit. 18. li. 9. recop.

ARTICVLVS XII.

Vtrum fratres ordinum militiarum teneantur ex rebus ab eis venditis ſoluere gabellam.

RESpondeo dicendo, hanc quæſtionem ex alia dependere, an ſcilicet dicti fratres ordinum militiarum nempe D Iacobi Alcantarę, Calatrauę, quos vulgus cōmendatarios appellat, ſint Eccleſiaſticæ, & religioſæ perſonæ, prout de fratribus Diui Ioannis tradit Duennas; *o* de hac quæſtione iam egimus in primo tomo *p* duas contrarias opiniones allegantes primam nō eſſe perſonas regulares, quam tenet Sarmiento; *q* contrariam autem eſſe vere religioſos reſoluit, & latè diſputat Mēchaca, *r* & ordinis Diui Iacobi alumnus licēciatus Didacus a Mota, in tractatu iſtius ordinis, ſatis doctè, & curioſe hanc tutatur opinionem, pp quę fortaſſis, & ad oēs difficultates dirimēdas media ſententia admiſſa eſt a Chriſtianiſſimo Rege Hiſpaniarū, Philippo Secūdo, q voluit hos fratres immunes eſſe in omnibus fructibus ſuarum commendatarū, ſecus verò in patrimonialibus, & rebus aliunde quæſitis, vt conſtat ex quadam lege *ſ* nouæ recompilationis,

o Duen. regul. 100. nu. 5.

p 1. to. q. 1. a. 6.

q Sarmien. de defenſ. libe. de red. in eccl. 1. p. monit. 55.

r Monc. lib. 3. q. illuſt. c. 105. ex n. 45.

ſ l. 9. tit. 18. lib. 9. recop.

quæ in praxi ſeruatur, prout Laſarte *a* à Molina affirmat.

a *Laſar. de decim. vend. c.19. nu.92.*

ARTICVLVS XIII.

Vtrum immunes ſint hi, qui à monaſterijs aliquid emerint à decimæ ſolutione, ſi illud vendiderint.

RESpondeo dicendo, quod non ſunt immunes ab huius decimæ ſolutione hi, qui à clericis, Eccleſijs, aut monaſterijs aliquid emerint, ſi poſtea illud vendãt, ita tradit Tiraquellus, *b* & additio Baptiſtæ à Villalobos, & rectè reſoluit Boerius dicẽs, quod ſi res aliqua vendatur ab Eccleſia, non ideo tranſit libera ad emptorem, quo minus reuenditurus gabellam debeat, & *c* ad hoc quoddam iuris Conſulti decretũ tradũt Syluester, & Montaluus. Cuius reſolutionis ea eſt ratio, quia hæc gabella reuenditionis non ſoluitur ex contractu inito cum Eccleſia, aut clerico ſed ex contractu diſtincto poſtea per emptorem celebrato cum alia tertia perſona, ex quo nulla ratio impedit, quin gabella debeatur, & peti poſſit ex eleganti diſtinctione Baldi, de qua infra.

b *Tiraq. de retract. lign. §.1. gl.11.n.12. addit. Bapt. à Villal. in tract. cõm. opin. litig. nu.1. Boer. decis.213. nu.19.*

c *l. licita. § fi. ff. de publ. Syln. v. excom.7.n.48. Montal. in l.5. in ſin. glo. tit.7. p.5.*

Quod procedit etiamſi ipſi poſtea reuendant Eccleſię, aut Monaſterio; priuilegium enim quo Eccleſiaſtici, & regulares à decimæ ſolutione liberantur ita intelligendum eſt, vt non quemadmodum Eccleſia, & monaſterium immunes ſunt, ita & hi, qui eiſdẽ vẽdiderint, immunes fiant; quinimmo regali decimæ ſubijciuntur, niſi aliud priuilegiũ habeant ſicut ceteri venditores: quia non propterea quod carius inde clerici & monaſteria emant ab iſtis vẽditoribus propter onus gabellæ pluris ex eo vendentib. iuxta illud, quod ex Æmilio Ferretto, in annotationibus ad Cornelium Tacitum, *d* fieri debet, quo minus venditores iſti regale ius perdant, ſicut & portorium & pedagium ſoluunt, ac cetera iura regalia mercibus impoſita, quamuis clericis & Monaſterijs, ſicut & laicis vendendę ſint. Nec iſtud dici poteſt contra libertatem Eccleſiaſticam eſſe, ſiquidem circa res laicorum, & eorum contractus verſatur, quamuis inde damnum aliquod Eccleſiaſticis perſonis, & monaſterijs prouenire videatur, prout articulo ſeptimo huius quæſtionis dictũ eſt.

d *Tacit. lib.13. annal. n.14.*

ARTICVLVS XIV.

Vtrum laicus uendens rem communem cum monaſterio teneatur ad huius decimæ ſolutionem.

RESpondeo dicendo, quod qui ſimul cum Monaſterio, aut alia exempta perſona vno pretio rem vendiderit, quæ ſit vtriuſque communis à gabella non eſcuſabitur, nam licet eo modo contracta venditio indiuidua ſit iuxta quandam legem, *e* decima tamẽ rectè diuidetur iuxta pretij partem, quę laici portionem in ea re communi vendita tangere videatur, & ſic exigetur à laico, & non a monaſterio iuxta ea, quę contra Hippolytum *f* reſoluit Couarruuias. Et confirmatur ex quadam lege *g* recopilationis, ibi, *por lo que à ellos toca y puede tocar*, vbi rem meam cũ re clerici permutauero, quãuis vnicum negotiũ eſt ex ſola parte clerici, immunitas Eccleſiaſtica locum habet; ceterũ ego ex mea parte gabellã debeo, nec excuſor ſocij priuilegio, vt tradit Federicus de Senis.

e *leg. quod ſi vno. ff. de indi. ad ceſſio.*

f *Hippolyt. ſingu. 180. Couar. in pr. q. 1. c.36. nu. 2. Perez in Rub. tit.1. lib.3. ord. col.748.*

g *l.16. tit.18. li.9. recop.*

h *Feder. conſil. 131. incipit quęſtio talis eſt an dięce. col. pen.*

ARTICVLVS XV.

Vtrum regulares teneantur ad ſoluendum ſubſidium, quod uocatur Iſcuſado.

RESpondeo dicendo, circa hoc quidã obtinuiſſe Reges Hiſpaniarum à Sede Apoſtolica cõceſſionem, & inter alias conceſſionem Pij V. Pontificis maximi in medium adducam.

Pius Papa V. ad futuram rei memoriam.

Sane alias nos cũ accepiſſemus, chariſſimũ in Chriſto filium noſtrũ Philippum Hiſpaniarũ Regem Catholicũ ad prouincias Flandriæ hæreſi infectas, uenenọ hmõi liberandas, liberataſq. conſeruandas de proximo. Ac de re decreuiſſe ẽt eius validiſſimum exercitum equitum & peditũ verſus prouincias præfatas iter feciſſe. Nos attendentes maximè neceſſarium, et utile eſſe, pro extirpatione hęreſum hmõi, ne dum in prædictis, verum ẽt in alijs prouincijs, quod exercitus præfati prædicti Regis, & ipſi eo proficiſcerentur, ipſumque Philippum Regem in expeditione hmõi hac pro tuitione religionis Chriſtianæ contra immaniſſimum Turcarũ tyrannũ, maximos & innumerabiles ſumptus de neceſſitate facere oportere, et cũ pp maximos ſumptus præclarę memoriæ Carolum Quintũ Romanorũ Imperatorem ipſius Philippi Regis genitorem, ac ipſum Philippum Regẽ, pro conſeruatione, et defẽſione dictæ religionis Chriſtianæ hactenus factos eius ærarium penitus conſumptũ eſſe crederemus, dignum & æquum fore cenſuerimus, eidẽ Philippo Regi per venerabilem fratrẽ Ioannẽ Baptiſtã Archiepiſcopũ Roſanen. modernũ & pro tempore exiſtentẽ in Regione Hiſpaniarũ Nuntium noſtrum, aut aliã, ſeu alias perſonas Eccleſiaſticas ab eodẽ Nuntio deputandã, ſeu deputandas. Vnam domum poſt duas, quæ uberiores & opulentiores decimas habuiſſent q̃ maluiſſet, in qualibet parochia ſeculari quã cuiuſuis ordinis regulari ex vniuerſis parochijs in Regni Dñijs Hiſpaniarum, & inſulis eidẽ Regno adiacentib. conſiſtentib. nominandã, & eligendã, & ab ipſa domo, illiuſq. dño. ſeu dominis, ac habitatore, ſeu habitatorib. decimas tritici hordei vini agnorũ, lanę olei, caſei, & aliorum quarumcunq. fructuum, & rerũ, ex quibus decimæ, tam de iure, quã de cõſuetudine, et de priuilegio ſolui & dari cõſueuiſſent, & deberentur petendi, & infraſcripto modo exigendi, et leuãdi ac recuperandi liberam & omnimodam poteſtatem, & plenã facultatem ad quinquenniũ conceſſimus, dedimus, et largiti fuimus. Necnon decimas hmõi ab illis qui hactenus illas percepiſſent, & leuauiſſent ad dictũ quinquenniũ abdicauimus & ſeparauimus illaſq. per eũdem Nuntium, ſeu perſonas Eccleſiaſticas hmõi ab eodẽ Nuntio deputandas, exigendas, leuãdas, et recuperandas ipſiſq. Philippo Regi, ſeu eius pro tempore ad hoc deputatis tain literis cũ effectu tradendas, & cõſignandas ad ſimile quinquenniũ applicauimus, & appropriauimus, ac gratioſe donauimus et cõceſſimus.

Necnon domino ſeu dominis, ac habitatori, ſeu habitatorib. domũ huiuſmodi in qualibet parochia, vt præfertur nominandã, ſeu eligendã, etiamſi parochia hmõi alicui ſeculari, ſeu cuiuſuis ordinis regulari monaſterio, ac prioratui ſeu conuentui; ſeu capitulo, ſeu collegio, aut pro ſeu cuicũq. alio locó perpetuo annexa, vnita, et incorporata exiſtat, ac etiãſi metropolitana, aut cathedralis ſeu collegiata Eccleſia fuerit, vt eidẽ Philippo Regi mediãte Nuntio, ſeu perſonis Eccleſiaſticis ab eo deputatis pręfatas decimas huiuſmodi ſine aliqua contradictione, & exemptione tradere, & ſoluere debere præcipimus, & mandamus.

Nec

Digitized by Google

Necnon Archiepiſcopis, Epīs, Abbatibus, Abbatiſſis priorib. ac prioriſſis ſecularib. et quorūuis ordinū regularibus, dignitatib. capitulis, conuentibus, & uniuerſitatibus rectorib. beneficiatis, collegijs, ac alijs quibuſcunq. cuiuſcūq; qualitatis, gradus, ordinis, dignitatis, praeminentiæ, & conditionis fuerint, qui decimas hmōi perſonis eidē Philippo Regi, vt præfertur donatas & conceſſas quocunq; titulo modo, iure, forma, & cā percipere, exigere, & leuare ſoliti fuiſſent, ve eundem Philippum Regem, Nuntiumq. & perſonas huiuſmodi in exactione et recuperatione decimarū præfatarū impedire, nec illas a domino ſeu dominis, et habitatore, ſeu habitatorib. domus hmōi petere, & exigere auderent ſeu præſumerent ſub ſententijs, cenſuris, et pœnis Eccleſiaſticis eo ipſo ſi contra feciſſent incurrēdis, inhibuimus atq. mādauimus, prout in dictis literis plenius cōtinetur. Cum aūt, ſicut nuper accepimus, literæ noſtræ præfatæ executioni debitæ adhuc mādatæ non fuerint, et ſi modo demandarentur, hoc nō ſine maximo dāno ipſas parochias obtinentiū, qui retro ac tantorū annorum decimas in vſus ſibi bene viſos conuerterunt fieri poſſet, & cum poſtmodum ēt alijs perturbationib. et periculis reipublicę Chriſtianæ nouum & graue ēt periculum ex inuaſione Turcarum tyranni in inſulam Cypri aliaſq. terras, & loca Chriſtianorum acceſſerit, & præterea noſtris adhortationib. & monitionib. idem Philippus Rex dilecti filij nobiles viri dux & ſenatus Venetus nobiſcū aduerſus eundem Turcarū tyrannum fœdus inierit, cumq. ipſius Philippi Regis ærarium adeo opibus exhauſtū eſſe acceperimus, et credamus, vt pro tantarū expenſarum onere ſatisfacere nullo mō queat. Nos licet ab initio Pontificatus noſtri nihil æquè cupiuerimus, q̄ quaſlibet perſonas præſertim Eccleſiaſticas ab omni onerū ſolutione immunes preſeruare, ijs tamen calamitatib. & neceſſitatib. impulſi, cū illis ſatisfacere nequeamus, religionis ſubuētione, qua poſſumus ratione ſubuenire decreuimus, ac tum eorundē beneficiorum commoditati, q̄ ipſius regis ſubuentioni commodè conſulere volētes, literas præfatas cū omnib. et ſingulis in eis contentis clauſulis exceptis infraſcriptis limitationib. & declarationib. ac in illis expreſſum quinquenniū non ab illarū data vel conceſſione, ſed a præſentiū in ſingulis regnis et locis præfatis reſpectiuè publicatione vel illarum vſu incipere ſicq. computari debere volumus, ita vt Philippus Rex illis omnib. per integrum quinquennium a publicatione vel vſu hmōi, vt præfertur, computandū gaudeat & gaudere dēat, ius vero eligendi vnā poſt duas, quæ vberiores, & opulentiores hēbant decimas, non ad primam poſt duas domos ſed ad primam, quā ſemel elegerint, tantum referri eidemque Philippo Regi primā decimam hmōi concedimus, illā que per modernum et pro tpe exiſtentem Nuntiū, vel perſonas ab eo deputandas exigendā ſibi conſignari præcipimus, et mandamus ſine tamē ſedis, et Cameræ Apoſtolicæ præiudicio quo ad fructus ſediū uacantiū, ac ſine præiudicio quarūcumq. decimarū quouis iure debitarū ordini, et militib. S. Ioannis Ieroſolymitani.

Inſuper quoq. quoniam facile dubitari poſſet quamuis percipiendi decimā in parochialib. Eccleſijs prædictis conceſſum eſt, an ſub eo nomine comprehēdantur illæ Eccleſiæ ſuffraganeæ, ſeu eis annexæ, quę ēt ſuos habēt colonos, quib. miniſtrātur ſacramenta a matricib. Eccleſijs, vel in quib. adſunt clerici a matrice deputati, qui illa adminiſtrant. Nos niſi Eccleſiæ annexæ, & ſuffraganeæ hmōi decimas diſtinctas a matricib. hab. ant, quæ proprijs, et perpetuis dictarum Eccleſiarum ſuffraganearum rectoribus debeantur, illas in dicta noſtra conceſſione comprehendi volumus.

Vbi vero ea viget conſuetudo, vt pluriū Eccleſiarū parochialium decimæ in vnū redactæ aceruum poſtea per illū rectores ſingulis annis diuidantur, dummodo ſingulæ parochiales huiuſmodi diſtinctos habeant parochianos, a ſingulis parochialibus Eccleſijs huiuſmodi ſingulam præfatam decimam huiuſmodi eidē Philippo Regi competere, & perſolui debere volumus.

Pro decimis vero quæ Eccleſijs ruralib quæ aliquādo parochiales fuerunt, ſoluuntur ab his, qui alijs parochis ſubſunt, quamuis alijs parochijs, quibus ſubſunt, decimas illis debitas aliorum bonorum ſuorum ratione perſoluerint, etiam volumus eidem Philippo Regi primam decimam præactam deberi, illaſque illam per eundem Nuntium, aut ab eo deputandos, vt præfertur, exigendi competere.

Poſtremo uero eidem, et pro tempore exiſtenti Nuntio venerabilē Fratrem Bernardum Freſneda Epm Conchenſem, adiunximus et mādamus, quatenus ij ſi per ſe, vel alium ſeu alio eaſdem præſentes literas, & in eis contenta quæcumque vbi, et quando opus fuerit, ſolemniter prædicādo ipſi Philippo Regi in præmiſſis efficacis defenſionis præſidio aſſiſtentes faciant authoritate noſtra præſentes literas, & in eis contenta huiuſmodi per Archiepiſcopos, Epiſcopos, Abbates et omnes alios ſupradictos firmiter obſeruari, non permittēſes dictum Philippum Regem, deſuper a quoquam quomodolibet indebitē impediri, aut moleſtari.

Cōtradictores quoslibet, & rebelles per pecuniarias arbitrio ſuo imponendas moderandas applicādas pœnas ac demum in ſubſidium per ſnīas, & cenſuras Eccleſiaſticas, aliaq. opportuna iuris remedia appellatione poſtpoſita compeſcendo, ac cenſuras, et pœnas ipſas ēt iteratis vicib. aggrauādo inuocato ēt adhoc ſi opus fuerit auxilio brachij ſecularis ſuper quib. necnon contradictores, et recuſantes, et alios præmiſſorū occaſione citandos ēt per edictum publicum conſtito eis ſummarie, et extraiudicialiter, de non tuto, ac eas citandi illiſq. a quibuſuis iudicib. & alijs perſonis quib. dicta occaſione innotendum etiam ſub ſententijs cenſuris, et pœnis, ēt per edicta ſimilia inhibendi dicta aūt per eaſdē præſentes amplam & liberam licentiā & facultatē damus et concedimus non obſtantib. conſtitutionib. & ordinationib. Apoſtolicis, et omnibus illis, quæ in dictis literis uoluimus non obſtare Volumus aūt quod præſentiū tranſumptis, &c. Dat. Romæ die 21. Maij anno Domini 1551. Pontificatus noſtri anno ſexto.

Circa quam conceſſionem eſt notandum, quod religioſi, & religioſæ habentes redditus decimales, tenentur contribuere pro rata ſecundum concordiam factam, licet enim ſint religioſi, & religioſæ exempti a decimarum ſolutione per priuilegia ipſis conceſſa, de quibus in ſecundo tomo latè egimus, non tamen per eadem priuilegia ab onere eximuntur. Papa enim non aufert ab eis in hac conceſſione, vt non ſint obligati ſoluere decimam etiam de nouualibus ordinario, at ait quod ſicut ordinarij & beneficiati decimas percipientes tenentur vnū parochianum de qualibet parochia liberum electū, pro hoc ſubſidio relinquere, ita etiam regulares habentes redditus decimales ad ſimilem contributionem pro rata obligantur, & ad ſolutionem per cenſuras Eccleſiaſticas à iudicibus delegatis poſſunt compelli, & de facto compelluntur.

Notandum etiam eſt, quod hæc exactio conceſſa in pręfata bulla non debetur, niſi ex redditibus decimalibus, non autem ex alijs redditib. Eccleſiaſticis, vt procuratores ordinum militarium Dni Iacobi de la Spatha, Calatrauę, & Alcantarę ſententia diffinitiua obtinuerunt cuius tenorem in pręſentiarum referri decreui. Et aduertendum quod de decimis quouis iure debitis ordini, & militibus Sancti Ioannis Hieroſolymitani, hęc exactio non debetur, vt patet ex bulla, ibi ac ſine pręiudicio quarumcumque decimarum quouis iure debitarum, & ordini militibus Sancti Ioannis Hieroſolymitani.

Sen-

Digitized by Google

Paulí Papæ etiam tertij ſimiliter prædeceſſoris noſtri
notitiam deducto, quod prædicti Archiepiſcopi, epĩ, ca
pitula, rectores, beneficiati, & alia perſona, necnon ea-
rundẽ Eccleſiarum fabricæ, ac pro illis agentes literis
Clemẽtis prædeceſſoris huiuſmodi parere recuſabant,
ipſaſq. Abbatiſſas moniales, & ſorores eorundemque
monaſteria, & loca indifferenter ſuper ſolutione deci-
marũ, & prouinciarum prædictarũ multipliciter ve-
xari non deſinebat contra priuilegia, et literas hmõdi,
quamuis vſu recepta, & obſeruata temere, et de facto
uenẽdo idẽ Paulus prædeceſſor cupiẽs uexationib. prę
dictis obuiare eiuſdẽ Clementis prædeceſſoris literas
prædictas motu proprio, & ex certa ſciẽ per quaſdam
innouauit, confirmauit, & approbauit, illaque de nouo
conceſſit. Succeſſiue eiuſdẽ Pauli prædeceſſoris pro par
te tunc Epĩ & dictorum filiorũ capituli Salmantini
aſſerentiũ ſibi per literas Clementis prædeceſſoris, alia
que priuilegia, & indulta, eiſdẽ Abbatiſſis, monialib.
& ſororib. earumq. monaſterijs et locis cõceſſa hmõdi
ius queſitum tolli. Quodq. Abbatiſſæ moniales, et ſo-
rores hmõdi licet adeo diuitijs abundarent, quod deci
mas & primitias prædictas ſoluere cõmode valerẽt,
nihilominus ab illarũ ſolutione occaſione conficta, &
ſimulatæ paupertatis indebitè ſe ſubtrahebãt expoſito
eidẽ Paulus prædeceſſor nulla prorſus de innouatione,
confirmatione, approbatione, et conceſſione vltimo di-
ctis mentione habita prædicti Leonis prædeceſſoris po-
ſteriores literas prædictas priuilegia, et indulta hmõ-
di ad ius cõmune, vt præfertur, reducendo, & in illis
contenta quæcunq. iuxta illarũ continentiã, et tenorẽ
per alias ſuas literas in forma breuis obſeruari mãda
uit, perinde ac ſi literæ Clementis prædeceſſoris hmõi
non emanaſſent. Poſtremo per eundẽ Paulũ Prędeceſſo
rẽ, accepto qđ licet ſcđæ dictæ literæ eiuſdẽ occaſione di
uitiarũ, quib. nonnullas Abbatiſſas, & prædictas mo
niales abundare aſſerebatur, vt præfertur obtentæ ad
alias, quæ congruam ex earũ redditib. non haberẽt ſu-
ſtentationẽ, extendi non deberent, a nonnullis tñ aſ-
ſerebatur, per eaſdem ſecundo dictas literas q̃ ſimplici
ter, et indiſtinctè innouationẽ confirmatione, & ap-
probationẽ vltimo dictarum literarum Leonis præde
ceſſoris, perinde ac ſi Clementis prædeceſſoris literæ
hmõi non emanaſſent, contineret, fuiſſe & eſſe ipſius
Clementis prędeceſſoris literis hmõi ſufficienter dero
gatũ, dictus Paulus prędeceſſor ad tollendũ oẽ dubiũ,
quod de cetero inter Abbatiſſas, & moniales, ac epi-
ſcopos, capitula, Rectores, ac fabricas, et pſonas hmõi
oriri contingeret motu & ſcientia ſimilib. ac de apo-
ſtolicæ poteſtatis plenitudine per alias ſuas literas vo
luit, ſtatuit, & ordinauit quod Abbatiſſę moniales, et
ſorores ordinis S. Claræ de obſeruãtia nũcupatę in cõi
uiuentes prędictæ in eiſdẽ regnis exiſtentes, necnon
domus, monaſteria, loca, poſſeſſiones, & alia quęcunq.
bona mobilia, & immobilia, ſi ex earũ redditib. con-
gruam non haberent ſuſtentationẽ, taxanda videli-
cet pro vnaquaq. moniali ad ſexdecim ducatos auri
de camera a ſolutione, & præſtatione decimarũ, &
primitiarũ prędictarũ iuxta eiuſdẽ Clementis prędе
ceſſoris literarũ p̃dictarũ eſſent, & eſſe deberẽt pror-
ſus, et oino exẽpta, & immunes, nec deſuper a quoquã
moleſtari, vexari vel perturbari poſſent. Quodq. eiuſ
dẽ Pauli p̃deceſſoris ſcđo dictę literæ abbatiſſas, mo-
niales & ſorores ex ſuorũ monaſteriorũ redditib. con
gruã ſuſtentationẽ vltra ſummã dictorum ſexdecim
ducatorũ pro earũ qualibet habentes duntaxat cõpre
henderet, prout in ſingulis literis p̃dictis plenius cõti-
netur. Cũ aũt ſicut dilectus filius Hieron. Guſmã or-
dinis fratrũ minorũ de obſeruantia nuncupati ſacræ
Theologiæ pfeſſor cõmiſſarius generalis dicti ordinis
vltra mõtes nobis nuper expoſuit, dicti 16. ducati pro
vnius monialis victu & veſtitu, alijſq. neceſſitatib.
nullatenus ſufficiãt, idẽ Hieronym. cõmiſſarius nobis
humiliter ſupplicauit, vt in præmiſſis opportunè proui
dere de benignitate Apoſtolica dignaremur. Nos igi-
tur literarum ſingularũ prædictarum necnon litium
& cauſarũ, ſiquis ſupradictis decimis, & primitijs in
ter Archiep̃os & Ep̃os, capitula, rectores, ſua intereſ-
ſe putantes, necnõ Abbatiſſas, moniales, et ſorores hu-
iuſmodi, vel ipſorũ aliquos in Romana Curia, vel ex
tra eã coram quibuſuis iudicib. etiã dicti palatij audi
torib. ſeu loca tenentib. ac alijs perſonis. et in quibuſuis
inſtantijs vendeant ſtatus, nominaq. & cognomina
iudicũ collitigãtiũ aliorumq. neceſſariorum exprimẽ
dorum qualitateq, et circunſtantias præſentib. pro ſuffi
cienter expreſſis habentes hmõdi ſupplicationib. incli
nati dictos ſexdecim ducatos ad viginti quinq. duca-
tos ſimiles annuatim pro qualibet moniali authorita-
te apoſtolica tenore præſentiũ extendimus, & amplia
mus, in reliquis autem omnib. omnes prædeceſſorum
noſtrorũ prædictorum præſertim Pauli III. literas in
ſuo robore pmanere volumus, ſtatuimus, ordinamus,
& decernimus, ſicq. per auditores prædictos, aut alios
iudices quoſcunq. tã in dicta curia quã extra illã in
quibuſuis inſtantiis iudicari, definiri & interpretari
debere, ſublata eis quauis aliter iudicandi, definiendi
& interpretandi facultate et authoritate, irritũ quo-
que et inane quidquid ſecus ſuper his a quoquã quauis
authoritate ſcienter, vel ignoranter contigerit atten-
tari decernimus. Et nihilominus omnibus, & ſingulis
Ep̃is, Archiep̃is, vicarijs et quibuſuis aliis ad decima
rum, & primitiarum hmõdi deputatis, & pro tpe de-
putandis exactionẽ in virtute ſanctæ obedientiæ diſtri
ctius inhibemus, ne Abbatiſſas, ſorores, & moniales,
domos, ac monaſteria, ac loca prædicta vigore quarũ-
cunq. literarum a nobis, vel a ſede prædicta pro tpe e-
manandarum, etiã ſi in eis caueatur expreſſe, quod ad
quæuis exẽpta vel non exempta loca & monaſteria ſe
extendat, cuiuſcunq. tenoris exiſtãt ipſius ſedis facul
tate conceſſa niſi de indultis hmõdi, eiuſq. toto tenore,
ac de dictis ordinib. & nomine Cardinalis, cui dicto-
rum ordinũ cura, gubernatio, & protectio pro tpe con
ceſſa fuerint plenã, et expreſſam, ac de verbo ad ver-
bũ, non aũt per clauſulas generales idem importantes
fecerint mentionẽ ad ſoluendũ decimas, & primitias
hmõdi contra præſentiũ tenorem quouis modo cogere,
aut compellere ſeu alias moleſtare, vel inquietare præ
ſumant. Quo circa vniuerſis & ſingulis venerabilib.
fratrib. Archiep̃is Epiſcopis, & dilectis filiis Abbati-
bus, Prioribus, Præpoſitis, Decanis, Archidiaconis, &
aliis perſonis in dignitate eccleſiaſtica conſtitutis, ac
Metropolitanarum, & aliarum cathedraliũ eccleſia
rum canonicis, necnon eorundem Archiep̃orum, &
Ep̃orum officialib. vbilibet conſtitutis per eaſdẽ præ-
ſentes mandamus, quatenus ipſi vel duo, aut vnus ve
ſtrum per ſe et alium, ſiue alios eiſdẽ Abbatiſſis, mo-
nialib. & præmiſſis efficacis defenſionis præſidio aſſi-
ſtentes, faciant præſentes literas, & in eis cõtenta quę
cunque quoties deſuper fuerint requiſiti inuiolabiliter
obſeruari, non permittentes eaſdẽ Abbatiſſas, monia
les, & ſorores hmõdi contra præſentium tenorem quo-
libet moleſtari, vexari vel perturbari, contradictores
per cenſuras Eccleſiaſticas, & alia opportuna iuris
remedia appellatione poſtpoſita compeſcendo, & legiti
mis ſuper his habendis ſeruatis proceſſib. cenſuras præ
dictas contra inobedientes quoſlibet & rebelles decla-
rando, ac iteratis vicib. aggrauando interdictumq. ec
cleſiaſticũ opponendo, inuocato ẽt ad hoc ſi opus fuerit,
auxilio brachij ſecularis. Non obſtantib. præmiſſis, ac
conſtitutionib. & ordinationib. apoſtolicis, ac omnib.
quæ dictus Clemens & Paulus prædeceſſores hmõdi
voluerunt non obſtare, ceteriſq. contrarijs, quibuſcũ-
que, aut ſi Archiep̃is, capitulis, rectorib. beneficiatis, et
alijs ſua intereſſe putantibus prædictis ſit ab eadẽ ſe-
de indultũ, quod interdici, ſuſpendi, uel excõmunicari
non

Digitized by Google

non poſſit per literas Apoſtolicas non facientes plenā, & expreſſam, ac de verbo ad verbum de indulto huiuſmodi mentionē. Volumus autem quod præſentiū literarum tranſumptis manu alicuius notarij publici ſubſcriptis, et ſigillo alicuius perſonæ in dignitate eccleſiaſtica conſtitutæ, vel iudicis ordinarij munitis eadem prorſus fides adhibeatur quæ præſentibus literis adhiberetur ſi originaliter oſtenſæ & exhibitæ fuiſſent. Datis Romæ apud Sanctum Petrum ſub annulo piſcatoris die vigeſima ſecunda Martij anno Domini 1581. Pontificatus noſtri anno nono.

Cæſ. Glorierius.

Hoc indultum habetur originaliter in conuentu S. Claræ ciuitatis Zamorenſis, & ſecundum ipſum fuit pronunciatum in gradu appellationis pro monialib. dicti cōuentus a Domino Melchiore de Fonſeca y Velaſco, collegiali Collegij maioris Archiepiſcopi Toletani iudice, quoad hoc apoſtolico anno Domini 1588. contra capitulum, & clerum cathedralis Zamorenſis, cuius ſententiæ & proceſſus cum tranſumpto præfati indulti habētur in archiuo Ioannis Baptiſtæ Polanco notarij apoſtolici. Circa quod indultum eſt notandum, quod idem Gregor. XIII. Anno primo ſui Pontificatus quandā edidit extrauagantem, quæ incipit, In tanta negotiorum, cuius extrauagantis occaſione aliqui auſi ſunt affirmare, moniales per eam omnibus priuilegijs circa ſolutionem decimarum eſſe priuatos, cuius extrauagantis tenorem volo in hoc loco proponere, vt ita eius declaratio omnibus magis pateat.

Gregorius Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei ad perpetuam rei memoriam.

IN tāta negotiorum mole, quâ Romanus Pontifex aſſiduè premitur, vix conſtare poteſt, ne aliqua interdū exiſtant, quib. poſtea cognitis neceſſe eſt, moderationis remediū adhibere. Cum itaq. alias felicis recordationis Pius Papa V. prædeceſſor noſter auditis grauaminib. quæ fratrib. ordinis mendicantium ab ordinarijs locorum, & parochialib. Eccleſiarum rectorib. multis inferri dicebantur ſuper ſacris canonib. & lectionib. habendis confeſſionib. audiendis, pœnitentijs iniungendis, fratrib. ad ordines promouendis, celebratione miſſarum, cura animarum, ſacramentorū miniſtratione, ſepulturis, quarta funeralium, legatis, donationib. eleemoſynis collectionib. alijſq. huiuſmodi iurib. nec non decimis, & diuerſis onerib. ac etiam ſuper ſtatu et regimine ſanctimonialium ipſis fratrib. ſubiectarum formatione proceſſuū, cenſurarum publicatione, proceſſionib. præcedentia locorum acquiſitione, certiſq. alijs reb. tunc expreſſis, multa per quaſdam ſuas literas pro dictis fratrib. non modo ſtatuerit, ſed & quæ iam in Concilio Trid. decreta fuerant ad hæc pertinentia declarauerit, multaq. præterea priuilegia eiſdē XVII. Kal. Iunij Pontificatus ſui anno ſecundo & deinde illa diuerſis ordinib. &c. conceſſerit; poſtea de vicarijs perpetuis Eccleſiarū, quæ illis ſunt vnitæ etc. decreuit. Demū animaduerſo quod illa multas lites etc. inter eos & ordinarios concitauerant, primū illa reſtrinxerit, deinde plenius prouidēt priores literas moderatus fuit, et alias inſtar earū conceſſas reuocauerit, lites ad ſe aduocando poſtremo circa confeſſariorum regulariū approbationē aliqua declarauerit. Nos hac varietate cognita, et infra ſtatuimus de prædictis & alijs omnib. literis, et conſtitutionib. quæ ab eodem prædeceſſore eiſdem de reb. pro quorumcunq. regulariū etiam mendicantium ordinib. & congregationib. quālibet emanarunt, ac omnib. & quibuſcunq. in eis contentis eam deinceps diſpoſitionem ac deciſionē pro ſubiecta materia futuram eſſe, quæ ſiue ex iure veteri, ſiue ex ſacris dicti Concilij decretis, ſiue alias legitimè ante dictarum literarum & conſtitutionum editionē erat, & ſi ipſa non emanaſſent futura fuiſſet, ad quā diſpoſitionem & deciſionem ſuumque priſtinum ſtatum illa omnia reducimus, quā etiam abrogamus omnia irritantia & alia decreta & quæcumq. alia noſtris ſtatuto, ordinationi & reductioni aduerſantia. Decernentes illa pro infectis haberi, ac omnes lites coram quibuſuis iudicib. &c. motas, nec dum deciſas et iam deciſas, ſi modo tractum habeant ſucceſſiuum, & futura dubia quandocumq. orientur, ad nos referenda eſſe. Nec non irritum &c. Datum Romæ Pontificatus noſtri anno primo.

Hanc extrauagantem iuxta hunc tenorem refert Nauarrus in fine ſui Manualis Latini. Circa quam eſt aduertendum, eam non derogare priuilegia conceſſa religionibus a Pontificibus Pij Quinti prædeceſſoribus, cuiuſmodi ſunt priuilegia conceſſa religioſis, & monialibus de non ſoluendis decimis de ſuis redditibus, quæ in ſecūdo tomo propoſuimus, & declarauimus. Quod probatur, nam Gregorius XIII. in hac extrauaganti ſolum derogat conceſſiones factas a Pio V. vt patet ex eius verbis, ibi, *ſtatuimus de prædictis & alijs omnibus literis & conſtitutionibus, quæ ab eodem prædeceſſore eiſdem de rebus*, Vides quomodo tantum agit de conceſſis a Pio V. Et hæc cōceſſa, ordinata, & inſtituta a Pio Quinto, non omnino reuocat, ſed ea reducit ad ordinata in iure veteri ſiue in Concilio Tridentino, ſiue alias legitimè ante dictarum literarum, & conſtitutionum Pij Quinti editionem erant conceſſa, & non ſunt alias reuocata per alias cōſtitutiones, vt patet ex conſtitutione ibi, *quæ ſiue ex iure veteri, ſiue ex ſacris eiuſdem Concilij decretis, ſiue alias legitimè ante dictarum literarum & conſtitutionum editionē erat*. Notāda ſunt illa verba, ſiue alias legitime, per quę declarauit Summus Pontifex nolle reuocare omnia conceſſa regularibus ante pręfatas literas, ſed tantū illa, quæ non erant legitima .i. quæ per alia decreta apoſtolica, aut per non vſum erant abrogata, cetera autem legitima, id eſt priuilegia non reuocata, neq. alias caſſata, voluit in ſuo robore permanere: priuilegia autem, quibus fratres & moniales erant exempti a decimarum ſolutione ante dictas literas Pij V. erant legitima, non reuocata, neque caſſata. Conciliū vero Tridentinū a licet præcipiat ſolui decimas debitas cathedralibus, & parochialibus Eccleſijs, non tamen (vt videre eſt apud ipſum) reuocat circa hoc aliquod priuilegium, igitur ad alia priuilegia legitima reducit Gregorius Decimus tertius ſuam diſpoſitionē, vnde cum ante Gregorium Decimum tertium, & Pium V. dicta indulta fuiſſent legitima, ad earum diſpoſitionem, & deciſionem, ſuumq. priſtinum ſtatum illa omnia reducit. Et hoc amplius probatur; nam idem Gregorius Decimus tertius, in conceſſione facta monialibus S. Claræ, cuius tenorem ſupra retulimus, quæ iuxta eius datam eſt, poſterior ipſa extrauaganti, dicit eam habere locum, etiamſi ipſe aliud aliquando in cōtrariū determinauerit, vt patet ex eius verbis, ibi, *diſtrictius inhibemus, ne Abbatiſſas, ſorores, & moniales, domos, ac monaſteria, et loca prædicta vigore quarumcunq. literarum a nobis, vel a ſede prædicta pro tpe emanādarū*, etc. ex verbis .n. ibi, *a nobis* & ibi, *emanādarum*. Satis colligitur, Summum Pontificem nihil contrarium pręfatę conceſſioni ordinaſſe, ſi eoim id ordinaſſet, dixiſſet, a nobis, vel a ſede Apoſtolica pro tempore emanata, & emanandarum. Loquens igitur de emanandis tantum, in emanatis nullum obſtaculū perpendit, quo minus conceſſio pręfata facta monialibus ſuum, deſideratum conſequeretur effectum.

a *Conc. Trid. ſeſſ. 25. de ref. c. 32.*

QVAE-

QVAESTIO LXXV.

De vaſſallis, in duos articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur duo.

1 *Vtrum monachi poſſint habere vaſſallos.*
2 *Vtrum vaſſalli dictorum monachorum debeant per ipſos gubernari in foro interiori, & exteriori.*

ARTICVLVS I.

Vtrum monachi poſſint habere vaſallos.

a ca. auditis de præſt. c. dilectus de offic. ordin.
b ca. recolentes de ſtat. monac.

RESpondeo dicẽdo, ꝙ monachi ſancti Be oedicti, qui vocantur nigri poſſunt habere vaſſallos, vt colligitur ex quibuſdã dectetalibus, *a* & ex priuilegijs infra articulo ſequenti allegandis probabiiur, non enim alienum eſt ab eorum inſtiuutionibus illos habere. Loqnendo autem de monachis ordinis Ciſtercienſis Alexander *b* Curtius Abbatibus, & conuentibus dicti ordinis aliter ordinauit, dicens dolentes dicimus, quod etſi non ab omnibus, neq; in omnibus, a pleriſq; tamen & in plutibus ab illa ſancta inſtitutione dicitur declinatnoi in tantum, vt aliqui ex vobis primæ inſtitutionis obliti contra ordinis veſtri regulam villas, Eccleſias, et altaria poſſident, fidelitates, & dominia benigne ſuſcipiunr, iuſtitiarias & tribunarias teneot & infra, ideoq; precib. & monitis exhortamur, quatenus domus illæ, quæ a prima ſui origine in ipſo ordine ſunt fundatæ, conſtitutis terminis ſint contentæ, & infra. Si n. relictis origina lib. ordinis inſtiiutis ad communia volueritis aliorum monaſteriorum iura diuertere, oportebit vos communi iure cenſeri, quia dignum eſt, vt qui ſimilem cum alijs vitam ſuſcipiunt, ſimilem ſentiant in legibus diſciplinam. Ceterum domus illæ, quæ de alijs inſtitutionibus ad veſtrum ordinem ſe tranſtulerint, veſtris omnino ſe ſatagant vſibus conformare, & relictis poſſeſſionibus vel etiam commoditatibus, quas inſtitutio veſtra non recipit ſic ſe in omnibus religioni veſtræ coaptent, vt quemadmodum gaudent ſe in Societatem ordinis, & habitus identatem aſſumptas, ſic etiam in paupertate ſecolariũ rerum ſe lætentur veſtris inſtitutionibus conformatas. Hæc Alexander III. At hoc iam experientia teſte pro temporum varietate fuit mitigatum, ipſos enim monachos Ciſtercienſes, vt patet ex quodam priuilegio Benedicti *c* XII. præſupponitur poſſe habere Caſtrum & Villam. Quod etiam in alio priuilegio anno Domini milleſimo trecenteſimo quinquageſimo primo expedito a Clemeote *d* Sexto patet manifeſtius, in quo priuilegio patrocinantur a ſede apoſtolica contra illos qui occupaot, vel occupari faciunt Caſtra, villas, & alia loca, domus, Eccleſias, grangias, moledina, decimas, obedientias, caſalia, terras, vineas, poſſeſſiones, cenſus, redditus, & prouentus, iuriſdictiones, & iora, ac nonnulla bona mobilia, & immobilia monaſteriorũ Ciſtercienſis ordinis detinent, & indebitè occupant, patet etiam ex prioilegio Innocentij *e* Octaui conceſſo dicto ordini anno Domini milleſimo quadringenteſimo octuageſimo ſeptimo, in quo ſub apoſtolica protectione recipit monaſteria, eorumque vaſſallos, ſicut alij Summi Pontifices eius prædeceſſores receperunt.

c habetur in lib. ord. impr. compluti f. 59. priu. 58.
d habetur in d. li. f. 62.
e habetur in d. lib. f. 129. & f. 130. & 131.

ARTICVLVS II.

Vtrum vaſſalli dictorum monachorum debeant per ipſos gubernari in foro interiori, & exteriori.

RESpondeo dicendo, ꝙ *Sixtus IV. monaſterio S. Mariæ de Noguera ordinis ſancti Benedicti anno Incarnationis Dominicæ milleſimo quadringenteſimo conſtitutione perpetuo valitura & irretractabili omnib. et ſingulis tam dicti monaſterij Sanctæ Mariæ de Noguera ſ vaſſallis et ſubditis vtriuſq. ſexus quã principib. Baronib. Ducib. Marchionib. Comitib militib. alijſq. perſonis cuiuſcunq. dignitatis ſtatus gradus, vel conditionis fuerint partium illarum diſtrictè præcipiendo mandauit, quæ enim vaſſalli. & ſubditi prædicti ſponte, vel violenter alijs dominis ſecularib. dati ſubiecti, vel ſubmiſſi ſeu commẽdati ſtatim poſt habitam de præſentib. notitiam, ad immediatã ipſius monaſterij obedientiã et ſubiectionem redeant. ac perſonæ, quib. dicti ſubmiſſi vel commendati exiſtũt, illos liberè redire permittant, & de illis de cetero nullatenus ſe impediant, alij vero non cõmendati ſubditi & vaſſalli dicti monaſterij nulli niſi de expreſſo mãdato ſeu conſenſu prædicti, & pro tpe exiſtentis monaſterij huiuſmodi prioris ſe ſubijciat, dent ſubmittãt, aut cõmendent. Ac principes barones duces, marchiones, comites, et milites, aliaq. perſonæ, vt præfertur, qualificatæ vaſſallorum, et ſubditorum, ac locorũ dicti monaſterij aliquam commendam. ſubiectionẽ, ſeu ſubmiſſionem, aut ſeruitia, ac a priore & conuentu, necnon perſonis ẽt clericis ſeu arib in Eccleſijs dicti monaſterij beneficiatis, dictiq. & pro tpe exiſtentis prioris eiuſdẽ monaſterij ſubditis de reb. & bonis ſuis, quæ vndecumq. hẽnt, reponunt. & vendunt, ac de cetero eos habere, reponere, et vendere contigerit, ac ab illa ementib. datia exactiones, impoſitiones. gabellas, et pedagia aliaq. noua iura, & collectas etiã veredas, & accendarias, nũcupata imponere, exigere, petere, aut extorquere, ac vẽdentes, & ementes hmõdi per ſe, vel aliũ. ſeu alios ſuper præmiſſis incarcerare, ſeu alias eis iniuriari, ac ligna a nemorib. & montib. monaſterij, & vaſſallorũ, ac ſubditorum prædictorum ſcindere, vel monaſteriũ, priorem conuentuum, vaſſallos ſubditoſque prædictos ſuper iurib. et iuriſdictionib. ſuis, illorumq. vſu impedire, aut perturbare nõ audeant, neq. in præmiſſis, aut eorum aliquo illa committentib. auxilium, cõſilium, vel fauorẽ per ſe, vel alium, ſeu alios directè, vel indirectè quouis quæſito colore quoquomodo præſtare præſumãt, Qui vero contra præmiſſa, vel eorum aliquod fecerint, ſi perſonæ fuerint ſingulares, excõmunicatio nis ſētiam incurrant, abſq. aliqua hominis declaratione, ſi aũt cõitas, ſeu vniuerſitas ciuitatis, oppidi Villę, Caſtri, ſeu loci alterius cuiuſcumque ipſa ciuitas, Caſtrum, oppidũ Villa ſeu locus ſimiliter eo ipſo interdicto ſubiaceat eccleſiaſtico, mandantes diſtrictius harũ ſerie in virtute ſanctæ obedientiæ venerabilib. fratribus noſtris Epiſcopis, &c.* Ita habetur in libro priuilegiorũ huius ordinis, impreſſo Valliſoleti anno Domini milleſimo quingenteſimo nonageſimo quinto.

Quod priuilegium licet conceſſum ſit ſpecialiter vni monaſterio, alijs eiuſdem congregationis monaſterijs eſt conceſſum, prout indulſit motu proprio Eugenius IV. congregationi S. Iuſtinę anno Dominicę Incarnationis milleſimo quadringenteſimo trigeſimo quarto, dicens, *quod omnib. et ſingulis priuilegijs gratijs, & indultis, quæ cu liber dictæ congregationis monaſterio, ſeu loco, & præſentib. et futuris conceſſa fuerint hactenus, & concedentur in futurum ipſius congregationis alia monaſteria et loca præſentia, et futura quib. hmõdi priuilegia cõceſſa non fuerint in* quan-

Digitized by Google

quantum eis expediat inuicē vti ualeant, et gaudere, ac ſi nominatim ſingulis ipſis monaſteriis prius forēt hmōi priuilegia conceſſa authoritate apoſtolica conceſſit, & indulſit, ita habetur ſub ſigillo authētico in libro *a* ſuperius allegato. Quod etiam conceſſit Alexander Sextus, eidem congregationi S. Iuſtinæ anno Incarnationis Dominicæ milleſimo quingēteſimo primo, prout in eodem libro *b* continetur, in quo *c* etiam continetur Eugenium Quartum viuę vocis oraculo indulſiſſe in quibuſdam viuæ vocis oraculis conceſſis priori, & monachis Sancti Benedicti Valliſoleti anno Dominicæ Incarnationis milleſimo quadringenteſimo trigeſimo octauo.

a pri.7.fo.27.p.1.nu.21.

b pri.21.fo.59.p.2.n.3.

c pri.46.f.99.p.2.nu.4.

Ex pręfato autem priuilegio ſic cōmonicato ad omnia præfati ordinis monaſteria colligitur, quod ſubditi, & vaſſalli, qui ſponte, vel violenter cuicunque alteri Domino ſe ſubiecerint, redire tenentur ad obedientiam monaſteriorum, quorum erāt ſubditi, & ſic nemo poteſt recipere vaſſallos eorūdem monaſteriorum in commendam abſque aſſenſu ſuperioris eorundem. Adde quod nullus poteſt moleſtiam aliquam inferre vendentibus, & ementib. res monaſterij, neq. ſuper illis imponere gabellas, nec ſcindere ligna in eorum nemoribus, & montibus, nec illorum perturbare iuriſdictionem ſub pęna excommunicationis ipſo facto, ſuper quib. dat Eugenius Quartus omnes Epiſcopos executores, & conſeruatores.

Vnde Alexander VI. cōſiderans pręlatorum huius ſacræ congregationis ſuper vaſſallos obedientiam, ſubiectionem, & iuriſdictionem, conceſſit monaſterio S. Benedicti Valliſoletani, & eius congregationi anno Domini milleſimo quadringenteſimo nonageſimo ſexto, quod de cauſis, quas inter dictorum monaſteriorum vaſſallos reſpectiue pro tempore moueri contingeret, ipſorum monaſteriorum ſuperiores prędicti cognoſcere debeant, prout in prædicto libro *d* continetur. Quæ omnia ſupra appoſita priuilegia in hac quæſtione de nouo cōceſſa, & confirmata ſunt prout aſſerit author eiuſdem libri in principio & cōſtat ex ampliſſima priuilegiorum totius huius congregationis confirmatione, & innouatione facta a S.D.N. Clemente VIII. anno Dñi milleſimo quingenteſimo nonageſimo quarto, cuius tenorem ſupradictus Author *e* ſub ſigillo authentico refert. Nec alienum eſt a religionibus habentibus authoritate apoſtolica bona in communi, iuriſdictiones, & vaſſallos, de quorum cauſis cognoſcant earum ſuperiores poſſe habere, ordini.n. Ciſtercięſi a principio in ſumma paupertate fundato hoc viſum eſt maxime alienum, & ideo nil mirū ſi ab Alexādro *f* fuerit prohibitum. At quia poſtea bona in communi habere cęperunt, ideo ipſis ab alijs Summis Pontificibus vaſſallos, & iuriſdictiones habere fuit permiſſum.

d pri.96.f.535.p.2.n.3. & pri.171.f.143.p.2.n.1.

e priuil.124.fo.243.

f d.c. recolentes de ſtatu monac.

QVAESTIO LXXVI.

De vicarijs, in quinque articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur quinque.

1 *VTrum ſit idem vicarius, quod delegatus, & quā poteſtatem habeant conuentuū vicarij.*

2 *Vtrū mortuo, aut impedito miniſtro generali ordinis minorum, poſſit vicarius inſtitui ab ipſis fratribus.*

3 *Vtrum mortuo guardiano in ordine minorū, officium eius vicarij finiatur, et in vita poſſit eum amouere, & officio priuare.*

4 *Quo tempore durant vicarij monialium.*

5 *Vtrum regulares poſſint eſſe vicarij Epiſcoporum.*

ARTICVLVS I.

Vtrum ſit idem vicarius, quod delegatus, & quam poteſtatem habeant conuentuum vicarij.

RESpondeo dicendo, maximam eſſe differentiam inter vicarium, & delegatum, quia delegatus eſt ille, cui iudex committit cauſam in locū ſui ipſius, & vices ipſius gerit, vt dicitur in iure, *g* ſed vicarius eſt, quem ſuperior conſtituit loco abſentis, vel defuncti, vel impediti, vt ex iure *h* colligitur, & hi vicarii non habēt iuriſdictionē delegatam, ſed ordinariam, ita quædam gloſſa, *i* quā ſequuntur Bartolus Alexander & Alciatus. Quod procedit, quando conſtituitur a generalib. aut prouincialibus, ita vt vice eorum ibi conſtituantur, nō autem ſi tantum honoris gratia a capitulo nominantur, conſtituantur tamen a prioribus conuentualib. cum quib. talis nominatio tractatur, tunc enim reuera ab ipſis prælatis inferioribus conſtituūtur, & ſic habent iuriſdictionem quandam delegatam, & non poſſunt alios conſtituere vicarios, vt docet *K* Maranta, illi autem qui conſtituuntur a generalibus, aut prouincialibus propter abſentiam, vel carētiam guardianorum, habent iuriſdictionem ordinariā, & poſſunt delegare, immo ipſis oīa priuilegia, prioribus localibus, & guardianis conceſſa communicantur, Iulius enim Secundus in communicatione ampliſſima, quam fecit fratribus ordinis minorum de priuilegijs fratrum ordinum Prædicatorum, conceſſit, quod ea, quæ ſpectant ad vicarios conuentuum, aut ſingularum domorum pręfati ordinis Prædicatorum, ſimiliter ſpectent, & pertineāt ad vicarios conuentuum & domorum ordinis minorum, ita habetur in monumentis *l* ordinis, & in ſupplemento.

g c. ſane 2. de offic. deleg.

h l. 2. C. de offic. eius gerit vices alter l. 1. §. 2. ff. delegat. 3.

i Gloſ. in l. 2. C. de offic. eius qui vices alterius gerit. vbi Bart. idē Bart. in l. nemo quam, §. ubi decretum nu. 6. ff. de of. pro conſul. Ale in rub. n. 13. ff. de offic. eius cui mand. eſt iuriſd. Alcia. in rub. n. 25. de off. ord.

k Marant. de ord. iud. in 4. 5. de iudi. nu. 9. in Authen. de defen. ciuit. §. nulla Auth. de collatio. §. ad hoc prohibemus aut. nulli iudicū in prin. ſecundum veram literam Greg. Alexādri nouel. 134.

Et iuxta doctrinam ſuperius notatam aduertit Collector *m* priuilegiorum mendicantium, quod vt ſuperius in nōnullis locis tetigerat, appellatione vicariorum apud fratres Prædicatorum, non veniunt vicarij communiter vſitati inter ipſos ſed ſolum illi, qui propter abſentiam, aut carentiam prioris eliguntur, ſeu conſtituuntur ad præſidendū, velut priores. Et conſimiliter intelligēdum eſt, quoad fratres minores de illis vicariis, duntaxat qui apud eos vocantur pręſidentes, quia abeſt guardianus. Ad quod, ait idem Collector, facit ſtatutum cuiuſdam capituli generalis noſtrę ſacrę religionis cuius tenor eſt.

l in 2. imp. fol. 288. cōceſ. 533. ſuppl. f. 74. conceſ. 221.

m Collect. tit. vicarius. §. 5.

Vniuerſi confeſſores monialium noſtra familię habeāt de præſenti ſemper actiue authoritatem prælatorū ſuper moniales in foro conſcientia quoad caſus & et ſententias habeant, quæ ſimiliter guardiani, ac vicarij guardianorum in abſentia eorum. Ita refertur in libro monumenta ordinum.

Et deinde in ſequenti capitulo generali Laualis celebrato facta eſt ſequens declaratio pręd ictí ſtatuti.

Declaratur, quod illa clauſula in capitulo generali Albienſi inſerta, videlicet quod guardiani et eorū uicarij habeant authoritatem prælatorum in foro conſcientia &c. ſic debet intelligi, quod videlicet authoritas per patrem prouincialem conceſſa guardianis, remaneat ſemper penes eorum vicarios, ſeu vicariorū vicarios ipſis guardianis ſuum conuentum pro ſuis negotijs exeuntibus, ita in præfato libro continetur.

Quæ

Digitized by Google

Quæ ſtatuta videntur loqui de omnib. vicarijs abſolutè tam factis per ſuperiores, quam de conſtitutis per priores locales, aut guardianos: quæ fieri oportuit, nam quando aliquis vices alterius gerit ex eius deputatione, nõ gaudet eius priuilegijs iuxta quandam legem, *a* in qua dicitur quod ſi filius iuit in legationem pro republica pro patre, nõ gaudet immunitate ſed pater, ſi verò gerit vices alterius ex deputatione ſuperioris, procedit id, quod in quadam clementina *b* definitur, quæ quoad tria vicarium æquiparat rectori, quæ clementina cum loquatur de vicarijs perpetuis, præſupponit authoritatem ſuperioris interuenire. Ex quibus patet, quod vice rector non gaudet immunitatibus rectoris, ſi deputetur ab eo, ſecus ſi ab vniuerſitate, quod tenet Bartolus. *c*

a l. filius. ff. de l. 1.

b Cl. quæ de ec. de offi. vicarij.

c Bar. in d. l. ſi ſi lius.

ARTICVLVS II.

Vtrum mortuo impedito miniſtro generalis ordinis minorum poſſit vicarius inſtitui ab ipſis fratribus.

RESpondeo dicendo, quod *Nicolaus IV. ſtatuit & ordinauit, ac diſtricte inhibuit fratrib. minorib. ne deficiente Miniſtro Generali poſſint eligere aliquẽ fratrẽ in vicariũ ordinis præfati abſq. Romani Pontificis, & protectoris eiuſdem ordinis licentia ſpeciali per ipſius Romani Pontificis potentes literas cocedenda faciẽtes plenã & expreſſã de huiuſmodi literis mentionem*, ita habetur in libro monumẽta *d* ordinis. Modus, quo debet talis vicarius eligi, traditur in ordinationibus *e* Toletanis. Qui vicarius eligendus debet eſſe idoneus cum vices generalis debeat gerere, ordinauerat enim Clemẽs *f* V. in Cõcilio Viennenſi, quod ſi contingeret, fratres minores miniſtro generali carere, per vicarium ordinis fiat ſuper hoc, quod faciendum fuerit per eundem miniſtrum vſque quo prouiſum fuerit de generali miniſtro. Faciunt tradita per Panormitanum cõcludentem, quemlibet Epiſcopum teneri ad conſtituendum ſibi vicarium idoneum argumento *g* cuiuſdam legis & canonis. Et non eſt dubitandum, non idoneum conſtituentem peccare, ac prouiſionem & electionem ipſo iure inualidam minime iudicari prout concludit Nauarrus. *h* Quod idem ad electionem vicarij generalis ordinis eſt applicandum, vt, ſcilicet, eligentes non idoneum peccent, licet electionem non debeat de inualiditate notari.

d In 1. imp. f. 31 & i 2. f. 32. cõc. 33.

e ord. Tole. in c. de vic. ord. f. 70

f Cle. exiuit de paradyſo d v. ſi.

g l. idẽ iuris. ff. ad Aq. l. c. nõ ẽ putanda 1. q. 3.

h Na. li. 1. cõſi. 15. de offi. vica. conſi. vn.

i Bal. ĩ l. diẽ functo per text. ibi ff. de off. aſſe. idẽ in cap. cũ oẽs de conſt. et ibi Fel. n. 52. de conſti. Abb. in ca. 1 ne ſede uacãt. Pau. ĩ rub. de pub. de iuriſd. omn. iud. cũ. ff. Cou in c. 4 in 3. imp. Auiles in 4. preter verbo iuſtitia n. 8. & 15. Oro. in ca. diẽ functo nu. 25. co. 517. Mol. de primo. li. 1. c. 25. n. 12. in fi. Piſa & Azeue. in curia. l. 1. c. & ii. C. f. 3. 2. ti. cap. 8. in fi. addi. f. 12. Parlador. li. 2. rerũ quotid. c. 1. nu. 8

ARTICVLVS III.

Vtrum mortuo guardiano in ordine minorum officium eius vicarij finiatur, et vtrum in vita poſſit eum amouere, et officio priuare.

RESpondeo dicẽdo, quod in ordine minorum in multis prouincijs vicarij conuentuum non nominãtur in tabula capitulari cum ſuis guardianis, ſed ab ipſis guardianis nominantur, qua conſuetudine ſuppoſita videtur neceſſario dicendum, quod mortuo guardiano expiret eius vicarij poteſtas, quod ex quadam iuriſconſulti Papiani deciſione comprobatur, in qua dicitur quod mortuo correctione non ſolum vacat, & expirat eius officium, ſed et am ſuorum officialium, ſicut expirat iuriſdictio vicarij generalis mortuo ſuo Epiſcopo, prout tenet Baldus *i* Felinus, Abbas, Paulus, Couarruuias Auiles, Oroſcus, Molina, Piſa, Azeuedo, & Parladorus. Et ſicut pertinens Epiſcopo ad electiones confirmandas, & ad res iuriſdictionales in capitulum mortuo Epiſcopo transferunt, vt habetur in iure, *K* & tradunt Hoſtienſis, Antonius, Imola, Felinus, Baldus, & Maranta, & Doctores in ſuperioribus citati. Probatur; deinde nam finito iure aliquid concedentis, etiam ius recipientis ab eo diſſoluitur, vt dicitur in iure, *l* & tradit Antonius Gomez. Quod ipſum in noſtro caſu militare videtur: ius enim vicariorum præfatorum per ſe ſolum non habet aliquam independentem ſubſiſtentiam, ſed pendet a titulo & nominatione guardianorum, quorum morte titulus, & nominatio finem accepit argumento eorum, quæ in *m* iure notantur, & tradit Sebaſtianus Medices poſt Fulgoſium: facit etiam pro hac parte, quod ſi prælatus, cui datus fuit coadiutor, moriatur, etiam officium & munus coadiutoris extinguitur, vt in iure *n* notatur, & tradunt Ripa, Ioannes Andreas. Ex dictis colligitur, quod mortuo guardiano expirat eius vicarij officium, vnde eſt neceſſarium, vt ordinatione generali, aut prouinciali remedium adhibeatur ne mortuo guardiano inter fratres conuentuales contentio oriatur. Vnde in noſtra prouincia Sancti Iacobi authoritate totius capituli eſt conſtitutum, vt mortuo guardiano eius vicarius ordinarius cum omni ſua authoritate, vt præſidens cõtinuetur vſq. quo prouincialis de morte præfata certior factus prouideat. In conuentu autem, in quo non fuerit vicarius ordinarius guardianus ante mortem cum conſilio diſcretorum nominet vicarium, qui ſi nõ fuerit ab eo nominatus antiquior pater conuentus congreget ad ſonũ campanæ fratres in capitulo, vt eligant vicarium, qui vicarius nominatus a guardiano, aut a conuentu electus omnem authoritatẽ habebit guardiani vſque quo prouincialis aliud prouideat. Quod conforme eſt his, quæ reſoluunt Doctores tenentes, quod ſi Corrector mori contingat, & non habuerit vicem tenentem ordinarium, poteſt ante mortem tenentem nominare, & talis nominatus exercet ſuum officium, donec Conſiliũ Regale aliud prouideat. Cum enim ipſi Correctori habeat poteſtatem iuxta leges huius regni, & authoritatem ſibi conceſſam nominandi tenentem, & de facto in vita nominauerit, eius iuriſdictio *p* negotiis inceptis (cuiuſmodi eſt nominatio tenentis, non finitur argumento eorum, quæ in iure *o* notantur, & tradũt Bartolus, Oroſcus, & Bonifacius. Qui reſoluunt, quod in iudice delegato per ſolam citationem aut per conteſtationem perpetuatur iuriſdictio, & eius poteſtas pro negotiis incepptis, ita vt morte mandantis, aut conſtituentis minime finiatur. Et non nominato ab eo tenente ad conſiſtorium rectorum pertinet prouiſio, prout tenẽt Baldus *p* in ſimili caſu Bonifacius, Coua. & Mathiencus, ſicut enim deficiente Rege, & ſucceſſore in Regno ad populum deuoluitur electio, ne ſine gubernatore ſuccumbat, prout poſt alios reſoluit Coua. *q* ita deficiente Correctore, & gubernatore ciuitaria ad ciuitatem pertinet electio, donec Concilium Regale prouideat, & ad rectorem antiquiorẽ pertinet congregare ſenatum ſecundum Baldum, *r* & Bonifacium. *ſ*

Vtrum autem poſſit guardianus, & prior vicarium in vita amouere quæſtio eſt; ad quam reſpondeo poſſe vtiq. ſi ab ipſo fuit conſtitutus, ſi enim ab ipſo fuit conſtitutus, ſed in ſuperiori, in conſilio ſuperiori, minimè poteſt eum præfato munere priuare argumento eorum, quæ notat Romanus *t* allegans quandam gloſſam, & Doctores dicentes

k c. olim de mato & obe. c. 2. ne ſede uacãt Hoſ. Anto. c. 1. Imo. co. 9. Fel n. 13. Bal. nu. 22. in c. oẽs d cõſt. Mar. de ord. iu. 4. p. 5. d. nu. 13. & 14.

l l. lex uect. ff. de pign. l. 1. C. ſi pignus pignori datum ſit. Gom. in l. 40. Tau. n. 85.

m l. quod principali, & l. ſi Auguſta. ff. de leg. 2. Fulg. in l. more n. 25. ff. de iuriſ. om. iu. l. Seb. in tract. mores oĩa ſoluit. 2. p. n. 83. pa. 109.

n c. grãdi de ſuplen. negl prælat. in 6. Bal. & Ripa in l. ex facto nu. 51. de vulg. Andr. in c. ſtatutũ. n. 4. de reſ. in 6.

o c. gratũ & c. relatum de offi. del. l. manda. C. de mãd. Bar in l. more maiorũ, & ibi Oroſc. n. 29. col. 56. ff. de iuriſ. om. iu. Bo. ĩ pereg. v. iudex f. 166. col. 4 vl. mortuo ver. itẽ cum dicitur.

p Bal. in l. cum oẽs de cõſt. n. 22 Bon. in pereg. v. elec. f. 160. co. 1. in prin. glo. cli gero Co. in c. 4. pract. pag. 27. n. 3. Matien ĩl. 1. gl. 21. num. 15.

q Cou. in d c. 4. nu. 3.

r Bal. in l. in albo decurion. C. de decurio.

ſ Bon. v. ſ pere. v. rector f. 400. co. 2. v. decurio.

t Ro. conſi. 116. gl. & Docto in l. ſolet. ff. de offi. proconſul.

Digitized by Google

ptum facto ſuo officio, minimè fore ſyndicandum prout aſſeritur Bald. *a* & alij dicentes ad bonum regimen pertinere prius de virtute, morib. ſciẽna, experientia promouendorum fieri non vulgare ſcrutinium, & examen, ne ipſi promoti poſtea accuſationib. & delationib. ſubditorum ſuccumbant quæ vt ait Simancas, *b* ſæpe ſæpius prudentiſſimo pro. onuntur, quas ipſi ſubditi, & prælati timentes non debita audacia, pro tribunali ſedent, & a iuſtitia miniſtranda retardantur. Quod confirmatur, ſi enim eliguntur iudices, & prælati in virtute eminẽtes, & bona fama præſtantes, nullus videtur remanere excellentior in Republica, qui ſine peccato poſſit inijcere lapides in eos. Qua doctrina attenta videtur in religionibus non debere prælatos ſyndicari, cum vt plurimum, digniores & in virtute præſtantiores eligantur.

His tamen non obſtantibus communis Eccleſiæ praxis eſt in contrarium, quę ratione, & iure cõfirmatur. Ratione, quia cum homo ſolum videat exteriora, & nullo modo interiora poſſit præſcrutari, ſępe apparentijs exterioribus humana fallitur imbecillitas. Plurimi enim exterius vultum, & faciem habent ouis, intrinſecus autem ſunt lupi rapaces, & ſub ſpecie virtutis multa vitia ſecreta occultari, nos experientia docet, propter quod ait Plato, *c* nullum omnino iudicem iudicare oportet cauſę dicendæ non obnoxium, quod dictum refert Budeus, *d* & licet ante promotionem ad officia plurimi humiles, & benignos ſe omnibus præbeant, in dignitate tamen conſtituti inflatos, & cum auſteritate imperantes ſe omnibus oſtendunt, propter quod ait *e* Ariſtoteles, *commodum eſt, vt animi magiſtratuum pendeant, neq. eſt quidquid velint efficere liceri, nam licentia, quidquid libet agendi, non poteſt malum, quod eſt in quoque homine cauere,* & de Alexandro Magno refert Quintus Curtius in eius vita, quod cum in bello ſe manſuetum, & benignum exhiberet, bello tamen Perſico peracto, et ab anguſtijs liberatus conuertit animum ad vindicandas eorum iniurias, a quibus ſuperbe imperabatur. Iure autem eſſe probatiſſimam prędictam praxim reſtat probari. Et primo probatur iure diuino ex illo Lucę. *f* *Quid eſt, quod audio de te? redde rationẽ villicationis tuæ,* Probatur etiam ex illo Samuelis, *g* qui functus iudicis officio ad populum affatus ſic ait, *Loquimini de me coram Domino, & Chriſto eius, vtrum bouem cuiuſquam tulerim, aut aſinum, ſi oppreſſi aliquem, ſi de manu cuiuſquã munus accepi,* &c. Quod multis authoribus confirmãt Puteus, *h* Azeuedus, Guillelmus Benedictus, & Ioannes Garcia.

Iure autem canonico, & ciuili, & regali præfata praxis euidenter probatur, ita Leo *i* Quartus Papa de eius Pontificatu coram Imperatore Ludouico voluit ſyndicari, & de Cornelio Sylla Duce Romano refert Suetonius Tranquillus (teſte Ambroſio Calepino, *k* & Paz) ſingulis annis officium dictatoris renunciaſſe, vt ſe ſyndicationi ſubijceret. Quod confirmatur ex eo, quod de Conſtãnno Imperatore dicitur in Codice Theodoſiano, *l* prout refert Ribanderia, ait enim, *ſi quis eſt cuiuſcunque loci, ordinis, dignitatis, qui ſe in quemcunq. iudicum, comitum, amicorũ, vel palatinorum meorũ aliquid veraciter, & manifeſte probare poſſe confidit, q. non integre atq. iuſte geſſiſſe videatur intrepidus, & ſecurus accedat interpellet me, ipſe audiã oĩa, ipſe cognoſcã, & ſi fuerit cõprobatũ, ipſemet vindicabo, dicat ſecurus, & bene ſibi conſcius dicat, ſi probaueris, vt dixeris, ipſe me vindicabo de eo, qui me vſque ad hoc tẽpus ſimulata integritate decepit, illum uũt, qui hoc prodiderit, & comprobauerit dignitatib. & reb. augebo.* Et refert Alex. *m* Tiberiũ Cęſarem ordinaſſe, vt finito magiſtratu, gubernator per triginta dies in prouincia remaneret, & a populo ſyndicaretur, qđ ipſum ſtatutum fuiſſe a Gręcis, ab Athenienſibus, & alijs refert Budeus, *n* & ita legib. imperialibus, *o* & regularib. fuit inſtitutum, vt iudices ſyndicarentur, prout tradũt Caſtellus Bacca, & Azeuedo, qui alios referunt. Deniq. vſus ſyndicationis receptiſſimus, ſẽper fuit, vt iudices male, & peruerſe in gerẽdo magiſtratu ſe habentes, diuitias, quas deuorauerunt euomant, & de ventre eorum extrahat illas Deus, vt poſt alios, aliqua congerentes, tradunt Iaſon, *p* Puteus, Auiles, & Alciatus, qui allegat illud.

Cur hæc tua uiſcera credas.
Qui ſemper uiuens rapta aliena uomis.

a *Bal. in l. cũ tel. C. de teſt. manu miſ. Cat. Paz ĩ ſis. in repet. rub. ff de ſenato. nu. 14. Cath. de ſyn. q. 19. n. 152. fol. 27.*
b *Sman. l. 7. de rep. c. 24. nu. 5.*
c *Plato de leg.*
d *Bud. in anno. ad Pandec. ſu. l. fi. pag. 256. ff. de ſenato.*
e *Ariſ. l. pol. c. 4*
f *Luc. c. 16.*
g *1. Reg. 7. c. 12*
h *Put. de ſyn. in prin. f. 77. nu. 4. Aze. i rub ti. 7. l. 3. n. 3. recopil. Guille. ĩ c. Rai. v. & uxorẽ nu. 355. de teſ. Ioa. Garci. đ nob. gl. 9. nu. 33. f. 220.*
i *c. nos incõpetẽter. 2. q. 7.*
k *Ambr. Calc. v. Sylla. Paz. ĩ pra. 1. to. 8. p. in proẽm. c. vn. n. 2. in fi. f. 124.*
l *l. 9. ti. 1. de accu. Ribadeneir. de prin. Chriſt. l. 2. c. 14. pa. 361*
m *Alex. l. 4. gẽnal. dier. c. 6. fo. 189.*
n *Bud. in anno. ad pandect. ſup l. fin. ff. de ſenat. pag. 258.*
o *vni. vt oẽs iudices ſine quoquo ſuffragio l. 1. ti. 16 p 3. l. 12. ti. 15. l. 3. recop. Caſtel. ĩl. 27. Tau nu. 39. Bacca ĩ tra. de dec tut. praſt. c. 2. n. 257. Aze. ĩl. 2. ti. 7. l. 3. recop.* (o *vni. vt oẽs iu. tã ciu quã cri. Auth. vt iud. ſine quoquo ſuffragio*)
p *Iaſ. ĩ l. vn. n. 6 vt oẽs iud. Put. de ſyn ineuadentialib. f. 77. Auiles ĩ c. 1. ſind. gl. 1. nu. 5. Alc. li. emb. 2. c. 13.*

ARTICVLVS III.

Vtrum de minimis debeant prælati ſyndicari, & uiſitari.

RЕſpondeo dicendo, quod munus gubernandi eſt excellentius, & difficilius omnib. alijs artibus, & quaſi diuinum, (vt ita dixerim) cũ prælatus debeat vigilare ſuper regimen hominum, qui cum ſint filij diuerſorum parentum, diuerſam vnuſquiſque habet voluntatem, & vnicuiq., ſua paſſio ſępe dominatur, qui non conſiderantes pondus diei, & æſtus ſuorum prælatorum, ipſos gratis odiunt, ingratitudinem præ ſe ferentes, reddentes malũ pro bono. Quapropter Ethnici dicere ſolebant, gubernatores lupum per articulos tenere, ſignificãtes in hoc ipſos in maximo periculi diſcrimine verſari. Vnde experti iudicum & prælatorum ſyndicatores non debent aduerſus eos accuſationes calumniatorias, neq. friuolas admittere, neque debent permittere, vt de minimis, & de impertinentibus ipſi ſindicentur: tenentur enim ratione boni regiminis ea omnia prudenti quadam diſſimulatione prætermittere, præſertim cum Papa Anacletus *q* dicat, non omnia delicta in hoc ſeculo eſſe punienda, ſed oportere aliqua diuino iudicio relinqui, & cum iuriſconſultus Caliſtratus *r* affirmet, quod ſicut de minimis lex non recordatur, ita de eiſdem prætor curam habere non debet, in exiguis enim non tam ſcrupuloſa obſeruãtia exigitur, vt dicitur in quadam Authentica, *ſ* & tradit Baldus non. n. expedit (ait Imperator *t* Iuſtinianus) magnas de rebus exiguis ſuſtinere homines attritiones, de quo aliqua dicunt Baldus, *u* Puteus, & Azeuedo: non enim ſyndicantes debent ſibi perſuadere iudices, & prælatos abſq. peccato poſſe ſuum munus exercere, homines enim ſunt, & humanum ab ipſis nihil alienum putent, vt ſenex ille Chremes (apud Terentium) de ſe ipſo affirmat. Imperator Iuſtinianus *x* aiebat, in nullis penitus peccare diuinitatis potius eſt, quam humanitatis, neq. debent ſyndicatores mirari, quod in iudicib. & prælatis aliquæ negligentię, & omiſſiones inueniantur, a quib. (vt ait Vlpianus iuriſconſultus *y*) non eſt ſcrupuloſa exigẽda inquiſitio, & de eis Iunius Mauritianus *z* affirmat, *Et ſi erraſſe videbuntur, det imprudẽtia ueniam non n. eſt mirabile, hoies aliquãdo extra ſe ipſos eſſe.* His & alijs rationib. perpẽſis graues Doctores *a* auſi ſunt affirmare, iudices ſolum de furtis, & donis receptis, & de violentijs eſſe ſyndicandos.

q *c. ſi oĩa. 6. q. 1*
r *l. ſcio. ff. de in integr. reſt. l. fi. §. fi. C. arb. tutel.*
ſ *Auth. niſi breuiores C. de ſẽ. & ĩterlo. omn. iud. Bal. ĩ l. non ignorat col. 3. c. qui accuſare nõ poſſunt.*
t *Auth. de fide iuſtr. §. oportet*
u *Bal. ĩ l. quãuis ff. de cond. & demon. Puteus de ſyn. ĩ pri. c. 2. n. 23. f. 96. Aze. ĩ l. 10. ti. 7. l. 3. reco. num. 11.*
x *l. 1. §. omnib. C. de vete. iur. enucleand.*
y *l. nec ſupina C. de iuris & facti ignor.*
z *l. Senatuſc. 15 i prin. ff. de iure fiſci.*
a *l. vn. C. ut oẽs iud. tã ciu. aut. vt iudices ſine quoquo ſuffr. §. illud & ibi gl. 1 Bal. in cũ re in princ. de re iud. & Ang. in l. ſi. quis §. cũ autẽ. ff. rẽ. ratã habere Cath. de ſyn. q. 149. n. 88. ĩ fi. f. 21. Amadeus de ſyn. n. 136. f. 56. Clarus in prat. §. fi q. 73. n. 3. Auilus in c. 1. prætor. gl. ſi el num. 29.*

Ex quibus infertur primo, quod viſitatores in religionibus prælatos ſyndicantes, ab aliquib. minimis debent releuare, & cum eis ſuper huiuſmodi debent diſſimulare, præcipuè, ſi in his, quæ pertinent ad obſeruantiam regularem, & ad ſuorũ ſubditorum ſuſtentationem ſpiritualem, & temporalem, ſolicitè ſe geſſerunt. Debent. n. cõſiderare ſuos ſubditos ſuper capita portaſſe, qui tanti beneficij immemores, vt ingrati, ſæpe ſæpius contra ſuos p̃latos, pro bono malum reddentes calumnijs, & friuolis dilationib. inſurgere non pertimeſcunt, attendant tamen, quod licet contra eos de minimis non ſit proponẽdus libellus, ipſa tñ minima, ſi fuerint manifeſta, non ſunt omnino obliuioni mandãda, ita vt neq. ẽt coram ſuperiore proponantur, vt de eorum prælatorũ in gubernãdo valore, aut ſpeculatione, & nimia grauitate, et facilitate certior factus, ad munus p̃ſulatus nõ ita facilè eos admittãt.

Infertur ſecundo, q̃ viſitatores in ſyndicatione non debent opponere reo in libello articulos tantum auricularibus teſtib. probatos, niſi res viſitata ſit grauis, & ita publica, & manifeſta, vt nulla poſſit tergiuerſatione celari, prout tenent Innocẽtius, *a* Abbas, & Doctores communiter, & quando cõtingerit prælatos de aliquib. paruæ conſiderationis criminib. viſitari ex vno tantum teſte oculari, non debent talia crimina in libello iuridicè & publicè ipſis prælatis opponi, niſi alia concurrant indicia, licet. n. dictum vnius teſtis ocularis præſumptionem generalem pro iudice habitam tollat, & vincat, prout dicitur in iure, *b* & tradit Hippolitus; cũ tamen res, & delictum, de quò agitur, ſit leue, & minimum, vt ſupponitur, & non poſſit ex dicto vnius teſtis prælatus puniri, conſequens eſt, non poſſe ipſi tale dictum in libello opponi, cum opponatur in libello, vt conuincatur, & puniatur, aut purgatione canonica ſe defendendo poſſit excuſari, poteſt tamen ipſi opponi extraiudicialiter, vt ſecreto & extraiudicialiter fraternaliter corrigatur. Verũ tamen eſt, quod ſi delictum fuerit graue, & vno teſte oculari maiori omni exceptione probetur, cum talis teſtis faciat ſemiplenam probationem, debet iudex proponere tale dictum reo in libello, & ab ipſo extorquere veritatem, vt ſe poſſit purgare, & vt indagata veritate ſententiam abſolutoriam, vel cõdemnatoriam proferat, vt poſt alios, tenent Auendanus *c* Burgus de Paz, Armon, Iulius Clarus, Carolus de Graſſalis, Azeuedus, & Tiberius Decian.

a Inn. Abb. dd. in c. præterea de teſti.

b l. Diuus. ff. de in integrum reſtit. Hippol. in pract. §. diligenter. n. 192. & ſequent. & n. 197

c Auen. reſponſ. 1. n. 11. Burg. in proœmio l. Tauri. n. 262. ad fi. Armon. cõ. 197. nu. 7. Clarus in pract. §. fi. q. 63. n. 9. Carolus de r. g. Fran. l. 1. n. 12. pa. 171. & 177. Azeued. in l. 10 tit. 17. li. 4. recopil. n. 130. Dec. 1. to. crim. li. 2. c. 30. n. 4.

ARTICVLVS III.

Vtrum iudicibus, & prælatis ſit dandus libellus articulorum, de quibus ſunt viſitati in generali, an in ſpeciali.

RESpondeo dicendo, præfatos articulos in ſyndicatione non eſſe in generali proponendos iudicib. & prælatis, ſed in ſpeciali eſt eis porrigendus libellus, in quo culpæ determinatæ, & particulares contra eos viſitatæ contineantur: cum enim ipſis prælatis manifeſtentur, vt ſe ab his purgare poſſint, euidens eſt eas in ſpeciali, & determinate eſſe intimandas, vt contrarium valeant probare, proponendo enim ipſis prælatis eos fuiſſe decoctores bonorum eccleſiaſticorum, & fuiſſe inhoneſtos &c. non poſſunt contrarium euidenter probare, negatiua enim generalis ſecundum ius *d* improbabilis eſt. Hanc opinionem probat expreſſe cuiuſdã iuriſconſulti *e* determinatio dicẽs. *Qui agit iniuriarum, certum, quid iniuria factum ſit, quia qui famoſam actionẽ intendit, non debet vagari cũ diſcrimine alienæ exiſtimationis, ſed deſignare certũ, & ſpecialiter dicere, quam ſe iniuriam paſſum contendit,* per quod ius & alia hanc opinionem poſt alios tenet Gre. *f* alegans ad hoc, aliquas leges huius Regni, & hanc opinionem tenet Bartolus, Abbas, Baldus, Alexander, Iaſon, & Azeuedo.

d c. quoniã contra de prob. c. bonæ, el 1. de elec.

e l. libellorũ, ff. de acc. l. Prætor. 7. in princ. ff. de iniuriis,

Quod adeo verum eſt, vt hęc doctrina ẽt habeat locum, quando proceditur per viam inquiſitionis ſola veritate inſpecta, ſine figura iudicij, ſicut proceditur in cauſis regularium. Cum. n. iudex procedens per viam inquiſitionis in locum accuſatoris ſuccedat, neceſſe eſt, vt denunciata in inquiſitione reo ipſi pandantur non in generali, ſed in particulari, & determinatè, vt ab ipſis legitimè ſe poſſit purgare, prout aſſerunt Salicetus, *g* Maranta, & Amadeus: ſi. n. culpę in generali proponantur, quid reo oſtenduntur, vt ab eis poſſit purgari? cũ negatiua generalis improbabilis ſit? Propter quod tenet quędam Gloſſa *h* recepta a Ripa, ab Auendanno, ab Antonio de Padilla, & ab alijs poſſe iudicem ex officio etiam parte non petẽte has generales culpas propoſitas repellere, cum ipſi reo manifeſta iniuria inferatur.

f Gre. v. accu. in l. 14. ti. 1. par. 7. Bar. cõſ. 193. co. 1. & in extrau. ad reprimendũ. v. per inqu. Ab. in c. fin. co. pe. de pur. can. Bal. in l. v. co. 2. d. cõſe. Ale. in l. edita ĩ pri. C. de edend. Maran. de ord. iud. 6. p. ti. de inquiſi. nu. 35. & 37. Boſſius in prac. ti. de ĩquiſ. n. 90. p. 35. Aze. in l. 4. a n. 90. ti. 2. li. 4. rec.

g Sal. in l. querela C. de fal. Marã. vbi ſu. n. 38. & ſeq. Amad. de ſyndi. v. locus & tempus f. 42 nu. 31.

h Gl. in l. 1. ff. de of. aſſeſſoris, et ĩ l. 2. C. vt nemo priu. Rip. in l. 4. §. hoc aũt n. 48. ff. de dã. infect. Auena. reſp. 1. n. 19 Padilla in l. vbi pac. 9. 11. C. de tranſ. Aze. i l. 10. n. 3. v. licet iudex. n. 15. & ſeq. ti. 2. l. 4 recopi.

ARTICVLVS IV.

Vtrum contra prælatos in ſyndicatione maiores requirantur probationes, quam contra ſubditos.

RESpondeo dicendo, quod gubernatores, quorũ munus eſt ſimul iudicare, & exemplum dare, debent eſſe viri in virtute prętantiores, ſapientiores, & prudentiores, pp quod præſumit ius *i* eos tales eſſe, quales eſſe debent, vnde dicebat Plato, *k* quis erit tam capax, & Perfectus, vt gubernatorẽ poſſit corrigere? Vnde leges *l* nullum in eorũ regimine peccatum conſiderant, prout tradũt Baldus, *m* Innocẽtius, Menochius, & Maſcardus. Cum. n. ſint legum executores in ſe ipſis eas exequi præſumuntur ſecũdum Baldum, *n* Menochium & Maſcardum, quod de quocunq. iudice præſumitur, ſiue ordinario, ſiue delegato ſecundum Bartolum, *o* Baldum, & Menochium, quod adeo verum eſt, vt, licet neceſſario aliquando culpa, & dolus in eis p̃ſumatur, ſemper eos minus culpabiles iudicare debemus ſecundum Baldum, *p* Ioannem Andream, & Maſcardum. Deniq. regula certiſſima eſt, ſemp de iudicib. & ſuperioribus eſſe bene ſentiendum, vt Imperatores *q* deffinierunt, & tradunt Puteus, Bal. Caibaldinus, Auiles, Tiraquellus, Boſſius, Grãmaticus, Maſcardus, & Paz. Qua ratione attẽta cũ de bonitate iudicum, & ſuperiorum ſemper benè præſumatur, neceſſe eſt, vt teſtes, qui contra eos deponunt, ſint omni exceptione maiores, & probationes clariores, & euidentiores cõtra eos appareant, prout tradunt Puteus *r* Amadeus, Dulcetus, Bald. Matth. de Afflictis, Paz, Boſſius, Auiles, & Olanus.

Quod & ſequenti ratione cõprobatur ex doctrina Diui *ſ* Th. dicentis, quod homines, qui habent de alijs iudicare, ſæpe propter iuſtitiam multos aduerſarios habent, vnde non eſt paſſim credendum teſtibus contra eos niſi magna multitudo conuincat, quod ipſum ait Alexander *t* Tertius dicens, cum ex officio ſuo teneantur non ſolum agere, ſed

i c. in noſtra de procur. c. niſi eſſent. de præben. Men. de p̃ſum. 1. p. li. 2. præſũ. 67. n. 5. f. 59.

k Pla. 11. de leg.

l l. vn. C. ad legẽ Iul. repet.

m Bal. in l. vn. ĩ fi. C. ne quis in ſua cau. Meno. vbi ſup. Maſ. de prob. 3. to. 1132. num. 21 f. 21.

n Bald. in auth. ſed et ſi quis C. de teſtib. Men. vbi ſup.

o Bar. in l. 1. n. 26. ff. ſi quis in ius vocatus Bal. in c. cum in iure peritus de offi. dele. Men. vbi ſ. n. 8. p Bal. in l. nõ. n. de adop. And. in c. accipimus, de æta. & qual. Maſ. vbi ſu. n. 25. q Pute. de ſyn. c. 1. f. 92. c. Bal. ĩ l. 2. C. qui acc. non poſ. Catal. de ſynd. f. 26. q. 94 n. 50. Auiles in c. 1. prætor gl. fi. et n. 29. Tiraq. de pœn. tep. ca. 58. n. 2. p. 291. Boſſius i prac. t. 1. de oppoſi. cõtra teſtes n. 59. p. 444. Gram. ſuper conſti. regni li. 2. f. 98. Maſ. vbi ſ. 1. to. cent. 165. f. 129 num. 4. Paz in prac. t. t. 8. p. c. vn. f. 231. n. 15. ad fi. r Puteus de ſynd. v. prob. c. 2. in pri. & n. 6. Amad. de ſynd. f. 63. n. 312. Dulcet. co. tra. f. 358. n. 24 Baldus in l. obſeruare §. proficiſci q. 10 in fi. ff. de offi. proconſul. Afflic. in cõſt. Neap. in ea. regni Bulg. ſæma prælo quium Olan. in anto. v. barateria. p. 46. nu. 48. ſ D. Th. 2. 2. q. ar. 21. c. qualiter, & quando. 2. de acc.

ſed etiam increpare, quin etiam interdum ſuſpēdere nonnunquam vero ligare, multorum odiū incurrunt: ideo ſancti patres prouide ſtatuerūt, vt accuſatio prelatorum non facile admittatur, ne concuſſis calumnijs corruat ędificium, niſi diligens adhibeatur cautela, per quam non ſolum falſæ, ſed etiā malignę criminationi ianua ꝑcludatur. Et Petrus Gregorius *a* de magiſtratib. loquens ait, *qui enim præſunt, & ob potentiam inferiorib. nocere poſſunt, multorū contrahunt inimicitias, et odia, et facile moliuntur, qui oderūt, calumnias*, & Rex Dominus Alphonſus cognomento Sapiens, prout refertur ī partitarum legib. *b* de eiſdem magiſtratibus loquens dicit. (*Que los homes que officio tienen maguer faga derecho, non puede ſer que no' ganen mal querientes.*)

a *Petrus Greg. ſyntagmat. iur. 3. p. l. 3. c. 15. n. 5*

b *l. 2. ti. 18. et l. 11. ti. 1. p. 7.*

Supradicta tamen doctrina limitanda eſt ſecundum Bal. *c* & Tiraquellum, quando clarè, & certo conſtat de culpa ipſorum ſuperiorum, licet. n. ſecū dum ius a præſumpta calumnia excuſentur, non tamen a clara, & manifeſta culpa liberantur.

Secundo limitanda eſt in iudicib. & ſuperiorib. malæ famæ, propter malam famam enim præfatum fauorem, & priuilegium perdiderunt, & ideo contra iſtos tales minores probationes requiruntur, prout dicitur in iure, *d* & tradunt Bartolus, Puteus, Maſcardus, & Tiberius Decianus. alias limitationes, cumulant doctores agendo de iudicib. ſecularibus, & eccleſiaſticis, quas nos miſſas facimus, quia iudicibus regularibus non ita accommodantur.

c *Bal. in c. quoniā contra falſam n. 57. v. extra quaro de ꝓba. Tir. de pænis temperand. cā 58. p. 229. nu. 9.*

d *l. ſiqui. § iiſdē ff. de accu. & in l. 3. §. ſin aūt ff. de ſuſpec. tutor. Bar. in l. pupillo §. ſi quis ipſi pręto ri nu. 17. ff. de dam. infect. Puteus de ſyndica. v. teſtis c. 2. n. 3 v. tamen ego diſtinguo fo. 312. cum ſeq. Maſcā prob. 3. to. cōſil. 2112. n. 3. f. 22. Dec. 2. to. crim. li. 8. c. 38. n. 10.*

ARTICVLVS V.

Qua pęna falſi teſtes ſint puniendi deponentes in uiſitatione contra prælatos.

Reſpondeo dicendo, quod inter ſeptem, quæ Deus optimus Maximus deteſtatur, prout ait Salomon. *e* falſus teſtis connumeratur, & à natura humana hoc peccatum abominatur, prout ait Iſidorus, *f* teſtis. n. falſus tres oſtendit, Deum, quē contemnit, cum in teſtem falſitatis adducendo: iudicem, quem decipit mentiendo, innocentem, cui ſuo falſo teſtimonio damnum nō paruum cauſat. Adeo Deus odio habet periuria, vt propter vnum ſolum iuramētum factum a Ioſue Gabaonitis, qđ poſtea Saul fregit, ita fuit caſtigatū totum regnum vt per tres continuos annos, in eo minimè pluerit. Cōſiderantes Romani antiqui huius delicti immanitatem in quadam duodecim tabularum lege, in hunc modum ſtatuerunt. *Qui falſum teſtimonium dixiſſe cōuictus fuerit, a ſaxo Tarpeio deijcito.* Et ait Gelius, *g* quod cum hæc pęna duriſſima Fauonio Philoſopho viſa fuerit, dixit ipſi Sextus Iuris Conſultus, Fauoni ſi falſi teſtes a ſaxo altiſſimo deijcerentur modo, ſicut antiquitus fiebat, non tot homines falſa dicerent teſtimonia. Exiſtima, & certo ſcito, ſeueritatem in maleficijs puniendis, vt plurimū ad bene viuendum aptiſſimum eſſe medium, pęna autem hęc deiectionis a ſaxo, & rupe, ſemper fuit arbitrata duriſſima, & acerbiſſima, qua Iehu *h* puniuit impiam Iezabelem: & Amaſias *i* decē millia captiuorum: & Delphi Æſopum, prout referūt Maximus Planedes in vita Aeſopi, & Hercules k Liſſas, Vliſſes Aſtianactem filium Hectoris vt referūt Ouidius, *l* & Seneca, & Rex Atalus Daſidam ſofiſtam, vt refert Valerius Maximus. *m* Qua deiectionis pœna antiqui Hiſpani vſi ſunt, vt conſtat ex ſcriptis Cornelij Taciti, *n* & Senecæ: & de ea leges Partitarum *o* meminerint. Verum eſt tamen quod iuris Conſultus Modeſtinus eam abrogauit; & Imperator Conſtantinus *p* eam legem iniquam appellauit.

e *Sal. prou. 6. 2.*

f *Iſidor. li. 3. de ſummo bono.*

g *l. 2. noct. Ath. c. 1. in fi.*

h *4. Reg. 6.*

i *1. p. c. 25.*

k *Oui. in l. 1.*

l *Oui. in l. 12. et 13. metham. Sene. in Troiada.*

m *Val. Max. l. 1. cap. 8.*

n *Tacitus li. 5. analiū Senec. contro. 3. & declamat. 3. lib. 1.*

o *l. 6. ti. 31. p. 7. & l. 9. ti. 18. & l. pen. ti. 12. p. 2.*

p *L. diuino § fi. ff. de pœnis.*

Quando autem minori rigore leges Ciuiles *q* & regni hoc delictum punierunt fuerit vt in cauſa capitali, aut corporali pęna talionis caſtigaretur, quę iure diuino *r* irrogabatur. Deniq. vt ad inſtitutum redeamus, periurium contra iudices, & ſuperiores in ſyndicatione, quod eſt adeo atrox debet acriter puniri, teſtes enim contra iudices, & ſuperiores nūquam deficiunt, non modo veri verum etiam falſiſſimi, vt tradit Redin. *ſ* In hoc enim crimine grauiſſime peccatur, non enim ſolum peccatur contra Deum, & iudicem, ſed etiam in Rempub. exemplo enim perſecutionum, quæ ab iſtis falſarijs cauſantur, ipſi ſuperiores, & prælati perterriti ab adminiſtratione iuſtitiæ, & a gubernando audacter, vt debent, detinentur. Vnde conuenit hos maleuolos virga ferrea, & caſtigatione non minima deterrere ſiquidem inter ſceleratiſſimos contra Rēpub. peccantes connumerantur. Et Cicero ait, *nihil eſt tam molle, tam tenerum, tam aut frargibile, aut flexibile, quam voluntas erga iudices, ſenſuſq. popularium, qui non modo improbitati Candidatorum ſed etiam in recte factis ſæpe faſtidiunt.* Vnde Epiſcopus Redin. *t* in libro de maieſtate Principis, quem, cum eſſet Regis conſiliarius, ſcripſit, ait, ſemper in ea fuiſſe ſententia, vt teſti falſo pęna capitalis imponeretur, videns grauiſſimos homines propter falſos teſtes ſæpe ſæpius periclitari, ſed tandem ſaluos experta veritate euadere. Et ſic Cicero, pro Marco Cælio dixit, *o magna vis veritatis. qua contra hominum ingenia, calliditatem, ſolertiam, contraq. fictas ciuium inſidias facile per ſe ipſam defendatur.*

q *l. 1. C. de em. ſeruorum.*

r *L. 1. §. pre. ff. de ſicar gl. in c. Rex debet furta. 23. q. 5. l. 5. t. 13. p. 2. l. 26. tit. 11. p. 5. l. 82. tauri vbi Ant. Gō.*

ſ *Redi. de maie. princ. v. ſed etiā per legit. tramē f. 91. n. 155.*

t *Redin. vbi ſu. nu. 157.*

ARTICVLVS VI.

Quomodo iudices ſuperiores ſyndicantes debeant ſe habere circa clamorem potentium, & populi contra prælatos in ſyndicatione.

Reſpondeo dicendo, puſillanimem ſatis eſſe iudicem, qui motu potentiū, & populi clamorib. ſine aliqua probatione in particulari ſententiā proferunt contra prælatos viſitatores contra ſentētiam Eccleſiaſtes *u* dicentem, *ne timeas a facie potētium, aut ſcandalum ponas in agilitate tua*, licet. n. ad ſedandum populi clamores debeant celeriter ſumi teſtes, & inconſulto principe multa ratione boni regiminis fieri, vt ait Salicetus, *x* & ita ſeruari in praxi teſtatur Cathaldinus, *y* quos refert, & ſequitur Iulius Clarus, *z* hoc tn̄ vt diffinierunt imperatores Diocletianus, & Maximianus cū grauamine Innocentiū, & cū commodo delinquentiū, qui cōmendari merentur, fieri non debet. Vanę. n. populi voces minimè ſunt audiendę, nam legib. *a* magis, quam clamoribus populi debet iudex adhærere, docenduſque eſt, non ſequendus populus, vt dicitur in quodam decreto, *b* ſæpe enim ſæpius inclinatur populus odio, intereſſe aut fauore ad aliquid ſequendum. Ex hoc ſunt condemnandi quidam iudices ſyndicantes ſuperiores, & prælatos prout ait Baldus, *c* moleſtantes ipſos, ſolū propter potentum, & populi clamores; contra quos ponderāt Acurſius *d* Guillelmus, Benedictus, Caſſaneus, Montalius, & Epiſcopus Redin. iniquam illam ſētentiam Pilati, contra Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum, quod ſcilicet Pilatus clamoribus populi Iudæo-

u *Eccl. 7.*

x *Sali. in l. diuiſio ī fi C. de pa. q. 212.*

y *Cataldi. de ſy.*

z *Clar. in pr. §. fi. q. 8. nu. 3.*

a *L. iuſtiſ. C. de off. rect. prouin. l. de curio. C. de pœnis.*

b *c. docēd. 66. d.*

c *Bal. in l. obſer. §. antequam ff. de offi. pro cōſul.*

d *Acur. in d. l. decur. Benedi. ī c. Ray. v. mortuo itaq teſt. in r. f. 122. n. 237 & ſequent. 2. p. Caſſa. in catalo. gl. mundi. 4. p. 6. conſid. Alōtal. in tra de retrac. ſententia Pilati Redin. de Mage prin. v. ſed et am num. 44. fol. 78.*

Digitized by Google

lumniam & fraudulenter detulerunt. Et hanc reſolutionem, ita in iure *a* videmus probari dicente, ſi plura crimina idem eidem intulerit ſingulorum abolitionem debet petere, alioquin, prout quid omiſerit, eius nomine Senatus Conſulti pœnam patietur. Et ita tenent poſt alios grauiſſimi Doctores communiter, vt conſtat ex traditis a Felino, *b* Angelo, & Hippolito, & alijs allegatis a Gregorio Lopez, & a Iulio Claro.

a *l. ſi. in ſi. prin. ff. ad Turpil.*

b *Fel. in c. 2. de calum. Ange. in l. unic. C. de ſuf fra. Hippo. cõſ. 37. n. 4. & in l. is qui cũ telo. n. 48. de ſica. Gre. in l. 7. tit. 1. p. 7. ve. nõ pudiche. & in l. 39. ti. 32 pa. 3. v. apocha. Clarus ubi ſup. q. 62. nu. 6.*

Vnum tamen eſt cõſideratione maxima dignũ, quod calumnioſè capitulantes poſſunt excuſari ſecundum Bartolum, *c* Angelum, & alios, quos refert Mexia a pœna eo, quod ea capitula detulerint incitati ab aliqua perſona bonæ famę, & opinionis, quæ ſecundũ exteriorẽ affectum zelũ boni publici oſtendit, cui credere obligarentur. Et Barto. *d* ait, hoc eſſe notandum pro ſyndicis communibus qui aliorum inſtigatione maleficia denuntiant. Et Baldus *d* ait inſtigatorem fide dignum à calumnia excuſari. Non tamen ita debent excuſari, vt nulla pœna afficiantur, ad minus enim, vt inſipientes debent plecti, cũ aliorũ dictis nimis credentes in has anguſtias ſe ſe iniecerint. Hoc autem maxime notãdum eſt, pro omnibus religioſis, qui ſæpe ſæpius in his & alijs ſimilibus faciendis zelo religionis inſipienter ducũtur, qui tamen licet ex hac parte aliqualem mereantur veniam, ex alia tamen, quia ſcilicet ſub ſpecie zeli religionem conturbant, licet pœna calumniatorum non puniantur, pœna tamẽ ſeditioſorum plecti neceſſe eſt.

c *Bart. il. Athlet. ff. de falſis, et Ang. i l. Athle. §. calũ. ff de his qui nota. in fa. Mexia ſuper l. Tolet. 2. fundam. 23. p. 154. nu. 28.*

d *Bar. in d. § calum.*

d *Bal. in c. quoniã cõtra falsã col. 9. ve. extra. quaro de proba.*

ARTICVLVS VIII.

An ſuperiores ſyndicati poſſint proponere querelam contra calumniantes.

RESpondeo dicendo, certũ eſſe in iure, *e* quod ex libello infamatorio contra aliquẽ in iudicio dato ẽt in cauſa ciuili actio iniuriarum naſcitur, & a fortiori orietur etiam in cauſa criminali, prout reſoluit Bartolus, ſecundũ quam doctrinam bene poterit accuſatus & denuntiatus contra calũnioſe capitulãtes proponere querelam, cum ex capitulis ſatis calumnioſis iniuria non parua illi accreſcat. At cum multa nobis liceant, quæ tamen ſecundũ Apoſtolum *f* non expediunt, non expedit pro tunc ipſum ſyndicatum accuſatũ, aut denunciatum huiuſmodi intimare querelam, Vnde oportet, quod quando reſpõderit capitulis opponat calumniæ exceptionem, & querelaturũ proteſtetur, prout tradunt Cathaldinus, *g* & Puteus, & probet Calumniã, & eius qualitatẽ, ſi enim tunc per querelam capitulantes reconueniret, ad fugiendã pęnam ſuis culpis debitam, ſubterfugiũ abſumere videretur. Vnde tempus opportunum ad præfatam querelam proponendam inueſtigari debet, & nullum magis, quam poſt ſententiam latã ſuper capitulis cognita iam innocẽtia Syndicati, & accuſati, & calumnia accuſatorum manifeſta, ad præfatam querelam intimandam excogitari poteſt.

e *Tex. & gl. i l. itẽ apud Labeonẽ, §. ſi quis libe. & §. ſi quis nõ debit. & in l. creds. §. iniuria & ibi Barto. ff. de iniuriis.*

f *Paul.*

g *Cathal. de ſyndic. qu. ſi. fo. 26. & Puteus eod. tra. v. iniur. officia. c. 1. num. 4. fol. 197.*

ARTICVLVS IX.

Vtrum illi, qui non ſunt eiuſdem ordinis, poſſint alicuius ordinis prouinciam viſitare.

RESpondeo dicendo, propoſitum dubium iam ex parte eſſe reſolutũ, cũ in ſuperio. lib. *h* egimus de electione prælatorũ: vbi late probauimus, prælatos non debere aliquibus regularibus præponi, niſi ſint eiuſdẽ inſtituti profeſſores. Pro ordine autem Ciſterrienſi eſt priuilegium quoddam Innocentij VIII. expeditum, anno Incarnationis Dominicæ 1488. in quo diſtrictè in virtute Sanctæ obedientiæ, & ſub excommunicationis latæ ſententiæ pœna ipſo facto incurrenda authoritate Apoſtolica præcipiendo fratribus dicti ordinis mandauit, vt omnia, & ſingula dicti ordinis Monaſteria & loco vbilibet conſiſtentia, per eoſmet ipſos vel alios Abbates dicti ordinis veſtri idoneos, quos ad id duxerint deputandos, viſitentur, prout latius in præfato priuilegio, *i* & breui continetur.

h *2. to. q.*

Et idem Innocentius Octauus anno Dominicę Incarnationis millesimo quadringenteſimo octuageſimo nono, in bulla quæ incipit, *venerabilis fratri Cabilonenſi*, ſtatuit & decreuit motu proprio, & ex certa ſciẽntia, quod de cetero perpetuis futuris tẽporibus monaſteria, & loca prædicta prætextu quarumcunq; literarum Apoſtolicarum, per ſe & ſedẽ prædictam in poſterum ẽt motu & ſciẽtia ſimilibus, & ex quibuſcunque cauſis, ac cũ quibuſuis clauſulis etiam derogatoriarũ derogatorijs efficaciſſimis, & inſolitis, etiam præſentibus expreſſe derogantibus & etiamſi illæ eis de verbo ad verbum inſertæ forent in poſterum etiam ad inſtantiam Imperatoris, Regum, Ducum, Principum, & aliarum perſonarum quarumcunq; cuiuſcunque dignitatis, ſtatus, gradus, ordinis, & conditionis cõcedendarum viſitari non poſſint diſtrictè in virtute Sanctæ obedientiæ, & ſub cenſuris Eccleſiaſticis inhibentes, quibuſcunq; viſitatoribus ſupra nominatis (exceptis hactenus, & pro tempore deputatis) etiamſi Patriarchali, Archiepiſcopali, Epiſcopali, aut quauis alia dignitate, Eccleſiaſtica fulgerent, ne prætextu quarumcunque facultatum & commiſſionum in genere, vel in ſpecie viſitandi eis conceſſarum, & factarum ſe de Monaſteris, locis, perſonis & ordine prædictis intromittere quomodolibet præſumant. Ac decernẽtes, ex nunc irritũ, & inane, ſi ſecus ſuper his a quoquã quauis authoritate ſciẽter, vel ignorãter contigerit atẽtari, &c. Et pro conſeruatoribus omnes Eccleſiarũ prælatos, ita vt quicunque fuerit requiſitus, defenſionis efficacis præſidio aſſiſtant, ita habetur in præſato ordinis libro. *k*

i *Habetur in li. priu. d ordi. impr. cõplu. 2. to. c. 117. f. 249. n. 2. & f. 79. pri. 51.*

k *in eo. li. & to. priu. 2 to f. 133*

ARTICVLVS X.

Qua pęna puniantur viſitatores ſingulis annis non viſitantes.

RESpondeo dicendo, non eſſe dubium viſitatores teneri prouincias ſibi commiſſas viſitare, prout definit Cõcilium Tridẽtinum, *l* & ad earum viſitationem ſingulis annis faciendam obligari, prout ex Concilio Tridentino *m* in noſtra ſumma *n* confeſſorum probauimus, & ideo Innocentius VIII. in priuilegio primo allegato in articulo ſuperiori hoc prælatis ſub obediẽtiæ pręcepto mãdauit ſingulis annis faciendum, quod ſi non adimpleuerint, excommunicationis ſententiam ipſo facto incurrant, quam pœnam declarauit Innocẽt. *o* Octauus in bulla, quæ incipit, *accipimus literas veſtras, &c.* Data anno Incarnationis Dominicę millesimo quadringẽteſimo octuageſimonono, ad petitionem capituli generalis ordinis Ciſterciẽſis nõ comprehendere niſi negligentes, & rebelles, dicẽs

l *Seſ. 25. de reg. c. 20.*

m *Seſ. 7. de ref. c. 8. ſeſſ. 21. de refor. c. 8.*

n *Sũma in 2. to. in tra. del ordi. ind. c. 1.*

o *Priu. 221. fo. 161. in 1. to. li. priu. huius ordi. impr. compl.*

in

in hũc modum. *Et quia inter cetera nobis expoſuit, vos paratos eſſe literis noſtris ſuper viſitatione, & reformatione monaſteriorum d. Ordinis ſingulis annis facienda emanatis obtemperare, deuotionem veſtram plurimum in domino commendamus. Verum quia forſan contingere poſſet, quod aliquẽ ex monaſterijs, & locis d. Ordinis propter aliqua impedimenta, & aliquã reſiſtentiam viſitare non poſſetis, ſecuritati conſcientiarũ veſtrarũ conſulere volentes declaramus. ſententias, cenſuras, & pœnas in dictis literis contentas non ligare, niſi negligentes, rebelles, & huiuſmodi viſitationẽ, & reformationẽ impediẽtes, aut retardantes.* Pro quo eſt aduertendum, quod licet in alijs religionibus non ſit appoſita aliqua cẽſura contra prælatos ſingulis annis non viſitantes, ipſos tamen, ſi negligentes, & rebelles fuerint in viſitationibus huiuſmodi exequendis a peccato mortali non eſſe immunes, cum in re graui præceptum quoddam maxime neceſſarium frangatur.

QVAESTIO LXXVIII.

De voto, in duos articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur duo.

1 *VTrum Abbates Sancti Benedicti poſſint diſpenſare in clauſura.*

2 *Vtrum votum donatorum in ordine S. Benedicti ſit ſolemne.*

De voti materia quoad eius commutationem, diſpenſationem, & irritationem multa in primo tomo *a* late diximus, & in 3. tomo etiam aliqua tractauimus cum de religione egimus, & perluſtret lector tabulas omnium trium tomorum, & multa ſcitu digna inueniet. Nunc autem pro complemẽto aliqua in præſentiarum proponam, per articulos diuiſa.

a 1. to. q. 25.

ARTICVLVS I.

Vtrum Abbates congregationis S. Benedicti poſſint diſpenſare in voto clauſuræ.

RESpondeo dicendo votum clauſuræ in congregatione S. Benedicti maxime eſſe commendatum, prout conſtat ex quodam priuilegio *b* eidẽ conceſſo per Innocentiũ VIII. priori, & cõuentui S. Benedicti Valliſoletani anno Incarnationis Dominicæ 1486. At Martinus V. in priuilegio *c* conceſſo priori & conuentui S. Benedicti Valliſoleti, anno Domini 1428. in hoc voto diſpenſandum decreuit, dicens. *Sane pro parte nobis deſuper exhibita petitio continebat, quod licet prior conuẽtualis & omnes & ſinguli monachi & conuerſi monaſterij veſtri, & pro tempore exiſtentes ſecundum eiuſdẽ Monaſterij conſuetudinem recluſi exiſtant, et tempore, quo inibi eorũ ſinguli profeſſionẽ emittunt ſolemniter promittant perpetuã inibi ſeruare clauſurã, tamen nonnunquã pro neceſſitate, vel vtilitate d. Monaſterij, aut ſingulorum veſtrum plures caſus occurrunt, in quibus vobis expediret eiuſdem Monaſterij ambitus, uel ſepta exire, & an monachis, & cõuerſis licentia prioris ſuper eo petita, & obtenta ſufficiat, priori vero præfato pro huiuſmodi neceſſitate, vel vtilitate id liceat merito dubitatis, & nihilominus, an monachos, & conuerſos licentia, ac priorẽ præfatos vtilitas huiuſmodi ab obſeruantia eiuſdem ſolemnis promiſſionis excuſet conſcientia vos remordeat. Quare pro parte veſtra fuit nobis humiliter ſupplicatũ, vt prouidere vobis ſuper his opportune de benignitate Apoſtolica dignaremur. Nos igitur, qui vniuerſis Chriſti fidelib. conſcientiæ pacẽ, & quietem pro virib. procuramus, huiuſmodi ſupplicationib. inclinati pro priore Conuentuali, & ſucceſſorib. ſuis, ac oĩbus & ſingulis monachis, & conuerſis præſentibus, & futuris d. Monaſterij videlicet, vt monachi, & conuerſi ad Romanã Curiã pro ipſius Monaſterij, & vniuerſalis Eccleſiæ, ac principis terræ negotijs proſequendis, vel alias ad generalẽ Regni, ſeu prouinciæ Synodũ celebrandũ, aut funus mortalitatis, vel guerrarũ temporib. necnon ad fundationẽ, & reformationẽ quarumcunq. d. Ordinis Monaſteriorum, prioratuũ, & grangiarum faciendam, & ad omnes ordines recipiendos, & nihilominus infirmi debiles ſcandaloſi minus vtiles, ac ſenes ſeptuagenarij necnõ electi. ſeu poſtulati, aut prouiſi, vt Monaſteriorũ, prioratuũ, ſeu grangiarũ, aut Eccleſiarũ regiminib. præficiãtur, & quoties veroſimiliter præſumeretur, quod niſi ipſi monachi, vel conuerſi pro negotijs, cauſis, & litib. ipſius Monaſterij proſequendis exirent monaſteriũ ipſum, aut religioſi eiuſdẽ nimiam iacturã in ſpiritualib, vel temporalib. paterentur, de præfati prioris conſilio, & licentia, ac maioris partis conuentus prædictorum prior cõuentualis vero prædictus pro tẽpore exiſtens de conſilio & licentia ad minus duarũ partium conuentus eiuſdẽ Monaſterij præſtito prius per eũ in capitulo illius capitulariter cõgregato, quod non exquiſito colore, ſed ex aliqua de cauſis prædictis vult Monaſterium ipſum exire corã notario, & teſtibus ſumpto ſolẽniter iuramento, ita tamen quod ipſe prior, & Monachi prouiſi libere, electi vero aut poſtulati de ipſius prioris duntaxat licentia Monaſteriũ licite exire valeant authoritate Apoſtolica tenore præſentiũ diſpenſamus, eiſq. ſuper iis licentiam elargimur. Ac volumus, quod cauſa ſeu cauſis, pro quibus Monaſterium ipſum exierint ceſſantib. quam citius honeſtate ſalua cõmode poterunt, redire ad præfatũ Monaſteriũ teneantur. Si vero aliquis ipſorũ renuerit vt præfertur ad Monaſteriũ ipſũ redire, per Abbatẽ nunc & pro tẽpore exiſtentem Monaſterij San. Claudij extra muros Legionenſis prædicti ordinis, ſi hoc maior pars conuentus prædictorũ viderit expedire, ad id per cenſurã Eccleſiaſticã cõpellantur. Non obſtantib. &c. Dat. Romæ apud Sanctos Apoſtolos, Kal. Nouemb. Pontificatus noſtri anno vndecimo.*

b Habet. in lib. priui. huius ordin. de nouo Valliſ. impr. f. 126. priui. 65.

b In eod. lib. priui. 33. fol. 74.

Quod priuilegium extenſum eſt per Eugeniũ Quartum, viuæ vocis oraculo, anno Incarnationis Dominicæ 1438. ad omnia Monaſteria huius congregationis regularis obſeruantiæ, non obſtante voto perpetuæ clauſuræ in eis emiſſo, prout refertur in libro *d* priuilegiorum huius cõgrationis impreſſo Valliſoleti.

d Fol. 95 priui.

ARTICVLVS II.

Vtrum uotum donatorum in ordine B. Benedicti ſit ſolemne.

REſpondeo dicendo, vt ſatis patet ex ſuperioribus, quod ad hoc, vt aliquod votũ ſit ſolemne, neceſſariũ eſt, vt fiat in manu prælati ſub regula religionis a ſede Apoſtolica approbata, & quod tria vota ſcilicet obediẽtię, caſtitatis, paupertatis emittãtur. Et a dictis donatis fit hoc modo profeſſio dicẽdo. *Ego frater N. facio profeſſionẽ et promitto obediẽtiã Deo omnipotẽti, B. Mariæ et B. Benedicto, tibiq. N. huius monaſterii N. Abbati uice N. monachorũ*

Ordinis

ordinis S.Benedicti Hiſpaniarum generalis, & ſucceſſorum eius canonice intrantium viuere ſemper ſine proprio, & in caſtitate ſecundum regulam S.Benedicti, vſque ad mortem.

Ex qua profeſſione patet præfatos donatos ſolẽne emittere votum, profeſſio enim ſolẽne votum continens, prout tradit D.Thomas, *a* eſt promiſſio qua quis efficitur monachus, vel religioſus promittendo ſeruare regulam, aut promittendo in manu prælati obedientiam ſecundum regulã aut promittendo regulã viuendo in obedientia ſine proprio, & in caſtitate, prout idẽ D.Thomas *b* magis in particulari probat. Quæ omnia interueniſſe in profeſſione horũ donatorum ſatis conſtat. Et ſic Grego. XIII. *c* anno Incarnationis Dominicæ milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo quinto, die decima Iunij Pontificatus ſui anno 4. conceſſit congregationi S.Benedicti Valliſoletani, quod donati huius ſacræ congregationis attento, ipſos votum ſolemne emittere, & ſic eorum profeſſionem eſſe impedimentũ etiam dirimens matrimoniũ, fruantur omnibus priuilegijs cõceſſis fratribus profeſſis huius ſacræ religionis, & quod generalis cum conſilio capituli ſtatuat, quomodo viuere debeant iuxta regulam S.Benedicti, & loco officij diuini iniungat eis recitationem orationis Dominicæ & ſalutationis angelicæ toties, quoties ei videbitur. Aduerte tamen, quod donati aliarum religionum licet tria eſſentialia vota emiſerint in manu prælati, non ſunt religioſi, cum non promittant ea ſecundum regulam a ſede Apoſtolica approbatam, prout ſupra in quæſtione de oblatis diximus.

a *D.Tho. 2.2. q.188. ar.7.*

b *D. Tho. vbi ſup. art.9. & 1. quodlib q.9.*

c *Habet in lib. priu. huius ord. priu.95. f.194.*

QVAESTIO LXXIX.

De vnctione extrema, in tres articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur tria.

1 *Quis ſit miniſter extremæ vnctionis.*
2 *Quibus ſit hoc ſacramentum conferendum.*
3 *Quibus ſit hoc ſacramentum negandum.*

ARTICVLVS I.

Quis ſit miniſter extremæ vnctionis.

Reſpondeo dicendo, quod proprius, parochus eſt huius ſacramenti Miniſter, prout habetur in quadam Clementina, *d* & tradit Soto, vnde ſi ſacerdos ſimplex hoc ſacramentum cõferret ſine licentia Epiſcopi, aut parochi eſſet excommunicatus, vt in alia Clementina *e* definitur, ſacramentum tamen teneret, quia non requiritur proprius ſacerdos de neceſſitate ſacramenti, de eſſentia enim ſacramenti ſolum requiritur, quod ſit ſacerdos, prout tenent omnes, & Victoria. *f*

d *Cle. dudũ. de ſep. Sot. in 4.d. 23.q.2. art.1.*

e *Clo. 1. de priu.*

f *Victo. in ſum. nu.120.*

Et religioſi, qui clericis aut laicis ſacramentũ extremæ vnctionis miniſtrare ſine ſpeciali ſacerdotis parochi licẽtia auſi fuerint, excõmunicationis ſententiã ipſo facto incurrunt, quã ſolus ſummus Põtifex auferre põt, eoſq; hac cauſa excõmunicatos ordinarij locorũ publicare pro excõmunicatis debent, donec de abſolutione fuerit facta fides, nullo exemptionis priuilegio, aut alio in hoc attento, prout in præfata Clemẽtina ordinatur, excipiuntur tñ illi religioſi, quib. Sede Apoſtolica fuerit conceſſũ vt familiaribus ſuis, domeſticis, aut pauperib. in hoſpitalib. ſuis degentibus ſacramenta Eccleſiaſtica miniſtrare poſſent, prout in eadẽ Clementina *g* cõceditur. Quare Nicolaus Francus Apoſtolicæ ſedis Nũcius in Hiſpaniis cũ poteſtate legati a latere cõceſſit priori, & conuentui S.Benedicti Valliſoletani, & Abbatib. & prioribus totius congregationis anno Incarnationis Dominicæ 1476. dicens, *quod ſi qui infra ſepta Monaſteriorum ipſorũ infirmati fuerint extremã vnctionẽ dare authoritate Apoſtolica, cuius legationis officio fungimur in hac parte, tenore præſentium plenariam & liberam concedimus facultatem parochialis presbyteri, aut alterius cuiuſcunque Epiſcopi, vel ſuperioris licentia, vel aſſenſu nullatenus requiſitis*. Ita habetur in libro priuilegiorũ *h* huius ſacræ religionis impreſſo Valliſoleti, anno Domini 1595. Quod priuilegiũ clare innuit familiares, aut peregrinantes in præfatis Monaſterijs morientes poſſe a fratribus ipſorum extremã vnctionem recipere. Cum ipſum cõcedatur etiam pro his, qui in noſtris Monaſterijs hoſpitati non tanquam peregrini, & pauperes, ſed alio diuerſo titulo, ſunt infirmati, & quo ad familiares vide late ſupra in ſecundo tomo cum de familiaribus egimus.

g *Cle 1. de priu. in.6.*

h *Fo.124. nu.4.*

Aduertendum tamen, quod non remanent excõmunicati religioſi, qui hoc ſacramentũ in neceſſitate adminiſtrarent abſente parocho, ſine eius licentia, vt poſt Syluestrum, *i* & alios tradunt Soto, Ledeſma, & Marcus Antonius Cucus.

i *Syl.v. vnctio. q.4. Soto in 4.d. 13.q.2.a.1 uer. verũ vero. Ledeſ.2. p.4.q.33. a.4. Cucus li.5. maior. inſt. ti.9 d extr. vn.n.22*

ARTICVLVS II.

Quibus ſit hoc ſacramentum conferendum.

Reſpondeo dicendo, hoc ſacramentũ eſſe cõferendum infirmis, de quibus timetur mors: ſecundum eſt dandũ ſenibus, qui abſque aliqua infirmitate ſenio ipſo conſumuntur, prout tradit Naua. *k* tertio poteſt dari adultis, qui ſtatim poſt baptiſmũ morti ſunt proximi, prout tradit Syluester *l* Armilla & Victoria, quarto poteſt dari vulneratis morti propinquis, vt poſt alios tradit Sotu, *m* & Victoria & Ledeſma. Tenent. n. omnes dandũ eſſe infirmis ad mortem, vulneratis aũt quamuis violenter iam infirmatur, vt bene probant Angles. *n* Quod contra aliquos eſt tenẽdum. Quinto mulieri in partu deficienti, quod in praxi vidiſſe ſeruari tradit Bibal. *o* Sexto debet dari illi, qui infirmitate repentina præuẽtus priuatur omnino loquela & ſenſibus, ſi erat bonæ vitę, & famæ, etiamſi nullũ ſignum contritionis oſtenderet, vt bene Nauar. *p* & per conſequens debet cõferri in tali neceſſitate religioſis, cum ſecundum eorum inſtituta ſint omnes bonæ vitæ, & famę; Septimo dandum eſt etiã nõ petenti, maxime ſi petere non potuit ob phræneſim, vel alia de cauſa, quod Angelus. *q* Victoria, & Sotus videntur negare, ſed dandũ eſt, ſi non inſanit manifeſte in peccato mortali, dum abſit irreuẽuerentię periculum, cum ab ipſo quod Chriſtianus eſt, & bene vixit, cenſeatur virtualiter petere remedia ſibi vtilia, vt ſacramenta, & indulgẽtias, ita poſt Paludanũ tenent Syluester, *r* Armilla & innuunt Ledeſma, Sotus & Nauarrus expreſſe affirmat. Quod confirmat vniuerſalis Eccleſiæ vſus, & conſuetudo vngendi tales, & etiam in ſacro ſepeliẽdi, licet abſque vlla confeſſione, vel cõtritionis ſigno deceſſerint. Octauo conceditur illis, qui habent iudicium rationis ad recipiẽdam euchariſtiam, quia hoc ſacrum viaticum ſuccedit, ita Soto. *ſ* Verum tamen non eſt, quod ſi aliquis non eſſet communicandus, ſi eſſet ſanus vſque ad duodecimum, vel

k *Nau. in §. in Leuit. notab.30 num.4.*

l *Syl.v. vnct.q. 5. uerſ.3. Arm. n.7. Vict. n.22.*

m *Soto ĩ 4.d.23 q.2.a.2. Victor. vbi ſup. Ledeſ. 2.p.q.24. nu.2.*

n *Angle. ĩ Flo. 49. de extr. une. art.4. concl.1.*

o *Bibald. in eã delab. aur. li. de extr. vnc. n.24.*

p *Nau. c.26.n. 27. et c.22.n.13*

q *Ang.v. vnct. n.4 Vict. n.122 Sot. ĩ 4. d.23.q. 2. art 32. con.3.*

r *Syl.v. vnc.q. 5. ver.2. Arm. n.7. Lede.2.p.q. 34.a.7. Sot. ĩ d. diſ 23.q.1.a 4. Na.c.22.n.13.*

ſ *Sot. vbi ſup q. 2.a.2. ver. quod ſi quæras.*

quatuor

quatuor decimum annũ in quibus iudicatur iudicium diſcretionis habere præſumuntur,in articulo tamen mortis eſt optimum conſilium, & a pijs viris ſimul,ac doctiſſimis practicatum etiam in decimo anno illi viaticũ præbere , ac conſequenter ipſum vngi poſſe. Et aduertendum,quod extrema vnctio finem vitæ præſumptam tantum requirit,vt tenẽt omnes ſupradicti patres. Qui aſſerunt poſſe cõferri etiam his,de quib. dubitatur,an ſint mortui ſub conditione tamen,ſi mortui non ſunt, ſi tamen in prima ſecũda, & tertia vnctione moriantur nõ eſt vltra progrediẽdum. Circa quod debet aduertere ſacerdos vngens, quod vocatus ad vngendum infirmũ in agonia animã efflantem,non ſeruet ordinem manualis circa ſolemnitatem,& præcedentes preces,ſed ſtatim faciat eſſentialia ſcilicet vnctiones,ne ſine ſacramento infirmus decedat,finitis tamen diligẽter vnctionibus poterit, quæ in principio ommiſerat,recitare & ſubſequentes orationes & benedictiones perficere, partes autem vngẽdæ, pro eſſentia ſacramenti ſunt quinque ſenſus , & ſi vngatur cęcus a natiuitate,debet vngi in parte proximiori oculo cęco , & ſi vngantur Epiſcopus, vel ſacerdos , qui palmas manuum habẽt conſecratas vngenda ſunt in ſuperiori parte manuũ,prout habetur in aliquibus manualibus Eccleſiarum,& tradit noue Theſaurus *a* ſacerdotalis.

a *Theſaur.ſec. õ. de extr. vnc. ĩ ſi.*

Aduertendum etiam eſt,quod parochus,& miniſtri huius ſacramenti non debent expectare , vt infirmus ſit in extremis, ſed debent miniſtrare illi de quorum morte timetur, & quibus ſacramentũ ſine miraculo poſſit corporalem ſalutem præbere, & cum infirmus illud cũ deuotione,& affectu cordis ſuſcipere poſſit, alias peccaret grauiſſime miniſter,vt tradit Catechiſmus , *b* Romanus , & tradit etiam Soto citans ad hoc Concilium Florentinũ.

b *Cathec.c.3.et 49.Sot. ubi ſup. q.2.a.2.verſ.nihilominus.*

ARTICVLVS III.

Quibus hoc ſacramentum eſt negandum.

RESpondeo dicendo,quod primo eſt negandum pueris ſacræ pęnitentiæ incapacibus: ſecundo amentibus a natiuitate,& furioſis perpetuo,& etiã furioſis non perpetuo,ſi timetur irreuerentia maxime ſi habuerunt dilucida interualla neque perunt:tertio intrantibus mare,vel bellum periculoſum.Quarto illis qui ſuſpendendi ſunt, vel decapitandi. Verum eſt tamen, quod ſi ratione infirmitatis ſunt morti proximi,eſt illis miniſtrandum,licet tunc furca ſint ſuſpendẽdi,vel decapitandi. Quod Viualdus *c* ait,ſe vidiſſe in vigilia S.Philippi,& Iacobi,anno Domini 1589. a quodam Epiſcopo fuiſſe collatum duobus ſuſpendendis ratione infirmitatis grauiſſimæ,qua detinebantur. Quinto infirmis,qui grauiter ad mortem non laborant, prout dictum eſt in ſuperioribus. Sexto nec illis , qui in notorio peccato exiſtentes incidunt in frænesim apoplexiam , vel amentiam , niſi prius aliquod ſignum contritionis oſtẽdant. Septimo nec ſanis eſt conferendum,eſſet enim irritum hoc ſacramentũ. Hæc omnia ſunt communia, & tenent Victoria, *d* & Nauarrus,Sotus,& Catechiſmus Romanus.

c *Viuald.in ſuo candel. aur.tit. de extre. vnct. nu.41.*

d *Vict. in ſum. n.222. Nau.c. 22.n.13. Soto ĩ 4.d.23.q.2.a.2 cate. Ro.p.247.*

ARTICVLVS IV.

Vtrum hoc ſacramentum ſit reiterabile.

REſpondeo dicẽdo,quod quoties infirmus peruenit ad articulũ mortis etiam in eadem infirmitate , eſt miniſtrandum illi hoc ſacramẽtum, vt v. g.ſi poſt vnctionem cõualeſcat & poſtea reincidat in eandem,vel aliã infirmitatem,ita quędam Gloſſa, *e* & tradũt D.Thomas, Scotus , Ricardus Syluester,Armilla, Victoria,& Sotus,& probatur a Concilio Tridentino,quare contrariam opinionem erroneam dixit Paulus Gryſaldus. *f*

e *Glo.v. ſãctiſſ cat.in cap.illud 95.diſ.D.Tho. in 4 d. 13.q.2. a.3.Scot.d.23. et Ric.ibi Sylu. v.vnc. q.8.Armil n.9. Vic.n. 224. Soto in 4. d.diſ.23 q.2.artic.3.*

f *Griſal.l.v.extre. vnct.nu.5.*

QVAESTIO LXXX.

De vnione monaſteriorum, in tres articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur tria.

1 *VTrum duo monaſteria propter exigentiam redditunm poſſint vniri.*

2 *Vtrũ vnionibus monaſteriorum iam factis aliquod præiudicium ex reuocationib.generetur.*

3 *Vtrũ reuocentur propter dictã conceſſionẽ vniones nullæ propter defectũ alicuius ſolẽnitatis.*

ARTICVLVS I.

Vtrum duo monaſteria propter exigentiam redditunm poſſint uniri.

REſpondeo dicendo,quod circa hoc habemus quoddam priuilegium *g* conceſſum priori & conuentui S. Benedicti Valliſoletani a Pio II. cuius tenor ſequitur.

g *Habet.in lib. priu. huic ordi. imp. Valliſolet. ann.1594.priu.*

Pius Epiſcopus ſeruus ſeruorũ Dei dilecto filio priori, & cõuentui monaſterij S. Benedicti Valliſoleti, &c. Exhibita ſiquidẽ nobis nuper pro parte veſtra petitio continebat,quod in nonnullis domib. eiuſdẽ ordinis diuerſarũ diœceſum præfato monaſterio , quo ad obſeruantiã ſubiectis propter inopiã redditũ vltra tres,vel quatuor religioſi nequeunt cõmode ſuſtentari,quo fit,vt in eiſdẽ domib. regularis obſeruãtia ad plenũ,vt decet, obſeruari non poſſit , ſintque alia monaſteria d. Ordinis præfato monaſterio ſubiecta in aliquib.ciuitatib.oppidis,vel lis,& locis quorundam tẽporalium dominorũ,qui fructus,redditus,& prouẽtus,nec nõ alia bona ad ipſa monaſteria legitime ſpectantia occupant,& illa ſibi appropriant ac eiſdẽ monaſterijs alia grauamina inferũt, & ẽt quadã alia monaſteria,vt præfertur ſubiecta in tã ſterilib.et ina quoſis locis conſiſtant,quod religioſi in eis niſi cũ maxima difficultate viuere,& morari nõ poſſunt, vnde ſi duo,vel tria ex dictis monaſterijs,ſiue domib.d.Ordinis,in quib.propter exiguitatem fructuũ redditũ, & prouentuũ,vt præmittitur,vltra tres,uel quatuor religioſi ſuſtentari nequeunt,inuicẽ vnirentur , annẽcterentur,& incorporarẽtur,necnõ vni ipſorũ ſubijcerentur, profecto diuinus cultus ex hoc ſuſciperet incrementum,ac ẽt monachi ibidem altiſſimo deſeruiẽtes commodius ſuſtẽtari poſſent. Quare pro parte veſtra nobis fuit humiliter ſupplicatum,vt vnionẽ,annexionẽ,& incorporationem huiuſmodi fieri mandare,aliaſq. in premiſſis opportune prouidere de benignitate Apoſtolica dignaremur. Nos itaq. de præmiſſis certã notitiam non habentes huiuſmodi ſupplicationibus inclinati vobis de quorum prouidentia & circũſpectione plenam in domino fiduciam obtinemus , ſi ita eſt,duo,vel tria monaſteria ſiue domus d. Ordinis,in quibus propter exiguitatẽ fructuum redditũ, & prouentuu tres, vel quatuor monachi ſuſtẽtari nequeant Abbatum conuentuũ dictorum monaſteriorum expreſſo ad id interueniente conſenſu , vniendi annectendi,& incorporandi ,ac in aliquo ipſorũ monaſteriorum, ſeu domorum monachos vſque ad numerum

Digitized by Google

merum duodecim conſtituendi, & deputandi, ac alia monaſteria in locis eorundẽ dominorum temporaliũ vel ſterilib. vel inaquoſis exiſtentia, ſi ſecundũ Deũ hoc expedire videritis, de dictis oppidis ſiue locis ad alia loca, vel oppida trãſferendi, necnon fructus, redditus, & prouentus prædictorũ omniũ monaſteriorũ vt promittitur vniendorũ, quos pro expreſſis haberi volumus pro ſuſtentatione monachorũ vt magis accõmodis domib. & monaſterijs cõmorantiũ deputãdi pleñã, & liberã tenore præſentiũ concedimus facultatẽ. Non obſtantib. conſtitutionib. & ordinationib. Apoſtolicis, ac noſtris illa præſertim, qua cauetur, quod petentes beneficia Eccleſiaſtica alijs vniri teneantur exprimere verũ annuum valorẽ, tã beneficij vniendi, quã illius, cui vniri petitur, alioquin vnio non valeat: nennon fundatione, donatione, translatione, conceſſione, aut donatione alicuius ex dictis Monaſterijs vniendis huiuſmodi, etiãſi in illis expreſſe caueatur, quod in illis ſolitus monachorũ, & monaſteriorũ numerum nullatenus minuetur, & illorũ onera conſueta ſupportentur, ac ſtatutis. & cõſuetudinibus monaſteriorũ, & ordinis prædictorũ iuramento confirmatione Apoſtolica, vel quauis alia firmitate roboratis cõtrarijs quibuſcunq. prouiſo quod in vnione, annexione, & incorporatione huiuſmodi ſi illa vigere præſentiũ fiant & effectũ conſequantur debitis propterea non fraudẽtur obſequijs, ac cultus diuinus nullatenus minuatur. Sed in ſingulis ſic vnitis, vel translatis monaſterijs. ſiue domib. per vnũ idoneum capellanũ, per priorẽ & conuentũ huiuſmodi deputãdũ, cui de fructib. monaſteriorũ huiuſmodi neceſſaria cõgrue miniſtrantur, deſeruiatur laudabiliter in diuinis, & ipſorum tunc vnitorum monaſteriorũ ſupportentur onera conſueta. Et inſuper ex nũc irritum decernimus, & inane, ſi ſecus ſuper ijs per quoſcunq; quauis authoritate ſcienter, vel ignoranter cõtigerit attentari Dat. Tibure, anno Incarnationis Domin. 1473. 8. idus Septemb. Pontificatus noſtri anno 6.

Circa quam conceſſionem eſt primo notãdum quod vnio requirit authoritatẽ in eam faciẽdam, & ſolennitatem in modo faciendi, & iuſtam cauſã ad id faciendũ, vt in multis iuribus a probãtur. Et ille, qui habet iuriſdictionem Epiſcopalẽ, aut quaſi Epiſcopalem eccleſias ſibi ſubiectas ex iuſta cauſa poteſt eas venire, cum ipſe habeat iuriſdictionẽ, & vnire ſit iuriſdictionis, prout tradit Abbas, *b* hoc tamen debet, ac poteſt facere, ſine conſenſu capituli, prout tenent aliquæ Gloſſæ, *c* & in iure probatur. Et in hoc primo conſiſtit priuilegium, in hoc articulo relatum, quod ſcilicet priori ſupradicto, qui non habet iuriſdictionem quaſi Epiſcopalẽ, liceat facere prædictam vnionẽ interueniente monaſteriorum vniendorum aſſenſu. Conſiſtit etiã priuilegium in eo, quod etiam non facta mentione valoris reddituum præfatorum monaſteriorum tribuatur dicto priori facultas ad vniendum.

a c. ſicut vnire de exceſ. prælat. iunct. Clẽ. 2. de reb. eccl. nõ alienã. c. vnion. 10. q. 1.

b Abb. in d. ca. ſicut vnire.

c Gl. 1. in fi. ĩ d. & ibi Doct. & Abb in c. cũ dilect. quod met. cauſa ſicut due Epiſ. 16. q. 1.

Conſiſtit etiam priuilegium, nã vnio facta per Epiſcopum eſt nulla, ſi fiat ſine conſenſu & vocatione patronorum per iura citata per Rochũ, *d* at in præſentiarum conceditur dicto priori conſentiẽtibus ſolũ monaſterijs vniendis, vt poſſit duo, vel tria monaſteria vnire, & nulla ſit mentio de vocatione, & conſenſu ipſorum patronorum. Et quod dicto priori concedatur facultas vniendi monaſteria ius patronatus habentia, patet ex præfato priuilegio, ibi, *necnon fundatione, & donatione, &c.* tria enim ſunt, quorum quodlibet ſufficit ad quçrendũ ius patronatus, nempe traditio fundi, ædificatio, & dotatio iuxta illum ſenarium Gloſſæ, *e* ab omnibus receptæ, Patronum faciunt, dos, çdificatio, fundus, & tradit Abbas & alios allegãs late prædictus Rochus.

d Roc. de iur. patr. v. honor. n. 4

e Glo in ca. piamentis 17. q. 1. Abb. ĩ ru. de iure patro. Roth. vbi ſup. v. fundari. q. 1.

Notandum eſt etiam, quod nũquam Papa vult concedere priuilegium in alterius præiudiciũ, & grauamen, vt colligitur ex traditis a Doctorib. præſertim ab Abbate *f* & Felino, vnde in hoc priuilegio licet ad hanc vnionem non requirat cõſenſum patronorũ, rem ſuam tamen agit, concedendo præfato priori, & conuentui facultatem ad eam faciẽdã prouiſo, quod in vnione debitis propterea non fraudẽtur Monaſteria obſequijs, & capellanus de redditibus conſtituatur, quo conſueta onera reportentur. Quod ex illo verbo prouiſo comprobatur, quod ablatiuum denotat abſolutum inducens proprie conditionem, ita Baldus *g* communiter receptus, prout aſſerit Iaſon, Rolãdus, & Octauianus, & dociſſimus Luſitanus Barboſa

f Abbas ĩ c. quæ in eccl. n. 11. ac cõſ. & ibi. Fel.

Notãdum eſt denique, quod cauſæ ad huiuſmodi priuilegium concedendũ duæ potiſſimum concurrerunt. Prima vt diuinus cultus ex hoc ſuſciperet incrementum, ſecunda vt monachi ibidem altiſſimo deſeruientes commodius ſuſtentarentur, quæ ad præfatam vnionem faciendam ſatis ſunt, vt patet ex literis *h* datis a Pio I V. ad petitionem inuictiſſimi Regis Philippi Secundi Hiſpaniarum eidem congregationi.

g Bal. in l. 1. n. 34 ff. de cõd. & demo. Iaſ. in §. rurſus n. 83. inſtit de act. Rol. cõſ. 90. n. 10. li. 3 Octaui. ĩ deciſ. Pedem. 145 n 6. & 7. Barb. in rub ff. ſolut. matr. 1. p. n. 23

h Conti. in d. li. 1. ſimp. Valliſo. priu. 92. f. 176.

ARTICVLVS II.

Vtrum vnionibus Monaſteriorum iam factis aliquod præiudicium ex reuocationibus generetur.

RESpondeo dicendo, quod circa hoc eſt quædã Bulla Eugenij *i* Papæ I V. cuius tenorem in præſentiarum referam.

i Habet. in lib. priu. l. huius ordi. pri. 12. f. 39.

Eugenius Epiſcopus ſeruus ſeruorũ Dei ad perpetuã rei memoria. Ad monaſteriorũ ac religioſorum locorũ, & in eis ſub ſacro religionis iugo, &c. Dudũ ſi quidẽ ex certis ac diuerſis tunc expreſſis rationabĩlib. cauſis animũ noſtrum mouentib. S. Iuſtinæ Paduanenſis, ac S. Petri Peruſini, necnon B. Mariæ prope Caſſen. muros ordinis S. Benedicti & nõnulla alia in diuerſis partib conſiſtentia Monaſteria, prioratus Eccleſias, ac loca Eccleſiaſtica, tã ſecularia quã regularia prædicti, & aliorũ diuerſorũ ordinũ vniuerſitatis, ſeu congregationi Monachorũ vnitatis alias de obſeruantia S. Iuſtinæ nuncupatæ d. Ordinis S. Benedicti, ſub certis modis, & formis tunc expreſſis inter alia vniuimus, cõceſſimus appropriauimus & donauimus, prout in diuerſis noſtris deſuper confectis lĩteris, quarũ tenorẽ hic haberi volumus pro ſufficiẽter expreſſo, plenius cõtinetur. Nos igitur attẽdentes qđ monachi de cõgregatione huiuſmodi a plurib. annis citra præſertim in Italiæ partib. eorũ Monaſterijs, ac locis ſub regulari obſeruantia, vitaq. caſtimonia ad laudẽ et gloriã Altiſſimi, ac populi deuotionis augmentũ, laudabiliter viuentes varijs multiplicarunt, & quotidie multiplicant virtutum meritis, & ne ad debitũ literarũ huiuſmodi conſequendũ effectũ quomodolibet impediri valeant prouidere volentes, Motu proprio non ad ipſorũ monachorum, ſeu alicuius eorũ nobis ſuper oblata petition s inſtantiã, ſed de noſtra mera liberalitate, authoritate apoſtolica, & ex certa ſciẽtia tenere præſentiũ volumus, & ſtatuimus decernimus, & ordinamus quod per quaſcunq reuocationes, caſſationes ſeu annullationes quarũcunque vnionũ ſeu incorporationũ, annexionum, & appropriationũ de prædictis, & quibuſuis alijs monaſterijs prioratib. eccleſijs, locis eccleſiaſticis per nos ſeu ſucceſſores noſtros Romanos Pontifices, aut eorũ aliquã etiam per literas. ſeu conſtitutiones, voluntates et ordinationes noſtras, aut Põtificum eorundẽ in genere, vel in ſpecie, ſub quibuſuis formis vel verborum expreſſionibus de cetero forſam faciendis nullum vniuerſitati, ſeu congregationi monachorum huiuſmodi

cum

non poſſit per literas Apoſtolicas non facientes plenã, & expreſſam, ac de verbo ad verbum de indulto huiuſmodi mentionẽ. Volumus autem quod præſentiũ literarum tranſumptis manu alicuius notarij publici ſubſcriptis, et ſigillo alicuius perſonæ in dignitate eccleſiaſtica conſtitutæ, vel iudicis ordinarij muniris eadem prorſus fides adhibeatur quæ præſentibus literis adhiberetur ſi originaliter oſtenſa, & exhibita fuiſſent. Datis Romæ apud Sanctum Petrum ſub annulo piſcatoris die vigeſima ſecunda Martij anno Domini 1581. Pontificatus noſtri anno nono.

Cæſ. Glorierius.

Hoc indultum habetur originaliter in conuentu S. Claræ ciuitatis Zamorenſis, & ſecundum ipſum fuit pronunciatum in gradu appellationis pro monialib. dicti cõuentus a Domino Melchiore de Fonſeca y Velaſco, collegiali Collegij maioris Archiepiſcopi Toletani iudice, quoad hoc apoſtolico anno Domini 1588. contra capitulum, & clerum cathedralis Zamorenſis, cuius ſententiæ & proceſſus cum tranſumpto præfati indulti habẽtur in archiuo Ioannis Baptiſtæ Polanco notarij apoſtolici. Circa quod indultum eſt notandum, quod idem Gregor. XIII. Anno primo ſui Pontificatus quandã edidit extrauagantem, quæ incipit, in tanta negotiorum, cuius extrauagantis occaſione aliqui auſi ſunt affirmare, moniales per eam omnibus priuilegijs circa ſolutionem decimarum eſſe priuatos, cuius extrauagantis tenorem volo in hoc loco proponere, vt ita eius declaratio omnibus magis pateat.

Gregorius Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei ad perpetuam rei memoriam.

IN tãta negotiorum mole, qua Romanus Pontifex aſsiduè premitur, vix caueri poteſt, ne aliqua interdũ exiſtant, quib. poſtea cognitis neceſſe eſt, moderationis remediũ adhibere. Cum itaq. alias felicis recordationis Pius Papa V. prædeceſſor noſter auditis grauaminib. quæ fratrib. ordinis mendicantium ab ordinarijs locorum, & parochialib. Eccleſiarum rectorib. multis inferri dicebantur ſuper ſacris canonib. & lectionib. habendis confeſſionib. audiendis, pœnitentijs iniungendis, fratrib. ad ordines promouendis, celebratione miſſarum, cura animarum, ſacramentorũ miniſtratione, ſepulturis, quarta funeralium, legatis, donationib. eleemoſynis collectionib. alijſq. huiuſmodi iurib. nec non decimis, & diuerſis onerib. ac etiam ſuper ſtatu et regimine ſanctimonialium ipſis fratrib. ſubiectarum formatione proceſſuũ, cenſurarum publicatione, proceſſionib. præcedentia locorum acquiſitione, certiſq. alijs reb. tunc expreſſis, multa per quaſdam ſuas literas pro dictis fratrib. non modo ſtatuerit, ſed & quæ iam in Concilio Trid. decreta fuerant ad hæc pertinentia declarauerit, multaq. præterea priuilegia eiſdẽ XVII. Kal. Iunij Pontificatus ſui anno ſecundo & deinde illa diuerſis ordinib. &c. conceſſerit; poſtea de uicarijs perpetuis Eccleſiarũ, quæ illis ſunt vnitæ etc. decreuit. Deniq. animaduerſo quod illa multas lites etc. inter eos & ordinarios concitauerant, primũ illa reſtrinxerint, deinde plenius prouidẽs priores literas moderatus fuit, et alias inſtar earũ conceſſas reuocauerit, lites ad ſe aduocando poſtremo circa confeſſariorum regulariũ approbationẽ aliqua declarauerit. Nos hac varietate cognita, et infra ſtatuimus de prædictis & alijs omnib. literis, et conſtitutionib. quæ ab eodem prædeceſſore eiſdem de reb. pro quorumcunq. regulariũ etiam mendicantium ordinib. & congregationib. quibuſlibet emanarũt, ac omnib. & quibuſcunq. in eis contentis eam deinceps diſpoſitionem ac deciſionẽ pro ſubiecta materia futuram eſſe, quæ ſiue ex iure veteri, ſiue ex ſacris dicti Concilij decretis, ſiue alias legitimè ante dictarum literarum & conſtitutionum editionẽ erat, & ſi ipſa non emanaſſent futura fuiſſet, ad quã diſpoſitionem & deciſionem ſuumque priſtinum ſtatum illa omnia reducimus. quã etiam abrogamus omnia irritantia & alia decreta & quæcumq. alia noſtris ſtatuto, ordinationi & reductioni aduerſantia. Decernentes illa pro infectis haberi, ac omnes lites coram quibuſuis iudicib. &c. motas, nec dum deciſas et iam deciſas, ſi modo tractum habeant ſucceſſiuum, & futura dubia quandocumq. orientur, ad nos referenda eſſe. Nec non irritum &c. Datum Romæ Pontificatus noſtri anno primo.

Hanc extrauagantem iuxta hunc tenorem refert Nauarrus in fine ſui Manualis Latini. Circa quam eſt aduertendum, eam non derogare priuilegia conceſſa religionibus a Pontificibus Pij Quinti prædeceſſoribus, cuiuſmodi ſunt priuilegia conceſſa religioſis, & monialibus de non ſoluendis decimis de ſuis redditibus, quæ in ſecũdo tomo propoſuimus, & declarauimus. Quod probatur, nam Gregorius XIII. in hac extrauaganti ſolum derogat conceſſiones factas a Pio V. vt patet ex eius verbis, ibi, *ſtatuimus de prædictis & alijs omnibus literis & conſtitutionibus, quæ ab eodem prædeceſſore eiſdem de rebus,* Vides quomodo tantum agit de conceſſis a Pio V. Et hæc cõceſſa, ordinata, & inſtituta a Pio Quinto, non omnino reuocat, ſed ea reducit ad ordinata in iure veteri ſiue in Concilio Tridentino, ſiue alias legitimè ante dictarum literarum, & conſtitutionum Pij Quinti editionem erant conceſſa, & non ſunt alias reuocata per alias cõſtitutiones, vt patet ex conſtitutione ibi, *quæ ſiue ex iure veteri, ſiue ex ſacris eiuſdem Concilij decretis, ſiue alias legitimè ante dictarum literarum & conſtitutionum editionẽ erat.* Notãda ſunt illa verba, ſiue alias legitime, per quę declarauit Summus Pontifex nolle reuocare omnia conceſſa regularibus ante pręfatas literas, ſed tantũ illa, quæ non erant legitima, i. quæ per alia decreta apoſtolica, aut per non vſum erant abrogata, cetera autem legitima, id eſt priuilegia non reuocata, neq. alias caſſata, voluit in ſuo robore permanere: priuilegia autem, quibus fratres & moniales erant exempti a decimarum ſolutione ante dictas literas Pij V. erant legitima, non reuocata, neque caſſata. Conciliũ vero Tridentinũ *a* licet præcipiat ſolui decimas debitas cathedralibus, & parochialibus Eccleſijs, non tamen (vt videre eſt apud ipſum) reuocat circa hoc aliquod priuilegium, igitur ad alia priuilegia legitima reducit Gregorius Decimus tertius ſuam diſpoſitionẽ, vnde cum ante Gregorium Decimum tertium, & Pium V. dicta indulta fuiſſent legitima, ad eorum diſpoſitionem, & deciſionem, ſuumq. priſtinum ſtatum illa omnia reducit. Et hoc amplius probatur; nam idem Gregorius Decimus tertius, in conceſſione facta monialibus S. Claræ, cuius tenorem ſupra retulimus, quæ iuxta eius datam eſt, poſterior ipſa extrauaganti, dicit eam habere locum, etiamſi ipſe aliud aliquando in contrariũ determinauerit, vt patet ex eius verbis, ibi, *diſtrictius inhibemus, ne Abbatiſſas, ſorores, & moniales, domos, ac monaſteria, et loca prædicta vigore quarumcunq. literarum a nobis, vel a ſede prædicta pro tpe emanãdarũ, etc.* ex verbis .n. ibi, *a nobis* & ibi, *emanãdarum.* Satis colligitur, Summum Pontificem nihil contrarium pręfatę conceſſioni ordinaſſe, ſi enim id ordinaſſet, dixiſſet, a nobis, vel a ſede Apoſtolica pro tempore emanata, & emanandarum. Loquens igitur de emanandis tantum, in emanatis nullum obſtaculũ perpendit, quo minus conceſſio pręfata facta monialibus ſuum, deſideratum conſequeretur effectum.

a *Conc. Trid. ſeſſ. 25. de ref. c. 32.*

QVAE.

Digitized by Google

QVAESTIO LXXV.

De vaſſallis,in duos articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur duo.

1 *Vtrum monachi poſſint habere vaſſallos.*
2 *Vtrum vaſſalli dictorum monachorum debeant per ipſos gubernari in foro interiori, & exteriori.*

ARTICVLVS I.

Vtrum monachi poſsint habere vaſallos.

a *ca. audītis de præſt. c. dilectus de offic. ordin.*
b *ca. recolentes de ſtat. monac.*

RESpondeo dicẽdo, ꝙ monachi ſancti Benedicti, qui vocantur nigri poſſunt habere vaſſallos, vt colligitur ex quibuſdã decretalibus, *a* & ex priuilegijs infra articulo ſequenti allegandis probabitur, non enim alienum eſt ab eorum inſtitutionibus illos habere. Loquendo autem de monachis ordinis Ciſtercienſis Alexander *b* Curtius Abbatibus,& conuentibus dicti ordinis aliter ordinauit, dicens dolentes dicimus,quod etſi non ab omnibus,neq; in omnibus,a pleriſq; tamen & in pluribus ab illa ſancta inſtitutione dicitur declinatum in tantum, vt aliqui ex vobis primæ inſtitutionis obliti contra ordiois veſtri regulam villas,Eccleſias,et altaria poſſident,fidelitates,& dominia benigne ſuſcipiunt, iuſtitiarias & tribunarias teneot & infra, ideoq; precib.& monitis exhortamur,quatenus domus illæ, quæ a prima ſui origine in ipſo ordine ſunt fundatæ, contitutis terminis ſint contentæ,& infra. Si.n. relictis origina lib. ordinis inſtitutis ad communia voluerins aliorum monaſteriorum iura diuertere, oportebit vos communi iure cenſeri,quia dignum eſt, vt qui ſimilem cum alijs vitam ſuſcipiunt,ſimilem ſentiant io legibus diſciplinam. Ceterum domus illæ,quæ de alijs inſtitutionibus ad veſtrum ordinem ſe tranſtulerint,veſtris omnino ſe ſatagant vſibus conformare,& relictis poſſeſſionibus vel etiam commoditatibus,qoas ioſtituuio veſtra non recipit ſic ſe in omoibus religioni veſtræ coaptent, vt quemadmodum gaudent ſe in Societatem ordinis, & habitus identatem aſſumptas, ſic etiam in paupertate ſecolariũ rerum ſe læteotor veſtris inſtitutionibus conformatas. Hæc Alexander III. At hoc iam experientia teſte pro temporum varietate fuit mitigatum, ipſos enim monachos Ciſtercienſes, vt patet ex quodam prioilegio Beoedicti *c* XII. præſupponitur poſſe habere Caſtrum & Villam. Quod etiam in alio priuilegio anno Domini milleſimo trecenteſimo quinquageſimo primo expedito a Clemente *d* Sexto patet manifeſtius, in quo priuilegio patrocinantur a ſede apoſtolica contra illos qui occupant, vel occupari faciunt Caſtra,villas,& alia loca,domus,Eccleſias,grangias,moledina,decimas,obedientias,caſalia,terras,vineas,poſſeſſiones, cenſus,redditus, & prouentus,iuriſdictiones,& iura, ac nonnulla bona mobilia, & immobilia monaſteriorũ Ciſtercienſis ordinis detinent, & indebitè occupant,patet etiam ex priuilegio Innocentij *e* Octaui conceſſo dicto ordini anno Domini milleſimo quadringenteſimo octuageſimo ſeptimo, in quo ſub apoſtolica protectione recipit monaſteria, eorumque vaſſallos, ſicut alij Summi Pontifices eius prædeceſſores receperunt.

c *habetur in lib. ord. impr. compluti f. 59. priu. 58.*
d *habetur in d. li. f. 62.*
e *habetur in d. lib. f. 129. & f. 130. & 131.*

ARTICVLVS II.

Vtrum vaſſalli dictorum monachorum debeant per ipſos gubernari in foro interiori,& exteriori.

REſpondeo dicendo, ꝙ *Sixtus IV. monaſterio S. Mariæ de Noguera ordinis ſancti Benedicti anno Incarnationis Dominicæ milleſimo quadringenteſimo conſtitutione perpetuo valitura & irrefragabili omnib. et ſingulis tam dicti monaſterij Sctæ Mariæ de Noguera.ſ vaſſallis et ſubditis vtriuſq. ſexus quã principib. Baronib. Ducib. Marchionib. Comitib militib. alijſq. perſonis cuiuſcunq. dignitatis ſtatus gradus, vel conditionis fuerint partium illarum diſtrictè præcipiendo mandauit, quã enim vaſſalli & ſubditi prædicti ſponte, vel violenter alijs dominis ſecularib. dati ſubiecti, vel ſubmiſſi ſeu commẽdati ſtatim poſt habitam de præſentib. notitiam, ad immediatã ipſius monaſterij obedientiã et ſubiectionem redeant. ac perſonæ,quib. dicti ſubmiſſi vel commendati exiſtũt, illos liberè redire permittãt,& de illis de cetero nullatenus ſe impediant, alij vero non cõmendari ſubditi & vaſſalli dicti monaſterij nulli niſi de expreſſo mãdato ſeu conſenſu prædicti, & pro tẽpe exiſtentis monaſterij huiuſmodi prioris ſe ſubijciãt, dent ſubmittãt, aut cõmendent. Ac principes barones duces, marchiones, comites, et milites, aliaq. perſonæ, vt præfertur, qualificatæ vaſſallorum, et ſubditorum, ac locorũ dicti monaſterij aliquam commendam, ſubiectionẽ, ſeu ſubmiſſionem, aut ſeruitia, ac a priore & conuentu, necnon perſonis & clericis ſecularib. in Eccleſijs dicti monaſterij beneficiatis, dictiq. & pro tẽpe exiſtentis prioris eiuſdẽ monaſterij ſubditis de reb. & bonis ſuis, quæ vndecumq. hẽnt, reponunt, & vendunt, ac de cetero eos habere, reponere, et vendere contigerit, ac ab illa ementib. datia exactiones, impoſitiones, gabellas, et pedagia aliaq. noua iura, & collectas etiã veredas, & accendarias, nũcupata imponere, exigere, petere, aut extorquere, ac uẽdentes, & ementes hmõdi per ſe, vel aliũ. ſeu alios ſuper præmiſſis incarcerare, ſeu alias eis iniuriari, ac ligna a nemorib. & montib. monaſterij, & vaſſallorũ, ac ſubditorum prædictorum ſcindere, vel monaſteriũ, priorem conuentum, vaſſallos ſubditoſque prædictos ſuper iurib. et iuriſdictionib. ſuis, illorumq. vſu impedire, aut perturbare nõ audeant, neq. in præmiſſis, aut eorum aliquo illa committentib. auxilium, cõſilium, vel fauorẽ per ſe, vel alium, ſeu alios directè, vel indirectè quouis quæſito colore quoquomodo præſtare præſumãt, Qui vero contra præmiſſa, vel eorum aliquod fecerint, ſi perſonæ fuerint ſingulares, excõmunicationis ſñiam incurrant, abſq. aliqua hominis declaratione, ſi aũt cõitas, ſeu vniuerſitas ciuitatis, oppidi Villæ, Caſtri, ſeu loci alterius cuiuſcumque ipſa ciuitas, Caſtrum, oppidũ Villa ſeu locus ſimiliter eo ipſo interdicto ſubiaceat eccleſiaſtico, mandantes diſtrictius harũ ſerie in virtute ſanctæ obedientiæ venerabilib. fratribus noſtris Epiſcopis, &c.* Ita habetur in libro priuilegiorũ huius ordiois, impreſſo Valliſoleti anno Domini milleſimo quingenteſimo nonageſimo quinto.

Quod priuilegium licet conceſſum ſit ſpecialiter vni monaſterio, alijs eiuſdem congregationis monaſterijs eſt conceſſum, prout indulſit motu proprio Eugenius IV. congregationi S. Iuſtinę anno Dominicę Incarnationis milleſimo quadringenteſimo trigeſimo quarto, dicens, *quod omnib. et ſingulis priuilegijs gratijs, & indultis, quæ cu libet dictæ congregationis monaſterio, ſeu loco, & præſentib. et futuris conceſſa fuerint hactenus, & concedentur in futurum ipſius congregationis alia monaſteria et loca præſentia, et futura quib. hmõdi priuilegia cõceſſa non fuerint in*

quan-

quantum eis expediat inuicē uti ualeant, et gaudere, ac ſi nominatim ſingulis ipſis monaſterijs prius forēt hmōi priuilegia conceſſa authoritate apoſtolica conceſſit, & indulſit, ita habetur ſub ſigillo authēnico in libro *a* ſuperius allegato. Quod etiam conceſſit Alexander Sextus, eidem congregationi S. Iuſtinæ anno Incarnationis Dominicæ milleſimo quingēteſimo primo, prout in eodem libro *b* continetur, in quo *c* etiam continetur Eugenium Quartum viuę vocis oraculo indulſiſſe in quibuſdam viuæ vocis oraculis conceſſis priori, & monachis Sancti Benedicti Vallisſoleti anno Dominicæ Incarnationis milleſimo quadringenteſimo trigeſimo octauo.

a pri. 7. fo. 27. p. 1. nu. 21.
b pri. 21. fo. 59. p. 2. n. 3.
c pri. 46. f. 99. p. 2. nu. 4.

Ex pręfato autem priuilegio ſic cōmunicato ad omnia præfati ordinis monaſteria colligitur, quod ſubditi, & vaſſalli, qui ſponte, vel violenter cuicunque alteri Domino ſe ſubiecerint, redire tenentur ad obedientiam monaſteriorum, quorum erāt ſubditi, & ſic nemo poteſt recipere vaſſallos eorūdem monaſteriorum in commendam abſque aſſenſu ſuperioris eorundem. Adde quod nullus poteſt moleſtiam aliquam inferre vendentibus, & ementib. res monaſterij, neq. ſuper illis imponere gabellas, nec ſcindere ligna in eorum nemoribus, & montibus, nec illorum perturbare iuriſdictionem ſub pęna excommunicationis ipſo facto, ſuper quib. dat Eugenius Quartus omnes Epiſcopos executores, & conſeruatores.

Vnde Alexander VI. cōſiderans prelatorum huius ſacræ congregationis ſuper vaſſallos obedientiam, ſubiectionem, & iuriſdictionem, conceſſit monaſterio S. Benedicti Vallisſoletani, & eius congregationi anno Domini milleſimo quadringenteſimo nonageſimo ſexto, quod de cauſis, quas inter dictorum monaſteriorum vaſſallos reſpectiue pro tempore moueri contingeret, ipſorum monaſteriorum ſuperiores pręddicti cognoſcere debeant, prout in prædicto libro *d* continetur. Quæ omnia ſupra appoſita priuilegia in hac quæſtione de nouo cōceſſa, & confirmata ſunt prout aſſerit author eiuſdem libri in principio & cōſtat ex ampliſſima priuilegiorum totius huius congregationis confirmatione, & innouatione facta a S.D.N. Clemente VIII. anno Dñi milleſimo quingenteſimo nonageſimo quarto, cuius tenorem ſupradictus Author *e* ſub ſigillo authentico refert. Nec alienum eſt a religionibus habentibus authoritate apoſtolica bona in communi, iuriſdictiones, & vaſſallos, de quorum cauſis cognoſcant earum ſuperiores poſſe habere, ordini. n. Ciſterciēſi a principio in ſumma paupertate fundato hoc viſum eſt maxime alienum, & ideo nil mirū ſi ab Alexādro *f* fuerit prohibitum. At quia poſtea bona in communi habere cęperunt, ideo ipſis ab alijs Summis Pontificibus vaſſallos, & iuriſdictiones habere fuit permiſſum.

d pri. 96. f. 535. p. 2. n. 3. & pri. 171. f. 143. p. 2. n. 1.
e priuil. 124. fo. 243.
f d. c. recolentes de ſtatu monac.

QVAESTO LXXVI.

De vicarijs, in quinque articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur quinque.

1 *VTrum ſit idem vicarius, quod delegatus, & quā poteſtatem habeant conuentuū vicarij.*
2 *Vtrū mortuo, aut impedito miniſtro generali ordinis minorum, poſſit vicarius inſtitui ab ipſis fratribus.*
3 *Vtrum mortuo guardiano in ordine minorū, officium eius vicarij finiatur, et in vita poſſit eum amouere, & officio priuare.*
4 *Quo tempore durant vicarij monialium.*
5 *Vtrum regulares poſſunt eſſe vicarij Epiſcoporum.*

ARTICVLVS I.

Vtrum ſit idem vicarius, quod delegatus, & quam poteſtatem habeant conuentuum vicarij.

RESpondeo dicendo, maximam eſſe differentiam inter vicarium, & delegatum, nā delegatus eſt ille, cui iudex committit cauſam in locū ſui ipſius, & vices ipſius gerit, vt dicitur in iure, *g* ſed vicarius eſt, quem ſuperior conſtituit loco abſentis, vel defuncti, vel impediri, vt ex iure *h* colligitur, & hi vicarii non habēt iuriſdictionē delegatam, ſed ordinariam, ita quædam gloſſa, *i* quā ſequuntur Bartolus Alexander & Alciatus. Quod procedit, quando conſtituitur a generalib. aut prouincialibus, ita vt vice eorum ibi conſtituantur, nō autem ſi tantum honoris gratia a capitulo nominātur, conſtituantur tamen a prioribus conuentualib. cum quib. talis nominatio tractatur, tunc enim re uera ab ipſis prælatis inferioribus conſtituūtur, & ſic habent iuriſdictionem quandam delegatam, & non poſſunt alios conſtituere vicarios, vt docet *K* Marania, illi autem qui conſtituuntur a generalibus, aut prouincialibus propter abſentiam, vel carētiam guardianorum, habent iuriſdictionem ordinariā, & poſſunt delegare, immo ipſis oīa priuilegia, prioribus localibus, & guardianis conceſſa communicantur, Iulius enim Secundus in communicatione ampliſſima, quam fecit fratribus ordinis minorum de priuilegijs fratrum ordinum Prædicatorum, conceſſit, quod ea, quæ ſpectant ad vicarios conuentuum, aut ſingularum domorum pręfati ordinis Prædicatorum, ſimiliter ſpectent, & pertineāt ad vicarios conuentuum & domorum ordinis minorum, ita habetur in monumentis *l* ordinis, & in ſupplemento.

g c. ſane 2. de offic. deleg.
h l. 2. C. de offic. eius gerit vices alter l. 1. §. 2. ff. delegat. 3.
i Gloſ. in l. 2. C. de offic. eius qui vices alterius gerit. vbi Bart. idē Bart. in l. neque quam, § ubi decre. um nu. 6. ff. de of. procon ſul. Ale in rub. n. 13. ff. de offic. eius cui mand. eſt iuriſd. Alcia. in rub. n. 25. de off. ord.
K Marant. de ord. iud. in 4. 5. de iudi. nu. 9. in Authen. de defen. ciuit. § nulla Auth. de collatio. § ad hoc prohibemus aut. nulli iudicū in prin. ſecundum veram literam Greg. Alexādri nouel. 134.
l in 2. imp. fol. 288. cōceſ. 533. ſuppl. f. 74. conceſ. 221.

Et iuxta doctrinam ſuperius notatam aduertit Collector *m* priuilegiorum mendicantium, quod vt ſuperius in nōnullis locis tetigerat, appellatione vicariorum apud fratres Prædicatorum, non veniunt vicarij communiter vſitati inter ipſos ſed ſolum illi, qui propter abſentiam, aut carentiam prioris eliguntur, ſeu conſtituuntur ad præſidendū, velut priores. Et conſimiliter intelligēdum eſt, quoad fratres minores de illis vicariis, duntaxat qui apud eos vocantur pręſidentes, quia abeſt guardianus. Ad quod, ait idem Collector, facit ſtatutum cuiuſdam capituli generalis noſtrę ſacrę religionis cuius tenor eſt.

m Collect. tit. vicarius. §. 5.

Vniuerſi confeſſores monialium noſtræ familię habeāt de præſenti ſemper actiue authoritatem prælatorū ſuper moniales in foro conſcientiæ quoad caſus & et ſententias habeant, quæ ſimiliter guardiani, ac vicarij guardianorum in abſentia eorum. Ita refertur in libro monumenta ordinum.

Et deinde in ſequenti capitulo generali Laualis celebrato facta eſt ſequens declaratio pręddicti ſtatuti.

Declaratur, quod illa clauſula in capitulo generali Albienſi inſerta, videlicet quod guardiani et eorū uicarij habeant authoritatem prælatorum in foro conſcientiæ & c. ſic debet intelligi, quod videlicet authoritas per patrem prouincialem conceſſa guardianis, remaneat ſemper penes eorum vicarios, ſeu vicariorū vicarios ipſis guardianis ſuum conuentum pro ſuis negotijs exeuntibus, ita in præfato libro continetur.

Quæ

Digitized by Google

Quæ ſtatuta videntur loqui de omnib. vicarijs abſolutè tam factis per ſuperiores, quam de conſtitutis per priores locales, aut guardianos: quæ fieri oportuit, nam quando aliquis vices alterius gerit ex eius deputatione, nō gaudet eius priuilegijs iuxta quandam legem, *a* in qua dicitur quod ſi filius iuit in legationem pro republica pro patre, nō gaudet immunitate ſed pater, ſi verò gerit vices alterius ex deputatione ſuperioris, procedit id, quod in quadam clementina *b* definitur, quæ quoad tria vicarium æquiparat rectori, quæ clementina cum loquatur de vicarijs perpetuis, prǽſupponit authoritatem ſuperioris interuenire. Ex quibus patet, quod vice rector non gaudet immunitatibus rectoris, ſi deputetur ab eo, ſecus ſi ab vniuerſitate, quodtenet Bartolus. *c*

a l. filius. ff. de l. 1.

b Cl. quæ de ec. de offi. vicarij.

c Bar. in d. l. ſi filius.

ARTICVLVS II.

Vtrum mortuo impedito miniſtro generalis ordinis minorum poſſit vicarius inſtitui ab ipſis fratribus.

Reſpondeo dicendo, quod *Nicolaus IV. ſtatuit & ordinauit, ac diſtricte inhibuit fratrib. minorib. ne deficiente Miniſtro Generali poſſint eligere aliquē fratrē in vicariū ordinis præfati abſq. Romani Pontificis, & protectoris eiuſdem ordinis licentia ſpeciali per ipſius Romani Pontificis potentes literas cocedenda faciētes plenā & expreſſā de huiuſmodi literis mentionem*, ita habetur in libro monumēta *d* ordinis. Modus, quo debet talis vicarius eligi, traditur in ordinationibus *e* Toletanis. Qui vicarius eligendus debet eſſe idoneus cum vices generalis debeat gerere, ordinauerat enim Clemēs *f* V. in Cōcilio Viennenſi, quod ſi contingeret, fratres minores miniſtro generali carere, per vicarium ordinis fiat ſuper hoc, quod faciendum fuerit per eundem miniſtrum vſque quo prouiſum fuerit de generali miniſtro. Faciunt tradita per Panormitanum cōcludentem, quemlibet Epiſcopum teneri ad conſtituendum ſibi vicarium idoneum argumento *g* cuiuſdam legis & canonis. Et non eſt dubitandum, non idoneum conſtituentem peccare, ac promotionem & electionem ipſo iure inualidam minime iudicari prout concludit Nauarrus. *h* Quod idem ad electionem vicarij generalis ordinis eſt applicandum, vt, ſcilicet, eligentes non idoneum peccent, licet electionemnon debeat de inualiditate notari.

d In 1. imp. f. 31 & 12. f. 32. coc. 33.

e ord. Tole. in c. de vic. ord. f. 70

f Cle. exiuit de paradyſo § v. ſi.

g l. idē iuris. ff. ad Aq. l. c. nē ē putanda 1. q. 3.

h Na. li. 1. cōſi. 11. de offi. vica. conſi. vn.

i Bal. in l. diē functo per text. ibi ff. de off. aſſe. idē in cap. cū oēs de conſt. et ibi Fel. n. 12. de conſti. Abb. in ca. 1. ne ſede uacāt. Pau. ī rub. de pub. de iuriſd. omn. iud. cū. ff. Cou. in c. 4 in 3. imp. Auiles in 4. preter verbo inſtitia n. 8. & 15. Oro. in ca. diē functo nu. 25. co. 517. Mol. de prime. li. 1. c. 25. n. 12. in fi. Piſa & Azeue. in curia. l. 1. c. & ii. C. f. 3. 2. ſi. cap. 8. in fi. addi. f. 12. Parlador. li. 2. rerū quotid. c. 1. nu. 8

ARTICVLVS III.

Vtrum mortuo guardiano in ordine minorum officium eius vicarij finiatur, et vtrum in vita poſſit eum amouere, et officio priuare.

Reſpondeo dicēdo, quod in ordine minorum in multis prouincijs vicarij conuentuum non nominātur in tabula capitulari cum ſuis guardianis, ſed ab ipſis guardianis nominantur, qua conſuetudine ſuppoſita videtur neceſſario dicendum, quod mortuo guardiano expiret eius vicarij poteſtas, quod ex quadam iuriſconſulti Papiani deciſione comprobatur, in qua dicitur quod mortuo correctione non ſolum vacat, & expirat eius officium, ſed etiam ſuorum officialium, ſicut expirat iuriſdictio vicarij generalis mortuo ſuo Epiſcopo, prout tenet Baldus *i* Felinus, Abbas, Paulus, Couarruuias Auiles, Oroſcus, Molina, Piſa, Azeuedo, & Parladorus. Et ſic ius pertinens Epiſcopo ad electiones confirmandas, & ad res iuriſdictionales in capitulum mortuo Epiſcopo transfertur, vt habetur in iure, *k* & tradunt Hoſtienſis, Antonius, Imola, Felinus, Baldus, & Maranta, & Doctores in ſuperioribus citati. Probatur; deinde nam finito iure aliquid concedentis, etiam ius recipientis ab eo diſſoluitur, vt dicitur in iure, *l* & tradit Antonius Gomez. Quod ipſum in noſtro caſu militare videtur: ius enim vicariorum præfatorum per ſe ſolum non habet aliquam independentem ſubſiſtentiam, ſed pendet a titulo & nominatione guardianorum, quorum morte titulus, & nominatio finem accepit argumento eorum quæ in *m* iure notantur, & tradit Sebaſtianus Medices poſt Fulgoſium: facit etiam pro hac parte, quod ſi prælatus, cui datus fuit coadiutor, moriatur, etiam officium & munus coadiutoris extinguitur, vt in iure *n* notatur, & tradunt Ripa, Ioannes Andreas. Ex dictis colligitur, quod mortuo guardiano expirat eius vicarij officium, vnde eſt neceſſarium, vt ordinatione generali, aut prouinciali remedium adhibeatur ne mortuo guardiano inter fratres conuentuales contentio oriatur. Vnde in noſtra prouincia Sancti Iacobi authoritate totius capituli eſt conſtitutum, vt mortuo guardiano eius vicarius ordinarius cum omni ſua authoritate, vt præſidens cōtinuetur vſq. quo prouincialis de morte præfata certior factus prouideat. In conuentu autem, in quo non fuerit vicarius ordinarius guardianus ante mortem cum conſilio diſcretorum nominet vicarium, qui ſi nō fuerit ab eo nominatus antiquior pater conuentus congreget ad ſonū campanæ fratres in capitulo, vt eligant vicarium, qui vicarius nominatus a guardiano, aut a conuentu electus omnem authoritatē habebit guardiani vſque quo prouincialis aliud prouideat. Quod conforme eſt his, quæ reſoluunt Doctores tenentes, quod ſi Corrector mori contingat, & non habuerit vicem tenentem ordinarium, poteſt ante mortem tenentem nominare, & talis nominatus exercet ſuum officium, donec Conſiliū Regale aliud prouideat. Cum enim ipſi Corrector habeat poteſtatem iuxta leges huius regni, & authoritatem ſibi conceſſam nominandi tenentem, & de facto in vita nominauerit, eius iuriſdictio pro negotijs inceptis (cuiuſmodi eſt nominatio tenentis, non finitur argumento eorum, quæ in iure *o* notantur, & tradūt Bartolus, Oroſcus, & Bonifacius. Qui reſoluunt, quod in iudice delegato per ſolam citationem aut per conteſtationem perpetuatur iuriſdictio, & eius poteſtas pro negotijs inceptis, ita vt morte mandantis, aut conſtituentis minime finiatur. Et non nominato ab eo tenente ad conſiſtorium rectorum pertinet prouiſio, prout tenēt Baldus *p* in ſimili caſu Bonifacius, Coua. & Mathiencus, ſicut enim deficiente Rege, & ſucceſſore in Regno ad populum deuoluitur electio, ne ſine gubernatore ſuccumbat, prout poſt alios reſoluit Coua. *q* ita deficiente Correctore, & gubernatore ciuitatis ad ciuitatem pertinet electio, donec Concilium Regale prouideat, & ad rectorem antiquiorē pertinet congregare ſenatum ſecundum Baldum, *r* & Bonifacium. *ſ*

Vtrum autem poſſit guardianus, & prior vicarium in vita amouere quæſtio eſt; ad quam reſpondeo poſſe vtiq. ſi ab ipſo fuit conſtitutus, ſi enim ab ipſo fuit conſtitutus, ſed in ſuperiori, in conſulto ſuperiori, minimè poteſt eum præfato munere priuare argumento eorum, quæ notat Romanus *t* allegans quandam gloſſam, & Doctores dicentes offi-

k c. olim de maio & obe. c. 2. ne ſede uacāt. Hoſ. Anto. c. 1. Imo. co. 9. Fel. n. 13. Bal. nu. 22. in c. oēs d cōſt. Mar. de ord. iu. 4. p. 5. d nu. 13. & 14.

l l. lex uect. ff. de pign. l. 1. C. ſi pignus pignori datum ſit. Gom. in l. 40. Tau. n. 85.

m l. quod principali, & l. ſi Auguſta. ff. de leg. 2. Fulg. in l. more n. 25. ff. de iuriſ. om. iu. l. Seb. in tract. mores eīa ſoluit. 2. p. n. 83. pa. 109.

n c. grādis de ſuplen. negl. prælatorum 6. Bal. & Ripa in l. ex facto nu. 11. de vulg. Andr. in c. ſtatutū. n. 4. de reſ. in 6.

o c. gratū & c. relatum de offi. del. l. manda. C. de mād. Bar. in l. more maiorū, & ibi Oroſc. n. 29. col. 56. ff. de iuriſ. om. iu. Bo. ī pereg. v. iudex f. 166. col. 4. gl. mortuo ver. item cum dicitur.

p Bal. in l. cum oēs de cōſt. n. 22 Bon. in pereg. v. elec. f. 1600. co. 1. in prin. glo. eligere Co. in c. 4. pract. pag. 27. n. 3. Matien. in l. 1. gl. 21. num. 15.

q Cou. in d c. 4. nu. 3.

r Bal. in l. in albo decurion. C. de decurio.

ſ Bon. v. in pere. v. rector f. 400. co. 2. v. decurio.

t Ro. conſi. 116. gl. & Docto. in l. ſolet. ff. de offi. proconſul.

Digitized by Google

a *Bal. ī l. cū te. C. de teſt. mann miſ. Cat. Pap. ē ſi. an repet. rub. ff de ſenato. nu. 14. Cath. de ſyn. q. 19. n. 152. fol. 27.*

b *Simanc. l. 7. de rep. c. 24. nu. 5.*

ptum facto ſuo officio, minimè ſore ſyndicandum prout aſſerunt Bald. *a* & alij dicentes ad bonum regimen pertinere prius de virtute, morib. ſciẽtia, experientia promouendorum fieri non vulgare ſcrutinium, & examen, ne ipſi promoti poſtea accuſationib. & delationib. ſubditorum ſuccumbant quæ vt ait Simancas, *b* ſæpe ſæpius prudentiſſimo proponuntur, quas ipſi ſubditi, & prȩlati timentes non debita audacia, pro tribunali ſedent, & a iuſtitia miniſtranda retardantur. Quod confirmatur, ſi enim eliguntur iudices, & prȩlati in virtute eminẽtes, & bona fama præſtantes, nullus videtur remanere excellentior in Republica, qui ſine peccato poſſit inijcere lapides in eos. Qua doctrina attenta videtur in religionibus non debere prȩlatos ſyndicari, cum vt plurimum, digniores & in virtute prȩſtantiores eligantur.

His tamen non obſtantibus communis Eccleſiæ praxis eſt in contrarium, quȩ ratione, & iure cõfirmatur. Ratione, quia cum homo ſolum videat exteriora, & nullo modo interiora poſſit præſcrutari, ſȩpe apparentijs exterioribus humana fallitur imbecillitas. Plurimi enim exterius vultum, & faciem habent ouis, intrinſecus autem ſunt lupi rapaces, & ſub ſpecie virtutis multa vitia ſecreta occultari, nos experientia docet, propter quod ait Plato, *c* nullum omnino iudicem iudicare oportet cauſȩ dicendæ non obnoxium, quod dictum refert Budeus, *d* & licet ante promotionem ad officia plurimi humiles, & benignos ſe omnibus præbeant, in dignitate tamen conſtituti inflatos, & cum auſteritate imperantes ſe omnibus oſtendunt, propter quod ait *e* Ariſtoteles, *commodum eſt, vt animi magiſtratuum pendeant, neq. eis quidquid velint efficere licet, nam licentia, quidquid libet agendi, non poteſt malum, quod eſt in quoquo homine cauere,* & de Alexandro Magno refert Quintus Curtius in eius vita, quod cum in bello ſe manſuetum, & benignum exhiberet, bello tamen Perſico peracto, et ab anguſtijs liberatus conuertit animum ad vindicandas eorum iniurias, a quibus ſuperbe imperabatur. Iure autem eſſe probatiſſimam prȩdictam praxim reſtat probari. Et primo probatur iure diuino ex illo Lucȩ. *f* Quid eſt, quod audio de te? *redde rationẽ villicationis tuæ*, Probatur etiam ex illo Samuelis, *g* qui functus iudicis officio ad populum affatus ſic ait. *Loquimini de me coram Domino, & Chriſto eius, vtrum bouem cuinſquam tulerim, aut aſinum, ſi oppreſſi aliquem, ſi de manu cuiuſquã munus accepi*, &c. Quod multis authoribus confirmat Puteus, *h* Azeuedus, Guillelmus Benedictus, & Ioannes Garcia.

c *Plato de leg.*

d *Bud. in anno. ad Pandec. ſu. l. fi. pag. 256. ff. de ſenato.*

e *Ariſ. l. pol. c. 4*

f *Luc. c. 16.*

g *1. Reg. 7. c. 12*

h *Put. de ſyn. in prin. f. 77. nu. 4. Aze. i rub. ti. 7. l. 3. n. 3. recopil. Guille. ī c. Rai. v. & uxorē nu. 155. de teſ. Ioa. Garci. ď nob. gl. 9. nu. 33. f. 220.*

i *c. nos incõpetẽter. 2. q. 7.*

k *Ambr. Cale. v. Sylla. Paz. ī pra. t. 10. 8. p. in proœm. c. vn. n. 2. in fi. f. 124.*

l *l. 9. ti. 1. de accu. Ribadeneir. de prin. Chriſt. l. 2. c. 14. pa. 361*

m *Alex. l. 4. gẽial. dier. c. 6. fo. 189.*

Iure autem canonico, & ciuili, & regali præfata praxis euidenter probatur, ita Leo *i* Quartus Papa de eius Pontificatu coram Imperatore Ludouico voluit ſyndicari, & de Cornelio Sylla Duce Romano refert Suetonius Tranquillus (teſte Ambroſio Calepino, *k* & Paz) ſingulis annis officium dictatoris renunciaſſe, vt ſe ſyndicationi ſubijceret. Quod confirmatur ex eo, quod de Conſtãtino Imperatore dicitur in Codice Theodoſiano, *l* prout refert Ribanderia, ait enim, *ſi quis eſt cuiuſcunque loci, ordinis, dignitatis, qui ſe in quemcunq iudicum, comitum, amicorũ, vel palatinorum meorũ aliquid veraciter, & manifeſtè probare poſſe confidit, ꝙ non integre atq. iuſte geſſiſſe videatur intrepidus, & ſecurus accedat interpellet me, ipſe audiã oĩa, ipſe cognoſcã, & ſi fuerit cõprobatũ, ipſemet vindicabo, dicat ſecurus, & bene ſibi conſcius dicat, ſi probaueris, vt dixeris, ipſe me vindicabo de eo, qui me vſque ad hoc tẽpus ſimulata integritate decepit, illum aũt, qui hoc prodiderit, & comprobauerit dignitatib. & reb. augebo.* Et refert Alex. *m* Tiberiũ Ceſarem ordinaſſe, vt finito magiſtratu, gubernator per triginta dies in prouincia remaneret, & a populo ſyndicaretur, qđ ipſum ſtatutum fuiſſe a Grȩcis, ab Athenienſibus, & alijs refert Budeus, *n* & ita legib. imperialibus, *o* & regulatib. fuit inſtitutum, vt iudices ſyndicarentur, prout tradũt Caſtellus Bacca, & Axeuedo, qui alios referunt. Deniq. vſus ſyndicationis receptiſſimus, ſẽper fuit, vt iudices male, & peruerſe in gerẽdo magiſtratu ſe habentes, diuitias, quas deuorauerunt euomant, & de ventre eorum extrahat illas Deus, vt poſt alios, aliqua congerentes, tradunt Iaſon, *p* Puteus, Auiles, & Alciatus, qui allegat illud.

Cur hæc tua uiſcera credas.
Qui ſemper uiuens rapta aliena uomis.

ARTICVLVS III.

Vtrum de minimis debeant prælati ſyndicari, & uiſitari.

RESpondeo dicendo, quod munus gubernandi eſt excellentius, & difficilius omnib. alijs artibus, & quaſi diuinum, (vt ita dixerim) cũ prælatus debeat vigilare ſuper regimen hominum, qui cum ſint filij diuerſorum parentum, diuerſam vnuſquiſque habet voluntatem, & vnicuiq. ſua paſſio ſȩpe dominatur, qui non conſiderantes pondus diei, & æſtus ſuorum prælatorum, ipſos gratis oderunt, ingratitudinem præ ſe ferentes, reddentes malũ pro bono. Quapropter Ethnici dicere ſolebant, gubernatores lupum per auriculos tenere, ſignificãtes in hoc ipſos in maximo periculi diſcrimine verſari. Vnde experti iudicum & prȩlatorum ſyndicatores non debent aduerſus eos accuſationes calumniatorias, neq. friuolas admittere, neque debent permittere, vt de minimis, & de impertinentibus ipſi ſindicentur: tenentur enim ratione boni regiminis ea omnia prudenti quadam diſſimulatione prætermittere, præſertim cum Papa Anacletus *q* dicat, non omnia delicta in hoc ſeculo eſſe punienda, ſed oportere aliqua diuino iudicio relinqui, & cum iuriſconſultus Caliſtratus *r* affirmet, quod ſicut de minimis lex non recordatur, ita de eiſdem prætor curam habere non debet, in exiguis enim non tam ſcrupuloſa obſeruãtia exigitur, vt dicitur in quadam Authentica, *ſ* & tradit Baldus non. n. expedit (ait Imperator *t* Iuſtinianus) magnas de rebus exiguis ſuſtinere homines attritiones, de quo aliqua dicunt Baldus, *u* Puteus, & Axeuedo: non enim ſyndicantes debent ſibi perſuadere iudices, & prȩlatos abſq. peccato poſſe ſuum munus exercere, homines enim ſunt, & humanum ab ipſis nihil alienum putent, vt ſenex ille Chremes (apud Terentium) de ſe ipſo affirmat. Et Imperator Iuſtinianus *x* aiebat, in nullis penitus peccare diuinitatis potius eſt, quam humanitatis, neq. debent ſyndicatores mirari, quod in iudicib. & prælatis aliquæ negligentiȩ, & omiſſiones inueniantur, a quib. (vt ait Vlpianus iuriſconſultus *y*) non eſt ſcrupuloſa exigẽda inquiſitio, & de eis Iunius Mauritianus *z* affirmat, *Et ſi erraſſe videbuntur, det imprudẽtiæ uenia, non n. eſt mirabile, hoĩes aliquãdo extra ſe ipſos eſſe.* His & alijs rationib. perpẽſis graues Doctores *a* auſi ſunt affirmare, iudices ſolum de furtis, & donis receptis, & de violentijs eſſe ſyndicandos.

n *Bud. in anno. ad pandect. ſup l. fin. ff. de ſenat. pag. 258.*

o *vni. vt oẽs iu. tã ciu quã cri. Auth. vt iud. ſine quoquo ſuffragio l. 1. ti. 16 p 3. l. 12. ti. 15. l. 3. recop. Caſtel. ī l. 27. Tau. nu. 29. Bacca i tra. de dec. tut. praſt. c. 2. n. 257. Aze. ī l. 2. ti. 7. l. 3. recop.*

p *Iaſ. ī l. vn. n. 6 vt oẽs iud. Put. de ſyn. incidentalib. f. 77. Auiles i c. 1. ſind. gl. 1. nu. 5. Alc. li. emb. 2. c. 13.*

q *c. ſi oĩa. 6. q. 1*

r *l. ſcio. ff. de i integr. reſt. l. ſi. §. fi. C. arb. tutel.*

ſ *Auth. niſi breuiores C. de ſẽ. & iterlo. om. n. iud. Bal. i l. non ignorat col. 3. c. qui accuſare nõ poſſunt.*

t *Auth. de fide inſtr. §. oportet*

u *Bal. ī l. quãuis ff. de cond. & demon. Puteus de ſyn. ī pri. c. 2. n. 23. f. 96. Aze. ī l. 10. ti. 7. l. 3. reco. num. 11.*

x *l. 1. §. omnib. C. de vete. iur. enucleand.*

y *l. nec ſupina C. de iuris & facti ignor.*

z *l. Senatuſc. 15 i prin. ff. de iure fiſci.*

a *l. vn. C. ut oẽs iud. tã ciu. aut. vt iudicis ſine quoquo ſuffr. §. illud & ibi gl. 1 Bal. in cũ re in princ. de re iud. & Ang. in l. ſi. quis §. cũ antẽ. ff. rẽ. ratã habere Cath. de ſyn. q. 149. n. 88. ī fi. f. 21. Amadeus de ſyn. n. 136. f. 56. Clarus in prac. §. ſi q. 73. n. 3. Auilus in c. 1. prætor. gl. ſi el num. 29.*

Ex quibus infertur primo, quod viſitatores in religionibus prælatos ſyndicantes, ab aliquib. minimis debent tolerare, & cum eis ſuper huiuſmodi debent diſſimulare, præcipuè, ſi in his, quæ pertinent ad obſeruantiam regularem, & ad ſuorũ ſubditorum ſuſtentationem ſpiritualem, & temporalem, ſollicitè ſe geſſerunt. Debent.n. cõſiderare ſuos ſubditos ſuper capita portaſſe, qui tanti beneficij immemores, vt ingrati, ſæpe ſæpius contra ſuos p̃latos, pro bono malum reddentes calumnijs, & friuolis dilationib. inſurgere non pertimeſcunt, attendant tamen, quod licet contra eos de minimis non ſit proponẽdus libellus, ipſa tñ minima, ſi fuerint manifeſta, non ſunt omnino obliuioni mandãda, ita vt neq. ẽt coram ſuperiore proponantur, vt de eorum prælatorũ in gubernãdo valore, aut ſerpitatione, & nimia grauitate, et facilitate certior factus, ad munus p̃latus nõ ita facile eos admittãt.

Infertur ſecundo, q. viſitatores in ſyndicatione non debent opponere reo in libello articulos tantum auricularibus teſtib. probatos, niſi res viſitata ſit grauis, & ita publica, & manifeſta, vt nulla poſſit tergiuerſatione celari, prout tenent Innocẽtius, *a* Abbas, & Doctores communiter, & quando cõtigerit prælatos de aliquib. paruæ conſiderationis criminib. viſitari ex vno tantum teſte oculari, non debent talia crimina in libello iuridicè & publicè ipſis prælatis opponi, niſi alia concurrant indicia, licet.n. dictum vnius teſtis ocularis præſumptionem generalem pro iudice habitam tollat, & vincat, prout dicitur in iure, *b* & tradit Hippolitus; cũ tamen res, & delictum, de quo agitur, ſit leue, & minimum, vt ſupponitur, & non poſſit ex dicto vnius teſtis prælatus puniri, conſequens eſt, non poſſe ipſi tale dictum in libello opponi, cum opponatur in libello, vt conuincatur, & puniatur, aut purgatione canonica ſe defendendo poſſit excuſari, poteſt tamen ipſi opponi extraiudicialiter, vt ſecreto & extraiudicialiter fraternaliter corrigatur. Verũ tamen eſt, quod ſi delictum fuerit graue, & vno teſte oculari maiori omni exceptione probetur, cum talis teſtis faciat ſemiplenam probationem, debet iudex proponere tale dictum reo in libello, & ab ipſo extorquere veritatem, vt ſe poſſit purgare, & vt indagata veritate ſententiam abſolutoriam, vel cõdemnatoriam proferat, vt poſt alios, tenent Auendanus *c* Burgus de Paz, Aimon, Iulius Clarus, Carolus de Graſſalis, Azeuedus, & Tiberius Decian.

a Inn. Abb. dd. in c. præterea de teſti.

b l. Diuus, ff. de in integrum reſtit. Hippol. in pract. §. diligenter. n. 192. & ſequent. & n. 197

c Auen. reſponſ. 1. n. 11. Burg. in proœmio l. Tauri. n. 262. ad fi. Aimon. cõ. 197. nu. 7. Clarus in pract. §. fi. q. 63. n. 9. Carolus de r. g. Franc. l. i. n. 12. pa. 171. & 177. Azeued. in l. 10 tit. 17 li. 4. recopil. n. 130. Dec. l. to. crim. li. 2. c. 30. n. 4.

ARTICVLVS III.

Vtrum iudicibus, & prælatis ſit dandus libellus articulorum, de quibus ſunt viſitati in generali, an in ſpeciali.

Reſpondeo dicendo, præfatos articulos in ſyndicatione non eſſe in generali proponendos iudicib. & prælatis, ſed in ſpeciali eſt eis porrigendus libellus, in quo culpæ determinatæ, & particulares contra eos viſitatæ contineantur: cum enim ipſis prælatis manifeſtentur, vt ſe ab his purgare poſſint, euidens ẽſt eas in ſpeciali, & determinatè eſſe intimandas, vt contrarium valeant probare, proponendo enim ipſis prælatis eos fuiſſe decoctores bonorum eccleſiaſticorum, & fuiſſe inhoneſtos &c. non poſſunt contrarium euidenter probare, negatiua enim generalis ſecundum ius *d* improbabilis eſt. Hanc opinionem probat expreſſe cuiuſdã iuriſconſulti *e* determinatio dicẽs. *Qui agit iniuriarum, certum, quid iniuria factum ſit, quia qui famoſam actionẽ intendit, non debet vagari cũ diſcrimine alienæ exiſtimationis, ſed deſignare certũ, & ſpecialiter dicere, quam ſe iniuriam paſſum contendit*, per quod ius & alia in hanc opinionem poſt alios tenet Gre. *f* allegans ad hoc, aliquas leges huius Regni, & hanc opinionem tenet Bartolus, Abbas, Baldus, Alexander, Iaſſius & Azeuedo.

d c. quoniã contra de prob. c. bonæ, el 1. de elec.

e l. libellorũ, ff. de acc. l. Prætor. 7. in princ. ff. de iniurijs,

Quod adeo verum eſt, vt hæc doctrina ẽt habeat locum, quando proceditur per viam inquiſitionis ſola veritate inſpecta, ſine figura iudicij, ſicut proceditur in cauſis regularium. Cum.n. iudex procedens per viam inquiſitionis in locum accuſatoris ſuccedat, neceſſe eſt, vt denunciata in inquiſitione reo ipſi pandantur non in generali, ſed in particulari, & determinatè, vt ab ipſis legitime ſe poſſit purgare, prout aſſerunt Salicetus, *g* Marania, & Amadeus: ſi.n. culpæ in generali proponantur, quid reo oſtenduntur, vt ab eis poſſit purgari? cũ negatiua generalis improbabilis ſit: Propter quod tenet quædam Gloſſa *h* recepta a Ripa, ab Auendanno, ab Antonio de Padilla, & ab alijs poſſe iudicem ex officio etiam parte non petẽte has generales culpas propoſitas repellere, cum ipſi reo manifeſta iniuria inferatur.

f Gre. v. accu. in l. 14 ti. 1 par. 7. Bar. cõſ. 193. co. 1. & in extrau. ad reprimendũ. v. per inqu. Ab. in c. fin. co. pe. de pur. can. Bal. in l. v. co. 2 d cõſe. Alex. in l. edita ĩ pri. C. de edend. Maran. de ord. iud. 6 p. ti. de inquiſi. nu. 35. & 37. Boſſius in prac. ti. de ĩquiſ. n. 90. p. 35. Aze. in l. 4. a n. 90. ti. 2. li. 4. rec.

g Sal. in l. querela C. de fal. Marã. vbi ſu. n. 38. & ſeq. Amad. de ſyndi. v. locus & tempus f. 42 nu. 31.

ARTICVLVS IV.

Vtrum contra prælatos in ſyndicatione maiores requirantur probationes quam contra ſubditos.

Reſpondeo dicendo, quod gubernatores, quorũ munus eſt ſimul iudicare, & exemplum dare, debent eſſe viri in virtute præſtantiores, ſapientiores, & prudentiores, pp quod præſumuntur *i* eos tales eſſe, quales eſſe debent, vnde dicebat Plato, *k* quis erit tam capax, & Perfectus, vt gubernatorẽ poſſit corrigere? Vnde leges *l* nullum in eorũ regimine peccatum conſiderant, prout tradũt Baldus, *m* Innocẽtius, Menochius, & Maſcardus. Cum.n. ſint legum executores in ſe ipſis eas exequi præſumuntur ſecũdum Baldum, *n* Menochium & Maſcardum, quod de quocunq. iudice præſumitur, ſiue ordinario, ſiue delegato ſecundum Bartolum, *o* Baldum, & Menochium, quod adeo verum eſt, vt, licet neceſſario aliquando culpa, & dolus in eis p̃ſumatur, ſemper eos minus, culpabiles iudicare debemus ſecundum Baldum, *p* Ioannem Andream, & Maſcardum. Deniq. regula certiſſima eſt, ſemp de iudicib. & ſuperioribus eſſe bene ſentiendum, vt Imperatores *q* deffinierunt, & tradunt Puteus, Bal. Cathaldinus, Auiles, Tiraquellus, Boſſius, Grãmaticus, Maſcardus, & Paz. Qua ratione attẽta cũ de bonitate iudicum, & ſuperiorum ſemper benè præſumatur, neceſſe eſt, vt teſtes, qui contra eos deponunt, ſint omni exceptione maiores, & probationes clariores, & euidentiores cõtra eos appareant, prout tradunt Puteus *r* Amadeus, Dulcetus, Bald. Matth. de Afflictis, Paz, Boſſius, Auiles, & Olanus.

Quod & ſequenti ratione cõprobatur ex doctrina Diui *ſ* Th. dicentis, quod homines, qui habent de alijs iudicare, ſæpe propter iuſtitiam multos aduerſarios habent, vnde non eſt paſſim credendum teſtibus contra eos niſi magna multitudo conuincat, quod ipſum ait Alexander *t* Tertius dicens, cum ex officio ſuo teneantur non ſolum agere, ſed

h Gl. in l. 1. ff. de of. aſſeſſoris, et ĩ l. 2. C. vt nemo prin. Rip. in t. 4. §. hoc aũt n. 48. ff. de dã. infect. Auend. reſp. 1. n. 19 Padilla in l. vbi pac. 9. 21. C. de tranſ. Aze. ĩ l. 10. n. 3. v. licet index. n. 15. & ſeq. ti. 2. l. 4 recopi.

i c. in noſtra de procur. c. niſi eſſent. de præben. Men. de p̃ſum. 1. p. li. 2. præſũ. 67. n. 5. f. 59.

k Pla. 11. de leg.

l l. vn. C. ad legẽ Iul. repet.

m Bal. in l. vn. ĩ fi. C. ne quis in ſua cau. Meno. vbi ſup. Maſ. de prob. 3. to. 1132. num. 21 f. 21.

n Bald. in auth. ſed et ſi quis C. de teſtib. Men. vbi ſup.

o Bar. in l. 1. n. 26 ff. ſi quis in ius vocatus Bal. in c. cum in iure peritus de offi. dele. Men. vbi ſ. n. 8. p Bal. in l. nõ. n. de adop. And. in c. accipimus, de æta. & qual. Maſ. vbi ſu. n. 25. q Pute. de ſyn. c. t. f. 92. c. Bal. ĩ l. 2. C. qui acc. con. poſ. Catal. de ſynd. f. 26. q. 94 n. 50. Auiles in c. 1. prætor gl. fi. et n. 29. Tiraq. de pœn. tẽp. ca. 58. n. 2. p. 291. Boſſius i prac. t. 1. de oppoſi. cõtra teſtes n. 59. p. 444. Grãm. ſuper conſti. regni li. 2. f. 98. Maſ. vbi ſ. 1. to. a cnt. 165. f. 129 num. 4. Paz in prac. 1. t. 8. p. c. vn. f. 231. n. 15. ad fi. r Puteus de ſynd. v. prob. c. 2. in pri. & n. 6. Amad. de ſynd. f. 63. n. 312. Dulcet. co. tra. f. 358. n. 24 Baldus in l. obſeruare §. proficiſci q. 10. in fi. ff. de offi. proconſul. Afflic. in cõſt. Neap. in ca. regni Bulg. fama præloquium Olan. in anto. v. baretcria. p. 46. nu. 48. ſ D. Th. 2. 2. q. ar. 2. t c. qualiter, & quando, 2. de acc.

Digitized by Google

ſed etiam increpare, quin etiam interdum ſuſpẽdere nonnunquam vero ligare, multorum odiũ incurrunt: ideo ſancti patres prouide ſtatuerũt, vt accuſatio prælatorum non facile admittatur, ne concuſſis calumnijs corruat ędificium, niſi diligens adhibeatur cautela, per quam non ſolum falſæ, ſed etiã malignę criminationi ianua ꝑcludatur. Et Petrus Gregorius *a* de magiſtratib. loquens ait, *qui enim præſunt, & ob potentiam inferiorib. nocere poſſunt, multorũ contrahunt inimicitias, et odia, et facile moliuntur, qui oderũt, calumnias*, & Rex Dominus Alphonſus cognomento Sapiens, prout refertur i partitarum legib. *b* de eiſdem magiſtratibus loquens dicit. (*Que los homes que officio tienen maguer faga derecho, non puede ſer que no ganen mal querientes.*)

a Petrus Greg. ſyntagmat. iur. 3. p. l. 3. c. 15. n. 5

b l. 2. ti. 18. et l. 11. ti. 1. p. 7.

Supradicta tamen doctrina limitanda eſt ſecundum Bal. *c* & Tiraquellum, quando clarè, & certo conſtat de culpa ipſorum ſuperiorum, licet. n. ſecũdum ius a præſumpta calumnia excuſentur, non tamen a clara, & manifeſta culpa liberantur.

Secundo limitanda eſt in iudicib. & ſuperiorib. malæ famæ, propter malam famam enim præfatum fauorem, & priuilegium perdiderunt, & ideo contra iſtos tales minores probationes requiruntur, prout dicitur in iure, *d* & tradunt Bartolus, Puteus, Maſcardus, & Tiberius Decianus. alias limitationes, cumulant doctores agendo de iudicib. ſecularibus, & eccleſiaſticis, quas nos miſſas facimus, quia iudicibus regularibus non ita accommodatur.

c Bal. in c. quoniã contra falſam n. 57. v. extra quæro de ꝓba. Tir. de pænis temperand. cã 58. p. 229. nu. 9.

d l. ſiqui. §. iiſdẽ ff. de accu. & in l. 3. §. ſin aũt ff. de ſuſpec. tutor. Bar. in l. pupillo §. ſi quis ipſi prętori nu. 17. ff. de dam. infect. Puteus de ſyndica. v. ſcribit c. 2. n. 3 v. tamen ego diſtinguo fo. 312. cum ſeq. Maſ. d prob. 3. to. cõſil. 2112. n. 3. f. 22. Dec. 2. to. crim. li. 8. c. 38. n. 10.

ARTICVLVS V.

Qua pęna falſi teſtes ſint puniendi deponentes in uiſitatione contra prælatos.

Reſpondeo dicendo, quod inter ſeptem, quæ Deus optimus Maximus deteſtatur, prout ait Salomon. *e* falſus teſtis connumeratur, & à natura humana hoc peccatum abominatur, prout ait Iſidorus, *f* teſtis. n. falſus tres oſtendit, Deum, quẽ contemnit, cum in teſtem falſitatis adducendo: iudicem, quem decipit mentiendo, innocentem, cui ſuo falſo teſtimonio damnum nõ paruum cauſat. Adeo Deus odio habet periuria, vt propter vnum ſolum iuramẽtum factum a Ioſue Gabaonitis, qđ poſtea Saul fregit, ita fuit caſtigatũ totum regnum vt per tres continuos annos, in eo minimè pluerit. Cõſiderantes Romani antiqui huius delicti immanitatem in quadam duodecim tabularum lege, in hunc modum ſtatuerunt. *Qui falſum teſtimonium dixiſſe conuictus fuerit, a ſaxo Tarpeio deijcito.* Et ait Gelius, *g* quod cum hæc pęna duriſſima Fauonio Philoſopho viſa fuerit, dixit ipſi Sextus Iuris Conſultus, Fauoni ſi falſi teſtes a ſaxo altiſſimo deijcerentur modo, ſicut antiquitus fiebat, non tot homines falſa dicerent teſtimonia. Exiſtima, & certo ſcito, ſeueritatem in maleficijs puniendis, vt plurimũ ad bene viuendum aptiſſimum eſſe medium, pęna autem hęc deiectionis a ſaxo, & rupe, ſemper fuit arbitrata duriſſima, & acerbiſſima, qua Iehu *h* puniuit impiam Iezabelem: & Amaſias *i* decẽ millia captiuorum: & Delphi Æſopum, prout referũt Maximus Planedes in vita Aeſopi, & Hercules *k* Liſſas, Vliſſes Aſtianactem filium Hectoris vt referũt Ouidius, *l* & Seneca, & Rex Atalus Daſidam ſofiſtam, vt refert Valerius Maximus. *m* Qua deiectionis pœna antiqui Hiſpani vſi ſunt, vt conſtat ex ſcriptis Cornelij Taciti, *n* & Senecæ: & de ea leges Partitarum *o* meminerint. Verum eſt tamen quod iuris Conſultus Modeſtinus eam abrogauit; & Imperator Conſtantinus *p* eam legem iniquam appellauit.

e Sal. proue 62.

f Iſidor. li. 3. de ſummo bono.

g l. 2. noct. Ath. c. 1. in fi.

h 4. Reg. 6.

i 1. p. c. 25.

k Oui. in l. 1.

l Oui. in l. 12. et 13 metham. Sene. in Troiada.

m Val. Max. l. 1. cap. 8.

n Tacitus li. 5. analiũ Senec. contro. 3. & de clamat. 3. lib. 1.

Quando autem minori rigore leges Ciuiles *q* & regni hoc delictum punierunt fuerit vt in cauſa capitali, aut corporali pęna talionis caſtigaretur, quę iure diuino *r* irrogabatur. Deniq. vt ad inſtitutum redeamus, periurium contra iudices, & ſuperiores in ſyndicatione, quod eſt adeo atrox debet acriter puniri, teſtes enim contra iudices, & ſuperiores nũquam deficiunt, non modo veri verum etiam falſiſſimi, vt tradit Redin. *ſ* In hoc enim crimine grauiſſime peccatur, non enim ſolum peccatur contra Deum, & iudicem, ſed etiam in Rempub. exemplo enim perſecutionum, quæ ab iſtis falſarijs cauſantur, ipſi ſuperiores, & prælati perterriti ab adminiſtratione iuſtitiæ, & a gubernando audacter, vt debent, detinentur. Vnde conuenit hos maleuolos virga ferrea, & caſtigatione non minima deterrere ſiquidem inter ſceleratiſſimos contra Rẽpub. peccantes connumerantur. Et Cicero ait, *nihil eſt tam molle, tam tenerum, tam aut frangibile, aut flexibile, quam voluntas erga iudices, ſenſuſq. popularium, qui non modo improbitati Candidatorum ſed etiam in recte factis ſæpe faſtidiunt.* Vnde Epiſcopus Redin. *t* in libro de maieſtate Principis, quem, cum eſſet Regis conſiliarius, ſcripſit, ait, ſemper in ea fuiſſe ſententia, vt teſti falſo pęna capitalis imponeretur, videns grauiſſimos homines propter falſos teſtes ſæpe ſæpius periclitari, ſed randem ſaluos experta veritate euadere. Et ſic Cicero, pro Marco Cælio dixit, *ò magna vis veritatis. quæ contra hominum ingenia, callidıtatem, ſolertiam, contraq. fictas ciuium inſidias facile per ſe ipſam defendatur.*

o l. 6. ti. 31. p. 7. & l. 9. ti. 18. & l. pen. ti. 12. p. 2.

p L. diuino § fi. ff. de pænis.

q l. 1. C. de em. ſeruorum.

r L. 1. §. pre. ff. de ſicar. gl. in c. Rex debet furta. 23. q. 5. l. 5. t. 13. p. 2. l. 26. tit. 11. p. 5. l. 83. tauri vbi Ant. Gõ.

ſ Redi. de maie. princ. v. ſed etiã per legit. trami f. 91. n. 155.

t Redin. vbi ſu. nu. 157.

ARTICVLVS VI.

Quomodo iudices ſuperiores ſyndicantes debeant ſe habere circa clamorem potentium, & populi contra prælatos in ſyndicatione.

Reſpondeo dicendo, puſillanimem ſatis eſſe iudicem, qui motu potentiũ, & populi clamorib. ſine aliqua probatione in particulari ſententiã proferunt contra prælatos viſitatores contra ſentẽtiam Eccleſiaſtes *u* dicentem, *ne timeat a facie potẽtium, aut ſcandalum ponat in agilitate tua*, licet. n. ad ſedandum populi clamores debeant celeriter ſumi teſtes, & inconſulto principe multa ratione boni regiminis fieri, vt ait Salicetus, *x* & ita ſeruari in praxi teſtatur Cathaldinus, *y* quos refert, & ſequitur Iulius Clarus, *z* hoc tñ vt diffinierunt imperatores Diocletianus, & Maximianus cũ grauamine Innocentiũ, & cũ commodo delinquentiũ, qui cõmendari merentur, fieri non debet. Vanę. n. populi voces minimè ſunt audiendę, nam legib. *a* magis, quam clamoribus populi debet iudex adhærere, docenduſque eſt, non ſequendus populus, vt dicitur in quodam decreto, *b* ſæpe enim ſæpius inclinatur populus odio, intereſſe aut fauore ad aliquid ſequendum. Ex hoc ſunt condemnandi quidam iudices ſyndicantes ſuperiores, & prælatos prout ait Baldus, *c* moleſtantes ipſos, ſolũ propter potentum, & populi clamores; contra quos ponderãt Acurſius *d* Guillelmus, Benedictus, Caſſaneus, Montaltus, & Epiſcopus Redin. iniquam illam ſẽtentiam Pilati, contra Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum, quod ſcilicet Pilatus clamoribus populi

u Eccl. 7.

x Sali. in l. diuiſio ĩ ſi C. de pa. q. 212.

y Cataldi. de ſy.

z Clar. in pr. §. fi. q. 8. nu. 3.

a L. iuſtiſ. C. de off. rect. prouin. l. de curio. C. de pœnis.

b c docẽd. 66. d.

c Bal. in l. obſer. §. antequam ff. de offi. pro cõſul.

d Acur. in d. l. decur. Benedi. ĩ ĩ c. Ray. v. mortuo itaq teſt. in 1. f. 122. n. 237 & ſequent. 2. p. Caſſa. in catalo. gl. mundi. 4. p. 6. conſid. Mõtal. in tra. de retrac. ſententiæ Pilati Redin. de Mage. prir. v. ſed etiam num. 44. fol. 78.

Digitized by Google

lumniam & fraudulenter detulerunt. Et hanc reſolutionem, ita in iure *a* videmus probari dicente, ſi plura crimina idem eidem intulerit ſingulorum abolitionem debet petere, alioquin, prout quid umiſerit, eius nomine Senatus Conſulti pœna n patietur. Et ita tenent poſt alios grauiſſimi Doctores communiter, vt conſtat ex traditis a Felino, *b* Angelo, & Hippolito, & alijs allegatis a Gregorio Lopez, & a Iulio Claro.

a l. ſi. ſi. prin. ff. ad Turpil.

b Fel. in c. 2. de calum. Ange. in l. unic. C. de ſuf fra. Hippo. cōſ. 37. n. 4. & in l. si qui cū telo. n. 48. de ſica. Gre. in l. 7. tit. 1. p. 7. ve. nō pudiche. & in l. 39. ti. 32 pa. 3. v. apocha. Clarus ubi ſup. q. 62. nu. 6.

Vnum tamen eſt cōſideratione maxima dignū, quod calumnioſè capitulantes poſſunt excuſari ſecundum Bartolum, *c* Angelum, & alios, quos refert Mexia a pœna eo, quod ea capitula detulerint incitati ab aliqua perſona bonæ famę, & opinionis, quæ ſecundū exteriorē affectum zeli boni publici oſtendit, cui credere obligarentur. Et Barto. *d* ait, hoc eſſe notandum pro ſyndicis communibus qui aliorum inſtigatione maleficia denuntiant. Et Baldus *d* ait inſtigatorem fide dignum à calumnia excuſari. Non tamen ita debent excuſari, vt nulla pœna afficiantur, ad minus enim, vt inſipientes debent plecti, cū aliorū dictis nimis credentes in has anguſtias ſe ſe iniecerint. Hoc autem maxime notādum eſt, pro omnibus religioſis, qui ſæpe ſæpius in his & alijs ſimilibus faciendis zelo religionis inſipienter ducūtur, qui tamen licet ex hac parte aliqualem mereantur veniam, ex alia tamen, quia ſcilicet ſub ſpecie zeli religionem conturbant, licet pœna calumniatorum non puniantur, pœna tamē ſeditioſorum plecti neceſſe eſt.

c Bart. i l. Athlet. ff. de falſis, et Ang. i l. Athle. §. calū. ff de his qui nota. in fa. Mexia ſuper l. Tolet. 2. fundam. 23. p. 154. nu. 28.

d Bar. in d. §. calum.

d Bal. in c. quoniā cōtra falsā col. 9. ve. extra. quaro de proba.

ARTICVLVS VIII.

An ſuperiores ſyndicati poſſint proponere querelam contra calumniantes.

RESpondeo dicendo, certū eſſe in iure, *e* quod ex libello infamatorio contra aliquē in iudicio dato ēt in cauſa ciuili actio iniuriatum naſcitur, & a fortiori oritetur etiam in cauſa criminali, prout reſoluit Bartolus, ſecundū quam doctrinam bene poterit accuſatus & denuntiatus contra calūnioſe capitulātes proponere querelam, cum ex capitulis ſatis calumnioſis iniuria non parua illi accreſcat. At cum multa nobis liceant, quæ tamen ſecundū Apoſtolum *f* non expediunt, non expedit pro tunc ipſum ſyndicatum accuſatū, aut denunciatum huiuſmodi intimare querelam, Vnde oportet, quod quando reſpōderit capitulis opponat calumniæ exceptionem, & querelatutū proteſtetur, prout tradunt Cathaldinus, *g* & Pureus, & probet Calumniā, & eius qualitatē, ſi enim tunc per querelam capitulantes reconueniret, ad fugiendā pęnam ſuis culpis debitam, ſubterfugiū abſumere videretur. Vnde tempus opportunum ad præſatam querelam proponendam inueſtigari debet, & nullum magis, quam poſt ſententiam latā ſuper capitulis cognita iam innocētia Syndicati, & accuſati, & calumnia accuſatorum manifeſta, ad præſatam querelam intimandam excogitari poteſt.

e Tex. & gl. i l. oīē apud Labeonē, §. ſi quis libe. & §. ſi quis nō debit. & in l. credi. §. iniuriæ & ibi Barto. ff. de iniuriis.

f Paul.

g Cathal. de ſyndic. qu. ſi. fo. 26. & Pureus eod. tra. v. iniur. offi cia. c. 1. num. 4. fol. 197.

ARTICVLVS IX.

Vtrum illi, qui non ſunt eiuſdem ordinis, poſſint alicuius ordinis prouinciam viſitare.

RESpondeo dicendo, propoſitum dubium iam ex parte eſſe reſolutū, cū in ſuperioribus. *h* egimus de electione prælatorū: vbi late probauimus, prælatos non debere aliquibus regularibus præponi, niſi ſint eiuſdē inſtituti profeſſores. Pro ordine autem Ciſterſienſi eſt priuilegium quoddam Innocentij VIII. expeditum, anno Incarnationis Dominicæ 1488. in quo diſtrictè in virtute Sanctæ obedientiæ, & ſub excommunicationis latæ ſententiæ pœna ipſo facto incurrenda authoritate Apoſtolica præcipiendo fratribus dicti ordinis mandauit, vt omnia, & ſingula dicti ordinis Monaſteria & loca vbilibet conſiſtentia, per eoſmet ipſos vel alios Abbates dicti ordinis veſtri idoneos, quos ad id duxerint deputandos, viſitentur, prout latius in præfato priuilegio, *i* & breui continetur.

h 2. to. 4.

Et idem Innocentius Octauus anno Dominicę Incarnationis milleſimo quadringenteſimo octuageſimo nono, in bulla quæ incipit, *venerabili fratri Cabilonenſi*, ſtatuit & decreuit motu proprio, & ex certa ſciētia, quod de cetero perpetuis futuris tēporibus monaſteria, & loca prædicta prætextu quarumcunq; literarum Apoſtolicarum, per ſe & ſedē prædictam in poſterum ēt motu & ſciētia ſimilibus, & ex quibuſcunque cauſis, ac cū quibuſuis clauſulis etiam derogatoriarū derogatorijs efficaciſſimis, & inſolitis, etiam præſentibus expreſſe derogantibus & etiamſi illæ eis de verbo ad verbum inſertæ forent in poſterum etiam ad inſtantiam Imperatoris, Regum, Ducum, Principum, & aliarum perſonarum quarumcunq; cuiuſcunque dignitatis, ſtatus, gradus, ordinis, & conditionis cōcedendatum viſitari non poſſint diſtricte in virtute Sanctæ obedientiæ, & ſub cenſuris Eccleſiaſticis inhibentes, quibuſcunq; viſitatoribus ſupra nominatis (exceptis hactenus, & pro tempore deputatis) etiamſi Patriarchali, Archiepiſcopali, Epiſcopali, aut quauis alia dignitate, Eccleſiaſtica fulgerent, ne prætextu quarumcunque facultatum & commiſſionum in genere, vel in ſpecie viſitandi eis conceſſarum, & factarum ſe de Monaſteris, locis, perſonis & ordine prædictis intromittere quomodolibet præſumant. Ac decernētes, ex nunc irritū, & inane, ſi ſecus ſuper his a quoquā quauis authoritate ſciēter, vel ignorāter contigerit attētari, &c. Et pro conſeruatoribus omnes Eccleſiatū prælatos, ita vt quicunque fuerit requiſitus, defenſionis efficacis præſidio aſſiſtant, ita habetur in præfato ordinis libro. *k*

i Habetur in li. priu d ordi. impr. cōplu. 2. to. t. 117. f. 249. n. 2. & f. 79. pri. 51.

k in eo. li. & to. priu. 110 f. 133

ARTICVLVS X.

Qua pęna puniantur viſitatores ſingulis annis non viſitantes.

RESpondeo dicendo, non eſſe dubium viſitatores teneri prouincias ſibi commiſſas viſitare, prout definit Cōcilium Tridētinum, *l* & ad earum viſitationem ſingulis annis faciendam obligati, prout ex Concilio Tridentino *m* in noſtra ſumma *n* confeſſorum probauimus, & ideo Innocentius VIII. in priuilegio primo allegato in articulo ſuperiori hoc prælatis ſub obediētiæ pręcepto mādauit ſingulis annis faciendum, quod ſi non adimpleuerint, excommunicationis ſententiam ipſo facto incurrant, quam pœnam declarauit Innocēt. *o* Octauus in bulla, quæ incipit, *accipimus literas veſtras, &c.* Data anno Incarnationis Dominicę milleſimo quadringēteſimo octuageſimonono, ad petitionem capituli generalis ordinis Ciſterciēſis nō comprehendere niſi negligentes, & rebelles, dicēs

l Seſ. 25. de reg. c. 20.

m Seſ. 7. de ref. c. 8. ſeſſ. 21. de refor. c. 8.

n Sūma in 2. to. in tra. del ordi. tud. c. 1.

o Priu. 221 fo. 161. in t. 10. li. priu huius ordi. impr. complu.

in

in hũc modum. *Et quia inter cetera nobis expoſuit, vos paratos eſſe literis noſtris ſuper viſitatione, & reformatione monaſteriorum d. Ordinis ſingulis annis facienda emanatis obtemperare, deuotionem veſtram plurimum in domino commendamus. Verum quia forſan contingere poſſet, quod aliquẽ ex monaſteriis, & locis d. Ordinis propter aliqua impedimenta, & aliquã reſiſtentiam viſitare non poſſetis, ſecuritati conſcientiarũ veſtrarũ conſulere volentes declaramus ſententias, cenſuras, & pœnas in dictis literis contentas non ligare, niſi negligentes, rebelles, & huiuſmodi viſitationẽ, & reformationẽ impedientes, aut retardantes.* Pro quo eſt aduertendum, quod licet in alijs religionibus non ſit appoſita aliqua cẽſura contra prælatos ſingulis annis non viſitantes, ipſos tamen, ſi negligentes, & rebelles fuerint in viſitationibus huiuſmodi exequendis a peccato mortali non eſſe immunes, cum in re graui præceptum quoddam maxime neceſſarium frangatur.

QVAESTIO LXXVIII.

De voto, in duos articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur duo.

1 *VTrum Abbates Sancti Benedicti poſſint diſpenſare in clauſura.*

2 *Vtrum votum donatorum in ordine S. Benedicti ſit ſolemne.*

De voti materia quoad eius commutationem, diſpenſationem, & irritationem multa in primo to-
a 1.to.q.25. mo *a* late diximus, & in 3. tomo etiam aliqua tractauimus cum de religione egimus, & perluſtret lector tabulas omnium trium tomorum, & multa ſcitu digna inueniet. Nunc autem pro complemẽto aliqua in præſentiarum proponam, per articulos diuiſa.

ARTICVLVS I.

Vtrum Abbates congregationis S. Benedicti poſſint diſpenſare in voto clauſuræ.

REſpondeo dicendo votum clauſuræ in congregatione S. Benedicti maxime eſſe commendatum, prout conſtat ex quodam priuilegio *b* eidẽ concesſo per Innocentiũ VIII. priori, & cõuentui S. Benedicti Valliſoletani anno Incarnationis Dominicæ 1486. At Martinus V. in priuilegio *c* conceſſo priori & conuentui S. Benedicti Valliſoleti, anno Domini 1428. in hoc voto diſpenſandum decreuit, dicens. *Sane pro parte nobis deſuper exhibita petitio continebat, quod licet prior conuẽtualis & omnes & ſinguli monachi & conuerſi monaſterij veſtri, & pro tempore exiſtentes ſecundum eiuſdẽ Monaſterij conſuetudinem recluſi exiſtant, et tempore, quo inibi eorũ ſinguli profeſſionẽ emittunt ſolemniter promittant perpetuã inibi ſeruare clauſurã, tamen nonnunquã pro neceſſitate, vel vtilitate d. Monaſterij, aut ſingulorum veſtrum plures caſus occurrunt, in quibus vobis expediret einſdem Monaſterij ambitus, uel ſepta exire, & an monachis, & cõuerſis licentia prioris ſuper eo petita, & obtenta ſufficiat, priori vero præfato pro huiuſmodi neceſſitate, vel vtilitate id liceat merito dubitatis, & nihilominus, an monachos, & conuerſos licentia, ac priorẽ præfatos vtilitat huiuſmodi ab obſeruantia eiuſdem ſolemnis promiſſionis excuſet conſcientia vos remordeat. Quare pro parte ueſtra fuit nobis humiliter ſupplicatũ, vt prouidere vobis ſuper his opportune de benignitate Apoſtolica dignaremur. Nos igitur, qui vniuerſis Chriſti fidelib. conſcientiæ pacẽ, & quietem pro virib. procuramus, huiuſmodi ſupplicationib. inclinati pro priore Conuentuali, & ſucceſſorib. ſuis, ac oĩbus & ſingulis monachis, & conuerſis præſentibus, & futuris d. Monaſterij videlicet, vt monachi, & conuerſi ad Romanã Curiã pro ipſius Monaſterij, & vniuerſalis Eccleſiæ, ac principis terræ negotijs proſequendis, vel alias ad generalẽ Regni, ſeu prouinciæ Synodũ celebrandũ, aut funus mortalitatis, vel guerrarũ temporib. necnon ad fundationẽ, & reformationẽ quorumcunq. d. Ordinis Monaſteriorum, prioratuũ, & grangiarum faciendam, & ad omnes ordines recipiendos, & nihilominus infirmi debiles ſcandaloſi minus vtiles, ac ſenes ſeptuagenarij necnõ electi, ſeu poſtulati, aut prouiſi, vt Monaſteriorũ, prioratuũ, ſeu grangiarũ, aut Eccleſiarũ regiminib. præficiãtur, & quoties veroſimiliter præſumeretur, quod niſi ipſi monachi, vel conuerſi pro negotijs, cauſis, & litib. ipſius Monaſterij proſequendis exirent monaſteriũ ipſum, aut religioſi eiuſdẽ nimiam iacturã in ſpiritualib, vel temporalib. paterentur, de præfati prioris conſilio, & licentia, ac maioris partis conuentus prædictorum prior cõuentualis vero prædictus pro tẽpore exiſtens de conſilio & licentia ad minus duarũ partium conuentus eiuſdẽ Monaſterij præſtito prius per eũ in capitulo illius capitulariter cõgregato, quod non exquiſito colore, ſed ex aliqua de cauſis prædictis vult Monaſterium ipſum exire corã notario, & teſtibus ſumpto ſolẽniter iuramento, ita tamen quod ipſe prior, & Monachi prouiſi libere, electi vero aut poſtulati de ipſius prioris duntaxat licentia Monaſteriũ licite exire valeant authoritate Apoſtolica tenore præſentiũ diſpenſamus, eiſq. ſuper ijs licentiam elargimur. Ac volumus, quod cauſa ſeu cauſis, pro quibus Monaſterium ipſum exierint ceſſantib. quam citius honeſtate ſalua cõmode poterunt, redire ad præfatũ Monaſteriũ teneantur. Si vero aliquis ipſorũ renuerit vt præfertur ad Monaſteriũ ipſũ redire, per Abbatẽ nunc & pro tẽpore exiſtentem Monaſterij San. Claudij extra muros Legionenſis prædicti ordinis, ſi hoc maior pars conuentus prædictorũ viderit expedire, ad id per cenſurã Eccleſiaſticã cõpellantur. Non obſtantib. &c. Dat. Romæ apud Sanctos Apoſtolos, Kal. Nouemb. Pontificatus noſtri anno vndecimo.*

b *Habet. in lib. priui. huius ordin. de nouo Valliſ. impr. f. 126. priui. 65.*

b *In eod. lib. priui. 33. fol. 74.*

Quod priuilegium extenſum eſt per Eugeniũ Quartum, viuæ vocis oraculo, anno Incarnationis Dominicæ 1438. ad omnia Monaſteria huius congregationis regularis obſeruantiæ, non obſtante voto perpetuæ clauſuræ in eis emiſſo, prout refertur in libro *d* priuilegiorum huius cõgrationis d *Fol. 95. priui.*
impreſſo Valliſoleti.

ARTICVLVS II.

Vtrum uotum donatorum in ordine B. Benedicti ſit ſolemne.

REſpondeo dicendo, vt ſatis patet ex ſuperioribus, quod ad hoc, vt aliquod votũ ſit ſolemne, neceſſariũ eſt, vt fiat in manu prælatꝭ ſub regula religionis a ſede Apoſtolica approbata, & quod tria vota ſcilicet obediẽtiæ, caſtitatis, paupertatis emittãtur. Et a dictis donatis ſit hoc modo profeſſio dicẽdo. *Ego frater N. facio profeſſionẽ et ꝓmitto obediẽtiã Deo omnipotẽti, B. Mariæ et B. Benedicto, tibiq. N. huius monaſterii N. Abbati uice N. monachorũ*

Ordinis

Digitized by Google

ordinis S.Benedicti Hiſpaniarum generalis, & ſucceſſorum eius canonice intrantium viuere ſemper ſine proprio, & in caſtitate ſecundum regulam S.Benedicti, vſque ad mortem.

a *D.Tho. 2. 2. q.188.ar.7.*

Ex qua profeſſione patet præfatos donatos ſolẽne emittere votum, profeſſio enim ſolẽne votum continens, prout tradit D.Thomas, *a* eſt promiſſio qua quis efficitur monachus, vel religioſus promittendo ſeruare regulam, aut promittendo in manu prælati obedientiam ſecundum regulã aut promittendo regulã viuendo in obedientia ſine proprio, & in caſtitate, prout idẽ D.Thomas *b* magis in particulari probat. Quæ omnia interueniſſe in profeſſione horũ donatorum ſatis conſtat. Et ſic Grego. XIII. *c* anno Incarnationis Dominicæ milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo quinto, die decima Iunij Pontificatus ſui anno 4. conceſſit congregationi S.Benedicti Vallisoletam, quod donati huius ſacræ congregationis attento, ipſos votum ſolemne emittere, & ſic eorum profeſſionem eſſe impedimentũ etiam dirimens matrimoniũ, fruantur omnibus priuilegijs cõceſſis fratribus profeſſis huius ſacræ religionis, & quod generalis cum conſilio capituli ſtatuat, quomodo viuere debeant iuxta regulam S.Benedicti, & loco officij diuini iniungat eis recitationem orationis Dominicæ & ſalutationis angelicæ toties, quoties ei videbitur. Aduerte tamen, quod donati aliarum religionum licet tria eſſentialia vota emiſerint in manu prælati, non ſunt religioſi, cum non promittant ea ſecundum regulam a ſede Apoſtolica approbatam, prout ſupra in quæſtione de oblatis diximus.

b *D. Tho. vbi ſup.art.9. & 1. quodlib q.9.*
c *Habet.in lib. priu. huius ord. priu.95. f.194.*

QVAESTIO LXXIX.

De vnctione extrema, in tres articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur tria.

1 *QVis ſit miniſter extremæ vnctionis.*
2 *Quibus ſit hoc ſacramentum conferendum.*
3 *Quibus ſit hoc ſacramentum negandum.*

ARTICVLVS I.

Quis ſit miniſter extremæ vnctionis.

d *Cle. dudũ. de ſep. Sot. in 4.d. 23.q.2. art.1.*

RESpondeo dicendo, quod proprius, parochus eſt huius ſacramenti Miniſter, prout habetur in quadam Clementina, *d* & tradit Soto, vnde ſi ſacerdos ſimplex hoc ſacramentum cõferret ſine licentia Epiſcopi, aut parochi eſſet excommunicatus, vt in alia Clementina *e* definitur, ſacramentum tamen teneret, quia non requiritur proprius ſacerdos de neceſſitate ſacramenti, de eſſentia enim ſacramenti ſolum requiritur, quod ſit ſacerdos, prout tenent omnes, & Victoria. *f*

e *Cle. 1.de priu.*
f *Victo. in ſum. nu.120.*

Et religioſi, qui clericis aut laicis ſacramentũ extremæ vnctionis miniſtrare ſine ſpeciali ſacerdotis parochi licẽtia auſi fuerint, excõmunicationis ſententiã ipſo facto incurrunt, quã ſolus ſummus Põtifex auferre põt, eoſq; hac cauſa excõmunicatos ordinarij locorũ publicare pro excõmunicatis debent, donec de abſolutione fuerit facta fides, nullo exemptionis priuilegio, aut alio in hoc attento, prout in pręfata Clemẽtina ordinatur, excipiuntur tñ illi religioſi, quib. Sede Apoſtolica fuerit conceſsũ vt familiaribus ſuis, domeſticis, aut pauperib. in hoſpitalib. ſuis degentibus ſacramenta Eccleſiaſtica miniſtrare poſſint, prout in eadẽ Clementina *g* cõceditur. Quod Nicolaus Francus Apoſtolicæ ſedis Nũcius in Hiſpaniis cũ poteſtate legati a latere cõceſſit priori, & conuentui S.Benedicti Valliſoletani, & Abbatib. & prioribus totius congregationis anno Incarnationis Dominicæ 1476. dicens, *quod ſi quis infra ſepta Monaſteriorum ipſorũ infirmati fuerint extremã vnctionẽ dare authoritate Apoſtolica, cuius legationis officio fungimur in hac parte, tenore præſentium plenariam & liberam concedimus facultatem parochialis presbyteri, aut alterius cuiuſcunque Epiſcopi, vel ſuperioris licentia, vel aſſenſu nullatenus requiſitis*. Ita habetur in libro priuilegiorũ *h* huius ſacrę religionis impreſſo Valliſoleti, anno Domini 1595. Quod priuilegiũ clare innuit familiares, aut peregrinantes in præfatis Monaſterijs morientes poſſe a fratribus ipſorum extremã vnctionem recipere. Cum ipſum cõcedatur etiam pro his, qui in noſtris Monaſterijs hoſpitati non tanquam peregrini, & pauperes, ſed alio diuerſo titulo, ſunt infirmati, & quo ad familiares vide late ſupra in ſecundo tomo cum de familiaribus egimus.

g *Cle 1. de priu.6.*
h *Fo.124.nu.4.*

Aduertendum tamen, quod non remanent excõmunicati religioſi, qui hoc ſacramentũ in neceſſitate adminiſtrarent abſente parocho, ſine eius licentia, vt poſt Syluestrium, *i* & alios tradunt Soto, Ledeſma, & Marcus Antonius Cucus.

i *Syl.v. vnctio. q.4. Soto in 4.d. 13.q.2.a.1 ver. vtrũ vero. Ledeſ.2. p.4.q.33. a.4. Cucus li.5. maior.inſt.ti.9 de extr.vn.n.22*

ARTICVLVS II.

Quibus ſit hoc ſacramentum conferendum.

RESpondeo dicendo, hoc ſacramentũ eſſe cõferendum infirmis, de quibus timetur mors: ſecundum eſt dandũ ſenibus, qui abſque aliqua infirmitate ſenio ipſo conſumuntur, prout tradit Naua. *k* tertio poteſt dari adultis, qui ſtatim poſt baptiſmũ morti ſunt proximi, prout tradit Syluester *l* Armilla & Victoria, quarto poteſt dari vulneratis morti propinquis, vt poſt alios tradit Soto, *m* & Victoria & Ledeſma. Tenent.n. omnes dandũ eſſe infirmis ad mortem, vulneratis aũt quamuis violenter iam infirmatur, vt bene probant Angles. *n* Quod contra aliquos eſt tenẽdum. Quinto mulieri in partu deficienti, quod in praxi vidiſſe ſeruari tradit B.bal. *o* Sexto debet dari illi, qui infirmitate repentina præuẽtus priuatur omnino loquela & ſenſibus, ſi erat bonæ vitę, & famæ, etiamſi nullũ ſignum contritionis oſtenderet, vt bene Nauar. *p* & per conſequens debet cõferri in tali neceſſitate religioſis, cum ſecundum eorum inſtituta ſint omnes bonæ vitæ, & famę; Septimo dandum eſt etiã nõ petenti, maxime ſi petere non potuit ob frænesim, vel alia de cauſa, quod Angelus. *q* Victoria, & Sotus videntur negare, ſed dandũ eſt, ſi non inſanit manifeſte in peccato mortali, dum abſit irreuerentię periculum, cum ab ipſo quod Chriſtianus eſt, & bene vixit, cenſeatur virtualiter petere remedia ſibi vtilia, vt ſacramenta, & indulgẽtias, ita poſt Paludanũ tenent Syluester, *r* Armilla & innuunt Ledeſma, Sotus & Nauarrus expreſſe affirmat. Quod confirmat vniuerſalis Eccleſiæ vſus, & conſuetudo vngendi tales, & etiam in ſacro ſepeliẽdi, licet abſque vlla confeſſione, vel cõtritionis ſigno deceſſerint. Octauo conceditur illis, qui habent iudicium rationis ad recipiẽdam euchariſtiam, quia hoc ſacrum viaticum ſuccedit, ita Soto. *ſ* Verum tamen non eſt, quod ſi aliquis non eſſet communicandus, ſi eſſet ſanus vſque ad duodecimum, vel

k *Nau.in §. in Leuit.notab.30 num.4.*
l *Syl.v. vnct.q. 5.verſ.3. Arm. n.7.Vict.n. 22.*
m *Soto ĩ 4.d.23 q.2.a.2. Victor. vbi ſup. Ledeſ. 2.p.q.34. nu.2.*
n *Angle. ĩ Flo. 49.de extr.unc. art.4.concl.1.*
o *B.bald. in cãdelab. aur.li.de extr.vnc.n.24.*
p *Nau. c.26.n. 27.et c.22. n.13*
q *Aug.v.vnct. n.4 Vict.n.122 Sot.ĩ 4. d.23.q. 2.art 32.con.3.*
r *Syl.v. vnc.q. 5.ver.2. Arm. n.7.Lede.2.p.q. 34.a.7.Sot. ĩ d. dist 23.q.1.a 4. Na.c.22.n.13.*
ſ *Sot. vbi ſup q. 2.a.2. ver.quod ſi quæras.*

quatuor

Digitized by Google

merum duodecim conſtituendi, & deputandi, ac alia monaſteria in locis eorundē dominorum temporaliū vel ſterilib. vel inaquoſis exiſtentia, ſi ſecundū Deū hoc expedire videritis, de dictis oppidis ſiue locis ad alia loca, vel oppida trāſferendi, necnon fructus, redditus, & prouentus prædictorū omniū monaſteriorū vt promittitur vniendorū, quos pro expreſſis haberi volumus pro ſuſtentatione monachorū vt magis accōmodis domib. & monaſterijs cōmorantiū deputādi plenā, & liberā tenore præſentiū concedimus facultatē. Non obſtantib. conſtitutionib. & ordinationib. Apoſtolicis, ac noſtris illa præſertim, qua cauetur, quod petentes beneficia Eccleſiaſtica alijs vniri teneantur exprimere verū annuum valorē, tā beneficij vniendi, quā illius, cui vniri petitur, alioquin vnio non valeat: necnon fundatione, donatione, translatione, conceſſione, aut donatione alicuius ex dictis Monaſterijs vniendis huiuſmodi, etiāſi in illis expreſſe caueatur, quod in illis ſolitus monachorū, & monaſteriorū numerum nullatenus minuetur, & illorū onera conſueta ſupportentur, ac ſtatutis, & cōſuetudinibus monaſteriorū, & ordinis prædictorū iuramento confirmatione Apoſtolica, vel quauis alia firmitate roboratis cōtrarijs quibuſcunq. prouiſo quod in vnione, annexione, & incorporatione huiuſmodi ſi illa vigore præſentiū fiant & effectū conſequantur debitis propterea non fraudētur obſequijs, ac cultus diuinus nullatenus minuatur. Sed in ſingulis ſic vnitis, vel tranſlatis monaſterijs, ſiue domib. per vnū idoneum capellanū, per priorē & conuentū huiuſmodi deputādū, cui de fructib. monaſteriorū huiuſmodi neceſſaria cōgrue miniſtrantur, deſeruiatur laudabiliter in diuinis, & ipſorum tunc vnitorum monaſteriorū ſupportentur onera conſueta. Et inſuper ex nūc irritum decernimus, & inane, ſi ſecus ſuper ijs per quoſcunq; quauis authoritate ſcienter, vel ignorāter cōtigerit attentari. Dat. Tibure, anno Incarnationis Domin. 1473. 8. idus Septemb. Pontificatus noſtri anno 6.

Circa quam conceſſionem eſt primo notādum quod vnio requirit authoritatē in eam faciēdam, & ſolennitatem in modo faciendi, & iuſtam cauſā ad id faciendū, vt in multis iuribus *a* probatur. Et ille, qui habet iuriſdictionem Epiſcopalē, aut quaſi Epiſcopalem eccleſias ſibi ſubiectas ex iuſta cauſa poteſt eas venire, cum ipſe habeat iuriſdictionē, & vnire ſit iuriſdictionis, prout tradit Abbas, *b* hoc tamen debet, ac poteſt facere, ſine conſenſu capituli, prout tenent aliquæ Gloſſæ, *c* & in iure probatur. Et in hoc primo conſiſtit priuilegium, in hoc articulo relatum, quod ſcilicet priori ſupradicto, qui non habet iuriſdictionem quaſi Epiſcopalē, liceat facere prædictam vnionē interueniente monaſteriorum vniendorum aſſenſu. Conſiſtit etiā priuilegium in eo, quod etiam non facta mentione valoris reddituum præfatorum monaſteriorum tribuatur dicto priori facultas ad vniendum.

a c. ſicut vnire de exceſ. prælat. iunct. Clē. 2. de reb. eccl. nō alie nā. c. vnion. 10. q. 1.

b Abb. in d. ca. ſicut vnire.

c Gl. 1. in fi. i d. & ibi Doct. & Abb in c. cū di lect. quod met. cau. ea ſicut due Epiſ. 16. q. 1.

Conſiſtit etiam priuilegium, nā vnio facta per Epiſcopum eſt nulla, ſi fiat ſine conſenſu & vocatione patronorum per iura citata per Rochū, *d* at in præſentiarum conceditur dicto priori conſentiētibus ſolū monaſterijs vniendis, vt poſſit duo, vel tria monaſteria vnire, & nulla ſit mentio de vocatione, & conſenſu ipſorum patronorum. Et quod dicto priori concedatur facultas vniendi monaſteria ius patronatus habentia, patet ex præfato priuilegio, ibi, *necnon fundatione, & donatione, &c.* tria, enim ſunt, quorum quodlibet ſufficit ad quærendū ius patronatus, nempe traditio fundi, ædificatio, & dotatio iuxta illum ſenarium Gloſſæ, *e* ab omnibus receptæ, Patronum faciunt, dos, ædificatio, fundus, & tradit Abbas & alios allegās late prædictus Rochus.

d Roc. de iur. patr. v. honor. n. 4

e Glo in ca. piamentis 17. q. 1. Abb. ī ru. de iure patro. Roch. vbi ſup. v. fundari. q. 1.

Notandum eſt etiam, quod nūquam Papa vult concedere priuilegium in alterius præiudiciū, & grauamen, vt colligitur ex traditis a Doctorib. præſertim ab Abbate *f* & Felino, vnde in hoc priuilegio licet ad hanc vnionem non requirat cōſenſum patronorū, rem ſuam tamen agit, concedendo præfato priori, & conuentui facultatem ad eam faciēdā prouiſo, quod in vnione debitis propterea non fraudētur Monaſteria obſequijs. & capellanus de redditibus conſtituatur, quo conſueta onera reportentur. Quod ex illo verbo prouiſo comprobatur, quod ablatiuum denotat abſolutum inducens propriè conditionem, ita Baldus *g* communiter receptus, prout aſſerit Iaſon, Rolādus, & Octauianus, & doctiſſimus Luſitanus Barboſa

f Abbas ī c. qua in eccl. n. 11. ac cōſ. & ibi. Fel.

g Bal. in l. 1. n. 34 ff. de cōd. & demo. Iaſ. in §. rurſus n. 83. inſtit de act. Rol. cōſ. 90. n. 10. li. 3 Octaui. 1 decis. Pedem. 145 n 6. & 7. Barb. in rub ff. ſolut. matr. 1. p. n. 23

Notādum eſt denique, quod cauſæ ad huiuſmodi priuilegium concedendū duæ potiſſimum concurrerunt. Prima vt diuinus cultus ex hoc ſuſciperet incrementum, ſecunda vt monachi ibidem altiſſimo deſeruientes commodius ſuſtentarentur, quæ ad præfatam vnionem faciendam ſatis ſunt, vt patet ex literis *h* datis a Pio I V. ad petitionem inuictiſſimi Regis Philippi Secundi Hiſpaniarum eidem congregationi.

h Conti. in d. l. 1. ſimp. Valli ſo. priu. 92. f. 176.

ARTICVLVS II.

Vtrum vnionibus Monaſteriorum iam factis aliquod præiudicium ex reuocationibus generetur.

RESpondeo dicendo, quod circa hoc eſt quædā Bulla Eugenij *i* Papæ I V. cuius tenorem in præſentiarum refero.

i Habet. in lib. priui. l. huius ordi. pri. 12. f. 39.

Eugenius Epiſcopus ſeruus ſeruorū Dei ad perpetuā rei memoriā. Ad monaſteriorū ac religioſorum locorū, & in eis ſub ſacro religionis iugo, &c. Dudū ſiquidē ex certis ac diuerſis tunc expreſſis rationabilib. cauſis animū noſtrum mouentib. S. Iuſtinæ Paduanenſis, ac S. Petri Peruſini, necnon B. Mariæ prope Caſſen. muros ordinis S. Benedicti & nōnulla alia in diuerſis partib. conſiſtentia Monaſteria, prioratus Eccleſias, ac loca Eccleſiaſtica, tā ſecularia quā regularia prædicti, & aliorū diuerſorū ordinū vniuerſitatis, ſeu congregationi Monachorū vnitatis alias de obſeruantia S. Iuſtinæ nuncupatæ d. Ordinis S. Benedicti, ſub certis modis, & formis tunc expreſſis inter alia vniuimus, cōceſſimus appropriauimus & donauimus, prout in diuerſis noſtris deſuper confectis literis, quarū tenorē hic haberi volumus pro ſufficiēter expreſſo, plenius cōtinetur. Nos igitur attēdentes qđ monachi de cōgregatione huiuſmodi a plurib. annis citra præſertim in Italiæ partib. eorū Monaſterijs, ac locis ſub regulari obſeruantia, vitaq. caſtimonia ad laudē et gloriā Altiſſimi, ac populi deuotionis augmentū, laudabiliter viuentes varijs multiplicarunt, & quotidie multiplicant virtutum meritis, & ne ad debitū literarū huiuſmodi conſequendū effectū quomodolibet impediri valeant prouidere volentes, Motu proprio non ad ipſorū monachorum, ſeu alicuius eorū nobis ſuper oblatæ petitionis inſtantiā, ſed de noſtra mera liberalitate, authoritate apoſtolica, & ex certa ſciētia tenore præſentiū volumus, & ſtatuimus decernimus, & ordinamus, quod per quaſcunq. reuocationes, caſſationes ſeu annullationes quarūcunque vnionū ſeu incorporationū, annexionum, & appropriationū de prædictis, & quibuſuis alijs monaſterijs prioratib. eccleſijs, locis eccleſiaſticis per nos ſeu ſucceſſores noſtros Romanos Pontifices, aut eorū aliquā etiam per literas, ſeu conſtitutiones, voluntates et ordinationes noſtras, aut Pōtificum eorundē in genere, vel in ſpecie, ſub quibuſuis formis vel verborum expreſſionibus de cetero forſam faciendis nullum vniuerſitati, ſeu congregationi monachorum huiuſmodi

cum

cum prædictarum eis conceſſarum, ac ſuper ſimilibus de alijs monaſterijs, Eccleſiis, prioratib. ac locis eccleſiaſticis faciendis vnionib. incorporationibus, appropriationibus, & donationibus per nos forſan concedẽdarum literarum totalem, & plenarium vigerẽ ſortiatur effectum, valeat, ſiue poſſit præiudicium inferri, ſed illæ omnes etiam poſt reuocationes, caſſationes, & annullationes prædictas in ſuo robore permaneãt, & permanere debeant perinde in omnib. & per omnia, ac ſi quoad eas, & ipſarum ſingulas reuocatio, annullatio, & caſſatio prædictæ nullatenus emanaſſent, niſi alias ipſæ vnionum, conceſſionum, appropriationum, & donationum expeditæ & expediendæ literæ huiuſmodi in reuocationum, & caſſationum, et annullationum literas conſtitutionib. & ordinationibus huiuſmodi de uerbo aduerbum insererentur, ac in eis ſpecialis, expreſſa, & indiuidua de ipſis monaſterijs, & locis, ac dicta congregatione mentio contineretur. Nulli ergo hominum liceat hanc paginam noſtræ uoluntatis, ſtatuti, conſtitutionis, et ordinationis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem omnipotentis Dei, ac Beatorum *Petri, & Pauli Apoſtolorum eius ſe nouerit incurſurũ. Da. Bononiæ anno Incarnationis Dominicæ milleſimo quadringenteſimo trigeſimo ſexto Nonas Iulij, Pontificatus noſtri anno ſexto.*

ARTICVLVS III.

Vtrum reuocentur per dictam conceſſionem vniones nullæ propter defectum alicuius ſolemnitatis.

RESpondeo dicendo, certum eſſe, *prout conceſſit Iulius Secundus ordini minorum, die vigeſima nona Martij anno Domini milleſimo quingenteſimo ſeptimo Pontificatus ſui anno quarto, quaſcumq. conuentiones per quoſcunq. dicti ordinis prouinciales, & uicarios generales, ſpeciales, ac quoſcunq. alios fratres, ſeu eorum procuratores, vbi cunque, et quomodocunq. & ſub quibuſcunque clauſulis, et formis factas, concordatas, tranſactas, & expeditas quæ per generalem modernum, vel ſucceſſores ſuos dicti ordinis generales, Correctores, ſeu capitulum generale dicti ordinis acceptatæ confirmatæ & ratificatæ non fuerint, nullius eſſe roboris, & momenti declaretis, ſi & prout de iure fuerit faciendum,* ita Iulius II. venerabilibus fratribus Archiepiſcopo Granatenſi, & Epiſcopo Malaginenſi, ac dilecto filio vicario in Epiſcopatu Malaginenſi in ſpiritualibus generali, & eorum cuilibet tanquam conſeruatoribus, prout refert Paraſſelus *a* in ſuo libro priuilegiorum, hac de cauſa & aliis multis contingit aliquando pacta & conuẽtiones per prælatos inferiores regulares inita eſſe nullius momenti & valoris, immo facta per ipſoſmet generales propter defectum iuris ſolemnitatis aliquando euenit eſſe nullius momenti, propter quod his vnionibus indulgens, *conceſſit Iulius Secundus, congregationi montis Oliueti, quod ſi in ipſis vnionibus annexionibus, incorporationibus, ſeu reformationibus conuentiones, pacta illicita, & quando apoſtolica confirmatione carerent expreſsè prohibita inuenirentur, interuenerint, illas tamen ratas, et firmas fore, & eſſe, ipſaque pacta & conuentiones obſeruari liberè, & licitè poſſe.* Ita refertur in Compendio *b* ordinis Ciſterciensis. In quo etiam determinatur, c *conuentiones & pacta & modos huiuſmodi facta, & facienda in forma publica redacta eo ipſo apoſtolico robore communita eſſe, prout ordinauerunt Leo X. pro Camandulenſibus, & Pius Secundus pro congregatione montis Oliueti.*

a *Paraſſe.ſ.4.*

b *Cõp. Ciſterc. titulationes §.2.*

c *§.3.*

LAVS DEO.

Digitized by Google

TABVLA LOCORVM CONCILII TRIDENTINI, QVI HOC VOLVMINE DECLARANTVR.

Seſſio V.

De Reformatione.

SEſſio V.de reformatione c.2.& Seſſio 24.c.4.de reformatione declarantur.p.91.col.1
Seſſio V.de reformatione cap.2.§.ſi quis vero, & ſeſſ.24.de reformatione cap.4. declarantur.pag. 93.& 94.
Seſſio V.cap. 2. §. ſi quis vero,declaratur. pag.97. col.1

Seſſio VII.

SEſſio VII.cap.5.de reformatione explicatur. p. 69.col.2
Seſſio VII.de reformatione ca.8.& ſeſſ.25.de regularibus c.20.declarantur.p.272.col.1

Seſſio XIIII.

De Reformatione.

SEſſio XIIII.de reformatione ca.11.declaratur. p.171.col.1
Seſſio XIIII.de reformatione cap.14.declaratur.p. 219.col.1

Seſſio XXI.

De reformatione.

CApút 2. huius ſeſſionis explicatur. pag.63. col.2

Seſſio XXII.

De obſeruandis & euitandis in celebratione Miſſa.

DEcretum huius Seſſionis explicatur.pag.10. colum.1

Seſſio XXIII.

De reformatione & de reſidentia prælatorum.

SEſſio XXIII.de reſidentia prælatorum cap.10. explicatur.p.63.col.1
Seſſio xxiij. de reſidentia prælatorum c.12.explicatur.65.col. 2
Seſſio xxiij.de reſidentia prælatorum, c.8.declaratur.69.col.1.& 2
Seſſio xxiij. de reſidentia prælatorum,c.12.explicatur.70.col.1
Seſſio xxiij.de reſidentia prælatorum, c.12.explicatur.ibid.
Seſſio xxiij.de reſidentia prælatorum,c. 14.declaratur,71.col. 2

Seſſio XXIV.

De Reformatione matrimonij.

SEſſio xxjv.de reformatione matrimonij,6.cano. 6.declaratur.p.3.col.1

Seſſio XXV.

De purgatorio.

DEcretum de inuocatione & veneratione,& reliquis ſanctorum, & ſacris imaginibus explicatur.p.193

Seſſio XXV.

De regularibus.

SEſſio xxv.de regularib.caput 5.de clauſura monialium declaratur.14.col.1
Seſſio xxv.de regularib.c.15.declaratur. p.57.col.2
Seſſio xxv.de regularibus c. 21.& eadem ſeſſio ca. 15.declarantur.38.col.1.& 2
Seſſio xxv.de regularib.c.18.declaratur. p.41.col.1
Seſſio xxv.de regularib.c.15.declaratur.p.37. col.2
Seſſio xxv.de regularibus ca. 16. declaratur a p.44. vſq; ad p.47.col.2
Seſſio xxv. de regularibus ca.15. declaratur a p.47. vſq; ad p.49.incluſiue.
Seſſio xxv.de regularib.c.16. declaratur.p. 51.col.1
Seſſio xxv. de regularibus ca.19.declaratur a p.52. col.2.vſq; ad pag.53.col.1
Seſſio xxv. de regularib.c.18.declaratur.p.54.col.1
Seſſio xxv. de regularib.c.15. declaratur.p.55.col.1
Seſſio xxv.de regularibus cap.22. explicatur.p.55. col.2
Seſſio xxv. de regularibus cap.2. declaratur a p.78. vſq; ad 82.
Seſſio xxv. de regularibus c.3.declaratur a p.84.vſque ad p.86
Seſſio xxv. de regularibus ca.13. declaratur.p.110. col.1
Seſſio xxv.de regularibus cap.ibi declaratur.p.256. col. 2
Seſſio xxv.de regularibus cap.20.declaratur.p.271. col.2

Seſſio XXV.

De Reformatione.

SEſſio xxv.de reformatione cap.13.declaratur.p. 64.col.2
Seſſio xxv.de reformatione ca.21.explicatur.p.149. col.1
Seſſio xxv. de reformatione cap.12.declaratur.pag. 262.col.2

INDEX QVÆSTIONVM, QVAE IN HOC TOMO CONTINENTVR.

Quæſtio j.

De Matrimonio in octo, articulos diuiſa. Pag.1.

ARticulus primus, vtrum religioſi poſſint ducere vxorem, & qua pęna puniantur matrimonium contrahentes.p.1.col.1

Articulus ſecundus, vtrum matrimonium cōtractum cum aliquo religioſo ſit nullum.2.col.1

Articulus tertius, vtrū per ingreſſum religionis ſoluantur ſponſalia de futuro & de præſenti. 2.c.2

Articulus quartus, Quo iure matrimonium ratum per ingreſſum religionis diſſoluatur.3.col.1

Articulus quintus, vtrum Papa poſſit diſpenſare in voto ſolemni religionis & caſtitatis, ita quod monachus profeſſus de licētia ſummi Pontificis poſſit exire a monaſterio, vt vxorem ducat. 4.col.1

Articulus ſextus, vtrum religioſi ſocietatis poſſint contrahere matrimonium.5.col.2

Articulus ſeptimus, Vtrum per profeſſionem in religionibus militaribus emiſſam ſoluatur matrimonium ratum.6.col.1

Articulus octauus, vtrum oblati religionum poſſint contrahere matrimonium.6 col.2

Quæſtio ij.

De matrimonio quoad eius miniſtrum, & diſpenſationem in gradibus prohibitis, in duos articulos diuiſa. P.7.col.1.

Articulus primus, vtrum religioſi excommunicentur miniſtrantes ſacramentum matrimonij ſine licentia parochi.7.col.1

Articulus ſecūdus, Vtrum poſſint regulares prælati diſpenſare in impedimentis matrimonij.ibi.c.2

Quæſtio iij.

De mendicitate in tres articulos diuiſa Pag.7.col. 2.

Articulus primus, vtrum religioſi potentes laborem manum ſuarum victum quærere poſſint mendicando id ipſum quærere.7.col.2

Articulus ſecundus, vtrum mendicitas fratrum minorum & prædicatorum ſit meritoria.8. col.1

Articulus tertius, vtrum fratres minores ex vi ſuæ regulæ teneantur ad mendicitatem, ſeu ad viuendum de eleemoſinis.ibid.col.2

Quæſtio iiij.

Quantum ad miſſam in tres articulos diuiſa. Pag.9. col. 2.

Artic.1.vtrum clerici ſeculares poſſint contra volūtatem religioſorum miſſas, & exequias in ipſorū monaſterijs celebrare & econtra.9.col.2

Articulus ſecundus, vtrum religioſi poſſint dicere vnam miſſam pro alia commendata.ibid.

Articulus tertius, vtrum ſacerdos relinquens miſſam inceptam ſit excommunicatus.10.col.1

Quæſtio v.

De monaſterijs ædificandis & deſtructis, in ſex articulos diuiſa. Pag. 10. col.2.

Articulus primus, vtrum fratres Minores poſſint habere monaſteria ſumptuosè ædificata. 10.col.2

Articulus ſecundus, vtrum in monaſterijs S. Claræ poſſint deputari fratres Minores pro temporaliū adminiſtratione.11.col.1

Articulus tertius, vtrum monaſterium authoritate Epiſcopi dicatum poſſit pro aliqua cauſa deſtrui, ita quod non ſit vltra ibi, vel alibi.ibid col.2

Articulus quartus, Quibus bona monaſterij deſtructi debeant adiudicari.12.col.1

Articulus quintus, an bona quæſita monaſterio primo, a quo translatus fuit religioſus, quærantur ſecundo monaſterio ad quod fuit translatus.ibid.

Articulus ſextus, an moniales monaſterij deſtructi translatæ ad aliud eiuſdem ordinis recupetēt bona quæ primo monaſterio obtulerunt. 12.col.2

Quæſtio vj.

De monialibus, in octo articulos diuiſa. Pag.12.col.2.

Articulus primus, vtrum licentia data mulieri vt cū trib. honeſtis feminis poſſit ingredi monaſteriū monialium poſſit tunc cum ex his tribus alia ſpeciali, & diſtincta licentia iterū ingredi. 13.col.1

Articulus ſecundus, vtrum licentia data alicui accedendi ad quoddam monaſterium monialium intelligatur data ſocio ab eo ad hunc acceſſum electo.ibid.col.2

Articulus tertius, vtrum tempore peſtis poſſit dare prælatus licentiam monialibus, vt poſſint eſſe extra monaſteria.14.col.1

Artic.4 vtrum moniales S. Claræ ſecundæ regulæ gaudeant priuilegijs factis monialibus primæ regulæ.ibid.col.2

Articulus quintus, vtrum moniales S.Claræ teneantur certis diebus communicare.15.col.1

Articulus ſextus, vtrum moniales teneantur dicere diuinum officium in choro.ibid.

Articulus ſeptimus, Vtrum moniales teneantur facere celebrari miſſam conuentualem.ibid.col.2

Artic.8. Vtrum talis miſſa conuentualis ſit neceſſario applicanda pro viuis & defunctis.16.col.1

Quæſtio vij.

De mulieribus, in duos articulos diuiſa. Pag. 16. c. 1.

Articulus primus, Vtrum mulieres commorantes in

Digitized by Google

In domibus ſuis ad religionis habitum ſint admittendæ. 16.c.1
Articulus ſecundus, vtrum prędictæ mulieres gaudeant priuilegijs fratrum. 16.c.2

Quæſtio viij.

De Notariis regularium in tres articulos diuiſa. pag. 17. col. 1.

Articulus primus, vtrũ prouinciales poſſint in ſuis prouinciis notarios perpetuos conſtituere. 17.c.1
Articulus ſecundus, vtrum prælati regulares poſſint in inquiſitione particulari, & generali ſimul eſſe inquiſitores & notarij quo ad folminandos proceſſus. 18.c.1
articulus tertius, vtrum notarius factus monachus ſi partes velint reſumi facere inſtrumẽta ex protocolis ſuis, an cogatur illa edere. ibid.

Quæſtio ix.

De Nouitiis quo ad poteſtatem eos recipiendi in duos articulos diuiſa. pag. 18. col. 1.

Articulus primus, Quis poſſit recipere nouitias ad religionem. 18.c.1
Articulus ſecundus, Quis poſsit recipere nouitios ad religionem. ibi.c.2

Quæſtio x.

De Nouitiis quoad informationem faciendum ſecũdum conſtitutiones Sixti Quinti, & Gregorij Decimi quarti, & Clementis Octaui, in tredecim articulos diuiſa. pag. 18. col. 2.

Articulus primus, vtrum informationes pro nouitijs recipiendis ſint faciendæ, examinandę, & approbandę, antequam ad habitum probationis admittantur. 19.c.1
articulus ſecundus, à quibus examinandę ſunt nouitiorom informationes. 21.c.2
articulus tertius, à quibus debẽt fieri dictę informationes. 22.c.2
articulus quartus, vtrum illegitimi poſſint admitti ad religionem. 23.c.1
articulus quintus, vtrum ſacrilegi inceſtuoſi & filii naturales quorum merita non ſupplent defectũ naturalium profitẽtes in aliqua religione ſint vere profeſſi. ibid.
articulus ſextus, Qui dicantur ſacrilegi cum quibus in hac parte ſit diſpenſandum. 24.c.1
articulus ſeptimus, vtrum homicidę, & qui commiſerunt aliquod delictum ſint ad religionem admittendi. ibi.
articulus octauus, An qui ante delictum fecit votũ clericatus, vel religionis poſsit admitti ad religionem. 24.c.2
articulus nonus, vtrum debitis onuſtus vltra vires ſuarum facultatum poſſit recipi & profiteri in religione. 25.c.2
articulus decimus, vtrum poſſint recipi ad religionem hi qui iurauerunt, quod ibunt ad partes infidelium, & hęreticorum ad prędicãdum. 26.c.1
a articulus vndecimus, vtrum obligati ad ratiocinia danda poſsint ingredi religionem. 27.c.1
articulus duodecimus, vtrum ſit profeſsio nulla facta cum informatione falſa. ibid.
articulus decimus tertius, utrum de omnibus nouitijs ſit facienda informatio. ibid.

Quæſtio xi.

De Nouitiis quo ad qualitatem generis inquirendam in quatuor articulos diuiſa. pag. 28. col. 1.

Articulus primus, vtrum valeant ſtatuta expellẽtia Chriſtianos nouos a receptione habitus regularis. 28.col.1
Articulus ſecundus. Vtrum valeat ſtatutum, quod horum profeſſio ſit nulla ſi non eſt à ſede apoſtolica conformatum. ibid. col.2
Articulus tertius, vtrum ſupra dicti poſſint aliquo modo fieri profeſſi. 29.col.1
Articulus quartus, vtrum in ordine Minorum de obſeruantia poſſint profiteri qui deſcendunt ex Iudæis & Sarracenis. ibid.

Quæſtio xii.

De ætate recipiendorum ad religionem in tres articulos diuiſa. pag. 30. col. 2.

Articulus primus, vtrum pueri ſint ad religionem admittendi. 30.col 2
articulus ſecundus, vtrum prælati poſſint admittere ad religionem puellas minores duodecim annorum. 31.col.2
articulus tertius, Vtrum ſenes ſint admittendi ad religionem. ibid. col.1

Quæſtio xiii.

De receptione nouitiorum, qui vxoribus aut parentibus ſunt obligati in quinque articulos diuiſa. Pag. 32. col. 2.

articolus primus, vtrum vxoratus poſſit intrare religionem ſine licentia vxoris. 32.col.2
articulus ſecundus, vtrum vxor dando licentiam marito intrandi religionem videatur vouere continentiam. ibid.
articulus tertius, vtrum maritus per vxorem reuocatus teneatur poſt mortem vxoris redire ad religionem. 33. col.1
articulus qoartus, vtrum compellenda ſit facerę profeſſionem intra duos menſes ſponſa, quæ ante conſummationem matrimonij ingreſſa eſt religionem. ibid. col. 2
articulus quintus, vtrum relinquentes parentes in egeſtate conſtitutos ſint ad religionem admittẽdi. ibid.

Quæſtio xiv.

De libertate nouitiorum ad ingrediendum religionem, & de eorum educatione in ſex articulos diuiſa. Pag. 34. col. 2.

articulus primus, vtrum nouitij admittendi ſint de ſpiritu probandi. 34. col.2
articulus ſecundus, vtrum ſit laudabile inducere iuuenes ad uouendum religionis ingreſſum. 35. col.1
articulus tertius, utrum cogens adoleſcentes ad ingrediendam religionem incidat in aliquam cenſuram. ibid.
articulus quartus, ad qoid teneantur extrahentes aliquem à religione. ibid. col.2
articulus quintus, in quibus monaſteriis, & domibus ſint nouitij educandi. 36. col.1
articulus ſextus, Quo habitu nouitij ſint induendi, ibid. col.2

Quæſtio xv.

De Nouitiis quo ad annum probationis, in duodecim articulos diuiſa. Pag. 37. col. 1.

Articulus primus, vtrum requiratur in omnibus religionibus integer annus probationis, pag. 37. col. 2.

Articulus ſecundus, Quare ius ſtatuit vt eſſet integer annus probationis. ibid.

Articulus tertius, vtrum valeat profeſſio nouitij nõ habentis decimum ſextum annũ completum cuius malitia ſuppleт ætatem. 38. col. 1

Articulus quartus, vtrum dies termini anni probationis debeat computari in termino, ita vt in ipſo die termini poſſit fieri profeſſio. ibid.

Articulus quintus, vtrum in anno biſſexto duo dies debeant computari in vno ad effectum implendi annum probationis. ibid.

Articulus ſextus, vtrum nouitij in aliquo caſu poſſint facere profeſſionem non finito anno probationis. 39. col. 2.

Articulus ſeptimus, Vtrum poſſit nouitius renunciare anno probationis. 40. col. 2

Articulus octauus, An annus probationis debat eſſe continuus. 41. col. 1

Articulus nonus, vtrum ſit de ſubſtantia anni probationis, quod nouitius deferat habitum regularem. 42. col. 1

Articulus decimus, vtrum ſufficiat, quod habitus regularis deferatur à nouitio partim in monaſterio, partim extra monaſterium. ibid.

Articulus vndecimus, vtrum regularis tranſiens in aliam religionem teneatur habere annum probationis continuum. 43. col. 1

Articulus duodecimus, vtrum prælati incidant in aliquam cenſuram recipientes nouitium ad profeſſionem ante annum probationis expletum. ibid. col. 2

Quęſtio xvi.

De Nouitiis quo ad eorum bonorum diſpoſitionem, in ſex articulos diuiſa. Pag. 44. col. 1.

Articulus primus, vtrum ingrediens religionem poſſit teſtari. 44. col. 1

Articulus ſecundus, vtrum teſtamentum factum ante ingreſſum per profeſſionem annuletur. ibid. col. 2.

Articulus tertius, vtrum teſtamentum factum ante profeſſionem poſſit poſt ipſam mutari. 45. col. 1

Articulus quartus, vtrum vſusfructus bonorum filii profitentis in religione pertineat ad monaſterium, an ad patrem. ibid.

Articulus quintus, vtrum legatũ in ſingulos annos relictum alicui ingreſſo monaſterium fratrũ Minorum de obſeruantia poſſit ante profeſſionem alicui legari. ibid. col. 2

Articulus ſextus, vtrũ qui vult ingredi religionem fratrum Minorum teneatur ſua bona pauperibus diſtribuere. 46. col. 1

Quæſtio xvii.

De Nouitiis quo ad eorum profeſſionem in viginti articulos diuiſa. Pag. 46. col. 2.

Articulus primus, Quotuplex ſit profeſſio. 47. colum. 1

Articulus ſecundus, vtrum ſit tacitè profeſſus ſacerdos, cui ob honorem ſacerdotij datur habitus profeſſorum ſi per annum, & tres dies, videntibus prælatis illum deferat. ibid. col. 2

Articulus tertius, vtrum ad tacitam profeſſionẽ requiratur conſenſus profitentis & monaſterij, an ſolum ſufficiat conſenſus profitentis quando expreſſa à principio fuit nulla. 48. col. 1

Articulus quartus, vtrum tacite profeſſa monialis, quæ ab Epiſcopo recipit velum virginitatis, & virginitatem expreſse promiſit. ibi. col. 2

Articulus quintus, vtrum profeſſio data ante annũ probationis completum ſit nulla. 49. col. 1

articulus ſextus, vtrum religionis profeſſio emiſſa cum tali conditione, vt ſibi liceat bona retinere ſit nulla ibi. c. 2.

articulus ſeptimus, Vtrum ad religionẽ poſſit quis recipi ſine conſenſu conuentus. 50. c. 1

articulus octauus, Vtrum monachus profeſſus in vna religione teneatur in alia, ad quam transfertur, profiteri. ibi.

articulus nonus, Vtrum profeſſio facta à laborante morbo Gallico, vel alia infirmitate contagioſa ſit nulla. ibi. c. 2

articulus decimus, Vtrum finito anno probationis poſſit profeſſio dilatari. 51. c. 1

articulus vndecimus, Vtrum profeſſio regularis facta in manu Epiſcopi valeat. ibi. c. 2

articulus duodecimus, Vtrum profeſſio; quæ non fuit facta in manu ſuperiori ſufficit, vt à ſuperiori ratificetur. ibi.

articulus decimus tertius, Vtrum profeſſio poſſit fieri per procuratorem. ibi.

articulus decimus quartus, Vtrum profeſſio facta ab excommunicato valeat. 52. c. 1

articulus decimus quintus, Vtrum profeſſio mente facta ratificetur, ſi per longum tempus faciat profeſſus actus profeſſorum. ibi.

articulus decimus ſextus, Vtrum poſt quinquenniũ poſſit nulliter profeſſus reclamare. ibi. c. 2

articulus decimus ſeptimus, vtrum profeſſi nulliter poſſint poſt quinquennium, ſine habitu reclamare. 53. c. 2

articulus decimus octauus, Vtrum illa ſit profeſſa, quæ primo confeſſa eſt feciſſe profeſſionem, & poſtea id negauit ibi. c. 2

articulus decimus nonus, Vtrum cogens nouitium ad profitendum ſit excommunicatus. pag. 54. col. 1

articulus vigeſimus. Vtrum in ordine Minimorum valeat profeſſio facta ante decimum octauũ annum completum. ibi. col. 2

Quæſtio xviij.

De Nouitiis quo ad indulgentias & abſolutiones plenarias tempore nouitiatus & tempore profeſſionis lucrandas. pag. 55. col. 2.

Quæſtio xix.

De obedientia, in octo articulos diuiſa. Pag. 56 col. 1.

Articulus primus, Quid & quotuplex ſit obedientia. 56. c. 1

Articulus ſecundus, Vtrum ſubditus teneatur in omnibus actibus interioribus ſuperioribus obedire. ibi.

Articulus tertius, Vtrum in omnibus pertinẽtibus ad actus exteriores teneatur ſubditus prælato obedire. ibi. c. 2

Articulus quartus, Vtrum prælato teneatur ſubditus obedire in re licita cum dubio an id pręlatus præcipere poſſit. 57. col. 1

Arti-

Digitized by Google

Articulus 5. Vtrum peccet mortaliter is, qui ad præceptum ſuperioris facit id quod dubitat eſſe mortale, certus tamen, quod id non agendo non peccabit, 58.col.1

Articulus 6. Vtrum quis teneatur obedire ſuperiori quando dubitat ſe peccaſſe obediendo, & ſe etiam non peccare obediendo, ibi.col.2.

Articulus 7. Vtrum prælati regulares poſſint in Hiſpanijs præcipere ſubditis, vt ad Indos pro conuerſione infidelium proficiſcantur, 59.col.1

Articulus 8. Vtrum religioſi præcepto obedientiæ teneantur acceptare Epiſcopatum, ibid.col.2.

Quæſt. xx.

De oblationibus, in duos artic. diuiſa, pag. 59. col. 2

Articul. primus, Vtrũ Epiſcopi poſſint ſibi, & ſuis clericis applicare, quæ religioſis in ſuis Eccleſijs offeruntur, 59.col.2

Articulus 2. Vtrum conducentius ſit & ad diuinũ cultum accommodatius bona ad conficienda celebrandaque diuina ſacrificia, & oblationes elargiri, vel potius in regnorum ſubſidia in illa diuidere, ibid.

Quæſt. xxj.

De oblatis, in quatuor artic. diuiſa, pag. 60. col. 2

Articulus primus, Vtrum oblati ſint veri religioſi, 60.col.2

Articulus 2. Vtrum oblati poſſint tranſire ad arctiorem religionem petita licentia, & non obtenta, 61.col.1

Articulus 3. Vtrum oblati religionum poſſint abſolui ad eorum prælatis, an ab Epiſcopis, ibid.

Articulus 4. Vtrum conuerſi, & oblati Eccleſiarum ſecularium, & regularium gaudeant priuilegio canonis, *ſi quis ſuadente*, ibid.col.2

Quæſt. xxij.

De oraculis viuæ vocis, in tres articulos diuiſa, pag. 62. col. 1

Articulus primus, Vtrum oraculum viuæ vocis ſine ſcriptura valeat, 62.col.1

Articulus 2. Vtrum poſſint regulares vti viuæ vocis oraculis, prout in libris ordinum continentur, ibid.

Articulus 3. Vtrum prælati regulares poſſint moderari vſum viuæ vocis oraculorum, ibid.

Quæſtio xxiij

De ordinibus ſacris, quantum ad perſonas ordinãdas in quatuordecim articulos diuiſa, pag. 62. col. 2

Articulus primus, Quid & quotuplex ſit ordo ſacer. 62.col.2

Articulus 2. Vtrum prælati regulares poſſint ordines minores conferre, 63.col.1

Articulus 3. Vtrum religioſi ſocietatis poſſint ordinari ſine titulo beneficij aut patrimonij, ibi.c 2

Articulus 4. Vtrum regulares vno die poſſint recipere omnes ſacros ordines, 64.col.1

Articulus 5. Vtrum Epiſcopi poſſint extra tempora ordinibus ſacris ordinare, ibid.

Articulus 6. Vtrum religioſi poſſint ordinari ante legitimam ætatem, 65.col.1

Articulus 7. Vtrum anni requiſiti ad ſacros ordines recipiendos ſufficiat, quod ſint incepti, 66. col.1

Articulus 8. Vtrum regulares ſint ſuſpenſi ipſo facto, ſi recipiant ordines ſacros extra tempora, ſiue ante legitimam ætatem ſiue ſine literis dimiſſorijs, ibid.

Articulus 9. Vtrum teneantur regulares ordinãdi præſentare literas commendatiuas ſuperiorum ſuorum, 67.col.2

Articulus 10. Vtrum prælatus regularis habens poteſtatem ad diſpenſandum cum ſubdito, concedendo licentiam ad omnes ordines minores & ad ſubdiaconatum videatur ad omnes ſacros ordines diſpenſare, ibid.

Articulus 11. Vtrum ille qui ante legitimam ætatem, vt extra tempora, aut ſine literis dimiſſorijs veris bona fide fuit ordinibus ſacris inſignitus remaneat ſuſpenſus, ibid.

Articulus 12. Vtrum regularis ante legitimã ætatem ordinatus exercendo aliquos actus deputatos ſacerdotio fiat irregularis, 78.col 1

Articulus 13. Vtrum ſubdiaconus electus a religione poſſit cum licentia Epiſcopi ad alios ordines ſacros promoueri, ibid.col.2

Articulus 14. Vtrum ordinatus ante legitimam ætatem poſſit perueniendo ad eam ſine aliqua diſpenſatione ſtatim ipſum ordinem ſolemniter exercere, ibid.

Quæſtio xxiv.

De ordinibus quoad Epiſcopos & habentes poteſtatem eos conferendi, in ſeptem articulos diuiſa, pag. 69. col. 1

Articulus primus, Vtrum religioſi neceſſario debeant ordinari ab Epiſcopo, in cuius diœceſi cõmorantur, 69.col.1

Articulus 2. Vtrum Epiſcopi poſſint ordinare regulares in ſuis monaſterijs, ſine licentia Epiſcoporum in quorum diœceſi monaſteria ſita ſint. ibid.col.2

Articulus 3. Vtrum Epiſcopi poſſint ordinare religioſos non ſeruatis temporum interſtitijs, 70. col.1

Articulus 4. Quę cauſæ ad diſpenſandum in interſtitijs requirantur, ibid.col.2

Articulus 5. Vtrum Epiſcopus diſpenſare poſſit, vt duo ſacri ordines eodem die religioſis conferantur, 71.col.1

Articulus 6. Vtrum Epiſcopus poſſit ſine vrgenti cauſa diſpenſare in interſtitio vnius anni, quod requiritur, vt quis poſſit aſcendere a diaconatu ad presbyteratum, ibi.col.2

Articulus ſeptimus, Quæ neceſſitas, & vtilitas requiratur, ad diſpenſandum in ſupradictis, 72. colum.1

Quæſtio xxv.

De ornamentis Eccleſiaſticis, in duos articulos diuiſa, pag. 72. col. 1

Articulus primus, Vtrum fratres Minores poſſint paramenta Eccleſiaſtica ſumptuoſa habere. 72. col.2.

Art.ſecundus, Vtrum fratres Minores poſſint ornamenta ſumptuoſa procuerare,73.col.1

Quæſtio xxvj.

De pactis, in tres artic.diuiſa,pag.73.col.1

Articulus 1.Vtrum prælatus ſucceſſor teneatur ex contractu prædeceſſoris,73.col.2

Articulus 2.Vtrum fideiuſſores in ſolidum obligati cum monacho, ſine licentia ſui prælati in fauorem ipſius monachi in ſolidum obligentur,licet obligatio quo ad monachum non teneat, ibid.

Articulus 3.Vtrum quando contractus fuit initus cum monacho poſſit eidem ſolutio fieri,ibid.

Quæſtio xxvij.

De parentibus, in duos artic.diuiſa,p.74.col.1

Articulus primus,Vtrum filij monachi propter penuriam parentum poſſint a religione regredi, 74.col.1

Articulus 2. Vtrum pro parentibus religioſorum aliqua indulgentia concedatur,ibid.

Quæſtio xxviij.

De parochianis,in tres artic.diuiſa,pag.74.col.1

Articulus primus, An religioſi poſſint admittere ad diuina parochianos contra voluntatem parochi,74.col.2

Articulus 2.Vtrum religioſi poſſint cum cruce intrare parochias, quando corpora defunctorum eligunt ſepulturam in ſuis domibus,ibid.

Articulus 3.Vtrum Epiſcopus poſſit præficere monachum in parochum,75.col.1

Quæſtio xxix.

De paupertate, in quatuordecim articul. diuiſa,pag.75.col.1

Articulus primus, Quid ſit paupertas,75 col.1

Articulus 2. Quotuplex ſit paupertas, 76 col.1

Articulus 3. Quæ paupertas requiratur ad conſtituendum religioſum,ibid.

Articulus 4. Vtrũ religioſi poſſint habere aliquid, ibid.col.2

Articulus 5. Quibus acquirat monachus,ibid.

Articulus 6. Vtrum Summus Pontifex poſſit diſpenſare in aliquo caſu cum religioſo,vt habeat proprium,77.col.1

Articulus 7. Vtrum commendatarij militiarũ qui poſſunt ducere vxorem poſſint habere propriũ, ibidem.

Articulus 8. An generales Eremitarum Diui Auguſtini de conſenſu prioris, & couentus poſſint concedere religioſo Eccleſiam ſibi vnuiam cum quodam horto ad eius vitam vt ſoluat quoſdã redditus,&c.78.col.1

Articulus 9. Vtrum prædicta conceſſio poſſit reuocari,ibid.col.2

Articulus 10.Vtrum regulares poſſint habere peculium de licentia ſuperioris,79.col.1

Articulus 11. Vtrum prælatus poſſit concedere ſubdito facultatem expendendi bona quorum vſum habet in quemcunque vſum,82.col.1.

Articulus 12. Vtrum moniales poſſint licite retinere redditus vitalitios,ibid.col.2

Articulus 13.Vtrum peccet contra votum paupertatis ſubditus qui pro prædicationibus,aut miſſis recipit aliquod ſtipendium contra conſtitutionem ipſius ordinis,83.col.1

Articulus 14.Vtrum moniales primę regulæ Sanctæ Claræ poſſint poſt Concilium Tridẽtinum habere poſſeſſiones,& immobilia,ibid.col.2

Quæſt. xxx.

De paupertate quoad fratres minores regularis obſeruantia, in quatuor articulos diuiſa, pag.86.col.1

Articulus primus, Vtrum paupertas fratrum minorum ſit meritoria,86.col.2

Articulus 2. Quæ ſit in noſtra religione minorum pœna proprietarij,ibid.

Articulus 3. An vniuerſaliter ſit licitum fratribus minoribus burſarium itinerando ſecum ducere,87.col.1

Articulus 4.Vtrum cum fratribus minoribus conuentualibus ſit rectè diſpenſatum vt poſſint habere proprium in communi,ibid.

Quæſtio xxxj.

De peſte, in quinque articulos diuiſa, pag.88.col.1

Articulus primus,Quid ſit peſtis,88.col.2

Articulus 2. Quomodo guardiani in tempore peſtis debeant ſe habere quoad ſe,ibid.

Articulus 3. Vtrum religioſi tempore peſtis poſſint fugere,89.col.2

Articulus 4. Vtrum prælati mendicantes poſſint compellere ſuos ſubditos ad ſeruiendum infirmis peſte laborantibus extra monaſterium, 90. col.1.

Articulus 5.Quomodo prælatus ſe debeant habere in hac obedientia imponenda,92.col.1.

Quæſtio xxxij.

De prædicatoribus Euangelicis, in tredecim artic. diuiſa,pag.92 col.2

Articulus primus,Quale & quantum ſit prædicationis munus, & non prædicandum ſine facultate ſuperiorum,92.col.2

Articulus 2. Vtrum liceat prædicando detrahere Eccleſiæ prælaris, 94.col.1

Articulus tertius,An poſſit prædicari in occulto, 94.col.1

Articulus quartus, Vtrum liceat prædicatoribus euntibus ad infideles ad prędicandum aſſociari militibus contra ipſos infideles militantibus, 94.col.2

Articulus 5. Vtrum religioſi poſſint prædicare in Eccleſijs ſuis & in parochialibus contradicentibus epiſcopis & parochis,96.col.1

Articulus 6. Vtrum prædicatores ſemel approbati ab Epiſcopo teneantur iterum coram eodem Epiſcopo, aut eius ſucceſſoribus præſentari eorum prima licentia ſuſpenſa aut reuocata. 96. col.1

Arti-

Digitized by Google

Articulus ſeptimus, Vtrum prælati eccleſiarũ incurrant aliquam cenſuram impedientes, ne parochiani audiant prædicationes regularium 97.c.1
Artic.8.vtrum Epiſcopi poſſint procedere contra regulares errores prędicantes.ibi.
Articulus 9.vtrum regulares extra clauſtra, & obediẽtiam ſuorum prȩlatorum poſſint ad prędicationem admitti.ibi.
Artic.10.vtrum regulares prędicantes miracula, aut reuelationes non authenticas poſſint puniri ab Epiſcopo.ibid.c.2
Arti.11.vtrum quæſtores eleemoſynarum poſſint prohiberi prędicare ab epiſcopis.ibi.
Articulus 12.vtrum prędicatoribus regularib.aliqua priuilegia circa officium diuinum concedantur.98.c.1
Articulus 13.vtrum prędicatoribus regularibus aliquod priuilegium circa ieiunium concedatur ibid.

Quæſtio xxxiij.

De permutationibus,in duos articulos diuiſa. pag.98.col.2.

Articulus primus,vtrum monachi inter ſe poſſint facere permutationes.98.c.2
Articulus ſecundus,vtrum regulares prohibiti vendere res monaſterij poſſint eas permutare. 99. colum.2

Quæſtio xxxiv.

De prælatis,in vndecim articulos diuiſa. pag.99.col.2

Articulus primus , vtrum prælati ſint neceſſarij. 99.c.2
Articulus 2.vtrum ſenes ſint eligendi in generales & prouinciales.100.c.1
Articulus tertius,vtrum literati ſint anteponendi in electione generalium,& prouincialium,101. col.2
Art.4.vtrum ſecretarij generalium, aut prouincialium debeant eſſe literati.102.c.2
Arti.5.quem finem debent habere præ oculis prælati in gubernando.ibi.
Art.6.vtrum prȩlati ad gubernandum debeant neceſſario habere fortitudinem.103.c.2
Artic.7.vtrum in prȩlatis pietas,& miſericordia ſit neceſſaria.104.c.2
Art.8.quomodo prȩlati in munerib.& donis accipiendis debeant abſtinere.105.c.1
Articulus 9.vtrum prȩlati teneantur expurgare a peccatis congregationem ipſis commiſſam.106 col.1
Articulus decimus,vtrum prȩlati prȩ ceteris iuuenes coercere teneantur.ibi.c.2
Articulus 11.vtrum Reges Hiſpaniarum habeant iuriſdictionem ſuper profeſſos ordinum militiarum.107.c.1

Quæſtio xxxv.

De præſcriptionibus,in tres articulos diuiſa. pag.199.col.1

Artic.1.quid ſit prȩſcriptio.109.c.1
Artic.2.quo temporis ſpatio præſcribatur contra bona regularium.ibid.
Articulus 3.vtrum monaſteria prȩſcriptione completa poſſint petere reſtitutionem in integrum. 110.c.1

Quæſtio xxxvj.

De proceſſionibus,in tres articulos diuiſa. pag.110.c.1.

Articulus 1.vtrum regulares poſſint compelli ire ad proceſſiones.110.c.1
Art.2.vtrum modo ſint aliqui regulares exempti ad eundum ad proceſſiones,ibi.c.2
Articulus 3.vtrum regulares intereſſentes ſponte funeralibus,& profeſſionibus renuntient priuilegio.111.c.1

Quæſtio xxxvij.

De proceſſionibus quoad præcedentiam,in quatuor articulos diuiſa.p. 111.c.2.

Articulus 1. quis locus cuicumque eccleſiaſticorũ, & regularium in proceſſionibus ſit aſſignandus. 111.c.2
Articulus 2.vtrum in proceſſionibus prȩcedentiæ ſint licitæ regularibus.112.c.1
Art.3.quid agendum in proceſſionib. pro controuerſia ſedanda,ibid.c.2
Articulus 4.vtrum fratres minores ab obſeruantia debeant fratres minores conuentuales prȩcedere.113.c.1

Quæſtio xxxviij.

De procuratoribus fratrum in duos articulos diuiſa pag.113.col.2

Articulus 1.vtrum conuentus ſine prælato poſſit conſtituere procuratorem pro conſeruatione monaſterij.113.c.2
Artic.2.quomodo procurator ad cauſas ſit a conuentu conſtituendus.114.c.1

Quæſtio xxxix.

De procuratore fratrum minorum regularis obſeruantiæ,qui ſyndicus nominatur,in quatuor articulos diuiſa pag.114.c.1

Articulus 1.quis poſſit conſtituere hunc procuratorem.114.c.1
Articulus 2.an ſyndicus fratrum minorum ſit procurator fratrum,an ſedis apoſtolicæ.115.c.1
Articul. 3.Quam authoritatem habeat prędictus ſyndicus.ibi.c.2
Artic.4.vtrum ſyndicus poſſit retinere eleemoſynas pecuniarias fratrum.117.c.1

Quæſtio xl.

De priuilegijs conceſſis ſyndicis fratrum minorum, & de fratribus hoſpitantibus fratres ipſius ordinis,in quatuor articulos diuiſa. pag.120.col.1.

Articulus 1.vtrum ſyndici fratrum minorum ſint exempti per Reges Hiſpaniarum ab aliquo tributo.120.c.1
Articulus 2.vtrum fratres recipientes fratres minores regularis obſeruantiæ gaudeant aliquib. priuilegijs regalibus in his Hiſpaniarum partibus.121.c.1
Art.3.vtrum ſyndici & procuratores fratrum minorum & monialium habeant aliqua priuilegia pontificia.125.c.1
Artic.4.vtrum ſyndici fratrum minorum gaudeãt priuilegijs fratrum & poſſint conueniri coram iudice ſeculari.ibid.

Digitized by Google

Quæſti xlj.

De procuratoribus quoad perſonas potentes hoc munus exercere, in tres articulos diuiſa. pag.126.col.1.

Artic.1.quę ſit differentia inter ſyndicum & procuratorem.126.c.2
Arti. 2.vtrum religioſi poſſint eſſe procuratores ſine ſui prælati licentia.126.c.2
Articu.3. vtrum procurator conſtitutus ad petendum debita expiret per profeſſionem in religione.127.c.1

Quæſtio xlii.

De procuratoribus ordinis minorum, in duos articulos diuiſa.p.127.c.2.

Artic.1.quam authoritatem habeat protector ordinis minorum. 127.c.2
Artic.2.vtrum protector habeat iuriſdictionem in moniales ordinis.ibid.

Quæſtio xliij.

De prouincia, & prouincialibus, in duos articulos diuiſa.pag.127.c.2.

Artic.1.vtrum poſſit erigi prouincia, aut diuidi ſine authoritate Papę.127.c.2
Articul.2.quam authoritatem iure communi habeant prouinciales.128.c.2

Quæſtio xliv.

De purgatorio, in duos articulos diuiſa. pag.128.col.2.

Articulus primus, vtrum ſit purgatorium. 128. col.2
Articulus ſecundus, vtrum prælati religionum habeant aliquod priuilegium pro liberatione animę a purgatorio.ibid.

Quæſtio xlv.

De quadrageſima ieiunio in quatuor articulos diuiſa pag.129.col 1

Articulus 1.vtrum ieiunium quadrageſimę obliget arctius religioſos quam ſeculares.129.c 1
Arti.2.vtrum ſupradicta ſint abrogata, & quomodo non oblata ſint intelligend .ib.c.2
Artic.3.vtrum ſi Natiuitas Domini venerit in feria ſexta, aut ſabbato poſſint religioſi carnes manducare.130.c.1
Articu.4.vtrum in religionibus in quibus ex voto, aut ex pręcepto, aut ex obſeruantia regulari eſt illicitum veſci animalium extremitatibus & inteſtinis in die ſabbati poſſint regulares ea comedere quando Natiuitas Domini in Sabbato ceciderit.131.c.2

Quæſtio xlvj.

De quarta funeralium in quatuor articulos diuiſa. pag.132.col.2.

Arti.1.vtrum quatra funeralis debeatur a regularibus de his quę ipſis legantur, & non conuertũtur in eorum vſus.132.c.2
Artic.2.Mendicantes pręſcripſerunt quartam contra parochialem Eccleſiam queritur an talis pręſcriptio per dictos actus contrarios fuerit ſublata.133.c.2
Artic.3 Cui parochię debeatur quarta funeralis, an vbi moritur defunctus exiſtens extra ſuum domicilium, an vbi domicilium habet.134.c.1
Artic.4. vtrum circa quartam poſſit fieri conuentio inter mendicantes, & Eccleſiam parochialem.ibid.

Quæſtio xlvij.

De reformatione religionum in quatuor articulos diuiſa.pag.135.col.1

Artic.1.vtrum ſine licentia generalis poſſit fieri reformatio.135.c.1
Artic.2.vtrum in religionibus ſint ſępius celebranda capitula generalia ad reformationem. ibid.
Artic.3.Quę vtilitas ex repetitione capitulorum generalium conſequatur.136.c.1
Artic 4.de reformatione diſcalciatorum noſtrę ſacrę religionis de obſeruantia.143.c.2

Quæſtio xlviij.

De religione quoad ſuum eſſe & differentiam in quatuor articulos diuiſa.p.146.c.2.

Artic.1.quid & in quo conſiſtat perfectio religionis.146.c.2
Artic.2.quot ſunt in Eccleſia regulę approbatæ religionum.148.c.2
Artic.3.vtrum ad ſolum Papam pertineat has, & alias confirmare religiones.ibi.
Artic.4.vtrum ſint excommunicati fundantes ſine licentia ſedis apoſtolicę ſtatum cum votis ſimplicibus.149.c.2

Quæſtio xlix.

De religione quoad eius ſpecies, & membra, in quatuor articulos diuiſa.p.149.c.2.

Articul.1.vtrum ſint aliqui ordines mendicantes. 150.c.1
Articu.2.vtrum Societas Ieſu ſit ordo mendicans. ibid.
Artic.3.vtrum regulares canonici Eccleſiarum cathedralium ſint eiuſdem rationis, & ordinis cũ reliquis canonicis regularibus.151.c.1
Artic.4.vtrum Eremitę ſint verè religioſi. ibid.c.2

Quæſtio L.

De religione quoad obligationem religioſorum, in duos articulos diuiſa.p.152.1

Articulus 1.vtrum regulares promittentes regulã obligentur ad omnia contenta in regula. 152. col.2
Articulus 2.vtrum regulares promittentes regulã peccent ſemper mortaliter regulam frangendo in minimis.153.c.1

Quæſtio lj.

De religione quoad eius priuilegia, in duodecim articulos diuiſa.p.153.c.1.

Articulus primus, an indultis priuilegijs conceſsis intelligantur indulta concedenda. 153.c.1
Artic.2.vtrum conceſsis alicui religioni priuilegiis conceſsis aliis religionibus, & quibus illę vtuntur, cenſeantur indulta quę vſu ſunt acquiſita. 153.c.2

Arti-

Digitized by Google

Articulus tertius, Dato quod religioni concedantur priuilegia, quibus mendicantes vtuntur, potiuntur, & gaudent, quęritur vtrũ ſufficiat, quod ipſi mendicantes tempore poſſint vti dictis priuilegijs, an neceſſariũ ſit quod actu his vtantur. 154 col. 1

Articulus quartus, Cum dictæ religioni concedantur priuilegia mendicantium quatenus ſunt in vſu, Quæritur an priuilegiũ præſumatur eſſe in vſu, & an dicta religio volens vti aliquo priuilegio mendicantiũ teneatur ſe certiorare, an illud apud mendicantes ſit in vſu necne. ibi. col. 1

articulus quintus, quo pacto priuilegia in religionibus amittantur. 155. col. 1

articulus ſextus, vtrum priuilegio prohibitiuo, aut decretum irritans continenti per actus contrarios poſſit renuntiari. ibid. col. 2

articulus ſeptimus, vtrum priuilegium non faciẽdi ex conſuetudine quæſito per vnum actum contrarium amittatur. 156. col. 1

articulus octauus, vtrum priuilegia conceſſa religioni cenſeantur conceſſa eiuſdem religionis prælato. ibid.

articulus nonus, an priuilegia pręposito, vel Abbati conceſſa ad cõmendatarium quoque cui præpoſitura, vel abbatia eſſet commendata, protrahantur. ibid. col. 2

articulus decimus, an priuilegium conceſſum religioni & collegio cenſeatur conceſſum ſingularibus perſonis illius collegij. ibid.

articulus vndecimus, an priuilegia ſingularib. perſonis religionis conceſſa ad eiuſdem religionis prouinciales aut generales ſi ipſos Papa ſubticuiſſet extendantur. 157. col. 1

articulus duodecimus, vtrum priuilegia conceſſa religioſis profeſſis ad nouitios quoque nondum profeſſos extendantur. ibid.

Quæſtio lij.

De religione quoad poteſtatem tranſeundi in alias religiones conceſſam, in triginta articulos diuiſa. pag. 157. col. 2.

Articulus primus, vtrum ſit conueniens de vna religione in aliam tranſire. 158. col. 1

articulus ſecundus, quomodo prælati ſe debeant habere vt eorum religioſi ſubditi in ſua vocatione permaneant. ibid. col. 2

articulus tertius, vtrum ius canonicum concedat regularibus vt poſſint tranſire ad ſtrictiorem religionem licentia petita licet non obtenta. 159. col. 2

articulus quartus, in quo conſiſtat perfectio religionis ad quam communis tranſitus conceditur licentia, licet non obtenta. 160 col. 1

articulus quintus, vtrum religioſus poſſit tranſire de ſua religione, in qua non ſeruatur regula ad aliam laxiorem in qua ſeruatur, propter quod eſt ſtrictior. ibid. col. 2

articulus ſextus, quæ dicta ſunt de monachis vtrũ ad moniales extendantur. 161. col. 1

articulus ſeptimus, vtrum cõuerſi & oblati poſſint tranſire ad ſtrictiorem religionem petita licentia licet non obtenta. ibid.

articulus octauus, vtrum conſtitutio Pij V. reuocet ius commune cõcedens fratribus vt ad religiones alias ſtrictiores poſſint tranſire. ibid.

articulus nonus, quis poſſit concedere licentiam, vt religioſus tranſeat de vna religione ad aliam. ibid. col. 2

articulus decimus, vtrum Summus Pontifex ſine cauſa poſſit concedere religioſo vt tranſeat de vna religione ad aliam laxiorem. pag. 162. col. 2

articulus vndecimus, vtrũ licentia prælati ad tranſeundum ad alium ordinem ex iuſta cauſa non facta mentione de laxiori ſufficiat ad tranſeundum ad laxiorem, an debeat tantum intelligi de laxiori, vel æquali. 163. col. 1

articulus duodecimus, vtrũ regularis ordinis mendicantium qui habet licentiam ad tranſeundum in aliam religionem etiam non mendicantem, ſiue arctiorem ſiue laxiorem, poſſit ſe transferre in aliquem ordinem militarem. ibid.

articulus decimus tertius, vtrum licentiatus à Papa vt poſſit tranſire ad certum ordinem, poſſit ad alium diſtinctum tranſire. ibid.

articulus decimus quartus, vtrum religioſus fugitiuus ad parem religionem pro libito ſine diſpenſatione poſſit tranſire non inuento aliquo ſui ordinis monaſterio. ibid. col. 2

articulus decimus quintus, vtrum pręlati religionũ mendicantium poſſint diſpenſare cum ſuis ſubditis vt tranſeant ad ordines monaſticos. ibid.

articulus decimus ſextus, vtrum ſi reformetur ordo religionis mendicantis in ſtrictiorem vitam poſſint profeſſi illius ad alios ordines tranſire. 164 col. 2

articulus decimus ſeptimus, vtrum fratres mendicantes poſſint recipi in religione Sanctæ Mariæ de Mercede. ibid.

articulus decimus octauus, vtrum prælati regulares poſſint dare licentiã ſuis ſubditis vt ad Carthuſienſes tranſeat. 165. col. 1

articulus decimus nonus, vtrum ſit licitus tranſitus a Carthuſienſibus ad minores. 166. col. 1

articulus vigeſimus, vtrum monachus Caſſinenſis non petita a ſuis ſuperioribus licentia poſſit tuta conſcientia tranſire ad Carthuſianos. ibid.

articulus vigeſimus primus, vtrum in extrauaganti Martini Quinti prohibeatur tranſitus ab vno ordinum mẽdicantium, ad alium mendicantium. ibid. col 2

articulus vigeſimus ſecundus, vtrum Capucini diſcalciati ordinis minorum poſſint recipere fratres eiuſdem ordinis de obſeruantia. pag. 167. col. 1

articulus vigeſimus tertius, quam diligentiam facere teneatur religioſus qui habet facultatem tranſeundi ad aliquem ordinem, ſi non inuenerit mendicantes qui eum recipere vellent. ibid. col. 2

articulus vigeſimus quartus, vtrum recipi poſſint ad religionem religioſi qui fecerunt votum de non tranſeundo ad aliam. 168. col. 1

articulus vigeſimus quintus, vtrum translatus ad aliam religionem vt in ea ſit prælatus debeat profiteri in ſecundo monaſterio antequam ſibi eius adminiſtratio committatur. ibid. col. 2

articulus vigeſimus ſextus, vtrum prędictus monachus translatus poſt renunciationem prælationis monachus ſecundi, vel primi monaſterij permaneat. ibid.

articulus vigeſimus ſeptimus, vtrum tranſiens ad aliam religionem poſſit ſecum deferre omnia quæ detulit in religionem ſuã vel ſaltem aliqua ſcripta quæ ipſe tanquam prædicator indices ſibi ſcripſit. 169. col. 1

articulus vigeſimus octauus. Vtrum translatus ex ordine mendicantium ad alium ordinem non mendicantium poſſit in ipſo ordine ad quem eſt translatus habere beneficium regulare, & aliud officium dicti ordinis. 170. col. 1

articulus vigeſimus nonus, vtrum religioſus tranſlatus ad aliam religionem debeat ſedere in capitulo iuxta tempus, in quo emiſit profeſſionem in primo monaſterio, a quo fuit tranſlatus, an a quo fuit profeſſus in ſecundo. ibid.
Articulus trigeſimus, vtrum tranſlati de vna prouincia in aliam prouinciam eiuſdem religionis debeat ſedere in capitulo adſuam vocem dandam a tempore, in quo fuit in ſecunda incorporatus. ibid. col. 2

Quæſtio liij.

De religione quoad religioſos extra clauſtra viuere prætendentes, in ſex articulos diuiſa. pag. 170. col. 2.

Articulus primus, vtrum poſſit concedi religioſis licentia habendi beneficia extra loca ſui ordinis. 171. col. 1
articolus ſecundus, vtrum monachus monaſterium exire poſſit vt alicui Eccleſiæ ſeculari præſit. ibid.
articulus tertius, vtrum canonicus regularis canonicè obtinens Eccleſiam parochialem teneatur in ea potius reſidere, quam in Eccleſia regulari. ibid. col. 2
articulus quartus, vtrum prælatus regularis laxioris religionis licite poſſit recipere regularem animo non retinendi eum in clauſtro. ibid.
articulus quintus, vtrum tranſlatus ex ordine ſtrictiori ad laxiorem de licentia ſuperioris ſeruiens beneficio curato in loco diſtanti per decem milliaria a monaſterio ſit tutus in conſcientia. 172. col. 1
articulus ſextus, vtrum generales ordinum poſſunt iuſtis cauſis id petentibus concedere monachis vt ſint extra monaſteria in habitu clericali decenti ſub obedientia ordinarij. 173. col. 1

Quæſtio liv.

De religioſis profeſſis poſt publicationem in curia conſtitutionis Sixti V. in ſex articulos diuiſa. pag. 173. col. 1.

Articulus primus, vtrum criminoſi poſt conſtitutionem Sixti V. profeſſi poſſint a religione exire, & habitu regulari ſpoliari. 173. col. 2
articulus ſecundus, vtrum omnes debitis & ratiocinijs obnoxij ſint inhabiles ad religionem. 175. col. 1
articulus tertius, vtrum iudices Eccleſiaſtici poſſint procedere contra criminoſos clericos, & debitis & ratiocinijs obnoxios profeſſos in aliqua religione. ibid. col. 2
articulus quartus, vtrum pœnæ poſitæ a Sixto V. contra religioſos & ſuperiores admittentes ad religionem, & profeſſionem iuuenes minores 16. annis ſolum opponantur contra eos qui temere admittunt criminoſos, & debitis & ratiocinijs obnoxios. 176. col. 1
articulus quintus, vtrũ religioſi profeſſi poſt promulgationem conſtitutionis Sixti V. in curia nõ ſeruata forma dictæ conſtitutionis ſi nullo impedimento eorum quæ aſſignantur in ea fuerint irretiti ſint in foro exteriori profeſſi. 176. col. 2
articulus ſextus, vtrum præfati religioſi, & profeſſi poſt promulgationem conſtitutionis Sixti V. ſi nullo impedimentorum eorum quę aſſignantur in ea fuerint irretiti poſſint ſine aliquo peccato petere apud tribunalia eccleſiaſtica aut ſecularia vt habitu ſpolientur & vt non profeſſi declarentur. 180. col. 1
In fine quæſtionis apponuntur originaliter bullæ Sixti Quinti, & Gregorij Decimi tertij, & bulla S. D. N. Clementis Papæ Octaui, de his, quæ in ea tractantur verba agentibus, vt clarè præfata intelligantur. ibid.

Quæſtio lv.

De reliquijs ſanctorum, in tres articulos diuiſa. pag. 193. col. 1.

articulus primus, quomodo reliquiæ Sanctorum ſunt adorandæ. 193. col. 1
articulus ſecundus, cuius anthoritate poſſunt trãſferri Sanctorum reliquiæ de vno loco in alium. 194. col. 1
articulus tertius, vtrum Agnus Dei poſſit depingi, & vendi. ibid.

Quæſtio lvj.

De reſtitutione, in quatuor articulos diuiſa. pag. 194. col. 2.

Articulus primus, quid ſit reſtitutio & quotuplex. 194. col. 1
articulus ſecundus, vtrum monaſterium poſſit impetrare beneficium reſtitutionis, eo quod priuatur quibuſdam bonis ſibi relictis, ne ſuper his aliqua alienatio, & hypotheca fieret, aut aliquis cenſus conſtitueretur, ſub pœna quod ſi talis alienatio, aut cenſus conſtitutio fieret, ad aliud monaſterium pertineret. 195. col. 1
articulus tertius, vtrum is, qui contraxit cum monacho abſque licentia prælati, ſit obligatus reſtituere monaſterio rem ex illo contractu acquiſitam. 196. col. 2
articulus quartus, vtrum bona incerta, quæ habẽt nouitij poſſint applicari, & reſtitui monaſterijs, in quibus ſumunt habitum. 197. col. 1

Quæſtio lvij.

De ſacramentis miniſtrandis, in duos articulos diuiſa. pag. 197. col. 1.

Articulus primus, vtrum religioſi ſint excommunicati adminiſtrantes ſacramenta in parochia vbi à tempore immemoriali nunquam fuit parochus. 197. col. 1
Articulus ſecundus, vtrum monachus prohibitus a prælato, ne celebret, & ne adminiſtret ſacramẽta videatur ſuſpenſus. 197. col. 2

Quæſtio lviij.

De ſepulturis quantum ad libertatem ſepeliendi, in decem articulos diuiſa. pag. 197. col. 2.

Articulus primus, vtrum corpora defunctorum in Eccleſiis debeant ſepeliri. 198. col. 1
articulus ſecundus, vtrum committatur ſimonia vendendo capellas pro ſepultura. ibid.
articulus tertius, vtrum regularibus in eorum Eccleſijs liberè licentia ſepeliendi omnes concedatur. 199. col. 1
articulus quartus, vtrum inuitis fratribus poſſit aliquis in eorum Eccleſijs ſepeliri. 199. col. 2
articulus quintus, vtrum aliquis inuitus poſſit in Eccleſijs fratrum Minorum ſepeliri. ibid.

arti-

Articulus ſextus, vtrum confratres, & familiares fratrum debeant iouitis curatis ſepeliri in Eccleſiis fratrum. 200.c.1

Articulus ſeptimus, vtrum fratres poſſint inducere ad vouendum ſeculares, vt in eccleſijs eorum ſepeliantur. Circa quem articulum ſex dubia proponuntur, & reſoluuntur. ibid.

Articulus octauus, pone qd pater, & auus ſunt ſepulti apud fratres prædicatores, maiores vero vt abauus & ſuperiores ſunt ſepulti in eccleſia parochiali, iſte nunc deceſſit non electa ſepultura, quæritur vbi debeat ſepeliri. 201.c.2

articulus oonus, an conſtitutio prouincialis, ne ſepulturæ locus quouis nomine cuiquã detur, neve ſepulturæ fiant in vlla quauis Eccleſia ſine epiſcopi conſenſu, valeat etiam contra regulares exemptos qui habent priuilegia libere ſepeliendi in eccleſiis ſuis ibid.

articulus decimus, Religioſi habent capellas in eorum Eccleſijs quas concedunt ad vſum ſepulturæ alicui domui nobilium & filiorum, & liberorum, & deſcendentium, & poſterorum ſuorum, quæritur an ille, qui non eſt de progenie illorũ nobilium poſſit eligere ſepulturam in illis capellis. 202.c.1

Queſtio lix.

De ſepultura quoad modum ſepeliendi in habitu religioſo ſeculares, & quoad priuilegia ipſis conceſſa in duos articulos diuiſa. pag. 202. col. 1.

articulus primus, quomodo ſint ſepeliendi in habitu regulari. 202. col. 2

Articulus ſecundus, quid lucrentur ſeculares cum habitu ſepulti ibid.

Quaſtio. lx.

De ſepultra religioſorum, in quatuor articulos diuiſa. pag. 203. col. 1.

Articulus primus, vbi ſunt ſepeliẽdi Abbas & Prior 203. col. 1.

articulus ſecundus, vbi ſunt ſepeliendi religioſi profeſſi. 203. col. 2

articulus tertius, quibus expeoſis debet ſepeliri monachus decedens extra monaſterium, aut qui præeſt beneficio manuali ibid.

Articulus quartus, quibus expenſis debent ſepeliri nouitii decedentes in anoo probationis, 204. c. 1.

Quæſtio lxj.

De ſepultura quoad eos quibus prohibetur in quatuor articulos diuiſa. pag. 204. col. 1.

Articulus primus, quibus neganda eſt ſepultura eccleſiaſtica. 204. c. 1

Articulus ſecundus, an priuari debeat ſepultura eccleſiaſtica meretrix quæ inuenta eſt mortua in domo ſui amici, de cuius contritioone non eſt aliquod teſtimonium. 206. c. 1

articulus tertius, in quas pęnas incurrunt ſepelientes in loco ſacro eos qui ſepultura eccleſiaſtica legitime ſunt priuati. ibid.

articulus quartus, in quas pœnas incidunt religioſi ſepelientes vſurarios manifeſtos. 206. c. 2

Quæſtio lxij.

De ſepultura quoad exhumationem corporum, et exportationem de vno loco ad alium, in duos articulos diuiſa. pag. 206. col. 2.

Articulus primus, vtrum corpora defunctorum poſſint exhumari & traosferri de vno loco in alium. 207. c. 1.

articulus ſecundus, vtrum corpora defunctorũ poſſiut exenterari & inhumaniter tractari. ibid.

Quæſtio lxiij.

De ſimonia, in ſex articulos diuiſa. p. 208. c. 1.

Articulus primus, quid ſit ſimonia. 208. c. 1

articulus ſecũdus, vtrum pro datione habitus regularis, & profeſſione aliquid dare, & accipere ſimonia committatur. 208. c. 2

articulus tertius, quomodo ſe debet habere regularis per ſimoniam ingreſſus monaſteriũ. 209. c. 1.

articulus quartus, vtrũ ſit ſimoniaca conuẽtio qua regulares conueniunt, vt alter in vna electione ſuffragetur vni & alter alteri in alia ibid.

articulus quintus, qua pęna ſint puniendi regulares reſpectu prælationum ſimoniaci. 210. col. 1

articulus ſextus, vtrum pręlati regulares poſſint abſoluere, & diſpenſare cum ſuis religioſis ſimoniace ordinatis. 210. col. 2

Quæſtio lxiv.

De ſcientia & ignorantia in quinq. articulos diuiſa. pag. 210. col. 2.

articulus primus, vtrum omnes religioſi teneantur ſcire ea quæ pertinent ad ſuum ſtatum. 210. c. 2.

articulus ſecundus, vtrum ignorantia præceptorũ regulę excuſet religioſos a peccato ſicut excuſat impoſſibilitas, & neceſſitas, quod late proſequitur. 211. c. 1

articulus tertius, quæ ad vitãm monaſticam debita peragendam debeat ſcire monachus facienda. 214. col. 2

articulus quartus, vtrum licitum ſit religioſis diſcere ſcientias. 215. c. 2

articulus quintus, vtrum licitum ſit religioſis diſcere ſcientias Philoſophię, Mathematicę, & artiũ liberalium. 216. c. 2

Quæſtio lxv.

De ſuſpenſione in octo articulos diuiſa. pag. 217. col. 1.

Articulus primus, quid & quotuplex ſit ſuſpenſio. 217. col. 1

articulus ſecundus, in quibus caſibus fiant regulares ipſo iure ſuſpenſi. ibid. col. 2

articulus tertius, vtrum in generali ſuſpenſione iuris comprehendantur generales, & prouinciales religionum. 218. c. 2

articulus quartus, in quadam religione eſt conſtitutio, vt ſi prælatus deliquerit, poſſit correctione fraterna præuia ſuſpendi, & de facto fuit ſuſpenſus, quæritur vtrum præfata ſuſpenſio ſit irrita. 219. col. 1

articulus quintus, vtrum clericus ſuſpenſus ab Abbatiſſa contrauenien do ſuſpenſioni remaneat irregularis. ibid.

articulus ſextus, vtrum religioſus ſuſpenſus a temporalibus ſi contrauenerit fiat irregularis. ibid.

articulus ſeptimus, vtrum acta per prælatum ſuſpẽſum valeant. ibid. col. 2.

articulus octauus, in quib. vitandi ſunt interdicti, & ſuſpenſi. ibid.

Quæ

Digitized by Google

Quæſtio lxvi.

De ſcrupulo & ſcrupuloſis, in tres articulos diuiſa. pag.220.col.1.

Articolus primus, quid ſit ſcrupulus, & in quo differat a dubio.220.col.1
articulus ſecundus, quæ ſint remedia contra ſcrupulum in generali.220.col 2.
articulus tertius, quomodo ſit particularibus ſcrupulis medendum, et in hoc articulo aliqua dubia ipſum concernentia proponuntur.222.c.2.

Quæſtio lxvij.

De ſtudentibus, in octo articulos diuiſa. pag.224.col.2.

Articulus primus, an valeat licentia data religioſo ad exittendum in ſtudio per prælatum abſq. licentia conuentus.225.col.1
articulus ſecundus, an monachi poſſint exire extra clauſtra ad audiendum ius canonicū aut Theologiam.ibid.
articulus tertius, ſi monachus exiuit clauſtra eo animo, vt audiret leges, vel Phyſicam, poſtea autem non audiuit, an incidat in pęnas iuris. ibi.c.2
articulus quartus, vtrum Summus Pontifex poſſit diſpenſare cum religioſis, vt audiant leges ciuiles.ibid.
articulus quintus, vtrum legatus a latere poſſit diſpenſare cum monachis, & clericis, vt audiant leges & phyſicam.226.col.1
articulus ſextus, vtrum monachus quando eſt in ſcholis ſtudendo agere & conueniri poſſit in iudicio.ibid.
articulus ſeptimus, vtrum monachus abſens cauſa ſtudij poſſit eleemoſynam facere.ibid.
articulus octaous, vtrum relictum fratri minori regularis obſeruantiæ cauſa ſtudii valeat. ibid.

Quæſtio lxviij.

De Taurorum agitatione & ſpectaculis, in ſex articulos diuiſa. pag.227.col.1.

articulus primus, vtrum agitatio Taurorum ſit peccatum mortale.227.c.1
articulus ſecundus, vtrum religioſis ſit licitum in taurorum agitationibus intereſſe. ibid.c.2
articulus tertius, vtrum canonici regulares poſſint hodie ſicut clerici in Hiſpanijs agitationi taurorum intereſſe.230.c.1.
articulus quartus, vtrum milites profeſſi in ordinibus militaribus poſſint intereſſe agitationi taurorum 230.col.2
articulus quintus, vtrum regularis poſſit aſſiſtere agitationi taurorum, nō vt eos videat oculatim, ſed a feneſtra abſtractus audit clamores, rumores & hominum vociferationes.ibid.
articulus ſextus, vtrum licitum ſit religioſis in ſpectaculis deſidere & in ludis.231.c.1.

Quæſtio lxix.

De teſtamentis in duodecim articulos diuiſa. pag.231.col.2.

Articulus primus, quid & quotuplex ſit teſtamentum.232.col.1
articulus ſecundus, vtrum religioſi poſſint facere teſtamentum ibid.
articulus tertius, vtrum religioſus profeſſus poſſit de licentia ſui prælati irritare aut alterare teſtamentum. 232.c.2
articulus quartus, vtrum monachus factus Epiſcopus poſſit ſine diſpenſatione condere teſtamentum de bonis acquiſitis ſine intuitu Eccleſię.233 col.1
articulus quintus, vtrum facoltas teſtandi data a Papa monacho facto Epiſcopo intelligatur pro prima vice.233.c.2
articulus ſextus, vtrum licentia data Epiſcopis qoi fuerūt monachi, extinguatur morte Papæ concedentis re integra.234.c.1
articulus ſeptimus, vtrum profeſſi in ordinibus militaribus poſſint teſtari. ibid.
articulus octaous, vtrum oblati regulares poſſint teſtari.238.c.2
articulus nonus, an ſi Pater monaſterium ingrediatur, & profeſſus ſit, nunquid aliquem ex filijs ſuis meliorare poſſit in tertia, & quinta bonorum parte, vel de illis maioratum facere. p.238. colum.2
articulus decimos, vtrum valeat teſtamentum, in quo inſtituitur frater minor obſeruantię. p.239. colum.1
articulus vndecimus, vtrum per profeſſionem teſtamentum ante ingreſſum religionis factum rumpatur.ibid.
articulus duodecimus, vtrum in teſtamentis poſſiot teſtes deponere de verbis teſtatoris. pa.239. colum.2

Quæſtio lxx.

De teſtamentis quoad eorum executionem, in ſex articulos diuiſa. pag.239.col.2.

articulus primus, an religioſus poſſit eſſe executor teſtamenti.240.col.1
articulus ſecundus, vtrum fratres minores poſſint eſſe executores teſtamentorum.ibid.
articulus tertius, vtrum religioſi conſiliū ſit ſeqoendum quando teſtator mandat, quod ſuo cōſilio & voluntate, quod fieri præcipit, exequatur.240. colum.2
articulus quartus, vtrum religioſus executor poſſit erogare ſuo monaſterio diſtribuenda pauperib. 241.col.1
articulus quintus, vtrum ordinarius poſſit compellere religioſum teſtamenti executorem, vt ſibi reddat rationem. ibid.
articulus ſextus, vtrum remaneat ſuſpenſus regularis impediens vltimam voluntatem teſtatoris. 241.col.2

Quæſtio lxxi.

De teſtibus, in duos articulos diuiſa.p.241.c.2.

Articulus primos, vtrum religioſi poſſint compelli ad iurandum.241.col.2
articulus ſecundus, vtrum monachus poſſit eſſe teſtis in teſtamento.ibid.

Quæſtio lxxij.

De tertiarijs Ordinum in quatuor articulos diuiſa. pag.242 col.1.

Articulus primus, vtrum [illegible] B. Fran-

cifci

Digitized by Google

ciſci ſit religio,& vtrum eius alumni ſiot verè religioſi.242.c.2

Articulus 2. Vtrum tertiarij ordinis D. Dominici ſiot verè religioſi.244.c.1

Articulus tertius, Vtrum tertiarij Diui Auguſtini Carmelitarum,& Minorum ſint religioſi.p.245 col.1

Articulus quartus,Quo habitu præfati tertiarij vtantur.245.c.2

Quæſtio lxxiij.

De Tertiariis quoad eorum priuilegia & exemptionem,in duos articulos diuiſa.
pag.246.c.1

Articulus primus,vtrum Tertiarij gaudeant priuilegiis conceſſis fratribus minoribus.pagin.246. col.1

Articulus 2.vtrum tertiarij,& Tertiariæ conſequãtur indulgentias conceſſas ordinibus, quorum ſunt Tertiarii.247.c.2

Quæſtio lxxiv.

De tributis,in ſexdecim articulos diuiſa.
pag.247.c.2

Articulus primus,vtrum religioſi in his Hiſpaniarum partibus teneantur ſoluere ſubſidium.248 col.1

Articulus ſecundus,Vnde ſubſidium originem traxit.250.c.2

Artic.3.vtrum capellaniæ fundatæ in monaſterijs minorum de obſeruantia ſint præfato ſubſidio ſubiectæ.251.c.1

Art.4.vtrum diſtributiones quotidianæ ſint ſubſidio obligatæ.251.col.2

Art.5.vtrum ad taxandam quotam ſubſidii ſint regulares vocandi.253.c 1

Art.6.vtrum laici habentes decimas tertiarias de manu Regis vendentes eas teneantur ſoluere ſubſidium aut gabellam.253 c.2

Art.7.vtrum ementes aliquid a monaſteriis teneãtur ſoluere alcauala.241.c.1

Articulus octauus,vtrum eccleſiaſtici,& regulares vendentes teneantur ſoluere alcauala. pa.254. col.2

Art. 9.vtrum ex rebus venditis nouitii ſuo nomine debeatur alcauala.256.c.2

Articu.10.vtrum hæc decima alcaualæ poſſit peti a monaſterio apud iudicem eccleſiaſticum. ibid.

Art.11.vtrum tertiarij ex reb venditis teneantur ſoluere gabellam.257.c.2

Articulus 12.Vtrum fratres ordinum militiarum teneantur ex rebus venditis ſoluere gabellam. ibid.

Articulus 13. vtrum ementes aliquid a monaſteriis ſint immunes a gabella,ſi illud vendiderint. 258.c.1

Articulus 14.vtrum laicus vendens rem communem cum monaſterio teneatur ſoluere gabellam.ibid.

Articulus decimus quintus, vtrum regulares teneantur ſoluere ſubſidium quod vocatur eſcusado.259.c.2

Ar.16.vtrum moniales ſoluere decimas de prędiis ſuis teneantur.

Quæſtio lxxv.

De vaſallis in duos articulos diuiſa.
pag.263.c.1

Articulus 1.vtrum monachi poſſit habere vaſallos.263.col.1

Artic.2.vtrum vaſſalli dictorum Monachorum debeant per ipſos gubernari in foro interiori, & exteriori.263.c.2

Quæſtio lxxvi.

De vicariis in quinque articulos diuiſa.
pag.264.c.2

Articulus 1.vtrum ſit idem vicarius,quod delegatus,& quam poteſtatem habeant conuentuum vicarii.264.c.2

Art.2.vtrum mortuo aut impedito miniſtro generali ordinis Minorum poſſit vicarius inſtituit ab ipſis fratribus.265.c.1

Articulus tertius,vtrum mortuo guardiano,in ordine Minorum officium eius vicarii finiatur, & in vita poſſit eum amouere, & officio priuare. ibid.

Articulus 4. Quo tempore durant vicarii monialium.266.c.1

Art.5.vtrum regulares poſſiot eſſe vicarii Epiſcoporum.ibid.

Quæſtio lxxvii.

De viſitatione,in decem articulos diuiſa.
pag 266.c.2

Articulus primus,Quæ ſit origo viſitationis. 266. col.2

Art.2.vtrum de minimis debeant prælati ſyndicari,& viſitari.267.c.2

Art.3. vtrum iudicibus & prælatis ſit dandus libellus articulorum,de quibus ſunt viſitari in generali an in ſpeciali. 268 c.1

Art 4.vtrum contra prælatos in ſyndicatione maiores requirantur probationes quam contra ſubditos.ibi.c.2

Articulus 5. Qua pœna falſi teſtes ſint puniendi deponentes in viſitatione contra prælatos.269. col.1

Articulus 6. Quomodo iudices ſuperiores ſyndicantes debeant ſe habere circa clamorem potentium,& populi contra pręlatos in ſyndicatione. ibid.col.2

Articulus 7.Quomodo iudices ſyndicantes debeãt ſe habere contra calumniatorẽ viſitantes ſuperiores.270.c.1

Articulus octauus,An ſuperiores ſyndicati poſſint proponere querelam contra calumniantes.271. col.1

Articulus nonus,Vtrum aliqui qui non ſunt eiuſdem ordinis poſſint alterius ordinis prouintiã viſitare.ibid.

Articulus decimus,Qua pœna puniantur viſitatores ſingulis annis non viſitantes.271.c.2

Digitized by Google

Queſtio lxxviii.

De voto in duos articulos diuiſa.
*pag.*272.c.1

Articulus primus, vtrum Abbates S.Benedicti poſſint diſpenſare in voto clauſuræ.272.c.1
Articulus ſecundus, vtrum votum donatorum in ordine S.Benedicti ſit ſolenne.272.c.2

Quæſtio lxxix.

De vnctione extrema in quatuor articulos diuiſa.
*pag.*273.*col.*1

Articulus primus, quis ſit miniſter extremæ vnctionis.273.c.1
Articulus ſecundus, Quibus ſit hoc ſacramentum conferendum.
Articulus tertius, Quibus ſit hoc ſacramentum negandum.274.c.1
Articulus quartus, Vtrum hoc ſacramentum ſit reiterabile.274.c.1

Queſtio lxxx.

De vnione monaſteriorum in tres articulos diuiſa
*pag.*274.*col.*2

Articulus primus, vtrum duo monaſteria propter exigentiam reddituum poſſint vniri.274.c.2
Articulus ſecundus, vtrum vnionibus monaſteriorum iam factis aliquod præiudicium ex reuocationibus generetur.275.c.2
Articulus tertius, vtrum reuocetur propter dictam conceſſionem vniones nullæ propter defectum alicuius ſolemnitatis.276.c.1

F I N I S.

Digitized by Google

INDEX GENERALIS
SENTENTIARVM QVAE IN HOC TOMO INVENIVNTVR.

A

Abbas.

ABBAS in fauorabilibus venit appellatione monachorū.150.col.1.vide in verbo prælatus.

Abbatiſſa.

Abbatiſſa non poteſt excommunicare neque ſuſpendere.219.col.1

Abſolutio.

Abſolutio ab excommunicatione non habet verba determinata.21.col.1

Abuſus.

Abuſus aliquando diſſimulandi.119.col.2

Acceſſus.

Acceſſus ad monaſteria monialium debet eſſe rarus.13.col.2

Acceſſus ad monaſteria monialium cōceſſus alicui extenditur ad eius ſocium.14.col.1

Acceſſu ad monaſteria monialium prohibito ſub excōmunicatione non prohibetur ſub ea pœna progreſſus ad ea ib.

Acceſſus ad curiam principis animo offendendi fratres prohibetur religioſis.56.col.2.& 57.col.1

Acceſſoria.

Acceſſoria non ſunt trahenda in exemplum.96.col.1

Acclamatio.

Acclamationibus populi non debent iudices concitari ad ſententiam ferendam.269.col.2.

Actus.

Actus ignoranter factus non inducit conſenſum.29.col.1

Ad actum tempus aſſignatum eſt aliquando forma.49.col.2

De actibus merè interioribus nō iudicat homo.37.c.2

Actus conſiſtit in voluntate & potentia.186.co.2.& 187.col.1

Actio.

Vnius actionis effectus non euacuatur per aliū.13.c.1

Agere.

Agere in iudicio & conueniri poteſt monachus exiſtens in ſtudio.223.col.1

Agnus Dei.

Agnus Dei non poteſt depingi neque vendi.194.col.1

Alienare.

Alienari non poſſunt res Eccleſiæ niſi præcedentibus tractatibus.185.col.1

Alimenta.

Alimenta tenetur pater filijs præſtare de iure naturali, non tamen filius patri.34.col.1.& 2

Alimenta præſtandi obligatio incumbit patri erga filium per ſe filio autem erga patrem incumbit per accidens ib.

Alimenta debentur religioſe, etiam ſi pereat fundus datus monaſterio ad alimenta.99.col.1

Alere.

Minori obligatione tenetur filius alere patrem, quam pater filium.39.col.1

Amicus.

Ponere vitam pro amicis eſt valde honeſtum.89.c.1

Anima.

Animæ defunctorum licet ſancta in lege veteri non videbant Deum.193.col.1

Anatomia.

Anatomia corporum mortuorum licita eſt.207.co.2

Annus

In anno probationis dies termini debet computari in termino.33.col.1.& 2

Annus probationis in nouitijs debet eſſe politicus non ſolaris.34.col.1.& 2

Annus Romanorum includit duodecim menſes.ib.

Annus ſolaris apud Hebræos erat in vſu.

Annus probationis nouitij inductus eſt in fauorem publicum.36.col.1

Anno probationis non poteſt renunciari.ib.

Annus inceptus & annus completus aliquando neceſſary.65.col.2

Approbari.

Approbari ab omnibus debet quod omnes tangit.144.col.1

Aqua.

Conceſſo hauſtu aquæ conceſſum eſt iter ad capiendum eam.199.col.1

Argumentum.

Argumentum a contrario ſenſu non habet locū in reuocatorijs, neq. in his quæ ſunt ſtricti iuris.64.c.2

Attritio.

Attritio putata contritio ſufficit ad receptionem aliquorum ſacramentorum.212.c.1

Authoritas.

Authoritas priuilegij perpetua poteſt delegari.115.co.1.Vide in verbo ſuperioritas.

Auguſtinus.

Auguſtinus & Hieronymus propinqui morti multa volumina ediderunt.101.col.1

B

Blaſphemia.

CONTRA importunas blaſphemias remedia ſunt multa.223.col.1

Beneficium.

In reſignatione beneficij dies reſignationis debet computari num.33.col.1

Beneficium requirens ordinem ſacerdotalem non eſt dandum ordinato ante legitimam ætatem.68.c.1

Fructus beneficij non perdit ſuſpenſus ab officio clericali.217.col.2

Priuilegium ad fruendum fructibus beneficiorum nō extenditur ad fructus diſtributionum quotidianarum,252.col.1

Bona.

Bona monaſterij deſtructi pertinent ad aliud monaſterium ad quod transferunt monachi.12.col.1.& 2

Bona acquiſita a monacho primo monaſterio non pertinent ad ſecundum quod transfertur.ib.

Bona acquiſita monaſterio reſpectu alicuius monachi remanent apud primum monaſterium quo ad proprietatem, vſus fructus autem pertinet ad monaſterium ad quod propter culpas relegatur.ib.

Bona acquiſita a monacho poſt relegationem pertinēt ad monaſterium ad quod relegatur.12.col.1

Monialis translata ad aliquod monaſteriū debet ſecū ferre bona oblata primo monaſterio doſtructo.ib.

Bona religionis deſtructæ debent applicari alteri religioni ad quam eius religioſi transferuntur.ib.

Bona filij ingredientis monaſterium ipſi pertinēt quo ad proprietatem, monaſterio uero quo ad vſum fructum.45.col.1

Bona ſua non tenentur diſtribuere pauperibus etiā ingredientes religionum fratrum minorum.46.col.2

Bona incerta nouitij poſſunt monaſterio reſtitui.190.col.1.& 2

Biſſextus.

In fauorabilibus duo dies biſſexti computantur pro uno.32.col.2

In anno probationis biſſextus cōputatur pro uno die.33.col.2

Bulla.

Bullæ Sixti Quinti, & Gregorij Quarti Decimi, & Clementis Octaui, quoad recipiendos nouitios ad religionem proponuntur 185. vſq. ad 191.incluſiuè.

Brachium ſeculare.

Brachij ſecularis auxilium poteſt ſecundum ius inuocari ab ordinario.250.col.2

C

Calumniator.

Calumniatores contra ſuperiores puniendi ſunt grauiter.270.col.1.& 2.& 271

Coadiutor.

Coadiutor debet in ſcientia & prudentia æquari principali,102.col.2.mortuo prælato finitur ius coadiutoris eius.90.col.2

Canonicus regularis.

Canonici regulares Eccleſiarum Cathedralium ſunt eiuſdem rationis cum canonicis regularibus monaſteriorum.151.col.1.& 2

Canonicus regularis appellatione monachi non uenit.230.col.1.niſi ſit eadem ratio,ib.niſi etiam quando leges loquentes de monachis fundantur in religione.ibia.

Canonici regulares introducētes mulieres in ſua monaſteria incidunt in pęnas conſtitutionis Pij V. ib.

Capitulum.

Capitulum generale in religionibus non poteſt aliquid diſponere contra ius.55.col.2

Capitula generalia ſunt ſapè in religionib. pro earum reformatione celebranda.136.vſq; ad 141.

In ordine minorum capitula generalia de ſexennio in ſexennium præcipiuntur celebrari.136.col.2

In capitulis generalibus non agitur principaliter de reformandis moribus.139.col.1.& 2

Ad capitulum tantum neceſſarii fratres debent ire.143.col.1.& 2

In capitulis fratres otioſi multorum peccatorum ſunt cauſa.ib.

In capitulis fratrum minorum ſumptus exceſſiui dānabiles.ib.col.2

Ordo capitulorum in religione minorum de obſeruantia a ſummo Pontifice mutandus.ib.

Capitulum generale non poteſt facere inhabiles ad honores deſcendentes ex Iudæis, aut Sarracenis.25.col.1.& 2

Carnes.

Manducare carnes in duobus diebus ante cineres a ſacerdotibus Eccleſiaſticis & regularibus non eſt peccatum.130.col.1

Manducare carnes in refectorio in præfatis diebus a regularibus eſt peccatum. ib.

Abſtinentia a carnibus præcipitur ſexta feria & Sabbatho.130.col.2

Abſtinentia a carnibus magis rigoroſa eſt in ſexta feria, quam in Sabatho.ib.

Circa comeſtionem carnium vſus cuiuſcumq. prouinciæ ſeruandus.131.col.2

Caſtitas.

Caſtitas coniugalis promittitur a militibus Diui Iacobi.6.col.2

Cauſa.

Per quaſcunq. cauſas res agitur per eaſdem diſſoluitur.113.col.2

Cenſura Eccleſiaſtica.

Nulla cenſura Eccleſiaſtica lata a iudice eſt nulla propter omiſſam correctionem.219.col.1

Cenſus.

Contractus cenſus redimibilis eſt validus in foro conſcientiæ etiam non interueniente numerata pecunia.181.col.1.& 2

Codicillus.

Codicillus, vide in verbo, hæreditas & in verbo, teſtamentum.

Cogitatio.

Cogitationes hominū ſunt timidæ et incertæ.139.c.2

Commendatarij.

Commendatarij militiarum ſunt verè religioſi.6.c.1

Commendatarij non poſſunt habere proprium.77.c.1 & 2.& poſſunt diſtribuere bona inter liberos & teſtari,& ib.& in Luſitania non gaudent priuilegio fori.ib.col.2.vide,v.teſtamentum.

Comedere.

Comedere inteſtina et extremitates animaliū in Sabbatis in Caſtella non eſt illicitum.132.c.1

Commodum.

Commodi proprij cupiditas multorum malorum cauſa,103.col.1

Communicatio priuilegiorum.

Communicatio priuilegiorum competit etiam monaſterijs particularibus.20

Conatus.

Conatus non punitur ſicut actus.14.col.1

Concedere.

Princeps non cenſetur concedere priuilegium cum maximo præiudicio.202.col.2

Conceſſum.

Plus ualet ſpecialiter conceſsū quā generaliter.13.c.1

Conceſſo aliquo cenſentur conceſſa omnia ſine quibus peri nequit.112.col.1

Conceſſio.

Conceſſiones eiuſdem tenoris,& temporis eundem habent effectum.13.col.1

Conceſſio facta domino extenditur ad familiares.14.col.1

In conceſſione generali non comprehenduntur ea, quæ ſpecialiter debent exprimi.27.col.1

Conceſſio poteſtatis cum limitatione limitatè debet exerceri.50.col.1

Concilium.

Concilij decreta non reuocantur in generali reuocatione.119.col.1

Concilij decreta ſiunt cum magno conſilio.ib.

Concilij Tridentini decreta in generali reuocatione Papæ cenſentur reuocata.ib.

Concilia prouincialia neceſſaria celebranda ſunt ab Epiſcopis.135.col.2.& 136.vſq.ad 139

Concilia prouincialia debent ſæpius celebrari, vt Epiſcopi & eorum officiales ſyndicentur.36.col.2.et ne obliuioni pontificalia decreta tradantur. ib.

Ex defectu reiterādi Concilia prouincialia pullulant hæreſes.137.col.1.& 2

In concilij. prouincialib. in reformatione morum dēt

principa-

principaliter agi.138.col.1
Cōcilia prouincialia ſunt celebranda, vt declarentur dubia.142.col.2
Concilia prouincialia & generalia abhorrent dæmones & heretici.143.col.1

Conditio.

Conditione exiſtente diſpoſitio non operatur.28.col.2
Ante conditionem impletam non acquiritur ius conditionale.196.col.1

Confeſſio iudicialis.

Confeſſioni iudiciali priori ſtandum eſt.53.col.2
Confeſſio iudicialis debet fieri in loco libero.ib.
Confeſſioni iudiciali per torturam extorta licet poſteriori ſtandum eſt.ib.

Confeſſio ſacramentalis.

Confeſſiones ſacramentales in publico fieri oportet.81.col.2
Confeſſionis præceptum non obligat quando adeſt in eius obſeruatione maximum periculum. 212.col.1
Confeſſiones reiterare ſcrupuloſis damnoſum.223.c.1
Peccata venialia in ſpeciali confiteri aliquando damnoſum.ib.

Confeſſarij.

Confeſſarij approbati ſemel ſi ſint regulares iterū approbari per examen non eſt neceſſarium.96.col.2
Confeſſarios longe diſtantes non obligantur pœnitentes quærere.151.col.1
Confeſſarij prudentes pro ſcrupuloſis ſunt neceſſarij. 223.col.1

Confirmatio.

Confirmatio priuilegiorū ex certa ſcientia motu proprio & de plenitudine poteſtatis non ſolum confirmat, ſed etiā innouat priuilegia reuocata.65.col.1

Coniectura.

In certis non eſt locus coniecturis.52.col.1

Conſecratio.

Reiterare verba & ſyllabas in conſecratione damnoſum.223.col.1

Conſenſus.

In conſenſum diſſenſus tranſire non poteſt.52.col.1

Conſilium.

Conſilium a ſapientibus quærendum.212.col.1
Conſilium aliquando petendum & non neceſſario ſequendum.224.col.2.& 240.col.1
Conſilio prudentum eſt ſtandum.221.col.2.& 222.col.1

Continere.

Multi caſus occurrunt in quibus coniuges, ſine culpa continere coguntur.2.col.1.& 2

Continentia.

Continentia ſacerdotalis eſt ex ſola inſtitutione Eccleſiaſtica.4.col.1.& 2
Continentiam videtur vouere coniux dans licētiam marito ad ingrediendum religionem. 37.col.2
Hæc continentia videtur promiſſa ſub conditione ſi profiteatur.ib.

Conſtitutio.

Conſtitutio vide in verbo, lex, & in verbo ſtatutum.

Contemnere.

Quod quis non optat facile contemnit. 38.col.2
Qui magis contemnit legem magis auertitur a dictamine rationis.213.col.2

Contractus.

Ex contractu prædeceſſoris tenetur ſucceſſor.73.col.2
Poteſt ſolui debitum monacho ex contractu cum ipſo inito ib.col.2.& 74.col.1
Contractus mulieris non valet ſine licētia viri.196.col.1

Conuerſi.

Conuerſi ſunt religioſi laici.60.col.2

Conuentus.

Conuentus eſt aliud a prælato.113.col.2
Conuentus in conſtitutione procuratoris cenſetur obligare ſe & ſua bona.ib.

Conuenire.

Ratione tributi debiti non poteſt monachus negotiator coram iudice extraneo conueniri.257.col.1

Cor.

Cor hominis non poteſt homo perſcrutare.267.col.1

Correctio.

Correctio iuris non eſt admittenda.33.col.1.& 2
Correctio legum vitanda.179.col.1

Corrector.

Mortuo correctore eius officiales finiuntur. 265.col.1
Corrector poteſt ante mortem nominare vice tenentem.90.col.2

Corrigere.

Non præſumitur legiſlator ſe ipſum ſtatim corrigere.179.col.1

Correlatiua.

Correlatiua ſunt ſimul, non tamen in omnibus eodem modo ſe habent.97.col.1

Cuſtos.

Cuſtos in ordine Minorum habet vocem in capitulo generali.228.col.1

Charitas.

Charitas eſt vinculum perfectionis. 4.col.1
Charitatis Chriſtianæ perfectio triplex.148.col.1
Charitati non eſt præferendum ieiunium neque vigilia.221.col.1

Chriſtiani noui.

Chriſtiani noui ſunt neophiti & non omnes deſcendētes ex Iudæis, aut Sarracenis.28.col.1
Chriſtiani noui deſcendentes ex Iudæis & Sarracenis ſunt capaces officiorum.ib.
Chriſtianos nouos ſolus Pontifex poteſt facere inhabiles ad dignitates, & officia & ad religionem.ib.

Clauſula.

Clauſula irritans non refertur ad id quod accidentaliter tractatur.178.col.1
Clauſula irritatoria non debet referri ad omnia quæ in lege tractantur.178.col.1.& 2
Clauſula, vt ad omnia referatur debet vniformis ratio de his omnibus eſſe.ib.

Clauſura.

Ad ingrediendam clauſuram priuilegium nō expirat ſi virtute alterius priuilegij ipſam quis ingrediatur.13.col.1
Licentia ad ingrediēdam clauſuram non alium odioſa ideo reſtringenda.ib.col.2
Licitum eſt egredi a clauſura monialibus epidemia laborantibus 21.col.2
Exire a clauſura non licet moniali febre maligna laboranti.ib.
Licitum eſt ſanis exire a clauſura alijs monialib epidamia laborantibus.14.col.1.& 2
Vt licentia detur ad egrediēdum a clauſura debet cauto ſumi iuramentum a medicis an ſcilicet laborent infirmitate contagioſa de perſona ad perſonam.ib.
In clauſura poſſunt diſpenſare Abbates Sancti Benedicti.272.col.1.& 2

Clauſtrum.

Extra clauſtra viuunt, qui ſunt ſine licentia prælati. 97.col.1.& 2
Extra clauſtra habere beneficia non conceditur regularibus.171.col.1
Extra clauſtra pōt eſſe monachus præſidēdo Eccleſiæ

parochiali etiam ſeculari.ib.col. 2
Non eſt recipiendus Monachus,ea intentione vt per multos annos viuat extra clauſtra.ib.col.2
Monachus non poteſt eſſe extra clauſtra niſi de licentia prælati ib.172.col.1.& 2
Pro ſuſtentandis parentibus poſſunt religioſi eſſe extra clauſtra cum licentia ſuorum prouincialium.172.col.2.& 234.col.1
Cum licentia prælatorum ſuorum poſſunt damnati ad triremes & ab eis reſtituti habitu retento agere vitam eremiticam extra clauſtra.173.col.1
Solus Papa poteſt dare licentiam monacho, vt ſit extra clauſtra in habitu clericali ſub obedientia ordinarij.ib.
Extra clauſtrum ad audiendum ius canonicum & Theologiam,non ad audiendas leges,& Phyſicam poſſunt monachi exire.225.& 226.col.1.& 2

Creditor.

Creditor redditur deterioris conditionis ſi debitor religionem ingrediatur.127.col.1

D

Damnum.

Damnum varijs modis contingit.195. vide in verbo,laſio.

Decima.

Super decimis poteſt fieri compoſitio.134.col.1
Decimas tertiarias poſsũt priuilegio habere laici.253.col.2 ib.
De decimis tertiarijs ſoluunt laici ſubſidium.ib.
Decima tertiaria ſunt fructus Eccleſiaſtici.ib.
Decimas non tenentur ſoluere moniales.260. vſque ad 262

Decreta.

Decreta pontificalia obliuioni aliquando traduntur.136.col.2

Debere.

Debere inducit neceſſitatem,22.col.1.& 144.col.1

Debitum.

Debitis obnoxij,et ratiocinijs profeſſi non ſunt poſt cõſtitutionem Sixti V.175.col.1.& 2

Defunctus.

Pro defunctis exorare ſanctum eſt.69 col.1
Defunctorum oſſa & corpora in lege veteri immunda reputabantur.193.col.1
Defunctorum corpora non poſſunt de vno loco ad aliũ transferri ſine authoritate Epiſcopi.207.col.1
Defunctorum corpora non eſt licitum exenterari & inhumaniter tractari.ib.

Delegabile.

Delegabile aliquando eſt miniſterium nullum.22.colum.1

Delegatus.

Inter delegatum,& vicarium eſt maxima differentia.264.col.1

Delictum.

Delictum in via non dicitur conſummatum.14.col.1
Delictum ex actio vnius teſtis non poteſt puniri.262.col.1

Delinquere.

Nemo preſumitur delinquere.197.col.2

Dependens.

In dependentibus a duob.ſublato vno remanet alterũ 164.col.1

Deus.

Deus eſt vnus in ſubſtantia.99.col.2
Deus benignior eſt homine.212.col.1
Sentiendum eſt de Deo in bonitate.ib.

Dictio.

Dictio,dumtaxat,exponitur per affirmatiuam & negatiuam,11.col.1
Dictio:dumtaxat,in materia lata non excludit caſum habentem eandem rationem.11.col.1
Dictio,dumtaxat,eſt limitatiua.21.col.2.& 22.col.1
Dictionis repetitio ſignificat myſterium.54.col.2
Dictio, omnino, omnem excludit diſpẽſationem.226.col.1

Dies.

Quidam eſt dies ſolaris,alius vero naturalis.34.col.1.& 2
Dies politicus continet viginti quatuor horas.ib.
Dies politicus ſecundum diuerſas prouincias debet cõputari.ib.
Dies cęptus habetur aliquando pro completo 67.col.2

Diœceſis.

Diœceſis Epiſcoporum diuiſæ ſunt a Papa.128.col.1.& 2

Definitio.

Solius entis poſitiui datur definitio.135.col.1
Diffinitiones per canones factæ non ad vnguem ſunt examinandæ.264.col.1

Dimiſſoria.

Prælati regulares debent dare dimiſſorias, pro ordinãdis ſubditis.69.col.2

Diſpar.

A diſparatis non fit illatio.173.col. 1

Diſpenſare.

Diſpenſare poteſt Papa,vt Monachus ducat vxorẽ.4.col.1
Diſpenſare poteſt Papa,vt ſacerdos ducat vxorẽ.ib.
Diſpenſare poteſt Papa in voto ſimplici.ib.
Diſpenſare poteſt Papa, in voto paupertatis & obedientia regularium.ib.
Diſpenſare poteſt Papa in matrimonio rato & non conſummato.ib col.2
Diſpenſante Papa,cum monacho in tribus votis non remanet monachus.ib.
Diſpenſauit Papa,quo ad caſtitatem cum profeſſis in aliquibus ordinibus militaribus.6.col.2
Diſpenſare non poſſunt religioſi in impedimentis matrimonij.7.col.2
Prouinciales poſſunt diſpenſare in aliquibus conſtitutionibus generalibus.45.col.1
Diſpenſare non poteſt Papa, cum religioſo manente religioſo,vt habeat proprium.77.col.1.& 2
Diſpenſare poteſt Papa cum religioſo, vt contrahat matrimonium.ib.
Ad diſpenſandum authoritas diſtincta eſt ab authoritate ad declarandum.173 col.1.
Summus Pontifex poteſt diſpenſare cum religioſis,ut audiant leges ciuiles.226.col.1. immo & legatus a latere.ib.
Diſpenſare interdicit dictio omnino.ib.

Diſpoſitio.

Diſpoſitio conditionalis exiſtente conditione nihil operatur.28.col.2
Diſpoſitio reſtringitur pro prima vice in materia odioſa.233.col.2

Diſſenſus.

Diſſenſus in conſenſum tranſire non poteſt.2.col.1

Diſtributiones quotidianę.

Diſtributiones quotidianæ ſunt in duplici differentia.251.col.2
Priuilegium ad fruendum fructibus beneficiorum nõ extenditur ad fructus diſtributionum quotidianarum.ib.
Condemnatus ad reſtituendum fructus & redditus non eſt obligatus ad reſtituendum diſtributiones quotidianas.ib.
Diſtributiones quotidianæ fuerunt inſtitutæ ad interessen-

Digitized by Google

eſſendum in officijs diuinis pag.251.c.1
Diſtributiones quotidianæ diſtinguuntur à redditibus Eccleſiaſticis.ibid.
De diſtributionibus quotidianis ſemper potuerunt clerici teſtari.ibid.
Reſeruante Papa fructus, & redditus beneficiorum non cenſetur reſeruare diſtributiones quotidianas. 252.col.2

Domicilium.

Sicut domicilium eſt inter viuos ita ſepultura inter mortuos.201.col.1

Dominium.

Dominium omnium bonorum regularium pertinet ad Papam.77.col.1
Dominium liberum non habet,qui illo vti prohibetur 199.c.1
Dominium non poteſt auferri ſine voluntate Domini.202.c.1.

Dolus.

Dolus non eſt præſumendus.195.c.2

Donatio.

Donatio cauſa mortis comparatur teſtamento. 232. col.1.

Dubium.

In dubio certior pars eſt eligenda.58.c.1
In dubijs ad prælatos eſt recurrendum.58.col.2

E

Eccleſia.

Eccleſia iudicat de occultis.56.c.1
Eccleſia quandoq. tolerat minus malum, vt maius malum euitetur.95.col.1.& 2
Eccleſia quaſi aurora conſurgens obſeruantis Pontificalibus decretis.136.& 137
Eccleſia congregata terribilis, vt caſtrorum acies.p. 142.col.1.& 2.
Eccleſia cathedralis canonicorum regularium monaſterium & conuentus nuncupantur.151.c.1.& 2
Eccleſia non intendit obligare ſuis præceptis ad vix poſſibile.215.col.1.

Educare.

Vt educaretur datus fuit Diuus Thomas infans quinque annorum religioſis Sancti Benedicti.40.c.2.
Nobiles Romani dabant filios ſuos ordini S.Benedicti vt educarentur.ibid.

Educatio.

Educationis gratia cogi puellas ingredi in monaſteria monialium non eſt ſub excommunicatione prohibitum.54.c.1.& 2
Educatio adoleſcentium fundamentum eſt boni vniuerſalis.108.c.1

Eijcere a religione.

Eijci poſſunt a religione crimino ſi profeſſi poſt conſtitutionem Sixti Quinti.173.c.2

Eleemoſyna.

Eleemoſynas certas moraliter poſſunt habere fratres minores.9.col.1.& 2.
De eleemoſynis hoſtiatim petitis debent viuere fratres minores.ibid.
In eleemoſynis patronorum monaſteriorum non debent multum conſiderare regulares.ibid.
Eleemoſyna facta pauperibus ſunt reſpectiue præſtantiores quam oblationes & ſacrificia. 60.c.1
Eleemoſynam poſſunt facere monachi exiſtentes in ſtudio.226.c.2

Eligere.

Eligi debent in prælatos mites & manſueti a natura. 107.col.1
Elegit Deus in prælatum mitiſſimum Moyſem.ibi
Prius quam vnus eligatur de eius moribus debet fieri diſcuſſio.453.col.1

Ens.

Non entis nullæ ſunt qualitates.153.c.2.

Epicheia.

Epicheia in obſeruatione præceptorum vtenda. 212. col.1
Epicheiæ vſus ad tollendos ſcrupulos neceſſarius,219 col.2.

Epiſcopus.

Fortior Epiſcoporum obligatio,quam religioſorum. 91.col.1
Epiſcoporum proprium eſt prædicare.ibid.
Epiſcopi debent tractare religioſos, vt ſuos coadiutores,92.col.1
Epiſcopi habent nudum miniſterium in approbatione confeſſorum minorum & prædicatorum.ibid.
Epiſcopi non poſſunt impedire parochianos volentes audire prædicationes in monaſterijs.97.col.1
Epiſcopi poſſunt procedere contra regulares prædicantes errores.ibid.
Epiſcopi debent eſſe literati.89.c.1
Epiſcopi ſunt Sal terræ.142.c.1.& 2
Epiſcoporum pompa & auaritia damnabilis.138.co. 1.& 2
Monachus factus Epiſcopus perdit iura monaſterij. 168.col.2.
Epiſcopus in Synodali nihil contra ius poteſt ſtatuere. 199.col.1
Epiſcopi non comprehenduntur in ſuſpenſione iuris. 218.col.2
Epiſcopus factus monachus poteſt facere teſtamentũ, 233.col.2.
Epiſcopi bona acquiſita poſt conſecrationem monaſterio debent obuenire.203.col.1
Epiſcopo ad teſtandum data facultas non intelligitur pro prima vice.234.col.1
Facultas vt poſſit facere Epiſcopus teſtamentum non expirat morte concedentis.ibid.
Epiſcopo mortuo etiam ſuorum officialium ceſſat poteſtas & deuoluitur ad capitulum.265.c.1

Epiſcopatus.

Epiſcopatus eſt altioris obligationis,quam votum religionis.59.col.2
Epiſcopatus diuiduntur a Papa.128.c.1.& 2

Error.

Error in intellectu iurium doctis etiam contingit.55. col.2

Eremitæ.

Eremitæ ſunt in multiplici differentia. 212.col.2.& 213.col.1
Eremitæ aliqui religioſi.ibid.

Et,ac.

Coniunctiones, Et, & ac, non ſemper ponuntur inter diuerſa.54.col.2.& 84.col.1

Ætas.

Ætatem non ſupplet malitia vbi a iure ſignatur tẽpus.38.col.1

Euchariſtia.

Euchariſtia in articulo mortis poteſt dari pueris decem annorum.274.c.1

Euangelium.

In Euangelio eſt virtus Dei.94.c.1
Euangelium comparatur grano ſinapis. ibid.

Exemptio.

Exemptio competit regularibus, tam ratione delicti, quam & c.257.col.1

Excommunicare.

Excõmunicantur in canone ſi quis ſuadente et inijcientes manus in profeſſos ordinu militarũ. 217.c.1.

Excom-

Excommunicatio.

Excommunicatio non incurritur relinquente ſacerdote miſſam inceptam.pa.10.c.1

Excommunicatio minor priuat à participatione paſſiua cuiuſcunque ſacramenti.ibid.

Excommunicationis abſolutio non requirit verba determinata.pa.49.c.2.

Excommunicatio cotra Doctores Leges,& Medicinā religioſos docentes.pa.216.c.2.& 217.c.1

Excommunicatio a iudice competente lata ualet.219 col.1

Excommunicatio etiam iniuſta in fore exteriori ſeruanda ibid.c.2.

Excommunicatio ab Abbatiſſa non valet.219.c.1

Excommunicatio & alia cenſura valent ipſo iure ſine monitione.220 c.1

Excommunicationis declaratio non poteſt fieri ſine monitione.ibid.

Excommunicatus.

Ab excommunicato poteſt fieri profeſſio. 52.c.1

Excommunicatus nominatim ſemper eſt vitandus. 58.col.1

Excommunicatus propter percuſſionem clerici euitandus.ibid.

Excommunicatus dubitanter non eſt euitandus cum præiudicio alterius.ibid.

Excommunicatus & ſuſpenſus peccant ſi eligant aut permittant quod eligantur.68.c.1

Excommunicatus & ſuſpenſus gaudent priuilegio canonis.ibid.

Excommunicatus et ſuſpenſus nō gaudent priuilegijs honoris.ibid.

Executor teſtamenti.

Religioſus executor teſtamenti poteſt monaſterio reſtituere ea quæ pauperib. ſunt applicanda.241.c.1.

Exhumare.

Corpora mortuorum non poſſunt exhumari & transferri de vno loco ad alium, ſine authoritate Epiſcopi.207.col.1.

F.

Facientes.

FAcientes,& conſentientes digni ſunt morte. 207 col.

Familiares.

Familiares & domeſtici clericorū non gaudent priuilegio fori.126.c.1.& 2.

Fama.

Fama non facit plenam probationem. 58.c.1.

Fides.

Ad fidem per vim & armis nemo trahitur. 88.c.1

Fidei propagatio armis pōt defēdi ne impediatur.ibi.

Ad fidem conuerſos in Indijs præcipit fouendum inſtructio regalis.ibid.

Firmitas fidei eſt ſubijci maioribus.112.c.2

Bona fides excuſat a multis.212.c.2

Fideles.

Fideles nouiter baptizatos poteſt Papa eximere à iuriſdictione & obedientia principis pagani. 82.c.1.

Fideiuſſor.

Fideiuſſor non tenetur ſi principalis eſt obligatus.73. col.2

Fideiuſſor pro monacho non tenetur.ibid.

Fortitudo.

Fortitudo prælatorum commendatur,et debet diſcreta eſſe.103.& 104

Filius.

Filius non poteſt agere in iudicio contra patrem.226 col.2

Finis.

Finis pre oculis habendus.148.c.1.

Fratres minores.

Fratres minores non habent actionem ad aliquid proprium.9.c.1.

Fratres minores poſſunt habere eleemoſynas certas moraliter.ibid.

Fratres minores poſſunt recipere monaſteria cū eleemoſynis patronorū,ſine eo qđ petant hoſtiatim. ibi.

Fratres minores ſunt incapaces ſucceſſionū.239. c.1.

Fratres minores poſſunt quoad diſtributionem eſſe executores teſtamentorum.204.col.1.

G.

Generalis.

GEneralium munus non ordinatur præcipue ad prædicandum ſicut munus Epiſcopale.102.co.1. & 2.

Generales melius eſt vt ſint Canoniſtæ, quam Theologi.ibid.

Generalium & prouincialium ſecretarij debent eſſe litterati.ibid.

Generales, & prouinciales debent aſſumere vltimos conſultos.ibid.

Generales et prouinciales habent iuriſdictionem, quaſi Epiſcopalem.218.c.2.

Gubernare.

Ad gubernandum eſt neceſſaria ſagacitas. 101.co.2.

Ad gubernandum literati,quandoq. inabiles.ibi.

Ad gubernandum ſapientia eſt neceſſaria. ibid.

Gubernandi munus difficile.267.col.1.

Vide in verbo,regimen.

Gratia.

De gratia iuſtificanti non datur certitudo. 223.c.1

Gratia facta non expirat morte concedentis. 203.c.1

Vide in verbo conceſſio.

Gregorius.

Gregorius IX.fuit deuotiſſimus ordinis minorum. p. 127.col.1

H.

Habitus.

HAbitum portare cum diſſotura capilli non eſt peccatum.42.c.1.

Habitare.

In fundo,in quo quis habet vſum non poteſt habitare inuito vſu fructuario.202.col.1

Hæres Hæreditas.

Hæres præſumitur ſcire omnes clauſulas teſtamenti. 192.col.2

In codicillo non poteſt dari hereditas.232.c.1.

Hieronymus

Hieronymus,& Auguſtinus in ſenectute multa volumina ediderunt.101.c.1

Homo.

Homo non perſcrutatur corda hominum. 267.c.1

Hoſpitans.

Hoſpitantes fratres minores in Heſpanijs habent multa priuilegia regalia.121.vſq.ad 124.

Hoſpitale.

Hoſpitale poteſt petere reſtitutionem contra factum ſui rectoris.134.c.1.

I.

Ieiunium.

IEiunium in quarta,& ſexta feria à tempore Apoſtolorum.132.c.1

Ieiu-

Ieiunium prætermittens ignoranter non peccat mortaliter.212.c.2.
Ieiunia & vigiliæ non ſunt præferendæ charitati.pa.220.col.2.

Ius.

Finito iure aliquid concedente finitur etiam ius ex eo competens.265.c.1

Iuſtitia.

Iuſtitia firmantur regna.103.c.1
Iuſtitia ſine miſericordia deuiat à regula.105.c.1

Iudex.

Iudex debet habere fortitudinem.106.c.1
Iudex debet eſſe defenſor innocentum.ibid.
Iudex debet iudicare ſecundum leges.ibi.& 102.c.1.
Iudex debet iudicare ſecundum allegata, & probata.105.c.1.
Iudex miſericors non deferat iuſtitiam. ibi.c.2
Contra iudices accipientes munera variæ leges ſunt late.106.col.2
Iudices debent a republica relegare homines pedicones.106.col.2
Iudices ſeculares poſſunt procedere contra aliquot profeſſos poſt conſtitutionem Sixti Quinti.175.col.1. & 176.col.1
Iudex ſecularis poteſt cognoſcere de iuſtitia innocationis brachij ſecularis.250.c.2
Iudex debet a recipiendis muneribus abſtinere. 266.c.2.& 267.col.1
Vide in verbo prælati.

Iudicare.

Non iudicat homo de actibus mere interioribus. 56.col.1

Iuramentum.

Iuramentum votiuum tollitur per profeſſionem in religione.26.c.1.& 2
Iuramentum reſpectiue eſt fortius, quam votum. ibi.
Iuramentum eſt quædam tortura 13.c.2

Iuriſdictio.

Iuriſdictio delati perpetuatur per ſolam citationẽ, aut litis conteſtationem.50.c.2

Ius patronatus.

Ius patronatus cauſa coram iudice Eccleſiaſtico eſt ventilanda.125.c.2
Ius patronatus acquiritur per traditionem, ædificationem & donationem.273.col.1

Iuuenes.

Iuuenes ad gubernandum non ſunt apti.100.c.1.

Ignorantia.

Ignorantia vagatur per omnia præcepta. 212.col.1. & 2.
Ignorantia alia facti & alia iuris.ibid.
Ignorantia facti ſemper excuſat a peccato ibid.
Ignorantia iuris iuſta excuſat a peccato ib.
Ignorantia non eſt peccatum, ſed negligentia ſciendi. ibid.
Ignorantiam inuincibilẽ poſſunt habere regulares circa præcepta regulæ.ibid.
Ignorantia Intellectus alicuius legis excuſat à culpa tranſgreſſorem.ibi.
Ad ignorantiam vincendam non eſt neceſſariũ, quod quis faciat totum quod in ſe eſt. ibi col.2. & 213.col.1
Ignorantia nullum regularem excuſat a culpa trãſgreſſionis manifeſtæ ſuæ regulæ.ibid.
Ignorantia excuſat a culpa ſubditos ſequentes opinionem maiorum.ibid.
Ignorantia affectata non excuſat, ſed aggrauat.ibid. & col.2
Ex ignorantia affectata peccare, eſt peccare ex contemptu ib d.
Ignorantia affectata ex bono fine excuſat aliquando a culpa.ibid.& 214 col.1
Ex ignorantia affectata ex bono fine peccauit Diuus Paulus.ibid.
Ex ignorantia affectata multi religioſi peccant in ſuis inſtitutis.ibid.
Ex ignorantia craſſa, et ſupina multi eorũ peccãt.ib.
ignorantia craſſa, & ſupina ſequitur ex negligentia inquirendi ſcienda ibid.
ignorantia craſſa dicitur ab hominibus craſſis, qui ut plurimum ſunt negligentiores.ibi.c.2
ignorantia ſupina dicitur ex nimia pronitate ad terram.ibid.
Ex ignorantia ſupina peccant ambitioſi & auari nimis.ibid.
ignorantia craſſa & ſupina non excuſat à toto, ſed à tanto.ibid.
ignorantes anteponere ſapientib. peccatum.pag.216.col.2

Illegitimi

illegitimi poſſunt diſpenſatiuè admitti ad religionẽ.23.col.2
illegitimi ſi profiteantur valet eorum profeſſio. 22.
illegitimus nõ poteſt recipi ad religionem in qua eius pater eſt profeſſus.24.col.2.
illegitimi filij orti a commendatarijs Diui Iacobi nõ fuerunt excluſi a Sixto Quinto in ingreſſu religionis ſicut inceſtuoſi.24.col.2.

Imaginatio.

imaginatio reprimenda.222.c.1

Immunitas Eccleſiaſtica.

immunitatis Eccleſiaſticæ prætextu excedunt aliquãdo in multis religioſi.174.col.1
immunitas Eccleſiaſtica religioſorum non ſolum iure communi, ſed etiam ratione priuilegiorum eſt.256.col.1.

Impoſſibile.

Ad impoſſibile nemo obligatur.212.col.1.

Impubes.

impubes maſculus eſt minor quatuordecim annorũ, & fœmina minor duodecim 36.c.1.

Incorrigibilis.

incorrigibili non eſt venia concedenda.105.c.1

Indulgentia.

indulgentiam in articulo mortis conceditur parentibus religioſorum.74.c.1.

Informatio.

informationes pro nouitijs faciendæ ſunt quadam forma probatoria non eſſentialis.186.

Infirmus.

Pro infirmis ponere vitam eſt laudabile.89.c.1

Infirmitas.

Vnaquæque infirmitas habet diſtinctas circumſtantias.161.col.2.

Ingreſſus.

ingreſſus in monaſteria monialium prohibitus eſt fratribus minoribus.212 col.2.
ingreſſus monaſterium vnum ex filijs poteſt meliorare.238.col.2.

Ingratitudo.

ingratitudo grauе peccatum ſed commune. pag.182.col.2
Contra ingratos leges aliquando fuerunt late.ibi.
ingratitudinis delictum non caſtigatur in tribunalibus, quia tribunalia non ſufficerent.ibid.

Irregularitas.

irregularitatem incurrunt exercentes actus ordini ſuo deputatos.68.col.1
irregularitatem non incurrit ſuſpenſus, qui in electionibus cum alijs ſacerdotibus interſit.ibid.
irregularitatem non incurrit celebrando clericus ſuſpenſus aut excõmunicatus ab Abbatiſſa. 215.c.2

Irregu-

Irregularitatem non incurrunt celebrantes ſuſpenſi in temporalibus.207.col.2

Interdicti.

Interdicti & ſuſpenſi nominatim in multis ſunt euitandi.219.c.1.& 2

Interdicti debent abſtinere ab auditione officiorum diuinorum.ibi.

Interſtitia.

Interſtitijs non ſeruatis poſſunt Epiſcopi ordinare religioſos.70.col.1

In interſtitijs Epiſcopi cum regularibus debent diſpēſare non autem eorum prælati ibid.

Epiſcopus dans dimiſſorias non Epiſcopus ordinans debet in interſtitijs diſpenſare.70.c.2

in interſtitijs poſſunt diſpenſare Abbates ordinantes minoribus ordinibus ſuos ſubditos.ibid.

Prælati regulares in dimiſſorijs datis ſuis ſubditis debēt petere ab Epiſcopis,ut diſpēſēt in interſtitijs.ib.

Ad diſpenſandum in interſtitijs aliqua cauſa debet adeſſe.ibid.

Difficilius debet diſpenſare in interſtitijs diaconatus ad presbyteratum,quam ſubdiaconatus, ad diaconatum.71.c.1.& 72.c.2.

L.

Laborare.

Laborare nemo tenetur manibus ſi aliter ſe honeſte poteſt ſuſtentare.7.c.1.& 2.

Laborandum eſt ad euitandum otium.ibid.

Libertas Eccleſiaſtica.

Contra libertatem Eccleſiaſticam non fit quando ex contractu aliquorum aliquando damnum inſurgit Eccleſiaſticis.254.c.1.& 2

Legatum.

Legatum generale non tollit ſpeciale. 13.c.1.& 2.

Legatum in ſingulos annos, quod habet monaſteriū ingreſſus ante profeſſionem in ordine fratrum minorum quaſi caducum reputatur.45.c.2

Legatum in ſingulos annos differt ab uſufructu. ibi.

Legatum in ſingulos annos dupliciter à Iuriſconſultis conſideratur.46.c.1

Legatum annuum relictum feminæ, & eius famulæ debetur ei etiam ſi ingrediatur religionem. ibi.

Legatum relictum fratri minori regularis obſeruantiæ pro ſtudio & libris emendis ualet.226.c.2.

Legans.

Legans bona ſua non cenſetur legaſſe futura.153.c.2

Legatus.

Legatus a latere non poteſt diſpenſare in conſtitutionibus conciliaribus.226.col.1.

Legitima.

Legitima debetur filijs patre ingreſſo monaſterium. 44.col.2.in fin.

Læſus.

Leſus in ſpiritualibus reſtituitur.53.col.2

Lex.

Legis ratio eſt eius mens.36.col.1

Lex debet interpretari,ut nō ſit fruſtratoria.130.c.1.

Lex debet interpretari,ut non ſit fruſtratoria.p.40. col.2.& 130.c.1

Lex per non uſum abrogatur.130.c.1.

Lex diœceſani comprehendit monaſteriū habens parochianos non exemptos.134.c.1.& 2

Lex loquens per verba præteriti tēporis trahitur ad futura.153.col.2.

Lex pœnalis & correctoria debet reſtringi. pag. 74. col.2.

Lex correctoria eſt reſtringenda.19.col.1.

Lex quæ extenditur ad prætereà eſt reſtringenda.ibi.

Lex corroborans aliam debet intelligi iuxta terminos roborata ibid.c.2.

Lex condemnans ad ultimum ſupplicium debet intelligi de exilio ibid.

Lex fundata in præſūptione nō obligat in foro cōſciētię conſtando de veritate.180.c.2.& 181.c.1.et 2

Lex iuſta obligat in foro conſcientiæ.186.c.1.& 2.

in legibus perplexitas non eſt admittenda ibid.

Leges aliquando tantum obligant in foro exteriori. 185.col.1.

Nemo poteſt agere, quod leges in teſtamento locum non habeant.196.c.2.

Lex iuſta etiam fundata in præſumptione ſeruanda eſt in vtroq. foro.196.col.2

Leges ciuiles non poſſunt intelligi ſine iuris canonici ſcientia.225.col.1.& 2.

A legis verbis eſt recedendum, quando conſtat de mente legiſlatoris.230.c.2

Ratio legis non ceſſat quamuis ceſſet in ſpeciali. ibid. & 227.c.1.

Religioſus leges ciuiles audiens in ſcholis,& doctor legens ſunt excommunicati.230.c.2

Lex pœnalis debet reſtringi.228.c.1

Lex prohibens aliquid verbo præceptiuo,aut prohibitiuo obligat ad mortale ibid.

Lex addens pœnam excommunicationis obligat ad mortale.ibid.

Lex ſecularis facta ad obuiandum fratribus comprehendit clericos & monachos.252.c.1

Leges ciuiles ad forum etiā Eccleſiaſticū extendūtur quatenus iuri canonico non ſunt contrariæ.255.c.1

Libere.

Aduerbium libere excludit omnem moram, & conditionem.199.col.1

Libellus.

Libellus de minimis & non probatis non debet opponi.268.col.1

Litterati.

Litterati & nobiles ſunt digni maioribus beneficijs. 101.col 2

Litterati ſunt anteponendi illitteratis in promotione officiorum.ibid.

Literati aliqui ad gubernandum inhabiles ibid.

M.

Magiſter.

Abſurdum eſt fieri aliquem magiſtrum antequam ſit diſcipulus.35.c.1.

Magiſter nouitiorum in religionibus debet eſſe homo auſterus.107.col.1

Reges Hiſpaniarum non ſunt magiſtri ordinum, ſed adminiſtratores.104.c.2.vſque ad 107.

Maius.

Qui poteſt in maius poteſt & in minus. 5.c.1.

Malum.

Minus malum aliquando toleratur, vt maius malum euitetur.96.co.1.

Maioratus.

Ingreſſus monaſterium poteſt inſtituere maioratū. 238.col.2

Malitia.

Malitia aliquando ſupplet ætatem.101.c.2

Melancholia.

Melancholia aliquando contingit a dæmone.p.238. col.2.

Manducare.

Manducare carnes feria ſecunda, & tertia ante cineres non eſt peccatum.70.col.2.

Aliqui religioſi nō poſſūt mãducare carnes nec extre mitates

mitates animalium, nec inteſtina in natiuitate Domini ſi venerit in ſexta feria, aut ſabbato alij vero contra.pag.130.c.1.& 2

Martyrium.

Martyrium ſanctorum confortat fideles.193.c.1

Matrimonium.

Matrimonium actu ſuſceptum eſt maius bonũ quã votum religionis.26.c.2

Clericis orientalis Eccleſiæ licet vti matrimonio con tracto ante ſuſceptionem ordinis.1.

Apud gentiles illicitum erat perſonis Deo conſecratis contrahere matrimonium.ib.

Monachi & moniales prohibentur contrahere matrimonium.1.c.2

Monachus aut monialis contrahentes matrimoniũ ſuſpecti ſunt de hæreſi & ab inquiſitorib. hæreticæ prauitatis puniuntur.ib.& p.2.c.1

Matrimonium impedit & dirimit expreſſa, & tacita profeſſio.ib.

Matrimonium ratum ſoluitur per profeſſionem in religione.ib.& p.3.c.1

Matrimonium ratum iure diuino ſoluitur per profeſſionem in religione.ibi.

Matrimonium minus bonum eſt quam religio ibi.

Matrimonij indiſſolubilitas eſt de iure diuino. ib.c.2

Matrimonium per mortem naturalem vnius ex contrahentibus diſſoluitur.ibi.

Matrimonium ratum non fuit celebratum à Ioanne Euangeliſta.3.c.2

Cum aliquibus monachis diſpenſauit Papa ut cõtraherent matrimonium.4.co.1

Matrimonium poſſunt contrahere ſacerdotes ex diſpẽſatione Papæ.ib.

In matrimonio rato & non conſummato poteſt Papa diſpenſare.5.c.1

Papa non poteſt inhabilitare ſeculares ad contrahendum matrimonium.6.c.1

Papa poteſt inhabilitare aliquos ne contrahant matrimonium in tali gradu ibi.c.1

Matrimonium non poſſunt contrahere religioſi Societatis exiſtentes.ib.

Matrimonium ratum dirimitur per profeſſionem clericorum ordinum militiarium.ib.

Matrimonium dirimitur per profeſſionem in religione militari D.Ioannis Baptiſtæ.ib.

Matrimoniũ poſſunt contrahere oblati religionũ.ib.

Prohibitum eſt religioſis ſolemnizare matrimonia, ſine licentia parochi.7.c.1

Non habent religioſi priuilegium ad diſpenſandum in impedimentis dirimentibus matrimonium. ib.

Melius eſt matrimonium contrahere cum virgine, quam cum vidua.30.c.2

Non tenet matrimonium viri à religione educti per uxorem, ſi mortua ea cum alia contrahat. 33.c.1

Matrimonium conſummare non compelluntur ſponſi intra duos.33.c.2

Matrimonium ratum diſſoluitur per votum ſolemnizatum per ſuſceptionem ordinis ſacri vel profeſſionem tacitam, vel expreſſam.43.c.2

Matrimonium metu contractum an ſit validum ceſſante metu.47.c. 2

Matrimonium poteſt fieri, per procuratorem. 52.c.1

Matrimonium clandeſtine contrahentes ſine parocho inhabiles facit concilium ad contrahendum. 182.c.1.& p.183.c.1

Concilium irritans matrimonium contractum ſine parocho eſt lex fundata in præſumptione.ib.

Forma ſubſtantialis matrimonij non eſt aſſiſtentia parochi, & teſtium.19.c. 1

Matrimonium contrahentes cum impedimento dirimente ſunt excommunicati. 201.c.1

Meliorare.

Ingreſſus monaſterium vnum ex filijs poteſt meliorare.238.c.2

Mendicare.

Religioſi non tenentur manibus laborare, ne mendicent.8.c.1

Mendicare tenentur ex vi ſua regula fratres minores.9.c.1

Mendicitas.

Mendicitas laudatur.8.c 1

Mendicitas fratrum Minorum & Prædicatorũ eſt meritoria.8.c.2

Vt mendicitas religioſorum ſit meritoria multa requiruntur.8.c.2

Per mendicitatem acquiſita à religioſis debent cum temporalibus compenſare.ibid.

Mendicitas religioſa debet proportionari perfectioni internæ.82.c.2

Mendicitas aliquorum religioſorum non poteſt hodie ſicut olim ſeruari.ibi.

Mendicus.

Mendici peregrini non ſunt vituperãdi etiamſi ſine presbyteri.8.c.1

Mendici propter Chriſtum laudantur in Euangelio 8.c.2

Mendicus fuit aliquando Chriſtus Dominus.ibi.

Mens.

Mens principis præſumitur eſſe qualis de iure eſſe debet.175.c.1

Bonarum mentium eſt cognoſcere culpam vbi non eſt.222.c.2

Miles.

Miles tenetur obedire duci cum periculo mortis.pag. 90.c.2

Miniſterium.

Miniſterium nudum delegabile.22.c.1

Miſſa.

Miſſam dicere in monaſterijs contra voluntatem religioſorum parochis eſt prohibitum.9.c.2

Vnam miſſam pro alia non poſſunt dicere religioſi.ib.

In miſſa ſuperſtitioſa ſunt vitanda. ibi.& p.10.c.2

Miſſam inceptam relinquere peccatum ſine excommunicatione.ibi.

Miſſa conuentualis eſt celebranda in Eccleſiis regularibus.15.c.2

Miſſa conuentualis apud minores dicitur pro benefactoribus.15.c.2

Miſſam conuentualem pro benefactoribus tenentur facere celebrari ſorores regulæ primæ Sanctæ Claræ.ibid.

Pro miſſis & prædicationib. aliquib.religioſis ſtipendium accipere eſt prohibitum.83.c.1.& 2

Miſſa in altari portatili extra Eccleſiam aliquãdo poteſt dici.98.c.1

Miracula.

Miracula & reuelationes non ſunt prædicandæ publice niſi prius ab Epiſcopo licentia concedatur. 97.col.2

Monaſterium.

Monaſteria ſunt collegia.15.c.2

Monaſterium æquiparatur minori.195.c.1

In monaſterium monialium ingreſſus ex vi regulæ prohibetur fratribus minoribus.212.c.2

Monachus.

Monachi ex diſpenſatione Papæ poſſunt exire à religione & contrahere matrimonium.4.c.1

Monachus diſpenſatus à Papa in tribus votis eſſentialibus iam non eſt monachus.5.c.1.& 2

Monachus ſine licentia prælati quando poteſt conſtituere procuratorem.113.c.1

Monachus comparatur impuberi.203.c.1

Mona

Monachi non debent eſſe ignorantes. p. 225.c.2
Vide in verbo religioſus.

Moniales.

Monialium res temporales per ſeculares debent administrari. 11.c.1
Monialium monaſteria authoritate Epiſcopi aliquã do transferuntur.ibid.
Moniales Sanctæ Claræ ſecundæ regulæ gaudent priuilegijs monialium primæ regulæ. 14.c.2
Moniales primæ regulæ S.Claræ habent diuerſa priuilegia à monialibus primæ regulæ. ibid.
Moniales Sanctæ Claræ tenentur certis diebus communicare. 15.c.1
Moniales tenentur facere celebrari miſſam conuentualem. 15.c.2
Monialibus permittitur habere redditus vitalitos. 82.c.1.& 2.
Moniales primæ regulæ Sanctæ Claræ poſſunt habere immobilia. 83 & 84
Moniales præfatæ poſsũt huic iuri renũtiare. 86.c.1

Mors.

In articulo mortis multa homo facit ad quæ non tenetur in vita. 222.c.2
In hora mortis diſputatio cum dæmone tentante cauenda 224.c.2
In hora mortis homo de ſua ſaluatione ſolicitus eſſe debet.ibi.
Mortes hominum in ſpectaculis taurorum ſunt euitandæ. 223.co.2

Motus.

Mota vna phantaſia alia conſequenter mouentur. 222.co.2
Mota vno lapide adhærentes mouentur. ibi.

Munus.

Munus & donum deteſtabile eſt recipi à iudicibus 105.co.1

Murmurare.

*Murmurare contra prælatos punitur a Deo.*103.c.1

Mulieres.

Mulieres in domibus ſuis habitantes poſſunt admitti ad habitum regularem 16.c.1.& 2
Præfatæ mulieres gaudent indulgentijs religionis.ib.
In contractu mulieris neceſſarius eſt viri conſenſus 196.col.2

N

Natiuitas Domini.

*In Natiuitate Domini occurrente in ſexta feria ante Sab.illicitum eſt aliquib.regularib.veſci carnibus inteſtinis & ouis.*131.& 132.c.1

Neceſſitas.

*Neceſſitas duplex logica & moralis.*211.col.2

Negotiari.

*Negotiari dicuntur qui rem emunt lucri faciendi cauſa.*255.co.1
Negotiatio eſt prohibita eccleſiaſticis regularib. ib.

Nihil.

*Ex nihilo nihil fit.*28.co.2

Nullum.

Quod nullum eſt rumpi non poteſt.ibi.

Nobilitas.

*Propter nobilitatẽ cum aliquib.diſpenſatur.*101.c.2
Nobiles & literati maioribus ſunt beneficijs honorandi.ibi.

Notarius.

*Notarios ĩ ſuis Regnis poſsũt cõſtituere Reges.*17.c.1
Notarios ad tempus poſſunt conſtituere iudices inferiores ibi.
Notarios religioſos pro ſuis prouincijs poſſunt conſtituere prouinciales prælati. 17.c.2
Notarius factus monachus ad edendum inſtrumenta apud ſuum prælatum debet compelli. ibi. c.2

Nouitius.

Nouitii non poſſunt recipi in ordine minorum niſi à generalibus aut a prouincialibus. 18.co.2
Receptio nouitiorum non debet committi omnib.prælatis conuentualibus.ibid.
Prouinciales non prohibentur in ordine minorũ per conſtitutionem Sixti V.recipere nouitios.ibid.
*Informationes pro nouitiis ante eorum receptionẽ nõ ſunt neceſſario facienda.*15.co.1.*vſque ad* 21
*Informationes nouitiorum a patribus, & deputatis debent examinari.*21.co.1.& 2
*Pro faciendis informationibus nouitiorum ſufficit notarius religionis.*22.c.1. & 2
Non de omnibus nouitiis facienda eſt informatio. 23.& 27.
*Nouitii ſunt de ſpiritu probandi.*39.co.2
*Nouitii ſunt educandi in conuentibus magis reformatis.*36.co.1.& 2
Nouitii non debent eſſe multum prudentes prudentia humana.ibi.
*Nouitii ſunt induendi habitu regulari.*37
*Nouitii debẽt peragere annum probationis.*37.co.2
Conſentaneũ fuit vt nouitii per annũ probarẽtur. ib.
Nouitius non poteſt renunciare anno probationis. p. 40.co.1.& 2
Annus probationis nouitii eſt inductus in fauorem publicum ibi.
*Nouitii annus probationis debet eſſe continuus.*41.c.1
Nouitiis datur annus ad experiendas omnes difficultates.ibid.
Non eſt diffinitum in Concilio Tridentino, quod annus probationis nouitii ſit continuus. ibi.
*Annus probationis nouitii in ordine minorum debet eſſe continuus.*42.c.1
*Nouitii debent neceſſario portare habitum regularem.*42.co.1
Nouitii poſſunt partim in monaſterio partim extra portare habitum regularem. ibid.
Non interrumpunt annum nouitiatum exeuntes extra clauſtra cum licentia prælati. ibid.
Nouitii finito anno probationis debent ſtatim admitti ad profeſſionem aut expelli.ibi.
*Nouitius exiens a religione non incidit in aliquam inhabilitatem iuris.*43.co.2
Nouitii non ſunt vere religioſi ibi.
*Nouitius exiens a religione non debet vti veſtibus laſciuis.*235.co.1
*Conſtitutio Sixti Quinti de non recipiendis nouitiis ſine informatione fundatur in præſumptione.*188 col.1.& 2
Pro nouitiis recipiendis proponuntur bul'æ Sixti V. Gregorii Quarti decimi, & Clementis octaui a 185.*vſque ad* 192.*incluſiue.*
*Nouitii bona ĩ certa poſsũt reſtitui monaſter.*196.c.1
Nouitii bona nõ poſsũt fratres minores pcurare.ib.
*Nouitii in anno probationis ſolum diſcunt ſubſtantialia regulæ.*212.c.2
*Nouitiorum bona ſi vendantur obnoxia ſunt tributis.*256.co.1.& 2

Nouitiæ.

*Nouitiæ non poſſunt recipi ad habitum niſi a ſuis prælatis.*18.co.2
*Nouitiæ exeuntes extra clauſtra etiam cum licẽtia prælati interrumpunt annum nouitiatus.*43.co.1
Nouitiæ finito anno probationis non debent compelli ſtatim profiteri.

Occul-

O

Occultè.

OCcultè ſacta improbitatis ſuſpenſione pleniſſima ſunt.1.col.2

Oblati.

Oblati religionum ſunt in duplici differentia.6.c.2.
Non oēs oblati religionū sūt pſona eccleſiaſtica.ibi.
Oblati differunt a monachis et conuerſis.60.c.1.et 2.
Oblati ſe,& ſua offerunt Deo.ibid.
Oblati poſſunt tranſire ad arctiorem religionem.61.col.1.& 161.col.2
Oblati religionū poſsūt abſolui à p̄latis regularib. ib.
Oblati religionum mutantes habitum gaudēt multis priuilegijs.ibid.
Oblati Benedictini religioſi.238.c.1.& 272.273.
Oblati,q ſe,et ſua obtulerūt Deo,nō poſsūt teſtari.ib.

Oblationes.

Oblationes in Eccleſiis regularib. non poſſunt ſuis clericis applicare Epiſcopi.38.col.1
Oblationes facta Deo reſpectiue ex parte obiecti ſunt praſtantiores quā eleemoſyna facta pauperib. ibi.

Obedientia.obedire.

Obedientia eſt duplex.56.col.1
Obedientia debita pralatis non verſatur circa actus mero interiores.ibid.
Obedire in omnibus non tenentur pralatis ſubditi.ib.
Obedientia in diſpendium ſalutis non valet. 57.c.1
obedientia in religionibus debet eſſe de concernentib. ad obſeruantiam regularem.ibid.
In obedientia dupliciter conſideratur.ibid.
obedientia in praiudicium ſpirituale ſui, et proximi non valet.57.col.2
obedire tenetur ſubditus prælato etiā ſi dubitet an prælatus id ei poſſit pracipere.ibid.
obedientia debita pralatis non pendet a ſenſu ſubditorum.57.col.1
obedire tenetur infirmus medico etiam in dubijs. ibi.
obedire nemo obligare ſe poteſt in praiudicium tertij.57.col.2.
obedire in valde difficilibus nemo tenetur ibid.
Non eſt obediendum pralato interroganti pręcipiēti reuelari ſecretū crimen,iam emendatū ſi talis reuelatio vergat in praiudicium alterius. 58.c.1
Non eſt obediendum pralato cū periculo peccati mortalis.ibid.c.2
obedire tenetur ſubditus pralato pracipienti aliquid contra praceptum humanum,in quo ipſe poteſt diſpenſare.ibid.
In dubio pralatis eſt obediendum.ibid.
obedire non tenentur regulariter religioſi pracipientibus,vt ex Hiſpania ad Indos proficiſcantur.59.c.1
obedire cum graui ſuo detrimento nemo tenetur.ibid.
Religioſi Societatis tenentur obedire ſuis pralatis pręcipientibus ire ad Indos.ibid.c.2.
obedire tenentur religioſi Papę pracipienti,vt ad Indos proficiſcantur.ibid.
Non tenetur obedire ſubditus pralato pracipienti acceptare Epiſcopatum.ibid.
Contra obedientiam non agit qui facit aliquid, quod ſcit pralatum agreferre.82.col.1.& 2
obedientia impoſita ſubditis debet eſſe circa obſeruantiam regularem 89 col.2
Vera obedientia non ſolum conſiſtit in promptitudine voluntatis,ſed etiam in non reſiſtentia intellectus.136.col.1.& 2
obedientia iuniorum erga magiſtros & parentes neceſſaria.212 c.1
Superioribus obediendum non eſt pracipientibus aliquid contra legem ibid.

Obiectum.

In vno obiecto materiali poſſunt concurrere dua ſpeciales rationes.56.c.1
Ex obiecto debet conſiderari opus.38 c.1.& 2

Obligatio.

obligatio odium præ ſe fert.38 col 1
obligatio,quæ fit in profeſſione religionis,fauor videtur.ibid.
obligatio naturalis oritur ex quadam æquitate . 182.col.2
obligatio naturalis aliquando contrahitur ſine cōſenſu.186.col.1

Obligare.

Nemo obligatur ad impoſſibile.212.c.1
Furioſi & ignorantes aliquādo etiam abſentes, obligantur naturaliter & ciuiliter.186.col.1

Obligatus.

obligatus ad aliquid faciendum poteſt compelli illud adimplere.89 col.1

Officium diuinum.

Circa recitationem officij diuini cadit ex cauſa diſpēſatio.98.col.1
Prætermittens bona fide officium diuinum non peccat mortaliter.212.col.1.
Non ſunt officia diuina omnia contenta in Miſſali breuiario & pontificali.220.col.1
Nimia attentio in officio diuino aliquando damnoſa.223.col.1
Ad ſatisfaciendum officio diuino ſufficit virtualis attentio.ibid.

Opus.

Ad opus ſupererogationis nemo obligatur.89.c.2
Ex operibus bonis non debet homo ceſſare propter tentationem,an ſit praſcitus.224.c.1

Ordo.

ordo in omnibus laudabilis.112.c.2

Ordo ſacer.

In ſuſceptione ordinis ſacri emittitur votum implicitum caſtitatis.2.c.1
Non poſſunt ordinari crimino ſi,neque debitis, neque ratiocinijs obnoxii.24.c.2
ordo ſacer eſt ſacramentum impriment characterem 62.col.2
ordo large eſt quadā deputatio ad diuinum cultū.ibi.
Quatuor ſunt ordines minores & tres maiores qui dicuntur ſacri.ibid.
ordines minores poſſunt Abbates ſuis ſubditis conferre.ibid.
ordines minores non poſſunt Abbates conferre nouitiis ibid.
ordinari poſſunt religioſi Societatis ſine titulo patrimonii aut beneficii 63.col.1.& 2
Nullus poteſt ordinari ſine titulo beneficii, aut patrimonii.ibid.
Etiam religioſi non poſſunt ordinari vno die omnib. ſacris ordinibus.64.col.1.& 2
Recipiēs vno die duos ſacros ordines eſt ſuſpenſus. ib.
ordinibus minorib.poſſunt vna die ſimul ordinari.ib.
ordinari extra tempora eſt contra ius commune . ibi.
Epiſcopi poſſunt ordinare extra tēpora regulares. ib.
ordines ſacri extra tempora non poſſunt dari niſi in diebus feſtiuis, aut Dominicis.65.c.2
ordines minores poſsūt dari in feſtis ſemiduplicib.ibi.
ordinibus ſacris non poſſunt ordinari etiam religioſi ante legitimam ætatem,pag.65. colum.2.pag. 66. colum.1
ordinari poſſunt omnes habentes legitimam ætatem. ibid.& 66.col.1.& 2
Recipientes ordines ſacros extra tempora aut ſine legitima ætate aut ſine dimiſſoriis remanent ſuſpenſi ibi.& 67.c.1

Ordinari poſſunt regulares ſine dimiſſorijs Epiſcoporum.67.col.2

Ordinatus bona fide ſine dimiſſorijs,aut extra tempora,aut ſine legitima ætate nō remanet ſuſpēſus.ib.

Ordinato ante legitimam ætatē non eſt conferenda præbenda,cui eſt deputatus ordo ſacerdotalis. ibid.

Ordinari poſſunt ab Epiſcopis electi a religionibus ſi alias non fuerint impediti.ibid.

Vt iſti ordinentur, debent prælati regulares ant electionem cum ipſis diſpenſare in impedimentis, ſi forte tenentur ibid.

ordinatus cum bona fide ante legitimam ætatē poteſt ſine diſpenſatione aduenienṫe ætate celebrare, ſecus ſi cum mala fide.68.69

ordinatus ante legitimam ætatem remanet ipſo iure ſuſpenſus.ibid.

ordinatus ante legitimam ætatem cum bona fide poteſt durante bona fide ſine peccato celebrare etiam antequam peruenerit ad legitimam ætatem. ib.

ordinari poſſunt religioſi cum licentia ſuorum ſuperiorum a quocunq. Epiſcopo catholico.69.col.1.

Non debet concedi licentia religioſis , vt ordinentur niſi diligenter inquirant prælati de eorum habilitate.69.col.2.

Prælati regulares ſunt vere ordinarij ad concedendū dimiſſorias,vt eorum ſubditi ordinentur.ibid.

Non poſſunt ordinare Epiſcopi in aliena Diœceſi et religioſos in eorum monaſterijs ſine licentia Diœceſani.ibid.

Ordinare poſſunt Epiſcopi religioſos non ſeruatis tēporum interſtitijs.ibid.

Non poſſunt Epiſcopi diſpēſare, vt duo ſacri ordines eodem die conferantur.70.c.1

Non poteſt aliquis in presbyterum ordinari niſi diligenti præhabito examine.71 col.2.

ordinari prohibentur criminoſi & debitis & ratiocinijs obnoxii.175.c.1.& 2.181.col.1.

Oratio.

oratio publica,& priuata magni eſt momēti.142.c.1

Ornamenta Eccleſiaſtica.

ornamenta ſumptuoſa eccleſiaſtica ex diſpenſatione poſſunt habere fratres minores,non tamen ea poſſunt procurare.72.c.1 & 2

Oracula viuæ vocis.

oraculum viuæ vocis abſque ſcriptura eſt priuilegiū. 62.col.1

oraculis viuæ vocis poſſunt vti regulares.63.c.1

oracula viuæ vocis poſſunt prælati regulares moderari quoad vſum.62 col.2

Ordinatio.

ordinationes generales in religionibus ſunt inuiolabiliter ſeruanda.141.col.1.

Suis ordinationibus debet vnaquæque prouincia gaudere.144.col.1.& 2

ordinationes debent accommodari loco et tēpore.ibid.

P

Pauperes.

F*Ratres minores ante profeſſionem non tenentur bona ſua diſtribuere pauperibus.46.c.2*

Paupertas.

Paupertas ſignificat exiguam partem.75.c.1

Paupertas eſt ens priuatiuum.ibid.

paupertas multipliciter diffinitur.76.c.1

Inter paupertatem & egeſtatem differentia aſſignatur.ibid.

paupertas eſt multiplex.ibid.

Paupertas Euangelica conſtituit hominē religioſum. 76.col 2.

paupertatem profitentur religioſi.ibid.

Contra paupertatem faciunt qui occultant aliquid a prælatis.83.c.1

Contra paupertatem peccat religioſus percipient aliquod ſtipendium pro miſſis & prædicationib. contra ſtatum ſui ordinis.83.c.1.& 2.

Paupertas fratrum minorum eſt meritoria.86.c.2

A paupertatis voto ſoluitur monachus factus Epiſcopus.233.c.2

Pactum.

Pactum dicitur a paciſcor.73.col.2

Ex pacto nudo naturalis obligatio deriuatur.187.c.1

Papa.

Papa non poteſt inhabilitare ſeculares,ne contrahant matrimonium.6.col.1

Papa inhabilitare poteſt aliquos,ne contrahant matrimonium in tali gradu.ibid.

Papa iuſtiſſime inhabilitauit religioſos Societatis ad contrahendum matrimonium.ibid.

Papa in ordine ad ſpiritualia habet ampliſſimam poteſtatem.126 col.1.

Solus Papa poteſt approbare religiones.148.col.2.& 149.col.1.& 2

Phantaſia.

Phantaſia vna mota oportet alias conſequenter moueri.222.c.1

Parochus.

Contra voluntatem parochi poteſt quis audire diuina in Eccleſiis religioſorum.74.c.2

In parochum poteſt præfici monachus.75 c.1

parochus poteſt concedere facultatem his, vt aliquis non præſentatus prædicet in ſua parochia.93.c.1

Parochia.

per parochiam cum cruce proceſſionaliter non poſſūt tranſire religioſi.74.col.2

Pars.

Tutior pars eſt eligenda.222.c.2

Parens.

Parentibus religioſorum in articulo mortis indulgentia conceditur.74.col.1.

Pater.

Statuta de patre vero non extenduntur ad patrem fictum.203.col.1

Patronus.

Patroni monaſteriorum nimis Zelantes paupertatē , & non neceſſitatem.9.c.1

Peccare.

Magis peccat,qui habet pro obiecto grauiorem finē. 213.col.1.& 2.

Magis peccat,qui magis contemnit.ibid.

Peccans ex contemptu videtur peccare contra Spiritum ſanctum.ibid.

Peccare ex ignorantia affectata eſt peccare ex contēptu ibid.

Peccat qui ſe exponit periculo peccati.58.c.2.

Peccata.

Peccata populi ruina reipublicæ.104.c 1

Peccatum non poteſt eſſe voluntarium.208.col. 2.& 212.col.2.& 223.col 1.& 2.

Perfectum.

Illud eſt perfectius,quod magis accedit ad diuina.pa. 100.col.1

Peſtis.

Peſtis eſt epidemia.88 col.2

In peſte poſſunt mendicantes fratres compelli a prælatis,vt adminiſtrent ſacramenta laicis.ibid.et 90. vſque ad 92.incluſiue.

In peſte tenentur prælati conuentuales adhibere remedia proportionata,vt non inficiantur.88.col 2.89. col.1

In peſte tenentur aſſiſtere religioſi miniſtri infirmorum.88.col.2

Prælati in tempore peſtis non debent ſine neceſſitate inuiſere infirmos.92.col.1.& 2.

Peri-

Digitized by Google

Periculum.
Qui exponit ſe periculo peccati, peccat, 5.c8.2
Qui amat periculum peribit in illo 222.col.2
Poteſtas.
Spirituale, & ſpirituali annexum non ſubditur poteſtati laicæ.66.col.1.& 2
A poteſtate laica poteſt Papa eximere laicos Eccleſiæ ſeruientes.ibid.
Puella.
Puella minor duodecim annis non poteſt admitti ad religionem.36.col.1.et 2
Pęna.
Pęna non incurritur niſi exprimatur in iure. 10.c.1
Pęna proprietarij apud religiones variatur. 86.c.2
Pęna contra recipientes ad religionē iuuenes ſine certa forma proponuntur contra recipiētes temere inhabiles.176.c.2
Pęna eſt minuenda, ſecundum quod patitur ius.pag. 180.col.1
Penſio.
Penſio impoſita ſuper reditus eccleſiaſticos nō cēſetur impoſita ſuper diſtributiones quotidianas.252.c.1
Purgatorium.
Purgatorium eſſe poſt hanc vitā de fide eſt.128.c.2.
A purgatorio poſſunt purgari animæ per priuilegium regularium.ibid.
Pręcedere.
Præcedunt clerici regulares.212.c.1
Clerici debent præcedere ſecundū eorū dignitatē.ibi.
Canonici regulares debent præcedere monachos Sancti Benedicti.ibid.
Regulares præcedunt inter ſe ſecundum eorum dignitatem.112.c.1
Ordo procedendi eſt laudabilis.ibi.& c.2
Controuerſia in præcedendo quomodo ſedanda.ib.
In Regno Portugalliæ fratres minores volunt pręcedi ab omnibus alijs religioſis.113.c.1
Fratres minores obſeruātęs præcedūt cōuentuales.ib.
Secundum antiquitatem monaſteriorū voluit Gregorius XIII.pręcedere regulares.114.c.1
Pręſcriptio.
Pręſcriptio decem vel 20.annorum non currit minori.55.c.2
Præſcriptio differt ab exemptione.ibid.
Præſcriptio ab uſucapione differt.ibid.
Bona eccleſiaſtica pręſcribuntur per 48.annos.ib.c.2
Bona Eccleſiæ Romana pręſcribūtur per 100.annos.ibid.
Bona regularium præſcribuntur per 100. annos. ibi. & 110.col.1
præſcriptione completa poſſunt monaſteria petere reſtitutionem in integrum.ibid.
Præceptum.
Præceptum prælati, ut aliquid fiat intra quadraginta horas, quomodo intelligendum.39.c.2
præceptum poteſt poni circa actus interiores concernētes exteriores.56.c.1
præceptum prælatorum, ut ſubditi celebrent pro intentione, valet.56.c.2
Non tenentur religioſi maiori vinculo obſeruare pręcepta regulæ, quā pcepta eccleſiaſtica.211.c.1
Impoſſibilitas & neceſſitas liberant ab obſeruatione pręceptorum.211.c.1
Pręd eſtinatus, & Pręſcitus.
Non debet homo anxiari, an ſit pręd eſtinatus an præſcitus, ſed debet bene operari.224.c.1
Prædicare.
Prædicandi onus incumbit Epiſcopis. 59.c.1
Sine voluntate ſuperiorum non eſt prædicandum.pa. 92.93
Religioſis non licet, etiam in ſuis domibus aliquando prædicare.ibid.
Parochus poteſt licentiam dare ad his non præſentatum in ſua parochia prædicandum.ibi.
Prædicare in occulto non ſemper bonum.94.c.1
Chriſtus & Apoſtoli publice prædicabant.ibi.
Religioſi non poſſunt prædicare in eccleſiis ſuis, & an parochus contradicentibus Epiſcopis & parochis. 96.c.1
Religioſi poſſunt prædicare in plateis publicis nō prędicante Epiſcopo.ibid.
Prædicantibus religioſis poſſunt adeſſe parochiani cōtradicente Epiſcopo & curato.ib c.2
Contra regulares prędicantes errores poſſunt procedere Epiſcopi.97.c.1
Prædicatores.
Religioſi extra clauſtra viuentes non debent admitti ad prædicandum.ib.
Non debent prædicari miracula neque reuelationes ſine licentia Epiſcopi.97.c.2
Prædicatores debent abſtinere a lectione librorū profanorum.92.col.2.
Prędicatores Societatis itinerantes ab vno Epiſcopo approbati poſſunt prædicare vbique non contradicente parocho.93.c.1
Non licet prædicatoribus publice detrahere Eccleſię prælatis.ibid.
Non debent prædicatores Euangelici aſſociari militibus inter infideles, pa.94.col.1.& 94.col.2.& 95. col.1.
Regulares prædicatores ſemel approbati poſſunt ſuſpendi ab Epiſcopo.96.c.1.& 2
prædicatorib. quæſtuarijs prædicatio ſine licentia Epiſcopi prohibetur.98 c.1
prædicatoribus regularibus cōceduntur priuilegia circa officium diuinum 98.c.2.& 99.c.1
prædicatoribus regularibus priuilegia circa ieiunia conceduntur.ibid.
Prælatus.
Non profeſſus non poteſt eſſe prælatus in religione.38. col.1.
prælati regulares conuentuales circa multa habent ſuperioritatem.56.c.1
prælati regulares ſuperiores habent iuriſdictionē quaſi Epiſcopalem.70.c.1
prælati conuentuales comparantur curatis.88.c.2
prælatus tenetur ponere animam pro ouibus intra terminos caritatis.89.c.1.
prælati debent eſſe ſenes, non tamen decrepiti.pa.100. col.1.& 2
prælati poſſunt eſſe iuuenes habentes virtutem. p.101. col.1.& 2.
Prælati poſſunt eſſe iuuenes nobiles.ibid.
Prælati regulares ſunt ſimul iudices, et patres ibidem col.2
Prælati debent aſſumere ad regimen optimos conſultores.101.c.2
Prælati bonum commune præ oculis habere debent. 103.c.1.
prælati debent per leges mature gubernare.ib.
prælati tenentur vitā ponere pro ſuę religionis obſeruantia.ibid.
prælati priuatim commodum prætendentes multorū malorum ſunt cauſa.ib.c.2
Contra prælatos murmurare eſt quid damnabile.ibi.
prælati mali dantur a Deo in pęnam peccatorum ſubditorum.ibid.
prælati debent habere fortitudinem.ibi.
prælati regulares debent iudicare ſecundum leges ſuæ religionis.103.c.2.& 104.c.2
prælati regulares non debent eſſe nimis rigoroſi cum patribus grauibus.ib. c.1.& 2.
In prælatis pietas & miſericordia eſt neceſſaria.ibi.

Prælati debent ſe abſtinere à donis & munerib. 105. col. 1

Prælati tenetur purgare congregationes ſuas à peccatis. 106. c. 1. & 2.

Prælati debent vigilare. ibid.

Prælati debent exterminare membra putrida à religione ibid.

Prælati debent diſſimulare leuia peccata ſubditorum. ibid. col. 2

Prælati iuuenes præceteris coercere debent. pag. 106. col. 2

Prælatus non eſt proprie de conuentu, neq. de capitulo. 113. c. 2. 256. col. 1

Non eſt verus prælatus commendatarius perpetuus 156. col. 1

Prælatus in fauorabilibus venit appellatione monachorum. ibid.

Prælati aliqui ſunt rigidi erga ſubditos ſibi ipſis molles. 172. c. 2.

Prælati cõtra ſe multos habẽt aduerſarios. 268. 269

Contra prælatos maiores requiruntur probationes. ibi.

Contra prælatos falſi teſtes viſitantes ſunt grauiter puniendi ibid.

Prælati boni contra calumniantes ſunt fauendi. 270. col. 1. & 2.

Contra prælatos extraordinariæ inquiſitiones, et malitioſa petitiones ſunt admittendæ. ibid.

Prælati debent eſſe eiuſdem ordinis, cuius ſunt ſubditi 271. c. 1. & 273. c. 1. & 2.

Præſumere.

Præſumere importat dolum & temeritatem. 97. co. 2

Priuare.

Priuari aliquis à prælatione ſine iuſta cauſa non poteſt. 79. col. 1.

Priuatio.

Priuatio præſupponit habitum 28. c. 2

Priuilegium.

Priuilegia conceſſa vni monaſterio cenſentur conceſſa apud mendicantes omnibus monaſterijs eiuſdẽ ordinis. 15 col. 1

priuilegium Eccleſia per non vſum quadraginta annorum amittitur. 155. c. 1. & 2

priuilegio prohibitiuo, & irritanti nudo temporis ſpatio poteſt renunciari. 155. c. 2.

priuilegium non faciend non tollitur per vnum actum contrarium. 156. c. 1

Niſi actus ſit factus collegialiter ibid.

priuilegium conceſſum capitulo cenſetur conceſſum eius prælato. ib. c. 2

priuilegium conceſſum prælato non extenditur ad cõmendatarium. 156. c. 2

priuilegium conceſſum religioni non cenſetur conceſſum ſingularibus perſonis. ibi.

priuilegium conceſſum ſingularibus regularibus proportionabiliter prælatis eorum communicatur. ib.

priuilegia conceſſa profeſſis non extenduntur ad nouitios. 157. c. 1

priuilegium non cenſetur conceſſum cũ maximo proximi preiudicio 202. c. 1.

priuilegium ſatis eſt quod aliquid operetur. ibid.

Diuerſa priuilegia habẽt moniales primæ regulæ S. Claræ à monialibus primæ regulæ. 14. c. 2.

priuilegia communicantur, niſi alicui concedantur cũ hac limitatione tantum. 21. 22.

priuilegiorum confirmatio ex certa ſcientia innouat priuilegia reuocata. 65. col. 2

priuilegio fori gaudent ſecundum aliquos familiares & vernaculi clericorum. 126. col. 1. et 2

priuilegium tollitur per nouam legem ſubſequentem 133. c. 2

priuilegium, vt tollat legẽ, oportet, vt de ea fiat mentio. 133. c. 2.

Priuilegium datum poſt legẽ ante eius publicationẽ non tollitur a ſucceſſore legem publicante ibid.

Priuilegium datum ad non faciendum non tollitur vnico actu. 133. 134

Priuilegium concedens omnia indulta non concedit indulgenda. 153. c. 1. & 2.

Priuilegijs conceſſis de priuilegijs, quæ ſunt in vſu intelligitur. ibid.

Intelligitur etiam de priuilegijs conſuetudine acquiſitis. ibid. *non autem de poſtea conſuetudine acquirendis.* 154. c. 2

Conceſſio priuilegiorum, quib. aliqua religio vtitur, intelligitur de his, quib. põt vti, licet nõ vtatur. ib.

Priuilegium præſumitur eſſe in vſu etiam in eo tempore, quo alteri communicatur ib & 155. c. 1.

priuilegij amiſſio præſumi non debet. ib.

priuilegia deſignant facultatem, & non neceſſitatẽ. ibid.

priuilegij vſus eſt quid facti. ibid.

Alleganti priuilegium non eſſe in vſu incumbit onus probationis. ibid.

priuilegij petitio ad vſum ipſius deſtinatur. ib. c. 2.

priuilegium datum ad fruendum fructib. beneficiorum non extenditur ad diſtributiones quotidianas 133. col. 2

priuilegium non conceditur in præiudicium alterius. 275 col. 1.

Priuilegiatus.

priuilegiatus non poteſt agere contra pariter priuilegiatum agendo de damno vitando. 195. 196

Prior.

prior clauſtralis conſtituitur in monaſterijs, quæ reguntur per Abbatem. 113. c. 2

Probare, probatio.

Negatiua in generali non poteſt probari. 268. c. 1.

contra prælatos maiores requiruntur probationes, p. 268 col. 2

Procuratio.

procuratio conceſſa Epiſcopo extenditur ad ſocios, & ſeruitores. 144 col 1

Procurator.

procuratorem poteſt conſtituere conuentus ſine licentia prælati. 113. c. 1. et 2.

procuratorem poteſt conſtituere monachus in his, quæ pertinent ad ſe ſolum. ibid.

In conſtitutione procuratoris cenſetur conuentus obligare ſe, & ſua. ibid.

Non poteſt prælatus reuocare procuratorem à conuentu legitimo conſtitutum. ibid.

Quilibet regulariter poteſt conſtituere procuratorem. ibid.

procurator ad cauſas eſt à conuentu conſtituendus. 114 col. 1.

Religioſi non poſſunt eſſe procuratores ſine licentia prælati. 126. c. 1. & 127. c. 1

procurator conſtitutus ad petendum debita expirat per profeſſionem r[illegible] ib. c. 1. & 2

Vide in verbo ſyndicus.

Proceſſio.

Ad eundum ad proceſſiones poſſunt compelli regulares. 110. col. 2. & 111.

Regulares ſponte euntes ad proceſſiones renuntiant priuilegio, ſi quod in contrarium habent. 111. c. 2.

De præcedentia in proceſſionibus vide in verbo præcedentia.

Proœmium.

proœmium denotat cauſam finalem. 65. col. 1

Profeſſio, & profitens

profeſſio etiam tacita impedit, & dirimit matrimonium. 2. col. 1. & 2

profeſſio etiam tacita in aliqua religione dirimit ſponſalia de futuro. ibid.

Digitized by Google

Profeſſio vt valeat, conſenſus profitentis et cõuentus debet interuenire.18.col.2
De profeſſionis nullitate debet conſtare ante iudicem, vt quis recedat ibid.
Inter conuentum, & profeſſum adeſt obligatio mortua.19.c.1
Profeſſio nulla poteſt ratificari ibi.
Profeſſio deſcendentium ex genere maculato in ordini minorum eſt nulla.ib.c.2.& 29.& 30.Et ſimiliter in ordine Minorum.ibid.
Profeſſio ex cauſa poteſt dilatari.35.c.1
Profiteri nõ põt intra duos menſes, qui non cõſũmato matrimonio ingredi vult religionẽ 38.col.1.& 2.
Nemo ad profeſſionem poteſt admitti, niſi anno probationis finito ibi.
Profeſſio filiorum relinquentium parentes in maxima neceſſitate culpabilis.39.col.2
Profeſſio facta ante decimum ſextum annum cõpletum non valet.38.c.1
Profeſſio poteſt fieri in die termini.ibid.
Profeſſio monialis in articulo mortis etiam non finito anno probationis valet.39 c.2.& 40.c.2.
Profeſſio hæc in articulo mortis ſolum eſt ad indulgẽtiam concedendam.41.c.1.& 2
Profeſſio non datur niſi completo anno continuo probationis.41.col.2
Profeſſio alicuius regulæ includit tria vota eſſentialia.43.col.2
Profiteri tenetur qui in aliã trãsfertur religionẽ. ib.
Profeſſio eſt quidam reciprocus contractus. ib.c.2
Profeſſio expreſſa & tacita ſine conſenſu monaſterij non poteſt dari.ibid.
Profiteri ſolebat olim etiam non impleto anno probationis.ibi.
Profeſſione non extinguũtur legata in ſingulos annos 45.col.2
Profeſſione non extinguitur vſusfructus.ibi.
Profeſſio duplex tacita,& expreſſa.47.c.1
Profeſſio tacita non tollitur per Concilium Tridentinum.ibid.
Profeſſio tacita non inducitur ex portatione habitus à ſacerdote, ſicut portãt alij profeſſio anno nouitiatus.48.col.1
Profeſſionis nullitas ex defectu conſenſus non tollitur ex ſuperueniente conſenſu.ib.
Profeſſio nulla de nouo ratificata incipit valere a tẽpore ratificationis.48.c.2.
Profeſſio facta ante legitimam ætatem eſt nulla ibi.
Profeſſio tacita non inducitur per actus profeſſorum factos ab ignorante nullitatem profeſſionis.ibid.
Profeſſio ſolemnis non eſt in receptione veli promittẽtis perpetuam virginitatem ſeruare.ibi.
Profeſſionis eſſentia non conſiſtit in voto virginitatis, ſed in voto caſtitatis.ibi.
Profeſſus nulliter non poteſt ducere vxorem ante declarationem nullitatis.49.c.1
Profeſſio data ante completum annum probationis eſt nulla.ibi.col.2
Profeſſio valet etiamſi non fiat verbis ſignatis in regula, ibid.
Profeſſio poteſt fieri ſine ſcriptura.ibid.
Profeſſio non poteſt emitti ſub conditione contraria religioni.ibi.
Profeſſio valet cum conditione, vt profitens poſſit habere bona cum licentia prælati 49.c.2.
Ad profeſſionem non poteſt quis recipi ſine licentia conuentus. ibid.
Profeſſio monialis pertinet ad conuentum. ibi.
Profeſſio facienda eſt a tranſeunte de vna religione ad aliam 50.col.1
Profeſſo facta a laborante morbo Gallico eſt valida ſed poteſt reſcindi. ibid.col.2
Profeſſio alicuius infamis, licet ſit valida, poteſt rereſcindi.ibid.
Profeſſio ex cauſa poteſt differri.51.c.1.
profeſſio debet fieri in manu prælati potentis ad religionem recipere.ibid.
Profeſſio facta in manu non potentis recipere poteſt a prælato proprio ratificari.51.c.1
Profeſſio poteſt fieri per procuratorem.ib.c.2
profeſſio facta ab excommunicato valet.52.c.2
profeſſio facta ab excommunicato virtute reſcripti aliquando inualida.ibid.
profeſſio duplex tacita,& expreſſa.52.c.1.& 2
profeſſio metu facta ratificatur faciendo actus contrarios profeſſi nulla facta proteſtatione in contrariũ. ibid.
profeſſionem tacitam inducit geſtatio habitus voluntarie aſſumpti ibid.
profeſſio non irritatur in foro exteriori per leuem metum.ibi.c 2.
profeſſus nulliter aliquando etiam poſt quinquenniũ poteſt reclamare.ibid.
profeſſus nulliter poteſt reclamare intra quinquennium cum certis conditionibus.ibid.
profeſſio eſt nulla quoad Deum, quando fit per metũ reuerentialem 53.col.1
profeſſa non eſt cenſenda monialis, quæ conſeſſa eſt eſſe profeſſam in monaſterio, ſi poſtea extra monaſterium illud negauit.53.c.2
Ad profitendum cogens monialem eſt excommunicatus.53.col.1
profeſſio in ordine minorum valet, etiamſi profeſſus decimumſextum annum tantum habeat. pag. 55. col.1.
profeſſio in ordine minorum poteſt vſq. ad decimum octauum annum dilatari.55.c.2
profeſſio poteſt dari extra monaſterium.78.c.2
profeſſio inhabilium per conſtitutionem Sixti V. eſt irrita.235.236.
profeſſio habilium poſt conſtitutionem Sixti V. eſt valida licet fiat exacta informatio a 177. vſque ad 182
Inuerecũdia eorum, qui clamant ſuam profeſſionem eſſe irritam propter defectum informationis arguitur.180.col 2.
profiteri, & ordinari prohibebãtur criminoſi, & debitis & ratiocinij obnoxij.175.176
In profeſſione recipiuntur religioſi tanquam fratres chariſſimi.181.182
profeſſionis ſubſtantia conſiſtit in traditione in manu prælati ſecundum regulam 185.186.
Ad profeſſionem non eſt quid ſubſtantiale informatio de moribus.ibi.
per profeſſionem fit mutatio ſtatus de ſeculari in regularem.109.col.1
per profeſſionem acquiritur ius ad victum ordinariũ ex communitate.ibid.
per profeſſionem ius percipiendi victum acquiſitum impeditur, ſi interueniat in ea ſimonia. pag. 109. col.2.
Non profitentur religioſi ſequi mores maiorum ſuorum, ſed regulam.213.c.1.& 2
Ante profeſſionẽ relicta legitima monaſterio poteſt nouitius filium meliorare.238.c.1.& 2
profeſſio in Societate fit poſt multos annos.256.c.1.2

Prohibere.

Quod vna via prohibetur, non debet altera uia concedi.54.55.

Proprium.

proprium ſumitur dupliciter.79.80.

Prouincia.

prouincia apud regulares non poteſt erigi, aut diuidi ſine authoritate Papæ.127.128

Prouincia S. Pauli in Hiſpanijs gaudet ſuis ordinationibus diſtinctis ab ordinationibus prouinciæ Sãcti Ioſephi. 144. & 145
Hæ prouinciæ non poſſunt viſitari per patres ab obſeruantia, neque per collectos. 246. col. 1

Prouinciales.

Prouinciales in ordine minorum non poſſunt per ſe ſolos priuare guardianos. 79. col. 1
Prouinciales regulares debent eſſe quinquagenarij p. 101. col. 1
Prouincialium munus nõ ordinatur præcipue ad prædicandum. 102. c. 1 & 2
prouinciales melius eſt eſſe Canoniſtas, quam Theologos. ibid.
prouincialium ſecretarij debent eſſe literati. ibidem et col. 2
prouinciales debent aſſumere optimos conſultores. ib.
prouinciales habent iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem. 128. c. 1. & 2
prouinciales in ordine minorum non poſſunt priuare per ſe ſolos guardianos. 266. c. 1

Protector.

Protector in ordine minorum habet ſuper ordine aliquam poteſtatem. 127. c. 1. & 2.
protector minorum habuit poteſtatem in moniales ſancta Clara.

Q

Quadrageſima.

QVadrageſima habet ſeptimanas. 129. col. 2
In quadrageſima abſtinentia ſtricte commendatur. 129. c. 2.
Quadrageſima olim incipiebat a Dominica prima poſt Cineres. ibid.
Dominicæ quadrageſimæ ſunt dies abſtinentiæ. ibi.

Quarta funeralis.

Quarta funeralis non debetur a regularibus. 132. c. 2. & 134. col. 1
priuilegium non ſoluendi quartam non tollitur vnico actu. 134. col. 1.
Vbi est domicilium, ibi debetur quarta 134. col. 1.
Conuentiones poſſunt fieri ſuper quartam. ibid.

Quinquageſima.

A Quinquageſima præcipitur eccleſiaſticis abſtinentia. ibid.

R.

Reclamare.

REligioſi intra quinquennium & aliquando poſt poſſunt reclamare. 51. c. 1. & 2

Reformatio.

Reformatio nõ debet fieri violenter, ſed ſuauiter. 103. colum. 2
Reformatio religionum debet fieri per religioſos eiuſdem ordinis. 136. col. 1 & 2
Reformatio debet ſuauiter fieri. 139. c. 1.
Ad reformationem debent capita, & maiores adiuuare. ibid.
Reformatio diſcalciatorum in Hiſpanijs declaratur. 143. 144. 145.

Regimen.

Regiminis ſunt tres ſpecies. 99. c. 1.
Regimen monarchicum eſt excellentius alijs. ibid.
Regimen monarchicum magis iuri naturali conforme. ibid.
Regimen monarchicum Nembrot primo inuenit. p. 100. c. 1
Ad regimen omnes putant eſſe aptos. ibid.
In regimine errores contingunt pp iuuenes. 101. c. 1
Regimine malo ruunt congregationes. 103. col. 2
Rationi boni regiminis ad ſedandum populi ſcandalũ multa fieri debent. 269. 270

Regnum.

Regno Dei non eſt aptus mittens manum ad aratrũ & reſpiciens retro. 185. c. 1.

Reges.

Reges non debent egredi ad præliandum. 90. c. 1
Omnes cupiunt eſſe Reges. 100 c. 1.
Reges Hiſpaniarum ſunt adminiſtratores perpetui ordinum militiarum. 104. 105. 106. incluſiue.
Reges Hiſpaniarum deuotiſſimi fratrum minorum. 120. col. 1.
Rex Philippus Secundus Hiſpaniarum laudatur. 132. col. 1
Rex Philippus Tertius deuotus Beati Didaci. ibid.
Rege deficiente, et ſucceſſore in Regnum ad populum deuoluitur electio. 165. c. 2.

Religio.

Maius bonum eſt religio quam matrimonium. 4. c. 1. & 2.
Ad religionem relictis ſponſis aliqui ſe tranſtulerunt vt dicitur. ibid. & 4. col. 1
Ad religionem poſſunt illegitimi admitti. 23. c. 1.
Ad religionem non poſſunt recipi homicidæ. 24. col. 1. et 2. niſi ante hoc fecerint votum religionis. ibid. & 25. col. 1. & 2
Ad religionem non debent admitti debitis, & ratiociniis obnoxij. ibid.
Ad religionem non poſſunt admitti omnes facientes ceſſionem bonorum. ibid.
Ad religionem poſſunt admitti iurantes ituros inter infideles ad prædicandum. 24. col. 1. & 2
In religione profeſſio ſoluit iuramentum votiuũ. ib.
Ad religionem non debet admitti obligatus ad reddenda ratiocinia. 27. c. 1.
Ad religionem non ſunt recipiendi pueri. 35. c. 2
Ad religionem minorum poſſunt admitti attingẽtes decimum quintum annum. 35. col. 2
Minor decimoquarto anno ingrediens religionem poteſt extrahi a parentibus. ibi.
Puella minor duodecim annis ingrediens religionem poteſt extrahi a parentibus. ibid.
Ad religionem poſſunt aliquando admitti ſenes. 31. col. 1. ibid.
Ad religionem admitti debẽt, qui eam poſſunt ſeruare corpore & ſpiritu. ibid.
Ad religionem non debent admitti attingentes quinquageſimum annum. ibid. col. 2
Ad religionẽ poſſunt admitti ſenes diſpenſatiue. ib.
In religionem vxorati non poſſunt intrare. 32. c. 2
Vxor dans licentiam marito ad ingredienda religionem non cenſetur vouere continentiam. 36. c. 2
Maritus ſine licentia vxoris ingrediens religionem poteſt ab ea reuocari. 36. col. 2 & 37. c. 1
Maritus ita reuocatus mortua vxore tenetur iterũ ingredi religionem. ibid.
Marito ſine licentia ingrediente religionem, poteſt vxor ſine eius licentia ingredi religionem. pa. 37. colum. 1
Relinquentes parentes in maxima penuria nõ poſſũt ingredi religionem. 38. col. 1. & 2.
Debitis grauati inhabiles ad religionẽ non ſunt relinquentes parentes in maxima egeſtate. 39. c. 1
Qui inconſiderate ingreſſi ſunt religionem grauiter ceciderunt. ib. & 40. c. 1
religionem ingreſſi omnia propter Deum debent relinquere. ibidem.
Ad ingrediendum religionem non debet homo eſſe timidus. ib.
Cogentes feminas ingredi religionem remanent excommunicati, non tamen cogentes viros. pag. 40. col. 2

Non

Digitized by Google

Non eſt laudabile inducere iuuenes ad vouendum ingreſſum religionis.40.col.1.& 2

A religione extrahentes aliquem ad multa tenentur. 40.col.2

Inducere aliquem vt ingrediatur religionem relaxatam eſt peccatum.ib.

Religionum decus eſt honor publicus.41.col.1

Ingrediens religionẽ fratrũ minorũ nõ tenetur ex vi regulæ bona ſua pauperib.diſtribuere. 46.c.1.& 2

Religionis inſtitutum debet tendere ad perfectionem. 85.col.2

In religione debet eſſe ordo.112.col.1

Religio creſcit quãdo obſeruantia viget.137.c.1.et 2

Religio dicitur a reeligendo et a religando. 147.c.1

Religio ſignificat aliquando virtutem quæ vocatur latria ib.

Religio cum tribus votis eſſentialibus a Domino eſt fundata ib.

Religionis ſpecies & gradus ex trib. votis variantur ib & col.2

Religionis perfectio in charitate præcipuè radicatur. ib.& 147.col.1

Religionum in particulari perfectionem indagãt Doctores.ib.& col.2.148.col.1.& 2

Quinq; sũt in eccleſia religiones approbatæ. 148.c.2

Approbare religiones ad ſolum Papam pertinet.ib.c. 2.et 148.col 2

Fundantes ſtatum religionis cum trib.votis eſſentialibus ſine Papæ licentia ſunt excommunicati.ib.et & 150.col.1

Non eſt religio,in qua vota non ſunt ſolemnia.ib.

Religio Societatis approbatur a Papa cum trib.votis ſimplicib.ib.quatuor ſunt religiones mendicantes. ib.& col.2

Religio Societatis Ieſu eſt religio mendicans ibid.& 150.col.1.& 2.& 151.col.1

Idẽ religionis habitus denotat eãdẽ religionẽ.151.c.2

Religiones non perdunt titulũ mendicãtiũ,licet cũ eis ſit diſpenſatũ,vt poſſint habere proprium.164.c.1

Reformata religione in ſtrictiorem vitam tenentur profeſſi in ea permanere.ib.c.2

Religio Carthuſienſis omnibus ſtrictior. 166.c.1

Egreſſi a religione propter defectum informationis condemnantur.180.col.1

Religio poteſt ordinari in vitam actiuam & contemplatiuam 115 col.2

Religionis regimen in obedientia radicatur. 222.c.1

Religioſus.

Religioſus Societatis Ieſu ſe,atque ſua per tria vota ſimplicia Deo tradit.6.col.1.& 2

Religioſi vere ſunt clerici profeſſi in ordinib.militiarum.6.col.2

Religioſi ſunt commendatarij militiarum.ib.

religioſi prohibentur ſolẽnizare matrimonia 7.col.1

religioſi non tenentur manib.ſuis laborare.7.col.1

religioſi sũt qui profeſſi ſunt informatione praua facta iuxta conſtitutionẽ Sixti V.23.c.2.& 27.col.1

Non eſt religioſus, qui intrauit religionẽ animo ibi permanendi.44.col.1

religioſus non eſt,niſi promittat obedientiam monachalem.60.col.2

religioſus nemo fit per quancunq. obedientiam promiſſam ib.

religioſus non poteſt habere proprium.76.col.1.& 2

religioſus quidquid acquirit, acquirit monaſterio ib.

Religioſus non poteſt habere proprium etiam de licentia Papæ.77.col.1

Religioſus diſpenſatus,vt ducat vxorem,iam non eſt religioſus.ib.

religioſus de licentia ſui ſuperioris poteſt habere peculium.78. col.1

Religioſus de licentia ſui ſuperioris poteſt eſſe extra clauſtra.ib.col.2

religioſo licentia data ad aliquid habendum poteſt reuocari.ib.

religioſo non poteſt a prælatis dari licentia ad habendum proprium irreuocabiliter.ib.

religioſo licentia abſolutè data ad aliquid habendum interpretanda eſt irreuocabiliter.ib.

religioſus poteſt habere peculium cum licentia ſui prælati.79.c.1.vſq. ad 81.

religioſo conceſſa ad determinatum vſum non poſſunt in alium commutare.80.col.1

religioſi fratres minores oblata non poſſunt cum ſola licentia dantis pro libito expendere.80.col.1

religioſo non poteſt concedi,vt pro libito in quoſcunq. vſus conſumat peculium.82.col.1

religioſo non poteſt concedi licentia,vt in profanos vſus peculium conſumat.ib.

religioſo poteſt concedi licentia ad expendendum peculium in rebus neceſſarijs.ib.

religioſus non tenetur ſub peccato mortali ſeruare omnia,quæ ſunt in regula.84.col.1.& 2

religioſi mendicantes ex inſtituto habent curam animarum.90.col 1.et 2

religioſi ſunt coadiutores parochorum.ib.

religioſi mendicantes tenentur ex præcepto contra hæreticos etiam cum periculo vitæ ſe opponere.ib.c.1

religioſus tenetur ad præcepta Euangelica ſecundum inſtitutum ſuæ religionis.ib.

religioſorum propriũ eſt ſubuenire prælatis in confeſſionibus & prædicationibus.91.col.2

religioſus mendicans deficientibus parochis non poteſt fugere in tempore peſtis.ib.col.2

religioſi debent eſſe alieni ab omni ambitione,& cupiditate.99.col.1

religioſi non poſſunt facere pacta,neq. contractus ſine licentia ſuorum prælatorum.ib.

religioſi poſſunt migrare de vno monaſterio in aliud vitæ aſperioris.ib.

religioſis adhærentes religioſi ſunt.125.col 2

religioſi grauati a ſuis prælatis ſæpe ad tribunalia extranea confugiunt.139.col.1

religioſi ſemper ante oculos habere debent finẽ ſui propoſiti.148. col.1

religioſi ſunt in peccato mortali nõn intendentes perfectionem.ib.c.2

Non omnes Eremitæ ſunt religioſi verè.151.152

religioſi profitentes ſeruare regulam non tenentur ad omnia contenta in regula.152.col.1.& 2

religioſi in minimis frangentes regulam non peccant mortaliter.153.col.1

religioſus non tenetur maiori vinculo ſeruare præcepta regulæ,quam præcepta eccleſiaſtica.212.c.2

religioſi in ſpirituali periculo ſubtilia penetrantes regulam eorum non diſcentes.214.col.1

religioſus multa debet ſcire,vt religioſè viuat.pag. 214.215

religioſus profeſſus poteſt diſtribuere bona iuxta termino legis inter liberos.232.col.1.& 2

religioſus poteſt rogare prælatum,vt poſt mortem ſuã rem aliquam ſui vſus det amico.233.c.1

religioſus factus Epiſcopus non ſoluitur abſolutè a voto paupertatis.233.c.1

Reliquiæ Sanctorum.

reliquiæ Sanctorum ſunt adorandæ.88.col.2

reliquiarum veneratio vaticinata fuit ab Iſaia.ib.

reliquiæ ſanctorum in lege ueteri non inferebantur in Eccleſia.ib.

reliquiæ ſanctorum ſunt in capſis ponendæ.ib.

reliquiæ ſanctorum de nouo inuentæ non ſunt venerandæ in publico ſine authoritate Papæ 193.col.2

Reliquiæ ſanctorum non ſunt transferendæ de loco in locum ſine authoritate Papæ,aut Epiſcopi.ib.

Re-

Reliquiæ ſanctorum poſſunt transferri extra vrbem a religioſis Societatis Ieſu.ib.

Relatiuum referens.

*Relatiuum ad proximum præcedens refertur.*237.c.1

Referens ſe ad aliud debet intelligi ſecundum aliud. 180.col.1

Renuntiare.

*Renuntiare nemo poteſt iuri publico.*31.co. 1, & 286. col.2

Repræſentationes.

Repræſentationum ſpectacula non omnino damnãtur 234.col.2

Reſtitutio.

*Reſtitutio datur etiam reſpectu ſpiritualium.*53.col.2

*Reſtitutio in integrum datur monaſterijs poſt præſcriptionem completam.*110.col 1

*Reſtitutio eſt neceſſaria ad peccati remiſſionẽ.*164.c.2

Reſtitutio reddit, quod abſtulit læſio.ib.

Reſtitutio eſt actus iuſtitiæ commutatiuæ.ib.

*Reſtitutio duas habet radices.*195.col.1

Reſtitutionem petere poteſt minor inſtitutus hæres ib. col.2

Reſtitutionem petere poteſt monaſterium dato, quod punitur eo quod non adimpleuit voluntatem.ib.et 195.col.1.& 2

Reſtitutionem poteſt petere Eccleſia intra quadriennium 195.col.1.& 2

*Reſtitutionem poteſt petere hoſpitale contra factum rectoris.*195.col.1

Reſtitutio tantum affert, quantum abſtulit læſio.ib.

*Reſtitutio non datur contra teſtamentum.*196.c.1

Reſtitutio competit regularibus.ib.

*Reſtitutio facienda eſt monaſterio ex contractu monachi.*196.col 2

Reſtitutio bonorum incertorum nouitij poteſt fieri monaſterio.ib.

Reſtitutio facienda pauperib. ſufficit quod fiat propinquis reſtituentis pauperibus. ib.

*Obligatus reſtituere fructus & obuentiones non obligatur ad reſtitutionem diſtributionum quotidianarum.*252.col.1.& 2

Reus.

*Reo dandus eſt libellus articulorum non in generali, ſed in particulari.*268.c.2

Reuelatio.

*Reuelationes, & miracula non ſunt publicanda ſine licentia Epiſcopi.*98.col.1

Reuocare.

*Reuocauit Gregorius XIII. quoad forum exterius ea, quæ contra Concilium Tridentinum cõceſſerat Pius V. regularibus.*40.col.1

*In generali reuocatione lex concilij generalis non reuocatur.*55.col.1.& 2

Riſibilitas.

Riſibilitas a rationalitate originatur.

Rumpere.

*Quod nullum eſt, rumpi non poteſt.*28.col.1

S

Sacramenta.

*Religioſi poſſunt adminiſtrare ſacramenta cum licentia parochi.*198.col.1.& 2

Sacra.

Sacra non poſſunt fieri profana. 12.col.1

Sacerdos.

*Sacerdos non poteſt quis fieri niſi diligenti examine peracto.*71.c.2

Sancti.

Sanctorum corpora ſunt receptacula Spiritus ſancti 193.col.1

Senes.

*Senes aliquando poſſunt admitti ad religionẽ.*37.co.1

*Senes a iure reputantur qui ſeptuageſimum annum compleuerint.*37.c.1

*Senes non admittendi ad religionẽ ſufficit quod quinquageſimum annum attingant.*37.col.2

*Senes debent eligi in prælatos.*100.col.1.& 2

Senes ſunt aptiores ad conſilium.ib.

Senes ſunt prudentes.ib.

*Senes decrepiti ſunt inhabiles ad gubernandũ & præſtandum.*101.col.1

Senectus.

*Senectus eſt morbus.*137.col. ib.

Sententia.

Sententia iuridica obligat in vtroque foro 187.col.1.

*ſententia Pilati contra Chriſtum iniqua.*269.col. 2 in fine.

Serui.

*Serui nouiores ſunt maioris æſtimationis, quam veterani.*35.col.2

*Serui nouiores facilius ad voluntatem Domini reformantur.*75.col.1

Seruitus.

*Seruitus eſt priuatio libertatis.*75.col.1

Senſualitas.

*Ad ſenſualitatis motus refrenandos eſt tenuis voluntatis facultas.*212.col.1

Sepultura.

Panis & vinum ſuper ſepulturam iuſti ponuntur.p. 128.col.2

*Decedens, ſine ſepultura propria, aut maiorum debet ſepeliri apud Eccleſiam parochialem.*132.col 1

*Sepultura olim extra Eccleſiam dabatur, nũc autem intra Eccleſiam.*198.c.1.& 2

Pro ſepultura venditio capellæ aliquando ſimoniaca. ib.& 198 c.2

*Pro qualibet ſepultura obligatio dandi tria regalia pro fabrica Eccleſiæ diuinis ſimoniaca.*198.c.1

Sepultura libere eſt concedenda habenti ius ad eã.ib.

*Non electa ſepultura in ſepultura maiorũ debet quis ſepeliri.*200.col.2

*Inducẽs ad vouendũ ſepulturã in aliqua Eccleſia non ſecuto effectu nõ remanet excõmunicatus.*201.c.1

Electio ſepulturæ facta ab inducto ad vouendũ ſepulturam eſt ipſo iure nulla.ib.

*Conſtitutio prohibens, ne inducantur ad vouendũ ſepulturam. eſt in fauorem clericorum, & monachorum,*201.col.1

Sepultura inter mortuos eſt ſicut domicilium inter viuos 201.col.2

*Sepultura poteſt dari in Eccleſia exempta licet id prohibeat ſynodalis.*202.c.2

Locus ſepulturæ poteſt dari tribus modis.ib.

*Sepultura reputatur hoſpitium.*202.col.1

*Extincta familia habente ſepulturã in aliqua Eccleſia poteſt prælatus eam alteri concedere.*202.col.1

Eligere ſepulturã pro monacho profeſſo poteſt Abbas. 203.col.1

Electio ſepulturæ pro filio conceditur patri ratione patriæ poteſtatis ib.

*Sepultura eccleſiaſtica negatur decedentibus in peccato mortali.*204.col.2

Sepultura eccleſiaſtica negatur vſurario, niſi pœniteat.ib.

Sepultura eccleſiaſtica negatur interdictis nominat.ib.

Sepultura eccleſiaſtica negatur excommunicatis maiori excommunicatione.ib.

Sepultura eccleſiaſtica negatur interdictis ab ingreſſu Eccleſiæ ib

Sepultura eccleſiaſtica negatur ſacerdoti qui filium inſtituit hæredem.ib.

Sepultura eccleſiaſtica negatur infideli, pagano, vel Iudæo.ib.

Sepul-

Sepultura eccleſiaſtica negatur ſe occidenti. ibid. & 105. col. 1
Sepultura eccleſiaſtica negatur pueris morientib. ſine Baptiſmo. ib.
Sepultura eccleſiaſtica negatur morientib. in duelo ib.
Sepultura negatur religioſis morientib. proprietarijs. 205. col. 2
Sepultura non negatur meretrici inuenta occiſa. ib.
Sepultura negata fuit per conſtitutionem Pij V. morientis in egreſſu ad Taurum agitandū, modo vero non negatur. 228. col. 1
Sepultura eccleſiaſtica negatur mortuis in torneamentis. ib.

Sepelire.

Ius ſepeliendi conceſſus eſt regularibus. 198. col. 1. & 2. & 199. col. 1
Ius ſepeliendi competit ſecundum ius parochialibus Eccleſiis. 199. col. 1
Nemo inuitus poteſt in monaſterijs religioſorum ſepeliri. ib. & 200 col. 1
Religioſi non poſſunt inducere ad vouendū ſeculares, vt in eorū Eccleſiis ſepeliantur 200 vſq. ad 201
Votum factum ab aliquo, quod ſepeliatur in tali Eccleſia valet. ib.
Exhortans aliquem, vt ſepeliatur in aliqua Eccleſia, non remanet excommunicatus ib.
Seculares poſſunt ſepeliri in habitu regulari. 202. colum. 1. 2
Abbas, et monachi ſepeliuntur in monaſterijs, in quibus habitant. ib.
Monachi decedentes in monaſteriis ibi debent ſepeliri 203. col. 2
Nouitij debent ſepeliri expenſis ipſorum. ib.

Simonia.

Non eſt ſimonia recipere aliquid ad ſuſtentationem pro celebratione diuinorum. 198. col. 2
Simonia dicitur a Simone mago 208 col. 1
Conuentio mutuo ſuffragandi ſimoniaca. ib.
Simoniaci dicuntur ab aliquibus heretici. 210 col. 1
Simoniacis reſpectu prælationum imponuntur pœna in iure. ib.
Prælati regulares poſſunt abſoluere ſuos ſubditos ſimoniacos. ib. col. 2

Syndicus.

Syndicus fratrum minorum a prouinciali nominandus. 114. col. 1. & 2.
Guardiani non poſſunt nominare hunc ſyndicum. ib.
Hic ſyndicus a ſede Apoſtolica tantū conſtituitur. ib.
Hic ſyndicus eſt œconomus ſedis Apoſtolicæ. 11 1. col. 2. & 114. col. 2
Syndicus fratrum minorum conſtituitur ad alienandum. 11. col. 2
Syndicus ſine ſcriptura poteſt conſtitui. ib.
Syndici officiū probatur ex antiquitate poſitionis. ib.
Syndicus fratrum minorum non eſt procurator ipſorum. ib. & 115. col. 1
Syndicus fratrum minorum authoritatem habet ad multa. ib. col. 2. & 116. col. 1. & 2
Syndici fratrum minorum poſſun apud ſe habere eleemoſynas pecuniarias. ib. & 117. vſq. ad 119
Syndicus fratribus minoribus eſt maxime neceſſarius, & vtilis. 119. c. 2
Syndici fratrum minorum non poſſunt conueniri coram iudice ſeculari. 125. col. 1. & 2
Syndici minorum aliquid religionis habent annexū. 125. col. 2
Inter ſyndicum, & procuratorem magna differentia. 126. col. 1
Syndici conſtituitur ab vniuerſitate, & a domino ſicto. ibid.
Syndicus fratrum minorum poteſt condemnari in expenſis, quando in cauſa ſuccumbit. 222

Societas Ieſu.

Societatis alumni ſunt religioſi 63. c. 1. & 2

Subditi.

Subditi in dubio poſſunt ſequi exempla maiorum. p. 213. col. 1. & 2

Subſidium.

Ad ſoluendū ſubſidium poſſunt per iudices Apoſtolicos cenſuris compelli regulares. 250. col. 1
Vt ſoluatur ſubſidiū poteſt inuocari brachium ſeculare. ib. et 250. col. 2
A ſubſidij contributione eximuntur aliqui. ib.
Subſidium ab antiquo trahit originem. ib.
Subſidij cōtributioni nō ſunt ſubiecta capellania fundata in monaſterijs ordinis minorum. 25. c. 1. et 2
Subſidio præfato nō ſunt obligata diſtributiones quotidianæ. ib col. 2
Ad taxandū ſubſidium omnes, ad quos ſpectat, debēt vocari. 231 c. 2. & 255
ſubſidiū de decimis tertiariis ſoluitur a laicis. 253. c. 2
ſubſidium tenentur ſoluere regulares. 258. col. 1. et 2. Vſq. ad 260

Subrogatus.

ſubrogatus tenetur ad onera eius, in cuius locum ſubrogatur. 32. col. 2

Succeſſio.

Filij parentibus in ſucceſſione præferuntur. 39. col. 1

Suſpendere.

ſuſpendere non cenſetur, qui tantum verbo, ſine ſcriptura aliquid prohibet. 197. col. 1
ſuſpenduntur a iure in multis caſibus regulares. 217. et 218
Abbatiſſa non poteſt ſuſpendere, neq. excommunicare. 219. col. 1

Suſpenſus.

ſuſpenſus, et excommunicatus, nec actiuè, neq. paſſiuè poſſunt eligi. 68. col. 1
Non eſt ſuſpenſus qui a prælato verbo tenus prohibitus eſt adminiſtrare ſacramenta. 197. c. 1. & 2
ſuſpenſus ab officio clericali multa poteſt facere pertinentia ad beneficium. 217. c. 2
ſuſpenſus, ab officio clericali non perdit fructus beneficii. ib.
ſuſpenſus ab ingreſſu Eccleſiæ poteſt extra Eccleſiam communicare. ib.
Suſpenſus a temporalibus celebrans non incurrit irregularitatem. 219. c. 1. & 2
A ſuſpenſo, & excommunicato acta publica valent, donec denuncientur. ib.
Suſpenſus, et interdictus nominatim in multis ſunt vitandi. ib.
ſuſpenſi abſolutè ab officio prædicandi non ſuſpenduntur. ib.

Suſpenſio.

Omnis ſuſpenſio eſt cenſura, non tamen è contra. ib.
Suſpenſio differt a depoſitione, & priuatione. ib.
Suſpenſio non eſt peccatum, ſed pœna peccati. 217. co. 2
Suſpenſio alia a iure, alia ab homine. 217. col. 2
Suſpenſio non impeditur ab appellatione. 219. c. 2
Suſpenſio eſt cenſura Eccleſiaſtica, qua alicui perſonæ Eccleſiaſticæ prohibetur exercitium ſui officii. 201. c. 2
In ſuſpenſione generali iuris comprehenduntur Epiſcopi, niſi de Epiſcopis fiat mentio. 218. c. 2
In ſuſpenſione generali iuris non comprehenduntur generales, & prouinciales regularium. 218. c. 2

Superioritas.

Superioritas duplex. ſpiritualis, & tēporalis. 56. c. 2
Superioritas temporalis eſt quadruplex. ib.
Superioritatis ius non perditur propter dubium ſubditi. 58. col. 2

Scire.

Vnuſquiſq. tenetur ſcire ea, quæ ad ſuum ſtatum ſpectant. 211. col. 1

Scien-

Scientia.

Scientiam debent addiſcere regulares, ut proximos adiſcent. p. 216

Scientia Philoſophia, & Mathematica aliena ab ſtatu regularium. 216. colum. 2. & 217. col. 1. Vide in verbo ſtudium.

Scrupulum.

Scrupulis aliquando agitantur religioſi, vt iudicium de ipſis ferant. 220. col. 2

Scrupulus diſtinguitur a dubio. ib.

Contra ſcrupulum in generali quadam remedia proponuntur. 221. 222

Scrupulorum multiplex radix. 221. col. 2

Scrupulis implicatus debet ſuo confeſſario credere. p. 211. col. 2

Ad vincendum ſcrupulos ſapientioribus, & maiorib. danda eſt fides. 222 col. 1

Scrupulis tentatis nociuum eſt reiterare confeſſiones. 223. col. 1

Scrupulis tentatis nociua eſt nimia attentio, & repetitio officij diuini. 223. col. 1

Contra ſcrupulis tentatos putantes in omni opere peccare multiplex remedium. 224. col. 1

Scrupuloſi.

Scrupuloſi debēt a doctis inquirere, quid ſit peccatum mortale. 224. col. 1

Spectacula.

Spectaculis ludorum, & repraeſentationum non debēt religioſi intereſſe. 231. col. 1. & 2

Spectacula ludorum, & repraeſentationum non omnino damnantur. ib.

Spiritualia.

Spiritualia ſunt in multiplici differentia. 208. col. 2

Sponſalia.

Spōſalia de futuro tolluntur per ingreſſū relig. 2. co. 2

Sponſalia de futuro praecipuè iurata ſunt adimplenda ante ingreſſum religionis. 3. col. 1

Sponſalia nulla rumpi non poſſunt. 28. col. 2

Statutum.

Statutum expellens deſcendentes a Iudaeis a religione aliquando licitum. 28. col. 1

Abbas & conuentus non poſſunt facere ſtatutum per quod legetur. 78. col. 1. & 2

Statutum declaratorium iuris ueteris, quocunque modo proponatur, ligat. 132. c. 2

Per viam ſtatuti emanatum priuilegium imitatur naturam ſtatuti. ib.

Statutum nouum non obligat niſi poſt duos menſes a die promulgationis. ib.

Stultus.

Stultus in culpa ſapiens erit in poena. 106 col. 1

Studium.

Licētia data a plato ſubdito ad exiſtē[illegible] in ſtudio valet, ētſi licentia conuentus nō intercedat. 225. col. 2

Studio Theologiae & iuris canonici poſſunt vacare regulares. 225. col. 1. & 2

Studio iuris Ciuilis poteſt incidenter vacare religioſus. 226. col. 1

Vt ſtudio iuris Ciuilis occupentur religioſi poteſt ſummus Pontifex & ſecundum aliquos legatus a latere diſpenſare. 216. col. 1. & 2

In ſtudio exiſtens religioſus poteſt agere contra Abbatem & monaſteriū, vt ſibi ſumptus neceſſarij ſuppeditentur. 226. c. 2

In ſtudio exiſtens monachus poteſt facere eleemoſynam. 226. col. 2

T

Tacitum.

Taciti & expreſſi idem eſt iudicium. 28. col. 2

Tauri.

Taurorum agitatio damnabilis. 227. col. 1

Taurorum agitatio cum moderamine et debita cautela non eſt peccatum. ibid.

tauros agitari cornuum cuſpidibus praeciſis permiſit Regina Eliſabeth ib.

Mortui in egreſſu ad tauros Eccleſiaſtica non priuantur ſepultura. 228 c. 2

taurorum agitatio non eſt ſimilis torneamentis. ibid.

taurorum agitatio ex ſua natura eſt mala, & gentilica. 229. col. 1 & 2

taurorū agitationi intereſſe non debent praelati neq; Eccleſiaſtici neq; regulares. 227. uſq. ad 230. col. 1

taurorum agitationi non poſſunt modo intereſſe canonici regulares. 230. col. 1 & 2

taurorum agitationi non poſſunt intereſſe clerici conuentuales ordinum militiarum. 230. col. 2

taurorum agitationem poſſunt regulares audire non autem ex propoſito videre. ib. & 231. col. 1

Tempus.

tēpus aſſignatū ad actū eſt aliquando forma. 48 c. 2

Temeritas.

temeritas inconſultam audaciam importat. 18. col. 1

Tentatio.

tentationes non laedunt niſi conſentientes. 223. c. 2

tentationes aliquae ſunt paruipendendae. ib.

Vide in verbo ſcrupulus.

Teſta.

Semel imbuta recens ſeruabit odorē teſta diu. 36. c. 1

Teſtamentum.

teſtamentum facere non poſſunt impuberes. 38 col. 2

teſtamentum facere poſſunt iuuenes ante religionis ingreſſum 44. col. 1

teſtamentum propriè non venit, appellatione contractus 44. col. 2

teſtamentum factum ante profeſſionem non poteſt poſt ipſam mutari. 44. col. 2

Ex teſtamento minus ſolemni inſurgit ſaltem obligatio ex honeſtate. 182. col. 1

teſtamenti forma ſubſtantialis eſt voluntas defuncti. 186. col. 1

In teſtamento ſolemnitas teſtium eſt tantum probatoria. 186. c. 1. & 2

teſtamentum factum ab inhabili ad teſtandū eſt nullum etiam in foro conſcientiae. 187. c. 1

teſtamenti clauſulā praeſumitur ſcire haeres. 196. c. 1

Contra teſtamentum non datur reſtitutio. 196. col 1

Vt in ſuo teſtamento leges locum non habeant nemo poteſt agere. 196. col. 2

Licentia ad teſtamentum faciendum intelligitur iuris ſolemnitate ſeruata 202. c. 2

teſtamentum eſt noſtrae voluntatis iuſta ſententia de eo, quod quis poſt mortem ſuam fieri vult. 242. c. 1

teſtamentum differt a codicillo. ib.

teſtamentū non habet verba determinata. 232. col. 1

teſtamentum Virginis Mariae proponitur ib co. 1

Ad faciendum teſtamentum ſufficit adminiſtratio rerum inteſtantium. ib.

Vt religioſi poſſint facere teſtamentum, alius a Papa non poteſt concedere ib.

teſtamentum non ſolum non poſſunt facere religioſi, ſed neq. etiam memoriale ſupellectilium ib.

teſtamentum neq. irritare, neq alterare poſſunt religioſi de licentia ſui praelati. ib.

teſtamenti dubia poteſt poſt profeſſionem religioſus declarare. ib.

Monachus factus Epiſcopus poteſt facere teſtamentum. 223. c. 2

Facultas facta Epiſcopo, vt poſſit facere teſtamētum non finitur pro prima vice. 223. col. 1. & 2

Ad faciendum teſtamentū facultas non expirat morte concedentis. ib.

teſtamentum poſſunt facere commendatarij militiarum iuxta earum conſtitutiones. 233. uſq. ad 137

Teſta-

Digitized by Google

teſtamētum poſſunt facere aliqui oblati regularium. p.138.col.2
teſtamentum non ualet, in quo inſtituitur frater minor regularis obſeruantiæ.239.c.1
teſtamentum non ſemper rumpitur per ingreſſum religionis.ibid
In teſtamento debet teſtis deponere de viſu teſtantis. 239.col.2
teſtamētis executor in diſtributione, qualiter poteſt, ſe habere debet.241.col.1
teſtamenti executorē non poteſt teſtator facere exemptam a ratione reddenda.ib.
In teſtamento poteſt religioſus eſſe teſtis.242.col.1

Teſtator.

teſtatoris voluntas eſt adimplenda.186.c.1
teſtator non poteſt renunciare ſolemnitati iuris.ib.
teſtatoris voluntas non debet alterari. 196.c.2
teſtatoris volūtas poteſt per teſtes declarari.233.c.1
teſtator præſumitur velle ſuum teſtamentum valere meliori modo quo poſſit. 239.col 1

Teſtis.

teſtium ſolemnitas in dubio eſt probatoria.179.col.1
teſtis poteſt eſſe regularis.241.col.2
teſtis poteſt eſſe in teſtamento religioſus. 242. col.1
teſtes falſi contra prælatos ſuos grauiter puniēdi.262

Teſtimonium.

Ad teſtimonium ferendum non poteſt compelli regularis.241.col.2
teſtimonium falſum grauiter punitur.269

Tertiarij.

tertiarij non omnes ſunt religioſi.242.col.2
tertiarij Diui Dominici tria vota ſolemnia emittentes ſunt vere religioſi.244
tertiarij Auguſtiniani, et Carmelitæ non ſunt verè religioſi.245
tertiariæ mulieres caſtitatem vidualem vouentes tenentur ſoluere tributa.257.col.1

Torneamenta.

In torneamētis mortui priuantur Eccleſiaſtica ſepultura.228.col.1
Pro torneamētis diſpoſita ad agitationem taurorum extenduntur.ib.

D.Thomas.

D.Thomas puer ſuſcepit habitum.30.col.1
D.Thomas puer quinque annorum datus eſt fratrib. Benedictinis, vt educaretur.ib.

Tranſitus.

tranſitus religioſorum de vna in aliam religionem non probatur omnino.99.c.1
tranſitus de vna religione in aliam propter neceſſitatem, aut vtilitatem admittitur.158.col.1
Vt tranſitus de vna religione in aliam euitetur, debent prælati ſuauiter tractare ſubditos.159
tranſitus de vna religione ad aliam ſtrictiorem conceditur petita licentia, licet non obtenta.160
tranſitus de vna religione in aliam non debet fieri animi leuitate.ib.
tranſitus ad laxiorem religionem conceditur monialibus.269.col.1
tranſitus ad laxiorem religionem cum cauſa concedi poteſt.162.col.2
tranſitus conceſſus ad quemcunque ordinem intelligitur ad ordinem militarem.ib.
tranſitus ad Carthuſienſes oībus licitus.165.c.1.& 2
tranſitus cum licētia prælati aliquando licitus a Carthuſienſibus ad mendicantes.166.col.1
tranſitus eſt licitus a Caſſinenſib. ad Carthuſianos. ib.& 166.col.1.& 2
Tranſitus a diſcalceatis ordinis minorum ad obſeruantiam illicitus.ib.

Tranſire.

Votum non tranſeundi in ſtrictiorem religionem nō valet.126.col.1
tranſit cum ſuo onere vnaquæque res.253.col.2

Tranſlati.

tranſlati in aliam religionem debent eſſe nouitij per integram annum probationis.169.col.1
tranſlatus ad religionem, vt in ea ſit prælatus debet in ea profiteri.168 c.2
tranſlati a mendicantibus ad non mendicantes non poſſunt habere vilia officia.170.col.1
tranſlati ad aliam religionem debent habere antiquitatem a tempore profeſſionis in ſecundo monaſterio.170

Tribunalia.

Recurſus ad tribunalia ſecularia illicitus eſt religioſis.139.col.1 & 2
Ad tribunalia ſecularia religioſi recurrētes quæ ſua ſunt quærunt, non quæ Ieſu Chriſti.170.col.1.& 2
Inuerecundia eorum, qui apud tribunalia petierunt ſuam profeſſionem nullam declarari.180.col.2

Tributum.

tributum quod dicitur alcauala ſoluendum eſt a venditore.254 c.1
tributum a cauala non tenetur ſoluere Monaſteriū aliquid vendens.ib.
tributū alcauala tenetur ſoluere vendens aliquid monaſterio.ib.
tributo cenſentur hypothecata res, quæ monaſterijs & Eccleſiis venduntur.254.col.1.& 2
tributum debent ſoluere clerici aut monachi negotiantes 254.col.2.& 255
tributis ſunt obnoxia bona nouitiorum, ſi vendantur. 256.col.1.& 2
tributis nō ſunt obnoxia bona nouitiorum ſocietatis, qui poſt biennium tria vota emittunt.ib.
tributis ſunt obnoxij tertiarij et tertiariæ, niſi in congregatione degant.257.col.1
A tributis non ſunt omnino liberi commendatarii militiarum 257.col.2
A tributis non ſunt exempti, qui res emunt in monaſterijs & eas poſtea retenendum.247.col.2
A tributo non eſt immunis, qui rem ſuam communē cum monaſterio vendit.258.col.2

V

Vaſſalli.

MOnaſteria Ciſtercienſia & Caſſinienſia poſſunt habere vaſſallos.263.col.1
De vaſſallorum cauſis poſſunt cognoſcere ſuperiores monaſteriorum.ib.col.2

Velum.

Velum virginitatis non poteſt dari viduis.48.col.2

Verbum.

Verba ſunt explicanda ſecundum mentem proferentis.49 col.1
Verba intelligenda ſunt cum effectu.225.c.2

Vexatio.

Vexatio dat intellectum. 222.c.1

Vicarius.

Mortuo principali moritur eius vicarius. 213.c.2
Excommunicato principali vicarius eius remanet ſuſpenſus.113.col.2
Inter vicariū & delegatū eſt maxima differētia.264
Vicarius eſt conſtitutus a ſuperiore loco abſentis.ib.
Vicarij aliqui non habent iuriſdictionem delegatam, ſed ordinariam.ib.& col.2
Vicarii ordinis Minorum habent in abſentia guardianorum ſuam authoritatem.ib. & 265.col.1

Vicarius

Digitized by Google

Vicarius prouincialis in ordine minorum quo modo eligendus.ib.

Ius vicarij pendet a titulo principalis.265.col.1

Vicarium conſtitutum a ſuperiore non poteſt tollere inferior.266.col.1

Vicarij monialium in ordine minorum durant per triennium.ib.col.1

vicarij monialium in ordine minorum debent preuideri in capitulo ib. & 266.c.1

vicarij monialium in ordine minorū poſſunt a ſolo prouinciali priuari.266.col.1

vicarij Epiſcoporum non poſſunt eſſe regulares mendicantes.266.col.1

Vicarij Epiſcoporum poſſunt eſſe alii religioſi cum licentia ſuorum prælatorum.ib.

Virginitas.

Virginitatis votum in receptione veli eſt nullum exiſtente profeſſione nulla.49.col.1

Virtus.

Virtus aliquando ſupplet ætatem.101.c.1

Viſitatio.

viſitatio iudicum, & prælatorū maxime neceſſaria.266.col.1.& 2

viſitatio iudicum et prælatorum non debet uerſari circa minima.267.col.2.& 268.col.1

In viſitatione ſunt iudices & prælati fauendi.ib.

In viſitatione dicta in ſpeciali debent proponi viſitati.268.col.2

In viſitatione contra iudices & prælatos maiores requiruntur probationes.268.c.2

In viſitatione falſi teſtes contra prælatos ſunt grauiter puniendi.269.c.1.& 2

In viſitatione ſyndicati non debent ſtatim proponere querelam contra calumniatorem viſitantes.271.col.1.& 2

Viſitatores.

Viſitatores debent eſſe eiuſdem ordinis, cuius viſitandi ſunt.271.col.1

Viſitatores ſingulis annis nō uiſitantes grauiter ſunt puniendi.272.col.1

Votum.

Per votum ſimplex religionis fit etiam traditio reſpectu Dei.6.col.2

Votum non eſt ſine promiſſione.44.col.1

votum ſecundum intentionem vouentis eſt explicandum.49.col.1

votum non poteſt adaugere ſuperior.59.col.2

In voto clauſura poſſunt diſpenſare Abbates S.Benedicti.272.col.1.& 2

Votum donatorū in ordine S.Benedicti eſt ſolēne.272

Votū ſolemne eſt, quo promittitur certa regula approbata a ſede Apoſtolica in manu prælati.272.c.1

Votum ſolemne eſt impedimentum dirimens matrimonium.ib.

Vnctio extrema.

Vnctionis extremæ miniſter eſt proprius parochus.273.col.2

vnctionis extremæ ſacerdos ſimplex non eſt miniſter.ibid.

vnctio extrema non poteſt adminiſtrari ſine parochi licentia.ib.

vnctionem extremam poſſunt religioſi ſuis domeſticis et familiaribus, & morientib.in ſuis monaſteriis adminiſtrare.ib.

vnctio extrema eſt adminiſtranda infirmis, de quibus timetur mors.ibid.

vnctio extrema danda eſt vulneratis in periculo mortis.273.c.2

vnctio extrema poteſt dari mulieri in partu deficienti ibid.

vnctio extrema poteſt dari priuatis repentine loquela & ſenſibus.273.col.2

vnctio extrema poteſt dari frenetico, ſi non inſaniit in peccato mortali manifeſte.ib.

vnctio extrema poteſt dari habentib. iudicium rationis ad recipiendum Euchariſtiam.ib.

vnctio extrema poteſt conferri etiam his, de quibus dubitatur, an ſint mortui.ib.

vnctio extrema non debet dari illis, qui iam ſunt mortui, etiamſi in vita fuerit incepta.ib.

vnctio extrema acceleranda, quando infirmus agonizatur, & tunc ſolum eſſentialia ſeruanda, ib.

vnctio extrema collata cæco a natiuitate debet conferri in parte proximiori oculo cæco.ib.

vnctionis extremæ eſſentiale eſt vnctio in quinq. ſenſibus.ib.

vnctio extrema collata Epiſcopo debet fieri in ſuperiori parte manuum.ib.

vnctio extrema non eſt adminiſtranda in extremis conſtitutis, ſed illis, de quorum vita timetur.ib.

vnctio extrema neganda eſt pueris ſacræ pœnitentiæ incapacibus.ib.

vnctio extrema neganda eſt amentibus a natiuitate & furioſis.ib.

vnctio extrema neganda eſt illis qui ſunt ſuſpendēdi, aut decapitandi.274.c.1

vnctio extrema neganda illis, qui in manifeſte peccato mortali deceſſerunt.ib.

vnctio extrema neganda eſt ſanis.274.c.1

vnctio exerema poteſt reiterari.ib.

Vnio.

vnio duorum monaſteriorum poteſt fieri propter exiguitatem redditūum.274.col.1.& 2

vnio vt fiat, requirit authoritatem in faciente et ſolēnitatem & cauſam.ib.

vnio poteſt fieri ab habentibus iuriſdictionem Epiſcopalem, vel quaſi Epiſcopalem.ib.

vnio poteſt fieri a prioribus ordinis S.Benedicti.ib.

vnio non poteſt fieri ſine conſenſu patronorū.275.c.2

vnio monaſteriorum in ordine S.Benedicti etiam ſine conſenſu patronorum fieri poteſt.275.c.1

Ad vnionem faciendam duplex cauſa.ib.

vnionib. monaſteriorum factis nullum præiudicium ex reuocatione generatur.ib.

vniones nullæ propter defectum ſolemnitatis ſupplentur.ib.

Vſucapio.

In vſucapionibus dies termini computatur in termino.38.col.2

Vſus fructus.

vſus fructus non extinguitur per profeſſionem vſufructuarii.45.c.1

vſus fructus differt a legato in ſingulos annos.45.c.1

Vxor.

vxor ſecundum ius diuinum non poteſt diſcedere a viro.3.col.2

vxor infidelis non conſentiens habitare cum fideli diſcedat.ib.

FINIS.

A01 1453680

Digitized by Google